

การประชุมวิชาการระดับชาติ นอร์ทเทิร์นวิจัย ครั้งที่ 10th ประจำปีการศึกษา 2566

“ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ
ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น”

วารสารสืบเนื่อง

Scan Me

วารสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ
“นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 10 ประจำปีการศึกษา 2566
“ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น” วันเสาร์ที่ 25 พฤษภาคม 2567

จัดทำโดย

ฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ปีที่พิมพ์

พฤษภาคม 2567

จำนวนพิมพ์

150 เล่ม

ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง	อธิการบดีวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญามน กาญจนนาทวิกุล	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
ดร.วีรพงษ์ สุทาวัน	รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาสารสนเทศ
ดร.หัสชัย ตั้งมั่งมี	รองอธิการบดีฝ่ายกิจการนักศึกษา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิรินี ว่องวิไลรัตน์	หัวหน้าฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ

กองบรรณาธิการบริหาร

ดร.วัลย์ลักษณ์	พันธุรี
นายประวิทย์	ห่านใต้
นางสาวจันจิรา	สุขอยู่
นายพลิชฐ์	มณีอินทร์

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์	สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ศาสตราจารย์ ดร.ไชยวัฒน์	คำชู	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
รองศาสตราจารย์ ดร.พิชัยรัฐ	หมื่นด้วง	วิทยาลัยพิษณุบัณชิต
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา	เคณาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.กัญญาณน	กาญจนาทวิกุล	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
รองศาสตราจารย์ ดร.อติพร	เกิดเรือง	มหาวิทยาลัยนานาชาติสแตมฟอร์ด
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพิพัฒน์	รักพรมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.วิษญานัน	รัตนวิบูลย์สม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.อรสา	เตติวัฒน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.ปาจรีย์	ผลประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.เพชรรา	บุคสีทา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต	สวรรค์วิสุทธิ	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ศักดิ์	หนูสอน	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร.ปีพมา	สุพรรณกุล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ สฤณี	พรมสายใจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตรรกพร	สุขเกษม	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ	บุญนิยม	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิกา	อุสสาสาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ชาลิสา	ศิริธรรมเกตุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจบ	ขวัญมั่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พฤษกมล	พฤษกมล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกอร	บุญมี	มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คุณาพร	โฉมจิตร	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อธิพงษ์	เพชรสุทธิ	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวิน	นิลแสงรัตน์	มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศศิธา	แพ่งไทย	วิทยาลัยพิษณุบัณชิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฎา	วัฒน์ศักดิ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุบัน	พรเวียง	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนีวรรณ	บุญอนนท์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมกาญดา	จินดาหัวดง	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปานิสร่า จรัสวิญญู		มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กฤษฏา ต้นเปาท์		มหาวิทยาลัยเนชั่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลทิพย์ คำใจ		มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภาศิริ เขตปิยรัตน์		มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัตนา สิทธิอ่วม		มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เผด็จ ทุกข์สุญญ		มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ บุญเจริญ		วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาวรรณ พิสิฐเวช		วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธนัช กนกเทศ		มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษบา ชมิดท์		มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ		วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สรารุช สายจันมา		วิทยาลัยนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรงค์ เปลียนแสง		มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลอยพรรณ สอนสุวิทย์		มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ ยอดวิญญูวงศ์		มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรุตม์ บุตรพลอย		มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราณี เลิศแก้ว		มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มณฑา หมี่ไพโรพฤกษ์		มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิศักดิ์ ชันแก้วห้ำ		มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ดลวิทยาคุณ		มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จักรกฤษณ์ เคลือบวัง		มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพชรีย์ กุณาละสิริ		วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.เปรมจิต มอร์ซิง		วิทยาลัยชุมชนตาก
ดร.วรรณพร พุทธภูมิพิทักษ์		วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.อภิชาติ ดวงอิสาร		วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.มงคล จิตรโสภิน		มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ดร.ธนพลอยสิริ สิริบรรสพ		มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ดร.อัษฎานิชรุ์ โคตรชัย		มหาวิทยาลัยปทุมธานี
ดร.นิพัทธ์พนธ์ สนิทเหลือ		สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิผู้ประเมินบทความ (Peer Review)

ดร.วิวัฒน์	ทวีทรัพย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ดร.กรรณิการ์	ทองรักษ์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.กาญจนมาโนชญ์	ขุนกอง	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.คุณัญญา	เบญจวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
ดร.วัลภา	ศรีทองพิมพ์	มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด
ดร.นীরนุช	เนื่องวัง	มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น
ดร.สุวรรณา	พลอยศรี	มหาวิทยาลัยพายัพ
ดร.ไอลดา	สุชนาค	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.ศิรินธร	เอียบศิริเมธี	วิทยาลัยนครราชสีมา
ดร.ครรชิต	สุชนาค	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ดร.กิตติพัทธ์	เอี่ยมรอด	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก
ดร.พจ.ศิริพร	พจน์พาณิชพงศ์	วิทยาลัยนครราชสีมา
ดร.ภรณ์ทิพย์	ชัยสว่าง	วิทยาลัยนครราชสีมา
ดร.พุดมพงศ์	มากมาย	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.น.สพ.เมธี	สุทธศิลป์	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.นฤมล	เอกธรรมสุทธิ	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.รุจิระชัย	เมืองแก้ว	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.สถาพร	สาภา	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
ดร.พัชรภัทร	นันทวรรณ	วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สารจาก คุณพันธ์เพิ่มศักดิ์ อารุณี

การส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมถือเป็นนโยบายที่สำคัญของประเทศที่จะทำให้ประเทศไทยสามารถหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง การมุ่งเน้นเรื่องนวัตกรรมทางด้านสุขภาพก็นับว่าเป็นการต่อยอดจากความสามารถในการแข่งขันที่เข้มแข็งของประเทศทั้งจากความร่วมมือทางด้านบุคลากรและความหลากหลายทางชีวภาพที่ดีมาก การจัดประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 10 ประจำปีการศึกษา 2566 ภายใต้หัวข้อ “ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น” นี้ จึงเป็นเวทีสำคัญที่ทำให้เห็นความก้าวหน้าของการวิจัยผ่านการนำเสนอผลงานวิจัยและนวัตกรรมของคณาจารย์ นักวิจัย นิสิตและนักศึกษา จากสถาบันต่าง ๆ ในประเทศไทย และยังเป็นการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาผลงานวิจัยร่วมกันในอนาคต

ขอแสดงความชื่นชมและขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการจัดงานประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ที่ประกอบไปด้วยการสนับสนุนและขับเคลื่อนจากกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.) เป็นเจ้าภาพหลักในการจัดงานฯ และเจ้าภาพร่วมในการจัดงาน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยเนชั่น วิทยาลัยนครราชสีมา วิทยาลัยชุมชนตาก และวิทยาลัยพิษณุพนธ์ิต และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้เข้าร่วมงานทุกคนจะได้รับประโยชน์ นำความรู้ ประสบการณ์ที่ได้รับไปพัฒนาผลงานวิจัย สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาประเทศชาติต่อไป

(นายพันธ์เพิ่มศักดิ์ อารุณี)

ผู้อำนวยการกองขับเคลื่อนและพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
รักษาการตำแหน่งที่ปรึกษาด้านพัฒนาการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

สารจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง

ในนามของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ขอต้อนรับทุกท่านที่เข้าร่วมงานประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 10 ประจำปีการศึกษา 2566 “ขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น” ที่จัดขึ้นในวันเสาร์ที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 การวิจัยถือเป็นหนึ่งในภารกิจที่สำคัญโดยสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐและเอกชน วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นจึงได้จัดการประชุมวิชาการระดับชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้อาจารย์ นักวิจัย นิสิต นักศึกษา ตลอดจนนักวิชาการ และผู้สนใจทั่วไป มีโอกาสได้เผยแพร่ความรู้จากการวิจัยให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น โดยตีพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชนผู้สนใจทั่วไป โดยการจัดงานมีการนำเสนอผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัย ทั้งภาคบรรยายและภาคโปสเตอร์ที่ครอบคลุมผลงานวิจัยสาขาสังคมศาสตร์ สาขามนุษยศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ และเศรษฐศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีการบรรยายพิเศษในหัวข้อ “การขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น” ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าสนใจในปัจจุบัน

- ขอขอบคุณ คุณพันธุ์เพิ่มศักดิ์ อารุณี ผู้อำนวยการกองขับเคลื่อนและพัฒนากิจการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, รักษาการตำแหน่งที่ปรึกษาด้านพัฒนากิจการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ที่ให้เกียรติเป็นประธานเปิดงานประชุมวิชาการระดับชาติฯ ในครั้งนี้
- ขอขอบคุณวิทยากรบรรยายพิเศษ ศาสตราจารย์วิกรม รักษ์ปวงชน
- ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่พิจารณากลั่นกรองบทความวิจัยและวารสารวิชาการสืบเนื่องจากการจัดงานประชุมวิชาการระดับชาติฯ ทุกท่าน
- ขอขอบคุณ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.) เจ้าภาพหลักในการจัดงาน
- ขอขอบคุณ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) มหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ วิทยาลัยชุมชนตาก มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาลัยนครราชสีมา วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต และมหาวิทยาลัยเนชั่น ที่เป็นสถาบันร่วมจัดงานฯ ครั้งนี้
- ขอขอบคุณหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งนักวิชาการ นักวิจัย นักศึกษา ผู้เข้าร่วมนำเสนอผลงานวิจัย ผู้สนใจ และขอขอบคุณคณะกรรมการฝ่ายวิจัยและบริการวิชาการ คณะทำงานทุกส่วนและผู้เกี่ยวข้องที่ช่วยให้การประชุมวิชาการระดับชาติฯ ในครั้งนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไตรรัตน์ ยืนยง)

อธิการบดีวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

สารบัญ

	หน้า
ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล วาเลย์ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก	
ชัยวัฒน์ จันทร์สายทอง และอภิชาติ ดวงธิดาร.....	1
การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว	
น้ำอ้อย ทองมาก และอภิชาติ ดวงธิดาร.....	15
แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด กำแพงเพชร	
รัตนา เพ็ชรทูลย์ และอภิชาติ ดวงธิดาร.....	30
การเมืองกับปัจจัยที่มีผลต่อการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่	
ภัทริยา อุปถัมภ์.....	44
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาล ตำบลบพพระ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก	
ชาติรี แสนคำลือ และอภิชาติ ดวงธิดาร.....	59
การจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก	
นนทিকা รินมุกดา และอภิชาติ ดวงธิดาร.....	73
ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญที่มีผลต่อความพึงพอใจ ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 2	
ณฐมน ภูกิตติวัฒน์ และอภิชาติ ดวงธิดาร.....	88
รูปแบบการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก	
สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา, อภิชาติ ดวงธิดาร และไพรัช บุญประกอบวงศ์.....	103

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความ เข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การ บริหารส่วนตำบลฝักปัง อำเภอกุฉีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ	
ดิเรก ถึงฝั่ง, ธวัชมันน์ เขตจัตุรัส และอภิชาติ ดวงธิดาสาร.....	122
การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชน ให้เกิดความเข้มแข็ง ในเทศบาลตำบลกุฉีชุมพล อำเภอกุฉีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ	
อภิชาติ ดวงธิดาสาร, ธวัชมันน์ เขตจัตุรัส และดิเรก ถึงฝั่ง.....	136
การพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลตำบลกุฉีชุมพล อำเภอกุฉีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ	
ไพรัช บุญประกอบ, อภิชาติ ดวงธิดาสาร และสิทธิเดช วงศ์ปรัชญา.....	151
ศักยภาพการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทาง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลกุฉีชุมพล อำเภอกุฉีชุมพล จังหวัดชัยภูมิ	
ธวัชมันน์ เขตจัตุรัส, อภิชาติ ดวงธิดาสาร และดิเรก ถึงฝั่ง.....	166
บทบาทของผู้นำชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองหลุม ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน	
ถิรนนท์ พูนพิน.....	181
ความรู้สึกลำคัญในงานและทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ ที่พยากรณ์ความพร้อม ต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน	
ณัฐนิชา ทองอ่วม, ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร พิบูลแถว.....	198
ภาพอนาคตการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรไทย สู่การขับเคลื่อนประเทศ อย่างยั่งยืน	
ชญาณิศวรรค์ โคนะ, กนกวรรณ ตั้งจิตนุสรณ์ และวรสวัสดิ์ สุติญาณมณ.....	212

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การใช้จุดแข็งและทัศนคติต่ออาชีพที่พยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพ ของกำลังพล สังกัดกองทัพเรือ	
จิตรกร จิตต์ฉายา, ปิ่นกนก วงศ์ปิ่น และพีชร์ พิบูลแถว.....	225
การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานที่ พยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศ	
กชกร เตียวสมบุญณกิจ และสุนทรี สุขคณาภิบาล.....	238
แนวทางการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา โรงงานผลิตกระดาษคราฟท์	
รักชัย สิทธิภาคย์, นันทน์ภัสร์ อินยิ้ม, เลิศเลขา ศรีรัตน์ และบุญธรรม หาญพาณิชย์.....	254
ความกตัญญูกตเวที ที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า”	
อารีภา ธรรมเสถียร.....	268
ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภออัยม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลสุราษฎร์ธานี	
อมรเทพ ผดุงวงศ์, สุรพัฒน์ ศรีบุรุษ สัมพันธ์ ,มณีรัตน์ พรหมม่วง และสุรินทร์ ทองแทน.....	280
การขอให้ศาลมีคำสั่งให้จดทะเบียนรับรองบุตร	
เมตตา เลิศสิน และวิชาญ จันทน์อินทร์.....	292
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก	
ธงชัย ทองคำ และสุข บุปผา.....	302
การพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอร์รี่ โดยใช้เกมการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย	
นาถยา บัวศรี และกรรณิการ์ ทองรักษ์.....	317

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด เพื่อเสริมสร้าง ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 วรรณภา จิงกระแพ และกรรณิการ์ ทองรักษ์.....	327
การพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดแนวคิดไฮ-สโคป(High-Scope) เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ทิพวรรณ เทียงทุ่ง, ศุภรัตน์ มิ่งสมร และมงคล หมุ่มมาก.....	341
แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 เตชชล กิจอุดมโภคิน, นลธวัช ยุทธวงค์ และสุรพงษ์ แสงสีมูข.....	352
แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาลี-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2 นฤเบศร์ เพชรคง, นลธวัช ยุทธวงค์ และสุภาภรณ์ กิตติรัชฎานนท์.....	369
แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษา ในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ดาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภัทรพล อื่นมั่ง, นลธวัช ยุทธวงค์ และธนภฤต สิทธิราช.....	387
การพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่นิทาน ระดับชั้นอนุบาล ปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จันทร์เพ็ญ พุฒิพงษ์อาษา, ญัฐกานต์ เพิ่มอัม และไพรินทร์ บุหลัน.....	405
การพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเล่นิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เบญจรัตน์ หทัยภัค, ไพรินทร์ บุหลัน, ชวนชม เครือเขียว และนลธวัช ยุทธวงค์.....	414

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
<p>การพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่นิทานของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก</p> <p>พุกษา ย่างไพศาล, นรมน ไกรสกุล, อุไรวรรณ บัวเจริญ, โสภา สุขเกษม, และนลธวัช ยุทธวงศ์.....</p>	424
<p>การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมการวาด ภาพระบายสี โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก</p> <p>ยงยุทธ ม้วพงษ์พันธ์, ปราณี เกษสุวรรณ, โอไออาญา ระตะจารุก และนลธวัช ยุทธวงศ์.....</p>	433
<p>การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยใช้ กิจกรรมการเล่นิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก</p> <p>วิภาดา ไพรวโรจน์, ไพรินทร์ บุหลัน, พวงพิศ เรืองศิริกุล และนลธวัช ยุทธวงศ์.....</p>	441
<p>การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โดยใช้กิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก</p> <p>นันทิพร แซ่เฮ่อ, สุมิตรา ซาตานันท์ , รุติ แก้ววรรณิ พรหมบุตร และนลธวัช ยุทธวงศ์.....</p>	452
<p>การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ เรื่องการจับคู่ ตัวเลขกับรูปของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก</p> <p>อาทิตยา เตชะวงศ์, รุติ แก้ววรรณิ พรหมบุตร, นลธวัช ยุทธวงศ์ และธัญญารัศมี ศิริกลิ่นแค้น.....</p>	462

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสามเงา จังหวัดตาก	
กัณธิชา ชันพองนันท์ทกร อุดมศิลป์, นรมน ไกรสกุล, สุวิทย์ มุกดาภิรมณ์ และนลธวัช ยุทธวงค์.....	472
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	
วิมลรัตน์ วงศ์วาน, ศุภรัตน์ มิ่งสมร และมงคล หมุ่มมาก.....	480
แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียน แม่ดาวพระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2	
นพดล อุ่นใจ, นลธวัช ยุทธวงค์ และสุนทร ทองคำพงษ์.....	491
พัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย	
ณัฐชนน แสพนมหมงคล และกรรณิการ์ ทองรักษ์.....	510
แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียน พบพระ-วาลีย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2	
วีรพล บรรพตไพศาล และฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์.....	524
แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาลีย์- รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2	
ทิชากร สายใจ และฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์.....	541
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลปามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก	
นลธวัช ยุทธวงค์.....	559

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อัญฉวีภรณ์ วิวัฒน์ศิริศรี, พุทธกาล แก้วสุข, วรพร ปายะนันท์, วิไล มานะวะ, นลวัช ยุทธวงศ์.....	569
การบริหารการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 สุวิทย์ มุกดาภิรมย์ และสมฤทธิ จันจันทร์.....	577
การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู (หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2564) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ระเปียบ สิทธิชัย, กาญจนมาโนชญ์ ชุนกอง, จารุวรรณ แก่นทรัพย์ และกรรณิการ์ ทองรักษ์.....	592
รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 สิงห์เพชร สุทธิ, พัชรนันท์ พิพิธนวงศ์ และกัญฐมณี ปาคำ.....	604
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น สาลินี ศิริวงศ์พรหม และสุรสิทธิ์ อุดมธนาวงศ์.....	619
ความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พิชัย สารภักดิ์, ประสิทธิ์ ทันสมัย และวิชญ์ อินจะบก.....	634
ศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี ในสำนักงานบัญชี อำเภอตากาลี จังหวัดนครสวรรค์ ราชัน ประดับสุข, พนารัตน์ นิลเกษม และอภิษฐา อภิโชคหิรัญนนท์.....	648
คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก ราชัน ประดับสุข, ทิพาพร มณฑาทิพย์ และกมลธร กาญจนพงศ์.....	665

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหาร เพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชันซี ในเขตกรุงเทพมหานคร	
สุรารากรณ์ ไชยเกษมศานต์.....	674
คุณภาพของการให้บริการของสถานี่ขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร	
นันทวัน ตริวงษ์, วริษฐา ใฝ่สุข และวันเพ็ญ คงทอง.....	685
การวิเคราะห์แนวโน้มการท่องเที่ยวทางอาหารและเครื่องดื่มในอำเภออัมพวา จังหวัดตาก	
อัครสิทธิ์ อังกินันท์, พรพรรณ สีเทียน และกมลธ ภาณุจนพงศ์.....	700
การประเมินประสิทธิภาพเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดปลายนิ้วงานบริการ Point of Care Testing (POCT) โรงพยาบาลบางกระทู้ม จังหวัดพิษณุโลก	
ชัชวาลย์ เส็งทอง.....	712
ประสิทธิภาพของยาไอเวอร์แมคตินใช้ครั้งเดียวในการรักษาการติดเชื้อพยาธิ สตรองจิลอยด์และการติดตามการติดต่อยาไอเวอร์แมคตินในชุมชนพื้นที่ระบาด จังหวัดขอนแก่น	
ชัชวาลย์ เส็งทอง และณัฐนันท์ หงษ์ศรีจันทร์.....	724
ผลการฝึกทักษะสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอลไฮเทค-เทคโนโลยีตาก อายุระหว่าง 16-18 ปี	
นิตินัย สงวนศรี และปานิก ประเทือง.....	737
สมรรถกัับการฝึกโยคะเพื่อสุขภาพ	
กมลพัชร วิสุทธิภักดี, เบญจพร ทองมาก และประภาธิดา ศรีจันลา.....	748
การประเมินระบบการเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน ในจังหวัดนครปฐม : ระบบการรายงานข้อมูล และการวิเคราะห์เชิงปริมาณจากเวชระเบียน	
เอกพล เสมาชัย, ณัฐนารี เอมยงค์, สันต์ สุวรรณมณี และจิราลักษณ์ นนทารักษ์.....	764

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่	
ชลธิมา หล่าจันทิก, สันต์พิชญ์ พิมูลชาติ และมณีนรัตน์ สนวนม่วง.....	779
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของประชาชนจาก PM2.5 ในช่วงสถานการณ์หมอกควันในเขตพื้นที่ตำบลจ้าว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย	
อาทิตยา แก้วปิ่นนะ, พัทธนิษฐ์ คำธาร และธนพนธ์ คำเที่ยง.....	792
ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและ กระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย	
กุลธิดา ยาวิเลิง, วารุณี พันธุ์วงศ์ และกาญจนา ปินตาคำ.....	806
ความสัมพันธ์ระหว่างการมีหน้าที่ดูแลผู้ที่เจ็บป่วยและการสนับสนุนจากเพื่อน กับปัญหาภาวะสุขภาพจิต: การสำรวจภาคตัดขวางของผู้สูงอายุในเขตเทศบาล นครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี	
นริศรา เทพรักษา, ญัฐนารี เอมยงค์, จิราลักษณ์ นนทาร์ักษ์ และสันต์ สุวรรณมณี.....	817
การศึกษาประสิทธิภาพในการรักษาฝ้าโดยการใช้ยาทราซานามิกความเข้มข้น 4มก./มล. ฉีดเข้าชั้นผิวหนังเปรียบเทียบกับ การทายาครีมกรดอะซีลาอิกความเข้มข้น 20%	
บดินทร์ โชคดำรงสุข, ภาคนัย เต็มนิธิกุล และรัศมิ สุวรรณณเมธี.....	830
การศึกษานำร่องผลของการนวดไทยแบบราชสำนักเปรียบเทียบกับ การนวด แบบสวีดิชต่อความดันโลหิตในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง	
นิวัฒน์ นิมะ, กรกช วิจิตรสงวน เจ็ดวรรณะ และ สุรศักดิ์ ลิ่มสุวรรณ.....	838
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูป สมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย	
ณิสรา น้อยเมือง, กาญจนา ปินตาคำ และพัทธนิษฐ์ คำธาร.....	855

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างภายใน สถานประกอบการ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย	
ณัฐพันธุ์ คาคสันทิ, ธนพนธ์ คำเที่ยง และวารุณี พันธวงศ์.....	870
การรับรู้ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน ของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยในจังหวัดเชียงราย	
ปวันรัตน์ นามคำ, อารีย์ จอแจ และสัมพันธ์พิชญ์ พิมูลชาติ.....	884
ความรู้และความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปกกล้วยประดับในเขตพื้นที่ ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย	
รัตน์ชิตา ทานิน, มณีรัตน์ สวนม่วง และอารีย์ จอแจ.....	898
ทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่า ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย	
อารีย์ จอแจ, พัชณิษฐ์ คำธาร, มณีรัตน์ สวนม่วง, จุฑามาศ เมืองมูล และบุษบา สะอึ้งแก้ว.....	913
ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมสุขภาพประชาชน กลุ่มเสี่ยง โรคความดันโลหิตสูงในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก	
อรอุมา พลชา.....	927
ความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจง สำหรับนักกีฬาแบดมินตัน	
พิมพ์นิภา โภควิฑิตกุล, ศศิมา ทองสาย และเมตตา ปิ่นทอง.....	938
ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการควบคุมระดับความดัน โลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก	
นฤมล กอกอง และอมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ.....	950

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อ ใช้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง	
จริยาภรณ์ เชาวน์สมชาติ.....	961
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตในผู้ป่วย เบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก	
ศิริรัตน์ คามสายอ.....	973
ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมควบคุมระดับน้ำตาล ของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก	
อธิพงษ์ สุขเพ็ญ และอมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ.....	985
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในสตรีอายุ 30-60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก	
ขวัญเรือน สุขเพ็ญ และอมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ.....	994
ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งของอำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี	
เสาวลักษณ์ ทับไทร.....	1005
ความสามารถทางสมองที่มีต่อความสำเร็จทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา	
อาทิตย์ เข้มทอง, ชาญชัย แสงอ่อน และชัยชนะ นิมสุวรรณ.....	1014
ปัจจัยที่มีผลต่อความล่าช้าในการมาฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์พื้นที่อำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี	
ปริญญา ศฤงคารนันต์.....	1027

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพิ่มคุณภาพนอนหลับ กรองแก้ว หนูอิม, ศุภรัศมี อัครพรธนภัทร์ และวัฒนา ชยธวัช.....	1042
ประสิทธิผลการนวดร่วมกับการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยึดต่อการบรรเทาอาการ ปวดข้อเข่า กัญญาพัชร พุฒโสสม, ศุภรัศมี อัครพรธนภัทร์ และวัฒนา ชยธวัช.....	1056
การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของไตผิดปกติในผู้ป่วยที่ได้รับยาต้าน แบบรวมเม็ด (TLD) ในคลินิก ARV โรงพยาบาลกลาง จังหวัดภูเก็ต สรโรชา งานวิวัฒน์ถาวร.....	1069
ประสิทธิผลของโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหว ในผู้ป่วยข้อไหล่ติด(Frozen Shoulder) ที่มารับบริการกายภาพบำบัด โรงพยาบาลกลาง จ.ภูเก็ต สุรัชวดี ชูสงดำ.....	1080
ประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อการนวดแบบราชสำนักร่วมกับครีมพลในผู้ที่มี อาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น พิจิตรา ยืนยง, ศุภรัศมี อัครพรธนภัทร์ และวัฒนา ชยธวัช.....	1095
ผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร อุเทน ทองนวล, กัญญาภักดิ์ ศิริลักษณ์, ฐิติมา เตังอินทร์, นิษฐกานต์ หิรัญอุธิเจริญกุล พรนัชชา จันท์แดง, และธันซ์ กนกเทศ.....	1113
ความเครียดในการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตำบลแม่หละ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ณัฐกรานต์ บุญชู, จิระภา ขำพิสุทธ์ และไพโรจน์ จันทรมณี.....	1126

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรียของผู้มารับบริการในคลินิกมาลาเรียชุมชนตามแนวชายแดนไทย – พม่า อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก	
พรพิมล มุลเขียว, อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ และพุดิพงษ์ มากมาย.....	1136
พฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนหมู่บ้านที่จือหล่อคี ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก	
ธวัชชัย สำเรฐรัมย์, จิระภา ขำพิสุทธิ์ และไพโรจน์ จันทรมณี.....	1144
พฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมของแพทย์แผนไทยในเขตสุขภาพที่ 2	
หทัยชนก อินพรหม, อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ และเพชรลดา บริหาร.....	1154
พฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก	
วรินทร์ จันท์แก้ว, พุดิพงษ์ มากมาย และอมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ.....	1162
พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก	
ณัฐธัญญา บุตรพลอย, พุดิพงษ์ มากมาย และอมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ.....	1171
พฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก	
สุนีย์ วิจิตรฉัตรชัย, จิระภา ขำพิสุทธิ์ และไพโรจน์ จันทรมณี.....	1181
การประเมินทักษะสมองในเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ำ จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2566	
ธัญลักษณ์ วงกฤษ, สุเวช พิมน้ำเย็น, ภัทรภณ นิลสิงห์, พยงค์ ขุนสะอาด, อุทุมพร เชื้อนคำ, ขนิษฐา เชื้อเมืองพาน, นิภาพร ชัยรัตน์ และณัฐธิดา ยี่ภิญโญ.....	1191
การรับรู้ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	
พยงค์ ขุนสะอาด, สุเวช พิมน้ำเย็น, ภัทรภณ นิลสิงห์ และอภิสิทธิ์ ศรีรักษา.....	1202

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การศึกษาเนื้อเยื่อมะตาดภายใต้กล้องจุลทรรศน์	
ปภาดา หอมจันทร์, จารุวรรณ กลิ่นถนอม, เสาวภา ละม้าย และรัชนิพร จำบุญ.....	1217
นวัตกรรม C ประคบเต้านมด้วยสมุนไพร	
ภิสรินธันัญ ภูศิวิโกคิน, เมทนี แซ่ซัง, และจตุพร แผงจักร.....	1125
ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสเปาแอนด์นวด เพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	
พิมลพรรณ พิไลรัตน์ และจตุพร แผงจักร.....	1235
โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อน ในกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง	
เมธี สุทธิศิลป์, สิริวิมล เกิดศรี, ธิดารัตน์ วงษ์สวัสดิ์ และณัฐชยา ดอยสกุลไพร.....	1244
โครงการส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง	
เมธี สุทธิศิลป์, สิริวิมล เกิดศรี, ธิดารัตน์ วงษ์สวัสดิ์ และวรวรรณี พลาภิจักร์แสง.....	1257
สื่อการเรียนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องบทประยุกต์	
รุ่ง หมูล้อม และจิรพันธ์ รอดเที่ยง.....	1268
ช่วงความเชื่อมั่นสำหรับพารามิเตอร์ของการแจกแจงเดวา และการประยุกต์	
วราฤทธิ์ พานิชกิจโกศลกุล.....	1282
ประสิทธิภาพของแบบจำลองโครงสร้างผสมระหว่างแบบจำลองหน่วยความจำ ระยะสั้นแบบยาวและแบบจำลองโครงข่ายประตูกกลับสำหรับการพยากรณ์ ระยะยาวราคาปิดหุ้น	
ธนภุต เถรว่อง และวิฐุรา พึ่งพาพงศ์.....	1306

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การรับรู้และความพึงพอใจของชุมชนต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ขององค์กร กรณีศึกษา อุตสาหกรรมโรจนะ	
ปาริชาติ บุญประเสริฐ, นันทน์ภัสสร อินยิ้ม, เลิศเลขา ศรีรัตน์, และบุญธรรม หาญพาณิชย์.....	1320
การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่ได้จากการตัดและสร้างลวดลาย ด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์	
ชญาภา บัวน้อย และเอกลักษณ์ สุมณพันธ์.....	1332
การประเมินผลโครงการปรับปรุงแก้ไขจุดเกิดอุบัติเหตุ กรณีศึกษา ทางหลวง หมายเลข 3180 ตอน ทาเสม็ด – ศูนย์ราชการชุมพร	
ธนพงศ์ นิลยกานนท์ และวัชรินทร์ วิทยกุล.....	1343
การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียน กลุ่มแม่สาย-เวียงพางคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3	
วัชรทินภัทร อนุมา, นันทิกร อุดมศิลป์ และกมลรัตน์ อະสุพล.....	1353
แนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่ม โรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 2	
สุภัทสร เทียนสุข, นลธวัช ยุทธวงศ์ และสุรพงษ์ แสงสีมูข.....	1365
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก	
วัลย์ลักษณ์ ศรีบุรมย์, ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ และสุรพงษ์ แสงสีมูข.....	1384
แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว	
ธัญญ์วรรณ์ รัตนพรไพศาล, นลธวัช ยุทธวงศ์ และชนกฤต สิทธิราช.....	1401

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1	
ปวีณา กิจอุดมโภคิน, นลธวัช ยุทธวงค์ และสุรพงษ์ แสงสีมูข.....	1418
แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	
วนิดา ละออจิตร และฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์.....	1434
แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของกลุ่ม โรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1	
เวณิกา พรหมคำ และฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์.....	1449
แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1	
ชินวัฒน์ พลอยเหลือง, นลธวัช ยุทธวงค์ และสุนทร ทองคำพงษ์.....	1463
การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก	
ปิยดา สิบตะ, พวงพิศ เรื่องศิริกุล และนลธวัช ยุทธวงค์.....	1478
แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2	
กิตติ เขื่อนน้อย และฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์.....	1487
แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียน เมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำเภออุทัยธานี เขต 1	
นพรัตน์ สัมครเขตวิทย์ และฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์.....	1500

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	
จุฑามาศ บุญเกิด, ศุภรัตน์ มิ่งสมร และมงคล หมุ่มมาก.....	1516
การพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	
เด่นพงษ์ ทวีสีตสวย, ศุภรัตน์ มิ่งสมร และมงคล หมุ่มมาก.....	1529
แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก	
ภิญญาพัชญ์ รัศมีจันทร์ และธิดิมน ฉัตรจรัสรัตน์.....	1544
การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้นโดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
ปรินทร์ญาดา รัตนอาจ, ศุภรัตน์ มิ่งสมร และ มงคล หมุ่มมาก.....	1557
การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องหลักการใช้ภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	
ปรียากร ทองคำ และกรรณิการ์ ทองรักษั.....	1571
การพัฒนาแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก	
รัตนภรณ์ มะกรุดอินทร์, กรรณิการ์ ทองรักษั และจิระภา ขำพิสุทธิ์.....	1583
ถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดี “โรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล ระดับประถมศึกษา” จังหวัดตาก	
ระเบียบ สิทธิชัย และอรนุช มั่งมีสุขศิริ.....	1595

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวทางการพัฒนาฝีมือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง	
เอมอร พิพัฒน์วิวัฒน์โยธิน.....	1611
ประสิทธิภาพของการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไปสปป.ลาว	
ศักรินทร์ นนทพจน์ และกรวิชัย ชาวกะมุด.....	1622
การเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยกลไกแจ้งเตือน ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3	
พนิดา มณีศรีวงศ์กุล, สุวรรณิ กীরติวาสี, สนิมณานู อินทรประพันธ์ ณัฐกฤตา ธีระกุลพิศุทธิ์ และพีรดา คิวเจริญ.....	1640
ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กโดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์	
อริสรา เวชมนัส, อธิธิฤทธิ์ ต้นบุญ, สนิท ขวัญเมือง, อานนท์ มุ่งมาตร, เจษฎา วิเศษมณี และสังคม สัพโส.....	1654
Analysis Relative Humidity and testing of a solar dryer cylinder shape	
Sriwichai Susuk, Natsacha Inchoorun, Weerayuth Promjan, Khanittha Chawanorasest and Kusol Iamsub.....	1669
การล้างผักด้วยเครื่องล้างผักระบบน้ำไหลเวียนแบบอัตโนมัติ	
ณัฐศขา อินทร์ชูรัญ, ศรีวิชัย สู่สุข, วีรยุทธ พรหมจันทร์, กุศล เอี่ยมทรัพย์, สรวิศ แจ่มจำรูญ และชนิษฐา ชวนะนรเศรษฐ์.....	1681

ภาคบรรยาย

ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะ
ขององค์การบริหารส่วนตำบลวาลเลย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
THE PUBLIC SERVICE NEEDS OF THE ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
IN VALLERY SUB-DISTRICT PHOP PHRA DISTRICT TAK PROVINCE ARE
ESSENTIAL TO ADDRESS TO THE REQUIREMENTS OF THE LOCAL POPULACE

ชัยวัฒน์ จันทร์สายทอง¹, อภิชาติ ดวงธิสาร²
Chaiwat Chansaitong¹, Apichit Duangthisan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลวาลเลย์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลวาลเลย์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก 2) เสนอแนวทางในการจัดบริการสาธารณะที่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลวาลเลย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณประชาชนที่มีอายุ 18 บริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 363 คน และกลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง 25 คน โดยการใช้สูตร Taro Yamane และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้น เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ความต้องการของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลวาลเลย์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก รวมทุกด้านอยู่อยู่ในระดับมาก โดยโครงสร้างด้านการท่องเที่ยวอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาด้านพัฒนา โครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน และด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและปัญญาท้องถิ่น อยู่ในลำดับสุดท้าย

คำสำคัญ: ความต้องการ, ประชาชน, การจัดบริการสาธารณะขององค์การ

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: xlonderthai@gmail.com โทร.091-0277557

² อาจารย์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The examination of the public service needs of the Valley Subdistrict Administrative Organization in Mueang District, Tak Province, encompasses specific objectives: 1) Assessing the extent of people's requirements for the public services provided by the Valley Subdistrict Administrative Organization in Mueang District, Tak Province. 2) Formulating guidelines for the organization of public services tailored to the needs of the population in the Valley Subdistrict Administrative Organization, Phop Phra District, Tak Province. The study's quantitative sample group comprises 363 individuals aged 18 and above, while the qualitative sample consists of 25 executives and relevant officials. The Taro Yamane formula and stratified sampling techniques were employed for sample selection. Research tools included questionnaires and interviews. Data analysis incorporated descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that People's needs for public services provided by the Valley Subdistrict Administrative Organization in Mueang District, Tak Province, were notably high across all dimensions. Tourism infrastructure took precedence, followed by the development of infrastructure, the promotion of the quality of life, effective city management, community organization, societal aspects, maintenance of peace and order in the community, and the preservation of arts, culture, local customs, and wisdom, ranked in descending order.

Keywords: needs, citizens, organization's public services

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการบริการสาธารณะ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยผ่านการเลือกตั้งสมาชิกแต่ละองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีเขตพื้นที่ที่กำหนดโดยมีกฎหมายรับรองแต่สภาพเป็นจริงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำนวนมากประสบปัญหาหลายด้าน เช่น รายได้ไม่เพียงพอขาดบุคลากรที่มีความรู้ ระบบการเมืองท้องถิ่นผูกขาดไม่แข่งขัน การบริหารไม่โปร่งใส ขาดการตรวจสอบจากประชาชน จึงเป็นไปได้ที่อาจเกิดปัญหาความต้อยประสิทธิภาพจากหลายสาเหตุ ซึ่งปัจจุบันมีแนวความคิดการปรับปรุงการบริหารภาครัฐทำให้เป็นหน่วยงานขนาดเล็ก กะทัดรัด มี

ประสิทธิภาพโปร่งใส ตอบสนองความต้องการของประชาชน ตรวจสอบได้ว่า มีการบริหารคล้ายการทำงานของภาคเอกชน องค์กรปกครองท้องถิ่นหลายแห่ง จึงได้นำเทคนิคการวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์ (Strategic planning) มาเป็นส่วนหนึ่งในการทำงาน ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในขั้นตอนการสร้างวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายขององค์กร การวิเคราะห์ศักยภาพในอนาคต และความสามารถวางแผนอนาคต การบริการสาธารณะเป็นภาระหน้าที่ที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญทั้งในด้านการสะท้อนถึงระดับการกระจายอำนาจ และความ เป็นอิสระขององค์กรปกครองท้องถิ่นและสะท้อนถึงความสามารถขององค์กรปกครองท้องถิ่นอีกด้วย การบริการสาธารณะที่เป็นหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เพราะเป็นภารกิจที่ถูกกำหนดโดยกฎหมายที่ต้องปฏิบัติ กล่าวคือพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการ และ องค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และแก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 5 พ.ศ. 2546 ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะ ได้แก่ การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก การรักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล การป้องกันและระงับโรคติดต่อ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมการส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ การคุ้มครองดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น และการปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็น (ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 2557: 74)

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลวาเลย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตากเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชน และมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาบริหาร สร้างความเจริญให้ตำบล ซึ่ง องค์การบริหารส่วนตำบลวาเลย์ ตั้งอยู่เลขที่ 255 หมู่ 3 ตำบลวาเลย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีเนื้อที่โดยประมาณ 69.28 ตารางกิโลเมตร หรือ 43,300 ไร่ มีจำนวน 7 หมู่บ้าน มีจำนวนครัวเรือน 2,334 ครัวเรือน ประชากร 12,730 คน ชาย 6,583 คน หญิง 6,147 ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน มีการสืบทอดประเพณี ศิลปวัฒนธรรมมาจากบรรพบุรุษ สภาพทั่วไปส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ สลับกับพื้นที่ที่มีความลาดชันต่ำ บางส่วน จะเห็นได้ว่าอบต.วาเลย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีจำนวนประชากรค่อนข้างสูงซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและปัญหาการจัดบริการสาธารณะของอบต.วาเลย์ ที่การจัดบริการสาธารณะยังไม่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของประชาชน รวมทั้งไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น นอกจากนี้การบริการสาธารณะยังมีลักษณะที่ไม่เหมาะสม อันเป็นผลจากการให้บริการสาธารณะที่ไม่ครบถ้วนทุกด้านและทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่ม เช่น อาจเน้นประโยชน์ของบุคคลบางกลุ่มและละเลยประโยชน์ของประชาชนบางกลุ่ม ขาดการลำดับความสำคัญในการจัดบริการสาธารณะที่ควรมีการเตรียมการล่วงหน้าหรือควรมีการพิจารณาถึงความจำเป็นเร่งด่วน ทำ

ให้การจัดการบริการสาธารณะขาดคุณภาพ ขาดความชัดเจน ขาดความเป็นธรรมและไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่สำคัญ คือการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในการเสนอนโยบายการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และการตรวจสอบการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งควรมีการปรับแนวทางการบริหารกิจการสาธารณะในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาการบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น และเพิ่มขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหา เช่น แนวทางการทำงานในลักษณะของเครือข่าย (network) ที่เป็นการทำงานร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน สถาบันวิชาชีพ หรือองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร เนื่องจากเป็นแนวทางการทำงานที่ให้ความสำคัญกับการแสวงหาแนวร่วม (partnership) ที่มีความรู้ความสามารถในด้านที่เกี่ยวข้องเพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ทั้งนี้ก็เพื่อให้การบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

เพื่อให้การจัดการบริการสาธารณะมีคุณภาพ และสนองต่อความต้องการของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลวลาเลย์ ได้มีนโยบายในการให้บริการสาธารณะ ดังนี้ 1) นโยบายด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) นโยบายด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) นโยบายด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน 4) นโยบายด้านการบริหารและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) นโยบายด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและปัญหาท้องถิ่น 6) นโยบายด้านการท่องเที่ยว 7) นโยบายด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบลวลาเลย์สามารถจัดทำบริการสาธารณะให้มีประสิทธิภาพสูง การทำงานใกล้ชิดกับประชาชนรู้ข้อมูลและความต้องการรวมทั้งสามารถตอบสนองต่อปัญหาท้องถิ่นรวดเร็วกว่า อีกทั้งระบบการบริการของท้องถิ่นจะมีลักษณะที่หลากหลายตามสภาพแต่ละชุมชน รวมถึงมีหน้าที่ในการจัดทำบำรุงรักษาและให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน โดยยึดหลักการว่าประชาชนต้องได้รับการบริการสาธารณะที่ดีขึ้นไม่ต่ำกว่าเดิม มีคุณภาพมาตรฐานการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการมากขึ้นรวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมดำเนินการและติดตามตรวจสอบ เพื่อให้ได้มาตรฐานที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารและให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเกิดประโยชน์และความพึงพอใจแก่ประชาชน รวมทั้งเป็นหลักประกันว่าประชาชนไม่ว่าจะอยู่ส่วนใดจะได้รับบริการสาธารณะในมาตรฐานขั้นต่ำที่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น รูปแบบหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นองค์กรส่วนท้องถิ่นที่มีโครงสร้างการบริหารงานที่เป็นอิสระ ซึ่งจะช่วยให้การกำหนดแผนงานโครงการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีทิศทางที่สอดคล้องและประสานสนับสนุนให้มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ซึ่งนอกจากจะทำให้ปัญหาและความต้องการได้รับการตอบสนอง

อย่างเหมาะสมแล้ว ยังเป็นการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด (องค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์, 2566)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และแนวทางการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อตัดสินใจการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์ โดยมีคุณภาพและเชื่อว่าจะทำให้ประสิทธิผลการปฏิบัติงานดีขึ้นและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก
2. เพื่อศึกษาเสนอแนวทางการจัดบริการสาธารณะที่เหมาะสม กับความต้องการของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาตามกรอบแนวคิด (แผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์ ,2561-2565) ได้แก่ ความคาดหวังของประชาชนต่อการบริหารงานของอบต.วาเล่ย์ 7 ด้าน ได้แก่ 1) นโยบายด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) นโยบายด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) นโยบายด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน 4) นโยบายด้านการบริหารและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) นโยบายด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและปัญหาท้องถิ่น 6) นโยบายด้านการท่องเที่ยว 7) นโยบายด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อบต.วาเล่ย์ ที่มีอายุ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้น จำนวนประชากรทั้งสิ้น 12,730 คน โดยใช้วิธีการหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ จำนวน 363 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหาร บุคลากร และเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 25 โดยสัมภาษณ์ เจาะลึกผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บุคลากรและเจ้าหน้าที่ทั้งหมดขององค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์

ขอบเขตในด้านระยะเวลา

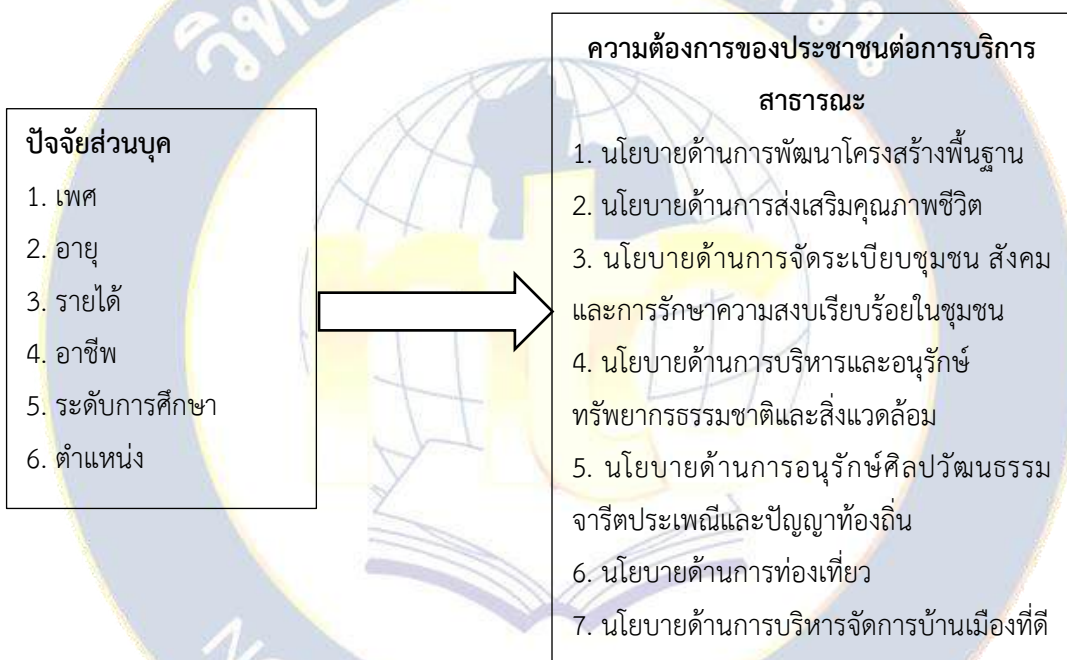
เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ เดือนมกราคม - เมษายน 2566

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ (independent variable) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และสถานภาพ

ตัวแปรตาม (dependent variable) ได้แก่ 1) นโยบายด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) นโยบายด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) นโยบายด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน 4) นโยบายด้านการบริหารและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) นโยบายด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและปัญญาท้องถิ่น 6) นโยบายด้านการท่องเที่ยว 7) นโยบายด้านการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้น กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง 363 คน กำหนดให้มีความคลาดเคลื่อนอยู่ที่ .05

2. กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ คือ ผู้บริหาร บุคลากรและเจ้าหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล วาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 25 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

3.1 แบบสอบถามเชิงปริมาณลักษณะแบบปลายปิด (Close - Ended) และเลือกตอบ (Check - List) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ การติดต่อขอรับบริการสาธารณสุข.

3.2 แบบสัมภาษณ์เชิงคุณภาพลักษณะแบบปลายปิด (Close – Ended) ข้อคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก คือ ผู้บริหารเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องมีแนวทางการจัดบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชนการบริการสาธารณสุข.

4. การทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยมีวิธีการทดสอบเครื่องมือ ดังนี้

4.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบแก้ไขเพื่อความถูกต้องและตรงตามเนื้อหา (Content validity) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อหาความเชื่อมั่นกับประชากร ที่มีไขกลุ่ม ตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) โดยครอนบาค ซึ่งได้ค่าดังนี้แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณสุข มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยได้ค่าความเชื่อมั่น 0.874

4.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อคำถามในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบหาความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์และปรับปรุงแก้ไขอีกครั้งก่อนนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเลือกใช้สถิติ ดังนี้ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้มาจากผลการสำรวจของประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบล วาเลย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1.ระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลวาเลย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยระดับความต้องการของประชาชนต่อการบริหารสาธารณสุข

ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณสุข	\bar{x}	SD	ความ ต้องการ
1. ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	3.83	.5708	มาก
2. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต	3.81	.6084	มาก
3. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษา ความสงบเรียบร้อยในชุมชน	3.78	.5457	มาก
4. ด้านการบริหารจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3.70	.6277	มาก
5. ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและ ปัญหาท้องถิ่น	3.80	.5565	มาก
6. ด้านการท่องเที่ยว	3.85	.5315	มาก
7. ด้านการบริหารจัดการที่ดี	3.76	.5888	มาก
ภาพรวม	3.79	0.575	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยว่าระดับความความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณสุขขององค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์ อำเภอบพพระ จังหวัดตาก พบว่าประชาชนมีความต้องการต่อการบริการสาธารณสุขอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 3.79) และ S.D. เท่ากับ 0.575 โดยด้านการท่องเที่ยวอยู่ในลำดับสูงสุด (\bar{x} = 3.85) รองลงมาคือด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมีค่า (\bar{x} = 3.83) และค่า S.D. เท่ากับ .5708 ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตมีค่า (\bar{x} = 3.81) และค่า S.D. เท่ากับ .6084 ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและปัญหาท้องถิ่นมีค่า (\bar{x} = 3.80) S.D. เท่ากับ .5565 ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อยมีค่า (\bar{x} = 3.78) S.D. เท่ากับ .5457 ด้านการบริหารจัดการที่ดีมีค่า (\bar{x} = 3.76) S.D. เท่ากับ .5888 และด้านการบริหารจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีค่า (\bar{x} = 3.70) และค่า S.D. เท่ากับ .6277 ตามลำดับ

2. แนวทางการจัดบริการสาธารณสุขที่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน

จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนอบต.วาเล่ย์ การนำเสนอข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนอบต.วาเล่ย์อำเภอบพพระ จังหวัดตาก โดยมีหัวข้อที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ประชาชนต้องการให้มีการแก้ไขปัญหาในการขยายเขตไฟฟ้าให้แสงสว่างตามชุมชนและครอบครัว น้ำประปาที่สะอาดและให้ทั่วถึง และปรับปรุงถนนให้ลาดยางมะตอยในชุมชน

2) ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ประชาชนต้องการให้ส่งเสริมสุขภาพประชาชนในชุมชนอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ อีกทั้งปัญหาเสพติด ส่งเสริมงานด้านสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการชุมชนแก่ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม (ผู้พิการ เด็กกำพร้า คนยากจน)

3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน ประชาชนต้องการให้มีการจัดโครงการรักษาความมั่นคงปลอดภัยต่าง ๆ โดยหน่วย อปพร. มีการติดตั้งกล้องวงจรปิด จัดตั้งสายตรวจหมู่บ้าน ตำรวจชุมชน ตำรวจบ้านและในช่วงเทศกาลสำคัญต่าง ๆ ได้มีการจัดเจ้าหน้าที่มาดูแลความสงบเรียบร้อยทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกปลอดภัย

4) ด้านการบริหารและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนต้องการให้มีการจัดทำโครงการที่ส่งเสริมการรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น จัดให้มีการคัดแยกขยะมีการสนับสนุนให้นำวัสดุธรรมชาติภายในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ การทำไร่เลื่อนลอย การเผาป่าทำให้เกิดมลพิษ PM 2.5 ประชาชนมีปัญหาด้านสุขภาพทางมีการสะสมในร่างกายเป็นระยะเวลานาน ๆ เช่น ต่อบริเวณผิวหนัง ทำให้มีปัญหาผื่นคัน ผื่นแพ้, ลมพิษ, ผิวหน้าเหี่ยวแห้งง่าย

5) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและปัญหาท้องถิ่น ประชาชนต้องการให้มีการส่งเสริมการประเพณีปีใหม่เมือง เนื่องจากเป็นงานฉลองวันสิ้นปี หรือปีใหม่ เป็นวันที่หญิงและชาย ต่างพากันสวมชุดประจำเผ่ากันทุกคน ด้วยเครื่องแต่งกายอันวิจิตรงดงาม และมีการจัดการแข่งขันกีฬาประเพณี และการละเล่นต่าง ๆ อาทิ การละเล่นลูกช่วงของหนุ่มสาว ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ทั้ง 2 ฝ่ายได้มาพูดคุยทำความรู้จักกันและจะนำไปสู่การแต่งงานกันที่สุดในที่สุด การละเล่นแข่งล้อเลื่อน และการตีลูกข่าง ซึ่งเป็นการละเล่นของเด็กผู้ชายและหนุ่ม ๆ เพื่อความสนุกสนานและสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านนอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการแสดงของชาวม้ง เช่น การเป่าแคน การเป่าขลุ่ย และการรำรำ เป็นต้น ช่วงเทศกาลปีใหม่นอกจากจะเป็นช่วงเวลาแห่งการพักผ่อนแล้วยังเป็นการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การกราบไหว้ผู้หลักผู้ใหญ่ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความผูกพันกับวิถีความเชื่อ เช่น การฆ่าสัตว์เพื่อเซ่นไหว้ การกราบไหว้เทพยดาของบรรพชน การถือฤกษ์ยามยามดี ซึ่งจะทำให้ผู้ที่สนใจอยากเข้าไปท่องเที่ยว และเรียนรู้ประเพณีต่าง ๆ ของชาติพันธุ์ม้งที่สืบสานมาอย่างรุ่นต่อรุ่น

6) ด้านการท่องเที่ยว ประชาชนมีความต้องการให้มีการส่งเสริมและสนับสนุน การท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรม และเชิงสุขภาพ และสร้างงานสร้างอาชีพแบบยั่งยืนให้กับประชาชน และพัฒนาทักษะและศักยภาพในชุมชนเกิดการพัฒนามาให้ชุมชนมีส่วนร่วมท่องเที่ยว เช่น การจัดกิจกรรมปีใหม่เมือง หรือ การจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องด้วยในอำเภอพบพระเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม เช่น น้ำตก ภูเขา หรือ พืช ผักผลไม้ที่หลากหลาย อากาศที่เย็นตลอดทั้งปี ทำให้นักท่องเที่ยวอยากสัมผัส จะทำให้ชุมชนเกิดรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวอีกด้วย

7) ด้านการบริหารจัดการที่ดี ประชาชนต้องการให้มีการจัดดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งนั่นต้องอาศัยการตัดสินใจและภาพรวมทั้งหมด เพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนมีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับความอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองต่อความต้องการ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความความต้องการของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก พบว่าประชาชนมีความต้องการต่อการบริการสาธารณะอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.79$) ทั้งนี้เป็นเพราะโดยด้านการท่องเที่ยวอยู่ในลำดับสูงสุด ($\bar{x} = 3.85$) รองลงมาคือด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมีค่า ($\bar{x} = 3.83$) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตมีค่า ($\bar{x} = 3.81$) ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและปัญญาท้องถิ่น มีค่า ($\bar{x} = 3.80$) ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อยมีค่า ($\bar{x} = 3.78$) ด้านการบริหารจัดการที่ดีมีค่า ($\bar{x} = 3.76$) และด้านการบริหารและอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีค่า ($\bar{x} = 3.70$) ตามลำดับ

1. ด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน พบว่า ประชาชนมีความต้องการระดับมาก ในด้านพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ก็เพราะในองค์การบริหารส่วนตำบลวาเล่ย์ อำเภอพบพระ จังหวัดตากนั้นสภาพถนนบางพื้นที่ยังไม่ได้ลาดยางมะตอย ทำให้การเดินทางนั้นค่อนข้างลำบาก ทำให้เกิดความไม่สะดวกในการสัญจรไปมา หากมีฝนตกหนัก หรือดินถล่มก็เกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง รวมทั้งอุทกภัย ไฟป่า น้ำท่วม ที่เกิดค่อนข้างบ่อยเวลาฝนตกหนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงษ์เกียรติ์ วงษ์แก้ว (2553) ได้วิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม" ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความต้องการให้เทศบาลดำเนินการปรับปรุงถนนและติดตั้งไฟฟ้าให้ทั่วชุมชน

2. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต พบว่า ประชาชนมีความต้องการระดับมาก ในด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิตไม่ว่าจะเป็น การส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง เนื่องจากจะทำให้ชีวิตมีความสุขทั้งกาย และใจไม่เจ็บป่วยบ่อยมีความต้องการเจ้าหน้าที่ในการตรวจหาโรคภัยไข้เจ็บที่บ้านเนื่องห่างไกลจาก ประชาชนที่เจ็บป่วยที่ไม่สามารถเดินทางไปรักษาที่อนามัยหรือโรงพยาบาลได้สถานพยาบาลสุขภาพของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญการรณรงค์ป้องกันโรคติดต่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของของ ชูศักดิ์ เสือโลห์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะในเขตเทศบาลตำบลวังเหนือ อำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง พบว่า ประชาชนมีความต้องการให้มีการจัดให้มีสถานที่ออกกำลังกาย พร้อมทั้งการจัดแข่งขันกีฬาแก่ประชาชนทุกเพศทุกวัย

การปรับปรุงอาคารศูนย์ดูแลเด็กก่อนปฐมวัย พร้อมจัดอุปกรณ์เสริมทักษะให้เหมาะสมให้อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ได้มีบทบาทในการดูแลสุขภาพพยาบาลประชาชนมากขึ้น และการให้ความรู้และสนับสนุนประชาชนการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ

3. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อยในชุมชน พบว่า ประชาชนมีความต้องการระดับมาก ในการจัดการอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน การจัดการอบรมอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ก็เนื่องจากประชาชนเห็นว่า หากมีเหตุการณ์ ฉุกเฉิน หรือมีภัยอันตรายใด ๆ เกิดขึ้น ก็จะมีตำรวจ หน่วยกู้ภัย ที่คอยปฏิบัติหน้าที่ได้ทันท่วงที สอดคล้องกับงานวิจัยของกรชูลี จันทะรัง (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการให้บริการ สาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี พบว่าประชาชนระดับ ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลมาบไผ่ อำเภอ บ้านบึง จังหวัดชลบุรีเป็นรายด้านและโดยภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก

4. ด้านการบริหารจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่า ประชาชนมีความต้องการระดับมากในการการบริหารจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมการรณรงค์การเผาป่า การตัดต้นไม้ ทำไร่เลื่อนลอยของประชาชนที่อยู่ข้างบนดอย ส่วนมากทำไร่ปลูกพืชผลทางการเกษตรทำไร่เลื่อนลอย ประสบปัญหาการใช้สารเคมีในการปลูกพืช เจือปนในพืชผลทางการเกษตรและในลำคลองทำให้ต้องมีการปรับปรุงคุณภาพของน้ำในแม่น้ำลำ คลอง การส่งเสริมพืชผลทางการเกษตรเพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นประชาชนตระหนักถึงการการ รณรงค์เพื่อลดโลกร้อน และการจัดการขยะให้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยิสรา จันทะโร (2559) ได้วิจัยเรื่องการจัดบริการสาธารณะกับความต้องการของประชาชนของเทศบาลตำบลท่า ศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความต้องการให้เทศบาลตำบลท่า ศาลาจัดบริการสาธารณะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับมาก โดยประชาชนยังคง ต้องการให้เทศบาลจัดให้มีการรณรงค์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เพราะตำบลท่าศาลามีที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง ประชาชนที่อาศัยอยู่จึงมีทั้งประชาชนที่มีที่อยู่อาศัยตาม ทะเบียนบ้านและประชากรแฝงจำนวนมากเช่นเดียวกัน ซึ่งอาจส่งผลทำให้เกิดปัญหาด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางอากาศจากการ เผาขยะ จำนวนขยะที่มีปริมาณ มากขึ้น ปัญหามลพิษทางน้ำ และทางเสียง เป็นต้น

5. ด้านการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณีและปัญญาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีความต้องการมาก ในด้านการส่งเสริมให้ให้เยาวชนรู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยประเมิน กาฬภักดี (2564) ความต้องการของประชาชนต่อการจัดบริการ สาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลบกอำเภอดอน เจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลงานวิจัย พบว่าประชาชนมีความต้องการให้มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ

ต่าง ๆ ส่งเสริมให้เยาวชนรู้จักประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น และการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น

6. ด้านการท่องเที่ยว พบว่าประชาชนมีความต้องการระดับมากในการส่งเสริมอาชีพ วิสาหกิจชุมชน การให้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง การปรับปรุงภูมิทัศน์การปรับปรุงภูมิทัศน์แหล่งท่องเที่ยว เช่น น้ำตก หมู่บ้านแพะช้าง และนั่นก็เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชนกะเหรี่ยง หลายชาติพันธุ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพจนี วงษ์แก้ว (2553) ได้วิจัยเรื่องความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่าประชาชนต้องการให้เทศบาลมีการส่งเสริมอาชีพ และมีการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้ให้กับประชาชน

7. ด้านการบริหารจัดการที่ดี พบว่าประชาชนมีความต้องการมาก ในด้านมีศูนย์บริการข้อมูลข่าวสาร การรับผิดชอบในหน้าที่การงานและพร้อมแก้ไขปัญหาค้นหาได้ทันที่การปฏิบัติงานของอบต สอดคล้องกับงานวิจัยของจากรุวรรณ ศรีบรรจง (2550) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลตอนปฐ อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษพบว่าความพึงพอใจของประชาชนที่เข้ามาใช้บริการอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้แก้ไขปัญหา

1. ควรจัดเวทีประชาคม เพื่อเปิดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นความต้องการในการจัดบริการสาธารณะ มีการพิจารณาความจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ

2. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต เห็นควรมาตรการการรักษาความปลอดภัยของชุมชน และรณรงค์ให้ความรู้ถึงของโทษยาเสพติด และการแพร่ระบาด

3. ด้านการท่องเที่ยว เห็นควรให้ทางหน่วยงานจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอพบพระ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผน เช่น การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หรือ เชิงวัฒนธรรม เนื่องจากสร้างรายได้ให้กับชุมชน ในการพัฒนาให้ชุมชนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สถานที่ท่องเที่ยว และทำให้

ข้อเสนอแนะในการการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงความต้องการของประชาชนที่มีต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในภาพรวมทั้งจังหวัด เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงผลของความต้องการเพื่อจะทำได้มาซึ่งตัวชี้วัดที่ใช้เป็นมาตรฐานได้

2. ควรทำการศึกษาวิจัย โดยที่กลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุ 15 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ไม่ใช่แค่เฉพาะ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปเท่านั้น เพื่อที่จะได้รู้ว่าประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปนั้นมีความต้องการในเรื่องอะไรบ้าง เพราะความต้องการของแต่ละช่วงอายุไม่เหมือนกัน

เอกสารอ้างอิง

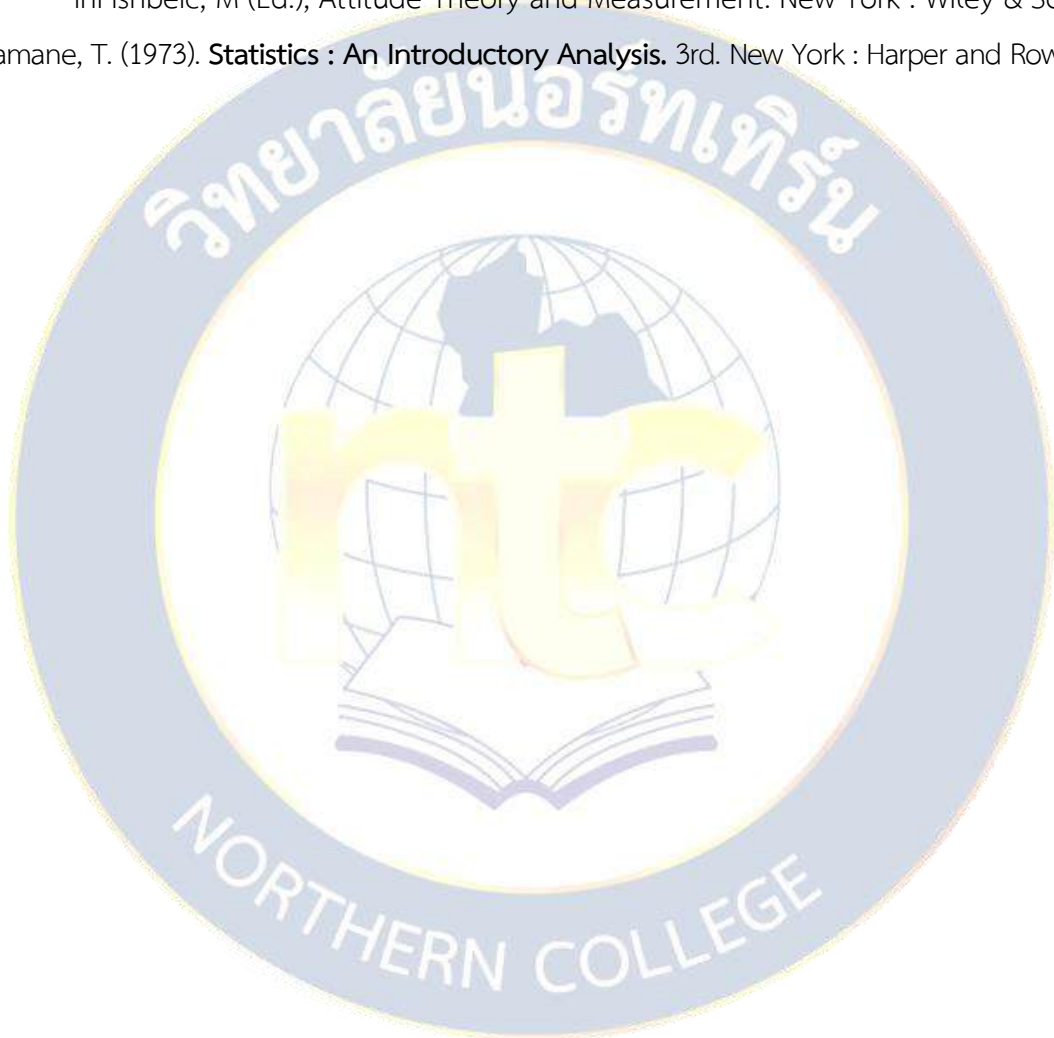
- กรชูลี จันทะรัง .(2563). ความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบล
มาบไฟ อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหาร
รัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- งานวิเคราะห์นโยบายและแผน. (2565). ยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลวา
เลย์. สืบค้นจาก <https://www.wale.go.th/strategy.php>
- จารุวรรณ ศรบรรจง .(2550). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริการสาธารณะขององค์การ
บริหารส่วนตำบลดอนปอ อำเภอสรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี. รายงานการศึกษาอิสระ
ร.ม.ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชยิสรา จันทะโร .(2559). การจัดบริการสาธารณะกับความต้องการของประชาชนของ
เทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยแม่โจ้ เชียงใหม่.
- ชูศักดิ์ เสโลห์. (2556). ความต้องการของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะในเขตเทศบาล
ตำบลวังเหนืออำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฐิตรัตน์ อินตะพิงค์ .(2555). การรับรู้ต่ออำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะขององค์การ
บริหารส่วนจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่,
เชียงใหม่.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์ .(2559). บริการสาธารณะในระบบกฎหมายปกครองของฝรั่งเศส. กรุงเทพฯ:
นิติธรรม.
- ประเมิน กาฬภักดี .(2564).ความต้องการของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลทะเลบก อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัด
สุพรรณบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นายเรืออากาศ. (2564) : 5-18.
- พจนีย์ วงษ์แก้ว. (2553). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะของเทศบาล
ตำบลนาเชือก อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

วันนี้ นนทศิริ. (2554). การศึกษาความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อภิชาติ เขตชัยภูมิ. (2546). ความต้องการของประชาชนในการรับบริการของเทศบาลเมืองคูคต อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.

Likert, Scale. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement*. New York : Wiley & Son.

Yamane, T. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. 3rd. New York : Harper and Row.

การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว
OPTIMIZATION PROCUREMENT OF SAKAEO
PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

น้ำอ้อย ทองมาก¹, อภิชาติ ดวงธิสาร²

Nam-oi Thongmag¹, Apichit Duangthisan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว 2) เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านการเชื่อมต่อเว็บไซต์ระบบ e-GP พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าใช้งานในระบบ e-GP ในบางช่วงเวลาระบบช้ามาก หลุดบ่อย แนวทางแก้ไขปัญหา ได้แก่ หลีกเลี่ยงการเข้าใช้งานโดยเข้าใช้งานในช่วงหลังเวลาราชการ ด้านขั้นตอนการทำงานของระบบ e-GP พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการเข้าใช้งานในระบบ e-GP มีขั้นตอนการทำงานยุ่งยาก ซับซ้อน แนวทางแก้ไขปัญหา ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานควรศึกษาคู่มือในการใช้งานของระบบให้ถ่องแท้ ด้านข้อมูลที่ได้จากระบบ e-GP และด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของระบบ e-GP พบว่า ไม่มีปัญหา

2. แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านบุคลากร ได้แก่ คัดเลือกพนักงานที่มีความรู้ความสามารถและฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้และทักษะด้านอื่นๆ ด้านงบประมาณ ได้แก่ วางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับอย่างเหมาะสมเป็นไปตามระเบียบต่างๆ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ วางแผนเกี่ยวกับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานให้เพียงพอ ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ การกำหนดหน้าที่การบังคับบัญชาตามสายงานที่ชัดเจน ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อใช้เป็นแนวทาง/คู่มือในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : การเพิ่มประสิทธิภาพ, การจัดซื้อจัดจ้าง

¹ นักศึกษาลัทธิรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ลัทธิรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purpose of this research was 1) To study problems and ways to solve procurement problems of Sakaeo Provincial Administrative Organization and 2) To study ways to increase procurement efficiency of Sakaeo Provincial Administrative Organization. Target group used in this study Obtained by purposive sampling of 20 people. The research instrument was an interview structured. Statistics used in data analysis include numbers, percentages, and content analysis.

The result found that,

1. Procurement problems of Sakaeo Provincial Administrative Organization In terms of connecting to the e-GP system website, it was found that at some times the system was very slow, frequently disconnected, causing it to take a long time to complete each matter. Solutions to the problem include avoiding access during peak periods. Regarding the working process of the e-GP system, it was found that the work process was cumbersome, complicated, and had too many steps. Solutions to the problem include: Operators should carefully study the manual for using the system. In terms of information obtained from the e-GP system and in terms of efficiency in the operation of the e-GP system, it was found that there were no problems.

2. Guidelines for increasing procurement efficiency of the Sakaeo Provincial Administrative Organization in terms of personnel, including training personnel to have knowledge Abilities and skills in performing procurement work and other skills that are necessary in performing budget work, including planning budget expenditures in accordance with government operational plans. Materials and equipment include planning for the proper procurement of materials and equipment needed to perform the job. and the procurement of materials and equipment for operations must be appropriate. Sufficient for use Management aspect includes clearly defining the scope, duties, and command according to line of work. and preparation of operational manuals related to procurement. To be used as a guideline/handbook for operations.

Keywords : Optimization, Procurement

บทนำ

ปัจจุบันการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ ได้กำหนดกรอบแนวการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน โดยใช้พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งกำหนดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อป้องกันการทุจริต กำหนดให้มีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลางมากยิ่งขึ้น เพื่อความโปร่งใส และมีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม กำหนดให้ค่านึงถึงวัตถุประสงค์การใช้งานเป็นสำคัญ โดยไม่จำเป็นต้องใช้ราคาต่ำสุดเสมอไป แต่ให้พิจารณาคุณภาพประกอบราคา กำหนดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ประกอบการ เพื่อใช้พิจารณาคัดเลือกผู้เสนอราคา กำหนดรูปแบบ การร้องเรียน และการอุทธรณ์ ที่เห็นว่าหน่วยงานของรัฐไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์ของกฎหมาย รวมไปถึงบทกำหนดโทษกรณีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงินงบประมาณของแผ่นดิน รวมไปถึงต้องการให้หน่วยงานของรัฐวางแผนและประเมินผลการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกภาคส่วน (กิตติมา ศรีสิงห์, 2561, หน้า 4)

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ได้ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2560 และให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด 180 วัน โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ 23 สิงหาคม 2560 ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ มีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยการกำหนดมาตรฐานกลาง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่งนำไปใช้เป็นหลักปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณชนให้มากที่สุดเพื่อให้เกิดความโปร่งใส และเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม ก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน โดยมีการวางแผนการดำเนินงาน และมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งจะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งเพื่อให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล มีการส่งเสริมให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งเพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและการประพฤติมิชอบในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ประกอบกับมาตรการอื่นๆ เช่น การจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) ซึ่งจะก่อให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ อันจะเป็นการสร้างเชื่อมั่นให้กับสาธารณชนและก่อให้เกิดผลดีกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, หน้า 16)

การจัดซื้อจัดจ้างในแต่ละวิธีมุ่งเน้นให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานภาครัฐ เกิดความโปร่งใส คุ้มค่า มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรวจสอบได้ ซึ่งหน่วยงานของรัฐต้องจัดทำสัญญาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติจัดซื้อจัดจ้างฯ พ.ศ. 2560 ฉบับนี้ นอกจากนี้ กรมบัญชีกลางยังได้พัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Electronic Government Procurement : e-GP) ซึ่งการนำกระบวนการอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาใช้มีวัตถุประสงค์เพื่อลดความผิดพลาดการทำงาน

ให้แก่เจ้าหน้าที่ และช่วยลดการพบปะกันระหว่างผู้เสนอราคาด้วยกันหรือระหว่างผู้เสนอราคากับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เป็นหน่วยงานราชการที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างฯ มีหน่วยงานภายในที่สนับสนุนการจัดซื้อจัดหาพัสดุ เพื่อให้ได้มาซึ่ง วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ตลอดจนการบริการต่างๆ ที่ต้องดำเนินการจัดซื้อและจัดจ้างฯ เพื่อให้หน่วยงานสามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ในการจัดหาพัสดุเป็นงานที่มีความสำคัญต่อองค์กร ซึ่งให้ได้มาซึ่งพัสดุและครุภัณฑ์ สำหรับการปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน นับว่าเป็นผลงานที่แสดงถึงความสามารถและประสิทธิผลของกลุ่มงานพัสดุ ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามขั้นตอนของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐฯ พ.ศ. 2560 ซึ่งงานพัสดุเป็นงานที่มีความเสี่ยงในเรื่องของการเกิดข้อผิดพลาด เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับ กฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติของทางราชการที่มีการปรับปรุงเพิ่มเติมตลอดเวลา เจ้าหน้าที่พัสดุจึงต้องศึกษา ติดตาม และเป็นผู้มีประสบการณ์ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง โดยยึดหลักการบริหารจัดการพัสดุด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็นธรรม ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพในการทำงานและลดความเสี่ยงในการปฏิบัติงานพัสดุ

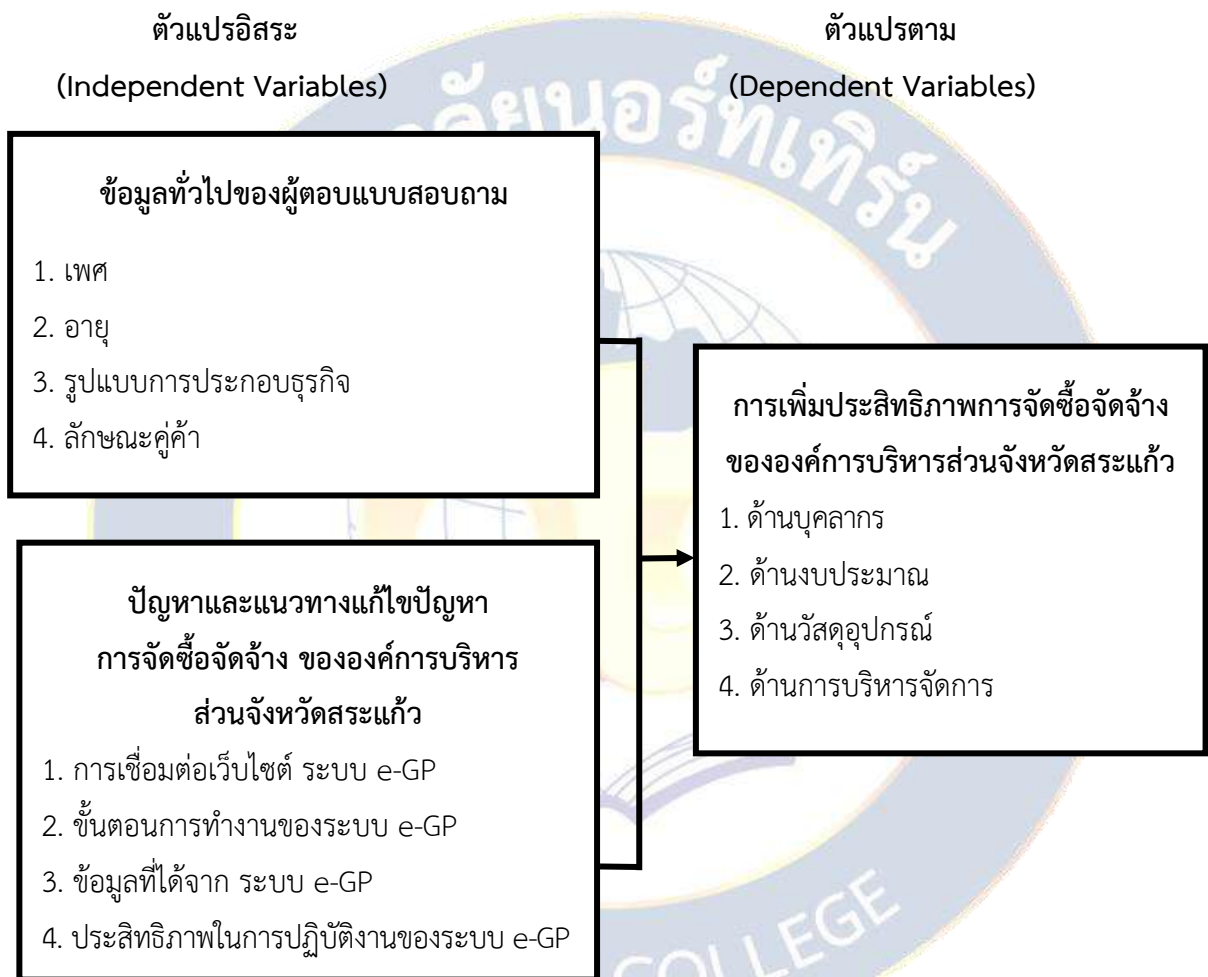
จากความสำคัญและปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้งานในระบบงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของผู้ค้าภาครัฐ ซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง รวมถึงศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ตามความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่เป็นคู่ค้ากับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เพื่อใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานพัสดุเป็นการสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ส่งผลให้สามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้อย่างโปร่งใส ป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างภายใต้ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ แนวคิดและทฤษฎีการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน บริบทขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำทฤษฎีปัจจัยพื้นฐานทางการบริหาร (4 M) ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการบริหารจัดการ นำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้ประกอบการที่เป็นคู่ค้ากับองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ใน 4 กลุ่มๆ ละ 5 ราย ประกอบด้วย ลักษณะคู่ค้าเกี่ยวกับงานจัดซื้อ งานจัดจ้าง งานจ้างเหมาบริการ และงานจ้างก่อสร้าง รวมทั้งสิ้น จำนวน 20 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้าง เก็บข้อมูลโดยวิธีลงพื้นที่สัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่สอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ รูปแบบการประกอบธุรกิจ และลักษณะคู่ค้า

ตอนที่ 2 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ประกอบด้วย 4 ข้อ ได้แก่ การเชื่อมต่อเว็บไซต์ระบบ e-GP ขั้นตอนการทำงานของระบบ e-GP ข้อมูลที่ได้จาก ระบบ e-GP และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของระบบ e-GP

ตอนที่ 3 แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ และด้านการจัดการ

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ข้อมูลและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลปฐมภูมิได้จากการตอบแบบสอบถามของสมาชิก โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดขอบเขตของเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว และแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง พ.ศ. 2560 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เพื่อนำมาสร้างแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. สร้างแบบสัมภาษณ์ โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมดตามกรอบแนวคิดในการวิจัย
4. นำเครื่องมือ (แบบสัมภาษณ์) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องและเหมาะสม
5. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำ พร้อมทั้งส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบภายหลังจากการแก้ไขอีกครั้ง
6. นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาไปเก็บรวบรวมข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

ผลการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว สามารถนำมาสรุปเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

ด้านการเชื่อมต่อเว็บไซต์ ระบบ e-GP พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้งานในระบบ e-GP ในบางช่วงเวลาระบบช้ามาก หลุดบ่อย ทำให้ใช้เวลาในการปฏิบัติงานในแต่ละเรื่องนาน แนวทางแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านการเชื่อมต่อเว็บไซต์ระบบ e-GP ได้แก่ 1) หากใช้งานในช่วงเวลาที่มีผู้ใช้งานจำนวนมากจะทำให้ระบบช้า ผู้ใช้งานควรรอให้ระบบดำเนินการในแต่ละขั้นตอนซึ่งอาจต้องใช้เวลาานกว่าปกติ และ 2) หลีกเลี่ยงการใช้งานในช่วงที่มีคนใช้งานจำนวนมาก โดยใช้งานในช่วงหลังเวลาราชการ หรือในช่วงเย็น

ด้านขั้นตอนการทำงานของระบบ e-GP พบว่า มีปัญหาใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การใช้งานในระบบ e-GP มีขั้นตอนการทำงานยุ่งยาก ซับซ้อน และหลายขั้นตอนมากเกินไป และ 2) ไม่มีปัญหาเนื่องจากการปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนด แนวทางแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านขั้นตอนการทำงานของระบบ e-GP ได้แก่ 1) ยอมรับและปฏิบัติตามขั้นตอนของระบบเนื่องจากเป็นระเบียบที่กำหนด และ 2) ผู้ปฏิบัติงานควรศึกษาคู่มือในการใช้งานของระบบให้ถ่องแท้

ด้านข้อมูลที่ได้จากระบบ e-GP พบว่า ไม่มีปัญหาที่เกิดจากระบบ แต่หากจะมีปัญหาก็น่าจะเกิดจากการนำเข้าข้อมูลหรือป้อนข้อมูลไม่ถูกต้อง แนวทางแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านข้อมูลที่ได้จากระบบ e-GP พบว่า ไม่ต้องแก้ไขเนื่องจากไม่มีปัญหาที่เกิดจากการใช้ระบบ แต่หากจะมีปัญหาก็คงจะเป็นปัญหาที่เกิดจากการนำเข้าข้อมูลหรือป้อนข้อมูลไม่ถูกต้อง แก้ไขได้โดยการตรวจสอบความถูกต้องของการนำเข้าข้อมูลทุกครั้ง

ด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของระบบ e-GP พบว่าไม่มีปัญหา จึงไม่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหา

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

ผลการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว สามารถนำมาสรุปเป็นรายด้าน ได้ดังนี้

ด้านบุคลากร ได้แก่ 1) คัดเลือกพนักงานที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงาน 2) ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง และทักษะด้านอื่น ๆ ที่มีความจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม 3) ส่งเสริมการทำให้บุคลากรเกิดความรักความผูกพันกับองค์กร และ 4) สร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรเพื่อส่งผลให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านงบประมาณ ได้แก่ 1) วางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ 2) การกระจายงบประมาณงบประมาณเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์กรฯ 3) ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับอย่างเหมาะสม และ 4) ติดตาม ตรวจสอบการใช้งบประมาณให้คุ้มค่า โปร่งใส ตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นไปตามระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ 1) วางแผนเกี่ยวกับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม 2) จัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานต้องมีความเหมาะสม เพียงพอต่อการใช้งาน ดำเนินการภายใต้กฎหมาย ฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ และตรงตามความต้องการใช้งาน 3) ดูแลรักษาวัสดุอุปกรณ์ให้มีความพร้อมสำหรับการใช้งานอยู่เสมอ 4) ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับอย่างคุ้มค่า และ 5) ติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) วางแผนเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง การติดตาม การประเมินผล และการตรวจสอบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างในรอบปีอย่างสม่ำเสมอ 2) กำหนดขอบข่าย หน้าที่ และการบังคับบัญชาตามสายงานที่ชัดเจน 3) สนับสนุน ส่งเสริมและปลูกฝังการปฏิบัติงานภายใต้หลักคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใส 4) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อใช้เป็นแนวทาง/คู่มือในการปฏิบัติงาน 5) จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน 6) ควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อเป็นการตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และ 7) ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโดยผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอกองค์กรฯ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้าง

อภิปรายผล

การศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

ด้านการเชื่อมต่อเว็บไซต์ระบบ e-GP พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการใช้งานในระบบ e-GP ในบางช่วงเวลาระบบช้ามาก หลุดบ่อยทำให้ใช้เวลาในการปฏิบัติงานในแต่ละเรื่องนาน แนวทางแก้ไข

ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านการเชื่อมต่อเว็บไซต์ ระบบ e-GP ได้แก่ 1) หากเข้าใช้งานในช่วงเวลาที่มีผู้คนใช้งานจำนวนมากจะทำให้ระบบช้า ผู้ใช้งานควรจะรอให้ระบบดำเนินการในแต่ละขั้นตอนซึ่งอาจต้องใช้เวลาานานกว่าปกติ และ2) หลีกเลี่ยงการเข้าใช้งานในช่วงที่มีคนใช้งานจำนวนมาก โดยเข้าใช้งานในช่วงหลังเวลาราชการ หรือในช่วงเย็น สอดคล้องกับรายงานปัญหาและอุปสรรคของสถาบันคุ้มครองเงินฝาก (2564) ซึ่งพบปัญหาการใช้งานระบบงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement หรือ e-GP ล่มบ่อยครั้ง ส่งผลให้ผู้ใช้งานไม่สามารถใช้งานระบบได้อย่างต่อเนื่องและเกิดความล่าช้าในการดำเนินการ สอดคล้องกับรายงานปัญหาและอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักงานเขตราชบุรีบูรณะ (2563) พบว่าระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ประมวลผลนาน (ช้า) และระบบขาดความเสถียร

ด้านขั้นตอนการทำงานของระบบ e-GP พบว่า มีปัญหาใน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การเข้าใช้งานในระบบ e-GP มีขั้นตอนการทำงานยุ่งยาก ซับซ้อน และหลายขั้นตอนมากเกินไป 2) ไม่มีปัญหา เนื่องจากเป็นการปฏิบัติตามระเบียบที่กำหนด แนวทางแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านขั้นตอนการทำงานของระบบ e-GP ได้แก่ 1) การยอมรับและปฏิบัติตามขั้นตอนของระบบเนื่องจากเป็นระเบียบที่กำหนด 2) ผู้ปฏิบัติงานควรศึกษาคู่มือในการใช้งานของระบบให้ถ่องแท้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบ e-GP เป็นระบบที่มีกรมบัญชีกลางเป็นหน่วยงานกลางในการกำกับดูแลการบริหารงานพัสดุภาครัฐ กรมบัญชีกลางจึงได้พัฒนาระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) จึงมีรายละเอียดและขั้นตอนในการใช้งานสอดคล้องกับระเบียบของทางราชการ สอดคล้องกับงานวิจัยของชวลักษณ์ ลืออำนาจ (2566) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ด้านการใช้ระบบ e-GP พบว่า ระบบมีหลายขั้นตอนและซับซ้อน ต้องใช้เวลาในการปฏิบัติงานในระบบ e-GP ทำให้ไม่สามารถดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างที่เร่งด่วน ได้ทันตามกำหนดเวลา และสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทพร ลิ้มปกาญจน์เวช (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาในการใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement: e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุในสำนักงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่พัสดุมิปัญหาด้านโปรแกรม โดยมีความคิดเห็นว่าระบบมีความซับซ้อน การดำเนินงานหลายขั้นตอนเป็นการเพิ่มงานให้กับเจ้าหน้าที่พัสดุ

ด้านข้อมูลที่ได้จากระบบ e-GP พบว่า ไม่มีปัญหาที่เกิดจากระบบ แต่หากจะมีปัญหาก็คงจะเป็นปัญหาที่เกิดจากการนำเข้าข้อมูลหรือป้อนข้อมูลไม่ถูกต้อง แนวทางแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านข้อมูลที่ได้จากระบบ e-GP พบว่า ไม่ต้องแก้ไขเนื่องจาก

ไม่มีปัญหาที่เกิดจากการใช้ระบบ แต่ถ้าหากพบปัญหาที่เกิดจากการนำเข้าสู่ข้อมูลหรือป้อนข้อมูลไม่ถูกต้อง แก้ไขได้โดยการตรวจสอบความถูกต้องของการนำเข้าสู่ข้อมูลทุกครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อมูลที่ได้จากระบบ e-GP เป็นข้อมูลที่ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ข้อ 9 ที่กำหนดว่าการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุตามระเบียบนี้ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการในระบบเครือข่ายสารสนเทศของกรมบัญชีกลางผ่านทางระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement : e - GP) ตามวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนดให้หน่วยงานของรัฐใช้เอกสารที่จัดพิมพ์จากระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ เป็นเอกสารประกอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างตามวิธีการที่กำหนดในระเบียบนี้

ด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของระบบ e-GP พบว่า ไม่มีปัญหา จึงไม่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระบบ e-GP มีการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสอดคล้องกับระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง และรองรับกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 8 กำหนดว่า การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการ ดังต่อไปนี้ (1) คุ่มค่า โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐ มีราคาที่เหมาะสม และมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน (2) โปร่งใส โดยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกัน มีระยะเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ มีหลักฐานการดำเนินงานชัดเจน และการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน (3) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้าเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีกำหนดเวลาที่เหมาะสมโดยมีการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ (4) ตรวจสอบได้ โดยมีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ

การศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านบุคลากร ได้แก่ 1) คัดเลือกพนักงานที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงาน 2) ฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง และทักษะด้านอื่นๆ ที่มี

ความจำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน และการอยู่ร่วมกันในสังคม 3) ส่งเสริมการทำให้บุคลากรเกิดความรักความผูกพันกับองค์กร 4) สร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรเพื่อส่งผลให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของชวลลักษณ์ ลืออำนาจ (2566) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างฯ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานพึงศรัทธาสร้างขวัญกำลังใจ และความเข้าใจให้กับผู้ที่ปฏิบัติงานพัสดุ เพื่อไม่ให้ขาดแคลนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุอีก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรา วีระชัยเทวินทร์ (2553) ได้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านบุคลากรสามารถทำได้ โดยการเพิ่มพูนทักษะและประสบการณ์ของบุคลากร โดยให้โอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ จากการประชุม การให้ความรู้ให้แก่บุคลากร การให้การฝึกอบรม การศึกษาดูงานเพิ่ม มุมมองที่กว้างขึ้น และการควบคุม ติดตามตรวจสอบคุณภาพการทำงานเป็นระยะๆ

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านงบประมาณ ได้แก่ 1) วางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติราชการ 2) การกระจายงบประมาณงบประมาณเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์กร 3) ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับอย่างเหมาะสม 4) ติดตามตรวจสอบการใช้งบประมาณให้คุ้มค่า โปร่งใส ตามหลักธรรมาภิบาล และเป็นไปตามระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับงานวิจัยของอมรา วีระชัยเทวินทร์ (2553) ได้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านงบประมาณ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวทำให้ลดปัญหาการเดือดร้อนของชุมชนได้ และการใช้งบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างเนื่องจากการดำเนินการดังกล่าว ทำให้ประชาชนจะได้รับประโยชน์สูงสุดในการจัดซื้อจัดจ้างและสอดคล้องกับ งานวิจัยของประจักษ์ ประจันตะเสน (2565) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ผ่านระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) ของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม พบว่า ข้อเสนอแนะสภาพและปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างผ่านระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) ด้านงบประมาณ ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) ให้เพียงพอต่อการดำเนินงานควรมีการจัดสรรงบประมาณ มีแผนที่ชัดเจนสำหรับการดำเนินการ

จัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) เพื่อผู้ปฏิบัติงานได้วางแผนการดำเนินงานได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และผู้ปฏิบัติงานควรได้ทราบถึงงบประมาณสำหรับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) เพื่อจะได้วางแผนในการดำเนินงานและปฏิบัติงานให้รวดเร็วเป็นไปตามเป้าในแต่ละไตรมาสสำหรับการจัดซื้อจัดจ้าง

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ 1) วางแผนเกี่ยวกับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม 2) จัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานต้องมีความเหมาะสม เพียงพอต่อการใช้งาน ดำเนินการภายใต้กฎหมาย กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ และตรงตามความต้องการใช้งาน 3) คู่มือครูวัสดุอุปกรณ์ให้มีความพร้อมสำหรับการใช้งานอยู่เสมอ 4) ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ได้รับอย่างคุ้มค่า 5) ติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรา วีระชัยเทวินทร์ (2553) ได้ศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษา พบว่า แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ การซื้อวัสดุอุปกรณ์มาใช้ในการทำงาน ควรคำนึงถึงความคุ้มค่าในการใช้งานมากกว่าความทันสมัย จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวทำให้มีการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการมีระบบติดตาม ตรวจสอบวัสดุ อุปกรณ์ เป็นระยะจะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวทำให้การเช็ควัสดุอุปกรณ์ที่เราจัดซื้อมีคุณภาพมากขึ้นแค่นั้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการจัดซื้อจัดจ้างที่ดีขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของชวัลลักษณ์ ลืออำนาจ (2566) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 1 ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหการจัดซื้อจัดจ้างฯ ด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี โดยจัดหาอุปกรณ์ ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ (Printer) และอื่นๆ ให้เพียงพอ เพื่อความสะดวกพร้อมใช้งาน

แนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ด้านการบริหารจัดการ ได้แก่ 1) วางแผนเกี่ยวกับการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง การติดตามการประเมินผล และการตรวจสอบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างในรอบปีอย่างสม่ำเสมอ 2) กำหนดขอบข่าย หน้าที่ และการบังคับบัญชาตามสายงานที่ชัดเจน 3) สนับสนุนส่งเสริมและปลูกฝังการปฏิบัติงานภายใต้หลักคุณธรรม จริยธรรม และความโปร่งใส 4) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง เพื่อใช้เป็นแนวทาง/คู่มือในการปฏิบัติงาน 5) จัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอต่อการดำเนินงาน 6) ควบคุม ติดตาม ตรวจสอบ และการประเมินผลการปฏิบัติงาน

เพื่อเป็นการตรวจสอบติดตามการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ และ 7) ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโดยผู้รับบริการทั้งภายในและภายนอกองค์กรฯ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกรัตน์ คล้ายทองคำ (2548) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการจัดซื้อจัดจ้าง มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหา พบว่า ควรมีการปรับเปลี่ยนสายงานบางส่วนที่ซ้ำซ้อนกันออกบ้าง และมีคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านบุคลากร จากผลการวิจัยพบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ให้ความสำคัญกับการคัดเลือกพนักงานที่มีความรู้ความสามารถมาปฏิบัติงาน และการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง และทักษะด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็น ต้องใช้ในการปฏิบัติงาน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ควรมีการวางแผนงานด้านบุคลากร การสรรหาและคัดเลือก การใช้ประโยชน์ การรักษา และการพัฒนา เนื่องจากเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ และเป็นผู้ปฏิบัติงานที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของการจัดซื้อจัดจ้างในหน่วยงาน
2. ด้านงบประมาณ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ให้ความสำคัญกับการวางแผนในการใช้จ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการ การจัดซื้อจัดจ้างให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับอย่างเหมาะสม และการติดตามตรวจสอบการใช้งบประมาณให้คุ้มค่า โปร่งใส ตามหลักธรรมาภิบาลและเป็นไปตามระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ควรมีการวางแผนงานด้านงบประมาณที่เพียงพอต่อความต้องการจำเป็นในการพัฒนาในทุกมิติของความรับผิดชอบ และวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม และเป็นไปตามระเบียบที่ทางราชการกำหนด
3. ด้านวัสดุอุปกรณ์ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ให้ความสำคัญกับวางแผนเกี่ยวกับการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม และการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานต้องมีความเหมาะสม เพียงพอต่อการใช้งาน ดำเนินการภายใต้กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง โปร่งใส ตรวจสอบได้ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ควรมีการวางแผนงานด้านวัสดุอุปกรณ์ ตั้งแต่การจัดหา การใช้งาน การบำรุงรักษา และมีการควบคุม และติดตามการใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เกิดความเหมาะสม ตามความจำเป็นที่ต้องใช้งาน เกิดความคุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อทางราชการ
4. ด้านการบริหารจัดการ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้รับการสัมภาษณ์ให้ความสำคัญกับการกำหนดขอบข่าย หน้าที่ และการบังคับบัญชาตามสายงานที่ชัดเจน และการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน

ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เพื่อใช้เป็นแนวทาง/ คู่มือในการปฏิบัติงาน ดังนั้นองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว ควรมีการวางแผนด้านการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง การกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ คู่มือและวิธีการปฏิบัติงาน หรือด้านอื่นๆ เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดซื้อจัดจ้าง ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว โดยใช้แนวคิดทฤษฎีอื่นๆ เช่น การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อพัฒนากระบวนการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ให้มีความถูกต้อง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้
2. ควรทำการศึกษารูปแบบของการพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระแก้ว เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างต่อไป
3. ควรทำการศึกษาให้ครอบคลุมทุกกระทรวงและหน่วยงานราชการเพื่อทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการใช้ระบบประมวลจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ตลอดจนหาแนวทางแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนา ระเบียบข้อบังคับ พร้อมกับพัฒนาระบบให้เหมาะสมกับหน่วยงาน
4. ควรนำกรณีศึกษาปัญหาของการประมวลมาใช้ในงานวิจัยในครั้งต่อไป พร้อมกับแนวทางแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม
5. กรมบัญชีกลางควรแก้ไข ระเบียบ ข้อบังคับ และลดขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างลงเพื่อให้ง่ายต่อการทำงาน ไม่ซับซ้อนและง่ายต่อการเข้าใจ

เอกสารอ้างอิง

- กนกรัตน์ คล้ายทองคำ. (2548). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการจัดซื้อจัดจ้าง มหาวิทยาลัยบูรพา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- กิตติมา ศรีสิงห์. (2561). การพัฒนารูปแบบการปฏิบัติการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานพัสดุของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. งบประมาณกองทุนส่งเสริมงานวิจัย, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- กรมบัญชีกลาง. (2552). คู่มือการลงทะเบียนผู้ค้ากับภาครัฐ. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2566, ได้จาก http://www.gprocurement.go.th/new_index.html.

- ชวัลลักษณ์ ลืออำนาจ. (2566). สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement : e-GP) ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนมเขต 1. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2566, ได้จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/263805/176739>.
- นันทพร ลิมปกาญจน์เวช. (2559). ปัญหาในการใช้งานระบบการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) ของเจ้าหน้าที่พัสดุในสำนักงานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2566, ได้จาก <https://shorturl.asia/bDHju>.
- ประโชติ ประจันตะเสน. (2565). สภาพและปัญหาการจัดซื้อจัดจ้าง ผ่านระบบจัดซื้อจัดจ้างทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Government Procurement : e-GP) ของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2566, ได้จาก https://seat.rmu.ac.th/storage/final/46_jSQTU_poster.pdf.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. เล่ม 134 ตอนที่ 24 ก สืบค้นเมื่อ วันที่ 17 พฤษภาคม 2566, ได้จาก : <https://shorturl.asia/qpSWZ>.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560. เล่ม 134 ตอนที่ 210 ง สืบค้นเมื่อ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2566, ได้จาก : <https://shorturl.asia/4LtAl>
- สำนักงานเขตราชภัฏบุรีรัมย์. (2563). สรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างสำนักงานเขตราชภัฏบุรีรัมย์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2563. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2566, ได้จาก <https://shorturl.asia/pWM9Q>.
- สถาบันคุ้มครองเงินฝาก. (2564). ปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดสำหรับการจัดซื้อจัดจ้าง ปี 2564. สืบค้นเมื่อวันที่ 11 สิงหาคม 2566, ได้จาก <https://www.dpa.or.th/egp/default/download/2384>
- อมรา วีระชัยเทวินทร์. (2553). การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์. ปรินญาจารย์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

แนวทางการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสนามกีฬา
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร
Developing Guidelines for Management of Kamphaeng Phet
Provincial Administrative Organization Stadium

รัตนา เพ็ชรทูลย์¹, อภิชาติ ดวงธิสาร²

Rattana Pheattoon¹, Apichit Duangthisan²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทการบริหารจัดการสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ในปัจจุบัน 2) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร 3) แนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ให้มีประสิทธิภาพในการบริการประชาชน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กลุ่มประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้โดยเลือกแบบเจาะจง จำนวน 30 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทการบริหารจัดการสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับแผนและนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร คือบุคลากรมีจำนวนจำกัด การจัดซื้อจัดจ้างล่าช้าไม่ทันต่อความต้องการของประชาชน 3) แนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ควรให้ภาคเอกชนเข้ามาบริหารจัดการทั้งระบบตามแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบต่าง ๆ ของภาครัฐและยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่, แนวคิดการบริหารจัดการ

¹ นักศึกษาลัทธิรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purposes of this research were: 1) the context of stadium management of Kamphaeng Phet Provincial Administration; At present 2) Problems and obstacles related to the management of stadiums of Kamphaeng Phet Provincial Administration Organization 3) Guidelines for developing the stadium management system of Kamphaeng Phet Provincial Administration Organization to be efficient in serving the public. It is qualitative research by studying documents, in-depth interviews, and non-participatory observations. The target population used in this study was selected by selecting a specific sample of 30 people.

The results were as follows: 1) Stadium management context of Kamphaeng Phet Provincial Administration Organization At present, it is consistent with the plans and policies of local government organizations. 2) Problems and obstacles related to the management of stadiums of Kamphaeng Phet Provincial Administration Organization are limited personnel, delayed procurement and not keeping up with the needs of the people. 3) Guidelines for the development of the stadium management system of Kamphaeng Phet Provincial Administration Organization should involve the private sector to manage the entire system according to the new public sector management concept. This will lead to changes in various government systems and concrete strategies.

Keywords: New Public Sector Management, Management Concept

บทนำ

การกระจายอำนาจและถ่ายโอนอำนาจจากส่วนกลางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนโยบายระดับชาติตามแนวทางของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกรอบและแผนแม่บททำให้เกิดการปรับองค์กรทั้งในราชการส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐ การปฏิรูปทางการเมือง การกระจายความเจริญไปสู่ชนบท การจัดบริการสาธารณะให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดของการกระจายอำนาจทางการปกครองสู่ท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครอง

ท้องถิ่น โดยการเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่นตลอดจนเพิ่มบทบาทและอำนาจการตัดสินใจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของตนเอง ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับหลักการปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดยังมีฐานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายสามารถมีสิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายได้ อันจะทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีความเป็นอิสระและคล่องตัวในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองนับตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น : ระบบออนไลน์)

จากการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้อย่างชัดเจนและสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีเจตนารมณ์ที่ให้ความสำคัญในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อมตลอดจนการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น อันจะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการเมืองการปกครองของประเทศให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ซึ่งในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ได้บัญญัติเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ใน มาตรา 250 โดยสรุปสาระสำคัญได้ ดังต่อไปนี้ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระ มีอำนาจในการจัดทำบริการสาธารณะ กิจกรรมสาธารณะ และส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ในการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้กำกับดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้น รวมทั้งรองรับกับการกระจายอำนาจ โดยกำหนดแนวทางต่าง ๆ ไว้ ดังนี้ (1) กำหนดขอบเขตและบทบาทการดำเนินการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งต้องดำเนินการทั้ง “การจัดทำบริการสาธารณะ” ซึ่งเป็นเรื่องการบริหารควบคู่กับการจัด “กิจกรรมสาธารณะ” ซึ่งเป็นเรื่องกิจกรรม อื่น ๆ ที่เป็นสาธารณะ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งไม่ใช่คำนึงถึงการหารายได้เพียงอย่างเดียว (2) “การจัดทำบริการสาธารณะ” ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความหมายอย่างกว้าง ครอบคลุมการจัดทำบริการสาธารณะ โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือจารีตประเพณีและวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นด้วย ซึ่งสามารถกำหนดมาตรฐานหรือแนวทางในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือจารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นไว้ในกฎหมายลำดับรองต่อไป ส่วนบทบัญญัติในวรรคสองได้บัญญัติขึ้นเพื่อมุ่งหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะประเภททั่วไป หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ โดยมีภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำบริการสาธารณะประเภททั่วไปก็ได้ แต่ถ้าบริการสาธารณะเรื่องใดที่กำหนดในกฎหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้นเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะ กฎหมาย จะต้องคำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย เนื่องจากปัจจุบันมีการกระจายบริการสาธารณะ

ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการโดยไม่คำนึงถึงรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเองต้องได้รับผลกระทบจากการจัดทำบริการสาธารณะที่ไม่มีคุณภาพหรือไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเอง ทั้งนี้ ความในวรรคสองยังได้กำหนดขั้นตอนในการกระจายอำนาจของส่วนราชการ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้ การกระจายอำนาจต้องคำนึงถึงรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งและความสามารถที่แตกต่างกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วยจากบทบัญญัติความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้บทบาทอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดกรอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนและความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลังและมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546) ได้บัญญัติให้มีองค์กรรับผิดชอบในการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ท้องถิ่น ตลอดจนรายได้ของท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระมากขึ้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากในระดับหนึ่ง เนื่องจากมีเขตการปกครองครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดและดำเนินการบริหารราชการแผ่นดิน โดยกระจายอำนาจออกจากราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองการปกครองและการบริหาร เป็นการเรียนรู้ การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยได้โดยตรง และให้ประชาชนมีโอกาสร่วมพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตลอดจนแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ตรงตามความต้องการมากที่สุด นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังมีความเป็นอิสระ มีอำนาจหน้าที่ของตนเอง มีการมอบหมายอำนาจหน้าที่การพัฒนาพื้นที่ในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม คือจัดให้มีการบำรุงทางน้ำและทางบก รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ ป้องกันและบรรเทาการเกิดสาธารณภัย ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ ดูแลบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม บำรุงรักษาศิลปจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย ซึ่งจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้กำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้มากมาย เพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวัง

ของประชาชนที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปตามความต้องการอย่างแท้จริง ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัด จึงถือเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ในการดูแลทุกข์สุขด้านต่าง ๆ ของประชาชนในพื้นที่ทั้งจังหวัด ซึ่งจะให้ความสำคัญดำเนินการพัฒนาเน้นหนักในด้านใด จะพิจารณาจากความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นศักยภาพการพัฒนาขององค์กรและตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป็นสำคัญ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ได้รับโอนสนามกีฬาจากศูนย์การกีฬาแห่งประเทศไทย จังหวัดกำแพงเพชร ตั้งแต่วันที่ 22 เมษายน 2548 ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นที่ราชพัสดุเนื้อที่ประมาณ 18 - 2 - 33 ไร่ มีสถานที่สำหรับใช้แข่งขันกีฬา และออกกำลังกาย ประกอบด้วย สนามฟุตบอล และลู่วิ่ง ลานลูกรัง โรงพลศึกษา 1,000 ที่นั่ง สระว่ายน้ำ ขนาดความกว้าง 25 เมตร ห้องออกกำลังกาย เสริมสร้างกล้ามเนื้อ สนามกีฬาเปตอง สนามกีฬาแบดมินตัน สนามกีฬากลางแจ้งและแบ่งเป็นในส่วนของอาคารสำนักงาน มีพื้นที่เป็นอาคารสำนักงานอาคารสนามกีฬา มีสนามกีฬาประเภทลู่วิ่ง ยางสังเคราะห์ พื้นที่บริเวณโดยรอบสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร มีพื้นที่ในการดำเนินการจัดทำโครงการดูแลรักษาและปรับปรุงภูมิทัศน์ พร้อมทั้งเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการด้านกาเกษตร มีเครื่องจักรกลและรถยนต์ในการดูแลรับผิดชอบอีก 5 คัน และพนักงานจ้าง จำนวน 10 คน และคนงานอีกจำนวน 25 คนรายละเอียดของอาคารและสนามกีฬาประกอบด้วย สนามฟุตบอล 1 และ 2 สนามกีฬากลางแจ้ง สนามตะกร้อ สนามวอลเลย์บอล สนามฟุตซอล สนามเทนนิส อาคารสนามฟุตบอล สนามฟุตบอล 2 โรงพลศึกษา 1000 ที่นั่ง สนามเปตอง และอาคารสนามเปตอง สระว่ายน้ำ อาคารสระว่ายน้ำและฟิตเนส ซึ่งภารกิจความรับผิดชอบการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรได้มอบหมายให้ ฝ่ายส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รับผิดชอบพื้นที่ในส่วนที่เป็นสนามกีฬาทั้งหมดประกอบด้วยสนามฟุตบอล โรงพลศึกษา 1,000 ที่นั่ง อาคารและสนามกีฬาทั้งหมด ปัจจุบันประชาชนในจังหวัดกำแพงเพชร มีความตื่นตัวในเรื่องการออกกำลังกายและมีผู้มาใช้บริการสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรเป็นจำนวนมากจึงจำเป็นต้องปรับปรุง รูปแบบการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรที่มีอยู่ให้เหมาะสมกับความต้องการใช้บริการของประชาชนอย่างเต็มที่ และมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร จึงเล็งเห็นความสำคัญและมีความสนใจที่จะศึกษาบริบทการพัฒนาการบริหารจัดการสนามกีฬาในปัจจุบัน ศึกษาปัญหาและอุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ควรนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ให้มีประสิทธิภาพในการบริการประชาชนที่มาใช้บริการสนามกีฬาในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการบริหารจัดการสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารจัดการ สนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ให้มีประสิทธิภาพในการบริการประชาชน

กรอบแนวคิดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม ดังนี้

การศึกษาจากเอกสาร โดยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง รวมแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร

การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างสร้างขึ้นจากการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ประชาชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและ มาใช้บริการสนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร มีจำนวน 30 คน ได้แก่ 1) นายก องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 1 คน 2) รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด กำแพงเพชร จำนวน 2 คน 3) ปลัด อบจ.กำแพงเพชร จำนวน 1 คน 4) รองปลัด อบจ.กำแพงเพชร จำนวน 1 คน 5) หัวหน้าฝ่ายแผนงานและโครงการ จำนวน 1 คน 6) นักวิชาการศึกษาชำนาญการ จำนวน 1 คน 7) ครูอาสาพัฒนากีฬาจำนวน 5 คน 8) คนงาน จำนวน 3 คน 9) ตัวแทนสมาคมกีฬา จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 5 คน 10) ประชาชนผู้มาใช้บริการ จำนวน 10 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการ สทนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์แยกแยะตามเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่ สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะ เทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล ที่รวบรวมมาได้ เรียบเรียง จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตาม ประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์ การวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ หลักการตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกรวมเข้ากับแนวคิด และหลักการตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย การเรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอข้อมูลโดยจัดระเบียบข้อ ค้นพบ สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือในการทำวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยใช้ วิธีการรายงานเชิงพรรณนา โดยนำเสนอแนวทางในการพัฒนาให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในด้าน การนำบริการสาธารณะแนวใหม่มาใช้ในการบริหารที่ชัดเจน

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมี รายละเอียดดังนี้

1. บริบทการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

1.1 ด้านการวางแผนผู้บริหารได้กำหนดนโยบายหลักของสนามกีฬาไว้เป็นสายลักษณะ อักษร และมีความสอดคล้องการบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยการมุ่งเน้นเรื่องการบริหาร ประชาชนเป็นหลัก และเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการ ดำเนินงานของสนามกีฬา กำหนดแผนระยะสั้นและระยะยาว ให้อย่างเหมาะสม ผู้ปฏิบัติงานสนาม

กีฬาที่ปฏิบัติตามแผนงาน มีการตรวจสอบติดตามผลโดยหัวหน้าฝ่ายกีฬา ซึ่งตรวจสอบตามภาระงานตามโครงสร้างการบริหารสนามกีฬา

1.2 ด้านบุคลากรในการปฏิบัติงานนั้นมีรูปแบบการสรรหาบุคลากรเป็นไปตามแผนอัตรากำลังขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร การคัดเลือกการพัฒนาและการสร้างขวัญและกำลังใจ มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมภายในและภายนอกองค์การ การไปศึกษาดูงาน และการให้โบนัสและค่าล่วงเวลาแก่คนงานที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่สามารถตรวจสอบได้

1.3 ด้านการอำนวยความสะดวกการสั่งการภายในหน่วยงานมีความชัดเจนและเป็นไปตามสายการบังคับบัญชา การมอบอำนาจการตัดสินใจภายใต้กรอบที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาเมื่อเกิดปัญหา มีการให้คำแนะนำ ปรีกษาและหาวิธีการแก้ไขปัญหาโดยให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถแสดงความคิดเห็นได้

1.4 ด้านการประสานงาน จัดทำเอกสารการปฏิบัติงานให้กับผู้ปฏิบัติงานให้ทราบโดยทั่วถึง การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ มีอย่างสม่ำเสมอโดยการขอเข้าใช้บริการสนามกีฬาในการจัดการแข่งขันกีฬา ซึ่งในการปฏิบัติงานบริการสนามกีฬาในแต่ละครั้งจะมีการประชุมมอบหมายหน้าที่เป็นคราว ๆ ไป

1.5 ด้านการรายงานผลเมื่อปฏิบัติงานแล้วเสร็จในแต่ละครั้งจะมีการรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ตลอดจนเก็บข้อมูลดังกล่าวจัดทำรายงานประจำปีเพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานในแต่ละปีได้

1.6 ด้านงบประมาณที่ได้รับในการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร นั้นมีอยู่อย่างจำกัด แต่ก็เพียงพอเนื่องจากหากมีเหตุ หรือกรณีจำเป็นก็จะทำการโอนงบประมาณมาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งรายจ่ายหลักๆ ของการบริหารสนามกีฬานั้น ส่วนใหญ่จะเป็นค่าสาธารณูปโภค ค่าวัสดุครุภัณฑ์ และค่าซ่อมแซมบำรุงเครื่องออกกำลังกาย เป็นต้น

2. ปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ปัญหาหลักคือปัญหาด้านบุคลากรที่มีจำนวนน้อย เนื่องจากสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรนั้นมีขนาดใหญ่ พื้นที่จำนวนมาก มีอาคารประกอบและสนามกีฬา ต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องได้รับการดูแลปรับปรุงซ่อมแซมอยู่อย่างต่อเนื่อง จะต้องดูแลเรื่องมาตรฐานการใช้งานของแต่ละสนามด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาระงานที่นอกเหนือจากงานประจำ เช่นการเตรียมสถานที่เพื่อรองรับการขอเข้าใช้สนามของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ภาระงานของคนงานล้นมือ ทำให้ปฏิบัติงานประจำไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร ปัญหาด้านการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความล่าช้าในเรื่องการจัดทำ

เอกสาร ไม่สามารถทำการจัดจ้างซ่อมแซมหรือปรับปรุงได้ทันเวลา เกิดข้อร้องเรียนจากประชาชน ผู้ใช้บริการอยู่บ่อยครั้ง

3. แนวทางแก้ไขการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

การแก้ปัญหาในการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรสิ่งที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาคือการเพิ่มจำนวนบุคลากรทั้งผู้ควบคุมดูแลและผู้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับปริมาณงานและการบริการประชาชนได้ทันทั่วทั้ง การบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรเป็นการบริหารงานที่ต้องใช้ความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ เนื่องจากเป็นการบริการสาธารณะ ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล บุคลากรที่รับผิดชอบดูแลสนามกีฬาจึงจะต้องมีความรู้และความสามารถในการบริหารสนามกีฬาอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. บริบทการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ในปัจจุบัน

1.1 ด้านการวางแผนผู้บริหารได้กำหนดนโยบายหลักของสนามกีฬาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และมีความสอดคล้องการบริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดโดยการมุ่งเน้นเรื่องการบริการประชาชนเป็นหลัก และเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานของสนามกีฬา กำหนดแผนระยะสั้นและระยะยาว ให้อย่างเหมาะสม ผู้ปฏิบัติงานสนามกีฬาที่ปฏิบัติตามแผนงาน มีการตรวจสอบติดตามผลโดยหัวหน้าฝ่ายกีฬา ซึ่งตรวจสอบตามภาระงานตามโครงสร้างการบริหารสนามกีฬา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2557) พบว่า สนามกีฬาจังหวัดมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนโดยคณะกรรมการบริหารสนามกีฬาจังหวัดกำแพงเพชร และระเบียบต่าง ๆ ว่าด้วยการใช้สนามกีฬาจังหวัด การกำหนด และการวางกรอบแผนงานของสนามกีฬาจังหวัด มีการประชุมร่วมกันในระดับหัวหน้าฝ่ายขึ้นไป แล้วจึงให้หัวหน้าสนามกีฬานำกรอบแผนงานที่ได้จากการประชุมนั้นมาประชุมกับบุคลากรภายในสนามกีฬา เพื่อกำหนดแนวทางการบริหารงานต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของคมชนัญ โวหาร (2557) พบว่า จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำลังดำเนินการจัดทำแผนพัฒนากีฬา ส่วนการวางแผนงานทางด้านกีฬา จะมีการวางแผนให้สอดคล้องกับกิจกรรมของมหาวิทยาลัย

1.2 ด้านบุคลากรในการปฏิบัติงานนั้นมีรูปแบบการสรรหาบุคลากรเป็นไปตามแผนอัตรากำลังขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร การคัดเลือกการพัฒนาและการสร้างขวัญและกำลังใจ มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรโดยการฝึกอบรมภายในและภายนอกองค์การ การไปศึกษาดูงาน และการให้โบนัสและค่าล่วงเวลาแก่คนงานที่ปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่สามารถตรวจสอบได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารีชาติ ประกอบมาศ (2558) พบว่า

การคัดเลือกบุคลากรศูนย์ กทท. ภาค 3 พนักงานจะถูกจัดสรรมาจากส่วนกลาง ส่วนลูกจ้าง สนามจะ ถูกคัดเลือกจากหัวหน้างานและผู้อำนวยการศูนย์ กทท. ภาค 3 ด้านการประเมินผลการทำงาน ของบุคลากรสนามกีฬา มีการประเมินจากผลการทำงานของแต่ละบุคคล อย่างสม่ำเสมอ สนามกีฬาไม่มี แบบฟอร์มในการประเมินผลที่ชัดเจน แต่จะใช้วิธีการเขียนบันทึกผลการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล ลงในสมุด โดยหัวหน้าสนามกีฬาจะเป็นผู้ประเมินดูจากสมุดบันทึกและทำรายงานสรุปผลการทำงาน เพื่อเสนอต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อพิจารณาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยาพร สายเสนา (2550) พบว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานของพนักงานมีการประเมิน 2 ระดับ คือ การประเมินพนักงานใน ระดับปฏิบัติการและการประเมินพนักงานในระดับผู้บริหารซึ่งการประเมิน ผลการปฏิบัติงานเป็น กระบวนการที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานเป็นสิ่งจูงใจให้พนักงานรู้จักการศึกษา หาความรู้อยู่เสมอเพื่อนำมาปรับปรุงตนเองให้สามารถปฏิบัติงานได้ดีมากขึ้น

1.3 ด้านการอำนวยการการสั่งการภายในหน่วยงานมีความชัดเจนและเป็นไปตามสาย การบังคับบัญชา การมอบอำนาจการตัดสินใจภายใต้กรอบที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาเมื่อ เกิดปัญหาให้มีการให้คำแนะนำ ปรีกษาและหาวิธีการแก้ไขปัญหาโดยให้ผู้บังคับบัญชาสามารถแสดง ความคิดเห็นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิตติ ชนะฤทธิชัย (2554) ได้ทำการศึกษากิจการการจัดการ สนามกีฬาองค์การบริหารส่วนจังหวัดแพร่ ผลการศึกษาพบว่า การบริหารจัดการ มีการวางแผน นโยบายและกำหนดกรอบแผนการปฏิบัติงานโดยระดับหัวหน้าและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ตามลำดับสายงานการบังคับบัญชา สั่งงานและมอบหมายงานตามความรู้ความสามารถของบุคลากรมีการวางแผนกำลัง สรรหาและคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานทดแทนตำแหน่งที่ว่าง และส่งเสริมพัฒนา บุคลากรโดยจัดฝึกอบรมทั้งภายในและภายนอก ศึกษาดูงานและสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรใน การปฏิบัติงาน มีการประสานงานที่ดีทั้งจากหน่วยงานภายในและภายนอก

1.4 ด้านการประสานงาน จัดทำเอกสารการปฏิบัติงานให้กับผู้ปฏิบัติงานให้ทราบโดย ทัวถึง การติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ มีอย่างสม่ำเสมอโดยการขอเข้าใช้บริการสนามกีฬา ในการจัดการแข่งขันกีฬา ซึ่งในการปฏิบัติงานบริการสนามกีฬาในแต่ละครั้งจะมีการประชุม มอบหมายหน้าที่เป็นคราว ๆ ไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคมชนัญ โวหาร (2551) พบว่า มีการ ประสานงานระหว่างหน่วยงานอยู่เสมอ เช่น สำนักงานนิสิตสัมพันธ์ต้องประสานงานการใช้สนามกับ สนามกีฬาแห่งจุฬาฯ เป็นต้น

1.5 ด้านการรายงานผลเมื่อปฏิบัติงานแล้วเสร็จในแต่ละครั้งจะมีการรายงานผลการ ปฏิบัติงานอย่างชัดเจนและรายงานผลให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ตลอดจนเก็บข้อมูลดังกล่าวจัดทำ รายงานประจำปีเพื่อสามารถนำมาวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานในแต่ละปีได้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของวีรพจน์ อ้นองอาจ (2550) พบว่า ศูนย์สุขภาพมีการทำรายงานผลการปฏิบัติงานของกิจกรรมต่าง

ๆ จัดทำรายงานประจำปี และวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานเป็นแบบสำรวจความคิดเห็น หรือการสรุปยอดจำนวนผู้ใช้บริการ ทำการสำรวจความต้องการของสมาชิกโดยจัดทำแบบสอบถาม

1.6 ด้านงบประมาณที่ได้รับในการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร นั้นมีอยู่อย่างจำกัด แต่ก็เพียงพอเนื่องจากหากมีเหตุ หรือกรณีจำเป็นก็จะทำการโอนงบประมาณมาเพื่อใช้ในการบริหารจัดการ ซึ่งรายจ่ายหลัก ๆ ของการบริหารสนามกีฬานั้น ส่วนใหญ่จะเป็นค่าสาธารณูปโภค ค่าวัสดุครุภัณฑ์ และค่าซ่อมแซมบำรุงเครื่องออกกำลังกาย เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2557) พบว่าให้ความสำคัญกับกิจกรรมกีฬาหรือการออกกำลังกายที่ทำรายได้เป็นเม็ดเงิน เช่น วายน้ำ ฟิตเนส และมีการนำระบบสิทธิประโยชน์มาใช้ในสนามกีฬา เช่น การตีโฆษณาของบริษัท ห้างร้าน หรือการสนับสนุนของสถาบันหรือบุคคลโดยทำป้ายชื่อติดรอบสนามฟุตบอลและกระจายไปยังสนามอื่น ๆ ต่อไป

2. ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร ปัญหาหลักคือปัญหาด้านบุคลากรที่มีจำนวนน้อย เนื่องจากสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรนั้นมีขนาดใหญ่ พื้นที่จำนวนมาก มีอาคารประกอบและสนามกีฬาต่าง ๆ ที่จำเป็นจะต้องได้รับการดูแลปรับปรุงซ่อมแซมอยู่อย่างต่อเนื่อง จะต้องดูแลเรื่องมาตรฐานการใช้งานของแต่ละสนามด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาระงานที่นอกเหนือจากงานประจำ เช่น การเตรียมสถานที่เพื่อรองรับการขอเข้าใช้สนามของหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้ภาระงานของคนงานล้นมือทำให้ปฏิบัติงานประจำไม่เกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร ปัญหาด้านการจัดซื้อจัดจ้างที่มีความล่าช้าในเรื่องการจัดทำเอกสาร ไม่สามารถทำการจัดจ้างซ่อมแซมหรือปรับปรุงได้ทันเวลา เกิดข้อร้องเรียนจากประชาชนผู้ใช้บริการอยู่บ่อยครั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของนัยนา หันมี (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานด้านกีฬาขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินงานด้านกีฬาขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยรวมอยู่ในระดับที่มีปัญหามาก ในรายด้านปัญหาด้านบุคลากรเป็นปัญหาอันดับแรกเนื่องจากขาดบุคลากรในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้งานด้านบริการประชาชนไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

3. แนวทางแก้ไขการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร

การแก้ปัญหาในการบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรสิ่งที่สำคัญและจำเป็นเร่งด่วนในการแก้ปัญหาคือการเพิ่มจำนวนบุคลากรทั้งผู้ควบคุมดูแลและผู้ปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับปริมาณงานและการให้บริการประชาชนได้ทันทั่วทั้ง การบริหารงานสนามกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชรเป็นการบริหารงานที่ต้องใช้ความยืดหยุ่นในการบริหารจัดการ

เนื่องจากการบริการสาธารณะ ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล บุคลากรที่รับผิดชอบดูแลสนามกีฬาจึงจะต้องมีความรู้และความสามารถในการบริหารสนามกีฬาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุภาภรณ์ ปะรุมรัมย์ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการดำเนินงานลานกีฬาในพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าปัญหาในการดำเนินงานด้านบุคลากรมีปัญหาในระดับมาก และการแก้ไขปัญหาดังกล่าวคือการจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับงานและจัดสรรบุคลากรให้ครบตามกรอบแผนอัตรากำลังที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของวนิสรา เจริญรัมย์. (2564). แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสนามกีฬาสวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา เทศบาลตำบลท่าทราย จังหวัดเพชรบุรี พบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสนามกีฬา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ (1) จัดทำแผนยุทธศาสตร์การประชาสัมพันธ์ร่วมกับกองประชาสัมพันธ์เทศบาลและมีการติดตามประเมินผล (2) มีการบูรณาการร่วมกับกองสาธารณสุขของเทศบาลเพื่อให้ความรู้ด้านการออกกำลังกายกับประชาชน (3) สนับสนุนผู้ให้บริการไปศึกษาดูงานเรียนรู้เพิ่มเติมจากสนามกีฬาต่าง ๆ ทั้งในส่วนของการราชการและในส่วนของเอกชนเพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดให้กับสนามกีฬา ตลอดจนมีการติดตามประเมินผลหลังการศึกษาดูงาน เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ ศรีเขียวพงษ์ (2564) เรื่องแนวทางการบริหารจัดการด้านการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศของเมืองกีฬาจังหวัดชลบุรี พบว่าแนวทางการบริหารจัดการด้านการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศของเมืองกีฬาจังหวัดชลบุรี ควรมีการจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณที่ครอบคลุมการแข่งขันกีฬา เครื่องมือวิทยาศาสตร์การกีฬาที่มีมาตรฐาน มีความยุติธรรมการจัดสวัสดิการเพื่อสร้างแรงจูงใจ มีการจัดทำฐานข้อมูลการแข่งขันกีฬารายบุคคล เพื่อการเตรียมทีมฝึกซ้อม และเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบูรณาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างและพัฒนาด้านบุคลากรกีฬา นักวิทยาศาสตร์การกีฬาของจังหวัดอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารด้านกีฬาและผู้ปฏิบัติงานของจังหวัดมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย และแผนปฏิบัติงานเพื่อการพัฒนากีฬาเป็นเลิศที่ชัดเจน ข้อเสนอแนะคือ การพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากีฬาด้านต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์การกีฬา โภชนาการทางการกีฬา และด้านชีวกลศาสตร์การกีฬา เพื่อพัฒนากีฬาและบุคลากรทางการกีฬาควบคู่กัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในสนามกีฬาควรมีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานให้มีความชัดเจนและเป็นระบบ เพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติงานและควรปฏิบัติตามแผนที่ได้วางไว้
2. ควรมีการจัดให้มีระบบรักษาความปลอดภัย โดยจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมาคอยดูแลภายในสนามกีฬา และการเข้า-ออกสนามกีฬา
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรม/ โครงการต่าง ๆ ให้มากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่เพื่อให้ประชาชนในจังหวัดได้รับรู้และมีส่วนร่วมและสนามกีฬาจังหวัดควรมีบทบาทในการจัดกิจกรรมหรือร่วมกับองค์กร หน่วยงานภายในจังหวัดจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬา กิจกรรมเพื่อสุขภาพ และกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ให้กับประชาชน
4. ควรมีการตรวจสอบสภาพของอุปกรณ์หรือเครื่องมือออกกำลังกายเป็นประจำ และเมื่อพบว่ามี การชำรุด/เสียหายควรมีการกำหนดระยะเวลาในการซ่อมแซม บำรุงรักษาอุปกรณ์ต่าง ๆ ให้พร้อมใช้งานอยู่ และควรมีการเก็บบันทึกข้อมูลสถิติอุปกรณ์ที่เสียหายบ่อยไว้เป็นหลักฐาน เพื่อให้ทราบถึง แนวโน้ม และจัดเตรียมงบประมาณสำหรับซ่อมแซมอุปกรณ์ที่ชำรุดใช้งานไม่ได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการภารกิจถ่ายโอนชนิดอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจในการรับบริการของผู้มาใช้บริการสนามกีฬา องค์การบริหารส่วนจังหวัดกำแพงเพชร
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารจัดการสนามกีฬาจังหวัดที่ได้รับการถ่ายโอนจาก การกีฬาแห่งประเทศไทยกับสนามกีฬาจังหวัดที่ไม่ได้ถ่ายโอนการกีฬาแห่งประเทศไทย เป็นผู้ดูแล และนำผลการวิจัยมาศึกษาเปรียบเทียบด้านการบริหารจัดการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2550). คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น (แผนยุทธศาสตร์ การพัฒนาแผนพัฒนาสามปีและแผนดำเนินงาน). กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครอง ส่วนท้องถิ่น.
- คมชนัญ โวหาร. (2557). การศึกษาการบริหารการกีฬาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา, สำนักวิชาวิทยาศาสตร์ การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัส สุวรรณมาลา.(2548). การบริหารงานคลังสาธารณะ. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- ธงชัย สันติวงษ์. (2550). **หลักการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- นพพร เพ็ชรพูล.(2559).**สภาและปัญหาในการดำเนินงานของสำนักงานการกีฬาแห่งประเทศไทย**.
วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตยาพร สายเสนา. (2560). **การศึกษาการบริหารจัดการแบบพึ่งตนเองของสนามกีฬาสมโภชเชียงใหม่ 700 ปี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทางการกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปาริชาติ ประกอบมาศ. (2558). **การศึกษาการจัดการสนามกีฬาเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์การกีฬา, สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พันธุ์ปรี ดาบเงิน. (2559). **การศึกษาสภาพและปัญหาในการดำเนินงานของสมาคมกีฬาจังหวัด**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). **พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542**. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์ จำกัด.
- วนิสรา เจริญรัมย์. (2564). **แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสนามกีฬาสวนเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา เทศบาลตำบลท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี**. วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสุนันทนาการ, 47(1) : 198-210
- สุกาญจนา ศรีเขียวพงษ์. (2564). **แนวทางการบริหารจัดการด้านการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศของเมืองกีฬาจังหวัดชลบุรี**. วารสารสืบเนื่องการประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 8 วันที่ 27 มีนาคม 2564 หน้า 453-463

การเมืองกับปัจจัยที่มีผลต่อการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ของเทศบาลตำบลป่าแดด
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

Politics and Factors Affecting the Elevation of Pa Daed Subdistrict
Municipality Status to Mueang Municipality Status, Mueang District,
Chiangmai Province

ภทรียา อุปถัมภ์¹
Pattareya Upathum

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการเมืองกับปัจจัยที่มีผลต่อการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยกับประเด็นทางการเมือง ปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ที่มีผลต่อการยกฐานะของเทศบาลตำบลป่าแดดขึ้นเป็นเทศบาลเมือง 2. เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการยกฐานะของเทศบาลตำบลป่าแดด ในการศึกษา ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 3 กลุ่ม กลุ่มแรกคือ กลุ่มคณะผู้บริหารและข้าราชการเทศบาลตำบลป่าแดด จำนวน 9 ราย กลุ่มผู้ปกครองท้องที่ จำนวน 3 ราย กลุ่มผู้นำของประชาชน จำนวน 3 ราย รวมทั้งสิ้น 15 ราย

ผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างอำนาจหน้าที่ พบว่า โครงสร้างตามอำนาจหน้าที่ไม่แปรผันไปตามจำนวนหมู่บ้าน แต่ยังสามารถทำให้มีตัวแทนของประชาชนมากขึ้นการบริหารงานคลังพบว่า การยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง จะส่งผลให้เงินอุดหนุนรายหัวซึ่งเข้ามาในรูปแบบหมวดเงินอุดหนุนมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เทศบาลตำบลป่าแดดมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การบริหารงานบุคลากรทางการเมืองพบว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลง เพราะฝ่ายการเมืองมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ถึงแม้จะมีการดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่อำนาจการเมืองสูงสุดก็อยู่ที่นายกเทศมนตรีแต่เพียงผู้เดียว ข้าราชการส่วนท้องถิ่นพบว่า จะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างอัตรากำลังให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และภารกิจที่ต้องดำเนินการ ซึ่งในการจัดทำอัตรากำลังต้องคำนึงถึงภาระค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร การเมืองท้องถิ่นพบว่า พฤติกรรมทางการเมืองการเมืองผู้บริหารจะมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้าน มีความเชื่อมโยงกันในกลุ่มเครือข่าย การมีส่วนร่วมของประชาชนพบว่า เทศบาลตำบลป่าแดดจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของการยกฐานะและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนเป็นสำคัญ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับผู้นำท้องถิ่นพบว่า หมู่บ้านที่ไม่มีสมาชิกสภาเทศบาลเป็น

¹ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Faculty of Political Science and Public Administration, Chiang Mai University

ตัวแทนในการขับเคลื่อนส่งผลให้หากมีโครงการพัฒนาของหมู่บ้านจะมีการดำเนินงานค่อนข้างล่าช้า อีกทั้งระเบียบ กฎหมาย หรือข้อบังคับต่างๆ รวมถึงการประสานงานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ไม่มีความชัดเจนระหว่างส่วนท้องถิ่นและส่วนภูมิภาค

คำสำคัญ เทศบาลตำบล, เทศบาลเมือง, ปัจจัยที่มีผลต่อการยกระดับสถานะเป็นเทศบาลเมือง

Abstract

The results of the research found that the structure of authority and duties did not vary according to the number of villages. But it will also be able to make people more representative. Treasury management found that Raising the status to a municipality This will result in an increase in the number of per capita subsidies that come in the form of subsidy categories. Pa Daet Subdistrict Municipality has continuously increased income. Political personnel management found no change. Because the political parties are united. Even though holding a political position But the highest political power resides with the mayor alone. Local government officials found that The manpower structure must be improved to be consistent with the authority and mission that must be carried out. In preparing manpower, personnel expenses must be taken into account. Local politics found that Political behavior Political administrators will have good relationships with the village headmen of each village. There is a connection among relatives. Public participation found that the Pa Daet Subdistrict Municipality must create knowledge and understanding of the essence of status enhancement. and according to the will of the people is important The relationship between the community and local leaders was found to be Villages that do not have municipal council members representing them in driving the project, resulting in village development projects being somewhat delayed. In addition, various rules, laws or regulations Including coordination among various agencies, there is no clarity between local and regional departments.

Keywords Subdistrict municipality, city municipality, factors affecting the elevation to city municipality status

บทนำ

หลายศตวรรษที่ผ่านมาความพยายามในการเปลี่ยนแปลงฐานะเทศบาลตำบลขึ้นเป็นเทศบาลเมือง พบว่าเกิดคลื่นลูกแรกเมื่อภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เทศบาลส่วนใหญ่ถูกยกฐานะจากสุขาภิบาล ซึ่งภายหลังก็มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องแต่ก็ไม่มากนัก คลื่นลูกที่สองหลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลพ.ศ. 2542 โดยเกิดเทศบาลขึ้นทั้งสิ้น 1,129 แห่ง (กรมการปกครองอ้างถึงใน ชยาวุธ จันทร, เยาวลักษณ์ กุลพานิชและชูลีพร เดชขำ, 2543:75) ซึ่งก่อนหน้านั้นในปี พ.ศ. 2541 ประเทศไทยมีเทศบาลเพียง 149 แห่งเท่านั้น (กรมการปกครอง อ้างถึงในโกวิท พวงงาม, 2552:192) โดยในจำนวนนั้นมีเทศบาลเพียง 51 แห่งเท่านั้น คลื่นลูกที่สามหลังจากได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาล (ฉบับที่12) พ.ศ. 2546 อันเป็นการเปลี่ยนสาระสำคัญของการจัดตั้งเทศบาลจากเดิมที่ต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา แต่กฎหมายกำหนดให้ตราเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย ส่งผลให้ปัจจุบันมีเทศบาลทั้งสิ้น 2,469 แห่ง ซึ่งมีเทศบาลเมืองเพียง 192 แห่งเท่านั้น

ทำให้เป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจผู้ศึกษาวิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองนั้นได้ ด้วยการบริหารงานที่ผู้บริหารหรือนักการเมืองท้องถิ่นเป็นผู้กำหนดนโยบายแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น และเป็นแรงขับเคลื่อนในการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง และยังมีเครือข่ายและมีการจัดองค์กรทางการเมืองที่มีผลต่ออำนาจทางการเมือง และการเปลี่ยนแปลงฐานะจำเป็นที่จะต้องเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชน และเหตุผลสำคัญในการไม่เป็นที่เทศบาลเมือง สมาชิกสภาจะสามารถมีได้มากกว่า และการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองจะมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ซึ่งในข้อดีและข้อเสียนั้นจะมีผู้ได้ผลประโยชน์และเสียประโยชน์ และผู้ที่เสียประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงนั้น จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจกับเทศบาลตำบลที่มีความพร้อมทั้งด้านงบประมาณ พื้นที่ ประชากรแต่ยังทำไม่ยังไม่สามารถยกฐานะได้ ซึ่งการยกฐานะจะต้องได้รับความยินยอมจากหลายๆ ฝ่ายในพื้นที่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งสนใจจะศึกษา สาเหตุ อุปสรรคต่อการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองต่อไป

ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จะพิจารณาถึงปัญหาและอุปสรรคทางการเมืองในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมือง ซึ่งจะเน้นแนวทางในการทำความเข้าใจและเตรียมความพร้อมสำหรับเทศบาลตำบลที่จะเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลเมืองในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ประเด็นทางการเมือง ปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ที่มีผลต่อการยกฐานะของเทศบาลตำบลป่าแดดขึ้นเป็นเทศบาลเมือง
2. เพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการยกฐานะของเทศบาลตำบลป่าแดด

สมมุติฐาน

1. การยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองมีปัญหาและอุปสรรคและประเด็นทางการเมือง
2. บทเรียนจากการยกฐานะเทศบาลตำบลอื่นๆ และจะเป็นแนวทางการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปแบบการศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาแบบการมีส่วนร่วมโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือ ในการเก็บข้อมูลและศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มคณะผู้บริหาร เกณฑ์ในการคัดเลือกคือ เลือกจากผู้ที่มีส่วนสำคัญในการตัดสินใจในการยกฐานะแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้

1.1 ฝ่ายการเมือง ประกอบด้วย นายกเทศมนตรี, รองนายกเทศมนตรี, สมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งเลือกจากหมู่บ้านที่มีจำนวนประชากรน้อยที่สุด และมีขีดการเมืองที่แตกต่างกัน เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก

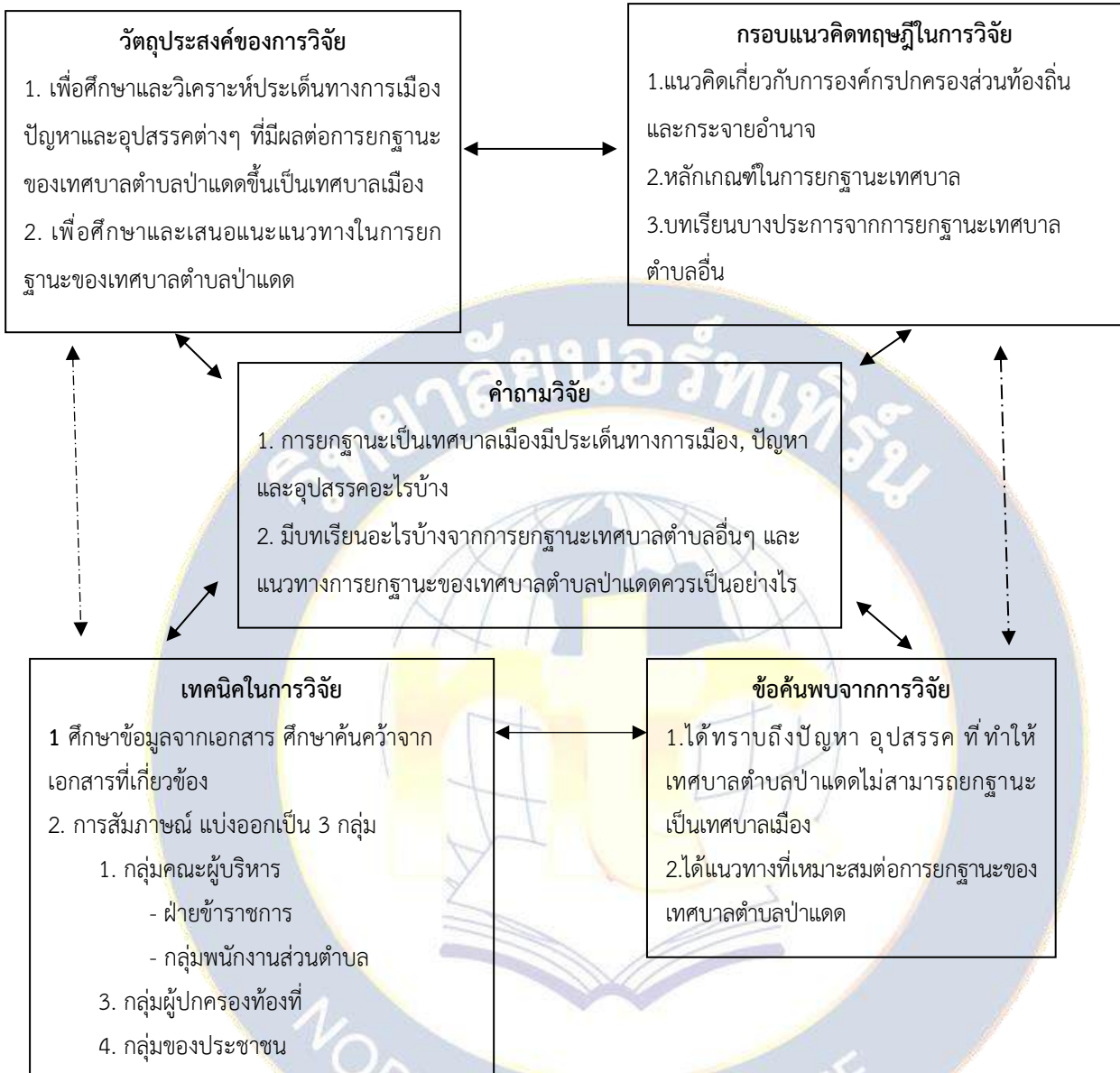
1.2 ฝ่ายข้าราชการ ประกอบไปด้วย ปลัดเทศบาลตำบล, รองปลัดเทศบาลตำบล, ผู้อำนวยการกองต่างๆ คัดเลือกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการยกฐานะต่อจากฝ่ายการเมือง และมีความรู้เกี่ยวกับการยกฐานะ

1.3 กลุ่มข้าราชการส่วนตำบล คัดเลือกจากบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการยกฐานะ และผู้ที่ทำงานในองค์กรมากกว่า 15 ปี ซึ่งมีประสบการณ์เกี่ยวกับการยกฐานะ และสามารถให้ข้อมูลได้

2. กลุ่มผู้ประกอบการที่ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คัดเลือกจากหมู่บ้านที่มีพื้นที่ ผู้มีอิทธิพลในการยกฐานะและผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจกับการยกฐานะ

3. กลุ่มของประชาชน คัดเลือกจากคณะกรรมการหมู่บ้าน ตัวแทนภาคเอกชนที่เป็นเจ้าของธุรกิจในพื้นที่ขนาดใหญ่ ประชาชนที่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กรและประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง

กรอบแนวคิดในการวิจัย (conceptual Farmewark)

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาแบบการมีส่วนร่วมโดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลและศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ทักษะและความคิดเห็น เพื่อศึกษาถึงการเมืองกับปัจจัยที่มีผลต่อการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ของเทศบาลตำบลป่าแดด และเพื่อศึกษาถึงแนวทางและข้อเสนอแนะในการยกฐานะ โดยใช้การศึกษา จากเอกสารมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

- 1) รวบรวม ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงข้อมูลเอกสารหลักฐาน และเอกสารการสัมภาษณ์จากเทศบาลตำบลป่าแดดนำมาวิเคราะห์เนื้อหาโดยยึดโยงกับวัตถุประสงค์

- 2) ลำดับความสำคัญและคุณลักษณะของข้อมูล
- 3) เชื่อมโยงข้อมูลเข้าด้วยกันให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อนำมาวิเคราะห์
- 4) จัดทำรายงานและนำเสนอรายงาน

สรุปผลการศึกษา

ส่วนแรก ผลที่จะเกิดขึ้นภายในองค์กรภายหลังการยกฐานะ

1. ผลต่อฝ่ายบริหาร

1.1 ผลกระทบโครงสร้างอำนาจหน้าที่

จากการศึกษาผลกระทบโครงสร้างอำนาจหน้าที่ พบว่า การยกฐานะจากเทศบาลตำบล เป็นเทศบาลเมือง ทำให้โครงสร้างตามอำนาจหน้าที่ไม่แปรผันไปตามจำนวนหมู่บ้าน แต่ยังสามารถ ทำให้มีตัวแทนของประชาชนมากขึ้น กล่าวคือ ถ้าเป็นเทศบาลตำบล จะมีสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 2 เขต เขตละ 6 คน ซึ่งเทศบาลตำบลป่าแดดประกอบด้วย 13 หมู่บ้านจะทำให้หมู่บ้านหนึ่งไม่มี สมาชิกสภาเทศบาล แต่ถ้าเป็นเทศบาลเมือง จะมีสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 3 เขต เขตละ 6 คน รวมทั้งสิ้น 18 คน ซึ่งจะครอบคลุมจำนวนหมู่บ้าน ส่งผลให้หมู่บ้านมีตัวแทนในการรับฟังปัญหาความ ต้องการ ความเดือดร้อน ตลอดจนข้อร้องเรียนต่าง ๆ มากขึ้นด้วย และสามารถทำงานร่วมกับผู้นำ ท้องที่ได้เป็นอย่างดีต่อไป

1.2 ผลกระทบต่อการบริหารงานคลัง

จากการศึกษาผลกระทบต่อการบริหารงานคลัง พบว่า หากเทศบาลตำบลป่าแดด ยก ฐานะเป็นเทศบาลเมือง จะส่งผลให้เงินอุดหนุนรายหัวซึ่งเข้ามาในรูปแบบหมวดเงินอุดหนุนมีจำนวน เพิ่มขึ้น ซึ่งจากที่ปัจจุบันการเป็นเทศบาลตำบลก็พบว่าเทศบาลตำบลป่าแดดมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากสถิติการจัดเก็บรายได้ย้อนหลัง 3 ปี ที่ผ่านมา พบว่า หมวดเงินรายได้เพิ่มขึ้นทุกปีดังนี้ ปี 64 จำนวน 72,719,760.25 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.49 , ปี 65 จำนวน 85,963,275.06 บาท คิดเป็น ร้อยละ 65.82 และปี 66 จำนวน 94,375,286.79 บาท คิดเป็นร้อยละ 67.17 ตามลำดับ หมวดเงิน อุดหนุนการเพิ่มขึ้นหรือลดลงปัจจัยหลักอยู่ที่เงื่อนไขหรือการเปลี่ยนแปลงของรัฐบาลดังนี้ ปี 64 จำนวน 56,011,893.43 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.51 , ปี 65 จำนวน 44,641,593.00 บาท คิดเป็น ร้อยละ 34.18 และปี 66 จำนวน 46,131,640.00 บาท คิดเป็นร้อยละ 67.17 ตามลำดับ อนึ่งหาก เทศบาลตำบลป่าแดดได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองจะส่งผลให้รายได้ทั้งในหมวดเงินรายได้และ หมวดเงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นตามการจัดสรรของรัฐบาล ซึ่งจะทำให้สามารถพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมถึง ปัญหาและความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง

1.3 ผลกระทบต่อการบริหารงานบุคคล

จากการศึกษาผลกระทบต่อการบริหารงานบุคคล พบว่า ผลกระทบด้านการ บริหารงานบุคคลากรทางการเมือง ไม่มีผลกระทบแต่อย่างใด เนื่องจากหากมีการยกฐานะ

การบริหารงานบุคลากรทางการเมืองก็ยังคงเหมือนเดิม เพราะฝ่ายการเมืองมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ถึงแม้จะมีการดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่อำนาจการเมืองสูงสุดก็อยู่ที่นายกเทศมนตรีแต่เพียงผู้เดียว

ด้านข้าราชการส่วนท้องถิ่น ถ้ายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง จะต้องมีการปรับปรุงโครงสร้างอัตรากำลังให้สอดคล้องกับอำนาจหน้าที่และภารกิจที่ต้องดำเนินการ ซึ่งในการจัดทำอัตรากำลังต้องคำนึงถึงภาระค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ตามพระราชบัญญัติบริหารงานบุคคล พ.ศ.2542 มาตรา 35 ในการจ่ายเงินเดือน ประโยชน์ตอบแทนอื่นและเงินค่าจ้างของข้าราชการ หรือพนักงานส่วนท้องถิ่นและลูกจ้าง ที่นำมาจากเงินรายได้ที่ไม่รวมเงินอุดหนุนและเงินกู้ หรือเงินอื่นใดนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะกำหนดสูงกว่าร้อยละสี่สิบของเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่ได้

ส่วนที่สอง ผลที่จะเกิดขึ้นภายนอกองค์กรภายหลังการยกฐานะ

2. ผลต่อฝ่ายนิติบัญญัติ

2.1 การเมืองท้องถิ่น

จากการศึกษาผลกระทบทางการเมือง การเมืองท้องถิ่น พบว่า พฤติกรรมทางการเมืองมีผลต่อยกฐานะของเทศบาลตำบลป่าแดดขึ้นเป็นเทศบาลเมือง ด้านการแข่งขันทางการเมืองจากการเลือกตั้งครั้งล่าสุดของเทศบาลตำบลป่าแดด เมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2564 นายกเทศมนตรีมีผู้สมัคร 2 คน และนายกเทศมนตรีคนเดิมชนะการเลือกตั้ง ซึ่งหากจะพิจารณาถึงปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการเลือกตั้งอาจจะสรุปได้ดังนี้ ในทางการเมืองผู้บริหารจะมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้าน มีความเชื่อมโยงกันในกลุ่มเครือข่าย ซึ่งผู้บริหารเทศบาลก็เคยเป็นอดีตกำนันและผู้ใหญ่บ้านมาก่อนซึ่งเป็นที่รู้จักและยอมรับกันภายในพื้นที่และยังมีการศึกษาที่สูงในระดับปริญญาเอกปรากฏในป้ายหาเสียงจุดนี้ถือว่าเป็นข้อได้เปรียบ อีกทั้งยังมีประสบการณ์บริหารมาแล้วทั้งในระดับหมู่บ้านและระดับตำบลอีกด้วย เนื่องจากได้อยู่ในตำแหน่งเป็นระยะเวลาติดต่อกันนาน 8 ปี

แต่ก็เป็นที่น่าสังเกตว่าในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 28 มีนาคม 2564 ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรี จำนวน 9,031 คน คิดเป็นร้อยละ 65.40 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีบัตรไม่ประสงค์เลือกผู้ใด จำนวน 875 คน คิดเป็นร้อยละ 11.30 และสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 2 เขต รวม 9,021 คน คิดเป็นร้อยละ 65.30 ของจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง มีบัตรไม่ประสงค์เลือกผู้ใด จำนวน 1,150 คน คิดเป็นร้อยละ 15.30 ซึ่งเป็นไปได้ว่าไม่ใช่ประชาชนจะไม่มีความเข้าใจในการลงคะแนนเสียง หากแต่ประชาชนอาจจะไม่มีตัวเลือกที่เหมาะสมกับตำแหน่ง ประกอบกับนายกเทศมนตรีที่เคยบริหารได้กลับเข้ามาเป็นผู้สมัครอีกครั้ง ทำให้อาจจะประชาชนประหม่นแล้วว่าไม่สามารถบริหารงานได้ประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงใช้วิธีการที่ทำให้บัตรเสียหรือประสงค์จะไม่ลงคะแนนเสียง หากเทศบาลตำบลป่าแดดได้มีการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองการแข่งขันทางการเมืองก็จะสูงขึ้น อีกทั้งประชาชนก็

จะได้มีตัวแทนในการบริหารหมู่บ้านแบบเขตมากขึ้น แต่ในส่วนของเงินเดือนและค่าตอบแทนของนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล นั้น ไม่มีผลแตกต่างกันแต่อย่างใด

2.2 การมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่าหากเทศบาลตำบลป่าแดด จะมีการยกฐานะจากเทศบาลตำบลเป็นเทศบาลเมือง เทศบาลตำบลป่าแดดจะต้องสร้างความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญของการยกฐานะ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของประชาชนเป็นสำคัญเพราะประชาชนเป็นผู้กำหนดทิศทางการปกครองตนเองมิใช่เพียงแต่ส่งผ่านให้ตัวแทนท้องถิ่นเท่านั้น ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น/เจตนารมณ์ เพราะที่ผ่านมาประชาชนรับรู้การยกฐานะผ่านทางนายกเทศมนตรีในการใช้เวทีต่างๆ ที่เทศบาลจัดขึ้นร่วมกับชุมชน พูดในประเด็นหากมีการยกฐานะจะทำให้เงินอุดหนุนรายหัวของการเป็นเทศบาลเมืองเพิ่มขึ้น มีรายได้เพิ่มขึ้น และจะเกิดการพัฒนาในพื้นที่ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการสื่อสารแต่เพียงฝ่ายเดียว

2.3 การจัดการบริการสาธารณะ

จากการศึกษาผลกระทบต่อการบริการสาธารณะ พบว่าการบริการสาธารณะตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบลกับเทศบาลเมือง แตกต่างกัน ประเด็นที่น่าสนใจคือ อำนาจหน้าที่ที่อาจทำและต้องทำ กรณีให้มีน้ำสะอาดหรือประปา อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล คืออาจทำ แต่ถ้ายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง อำนาจหน้าที่ คือต้องทำ ซึ่งการบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลป่าแดดปัจจุบันด้านการให้มีน้ำสะอาดหรือประปายังเป็นปัญหาเพราะเทศบาลตำบลมีหน้าที่ คืออาจทำ หากได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ก็จะสามารถดำเนินการแก้ปัญหาการให้มีน้ำสะอาดหรือประปาได้ แต่ในส่วนของบริการสาธารณะด้านอื่น ๆ เทศบาลตำบลป่าแดดได้จัดทำบริการสาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนได้ครอบคลุมและทั่วถึง ทั้ง 2 เขต จำนวน 13 หมู่บ้าน

2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับผู้นำท้องถิ่น

จากการศึกษาผลกระทบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับผู้นำท้องถิ่น พบว่า ชุมชนนำโดยกำนัน/ผู้ใหญ่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ท้องถิ่นนำโดยคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 2 เขต เขตละ 6 คน เทศบาลตำบลป่าแดดบริหารงานโดยการที่สมาชิกสภาเทศบาลได้รับการเลือกตั้งในหมู่บ้านนั้น ๆ ทำให้มีสมาชิกสภาเทศบาลไว้คอยดูแลเป็นตัวแทนในการขับเคลื่อนโครงการพัฒนาของหมู่บ้าน ซึ่งเทศบาลตำบลป่าแดดมีหมู่บ้านอยู่ 13 หมู่บ้าน จะมี 1 หมู่บ้านที่ไม่มีสมาชิกสภาเทศบาลเป็นตัวแทนในการขับเคลื่อนส่งผลให้หากมีโครงการพัฒนาของหมู่บ้านจะมีการดำเนินงานค่อนข้างล่าช้า อีกทั้งระเบียบ กฎหมาย หรือข้อบังคับต่าง ๆ รวมถึงการประสานงานไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ไม่มีความชัดเจนระหว่างท้องถิ่นกับท้องถิ่นที่ หากเทศบาลตำบลป่าแดด ได้รับการยกฐานะจะส่งผลให้มี

สมาชิกสภาเทศบาลครอบคลุมทั้ง 13 หมู่บ้าน ซึ่งจะทำให้มีตัวแทนในการประสานงานระหว่างท้องถิ่นกับท้องที่รวดเร็ว และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน

อภิปรายผล

ในประเด็นในการพิจารณาขอจัดตั้งเป็นเทศบาลเมือง กล่าวคือความต้องการในการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองนั้น เพื่อเป็นการพัฒนาท้องถิ่นและทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจให้บริการสาธารณะที่กว้างขวางขึ้นได้อย่างครอบคลุมขึ้นโดยลักษณะที่พบใน คือ

โครงสร้างอำนาจหน้าที่ หากมีการยกฐานะโครงสร้างที่เพิ่มขึ้นจะทำให้การบริหารงานสามารถครอบคลุมทั้ง 13 หมู่บ้าน เนื่องจากโครงสร้างของสมาชิกสภาเทศบาลเมืองจะมีเพิ่มขึ้นกว่าสมาชิกสภาเทศบาลตำบล ส่งผลให้การดำเนินงาน การประสานงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และโครงสร้างอำนาจหน้าที่ เทศบาลตำบลและเทศบาลเมืองแทบจะไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 พ.ศ. 2562 ส่วนอำนาจเรื่องการจัดการศึกษาในการยกระดับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นเป็นโรงเรียนอนุบาล และจัดให้มีสถานธนาอนุบาลเทศบาลตำบลป่าแดด ซึ่งจะดูมีความโดดเด่นในความเป็นเทศบาลตำบลในปัจจุบัน ซึ่งเป็นอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ซึ่งการเป็นเทศบาลเมืองก็ทำได้เช่นกัน เพราะขอบเขตในการกำหนดอำนาจหน้าที่ให้เทศบาลตำบลก็มีความยืดหยุ่นมากทีเดียวตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจนั้น เป็นอำนาจที่สามารถจัดทำได้อย่างกว้างขวาง

ในสวนประเด็นเรื่องการคลัง พบว่าหากเทศบาลตำบลป่าแดดได้รับการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองจะทำให้มีรายได้จากการจัดสรรจากรัฐบาลมากกว่าเทศบาลตำบล และจะทำให้สามารถพัฒนาท้องถิ่นในด้านอื่นๆได้ และยังสามารถครอบคลุมถึงความต้องการและปัญหาของประชาชนได้อย่างทั่วถึงอีกด้วย

สอดคล้องกับ สุวัฒน์ ศุภสิริ (2565 : เสวนา 125 ปี การปกครองส่วนท้องถิ่น) กล่าวว่าท้องถิ่นมีลักษณะเฉพาะของตนเอง สมาชิกสภาและผู้บริหาร ประชาชน ควรเป็นผู้กำหนดงบประมาณได้เองเพื่อจะได้ใช้งบไปใช้ในโครงการ ซึ่งความเป็นจริงแล้วรัฐบาลกลางเป็นผู้กำหนดทั้งสิ้น ซึ่งนั่นหมายถึงว่า เทศบาลมีหน้าที่มากแต่งบประมาณไม่เพียงพอต่อการบริหารจัดการทำให้การบริการสาธารณะในด้านต่างๆ แก่ประชาชนไม่ครอบคลุมทั่วถึง ยังสอดคล้องกับประเด็นเรื่องการทำกับดูลที่ ธนเศรษฐ์ เจริญเมือง (2550, 122 - 126) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของเทศบาลที่สำคัญคือ รัฐบาลกลางได้เข้ามาแทรกแซงและควบคุมโดยรัฐโดยเฉพาะทางด้านกฎหมาย ทำให้เทศบาลมีอำนาจจำกัดและมีหลักเกณฑ์กลไกที่ไม่เอื้ออำนวยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งมีขั้นตอนที่ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อน

ในประเด็นบุคลากรและโครงสร้างส่วนราชการ พบว่า หากมีการยกฐานะจากเทศบาล ตำบลเป็นเทศบาลเมือง แผนอัตรากำลังสามปี (พ.ศ.2567-2569) ของเทศบาลตำบลป่าแดด ควรมีความสอดคล้องกับตำแหน่งที่จะเพิ่มขึ้นตามภารกิจ อำนาจหน้าที่ เพราะภาระค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ตามมาตรา 35 แห่งพระราชบัญญัติบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง ฉบับล่าสุด “ในการจ่ายเงินเดือน ประโยชน์ตอบแทนอื่น และเงินค่าจ้างของข้าราชการ หรือพนักงาน ส่วนท้องถิ่น และลูกจ้าง ที่นำมาจากเงินรายได้ที่ไม่รวมเงินอุดหนุนและเงินกู้หรือเงินอื่นใดนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งจะกำหนดสูงกว่าร้อยละสี่สิบของเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปีของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นไม่ได้” การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่พนักงานเทศบาลเป็นสิ่งสำคัญ

สอดคล้องกับ สุนทรชัย ขอบยศ (2554) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกควบคุมโดยรัฐและ ถูกแทรกแซงทั้งในด้านงบประมาณและทางกฎหมายมาก อีกทั้งยังมีขั้นตอนและกลไกที่ยุ่งยากซับซ้อน ในขณะที่ภารกิจของเทศบาลตำบลกับเทศบาลเมืองไม่มีความแตกต่างกัน เทศบาลเป็นองค์กรที่ใหญ่ สามารถขยายกรอบอัตรากำลัง โครงสร้างองค์กร ซึ่งมักจะเกิดปัญหาทางการคลัง ที่ไม่มีความสมดุล กับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย เพราะฉะนั้นแล้วการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง อาจจะไม่ตอบคำถาม ที่ว่าทรัพยากรการบริหารเพิ่มขึ้นกว่าเดิมแล้วสามารถพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะปรากฏการณ์ ดังกล่าวไม่สอดคล้องกับความต้องการและเจตนารมณ์ในการยกฐานะ

ด้านการเมืองท้องถิ่น พบว่า หากมีการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมือง การแข่งขันทางการเมืองในการลงสมัครเลือกตั้งในสมัยหน้าของเทศบาลตำบลป่าแดดมีแนวโน้มรุนแรงขึ้นมาก ถ้า ยังคงมีการวางเม็ดเงินเพื่อที่จะหวังยึดครองความนิยมในพื้นที่นั้นๆ เพียงเพื่อจะได้คะแนนจากการ เลือกตั้ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจจะกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มการเมืองกับประชาชนใน พื้นที่ถ้าไม่ได้รับการเลือกตั้ง ก็อาจจะมีการแบ่งพรรคแบ่งพวกและไม่ได้รับการช่วยเหลืออย่างใดอย่าง หนึ่งเลยก็เป็นไปได้

สอดคล้องกับ อิทธิศักดิ์ วรกิจ (2563 : บทคัดย่อ) พบว่า กลุ่มการเมืองท้องถิ่นมีการกระจุ กตัวของอำนาจอยู่ที่กลุ่มๆ เดียวซึ่งกลุ่มสมาชิกของกลุ่มที่ชนะการเลือกตั้งในการเมืองท้องถิ่นและกลุ่ม ของผู้บริหารเป็นกลุ่มเดียวกัน

ในระดับชาติ กล่าวคือ ผู้ที่มีอำนาจที่จะสั่งการเปลี่ยนแปลงได้นั้นคือรัฐบาลส่วนกลางคือ รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมีอำนาจหน้าที่คือกำหนดให้มีการจัดทำประกาศกระทรวงมหาดไทย ในการเปลี่ยนแปลงฐานะของเทศบาลตำบล ความสัมพันธ์เชิงอำนาจจึงเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขทาง การเมืองในการเปลี่ยนแปลงฐานะ และการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองช่วงปี 2555 ที่มีจำนวนของ เทศบาลเพิ่มขึ้นอย่างน่าสนใจที่สำคัญ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้ หลังจากทีนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีประกาศพระราชกฤษฎีกา ยุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554 ในวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2554 โดยให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2554 นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร

ได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 28 ของไทย ในช่วงเวลาดังกล่าวทำให้มีนักการเมืองลี้ลับแต่หาช่องทางในการหาฐานเสียงและแรงสนับสนุนจากประชาชน เพื่อให้กลับมาในสภาผู้แทนราษฎรทำให้มีการแสวงหาช่องทางของการเปลี่ยนแปลงฐานะ ในช่วงเวลาปีงบประมาณ 2555

สอดคล้องกับ พรรณิภา วาณิช (2564 : บทความเสวนาการเมืองไทยกับการปกครองท้องถิ่น) กลุ่มการเมืองนั้นไม่ใช่การเมืองที่มีอุดมการณ์ แต่เป็นเครือข่ายอุปถัมภ์ที่ผูกโยงกับบุคคลและตระกูล จึงไม่สามารถสร้างประชาธิปไตยที่แข็งแรง หยั่งลึกและเติบโตองงามในประเทศนี้ได้ จึงทำให้เป็นจุดสำคัญในการหาฐานเสียงจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหลาย จึงไม่น่าแปลกใจเลยว่าทำไมช่วงเวลาดังกล่าวจึงมีความรวดเร็ว เพราะมีการเจรจาต่อรองระหว่างนักการเมืองระดับชาติและนักการเมืองท้องถิ่นเพื่อให้มีความมั่นใจจากฐานคะแนนเสียง เพื่อคุมอำนาจในการเปลี่ยนแปลงฐานะให้เป็นเทศบาลเมืองไว้แล้ว

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน พบว่า ประชาชนยังไม่มี การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ประกอบการตัดสินใจในการยกฐานะจากเทศบาลตำบลเป็นเทศบาลเมือง ประกอบกับการสัมภาษณ์รายบุคคล พบว่า ได้รับรู้ข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการจากนายกเทศมนตรีตำบลป่าแดดในการไปพบปะกับประชาชนตามเวทีต่าง ๆ ที่เทศบาลตำบลป่าแดดจัดขึ้น มีการให้ข้อมูลเพียงแค่ว่าหากยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองเทศบาลเมืองจะมีเงินอุดหนุนรายหัวเพิ่มมากขึ้นแต่ไม่ได้พูดถึงผลกระทบจากการยกฐานะด้านอื่นๆ ตามที่ **สุนทรชัย ขอบยศ (2554)** ได้กล่าวถึงปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเปลี่ยนแปลงฐานะเป็นเทศบาลตำบล เช่น การแสดงให้เห็นถึงความต้องการของนักการเมืองท้องถิ่นมากกว่าประชาชน ความไม่ชัดเจนในการสื่อสารเรื่องข้อกำหนดในการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเปลี่ยนแปลงฐานะ

สอดคล้องกับ อลงกรณ์ อรรถแสง (2565:9) ประชาชนสามารถทำอะไรได้มากกว่านั้น เพราะคำว่ากระจายอำนาจที่แท้จริงในนิยามขององค์กรสูงสุดของยุโรปคือกระบวนการที่เพิ่มอำนาจให้กับประชาชน แต่เวทีประชาคมในหมู่บ้านมีจำนวนผู้เข้าร่วมน้อยมาก เพราะเห็นว่าหน้าที่เหล่านั้นเป็นของผู้ว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนเพราะประชาชนมีความเชื่อมั่นในระบบตัวแทน อาจจะเห็นว่าหน้าที่เหล่านั้นเป็นของผู้ว่าไม่ใช่หน้าที่ของตนที่จะต้องมาตัดสินใจจึงยกอำนาจเหล่านั้นให้กับ ผู้นำประชาคม ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล ตลอดจนมีความไว้วางใจเห็นอกเห็นใจกัน ลี้ลับแต่เป็นเครือข่ายติดกันเต็มไปด้วยระบบอุปถัมภ์ จึงไม่ปรากฏเหตุของความขัดแย้งในชุมชน ดังนั้นประชาชนส่วนใหญ่จึงยกอำนาจการตัดสินใจให้กับผู้นำทั้งหมด

ด้านการบริการสาธารณะ พบว่าประชาชนยังประสบปัญหาการบริการสาธารณะด้านน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค ซึ่งการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองจะทำให้ปัญหาด้านน้ำอุปโภค บริโภคได้รับการแก้ไข เพราะเป็นอำนาจหน้าที่ที่เทศบาลเมืองต้องทำอยู่แล้ว สอดคล้องกับ มาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ที่แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 14 พ.ศ. 2562 ภายใต้บังคับกฎหมาย เทศบาลเมืองมี

หน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้ (2) ให้มีน้ำสะอาดหรือประปาซึ่งเทศบาลควรจะพิจารณากรณีศึกษา ที่เป็นนวัตกรรมต้นแบบท้องถิ่นที่พรรคก้าวไกลและคณะ (2566) ได้รวบรวมไว้ เช่น เทศบาลตำบลอาจสามารถได้ทำงานร่วมกับคณะก้าวหน้ามีน้ำประปาสะอาดดื่มกินได้ ได้รับการรับรองจากกรมอนามัยการนำเอานวัตกรรมเทคโนโลยีมายกระดับชีวิตแก่ประชาชน ดังนั้นแสดงให้เห็นว่าความเป็นเทศบาลเมืองไม่มีความแตกต่างกันด้านอำนาจหน้าที่กับเทศบาลตำบลแต่ประการใด และในด้านอาณาเขตพื้นที่ก็มีความกว้างขึ้นเมื่อครั้งที่เคยยกฐานะองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นเทศบาลตำบล

สอดคล้องกับ ธเนศวร์ เจริญเมือง (2564 : การเมืองไทยกับการปกครองท้องถิ่น) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นถูกส่วนรัฐบาลกลางควบคุม โดยใช้กฎหมายและข้อบังคับต่างๆ ควบคุมการตัดสินใจ การออกกฎหมาย-ข้อบังคับ และไม่ส่งเสริมให้นักการเมืองท้องถิ่นและพรรคการเมืองมาทำงานในระดับท้องถิ่นอย่างเปิดเผย และไม่มียุทธศาสตร์กระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นอย่างจริงจัง

สำหรับปัญหาที่สำคัญไม่อาจแก้ไขได้อย่างจริงจัง คือ ปัญหาด้านสาธารณสุขโรค เช่น น้ำประปาหมู่บ้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอที่จะทำได้ ต้องหางบประมาณจากกองทุนของส่วนกลาง ทำให้ท้องถิ่นต้องพึ่งพาส่วนกลางตลอดเวลา ทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถแสดงศักยภาพของตนเองได้และประชาชนในพื้นที่มองว่าเทศบาลยังไม่ตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้

ความสัมพันธ์กับชุมชนและผู้นำท้องถิ่น หากมีการยกฐานะ การแบ่งเขตจาก 2 เขตเป็น 3 เขต สมาชิกสภาเทศบาลเมือง ที่เพิ่มขึ้นจาก 12 คน เป็น 18 คน ครอบคลุม 13 หมู่บ้าน ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับผู้นำท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพเพราะจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลเมือง มีมากกว่าจำนวนหมู่บ้านกล่าวคือบริบทของพื้นที่ของเทศบาลตำบลมีลักษณะที่กว้างใหญ่และมี ความเป็นเทศบาลคือ หน่วยปกครองท้องถิ่นที่มีพื้นที่เจริญในเขตเมือง (Urban) หรือชุมชนเมือง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช, 2538: 15: อุดม ทุมไธสิต, 2552: 509: กฤษ เพิ่มทันต์จิต, 2552:37-38:โกวิท พวงงาม, 2552:190) ต้องทำความเข้าใจว่า สภาพชุมชนที่เป็นชนบทนั้นได้หายไปเมื่อเริ่มมีการยกฐานะเทศบาลเพิ่มมากขึ้น และการปรับตัวของนักการเมืองท้องถิ่น ประชาชน ผู้นำชุมชน ตามโครงสร้างของความเป็นเทศบาลต้องอาศัยความเข้าใจในสภาพพื้นที่ที่เกิดขึ้น ด้วยจำนวนของหมู่บ้านที่มีจำนวนมากและความห่างเหินของการทำหน้าที่ระหว่างสมาชิกสภาเทศบาลกับประชาชน ทำให้การประสานความร่วมมือระหว่างผู้ใหญ่บ้านกับเทศบาลตำบลจะมีความบทบาทโดดเด่นขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และประเด็นที่มีความน่าสนใจคือ ในด้านอำนาจหน้าที่ของเทศบาลเมืองในเรื่องการรักษาความสงบเรียบร้อยนั้น มีความซ้ำซ้อนกันกับอำนาจหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในด้านรักษาความสงบเรียบร้อย ย่อมหมายความว่า เทศบาลเมืองใดมีอำนาจหน้าที่ ที่พร้อมตามพระราชบัญญัติเทศบาลพ.ศ 2562 มาตรา 4 วรรคท้ายบัญญัติว่า “ในเขตเทศบาลตำบลใด ถ้าหมดความจำเป็นที่จะต้องมีตำแหน่งกำนันผู้ใหญ่บ้าน ให้รัฐมนตรีประกาศยกเลิกตำแหน่งดังกล่าวในราชกิจจานุเบกษา ก็สามารถยกเลิก

ฝ่ายปกครองท้องถิ่นได้” ดังนั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าฝ่ายปกครองท้องถิ่นจะมีโอกาสน้อยลงหากถ้ายกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมือง แต่จากที่กล่าวมาแล้วนั้นก็ยังมียุทธศาสตร์บัญญัติลักษณะปกครองท้องถิ่น (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2552 ได้กำหนดห้ามมิให้ยกเลิกกำนันผู้ใหญ่บ้าน โดยเหตุผลว่า กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน นั้นย่อมแสดงให้เห็นว่าฝ่ายปกครองท้องถิ่นที่มีความจำเป็นในด้านรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่

ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรพิจารณาตาม เสกสรรค์ ไชยชาติ (2565 : บทความวิชาการ) กล่าวว่าการเมืองภาคประชาชนเกิดจากประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจการปกครอง ผ่านกิจกรรมเชิงประชาคมเพื่อเรียกร้องสิทธิ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีอำนาจเดียวไม่ได้ โดยการเมืองภาคประชาชนจะมีความหลายหลายประสานความร่วมมือกันฝ่ายต่างๆในชุมชนนั่นเอง

ทั้งนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องอาศัยความร่วมมือกันทั้งสามฝ่ายคือ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาเทศบาล และนายกเทศมนตรี ในการประสานงานและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและที่สำคัญผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเพราะผู้นำมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนที่เป็นกลไกที่สำคัญผู้บริหารต้องพัฒนาพื้นที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนมากที่สุด และต้องรับผิดชอบต่อผลงานในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อย่างทั่วถึงต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการเมืองกับปัจจัยที่มีผลต่อการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ของเทศบาลตำบลป่าแดด อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรศึกษาหลักเกณฑ์การยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองและให้ความรู้แก่คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล และพนักงานเทศบาล เพื่อเตรียมความพร้อมในการยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลเมือง รวมถึงหากยกฐานะแล้วสถานภาพการดำรงตำแหน่งของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในเขตเทศบาลตำบลจะได้รับผลกระทบอย่างไรบ้าง

2. ต้องสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนในพื้นที่ ในการยกฐานะจากเทศบาลตำบลเป็นเทศบาลเมือง กล่าวถึงข้อดีและข้อเสียเพื่อให้ประชาชนได้มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการร่วมแสดงความคิดเห็น / เจตนารมณ์ในการยกฐานะ

3. ต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น / เจตนารมณ์ในการยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองทุกรูปแบบและทุกช่องทางการสื่อสาร

เอกสารอ้างอิง

หนังสือภาษาไทย

- ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2440-2540). **สังคมไทยกับการปกครองท้องถิ่น ใน 100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทย.** (พิมพ์ครั้งที่ 6). สำนักพิมพ์คบไฟ.
- สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว. (2556). **การปกครองท้องถิ่น ใน ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2551). **สร้างการปกครองท้องถิ่นให้เป็นรากฐานพัฒนาประชาธิปไตย. สร้างการปกครองท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สุวัฒน์ ศุภสิริ. (2565). **การเมืองไทย-การบริหารท้องถิ่นก้าวสู่วาระ 125 การปกครองท้องถิ่น (2540-2565).** เชียงใหม่ : เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์
- พรธรรณี วาณิช. (2565). **การเมืองไทย-การบริหารท้องถิ่นก้าวสู่วาระ 125 การปกครองท้องถิ่น (2540-2565).**-เชียงใหม่ : เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์
- อลงกรณ์ อรรคแสง. (2563). **ข้อเสนอนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น : ภารกิจทศวรรษ 2560 Policy Proposals On Decentralization: The Mission for the 2020s.** เชียงใหม่ : เชียงใหม่โรงพิมพ์แสงศิลป์, 2565. 122 หน้า.
- อุดม ทุมไธสิต. (2552). **การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่ : บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้ว.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: แชนพอร์ พรินติ้ง.
- กฤษ เพิ่มทันต์จิต. (2552). **การแสวงหารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการปกครองเทศบาลไทย.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สุขุมวิทการพิมพ์.
- โกวิท พวงงาม. (2548). **การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมิติใหม่ในอนาคต.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.

บทความจากวารสาร

- เสกสรรค ไชยชาติ. (2565). **ขบวนการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคมต่อการเรียกร้องทวงคืนผืนป่าดอยสุเทพที่ป่าแห้วง.** วารสารภูมิวิเทศพัฒนาอย่างยั่งยืนปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565)
- พรประภา ภู่นิม. (2563). **ปัจจัยที่มีผลต่อการยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลในคลองบางปลากด.** ค้นคว้าอิสระปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุนทร ขอบยศ. (2554). **“กระบวนการและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงฐานะจากองค์กรบริหารส่วนตำบล:กรณีศึกษาเทศบาลตำบลในจังหวัดขอนแก่น”.** วิทยานิพนธ์, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

เสกสรร ไชยชาติ. (2565). การเคลื่อนไหวทางการเมืองของภาคประชาชน : ความหมาย
 ความสำคัญ บทบาทหน้าที่และรูปแบบยุทธวิธีที่มีผลต่อการเมืองไทย. บทความวิชาการ
 มหาวิทยาลัยบานาร์ฮินดู.

อิทธิศักดิ์ วรกิจ. (2562). ความสัมพันธ์และรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ในการเมืองท้องถิ่น:
 กรณีศึกษา ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนาปีที่ 10
 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2563) . มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2563.

ฐานข้อมูลออนไลน์

พรรคก้าวไกล.(2564). นโยบายเปลี่ยนประเทศ. (2564), สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2566. จาก.

<https://election66.moveforwardparty.org/policy>

“สถาบันวิจัยและพัฒนาในรูปแบบและโครงสร้างสำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้างกรม
 ส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2566,

<https://www.dla.go.th/work/abt/index.jsp>

“คู่มือการรับสมัครการเลือกตั้งสมาชิกท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น” สืบค้นเมื่อวันที่ 22 ธันวาคม
 2566,

https://www.dla.go.th/upload/template/tempNews/2021/2/60704_2.pdf

“สำนักงานงบประมาณของรัฐสภา รายงานการวิเคราะห์รายจ่ายประจำปี 2566 :องค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่น” สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ 2567 , <https://www.parliament.go.th>

“กลุ่มงานกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น ๒ กองกฎหมายและระเบียบท้องถิ่น กรมส่งเสริมการ
 ปกครองท้องถิ่น” สืบค้นเมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2567,

<https://www.dla.go.th/work/abt/summarize.jsp>

“โครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการระดมทุนสำหรับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการ
 พัฒนาเมืองระดับจังหวัดของประเทศไทย:องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” สืบค้นเมื่อวันที่ 21
 มีนาคม 2567, <https://pmua.or.th/>

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลพพระ
อำเภอพพระ จังหวัดตาก

Public participation in waste management of Phop Phra Subdistrict
Municipality, Phop Phra District, Tak Province.

ชาตรี แสนคำลือ¹, อภิชาติ ดวงธิสาร²

Chatri Saenkhamlue¹, Apichit Duangthisan²

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลพพระ อำเภอพพระ จังหวัดตาก การศึกษาจะใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนที่อยู่ในเทศบาลตำบลพพระ โดยเป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มประชากรตัวอย่างเป็นเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยในพื้นที่ จำนวน 373 คน โดยการใช้สูตรทาโร่ ยามาเน่ (TARO YAMANE) และกลุ่มประชากรเป็นเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จำนวน 20 คน ได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (PROPORTIONAL RANDON SANGPLING) เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม สถิติที่สำคัญที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยค่าความถี่ (FREQUENCY) และร้อยละ (PERCENTAGE)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้ตอบแบบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 45-54 ปี ระดับการศึกษาคือไม่ได้ศึกษามีอาชีพเป็นเกษตรกร 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลพพระ อำเภอพพระ อยู่ในระดับปานกลาง 3) แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลพพระอำเภอพพระมีดังนี้ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ประชาชนที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยจากเทศบาลตำบลพพระ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง ส่วนทัศนคติเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการคัดแยกขยะมูลฝอย มาตรการเพื่อดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหาทางเทศบาลตำบลพพระ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเข้าใจเรื่องการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยและระเบียบที่ประชาชนต้องปฏิบัติตาม

คำสำคัญ: การจัดการขยะ, การมีส่วนร่วม, เทศบาลตำบลพพระ

¹ นักศึกษาหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: elderlyhero@gmail.com โทร. 086-2064946

² อาจารย์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purposes of this research were to study, Public participation in waste management of Phop Phra Subdistrict Municipality. Phop Phra District, Tak Province. The research populations It is a mixed methods research. The sample population is quantitative, including 373 people living in the area using the Taro Yamane formula, and the population is qualitative, including 20 executives, officials, and related parties. A proportional sampling was done. (PROPORTIONAL RANDOM SAMPLING) The tool for this research is a questionnaire. Important statistics used in this research. Consisting of words frequency (FREQUENCY) and percentage (PERCENTAGE) average from the results of the study found that The needs of Public participation in waste management of Phop Phra Subdistrict Municipality. Phop Phra District, Tak Province. is at a moderate level.

The results of the research found that 1) Most of the respondents were female. Age between 45-54 years, education level is Not educated and has a career as a farmer. 2) Public participation in waste management of Phop Phra Subdistrict Municipality, Phop Phra District. is at a moderate level.) Guidelines for developing public participation in waste management of Phop Phra Subdistrict Municipality, Phop Phra District are as follows. Awareness of information regarding waste separation People who receive information about waste separation from Phop Phra Subdistrict Municipality Have knowledge and understanding about solid waste and correct waste separation. As for attitudes about garbage separation I strongly agree with the separation of solid waste. Measures to proceed with waste separation: Most involve cooperation in solving problems at Phop Phra Subdistrict Municipality. It should be publicized so that the public knows and understands the solid waste collection service and the regulations that the people must abide by.

Keywords: Waste management, participation, Phop Phra Subdistrict Municipality

บทนำ

เมื่อพิจารณาแนวโน้มขยะมูลฝอยระหว่างปี พ.ศ. 2561–2565 พบว่าเพิ่มมากขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2561–2562 และมีแนวโน้มลดลงในช่วงปี พ.ศ. 2563–2564 เนื่องจากสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่ส่งผลให้จำนวนนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศลดลง ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นลดลง แต่ในปี พ.ศ. 2565 ปริมาณขยะมูลฝอยมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากมาตรการผ่อนคลายการเดินทาง ทั้งภายในและภายนอกประเทศรวมทั้งการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ สำหรับการนำขยะมูลฝอยไปกำจัด อย่างถูกต้องมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ในปีพ.ศ. 2563–

2565 เช่นเดียวกับการนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างไม่ถูกต้อง

จากปัญหาขยะมูลฝอยล้นเมืองดังกล่าวเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยให้น้อยลง เกิดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า นำไปสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่ต้นทาง ใช้แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน (Community Based Solid Waste Management : CBM) มุ่งเน้นในระดับครัวเรือนและชุมชนที่ต้องตระหนักในปัญหาขยะมูลฝอยร่วมกัน โดยเทศบาลจะต้องสนับสนุนหลักการทางวิชาการให้ชุมชนได้มีโอกาสและช่องทางในการมีส่วนร่วมดำเนินการตามแนวทางที่เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทของแต่ละชุมชนและสำหรับทุกชุมชน เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการร่วมมือจัดการขยะมูลฝอย และสามารถนำมาเป็นกระบวนการต้นแบบในการแก้ไขปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยแก่ชุมชนอื่น ๆ ทั้งในจังหวัดตากและประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในเขตเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และมีปัจจัยใดบ้างที่สนับสนุนในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระจังหวัดตาก รวมทั้งปัญหาอุปสรรค แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก และการลดพฤติกรรมกาทิ้ง การกำจัดขยะมูลฝอย ลดปัญหาการเกิดบ่อฝังกลบ ลดการเผาขยะลดปัญหาเรื่องกลิ่น ลดการกระจายของเชื้อโรคและภาวะโลกร้อน ซึ่งจะส่งผลให้เทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมการพัฒนา นโยบายและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของประชาชนในชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลพบพระอำเภอพบพระ
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลพบพระอำเภอพบพระ

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีหน้าที่รับผิดชอบหลักในการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน จำนวน 4 หมู่บ้าน จำนวน 6 ชุมชน รวมทั้งหมด 5,473 คน (ที่มา: เทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ: 2566)

2) กลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 ตัวอย่าง คือ

(1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยใช้สูตร Taro Yamane คำนวณ (ธนัน อนุমানราชธน, 2560 .หน้า 74) จำนวน 373 คน

(2) กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ นายกเทศบาลตำบลพบพระ ผู้นำองค์กร ผู้นำชุมชน หัวหน้าหน่วยงาน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานอยู่ในชุมชน หรือตัวแทนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานที่ต้องการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 20 คน

ขอบเขตในด้านระยะเวลา

เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่ เดือนมกราคม - เมษายน 2567

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล มีรายละเอียดดังนี้
 - 1.1 ข้อมูลทั่วไป 1.เพศ 2.อายุ 3.ระดับการศึกษา 4.อาชีพ
 - 1.2 บริบทของสภาพแวดล้อมของเทศบาลตำบลพบพระ คือ 1. การจัดการขยะมูลฝอย 2. ประเภทขยะมูลฝอย 3. ลักษณะการจัดการขยะ 4. ปัญหาอุปสรรค
2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่
 2. การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท 3. การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็น 4. การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีรายละเอียดดังนี้

(1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก โดยใช้สูตร Taro Yamane คำนวณ (ธนน อนุมานราชธน, 2560 .หน้า 74) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 372.76 หรือ 373 คน โดยมีการใช้พื้นที่ในการศึกษา ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก

(2) กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ นายกเทศบาลตำบลพบพระ ผู้นำองค์กร ผู้นำชุมชน หัวหน้าหน่วยงาน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ

หมู่บ้าน กลุ่มนักวิชาการ หรือปฏิบัติงานอยู่ในชุมชน หรือตัวแทนหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานที่ต้องการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ในเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 20 คน

3.เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลตำบลพบพระ ดังนี้

3.2.1 การสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

ผู้ศึกษาใช้การซักถามแบบตัวต่อตัวกับกลุ่มเป้าหมายหลัก ในประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลตำบลพบพระ โดยผู้ศึกษาได้กำหนดประเด็นคำถามประกอบการสัมภาษณ์ ดังนี้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ประเด็นคำถามประกอบการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

(1) สถานการณ์และปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนในปัจจุบัน

(2) นโยบาย แผนงาน โครงการเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

(3) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน และแนวทางแก้ปัญหาในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

(4) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2) ประเด็นคำถามประกอบการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน

(1) สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยและการบริหารจัดการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในปัจจุบัน (เช่น การคัดแยกขยะ การจัดเก็บรวบรวม การขนส่ง และการกำจัดขยะมูลฝอย)

(2) ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

(3) แผนหรือกิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

(4) ความร่วมมือของประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

(5) การสนับสนุนและบริการจากทางเทศบาลต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

(6) แนวทางแก้ปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

(7) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3) ประเด็นคำถามแบบสอบถามประชาชน

ผู้ศึกษาใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่มีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยภายในครัวเรือนที่อยู่ในเขตเทศบาลตำบลพพระ จำนวน 4 หมู่บ้าน 6 ชุมชน จำนวน 373 คน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะคำถามแบบปลายปิด จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ

ส่วนที่ 2 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ลักษณะคำถามปลายปิดจำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ประกอบด้วยคำถาม 8 ข้อ กำหนดการให้คะแนนผู้ที่ตอบถูก 1 คะแนน ตอบผิด 0 คะแนน

ส่วนที่ 4 ทักษะคิดเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ประกอบด้วย 1.ด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย 2.ด้านความรู้สึกรู้สึกเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย 3. ด้านการปฏิบัติในการคัดแยกขยะมูลฝอย โดยมีคำถาม 17 ข้อ ให้เลือกตอบตรงตามการปฏิบัติมากที่สุด โดยกำหนดให้

ทักษะคิดเห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24-5.04
ทักษะคิดเห็นด้วย	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.43-4.23
ทักษะคิดเห็นไม่แน่ใจ	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.62-3.42
ทักษะคิดเห็นไม่เห็นด้วย	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.81-2.61
ทักษะคิดเห็นไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-1.80

ส่วนที่ 5 มาตรการเพื่อดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอย ประกอบด้วย 1.ด้านความร่วมมือแก้ไข ปัญหา 2.ด้านการร่วมปฏิบัติ 3.ด้านการร่วมลดปริมาณขยะมูลฝอย โดยมีคำถาม 9 ข้อ

ส่วนที่ 6 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน ประกอบด้วย 1. การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ 2. การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท 3. การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็น 4. การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร ให้เลือกตอบตรงตามการปฏิบัติมากที่สุด และกำหนดเกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ย ดังนี้

การมีส่วนร่วมมาก	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68-5.01
การมีส่วนร่วมปานกลาง	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.34-3.67
การมีส่วนร่วมน้อย	ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00-2.33

ส่วนที่ 7 ข้อเสนอของประชาชนในการมีส่วนร่วมจัดการขยะมูลฝอยชุมชน โดยมีคำถาม 10 ข้อ ให้เลือกตอบ 5 ข้อ และเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการ โดยลำดับที่ 1 มีความต้องการ

มากที่สุดลำดับที่ 2 มีความต้องการมาก ลำดับที่ 3 มีความต้องการปานกลาง ลำดับที่ 4 มีความต้องการน้อยและลำดับที่ 5 มีความต้องการน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ข้อมูลทั่วไป (ปัจจัยส่วนบุคคล)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีร้อยละ 79.4 อายุระหว่าง 45-54 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.7 รองลงมาคืออายุระหว่าง 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.2 สำเร็จการศึกษาไม่ได้ศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.7 รองลงมาสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 12.3 นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 32.43 รองลงมาประกอบอาชีพค้าขาย คิดเป็นร้อยละ 23.6

2. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มประชาชนที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยนั้น ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลตำบลพบพระ คิดเป็นร้อยละ 77.70 โดยช่องทางในการได้รับข้อมูลข่าวสารส่วนใหญ่มาจากเสียงตามสาย คิดเป็นร้อยละ 56.00 รองลงมา ได้แก่ สื่อออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 30

3. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขยะมูลฝอยและการคัดแยกขยะ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่ากลุ่มประชาชนมีด้านความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่ถูกต้อง คิดเป็นร้อยละ 73.19 โดยเรื่องที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องมากที่สุด ได้แก่ การเผาขยะมูลฝอยส่งผลให้เกิดก๊าซ PM 2.5 คิดเป็นร้อยละ 91.42 รองลงมา คือ การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน สามารถเริ่มจากการลดการเกิดขยะ คัดแยกขยะ ใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย และรวบรวมขยะมูลฝอยเพื่ออำนวยความสะดวกในการเก็บขนของเทศบาล

4. ทักษะเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับการคัดแยกขยะมูลฝอย (คะแนนเฉลี่ย 4.40) โดยทัศนคติความรู้สึกเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติสูงสุด คือ การคัดแยกขยะมูลฝอยภายในที่อยู่อาศัยจะช่วยให้ในการ (คะแนนเฉลี่ย 4.34) ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยทัศนคติต่ำที่สุด คือ การคัดแยกขยะเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการขยะจากครัวเรือนในชีวิตประจำวันของท่าน (คะแนนเฉลี่ย 3.54)

5. มาตรการเพื่อดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหาทางเทศบาล ตำบลพบพระ ควรประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเข้าใจเรื่องการบริการจัดเก็บขยะมูลฝอยและ ระเบียบที่ประชาชนต้องปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 99.73 รองลงมา คือเทศบาลควรจัดเวทียุบรวมกลุ่ม สนทนาของผู้นำชุมชนและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับขยะมูลฝอยชุมชนเกิดความรู้สึกที่ ต้องการแก้ไขปัญหาร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 98.92 และน้อยที่สุดคือเทศบาลควรกำหนดแผนพัฒนา สามปีเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมและให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับเรื่อง การคัดแยกขยะ คิดเป็นร้อยละ 97.05

6. การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยของครัวเรือน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประชาชนส่วนใหญ่ ในภาพรวมมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะ ในครัวเรือนในระดับปานกลาง (คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม 3.27) โดยการมีส่วนร่วมด้านความร่วมมือ แก้ไขปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยของระดับการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ท่านไปร่วมให้ข้อมูลเรื่องปัญหาขยะ เมื่อ เทศบาลหรือชุมชนมีการนัดประชุม (คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม 3.57) และการมีส่วนร่วมด้านความ ร่วมมือแก้ไขปัญหามีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของระดับการมีส่วนร่วมต่ำที่สุดคือ ท่านบอกหรือตักเตือน เจ้าหน้าที่ที่จัดเก็บขยะหกละเอะเทอะ (คะแนนเฉลี่ยการมีส่วนร่วม 3.22)

7. ข้อเสนอแนะในการคัดแยกขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพบพระ

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าประชาชนส่วนใหญ่เสนอแนะว่าทางเทศบาลตำบลพบพระ ควรมีแจกจ่ายถุงแยกขยะมูลฝอยตามประเภทแก่ครัวเรือน เพื่อส่งเสริมให้เกิดการคัดแยกขยะมูลฝอย จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 59.68 รองลงมาคือจัดระบบการซื้อขายขยะรีไซเคิลในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ตลาดนัดรีไซเคิล ธนาคารขยะ กองทุนรับซื้อขยะ เป็นต้น คิดเป็นร้อยละ 52.22 และควรจัดเวที ร่วมรับฟังความคิดเห็นประชาชนเกี่ยวกับขยะมูลฝอยชุมชน เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ต้องแก้ปัญหาร่วมกัน คิดเป็นร้อยละ 41.03 แปรรูปขยะมูลฝอยทั่วไปเป็นพลังงานเชื้อเพลิง คิดเป็นร้อยละ 33.57 ควรจัดภาชนะรองรับขยะมูลฝอยจำแนกตามประเภทของขยะให้เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 29.84 ควร จัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย คิดเป็นร้อยละ 26.11 ควร ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและเข้าใจเรื่องการจัดการกับขยะมูลฝอยและระเบียบที่ประชาชนต้อง ปฏิบัติและกำหนดจุดแยกและเวลาในการรวบรวมและจัดเก็บขยะมูลฝอยที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 22.38 มีแหล่งรับซื้อขยะเพื่อจัดทำปุ๋ยหมักหรือผลิตภัณฑ์แปรรูปจากขยะ คิดเป็นร้อยละ 18.65 และ ร้านค้า ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร่วมกิจกรรมลดการเกิดขยะมูลฝอย ด้วยการลดราคาหากผู้บริโภค นำภาชนะมาเอง คิดเป็นร้อยละ 7.46

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลตำบลพพระ อำเภอพพระ จังหวัดตาก

1. นายกเทศบาลตำบลพพระ

ผู้บริหารมีความคิดเห็นเรื่องความต้องการในการพัฒนาจัดการขยะ โดยการคัดแยกขยะ คือ ควรมีการวางแผนและดำเนินโครงการกำจัดขยะมูลฝอยอย่างเป็นระบบในการพัฒนา ในการจัดทำแผนระยะสั้น ระยะปานกลางและระยะยาว คือ มีการกำหนดเป็นนโยบาย มีการวางแผน มีการจัดทำโครงการ /กิจกรรม และติดตามประเมินผล (ตัวชี้วัด) สนับสนุนส่งเสริมโครงการคัดแยกขยะเน้นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนและสร้างความตระหนักในการป้องกันแก้ไขปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนส่งเสริมโครงการธนาคารขยะ ส่วนขยะที่เหลือจากการคัดแยกต้องนำไปกำจัดโดยวิธีฝังกลบตามหลักสุขาภิบาลหรือเผาทำลายในเตาเผาที่มีคุณภาพไม่ก่อให้เกิดมลพิษ โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงเงินทุนที่ต้องลงทุนอย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้บ้านเมืองมีความสะอาดและปราศจากขยะตกค้างที่ก่อให้เกิดมลพิษและสร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน โดยจะต้องจัดสรรงบประมาณอย่างสม่ำเสมอ ในการดำเนินโครงการ

2. ผลการสัมภาษณ์ผู้ปฏิบัติงานของเทศบาลพพระ อำเภอพพระ จังหวัดตาก

ผู้ปฏิบัติงานของเทศบาลมีความคิดเห็นสรุปว่าแหล่งกำเนิดและชนิดของขยะมูลฝอยในชุมชน ขยะที่มีการจัดเก็บในเขตเทศบาลตำบลพพระมาจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ คริวเรือน ร้านค้า ตลาดสด สถานที่ทำงาน โรงเรียน โรงพยาบาล และการเกษตร เป็นต้น ซึ่งประกอบด้วยขยะแห้งได้แก่ กระดาษ ขวดแก้ว ขวดพลาสติก เหล็ก อะลูมิเนียม กะละมังพลาสติก กระทะ หม้อ เครื่องใช้ไฟฟ้า ก่องนวม กระป๋องนม กระป๋องน้ำอัดลม กระป๋องเปียร์ เป็นต้น ขยะเปียก ได้แก่ เศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้ใบตอง ใบไม้ เป็นต้น และขยะอันตราย ได้แก่ กระป๋องดีดีที ขวดยาฆ่าแมลง ถ่านไฟฉาย หลอดไฟแบตเตอรี่มือถือ กระป๋องสีสเปรย์ ถังแก๊ส ถ่านนาฬิกา เป็นต้น

พนักงานขับรถและพนักงานเก็บขยะของเทศบาลตำบลพพระ อำเภอพพระ จังหวัดตากมีความคิดเห็นสรุปว่าแหล่งกำเนิดและ ชนิดของขยะมูลฝอยในชุมชน คือ แหล่งกำเนิดขยะมาจากสถานที่ต่าง ๆ ได้แก่ คริวเรือน ตลาดสด ร้านค้า โรงเรียน โรงพยาบาล โรงอาหาร สถานที่ทำงานต่าง ๆ เป็นต้น ชนิดของขยะเปียก ได้แก่ ใบไม้ ต้นกล้วย ใบตอง เศษอาหาร เศษผัก ผลไม้เน่าเสีย เปลือกผลไม้ต่าง ๆ ชนิดขยะแห้ง ได้แก่ กระป๋องแป้ง ขวดยาสระผม แปรงสีฟัน ก่องกระดาษ กระดาษ ขวดน้ำพลาสติก ขวดแก้ว อลูมิเนียม โลหะ เศษเหล็ก ก่องนวม ถุงพลาสติกก่องโฟม เครื่องใช้ไฟฟ้า เฟอร์นิเจอร์ หม้อ กระทะ ที่นอนเก่า เป็นต้น ชนิดขยะอันตราย ได้แก่ กระป๋องยาฆ่าแมลง หลอดไฟ ถ่านไฟฉาย จอคอมพิวเตอร์ มอเตอร์ แบตเตอรี่รถยนต์ แบตเตอรี่มือถือ เข็มฉีดยา ยาหมดอายุ กระป๋องสี กระป๋องน้ำมัน กระป๋องจารบี น้ำมันเครื่องเก่า ผ้าปนเปื้อนสารเคมี ตลับหมึกต่าง ๆ เป็นต้น ปัญหาและอุปสรรค ผู้ปฏิบัติมีความเห็นว่าประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาขยะมูล

ฝอย ไม่มีจิตสำนึกในการคัดแยกขยะในครัวเรือนก่อนทิ้งลงถัง ซึ่งเป็นการยากต่อการจัดการขยะ และปัญหาเกิดจากประชาชนทิ้งขยะในที่ห้ามทิ้ง หรือทิ้งไม่ถูกที่ ควรมีป้ายบอกห้ามทิ้งขยะบริเวณนี้ โดยเด็ดขาด รวมทั้งจุดที่ตั้งของถังขยะเทศบาล ไม่ควรเป็นที่จอดรถทุกชนิดเพื่อความสะดวกในการเก็บขนขยะ ซึ่งชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระเบียบ เฝ้าระวัง และติดตามประเมินผลการกำหนดจุดวางถังขยะให้สะดวก ปลอดภัย และ ไกลจากบ้านพักอาศัยพอสมควร

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในเทศบาลตำบลพบพระ

ปัจจุบันเทศบาลตำบลพบพระเป็นพื้นที่ซึ่งกำลังประสบปัญหาขยะมูลฝอยชุมชน โดยมีขยะมูลฝอยตกค้าง สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยเทศบาลดำเนินการโครงการบริหารจัดการขยะ เพื่อแก้ปัญหาขยะตกค้าง ตาม Road Map นโยบายภาครัฐด้านการจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายของกรมควบคุมมลพิษ แม้เทศบาลจะได้มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการกำจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย ตามแผนปฏิบัติการจังหวัดสะอาดของจังหวัดตาก พ.ศ. 2562 โดยจัดให้มีอุปกรณ์ ยานพาหนะ เส้นทาง เวลาในการเก็บขน และการจัดการขยะอันตรายในทุกชุมชนแต่อย่างไรก็ตาม ยังขาดมาตรการการจัดการขยะมูลฝอยต้นทาง และไม่มีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอย ส่งผลให้การจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลพบพระยังคงเป็นปัญหาใหญ่ สอดคล้องกับศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม (2562) ได้ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนเทศบาลนครศรีธรรมราช พบว่าในสถานที่กำจัดขยะมูลฝอย 1.12 ล้านตัน ใช้วิธีการกำจัดแบบเทกอง ระบบการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนมุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บและการกำจัดขยะมูลฝอย แต่ยังคงขาดแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนและไม่มีระบบการคัดแยกขยะมูลฝอยชุมชนที่ต้นทาง 2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับสูง ส่วนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลอยู่ในระดับต่ำ และ 3) ข้อเสนอแนะจากการศึกษาครั้งนี้ คือ เทศบาลต้องสร้างโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตั้งแต่การตัดสินใจร่วมวางแผน การปฏิบัติ และการประเมินผล โดยแบ่งเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ 1) ผลักดันนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนให้เป็นรูปธรรม และ 2) กำหนดปฏิบัติการการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน โดยมุ่งเน้นระดับ “ครัวเรือนและชุมชน” ให้ได้ตระหนักถึงปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนร่วมกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “ตั้งแต่ต้นทาง” และให้ชุมชนเป็นผู้จัดการขยะมูล

ฝอยด้วยตัวเอง โดยเทศบาลให้การสนับสนุนความรู้ งบประมาณอุปกรณ์ พร้อมใช้เครื่องมือทางการเงินและการบังคับใช้กฎระเบียบ เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยชุมชนของเทศบาลนครนครศรีธรรมราชเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน

สำหรับแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนในเขตเทศบาลพบพระ ได้แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลพบพระ แบ่งออกเป็น 2 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวนโยบายการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อจัดการขยะมูลฝอยชุมชนให้สัมฤทธิ์ผลและ 2) แนวทางปฏิบัติการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อลดปริมาณ เพิ่มคุณค่า และจัดการขยะมูลฝอยชุมชนที่มีประสิทธิภาพ โดยจะมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนตั้งแต่ต้นทางสอดคล้องกับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งแวดล้อมโดยซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอยโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากคนในชุมชน และสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และหัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน กองสวัสดิการสังคม เทศบาลตำบลพบพระ ที่ได้เสนอแนวคิดให้ชุมชนเป็นผู้จัดการขยะมูลฝอยด้วยตัวเองเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตั้งแต่การวางแผนการปฏิบัติ การประเมินและการติดตามผล โดยเทศบาลให้การสนับสนุนความรู้ งบประมาณ อุปกรณ์ และสร้างความเชื่อมั่น พร้อมทั้งใช้เครื่องมือทางการเงินและการบังคับใช้กฎระเบียบ เพื่อให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีข้อเสนอแนะที่เป็นนัยยะในเชิงนโยบายที่สำคัญ ดังนี้

1) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ควรสนับสนุนในการทำหน้าที่ เกี่ยวกับการรณรงค์ส่งเสริมเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยตามนโยบายสาธารณะจัดทำโครงการ วางแผน ให้คำปรึกษา ชี้แนะ อย่างเป็นรูปธรรมในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อความเข้าใจในการปรับปรุงบทบาทของชุมชนเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยร่วมกันขององค์กร

2) ด้านการวางแผนดำเนินงาน ความร่วมมือภาครัฐเกี่ยวกับการวางแผนดำเนินงานการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ที่จะมีบทบาทเพิ่มมากขึ้นในอนาคตต่อไป โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้กับชุมชนในการเข้าถึงการบริการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

หลังจากที่ได้ดำเนินการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะของเทศบาล ตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการดำเนินวิจัย หลังจากนั้น คือ

1) ศึกษาเชิงเปรียบเทียบรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ทั้งที่ประสบความสำเร็จและยังไม่ประสบความสำเร็จศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยทางการเมืองกับการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมหรือการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2566). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย พ.ศ.2566. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ.
- กนลา กอบวิทยา. (2562). การบริหารจัดการขยะมูลฝอย: กรณีศึกษาเทศบาลเมืองนราธิวาส อำเภอเมือง จังหวัดนราธิวาส. วารสารรามคำแหง ฉบับรัฐประศาสนศาสตร์, 2(3/2562),84-112
- พระมหาทัศนพงษ์ ชยเมธี (กลั่นศรีสุข) และคณะ. (2564). การมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชน ในการปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาจุฬาลงกรณแก่น, 8(3), 125-135.
- ศุภรดา บงสูงเนิน. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วน ตำบลปะตงอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี. วารสารเกษมบัณฑิต, 20 (ฉบับพิเศษ), 129-140.
- ยุวัลดา ชูรักษ์ และคณะ. (2560). การจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของเทศบาลตำบลเขาหัวช้าง อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง. การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 8.
- สุพรรณษา พาหาสิงห์ และสัมพันธ์ พลภักดิ์. (2561). การบริหารจัดการการเก็บขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลขององค์กรปกครองส่วนตำบลหนองแห่น อำเภอพนมมหาสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 ประจำเดือนมกราคม-เมษายน 2560.
- ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม. (2562). แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลนครนครศรีธรรมราช. วารสารการจัดการสิ่งแวดล้อม ปีที่ 16 ฉบับที่ 2/2563 สถาบันวิทยาการพลังงาน <https://www.pttenergyworld.com/content/primarypetroleum>

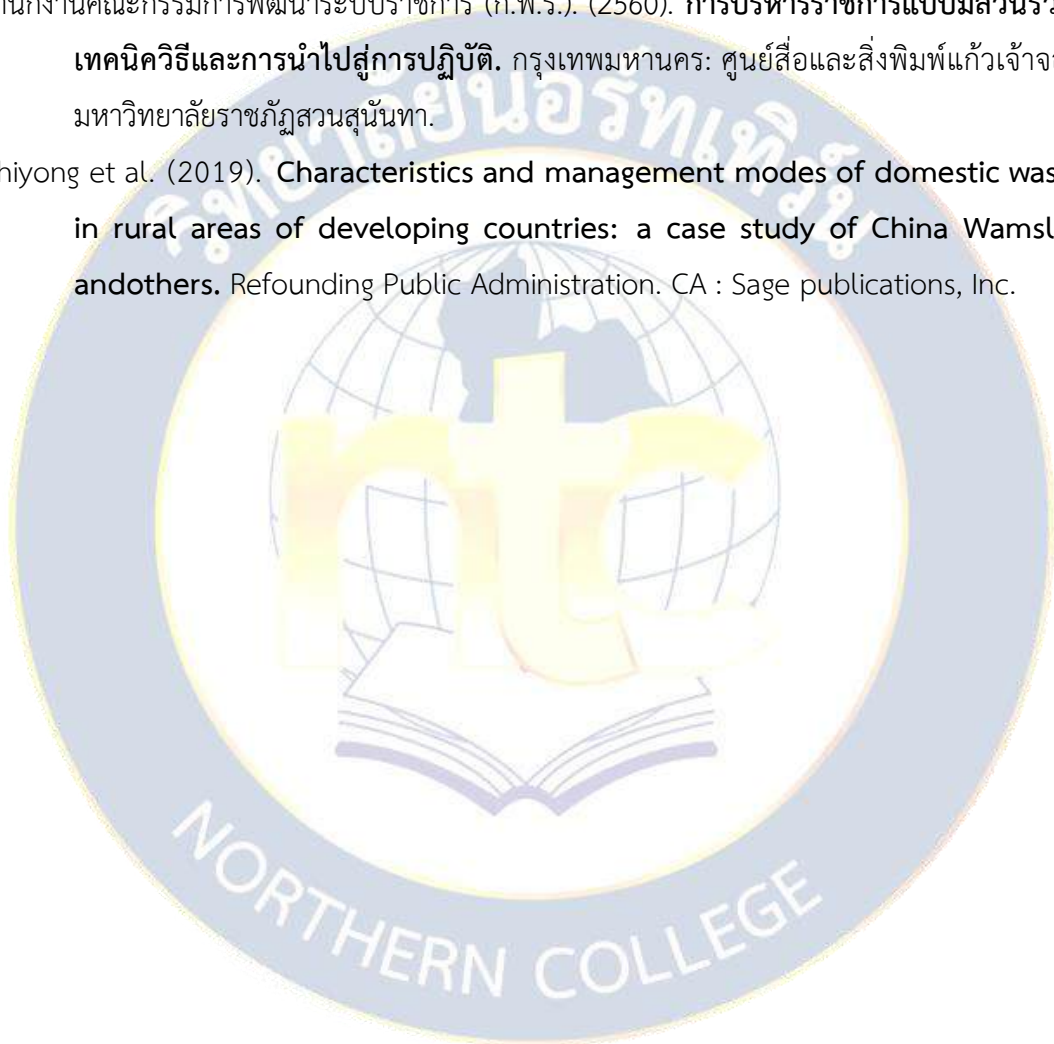

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 (ฉบับย่อ)**. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th/download/document/SAC/NSSumPlanOct2018.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.). (2560). **การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม: เทคนิควิธีและการนำไปสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อและสิ่งพิมพ์แก้วเจ้าจอมมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

Zhiyong et al. (2019). **Characteristics and management modes of domestic waste in rural areas of developing countries: a case study of China Wamsley and others**. Refounding Public Administration. CA : Sage publications, Inc.

การจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา)
อย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก
Participation Management Agricultural tourism in sustainable of
Subdistrict Administrative Organization of Phrathat in Tak province.

นันทิตา รินมุกดา¹, อภิชาติ ดวงธิสาร²
Nuntisa Rinmukda¹, Apichit Duangthisan²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สถานการณ์การจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ในปัจจุบัน 2) วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ในปัจจุบัน 3) แนวทางในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ศึกษาพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ใช้วิธีการการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ตัวแทนจากตัวแทนภาครัฐ จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 2 ตัวแทนภาคธุรกิจ จำนวน 6 คน และกลุ่มที่ 3 ตัวแทนภาคประชาชน จำนวน 10 คน รวมทั้งหมด 21 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานการณ์การจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ในปัจจุบัน ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ ได้แก่ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน มีความตื่นตัวและสนใจรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากบริบทพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ มีศักยภาพเหมาะแก่การทำการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ในปัจจุบัน ยังคงพบปัญหา คือ ภาครัฐยังขาดการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว การจัดการสิ่งแวดล้อมและการจัดสรรงบประมาณ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการมีความขัดแย้งกันในกลุ่ม และภาคประชาชน ยังขาดจิตสำนึกสาธารณะ ขาดความเพียรทน ขาดการมีส่วนร่วม ขาดการสร้างเครือข่าย 3) แนวทางในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ได้แก่การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ การจัดการความรู้ และการสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน, การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, การมีส่วนร่วมชุมชน

¹ นักศึกษาลัทธิรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purpose of this research is to study 1) Sustainable management of agricultural tourism participation (Khok Nong Na) At present. 2) Analyze the participation of local communities in the sustainable management of agricultural tourism (Khok Nong Na) participation. At present. 3) Guidelines for sustainable management of agricultural tourism participation (Khok Nong Na). Study the area of Phra That Subdistrict Administration, Mae Ramat District, Tak Province Using qualitative research methods, the study was based on documented structured in-depth interviews from 3 groups of samples: Group 1, representatives from government agencies; Group 2 represented the business sector 6 persons and Group 3 represented the public sector. 10 people, 21 in total

The results showed that: 1) Sustainable management of agricultural tourism (Khok Nong Na) participation; At present, the Phra That Subdistrict Administration Organization includes the cooperation of network partners across the government. Public sector private sector There is awareness and interest in agritourism models due to the abundance of natural resources in the area context. It has the potential to be suitable for agritourism. 2) Analyze the participation of local communities in the sustainable management of agricultural tourism (Khok Nong Na) participation. At present, there is still a problem, namely the public sector. There is still a lack of tourism potential development, environmental management and budget allocation. Entrepreneurs are conflicted in groups and the public sector still lacks public consciousness, lacks perseverance, lacks participation, lacks networking. 3) Sustainable management of agricultural tourism participation (Khok Nong Na) includes participation of all sectors, creation of a network of resources, knowledge management, and creation of community learning resources.

Keywords: sustainable tourism, agricultural tourism, community participation

บทนำ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) (2565) ประเมินว่า จากสถานการณ์ดังกล่าว สถานการณ์ “การท่องเที่ยว” กำลังกลับมาฟื้นตัวสุดขีดหลังจากผ่านช่วงเวลายากลำบากกับการเกิดการระบาดของไวรัสโควิด-19 มายาวนานกว่า 3 ปี ข้อมูลล่าสุด ปี 2565 ประเมินว่า การฟื้นตัวของการท่องเที่ยวในปี 2566 จะเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ทั้งปีนี้ขยายตัวได้ตามเป้าหมาย 2.7 – 3.7% การฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวตามจำนวนนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา <https://www.mots.go.th/news/category/.704> สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2567)

การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเน้นเพิ่มสัดส่วนของนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ รายได้สูง และมุ่งเน้นให้การท่องเที่ยวมีมูลค่าเพิ่ม โดยจะแบ่งเป็นกลุ่มตลาดและทำการตลาดให้ตรงกับกลุ่มของลูกค้า ผ่านการทำตลาดด้วยเทคโนโลยีในการประยุกต์การตลาดแบบสร้างเรื่องเล่า (สตอรี) พิเศษเฉพาะขึ้นมามากกว่าการขายตรงที่ตัวแหล่งท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว เพื่อมอบประสบการณ์ที่แตกต่างกัน อาทิ แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทะเลเหมือนกัน แต่จะสร้างเรื่องราวที่มีความพิเศษของทะเลแต่ละพื้นที่ว่าทำไมจะต้องไปเที่ยวทะเลเหล่านั้น เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ในรูปแบบใด รวมถึงสนับสนุนการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและเพิ่มมูลค่า อาทิ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำและการท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค เพื่อดึงกลุ่มลูกค้าที่มีคุณภาพ และเต็มใจจ่ายด้วยราคาสูง ซึ่งจะเป็นนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม จังหวัดตาก เป็นอีกจังหวัดหนึ่งซึ่งเป็นจังหวัดของทางภาคเหนือตอนล่าง ที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้านธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยว เต็มไปด้วยมนต์เสน่ห์ของผืนป่าอันกว้างใหญ่ อันเป็นแหล่งรวมความหลากหลายทางธรรมชาติ เดิมจังหวัดตากได้รับการขนานนามว่าเป็น ศูนย์การค้าชายแดนฝั่งตะวันตก เนื่องจากเป็นเมืองชายแดนและเมืองท่ามีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศพม่า ต่อมารูปแบบการท่องเที่ยว มีความหลากหลายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวชุมชน ซึ่งปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน (Community Based Tourism) ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั่วโลก ซึ่งในปี พ.ศ. 2557 การท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทย สามารถสร้าง รายได้ถึง 32.3 ล้านบาท ซึ่งจากคามนิยมดังกล่าวสถานที่ท่องเที่ยวชุมชนของ จังหวัดตาก จึงได้รับความสนใจจากกลุ่มนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยเฉพาะ “บ้านป่าไร่เหนือ” ตำบลพระธาตุ อำเภอมะรุมมาต จังหวัดตาก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.), 2566)

ด้วยศักยภาพและความพร้อมด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของตำบลพระธาตุ อำเภอมะรุมมาต จังหวัดตาก รวมถึงความต้องการของนักท่องเที่ยว ทำให้ชุมชนได้รวมตัวดำเนินการจัดการการท่องเที่ยวขึ้น เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือน โดยมีชื่อเสียงขึ้นจากการได้รับรางวัลหมู่บ้าน

ท่องเที่ยว OTOP Village Champion (OVC) ส่งผลให้นักท่องเที่ยวในชุมชนเพิ่มมากขึ้น แต่ยังคงพบปัญหาการท่องเที่ยวชุมชนที่ไม่ยั่งยืน โดยยังขาดการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวหลายด้าน และยังประสบปัญหาด้านการจัดการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพ ขาดความต่อเนื่อง จากรายงานข้อมูลรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โคก หนอง นา พบว่า ปี 2561 มีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โคก หนอง นา รวม 898,123 บาท และ ปี 2566 พบว่ามีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โคก หนอง นา รวม 902,876 บาท ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายได้จากปี 2561 – 2566 ถือว่ายังคงเท่าเดิม และพบว่า โคก หนอง นา บางแห่งยังไม่มีการพัฒนาเท่าที่ควร ขาดการบริหารจัดการที่ดี ขาดความต่อเนื่อง ขาดความยั่งยืน และการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ทั่วถึง โดยตำบลพระธาตุ มีแปลงเกษตร โคก หนอง นา จำนวนทั้งสิ้น 21 แปลง แต่มีแปลงที่ได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพียงจำนวน 2 แปลง (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแม่ระมาด, 2566)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์การจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตากในปัจจุบัน เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในปัจจุบัน นำไปสู่แนวทางในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ให้เกิดความยั่งยืน

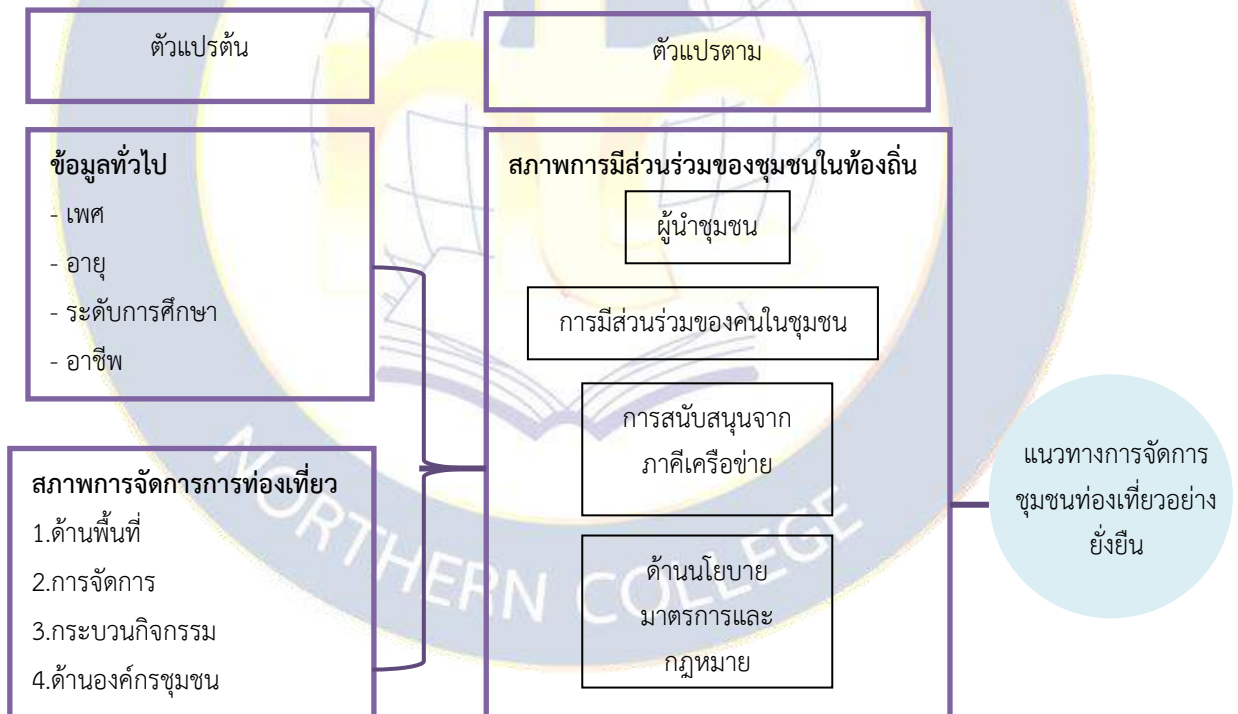
วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสถานการณ์การจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในปัจจุบัน
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร(โคก หนอง นา) ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ให้เกิดความยั่งยืน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอมะเข่มาด จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประกอบเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้คือ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวยั่งยืน 2) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน 3) แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในชุมชน 4) แนวคิด โคก หนองนา โมเดล ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 6) นโยบาย ยุทธศาสตร์ระดับชาติ และแผนๆ ต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว 7) ยุทธศาสตร์กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) (8) เอกสารที่เกี่ยวข้องของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2566), มณีรัตน์ อธิพันธ์เสถียร (2562), แนวคิดของธง คำเกิด (2564) อุบลวรรณ ภาวานันท์ (2565), , สิ่งอำพล จันทรวิเศษ (2564), ไปรยาพัสดร์ ศรีจรรยา (2563), วิสิษฐ์พล ศรีนารณาวา (2562), ธรรมจักร เล่าบรรเลง (2562), ชัยณรงค์ ศรีรักษ์ (2563)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key information) และสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยตัวแทนภาครัฐ จำนวน 5 คน ตัวแทนภาคธุรกิจ จำนวน 6 คน และภาคประชาชน

จำนวน 10 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 21 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุมมากที่สุด โดยคำถามจะมีลักษณะของคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Question) กลุ่มตัวอย่างที่เลือกสัมภาษณ์คือ ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงและมีบทบาทต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จากตัวแทนภาครัฐ ตัวแทนภาคธุรกิจ และภาคประชาชน ที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงในส่วนการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) และมีขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาคือพื้นที่ของตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก

ผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สรุปผลการศึกษาดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สถานการณ์การจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในปัจจุบัน จากการผลศึกษาแต่ละกลุ่มสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 หน่วยงานภาครัฐ พบว่าตำบลพระธาตุถือเป็นตำบลที่มีศักยภาพด้านพื้นที่ท่องเที่ยวมาก เนื่องจากภูมิประเทศแถบนั้นมีธรรมชาติความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก จึงเหมาะสำหรับการทำเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หนึ่งในรูปแบบการท่องเที่ยวที่สำคัญคือการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยมีองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ ผู้รับผิดชอบหลัก ในส่วนของการสนับสนุนด้านงบประมาณ และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงมีแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยวโดยยึดตามแผนพัฒนาจังหวัดตาก มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง มีธรรมาภิบาล มีการบูรณาการการทำงานด้านการท่องเที่ยวร่วมกับทุกภาคส่วน มีการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาและส่งเสริมการประกอบอาชีพ โดยหนึ่งในกระบวนการกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล พระธาตุ คือ มีส่งเสริมการรวมกลุ่มและพัฒนาอาชีพของประชาชน เช่น การสนับสนุนให้เกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” โดยบูรณาการร่วมกันกับกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย การสนับสนุนเงินทุนให้กลุ่มอาชีพ สนับสนุนผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรและการต่อยอดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวิถีธรรมชาติ

1.2 ภาคเอกชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ พบว่า ภาคเอกชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ส่วนมากเป็นคนในพื้นที่ ดังนั้นภาคเอกชนและผู้ประกอบการจึงให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานท่องเที่ยว เชิงเกษตรเป็นอย่างมาก มีการรวมกลุ่มผู้ประกอบการเพื่อประชุมวางแผนรูปแบบ

กิจกรรม การท่องเที่ยวโดยให้ความสำคัญกับความคิดเห็นและเสียงสะท้อนจากนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ มีจิตสำนึกที่ดีในการตอบแทนพื้นที่ทำกิน โดยมีการจ้างงานในชุมชน สร้างงาน สร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน มีการให้ความสำคัญกับการพัฒนาธุรกิจตนเองเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยการศึกษาดูงาน เข้าอบรมเพื่อทักษะผู้ประกอบการต่างๆ มีการใช้ทรัพยากรในพื้นที่อย่างคุ้มค่า โดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางเกษตร มีการพัฒนาพื้นที่แปลงโคก หนอง นา ของตนเองให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ และมีโฮมสเตย์เพื่อรองรับการมาพักของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสวิถีเกษตรโดยตรง

1.3 ภาคประชาชนในพื้นที่ พบว่า ประชาชนในชุมชนให้การยอมรับและสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชนเป็นอย่างดี ลักษณะของคนในชุมชนต่อนักท่องเที่ยวคือมีอัธยาศัยดี เป็นกันเองให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวอย่างเป็นมิตร ในด้านการมีส่วนร่วมคนในชุมชนได้สร้างความร่วมมือกับเครือข่ายการท่องเที่ยวอื่นๆ มีส่วนในการคิดวางแผนและเรียนรู้ร่วมกันในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อประโยชน์ของชุมชนและครอบครัวให้อยู่ดี กินดี พบการสร้างเครือข่ายกิจกรรมธรรมชาติที่แสดงให้เห็นถึงการร่วมแรงร่วมใจกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามวัฒนธรรมและวิถีชีวิตเดิมซึ่งเป็นกระบวนการทำงาน “ทำแบบคนจน” เพื่อขับเคลื่อนศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติ สร้างความเป็นจิตอาสาพัฒนาชุมชน จนเกิดเครือข่ายที่มีพลังและความสามัคคี รวมถึงมีการให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจในเกษตรทฤษฎีใหม่ สู้ โคก หนอง นา โมเดล ในแหล่งเรียนรู้

การศึกษาสถานการณ์การจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืนของการบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอมะเข่มาด จังหวัดตาก ในปัจจุบัน สามารถสรุปได้คือ ทุกภาคส่วนมีการให้ร่วมมือกันดำเนินการท่องเที่ยว โดยภาครัฐมีแผนการท่องเที่ยวที่ยึดแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวจากระดับบน มีกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งเกี่ยวข้องกับกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันดำเนินการและร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุด ไม่ว่าจะเป็นการร่วมกำหนดปัญหา วางแผนตัดสินใจ ระดมทรัพยากรบริหารจัดการ เพื่อพัฒนา เพื่อแก้ไขปัญหาให้ตรงกับความต้องการของคนในชุมชน

2. การการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) อย่างยั่งยืน ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอมะเข่มาด จังหวัดตาก ในปัจจุบัน จากการผลศึกษาแต่ละกลุ่มสามารถสรุปได้ดังนี้

2.1 หน่วยงานภาครัฐ พบว่า ภาครัฐยังขาดการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว มีปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษ มีการจัดสรรงบประมาณไม่ทั่วถึงโดยใช้งบกับแหล่งท่องเที่ยวที่มี

ชื่อเสียงเท่านั้น ส่วนแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ยังมีการพัฒนาที่ไม่จริงจังและไม่ต่อเนื่อง ทำให้เกิดความไม่ยั่งยืน ขาดการให้ความรู้กับประชาชนให้เข้าใจอย่างแท้จริง ในโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ โคก หนอง นา โมเดล พบปัญหาการทำงานภาครัฐที่ซ้ำซ้อนทำงานเพื่อตอบสนองนโยบายผู้บริหารประเทศเท่านั้น โดยการทำงานเป็นลักษณะนโยบายจากบนลงล่างโดยไม่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

2.2 ภาคเอกชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ พบว่า มีความขัดแย้งกันในกลุ่มต่างๆ ในชุมชนบ้าง ทำให้บางครั้งมักเกี่ยวกันทำงาน ความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน มีกลุ่มคนบางกลุ่มหาผลประโยชน์ส่วนตนในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้มีปัญหาการมีส่วนร่วม แต่ความสัมพันธ์ภายในกลุ่มผู้ประกอบการ

2.3 ภาคประชาชนในพื้นที่ พบว่า มีปัญหาด้านขาดจิตสำนึกสาธารณะ ขาดจิตสำนึกประชาธิปไตย คือ ยังไม่เห็นความสำคัญของสิทธิ หน้าที่ของตนเองในการให้ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ขาดความเพียรทนในการดำเนินการท่องเที่ยว ขาดการร่วมมือในการประชุมปรึกษาหารือวางแผน ซึ่งเกิดจากมีปัญหาเรื่องเวลาที่ไม่ตรงกัน อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงาน และวัยสูงอายุ เยาวชนรุ่นใหม่ขาดจิตสำนึกรักบ้านเกิด ไม่ค่อยมีส่วนร่วมสืบทอดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขาดการสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เหนียวแน่น ในส่วนของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะให้ความสนใจในการศึกษาหาความรู้หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเกษตรค่อนข้างน้อย เนื่องจากยังขาดความหลากหลายในด้านกิจกรรม และพบว่านักท่องเที่ยวบางกลุ่ม ขาดจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ

จากการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ยังพบปัญหาการมีส่วนร่วมทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยยังขาดจิตสำนึกสาธารณะ

3. แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โคก หนอง นา) ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ให้เกิดความยั่งยืน จากผลศึกษาแต่ละกลุ่มสามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วม ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้แก่ ภาครัฐต้องมีส่วนร่วมโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ต้องได้มาซึ่งโครงการที่มาจากประชาชนอย่างแท้จริง มีการกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึง ต้องมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันเพื่อลดปัญหาการทำงานซ้ำซ้อน

3.2 การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายในการให้บริการช่วยเหลือครอบคลุมกิจการในทุกด้าน การสร้างจิตสำนึกภาคเอกชนให้คำนึงถึงคุณภาพการให้บริการโดยนึกถึงจรรยาบรรณของผู้ประกอบการเป็นสิ่งสำคัญ ภาคเอกชนจะต้องใจกว้างที่จะพิจารณาและปรับปรุงธุรกิจของตนเอง รับฟังคำวิจารณ์จากประชาชนและนักท่องเที่ยว และหลีกเลี่ยงการแสวงหาผลประโยชน์ที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม

3.3 การจัดการความรู้ ได้แก่ภาครัฐต้องมีการปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนรักและหวงแหนสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง การปลูกฝังอุดมการณ์ภาครัฐให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อตอบสนองความต้องการสูงสุดของประชาชน การพัฒนาองค์การให้มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัยบุคลากรมีความเป็นมืออาชีพ

3.4 การสร้างแห่งเรียนรู้ชุมชน ได้แก่การพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการศึกษาฐาน แลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น และประชาชฌชาวบ้านของชุมชน

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละข้อ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านสถานการณ์การจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้วิจัยพบว่า มีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ตำบลพระธาตุ อำเภอมะเระมาด จังหวัดตาก ประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้ 1) ภาครัฐ 2) ภาคเอกชนและผู้ประกอบการและ 3) ภาคประชาชนและนักท่องเที่ยว โดยทั้ง 3 ภาคส่วน มีการร่วมมือบูรณาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยมีรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อร่วมจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะตัว และมีความแตกต่างอย่างสิ้นเชิงจากการท่องเที่ยวโดยทั่วไป การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นการพัฒนาชุมชนที่ใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการวิจัยนี้ที่เป็น การศึกษาการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โคนง นา จากการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน โดยจากผลการศึกษาตำบลพระธาตุเป็นตำบลที่มีศักยภาพด้านพื้นที่ ศักยภาพทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนวัฒนธรรมการดำรงชีวิตที่มีอัตลักษณ์ ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร และพัฒนาพื้นที่เกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” สู่ความยั่งยืนภายใต้วิถีชีวิต ในยุค New Normal ดังนั้น จุดนี้จึงถือได้ว่าเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างมีอัตลักษณ์ได้อย่างลงตัว ประกอบกับในพื้นที่ได้มีการทำโฮมสเตย์สำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้ามาสัมผัสกับวิถีธรรมชาติ ได้มีกิจกรรมที่มีส่วนร่วมเกี่ยวกับการเกษตร เช่น ดำนา ปลูกข้าว เกี่ยวข้าว โดยในตำบลยังมีการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นด้วยเช่น มีถ้ำขามูไร เป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ มีทำนน้ำแม่ตะล่อ เป็นลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เป็นต้น ซึ่งถือเป็นจุดที่เรียกเสียงช้ตเตอร์ของนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี จากศักยภาพที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จึงเป็นแรงผลักดันให้ภาครัฐได้มีบทบาทหลักในการสนับสนุนให้เกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” สิ่งที่สำคัญต่อมา คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนใน

ชุมชนในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นสิ่งที่จะช่วยให้แหล่งท่องเที่ยวมีความยั่งยืน โดยเริ่มต้นด้วยการถ่ายทอดข้อมูลเกี่ยวกับโครงการการทำเกษตร โคก หนอง นา ผ่านผู้นำชุมชน จากนั้นจึงให้ผู้นำชุมชนนำข้อมูลไปถ่ายทอดให้กับประชาชนในหมู่บ้านเมื่อชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมก็จะทำให้ซึมซับข้อมูลของโครงการและเล็งเห็นถึงข้อดีและโอกาสที่พวกเขาจะได้รับจากการดำเนินโครงการ ที่สามารถสร้างรายได้และสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ อธิพันธ์เสถียร (2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเกษตรเพื่อสุขภาพบ้านปลั้ว อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า บริบทของชุมชนตำบลบ้านปลั้ว มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์ ชาวบ้านในชุมชน 90 % ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นิยมปลูกผลไม้ อาทิ ทุเรียน เงาะ มังคุด และยางพารา แต่เดิมทำสวนยางพาราเป็นหลักต่อมาราคายางพาราตก ด้วยความร่วมมือของคนในชุมชนจึงรวมกลุ่มกันระดมความคิด ริเริ่มช่วยกันปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตใหม่ โดยศึกษาดูงาน เรียนรู้ มาพลิกฟื้นสวนและได้ต่อยอดเปิดเป็นศูนย์เรียนรู้ชุมชน โดยมีงบประมาณสนับสนุนจากภาครัฐ ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน ภายในและภายนอกจังหวัดจันทบุรี มีการจัดการระบบและแบ่งหน้าที่รับผิดชอบชัดเจน ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า ยังพบปัญหาด้านต่างๆ ซึ่งสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ปัญหาภาครัฐ ภาครัฐยังขาดการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว มีปัญหาการจัดการสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษ ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าขาดการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมจะนำมาซึ่งความไม่ยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธง คำเกิด (2564) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่สร้างผลกระทบ หรือความเสี่ยงมาสู่แหล่งท่องเที่ยว ในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการจัดการการท่องเที่ยวให้พัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างรอบคอบ ระมัดระวังเกิดผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม มีการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อมที่ชาญฉลาด เกิด ประโยชน์อย่างสูงสุดและยาวนาน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพบปัญหาการจัดสรรงบประมาณไม่ทั่วถึงโดยใช้กับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเท่านั้นส่วนแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ยังมีการพัฒนาที่ไม่จริงจังและไม่ต่อเนื่อง ทำให้เกิดความไม่ยั่งยืน ขาดการให้ความรู้กับประชาชนให้เข้าใจอย่างแท้จริง ในโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ประยุกต์สู่ โคก หนอง นา โมเดล ว่ามีความสำคัญอย่างไรกับประชาชน พบปัญหาการทำงานภาครัฐที่ซ้ำซ้อน ทำงานลักษณะนโยบายจากบนลงล่างโดยไม่คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสิงห์อำพล จันท์วิเศษ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่เกาะลัดอีแทน อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม ที่ได้สรุปว่าหน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มพูนความรู้สร้างความ

เข้าใจในด้านการส่งเสริมเกษตรที่ถูกต้องเหมาะสมและทันสมัย โดยสอดแทรกเรื่องของการส่งเสริมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองตามความต้องการของเกษตรกรในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เพื่อให้เกษตรกร มีการสนับสนุนให้เกษตรกรเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการเข้าร่วมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตนเอง

2.2 ปัญหาภาคเอกชน พบว่า มีความขัดแย้งกันในกลุ่มต่างๆ ในชุมชนบ้าง ความคิดเห็นไม่ลงรอยกัน มีกลุ่มคนบางกลุ่มหาผลประโยชน์ส่วนตนในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทำให้มีปัญหาการมีส่วนร่วม แต่ความสามัคคีภายในกลุ่มผู้ประกอบการซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของธง คำเกิด (2564) ที่ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่สร้างผลกระทบหรือความเสี่ยงมาสู่แหล่งท่องเที่ยวในมิติทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการจัดการการท่องเที่ยวให้พัฒนาในทุกๆ ด้านอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง

2.3 ปัญหาภาคประชาชน ผู้วิจัยพบว่ามีปัญหาด้านขาดจิตสำนึกสาธารณะ ขาดจิตสำนึกประชาธิปไตย คือยังไม่เห็นความสำคัญของสิทธิ หน้าที่ของตนเองในการให้ความร่วมมือด้านการท่องเที่ยว ขาดความเพียรทนใน การดำเนินการท่องเที่ยว ขาดการร่วมมือในการประชุมปรึกษาหารือ วางแผน ซึ่งเกิดจากมีปัญหาเรื่องเวลาที่ไม่ตรงกัน อีกทั้งประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานและวัยสูงอายุ เยาวชนรุ่นใหม่ขาดจิตสำนึกรักบ้านเกิด ไม่ค่อยมีส่วนร่วมสืบทอดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ขาดการสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เหนียวแน่น ในส่วนของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะให้ความสนใจในการศึกษาหาความรู้หรือเข้าร่วมกิจกรรมทางการเกษตรค่อนข้างน้อย เนื่องจากยังขาดความหลากหลายในด้านกิจกรรม และพบว่านักท่องเที่ยวบางกลุ่ม ขาดจิตสำนึกในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของไปรยาพัสตร์ ศรีจรีญา (2563) วิจัยเรื่อง การประเมินการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหนองแม่เนา อ.เขาค้อ จ.เพชรบูรณ์ สรุปวิจัยว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้นถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งถือได้ว่าเป็นขั้นตอน หรือกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนและมีผลต่อการจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน ทั้งทรัพยากรป่าไม้และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวให้คงความสมบูรณ์ไว้ เพื่อที่จะสามารถรักษาวินัยชีวิตของคนในชุมชนและระบบนิเวศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้เป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจเฉพาะเลือกมาเที่ยวได้

3. ด้านแนวทางในการจัดการการมีส่วนร่วมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า ยังคงพบปัญหาด้านการมีส่วนร่วมจาก 3 ภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และ ภาคประชาชน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยสามารถหาแนวทางการจัดการเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้มากขึ้นได้ ดังนี้ 1) ภาครัฐมีการปลูกจิตสำนึกรักและหวงแหนสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติของตนเอง ภาครัฐต้องมีส่วนร่วมโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ต้องได้มาซึ่ง

โครงการที่มาจากประชาชนอย่างแท้จริง มีการกระจายงบประมาณเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างทั่วถึง โดยองค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุเองต้องมีการทำประชาคมในทุกโครงการ เพื่อรับฟังเสียงของประชาชน และนำมาสู่โครงการที่มาจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชน 2) ในด้านของภาคเอกชนและผู้ประกอบการ ต้องมีการบริหารกลุ่มแบบโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีการประชุมหารือกันอย่างต่อเนื่อง มีการศึกษาอบรม ดูงานเพิ่มเติม เพิ่มพูนความรู้ใส่ธุรกิจตนเองอย่างสม่ำเสมอ 3) ภาคประชาชน ต้องมีการตื่นตัวกับการมีส่วนร่วม มีจิตสาธารณะในการแบ่งเวลาไปประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมกับการดำเนินการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเอง ที่สำคัญคือต้องลดอคติกับภาครัฐในการร่วมจัดการการท่องเที่ยว โดยให้ความร่วมมือกับภาครัฐอย่างเต็มใจเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพการดำเนินการที่สูงที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของอุบลวรรณา ภวานันท์ (2565) ที่ได้ให้แนวคิดว่าการมีส่วนร่วม คือ การกระทำของบุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีส่วนได้ส่วนเสียกับผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก ได้แก่ การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ และร่วมประเมินผล ซึ่งรัฐ เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่างๆ มากขึ้น

3.2 ด้านการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชน ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชน ด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นศูนย์กลางของประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของวิสิษฐพล ศรีนารณาวา (2562) ที่กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 ด้านการจัดการความรู้ ผู้วิจัยพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 3 ภาคส่วน ต้องให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ดังนี้ 1) ภาครัฐ ต้องมีการอบรมบุคลากรของภาครัฐให้เข้าใจวัตถุประสงค์ของการดำเนินการท่องเที่ยวอย่างถ่องแท้ เพื่อให้สามารถให้ความรู้แก่ชุมชนได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน 2) ภาคเอกชน ต้องมีการพัฒนาความรู้ในธุรกิจตนเองเสมอ มีการอัปเดตกระแสการท่องเที่ยวให้ทันโลก เพื่อนำมาปรับปรุงธุรกิจตนเอง ให้ตอบสนองความต้องการสูงสุดของนักท่องเที่ยว 3) ภาคประชาชน ต้องมีการเข้าร่วมอบรมให้ความรู้ด้านต่างๆ เพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เช่น การอบรมด้านเกษตร การอบรมด้านการแปรรูปผลผลิตจากเกษตร เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมจักร เล็กบรรจง (2562) โดยผลการศึกษาริบทุมนชุมชนต้นแบบทุกแห่ง มีอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่เน้นการมีส่วนร่วมและส่งเสริมกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนของชุมชน

นาหมื่นศรี ควรเริ่มจากกลุ่มผู้นำและให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืน โดยการเปิดเวทีชาวบ้าน ประชุมสร้างเครือข่ายและประชุมเชิงปฏิบัติการ ก่อให้เกิดการรวมกลุ่ม

3.4 แหล่งเรียนรู้ชุมชน พบว่ายังมีแหล่งเรียนรู้ชุมชนจำนวนไม่กี่แห่ง ผู้วิจัยเห็นว่าต้องเน้นสร้างแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรให้มากขึ้น เนื่องจากเป็นสถานที่สร้างการเรียนรู้ ยังมีแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตรมาก ก็ทำให้องค์ความรู้สามารถเผยแพร่ออกไปในวงกว้างเช่นกัน โดยเน้นให้มีระบบรูปแบบและนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน สามารถขยายผลได้อย่างต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างการเรียนรู้ได้ มีการส่งเสริมและพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงจากฐานการเรียนรู้จากภูมิปัญญาภายใต้ศักยภาพของชุมชนโดยการนำทรัพยากร และความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์เชิงเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยณรงค์ ศรีรักษ์ (2563) ได้วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมและทัศนคติต่อกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนแบบมีส่วนร่วม ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่สรุปวิจัยว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องมีกลไกหรือช่องทางให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วม คิดร่วม ประเมินศักยภาพของพื้นที่เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ วางเป้าหมายกลยุทธ์การพัฒนาแผนงานหรือกิจกรรม ตลอดจนติดตามประเมินผลเพื่อให้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในชุมชนกับผู้มาเยือน รวมถึงเป็นการดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชน อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชนจึงกลายเป็นปัจจัยกำหนดความสำเร็จของการพัฒนาที่แท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเสริมสร้างพัฒนา และส่งเสริมให้ความรู้แก่ประชาชน เกี่ยวกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม โดยการปรับสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เพื่อเอื้อต่อการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ และปัจจัยด้านเศรษฐกิจ โดยการชี้ให้เห็นว่าเศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้นเพราะผลจากการท่องเที่ยว
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่ของตนเองให้เกิดความยั่งยืน ทั้งการคิดร่วม วางแผนร่วม ทำกิจกรรมร่วม ติดตามประเมินผลร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกันและรับประโยชน์ร่วมกัน
3. ควรมีการบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ แผนปรับเปลี่ยนวัฒนธรรม และค่านิยมในการบริหารงานภาครัฐ ให้ความสำคัญสูงสุดของประชาชน

5. การท่องเที่ยวโดยชุมชนต้องมาจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการ
 พินิจพิเคราะห์สภาพปัญหา ผลกระทบการท่องเที่ยวอย่างรอบด้านแล้ว ชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติ
 ที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลหรือมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โคน
 หนอง นา ขององค์การบริหารส่วนตำบลพระธาตุ อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก เช่น การเผยแพร่ข้อมูล
 ข่าวสาร การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของหน่วยงานที่รับผิดชอบ
 ในพื้นที่ เช่น ที่ว่าการอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ สำนักงานเกษตรอำเภอ เป็นต้น
2. ควรศึกษาปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกับกิจกรรมท่องเที่ยวด้านอื่น ๆ เพื่อให้เกิด
 การเชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพและอย่างยั่งยืน
3. ควรมีการวิจัยในเชิงเปรียบเทียบศักยภาพการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนอื่น ๆ
 เพื่อจะได้เห็นความแตกต่างของผลสำเร็จและพัฒนาการของกลุ่มได้อย่างชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). **โครงการเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.**
ต่อเนื่อง. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา <https://www.mots.go.th/news/category/.704> สืบค้นเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2567
- กรมการพัฒนาชุมชน. (2563). **โคก หนอง นา โมเดล.** สืบค้นจาก <https://district.cdd.go.th/nongrua/services/โคก-หนอง-นา-โมเดล/> เมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2566
- ชัยณรงค์ ศรีรักษ์. (2563). **การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมและทัศนคติต่อกิจกรรมพัฒนาการท่องเที่ยว
 ชุมชนแบบมีส่วนร่วม ชุมชนบ้านท่าคอย อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี.** ปรัชญา
 ดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเกษม
 บัณฑิต. วารสารศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ 110 ปีที่ 7 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-
 ธันวาคม 2563.
- ธง คำเกิด. (2564). **การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนฐานรากวิถีชีวิตชุมชนอย่างยั่งยืนของตำบล
 ต้นตาล อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธรรมจักร เล็กบรรจง. (2562). **การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
 อย่างยั่งยืน ชุมชนนาหมื่นศรี อำเภอนาโยง จังหวัดตรัง.** วารสารศิลปศาสตร์ ปีที่ 22 ฉบับที่
 3. (กันยายน-ธันวาคม2565).

- ไพบรียาพัสตร์ ศรีจริยา. (2563). การประเมินการมีส่วนร่วมด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหนอง
แม่เนา อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา. สารนิพนธ์ ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
จัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- วิสิษฐพล ศรีนารถนาว่า และคณะ. (2562). กระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในการจัดการพื้นที่
เกษตรกรรมและพื้นที่ ป่าชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านคำปลาหลาย ตำบลบ้านดง อำเภอบึง
สามัคคี จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการ วิทยาลัยสัตพล. 5(2). 24 - 40
- สิงห์อำพล จันทร์วิเศษ. (2564). ความต้องการในการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงเกษตรของเกษตรกรในพื้นที่
เกาะลัดอีแต่น อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม, วารสารแก่นเกษตร, 49(5) ; 1160-1170
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). ยุทธศาสตร์ชาติกับ SDGs. เอกสาร
เป้าหมายย่อยของ SDGs.
- อุบลวรรณ ภาวนันท์. (2565). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมของ
ผู้สูงอายุโดยองค์กรเครือข่าย. โครงการบูรณาการศาสตร์และศิลป์ : นวัตกรรมศิลปะการ
ละครเกสโตลท์ เพื่อเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมผู้สูงอายุ. สำนักงานปลัดกระทรวงการ
อุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสำนักงานวิจัยแห่งชาติ.

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญที่มีผลต่อความพึงพอใจ

ในสำนักงานศึกษาธิการภาค 2

Strategy for improving the quality of life of civil servants
that affects satisfaction in The Regional Education Office No.2

ณฐมน ภูเก็ตวัฒน¹, อภิชาติ ดวงธิสาร²

Nathamon Phukittiwat¹, Apichit Duangthisan²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 แบ่งตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ จำแนกตามประเด็นยุทธศาสตร์ เป็นรายด้าน 2) เพื่อศึกษาข้อมูลระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อศึกษาข้อมูล การให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ของบุคคล การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเป็นการวิจัยในรูปแบบผสมผสาน ประกอบด้วย ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ ควบคู่กัน โดยมีกลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวน 150 คน ทดสอบค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.90 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้บรรยาย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และใช้สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน ประกอบด้วย Independent Sample T-test และ F-test (One-Way ANOVA) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความพึงพอใจคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ของข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 จำนวน 4 ด้าน จากการศึกษาระดับความพึงพอใจคุณภาพชีวิตโดยรวม พบว่า มีระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตโดยรวมเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) คิดเป็นร้อยละ 82.92 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ ด้านเศรษฐกิจ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านส่วนตัว และ ด้านการทำงาน ตามลำดับ

¹ นักศึกษาลัทธิรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

2. ระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ของข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับตำแหน่ง เพศ ช่วงอายุ และสังกัดหน่วยงานที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต 4 ด้าน (ด้านการทำงาน ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ) จากการศึกษาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า ปัจจัยเรื่อง ระดับตำแหน่งที่ต่างกัน ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต ด้านการทำงาน ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยเรื่อง เพศ ที่ต่างกัน ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยเรื่อง ช่วงอายุ ที่ต่างกัน ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และปัจจัยเรื่อง สังกัดหน่วยงาน ที่ต่างกัน ไม่ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 มีผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิต จำนวน 9 คน โดยเสนอแนะด้านการทำงาน มากที่สุด จำนวน 4 คน รองลงมา คือ ด้านสังคม จำนวน 3 คน ด้านส่วนตัว และ ด้านเศรษฐกิจ จำนวนด้านละ 1 คน ตามลำดับ

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ, ความพึงพอใจ, สำนักงานศึกษาธิการภาค 2

Abstract

The purposes of the research are to 1) Study data on the level of satisfaction with the quality of life of civil servants under the Regional Education Office No.2. Divided according to strategies for developing the quality of life of civil servants Classified according to strategic issues, each area. 2) Study level information Satisfaction with the quality of life of civil servants under the Regional Education Office No.2 according to strategic issues for developing the quality of life of ordinary civil servants. Classified according to personal factors. 3) Study information Providing suggestions for improving the quality of life of civil servants Under the jurisdiction of the Regional Education Office No.2. This study is a mixed methods research. Contains quantitative data and qualitative data. There is a sample population of 150 people. Try Out for data is 0.90 . The data collection tool is a questionnaire. Quantitative data was

analyzed by Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation and use statistics to test is Independent Sample T-test and F-test (One-Way ANOVA).

The result found that,

1. Level of satisfaction with the quality of life of civil servants of civil servants under the Regional Education Office No.2, totaling 4 areas from the study of overall quality of life satisfaction levels, it was found that there was an average overall quality of life satisfaction level. at a high level ($\bar{x} = 4.15$) 82.92 percentage. The averages are arranged from highest to lowest as follows: the economic aspect has the highest level of satisfaction, followed by a high level of satisfaction in 3 areas: social aspect, personal aspect, and work aspect, respectively.

2. Level of satisfaction with the quality of life of civil servants of government officials under the Regional Education Office No.2. Classified according to personal factors, including position level, gender, age range, and department affiliation. That affects the level of satisfaction in quality of life in 4 areas, It was found from testing hypothesis at the significant level of 0.05. Different position levels result in different levels of satisfaction with quality of life and work. Different genders result in different levels of satisfaction with quality of life, personal, social, and economic. Different age groups result in satisfaction levels. In terms of quality of life, economic aspects are different. Different agencies do not result in satisfaction levels in quality of life.

3. The Suggestions: There were 9 respondents who gave suggestions for improving quality of life. In terms of work, the maximum number is 4 people. Next is the social aspect, numbering 3 people. Personal and economic aspects, 1 person per side.

Keywords: Strategy for improving the quality of life of civil servants, Satisfaction, The Regional Education Office No.2

บทนำ

ปัจจัยสำคัญของการบริหารนั้นประกอบไปด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการ นั่นก็คือ มนุษย์, เงินทุน, วัสดุอุปกรณ์ต่าง, และการบริหารจัดการ ใน 4 ประการนี้ส่วนที่มีความสำคัญที่สุดเห็นจะเป็นมนุษย์นั่นเอง เพราะนี่คือทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์มากที่สุดในการบริหารจัดการแต่ละองค์กร บุคคลที่มีศักยภาพย่อมทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้องค์กรพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในคราวเดียวกันด้วย ซึ่งในยุคศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่ทุกองค์กรหันมาใส่ใจในการพัฒนาศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มากขึ้น เพราะนี่คือขุมพลังสำคัญที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จและก้าวไปข้างหน้าได้อย่างไร้ขีดจำกัด การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลนี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำให้องค์กรเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างไม่สะดุดใด ๆ หน้าที่ในการบริหารจัดการบุคคลนี้ถือว่าเป็นภารกิจสำคัญอย่างยิ่งสำหรับฝ่ายทรัพยากรบุคคล ซึ่งการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล ให้มีประสิทธิภาพนั้น ต่างก็มีรายละเอียดมากมายด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงเป็นภาระหน้าที่ของผู้บริหารหน่วยงานที่จะต้องส่งเสริม บำรุงขวัญกำลังใจ และสร้างความผูกพันให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาให้มีความรักความผูกพันที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานและต่อองค์กรอยู่เสมอ (HREX.asia, [ออนไลน์], 2019, 24 มกราคม)

สำนักงานศึกษาธิการภาค เป็นหน่วยงานราชการภายใต้สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งถูกจัดตั้งขึ้นจาก คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 19/2560 ลงวันที่ 3 เมษายน 2560 เรื่อง การปฏิรูปการศึกษาในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ลงนามโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา หัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ โดยให้มีสำนักงานศึกษาธิการภาค จำนวน 18 ภาค สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามความในข้อ 5 ของคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติดังกล่าว เพื่อปฏิบัติการกิจของกระทรวงศึกษาธิการ ในระดับพื้นที่ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาคและจังหวัดโดยการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาการศึกษาแบบร่วมมือและบูรณาการกับหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานอื่นหรือภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น ๆ (คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ, 2560, 3 เมษายน, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 134 ตอนพิเศษ 96 ง, หน้า 14-22) ให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) กำหนดยุทธศาสตร์และบทบาทการพัฒนาภาคต่าง ๆ ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ทิศทางการดำเนินงานตามข้อ 3 (1) นโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ และยุทธศาสตร์การพัฒนากลุ่มจังหวัด รวมทั้งการพัฒนาด้านอื่น ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบตามศักยภาพและโอกาสของบุคคลและชุมชนในแต่ละพื้นที่
- (2) สนับสนุนการพัฒนาจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ การวิจัย และพัฒนา

(3) กำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบ

(4) สนับสนุนการตรวจราชการ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการในพื้นที่รับผิดชอบ

(5) ประสานการบริหารงานระหว่างราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการในระดับพื้นที่ของหลายจังหวัด โดยยึดการมีส่วนร่วมและประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลัก

(6) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานศึกษาธิการภาค 2 เป็นหน่วยงานหนึ่งในภูมิภาคของกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ 9 ถนนเทศบาล ตำบลบางปรอก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี รับผิดชอบดำเนินงานในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดนครปฐม จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดกรุงเทพมหานคร ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 7 มีนาคม 2562 เรื่อง สถานที่จัดตั้งสำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ข้อ 2 (กระทรวงศึกษาธิการ, [ประกาศ], 2562, 7 มีนาคม, ประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, หน้า 1)

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 34 บัญญัติว่า การจัดระเบียบข้าราชการพลเรือนต้องเป็นไปเพื่อผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ และความคุ้มค่า โดยให้ข้าราชการปฏิบัติราชการอย่างมีคุณภาพ คุณธรรม และมีคุณภาพชีวิตที่ดี สำนักงาน ก.พ. จึงกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2554 – 2556 โดยกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ ไว้ 4 ยุทธศาสตร์ (สำนักงาน ก.พ., 2553, หนังสือเวียน ที่ นร 1012/ว 38) ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาคูณภาพชีวิตด้านการทำงาน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคูณภาพชีวิตด้านส่วนตัว

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาคูณภาพชีวิตด้านสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคูณภาพชีวิตด้านเศรษฐกิจ

ซึ่งสอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) ได้กำหนดเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2558 (Public Sector Management Quality Award : PMQA) หมวด 5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ส่วนราชการประเมินระบบงาน ระบบการเรียนรู้ การสร้างความผาสุกและแรงจูงใจของบุคลากร เพื่อให้บุคลากรพัฒนาตนเองและใช้ศักยภาพอย่างเต็มที่ตามทิศทางองค์กร (สำนักงาน ก.พ.ร., [ออนไลน์], 2558)

ผู้วิจัย ได้พิจารณาความสอดคล้องของการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ตามเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) หมวด 5 กับประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

คุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญดังกล่าว จึงได้นำมาบูรณาการเป็นกรอบการแนวทางในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญที่มีผลต่อความพึงพอใจในสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 รวมไปถึงสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการภายในสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 และเสริมสร้างความผาสุก ความพึงพอใจ และแรงจูงใจของบุคลากรในการปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีเต็มตามศักยภาพมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และเสมอภาคภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดีมีความสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นอันจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาการทำงานของบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

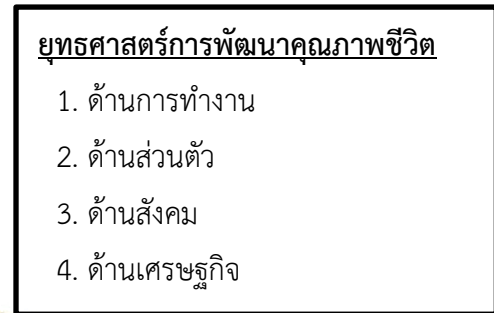
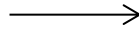
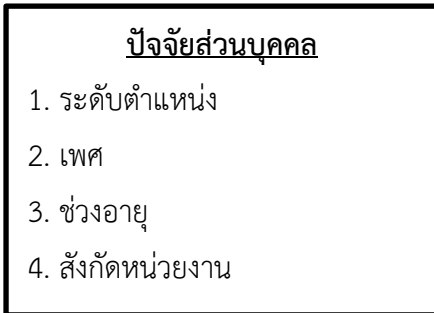
1. เพื่อศึกษาข้อมูลระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 แบ่งตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยจำแนกตามประเด็นยุทธศาสตร์เป็นรายด้าน
2. เพื่อศึกษาข้อมูลระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาข้อมูลการให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ของบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2554 – 2556 เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2558 (PMQA) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจและคุณภาพชีวิต บริบทของของสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการทำงาน ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิด ในการวิจัย ได้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ที่มีผลต่อความพึงพอใจในสำนักงานศึกษาธิการภาค 2” เป็นการศึกษาวิจัยในรูปแบบผสมผสาน ประกอบด้วย ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative data) และข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data) ควบคู่กัน โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 จำนวนรวมทั้งสิ้น 150 คน จากหน่วยงานในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ตามข้อมูลทำเนียบบุคลากรภายในของแต่ละหน่วยงาน ณ วันที่ 1 เมษายน 2566

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องทำเครื่องหมายเลือกคำตอบเพียงข้อละ 1 คำตอบ จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ ระดับตำแหน่ง เพศ ช่วงอายุ และสังกัดหน่วยงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามวัดค่าหารระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ 4 ด้าน จำนวน 16 ข้อ ซึ่งลักษณะของคำถามจะอ้างอิงตามเกณฑ์ตัวชี้วัดของประเด็นยุทธศาสตร์ ที่ สำนักงาน ก.พ. กำหนด (สำนักงาน ก.พ., 2553, หนังสือเวียน ที่ นร 1012/ว 38) ดังนี้

1) แบบสอบถามด้านการทำงาน	จำนวน 5 ข้อ
2) แบบสอบถามด้านส่วนตัว	จำนวน 5 ข้อ
3) แบบสอบถามด้านสังคม	จำนวน 4 ข้อ

4) แบบสอบถามด้านเศรษฐกิจ จำนวน 2 ข้อ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด อยู่ในส่วนที่ 3 ของแบบสอบถาม ที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะที่มีต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

1. ศึกษาประเด็นยุทธศาสตร์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2554 – 2556 ของสำนักงาน ก.พ. ให้เข้าใจถึงคำจำกัดความ หลักการ วัตถุประสงค์ และตัวชี้วัดของยุทธศาสตร์แต่ละด้าน และเกณฑ์การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) หมวด 5 ในการมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล ของสำนักงาน ก.พ.ร. ที่กำหนดไว้ และศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ และคุณภาพชีวิต รวมถึงศึกษารณีตัวอย่างของผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบและแนวทางในการสร้างแบบสอบถามให้เหมาะสมและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. ศึกษาข้อมูลบุคลากร ตามข้อมูลทำเนียบบุคลากรภายในของแต่ละหน่วยงานในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ณ วันที่ 1 เมษายน 2566

3. สร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดหัวข้อคำถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูล โดยการตรวจสอบเนื้อหาของแบบสอบถามว่าครอบคลุมวัตถุประสงค์หรือไม่ จากนั้นนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาให้ข้อเสนอแนะแก้ไขภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมและครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้วนำแบบสอบถามไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำแบบสอบถาม มาทำการทดสอบ (Try Out) เพื่อทดสอบหาความเชื่อมั่นได้ของแบบสอบถาม โดยนำไป (Try Out) กับประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 150 คน ต่อจากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ได้เท่ากับ 0.90

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาเชิงปริมาณ

การศึกษางานวิจัย จากกลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวนรวมทั้งสิ้น 150 คน จากหน่วยงานในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ตามข้อมูลทำเนียบบุคลากรภายในของแต่ละหน่วยงาน ณ วันที่ 1 เมษายน 2566 โดยใช้แบบสอบถาม (ออนไลน์) เป็นเครื่องมือสำหรับการเก็บข้อมูล ผ่านเครือข่ายเจ้าหน้าที่งานบุคลากรของศึกษาธิการจังหวัดในพื้นที่รับผิดชอบ สามารถวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น ได้เท่ากับ 0.90 จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1) ข้อมูลระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 แบ่งตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยจำแนกตามประเด็น

ยุทธศาสตร์เป็นรายด้าน ซึ่งเรียงลำดับค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจจากสูงสุด เป็นรายด้าน ได้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) คิดเป็นร้อยละ 91.13

ด้านสังคม พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$) คิดเป็นร้อยละ 89.30 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด

ด้านส่วนตัว พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) คิดเป็นร้อยละ 82.29 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด

ด้านการทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$) คิดเป็นร้อยละ 75.15 ของกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งหมด

โดยสรุปผลการศึกษาข้อมูลระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 แบ่งตามยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน (ด้านการทำงาน ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ) สรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) คิดเป็นร้อยละ 82.92

2) ข้อมูลระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

จำแนกตาม ระดับตำแหน่ง โดยใช้สถิติ F-test (One-Way ANOVA) จำแนกตามระดับตำแหน่ง ของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ผลการทดสอบ พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีระดับตำแหน่งต่างกันมีระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ด้าน คือ คือด้านการทำงาน เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างที่อยู่ในตำแหน่งระดับเชี่ยวชาญ มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต ด้านการทำงาน มากกว่าตำแหน่งระดับอื่น ส่วนคุณภาพชีวิต ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตาม เพศ โดยใช้สถิติ Independent Sample T-test จำแนกตาม เพศ ของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ผลการทดสอบ พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีระดับ ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 ด้าน คือด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้ว พบว่า ส่วนใหญ่ เพศหญิง มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ มากกว่าเพศชาย

จำแนกตาม ช่วงอายุ โดยใช้สถิติ F-test (One-Way ANOVA) จำแนกตาม ช่วงอายุ ของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ผลการทดสอบ พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีช่วงอายุต่างกัน มีระดับ

ความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 1 ด้าน คือด้านเศรษฐกิจ เมื่อพิจารณาแล้ว พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไป มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ มากกว่าช่วงอายุอื่น ส่วนคุณภาพชีวิต ด้านการทำงาน ด้านส่วนตัว และด้านสังคม ไม่แตกต่างกัน

จำแนกตาม สังกัดหน่วยงาน โดยใช้สถิติ F-test (One-Way ANOVA) จำแนกตาม สังกัดหน่วยงาน ของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ผลการทดสอบ พบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ สังกัดหน่วยงานต่างกัน มีค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของข้าราชการในสังกัด สำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ด้านการทำงาน ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ไม่แตกต่างกัน

การศึกษาเชิงคุณภาพ

เป็นข้อมูลการให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ของบุคคล พบว่า พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 คน จากจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่างทั้งสิ้น 150 คน ที่ให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิต ข้าราชการพลเรือนสามัญ ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการทำงาน มากที่สุด จำนวน 4 คน รองลงมา คือ ด้านสังคม จำนวน 3 คน ด้านส่วนตัว และ ด้านเศรษฐกิจ จำนวนด้านละ 1 คน ตามลำดับ จากข้อมูลการให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ในสังกัดสำนักงาน ศึกษาธิการภาค 2 จะเห็นได้ว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มุ่งให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนา คุณภาพชีวิตด้านการทำงาน มากที่สุด ดังนั้น หน่วยงาน ควรมีการดำเนินการและมีแผน ในการกำหนดกรอบ แนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาในด้านนี้ยิ่งขึ้น เช่น ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบ และวิธีการทำงาน พัฒนาองค์ความรู้ของบุคคล เพื่อให้บุคคลในหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อภิปรายผล

การศึกษางานวิจัย เรื่อง ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ที่มีผลต่อความพึงพอใจในสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 สามารถสรุปการอภิปรายผลการวิจัย โดยละเอียด ได้ดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ของข้าราชการในสังกัด สำนักงานศึกษาธิการภาค 2 จำนวน 4 ด้าน จากการศึกษาระดับความพึงพอใจคุณภาพชีวิตโดยรวม พบว่า มีระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตโดยรวมเฉลี่ย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) คิดเป็นร้อยละ 82.92 เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ คือ ด้านเศรษฐกิจ มีระดับความพึงพอใจมากที่สุด

รองลงมา มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านส่วนตัว และ ด้านการทำงาน ตามลำดับ

สอดคล้องกับงานวิจัยของทรงศักดิ์ ทองพันธ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิต การทำงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า คุณภาพชีวิต การทำงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ชัดแย้งกับ อำนวย เจริญสุข (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจภูธรภาค 6 จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่อยู่อาศัย ด้านการศึกษา ด้านสุขภาพอนามัย และด้านรายได้ โดยการศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และ กัญญา อึ้งเจริญวงศ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตภายใต้การได้รับสวัสดิการของผู้ต้องขัง กรณีศึกษาเรือนจำกลางเพชรบุรี จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับ การได้รับสวัสดิการ ของผู้ต้องขัง และระดับคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง ภายใต้การได้รับสวัสดิการของผู้ต้องขัง อยู่ในระดับปานกลาง และ สุดารัตน์ สีสั่ง (2560) ได้ศึกษา เรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา จากการศึกษา คุณภาพชีวิตการทำงาน 8 ด้าน ของข้าราชการตำรวจ ตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า คุณภาพ ชีวิตการทำงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และ สุพรรณิการ์ มาศยคง (2554) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร 6 ด้าน คือ ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนในโรงเรียน ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์และ จิตใจ ด้านวิชาการ ด้านสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู และด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร มีคุณภาพชีวิตในโรงเรียนในภาพรวม อยู่ในระดับ ปานกลาง

2. ระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ของข้าราชการในสังกัด สำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือน สามัญ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับตำแหน่ง เพศ ช่วงอายุ และสังกัดหน่วยงาน ที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต 4 ด้าน (ด้านการทำงาน ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และ ด้านเศรษฐกิจ) จากการศึกษาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า

2.1 ปัจจัยเรื่อง ระดับตำแหน่ง ที่ต่างกัน ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต ด้านการทำงาน ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.2 ปัจจัยเรื่อง เพศ ที่ต่างกัน ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต ด้านส่วนตัว ด้านสังคม และ ด้านเศรษฐกิจ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.3 ปัจจัยเรื่อง ช่วงอายุ ที่ต่างกัน ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.4 ปัจจัยเรื่อง สังกัดหน่วยงาน ที่ต่างกัน ไม่ส่งผลให้ระดับความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตต่างกัน

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุตารัตน์ สีสั่ง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ตำรวจภูธรจังหวัดฉะเชิงเทรา 8 ด้าน จากการศึกษาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ของปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และรายได้ต่อเดือน ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการตำรวจ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้น และสายงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการตำรวจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และงานวิจัยของ อุษณีย์ ปานนาค และปรารธนา หลีกภัย (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรภาค 9 ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการทำงานของข้าราชการตำรวจภูธรภาค 9 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ข้าราชการตำรวจภูธรภาค 9 ที่มีเพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับชั้นยศ และอายุราชการแตกต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพในการทำงานไม่แตกต่างกัน และงานวิจัยของ จิราภรณ์ สุขอินทร์ (2558) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล บรรยากาศองค์การ ความผูกพันต่อองค์การ และความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และการศึกษาของ โกวิท สะอาดแก้ว และ จิราพร ระโหฐาน (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและความสามารถในการปฏิบัติงาน กรณีศึกษาบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในเขตประกอบการสยามอีสเทิร์นอินดัสเตรียลพาร์ค จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาทำงานกับบริษัท และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่งผลต่อระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการศึกษาของ กมล กฤษวงค์ และณกมล จันทรสม (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร พบว่า ปัจจัยด้านความพึงพอใจ มีผลต่อคุณภาพชีวิต การทำงานของข้าราชการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 9 คน ที่ให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 โดยมีผู้ตอบแบบสอบถาม

ที่ให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิต ด้านการทำงาน มากที่สุด จำนวน 4 คน รองลงมา คือ ด้านสังคม จำนวน 3 คน ด้านส่วนตัว และ ด้านเศรษฐกิจ จำนวนด้านละ 1 คน ตามลำดับ จากข้อมูลการให้ข้อเสนอแนะการพัฒนาคุณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือนสามัญ ในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 จะเห็นได้ว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มุ่งให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการทำงาน มากที่สุด ดังนั้น หน่วยงาน ควรมีการดำเนินการและมีแผนในการกำหนดกรอบ แนวทางที่ส่งเสริมการพัฒนาในด้านนี้ยิ่งขึ้น เช่น ส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบและวิธีการทำงาน พัฒนาการองค์ความรู้ของบุคคล เพื่อให้บุคคลในหน่วยงานสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรศึกษาแนวทางการสร้างความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตข้าราชการในเชิงลึกที่เหมาะสมกับข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 เพื่อให้สามารถดำเนินการจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพชีวิตของข้าราชการในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 ได้อย่างเหมาะสม และตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากรได้อย่างแท้จริง
2. ควรทบทวนการศึกษาเป็นระยะ เพื่อปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายของหน่วยงานในปัจจุบันมากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น ควรเลือกใช้เครื่องมือวิจัยอื่นควบคู่กันในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ควบคู่ไปกับการแจกแบบสำรวจ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายหรือเฉพาะเจาะจงมากยิ่งขึ้น และทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
2. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะในหน่วยงานความรับผิดชอบของสำนักงานศึกษาธิการภาค 2 เท่านั้น ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยโดยขยายกลุ่มประชากรในขอบเขตที่กว้างขึ้น เพื่อจะได้มีข้อมูลการเปรียบเทียบที่ครอบคลุมมากขึ้น
3. ควรทำการศึกษาความพึงพอใจในด้านอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านนโยบายการบริหารองค์กร ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความมั่นคงในงาน ด้านเส้นทางความก้าวหน้า เป็นต้น เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่มีความหลากหลายและเป็นประโยชน์ต่อองค์กรมากที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กมล กฤษวงค์ และณกมล จันทน์สม. (2556). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน ของข้าราชการกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร. วารสารการวิจัยทางธุรกิจและการบริหาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). ประกาศสถานที่จัดตั้งสำนักงานศึกษาธิการภาค สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. สืบค้นเมื่อ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก <https://reo2.moe.go.th/ประกาศ/>.
- กัญญา อึ้งเจริญวงศ์. (2555). คุณภาพชีวิตภายใต้รับสวัสดิการของผู้ต้องขัง กรณีศึกษาเรือนจำกลางเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- โกวิท สะอาดแก้ว และจิราพร ระโหฐาน. (2557). การศึกษาปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานและความสามารถในการปฏิบัติงานกรณีศึกษาบริษัทผลิตชิ้นส่วนยานยนต์แห่งหนึ่งในเขตประกอบการสยามอีสเทิร์นอินดัสเตรียลพาร์คจังหวัดระยอง. การศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- จิราภรณ์ สุขอินทร์. (2558). การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล บรรยากาศขององค์กร ความผูกพันต่อองค์กร และความพึงพอใจในงาน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการบริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร. สาขาวิชาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ทรงศักดิ์ ทองพันธ์, ร.ต.ต. (2555). คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจสถานี ตำรวจภูธรบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารงานตำรวจและกระบวนการยุติธรรม. วิทยาลัยจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2551). พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. เล่ม 125 ตอนที่ 22 ก หน้า 27-28. สืบค้นเมื่อ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/law/act_law2551.pdf.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ. เล่ม 134 ตอนพิเศษ 96 ง หน้า 14-22. สืบค้นเมื่อ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก <https://library.parliament.go.th/th/khasanghawnakhnaraksakhwamsngbaehngchati-pii-2560>.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 2.[ออนไลน์] (2566). บริบทของสำนักงานศึกษาธิการภาค 2. สืบค้นเมื่อ วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก <https://reo2.moe.go.th/>.

- สำนักงาน ก.พ. (2553, 29 กันยายน). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคูณภาพชีวิตข้าราชการพลเรือน
สามัญ พ.ศ. 2554 – 2556. ที่ นร 1012/ว 38 .หนังสือราชการ. สืบค้นเมื่อ วันที่ 2
กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก [https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/
attachment/circular/w38-2553.pdf](https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/circular/w38-2553.pdf).
- สำนักงาน ก.พ.ร. (2558). **เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ พ.ศ. 2558 (PMQA)**. สืบค้น
เมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.opdc.go.th/content/Nzc>.
- สุดารัตน์ สีลัง. (2560). **คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ ตำรวจภูธรจังหวัด
ฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการสาธารณสุข. วิทยาลัย
พาณิชยศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุพรรณิการ์ มาศยคง. (2554). **คุณภาพชีวิตในโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน
กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาสถิติประยุกต์และเทคโนโลยี
สารสนเทศ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุษณีย์ ปานนาค และปรารณา หลีกภัย. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของ
ข้าราชการตำรวจภูธรภาค 9**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อำนาจ เจริญสุข. (2557). **การพัฒนาคูณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจศูนย์ฝึกอบรมตำรวจ
ภาค 6 จังหวัดนครสวรรค์**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชารัฐประศาสน
ศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- HREX.asia. (2019). **การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management:
HRM) หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรยุคปัจจุบัน** . สืบค้นเมื่อ วันที่ 2 กุมภาพันธ์
2566, เข้าถึงได้จาก [https://th.hrmote.asia/orgdevelopment/th-whatishrm-
190117/](https://th.hrmote.asia/orgdevelopment/th-whatishrm-190117/).

รูปแบบการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี
(พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก
Good urban management model with local administration according to
the 20-year national strategic framework (2018-2037) of Mai Ngam
Subdistrict Municipality, Muang District, Tak Province.

สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา¹, อภิชาติ ดวงธิสาร ไพรัช², บุญประกอบวงศ์³
Sittidet Wongprachya¹ Apichit Duangthisan² Pairat Bunprakopwong³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) การบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในปัจจุบัน 2) ปัญหาอุปสรรคการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) 3) สร้างรูปแบบการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ศึกษาพื้นที่เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 14 คน ข้อมูลที่ได้มาจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ นำไปสู่การสร้างรูปแบบการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในปัจจุบัน ได้แก่ 1.1 ด้านความมั่นคง ได้ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมและการสนับสนุนโครงการตามแนวพระราชดำริ ส่งเสริมประชาธิปไตยในองค์กร 1.2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ได้สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องอาหารปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนยกระดับคุณภาพบริการ 1.3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้สนับสนุนบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ปรับปรุงกฎหมาย พัฒนาเด็กปฐมวัย ส่งเสริมและพัฒนายกระดับคุณภาพการศึกษา สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข และส่งเสริมอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานเชิงรุก 1.4 ด้านการสร้าง

¹อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

²อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

โอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ได้ส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภค พัฒนาการให้บริการสวัสดิการที่เป็นความร่วมมือทุกภาคส่วน พัฒนาโปรแกรมแผนที่ภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีท้องถิ่น ส่งเสริมหลักประกันทางสังคมของผู้สูงอายุ ผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ส่งเสริมความเสมอภาค 1.5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้กระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้ทันสมัย 1.6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ได้ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้เป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล อำนวยความสะดวกในการให้บริการสาธารณะ ปรับปรุงระบบข้อมูลกลาง การประเมินประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานและตรวจสอบการดำเนินงาน พัฒนาระบบงบประมาณ บัญชี และการจัดเก็บรายได้ให้ทันสมัยและมีมาตรฐาน 2) ปัญหาอุปสรรคการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) คือ 2.1 ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ปัญหางบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่ายล่าช้า ขาดบุคลากรมีอาชีพที่เชี่ยวชาญ เฉพาะด้าน การต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัย และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริการบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่อง 2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น 3) รูปแบบการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ประกอบด้วย 3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม 3.2 การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ 3.3 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ 3.4 สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ และ 3.5 สร้างแรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี, การบริหารเทศบาล

Abstract

The purposes of this study were: 1) Good urban administration and local administration according to the current 20-year national strategic framework (2018-2037). 2) Barriers to good urban administration and local administration according to the 20-year national strategic framework (2018-2037) 3) Create a good urban management model with local administration in accordance with the 20-year national strategic framework (2018-2037). Study of Mai Ngam Subdistrict Municipality, Muang District, Tak Province Use qualitative research methods based on documents and in-depth interviews with key informants. The data obtained held a group discussion with 9 experts related and then analyzed and synthesized the data. This led to the creation of a good urban management model with local administration in accordance with the 20-year national strategic framework (2018-2037).

Research results revealed : 1) Good urban administration and local administration according to the current 20 -year national strategic framework (2018-2037). At present, these are: 1.1 Security has promoted the adoption of the philosophy of sufficiency economy to concrete local development and support for projects along the royal charter. Promote democracy in the organization. 1.2 In the field of building competitiveness, building understanding of food safety and organic agriculture, promoting community tourism. Enhance service quality. 1 . 3 Human Resource Development and Empowerment has supported the role of local communities in strengthening families. Improve the law, develop early childhood, promote and improve the quality of education. Support the implementation of the Royal Charter on Public Health Proactively promote foundational public health volunteers. 1.4 The field of creating opportunity and social equality has promoted consumer protection. Develop welfare services that are collaborative in all sectors, develop tax map programs to increase revenue collection efficiency. Facilitate local taxpayers Promote social collateral of the elderly, disabled and disadvantaged, improve the quality of life of the elderly, promote equality. 1.5 In the field of growing on environmentally friendly quality of life, decentralizing and strengthening localities to maintain natural resources and the environment. Modernize law and law enforcement. 1.6 Rebalancing and developing the government management system It promotes decentralization and

supports the role of local communities as high-performance agencies. Based on good governance Facilitate public services Improves the central information system, performance evaluation. Encourage people to participate in the management and monitoring of operations, develop budget systems, accounts, and keep revenue up to date and standard. 2) Barriers to good urban administration and local administration according to the 20-year national strategic framework (2018-2037) is: 2.1 Government issues and obstacles It found that budget problems were limited, disbursements were delayed. Lack of specialist personnel Public opposition Lack of modern tools and frequent changes to service providers have led to a lack of continuity. 2.2 Public sector issues and obstacles It found that people lacked cognition and lacked public consciousness in dealing with local community issues. Create a good urban management model with local administration in accordance with the 20-year national strategic framework (2018-2037). include: 3.1 restructuring of power and society, 3.2 modifying the role of public servants, 3.3 systematically establishing and managing networks, 3.4 innovating and 3.5 creating workers with high knowledge, expertise and skills.

Keywords: Model, good urban administration with local administration according to the 20-year national strategic framework , Municipal administration

บทนำ

ภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน สังคมไทยต้องเผชิญกับแรงกดดันท้าทายทั้งจากภายในและภายนอกที่สั่งสมจากการพัฒนาที่ไม่สมดุลและก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำ การทุจริตคอร์รัปชัน กระแสการขับเคลื่อนประเทศเข้าสู่ Thailand 4.0 ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันของเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกิดปัญหาต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ความล่าช้าในการปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่กำลังเคลื่อนเข้ามาอย่างรวดเร็ว ความคาดหวังของประชาชนในการแก้ไขปัญหาของภาครัฐมีสูงขึ้น ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 76 “รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่น ให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีรวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติและปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ” ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2561 -

2580) ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยให้ภาครัฐยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และ ผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น ภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จึงจำเป็นต้องบริหารจัดการโดยเน้นหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีการทำงานที่เปิดกว้างและเชื่อมโยงติดกันระหว่างภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชน มีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (http://mail.kpo.go.th/webkpo/news_file/0006220200109150945.pdf สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2566) ส่วนราชการทุกหน่วยงานควรตั้งมั่นอยู่บนหลักการบริหารงานที่เที่ยงธรรม สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ ข้าราชการที่ดีควรมีจิตสำนึกในการทำงาน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ พร้อมตอบคำถามหรือตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและพร้อมรับผิดชอบ มีศีลธรรม จริยธรรมในการทำงาน การคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ตัดสินใจดำเนินการและประเมินผล และมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากขึ้น และการให้ความสำคัญกับกลุ่มต่าง ๆ รวมทั้งคนด้อยโอกาสในขณะที่มีความคิดเห็นของประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนปัญหาไม่รับความเป็นธรรมจากการรับบริการของบุคลากรที่เป็นข้าราชการประจำสำนักงานองค์กรปกครองท้องถิ่น ที่มีเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาการคอร์รัปชัน ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ควรปฏิบัติ และขาดการมีส่วนร่วมการกำหนดนโยบายส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องของการที่เจ้าหน้าที่ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประชาชนไม่เข้าใจเรื่องกฎหมายโดยรวม การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัญหาในเรื่องของการคอร์รัปชัน ระบบอุปถัมภ์ และความอยุติธรรมที่ยังเกิดขึ้นภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มนต์ชัย ช่วยประสม และคณะ, 2563)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 –2570) เป็นแผนพัฒนาระดับปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปียังคงน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญานำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศ ให้เกิดประสิทธิผลในการขับเคลื่อนพลวัตการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม และโดยที่ทั่วโลก รวมถึงไทยยังอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอกและภายในประเทศที่มีความผันแปรสูงและมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ทั้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากโครงสร้างในประเทศที่ยังคงมีข้อจำกัดภายในที่รอการปรับปรุงแก้ไขในหลายมิติการกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจถึงปัจจัยภายนอกและภายในตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้งหมดที่สร้างผลต่อและมีอิทธิพลกับโครงสร้างและของประเทศในทุกมิติ เพื่อนำมาประมวลผลและกำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งไปในอนาคตให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อให้ประเทศไทยสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในประเทศให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคง

สามารถบรรลุเป้าหมายในระยะ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13)

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) วิสัยทัศน์ประเทศ คือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” (<http://e-plan.dla.go.th/activityImage/428.pdf> สืบค้นเมื่อ 26 มกราคม 2565) ซึ่งมีกรอบยุทธศาสตร์ 6 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ด้านการสร้างความสามารถในด้านการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 5 : ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 : ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งองค์กรปกครองท้องถิ่นในประเทศไทย ใช้หลักธรรมาภิบาลบริหารงานจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) กำหนดไว้ในคู่มือการจัดการระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (ก.พ.ร.) พ.ศ. 2552 ซึ่งประกอบด้วยหลัก 10 ประการ ได้แก่ 1) หลักประสิทธิภาพ 2) หลักประสิทธิภาพ 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักความรับผิดชอบ 5) หลักความโปร่งใส 6) หลักการมีส่วนร่วม 7) หลักการกระจายอำนาจ 8) หลักนิติธรรม 9) หลักความเสมอภาค และ 10) หลักมุ่งเน้นฉันทามติ ส่งผลทำให้การบริหารจัดการในองค์กรประสบความสำเร็จ และมีผลการดำเนินการที่ประสิทธิภาพประสิทธิผลในกิจกรรมและโครงการในเขตปกครองท้องถิ่น

เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ยังต้องพัฒนาความร่วมมือของหน่วยงานในพื้นที่ในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้าน และแผนพัฒนาชุมชนเพื่อนำไปสู่การบูรณาการร่วมกันให้เกิดความสอดคล้องและสามารถเชื่อมโยงไปสู่แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภูมิภาค แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ไทยแลนด์ 4.0 และแผนพัฒนาท้องถิ่น (2566-2570) โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นยังไม่สอดคล้องตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ทั้งด้านความมั่นคง ด้านความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาว่าบริบทธรรมาภิบาลของการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอ

เมืองตาก จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ปัญหาอุปสรรคธรรมาภิบาลของการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ตัวแบบธรรมาภิบาลของการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ซึ่งมีกรอบยุทธศาสตร์ 6 ด้าน คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 : ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ที่ 2 : ด้านการสร้างความสามารถในด้านการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 3 : ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ที่ 4 : ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ยุทธศาสตร์ที่ 5 : ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยุทธศาสตร์ที่ 6 : ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐเป็นอย่างไร เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการนำธรรมาภิบาลของการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน และทิศทางการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรครูปแบบการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก
3. เพื่อสร้างรูปแบบรูปแบบการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร นักวิชาการในประเทศไทย สาโรจน์ โอพิทักษ์ชินวิน (2554) ให้ความหมายว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับผู้อื่นหรือโดยผ่านผู้อื่นเพื่อให้สัมฤทธิ์ผล เป็นกระบวนการของผู้บริหารองค์กร เกิดจากการวางแผน สั่งการและจัดการให้การปฏิบัติงานในองค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายซึ่งเกิดจากบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานอย่างมีระบบแบบแผน โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
2. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีเป็นภาพฝันของแผนการพัฒนาประเทศ ที่จะกำหนดกรอบและแนวทางการพัฒนา ให้หน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วนต้องทำตาม เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์“ประเทศ

ไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือตามคติพจน์ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” โดยมีระยะเวลาบังคับนานถึง 20 ปีตั้งแต่ปี 2560 - 2579 แบ่งยุทธศาสตร์ออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วยผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารการบริการของเทศบาลตำบลหนองไผ่งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยใช้วิธีการศึกษาการศึกษาจากเอกสาร ทั้งทฤษฎี แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง และการสนทนากลุ่ม รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน ในสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้างตามวัตถุประสงค์การวิจัย ใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร จำนวน 4 คน ผู้ปฏิบัติงานจำนวน 3 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 4 คน ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 3 คน รวม 14 คน และการสนทนากลุ่ม มีผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วยผู้บริหาร จำนวน 3 คน ข้าราชการระดับหัวหน้างานในพื้นที่ จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ จำนวน 3 คน รวม 9 คน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดโครงสร้างข้อมูลเสร็จแล้วนำไปสู่กระบวนการสนทนากลุ่มให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์แยกแยะตามเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ เรียบเรียง จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้หลักการ โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกรวมเข้ากับแนวคิด การเรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอข้อมูลโดยจัดระเบียบข้อค้นพบ สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. การบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ได้แก่

1.1 ด้านความมั่นคง ส่งเสริมประชาธิปไตย โดยส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียนสังกัดอปท. ดำเนินโครงการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ดำเนินโครงการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ได้ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมและการสนับสนุนโครงการตามแนวพระราชดำริ

1.2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้สร้างความรู้ ความเข้าใจเรื่องอาหารปลอดภัย และเกษตรอินทรีย์ ยกย่องคุณภาพบริการ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น ยกย่องการท่องเที่ยวเชิงประเพณีและวัฒนธรรม การท่องเที่ยววิถีชีวิตเชิงนิเวศและสุขภาพ และส่งเสริมธุรกิจต่อเนื่องในแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ดำเนินงานตลาดประชารัฐท้องถิ่น

1.3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ เสริมสร้างคุณธรรมในสถานศึกษาสังกัด อปท. (โรงเรียนคุณธรรม) การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดอปท. พัฒนาเด็กปฐมวัยในสถานศึกษาสังกัด อปท. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางโครงการพระราชดำริด้านสาธารณสุข สนับสนุนบทบาทของชุมชน อปท. ในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ปรับปรุงกฎหมาย กำหนดบทบาทและจัดสรรทรัพยากรให้ อปท. ในการเสริมพลังครอบครัว ส่งเสริมอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานเชิงรุก มีจิตสำนึกความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดมั่น ในศีลธรรม คุณธรรม ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึง 2 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 2.1) การปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม มาตรฐาน และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ 2.2) การปฏิบัติตามหลักการขัดกันแห่งผลประโยชน์ อีกทั้งผู้บังคับบัญชา ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี รักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่ง กำกับดูแลพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาให้อยู่ในกรอบแนวทางที่สมควรไม่ละเมิดมาตรฐานทางจริยธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้มีกลไกและกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมให้กับบุคลากร มีความซื่อสัตย์สุจริตตรงไปตรงมา รวมถึงการมีวัฒนธรรม และค่านิยมขององค์กรที่ให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารและสื่อสารกับประชาชน เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงข้อมูลต่างๆ อย่างสม่ำเสมอเป็นปัจจุบัน และจัดให้มีการวางระบบเพื่อให้ประชาชนและภาคส่วนอื่นๆ ในสังคมสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้โดยง่าย การดำเนินกิจกรรมต่างๆ มีความชัดเจน เป็นระบบ เป็นที่เข้าใจ รับรู้ และคาดการณ์ได้ของสังคม

1.4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ส่งเสริมหลักประกันทางสังคมของผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส ส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานการบริการสาธารณสุขตามภารกิจ

ถ่ายโอน สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับสังคมสูงวัยและการจัดวางผังเมืองที่เหมาะสม พัฒนาคูณภาพชีวิต ผู้สูงอายุในด้านเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความเสมอภาคของหญิงและชาย ส่งเสริมให้ อปท. มีบทบาทในการคุ้มครองผู้บริโภคได้อย่างเป็นรูปธรรม พัฒนาระบบการให้บริการ สวัสดิการที่เป็นความร่วมมือระหว่างรัฐบาล อปท. องค์กรชุมชน ธุรกิจ หรือองค์กรประชาสังคม ส่งเสริมให้ อปท. เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของคนในเมือง ลดความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่มประชากรที่ พัฒนาโปรแกรมแผนที่ภาษีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ของ อปท. สร้างกลไกทางกฎหมายและการบริหารเพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำและอำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีท้องถิ่น

1.5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้กระจายอำนาจ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรชุมชน องค์กรประชาสังคม อปท. ในการดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาและออกกฎหมาย การบังคับใช้กฎหมายและองค์กร ในกระบวนการยุติธรรมเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ทันสมัย ดำเนินโครงการ อนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ บริหารจัดการลำน้ำและแหล่งน้ำขนาดเล็กของ อปท. ให้สวยงามใช้ได้ สนับสนุน อปท. ในการจัดการน้ำแบบบูรณาการ ป้องกันและแก้ไขปัญหา น้ำเสียใน อปท. การจัดการขยะมูลฝอยของ อปท. การดำเนินงานอาสาสมัครท้องถิ่น

1.6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ จัดให้มีการประเมินผล ความพึงพอใจของประชาชน ผู้รับบริการ ณ จุดให้บริการในรูปแบบที่ง่ายและสะดวก รวมทั้งมีการ ประมวลผล สรุปและวิเคราะห์ผลการประเมินความพึงพอใจเสนอต่อผู้บริหาร อปท. เป็นรายเดือน และรายไตรมาส พร้อมทั้งเผยแพร่ให้บุคลากรภายในได้รับทราบเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ การให้บริการ ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้ อปท. เป็นหน่วยงาน ที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล อำนาจความสะดวกในการให้บริการสาธารณะ ปรับปรุง ระบบข้อมูลกลางของ อปท. การประเมินประสิทธิภาพของ อปท. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การบริหารงานและตรวจสอบการดำเนินงานของ อปท. พัฒนาระบบงบประมาณ บัญชี และการ จัดเก็บรายได้ของ อปท. ให้ทันสมัยและมีมาตรฐาน ปรับปรุงกระบวนการให้บริการประชาชนของ อปท. จัดระบบบริหารงานบุคคลของบุคลากร อปท. พัฒนาความก้าวหน้าในหน้าที่การงานของ บุคลากร อปท.

2) ปัญหาอุปสรรคการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

2.1) ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่าย งบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงาน

เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหาของท้องถิ่น และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ ขาดการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของตน และไม่มีการบูรณาการและประสานแผนพัฒนาประเภทต่าง ๆ ในระดับพื้นที่ ละเลยการทบทวนหรือปรับปรุงโครงการ/กิจกรรมที่เกินศักยภาพให้เกิดการเชื่อมโยงกันระหว่างพื้นที่ของ อปท.

2.2) ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อย

3) รูปแบบการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ประกอบด้วย

3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม จึงควรกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้หลากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อจัดบริการได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม เนื่องจากโครงสร้างทางสังคมกำหนดคุณสมบัติของสังคม สังคมที่มีโครงสร้างทางดี ความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง นำมาซึ่งผลในแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม ขาดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมแนวราบที่ผู้คนมีความเสมอภาค มีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำจนเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการร่วมจัดบริการสาธารณะ และร่วมตรวจสอบประเมินผล และปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ที่กำหนดให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการจัดจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน และการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย

3.2 การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ 1) ต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีศีลธรรม หมายถึง เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะโดยอาศัยความไว้วางใจมากกว่าการบังคับ ควบคุม สั่งการ และความเสียดังกล่าวเกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับศีลธรรมมากกว่าประเด็นทางทางเศรษฐกิจ 2) เป็นผู้ให้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง กล่าวคือ หน้าที่หลักของข้าราชการต้องเป็นผู้ให้การศึกษา เช่น สร้างความรู้ ความเข้าใจให้พลเมืองตระหนักถึงผลประโยชน์ของสาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการธรรมาภิบาล เป็นต้น และ 3) เป็นผู้รับฟังเสียงพลเมือง เนื่องจากเมื่อใดก็ตามที่รัฐรับฟังเสียงของพลเมือง ย่อมนำไปสู่การดำเนินการที่ตอบสนองตรงความต้องการของพลเมือง

3.3 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ โดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาค อาสาสมัครและภาคเอกชน เป็นต้น ที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยมี เป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหลายปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีความหลากหลาย

3.4 สร้างสรรค์นวัตกรรมบริการสาธารณะใหม่ โดยเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อจัดบริการที่สอดคล้อง กับความต้องการของประชาชนโดยรวม และเหมาะสมกับบริบท สภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมถึง แนวโน้มในอนาคต ตลอดจนสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่าง รวดเร็ว

3.5 สร้างแรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง เพื่อรองรับการเติบโตของภาค บริการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการบริหารจัดการเทคโนโลยี การสร้างและ พัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรมในด้านต่างๆ ได้แก่ เทคโนโลยี การเกษตรและอาหาร สาธารณสุข สุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์ เครื่องมือ อุปกรณ์ อัจฉริยะ หุ่นยนต์ ระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบ อิเล็กทรอนิกส์ควบคุม และกลุ่มดิจิทัล รวมถึง เทคโนโลยีการท่องเที่ยว เป็นต้น

อภิปรายผล

1. การบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ได้แก่

1.1 ด้านความมั่นคง ได้ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนา ท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมและการสนับสนุนโครงการตามแนวพระราชดำริ ส่งเสริมประชาธิปไตยใน องค์กร

1.2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ได้สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องอาหาร ปลอดภัยและเกษตรอินทรีย์ ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน ยกกระดับคุณภาพบริการ มุ่งการยกระดับ ศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ ยกย่องระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคน ชึ่งกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

1.3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้สนับสนุนบทบาทของ ชุมชนท้องถิ่นในการเข้ามาเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว ปรับปรุงกฎหมาย พัฒนาเด็ก ปฐมวัย ส่งเสริมและพัฒนายกระดับคุณภาพการศึกษา สนับสนุนการดำเนินงานตามแนวทางโครงการ พระราชดำริด้านสาธารณสุข ส่งเสริมอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานเชิงรุก

1.4 ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ได้ส่งเสริมการคุ้มครองผู้บริโภค พัฒนาการให้บริการสวัสดิการที่เป็นความร่วมมือทุกภาคส่วน พัฒนาโปรแกรมแผนที่ภาษีเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ อำนวยความสะดวกแก่ผู้เสียภาษีท้องถิ่น ส่งเสริมหลักประกันทางสังคมของผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาส พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ ส่งเสริมความเสมอภาค

1.5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้กระจายอำนาจและสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนากฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายให้ทันสมัย

1.6 ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ได้ส่งเสริมการกระจายอำนาจและสนับสนุนบทบาทชุมชนท้องถิ่นให้เป็นหน่วยงานที่มีสมรรถนะสูง ตั้งอยู่บนหลักธรรมาภิบาล อำนวยความสะดวกในการให้บริการสาธารณะ ปรับปรุงระบบข้อมูลกลาง การประเมินประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานและตรวจสอบการดำเนินงาน พัฒนาระบบงบประมาณ บัญชี และการจัดเก็บรายได้ให้ทันสมัยและมีมาตรฐาน ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา

การบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไ้ม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในปัจจุบัน ยึดหลักการบริหารแบบบูรณาการให้มีความสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาภูมิภาค แผนพัฒนาของจังหวัด ของอำเภอ ท้องถิ่น และชุมชน ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านความมั่นคง ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของนริกาญจน์ งดกระโทก (2560) ได้ศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนพัฒนาจังหวัดชลบุรีกับแผนกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก และแผนระดับชาติ พบว่า วิสัยทัศน์เป้าประสงค์ ประเด็นยุทธศาสตร์และโครงการของแผนพัฒนาจังหวัดชลบุรีกับร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออก มีความสอดคล้องกันโดยแผนพัฒนาจังหวัดชลบุรี ได้สะท้อนถึงการยึดนโยบายรัฐบาลแผนการบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แผนพัฒนาจังหวัดชลบุรีมุ่งเน้นการ พัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างโอกาสและอาชีพ ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในจังหวัดและแก้ปัญหาที่สำคัญของจังหวัด โดยเลือกดำเนินการจากศักยภาพของจังหวัด เป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแบบองค์รวมที่ครอบคลุมทุกมิติในด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ มุ่งให้เห็นผลการพัฒนาภายในรอบระยะเวลาของแผนพัฒนาจังหวัด

2) ปัญหาอุปสรรคการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก

2.1) ปัญหาและอุปสรรคภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่ายงบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงานเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ๆ ได้ เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการจัดการปัญหาของท้องถิ่น และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ

2.2) ปัญหาและอุปสรรคภาคประชาชน พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาของชุมชนท้องถิ่น การนำปัญหาที่ยังไม่สามารถแก้ไขได้กลับมาใช้ประโยชน์ได้อีก ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อยเพราะเป็นสังคมเมือง สอดคล้องกับงานวิจัยของมนต์ชัย ช่วยประสม และคณะ (2563) ที่ศึกษาเรื่อง หลักธรรมาภิบาลของพนักงานต่อการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าเป็นเรื่องของการที่เจ้าหน้าที่ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ประชาชนไม่เข้าใจเรื่องกฎหมายโดยรวม การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน และปัญหาในเรื่องของการคอร์รัปชัน ระบบอุปถัมภ์ และ ความอยุติธรรมที่ยังเกิดขึ้นภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. รูปแบบการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไม้งาม อำเภอเมือง จังหวัดตาก ประกอบด้วย

3.1 การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจและสังคม การปรับเปลี่ยนโครงสร้างอำนาจ โดยเฉพาะการปกครองแบบรวมศูนย์อำนาจถือเป็นต้นตอของปัญหาทางการเมือง ปัญหาคอร์รัปชัน และระบบราชการอ่อนแอ ใช้อำนาจมากกว่าปัญญา จึงควรกระจายอำนาจในการจัดบริการสาธารณะให้หลากหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อจัดบริการได้ตรงกับปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ ขณะเดียวกันต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของประเวศ วะสี (2556) ที่ว่าเนื่องจากโครงสร้างทางสังคมกำหนดคุณสมบัติของสังคม สังคมที่มีโครงสร้างทางดี ความสัมพันธ์แบบบนลงล่าง นำมาซึ่งผลในแง่ลบ ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ การเมือง และศีลธรรม ขาดการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งมีลักษณะตรงกันข้ามกับสังคมแนวราบ ที่ผู้คนมีความเสมอภาคมีการรวมตัว ร่วมคิดร่วมทำงานเป็นสังคมที่เข้มแข็ง มีความสามารถในการร่วมจัดบริการสาธารณะ และร่วมตรวจสอบประเมินผล ทั้งนี้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้ให้ความสำคัญกับประเด็นข้างต้นในหลายๆ ส่วน และสอดคล้องกับแนวคิดของปกรณ์ ศิริประกอบ (2558) ที่ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กำหนดไว้ว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐในทุกระดับ (มาตรา 76) ในอีกด้านหนึ่ง รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นเองได้ตามเจตนารมณ์ของคนในท้องถิ่น ทั้งในเรื่องของระบบสาธารณสุข ภูมิภาค สาธารณูปการ และโครงสร้างสารสนเทศ (มาตรา 78) ส่วนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 กำหนดบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิชุมชน ในส่วนที่ 12 ของรัฐธรรมนูญ และกำหนดให้รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนองค์การภาคเอกชนทางเศรษฐกิจ ทั้งในระดับชาติและในระดับท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง ในส่วนที่ 7 แนวนโยบายด้านเศรษฐกิจ ขณะที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดไว้ว่า บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการจัดตั้งให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน (มาตรา 43) และการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย (มาตรา 57)

3.2 การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ 1) ต้องเป็นผู้ประกอบการที่มีศีลธรรม (Moral entrepreneur) หมายถึง เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมสาธารณะโดยอาศัยความไว้วางใจ เชื่อใจมากกว่าการบังคับ ควบคุม สั่งการ และความเสี่ยงที่เกิดขึ้นมักเกี่ยวข้องกับศีลธรรมมากกว่า ประเด็นทางเศรษฐกิจ 2) เป็นผู้ให้ความรู้ด้านหน้าที่พลเมือง กล่าวคือ หน้าที่หลักของข้าราชการต้องเป็นผู้ให้การศึกษ เช่น สร้างความรู้ ความเข้าใจให้พลเมืองตระหนักถึงผลประโยชน์ของสาธารณะมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการธรรมาภิบาล เป็นต้น และ 3) เป็นผู้รับฟังเสียงพลเมือง เนื่องจากเมื่อใดก็ตามที่รัฐรับฟังเสียงของพลเมือง ย่อมนำไปสู่การดำเนินการที่ตอบสนองตรงความต้องการของพลเมือง ทั้งนี้ การที่ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ รับฟังเสียงของพลเมือง การสร้างการมีส่วนร่วมของพลเมืองในกระบวนการนโยบายสาธารณะ นำมาซึ่ง 1) ความคาดหวัง ปัญหา ความต้องการของพลเมืองได้รับการเติมเต็ม 2) การกำหนดนโยบายสาธารณะมีคุณภาพมากขึ้น มีนวัตกรรมใหม่ๆ เกิดขึ้น 3) การมีส่วนร่วมของพลเมืองในการนำนโยบายไปปฏิบัติ ย่อมทำให้พลเมืองรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตที่ออกมา 4) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งทำให้ภาพลักษณ์ของรัฐมีความโปร่งใส และตรวจสอบได้มากขึ้นเท่านั้น 5) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อรัฐมากขึ้น 6) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งทำให้รัฐสามารถปรับตัวต่อความท้าทายของสังคมข้อมูลข่าวสารได้มากขึ้นเท่านั้น 7) ยิ่งพลเมืองมีส่วนร่วมมากเท่าไร ยิ่งทำให้รัฐมีพันธมิตรมากขึ้นเท่านั้น 8) การมีส่วนร่วมส่งผลให้พลเมืองมีข้อมูลที่ดีขึ้น และ 9) ในสังคมประชาธิปไตย การมีส่วนร่วมถือเป็นสิ่งที่ถูกต้อง เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของดาร์วิน คังส์จิววัฒน์ (2565) ศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลของ

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กรณีศึกษา กลุ่มอาชีพ อำเภอสุวรรณโคตร จังหวัดสุโขทัย พบว่า การดำเนินงานของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กลุ่มอาชีพ สามารถทำงานบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนคือเป็นแหล่งเงินทุนสำหรับสมาชิกในการพัฒนาอาชีพและสนับสนุนกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรี ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับสมาชิก และสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน โดยกลุ่มอาชีพได้นำหลักนิติธรรมมาใช้ในเรื่องการชี้แจงเงื่อนไขและกฎระเบียบของกองทุนฯ ให้สมาชิกทุกคนรับทราบและปฏิบัติตาม คณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ต้องเปิดเผยข้อมูลและจัดทำสรุปรายงานค่าใช้จ่ายให้สมาชิกและอำเภอตามหลักความโปร่งใสและคุณธรรม มีความรับผิดชอบในการดำเนินงานและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับมาอย่างคุ้มค่าและให้เกิดประโยชน์กับการทำกิจกรรมของกลุ่มอาชีพมากที่สุด โดยพยายามลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรม ยึดหลักการมีส่วนร่วมโดยให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นในการประชุมและเข้ามามีส่วนรวมในกิจกรรมของกลุ่มอาชีพอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการรับสมาชิกเพิ่มขึ้นเพื่อสร้างความเข้มแข็งของกลุ่ม

3.3 สร้างและจัดการเครือข่ายอย่างเป็นระบบ โดยรัฐบาลกลาง รัฐบาลท้องถิ่น ภาคอาสาสมัครและภาคเอกชนที่มีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทั้งความรู้ ข้อมูลข่าวสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่ง หรือหลายปัญหาที่มีความซับซ้อน และมีความหลากหลาย

3.4 สร้างสรรค์นวัตกรรมบริการสาธารณะใหม่ โดยเน้นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบริการสาธารณะอยู่เสมอ เพื่อจัดบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยรวมและเหมาะสมกับบริบทสภาพการณ์ในปัจจุบัน รวมถึงแนวโน้มในอนาคต ตลอดจนสามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3.5 สร้างแรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูงเพื่อรองรับการเติบโตของภาคบริการสาธารณะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการบริหารจัดการเทคโนโลยี การสร้างและพัฒนาสินค้าเชิงนวัตกรรมในด้านต่างๆ ได้แก่ เทคโนโลยี การเกษตรและอาหาร สาธารณสุข สุขภาพ เทคโนโลยีทางการแพทย์ เครื่องมือ อุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ ระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม และกลุ่มดิจิทัล รวมถึงเทคโนโลยีการท่องเที่ยว

ทั้งนี้แนวทางการพัฒนารูปแบบการบริหารบ้านเมืองที่ดีกับการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ของเทศบาลตำบลไ้ม้งาม อำเภอภูเม็ง จังหวัดตาก จะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล แผนพัฒนาหมู่บ้านและแผนพัฒนาชุมชน เพื่อนำไปสู่การบูรณาการร่วมกันให้เกิดความสอดคล้องและสามารถเชื่อมโยงไปสู่แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาภูมิภาค แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ไทยแลนด์ 4.0 และแผนพัฒนาท้องถิ่น (2566-2570) โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนในการ

พัฒนาท้องถิ่นยังไม่สอดคล้องตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ทั้งด้านความมั่นคง ด้านความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีธรรมาภิบาลตามหลักความเสมอภาค โดยคำนึงถึงการแก้ไขปัญหาเพื่อความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการสาธารณะของประชาชน คำนึงถึงการจัดบริการสาธารณะ ให้มีความเท่าเทียม โดยนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ และความปลอดภัยในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น มีการกำหนดวิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์ มุ่งเน้นที่จะจัดการแก้ไขปัญหาซ้ำซากที่มีมานาน สามารถบูรณาการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ มีธรรมาภิบาลตามหลักความคุ้มค่ามีการสร้างมาตรฐานและการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวก ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของของสรรพสิทธิ์ ชมภูษุม, ทิวากร แสร้งสุวรรณ (2564) ที่พบว่า การเสริมสร้างศักยภาพและวางแผนงานในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องสอดคล้องและเชื่อมโยงมาจากกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะเวลา 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในช่วงการเข้าสู่ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) และแผนยุทธศาสตร์กระทรวงมหาดไทย ตามลำดับ เพื่อนำมากำหนดแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาท้องถิ่นและแผนพัฒนาชุมชน ควรมีเป้าหมายสำคัญคือการกำจัดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมกระจายอำนาจการปกครอง การสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนท้องถิ่นเช่น การส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตร และเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง ผลักดันให้คนในชุมชนเป็นผู้ประกอบการนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง ส่งผลให้มีความยากจนข้ามรุ่นลดลง และสอดคล้องกับงานวิจัยของภรดา คุณผลิน (2564) ศึกษาเรื่อง นโยบายการจัดการสาธารณะตามแผนพัฒนาท้องถิ่นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น พบว่า 1) นโยบายจัดการบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้มีการเชื่อมโยงและบูรณาการร่วมกันของภาคราชการ มีการกำหนดนโยบายการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ตามอำนาจหน้าที่และแนวทางในการจัดระบบบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ขอนแก่น สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด และยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการในทุกขั้นตอน 2) ปัญหาในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น คือ งบประมาณ ที่ได้รับการจัดสรรไม่มีเพียงพอกับความต้องการของประชาชนในการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ที่มีการกิจ

ที่หลากหลาย ข้อคิดเห็นในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว 3) ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดบริการสาธารณะตามแผนพัฒนาท้องถิ่นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาตามแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น มีระบบและกลไกในการบริหารราชการที่สอดคล้องกับตามภารกิจหน้าที่ทำให้ประชาชนได้รับการให้บริการในการจัดบริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และสอดคล้องกับบางหลักการ
2. หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรปรับปรุงการปฏิบัติงานภายใต้หลักความคุ้มค่าให้เป็นนโยบายเร่งด่วน โดยกำหนดในแผนยุทธศาสตร์ท้องถิ่นทั้งระยะสั้นและระยะยาว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการบริหารท้องถิ่นตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในหน่วยงานอื่นๆ
2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

- ดาริน คงส์จิววัฒน์. (2565). ธรรมชาติของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี กรณีศึกษา กลุ่มอาชีพอำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดสุโขทัย. วารสารรัฐศาสตร์พิจารณ์, 9(18) ; 106-134
- นริกาญจน์ งดกระโทก. (2560). การวิเคราะห์ความสอดคล้องของแผนพัฒนาจังหวัดชลบุรีกับแผนกลุ่ม จังหวัดภาคตะวันออก และแผนระดับชาติ. (ปริญญาานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต). ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปกรณ ศิริประกอบ. (2558). 3 พาราไดม์ทาง รัฐประศาสนศาสตร์: แนวคิด ทฤษฎี และการนำไปปฏิบัติจริง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเวศ วะสี. (2556). ปฏิรูปโครงสร้าง 3 อย่าง. นนทบุรี : อัมพตยู ครีเอทีฟ.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570). [Online]. Available : <http://www.kmutt.ac.th/rippc/nrct59/13a2.pdf> [2563, ธันวาคม 17].

- ภรดา คุณผลิน. (2564). นโยบายการจัดการสาธารณะตามแผนพัฒนาท้องถิ่นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการธรรมทรศน์, ปีที่ 21 ฉบับที่ 3 (กรกฎาคม – กันยายน 2564) ; 49-64.
- มนต์ชัย ช่วยประสม และคณะ. (2563). หลักธรรมาภิบาลของพนักงานต่อการปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา, 2(2) : 29-54.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. ค้นข้อมูล 1 พฤษภาคม 2566, จาก www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF.
- สาโรจน์ โอพิทักษ์ชีวิน. (2554). การจัดการและพฤติกรรมองค์กร : เพื่อสร้างและรักษาความได้เปรียบเชิงการแข่งขันไว้ให้ยั่งยืนในโกลบอลไลเซชัน. กรุงเทพฯ : ซีวีแอลการพิมพ์.
- สรรพสิทธิ์ ชมภูนุช, ทิวากร แสร้สุวรรณ และคณะ (2564). บริบทของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi ปีที่ 7 ฉบับที่ 3 (2022) มีนาคม 2565 หน้า 409-424.

ความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความ
เข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)
ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
Public sector cooperation Development and civic sectors To develop
local to strengthen communities by adhering to the principles of New
Public Service (NPS) of Phak Pang Subdistrict Administration
Organization Phu Khieo District, Chaiyaphum Province

ดิเรก ถึงฝั่ง¹, ธวัชณ์ เขตจัตุรัส², อภิชาติ ดวงธิสาร³
Direk Teungfang¹, Thawat Khetchaturat², Apichit Duangthisan³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ความเป็นไปได้ต่อความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) และ 3) แนวทางในการพัฒนาความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) โดยศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลฝักปัง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 14 คน ข้อมูลที่ได้มาจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนที่เกี่ยวข้อง แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) มีความเป็นไปได้ทุกหลักการ เพราะเป็นการบริหารจัดการที่เน้นให้ภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานร่วมกัน 2) ปัญหาและอุปสรรคต่อความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) พบว่า ในส่วนภาครัฐยังขาดการบริหารงบประมาณอย่างบูรณาการ ขาดบุคลากรที่มีความรับผิดชอบ ขาดการประสานงานและการตัดสินใจ ในส่วนภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ยังขาดความรู้ความเข้าใจ ขาด

¹ อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

จิตสำนึกสาธารณะในการมีส่วนร่วม 3) แนวทางการพัฒนาความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ได้แก่ การรับใช้ประชาชนอย่างพลเมืองที่มีคุณค่า การค้นหาศักยภาพของชุมชนและผลประโยชน์สาธารณะ สนับสนุนและส่งเสริมประชาธิปไตยและความรับผิดชอบและการปรับเปลี่ยนบทบาทของราชการ

คำสำคัญ : ความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน , ความเข้มแข็งของชุมชน, การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)

Abstract

The purposes of this study were 1) Feasibility of public sector cooperation Development and civic sectors To develop local to strengthen communities by adhering to the principles of New Public Service (NPS) 2) Problems and obstacles to public sector cooperation Development and civic sectors To develop local to strengthen communities by adhering to the principles of New Public Service (NPS) and. 3) Guidelines for Dealing with Public Sector Cooperation Development and civic sectors To develop local to strengthen communities by adhering to the principles of New Public Service (NPS). By studying the Phak Pang Subdistrict Administration Organization Phu Khieo District, Chaiyaphum Province The qualitative research was conducted based on documents and in-depth interviews with 14 key informants, conducted focus groups with 9 relevant experts, and analyzed and synthesized.

The results showed that: 1) Cooperation between the government, development sector and civic sector towards the strength of communities by adhering to the new public service principle (NPS) is possible in every principle because it is a management that emphasizes the participation of the government and the people in the joint operation. 2) Problems and obstacles to public sector cooperation Development and civic sectors Adhering to the New Public Service Principles (NPS), It was found that in the public sector, there was a lack of integrated budget management. Lack of responsible personnel, lack of coordination and decision-making. In the public sector, there is a lack of integrated budget management. Lack of responsible personnel, lack of coordination and decision-making. In the development and civic

sectors. It was found that there was a lack of cognition, a lack of public consciousness to participate. 3) Guidelines for the development of public sector cooperation Development and civic sectors To develop local to strengthen communities by adhering to the principles of New Public Service (NPS) principles. Serving the people as a worthy citizen Finding Community Potential and Public Interest Support and promote democracy and accountability, and change the role of the civil service.

Keyword : Public Sector Cooperation Development and civic sectors Local
Development to Strength Community Strength, New Public Service (NPS)

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 –2570) เป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและจะมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแผนระดับปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปียังคงน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญานำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศ ให้เกิดประสิทธิผลในการขับเคลื่อนพลวัตการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ ได้อย่างเป็นรูปธรรม และโดยที่ทั่วโลก รวมถึงไทยยังอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอกและภายในประเทศที่มีความผันแปรสูงและมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ทั้งที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) และโครงสร้างในประเทศที่ยังคงมีข้อจำกัดภายในที่รอการปรับปรุงแก้ไขในหลายมิติที่กำหนดทิศทาง การพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจถึงปัจจัยภายนอกและภายในตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้งหมดที่สร้างผลต่อและมีอิทธิพลกับโครงสร้างและของประเทศในทุกมิติ เพื่อนำมาประมวลผลและกำหนดกรอบทิศทาง การพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งไปในอนาคตให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ตลอดจนสามารถนำพาประเทศให้เติบโตต่อไปท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถสร้างสรรคโอกาสจากความท้าทายภายนอกและสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในประเทศ ให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคง สามารถบรรลุเป้าหมายในระยะ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13)

ภารกิจสำคัญของภาครัฐส่วนหนึ่ง คือ การมุ่งส่งมอบบริการสาธารณะที่ดีให้แก่ประชาชน แนวความคิดการบริการสาธารณะใหม่ หรือ NPS เดนฮาร์ดและเดนฮาร์ด (2007) มองว่า เป็นส่วนสำคัญทำให้ทัศนคติในเชิงวิชาการ และในทางการแก้ไขปัญหของสังคมประเทศเปลี่ยนแปลงไปจาก

ช่วงยุคดั้งเดิม ที่เน้นรูปแบบการปกครองในลักษณะสมบูรณาญาสิทธิราชย์ รัฐสัมพันธ์กับประชาชนในฐานะราษฎร หรือไพร่ อำนาจการตัดสินใจและการบริหารขึ้นอยู่กับผู้นำ ส่วนราษฎรเสมือนเป็นผู้น้อยที่ต้องปฏิบัติตามในทุกเรื่อง ขณะเดียวกันการบริหารงานภาครัฐเพื่อส่งมอบบริการสาธารณะเป็นแบบรวมศูนย์อำนาจที่ส่วนกลาง หลังจากนั้น เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นแบบประชาธิปไตย มีการเลือกตั้งผู้แทนเข้ามาบริหารประเทศ ซึ่งมองแยกส่วนเหมือนกับแนวคิดของ Woodrow Wilson กล่าวคือ การบริหารแยกออกจากการเมือง โดยฝ่ายการเมืองมีหน้าที่กำหนดนโยบาย ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่ทำนโยบายไปปฏิบัติ ข้าราชการต้องมีความเป็นกลางทางการเมือง ในอีกด้านหนึ่งเมื่อมองในมุมของการให้บริการสาธารณะ พบว่า ประชาชนยังคงอยู่ในฐานะผู้รับผลประโยชน์ตามนโยบายที่รัฐคิดและตัดสินใจเท่านั้น การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการต่างๆ ยังไม่ปรากฏชัดเจน นอกจากการให้บริการสาธารณะในยุคแรกมีความเป็นสากลและมีความเป็นเอกภาพทางความคิด เน้นรัฐเป็นผู้ให้และประชาชนเป็นผู้รับแล้ว วิธีการในการให้บริการสาธารณะยังเน้นการมอบหมายให้องค์การหรือหน่วยงานรัฐเป็นผู้ดำเนินการ ในทางปฏิบัติภาคส่วนอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเอกชน ภาคประชาสังคมแทบจะไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้อง หรือเรียกได้ว่ารัฐบาลและส่วนกลางมีบทบาททั้งการตัดสินใจ การปกครอง การนำนโยบายไปปฏิบัติแบบเบ็ดเสร็จ ยึดถือในกฎระเบียบ ข้อบังคับ มาตรฐาน และเชื่อว่าการมององค์การในลักษณะระบบปิดจะช่วยให้การบริหารงานภาครัฐเกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในมุมกลับกันผลที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานในลักษณะดังกล่าว ได้นำไปสู่ความล่าช้า สายการบังคับบัญชาที่ยาว ขาดการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย ซ้ำซ้อน และไม่ยืดหยุ่น Denhardt and Denhardt ได้นำเสนอแนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ โดยมองว่าถึงเวลาแล้วที่ประชาชนต้องก้าวสู่การเป็นพลเมือง มีส่วนร่วมในการคิด ทำ รับผลประโยชน์ ประเมินผล และตรวจสอบปัญหาความต้องการของตน รัฐต้องมอบอำนาจให้ประชาชน แทนที่จะเป็นผู้กำกับ สั่งการ และกำหนดชะตากรรมของประเทศในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบาย ควบคุมราชการ จัดตั้งองค์การ และเก็บภาษี แต่ต้องหันมามองประโยชน์สูงสุดของประชาชน หรือเรียกได้ว่า “ต้องรับใช้ประชาชน” ไม่ใช่มองประชาชนต่ำกว่าจะสั่งซ้ายหันขวาหันก็ได้

องค์การบริหารส่วนตำบลฝักปึง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ ยังไม่มีการศึกษาในความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความเป็นไปได้ในความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง สู่ความเข้มแข็งของชุมชน ปัญหาและอุปสรรคในความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง สู่ความเข้มแข็งของชุมชน และแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อที่จะได้เข้าใจถึงสถานการณ์ในการบริการสาธารณะแนวใหม่ในความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง

ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน ขององค์กรปกครองท้องถิ่นในอนาคต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปึง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่อความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปึง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมืองในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปึง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แนวคิดการจัดการภาครัฐ คือ แนวทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองที่มีทั้งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ และเรียกร้องให้ข้าราชการต้องรับใช้พลเมือง โดยต้องคิดเสมอว่าพลเมืองคือเจ้าของประเทศ เน้นให้ข้าราชการต้องให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของพลเมืองเป็นลำดับแรก และต้องให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและร่วมรับผิดชอบ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. แนวคิดการพัฒนาระบบหลัก คือ การพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ก่อให้เกิดปัญหาต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเมือง และที่สำคัญที่สุดคือศีลธรรม จริยธรรม การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยเป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
3. แนวคิดการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. แนวคิดการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งเข้มแข็ง คือ ทุกภาคส่วนต้องทำให้เกิดความสมดุลและการเชื่อมโยงระหว่างมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติทางด้านการเมืองการปกครอง และที่สำคัญคือ คนในชุมชนจะต้องมีสติ ไม่มีความโลภ

ไม่มีกิลเลสตัดมหา ใช้สติในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt นราธิป ศิริราม และคณะ (2556) และไชนันท์ ปัญญาศิริ, (2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปัง ใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ผู้วิจัยต้องการ และสามารถให้ข้อมูลที่มีคุณภาพครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลฝักปัง จำนวน 4 คน 2) ผู้ปฏิบัติงานด้านที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย จำนวน 3 คน 3) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน 5) ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในองค์การบริหารส่วนตำบลฝักปัง จำนวน 3 คน รวม 14 คน และผู้ร่วมสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลฝักปัง จำนวน 3 คน 2) ข้าราชการระดับหัวหน้างานในองค์การบริหารส่วนตำบลฝักปัง จำนวน 3 คน 3) ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน รวม 9 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์แยกแยะตามเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาเกิดความสมบูรณ์และเข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรม เห็นประโยชน์จากการวิเคราะห์ โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ เรียบเรียง จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการสังเคราะห์ข้อมูล โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกเข้ากับแนวคิดและหลักการ การเรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอข้อมูลโดยจัดระเบียบข้อค้นพบ สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผลข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ความเป็นไปได้ต่อความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปึง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ ความเป็นไปได้ทุกกรณี ซึ่งเป็นแนวคิดการบริหารจัดการที่ภาครัฐต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น โดยมีแนวคิดสำคัญ 7 หลักการ พบว่า

1.1 บริการรับใช้พลเมือง โดยบุคลากรภาครัฐสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ให้เกิดความไว้วางใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างประชาชน เมื่อประชาชนเห็นว่าผลประโยชน์สาธารณะ เป็นผลประโยชน์ระยะยาวเป็นผลประโยชน์ของส่วนรวม ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อชุมชนของตน จะทำให้การแก้ไขปัญหารวดเร็วขึ้น การทำงานร่วมกันของภาครัฐและประชาชนจะเกิดผลสำเร็จ

1.2 การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ โดยการที่บุคลากรภาครัฐมีการสนทนา พูดคุย ถกแถลงหรือปรึกษาหารือร่วมกันทั้งภาครัฐและประชาชน ทั้งการวิเคราะห์และวิพากษ์ ไม่ใช่สิ่งที่ถูกกำหนดไว้ล่วงหน้า

1.3 เน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง โดยบุคลากรภาครัฐและประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหาของชุมชน และประชาชนมีทางเลือกที่หลากหลาย เหมาะสมกับตนเองในการจัดการเรื่องความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ทำให้การแก้ไขปัญหาชุมชนประสบผลสำเร็จ ประชาชนหันมาให้ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น

1.4 คิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการบริการสาธารณะและการน่านโยบายไปปฏิบัติ ประชาชนจะเกิดความภาคภูมิใจในการมีส่วนร่วม ทำให้ชุมชนเกิดความสามัคคี ประชาชนได้กล้าแสดงออกกล้าคิด กล้าทำ สร้างจิตสำนึกสาธารณะ และมีความรู้สึกที่ตนเองมีความสำคัญต่อชุมชน

1.5 การตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ โดยบุคลากรภาครัฐและประชาชนทุกคนจะต้องทำตามกฎระเบียบ ทำให้การดำเนินการต่างๆ เกิดความตรงไปตรงมา ไม่มีผลประโยชน์อะไรแอบแฝง ประชาชนอบอุ่นใจ มั่นใจและไว้วางใจในการปฏิบัติหน้าที่ของภาครัฐและจะได้รับความไว้วางใจ จะได้รับความร่วมมือจากประชาชนเป็นอย่างดี

1.6 การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง โดยบุคลากรภาครัฐต้องมีภาวะผู้นำ ต้องช่วยอำนวยความสะดวก คอยไกล่เกลี่ยและประนีประนอมช่วยแก้ไขปัญหา ทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ ประชาชนกล้าที่จะขอคำแนะนำหรือขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ

1.7 ให้คุณค่ากับคน โดยผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐต้องสร้างความยอมรับนับถือให้เกิดขึ้นกับประชาชน เพราะถ้ามีผู้นำที่เก่ง บุคลากรวิชาชีพมีความรู้และความเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดการให้ความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนจะเกิดความเชื่อมั่นในตัวผู้นำและประชาชนในชุมชน เกิดความภาคภูมิใจในการได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จของชุมชน

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปึง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ปัญหาและอุปสรรคหน่วยงานภาครัฐ พบว่า ด้านงบประมาณมีข้อจำกัด การเบิกจ่ายงบประมาณมีหลายขั้นตอนเกิดความล่าช้า ขาดบุคลากรวิชาชีพในการทำงาน ขาดแคลนพนักงาน ภาครัฐสั่งการโดยที่ไม่รู้ปัญหาที่แท้จริงทำให้การแก้ปัญหาไม่เป็นไปตามเป้าหมายและไม่สามารถจะดำเนินโครงการใหญ่ๆ ได้เพราะเกิดการต่อต้านจากภาคประชาชน ขาดเครื่องมือที่ทันสมัยในการติดต่อสื่อสาร และมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารบ่อยทำให้ขาดความต่อเนื่องของการดำเนินการ

2.2 ปัญหาและอุปสรรคภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง พบว่า ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจ และขาดจิตสำนึกสาธารณะในเรื่องการมีส่วนร่วมการจัดการกับปัญหาของชุมชน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชนน้อย

3. แนวทางการจัดการความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปึง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

3.1 รับใช้ประชาชนอย่างพลเมืองที่มีคุณค่าสร้างความพึงพอใจให้ประชาชน ให้บริการประชาชนด้วยความเต็มใจ ลงพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาของชุมชน ให้ความร่วมมือกับประชาชนในระดับ ทุกกลุ่มและให้บริการแก่ประชาชนทุกคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน เน้นให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐ ให้ประชาชน ผู้ประกอบการทั้งหลายมีส่วนร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการจัดการปัญหา จัดให้มีการประกวด ชุมชนเพื่อสร้างเสริมให้เกิดความสามัคคี จัดแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชนเพื่ออำนวยความสะดวกการดำเนินกิจกรรม

3.2 ค้นหาศักยภาพของชุมชนและผลประโยชน์สาธารณะ มีการจัดเวทีแสดงความคิดเห็น การแก้ปัญหาพร้อมกับประชาชนในชุมชน จัดให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหา จัดให้มีการประชุมสอบถามความคิดเห็นทั้งระดับกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่

3.3 สนับสนุนและส่งเสริมประชาธิปไตยและความรับผิดชอบ มีการจัดอบรมเพื่อให้ประชาชนได้มีความรู้และเข้าใจปัญหาชุมชน ชี้ให้ประชาชนเห็นถึงประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ ส่งเสริมให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้ประชาชนในการจัดการปัญหาของชุมชน และปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับเด็กนักเรียน โดยเริ่มจากครอบครัว และชุมชน

3.4 ปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ มีการจัดการซื้อร้องเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีมาตรฐานตอบสนองได้ทันที นำหลักของการประนีประนอมมาใช้ในการแก้ไขปัญหาให้กับชุมชน จัดทีมลงพื้นที่คอยตรวจสอบการกระทำผิดกฎระเบียบและข้อกฎหมายต่าง ๆ ส่งเสริม สนับสนุนเรื่องของงบประมาณ เปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้เลือกรูปแบบในการจัดการกับปัญหาชุมชน สร้างภาวะผู้นำให้กับประชาชนในชุมชนหลายๆ รูปแบบ เป็นตัวเชื่อมต่อทุกฝ่ายให้กับชุมชน นำเสนอแนวทางใหม่ๆ ที่ได้ผลดีให้กับประชาชน สร้างบุคลากรในหน่วยงานให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ ส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากร พัฒนาประชาชนให้มีความรู้ทั้งในส่วนของเนื้อหาโครงการและกระบวนการตัดสินใจของรัฐ ส่งเสริมบุคลากรทั้งภาครัฐและประชาชนให้มีความรู้ความสามารถเป็นผู้นำพาผู้อื่นให้ประสบความสำเร็จ

อภิปรายผล

1. ความเป็นไปได้ต่อความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปึง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ พบว่ามีความเป็นไปได้ทุกหลักการ ทั้งด้านบริการรับใช้พลเมือง การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ เน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง คิดเชิงกลยุทธ์ ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย การตระหนักในความสามารถรับผิดชอบ การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทางและให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลผลิตภาพ โดยการบริหารงานภาครัฐได้คำนึงถึงคนที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายโดยเฉพาะประชาชนพลเมืองในรูปแบบของพลเมืองตื่นรู้มากขึ้น และเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนพลเมืองทุกคน สอดคล้องกับแนวคิดการปฏิรูป หรือการเปลี่ยนแปลงภาคราชการของ Denhardt and Denhardt (2007 : 45) ที่สรุปว่าข้าราชการไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าแต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพื่อให้เกิดความไว้วางใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างพลเมือง และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการบริการรับใช้พลเมือง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะจะทำให้การแก้ไขปัญหา รวดเร็ว สร้างความประทับใจให้กับประชาชน ทำให้การทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและประชาชน เกิดผลสำเร็จและทำให้การบริหารจัดการเรื่องขยะของชุมชนเกิดประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับการศึกษาของจิราพร วงศ์คำ (2555) ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่ปัญหาการใช้ดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นของไทยในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะ มีสาเหตุจากการใช้ดุลพินิจออกคำสั่งโดยไม่ถูกต้องตามกฎหมาย มีข้อเสนอแนะให้มีการวางแนวทางการใช้อำนาจดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นและมีการอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อให้เกิดความเป็นธรรม และให้การจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาอภิชาติ วรภัย (2553) พบปัญหาอุปสรรคส่วนใหญ่ คือ ถังรองรับขยะมูลฝอยไม่เพียงพอ ประชาชนให้ความร่วมมือในการกำจัดขยะมูลฝอยน้อย

และเด็กนักเรียนชอบทิ้งขยะมูลฝอยลงมาจากรถรับ-ส่งนักเรียน และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการเน้นคุณค่าความเป็นพลเมือง พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะประชาชนมีความรู้ และได้ซึมซับเรื่องการอยู่ร่วมกันในสังคม ก็จะทำให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะของชุมชนได้ การร่วมมือกันจะทำให้การแก้ปัญหาขยะประสบผลสำเร็จ และประชาชนหันมาให้ความร่วมมือกับเทศบาลมากขึ้นเพราะมีผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับ และสอดคล้องกับการศึกษาของชวันลักษณะ กาวิละ (2557) เรื่องการมีส่วนร่วมในกระบวนการเชิงนโยบาย บริการสาธารณะของเทศบาล ตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ปัจจัยในด้านการรับบริการและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายบริการสาธารณะ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการเชิงนโยบาย และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการคิดเชิงกลยุทธ์ปฏิบัติแบบประชาธิปไตย พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะทำให้ประชาชนได้กล้าแสดงออก มีจิตสำนึกสาธารณะ และทำให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อชุมชน ที่ช่วยให้ปัญหาขยะของชุมชนลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของสมศักดิ์ นันตะสุข (2556 : 107) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนกับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะของเทศบาลตำบลบ้านข่า อำเภอศรีสงคราม พบว่า การมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจต่อการจัดบริการสาธารณะเทศบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการ การให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง พบว่า มีความเป็นไปได้ เพราะทำให้การร่วมกันแก้ไขปัญหาขยะของชุมชนเกิดประสิทธิผลลดปัญหาเรื่องขยะลงได้ ทำให้ประชาชนกล้านำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาขยะของชุมชน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Julian (2010 : 9 – 17) พบว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพในการบริการประชาชนเลือกวิธีที่จะนำไปสู่สถานการณ์ที่ท้าทายเป็นพิเศษจะทำให้ประชาชนได้รับบริการที่ดีเยี่ยมและลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าผู้นำในการบริการสาธารณะจะทำให้องค์กรมีความก้าวหน้าอย่างมาก และจากความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในหลักการให้คุณค่ากับคน พบว่ามีความเป็นไปได้ เพราะผู้นำที่เก่งก็จะได้รับการยอมรับนับถือจากทั้งในองค์กรและชุมชน เพราะบุคลากรวิชาชีพจะมีความรู้และเชี่ยวชาญ ทำให้เกิดการให้ความร่วมมือจากประชาชน

2. ปัญหาและอุปสรรคต่อความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปึง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 หน่วยงานภาครัฐ พบข้อจำกัดด้านงบประมาณ กว่าที่ทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้งบประมาณมาใช้จ่ายในแต่ละโครงการต้องมีการทำแผนในการดำเนินงานล่วงหน้า เพื่อจะได้ทราบว่า จะนำเงินไปใช้ในทางใดบ้าง ดังนั้นการจัดทำโครงการต่างๆ จึงต้องมีความชัดเจนในเรื่อง

ของแผนงาน ขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่อให้ได้ผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ จึงมีขั้นตอนปฏิบัติหลายขั้นตอน จากประเด็นนี้ทำให้บางครั้งการแก้ปัญหาเกิดความล่าช้า ไม่ทันกับปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะการพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนโครงการมีความยุ่งยากและหลายขั้นตอน มีผลทำให้การดำเนินโครงการไม่มีประสิทธิภาพ

2.2 ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง พบประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจและขาดจิตสำนึกสาธารณะ ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการจัดการกับปัญหาของชุมชน มีส่วนร่วมกับชุมชนน้อย เพราะเป็นสังคมเมือง การที่ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจมีหลายรูปแบบ เช่น การส่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมเข้าไปถ่ายทอดความรู้แก่ประชาชนในชุมชน การจัดให้มีการไปศึกษาดูงานนอกสถานที่ การใช้สื่อประชาสัมพันธ์ของชุมชน ซึ่งทำให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ที่พวกเขาจะได้รับในรูปแบบต่างๆ ทำให้ง่ายต่อการจัดการปัญหา ประชาชนสามารถที่จะคิดวิธีที่จะจัดการกับปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยแก้ปัญหาได้เป็นอย่างดี ลดภาระของชุมชนและท้องถิ่นใน

3. แนวทางการจัดการความร่วมมือภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมือง ในการพัฒนาท้องถิ่นสู่ความเข้มแข็งของชุมชน โดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปึง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ มีดังนี้

3.1 รับผิดชอบต่อประชาชนอย่างพลเมืองที่มีคุณค่า บุคลากรภาครัฐไม่ใช่ผู้รับผิดชอบและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในชุมชนเท่านั้น แต่ต้องเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดความไว้วางใจและความร่วมแรงร่วมใจกันระหว่างประชาชน และเมื่อประชาชนเห็นผลประโยชน์สาธารณะเป็นผลประโยชน์ระยะยาว ซึ่งไม่ใช่เพียงแค่ผลประโยชน์ระยะสั้นของประชาชน ประชาชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อชุมชนของตนเอง รัฐบาลเพียงสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนและผลประโยชน์ของชุมชน และกระตุ้นให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมตามหลักการนี้ มีการปลูกฝังค่านิยมและจิตสำนึกสาธารณะต่อสังคมให้กับประชาชน รวมทั้งเด็กนักเรียน โดยเริ่มจากโรงเรียนและจะต้องชี้ให้ประชาชนในชุมชนเห็นถึงประโยชน์ต่างๆ ที่ตนเองจะได้รับว่ามีอะไรบ้าง จากการช่วยกันจัดการขยะของชุมชนตามหลักการนี้ คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ มีสนับสนุนและให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของปัญหาชุมชน เพื่อเพิ่มศักยภาพแก่บุคลากรให้มีความรู้ทักษะต่างๆ สร้างบุคลากรให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ มีความสามารถในการสื่อสารกับคนในองค์กรและนอกองค์กร ส่งเสริมความก้าวหน้าของบุคลากร โดยเฉพาะการมีปฏิสัมพันธ์กับประชาชน เพื่อให้ได้รับความไว้วางใจ ตลอดจนพฤติกรรมและทัศนคติให้เป็นไปในทางสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการปัญหาของชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพนักงานของท้องถิ่นควรคัดเลือกจากประชาชนในพื้นที่ เพราะทุกคนจะรับทราบปัญหาของชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างดี แนวทาง

ตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาได้ประสบผลสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลวดี กุลสุนทร (2565) เรื่องการบริหารงานภาครัฐภายใต้บริบทการบริการสาธารณะแนวใหม่ พบว่า การสร้างผลประโยชน์สาธารณะซึ่งผลประโยชน์สาธารณะนั้นจะต้องเป็นผลประโยชน์ในระยะยาวอันเกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างรัฐกับพลเมือง มิใช่ผู้ประกอบการกับลูกค้า การบริการสาธารณะแนวใหม่ให้ความสำคัญกับพลเมือง และหากกล่าวถึงคำว่า “พลเมือง” อาจขยายผลถึงสิทธิหน้าที่ที่ควรจะได้รับ สิทธิหน้าที่ที่ควรกระทำ และอาจครอบคลุมไปถึงการอยู่ภายใต้ศีลปะธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อเดียวกัน การได้มาซึ่งผลประโยชน์สาธารณะที่ตรงกับความต้องการของพลเมือง จึงต้องผ่านกระบวนการสนทนา ปรีกษาหารือ หาข้อยุติร่วมกัน กำหนดแนวทางร่วมกัน มิใช่ถูกกำหนดโดยชนชั้นนำ ดังนั้น การบริการสาธารณะแนวใหม่จึงเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการบริการเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์สาธารณะ ให้ความสำคัญกับพลเมือง ผลประโยชน์สาธารณะ ความเป็นประชาธิปไตย ความสามารถในการรับผิดชอบได้ต่อพลเมือง การเจรจาต่อรองเพื่อหาข้อสรุปและพันธะสัญญาต่อพลเมืองและชุมชน เพื่อกระจายผลประโยชน์สาธารณะนั้นไปสู่สังคมอย่างแท้จริง

3.2 ค้นหาศักยภาพของชุมชนและผลประโยชน์สาธารณะ ไม่ใช่เพื่อตอบสนองช่วยแก้ปัญหาหรือเป็นทางเลือกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือเพียงเพื่อประโยชน์ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง แนวทางตามหลักการนี้จึงต้องเกิดจากการที่ทั้งภาครัฐและประชาชนต้องพูดคุยกันและมีข้อตกลงร่วมกัน มองเห็นประโยชน์ที่จะได้รับร่วมกัน แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาได้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของพุกษา สิ้นลีอนาม (2564) ศึกษาเรื่องการบริหารสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมนุญสุภาพพื้นที่ กรณีศึกษาสถานการณ์ COVID 19 พบว่า การพัฒนาการของแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานภาครัฐในฐานะผู้ให้บริการทำหน้าที่ขับเคลื่อนกระบวนการนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วม เห็นความสำคัญของการบริการสาธารณะแนวใหม่ โดยใช้ธรรมนุญสุภาพพื้นที่เป็นเครื่องมือขับเคลื่อนงานในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคอุบัติใหม่ COVID 19 โดยส่งเสริม สนับสนุน เอื้ออำนวยความสะดวก เปิดพื้นที่ให้มีวงพูดคุยถกแถลงร่วมกันของทุกภาคส่วน ขณะเดียวกันภาคประชาชนในพื้นที่ได้ร่วมคิด ร่วมกำหนด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมปฏิบัติ และติดตามผล ซึ่งก่อให้เกิดการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและนำไปสู่ความเป็นพลเมืองตื่นรู้ร่วมขับเคลื่อน “สังคมสุขภาวะ”

3.3 สนับสนุนและส่งเสริมประชาธิปไตยและความรับผิดชอบต่อ ภาครัฐต้องทำให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐให้มากที่สุด จัดให้มีการประกวดชุมชนเพื่อสร้างสร้างให้เกิดความสามัคคีในชุมชนเกิดความรักชุมชน จัดให้มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นกลุ่มเล็กๆ ในแต่ละชุมชน เพื่อจะได้ง่ายต่อการดำเนินกิจกรรม แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาของชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ ภาครัฐต้องทำให้ประชาชนทุกคนในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมกับภาครัฐให้มากที่สุด ในลักษณะของการบังคับ ใช้แทนการขอความร่วมมือ เพื่อให้ได้ผลที่ชัดเจน แนวทางตาม

หลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2560) เรื่องการบริหารงานภาครัฐกับมิติของความเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง พบว่า การจัดภาครัฐแนวใหม่ที่ต้องการสร้างหน่วยงานให้มีการขับเคลื่อนด้วยพันธกิจมีการกระจายอำนาจมีลักษณะที่ยืดหยุ่นมีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหน่วยงานต่างๆเข้าด้วยกันการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในฐานะผู้รับบริการสาธารณะได้อย่างครอบคลุมสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้นทั้งนี้โดยการนำเอาวิธีการหรือเทคนิคต่างๆที่ปฏิบัติกันอยู่ในภาคธุรกิจเอกชนเข้ามาปรับใช้ในการบริหารงานภาครัฐหรือที่เรียกว่าการบริหารที่คล้ายของภาคธุรกิจเอกชน นอกจากนี้ยังได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญของประชาชนต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานภาครัฐอีกด้วย

3.4 การปรับเปลี่ยนบทบาทของข้าราชการ หลักการให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทาง ภาครัฐสนับสนุนเรื่องของงบประมาณในการจัดกิจกรรม เพราะในทุกกิจกรรมจะมีรายจ่ายเกิดขึ้นมา ภาครัฐต้องสร้างภาวะผู้นำให้กับประชาชนในชุมชนหลายๆ รูปแบบ เพื่อให้ชุมชนสามารถเดินทางไปได้ด้วยตัวเอง และภาครัฐต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้เลือกรูปแบบในการจัดการกับปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมกับความต้องการของชุมชนตนเอง แนวทางตามหลักการนี้คาดว่าจะนำไปใช้ในการจัดการปัญหาของชุมชนได้ประสบผลสำเร็จ ต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกมิติ ทั้งร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมกำกับติดตามตรวจสอบประเมินผล และรับผลประโยชน์ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากการวิเคราะห์แนวคิดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ที่ประกอบด้วย 7 หลักการ ในความร่วมมือในการพัฒนาของภาครัฐ ภาคการพัฒนาและภาคพลเมืองสู่เข้มแข็งของชุมชนโดยยึดหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลฝักปึง อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการบริหารจัดการการจัดการปัญหาชุมชนนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการจัดการปัญหาชุมชนให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เนื่องจากในการบริหารจัดการปัญหาโดยทั่วไปของหน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินการสอดคล้องกับบางหลักการ
2. หน่วยงานภาครัฐ ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้นำผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ไปเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อนำไปปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรนำผลการวิจัยไปใช้ทดลองใช้และศึกษาผลที่ได้ในการจัดการบริการสาธารณะ
แนวใหม่ในหน่วยงานอื่นๆ
2. ควรมีการวิจัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการวิจัยอื่นๆ ด้วย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ

เอกสารอ้างอิง

- กุลวดี กุลสุนทร. (2565). การบริหารงานภาครัฐภายใต้บริบทการบริการสาธารณะแนวใหม่. วารสาร
Journal of Roi Kaensarn Academi, 7(3) ; 398-408
- จิราพร วงศ์คำ. (2555). การใช้ดุลพินิจของผู้บริหารท้องถิ่นในการจัดจ้างเพื่อทำบริการสาธารณะ.
วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชวันลักษณ์ กาวิลละ. (2557). การมีส่วนร่วมในกระบวนการเชิงนโยบายบริการสาธารณะของ
เทศบาลตำบลท่าศาลา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ไชยนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์การภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการ
จัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS). *วารสารสยาม
วิชาการ* ปีที่ 18 (ฉบับที่ 1) : 1-20.
- นราธิป ศรีราม, กิตติพงษ์ เกียรติวัชรชัย, และ ชลัช ชรัญญชัย. (2556). การสังเคราะห์แนวคิดการ
บริการ สาธารณะแนวใหม่. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พลกษา สิ้นลีอนาม. (2564). การบริการสาธารณะแนวใหม่โดยใช้ธรรมาภิบาลคุณภาพพื้นที่ กรณีศึกษา
สถานการณ์ COVID 19. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(4) ; 283-294
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2560). การบริหารงานภาครัฐกับมิติของเปลี่ยนแปลงในการบริหารงานของ
หน่วยงานภาครัฐสู่การเป็นองค์กรที่มีขีดสมรรถนะสูง. *รัฐสภาสาร*.65(5),9-34.
- อภิชาติ วรภัย. (2553). การกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลท่าใหม่ อำเภอ
ท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การปกครอง
ท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Denhardt, Janet V. & Denhardt, Robert B. (2007). *The New Public Service : Serving,
Not Steering*. New York London, England : M.E. Sharpe, Inc.
- Julian, P., (2010). When the going gets tough... Public service leadership in times of
significant change and uncertainty. *International Journal of Leadership in
Public Services*. 6 (4) : 9 – 17

การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Applying the Sufficiency Economy Philosophy to Strong Community Management in Phu Khieo Subdistrict Municipality Phu Khieo District, Chaiyaphum Province

อภิชาติ ดวงธิดา¹, ธวัฒน์ เขตจัตุรัส², ดิเรก ถึงฝั่ง³

Apichit Duangthisan¹, Thawat Khetchatturat², Direk Teungfang³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง 3) แนวทางการจัดการในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ศึกษาพื้นที่เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้บริหารจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 14 คน ข้อมูลที่ได้มาจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนที่เกี่ยวข้อง รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดจากการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ การจัดการเครือข่ายความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น และการสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ คือ ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ขาดการสนับสนุนในด้านระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร และขาดการสนับสนุนในด้านการ

¹ อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: apichit@northern.ac.th โทร. 0812616861

² อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ถ่ายทอดความรู้และการจัดการความรู้ 3) แนวทางการจัดการในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ คือ แนวทางด้าน การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง แนวทางด้าน การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม แนวทางการพึ่งตนเอง แนวทางการมีส่วนร่วม บทบาทของผู้นำ กระบวนการเรียนรู้ และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

คำสำคัญ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง

Abstract

The purpose of this research is to study 1) Context of Phu Khieo Subdistrict Municipality Phu Khieo District, Chaiyaphum Province In applying the Sufficiency Economy Philosophy to strengthen community management. 2) Factors that cause obstacles in applying the Sufficiency Economy Philosophy to strong community management. 3) Management approach to applying the Sufficiency Economy Philosophy to strengthen community management. Study of Phu Khieo Subdistrict Municipality Area Through document studies, in-depth interviews, focus groups, and non-participatory observations. It consists of 3 groups: executives from key informants; The data was conducted in focus groups with nine relevant experts, including 23 key informants, and the data was analyzed and synthesized.

The result revealed that 1) Context of Phu Khieo Subdistrict Municipality Phu Khieo District, Chaiyaphum Province Towards the application of the Sufficiency Economy Philosophy to strengthen community management. This is due to the increase in the capacity of local community organizations. Promoting participation in all dimensions Managing knowledge and learning networks of local communities and building cooperation networks in all sectors, both public and private. 2) Factors that cause obstacles to the application of the Sufficiency Economy Philosophy in community management to strengthen Phu Khieo Subdistrict Municipality. Phu Khieo District, Chaiyaphum Province is a lack of consciousness for the common good. Lack of support in the field of relationship systems and generosity. Lack of support in information database system and lack of support in knowledge transfer and knowledge management. 3) Management Approach to Applying Sufficiency Economy Philosophy

to Strengthen Community Management in Phu Khieo Subdistrict Municipality Phu Khieo District, Chaiyaphum Province is an approach to adapting to change. Guidelines for improving and restoring the environment appropriately Self-reliance approach Engagement Approach The role of leadership, the learning process, and the creation of collaborative networks

Keywords: philosophy of sufficiency economy, Strengthening Community Management

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากรการบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิดและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง ซึ่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังกล่าวสามารถแก้ไขให้ครอบคลุมรอบด้านจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของทุน ทางสังคม โดยการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและนำไปสู่เมืองที่น่าอยู่ โดยภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของเมือง และชุมชน โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้นนโยบายจนถึงการประเมินผลนโยบาย เพื่อประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ตรงตามความต้องการและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2553)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) เป็นแผนพัฒนาฯ ฉบับแรกที่เริ่มต้นกระบวนการยกร่างกรอบแผนภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติและจะมีผลในการใช้เป็นกรอบเพื่อกำหนดแผนระดับปฏิบัติการในช่วง 5 ปีที่สองของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปียังคงน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักปรัชญานำทางในการขับเคลื่อนและวางแผนการพัฒนาประเทศ ให้เกิดประสิทธิผลในการขับเคลื่อนพลวัตการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างเป็นรูปธรรม และโดยที่ทั่วโลก รวมถึงไทยยังอยู่ในช่วงเวลาที่ต้องเผชิญกับความท้าทายจากภายนอกและภายในประเทศที่มีความผันแปรสูงและมีแนวโน้มจะทวีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต

เพื่อนำมาประมวลผลและกำหนดกรอบทิศทาง การพัฒนาประเทศที่ควรมุ่งไปในอนาคตให้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ตลอดจนสามารถนำพาประเทศให้เติบโตต่อไปท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้น เพื่อให้ประเทศไทยสามารถสร้างสรรค์โอกาสจากความท้าทายภายนอกและสามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในประเทศให้สามารถเติบโตต่อไปได้อย่างมั่นคง สามารถบรรลุเป้าหมายในระยะ 20 ปี ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติตามกรอบระยะเวลาที่คาดหวังไว้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13)

การพัฒนาทางเลือกจึงเริ่มก่อตัวขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลัก โดยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่เป็นทางเลือกและทางรอดใหม่ของสังคมไทยก็คือ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำแนวคิดการพัฒนาจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ไปกำหนดเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ประชาชนไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง แต่เป็นคำสั่งที่มาจากนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ทำให้การพัฒนาประเทศประสบกับปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ เกิดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดการให้ประชาชนได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นของตน เห็นถึงทุนของท้องถิ่นตน เห็นคุณและโทษของการพัฒนาตามกระแสหลัก และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตนเอง ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม อันนำไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2554)

เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นองค์การภาครัฐที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความพร้อมที่จะร่วมมือเป็นหนึ่งในเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐสู่หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้ชุมชนท้องถิ่นมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ผู้วิจัยต้องการศึกษาบริบทเรื่อง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในสถานการณ์ปัจจุบัน ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค และศึกษา

แนวทางการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชน และทำให้ชุมชนมีความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) แนวคิดเรื่องการบูรณาการการจัดการภาครัฐ 3) แนวคิดการจัดการภาครัฐ 4) แนวคิดทฤษฎีการพัฒนากระแสหลัก 5) แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง 6) แนวคิดการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน 7) แนวคิดชุมชนมีความสุข โดยทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ ประเวศ วะสี (2563) เสรี พงษ์พิศ (2554) พระเมธาวิเชียร (สุเทพ พุทธจรรยา) และคณะ (2566), ศรีณย์ เจริญศิริ และสร้อยญา จุฑานิล (2564), สุกพล ศิริ. (2566). วิไลวัจน์ กฤษณะภูมิ (2561), วินิจ ฝาเจริญ (2565), ดาวนภา เกตุทอง (2563), บรรเลง อินทร์จันทร์ (2561)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีภายใต้บรรยากาศการสนทนาแลกเปลี่ยนแบบเป็นกันเองด้วยคำถามหลักที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย การศึกษาจากเอกสาร โดยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการสัมภาษณ์เชิงลึก ถือได้ว่าเป็นข้อมูลเชิงลึกที่ผู้วิจัยจัดเก็บไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากเทศบาลตำบลภูเขียว

จำนวน 14 คน ประกอบด้วย ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารเทศบาลตำบลภูเขียว ใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ผู้วิจัยต้องการ และสามารถให้ข้อมูลที่มีคุณภาพครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 4 คน ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของเทศบาลตำบลภูเขียว นวน 3 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 3 คน รวม 14 คน ส่วนการสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 3 คน ข้าราชการระดับหัวหน้างานในเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน รวม 9 คน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดโครงสร้างข้อมูลเสร็จแล้วนำไปสู่กระบวนการสนทนากลุ่มให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์แยกแยะตามเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาเกิดความสมบูรณ์และเข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรม เห็นประโยชน์จากการวิเคราะห์ โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ เรียบเรียง จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการสังเคราะห์ข้อมูล โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกรวมเข้ากับแนวคิดและหลักการ การเรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอข้อมูลโดยจัดระเบียบข้อค้นพบ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือในการทำวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. บริบทการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในปัจจุบัน พบว่า

1.1 เพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมซื่อสัตย์ สุจริต มีธรรมภิบาล มีแนวคิดระบุดีจากข้างใน แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ๆ ก่อน ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคมคุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง

1.2 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนาระบบการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

1.3 การจัดการเครือข่ายความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระแสหลัก และรู้จักปรับตัวอย่างชาญฉลาด เลือกให้ในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และคงไว้ซึ่งสิ่งดี ๆ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมอย่างมีปัญญา กล้าหาญ และเพียรทน โดยทำให้เกิดการอยู่รอด พอเพียง และยั่งยืน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน ให้ความรู้แก่ชุมชนในการจัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและสุขภาพ

1.4 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน บริบทของชุมชน และการก่อกำเนิดชุมชน ได้แก่องค์กรชุมชนในรูปแบบกรรมการหมู่บ้าน มีการมาอบรมให้ความรู้ เป็นพี่เลี้ยง ให้ทุนกับองค์กรชุมชนบางส่วน หรือประสานงานในการขอทุนให้กับชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนและสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัว ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมแบบองค์รวม

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสา การมีจิตสาธารณะ

2.2 ขาดการสนับสนุนในระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ซึ่งประกอบด้วย ความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาและพึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ระบบทางกายภาพและสิ่งมีชีวิต สิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เหนือธรรมชาติ ซึ่งปรากฏในรูปของความคิด ความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ชุมชน รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน รวมตลอดทั้งความกตัญญูรู้คุณทั้งต่อบุคคลและชาติบ้านเมือง

2.3 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ ขาดการจัดทำประวัติชุมชน แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ ปรากฏชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทางธรรมชาติ ทุน

ทางภูมิปัญญาและศาสนา ทนทางวัฒนธรรม และข้อมูลด้านแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นตน

2.4 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ขาดการปรับใช้แนวทางการศาสตร์พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชนในพื้นที่

3. แนวทางการจัดการการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

3.1 การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ใช้หลักปัญหา กล้าหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วมพัฒนาและปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน ใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเสริมให้เกิดสุขภาพดี

3.2 การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม ศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืน

3.3 แนวทางพึ่งตนเอง คือการพัฒนาให้เกิดความอดทน ความเพียร ความกล้าหาญ และการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน มีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

3.4 การมีส่วนร่วม มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนา ศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนาระบบการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

3.5 บทบาทผู้นำ ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ ซื่อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล การปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน เป็นพี่เลี้ยง เป็นโค้ช และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี

3.6 กระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นศูนย์การเรียนรู้ของประชาชนที่ดำเนินการโดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างมีส่วนร่วมทุกมิติ

3.7 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน ดังที่ได้สรุปตามประเด็นกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและแนวคิดรวมทั้งผลการวิจัย โดยมีบทสรุป ดังนี้

1. บริบทของการการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ในปัจจุบัน คือ ประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับหนึ่ง มีความพร้อมที่จะพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทั้งการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ การจัดการเครือข่ายความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดจิตสำนึกประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ ปัญญา และสอดคล้องกับแนวคิดของเกศสุตา โภคานิตย์ (2562) ที่ว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ได้นำหลักปรัชญา

เศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนา การบริหาร การเรียนรู้ การพัฒนาจิตสำนึก ทุน การเงิน วัสดุอุปกรณ์ ลดความเสี่ยง มีแผนฉุกเฉิน เป็นการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน

2.2 ขาดการสนับสนุนในระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาพึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏในรูปของความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ในด้านการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของบรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ (2561) ได้เสนอภาพของชุมชนที่มีการจัดระเบียบสังคมที่เอื้อให้สังคมมีความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิต ว่าเป็นชุมชนที่มีสมาชิกร่วมกันสร้างความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งถือว่าเป็นทุนสังคมที่จะช่วยให้สังคมสามารถพัฒนาการจัดการต่าง ๆ เพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญด้านความสัมพันธ์ทางสังคม แนวทางการประยุกต์ใช้ การพัฒนาความรู้ของตนเองจากภูมิปัญญาท้องถิ่น การฝึกอบรมจากบุคคลในท้องถิ่น การรักษาอาชีพของท้องถิ่น การเสริมสร้างรายได้แก่สังคม การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในสังคม ร่วมกันปลูกจิตสำนึกสาธารณะ

2.3 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชน สอดคล้องแนวคิดของดาวณา เกตุทอง (2563) เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย พบว่า แนวทางการปรับปรุงพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควรเปิดโอกาสให้ประชาชนชนทุกคน หรือเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมกันพัฒนา โดยคำนึงถึงความคิดเห็นหรือความต้องการของสาธารณชนด้วยการพึ่งตนเอง การพัฒนาตามแนวพระราชดำริในเบื้องต้นเป็นการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้ประชาชนชนมีความแข็งแรงพอที่จะดำรงชีวิตต่อไป การให้ความรู้ด้านข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตนั้น ประชาชนต้องเข้าใจให้ถูกต้องก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ เพราะการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้อยู่ดี มีสุขได้อย่างแท้จริงนั้น สิ่งเหล่านี้จะต้องอาศัยความร่วมมือทั้งในส่วนของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยมีเจ้าหน้าที่จากรัฐคอยช่วยเหลือ สนับสนุนดูแลประชาชนอย่างใกล้ชิด ที่สำคัญต้องติดตามและประเมินผล เพื่อทำการวิเคราะห์แก้ไข้ปัญหา ปรับปรุงต่อไป

2.4 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ด้านการบริหารองค์กร และด้านงบประมาณ ซึ่งเป็นความรู้ในชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ

ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ขาดการปรับใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของพระเมธาวิจารย์ (สุเทพ พุทฺธจรรยา) และคณะ (2566) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ซึ่งพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ต้องใช้การบริหารจัดการดำเนินการและแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้นตามทฤษฎี POSDCoRB ของลูเธอร์ กุลิค ของเทศบาลตำบลพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้งนี้ เพราะองค์กรนี้เคยประสบปัญหาหรืออุปสรรคหลายด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน เช่น ทำงานโดยไม่มีแผน 2) ด้านการจัดองค์กร เช่น มอบหมายงานไม่ตรงอำนาจหน้าที่ 3) ด้านการจัดกำลังคน เช่น จัดบุคลากรปฏิบัติงานไม่ตรงความรู้ ความสามารถ 4) ด้านการอำนวยความสะดวก เช่น การขาดศิลปะการบริหารงาน 5) ด้านการประสานงาน เช่น การไม่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก 6) ด้านการรายงาน เช่น ไม่มีระบบการให้ข้อมูลแก่ผู้สนใจ และ 7) ด้านการงบประมาณ เช่น มีความล่าช้าในการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ และสอดคล้องกับแนวคิดของสุพล ศิริ (2566) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณการคลังภาครัฐ พบว่า หลักในการบริหารงบประมาณที่ดีควรยึดหลักประชาธิปไตย หลักคณาการณโกล หลักสมดุล หลักยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และควรคำนึงถึงความคุ้มค่าตามเป้าหมายที่หน่วยงานได้ตั้งไว้ และปัจจัยที่มีส่งผลต่อการบริหารงบประมาณ คือขาดการวางแผนระยะยาว และขาดความสามารถในการปรับตัวให้สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่มีผลต่อการจัดการงบประมาณมีการโยกย้ายหรือปรับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ด้านการบริหารงบประมาณบ่อยครั้ง ระบบสารสนเทศทางงบประมาณและการคลังมักเกิดปัญหาขัดข้อง และขาดความร่วมมือในการรับ-ส่งข้อมูลข่าวสารระหว่างหน่วยงาน

3. แนวทางการจัดการการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการจัดการชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ในเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

3.1 การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำศาสตร์พระราชาด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม และปรับใช้แนวทางการพัฒนา

กระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมีความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม จัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ใช้หลักปัญญา กล่าวหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วมพัฒนาและปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน ใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเสริมให้เกิดสุขภาพดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของวินิจ ฉาเจริญ (2565) ศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ปัญหาและอุปสรรคของผู้นำชุมชนพบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะพบปัญหาอุปสรรคขัดขวางในการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคือขาดความสามัคคีร่วมมือจากคนในชุมชน ขาดแรงสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะด้านงบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินงานไม่คล่องตัวและไม่ต่อเนื่อง สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาลักษณะนี้ได้แก่ ผู้นำชุมชนต้องสร้างกระบวนการร่วมมือจากประชาชนและภาครัฐให้มากขึ้น รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงานและควรส่งเสริมการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพของกลุ่มให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีงานทำและมีรายได้ที่พอเพียง

3.2 การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม ศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของวิไลวัจน์ กฤษณะภุมิตี, (2561) เรื่องศาสตร์พระราชากับการพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก ที่นำมาประยุกต์ใช้ฟื้นฟูให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมกับสังคมไทยได้ อย่างเป็นที่ประจักษ์ตามศาสตร์พระราชากว่าสี่พันกว่าโครงการ และยังนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการพัฒนาต่างประเทศในสังคมโลกอีกด้วยจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวทางศาสตร์พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 แนวทางการพึ่งตนเอง คือการพัฒนาให้เกิดความอดทน ความเพียร ความกล้าหาญ และการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ปลุกจิตสำนึกให้ตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน มีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของเกศสุดา สิทธิสันติกุล. (2562) เรื่องโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความยั่งยืน พบว่า ควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการกับปัญหาเศรษฐกิจตนเองอย่างเท่าทันความเปลี่ยนแปลง และควรสนับสนุนเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง โดยเน้นการพึ่งพาทุนทรัพยากรในชุมชนเป็นหลัก และสร้างระบบเศรษฐกิจแบบหมุนเวียนภายในชุมชน

3.4 การมีส่วนร่วม มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนา ศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนาระบบการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของวินิจ ฝาเจริญ (2565) ศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ผู้นำชุมชนต้องสร้างกระบวนการร่วมมือจากประชาชนและภาครัฐให้มากขึ้น รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงาน และควรส่งเสริมการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพของกลุ่มให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีงานทำและมีรายได้ที่พอเพียง

3.5 บทบาทผู้นำ ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ ซื่อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล การปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน เป็นพี่เลี้ยง เป็นโค้ช และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของวินิจ ฝาเจริญ (2565) ศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเป็นผู้มีบทบาทสำคัญทั้งบทบาทด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม บทบาทดังกล่าว สามารถที่จะแก้ไขปัญหาการว่างงาน ปัญหายาเสพติด รวมทั้งเกิดการรวมกลุ่มสามารถสร้างอาชีพและเกิดรายได้ในชุมชน โดยการให้ชุมชนตัดสินใจแก้ไขปัญหาและจัดการกับปัญหาด้วยพลังของคนในชุมชน ตลอดจนบทบาทการอนุรักษ์และส่งเสริมสนับสนุนโดยการให้คุณค่าและความสำคัญกับหลักปฏิบัติศาสนกิจและวัฒนธรรมที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษซึ่งสะท้อนออกในด้านภาษา ศาสนา การแต่งกาย และกิจกรรมประเพณีต่างๆ

3.6 กระบวนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นศูนย์การเรียนรู้ของประชาชนที่ดำเนินการโดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างมีส่วนร่วมทุกมิติ เพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับแนวคิดของพระเมธาวิจารย์ (สุเทพ พุทธจรรยา) และคณะ (2566) ศึกษาเรื่องการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข ซึ่งพบว่าการใช้วิธีการแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนโดยมีการจัดทำแผนรายปีเสนอล่วงหน้า 2) ด้านการจัดองค์กรโดยวางตำแหน่งงานหรือหน้าที่ให้ชัดเจน 3) ด้านการจัดกำลังคนโดยมีระบบกำหนดมาตรฐานคุณสมบัติผู้ปฏิบัติงาน 4) ด้านการอำนวยความสะดวกโดยจัด

ฝึกอบรมศิลปะการบริหารงานแก่ผู้บริหาร 5) ด้านการประสานงานโดยจัดให้มีหน่วยงานกลางรับปัญหาหรืออุปสรรคการปฏิบัติงาน 6) ด้านการรายงานโดยจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารงานปกครองท้องถิ่นกลาง และ 7) ด้านการงบประมาณโดยจัดทำระบบประเมินการเบิกจ่ายงบประมาณให้ชัดเจน

3.7 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชนเป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของศรัณย์ เจริญศิริ และสร้อยัญญา จุฑานิล (2564) เรื่องการจัดการเครือข่ายความร่วมมือสาธารณะเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น กรณีเทศบาลในจังหวัดอุดรธานี ซึ่งพบว่าด้านการออกแบบเครือข่าย พื้นฐานของการดำเนินโครงการต่าง ๆ มีการออกแบบเครือข่ายโดยการจัดการความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ โดยที่มีเทศบาลตำบลเป็นแกนหลักของการทำงานในรูปแบบเครือข่ายหรือมีลักษณะการสร้างเครือข่ายแบบเครือข่ายการปรึกษาหารือ ซึ่งเป็นการจัดการบนพื้นฐานของเครือข่ายที่เกิดจากรัฐเข้าไปเป็นผู้ริเริ่ม หรือเป็นเครือข่ายจัดตั้งโดยการดำเนินงานของภาครัฐและให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเทศบาลในการผลักดันโครงการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อการแก้ไขปัญหาสาธารณะในพื้นที่ หรือเข้าร่วมในโครงการที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การพัฒนาทุกกิจกรรมควรเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน การมีส่วนร่วมทุกชั้นตอนมีความสำคัญอย่างยิ่ง จะทำให้คนรู้สึกว่าเป็นเจ้าของร่วมไม่ใช่ของคนใดคนหนึ่งจึงมีการทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อผลสำเร็จร่วมกันนอกจากนั้นแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริใช้ได้ดีกับทุนชุมชนเน้นการลดรายจ่าย สร้างอาชีพมีงานทำมีรายได้ ทำให้พอมีพอกิน การมีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต ความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาวิธีการพัฒนาเด็กและเยาวชนคนรุ่นใหม่ให้เป็นผู้ นำเพื่อทดแทนผู้นำที่เป็นคนรุ่นเก่า และควรทำการศึกษาการสร้างเครือข่ายผู้นำชุมชนท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้นำเครือข่ายวิวัฒนาการ เพื่อจะเป็นเครือข่ายของผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งต่อไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- เกศสุตา โภคานิตย์. (2562). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชน
 เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาค
 ตะวันออกเฉียงเหนือ. 9 (1), 50-56.
- ดาวนภา เกตุทอง. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสามเรือน อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย.
 วารสารนวมทองแหกรพุทธศาสตร์ปริทรรศน์, 7(1) ; 41-52.
- บรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ. (2561). วิธีชีวิตชุมชน : กรณีศึกษานิคมสร้างตนเองพระแสง จังหวัด
 สุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก. 4 (1), 1-2
- ประเวศ วะสี, อ้างถึงใน โกวิท วัฒนงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น.
 กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 217.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565 - 2570). [Online]. Available :
<http://www.kmutt.ac.th/rippc/nrct59/13a2.pdf> [2565, ธันวาคม 17].
- วิจิตร ภาเจริญ. (2565). ศึกษาเรื่องบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในกาเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืน
 ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด
 จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 3(2) ; 1-12.
- วิไลวัจน์ กลุณณะภูติ. (2561). ศาสตร์พระราชา พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก. วารสารวิชาการและ
 วิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 8 (2), 1-9.
- เสรี พงศ์พิศ. (2554). เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา. กรุงเทพมหานคร : เทียนวรรณ.
- พระเมธาวิจารย์ (สุเทพ พุทธจรรยา) และคณะ (2566). การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่น : ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข. The Journal of Research and
 Academics, 6(1) ; 289-302
- ศรัณย์ เจริญศิริ และสร้อยญา จุฑานิล (2564) การจัดการเครือข่ายความร่วมมือสาธารณะเพื่อการ
 พัฒนาท้องถิ่น กรณีเทศบาลในจังหวัดอุดรธานี, วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์
 มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 5(2) ; 117-165
- สุพล ศิริ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณการคลังภาครัฐ, วารสารสหวิทยาการ
 นวัตกรรมปริทรรศน์, 6(4) ; 169-173

การพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

Development of local leaders to access the Sufficiency Economy
Philosophy of Phu Khieo Subdistrict Municipality Phu Khieo District,
Chaiyaphum Province

ไพรัช บุญประกอบ¹ อภิชาติ ดวงธิดา² สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา³
Pairat Bunprakopwong¹ Apichit Duangthisan² Sittidet Wongprachya³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทของการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในปัจจุบัน 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) แนวทางการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาพื้นที่เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้บริหารจากผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 14 คน ข้อมูลที่ได้มาจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนที่เกี่ยวข้อง รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทของการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในปัจจุบัน เกิดจากการสร้างการมีส่วนร่วม การเพิ่มศักยภาพท้องถิ่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการจัดการความรู้ 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ขาดการสนับสนุนในด้านความสัมพันธ์ ขาดการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ขาดการถ่ายทอดความรู้และขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วน 3) แนวทางการจัดการกระบวนการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปลูกฝังความความกล้าหาญและเพียรทน ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง การฟื้นฟูสภาพแวดล้อม และการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน

คำสำคัญ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, ชีตความสามารถของชุมชน

¹ อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: apichit@northern.ac.th โทร. 0812616861

³ อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purpose of this research is to study 1) The context of developing local leaders to access the Sufficiency Economy Philosophy. At present 2) Factors that cause obstacles in developing local community leaders to access the Sufficiency Economy Philosophy. 3) Guidelines for the development of local leaders to access the Sufficiency Economy Philosophy. Study of Phu Khieo Subdistrict Municipality Area Through document studies, in-depth interviews, focus groups, and non-participatory observations, the sample consisted of 3 groups. The data was conducted in focus groups with nine relevant experts, including 23 key informants, and the data was analyzed and synthesized.

The result revealed that 1) The context of developing local leaders to access the Sufficiency Economy Philosophy. At present It is born from the creation of participation, local empowerment. Collaborative networking and knowledge management. 2) Factors that hinder the development of local leaders to access the Sufficiency Economy philosophy are lack of support in relationships, lack of publicity and information, lack of knowledge transfer, and lack of consciousness for the benefit of the public. 3) Guidelines for managing the process of developing local leaders to reach the Sufficiency Economy philosophy is to cultivate courage and perseverance. Adapt to change Environmental revitalization and community learning network.

Keywords: philosophy of sufficiency economy, community empowerment.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้านทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิดและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อน

ความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง ซึ่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ ดังกล่าวสามารถแก้ไขให้ครอบคลุมรอบด้านจะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของทุน ทางสังคม โดยการพัฒนาชุมชนในเขตเมืองเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและนำไปสู่เมืองที่น่าอยู่ โดยภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของเมือง และชุมชน โดยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้นนโยบายจนถึงการประเมินผลนโยบาย เพื่อประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ตรงตามความต้องการและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2553)

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานานท่ามกลางสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้นสังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและจะกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก ขณะที่ประเทศไทยมีข้อจำกัดของปัจจัยพื้นฐานเชิงยุทธศาสตร์เกือบทุกด้านและจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาที่ชัดเจน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

การพัฒนาทางเลือกจึงเริ่มก่อตัวขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลัก โดยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่เป็นทางเลือกและทางรอดใหม่ของสังคมไทยก็คือ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งภาครัฐได้น้อมนำแนวคิดการพัฒนาจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ไปกำหนดเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการดำเนินไปบนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ประชาชนไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง แต่เป็นคำสั่งที่มาจากนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ทำให้การพัฒนาประเทศประสบกับปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ เกิดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อเพิ่มขีดความสามารถชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยจัดการให้ประชาชนได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นของตน เห็นถึงทุนของท้องถิ่นตน เห็นคุณและโทษของการ

พัฒนาตามกระแสหลัก และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตนเอง ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม อันนำไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (เสรี พงศ์พิศ, 2554)

เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นองค์การภาครัฐที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความพร้อมที่จะร่วมมือเป็นหนึ่งในเครือข่ายความร่วมมือภาครัฐสู่ความเข้มแข็งของชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้อย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน ผู้วิจัยต้องการศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในสถานการณ์ปัจจุบันศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรค และศึกษาแนวทางการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดแก่ชุมชน และทำให้ชุมชนมีความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปได้ดังนี้ คือ 1) แนวคิดการจัดการภาครัฐ คือ แนวทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองที่มีทั้งสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบ และเรียกร้องให้ข้าราชการต้องรับใช้พลเมือง โดยต้องคิดเสมอว่าพลเมืองคือเจ้าของประเทศ เน้นให้ข้าราชการต้องให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ของพลเมืองเป็นลำดับแรก และต้องให้พลเมืองมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือและร่วมรับผิดชอบ การจัดการภาครัฐ คือ การบริหารที่ทุกหน่วยงานทำงานแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์เป็นหลัก เป็นการทำงานหลายหน่วยงาน โดยอาศัยความเชี่ยวชาญและความชำนาญของแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกันเฉพาะด้าน ทำงานภายใต้เป้าหมายและวัตถุประสงค์หลักของยุทธศาสตร์เดียวกัน โดยร่วมกันคิด ร่วมกันทำ โดยใช้ทรัพยากรร่วมกัน เพื่อให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ มุ่งสู่ผลสำเร็จและเป้าหมายของงานร่วมกัน เพื่อก่อให้เกิดความประหยัด เสริมสร้างประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการดำเนินงาน

เป็นหลัก ทั้งในลักษณะของการทำงานข้ามกระทรวง รวมทั้งการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องมาร่วมทำงานกันในระบบเครือข่าย 2) แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการพึ่งตนเองโดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนเงื่อนไขการมีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน เป็นกระแสการพัฒนาทางเลือกอย่างหนึ่งที่เหมาะสมกับสังคมไทย 3) แนวคิดการพัฒนากระแสหลัก คือ การพัฒนาไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นการพัฒนาที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ก่อให้เกิดปัญหาต่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเมือง และที่สำคัญที่สุดคือศีลธรรมจริยธรรม การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย เป็นการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน 4) แนวคิดการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน คือ ทุกภาคส่วนต้องทำให้เกิดความสมดุลและการเชื่อมโยงระหว่างมิติทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคม มิติทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มิติทางด้านการเมืองการปกครอง และที่สำคัญคือ คนในชุมชนจะต้องมีสติ ใจไม่มีความโลภ ไม่มีกิเลสตัณหา ใช้สติในการดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง คือ การสร้างชุมชนเข้มแข็งให้มีความเป็นอยู่ที่ดี มีสภาพเศรษฐกิจที่ไม่เป็นหนี้เป็นสิน และอยู่อย่างพึ่งพาตนเองได้ รวมถึงการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันสำหรับสมาชิกในชุมชน แนวทางหนึ่งคือการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นหลักในการดำรงชีวิต 5) แนวคิดชุมชนมีความสุข คือ การนำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขก็คือการจำกัดความยากจน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ ทั้งความเหมาะสมพอควร ความมีเหตุมีผล ความมีภูมิคุ้มกัน ความมีจิตสาธารณะ ความรู้รักสามัคคี และมีจิตสาธารณะ 6) งานวิจัยของประเวศ วะสี (2553), เสรี พงศ์พิศ (2554), สุวิทย์ เมษินทรีย์ (2560), บรรเลง อินทร์จันทร์ (2561), วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ (2561), วินิจ ผาเจริญ (2565) และสำนักงานคณะกรรมการพิจารณาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีภายใต้บรรยากาศการสนทนาแลกเปลี่ยนแบบเป็นกันเองด้วยคำถามหลักที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย การศึกษาจากเอกสาร โดยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนปฏิบัติการของหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการสัมภาษณ์เชิงลึก ถือได้ว่าเป็นข้อมูลเชิงลึกที่ผู้วิจัยจัดเก็บไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 14 คน ประกอบด้วย ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารเทศบาลตำบลภูเขียว ใช้วิธีเลือกผู้ให้

ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ผู้วิจัยต้องการ และสามารถให้ข้อมูลที่มีคุณภาพครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 4 คน ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของเทศบาลตำบลภูเขียว นวน 3 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 3 คน รวม 14 คน ส่วนการสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 3 คน ข้าราชการระดับหัวหน้างานในเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน รวม 9 คน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดโครงสร้างข้อมูลเสร็จแล้วนำไปสู่กระบวนการสนทนากลุ่มให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์แยกแยะตามเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาเกิดความสมบูรณ์และเข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรม เห็นประโยชน์จากการวิเคราะห์ โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ เรียบเรียง จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการสังเคราะห์ข้อมูล โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกรวมเข้ากับแนวคิดและหลักการ การเรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอข้อมูลโดยจัดระเบียบข้อค้นพบ สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือในการทำวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. บริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เรื่องการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในปัจจุบัน พบว่า

1.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนาระบบการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

1.2 เพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมซื่อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล มีแนวคิดระเบิดจากข้างใน แก้ปัญหาที่จุดเล็ก ๆ ก่อน โดยทำตามลำดับขั้น ยึดหลักภูมิสังคมภูมิธรรม การสนับสนุนแหล่งเงินทุนสำหรับการพัฒนาชุมชน ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น หรือภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ ส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจฐานราก เศรษฐกิจวัฒนธรรมและภูมิปัญญา ส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจขององค์กรชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม ส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนด้านสังคมคุณภาพชีวิต พัฒนาการรวมกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงพื้นที่ชนบทและเมือง

1.3 สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน บริบทของชุมชน และการก่อกำเนิดชุมชน ได้แก่องค์กรชุมชนในรูปแบบคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการมาอบรมให้ความรู้ เป็นพี่เลี้ยง ให้ทุนกับองค์กรชุมชนบางส่วน หรือประสานงานในการขอทุนให้กับชุมชน โดยมีผู้นำชุมชน และสมาชิกของชุมชนเป็นผู้เรียนรู้ผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ ส่งผลให้ชุมชนมีความตื่นตัว ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมแบบองค์รวม

1.4 การจัดการเครือข่ายความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น ส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงาน โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่ายเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของท้องถิ่นและชุมชนในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันทำให้เกิดระบบที่ดี มีความโปร่งใส ไร้ทุจริต ปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระแสหลัก และรู้จักปรับตัวอย่างชาญฉลาด เลือกลงในสิ่งที่ เป็นประโยชน์อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชน และคงไว้ซึ่งสิ่งดี ๆ โดยการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมอย่างมีปัญญา กล้าหาญ และเพียรทน โดยทำให้เกิดการอยู่รอด พอเพียง และยั่งยืน สร้างจิตสำนึกและความตระหนักรู้ของชุมชนในคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีต่อวิถีชีวิตชุมชน ให้ความรู้แก่ชุมชนในการจัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและสุขภาพ

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนในระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาและพึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ระบบทางกายภาพและสิ่งมีชีวิต สิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เหนือธรรมชาติ ซึ่งปรากฏในรูปของความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ชุมชนต้องมีระบบความสัมพันธ์กับโลกภายนอก ในด้านการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือ

ในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน รวมตลอดทั้งความกตัญญูรู้คุณทั้งต่อบุคคลและชาติบ้านเมือง

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ ขาดการจัดทำประวัติชุมชน แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทูทางธรรมชาติ ทูทางภูมิปัญญาและศาสนา ทูทางวัฒนธรรม และข้อมูลด้านแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความต้องการของชุมชนท้องถิ่นตน

2.3 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ขาดการปรับใช้แนวทางศาสตร์พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชนในพื้นที่

2.4 ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสา การมีจิตสาธารณะ ความจงรักภักดี

3. แนวทางการจัดการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

3.1 แนวทางการพัฒนาให้เกิดความอดทน ความเพียร ความกล้าหาญ และการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน การปลูกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน และนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมี ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ จัดทำแผนชีวิต

แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ใช้หลักปัญญา กล้าหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วมพัฒนาและปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน ใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สร้างเสริมให้เกิดสุขภาพดี

3.2 การปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน เป็นพี่เลี้ยง เป็นโค้ช และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำศาสตร์พระราชาด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม

3.3 การปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม ศึกษาดูงานชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างความเข้มแข็งที่ยั่งยืน

3.4 การสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นศูนย์การเรียนรู้ของประชาชนที่ดำเนินการโดยประชาชนและเพื่อประชาชนอย่างมีส่วนร่วมทุกมิติ เพื่อก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน ดังที่ได้สรุปตามประเด็นกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและแนวคิดรวมทั้งผลการวิจัย โดยมีบทสรุป ดังนี้

1. บริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เรื่องการพัฒนาผู้นำท้องถิ่น เพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในปัจจุบัน มีดังนี้ คือ พบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีความเห็นสอดคล้องกันว่า บทบาททางด้านเศรษฐกิจคือการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจใน

พื้นที่ชุมชน โดยอาศัยการกระตุ้นให้เกิดการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกๆ คนในกลุ่ม กลุ่มต้องมีกิจกรรมในการแปรรูปการผลิต จัดระบบการผลิต การจำหน่ายที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันให้สมาชิกในกลุ่มได้รับประโยชน์สูงสุดตอบสนองอย่างเข้ากันได้ดีกับเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชน การบริหารจัดการ มีการระดมความคิด และการแก้ปัญหาาร่วมกัน ด้ายการยึดถือสมาชิกของกลุ่มเป็นแกนหลัก ภายใต้ความสัมพันธ์แบบญาติมิตร โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ส่งเสริมบทบาทของครอบครัวและชุมชนในการจัดบริการสังคม สนับสนุนองค์กรเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา พัฒนาระบบการชุมชนเข้มแข็งให้เกิดพลังของคนในชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม ได้แก่ 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ 2) เพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชนท้องถิ่น 3) สร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน 4) การจัดการเครือข่ายความรู้และการเรียนรู้ของชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของเกตุสุตา โภคานิตย์, (2562) ที่ว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนา การบริหาร การเรียนรู้ การพัฒนาจิตสำนึก ทุน การเงิน วัสดุอุปกรณ์ ลดความเสี่ยง มีแผนฉุกเฉิน เป็นการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของวินิจ ฝาเจริญ. (2565). เรื่องบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการสร้างเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า แนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ผู้นำชุมชนต้องสร้างกระบวนการร่วมมือจากประชาชนและภาครัฐให้มากขึ้น รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการดำเนินงานและควรส่งเสริมการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพของกลุ่มให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีงานทำและมีรายได้ที่พอเพียง อีกทั้งยังสอดคล้องกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2565) ที่ได้กำหนดลักษณะชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนไว้ว่า 1) สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นว่าตนเองและคนในชุมชนสามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้ 2) สมาชิกในชุมชนรักที่จะพึ่งตนเอง มีความเอื้ออาทร รักห่วงใยกันและพร้อมที่จะจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชนร่วมกัน 3) สมาชิกชุมชนเลือกผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลง และผู้แทนชุมชนด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง 4) มีการตัดสินใจและทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนเป็นวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนร่วมผลักดันอย่างแข็งขัน 5) สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมประเมินสภาพปัญหาของชุมชน ร่วมกำหนดอนาคตของชุมชน ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินการงานติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาของชุมชน 6) สมาชิกชุมชนเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองและชุมชน จากการเข้าร่วมเวทีชาวบ้านและการทำงานร่วมกัน 7) มีแผนของชุมชนในการ

พัฒนาทุกด้าน โดยมุ่งพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน
8) การพึ่งภายนอกเป็นการพึ่งพาเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป 9)
มีเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่นหรือหมู่บ้านอื่น ท้องถิ่นหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ในลักษณะ
ความสัมพันธ์แบบเพื่อนแท้

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลัก
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนในระบบความสัมพันธ์และความเอื้ออาทร ซึ่งประกอบด้วย
ความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพา
พึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม
ซึ่งปรากฏในรูปของความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลก
ภายนอก ในด้านการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการ
รวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของบรรเลง
อินทร์จันทร์ และคณะ (2561) ได้เสนอภาพของชุมชนที่มีการจัดระเบียบสังคมที่เอื้อให้สังคมมี
ความสุขและมีความพึงพอใจในชีวิต ว่าเป็นชุมชนที่มีสมาชิกร่วมกันสร้างความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งถือว่าเป็น
เป็นทุนสังคมที่จะช่วยให้สังคมสามารถพัฒนาการจัดการต่าง ๆ เพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญ

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ
การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็น
ฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความ
ต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของวิไลวัจน์ ฤกษ์ฉัตร, (2561) เรื่องศาสตร์พระราชากับ
การพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก ที่นำมาประยุกต์ใช้ฟื้นฟูให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมกับสังคมไทย
ได้อย่างเป็นประจักษ์ตามศาสตร์พระราชากว่าสี่พันกว่าโครงการ และยังนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการ
พัฒนาต่างประเทศในสังคมโลกอีกด้วยจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวทางศาสตร์
พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ขาดการสนับสนุนในด้านการจัดการความรู้และการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งเป็นความรู้ใน
ชุมชน ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสาน
ระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการขาดการสนับสนุนและส่งเสริมให้
เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและ
ภายนอกชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้
จิตสาธารณะและจิตอาสา การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่าง
ฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท
การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การค้นหาศักยภาพและ

ปัญหาที่แท้จริงชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอด ผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนา กระแสหลัก ขาดการปรับใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วินิจ ฝาเจริญ. (2565). เรื่องบทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตาม ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัด เชียงใหม่ พบว่า ปัญหาและอุปสรรคของผู้นำชุมชนพบว่า ผู้นำชุมชนท้องถิ่นจะพบปัญหาอุปสรรค ขัดขวางในการดำเนินการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนคือขาดความสามัคคีร่วมมือจากคนในชุมชน ขาดแรงสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะด้านงบประมาณไม่เพียงพอ ทำให้การดำเนินงาน ไม่คล่องตัวและไม่ต่อเนื่องสำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ผู้นำชุมชนต้องสร้าง กระบวนการร่วมมือจากประชาชนและภาครัฐให้มากขึ้น รวมทั้งการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอใน การดำเนินงานและควรส่งเสริมการรวมกลุ่มการประกอบอาชีพของกลุ่มให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนในชุมชนมีงานทำและมีรายได้ที่พอเพียง

2.4 ขาดจิตสำนึกประโยชน์ส่วนรวม จิตสาธารณะ ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ ปัญญา และ สอดคล้องกับแนวคิดของเกศสุดา โภคานิตย์ (2562) ที่ว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ได้นำหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการปลูกจิตสำนึก จิตสาธารณะและ จิตอาสา

3. แนวทางการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

3.1 แนวทางการพัฒนาเจตคติที่ดี มีความเชื่อมั่น ศรัทธาต่อการปฏิบัติตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่การเกิดความอดทน ความเพียร ความกล้าหาญและดำรงอยู่อย่างยั่งยืน ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนาระแส หลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้ เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน และการปลูกกระแสให้ ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมี ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ศึกษาดูงานชุมชนเข้มแข็งที่ ประสบความสำเร็จ จัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ใช้หลักปัญญา กล้าหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วมพัฒนาและปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน ใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ เมษินท

รีย (2560) ที่ได้เสนอมติความการพัฒนาที่สมดุล หัวใจของความพอเพียง หลักในการสร้างนโยบาย เพื่อเชื่อมต่อปัจจุบันกับอนาคตที่ยั่งยืน โดยการสร้างทักษะใหม่ ๆ การสร้างความสมดุลมนุษย์กับธรรมชาติ ผ่านเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน ที่มีการกระจายความมั่งคั่งและโอกาสอย่างถ้วนทั่ว และเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน

3.2 แนวทางการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง คือการสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือ จากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและมีความสุขอย่างยั่งยืน ปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ โดยการ จัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนด มาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนา ศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนาระแส หลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับ ใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2565) ที่ได้ กำหนดลักษณะชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนไว้ว่า สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นว่าตนเองและคนในชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองได้ สมาชิกในชุมชนรักที่จะพึ่งตนเอง มีความเอื้ออาทร รักห่วงใยกันและพร้อมที่จะจัดการกับปัญหาของตนเองและชุมชนร่วมกัน มีการ ตัดสินใจและทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จนเป็นวิถีชีวิตของชุมชน โดยมีผู้นำชุมชนร่วมผลักดันอย่าง แข็งขัน มีส่วนร่วมประเมินสภาพปัญหาของชุมชน ร่วมกำหนดอนาคตของชุมชน ร่วมคิด ตัดสินใจ ดำเนินการงานติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาของชุมชน เรียนรู้ที่จะพัฒนา ตนเองและชุมชน จากการเข้าร่วมเวทีชาวบ้านและการทำงานร่วมกัน มีแผนของชุมชนในการพัฒนา ทุกด้าน โดยมุ่งพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุกๆ คน และหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน การ พึ่งภายนอกเป็นการพึ่งพาเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด ไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป มีเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่นหรือหมู่บ้านอื่น ท้องถิ่นหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ในลักษณะ ความสัมพันธ์แบบเพื่อนแท้

3.3 แนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการ พัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การบูรณาการแผนของคนในชุมชนให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม สอดคล้องกับแนวคิดของวิไลวัจน์ ฤกษ์ณະภูติ, (2561) เรื่องศาสตร์พระราชากับ การพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก ที่นำมาประยุกต์ใช้ฟื้นฟูให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมกับสังคมไทย ได้อย่างเป็นประจักษ์ตามศาสตร์พระราชากว่าสี่พันกว่าโครงการ และยังนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการ พัฒนาต่างประเทศในสังคมโลกอีกด้วย

3.4 แนวทางการสร้างเครือข่ายแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งกสนเรียนรู้ และมุ่งการพัฒนาแบบพึ่งตนเอง เช่น การจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ ของชุมชน โดยเน้นการกระบวนการเรียนรู้เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เป็นศูนย์กลาง ของประชาชน ที่ดำเนินการโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนอย่าง สอดคล้องกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (2565) ที่ได้กำหนดลักษณะชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืนไว้ว่า ชุมชนต้องมีเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนอื่นหรือหมู่บ้านอื่น ท้องถิ่นหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ในลักษณะความสัมพันธ์แบบเพื่อนแท้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยเสนอให้งานวิจัยชิ้นนี้ ควรถูกนำไปเผยแพร่ไปยังชุมชนท้องถิ่นอื่น หน่วยงานราชการตลอดถึงผู้ที่สนใจที่ต้องการเห็นความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนระหว่างทางการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการจัดการเรื่องการพัฒนากระแสทางเลือกตามแนวทางศาสตร์พระราชากับทางการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นเพื่อให้เข้าถึงแนวทางตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาปรับใช้ตามความเหมาะสมของแต่ละบริบทพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- เกตุสุตา โภคานิตย์. (2562). การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการวิสาหกิจชุมชน เกษตรอินทรีย์ในจังหวัดชัยภูมิ. **วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**. 9 (1), 50-56
- บรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ. (2561). วิถีชีวิตชุมชน : กรณีศึกษานิคมสร้างตนเองพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. **วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก**. 4 (1), 1-2
- ประเวศ วะสี, อ่างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม. (2553). **การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, 217.

- วินิจ ผาเจริญ. (2565). บทบาทผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการเสริมสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโป่งกุ่ม ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วารสารสันติสุขปริทรรศน์, 3(2) ;
- วิไลวัจน์ กฤษณะภุติ. (2561). ศาสตร์พระราชา พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 8 (2), 1-9
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2565). การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเอง และเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงโดยอาศัยการดำเนินงานอย่างบูรณาการ. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, สหมิตรพรุ่งนี้ตั้งแอนด์พับลิชชิง จำกัด.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน: กระบวนทัศน์การพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0. เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ เรื่อง องค์กรต้นแบบด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2554). เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา. กรุงเทพมหานคร : เทียนวรรณ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560ก). ร่างยุทธศาสตร์ระยะ 20 ปี. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: www.nesdb.go.th

ศักยภาพการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
Potential of New Public Service Provision (NPS) with the Application of Sufficiency Economy Philosophy of Phu Khieo Subdistrict Municipality
Phu Khieo District, Chaiyaphum Province

ธวัฒน์ เขตจัตุรัส¹, อภิชาติ ดวงธิดา², ดิเรก ถึงฝั่ง³
Thawat Khetchatturat¹, Apichit Duangthisan², Direk Teungfang³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เรื่องศักยภาพการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในเรื่องศักยภาพการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 3) แนวทางการจัดการในเรื่องศักยภาพการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาพื้นที่เทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือกลุ่มผู้บริหารจากผู้ใช้ข้อมูลหลัก จำนวน 14 คน ข้อมูลที่ได้มาจัดสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน แล้วย้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เรื่องศักยภาพการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ การเพิ่มศักยภาพขององค์กร การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน และการจัดการองค์ความรู้ 2) ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในเรื่องศักยภาพการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ 2.1 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบความสัมพันธ์ 2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร 2.3 ขาดการสนับสนุนในการจัดการองค์ความรู้ 2.4 ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์สาธารณะ ขาดการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของชุมชนท้องถิ่น ขาดการกำกับ

¹ อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล 3) แนวทางการจัดการในเรื่องศักยภาพการให้บริการสาธารณะ
แนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ 3.1 ด้านภาครัฐ ได้แก่
แนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม และแนวทางการปรับตัวให้ทันต่อการ
เปลี่ยนแปลง แนวทางในการสร้างแรงจูงใจ แนวทางในการบริหารงบประมาณ แนวทางในการค้นหา
ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น 3.2 ด้านภาคประชาชน แนวทางด้านความกล้าหาญ ความเพียรทน แนว
ทางการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน แนวทางในการแสวงหาคำความรู้ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมอาชีพ
และแนวทางการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้

คำสำคัญ : ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS)

Abstract

The objective of this research is to study 1) the context of Phu Khieo Subdistrict Municipality; Phu Khieo District, Chaiyaphum Province On the potential of new public services (NPS) and the application of the Sufficiency Economy Philosophy. 2) Factors that cause obstacles in the potential of new public services (NPS) and the application of the Sufficiency Economy Philosophy. 3) New Public Service Capacity Management (NPS) Approach to Sufficiency Economy Philosophy. Study of Phu Khieo Subdistrict Municipality Area Phu Khieo District, Chaiyaphum Province. It is a qualitative research by studying documents and conducting structured in-depth interviews consisting of 3 groups. The data were conducted in focus groups with nine relevant experts. Includes 23 key informants and the data were analyzed and synthesized.

The results showed that: 1) the context of Phu Khieo Subdistrict Municipality; Phu Khieo District, Chaiyaphum Province Regarding the potential of new public services (NPS) and the application of the Sufficiency Economy Philosophy approach, it is in the same direction by applying the Sufficiency Economy Philosophy approach covering all aspects. Both in terms of promoting participation in all dimensions. Empowering the organization Building a network of cooperation across all sectors and knowledge management. 2) Factors that cause obstacles in the potential of new public services (NPS) and the application of the Sufficiency Economy Philosophy are: 2.1 Lack of support in relation system 2.2 Lack of support in information database system 2.3 Lack of support in knowledge management 2.4 Lack of consciousness for public interest.

Lack of application to suit the local context of local communities. Lack of supervision, monitoring, monitoring and evaluation. 3) New Public Service Potential Management Guidelines (NPS) and the application of the Sufficiency Economy Philosophy are: 3.1 Government sector, including guidelines for improving and restoring the environment appropriately and guidelines for adapting to change. Guidelines for motivation Guidelines for budget management Approaches to exploring the potential of local communities. 3.2 Public sector Courage, Perseverance Sustainable Approach to Existence Guidelines for acquiring knowledge Study tours, vocational training, and guidelines for setting up learning centers.

Keywords: philosophy of sufficiency economy, New public services (NPS)

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของโลกในปัจจุบัน ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายจากรอบด้าน มีการพัฒนามาอย่างต่อเนื่องตามแนวทางการพัฒนาแบบประเทศในแถบตะวันตกตามกระแสหลัก ส่งผลให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและไม่เป็นธรรม อธิปไตยในการจัดการทรัพยากรของประเทศสูญหายไป การละทิ้งภูมิปัญญาและเทคโนโลยีดั้งเดิม ละเลยการพัฒนาชุมชนชนบท เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขาดความเป็นธรรมในการเข้าถึงและใช้ทรัพยากร การบริโภคเกินความสามารถที่จะรองรับได้ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และศีลธรรมของสังคมเสื่อมลง ซึ่งไม่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ทั้งในแง่ระบบคิดและวิถีชีวิตของชุมชน เป็นภาพสะท้อนความจริงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ขาดความสมดุลอย่างรุนแรง ซึ่งการแก้ไขปัญหาต่างๆ จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้มแข็งของทุนทางสังคม โดยภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา โดยร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมกันวางแผน และร่วมตัดสินใจ ตั้งแต่เริ่มต้นนโยบายจนถึงการประเมินผลนโยบาย เพื่อประชาชนจะสามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ ตรงตามความต้องการและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน (ประเวศ วะสี, 2553)

การพัฒนาทางเลือกจึงเริ่มก่อตัวขึ้นเพื่อรองรับผลกระทบต่อการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสหลัก โดยเริ่มมีขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาที่เป็นทางเลือกและทางรอดใหม่ของสังคมไทยก็คือ “หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งภาครัฐได้นำแนวคิดการพัฒนาจากพระอัจฉริยภาพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ไปกำหนดเป็นแนวนโยบายในการพัฒนาประเทศให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจชุมชนตามวิถีชีวิตของชุมชนในแต่ละพื้นที่ โดยยึดหลักการดำเนินไป

บนทางสายกลาง และการพัฒนาบุคคลบนฐานของความรู้ และคุณธรรม โดยแนวทางที่พระราชทานไว้นี้ได้พิสูจน์แล้วว่าสามารถทำให้พสกนิกรในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพพร้อมดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงยั่งยืน แต่ในทางปฏิบัติ ผู้ที่เกี่ยวข้องจะเน้นการสั่งการจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง ประชาชนไม่มีโอกาสได้คิดหรือทำอะไรด้วยตนเอง แต่เป็นคำสั่งที่มาจากนโยบายของรัฐบาล โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชนและความแตกต่างของบริบทที่หลากหลายในแต่ละพื้นที่ ทำให้การพัฒนาประเทศประสบกับปัญหาช่องว่างและความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ เกิดความแตกต่างระหว่างเมืองและชนบทอย่างเห็นได้ชัด ก่อให้เกิดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้ามามีบทบาทในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา ประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมทุกมิติ ภาครัฐจะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยจัดการให้ประชาชนได้เห็นถึงสภาพแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นของตน เห็นถึงทุนของท้องถิ่นตน เห็นคุณและโทษของการพัฒนาตามกระแสหลัก และน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นตนเอง ผ่านกระบวนการจัดการภาครัฐ กระบวนการการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม อันนำไปสู่ความเข้มแข็งและความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน (เสรีพงศ์พิศ, 2554)

แนวคิดการบริการสาธารณะใหม่ ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt มุ่งเน้นให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ “ฟัง” มากกว่า “สั่ง” และ “รับใช้หรือให้บริการพลเมือง” มากกว่า “กำกับหรือควบคุม” รัฐต้องสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้แก่ประชาชนทุกคน และมุ่งที่ผลประโยชน์สาธารณะเป็นสำคัญ รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมในการให้บริการของภาครัฐมากขึ้น ตลอดจนให้ความสำคัญกับการดำเนินงานบนพื้นฐานของประชาธิปไตย (Hay, 2002, pp. 226-229) ฉะนั้น กิจกรรมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำจึงเป็นไปเพื่อส่งมอบประชาธิปไตยมากกว่าส่งมอบบริการให้แก่ลูกค้าเหมือนดังเดิม ดังนั้น ในทัศนะของ Denhardt and Denhardt มีสาระสำคัญคือ 1) การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า 2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ 3) การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ 4) การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย 5) การตระหนักว่าความพร้อมรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย 6) การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง 7) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลผลิตภาพ แนวคิดบริการสาธารณะแนวใหม่ มีศักยภาพสูงขึ้นไปแต่ยังไม่เสถียร อันเนื่องมาจากความต้องการที่แตกต่างและหลากหลายของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงบุคลากรในภาครัฐเอง ดังนั้น การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นฐานคิดจะส่งเสริมให้การบริหารงานภาครัฐเข้าสู่ภาวะสมดุลได้อย่างรวดเร็ว (ไชยนันท์ ปัญญาศิริ, 2560)

ผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดีจะนำไปสู่ความเป็นอยู่และคุณภาพของชีวิตประชาชนที่ดีขึ้นโดยเฉพาะถ้าการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นมีการนำประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กร โดยเฉพาะในเรื่องการบริการสาธารณะใหม่ พบว่ามีการศึกษาใน

ด้านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริการสาธารณะแนวใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น น้อยมาก อีกทั้งเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เป็นองค์กรภาครัฐที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความพร้อมที่ปรับใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อเรื่องศักยภาพการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อศักยภาพการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศักยภาพการให้บริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปได้ดังนี้ 1) แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ปรัชญาในการดำเนินชีวิต เพื่อให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการพึ่งตนเองโดยยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนเงื่อนไขการมีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตที่สมดุล มั่นคงและยั่งยืน เป็นกระแสการพัฒนาทางเลือกอย่างหนึ่งที่เหมาะสมกับสังคมไทย 2) แนวคิดและทฤษฎีการบริหารองค์กรตามหลักการบริการสาธารณะแนวใหม่ของ Robert B. Denhardt and Janet Vinzant Denhardt มีรายละเอียด ดังนี้ 1) การให้บริการพลเมือง ไม่ใช่ลูกค้า 2) การค้นหาผลประโยชน์สาธารณะ 3) การให้คุณค่ากับความเป็นพลเมืองเหนือกว่าความเป็นผู้ประกอบการ 4) การคิดอย่างมียุทธศาสตร์ ปฏิบัติอย่างประชาธิปไตย 5) การตระหนักว่าความพร้อมรับผิดไม่ใช่เรื่องง่าย 6) การให้บริการมากกว่ากำกับทิศทาง 7) การให้คุณค่ากับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ (ไชยรินทร์ ปัญญาศิริ, 2560)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง โดยให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรีภายใต้บรรยากาศการสนทนาแลกเปลี่ยนแบบเป็นกันเองด้วยคำถามหลักที่ครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย การศึกษาจากเอกสาร โดยการศึกษาและวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัด แผนปฏิบัติการดำเนินงานของหน่วยงานราชการ องค์กรภาคเอกชนหรือหน่วยงานอื่น ๆ รวมถึงเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการสัมภาษณ์เชิงลึก ถือได้ว่าเป็นข้อมูลเชิงลึกที่ผู้วิจัยจัดเก็บไปเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 14 คน ประกอบด้วย ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารเทศบาลตำบลภูเขียว ใช้วิธีเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง ทั้งนี้เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับคุณสมบัติที่ผู้วิจัยต้องการ และสามารถให้ข้อมูลที่มีคุณภาพครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาของการวิจัย ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 4 คน ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องของเทศบาลตำบลภูเขียว นวน 3 คน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในที่เกี่ยวข้อง จำนวน 4 คน ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 3 คน รวม 14 คน ส่วนการสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนากลุ่มโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 3 คน ข้าราชการระดับหัวหน้างานในเทศบาลตำบลภูเขียว จำนวน 3 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 คน รวม 9 คน ผู้วิจัยดำเนินการสนทนาข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ผ่านการวิเคราะห์สังเคราะห์และจัดโครงสร้างข้อมูลเสร็จแล้วนำไปสู่กระบวนการสนทนากลุ่มให้ได้ข้อมูลที่ตรงตามวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม มาทำการวิเคราะห์แยกแยะตามเนื้อหาจัดหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ และประเด็นที่สัมภาษณ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาตามหลักตรรกะเทียบเคียงตามแนวคิดและทฤษฎี เพื่อให้การนำเสนอเนื้อหาเกิดความสมบูรณ์และเข้าใจชัดเจนเป็นรูปธรรม เห็นประโยชน์จากการวิเคราะห์ โดยมีการจัดกลุ่มข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูลที่รวบรวมมาได้ เรียบเรียง จัดลำดับตามเนื้อหาที่ต้องการวิจัยและจัดข้อมูลตามวัตถุประสงค์ตามประเด็นที่สัมภาษณ์เพื่อการวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการสังเคราะห์ข้อมูล โดยประยุกต์ใช้ข้อมูลที่รวบรวมมาได้ผนวกรวมเข้ากับแนวคิดและหลักการ การเรียบเรียงข้อมูลและนำเสนอข้อมูล โดยจัดระเบียบข้อค้นพบ สรุปผลการศึกษาวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำผลการวิจัยไปใช้ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ หรือในการทำวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลโดยใช้วิธีการรายงานเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. บริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ เรื่องศักยภาพการให้บริการสาธารณสุขแนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในปัจจุบัน พบว่า

1.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของพลเมือง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ร่วมกันคิดร่วมกันทำ เปิดเผย โปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต เสมอภาคเป็นธรรม สำนักรับผิดชอบ สร้างแนวทางการมีส่วนร่วมภายในองค์กรทั้ง ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ร่วมกันจัดเวทีชุมชนอย่างมีส่วนร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจของชุมชน จัดทำแผนแม่บทของชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมพัฒนา ร่วมแก้ไขปัญหา ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม

1.2 เพิ่มศักยภาพขององค์กรท้องถิ่น ได้แก่ การสนับสนุนให้เกิดผู้นำที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมซื่อสัตย์ สุจริต มีธรรมาภิบาล ปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน เป็นพี่เลี้ยง เป็นโค้ช และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณสุขแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอก โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม กำหนดมาตรการทางสังคมของชุมชนเพื่อเป็นข้อตกลงในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง บริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์โดยยึดหลักของการมีส่วนร่วมในทุกระดับ รับฟังความคิดเห็นของประชาชน กำหนดคุณลักษณะหลักของกระบวนการกำกับดูแลกิจการที่ดี ประกอบด้วย หลักสร้างสรรค์คุณภาพ ประกันคุณค่า รักษาสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนการเรียนรู้ กำหนดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และวิธปฏิบัติ ได้แก่ จรรยาบรรณ การป้องกันความขัดแย้งทางผลประโยชน์ การสร้างสรรค์ วัฒนธรรมที่พึงประสงค์ 5 ประการ คือ ซื่อสัตย์สุจริต มีสำนักรับผิดชอบ ตอบสนองเป็นทีม ยึดบริการด้วยใจ และใช้ชีวิตพอเพียง มีการรณรงค์เพื่อเสริมสร้างและปลูกฝังคุณธรรมให้แก่บุคลากรในองค์กร โดยให้พนักงานมีส่วนร่วม เน้นการใช้ธรรมาภิบาลในการดำเนินงานทุกระบบงาน และมีการกำหนดมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรม เน้นการฝึกอบรมบุคลากรในองค์กรให้ยึดมั่นตามหลักจริยธรรมองค์กร ให้ประชาชนเข้าถึงบริการด้วยมาตรฐานเดียวกัน สะดวกรวดเร็ว ได้รับการบริการ ดุจญาติมิตร และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้ด้อยโอกาสในสังคม ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแกนกลาง ส่งเสริมให้ตระหนักในคุณธรรมตามหลักศาสนาของตน มีความซื่อสัตย์สุจริต อดทน และมีความเพียรในการใช้สติปัญญาดำเนินชีวิตบนทางสายกลาง เกิดความสมดุลในชีวิตและจัดสรรผลประโยชน์ในชุมชนแก่พลเมืองอย่างเป็นธรรม

1.3 สร้างเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน บริบทของชุมชนและการก่อกำเนิดชุมชน ได้แก่องค์กรชุมชนในรูปคณะกรรมการหมู่บ้าน มีการมาอบรมให้ความรู้ เป็นพี่เลี้ยง ให้ทุนกับองค์กรชุมชนบางส่วน หรือประสานงานในการขอทุนให้กับชุมชน ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ และพร้อมที่

จะเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนอย่างมีส่วนร่วมแบบองค์รวม มีการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น จัดเวทีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างองค์กรและชุมชน ส่งเสริมการร่วมลงทุนระหว่างเครือข่ายองค์กรชุมชนกับองค์กรภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น หรือ ภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ

1.4 การจัดการองค์ความรู้ โดยการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้และขยายเครือข่ายการเรียนรู้ของประชาชนและชุมชนในชนบท และการเสริมสร้างเครือข่าย โดยได้มีการสำรวจความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ และรวมภูมิปัญญาขององค์กรในรูปแบบของ Best Practice และสร้างวัฒนธรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของพนักงานในโครงการชุมชน ขยายโอกาสการเรียนรู้ของบุคลากรทุกระดับ ด้วยระบบ e-learning และสร้างองค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กร รวมทั้งส่งเสริมการปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กร และการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมในการทำงาน ตลอดจนให้ความรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแก่บุคลากรในองค์กรอย่างต่อเนื่อง และมีการพัฒนาบุคลากรทุกระดับอย่างต่อเนื่อง โดยเชิญนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิต่างๆ ประชาชนชาวบ้านมาให้ความรู้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะ ส่งเสริมชุมชนให้มีการสืบทอดและประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีแผนชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง และสร้างความรู้ในการประกอบอาชีพให้ชุมชน ส่งเสริมให้บุคลากรเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการในเรื่องศักยภาพการให้บริการสาธารณะ แนวใหม่ (NPS) กับการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนด้านระบบส่งเสริมสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพาและพึ่งพิงกันในชุมชน ความเอื้อเพื่อเอื้อแก่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ระบบทางกายภาพและสิ่งมีชีวิต สิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ เหนือธรรมชาติ การช่วยเหลือในรูปแบบของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคลหรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน รวมตลอดทั้งความกตัญญูรู้คุณทั้งต่อบุคคลและชาติบ้านเมือง สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มชุมชน และระหว่างกลุ่มชุมชนกับเจ้าหน้าที่ในการค้นหาปัญหาและความต้องการตลอดทั้งทุนของชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชน

2.2 ขาดการสนับสนุนด้านระบบประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ ขาดการจัดทำประวัติชุมชน แผนที่เดินดิน ผังเครือญาติ ประชาชนชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทุนทางธรรมชาติ ทุนทางภูมิปัญญาและศาสนา ทุนทางวัฒนธรรม และข้อมูลด้านแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายเรียนรู้เพื่อเป็นฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้

2.3 ขาดการสนับสนุนด้านการจัดการองค์ความรู้ ถ่ายทอดความรู้ ในด้านการประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ สนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การบูรณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิปัญญา การขาดความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ขาดการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชนในพื้นที่

2.4 ขาดจิตสำนึกเพื่อประโยชน์สาธารณะ การประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น และขาดการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสา การมีจิตสาธารณะ ความจงรักภักดี เน้นการสร้างจิตสาธารณะให้แก่เจ้าหน้าที่และชุมชน ร่วมกันทำประโยชน์สาธารณะ สร้างคนดีและต้นแบบแห่งคนดีขึ้นในองค์กรมีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตพอเพียง ทั้งด้านร่างกายจิตใจมีความสามัคคีคัลลละ เลิกอบายมุข และดำเนินชีวิตตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่กับการปฏิบัติตนตามหลักพุทธศาสนา ดำเนินชีวิตด้วยความไม่ประมาทและมีสติ

3. แนวทางการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

3.1 ด้านภาครัฐ ได้แก่ (1) แนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การจัดสรรงบประมาณ การหาแหล่งทุน การจัดสรรทรัพยากรแหล่งน้ำ การบูรณาการแผนของคนในชุมชนให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม (2) แนวทางการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง แนวทางในการสร้างแรงจูงใจแนวทางในการบริหารงบประมาณ แนวทางในการค้นหาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและมีความสุขอย่างยั่งยืน โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม

3.2 ภาคประชาชน ได้แก่ (1) แนวทางการพัฒนาให้เกิดความกล้าหาญและเพียรทน เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ให้ความรู้ กระจายข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนากระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน และการปลูกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมี ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ศึกษาดูงานชุมชนเข้มแข็งที่ประสบความสำเร็จ จัดทำแผนชีวิต แผนอาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ใช้หลักปัญญา กล้าหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วมพัฒนาและปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน ใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (2) แนวทางการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน การแสวงหาคำรู้ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมอาชีพ การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีการฝึกอบรมอาชีพ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมอาชีพ เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้าน ดังที่ได้สรุปตามประเด็นกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการและแนวคิดรวมทั้งผลการวิจัย โดยมีบทสรุป ดังนี้

1. บริบทของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ ต่อการจัดการเรื่องเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในปัจจุบัน เป็นไปในทิศทางเดียวกันโดยการประยุกต์ใช้แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทุกมิติ การเพิ่มศักยภาพขององค์กร การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือทุกภาคส่วน และการจัดการองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของเกศสุตา โภคานิตย์, (2562) ที่ว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการพัฒนา การบริหาร การเรียนรู้ การพัฒนาจิตสำนึก ทุน การเงิน วัสดุอุปกรณ์ ลดความเสี่ยง มีแผนฉุกเฉิน เป็นการเพิ่มศักยภาพขององค์กรชุมชน

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคต่อการจัดการเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

2.1 ขาดการสนับสนุนด้านระบบความสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วยความสัมพันธ์ภายในชุมชน ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเองในเชิงอำนาจ การพึ่งพา พึ่งพิงกัน ในชุมชน ความเอื้อเอื้อเพื่อเอื้อแก่ ความเอื้ออาทรกัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งปรากฏในรูปของ ความคิดความเชื่อและพิธีกรรม และระบบความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโลกภายนอก ในด้านการซื้อขาย การแลกเปลี่ยนสินค้า ผลผลิต การช่วยเหลือในรูปของเครือข่ายหรือการรวมกลุ่ม รวมถึงบุคคล หรือองค์กรที่มีบทบาทกับการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของบรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ (2561) ได้เสนอภาพของชุมชนที่มีการจัดระเบียบสังคมที่เอื้อให้สังคมมีความสุขและมีความพึงพอใจ ในชีวิต ว่าเป็นชุมชนที่มีสมาชิกร่วมกันสร้างความไว้วางใจต่อกัน ซึ่งถือว่าเป็นทุนสังคมที่จะช่วยให้ สังคมสามารถพัฒนาการจัดการต่าง ๆ เพื่อเอาชนะปัญหาที่ชุมชนต้องเผชิญ

2.2 ขาดการสนับสนุนในด้านระบบฐานข้อมูลข่าวสาร ที่เป็นข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ การวางแผน และการดำเนินกิจกรรมในชุมชน ที่มีการจัดเก็บและค้นหาอย่างเป็นระบบ เพื่อเป็น ฐานข้อมูลของชุมชน ที่ชุมชนสามารถเข้าถึงได้และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาได้โดยตรงตามความ ต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของวิไลวัจน์ ฤกษ์ณะภูติ, (2561) เรื่องศาสตร์พระราชากับ การพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก ที่นำมาประยุกต์ใช้ฟื้นฟูให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมกับสังคมไทย ได้อย่างเป็นที่ประจักษ์ตามศาสตร์พระราชากว่าสี่พันกว่าโครงการ และยังนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการ พัฒนาต่างประเทศในสังคมโลกอีกด้วยจัดการชุมชนเข้มแข็งแบบบูรณาการตามแนวทางศาสตร์ พระราชาด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ขาดการสนับสนุนในการจัดการองค์ความรู้ ขาดการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับ บริบทพื้นที่ ขาดการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งเป็นความรู้ในชุมชน ในด้านการ ประกอบอาชีพ การบริหารจัดการ ประเพณีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา โดยผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่ กับความรู้เก่า ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีใหม่ คือการจัดการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจวัฒนธรรม การสร้างนวัตกรรมใหม่ การสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน การบูร ณาการระหว่างกองทุนและงบประมาณ การสร้างจิตสำนึกตระหนักรู้ จิตสาธารณะและจิตอาสา การขาดจิตสำนึกในการดูแลรักษาและหวงแหน การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยไม่เป็นธรรม การละทิ้ง ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีดั้งเดิม การหลงลืมชุมชนชนบท การขาดแหล่งเรียนรู้ทางด้านภูมิ ปัญญา การสร้างงานสร้างรายได้ในชุมชน การค้นหาศักยภาพและปัญหาที่แท้จริงชุมชน การสร้าง ภาวะผู้นำ การบริหารงบประมาณแบบบูรณาการ การขาดผู้สืบทอดผู้ทำพิธีกรรมต่าง ๆ การขาด ความตระหนักรู้อย่างแท้จริงต่อการเปลี่ยนแปลงตามแนวทางการพัฒนากระแสหลัก ขาดการปรับใช้ แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของพระปลัดมงคล สุขมงคลภาณี (2561) เรื่องการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล บึงพระ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัญหา อุปสรรค คือประชาชนที่เป็นแกนนำกลุ่มสมาชิก

กลุ่มขาดความรู้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และไม่มีการติดตามผลไม่มีการประยุกต์ให้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เหมาะสมสภาพพื้นที่ของชุมชน

2.4 ขาดจิตสำนึกประโยชน์สาธารณะ ขาดการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น ขาดการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผล ซึ่งประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วม การยึดถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ความเสียสละ การมีจิตอาสาและจิตสาธารณะ สอดคล้องกับแนวคิดของเกตุสุดา โภคานิตย์, (2562) ที่ว่าวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ได้นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการด้านต่าง ๆ ทั้งด้านการปลูกจิตสำนึก จิตสาธารณะและจิตอาสา

3. แนวทางการจัดการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ของเทศบาลตำบลภูเขียว อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ

3.1 ด้านภาครัฐ ได้แก่ (1) แนวทางการปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ด้วยการสร้างแนวร่วมการพัฒนา และการค้นหาศักยภาพและทุนชุมชน ทั้งทุนธรรมชาติ ทุนทรัพยากร และทุนทางวัฒนธรรม การจัดสรรงบประมาณ การหาแหล่งทุน การจัดสรรทรัพยากรแหล่งน้ำ การบูรณาการแผนของคนในชุมชนให้เข้ากับแผนชุมชนและแผนพัฒนาท้องถิ่น การทำบัญชีครัวเรือน การฝึกวินัยการออม สอดคล้องกับแนวคิดของวิไลวัจน์ กฤษณะภุมิต, (2561) เรื่องศาสตร์พระราชากับการพัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก ที่นำมาประยุกต์ใช้ฟื้นฟูให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมกับสังคมไทยได้อย่างเป็นที่ประจักษ์ตามศาสตร์พระราชากว่าสี่พันกว่าโครงการ และยังนำไปประยุกต์ปฏิบัติในการพัฒนาต่างประเทศในสังคมโลกอีกด้วย (2) แนวทางการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง แนวทางในการสร้างแรงจูงใจ แนวทางในการบริหารงบประมาณ แนวทางในการค้นหาศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น คือปรับแนวคิดของภาครัฐจากผู้สั่งการเป็นผู้สนับสนุน และเสริมสร้างแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ การสร้างเครือข่ายภาคีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและภายนอกเพื่อสร้างชุมชนเข้มแข็งและมีความสุขอย่างยั่งยืน โดยการจัดระบบบริหารจัดการที่ดี มีการเฝ้าระวังในการจัดการปัญหาอุปสรรคอย่างมีส่วนร่วม และมีการเรียนรู้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวให้รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนาระแสหลัก โดยไม่ปฏิเสธเทคโนโลยีที่เป็นประโยชน์กับชุมชน การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้กับชุมชนอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของไชนันท์ ปัญญาศิริ และสุमितตรา เจริญพันธ์ (2563) ศึกษาเรื่องโครงสร้างตามสถานการณ์ขององค์การภาครัฐไทยตามแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ พบว่ารูปแบบโครงสร้างองค์การภาครัฐไทยที่รองรับแนวคิดและแนวทางการบริการสาธารณะแนวใหม่ต้องเป็นโครงสร้างแบบกระจายอำนาจ หรือเอื้อต่อการกระจายอำนาจ และคำนึงถึงความเหมาะสมกับบริบทของการบริหารราชการและการจัดการสาธารณะในประเทศไทยข้อเสนอแนะคือการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่น กระจายอำนาจโดยแยกระหว่างโครงสร้างส่วนบนในระดับผู้กำหนดและกำกับนโยบายกับโครงสร้างส่วนล่างในฐานะฝ่ายนำนโยบายไปปฏิบัติ สร้างเครือข่ายภาคประชาชน ประชาสังคม และ

ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและร่วมลงมือทำ และกำหนดระดับการกระจายอำนาจ ตามคุณลักษณะของพันธกิจหรือภารกิจสาธารณะ หรือการสนับสนุนแยกตามมิติต่างๆ ของงาน สาธารณะ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของพระปลัดมงคล สุมงคลภาณี (2561) เรื่องการบริหาร จัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลบึงพระ อำเภอเมือง จังหวัด พิษณุโลก พบว่า ควรจัดให้แกนนำกลุ่มสมาชิกกลุ่มได้รับการเรียนรู้การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง เช่นเชิญวิทยากรจากหน่วยราชการมาให้ความรู้และจัดให้มีการติดตามผล จัด งบประมาณสร้างแหล่งน้ำให้

3.2 ภาคประชาชน ได้แก่ (1) แนวทางการพัฒนาให้เกิดความกล้าหาญและเพียรทน เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ให้ความรู้ กระจายข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชน ตระหนักรู้ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงตามการพัฒนากระแสหลัก โดยเลือกรับในสิ่งที่เป็นประโยชน์ อย่างชาญฉลาด และปฏิเสธในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน และปรับใช้แนวทางการพัฒนา กระแสทางเลือกโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของชุมชน โดยการ สร้างความเป็นปึกแผ่นให้กับชุมชน และการปลูกกระแสให้ชุมชนมีความรักและหวงแหนชุมชน สามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน นำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้ทันต่อสภาพการ เปลี่ยนแปลง โดยยึดหลักพอประมาณ มีเหตุมีผล มีภูมิคุ้มกัน และต้องมี ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรม สร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ ศึกษาดูงานชุมชนเข้มแข็งที่ประสบความสำเร็จ จัดทำแผนชีวิต แผน อาชีพ แผนการเงินและแผนสุขภาพ ใช้หลักปัญญา กล้าหาญ เพียรทน รอด พอเพียง และยั่งยืน ร่วม พัฒนาและปรับใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงไปพร้อม ๆ กัน ใช้ชีวิตอย่างมีแบบแผน ตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับแนวคิดของสุวิทย์ เมษินทรีย์ (2560) ที่ได้เสนอมิติความการพัฒนาที่ สมดุล หัวใจของความพอเพียง หลักในการสร้างนโยบาย เพื่อเชื่อมต่อปัจจุบันกับอนาคตที่ยั่งยืน โดย การสร้างทักษะใหม่ ๆ การสร้างความสมดุลมนุษย์กับธรรมชาติ ผ่านเศรษฐกิจแบบหมุนเวียน ที่มีการ กระจายความมั่งคั่งและโอกาสอย่างถ้วนทั่ว และเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (2) แนว ทางการดำรงอยู่อย่างยั่งยืน การแสวงหาคำความรู้ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมอาชีพ การจัดตั้ง ศูนย์เรียนรู้ชุมชน มีการฝึกอบรมอาชีพ การศึกษาดูงาน การฝึกอบรมอาชีพ เป็นศูนย์กลางรวบรวม ข้อมูลข่าวสารความรู้ของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชน ในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิ ปัญญา วัฒนธรรม ค่านิยม และเอกลักษณ์ของชุมชน อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับแนวคิด สอดคล้องกับแนวคิดของกุลวดี กุลสมุทร และคณะ (2565) ศึกษาเรื่องการ บริหารงานภาครัฐภายใต้บริบทการบริการสาธารณะแนวใหม่ พบว่า การสร้างผลประโยชน์สาธารณะ ซึ่งผลประโยชน์สาธารณะนั้นจะต้องเป็นผลประโยชน์ในระยะยาวอันเกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่าง รัฐกับพลเมือง มีผู้ใช้ผู้ประกอบการกับลูกค้า การบริการสาธารณะแนวใหม่ให้ความสำคัญกับพลเมือง

การได้มาซึ่งผลประโยชน์สาธารณะที่ตรงกับความต้องการของพลเมือง จึงต้องผ่านกระบวนการสนทนา ปรีกษาหารือ หาข้อยุติร่วมกัน กำหนดแนวทางร่วมกันมิใช่ถูกกำหนดโดยชนชั้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพนินท์ นนทโคตร และวีระศักดิ์ สมยานะ (2565) เรื่องประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะกับระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าความสัมพันธ์ ระหว่างประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะกับระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงของ อปท. เป็นไปในทิศทางเดียวกัน อปท.ที่มีระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงระดับเข้าใจและเข้าถึง มีประสิทธิภาพในการให้บริการด้านบริหารจัดการองค์กร ด้านการทำแผนพัฒนาชุมชนแบบมีส่วนร่วมด้านสังคมวัฒนธรรมและการเรียนรู้ และด้านการเกษตรอินทรีย์ ผลการศึกษาดังกล่าวนี้นี้สะท้อนให้เห็นว่า ประสิทธิภาพของการให้บริการสาธารณะของแต่ละอปท. มีความแตกต่างกัน ทำให้ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ที่ทราบความสามารถของตนเอง และเป็นหนึ่งในแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารงบประมาณให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ในประเทศไทยยุคปัจจุบัน ในเชิงนโยบายควรคำนึงถึงรูปแบบการผสมผสานและเลือกตามสถานการณ์ ยึดโยงค่านิยมมีส่วนร่วม และพึงเสียงประชาชนเสมอ ควรใช้วิธีการประเมินผลโครงการและการวัดผลการดำเนินงานที่มีเป้าหมายที่สอดคล้องกันทั้งองค์กร และควรให้หน่วยงานราชการตลอดถึงผู้ที่สนใจที่ต้องการเห็นความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจนระหว่างเรื่องหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต่อการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาวิจัยต่อยอดจากการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) ไปสู่เรื่องธรรมาภิบาลภาครัฐ และการจัดการภาคีเครือข่ายสาธารณะแนวใหม่ เพื่อเปรียบเทียบ ค้นหาความสอดคล้องเชื่อมโยงกับบริบทของประเทศและสังคมไทย

เอกสารอ้างอิง

- กุลวดี กุลสมุทร และคณะ. (2565). การบริหารงานภาครัฐภายใต้บริบทการบริการสาธารณะแนวใหม่. *Journal of Roi Kaensarn A cademi*, 7(3) ; 389-408.
- ไชนันท์ ปัญญาศิริ. (2560). กระบวนทัศน์การบริหารจัดการองค์การภาครัฐไทย : เปรียบเทียบการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) กับ การบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS). *สยามวิชาการ* 18(30), (มีนาคม 2560-กรกฎาคม 2560), 15.

- ไชนันท์ ปัญญาศิริ และสุมิตตรา เจิมพันธ์. (2563). โครงสร้างตามสถานการณ์ขององค์กรภาครัฐไทยตามแนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่. วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 26(2) ; 112-123
- บรรเลง อินทร์จันทร์ และคณะ. (2561). วิถีชีวิตชุมชน : กรณีศึกษานิคมสร้างตนเองพระแสง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิก. 4 (1), 1-2
- ปิ่นฉัตร เขียวชัยพุกษ์. (2561). ทิศทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยในอนาคต. วารสาร มจรพุทธปัญญาปริทรรศน์, 3(2), 183-196.
- ประเวศ วะสี, อ่างถึงใน โกวิทย์ พวงงาม. (2553). การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : บพิตรการพิมพ์, 217.
- พนินท์ นนทโคตร และคณะ. (2565). ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะกับระดับความเป็นเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, 9(1) ; 66-80.
- วิไลวัจน์ กฤษณะภูติ. (2561). ศาสตร์พระราชา พัฒนาสังคมไทยสู่สังคมโลก. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 8 (2), 1-9
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2558). 15 ปี การกระจายอำนาจของไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2560). **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการพัฒนาที่ยั่งยืน: กระบวนทัศน์ การพัฒนาสู่ประเทศไทย 4.0.** เอกสารประกอบการสัมมนาวิชาการ เรื่อง องค์กรต้นแบบด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2554). เศรษฐกิจพอเพียง เกิดได้ถ้าใจปรารถนา. กรุงเทพมหานคร : เทียนวรรณ.
- Denhardt, Janet V. & Denhardt, Robert B. (2011). **The New Public Service : Serving, Not Steering.** (3rd ed.). Armonk, New York : M.E. Sharpe
- Hay, C. (2002). **Political analysis: A critical introduction.** Hampshire: Palgrave.

บทบาทของผู้นำชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองหลุม
ตำบลป่าสัก อำเภอมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

The Role of Community Leaders in Strengthening the Community
of Ban Nong Lum, Pa Sak Subdistrict, Mueang Lamphun District,
Lamphun Province

ทิรันนัท ปูนพิน¹
Tiranan Poonpin

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ศึกษาถึงบทบาทผู้นำชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนบ้านหนองหลุม ตำบลป่าสัก อำเภอมืองลำพูน จังหวัดลำพูน และวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองหลุม ตำบลป่าสัก อำเภอมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การอภิปรายกลุ่ม และการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์ จำนวน 3 ชุด เพื่อรวบรวมข้อมูลร่วมกับการศึกษาค้นคว้าเอกสารทางวิชาการ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้นำชุมชน ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ ตัวแทนของสมาชิกในชุมชน และตัวแทนจากพระสงฆ์ เพื่อนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา ด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองหลุม ซึ่งชุมชนแห่งนี้ได้รับรางวัลหลากหลายรางวัล อาทิ ปี 2559 ได้รับรางวัลถนนสวย สะอาดและปลอดภัยในระดับจังหวัด และปี 2566 ได้รับรางวัล Zero Waste ในระดับประเทศ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าวิธีการและแนวทางการทำงานของผู้นำชุมชนมีส่วนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และส่งผลทำให้บ้านหนองหลุมมีความเป็นชุมชนเข้มแข็ง ทั้งด้านการบริหารงาน ด้านสังคม การรวมกลุ่ม ด้านศาสนา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และด้านภูมิปัญญา โดยสมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมภายในชุมชน นอกจากนี้ที่กล่าวถึงข้างต้นยังพบว่า ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก ทั้งเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอมืองลำพูน และหน่วยงานภาครัฐต่างๆ อย่างไรก็ตาม ปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบ้านหนองหลุมพบว่า สมาชิกในชุมชนจะมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนใน

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการเมืองและการปกครอง คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 อีเมลล์ : tiranan_p@cmu.ac.th โทร. 09 1856 6657

การจัดการกับปัญหา หากเป็นปัญหาทั่วไปสมาชิกทุกคนในชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและหากเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องนำเข้าคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนจะนำแจ้งเรื่องราวต่างๆ ให้คณะกรรมการหมู่บ้านรับทราบ เพื่อร่วมกันระดมความคิดและหาวิธีการแก้ไขร่วมกัน หากปัญหาได้รับการแก้ไข จึงส่งผลทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงดีขึ้น มีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ปัญหาและอุปสรรคที่ปรากฏในชุมชนไม่ได้ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองหลุม

คำสำคัญ : ผู้นำชุมชน, ชุมชนเข้มแข็ง, บ้านหนองหลุม, จังหวัดลำพูน

Abstract

This research article studies the role of community leaders in strengthening the potential of the Ban Nong Lum community, Pa Sak Subdistrict, Mueang Lamphun District, Lamphun Province and analyze problems and obstacles in strengthening the community of Ban Nong Lum, Pa Sak Subdistrict, Mueang Lamphun District, Lamphun Province. The researcher used qualitative research methods. Data collection was done through participant and non-participant observation. group discussion and in-depth interviews Using 3 sets of interview forms to collect information along with researching academic documents. Various research related The population and sample are is a group of community leaders Representatives from local government organizations in the area representatives of community members and representatives from monks In order to use the collected data to analyze descriptive data. with the triangulation method of data analysis

The results of the study found that Community leaders play an important role in strengthening the Ban Nong Lum community. This community has received various awards, such as in 2016 it received the Beautiful Road Award. Clean and safe at the provincial level and in 2023 received the Zero Waste award at the national level. Which from the study found that The methods and working methods of community leaders play a part in strengthening the community and result in making Ban Nong Lum a strong community. including administration, society, group integration, religion, environment, economy, and wisdom. The community members cooperate and participate within the community. except as mentioned above, it was also found that community leaders play a role in coordinating cooperation from outside agencies. Both

Pa Sak Subdistrict Municipality Mueang Lamphun District and various government agencies. However, problems and obstacles in strengthening the Ban Nong Lum community were found. Community members will participate and cooperate with community leaders in dealing with problems. If it is a general problem, every member of the community cooperates well and if it is Issues that need to be brought to the village committee Community leaders will inform various stories. Let the village committee know. To brainstorm together and find solutions together. If the problem is resolved As a result, the community changes for the better. Their living conditions have improved, so it can be said that Problems and obstacles that appear in the community did not affect the strengthening of the Ban Nong Lum community.

Keywords : Community leader, Strengthening the Community, Ban Nong Lum, Lamphun Province

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการกำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศที่เป็นรูปธรรม ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 – 2570) ระยะเวลาการใช้แผนพัฒนาดังกล่าว มีช่วงระยะเวลา 5 ปี ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ผนวกรวมทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในองค์การพัฒนาต่างๆ ของการพัฒนาประเทศ โดยการกำหนดทิศทางตามแผนพัฒนาฉบับดังกล่าวยังอยู่ในช่วงระยะเวลาที่ประเทศต่างๆ ในโลกใบนี้เผชิญหน้ากับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ซึ่งผลกระทบจากโรคติดต่อนั้นส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน รวมไปถึงภาวการณ์เจ็บป่วย การเสียชีวิต ปัญหาเศรษฐกิจ การว่างงานหรือการไม่มีงานทำ ผลกระทบดังกล่าวล้วนบั่นทอนสถานะที่มั่นคงของสังคมในขณะนั้น ด้วยเหตุที่กล่าวข้างต้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งจากภายในให้สามารถเติบโตอย่างมั่นคง ท่ามกลางความผันแปรที่เกิดขึ้นรอบด้าน จึงได้มีการกำหนดทิศทางของประเทศเพื่อให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานสภาพัฒนาการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565)

สังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง นั่นคือ การขยายตัวของเศรษฐกิจที่มีอัตราความเจริญเติบโตสูง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาของประเทศ ซึ่งเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาคือการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนไปพร้อมกัน อย่างไรก็ตามข้อเท็จจริงปรากฏว่า

ชุมชนบางแห่งของประเทศไทยในปัจจุบัน ประชาชนกลับประสบกับปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ มีประชาชนจำนวนไม่น้อยขาดปัจจัยสำคัญต่อการดำรงชีวิต ทั้งอาหารที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค กลายเป็นผู้ไร้บ้าน ไร้ถิ่นฐาน ไร้คนดูแล ประสบกับสภาวะว่างงาน ขาดรายได้ในการดำรงชีพ จนเกิดเป็นปัญหาเพื่อให้ภาครัฐและภาคประชาสังคมร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขต่อไป ซึ่งจากปรากฏการณ์ต่างๆ สะท้อนถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท สำหรับสภาพสังคมไทยมีลักษณะโครงสร้างหลวม กล่าวคือ คนไทย มีลักษณะปัจเจกนิยมสูง ชอบทำตามอำเภอใจ คนไทยไม่ค่อยยึดถือพันธะที่มีต่อระเบียบสังคมเคร่งครัด สังคมไทยมีการเขยิบฐานะทางสังคมโดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ โดยสังคมไทยมีโครงสร้างหลายระดับ เช่น ระดับบุคคลและระบบสังคมที่พัฒนาขึ้นมาตามธรรมชาติ ผูกพันกับระบบคุณค่าในสังคม แยกจากกันไม่ได้ ยกตัวอย่างเช่น โครงสร้างระบบอุปถัมภ์กับเรื่องบุญคุณ เป็นต้น (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2544)

จากประเด็นที่ผู้เขียนได้กล่าวไปข้างต้น ทำให้มองเห็นสภาพของสังคมไทย ซึ่งมีความสลับซับซ้อน และอีกประเด็นที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงานศึกษานี้ คือ ประเด็นเรื่องวัฒนธรรมกับการพัฒนา ซึ่งนายแพทย์ประเวศ วะสี มองว่า วัฒนธรรมคือพลังแห่งการพัฒนา ซึ่งวัฒนธรรมในฐานะองค์รวมประกอบด้วยระบบคุณค่า ระบบภูมิปัญญา และระบบอุดมการณ์อำนาจ โดยการพัฒนา หมายถึง การปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ให้ทุกภาคส่วนของสังคมสามารถกำหนดวิถีชีวิตในความเป็นมนุษย์ได้อย่างเท่าเทียมกัน ส่วนคำว่าชุมชน มีความหมายที่หลากหลาย โดยสามารถสรุปความหมายของคำว่า ชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งเท่าใดก็ได้ มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน สำหรับแนวทางการศึกษาชุมชน พบว่ามีหลากหลายแนวทาง และหากจะกล่าวถึงแนววัฒนธรรมชุมชนได้มีนักวิชาการให้คำนิยามถึงการศึกษาแนวทางดังกล่าว ว่าเป็นการพัฒนาแนววัฒนธรรม ซึ่งแกนกลางของวัฒนธรรมชุมชน คือ การให้ความสำคัญกับความเป็นคนและความกลมกลืนกันของชุมชน เน้นการพัฒนามนุษย์หรือตัวบุคคล โดยมองว่า มนุษย์มีลักษณะเป็นองค์รวม ดังนั้นการพัฒนามนุษย์ควรมีลักษณะเป็นองค์รวมการพัฒนา แนวทางนี้จะถียมมนุษย์เป็นศูนย์กลาง โดยมองว่ามนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาได้และต้องแยกวัฒนธรรมออกเป็นระดับต่างๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมได้ตามความเหมาะสม (กาญจนา แก้วเทพ, 2538 หน้า 167-175) จากความหลากหลายที่เกิดขึ้นในชุมชนของไทย ผู้นำชุมชนจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน โดยผู้นำชุมชน จะเป็นผู้ที่มีอำนาจ บารมี และมีอิทธิพลเหนือกว่าประชาชนในชุมชน จะเป็นผู้เปลี่ยนแปลงชุมชนไปในทางที่ดีขึ้น ผู้นำชุมชนจึงต้องเป็นผู้นำที่มีความสามารถพิเศษในการทำงานในชุมชนให้สำเร็จตามเป้าหมาย กล่าวคือ เป็นผู้นำทั้งในด้านความคิด การกระทำ การติดตาม ประเมินผล อดทนต่อความยากลำบากในการปฏิบัติงานในชุมชน

ต้องเป็นผู้มีความสามารถเป็นพิเศษต่อการประสานสัมพันธ์ภาวะระหว่างบุคคล การประสานความคิด การประสานความร่วมมือ และประสานพลังของประชาชนในชุมชนให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อนำไปใช้ในการทำงานชุมชนให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เป็นผู้ผ่านการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่ดีขึ้นไปสู่ชุมชน (ณัฐนรี ศรีทอง, 2552) ซึ่งการมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งย่อมเกิดผลในการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนไปในทางที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ชุมชนย่อมเกิดการพัฒนาและเป็นชุมชนเข้มแข็งที่สามารถพึ่งตัวเองได้

สำหรับจังหวัดลำพูน ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เป็นจังหวัดที่มีขนาดใหญ่ที่สุดของภาคเหนือ มีความหลากหลายทางศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม และชาติพันธุ์ รวมถึงด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงถือเป็นจังหวัดที่มีความโดดเด่นในหลากหลายมิติ จากข้อเท็จจริงที่ปรากฏนี้จึงถือเป็นตัวอย่างที่สามารถนำมาอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ของสังคมชุมชนที่ผู้ศึกษาสนใจต้องการศึกษา ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นชุมชนเมืองและชุมชนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ยกตัวอย่างเช่น ลักษณะของชุมชนในเขตเมืองเป็นแหล่งที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมโดยภาคแรงงานเป็นคนหนุ่มสาวที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำพูนและจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดลำปาง จังหวัดแพร่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดพะเยา เป็นต้น การออกเดินทางจากภูมิลำเนาบ้านเกิดเพื่อเข้ามาทำงานยังบริษัทและโรงงานต่างๆ ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดลำพูน ซึ่งถือเป็นหน่วยการผลิตที่สำคัญแห่งหนึ่งของภาคเหนือตอนบน จึงสะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนหนุ่มสาววัยทำงาน การเข้า – ออกงาน ในลักษณะที่เป็นกะเป็นรอบเวลาการทำงาน หากถึงเวลาเลิกงานก็กลับมาใช้ชีวิตอยู่ตามหอพักบริเวณใกล้เคียง สำหรับการยกตัวอย่างเรื่องของชุมชนเมืองมาอธิบายนี้ เพื่อต้องชี้ให้เห็นถึงภาพความแตกต่างของวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้ชัดเจนขึ้น กล่าวคือ วิถีชุมชนท้องถิ่นจะมีลักษณะของการพึ่งตนเอง โดยการพึ่งตัวเองเป็นการเคลื่อนไหวที่ขึ้นอยู่กับปัจเจกบุคคล โดยมีลักษณะของการยังชีพการพึ่งตัวเองและการกำหนดวิถีชีวิตของตัวเองและความเป็นชุมชนไม่ได้หมายถึงหน่วยทางสังคมที่ยึดติดกับพื้นที่อย่างตายตัว และถูกเข้าใจว่าเป็นชุมชนหมู่บ้านในชนบท

สำหรับพื้นที่ผู้เขียนสนใจศึกษาวิจัย คือ พื้นที่ชุมชนบ้านหนองหลุม ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ลักษณะของชุมชนแห่งนี้มีความเป็นชุมชนที่โดดเด่นชุมชนหนึ่ง กล่าวคือเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ด้านสังคม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านคุณภาพชีวิต ด้านความสัมพันธ์กับหน่วยงานต่างๆ รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่าเป็นชุมชนที่ได้รับรางวัล Zero waste หรือรางวัลการจัดการของเสียให้เหลือศูนย์ ซึ่งมีเป้าหมายและกระบวนการการเปลี่ยนแปลงในการจัดการขยะมูลฝอยได้อย่างยั่งยืนตามหลัก 3Rs คือ ลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) นอกจากนี้ชุมชนบ้านหนองหลุมยังเคยได้รับรางวัลเมืองน่าอยู่ ถนนสวย สะอาดและปลอดภัยในระดับประเทศ โดยมีการบูรณาการร่วมกันระหว่าง บ้าน วัดเจ้าชัย (หนองหลุม) โรงเรียน และโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งพบว่า เทศบาลตำบลป่าสัก มีบทบาทเป็นพี่เลี้ยงช่วยสนับสนุนในการ

ดำเนินงาน สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้มาจากการขายขยะรีไซเคิลที่คนในชุมชนร่วมมือกัน คัดแยก โดยผู้นำชุมชนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้คนในชุมชนมีส่วนร่วม โดยมีแนวคิดร่วมกันในการดูแลชุมชนของตนเองเพื่อให้เป็นชุมชนน่าอยู่ อีกทั้งชุมชนบ้านหนองหลุม ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ ประยุกต์สู่ “โคก หนอง นา โมเดล” ดำเนินโครงการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กิจกรรมสัมมนาการเรียนรู้วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียง โดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดลำพูน มีบทบาทสำคัญในการร่วมจัดกิจกรรมการให้ความรู้สร้างความเข้าใจโดยการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ แนวทางการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติในระดับบุคคล ครัวเรือน และชุมชน ด้วยเหตุนี้ ในงานชิ้นนี้ จึงมุ่งเน้นศึกษาบทบาทของผู้นำชุมชนบ้านหนองหลุม หมู่ 10 ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและชุมชนเข้มแข็ง รวมทั้งปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นจากแนวทางดังกล่าว เพื่อเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา ในชุมชน และแนวทางเสริมสร้างของผู้นำชุมชนสามารถเป็นต้นแบบแก่ชุมชนอื่นๆ อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนบ้านหนองหลุม ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน
2. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนองหลุม ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเชิงพื้นที่ ผู้ศึกษาได้เลือกศึกษาเก็บข้อมูลชุมชนบ้านหนองหลุม หมู่ 10 ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ขอบเขตเชิงเนื้อหา การศึกษาในครั้งนี้ ได้ศึกษาบทบาทผู้นำชุมชนบ้านหนองหลุม หมู่ 10 ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนบ้านหนองหลุม และวิเคราะห์ถึงปัญหาและอุปสรรคของการเสริมสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชนบ้านหนองหลุม ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน

ขอบเขตเชิงระยะเวลา ผู้ศึกษากำหนดระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2566 จนถึงปัจจุบัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางประกอบการศึกษาดังนี้

แนวคิดภาวะผู้นำ

ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานศึกษาของณรงค์ สินสวัสดิ์ (2537) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการมีผู้นำ กล่าวคือ การมองมนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาได้นั้น ตามแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของสังคมทั่วไป ต่อการแสดงศักยภาพของมนุษย์ สิ่งหนึ่งที่ปรากฏให้เห็นเด่นชัด คือ ความจำเป็นของการมีผู้นำในสังคม ที่สำคัญคือ สังคมมนุษย์ต้องมีผู้นำเพื่อประโยชน์อย่างอื่น นั่นคือ การพัฒนาชุมชนหรือสังคม หน้าที่หลักของผู้นำในสังคมมนุษย์ ประกอบด้วย การระงับข้อขัดแย้งระหว่างคนในสังคม การป้องกันศัตรูจากภายนอกและการพัฒนาสังคม เพื่อการทำความเข้าใจความแตกต่างของพฤติกรรมของผู้นำแต่ละคน สำหรับการอธิบายแบบของผู้นำ สามารถจำแนกแบบของผู้นำได้ 4 แบบ (ณรงค์ สินสวัสดิ์, 2537)

งานของณัฐนรี ศรีทอง การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน (2552) แบ่งชุมชนไว้หลายประเภท ทั้งนี้ ขึ้นกับเกณฑ์ที่ใช้การแบ่งเป็นสำคัญและประเภทของผู้นำชุมชน ซึ่งนิยมแบ่งกันทั่วไปออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้นำชุมชนแบบไม่เป็นทางการ (Informal Leader) และผู้นำชุมชนแบบเป็นทางการ (Formal Leader) สำหรับการจัดประเภทของผู้นำชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ ผู้นำชุมชนทางความคิด ผู้นำชุมชนทางด้านศีลธรรม ผู้นำชุมชนทางด้านอาชีพ ผู้นำชุมชนด้านการพูด ผู้นำชุมชนทางด้านการประสานภายในและภายนอกชุมชนได้อย่างเหมาะสม และผู้นำชุมชนด้านการประสานทรัพยากรภายในและภายนอกชุมชนได้อย่างเหมาะสม จากงานของณัฐนรีข้างต้น จะเห็นได้ว่าณัฐนรีแบ่งประเภทของชุมชนไว้ 2 ประเภท และจัดประเภทของผู้นำไว้ 6 ประเภท ซึ่งจากแนวคิดภาวะผู้นำดังกล่าวนี้ผู้เขียนสามารถนำมาใช้อธิบายงานในประเด็นที่ต้องการศึกษาเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชนในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้เกิดความเข้มแข็งโดยอาศัยแนวคิดภาวะผู้นำในการศึกษา ซึ่งผู้เขียนจะได้ทำการศึกษาต่อไป

แนวคิดเรื่องชุมชนเข้มแข็ง

จากแนวคิดชุมชนเข้มแข็ง ความหมายของชุมชนมีหลากหลายความหมายโดยสังเขป ดังนี้ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2525) ให้ความหมายว่า องค์กรทางสังคมอย่างหนึ่งที่มีอาณาเขตครอบคลุมท้องถิ่นหนึ่ง และปวงสมาชิกสามารถบรรลุถึงความต้องการพื้นฐานส่วนใหญ่ได้และสามารถแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่ในชุมชนของตนเองได้ ชัยนต์ วรรณระภูติ (2536) กล่าวถึง ชุมชนเป็นการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนจำนวนหนึ่งในพื้นที่แห่งหนึ่งเพื่ออาศัยทรัพยากรธรรมชาติในบริเวณนั้นในการดำรงชีวิต โดยเหตุที่มีคนกลุ่มดังกล่าวอาศัยอยู่ร่วมกันใช้ทรัพยากรเพื่อการผลิต จึงมีการกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งชุมชนหมายถึง สังคมขนาดเล็กในชนบทที่ยังไม่พัฒนาหรือสังคม

หมู่บ้านที่สมาชิกของสังคมยังมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติสามารถรักษาแบบแผนการดำรงชีวิต บางส่วน ประเวศ วะสี (2541) ให้ความหมายความเป็นชุมชน หมายถึง การที่คนจำนวนหนึ่งมี วัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการติดต่อสื่อสารหรือรวมกลุ่มกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการจัดการเพื่อให้เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สำหรับองค์ประกอบของชุมชนเข้มแข็ง คณะอนุกรรมเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อ แก้ไขปัญหาวิกฤต ภายใต้คณะกรรมการนโยบายสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดองค์ประกอบของชุมชน เข้มแข็ง ซึ่งประกอบด้วย บุคคลหลากหลายที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนอย่างเป็นทางการหรือไม่ก็ ตาม มีเป้าหมายร่วมกันและยึดโยงเกาะเกี่ยวกันด้วยประโยชน์สาธารณะและของสมาชิก มีจิตสำนึกของการพึ่งตนเอง รักษาเอื้ออาทรต่อกัน และมีความรักท้องถิ่น รักชุมชน มีอิสระในการ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบมีการระดมใช้ทรัพยากรในชุมชนอย่างเต็มที่และ มีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ เชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายและติดต่อสื่อสารกันหลายรูปแบบ มีการจัดทำ กิจกรรมที่เป็นสาธารณะของชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการบริหารกลุ่มที่หลากหลายและเครือข่าย ที่ดี มีการเสริมสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่หลากหลายของชุมชน จากแนวคิดเรื่องชุมชนเข้มแข็งที่ได้ กล่าวถึงข้างต้น สามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปใช้ในการศึกษาการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน บ้านหนองหลุม เพื่อทำความเข้าใจกระบวนการในการเสริมสร้างความเข้มแข็งภายใต้บริบทของความ เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม รวมถึงสภาวะความไม่ปกติใหม่ หรือที่เรียกว่า New Normal ซึ่งสำหรับการศึกษาในประเด็นการสร้างเสริมความเข้มแข็งที่ผู้เขียนสนใจศึกษา มีความจำเป็นต้องอาศัย แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง เพื่ออธิบายทำความเข้าใจสภาพการณ์และปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “บทบาทของผู้นำชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนบ้านหนอง หลุม ตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน” งานวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมและครอบคลุมในงานวิจัยดังกล่าว มีขั้นตอน ต่างๆ ดังนี้

1) วิธีการศึกษา

การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้ศึกษาทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารจากในพื้นที่ และการศึกษาจากภาคสนาม (Field Study) หรือข้อมูลบริบทที่ผู้วิจัยทำการศึกษาดูด้วยการสำรวจ และการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการ สัมภาษณ์กลุ่ม พร้อมทั้งข้อมูลปฐมภูมิจากการใช้วิธีการวิจัยจากการสังเกตทั้งจากการมีส่วนร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ ของพื้นที่

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ผู้ศึกษาทำการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการ ตำรา งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของบทบาทของผู้นำ รวมถึงความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่จังหวัดลำพูนและจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการศึกษาของผู้วิจัย

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาทั้งหมด 4 กลุ่ม โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวนทั้งสิ้น 16 คน ดังนี้ กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน ตัวแทนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ จำนวน 2 คน ตัวแทนภาคประชาชน กลุ่ม องค์กร/ชมรมต่างๆ ในพื้นที่ จำนวน 10 คน และตัวแทนพระสงฆ์ จำนวน 1 รูป

3) วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participatory Observation) ด้วยวิธีการร่วมสังเกตการณ์การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่และสมาชิกในชุมชน อาทิ การเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาลตำบลป่าสัก รพ.สต.บ้านหนองหลุม ตัวแทน อสม.บ้านหนองหลุม ตัวแทนกลุ่มสตรีแม่บ้าน และตัวแทนกลุ่มผู้สูงอายุบ้านหนองหลุมเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวได้จัดขึ้นในอาคารเอนกประสงค์ ของ รพ.สต.บ้านหนองหลุม ในเดือนกุมภาพันธ์ 2567 ที่ผ่านมา

2. การสัมภาษณ์การอภิปรายกลุ่ม (Focus-group discussion) โดยการสัมภาษณ์กลุ่มของตัวแทนสมาชิกในชุมชน โดยเป็นกลุ่มของคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่มีหน้าที่ในการช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษาแก่ผู้ใหญ่บ้านเกี่ยวกับกิจการที่เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้าน และปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือระเบียบแบบแผนของทางราชการ รวมทั้งมีหน้าที่รับผิดชอบในการบูรณาการจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและบริหารจัดการกิจกรรมที่ดำเนินในหมู่บ้านร่วมกับองค์กรอื่นๆ

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชนบางราย ประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธานชุมชนบ้านหนองหลุม ประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และตัวแทนประชาชนบ้านหนองหลุม

4) การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ศึกษาและเก็บข้อมูลจากภาคสนามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแปรความหมายข้อมูลดังกล่าว ซึ่งผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (Focus Group) เป็นแนวบรรยาย (Descriptive) การสรุปผลและการขยายความหมายข้อมูลอย่างละเอียด

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้หลักการของการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลจากการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) นำผลจากการสังเกตการณ์มารวบรวมและเรียบเรียง และนำเสนอในรูปแบบของบทความเชิงบรรยาย

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 16 คน

2.1 นำเอาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบความถูกต้อง ตรงตามวัตถุประสงค์

2.2 นำข้อมูลมาเรียบเรียง สรุปผล วิเคราะห์ผลของกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในงานศึกษา

2.3 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ มาจัดแยกตามหมวดหมู่ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และใช้ในการตีความ เพื่อสร้างข้อสรุปโดยวิธีพรรณนา

5) การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมา ดังนี้

1. การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) ซึ่งผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบเวลา สถานที่ และบุคคลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือ

2. การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator Triangulation) ผู้วิจัยจะได้ทำการศึกษาเพียงคนเดียว

3. การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) ซึ่งงานศึกษาดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายที่กำหนด โดยใช้วิธีการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสัมภาษณ์ แบบกลุ่ม (Focus Group) ร่วมกับการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะได้รวบรวมข้อมูลจากภาคสนามมาเรียบเรียง วิเคราะห์ตีความข้อมูล และสรุปผลการศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผลการศึกษา

1. บทบาทผู้นำชุมชนหนองหลุมในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ชุมชนบ้านหนองหลุมเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็ง ด้านการบริหารงาน ด้านสังคม การรวมกลุ่ม ด้านศาสนา ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านภูมิปัญญา และด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ **ด้านศาสนา** **ด้านวัฒนธรรม** **ภูมิปัญญา** พบว่า สมาชิกในชุมชนบ้านหนองหลุมจะมีส่วนร่วมทุกๆ งานประเพณี **ด้านการรวมกลุ่ม** พบว่า บ้านหนองหลุมจะมีการรวมกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนเงินล้าน (กขคจ.) และกลุ่มกองทุนขยะ **ด้านเศรษฐกิจ** สมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่มีรายได้จากการประกอบอาชีพรับจ้าง ทำการเกษตร และค้าขาย ทุกคนพร้อมจะมั่งคั่งอย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์สมาชิกของชุมชนท่านหนึ่ง ท่านได้ให้ข้อมูลที่สะท้อนสภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านและอธิบาย

ลักษณะของสภาพทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านหนองหลุมไว้ว่า “เนื่องจากชุมชนหนองหลุมค่อนข้างยากจน ส่วนใหญ่ทำเกษตรกรรม มีผู้สูงอายุเยอะ หนุ่มสาวไปทำงานนិคม ไปเมืองนอกก็มี ไปเกาหลีไปเป็นแรงงาน มีถึง 4 คน คนล่าสุดเพิ่งไปเมื่อต้นปีที่ผ่านมา”

ด้วยบริบทของชุมชนบ้านหนองหลุม ผู้นำชุมชนจึงมีความสำคัญเพื่อสร้างความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชน ส่งเสริมให้สมาชิกในชุมชนรู้จักหน้าที่ ความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมในงานส่วนรวมในการพัฒนาหมู่บ้าน จากการเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง พบว่า คุณลักษณะของผู้ปกครองมีลักษณะเป็นผู้ที่เข้ากับชาวบ้านได้ เข้ากับลูกบ้านได้ ผู้นำต้องทำก่อน เป็นคนเสียสละพร้อมทำงานให้แก่ชุมชน เป็นคนที่ซื่อตรง ตรงต่อเวลา ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกในชุมชน รวมทั้งเป็นผู้นำที่ดี สร้างความเข้มแข็งให้กับหมู่บ้าน มีความเสียสละช่วยเหลือทำงานให้กับชาวบ้าน โดยสมาชิกชุมชนส่วนใหญ่ได้ระบุชื่อนายปลนชัย ยามะสัก ผู้ใหญ่บ้านหนองหลุมคนปัจจุบัน ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหนองหลุม ตั้งแต่วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2563 และมีกำหนดใกล้ครบวาระในเดือน พฤษภาคม 2567 นี้ ในฐานะผู้นำชุมชนที่มีความโดดเด่น

นายปลนชัย ยามะสัก เคยดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก ซึ่งมีที่มาจากการเลือกตั้ง ปี 2546 - 2550 ภูมิลำเนาของเขาคือ เกิดที่บ้านหนองหลุมแห่งนี้ เข้าเรียนที่โรงเรียนน้ำพุ โรงเรียนประจำหมู่บ้านน้ำพุ ตำบลป่าสัก จนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เมื่อเขาอายุได้ 17 - 18 ปี นายปลนชัยก็ได้เข้าศึกษาอบรมที่ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดลำปาง และประกอบอาชีพรับเหมาก่อสร้าง หาเลี้ยงครอบครัวมาจนทุกวันนี้ แม้ว่านายปลนชัยจะเรียนจบชั้น ป.4 แต่เขาก็เป็นคนที่มักจะใฝ่หาความรู้ รักการเรียนรู้อยู่เสมอ ดังคำสัมภาษณ์ถึงการดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหนองหลุม เขาภูมิใจในอาชีพมาก เขาสนใจการเมือง และเป็นคนที่มีความรู้เรื่องงานช่าง ด้วยเหตุที่นายปลนชัยเคยเป็นข้าราชการการเมืองมาตั้งแต่ปี 2546 - 2550 จึงทำให้เขาคุ่นเคยกับงานราชการ มีความเข้าใจใจระบบราชการและการเมืองท้องถิ่นท้องถิ่นที่เป็นอย่างดี สำหรับความสนใจใฝ่รู้ของนายปลนชัยยกตัวอย่างเช่น เขาจะเข้ารับการอบรมกฎหมายซึ่งจัดอบรมขึ้นที่อำเภอเมืองลำพูนและศาลากลางจังหวัดลำพูน ปีหนึ่งจะจัดอบรมกฎหมาย 2 ครั้ง แม้ว่าการเป็นผู้ใหญ่บ้านของนายปลนชัยกำลังจะหมดสิ้นลงในอีกไม่กี่วันข้างหน้า แต่นายปลนชัยได้มีข้อห่วงใยถึงปัญหาการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายที่ปกติมักจะปรากฏในการเมืองท้องถิ่นท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันปัญหาความแตกแยกได้เกิดขึ้นภายในชุมชนและรอบๆ หมู่บ้านหนองหลุม ตำบลป่าสัก เมื่อนายปลนชัยถูกถามถึงเรื่องของ การวางตัวผู้สมัครผู้ใหญ่บ้านหนองหลุมว่าได้วางตัวใครเป็นตัวแทนหรือไม่ นายปลนชัยได้ให้คำตอบถึงประเด็นดังกล่าวว่า ไม่มีตัวแทนจะให้เข้ามาทำหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านต่อจากเขา เพราะเขามองว่าเป็นเรื่องของหมู่บ้านต้องช่วยกัน ส่วนตัวเขาจะผันตัวเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเป็นที่ปรึกษาให้กับหมู่บ้านและจะยังคงทำงานให้กับวัดเหมือนเช่นเดิม และพร้อมให้คำแนะนำช่วยเหลือชุมชนบ้านเกิดแห่งนี้ต่อไป

ยิ่งไปกว่านั้นนายปณชัยยังมีผลงานที่เคยได้รับรางวัลการประกาศเกียรติคุณหรือได้รับการยกย่องเชิดชูจากหน่วยงานภายนอก เป็นที่ประจักษ์ชัด คือ รางวัลหมู่บ้านปลอดขยะระดับประเทศในการคัดแยกขยะภายในชุมชน โครงการ Zero waste โครงการสะอาดบุรี โครงการถนนสะอาดปลอดภัยจังหวัดลำพูน และรางวัลชนะเลิศ หมู่บ้านต้นแบบด้านการบริหารจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม ตามโครงการเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่ จากเทศบาลตำบลป่าสัก และเมื่อสอบถามถึงผลการดำเนินงานของผู้นำชุมชนที่ปรากฏเด่นชัดเป็นรูปธรรมที่สุด คือ โครงการต่างๆ ที่ส่งประกวดและได้รับรางวัล รวมไปถึงการพัฒนาวัดเจ้าชัย (หนองหลุม) การระดมปัจจัยและระดมทุนเข้ามาในวัด การมีผลงานได้รับรางวัลหมู่บ้านปลอดขยะระดับประเทศในการคัดแยกขยะ การบริหารจัดการกองทุนเงินล้าน และกองทุนขยะของหมู่บ้าน รวมถึงการพัฒนาหมู่บ้านด้านต่างๆ

2. แนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยผู้นำชุมชนบ้านหนองหลุม

แนวทางของผู้นำชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สมาชิกในชุมชนให้ข้อมูลว่า “วิธีการทำงานของผู้ใหญ่บ้านคือจะขอความร่วมมือชุมชน เพราะผู้ใหญ่บ้านเป็นคนที่นี่ เขาเข้ากับชาวบ้านได้ดี โนม่น้าวอภัยภัยดี เข้ากับคนในชุมชนได้” โดยเฉพาะด้านศาสนา ดังคำกล่าวของสมาชิกในชุมชนได้กล่าวถึงผู้นำชุมชนไว้ว่า “ด้านศาสนา ผู้ใหญ่บ้านเวลามีงานประจำปีจะประกาศเสียงตามสาย เชิญชวนชาวบ้านงานวัดก็ให้ออกมาช่วยกัน ใช้วิธีขอความร่วมมือ ไม่ได้บังคับลูกบ้านเชื่อฟังดี งานของหมู่บ้าน งานศพ ผู้ใหญ่บ้านจะลงมือทำก่อน” วิธีการที่ผู้นำชุมชนใช้ในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ได้ข้อมูลจากสมาชิกสภาเทศบาลตำบลป่าสักท่านหนึ่ง ให้ข้อมูลว่า “ทราบวิธีการทำงาน จะใช้วิธีปรึกษาหารือ สท. คณะกรรมการหมู่บ้าน ร่วมกันแก้ไขปัญหา” และเมื่อผู้ศึกษาได้ร่วมพูดคุยสอบถามจากสมาชิกในชุมชนกลุ่มหนึ่งได้ให้ข้อมูลว่า “วิธีการทำงานของผู้ใหญ่บ้าน ใช้วิธีไปหาลูกบ้านเป็นบางหลัง สมมติว่า เดือนนี้เทศบาลตำบลป่าสักจะมีการประชุมในหมู่บ้านของเราผู้ใหญ่บ้านจะประชุมคณะกรรมการหมู่บ้านก่อน บ้านเขาอะเดี๋ยวนี้ต้องการที่สุดคืออะหยิ่งและหื้อจาวบ้านยกมือเป็นทางการ อันนี้คือดีประชาคมดีศาลาเอนกประสงค์ข้างวัดเจ้าชัย”

อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาได้สอบถามถึงปัญหา อุปสรรค ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน สมาชิกในชุมชนได้ให้ข้อมูลต่อประเด็นดังกล่าวไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ ไม่พบปัญหาและอุปสรรค จากการสัมภาษณ์สมาชิกในชุมชนท่านหนึ่งให้ข้อมูลว่า “มีปัญหาบ้าง เล็กๆ น้อยๆ ไม่ถึงกับไม่เข้าใจกัน ยกตัวอย่างเช่น เสนอแผนงาน อบต. ของงบประมาณ อบต. ก็จะมีขัดแย้งกันบ้าง บางทีมีโครงการฯ หลายโครงการฯ คนบางคนก็ขัดแย้งก็อยากให้โครงการฯ มาเป็นอันดับหนึ่งก็จะใช้วิธีคือให้ที่ประชุมลงคะแนนประชามติ และจะใช้เสียงส่วนใหญ่คนที่ขัดแย้งเขาก็ยอมรับ”

นอกจากแนวทางการเสริมสร้างความเข้มแข็งที่ผู้ศึกษาได้กล่าวถึงข้างต้น ผู้นำชุมชนมีบทบาทในการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกชุมชน สมาชิกในชุมชนให้ข้อมูลว่าผู้ใหญ่บ้านประสานความร่วมมือ โดยขอความร่วมมือเป็นหนังสือ ยกตัวอย่าง กรณีบ้านหนองหลุม

กำลังจะมีงานที่วัดเจ้าชัย (หนองหลุม) จะให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่แจ้งข่าวหรือบอกกล่าวข่าวผ่านทาง Application Line เพื่อแจ้งข่าวในกลุ่ม อย่างมีงานศพงานขาวดำก็จะแจ้งข่าวประกาศให้ทั้ง 18 หมู่บ้านในตำบลป่าสักรับทราบ ถ้าเป็นคนธรรมดาที่จะบอกข่าว 4 – 5 หมู่บ้าน ละแวกรอบหมู่บ้านถ้าเป็นคนสำคัญของหมู่บ้านก็จะใช้วิธีการแจ้งข่าวเป็นหนังสือและส่งข่าวผ่าน Group Line ซึ่งผลที่ได้รับคือ ได้รับความร่วมมือจากทั้ง 18 หมู่บ้านอย่างทั่วถึง เช่นเดียวกันกับข้อมูลที่สมาชิกในชุมชนท่านหนึ่ง กล่าวไว้ว่า ผู้ใหญ่บ้านประสานงานขอรับความช่วยเหลือไปยังเทศบาลตำบลป่าสัก ปัญหาความเดือดร้อนของชุมชนเรื่องน้ำท่วมในอดีตที่ผ่านมาและท่าน สท. ก็ได้ประสานทางเทศบาลตำบลป่าสัก อำเภอเมืองลำพูน เพื่อขอความช่วยเหลือให้เข้ามาช่วยจัดการแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน ปัญหาน้ำท่วมได้รับการแก้ไข และหากประชาชนเดือดร้อนทุกหน่วยงานให้ความร่วมมือดี และบริษัท ก.ทวีทรัพย์ ได้สนับสนุนน้ำดื่มและเงินทุน ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ปัญหาและอุปสรรคของการเสริมสร้างความเข้มแข็งภายในชุมชนบ้านหนองหลุม

ผู้ศึกษาได้ใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ จำนวน 3 ชุด เพื่อสอบถามผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนถึงประเด็นเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งผู้ศึกษาสามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

ปัญหาและอุปสรรคในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เมื่อสอบถามถึงปัญหาที่ปรากฏในชุมชนบ้านหนองหลุม ได้รับคำตอบว่า **ปัญหาที่ปรากฏในชุมชนบ้านหนองหลุมจะเป็นปัญหาทั่วไปของแต่ละครัวเรือน** กล่าวคือ มีบางครัวเรือนสมาชิกในชุมชนต้องไปทำงานต่างประเทศ เนื่องจากชุมชนบ้านหนองหลุมค่อนข้างยากจน ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรมและมีผู้สูงอายุเยอะคนเฒ่าคนแก่อยู่เฝ้าบ้าน ในทางตรงกันข้ามคนหนุ่มคนสาวต้องไปทำงานนิตมอุตสาหกรรม และไปทำงานเมืองนอก เพราะต้องการเปลี่ยนชีวิตให้ดีขึ้น เช่น ไปทำงานที่ประเทศเกาหลี หรือปัญหาการที่ลูกบ้าน 2 คน ได้ทำการยืมเงินกันแล้วไม่ยอมใช้คืน จึงเกิดเป็นปัญหาขึ้น วิธีการจัดการปัญหาคือ ผู้นำชุมชนจะเรียกลูกบ้านมาเพื่อไกล่เกลี่ยและยุติความขัดแย้ง และพบว่า **บางปัญหาที่ปรากฏขึ้นในชุมชน แต่ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนต่อชุมชน** เช่น ปัญหาอบายมุข ไพ่ การพนัน พบว่า มีบ้างแต่ไม่ได้ก่อให้เกิดความขัดแย้ง ความแตกแยกหรือความไม่ร่วมมือในชุมชน พบว่า มีบางครัวเรือนซึ่งเป็นส่วนน้อยมีผู้ใช้ยาเสพติด แต่ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับชุมชน ส่วนปัญหาด้านเศรษฐกิจ พบว่าสมาชิกในชุมชนบ้านหนองหลุมไม่มีผู้ว่างงานทุกครัวเรือนมีงานทำ **และบางปัญหาที่เคยปรากฏในชุมชน และได้รับการจัดการแก้ไขเรียบร้อยแล้ว** ดังเช่นปัญหาการรुकล้ำข้อพิพาทที่ดิน เนื่องจากชาวบ้านรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และการย้ายหลักหมุด ซึ่งผู้นำชุมชนจะจัดการปัญหาโดยใช้วิธีการไกล่เกลี่ยลูกบ้านก็เชื่อฟังเป็นอย่างดี จึงทำให้ปัญหาดังกล่าวยุติลง

อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้ศึกษาสอบถามถึงวิธีการแนวทางในการแก้ไขและจัดการปัญหาของชุมชนบ้านหนองหลุม สมาชิกในชุมชนให้ข้อมูลที่แตกต่างกันออกไป เช่น เมื่อมีปัญหา ผู้ใหญ่บ้านจะนำ

ปัญหาไปปรึกษา สท. และคณะกรรมการหมู่บ้านก่อน เพื่อให้ได้ข้อสรุปจากคณะกรรมการหมู่บ้าน แล้วจะมีการประชาคมในหมู่บ้าน ส่วนสมาชิกในชุมชนบางท่านเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหว่า “ใช้วิธีการฝึกอาชีพแต่ต้องทำให้จริงจัง แม้จะมีความช่วยเหลือจากเทศบาล มีตลาดนัดภาคเกษตรทุกวันศุกร์ แต่ทำได้เพียง 3 – 4 สัปดาห์ เท่านั้น ป้าเคยเสนอแนะ ผอ.รพ.สต.บ้านหนองหลุม ให้มีซุ้มตั้งตรงมุมใดมุมหนึ่งเพื่อให้ชาวบ้านนำผัก ผลไม้ ไข่มดแดง มะขาม ขนมปิ้ง และหอย มาวางขาย ซึ่งทุกๆ วันอังคาร หมอจะนัดตรวจโรคที่คลินิกเบาหวาน ความดัน แม่ค้าแม่ขายที่เป็นคนใช้ของบ้านหนองหลุม หรือบ้านอื่นๆ ถ้ารู้ว่ามาคลินิก ก็จะมาตั้งโต๊ะขายพืชผักในบริเวณ รพ.สต.บ้านหนองหลุม”

จากคำตอบของสมาชิกในชุมชนดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาได้สอบถามผู้นำชุมชนถึงประเด็นแนวทางและวิธีการจัดการปัญหา ซึ่งผู้นำชุมชนท่านนี้ให้ข้อมูลว่า “แนวทางการแก้ไขปัญหา จะใช้วิธีการไกล่เกลี่ย เชื่อว่าทุกปัญหาสามารถหาทางออกได้ เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ จะเรียกลูกบ้านที่มีปัญหามาทำการผู้ใหญ่บ้าน เพื่อช่วยกันนั่งพูดคุยหาทางออกร่วมหาวิธีแก้ไขของปัญหา และทุกปัญหาต้องได้รับการแก้ไข” ดังนั้น จากการให้ข้อมูลของผู้นำชุมชนท่านนี้จึงทำให้ได้ข้อสรุปถึงวิธีการในการจัดการหาแนวทางกับปัญหา กล่าวคือ ผู้นำชุมชนท่านนี้รับทราบถึงปัญหาภายในชุมชนบ้านหนองหลุม และเขาใช้วิธีการแก้ปัญหาโดยใช้วิธีการไกล่เกลี่ยเพื่อจัดการปัญหาให้ลูกบ้าน และพูดคุยหาทางออกเพื่อยุติความขัดแย้งร่วมกันกับสมาชิกในชุมชน และพบว่าปัญหาที่ปรากฏในชุมชนบ้านหนองหลุม ไม่ได้ส่งผลต่อการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ดังคำตอบจากสมาชิกในชุมชนบางส่วนที่ว่า ชุมชนบ้านหนองหลุมเข้มแข็งอยู่แล้ว ปัญหาไม่ได้ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนเลย

จากการศึกษาสภาพปัญหาที่ปรากฏข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการที่สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมและให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนในการจัดการกับปัญหา หากเป็นปัญหาทั่วไปสมาชิกทุกคนในชุมชนบ้านหนองหลุมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี และหากเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องนำเข้าคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนจะแจ้งเรื่องราวต่างๆ ให้คณะกรรมการหมู่บ้านรับทราบ เพื่อร่วมกันระดมความคิดและหาวิธีการแก้ไขร่วมกัน เมื่อตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้านได้ข้อสรุปในการแก้ไข ปัญหา จะนำแจ้งต่อลูกบ้านหรือสมาชิกในชุมชนให้รับทราบ หรือหากเป็นปัญหาที่ต้องจัดการโดยวิธีการไกล่เกลี่ย ผู้นำชุมชนจะใช้วิธีการดังกล่าวเพื่อยุติปัญหาของลูกบ้าน ซึ่งสมาชิกในชุมชนบ้านหนองหลุมให้ข้อมูลถึงการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นภายในชุมชน พบว่า “หากปัญหาได้รับการแก้ไข จะส่งผลทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงดีขึ้น และมีสภาพความเป็นอยู่ดีขึ้น”

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่า ผู้นำชุมชนบ้านหนองหลุมเป็นผู้มีบทบาทในการเสริมสร้างศักยภาพชุมชน ชุมชนแห่งนี้ไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชนและหากปรากฏปัญหาหรืออุปสรรคขึ้นภายในชุมชนที่อาจจะส่งผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน ผู้นำชุมชนจะมีบทบาทสำคัญ

ในการทำหน้าที่คอยนำพาหมู่บ้านนี้ให้พัฒนาและมีวิธีการในการจัดการกับปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น เพื่อให้ชุมชนบ้านหนองหลุมมีความเข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งการมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งย่อมเกิดผลในการส่งเสริมศักยภาพของชุมชนไปในทางที่เกิดประโยชน์ต่อชุมชน ชุมชนย่อมเกิดการพัฒนาและเป็นชุมชนเข้มแข็งที่สามารถพึ่งตัวเองได้ ทั้งด้านสังคม ด้านการมีส่วนร่วม ด้านศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชน รวมถึงด้านสิ่งแวดล้อม ดังนั้นสำหรับการให้ความสำคัญกับคนในฐานะของการเป็นผู้นำที่เป็นแกนหลักของชุมชนที่มีบทบาทในการสร้างความเปลี่ยนแปลง ผู้นำชุมชนในลักษณะดังกล่าว มักเป็นผู้ที่เป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การมีผู้นำที่เป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน ย่อมก่อให้เกิดความร่วมมือในการทำกิจกรรมและดำเนินการต่างๆ ภายในชุมชน ทำให้เกิดความร่วมมือ ความสามัคคีเต็มใจ และการอุทิศตนทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ ลุล่วง เกิดประโยชน์ต่อชุมชน และส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น (ณัฐนรี ศรีทอง, 2552) และความเป็นชุมชนเป็นพื้นฐานสำคัญของหมู่บ้านไทย ความเป็นชุมชนไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องของระบบคุณค่าที่ชุมชนมีอยู่ หากแต่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ที่สลับซับซ้อนกับรัฐและระบบนายทุน ลักษณะเป็นสังคมหมู่บ้าน ซึ่งมีวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองของตัวเอง เป็นอิสระจากรัฐและเป็นเศรษฐกิจแบบพึ่งตัวเองและมีวัฒนธรรมที่เน้นคุณค่าของการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยลักษณะดังกล่าวมานี้เป็นคุณค่าดั้งเดิมของสังคมไทย (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2544) และจากการศึกษาบริบทของชุมชนบ้านหนองหลุม ผลปรากฏว่า บ้านหนองหลุมถือเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นและมีความเข้มแข็งชุมชนหนึ่งของจังหวัดลำพูน การเป็นชุมชนเข้มแข็งคือการที่ประชาชนในชุมชนรวมตัวกัน มีการเรียนรู้ การจัดการ และการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของชุมชนแล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีผลกระทบสู่ภายนอกชุมชนที่ดีขึ้น (ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2544) ซึ่งชุมชนที่เข้มแข็ง ประกอบด้วย การที่คนในชุมชนมีอุดมการณ์ วิสัยทัศน์ จิตสำนึกร่วมในกิจกรรมการพัฒนา มีการบริหารจัดการที่ก่อให้เกิดกิจกรรมและความร่วมมือ มีกระบวนการวางแผนและเกิดการมีส่วนร่วมจากสมาชิกชุมชน และในชุมชนมีกิจกรรมที่ต่อเนื่องเป็นกระบวนการเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์แก่คนรุ่นถัดไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีทุนภายในชุมชน คือ ทุนเชิงกายภาพ ทุนทางสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และทุนทางวัฒนธรรม รวมไปถึงการมีเครือข่ายความร่วมมือ ทำให้มีความหลากหลายของกลุ่มคนที่เข้าร่วมพัฒนา จึงทำให้เกิดการยอมรับจากสังคมภายนอก แสดงถึงสถานภาพหรือศักยภาพของชุมชน จนเป็นที่ยอมรับจากภายนอก และเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนเกิดความเชื่อมั่นในขีดความสามารถและศักยภาพของชุมชนมากขึ้น จากการศึกษาจึงอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ชุมชนบ้านหนองหลุมเป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งเป็นที่ประจักษ์ชัด ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพต่างๆ เพื่อให้สมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมและมีจิตสำนึกร่วมกัน สมาชิกในชุมชนให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในงานส่วนรวมเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน พัฒนาชุมชนบ้านหนองหลุม ซึ่งแนวทาง

ดังกล่าวเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชนแห่งนี้ได้รับรางวัลชนะเลิศในระดับจังหวัดและระดับประเทศจากการพัฒนาหมู่บ้าน ด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม ชุมชนแห่งนี้จึงถือเป็นตัวแบบหนึ่งในการเสริมสร้างศักยภาพความเข้มแข็งของชุมชนต่างๆ ในสังคมไทย ให้เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ดังข้อความที่ว่า “หมู่บ้านน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม น้อมนำเศรษฐกิจพอเพียง หลีกเลี้ยงสิ่งเสพติด อบรมฯ นำความสุขสู่ชุมชน อย่างยั่งยืน”

เอกสารอ้างอิง

เอกสารภาษาไทย

- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์. (2537). **ผู้นำการเมือง: แนวทางวิเคราะห์และกรณีศึกษา**. กรุงเทพฯ: ออเรียน แทลสกอล่า.
- ณัฐนรี ศรีทอง. (2552). **การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ณพงค์ นันทราทิพย์. (2550). **บทบาทของผู้นำท้องถิ่นในการสร้างความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้านถวาย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่**. เชียงใหม่: [บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. CMUDC. <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:108353>.
- ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2544). **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งประชาสังคม**. ขอนแก่น: ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาศาธารณสุขมูลฐานตะวันออกเฉียงเหนือ.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2546). **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สวส.).
- วสันต์ ศรีสิทธิสมบัติ. (2547). **บทบาทผู้นำท้องถิ่น ศึกษาเฉพาะกรณีผู้นำชุมชนของเทศบาลตำบลสันกำแพงอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่**. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. CMUDC. <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:103258>
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2525). **การพัฒนาชุมชน หลักการและวิธีปฏิบัติ**. พระนคร: แพรววิทยา.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566 - 2570) (ประกาศฉบับลงวันที่ 24 ตุลาคม 2565)**. กรุงเทพมหานคร.

สุธิดา บัวสุขเกษม และคณะ. (2564). การศึกษาพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยอาศัยการดำเนินงานอย่างบูรณาการ ปีงบประมาณ 2564 (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ศิริพร ใจสุข. (2552). กระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านวังป้อม ตำบลเหมืองแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. CMUDC. <https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:111852>.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2544). มิติชุมชน: วิธีคิดท้องถิ่นว่าด้วยสิทธิ อำนาจ และการจัดการทรัพยากร. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ออนไลน์

สำนักงานเทศบาลตำบลป่าสัก. (2566). โครงสร้างผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน. สืบค้นเมื่อ 17 ตุลาคม 2566, จาก http://www.pahsak.go.th/index.php?_mod=eDNrYVZUzY&type=aFE9PQ.

สำนักงานเทศบาลตำบลป่าสัก. (2567). ข้อมูลและสภาพทั่วไป. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2567, จาก http://www.pahsak.go.th/index.php?_mod=MDJVQg&type=aGc9PQ.

ความรู้สึกลำคัญในงานและทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ
ที่พยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน

Sense of Significance at Work and Attitude Towards Organizational
Change predicting Readiness for Organizational Change of Employees

ณัฐนิชา ทองอ่วม¹ ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร พิบูลแถว²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับของความรู้สึกลำคัญในงาน ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกลำคัญในงานและความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การและความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน และ 4) เพื่อพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ ด้วยความรู้สึกลำคัญในงาน และทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่ในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารจังหวัดสมุทรปราการและจังหวัดปทุมธานี จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าสถิติร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลวิจัยพบว่า 1) ระดับของความรู้สึกลำคัญในงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความรู้สึกลำคัญในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การในระดับปานกลาง ($r = .507$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ 3) ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การระดับสูงมาก ($r = .819$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$ และ 4) ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การสามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การได้ร้อยละ 67.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $.01$

คำสำคัญ : ความรู้สึกลำคัญในงาน ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ

¹ บริษัท มอร์เซฟตี้ เทรนนิง คอร์ปอเรชั่น จำกัด E-mail: natnicha.safety@gmail.com โทร.0822189090

² รองศาสตราจารย์ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

E-mail: pinkanok.w@arts.kmutnb.ac.th โทร.0819233622

Abstract

This research aims to 1) to study the level of sense of significance at work, attitude towards organizational change and readiness for organizational change of employees, 2) to study the relationship between sense of significance at work and readiness for organizational change of employees, 3) to study the relationship between attitude towards organizational change and readiness for organizational change of employees and 4) to predict readiness for organizational change with sense of significance at work and attitude towards organizational change. The samples used in the research were employees who worked at food processing industry in Samut Prakan and Pathum Thani area. The sample consisted in this research was 384 employees. The instrument was a questionnaire. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson products moment correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The results showed that 1) sense of significance at work were at high level, attitude towards organizational change and readiness for organizational change of employees were at the highest level, 2) sense of significance at work positively correlated to readiness for organizational change of employees at high level ($r = .507$) with a statistical significance level of .01, 3) attitude towards organizational change positively correlated to readiness for organizational change of employees at very high level ($r = .819$) with a statistical significance level of .01, and 4) attitude towards organizational change predicted 67 percent of readiness for organizational change of employees with a statistical significance level of 01.

Keywords : Sense of Significance at Work, Attitude Towards Organizational Change, Readiness for Organizational Change

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านธุรกิจซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงแบบก้าวกระโดด จากเดิมที่องค์กรต้องใช้บุคลากรจำนวนมากในการปฏิบัติงานปรับเปลี่ยนมาเป็นการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมใหม่ๆ เช่น เทคโนโลยีหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ (Robotics and Automation System) ทดแทนแรงงานที่เป็นมนุษย์ ดังนั้น อาจส่งผลให้องค์กรจำเป็นต้องพร้อมสำหรับการปรับตัวและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น แต่สิ่งที่มีมักจะประสບอยู่เสมอเวลาที่มีการเปลี่ยนแปลง คือ การต่อต้าน การไม่ให้ความร่วมมือจากบุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กร

การเปลี่ยนแปลงองค์กร (organizational change) ส่งผลกระทบต่อพนักงานขององค์กรทุกคน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความพร้อมสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น (change management) เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงองค์กรมีประสิทธิภาพที่ดีและเกิดผลกระทบน้อยที่สุด การให้ความสำคัญกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร (readiness for organizational change) ของพนักงานภายในองค์กรจึงมีความสำคัญอย่างมาก ดังเช่น Abdelghany (2014) กล่าวว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงองค์กร (managing organizational change) ส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการบริหาร “คน” การที่องค์กรจะเปลี่ยนแปลงเพื่อความอยู่รอดและรักษาความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม โครงสร้าง วัฒนธรรม หรือเทคโนโลยี พนักงานในองค์กรจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงด้วย ดังนั้น ความร่วมมือของพนักงานกับความพยายามในการเปลี่ยนแปลงองค์กรของผู้บริหารจึงเชื่อมโยงกับความสำเร็จหรือความล้มเหลวต่อการเปลี่ยนแปลง โดยได้ทำการศึกษาวิจัย 3 ตัวแปร ได้แก่ ความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง (readiness for change) การเปลี่ยนแปลงความเชื่อ (change beliefs) และการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (resistance to change) พบว่า หากพนักงานรับรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงและมีมุมมองเชิงบวกพนักงานจะมีความพร้อมและแสดงพฤติกรรมสนับสนุนต่อองค์กร แต่ถ้าพนักงานรับรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงและมีมุมมองเชิงลบพนักงานจะต่อต้านการเปลี่ยนแปลงนั้น

ทั้งนี้ จากการทบทวนเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงพบตัวแปรที่สำคัญ อาทิ ความรู้สึกสำคัญในงาน (sense of significance at work) Menswar (2024) กล่าวไว้ในบทความเรื่อง The Importance of Significance at Work ว่าเมื่อพนักงานมองว่าตนมีความสำคัญในงาน พวกเขามีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมและมุ่งมั่นมากขึ้นเพราะพวกเขามองว่างานของตนมีส่วนช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย และเมื่อพนักงานรู้สึกว่างานของตนมีผลกระทบต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ ก็จะช่วยเพิ่มความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง (sense of self-worth) และความพึงพอใจในงาน (job satisfaction) ได้อีกด้วย และทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร (attitude towards organizational change) จากศึกษาของ Heim and Sardar-Drenda (2020) พบว่าพนักงานมี

ความเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงเมื่อการเปลี่ยนแปลงนั้นมีความสมเหตุสมผล ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจและความสามารถในการเปลี่ยนแปลงของพนักงาน ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ อายุ อายุงาน การรับรู้ของแต่ละบุคคลเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร การเข้าใจถึงความจำเป็นและความเร่งด่วนของการเปลี่ยนแปลงขององค์กร

สำหรับอุตสาหกรรมอาหารหรือแปรรูปอาหาร ในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในกระบวนการผลิตเป็นอย่างมาก โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (2018) ได้ศึกษาโครงสร้างทางการผลิตของอุตสาหกรรมอาหารไทย พบว่ามาจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างการผลิตและการตลาดของโลก การพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว การกีดกันทางการค้า ความผันผวนของราคาสินค้าเกษตร การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรและพฤติกรรมผู้บริโภค รวมถึงรูปแบบใหม่ของการค้าและการลงทุน ทำให้อุตสาหกรรมอาหารต้องมีการปรับตัวเพื่อให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เหล่านี้ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาผลกระทบที่มีต่อแรงงานหรือบุคลากรในองค์กรแล้ว อาทิ ปิยะนันท์ ปิงวงศ์ (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยผลกระทบของอุตสาหกรรม 4.0 ต่อแรงงาน กรณีศึกษา บริษัท โอทีซี โดเออิน เอเชีย จำกัด พบว่า บริษัทมีแนวโน้มไม่รับพนักงานเพิ่มและใช้เทคโนโลยีหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติแทนคน ซึ่งคนที่มีอยู่เดิมองค์กรจะเพิ่มทักษะใหม่ให้สามารถทำงานร่วมกับเทคโนโลยีใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังพบว่าพนักงานจำนวนมากที่ไม่สามารถปรับตัวได้ในระยะเวลาอันสั้น

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความรู้ที่สำคัญในงาน ทักษะที่ต้องการเปลี่ยนแปลงองค์กร และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรอยู่ในระดับใด ความรู้ที่สำคัญในงานและทักษะที่ต้องการเปลี่ยนแปลงองค์กรมีความสัมพันธ์กับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรหรือไม่ และสุดท้ายความรู้ที่สำคัญในงาน และทักษะที่ต้องการเปลี่ยนแปลงองค์กร สามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรได้หรือไม่ ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการนำไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารการเปลี่ยนแปลงในองค์กร ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งเสริมให้พนักงานมีความสุขในการทำงาน และมีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กรที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงเป็นประโยชน์ทางวิชาการแก่ผู้ที่สนใจศึกษาในเรื่องดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของความรู้ที่สำคัญในงาน ทักษะที่ต้องการเปลี่ยนแปลงองค์กร และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรของพนักงาน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่สำคัญในงานและความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรของพนักงาน

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การและความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน

4. เพื่อพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ ด้วยความรู้สึกลำคัญในงาน และทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน

สมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ความรู้สึกลำคัญในงานมีความสัมพันธ์กับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน

สมมติฐานที่ 2 ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การมีความสัมพันธ์กับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน

สมมติฐานที่ 3 ความรู้สึกลำคัญในงานและทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การอย่างน้อยหนึ่งตัวแปรสามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่ในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร 2 แห่ง ได้แก่ บริษัท A จำนวน 520 คน และบริษัท B จำนวน 360 คน รวมจำนวนประชากร 880 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 8 มกราคม 2567) ทั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 384 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องความรู้สึกลำคัญในงาน ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2566 - เมษายน 2567

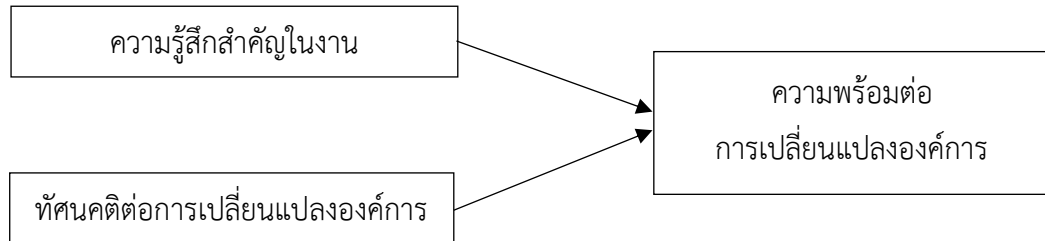
4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ตัวแปรพยากรณ์ (Predictive Variable) มี 2 ตัวแปร ได้แก่

- 1) ความรู้สึกลำคัญในงาน
- 2) ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ

4.2 ตัวแปรเกณฑ์ (Criterion Variable) ได้แก่ ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงงานอุตสาหกรรมด้านแปรรูปอาหาร บริษัท A จำนวน 520 คน และบริษัท B จำนวน 360 คน รวมจำนวนประชากร 880 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานของโรงงานอุตสาหกรรมด้านแปรรูปอาหาร ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตรคำนวณของ Taro Yamane (1973) โดยมีระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ทำให้มีตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 293 คน และเพื่อป้องกันการถอนตัวของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้วิจัยได้ทดแทนแบบสอบถามโดยทำการเพิ่มผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยจำนวน 10% เท่ากับ 302 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของแต่ละบริษัท (Stratified Random Sampling) โดยบริษัท A ต้องการให้ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพิ่มจากเดิม 179 คน เป็น 260 คน และบริษัท B ยินยอมให้เก็บข้อมูล 124 คน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลรวมทั้งสิ้น เป็นจำนวน 384 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

สถานประกอบกิจการ	จำนวนพนักงาน (คน)	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (คน)	จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย (เพิ่ม 10%) (คน)	เก็บข้อมูลจริง (คน)
บริษัท A	520	173	190	260
บริษัท B	360	120	132	124
รวม	880	293	302	384

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูล โดยทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาตั้งคำถามให้สอดคล้องกับค่านิยม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 เกณฑ์ผู้เข้าร่วมวิจัย จำนวน 2 ข้อ ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) มีตัวเลือกให้เลือกตอบตามความเป็นจริง ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้สึกสำคัญในงาน จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ จำนวน 12 ข้อ และส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ จำนวน 14 ข้อ ใช้มาตรวัด (scales) แบบลิเคิร์ตสเกล (Likert scale) 5 ระดับ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในสำนวนการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับข้อคำถามและพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruency : IOC) ผลการประเมินข้อคำถามจากการทำ IOC พบว่ามีข้อคำถามผ่านตามเกณฑ์ จำนวน 32 ข้อ จากนั้นได้ขอรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้พิจารณารับรองโครงการวิจัย COA No.661208 เลขที่โครงการวิจัย 059/66E33 และได้ นำแบบสอบถามที่ผ่านขั้นตอนการขอจริยธรรมการวิจัย (Ethics) ไปทดลองใช้ (Try-out) กับพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมด้านแปรรูปอาหาร บริษัท C จำนวน 40 คน และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น พบว่าด้านการความรู้สึกสำคัญในงาน มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .608-.773 ค่าความเชื่อมั่น .882 ด้านทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .359-.790 ค่าความเชื่อมั่น .911 และด้านความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .508-.817 ค่าความเชื่อมั่น .929 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามทั้งฉบับสามารถยอมรับได้ และสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขออนุญาตเรื่อง ขอความอนุเคราะห์เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จาก คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมชี้แจงวิธีการกรอกแบบสอบถามรวมทั้งแนบเอกสารแสดงความยินยอมเข้าร่วมในโครงการวิจัย (Informed Consent Form) ตามเงื่อนไขที่คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์กำหนด เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานวิจัยยินยอมตอบแบบสอบถามและสามารถ

ดำเนินการได้อย่างถูกต้อง โดยติดต่อประสานงานกับผู้จัดการฝ่ายทรัพยากรบุคคลของ บริษัท A และ บริษัท B

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามพนักงานของบริษัท A และบริษัท B พร้อมกับตรวจสอบจำนวนและความสมบูรณ์ของข้อมูล จำนวน 384 คน และนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency) ใช้ในการวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยายและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์ในการทำงาน

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายความหมายของข้อมูลในการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และวิเคราะห์ลักษณะการกระจายของข้อมูลเกี่ยวกับความรู้สึกสำคัญในงาน ทักษะติดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ และความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ

3. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกสำคัญในงานกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ และทักษะติดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ กับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ

4. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 เพื่อพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ ด้วยความรู้สึกสำคัญในงานและทักษะติดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 69.30 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 35.42 มีระดับการศึกษาต่ำกว่า ระดับ ม.6 /ปวช. จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 42.19 มีตำแหน่งงานเป็นพนักงานระดับปฏิบัติการ จำนวน 341 คน คิดเป็นร้อยละ 88.80 และมีประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 40.10

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับของตัวแปร พบว่า ระดับความรู้สึกสำคัญในงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$, $SD = .86$) ระดับทักษะติดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.24$, $SD = .79$) และระดับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.30$, $SD = .76$)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกสำคัญในงานมีความสัมพันธ์กับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้สึกสำคัญในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การในระดับระดับปานกลาง ($r = .507^{**}$) คิดเป็นร้อยละ 25.71 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 1 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกสำคัญในงานกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ

ตัวแปร ความรู้สึกสำคัญในงาน	ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ			
	r	r ² x 100	p	ระดับ ความสัมพันธ์
ความรู้สึกสำคัญในงาน โดยรวม	.507**	25.71	.00	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การมีความสัมพันธ์กับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน พบว่า ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงานในระดับสูงมาก ($r = .819^{**}$) คิดเป็นร้อยละ 67.08 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ

ตัวแปร ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ	ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ			
	r	r ² x 100	p	ระดับ ความสัมพันธ์
ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ โดยรวม	.819**	67.08	.00	สูงมาก

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 2

5. ผลการวิเคราะห์การพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงานด้วยความรู้สึกสำคัญในงานและทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ พบว่า ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจในการพยากรณ์ ตัวแปรความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ มี 1 ตัวแปร คือ ทักษะคิดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ และเมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ตัวแปรทักษะคิดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การสามารถพยากรณ์ตัวแปรความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .819 สามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน ได้ร้อยละ 67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ .354

สามารถสร้างสมการพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน ได้ดังนี้

ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน = $.875 + .805$ (ทักษะคิดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ) และเมื่อแปลงคะแนนดิบให้คะแนนมาตรฐาน (Z-Score) จะได้สมการพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน = $.819$ (ทักษะคิดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ) โดยสรุปแล้ว ผลการวิจัยในครั้งนี้ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งขึ้น ดังตารางที่ 4 และตารางที่ 5

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อคัดเลือกตัวแปรความรู้ที่สำคัญในงาน และทักษะคิดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การที่สามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน

ขั้นที่	ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	AdfR ²	SE _{est}	F	p
1	ทักษะคิดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ	.819**	.670	.669	.354	776.336	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อหารูปแบบพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงานของพนักงาน

ขั้นที่	ตัวแปรพยากรณ์	b	S.E.b.	B	t	p
1	ค่าคงที่	.875	.124		7.060	.00
	ทักษะคิดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ	.805	.209	.819	27.863	.00

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 ความรู้สึกสำคัญในงานมีความสัมพันธ์กับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความรู้สึกสำคัญในงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 1 ดีความได้ว่า ความรู้สึกสำคัญในงานมีความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางบวกกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน นั่นคือ ถ้าหากพนักงานมีความรู้สึกสำคัญในงานที่เพิ่มมากขึ้นจะสัมพันธ์กับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การเพิ่มขึ้นไปด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ LeVeque (2023) ที่อธิบายว่าเมื่อองค์การมีการเปลี่ยนแปลงลักษณะงาน บทบาท หน้าที่ต่างๆก็อาจจะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย หากพนักงานรับรู้ว่าคุณค่าสำคัญในงานจะทำให้เกิดความร่วมมือต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การได้ดียิ่งขึ้น และเมื่อพนักงานเชื่อว่างานของตนมีความสำคัญและมีผลกระทบอย่างมีความหมายต่อผู้อื่น พวกเขาก็จะรู้สึกพึงพอใจ และมีเป้าหมายเพิ่มมากขึ้น ผลวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจาก บริษัทของกลุ่มตัวอย่างมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมให้พนักงานมีความรู้สึกว่าคุณค่าสำคัญในงานที่ทำ เช่น มีการมอบหมายงานที่สำคัญให้ การให้รางวัลจากผู้บริหาร การชมเชยจากหัวหน้างานในขณะที่มีการประชุมทีม ทำให้พนักงานรู้สึกว่าได้รับการยอมรับ เป็นคนสำคัญจากหัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน และผู้บริหาร พอพนักงานรู้สึกว่าตนเองสำคัญพวกเขาจึงเต็มใจและพร้อมที่จะช่วยองค์การให้ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

สมมติฐานที่ 2 ทักษะติดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การมีความสัมพันธ์กับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะติดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงานในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 2 ดีความได้ว่า ความสัมพันธ์นั้นเป็นไปในทิศทางบวก นั่นคือ ถ้าหากพนักงานมีทักษะติดต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การที่เพิ่มมากขึ้นจะสัมพันธ์กับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การเพิ่มขึ้นไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Atadil and Green (2020) ที่พบว่า ทักษะติดต่อของพนักงานมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การ และมีผลต่อวัฒนธรรมองค์การ และแนวคิดของ ยูนันท์ บั๊นงาม (2564) ที่กล่าวว่า เมื่อพนักงานรับรู้และเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การ พนักงานจะเต็มใจให้การสนับสนุน ให้ความสำคัญ ยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การในด้านต่างๆ และส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การ ผลวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องจากบริษัทได้มีแผนการดำเนินการเปลี่ยนแปลงโดยมีการประกาศนโยบายให้ความรู้ความเข้าใจถึงความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลงแก่พนักงานตั้งแต่เริ่มต้น และยังมีการสร้างความเชื่อมั่นแก่พนักงานว่าจะได้รับผลดีจากการเปลี่ยนแปลงองค์การ อาทิเช่น การลดขั้นตอนการ

ทำงานบางอย่างลง ได้ลูกค้าเพิ่มมากขึ้นอาจส่งผลให้พนักงานได้รับสวัสดิการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น โบนัส คอมมิชชั่น เป็นต้น ทำให้พนักงานมีทัศนคติเชิงบวก เปิดใจกับการเปลี่ยนแปลงองค์กร อันส่งผลให้พนักงานมีความเต็มใจในการช่วยแก้ไขปัญหามา ไม่ปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินงานต่างๆ หากองค์กรขอความร่วมมือ และเต็มใจที่จะสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงองค์กรที่เกิดขึ้น

สมมติฐานที่ 3 ความรู้สึกสำคัญในงานและทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรอย่างน้อยหนึ่งตัวแปรสามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรของพนักงาน

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจในการพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร มี 1 ตัวแปร คือ ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .819 สามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรของพนักงานได้ ร้อยละ 67 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ .354 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 3 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎี Tripartite Model of Attitude ของ Rosenberg and Hovland (1960) ที่อธิบายว่าพนักงานรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กร และมีการแสดงออกว่ายอมรับ ปฏิเสธ หรือเพิกเฉย ส่งผลไปถึงการให้ความร่วมมือหรือเกิดการต่อต้านต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กร รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Atadil and Green (2020) ศึกษาวิจัยเรื่อง ทัศนคติของพนักงานต่อการบริหารจัดการในระหว่างการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมขององค์กร พนักงานโรงแรมจำนวน 1,807 คน พบว่า ทัศนคติของพนักงานมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กร ผลวิจัยเป็นเช่นนี้เนื่องด้วยพนักงานเชื่อว่าองค์กรมีความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนแปลงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทำให้พนักงานเปิดใจที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงองค์กร มีความเต็มใจที่จะสนับสนุนการพร้อมช่วยแก้ไขปัญหามา เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ ความรู้สึกสำคัญในงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าพนักงานรับรู้ได้ว่าความพยายามในการทำงานของตนไม่ได้ถูกหัวหน้างานมองข้าม และพนักงานรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าเป็นบุคคลสำคัญของทีมงานมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ องค์กรควรส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้พนักงานรับรู้ได้ว่าความพยายามในการทำงานของตนไม่ได้ถูกหัวหน้างานมองข้าม เช่น กิจกรรมให้หัวหน้างานกล่าวคำชมเชยแก่พนักงาน การสร้างความรู้สึกว่าพนักงานนั้นมีคุณค่าต่อองค์กร เป็นต้น

2. จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าพนักงานคิดว่าจะได้รับผลดีจากการเปลี่ยนแปลงองค์กร เช่น ได้พัฒนา

ขีดความสามารถของตนเองมีค่าน้อยกว่าข้ออื่น ๆ ดังนั้น ควรส่งเสริมให้พนักงานเห็นถึงผลลัพธ์ของการเปลี่ยนแปลงองค์การที่มีความเป็นรูปธรรม เกิดภาพลักษณ์ที่ดีเมื่อองค์การเกิดการเปลี่ยนแปลง เช่น เมื่อองค์การมีการเปลี่ยนแปลงแล้วจะทำให้พนักงานทำงานเป็นระบบมากขึ้น หรือมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยเพิ่มขึ้น

3. จากผลการวิจัยครั้งนี้ ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าพนักงานเต็มใจที่จะเปลี่ยนแปลงแนวทางการทำงานของตนเอง และพนักงานเต็มใจรับผิดชอบต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหากเกิดความล้มเหลวในส่วนงานที่ตนเองรับผิดชอบมีค่าน้อยกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งพนักงานอาจเกิดความกลัวที่ต้องรับผิดชอบต่อหากงานผิดพลาด ดังนั้น องค์การควรมีนโยบายการทำงานอย่างชัดเจน และมีกระบวนการทำงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้พนักงานรู้สึกมั่นใจในแนวทางการทำงานใหม่ที่มีความเป็นระบบและไม่เกิดความผิดพลาดในการทำงาน

4. จากผลการวิจัยครั้งนี้ ความรู้สึกสำคัญในงานมีความสัมพันธ์กับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงานปานกลาง ดังนั้น ควรส่งเสริมกิจกรรมเพื่อให้พนักงานมีความรู้สึกสำคัญในงานเพิ่มขึ้น เช่น การมอบหมายงานให้ทำงานสำคัญ สร้างแรงจูงใจในการทำงาน โดยแสดงให้พนักงานเห็นว่าตนเองเป็นบุคคลสำคัญของทีมงาน อาทิ ยกย่อง ชมเชย เป็นต้นแบบ ให้รางวัล เป็นต้น

5. จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทิศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การมีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงาน ดังนั้น องค์การควรส่งเสริมทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงานให้ดียิ่งขึ้น เช่น การสร้างความรู้ความเข้าใจ ต่อการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นขององค์การ โดยอาจทำแบบสำรวจความรู้ความเข้าใจหรือความพึงพอใจในปัจจุบัน การส่งเสริมให้พนักงานมีความสนใจหรือความชอบที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานใหม่ๆ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมที่เกิดขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมด้านแปรรูปอาหาร หากผู้วิจัยสนใจอาจนำไปศึกษาต่อกับประชากรที่เป็นพนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมด้านอื่นๆ ที่บริบทแตกต่างกันออกไป

2. จากการศึกษาครั้งนี้ตัวแปรทัศนคติต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การเป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์ความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงานได้ตัวเดียวเท่านั้น ซึ่งอาจมีตัวแปรอื่นที่สามารถทำนายความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์การของพนักงานในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารได้อีก ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่น่าสนใจและอาจสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันของโลก เช่น ความสมดุลระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิต (work life balance) งานที่มี

ความหมาย (meaningful work) การรับรู้ต่อความเครียด (stress perception) เพื่อให้องค์กรมีความรู้เกี่ยวกับความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรของพนักงานมีความสมบูรณ์มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ปิยะนันท์ ปิงวงศ์. (2560). ผลกระทบของอุตสาหกรรม 4.0 ต่อแรงงาน กรณีศึกษา บริษัท โอทีซี ไตเฮ็น เอเชีย จำกัด. การค้นคว้าอิสระเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ บัณฑิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุรนันท์ บั๊นงาม. (2564). ทักษะที่ต้องการเปลี่ยนแปลงขององค์กรและความยืดหยุ่นขององค์กรที่พยากรณ์การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์กรของพนักงานบริษัทเอกชนที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์เครื่องดื่ม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์กร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม. (2018). รายงานการศึกษา เรื่อง “อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ของประเทศไทย”. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.)
- Abdelghany, M. (2014). Readiness for change, change beliefs and resistance to change of extension personnel in the New Valley Governorate about mobile extension. *Annals of Agricultural Sciences*. 59,297–303.
- Atadil, H. A., and Green, A. J. (2020). An analysis of attitudes towards management during culture shifts. *International Journal of Hospitality Management*. 86, 102439.
- Heim, I., & Sardar-Drenda, N. (2020). Assessment of employees attitudes toward ongoing organizational transformations. *Journal of Organizational Change Management*.
- leVeque, M. (8 July 2023). No.14 : Significance and the Meaning of Work. [Online] Available at : <https://www.linkedin.com/pulse/14-significance-meaning-work-matt-leveque/>
- Menswar, B. (26 February 2024). The Important of Significance at Work. [Online] Available at : <https://www.linkedin.com/pulse/importance-significance-work-brant-menswar-n2mce/>
- Yamane, T. (1973). *Statistics. An introductory analysis*. 3th ed. New York: Harper & Row.

ภาพอนาคตการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรไทย

สู่การขับเคลื่อนประเทศอย่างยั่งยืน

The Scenarios of Changing the Thailand Demographic Structure towards the Sustainable Roadmap

ชญาณิศวรรค์ โคโนะ¹ กนกวรรณ ตั้งจิตนุสรณ์² และวสวัตดี สุตินุญามณี³
Shayaniss Kono, Kanokwan Tangchitnusorn and Vasavat Sutinyamane

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพอนาคตจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในประเทศไทยและวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรในประเทศไทยเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศอย่างยั่งยืน อาศัยข้อมูลการคาดประมาณประชากร จาก World Population Prospects 2022, ขององค์การสหประชาชาติ และการคาดประมาณประชากรจากวิธีทางคณิตศาสตร์ แบบการเพิ่มเชิงเส้น โดยใช้ข้อมูลทะเบียนราษฎร ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2566 เป็นปีฐาน

ผลปรากฏว่า ภาพอนาคตข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติ แบบสถานการณ์ภาวะเจริญพันธุ์ปานกลาง คาดว่าประเทศไทยจะมีประชากรน้อยกว่า 50 ล้านคน ในอีก 64 ปี ส่วนแบบภาวะเจริญพันธุ์ต่ำ ในอีก 45 ปี โดยกว่าครึ่งหนึ่งเป็นผู้สูงวัย (25.7 ล้านคน) วัยแรงงาน 20.9 ล้านคน และวัยเด็ก 3.1 ล้านคน ยิ่งไปกว่านั้น ในอีก 66 ปีข้างหน้า คาดว่าประชากรไทยจะมีจำนวนเพียงครึ่งหนึ่ง โดยเป็นผู้สูงวัย 20.9 ล้านคน วัยแรงงาน 12.3 ล้านคน และวัยเด็ก 2.1 ล้านคน ขณะที่ข้อมูลการคาดประมาณประชากรจากวิธีทางคณิตศาสตร์ที่คำนวณได้ มีระยะเวลาเร็วกว่าข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติเล็กน้อย โดยคาดว่าไทยจะมีประชากรน้อยกว่า 50 ล้านคน ในอีก 62 ปี และเมื่อคำนวณโดยใช้อัตราเพิ่มต่ำที่สุดและคงที่ พบว่า ในอีก 50 ปี ไทยจะมีประชากรน้อยกว่า 50 ล้านคน

แนวทางการขับเคลื่อนประเทศอย่างยั่งยืน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสนับสนุนการลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ โดยบูรณาการข้อมูลทางประชากรในระดับย่อยจากหลายภาคส่วน อีกทั้งทำให้เกิดการรองรับภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรเมื่อพร้อมและเข้าถึงได้ ตลอดจนด้านการส่งเสริมและกำหนดการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้ามาในประเทศไทยอย่างเหมาะสม

คำสำคัญ : ประชากรไทย, การคาดประมาณ, ข้อมูลองค์การสหประชาชาติ, ทะเบียนราษฎร

¹ รองศาสตราจารย์ ดร., คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Email: shayaniss@g.swu.ac.th, โทร: 091-546-2914

² อาจารย์ ดร., วิทยาลัยประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Abstract

This research aimed to study population change in Thailand and analyze population structure for Thailand's sustainable growth development. Using the linear growth method for population projection, we compared our calculation based on Thailand's 2023 civil registration (Ministry of Interior) with the population projection of the World Population Prospects 2022 (United Nations).

According to the UN projection of a medium fertility scenario, Thailand's population will be less than 50 million by 2088 or in the next 64 years. In the low scenario, the UN projected that Thailand would experience that by 2069 or in the next 45 years, in which more than half are older persons (25.7 million), surpassing the working-age population (20.9 million) and younger population (3.1 million). Moreover, by 2090 or in the next 66 years, the UN estimation (low scenario) stated that the Thai population would be just half of today's population, consisting of 20.9 million older persons, 12.3 million working-age population, and 2.1 younger population.

Our calculation indicated a faster shrinkage of the Thai population as our results revealed that Thailand's population would be less than 50 million by 2086 or in the next 62 years. Furthermore, if we use the lowest constant growth rate, Thailand's population will reduce to 50 million within the next 50 years or by 2074.

Guidelines for driving the country sustainably that essential to support investment in human resources. Thailand will need to utilize micro-data from all relevant sources to boost human capital and design appropriate fertility and migration policies.

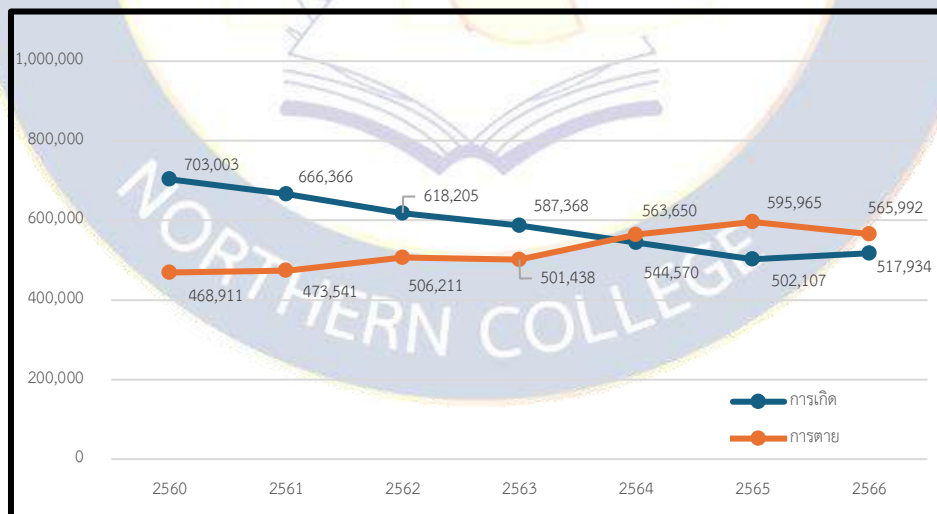
Keywords : Thai Population, Projection, United Nation Data, Registration Data

บทนำ

“ประชากร” เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญรวมถึงมีคุณค่าในการขับเคลื่อนและพัฒนาประเทศ ทั้งนี้การวิเคราะห์ทำความเข้าใจ การมีองค์ความรู้และข้อมูลเชิงคุณภาพของประชากร อันได้แก่ ทักษะ ความรู้ความสามารถ ระดับการศึกษา รวมถึงในเชิงปริมาณของประชากร เช่น จำนวนประชากรในอนาคต โครงสร้างทางเพศและอายุของประชากร เป็นต้น ล้วนมีความจำเป็นต่อผู้บริหารผู้กำหนดนโยบาย เพื่อนำไปสู่การวางแผนกำหนดเป้าหมายทั้งในระยะสั้น ระยะกลางและระยะยาว อันก่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชากรและสังคมให้ดียิ่งขึ้นอย่างยั่งยืน

ปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2566) ข้อมูลทะเบียนราษฎร จากกระทรวงมหาดไทย พบว่า ประชากรไทยมีจำนวน 66,052,615 คน ทว่าข้อมูลประชากรของไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในอดีตมาก โดยในอดีตภาวะเจริญพันธุ์สูง ประชากรนิยมมีบุตรมากๆ ในระยะเวลาต่อมาการเจริญพันธุ์ของไทยได้ลดต่ำอย่างรวดเร็ว จวบจนกระทั่ง ณ ขณะนี้ประเทศไทยได้เข้าสู่ยุคที่การเจริญพันธุ์ต่ำกว่าการเสียชีวิตอย่างเต็มรูปแบบแล้ว โดยข้อมูลการเกิดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 มีการเกิดต่ำกว่า 6 แสนราย ส่วนการเสียชีวิตมีจำนวนมากกว่าการเกิดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 เป็นต้นมา (รูปที่ 1) ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลขององค์การสหประชาชาติและหน่วยงานระดับนานาชาติทางประชากร ที่ย้ำว่าประเทศไทยเข้าสู่ยุคที่เรียกว่า “การเกิดอยู่ในระดับต่ำมาก” (Ultra Low Fertility) และเป็นสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (Complete Aged Society) (United Nations, 2024)

รูปที่ 1 จำนวนการเกิดและการตายของประชากรไทย ปี พ.ศ. 2560-2566

ที่มา: กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2567

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย ณ ขณะนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากปัจจัยหรือตัวกำหนดทางประชากร อันได้แก่ การเจริญพันธุ์ การเสียชีวิตและการย้ายถิ่นในอดีต จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในปัจจุบันนี้ ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อองค์ประกอบต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม หรือแม้แต่ประชากรซึ่งเป็นปัจเจกบุคคลในสังคมด้วยเช่นกัน ไม่เพียงเท่านั้นจากข้อมูลทางประชากรดังกล่าวในปัจจุบัน ย่อมส่งผลกระทบต่อเหตุการณ์ทางประชากรในอนาคตอย่างหลีกเลี่ยงมิได้

สำหรับการคำนวณประมาณค่าหรือคาดคะเนจำนวนประชากรทั้งในอนาคตและในอดีต ซึ่งยังไม่มีข้อมูลหรือนอกช่วงเวลาที่มิข้อมูล ด้วยเทคนิควิธีทางประชากรศาสตร์ เรียกว่า การคาดประมาณประชากรหรือการฉายภาพประชากร (Population Estimate หรือ Population Projection) (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2565) จัดเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สามารถนำไปใช้ในการรับมือต่อความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในอนาคต สามารถนำไปใช้ในการรับมือต่อความท้าทายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภาพอนาคตจากการเปลี่ยนแปลงทางประชากรในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรในประเทศไทยและนำไปสู่

เป้าหมายการขับเคลื่อนประเทศอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การคาดประมาณประชากร เป็นการศึกษาจำนวนและโครงสร้างทางประชากรในอนาคต โดยปกติมี 2 วิธีที่เป็นที่นิยม คือ วิธีที่หนึ่ง วิธีองค์ประกอบ (Component Method) คือ การคำนวณที่มีความซับซ้อนและละเอียด ซึ่งต้องพิจารณาถึงองค์ประกอบของการเพิ่มขึ้นของประชากร โดยประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ การเจริญพันธุ์ การเสียชีวิตและการย้ายถิ่น การคาดประมาณประชากรด้วยวิธีนี้จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยข้างต้นและจำเป็นต้องตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทั้ง 3 ด้วย รวมถึงต้องมีการจำแนกตามเพศและอายุ อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากการคาดประมาณด้วยวิธีนี้จึงมีเหตุผลรองรับ มีประโยชน์และความละเอียดมาก

อีกหนึ่งองค์การสหประชาชาติเป็นหน่วยงานที่จัดทำข้อมูลทางประชากรที่สำคัญ อันจัดได้ว่าเป็นแหล่งข้อมูลในระดับโลก สำหรับข้อมูลการคาดประมาณประชากรที่องค์การสหประชาชาติจัดทำขึ้นโดยใช้วิธีองค์ประกอบนั้น มีหลากหลายสถานการณ์ที่แตกต่างกัน (รูปที่ 2)

สำหรับอีกวิธีหนึ่ง คือ วิธีทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Method) คือ การใช้สูตรทางคณิตศาสตร์มาคำนวณ ซึ่งหากมีข้อมูล 2 ปี มาคำนวณ สามารถใช้วิธีแบบ Linear Growth [สูตรในการคำนวณ คือ $P_t = P_0(1+rn)$] แบบ Geometric Progression [สูตรในการคำนวณ คือ $P_t = P_0$

$(1+r)^n$] และแบบ Exponential Growth Formula [สูตรในการคำนวณ คือ $P_t = P_0 e^{rt}$] (โปรดดูหมายเหตุ) ในกรณีที่มีข้อมูลมากกว่า 3 ปี และมีค่าคงที่สามารถคำนวณโดยใช้วิธีแบบ Parabolic Growth หรือแบบ Logistic Curve เป็นต้น

หมายเหตุ	P_t	คือ จำนวนประชากรในปีที่ต้องการคาดประมาณ
	P_0	คือ จำนวนประชากรปีฐาน หรือจำนวนประชากรที่ใช้คาดประมาณ
	r	คือ อัตราเพิ่ม (Growth rate) คำนวณจาก $[(P_2/P_1)^{1/t} - 1] * 100$
	n	คือ จำนวนปี ระหว่าง P_t และ P_0

รูปที่ 2 รูปแบบสถานการณ์การคาดประมาณประชากรภายใต้ข้อกำหนดสมมติฐานเรื่องการเจริญพันธุ์ การเสียชีวิตและการย้ายถิ่นระหว่างประเทศ

Projection scenarios	Assumptions		
	Fertility	Mortality	International migration
Medium (fertility)	Medium (based on median probabilistic fertility)	Medium (based on median probabilistic fertility)	Medium
Low fertility	Low	Medium	Medium
High fertility	High	Medium	Medium
Constant-fertility	Constant as of 2022	Medium	Medium
Instant-replacement-fertility	Instant-replacement as of 2022	Medium	Medium
Constant-mortality	Medium	Constant as of 2022	Medium
No change	Constant as of 2022	Constant as of 2022	Medium
Zero-migration	Medium	Medium	Zero from 2022
Instant-replacement zero-migration	Instant-replacement as of 2022	Medium	Zero from 2022
Momentum	Instant-replacement as of 2022	Constant as of 2022	Zero from 2022

ที่มา: <https://population.un.org/wpp/DefinitionOfProjectionScenarios/>, 2024

ข้อมูลคาดประมาณประชากรไทย ซึ่งดำเนินการโดยสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งในระดับประเทศ ที่ได้มีการคาดการณ์ไปในอนาคต โดยใช้ข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะ ปี พ.ศ. 2553 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นฐาน โดยครั้งล่าสุดเมื่อปี พ.ศ. 2556 คือ การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 จากนั้นได้มีการปรับปรุงการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 ขึ้น โดยปรับประชากรฐานและแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของข้อสมมุติต่างๆ (สำนักงานสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2562) อย่างไรก็ตาม การคาดประมาณประชากรไปในอนาคตดังกล่าวเป็นช่วงระยะเวลา 30 ปีเท่านั้น เพื่อความถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริงมากที่สุด

งานการศึกษาวิจัยของเกื้อ วงศ์บุญสินและคณะ (2566) ได้คาดประมาณประชากรไทยไว้อย่างน่าสนใจ ซึ่งศึกษาและคำนวณภาพอนาคตของไทยในอีก 100 ปีข้างหน้า โดยใช้โปรแกรม Spectrum ซึ่งเป็นโปรแกรมคาดประมาณประชากรรุ่นใหม่ จากองค์กร Avenir Health ประเทศ

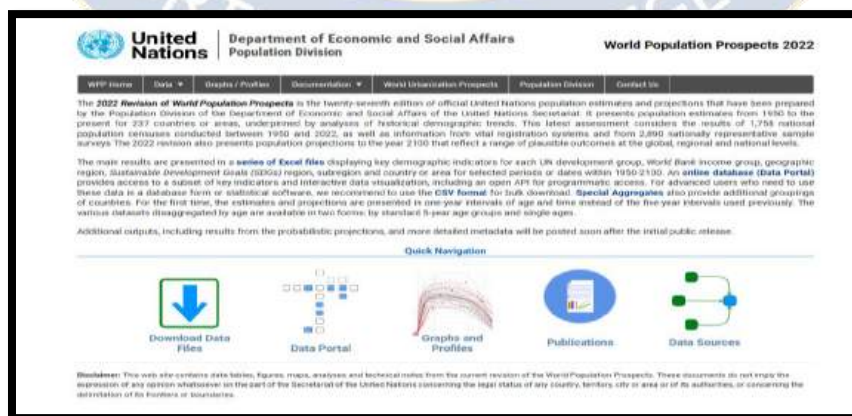
สหรัฐอเมริกา โดยจุดเด่นของโปรแกรมนี้คือ สามารถใช้ในการคาดประมาณในระยะยาว สำหรับสมมติฐานด้านภาวะเจริญพันธุ์ใช้อัตราเจริญพันธุ์รวม (TFR) ของประเทศ ปี พ.ศ. 2566 คือ 1.16 และปรับลดลงตามลำดับ โดยในปี พ.ศ. 2593 ปรับลดลงเหลือ 0.7 และในปี พ.ศ. 2626 ปรับลดลงเหลือ 0.5 ผลการศึกษาพบว่า ในอีก 60 ปี ข้างหน้าหรือปี พ.ศ. 2626 ประชากรไทยจะลดลงเหลือเพียงครึ่งหนึ่ง ประมาณ 33 ล้านคน (เกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ, 2566)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาศัยข้อมูลทุติยภูมิการคาดประมาณประชากร จาก World Population Prospects 2022 ซึ่งจัดทำโดย Population Division, Department of Economic and Social Affairs ขององค์การสหประชาชาติ จากเว็บ <https://population.un.org/wpp/> (รูปที่ 3) และจากการคำนวณข้อมูลทะเบียนราษฎร ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี พ.ศ. 2566 เป็นปีฐาน โดยใช้สูตรทางคณิตศาสตร์ แบบการเพิ่มเชิงเส้น (Linear Growth)

ข้อมูลการคาดประมาณประชากร จากองค์การสหประชาชาติ ปี พ.ศ. 2565 (World Population Prospects 2022) เป็นข้อมูลอย่างเป็นทางการขององค์การสหประชาชาติ ฉบับที่ 27 นำเสนอข้อมูลทางประชากรจำนวน 237 ประเทศทั่วโลก มีการประมาณการประชากรตั้งแต่ว่าปี พ.ศ. 2493 ถึงปี พ.ศ. 2565 และคาดประมาณประชากรมาตรฐานในอนาคต ด้วยรูปแบบสถานการณ์ต่างๆ อาทิ แบบสถานการณ์ภาวะเจริญพันธุ์สูง ปานกลาง ต่ำ ภาวะเจริญพันธุ์คงที่ การเสียชีวิตคงที่ และแรงเหวี่ยงทางประชากร เป็นต้น ถึงปี พ.ศ. 2643 รวมระยะเวลา 150 ปี ข้อมูลเหล่านี้แสดงตัวบ่งชี้ทางประชากรที่สำคัญสำหรับแต่ละกลุ่มการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติ กลุ่มรายได้ของธนาคารโลก ภูมิภาคทางภูมิศาสตร์ ภูมิภาคเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) อนุภูมิภาค ซึ่งสะท้อนถึงผลลัพธ์ที่เป็นไปได้หลายประการทั้งในระดับโลก ระดับภูมิภาค และระดับประเทศ (United Nations, 2022)

รูปที่ 3 หน้าหลักในการเข้าถึงข้อมูล จาก World Population Prospects 2022

ที่มา: <https://population.un.org/wpp/>, 2024

สำหรับการคำนวณข้อมูลการคาดประมาณประชากรนั้น อาศัยข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (2567) ซึ่งได้รวบรวมไว้ในเว็บ www.dopa.go.th ส่วนงานระบบสถิติทาง การทะเบียน นำเสนอข้อมูลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536-2566 ทั้งนี้ใช้ปี พ.ศ. 2566 เป็นปีฐาน โดยเริ่มจากการ คำนวณและศึกษาอัตราเพิ่ม (Growth rate) ของประชากรไทย จากสูตรทางคณิตศาสตร์ คือ $[(P2/P1)^{1/t} - 1] * 100$ เมื่อได้ r หรือ อัตราเพิ่มมาแล้ว จึงคำนวณประชากรในอนาคตจากการใช้ สูตรทางคณิตศาสตร์แบบการเพิ่มเชิงเส้น (Linear Growth) สูตรที่ใช้คำนวณ คือ $P_t = P_0 (1+rn)$

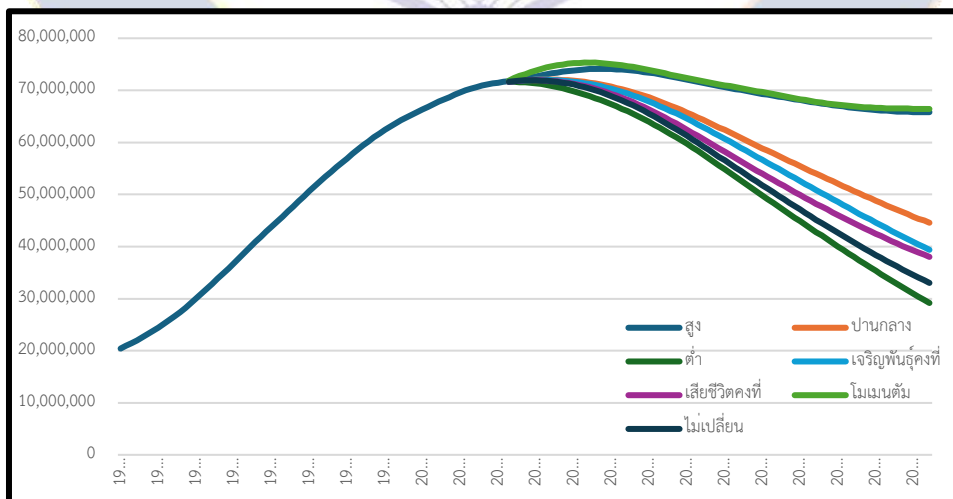
ผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ (1) ผลการวิจัยจากข้อมูลการคาด ประมาณประชากร ขององค์การสหประชาชาติ และ (2) ผลการวิจัยจากการคำนวณข้อมูลทะเบียน ราษฎร ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย และ (3) วิเคราะห์ข้อมูลสู่แนวทางการขับเคลื่อน ประเทศอย่างยั่งยืน

(1) ผลการวิจัยจากข้อมูลการคาดประมาณประชากร ขององค์การสหประชาชาติ

จากรูปแบบสถานการณ์ต่างๆ (รูปที่ 4) ในการคาดประมาณประชากร พบว่า แบบ สถานการณ์ภาวะเจริญพันธุ์ปานกลางและต่ำ มีความใกล้เคียงกับสถานการณ์ประชากรไทยในปัจจุบัน คือมีการเจริญพันธุ์ต่ำมาก รวมถึงการเสียชีวิตสูงกว่าการเจริญพันธุ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมุ่งให้ความสำคัญ กับ 2 รูปแบบนี้เป็นหลัก อย่างไรก็ตามก็ได้อีกรูปแบบที่น่าสนใจและนำมาร่วมพิจารณา คือ รูปแบบข้อมูลไม่ เปลี่ยน หมายถึง ข้อมูลภาวะเจริญพันธุ์และการเสียชีวิตคงไว้เช่นเดียวกับปัจจุบัน โดยจากกราฟเส้น ข้อมูลอยู่ระหว่างภาวะเจริญพันธุ์ปานกลางและต่ำ แต่ค่อนข้างมาทางเส้นภาวะเจริญพันธุ์ต่ำ

รูปที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลการคาดประมาณประชากร แบบสถานการณ์รูปแบบต่างๆ

ที่มา: นักวิจัย โดยใช้ข้อมูลจาก World Population Prospects 2022, 2024

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร/ ปีที่คาดประมาณด้วยรูปแบบสถานการณ์ต่างๆ

จำนวนประชากร/ ปี (พ.ศ.) คาดประมาณ	รูปแบบสถานการณ์ (การเจริญพันธุ์)		
	ปานกลาง	ต่ำ	ไม่เปลี่ยน
จำนวนประชากรปัจจุบัน (คน)	71,801,279	71,623,372	71,697,030
ปีที่จำนวนประชากรสูงที่สุด	2572	2566	2569
ปีที่ประชากรน้อยกว่า 50 ล้านคน	2631	2612	2615
ปีที่ประชากรน้อยกว่าครึ่ง	ไม่มีข้อมูล	2633	2638

ที่มา: นักวิจัย โดยวิเคราะห์ข้อมูลจาก World Population Prospects 2022, 2024

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประเทศไทย แบบสถานการณ์ภาวะเจริญพันธุ์ปานกลาง พบว่า ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีประชากร 71,801,279 คน จากนั้นจำนวนประชากรจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นมากขึ้นจนถึง ปี พ.ศ. 2572 ไทยจะมีประชากรสูงที่สุดนับจากอดีตเป็นต้นมา คือ 72,071,120 คน จากนั้นจำนวนประชากรจะค่อยๆ ลดลง (รูปที่ 4) ทั้งนี้ในอนาคตคาดว่าประเทศไทย จะมีประชากรน้อยกว่า 50 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2631 หรือ อีก 64 ปี (ตารางที่ 1) โดยมีประชากรสูงวัย (60 ปีขึ้นไป) 22,441,576 คน ประชากรวัยแรงงาน (15-59 ปี) 21,848,655 คน และประชากรวัยเด็ก (0-14 ปี) 5,432,192 คน

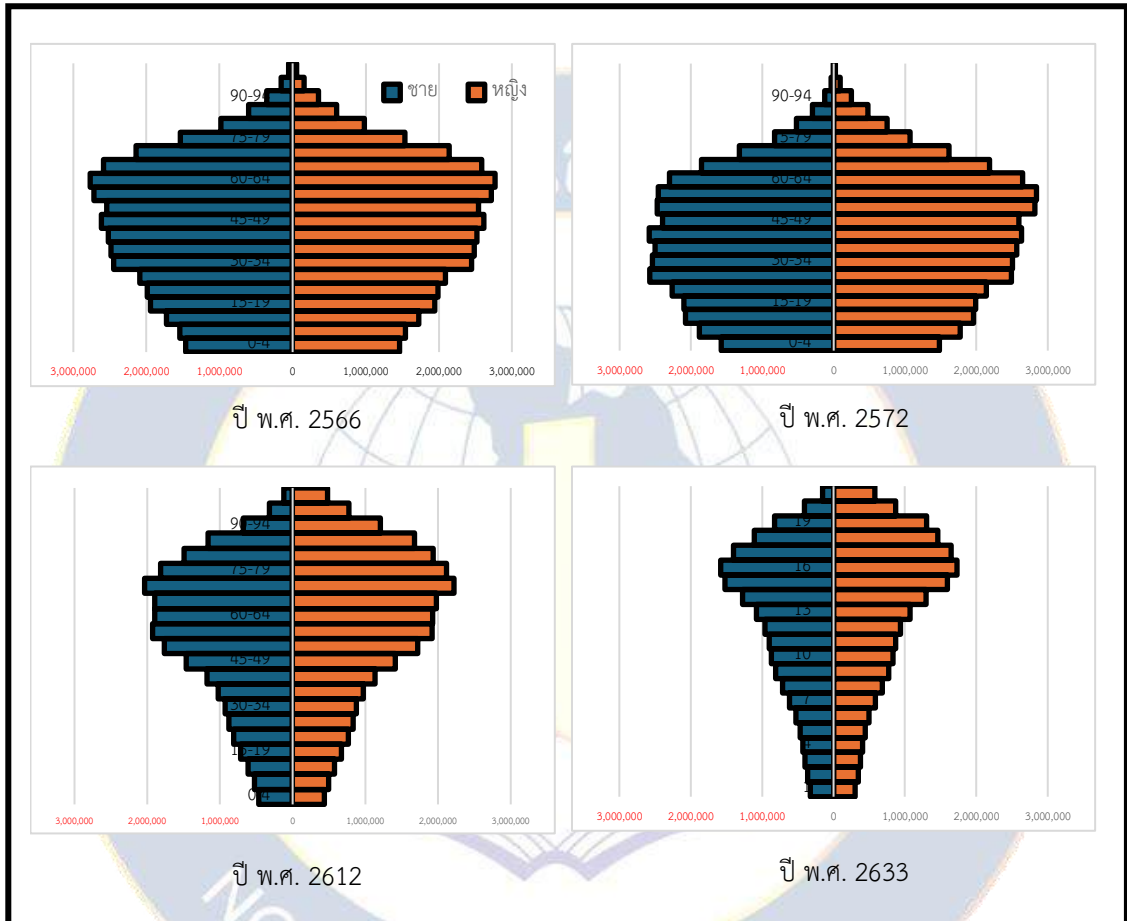
สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลประเทศไทย แบบสถานการณ์ภาวะเจริญพันธุ์ต่ำ พบว่า ปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2566 ประเทศไทยมีประชากร 71,623,372 คน แนวโน้มของข้อมูลจำนวนประชากรไทยจะ ลดลงต่อเนื่อง ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2612 หรืออีก 45 ปี ประเทศไทยจะมีประชากรน้อยกว่า 50 ล้านคน โดยเกินกว่าครึ่งหนึ่ง คือประชากรสูงวัย (25,734,764 คน) รองลงมาคือ ประชากรวัยแรงงาน (20,993,353 คน) และมีประชากรวัยเด็กเพียง 3 ล้านกว่าคน (3,105,834 คน)

ข้อมูลดังกล่าวแสดงไว้อย่างน่าสนใจ คือ ในปี พ.ศ. 2633 หรือ 66 ปีข้างหน้า คาดว่า ประชากรไทยจะมีจำนวนเพียงครึ่ง (ประมาณ 35 ล้านคน) โดยเป็นประชากรสูงวัย 20,902,163 คน ประชากรวัยแรงงาน 12,337,921 คน และประชากรวัยเด็กเพียง 2,122,855 ล้านคน ทั้งนี้จากปี พ.ศ. 2612 ที่ไทยมีประชากร 50 ล้านคน ผ่านไปเพียง 21 ปี ประชากรไทยลดลงไปกว่า 17 ล้านคน

การวิเคราะห์รูปแบบสถานการณ์ที่ไม่เปลี่ยน พบว่า ในปี พ.ศ. 2566 ไทยมีประชากรจำนวนทั้งสิ้น 71,697,030 คน แนวโน้มจำนวนประชากรไทยจะค่อยๆ เพิ่มขึ้นจนถึงปี พ.ศ. 2569 โดยมีจำนวนประชากร 71,936,968 คน ส่วนในปี พ.ศ. 2615 หรือ 48 ปี ไทยจะมีประชากรต่ำกว่า 50 ล้านคน โดยมีประชากรวัยแรงงานมากกว่าประชากรสูงวัย (23,795,518 คน และ 20,980,056 คน ตามลำดับ) และมีประชากรวัยเด็กเกือบ 5 ล้านคน (4,993,366 คน)

ในปี พ.ศ. 2638 คาดว่าประชากรไทยจะมีจำนวนเพียงครึ่ง (ประมาณ 35 ล้านคน) โดยเป็น ประชากรสูงวัย 15,315,785 คน ประชากรวัยแรงงาน 16,773,454 คน และประชากรวัยเด็ก 3,516,685 ล้านคน

รูปที่ 5 พีระมิตประชากรไทย ปี พ.ศ. 2566, ปี พ.ศ. 2572, ปี พ.ศ. 2612 และ ปี 2633

ที่มา: นักวิจัย โดยใช้ข้อมูลจาก World Population Prospects 2022, 2024

ช่วงเวลาในอนาคตที่เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรไทยนั้น ได้นำเสนอผ่าน พีระมิตประชากรไทย (รูปที่ 5) ซึ่งแสดงลักษณะโครงสร้างทางประชากรด้านเพศและอายุอย่างชัดเจน โดยพบว่า ในปีที่ประเทศไทยมีจำนวนประชากรสูงที่สุดนั้น (ปี พ.ศ. 2572) ลักษณะโครงสร้างอายุ และเพศของประชากรไทย มีความใกล้เคียงกับปัจจุบัน ทั้งนี้ในช่วงที่ประชากรของประเทศต่ำกว่า 50 ล้านคน (ปี พ.ศ. 2612) พบว่า ลักษณะของพีระมิตประชากรเปลี่ยนไปจากปัจจุบันมาก กล่าวคือ ส่วนฐานพีระมิตแคบ ค่อยๆ ขยายออกขึ้นไป ช่วงกลางจนเกือบถึงยอดพีระมิตบานออก ซึ่งลักษณะเช่นนี้

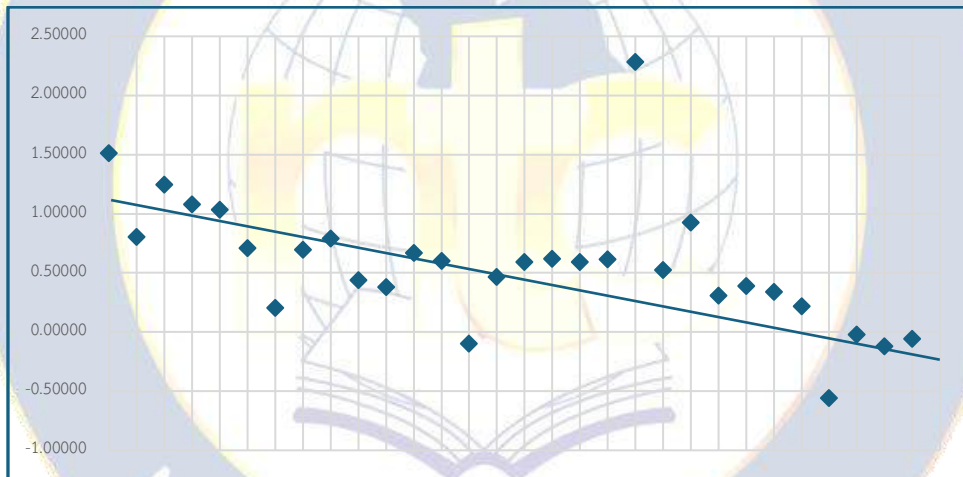
แสดงว่า มีวัยเด็กค่อนข้างต่ำ วัยแรงงานลดลงมาก ขณะที่ผู้สูงวัยจำนวนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ที่กล่าวมาแล้ว

เมื่อพิจารณาพีระมิดประชากรไทย ปี พ.ศ. 2633 ซึ่งเป็นปีที่ประชากรไทยลดจำนวนลงเหลือเพียงครึ่งหนึ่งของประชากรในปัจจุบัน พบว่า พีระมิดลักษณะคล้ายคลึงกับพีระมิดประชากรในปี พ.ศ. 2612 แต่ทว่าขนาดของพีระมิดกลับเล็กลงกว่าใน ปี พ.ศ. 2612 อย่างชัดเจน (รูปที่ 5)

(2) ผลการวิจัยจากการคำนวณข้อมูลทะเบียนราษฎร จากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

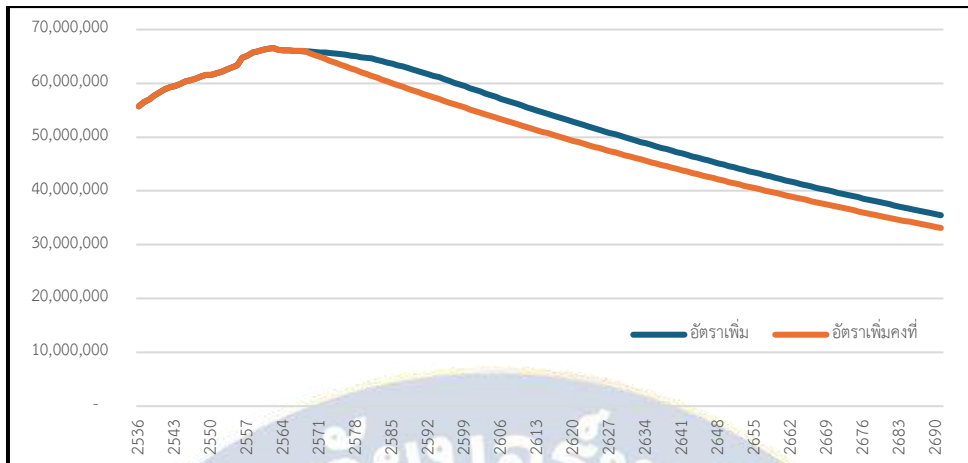
ในระยะเวลา 30 ปี คือตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ถึงปี พ.ศ. 2566 อัตราเพิ่มของประชากรไทยมีแนวโน้มลดลง โดย ปี พ.ศ. 2536 อัตราเพิ่มของประชากรไทยเป็นบวก มีค่าประมาณ 1.51 แต่ในปี พ.ศ. 2562 อัตราเพิ่มประชากรไทยเริ่มติดลบ โดยมีค่า -0.56 สำหรับในปี พ.ศ. 2566 อัตราเพิ่มยังคงติดลบ (-0.05)

รูปที่ 6 อัตราเพิ่มของประชากรไทย ปี พ.ศ. 2536-2566

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย ใช้ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2567

รูปที่ 7 จำนวนประชากรไทยจากการคาดประมาณประชากร โดยการคำนวณจากอัตราเพิ่ม

ที่มา: คำนวณโดยผู้วิจัย ใช้ข้อมูลจากกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2567

ข้อมูลจากการคำนวณมีระยะเวลาเร็วกว่าข้อมูลจากองค์การสหประชาชาติเล็กน้อย โดยคาดว่าประเทศไทยจะมีประชากรน้อยกว่า 50 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2629 หรือ อีก 62 ปี และเมื่อคำนวณโดยใช้อัตราเพิ่มที่ต่ำที่สุดและคงที่ พบว่า ในปี พ.ศ. 2617 หรือ อีก 50 ปี ประเทศไทยจะมีประชากรน้อยกว่า 50 ล้านคน

(3) วิเคราะห์ข้อมูลสู่แนวทางการขับเคลื่อนประเทศอย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทั้งข้อมูลขององค์การสหประชาชาติและการคำนวณนั้น ประเทศไทยจะเข้าสู่ยุคที่มีจำนวนประชากรต่ำกว่า 50 ล้านคน ในระยะเวลา 45-64 ปี และที่น่าเป็นกังวลอย่างยิ่งคือ หากสถานการณ์ภาวะเจริญพันธุ์ยังคงอยู่ในระดับต่ำ ในอนาคตอีก 66 ปี (ไม่ถึงหนึ่งชั่วอายุคน) ประชากรในประเทศไทยจะเหลือเพียงครึ่งหนึ่งจากปัจจุบัน (ประมาณ 35.3 ล้านคน) ซึ่งมีความใกล้เคียงกับการศึกษาวิจัยของ เกื้อ วงศ์บุญสินและคณะ (2566) ที่พบว่า ในอีก 60 ปี ประชากรไทยจะลดลงเหลือเพียงครึ่งหนึ่ง ทั้งนี้เหตุการณ์ทางประชากรดังกล่าวย่อมอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคง กระทบต่อภาคธุรกิจ สังคม วัฒนธรรมและความยั่งยืนของประเทศ (เกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ, 2566)

หากสามารถประคับประคองให้ข้อมูลทางประชากรคงที่ดังเช่นปัจจุบัน คืออัตราเจริญพันธุ์รวมของไทย (Total Fertility Rate: TFR) เท่ากับ 1.32 อัตราการเกิด 8.7 ต่อประชากรพันคน และอัตราการตาย 7.6 ต่อประชากรพันคน (United Nations, 2024) จะสามารถยืดระยะเวลาและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรออกไป

แนวทางการส่งเสริมให้ประชากรมีบุตรและลงทุนด้านทรัพยากรมนุษย์ เป็นหนทางที่ยั่งยืนสำหรับประเทศ โดยปัญหาการลดจำนวนลงของประชากรไทยในอนาคต เกิดจากการลดลงอย่างรวดเร็วของภาวะเจริญพันธุ์จนถึงระดับต่ำมาก (Ultra Low Fertility) ปัจจุบันต่ำกว่าการเสียชีวิต ดังนั้นจึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการเพิ่มจำนวนประชากร นั่นคือ การเพิ่มการเจริญพันธุ์

ประเทศไทยมีจำนวนประชากรวัยเด็กและประชากรวัยแรงงานลดลงทุกปี รวมถึงสตรีไทยมีบุตรในช่วงอายุที่มากขึ้น ภาครัฐจึงให้ความสนใจมุ่งกระตุ้นสนับสนุนการมีบุตรผ่านนโยบายต่างๆ อาทิ การลดหย่อนภาษี การสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตร และการสนับสนุนการวางแผนครอบครัว โดยมีกระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลักในการดำเนินการขับเคลื่อนนโยบาย ทั้งนี้การรณรงค์ให้ข้อมูลข่าวสารในการมีบุตรในช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อสุขภาพที่ดีของมารดาและบุตรยังคงต้องดำเนินการต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การมีบุตรในช่วงเวลาที่เหมาะสมอาจไม่เอื้ออำนวยในแง่เศรษฐกิจ จึงควรมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสนับสนุนการเจริญพันธุ์ในช่วงที่พร้อม โดยการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ประชากรตั้งแต่เริ่มวัยเจริญพันธุ์ นำเทคโนโลยีการช่วยผู้ที่ประสงค์มีบุตรมาใช้ในราคาที่เข้าถึงได้และอย่างแพร่หลาย รวมถึงมีระบบการแพทย์สาธารณสุขรองรับความต้องการของประชากร

อย่างไรก็ตามที่ผ่านมาพบว่า การเพิ่มการเกิดของประชากรนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้ยากมากในทุกๆ ประเทศที่ได้เข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยแล้ว การนำเข้าแรงงานจึงเป็นทางเลือกสำคัญอีกทางหนึ่งสำหรับประเทศที่มีศักยภาพดึงดูดแรงงานนอกประเทศ ประเทศไทยจึงควรมีการบูรณาการข้อมูลจากหลายภาคส่วน เพื่อเชื่อมโยงข้อมูลการเกิด การตาย และการย้ายถิ่น เพื่อกำหนดจำนวนโควตาแรงงานย้ายถิ่นในแต่ละปีอย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมการเข้ามาทำงานในประเทศไทยแบบถูกกฎหมาย

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะจากงานวิจัยนี้ ในมุมมองทางประชากรศาสตร์ที่มุ่งศึกษาปัจจัยด้านการเจริญพันธุ์ การเสียชีวิตและการย้ายถิ่น พบว่า ยังคงที่ต้องเตรียมการตั้งรับ รองรับกับความท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งความพยายามส่งเสริมให้ประชากรสามารถมีบุตรเมื่อพร้อมตามความประสงค์ รณรงค์เรื่องการใช้สุขภาพดีตลอดชีวิตและเตรียมการวางแผนนโยบายการเคลื่อนย้ายแรงงานในอนาคตล้วนเป็นสิ่งที่จะต้องเร่งดำเนินการ

ในการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต ควรดำเนินการเน้นการจัดทำข้อมูลภาพอนาคตในระดับย่อย อาทิ ระดับอำเภอ จังหวัดและภูมิภาค เพื่อเชื่อมโยงให้เห็นภาพอนาคตในทุกมิติของการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นองค์รวม ยิ่งไปกว่านั้นสามารถเป็นแนวทางหนึ่งที่ทำให้ประชากรตระหนักถึงความจำเป็นและปัญหาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยเรื่อง “ภาพอนาคตการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรในประเทศไทยสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” โดยได้รับงบประมาณ ประจำปี พ.ศ.

2566 จากคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. เกื้อ วงศ์บุญสิน ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลรวมถึงคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในบทความนี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง สำนักบริหารการทะเบียน. (2567). **จำนวนประชากรไทย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/> (วันที่ค้นข้อมูล 11 มกราคม 2567).
- กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง สำนักบริหารการทะเบียน. (2567). **สถิติจำนวนการเกิด จำนวนการตาย**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/> (วันที่ค้นข้อมูล 26 เมษายน 2567).
- เกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ. (2566). **จะเป็นอย่างไรหากสังคมไทยตายมากกว่าเกิด “ไปเรื่อย ๆ”**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.chula.ac.th/news/124866/> (วันที่ค้นข้อมูล 26 มีนาคม 2567).
- เกื้อ วงศ์บุญสิน และคณะ. (2566). **จะเป็นอย่างไรหากสังคมไทยตายมากกว่าเกิด “ไปเรื่อย ๆ” ตอนที่ 2**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.chula.ac.th/news/141978/> (วันที่ค้นข้อมูล 26 มีนาคม 2567).
- สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. (2565). **ศัพท์านุกรมการวิจัยทางประชากร และสังคม**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก www.popterms.mahidol.ac.th (วันที่ค้นข้อมูล 25 ธันวาคม 2565).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). **รายงานการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553-2583 (ฉบับปรับปรุง)**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- United Nations. (2024). **Definition of Projection Scenarios**. Department of Economic and Social Affairs. Retrieved from <https://population.un.org/wpp/DefinitionOfProjectionScenarios/>, 2024
- United Nations. (2024). **World Population Prospects 2022**. Department of Economic and Social Affairs. Population Division. New York: United Nation. Retrieved from <https://population.un.org/wpp/>, 2024
- United Nations. (2022). **World Population Prospects 2022 Summary of Results**. Department of Economic and Social Affairs. Population Division. New York: United Nations.

การใช้จุดแข็งและทัศนคติต่ออาชีพที่พยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพล
สังกัดกองทัพเรือ

Strength Use and Attitude toward Career Predicting Career Aspiration
of the personnel under Royal Thai Navy

จิตรกร จิตต์ฉายา¹ ปิ่นกนก วงศ์ปิ่นเพชร พิบูลแถว²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการใช้จุดแข็ง ทัศนคติต่ออาชีพและแรงบันดาลใจในอาชีพ 2) ศึกษาความสัมพันธ์การใช้จุดแข็ง และทัศนคติต่ออาชีพกับแรงบันดาลใจในอาชีพ และ 3) พยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพด้วยการใช้จุดแข็งและทัศนคติต่ออาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือกำลังพลสังกัดกองทัพเรือ จำนวน 362 คน เครื่องมือที่ใช้ คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าสถิติร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) พนักงานมีระดับการใช้จุดแข็งอยู่ในระดับมาก และทัศนคติต่ออาชีพกับแรงบันดาลใจในอาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การใช้จุดแข็งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงบันดาลใจในอาชีพในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทัศนคติต่ออาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงบันดาลใจในอาชีพในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) การใช้จุดแข็ง และทัศนคติต่ออาชีพสามารถร่วมกันพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพเรือได้ ร้อยละ 45

คำสำคัญ: การใช้จุดแข็ง ทัศนคติต่ออาชีพ แรงบันดาลใจในอาชีพ

¹ คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร
J.jittakron@gmail.com โทร 094-954-9499

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร
pinkanok.w@arts.kmutnb.ac.th โทร.0819233622

ABSTRACT

This research aims to: 1) Strength use level, Attitude toward career, and career aspiration of the personnel under Royal Thai Navy, 2) investigate relationship between strength use as well as attitude toward career and career aspiration, and 3) predict career aspiration with strength use and career aspiration. The population and samples were personnel under Royal Thai Navy. The sample consisted of 362 personnels. The instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, frequency, mean, standard deviation, Pearson products moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The results showed that: 1) strength use was at a high level ,attitude toward career and career aspiration were at a highest level. 2) strength use positively correlated with career aspiration at a medium level with the statistical significance level of .01. 3) attitude toward career positively correlated with career aspiration at a high level with a statistical significance level of .01, and 4) strength use and attitude toward career of the personnel under Royal Thai Navy could jointly predict 45 percent of their career aspiration.

Keywords: Strength use, Attitude toward career, Career aspiration

บทนำ

ในสังคมยุคที่ทุกสิ่งทุกอย่างเคลื่อนที่ไปอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในทุกวันที่ทุกคนใช้ชีวิตอยู่ปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้น การมาของปัญญาประดิษฐ์ โดยเฉพาะการอุบัติขึ้นของโรคโควิด-19 ส่งผลให้เศรษฐกิจทั่วโลกเกิดการชะลอตัว บริษัทจำนวนมากปิดตัวลงส่งผลให้ความต้องการของตลาดแรงงานเปลี่ยนแปลงทำให้บุคคลต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด (จิตตินันท์ บุญสิทธิกุล,2564) เป็นความท้าทายอย่างยิ่งขององค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมทั้งองค์กรทางการทหาร

กองทัพเรือมีเป็นองค์กรที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงและปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติซึ่งเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยกองทัพเรือได้มีการพัฒนาในส่วนขององค์กรตลอดมา โดยยึดถือและปฏิบัติติดตามผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และภายนอกของหน่วย และกำหนดทิศทางการบริหาร เพื่อบรรลุสิ่งที่หน่วยงานคาดหวังที่จะเป็นในอนาคต จัดทำเป็น วิสัยทัศน์ ยุทธศึกษา ทหารเรือ ที่กล่าวว่า ยุทธศึกษาทหารเรือ “เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ก้าวหน้าทันเทคโนโลยี จัดการศึกษามีคุณภาพตาม มาตรฐานสากล เป็นที่ปรึกษาทางวิชาการที่เชื่อถือได้ และเป็นเลิศในด้าน

กิจการทางทะเล เป็นต้นแบบในความเป็นมืออาชีพ จริยธรรม และคุณธรรม” ตามค่านิยม S M A R T การขับเคลื่อนนโยบายให้สำเร็จได้จำเป็นต้องทำให้เกิดค่านิยมขึ้นจากภายในของบุคลากรสังกัด กองทัพเรือ กำลังพลสังกัดกองทัพเรือจำเป็นต้องมีแรงบันดาลใจในอาชีพ เพื่อให้เกิดค่านิยม และนำ ค่านิยมดังกล่าวไปปรับใช้เป็นพฤติกรรมในการทำงาน โดยแรงบันดาลใจในอาชีพ (Career Aspirations) Ismail et al. (2008) ได้กล่าวไว้ว่า แรงบันดาลใจในอาชีพเป็นมิติภายในของอาชีพที่กำหนดความสำเร็จในอาชีพการงาน จากการศึกษาของ Gregor & O'Brien, (2015 ถูกกล่าวถึงใน Ningthoujam et al., 2021) ได้กล่าวถึง แรงบันดาลใจในอาชีพได้แก่ แรงบันดาลใจในการเป็นผู้นำ แรงบันดาลใจในอาชีพด้านการศึกษา และความปรารถนาที่จะประสบความสำเร็จในสาขาการทำงาน ของตนเองและได้รับการยอมรับ การเลื่อนตำแหน่งสำหรับความสำเร็จของตนเอง แรงบันดาลใจใน อาชีพเหล่านี้โดยพื้นฐานแล้วเกิดขึ้นจากทั้งปัจจัยในแต่ละบุคคล และการได้รับอิทธิพลจากบริบททาง สังคม เช่น บุคคลนั้นอยู่ที่ไหน ครอบครัว การศึกษา และสถาบันทางสังคม ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มุ่ง สนใจศึกษาปัจจัยภายในบุคคลได้แก่ การใช้จุดแข็งและทัศนคติต่ออาชีพ

การใช้จุดแข็ง (Strength use) Bakker & Van Woerkom (2018) ได้กล่าวไว้ว่า องค์กร ควรสนับสนุนให้พนักงานใช้จุดแข็งของตน เพราะเมื่อพนักงานใช้จุดแข็งของตน พวกเขาจะค้นพบ ตัวตนที่แท้จริงได้ พวกเขาจะรู้สึกมีพลังในการทำงานและเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองให้แก่องค์กร ซึ่งการศึกษาของ Jay (2017) เรื่อง อิทธิพลของแรงบันดาลใจในอาชีพและการรับรู้ความสามารถของ ตนเองในการตัดสินใจในอาชีพต่อความแตกต่างในตนเอง เอกลักษณ์ทางอาชีพ และความไม่แน่ใจใน อาชีพ ได้กล่าวไว้ว่า จุดแข็งมีความสัมพันธ์กับความแตกต่างของตนเอง อัตลักษณ์ทางอาชีพ การ ตัดสินใจในอาชีพ การรับรู้ความสามารถตนเองและแรงบันดาลใจในอาชีพ

ทัศนคติต่ออาชีพ (Attitudes toward Careers) เป็นมุมมองที่เกี่ยวข้องกับอาชีพที่ตนเองทำ อยู่ ทางด้านความคิด ความรู้สึก และแนวโน้มพฤติกรรม ส่งผลให้รู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองและ สามารถที่จะพัฒนาไปตามประสบการณ์การทำงานที่พบเจอ ทั้งยังแสดงออกผ่านทางผลการ ปฏิบัติงาน และจากการศึกษาของ Barhate & Dirani (2022) ได้ศึกษาแรงบันดาลใจในอาชีพของเจนเอ เรชั่น Z ได้กล่าวว่า แรงบันดาลใจในอาชีพมีความเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายใน เช่น ทัศนคติซึ่งทำให้คนเจ นเอเรชั่น Z มีความรู้ และ ปฏิบัติงานโดยใช้เทคโนโลยี ส่งผลให้คนเจนเอเรชั่น Z มีความมั่นใจใน ตนเองที่จำเป็นสำหรับความสำเร็จในฐานะผู้ประกอบการและบรรลุเป้าหมายทางการเงิน

จากความสำคัญข้างต้น ถ้ากำลังพลสังกัดกองทัพเรือมีทัศนคติต่ออาชีพดี และตัวของกำลัง พลใช้จุดแข็งได้ดี จะทำให้กำลังพลมีแรงบันดาลใจในการทำงานอาชีพให้บรรลุความสำเร็จ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้จุดแข็ง ทัศนคติต่ออาชีพและแรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพล สังกัดกองทัพเรืออยู่ในระดับใด การใช้จุดแข็ง ทัศนคติต่ออาชีพและแรงบันดาลใจในอาชีพมี

ความสัมพันธ์กันหรือไม่ และการใช้จุดแข็ง และทัศนคติต่ออาชีพสามารถร่วมกันพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพอากาศหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการใช้จุดแข็ง ทัศนคติต่ออาชีพ และแรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพอากาศ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จุดแข็ง ทัศนคติต่ออาชีพ และแรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพอากาศ
3. เพื่อพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพอากาศ ด้วยการใช้จุดแข็ง และทัศนคติต่ออาชีพ

สมมติฐาน

- สมมติฐานที่ 1 การใช้จุดแข็งมีความสัมพันธ์กับแรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพอากาศ
- สมมติฐานที่ 2 ทัศนคติต่ออาชีพมีความสัมพันธ์กับแรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพอากาศ
- สมมติฐานที่ 3 การใช้จุดแข็งและทัศนคติต่ออาชีพอย่างน้อยหนึ่งด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพอากาศ

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ กำลังพลสังกัดกองทัพอากาศ 2 กรม ได้แก่ กรม A จำนวน 800 คน และกรม B จำนวน 900 คน รวมจำนวนประชากร 1,700 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2567) ทั้งนี้มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 362 คน
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเรื่องการใช้จุดแข็ง ทัศนคติต่ออาชีพ และแรงบันดาลใจในอาชีพ
3. ขอบเขตด้านระยะเวลา
ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2566 - เมษายน 2567

4. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.1 ตัวแปรพยากรณ์ (Predictive Variable) มี 2 ตัวแปร ได้แก่

- 1) การใช้จุดแข็ง
- 2) ทักษะคิดต่ออาชีพ

4.2 ตัวแปรเกณฑ์ (Criterion Variable) ได้แก่ แรงบันดาลใจในอาชีพ

5. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้แบ่งตัวแปรออกเป็น 2 ส่วนคือ ตัวแปรพยากรณ์ และตัวแปรเกณฑ์ โดยตัวแปรพยากรณ์ตัวที่ 1 คือ การใช้จุดแข็ง ในส่วนตัวแปรพยากรณ์ตัวที่ 2 คือ ทักษะคิดต่ออาชีพ ในขณะที่ตัวแปรเกณฑ์คือ แรงบันดาลใจในอาชีพ ซึ่งสามารถเขียนกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กำลังพลสังกัดกองทัพเรือจำนวน 1,700 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้คำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ทำให้มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 324 คน แต่เพื่อป้องกันการถอนตัวของผู้เข้าร่วมโครงการวิจัย จึงได้ทดแทนแบบสอบถามโดยทำการเพิ่มผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยเท่ากับ 362 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลโดยทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาตั้งคำถามให้สอดคล้องกับคำนิยาม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1) เกณฑ์ผู้เข้าร่วมวิจัย จำนวน 2 ข้อ ส่วนที่ 2) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้จุดแข็ง 4) แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะคิดต่ออาชีพ และ 5) แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงบันดาลใจในอาชีพ โดยมีระดับการวัดเป็นมาตรวัดแบบลิเคิร์ท สเกล 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่าง

ยิ่ง ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา อุตสาหกรรมและองค์การ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในสำนวนการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับข้อความและพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruency : IOC) ผลการประเมินข้อความจากการทำ IOC พบว่ามีข้อความผ่านตามเกณฑ์ จำนวน 33 ข้อ จากนั้นได้ไปทดลองใช้ (Try-out) กับกำลังพลกองทัพอากาศ C จำนวน 40 คน และนำข้อมูลไปวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น พบว่าการใช้จุดแข็งมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .297 - .837 ค่าความเชื่อมั่น .938 ทศนคติต่ออาชีพ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .622 - .847 ค่าความเชื่อมั่น .955 และแรงบันดาลใจในอาชีพ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .206 - .679 ค่าความเชื่อมั่น .929 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามทั้งฉบับสามารถยอมรับได้ และสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) และค่าความถี่ (Frequency) ใช้ในการวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยายและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ชั้นยศ และอายุราชการทหาร
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้อธิบายความหมายของข้อมูลในการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และวิเคราะห์ลักษณะการกระจายของข้อมูลเกี่ยวกับการใช้จุดแข็ง ทศนคติต่ออาชีพ และแรงบันดาลใจในอาชีพ
3. การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) เพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 และ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จุดแข็งกับแรงบันดาลใจในอาชีพ และทศนคติต่ออาชีพ กับแรงบันดาลใจในอาชีพ
4. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ใช้ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 เพื่อพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพ ด้วยการใช้จุดแข็งและทศนคติต่ออาชีพ

ผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 78.73 อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 25-34 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 35.36 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 51.10 โดยมีอายุราชการมากกว่า 10 ปี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 40.88 และมีชั้นยศนายทหารประทวนจ่าตรี - จ่าเอก จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 27.07

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการใช้จุดแข็ง ทักษะคิดต่ออาชีพ และแรงบันดาลใจต่ออาชีพ

ตัวแปร	\bar{X}	S.D.	ระดับ
การใช้จุดแข็ง	4.12	.56	มาก
ทักษะคิดต่ออาชีพ	4.45	.46	มากที่สุด
แรงบันดาลใจในอาชีพ	4.36	.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ระดับการใช้จุดแข็งโดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = .56) ระดับทักษะคิดต่ออาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = .46) และระดับแรงบันดาลใจในอาชีพอยู่ในระดับมากที่สุดที่สุด ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = .48)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จุดแข็ง กับแรงบันดาลใจในอาชีพ

ตัวแปร การใช้จุดแข็ง	แรงบันดาลใจในอาชีพ			ระดับ ความสัมพันธ์
	r	r ² x 100	p	
การใช้จุดแข็งโดยรวม	.545**	29.70	.00	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้จุดแข็งกับแรงบันดาลใจในอาชีพ เพื่อทดสอบสมมติฐานพบว่า การใช้จุดแข็งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงบันดาลใจในอาชีพในระดับปานกลาง ($r = .55$) คิดเป็นร้อยละ 29.7 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิดต่ออาชีพ กับแรงบันดาลใจในอาชีพ

ตัวแปร ทักษะคิดต่ออาชีพ	แรงบันดาลใจในอาชีพ			ระดับ ความสัมพันธ์
	r	r ² x 100	p	
ทักษะคิดต่ออาชีพโดยรวม	.635**	40.32	.00	สูง

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะคิดต่ออาชีพกับแรงบันดาลใจในอาชีพเพื่อทดสอบสมมติฐานพบว่า การใช้จุดแข็งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงบันดาลใจในอาชีพในระดับสูง ($r = .64$) คิดเป็นร้อยละ 40.32 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อคัดเลือกตัวแปรการใช้จุดแข็ง และทัศนคติต่ออาชีพที่สามารถพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพของบุคลากร

ขั้นที่	ตัวแปรพยากรณ์	R	R ²	AdfR ²	SE _{est}	F	p
1	การใช้จุดแข็ง	.64	.40	.40	.37	243.73	.00
2	การใช้จุดแข็ง ทัศนคติต่ออาชีพ	.67	.45	.45	.35	147.00	.00

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนพบว่าตัวแปรที่มีอำนาจในการพยากรณ์ตัวแปรแรงบันดาลใจในอาชีพมี 2 ตัวแปรคือ การใช้จุดแข็งและทัศนคติต่ออาชีพ โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และเมื่อพิจารณาค่านี้สำคัญทางสถิติพบว่า ตัวแปรการใช้จุดแข็งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .64 สามารถพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพได้ร้อยละ 40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ .37 เมื่อเพิ่มตัวแปรทัศนคติต่ออาชีพ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .67 สามารถพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพได้ร้อยละ 45 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ .35

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อหารูปแบบพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพของบุคลากร

ขั้นที่	ตัวแปรพยากรณ์	b	S.E.b.	B	t	p
1	ค่าคงที่	1.41	.19		7.42	.00
	ทัศนคติต่ออาชีพ	.66	.04	.64	15.61	.00
2	ค่าคงที่	1.20	.19		6.42	.00
	ทัศนคติต่ออาชีพ	.50	.05	.48	10.02	.00
	การใช้จุดแข็ง	.22	.04	.27	5.51	.00

จากตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อหารูปแบบสมการพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพ ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้ แรงบันดาลใจในอาชีพ = 1.20 + .50(ทัศนคติต่ออาชีพ) + .22 (การใช้จุดแข็ง)

จากสมการดังกล่าวข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่าทัศนคติต่ออาชีพเพิ่มขึ้น 1 คะแนน โดยควบคุมตัวแปรอื่นไว้จะทำให้ความแรงบันดาลใจในอาชีพเพิ่มขึ้น .50 คะแนน หากการใช้จุดแข็ง

เพิ่มขึ้น 1 คะแนน โดยควบคุมตัวแปรอื่นไว้จะทำให้ ความแรงบันดาลใจในอาชีพของบุคลากรเพิ่มขึ้น 0.22 คะแนน

เมื่อแปลงคะแนนดิบให้คะแนนมาตรฐาน (Z-Score) จะได้สมการพยากรณ์ แรงบันดาลใจในอาชีพของบุคลากร = $0.48(\text{ทัศนคติต่ออาชีพ}) + .27(\text{การใช้จุดแข็ง})$

อภิปรายผลการวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 การใช้จุดแข็งมีความสัมพันธ์กับแรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัด กองทัพเรือ

จากผลการวิจัยพบว่า การใช้จุดแข็งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพเรือในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1 ซึ่งยอมรับสมมุติฐาน อภิปรายได้ว่าหากการใช้จุดแข็งของกำลังพลเพิ่มขึ้นจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์ให้แรงบันดาลใจในอาชีพเพิ่มขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากเมื่อกำลังพลใช้จุดแข็งของตนในการทำงาน โดยอาจมาจากจุดแข็งเพื่อให้งานสำเร็จหรือเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรที่ทำงานร่วมกัน จะส่งผลให้แรงบันดาลใจที่มีต่ออาชีพการงานของตนเพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wanga & and He Ding, 2023 ได้ศึกษาเรื่องจุดแข็งตามพื้นฐานของผู้นำและการจุดแข็งของพนักงาน: บทบาทของจุดแข็ง การรับรู้ความสามารถของตนเองและความไม่มั่นคงในการทำงานสรุปได้ว่า จุดแข็งตามพื้นฐานของผู้นำและการใช้จุดแข็งของพนักงานมีความสัมพันธ์การรับรู้ความสามารถของตนเอง ตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองได้อธิบายว่าถ้าพนักงานได้มีประสบการณ์และสนับสนุนให้ดำเนินการตามพฤติกรรมที่กำหนด มีส่วนช่วยส่งเสริมความมั่นใจของแต่ละบุคคลในการแสดงพฤติกรรมนั้น ดังนั้นเมื่อกำลังพลสังกัดกองทัพเรือตระหนักถึงจุดแข็งของตนเองอย่างชัดเจนจะมีความมั่นใจมากขึ้นในการใช้ประโยชน์จากจุดแข็งของตนในการทำงาน ซึ่งส่งผลให้มีแรงบันดาลใจในอาชีพมากขึ้นที่จะมีความตั้งใจในการประกอบอาชีพของตนอย่างกระตือรือร้นและต้องการที่จะประสบความสำเร็จในอาชีพ

สมมุติฐานที่ 2 ทัศนคติต่ออาชีพมีความสัมพันธ์กับแรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัด กองทัพเรือ

จากผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติต่ออาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพเรือในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1 ซึ่งยอมรับสมมุติฐาน จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่ายอมรับสมมุติฐานที่ 1 ได้ว่า เมื่อความสัมพันธ์นั้นเป็นไปในทิศทางบวก นั่นคือ ถ้าหากพนักงานมีทัศนคติต่ออาชีพทางบวกมากขึ้นจะมีแรงบันดาลใจในอาชีพเพิ่มขึ้นไปด้วย ผลเป็นเช่นนี้เนื่องจากรายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การของกรมยุทธศึกษาทหารเรือ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๔ ได้ระบุค่านิยมขององค์การ ให้กำลังพลขององค์การ มีค่านิยม SMART ความเป็นชาวเรือ (Seamanship: S) ซึ่งปฏิบัติงานอย่างมืออาชีพ (Mastery: M) ด้วยความ

มุ่งมั่นอันแรงกล้า (Ambition: A) อย่างมีความน่าเชื่อถือ (Reliability: R) และมีความริเริ่มที่จะปฏิบัติตนในการพัฒนาสิ่งต่างๆ ด้วยความเป็นนักคิด (Thinker: T) ส่งผลให้การทำงานของกองทัพเรือทำงานตามค่านิยมหลักของทางกองทัพ กำลังพลเกิดทัศนคติที่ดีต่ออาชีพของตนได้รู้ว่าตนเองได้ปฏิบัติงานเพื่ออะไร พฤติกรรมของตนจะส่งผลอย่างไรต่ออาชีพ และยังได้รู้สึกกว่าอาชีพของตนเป็นอาชีพที่มีความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้กำลังพลมีแรงบันดาลใจต่ออาชีพของตนเพิ่มขึ้นโดยกำลังพลมีเป้าหมายในการทำงานในสายอาชีพและต้องการไปให้ถึงเป้าหมายนั้นอย่างไม่ย่อท้อ สอดคล้องกับการศึกษาของ Hamzah et al. (2022) ได้ศึกษา การรับรู้ความสามารถของตนเองต่อแรงบันดาลใจในอาชีพและการสนับสนุนองค์กรกับความสำเร็จในอาชีพ เมื่อพนักงานระดับผู้จัดการมีความสนใจอย่างแท้จริงและปรารถนาที่จะก้าวหน้าในอาชีพการงาน พนักงานระดับผู้จัดการจะกระตุ้นให้เกิดทัศนคติเชิงบวกมากขึ้นเพื่อให้บรรลุความสำเร็จในอาชีพการงานของตน

สมมติฐานที่ 3 การใช้จุดแข็งและทัศนคติต่ออาชีพอย่างน้อยหนึ่งตัวแปรสามารถพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลกองทัพเรือ

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจในการพยากรณ์ตัวแปรแรงบันดาลใจในอาชีพ มี 2 ตัวแปร คือ การใช้จุดแข็งและทัศนคติต่ออาชีพ โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และเมื่อพิจารณาค่านัยสำคัญทางสถิติพบว่า ตัวแปรการใช้จุดแข็งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .64 สามารถพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพได้ร้อยละ 40 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ตัวแปรทัศนคติต่ออาชีพ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .67 สามารถพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพได้ร้อยละ 45 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งยอมรับสมมติฐานที่ 3

เมื่อพิจารณาตัวแปรการใช้จุดแข็งซึ่งเป็นตัวแปรพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพสูงเป็นอันดับสองแสดงให้เห็นว่าถ้ากำลังพลมีการใช้จุดแข็งของตนเองมากขึ้นจะส่งผลแรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลกองทัพเรือเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ho & Kong (2016) ศึกษาเรื่อง มุมมองการตัดสินใจของตนเองด้วยการใช้จุดแข็งในที่ทำงาน : การตรวจสอบปัจจัยกำหนดและผลกระทบต่อประสิทธิภาพ ได้กล่าวไว้ว่า การใช้จุดแข็งมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจภายในและประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งแรงจูงใจภายในเป็นองค์ประกอบของแรงบันดาลใจในอาชีพ

สำหรับตัวแปรทัศนคติต่ออาชีพซึ่งเป็นตัวพยากรณ์อันดับแรกนั้น ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ Thompson & Dahling (2010) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติและแรงบันดาลใจในอาชีพ กล่าวไว้ว่า บุคลากรที่รับรู้ว่าคุณภาพและแรงบันดาลใจในอาชีพ มีความสำคัญกับสถานะในการทำงาน และการได้รับการสนับสนุนสถานะทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณค่าของสถานะในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการรับรู้สถานะทางสังคม และแรงบันดาลใจเพื่อความก้าวหน้าและความเป็นผู้นำในอาชีพการงาน ดังนั้น เมื่อกำลังพลมีทัศนคติต่ออาชีพที่ดีทั้งในด้าน ความรู้สึก ความคิด พฤติกรรมต่ออาชีพ เช่น มีความรู้สึกรักในอาชีพทหารเรือ, ท่านคิดว่า

อาชีพทหารเรือเป็นอาชีพที่มีเกียรติจะส่งผลต่อแรงบันดาลใจในอาชีพที่อาจต้องการประสบความสำเร็จในอาชีพการทำงานจึงได้พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง หรือคาดหวังว่าจะได้รับเลื่อนตำแหน่งระดับบังคับบัญชาตามขั้นยศอย่างเหมาะสมในอนาคต ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐรีพรรณ 2019 ได้ศึกษาเรื่อง ทศนคติต่อการประกอบอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่ทำงานกับสายการบินระหว่างประเทศ ได้สรุปไว้ว่า เมื่อเกิดทศนคติด้านความคิดและความเชื่อในด้านที่ดีต่อการประกอบอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน จะส่งผลทำให้เกิดทศนคติด้านอารมณ์และความรู้สึกทางด้านบวกต่ออาชีพตามไปด้วย จึงเป็นแรงผลักดันให้แสดงพฤติกรรมในด้านที่ได้ออกมาโดยการเตรียมตัวศึกษาถึงคุณสมบัติในการเป็นพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน พร้อมทั้งการฝึกฝนทักษะในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะได้ประกอบอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ การใช้จุดแข็งโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านใช้จุดแข็งของตนเองในการวางแผนการทำงานให้งานบรรลุตามเป้าหมายมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ องค์กรควรส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้พนักงานของตนใช้จุดแข็งในการวางแผนงานในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุผลงานตามตัวชี้วัดขององค์กร เช่น ให้พนักงานทำแบบทดสอบเพื่อหาจุดแข็งของตนเองและพัฒนาจุดแข็งของตนเองในการวางแผนงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยให้พนักงานรับรู้และวิธีการใช้จุดแข็งของตนเองให้เข้าใจและชัดเจน

2. จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทศนคติต่ออาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าท่านชอบลักษณะการทำงานของทหารเรือที่เน้นความกลมเกลียวและความสามัคคีของกำลังพลและท่านคิดว่าอาชีพทหารเรือเป็นอาชีพที่มีความมั่นคงเช่น มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นๆ ดังนั้น ควรส่งเสริมให้พนักงานเห็นถึงลักษณะการทำงานที่ส่งผลให้เกิดความกลมเกลียวและความสามัคคีและเพิ่มความมั่นคงในอาชีพของกองทัพเรือ เช่น อาจเพิ่มสวัสดิการที่ทางกองทัพเรือยังไม่มี

3. จากผลการวิจัยครั้งนี้ แรงบันดาลใจต่ออาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ท่านมีเป้าหมายในการทำงานในสายอาชีพนี้และต้องการไปถึงเป้าหมายนั้นอย่างไม่ย่อท้อมีค่าน้อยกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งองค์กรทหารเรือควรเพิ่มตัวชี้วัดที่ชัดเจนมากขึ้น เพื่อให้กำลังพลมองเห็นเป้าหมายและสามารถวัดเป้าหมายของการปฏิบัติงานให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น เช่น อาจวัดผลการปฏิบัติงานตามผลสำเร็จของงานด้านตัวชี้วัดที่เข้าใจง่ายขึ้น

4. จากผลการวิจัยครั้งนี้ การใช้จุดแข็งมีความสัมพันธ์กับแรงบันดาลใจในอาชีพในระดับปานกลาง และเป็นตัวพยากรณ์ที่สำคัญอันดับแรก ดังนั้น ควรส่งเสริมกิจกรรมเพื่อให้พนักงานมีการใช้จุดแข็งมากขึ้น เช่น เพิ่มการอบรมเกี่ยวกับการใช้และการพัฒนาจุดแข็งของตนเองในการปฏิบัติงาน

5. จากผลการวิจัยครั้งนี้ ทักษะคิดต่ออาชีพมีความสัมพันธ์และสามารถพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพได้ ดังนั้น องค์การควรส่งเสริมทักษะคิดต่ออาชีพของกำลังพลให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างเป็นกำลังพลสังกัดกองทัพเรือ หากผู้วิจัยสนใจ อาจนำได้ศึกษาต่อกับประชากรที่เป็นกำลังพลทหารเหล่าอื่น หรือเป็นอาชีพที่มีความเฉพาะด้านเช่น พยาบาล หมอ หรือครู เป็นต้น
2. จากการศึกษาครั้งนี้ ตัวแปรทักษะคิดต่ออาชีพ และการใช้จุดแข็งเป็นตัวแปรที่สามารถพยากรณ์แรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพเรือ ซึ่งอาจมีตัวแปรอื่นที่สามารถทำนายความแรงบันดาลใจในอาชีพของกำลังพลสังกัดกองทัพเรือได้อีก ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปอาจศึกษาตัวแปรอื่นๆ ที่น่าสนใจและอาจสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เช่น การรับรู้ความสามารถของตนเอง (Self-Efficacy) การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร (POS, Perceived Organizational Support) ความสมดุลระหว่างการทำงานและการใช้ชีวิต (Work life balance) งานที่มีความหมาย (Meaningful work) เพื่อทำให้องค์ความรู้เกี่ยวกับแรงบันดาลใจต่ออาชีพมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมยุทธศึกษากองทัพเรือ. (2564). รายงานผลการดำเนินการพัฒนาองค์การของกรมยุทธศึกษาทหารเรือประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก https://www.navedu.navy.mi.th/PMQAnavedu2563/html/index.php#PMQA3_content (วันที่ค้นข้อมูล : 26 พฤศจิกายน 2566)
- จิตตินันท์ บุญสถิตย์กุล. (2564). การเตรียมตัวเข้าสู่อาชีพของนักเรียนในศตวรรษที่ 21. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 36(2), 23-31
- ณัฐรีพรรณ ดำรงรัตน์เกษม. (2562). ทักษะคิดต่อการประกอบอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่ทำงานกับสายการบินระหว่างประเทศ วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและบริการ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
- Bakker, A. B., & Van Woerkom, M. (2018). Strengths use in organizations: A positive approach of occupational health. *Canadian Psychology*, 59(1), 38–46. <https://doi.org/10.1037/cap0000120>
- Barhate, B., & Dirani, K. M. (2022). Career aspirations of generation Z: a systematic literature review. *European Journal of Training and Development*, 46(1–2), 139– 157. <https://doi.org/10.1108/EJTD-07-2020-0124>

- Hamzah, S. R. ah, Musa, S. N. S., & Mohamad, N. (2022). The mediating effect of self-efficacy on career aspiration and organizational support with subjective career success among Malaysian women managers during the Covid-19 pandemic. *Frontiers in Sociology*, 7. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2022.802090>
- Ho, V. T., & Kong, D. T. (2016). A self-determination perspective of strengths use at work: Examining its determinant and performance implications
 Recommended Citation “A Self-determination Perspective of Strengths Use at Work: Examining Its Determinant and. *Journal of Positive Psychology*, 11(1), 15–25. <https://doi.org/10.1080/17439760.2015.1004555>.This
- Ismail, M., Ramly, E. S., & Mohd Rasdi, R. (2008). Career Aspirations of R & D Professionals in Malaysian Organizations. *The Journal of Human Resource and Adult Learning*, 4(June), 210–217.
- Jay, J. M. (2017). the Mediating Influence of Career Aspirations and Career Decision-Making Self-Efficacy on Self-Differentiation, Vocational Identity, and Career Indecision. *January*, 1–156.
- Ningthoujam, S., Bansal, V. M., Singh, T., Devi, O. H., Zafar, M., & Imran, M. (2021). Career Aspirations Among Youth in Manipur: Studying the Barriers to Aspiration in a Conflict Region. *Journal of Career Development*, 48(5), 751–766. <https://doi.org/10.1177/0894845319890923>
- Thompson, M. N., & Dahling, J. J. (2010). Image theory and career aspirations: Indirect and interactive effects of status-related variables. *Journal of Vocational Behavior*, 77(1), 21–29. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2010.02.001>
- Wanga, F., & and He Ding. (2023). Journal of Work and Organizational Psychology Strengths-based Leadership and Employee Strengths Use : The Roles of Strengths.39(72202063), 47–54
- Yamane, Taro (1973). “Statistics: an introductory analysis.” New York: Harper & Row.

การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานที่
พยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศ
Work-life integration and workplace flexibility predicting work-family
enrichment of Information Technology employees

กชกร เตียวสมบุญกิจ¹ และ สุนทรี สุขคณาภิบาล²

Kotchakorn Teawsomboonkit and Soontaree Sookhanaphibarn

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับของการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานและการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวและการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานและการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน และ 4) เพื่อพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานด้วยการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวและความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน กลุ่มตัวอย่าง คือ พนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีรูปแบบการทำงานจากที่บ้าน จำนวน 302 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยหาค่าสัมประสิทธิ์อันดับ ผลการวิจัยพบว่า 1) การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานและการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก 2) การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว ที่ระดับ .01 3) ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว ที่ระดับ .01 และ 4) ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว มี 6 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวได้ร้อยละ 63.80 ข้อค้นพบนี้จะทำให้องค์กรสามารถส่งเสริมตัวแปรสำคัญที่จะสนับสนุนการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวให้กับพนักงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและความรับผิดชอบต่อครอบครัว

คำสำคัญ: การเพิ่มคุณค่างานกับครอบครัว ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว

¹ นักศึกษาปริญญาโท, สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ/ภาควิชามนุษยศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. อีเมล : s6308031810016@email.kmutnb.ac.th โทร : 0845666199

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ/ภาควิชามนุษยศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์ประยุกต์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. อีเมล : soontaree.s@arts.kmutnb.ac.th โทร : 02-5552000 ต่อ 3511

Abstract

The objective of this research are to (1) study the level of work-life integration, workplace flexibility, and work-family enrichment of employees, (2) study the relationship between work-life integration and work-family enrichment of employees, (3) study the relationship between workplace flexibility and work-family enrichment of employees, and (4) predict work-family enrichment by work-life integration and workplace flexibility. The sample consisted of 302 information technology employees who work from home. The research tool was a questionnaire. The statistics used to analyze data were percentages, means, standard deviations, Pearson correlations and stepwise multiple regression analysis. The study was found as follow; 1. work-family enrichment, work-life integration, and workplace flexibility of employees were found at high level, 2. work-life integration positively related to work-family enrichment at the .01 level, 3. workplace flexibility positively related to work-family enrichment at the .01 level, and 4. there were 6 predictive variables in work-family enrichment, which collectively predicted work-family enrichment at 63.80 percent. The findings from this research will enable organizations to promote key variables that will support the enhancement of work-family enrichment for employees, thereby increasing efficiency at work and responsibility towards their families.

Keywords: Work-family enrichment, Workplace flexibility, Work-life integration

บทนำ

สืบเนื่องจากการระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้การทำงานจากที่บ้านเป็นแนวทางใหม่สำหรับพนักงานหลากหลายอาชีพ (Bick et al., 2023) แต่เป็นที่รู้จักกันดีในอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศหรือไอที ซึ่งพนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศกำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานทั่วโลกอย่างต่อเนื่อง รวมถึงประเทศไทยที่มีความต้องการพนักงานในสายงานนี้ไม่ต่ำกว่าปีละ 20,000-30,000 ตำแหน่ง (สอวช, 2565) ถึงแม้ว่าตลาดแรงงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกำลังเติบโตเพิ่มมากขึ้นทุกปีแต่กลับพบว่าพนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศมีแนวโน้มที่จะลาออกจากงานมากกว่าพนักงานในสายงานอื่นถึง 10.2% เนื่องจากพนักงานหันมาให้ความสำคัญกับชีวิตส่วนตัวและต้องการมีเวลาให้ครอบครัวมากขึ้น นอกจากนี้พนักงานรุ่นใหม่ยังพยายามมองหาความยืดหยุ่นในการทำงานมากขึ้นจากเดิม (Gartner, 2023) โดยงานและครอบครัวถือเป็นส่วนสำคัญของชีวิตมนุษย์วัยทำงาน

ซึ่งสามารถส่งผลต่อกันได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ แนวคิดที่ได้รับความนิยมในการศึกษานโยบายเชิงบวกระหว่างงานกับครอบครัวและมุ่งเน้นการแก้ปัญหาการทับซ้อนเชิงลบของขอบเขตการทำงานกับการทำหน้าที่ในครอบครัว คือแนวคิดที่เรียกว่า การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว (Work-family enrichment) ทำให้พนักงานสามารถปรับตัวกับสภาพการทำงานที่ตึงเครียดได้ ส่งผลให้มีความตั้งใจอยู่ในงานมากขึ้น ลดอัตราการลาออกจากงาน และยังถูกใช้เป็นข้อมูลเชิงลึกสมัยใหม่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Agrawal & Mahajan, 2021) ทั้งนี้หากองค์การส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานก็จะส่งผลย้อนกลับทางบวกซึ่งจะช่วยให้พนักงานสามารถปฏิบัติงานได้ดีขึ้น องค์การลดการสูญเสียบุคลากรและต้นทุนในการคัดเลือกสรรหาพนักงานใหม่ (ศิขล สุกสี และคณะ, 2563)

จากการแข่งขันทางธุรกิจในปัจจุบัน หลายองค์การไม่เพียงให้ความสำคัญไปที่ตัวพนักงานแต่ยังแสดงออกถึงความเอาใจใส่ต่อความเป็นอยู่ที่โดยรวมถึงบุคคลในครอบครัวของพนักงาน โดยการใช้การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว (Work-life integration) ซึ่งเป็นแนวคิดที่บูรณาการองค์ประกอบในชีวิตไม่ว่าจะเป็น งาน เพื่อน ชุมชน สุขภาพ ครอบครัว และความเป็นอยู่ที่ดีส่วนบุคคลให้เป็นหนึ่งเดียว (Wei & Villwock, 2021) ช่วยสนับสนุนความรับผิดชอบต่อการทำงานที่ในครอบครัว เติบโตการใช้ชีวิตที่อยู่นอกเหนือจากการทำงาน และยังส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว เนื่องจากพนักงานจะได้รับประสบการณ์ที่ดีขึ้นเมื่อการทำงาน ชีวิตส่วนตัว และครอบครัว เกื้อกูลอำนวยความสะดวกต่อกัน (Ibrahim, 2016) นอกจากนี้ด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีทำให้พนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศได้รับอนุญาตให้มีความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน (Workplace flexibility) เป็นลำดับแรก ๆ โดยความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานมักถูกนำมาใช้เป็นตัวแปรที่ช่วยให้พนักงานบรรลุภาระหน้าที่ระหว่างงานและภาระผูกพันส่วนตัวรวมถึงครอบครัว เพิ่มการมีส่วนร่วมในหน้าที่ความรับผิดชอบของครอบครัว ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูก (Kim, 2018) ลดระดับความขัดแย้งจากงานที่มีต่อครอบครัว ทำให้พนักงานเกิดทัศนคติเชิงบวกที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน การทำหน้าที่เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว และพัฒนาขีดจำกัดทางความสำเร็จให้กับองค์การได้มากขึ้น ซึ่งกล่าวได้ว่าความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว (Eckart et al., 2021)

ดังนั้น จากใจความสำคัญข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานที่ส่งผลต่อการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน ซึ่งจะช่วยให้พนักงานมีความเป็นอยู่ที่ดีทั้งจากการประกอบสัมมาอาชีพและการทำหน้าที่ในครอบครัว ลดอัตราการลาออกจากงาน อีกทั้งพนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศยังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันและมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มมากขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานและการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวและการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานและการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน
4. เพื่อพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานด้วยการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน

สมมติฐานของการวิจัย

1. การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน
2. ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน
3. การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานอย่างน้อยหนึ่งด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้ การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว ตามแนวคิดของ Keeney et al. (2013) ประกอบด้วย ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว ด้านการจัดการครัวเรือน ด้านมิตรภาพ ด้านการศึกษา ด้านความสัมพันธ์แบบโรแมนติก ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน และด้านเวลาว่าง ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน ตามแนวคิดของ Taylor & Todd (1995) ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์การใช้งาน ด้านการรับรู้ถึงความยากง่ายในการใช้งาน ด้านทรัพยากรที่เอื้ออำนวย ด้านเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวย ด้านบรรทัดฐานที่ทำงาน และด้านบรรทัดฐานที่บ้าน การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว ตามแนวคิดของ Carlson et al. (2006) ประกอบด้วย ด้านทุน ด้านอารมณ์ความรู้สึก (งานเพิ่มคุณค่าครอบครัว) ด้านการพัฒนา (งานเพิ่มคุณค่าครอบครัว) ด้านการพัฒนา (ครอบครัวเพิ่มคุณค่างาน) ด้านอารมณ์ความรู้สึก (ครอบครัวเพิ่มคุณค่างาน) และด้านประสิทธิภาพ ดังภาพที่ 1

ตัวแปรพยากรณ์

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ พนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีรูปแบบการทำงานจากที่บ้าน ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยทางบริษัทขอสงวนชื่อไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้นามเรียกแทนบริษัททั้งสองแห่ง คือ บริษัทเทคโนโลยีสารสนเทศ A จำนวน 858 คน และบริษัทเทคโนโลยีสารสนเทศ B จำนวน 452 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเทียบตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 297 คน ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็นโดย

การสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของแต่ละองค์การ ทั้งนี้เพื่อป้องกันการตอบกลับที่ไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถามจึงได้เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างอีก 5% เป็น 312 คน ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์คืนจากพนักงานที่เป็นอาสาสมัครตอบแบบสอบถามจำนวน 302 คน ประกอบด้วยบริษัทเทคโนโลยีสารสนเทศ A จำนวน 205 คน และบริษัทเทคโนโลยีสารสนเทศ B จำนวน 107 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การใช้แบบสอบถามซึ่งเป็นการแจกแบบออนไลน์ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2566 ถึงเดือนธันวาคม 2566 โดยผู้วิจัยประสานงานกับฝ่ายทรัพยากรบุคคลของบริษัทแต่ละบริษัทเพื่อช่วยในการประชาสัมพันธ์ให้พนักงานที่อาสาสมัครตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ เป็นลักษณะแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การทำงาน ส่วนที่ 2-4 เป็นแบบสอบถามมาตราวัดแบบประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตั้งแต่เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยสุด โดยส่วนที่ 2 คือ แบบสอบถามการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว ตามแนวคิดของ Carlson et al. (2006) ส่วนที่ 3 คือ แบบสอบถามการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว ตามแนวคิดของ Keeney et al. (2013) และส่วนที่ 4 คือแบบสอบถามความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน ตามแนวคิดของ Taylor & Todd (1995)

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามให้กับผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยาอุตสาหกรรม จำนวน 3 คน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากนั้นเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index Item Objective Congruence) มากกว่า .50 (Kanchawasri et al., 2008) และนำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try out) กับพนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 47 คน จากนั้นนำมาหาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับทั้งฉบับ (Corrected Item Total Correlation) ซึ่งข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า .30 ขึ้นไป จึงถือว่ามีความอำนาจจำแนกที่เหมาะสมและยอมรับได้ (Ronkko & Cho, 2020) และหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha Coefficient) ซึ่งควรมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .70 ขึ้นไป (Griethuijsen et al., 2014) ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .55 - .73 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ .84 แบบสอบถามการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง

.40 - .79 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ .86 และแบบสอบถามความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .62 - .86 และมีค่าความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ .89

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อทำการหาค่าสถิติ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบ ขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 50.33 และเพศหญิง จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 49.67 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 40.73 มีระดับการศึกษาสูงสุดอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 58.94 และมีประสบการณ์ทำงาน 10 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 36.42

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับของการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน

ชื่อตัวแปร	\bar{X}	SD	ระดับ
การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว โดยรวม	4.00	.36	ค่อนข้างมาก
1. ด้านทุน	4.11	.47	ค่อนข้างมาก
2. ด้านอารมณ์ความรู้สึก (งานเพิ่มคุณค่าครอบครัว)	4.21	.47	มาก
3. ด้านการพัฒนา (งานเพิ่มคุณค่าครอบครัว)	3.88	.46	ค่อนข้างมาก
4. ด้านการพัฒนา (ครอบครัวเพิ่มคุณค่างาน)	3.98	.47	ค่อนข้างมาก
5. ด้านอารมณ์ความรู้สึก (ครอบครัวเพิ่มคุณค่างาน)	3.91	.37	ค่อนข้างมาก
6. ด้านประสิทธิภาพ	3.92	.43	ค่อนข้างมาก
การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว โดยรวม	3.93	.36	ค่อนข้างมาก
1. ด้านสุขภาพ	3.93	.44	ค่อนข้างมาก
2. ด้านครอบครัว	3.92	.44	ค่อนข้างมาก
3. ด้านการจัดการครัวเรือน	3.90	.45	ค่อนข้างมาก
4. ด้านมิตรภาพ	3.89	.43	ค่อนข้างมาก
5. ด้านการศึกษา	3.91	.45	ค่อนข้างมาก
6. ด้านความสัมพันธ์แบบโรแมนติก	3.96	.43	ค่อนข้างมาก

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ชื่อตัวแปร	\bar{X}	SD	ระดับ
7. ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน	3.93	.45	ค่อนข้างมาก
8. ด้านเวลาว่าง	3.96	.43	ค่อนข้างมาก
ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน โดยรวม	4.00	.35	ค่อนข้างมาก
1. ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์การใช้งาน	4.08	.43	ค่อนข้างมาก
2. ด้านการรับรู้ถึงความยากง่ายในการใช้	3.95	.44	ค่อนข้างมาก
3. ด้านทรัพยากรที่เอื้ออำนวย	4.00	.42	ค่อนข้างมาก
4. ด้านเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวย	3.99	.44	ค่อนข้างมาก
5. ด้านบรรทัดฐานที่ทำงาน	3.98	.40	ค่อนข้างมาก
6. ด้านบรรทัดฐานที่บ้าน	3.98	.39	ค่อนข้างมาก

จากตารางที่ 1 พบว่าการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 4.00$, $SD = .36$) จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นและอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านอารมณ์ความรู้สึก (งานเพิ่มคุณค่าครอบครัว) ($\bar{X} = 4.21$, $SD = .47$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น คือ ด้านการพัฒนา (งานเพิ่มคุณค่าครอบครัว) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.88$, $SD = .46$)

การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวของพนักงานโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 3.93$, $SD = .36$) จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นและเท่ากัน ได้แก่ ด้านเวลาว่างและด้านความสัมพันธ์แบบโรแมนติก ($\bar{X} = 3.96$, $SD = .43$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น คือ ด้านมิตรภาพ ($\bar{X} = 3.89$, $SD = .43$)

ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานของพนักงานโดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ($\bar{X} = 4.00$, $SD = .35$) จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น ได้แก่ ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์การใช้งาน ($\bar{X} = 4.08$, $SD = .43$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น คือ ด้านการรับรู้ถึงความยากง่ายในการใช้ ($\bar{X} = 3.95$, $SD = .44$)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยวิธีวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปร เพื่อทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 2
 ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว และการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว

การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว	การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว			ระดับความสัมพันธ์
	r	r ² x 100	P	
1. ด้านสุขภาพ	.52**	27.04	.000	ปานกลาง
2. ด้านครอบครัว	.58**	34.64	.000	ปานกลาง
3. ด้านการจัดการครัวเรือน	.53**	28.09	.000	ปานกลาง
4. ด้านมิตรภาพ	.57**	32.49	.000	ปานกลาง
5. ด้านการศึกษา	.53**	28.09	.000	ปานกลาง
6. ด้านความสัมพันธ์แบบโรแมนติก	.59**	34.81	.000	ปานกลาง
7. ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน	.57**	32.49	.000	ปานกลาง
8. ด้านเวลาว่าง	.60**	36.00	.000	ค่อนข้างสูง
การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว โดยรวม	.68**	46.24	.000	ค่อนข้างสูง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานในระดับค่อนข้างสูง ($r = .68$) คิดเป็นร้อยละ 46.24 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ยอมรับสมมติฐานที่ 1 และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวรายด้านกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน พบว่า ด้านเวลาว่าง มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานมากที่สุด โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกและอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .60$) คิดเป็นร้อยละ 36.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานและการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว

ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน	การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว			
	r	r ² x 100	P	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์การใช้งาน	.59**	34.81	.000	ปานกลาง
2. ด้านการรับรู้ถึงความยากง่ายในการใช้	.60**	36.00	.000	ค่อนข้างสูง
3. ด้านทรัพยากรที่เอื้ออำนวย	.66**	43.56	.000	ค่อนข้างสูง
4. ด้านเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวย	.68**	46.24	.000	ค่อนข้างสูง
5. ด้านบรรทัดฐานที่ทำงาน	.71**	50.41	.000	ค่อนข้างสูง
6. ด้านบรรทัดฐานที่บ้าน	.68**	46.24	.000	ค่อนข้างสูง
ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน โดยรวม	.78**	60.84	.000	ค่อนข้างสูง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานในระดับค่อนข้างสูง ($r = .78$) คิดเป็นร้อยละ 60.84 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 ยอมรับสมมติฐานที่ 2 และพิจารณาความสัมพันธ์ของความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานรายด้านกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน พบว่า ด้านบรรทัดฐานที่ทำงานเป็นด้านที่มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานมากที่สุด โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกและอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($r = .68$) คิดเป็นร้อยละ 46.24 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อคัดเลือกการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวและความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงาน ที่สามารถพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานอย่างน้อยหนึ่งด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานได้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อนำมาสร้างสมการพยากรณ์ ซึ่งได้นำตัวแปรพยากรณ์เข้าสู่การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ทั้งหมด 14 ตัวแปร จากผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อคัดเลือกการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว และความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานที่สามารถพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงาน

ตัวแปรพยากรณ์	b	SE b	β	t	P
ค่าคงที่	.68	.15	-	4.59**	.000
- บรรทัดฐานที่ทำงาน	.23	.05	.25	4.33**	.000
- ครอบครัว	.12	.04	.15	3.10**	.000
- บรรทัดฐานที่บ้าน	.17	.05	.19	3.36**	.000
- เทคโนโลยีที่เอื้ออำนวย	.12	.05	.15	2.67**	.000
- การรับรู้ถึงประโยชน์การใช้งาน	.10	.04	.12	2.51**	.018
- เวลาว่าง	.09	.04	.11	2.26*	.023

R = .800 R² = .638 Adj R² = .631 SE_{est} = .216 F = 86.71** P = .000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ตัวแปรที่มีอำนาจในการพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานมีทั้งหมด 6 ตัว ได้แก่ ด้านบรรทัดฐานที่ทำงาน ด้านครอบครัว ด้านบรรทัดฐานที่บ้าน ด้านเทคโนโลยีที่เอื้ออำนวย ด้านการรับรู้ถึงประโยชน์การใช้งาน และด้านเวลาว่าง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว เท่ากับ .800 สามารถพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวได้ร้อยละ 63.80 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 และมีความคาดเคลื่อนในการพยากรณ์เท่ากับ .216

สามารถสร้างสมการพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานได้ ดังนี้
 การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว = .68 + .23 (บรรทัดฐานที่ทำงาน) + .12 (ครอบครัว) + .17 (บรรทัดฐานที่บ้าน) + .12 (เทคโนโลยีที่เอื้ออำนวย) + .10 (การรับรู้ถึงประโยชน์การใช้งาน) + .09 (เวลาว่าง)

เมื่อแปลงคะแนนดิบให้เป็นคะแนนมาตรฐาน (Z-score) จะได้สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว = .25 (บรรทัดฐานที่ทำงาน) + .15 (ครอบครัว) + .19 (บรรทัดฐานที่บ้าน) + .15 (เทคโนโลยีที่เอื้ออำนวย) + .12 (การรับรู้ถึงประโยชน์การใช้งาน) + .11 (เวลาว่าง)

จากผลการวิเคราะห์ทางสถิติข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 3

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากสมมติฐานของการวิจัยที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เนื่องจากหนึ่งในองค์ประกอบของการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวคือการคำนึงถึงครอบครัวเป็นสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Leduc et al. (2016) ที่พบว่า การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว โดยเป็นไปทั้งงานเพิ่มคุณค่าครอบครัวและครอบครัวเพิ่มคุณค่างาน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Ibrahim (2016) ที่กล่าวว่าการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวจะช่วยเติมเต็มความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ระหว่างงานและชีวิตครอบครัว ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ทางบวกต่อการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว

2. จากสมมติฐานการวิจัยที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 เนื่องจากความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานช่วยให้พนักงานสามารถจัดสรรและใช้เวลากับครอบครัวหรือเรื่องส่วนตัวได้มากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hagen & Ellingsen (2022) ที่พบว่าพนักงานที่มีความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานไม่จำเป็นที่จะเป็นการทำงานจากที่บ้านหรือการทำงานแบบผสมจะมีระดับของเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวที่สูง และยังสามารถอ้างอิงงานวิจัยของ Rastogi et al. (2016) ที่พบว่าความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวเป็นอย่างมาก ซึ่งความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานจะเป็นตัวทำนายการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวได้ดีกว่าการมีความยืดหยุ่นทางด้านเวลาทำงาน

3. จากสมมติฐานการวิจัยที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ยอมรับสมมติฐาน เนื่องจากบรรทัดฐานที่ทำงาน ซึ่งได้แก่ หัวหน้างาน เพื่อนร่วมงาน ล้วนแล้วแต่มีอิทธิพลต่อพนักงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเป็นการทำงานจากที่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shen et al. (2022) ที่พบว่าพฤติกรรมของหัวหน้างานที่สนับสนุนการทำงานจากที่บ้านสามารถเพิ่มระดับของการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Samanwongthai & Saksri (2021) ที่กล่าวว่า การจัดรูปแบบการทำงาน ความเป็นอิสระ สนับสนุนทรัพยากร จะส่งเสริมพฤติกรรมเชิงนวัตกรรมและความสำเร็จของพนักงานได้ อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานจากที่บ้านจะส่งผลเชิงบวกระหว่างงานกับครอบครัวได้เช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nandasena & Rebecca (2023) ที่กล่าวว่าเทคโนโลยีถูกนำมาอำนวยความสะดวกในการทำงานทำให้พนักงานสามารถจัดการความรับผิดชอบต่องานและครอบครัวได้ดียิ่งขึ้นซึ่งจะช่วยยกระดับของการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว และการที่พนักงานสามารถใช้เวลาว่างไปกับการทำกิจกรรมส่วนตัวหรือการทำกิจกรรมร่วมกับคนในครอบครัวจะเป็นการส่งเสริมระดับความสัมพันธ์ของ

พนักงานกับสมาชิกครอบครัว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Shah (2019) ที่กล่าวว่ากิจกรรมยามว่างถือเป็นหนึ่งในความต้องการของชีวิตที่ไม่เกี่ยวข้องกับการทำงานที่จะอ้างถึงภาระผูกพันและความรับผิดชอบที่อยู่นอกขอบเขตงานซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานอยู่ในระดับค่อนข้างมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการพัฒนา (งานเพิ่มคุณค่าครอบครัว) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะทาง ดังนี้ องค์กรควรให้การสนับสนุนกิจกรรมที่มุ่งไปสู่การขัดเกลาทักษะหรืออารมณ์ที่สามารถก่อให้เกิดผลเชิงบวกกับครอบครัวของพนักงาน เช่น ปรับใช้นโยบายที่เป็นมิตรกับครอบครัว ส่งเสริมนโยบายช่วยเหลือเมื่อบุคคลในครอบครัวของพนักงานเจ็บป่วย จัดกิจกรรมวันเด็ก วันแม่ วันปีใหม่ รวมไปถึงการจัดทริปท่องเที่ยวประจำปี เป็นต้น

2) จากผลการวิจัยพบว่า การผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวของพนักงานด้านเวลาว่างมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าด้านอื่นและมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นตัวแปรแรกของการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัวในการพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้องค์กรให้การสนับสนุนและส่งเสริมให้พนักงานได้มีเวลาว่างสำหรับการผ่อนคลายจากความตึงเครียด ซึ่งพนักงานอาจใช้เวลาว่างนี้เพื่อตัวเองหรือเพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวเพื่อให้สมาชิกครอบครัวได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เช่น องค์กรอาจนำแนวคิดสมัยใหม่ที่เรียกว่า Chronoworking ที่เริ่มเป็นที่สนใจมากขึ้นมาปรับใช้ โดยอิงจากเวลาทำงานที่เกิดประสิทธิภาพสูงสุดทำให้พนักงานจัดสรรเวลาว่างเองได้อย่างเหมาะสม

3) จากผลการวิจัยพบว่า ความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานของพนักงานด้านบรรทัดฐานที่ทำงานมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงกว่าด้านอื่นและมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเป็นตัวแปรแรกของความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานในการพยากรณ์การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว แสดงให้เห็นว่าในการทำงานหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานถือเป็นกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อพนักงานมากที่สุด ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้องค์กรมีการสนับสนุนการปรับวิถีทำงานให้สอดคล้องกับรูปแบบการทำงานจากที่บ้านไม่ว่าจะเป็นเชิงนโยบาย การสนับสนุนทางด้านอุปกรณ์ เทคโนโลยี รวมถึงหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานที่คอยให้ความช่วยเหลือ จะทำให้พนักงานปฏิบัติงานจากที่บ้านได้โดยไม่ประสบปัญหาในการทำงานและการทำหน้าที่ในครอบครัว

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 1) งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบว่าการผสมผสานการทำงานและชีวิตส่วนตัว ด้านเวลาว่างและความยืดหยุ่นในสถานที่ทำงานด้านบรรทัดฐานที่ทำงาน เป็นสองด้านที่มีความสัมพันธ์กับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวของพนักงานสูงกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นจึงเป็นตัวแปรที่องค์การควรให้ความสำคัญและเป็นตัวเลือกที่เหมาะสมสำหรับการนำไปต่อยอดในการศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัว อีกทั้งควรมีการศึกษาแปรอื่น ๆ เช่น ความเป็นอิสระในงาน (Autonomy) การจัดแจงในงาน (Job crafting) และ ความพึงพอใจในงาน (Job satisfaction) เป็นต้น เพื่อที่จะได้วิเคราะห์หาตัวแปรที่ส่งเสริมการเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวได้ดีมากยิ่งขึ้น
- 2) ควรมีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีอื่นร่วมด้วย เช่น การสัมภาษณ์ เพื่อที่จะได้ทราบถึงปัจจัยอื่นทำให้ได้ข้อมูลที่รอบด้าน ครบคลุม และรัดกุมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ศิขล สุกสี, เพชรสุนีย์ ทั้งเจริญกุล และ กุลวดี อภิชาติบุตร. (2563). “การเพิ่มคุณค่าระหว่างงานกับครอบครัวและความตั้งใจคงอยู่ในงานของพยาบาลในโรงพยาบาลเอกชน.” *พยาบาลสาร*, 47(4), 336-346.
- สอวช. (2565). *รายงานสายดิจิทัลเนื้อหาอม*. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://www.nxpo.or.th/th> (วันที่ค้นข้อมูล : 19 สิงหาคม 2566).
- Agrawal, M. & Mahajan, R. (2021). Work-family enrichment: An integration review. *International Journal of Workplace Health Management*, 4(2), 217-241.
- Bick, A., Blandin, A. & Mertens, K. (2023). “Work from home before and after the covid-19 outbreak.” *American Economic Journal: Macroeconomics*, 15(4), 1-39.
- Carlson, et al. (2006). “Measuring the positive side of the work-family interface: Development and validation of a work-Family enrichment scale. *Journal of Vocational Behavior*, 68(1), 131-164.
- Eckart, E, C., Hermann, M, A. & Neale-McFall, C. (2021). Counselors’ experience of work and family roles during the COVID-19 pandemic. *Journal of Mental Health Counseling*, 43(4), 301-318.
- Gartner. (2023). *Gartner forecasts worldwide IT spending to grow 2.4% in 2023*. Retrieved August 19, 2023, from <https://www.gartner.com/en/forecasts-2023>
- Griethuijsen, et al. (2014). Global patterns in students’ views of science and interest in science. *Research in Science Education*, 45(4): 581-603.

- Hagen, M. & Ellingsen, J. K. (2022). **Work-family enrichment and motivation in the light of flexible working arrangements**. Master of Science in Leadership and Organizational Psychology, BI Norwegian Business School, Norway.
- Ibrahim, D. (2016). Between work responsibilities and family obligations: A study on the management of work-life integration among academics. **International Business Management**, 10(18), 4336-4341.
- Kanchawasri, S., Pitayanon, T., & Srisuko. (2008). **Appropriate selection of statistics for research (5th ed.)**. Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)
- Keeney, et al. (2013). From work-family to work-life: Broadening our conceptualization and measurement. **Journal of Vocational Behavior**, 82, 221-237.
- Kim, J. (2018). **Workplace flexibility, family relationships, and family resources for single-and two-parent households**. Doctor of Philosophy, The Faculty of The School of Social Service Administration in Candidacy, The University of Chicago.
- Krejcie, R, V. & Morgan, D, W. (1970). Determining sample size for research activities. **Educational and Psychological Measurement**, 30(3), 607-610.
- Leduc, et al. (2016). Work-life balance: The good and the bad of boundary management. **International Journal of Psychological Studies**, 8(1), 133-146.
- Nandasena, N, P, H. & Rebecca, E. (2023). Impact of work-family enrichment and work-family conflict on turnover intention. **7th CIPM International Research Symposium**, 9, 217-225.
- Rastogi, M., Rangnekar, S. & Rastogi, R. (2016). Flexibility as a predictor of work-family enrichment. **Global Journal of Flexible Systems Management**, 17(1), 5-14.
- Ronkko, M. & Cho, E. (2020). An updated guideline for assessing discriminant validity. **Organizational Research Methods**, 25(1), 1-42.
- Samanwongthai, N. & Saksri, S. (2021). Perceived creative self-efficacy and creative leadership: Predicting Innovative Work Behavior of Computer Programmers in Bangkok. **Solid State Technology**, 64(2), 7071-7079.
- Shah, B. (2019). Workplace flexibility to improve organizational performance. **Scientific papers of the University of Pardubice. Faculty of Economics and Administration**, 45, 140-151.

- Shen, et al. (2022). How family supportive supervisor behaviors enhance employees' work-family enrichment? Thriving at work as mediator and intrinsic motivation as moderator. *Psychology Research and Behavior Management*, 15, 3313-3146.
- Taylor, S. & Todd, P.A. (1995). Understanding information technology usage: A test of competing models. *Information Systems Research*, 6, 144-176.
- Wei, J. & Villwock, J. (2021). Balance versus integration: Work-life considerations. *Otolaryngologic Clinics of North America*, 54(4), 823-837.

แนวทางการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน

กรณีศึกษา โรงงานผลิตกระดาษคราฟท์

Guidance for Sustainable Corporate Social Responsibility:

A Case Study of Craft Paper Factory

รัชชัย สิทธิภักย์¹ นันทน์ภัส อินยิ้ม² เลิศเลขา ศรีรัตน³ บุญธรรม หาญพาณิชย์⁴

Rakchai Sitthipark¹ Nannapasorn Inyim² Leardlekha Sriratana³ Boontham Harnphanich⁴

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการออกแบบโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงงานกรณีศึกษา และเสนอแนวทางต้นแบบในการดำเนินโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่ยั่งยืนสำหรับโรงงานอุตสาหกรรม กรณีศึกษาที่เลือกคือ โรงงานผลิตกระดาษคราฟท์ในจังหวัดราชบุรี ซึ่งประสบความสำเร็จในการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน และเสนอแนวทางการดำเนินโครงการที่ยั่งยืนในด้านการจัดการขยะในชุมชน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้แทนของโรงงานและหัวหน้าชุมชนในพื้นที่ พบว่าแนวทางการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืนต้องประกอบด้วย การวิเคราะห์บริบทของชุมชนในพื้นที่เพื่อจัดทำโครงการที่เหมาะสม การวางแผนการดำเนินงานที่มีการระบุผู้รับผิดชอบต่ออย่างชัดเจน การประชุมร่วมกับผู้นำชุมชน การให้ความรู้เกี่ยวกับโครงการต่อชุมชน การสนับสนุนและจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การร่วมมือกันระหว่างโรงงานและชุมชนในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น การสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนเข้าร่วมโครงการ การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง และการได้รับความร่วมมือสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ในพื้นที่ ทั้งนี้ โรงงานต้องมีการทบทวนโครงการตามวงจรบริหารคุณภาพ พร้อมทั้งติดตามแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของโครงการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เกิดความยั่งยืนและชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

คำสำคัญ ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคม การจัดการขยะชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน

¹ นิสิตบัณฑิตศึกษา สาขาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: rakchai.sit@gmail.com โทรศัพท์: 086-7202725

² ผศ.ดร. สาขาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: nannapasorn.i@rumail.ru.ac.th โทรศัพท์: 02-3108000 ต่อ 3314

³ ผศ.ดร. สาขาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: leardlekha.s@rumail.ru.ac.th โทรศัพท์: 02-3108000 ต่อ 3314

⁴ รศ.ดร. สาขาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

E-mail: boontham.hpn@gmail.com โทรศัพท์: 02-3108000 ต่อ 3314

ABSTRACT

This article aims to study the designing process of Corporate Social Responsibility projects on a case study that successful in term of sustainability, and propose successful model and approach to implement sustainable Corporate Social Responsibility projects to others factories. The kraft paper factory in Ratchaburi province was selected, on the excellent Municipal Waste Management. By using in-depth interviews method to collect information from the 2 specific villages nearby the factory, combined with historical information. The interviewees were the representatives of employees those working in Corporate Social Responsibility and the villagers. Based on the study, it was found that the factors affecting the successful sustainable Corporate Social Responsibility are as follows: at the beginning, the overall project operation must be well planned, analyzing and understanding the community context are required to choose the right topic and activities those suitable for the area. After that, communicating the project details and create mutual understanding among the community leaders and local residents, having experts to educate the community, support materials and assist in problems solving during implementation. It can be said, that making the right demand from government, designing incentives for participants, having strong community leaders, and synergy with other important sectors in the area such as local authorities, communities, and local media are the key to success.

Suggestions from this study, the factory must periodically review the project according to the quality management cycle along with continuously follow up the changing trend of key success factors. Corporate Social Responsibility team and the community members should be able to adapt to the new market needs in order to sustain their local business and able to be a self-reliant business in the long term.

Keywords: Corporate Social Responsibility (CSR), CSR-DIW, Municipal Waste Management, Sustainable Development

บทนำ

องค์การสหประชาชาติ (United Nation) หรือ UN ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) ซึ่งมีแนวทางที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติด้านความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมีประเทศสมาชิกหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยให้ความร่วมมือ นำไปกำหนดเป็นนโยบายของประเทศ ทำให้องค์กรต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรอิสระ ให้ความสำคัญกับการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มมากขึ้น หลายประเทศได้มีการพัฒนาข้อกำหนดและมาตรฐานเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) กำหนดให้บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์จัดทำรายงานให้เป็นแบบรายงานเดียว (แบบ 56-1 One Report) แทนการรายงานข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) และรายงานประจำปี (แบบ 56-2) ซึ่งรายงาน แบบ 56-1 One Report ต้องมีการเปิดเผยข้อมูลด้านความยั่งยืน (ESG; Environmental, Social, and Governance) ของบริษัท เพื่อสะท้อนการทำธุรกิจสู่ความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้การกำกับดูแลกิจการที่ดี คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมถึงข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการเคารพสิทธิมนุษยชน 2565 (ที่มา ทันกระแสรูทกิจยั่งยืน : One Report. [ออนไลน์]) ส่งผลให้กิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสำคัญมากขึ้นในภาคธุรกิจ

แนวโน้มของการทำกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในปัจจุบัน ให้ความสำคัญในประเด็นหลัก 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และด้านธรรมาภิบาล โดยในด้านสิ่งแวดล้อมนั้น องค์กรต่าง ๆ มีความตระหนักถึงผลกระทบของกิจกรรมทางธุรกิจต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จึงมุ่งเน้นในการลดการใช้ทรัพยากร ลดการก่อให้เกิดและการปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม และลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในด้านสังคม องค์กรตระหนักถึงบทบาทของตนในการช่วยเหลือสังคม จึงมุ่งเน้นในการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส พัฒนาชุมชน และส่งเสริมการศึกษา และในด้านธรรมาภิบาลองค์กรตระหนักถึงความสำคัญของธรรมาภิบาลในการดำเนินธุรกิจ จึงมุ่งเน้นการสร้างโปร่งใส ตรวจสอบได้ และการเคารพสิทธิมนุษยชน (ที่มา มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ (CSR-DIW). [ออนไลน์])

การดำเนินกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมถือเป็นความท้าทายหนึ่งขององค์กร ซึ่งมีปัจจัยที่ส่งผลต่อความล้มเหลวของการดำเนินการ คือ การขาดความชัดเจนในขอบเขตและแนวทางการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม การขาดทรัพยากรและงบประมาณ และการขาดความต่อเนื่องและความยั่งยืนในการดำเนินกิจกรรม จากที่ผู้ศึกษาได้สำรวจข้อมูลจากเอกสารและสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ตัวแทนของโรงงานอุตสาหกรรมในเบื้องต้น พบว่าโรงงานหลายแห่งที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมโรงงานอุตสาหกรรมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการของกรมโรงงานอุตสาหกรรม หรือ CSR-DIW มักมีการดำเนินกิจกรรมแค่ในช่วงปีแรก ๆ จากนั้นก็ไม่ดำเนินการต่อ

เนื่องจากประสบปัญหาจากปัจจัยที่กล่าวถึงข้างต้น และมีโรงงานจำนวนหนึ่งที่ยังดำเนินกิจกรรมได้ประสบความสำเร็จ แต่ยังคงขาดความยั่งยืน โดยมักดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ในลักษณะของกิจกรรมที่ส่งผลกระทบระยะสั้น เช่น การบริจาคเงินหรือสิ่งของเป็นครั้ง ๆ หรือประจำปี การจัดกิจกรรมปลูกต้นไม้ การทำความสะอาด หรือปรับปรุงสถานที่เป็นครั้งคราว เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงได้เลือกกรณีศึกษาจากสถานประกอบการที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมโรงงานอุตสาหกรรมให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ (CSR-DIW) ซึ่งประสบความสำเร็จทั้งในแง่การเป็นองค์กรต้นแบบและความยั่งยืน เพื่อศึกษากระบวนการและวิธีการที่องค์กรดังกล่าวได้ดำเนินการจนประสบความสำเร็จในการดำเนินด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน และนำผลจากการศึกษามาสร้างแนวทางในการจัดทำแผนงานด้านการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนของบริษัทอื่น ๆ ต่อไป โดยกรณีศึกษาที่เลือกมาเป็นโรงงานอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จและเกิดความยั่งยืนในด้านการจัดการขยะในชุมชนและบูรณาการไปสู่การเป็นแหล่งทัศนศึกษาดูงานเรื่องการจัดการขยะให้แก่ผู้สนใจทั่วไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษากระบวนการในการออกแบบโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทกรณีศึกษาซึ่งประสบความสำเร็จในการดำเนินกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างยั่งยืน
2. เพื่อเสนอแนวทางต้นแบบในการดำเนินโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่ยั่งยืนสำหรับโรงงานอุตสาหกรรมในด้านการจัดการขยะในชุมชน

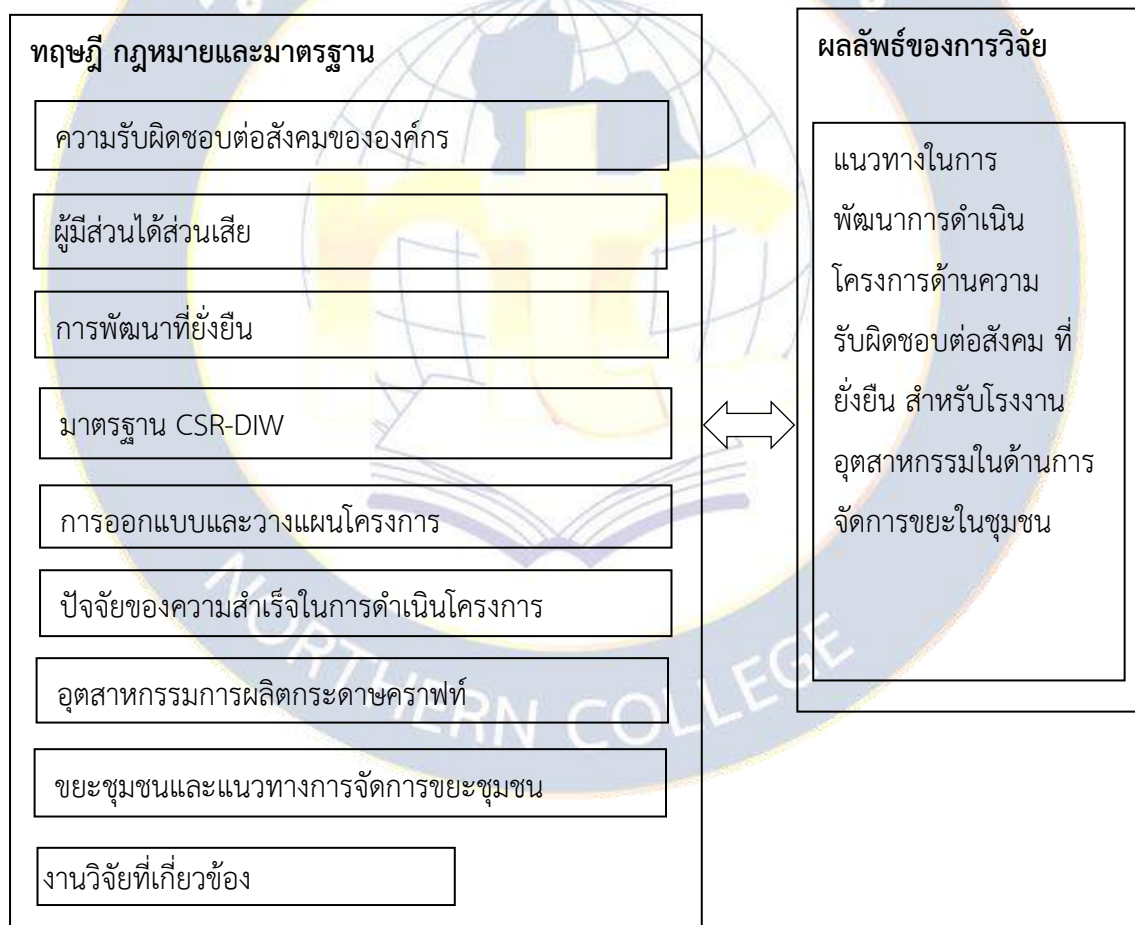
ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา
การศึกษานี้มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรอย่างยั่งยืน การสำรวจแนวทางการออกแบบโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมด้านการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย แนวคิดในการริเริ่มโครงการ ปัจจัยของความสำเร็จและความยั่งยืนในการดำเนินโครงการ การวางแผน การดำเนินงาน การประเมินประสิทธิผลของการดำเนินงาน และการปรับปรุงและพัฒนาโครงการ โดยมีโครงการกรณีศึกษาเป็นโครงการจัดการขยะชุมชน
2. ขอบเขตด้านระยะเวลา
ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน พ.ศ.2567
3. ขอบเขตด้านประชากร
โรงงานอุตสาหกรรมที่ดำเนินโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่อง (CSR-DIW Continuous) ร่วมกับชุมชนโดยรอบเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 5 ปี

ชุมชนโดยรอบโรงงานอุตสาหกรรมที่เคยได้รับพระราชทานถ้วยรางวัลชนะเลิศโครงการ
 ชุมชนปลอดภัยที่เป็นชุมชนขนาดใหญ่ (มีประชากรเกิน 1,000 คน) และชุมชนขนาดกลาง
 (มีประชากร 500-1,000 คน)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของการค้นหาแนวทางในการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่ยั่งยืน
 สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมในด้านการจัดการขยะในชุมชน ประกอบด้วย ความรับผิดชอบต่อสังคม
 ในมิติ 3 ด้าน คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ของโครงการต่อชุมชน
 ด้านรายได้ (รายได้เสริม) ด้านความร่วมมือในชุมชน (เกิดความสามัคคี) คุณภาพสิ่งแวดล้อม (การจัด
 ขยะ ลดกลิ่นเหม็นของขยะในชุมชน ลดแหล่งสะสมพาหะนำโรค) การดำเนินโครงการตามมาตรฐาน
 CSR-DIW การค้นหาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของการดำเนินกิจกรรม ดังแสดงใน
 ภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. คัดเลือกโรงงานกรณีศึกษา
2. คัดเลือกชุมชนโดยรอบโรงงานกรณีศึกษา
3. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารของโรงงานกรณีศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
4. ออกแบบเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง พร้อมทั้งประเมินความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ (IOC)
5. เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและการออกแบบโครงการของโรงงานกรณีศึกษา โดยใช้วิธีสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนของโรงงานอุตสาหกรรมและหัวหน้าชุมชนตามประเด็นหัวข้อที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์
6. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และสรุปข้อมูลจัดทำเป็นกรอบแนวทางการดำเนินโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่ยั่งยืน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้เลือกทำการศึกษากลุ่มตัวอย่างของประชากรทั้งสองแบบ ดังนี้

ตัวอย่างโรงงานอุตสาหกรรม เป็นโรงงานที่ดำเนินโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 5 ปี จำนวน 1 โรงงาน ได้แก่ บริษัทสยามคราฟท์อุตสาหกรรม จำกัด โรงงานบ้านโป่ง โรงงานนี้เคยได้รับรางวัลชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเป็นชุมชนต้นแบบที่เป็นศูนย์เรียนรู้ด้านการจัดการขยะชุมชน

ตัวอย่างชุมชน : เป็นชุมชนที่ได้ร่วมดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชนกับโรงงาน ตัวอย่าง จำนวน 2 ชุมชน ได้แก่

1. หมู่บ้านรางพลับ ที่ตั้ง หมู่ที่ 1 บ้านรางพลับ ต.กรับใหญ่ อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี
2. หมู่บ้านหนองไม้เฝ้า ที่ตั้ง หมู่ที่ 4 บ้านหนองไม้เฝ้า ต.เขาขลุ่ย อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดคำถามมีทั้งแบบที่เป็นแบบฟอร์มคำถามมาตรฐานที่ผ่านการประเมินความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ (IOC) และคำถามปลายเปิดที่ได้พัฒนาขึ้นจากมุมมองความสัมพันธ์ด้านมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ต้องการศึกษารายละเอียดของการดำเนินกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงาน ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนโดยรอบอย่างไร ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยให้เปรียบเทียบก่อนและหลังดำเนินกิจกรรม โดยทำการสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ รวมทั้งสิ้น 10 ท่าน ที่มาจากตัวแทนโรงงาน ผู้นำชุมชน ตัวแทนภาครัฐ ภาครัฐในท้องถิ่น และสมาชิกในชุมชน

ผลการวิจัย

ผลการสัมภาษณ์ผู้แทนโรงงาน

1. อธิบายแนวคิดในการเลือกหัวข้อในการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัท ฯ
เนื่องจากปัญหาปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่อำเภอบ้านโป่งมีเป็นจำนวนมาก ประกอบกับโรงงานประกอบธุรกิจหลักด้านการรีไซเคิล นำกระดาษเก่ากลับเข้ามาสู่กระบวนการรีไซเคิลเป็นกระดาษใหม่ ประกอบกับที่อำเภอบ้านโป่งมีโครงการขับเคลื่อนชุมชนต้นแบบการจัดการขยะมูลฝอยในปี พ.ศ. 2562 จึงดำเนินโครงการร่วมกันระหว่างโรงงานกับ อำเภอบ้านโป่ง มุ่งเน้นให้ทุกตำบลใน 183 หมู่บ้าน มีการบริหารจัดการขยะที่ดี ขับเคลื่อนสู่การเป็น “บ้านโป่งโมเดล” ต่อไป

2. โรงงานเข้าไปทำความรู้จักกับชาวบ้านได้อย่างไร

โรงงานเข้าไปดำเนินกิจกรรมร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เป็นภาคีเครือข่ายร่วมกัน โดยบทบาทเป็นองค์กรภาคเอกชนที่ร่วมสนับสนุนองค์ความรู้ จัดตั้งทีมพี่เลี้ยง Facilitator ทุกตำบล ลงพื้นที่ให้ความรู้ ความเข้าใจให้กับประชาชน ตลอดจนร่วมแก้ไขปัญหาขยะในชุมชน และส่งเสริมชุมชนที่มีศักยภาพให้ประกวดในระดับต่าง ๆ ที่สูงขึ้น และได้รับรางวัล เช่น รางวัลชุมชนปลอดขยะ Zero Waste ระดับประเทศ เป็นต้น

3. ท่านมีวิธีการบริหารความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างไร

โรงงานเราคำนึงถึง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็น “คลังข้อมูล” ที่จะนำข้อมูล ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มาวางแผนและสนับสนุนการดำเนินโครงการ ทำให้ทราบถึงความต้องการ แนวโน้มการดำเนินการ ตลอดจนเป้าหมายการร่วมสร้างสังคมแห่งความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยในพื้นที่ ทั้ง 183 หมู่บ้าน ให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ยังมีการสื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสียอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจได้ว่า เข้าใจสิ่งที่กำลังทำ และเข้าใจถึงประโยชน์ของโครงการ โดยสามารถประเมิน และคาดหวังผลลัพธ์ได้โดยดูจากผลการติดตาม และการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

4. ในมุมมองของท่านโรงงานได้ประโยชน์อะไรจากกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

โรงงานได้รับความร่วมมือ (Collaboration) จากทุกหน่วยงาน ทุกภาคส่วน ที่ร่วมขับเคลื่อนโครงการ ได้สร้างเครือข่าย (Connection) ในการทำงานให้ครอบคลุม กว้างขวาง และอาจมีการขยายไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้โรงงานเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ได้ร่วมสร้างภาพลักษณ์ (Image) ที่ดีในการร่วมพัฒนาชุมชน สังคมให้ยั่งยืน เป็นต้นแบบ หรือแบบอย่าง (Role-Model) ให้ชุมชนอื่นได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไป

5. ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการดำเนินโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

การมีแรงจูงใจที่อยากเห็นชุมชนดีขึ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การมีสภาพแวดล้อมที่ดี สะอาดเรียบร้อย ถูกสุขลักษณะ ด้านสังคมที่มีความสามัคคีกลมเกลียว และที่สำคัญที่สุด คือ ด้าน

เศรษฐกิจที่สามารถสร้างรายได้ให้เกิดขึ้นกับคนภายในชุมชน ผู้สูงอายุสามารถนำเอาขยะรีไซเคิลมาผลิตเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย เช่น ผ้าอ้อมคนสูงวัย พรหมเช็ดเท้า เปลนอน หน้ากากอนามัย เป็นต้น การมีส่วนร่วมของภาครัฐและเอกชน การประสานงานอย่างต่อเนื่องของนายอำเภอบ้านโป่งทุกคน และหน่วยงานราชการในพื้นที่รวมถึงการร่วมมือกับภาคเอกชน การสนับสนุนจากโรงงานที่ทำโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเพื่อความยั่งยืนร่วมด้วย ที่สำคัญคือผู้นำชุมชนและชุมชน การมีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง ลงมือทำเป็นแบบอย่าง และประชาสัมพันธ์ชักชวนลูกบ้านและใช้หลากหลายกลยุทธ์ในการทำให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรม

6. ปัญหาและอุปสรรคที่เคยพบในการดำเนินโครงการที่ผ่านมา และแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร

การลงพื้นที่ชุมชน ในระยะเริ่มแรกไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเท่าที่ควร แก้ปัญหาลงพื้นที่ไปพร้อมกับส่วนราชการ เขียวก้านัน ผู้ใหญ่บ้าน ร่วมลงพื้นที่ด้วย นอกจากนี้ยังพบว่า การขับเคลื่อนโครงการช่วงท้ายเป็นไปค่อนข้างยาก แก้ปัญหาโดย การสั่งการของส่วนราชการ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ ให้เร่งดำเนินการ Quick Win ให้จบโดยเร็ว

7. โครงการนี้ดำเนินการมาแล้วกี่ปี มีจุดเปลี่ยนที่สำคัญอย่างไรบ้าง

โครงการชุมชน LIKE (ไร่) ขยะ ดำเนินการมาตั้งแต่ปี 2562 นับถึงปัจจุบันเป็นเวลา 5 ปี มีจุดเปลี่ยนที่สำคัญ เช่น นายอำเภอบ้านโป่ง เปลี่ยนมาถึง 5 คน แต่โครงการยังดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง ได้มาจนถึงปัจจุบัน และช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ทำให้การดำเนินการหยุดชะงักไปชั่วระยะหนึ่ง แต่ก็สามารถดำเนินการต่อได้

8. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการ

ส่งเสริมชุมชนที่มีศักยภาพให้ได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์การเรียนรู้ หรือฐานการเรียนรู้ เพื่อให้ชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกมาร่วมศึกษาดูงาน เป็นโมเดลต้นแบบต่อไป

ประเด็นการสัมภาษณ์ตัวแทนชุมชน

1. คุณทราบหรือไม่ว่า “ความรับผิดชอบต่อสังคม” หมายความว่าอะไร คุณได้รับการสื่อสารเกี่ยวกับ “นโยบายความรับผิดชอบต่อสังคม” หรือไม่ / อธิบาย

ทราบว่ากิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม คืออะไรจากการได้ทำงานร่วมกับบริษัทที่ทำกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ได้ฟังจากเจ้าหน้าที่โรงงานเป็นประจำ เป็นกิจกรรมที่โรงงานเข้ามาช่วยพัฒนาชุมชนด้านการจัดการขยะชุมชน และเคยได้รับทราบเกี่ยวกับนโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสังคมจากการพูดคุยกับเจ้าหน้าที่หน้าฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ของบริษัท

2. คุณมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไร / ทราบโครงการที่บริษัทดำเนินการหรือไม่ (แผนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย/แผนชุมชน)

หลังจากที่โรงงานเข้ามาพูดคุยเรื่องการทำกิจกรรมการจัดการขยะชุมชน และได้อธิบายวัตถุประสงค์ ขั้นตอนการดำเนินงาน และผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนและชาวบ้าน จากนั้นผู้ใหญ่บ้านมีความสนใจโครงการนี้ จึงได้เชิญชวนลูกบ้านให้มาประชุมและกินข้าวร่วมกัน พาไปศึกษาดูงานชุมชนต้นแบบด้านการจัดการขยะในที่ต่างๆ และโรงงานได้สนับสนุนอุปกรณ์และช่วยถ่ายทอดวิธีการทำถังหมักก๊าซโลกให้แก่ชาวบ้าน รวมถึงสนับสนุนให้ชุมชนเข้าประกวดรางวัลชุมชนปลอดขยะ

3) โรงงานเข้ามาทำความรู้จักกับชาวบ้านในชุมชนได้อย่างไร

เวลามีประชุมหมู่บ้าน โรงงานก็จะมาเข้าร่วมประชุมด้วย จะมีกิจกรรมสอดแทรกเกี่ยวกับการให้ความรู้เรื่องจัดการขยะชุมชน รวมถึงพูดคุยถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากการทำงาน จนคุ้นเคยกับชาวบ้านในชุมชน

4) โรงงานมีส่วนช่วยเหลือในกิจกรรม zero waste อย่างไร

โรงงานพาไปดูงานด้านการจัดการขยะที่ชุมชนต้นแบบอื่นๆ จากนั้นสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม เข้ามาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ และทำถังหมักก๊าซโลก

5. ผู้ใหญ่บ้าน/ผู้นำชุมชน/ชาวบ้านในชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรม zero waste อย่างไร

ในฐานะผู้นำชุมชนผู้ใหญ่บ้านเริ่มลงมือทำด้วยตัวเองก่อน แทนที่จะไปชี้แจงสั่งให้คนอื่นทำเพื่อเป็นแบบอย่างให้ลูกบ้านทำตาม และมีการประชาสัมพันธ์ด้วยเสียงตามสายชวนลูกบ้านเป็นประจำ โดยมีการชักชวนลูกบ้านและใช้หลากหลายวิธีในการทำให้เกิดความสำเร็จเป็นรูปธรรม เช่น การใช้วิธีการปักธงสีชมพูหน้าบ้านกลุ่มคนที่เข้าร่วม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้กลุ่มที่ยังไม่เห็นด้วยหันมาสนใจ เป้าหมายเพื่อให้ทุกบ้านเข้าร่วมกิจกรรม

ส่วนชาวบ้านก็ให้ความสนใจเข้ารับการถ่ายทอดองค์ความรู้จากโรงงานเกี่ยวกับวิธีการจัดการขยะ คัดแยกประเภท การทำปุ๋ยหมัก การเลี้ยงไส้เดือน เป็นต้น เมื่อได้ลงมือปฏิบัติเองแล้วจนเกิดความชำนาญแล้วก็สามารถเป็นวิทยากรสอนสิ่งที่ได้เรียนรู้และปฏิบัติให้คนอื่นๆ ได้

6. ปัญหาและอุปสรรคที่เคยพบในการดำเนินโครงการที่ผ่านมา และแก้ไขปัญหานั้นได้อย่างไร

ช่วงแรกชาวบ้านบางส่วนยังไม่เข้าใจและไม่ให้ความสนใจ และไม่เข้าใจว่าทำเพื่ออะไร ถึงมีการจัดการขยะแล้วแต่คนอื่นก็ทิ้งอยู่ดี ผู้ใหญ่บ้านจึงแก้ปัญหาด้วยการจัดให้มีการประชุมและประชาสัมพันธ์เสียงตามสายอย่างต่อเนื่อง และผลจากการที่เห็นชุมชนสะอาดและน่าอยู่ จึงมีชาวบ้านเข้าร่วมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

7. โครงการนี้ดำเนินการมากี่ปีแล้ว มีจุดเปลี่ยนที่สำคัญอย่างไรบ้าง

โครงการมาแล้ว 5 ปี ก่อนทำโครงการมีปัญหาขยะล้นถัง ส่งกลิ่นเหม็น เมื่อทำโครงการจัดการขยะได้ดี สิ่งแวดล้อมก็ดีขึ้น ไม่มีกลิ่นเหม็น ลดการปนเปื้อนสะสมแหล่งเชื้อโรค นอกจากนี้ทำ

ให้ชาวบ้านในชุมชนเกิดอาชีพเสริมด้านการเป็นวิทยากร และมีรายได้จากการจำหน่ายขยะรีไซเคิล ผลิตภัณฑ์จากขยะ นำขยะอินทรีย์มาทำปุ๋ย น้ำหมักชีวภาพ ปุ๋ยมูลไส้เดือน นำไปปลูกผักออแกนิก นอกจากนี้ยังสามารถพัฒนาจนเป็นศูนย์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้สนใจเข้ามาดูงาน ทำให้ชุมชนมีกิจกรรมร่วมกัน และการเข้าประกวดรางวัลต่างๆ ส่งเสริมความรู้สึกเป็นทีมเดียวกัน ช่วยกันเป็นหูเป็นตาดูแลความเรียบร้อยในชุมชน

8. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาโครงการ

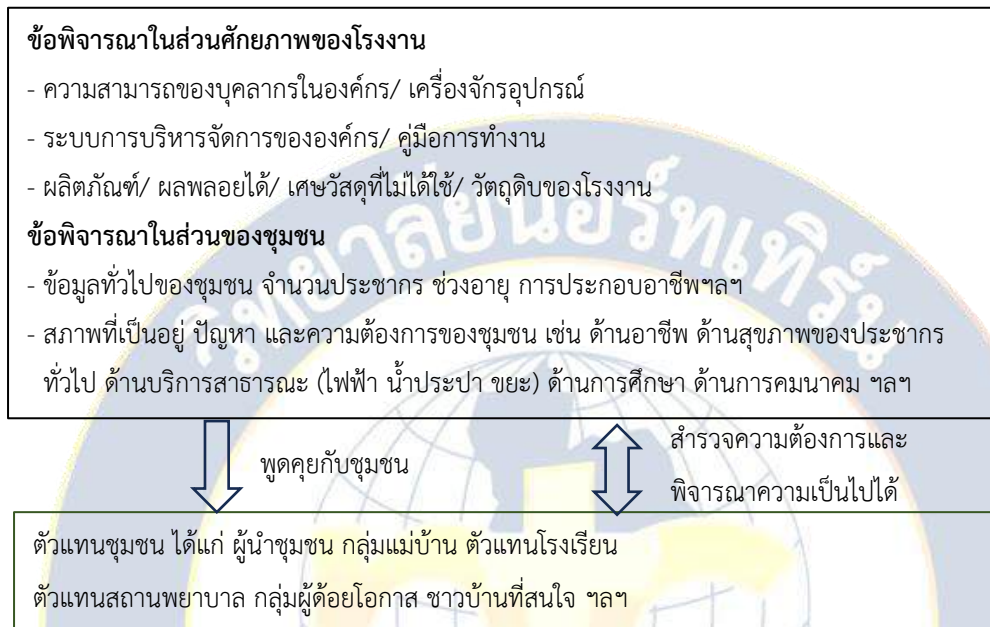
ไม่มี

โดยสรุป ผู้ศึกษาพบว่าโรงงานมีการวางแผนการดำเนินงานเป็นอย่างดีก่อนเริ่มดำเนินการ และมีทีมงานเฉพาะที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเข้าพบชุมชน ซึ่งเน้นการเข้าพบและชี้แจงให้ผู้นำชุมชนทราบถึงวัตถุประสงค์ของโครงการ ประโยชน์ที่จะได้รับ การมีส่วนร่วมดำเนินการของโรงงาน อุตสาหกรรมและชุมชน ซึ่งในระยะแรกโรงงานจะเน้นให้ความรู้ชุมชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ การจัดการขยะประเภทต่าง ๆ ที่ได้คัดแยกมาแล้ว โดยโรงงานเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการพาชุมชนไปดูวิธีการจัดการขยะของชุมชนต้นแบบในจังหวัดต่าง ๆ หลังจากดูงานชุมชนต้นแบบมาแล้ว ทางโรงงานจะมีการนัดประชุมพูดคุยแผนงานร่วมกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ค่อยๆ เปลี่ยนพฤติกรรมของคนในชุมชนให้มีการคัดแยกขยะ และดำเนินการแปรรูปขยะประเภทต่าง ๆ โดยขยะเปียกจะนำไปแปรรูปเป็น ปุ๋ยมูลไส้เดือนและปุ๋ยหมักจากถังหมักกรักซ์โลกที่โรงงานออกแบบถังหมักแบบปิดสนิทไม่มีกลิ่นรบกวน ขยะทั่วไปนำไปเป็นเชื้อเพลิงสำหรับโรงไฟฟ้าขยะ ขยะรีไซเคิลจะนำไปคัดแยกต่ออีกครั้งเพื่อนำไปขาย ขยะอันตรายจะส่งไปกำจัดอย่างถูกวิธี ซึ่งชุมชนจะมีรายได้เพิ่มจากการจำหน่ายปุ๋ยหมัก ปุ๋ยมูลไส้เดือน งานประดิษฐ์ที่ทำมาจากขยะทั่วไป การขายขยะรีไซเคิล และโรงงานก็จะช่วยเป็นที่เลี้ยงให้ชุมชนในการประกวดการจัดการขยะในระดับประเทศ เมื่อชุมชนได้รับรางวัลชนะเลิศ ก็จะมีชุมชนอื่น ๆ ติดต่อขอเข้ามาดูงานตัวอย่างการจัดการขยะ ทำให้ชุมชนมีรายได้เพิ่มเติมจากการเป็นวิทยากรให้แก่ผู้มาขอดูงานอีกทางหนึ่ง

แนวทางในการดำเนินโครงการด้านความรับผิดชอบต่อสังคมเกี่ยวกับการจัดการขยะชุมชน โรงงานควรให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะแก่ประชาชนในชุมชน ซึ่งอาจจัดทำเป็นคู่มือ จัดฝึกอบรมพาไปศึกษาดูงาน สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ มีการประชุมเพื่อร่วมกันคิดร่วมทำกับประชาชนในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนในชุมชน

อภิปรายผล

ในการคัดเลือกหัวข้อแผนงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงาน โรงงานควรมีการพูดคุยร่วมกับตัวแทนชุมชนเพื่อสำรวจ ข้อมูลทั่วไป สภาพที่เป็นอยู่ ปัญหาและความต้องการของชุมชน ร่วมกับการพิจารณาศักยภาพของโรงงาน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 แนวทางการคัดเลือกหัวข้อแผนงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงาน

โรงงานต้นแบบได้มีการพูดคุยกับตัวแทนชุมชนหลายครั้งจนเกิดความเข้าใจสภาพชุมชนและได้เป็นความเห็นร่วมกันของทั้งโรงงานและชุมชน ในการดำเนินการกิจกรรมการจัดการขยะชุมชน

ในการดำเนินการด้าน ความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงงานต้นแบบมีการออกแบบและวางแผนโครงการในระยะยาวและมีทีมงานที่คอยช่วยเหลือในการให้ความรู้และสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์รวมทั้งจัดหาตลาดในการขายสินค้าให้กับชุมชน ในส่วนของชุมชนที่ได้การดำเนินการร่วมกับโรงงานอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการคัดแยกขยะในชุมชน ก็ได้รับเกิดผลดีในภาพรวมที่ปริมาณขยะในชุมชนลดลง ทำให้ดูสะอาดตา ลดความเสี่ยงจากเชื้อโรคต่างๆ และในส่วนของผู้เข้าร่วมโครงการที่เป็นชาวบ้านก็มีรายได้เสริมจากการแปรรูปขยะทั่วไป การขายปุ๋ยมูลไส้เดือน นำปุ๋ยหมักไปใช้ในการเพาะปลูก เป็นวิทยากรเมื่อมีผู้มาขอศึกษาดูงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับรางวัลชุมชนปลอดขยะ (Zero Waste) จากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทำให้ชาวบ้านผู้เข้าร่วมโครงการเกิดความภาคภูมิใจในสิ่งที่ร่วมกันทำ ซึ่งแตกต่างจากการจัดกิจกรรมระยะสั้นที่เป็นการบริจาคสิ่งของหรือบริจาคเงินเป็นรายครั้ง หากโรงงานดำเนินกิจกรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม ในลักษณะนี้เป็นประจำ

พฤติกรรมของชาวบ้านในชุมชนจะเปลี่ยนเป็นการเรียกร้องขอเงินสนับสนุนจากโรงงาน และหากไม่ได้รับตามที่ร้องขอก็อาจเกิดเป็นความไม่พอใจต่อโรงงาน

ปัจจัยความสำเร็จเกิดจากการที่โรงงานมีบุคลากรที่ดูแลชุมชนโดยเฉพาะ การให้ความรู้ชุมชน การประชุมร่วมกับชุมชนและลงมือทำร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ โดยทำให้ชุมชนเห็นประโยชน์ที่จะได้รับ ทั้งในส่วนรวมและในครัวเรือน มีการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ โรงงาน และชุมชน เมื่อเจออุปสรรคโรงงานก็จะช่วยกันแก้ปัญหา รวมทั้งมีผู้นำชุมชนที่เข้าใจโครงการและร่วมกันผลักดัน มีการจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจให้ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ในด้านของโรงงานก็ได้ประโยชน์จากกิจกรรมนี้ด้วย เนื่องจากได้วัตถุดิบบางส่วนไปใช้ในการผลิตกระดาษคราฟท์ด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะด้านการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาคนในชุมชนให้กลายเป็นผู้ประกอบการ มีการคิดแบบผู้ประกอบการ ติดตามและปรับตัวตามทิศทางการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของตลาด หากมีความต้องการในการศึกษาดูงานเรื่องระยะถึงจุดอิ่มตัว สมาชิกในชุมชนอาจจะต้องปรับตัวเปลี่ยนไปเน้นจุดขายด้านอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะด้านการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ

การสร้างอุปสงค์ (demand) จากภาครัฐ หรือภาคเอกชน แล้วผลักดันให้เกิดกลไกการการตอบสนองต่อความต้องการของตลาด เช่น ภาครัฐจัดให้มีการประกวดแข่งขันการพัฒนาชุมชนต้นแบบในด้านต่าง ๆ จนก่อให้เกิดความต้องการศึกษาดูงานจากหน่วยงานหรือท้องถิ่นอื่น ๆ กระตุ้นให้เกิดความต้องการศึกษาดูงาน ตลอดจนถึงจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้และท่องเที่ยวโดยชุมชนได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ประเด็นด้านการพัฒนาชุมชนให้พัฒนาศักยภาพจนสามารถดำเนินกิจกรรมในรูปแบบของผู้ประกอบการ (entrepreneur) สามารถสร้างกระบวนการคิด ออกแบบผลิตภัณฑ์ และปรับตัวตลอดเวลา เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงได้นั้น มีความจำเป็นต้องมีพี่เลี้ยง (facilitator) ที่มีมุมมองด้านการเป็นผู้ประกอบการ มีความรู้ความเข้าใจด้านการตลาด สามารถสำรวจและเข้าใจอัตลักษณ์ของชุมชนเพื่อพัฒนาเป็นจุดขายหรือ soft power ใหม่ ๆ ซึ่งพี่เลี้ยงอาจจะเป็นเจ้าหน้าที่ภาครัฐ เช่น พัฒนาชุมชนที่สามารถใช้เวลาทำความเข้าใจกับชุมชนในเชิงลึกและมีระยะเวลายาวนานมากพอให้สามารถติดตามประเมินผล ทำความเข้าใจปัญหาและอุปสรรครวมถึงและปรับใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ร่วมกับชุมชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

นอกจากนี้ พัฒนาชุมชนหรือหน่วยงานระดับอำเภออาจรับบทเป็นตัวกลางช่วยประสานโครงการระหว่างภาครัฐ เอกชนในพื้นที่ และชุมชนเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

Archie B.Carroll (1991), **The pyramid of corporate social responsibility: Toward the moral management of organizational stakeholders.** Business Horizons . Volume 34, Issue 4, July–August 1991, Pages 39-48

BUSINESS SPOTLIGHT บ้านโป่งโมเดลเราจัดการขยะทั่วทั้งอำเภอ. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.scgpackaging.com/th/spotlight/บ้านโป่งโมเดลเราจัดการขยะทั่วทั้งอำเภอ>. (วันที่ค้นข้อมูล : 25 เมษายน 2567)

กรมโรงงานอุตสาหกรรม. **มาตรฐานความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการ (CSR-DIW).** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <http://csr.diw.go.th/เอกสารความรู้/> (วันที่ค้นข้อมูล : 11 มกราคม 2567)

ช่อง 9 MCOT HD. **น้ำหนึ่งไทยเดียว ตอน ชุมชนบ้านหนองไม้เฝ้า.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=TDXDIJJTfFQ> (วันที่ค้นข้อมูล : 25 เมษายน 2567).

ศูนย์พัฒนาธุรกิจเพื่อความยั่งยืน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **ทันกระแสธุรกิจยั่งยืน : One Report.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://setsustainability.com/libraries/1038/item/-one-report->. (วันที่ค้นข้อมูล: 10 ธันวาคม 2566)

ทิตา วีระเทศะปุระณะ ชูลีรัตน์ เจริญพร. (2564). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก.** วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร 9.5 (2021).

บรรณา วณิชยานันต์, ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์.(2559). **ความรับผิดชอบต่อสังคมกับการพัฒนาทุนทางสังคมของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย: กรณีศึกษาโรงไฟฟ้าพลังน้ำชุมชนบ้านคลองเรือ.** วารสารการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) .

ปิยาภรณ์ ละอองจันทร์. (2556). **ทัศนคติ การรับรู้ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) มหาวิทยาลัยมหิดล**

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.sdgmove.com/intro-to-sdgs/> (วันที่ค้นข้อมูล : 9 ธันวาคม 2566).

เพชรรัตน์ วิริยะสีบพงศ์ เพชรประกาย กุลตั้งวัฒนา. (2561). **ตัวแบบเครือข่ายการจัดการความรับผิดชอบต่อสังคมของบริษัทญี่ปุ่นที่ตั้งฐานการผลิตในประเทศไทย**.วารสารปัญญาภิวัฒน์. 2018.

รังสรรค์ ลีเปี้ยว. (2564). **การบูรณาการแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมระดับโลก**. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

รายงานประจำปี พ.ศ. 2565. บริษัท เอสซีจีแพคเกจจิ้ง จำกัด (มหาชน). [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://investor.scgpackaging.com/th/downloads/yearly-reports> (วันที่ค้นข้อมูล : 10 ธันวาคม 2567)

สานิต แยกสะอาด¹ สุรติ สุพิณขยางกูร² บรรพต วิรุณราช³ (2565) . **กิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชนในยุคอุตสาหกรรม 4.0**. Journal of Suvarnabhumi Institute of Technology (Humanities and Social Sciences) 8.2 (2022)

ความกตัญญูทเวที ที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า”

Gratitude That is reflected in the movie "Lanma"

อารีภา ธรรมเสถียร¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิเคราะห์ค่านิยมด้านความกตัญญูของครอบครัวของคนไทยเชื้อสายจีนในของคน GEN X และ GEN Y และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรม “กตัญญู” ที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า” โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ แบบการวิเคราะห์จากตัวบท โดยใช้รูปแบบกระบวนการ Interpretive Analysis ในการตีความหมายด้วยตนเองโดยพบว่า ผลการศึกษาที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์พบว่าครอบครัวของคนไทยเชื้อสายจีนนั้นยังยึดถือและยังมีค่านิยมด้านความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณอยู่ในระดับ “น้อย” ถ้าเทียบกับความรัก การดูแลเลี้ยงดู ลูกและหลานมาอย่างสม่ำเสมอ และปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรม “กตัญญู” ที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า” นั้นแม้ว่าจะมีจุดเริ่มต้นจากผลประโยชน์ แต่ตัวละครได้เรียนรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติจนกระทั่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีต่ออาม่า ซึ่งตรงกับภาษิตไทยที่ว่า “ต้นคด ปลายตรง”

คำสำคัญ: ความกตัญญูทเวที, ครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน

Abstract

This research has the objective to study and analyze the family values of filial piety of Thai-Chinese people of GEN X and GEN Y.” and to study the factors that cause "gratitude" behavior as reflected in the movie "Lan Ma" using a qualitative research process. Analysis form from the text using the Interpretive Analysis process model to interpret the meaning by yourself, it was found that the results of the study reflected through the film found that families of Thai-Chinese people still adhere to and still have the value of gratitude to benefactors at a "low" level if compared to love. nurturing Children and grandchildren come regularly. And the factors that cause "gratitude" behavior that is reflected in the movie "Lan Ma" even though it started from benefits. But the characters learned and changed their attitudes and even changed their behavior towards Grandma. which corresponds to the Thai proverb, " People with wrong views who turn into good people."

Keywords: Gratitude, Thai-Chinese family

¹ ศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ, Areepa.th@northbkk.ac.th

บทนำ

คนไทยเชื้อสายจีนถูกปลูกฝังเรื่องความกตัญญูทวดเทวีซึ่งเป็นหลักคำสอนที่อยู่คู่สังคมไทยมาอย่างยาวนาน ชาวจีนแผ่นดินใหญ่ที่ไล่ล่าเอาอพยพมายังประเทศไทยมีทัศนคติผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมของชาวจีน และผสมผสานแนวคิดจริยธรรม ศีลธรรมของชาวไทยตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา ผ่านหลักคำสอนตามพระพุทธศาสนาของชาวพุทธ หลักคำสอนของลัทธิเต๋า ลัทธิขงจื้อ การบูชาบรรพบุรุษ การบูชาบรรพบุรุษ รวมถึงการสืบสานประเพณีต่างๆ เพื่อให้ลูกหลานมีความกตัญญูทวดเทวีต่อบรรพบุรุษ ชาวจีนยึดมั่นในคำสอน ประเพณี และความเชื่อดั้งเดิมอย่างเคร่งครัด และเมื่อชาวจีนแผ่นดินใหญ่อพยพย้ายถิ่นฐานมายังประเทศไทย ก็ได้ยังคงนำประเพณี และความเชื่อมาถือปฏิบัติสืบต่อในประเทศไทย และส่งต่อรุ่นสู่รุ่นโดยอาศัยกิจกรรมทางสังคมและพิธีกรรมทางศาสนาเช่น ประเพณีตรุษจีน ไหว้เจ้า ไหว้บรรพบุรุษ ในขณะที่เดียวกันก็ทำบุญตักบาตร ให้บุตรหลานบวชเรียนในพระพุทธศาสนาโดยไม่ถือว่ามีความขัดแย้งกัน [สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 20, 2538]

แม้ว่าจะมีขนบธรรมเนียมอันดีที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน แต่สภาพสังคมในปัจจุบันกลับพบว่าความกตัญญูกลายเป็นเรื่องที่ถูกละเลย และทำได้ยากของกลุ่มคน GEN X และ GEN Y มีผู้สูงอายุจำนวนไม่น้อยที่นั่งรอลูกหลานมาหาในวันสำคัญต่างๆ ผู้สูงอายุจำนวนมากอยู่คนเดียวหรืออยู่กับคู่ของตนเองตามลำพังเนื่องจากลูกหลานย้ายออกไปมีบ้านและครอบครัวเป็นของตนเอง

เหตุผลทางเศรษฐกิจและการมีภาระหนี้สินในครัวเรือน ล้วนส่งผลให้คุณภาพการดูแลผู้สูงอายุแม้กระทั่งการใช้เงินแก้ปัญหาโดยการส่งผู้มีพระคุณให้บ้านพักคนชราช่วยดูแล

ค่านิยมที่พ่อแม่ยุค GEN X ไม่อยากให้ลูกลำบาก ต้องการหวังผลด้านการเรียนเพื่อให้มีงานที่ดีทำในอนาคต ส่งผลให้ลูกมีหน้าที่เรียนหนังสือเพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่เคยสัมผัสความลำบากจึงเคยชินกับความสบายที่พ่อแม่ทำให้ทุกอย่าง ไม่ได้ตระหนักว่าจะต้องช่วยอะไรเล็กๆ น้อยๆ ในบ้านเพื่อแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ พ่อต้องมาดูแลผู้ใหญ่ในบ้านก็กลายเป็นคนหยิ่งโหยง ส่งผลให้ทำให้เด็ก GEN Y ทำอะไรไม่เป็น

ภาพยนตร์เรื่องหลานม่า ได้สะท้อนมุมมองต่างๆ ของคนไทยเชื้อสายจีน ในหลายๆ เจนเนอเรชัน โดยเฉพาะเรื่องการกตัญญูทวดเทวี การปฏิบัติตนต่อญาติผู้ใหญ่ ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ทำให้เห็นว่าสิ่งที่ถูกต้อง สมควรทำ กับการกระทำ และผลลัพธ์ของการกระทำ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากปัจเจกบุคคล โดยมีเหตุปัจจัยจากการเลี้ยงดูของคนในแต่ละเจนเนอเรชัน ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางด้านภาระหน้าที่นั้นได้ผกผันตามปริมาณและคุณภาพของ “ความกตัญญู” ที่เกิดขึ้น ผลดังกล่าวเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับประเทศไทยเพราะตอนนี้ประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ช่วงสังคมผู้สูงอายุ

วัตถุประสงค์

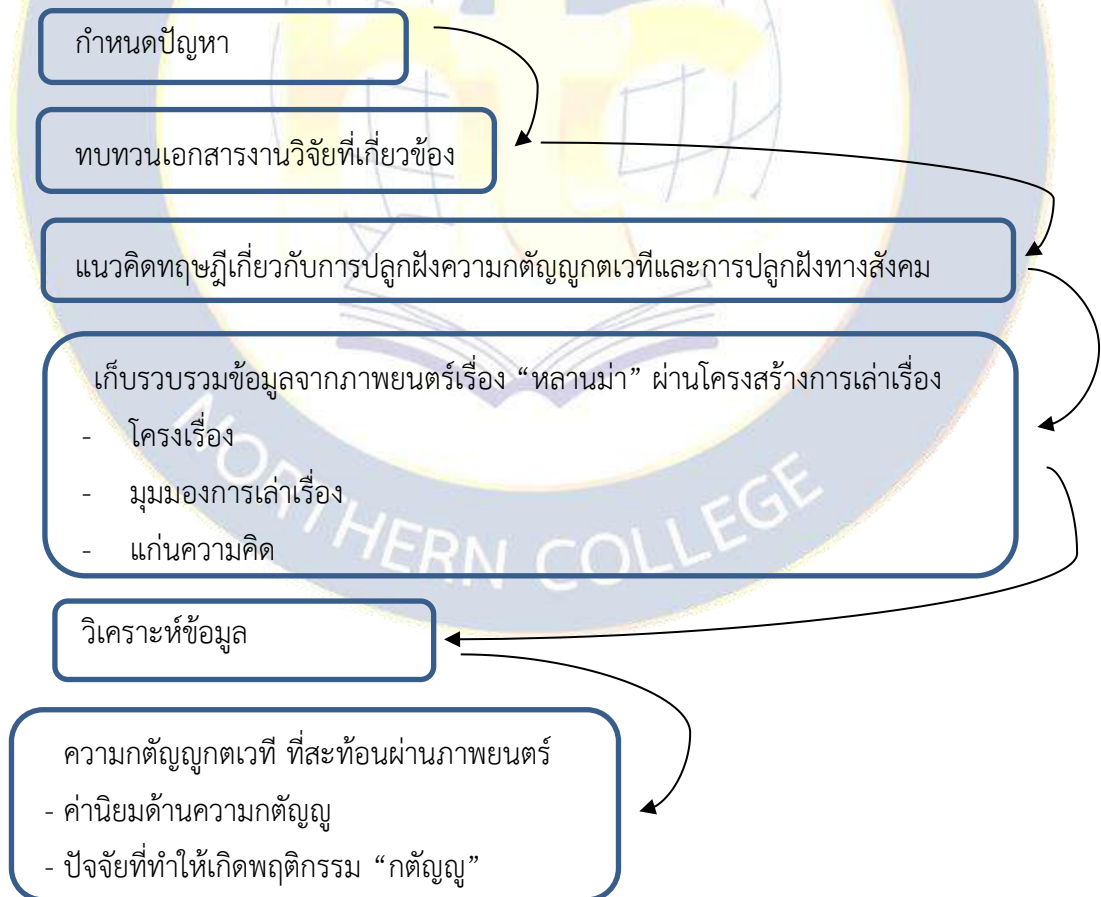
1. เพื่อวิเคราะห์ค่านิยมด้านความกตัญญูของครอบครัวของคนไทยเชื้อสายจีนในของคน GEN X และ GEN Y ที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า”

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรม “กตัญญู” ที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า”

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีน เนื่องจากตัวละครของภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนมุมมองด้านความกตัญญูของคนไทยเชื้อสายจีนในหลากหลายเจนเนอเรชัน การเปลี่ยนแปลงทางด้านความคิด การกระทำ การอบรมสั่งสอนและส่งต่อเจตจำนงค์และความเชื่อที่เป็นอัตลักษณ์ของคนไทยเชื้อสายจีนในสภาวะสังคมในปัจจุบัน
2. ผลการศึกษาวิจัยสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ หรือช่วยแก้ไขปัญหา หรือการคาดการณ์ถึงอนาคตของ “คนไทย” ใน “สังคมไทย” ในกรณีที่สภาพแวดล้อมและการอบรมสั่งสอนด้านความกตัญญูตกเวที เป็นไปในทิศทางเดียวกัน
3. ผลการศึกษาวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์กับคนในสังคม ที่สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ หรือช่วยแก้ไขปัญหา

กรอบแนวคิด

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้ศึกษาวิจัยวิเคราะห์ตัวบทภาพยนตร์ (Textual Analysis) ควบคู่กับการใช้วิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษาข้อมูลที่น่าสนใจในการวิจัยโดยการสืบค้นข้อมูลเอกสาร ซึ่งเป็นการศึกษาอย่างกว้างๆ เพื่อสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริงหรือลักษณะทั่วไปของสิ่งที่วิจัย โดยใช้การบรรยาย (Descriptive Research) มุ่งค้นหาข้อเท็จจริง หรืออธิบายปรากฏการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบัน ลักษณะการวิจัยกระทำโดยผู้วิจัยสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับแหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่มีใช้บุคคล เช่น ภาพยนตร์ วีดิทัศน์ ภาพวาด สมุดบันทึก ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แล้วทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ความรู้ใหม่จากเอกสาร (Mogalakwe,2006; Scott, 2006)

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การใช้การวิเคราะห์ผ่านสื่อจากการชมภาพยนตร์และใช้เครื่องมือที่ได้จากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ นำมาวิเคราะห์การเล่าเรื่องโดยเน้นที่องค์ประกอบในการเล่าเรื่องและมีการนำข้อมูลที่ได้จากสื่อภาพยนตร์มาเป็นองค์ประกอบในการวิเคราะห์

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาการวิจัย จากการเล่าเรื่อง บทสัมภาษณ์ของผู้กำกับและบทวิจารณ์ภาพยนตร์เพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์

เครื่องมือในการตรวจสอบข้อมูลมีรูปแบบสามเส้า (Data triangulation) โดยแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ

1) การตรวจสอบสามเส้าด้วยข้อมูล (Data triangulation) เป็นรูปแบบเน้นการตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยพิจารณาจากแหล่งเวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล ว่ามีผลลัพธ์เหมือนกันหรือไม่ หากแหล่งข้อมูลที่ได้มีการค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นพบนั้นถูกต้อง

2) การตรวจสอบข้อมูลสามเส้าด้วยผู้วิจัย (investigator triangulation) มีรูปแบบในการเน้นการตรวจสอบจากผู้วิจัยว่าได้มีการค้นพบที่เหมือนหรือแตกต่างกัน หากผู้วิจัยมีการค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นพบนั้นถูกต้อง

3) การตรวจสอบสามเส้าด้วยทฤษฎี (theory triangulation) มีรูปแบบในการเน้นการตรวจสอบว่าหากมีการใช้ทฤษฎีที่หลากหลาย จะทำให้ข้อมูลที่ได้ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งหากพบว่าไม่ว่าทฤษฎีใดก็ได้ข้อค้นพบที่เหมือนกัน แสดงว่าข้อมูลที่ผู้วิจัยค้นพบนั้นถูกต้อง

ผลการวิจัย

จากการวิจัย สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. โครงสร้างการเล่าเรื่อง

1.1. โครงเรื่อง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์การดำเนินภาพยนตร์ด้านความกตัญญูทเวที ที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า” โดยในภาพยนตร์แสดงถึงเรื่องราวความสัมพันธ์ของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน เริ่มจาก “วันเซ็งเม้ง” ที่มีลูกหลานไปไหว้บรรพบุรุษ ซึ่ง “อาม่า” จะให้ความสำคัญกับหลุมศพมาก โดยอาม่าเห็นว่า การมาไหว้บรรพบุรุษในวันเซ็งเม้งเป็นการแสดงถึงความเคารพของลูกหลาน และหากหลุมศพของบรรพบุรุษมีขนาดใหญ่ สวยงาม ของไหว้บรรพบุรุษจัดวางอย่างถูกต้อง รวมถึงการจุดประทัดและโรยดอกไม้บนหลุมศพ เป็นการแสดงถึงความกตัญญูทเวทีของลูกหลานที่ใส่ใจ ดูแลบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว แม้ว่าอาม่าจะให้ความสำคัญกับวันเซ็งเม้ง แต่สมาชิกในครอบครัวก็ไปกันไม่ครบทุกคน โดยลูกชายคนโต ที่ชื่อว่า “เคี้ยง” ให้ภรรยาไปกับลูกสาวอยู่บ้านและวีดีโอคอลแทน เพราะอากาศร้อน ส่วน “เอ๋ม” หลานชายที่เกิดจาก “ซิว” ลูกสาวคนกลางก็มาไหว้หลุมศพแบบขอไปที มาเพราะแม่ให้มา ไม่ได้ตั้งใจหรือแสดงความเคารพออกมาจากใจ รุ่นลูกเข้าใจประเพณีและให้ความสำคัญ มากันครบ แต่รุ่นหลานไม่ใส่ใจ

ต่อมาพบว่าอาม่าตรวจพบมะเร็งระยะที่ 4 แม่ก็มาบอกเอ๋มขณะที่ลูกกำลังเล่นเกมอยู่ แต่เอ๋มก็ไม่สนใจและใส่ใจ เอ๋มบอกแม่ว่า ถ้าให้ผมไปเยี่ยมอาม่าแม่ต้องจ้างผมนะ ลูกว่ามาแบบนี้แม่ก็ได้แต่สายหน้า ไม่รู้จะพูดจะว่าต่ออย่างไร แล้วก็ปล่อยลูกชายวัยรุ่นที่ดรอปรียนเพราะต้องการเอาดีด้านแคสดีเกมส์แต่ไม่รู้จะไปเพราะไม่รู้จะสอนอย่างไรดี

ตัดฉากไปยังญาติฝ่ายพ่อของเอ๋ม อากงนอนติดเตียงและมี “ม่วย” ที่เรียนเป็นพยาบาลมาช่วยดูแล ซึ่ง เอ๋มก็ถามม่วยว่า ไม่คิดอยากที่จะไปทำงานสบายๆ ที่ได้เงินเยอะๆ หรือ ม่วยก็ตอบกลับว่า “ก็กำลังทำอยู่นี่ไง” พออากงเสียและได้มรดกเป็นบ้านที่มีมูลค่าหลายล้าน แต่เอ๋มกลับได้เข็มขัดเงินหลักหมื่น เอ๋มก็กลับไปหาม่วย และบอกม่วยว่า สนใจอยากทำงานแบบที่ม่วยทำ ซึ่งหมายความว่าอยากดูแลอาม่าเพื่อหวังมรดกนั่นเอง และนั่นก็เป็นที่มาที่ม่วยสอนเรื่องการดูแลผู้สูงอายุ

เอ๋มตัดสินใจย้ายไปอยู่บ้านอาม่า แต่เพราะแต่ไหนแต่ไรเอ๋มไม่เคยมาดูแล หรือสนใจอาม่าเลย อาม่าก็เลยไล่กลับไป เอ๋มก็เลยบอกความจริงเรื่องที่อาม่าป่วยและจะมีชีวิตอยู่ได้อีกไม่นาน ซึ่งเป็นเรื่องที่อาม่าไม่รู้มาก่อนเพราะลูกๆ ไม่อยากให้อาม่าไม่สบายใจ ระหว่างที่อยู่ด้วยกัน เอ๋มก็เริ่มเข้าใจอาม่ามากขึ้น ความลำบากในการไปรพ.รัฐเพื่อหาหมอต้องตื่นเข้ามาเพื่อจ้องคิวเพราะมีผู้ป่วยเยอะมาก วันอาทิตย์เป็นวันที่ลูกๆ จะมาหา อาม่าแต่งตัวสวยเซ็กซี่หรือแม้กระทั่งหลังวันตรุษจีนเป็นวันที่อาม่าไม่ชอบมากที่สุด เพราะหลังจากลูกหลานกลับไปกันหมดก็เกิดความเหงา ต้องอยู่บ้านคนเดียว แถมอาหารลูกหลานก็ไม่นำกลับไปทานที่บ้าน ทำให้เหลือเต็มตู้เย็น

อาม่าใช้ชีวิตแบบคิดถึงลูกหลานมาตลอด ตั้งแต่เช้าเพื่อขายโจ๊ก แม้จะแก่แล้วแต่ก็ยังหาเงินเองจะได้ไม่เป็นภาระแก่ลูกหลาน แต่ก่อนอาม่าชอบทานเนื้อมากแต่เพราะกุ้เคี้ยง ลูกชายคนโตป่วยบ่อย อาม่าจึงไปขอเจ้าแม่กวนอิม และเลิกกินเนื้อสัตว์ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา อาม่าเกรงใจชีวิต ลูกสาวคนกลางที่ทำงานเป็นพนักงานในห้างสรรพสินค้าที่ย้ายไปทำงานกะกลางคืนเพื่อที่จะได้มีเวลาพาอาม่าหาหมอกกลางวัน อาม่าเป็นห่วงกุ้ไส่ลูกชายคนเล็กที่ยังไม่เป็นโล้เป็นพาย มีหนี้สินมากมาย ให้เงินไปเท่าไรก็ไม่เคยพอ หรือแม้กระทั่งเปิดบัญชีให้หลานตั้งแต่หลานยังเล็กๆ และฝากเข้าทุกๆ เดือนจนถึงปัจจุบัน แต่แม้จะมีความเข้าใจอาม่าเพิ่มขึ้นอย่างไรก็เถียงทุกคำที่อาม่าพูด พูดกับอาม่าเหมือนพูดกับเพื่อน หัวงๆ เป็นกันเอง ไม่มีหางเสียง

ในวาระสุดท้ายของชีวิต อาม่าได้ยกบ้านให้กุ้ไส่ ลูกชายคนเล็ก ทำให้กุ้เคี้ยง ลูกชายคนโตโกรธและไม่พอใจเป็นอย่างมาก ถึงขนาดไม่ยอมเข้าไปเจอหน้าอาม่าตอนที่อาม่าป่วยหนัก และเอ็มหลานชายที่คอยดูแลตลอด ก็เสียใจมาก ถึงกับถามอาม่าว่า เอ็มดูแลอาม่าไม่ดีตรงไหน ทำไมคนที่ดูแลตลอดจึงไม่ได้ความรัก(มรดก)จากอาม่า หลังจากที่ยกมรดกให้ลูกคนเล็ก กุ้ไส่ก็ขายบ้านอาม่า และพาอาม่าไปอยู่ศูนย์รับดูแลคนชรา เอ็มเป็นอาม่าไปอยู่ก็ทำใจไม่ได้ ชวนอาม่ากลับมาอยู่บ้านด้วยกัน จนในที่สุดอาม่าก็จากไปเพราะโรคร้ายโดยที่มีหลานชายคอยดูแลในวาระสุดท้ายของชีวิต

1.2 มุมมองการเล่าเรื่อง

ภาพยนตร์เรื่องหลานม่าเป็นภาพยนตร์ไทยแนวครอบครัวที่สะท้อนและตีแผ่ความเป็นจริงในทุกด้านของครอบครัวในยุคปัจจุบัน ความคิดของคนแต่ละช่วงวัย การใช้ชีวิตและสภาพความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว หนึ่งเรื่องนี้เป็นหนังแนวชีวิตสไตล์ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนที่ถ่ายทอดความสัมพันธ์ของครอบครัวในแต่ละมิติแบบตรงไปตรงมา ภาพยนตร์ดำเนินเรื่องโดยมีตัวเอกคือหลานชายและอาม่า

โดย เอ็ม หลานชาย ตัดสินใจดรอปเรียนตอนปีสี่ เพื่อมาเอาดีทางการแคสเกมแต่ทำยังไงก็ไม่รุ่ง เอ็มเลยคิดว่าจะรวยด้วยการทำงานสบายๆ แบบ มุ่ย ลูกพี่ลูกน้อง ที่รับหน้าที่ดูแลอากงที่ป่วยระยะสุดท้าย จนกลายเป็นทายาทเพียงคนเดียวที่ได้รับมรดกเป็นบ้านราคาสูงกว่าสิบล้าน เส้นทางเศรษฐีอยู่ตรงหน้า เอ็มจึงอาสาไปดูแลอาม่าที่ตรวจพบว่าเป็นมะเร็ง และน่าจะมียังชีวิตอยู่ได้ไม่เกินปี โดยหวังว่าจะได้รับมรดกหลักล้านเช่นกัน เมื่อหลานกับอาม่าที่อายุห่างกันกว่า 50 ปี ต้องมาอยู่ร่วมกัน การต่อบากต่อคำจึงเกิดขึ้นในทุกโมเมนต์แต่มันกลับเป็นช่วงเวลาที่ทำให้อาม่าลืมเหงาจากการเฝ้ารอลูกชายคนโต “กุ้เคี้ยง” ลูกสาวคนกลางอย่าง “ชีว” แม่ของเอ็ม และลูกชายคนเล็กอย่าง “กุ้ไส่” ที่จะมาพร้อมหน้ากันตามเทศกาลต่างๆ เท่านั้น และแม้ว่าจะไม่ได้จบแบบ happy ending หรือการแบ่งสมบัติไม่ได้เป็นไปด้วยความยุติธรรม แต่ก็สะท้อนให้เห็นมุมมองความคิดของแต่ละตัวละครที่มีต่อกัน การกระทำหลังจากทราบผลการแบ่งสมบัติที่สะท้อนถึงความเป็นจริงของหลายๆ ครอบครัวในปัจจุบัน

และสุดท้ายงานที่เริ่มต้นทำเพราะหวังรวย ทำให้คนท้อๆ อย่างเอ็มได้รู้จักคำว่า “ครอบครัว” มีค่ามากกว่าเงิน

1.3 แก่นความคิด

ภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกเสนอแก่นความคิดที่สะท้อนความเป็นจริงในสังคม ดังนี้

1.3.1 ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว

1.3.2 บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัว

1.3.3 ความประพฤติและความคิดของวัยรุ่นที่มีต่อผู้ใหญ่

สรุปผลการวิจัย

1. ค่านิยมด้านความกตัญญูพบว่า ลูกหลานชาวจีนได้รับการสืบทอดประเพณีที่ปลูกฝังด้านความกตัญญูจากรุ่นสู่รุ่น เช่น เทศกาลเซ็งเม้ง เป็นเทศกาลไหว้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วของคนจีน โดยในหนึ่งปี ลูกหลานทั้งหมดจะกลับมาที่หลุมศพ นำอาหารที่บรรพบุรุษชอบมาเช่น ไห้ว นำกระดาษเงินกระดาษทองมาเผาโดยมีความเชื่อว่าเงินทองที่เผาไปจะถูกส่งไปยังสรวงสวรรค์ และบรรพบุรุษสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตหลังความตาย จุดประทัดและโรยดอกไม้ตกแต่งหลุมฝังศพในวันเซ็งเม้ง จ้างคนดูแลหลุมศพมาปลูกหญ้า ปลูกดอกไม้ และคอยดูแลหลุมฝังศพให้สวยงามตลอดปี การใช้จ่ายเป็นจำนวนมากซื้อหลุมฝังศพโดยนำศาสตร์ฮวงจุ้ย(ศาสตร์พยากรณ์ที่กล่าวถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อม ลักษณะภูมิประเทศ ทิศทาง การตั้งบ้านเรือน ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิต) มาเป็นหลักในการซื้อหลุมฝังศพ เนื่องจากชาวจีนดั้งเดิมเชื่อว่าวิญญาณคนตายไม่ได้ตายจากไป แต่ยังคงวนเวียนและเฝ้าดูแลความเป็นอยู่ของลูกหลานในตระกูล และวิญญาณของบรรพบุรุษที่อยู่ในปรภพก็ยังคงต้องการปัจจัย 4 เหมือนตอนยังมีชีวิต ทำให้บุตรธิดายังต้องนำของมาเช่น ไห้วอยู่เสมอ นอกจากนี้ของเช่น ไห้ว ก็มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เช่น แต่ก่อน นอกจากเผากระดาษเงินกระดาษทอง ครอบครัวที่มีเงินก็จะซื้องัดเด็กบ้านหลังใหญ่ๆ รถยนต์ คนรับใช้ เผาไปให้บรรพบุรุษด้วย แต่ปัจจุบัน มี กงเต็กนาฬิกาข้อมือ กงเต็กกระเป๋าหิ้ว ลุคส์ แอร์เมส รวมถึงกงเต็กไอโฟน ไอแพดที่ดาวนโหลดแอป โลก วิเซท ยูทูบ เฟสบุค ติ๊กต็อก แกรป ฟุตแพนด้า ฯลฯ เผาส่งไปให้บรรพบุรุษเลือกใช้งาน

2. ปัจจัยที่ทำให้เกิดพฤติกรรม “กตัญญู” พบว่า ความเจ็บป่วย เป็นสาเหตุที่ทำให้ลูกๆ หันกลับมาดูแลอาามามากขึ้น และมีการพูดคุยสื่อสารระหว่างพี่น้องมากขึ้น ลูกสาวคนกลาง ซึ่งเป็นแม่ของเอ็ม อาสาพาแม่ไปหาหมอ โดยเปลี่ยนกะไปทำงานในช่วงกลางคืน และกลางวันจะได้พาแม่ไปหาหมอได้

ทั้งนี้สาเหตุที่แอบแฝงที่ทำให้ลูกหลาน เกิดพฤติกรรม “กตัญญู” เช่น การหวังทรัพย์สมบัติ และความกลัวว่าจะไม่ได้ทรัพย์สมบัติ หรือได้ส่วนแบ่งน้อยลง ดังจะเห็นได้จาก เอ็ม หลานชายไม่เคยคิดที่จะสนใจอาามา แม้รู้ว่าอาามาเป็นมะเร็งและจะอยู่ได้อีกไม่นาน แต่พอรู้ว่าลูกพี่ลูกน้องได้รับบ้าน

เป็นมรดกเพราะดูแลจากตอนเจ็บป่วย จนถึงวาระสุดท้าย เอ็มก็อาสาดูแลอาม่าเพราะอยากได้ทรัพย์สินสมบัติชิ้นใหญ่บ้าง

รวมถึงลูกๆ ทุกคน โดยเฉพาะกุ้เคี้ยง ลูกชายคนโต พยายามให้อาม่าย้ายมาอยู่ที่บ้านตนเอง โดยอ้างว่าอยากเป็น “ลูกชายเต็มเวลา” ทั้งที่ก่อนหน้านี้ ตนเองก็มีศึภภพเพียงพอให้อแมอยู่ด้วย แต่ก็ไม่ได้ทำ หรือแม้แต่พอรู้ว่าแม่เป็นมะเร็ง ก็ไม่ได้เป็นตัวหลักในการพาแม่ไปหาหมอ จนกระทั่งรู้ว่าหลานย้ายเข้าบ้านอาม่าเพื่อมาดูแล ถึงได้พยายามย้ายให้อแมเข้ามาอยู่ในบ้านตนเองแทนซึ่งภาพยนตร์นำเสนอจากกุ้เคี้ยงจ่ายเงินให้อแม โดยอ้างว่า เป็นสินน้ำใจที่คอยดูแลอาม่ามาตลอด แต่ต่อไปนี้ไม่ต้องช่วยดูแลอาม่าแล้ว หรือแม้กระทั่งพฤติกรรมที่ไม่แสดงถึงความกตัญญู หลังจากรู้ว่าอาม่าได้ยกบ้านให้น้องชายแม้ว่าจะเป็นความน้อยใจ ความไม่พอใจ ความโกรธเคืองใดๆ ในวาระสุดท้ายของอาม่าที่ไม่ตอบสนองต่อยา และหมอไม่สามารถรักษาได้แล้ว แม้ว่ากุ้เคี้ยงจะขับรถพาครอบครัวไปเยี่ยมอาม่า แต่ตนเองกลับไม่ยอมลงจากรถไปเยี่ยมแม่ จนกระทั่งเอ็มหลานชายพูดถึงเรื่องราวในอดีตของอาม่ากับกุ้เคี้ยง จึงทำให้คิดได้และยอมเข้าไปพูดคุยกับแม่

ฉากที่กุ้ไส่พยายามทำดีกับแม่ตนเอง โดยอาสาติดตั้งที่จับกันสั่นในห้องน้ำ ซึ่งอาม่าก็รู้ว่าลูกชายไม่ได้อยากจะมาช่วยจริงๆ เพราะที่จับกันสั่นนั้นติดตั้งแบบไม่มั่นคง ติดเพื่อให้รู้ว่ามาติดแล้วเท่านั้น แถมเวลามาหามักจะมาขอเงินทอง ของกิน เอากลับบ้านไปเสมอๆ ซึ่งกุ้ไส่ เป็นลูกชายคนสุดท้ายที่มีปัญหาเรื่องเงินทอง ติดหนี้ติดสิน ให้คนมาทวงเงินที่บ้าน ทำอะไรไม่เป็นไล่เป็นพยาย เป็นลูกคนเดียวที่อาม่าเอยปากบอกว่าไม่ยอมให้มาหา เพราะหากลูกไม่มา แสดงว่าลูกกำลังสบายดี ไม่มีเรื่องลำบากทุกข์ยากใดๆ และแม้อาม่าจะรู้จักลูกว่ามีพฤติกรรมที่ไม่ดีกับตนเองอย่างไร เช่น มาขโมยเงินก้อนสุดท้ายที่อาม่าขายโจ๊กไว้เพื่อรักษา มะเร็งระยะสุดท้าย แต่ด้วยความเป็นรักและหวังให้อาม่ายกบ้านตนเองให้กุ้ไส่ชายใช้หนี้ แต่กุ้ไส่กลับตอบแทนพระคุณด้วยการเอาอาม่าไปอยู่บ้านพักคนชรา

สำหรับตัวเอกของเรื่อง หลานชายติดเกมส์ ครอบเรียน ไม่มีงานทำ ผู้ที่ไม่เคยคิดจะสนใจอาม่าเลยตั้งแต่ต้นเรื่อง หลังจากเอ็มพบว่ามรดกบ้านอาม่าที่ตนเองหมายปองไว้ กลับตกไปเป็นของกุ้ไส่ เพราะความเป็นห่วงลูกชายที่มีแต่หนี้สินของอาม่า แม้ว่าเอ็มจะโมโห เสียใจ น้อยใจที่ความพยายามและความทุ่มเทของตนไม่เป็นไปตามที่หวัง และหลังจากกุ้ไส่ที่ขายบ้านอาม่าไปและเอาอาม่าไปอยู่บ้านพักคนชรา เอ็มก็ไม่ได้พูดให้อาม่าเจ็บช้ำน้ำใจ แต่ก็ยังรับอาม่าออกมาจากบ้านพักคนชราและพากลับมาที่บ้านตนเองเพื่อดูแลอาม่าจนถึงวาระสุดท้าย และหลังจากที่อาม่าจากโลกนี้ไป เอ็มได้แสดงความกตัญญูต่อกอมาโดยการนำเงินทั้งหมดที่อาม่าฝากให้ตั้งแต่ยังเล็กไปซื้อฮวงซุ้ยหรือหลุมฝังศพเพื่อสานฝันให้อาม่า

ความกตัญญูในพฤติกรรมของลูกหลานที่มีต่ออาม่าในวาระสุดท้ายของชีวิตนั้น สามารถประเมินได้ว่า “น้อย” ถ้าเทียบกับความรัก การดูแลเลี้ยงดู ลูกและหลานมาอย่างสม่ำเสมอ ความเป็น

แม่ของอาม่านั้นต้องเรียกได้ว่า เป็นผู้ให้อย่างแท้จริง เพราะนอกจากการเลี้ยงดูใส่ใจบุตรธิดาจนเติบโตใหญ่แล้ว ยังดูแลเรื่องมายังชั้นหลาน ไม่ได้หวังให้ลูกหลานมาดูแล ไม่เบียดเบียน หรือถือบุญคุณเรียกค่าน้ำนม แม้ว่าอามาแก่แล้ว แต่ก็ยังช่วยเหลือตนเองในทุกๆ ด้าน ยังขายโจ๊กทุกเช้า ไปรพ.เองคนเดียว ทำกับข้าว หุงหาอาหาร ทำความสะอาดบ้านทั้งหมด และไม่ว่าลูกหลานจะมาหรือไม่มาเยี่ยม อามาก็รอคอยการมาของลูกหลาน ไม่บ่นไม่ว่า แม้ว่าเงินก้อนสุดท้ายที่ใช้รักษาตัวโดนลูกขโมยไป แม่ อามาจะเสียใจ แต่อามาก็นิ่งเฉย และให้อภัยเสมอ อามาชอบกินเนื้อวัว แต่เพราะลูกชายคนโตตอนเด็กมักเจ็บป่วยไม่สบายบ่อยก็ไปขอเจ้าแม่กวณโณมโศกโดยปฏิญาณตนว่าจะเลิกกินเนื้อวัวตลอดชีวิตเพื่อให้ลูกตนเองสุขภาพแข็งแรง อามาเข้าใจสถานภาพทางการเงินของลูกสาวที่ทำงานเป็นกะ แม้ว่าลูกต้องการเปลี่ยนมาทำงานกะกลางคืนเพื่อจะได้มีเวลาพามาแม่ไปหาหมอแต่อามาก็ไม่ต้องการรบกวนเข้าใจลูกชายคนโตว่ามีครอบครัวเป็นของตนเองและไม่เข้าไปยุ่งหรือแทรกแซงความเป็นอยู่ในครอบครัวลูกชาย แม้กระทั่งหลานชายอามาก็คอยพร่ำสอนตลอดเวลาที่อยู่ด้วยกัน ไม่ว่าจะป็นทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อให้หลานชายมีชีวิตที่ดี

การกระทำอย่างเป็นผู้ให้ของอามา ดำรงตลอดตั้งแต่ลูกหลานยังตัวเล็กๆ ยังวาระสุดท้ายของอามา แต่ผลของความดีนั้น ลูกหลานตระหนักอยู่ภายในใจ ผู้ที่แสดงออกมาชัดเจนคือหลานชายที่ติดเกมส์เรียนหนังสือไม่จบ เอ็มได้ย้ายเข้ามาบ้านอามาเพื่ออยู่ดูแล ซึ่งเจตนาดั้งเดิมของหลานไม่เคยคิดจะดูแลอามาเลย หลังจากที่แม่เอ็มเอาข่าวมาบอกว่าอามาเป็นมะเร็ง แต่เอ็มสวนบอกกลับไปทันทีว่า “ถ้าจะให้ไปเยี่ยมต้องจ้างนะ” แม้ว่าแรกเริ่มการอาสาเข้าไปดูแลอามาอาจเพราะหวังผลประโยชน์ในทรัพย์สินสมบัติ รวมถึงลูกชายคนโต และลูกชายคนเล็กแข่งขันอาสาช่วยดูแลทั้งๆ ที่แต่ก่อนไม่เคยสนใจชีวิตความเป็นอยู่ของอามาเท่าใดนัก ซึ่งสามารถอุปมาอุปไมยได้ว่าการกระทำของลูกๆ หลังหลานเข้ามาดูแล คล้ายกับว่ากำลังกลัวเสียส่วนแบ่งในสมบัติอย่างไรอย่างนั้น หลังจากที่เอ็มได้เข้ามาดูแลอามาอย่างจริงจังจึงกลับพบว่าเอ็มมีความคิดที่เปลี่ยนไป การดูแลอามาจากช่วงแรกๆ จะเป็นการกระทำที่ออกมาลวกๆ เรียกว่า “ทำให้เสร็จๆ ไป” แต่หลังจากที่อยู่กับอามาไปเรื่อยๆ การดูแลอามาจะเป็นการกระทำที่เรียกได้ว่า “ทำออกมาจากใจ” และเป็นคนเดียวในเรื่องที่มีพัฒนาการในด้าน “ความกตัญญู” อย่างเห็นได้ชัดจนที่สุด ซึ่งตรงกับคำสอนในหลักคำสอนของขงจื้อ ด้านคุณธรรมสำคัญของลูก คือความกตัญญู โดยขงจื้อได้กล่าวว่า บุตรต้องเคารพนับถือบิดามารดาด้วยใจจริง มิใช่เพียงแต่หาอาหารมาให้บิดามารดาเท่านั้น เพราะสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข เราก็ให้อาหารมัน ถ้าหากว่าไม่มีความเคารพนับถือบิดามารดาเสียแล้ว การเลี้ยงดูบิดามารดาก็ไร้ความหมายในทางศีลธรรม บุตรอาจแนะนำหรือทัดทานบิดามารดาอย่าง สุภาพอ่อนโยนได้ หากบิดามารดาไม่คล้อยตามคำแนะนำ ก็ยังต้องแสดงกิริยาอ่อนน้อมไว้ และไม่ลืมนึกถึงความตั้งใจที่จะทัดทานเพื่อผลดีต่อตัวท่าน ถึงแม้จะถูกตำหนิแรงๆหรือถูกเขียนตี ก็ไม่ควร อุทธรณ์ฎีกาใดๆ ทั้งสิ้น การแสดงความรักและความเคารพต่อ

บิดามารดาเมื่อท่านยังมีชีวิตอยู่ และแสดงความเศร้าโศกเสียใจเมื่อท่านจากไปแล้ว เป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของมนุษย์ ดังนั้น การบูชา บรรพบุรุษจึงเป็นพิธีกรรมที่ขงจื้อถือว่าเป็นรากฐานแห่งจริยธรรม

อภิปรายผล

ค่านิยมด้านความกตัญญูสอดคล้องกับการศึกษาของ ศิระนันท์ รัตนสมจิตร (2567) ที่ว่า ชาวจีนยังคงยึดถือคำสอนของขงจื้อที่เน้นเรื่องความกตัญญู โดยใช้พิธีกรรมเซ็งเม้ง เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ พิธีกรรมนี้จะให้ลูกหลานที่ยังมีชีวิตมาเตรียมของเซ็งไหว้ โดยจะจัดของคาว ของหวาน และวางไว้หน้าหลุมศพของบรรพบุรุษ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ วรณนา เชื้อจิ้น (2551) ที่กล่าวว่าพิธีกรรมเซ็งเม้งจะยึดตามปฏิทินจันทรคติของจีน ซึ่งตรงกับช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ของทุกปี ลูกหลานที่อยู่ห่างไกลจะเดินทางกลับมาเพื่อร่วมพิธีกรรมนี้ และขนาดหรือสถานที่ตั้งของหลุมศพนั้นขึ้นอยู่กับฐานะของตระกูล

ค่านิยมด้านความกตัญญูยังสอดคล้องกับความหมายในเชิงพระพุทธศาสนาที่พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2546) กล่าวถึงบุพการีบุคคล กับ กตัญญูทเวทีบุคคล ว่า บุพการี คนที่ทำให้คุณไว้ก่อน และกตัญญูทเวทีบุคคล ผู้รู้ซึ่งคุณของผู้ที่ทำความดีไว้แก่ ตนแล้วก็ทำตอบแทนผู้มีคุณ กตัญญูทเวทีบุคคลเป็นบุคคลที่หาได้ยาก เพราะว่าคนส่วนใหญ่ถูก อวิชชาครอบงำ ยากที่จะมองเห็นคุณค่าของบุคคลอื่นได้

ค่านิยมด้านความกตัญญูในพิธีกรรมเซ็งเม้ง ยังสอดคล้องกับหน้าที่ของบุตร ที่ท่านพุทธทาสภิกขุ (2527) กล่าวไว้ว่า บุตรต้องตระหนักในหน้าที่อันพึงปฏิบัติต่อบิดามารดา และมีความไม่ประมาทในการทำหน้าที่ของตนเอง ซึ่งหน้าที่ของบุตรต่อบิดามารดา ปรากฏในสังคาลกสูตร คือ

1. ท่านเลี้ยงเรามาแล้ว เลี้ยงท่านตอบ
2. ช่วยทำกิจธุระการงานของท่าน
3. ดำรงวงศ์ตระกูล
4. ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท
5. เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน

ความกตัญญูของลูกชายกับแม่ ตามภาพยนตร์เรื่องอาม่าของลูกชายคนโต อาม่าได้เรียกลูกสะใภ้ว่า “เผือกตาแดง” ซึ่งเป็นคำกระแนะระแหน นั้นสอดคล้องกับ Li Shujiang & Wang Zhengwei (2009) ที่ปรากฏสำนวน “แต่งเมียแล้วลืมแม่” ซึ่งเป็น สุภาษิตโบราณ ได้พรรณนาความสัมพันธ์ระหว่างลูกชาย แม่ และลูกสะใภ้ สังคมจีนมักใช้สุภาษิตนี้พรรณนาลูกชายว่า หลังจากมีภรรยาที่สนใจพ่อแม่บ่อยลง นับเป็นคำบ่นของพ่อแม่ที่ผิดหวังและน้อยใจลูกชาย

ความกตัญญูทเวที ที่สะท้อนผ่านภาพยนตร์เรื่อง “หลานม่า” ได้ตรงกับการให้ทัศนคติของ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) กล่าวว่าปัจจุบันตามที่ปรากฏให้เห็นทางสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์วิทยุ หรือโทรทัศน์ จะปรากฏอยู่เสมอว่า มีผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเอา ใจใส่เลี้ยงดูจากลูกหลาน บางคนก็อาศัยอยู่บ้านตนเอง แต่อยู่อย่างยากลำบาก ด้วยความชราของ ร่างกายที่ไม่สามารถประกอบหน้าที่การงานได้ทำ ให้มีความเป็นอยู่อย่างแร้นแค้น ทั้งๆ ที่ผู้สูงอายุที่ถูกทอดทิ้ง

เหล่านี้หลายๆ คนมีบุตรธิดาหลายๆ คน แต่ละคนมีหน้าที่การงานที่ดีๆ แต่ไม่ได้ให้ ความสำคัญในการที่จะดูแลบิดามารดาผู้สูงวัยตอบแทน เมื่อบิดามารดาไม่ร้องขอก็ไม่ใส่ใจผู้สูงอายุ หลายๆ คนก็ไม่ได้อาศัยอยู่บ้านของตนเอง แต่ถูกส่งให้ไปอยู่บ้านพักคนชรา ซึ่งโดยความเป็นอยู่ อาจจะสะดวกสบายกว่าการอยู่ลำพัง แต่โดยสภาพจิตใจแล้ว ผู้สูงอายุทั้งหลายต่างโหยหา ความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวที่แวดล้อมด้วยลูกๆ หลานๆ ยุคสมัยปัจจุบันปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น มากมายเริ่มตั้งแต่มนุษย์ไม่ปฏิบัติหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดละเลยขาดการเอาใจใส่ มองข้ามความสำคัญ ไป บิดามารดาไม่เอาใจใส่ในหน้าที่ของบิดามารดา เห็นแก่ความสุขส่วนตัว ไม่เอาใจใส่ต่อบุตรธิดาไม่ อบรมบุตรธิดาให้ดีที่สุด เขาจึงไม่รู้จักหน้าที่หรือบุญคุณของบิดามารดา ไม่รับรู้ความเป็นบิดามารดา จนในที่สุดก็เนรคุณบิดามารดา ฉะนั้นเมื่อมองเห็นพื้นฐานแห่งปัญหาอย่างนี้แล้ว ถ้าต่างคนต่างยึดมั่น ในหน้าที่ของตนและตั้งใจทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด บิดามารดาทำหน้าที่ของบิดามารดาให้สมบูรณ์ แบบบุตรธิดาก็ทำหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์แบบ ปัญหาสังคมทั้งหลายที่เกิดขึ้นในประเทศของเราทุกวันนี้ก็จะลดลงเรื่อยๆ จนเบาบางลงในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่าความกตัญญูกตเวทิตะเป็นเรื่องของปัจเจกชน แม้ว่าสมาชิกในครอบครัว จะได้รับการอบรมสั่งสอนเหมือนกัน แต่ผลลัพธ์ด้านพฤติกรรม ความคิดที่มีต่อผู้มีพระคุณแตกต่างกัน ซึ่งอาจเกิดขึ้นตั้งแต่กระบวนการอบรมสั่งสอน ความเข้าใจและยอมรับว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมปฏิบัติ การใช้เวลาาร่วมกันของสมาชิกในครอบครัว ความถ้อยทีถ้อยอาศัย และความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในครอบครัว ซึ่งครอบครัวส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่อบรมสั่งสอนลูกหลานทั้งสิ้น หากต้องการศึกษาถึงจิตสำนึกด้านความกตัญญูกตเวทิตะต่อผู้มีพระคุณ อาจจะต้องศึกษาลงลึกถึงรายละเอียดในประเด็นด้านต่างๆ เช่น คุณภาพและปริมาณความต่อเนื่องของการอบรมสั่งสอน การดูปฏิบัติการโต้ตอบหลังได้รับการอบรมสั่งสอน สถานะทางการเงิน ภาระและความจำเป็นทางครอบครัว ความพร้อมและจังหวะเวลาในการทดแทนบุญคุณของลูกหลาน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] ถาวร สิกขโกศล. (2557). *เทศกาลจีนและการเซ่นไหว้*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- [2] ฝ่ายวิชาการ, สาราณุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. เล่ม 20 / โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว กรุงเทพฯ : โครงการ, 2538. หน้า29.

- [3] พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และปัญญา เทพสิงห์. (2558). เครื่องเซ่นไหว้ในพิธีเซ็งเม้งท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์: กรณีศึกษาอำเภอหาดใหญ่. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ครั้งที่ 4* ในหัวข้อ “การพัฒนางานวิจัย บนฐานแนวคิดใหม่ เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน” ระหว่างวันที่ 7-8 พฤษภาคม 2558 ณ ศูนย์ประชุมมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต.
- [4] พงษ์ทัช จิตวิบูลย์ และปัญญา เทพสิงห์. (2560). *ประเพณีเซ็งเม้ง: คุณค่าที่มีต่อสังคมในเมืองหาดใหญ่*. วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม.
- [5] พุทธทาสภิกขุ, *พ่อแม่สมบูรณ์แบบ*, (กรุงเทพมหานคร : สมชายการพิมพ์, ๒๕๒๗), หน้า ๕-๑๙.
- [6] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์*. พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.
- [7] พระเทพปริยัติโมลี (ทองดี สุรเตโช), *หน้าที่ของคน*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เสียงเสียง, ๒๕๔๑), หน้า ๓๐.
- [8] วรรณนา เชื้อจีน. (2551). *ประตูลู่วัฒนธรรมจีน*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- [9] ศาสนาขงจื้อ. [ออนไลน์]. : <http://www.crs.mahidol.ac.th/thai/confucius00.htm>.
- [10] ศิระนันท์ รัตนาสมจิตร. (2541). *เซ็งเม้ง: ความหมาย พิธีกรรม และความเปลี่ยนแปลง*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา คณะศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, กรุงเทพฯ.
- [11] Li Shujiang, & Wang Zhengwei. (2009). *นิทานพื้นบ้านและตำนานชาวหุย (回族民间传说故事)*. หยีนชวน: สำนักพิมพ์ประชาชนหนิงเซี่ย.

ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัว
ประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ ยี่ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลสุราษฎร์ธานี
Satisfaction of citizens who receive registration and national
identification card services. On District service counter point..yim
Central Plaza Thani Shopping Center Surat province

อมรเทพ ผดุงวงศ์¹, สุรพัฒน์ ศรีบุรุษ สัมพันธ์², มณีรัตน์ พรหมม่วง³, สุรินทร์ ทองแทน⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยี่ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี และศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านบุคคล กับระดับความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยี่ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซาสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ใช้บริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ ยี่ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี จำนวน 330 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทำการสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ t-test และ One-way ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า ผู้ใช้บริการมีความคิดเห็นต่อระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยี่ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 4.79$) ด้านคุณภาพการให้บริการ ($\bar{x} = 4.79$) ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{x} = 4.72$) ด้านเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่ให้บริการ ($\bar{x} = 4.72$) ด้านคุณภาพการให้บริการ ($\bar{x} = 4.59$) การเปรียบเทียบ พบว่า สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะทางของบ้านกับจุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยี่ม เขตที่ตั้งของบ้าน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยตาปี

² นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยตาปี

³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยตาปี E-Mail 6551210035@student.tpee.c.th/063-5928111

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยตาปี

บริการอำเภอ..อึ้ง ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า สุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, งานทะเบียนและบัตร, แคนเตอร์บริการอำเภออึ้ง, สุราษฎร์ธานี

Abstract

The purposes of this study were to study the level of satisfaction of those receiving registration and national identification card services and to study the factors affecting the satisfaction level of the people receiving services which are classified by personal factors. This is a quantitative research, collecting data from users of registration and national identification card services at the Amphoeyim service counter, CentralPlaza Suratthani Shopping Center, 330 people, using a questionnaire. The confidence value is 0.879. Statistics used in data analysis are percentage, mean and standard deviation and statistics used to test hypotheses with t-test and One-way ANOVA statistics.

The study results found that service users were satisfied overall and in each aspect at the highest level. They were most satisfied with the quality of service, followed by the service at the counter and the officers and staff providing the service. They have the same average score and the facilities respectively. The results of the hypothesis testing are found that service users with different personal factors were satisfied with receiving services from registration and national identification cards at the Amphoeyim service counter, CentralPlaza Suratthani Shopping Center were not statistically significant difference and there are suggestions: Should add more seats at the service waiting point and increase office equipment. And there should be an office telephone at the service counter for convenience in contacting service officer.

Keywords: Satisfaction, Registration and National Identification Card Work, Amphoeyim service counter, Suratthani

บทนำ

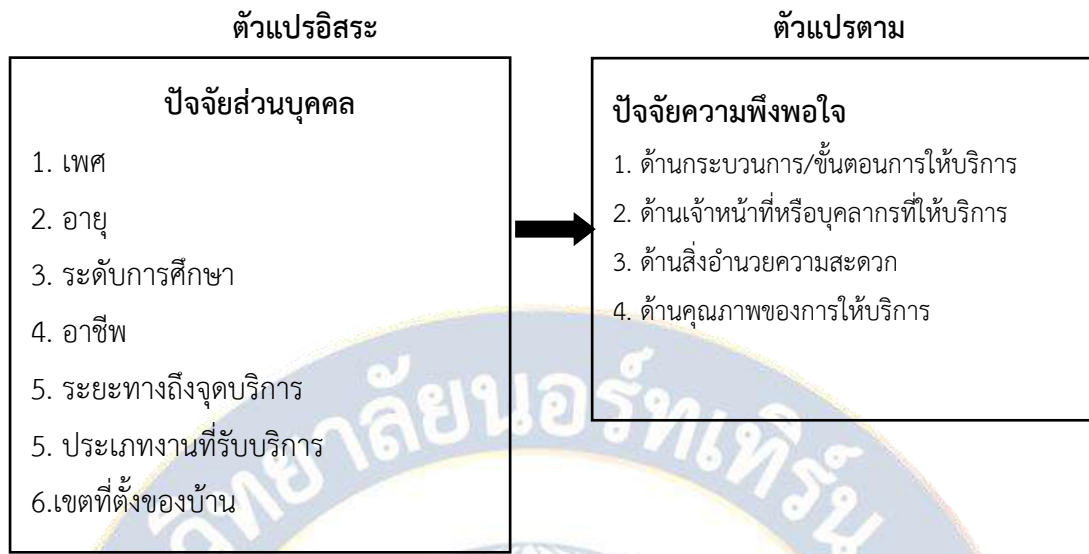
กรมการปกครองโดย สำหะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงได้จัดตั้งจุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม นอกสถานที่ตั้งที่ว่าการอำเภอ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กรมการปกครอง ด้านการพัฒนาระบบบริการและข้อมูลบุคคลให้ทันสมัย มีคุณภาพ เพื่อความมั่นคงและการพัฒนาประเทศ ซึ่งกำหนดกลยุทธ์ไว้ว่า สร้าง Application หรือนวัตกรรมงานทะเบียนและงานบริการอื่นๆ ให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการบริการได้สะดวก รวดเร็ว แบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One stop service) โดยเลือกที่ตั้งในศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นสถานที่ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อเป็นการสร้างทางเลือก หรือเพิ่มช่องทางให้กับผู้รับบริการในการใช้บริการได้มากขึ้น นอกจากการให้บริการในสถานที่ราชการสามารถอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนได้เป็นอย่างดี เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานภายใต้ภารกิจให้ก้าวไปข้างหน้า ภายใต้ธรรมาภิบาลหลักบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ และรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป สง่า ภูธรรงค์ (2562) กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึงความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมายที่วางไว้หรือเป็นความรู้สึกขั้นสุดท้ายที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

จากการให้ความหมายของความพึงพอใจข้างต้นสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง พึงพอใจชอบใจ มีทัศนคติทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด เป็นความสุขของบุคคลอันเกิดจากการปฏิบัติงานแล้วได้รับผลเป็นที่พึงพอใจ ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง โดยความพึงพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความรู้สึกทางบวกมากกว่าทางลบ หรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย หรือเป็นความรู้สึกขั้นสุดท้ายที่ได้รับผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหวังกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นอย่างไร จึงแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรม จากการแสดงออกที่ค่อนข้างสัมผัสได้ต่อความรู้สึกนั้นๆที่สามารถมองเห็นได้โดยการสังเกต ซึ่งจะเกิดความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งนั้น ตรงกันข้ามหากความต้องการของตนไม่ได้รับการตอบสนองความไม่พึงพอใจที่เกิดขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านบุคคล กับระดับความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ประชาชนผู้รับบริการที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของที่ทำการปกครองอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 170,336 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

1.2 ประชาชนผู้รับบริการที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของที่ทำการปกครองอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie. R.V. and Morgan. D.W) โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 330 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบปลายปิดที่สร้างขึ้นมาจาก การศึกษาคุณภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน

อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามโดยใช้แนวของ Likert ซึ่งแบบสอบถามประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยแบบสอบถามมีลักษณะ เป็นคำถามปลายปิดแบบหลายคำตอบให้เลือก (Multiple Choices Questions) และเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว (Best Answer) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) อาชีพ 5) ระยะทางจากบ้านกับจุดบริการ ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม 6) เขตที่ตั้งของบ้าน

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี จำนวนทั้งหมด 4 ด้านประกอบด้วย 1. ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ 2. ด้านเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่ให้บริการ 3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 4. ด้านคุณภาพของการให้บริการ

วิธีรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงนายอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามจากผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานีจำนวน 330 คน

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองและการลงพื้นที่จริงเพื่อนำแบบสอบถามไปแจกแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 330 คน พร้อมชี้แจงรายละเอียด ความมุ่งหมายของการออกแบบสอบถาม

3. ตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำแบบสอบถามไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีสถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล ใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

3. การวิเคราะห์คุณภาพการให้บริการใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมุติฐานการวิจัยใช้สถิติ ดังนี้ วิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจของผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานีโดยจำแนกตามลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

คุณลักษณะส่วนบุคคล ผู้วิจัยใช้สถิติ t - test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กรณีที่ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม และใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe ‘ s test)

ผลการวิจัย

การนำเสนอสรุปการวิจัย ผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นภาพรวม และขอเสนอสรุปผลการวิจัยที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ ตามลำดับดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยี่ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี

คุณภาพการให้บริการสำนักทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน สำนักทะเบียนอำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี	\bar{x}	S.D	ลำดับ
1. ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ	4.72	0.44	มากที่สุด
2. ด้านเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่ให้บริการ	4.72	0.45	มากที่สุด
3. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.79	0.55	มากที่สุด
4. ด้านคุณภาพการให้บริการ	4.59	0.39	มากที่สุด
ภาพรวม	4.70	0.39	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยี่ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.70

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีระดับความพึงพอใจมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (\bar{x} = 4.79)ด้านคุณภาพการให้บริการ (\bar{x} = 4.79) ด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ(\bar{x} =4.72) ด้านเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรที่ให้บริการ(\bar{x} =4.72) ด้านคุณภาพการให้บริการ (\bar{x} = 4.59)

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
เพศ	0.95 x ไม่แตกต่างกัน (ยอมรับสมมติฐาน)
อายุ	0.39 x ไม่แตกต่างกัน (ยอมรับสมมติฐาน)
ระดับการศึกษา	0.14 x ไม่แตกต่างกัน (ยอมรับสมมติฐาน)
อาชีพ	0.71 x ไม่แตกต่างกัน (ยอมรับสมมติฐาน)
ระยะทางของบ้านกับจุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม	0.91 x ไม่แตกต่างกัน (ยอมรับสมมติฐาน)
เขตที่ตั้งของบ้าน	0.62 x ไม่แตกต่างกัน (ยอมรับสมมติฐาน)

จากตารางที่ 2พบว่า สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะทางของบ้านกับจุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม เขตที่ตั้งของบ้าน ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน ณ ระดับนัยสำคัญ ที่ 0.5

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาในเรื่อง “ความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ประชาชนผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี มีความพึงพอใจงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี ในภาพรวมในระดับที่มากที่สุด ส่วนด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านคุณภาพการให้บริการ ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม และด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้รับบริการก็มีความพึงพอใจในระดับที่มากที่สุดด้วย ซึ่งถือว่าการให้ผู้รับบริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี สร้างความพึงพอใจและตอบสนองความต้องการใช้บริการของกลุ่มเป้าหมายได้ดีมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ประชาชนผู้รับบริการมีความพึงพอใจด้านคุณภาพการให้บริการมากที่สุด เมื่อพิจารณาในประเด็นย่อย พบว่า ประชาชนผู้รับบริการมีความพึงพอใจในเรื่องความถูกต้องของข้อมูลที่เข้ารับบริการ และความรวดเร็ว ทันใจ ของการให้บริการ ที่ผู้รับบริการให้ความพึงพอใจมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในการมารับบริการณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซา สุราษฎร์ธานี จะมีการให้บริการที่รวดเร็ว ทันใจ และเป็นไปตามความคาดหวัง ได้รับเอกสารถูกต้องครบถ้วน และเป็นไปตามระยะเวลาที่เจ้าหน้าที่แจ้งให้ทราบ ซึ่งความสะดวกและรวดเร็วเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้

ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจและชื่นชอบการทำงานเพราะทำให้ประหยัดเวลาในการจัดการธุระและไม่เกิดความยุ่งยากในการมาติดต่อประสานงาน สอดคล้องกับแนวคิดการให้บริการของพงษ์เทพสันติพันธ์ (2563) ที่ว่า หลักของการให้บริการคือการดำเนินการไปโดยอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเท่าเทียมกันทุกคน ต้องสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลส่วนใหญ่ได้ ทั้งยังให้ความสะดวกสบายไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร และไม่สร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้ใช้บริการมากเกินไป และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของกรรณิการ์ สุขสวัสดิ์ (2562) ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพงานทะเบียน สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีความพึงพอใจต่อคุณภาพการบริการ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในระดับมากต่อทุกองค์ประกอบ ดังนี้ ด้านความน่าไว้วางใจ พบว่า ประเด็นเรื่อง เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ตรงตามข้อเท็จจริง มีความพึงพอใจในระดับมาก เป็นอันดับแรก

ในส่วนของ การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความพึงพอใจด้านต่างๆต่อการให้บริการงานทะเบียนและบัตรประจำตัวประชาชน ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม ศูนย์การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า สุราษฎร์ธานี ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะไม่ว่ากลุ่มผู้มารับบริการจะมีความแตกต่างกันทั้งเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะทางของบ้านกับจุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม และเขตที่ตั้งของบ้าน ก็ได้รับความสะดวกสบาย ความรวดเร็วในการให้บริการ ด้านคุณภาพการให้บริการ ณ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม และด้านเจ้าหน้าที่และบุคลากรที่ให้บริการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่งผลให้เกิดความพอใจในระดับมากที่สุดไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะการให้บริการในแต่ละด้านนั้นมีการควบคุมการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อการให้บริการ มีการดูแลสถานที่ให้มีความสะอาดอยู่ตลอดเวลาและพร้อมแก่การให้บริการ จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้มมีการแจ้งข้อมูลที่ต้องการ อีกทั้งยังมีการประกาศอัตราค่าธรรมเนียมและข้อมูลต่างๆที่ประชาชนต้องการทราบไว้เป็นอย่างดีด้วย เจ้าหน้าที่และบุคลากรที่ให้บริการมีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเนื่องจากกรมการปกครองได้จัดให้มีการฝึกอบรม และพัฒนาทักษะแก่เจ้าหน้าที่และบุคลากรที่ให้บริการอยู่บ่อยครั้ง เจ้าหน้าที่และบุคลากรมีความกระตือรือร้น แต่งกายสุภาพเรียบร้อย ใช้คำพูดที่สุภาพและมีจิตใจที่รักการบริการ สถานที่ตั้งของจุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม อยู่ในศูนย์การค้า ทำให้ประชาชนมีความสะดวกในด้านที่นั่งคอยรับบริการ สถานที่จอดรถ และวันเวลาที่เปิดให้บริการ มากกว่าสำนักทะเบียนอื่นๆ อีกทั้งยังสามารถรับบริการนอกเวลาราชการได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการจัดทำโครงการ “จุดเคาน์เตอร์บริการอำเภอ..ยิ้ม” ในศูนย์การค้า โดยกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการสร้างทางเลือก หรือเพิ่มช่องทางให้กับผู้รับบริการในการใช้บริการได้มากขึ้น นอกจากการให้บริการในสถานที่ราชการ สอดคล้องกับแนวคิดการให้บริการประชาชนภาครัฐ ของกุลธนะ ธนาพงศธร (2563, น. 303-304) ที่ว่า หลักการให้บริการที่สำคัญ 5 ประการคือ หลักความสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลเป็นส่วนใหญ่ คือ

ประโยชน์และบริการที่องค์กรจัดให้ นั้น จะต้องตอบสนองความต้องการของบุคลากรส่วนใหญ่ หรือทั้งหมดมิใช่ เป็นการจัดการให้แก่บุคคลกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ 2. หลักความสม่ำเสมอ คือการให้บริการนั้นๆ ต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ มิใช่ ทำๆ หยุดๆ ตามความพอใจของผู้บริการหรือผู้ปฏิบัติงาน 3. หลักความเสมอภาค บริการที่จัดตั้งนั้นจะต้องให้แก่ผู้มาใช้บริการทุกคนอย่างสม่ำเสมอ หน้าที่และเท่าเทียมกัน ไม่มีการให้สิทธิพิเศษแก่บุคคลหรือกลุ่มคนใดในลักษณะแตกต่างจากกลุ่มคน อื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด 4. หลักความประหยัดค่าใช้จ่ายที่จะต้องใช้ในการบริการจะต้องไม่มากเกินไปจนเกินกว่าผลที่จะได้รับ 5. หลักความสะดวกบริการที่จัดให้แก่ผู้รับบริการ จะต้องเป็นไปในลักษณะปฏิบัติง่าย สะดวกสบาย สิ้นเปลืองทรัพยากรไม่มากนัก ทั้งยังไม่เป็นการสร้างภาวะยุ่งยากใจให้แก่ผู้ให้บริการ หรือผู้ใช้บริการมากเกินไป และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของศุภโชค อรทัย (2563) ที่ได้ศึกษา ความพึงพอใจในการใช้บริการรับชำระเงินตามใบแจ้งหนี้ (Bill payment) ณ จุดเคาน์เตอร์เซอร์วิสของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และช่วงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจที่ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. สำนักทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ควรมีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการในด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ สุดคือด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ ควรพัฒนาคุณภาพการให้บริการโดยการกำชับให้เจ้าหน้าที่เข้าใจความต้องการที่มีความแตกต่างกันของผู้รับบริการ โดยการให้คำแนะนำเกี่ยวกับ ลำดับ ขั้นตอน การรับบริการแก่ประชาชนที่มาใช้บริการ
2. สำนักทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี ควรมีการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ โดยการจัดที่นั่งให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ

ข้อเสนอแนะในการเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าว โดยทำการเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่นๆ เพื่อที่จะได้ทราบความพึงพอใจการให้บริการของคุณภาพการให้บริการของสำนักทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. ควรศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการต่อการรับบริการของสำนักทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน ของจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อทราบปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาด้านคุณภาพการให้บริการประชาชนด้านทะเบียนราษฎรและบัตรประจำตัวประชาชน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ สุขสวัสดิ์. (2562). ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพงานทะเบียน สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- กัญญาภัค แสงสว่าง. (2545). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อศูนย์บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ของสำนักงานเขตหลักสี่ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.
- กิติมา ปรีดีติติก. (2529). ทฤษฎีการบริหารองค์การ. กรุงเทพฯ : ชนະการพิมพ์
- กุลธน ธนาพงศ์ธร. (2563). หลักการให้บริการ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- นิตยาพร เสมอใจ. (2550). พฤติกรรมผู้บริโภค. กรุงเทพฯ. ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชาโรณี เดชจินดา. (2535). ความพึงพอใจของผู้ประกอบการต่อศูนย์กำจัดกากอุตสาหกรรม แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน จังหวัดกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- ดาวสวรรค์ รื่นรมย์. (2560). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสำนักงานทะเบียนธุรกิจนำเข้าและมัดคูกเทศก์ สาขาภาคเหนือ เขต 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ดิเรก ฤกษ์สาหร่าย. (2528). ทฤษฎีความพึงพอใจ. สืบค้นจาก <http://www.research.doae.go.th/Textboo>
- เทพพนม เมืองแมน และสวีน สุวรรณ. (2529). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นภารัตน์ เสือจงพรุ. (2545). ปัจจัยที่มีผลประสิทธิผลในการให้บริการของพนักงานประจำสำนักงานบริการโทรศัพท์ (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยศรีปทุม, กรุงเทพฯ.
- ปกรณยศ วิทยานันตนารมย์. (2564). การศึกษาสถิติและความพึงพอใจของผู้รับบริการและ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีต่องานบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) วิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน (รายงานการวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาวิทยาเขตนครปฐม.
- ประกายดาว ดำรงพันธ์. (2536). ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการด้านสินเชื่อ: กรณีศึกษาศูนย์ธุรกิจสะพานขาวธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

- ประสิทธิ์ พรรณพิสุทธิ์. (2540). การปรับมุมมองของข้าราชการไทยในทัศนะใหม่. เศรษฐกิจ, 87(9), 57-70.
- พงษ์เทพ สันติพันธ์. (2563). ความพึงพอใจของลูกค้าจากการใช้บริการสินเชื่อเพื่อซื้อบ้านพร้อมที่ดินของธนาคารอาคารสงเคราะห์ในเขตกรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ไพโรพนา ศรีเสน. (2544). ความคาดหวังของผู้รับบริการต่อคุณภาพบริการในงานผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลศิริราช คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- รัชยา กุลวานิชไชยพันธ์. (2535). ความพึงพอใจของผู้ประกันตนต่อบริการทางการแพทย์: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ประกันตนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สำนักงานประกันสังคม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.
- วิโรจน์ สัตยสัมพันธ์สกุล. (2538). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของสถานีตำรวจภูธรภายหลังจากปรับโครงสร้างองค์กรใหม่: ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดฉะเชิงเทรา (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- วีรพงษ์ เฉลิมจิระรัตน์. (2539). คุณภาพในงานบริการ. กรุงเทพฯ: ประชาชน.
- ศศิธร เดชะ. (2561). ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการของเจ้าหน้าที่ ที่ว่าการอำเภอชัยบุรี จังหวัดสุราษฎร์ธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช, นครศรีธรรมราช.
- ศิริวรรณ วุ่นจินา. (2554). ความพึงพอใจของผู้มีสิทธิ์รับเงินบำนาญการจ่ายเงิน: กรณีศึกษาของคลังและพัสดุ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ศุภโชค อรทัย. (2564). ความพึงพอใจในการใช้บริการรับชำระเงินตามใบแจ้งหนี้ (Bill payment) ณ จุดเคาน์เตอร์เซอร์วิสของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร (การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สง่า ภู่อรงค์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของศึกษาธิการอำเภอตาม อำเภอตามอำนาจหน้าที่ของสำนักงานศึกษาธิการอำเภอและความพึงพอใจของข้าราชการสำนักงานศึกษาธิการในเขตการศึกษา 7 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, เชียงใหม่.

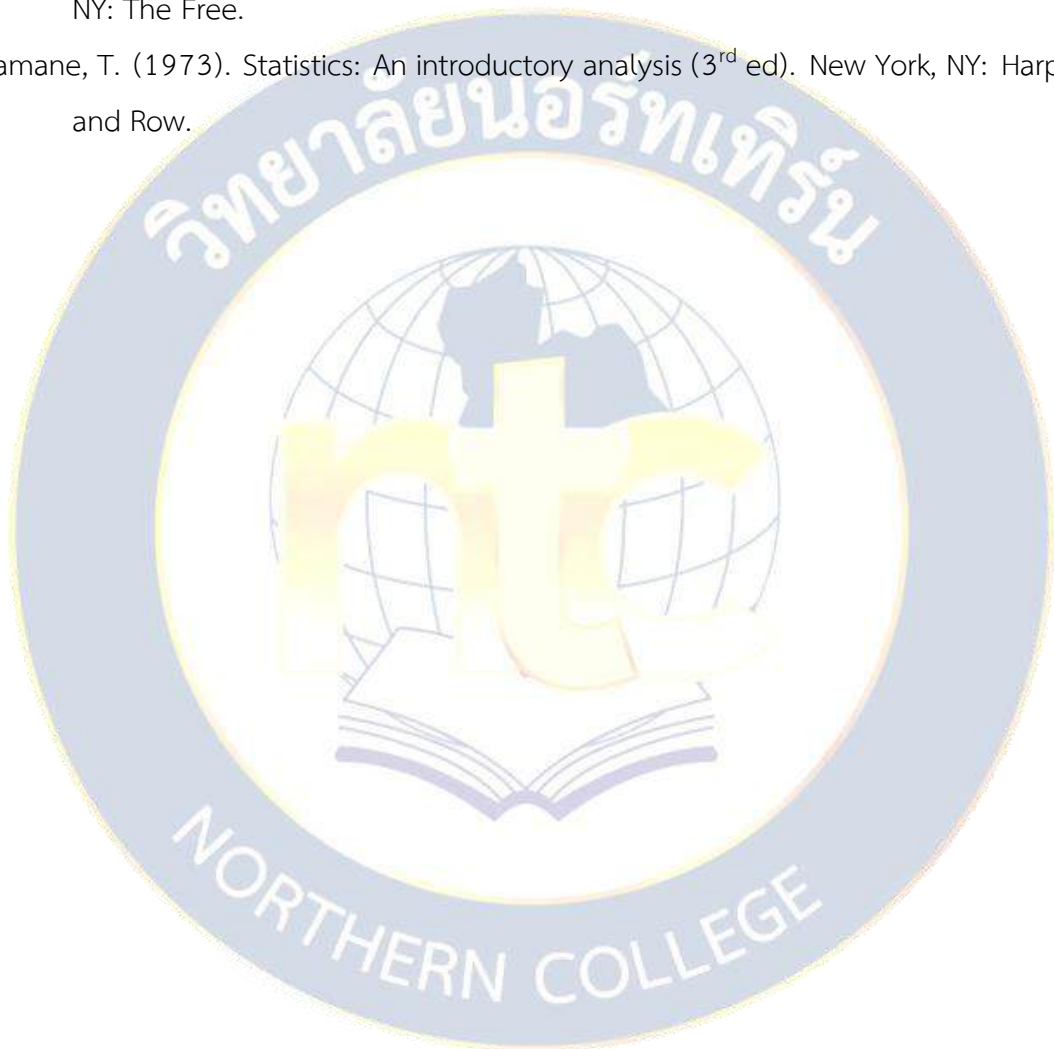
สมิต สัจฉกร. (2550). การต้อนรับและบริการที่เป็นเลิศ. กรุงเทพฯ: สายธาร.

อมรรรัตน์ บุญภา. (2557). ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของเทศบาล ตำบล พวา อำเภอแก่งหางแมว จังหวัดจันทบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

Kotler, P. (2000). Marketing management. New Jersey: Prentice-Hall.

Weber, M. (1966). The theory of social and economic organization (4th ed). New York, NY: The Free.

Yamane, T. (1973). Statistics: An introductory analysis (3rd ed). New York, NY: Harper and Row.

การขอให้ศาลมีคำสั่งให้จดทะเบียนรับรองบุตร

Requesting the court to order registration of child certification

เมตตา เลิศสิน¹ และ วิชานู จันทร์อินทร์²

Metta Lertsin and Wichan Chanin

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาขั้นตอนและกระบวนการร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรผ่านการใช้สิทธิทางศาล 2) เพื่อให้ทราบว่าบุตรที่บิดาจจดทะเบียนรับรองบุตรมีสิทธิทางกฎหมายอย่างไร 3) เพื่อให้ทราบว่า การให้ความยินยอมของบุตรและมารดาตามที่กฎหมายกำหนด ตามประมวลกฎหมายแพ่งพาณิชย์ ตลอดจนหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันมีแนวคิดทฤษฎี อนุสัญญากฎหมายระหว่างประเทศ

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the rights of the child) เป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ประเทศไทยลงนามเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2532 สหประชาชาติได้ประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนว่า เด็กมีสิทธิที่จะได้รับการดูแลและการช่วยเหลือเป็นพิเศษโดยเฉพาะเด็กควรได้รับการคุ้มครองและช่วยเหลือเท่าที่จำเป็นเพื่อที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีต่อไปในอนาคต สำหรับเจตนารมณ์ของกฎหมายไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1546 เด็กเกิดจากหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชาย ให้ถือว่าเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของหญิงนั้น... มาตรา 1547 เด็กเกิดจากบิดามารดาที่มีได้สมรสกันจะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายต่อเมื่อบิดามารดาได้สมรสกันในภายหลัง หรือบิดาได้จดทะเบียนว่าเป็นบุตรหรือศาลพิพากษาว่าเป็นบุตร มาตรา 1548 บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก ผลการวิจัยพบว่า

1. การที่บิดามารดาสมรสกันโดยไม่จดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย แต่มีความประสงค์จะรับรองบุตรเพื่อให้เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของตน ด้วยเหตุผลที่เด็กอยู่ในวัยเยาว์ไม่สามารถให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียนผู้มีอำนาจจดทะเบียนรับรองบุตร จึงต้องยื่นคำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เพื่อนำคำสั่งศาลไปยื่นประกอบการจดทะเบียนรับรองบุตร ณ สำนักงานเขต หรือที่ว่าการอำเภอ

2. บุตรที่บิดาจจดทะเบียนรับรองบุตรแล้วมีสิทธิเท่าเทียมกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดาคือ บุตรเกิดในระหว่างที่บิดามารดาสมรสกันถูกต้องตามกฎหมาย เช่น การมีสิทธิได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดู การรับมรดก หรือกรณีบิดาถูกละเมิดจนเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตายก็สามารถเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการ ในฐานะผู้เสียหาย เพื่อเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากจำเลยได้

¹ อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail: Mettalertsin@gmail.com

² อาจารย์ประจำคณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

3. ตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่บัญญัติให้การจดทะเบียนรับรองบุตรต้องได้รับความยินยอมจากมารดาและเด็ก นายทะเบียนผู้มีอำนาจจึงจะดำเนินการจดทะเบียนรับรองบุตรให้ได้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1548 และมีคำพิพากษาฎีกาที่ 13745/2553 (ขออนุญาตกล่าวโดยสรุป) ที่วินิจฉัยแม้ว่าการให้ความยินยอมที่ไม่สมบูรณ์เกี่ยวกับอายุของเด็กในกรณีที่นายทะเบียน ฯ ใช้ดุลพินิจแล้วเห็นว่าเด็กมีความไร้เดียงสาจึงไม่อาจให้ความยินยอมได้ ศาลฎีกาจึงมีคำวินิจฉัยไม่ตัดสิทธิของผู้ร้องขอ โดยให้ผู้ร้องขอไปดำเนินการขออนุญาตจดทะเบียนรับรองบุตรต่อศาลได้

คำสำคัญ : การจดทะเบียนรับรองบุตร, กระบวนการพิจารณามีคำสั่งของศาล, การให้ความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

Abstract

The objectives of this research are 1) to study the steps and processes for requesting child registration through the exercise of court rights; 2) to know what legal rights children of fathers who register to legalize children have. 3) To know that the consent of the child and mother as required by law According to the Civil and Commercial Code as well as related legal principles which has theoretical concepts, conventions, international law

The Convention on the Rights of the Child is an international human rights convention. Thailand is a signatory to the Convention on the Rights of the Child. On February 12, 1989, the United Nations announced the Universal Declaration of Human Rights: Children have the right to receive special care and assistance. Children in particular should receive the protection and assistance they need in order to grow up to be good adults in the future. For the spirit of Thai law According to the Civil and Commercial Code, Section 1546, a child is born to a woman who is not married to a man. shall be considered a legitimate child of that woman. Section 1547 Children born to parents who are not married to each other are considered legitimate children only if the parents later marry. or the father has registered as the son or the court adjudged him to be the son Section 1548 The father may register a child as legitimate only after receiving the consent of the child and the child's mother.

Keywords : Child registration , The proceedings are preceded by a court order , Consent of the child and mother

บทนำ

ในอดีตสังคมและจารีตประเพณีไทยสมัยโบราณ ชายไทยจะเป็นผู้มีบทบาทในการเป็นหัวหน้าครอบครัว การปกครอง การออกกฎระเบียบ การบริหารบ้านเมือง และการออกศึกสงคราม จึงเป็นที่ยอมรับว่าเป็นหัวหน้าครอบครัวมีภรรยาได้หลายคนหรือบริวารที่อยู่ในความคุ้มครองดูแลในแต่ละครัวเรือนเป็นจำนวนมาก ดังนั้น การที่มีบุตรที่เกิดจากภรรยาหลายคนจึงเป็นเรื่องปกติธรรมดา เนื่องจากมีความสามารถเลี้ยงดูภรรยาและบุตรได้เป็นอย่างดีตามฐานานุกรม แตกต่างจากยุคสมัยในปัจจุบันที่มีการตรากฎหมายขึ้นเพื่อบังคับใช้กับคดีครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นสถาบันแรกของการเกิดเป็นสังคมแรกเริ่มของประชากร จึงมีความละเอียดอ่อนเพื่อให้สิทธิเสรีภาพของประชากรภายในประเทศดำรงอยู่ได้อย่างเหมาะสม

การรับรองบุตรหรือการจดทะเบียนรับรองบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1546 อันเป็นบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างมารดากับบุตร และ มาตรา 1547 บัญญัติเกี่ยวกับการที่บิดาขอรับรองบุตรที่เป็นบุตรนอกสมรสให้เป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของตน ซึ่งนอกจากบทบัญญัติสองมาตราดังกล่าวแล้วยังคงมีบทบัญญัติตามมาตราอื่น ๆ เป็นแนวทางให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายต่อไปจนสิ้นสุดกระบวนการจดทะเบียนรับรองบุตร ซึ่งในทางปฏิบัติดังกล่าวจะต้องมีการดำเนินการจดทะเบียนต่อนายทะเบียนผู้มีอำนาจ ตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2533 และระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2541 เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่บิดาและบุตรนอกสมรส ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดสิทธิในความเป็นบิดาและบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย จึงมีปัญหาให้ต้องศึกษาถึงขั้นตอนในการร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรไม่ว่าจะเป็นวิธีดำเนินการกระบวนการพิจารณาทางศาล หรือ จดทะเบียนรับรองบุตรต่อหน้านายทะเบียนผู้มีอำนาจ ที่จะต้องได้รับความยินยอมของมารดาและเด็กว่าสามารถเชื่อได้ว่าเป็นข้อเท็จจริงที่ยอมรับได้ว่าเป็นบิดาและบุตรตามสายโลหิตซึ่งกันและกันจริงด้วย การอนุমানจากสภาพแวดล้อมหรือความสัมพันธ์ทางพันธุกรรม เพราะในบริบทของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังมีบทบัญญัติเกี่ยวกับครอบครัว เช่น สภาพบุคคล มรดก การสมรส ฯลฯ หรือสิทธิที่บุตรจะได้รับเมื่อจดทะเบียนรับรองบุตรแล้ว เช่น สิทธิในการได้รับค่าอุปการะเลี้ยงดูอำนาจปกครอง สิทธิในการใช้ชื่อสกุล เป็นต้น ทั้งนี้อาจมีคำถามว่าและการแจ้งการเกิดของเด็กตามใบสูติบัตร หากบิดาเป็นผู้แจ้งเกิดแล้วจะถือว่าเป็นการรับรองบุตรแล้วหรือไม่ คำตอบก็คือถือไม่ได้ว่าเป็นการรับรองบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่พอที่จะอนุমানได้ว่าบิดายอมรับให้เด็กที่เกิดนั้นมีตนเป็นผู้ให้กำเนิดและยอมรับต่อสาธารณชน ไม่อาจหยิบยกขึ้นเป็นข้ออ้างว่าได้รับรองบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องของบิดาและบุตรจึงจำเป็นต้องทราบถึงขั้นตอนในการร้องขอต่อศาลมีคำสั่งให้จดทะเบียนรับรองบุตรได้

ขั้นตอนของการร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตร

1) เตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน สำเนาทะเบียนบ้าน ของบิดามารดา สำเนาสูติบัตรของผู้เยาว์ หนังสือให้ความยินยอมของมารดาผู้เยาว์ ฯลฯ หากศาลเป็นผู้กำหนดเป็นเอกสารเพิ่มเติมประกอบการพิจารณา

2) ยื่นคำร้องขอต่อศาล (ในปัจจุบันศาลเยาวชน ฯ ทั่วประเทศจัดให้มีบริการเขียนคำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย)

3) ศาลกำหนดวันนัดไต่สวน และมีประกาศ (e notice) เพื่อให้สาธารณชนทราบ หากมีผู้ใดคัดค้านว่าผู้ร้องมิใช่บิดาของเด็กหรือผู้เยาว์

4) มาศาลตามกำหนดนัดไต่สวนหรือสืบพยานหรือสอบถาม

5) นัดฟังคำสั่งศาล (หลังจากฟังคำสั่งศาล 30 วัน ผู้ร้องขอคัดสำเนาคำสั่งศาลพร้อมขอออกหนังสือรับรองคดีถึงที่สุดได้ ทั้งนี้ถือว่าพ้นระยะเวลายื่นอุทธรณ์ตามกฎหมาย)

6) นำเอกสารตามข้อ 5 ไปยื่นขอจดทะเบียนรับรองบุตร ณ ที่ว่าการอำเภอ

ขั้นตอนดังกล่าวเบื้องต้น จะมีความยุ่งยากในทางปฏิบัติเนื่องจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นเรื่องละเอียดอ่อนที่ต้องพิสูจน์ความเป็นบิดาและบุตรต่อกัน รวมถึงการนำอายุเด็กที่เจริญเติบโตประกอบด้วยความรู้สึกนึกคิดสติปัญญาที่กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาในขณะที่มารดาและเด็กต้องให้ความยินยอมต่อหน้านายทะเบียนผู้มีอำนาจตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ดังนั้นเพื่อเป็นแนวทางในการตั้งข้อสังเกตในปัญหาที่จำต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและในมุมมองในความสำคัญของการจดทะเบียนรับรองบุตรของนายทะเบียนผู้มีอำนาจ เพราะหากผ่านขั้นตอนหรือกระบวนการพิจารณาและมีคำสั่งของศาลแล้ว นายทะเบียนผู้มีอำนาจก็สามารถปฏิบัติตามคำสั่งศาลได้ทันทีโดยมีมารดาเด็ก เด็ก และบิดาของเด็กผู้ขอรับรองบุตรมาอยู่ต่อหน้านายทะเบียนผู้มีอำนาจให้ดำเนินการจดทะเบียนรับรองบุตรให้ เพราะในการนี้บิดาจะเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็กหรือผู้เยาว์นับแต่เด็กหรือผู้เยาว์นั้นแรกเกิด คือมีผลย้อนหลังรวมทั้งมีอำนาจปกครองร่วมกันกับมารดาเด็กอีกด้วย การให้ความยินยอมของเด็กและมารดาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1548 มิได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการให้ความยินยอมไว้ ประกอบกับพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 มาตรา 19 วรรคหนึ่ง ได้กำหนดว่า “ในกรณีที่บิดามารดาจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย ถ้าเด็กและมารดาเด็กอยู่ในฐานะที่ให้ความยินยอมได้และได้มาให้ความยินยอมด้วยตนเองแล้วก็ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียน” การดำเนินการตามบทบัญญัติดังกล่าวการจดทะเบียนรับรองบุตรอยู่ในดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ที่เป็นนายทะเบียน อาจเกิดปัญหาในการบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติได้ มีตัวอย่างคำพิพากษาฎีกา ดังนี้

คำพิพากษาฎีกาที่ 5982/3551 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1548 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า บิดาจะจดทะเบียนรับรองบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและ

มารดาเด็ก ส่วนวรรคสามและวรรคสี่บัญญัติว่า ในกรณีที่เด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้จดทะเบียนไม่ใช่บิดาหรือไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาลจากบทบัญญัติดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดเจนว่าประสงค์ให้เด็กให้ความยินยอมเป็นการเฉพาะตัว การที่นายทะเบียนแจ้งแก่ ผู้ร้องว่าไม่สามารถให้ความยินยอมได้โดยไม่แจ้งการจดทะเบียนของผู้ร้องไปยังผู้คัดค้านและเด็กก่อนตาม มาตรา 1548 วรรคสอง หรือตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 มาตรา 19 วรรคสอง เพราะปรากฏว่าขณะที่ผู้ร้องยื่นคำร้องต่อนายทะเบียนจดทะเบียนนั้น เด็กหญิง ป. อายุเพียง 3 ปีเศษ ยังไร้เดียงสาไม่สามารถให้ความยินยอมได้ จึงเป็นการปฏิบัติถูกต้องตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478 มาตรา 19 แล้ว ผู้ร้องจึงมีอำนาจยื่นคำร้องขอต่อศาลขอให้พิพากษาให้ผู้ร้องจดทะเบียนเด็กหญิง ป. เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้

ตามฎีกาดังกล่าวจึงมีแนวทางการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนว่าหากเด็กอายุไม่ถึงแปดปี โดยมากเจ้าหน้าที่จะแนะนำให้บิดาไปดำเนินการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรต่อศาลและเมื่อศาลมีคำสั่งให้รับรองบุตรเรียบร้อยแล้วบิดาสามารถนำคำสั่งศาลพร้อมด้วยหนังสือรับรองคดีถึงที่สุดมายื่นแสดงความจำนงขอจดทะเบียนรับรองบุตรได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวทางหรือขั้นตอนการรับรองบุตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความยินยอมของมารดาและบุตร ตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478
2. เพื่อให้ทราบว่าการระบวนการหรือขั้นตอนการยื่นคำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรโดยกระบวนการพิจารณาทางศาล
3. เพื่อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขการจดทะเบียนรับรองบุตร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สืบเนื่องจากหลักกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 ครอบครัว ลักษณะ 2 บิดามารดากับบุตร ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจดทะเบียนรับรองบุตรซึ่งมีความละเอียดอ่อนด้านความสัมพันธ์ทางสายโลหิตระหว่างบิดากับบุตร เมื่อบุตรที่เกิดระหว่างที่บิดามารดาอยู่กินกันโดยมิได้จดทะเบียนสมรสให้ถูกต้องตามกฎหมาย บุตรจึงมีสถานภาพเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา จนกว่าบิดาจะทำการรับรองบุตรให้ถูกต้องตามกฎหมายดังบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1547 ที่บุตรที่เกิดระหว่างบิดามารดามิได้จดทะเบียนสมรสกันหรืออีกนัยหนึ่งคือบุตรนอกสมรส จะเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดาได้ใน 3 กรณีคือ บิดามารดาสมรสกันภายหลัง(จดทะเบียนสมรส) หรือบิดาได้ จดทะเบียนว่าเป็นบุตร หรือศาล

พิพากษาว่าเป็นบุตร เพียงสามกรณีที่กล่าวมานี้เป็นเพียงประเด็นและเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดไว้ แต่วิธีการหรือขั้นตอนการปฏิบัติจะเป็นไปตามบทบัญญัติในมาตราต่อไป เช่น การจดทะเบียนรับรองบุตร ณ ที่ทำการอำเภอ (ทะเบียนราษฎร์) หรือการยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้จดทะเบียนรับรองบุตรได้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวกับการเผยแพร่ความรู้หรือบทความในเรื่องของการจดทะเบียนรับรองบุตร โดยศึกษาถึงความสัมพันธ์ภายในครอบครัวประกอบด้วยบิดามารดาและบุตรจากการศึกษาประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า หากนับย้อนหลังระยะเวลากลับไปหลายสิบปี ความสัมพันธ์ของบุคคลภายในครอบครัวหรือสามีภรรยาที่อยู่กินกันโดยมิได้จดทะเบียนสมรสและมีบุตรระหว่างอยู่กินกันฉันท์สามีภรณานั้น จึงเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา ความสัมพันธ์หรือการเชื่อมโยงทางกฎหมายระหว่างบิดาและบุตรจึงไม่เกิดขึ้น จนกระทั่งบิดาเป็นฝ่ายถึงแก่กรรมไปก่อนและบิดานั้นมีทรัพย์สินหรือสิทธิที่จะได้รับประโยชน์จากกฎหมาย สังคม หรือประเทศชาติ ตัวอย่างเช่นนี้เมื่อบุตรนอกกฎหมายแต่เป็นผู้สืบสายโลหิตโดยตรงประสงค์ที่จะขอรับสิทธิตามกฎหมายที่พึงได้จากบิดาที่ถึงแก่กรรมไปแล้วก็ตาม แนวทางเดียวที่บุตรจะต้องร้องขอต่อศาลเพื่อให้ศาลมีคำสั่งว่าเป็นบุตรของผู้ตาย(บิดา) จึงจะสามารถนำคำสั่งศาลไปดำเนินการได้ต่อไป

ตามสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยกรณีเช่นนี้คือ การที่บิดามารดาอยู่กินกันโดยไม่จดทะเบียนสมรสให้ถูกต้องตามกฎหมายอันเป็นเหตุผลของแต่ละบุคคลที่ไม่อาจก้าวล่วงได้หรือความจำเป็นด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลให้เกิดกรณีบุตรนอกสมรสที่ได้รับการรับรองบุตรจากบิดาแล้วจะมีสิทธิเท่าเทียมกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดา การวิจัยจึงเป็นการศึกษาหลักกฎหมายของการรับรองบุตรซึ่งมีวิธีการตามกฎหมายเพื่อให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของบุตรนอกกฎหมายเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา ในการนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากบทความที่เกี่ยวข้องกับการรับรองบุตรในปัญหาต่างอื่น ๆ ที่พึงเกิดขึ้นได้ในปัญหาข้อกฎหมาย หรือปัญหาข้อเท็จจริง จึงเห็นได้ว่าการรับรองบุตรเป็นเรื่องสำคัญสำหรับบุคคลในครอบครัวซึ่งมีกฎหมายบัญญัติรองรับสิทธิและหน้าที่ของบุคคลหรือประชากรภายในประเทศทั้งในส่วนของประเทศประมุขกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมุขกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติ และกฎหมายอื่น ๆ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าหนังสือ บทความ และงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับรองบุตร โดยผ่านแนวคิดและประสบการณ์การปฏิบัติงานในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว เรื่องการจดทะเบียนรับรองบุตร โดยเฉพาะการให้ความยินยอมของมารดาและบุตรในการที่บิดาเป็นผู้ร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรของตนให้มีสถานภาพเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของตน สิ่งสำคัญคือการรับรองบุตรต่อหน้านายทะเบียนผู้มีอำนาจในการจดทะเบียนรับรองบุตร ซึ่งเป็นเรื่องที่นายทะเบียนต้องใช้ดุลยพินิจของตนในการดำเนินการหรืออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้มาติดต่อราชการ จึงมีข้อสังเกตเกิดขึ้นมากมาย เช่น กรณีที่มารดาสูญเสียสติสัมปชัญญะ หรือเด็กมีสภาพพิการทางร่างกายหรือทางสมอง ด้วยเหตุที่เป็นเรื่องเฉพาะตัวของเด็กผู้เป็นบุตรความสามารถในการให้ความยินยอมจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ ตลอดจนหากเกิดเหตุอื่นที่บิดาเล็งเห็นผลประโยชน์ในตัวเด็กหรือบุตรของตนในการได้รับสิทธิประโยชน์อื่นจากทางภาครัฐหรือการรับมรดก เป็นต้น จึงมีตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13745/3553 ซึ่งผู้วิจัยขออนุญาตกล่าวโดยย่อว่า เจตนารมณ์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1548 บิดาจะจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของเด็กและมารดาเด็ก ซึ่งเด็กและมารดาเด็กต้องไปแสดงความยินยอมต่อนายทะเบียนนั้น มีความมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิเด็กจะพึงได้รับจากผู้เป็นบิดาอันเป็นเรื่องประโยชน์ของเด็กและการให้ความยินยอมก็เป็นเรื่องเฉพาะตัว ซึ่งกฎหมายบัญญัติเรื่องความยินยอมก็ต่อเมื่อเด็กและมารดาเด็กอยู่ในฐานะที่จะให้ความยินยอมได้เท่านั้น เมื่อสำนักงานเขต... ไม่จดทะเบียนรับรองบุตรให้โดยอ้างว่าเด็กมีอายุเพียง 7 ปี อยู่ในวัยไร้เดียงสา (การใช้ดุลยพินิจของนายทะเบียน) เมื่อโจทก์ฟ้องร้องขอต่อศาลว่าโจทก์(บิดา)ถูกโต้แย้งสิทธิ...ตามคำพิพากษาศาลฎีกานี้...โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องขอต่อศาลขอให้พิพากษาว่าจำเลยที่ 2 (เด็ก) เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมาย สำหรับกรณีที่เด็กหรือมารดาเด็กคัดค้านว่าผู้จดทะเบียนไม่ใช่บิดาหรือไม่ให้ความยินยอมหรือไม่อาจให้ความยินยอมได้ การจดทะเบียนเด็กเป็นบุตรต้องมีคำพิพากษาของศาล จากแนวคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น

อภิปรายผล

ปัญหาจากการร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรจึงมีปัญหาด้านข้อเท็จจริง ปัญหาข้อกฎหมายที่เข้ามาเกี่ยวข้องให้พิจารณาโดยละเอียดอ่อน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางกายภาพ พันธุกรรม หรือการใช้ดุลยพินิจของผู้มีอำนาจตามที่กฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ตลอดจนเงื่อนไขต่าง ๆ ที่บัญญัติขึ้นด้วยความละเอียดอ่อน เนื่องจากสถานภาพของบุคคลภายในครอบครัวมีความอ่อนไหวและมีคุณค่าต่อจิตใจของเด็กและมารดาเด็กไม่ว่าจะเป็นไปในทางที่ดีหรือไม่ดีก็ตาม แม้ในเบื้องต้นกฎหมายจะให้อำนาจการใช้ดุลยพินิจของนายทะเบียนตามพระราชบัญญัติจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. 2478

เพื่อให้นายทะเบียนผู้มีอำนาจได้ใช้ดุลยพินิจที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนบนพื้นฐานความเป็นครอบครัว แม้ว่าบิดาและมารดาจะอยู่กินกันโดยมิได้จดทะเบียนสมรสกันถูกต้องตามกฎหมายจนมีบุตรในระหว่างนั้น ส่งผลให้เด็กเป็นบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา เมื่อกฎหมายเปิดช่องทางให้จดทะเบียนรับรองบุตรได้เพื่อเปลี่ยนแปลงสถานภาพให้เด็กเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดามีสิทธิเท่าเทียมบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายทุกประการ ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนภายในประเทศชาติ อันเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีค่ายิ่ง เมื่อเกิดปัญหาข้อกฎหมายในเรื่องของการให้ความยินยอมของมารดาเด็กและเด็กซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเงื่อนไขที่จะต้องปฏิบัติตามจึงจะสามารถจดทะเบียนรับรองบุตรให้มีผลตามกฎหมายได้ และแนวทางแก้ไขของปัญหาจึงเป็นดุลยพินิจพิจารณาของศาลยุติธรรมที่มีอำนาจให้การไต่สวนเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงต่าง ๆ เพิ่มเติมเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาโดยมีกฎหมายรองรับหรือให้อำนาจศาลสถิตย์ยุติธรรม เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งและพาณิชย์ หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นต้น

สรุป

การรับรองบุตร คือการยอมรับสถานภาพของบุตรนอกกฎหมายให้มีสถานภาพปรับเปลี่ยนเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา (โดยสายโลหิต) ด้วยการแสดงหลักฐานเอกสาร เช่น สูติบัตร การอยู่กินฉันท์สามีภรรยา ก่อนให้กำเนิดบุตรภายในเวลา 310 วัน หรือการที่ศาลมีคำสั่งให้แสวงหาพยานหลักฐานเพิ่มเติมในส่วนของ การตรวจ DNA (Deoxy Ribonucleic Acid) ที่ใช้ในการพิสูจน์ทางด้านพันธุกรรม เพื่อให้ทราบว่าเป็นบุตรของบิดาหรือไม่ อันเป็นวิธีทางนิติวิทยาหรือนิติเวช ซึ่งวิธีการนี้เป็นวิธีที่มีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง จึงไม่นิยมให้บิดาต้องจัดหามาเป็นพยานเอกสารประกอบการพิจารณาต่อศาล เว้นแต่ศาลมีข้อสงสัยประการใดจึงจะมีคำสั่งให้ดำเนินการตรวจพิสูจน์เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริง

การรับรองบุตร คือวิถีแนวทางที่กฎหมายบัญญัติมุ่งประสงค์เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว ดังนั้นจึงเป็นการรับรองทั้งสิทธิ หน้าที่และความสามารถของเด็กและบิดาเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติสุข ภายใต้การครองของกฎหมายทุกประเภทที่บังคับใช้ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุด

การรับรองบุตรตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การรับรองโดยพฤติการณ์ เป็นการรับรองที่แสดงออกต่อสาธารณชนสำคัญเป็นบุตร เช่น การให้ใช้นามสกุล การอยู่ในบ้านเดียวกัน การให้การเลี้ยงดู การแสดงออกด้วยความรักเอาใจใส่ในฐานะที่เป็นบุตรของตน และบุคคลทั่วไปต่างรับรู้ในฐานะพ่อกับลูก ซึ่งการรับรองโดยพฤติการณ์หรือพฤติณัยดังกล่าวนี้ ไม่มีผลทางกฎหมายโดยทั่วไป เพียงแต่อาจมีสิทธิในการรับมรดกของบิดาได้ตามมาตรา 1627 ดังตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1202/2549

2. การรับรองโดยการจดทะเบียนรับรองบุตรเพื่อให้เด็กเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดา อันเป็นการรับรองตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1547 ซึ่งเป็นการรับรองในกรณีที่บิดามารดาอยู่กินกันฉันท์สามีภรรยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสให้ถูกต้องตามกฎหมาย และในระหว่างอยู่กินกันมีการให้กำเนิดบุตรนั้น ซึ่งบนพื้นฐานของกฎหมายแล้วบุตรที่เกิดจากมารดา ย่อมเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของมารดาตามมาตรา 1547 ซึ่งกฎหมายตามมาตราดังกล่าวได้ กำหนดเงื่อนไขเฉพาะบิดาเท่านั้นที่จะต้องดำเนินการรับรองบุตรเพื่อให้เป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของตน

ดังนั้น เมื่อกฎหมายบัญญัติแนวทางเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อบิดาและบุตรด้วยวิธีการต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดสิทธิหน้าที่ต่อกันระหว่างบิดาและบุตรแล้ว ย่อมเกิดปัญหาในทางปฏิบัติตามแนวทางของกฎหมายให้มีสภาพบังคับได้ดังเช่น ปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาข้อเท็จจริง อาจนำไปสู่คำวินิจฉัยชี้ขาดของศาลเพื่อยุติปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามกฎหมายนั้น

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและอาจเกิดขึ้น เป็นปัญหาข้อกฎหมายและปัญหาข้อเท็จจริงประกอบกัน การมองผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น เพื่อเด็กได้รับการยอมรับว่าเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายของบิดา มีศักดิ์มีศรีเท่าเทียมกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายทุกประการ ไม่ว่าจะสภาพสังคมไทยจะเปลี่ยนไปเช่นใด การรับรองบุตรยังคงเป็นวิธีการที่มีคุณค่าต่อประชาคมภายในประเทศในมุมมองทั้งจุลภาคและมหภาค ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะให้มีการดูแลปรับปรุงแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนเพื่อให้เกิดความสมดุลต่อสภาพการณ์ในปัจจุบัน ตลอดจนมุมมองทัศนคติในการอยู่ร่วมกันฉันท์สามีภรรยาโดยไม่จดทะเบียนสมรสให้ถูกต้องตามกฎหมาย หรือความต้องการมีบุตรของหญิงที่มีได้มีการสมรสกับชายโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ ความพึงพอใจในการเป็นคุณแม่เลี้ยงเดี่ยวที่จะอุ้มชูเลี้ยงดูบุตรเพียงลำพังโดยมิจำต้องให้บิดารับรองบุตร หรือความพึงพอใจในการอยู่กินฉันท์สามีภรรยาแบบเพศเดียวกันเมื่อมีกฎหมายบัญญัติขึ้นมารองรับการสมรสระหว่างเพศเดียวกันซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เพราะเมื่อมีการอยู่กินฉันท์สามีภรรยา ย่อมมีความต้องการที่จะมีบุตรอันจะส่งผลให้เกิดกรณีเด็กหลุดหรือการอุ้มบุญโดยไม่ประสงค์ที่จะทราบว่าเป็นผู้ใด ปัญหาดังกล่าวนี้จึงต้องมีความชัดเจนเกี่ยวกับการรับรองบุตรที่มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้อง ในส่วนของปัญหาข้อเท็จจริงมีความเกี่ยวเนื่องกันกับปัญหาข้อกฎหมาย ควรพิจารณาให้มีการใช้กระบวนการยุติธรรมทางศาล ทั้งนี้เพื่อให้ศาลเป็นองค์กรที่สามารถยุติปัญหาข้อขัดข้องทุกประการ เนื่องจากศาลมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาหรือออกคำสั่งให้คู่ความหรือผู้ร้องขอจักต้องปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่ง การจดทะเบียนรับรองบุตรจึงควรใช้กระบวนการทางศาลเพื่อยุติปัญหาต่าง ๆ เพราะศาลย่อมมีอำนาจในหาแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติมตามที่ศาลเห็นสมควร และใน

กรณีการรับรองบุตรศาลมีเจ้าหน้าที่(นิติกร) ให้บริการจัดทำคำร้องขอจดทะเบียนรับรองบุตรโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนโดยเฉพาะสถาบันครอบครัว

สำหรับในยุคสมัยต่อไปในอนาคตทางภาครัฐจะต้องใส่ใจเอื้อเฟื้อและเอื้อประโยชน์ต่อเด็กและเยาวชนที่เกิดมาต้องได้รับความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพโดยเบื้องต้นพื้นฐานเริ่มจากการรับรองบุตร และต้องเป็นการรับรองบุตรที่อำนวยความสะดวกต่อเด็กโดยภาครัฐต้องให้ความปกป้องสิทธิเด็กอย่างเสมอภาค การแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมาย ดังเช่น การให้ความยินยอมของมารดาและเด็กในกรณีที่จะต้องให้ความยินยอมต่อนายทะเบียนผู้มีอำนาจสามารถใช้ดุลยพินิจในการจดทะเบียนรับรองบุตร ควรแก้ไขแนวทางหรือขั้นตอนที่เป็นช่องว่างในการจดทะเบียนรับรองบุตรเพื่อป้องกันการทุจริต เมื่อบิดามีผลประโยชน์ในการรับรองบุตร เช่น การมีสิทธิรับมรดกตามพินัยกรรม หรือการที่เด็กได้รับสิทธิประโยชน์ในทรัพย์สินอันมีผู้แสดงเจตจำนงมอบให้โดยเสน่หา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ปริฉัตร ภูจิตร์. (2562). ปัญหาจากการจดทะเบียนรับรองบุตร. กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. วารสารการบริหารปกครอง ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2562)
- อวิภรณ์ นิมไทย. (2563). บุตรนอกสมรส ตอน การจดทะเบียนรับรองบุตร. วารสารการปฏิรูปกฎหมาย : LAW REFORM .
- สงกรานต์ โยธจันทร์. ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจดทะเบียนรับรองบุตร. บทความการศึกษาอิสระ. เรื่อง ปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการจดทะเบียนรับรองบุตร. หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต(ส่วนภูมิภาค) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Thanu Law Office. <http://thanulaw.com>index.php>dnatest1> : การตรวจ DNA สารพันธุกรรม ข้อกฎหมาย คดีรับรองบุตร.
- บุญร่วม เทียมจันทร์. ศรีัญญา วิชาธรรม. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์. ประมวลกฎหมายอาญา.(2565). (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร : บริษัท ซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน).
- สหรัฐ กิติ ศุภการ. (2564). หลักและคำพิพากษา พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 (ปรับปรุงใหม่ 2564) (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ,sko8i : บริษัทอัมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น
ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมือง จังหวัดตาก
THE POLITICAL PARTICIPATION OF PEOPLE IN NONGBUATAI
SUBDISTRICT MUNICIPALITY MUEANG DISTRICT TAK PROVINCE

ธงชัย ทองคำ¹, สุข บุญมา²
Thongchai Tongkum, Suk Boopha

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมือง จังหวัดตาก 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมือง จังหวัดตาก ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมือง จังหวัดตาก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่บรรลุนิติภาวะแล้วที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมือง จังหวัดตาก จำนวน 370 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเซฟเฟ่ นำเสนอข้อมูลผลการวิจัยโดยใช้การบรรยายวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมือง จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยระดับ ประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ด้านการวางแผน ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพใน ระดับปานกลาง ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพในระดับน้อย ในส่วนของผลการศึกษาเปรียบเทียบ เทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและชุมชนมีความคิดเห็นแตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน , การพัฒนาท้องถิ่น

¹อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail: Tong847out@gmail.com

²อาจารย์ประจำ คณะนิติศาสตร์และรัฐศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น E-mail: suk@northern.ac.th

Abstract

This research aimed to 1) Study the levels of people’s participation in the local development of Nongbuatai Subdistrict Municipality, Mueang District, Tak Province 2) Compare the people’s participation in the local development of Nongbuatai Subdistrict Municipality, Mueang District, Tak Province 3) To study recommendations related to public participation in local development of Nong Bua Tai Subdistrict Municipality, Mueang District, Tak Province, classified by personal factors. The sample used in this research included 370 residents aged over 20 years old in Nongbuatai Subdistrict Municipality, Mueang District, Tak Province. The tool used in the research was questionnaire. The statistics used in the data analysis included Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, One-way ANOVA, Scheffe’s method.

The result of the research found that:

People’s participation in the local development of Nongbuatai Subdistrict Municipality, Mueang District, Tak Province, overall was at fair level. The consideration in each dimension revealed the following: on benefit, the mean of the levels of efficiency was at high level; on reception of information and news and planning, the mean of the levels of efficiency was at fair level; and on evaluation and operation, the mean of the levels of efficiency was at low level. The study findings of the comparison of the levels of people’s participation in the local development of Nongbuatai Subdistrict Municipality, classified by personal factors, revealed that age, education, occupation, salary, and community had different opinions at the statistical significance of .05.

Keywords: People’s participation, Local development

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้หน่วยงานที่อยู่ภายใต้การปกครองให้มีความคล่องตัวบริหารจัดการตนเองได้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม เจตนารมณ์นี้ได้กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 หมวด 4 หน้าที่ของปวงชนชาวไทย, หมวด 5 ว่าด้วยนโยบายแห่งรัฐ และหมวด 14 ว่าด้วยการปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการกำหนดให้รัฐการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำหนดทิศทางการให้ความสำคัญในการปกครองตนเอง

โดยจะเห็นได้จากมาตรา 249 ภายใต้บังคับมาตรา 1 ให้มีการจัดการปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ ตามวิธีการและรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กฎหมายบัญญัติ การปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่นนั้นจะเห็นได้จากข้อกฎหมายดังกล่าวมีวัตถุประสงค์ให้ประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้อย่างเต็มความสามารถ

การพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นขึ้นอยู่กับกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งประชาชนจะมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเพียงใดขึ้นอยู่กับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและความรู้ความสามารถ ความรับผิดชอบของประชาชน เมื่อเกิดการพัฒนาท้องถิ่นแบบประชาชนมีส่วนร่วมก็จะเกิดการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล (Good Governance) ถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองสูงแล้ว โครงการ กิจกรรม การพัฒนาท้องถิ่นก็จะตรงตามความต้องการของประชาชน ทำให้เกิดพลัง ทำให้เกิดความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ การพัฒนาท้องถิ่นก็จะเป็นไปอย่างรวดเร็ว นำความเจริญมาสู่ประเทศชาติ และตามพระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ คือ การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การจัดการคมนาคมขนส่ง การจัดสาธารณสุขโรคและสาธารณสุขการ การส่งเสริมอาชีพและพาณิชย์ การสังคมสงเคราะห์ การจัดการที่อยู่อาศัยและสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ การรักษาศิลปวัฒนธรรม การส่งเสริมประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชน การจัดระบบสาธารณสุข การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น 2546)

จะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอำนาจหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะ และต้องดำเนินการ ตามอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด การที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการพัฒนา ให้เกิดประโยชน์กับประชาชนมากที่สุดและมีความยั่งยืนมากที่สุด จำเป็นอย่างยิ่งที่องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการท้องถิ่น การร่วมมือของประชาชนจึงเป็นหัวใจหลักของการพัฒนาท้องถิ่นที่นำมาซึ่งการเสริมสร้างความมั่นคง และความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในท้องถิ่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก เพื่อศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อการแก้ไขปัญหาที่มีความสอดคล้อง และครอบคลุมกับความต้องการของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการมีส่วนร่วม

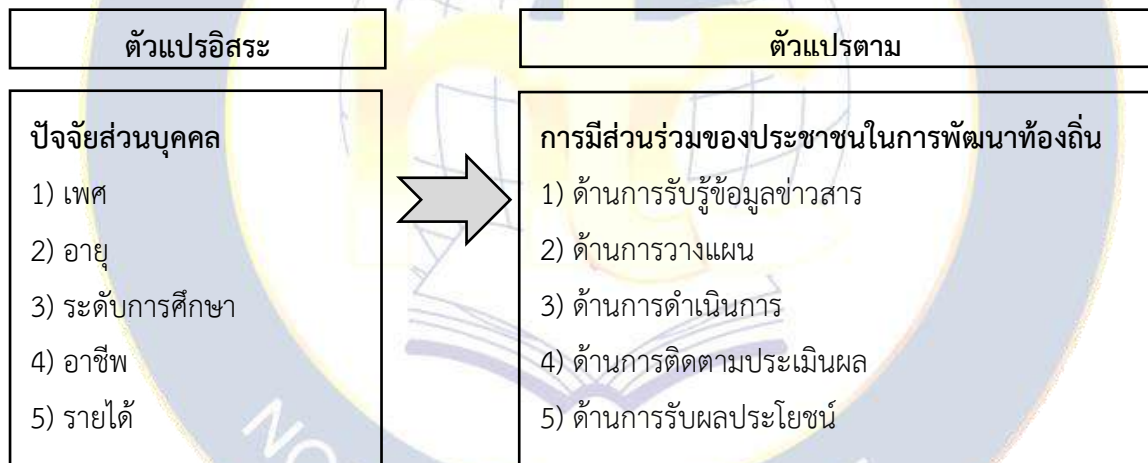
ของประชาชนที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนในท้องถิ่น ได้อย่างแท้จริงเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก
- 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน
- 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ออกแบบกรอบแนวคิดในการวิจัยดังรูป

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนที่บรรลุนิติภาวะแล้วหรือมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ซึ่งประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน มีประชากรที่บรรลุนิติภาวะจำนวนทั้งสิ้น 4,893 คน (ฝ่ายทะเบียนราษฎร, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่ที่บรรลุนิติภาวะในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมือง จังหวัดตาก จำนวน 370 คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของท่าโร ยาโมเน่ (Taro Yamane, 1973 อ้างถึงในธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด (Closed-ended) และแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Openended) โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามที่มีคำตอบให้เลือก โดยจะสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของ เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมือง จังหวัดตากแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการ ด้านการติดตามประเมินผล ด้านการรับผลประโยชน์

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของ เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมือง จังหวัดตาก

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

3.1 ศึกษาเนื้อหาและข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการจัดทำแบบสอบถาม

3.2 กำหนดขอบเขตของคำถามและร่างให้ครอบคลุมถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นเรียบร้อยแล้ว เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงของเนื้อหาตามหลักวิชาการและด้านภาษาที่ใช้เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา

3.4 นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับอาสาสมัครซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาจากประชาชนในเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมือง จังหวัดตาก จำนวน 30 คน

3.5 นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจสอบให้คะแนน และหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง

3.6 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ถึงนายกเทศมนตรีตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม และเก็บข้อมูล

4.2 นำแบบสอบถามมาเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยเก็บข้อมูลในแต่ละหมู่บ้านตามสัดส่วนที่กำหนด ใช้วิธีสุ่มแบบบังเอิญโดยเมื่อเจอกลุ่มเป้าหมายก็เก็บข้อมูลโดยไม่เจาะจง

4.3 ตรวจสอบข้อมูลและตรวจความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนตามที่ต้องการ

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 370 ชุด จากประชาชน ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยแยกวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

5.1 วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา และอาชีพ และรายได้ วิเคราะห์แจกแจงความถี่ (Frequency) คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตัวแปรตาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับคะแนน ตามวิธีของไลเคิร์ท (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552) โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์แปลความหมายของเบสต์ (Best) (วัน เดชพิชัย, 2535) โดยการจัดระดับเป็น 3 ระดับ

5.3 วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นตามตัวแปรตาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับคะแนน เช่นเดียวกับส่วนที่ 2

5.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของประชาชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้สถิติทดสอบ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว One-way ANOV การ ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

5.5 รวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จากคำถามปลายเปิดนำเสนอเชิงพรรณนา

6. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) (อ้างถึงในล้น สหายศ และอังคณา สหายศ, 2536 : 95)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในตำบลหนองบัวใต้ จำนวน 370 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 188 คน คิดเป็นร้อยละ 50.8 มีอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 การศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 51 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 มีรายได้ต่อเดือน 8,001 – 10,000 บาท จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 54.3

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตากในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านการวางแผน ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านการติดตามประเมินผล ด้านการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย และหากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาส่วนท้องถิ่นด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาประชาชนได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาส่วนท้องถิ่น ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ประชาชนได้รับ

ผลประโยชน์ในการพัฒนาส่วนท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และพาณิชย์กรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการวางแผน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมคิดและกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขและลดปัญหาในท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ย สูงที่สุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา การมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ ผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่น การได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย/โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตากมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายข้อพบว่า การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารทันต่อเหตุการณ์มากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก รองลงมา การได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ จนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจต่อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในมาก ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม โครงการ งบประมาณต่างๆ จากทางเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ว่าดำเนินการประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตากด้านการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาโดยจำแนก เป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ การมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ทั้งโครงการ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ใน ระดับมาก รองลงมา การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและควบคุมการใช้ทรัพย์สินและงบประมาณของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล งบประมาณต่างๆ ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

ด้านการดำเนินการ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า การได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรมที่อาศัยการบริหารส่วนท้องถิ่น และได้นำไปดำเนินการในท้องถิ่นให้บรรลุตามเป้าหมาย และการได้เป็นกรรมการในการดำเนินการตามโครงการและติดตามผลงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ใน

ระดับปานกลาง รองลงมาการได้เป็นกรรมการในการพิจารณางบประมาณตามโครงการ การได้มีส่วนร่วมสนับสนุน ทรัพยากรส่วนตัวให้กับเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ เพื่อให้โครงการบรรลุผล เช่น บริจาคเงิน สิ่งของ และการได้มีส่วนร่วมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ เช่น ประชาชนในท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย

3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยจำแนกตามปัจจัยของบุคคล

ด้านเพศ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ด้านอายุ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ด้านระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ด้านอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ด้านรายได้ต่อเดือน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก มีจำนวน 2 ด้าน ดังนี้

4.1 เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ ควรออกนโยบายพัฒนาสิ่งต่างๆ ให้ตรงกับผลประโยชน์ที่ประชาชนได้รับ และการเปิดการร่วมหารือร่วมกันกับหน่วยงานในท้องถิ่นด้านโครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ ให้มากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาชุมชนให้มีความสะดวกสบายที่เพิ่มขึ้น

4.2 ควรการร่วมกันคิดวางแผน ควรให้โอกาสประชาชนควรเสนอปัญหาให้มากขึ้น โดยเปิดรับความคิดเห็นให้หลากหลายช่องทาง และร่วมกันกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขร่วมกันให้หลากหลายหน่วยงาน

อภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

1. ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชนได้รับผลประโยชน์ในการบริหารส่วนท้องถิ่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา มากที่สุด นอกจากนี้ยังได้รับ ผลประโยชน์ในการบริหารส่วนท้องถิ่น ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประเพณี ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ด้านการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และพาณิชย์กรรม อย่างเป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจนจากโครงการที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (Sisavanh Vongkatanegnou, 2555) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองาน พัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมเป็นเครื่องรับรองว่า สิ่งที่มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดจะได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการ อย่างแท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เช่นกัน

2. ด้านการวางแผน พบว่า ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมหรือประชาคมท้องถิ่นที่เทศบาลตำบลหนองบัวใต้จัดขึ้น จึงได้มีโอกาสเสนอปัญหา ความต้องการ ร่วมคิดและกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ ทัทธานี (2555) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา

3. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจาก ตำบลหนองบัวใต้มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารในหลายช่องทาง เช่น เสียงตามสาย รถประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ โลกออนไลน์ ทำให้ประชาชน ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทันทต่อเหตุการณ์มีส่วนสร้างความรู้ความเข้าใจต่อ เป้าหมายและแนวคิดของการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุสุมา เขียวเพกา (2560) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลร่อนทอง อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด

รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ มีส่วนร่วมในการประเมิน และมีส่วนร่วมในการวางแผนตามลำดับ และมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนาท้องถิ่นในระดับปานกลาง

4. ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า ด้านการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลหนองบัวได้สามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวได้ ได้เพียงบาง เรื่องเท่านั้นจากการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ และมีเพียงบุคคลบางกลุ่ม เช่น ตัวแทนกรรมการชุมชนที่ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ติดตามผลบ้างเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐมนตรี ทฤษฎี (2554) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ตำบลเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

5. ด้านการดำเนินการ พบว่า ด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากประชาชนในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองบัวได้มีส่วนร่วมในโครงการซึ่งจัดขึ้นจากความ ต้องการของประชาชนที่ประชุม ประชาคมและนำมาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมในลักษณะเป็นกรรมการในการดำเนินการตามโครงการ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร แสงศรี (2552) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล เกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ด้านการดำเนินการและด้านการติดตามและ ประเมินผลอยู่ใน ระดับน้อย

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสถานภาพส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวได้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก โดยจำแนกตามตามปัจจัยส่วนบุคคล

ด้านอายุ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวได้ อำเภอเมืองจังหวัดตากจำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เพราะช่วงวัยที่แตกต่างกันมีผลต่อความ สนใจในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ซึ่ง สอดคล้องกับรภัษสรณ์ เปรมปริก(2564) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเสาชิงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05

ด้านระดับการศึกษา ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวได้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและ

รายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากคนที่มีการศึกษาระดับสูงเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นสิทธิของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับกนกพร แสงศรี (2552) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติหาระดับ .05

ด้านอาชีพ ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำแนกตามระดับอาชีพ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจาก ความแตกต่างด้านอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจและความสนใจ ใส่ใจในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลวรรณ จันทาพูน (2554) ได้วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพบว่าผู้ตอบ แบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .05

ด้านรายได้ต่อเดือน ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เพราะ รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสนใจในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร แสงศรี (2552) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุและอาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล เกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและรายได้ ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงาแตกต่าง กันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติหาระดับ .05

สรุป

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมทางการพัฒนาท้องถิ่นเมืองของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เป็นการแสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมทางการพัฒนาท้องถิ่น

ของประชาชนให้ความสำคัญต่อการสนใจเพื่อส่วนรวม โดยเฉพาะจะส่งผลประโยชน์ที่จะเป็นรูปธรรมมากที่สุดเพื่อเป็นรากฐานที่ดีของการพัฒนาประเทศเพื่อให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้า

ดังนั้นประชาชนในพื้นที่จะได้รับผลที่เกิดขึ้นจากการร่วมมือในการช่วยกันพัฒนาเพื่อให้ประชาชนได้ผลการต่อยอดกลับสร้างจิตสำนึกอย่างแท้จริง มิใช่ปล่อยละเลยหรือจะร่วมมือก็ทำเพื่อทำตามกฎระเบียบข้อบังคับเท่านั้น จากการศึกษาประชาชนในพื้นที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการพัฒนาท้องถิ่นจากการให้ข้อมูลปลายเปิดจะเห็นได้ว่าเป็นผู้ที่มีความรู้พอสมควรในการมีส่วนร่วมทางการพัฒนาพื้นที่ หรือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการพัฒนาต่าง ๆ จากการเสนอข้อเท็จจริงทางการพัฒนาจากความร่วมมือของประชาชนจะมีการการเข้าใจบริบทพื้นที่ และหากประชาชนมีความสนใจเปิดรับข่าวสารและเข้าไปมีส่วนร่วมการพัฒนามากขึ้นหรือช่วยถ่ายทอดข้อมูลที่ถูกต้องให้สังคมได้รับรู้จะกระตุ้นให้คนในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นจะส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาให้เจริญมั่นคงในทุกๆด้านได้

ดังนั้น การเจริญก้าวหน้าของท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์จะขึ้นอยู่กับประชาชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา ประชาชนต้องเล็งเห็นถึงประโยชน์ของส่วนรวมเสียก่อน ซึ่งก็คือประชาชนจะต้องมีทัศนคติที่ไม่เป็นปฏิปักษ์หรือทัศนคติที่ไม่ขัดแย้งต่อการปกครองท้องถิ่น เพราะในแนวทางจิตวิทยาแล้วทัศนคติอยู่ในจิตใจของบุคคล หากเมื่อมีสิ่งเร้าอย่างใดอย่างหนึ่งมากระตุ้นเกี่ยวกับความเชื่อมั่นและทัศนคติแล้ว บุคคลก็จะแสดงพฤติกรรมปรากฏออกมา ดังนั้น ทัศนคติจึงมีความสำคัญต่อการตอบสนองของบุคคลเป็นอย่างมาก นั่นก็คือ บุคคลมีพฤติกรรมอย่างไรนั้น ก็จะมีทัศนคติเป็นเครื่องกำหนด ส่วนพฤติกรรมทางการร่วมมือบุคคล คือสิ่งที่ดีก่อเกิดรูปธรรมในการพัฒนาขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผลในด้านการปฏิบัติงาน การบริหารงาน การตรวจสอบและควบคุมการใช้ทรัพย์สินและงบประมาณ และการติดตามประเมินผล งบประมาณต่างๆ ของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ให้มากขึ้น
2. ควรมีสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเป็นกรรมการพิจารณางบประมาณตามโครงการต่างๆ และให้ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จในการร่วมกันสนับสนุนทรัพยากรให้กับเทศบาลตำบลหนองบัวใต้ เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในการเป็นคณะกรรมการพิจารณางบประมาณ และคณะกรรมการในการ ดำเนินการตามโครงการต่างๆ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพิ่มขึ้นต่อไป

2. ควรนำผลวิจัยที่ได้ในครั้งนี้นำไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหนองบัวใต้และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ เพื่อประสบความสำเร็จในและมีความก้าวหน้า

บรรณานุกรม

- กนกพร แสงศรี. (2552). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหาร ส่วนตำบลเกาะป็นหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- คันธรส แสนวงศ์. (2539). ความรู้สึกสัมฤทธิ์ผลทางการเมืองและความสนใจทางการเมืองของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. ใน รายงานการวิจัย. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ณัฐยานันท์ จงคำ. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมืองเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนจอมทอง อำเภอจอมทอง จังหวัดเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย,มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เทศบาลตำบลหนองบัวใต้. ข้อมูลหน่วยงาน. สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.saima.go.th/history.php>.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร : บิสิกเนสอาร์แอนด์ดี.
- ธานินทร์ศิลป์จารุ. (2555). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ : บิสิกเนสอาร์แอนด์ดี.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2553). การพัฒนาการเมืองไทย. นนทบุรี : วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สถาบัน พระปกเกล้า.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2542). "การเมืองการปกครองระดับท้องถิ่น". เอกสารการสอนชุดวิชาสถาบันและกระบวนการทางการเมืองไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฝ่ายทะเบียนราษฎร์. (2564). ทะเบียนราษฎร์ (10 ธันวาคม 256). ตาก : อำเภอเมืองตาก.
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 14 พ.ศ.2562. สืบค้น 2 มกราคม 2563, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>.

- รภััสสรณ์ เปรมปริก (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล
เสารงหิน อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,
มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- รัฐกรณ์ ทะนุกการ. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น
องค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านโป่ง ตำบลเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก,
24 สิงหาคม 2550, หน้า 2.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก,
6 เมษายน 2560
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2536). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์ ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วัน เดชพิชัย. (2535). คู่มือการวิจัยและประเมินผลโครงการทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์.
(พิมพ์ครั้งที่ 1). ปัตตานี : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิไลวรรณ จันทาพูน. (2554). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การ
บริหารส่วนตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระ
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ส่งศรี ชมภูวงศ์. (2547). การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สมบัติ ทัพธานี. (2555). การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วน
ตำบลในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- Vongkatanegnou, Sisavanh. (2555). ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม. จาก
<https://www.gotoknow.org/posts/482092>.

การพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรี โดยใช้เกมการศึกษา
เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย
The development of experiences based on Montessori concepts
using educational games to enhancing mathematical ability
for early childhood children

นัตถยา บัวศรี¹ กรรณิการ์ ทองรักษ์²
Natthaya Buasri¹ Kannika thongrak²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา 3) เปรียบเทียบความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 75 4) ศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา วิธีดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 การสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมและหาประสิทธิภาพแบบ 1:1 กับนักเรียนจำนวน 3 คน และ 9 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา เวลาในการจัดกิจกรรม และทดลองใช้กับนักเรียน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 ทดลองและศึกษาผลการใช้ประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรี โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนยางโองน้ำวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศาก

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : bombombom5373@gmail.com โทร. 089-878-8670

² อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : aood396@northern.ac.th โทร. 095 510 1002

เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 27 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบไม่อิสระ และแบบสอบถาม ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา มีความเหมาะสมในระดับอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.46$, S.D.= 0.56) และผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์ E1/E2 เท่ากับ 83.46/85.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้
2. ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. คะแนนวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์หลังเรียนได้ร้อยละ 82.96 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75
4. ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.77$, S.D. = 0.08)

คำสำคัญ: การพัฒนาการจัดประสบการณ์ แนวคิดมอนเตสซอรี ความสามารถทางคณิตศาสตร์

Abstract

The research purposes were 1) Create and evaluate the effectiveness of experiences to enhance mathematics ability based on Montessori use educational game for early childhood. Effective according to the criteria 75/75 2) Compare the mathematical abilities of early childhood. Before and after they received a Montessori experiences using educational games. 3) Compare the mathematical abilities of early childhood. After receiving an experiences based on Montessori use educational game with a criterion of 75 percent. 4) Studying the satisfaction of early childhood with experiences based on Montessori use educational game to enhance mathematical abilities. The sample group consisted of early childhood children in Year 3 of Kindergarten. Yang Ong Nam Witthayakhom School Tak Primary Educational Service Area Office, Area 1, Semester 1, Academic Year 2023, number of 27 people by purposive selection. The data were analyzed by Mean, standard deviation Independent and one-group t-test statistics.

The results were as follows :

1. Creating a Montessori experience plan using educational games. There is a high level of appropriateness. ($\bar{X} = 4.46$, S.D.= 0.56) Results of finding the efficiency of the learning experience plan effective 83.46 / 85.56
2. The mathematical ability of early childhood children after school is higher than before school. Statistically significant at the .05 level.
3. The math ability test score after study was 82.96 percent, higher than the criteria of 75 percent.
4. Preschool children's satisfaction with the Montessori concept experience using educational games. Overall, it is at a high level. ($\bar{X} = 2.77$, S.D. = 0.08)

Keywords : Development of experiences Montessori concepts Mathematical ability

บทนำ

คณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญยิ่งต่อการส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาหรือทักษะกระบวนการทางความคิด มีความสำคัญในการเชื่อมโยงประสบการณ์และโลกของเด็ก ซึ่งค่อยๆ พัฒนาขึ้นโดยเกิดจากความอยากรู้อยากเห็นของเด็กแล้วจึง ขยายวงกว้างออกไปจากประสบการณ์ที่ได้รับเพิ่มมากขึ้น เป็นการสร้างองค์ความรู้รวมถึงทักษะพื้นฐานเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และพัฒนาความคิดให้มีระบบ แบบแผน คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทย์ ศาสตร์และเทคโนโลยี 2553 : 2) สอดคล้องกับกุลยา ตันตติลาชีวะ (2551 : 87) กล่าวว่าการจัดการศึกษาสำหรับเด็กในช่วงปฐมวัยนี้จึงควรมุ่งเน้นไปที่การเตรียมความพร้อมและส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ที่สัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของเด็กโดยมีลำดับขั้นจากง่ายไปยาก เพิ่มจากหยาบไปละเอียด เพิ่มจากวัตถุ ไปสู่สัญลักษณ์ ผ่านการลงมือปฏิบัติ เพื่อเป็นพื้นฐานในการใช้ชีวิตประจำวันเกี่ยวกับตัวเลขค่าและจำนวน การคิดคำนวณ และทักษะทางคณิตศาสตร์ เช่น ทักษะการสังเกต การคาดคะเน การแก้ปัญหา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 66) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์ทักษะคณิตศาสตร์นั้นสามารถสอดแทรกอยู่ในกิจกรรมเกม การศึกษา ซึ่งเกมการศึกษาเป็นเกมการเล่นที่ช่วยพัฒนาสติปัญญาช่วยให้เด็กรู้จักสังเกต คิดหาเหตุผล และเกิดความคิดรวบยอด สอดคล้องกับทิตนา แฉมมณี (2555 : 365) กล่าวว่า การสอนโดยใช้เกมเป็นวิธีการช่วยผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนานและทำทหายความสามารถ โดยผู้เรียนเป็นผู้เล่นเอง ทำให้ได้รับประสบการณ์ตรง เป็นวิธีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมสูง เกิดการเรียนรู้จากการเล่น

สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ในหลายด้าน ซึ่งเด็กปฐมวัยมักจะต้องการเรียนรู้ที่มาจากประสบการณ์ตรงและต้องเป็นการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานเมื่อได้เรียนรู้ ซึ่งเกมการศึกษานั้นตอบสนองต่อเรื่องนี้ได้อย่างดีและช่วยให้เด็กมีพัฒนาการตามวัย

แนวคิดการจัดประสบการณ์ตามแนวมอนเตสซอรี เป็นการจัดประสบการณ์ที่ให้อิสรภาพแก่ผู้เรียน ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็ก การเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามขั้นตอนของพัฒนาการของเด็กแต่ละคน เน้นการทำกิจกรรมต่างๆ อย่างมีขั้นตอนที่ต่อเนื่องเพื่อให้บรรลุถึงการพึ่งพาตนเองและกระบวนกรได้มาซึ่งอิสรภาพของมนุษย์อย่างแท้จริง นอกจากนี้การจัดประสบการณ์ตามแนวมอนเตสซอรียังเน้นหลักการที่คำนึงถึงความต้องการของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กทำงานด้วยตนเองโดยผ่านสื่ออุปกรณ์ ต่างๆ อย่างเป็นระบบเพื่อให้เด็กสามารถพัฒนาตนเอง มีอิสระในการทำงานและสามารถควบคุม ความผิดพลาดในการทำงานโดยการใช้สื่ออุปกรณ์เหล่านั้น (คู่มือการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยตามแนวคิดมอนเตสซอรี : 2558)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ เรื่องตัวเลขค่าและจำนวนโดยใช้แนวคิดของมอนเตสซอรี สามารถส่งเสริมให้เด็กได้ความรู้ได้คิดได้ทักษะต่างๆ และยังสนุกไปกับการจัดประสบการณ์ที่เด็กได้ทำการลงมือเล่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรี โดยใช้เกมการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา กับเกณฑ์ร้อยละ 75
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีขอบเขตการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนปฐมวัยจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการสร้างแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย และหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษากับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนยางโองน้ำวิทยาคม จำนวน 30 คน และโรงเรียนบ้านยางโองนอก จำนวน 12 คน อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เพื่อตรวจสอบด้านการใช้ภาษา เวลา เนื้อหาให้เหมาะสม และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นมาตรฐานประมาณค่าและส่วนที่เป็นปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา สำหรับประเด็นในการประเมิน คือ การกำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดประสบการณ์ (ในภาพรวม) ความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการจัดประสบการณ์แต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารสำคัญ เนื้อหา กิจกรรมการจัดประสบการณ์ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย และแบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนปฐมวัยจำนวน 5 คน โดยลงความเห็นและนำคะแนนจากแบบประเมินมาหาค่าเฉลี่ยและใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม และนำแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ไปหาประสิทธิภาพ E_1/E_2 กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนยางโองน้ำวิทยาคม 42 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
 ขั้นตอนที่ 2 ทดลองและศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้
 เกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ One group Pretest – Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนระดับชั้นอนุบาลชั้นปีที่ 3 โรงเรียนยางโองน้ำวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่
 การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 27 คน โดยการเลือก
 แบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบทดสอบวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย

เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดรูปภาพ จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 3 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1
 แบบวัดความสามารถด้านการนับ ชุดที่ 2 แบบวัดความสามารถด้านการเปรียบเทียบ ชุดที่ 3 แบบวัด
 ความสามารถด้านการเรียงลำดับ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญและผลประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)
 รายข้อ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปนำไปใช้ในการวิจัย ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ
 พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ เท่ากับ 0.80 และ 1.00 ซึ่งถือเป็นค่าที่ใช้ได้

3.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด
 มอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษาจำนวน 10 ข้อ กำหนดเกณฑ์ในการเลือกตอบโดยใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

😊	หมายถึง มีความพึงพอใจมาก	ให้ 3 คะแนน
😐	หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง	ให้ 2 คะแนน
😞	หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย	ให้ 1 คะแนน

นำแบบสอบถามความพึงพอใจ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญและผลประเมินมาหาค่าดัชนีความ
 สอดคล้อง (IOC) รายข้อ ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แต่ละข้อ
 มากกว่า 0.50

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริม
 ความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียนยาง
 โองน้ำวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 1 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1
 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 27 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ดำเนินการดังนี้

4.1 ทดสอบก่อนการทดลอง (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ด้านจำนวน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดรูปภาพ

4.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ จำนวน 6 แผน สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม 6 สัปดาห์ เวลาจัดกิจกรรม 18 ชั่วโมง

4.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบหลังการทดลอง (Post-test) ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง

4.4 ผู้วิจัยวัดความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

4.5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังการเรียน โดยใช้สถิติ t – test dependent

4.5 หาค่าเฉลี่ยของผลการวัดความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาความตรงเชิงเนื้อหาจากสูตร IOC

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยใช้สถิติ t – test dependent และค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัยที่ได้นำเสนอ ปรากฏผลดังนี้

1. ผลสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

1.1 ผลการสร้างแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา โดยมีองค์ประกอบ 1) มาตรฐาน ตัวบ่งชี้และสภาพอันพึงประสงค์ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สาระการเรียนรู้ (ประสบการณ์สำคัญ สาระที่ควรรู้) 4) การจัดกิจกรรมเรียนรู้ 5) สื่อการสอน 6) การประเมินผล ซึ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ใช้ตามแนวคิดมอนเตสซอรี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ได้รับความสนใจ ขั้นที่ 2 เชื่อมโยงประสาทรับรู้ ขั้นที่ 3 ประสบการณ์ผ่านสัมผัส ขั้นที่ 4 ตรวจสอบความคิด

1.2 ผลการตรวจสอบคุณภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46, S.D. = 0.56$)

1.3 ผลการหาประสิทธิภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรี โดยใช้เกมการศึกษา พบว่ามีค่าประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 83.46/85.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา พบว่ามีความสามารถทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา พบว่ามีความสามารถทางคณิตศาสตร์หลังเรียนได้ร้อยละ 82.96 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

4. เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.77, S.D. = 0.08$)

อภิปรายผล

1. ด้านการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยใช้เกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ที่พัฒนาขึ้นดำเนินการโดยศึกษามาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 และแนวคิดมอนเตสซอรี เพื่อวางแผนจัดประสบการณ์ให้มีความต่อเนื่อง เตรียมวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนที่จะใช้ในกิจกรรมจัดประสบการณ์ ออกแบบแผนการจัดประสบการณ์ประกอบด้วยมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สาระการเรียนรู้ กระบวนการการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ในการจัดกิจกรรมประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ ต้องให้ผู้เรียนได้นำเสนอความคิดของผู้เรียนและอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ในชั้นเรียน ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประเมินแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.46, S.D. = 0.56$) พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปหาประสิทธิภาพแบบหนึ่งต่อหนึ่งและแบบกลุ่มเล็ก เพื่อตรวจสอบด้านการใช้ภาษา เวลาและเนื้อหาให้เหมาะสม และแบบภาคสนามจำนวน 30 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.46/85.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดประสบการณ์ได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพและประสิทธิภาพ และได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปสอนจริง สอดคล้องกับกรรณิการ์ คำตะ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีที่ส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย และมฤดี วิชาศรี (2561) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีสำหรับเด็กปฐมวัย มีประสิทธิภาพของแผนการจัดประสบการณ์ตามเกณฑ์ ดังนั้นจึงทำให้มั่นใจได้ว่าการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอน

เตสซอร์โดยใช้เกมการศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้

2. ด้านผลการทดลองใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอร์โดยใช้เกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 ความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด มอนเตสซอร์โดยใช้เกมการศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปทำนองเดียวกับผลการวิจัยของ อูราณี นรดี (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนแบบมอนเตสซอร์ และสอดคล้องกับ กรรณิกำ คำตะ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์ตามแนวมอนเตสซอร์ที่ส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย พบว่า ความสามารถทางคณิตศาสตร์หลังการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอร์โดยใช้เกมการศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถทางคณิตศาสตร์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.77$, S.D. = 0.08) เนื่องจากการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอร์โดยใช้เกมการศึกษา นักเรียนชอบที่ครูอธิบายวิธีการเล่นเกมให้เข้าใจก่อนเล่นเกม นักเรียนเกิดความสนุกสนานจากการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนๆ ในห้องเรียน จำนวนเกมการศึกษามีเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เวลาในการเล่นเกมการศึกษาของนักเรียนมีเพียงพอ นักเรียนชอบกิจกรรมสื่อเกมการศึกษาที่ครูจัดให้ ดู ดมกลิ่น ชิม ฟัง เสียงและคลำสิ่งของ นักเรียนตื่นเต้นและสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองที่ครูนำสื่อมาให้เล่นในกิจกรรมเกมการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อูราณี นรดี (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ตามแนวการสอนแบบมอนเตสซอร์ พบว่าเด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมตามแนวมอนเตสซอร์โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

- 1) กิจกรรมเกมการศึกษาให้มีการเล่นซ้ำๆ เพื่อให้เด็กเรียนรู้เรื่องตัวเลข ค่าและจำนวนมากขึ้น
- 2) เลือกเกมที่มีหลักการในการเรียนรู้เรื่องตัวเลข การนับค่าจำนวน มีการเล่นที่มีความหลากหลายและส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องตัวเลข การนับค่าจำนวน
- 3) สามารถส่งเสริมการเรียนรู้สัญลักษณ์ตัวเลข การนับจำนวน การรู้ค่าของตัวเลข ให้กับเด็กปฐมวัยผ่านการเล่นเกมการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็ก 3 – 6 ปี. พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2561 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สังกัดวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กุลยา ตันติผลลาชีวะ. (2551). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มิตรสัมพันธ์กราฟฟิค.
- กรรณิการ์ คำต๊ะ. (2558). การพัฒนากิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวมอนเตสซอรีที่ส่งเสริมความสามารถทาง คณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ทิตนา แคมณี. (2564). ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 25. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มลฤดี วิชาศรี. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดมอนเตสซอรีสำหรับเด็กปฐมวัย ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักบริหารงานการศึกษาภาคบังคับ. (2558). คู่มือการจัดประสบการณ์ระดับปฐมวัยตามแนวคิด มอนเตสซอรี ในบริบท สพฐ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อุราณีย์ นรดี. (2558). การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัด ประสบการณ์ตามแนวการสอนแบบมอนเตสซอรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการ
แก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

THE DEVELOPMENT OF LEARNING MANAGEMENT TO ENHANCE MATHEMATICAL
PROBLEM SOLVING ABILITY BASED ON COGNITIVELY GUIDED INSTRUCTION
APPROACH FOR STUDENT GRADE 3

วรรณภา จิงกระพae¹ กรรณิการ์ ทองรักษ์²

Wanna Chuengkrapae¹ Kannika Thongrak²

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2) เปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียน 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ วิธีดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้และหาประสิทธิภาพแบบ 1:1 กับนักเรียนจำนวน 3 คน และ 9 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา เวลาในการจัดกิจกรรม และทดลองใช้กับนักเรียน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 ทดลองและศึกษาผลการใช้การจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยางโองน้ำวิทยาคม อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปี

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Email : Wannasutakae@gmail.com โทร. 086-203-8495

² อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Email : aood396@northern.ac.th โทร. 095 510 1002

การศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.42) และผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 77.47 / 76.28 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 75 / 75

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.48)

คำสำคัญ : การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ แนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

Abstract

The research purposes were 1) 1) Create and find efficiency in learning management to enhance mathematical problems solving ability based on cognitively guided instruction approach for students Grade 3 performance according to the criteria is 75/75. 2) Compare the ability to solve mathematical problems of student Grade 3 who received learning according to cognitively guided instruction to enhance the ability to solve mathematical problems before and after learning. 3) Compare the mathematics learning achievement of student Grade 3 who received learning according to cognitively guided instruction to enhance the ability to solve mathematical problems before and after learning. 4) Studying the satisfaction of student Grade 3 with learning management based on cognitively guided instruction to enhance the ability to solve mathematical problems. The research was conducted following the process

of research and development, divided into 2 steps as follows: step 1- Creating and finding efficiency in organizing learning to be effective according to the 75/75 criteria. Proceed to create learning management and to evaluate their suitability by five experts and analyze the efficacy individual (1:1) with 3 students and 9 students to check the language and time spent on activities, after that they were used with 30 students respectively to analyze the efficiency of them. The research instruments were assessment form for suitability of learning management, evaluation form to ability to solve mathematical problems test and achievement in mathematics. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation. Step two : to use learning plans with 30 students of using purposive sampling. The data were analyzed by mean, t-test dependent sample, t-test one sample and content analyze. Explore the evaluate student's satisfaction of students on learning management based cognitively guided instruction approach for student Grade3. The research instruments were ass students satisfaction form. The data were analyzed by mean, standard deviation and content analyze.

The results of the research were as follows :

1) In terms of creating and evaluate the efficiency of learning management to enhance mathematic problem solving ability based cognitively guided instruction approach for student Grade 3, it was found that the suitability were at the high level ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = 0.42) and the result of efficiency equal 77.47/76.28 which met the criteria 75/75.

2) The ability of mathematic problem solving of post-test scores was higher than pre-test scores at the .05 level of statistical significance.

3) The learning achievement in mathematics of post-test scores was higher than pre-test scores at the .05 level of statistical significance.

4) The satisfaction of students on learning management; as a whole was at the highest level ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.48)

Keywords: Development of learning management Cognitively guided instruction Ability to solve mathematical problems

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือการเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะด้านการคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนรู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม สามารถแข่งขันและอยู่ร่วมกับประชาคมโลกได้ ดังนั้นการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ประสบความสำเร็จต้องจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 1)

การสอนแนะให้รู้คิดเป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ ความเข้าใจ และการเชื่อมโยงประสบการณ์ บทบาทของครูผู้สอนและการใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างหรือสรุปความรู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับ ศวิตา ทุนพิรัตน์ (2562 : 10-11) กล่าวว่าจัดการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด มุ่งให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางความคิด มีแง่มุมความคิดที่แปลกใหม่เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับศุภวัฒน์ ดั่งรอด (2560 : 31) กล่าวว่าการใช้คำถามจะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะการคิด เรียบเรียงความรู้ และถ่ายทอดเป็นคำตอบ และศศิธร ขจรจิตต์ (2559 : 29) กล่าวว่าบทบาทของผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิดเป็นการเน้นให้ผู้เรียนสร้างความเข้าใจด้วยตนเองผ่านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเอง โดยครูใช้คำถามในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย

การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นความสามารถในการทำความเข้าใจปัญหา คิดวิเคราะห์ วางแผน แก้ปัญหา และเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงความสมเหตุสมผลของคำตอบ พร้อมทั้ง ตรวจสอบความถูกต้อง สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 44) กล่าวว่า การแก้ปัญหาเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนควรจะเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาให้เกิดทักษะขึ้นในตนเอง เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนมีแนวทางในการคิดที่หลากหลาย รู้จักประยุกต์และปรับเปลี่ยนวิธีการแก้ปัญหาให้เหมาะสม รู้จักตรวจสอบและสะท้อนกระบวนการแก้ปัญหา นอกจากนี้การแก้ปัญหายังเป็นทักษะพื้นฐานที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการแก้ปัญหามีประสิทธิผล ควรใช้สถานการณ์หรือปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่กระตุ้น ดึงดูดความสนใจ ส่งเสริมให้มีการประยุกต์ความรู้ทางคณิตศาสตร์ขั้นตอน/กระบวนการแก้ปัญหา และยุทธวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลาย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำโจทย์คณิตศาสตร์ การใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ การเชื่อมโยงในสถานการณ์ชีวิตจริง การตีความและการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด ก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีขอบเขตการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ครูคณิตศาสตร์ จำนวน 5 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแผนการจัดการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยางโองน้ำวิทยาคม 30 คน และโรงเรียนอนุบาลรอดบำรุง 12 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เพื่อตรวจสอบด้านการใช้ภาษา เวลา เนื้อหา ให้เหมาะสม และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ สำหรับประเด็นการประเมินคุณภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ ความเป็นมาของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดที่ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ และองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

(แต่ละองค์ประกอบ) ได้แก่ ความชัดเจน ความเหมาะสม ความสอดคล้อง และการใช้ภาษา ในการบรรยาย องค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการเรียน การสอน และการวัดและประเมินผล

3.2 แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นมาตรฐาน ประเมินค่าและส่วนที่เป็นปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการ เรียนรู้ สำหรับประเด็นในการประเมิน คือ การกำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ (ใน ภาพรวม) ความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้าง ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พร้อมทั้งนำ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) แบบ ประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ครูคณิตศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน โดยลงความเห็นตามแบบประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scales) และ นำคะแนนจากแบบประเมินทั้ง 2 ฉบับ มาหาค่าเฉลี่ยและใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม และนำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอน เน้นให้รู้คิด เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ไปหาประสิทธิภาพ E1/E2 กับ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยางโองน้ำวิทยาคม 30 คน และโรงเรียนอนุบาลรอดบำรุง 12 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 ทดลองและศึกษาผลการใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ One group Pretest – Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยางโองน้ำวิทยาคม อำเภอบ้านตาก จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

สร้างเป็นข้อสอบแบบอัตนัยโดยใช้เกณฑ์การวัดเป็นแบบมาตราต่างระดับ (Rubric Score) ตามขั้นตอนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ทำความเข้าใจปัญหา 2) วางแผนแก้ปัญหา 3) ดำเนินการแก้ปัญหา 4) ตรวจสอบผล นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อพิจารณาคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน ได้แก่ ความสอดคล้องของสถานการณ์ ความเหมาะสมของสถานการณ์ และข้อคำถาม และด้านเนื้อหาการใช้ภาษา และนำคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ เท่ากับ 0.80 และ 1.00 ซึ่งถือเป็นค่าที่ใช้ได้

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์

สร้างเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เรื่องโจทย์ปัญหาการบวก การลบ การคูณ การหาร ระคน วัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย 6 ระดับ ได้แก่ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า พร้อมแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความชัดเจนของข้อคำถาม และความเหมาะสมของตัวเลือก และนำคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ เท่ากับ 0.80 และ 1.00 ซึ่งถือเป็นค่าที่ใช้ได้

3.3 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการคณิตศาสตร์ นำไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่เคยเรียนโจทย์ปัญหาการบวก การลบ การคูณ การหาร ระคน จำนวน 30 คน นำคะแนนจากแบบทดสอบมาคำนวณหาความยากของข้อสอบ ของอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (2563 : 217) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 พบว่า มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.24 – 0.76 คัดเลือกข้อสอบได้จำนวน 50 ข้อ นำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ ทั้งฉบับ โดยใช้สูตรการหาความเชื่อมั่น KR.20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder-Richarson procedure, 1937 อ้างอิงใน มนตรี วงษ์สะพาน, (2563 : 247) ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.71

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยางโองน้ำวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประณศศึกษาตาก เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย ดำเนินการดังนี้

4.1 ทดสอบก่อนการทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการคณิตศาสตร์

4.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน ในชั่วโมงเรียนวิชาการคณิตศาสตร์ สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง รวม 4 สัปดาห์ เวลาจัดกิจกรรม 20 ชั่วโมง

4.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง

4.4 ผู้วิจัยวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

4.5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการคณิตศาสตร์ระหว่างก่อนและหลังการเรียน โดยใช้สถิติ t – test dependent

4.6 หาค่าเฉลี่ยของผลการวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาจากสูตร IOC หาค่าความยากของข้อสอบ หาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติ t – test dependent

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

1.1 ผลการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้น ที่ส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ดังนี้

โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ขั้นนำเสนอปัญหา ครูนำเสนอปัญหาที่เป็นปัญหาที่ทำให้ผู้เรียนมีความสอดคล้องกับบริบทในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาที่ครูกำหนดให้ 2) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและแก้ปัญหา ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิเคราะห์ปัญหา เพื่อทำความเข้าใจในปัญหาและครูคอยให้คำปรึกษาหรือคอยใช้คำถามช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจและสามารถแก้ปัญหาขั้นๆ ได้ 3) ขั้นดำเนินการ/วิธีการแก้ปัญหา ผู้เรียนแสดงวิธีหาคำตอบ หรือแนวทางในการแก้โจทย์ปัญหา โดยครูคอยใช้คำถามกระตุ้นเพื่อให้ผู้เรียนแสดงแนวคิดของตนเองออกมา 4) ขั้นตรวจสอบผล หลังจากที่ผู้เรียนหาคำตอบ วิธีการแก้โจทย์ปัญหา และคำตอบที่ได้สมเหตุสมผลหรือไม่ โดยมีครูคอยใช้คำถามและเชื่อมโยงคำตอบกับคำถามว่าเหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร กับคำตอบที่ได้

1.2 ผลการตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 ผลการหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 76.47/76.28

ขั้นตอนที่ 2 ผลการทดลองและศึกษาผลการใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแนะให้รู้คิดเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เป็นผลมาจากการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นโดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการสอนแนะให้รู้คิดไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนยางโองน้ำวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย ซึ่งปรากฏผล ดังนี้

2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.48)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประเด็นที่ควรนำมา ดังรายละเอียดการอภิปราย คือ

1. ด้านการสร้างและหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการโดยวิเคราะห์ แนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และออกแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย มาตรฐาน/ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ซึ่งผู้เชี่ยวชาญประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปทดลองหาค่าประสิทธิภาพกับกลุ่มใหญ่จำนวน 30 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 76.47/76.28 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องจากแผนการจัดการเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนในการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีวิธีการที่เหมาะสม และนำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพและประสิทธิภาพ และได้ปรับปรุงแก้ไขให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปสอนจริง เช่นเดียวกับ สุนิสา บุญมา (2563) ที่ได้เสนอแนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติส เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคณิตศาสตร์ เพื่อชี้แนะให้ผู้เรียนสังเกตหรือคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงข้อมูลหลักเงื่อนไขที่สำคัญต่างๆ ระหว่างที่ผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาด้วยตัวเอง สามารถช่วยให้ผู้เรียนมีการสังเกตลักษณะร่วมของข้อมูลความสัมพันธ์ของเงื่อนไขข้อจำกัดต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อมูลและแก้ปัญหาได้ และสอดคล้องกับ ศุภวัฒน์ ดั่งรอด (2560) ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามโดย Kahoot เรื่องแรงและการเคลื่อนที่ สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผู้เรียนที่รับการจัดการเรียนรู้ถูกพัฒนาอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย หลักการ วัดจุดประสงค์ กระบวนการ เนื้อหา และการวัดผล

ประเมิณผล ที่สอดคล้องกัน ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ดังนั้นจึงทำให้มั่นใจได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถนำไปใช้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบได้

2. ความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปทำนองเดียวกับผลการวิจัยของจุฬาลักษณ์ เชื้อเงิน (2561) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยวิธีการแบบเปิดรวมกับการใช้คำถามของบาดแฮมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จากการที่นักเรียนได้รับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยวิธีการแบบเปิดรวมกับการใช้คำถามของบาดแฮม เรื่องการบวก และการลบจำนวนที่มีผลลัพธ์และตัวตั้งไม่เกิน 10 ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และสอดคล้องกับศวิตา ทุนพิรัตน์ (2562) การใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิด (CGI) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติ ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 37.96 และคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 16.96 ซึ่งมีความแตกต่างกันมาก ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปทำนองเดียวกับผลการวิจัยของสุนีย์ คำควร (2558) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ที่มีต่อทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ของคะแนนเต็ม และสอดคล้องกับวีรพล เทพบรรหาร (2560) ผลการศึกษาผลการใช้ตัวแทนทางความคิดและตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ความสามารถในการให้เหตุผลและความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนที่ใช้ตัวแทนทางความคิดและตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด มีผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้การ
 สอนแนะให้รู้คิด

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิด เพื่อ
 เสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
 พบว่า อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.72$, S.D. = 0.48) เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ครู
 จัดเป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีการใช้คำถามเพื่อให้นักเรียนได้คิดและแก้ปัญหา พร้อมทั้งครูและ
 นักเรียนแลกเปลี่ยนคำถามและคำตอบซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา บุญมา (2563)
 การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามแบบโสเครติส
 เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคณิตศาสตร์ เรื่องสมการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียน
 มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวิวัฒน์
 ดัวงรอด (2560) การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามโดย
 Kahoot เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ สำหรับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการ
 จัดการเรียนรู้ แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้นร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามโดย Kahoot มีความพึงพอใจ
 ต่อการเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะการวิจัย

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำแผนการเรียนรู้ไปใช้
 - 1.1 ผู้สอนที่นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ สามารถปรับเปลี่ยนเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการ
 เรียนรู้ และสามารถปรับเวลาที่ใช้ในการสอนเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามระดับความสามารถในการเรียนรู้
 ของผู้เรียน
 - 1.2 ผู้สอนควรศึกษารายละเอียดของรูปแบบและแผนการจัดการเรียนรู้ให้เข้าใจก่อนที่จะ
 นำไปใช้
 - 1.3 ผู้สอนอาจมีการวัดผลประเมินผลโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การประเมินจาก
 การทำโครงการ การสร้างสรรค์ชิ้นงาน
 - 1.4 ผู้สอนควรพัฒนากระบวนการเรียนรู้ควบคู่กับเนื้อหาสาระในรายวิชาไปพร้อมๆกัน
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ตัวแปรด้านความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้น
 ประถมศึกษาตอนปลาย
 - 2.2 ตัวแปรด้านความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนในระดับ
 เก่ง ระดับปานกลาง ระดับอ่อน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- จุฬาลักษณ์ เชื้อเงิน. (2561). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์โดยวิธีการแบบเปิด ร่วมกับการใช้คำถามของบาดแอมที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ และความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ของผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1. วารสารวิชาการ. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มนตรี วงษ์สะพาน. (2563). **พื้นฐานการวิจัยทางหลักสูตรและการสอน Fundamentals of Research in Curriculum and Teaching**. พิมพ์ครั้งที่ 2 มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.
- วีรพล เทพบรรหาร. (2560). ผลการใช้ตัวแทนทางความคิดและตัวแบบเชิงคณิตศาสตร์ร่วมกับแนวคิดการสอนแนะให้รู้คิดที่มีต่อความสามารถในการให้เหตุผลและความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาคณิตศาสตร์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน. จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ศวิตา ทุนพิรัตน์. (2562). ผลการศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนและให้รู้คิด (CGI) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่อง สถิติของผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศศิธร ขจรจิตต์. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบแนะให้รู้คิดร่วมกับเทคนิคผังกราฟิกที่มีต่อมโนทัศน์และความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ เรื่อง ความน่าจะเป็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศุภวัฒน์ ดั่งรอด. (2560). ผลการจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น ร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามโดย Kahoot เรื่อง แรงและการเคลื่อนที่ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์. กศ.ม. วิทยาการทางการศึกษาและการจัดการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สรณัญจิต อ้นพา. (2561). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค KWDL ร่วมกับแนวคิด Flipped Classroom เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สุนิสา บุญมา (2563). การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสอนแนะให้รู้คิดร่วมกับเทคนิคการใช้คำถามโสเครติส เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สุนีย์ คำควร. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) ที่มีต่อทักษะการเชื่อมโยงทางคณิตศาสตร์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตรของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. (2562). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิดไฮ-สโคป
เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย
Development of experience According to the High Scope concept to
enhance basic mathematical skills for early childhood children

ทิพวรรณ เทียงทุ่ง¹ ศุภรัตน์ มิ่งสมร² มงคล หมูมาก³
Tippawan Thiangthung¹ Sakulrat Mingsamorm² Mongkol Moomak³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย 2) เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป 3) เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป กับเกณฑ์ร้อยละ 75 4) ศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ วิธีดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย การสร้างแผนการจัดประสบการณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมและหาค่าดัชนีประสิทธิผลของจัดประสบการณ์ตามแนวคิด ไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์ และแบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบไม่อิสระ และ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

แบบสอบถามความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด ไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.53) และ มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.8344 คิดเป็นร้อยละ 83.44
2. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดประสบการณ์ มีค่าเท่ากับ 21.83 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.33 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75
4. ความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.78$, S.D. = 0.08)

คำสำคัญ: การพัฒนาการจัดประสบการณ์ แนวคิด ไฮ-สโคป ทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

Abstract

The purposes of the research were to 1) create and inspect the quality of experience According to the High Scope concept to enhance basic mathematical skills for early childhood children 2) to compare the ability of mathematical skills for early childhood children both before and after experience provision according to the high-scope approach 3) to compare the ability of mathematical skills for early childhood children both before and after experience provision according to the high-scope approach with the 75 % criteria, and 4) explore the satisfaction of early childhood children towards experience provision according to the high-scope approach. The research process was divided into two steps as follows ;

1. Creating and checking the quality of experiences based on the Hi-Scope concept to enhance basic mathematics skills. for early childhood children It is appropriate at the highest level ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.53) and had an effectiveness index value of 0.8344, equivalent to 83.44 percent

2. Basic mathematics skills of early childhood children After receiving the experience was higher than before receiving the experience. Statistically significant at the .05 level.

3. Basic mathematics skills of early childhood children After receiving the experience, the value was 21.83 points, accounting for 87.33 percent, higher than the 75 percent threshold.

4. Preschool children's satisfaction with organizing experiences according to the Hi-Scope concept. To enhance basic mathematical skills Overall, it is at a high level. ($\bar{X} = 2.78$, S.D. = 0.08).

Keywords : Development of experiences High Scope concept Mathematical skills

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นการศึกษาทำความเข้าใจเพื่ออธิบายและแก้ปัญหาเกี่ยวกับ โครงสร้าง ลำดับ และความสัมพันธ์ ของสิ่งต่าง ๆ ในเชิงจำนวน แบบรูป การวัด เรขาคณิต และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ มุ่งหวังให้เด็กทุกคนได้เตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์อันเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษา (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563 : 16-50) แนวคิดไฮ-สโคป จากทฤษฎีของพือาเจท์ กล่าวว่า การจัดประสบการณ์สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นการสนับสนุนให้เด็กได้รับรู้และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมบุคคลและสื่อต่างๆด้วยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาการใช้ภาษาจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา การคิดเชิงเหตุผล การทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รอบตัวและมีความทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ หลักการที่สำคัญของไฮ-สโคป ในระดับปฐมวัย คือ การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ ซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเด็กการเรียนรู้แบบลงมือกระทำจะเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด การเรียนรู้แบบลงมือกระทำ หมายถึง การเรียนรู้ซึ่งเด็กได้จัดกระทำกับวัตถุได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิดและเหตุการณ์จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (พัชรี ผลโยธิน และคณะ, 2560 : 4) และสอดคล้องกับศิริพรรณ สิทธิพูนอนุภาพ (2552 : 41) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับปฐมวัยจะต้องมีการจัดประสบการณ์ที่ให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนได้มีโอกาสเลือกตามความสนใจและความสามารถ กิจกรรมเสรีเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมประสบการณ์ที่จัดไว้ในห้องเรียน เด็กได้เรียนรู้จากประสาทสัมผัสทั้ง 5 มีการสังเกต สำรวจ ค้นคว้าและแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบไฮ-สโคป ที่เปิด

โอกาสได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีการวางแผน ลงมือปฏิบัติและบอกผลการปฏิบัติของตนเองได้

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย และเพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนระดับปฐมวัยนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความทักษะพื้นฐานของเด็กต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป กับเกณฑ์ร้อยละ 75
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป (High-Scope) เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาการจัดประสบการณ์ ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย มีขอบเขตการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและตรวจสอบคุณภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนปฐมวัยจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของการสร้างแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย และหาค่าดัชนีประสิทธิผลกับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นมาตรฐานประมาณค่าและส่วนที่เป็นปลายเปิด เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป สำหรับประเด็นในการประเมิน คือ การกำหนดองค์ประกอบของแผนการจัดประสบการณ์ (ในภาพรวม) ความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการจัดประสบการณ์แต่ละองค์ประกอบ ได้แก่ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระสำคัญ เนื้อหา กิจกรรมการจัดประสบการณ์ สื่อการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย และแบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป (High-Scope) ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนปฐมวัยจำนวน 5 คน โดยลงความเห็น และนำคะแนนจากแบบประเมินมาหาค่าเฉลี่ยและใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม และนำแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัยไปหาค่าดัชนีประสิทธิผล กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการใช้การจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ One group Pretest – Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

เด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

ลักษณะของข้อสอบเป็นคำถามและแบบเลือกตอบจากภาพ 3 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้ค่าจำนวน การเปรียบเทียบ การเรียงลำดับ การวัดและการบอกตำแหน่ง

นำเสนอผู้เชี่ยวชาญและผลประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไปนำไปใช้ในการวิจัย ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ เท่ากับ 0.60 และ 1.00 ซึ่งถือเป็นค่าที่ใช้ได้

3.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป (High-Scope) เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 10 ข้อ กำหนดเกณฑ์ในการเลือกตอบโดยใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

- ☺ หมายถึง มีความพึงพอใจมาก ให้ 3 คะแนน
- ☹ หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง ให้ 2 คะแนน
- ☹ หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย ให้ 1 คะแนน

นำแบบสอบถามความพึงพอใจ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญและผลประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญพบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ดำเนินการดังนี้

4.1 ทดสอบก่อนการทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

ลักษณะของข้อสอบเป็นคำถามและแบบเลือกตอบจากภาพ 3 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ มี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้ค่าจำนวน การเปรียบเทียบ การเรียงลำดับ การวัดและการบอกตำแหน่ง

4.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ สโคป 1 แผน ต่อสัปดาห์ ฤๅละ 3 วัน ใช้กิจกรรมหลักวันละ 2 กิจกรรม ใช้เวลาในการจัดกิจกรรม 40 นาที ต่อ 1 วัน ระหว่างเวลา 09.00 -09.40 น.

4.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบหลังการทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง

4.4 ผู้วิจัยวัดความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

4.5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ระหว่างก่อนและหลังการเรียน โดยใช้สถิติ t – test dependent

4.6 เปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย หลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป กับเกณฑ์ร้อยละ 75

4.7 หาค่าเฉลี่ยของผลการวัดความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาความตรงเชิงเนื้อหาจากสูตร IOC

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์ โดยใช้สถิติ t – test dependent และค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินงานตามขั้นตอนการวิจัยที่ได้นำเสนอ ปรากฏผลดังนี้

1. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด ไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างความสามารถทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

1.1 ผลการสร้างการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด ไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างความสามารถทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีองค์ประกอบ 1) มาตรฐาน ตัวบ่งชี้และสภาพอันพึงประสงค์ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สารการเรียนรู้ (ประสบการณ์สำคัญ สารที่ควรรู้) 4) การจัดกิจกรรมเรียนรู้ 5) สื่อการสอน 6) การประเมินผล ซึ่งขั้นตอนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ใช้ตามแนวคิดไฮ-สโคป มี 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 วางแผน ขั้นที่ 2 ปฏิบัติการ ขั้นที่ 3 ทบทวน

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด ไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D.= 0.53)

1.3 ผลการหาค่าดัชนีประสิทธิผลการจัดประสบการณ์กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.8403 คิดเป็นร้อยละ 84.03 ซึ่งสูงกว่าตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 50

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด ไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ พบว่ามีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด ไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ พบว่ามีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หลังเรียนมีค่าเท่ากับ 21.83 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.33 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

4. เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิด ไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ ในภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{x} = 2.78$, S.D. = 0.08)

อภิปรายผล

1. ด้านการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และด้านแผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้ศึกษาได้ศึกษานำร่อง เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลการจัดประสบการณ์กับเด็กปฐมวัย พบว่า มีค่าดัชนีประสิทธิผล คิดเป็นร้อยละ 84.03 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการสร้างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮ-สโคป ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างตามขั้นตอนโดยเริ่มจากศึกษาจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ และตัวบ่งชี้คณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ศึกษาคู่มือกรอบมาตรฐานการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อนำมาจัดประสบการณ์ตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮ-สโคป (High-Scope) สำหรับเด็กปฐมวัย แล้วจึงดำเนินการพัฒนาการจัดประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561: 82) ที่กล่าวว่า การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ให้บรรลุจุดหมายของหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ผู้สอนควรดำเนินการตามขั้นตอน ต่อไปนี้ 1) ศึกษาทำความเข้าใจหลักสูตรสถานศึกษาอย่างละเอียดจนเกิดความเข้าใจว่าจะต้องพัฒนาเด็กอย่างไร เพื่อให้บรรลุตามจุดหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ควรศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมเพื่อให้มีความเข้าใจยิ่งขึ้น 2) ออกแบบการจัดประสบการณ์ ผู้สอนควรออกแบบการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสถานศึกษา โดย (1) กำหนดหัวข้อหรือชื่อหน่วยการจัดประสบการณ์ พิจารณาจากสาระที่ควรเรียนรู้ ซึ่งระบุไว้ในการวิเคราะห์สาระการเรียนรู้รายปี ในหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย (2) กำหนดรายละเอียดของหน่วยการจัดประสบการณ์ มาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตัวบ่งชี้ สภาพที่พึงประสงค์ จุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ทั้งประสบการณ์สำคัญและสาระที่ควรเรียนรู้ให้สัมพันธ์กัน ทุกองค์ประกอบ 3) เขียนแผนการจัดประสบการณ์ โดยเขียนแผนการจัดประสบการณ์รายสัปดาห์และรายวัน เมื่อเขียนแผนการจัดประสบการณ์แล้ว ผู้สอนควรนำแผนการจัดประสบการณ์ไปใช้ในการจัดประสบการณ์จริง สอนควรให้ความสำคัญกับทั้งการเขียนแผนการจัดประสบการณ์และการจัดประสบการณ์จริง เพราะแผนการจัดประสบการณ์ที่ดีย่อมนำไปสู่การสอนที่ดี

2. ผลการทดลองและศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป พบว่าทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังได้รับการจัดประสบการณ์ มีค่าสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 พบว่า มีค่าเท่ากับ 21.83 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 87.33 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮ-สโคป มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นวางแผน เป็นขั้นตอนที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้ฝึกการนับจำนวน การประมาณค่า การใช้ตัวเลขเพื่อสื่อถึงเป้าหมายและแผนงานของตนและกลุ่ม ได้ใช้จินตนาการเกี่ยวกับรูปร่างรูปทรงและขนาดของสิ่งต่าง ๆ รวมถึงความสัมพันธ์ของ สี ขนาดและรูปร่างของวัตถุ นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมให้เด็กกล้าที่จะตัดสินใจในการวางแผนงาน โดยนำเสนอแผนงานของตนเองและกลุ่มเพื่อนผ่านการวาดภาพระบายสี ซึ่งสอดคล้องกับ นรรักษ์ต์ ผืนเชียร (2562) กล่าวว่า หลักการสอนของการเรียนรู้ตามแนวคิดไฮ-สโคป นับว่าเป็นจุดเด่นของการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้ และทำให้เป็นรูปแบบการเรียนรู้ แตกต่างจากแนวการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่นๆ นั้น จำเป็นจะต้องมีองค์ประกอบที่ต้องคำนึงถึง 6 องค์ ประกอบด้วยกัน จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้แบบไฮ-สโคป ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 6 ข้อ มีดังนี้ 1) เปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ริเริ่มในการเลือกและตัดสินใจทำกิจกรรมและใช้เครื่องมือต่างๆ ตามความสนใจของตนเอง ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากกว่าได้รับการบอกต่อความรู้จากผู้ใหญ่ 2) จัดเตรียม สื่อและวัสดุอุปกรณ์ ในห้องเรียนให้มีความหลากหลาย และเหมาะสมกับอายุของเด็ก เพื่อให้เด็กมีโอกาสเลือกวัสดุอุปกรณ์อย่างอิสระ และควรมีการจัดเก็บอย่างเหมาะสม เพื่อให้ง่ายต่อการใช้งานของเด็ก 3) พื้นที่และเวลาในห้องเรียนแบบไฮ-สโคป ต้องมีพื้นที่เพียงพอต่อการทำกิจกรรมของเด็ก ทั้งการทำกิจกรรมคนเดียวและการทำงานเป็นกลุ่ม รวมถึงมีการจัดมุมประสบการณ์ต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น ผ่านบทบาทสมมุติในมุมประสบการณ์ต่างๆ และควรจัดสรรเวลาในการดำเนินกิจกรรมในแต่ละวันให้เพียงพอ 4) เน้นให้เด็กใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ในการเรียนรู้ เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับวัตถุและนำไปสู่การเรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์และความเกี่ยวข้องของวัตถุนั้นได้ด้วยตัวเอง 5) ภาษาจากเด็กเป็นสิ่งที่เด็กสะท้อนประสบการณ์และความเข้าใจของเด็กออกมาเป็นคำพูด เมื่อเด็กมีอิสระในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความคิด เด็กจะรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น 6) ครูคือผู้สนับสนุนและชี้แนะ ซึ่งครูในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบไฮ-สโคปนั้น จะต้องเป็นบุคคลที่คอยรับฟังและส่งเสริมให้เด็กคิด ทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง และสอดคล้องกับ วรรณาท รักสกุลไทยและคณะ (2554.: 41-42) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนการการวางแผน (Plan) เป็นกระบวนการคิดของเด็กที่กำหนดเป้าหมาย

ของการกระทำ มีความคาดหวังต่อกิจกรรมนั้น โดยการวางแผนจะขึ้นอยู่กับอายุความสามารถในการสื่อสาร การใช้ภาษา การวางแผน เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนความคิดการเลือก และความชัดเจนในการตัดสินใจพร้อมส่งเสริมให้เด็กเชื่อมั่นในตนเอง เพราะสามารถควบคุมตนเองให้สนใจการเล่นดังที่ตนเองวางแผนไว้

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นปฏิบัติการ เป็นขั้นตอนที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้ลงมือกระทำอย่างมีจุดมุ่งหมายตามแผนงานของกลุ่มที่วางไว้ และทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงจากการนับจำนวน การวัดขนาด การสัมผัสรูปร่างและรูปทรงของสิ่งต่าง ๆ รวมถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ทั้งด้าน สี ขนาด และรูปร่างนั้น ๆ ด้วย ก่อให้เกิดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับพัชรี ผลโยธินและคณะ (2543 : 24-28) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนการปฏิบัติ/การทำงาน(Do / Work time) คือ ขั้นตอนการทำงาน เป็นช่วงเวลาที่เด็กได้ลงมือกระทำ เล่นและแก้ปัญหาอย่างมีจุดมุ่งหมาย ตั้งใจตั้งใจและได้เรียนรู้ตามประสบการณ์สำคัญ ช่วงเวลาการทำงานเป็นช่วงที่เด็กได้ปฏิบัติตามสิ่งที่ตั้งใจไว้ ค้นพบความคิดใหม่ ๆ เป็นช่วงที่เด็กต้องเลือกและตัดสินใจ ใช้วัสดุอุปกรณ์ปรกรณ์และขั้นตอนในการเล่น ซึ่งทำให้เด็กเป็นผู้ทำงานอย่างจริงจัง เด็กได้การเล่นคือ ความต้องการที่จะสำรวจ ทดลอง ประดิษฐ์สร้างสรรค์และเลียนแบบ

ขั้นตอนที่ 3 ขั้นทบทวน เป็นขั้นตอนที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กได้ทบทวนผลที่ได้จากการลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 เช่น จำนวนที่ได้จากการนับ ขนาดของวัตถุ รูปร่างและรูปทรงของสิ่งต่าง ๆ รวมถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ นั้นด้วย ความภาคภูมิใจในผลงาน ความกล้าแสดงออกที่จะเล่าประสบการณ์ให้ครูและเพื่อน ๆ ฟัง ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณาท รักษ์สกุลไทยและคณะ (2554 : 41-42) ที่กล่าวว่า ขั้นตอนการทบทวน คือ ช่วงที่เด็กพูดคุย และการนำเสนอสิ่งที่เขาทำในช่วงทำงานโดยในกระบวนการ เด็กจะได้วางแผนและลงมือกระทำไปเรียบร้อยแล้ว เด็กสามารถเล่าเรื่องบรรยายส่วนสำคัญ และสามารถแสดงความรู้สึกให้ผู้อื่นเห็นได้ เด็ก ๆ จะได้คิดย้อนกลับไปถึงอดีต ทบทวนถึงเป้าหมายเดิมที่เราได้ตั้งเป้าหมายไว้

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลสุโขทัย ที่มีต่อการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดไฮ-สโคป พบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.78, S.D. = 0.08$) ที่เป็นเช่นนี้เพราะการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดไฮ-สโคป มีกระบวนการ 3 ขั้นตอนดังนี้ 1) การวางแผน โดยครูและเด็กสนทนาในการวางแผน ร่วมกันว่าเด็กต้องการทำกิจกรรมอะไร อย่างไร 2) การปฏิบัติ/การทำงาน เป็นการลงมือปฏิบัติ ตามที่ได้วางแผน เป็นส่วนที่เด็กช่วยกันคิดแก้ไขปัญหาตัดสินใจและทำด้วยตัวเองโดยคุณครู ช่วยเหลือเป็นส่วนที่เด็กได้มีการพัฒนาการพูดและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมสูง และ 3) การทบทวน เป็นการอภิปรายเล่าเสนอผลงานที่เด็กได้ทำและทบทวนกระบวนการปฏิบัติงานของเด็กตามที่ ได้วางแผนที่วางไว้ หรือไม่ ในการทำงานแต่ละกิจกรรมมีการเปลี่ยนแปลงการทำงานแต่ละครั้งอย่างไร (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2562)

และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐญา นันทราช (2563) การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮ-สโคปด้วยกิจกรรมเกมการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการคิดพื้นฐาน ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น เด็กปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดไฮ-สโคป เพื่อส่งเสริมความสามารถอื่นๆ เช่น ความสามารถทางภาษาไทย ภาษาอังกฤษ สำหรับเด็กปฐมวัย
2. ควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ไฮ-สโคป เพื่อเสริมสร้างความสามารถทางรวบยอดทางคณิตศาสตร์ เพื่อนำไปใช้กับผู้เรียนในระดับอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : สังกัดวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- พัชรี ผลโยธิน. (2560). **เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการศึกษาและหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช
- ศิริพรรณ สิทธิพูนอนุภาพ. (2552). **การพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมเสรีตามแนวคิดไฮ/สโคป (High/Scope)**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสารคาม,
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). **กรอบการเรียนรู้ และแนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้บูรณาการ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ในระดับปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560** กรุงเทพมหานคร : โกโก้รีนทร์ (ไทยแลนด์)
- ญัฐญา นันทราช. (2563). **การพัฒนาทักษะการคิดพื้นฐานของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบไฮสโคป ด้วยกิจกรรมเกมการศึกษา**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์.

แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กำแพงเพชร เขต 1

Guidelines for developing educational quality assurance within
educational institutions Thamai Wungkuang school group under the
Kamphaeng Phet primary educational service area office 1

เดชดล กิจอุดมโกภิน¹, นลธวัช ยุทธวงศ์² และ สุรพงษ์ แสงสีมข³
Teachadol Kitudomphokin¹, Nonthawat Yuthavong² and Suraphong Saengseemok³

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 122 คนและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน คือ ตัวชี้วัดไม่สอดคล้องกับสภาพผู้เรียน การกำหนดบทบาทหน้าที่ผู้รับผิดชอบไม่ชัดเจน ครูมีภาระงานตามนโยบายมาก ไม่ชี้แจงหลักเกณฑ์การตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจ ไม่มีเครื่องมือวัดผลและไม่เผยแพร่ผลการประเมินตนเองให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ แนวทางพัฒนาการดำเนินงาน ควรร่วมกันวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ กำหนดวิธีกำกับ ติดตาม ควบคุมการดำเนินงาน แต่งตั้งบุคลากรให้รับผิดชอบ มีปฏิทินการติดตามผลการดำเนินงาน และมีการเก็บรวบรวมข้อมูล หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพ

คำสำคัญ : การประกันคุณภาพการศึกษา, การดำเนินงาน, แนวทางการพัฒนา

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: teachadol0515@gmail.com โทร 096-6699984

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: nontawat192498@gmail.com โทร 085-0349942

³ ดร, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: bansoun2498@gmail.com โทร 065-4578858

ABSTRACT

The objective of the research is to study the condition. problems and find to guidelines for developing educational quality assurance within educational institutions Thamai Wungkuang school group under the jurisdiction of the Kamphaeng Phet primary educational service area office 1, the population includes: administrators and teachers of Tha Mai Wung Kuang school group under the jurisdiction of the Kamphaeng Phet primary educational service area office 1, there were 122 people and 9 experts. The tools were questionnaires and structured interviews. Data were analyzed to frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The results showed that: The conditions within quality assurance. Overall and each aspect is at a high level. The problem within quality assurance operations is that the indicators are not consistent with the students' conditions. The role and duties of those responsible are not clearly defined. Teachers have a lot of workloads according to the policy. The inspection criteria were not explained for practitioners to understand. There is no measurement tool and the results of the self-evaluation are not published to those involved. Operational development guidelines should jointly analyze the educational institution context. Learner needs parents and community. There is a plan to develop educational management that focuses on quality. Determine methods for supervising, following up, and controlling operations. Appoint personnel to be responsible There is a calendar to track performance. and data is collected Evidence regarding quality assurance performance.

Keywords: educational quality assurance, operations, development guidelines

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม หมวด 6 มาตรฐาน และการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47-51 กล่าวถึง มาตรา 47 (แก้ไข ฉบับที่ 4) ว่าให้มีระบบ การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกัน คุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการอาชีวศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง สำหรับระบบการประกันคุณภาพ

การศึกษาระดับอุดมศึกษาที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอื่นที่มีกฎหมายกำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบ การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่ง ของ กระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อ หน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561 : 3) การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนา คุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามมุ่งหวัง ผู้ปกครองชุมชน และองค์กร สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบ การศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน มีความมั่นใจว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง มีคุณภาพได้มาตรฐาน แม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจาก สถานศึกษาทุกแห่งมีความรู้ความสามารถ มีทักษะ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตร สถานศึกษากำหนด ดังนั้น ผู้เรียนจึงเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่สถานศึกษา ซึ่งหมายถึง ผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนทุกคนในสถานศึกษา ต้องคำนึงถึงตลอดเวลา ไม่ว่าจะคิดทำกิจกรรมใด หรือ โครงการใดก็ตาม ผู้เรียนจะต้องได้รับผลและประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งโดยตรงและโดยอ้อม นอกจากนี้ ใน การจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการ เรียนรู้อย่างมีคุณภาพที่คาดหวัง กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่ง ในการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง (สรารุทธิ คณะชาม, 2560 : 2)

การประเมินคุณภาพการศึกษา O-Net ปีงบประมาณ 2564 จังหวัดกำแพงเพชรมีร้อยละของ นักเรียนระดับค่าตัวชี้วัดมากกว่า 50 คะแนน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาไทย 32.37 วิชา ภาษาอังกฤษ 3.86 วิชาคณิตศาสตร์ 5.65 วิชาวิทยาศาสตร์ 5.25 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิชาภาษาไทย 52.54 วิชาภาษาอังกฤษ 7.22 วิชาคณิตศาสตร์ 3.84 วิชาวิทยาศาสตร์ 1.56 (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2564 : 88) สภาพปัญหาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าในภาพรวมจังหวัดกำแพงเพชรยังมี คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับที่ยังไม่น่าพอใจ ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบประกันคุณภาพภายใน ของสถานศึกษาที่ทำให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐานการศึกษาได้ เช่นกัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 (2564 : 5-6) รายงานผล การประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564 ได้ดำเนินการสังเคราะห์ผลการประเมิน ตนเองของสถานศึกษา (SAR) ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 203 แห่ง พบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีจำนวนครูผู้สอน ต่ำกว่า 10 คน ร้อยละ 68.97 มีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงาน 149 แห่ง ร้อยละ 73.40 มีนักเรียนต่ำกว่า 120 คน จำนวน 170 แห่ง ร้อยละ 83.74 ผลการประเมินคุณภาพ การศึกษาโดยรวมมีคุณภาพระดับยอดเยี่ยม จำนวน 26 แห่ง ร้อยละ 12.81 คุณภาพผู้เรียนระดับ

ยอดเยี่ยม จำนวน 21 แห่ง ร้อยละ 10.34 กระบวนการบริหารและการจัดการ คุณภาพระดับยอดเยี่ยม จำนวน 35 แห่ง ร้อยละ 17.24 การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คุณภาพระดับยอดเยี่ยม จำนวน 24 แห่ง ร้อยละ 11.82 ปัญหาและจุดที่ควรพัฒนาโดยสรุปคือ ด้านคุณภาพผู้เรียน พบว่า ควรมีการพัฒนาความสามารถในการพัฒนานวัตกรรม การคิดวิเคราะห์ คิดวิจารณ์ญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแก้ปัญหา ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ พบว่า ควรมีระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา จัดเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า ควรมีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน คือ มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้

กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีเขตบริการทางการศึกษาในเขตตำบลท่าไม้และตำบลวังควง อำเภอพรานกระต่าย จังหวัดกำแพงเพชร สถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก บางแห่งไม่มีผู้บริหารสถานศึกษา ความเป็นมาและความสำคัญข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการของสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควงว่ามีสภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาด้านใดบ้างระดับใด และจะมีแนวทางการพัฒนาการดำเนินการให้มีคุณภาพได้อย่างไร คาดว่าผลการศึกษาค่าจะได้อธิบายและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ที่จะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระดับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ให้เกิดประสิทธิผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กำหนดขอบเขตการวิจัย 3 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านแหล่งข้อมูลและด้านตัวแปร แบ่งออกเป็น 2 ชั้นตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ชั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กำหนดเนื้อหาตามตามกฎกระทรวง พ.ศ. 2561 (ราชกิจจานุเบกษา, 2561 : 3) มีขอบเขต 6 ด้านคือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การติดตามผลดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 9 คนและครูผู้สอน 113 คน รวมทั้งหมด จำนวน 122 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่จะศึกษาได้แก่ สภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ชั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา นำมาจากผลการศึกษาในชั้นตอนที่ 1 สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อต่ำที่สุดในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน ที่มีค่าร้อยละสูงที่สุดรายข้อในแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อ นำมาสรุปอุปนัยรายด้านตามขอบเขตเนื้อหา 6 ด้านคือ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำ

แผนพัฒนาการจัดการศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การติดตามผลดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิใช้การเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คนและผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่จะศึกษาได้แก่ แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กำหนด

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ปีการศึกษา 2566 แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 9 คนและครูผู้สอน 113 คน รวมทั้งหมด 122 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพ เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นแบบเลือกคำตอบได้หลายคำตอบ (Multiple Response)

3. การสร้างและหาคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีบทของ พ.ศ. 2561 และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาและเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎีการประกันคุณภาพการศึกษา การบริหารงานวิชาการ เพื่อกำหนดเป็นนิยามปฏิบัติการในการยกร่างข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 6 ด้าน นำโครงสร้างแบบสอบถามทั้งฉบับเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจความถูกต้องในการใช้ภาษา ความเหมาะสมจำนวนข้อคำถามและความครอบคลุมกับเนื้อหา นำกลับมาปรับปรุงเพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนประเมินความตรงเชิงเนื้อหา นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ นำไป

ทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .960

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เก็บแบบสอบถามได้ครบจำนวน 122 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละของแบบสอบถามตอนที่ 1 ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สำหรับแบบสอบถามสภาพตอนที่ 2 และหาค่าความถี่และค่าร้อยละแบบสอบถามปัญหาตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติกำหนด จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คนและผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบเต็มข้อความ (Complete form) ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open-end) จำนวน 6 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพ นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 รายข้อในแต่ละชั้นสภาพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุดด้านละ 3 ข้อมาสรุปอุปนัยสร้างเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหา 6 ด้าน ๆ ละ 1 ข้อ แล้วสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจความเหมาะสมและความถูกต้อง นำกลับมาปรับแก้ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง โดยเดินทางไปสัมภาษณ์ตามกำหนดที่ผู้ทรงคุณวุฒินัดหมาย ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา นำผลมาจัดลำดับความถี่จากมากไปน้อย แล้วนำเสนอในรูปตาราง อภิปรายผลได้ตารางด้วยความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีผลการวิจัยแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา โดยรวม

ด้าน ที่	รายการ	ระดับการปฏิบัติ		
		μ	σ	แปลผล
1	การกำหนดมาตรฐานการศึกษา	4.37	0.40	มาก
2	การวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.41	0.42	มาก
3	การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา	4.32	0.41	มาก
4	การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา	4.35	0.39	มาก
5	การติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.39	0.41	มาก
6	การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.34	0.42	มาก
เฉลี่ยรวม		4.36	0.37	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาคือ การวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มากที่สุด รองลงมา คือ การติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ตามลำดับ ส่วนการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาน้อยที่สุด เมื่อพิจารณารายชื่อแต่ละด้านมีผลสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาคือ คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มากที่สุด

รองลงมาคือ มาตรฐานการศึกษาครอบคลุมคุณภาพด้านผู้เรียน การบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน และมีการกำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างชัดเจนตามลำดับ ส่วนมีการทำประชาพิจารณ์มาตรฐานการศึกษาเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายอย่างทั่วถึง น้อยที่สุด

1.2 ด้านการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยรวมมีอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีความสอดคล้องกับแผน พัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มากที่สุด รองลงมาคือ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้บุคลากรรับผิดชอบดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาอย่างชัดเจนและมีการจัดทำโครงการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปีครอบคลุมชัดเจน ตามลำดับส่วนมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา น้อยที่สุด

1.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยรวมมีอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ การสรุป ประเมินผลและจัดทำรายงานผลเมื่อสิ้นสุดโครงการ/กิจกรรมให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ มากที่สุด รองลงมาคือ มีการส่งเสริมให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปี กับผู้รับผิดชอบและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบตามที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ ส่วนมีการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล น้อยที่สุด

1.4 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา โดยรวมมีอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ มีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการติดตามตรวจสอบคุณภาพที่ชัดเจนมากที่สุด รองลงมาคือ มีการสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นความสำคัญและความจำเป็นของการประเมินตนเองอย่างสม่ำเสมอ และมีการวางแผนการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนมีการใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมในการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษา น้อยที่สุด

1.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมมีอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ มีการสร้างความตระหนักให้บุคลากรมีความรู้ เข้าใจเห็นความสำคัญของการประเมินคุณภาพการศึกษา มากที่สุด รองลงมาคือ มีการกำหนดแนวทางการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาและตัวบ่งชี้ และมีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ ตามลำดับ ส่วนมีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่กำหนดและเหมาะสม น้อยที่สุด

1.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง โดยรวมมีอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ มีการจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานและแนวทาง การพัฒนาในรอบปีถัดไป มากที่สุด รองลงมาคือ มีการแต่งตั้งกรรมการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

อย่างทั่วถึง และมีการให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำรายงานประจำปีตามลำดับ ส่วนมีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนทราบอย่างทั่วถึง น้อยที่สุด

2. ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้wangควงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 สรุปปัญหารายด้านมีดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา พบว่า ตัวชี้วัดบางมาตรฐานไม่มีความเหมาะสม ไม่สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน ไม่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาทั้งกระบวนการ และมาตรฐานและตัวชี้วัดไม่สะท้อนอัตลักษณ์ มาตรการส่งเสริมของสถานศึกษาไม่ชัดเจน

2.2 ด้านการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา พบว่า ขาดการกำหนดบทบาทหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบ การตรวจสอบ ควบคุม ดำรงสภาพมาตรฐานคุณภาพการศึกษาขาดความต่อเนื่อง และขาดการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการก่อนกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายด้านต่าง ๆ

2.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา พบว่า ครูมีภาระงานตามนโยบายนอกจากการจัดการเรียนการสอนมาก การจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการดำเนินโครงการยังไม่เพียงพอไม่เหมาะสม และการดำเนินงานในแผนปฏิบัติการไม่ปฏิบัติตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

2.4 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พบว่า ไม่มีการชี้แจงสร้างความเข้าใจหลักเกณฑ์วิธีการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพภายในแก่ผู้รับผิดชอบ ครูไม่เข้าใจหน้าที่และไม่มีทักษะการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไม่เป็นระบบและขาดความต่อเนื่อง

2.5 ด้านการติดตามผลดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า ไม่มีการสร้างและจัดเตรียมเครื่องมือเพื่อใช้วัดผลการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบไม่ให้ความสำคัญการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบไม่สะดวกต่อการใช้ประโยชน์ และการวางแผนการพัฒนาคุณภาพไม่ครอบคลุมทุกมาตรฐานและทุกตัวชี้วัด

2.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง พบว่า ไม่มีการเผยแพร่รายงานผลการพัฒนาตนเองประจำปีให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง ผู้จัดทำเอกสารรายงานคุณภาพการศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ รายงานไม่ถูกต้องครบถ้วน และการจัดทำรายงานประเมินตนเองประจำปีใช้เวลาในการรวบรวม วิเคราะห์ข้อมูลและการจัดทำรูปเล่มมาก

3. ผลการหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา ควรร่วมกันทำการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลกำหนดมาตรฐาน ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายพันธกิจ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้ชัดเจนและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และควรให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ควรจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ มีกรอบปฏิทินการกำกับ ติดตาม นิเทศ ตรวจสอบให้มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนต่อเนื่อง กำหนดบทบาทหน้าที่บุคลากรให้ชัดเจนเหมาะสมกับความรู้ความสามารถและภาระงาน และจัดระบบการบริหารข้อมูลสารสนเทศที่ต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบันสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน

3.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ควรกำหนดวิธีการกำกับ ติดตาม ควบคุมการดำเนินงานอย่างหลากหลายและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง กำหนดเป้าหมาย การปฏิบัติตามแผนให้ชัดเจนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและแผนที่กำหนดร่วมกัน และมีขั้นตอนการปฏิบัติที่มีการสร้างความเข้าใจให้ผู้รับผิดชอบมีความรู้เข้าใจตรงกันอย่างชัดเจน

3.4 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ควรแต่งตั้งบุคลากรให้รับผิดชอบการประเมินผลให้ตรงตามภาระงานและความสามารถโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จัดทำปฏิทินการประเมินผลและสะท้อนภาพความสำเร็จพร้อมรายงานผู้เกี่ยวข้องทราบ และควรจัดหาพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน

3.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ควรมีปฏิทินกำหนดระยะเวลาการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อให้การปฏิบัติงานชัดเจนและต่อเนื่อง มีระบบข้อมูลสารสนเทศของผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับระบบการประกันคุณภาพ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามผลการดำเนินงานและพัฒนามาตรฐานการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงชัดเจน

3.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูล หลักฐานที่เกี่ยวกับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้ครบถ้วน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้เขียนรายงาน มีการตรวจความถูกต้องของข้อมูลจากการประเมินผลให้ตรงความเป็นจริงก่อนรายงานผล

การประเมินตนเองประจำปี มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามผลการดำเนินงานและพัฒนา
มาตรฐานการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงชัดเจน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
สถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร
เขต 1 มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีความตระหนักและให้ความสำคัญกับงานประกัน
คุณภาพการศึกษาโดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มี
แผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีการกำกับ ติดตามประเมินผล
และรายงานผลการดำเนินงานตามแผน การกำหนดเป้าหมายและแนวทางติดตาม ตรวจสอบคุณภาพ
ที่ชัดเจน มีการพัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้ตระหนัก เกิดความรู้ความเข้าใจการประกัน
คุณภาพ และมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง สรุปผลการดำเนินงานและเสนอแนะแนว
ทางการพัฒนา การประกันคุณภาพของสถานศึกษาในรอบปีถัดไป ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิด
ของ สำนักทดสอบทางการศึกษา (2563 : 61-62) ที่กล่าวว่า ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มี
ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเป็นกลไกในการ
ควบคุมตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับ
สังคม ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับหาญกล้า คณะใน และ สุเนตร ทองคำ
พงษ์ (2566 : 351) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษานอก
ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
จังหวัดตาก ที่พบว่า สภาพการบริหารงานการประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาโดยรวมอยู่ใน
ระดับมาก

2. ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีผลของการวิจัยที่
ควรนำมาอภิปรายมีดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา พบว่า ตัวชี้วัดบางมาตรฐานไม่มีความ
เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดทำประชาพิจารณ์มาตรฐาน
การศึกษาเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายยังทำไม่ทั่วถึง การศึกษาแนวคิด
ระเบียบและวิธีการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษายังดำเนินการไม่ครอบคลุม และไม่ผ่าน
ความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของจินตนา วงษ์
นาค (2564 : 95) ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนบ้านลำแดง

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 พบว่า ปัญหาการกำหนดมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษายังเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมน้อย ไม่ได้นำข้อมูลผลการประเมินมาใช้ประโยชน์ ทำให้มาตรฐานไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชน

2.2 ด้านการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษา พบว่า ขาดการกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบ การตรวจสอบ การควบคุม ดำรงสภาพมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ขาดความต่อเนื่องทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การวางแผน เตรียมการ รวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพภายในและภายนอกสถานศึกษา และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามขั้นตอนในกระบวนการปฏิบัติงานยังไม่เป็นระบบ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมยา โพธิ์ทองและสุนทร ทองคำพงษ์ (2566 : 390) ศึกษาแนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (โซนตะวันออก) ที่พบว่า ปัญหาการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษายังขาดการสร้างตระหนักและพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในระบบการประกันคุณภาพภายในให้บุคลากรอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งไม่จัดให้มีการประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการวางแผนพัฒนาการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา

2.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา พบว่า ครูมีภาระงานตามนโยบายนอกจากการจัดการเรียนการสอนมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินงานในแผนงานตามการบริหารคุณภาพ PDCA ไม่เป็นระบบ การกำกับติดตามและนิเทศการดำเนินงานตามโครงการบรรลุตามวัตถุประสงค์ขาดความต่อเนื่อง และการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับผลการวิจัยของกฤษณะ อรัญสาร (2565 : 84) ศึกษาแนวทางการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า มีปัญหาการวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จตามแผนพัฒนา การจัดการศึกษา การรายงานผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการต่อผู้บริหารสถานศึกษาไม่ครบถ้วน

2.4 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา พบว่า ไม่มีการชี้แจงสร้างความเข้าใจหลักเกณฑ์วิธีการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามระบบการประกันคุณภาพภายในแก่ผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดทำปฏิทินการติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและชัดเจน การใช้วิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมในการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษา และการนำผลมาใช้ปรับปรุงจุดที่ควรพัฒนาอย่างเป็นระบบมีการปฏิบัติในระดับต่ำ ทำให้ขาดการกำกับ นิเทศเพื่อสร้างความเข้าใจให้ผู้ปฏิบัติงานได้อย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง สอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของกิตติศักดิ์ พันธุ์พรม (2565 : 104) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำกับการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ที่พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาน้อยที่สุด

2.5 ด้านการติดตามผลดำเนินการให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา พบว่า ไม่มีการสร้างและจัดเตรียมเครื่องมือเพื่อใช้วัดผลการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามที่กำหนดยังไม่เหมาะสม ไม่ประเมินการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับผล การวิจัยของวิชุดา โองกำ (2564 : 176) ที่ศึกษาแนวทางการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ผู้เก็บรวบรวมข้อมูลขาดความเข้าใจหลักเกณฑ์แนวปฏิบัติในการดำเนินงาน ไม่มีการจัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศที่จำเป็นต่อการดำเนินงานอย่างเพียงพอ

2.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง พบว่า ไม่มีการเผยแพร่รายงานผลการพัฒนาตนเองประจำปีให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้รับผิดชอบการรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ วิเคราะห์และแปลผลการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษายังมีความรู้ความเข้าใจไม่เพียงพอ ไม่มีการเสนอรายงานผลคุณภาพการศึกษาประจำปีต่อหน่วยงานต้นสังกัดและเปิดเผยต่อสาธารณชน และการเผยแพร่ผลการดำเนินงานยังดำเนินการได้ไม่ทั่วถึง สอดคล้องกับผลการวิจัยของลักคณา สังฆธรรม (2560 : 83) ที่ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านหนองซากแก้ว ผู้การรับรองการประกันคุณภาพภายนอกรอบสี่ สังกัดเทศบาลตำบลห้วยใหญ่ พบว่า บุคลากรยังไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำรายงานประจำปี รวมทั้งสถานศึกษาไม่มีการรายงานผลรายงานประจำปีให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

3. แนวทางพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิโดยสรุปคือ สถานศึกษาควรร่วมกันทำการวิเคราะห์บริบท ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติตามแผนให้ชัดเจนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ แต่งตั้งบุคลากรให้รับผิดชอบให้ตรงตามภาระงานและความสามารถ มีปฏิทินกำหนดระยะเวลาการติดตามชัดเจนและต่อเนื่อง มีการเก็บรวบรวมข้อมูลหลักฐานที่เกี่ยวกับผลการดำเนินงานให้ครบถ้วน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้ ทั้งนี้อาจเพราะสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ครูผู้สอนมีไม่ครบชั้น บางแห่งไม่มีผู้บริหารต้องให้ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร ครูผู้สอนทั้งหมดนอกจากจะต้องรับผิดชอบในการจัดการเรียนรู้แล้ว ยังต้องปฏิบัติงานตามภารกิจให้ครอบคลุมทั้ง 4 งานและงานนโยบายอื่น ๆ อีก ดังนั้น การดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้ประสบ

ความสำเร็จให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการให้มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนทั้งภายในและจากผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรในท้องถิ่นเพื่อเป็นเครือข่ายความร่วมมือที่มีความเข้มแข็ง มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามแนวคิดของสำนักทดสอบทางการศึกษา (2563 : 10-11) ที่กล่าวว่าการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาต้องยึดหลักการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง โดยได้รับการส่งเสริมสนับสนุนและกำกับดูแลจากหน่วยงานต้นสังกัด สอดคล้องกับข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 (2564 : 6) ที่เสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการว่า สถานศึกษาควรมีการปรับโครงสร้างระบบบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา จัดเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และการศึกษาค้างต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรให้ความรู้ครู บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงความสำคัญ มีความรู้ความเข้าใจกระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงานในระบบการประกันคุณภาพภายในอย่างชัดเจน เพื่อให้การดำเนินงานมีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายใน ให้มีการดำเนินงานตามระบบและขั้นตอนตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดอย่างเป็นระบบ โดยการนิเทศ ติดตามให้มีการพัฒนาเป็นระบบและมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ

1.3 สถานศึกษา ควรมีการพัฒนากระบวนการสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการจัดเก็บ การออกแบบรายงานการประเมินตนเอง เพื่อให้สะดวกในการสืบค้นนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่รวดเร็วทันตามระยะเวลาที่กำหนดและเป็นปัจจุบัน

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนในการจัดสรรงบประมาณในแผนงานโครงการประจำปีให้เหมาะสม เพียงพอและกำหนดแนวทางการใช้จ่ายให้ชัดเจนมีประสิทธิภาพ

1.5 ครูผู้สอนหรือบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้อง ควรมีความตระหนักให้ความสำคัญของการดำเนินงานตามขั้นตอนในระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา รวมทั้งให้ความร่วมมือในการปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อประสิทธิภาพและความเชื่อมั่นของผู้ปกครองต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้พิจารณาประเด็นการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 ผู้บริหารควรมีการวิจัย กระบวนการการบริหารระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลต่อคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2.2 ผู้บริหารควรมีการวิจัย การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

2.3 กลุ่มโรงเรียนท่าไม้วังควมควรมีการวิจัย ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่มีการรักษาคุณภาพได้อย่างยั่งยืน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 หรือสถานศึกษาในสังกัดอื่น

เอกสารอ้างอิง

กิตติศักดิ์ พันธุ์พรหม. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเหนือผู้นำกับการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนกลุ่มศรีเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1. ชลบุรี : วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา , มหาวิทยาลัยบูรพา.

กฤษณะ อรัญสาร. (2565). แนวทางพัฒนาการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาในจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 41. กำแพงเพชร : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561. (2561, 20 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 127 ตอนที่ 23 ก หน้า 3

- จินตนา วงษ์นาค. (2564). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนบ้านลำแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. พระนครศรีอยุธยา : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ลักคณา สังฆธรรม. (2560). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนเทศบาล 1 บ้านหนองซากแก้วสู่การรองรับการประกันคุณภาพภายนอกรอบสี่ สังกัดเทศบาลตำบลห้วยใหญ่. ชลบุรี : วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิชุดา โองกำ. (2564). แนวทางการบริหารระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. ตาก : การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- สรารวุฒิ คณະขาม. (2560). การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. ปทุมธานี : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สมยา โพธิ์ทอง และ สุเนตร ทองคำพงษ์. (2566, 27 พฤษภาคม). “แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก (โซนตะวันออก)” ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 9. 381-394
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 (2564). รายงานการสังเคราะห์ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา. กำแพงเพชร : กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับจังหวัดของประเทศไทย ปีงบประมาณ 2564. กรุงเทพฯ : บริษัท พรินทวามกราฟิค จำกัด.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2563). แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ : เอ็น. เอ. รัตนะเทรตติ้ง.
- หาญกล้า คณະโน และ สุเนตร ทองคำพงษ์. (2566, 27 พฤษภาคม). “แนวทางการบริหารงานการประกันคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดตาก” ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 9. 351-364.

แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา
ในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for the development of information systems for school
administration in the digital era of Phop Pra-Valay-Ruam Thai school
group under the Tak primary educational service area office 2

นฤเบศร์ เพชรคง¹, นลรวัช ยุทธวงศ์² และ สุภาพรณ กิตติรัชชานนท์³
Naruebet Phetkhong¹, Nonthawat Yuthavong² and Supaporn Kittiratchathanon³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ และหาแนวทางการพัฒนาการจัระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กำหนดขนาดโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan ได้จำนวน 152 คน และผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง สถิติวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ การตรวจสอบข้อมูล, การเก็บรวบรวมข้อมูล, การนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ การจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ และการประมวลผลข้อมูล ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ควรแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีพื้นฐานการใช้สถิติ มีมนุษยสัมพันธ์ทำงานร่วมกับผู้อื่นให้รับผิดชอบ มีปฏิทินการปฏิบัติที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผน ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแพร่ผลการดำเนินงาน และมีการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับบริบท มีความสะดวกต่อการใช้ประโยชน์และการเก็บรักษา

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศ, การบริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: nontawat192498@gmail.com โทร 085-0349942

³ ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: bansoun2498@gmail.com โทร 065-4578858

ABSTRACT

This research aims to study the condition and guidelines for the development information systems for school administration in the digital era of the Phop Phra-Vallay-Ruam Thai school group under the Tak primary educational service area office 2, the sample are: Administrators and teachers of Phop Phra-Valay-Ruam Thai school group under the Tak primary educational service area office 2, the size was determined using the Krejcie and Morgan table, there are 152 people and 9 experts. The tools were questionnaires and structured interviews. Statistics to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research results found that: Conditions of information systems for school administration in the digital era Overall it is at a high level. Arranged from highest to lowest is: Data checking, data collection, data and information presentation, storage of data and information and data processing, respectively. The guidelines for the development information systems for school administration in the digital era should be appointed knowledgeable personnel have skills in using digital technology, have the basics of using statistics, have human relations and work with others to be responsible. There is a clear practice calendar consistent with the plan. Use digital technology to disseminate operating results. and data is stored in accordance with the context. It is convenient for use and storage.

Keywords: information systems, educational institution administration, digital era

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ได้กำหนดการพัฒนาประเทศไทยในมิติการบริหารจัดการภาครัฐ เพื่อส่งเสริมทุนสถาบันของประเทศไทยในระยะของแผนพัฒนาฉบับที่ 13 อยู่ที่ยกระดับคุณภาพและประสิทธิภาพการบริหารจัดการภาครัฐ ให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเป็นรูปธรรมและทันต่อสถานการณ์ สามารถให้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐานแก่ประชาชนทุกคนอย่างเท่าเทียม ภาครัฐจึงต้องเร่งพัฒนากลไกทางสถาบันที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัลและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการให้บริการสาธารณะ ให้มีความสะดวกรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ราชกิจจานุเบกษา, 2565 : 1) การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษา ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและแก้ปัญหา

ต่าง ๆ ได้ทั้งในระดับผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ครูผู้สอนจัดกิจกรรมได้หลากหลายง่ายขึ้น มีเวลาในการเตรียมการสอนได้เต็มที่ สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้รวดเร็วและลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน กระทรวงศึกษาธิการ (2564 : 27) จึงได้กำหนดนโยบายเป็นวาระเร่งด่วน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย โดยปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้วยดิจิทัลแห่งชาติ (National Digital Learning Platform) และการส่งเสริมทักษะดิจิทัลในชีวิตประจำวัน ในปี 2566 กำหนดจุดเน้นการพัฒนาระบบราชการและการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล โดยการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการ 4.0 ด้วยนวัตกรรมและสนับสนุนส่งเสริมการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน (Digitalize Process) การเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูล (Share Data) ส่งเสริมความร่วมมือบูรณาการภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก ปรับปรุงประสิทธิภาพเครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับระบบราชการ 4.0 สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ทุกอุปกรณ์และทุกช่องทาง ความสำคัญและนโยบายเร่งด่วนข้างต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 (2566 : 50) กำหนดเป้าหมายในแผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566-2570 ด้านสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ มีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก

การดำเนินงานตามภารกิจในการขับเคลื่อนนโยบายด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการพบว่า มีปัจจัยที่เป็นจุดแข็งคือ การมีเครือข่ายหรือกลุ่มโรงเรียน การเปิดโอกาสให้คณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจุดอ่อนคือ ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการน้อย ขาดแคลนผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านในพื้นที่ แต่ก็มีปัจจัยที่เป็นโอกาสด้านเทคโนโลยีสนับสนุนคือ มีระบบเครือข่ายที่มีความเร็วสูงขึ้น มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการบริหาร การศึกษา และมีเครือข่ายจากภาครัฐและเอกชนเป็นเครือข่ายเทคโนโลยี สนับสนุนการจัดการเรียน การสอน เครื่องมือและอุปกรณ์ ส่วนอุปสรรคที่เป็นปัญหาก็คือ มีภัยคุกคามทางไซเบอร์สูงขึ้น สัญญาณอินเทอร์เน็ตยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ห่างไกล ผลที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว ทำให้อุปกรณ์ในสถานศึกษาที่มีอยู่จำกัดไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการดำเนินงานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสอดคล้องกับวาทัญญู การกล้า (2564 : 158) ที่ศึกษา แนวทาง การพัฒนาการจักระบบสารสนเทศการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียน ช่างแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า การจักระบบสารสนเทศมีปัญหาการเก็บรวบรวมข้อมูลมากที่สุด สถานศึกษาไม่มีระบบการบริหาร

จัดการอย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรยังขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน เครื่องมือ อุปกรณ์ไม่เหมาะสมไม่เพียงพอ ส่วนวรรณษา จักภิละ (2565 : 134) ศึกษาการพัฒนากระบวนการบริหารระบบสารสนเทศในสถานการณชีวิตวิถีใหม่ เพื่อการบริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก พบว่า ปัญหาคือ ไม่สำรวจความต้องการใช้ข้อมูลตามความจำเป็นก่อนดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบาย เครื่องมืออุปกรณ์สนับสนุนการตรวจสอบข้อมูลไม่เหมาะสม ไม่มีการพัฒนาระบบการประมวลผลข้อมูลให้สะดวกต่อการนำไปใช้ ไม่กำหนดแผนงาน/โครงการจัดทำจัดหาสถานที่เพื่อใช้เป็นศูนย์สารสนเทศโรงเรียน รวมทั้งชลรชัยพร กำแก่น (2566 : 116) ที่ศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ปัญหาการจัดระบบสารสนเทศ โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง จากผลงานการวิจัยข้างต้นสนับสนุนแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2560 : 1) ที่กล่าวว่า ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญต่อการบริหารจัดการในองค์กรทุกแห่งรวมทั้งสถานศึกษา แต่ข้อมูลมีอยู่อย่างกระจัดกระจาย จึงไม่สามารถนำไปจัดการให้เป็นสารสนเทศที่มีคุณภาพได้ แนวทางการจัดระบบสารสนเทศทางการศึกษา คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นการเก็บข้อมูลทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน การตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตีความถูกต้องและมีคุณภาพ การประมวลผลข้อมูลเป็นการนำข้อมูลมาแปลงและจัดกระทำเป็นสารสนเทศ การจัดหน่วยหรือคลังข้อมูลในหน่วยงานเป็นการจัดเก็บเพื่อรวบรวมข้อมูลไว้ในหน่วยงาน การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ในการตัดสินใจ และการนำข้อมูลไปใช้ เป็นการนำข้อมูลที่วิเคราะห์แล้วไปใช้ตัดสินใจ การจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษาเป็นเครื่องมือที่ผู้บริหารสามารถใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้น หากสถานศึกษามีการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ มีความสะดวกรวดเร็วและทันสมัย ย่อมจะส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะปัญหาคุณภาพของผู้เรียนที่ยังต่ำ เครือข่ายเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่

กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีเขตบริการทางการศึกษาในปกครองของอำเภอพบพระ จังหวัดตาก ปัญหาการสื่อสารที่พื้นที่ตั้งของโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในหุบเหวตามภูเขาในชุมชนชาวพื้นเมืองเพื่อให้สะดวกต่อการเดินทางของนักเรียน แต่ก็มีข้อจำกัดด้านการสื่อสาร การให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ สถานศึกษาหลายแห่งจึงต้องอาศัยแผงแปลงพลังงานแสงอาทิตย์ที่ไม่สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา ความเป็นมา ความสำคัญ เป้าหมายการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดระบบสารสนเทศการบริหารสถานศึกษาว่ามีสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร มีปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อ

การดำเนินงานอย่างไรบ้าง ตลอดจนจะมีวิธีการแก้ไข ปรับปรุงและพัฒนาให้มีประสิทธิภาพบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานอย่างไรบ้าง ทั้งนี้โดยคาดหวังว่า การวิจัยนี้จะได้แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อครู ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารการศึกษา การบริหารสถานศึกษาและปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลบรรลุจุดมุ่งหมายตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจักระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจักระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการจักระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบ่งขอบเขตการวิจัยออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ใช้การสังเคราะห์กระบวนการจักระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาจากรายงานการวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2564-2566 จำนวน 10 เรื่อง ได้ 5 ด้าน คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ และการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 268 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครซีและมอร์แกนได้ 152 คน
3. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ สภาพการจักระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตเนื้อหาจากขั้นตอนที่ 1 มาเป็นขอบเขตเนื้อหาใน 5 ชั้น คือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล การประมวลผลข้อมูล การนำเสนอข้อมูล สารสนเทศ และการจัด เก็บข้อมูลสารสนเทศ

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน รวม 9 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล และการจัดระบบสารสนเทศการบริหารจัดการหน่วยงานทางการศึกษา และงานวิจัยของนักการศึกษาในพื้นที่ที่มีบริบทคล้ายคลึงกับบริบทสถานศึกษาที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลการวิจัย เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำเสนอเนื้อหาเป็น 6 ส่วนคือ แนวคิดที่เกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล บริบทกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดในการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบ่งวิธีการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 268 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครซีและมอร์แกนได้ 152

คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยการกำหนดสัดส่วนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนข้อมูลรายโรงเรียน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) และตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการจัดระบบสารสนเทศของสถานศึกษาใน 5 ชั้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาและการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อศึกษาความหมาย ขอบเขต แล้วนำมาวิเคราะห์หาความสอดคล้องของเนื้อหา สร้างนิยามปฏิบัติการ วิเคราะห์เพื่อกำหนดตัวชี้วัดเพื่อยกโครงสร้างข้อคำถามตามขอบเขตเนื้อหาทั้ง 5 ชั้น

3.2 สร้างข้อคำถามตามรูปแบบของแบบสอบถามที่กำหนดทั้ง 2 ตอน แล้วส่งร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบ การใช้ภาษา ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถาม และความครอบคลุมข้อคำถามกับขอบเขตเนื้อหา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข

3.3 นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อสร้างเป็นแบบประเมินความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

3.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Coefficient Alpha Cronbach's) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .973

3.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ในการจัดเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นเพื่อขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แจกแบบสอบถามเป็นรายบุคคล นัดแนะวันเวลาและเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนตามกำหนด ได้แบบสอบถามครบทั้ง 152 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ทั้ง 152 ฉบับมาตรวจความสมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละสำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 นำผลไปเขียนรายงานการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวิธีการ ดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คนและผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน
2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแบบเต็มข้อความ (Complete form) ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-end) จำนวน 5 ข้อ
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อมาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อให้ตรวจความถูกต้องการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหา ก่อนนำมาจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอนหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นแล้วผู้วิจัยประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามกำหนด
5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์หาความสอดคล้องด้วยการใช้ตารางวิเคราะห์เนื้อหา จัดลำดับความถี่ แล้วเสนอในรูปตาราง อภิปรายผลได้ตารางด้วยความเรียงจากมากไปหาน้อย

ผลการวิจัย

1. สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ขั้นการตรวจสอบข้อมูล ปฏิบัติสูงที่สุด รองลงมาคือ ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ และขั้นการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศ ตามลำดับ ส่วนขั้นการประมวลผลข้อมูล ปฏิบัติต่ำที่สุด เมื่อพิจารณารายชื่อแต่ละขั้นมีผลดังนี้

1.1 สภาพการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำคือ การจัดสร้างเครื่องมือ วิธีการเก็บข้อมูลที่สอดคล้องกับแหล่งข้อมูลทั้งแบบฟอร์มและเทคโนโลยีดิจิทัล ปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือ มีการติดต่อประสานระหว่างสถานศึกษากับแหล่งข้อมูลเพื่อขอความร่วมมือในการปฏิบัติการเก็บข้อมูล และมีการกำหนดแผนการดำเนินการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนมีการกำหนดความต้องการใช้ข้อมูลเกี่ยวกับผลการบริหารงานวิชาการที่จะใช้ประโยชน์บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ปฏิบัติต่ำที่สุด

1.2 สภาพการตรวจสอบข้อมูล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำคือ มีการกำกับ ติดตาม นิเทศช่วยเหลือการแก้ปัญหาให้ปฏิบัติงานได้ บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสม่ำเสมอเนื่อง ปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือ มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารเพื่อตรวจสอบข้อมูลการได้รับงบประมาณของสถานศึกษากับหน่วยงานต้นสังกัด และมีการกำหนดหลักเกณฑ์ตรวจสอบความถูกต้องเป็นปัจจุบันและความสมบูรณ์ข้อมูลที่ต้องการที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนมีการจัดทำปฏิทินกำหนดระยะเวลาการตรวจสอบข้อมูลอย่างเหมาะสมและชัดเจน ปฏิบัติต่ำที่สุด

1.3 สภาพการประมวลผลข้อมูล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำคือ มีการพัฒนาบุคลากรโดยผู้เชี่ยวชาญหรืออบรมปฏิบัติการกับหน่วยงานอื่นเพื่อพัฒนาทักษะให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือ มีการนิเทศชี้แนะแนวทางผู้รับผิดชอบให้สามารถแก้ปัญหาการประมวลผลข้อมูลได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ และมีการส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีและโปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลให้ตรงตามความต้องการใช้ประโยชน์เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างครอบคลุม ตามลำดับ ส่วนมีการประชุมร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์และเป็นปัจจุบันของสารสนเทศกับวัตถุประสงค์การใช้งาน ปฏิบัติต่ำที่สุด

1.4 สภาพการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำคือ มีบุคลากรทำหน้าที่รับผิดชอบการให้บริการ จัดระบบและอำนวยความสะดวกในการสืบค้นและนำไปใช้ประโยชน์ ปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ตัดสินใจวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลทั้งระบบ และมีการแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบเสนอผลงานที่มีทักษะความสามารถทางเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นที่ยอมรับตามลำดับ ส่วนมีการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างทั่วถึงเพื่อส่งเสริมการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ปฏิบัติต่ำที่สุด

1.5 สภาพการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำคือ มีการสนับสนุนครุภัณฑ์เทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายการ

สื่อสารเพื่อการค้นคว้าประจําศูนย์สารสนเทศให้เหมาะสม ปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือ มีการกำหนดแนวทางจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศเป็นระบบสอดคล้องกับความต้องการบริหารในยุคดิจิทัล และมีคำสั่งแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถให้รับผิดชอบโดยการกำหนดบทบาทหน้าที่และการให้บริการที่ชัดเจน ตามลำดับ ส่วนมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานศูนย์สารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพ ปฏิบัติต่ำที่สุด

2. แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วaley-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาการเก็บรวบรวมข้อมูล สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสมให้รับผิดชอบ สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการกำหนดความต้องการใช้ข้อมูลในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลให้ครอบคลุมขอบข่ายภารกิจงานของสถานศึกษาชัดเจนเหมาะสม และมีการอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจให้ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การป้องกันและรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ตามลำดับ ส่วนมีการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมกับประเภทและแหล่งข้อมูลที่จะเก็บข้อมูล ต่ำที่สุด

2.2 แนวทางการพัฒนาการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษาควรมีปฏิทินการดำเนินการตรวจสอบข้อมูลที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรจัดทำสรุปผลการตรวจสอบ ทบทวนข้อมูล การปรับปรุงและรายงานผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการต่อ และแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน ตามลำดับ ส่วนจัดทำหลักฐานการตรวจสอบเพื่อยืนยันสถานภาพข้อมูลที่ผ่านการดำเนินการถูกต้อง ต่ำที่สุด

2.3 แนวทางการพัฒนาการประมวลผลข้อมูล สถานศึกษาควรแต่งตั้งผู้ปฏิบัติการประมวลผลที่มีพื้นฐานและทักษะการใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ที่ชำนาญให้ได้สารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือ สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรจัดให้มีการประชุมเพื่อร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องเป็นปัจจุบันตามความต้องการใช้ และควรมีการอบรมปฏิบัติการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผลใหม่ ๆ ให้ผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมออย่างทั่วถึง ตามลำดับ ส่วนควรสนับสนุนสื่อ วัสดุโปรแกรมสำเร็จรูปที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพแก่ผู้ปฏิบัติให้เพียงพอเหมาะสม ต่ำที่สุด

2.4 แนวทางการพัฒนาการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นช่องทางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะทั้งภาครัฐและเอกชน สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการนิเทศให้คำแนะนำในการใช้ข้อมูลพัฒนาการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนเป็นประจําสม่ำเสมอ และควรมีกระบวนการติดตามและประเมินผลการนำคำแนะนำไปใช้เป็น

ข้อมูลการปรับปรุงให้เกิดการดำเนินงานอย่างเป็นระบบที่แท้จริง ตามลำดับ ส่วนควรจัดประชุมอบรมให้คำแนะนำและแลกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ ต่ำที่สุด

2.5 แนวทางการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีการจำแนกข้อมูลสารสนเทศเป็นหมวดหมู่ตามขอบข่ายภารกิจการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทและสะดวกในการใช้ประโยชน์และการเก็บรักษาอย่างเป็นระบบ สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการนิเทศและกำกับในการดำเนินงานของศูนย์สารสนเทศให้ทิศทางและคำแนะนำการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจและปฏิบัติตามแผนการทำงานที่กำหนดไว้ และควรจัดสรรงบประมาณเป็นกระบวนการที่สำคัญในการรักษาภาพมาตรฐานของศูนย์สารสนเทศ ตามลำดับ ส่วนควรมีการติดตามผลการดำเนินงานเป็นการวัดประสิทธิภาพโดยการใช้ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการตั้งศูนย์สารสนเทศ กับการประเมินผลจะช่วยให้การปรับปรุงแผนการทำงานและการให้บริการ ต่ำที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วaley-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. สภาพการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วaley-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดระบบสารสนเทศในยุคดิจิทัล โดยมีการจัดหา สร้างเครื่องมือ วิธีการเก็บข้อมูลสอดคล้องกับแหล่งข้อมูล มีการกำกับติดตามนิเทศช่วยเหลือแก้ปัญหาให้ปฏิบัติงานได้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการพัฒนาบุคลากรเพื่อพัฒนาทักษะให้ปฏิบัติงาน มีการแต่งตั้งบุคลากรทำหน้าที่รับผิดชอบให้บริการ จัดระบบและอำนวยความสะดวกการสืบค้นและนำไปใช้ประโยชน์ และสนับสนุนครุภัณฑ์เทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายการสื่อสารเพื่อให้การค้นคว้าประจำศูนย์สารสนเทศอย่างเหมาะสมเพียงพอเป็นไปตามแนวคิดของอนุสรณ์ เหล็กคำ (2565 : 16) สรุปว่า ระบบสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการขององค์กรจะช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงสารสนเทศที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว และทันต่อเหตุการณ์ เนื่องจากได้ถูกจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถนำมาใช้ได้ทันตามความต้องการ ช่วยในการกำหนดเป้าหมายกลยุทธ์การวางแผนปฏิบัติการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของชลลรัยพร กำแก่น (2566 : 115) ศึกษาแนวทางการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอสอด จังหวัดตาก พบว่า สภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ขั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการจัดสร้างเครื่องมือ มีวิธีการเก็บข้อมูลที่สอดคล้องกับแหล่งข้อมูล โดยมีการใช้ทั้งแบบฟอร์มและเทคโนโลยี มีการประสานงานกับแหล่งข้อมูลเพื่อขอความร่วมมือและมีแผนดำเนินการในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการประจำปี โดยแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของนุรีน นกุล (2565 : 111) ที่ศึกษาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต พบว่า การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.2 ขั้นการตรวจสอบข้อมูล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม ให้การนิเทศเพื่อช่วยเหลือผู้รับผิดชอบการแก้ปัญหาให้ปฏิบัติงานได้ บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสม่ำเสมอ มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารเพื่อตรวจสอบข้อมูลการดำเนินงานตามขอบข่ายการบริหารงาน และมีการกำหนดหลักเกณฑ์การตรวจสอบข้อมูลให้มีความถูกต้องเป็นปัจจุบัน ทำให้ข้อมูลมีความสมบูรณ์ตรงกับความต้องการที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับการวิจัยของสุรีย์ ยิ่งตระกูลไพโร (2564 : 142) ศึกษาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริ สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า การตรวจสอบข้อมูลโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.3 ขั้นการประมวลผลข้อมูล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการพัฒนาบุคลากรโดยการเรียนรู้ผู้เชี่ยวชาญและการส่งเข้าอบรมปฏิบัติการกับหน่วยงานอื่น เพื่อพัฒนาให้มีทักษะในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการนิเทศเพื่อชี้แนะแนวทางให้แก้ปัญหาในการประมวลผลข้อมูลได้อย่างถูกต้อง และส่งเสริมให้ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและโปรแกรมสำเร็จรูปในการประมวลผลข้อมูลให้ได้สารสนเทศตรงตามความต้องการใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณิษา จักภิลละ (2565 : 131) ศึกษาการพัฒนาาระบบสารสนเทศในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เพื่อการบริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก พบว่า การประมวลผลข้อมูลโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.4 ขั้นการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการแต่งตั้งให้มีบุคลากรทำหน้าที่รับผิดชอบการให้บริการ การจัดระบบและอำนวยความสะดวกในการสืบค้นและนำไปใช้ประโยชน์ ผู้บริหารมีการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ตัดสินใจวางแผนการพัฒนาคณาภพการศึกษาในยุคดิจิทัลทั้งระบบ และมีการแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบ

ที่มีทักษะความสามารถทางเทคโนโลยีเป็นที่ยอมรับ ให้เป็นผู้นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้เสนอผลงานของสถานศึกษาต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชนตามกำหนดเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ จึงทำให้การใช้ประโยชน์ข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษามีอย่างแพร่หลาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรพงษ์ แสงสีมูข (2565 : 203) ที่ศึกษาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 พบว่า โดยรวมการนำข้อมูลสารสนเทศไปใช้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.5 ชั้นการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเป็นครุภัณฑ์เทคโนโลยีดิจิทัลและเครือข่ายการสื่อสารเพื่อการค้นคว้าประจำศูนย์สารสนเทศให้เหมาะสม มีการกำหนดแนวทางการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศอย่างเป็นระบบสอดคล้องกับความต้องการใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และมีคำสั่งแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพื่อเป็นผู้รับผิดชอบโดยการกำหนดบทบาท หน้าที่ และการให้บริการจัดเก็บข้อมูลและสารสนเทศที่ชัดเจนทำให้การจัดเก็บเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ มีความสะดวกรวดเร็วในการนำข้อมูลสารสนเทศกลับมาใช้ประโยชน์ทั้งในการตัดสินใจของผู้บริหาร และการสืบค้นเพื่อปฏิบัติงานของครูผู้สอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวาทัญญู การกล้า (2564 : 157) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-ศิริราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่พบว่า โดยรวมด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพพระ -วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายมีดังนี้

2.1 ชั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล ควรแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลและมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ให้รับผิดชอบ กำหนดความต้องการใช้ข้อมูลให้ครอบคลุม ขอบข่ายภารกิจงาน และมีการอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ การป้องกันและรักษาความปลอดภัยของข้อมูล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารในยุคดิจิทัลการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ความต้องการจำเป็นในการใช้ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์ การสำรวจความต้องการจะช่วยให้สามารถกำหนดประเภทและแหล่งของข้อมูลที่ต้องไปดำเนินการ วิธีการจัดเก็บรวมทั้งผู้ที่ควรรับผิดชอบได้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง บุคลากรที่ต้องมีทักษะและความรู้ในเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถพัฒนาจากบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นคนรุ่นใหม่ ให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบ กำหนดเป็นนโยบายและมีแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัย

ของนุรีน นุกูล (2565 : 113) ศึกษาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี พบว่า ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล สถานศึกษามีการแต่งตั้งบุคลากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีแนวปฏิบัติในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีอำนวยความสะดวก และเก็บข้อมูลให้ครอบคลุมตามลักษณะงานของโรงเรียน และมีนโยบายที่ชัดเจนในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้บุคลากรทราบอย่างทั่วถึง

2.2 ขั้นการตรวจสอบข้อมูล ควรมีปฏิทินการตรวจสอบข้อมูลที่ชัดเจนสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา สรุปผลการตรวจสอบ ทบทวนข้อมูล การปรับปรุงและรายงานผู้รับผิดชอบเพื่อดำเนินการต่อ และแต่งตั้งผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเป็นคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษายังไม่จัดทำปฏิทินเพื่อกำหนดระยะเวลาการตรวจสอบข้อมูลให้ผู้รับผิดชอบอย่างเหมาะสมและชัดเจน จึงควรมีการทบทวนแผนปฏิบัติการให้มีการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ให้ความรู้สร้างความเข้าใจและพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ ความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบข้อมูลที่ต้องเป็นปัจจุบัน ครอบคลุมตรงความต้องการใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน ทั้งของครูและผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรีย์ ยิ่งตระกูลไพโร (2564 : 145) ศึกษาการบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการตรวจสอบข้อมูล สถานศึกษานับสนับสนุนให้บุคลากรได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ให้คำปรึกษาแนะนำ เป็นพี่เลี้ยง ฝึกงานกับผู้เชี่ยวชาญหรือจัดอบรมให้ มีการตรวจสอบข้อมูลตามกระบวนการเก็บข้อมูลให้ถูกต้องได้มาตรฐาน ตรงตามต้องการเป็นปัจจุบัน สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญ ถูกต้องแม่นยำของการตรวจสอบข้อมูล และมีการกำกับดูแลนิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด

2.3 ขั้นการประมวลผลข้อมูล ควรแต่งตั้งผู้ปฏิบัติการประมวลผลที่มีพื้นฐานและทักษะการใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ที่ชำนาญให้ได้สารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือ มีการประชุมเพื่อร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องเป็นปัจจุบันตามความต้องการใช้ และมีการอบรมปฏิบัติการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรมประมวลผลใหม่ ๆ ให้ผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การประมวลผลข้อมูลมีเป้าหมายคือ ผลลัพธ์ที่เป็นสารสนเทศที่ถูกต้อง ทันสมัย มีความเป็นปัจจุบันและสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ให้ตรงตามความต้องการ กระบวนการประมวลผลต้องใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการคำนวณ จึงต้องคัดเลือกบุคลากรที่มีพื้นฐานทางคณิตศาสตร์หรือตรรกศาสตร์และเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถอภิปรายผลข้อมูลและใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และการคำนวณด้วยสูตรทางคณิตศาสตร์ได้ถูกต้องแม่นยำ สถานศึกษาต้องมีการพัฒนาบุคลากรเป็นประจำเพื่อให้มีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรพงษ์ แสงสีมูข (2565

: 206) ศึกษาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1 ที่พบว่า แนวทางพัฒนาการประมวลผลข้อมูลควรมีการประชุมชี้แจง อบรมให้มีความรู้ ความเข้าใจ แต่งตั้งให้บุคลากรรับผิดชอบการปฏิบัติงาน กำกับ นิเทศ ติดตามให้ความช่วยเหลือผู้ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

2.4 ขั้นการนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นช่องทางเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ การนิเทศให้คำแนะนำการใช้ข้อมูลพัฒนาการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอน และมีกระบวนการติดตามประเมินผลการนำคำแนะนำไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลการปรับปรุงให้เกิดการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษายังมีการเสนอเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทราบอย่างทั่วถึง ส่งเสริมการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพสถานศึกษามีการปฏิบัติที่ดีที่สุด จึงควรให้มีการสร้างช่องทางการเผยแพร่ผลงาน ความสำเร็จผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์หรือเครือข่ายครูและผู้บริหารให้มากยิ่งขึ้น โดยการใช้กระบวนการนิเทศภายในเพื่อชี้แนะ ช่วยเหลือให้นำข้อมูลสารสนเทศไปใช้ปฏิบัติงานและพัฒนาการเรียนการสอนให้มากขึ้น มีการกำกับ ตรวจสอบ และประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลที่อาจเป็นปัญหาที่เกิดจากการนำไปใช้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนาการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผล การวิจัยของชลรัยพร กำแก่น (2566 : 118) ศึกษาแนวทางพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่ภู อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า แนวทางการพัฒนาการนำเสนอข้อมูลและสารสนเทศ สถานศึกษาควรจัดทำปฏิทินกำหนดการนำเสนอข้อมูลตลอดปีการศึกษาอย่างหลากหลายช่องทาง เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมระดมความคิดวิเคราะห์จุดเด่นจุดควรพัฒนาเพื่อใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงพัฒนา และควรจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อเป็นตัวช่วยในการนำเสนอข้อมูลผ่านสื่อออนไลน์

2.5 ขั้นการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ควรจำแนกข้อมูลสารสนเทศเป็นหมวดหมู่ตามขอบข่ายภารกิจการบริหารให้สอดคล้องกับบริบท สะดวกในการใช้ประโยชน์และเก็บรักษาอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษายังมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของศูนย์สารสนเทศเพื่อนำผลไปใช้ประกอบการตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมีการปฏิบัติที่ดีที่สุด จึงเสนอแนะให้มีการนิเทศ ติดตามกำกับปฏิบัติงานของศูนย์สารสนเทศหรือห้องปฏิบัติการข้อมูล เพื่อตรวจสอบระบบการจัดเก็บ การให้บริการสืบค้นเพื่อใช้ประโยชน์ การปรับปรุงพัฒนาสารสนเทศให้มีความถูกต้อง ทันสมัยเป็นปัจจุบันพร้อมใช้งานเสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรรณิษา จักภิลละ (2565 : 135) ศึกษาการพัฒนากระบวนการสารสนเทศในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เพื่อการบริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ สถานศึกษาควรมีห้องเป็นศูนย์กลางจัดเก็บ

ข้อมูลสารสนเทศที่ชัดเจน จัดทำทะเบียนข้อมูลเอกสารและมีฐานข้อมูลส่วนกลางเพื่อการเข้าถึงข้อมูลผ่านระบบออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนพหุพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยตามขอบเขตด้านเนื้อหา 5 ชั้นอยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมดังนี้

1.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ควรมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจเพื่อให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระบบสารสนเทศ แล้วกำหนดผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเป็นผู้รับผิดชอบ

1.2 การตรวจสอบข้อมูล ควรมีการตรวจสอบข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมให้ถูกต้องตรงกับความต้องการ มีความเป็นปัจจุบัน การตรวจสอบควรมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง หากพบข้อมูลไม่ครบถ้วนต้องรีบประสานกับแหล่งข้อมูลเพื่อเก็บเพิ่มเติมให้สมบูรณ์

1.3 การประมวลผลข้อมูล ควรมีการประชุมสร้างความเข้าใจการประมวลผล ซึ่งอาจใช้วิทยากรจากนอกหน่วยงานมาให้ความรู้ในขั้นปฏิบัติการวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

1.4 การนำเสนอข้อมูลสารสนเทศ ควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการนำเสนอและเผยแพร่ ใช้วิธีการเผยแพร่ข้อมูลด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศที่หลากหลาย

1.5 การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ ควรมีการกำหนดสถานที่จัดเก็บให้ชัดเจน มีการกำหนดหมวดหมู่ รวมถึงมีคู่มือการสืบค้นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสะดวกในการค้นหา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัย การบริหารระบบสารสนเทศที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัย รูปแบบการพัฒนาการบริหารระบบสารสนเทศเพื่อดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 ควรมีการวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความกรุณาจาก ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และดร.สุรพงษ์ แสงสีมูข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม โดยมีคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานกรรมการสอบ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ กรรมการ และ ดร.จิตติมน ฉัตรจรัสรัตน์ กรรมการ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำงานการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาตรวจประเมินเครื่องมือการวิจัย ตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานการค้นคว้าอิสระนี้อย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเล่ย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามเพื่อการทดลองใช้และตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงอย่างถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ ประโยชน์ที่จะพึงมีจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบุพการีผู้ให้กำเนิดอบรมสั่งสอนและส่งเสริมเล่าเรียน คุณครู-คณาจารย์ที่อบรมสั่งสอนทุกระดับชั้นการศึกษาเล่าเรียน ผู้วิจัยหวังว่ารายงานการค้นคว้าอิสระนี้จะเกิดประโยชน์ทั้งต่อวงการศึกษ หน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องตามสมควร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). การจั้ตระบบสารสนเทศทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ :
คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา พ.ศ.2563-2565. กรุงเทพฯ :
ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ชลลรรย์พร กำแก่น. (2566). แนวทางพัฒนาการจั้ตระบบสารสนเทศเพื่อประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตำบลแม่กุ อำเภอแม่สอด จังหวัด
ตาก. การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณชิต การบริหารการศึกษา, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- นุรีน นกุล. (2565). การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต. สงขลา : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณชิต การบริหาร
การศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ.2566-2570. (2565, 1 พฤศจิกายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139/ตอนพิเศษ 258 ง. หน้า 1.

- วาทัญญู การกล้า. (2564). แนวทางการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. ตาก : การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- วรรณิษา จักภิลละ. (2565). การพัฒนาระบบสารสนเทศในสถานการณ์ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) เพื่อการบริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก. ตาก : การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- สุรพงษ์ แสงสีมูช. (2565, 20 มกราคม). “การจัดระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเอราวัณ-ตาดหมอก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1” ใน วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. 8(1), 197-210
- สุรีย์ ยิ่งตระกูลไพร. (2564). การบริหารระบบสารสนเทศของสถานศึกษาในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร ตามพระราชดำริสมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. ตาก : การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2566). แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ.2566-2570. ตาก : กลุ่มนโยบายและแผน.
- อนุสรุา เหล็กคำ. (2565). การพัฒนาคู่มือระบบสารสนเทศงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. อุดรดิตต์ : วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.

แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอน
เพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
Guidelines for the development of teacher' participation for school
administrator in the digital era Mae Tao Phra That Pha Daeng school
group under the Tak primary educational service area office 2

ภัทรพล อื่นมั่ง¹, นลธวัช ยุทธวงศ์² และสุรพงษ์ แสงสีมข³
Phattaraphol Uenmang¹, Nonthawat Yuthavong² and Suraphong Saengseemok³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 112 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ปัญหาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารและครูควรร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาคุณภาพในยุคดิจิทัล มีการจัดทำแผนการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่ชัดเจน จัดการประชุมครูให้ระดมความคิดร่วมกัน วิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่เป็นปัญหา อุปสรรค เพื่อหาสาเหตุ กำหนดทางเลือกเพื่อวางแผนการกำกับ ติดตามและประเมินผล และให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมินผลงานความสำเร็จทั้งปริมาณและคุณภาพเพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลางของสถานศึกษาอย่างเหมาะสมชัดเจน

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การมีส่วนร่วม, ยุคดิจิทัล

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: assasin.cay@gmail.com โทร 089-7203876

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: nontawat192498@gmail.com โทร 085-0349942

³ ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: bansoun2498@gmail.com โทร 065-4578858

ABSTRACT

This research aims to study the condition, problems and find guidelines to develop teachers' participation for school administration in the digital era Mae Tao Phra That Pha Daeng school group under the Tak primary educational service area office 2. The population is administrators and teachers of the Mae Tao Phra That Pha Daeng school group, under the Tak primary educational service area office 2, totaling 112 people and 9 experts. The tools were questionnaires and structured interviews. Data were analyzed by finding frequencies, percentages, means, standard deviations and content analysis.

The research results found that: conditions of teacher participation for school administration in the digital era, Overall and each aspect is at a high level. Problems of teachers' participation for school administration in the digital era, Overall and each aspect is at a low level. Guidelines for the developing of teachers' participation for school administration in the digital era, Administrators and teachers should jointly analyze the environment of educational institutions to use as information for planning quality development in the digital age. There is a clear plan to supervise, monitor, and evaluate the use of digital technology. Organize a meeting for teachers to brainstorm together to analyze performance problems and obstacles to find the causes. Set options for planning governance Monitor and evaluate and allow teachers to participate in setting criteria for evaluating success in both quantity and quality to be used as a clear and appropriate standard for educational institutions.

Keyword: Development guidelines, participation, digital era

บทนำ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สรุปปัญหาและอุปสรรคในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ว่า ภาครัฐไทยยังมีข้อจำกัดในหลายประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อการตอบโจทย์ประชาชนได้อย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะการมีโครงสร้างภาครัฐที่มีขนาดใหญ่ มีส่วนราชการและหน่วยงานจำนวนมากที่ทำงานซ้ำซ้อนกัน ขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน การมีส่วนร่วมพัฒนาจากภาคีอื่น ๆ ในการบริหารจัดการภาครัฐยังมีข้อจำกัด ทำให้การทำงานและการให้บริการมีความล่าช้าไม่ครอบคลุมพื้นที่อย่างทั่วถึง ขาดการมุ่งเน้นให้มีการ

ประสานการดำเนินงานกับทุกภาคส่วนเพื่อให้บรรลุผลเป้าหมายร่วมกัน ทำให้การบรรลุเป้าหมายแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติมีส่วนเป้าหมายแผนต่ำกว่าค่าเป้าหมายในปี 2563 มากถึงร้อยละ 80.71 (ราชกิจจานุเบกษา, 2565 : 132) ปัญหาข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565 : 22-23) ได้กำหนดเป็นกลยุทธ์การพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) โดยให้สำนักงานและหน่วยงานในสังกัดทุกระดับส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ ให้มีความเหมาะสมกับบริบทส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาทั้งในและนอกสังกัด ด้วยการนำเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษา สนับสนุนทรัพยากร มีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม ตรวจสอบการจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : 5) การจัดการศึกษาจะต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญของปัจจัยทางการบริหารการศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถเชื่อมโยงและนำเทคโนโลยีไปสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาได้ ทั้งการจัดการเรียนรู้ของครูและการบริหารจัดการภายใน มีการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561 : 5-6) ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการบริหารได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของให้คุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (จิณฉวีพร ประโคทัง, 2561 : 238) และจะต้องมีภาวะผู้นำแบบดิจิทัล เพื่อให้สามารถใช้อิทธิพล พฤติกรรมและอำนาจที่มีในการกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย (กนกอร สมปราชญ์, 2562 : 181) การที่ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมจนเกิดผลสำเร็จ มีการมอบอำนาจสร้างความไว้วางใจ ย่อมสร้างความพึงพอใจให้กับครูผู้สอนจนเกิดแรงจูงใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ ทำให้เกิดประสิทธิผลต่อการบริหารสถานศึกษา (วิสนีย์ นุราช, 2566 : 283) และศรเพชร อุสารัมย์ (2563 : 65) กล่าวว่า ความพึงพอใจของครูผู้สอนต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความยึดมั่นผูกพัน ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และการไว้วางใจกัน อยู่ในระดับมาก แนวคิดและผลงานวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการมีประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นเครื่องชี้วัดความสามารถในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร ซึ่งต้องอาศัยการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนาและร่วมแก้ปัญหาอย่างเต็มความรู้ความสามารถจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้สอนที่มีหน้าที่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาดังนั้น การเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้มีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจร่วมกำหนดนโยบาย วางแผน การบริหารสถานศึกษา การร่วมรับผิดชอบการปฏิบัติงาน ร่วมกำกับ ติดตามการทำงานและร่วมรับรู้ในผลการดำเนินงานอย่างทั่วถึงย่อมสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีความสุขในสถานศึกษาและส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในที่สุด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 (2566 : 9-12) ขับเคลื่อนภารกิจโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและพัฒนาการศึกษา ภายใต้กลยุทธ์ส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนปลอดภัยจากภัยทุกรูปแบบ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ซึ่งจากการดำเนินงานตามภารกิจ ด้านประสิทธิภาพการบริหารจัดการพบว่า มีปัจจัยการบริหารจัดการที่เป็นจุดแข็งคือ การมีเครือข่ายหรือกลุ่มโรงเรียน การเปิดโอกาสให้คณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร แต่จุดอ่อนคือ ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการน้อย แต่ก็มีปัจจัยที่เป็นโอกาสด้านเทคโนโลยีสนับสนุนคือ มีระบบเครือข่ายที่มีความเร็วสูงขึ้น มีการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการบริหารการศึกษา และมีเครือข่ายภาครัฐและเอกชนเป็นเครือข่ายเทคโนโลยี สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือและอุปกรณ์ส่วนอุปสรรคที่เป็นปัญหาก็คือ สัญญาณอินเทอร์เน็ตยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ห่างไกล อุปกรณ์ในสถานศึกษาที่มีอยู่จำกัดไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลางและขยายโอกาสทางการศึกษา มีผู้บริหารไม่ครบทุกโรงเรียน มีครูไม่ครบชั้น สภาพแวดล้อมได้รับผลกระทบโดยตรงจากยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่กำหนดให้อำเภอแม่สอดเป็นศูนย์กลางการค้าชายแดนทางภาคเหนือ ความสำคัญและปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษาว่าจะได้รับโอกาสจากผู้บริหารมากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องใดที่ไม่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม และจะมีแนวทางวิธีการปรับปรุงแก้ไขให้เกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนที่ดีมีประสิทธิภาพได้อย่างไร ทั้งนี้โดยมุ่งหวังว่าการวิจัยนี้จะยังประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารจัดการของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง และสถานศึกษาอื่นที่มีสภาพและปัญหาในทำนองเดียวกัน รวมทั้งหน่วยงานทางการศึกษา ผู้ที่สนใจได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมในหน่วยงานและองค์กรให้มีคุณภาพเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 112 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัยด้วยการสังเคราะห์ความสอดคล้องของรูปแบบการมีส่วนร่วมจากรายงานการวิจัยระหว่างปี 2563-2566 จำนวน 12 เล่ม ได้ขอบเขตด้านเนื้อหา 4 ด้าน คือการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผลและการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ สภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ใช้การเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลและมีคุณสมบัติตามที่กำหนด จำนวน 9 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ใช้ขอบเขตจากขั้นตอนที่ 1 ทั้ง 4 ด้านคือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน การมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผล และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่และการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล รวมทั้งแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำเสนอรายละเอียดได้เป็น 6 ส่วนคือ แนวคิดและทฤษฎีการบริหารสถานศึกษาใน

ยุคดิจิทัล แนวคิดการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษา บริบทกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดในการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอนตามวัตถุประสงค์และระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ใช้การวิจัยเชิงสำรวจโดยเก็บข้อมูลกับประชากรที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 112 คน เครื่องมือ เป็นแบบสอบถามมี 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) ตอนที่ 2 สภาพการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และตอนที่ 3 ปัญหาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) การสร้างและหาคุณภาพ ผู้วิจัยสร้างและวิเคราะห์นิยามปฏิบัติการเพื่อยกร่างข้อคำถามตามขอบเขตเนื้อหา 4 ด้าน แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความเหมาะสมของจำนวนข้อกับเนื้อหา ให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินความสอดคล้อง นำผลมาวิเคราะห์ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ นำไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มแม่สอด-ท่าสายลวด จำนวน 30 คนเพื่อหาความเที่ยง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .942 จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามจำนวน 112 ฉบับเพื่อเก็บข้อมูล ได้แบบสอบถามกลับคืนร้อยละ 100 นำไปตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเก็บข้อมูลกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน สร้างแบบสัมภาษณ์โดยนำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการมีส่วนร่วมรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดด้านละ 3 ข้อ และปัญหาข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดด้านละ 3 ข้อ มาสรุปอุปนัยได้ข้อคำถาม 4 ข้อครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน หาคุณภาพด้วยการตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องและความสอดคล้องกับเนื้อหาโดย

อาจารย์ที่ปรึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหา หาความถี่ สรุปอุปนิสัยและจัดลำดับเพื่อนำเสนอในรูปตาราง

ผลการวิจัย

1. สภาพการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ สูงที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน และการมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผล ตามลำดับ ส่วนการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผน ต่ำที่สุด พิจารณารายข้อในแต่ละด้านผลการวิจัยโดยสรุปคือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันกำหนดแผนและโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายใน เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ในยุคดิจิทัล สูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์บริบทสถานศึกษากำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล และผู้บริหารให้ครูผู้สอนร่วมกันปรับปรุงโครงสร้างการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความรู้ความสามารถของบุคลากรทุกคนอย่างทั่วถึง ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันปรับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้สอนปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้น่าอยู่ น่าปฏิบัติงาน สูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามความต้องการของครูและนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และครูผู้สอนร่วมกันสรุปบทบาท หน้าที่ แนวทางและวิธีการปฏิบัติงานเพื่อจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้ครอบคลุมชัดเจน สอดคล้องกับการบริหารในยุคดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้เครือข่ายเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตในการแสวงหาและการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน สูงที่สุด รองลงมาคือ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา และครูผู้สอนมีส่วนร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนเพื่อส่งจ้งต่อของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนครูผู้สอนมีส่วนร่วมติดตามและประเมินประสิทธิภาพการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัลของสถานศึกษา ต่ำที่สุด และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของสถานศึกษา ครู

และผู้เรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้ผู้ปกครองทราบ สูงที่สุด รองลงมาคือ ครูผู้สอนมีส่วนร่วมแสดงความชื่นชมและรับรู้ในผลงานความสำเร็จของสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และครูผู้สอนมีส่วนร่วมรับรู้รายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างชัดเจน ตามลำดับ ส่วนครูผู้สอนมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ต่ำที่สุด

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผน สูงที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน และการมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผลตามลำดับ ส่วนการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ต่ำที่สุด พิจารณาผลเป็นรายข้อแต่ละด้านคือ การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมตัดสินใจกำหนดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สูงที่สุด รองลงมาคือ ครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมวางแผนประสานหน่วยงานในชุมชนเพื่อให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่สถานศึกษา และครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมวางแผนออกแบบการจัดระบบงานธุรการเพื่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมวางแผนรับผิดชอบการเสริมสร้างป้องกันผลกระทบมิถุนันย์ของบุคลากรในสถานศึกษา ต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ ครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมจัดเครือข่ายเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานและบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สูงที่สุด รองลงมาคือ ครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมดำเนินการจัดซื้อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์และผลิตสื่อการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล และครูผู้สอนไม่ได้รับผิดชอบการดำเนินการวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมส่งเสริมพัฒนาวิทย์ฐานะความก้าวหน้าวิชาชีพบุคลากรในสถานศึกษา ต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้บ้ำเห็นใจความชอบประจำปีของสถานศึกษา สูงที่สุด รองลงมาคือครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมติดตาม ตรวจสอบและประเมินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมติดตามการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมจัดระบบและพัฒนาระบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา ต่ำที่สุด และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมรับรู้แผนงานกำหนดเกณฑ์การส่งเสริม ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากร ผู้เรียนที่สร้างชื่อเสียงให้สถานศึกษา สูงที่สุด รองลงมาคือ ครูผู้สอนไม่ได้รับการสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีดิจิทัลจัดกิจกรรมการเรียนการ

สอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม และครูผู้สอนไม่ได้รับการส่งเสริมให้ทำวิจัยและนำผลการมาประยุกต์ใช้พัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมบำรุง ดูแล รักษาการใช้ประโยชน์อาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ต่ำที่สุด

3. แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 การมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผน ผู้บริหารและครูควรร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนา คุณภาพในยุคดิจิทัล สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรร่วมกันวิเคราะห์โครงสร้างการบริหารเพื่อปรับให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในยุคดิจิทัลโดยเน้นการกระจายบทบาทหน้าที่อย่างทั่วถึง และควรให้ครูผู้สอนเสนอเป้าหมายภาพความสำเร็จที่คาดหวังส่วนบุคคล เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ความเป็นไปได้ก่อนกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนควรมอบหมายให้ครูร่วมรับผิดชอบติดต่อประสานกับชุมชนและองค์กรภายนอกขอสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน ต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน ผู้บริหารควรมีการจัดทำแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครูและนักเรียนอย่างชัดเจน สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันทำปฏิทินการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับการจัดกิจกรรมเป็นภาคเรียน และควรร่วมกันสรุปผลจัดทำรายงานปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและร่วมหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ ตามลำดับ ส่วนควรมีการสำรวจความต้องการจำเป็นการจัดหาวัสดุอุปกรณ์เพื่อพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลจากครูผู้สอนทุกคน ต่ำที่สุด การมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารควรจัดการประชุมครูให้ระดมความคิดร่วมกันวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่เป็นปัญหา อุปสรรค เพื่อหาสาเหตุ กำหนดทางเลือกและวางแผนการกำกับ ติดตามและประเมินผล สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการนำผลการปฏิบัติงานมาใช้ประเมินความดีความชอบประจำปีงบประมาณ และควรจัดให้มีการประชุมครูเพื่อร่วมกันสะท้อนผลการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีดิจิทัลด้วยกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ในโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมรับผิดชอบการติดตามการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ต่ำที่สุด และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ผู้บริหารควรให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์ประเมิน ผลงานความสำเร็จทั้งปริมาณและคุณภาพเพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลางของสถานศึกษาให้มีความชัดเจน สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณและสวัสดิการในการเผยแพร่ผลการจัดกิจกรรมแก่ครูทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และควรจัดกิจกรรมเพื่อยกย่องชมเชยครูที่ประสบผลสำเร็จให้เพื่อนครูอื่นนักเรียนชุมชนทราบและมีส่วนร่วมด้วยวิธีหลากหลายตามลำดับ ส่วนควรสนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้และเสนอแนะการระดมทรัพยากรการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในยุคดิจิทัล ต่ำที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยควรรนำมาอภิปรายมีดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ สูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนได้ร่วมเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของสถานศึกษา ครูและนักเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ให้ผู้ปกครองทราบ ได้ร่วมแสดงความชื่นชมและรับรู้ในผลงานความสำเร็จของสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และร่วมรับรู้รายงานการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างชัดเจน จึงสร้างความพึงพอใจให้แก่ครูผู้สอนที่ได้รับความไว้วางใจ ให้เกียรติและยอมรับความรู้ความสามารถจากผู้บริหารสถานศึกษาทำให้เกิดความภาคภูมิใจในวิชาชีพ มีความจงรักภักดีต่อองค์กร ทำให้มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ของตน รวมทั้งให้ความร่วมแรงร่วมใจร่วมปฏิบัติงานกับเพื่อนครู สถานศึกษาและผู้ปกครองอย่างเต็มใจ เต็มกำลังความสามารถ เป็นไปตามแนวคิดของ พิทยพัฒน์ ลุนโน (2563 : 20) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมช่วยทำให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร ผู้นำ ชุมชน ผู้ปกครอง หน่วยงานของรัฐ เป็นการเปิดโอกาสรับฟังความคิดเห็น ข้อมูล ความต้องการของแต่ละฝ่ายที่ช่วยสะท้อนปัญหาและความต้องการได้ถูกต้องตรงประเด็นมากขึ้น เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน และผู้ปฏิบัติงาน ลดความขัดแย้งในการบริหารงาน สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ช่วยให้การปฏิบัติงานมีความราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย สอดคล้องกับผลการวิจัยของธจักร จัปใจนาย (2563 : 76-77) ศึกษาความสัมพันธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุตถิณีไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า สภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมากเช่นกัน เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายตามลำดับได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผน โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของครูผู้สอนที่มากกว่าร้อยละ 70 มีประสบการณ์การปฏิบัติงานไม่ถึง 10 ปี จัดว่าเป็นครูรุ่นใหม่ที่มีทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลในระดับดี โดยเปิดโอกาสให้ร่วมวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย กำหนดแผนและโครงการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในเพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ สอดคล้องกับการวิจัยของธจักร จัปใจนาย (2563 : 76) ศึกษาความสัมพันธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สห

วิทยาเขตสุโขทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า โดยรวมการมีส่วนร่วมตัดสินใจของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาตระหนักในความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลว่า มีความจำเป็นที่ต้องได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากทุกฝ่าย การกำหนดแผนปฏิบัติงานจึงจะประสบผลได้ตามเป้าหมาย เพราะลำพังผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอนคนใดคนหนึ่งคงไม่สามารถขับเคลื่อนให้การนำแผนไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมได้ ด้วยเหตุนี้สถานศึกษาจึงให้มีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาให้น่าอยู่นำปฏิบัติงาน จัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์สนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามความต้องการของครูและนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการให้ครูผู้สอนร่วมกันสรุปบทบาบทหน้าที่ แนวทางและวิธีการปฏิบัติงานเพื่อจัดทำเป็นคู่มือการปฏิบัติงานให้ครอบคลุมสอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับผลการวิจัยของวชิรวิทย์ ชินะชาย (2563 : 89) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการโดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผล โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้มีการปรับโครงสร้างการบริหารเพื่อเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามและรับผิดชอบการนำผลมาประเมิน มีการจัดทำปฏิทินการดำเนินงานอย่างชัดเจน ให้ความรู้และชี้แจงครูให้เข้าใจการกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานให้เข้าใจเป้าหมายตรงกัน จึงทำให้มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้สื่อดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การตรวจสอบการดำเนินการตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุน สอดคล้องกับการวิจัยของอรรถชัย กาทอง (2564 : 77) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรี ที่พบว่ามีสภาพการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยรวมมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการรับรู้ผลการดำเนินงานของครู โดยการให้ร่วมรับผิดชอบในการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ความสำเร็จผ่านสื่อออนไลน์ให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบ จัดกิจกรรมให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมแสดงความชื่นชมและรับรู้ในผลงานความสำเร็จและร่วมรับรู้ผลการดำเนินงานตามภารกิจของการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นประจำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพรเทพ เหมรานนท์ (2564 : 69) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผล

ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2 พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. ปัญหาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการให้ครูมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ให้ครูและนักเรียนใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตในการแสวงหาและการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ร่วมติดตามและประเมินประสิทธิภาพการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัล และมีส่วนร่วมการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการศึกษา เป็นไปตามแนวคิดการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของอารีย์ น้ำใจดี และ พิษณุภา ยืนยาว (2562 : 1647-1648) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลว่า จะต้องมียุทธศาสตร์ภายในสนับสนุนความสำเร็จในการทำงานที่ทันสมัย รวดเร็ว แม่นยำและมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดแผนกลยุทธ์ (Digital Strategy) ในการกำหนดทิศทางการทำงานโดยใช้ความสามารถทางเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนให้สถานศึกษาได้ผลประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงไปสู่สถานศึกษาดิจิทัล เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ปัญหาที่พบสูงสุดคือครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมตัดสินใจการกำหนดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้นำผลการปฏิบัติงานมาใช้พัฒนาแผนการปฏิบัติงาน ไม่เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนเสนอความต้องการ ข้อเสนอแนะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และผู้บริหารไม่จัดให้มีการประชุมของผู้เกี่ยวข้องจากทุกฝ่ายเพื่อระดมความคิดเห็นอย่างทั่วถึงเสมอภาคกัน ทำให้การเปิดโอกาสให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการศึกษามีปัญหาสูงสุด สอดคล้องกับการวิจัยของราม เรือนทองดี (2564 : 90) ที่ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า การมีส่วนร่วมตัดสินใจผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย พันธกิจ และวิสัยทัศน์ในการบริหารสถานศึกษา ต่ำที่สุด

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสนับสนุนให้ครูและนักเรียนใช้เครือข่ายเทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตในการแสวงหาและจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลมีส่วนร่วมต่ำที่สุด ทำให้การมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนไม่ครอบคลุมทั่วถึงทุกขั้นตอนตามที่กำหนดไว้ในแผน ครูผู้สอนขาดการมีส่วนร่วมจัดการเครือข่ายเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานและการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจึงมีปัญหาสูงสุด สอดคล้องกับการวิจัยของศิริเกศ เพ็ชรขำ (2565 : 95) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่องานวิชาการใน

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่า การมีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสถานศึกษาเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมเสนอแนะน้อยที่สุด เช่นกัน

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผล โดยรวมมีปัญหายุ่งในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูผู้สอนยังมีส่วนร่วมติดตามและประเมินประสิทธิภาพการจัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในยุคดิจิทัล เป็นกรรมการกำหนดเกณฑ์การประเมินการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนขั้นเงินเดือนประจำปีของบุคลากร และร่วมประเมินผลการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้ดิจิทัลเพื่อพัฒนาตนเองของครูผู้สอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษายังเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมกำกับติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับต่ำทำให้มีปัญหายุ่งในระดับสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของธัชกร จัปใจนาย (2563 : 76-77) ศึกษาความสัมพันธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สหวิทยาเขตสุทัศน์ไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ที่พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการเป็นคณะติดตามความก้าวหน้าการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยรวมมีปัญหายุ่งในระดับน้อย ปัญหาที่พบคือ ครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมรับรู้แผนงานกำหนดเกณฑ์การส่งเสริม ยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากร ผู้เรียนที่สร้างชื่อเสียงให้สถานศึกษา มีปัญหาสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมจัดกิจกรรมการสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่อง เชิดชูเกียรติบุคลากรที่ประสบความสำเร็จในอาชีพมีการปฏิบัติต่ำที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของธัญภิชษฐ์ ชิตสนิท (2565 : 82) ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 1 พบว่า สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมแสดงความยินดีเมื่อการบริหารประสบผลสำเร็จ มีน้อยที่สุด

3. แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปผลได้ดังนี้

3.1 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผน ควรร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของโรงเรียนเพื่อใช้เป็นข้อมูลวางแผนพัฒนาคุณภาพในยุคดิจิทัล ร่วมกันวิเคราะห์โครงสร้างการบริหารมุ่งเน้นการกระจายบทบาทหน้าที่อย่างทั่วถึงและให้ครูเสนอภาพความสำเร็จที่คาดหวังส่วนบุคคลเพื่อวิเคราะห์ความเป็นไปได้ก่อนกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนจะสามารถตัดสินใจได้ดีต้องมีความรู้ความเข้าใจในบริบทของโรงเรียน การที่ผู้บริหารให้มีส่วนรับรู้สภาพปัจจุบัน จึงเป็นส่วนช่วยให้ครูผู้สอนมีความเข้าใจสภาพปัจจุบัน ทำให้เกิดความคิดที่จะหาทางแก้ปัญหาจากสภาพที่เป็นอยู่เพื่อให้บรรลุความสำเร็จร่วมกันได้ซึ่งเมื่อพบปัญหาขณะปฏิบัติตามแผนก็จะสามารถตัดสินใจแก้ปัญหาที่ตรงนั้นได้ดีและมีความถูกต้องมากกว่าการรับคำสั่งเพื่อ

ปฏิบัติแต่เพียงฝ่ายเดียว สอดคล้องกับแนวคิดของอรรถชัย กาทอง (2564 : 6) กล่าวว่าการมีส่วนร่วม ตัดสินใจเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากร ในการวิเคราะห์สภาพของปัญหาและความ ต้องการแล้ว กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ กลยุทธ์และเป้าหมายความสำเร็จ ร่วมคิดร่วมศึกษา สภาพแวดล้อม ทำประชาคมครู ผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน และ ร่วมกันตัดสินใจวางแผนแก้ปัญหา

3.2 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผน ควรมีแผนนิเทศ กำกับ ติดตามและ ประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครูและนักเรียนอย่างชัดเจน เปิดโอกาสให้ครูร่วมกันจัดทำ ปฏิทินการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดการเรียนการสอน ร่วมกันสรุปรายงานปัญหาการใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลและหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาเครือข่ายให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารเปิด โอกาสให้ครูมีส่วนร่วมดำเนินการตามแผนอยู่ในระดับต่ำ โดยเฉพาะการพัฒนาเครือข่าย การจัดหา เทคโนโลยีการปฏิบัติงานและร่วมรับผิดชอบการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการวัดผล ผู้บริหารควรจัดทำ แผนการนิเทศที่ชัดเจนให้ครูมีส่วนร่วมกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานและการร่วมประเมินผลอย่าง เป็นระบบ เพื่อให้มีการปรับปรุงพัฒนาแผนการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ความคิดของศิริเกศ เพ็ชรขำ (2565 : 97) ที่เสนอแนะว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและ บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมบริหารสถานศึกษาโดยร่วมกำหนด จัดทำแผนกลยุทธ์การบริหาร พัฒนา ระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ วางแผนการกำกับ ติดตาม นิเทศและประเมินผลการปฏิบัติงาน นำ ผลการประเมินมาปรับปรุงแผนพัฒนาการศึกษา และร่วมประชุมระดมความคิดเพื่อกำหนด แนวทางพัฒนา การบริหารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3.3 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผล ควรจัดการประชุมครูให้มี การระดมความคิดร่วมกันวิเคราะห์ผลการดำเนินงานที่เป็นปัญหา อุปสรรค เพื่อหาสาเหตุ กำหนด ทางเลือกและวางแผน การกำกับ ติดตามและประเมินผล และมีการประชุมครูเพื่อร่วมกันสะท้อนผล การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีดิจิทัลด้วยกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหาร ไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน สรุปผลและ สะท้อนผลการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อนำไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงและพัฒนาแผนการดำเนินงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิสนีย์ นุราช (2566 : 282) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมี ส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ที่พบว่า ควรมีปฏิทินให้รายงานความก้าวหน้าการปฏิบัติงานและแจ้งให้ทุกฝ่ายรับรู้ เปิดโอกาส ให้ร่วมเป็นคณะกรรมการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างทั่วถึง

3.4 แนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ควรให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนด เกณฑ์ประเมิน ผลงานความสำเร็จเพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลางของสถานศึกษาให้มีความชัดเจน ส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณและสวัสดิการในการเผยแพร่ผลการจัดกิจกรรมแก่ครู และจัดกิจกรรม

เพื่อยกย่องชมเชยครูที่ประสบผลสำเร็จให้เพื่อนครูอื่นนักเรียนชุมชนทราบและมีส่วนร่วมด้วยวิธีการหลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ การสร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการคัดเลือก ยกย่องผู้มีผลงานที่ประสบความสำเร็จ มีการปฏิบัติในระดับต่ำ ผู้บริหารจึงควรสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ร่วมจัดหาระดมทรัพยากรสนับสนุนพัฒนาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการเผยแพร่การจัดกิจกรรมให้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิระ บุตรฤทธิ (2566 : 167) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ในยุควิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ที่พบว่า ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันของบุคลากร ให้เกิดความสามัคคีร่วมแรงร่วมใจ คอยสนับสนุนให้ความช่วยเหลือและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้นำไปดำเนินการต่อไป ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานและร่วมบริหารสถานศึกษาตามภารกิจงานทั้ง 4 งานอย่างทั่วถึง

1.2 กลุ่มโรงเรียน ควรทำหน้าที่ประสานหน่วยงานเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มได้รับการพัฒนาทักษะการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

1.3 สถานศึกษา ควรเพิ่มขีดความสามารถของครูผู้สอนโดยใช้ข้อมูลที่ต้องประกอบการตัดสินใจ มีการสนับสนุนและพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีดิจิทัลในการนำมาใช้พัฒนาการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมเพียงพตรงตามความต้องการ

1.4 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมตัดสินใจกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้เป็นระบบ เพื่อสร้างการยอมรับและเกิดการนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติได้อย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ

1.5 ครูผู้สอน ควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา (SWOT Analysis) เพื่อให้การร่วมระดมความคิดเห็นในการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนการบริหารสถานศึกษามีความถูกต้อง รวดเร็ว โดยต้องให้ความสำคัญกับการแสดงความคิดเห็น การซักถาม โต้ตอบและร่วมอภิปรายอย่างจริงจัง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรมีการวิจัย แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนการบริหารสถานศึกษาของครูผู้สอนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ สังกัดอื่นที่จัดการศึกษาในลักษณะเดียวกัน
- 2.2 ควรมีการวิจัย ความต้องการมีส่วนร่วมดำเนินการตามแผนการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของครูผู้สอนในสถานศึกษาบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือ สังกัดอื่น
- 2.3 ควรมีการวิจัย แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมกำกับ ติดตามและประเมินผลการบริหารสถานศึกษาของครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือ สังกัดอื่น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความกรุณาจาก ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และดร.สุรพงษ์ แสงสีมูข เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม โดยมีคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานกรรมการสอบ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ กรรมการ และดร.จิตติมน ฉัตรจรัสรัตน์ กรรมการ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำจนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาตรวจประเมินเครื่องมือการวิจัย ตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานการค้นคว้าอิสระนี้อย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนแม่ดาวพระธาตุผาแดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2 ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามเพื่อการเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงอย่างถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ คุณูปการที่จะพึงมีจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบุพการีผู้ให้กำเนิดอบรมสั่งสอนและส่งผลเสียเล่าเรียน คุณครู-คณาจารย์ที่อบรมสั่งสอนทุกระดับชั้นการศึกษาเล่าเรียน ญาติมิตร เพื่อนร่วมงานทุกคนที่ส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาจนสัมฤทธิ์ผลอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยหวังว่ารายงานการค้นคว้าอิสระนี้จะเกิดประโยชน์ทั้งต่อวงการศึกษ หน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชาญ์. (2562). ภาวะผู้นำ : แนวคิดทฤษฎีและการพัฒนา. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จิณณวัตร ประโคทัง. (2561). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ. อุบลราชธานี : ศิริธรรมออฟเซต.
- ฉักร จัปใจนาย. (2563). ความสัมพันธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ธัญภิชษฐ์ ชิตสนิท. (2565). แนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. เชียงราย : การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). (2565, 1 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง หน้า 132.
- พรเทพ เหมรานนท์. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 และเขต 2. จันทบุรี : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พิทยพัฒน์ ลุนโน. (2563). แนวปฏิบัติที่ดีด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดบุรีรัมย์. บุรีรัมย์ : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ราม เรือนทองดี. (2564). รูปแบบการมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา : วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วชิรวิทย์ ชินะขำย. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอเวียงแก่น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษา มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.

- วิระ บุตรฤทธิ. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ในยุควิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. สงขลา : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- วิสนีย์ นุราช. (2566, กรกฎาคม). “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2” ในวารสารมหาจุฬานาครทรรศน์. 10(7), 275-285
- ศรเพชร อูสารัมย์. (2563). ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี. ชลบุรี : วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริเกศ เพ็ชรขำ. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่องานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1. สงขลา : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2566). แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566-2570. ตาก : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2562. กรุงเทพฯ : แม็ทซ์พอยท์.
- (2565). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพฯ : กลุ่มงานแผนและโครงการ สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อรรถชัย กาทหลง. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรี. นครปฐม : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- อารีย์ น้ำใจดีและ พิษญาภา ยืนยาว. (2562, 11-12 กรกฎาคม). “ผู้นำกับการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล” ใน งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ครั้งที่ 11. นครปฐม : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

การพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน
ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

The Development of Reading Skills of Young Children
through Storytelling Activities in a Kindergarten 3/2 Class of
Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province

จันทร์เพ็ญ พุดพิงษ์อาษา¹, ณัฐกานต์ เพิ่มอ้อม², ไพรินทร์ บุหลัน³
Natthakarn Permim¹ Pailin Bulan², Nontawat Yuttawong³

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบการอ่านของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน และแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ทั้งหมด 5 เรื่อง ก่อนการใช้กิจกรรม ได้คะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 7.41 หลังการใช้กิจกรรม ได้คะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 9.71 ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยรวม เท่ากับ 2.30 สรุปได้ว่าหลังจากเด็กปฐมวัยทุกคนได้รับกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กปฐมวัยมีทักษะการอ่านสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูทุกคนในโรงเรียนใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะในด้านการเรียนของเด็กให้สูงขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนา, การอ่าน, กิจกรรมการเล่านิทาน

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : jphutthiphongarcha@gmail.com โทร. 0970154733

² อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purposes of the independent study were to develop and compare reading skills of young children in a Kindergarten 3/2 class through storytelling activities of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province. The population seemed to be 19 young children in a Kindergarten 3/2 class of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province in semester 1, academic year 2023 based on a purposive sampling method. The instruments used to collect data were the plans for storytelling activities, and behavior observation forms of reading skills of young children before and after using storytelling activities.

The findings of the research indicated that; For the comparison of the development of reading skills of young children before and after storytelling activities using the five titles of fairy tales, it was found that the mean before storytelling activities was 7.41, and the mean after storytelling activities was 9.71. The differences of total mean were 2.30. It can be said that; after storytelling activities, the development levels of reading skills of all young children were higher.

For a suggestion, the school should encourage all teachers to use storytelling activities for young children to improve learning skills.

Keywords : Development, Reading Skills, Storytelling Activities

บทนำ

ภาษาเป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทยที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของคนไทย เป็นเอกลักษณ์แสดงถึงความเป็นไทย เป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ภาษาไทยจึงนับว่าอยู่ในกลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้อันประกอบด้วย การ ฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน การอ่านเป็นพื้นฐานสำคัญของเด็กเพราะการอ่านช่วยพัฒนาความรู้สติปัญญาและความคิด นอกจากนี้การอ่านเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนก้าวหน้าประสบผลสำเร็จในการเรียนที่จะช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดและการอ่านตลอดชีวิตของคนเรานั้น ประสบการณ์ความรู้จากการอ่านนำไปพัฒนาการฟัง พูดและเขียน นอกจากนี้การอ่านจะประสบผลดีได้นั้น ต้องมีความสามารถในการจำแนกความแตกต่างด้วยสายตา เป็นการสังเกตเห็นความเหมือนความต่างกันของ รูปทรง รูปภาพ (สุวารี สมบัติ, 2564 : 1)

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสามารถทำได้หลายวิธีเช่น กิจกรรมทางภาษา ซึ่งเน้นการใช้ทักษะการฟัง การอ่าน การพูดการเขียนไว้ด้วยกัน เช่น การเล่านิทาน การแต่งเรื่องจากภาพ การทายคำ เป็นต้น กิจกรรมทางความคิด ที่เน้นการส่งเสริมกระบวนการคิด จินตนาการ แสดงความคิดเห็น เช่น การระดมสมอง การทายคำ เป็นต้น กิจกรรมทางศิลปะเน้นการฝึกใช้จินตนาการ และ กล้ามเนื้อ เช่น การวาดภาพ ระบายสี การเล่านิทานแบบเล่าไปวาดไปการเล่านิทานเป็นสื่อหนึ่งที่เหมาะสมกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย เพราะเด็ก ๆ ชอบที่ฟังและเล่านิทาน ไม่เพียงแต่จะมีโลกจินตนาการเล่านั้น แต่นิทานหลายเรื่องยังสนองความต้องการของเด็กด้วย การเล่านิทานหรือเล่านิทานสำหรับเด็กนอกจากจะช่วยให้เด็กได้รับความสนุกสนานแล้ว ยังช่วยส่งเสริมให้เด็กเกิดการพัฒนาทางด้านภาษาทั้งการฟัง และการพูด การจัดกิจกรรมการเล่านิทานสำหรับเด็กปฐมวัย เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความคิด ช่วยให้เด็กคิดอย่างมีจินตนาการ ทั้งยังเป็นกิจกรรมที่ทำให้ผู้ฟังมีความสนุกสนานเพลิดเพลินและเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพ ระหว่างผู้เล่าและผู้ฟังที่ดีที่สุด เช่น การเล่านิทานปากเปล่า การเล่านิทานโดยใช้หนังสือประกอบการเล่า การเล่านิทานโดยใช้ภาพประกอบ เป็นต้น (สันหพัฒน อรุณธारी. 2542 :1-40; อ่างถึงโน ศรัณญา พิมเสน, 2562: 2)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดกิจกรรมการเล่านิทานให้กับระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานพัฒนาทักษะการอ่านให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าในการอ่าน ซึ่งจะทำให้เด็กพัฒนาการอ่านได้อย่างเหมาะสมและมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบการอ่านของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 จะมีทักษะการอ่านสูงขึ้น หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ข้อมูลสภาพทั่วไปของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานโดยเน้นการอ่านเพื่อเป็นผลให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเองและพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียนไปในทางที่ดีขึ้น

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปี 3/1 -3/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 54 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 3/2 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 19 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน ได้แก่
 - 1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 1 เรื่อง หนูน้อยหมวกแดง
 - 1.2 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 2 เรื่อง ลูกหมูสามตัว
 - 1.3 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 3 เรื่อง ราชสีห์กับหนู
 - 1.4 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 4 เรื่อง เด็กเลี้ยงแกะ
 - 1.5 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 5 เรื่อง กระต่ายกับเต่า
2. แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย จำนวน 2 ชุด ได้แก่
 - 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
ได้แก่
 - 2.1.1 สามารถสนทนากับครูและเพื่อนถึงเรื่องที่ฟังได้
 - 2.1.2 ตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง
 - 2.1.3 พุดในสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของตนเองได้
 - 2.1.4 เล่าเรื่องราวที่ฟังได้
 - 2.1.5 แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ฟังได้
 - 2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
ได้แก่
 - 2.2.1 สามารถสนทนากับครูและเพื่อนถึงเรื่องที่ฟังได้
 - 2.2.2 ตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง
 - 2.2.3 พุดในสิ่งที่ชอบด้วยคำพูดของตนเองได้
 - 2.2.4 เล่าเรื่องราวที่ฟังได้
 - 2.2.5 แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่ฟังได้

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัย
 - 1.2 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมชั้นอนุบาลปีที่ 2 รวมทั้ง
หลักสูตร และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นแนวทางการเขียนแผนการ
จัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัย

1.3 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน ใช้ทดลองสัปดาห์ละ 1 วัน รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 สัปดาห์ จำนวน 5 วัน มีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 ชื่อกิจกรรม

1.3.2 จุดประสงค์

1.3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป)

1.3.4 สื่อการสอน

1.3.5 วิธีการประเมินผล

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสม เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข และเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ณัฐกานต์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาศึกษาปฐมวัยช่วยตรวจพิจารณาจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

1.6 ปรับปรุง แก้ไข แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยการปรับปรุงแก้ไขการใช้คำและข้อความปรับปรุงกิจกรรมบางส่วน และนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัย ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วนำไปทดลองใช้กับประชากรซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1-3/3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 54 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการสังเกต

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน ในช่วงการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กำหนดไว้เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เริ่มจาก วันพฤหัสบดี ที่ 17 เดือน สิงหาคม 2566 ถึง วันพฤหัสบดี ที่ 14 เดือน กันยายน 2566 ใช้เวลาทำกิจกรรม วันละ 20 นาที ตามกำหนดการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ดังนี้

2. ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่าน

3. ผู้วิจัยทำการสังเกตพฤติกรรมการพ้ออ่านของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 19 คน หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ตามแผนการจัดประสบการณ์ในช่วงกิจกรรมเสรี โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัยรายบุคคล ด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน ตั้งแต่เรื่องที่ 1-5 ในแต่ละสัปดาห์ แต่ละครั้ง และแต่ละวัน ตามที่ได้กำหนดไว้ รวมคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ตามลำดับ

2. รวมคะแนนที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย ตั้งแต่เรื่องที่ 1-5 ในแต่ละสัปดาห์แต่ละครั้ง และแต่ละวัน ตามที่ได้กำหนดไว้ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ตามลำดับ

3. แสดงค่าคะแนนจากการปฏิบัติกิจกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัยไว้ในตารางเดียวกัน ซึ่งเป็นคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน สัปดาห์ที่ 1 เรื่อง 1 หนูน้อยหมวกแดง วันพฤหัสบดี ที่ 17 สิงหาคม 2566 สัปดาห์ที่ 2 เรื่องที่ 2 ลูกหมูสามตัว วันพฤหัสบดี ที่ 24 สิงหาคม 2566 สัปดาห์ที่ 3 เรื่องที่ 3 ราชสีห์กับหนู วันพฤหัสบดี ที่ 31 สิงหาคม 2566 สัปดาห์ที่ 4 เรื่องที่ 4 เด็กเลี้ยงแกะ วันพฤหัสบดี ที่ 7 กันยายน 2566 และสัปดาห์ที่ 5 เรื่องที่ 5 กระต่ายกับเต่า วันพฤหัสบดี ที่ 14 กันยายน 2566 ใช้เวลากิจกรรม วันละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 วัน 5 สัปดาห์ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของคะแนนที่ได้

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ และเปรียบเทียบผลต่างสถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 120-128)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปได้ ดังนี้

การเปรียบเทียบการพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่า นิทาน ทั้ง 5 เรื่อง เรื่องที่ 1 หนูน้อยหมวกแดง คะแนนก่อนการเล่านิทาน 8.16 คะแนนหลังการเล่า นิทาน 10 ผลต่างของคะแนน 1.84 เรื่องที่ 2 ลูกหมูสามตัว คะแนนก่อนการเล่านิทาน 8.16 คะแนน หลังการเล่านิทาน 9.32 ผลต่างของคะแนน 1.16 เรื่องที่ 3 ราชสีห์กับหนู คะแนนก่อนการเล่านิทาน 6.95 คะแนนหลังการเล่านิทาน 9.74 ผลต่างของคะแนน 2.79 เรื่องที่ 4 เด็กเลี้ยงแกะ คะแนนก่อน การเล่านิทาน 6.90 คะแนนหลังการเล่านิทาน 9.84 ผลต่างของคะแนน 2.95 และเรื่องที่ 5 กระต่าย กับเต่า คะแนนก่อนการเล่านิทาน 6.90 คะแนนหลังการเล่านิทาน 9.68 ผลต่างของคะแนน 2.79 คะแนนเฉลี่ยรวมก่อนการเล่านิทาน 7.41 คะแนนเฉลี่ยรวมหลังการเล่านิทาน 9.71 ผลต่างของ คะแนนรวม 2.30 สรุปได้ว่า หลังจากเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่า นิทาน เด็กทุกคนมีทักษะการอ่านสูงขึ้น

อภิปรายผล

การใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 19 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ทั้ง 5 เรื่อง สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรม การเล่านิทาน สรุปได้ว่า หลังจากเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่า นิทาน เด็กทุกคนมีทักษะการอ่านสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูประจำชั้นได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่า นิทานประกอบการสอน จึงทำให้เด็กปฐมวัยทุกคนในห้องเรียนสนใจและตั้งใจเรียนเพิ่มมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภมาส จีรกอบสกุล (2559 : 70) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะทางภาษาด้านการ อ่านและการเขียนของเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรม การอ่านนิทานร่วมกัน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัย มีทักษะทางภาษาด้านการอ่าน การเขียน_และมีความสนใจในการอ่านหลังการจัดกิจกรรมการอ่าน นิทานร่วมกันสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ครูทุกคนในโรงเรียนควรใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนา ทักษะในด้านการเรียนของเด็กให้สูงขึ้น
2. สถานศึกษาควรดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูทุกคนในโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ควรมีการวิจัย รูปแบบการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในวิชาอื่น ๆ
2. ครูของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ควรมีการวิจัย รูปแบบการใช้กิจกรรมการเล่านิทานที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การพัฒนาการอ่านของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ได้รับความกรุณา จาก อาจารย์ณัฐกานต์ เพิ่มอิม อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ไพรินทร์ บุหลัน และอาจารย์ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วย พิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหา รูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน และ แบบ สังเกตพฤติกรรมการอ่านของเด็กปฐมวัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงาน ผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ผู้วิจัย หวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษา เกี่ยวกับเรื่องนี้เช่นเดียวกันต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ศุภมาส จีรกอบสกุล. (2559). ทักษะทางภาษาด้านการอ่านและการเขียนของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการ จัดกิจกรรมการอ่านนิทานร่วมกัน. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศรัญญา พิมเสน. (2562). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยการเล่านิทานแบบเล่าไปวาดไป ระดับชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนบ้านคลองนามิตรภาพที่ 201 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 1. สุราษฎร์ธานี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา สุราษฎร์ธานีเขต 1.
- สุวารี สมบัติ. (2564). การพัฒนาทักษะการอ่านของนักเรียน โรงเรียนอนุบาลคุณากร ในพระ ราชนูปถัมภ์ฯ โดยใช้เกมการศึกษาเน้นภาษา. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ ศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งนครนายก มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

การพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน
โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

The Development of speech of early children in Year 1 of Kindergarten
using story telling activities. Taksinrachanusorn School

Mueang Tak District, Tak Province

เบญจรัตน์ หทัยภัก¹, ไพรินทร์ บุหลัน², ชวนชม เครือเขียว³, นลรวัช ยุตวงศ์⁴
Bencharat Hathaiphak¹, Phairin Bulun², Chuanchom Khruengkheaw³, Nontawat Yuttawong⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบการพูดของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 15 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน และแบบสังเกตพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการใช้กิจกรรม เรื่องที่ 1 หมินน้อยจะไปโรงเรียน ก่อนการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 7.27 และหลังการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 12.40 มีผลต่างของคะแนน เท่ากับ 5.13 เรื่องที่ 2 ช้างน้อยอยากรู้ ก่อนการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 7.33 และหลังการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 12.13 มีผลต่างของคะแนน เท่ากับ 4.80 เรื่องที่ 3 เทียวทั่วไทย ก่อนการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 7.87 และหลังการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 12.20 มีผลต่างของคะแนนเท่ากับ 4.33 เรื่องที่ 4 ช้างน้อยอยากเป็นผีเสื้อ ก่อนการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 7.20 และหลังการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 11.53 มีผลต่างของคะแนน เท่ากับ 4.33 เรื่องที่ 5 สีสหายไปเที่ยวป่า ก่อนการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 7.13 และหลังก่อนการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 11.93 มีผลต่างของคะแนนเท่ากับ 4.80 จึงสรุปได้ว่าหลังจากเด็กปฐมวัยทุกคนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีทักษะการพูดสูงขึ้น

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : volso182@gmail.com โทร. 065-0088948

² อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁴ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

ข้อเสนอแนะ สถานศึกษาควรใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้เด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมให้สูงขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาเด็กปฐมวัย, การพูดของเด็กปฐมวัย, กิจกรรมการเล่านิทาน

Abstract

The purposes of the independent study were to develop and compare speaking skills of young children in Year 1 of a Kindergarten 1 class through storytelling activities of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province. The population seemed to be 15 young children in a Kindergarten 1 class in semester 1, academic year 2023 based on a purposive sampling method. The instruments used in the independent study were five activity plans for storytelling, and behavior observation forms of speaking skills of young children before and after using storytelling activities.

The findings of the research indicated that; In terms of the comparison of the development of speaking skills of young children before and after storytelling activities; for fairy tale1- “Little Bear Will Go To School”, it was found that the mean before storytelling activities was 7.27, and the mean after storytelling activities was 12.40. The differences of total mean were 5.13. For fairy tale2- “Little Elephant Wants To Know”, the mean before storytelling activities was 7.33, and the mean after storytelling activities was 12.13. The differences of total mean were 4.80. For fairy tale3- “Travel Around Thailand”, the mean before storytelling activities was 7.87, and the mean after storytelling activities was 12.20. The differences of total mean were 4.33. For fairy tale4- “Little Elephant Wants To a Butterfly”, the mean before storytelling activities was 7.20, and the mean after storytelling activities was 11.53. The differences of total mean were 4.33. For fairy tale5- “Friends Go To The Forest”, the mean before storytelling activities was 7.13, and the mean after storytelling activities was 11.93. The differences of total mean were 4.80.

For a suggestion; The school should use storytelling activities for young children to improve social skills.

Keywords : Development, Speaking Skills, Storytelling Activities

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับ ปฐมวัยมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางรากฐานของชีวิตเพราะการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีมีคุณภาพในวันข้างหน้า จะต้องได้รับการปูพื้นฐานที่ดีมาตั้งแต่ปฐมวัยช่วง 6 ปี แรกของชีวิตเป็นช่วงที่เด็กมีพัฒนาการในทุกด้านรวดเร็วมาก โดยเฉพาะสติปัญญา (นิตยา คชภักดี, 2530 : 16; อ้างถึงใน สมัย สุภาพ, 2560 : 2) ซึ่งสอดคล้องกับ เพียเจต์ (Piaget) ได้กล่าวว่าพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่เกิดขึ้นในวัยก่อนปฐมวัยนี้ จะเป็นรากฐานให้แก่พัฒนาการทางด้านปัญญาในระดับต่อ ๆ ไปและในการพัฒนาประชากรประเทศควรเริ่มตั้งแต่ปฐมวัยเพราะเด็กพัฒนาทั้งทางร่างกาย สติปัญญาสังคม บุคลิกภาพอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์ที่เด็กได้รับในช่วงแรกมีอิทธิพลอย่างยิ่ง ในการพัฒนาขั้นต่อ ๆ ไป (ดวงเดือน ศาสตร์ภัก, 2522 : 10-18; อ้างถึงใน สมัย สุภาพ, 2560 : 2)

ภาษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ในการติดต่อสื่อสารระหว่างมนุษย์การอยู่ร่วมกัน ในสังคมจำเป็นต้องใช้ภาษาในการสื่อสารความหมายซึ่งกันและกัน เพื่อแลกเปลี่ยนถ่ายทอดความคิด ความรู้สึกทัศนคติตลอดจนประสบการณ์ให้ผู้อื่นเข้าใจ ซึ่งจะทำให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างราบรื่น ภาษาเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ต้องอาศัยทักษะการฟังการพูดซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่านและการเขียน เพื่อติดต่อทำความเข้าใจกับผู้อื่นเข้าใจตนได้ (จินตนา สุทธจินดา, 2522 : 2; อ้างถึงใน สมัย สุภาพ, 2560 : 2)

การพูดและการสนทนาจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก ทั้งในชีวิตประจำวัน และชีวิตการทำงานการพูดเป็นเครื่องมือสำคัญ ของการติดต่อสื่อสาร ที่จะนำไปความสำเร็จในชีวิต ทั้งนี้เพราะมนุษย์ต้องใช้ภาษาอยู่เสมอและใช้คำพูดในการสื่อถึงบุคคล(Personal media) หรือเป็นวิธีทางหนึ่งในการถ่ายทอดชักนำเอาความรู้สึกนึกคิดของตนมาตีแผ่แสดงให้ผู้อื่นได้ทราบละเอียดเข้าใจ เมื่อเป็นเช่นนี้การพูดจึงเป็นเครื่องมือสำคัญ ยิ่งในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น (วิรัช อภิรัตน์กุล, 2524 : 1-3; อ้างถึงใน สมัย สุภาพ , 2560 : 3) ดังนั้น การพูดการสนทนาที่ดีถูกต้องเหมาะสมจึงเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดีสำหรับบุคคลในอนาคต

การพัฒนาทักษะทางการพูดให้กับเด็กปฐมวัยมีหลายวิธี เช่น การร้องเพลง การเล่นเกม บทบาทสมมติ ฯลฯ แต่ในที่นี้ผู้วิจัยสนใจที่จะใช้หนังสือนิทานในการพัฒนาทักษะทางการพูดของเด็กปฐมวัยเพราะธรรมชาติของเด็กปฐมวัยจะชอบฟังนิทานที่มีรูปภาพประกอบจะช่วยกระตุ้น ให้เด็กอยากรู้อยากเห็นโดยใช้ภาษาพูดสนทนาสื่อสารกับครูเป็นการกระตุ้นให้เด็กอยากพูดทุกวันจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาดีขึ้น

การเล่านิทานเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับเด็กก่อนวัยเรียนหรือเด็กที่มีอายุ 3 – 5 ขวบ เป็นอย่างมากเพราะนิทานเป็นเรื่องของความบันเทิง ฟังแล้วเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ได้รู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่แปลกใหม่ให้ข้อคิดและคติเตือนใจ และนิทานยังเป็นสื่อที่มีพลังมากมาย ในการเปลี่ยนแปลงเด็ก เด็กสามารถตอบสนองต่อการเล่านิทานได้อย่างดีตั้งแต่ในวัยทารก (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2541 : 47-

57; อ้างถึงใน จุไรรัตน์ มณีฉาย, 2558 : 3) นิทานนอกจากจะให้ความบันเทิง ฟังแล้วเกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลิน แล้วในนิทานยังมีเนื้อเรื่องที่หลากหลาย และผู้เล่าควรเลือกใช้เทคนิคที่เหมาะสมที่จะทำ 4 ให้เด็กฟังแล้วสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องได้ซึ่งเทคนิคดังกล่าวก็คือการเล่านิทานแบบเล่าเรื่องซ้ำ เพราะคุณค่าต่าง ๆ ที่ปรากฏอยู่ในนิทานจะถูกประทับไว้ในใจเด็กอย่างลึกซึ้ง การที่เด็กฟังนิทานซ้ำ ๆ ไม่ใช่เพื่อจดจำ เพราะเด็กในวัยนี้มีพัฒนาการอย่างพิเศษของการจดจำ ที่แม่นยำเด็กส่วนมากสามารถจำ นิทานได้หลังจากฟังนิทานเพียงครั้งเดียว หากแต่การเล่านิทานซ้ำ ๆ กัน เป็นเวลานานนั้น ช่วยให้เซลล์สมองของเด็กสามารถเชื่อมต่อกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นั่น หมายถึงความสามารถในการจับใจความและการเรียนรู้ก็จะมากขึ้นด้วย (มานิตา ลีโทชวลิต, 2544 : 45-46; อ้างถึงใน จุไรรัตน์ มณีฉาย, 2558 : 4) การเล่านิทานซ้ำ แล้วซ้ำ อีกจะช่วยให้พลังในส่วนลึกของนิทานสามารถเข้าไปมีอิทธิพลกับจิตใจของเด็กซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถจับใจความ เก็บเอาความคิดและความหมายในนิทานเข้าไป พัฒนาเป็นความเข้าใจอย่างถ่องแท้ภายในตัวของเขาเองซึ่งจะเป็นความเข้าใจที่ลึกซึ้งและยาวนาน มากกว่า การเล่าเพียงครั้งเดียว ในการเล่าเรื่องในครั้งต่อไป อาจเปลี่ยนจากที่นักเรียนเคยเป็นแต่เพียงผู้ฟังมาเป็นผู้พูดหรือผู้เล่าและพร้อมกันนี้อาจจะเป็นผู้เล่าแล้วก็ได้เข้าถึงเรื่องราวโดยผลัดเปลี่ยนไปเป็นผู้แสดง ประกอบการเล่าเรื่อง เพื่อให้เข้าใจในเรื่องได้ชัดเจนลึกซึ้งด้วยและ ด้วยวิธีการนี้นิทานเข้าถึงธรรมชาติของเด็กและพัฒนาทักษะการจับใจความเด็กโดยไม่รู้ตัวใน ขณะเดียวกัน เด็กก็เรียนรู้คุณค่าของความเป็นคนที่สมบูรณ์ (ศรีรัตน์ เจริญกลิ่นจันทร์, 2538 : 64-65; อ้างถึงใน จุไรรัตน์ มณีฉาย, 2558 : 4) การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์นั้น (วีระวัฒน์ ปณิตามย์, 2545 : 32; อ้างถึงใน จุไรรัตน์ มณีฉาย, 2558 : 4) ได้อธิบายว่าเป็นการพัฒนาสมองในส่วนของระบบ Limbic ซึ่งควบคุมความรู้สึก แรงขับของร่างกาย มิงานวิจัย ชี้ว่าวิธีการฝึกสมองส่วนบนนี้ที่เป็นวิธีการที่ดีที่สุด คือเริ่มจากการสร้างแรงจูงใจและชี้ชวนให้ ปฏิบัติทั้งนี้ความฉลาดทางอารมณ์สามารถฝึกและพัฒนาให้ตั้งแต่เด็กปฐมวัย เพราะมีการพัฒนา สมองพร้อมแล้วและพ่อแม่ครูอาจารย์จะต้องร่วมเรียนรู้และฝึกฝนด้วยเพราะความฉลาดทางอารมณ์เป็นผลจากการปฏิสัมพันธ์ในสถานการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม จึงต้องฝึกฝนใน สถานการณ์ให้ทดลอง เรียนรู้ปฏิบัติมีการประเมินความพร้อมและความต้องการก่อน โดยมีการประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของบุคคลนั้นรวมทั้งสภาพปัญหาและความต้องการก่อน การพัฒนาและยังต้องมีการติดตามประเมินผลการพัฒนา (กรมสุขภาพจิต, 2546 : 4; อ้างถึงใน จุไรรัตน์ มณีฉาย, 2558 : 5)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานพัฒนาทักษะการพูดให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเห็นคุณค่าในการพูด ซึ่งจะทำให้เด็กพัฒนาการพูดได้อย่างเหมาะสมและมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบการพูดของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 จะมีทักษะการพูดสูงขึ้น หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ข้อมูลสภาพทั่วไปของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

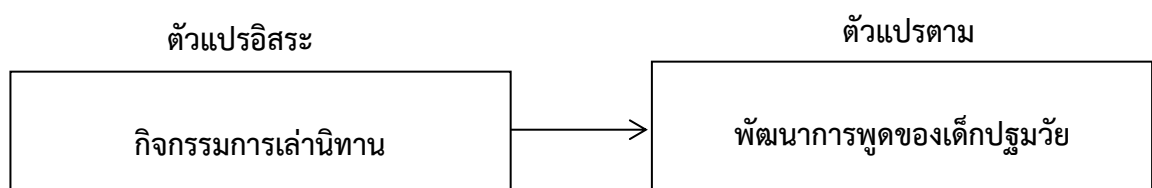
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามภาพประกอบดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1/2566

กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1/2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน ได้แก่
 - 1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 1 เรื่อง หมिन้อยจะไปโรงเรียน
 - 1.2 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 2 เรื่อง ช้างน้อยอยากรู้
 - 1.3 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 3 เรื่อง เทียวทั่วไทย
 - 1.4 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 4 เรื่อง ช้างน้อยอยากเป็นผีเสื้อ
 - 1.5 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 5 เรื่อง สีสหายไปเที่ยวป่า

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 1.2 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมชั้นอนุบาลปีที่ 1 รวมทั้งหลักสูตร และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2566 เพื่อเป็นแนวทางการเขียนแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย
 - 1.3 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน ใช้ทดลอง สัปดาห์ละ 1 วัน จำนวน 5 สัปดาห์ มีรายละเอียดดังนี้

- 1.3.1 ชื่อกิจกรรม
- 1.3.2 จุดประสงค์
- 1.3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป)
- 1.3.4 สื่อการสอน
- 1.3.5 วิธีการประเมินผล

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสม เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์ไพรินทร์ บุหลัน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาก่อนปฐมวัยช่วยตรวจพิจารณาจุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

1.6 ปรับปรุง แก้ไข แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยการปรับปรุงแก้ไขการใช้คำและข้อความปรับปรุง กิจกรรมบางส่วน เพื่อให้ส่งเสริมพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย และนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

1.7 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วนำไปทดลองใช้กับประชากรซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชาย-หญิง อายุ 3-4 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอ เมืองตาก จังหวัด ตาก จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้นจำนวน 14 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทานให้เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 15 คน ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กำหนดไว้เป็นเวลา 5 สัปดาห์ เริ่มจากสัปดาห์ที่ 1 วันศุกร์ที่ 11 สิงหาคม 2566 สัปดาห์ที่ 2 วันศุกร์ที่ 18 สิงหาคม 2566 สัปดาห์ที่ 3 วันศุกร์ที่ 25 สิงหาคม 2566 สัปดาห์ที่ 4 วันศุกร์ที่ 1 กันยายน 2566 สัปดาห์ที่ 5 วันศุกร์ที่ 8 กันยายน 2566 ใช้เวลาทำกิจกรรมวันละ 30 นาที รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 วัน ตามกำหนดการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัยรายบุคคล ด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน ตั้งแต่เรื่องที่ 1-5 ในแต่ละสัปดาห์ แต่ละครั้ง และแต่ละวัน ตามที่ได้กำหนดไว้ รวมคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ตามลำดับ

2. รวมคะแนนที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัย ตั้งแต่เรื่องที่ 1-5 ในแต่ละสัปดาห์แต่ละครั้ง และแต่ละวัน ตามที่ได้กำหนดไว้ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ตามลำดับ

3. แสดงค่าคะแนนจากการปฏิบัติกิจกรรมการพูดของเด็กปฐมวัยไว้ในตารางเดียวกัน

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ และเปรียบเทียบผลต่าง สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติพื้นฐานที่ใช้ในการวิจัย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 120-128)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยการใช้กิจกรรมการเล่า
นิทานโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

การเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังใช้กิจกรรมการเล่านิทานเรื่องที่
1 มีน้อยจะไปโรงเรียน ให้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โดยใช้
แบบสังเกต กลุ่มประชากรจำนวน 15 คนพบว่าเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการพูดก่อนการใช้กิจกรรม
มีคะแนนเฉลี่ย 7.27 และหลังการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ย 12.40 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ
5.13 จึงสรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
มีทักษะการพูดสูงขึ้น

การเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน
เรื่องที่ 2 ช่างน้อยอยากรู้ ให้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โดย
ใช้แบบสังเกต กลุ่มประชากรจำนวน 15 คนพบว่าเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการพูดก่อนการใช้กิจกรรม มี
คะแนนเฉลี่ยที่ 7.33 และ หลังการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยที่ 12.13 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย
เท่ากับ 4.8 จึงสรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
มีทักษะการพูดสูงขึ้น

การเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน
เรื่องที่ 3 เทียวทั่วไทย ให้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โดยใช้
แบบสังเกต กลุ่มประชากรจำนวน 15 คนพบว่าเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการพูดก่อนการใช้กิจกรรม
มีคะแนนเฉลี่ยที่ 7.87 และหลังจากใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยที่ 12.20 ซึ่งมีผลต่างจากคะแนนเฉลี่ย
4.33 จึงสรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังจะได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีทักษะ
การพูดสูงขึ้น

การเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน
เรื่องที่ 4 ช่างน้อยอยากเป็นผีเสื้อ ให้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนตากสินราช
านุสรณ์ โดยใช้แบบสังเกต กลุ่มประชากรจำนวน 15 คนพบว่าเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการพูด ก่อนการใช้
กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยที่ 7.20 และ หลังจากใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยที่ 11.53 ซึ่งมีผลต่างจากคะแนน
เฉลี่ย 4.33 จึงสรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังจะได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
มีทักษะการพูดสูงขึ้น

การเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เรื่องที่ 5 สีสหายไปเที่ยวป่า ให้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ โดยใช้แบบสังเกต กลุ่มประชากรจำนวน 15 คนพบว่าเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการพูด ก่อนการใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยที่ 7.13 และหลังจากใช้กิจกรรม มีคะแนนเฉลี่ยที่ 11.93 ซึ่งมีผลต่างจากคะแนนเฉลี่ย 4.8 จึงสรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 หลังจะได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีทักษะการพูดสูงขึ้น

สรุปผลการวิจัยการเปรียบเทียบการพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทานทั้ง 5 เรื่องจัดตารางที่ 4.4,4.7,4.10,4.13,และ 4.16 โดยใช้แบบสังเกต กลุ่มประชากรจำนวน 15 คน สรุปได้ว่าหลังจากเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีทักษะการพูดสูงขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

เรื่อง การพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กับกลุ่มประชากร จำนวน 15 คน พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานทั้ง 5 เรื่อง สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีทักษะการพูดสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูประจำชั้น ได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการสอนจึงทำให้เด็กปฐมวัยทุกคนในห้องสนใจและตั้งใจเรียนเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับการวิจัยของ ณิชชญา ยี่สุนเรื่อน (2560 : 32-33) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบภาพโดยมีเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กชาย-หญิง อายุระหว่าง 3-5 ปี จำนวน 5 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดหนองกล้วย อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2560 ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยมีทักษะการฟังและการพูดอยู่ในระดับสูงมีการพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา 3 สัปดาห์ จากระดับคะแนน 44.2 65.6 และ 82 ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

สถานศึกษาควรใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้เด็กปฐมวัย เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะทางสังคมให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูทุกคนในโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ควรมีการวิจัยรูปแบบการใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในวิชาอื่น ๆ
2. ครูของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ควรมีการวิจัยรูปแบบการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ด้วยทานพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย โดยการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ไพรินทร์ บุหลัน อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ชวนชม เครือเขียว และ อาจารย์ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและ รูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานและแบบสังเกตพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยหวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

จุไรรัตน์ มณีฉาย. (2558). รายงานผลการใช้หนังสือนิทานประกอบภาพเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ประกอบกิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3. โรงเรียนเทศบาลวัดชัยชุมพลปฏิบัติราชการโรงเรียนศรีสวรรค์หนองบัวทุกสังกัด การศึกษาเทศบาลเมืองทุ่งสงกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย.

ณิรัชญา ยี่สุนเรือง. (2560). ศึกษาการพัฒนาทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานประกอบ. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์บัณฑิตมหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

สมัย สุภาพ. (2560). การส่งเสริมทักษะทางด้านารพูดของเด็ก ปฐมวัยโดยใช้หนังสือนิทาน. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านฝั่ง สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแค.

การพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

The Development of Spelling through Storytelling Activities of
Prathomsuksa 2 Students of Taksinrachanusorn School,
Mueang Tak District, Tak Province

พฤกษา ย่างไพศาล¹, นรมน ไกรสกุล², อุไรวรรณ บัวเจริญ³, โสภา สุขเกษม⁴, นลรวัช ยุทธวงศ์⁵
Phueksa Yangpaisarn¹, Naramon Kraissakun², Uraiwan Buacharoen³, Sopha Sukkasem⁴, Nontawat Yuttawong⁵

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบการพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 17 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน และแบบทดสอบการอ่านสะกดคำก่อน-หลังการเล่านิทาน

ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน 5 เรื่อง รายสัปดาห์ ตลอด 5 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 28.35 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 42.71 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียนมีทักษะการอ่านสะกดคำสูงขึ้น โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 14.38

ข้อเสนอแนะ คณะครูและโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานและกิจกรรมอื่น ๆ ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนา, การอ่านสะกดคำ, กิจกรรมการเล่านิทาน

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : Pruaksa27735@gmail.com โทร. 084-3726151

² อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁴ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁵ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purposes of the independent study were to develop and compare the development of spelling through storytelling activities of Prathomsuksa 2 students of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province. The samples seemed to be 17 Prathomsuksa 2/3 students of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province in semester 1, academic year 2023 based on a purposive sampling method. The instruments used in the independent study were the plans for storytelling activities, and spelling tests before and after using storytelling activities.

The findings of the research indicated that; For organizing the storytelling activities using five fairy tales per week and 5 weeks in total, it was found that the mean before using storytelling activities was 28.35, and the mean after using storytelling activities was 42.71, which it can be said that after using storytelling activities, the students' spelling skills were higher than the differences of the mean were 14.38.

For some suggestions, the teachers and the school should participate in learning management using the storytelling activities, including other activities for Prathomsuksa students to improve spelling skills.

Keywords : Development, Spelling, Storytelling Activities

บทนำ

วิสารัตน์ ทองเพ็ชร (2563 : 1) ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติไทยที่จำเป็นในการสื่อสารของมนุษย์ การสื่อสารของมนุษย์ใช้ทักษะที่สำคัญหลายทักษะ เช่น ฟัง พูด อ่าน เขียน การพัฒนาวิชาภาษาไทย เป็นการพัฒนาที่เน้นการสอนเพื่อพัฒนาในด้านทักษะ และการฝึกประสมคำอ่าน สะกดคำเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาในด้านทักษะและการฝึกประสมคำอ่านสะกดคำเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้นักเรียนในบางส่วน ยังขาดทักษะในด้านการอ่าน จึงส่งผลมาให้อาจต้องมีการปรับปรุง แก้ไข และต้องมีการพัฒนาในทักษะนี้อย่างต่อเนื่องและจากการเรียนการสอนของนักเรียนชั้น ในการพัฒนาวิชาภาษาไทยในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำเป็นต้องพัฒนาที่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาในด้านทักษะการอ่าน และการสะกดคำให้กับนักเรียนเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ ดังนั้นการพัฒนาในด้านทักษะอ่านคำ และการสะกดคำเป็นพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้ นักเรียนจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะการอ่าน และการสะกดคำ ให้นักเรียน

จะได้นำไปใช้ในการเรียนรู้ในรายวิชาต่างๆ และสามารถหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ หรือสื่อออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็น ต้องมีการพัฒนาในทักษะการอ่าน และการสะกดคำให้กับนักเรียนอย่างถูกต้องการจัดการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการต่างๆ ไม่ค่อยจะเน้นความสำคัญของผู้เรียน และไม่มีการส่งเสริมกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และมีความคิดสร้างสรรค์มากนัก จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ออกมาไม่ค่อยจะดีนัก เมื่อทางการเรียนออกมาแล้วมีหลายคนที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่วางเอาไว้ สังเกตว่าการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาเฉพาะในหนังสือเรียนนั้น ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย และเรียนได้ไม่มีประสิทธิภาพตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง จึงคิดว่าถ้าจัดกิจกรรมโดยใช้นิทานเป็นสื่อพัฒนาการเรียนการสอน ก็จะทำให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้นปัจจุบันนิทานมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ในระดับประถมศึกษาสามารถนำนิทานมาใช้ช่วยฝึกทักษะภาษา ทั้ง 4 ด้าน คือ ฟัง พูด อ่านและเขียน นิทานเป็นสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยและความต้องการของเด็กเพื่อให้เกิดความสุข สนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นแบบที่ดีสำหรับนักเรียน

นอกจากนี้ มะลิ อาจิวชัย (2540 : 13) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของการเขียนสะกดคำไว้ว่า การเขียนสะกดคำให้ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ เพราะในการเขียนสะกดคำผิดจะทำให้ความหมายของคำเปลี่ยนไป ทำให้การสื่อสารกันไม่ตรงความหมาย ดังนั้นครูจำเป็นต้องรู้หลักการเขียนสะกดคำเพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเขียนสะกดคำให้ถูกต้องและปียวรรณ สังข์จันทร์พร (2547 : 18) กล่าวว่า การเขียนสะกดคำเป็นทักษะการเขียนที่สำคัญยิ่งที่ครูผู้สอนภาษาไทยทุกคนควรให้นักเรียนมีการฝึกฝนตั้งแต่เริ่มฝึกฝนตั้งแต่เรียน และปลูกฝังการเขียนสะกดคำที่ถูกต้องให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีความมั่นใจในการเขียนสะกดคำได้ถูกต้อง และสามารถนำประโยชน์จากการเขียนไปใช้ในวิชาอื่นๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นทางผู้วิจัยมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะการอ่านสะกดคำ โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยนำกิจกรรมการเล่านิทานมาใช้เป็นส่วนประกอบของการอ่าน การเขียนภาษาไทย และเป็นการฝึกให้นักเรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการอ่านสะกดคำ จากการประเมิน ผลงานนักเรียน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะให้นักเรียนกล้าแสดง ออกเป็น อย่างดีมีความสามารถในการคิดตามวุฒิภาวะของตน เรียนรู้ได้อย่างมีความสุขและเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อการพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

2. เพื่อเปรียบเทียบการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านสะกดคำ

แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมนิทาน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ข้อมูลสภาพทั่วไปของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

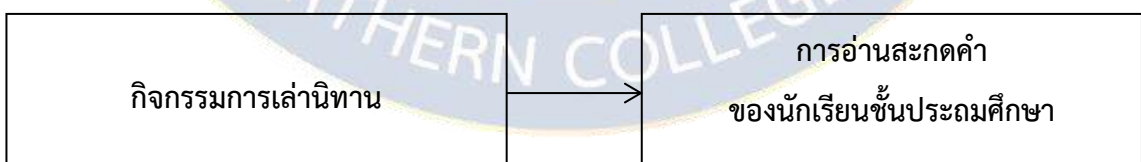
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน และแบบทดสอบการสะกดคำ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบ 2.1 ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2/1 จำนวน 29 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2/2 จำนวน 24 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 2/1 จำนวน 17 คน ของโรงเรียนโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 70 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 ของโรงเรียนโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 17 คน ได้โดยการเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน ได้แก่
 - 1.1 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 1 เรื่อง ครอบครัวสุขสันต์
 - 1.2 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 2 เรื่อง สิงโตป่า
 - 1.3 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 3 เรื่อง กากีบนกพิราบ
 - 1.4 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 4 เรื่อง นักเดินทางกับเรือ
 - 1.5 แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 5 เรื่อง หนูน้อยหมวกแดง
2. แบบทดสอบการอ่านสะกดคำ จำนวน 2 ชุด

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

- 1.แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลค้นคว้าเอกสาร ตำราวารสาร และงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาและการอ่านสะกดคำ
 - 1.2 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 รวมทั้งโครงสร้างหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2565
 - 1.3 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาความสามารถทางการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน ใช้สอนสัปดาห์ละ 1 แผน รวม 5 สัปดาห์ เวลา 5 วัน มีรายละเอียด ดังนี้
 - 1.3.1 ชื่อกิจกรรม
 - 1.3.2 จุดประสงค์

1.3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (ชั้นนำ ชั้นสอน และชั้นสรุป)

1.3.4 สื่อการสอน

1.3.5 วิธีการประเมินผล

1.4 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาความสามารถทางด้านภาษาและการอ่านสะกดคำ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความชัดเจน ความเหมาะสม เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง

1.5 นำแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอให้อาจารย์อูไรวรรณ บัวเจริญ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาประถมศึกษาช่วยตรวจพิจารณาจุดประสงค์เนื้อหา การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์

1.6 ปรับปรุง แก้ไข แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เพื่อพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยการปรับปรุงแก้ไขการใช้คำและข้อความปรับปรุง กิจกรรมบางส่วน เพื่อให้ส่งเสริมทักษะความสามารถทางภาษาด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษา และนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

1.7 นำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเล่านิทานพัฒนาความสามารถทางภาษาด้านการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วนำไปทดลองใช้กับประชากรซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชาย-หญิง อายุ 7-8 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 3 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 70 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One-Group Pre-test Post-test Design เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเพื่อพัฒนาการอ่านสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ก่อนและหลังการทำกิจกรรม โดยนำข้อมูลไปหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบผลจัดกิจกรรมการเล่านิทานเพื่อพัฒนาการอ่านสะกดค่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการทำกิจกรรม ด้วยแบบทดสอบการอ่านสะกดคำของชั้นประถมศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 5 ชุด

ผลการวิจัย

การพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปได้ ดังนี้

ผลคะแนนแบบทดสอบการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน และผลต่างของคะแนน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน เรื่องที่ 1 นิทานครอบครัวสุขสันต์ คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบการอ่านสะกดคำ ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 5.59 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 8.88 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 เรื่องที่ 2 นิทานสิงโตป่า คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบการอ่านสะกดคำ ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 5.71 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ย ที่ 8.18 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.47 นิทาน เรื่องที่ 3 นิทานกากับนกพิราบ คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบการอ่านสะกดคำ ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 5.82 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 8.47 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.65 เรื่องที่ 4 นิทานนักเดินทางกับเรือ คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบการอ่านสะกดคำ ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 5.47 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 8.76 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.24 เรื่องที่ 5 หนูน้อยหมวกแดง คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบการอ่านสะกดคำ ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 5.76 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 8.47

สรุปผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานและผลต่างของคะแนน รวมทั้ง 5 เรื่อง มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 28.35 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 42.71 จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีทักษะการอ่านสะกดคำสูงขึ้น โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 14.38

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเล่านิทานสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมเล่านิทาน สรุปได้ว่า นักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีทักษะการฟังและการพูดสูงขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการสอน กระตุ้นจึงทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาในห้องเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสารต์ ทองเพ็ชร (2563 : 7) ได้ศึกษาเรื่อง ความสำคัญของทักษะการอ่าน และการสะกดคำ หมายถึง การอ่านนี้เป็นผลมาจากการฝึกสมองขณะที่อ่าน ทำให้เกิดพัฒนาการทางความคิด ผู้ที่อ่านหนังสือมากจึงมักเป็นปราชญ์หรือนักคิด การอ่านหนังสือจึงทำให้ผู้อ่านได้พัฒนาการใช้จินตนาการ เพราะการอ่านทำให้ผู้อ่านได้ใช้ความคิดอย่างอิสระสามารถสร้างภาพในใจของตนเองโดยการตีความจากภาษาของผู้เขียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ครูควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆของนักเรียนชั้นประถมให้ดียิ่งขึ้น
2. โรงเรียนควรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานให้กับนักเรียนชั้นประถม เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านอื่นๆของนักเรียนชั้นประถมให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน แบบทดสอบการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เมื่อมีการวิจัยในครั้งต่อไป ควรเพิ่มเครื่องมือวิจัย เช่น แบบทดสอบ เป็นต้น
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ใช้การเล่านิทาน เพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการอ่าน ทักษะการเขียน เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาทักษะการพัฒนาการอ่านสะกดคำโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์นรมน ไกรสกุล อาจารย์ปรีक्षा อาจารย์อุไรวรรณ บัวเจริญ และ อาจารย์โสภณ สุขเกษม และ อาจารย์ ดร. นลธวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ปรีक्षाร่วม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการประถมศึกษา และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานและ

แบบทดสอบการอ่านสะกดคำ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผล
การศึกษาค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ผู้วิจัย
หวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษา
เกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- วิสารรัตน์ ทองเพียร. (2563). การพัฒนาทักษะการอ่าน และการสะกดคำของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดเสารงนอก โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษาจับคู่ประสมคำกับ
ภาพโรงเรียนวัดเสารงนอก. โรงเรียนวัดเสารงนอก อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2.
- ปิยวรรณ สังข์จันทร์พร. (2547). การพัฒนาชุดการสอนเสริมทักษะการเขียนสะกดคำภาษาไทยไม่
ตรงตามมาตราตัวสะกด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ คม. อุตรดิตถ์ :
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- มะลิ อัจฉิชัย. (2540). การพัฒนาแบบฝึกภาษาไทย เรื่องการเขียนสะกดคำไม่ตรงตามมาตรา
ตัวสะกดแม่กน แม่กด และแม่กบ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์
การศึกษามหาบัณฑิต มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยสารคาม.

การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1
โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์
อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Fine Motor Development of Young Children in a Kindergarten
3/1 Class Using Painting Activities of Taksinrachanusorn School,
Mueang Tak District, Tak Province

ยงยุทธ ม่วงพงษ์พันธ์¹, ปราณี เกษสุวรรณ², โอไออารญา รตะจารุก³, นลรวช ยุตวงศ์⁴
Yongyut Muaphongphan¹, Pranee ketsuwan² Aoiaraya Ratajaruk³, Nontawat Yuttawong⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี และเพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาล 3/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ จำนวน 17 คน ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสี 5 เรื่อง รายสัปดาห์ ตลอด 5 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 25.56 หลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กระดับชั้นอนุบาล 3/1 ได้คะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 43.84 ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กชั้นอนุบาล 3/1 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี เด็กระดับชั้นอนุบาล 3/1 โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 18.25 มีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ คณะครูและโรงเรียนส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็ก เพื่อทำกิจกรรมวาดภาพระบายสี เพื่อพัฒนาทักษะทางด้านสังคมและด้านอื่นๆให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนา,กล้ามเนื้อมัดเล็ก,กิจกรรมวาดภาพระบายสี

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : Yongyutpick@gmail.com โทร. 0652861521

² อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁴ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purposes of the independent study were to develop and compare using fine motor skills of young children in a Kindergarten 3/1 class using painting activities of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province. The samples seemed to be 17 young children in a Kindergarten 3/1 class of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province in semester 1, academic year 2023 based on a purposive sampling method.

The findings of the research indicated that; In terms of the comparison of fine motor skills of young children before and after using painting activities under the five topics, it was found that the mean before using painting activities was 25.56, and the mean after using the creative art activities was 43.84. The differences of total mean were 18.25. It can be said that; after using painting activities, fine motor skills of young children were higher.

For a suggestion, the school should encourage the teachers to provide painting activities for young children to develop fine motor in young children.

Keywords : Development, Fine Motor, Painting Activities

บทนำ

เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่สำคัญที่สุดสำหรับพัฒนาการของชีวิตมนุษย์ สิ่ง que เด็กได้รับประสบการณ์และการเรียนรู้ในช่วง 6 ปีแรกของชีวิตจะมีผลต่อการวางรากฐานที่สำคัญต่อบุคลิกภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาช่วงอายุระหว่าง 0 - 6 ปี ถือเป็นช่วงโอกาสทองของการเรียนรู้ ในวัยนี้สมองเติบโตอย่างรวดเร็ว ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาและได้รับการกระตุ้นด้วยวิธีการที่ถูกต้อง จะช่วยสร้างเสริมให้มีความพร้อมสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา เด็กอายุ 3 - 5 ปี เป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโต เด็กต้องการความรักความเอาใจใส่ ดูแลอย่างใกล้ชิด เด็กวัยนี้มีโอกาสเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้สำรวจ เล่นทดลอง ค้นพบด้วยตนเอง ได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหา เลือ กตัด สิ้นใจ ใช้ภาษาสื่อความหมาย คิดริเริ่มสร้างสรรค์ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ทั้งนี้การวางรากฐานของพัฒนาการทุกด้านควรเริ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัยเพราะการปูพื้นฐานให้เด็กมีความพร้อมนั้นขึ้นอยู่กับ การฝึกอบรมเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่เยาว์วัย การจัดการศึกษาและการพัฒนาเด็กปฐมวัยจึงควรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เด็กระดับปฐมวัยทุกคนเจริญเติบโตและเรียนรู้ได้อย่างมีความสุขเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสและคุ้นเคยกับสิ่งแวดล้อมด้วย

ตนเอง โดยเด็กวัยนี้มีพัฒนาการการเรียนรู้ที่เริ่มจากการรับรู้การเข้าใจเฉพาะสิ่งที่เห็นและจับต้องได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยหากได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลืออย่างถูกวิธี และเป็นไปตามขั้นตอนของพัฒนาการเด็กแล้ว จะทำให้เด็กเหล่านั้นมีความพร้อมและมีศักยภาพที่จะพัฒนาต่อไปอย่างสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2556 : 16)

ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กมีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิตประจำวัน โดยกล้ามเนื้อมัดเล็กเป็นอวัยวะหนึ่งในการประกอบกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น การใส่ - ถอด กระดุม รูดซิป การแปรงฟัน ผูกเชือกรองเท้า งานศิลปะ รวมทั้งการขีดเขียน ถ้าเด็กใช้กล้ามเนื้อเล็กได้คล่องแคล่ว จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ และการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยควรส่งเสริมให้ใช้กล้ามเนื้อสายตาร่วมกับมือ เพราะการประสานงานของกล้ามเนื้อเล็กของเด็กยังไม่พร้อมเท่าที่ควร การเล่นและการจัดกิจกรรมศิลปะต่าง ๆ จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กได้พัฒนาความพร้อมทางมือและตามากที่สุดเด็กจะเรียนรู้อย่างสนุกสนาน เด็กจะใช้มือในการหยิบจับวัสดุต่าง ๆ ทำให้เข้าใจวิธีการใช้นิ้วจับดินสอได้อย่างถูกวิธี

การวาดภาพระบายสีเป็นกิจกรรมซึ่งช่วยในการทำงานประสานกันระหว่างมือและตา เด็กจะรู้จัก สีเส้น รูปทรง พื้นผิวขนาดที่จะต้องพบในชีวิตประจำวัน การให้เด็กเล่าเรื่องจากภาพที่ได้วาดจะเป็นการฝึกพูดใช้ภาพในการสื่อสาร แสดงจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ลวดลายและเส้นสัญลักษณ์ต่าง ๆ ในภาพของเด็กประกอบด้วย เส้นพื้นฐานที่นำไปสู่การเขียนตัวเลข ตัวหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยไม่จำเป็นต้องทำแบบฝึกหัดลีลามือขีดเส้นตั้ง เส้นนอน และอื่น ๆ เลย เพราะในการวาดภาพของเด็กจะประกอบด้วยเส้นเหล่านี้อยู่ เพียงแต่ให้เด็กวาดภาพมาก ๆ นอกจากเด็กจะสนุกสนานเพลิดเพลิน ไม่เบื่อหน่ายแล้วยังทำให้กล้ามเนื้อแข็งแรงสามารถควบคุมการใช้มือและจับดินสอเขียนหนังสือได้ในที่สุด (สิริพรรณ ตันตริตันไพศาล, 2555 : 13) ครูควรให้เด็กคุ้นเคยกับการลากเส้น เข้าใจความหมายของเส้น โดยความเข้าใจจากภาพ เช่น วงกลม เส้นโค้ง ซึ่งการจูงใจครูอาจให้เด็กฝึกวาดรูปหน้าคน หน้ากลม ๆ ตากลม ๆ จะทำให้เด็กเรียนรู้การลากเส้นตัวพยัญชนะ (นิตยา วิทยากรณ์, 2557 : 16) การแสดงออกของเด็กวัยนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความคิด อารมณ์ความมั่นใจ จะแสดงออกผ่านมาทางเส้นขีดเขียนยิ่งขีดเขียนมากเท่าไร โอกาสที่เด็กจะพัฒนาในการเรียนรู้เกี่ยวกับการ

เด็กปฐมวัยปีที่ 3/1 ในโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของการศึกษาค้นคว้า และเป็นเด็กในโรงเรียนของผู้วิจัยเอง ในขณะที่ผู้วิจัยกำลังจัดการเรียนการสอนอยู่นั้น ผู้วิจัยพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เด็กส่วนใหญ่มีปัญหาด้านความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และเนื่องจากเด็กในระดับปฐมวัยยังไม่มีกล้ามเนื้อมัดเล็กของตัวเอง ไม่มีทักษะในการประสานการใช้มือและสายตากล้ามเนื้อเล็กไม่แข็งแรง ไม่สามารถใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว ตลอดจนการใช้ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการด้วย อาจเป็นเพราะเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมการพัฒนา กล้ามเนื้อมัดเล็กเท่าที่ควร เนื่องจากสภาพการอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้านที่มักไม่ปล่อยให้เด็กทำ

กิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้มีผลเสียต่อพัฒนาการของเด็ก ในขณะที่เดียวกันผู้ปกครองมีค่านิยมในการเร่งให้เด็กเขียนหนังสือได้โดยไม่คำนึงถึงความพร้อมของเด็ก และกระบวนการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนในโรงเรียน ยังขาดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเฉพาะด้าน จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี โดยผ่านการจัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสี เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กในเวลาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3/1 สามารถใช้กล้ามเนื้อเล็กได้ถูกต้อง หลังจากที่ได้รับกิจกรรมวาดภาพระบายสี

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

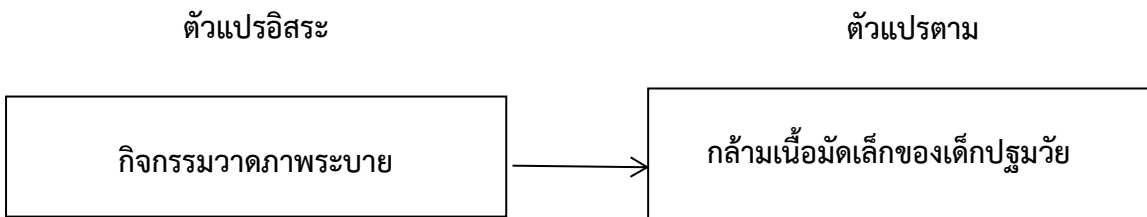
การวิจัยเรื่องการพัฒนากล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- แนวคิดเกี่ยวกับกล้ามเนื้อเล็กของเด็กปฐมวัย
- แนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมวาดภาพระบายสี
- ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
- ข้อมูลสภาพทั่วไปของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์
- ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- กรอบแนวคิดในการวิจัย
- ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหา

ที่ใช้ในการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี และแบบทดสอบกล้ามเนื้อมัดเล็ก โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบ 2.1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ของโรงเรียนโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 17 คน ได้โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี จำนวน 5 แผน ได้แก่ 1.1) แผนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี ครั้งที่ 1 เรื่อง วาดภาพระบายสีคน 1.2) แผนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี ครั้งที่ 2 เรื่อง วาดภาพระบายสีสัตว์ 1.3) แผนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี ครั้งที่ 3 เรื่อง วาดภาพระบายสีบ้าน 1.4) แผนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี ครั้งที่ 4 เรื่อง ระบายสีรูปทรงต่าง ๆ 1.5) แผนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี ครั้งที่ 5 เรื่อง วาดภาพระบายสีดอกไม้ 2) แบบทดสอบกล้ามเนื้อมัดเล็กก่อนและหลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี จำนวน 2 ชุด ชุดละ 5 ด้าน ได้แก่ 2.1.1 เด็กสามารถวาดรูประบายสีได้ 2.1.2 สนทนากับครูถึงเรื่องที่วาดได้ 2.1.3 สามารถเล่าเรื่องเกี่ยวกับเรื่องที่วาดได้ 2.1.4 ตอบคำถามได้อย่างถูกต้อง 2.1.5 ทำแบบทดสอบได้อย่างถูกต้อง

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี อำเภอ เมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ผลคะแนนแบบทดสอบกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสีของเด็กปฐมวัยปีที่ 3/1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี และผลต่างของคะแนน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน ครั้งที่ 1 วาดภาพระบายสีคน คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบกล้ามเนื้อมัดเล็ก

ตัวอย่าง จำนวน 17 คน ครั้งที่ 5 วาดภาพระบายสีดอกไม้ คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบกล้ามเนื้อมัดเล็ก ก่อนและหลัง โดยใช้กิจกรรมวาดรูประบายสี เด็กปฐมวัยมีทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก มีคะแนนเฉลี่ยที่ 4.64 และหลังการจัดกิจกรรมวาดรูประบายสี เด็กปฐมวัยมีทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก มีคะแนนเฉลี่ยที่ 8.78 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยปีที่ 3/1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมวาดรูประบายสี เด็กปฐมวัยมีทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดีขึ้น

สรุปผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบกล้ามเนื้อมัดเล็กโดยใช้กิจกรรมวาดภาพระบายสี ของเด็กปฐมวัยปีที่ 3/1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการวาดภาพระบายสีและผลต่างของคะแนน รวมทั้ง 5 เรื่อง มีค่าคะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 25.56$ และหลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี มีค่าคะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 43.84$ จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี มีทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดีขึ้น โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ $\bar{X} = 18.25$

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีมีทักษะการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดีขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสี ประกอบการสอน กระตุ้นจึงทำให้เด็กปฐมวัยในห้องเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร พลาปัญญากุล (2561:53) ได้ศึกษาเรื่อง ความสำคัญในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทางศิลปะให้กับเด็ก คือ การพัฒนาให้เกิดความองกวมทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ซึ่งในการจัดกิจกรรมศิลปะนั้นควรเน้นการพัฒนาประสาทสัมผัสทั้ง 5 และควรเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กได้คิด ตลอดจนการลงมือปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. คณะครูควรส่งเสริมพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็ก ในการทำกิจกรรมโดยใช้กิจกรรมวาดภาพระบายสีให้เด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆของเด็กปฐมวัยให้ดียิ่งขึ้น
2. โรงเรียนควรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การวาดภาพระบายสีให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านอื่นๆ ของเด็กปฐมวัยให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีแบบทดสอบกล้ำมเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมวาดภาพระบายสี เมื่อมีการวิจัยในครั้งต่อไป ควรเพิ่มเครื่องมือวิจัย เช่น แบบทดสอบ เป็นต้น
2. ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ใช้วาดภาพระบายสีเพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ เช่น ทักษะการระบายสี ทักษะการวาด เป็นต้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาทักษะการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพระบายสี โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ปราณี เกษสุวรรณ อาจารย์ปรีक्षा อาจารย์ ดร. โอไอ อารญา ระตะจารุก และ อาจารย์ ดร. นลธวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมวาดภาพระบายสีและแบบทดสอบกล้ำมเนื้อมัดเล็ก รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ผู้วิจัยหวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- นิตยา วิทยาภรณ์. (2557). ผลการจัดกิจกรรมการเขียนพยัญชนะไทยโดยใช้รูปภาพประกอบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3. วารสาร มจร อุบลรัตนราชราชวิทยาลัย, 6(3): 17.
- สิริพรรณ ตันติรัตน์ไพศาล. (2555). ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2556). แผนการศึกษาชาติ (พ.ศ. 2545 - 2559): ฉบับสรุป. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3

โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์

อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

The Development of Disciplines on Putting the Toys Away of Young
Children in a Kindergarten 3/3 Class through Storytelling
Activities of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province

วิภาดา ไพโรจน์¹, ไพรินทร์ บุหลัน², พวงพิศ เรืองศิริกุล³, นลธวัช ยุทธวงศ์⁴
Wipada Praiwrot¹, Phairin Bulun², Puangpit Ruengsirikul³, Nontawat Yuttawong⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบการพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังนี้ 1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน ซึ่งเป็นนิทาน จำนวน 5 เรื่อง และ 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น ก่อนและหลังจัดกิจกรรมการเล่านิทาน

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ก่อนและหลังการเล่านิทาน จำนวน 5 เรื่อง สรุปก่อนการจัดกิจกรรม ได้คะแนนเฉลี่ยรวม 29.89 และหลังการจัดกิจกรรม ได้คะแนนเฉลี่ยรวม 38.78 มีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 15.11 แสดงว่าหลังจากเด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ทุกคนมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นได้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ โรงเรียนควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการเรียน โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นได้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนา, วินัย, กิจกรรมการเล่านิทาน

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : Wipadapraiwrot2544@gmail.com โทร. 063-6064497

² อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁴ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purposes of the independent study were to develop and compare the development of disciplines on putting the toys away of young children in a Kindergarten 3/3 class through storytelling activities of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province. The samples seemed to be 18 young children in a Kindergarten 3/3 class of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province in semester 1, academic year 2023 based on a purposive sampling method. The instruments used in the independent study were as follows; 1) five activity plans for storytelling, which were five fairy tales, and 2) behavior observation forms of disciplines on putting the toys away before and after storytelling activities.

The findings of the research indicated that; In terms of the development of disciplines on putting the toys away of young children in a Kindergarten 3/3 class through storytelling activities both before and after storytelling activities using five fairy tales, it was found that the mean before storytelling activities was 29.89, and the mean after storytelling activities was 38.78. The differences of total mean were 15.11. It can be said that; after storytelling activities, the levels of disciplines on putting the toys away of young children were higher.

For some suggestions, the school should promote and encourage the teachers to provide storytelling activities for young children to develop disciplines on putting the toys away.

Keywords : Development, Disciplines, Storytelling Activities

บทนำ

ปัจจุบันระเบียบวินัยมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลและสังคมอย่างมาก และมีความจำเป็นยิ่งขึ้นในสังคมอนาคตที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งตอนนี้ปัญหาของวินัยสังคมไทยอยู่ในขั้นรุนแรงและน่าเป็นห่วง การที่คนไทยขาดวินัยในตนเองแม้แต่เรื่องเล็กๆ เช่น การไม่เข้าแถวตามลำดับ การไม่ตรงต่อเวลา ผลักวันประกันพวง ไม่ข้ามสะพานลอย จนถึงเรื่องใหญ่ๆ เช่น การฝ่าฝืนกฎจนเกิดอุบัติเหตุ การหนีภาษี การขาดประชุม ฯลฯ จะกลายเป็นเรื่องธรรมดาของคนในสังคมไปแล้ว ซึ่งหากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วจะเห็นได้ว่าสิ่งเหล่านี้ ล้วนเป็นจุดเริ่มต้นของภัยอันตรายและความเสี่ยงหลายอย่างที่เรากำลังเผชิญอยู่ ทั้งปัญหายาเสพติดการมั่วสุมทางเพศ ทำร้ายร่างกายกัน

การคอร์ปชั่น ความเห็นแก่ตัว (อุมาพร ตรังคสมบัติ 2542 : 3-4; อ้างถึงใน สิริินยา สุวรรณชาติ, 2563 :1) ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะไม่เกิดขึ้นหากทุกคนมีระเบียบวินัยในตนเองรู้จักหน้าที่ และความรักรับผิดชอบ แสดงออกถึงการควบคุมอารมณ์และพฤติกรรม ให้ประพฤติปฏิบัติเป็นไปในลักษณะเหมาะสม สังคมยอมรับ ตามกฎเกณฑ์ข้อตกลงและเงื่อนไขต่างๆ ด้วยความสำนึกของตนเอง ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช พ.ศ. 2546 ต้องการให้เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ การเรียนรู้ที่เหมาะสมด้วยปฏิบัติสัมพันธ์ที่ตระหนักรู้ว่าพ่อแม่ เด็ก กับผู้เลี้ยงดูหรือบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาปฐมวัยกับเด็กปฐมวัยมีโอกาสพัฒนาตนเองตามลำดับขั้นของการพัฒนาทุกด้านอย่างสมดุล การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยโดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรม พัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัย จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตประจำวันอย่างมีคุณภาพและมีความสุข โดยประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษาในการพาเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: คำนำ; อ้างถึงใน พรชนก บุตสะพรม, 2560 :1) หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะการอบรมและให้การศึกษาที่ต้องการความรักความอบอุ่นความเข้าใจทุกด้าน พร้อมกับประสบการณ์ต่างๆที่จัดให้เด็กเป็นประสบการณ์ตรงและหลากหลายเหมาะสมกับวัยเด็ก จะได้รับพัฒนาการทั้งด้านร่างกายอารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญาตามวัยและความสามารถระหว่างบุคคล มีคุณธรรมจริยธรรมมีจิตใจที่ดีงาม โดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ (กรมวิชาการ, 2560)

ความมีระเบียบวินัยมีความสำคัญต่อตัวเด็กมาก อาทิเช่น ให้เด็กรู้จักการอดทน รอคอย มีความเป็นผู้นำมีความรับผิดชอบ มีความสามัคคีซึ่งจะนำไปสู่การช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้ชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ความมีวินัยในตนเองมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศและสังคมในเป็นอย่างมาก ประเทศใดที่ประชาชนมีวินัยในตนเองสูงประเทศนั้นย่อมมีความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน ดังนั้น การปลูกฝังให้เด็กเกิดคุณลักษณะด้านจิตพิสัยความมีวินัยในตนเองทำให้เด็กได้รู้จักผิดชอบชั่วดีที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม สมควรที่จะต้องปลูกฝังตั้งแต่ระดับปฐมวัยเพื่อให้เกิดขึ้นจนเป็นลักษณะนิสัย เป็นผลความรับผิดชอบ พร้อมกับนำผลจากความมีวินัยในตนเองไปพัฒนาตน พัฒนาชุมชน ตลอดจนพัฒนาชาติให้เจริญรุ่งเรืองเท่าทันนานาอารยประเทศ (ทินกร นาสว่าง, 2551, น. 16; อ้างถึงใน ทิพวรรณ โปธิประเสริฐ, 2561 : 1) ความสำคัญของการมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัย ซึ่งมีตัวบ่งชี้พฤติกรรมและความสามารถอันเป็นลักษณะที่พึงประสงค์ของหลักสูตร การศึกษาปฐมวัย คือ การมีวินัย ดังนั้นการมีวินัยในตนเองจึงเป็นสิ่งที่ผู้วิจัยควรพัฒนาและส่งเสริม ให้เกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย เพราะผู้มีวินัยในตนเองนั้นจะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ มีความอดทน เชื่อมั่นในตนเอง ตรงต่อเวลา มี

ความตั้งใจเพียรพยายาม ชื่อสัตย์รู้จักเสียสละ มีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม และยอมรับในการกระทำของตนซึ่งเป็นคุณลักษณะที่ควรปลูกฝังให้เกิดขึ้นในเด็ก ด้วยการฝึกอบรมจนเป็นนิสัยเพื่อส่งเสริมให้เด็กเติบโตเป็นคนดีของสังคมต่อไป(ทิพวรรณ โปธิประเสริฐ, 2561 : 2)

นิทานเป็นสื่อที่มีความเหมาะสม ตรงกับความสนใจของเด็ก เด็กสามารถเข้าถึงได้ง่าย ให้ความสนุก เพลิดเพลินและแฝงไปด้วยแง่คิด ทั้งนี้นิทานเป็นตำราของเด็กปฐมวัย สร้างการเรียนรู้ให้กับเด็กในหลายๆด้าน ทั้งทางด้านสังคม อารมณ์ คุณธรรม จริยธรรม ช่วยให้เด็กสามารถรับรู้และเข้าใจเรื่องต่างๆได้ง่ายขึ้น และทำให้เด็กซึมซับสิ่งต่างๆไปได้โดยไม่รู้ตัวจากตัว (กุลยา ตันติผลาชีวะ 2548: 210; อ้างถึงใน สิริินยา สุวรรณชาติ, 2560 : 2) อีกทั้งนิทานยังตอบสนองต่อความต้องการของเด็ก ไม่ว่าจะเป็น ความอยากรู้ อยากรูเห็น การยอมรับ ส่งเสริมความคิด ความเข้าใจ และการรับรู้ให้กับเด็ก เด็กที่ฟังนิทานประเภทใดแล้ว เด็กสามารถเลียนแบบตัวอย่างในนิทาน ตามที่ผู้เขียน นิทานจะชักจูงหรือกระตุ้นให้ไปทำตามแนวคิดนั้นๆ เช่น ตัวแบบในนิทาน เป็นคนเก็บของเป็นระเบียบเรียบร้อย วินัยเด็กก็จะแสดงออกด้วยพฤติกรรม ในลักษณะเดียวกันกับนิทาน ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 77; อ้างถึงใน สิริินยา สุวรรณชาติ, 2560 : 2) กล่าวว่า เมื่อเด็กได้ฟังนิทานจะทำให้เกิดการเรียนรู้นิทานสำหรับเด็กควรสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่ดีงาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ จินดา หีบเพ็ชร (2560) ได้ศึกษาผลของการเล่านิทานประกอบสถานการณ์จำลองที่มีผลต่อความรับผิดชอบของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบสถานการณ์จำลอง มีความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานส่งเสริมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย และนำนิทานมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ รู้จัดเก็บและรักษาสิ่งของและเห็นคุณค่าของสิ่งที่ทำอยู่รอบตัว เพื่อจะทำให้เด็กพัฒนาเป็นผู้ที่มีวินัยในตนเองได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 จะมีทักษะการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นที่สูงขึ้น หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นิทาน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาการมีวินัยเพิ่มมากขึ้น
2. ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นอนุบาลจะได้รับความรู้และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการมีวินัยของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่นิทาน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยใช้กิจกรรมการเล่นิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการเล่นิทาน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย

ข้อมูลสภาพทั่วไปของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

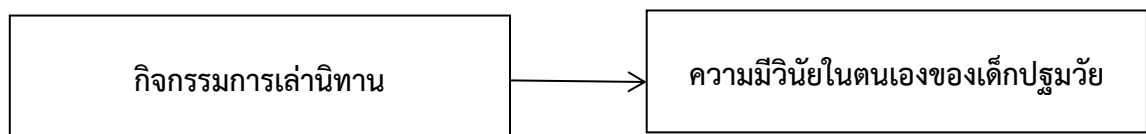
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยใช้กิจกรรมการเล่นิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ตามภาพประกอบ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัย ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ณ ห้องเรียนระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน จำนวน 5 แผน ได้แก่ 1.1) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 1 เรื่อง กาก้ากับความรับผิดชอบ 1.2) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 2 เรื่อง ต้นไม้วินัย 1.3) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 3 เรื่อง กะทิไม่มีระเบียบ 1.4) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 4 เรื่อง พอมदन้อยกับปีศาจไร้ระเบียบ และ 1.5) แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ครั้งที่ 5 เรื่อง เก็บเองเก่งจัง 2.แบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น จำนวน 2 ชุด ได้แก่ 2.1 แบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ได้แก่ 1) เก็บของเล่นได้เป็นระเบียบเรียบร้อย 2) ไม่ส่งเสียงดังขณะเก็บไม่ของเล่น 3) ช่วยเหลือเพื่อนเก็บของเล่น และ 4) จัดเก็บของเล่นเสร็จตามเวลาที่กำหนด 2.2 แบบสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น หลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ได้แก่ 1) เก็บของเล่นได้เป็นระเบียบเรียบร้อย 2) ไม่ส่งเสียงดังขณะเก็บไม่ของเล่น 3) ช่วยเหลือเพื่อนเก็บของเล่น และ 4) จัดเก็บของเล่นเสร็จตามเวลาที่กำหนด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

ผู้วิจัยดำเนินการสอนตามแผนการจัดประสบการณ์การเล่านิทานให้กับเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ กำหนดไว้เป็นเวลา 1 สัปดาห์ เริ่มจาก วันพุธที่ 23 สิงหาคม 2566 ถึง วันพุธที่ 20 กันยายน 2566 ใช้เวลาทำกิจกรรมวันละ 30 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้วิจัยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย เป็นรายบุคคล ด้วยกิจกรรมการเล่านิทาน ตั้งแต่เรื่องที่ 1-5 ในแต่ละวัน รวมคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ตามลำดับ

2. รวมคะแนนที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ตั้งแต่เรื่องที่ 1-5 ในแต่ละวัน ให้ครบ 5 วัน หรือ 1 สัปดาห์ ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ตามลำดับ

3. แสดงค่าคะแนนจากการปฏิบัติกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัยไว้ในตารางเดียวกัน ซึ่งเป็นคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ตั้งแต่เรื่องที่ 1-5 ครบ 5 วัน หรือ 1 สัปดาห์ เพื่อเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างของคะแนนที่ได้

4. วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และเปรียบเทียบผลต่าง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

การเปรียบเทียบการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เรื่องที่ 1 กำกับกับความรับผิดชอบ ให้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน ซึ่งเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 6.39 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีคะแนนเฉลี่ยที่ 9.39 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 หลังจากรับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานทุกคนมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นสูงขึ้น

การเปรียบเทียบการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน เรื่องที่ 2 ต้นมีวินัย ให้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน ซึ่งเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 5.67 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีคะแนนเฉลี่ยที่ 9.72 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.06 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 หลังจากรับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานทุกคนมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นสูงขึ้น

การเปรียบเทียบการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เรื่องที่ 3 กะทิไม่มีระเบียบ ให้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน ซึ่งเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 6.39 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีคะแนนเฉลี่ยที่ 9.17 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.78 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 หลังจากรับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานทุกคนมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นสูงขึ้น

การเปรียบเทียบการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เรื่องที่ 4 พ่อมดน้อยกับปีศาจไร้ระเบียบ ให้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน ซึ่งเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 5.72 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีคะแนนเฉลี่ยที่ 9.72 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 หลังจากรับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานทุกคนมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นสูงขึ้น

การเปรียบเทียบการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เรื่องที่ 5 เกือบเองแก่งจ้ง ให้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้แบบสังเกตกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน ซึ่งเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นโดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 5.72 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีคะแนนเฉลี่ยที่ 9.78 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.06 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 หลังจากรับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานทุกคนมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นสูงขึ้น

สรุปผล การเปรียบเทียบการพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ทั้ง 5 เรื่อง ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเด็กปฐมวัยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 29.89 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานเด็กปฐมวัยได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 38.78 สรุปได้ว่า หลังจากเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน เด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ทุกคนมีวินัยในการจัดเก็บของเล่นได้สูงขึ้น

อภิปรายผล

การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของเด็กปฐมวัยโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน สรุปได้ว่าเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสามารถปรับพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยในการเก็บของเล่นได้สูงขึ้น ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการสอน จึงทำให้เด็กปฐมวัยในห้องเรียนสนใจและตั้งใจเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรชนก บุตสะพรม (2560 : 44) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็กปฐมวัย มีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อพัฒนาพฤติกรรมการเก็บของเล่นเด็กชั้นอนุบาล 3/3 ของโรงเรียนเทศบาลบ้านกล้วย โดยใช้กิจกรรมนิทาน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล มีวินัยในตนเองอยู่ในระดับสูงมีพัฒนาการที่ดีตามข้อตกลงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ตลอด 3 สัปดาห์จากระดับค่าร้อยละ 54.16 , 86.15 และ 92.21 ตามลำดับ และยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริญา สุวรรณชาติ (2563 : 45 - 46) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน 2) เพื่อเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ผลการวิจัยพบว่า พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนรวมในภาพรวมก่อนการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.29 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.46 อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 และมีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 อยู่ในระดับดีมาก และมีผลต่างของค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นหลังการจัดกิจกรรมเท่ากับ 1.04 โดยด้านการเก็บของใช้ส่วนตัวเข้าที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.33 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.33 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.81 อยู่ในระดับดีมาก และมีผลต่างของค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 1.00 ด้านการเข้าแถวตามลำดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0 อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.40 อยู่ในระดับ ดี และมีผลต่างของค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 1.16 ด้านการทำงานเสร็จตรงตามเวลา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.33 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51 อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.66 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40 เท่ากับ อยู่ในระดับดีและมีผลต่างของค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 1.33 และด้านการอดทนอดกลั้น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.50 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 อยู่ในระดับปานกลาง และหลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.16 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.40 อยู่ในระดับดีและมีผลต่างของค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 0.66

แสดงว่าหลังการทดลองโดยการใช้การจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ความมีวินัยในตนเองของ

เด็กปฐมวัยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง โดยมีค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นเท่ากับ 1.04 ซึ่งเห็นได้ว่าการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยดีขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ครูและโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียน โดยใช้กิจกรรมการเล่นให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นได้ดียิ่งขึ้น
2. สถานศึกษาควรดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการเล่นให้กับเด็กปฐมวัยเพื่อพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ควรมีการวิจัย เรื่องรูปแบบการใช้กิจกรรมการเล่น เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในหลาย ๆ วิชา
2. ครูของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ควรมีการวิจัย เรื่องรูปแบบการใช้กิจกรรมการเล่นที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

กิตติกรรมประกาศ

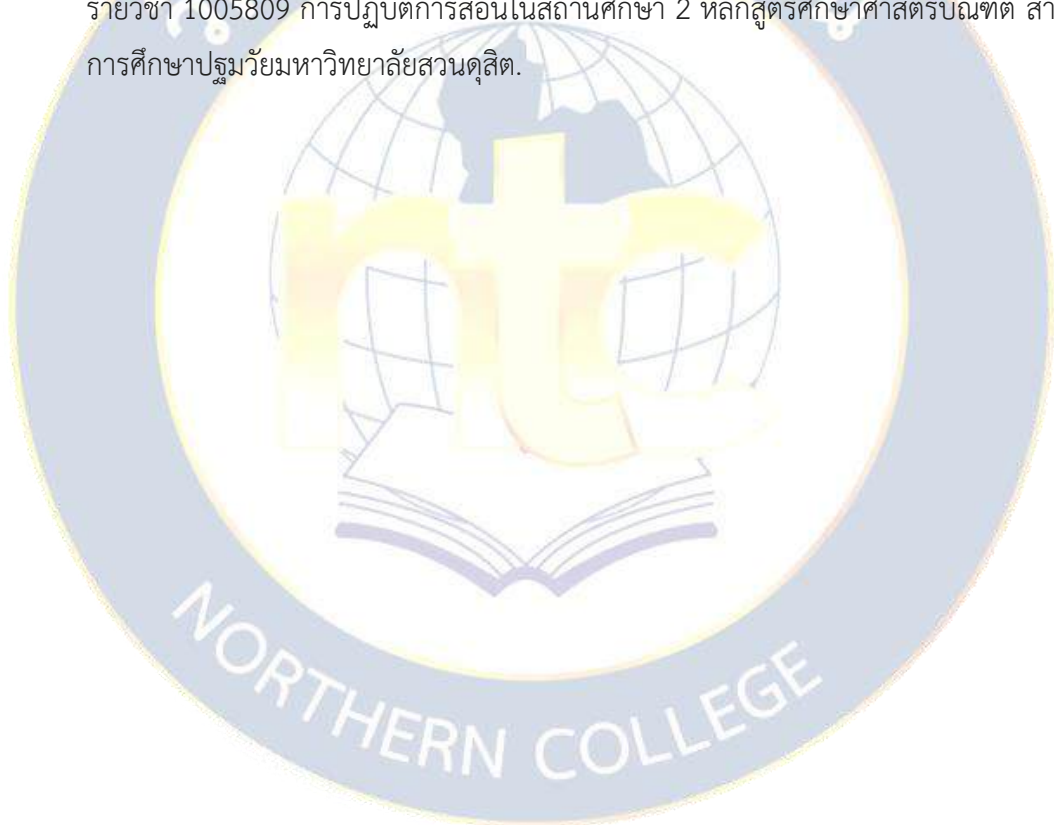
การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การพัฒนาวินัยในการจัดเก็บของเล่นของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/3 โดยใช้กิจกรรมการเล่น โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์พวงพิศ เรืองศิริกุล อาจารย์ปรีक्षा และอาจารย์ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์อาจารย์ปรึกษาพร้อม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแผนการจัดการกิจกรรมการเล่นและสังเกตพฤติกรรมการมีวินัยในการจัดเก็บของเล่น รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ผู้วิจัยหวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560**. กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.
- พรชนก บุตสะพรม. (2560). **การพัฒนาวินัยในตนเองด้วยกิจกรรมการจัดเก็บของเล่นสำหรับเด็ก
ปฐมวัย**. โรงเรียนเทศบาลบ้านกล้วย สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนดุสิต.
- ทิพวรรณ โปธิประเสริฐ. (2561). **ผลการจัดกิจกรรมการเล่นิทานเพื่อสร้างนิสัยการมีระเบียบวินัย
ในการเก็บของเล่นเข้าที่สำหรับเด็กปฐมวัย**. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- สิรินยา สุวรรณชาติ. (2563). **การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยใช้
กิจกรรมการเล่นิทาน**. รายงานการวิจัยในชั้นเรียนฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
รายวิชา 1005809 การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขา
การศึกษาปฐมวัยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต.

การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2

โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์

อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Fine Motor Development of Young Children year 2/2

Using Creative Art of Tearing, Cutting and Patching Scrap Materials of

Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province

นันทิพร แซ่เฮ้อ¹, สุมิตรา ชาทานนท์², ฐิติ แก้ววรรณีย์ พรหมบุตร³, นลวัช ยูทรวงศ์⁴

Nantiporn Saeher¹ Sumittra Chatanan², Thiti Kaewwannee Phrombut³, Nontawat Yuttawong⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 18 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ จำนวน 5 แผน และแบบทดสอบกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย จำนวน 5 เรื่อง

ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย จำนวน 5 เรื่อง ก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ย 35.11 และหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ย 64.11 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ทำให้เด็กปฐมวัยได้คะแนนเพิ่มขึ้น โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 29

ข้อเสนอแนะ สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมฝึก ตัด ปะเศษวัสดุ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนา, กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย, กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

Email : Nontipon747@gmail.com โทร. 095-8491884

² อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁴ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purposes of the independent study were to develop and compare fine motor development of young children using creative art in a Kindergarten 2/2 class of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province. The samples seemed to be 18 young children in a Kindergarten 2/2 class of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province in semester 1, academic year 2023 based on a purposive sampling method. The instruments used in the independent study were five creative art plans, and fine motor tests of young children based on the five topics.

The findings of the research indicated that; In terms of providing creative art activities for young children using the five topics, it was found that the mean before using the creative art activities was 35.11, and the mean after using the creative art activities was 64.11, which it can be said that after using the creative art activities, they can help young children achieve higher scores that the differences of the mean were 29.

For some suggestions, the school should promote and encourage the teachers to provide creative art activities and the activities of tearing, cutting and patching scrap materials to improve creative thinking for young children in other aspects.

Keywords : Development, Fine Motor, Creative Art Activities

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่าง มีความสุขและเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อ แม่ ครอบครัว ชุมชนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก ดังนั้น การจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยหากได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลืออย่างถูกวิธี เด็กจะมีความพร้อมและมีศักยภาพที่จะพัฒนาและการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องเพื่อเป็นพื้นฐานตลอดชีวิต รวมไปถึงเด็กจะเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว จาก การสังเกต การเล่น การสัมผัส การซักถาม การอยากรู้ อยากเห็น การเรียนรู้ต้องอาศัยจากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ได้ใช้ประสาทสัมผัสและกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ

ของร่างกาย โดยเฉพาะด้านกล้ามเนื้อเล็กเป็นทักษะการใช้มือ นิ้วมือ การประสานสัมพันธ์ระหว่างมือและตา

กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้หลายด้าน เพราะธรรมชาติของกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงออกทางความคิดและจินตนาการอย่างอิสระ เปิดโอกาสให้เด็กเป็นผู้ริเริ่ม มีการยืดหยุ่นได้ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการออกแบบการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดพัฒนาการอย่างเต็มศักยภาพ ควรเน้นให้มีสื่อของจริงให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง มีโอกาสสังเกต สำรวจ ค้นคว้า ทดลอง แก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้กำกับดูแลกระตุ้นให้แรงเสริม ดังนั้น การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้ของเด็กจะพัฒนาให้เด็กดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข ส่งเสริมให้เด็กได้เข้าใจตนเองและผู้อื่น มีความคิดอิสระ รู้จักที่จะให้การช่วยเหลือ การแบ่งปัน ความร่วมมือ และเรียนรู้ที่จะคิดและตัดสินใจ (รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี, 2555 : 199)

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยนั้น เด็กส่วนใหญ่มีปัญหาด้านความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก และเนื่องจากเด็กในระดับปฐมวัยยังไม่มีกล้ามเนื้อตัว ไม่มีทักษะในการประสานการใช้มือและสายตา กล้ามเนื้อเล็กยังไม่แข็งแรง ไม่สามารถใช้มือได้อย่างคล่องแคล่ว ตลอดจนการใช้ ความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ อาจเป็นเพราะเด็กไม่ได้รับการส่งเสริมการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กเท่าที่ควร เนื่องจากสภาพการอบรมเลี้ยงดูจากที่บ้านที่มักไม่ปล่อยให้เด็กทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้มีผลเสียต่อพัฒนาการของเด็ก ในขณะที่เด็กและผู้ปกครองมีค่านิยมในการเร่งให้เด็กเขียนหนังสือได้ โดยไม่คำนึงถึงความพร้อมของเด็ก และกระบวนการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนในโรงเรียนยังขาดกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเฉพาะด้าน (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, 2557: 29)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยมีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมกล้ามเนื้อให้เด็กปฐมวัย เพราะการเตรียมความพร้อมที่ดีย่อมทำให้เด็กมีพัฒนาการกล้ามเนื้อที่ติดตาม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ผลที่ได้จากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย และผู้บริหาร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถด้านกล้ามเนื้อมัดเล็ก อันจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาให้เด็กปฐมวัยมีความพร้อมในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้ดียิ่งขึ้นในชั้นประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

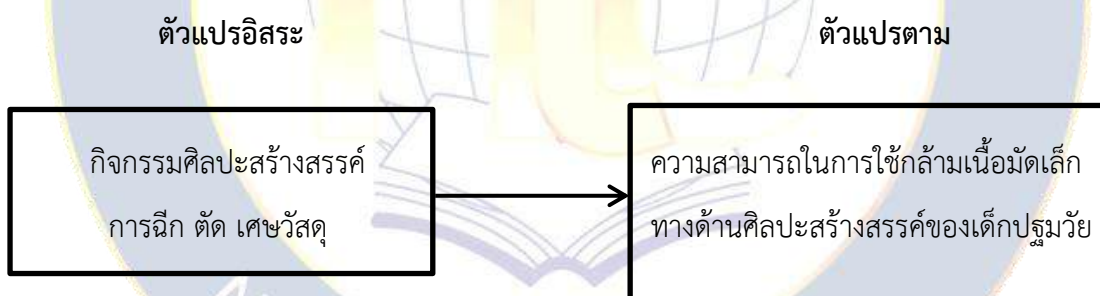
1. เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 จะมีการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กสูงขึ้น หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และแบบทดสอบทักษะของกล้ามเนื้อ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 2.1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุ 4 -5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่
ชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา
2566 จำนวน 2 ห้อง รวมทั้งสิ้น จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็ก จำนวน 5 แผน
2. แบบทดสอบเพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ก่อนการ
ทดลองและหลังการทดลอง จำนวน 5 เรื่อง

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. แผนการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์
 - 1.1 ศึกษาข้อมูลค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก
 - 1.2 ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แผนการจัดกิจกรรมชั้นอนุบาลปีที่ 2/2
รวมทั้งหลักสูตร และคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อเป็นแนวทางการเขียน
แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก
 - 1.3 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก ของเด็ก
ปฐมวัย จำนวน 5 แผน ใช้สอนสัปดาห์ละ 1 วัน รวม จำนวน 5 สัปดาห์ มีรายละเอียด ดังนี้
 - 1.3.1 ชื่อกิจกรรม
 - 1.3.2 จุดประสงค์
 - 1.3.3 กิจกรรมการเรียนรู้ (ขั้นนำ ขั้นสอน และขั้นสรุป)
 - 1.3.4 สื่อการสอน
 - 1.3.5 วิธีการประเมินผล
 - 1.4 นำแผนการจัดประสบการณ์การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็ก โดยใช้
กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความชัดเจน ความ
เหมาะสม เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขและเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง
 - 1.5 นำแผนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมการพัฒนากล้ามเนื้อมัด
เล็กในเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอให้ อาจารย์สุมิตรา ชาตนันท์
ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาศาสตร์ปฐมวัยช่วยตรวจพิจารณา จุดประสงค์ เนื้อหา การดำเนินกิจกรรม
การเรียนรู้ สื่อ วัสดุ และอุปกรณ์
 - 1.6 ปรับปรุง แก้ไข แผนการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมการพัฒนากล้ามเนื้อ
มัดเล็กในเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยการปรับปรุง

แก้ไขการใช้คำและข้อความปรับปรุง กิจกรรมบางส่วน เพื่อให้ส่งเสริมทักษะทางกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย และนำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง

1.7 นำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะของกล้ามเนื้อมัดเล็กในเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วนำไปทดลองใช้กับประชากรซึ่งไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชาย - หญิง อายุ 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 18 คน

2. แบบทดสอบการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก

2.1 ศึกษาข้อมูลและค้นคว้าเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2

2.2 ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณภาพและวิธีการใช้แบบทดสอบวัดการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กมาสร้างเป็นแบบทดสอบการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 มีจำนวนแบบทดสอบ 2 ชุด ได้แก่ แบบทดสอบการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลัง เรื่องละ 1 แผน รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 แผน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One-Group Posttest Design เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะของกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทำกิจกรรม โดยนำข้อมูลไปหาค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบผลจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาทักษะของกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการทำกิจกรรม ด้วยแบบแบบทดสอบทักษะของกล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 จำนวน 5 เรื่อง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 120-128)

2. คะแนนเฉลี่ย (Mean : \bar{X})

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอแม่เมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้แบบทดสอบกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน ซึ่งเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กโดยก่อนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ มีคะแนนเฉลี่ยที่ 35.11 และหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 64.11 จึงสรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 หลังจากได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุสามารถปรับพฤติกรรมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กสูงขึ้น

อภิปรายผล

การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 คน พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/2 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ สามารถปรับพฤติกรรมความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กได้สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุประกอบการสอน จึงทำให้เด็กปฐมวัยในห้องเรียนสนใจและตั้งใจสอดคล้องกับงานวิจัยของ) เพ็ญ บัวทอง, (2555 : 3) วิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ ผลการวิจัยพบว่า 1) เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนจากแบบทดสอบความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็ก เรื่องที่ 1 ข้าวโพดแสนหวาน ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ โดยก่อนการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 7.17$, S.D. = 0.86 และหลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 12.94$, S.D. = 0.87 เรื่องที่ 2 แดงโมแสนอร่อย โดยก่อนการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 7$, S.D. = 0.84 และหลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 12.61$, S.D. = 0.98 เรื่องที่ 3 ต้นไม้ที่รัก โดยก่อนการทดลอง มีค่าคะแนน

เฉลี่ยที่ $\bar{X} = 6.94$, S.D. = 0.80 และหลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 12.89$, S.D. = 0.76 เรื่องที่ 4 สายรุ้งกินน้ำ โดยก่อนการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 6.89$, S.D. = 0.76 และหลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 12.78$, S.D. = 0.65 เรื่องที่ 5 บ้านของฉัน โดยก่อนการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 7.11$, S.D. = 0.83 และหลังการทดลอง มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 12.89$, S.D. = 0.83

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ ควรจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม โดยจัดสถานที่สำหรับการทำกิจกรรมในการหยิบใช้สื่อวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างสะดวกเพียงพอกับความต้องการเด็ก
2. เมื่อเสร็จสิ้นการทำกิจกรรมในแต่ละครั้ง ควรมีการสนทนาร่วมกัน สรุปถึงการทำกิจกรรมในแต่ละวันว่าเป็นอย่างไร ตลอดจนการสนทนาชิ้นงานของตน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์และกิจกรรมฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น
2. สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การ ฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์สุมิตรา ชาทานันท์ อาจารย์ปรีक्षा และอาจารย์จิตติ แก้ววรรณพรหมบุตร และอาจารย์นลวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ปรีक्षाร่วม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การ ฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ผู้วิจัยหวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)**. กรุงเทพฯ : ผู้แต่ง.
- กฤษณา รักษ์ชู. (2560). **การพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Gesell เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนระดับปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- เกศินีนิสัยเจริญ. (2527). **การสอนศิลปะสำหรับเด็กเล็ก**, เอกสารการอบรมผู้ดูแลเด็ก รุ่น 2. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2543). **การสอนแบบจิตปัญญา**. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส์ จำกัด.
- (2545). **รูปแบบการเรียนการสอนปฐมวัยศึกษา**. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส์ จำกัด.
- (2547ก). **การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพฯ : เอดิสัน เพรสโปรดักส์ จำกัด.
- (2547ข). **“การใช้ศิลปะเป็นสื่อการเรียนรู้” วารสารการศึกษาปฐมวัย**. 8 (1) : 31-32,34, 35-37.
- จันทร์เพ็ญ ศรีมันตะ. (2531). **คู่มือดูแลลูกรัก**. กรุงเทพฯ : แพลนพับลิชชิ่ง
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. 2533. **พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ**. กรุงเทพฯ : แพลนพับลิชชิ่ง.
- ณัฐนรี บุณศิริ. (2564). **การพัฒนาชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็กสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิซึม**. (การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์. (2535). **การเปรียบเทียบทฤษฎีพัฒนาการเด็ก**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา. คณะมนุษยศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นลินี เชื้อวานิชชากร. (2555, เมษายน). **Small hand Bigskill**. นิตยสารรักลูก. 30(351) : 156-159
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 10). ฉบับปรับปรุงใหม่ กรุงเทพฯ : บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ประนัตตา รัตนไตรมาส. (2557). **ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบต่อเติมที่มีต่อพัฒนาการด้านการเขียนของเด็กปฐมวัย**. (ปริญญาโทปริญญาโทมหาบัณฑิต (Master's thesis)). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- ประมวญ ดิฉคินสัน. (2524). จิตวัฒนา : จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ปรีษา บุญมาศ. (2551). ทักษะการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เน้นการผสมสี. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรณิ ช. เจนจิต. (2545). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : เมธีพิสั.
- พรเพ็ญ บัวทอง. (2555). “ผลของการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ด้วยวัสดุธรรมชาติท้องถิ่นที่มีต่อ พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.” วิทยานิพนธ์ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เยาวพา เดชะคุปต. (2528). กิจกรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร.
- _____. (2542). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม่ค.
- วรรณิศา แสงโรจนรุ้ง. (2557). ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์แบบกลุ่ม. ปรินญาณีพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รวีพร ผาด่าน. (2557). ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ. ปรินญาณีพนธ์การศึกษามหาบัณฑิตสาขาการศึกษาปฐมวัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุ่งรวี กนกวิบูลย์ศรี. (2555, ตุลาคม). อนุบาล 2 แล้วยังเขียนหนังสือไม่ค่อยได้. นิตยสารรักลูก. 30(357) : 199.
- สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. (2538). แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ : แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา. (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : ดวงกมล. ถ่ายเอกสาร.
- (2544). การปลูกฝังเด็กปฐมวัยให้รักสิ่งแวดล้อมด้วยแบบฝึกกิจกรรมการบ้านและการปฏิบัติจริง. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 71
- (2545). การพัฒนาโครงการเด็กนักวิจัยและการประเมินเน้นเด็กเป็นสำคัญ (ปีที่1). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุคนธ์ สินธพานนท์ และคณะ. (2551). การพัฒนาทักษะการคิด...พิชิตการสอน. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อชิษฐาน พูลศิลป์ศักดิ์กุล. (2546). “กระตุ้นกล้ามเนื้อมัดเล็กเสริมสร้างสติปัญญา” บันทีกคุณแม่. 9(118) : 110-114
- อรุณี ทรดาล. (2560). พัฒนาการด้านร่างกายของเด็กปฐมวัย : แนวทางการส่งเสริมและพัฒนา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ เรื่องการจับคู่
ตัวเลขกับรูปของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์
อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Organizing Educational Games to Improve Basic Math Skills under
the Topic of Matching Numbers with Pictures of Young Children
in a Kindergarten 2/1 Class of Taksinrachanusorn School,
Mueang Tak District, Tak Province

อาทิตยา เตชะวงศ์¹, จูติ แก้ววรรณี พรหมบุตร², นลรวัช ยุทธวงศ์³, ธัญญารักษ์มี ศิริกลิ่นแคว⁴
Artitaya Techawong¹ Thiti Kaeowanee Phrombut², Nontawat Yuttawong³, Thanyaras Siriklinkhae⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา และแบบทดสอบทางคณิตศาสตร์

ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการจับคู่ตัวเลขกับรูปให้กับกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 5 เรื่อง พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 2.84 และหลังการจัดกิจกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.20 มีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.44 จึงสรุปได้ว่า หลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา เด็กปฐมวัยพัฒนาสูงขึ้น

คำสำคัญ : เกมการศึกษา, การพัฒนา, ทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : artitaya202543@gmail.com โทร. 0932472640

² อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

⁴ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purposes of the independent study were to develop and compare basic math skills of young children in a Kindergarten 2/1 class using educational games of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province. The samples seemed to be 5 young children in a Kindergarten 2/1 class of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province in semester 1, academic year 2023. The instruments used in the independent study were an educational game plan, and math test.

The findings of the research indicated that; In terms of the comparison results before and after the activities of matching numbers with pictures that provided for the samples using the five topics, it was found that the mean before using the activities was 2.84, and the mean after using the activities was 4.20. The differences of total mean were 1.44. It can be said that; after using educational games, the levels of development of young children were higher.

Keywords : Educational Games, Development, Basic Math Skills

บทนำ

การจัดการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 พบว่าปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน แต่ทั้งนี้ยังประสบปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่าง ๆ กล่าวคือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาหลัก ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) โดยเฉพาะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ พบว่าจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test) ปีการศึกษา 2559 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 มี คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 24.73 ซึ่งต่ำกว่า คะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ และสอดคล้องกับผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ระดับโรงเรียน วิชาคณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนประชามงคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.30 (สถานบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ, 2560 : 5) และสอดคล้องกับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พีชคณิต พบว่าจากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้น พื้นฐาน ระดับโรงเรียน แยกตามสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2559 โรงเรียนประชามงคล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 21.77 ซึ่งเป็นคะแนนเฉลี่ยที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กลุ่ม บริหารงานวิชาการ โรงเรียนกำหนดไว้คือ

กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ต้องผ่านร้อยละ 50 ขึ้นไป ทั้งนี้จากการศึกษาสอบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สรุปลักษณะของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ เกิดจากนักเรียนมีมุมมองด้านคณิตศาสตร์ มีเนื้อหาที่ยากเป็นนามธรรม น่าเบื่อ มาสนุก ไม่มีความสุข ไม่สนใจ ขาดความกระตือรือร้น ขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่ใช่เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในการแสวงหาความรู้ ขาดการศึกษาอย่างเป็นระบบ นักเรียนขาด ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในระดับต่ำ (พิชยา แทนพลกรัง, 2556 : 3) สาเหตุเหล่านี้เป็นปัญหาในการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่ม สาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ต้องเร่งพัฒนาและปรับปรุงแก้ไข

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตรจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและ ศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐานในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียมกับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนา อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ ทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 10) กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยนำข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 มาใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมชัดเจนยิ่งขึ้น ในระยะสั้นเห็นควรปรับปรุงหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระ ภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และเป็นรากฐานสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน ตลอดจนการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการบูรณาการกับความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนา(กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ให้กับเด็กปฐมวัย จึงถือว่าเป็นกิจกรรมหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาเด็กหากเด็กได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ และเรียนรู้จากการใช้สื่อการสอนที่เป็นรูปธรรม จะส่งผลให้มีทักษะกระบวนการทางความคิด และพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การรู้ค่าจำนวน การจัดหมวดหมู่ การจำแนกเปรียบเทียบ การเรียงลำดับ และการหาความสัมพันธ์ซึ่งสิ่ง

เหล่านี้ เด็กจะเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรงที่เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวในชีวิตประจำวันหรือการจัดกิจกรรมของคุณครูหรือผู้ปกครอง แต่ในการจัดกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้พัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้มีทักษะกระบวนการทางความคิด และพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ ตั้งแต่การรู้ค่าจำนวน การจัดหมวดหมู่ การจำแนกเปรียบเทียบ การเรียงลำดับ และการหาความสัมพันธ์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เด็กจะเรียนรู้ได้จากประสบการณ์ตรงที่เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวในชีวิตประจำวันหรือการจัดกิจกรรม ของคุณครูหรือผู้ปกครอง แต่ในการจัดกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กเพื่อที่เด็กจะได้พัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากส่งเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กเพื่อพัฒนาทางสติปัญญาให้เหมาะสมกับวัยแล้ว การอบรมเลี้ยงดู และการจัดสิ่งแวดล้อม เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่ช่วยให้เด็กได้รับ การพัฒนา อย่างเต็มศักยภาพและเหมาะสมกับวัย ดังนั้นผู้ที่อบรมเลี้ยงดูเด็ก เช่น พ่อ แม่ ผู้ปกครอง เป็นบุคคลสำคัญ และใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด สายใย ความรัก ความผูกพันระหว่างเด็กกับพ่อ แม่ ผู้ปกครอง เป็นความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้ง มั่นคง เป็นพลังอันยิ่งใหญ่ ที่ช่วยผลักดันให้การดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ประสบความสำเร็จได้ และด้านการศึกษาที่เช่นกัน การให้ความรู้ผู้ปกครอง จะช่วยทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ส่งผลให้ผู้ ปกครองได้ทราบถึงหลักการอบรมเลี้ยงดู และแนวทางในการจัดการ ศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย เพื่อที่ผู้ปกครองจะได้นำความรู้ที่นำไปใช้ใน การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในการปกครอง ให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็ม ศักยภาพ และยังสามารถช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ ความเข้าใจอันดี และการมีส่วนร่วมระหว่างครูผู้ปกครอง เพื่อพัฒนาเด็กร่วมกันอีกด้วย ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

คณิตศาสตร์ เป็นวิทยาการแขนงหนึ่งซึ่งมีบทบาทสำคัญและมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพราะเป็นศาสตร์แห่งการคิด และมีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพสมองด้านการคิด การให้เหตุผล การแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (สุวร กาญจนมยุร และคณะ, 2555 : 1) การศึกษาคณิตศาสตร์ไม่ได้เป็นเพียงแค่กุญแจในการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนคิดอย่างมีเหตุผล แต่คณิตศาสตร์ยังมีความสำคัญต่อการศึกษาวิชาต่าง ๆ ในโลกปัจจุบัน โลกปัจจุบันที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นสังคมที่อาศัยเทคโนโลยีขั้นสูงมากมายคน ๆ หนึ่งจะต้องมีความสามารถในการคิดเชิงระบบ การคิดวิจารณ์ญาณ การคิดเชิงวิเคราะห์ การคิดเชิงเหตุผล การคิดในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจซึ่งจำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากวิชาคณิตศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์จึงเป็นวิชาที่มีความสำคัญกับผู้เรียนทุกคน ผู้เรียนสามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ และทักษะจากการเรียนคณิตศาสตร์ไปใช้ในชีวิตประจำวันและเป็นพื้นฐานในการเรียนระดับที่สูงขึ้นไป นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังช่วยพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้เป็นคนที่สมบูรณ์ ช่วยเสริมความมี

เหตุผล ความเป็นคนช่างคิด ช่างริเริ่มสร้างสรรค์ มีระบบระเบียบในการคิด มีการวางแผนการทำงาน มีความรับผิดชอบในงานที่มอบหมาย และมีความสามารถในการแก้ปัญหา (นิยสนี อามะและสิริพร ทิพย์คง, 2557 : 17) ดังนั้นนักเรียนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาความรู้ทางด้านคณิตศาสตร์ เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจและช่วยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ จึงได้ศึกษาแนวทางแก้ปัญหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การเรียนด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ 4 เป็นตัวกลางช่วยถ่ายทอดความรู้ที่ดี ส่งเสริมเจตคติที่ดีทางคณิตศาสตร์ และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ โดยแบบฝึกหัดจะประกอบด้วยหลักจิตวิทยาเกี่ยวกับความแตกต่าง ระหว่างบุคคล โดยจัดให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ตามความสามารถ และอัตราการเรียนรู้ของแต่ละคน มีลำดับขั้นตอนการศึกษอย่างเป็นระบบ สนองความสนใจใคร่รู้ และความสามารถของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน (วิชัย เพ็ชรเรือง, 2551 : 77) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางวิรัชยา บุตรสาร. (2557 : 142) พบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการ ใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ นางนิภา พิศลิสม. (2557 : 171) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนหนองพุ่มศรี สำราญวิทยาที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมาก ดังนั้นแบบฝึกทักษะจึงเป็นนวัตกรรมที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล อีกทั้งนักเรียนได้ศึกษาความรู้ด้วยตนเอง และทราบผลการเรียนรู้เมื่อเรียนจบ ช่วยให้ นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน ทำให้ผู้รายงานมีความสนใจที่จะพัฒนาแบบฝึกเสริม ทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง เซตและการดำเนินการ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางเรียนวิชาคณิตศาสตร์ให้สูงขึ้น และเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อุปกรณ์ การเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

จากความเป็นมาและความสำคัญ เหตุผลและสภาพปัญหาที่กล่าวมา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้ชุดกิจกรรมเกมการศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้เด็กได้มีโอกาสค้นคว้า แก้ปัญหา เรียนรู้การพัฒนาความคิดรวบยอดส่งเสริมการสร้าง และใช้หลักการรู้จักการคาดคะเน ช่วยในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ อย่างอิสระบนความสมเหตุสมผลและ เป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องครู ผู้ปกครอง และผู้ที่สนใจ

เกี่ยวกับเด็กปฐมวัย ได้สะท้อนถึงบทบาท ในการส่งเสริมพัฒนาเด็กปฐมวัยและได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสำหรับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

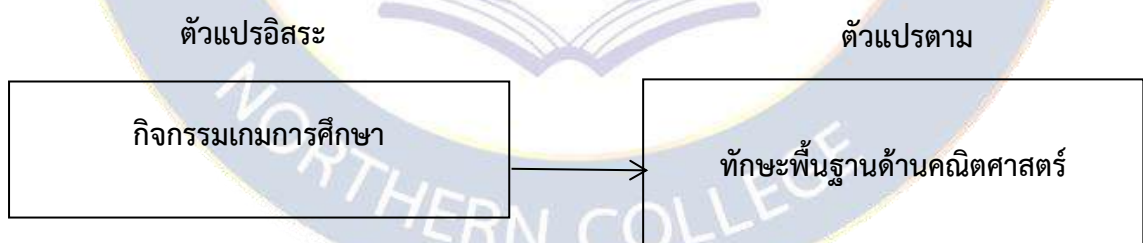
1. เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ เรื่องการจับคู่ตัวเลขกับรูปของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ เรื่องการจับคู่ตัวเลขกับรูปของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 จะมีทักษะพื้นฐานทางด้านคณิตศาสตร์สูงขึ้น หลังได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ เรื่อง การจับคู่รูปกับตัวเลขของเด็กปฐมวัย โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัย ได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้กิจกรรมเกม การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา และชุดกิจกรรมเกมการศึกษาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ ของเด็กปฐมวัย โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ เรื่อง การจับคู่ตัวเลขกับรูปของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 และ 2/2 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 38 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ณ ห้องเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมเกมการศึกษา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ เรื่อง การจับคู่ตัวเลขกับรูป ของเด็กปฐมวัย จำนวน 5 เรื่อง
2. แบบทดสอบทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 เรื่อง การจับคู่ตัวเลขกับรูป ของเด็กปฐมวัย จำนวน 5 เรื่อง

การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ เรื่องการจับคู่ตัวเลขกับรูปของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การจับคู่ตัวเลขกับรูปของเด็กปฐมวัย จำนวน 5 เรื่อง 2) แบบทดสอบทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 เรื่อง การจับคู่ตัวเลขกับรูป จำนวน 5 เรื่อง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ เรื่องการจับคู่ตัวเลขกับรูปของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปลได้ ดังนี้

เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 มีทั้งสิ้น จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา รวมทั้งหมด 5 เรื่อง โดยก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 2.84$ และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 4.20$ จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ให้กับกลุ่มตัวอย่างของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 จำนวน 5 คน สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ $D = 1.44$

อภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา การจับคู่ตัวเลขกับรูปของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง มีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน ก่อนทำการทดลองผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 เรื่องการจับคู่ตัวเลขกับรูป ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเกมการศึกษาตามแผนจำนวน 5 แผน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ให้นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 เรื่องการจับคู่ตัวเลขกับรูป โดยภาพรวมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยหลังการวิจัย สูงกว่าก่อนการวิจัย โดยก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาที่มีทักษะทางคณิตศาสตร์ เรื่องการจับคู่ตัวเลขกับรูปจึงทำให้เด็กปฐมวัยในห้องเรียนสนใจและตั้งใจเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนุจิรา เหล็กกล้า (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการศึกษาโดยทำการทดลองกับเด็กปฐมวัยที่ศึกษาอยู่ 42 ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 ของโรงเรียนบ้านบางแก้ว อำเภอเมือง จังหวัด ฉะเชิงเทรา จำนวน 18 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางคณิตศาสตร์ หลังการจัด ประสบการณ์โดยใช้เกมการศึกษาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ครูและโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียน โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษาจัดให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาทักษะในด้านการเรียนของเด็กให้ดีขึ้น
2. สถานศึกษาควรดำเนินงานเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมเกมการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็ก

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ควรมีการวิจัย เรื่องรูปแบบการใช้กิจกรรมเกมการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาเป็นทีม ในหลาย ๆ วิชา
2. ครูของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ควรมีการวิจัย เรื่องรูปแบบการใช้กิจกรรมเกมการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การจัดกิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานด้านคณิตศาสตร์ เรื่องการจับคู่ตัวเลขกับรูปของเด็กปฐมวัย ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ฐิติ แก้ววรรณิพรหมบุตร อาจารย์ปรีक्षा และอาจารย์ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ปรีक्षाร่วม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษปฐมวัย และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาช่วยพิจารณา และให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา และแบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการ ศึกษา ค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ผู้วิจัยหวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- นิภา พิศลิม. (2557). การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง ลำดับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. โรงเรียนหนองทุ่มศรีสำราญวิทยา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ. (อัตสำเนา).
- นิยุสนี อามะ และสิริพร ทิพย์คง. (2557). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่องบทประยุกต์ โดยการใช้อิวิริสติค. กรุงเทพฯ : วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์.
- นุจิรา เหล็กกล้า. (2561). การพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- พิชยา แทนพลกรัง. (2556). รายงานผลการพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ เรื่อง สารในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- วิชัย เพ็ชรเรือง. (2551). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านภาษาไทยของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 ที่พูดภาษาถิ่นระหว่างกลุ่มที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกซ่อมเสริมทั่วไป ของโรงเรียนสุนทรวัฒนา สำนักงานประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิรัชยา บุตรสาร. (2557). การพัฒนาแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง พื้นที่ผิวและปริมาตร ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3. โรงเรียนวังหลวงพิทยาสรรพ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21. (อัตสำเนา).
- สุวรร กาญจนมยุร. (2555). เทคนิคการใช้สื่อและเกมทางคณิตศาสตร์ : คณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาเล่ม 2. กรุงเทพฯ : ไฮเอ็ดพับลิชชิง จำกัด.

การพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านป่าย่างตะวันต
อำเภอสามเงา จังหวัดตาก

Title The Development of Basic Thai Spelling Words Using Skill Practice
Exercises of a Thai Language Learning Area of Prathomsuksa 3 Students
of Banpayangtawantok School, Sam Ngao District, Tak Province

กันธิชา ชันฟอง¹, นันทิกร อุดมศิลป์², นรมน ไกรสกุล³, สุวิทย์ มุกดาภิรมณ์⁴, นลธวัช ยุทธวงศ์⁵
Kanthicha Khanfong¹, Nanthikorn Udomsin², Norramon Kaisakul³, Suwit Mukdaphirom⁴, Nontawat Yuttawong⁵

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านป่าย่างตะวันต อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านป่าย่างตะวันต อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 16 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรม เกมการศึกษา และแบบทดสอบฝึกทักษะวัดความสามารถในการอ่านคำพื้นฐาน

ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย รายสัปดาห์ ตลอด 5 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 25.89 และหลังการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐาน เด็กได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.03 และมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.90 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐาน ส่งผลให้เด็กได้คะแนนเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนาการอ่าน, คำพื้นฐานภาษาไทย, แบบฝึกทักษะ

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : today.jojo@gmail.com โทร. 088-2930468

² ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁴ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁵ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purposes of the independent study were to develop and compare basic Thai spelling words using skill practice exercises of a Thai language learning area of Prathomsuksa 3 students of Banpayangtawantok School, Sam Ngao District, Tak Province. The population seemed to be 16 Prathomsuksa 3 students of Banpayangtawantok School, Sam Ngao District, Tak Province in semester 1, academic year 2023 based on a purposive sampling method. The instruments used in the independent study were the activity plans for educational games, and practice tests of basic spelling words.

The findings of the research indicated that; For organizing the activities of basic Thai spelling words per week and 5 weeks in total, it was found that the mean before using the activities of basic Thai spelling words was 25.89, and the mean after using the activities of basic Thai spelling words was 33.03. The differences of total mean were 13.90. It can be said that; after using the activities of basic Thai spelling words, the students can achieve higher scores.

For some suggestions, the teachers should focus on using the activities of basic Thai spelling words for Prathomsuksa students of all grade levels to improve students' learning skills, and the school should encourage the teachers to use other activities to improve students' social skills.

Keywords : The Development of Spelling, Basic Thai Spelling Words, Skill Practice Exercises

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ และความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจการ การงานและดำเนินชีวิต ร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุขและเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจารณ์ และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพเป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์

และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 37; อ้างถึงใน กาญจนา ชลเกริกเกียรติ, 2561 : 2) ด้วยความสำคัญดังกล่าว หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตรจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 37; อ้างถึงใน กาญจนา ชลเกริกเกียรติ, 2561 : 2)

ดังนั้น เด็กไทยทุกคนควรเรียนรู้และใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องทุกโอกาส ซึ่งการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การอ่านและการฟังเป็นทักษะของการรับรู้เรื่องราว ความรู้ ประสบการณ์ ส่วนการพูดและการเขียนเป็นทักษะของการแสดงออกด้วยการแสดงความคิดเห็น ความรู้และประสบการณ์ การเรียนภาษาไทยจึงต้องเรียนเพื่อการสื่อสาร ให้สามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ ความคิดมาเลือกใช้เรียบเรียงคำมาใช้ตามหลักภาษาได้ถูกต้องตรงตามความหมาย กาลเทศะและใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์, 2549: 80; อ้างถึงใน กาญจนา ชลเกริกเกียรติ, 2561 : 2)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพ และการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 4; อ้างถึงใน กาญจนา ชลเกริกเกียรติ, 2561 : 2)

ธรรมชาติของภาษาไทยเป็นเรื่องทักษะ จะแยกเนื้อหาสาระของทักษะแต่ละชั้นปีโดยเด็ดขาดไม่ได้ จำเป็นจะต้องมีกระบวนการฝึกทักษะต่าง ๆ ให้ต่อเนื่องกันไป เนื้อหา เช่น การอ่านและการเขียนสะกดคำ การอ่านจับใจความ การเลือกใช้คำให้ตรงตามความหมาย การเขียนแสดงความรู้สึก ความคิดประสบการณ์ ความต้องการ จินตนาการ การนำความรู้จากการอ่านไปใช้ในการตัดสินใจ การแก้ปัญหาและการดำเนินชีวิต จำเป็นต้องสอนทุกชั้นในเรื่องของทักษะภาษา และแต่ละชั้นจะมีเนื้อหาในการฝึกทักษะที่เพิ่มความซับซ้อนและยากมากขึ้น เช่น จำนวนคำเพิ่มมากขึ้น ประโยคที่ใช้ยาวและซับซ้อนขึ้น เรื่องที่นำมาอ่านยาวขึ้น (กรมวิชาการ, 2544 : 22 ; อ้างถึงใน กาญจนา ชลเกริกเกียรติ, 2561 : 2)

กองวิจัยทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ประเมินสภาพการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ในโรงเรียนประถมศึกษาแล้วพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ สมรรถภาพที่มีปัญหาได้แก่ ทักษะการอ่านและการเขียนปัญหา คือการออกเสียงพยัญชนะ สระ คำควบกล้ำไม่ชัดเจน การแจกลูกสะกดคำ การใช้หลักภาษาไทยไม่

ถูกต้อง การแจกลูกสะกดคำเป็นเรื่องจำเป็นมากสำหรับผู้เริ่มเรียน หากครูไม่ได้สอนแจกลูกสะกดคำแก่นักเรียนในระยะเริ่มเรียน การอ่านของนักเรียนจะขาดหลักเกณฑ์การประสมคำ เมื่ออ่านหนังสือมากขึ้นทำให้สับสนอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือผิด ซึ่งเป็นปัญหาของนักเรียนไทยในปัจจุบัน ผลจากการอ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ ย่อมส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนในวิชาอื่น ๆ ด้วย เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือสำหรับการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง (กรมวิชาการ, 2546 : 134; อ้างถึงใน กาญจนา ชลกรีกเกียรติ, 2561 : 2)

การสอนภาษาไทยให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องฝึกทักษะต่าง ๆ ให้สัมพันธ์กันทั้งการรับเข้ามา คือ การอ่านและการฟังกับทักษะการถ่ายทอดออกไป คือ การพูดและการเขียน ในด้านการเขียน ถือเป็นทักษะที่ย่างยากซับซ้อนและเป็นทักษะถ่ายทอดที่สำคัญต่อการสื่อสารอย่างยิ่ง

จากข้อมูลสภาพปัญหา ความสำคัญ และหลักการดังกล่าว ควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตัวครูผู้สอน ควรจะมีการศึกษาหาวิธีปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ให้ทั้งความรู้ทักษะการคิด ความสนุกสนานเพลิดเพลินไปพร้อม ๆ กัน มีเทคนิคการสอนที่หลากหลาย ทำให้เกิดการเรียนรู้เกิดความแม่นยำ จดจำง่าย และเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จัดระบบเชื่อมโยงความคิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

ผู้วิจัยได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยพร้อมทั้งวัดและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวัดบางน้ำจืดพบว่านักเรียนมีปัญหาทางการเขียนสะกดคำไม่ถูกต้องและอ่านไม่ออก ซึ่งข้อมูลการรายงานผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของผู้เรียน (Reading Test :RT) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1โรงเรียนวัดบางน้ำจืด ปีการศึกษา 2559- 2560 ในด้านการอ่านออกเสียง การอ่านรู้เรื่อง การเขียนคำคิดเป็นร้อยละ 58.98 และ 62.42 ตามลำดับ (ฝ่ายวิชาการโรงเรียนวัดบางน้ำจืด: 2559 -2560) และจากการรายงานผลการประเมินความสามารถด้านการอ่านออกเขียนได้ของผู้เรียน ปีการศึกษา 2560 โรงเรียนวัดบ่อมะปริง ด้านการเขียนคำ นักเรียนควรได้รับการพัฒนาปรับปรุง (ฝ่ายวิชาการโรงเรียนวัดบ่อมะปริง 2560) และจากผลการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียนที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยทำวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการอ่านและการเขียนสะกดคำ ซึ่งหากนักเรียนไม่ได้รับการส่งเสริมการเขียนสะกดคำย่อมส่งผลให้อ่านไม่ออกตามมาด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นสาเหตุให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำและการที่นักเรียนอ่านไม่ออกเขียนสะกดคำไม่ถูกต้องยังมีผลกระทบต่อไปในการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นอีกด้วย

ผู้วิจัยได้คิดหาแนวทางแก้ปัญหาดังกล่าว จึงได้ศึกษาหาแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะจะทำให้สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะเพื่อ

พัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำของนักเรียนและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสสามเงา จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสสามเงา จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 สามารถอ่านคำพื้นฐานภาษาไทยได้ดีขึ้น หลังจากใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสสามเงา จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย

แนวคิดเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กประถมศึกษา

ข้อมูลสภาพทั่วไปของ โรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสสามเงา จังหวัดตาก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพประกอบที่ 2.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสามเงา จังหวัดตาก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การเปรียบเทียบการพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการอ่านคำพื้นฐาน โดยใช้แบบสังเกตประชากรจำนวน 16 คน สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย รายสัปดาห์ ตลอด 5 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 25.89 และหลังการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.03 และมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ $D = 13.90$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐาน ส่งผลให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยการพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสามเงา จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

การเปรียบเทียบการพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการอ่านคำพื้นฐาน โดยใช้แบบสังเกตประชากรจำนวน 16 คน สรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย รายสัปดาห์ ตลอด 5 สัปดาห์ ก่อนการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 25.89 และหลังการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 33.03 และมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ $D = 13.90$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐาน ส่งผลให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ได้คะแนนเพิ่มขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

การพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสามเงา จังหวัดตาก กับกลุ่มประชากร จำนวน 16 คน พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานทั้ง 5 เรื่อง สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐาน สรุปได้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานมีทักษะการพูดสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูประจำชั้นเรียนได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมการ

อ่านคำพื้นฐานประกอบการสอนจึงทำให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ทุกคนในห้องสนใจและตั้งใจเรียนเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ

พรรณิ กาสังข์ (2560 : 30) ได้กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การออกเสียงตามตัวหนังสือ ถ้าออกเสียงด้วยเรียกว่า อ่านออกเสียง ถ้าไม่อ่านออกเสียงเรียกว่าอ่านในใจ การแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ที่เขียนให้มีความหมายตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้เขียน สามารถสรุปความของคำ กลุ่มคำ ประโยค ข้อความและเรื่องราวได้ และสามารถบอกความหมายได้ เพื่อนำไปทำให้เกิดประโยชน์ต่อ

ศิริณี แพทอง (2561 : 25) ได้กล่าวว่า การอ่าน หมายถึง การเข้าใจความหมายของตัวละคร หรือสัญลักษณ์ ซึ่งจะต้องอาศัยความสามารถในการแปลความ การตีความ การขยายความ การจับใจความสำคัญและการสรุปความ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ครูทุกคนในโรงเรียนควรใช้กิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานให้เด็กประถมศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะในการเรียนของเด็กให้สูงขึ้น
2. สถานศึกษาควรดำเนินการเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานให้เด็กประถมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กลงไปในด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูทุกคนในโรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสามเภา จังหวัดตาก ควรมีการวิจัยรูปแบบการใช้กิจกรรมการอ่านคำพื้นฐานเพื่อพัฒนาเด็กประถมศึกษาในวิชาอื่นๆ
2. ครูของโรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสามเภา จังหวัดตาก ควรมีการวิจัยรูปแบบการใช้กิจกรรมการเรียนด้วยทานพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กประถมศึกษาในด้านอื่นๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การพัฒนาการอ่านคำพื้นฐานภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านป่ายางตะวันตก อำเภอสามเภา จังหวัดตาก ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์นันทิกร อุดมศิลป์ อาจารย์ปรีक्षा และอาจารย์รมน ไกรสกุล, อาจารย์สุวิทย์ มุกดาภิรมย์, อาจารย์ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ปรีक्षाร่วม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาและแบบทดสอบทักษะทางคณิตศาสตร์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ผู้วิจัยหวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : องค์การรับสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กาญจนา ชลเกริกเกียรติ (2561). **การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐานภาษาไทย โดยใช้แบบฝึกทักษะสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. โรงเรียนวัดบ่อมะปริง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- พรรณี กาสังข์. (2560). **การพัฒนาทักษะการอ่านและเขียนคำพื้นฐาน โดยการเรียนรู้แบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาร่วมกับแบบฝึกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศิริณี แพทอง. (2561). **การพัฒนาทักษะการอ่าน และการเขียนคำในภาษาไทยโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง อ่านธรรมชาติ พาเขียนเพลิน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1** โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. เชียงใหม่ : กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตามแนวคิดของแฮร์โรว์
เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
Development of learning activity sets creating your own work according
to Harrow's concept to enhance craft skills for Grade 3 students

วิมลรัตน์ วงศ์วาน¹ ศุภรัตน์ มิ่งสมร² มงคล หมูมาก³

Wimonrat Wongwan¹ Sakulrat Mingsamorm² Mongkol Moomak³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติงานประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตาม แนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งาน ด้วยตนเองตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้และหาประสิทธิภาพแบบ 1:1 กับนักเรียนจำนวน 3 คน และ 9 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา เวลาในการจัดกิจกรรม และทดลองใช้กับนักเรียน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบประเมินความสอดคล้องจัดการเรียนรู้การงาน อาชีพ แบบวัดทักษะปฏิบัติงาน และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ร้อยละ (Percentage)

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนเทศบาลวัดเหมืองแดง จ.แพร่ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : Wimonrat1991 @gmail.com โทร. 083-5711898

²อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรคงานด้วยตนเองตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ 2) แบบวัดทักษะปฏิบัติงาน งานประดิษฐ์ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรคงานด้วยตนเองตามแนวคิดของแฮร์โรว์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การทดสอบที่แบบไม่อิสระ (t-test Dependent) ผลการวิจัยพบว่า

1. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรคงานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.49$, S.D. = 0.54) และผลการหาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิภาพ 87.90/83.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติงานประดิษฐ์ของนักเรียน หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรคงานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการงานอาชีพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.12)

คำสำคัญ : การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรคงานด้วยตนเอง แนวคิดของแฮร์โรว์

Abstract

The purpose of this research were 1) To create and find efficiency in learning activity sets. Create your own work According to Harrow's idea To enhance craft skills For Grade 3 students according to the performance criteria 80/80 2) To compare the invention skills of Grade 3 students learning with the learning activity set. Create your own work according to Harrow's ideas. To enhance craft skills 3) To compare the academic achievement of Grade 3 students before studying and after studying with the learning activity set. Create your own work according to Harrow's ideas. To enhance craft skills 4) To study the satisfaction of Grade 3 students with learning with learning activity sets. Create your own work According to Harrow's idea To enhance craft skills Divide the research into 2 steps:

Step 1: Creating and finding efficiency in a set of learning activities to create work by yourself. According to Harrow's idea To enhance craft skills For Grade 3 students that meets the efficiency criteria 80/80

The researcher proceeds to create a learning management plan. Have 5 experts consider the appropriateness of the learning management plan and find efficiency in a 1:1 format with 3 and 9 students. To check the clarity of the language Activity time and tested it with 30 students to find out its effectiveness Research tools Evaluation form for compliance with vocational learning management Work skills test and measure academic achievement Data were analyzed using mean, standard deviation, and percentage.

Step 2: Experiment and study the results of using the learning activity set to create work by yourself. According to Harrow's idea To enhance craft skills The sample group includes 30 students in Grade 3/1 of Wat Mueang Daeng Municipality School, Phrae Province, 2nd semester, academic year 2023, by purposive sampling. The tools used in the study consisted of 1) a set of self-creation learning activities according to Harrow's concept. To enhance handicraft skills, 2) a handicraft work skill test, 3) a questionnaire on the satisfaction of grade 3 students with learning with a set of self-creation learning activities according to the concept of Hair. Row Data were analyzed using mean, standard deviation, and independent t-test. The research results :

1. Creating and checking the quality of learning activity sets Create your own work According to Harrow's idea To enhance craft skills For Grade 3 students, it was appropriate at a high level ($\bar{x} = 4.49$, S.D.= 0.54) and the efficiency results of the learning management plan were 87.90/83.33, which meets the criteria of 80/80.

2. Results of the study of students' invention skills After studying with a set of learning activities Create your own work According to Harrow's idea To enhance craft skills of students in Grade 3 after studying is higher than before studying. Statistically significant at the .05 level.

3. Academic and vocational achievement After studying was significantly higher than before studying at the .05 level.

4. Satisfaction of Grade 3 students with learning management. Overall, it is at the highest level ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.12) .

Keywords : Development of learning activity Create your own work Harrow's concept

บทนำ

การจัดกระบวนการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนา ผู้เรียนให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานในการทำงานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรง ชีวิต การงานอาชีพมาประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีความคิดสร้างสรรค์ และแข่งขันในสังคมไทยและสากล เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ รักการทำงาน และมีเจตคติที่ดีต่อการทำงานสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข เห็นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ ใช้เทคโนโลยีได้เหมาะสม เห็นคุณค่าของอาชีพสุจริต และเห็นแนวทางในการประกอบอาชีพ (สาระการเรียนรู้การงานอาชีพ)

การจัดการเรียนการสอน ให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้อง จัดกระบวนการนั้นคือการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความสนใจและสอดคล้องกับสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน โดยจัดให้มีการเรียนรู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์และกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกปฏิบัติให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับอารมณ์ ใจเที่ยง (2552) กล่าวว่า จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรมค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะ อันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน

การสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow, 1972: 96-99) ได้จัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น โดยเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก ดังนั้นการกระทำจึงเริ่มจากการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อใหญ่ไปถึงการเคลื่อนไหวกล้ามเนื้อย่อย ลำดับขั้นดังกล่าวได้แก่ การเลียนแบบ การกระทำตามคำสั่ง การกระทำอย่างสมบูรณ์ การแสดงออกและการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ รูปแบบนี้มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์และชำนาญ วัสดุเหลือใช้มีมากมายหลายประเภทที่สามารถนำมาประดิษฐ์ประดิษฐ์ประดอยให้เป็นของใช้ของตกแต่งได้สวยงามน่าใช้ เช่น เมล็ดข้าวโพดข้าวโพด รังไหม ลูกสน เมล็ดพืชต่างๆ เศษกระดาษ เศษผ้า ขวดพลาสติก เป็นต้น แต่กลับถูกมองว่าไร้ค่า เปลือกข้าวโพดกลายเป็นตุ๊กตาแสนสวย รังไหมเป็นดอกไม้ประดิษฐ์ เศษกระดาษเป็นตุ๊กตา

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อส่งเสริมทักษะงานประดิษฐ์ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะใน

การปฏิบัติงานประดิษฐ์ เน้นให้ทำตามรูปแบบและทำเป็นขั้นตอนแล้วทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ แล้วสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติงานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนก่อนและหลังด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 : กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
2. ทักษะงานประดิษฐ์สร้างสรรค์
3. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
5. ความพึงพอใจ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของ แอร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีขอบเขตการวิจัย และพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแอร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลวัดเหมืองแดง จังหวัดแพร่ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 35 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตามแนวคิดของแอร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
2. แบบประเมินวัดทักษะปฏิบัติงานประดิษฐ์
3. แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการงานอาชีพ และแบบทดสอบย่อยประจำชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตามแนวคิดของแอร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พร้อมทั้งนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้การงานอาชีพ 2) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการงานอาชีพ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยลงความเห็นตามแบบประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำคะแนนจากแบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ มาหาค่าเฉลี่ยและใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม และนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตามแนวคิดของแอร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ ไปหาประสิทธิภาพ E1/E2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลวัดเหมืองแดง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 กลุ่ม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา เนื้อหา กิจกรรมและเวลาที่ใช้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของ แอร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ One group Pretest – Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลวัดเหมืองแดง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.1 แบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม

3.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแอร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแอร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาลวัดเหมืองแดง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ดำเนินการดังนี้

4.1 ก่อนการทดสอบผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนเรียน ด้วยแบบทดสอบก่อนเรียนชุดกิจกรรม

4.2 ดำเนินการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเองตามแนวคิดของแอร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 9 แผน การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแอร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวม 6 สัปดาห์ เวลาจัดกิจกรรม 18 ชั่วโมง

4.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ผู้วิจัยทำการทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ด้านเนื้อหาแบบทดสอบแบบปรนัย ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง

4.4 ผู้วิจัยวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแอร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาคความตรงเชิงเนื้อหาจากสูตร IOC

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อน

และหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติ t - test dependent

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80

1.1 ผลการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เนื้อหา 3 เรื่อง คือ ของใช้หรรษา ตกแต่งสวยงาม ของเล่นแสนสนุก

ชุดที่ 1 ชุดกิจกรรมของใช้หรรษา 3 เรื่อง 1) การประดิษฐ์ที่คั่นหนังสือ 2) การประดิษฐ์จานรองแก้ว 3) การประดิษฐ์กล่องใส่ดินสอ ชุดที่ 2 ชุดกิจกรรมตกแต่งสวยงาม 3 เรื่อง 1) การประดิษฐ์โมบาย 2) การประดิษฐ์กรอบรูป 3) การประดิษฐ์ดอกไม้ และชุดที่ 3 ชุดกิจกรรม ของเล่นแสนสนุก ประกอบด้วย 3 เรื่อง 1) การประดิษฐ์เรือ 2) ประดิษฐ์รถไฟ 3) ประดิษฐ์หน้ากาก โดยแต่ละชุดประกอบด้วย โครงสร้าง 8 ส่วน คือ 1) คำชี้แจง 2) คำแนะนำสำหรับครู 3) คำแนะนำสำหรับนักเรียน 4) สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ 5) แผนการจัดการเรียนรู้ 6) แบบทดสอบก่อน

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D.= 0.54)

1.3 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 87.90/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.1 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติงานประดิษฐ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการงานอาชีพของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ พบว่า มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์พบว่า มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.53$, S.D. = 0.12)

อภิปรายผล

จากการดำเนินการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีประเด็นที่ควรนำมาตั้งรายละเอียดการอภิปราย คือ

1. ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 พบว่า

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D.= 0.54) เนื่องมาจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการ ขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม มีวิธีการที่เหมาะสม และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้นำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพและประสิทธิภาพ และได้ปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปสอนจริง ซึ่งในขั้นตอนการออกแบบนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ได้จัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอนต่าง ๆ ของแฮร์โรว์ มี 5 ขั้นตอน คือ 1.ขั้นเลียนแบบ 2.ขั้นลงมือกระทำตามคำสั่ง 3.ขั้นกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ 4. ขั้นแสดงออก 5.ขั้นกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของสุรียา โสคำ (2560) พบว่าในการจัดการเรียนการสอนทักษะงานประดิษฐ์ทั้ง 5 ขั้นตอน ได้ฝึกเป็นลำดับขั้นตอน จนนักเรียนสามารถทำงานตามลำดับขั้นตอน นักเรียนสามารถทำงานประดิษฐ์ได้ตามแบบ พร้อมตกแต่งให้สวยงาม ตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง สามารถนำขั้นตอนไปประยุกต์ใช้ได้จริง

2. ผลการทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2.1 ผลการศึกษาทักษะปฏิบัติงานประดิษฐ์ของนักเรียน หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแอร์โรว์เพื่อเสริมสร้างทักษะงานประดิษฐ์ ก่อนเรียน และหลังเรียนการทดสอบทักษะปฏิบัติงานประดิษฐ์หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับกิริติกร ชีตวิงค์ (2557) ที่พบว่าได้จัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ เรื่อง การประดิษฐ์จากเศษวัสดุเหลือใช้ พบว่านักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติงานในทศบวคและมีทักษะในการปฏิบัติงานได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรชนี ดวงสินธุ์(2565) ที่พบว่า ได้พัฒนาชุดการสอน เรื่อง การประดิษฐ์จากผ้า โดยใช้แนวคิดของแอร์โรว์ นักเรียนมีทักษะในการปฏิบัติเป็นลำดับขั้นตอนและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 รวมถึงสอดคล้องกับ พรทิพย์ สิทธินันชัย(2554)ที่พบว่าได้จัดการเรียนการสอนจากเศษผ้าใช้โดยใช้ขั้นตอนการสอนของแอร์โรว์มาสอนในการปฏิบัติการในงานประดิษฐ์ นักเรียนมีการทำงานอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับได้อย่างถูกต้อง

2.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแอร์โรว์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญสถิติที่ระดับ 0.5 ทั้งนี้เนื่องมาจากในการท่ววิจัยได้มีการศึกษาหลักสูตร เอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดเนื้อหาวิชา หน่วยการเรียนรู้ ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ มีแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ มีแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์สัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สร้างสรรค์งานด้วยตนเอง ตามแนวคิดของแอร์โรว์ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ทั้งนี้เนื่องมาจาก ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นมีองค์ประกอบเหมาะสม การนำเสนอเนื้อหาต่อการทำความเข้าใจ เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม มีภาพประกอบสวยงามสามารถสื่อความหมายได้สอดคล้องกับเนื้อหา และแสดงขั้นตอนในการทำงานประดิษฐ์ไว้อย่างละเอียด มีการใช้รูปแบบการสอนให้นักเรียนปฏิบัติจริง นักเรียนสามารถประดิษฐ์ชิ้นงานออกมาได้ แล้วนักเรียนเกิดความภาคภูมิใจในชิ้นงานของตัวเอง เพื่อนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และยังพัฒนาชิ้นงานไปสู่ความคิดสร้างสรรค์ จึงให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ฌเนก อั้งเสื่อ (2563) ที่พบว่านักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง การประดิษฐ์แก้วน้ำเป็นกล่องใส่ดินสอ อยู่ในระดับดี นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ กิริติกร ชีตวิงค์. (2552) ที่พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้อื่นๆ ตามแนวคิดของแอร์โรว์ที่มีต่องานประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ รวมถึงสอดคล้องกับ

บุญเลิศ ส่องสว่าง(2564) การเรียนการสอนการงานอาชีพใช้ชุดการสอน ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดการสอนสูงกว่าปกติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ไปใช้ครูผู้สอนควรศึกษาคู่มือครู เพื่อจะได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับลำดับขั้นตอนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กীরติกร ชัดวิงค์. (2557). **การใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ เรื่อง ขนมไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนนันทชาติ เกตรดลกุล จังหวัดเชียงใหม่**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม้ติพิมพ์. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- รัชณี ดวงสินธุ์. (2565). **การพัฒนาชุดการสอนเรื่อง งานประดิษฐ์จากผ้า กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยพิชญทรรศน์, 5(1), 84.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์, บุญเลิศ ส่องสว่าง, และวาสนา ทวีกุลทรัพย์. (2560). **ชุดการเรียนการสอน. เอกสารการ สอนชุดวิชาการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน**. (หน่วยที่ 14, น.6-34). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ฉก อึ้งเสื่อ. (2555). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เรื่อง งานประดิษฐ์ใบตอง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต . มหาวิทยาลัยบูรพา,ชลบุรี.
- พรทิพย์ สิ้นธนนชัย. (2554). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง แข็งศูนย์ศิลป์ดินปั้น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.

แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียน
แม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for developing the operation of the student care and
support system Mae Tao Phra That Pha Daeng school group under the
Tak primary educational service area office 2

นพดล อุ่นใจ¹, นลรวีช ยูทรวงศ์² และ สุรพงษ์ แสงสีม³

Noppadon Aounjai¹, Nonthawat Yuthavong² and Suraphong Saengseemok³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 112 คนและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง สถิติวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า :

สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อยคือ การส่งเสริมและพัฒนา การคัดกรองนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ตามลำดับ ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ครูมีความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานไม่ถูกต้อง เกณฑ์การคัดกรองมีความยุ่งยาก สื่ออุปกรณ์จัดกิจกรรมไม่เหมาะสม ขาดงบประมาณเยี่ยมบ้านนักเรียน และครูไม่ช่วยเหลือนักเรียนให้เต็มกำลังความสามารถ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรจัดประชุมชี้แจงให้ความรู้ ความตระหนักแก่ผู้ปกครอง เปิดโอกาสให้ร่วมกันวิพากษ์ เกณฑ์การคัดกรองให้เข้าใจเป้าหมาย แนวทางปฏิบัติในทางเดียวกัน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ และหาทางปรับปรุงการจัดกิจกรรมพัฒนา ส่งเสริมให้ร่วมปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และมีฐานข้อมูลการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งต่อภายนอก

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, การดูแลช่วยเหลือนักเรียน, การดำเนินงานตามระบบ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: subint2533@gmail.com โทร 092 9614281

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: nontawat192498@gmail.com โทร 085-0349942

³ ดร, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: bansoun2498@gmail.com โทร 065-4578858

ABSTRACT

This research aims to study the condition, problems and guidelines for developing the operation of the student care and support system Mae Tao Phra That Pha Daeng school group under the Tak primary educational service area office 2. The population is: Administrators and teachers in Mae Tao Phra That Pha Daeng school group under the Tak primary educational service area office 2. There are 112 people and 9 experts. The tools were questionnaires and structured interviews. Data analysis statistics include frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research results found that:

The conditions of operation the student care and support system overall, there is a high level. Arranged from highest to lowest is promotion and development, student screening, getting to know students individually, problem prevention and resolution, and referrals, respectively. The problem of operation the student care and support system are that teachers have incorrect knowledge and understanding of operations. The screening criteria are complicated. Media equipment for organizing activities is inappropriate. Lack of budget to visit students' homes and teachers do not help students to the best of their abilities Guidelines for developing the operation the student care and support system should be organize a meeting to explain and provide knowledge. awareness to parents provides an opportunity to jointly critique the screening criteria to understand the goals, guidelines in the same direction jointly analyze problems causes and find ways to improve development activities encourage participation in following measures to prevent and solve student problems. and has a data-base to coordinate with relevant agencies for external referrals.

Keywords: development guidelines, student care and support, system operations

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาที่ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ซึ่งระเบียบ

กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิเด็กและเยาวชน กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการให้บุคลากรรู้จักสิทธิเด็ก ฝึกฝนทักษะการให้คำปรึกษาและร่วมแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดแนวนโยบายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น เพื่อใช้เป็นกระบวนการทำงานอย่างมีระบบ มีความชัดเจน มีการประสานความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในโรงเรียน นอกโรงเรียน รวมถึงวิธีการ กิจกรรมและเครื่องมือต่าง ๆ อันจะส่งผลให้การดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ (อภิญา สอนัย, 2565 : 1) การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากการส่งเสริมพัฒนาแล้ว ยังจะต้องมีการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียนด้วย เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งการสื่อสารเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้คนในสังคมทั้งทางบวกและทางลบ ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม สารเสพติด การแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัว ล้วนนำมาซึ่งความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด เกิดการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม ส่งผลต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายทั้งสิ้น ภาพความสำเร็จการพัฒนาคุณภาพนักเรียนจึงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดูแลให้ความช่วยเหลือนักเรียนด้วยความรักเมตตาที่มีต่อศิษย์ และความภาคภูมิใจในบทบาทหน้าที่ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนในห้างอองาม เจริญก้าวหน้าสมวัย (นัฐพันธ์ ดิศเจริญ, 2565 : 322)

ความสำเร็จของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงต้องอาศัยกระบวนการในการบริหารจัดการของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ แต่จากการศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็กที่บริบทส่วนมากจะขาดผู้บริหารสถานศึกษาของสุพรรณิ ม่วงไหม (2564 : 66-67) พบว่า โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบคือ ขาดการนำเครื่องมือที่หลากหลาย มีความเหมาะสมเป็นระบบ และการประสานความร่วมมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ขาดการจัดทำสรุปผลการคัดกรองนักเรียนในระดับชั้นเรียนและรายบุคคล ไม่จัดกิจกรรมเสริมตามกลุ่มนักเรียนตามผลที่คัดกรอง กิจกรรมไม่น่าสนใจตรงตามความต้องการ ความถนัดของนักเรียน การส่งต่อทั้งภายในและภายนอกไม่มีการบันทึกหลักฐานและรายงานผลอย่างเป็นระบบ และชัชวาล จำแนกฐ (2564 : 88) ที่พบว่า สถานศึกษาไม่มีการรวบรวมข้อมูลความสามารถพิเศษของนักเรียนอย่างเป็นระบบ ไม่วิเคราะห์ข้อมูลการคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนไม่สอดคล้องกับนโยบายของโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาไม่ต่อเนื่อง และระบบการส่งต่อไม่มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือที่ถูกต้องทันเวลา สภาพปัญหาจากรายงานการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และเป็นคนไทย

ยุคใหม่ ที่มีความสมบูรณ์แบบทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตลอดจนมีจิตสาธารณะ เพื่อสังคม และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษายังเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหาร สถานศึกษาที่จะดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือการทำงาน อย่างชัดเจน มีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วม ของบุคลากรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานอย่าง จริงจังมีความต่อเนื่องให้มีความยั่งยืนนักเรียนทุกคนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง มีการช่วยเหลือ พิทักษ์ ปกป้องคุ้มครองอย่างรอบด้าน ด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสมและทันสมัย ได้รับการพัฒนาใน ทุกมิติ เพื่อให้นักเรียนเป็นคนดีมีความสุขและปลอดภัยในสถานการณ์ปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564 : 1)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ในฐานะองค์กรหลักที่รับผิดชอบการจัดการ การศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่ 5 อำเภอชายแดนฝั่งตะวันตกของจังหวัดตาก ได้แก่ อำเภอแม่สอด อำเภอแม่ระมาด อำเภอท่าสองยาง อำเภอพบพระ และอำเภออุ้มผาง มีโรงเรียนจำนวน 116 แห่ง โรงเรียนสาขา 6 แห่ง ห้องเรียนสาขา 58 ห้อง และศูนย์การเรียนรู้เด็กต่างด้าว 70 ศูนย์ จำนวนนักเรียน ในโรงเรียน 54,255 คน และในศูนย์จำนวน 8,899 คน กำหนดวิสัยทัศน์ว่า “สร้างเด็กดีและเก่งสู่ สังคม โดยการน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ตาก” ด้วยการส่งเสริมการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีความปลอดภัยจากภัยในทุกรูปแบบ สร้างโอกาสและ ความเสมอภาคให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ยกกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา ผลการดำเนินงานในปี การศึกษา 2565 ด้านการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา ได้จัดการศึกษาด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่ ทั่วถึงและหลากหลาย ด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้มีการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจดูแลและช่วยเหลือ นักเรียน เพื่อการคุ้มครองสิทธิการไม่ได้รับความเป็นธรรมทางด้านการศึกษา การถูกระงับการเรียน หรือการถูกล่วงละเมิดทางเพศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2, 2566 : 3-15)

กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 8 แห่ง มีเขตบริการทางการศึกษาในเขตตำบลแม่ตาวและ ตำบลพระธาตุผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก สถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก บาง โรงเรียนไม่มีผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนไม่ครบชั้น สภาพแวดล้อมได้รับผลกระทบโดยตรงจากการ พัฒนาเมืองแม่สอดให้เป็นศูนย์กลางการค้าชายแดน ประกอบกับความสำคัญและปัญหาข้างต้น ผู้วิจัย ซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงมีความสนใจที่จะศึกษา สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มแม่ตาว พระธาตุผาแดงว่ามีสภาพเป็น อย่างไร จะมีปัญหาคล้ายคลึงหรือแตกต่างจากรายงานการวิจัยหรือไม่และระดับปัญหามีมากน้อย เพียงใด ควรมีแนวทางที่จะพัฒนาให้มีการดำเนินการให้ดีขึ้นอย่างไร รวมทั้งการแก้ปัญหาให้มี

ประสิทธิภาพควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กำหนดขอบเขตเนื้อหา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรในการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้กำหนดเนื้อหาจากแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564 : 2) ที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอนสำคัญ 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ

2. ขอบเขตด้านประชากร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 112 คนจากทั้งหมด 8 โรงเรียน (ไม่รวมผู้วิจัย)

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปร ได้แก่ สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้ให้ข้อมูลและตัวแปรไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาเพื่อใช้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากขอบเขตเนื้อหาในขั้นตอนที่ 1 ตามขั้นตอนสำคัญทั้ง 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ นักวิชาการ ผู้บริหารการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนในสถานศึกษา จำนวน 9 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปร ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การบริหาร งานกิจการนักเรียน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บริบทกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์แบ่งเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 112 คน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพ เป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นแบบเลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งคำตอบ (Multiple responses)

3. การสร้างและหาคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษารายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาและเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี การบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อกำหนดเป็นนิยามปฏิบัติการในการยกร่างข้อคำถามให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 5 ด้าน นำ

โครงสร้างแบบสอบถามทั้งฉบับเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจความถูกต้องในการใช้ภาษา ความเหมาะสมและความครอบคลุมกับเนื้อหา นำกลับมาปรับปรุงเพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ แล้วนำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .950

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 เก็บแบบสอบถามได้ครบจำนวน 112 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บมาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ววิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละของแบบสอบถามตอนที่ 1 ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สำหรับแบบสอบถามสภาพตอนที่ 2 และหาค่าความถี่และค่าร้อยละแบบสอบถามปัญหาตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวิธีการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติกำหนด จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คนและผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบเต็มข้อความ (Complete form) ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open-end) จำนวน 5 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพ นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 รายข้อในแต่ละชั้นสภาพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุดด้านละ 3 ข้อมาสรุปอุปนิสัยสร้างเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหา 5 ด้าน ๆ ละ 1 ข้อ แล้วสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจความเหมาะสมและความถูกต้อง นำกลับมาปรับแก้ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง โดยเดินทางไปสัมภาษณ์ตามกำหนดที่ผู้ทรงคุณวุฒินัดหมาย ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องด้วยตารางวิเคราะห์เนื้อหา นำผลมาจัดลำดับความถี่จากมากไปน้อย แล้วนำเสนอในรูปตาราง อภิปรายผลได้ตารางด้วยความเรียง

ผลการวิจัย

มีผลการวิจัยสรุปตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากสูงสุดไปต่ำสุดคือ การส่งเสริมและพัฒนา สูงที่สุด รองลงมาคือ การคัดกรองนักเรียน การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามลำดับ ส่วนการส่งต่อ ต่ำที่สุด พิจารณารายข้อในแต่ละด้าน มีผลการวิจัยโดยสรุปตามลำดับได้ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากสูงสุดไปต่ำสุดคือ ผู้บริหารมีการกำกับติดตามและนิเทศเพื่อช่วยเหลือแนะนำการเก็บข้อมูลของครูสม่ำเสมอ ตามปฏิทิน สูงที่สุด รองลงมาคือ ครูผู้รับผิดชอบจัดระบบข้อมูลลงในระบบสารสนเทศและแบบรายการ ตามที่โรงเรียนกำหนดเพื่อส่งต่อข้อมูลอย่างเป็นระบบ และส่งเสริมให้ครูมีโอกาสเก็บข้อมูลโดยตรงกับผู้ปกครองด้วยการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ตามลำดับ ส่วนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้ร่วมสังเกตให้ข้อมูลนักเรียนเพิ่มเติมโดยการจัดกิจกรรม Open-classroom ทุกภาคเรียน ต่ำที่สุด

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากสูงสุดไปต่ำสุดคือ มีการคัดกรองนักเรียนตามแบบ SDQ, EQ, แบบรายงานสุขภาพประจำปีโดยประยุกต์แบบบูรณาการ กับเกณฑ์คัดกรองนักเรียนที่โรงเรียนกำหนด สูงที่สุด รองลงมาคือ มีการติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีการประชุมร่วมระดมความคิดเห็นการวิเคราะห์และกำหนดพฤติกรรมของนักเรียนในเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ตามลำดับ ส่วนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้เกณฑ์คัดกรองนักเรียนให้ครูและผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง ต่ำที่สุด

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากสูงสุดไปต่ำสุดคือ มีการจัดทำรายงานผลการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเพื่อพัฒนาแผนดำเนินการเป็นระบบครบถ้วน สูงที่สุด รองลงมาคือ มีการประเมินผลการดำเนินงานจากนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรม เพื่อใช้เป็นข้อมูลปรับปรุง พัฒนากิจกรรมให้มีประสิทธิภาพ และมีการกำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตรงตามปฏิทินกำหนดในแผน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ ส่วนมีการจัดปฏิทินการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนที่ชัดเจน ต่ำที่สุด

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากสูงสุดไปต่ำสุดคือ มีการจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมให้นักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจและไม่ให้นักเรียนรู้สึกว่ามีปมด้อยกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ สูงที่สุด รองลงมาคือ ครูผู้รับผิดชอบร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันนักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยการสร้างความภูมิใจ ให้เกิดความ

มั่นใจในการเป็นสมาชิกที่ดีและเป็นที่ยอมรับของสังคม และมีการส่งเสริมให้ครูผู้รับผิดชอบนำผลการคัดกรองนักเรียนมาใช้ศึกษาวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ก่อนจัดกลุ่มนักเรียนตามสาเหตุอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง ตามลำดับ ส่วนมีการประชุมทบทวนบทบาทที่ผู้บริหารเพื่อหาทางสนับสนุนครูให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่ำที่สุด

1.5 ด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากสูงสุดไปต่ำสุดคือ มีการติดต่อประสานงานระหว่างครูประจำชั้นกับครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนวในการส่งต่อนักเรียนภายในโรงเรียน สูงที่สุด รองลงมาคือ มีการประเมินผลการให้ความช่วยเหลือของครูที่ปรึกษาหรือครูแนะแนวและวิเคราะห์ผลอย่างเป็นระบบ และมีการติดต่อประสานผู้เชี่ยวชาญเฉพาะเพื่อส่งต่อนักเรียนที่ไม่สามารถช่วยเหลือหรือแก้ปัญหาได้ ตามลำดับ ส่วนมีการติดตามการช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องเพื่อการประเมินผลวิธีการและหาแนวทางแก้ไข ต่ำที่สุด

2. ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยโดยสรุปแสดงตามลำดับได้ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า ครูยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ถูกต้องอย่างทั่วถึง สูงที่สุด รองลงมาคือ ครูมีการดำเนินการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ไม่ครบถ้วน ข้อมูลบางส่วนไม่ถูกต้องไม่เป็นปัจจุบัน ใช้การคัดลอกข้อมูลที่ส่งต่อกันมา ครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียนไม่ให้ความร่วมมือและให้ความสำคัญการเก็บข้อมูลเพื่อการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามลำดับ ส่วนผู้ปกครองนักเรียนไม่ให้ความสนใจไม่มีส่วนร่วมให้ข้อมูลนักเรียนโดยเฉพาะการไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ครูไม่นำแบบประเมินที่กำหนด เช่น ระเบียบสะสม แบบ SDQ สำหรับนักเรียน/ครู/ผู้ปกครอง หรือบันทึกการเยี่ยมบ้านไปใช้กับนักเรียนให้ครบถ้วน มีปัญหาต่ำที่สุด

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า เกณฑ์การคัดกรองมีความยุ่งยาก ครูไม่เข้าใจทำให้เกิดการตัดสินใจผิดพลาด ไม่ตรงตามความเป็นจริง สูงที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนไม่ได้ชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติ งานคัดกรองนักเรียนก่อนดำเนินงาน ทำให้มีการปฏิบัติและได้ผลที่แตกต่างกัน และโรงเรียนไม่บูรณาการเกณฑ์การคัดกรองให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนตามลำดับ ส่วนผู้ปกครองไม่ยอมรับผลการคัดกรองของโรงเรียนเพราะขาดความเชื่อมั่นในการคัดกรองของครู มีปัญหาต่ำที่สุด

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา พบว่า การจัดสรรงบประมาณและสนับสนุนเครื่องมือสื่ออุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนยังไม่เหมาะสมและเพียงพอ สูงที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนไม่ได้จัดทำปฏิทินการจัดกิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ครูผู้รับผิดชอบไม่ให้ความสำคัญการจัดกิจกรรมโฮมรูมไม่

มีการเตรียมการเนื้อหาสาระที่ต้องการให้นักเรียนรู้หรือนำไปปฏิบัติ การจัดกิจกรรมไม่เป็นไปตามปฏิทินที่กำหนดไว้ ตามลำดับ ส่วนการจัดกิจกรรมชุมนุมไม่น่าสนใจ ไม่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและความถนัดของนักเรียน โรงเรียนไม่ได้ส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาความรู้ ทักษะและเทคนิควิธีการใหม่ ๆ ในการจัดกิจกรรมให้น่าสนใจ มีปัญหาต่ำที่สุด

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่า การจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนไม่สามารถจัดได้อย่างต่อเนื่องเพราะขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ กิจกรรมการสอนซ่อมเสริมไม่มีความหลากหลาย ไม่ต่อเนื่องเพราะครูมีภาระงานอื่นที่ต้องปฏิบัติและรับผิดชอบมากกว่างานสอน สูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้ปกครองยังไม่เข้าใจและมีความพร้อมดูแลป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ขาดจิตวิทยาและวุฒิทางอารมณ์ ตามลำดับ ส่วนการวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนไม่ได้นำผลการคัดกรองมาวิเคราะห์ก่อนดำเนินการ มีปัญหาต่ำที่สุด

2.5 ด้านการส่งต่อ พบว่า ครูประจำชั้นไม่พยายามช่วยเหลือนักเรียนให้เต็มกำลังความสามารถ มีการส่งต่อภายในให้ครูที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขแม้จะเป็นปัญหาเล็กน้อย สูงที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนไม่สื่อสารสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองก่อนตัดสินใจส่งต่อนักเรียน การประสานงานระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานภายนอก และการรายงานผลการส่งต่อนักเรียนให้ผู้ปกครองทราบไม่เป็นระบบยังไม่มีประสิทธิภาพ ตามลำดับ ส่วนการส่งต่อนักเรียนให้ผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องต้องใช้งบประมาณมากเพราะในเขตบริการที่ตั้งของโรงเรียนหรือใกล้เคียงขาดแคลนบุคลากรและหน่วยงานเฉพาะด้าน มีปัญหาต่ำที่สุด

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนแม่ตาวพระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปผลในแต่ละด้านได้ดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรจัดประชุมชี้แจงให้ความรู้ ความตระหนัก ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและเข้าใจการดำเนินงานให้ชัดเจนทั่วถึง สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรใช้กระบวนการ PDCA ในการดำเนินงานและนำไปพัฒนาต่อยอดความสำเร็จยิ่งขึ้น และควรแจ้งนโยบาย เป้าหมายการดำเนินงานให้กรรมการสถานศึกษาทราบและเข้าใจเพื่อการสนับสนุนร่วมมือปฏิบัติงาน ตามลำดับ ส่วนควรแต่งตั้งกรรมการประเมินผลการดำเนินงานการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลของโรงเรียน ต่ำที่สุด

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันวิพากษ์เกณฑ์การคัดกรอง เพื่อสร้างความเข้าใจเป้าหมาย แนวทางให้เกิดการปฏิบัติในทิศทางเดียวกันทั้งโรงเรียน สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรให้มีการประสานทำงานร่วมกันเป็นทีมของครูประจำชั้น ครูแนะแนวและครูที่ปรึกษาอย่างบูรณาการเป็นระบบ และควรประชุมชี้แจงให้ครูเข้าใจการดำเนินการคัดกรอง เปิดโอกาสให้ซักถาม เสนอความคิดและปัญหาที่พบจากการปฏิบัติงาน ตามลำดับ ส่วนควรสนับสนุน

คณะกรรมการสถานศึกษาให้เข้ามาร่วมปฏิบัติการคัดกรองกับครู ผู้ปกครองเพื่อความเข้าใจ ให้ข้อเสนอแนะและข้อมูลเพิ่มเติม ต่ำที่สุด

3.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ควรมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุและหาทางปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้ครูใช้เป็นแนวพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามกระบวนการบริหารวงจรคุณภาพ PDCA และควรมีการปรับโครงสร้างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูทุกคน มอบหมาย กระจายความรับผิดชอบและให้อิสระตามความรู้ความสามารถ ตามลำดับ ส่วนควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องเหมาะสม ต่ำที่สุด

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรส่งเสริมให้ครูและผู้ปกครองร่วมจัดกิจกรรมตามมาตรการ ป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรมีการสร้างเครือข่ายสื่อสารออนไลน์ผ่านเทคโนโลยีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และควรจัดระบบข้อมูลสารสนเทศผู้ปกครอง และนักเรียนให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันสะดวกต่อการติดต่อสื่อสาร ตามลำดับ ส่วนควรมีการกำกับติดตามการดำเนินงานเยี่ยมบ้าน การป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง ต่ำที่สุด

3.5 ด้านการส่งต่อ สถานศึกษาควรมีฐานข้อมูลช่องทางประสานกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งต่อภายนอกให้ทันท่วงทีพร้อมทำหลักฐานรายงานการส่งต่อ สูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบควรร่วมกันรับรู้ใส่ใจติดตามข้อมูลการส่งต่อภายในอย่างรวดเร็วพร้อมจัดทำหลักฐานที่ชัดเจน และสถานศึกษาควรมีระบบการติดตามการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกโดยใช้ Application ที่โรงเรียนออกแบบเป็นของตนเอง ตามลำดับ ส่วนสถานศึกษาควรมีระบบการสื่อสารเพื่อติดต่อผู้ปกครองให้รู้ถึงการดำเนินการส่งต่อของโรงเรียน ต่ำที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยควรนำมาอภิปรายมีดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง มีการนำนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีร่วมกันวิเคราะห์ร่วมกับการวิเคราะห์สภาพของสถานศึกษาก่อนกำหนดเป็นนโยบายและวางแผนดำเนินการตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของอภิถัญญา สงนุ้ย (2565 : 34) ที่ว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีประโยชน์ต่อนักเรียนทำให้ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ได้รับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างทั่วถึง ครูได้รับรู้ข้อมูลพื้นฐานและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในการกำหนดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนานักเรียนได้สอดคล้องกับความสนใจ ความต้องการ ความ ถนัดและสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ครูและผู้ปกครองได้มีโอกาสร่วมมือกันในการ ส่งเสริมพัฒนานักเรียน ปรีกษาและหาแนวทางการดูแลป้องกันแก้ไขปัญหาให้นักเรียน เกิดการติดต่อ ประสานและความสัมพันธ์อันดีต่อกันทั้งระหว่างบุคคล และโรงเรียนกับชุมชน ผู้บริหารสถานศึกษา และโรงเรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ด้วยการพัฒนาหลักสูตรในการ ส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนุรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564 : 56) ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 พบว่า สภาพการบริหารงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการกำกับติดตามและนิเทศเพื่อช่วยเหลือแนะนำการเก็บข้อมูลของครูสม่ำเสมอตาม ปฏิทินการปฏิบัติงาน ครูผู้รับผิดชอบจัดระบบข้อมูลลงในระบบสารสนเทศและแบบรายการตามที่ โรงเรียนกำหนดเพื่อส่งต่อข้อมูลอย่างเป็นระบบ และมีการส่งเสริมให้ครูมีโอกาสเก็บข้อมูลโดยตรงกับ ผู้ปกครองด้วยการจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัย ของอรรถพล สุนทรพงศ์ (2565 : 225) ที่ศึกษาปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า การรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคล มีการปฏิบัติมากที่สุด

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มีการ คัดกรองนักเรียนตามแบบ SDQ, EQ, โดยบูรณาการกับเกณฑ์คัดกรองนักเรียนที่โรงเรียนกำหนด มี การกำกับ ติดตามและประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และมีการประชุมร่วมกัน วิเคราะห์กำหนดการคัดกรองของโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของนัฐพล หัสณี (2565 : 79) ที่ ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต พบว่า การคัดกรองนักเรียน มีการปฏิบัติมากที่สุด

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการ จัดทำรายงานการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเพื่อพัฒนาแผนดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครบถ้วน มีการประเมินจากนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมใช้เป็นข้อมูลปรับปรุงพัฒนากิจกรรมให้มี ประสิทธิภาพ และมีการกำกับ ติดตามการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตรงตามปฏิทินในแผนการ ดำเนินงานของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของภัสสรดา เกตุสกุล (2565 : 72) ศึกษาการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช” ณ.นคร

อุทิศ” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 พบว่า การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มีการจัดกิจกรรมการสอนซ่อมเสริมนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ และไม่ให้นักเรียนรู้สึกว่ามีปมด้อยกว่าเพื่อนคนอื่น ๆ ครูผู้รับผิดชอบร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน นักเรียนกลุ่มเสี่ยงด้วยการสร้างความภูมิใจ ให้เกิดความมั่นใจในการเป็นสมาชิกที่ดีและเป็นที่ยอมรับ ของสังคม และมีการส่งเสริมให้ครูนำผลการคัดกรองนักเรียนมาใช้ศึกษาวิเคราะห์สาเหตุของ ปัญหา ก่อนจัดกลุ่มนักเรียนตามสาเหตุอย่างถูกต้องตรงตามความเป็นจริง สอดคล้องกับผลการวิจัย ของปริยาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์และคณะ (2565 : 228) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนธัญบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า การป้องกัน ช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา นักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ มีการติดต่อ ประสานงานระหว่างครูประจำชั้นกับครูที่ปรึกษา/ครูแนะแนวในการส่งต่อนักเรียนภายใน โรงเรียน มีการประเมินการดำเนินงานการให้ความช่วยเหลือและวิเคราะห์ผลอย่างเป็นระบบ และมีการติดต่อประสานผู้เชี่ยวชาญเพื่อส่งต่อนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของนุรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564 : 56) ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสาย บุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 พบว่า การส่งต่อนักเรียน โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก

2. ปัญหาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผา แดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยที่นำมาอภิปราย ตามลำดับได้ ดังนี้

2.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ปัญหาคือ ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ถูกต้องอย่างทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การกำหนดเป็น นโยบาย วัตถุประสงค์ พันธกิจและเป้าหมายการดำเนินงานในแผนการพัฒนาและแผนปฏิบัติการ ประจำปีไม่ได้มีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจครูผู้รับผิดชอบให้เกิดความตระหนักในการเก็บ ข้อมูลนักเรียนอย่างชัดเจนทั่วถึง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพรรณิ ม่วงไหม (2564 : 64-65) ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1 พบว่า ปัญหาการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูมี ความรู้การใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q) ของนักเรียน มีปัญหามากที่สุด

2.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ปัญหาคือ เกณฑ์การคัดกรองมีความยุ่งยาก ครูไม่เข้าใจ ทำให้เกิดการตัดสินใจผิดพลาดไม่ตรงความเป็นจริง โรงเรียนไม่ได้ชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน

คัดกรองนักเรียนก่อนดำเนินงาน ทำให้การปฏิบัติได้ผลที่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนไม่ได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การใช้เกณฑ์คัดกรองนักเรียนของโรงเรียนให้ครูและผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564 : 58) ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 พบว่า การดำเนินการให้มีการแบ่ง กลุ่มนักเรียนอย่างชัดเจน มีการปฏิบัติน้อยที่สุด เช่นกัน

2.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ปัญหาคือ ไม่ทำปฏิทินการจัดกิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปฏิทินการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่มีอยู่ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิญา สงนุ้ย (2565 : 78-80) ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมไม่มีระบบที่ชัดเจน ไม่มีปฏิทินการจัดกิจกรรมที่เป็นระบบชัดเจน เช่นกัน

2.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ปัญหาคือ การจัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนไม่สามารถจัดได้อย่างต่อเนื่องเพราะขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนไม่มีการประชุมทบทวนบทบาทที่บริหารเพื่อหาแนวทางสนับสนุนครูให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพรรณิ ม่วงไหม (2564 : 65) ศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า การจัดเก็บบันทึกหลักฐานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบตรวจสอบได้ และการจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหามากมายไม่มีงบประมาณสนับสนุน มีปัญหามากที่สุด

2.5 ด้านการส่งต่อ ปัญหาคือ ครูประจำชั้นไม่พยายามช่วยเหลือนักเรียนให้เต็มความสามารถ มีการส่งต่อภายในให้ครูที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขแม้จะเป็นปัญหาเล็กน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการติดตามการช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนไม่ต่อเนื่องทำให้ขาดการประเมินผลวิธีการและหาแนวทางแก้ไข สอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิญา สงนุ้ย (2565 : 80) ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง พบว่า ไม่มีการประสานงานอย่างเป็นระบบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กลุ่มโรงเรียนแม่ตาวพระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ควรจัดประชุมชี้แจงความรู้ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญและเข้าใจการดำเนินงานให้ชัดเจนทั่วถึง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการรู้จักนักเรียนเป็น

รายบุคคล โรงเรียนจำเป็นต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องสมบูรณ์ที่สุด ผู้ปกครอง บิดามารดาของนักเรียนเป็นบุคคลที่รู้จักและมีข้อมูลมากที่สุด ดังนั้น การให้ความเข้าใจให้ความรู้ในการดำเนินงาน นโยบาย เป้าหมายที่ชัดเจนย่อมมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง สอดคล้องกับผลงานวิจัยของภักดิ์สรดา เกตุสกุล (2565 : 74) ศึกษาการประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช” ณ นครอุทิศ” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1พบว่า บุคลากรที่เกี่ยวข้องควรมีความรู้ ความเข้าใจให้มากพอและปฏิบัติได้ในรูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียน

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันวิพากษ์เกณฑ์การคัดกรองเพื่อสร้างความเข้าใจเป้าหมาย แนวทางให้เกิดการปฏิบัติในทิศทางเดียวกันทั้งโรงเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการคัดกรองนักเรียนจำเป็นต้องใช้เครื่องมือและมีเกณฑ์เพื่อคัดแยกนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ หากผู้ใช้เครื่องมือและเกณฑ์มีความรู้ ความเข้าใจไม่ตรงกันต่างคนต่างปฏิบัติตามที่เข้าใจแล้ว ผลการคัดกรองย่อมจะไม่น่าเชื่อถือ สอดคล้องกับผลการวิจัยของนัฐพล หัสณี (2565 : 79-84) ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต พบว่า โรงเรียนควรมีความชัดเจนในการดำเนินการ โดยการออกคำสั่งให้มีผู้รับผิดชอบ ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจในแนวทางการคัดกรอง มีการสร้างเกณฑ์การคัดกรองเกณฑ์เดียวกันทั้งโรงเรียน

3.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ควรมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุและหาทางปรับปรุงการจัดกิจกรรมให้ครูใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนมีประเภท วิธีการและแนวดำเนินการที่หลากหลาย ต้องมีการปรับโครงสร้างการบริหารแบบกระจายอำนาจให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของอรุณพร สุนทรพงศ์ (2565 : 228) ศึกษาปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา สกลนคร พบว่า ควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ปกครองและชุมชน โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามวงจรคุณภาพ PDCA

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรส่งเสริมให้ครูและผู้ปกครองร่วมจัดกิจกรรมตามมาตรการ ป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน มีเครือข่ายสื่อสารผ่านเทคโนโลยี ข้อมูลสารสนเทศกับผู้ปกครองให้ถูกต้อง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะระบบข้อมูลสารสนเทศการสื่อสารในปัจจุบันมีความก้าวไกล สะดวกไร้พรมแดน โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีข้อมูลที่สามารถใช้ติดต่อกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการเชื่อมต่อที่สะดวกรวดเร็วทันสถานการณ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์และคณะ (2565 : 230) ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน ัญบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 พบว่า ควรมีการประสานขอความร่วมมือจากเครือข่ายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.5 ด้านการส่งต่อ ควรมีฐานข้อมูลช่องทางประสานกับหน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อการส่งต่อภายนอกให้ทันท่วงทีพร้อมทำหลักฐานรายงานการส่งต่อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การส่งต่อนักเรียนมีความจำเป็น ต้องมีการสื่อสาร สร้างความเข้าใจซึ่งเป็นความต่อเนื่องจากผลการคัดกรองและการแก้ไข้ปัญหา เพื่อให้เกิดการยอมรับ การมีช่องทางติดต่อที่รวดเร็วจะช่วยลดปัญหาความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน นอกจากนี้การติดต่อผ่านทาง Application ยังประหยัดสะดวกและรวดเร็ว โดยเฉพาะการเชื่อมต่อกับหน่วยงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ใหม่ พลเพชร (2566 : 90) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพัทลุง พบว่า ควรมีการกำหนดแผนให้มีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและมีการสร้างเครือข่ายที่หลากหลายเพื่อการส่งต่อภายนอก มีรูปแบบการสื่อสารกับผู้ปกครองเพื่อการติดตามประเมินผลการส่งต่อให้มีประสิทธิภาพเกิดการยอมรับ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มโรงเรียนแม่ตาว พระธาตุผาแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การส่งต่อ มีการปฏิบัติต่ำที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องได้นำไปดำเนินการต่อไป ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรให้ความสำคัญการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัด ให้สามารถบริหารจัดการระบบอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสนองนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด โดยทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อให้การช่วยเหลือในการบำบัดและสนับสนุนสถานศึกษาเพื่อการส่งต่อนักเรียนอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ

1.2 สถานศึกษา ควรมีระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ (Data-base Information) เพื่อใช้ในการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองนักเรียน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล/อำเภอ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องเฉพาะทาง สถานีตำรวจและหน่วยงาน องค์กรอื่น ๆ ให้ครบถ้วน ถูกต้อง เป็นปัจจุบันอย่างเป็นระบบให้สะดวกต่อการใช้งานได้อย่างรวดเร็ว

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีความตระหนักและให้ความสำคัญในการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สนับสนุนอำนวยความสะดวกให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายให้มีประสิทธิภาพ สร้างเครือข่ายและระบบการสื่อสารกับบุคคล องค์กรทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งกำกับ ติดตามให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและนโยบายอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

1.4 ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ควรมีความตระหนักรู้และทำความเข้าใจการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อุทิศตนในการดูแลนักเรียนให้เสมือนลูกของตนเอง ด้วยการปฏิบัติหน้าที่ตามขั้นตอนให้ครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ และดูแลเอาใจใส่ป้องกัน แก้ไขปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ คุณธรรมจริยธรรมตรงตามความต้องการของหลักสูตรและสังคม

1.5 ผู้ปกครองนักเรียน ควรให้ความร่วมมือ สนับสนุนการให้ข้อมูลนักเรียนอย่างรอบด้าน ครอบคลุมตามที่โรงเรียนร้องขอ อุทิศตนสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมการประชุมผู้ปกครอง การจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ดูแลเอาใจใส่อบรมสั่งสอนนักเรียนเพื่อไม่ให้เป็นกลุ่มเสี่ยงและร่วมกับโรงเรียนติดตามความประพฤติหลังการส่งต่ออย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งรีบประสานโรงเรียนเพื่อแจ้งข่าวสารเมื่อพบความผิดปกติเพื่อหาทางป้องกันแก้ไขร่วมกัน

1.6 ผู้นำและองค์กรในชุมชน ควรให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมในฐานะผู้ประสานงานระหว่างชุมชนและผู้ปกครองนักเรียนกับโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุน แนะนำและช่วยเหลือให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนบรรลุเป้าหมาย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการส่งต่อนักเรียนทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษาต้นแบบ หรือ สถานศึกษาดีเด่นด้านการบริหารจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/มัธยมศึกษา หรือ สังกัดอื่น ๆ

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา/มัธยมศึกษา หรือ สังกัดอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความกรุณาจาก ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และดร.สุรพงษ์ แสงสีมุก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม โดยมีคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานกรรมการสอบ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ กรรมการ และดร.ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ กรรมการ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำงานการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาตรวจประเมินเครื่องมือการวิจัย ตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานการค้นคว้าอิสระนี้อย่างดียิ่ง

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนแม่ตาวพระธาตุผาแดง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามเพื่อการเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงอย่างถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ คุณูปการที่จะพึงมีจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบุพการีผู้ให้กำเนิดอบรมสั่งสอนและสงเสียดำเนินชีวิต คุณครู-คณาจารย์ที่อบรมสั่งสอนทุกระดับชั้นการศึกษาเล่าเรียน ญาติมิตร เพื่อนร่วมงานทุกคนที่ส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาจนสัมฤทธิ์ผลอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยหวังว่ารายงานการค้นคว้าอิสระนี้จะเกิดประโยชน์ทั้งต่อวงการศึกษานักเรียน หน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางศึกษาและพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชัชวาล จำแนกภู. (2564). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดประดู่ทรงธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. พระนครศรีอยุธยา : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นัฐพันธ์ ดิศเจริญ. (2565, เมษายน). “ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน Student Support System” ใน Journal of Modern Learning Development. 7(3), 321-335
- นัฐพล หัสณี. (2565). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต. สงขลา : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นุรมาน พิทักษ์สุขสันต์. (2564). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. ยะลา : ค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ปรียาภรณ์ วงศ์อนุตรโรจน์และคณะ. (2565, มีนาคม). “การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนธัญบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4” ใน วารสารมหาจุฬานาครทรรค์. 9(3), 221-239
- ลภัสสรดา เกตุสกุล. (2565, พฤษภาคม). “การประเมินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนอนุบาลนครศรีธรรมราช”ณ.นครอุทิศ” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1” ใน วารสารมหาจุฬานาครทรรค์. 9(5), 73-81

- สุพรรณณี ม่วงไหม. (2564). การศึกษาปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1. นครสวรรค์ : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2566). แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2566-2570. ตาก : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2564. กรุงเทพฯ ฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ใหม่ พลเพชร. (2566). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร. สงขลา : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อภิญา สมน้อย. (2565). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาพิจิตร. สงขลา : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- อรรถพล สุนทรพงศ์. (2565). ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. สกลนคร : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ
เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย

Developing activities to enhance Thai language experience by using
rhyming words with pictures to enhance speaking ability for early
childhood children

ณัฐชนน แสนมหมงคล¹, กรรณิการ์ ทองรักษ์²

Natchanon Saenmahamongkol¹ Kannika Thongrak²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย 2) เปรียบเทียบความสามารถการพูดของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ 3) ศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด วิธีดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 สร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของแผนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ และศึกษานำร่องกับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนบ้านแม่โกนเกน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดอก เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าดัชนีประสิทธิผลเครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของแผนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ แบบวัดความสามารถในการพูด และประเมินความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนบ้านแม่โกน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: Snutchanon372@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: aood396@northern.ac.th

เกณฑ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเปรียบเทียบความสามารถการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลังกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทย โดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดภาษาไทย 2) แบบประเมินความสามารถทางการพูด 3) แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า

1. สร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.31) และมีค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) เท่ากับ 0.8344 คิดเป็นร้อยละ 83.44 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 50

2. เปรียบเทียบความสามารถการพูดภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัยพบว่า ในภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.77$, S.D.=0.08)

คำสำคัญ : การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ คำคล้องประกอบภาพ ความสามารถในการพูด

Abstract

The objectives of this research were to 1) create and examine the quality of the development of activities to enhance Thai language experience by using rhyming words with pictures to enhance speaking ability. For early childhood children, the study (2) compared the speaking ability of students in Kindergarten 3 before and after developing activities to enhance Thai language experience by using rhyming words with pictures to strengthen speaking ability. for early childhood children (3) Compare the academic achievement of early childhood children that have been organized to enhance the Thai language learning experience by using rhyming words with pictures

to enhance speaking ability Before class and after class (4) Study the satisfaction of 3rd year kindergarten students regarding the development of activities to enhance Thai language experience by using rhyming words with pictures to enhance speaking ability. Divide the research into 2 steps:

Step 1: Creating and checking the quality of developing activities to enhance Thai language experience by using rhyming words with pictures to enhance speaking ability. The informants include 1) 5 experts to assess appropriateness and 2) early childhood children at the level Kindergarten Year 3/2 Ban Mae Kon Ken School Tak Primary Educational Service Area Office, Area 2, Semester 2, Academic Year 2022, number of 30 people, for field performance testing for pilot study. Possibility of organizing activities to enhance learning experiences

Step 2: Experiment and study the results of developing activities to enhance Thai language experience by using rhyming words with pictures to enhance speaking ability. for early childhood children By comparing the speaking ability of third year kindergarten students before and after developing activities to enhance Thai language experience by using rhyming words with pictures to strengthen speaking ability. And study the satisfaction of third year kindergarten students with the development of activities to enhance Thai language experience by using rhyming words with pictures to enhance speaking ability.

The sample group included 3/1 Kindergarten students at Ban Mae Konken School, under the office.Tak Primary Educational Service Area Office 2, academic year 2023, totaling 30 people. The sample group was obtained through purposive sampling. The tools used in the research consisted of 1) a plan for organizing activities to enhance the experience of speaking Thai 2) a plan Evaluate speaking ability 3) Satisfaction measure with the development of activities to enhance Thai language experience by using rhyming words with pictures to enhance speaking ability. for early childhood children The research results :

1. Results of creating and checking the quality of developing activities to enhance Thai language experience using rhyming words with pictures to enhance speaking ability. for early childhood children

1.1 Learning management plan Evaluated by 5 experts, it was found to be appropriate. is at the highest level ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.31)

1.2 Effectiveness Index Value (E.I) Developing activities to enhance Thai language experience by using rhyming words with pictures to enhance speaking ability. with 32 students who were a pilot study group with an Effectiveness Index (E.I.) of 0.8344 or 83.44 percent, which was in line with the criteria set from .50 or 50 percent or more, showing that Students who have developed activities to enhance their Thai language experience by using rhyming words with pictures to enhance their speaking ability. Help make early childhood students Progress in learning increased by 83.44 percent

2. Results of the experiment and study of the development of activities to enhance Thai language experience using rhyming words with pictures to enhance speaking ability. for early childhood children

2.1 Results of comparing language speaking abilities Students before and after were developed activities to enhance their Thai language experience by using rhyming words with pictures to enhance their speaking ability. For early childhood children, it was found that the average of the speaking ability scores that have been developed activities to enhance Thai language experience by using rhyming words with pictures to enhance speaking ability for early childhood children The value was significantly higher than before studying. according to the assumption

2.2 Results of the study of satisfaction of third year kindergarten students with the development of activities to enhance Thai language experience by using rhyming words with pictures to enhance speaking ability. For early childhood children, it was found that the mean and standard deviation Satisfaction level of Kindergarten Year 3 students regarding the organization of activities to enhance Thai speaking experience. Overall, it is at a high level of satisfaction ($\bar{x} = 2.77$, S.D.=0.08)

Keywords: Development of activities to enhance Thai language experience Rhyming words for pictures ability to speak

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งพัฒนาเด็กทุกคน ให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่อง ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยความสุข และเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิตและปฏิบัติตน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย และสำนึกความเป็นไทย โดยความร่วมมือ ระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 : 3) การพัฒนาภาษา เป็นการพัฒนาให้เด็กใช้ภาษาสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจในสิ่งต่างๆ ที่เด็กมีประสบการณ์ โดยสามารถตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัยใคร่รู้ จัดกิจกรรม ทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กได้กล้าแสดงออก ในการฟัง พูด อ่าน เขียน มีนิสัยรักการอ่าน และบุคคลแวดล้อมต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ภาษา ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ (หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 : 43) สอดคล้องกับกุหลาบ ต้นติผลาชีวะ. (2551: 136) กล่าวว่าภาษาเป็นทั้ง ศาสตร์และศิลป์ ที่ต้องอาศัยทักษะการฟัง การพูด ซึ่งเป็นพื้นฐานของการอ่านและการเขียนดังนั้นการพัฒนาภาษาควรเริ่มตั้งแต่เด็กปฐมวัยเพราะเด็กในวัย 2-7 ปี เป็นวัยที่พัฒนาการทางภาษา เจริญออก งามอย่างรวดเร็ว เด็กเรียนรู้ภาษาตามลำดับขั้นพัฒนาการ เริ่มจากความคุ้นเคยจากการได้ยิน ได้ฟัง การพูดคุย สนทนา ทำให้พัฒนาการทางภาษาเจริญออกงาม เด็กเริ่มเรียนจากภาษาง่าย ๆ เรียนรู้การใช้คำศัพท์ด้วยการใช้ประโยค ครูสอนภาษาคนแรกของเด็กคือพ่อแม่ เสียงแรกที่เด็กได้ยินได้ฟัง คือเสียงพ่อแม่การโต้ตอบของพ่อแม่ทำให้เด็กเรียนรู้ภาษาการพูดและสนทนากับเด็กคือการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาให้กับเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์ให้เด็กแต่ละวัยต้องจัดให้สอดคล้องกับอายุ ธรรมชาติและความต้องการ ของเด็ก ซึ่งมีความแตกต่างกัน ด้วยเหตุนี้ ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจึงควรตระหนักถึงความสำคัญและจัด ประสบการณ์เรียนรู้ทางภาษา ให้เหมาะสมกับเด็กในแต่ละวัย ซึ่งต้องอาศัยทฤษฎีพัฒนาการทาง สติปัญญาของ เพียเจต์ ซึ่งกล่าวว่า เด็กปฐมวัยอายุ 2-7 ปี จัดอยู่ในขั้นพัฒนาทางขั้นคิดก่อน ปฏิบัติการ เด็กเรียนรู้ จากการกระทำโดยอาศัยสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพราะเด็กในวัยนี้ยังไม่พัฒนา ถึงขั้นที่จะเข้าใจ เรื่องที่เป็นนามธรรมได้ต้องอาศัยสื่อที่เป็นรูปธรรม การพัฒนาความสามารถทาง ภาษา และการสื่อสารของเด็กนอกจากพัฒนาทางด้านร่างกายอารมณ์ สังคมและการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการสื่อสารเบื้องต้นจะส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการที่ดีและรวดเร็วที่สุด การที่จะพัฒนาเด็กทุกๆ ด้านจำเป็นต้องมีภาษาเพื่อการสื่อสารที่จะเชื่อมโยงให้เกิดการเรียนรู้ ทั้ง กระบวนการ คือ ความเข้าใจ การรับรู้ และการแสดงออกทางภาษาซึ่งเป็นสิ่งสำคัญจำเป็นที่เด็ก จะต้องได้รับการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการในทักษะในทุก ๆ ด้าน โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลาง นั้นเองภาษามีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัย เพราะภาษาเป็นเครื่องมือทำให้เกิดการเรียนรู้ เป็น

พฤติกรรมชนิดหนึ่งช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคม เกิดความอบอุ่น เด็กแนวคิดตลอดจนความรู้สึกต่าง ๆ ที่อยู่รอบข้าง เด็กสามารถสร้างจินตนาการในสมองซึ่งก่อให้เกิดการทดลองขึ้น เด็กสามารถสร้างจินตนาการถึงวัตถุนั้นจะอยู่นอกสายตาหรืออยู่ในอดีต เด็กสามารถทำการทดลองให้สมองและทำได้เร็วกว่าการจัดกระทำกับวัตถุนั้นจริง ๆ (สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์, 2550 : 110)

นักเรียนโรงเรียนบ้านแม่โกนเกน อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีเด็กระดับปฐมวัยพูดภาษาไทยไม่ชัดเจน เนื่องจากนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ชนเผ่ากะเหรี่ยงหรือปกากะญอ ใช้ภาษาไทยเป็นภาษาที่สองในการสื่อสาร การใช้ภาษาพูดจึงมีความแตกต่างจากภาษาไทย ได้แก่ โครงสร้างพยางค์ เสียงพยัญชนะ และเสียงสระบางเสียง รวมทั้งเสียงวรรณยุกต์ ซึ่งส่วนโครงสร้างทางพยางค์นั้นภาษาเผ่ากะเหรี่ยงไม่มีตัวสะกด ด้วยเหตุนี้ เมื่อชาวกะเหรี่ยงเรียนพูดภาษาไทยจะพบว่ามีปัญหาในการออกเสียงและการได้ยินพยัญชนะตัวสะกดของภาษา ซึ่งภาษามีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยเป็นอย่างมาก เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาเพื่อใช้ในการสื่อความหมาย การคิด จินตนาการ การแสดงออก และการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเด็กจะต้องมีความพร้อมทางภาษาในด้าน การฟัง พูด อ่าน และเขียนไปพร้อมๆ กัน อย่างมีความหมาย สอดคล้อง พิษญาดา ธาตุอินจันทร์ (2551 : 18) ได้กล่าวว่า การพูดมีความสำคัญต่อมนุษย์เป็นอย่างมาก เป็นการสื่อความเข้าใจระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง โดยเฉพาะในเด็กปฐมวัยนั้น พ่อแม่ ครู ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องหาวิธีการเทคนิคต่าง ๆ ในการส่งเสริมพัฒนาการพูดด้วยการให้เด็กได้เรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ ด้วยการพูดคำตอบจากคำทายของปริศนาคำทายจะช่วยส่งเสริมให้เด็กสามารถบอกชื่อสิ่งต่างๆ สื่อความหมายจากภาพเป็นเรื่องราวได้ตลอดจนแปลความหมายของคำพูดเป็นประโยคสมบูรณ์ คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน ได้อย่างถูกต้อง

แนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยเป็นไปในลักษณะการเตรียมความพร้อมของเด็กและควรมีลักษณะให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงที่เกิดจากการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรให้โอกาสเด็กได้แสดงออกอย่างอิสระในการคิด การเรียนรู้ การรู้จักเหตุ รู้จักผล ดังนั้น ในการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้อง มีการฝึกทักษะกระบวนการคิด โดยอาศัย สื่อวัสดุ อุปกรณ์ประเภทต่าง ๆ เพราะระบบความคิดของเด็กในวัยนี้ ยังไม่พัฒนาถึงขั้นที่จะเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ ต้องอาศัยสื่อที่เป็นรูปธรรมและเครื่องมือสำคัญที่เป็นตัวแทนความคิด คือ ภาษาซึ่งสัญลักษณ์ทางภาษา ได้แก่ เสียงที่ใช้พูดแทนความรู้สึกแทนความเข้าใจภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการคิดและการเรียนรู้เด็กปฐมวัยเรียนรู้ภาษาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล สิ่งแวดล้อมรอบตัว จากการได้เห็นได้ฟังได้สัมผัสได้ลอง การพูดชี้แนะของผู้ใหญ่สิ่งเหล่านี้มีความหมายต่อการเรียนรู้ของเด็กการให้โอกาสทางภาษาคือการเรียนรู้ภาษาที่มีคุณค่าของเด็กและโดยธรรมชาติแล้วเด็กสามารถเรียนรู้ภาษาได้ด้วยตนเองการส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาอย่างถูกวิธีตั้งแต่ระดับปฐมวัย จึงมีผลทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนสิ่งต่าง ๆ ในอนาคต และเด็กจะสามารถสื่อสารอย่างมีความหมายได้นั้น ต้องมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ จากการสนทนาพูดคุยที่มีความหมายและความเข้าใจนั่นเอง

การจัดประสบการณ์ สำหรับเด็กอายุ 3 - 6 ปี เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการ ผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่จัดเป็น รายวิชา โดยมีหลักการ จัดประสบการณ์ แนวทางการจัดประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมประจำวัน หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 : 41

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะพัฒนาการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ การเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดภาษาไทยเพื่อให้เด็กปฐมวัยโรงเรียนบ้านแม่โกนเกนพูดภาษาไทยได้ชัดเจน และสามารถสื่อสารถ่ายทอดความรู้สึกกับบุคคลอื่นได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้อง ประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการพูดของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ก่อนและหลัง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีต่อกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อ เสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560
2. การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย
3. ความสามารถด้านการพูด
4. คำคล้องจอง
5. ความพึงพอใจ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย มีขอบเขตการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการจัดประสบการณ์เด็กปฐมวัย และวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ และหาประสิทธิภาพของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพกับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนบ้านแม่โกนเกน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย
2. แบบประเมินวัดความสามารถในการพูด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย พร้อมทั้งนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ 2) แบบประเมินวัดความสามารถในการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยลงความเห็นตามแบบประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำคะแนนจากแบบประเมิน ทั้ง 3 ฉบับ มาหาค่าเฉลี่ยและใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม และนำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย ไปศึกษานำร่องกับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/2 โรงเรียนบ้านแม่โกนเกน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพ ความเป็นไปได้ของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการการใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ One group Pretest – Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

เด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนบ้านแม่โกนเกน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบวัดความสามารถในการพูด

เป็นแบบวัดความสามารถในการพูดบอกชื่อสิ่งต่าง ๆ จากภาพการแต่งประโยคจากภาพและพูดเล่าเรื่องราวให้เกี่ยวข้องกับสอดคล้องกับภาพ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) การสนทนาโต้ตอบสอดคล้องกับเรื่องที่ได้ฟังผู้อื่นพูดจนจบ 2) การเล่าเรื่องเป็นประโยคอย่างต่อเนื่อง 3) การพูดจากภาพ สัญลักษณ์ คำ พร้อมทั้งชี้หรือกวาดตามองข้อความตามบรรทัด

3.2 แบบสอบถามความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพ จำนวน 10 ข้อ กำหนดเกณฑ์ในการเลือกตอบโดยใช้สัญลักษณ์ ดังนี้

	หมายถึง มีความพึงพอใจมาก	ให้ 3 คะแนน
	หมายถึง มีความพึงพอใจปานกลาง	ให้ 2 คะแนน
	หมายถึง มีความพึงพอใจน้อย	ให้ 1 คะแนน

นำแบบสอบถามความพึงพอใจ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญและผลประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญพบว่าค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) แต่ละข้อมากกว่า 0.50

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนบ้านแม่โกนเกน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ดำเนินการดังนี้

4.1 วัดความสามารถในการพูดก่อนการทดลองจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย

4.2 ดำเนินการทดลองใช้แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัยจำนวน 9 แผน แผนละ 1 สัปดาห์ๆละ 3 วัน ใช้กิจกรรมหลักวันละ 2 กิจกรรม

4.3 เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้แล้ว วัดความสามารถในการพูด ซึ่งเป็นแบบวัดฉบับเดียวกับที่ใช้วัดก่อนการทดลอง

4.4 นำคะแนนความสามารถในการพูดก่อนเรียนและหลังเรียนของเด็กปฐมวัย มาหาผลต่าง โดยการหาค่าที่แบบไม่อิสระ

4.5 หาค่าเฉลี่ยของผลการวัดความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t – test dependent

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการการสร้งและตรวจสอบคุณภาพกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย

1.1 ผลการตรวจสอบแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$, S.D. = 0.31)

1.2 ผลค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.8344 คิดเป็นร้อยละ 83.44 แสดงว่ามีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 83.44

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการพูดภาษาไทยของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพ พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถการพูดภาษาไทย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.77$, S.D. = 0.08)

อภิปรายผล

การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย การอภิปรายรายละเอียด ดังนี้

1. ผลการการสร้างและตรวจสอบคุณภาพการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.75$, S.D. = 0.31) มีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.8450 คิดเป็นร้อยละ 84.50 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ร้อยละ 50 แสดงว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย ช่วยทำให้นักเรียนระดับปฐมวัยมีความก้าวหน้าในการเรียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 84.50 ทั้งนี้เพราะคำคล้องจองประกอบภาพทางภาษาไทยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่สร้างขึ้นได้ผ่านขั้นตอนการศึกษาหลักสูตร คู่มือครูแนวการจัดการศึกษา เครื่องมือวัดผลและประเมินพัฒนาการ มีการวิเคราะห์หลักสูตร สารการเรียนรู้ เทคนิค ทฤษฎีและขั้นตอนในเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างโดยเลือกคำคล้องจองที่มีความเหมาะสมกับวัยและประสบการณ์ของเด็ก เร้าความสนใจของเด็กในการจัดกิจกรรม ทำให้น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อหน่าย เมื่อสร้างเสร็จแล้วได้นำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ให้คำแนะนำ จากนั้นได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง พัฒนาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มีการประเมินคุณภาพตามแบบประเมินคำคล้องจองประกอบภาพ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ซึ่งผลการประเมินคุณภาพ จากผู้เชี่ยวชาญมีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามหลักการผลิตสื่อการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการที่ว่าด้วยการผลิตสื่อที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ ศรีสว่างวงศ์ (2559) ได้รายงานการพัฒนาและการใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการพูดชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนหนองหญ้าปล้อง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการดำเนินการพบว่า ประสิทธิภาพของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพเสริมประสบการณ์ เพื่อพัฒนาทักษะด้านการพูดชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.71/83.00 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ทุมทума (2552) ได้รายงานผล การใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ เรื่อง ประเพณี บุญสิบสองเดือน เพื่อพัฒนาความพร้อมทางภาษาด้านการฟังและการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองไผ่ด้ามขวาน อำเภอนาดูนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการดำเนินการพบว่า ประสิทธิภาพของหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพเรื่องประเพณีบุญสิบสองเดือนเพื่อพัฒนาความพร้อมทางภาษาด้านการฟังและการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 85.02/ 88.55 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 และยังสอดคล้องกับ พวงพิศ เรื่องศิริกุล ชวนชม เครือเขียว สมิตรา ชาทานันท์ (2562) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ โดยใช้หนังสือคำคล้องจอง

ประกอบภาพ โดยดำเนินการสร้างหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ ชุด เทียวไปในจังหวัดของหนู เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาด้านการฟังและการพูด สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2/1 พบว่า การสร้างหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.38 /86.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ คณิตศร ตรีผล (2550) ได้ศึกษาการใช้คำคล้องจองเพื่อพัฒนาความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า การใช้คำคล้องจองมีผลให้ความสามารถทางการพูดแสดงความต้องการพูดแสดงความคิดเห็นพูดเล่า เรื่องราว พูดตั้งคำถามของเด็กปฐมวัยสูงขึ้นจากการใช้วิธีวัดคะแนนเพิ่มสัมพันธและความสารถ ทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมใช้คำคล้องจองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนได้รับการทดลอง

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถการพูด ของปฐมวัยก่อนและหลังได้รับการพัฒนา กิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดความสามารถการพูด ที่ได้รับการพัฒนา กิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย โรงเรียนบ้านแม่โกนเกน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน มีค่าเท่ากับ 47.91 คะแนน และ 82.00 คะแนนตามลำดับ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถการพูดหลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.5 เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ได้รับการพัฒนา กิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย มีความสนใจและกระตือรือร้น ที่จะเรียนรู้ ทำให้บรรยากาศในการจัดกิจกรรมสนุกสนาน เป็นกันเองโดยเด็กมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นกับเพื่อน ได้ลงมือกระทำผ่านประสาทสัมผัส ทั้งห้า ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เด็กได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ในขณะที่ทำกิจกรรมเด็กมีความสนใจ ร่วมกิจกรรมเป็นอย่างดี กล่าวพูดกล้าแสดงออกมีความมั่นใจ ค้นหาคำตอบด้วยวิธีที่หลากหลาย ส่งผลให้การประเมินความสามารถทางภาษาด้านการพูดหลังการจัดประสบการณ์จากใช้หนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูด ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของเด็กสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑา สุกใส (2555) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการทางการพูด ของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำกลอนแบบมีความหมายและการจัดกิจกรรมท่องคำกลอนแบบปกติกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอนุบาล ชั้นปีที่ 2 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำกลอนแบบมีความหมายก่อนและหลังการทดลองมีพัฒนาการทางการพูดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 งานวิจัยของปานใจ จารุวิช (2558) ได้ศึกษาพฤติกรรมการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำกลอน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 2 จำนวน 15 คน ผลการวิจัย

พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมท่องคำกลอนมีพฤติกรรมทางการพูด หลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัย ของสุภาภรณ์ ศรีสว่างวงศ์ (2549) ได้ศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยทักษะด้านการพูดก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยหนังสือคำคล้องจองประกอบภาพกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะด้านการพูดสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของสารณี จุมนอก (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบทักษะการพูดของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเล่าเรื่องประกอบภาพผลการวิจัยพบว่า เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 โรงเรียนอนุบาลไพรบึง มีพัฒนาการทักษะการพูด ในการบอกชื่อสิ่งของ การแต่งประโยคปากเปล่า และการเล่าเรื่อง สูงกว่าก่อนการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอมร ศรีเมืองคุณ (2553 : บทคัดย่อ) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางภาษาด้านการฟังการพูด ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 ระหว่างก่อนและหลังทดลองใช้หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพ พบว่า เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีความสามารถทางภาษา(ด้านการฟัง พูด) หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองใช้ หนังสือคำคล้องจองประกอบภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดภาษาไทย ในภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมาก เกิดความสนุกสนานจากการทำกิจกรรมในและนอกห้องเรียน ชอบเล่นกิจกรรมที่ครูนำมาให้เด็ก ชอบการเรียนรู้ที่ได้วางแผนการทำงานด้วยตนเอง ชอบเนื้อหาที่เรียนรู้ มีความน่าสนใจและสนุก ชอบทำกิจกรรมกลุ่มเพราะได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็นกับเพื่อน

โดยสรุป การพัฒนากิจกรรมเสริมประสบการณ์ภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด สำหรับเด็กปฐมวัย เกิดการเรียนรู้มีความพร้อมด้านการพูด และส่งผลต่อการพัฒนาการทางภาษาด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้นตามลำดับต่อไป ดังนั้น การจัดประสบการณ์จัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การพูดภาษาไทยโดยใช้คำคล้องจองประกอบภาพเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพูด สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ให้เด็กมีส่วนร่วม ลงมือกระทำ ได้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ตามวัย สร้างจินตนาการอย่างสร้างสรรค์ เรียนรู้อย่างมีความสุขทำให้เกิดแนวคิดที่หลากหลาย ซึ่งนับได้ว่าเป็นการจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญที่คำนึงถึงศักยภาพของเด็กและส่งเสริมพัฒนาการทางภาษาด้านการพูดของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

1. ครูผู้สอนอาจนำหนังสือภาพเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาด้านการพูดชั้นอนุบาลปีที่ 2 ไปใช้สอนเสริมนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้
2. ควรมีการศึกษาคลังจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด ประกอบหน่วยการเรียนรู้อื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาระที่ควรเรียนรู้ที่เด็กนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เด็กสนใจและส่งเสริมนิสัยรักการอ่านของเด็กด้วย
3. ควรใช้เทคนิคสร้างคำคลังจองประกอบภาพเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการพูด ที่มีภาพประกอบในรูปแบบอื่น ๆ เช่น ภาพสามมิติ เพื่อสร้างความสนใจของเด็ก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 (อายุ 3 – 5 ปี)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ ครูสภา ลาดพร้าว.
- คณิศร ตรีผล. (2550). **การใช้คำคลังจองเพื่อพัฒนาความสามารถทางการพูดของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏราไพพรรณี จังหวัดนนทบุรี**. ปรินญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- จุฑา สุกใส. (2555). **ผลการจัดกิจกรรมท่องคำคลังจองแบบมีความหมายที่มีต่อพัฒนาการพูดของเด็กปฐมวัย**. ปรินญาพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปานใจ จารุณีช (2548)ปานใจ จารุณีช. (2548). **พฤติกรรมทางการพูดของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมคำคลังจอง**. กรุงเทพฯ : ปรินญาพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พวงพิศ เรื่องศิริกุล, ชวนชม เครือเขียว, และ สุมิตรา ซาตานันท์. (2564). **การจัดกิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์โดยใช้หนังสือคำคลังจองประกอบภาพเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาด้านการฟังและการพูดสำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ชุดเที่ยวไปในจังหวัดของหนู**. วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. ปีที่ 7 ฉบับที่ 4, เมษายน 2564.

แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

กลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

Guidelines for developing administrative skills administrator in the digital of era of Phop Pra-Valey-Ruam Thai school group under the Tak primary educational service area office 2

วีรพล บรรพตไพศาล¹ และ จิตติม ฉัตรจรัสรัตน์²

Weeraphol Bunphotphaisal¹ and Thitimom Shutcharunrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะและหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กำหนดขนาดโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan ได้จำนวน 152 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ยุคดิจิทัล ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล ด้านการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล และด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลคือ ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมประเมินผลการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติ ส่งเสริมการเป็นชุมชนการเรียนรู้ของครูเพื่อให้เกิดการแบ่งปันความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงาน สนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาระบบการสื่อสารในสถานศึกษา และให้ครูเป็นผู้นำเสนอแนวทางการพัฒนางานตามความคิดอย่างอิสระเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความคิดสร้างสรรค์

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, ทักษะการบริหาร, ยุคดิจิทัล

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: monchadcha98@gmail.com โทร 083-3479898

ABSTRACT

This research aims to study the skills and find to guidelines for developing administrative skills administrator in the digital of era of Phop Phra-Valey-Ruam Thai school group under the Tak primary educational service area office 2, the sample group was teachers of the Phop Phra-Valey-Ruam Thai school group under the Tak primary educational service area office 2, the size of the Krejcie and Morgan table was determined to be 152 people, 9 experts. The tools were questionnaires and structured interviews. Data analysis statistics include frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that:

The administrative skills administrator in the digital of era, Overall, it is at a high level. Arranged from highest to lowest is human relations in the digital era, leaders with vision in the digital era, management in the digital era and technology and digital use. Guidelines for developing administrative skills administrator in the digital of era are: Teachers should be given the opportunity to participate in evaluating the implementation of the vision. Promote a learning community for teachers to share knowledge and practice experiences. Support the use of digital technology to develop communication systems in school. and allow teachers to present guidelines for developing work based on independent ideas to build confidence and creativity.

Keyword: Guidelines development, administrative skills, digital era

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ให้ความสำคัญของการปฏิวัติดิจิทัลสู่การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรมยุค 4.0 และปรับเปลี่ยนสู่ประเทศไทย 4.0 จะเป็นแรงผลักดันให้ประชากรสามารถเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารและแหล่งเรียนรู้ที่ไร้ขีดจำกัด สามารถพัฒนาความรู้และสร้างปัญญาเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ มีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารและระบบการเรียนรู้แบบเคลื่อนที่ (Mobile learning) มาใช้มากขึ้น การจัดการศึกษาจำเป็นต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วางแผนพัฒนาจัดเตรียมกำลังคนเข้าสู่ตลาดแรงงานเมื่อสำเร็จการศึกษา กำหนดยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาคและความเท่าเทียมทางการศึกษา โดยเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับทุกคนทุกช่วงวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 :

4) การจัดการศึกษาให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติ ต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญทางการบริหารการศึกษานั้นคือ ผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวคือ ผู้บริหารจะต้องมีลักษณะการเป็นผู้นำที่สามารถเชื่อมโยงและนำเทคโนโลยีสู่การปฏิบัติในสถานศึกษาได้ ทั้งด้านการจัดการเรียนรู้ของครูและด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร ต้องมีการส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เพื่อให้สามารถเลือกใช้ในการบริหารได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาให้คุ้มค่าและเกิดประสิทธิภาพสูงสุด (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561 : 5-6) ทักษะของผู้บริหารมีความสำคัญ เพราะผู้บริหารต้อง “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งสู่ความสำเร็จ” การที่ผู้บริหารจะบริหารงานให้มีคุณภาพ สิ่งสำคัญที่สุดคือ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ผู้บริหารต้องพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำต้องนำความเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการใช้ทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี และทักษะเพื่อทำให้สามารถบริหารงานอย่างผู้บริหารมืออาชีพได้ ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จ ต้องนำทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ (ปัทมา ประทุมสุวรรณ, 2562 : 4)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 (2566 : 50) กำหนดเป้าหมายไว้ในแผนพัฒนา การศึกษา พ.ศ. 2566-2570 ด้านสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทันทต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถ มีการนำระบบข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษจังหวัดตาก มีการขับเคลื่อนภารกิจโดยใช้แผนเป็นเครื่องมือการบริหารจัดการและพัฒนาศึกษา สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนทุกคน ยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ผลการดำเนินงานตามภารกิจในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว มีปัจจัยการบริหารจัดการที่เป็นจุดแข็งคือ การมีเครือข่ายหรือกลุ่มโรงเรียน การเปิดโอกาสให้คณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหาร แต่ยังมีผู้บริหารบางส่วนมีประสบการณ์ในการบริหารจัดการน้อย ขาดแคลนผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ เฉพาะด้านมีปัจจัยที่เป็นโอกาสด้านเทคโนโลยีสนับสนุนคือ มีระบบเครือข่ายที่มีความเร็วสูงขึ้น การใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการบริหารการศึกษา และมีเครือข่ายจากภาครัฐและเอกชนเป็นเครือข่ายเทคโนโลยีสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน เครื่องมือและอุปกรณ์ ส่วนอุปสรรคที่เป็นปัญหาก็คือ มีภัยคุกคามทางไซเบอร์สูงขึ้น สัญญาณอินเทอร์เน็ตยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ห่างไกล และผลที่เทคโนโลยีมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว ทำให้อุปกรณ์ในสถานศึกษาที่มีอยู่จำกัดไม่สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพ กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาลีย์-รวมไทย เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ที่มีเขตบริการทางการศึกษาในปกครองของอำเภอพบ

พระ จังหวัดตาก มีข้อจำกัดด้านการสื่อสาร รวมทั้งอุปสรรคการให้บริการของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาหลายแห่งต้องอาศัยแผงแปลงพลังงานแสงอาทิตย์ที่ไม่สามารถใช้งานได้ตลอดเวลา

ความเป็นมาและความสำคัญ เป้าหมายการพัฒนาของกระทรวงศึกษาธิการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการใช้ทักษะการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ว่ามีการใช้ความรู้ที่เป็นศาสตร์การบริหารตามแนวคิด ทฤษฎีมากน้อยเพียงใด การใช้ศิลปะความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์ที่เป็นปัญหาและอุปสรรคจากข้อจำกัดของทรัพยากรทางการบริหารให้มีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างไร ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาหาแนวทางการพัฒนาให้เกิดการนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์นโยบายหน่วยงานต้นสังกัด ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพบพระ -วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีขอบเขตของการวิจัย 3 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านแหล่งข้อมูลและด้านตัวแปร แบ่งขอบเขตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรเป็นครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 249 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 152 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 10 เล่ม ที่ศึกษาในปี 2565 ทำการวิเคราะห์ตัวแปรที่จะใช้ในการวิจัย 4 ด้าน คือ ทักษะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล ทักษะการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล ทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และทักษะมนุษยสัมพันธ์ยุคดิจิทัล

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปร ได้แก่ ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ นักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน รวม 9 คน โดยกำหนดคุณสมบัติด้านความรู้ ประสบการณ์และคุณวุฒิ แล้วเลือกแบบเจาะจง

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตเนื้อหาตามการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ทั้ง 4 ด้าน คือ ทักษะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล ทักษะการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล ทักษะทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล และทักษะมนุษยสัมพันธ์ยุคดิจิทัล

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการบริหารสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอเป็น 6 ส่วน คือ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล บริบทกลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดในการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วaley-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยแบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วaley-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วaley-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 249 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครซีและมอร์แกนได้ 152 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยการกำหนดสัดส่วนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนข้อมูลรายโรงเรียน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพเป็นแบบ กำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามขอบเขตเนื้อหา 4 ด้านเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Five Rating scale)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อศึกษาความหมาย ขอบเขต แล้วนำมาวิเคราะห์หาความสอดคล้องของเนื้อหา สร้างนิยามปฏิบัติการ วิเคราะห์เพื่อกำหนดตัวชี้วัดเพื่อยกโครงสร้างข้อคำถามตามขอบเขตเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน

3.2 สร้างข้อคำถามตามรูปแบบของแบบสอบถามที่กำหนดทั้ง 2 ตอน แล้วสร้างรูปแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจความถูกต้องของรูปแบบ การใช้ภาษา ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถาม และความครอบคลุมข้อคำถามกับขอบเขตเนื้อหา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข

3.3 นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อสร้างเป็นแบบประเมินความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

3.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าความ

เที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Coefficient Alpha Cronbach's) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .989

3.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ในการจัดเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นเพื่อขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลียร์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แจกแบบสอบถามเป็นรายบุคคล นัดแนะวันเวลาและเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนตามกำหนด ได้แบบสอบถามครบทั้ง 152 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ทั้ง 152 ฉบับมาตรวจความสมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละสำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 นำผลไปเขียนรายงานการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลียร์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คนและผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแบบเต็มข้อความ (Complete form) ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-end) เป็นข้อเสนอแนะการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจำนวน 4 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อมาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการ ค้นคว้าอิสระเพื่อให้ตรวจสอบถูกต้องการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหา ก่อนนำมาจัดพิมพ์เป็นแบบ สัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย นอร์ทเทิร์นแล้วผู้วิจัยประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามกำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์หาความสอดคล้องด้วยการใช้ตารางวิเคราะห์เนื้อหา จัดลำดับความถี่ แล้วเสนอในรูปตาราง อภิปรายผลใต้ตารางด้วยความเรียงจากมากไปหาน้อย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากระียงจากสูงไปหาต่ำคือ ทักษะมนุษย์สัมพันธ์ยุคดิจิทัล ทักษะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล ทักษะการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล และทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ตามลำดับ พิจารณารายข้อแต่ละทักษะมีผลสรุปได้ดังนี้

1.1 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ด้านทักษะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากระียงจากสูงไปหาต่ำคือ ผู้บริหารปรับโครงสร้างการบริหารด้วยการกระจายอำนาจ บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ครูผู้สอนอย่างทั่วถึงเสมอภาคตามความรู้ความสามารถและความถนัดอย่างเหมาะสม สูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุนเครื่องมือ สื่อ วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้ครูผู้สอนนำไปใช้จัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพ และผู้บริหารมีการวางแผนกลยุทธ์ดิจิทัลให้ครูผู้สอนร่วมกันกำหนดเป้าหมายและแนวทางการนำวิสัยทัศน์ดิจิทัลสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนเป็นระบบ ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะในเทคโนโลยีดิจิทัลสามารถสอนงานเป็นพี่เลี้ยงและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีไปใช้ปฏิบัติงานได้ ต่ำที่สุด

1.2 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลด้านทักษะการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากระียงจากสูงไปหาต่ำคือ ผู้บริหารสามารถกำหนดนโยบายเพื่อเป็นทิศทาง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างชัดเจน สูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดเก็บให้สะดวกในการใช้ประโยชน์ และผู้บริหารจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์บริบทสถานศึกษาให้ครูผู้สอนร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพในยุคดิจิทัลเป็นเครื่องมือการบริหารสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้กระบวนการกลุ่มในการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ ต่ำที่สุด

1.3 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ด้านทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำคือ ผู้บริหารสนับสนุนเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สูงที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษามีเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ การปฏิบัติงานธุรการที่ทันสมัยเพื่อการติดต่อสื่อสารและรายงานผลการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารมีแผนการสนับสนุนงบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายสื่อสารออนไลน์ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสนับสนุนให้พัฒนาระบบการสื่อสารเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนของครู ต่ำที่สุด

1.4 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ด้านทักษะมนุษย์สัมพันธ์ในยุคดิจิทัล โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำคือ ผู้บริหารสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูผู้สอนผ่านการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อทำให้เกิดการทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ สูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการสนทนาเจรจาต่อรองโน้มน้าวให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานจนประสบผล สำเร็จตามเป้าหมาย และผู้บริหารสามารถติดต่อสื่อสาร ส่งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาให้ครูผู้สอนได้รับรู้ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็วทันสถานการณ์ ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสามารถปรับตัวมีความยืดหยุ่น ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาและเป็นตัวอย่างพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตามสภาวการณ์ทั้งในและนอกสถานศึกษาตลอดเวลา ต่ำที่สุด

2. แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพบพระ -วาลีย์ -รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปได้ดังนี้

2.1 แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติ สูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารควรจัดให้มีการประชุมแสดงความคิดเห็นเพื่อทบทวนและปรับวิสัยทัศน์ให้มีความเป็นไปได้ที่จะปฏิบัติได้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ มีความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารและจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารควรจัดให้มีการอบรมปฏิบัติการที่เน้นการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลแก่ครูและบุคลากรทุกคน ต่ำที่สุด

2.2 แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ด้านการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเป็นชุมชนการเรียนรู้ของครูเพื่อให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงาน สูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูรวมกันทำงานเป็นทีมเพื่อใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการ

ปฏิบัติงาน และผู้บริหารควรกระจายภาระความรับผิดชอบให้ทีมร่วมกันปฏิบัติอย่างทั่วถึงและเสมอภาคกัน ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารควรสนับสนุนการพัฒนาทักษะทางเทคนิคและการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอน ต่ำที่สุด

2.3 แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาระบบการสื่อสารในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารควรกำหนดเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติการประจำปีให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูสร้างเครือข่ายออนไลน์เพื่อการสื่อสารกับผู้ปกครองนักเรียน ต่ำที่สุด

2.4 แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ด้านมนุษยสัมพันธ์ยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูเป็นผู้นำเสนอแนวทางการพัฒนางานตามความคิดอย่างอิสระเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความคิดสร้างสรรค์ สูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารควรส่งเสริมการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานแบบกัลยาณมิตรทางวิชาชีพในสถานศึกษา และผู้บริหารควรรู้จักการปรับตัวตามสถานการณ์เป็นผู้ฟังที่ดี เปิดกว้างทางความคิดและมีมุมมองใหม่ ๆ ให้ทันการเปลี่ยนแปลง ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารควรมีการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ยึดหลักคุณธรรมและยุติธรรม ต่ำที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วaley-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วaley-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ยุคดิจิทัล มีการปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วaley-รวมไทย มีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักในความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เข้าใจบริบทของสถานศึกษาที่มีภูมิประเทศตั้งอยู่บนที่สูงและหุบเขาห่างไกล การคมนาคมไม่สะดวก ครูส่วนใหญ่ไม่ใช่คนในพื้นที่ต้องพักในบ้านพักครู การสื่อสารติดต่อกันจึงมีได้ตลอดเวลาทั้งที่เป็นทางการขณะปฏิบัติงานและไม่เป็นทางการหลังเลิกงาน ผู้บริหารจึงให้ความสำคัญต่อการครองคนมากเป็นพิเศษ มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารส่งข่าวและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจไว้วางใจและยอมรับซึ่งกันและกัน

ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของ Kate (1974 อ้างถึงในศิวณัฐ ศรีเจียงคำ, 2565 : 26-27) ที่กล่าวว่า ทักษะด้านมนุษย์ (Human skills) เป็นทักษะที่ผู้บริหารต้องเกี่ยวข้องกับคน เป็นทักษะที่ผู้บริหารมีความสามารถทำงานร่วมกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำ มีความสามารถในการจูงใจ การสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน รู้วิธีสร้างทีมงานเพื่อให้การบริหารสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย ผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเอง รู้จักตนเอง มีความมุ่งมั่น มั่นคงในอารมณ์ จะต้องรู้จักและมีความพยายามเข้าใจผู้อื่น ต้องรู้จักใช้คนให้เหมาะสมกับการงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถ ความถนัดและความสนใจของบุคคล สอดคล้องกับผลการวิจัยของประทีนทิพย์ สีสองสม (2565 : 76-78) ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลตามลำดับดังนี้

1.1 ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการปรับโครงสร้างการบริหารโดยกระจายอำนาจ บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ครูผู้สอนทั่วถึงเสมอภาค สอดคล้องกับความรู้ ความสามารถและความถนัดอย่างเหมาะสม มีการสนับสนุนเครื่องมือ สื่อ วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้ครูใช้จัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงาน และมีการร่วมกันวางแผนกลยุทธ์การบริหารที่สนองการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ด้วยการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการนำวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัลสู่การปฏิบัติงานและบริหารการศึกษาอย่างชัดเจนเป็นระบบ จึงทำให้ผู้บริหารสามารถใช้แผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการได้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุจิรา ปันโย (2565 : 89-91) ที่ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า ผู้บริหารมีการใช้สติปัญญาคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงาน และคิดอย่างเป็นระบบอยู่เสมอ มีระบบการพัฒนาทีมเพื่อการปฏิบัติงานให้ประสบผลสำเร็จและมีความรู้ความสามารถเป็นผู้นำองค์กรที่ดี และมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้ทันการเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.2 ด้านการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างชัดเจน มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้องเป็นปัจจุบันโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจัดเก็บให้สะดวกในการนำไปใช้ประโยชน์ มีการจัดประชุมเพื่อให้ครูผู้สอนร่วมกันวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพในยุคดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการบริหารสถานศึกษา ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมนำแผนไปดำเนินการพัฒนาคุณภาพและตรวจสอบคุณภาพร่วมกัน อย่างเป็นระบบ เกิดความพึงพอใจแก่ผู้ปฏิบัติงานและให้ความร่วมมือบริหารจัดการเต็มศักยภาพ

ด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของมฤดี สวนดี (2565 : 88) ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ทักษะการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีนโยบายในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาและส่งเสริมให้ครูใช้ในการปฏิบัติงาน สนับสนุนให้มีเครือข่ายชุมชนการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศการปฏิบัติงานธุรการที่ทันสมัยเพื่อการติดต่อสื่อสารและรายงานผล มีการจัดทำแผนสนับสนุนงบประมาณ เครื่องมือ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาระบบเครือข่ายสื่อสารออนไลน์ในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพทำให้ครูและนักเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ออนไลน์ได้สะดวกทุกที่ทุกเวลา ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารสถานศึกษา การปฏิบัติงานของครูและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียน มีความหลากหลาย สนองความต้องการ ความสนใจและความถนัด สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิภาพร รอดไพโรบลย์ (2565 : 89) ศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดทำสื่อนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อประชาสัมพันธ์สถานศึกษา และนำเทคโนโลยีมาใช้เก็บรักษาข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาในระบบออนไลน์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ทำให้ทักษะการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ยุคดิจิทัล โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีทักษะความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครูผู้สอน ผ่านการสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เกิดบรรยากาศการทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ สามารถใช้การสนทนาเพื่อเจรจาต่อรองโน้มน้าวให้ครูผู้สอนปฏิบัติงานจนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และสามารถติดต่อสื่อสาร ส่งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาให้รับรู้ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างรวดเร็วทันสถานการณ์เป็นประจำต่อเนื่อง สอดคล้องกับผลการวิจัยของน้ำฝน สิทธิศรี (2565 : 130) ศึกษาแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 พบว่า ทักษะมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก เพราะผู้บริหารมีความสามารถในการปรับตัว ใช้การสื่อสารเพื่อการเจรจา และสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงานได้อย่างราบรื่น เกิดบรรยากาศการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์

2. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียน พบพระ-วาลีย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 สรุปอภิปรายได้ ดังนี้

2.1 ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติ ควรจัดให้มีการประชุมแสดงความคิดเห็นเพื่อ ทบทวนและปรับวิสัยทัศน์ให้มีความเป็นไปได้ที่จะปฏิบัติได้สำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และควรมีการ พัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้มีความเข้าใจการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารและจัดการศึกษา ในยุคดิจิทัล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจมีทักษะใน เทคโนโลยีดิจิทัล จนสามารถสอนงาน เป็นพี่เลี้ยงและช่วยแก้ปัญหาที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีไปใช้ ปฏิบัติงานได้ อยู่ในระดับต่ำ จึงควรให้ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้มากขึ้นเพื่อให้มีความ เข้าใจและเกิดทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการกำหนดวิสัยทัศน์ สื่อสารสร้างความเข้าใจและ ขับเคลื่อนให้มีการนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วม ความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารจะทำให้ สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างถูกต้องและส่งผลโดยตรงต่อการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของมฤดี สวนดี (2565 : 95) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถในการมองภาพความสำเร็จขององค์กรได้ อย่างทะลุปรุโปร่ง เห็นความเชื่อมโยงขององค์ประกอบส่วนต่าง ๆ สามารถกำหนดวิสัยทัศน์และ นโยบายการบริหารอย่างมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย

2.2 ด้านการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการเป็นชุมชน การเรียนรู้ของครูเพื่อให้เกิดการแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์การปฏิบัติงาน สนับสนุน ให้ครูรวมกันทำงานเป็นทีมเพื่อใช้กระบวนการกลุ่มร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงาน และ กระจายภาระความรับผิดชอบให้ทีมร่วมกันปฏิบัติอย่างทั่วถึงและเสมอภาคกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้กระบวนการกลุ่มในการปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาอย่าง สร้างสรรค์ด้วยการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างมีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติต่ำที่สุด จึง ควรให้มีการกระจายอำนาจใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมการสร้างทีมงานคุณภาพเพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานร่วมกัน ใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือการพัฒนาให้ ครูเกิดความรู้ในการปฏิบัติงานด้วยการแลกเปลี่ยนทักษะ ประสบการณ์ และเกิดการระดมความคิด ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้ในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของอนุจิรา ปันโย (2565 : 94) ที่ว่า ผู้บริหาร ควรมีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ มีการมอบหมายงานให้ครูสอดคล้องกับความรู้ ความสามารถอย่างทั่วถึงและส่งเสริมให้การทำงานเป็นทีม สนับสนุนให้ครูใช้กระบวนการกลุ่ม แก้ไขปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบให้เกิดประสิทธิภาพ

2.3 ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาพัฒนาระบบการสื่อสารในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ กำหนดเป็นนโยบายในแผนปฏิบัติการประจำปีให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และมีการนิเทศ ติดตามให้ความช่วยเหลือแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสนับสนุนให้พัฒนาระบบการสื่อสารเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาเพื่อใช้ประโยชน์ปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนของครู มีการปฏิบัติที่ดีที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรมีนโยบายในการให้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอน พัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตภายในให้มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถเข้าถึง ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาสื่อ สร้างนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งผู้บริหารต้องมีทักษะในการเลือกเทคโนโลยีดิจิทัลให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาด้วย สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของนิภาพร รอดไพโรบลย์ (2565 : 99) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะในการเลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดความชำนาญ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมในสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ

2.4 ด้านมนุษยสัมพันธ์ยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูเป็นผู้นำเสนอแนวทาง การพัฒนางานตามความคิดอย่างอิสระเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้มีการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานแบบกัลยาณมิตรทางวิชาชีพในสถานศึกษา รู้จักการปรับตัวตามสถานการณ์ เป็นผู้ฟังที่ดี เปิดกว้างทางความคิดและมีมุมมองใหม่ ๆ เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสามารถปรับตัวมีความยืดหยุ่น ใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหา เป็นแบบอย่างพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงตามสภาวการณ์ทั้งในและนอกสถานศึกษาตลอดเวลา มีการปฏิบัติที่ดีที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรรู้จักการปรับตัว เป็นผู้ฟังที่ดี ให้โอกาสครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ และมีการสร้างบรรยากาศการทำงานร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาชีพเพื่อให้การทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น สอดคล้องกับผลการวิจัยของน้ำฝน สิทธิศรี (2565 : 130) ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์ เขต 2 ที่พบว่า แนวทางพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการครองตน ครองคน ครองงาน เข้าใจธรรมชาติความต้องการและความแตกต่างของผู้ร่วมงาน มีความสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในอย่างสร้างสรรค์ นำศักยภาพส่วนบุคคลมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการบริหาร สร้างแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจให้ผู้ปฏิบัติงาน สามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ ทุกสถานการณ์ให้สามารถทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น สนับสนุนและให้โอกาสบุคลากรทุกคนได้แสดงศักยภาพอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมต่ำที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีนโยบายหรือโครงการในการพัฒนาสมรรถนะการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และเพิ่มพูนทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารและพัฒนากิจการศึกษามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 สถานศึกษา ควรมีแผนงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาเครือข่ายเชื่อมโยงสัญญาณเทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคมดิจิทัลในสถานศึกษา ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาตนเองทั้งของผู้บริหาร ครูผู้สอนและนักเรียน รวมทั้งการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาตนเองทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล โดยการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้ดิจิทัล การแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้รู้ ครูผู้สอน หรือผู้บริหารสถานศึกษา และการเข้าศึกษาอบรมในเนื้อหาที่สนใจอยู่เสมอ

1.4 ครูผู้สอน ควรให้ความร่วมมือสนับสนุนการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษาในการฝึกฝนทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทั้งในการสื่อสารและการปฏิบัติหน้าที่การบริหารสถานศึกษา โดยการชี้แนะเทคนิควิธีการเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ ของสื่อ อุปกรณ์ดิจิทัล การใช้งานที่ถูกต้อง รวมทั้งการสาธิตวิธีการใช้เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้ผู้บริหารรวดเร็วยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารเพื่อการบริหารสถานศึกษาในถิ่นทุรกันดารพื้นที่สูงและห่างไกล

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีมนุษยสัมพันธ์อันพึงประสงค์สำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาที่มีความต่างของสังคมวัฒนธรรมและชนชาติ

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความกรุณาจาก ดร.ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และมีคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมันน์ ประธานกรรมการสอบ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ กรรมการ และดร.ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ กรรมการ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาประเมินเครื่องมือ ตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครูของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วน คุณูปการที่จะพึงมีจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบุพการีผู้ให้กำเนิด คุณครู-อาจารย์ที่อบรมสั่งสอนในทุกระดับการศึกษา ญาติมิตร เพื่อนร่วมวิชาชีพที่ส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาจนสัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างดี ผู้วิจัยหวังว่ารายงานการวิจัยนี้จะยังประโยชน์ต่อวงการการศึกษาและผู้สนใจตามสมควร

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579**. กรุงเทพฯ : บริษัท พรินทกราฟฟิค จำกัด.
- นิภาพร รอดไพรบูลย์. (2565). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว**. ชลบุรี : วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- น้ำฝน สิทธิศรี. (2565). **แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2**. มหาสารคาม : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). **ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2**. สุราษฎร์ธานี : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ประทีนทิพย์ สลีสองสม. (2565). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2**. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.

- มลฤดี สวนดี. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. จันทบุรี : วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
- ศิวณัฐ ตรีเจียงคำ. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดานบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2566). แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ.2566-2570. ตาก : กลุ่มนโยบายและแผน.
- อนุจิรา ปั่นโย. (2565). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.

แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-
รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
Guidelines for development of the management of sufficiency
education institutions of the Phop Pra-Valey-Ruam Thai school group
under the Tak primary educational service area office 2

ทิชากร สายใจ¹ และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์²
Thichagorn Saiyjai¹ and Thitimom Shutcharunrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กำหนดขนาดโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan ได้จำนวน 152 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา การบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ และหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ควรมีนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาที่ชัดเจน มีแผนการนิเทศติดตามการนำแผนบูรณาการไปใช้จัดการเรียนรู้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เน้นการเรียนรู้และปฏิบัติจริง ตรวจสอบการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ปฏิบัติงานและกำหนดวิสัยทัศน์สถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้พอเพียง

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, สถานศึกษาพอเพียง

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

E-mail: monchadcha98@gmail.com โทร 083-3479898

ABSTRACT

The objective of this research is to study the conditions and find to development of the management of sufficiency educational institutions of the Phop Phra-Valley-Ruam Thai school group under the Tak primary educational service area office 2, the sampling group consisted of school administrators and teachers of the Phop Phra-Valley-Ruam Thai school group under the Tak primary educational service area office 2, the size was determined using the Krejcie and Morgan table, there are 152 people, 9 experts. The tools were a rating scale estimation questionnaire and a structured interview. Data analysis statistics include frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that:

Conditions of the management of sufficiency educational institutions, Overall and in each area, there is a high level of compliance. Arranged from highest to lowest is personnel development. educational institution management, student development activities, results or images of success and the curriculum and teaching of learning, respectively. Guidelines for development of the management of sufficiency educational institutions should be a clear policy to drive the philosophy of sufficiency economy into educational institutions. supervision plan to follow up on the implementation of the integrated learning plan. student development activities that emphasize learning and actual practice. examine the application of the philosophy of sufficiency economy to work and set the vision of the sufficiency education Institute to become sufficiency learning center.

Keyword: guidelines for development, Philosophy of sufficiency economy, sufficiency educational institutions

บทนำ

การพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปีของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ให้สามารถก้าวข้ามความท้าทายที่เป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ จำเป็นจะต้องเร่งแก้ไขจุดอ่อนและข้อจำกัดที่มีอยู่เดิมและเพิ่มศักยภาพในการรับมือกับความเสี่ยงสำคัญที่มาจาก การเปลี่ยนแปลงของบริบททั้งจากภายในและภายนอกที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมและทันท่วงที การกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน โดยกำหนดเป้าหมายหลักในการพัฒนาด้วยการปรับโครงสร้าง การผลิตและการบริการสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม การเปลี่ยนผ่านการผลิตและบริโภคสู่ความยั่งยืน และการเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงภายใต้บริบทโลกใหม่ (ราชกิจจานุเบกษา, 2565 : 20-21) กระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานที่กำกับ ดูแลงานด้านการศึกษา จึงได้ประกาศนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในปี พ.ศ. 2558-2560 โดยกำหนดให้มีการจัดตั้งศูนย์ขับเคลื่อนการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา มีหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนและประสานงานกับภาคีความร่วมมือด้านการศึกษา ให้มีการดำเนินงานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างต่อเนื่อง โดยให้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาร่วมแรงร่วมใจกันดำรงศักยภาพในการเป็น “สถานศึกษาพอเพียง” และพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงต้นแบบเพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้าน การศึกษาอย่างน้อย 1 ศูนย์ การจัดระบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียง มีเป้าหมายเพื่อให้ สถานศึกษาทุกแห่งเป็นสถานศึกษาพอเพียงที่ผลิตเยาวชนที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวให้รองรับและ ทนต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างสมดุล โดยการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตาม หลักเกณฑ์ 5 ด้านคือ การบริหารจัดการสถานศึกษา หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท, 2563 : 2) ผลการศึกษาของธัญญลักษณ์ ทับภู (2564 : 99-100) ศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาพอเพียง พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาไม่นำผลการดำเนินงานมาใช้ปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการเพื่อประสานความสัมพันธ์ กับชุมชนให้เกิดการสนับสนุนการดำเนินงาน การกำหนดเป้าหมายในหน่วยการเรียนรู้ มาตรฐานการ เรียนรู้และแผนจัดการเรียนรู้ไม่ได้บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การกำกับติดตาม โครงการพัฒนาบุคลากรให้ดำเนินชีวิตตามวิถีปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไม่ต่อเนื่อง รวมทั้ง อาทิตย์ ใจดีและสุนทร ทองคำพงษ์ (2566 : 912-914) ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษา พอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาลีย์-รวมไทย พบว่า มีปัญหาด้านการจัดกิจกรรม

พัฒนาผู้เรียน มากที่สุด ทั้งนี้เพราะการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาไม่มีความแปลกใหม่ ไม่น่าสนใจ และไม่สนองความต้องการของผู้เรียน และหนึ่งฤทัย มากก้อน (2565 : 83) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา พอเพียงพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ในระดับมาก จะมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเฉพาะภาวะผู้นำด้านการสื่อสารจะมีความสัมพันธ์กับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ครูและบุคลากรในสถานศึกษามากที่สุด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 (2564 : 44) นำนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษามีความสำคัญเป็นอันดับแรก และเร่งประชาสัมพันธ์ให้เกิดการดำเนินการอย่างเร่งด่วนต่อเนื่อง ในปีการศึกษา 2564 สถานศึกษาทุกแห่งต้องเป็นแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) และเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา รวมทั้งมีการพัฒนาเป็นสถานศึกษาพอเพียงที่มีผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ซึ่งจากนโยบายข้างต้น กลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeห์-รวมไทยที่ประกอบด้วยสถานศึกษา 11 แห่งใน 3 ตำบลที่อยู่ในเขตปกครองของอำเภอพพระ-จังหวัดตาก ผลการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินความเป็นสถานศึกษาพอเพียงพบว่า สถานศึกษาส่วนใหญ่มีการดำเนินการแต่ยังขาดความยั่งยืน บางแห่งยังไม่ได้รับการประเมินการเป็นเป็นศูนย์การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้านการศึกษา ในจำนวนนี้มีสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeห์-รวมไทยอยู่ด้วย ความสำคัญและสภาพปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeห์-รวมไทยทั้งที่ได้รับการประเมินแล้วและยังไม่ได้รับการประเมินว่ามีสภาพการบริหารจัดการอย่างไรตามเกณฑ์ประเมินสถานศึกษาพอเพียง 5 ด้าน ทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในภาพรวมในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้วยการสอบถามความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิให้ได้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วualeห์-รวมไทย ให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงอย่างยั่งยืน รวมทั้งจะยังประโยชน์ต่อสถานศึกษาอื่นที่มีสภาพปัญหาคล้ายคลึงกันและเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่จะนำไปขยายผลในการกำกับ ติดตามการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 กำหนดขอบเขตการวิจัยตามวัตถุประสงค์แบ่งเป็นขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล เนื้อหาและตัวแปร ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 268 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครซีและมอร์แกนได้ 152 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตเนื้อหาตามเกณฑ์การประเมินคุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง) ของกระทรวงศึกษาธิการ ปี 2554 (2563 : 8) จำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีขอบเขตดังนี้

1. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นนักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ประสบการณ์การบริหารสถานศึกษาพอเพียง 3 คน รวมจำนวน 9 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดเนื้อหาตามขอบเขตเนื้อหาในขั้นตอนที่ 1 ตามขอบเขต 5 ด้าน คือด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ
3. ขอบเขตด้านตัวแปร ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพพระ -วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประเมินการบริหารสถานศึกษาพอเพียง การบริหารสถานศึกษาและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สามารถแบ่งการนำเสนอได้เป็น 6 ส่วน คือ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาพอเพียง แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา บริบทของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดในการวิจัย และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์ -รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 268 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของเครซีและมอร์แกนได้ 152 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยการกำหนดสัดส่วนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนข้อมูลรายโรงเรียน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพเป็นแบบกำหนดคำตอบให้เลือก (Multiple Choice) และตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงตามขอบเขตเนื้อหา 5 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Five Rating scale)

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ มีวิธีดำเนินการตามลำดับดังนี้

- 3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและรายงานการวิจัยเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การประเมินการบริหารสถานศึกษาพอเพียงและการบริหารสถานศึกษา

เพื่อศึกษาความหมาย ขอบเขต แล้วนำมาวิเคราะห์หาความสอดคล้องของเนื้อหา สร้างนิยาม ปฏิบัติการ วิเคราะห์เพื่อกำหนดตัวชี้วัดเพื่อยกโครงสร้างข้อคำถามตามขอบเขตเนื้อหาทั้ง 5 ด้าน

3.2 สร้างข้อคำถามตามรูปแบบของแบบสอบถามที่กำหนดทั้ง 2 ตอน แล้วส่งร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจความถูกต้องของรูปแบบ การใช้ ภาษา ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถาม และความครอบคลุมข้อคำถามกับขอบเขตเนื้อหา รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข

3.3 นำร่างแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข แล้วจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับใหม่เพื่อสร้างเป็นแบบประเมินความสอดคล้องและความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

3.4 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 จำนวน 30 คน เพื่อพิจารณาและหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีการหาค่าความเที่ยงแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Coefficient Alpha Cronbach's) ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .991

3.5 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ในการจัดเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยขอหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นเพื่อขออนุญาตผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาลีย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 แจกแบบสอบถามเป็นรายบุคคล นัดแนะวันเวลาและเดินทางไปเก็บแบบสอบถามคืนตามกำหนด ได้แบบสอบถามครบทั้ง 152 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำแบบสอบถามที่เก็บคืนมาได้ทั้ง 152 ฉบับมาตรวจความสมบูรณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละสำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2 นำผลไปเขียนรายงานการวิจัย

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาลีย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 วิธีการ ดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คนและผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มี 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแบบเติมข้อความ (Complete form) ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-end) จำนวน 5 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ละด้าน ๆ ละ 3 ข้อมาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อให้ตรวจความถูกต้องการใช้ภาษาและครอบคลุมเนื้อหา ก่อนนำมาจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ขอนหนังสือแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิจากคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นแล้วผู้วิจัยประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง เพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามกำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์หาความสอดคล้องด้วยการใช้ตารางวิเคราะห์เนื้อหา จัดลำดับความถี่ แล้วเสนอในรูปตาราง อภิปรายผลใต้ตารางด้วยความเรียงจากมากไปหาน้อย

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำคือ ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา มีการปฏิบัติสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ ตามลำดับ ส่วนด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีการปฏิบัติต่ำที่สุด พิจารณารายข้อแต่ละด้านสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในแผนพัฒนาคุณภาพ แผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับบริบทสถานศึกษาสูงที่สุด รองลงมาคือ มีการร่วมกันวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมเพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปกำหนดวิสัยทัศน์ในแผนบริหารสถานศึกษา และมีการดำเนินงานตามแผนงานวิชาการที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนเป็นระบบสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนมีการวางแผนจัดสรรงบประมาณการใช้จ่ายประจำปีสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างบูรณาการเหมาะสม ต่ำที่สุด

1.2 สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาคือ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในทุกช่วงชั้น สูงที่สุด รองลงมาคือ มีการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษาที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน มาตรฐานการเรียนรู้ชัดเจน และครูผู้สอนจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบทุกกลุ่มสาระสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ตามลำดับ ส่วนมีการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไป ใช้จัดอย่างต่อเนื่อง ต่ำที่สุด

1.3 สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมและ รายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาคือ มีการจัดกิจกรรมนักเรียนครอบคลุมตาม หลักสูตรกำหนดสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สูงที่สุด รองลงมาคือ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินและนำผลมาปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง และมีการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีและคำสอนทางศาสนา มาจัด กิจกรรมสาธารณประโยชน์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ ส่วนมีการกำหนด นโยบายการส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ต่ำที่สุด

1.4 สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมและรายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาคือ มีแผนงานโครงการพัฒนา บุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการให้ ศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเองอยู่เสมอ สูงที่สุด รองลงมาคือ จัดให้มีการประชุม อบรมสัมมนาความรู้ใน หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ บุคลากรนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและรู้จักการอยู่อย่างพอเพียง ตามลำดับ ส่วนมีการตรวจสอบ และประเมินผลการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับปรุงพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานของ บุคลากรสม่ำเสมอ ต่ำที่สุด

1.5 สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ โดยรวมและ รายข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาคือ ผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเอง ตามคุณลักษณะของผู้บริหารพอเพียงเป็นแบบอย่างที่ดี สูงที่สุด รองลงมาคือ สถานศึกษาเป็นแหล่ง เรียนรู้และให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจตามมาตรฐานการเรียนรู้และสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม

ตามลำดับ ส่วนบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจสามารถจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจได้สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่าง ๆ ต่ำที่สุด

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลียร์รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบายการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาให้เป็นส่วนหนึ่งในแผนพัฒนาการศึกษา สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรมีแผนการบริหารงบประมาณที่สอดคล้องกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา และควรจัดอบรมให้ความรู้สร้างความเข้าใจแก่ครู เพื่อให้ตระหนักและเห็นความสำคัญการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนควรมีการจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนที่สนับสนุนความรู้ ความเข้าใจ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษา ต่ำที่สุด

2.2 แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ควรมีแผนการนิเทศและติดตามการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จัดการเรียนการสอน สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และควรส่งเสริมให้ครูนำผลไปทำวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ตามลำดับ ส่วนควรกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ร่วมในแผนจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ต่ำที่สุด

2.3 แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการกินอยู่อย่างพอเพียง ดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาท สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรมีแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนครบทั้ง 3 ลักษณะให้สอดคล้องกับการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และควรกำหนดเป็นนโยบายการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างชัดเจน ตามลำดับ ส่วนควรมีการกำกับ ติดตาม นิเทศให้คำชี้แนะการจัดทำแผนดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เหมาะสมถูกต้อง ต่ำที่สุด

2.4 แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาควรมีการนำผลการตรวจสอบและประเมินผลการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ปฏิบัติงานมาปรับปรุงพัฒนาวิธีดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ สูงที่สุด รองลงมาคือ ควร

มีการเผยแพร่ผลการดำเนินงานชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของบุคลากรที่ประสบความสำเร็จด้วยช่องทางที่หลากหลาย และควรมีการสรุป ผลการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำผลไปปรับปรุงพัฒนาแผนการดำเนินการครั้งต่อไป ตามลำดับ ส่วนควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ปรับตัวและพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับเป้าหมายอย่างทั่วถึง ต่ำที่สุด

2.5 แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้านผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ ควรมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายการบริหารสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นความยั่งยืน สูงที่สุด รองลงมาคือ ควรส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้สามารถดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนเป็นปกติในชีวิตประจำวัน และควรร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์สถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ ส่วนควรสร้างบรรยากาศการปฏิบัติงานให้เอื้อต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ ต่ำที่สุด

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วualeย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในแผนพัฒนาคุณภาพ แผนปฏิบัติการประจำปีได้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น มีการจัดกิจกรรมนักเรียนครอบคลุมตามหลักสูตรกำหนดสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีแผนงาน/โครงการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการให้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาตนเองตามคุณลักษณะของผู้บริหารพอเพียงเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นไปตามแนวคิดของยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาพอเพียงที่กระทรวงศึกษาธิการ (2563 : 9-15) มีนโยบายส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการศึกษา โดยมีเป้าประสงค์พัฒนาการจัดการศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อปลูกฝังให้เด็กเยาวชนและประชาชนมีคุณลักษณะ “อยู่อย่างพอเพียง” โดยกำหนดให้มีการพัฒนาสถานศึกษาทุกระดับเพื่อให้ผ่านการประเมินและเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาพอเพียง เป็นแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยกำหนดเป็นกลยุทธ์การพัฒนา

ใน 5 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา และด้านผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิตา ศิริชาติ (2566 : 41-43) ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงอย่างยั่งยืนของโรงเรียนวัดเสนีย์วงศ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามันทบุรี เขต 2 พบว่า ผลการใช้รูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยสภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงเป็นรายด้าน อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่าโดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในแผนพัฒนาคุณภาพ แผนปฏิบัติการประจำปีได้สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา ผู้บริหารและครูร่วมกันวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมเพื่อบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกำหนดวิสัยทัศน์ในแผนบริหารสถานศึกษา และมีการดำเนินงานตามแผนงานวิชาการที่มีการบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอนเป็นระบบ สอดคล้องกับหลักสูตรของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชน ทำให้การบริหารสถานศึกษาพอเพียงมีการจัดการอย่างเป็นกระบวนการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายภาพความสำเร็จที่ชัดเจน นำไปสู่การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนการบริหารสถานศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิตา ศิริชาติ (2566 : 41) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงอย่างยั่งยืนของโรงเรียนวัดเสนีย์วงศ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามันทบุรี เขต 2 พบว่า การบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงอย่างยั่งยืนมีการปฏิบัติในระดับมาก

1.2 สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการกำหนดนโยบายให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น มีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในมาตรฐานการเรียนรู้อย่างชัดเจน และกำหนดให้ครูผู้สอนทุกคนจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงครบทุกกลุ่มสาระให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และหลักสูตรของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของหนึ่งฤทัย มากก้อน (2565 : 83-85) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3 พบว่า ประสิทธิผลการจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีแผนการจัดกิจกรรมนักเรียนครอบคลุมตามหลักสูตรกำหนดที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการกำกับติดตาม ประเมินและนำผลมาปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และมีการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรมประเพณีและคำสอนทางศาสนา จัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับเป้าหมายในแผนพัฒนาการศึกษา ความสนใจของผู้เรียน ความต้องการของสถานศึกษาและชุมชนด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย จึงทำให้การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนครอบคลุมขอบข่ายกิจกรรมทั้ง 3 ลักษณะตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด สอดคล้องกับผลการวิจัยของศศิภรณ์ สุวรรณรัตน์ (2564 : 70-71) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษาพอเพียงในอำเภอแม่เมาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.4 สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษามีการจัดทำแผนงานโครงการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการให้ศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ให้มีการประชุม อบรมสัมมนาให้ความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ และมีการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาดูงานแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้บุคลากรนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตและรู้จักการอยู่อย่างพอเพียง สอดคล้องกับผลการวิจัยของชารินทร์ ลาฤทธิ (2563 : 113) ศึกษาแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา พบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.5 สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียง ด้านผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ พบว่า โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนในสถานศึกษาส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเกิดการพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะของผู้บริหารพอเพียงเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งต่อบุคลากร ผู้เรียนและผู้ปกครอง มีการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการวิชาชีพแก่ชุมชน ทำให้เกิดการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจตามมาตรฐานการเรียนรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงได้เหมาะสม ทำให้มีภาพความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษาพอเพียงบรรลุผลตรงตามเป้าหมายที่กำหนดเป็นวิสัยทัศน์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของมัลลิกา สีดาเดช (2563 : 164-166) ศึกษาประสิทธิผลการ

บริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ที่พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านผลลัพธ์และภาพความสำเร็จ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาลัย-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2 มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายได้ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบายการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาขับเคลื่อนไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา มีแผนการบริหารงบประมาณ และมีการจัดอบรมให้ความรู้ สร้างความเข้าใจแก่ครูเพื่อให้ตระหนักและเห็นความสำคัญ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การวางแผนจัดสรรงบประมาณการใช้จ่ายประจำปีที่สุดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างบูรณาการเหมาะสม มีสภาพต่ำที่สุด ดังนั้นจึงเสนอแนะให้มีการกำหนดเป็นนโยบายการบริหารสถานศึกษาพอเพียง เพื่อให้เกิดการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปขับเคลื่อนอย่างบูรณาการ ครอบคลุมภาระงานตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 งาน โดยมีการกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ นโยบาย เป้าหมาย จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีที่มีแผนงาน โครงการ กิจกรรม กรอบการใช้ทรัพยากรและงบประมาณดำเนินงานอย่างชัดเจน เป็นไปตามแนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการ (2563 : 9) กำหนดแนวทางขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาด้านการบริหารจัดการสถานศึกษาพอเพียงมี 4 ด้านคือ ด้านนโยบาย ด้านงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารทั่วไป เช่นกัน

2.2 แนวทางการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ควรมีแผนการนิเทศ และติดตามการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จัดการเรียนการสอน นำผลการประเมินไปใช้พัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา และส่งเสริมให้ครูนำผลไปทำวิจัย เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้จัดอย่างต่อเนื่อง มีสภาพต่ำที่สุด จึงให้มีการจัดทำแผนการนิเทศที่มีการกำหนดรายละเอียดของแผนตั้งแต่วัตถุประสงค์ เป้าหมาย วิธีการและปฏิทินดำเนินงานที่ชัดเจนเพื่อให้มีการนำผลมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรม รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนให้ปราชญ์ท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของอาทิตย์ ใจดี และสุนทร ทองคำพงษ์ (2566 : 912) ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพพระ-วาลัย-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดาก เขต 2 ที่พบว่าผู้บริหารควรประสานหน่วยงานที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและปราชญ์ชาวบ้านที่มีการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา

2.3 แนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ควรส่งเสริมให้จัดกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้และปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ผู้เรียนฝึกการกินอยู่อย่างพอเพียง

ดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาท มีแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนครบทั้ง 3 ลักษณะ และกำหนดเป็นนโยบายการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการในแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การกำหนดนโยบายการส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปบูรณาการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีสภาพต่ำที่สุด จึงควรกำหนดเป็นนโยบายของสถานศึกษาเพื่อให้มีการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมนักเรียน กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้และส่งเสริมผู้เรียนให้ฝึกการกินอยู่อย่างพอเพียง รู้จักประมาณและไม่ประมาท สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของธัญญลักษณ์ ทับทูน (2564 : 99-102) ที่ศึกษาปัญหาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในอำเภอสรรคบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท ที่กล่าวว่า สถานศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนการจัดกิจกรรม มีการดำเนินการ การกำกับติดตาม และมีการนำผลการจัดกิจกรรมไปปรับปรุงพัฒนา การดำเนินงานในปีต่อไปอย่างต่อเนื่อง

2.4 แนวทางการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา ควรมีการนำผลการตรวจสอบและประเมินผลมาปรับปรุงพัฒนาวิธีปฏิบัติงาน เผยแพร่การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประสบความสำเร็จ และสรุปผลการพัฒนาบุคลากรเพื่อนำผลไปปรับปรุงพัฒนาแผนการดำเนินการครั้งต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การตรวจสอบและประเมินการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้มาปรับปรุงพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ มีสภาพต่ำที่สุด สถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการนำผลการพัฒนาบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ได้จากการติดตาม ตรวจสอบและประเมินมาใช้ประโยชน์เพื่อปรับปรุงพัฒนาวิธีการปฏิบัติงาน สร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรได้ตระหนักและเห็นในคุณค่าโดยการเผยแพร่ผลงานบุคลากรที่ประสบความสำเร็จให้เป็นแรงจูงใจพัฒนาตนเอง และสรุปรายงานผลเพื่อใช้เป็นข้อมูลการปรับปรุงพัฒนาแผนการดำเนินงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของศศิภรณ์ สุวรรณรัตน์ (2564 : 71) ที่ศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษาพอเพียงในอำเภอแม่เมาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 พบว่า สถานศึกษาควรมีแผนงาน โครงการเพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักในคุณค่าหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการเผยแพร่ขยายผลการปฏิบัติงานเผยแพร่การดำเนินชีวิตและการปฏิบัติภารกิจตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และจัดกิจกรรมส่งเสริมการดำเนินชีวิตของบุคลากรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.5 แนวทางการพัฒนาผลลัพธ์หรือภาพความสำเร็จ ควรมีการกำหนดนโยบายเป้าหมายการบริหารสถานศึกษาพอเพียงตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่มุ่งเน้นความยั่งยืน ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้สามารถดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจในชีวิตประจำวัน และร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์สถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรยังมีความรู้ความเข้าใจการจัดการทรัพยากรและดำเนินชีวิตด้านเศรษฐกิจได้สอดคล้องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความพร้อมปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ต่าง ๆ มีสภาพต่ำที่สุด สถานศึกษาจึงควรกำหนดเป็นนโยบายการพัฒนาสถานศึกษาพอเพียงสู่การเป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรมีโอกาสพัฒนาตนเองให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างของบุคคลทั่วไปได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของมัลลิกา สีดาเดช (2563 : 175) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เสนอแนะว่า สถานศึกษาควรมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเป็นแหล่งเรียนรู้ สะอาดร่มรื่น สวยงาม มีความปลอดภัย ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจอย่างถูกต้องสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาตนเอง ปรับตัวในการดำเนินชีวิตมีความเป็นอยู่อย่างพอเพียง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์ -รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด มีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรมีการจัดทำปฏิทินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ชัดเจนและแจ้งสถานศึกษาในสังกัดรับรู้ใช้เป็นแนวปฏิบัติอย่างทั่วถึง

1.2 สถานศึกษา ควรมีการกำหนดเป็นนโยบายการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาและให้มีการกำหนดเนื้อหาในหลักสูตรสถานศึกษาอย่างบูรณาการ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรจัดประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจแก่ครูผู้สอนและผู้ปกครองในการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา การบูรณาการหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อให้เกิดการปฏิบัติร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

1.4 ครูผู้สอน ควรมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้ครบทุกกลุ่มสาระและทุกช่วงชั้น พร้อมทั้งมีการนำไปใช้จัดการเรียนการสอนครบถ้วนตามกระบวนการจัดการเรียนรู้

1.5 ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ควรให้การสนับสนุนการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการร่วม

เสนอความคิดเห็น ร่วมดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ และร่วมมือเป็นวิทยากรในการจัดการเรียนรู้กับปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่นตามความถนัด ความสนใจอย่างเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนพอเพียง

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงเพื่อการเป็นศูนย์การเรียนรู้ชุมชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาอันพึงประสงค์ที่มีประสิทธิภาพต่อการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความกรุณาจาก ดร.ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และมีคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานกรรมการสอบ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ กรรมการ และดร.ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ กรรมการ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาประเมินเครื่องมือ ตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครูของกลุ่มโรงเรียนพบพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วน คุณูปการที่จะพึงมีจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบุพการีผู้ให้กำเนิด คุณครู-อาจารย์ที่อบรมสั่งสอนในทุกระดับการศึกษา ญาติมิตร เพื่อนร่วมวิชาชีพที่ส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาจนสัมฤทธิ์ผลอย่างยิ่ง ผู้วิจัยหวังว่า รายงานการค้นคว้าอิสระนี้จะยังประโยชน์ต่อวงการศึกษและผู้ที่เกี่ยวข้องตามสมควร

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). คู่มือประเมินและเกณฑ์คุณภาพสถานศึกษาแบบอย่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สถานศึกษาพอเพียง)ตั้งแต่ปี 2554 เป็นต้นไป : ระดับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

- ชนิตา ศิริชาติ. (2566, มกราคม-มีนาคม). “รูปแบบการบริหารสถานศึกษาพอเพียงอย่างยั่งยืนของโรงเรียนวัดเสนีย์วงศ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานนทบุรี เขต 2” ใน e-journal of Education Studies, Burapha University. 5(1) 32-47
- ชารินทร์ ลาภุทธิ. (2563). แนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. นครสวรรค์ : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ธัญญลักษณ์ ทับภู. (2564). ปัญหาการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในอำเภอสรรคบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. นครสวรรค์ : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). (2565, 1 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง หน้า 20-21
- มัลลิกา สีดาเดช. (2563). ประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. สกลนคร : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ศศิภรณ์ สุวรรณรัตน์. (2564). การบริหารสถานศึกษาตามนโยบายสถานศึกษาพอเพียงในอำเภอแม่เมาะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. (2563). **แผนปฏิบัติการราชการระยะ 3 ปี**. ชัยนาท : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. (2564). **แผนปฏิบัติการประจำปี 2564**. ตาก : กลุ่มนโยบายและแผน.
- หนึ่งฤทัย มากก้อน. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพอเพียงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3. พิษณุโลก : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- อาทิตย์ ใจดีและสุนทร ทองคำพงษ์. (2566, 27 พฤษภาคม). “แนวทางการบริหารสถานศึกษาพอเพียงของสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนพพระ-วาเลย์-รวมไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2” ใน การประชุมทางวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย ครั้งที่ 9”. 903-917

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง

อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

The Ethical Leadership of executives Pa Mango Subdistrict
Administrative Organization Mueang Tak District, Tak Province

นลรวัช ยุทธวงศ์¹

Nontawat Yuttawong¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก 2) เพื่อหาแนวทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 36 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก 2) แนวทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า 2.1) ด้านความซื่อสัตย์ ผู้บริหารองค์การควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง เที่ยงธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ 2.2) ด้านความยุติธรรม ผู้บริหารองค์การควรมีความเมตตา กรุณา มีความยุติธรรม ตัดสินปัญหาอย่างมีเหตุผล และสอดคล้องกับความเป็นจริง 2.3) ด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารองค์การควรมีมนุษยสัมพันธ์ ใส่ใจ แนะนำ ช่วยเหลือผู้ร่วมงาน ไว้วางใจมอบหมายงาน และสามารถแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม 2.4) ด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารองค์การควรมีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจ เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ตรงไปตรงมา อย่างเต็มที่ และสม่ำเสมอ และ 2.5) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้บริหารองค์การควรมีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีความรับผิดชอบสูง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ โดยใช้งบประมาณอย่างประหยัดและคุ้มค่า

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, ผู้บริหาร, องค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง

¹ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This research Objective: 1) to study the ethical leadership of the administrators of Pa Mamuang Subdistrict Administrative Organization; Mueang Tak District, Tak Province 2) To find guidelines for ethical leadership of the administrators of the Pa Mango Subdistrict Administrative Organization. Mueang Tak District, Tak Province, using a questionnaire to collect data from the population, including personnel performing duties in the Pa Mamuang Subdistrict Administrative Organization. Mueang Tak District, Tak Province, totaling 36 people. Statistics used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation. An interview form was used to collect data from 9 experts, obtained through purposive selection. Data were analyzed using content analysis.

The findings of the research indicated that; 1) Ethical leadership of the executives of the Pa Mamuang Subdistrict Administrative Organization. Mueang Tak District, Tak Province, overall and in each aspect, is at a high level. 2) Guidelines for ethical leadership of Pa Mamuang Subdistrict Administrative Organization administrators Mueang Tak District, Tak Province, it was found that 2.1) Honesty Organizational executives should perform their duties with precision, fairness, transparency, and accountability. 2.2) Justice Organization administrators should be compassionate and fair. Judge problems logically and consistent with reality 2.3) Trust aspect Organizational executives should have good relationships with people, be attentive, give advice, and help co-workers. trust in assigning work and be able to solve problems in operations in a consistent and appropriate manner 2.4) Responsibility Organizational executives should be responsible. determined Pay attention to work with willingness, straightforwardness, fullness, and consistency, and 2.5) focus on work achievement Organizational executives should have determination and determination. Have a lot of responsibility Promote and support co-workers to participate in continuous work performance. to lead to success Using a budget in an economical and worthwhile manner.

Keywords : Ethical Leadership, Executive, Pa Mango Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 วรรคสาม บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมดังกล่าว และพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 มาตรา 5 ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรม ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อใช้เป็นหลักสำคัญ ในการจัดทำประมวลจริยธรรมของหน่วยงานของรัฐ ซึ่งพนักงานส่วนท้องถิ่นพึงปฏิบัติตนเพื่อรักษาจริยธรรม ดังนี้

- 1) จริยธรรมหลัก ได้แก่ 1.1) ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 1.2) ซื่อสัตย์สุจริต รับผิดชอบ ต่อหน้าที่ ปฏิบัติหน้าที่อย่างตรงไปตรงมาตามกฎหมาย และตามทำนองคลองธรรม โปร่งใส และมีจิตสำนึกที่ดี 1.3) กล้าตัดสินใจ และกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม และกล้าแสดงความคิดเห็น คัดค้าน หรือเสนอให้มีการลงโทษผู้ที่ทำสิ่งไม่ถูกต้อง 1.4) คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว และมีจิตสาธารณะ 1.5) มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานและภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 1.6) ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรม ปราศจากอคติ และไม่เลือกปฏิบัติ โดยการใช้ความรู้สึกหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวหรือเหตุผลของความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา เพศ อายุ สภาพร่างกาย สถานะของบุคคล หรือฐานะทางเศรษฐกิจสังคม 1.7) ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ ด้วยการรักษา เกียรติศักดิ์ของความเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น รวมทั้งปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีและดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) จริยธรรมทั่วไป 2.1) ยึดมั่นธรรมาภิบาลและอุทิศตนเพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน 2.2) ดูแลรักษาและใช้ทรัพย์สินของทางราชการอย่างประหยัด คุ่มค่า และระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหาย 2.3) ต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุภาพ เรียบร้อย และมีอัธยาศัยที่ดี 2.4) มุ่งบริการประชาชน และแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนด้วยความเป็นธรรม รวดเร็ว เสมอภาค และเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ 2.5) จัดทำบริการสาธารณะ และกิจกรรมสาธารณะ ต้องคำนึงถึงคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม 2.6) ให้ข้อมูลข่าวสารตามข้อเท็จจริงแก่ประชาชน อันอยู่ในความรับผิดชอบของตน อย่างถูกต้องครบถ้วนและไม่บิดเบือน 2.7) เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน 2.8) ไม่กระทำการอันมีลักษณะเป็นการขัดกันระหว่างประโยชน์ส่วนบุคคลกับประโยชน์ส่วนรวม 2.9) ต้องปฏิบัติตามประมวลจริยธรรมอย่างตรงไปตรงมา และไม่กระทำการเลี่ยง ประมวลจริยธรรมนี้ และหากพนักงานส่วนท้องถิ่นผู้ใดจะต้องยึดถือหรือปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ตามกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ นอกจากจะต้องรักษาจริยธรรมตามประกาศนี้แล้ว จะต้องยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพนั้นด้วย (ราชกิจจานุเบกษา, 2565 : 28-30)

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยเป็นระเบียบบริหารราชการตามหลักการกระจายอำนาจ มี 5 รูปแบบด้วยกันคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา ซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด การปฏิบัติราชการของข้าราชการส่วนท้องถิ่นที่ดีนั้น ควรมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนนำมาซึ่งความสุขและความยุติธรรมแก่สังคม ต้องใช้จริยธรรมเป็นหลักในการบริหารงาน จริยธรรมหมายถึง ธรรมที่เป็นข้อควรปฏิบัติ ความประพฤติ อันประเสริฐหรือประพฤติบริสุทธิ์อย่างพรหม การดำเนินชีวิตอันประเสริฐและการครองชีพหรือความเป็นอยู่อย่างประเสริฐ (พระพรหมคุณาภรณ์ : 2555) จริยธรรมของข้าราชการเป็นความสัมพันธ์ในรูปการให้บริการเชิงกฎหมาย เนื่องจากข้าราชการมีความสัมพันธ์แบบพิเศษกับประชาชน ดังนั้นจึงเกี่ยวข้องกับค่านิยมและหลักการ ประกอบด้วย ความเสมอภาค (impartiality) ความโปร่งใส (transparency) และความเป็นอิสระ (independence) การบริการสาธารณะ (public service) ซึ่งหมายถึง การปฏิบัติงานเพื่อประชาชนด้วยภาษีของประชาชน และเพื่อประโยชน์สูงสุดของประชาชน จริยธรรมของข้าราชการมักถูกโยงกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง ที่หมายถึง การรับสินบนหรือการทุจริตเพื่อผลประโยชน์ตนเองรวมถึงการใช้อิทธิพลต่อการตัดสินใจทางการปกครองการเมืองที่ไม่เหมาะสม ในแง่สังคมและจริยธรรม รวมถึงพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนจากหน้าที่ของตำแหน่งทางราชการ ซึ่งอาจทำไปเพื่อผลประโยชน์ขององค์กรของพรรคการเมืองหรือของบุคคลด้วยวิธีที่ไม่เหมาะสมด้วยต้นทุนของผลประโยชน์สาธารณะ (พลอย สืบวิเศษ, 2561) สำหรับวิชาชีพข้าราชการส่วนท้องถิ่นต้องให้ความสำคัญกับจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพซึ่งเป็นระบบการทำความดี ละเว้นความชั่วต่อหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบเกี่ยวข้องกับผู้ปฏิบัติงาน สถานการณ์การทำงาน กระบวนการทำงาน และผลงาน ตลอดจนเกี่ยวข้องกับผู้รับผลประโยชน์หรือโทษจากการประกอบวิชาชีพนั้น ๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, 2538)

ซึ่งจริยธรรมเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกโดยมีคุณธรรมพื้นฐานภายในของแต่ละบุคคลเป็นตัวขับเคลื่อนให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา อย่างไรก็ดีตาม การตีความหรือการให้ค่าของคำว่า คุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมอาจมีความผิดเพี้ยนไปบ้างตามค่านิยมและความเชื่อของสังคมหรือกลุ่มชนนั้น ๆ ดังนั้นจึงควรยึดหลักค่านิยมและความเชื่อของสังคมนั้น ที่แต่ละองค์กรหรือองค์กรตั้งอยู่ เพื่อประกอบการพิจารณาด้วยจึงจะได้ผลตามที่ควรจะเป็น ซึ่ง เล่าจื๊อ ปราชญ์ชาวจีน เคยกล่าวไว้ว่า “ผู้นำไม่ต้องมีคุณธรรมมาก มีเพียง 3 ประการก็พอ คือ เมตตา ประมาณ และ ถ่อมตน” เล่าจื๊อ ให้เหตุผลว่า “หากมีเมตตาจะไม่มีศัตรู หากมีประมาณจะไม่ขัดสน จนยาก และหากมีการถ่อมตนจะเจริญรุ่งเรืองในงาน” (สุเมธ แสงนิมนวล, 2552 : 29) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าผู้บริหารตลอดจนข้าราชการส่วนท้องถิ่นทุกคนต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ในการปฏิบัติหน้าที่

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารจึงมีความสำคัญต่อองค์กรมาก ซึ่งผู้บริหารสามารถนำพองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ได้ ผู้วิจัยจึงมีความ

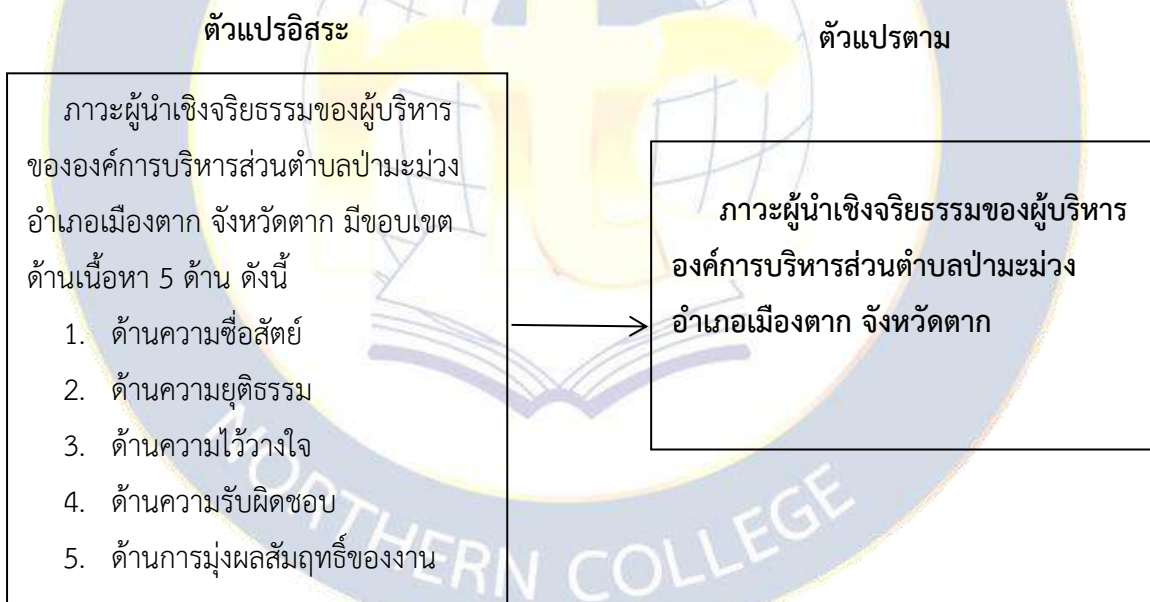
สนใจที่จะวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลปามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาจริยธรรมผู้บริหารส่วนท้องถิ่น ในการปฏิบัติงานภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลปามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อหาแนวทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลปามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลปามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มประชากร ได้แก่ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบัวเหนือ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 36 คน ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. แนวทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ใช้แบบสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.81$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.91$) รองลงมาคือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.86$) ด้านความไว้วางใจ อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.81$) ด้านความยุติธรรม อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.76$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับ มาก ($\mu = 3.71$)

2. ผลการหาแนวทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า 2.1) ด้านความซื่อสัตย์ ผู้บริหารองค์การควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง เที่ยงธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ 2.2) ด้านความยุติธรรม ผู้บริหารองค์การควรมีความเมตตา กรุณา มีความยุติธรรม ตัดสินปัญหาอย่างมีเหตุผล และสอดคล้องกับความเป็นจริง 2.3) ด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารองค์การควรมีมนุษยสัมพันธ์ ใสใจ แนะนำ ช่วยเหลือผู้ร่วมงาน ไว้วางใจมอบหมายงาน และสามารถแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม 2.4) ด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารองค์การควรมีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจ เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ตรงไปตรงมา อย่างเต็มที่ และสม่ำเสมอ และ 2.5) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน

ผู้บริหารองค์การควรมีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีความรับผิดชอบสูง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จ โดยใช้งบประมาณอย่างประหยัดและคุ้มค่า

อภิปรายผลการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลปามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลปามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับ มาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารองค์การมีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจ เอาใจใส่ในการปฏิบัติงาน ใฝ่ใฝ่ใจมอบหมายงาน ปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมสม่ำเสมอ มีมนุษยสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง มีความเที่ยงตรงและเที่ยงธรรมในการปฏิบัติงาน นำไปสู่เป้าหมายความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุธเมธ แสงนิ่มนวล (2552 : 20-22) ที่กล่าวว่า ผู้นำที่คนไทยชื่นชมจะมีคุณสมบัติ ดังนี้ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีการทำงานเป็นทีม มีความเป็นผู้นำ มีความเสียสละ มีการวางแผน และมีวุฒิภาวะ ไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนาวรัตน์ รอดเพ็ญ (2560 : 108) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารบุคลากรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ การให้บริการที่ดี ความเป็นแบบอย่างที่ดี ความน่าเชื่อถือ และการตัดสินใจอย่างมีจริยธรรม และยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ บุญธัญกิจ (2564 : 169) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ผู้บริหารควรมี คือ มีความซื่อสัตย์ มีจิตสำนึกที่ดี มีเจตคติที่ดี มีความรับผิดชอบ มีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล มีมนุษยสัมพันธ์ดี ได้รับความเชื่อถือจากผู้ร่วมงาน มีคุณธรรมในการครองตน ครองคน และครองงาน

2. ผลการหาแนวทางภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลปามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สามารถอภิปรายผลการวิจัยแต่ละด้านได้ ดังนี้

2.1 ด้านความซื่อสัตย์ ผู้บริหารองค์การควรปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง เที่ยงธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ นอร์ธเฮาส์ (Northouse. 2010; อ้างถึงใน อินธนนต์ เหล็กนวลชูลิน, 2560 : 177) ได้กล่าวว่า หลักการภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม (Principles of Ethical Leadership) ประกอบด้วย 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเคารพผู้อื่น 2) การให้บริการผู้อื่น 3) ความยุติธรรม 4) ความซื่อสัตย์ และ 5) การสร้างชุมชน

2.2 ด้านความยุติธรรม ผู้บริหารองค์การควรมีความเมตตา กรุณา มีความยุติธรรม ตัดสินปัญหาอย่างมีเหตุผล และสอดคล้องกับความเป็นจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิงสรานุ ศรีม่วง (2565 : 101-102, 129) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการป้องกันการทุจริตระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านความยุติธรรม อยู่ในระดับ มาก โดยรวมและรายด้าน อยู่ใน ระดับ มากทุกด้าน

2.3 ด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารองค์การควรมีมนุษยสัมพันธ์ ใส่ใจ แนะนำ ช่วยเหลือ ผู้ร่วมงาน ไว้วางใจมอบหมายงาน และสามารถแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องและเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ สุเมธ แสงนิมนวล (2552 : 16) เรื่อง ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาล ในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กล่าวว่า ผู้นำต้องไว้วางใจผู้ตามหรือลูกน้อง ไม่หวงอำนาจ ยิ่งมอบอำนาจออกไปมาก ยิ่งเป็นผลดีต่อการบริหาร เพราะจะช่วยแบ่งเบาในรายละเอียด ทำให้ผู้นำมีเวลาที่จะสร้างสรรค์ ควบคุม และติดตามงาน ความสำคัญของการมอบอำนาจจึงอยู่ที่ วิธีการ และการเลือกบุคคลที่จะรับมอบอำนาจได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

2.4 ด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารองค์การควรมีความรับผิดชอบ มุ่งมั่นตั้งใจ เอาใจใส่ ในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ตรงไปตรงมา อย่างเต็มที่ และสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมนึก สอนเนย, ธนกฤต โพธิ์เงิน และภมร ชันธหัตถ์ (2566 : 229) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยภาวะผู้นำที่ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และไปสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ว่า คนที่มีศักยภาพ มีสมรรถนะ มีความกระตือรือร้น ตรงต่อเวลา มีการวางแผน มุ่งมั่น มีเป้าหมาย คิดบวก มีวิสัยทัศน์ และยึดหลัก ธรรมาภิบาลในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

2.5 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้บริหารองค์การควรมีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีความ รับผิดชอบสูง ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่ ความสำเร็จ โดยใช้งบประมาณอย่างประหยัดและคุ้มค่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ บุญธัญกิจ (2564 : 128-129, 167-168) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ใน ระดับ มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ด้านความซื่อสัตย์ ผู้บริหารองค์การควรแสดงพฤติกรรมให้ผู้ร่วมงานทุกคนมองเห็นว่าผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ เที่ยงตรง เที่ยงธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้

1.2 ด้านความยุติธรรม ผู้บริหารองค์การควรมีเหตุผลในการปฏิบัติงาน มีความยุติธรรม มีความจริงใจ และมีความเมตตา กรุณา

1.3 ด้านความไว้วางใจ ผู้บริหารองค์การควรมีความจริงใจ ใส่ใจ แนะนำ และช่วยเหลือผู้ร่วมงานแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม

1.4 ด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารองค์การควรมีความมุ่งมั่นตั้งใจ รับผิดชอบเอาใจใส่ในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจอย่างเต็มที่ และสม่ำเสมอ

1.5 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้บริหารองค์การควรมีเป้าหมายที่ชัดเจน โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน มีความตั้งใจ มีความรับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลวิจัยภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลป่ามะม่วง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก นี้ไปวิจัยในท้องถิ่นอื่น

2.2 ควรวิจัยภาวะผู้นำด้านอื่น ๆ เช่น ด้านการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร ด้านการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร และด้านความรักและผูกพันกับองค์กร

2.3 ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2538). การพัฒนาจริยธรรมผู้ใต้บังคับบัญชาชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการบริหารสำหรับหัวหน้าส่วนราชการในภูมิภาค. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). ฉบับปรับปรุงใหม่ กรุงเทพฯ : บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). หัวใจนักบริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ อมรินทร์.

พระพรหมคุณาภรณ์. (2555). พุทธธรรม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

พลอย สืบวิเศษ. (2561). จริยธรรมทางการบริหารงานในภาครัฐ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี : โรงพิมพ์รัตนไตร.

- เนาวรัตน์ รอดเพ็ญ. (2560). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารบุคลากรของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน เขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- ภาณุวัฒน์ บุญชัยกิจ. (2564). **ภาวะผู้นำจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู**. วิทยานิพนธ์ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2565). **ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น เรื่อง ประมวลจริยธรรมพนักงานส่วนท้องถิ่น**. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 15 ง ราชกิจจานุเบกษา 20 มกราคม 2565. ประกาศ ณ วันที่ 5 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 19-20 (6 เมษายน 2560)
- สมนึก สอนเนย, ธนกฤต โพธิ์เงิน และภมร ชันธหัตถ์. (2566). **ปัจจัยภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดปทุมธานี**. วารสารปัญญาปณิธาน ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มิถุนายน 2566).
- สุเมธ แสงนิ่มนวล. (2552). **ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยาลัยพัฒนาการปกครองท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : ส เจริญ การพิมพ์.
- อิงสรณู ศรีม่วง. (2565). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานด้านการป้องกันการทุจริตระดับหมู่บ้าน ในเขตอำเภอบ้านม่วงจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อินธนนต์ เหล็กนวลชูสิน. (2560). **การพัฒนาผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 (2017) มกราคม-มิถุนายน 2560.
- Northouse, P.G. (2010). **Leadership : Theory and Practice**. 5th ed. CA : Sage Publications.

การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
The Development of Reading for Main Ideas through Storytelling
Activities of Prathomsuksa 1 Students of Taksinrachanusorn School,
Mueang Tak District, Tak Province

อัญฉรีภรณ์ วิวัฒน์ศิริศรี¹ พุทธกาล แก้วสุข², วรพร ปายะนันท์³ วิไล มานะวะ⁴, นลรวัช ยุตรวงศ์⁵
Oanchariporn Wiwatkeeresri¹ Phutthakan Kaeosuk²,
Woraphon Payanan³ Wilai Manawa⁴, Nontawat Yuttawong⁵

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 แผน และแบบทดสอบการอ่านจับใจความสำคัญ

ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมการเล่านิทานให้กับนักเรียน จำนวน 5 เรื่อง ก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ได้คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 21.64 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ได้คะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 45.24 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน ทำให้นักเรียนได้คะแนนเพิ่มขึ้น โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 23.6

ข้อเสนอแนะ สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียน โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานและกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนา, การอ่านจับใจความสำคัญ, กิจกรรมการเล่านิทาน

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : anchareeporn2543@gmail.com โทร. 096-9671621

² ดร., อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁴ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁵ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purposes of the independent study were to develop and compare reading for main ideas through storytelling activities of Prathomsuksa 1 Students of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province. The samples seemed to be 30 Prathomsuksa 1 students of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province in semester 1, academic year 2023 based on a purposive sampling method. The instruments used in the independent study were 5 learning management plans, and main idea tests.

The findings of the research indicated that; For organizing the storytelling activities for the students using five fairy tales, it was found that the mean before using storytelling activities was 21.64, and the mean after using storytelling activities was 45.24, which it can be said that after using storytelling activities, the students can achieve higher scores that the differences of the mean were 23.6.

For some suggestions, the school should promote and encourage the teachers to provide the storytelling activities, including other activities to improve other skills.

Keywords : Development, Reading for Main Ideas, Storytelling Activities

บทนำ

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง การอ่าน การอ่านออกเสียง คำประยอก การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจและการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่านเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 34) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยจึงกำหนด คุณภาพผู้เรียนเมื่อเรียนจบช่วงชั้นที่ 1 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3) มีความรู้ความสามารถ

ในด้านการอ่านตามมาตรฐานการเรียนรู้ กล่าวได้ว่า สามารถเข้าใจความสำคัญและรายละเอียดของเรื่องหาคำสำคัญหรือใช้แผนภาพโครงเรื่อง หรือแผนภาพความคิดเป็นเครื่องมือพัฒนาความเข้าใจในการอ่าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 35)

การอ่านจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาความรู้การเรียนรู้และใช้วิธีอ่านที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้อ่าน การรู้จักฝึกฝนอ่านอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้ผู้อ่านมีพื้นฐานในการอ่านที่ดี ทั้งจะช่วยให้เกิดความชำนาญและมีความรู้กว้างขวางด้วย ดังนั้นการที่นักเรียนจะเป็นผู้อ่านที่ดีจึง

ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่ครูเป็นผู้จัดเตรียมให้ อีกทั้งยังต้องผสมผสานกับความสนใจของผู้อ่านเพื่อเป็นแรงจูงใจที่ช่วยให้นักเรียนได้อ่านอย่างสม่ำเสมอ (สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์, 2545 : 2; อ้างถึงใน อุทัยวรรณ วีระแนว, 2559 : 1)

การอ่านเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาประเทศ เนื่องจากการอ่านทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านสติปัญญา ความรู้ความสามารถและประสบการณ์การอ่านจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาตนเอง ทั้งในด้านความรู้ความคิด เพราะเรื่องราวที่อ่านแต่ละอย่าง ผู้เขียนย่อมนำเสนอความรู้และสอดแทรกความคิดของตน ซึ่งผู้อ่านจะได้รับความรู้และความคิด เมื่ออ่านเรื่องต่าง ๆ ที่หลากหลายจึงทำให้ได้ความรู้ความคิดที่มากขึ้นตามไปด้วย การอ่านยังช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์ความรู้ ความคิด ทำให้คนเรามีความงอกงามทางสติปัญญาและความสามารถมากยิ่งขึ้น ส่งเสริมให้เกิดกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตและจิตวิญญาณของผู้อ่านให้เป็นที่ตั้งมั่นได้ โดยตนเอง รวมทั้งสามารถพัฒนาคนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมได้อย่างดี (พนิตนันท์ บุญพามี, 2542 : 3; อ้างถึงใน อลงกรณ์ ปลื้มชัยภูมิ, 2561 : 1) อีกทั้งการอ่านมีความสำคัญมากในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็น การอ่านป้ายโฆษณา ฉลากยา หนังสือพิมพ์ แผนที่ พจนานุกรม ถนนหนทาง ตำรา นโยบาย ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องอ่านในชีวิตประจำวัน การอ่านจึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อคนทุกอาชีพ ทุกเพศทุกวัย การอ่านช่วยให้เรารอบรู้ ฉลาด ทันโลก ทันเหตุการณ์และเป็นกุญแจไขไปสู่ความสำเร็จ (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์, 2542 : 3; อ้างถึงใน อลงกรณ์ ปลื้มชัยภูมิ, 2561 : 1)

การอ่านจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เนื่องจากการเรียนรู้ต่าง ๆ ส่วนมากเริ่มต้นที่การเรียนรู้ด้วยการอ่านเป็นลำดับแรก อีกทั้งการอ่านให้ได้รับความรู้ ความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน และสามารถนำความรู้มาประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้จึงจำเป็นต้องอาศัยความสามารถในการอ่าน เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาและจับใจความจากเรื่องที่อ่าน ดังนั้น ในการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องเน้นทักษะการอ่าน พัฒนานักเรียนให้สามารถอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งต้องอาศัยการฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจึงจะประสบผลสำเร็จ การอ่านประเภทหนึ่งที่นักเรียนควรจะได้รับคือการฝึกปฏิบัติ อย่างจริงจังสม่ำเสมอเพราะเป็นประโยชน์อย่างมากในการแสวงหาความรู้และเป็นพื้นฐานสำคัญ ของการอ่านในระดับต้น คือ การอ่านจับใจความ “การอ่านจับใจความเป็นความเข้าใจเรื่องที่อ่านระดับต้น และเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างมากสำหรับการอ่านระดับสูงต่อไป เช่น ถ้านักเรียน จับใจความเรื่องที่อ่านไม่ได้ ก็คงไม่สามารถอ่านเพื่อวิจารณ์ ว่าเรื่องนั้นดีหรือไม่ดีได้เลย (แวมยุรา เหมือนนิล, 2541 : 17; อ้างถึงใน อลงกรณ์ ปลื้มชัยภูมิ, 2561 : 1) และการอ่านเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะการอ่านจับใจความ เพราะผู้ที่อ่านจับใจความของเรื่องที่อ่านได้มากย่อมมีโอกาสรับรู้เรื่องราวได้ดีกว่าผู้ที่ไม่สามารถจับใจความของเรื่องที่อ่านได้ (ศรีวิไล พลมณี, 2545 : 122; อ้างถึงใน อลงกรณ์ ปลื้มชัยภูมิ, 2561 : 1)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถอ่านจับใจความสำคัญได้ดีขึ้น หลังจากได้รับกิจกรรมการเล่านิทาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้นิทาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน และแบบทดสอบการอ่านจับใจความสำคัญ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบ 2.1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

การพัฒนาและเปรียบเทียบการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทาน โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 จำนวน 30 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 จำนวน 23 คน และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/3 จำนวน 15 คน ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 68 คนและกลุ่ม

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก หลังจกได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่มีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สูงขึ้น

แสดงผลคะแนนจากการทดสอบการอ่านจับใจความสำคัญ ก่อนและหลังการใช้ กิจกรรมการเล่านิทาน และผลต่างของคะแนน เรื่องที่ 4 หนูในหีบ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ใช้แบบทดสอบ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่า คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบการอ่านจับใจความสำคัญ โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 3.8 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่มีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ มีคะแนนเฉลี่ยที่ 8.9 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.1 จึงสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก หลังจกได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่มีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สูงขึ้น

แสดงผลคะแนนจากการทดสอบการอ่านจับใจความสำคัญ ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน และผลต่างของคะแนน เรื่องที่ 5 หนูไปงานเลี้ยง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ใช้แบบทดสอบ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน พบว่า คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบการอ่านจับใจความสำคัญ โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ยที่ 3.47 และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่มีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ มีคะแนนเฉลี่ยที่ 9.07 ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.6 จึงสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก หลังจกได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่มีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สูงขึ้น

สรุปผลการเปรียบเทียบคะแนนค่าเฉลี่ยจากแบบทดสอบการอ่านจับใจความสำคัญ ก่อนและหลังการใช้กิจกรรมการเล่านิทาน และผลต่างของคะแนน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ใช้แบบทดสอบ พบว่า คะแนนค่าเฉลี่ยที่ได้จากแบบทดสอบการอ่านจับใจความสำคัญ โดยก่อนการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน มีคะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 21.64$ และหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่มีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ มีคะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 45.24$ ซึ่งมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ $D = 23.6$ จึงสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก หลังจกได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทาน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่มีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญ สูงขึ้น

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คนพบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการจัด

กิจกรรมการเล่านิทาน สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่านิทานมีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการสอน กระตุ้นจึงทำให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาในห้องเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสุธิดา ปัดไธสง (2563 : 17) ได้ศึกษาเรื่องหลักการอ่านจับใจความสำคัญ หลักการและวิธีการอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆได้แก่ เรื่องสั้น ๆ เรื่องเล่าจากประสบการณ์ นิทานชาดก บทความ บทโฆษณา งานเขียนประเภทโน้มน้าวใจ ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน สารคดีและบันเทิงคดี ต้องเริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจชีวิตข้อเรื่อง สารสำคัญของเรื่องทีอ่านในแต่ละย่อหน้า เพื่อเก็บสาระสำคัญ หรือแนวคิดของเรื่องทีอ่านมาเรียบเรียงเป็นถ้อยคำของตนเอง สามารถถ่ายทอดเป็นถ้อยสำนวนง่าย ๆ ในรูปแบบของตนเองได้ว่าใคร ทำอะไร ที่ไหน และอย่างไร เมื่อผู้เรียนทำตามขั้นตอนเหล่านี้ได้ผู้เรียนจะสามารถอ่านจับใจความสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชฎารัตน์ ภูทางนา (2563 : 17) ได้ศึกษาเรื่อง หลักการอ่านจับใจความสำคัญ หลักสำคัญในการสอนอ่านเพื่อจับใจความสำคัญเป็นกระบวนการในการอ่านที่มุ่งเน้นให้ผู้อ่านได้ทำความเข้าใจในเนื้อหา เกี่ยวกับเรื่องราว ลำดับเหตุการณ์ รายละเอียด และการบอกถึงเหตุผลเกี่ยวกับอะไร ที่ไหน อย่างไร ที่ได้กำหนดไว้ให้ได้อย่างถูกต้อง เนื่องจากลำดับขั้นตอนในการจัดกิจกรรมเหมาะสม ใช้สื่อนิทานประกอบภาพที่มีประสิทธิภาพสามารถนำมาใช้กระตุ้นและแรงจูงใจให้เด็กเกิดความสนใจในบทเรียน สนุกสนานในการร่วมกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับครูผู้สอน จึงช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการและมีทักษะการอ่านจับใจความสำคัญสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ครูควรมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆของนักเรียนชั้นประถมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น
2. สถานศึกษาควรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูควรมีการวิจัย ในรูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะในด้านอื่นๆ
2. ครูในสถานศึกษา ควรมีการวิจัย รูปแบบเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเล่านิทานให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมในด้านอื่นๆ

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การอ่านจับใจความสำคัญโดยใช้กิจกรรมการเล่นิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์พุทธกาล แก้วสุข อาจารย์ที่ปรึกษา วรพร ปายะนันท์ อาจารย์วิไล มานะ และอาจารย์ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการประถมศึกษา และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมการอ่านจับใจความสำคัญและ แบบทดสอบการอ่านจับใจความสำคัญ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยหวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชฎารัตน์ ภูทางนา. (2563). การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านจับใจความสำคัญ โดยวิธีสอนแบบสื่อประสมกับวิธีสอนแบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเทศบาลเมืองขลุง 1 (บูรวิทวิทยาการ). สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุธิดา ปัดไธสง. (2563). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยโดยใช้การเรียนรู้แบบ Story line ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- อลงกรณ์ ปลื้มชัยภูมิ. (2561). การพัฒนาความสามารถการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ. สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- อุทัยวรรณ ธีระแนว. (2559). การพัฒนาการอ่านจับใจความสำคัญจากนิทานคุณธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

การบริหารการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1
Learning Management according to Active Learning Method of Ban
Doikham School in Primary Educational Service Area Office Lamphun 1

สุวิทย์ มุกดาภิรมย์¹ และ สมฤทธิ์ จันจันทร์²

Suvid Mukdapirom and Somrit Chankhan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาการบริหารการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 และเพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาการบริหารการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูจำนวน 9 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 24 คน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน รวมทั้งหมด 41 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอย คำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อ พิจารณาเป็น รายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้าน การกำหนดนโยบายการจัดการ เรียนรู้เชิงรุก Active Learning รองลงมาคือ ด้านการนิเทศการสอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ด้านการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning และด้านการวัดและ ประเมินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ตามลำดับ

ส่วนแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 ทั้ง 4 ด้าน คือ การกำหนดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ชัดเจน เป็นระบบ เห็นประโยชน์ของการใช้แหล่งเรียนรู้ การที่ครูมีการศึกษาวิเคราะห์จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อ แก้ปัญหาของผู้เรียน มีการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ครูมีการ ดำเนินการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ดำเนินการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการวัด และประเมินอย่างต่อเนื่อง และมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการนิเทศการสอนการเรียนรู้เชิงรุกให้เป็น ระบบและเป็นไปตามความต้องการของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ : การบริหาร, การจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning

¹ ดร.อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ดาก Email : su012504@gmail.com โทร. 081-0351166

² ผศ.อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ดาก Email : nong.2502.n2@gmail.com โทร 08-60521911

ABSTRACT

The purposes of this research were to study learning management according to Active Learning Method of Ban Doikham School in Primary Educational Service Area Office Lamphun 1, and to study the guidelines for promoting the learning management according to Active Learning Method of Ban Doikham School in Primary Educational Service Area Office Lamphun 1. The population was 1 school administrators, 9 teachers, 24 students in Pratom 6 year of 2023, and 7 school committees, a total of 41 people. The research tool was a questionnaire and the data were analyzed by the statistical methods of percentage, mean, standard deviation. The content of interview form was analyzed and synthesized. The evaluation was checked using percentage and descriptive summary.

The result of the research that the learning management according to Active Learning Method of Ban Doikham School in Primary Educational Service Area Office Lamphun 1, in overall was at the highest level. When considering in dividually, with the average values in descending order, the factors order was as followed; the policy setting on the learning management process according to the Active Learning concept, followed by the supervision of teaching according to the Active Learning, Develop teachers of the learning management according to the Active Learning. The guidelines for promoting active learning management of Ban Doikham Primary Educational Service Area Office Lamphun 1

The guidelines for promoting active learning management of Ban Doikham. The 4 aspects are defining the Active Learning management. clear, systematic, seeing the benefits of using learning resources. Teachers study, analyze, and organize learning activities to solve learners' problems systematically. Teachers are always improving themselves. Teachers conduct measurement and assessments based on actual conditions. Conduct continuous learning exchange meeting on measurement and evaluation, and clarification meetings on teaching and the Active Learning supervision to be systematic and in accordance with the needs of improving the quality of education.

Keywords: learning management ; Active Learning

บทนำ

เป้าหมายหลักของการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในฐานะเป็นพลเมืองโลกคือ การพัฒนาความรู้ ความคิดความสามารถแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงในลักษณะการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ให้เกิดขึ้นในสังคม การเข้าสู่ประเทศไทย 4.0 ที่เน้นองค์ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีที่ล้ำหน้า สามารถนำเทคโนโลยีมาปรับใช้เพื่อสร้างนวัตกรรมที่ช่วยยกระดับคุณภาพเศรษฐกิจ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2560-2570) คือ “ประเทศที่มีความมั่งคั่ง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2560) ซึ่งสอดคล้อง กระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถดำเนินการได้อย่างไร ผู้สอนต้องมีสมรรถนะด้านการเรียนการสอนมากขึ้นแค่ไหน ซึ่งภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องยึดว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่า ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,2561) ดังนั้น การที่ผู้เรียนนำเอากระบวนการสร้างความรู้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ได้จริง โดยสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สังคม และส่วนร่วมได้อย่างแท้จริง ทั้งการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคต ได้อย่างยั่งยืน จึงสอดคล้องกับการเรียนรู้เชิงรุกที่เรียกในภาษาอังกฤษว่า Active Learning ซึ่งเป็นแนวคิดทางด้านศึกษาศาสตร์ที่นำมาประยุกต์ใช้ในกระบวนการเรียนการสอนให้แก่สถานศึกษาในระดับเนื่องจากการเรียนรู้เชิงรุกเป็นสิ่งที่เน้น ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง โดยผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติกิจกรรมและลงมือทำด้วยตนเอง ผู้เรียนผู้สอนสามารถสร้างความรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติในระหว่างเรียน เกิดความเข้าใจความหมายของเนื้อหาสาระโดยเชื่อมโยงกับประสบการณ์ เกิดการสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น จึงเป็นสิ่งที่เรียนรู้เชิงลึกมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน (ภิริมา วินิฐาสถิตย์กุลและชนินันท์ แยมขวัญเรือน,2565) และสอดคล้องกับ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2562)ที่ให้ความหมายว่าการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การเรียนที่เน้นมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่านเขียน ตั้งคำถามและถาม อภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ ดังนั้นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนเป็นกระบวนการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ต้องเริ่มต้นด้วยการพัฒนาครูเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเนื้อหาสาระที่จะสอน รวมทั้งวิธีการจัดการเรียน การสอน กัลยากร เอี่ยมพญา

(2561 : 234-235) ทั้งนี้โรงเรียนบ้านดอยคำ มีการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ซึ่งได้ดำเนินการตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้ทุกโรงเรียนดำเนินการ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2562 แต่ในด้านคุณภาพการศึกษา ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา มาตรฐานการศึกษาโดยรวมของโรงเรียนบ้านดอยคำ พบจุดควรพัฒนาคือ ควรพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรองและมีวิสัยทัศน์ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีคุณภาพมากขึ้น รวมทั้งการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีความเข้มแข็งโดยให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษา ควรพัฒนากระบวนการติดตามผลการดำเนินงานตามโครงการ/กิจกรรมต่างๆ ครูผู้สอนควรมีการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ ตรงตามเวลาที่กำหนดและมีการนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในพัฒนาผู้เรียน รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2565 (2565) จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ได้ดำเนินการมา กับข้อมูลผลการจัดการศึกษาที่ยังต้องได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนให้เกิดมีคุณภาพและแนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจของการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

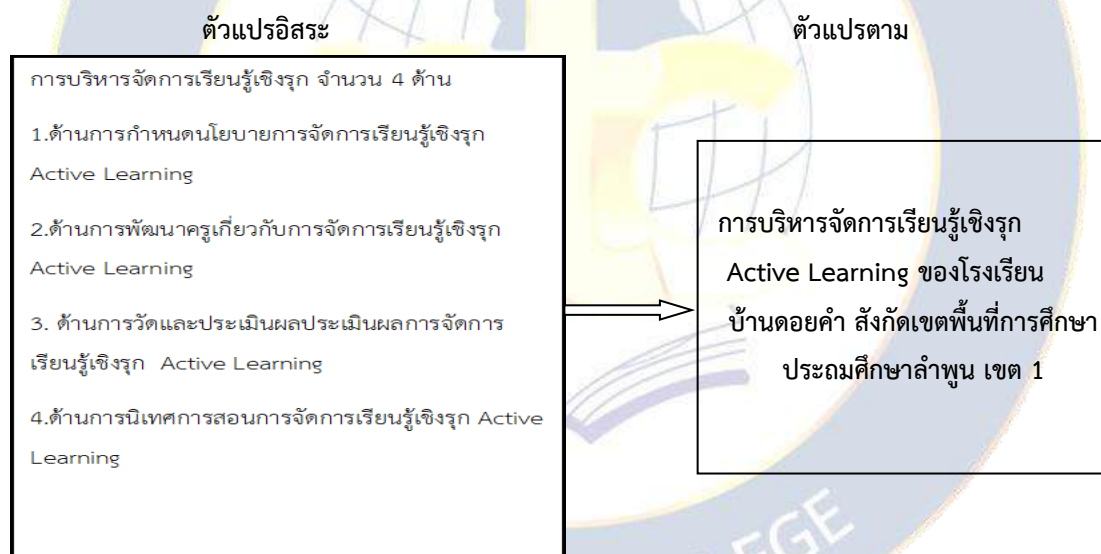
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 41 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 9 คน 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 24 คน และ 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 ในการบริหารการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ด้านการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning และ ด้านการนิเทศการสอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning

กรอบแนวคิดการวิจัย

การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning เป็นสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุกของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 41 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 9 คน 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 24 คน และ 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 7 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1.แบบสอบถามสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1

2.แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1

การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 มีข้อมูลดังนี้

1. แบบสอบถาม เกี่ยวกับการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 มีจำนวน 2 ตอน

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ได้แก่ เพศ อายุและ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นข้อความเกี่ยวกับความคิดเห็นของสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวของลิเคิร์ต Likert,Rensis.(1932) โดยกำหนดการให้คะแนน บุญชม ศรีสะอาด (2553: 99-100) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด ได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือจากผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญแล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) จำนวน 30 ฉบับ ประกอบด้วย ครูและนักเรียนโรงเรียนวัดช้างค้ำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าประสิทธิสัมพันธ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.80 แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อเตรียมใช้กับประชากรในการวิจัย

2. แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่มีเนื้อหาและรูปแบบดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยระบุวันเวลาสถานที่ในการสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 ประเด็นการสัมภาษณ์มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลการตอบแบบสอบถาม โดยนำเอาข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ

มาเป็นประเด็นการสัมภาษณ์ ทั้ง 4 ด้าน มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่าง ที่จัดทำขึ้นมาตรวจสอบแก้ไขให้มีความตรงและความสมบูรณ์ของเนื้อหา รวมทั้งการใช้ภาษาที่เหมาะสม

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาจัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 จำนวน 6 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 1 คน ครูวิชาการ จำนวน 4 คน และครูผู้สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 1 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบสอบถาม

1) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม 41 ฉบับโดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนทั้งหมดมาตรวจสอบหาความสมบูรณ์ทุกฉบับ

2) จำแนกแบบสอบถาม โดยการแยกฉบับตามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแล้วนำคะแนนที่ได้จัดพิมพ์ลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ เพื่อเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูล

2. แบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยเก็บรวบรวม ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดที่ได้ นำมาดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยวิเคราะห์เนื้อหา สรุปความในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยใช้ค่าร้อยละเสนอในรูปแบบตาราง

2. วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นการต่อสภาพการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน σ เป็น โดยรวมและรายด้าน เสนอในรูปแบบตารางของ บุญชม ศรีสะอาด (2553: 99-100)

3. วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปความในรูปแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

จากการวิจัย การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1

แสดง ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ โดยรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning	ระดับความคิดเห็น		
	μ	σ	แปลผล
1. ด้านการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.68	0.47	มากที่สุด
2. ด้านการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.53	0.49	มากที่สุด
3. ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.59	0.77	มากที่สุด
4. ด้านการนิเทศการสอนจัดการเรียนรู้เชิงรุก	4.66	0.76	มากที่สุด
รวม	4.58	0.68	มากที่สุด

จากตาราง พบว่า ระดับความคิดเห็นการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.58$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.68$) รองลงมาคือ ด้านการนิเทศการสอนจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.66$) ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.59$) และด้านพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.54$)

จากการสัมภาษณ์ พบว่า

ด้านการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การกำหนดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เป็นระบบโดยผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากร มีการวางแผน ประสานงาน จัดทำ สนับสนุน ขอความอนุเคราะห์ ด้านบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ดำเนินการตามหลักคิด คือ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตาม และร่วมรับผิดชอบ และดำเนินการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีการเห็นประโยชน์ของการใช้แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุกโดย แต่งตั้งผู้รับผิดชอบด้านแหล่งเรียนรู้ กำหนดให้มีและใช้แหล่งเรียนทั้งภายในโรงเรียนและภายนอก การจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนสื่อต่างๆและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ด้านการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีการศึกษา วิเคราะห์การจัดกิจกรรม การเรียนรู้เชิงรุกเพื่อแก้ปัญหาของผู้เรียน การพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ โดยมีการกำหนด โครงการ/กิจกรรมในแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน มีการพัฒนาการจัดการความรู้แล้วนำเสนอ ต่อที่ประชุม การสร้างขวัญกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงานที่เป็นแบบอย่างที่ดี มีการกระตุ้นครูให้มีความ กระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองอยู่เสมอและเข้าร่วมเวทีแลกเปลี่ยนความรู้ และ มีการจัดประชุมเพื่อ แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์ซึ่งกันทั้งในหน่วยงานและต่างหน่วยงานที่มีลักษณะงานเหมือนกัน

ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูมีการดำเนินการวัดและประเมินผล ตามสภาพจริง มีการดำเนินการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลอย่าง ต่อเนื่อง โดยมีการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุกและการติดตามผลการเรียนรู้ทุกเดือน มี การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ มีชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มีปฏิทินการประชุมทางวิชาการ มี การนิเทศติดตามและการสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้เรียน

ด้านการนิเทศการสอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการนิเทศ การสอน การเรียนรู้เชิงรุกให้เป็นระบบและเป็นไปตามความต้องการของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีการพัฒนางานให้เกิดประโยชน์ มีคุณภาพ การกำหนดความชัดเจนในการสำรวจข้อมูลที่เป็น ระบบเพื่อให้ทุกฝ่ายได้เห็นประโยชน์ ก่อนการจะดำเนินการในรูปโครงการ/กิจกรรมหรือการกำหนด แนวทางการนิเทศในสถานศึกษาเพื่อจะให้มีข้อมูลตรงกับสภาพปัจจุบันและตรงกับความต้อการนั้น

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของ โรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกี่ยวกับการกำหนดจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ชัดเจนเป็น ระบบ เห็นประโยชน์ การใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกี่ยวกับการ ที่ครูมีการศึกษา วิเคราะห์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาของผู้เรียน มีการพัฒนาผู้เรียน อย่างเป็นระบบ ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกี่ยวกับการครูมีการดำเนินการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ดำเนินการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันเกี่ยวกับการวัดและประเมินอย่างต่อเนื่อง ด้านการนิเทศการสอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกี่ยวกับการมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการนิเทศการสอนการเรียนรู้เชิงรุกให้เป็นระบบและเป็นไปตาม ความต้องการของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

อภิปรายผล

การวิจัย การบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนมีการดำเนิน

การตามทีกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ที่เชื่อมโยงกับการปฏิรูปการเรียนการสอนในยุคประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ให้ผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น ครุดลดเวลาการสอนด้วยการบอกเล่าไปเป็นการจัดกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย เป็นการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning โดยผู้สอนสามารถนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามมาตรฐานและตัวชี้วัดในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกรายวิชา รวมถึงนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้อื่น เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการนิเทศ ติดตามครูผู้สอนในการนำหลักการ รูปแบบและลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำแนวทางนี้เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องใช้เป็นเครื่องมือ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 2-3)และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจจิมา วงศ์ชมภู (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพ ที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและมีความต้องการจำเป็นจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ด้านการออกแบบการเรียนรู้และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการคิดและลงมือปฏิบัติและสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญจันทร์ โรจนรัตน์ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุททาสคร พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาในภาพรวมและรายด้านในระดับมาก

หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมากที่สุด การกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ การศึกษา วิเคราะห์นโยบายเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดประชุม ชี้แจง นโยบายแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตามลำดับ ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องได้ดำเนินการตามนโยบายให้สอดคล้องกับ หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562:5-7) ที่กำหนดแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยระบุดึงความสำคัญและความเป็นมาตามนโยบาย “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” ที่เชื่อมโยงให้ครูผู้สอนนำแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาเพิ่มเติม กิจกรรมพัฒนา

ผู้เรียนหรือกิจกรรมการเรียนรู้อื่นและวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานที่ให้โรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐานดำเนินการตามนโยบายนี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิจัย ทิพา พุมมา (2565 : 76) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ รูปแบบ Active Learning ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนที่ 6 นครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 พบว่า ด้านที่ 1 การขับเคลื่อนนโยบาย พบว่า การขับเคลื่อนนโยบายตามโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ รูปแบบ Active Learning สู่การปฏิบัติของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย นำโดยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันศึกษาวิเคราะห์นโยบายตามโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้รูปแบบ Active Learning แต่งตั้งผู้รับผิดชอบโครงการ คณะทำงานประชุมชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจในการทำงานให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ด้านการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ครูมีการศึกษา วิเคราะห์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อแก้ปัญหาของผู้เรียน รองลงมาคือ จัดทำโครงการ/กิจกรรม พัฒนาครูเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุกที่เป็นระบบ ครูและผู้เรียนจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการดำเนินงานตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่สอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 15-17) ที่กำหนดแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้เกี่ยวกับบทบาทครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่ระบุถึงครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกหรือเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและการระบุถึงลักษณะสำคัญของจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานที่ระบุถึงการยึดหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งการที่สถานศึกษามีการให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาและการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความรู้จากการสอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนกร สองเมืองหนูและคณะ (2562:72) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัย พบว่า มีกิจกรรมการเรียนรู้ 6 กิจกรรม เรียกว่า CLISPA Model ได้แก่ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือ จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนจัดการข้อมูลข่าวสาร การจัดกระบวนการคิดและแก้ปัญหา การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงและ ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมการเรียนรู้ตลอดเวลา

ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดและ

ประเมินผลตามสภาพจริง รองลงมาคือ ให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานการปฏิบัติงานต่อครู เพื่อนผู้เรียน
วิทยากร เป็นต้น นำผลการประเมินเป็นข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำไปใช้พัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ
ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนจัดให้มีประชุมและอบรมพัฒนาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลให้ครูและ
ผู้เกี่ยวข้องมีความเข้าใจอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริสา นพคุณ (2561) ที่ได้วิจัย
เรื่อง การพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา พบว่า 1)
สมรรถนะครูมี 6 ด้าน ได้แก่การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาผู้เรียน การวัดและประเมินผลการศึกษา
นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองและ
วิชาชีพ ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2)รูปแบบการพัฒนา
สมรรถนะครู มีองค์ประกอบ 6 ส่วน ได้แก่ หลักการ โครงสร้างของหลักสูตร เนื้อหาของหลักสูตร
กระบวนการพัฒนา และการวัดผลและประเมินผล การพัฒนา ความถูกต้องและเหมาะสมของรูปแบบ
การพัฒนาสมรรถนะครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครู ได้พบว่าครู
ควรศึกษาลักษณะของการวัดและประเมินผล การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

ด้านการนิเทศการสอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ จัดประชุมชี้แจงการนิเทศการ
สอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและการสร้างความเข้าใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง
ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง รองลงมาคือ กำหนดเครื่องมือการนิเทศการเรียนรู้เชิงรุกและปฏิทินการนิเทศ
ไว้ชัดเจน กำหนดเป้าหมายแนวทางและวิธีการดำเนินงานของการนิเทศการสอนการจัดการเรียนรู้เชิง
รุก ไว้อย่างเป็นระบบ และ นิเทศชั้นเรียนตามรูปแบบ การเรียนรู้เชิงรุกเพื่อติดตามชี้แนะให้ครูผู้สอน
กับผู้เรียนร่วมมือกันพัฒนาความรู้โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ตามลำดับซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนมีการ
ดำเนินงานตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่สอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงาน
คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562:49-54) ที่กำหนดแนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริม
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เกี่ยวกับการนิเทศการจัดการเรียนรู้
หัวข้อ กระบวนการนิเทศที่มีขั้นตอน คือ 1) การเตรียมการนิเทศ 2)การวางแผนการนิเทศ3)การ
ดำเนินการ นิเทศ4)การแลกเปลี่ยนเรียนรู้/นำเสนอผลงานครูและ5)การสรุปและรายงานผลและ
สอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงรุณี มีพร (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบกลไกการ
ปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียนเชิงพื้นที่ ผล การวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศของสถานศึกษามีโค้ช
ประจำโรงเรียนปฏิบัติการนิเทศร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาด้วยการนิเทศแบบ Coaching and
Mentoring ผู้บริหารสถานศึกษาร่วมปฏิบัติการนิเทศครูผู้สอนด้วย ทั้งโค้ชและผู้บริหารต่างก็ดูแล
ชี้แนะเป็นพี่เลี้ยงครูอย่างกัณยานมิตร

แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1 มีดังนี้

ด้านการกำหนดนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกี่ยวกับการกำหนดจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ชัดเจนเป็นระบบ เห็นประโยชน์การใช้แหล่งเรียนรู้ ด้านการพัฒนาครูเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเกี่ยวกับการที่ครูมีการศึกษา วิเคราะห์ จัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหาของผู้เรียน มีการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ครูมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ด้านการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกี่ยวกับครูมีการดำเนินการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ดำเนินการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับการวัดและประเมินอย่างต่อเนื่อง ด้านการนิเทศการสอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เกี่ยวกับการมีประชุมชี้แจงเกี่ยวกับการนิเทศการสอนการเรียนรู้เชิงรุกให้เป็นระบบและเป็นไปตามความต้องการของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัสราภรณ์ สหะกิจ และศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพ ระดับโรงเรียนเพื่อส่งเสริมประสพการณ์ของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผลการวิจัยพบว่า ครูสามารถสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนคิด แสดงพฤติกรรมอย่างกระตือรือร้นโดยการสร้างความสามารถนี้จากครูที่ได้ทำงานร่วมกันผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ต้องถูกขับเคลื่อนโดยการหนุนนำอย่างต่อเนื่องรวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจจิมา วงศ์ชมพู ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลยเขต 3 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัด การเรียนรู้เชิงรุกมีองค์ประกอบ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและการลงมือ ปฏิบัติ 2) ด้านการใช้และ พัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ 3) ด้านการออกแบบการเรียนรู้และ 4) ด้านการวัดและ ประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้

โรงเรียนควรมีการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning

โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการกำหนดประเด็นความท้าทายเพื่อการพัฒนาตนเองและจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

โรงเรียนควรมีการใช้ระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการกับกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

ครูและบุคลากรทางการศึกษามีการส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning

ครูและบุคลากรทางการศึกษามีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนความรู้การวัดและประเมินผลเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัย แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1
2. ควรวิจัย การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก Active Learning ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1
3. ควรวิจัย การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1
4. ควรวิจัย แนวทางการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ของโรงเรียนบ้านดอยคำ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูนเขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา เอี่ยมพญา. (2561). การพัฒนาวิชาชีพครู. นนทบุรี: บริษัท 21 เซ็นจูรีจำกัด.
- ทิพา พุมมา. (2565). แนวทางการบริหารงานโครงการลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้รูปแบบ Active Learning ของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนที่ 6 นครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. สารนิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- ธนกร สองเมืองหนู และคณะ. (2562). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารอัล-นूर บัณฑิตวิทยาลัยฟาฏอนี, 14(27), 19
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). หลักการวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- เพ็ญจันทร์ โรจน์รัตนภรณ์. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (บริหารการศึกษา). นนทบุรี: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภริมา วินิสาสถิตกุลและชนินันท์ แยมขวัญเรือน. (2565). การเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางการเรียนการสอนที่เป็นเลิศในศตวรรษที่ 21. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, 6(3), 22

- ภัสราภรณ์ สหะกิจและศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ. (2564). การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้วิชาชีพระดับโรงเรียน เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. **วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์**. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช,36(1),64
- โรงเรียนบ้านดอยคำ. (2565). รายงานประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2565. ลำพูน : งานบริหารวิชาการโรงเรียนบ้านดอยคำ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). **แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้**. พิมพ์ครั้งที่ 1.กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579**. กรุงเทพฯ: พรินทิวานกราฟฟิค.
- _____. (2561). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561**. นนทบุรี: บริษัท 21 เซ็นจูรี่จำกัด.
- แสงรุณี มีพร. (2561). การพัฒนาระบบกลไกการปฏิรูปการเรียนรู้สู่ผู้เรียนเชิงพื้นที่. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**,13 (1), 99.
- อริสา นพคุณ. (2561). การพัฒนาสมรรถนะครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา. **วารสารชุมชนวิจัยและพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา**,12(3),61
- อัจฉิมา วงศ์ชมภู. (2566). แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต3. **วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตศรีล้านช้าง**,3(9),66
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitude. *Archives of Psychology* 140: 1-55

การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู
(หลักสูตรใหม่ พศ.2564) คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

An Evaluation of Graduate Diploma Program in Teaching Profession
(New curriculum 2021) Faculty of Education, Northern Collage

ระเบียบ สิทธิชัย¹, กาญจนมาโนชญ์ ขุนกอง², จารุวรรณ แก่นทรัพย์³,กรรณิการ์ ทองรักษ์⁴

บทคัดย่อ

การประเมินหลักสูตรนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมิน ด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการใช้หลักสูตร และด้านผลผลิต โดยใช้การประเมินแบบ CIPP Model ของ Danial L.Stuffle Beam กลุ่มเป้าหมายได้จากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง ประกอบด้วย อาจารย์ นักศึกษา บัณฑิต ผู้ใช้บัณฑิต ผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 126 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการประเมิน ด้านสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04, \sigma = 0.39$) ด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.16, \sigma = 0.56$) ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.16, \sigma = 0.56$) ด้านผลผลิต นักศึกษามีความเห็นว่ามี ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.64, \sigma = 0.45$) และบัณฑิต มีความเห็นว่ามี ความเหมาะสมใน ระดับมาก ($\mu = 4.51, \sigma = 0.43$)

คำสำคัญ : การประเมินหลักสูตร , ประกาศนียบัตรบัณฑิต , วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

¹ ดร. อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : rabiab@northern.ac.th โทร 08-1111-5525

² ดร. อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : Kanchanamanoch@northern.ac.th โทร 08-1045-4554

³ ดร. อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : Jaruwon.gan@northern.ac.th โทร 08-1630-3042

⁴ ดร. อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : Aood396@northern.ac.th โทร 09-5510-1002

Abstract

The purpose of this curriculum evaluation is to evaluate the environment. Input factors The process of using the curriculum and production Using the CIPP Model evaluation of Danial L. Stuffle Beam, the target group was Obtained from selecting a specific sample group consisting of professors, students, graduates, graduate users, and experts, totaling 126 people. The research instrument was a questionnaire. 5-level rating scale. Quantitative data analysis using frequency, percentage, mean, and standard deviation. Qualitative data were analyzed by content analysis. The evaluation results found that The environmental aspect is at a high level ($\mu = 4.04$, $\sigma = 0.39$), and the input factors are appropriate at a high level ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.56$) In terms of the process of implementing the curriculum, it was relevant at a high level ($\mu = 4.16$, $\sigma = 0.56$). In terms of output, students thought that it was appropriate at a high level ($\mu = 3.64$, $\sigma = 0.45$ and graduates felt that It was appropriate at a high level ($\mu = 4.51$, $\sigma = 0.43$)

Keywords : Program Evaluation, Graduate Diploma, Northern Collage

บทนำ

สถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยมีภารกิจหลายประการทั้งด้านการผลิตบัณฑิต วิจัย บริการวิชาการและ ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ดังนั้นสถาบันการศึกษาจึงมีภารกิจสำคัญในการผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ ให้มีความรอบรู้ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Ornstein & Hunkins, 2013) ในทางปฏิบัติพบว่าทุกหลักสูตรจะกำหนดปรัชญา และวัตถุประสงค์ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของชาติ ปรัชญาของการอุดมศึกษาและมาตรฐานวิชาการและวิชาชีพ ซึ่งเมื่อใช้หลักสูตรไปได้ระยะหนึ่งจะต้องมีการประเมินหลักสูตรเพื่อทบทวนถึงความครอบคลุม ความทันสมัยเกี่ยวกับคุณภาพของหลักสูตร(พันธ์ศักดิ์ พลสารรัมย์, 2549) ผู้ประเมินหลักสูตรในสถาบันอุดมศึกษาอาจเป็นกลุ่มผู้ใช้หลักสูตรซึ่งจะประเมินเพื่อพิจารณา ตรวจสอบระบบการบริหารจัดการหลักสูตรเพื่อปรับปรุงคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี ที่กำหนดให้ทุกหลักสูตรต้องมีการพัฒนาให้ทันสมัย แสดงดัชนีด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุก 5 ปี และตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพและมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษากำกับ และส่งเสริมการดำเนินการหลักสูตรของสถาบันอุดมศึกษา ให้สอดคล้องตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย (Thai Qualifications Framework for Higher Education ; TQF: HEd) เพื่อเป็นการนำนโยบายในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับมาตรฐาน การอุดมศึกษาไปสู่การปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมมุ่งเน้นเป้าหมายการจัดการศึกษาที่ผลการเรียนรู้ของนักศึกษาซึ่งเป็นการประกันคุณภาพบัณฑิต เพื่อให้สามารถเทียบเคียงกันได้กับสถาบันการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.2552) การกำกับควบคุมเป็นไปตามระบบการควบคุมคุณภาพภายใน สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 โดยมุ่งเน้นคุณภาพของบัณฑิตในแต่ละระดับคุณวุฒิ และสาขาวิชา ซึ่งการจัดการศึกษานั้น หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถสะท้อนให้เห็นเป้าหมายของการศึกษาว่าต้องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชากรของประเทศไปทิศทางใดและเป็นอย่างไร นอกจากนี้หลักสูตรยังเป็นเสมือนเข็มทิศช่วยชี้ทางให้ครูสามารถจัดการศึกษาได้บรรลุตามต้องการ ทั้งนี้เพราะหลักสูตรก็คือ แผนดำเนินการศึกษาเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายนั่นเอง การจัดหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาต้องจัดให้มีความสอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษา มหาวิทยาลัยจึงไม่เพียงแต่ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ทักษะ ทางวิชาชีพเท่านั้น ยังต้องสร้างบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม ตามวิชาชีพ และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขอีกด้วยเช่นกัน (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตัน, 2549)

การพัฒนาหลักสูตรในปัจจุบัน มุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสังคมปัจจุบัน และมุ่งเน้นการปฏิบัติงานของบัณฑิตที่มีศักยภาพและเป็นที่ต้องการของสังคมอย่างแท้จริง ลักษณะดังกล่าวการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรจึงควรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน โดยมุ่งเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ และคุณลักษณะพิเศษที่เกิดขึ้นแก่นักศึกษาอย่างชัดเจน ดังนั้นโครงสร้างหลักสูตรต้องแสดงให้เห็นถึงความสามารถของผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ที่เป็นส่วนสำคัญในการประกอบอาชีพของบัณฑิต รวมทั้งให้ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง โดย ควรมีรายวิชาและกิจกรรมการเรียนการสอนที่จัดไว้สนองตอบวัตถุประสงค์ของหลักสูตร อย่างไรก็ตามหลักสูตรที่สร้างขึ้น ควรต้องมีการปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ใช้บัณฑิต รวมทั้งควรมีความสอดคล้องตามสถานการณ์ปัจจุบัน และสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป(วิชัย วงษ์ใหญ่, 2534) ดังนั้นการปรับปรุงหลักสูตรและการพัฒนาการเรียนการสอน จึงนับว่ามีความสำคัญมาก หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต้องมีสาระการเรียนรู้ทั้งวิชาการและวิชาชีพครบถ้วน มีกิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินการเรียนการสอนที่มีความสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้ อันจะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ตั้งไว้และการดำเนินงานของหลักสูตรเป็นไปอย่างมีทิศทาง

การวิจัยประเมินหลักสูตรครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงแนวโน้มว่า ควรจะพัฒนาหลักสูตรไปในทิศทางใด สอดคล้องกับแนวคิดของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2549) ที่ว่าการประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณา

เกี่ยวกับคุณค่าของหลักสูตร โดยใช้ผลการวัดในแง่มุมต่าง ๆ ของสิ่งที่ประเมินเพื่อนำมาพิจารณา ร่วมกันในจุดเด่น และจุดด้อยต่าง ๆ ในหลักสูตรเดิม รวมทั้งผลที่ผ่านมาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรหรือไม่ และสรุปว่าจะให้คุณค่าของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมาขึ้นนั้นเป็นอย่างไร มีคุณค่าดีหรือไม่ เพียงใด มีผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงแก้ไข เพื่อการ พิจารณาหลักสูตรว่าบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ และเป็นกระบวนการสำคัญอย่างยิ่ง และเป็น กิจกรรมที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องกันเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงข้อบกพร่องจากการบริหารจัดการให้ เกิดผลดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือชี้ให้เห็นว่าการนำหลักสูตรไปใช้จะได้ผลมากน้อยเพียงใด และเป็น ขั้นตอนที่สำคัญของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ผลได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลในการ ตัดสินเพื่อแก้ไขปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตร (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546) และเป็นการพิจารณาคุณค่า ของหลักสูตรโดยอาศัยวิธีการต่างๆ ในการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริง เพื่อนำไปเป็นข้อมูลใน การพัฒนาหลักสูตรต่อไป (สุจิตรา ศิริการุณย์, 2557)

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เป็น หลักสูตรใหม่ พศ.2564 เป็นหลักสูตรที่มีแนวการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรนี้คือ ให้ผู้เรียน เป็นผู้ศึกษา เรียนรู้ด้วยตนเองเป็น สำคัญ มีผู้สอนเป็นผู้ช่วยเหลือ แนะนำ และควบคุมให้มีคุณภาพ การเรียนการสอนเน้นการบูรณาการให้เบ็ดเสร็จในแต่ละวิชา ประกอบด้วย ส่วนที่เป็นการศึกษาจาก หลักวิชาและทฤษฎี เชื่อมโยง ไปสู่ปัญหาและสภาพจริง ส่วนที่สองเป็นการฝึกปฏิบัติการวิชาชีพใน สถานการณ์จริง ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งปฏิบัติการสอนและฝึกปฏิบัติงานอื่น ๆ ซึ่งเป็นภาระงาน ในหน้าที่ครูตลอดปีการศึกษา โดย อาศัยหลักวิชาและทฤษฎีที่มีอยู่ก่อนแล้ว รวมทั้งการฝึกปฏิบัติการ วิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อค้นหาการจัดทำหรือพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยพิทช์ แพททริกแซนเดอร์ และวอร์เธน(Fitzpatrick, Sanders, and Worthen, 2004) ให้ความหมายของ การประเมินหลักสูตรว่า เป็นวิธีสืบหาข้อมูลและพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับหลักสูตร 3 ประเด็น คือ การ กำหนดมาตรฐานเพื่อใช้ตัดสินคุณภาพโดยเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร และการประยุกต์ใช้มาตรฐานเพื่อการตัดสินคุณค่า คุณภาพ คุณประโยชน์ ประสิทธิภาพ หรือความสำคัญของหลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้ข้อเสนอแนะที่จะทำให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้ หรือช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องตัดสินใจได้ว่าควรดำเนินการใช้หลักสูตรต่อไป ปรับปรุง พัฒนา หรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรอย่างไร ทั้งนี้วิธีการประเมินหลักสูตรมีด้วยกันหลากหลายวิธี โดยวิธีที่มีการ นำมาใช้กันอย่างแพร่หลายและมีประสิทธิภาพ ได้แก่การประเมินตามแนวคิดของสตัฟเฟิลบีม ซึ่งแบ่ง การประเมิน 4 ด้าน คือ ด้านบริบท (Context-C) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input-I) ด้านกระบวนการ (Process-P) และด้านผลผลิต (Product-P) จึงเรียกรูปแบบการประเมินนี้ว่าการประเมินแบบซิปป์ (CIPP Model) โดยการวิจัยครั้งนี้ได้นำรูปแบบดังกล่าวเป็นแนวทางในการประเมิน

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ได้สร้างและพัฒนาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาชีพรู หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2564 เพื่อให้มีเนื้อหาความรู้ตามรายวิชาที่เปิดสอนครบถ้วนตามสาระ ความรู้ตามมาตรฐาน และสมรรถนะตามมาตรฐานที่คุรุสภากำหนด เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับ ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพรู โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณลักษณะคือ 1) มีจิตวิญญาณความเป็นครู ในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง 2) ประยุกต์องค์ความรู้ เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย 3) บูรณาการผลการวิจัยต่าง ๆ เพื่อ สร้างสรรค์นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม 4) สามารถสร้าง ความก้าวหน้าและพัฒนาวิชาชีพรูอย่างต่อเนื่อง และได้ใช้จัดการเรียนการสอนครบรอบการปรับปรุง และพัฒนาซึ่งเป็นการกำหนดตามรอบการประเมินเพื่อนำผลมาปรับปรุงคุณภาพของหลักสูตรโดยเน้นทั้ง ประสิทธิภาพและประสิทธิผลคณะกรรมการหลักสูตรจึงเห็นสมควรให้มีการดำเนินการประเมิน หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพรู เพื่อศึกษาข้อมูลและนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการ พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ (Ornstein & Hunkins, 2013) จากการศึกษาแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการประเมินหลักสูตร และรูปแบบการประเมินหลายรูปแบบ เช่น รูปแบบที่ยืดเป้าหมายเป็นฐาน (Provus,1971) การประเมินที่ต้องตัดสินเปรียบเทียบกับ มาตรฐาน (Scriven,1973; Stake,1975) และรูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบชิป (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stuffle beam,2008) และมีการขยายผลโดยเพิ่ม IEST (Stuffle beam & Coryn, 2014) โดยที่รูปแบบสำคัญของการประเมินโดยใช้แบบชิป คือการประเมินสภาพแวดล้อม ปัจจัย นำเข้ากระบวนการ และผลผลิต เป็นรูปแบบการประเมินหลักสูตรที่ครอบคลุม ดังนั้นในการประเมิน หลักสูตรหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพรู จึงนำรูปแบบชิปมาใช้เป็นกรอบการประเมินใน ครั้งนี้ เพื่อนำผลการศึกษาไปเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร ปี พ.ศ.2568 เพื่อผลิต บัณฑิตที่มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการจัด การเรียนรู้ที่หลากหลายและมีจิตวิญญาณความ เป็นครูมืออาชีพ มีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมตั้งปรัชญาของหลักสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพรู (หลักสูตรใหม่ พ.ศ.2564) คณะ ศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ในด้านสภาพแวดล้อมของหลักสูตร (Context Evaluation) ด้าน ปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ (Process Evaluation) และ ด้านผลผลิตบัณฑิต (Product Evaluation)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมินผล (Evaluative Research) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบซีบีพี (CIPP Model) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้อาศัยแนวคิดการประเมินแบบซีบีพี (CIPP Model) ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam, 2008) ซึ่งประเมิน 4 ด้าน คือด้านสภาพแวดล้อมของหลักสูตร (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ (Process Evaluation) และด้านผลผลิตบัณฑิต (Product Evaluation)

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมายเป็นอาจารย์ประจำและอาจารย์พิเศษ จำนวน 20 คน และนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู จำนวน 30 คน บัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร จำนวน 50 คน และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 120 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินมี 4 ฉบับ เป็นแบบสอบถาม ในด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านผลผลิตบัณฑิต โดยที่แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.78-0.90

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ และใช้เกณฑ์ในการแปลผลของบุญชม ศรีสะอาด, 2560 ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง น้อยที่สุด

ผลการประเมิน

1.ด้านสภาพแวดล้อม ผลการประเมินหลักสูตรด้านสภาพแวดล้อมของหลักสูตร ดังตารางที่ 1 ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการประเมินหลักสูตรด้านสภาพแวดล้อมของหลักสูตร

ที่	รายการประเมินด้านสภาพแวดล้อม	μ	σ	แปลผล
1	หลักการและเหตุผลของหลักสูตร	4.88	0.33	มากที่สุด
2	วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.87	0.33	มากที่สุด
3	โครงสร้างของหลักสูตร	4.17	0.38	มาก
4	เนื้อหารายวิชาของหลักสูตร	4.04	0.35	มาก
รวมเฉลี่ย		4.04	0.39	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมของการประเมินสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04, \sigma = 0.39$) โดยหลักการและเหตุผลของหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.88, \sigma = 0.33$) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.87, \sigma = 0.33$) โครงสร้างของหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17, \sigma = 0.38$) และเนื้อหารายวิชา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04, \sigma = 0.35$)

2.ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร ดังตารางที่ 2 ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการประเมินหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร

ที่	รายการประเมินปัจจัยนำเข้า	μ	σ	แปลผล
1	ด้านอาจารย์	4.12	0.68	มาก
2	ด้านผู้เรียน	4.78	0.33	มากที่สุด
3	ด้านสถานที่เรียน	4.08	0.65	มาก
4	ด้านสื่อการเรียนการสอน	4.04	0.45	มาก
5	ด้านวัสดุและครุภัณฑ์การศึกษา	3.79	0.72	มาก
รวมเฉลี่ย		4.16	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า โดยรวม ด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.16, \sigma = 0.56$) โดยที่ทุกรายการอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านผู้เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78, \sigma = 0.33$)

3.ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ผลการประเมินหลักสูตรด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการประเมินหลักสูตรด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้

ที่	รายการประเมินปัจจัยนำเข้า	μ	σ	แปลผล
1	ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร	4.12	0.68	มาก
2	ด้านกระบวนการเรียนการสอน	4.78	0.33	มากที่สุด
3	ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน	4.08	0.65	มาก
4	ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.04	0.45	มาก
5	ด้านการวัดและประเมินผล	3.79	0.72	มาก
	รวมเฉลี่ย	4.16	0.56	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า โดยรวม ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.16, \sigma = 0.56$) โดยที่ทุกรายการอยู่ในระดับมากที่สุดทุกรายการ โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง (3.79 - 4.12) ยกเว้นด้านผู้เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78, \sigma = 0.33$)

4.ด้านผลผลิต ผลการประเมินหลักสูตรด้านผลผลิต ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการประเมินหลักสูตรด้านผลผลิต

คุณลักษณะบัณฑิต	นักศึกษา			บัณฑิต		
	μ	σ	แปลผล	μ	σ	แปลผล
ด้านพุทธิพิสัย	3.75	0.43	มาก	4.76	0.42	มากที่สุด
ด้านเจตคติ	3.44	0.49	มาก	4.78	0.41	มากที่สุด
ด้านทักษะพิสัย	3.75	0.43	มาก	4.22	0.41	มาก
รวม	3.64	0.45	มาก	4.51	0.43	มาก

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า ภาพรวมด้านผลผลิต นักศึกษามีความเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.64, \sigma = 0.45$) โดยที่ทุกรายการอยู่ในระดับมาก และบัณฑิต มี

ความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก ($\mu = 4.51, \sigma = 0.43$) โดยที่ด้านพุทธิพิสัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78, \sigma = 0.42$) และด้านเจตคติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78, \sigma = 0.41$)

สรุปผลการประเมิน

1. ด้านสภาพแวดล้อม ภาพรวมของการประเมินสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04, \sigma = 0.39$) โดยหลักการและเหตุผลของหลัก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.88, \sigma = 0.33$) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.87, \sigma = 0.33$) โครงสร้างของหลักสูตร อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.17, \sigma = 0.38$) และเนื้อหาวิชา อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.04, \sigma = 0.35$)

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.16, \sigma = 0.56$) โดยที่ทุกรายการอยู่ในระดับมาก ยกเว้นด้านผู้เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78, \sigma = 0.33$)

3. ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.16, \sigma = 0.56$) โดยที่ทุกรายการอยู่ในระดับมากทุกรายการ โดยค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง (3.79 - 4.12) ยกเว้นด้านผู้เรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78, \sigma = 0.33$)

4. ด้านผลผลิต ภาพรวมด้านผลผลิต นักศึกษามีความเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.64, \sigma = 0.45$) โดยที่ทุกรายการอยู่ในระดับมาก และบัณฑิต มีความเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก ($\mu = 4.51, \sigma = 0.43$) โดยที่ด้านพุทธิพิสัย มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78, \sigma = 0.42$) และด้านเจตคติ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.78, \sigma = 0.41$)

อภิปรายผล

การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ดำเนินการตามรูปแบบการประเมินทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ผลการประเมินเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด คือ

1. ด้านสภาพแวดล้อม ภาพรวมของการประเมินสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 4.04 ซึ่งสอดคล้องกับบังอร ฉางทรัพย์ และคณะ (2564) ที่ประเมินด้านบริบท (Context Evaluation) ของหลักสูตร 3 ด้าน ได้แก่ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร และเนื้อหาของหลักสูตรในรายวิชาต่าง ๆ ที่พบว่าในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นว่ามีเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.38 และสอดคล้องกับจรูญเกียรติ พงศ์กุลสร และคณะ (2560) ที่ประเมินการประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู (หลักสูตร

ปรับปรุง พ.ศ.2557) คณะศึกษาศาสตร์วิทยาลัยสันตพล ที่พบว่าด้านบริบทของหลักสูตร มีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 4.37 และสอดคล้องกับชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน และคณะ (2565) ที่พบว่า การประเมินบริบทของหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.16 ทั้งนี้เป็นเพราะ การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ดำเนินการตามรูปแบบการประเมินทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา เกียรติ พงศ์กุลสร และคณะ (2560) ที่ประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2557) คณะศึกษาศาสตร์วิทยาลัยสันตพล ที่พบว่าด้านปัจจัยนำเข้าของ หลักสูตรมีความเหมาะสมมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 และสอดคล้องกับบังอร ฉางทรัพย์ และคณะ (2564) ที่ทำการประเมินปัจจัยนำเข้าหลักสูตร 3 ด้าน ได้แก่ คุณสมบัติของผู้เข้าศึกษา คุณสมบัติของอาจารย์ และปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนการสอน พบว่าภาพรวมกลุ่มตัวอย่างประเมินในระดับมากที่สุด โดยมี ค่าเฉลี่ยรวม 4.55 และสอดคล้องกับชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน และคณะ (2565) ที่พบว่า การประเมินปัจจัย นำเข้าของหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านกระบวนการนำหลักสูตรไปใช้ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.16 ทั้งนี้เป็นเพราะการประเมินครั้งนี้ดำเนินการนำหลักสูตรใช้มาตั้งแต่ปี การศึกษา 2564 เป็นต้นมาจนถึงปีการศึกษา 2566 ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินของ จรรยา เกียรติ พงศ์กุลสร และคณะ (2560) ที่ประเมินการใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขา วิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2557) คณะศึกษาศาสตร์วิทยาลัยสันตพล ที่พบว่า ด้าน กระบวนการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.30 และสอดคล้องกับบังอร ฉางทรัพย์ (2564) ที่พบว่า การจัดการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล พบว่าอาจารย์ใน หลักสูตรประเมินในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.80 และสอดคล้องกับชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน และ คณะ (2565) ที่พบว่า การประเมินกระบวนการของหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านผลผลิต มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.64 ทั้งนี้เพราะ การ ประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ดำเนินการตามรูปแบบการประเมินทุกขั้นตอนอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ บังอร ฉางทรัพย์ (2564) ที่ประเมินด้านผลผลิตหลักสูตรหรือบัณฑิตของหลักสูตร พบว่าผู้บังคับบัญชา/ผู้ใช้ บัณฑิตมีการประเมินบัณฑิตทุกด้านในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.07 และสอดคล้อง กับผลการประเมินของจรรยา เกียรติ พงศ์กุลสร และคณะ (2560) ที่ประเมินการใช้หลักสูตร ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2557) คณะศึกษาศาสตร์วิทยาลัย สันตพล ที่พบว่า ผลผลิตบัณฑิตอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 4.48 และสอดคล้องกับชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน และ คณะ (2565) ที่พบว่า การประเมินผลผลิตของหลักสูตร โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. การนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 นักศึกษาเห็นว่า วิทยาลัยควรเปิดหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูต่อไป เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ที่ต้องการเป็นครูแต่ไม่ได้เรียนวิชาครูมา และเสนอแนะให้วิทยาลัยดูแล สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่นักศึกษาทุกคนจนจบการศึกษา พร้อมขั้นตอนการขอใบประกอบวิชาชีพครู

1.2 ควรมีการเพิ่มเติมสิ่งที้นักศึกษาควรมีและควรได้รับให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2565 และประกาศนียบัตรสภา เรื่องการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกอบ วิชาชีพ พ.ศ. 2567 และการสรุปผลการดำเนินงานและการสะท้อนผลต่อคณะกรรมการบริหาร วิทยาลัย มีการเผยแพร่ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนในช่องทางหลากหลาย

2. การวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงประเมินผลการใช้หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษา ปฐมวัย และหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา เพื่อพัฒนาและปรับปรุง หลักสูตรให้ทันสมัย

2.2 ควรมีการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา และสาขาหลักสูตรและการสอนเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ชนลสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน ศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย อุบลวรรณ ส่งเสริม สุวิมล สพฤกษ์ศรี นิวัฒน์ บุญสม และกิตติคม คาวีรัตน์. (2565) การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2561) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีที่ 21 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2566)

พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย. (2549). การศึกษาแนวโน้มเพื่อการวิจัยและพัฒนาการศึกษาสำหรับอนาคต. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย. (2555). เอกสารประกอบการบรรยายวิชาภาวะผู้นำ. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ และคณะ (2559). การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิทยาลัย ครุศาสตร์มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

ไพฑูริย์ สีนลรัตน์ (2549). กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: รายงานการวิจัยเสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

วิชัย วงษ์ใหญ่.(2549) การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ: ทบวงมหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9, กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สุนีย์ ภูพันธ์. (2546). แนวคิดพื้นฐานการสร้างการพัฒนาหลักสูตร. เชียงใหม่: เดอะ โนวเลจ.

สุจิตรา ศิริการรุณย์. (2557). การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิจัยและประเมินผล
การศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยใช้แนวคิด BALANCED SCORECARD
(BSC). วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ**
พ.ศ.2552. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.

บังอร ฉางทรัพย์,จันเพ็ญ บางสำรวจ,อัญชลี ชุ่มบัวทอง,ภาสินี สงวนสิทธิ์ และระพีพันธุ์ ศิริเดช
 (2564)**การประเมินหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การแพทย์**
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2561) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมหาวิทยาลัยหัวเฉียว
เฉลิมพระเกียรติ .รายงานการวิจัยมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

จรรยาเกียรติ พงศ์กุลศร,ภัทรพร ไชยชมพู,บงกช เจนไชยภู และณัชชาธิ์ วิฉายาโรจน์ดำริ (2560) การ
ประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2557)
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยสันตพล.วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม ปีที่ 7 ฉบับที่3 (กันยายน
 -ธันวาคม 2560) หน้า106-114

Fitzpatrick, J.L., Sanders, J.R. and Worthen, B.R. (2004). **Program evaluation,**
alternative approaches and practical guidelines. New York : Longman.

Ornstein, A. & Hunkins, F. (2013).Curriculum: Foundations, Principles, and Issues.(6th Ed).
 Boston, MA: Pearson.

Provus, M.N. (1971). **Discrepancy evaluation for educational program improvement**
and assessment. Berkely,CA: McCutchan.

Stufflebeam, D. L. (2008). **The CIPP model for evaluation in national conference on**
educational research 17-18 January 2008. Phitsanulok: Faculty of Education
 Naresuan University.

Stufflebeam, D.L.& Coryn, C.L.S.(2014). **Evaluation: Theory, models and applications.** (2nd
 ed). San Francisco: Jossey-Bass.

รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

THE MODEL OF EDUCATIONAL MANAGEMENT THAT PROMOTES ACTIVE
LEARNING TO DEVELOP STUDENTS IN THE 21ST CENTURY

สิงห์เพชร สุทธิ¹, พัทธนันท์ พิพิธธนาวงศ์² และ กันตมณี ปาคำ³

Singpet Sutti, Phatthanan Phiphitthanawong and Kantamane Pakham

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น 2) เพื่อสร้างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และ 3) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 90 คน นักเรียน จำนวน 150 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 60 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 48 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน ของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น แบบประเมินการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้ ด้านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้ ด้านคุณลักษณะของครู ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 2) รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ผลลัพธ์ (Outcome) และผลสะท้อนกลับ (Feedback) 3) ผลการใช้รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ รูปแบบ การจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

¹ ดร., ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา E-Mail: singsut@gmail.com โทร. 098-4252898

² ดร., รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา E-Mail: phukanthong@gmail.com โทร.089-5606687

³ ศึกษาพิเศษ E-Mail: kantamane1422@gmail.com โทร.098-3292453

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current state of learning management in secondary school under the Nan Secondary Educational Service Area Office 2) to create the model of educational management that promotes active learning to develop students in the 21st century and operational manual and 3) to study the results of using the model of educational management that promotes active learning to develop students in the 21st century. The target groups were 90 administrators and teachers, 150 students, 60 parents, school board, 48 advisory boards, and 9 experts in education administration. The instruments used in this research were current condition questionnaire of the current state of learning management and the model assessment. The data were analyzed by using percentage, frequency, mean and standard deviation, and content analysis.

The research results were found that:

1. The current state of learning management in secondary school under the Nan Secondary Educational Service Area Office were learning management environment, model/ techniques for learning management, evaluation of learning management, teacher's characteristics, students' characteristics and educational management. Overall was at a high level. The learning management environment was at the highest level.

2. The model and operational manual of the model consisted of 4 components as follows: 1) Input 2) Process 3) Output and 4) Outcome with feedback.

3. The results of using the model and operational manual were found that the evaluation results of the suitability, feasibility and usefulness of the model of educational management that promotes active learning to develop students were at the highest level. The satisfaction of stakeholders was at the highest level.

Keywords: Model, educational management, active learning management and students in the 21st century

บทนำ

พระบรมราโชบายด้านการศึกษา ในพระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานให้แก่ผู้เรียน 4 ด้าน คือ 1) มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง 2) มีพื้นฐานชีวิตที่มั่นคง มีคุณธรรม 3) มีงานทำ มีอาชีพ และ 4) เป็นพลเมืองดี เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาการศึกษาของประเทศ กอปรกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) มีเป้าหมายในการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษามีแนวทางการพัฒนาสมรรถนะ และคุณลักษณะที่ดีที่สมวัยทุกด้าน ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม เสริมสร้างจิตสาธารณะ และการเป็นพลเมืองที่ดีแก่ผู้เรียน ปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ตระหนักถึงปัญหาของผู้เรียนที่หลากหลาย สร้างความเสมอภาคและโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ ตลอดจน เสริมสร้างความจงรักภักดีต่อสถาบันหลักของชาติ และต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่มีเป้าหมายการพัฒนา โดยเฉพาะหมุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์พัฒนาแห่งอนาคต แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 มีกรอบทิศทางการจัดการศึกษาให้ทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและ

การพัฒนาประเทศ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ในการลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา และลดภาระนักเรียนและผู้ปกครอง รวมทั้งนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 - 2568 กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศนโยบายและจุดเน้นในการพัฒนาการศึกษาของประเทศในหลายมิติที่มีความสอดคล้องกับ ทิศทางของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เร่งยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคม เพื่อประเทศไทยจะได้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน การพัฒนาการศึกษา จึงต้องวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะและสมรรถนะสูง เพิ่มเติมทักษะชีวิตและทักษะทาง สังคม และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยการพัฒนาการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกในการขับเคลื่อน พัฒนาประเทศ นอกจากนี้แล้วยังต้องพัฒนาคนให้มีความรู้ ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ที่จะเป็พื้นฐาน ในการดำรงชีวิตและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการ ปรับเปลี่ยนให้การจัดการศึกษามีความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ซึ่งการจัด

การศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารการศึกษาควรมีความเป็นผู้นำ เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามภารกิจของการจัดการศึกษา สถานศึกษาในการพัฒนาประชากรให้มีคุณลักษณะกับการดำรงชีวิตในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีความสุข ซึ่งต้องอาศัยการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างวิสัยทัศน์ให้มีความชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการที่กว้างไกล เน้นการบูรณาการเทคโนโลยีในการบริหารจัดการ การพัฒนาและหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงมีกระบวนการบริหารจัดการที่เป็นรูปธรรม มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน การวางแผนงาน การนำไปสู่การปฏิบัติการสื่อสาร การติดตาม และการประเมินผล ซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ส่งผลไปถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถรองรับกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยกระบวนการที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมทั้งผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ช และพี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความหมาย ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย

จากข้อมูล ผลการติดตาม ประเมินผล การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาพรวม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ ตามตัวชี้วัดนโยบายเร่งด่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Quick Policy: QP) ตัวชี้วัดที่ 5 ระดับความสำเร็จของการพัฒนาผู้เรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ระดับคุณภาพ รอบ 12 เดือน อยู่ในระดับพอใช้ และความสำคัญของการดำเนินงานตามนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 - 2568 ในข้อที่ 3 ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัยและหลากหลาย ดังกล่าวนั้น จึงได้คิดค้น พัฒนาการบริหารจัดการศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยอาศัยความร่วมมือของเครือข่ายทุกภาคส่วน ส่งเสริมการจัดกิจกรรมให้หลากหลาย โดยคำนึงถึงความถนัดและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฯ ได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงมุ่งพัฒนาการบริหารจัดการศึกษา พัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมการจัดสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้ รูปแบบหรือเทคนิคการ

จัดการเรียนรู้ การประเมินการจัดการเรียนรู้ คุณลักษณะของครู คุณลักษณะของผู้เรียน และการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาส่วนาน
2. เพื่อสร้างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21
3. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มี 3 ขั้นตอน มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาส่วนาน

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 348 คน

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 90 คน จาก 30 โรงเรียน โรงเรียนละ 30 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และครู 1 คน
- 2) นักเรียน จำนวน 150 คน จาก 30 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน
- 3) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 60 คน จาก 30 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน
- 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 48 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่ 30 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 18 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประเด็นที่ศึกษา มีดังนี้

- 1) ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้
- 2) ด้านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้
- 3) ด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้
- 4) ด้านคุณลักษณะของครู

5) ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน

6) ด้านการบริหารจัดการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2.1 การสร้างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริม

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 9 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่เป็นหัวหน้างานวิชาการ ที่มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก

ขอบเขตด้านเนื้อหา ประเด็นที่ศึกษา มีดังนี้

1) การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ หลักการของรูปแบบ จุดประสงค์ของรูปแบบ ระบบและกลไกของรูปแบบ และเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ

2) คู่มือฯ การใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

2.2 การตรวจสอบรูปแบบและคู่มือฯ

ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 9 คน ซึ่งมีคุณสมบัติเป็น ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา อาจารย์มหาวิทยาลัย ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่เป็นหัวหน้างานวิชาการ ที่มีคุณวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาเอก

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การตรวจสอบรูปแบบ ด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

2.3 การทดลองใช้รูปแบบและคู่มือฯ

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจำนวน 1 โรงเรียน ซึ่งมีนักเรียนไม่ต่ำกว่า 300 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

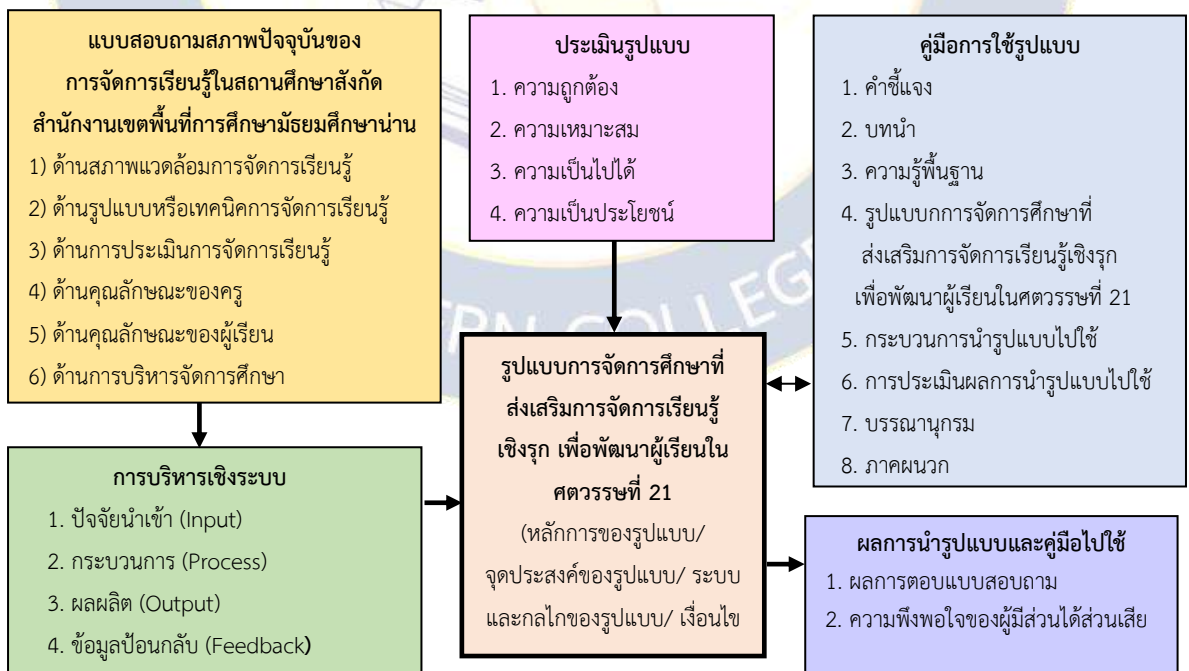
ขอบเขตด้านประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา และครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 348 คน ดังนี้

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 90 คน จาก 30 โรงเรียน โรงเรียนละ 30 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และครู 1 คน
- 2) นักเรียน จำนวน 150 คน จาก 30 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน
- 3) ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 60 คน จาก 30 โรงเรียน โรงเรียนละ 2 คน
- 4) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 48 คน จากโรงเรียนขนาดใหญ่ 30 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 18 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

แบบสอบถาม ดังนี้ 1) ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านคุณลักษณะของครู 5) ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน และ 6) ด้านการบริหารจัดการศึกษา และแบบประเมินความพึงพอใจ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอำนาจ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ภาพที่ 2 วิธีดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้	4.58	0.63	มากที่สุด	1
2. ด้านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้	3.97	0.72	มาก	4
3. ด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้	3.88	0.70	มาก	5
4. ด้านคุณลักษณะของครู	4.12	0.73	มาก	2
5. ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน	4.05	0.67	มาก	3
6. ด้านการบริหารจัดการศึกษา	3.76	0.82	มาก	6
รวม	4.06	0.71	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.06$ S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.58$ S.D. = 0.63) ด้านคุณลักษณะของครู ($\bar{x} = 4.12$ S.D. = 0.73) ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.05$ S.D. = 0.67) ด้านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.97$ S.D. = 0.72) ด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 3.88$ S.D. = 0.70) และด้านการบริหารจัดการศึกษา ($\bar{x} = 3.76$ S.D. = 0.82)

2. รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย

- 1) ปัจจัยนำเข้า (Input)
- 2) กระบวนการ (Process)
- 3) ผลผลิต (Output)
- 4) ผลลัพธ์ (Outcome)
- 5) ผลสะท้อนกลับ (Feedback)

ผลการประเมินรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา

รายด้าน พบว่า 1) ความถูกต้อง 2) ความเหมาะสม และ 3) ความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และ ความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

รายการ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	แปลผล	ลำดับที่
1. ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้	4.72	0.73	มากที่สุด	2
2. ด้านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้	4.75	0.68	มากที่สุด	1
3. ด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้	3.96	0.70	มาก	6
4. ด้านคุณลักษณะของครู	4.65	0.76	มากที่สุด	3
5. ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน	4.60	0.70	มากที่สุด	4
6. ด้านการบริหารจัดการศึกษา	4.54	0.83	มากที่สุด	5
รวม	4.54	0.73	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$ S.D. = 0.73) เมื่อพิจารณา เป็นรายด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับ พบว่า ด้านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.75$ S.D. = 0.68) ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.72$ S.D. = 0.73) ด้านคุณลักษณะของครู ($\bar{x} = 4.65$ S.D. = 0.76) ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ($\bar{x} = 4.60$ S.D. = 0.70) และด้านการบริหาร จัดการศึกษา ($\bar{x} = 4.54$ S.D. = 0.83) สำหรับด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.96$ S.D. = 0.70)

และผลการประเมินความพึงพอใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านคุณลักษณะของครู ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน ด้านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้ และด้านการบริหารจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ซึ่งด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดอาจเนื่องมาจากนโยบาย “นำดู นำอยู่ นำเรียน” ของผู้บริหารการศึกษาในอดีต และนโยบายความปลอดภัยของกระทรวงศึกษาธิการ และสอดคล้องกับวิจัยของชัชชิน เจริญศรี (2560) ที่ศึกษาการศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเกาะจันทร์พิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่าด้านอาคารสถานที่และด้านการให้บริการมีผลต่อการเรียนของนักเรียน

2. รูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) กระบวนการ (Process) 3) ผลผลิต (Output) 4) ผลลัพธ์ (Outcome) 5) ผลสะท้อนกลับ (Feedback) ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่

1.1 นโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่

- 1) นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ (Ministry of Education Policies)
- 2) นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBEC Policies)
- 3) นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา น่าน (SESAN Policies)

1.2 กฎระเบียบที่เกี่ยวข้องหรือหลักการที่ใช้ในการดำเนินงาน (Compliance Policy)

- 1) หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (Philosophy of Sufficiency Economy)
- 2) หลักธรรมาภิบาล (Good Governance)
- 3) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership)
- 4) เครือข่ายความร่วมมือ (Networking and Partnership)

2. กระบวนการ (Process) ได้ขับเคลื่อนด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างกรอบความคิดแบบเติบโต (Growth Mindset)

โดยใช้ความคิดหรือทัศนคติ เชิงบวก ที่ยืดหยุ่น เติบโตพัฒนาต่อไปข้างหน้า มีความเชื่อมั่นในศักยภาพของบุคลากร และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้องค์กรก้าวไปข้างหน้าตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ จนเกิดประสิทธิภาพในการทำงานได้เป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 2 การจัดการองค์กร (Organizing) มีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

- 1) การวางแผนดำเนินงาน (Planning)
- 2) การนำองค์กร (Leading)
- 3) การประสานงาน (Coordinating)
- 4) การกำกับ ควบคุม (Controlling)
- 5) การประเมิน ตรวจสอบ (Checking)

6) การรายงาน (Reporting)

7) การประชาสัมพันธ์และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Sharing)

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน (Accountability)

ในการวางแผนการดำเนินงาน ระหว่างการดำเนินงาน การกำกับ ติดตามให้คำปรึกษา การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) การสะท้อนกลับข้อมูล การประเมินผล และการรายงานผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป้าหมายความสำเร็จของงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 4 การเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life Long Learning) โดยการเน้นการเรียนรู้ดังนี้

- 1) การเรียนรู้นวัตกรรม (Innovative Learning)
- 2) การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
- 3) การเรียนรู้บูรณาการวิถีบ้าน (Nan Lifestyle Learning)

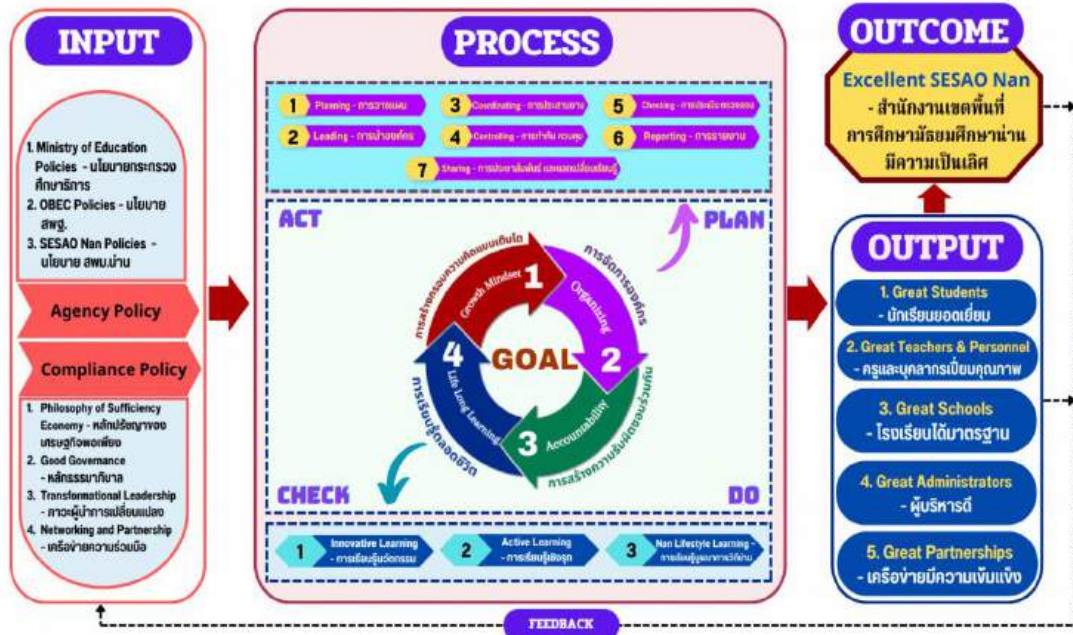
3. ผลผลิต (Output)

ส่งผลให้ผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา สถานศึกษา และสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นาน สถานศึกษา เกิดผลผลิตความสำเร็จ (Output) ดังต่อไปนี้

- 1) นักเรียนยอดเยี่ยม (Great Students)
- 2) ครูและบุคลากรเปี่ยมคุณภาพ (Great Teachers & Personnel)
- 3) โรงเรียนได้มาตรฐาน (Great Schools)
- 4) ผู้บริหารเยี่ยม (Great Administrators)
- 5) เครือข่ายมีความเข้มแข็ง (Great Partnerships)

4. ผลลัพธ์ (Outcome)

นำสู่ผลลัพธ์ คือ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นาน มีความเป็นเลิศ (Excellent SESAO Nan) ซึ่งสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นาน คือ “องค์กรคุณภาพ ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม สู่การศึกษาแห่งอนาคต อย่างมีความสุข”

ภาพที่ 3 รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ผลการประเมินรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า 1) ความถูกต้อง 2) ความเหมาะสม และ 3) ความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นไปได้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุดาพร ปัญญาพฤกษ์ (2562) ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย พบว่ากิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติจริง มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด และกมล โพธิเย็น (2564) ที่ศึกษาเรื่อง Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า Active Learning หรือการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นที่จะต้องลดบทบาทของผู้สอน แต่เพิ่มบทบาทของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือทำและได้คิดในสิ่งที่ทำลงไปเพื่อเป็นการสร้างประสบการณ์ตรงให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครูด้วยการลงมือทำกิจกรรมร่วมกันทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน จากนั้นก็สร้างองค์ความรู้ขึ้นจากสิ่งที่ได้ลงมือทำนั้น ผ่านการฟัง การพูด การอ่าน การเขียน การอภิปรายและการสะท้อนคิดเพื่อสร้างความหมายกับสิ่งที่ได้เรียนรู้

3. ผลการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาผู้เรียน ในศตวรรษที่ 21 พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ ด้านสภาพแวดล้อมการจัดการเรียนรู้ ด้านคุณลักษณะของครู ด้านคุณลักษณะของผู้เรียน และด้านการบริหารจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงตามลำดับ และด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และผลการประเมินความพึงพอใจผู้มีส่วนได้ส่วนเสียพบว่ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี (2560) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้ที่พัฒนาขึ้น เรียกว่า POARE Model ซึ่งมีขั้นตอนสำคัญของการจัดการเรียนรู้ คือ อาจารย์เตรียมความพร้อม (P) นักศึกษาทราบทิศทางในการเรียน (O) นักศึกษาเรียนรู้โดยการปฏิบัติ (A) อาจารย์ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (R) และ ประเมินผลการเรียนรู้รอบด้าน (E) และงานวิจัยของวลิตา อุ่นเรือน (2563) ที่ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู พบว่าผู้สอนกระตุ้นท้าทายให้เกิดการเรียนรู้สร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ และด้านการประเมินการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น ส่งเสริมกิจกรรม PLC แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแก้ไขปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียนร่วมกัน ซึ่งเป็นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอีกด้วย ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบติดตาม และร่วมรับผลประโยชน์ จะทำให้บุคลากรมีขวัญและกำลังใจในการทำงาน และสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21
2. ครูควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ค้นคว้าหาความรู้เรื่องการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้านรูปแบบหรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบต่าง ๆ และศึกษาการประเมินการจัดการเรียนรู้และนำไปใช้กับผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืน
3. ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมที่ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้ทุกกิจกรรม
4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของครู ส่งเสริมการนิเทศ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาการวัดและประเมินผล ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
2. การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมให้ครูการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21
3. รูปแบบหรือแนวทางการมีส่วนร่วมของเครือข่ายที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อส่งเสริมผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. (2564). **Active Learning: การจัดการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21**. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ซัชริน เจริญศรี. (2560). การศึกษาสภาพแวดล้อมทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนเกาะจันทร์พิทยาคาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545
- วลิดา อุ่นเรือน. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับแนวคิดการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลสำหรับนักศึกษาครู. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุดาพร ปัญญาพฤกษ์. (2562). การพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 34(2). 1.
- สุภัทรา ภูษิตรัตนาวลี. (2560). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับคณาจารย์วิทยาลัยเทคโนโลยีภาคใต้. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Delors, J. (1998). **Learning: The treasure within; report to UNESCO of theInternational Commission on Education for the 21st Century**. Paris: UNESCO.
- Faure, E., Felipe Herrera, F., Kaddoura., A., Lopes, H., Petrovsky, A. V., Rahnema, M., and Ward, F, C. (1972). **Learning to be: The world of education today and tomorrow**.
- Partnership for 21 Century Learning. (2009). **Framework for 21st century learning**. Retrieved from https://www.p21.org/storage/documents/docs/P21_Framework_Definitions_New_Logo_2015.pdf

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น

FACTORS AFFECTING PURCHASE INTENTION OF ONLINE JAPANESE GAMES

สาลิณี ศิริวงศ์พรหม¹ สุรสิทธิ์ อุดมธนะวงศ์²

Sarinee Siriwongporm¹ Surasit Udomthanavong²

บทคัดย่อ

การศึกษามีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ ประสพการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ ทัศนคติ ราคาและการส่งเสริมการตลาด ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างคือผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยจำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ

ผลการวิเคราะห์พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการเล่นเกมนั้นละ 1-2 ชั่วโมง ในช่วงเวลา 18.01-24.00 น. และเล่นเกมร่วมกับเพื่อน ผลการทดสอบสมมติฐาน ปัจจัยการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ ($\beta = 0.528$) ราคา ($\beta = 0.202$) และการส่งเสริมการตลาด ($\beta = 0.370$) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และทัศนคติ ($\beta = -0.129$) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ประสพการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ ($\beta = -0.007$) ไม่ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ : เกมออนไลน์, การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์, ทัศนคติของผู้บริโภค, การส่งเสริมการตลาด, ความตั้งใจซื้อ

¹ นักศึกษาลูกศรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจญี่ปุ่น สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

email : si.sarinee_st@tni.ac.th, Tel. 092-489-7050

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาบริหารธุรกิจญี่ปุ่น สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น

Abstract

Aims to study the factors of customer relationship management, perceived customer experience, attitude, price and promotion that affecting purchase intention of online Japanese games. In addition, to study online Japanese gaming behavior. Surveyed by questionnaires with a sample size of 400 people who played the online Japanese games in Thailand. Data were analyzed using descriptive statistics such as percentage values, mean and standard deviation. Inferential statistical analysis for use in hypothesis testing. The Multiple Regression Analysis were used.

Regarding the analysis of online Japanese gaming behavior, spends time for 1-2 hours per day in time period of 18.01-24.00 and plays online games with friend. The hypothesis testing revealed that the factors of customer relationship management ($\beta = 0.528$), price ($\beta = 0.202$) and Promotion ($\beta = 0.370$) are affecting purchase intention of online Japanese games at the significance level of 0.01. In addition, Attitude ($\beta = -0.129$) are affecting purchase intention of online Japanese games at the significance level of 0.05. Conversely, perceived customer experience ($\beta = -0.007$) found to have no effect on the Purchase Intention of online Japanese games at the significance level of 0.05.

Keywords : online games, customer relationship management, consumer attitudes, promotion, purchase intention

บทนำ

ตลาดอุตสาหกรรมเกมประเทศไทยขับเคลื่อนด้วยการบริโภคและสนับสนุนเกมนำเข้าเป็นส่วนใหญ่ ในปี พ.ศ.2563 รายได้จากผู้บริโภคซื้อผลิตภัณฑ์ภายในแอปพลิเคชันเกมคิดเป็น 65% รองลงมาคือรายได้จากการขายเกม 34% และอื่นๆ เพียง 1% เหตุผลที่กระตุ้นให้ผู้บริโภคจ่ายเงินภายในแอปพลิเคชันเกมสูงสุดคือรูปแบบธุรกิจแบบเล่นฟรี (Free-to-Play : F2P) ที่ทำให้ผู้บริโภคจำนวนมากสามารถมีส่วนร่วมกับเกม (Yamada Consulting and Spire. 2566)

นอกจากระบบธุรกิจแบบเล่นฟรีแล้ว ผู้ที่จะกระตุ้นให้ผู้คนเกิดความต้องการจ่ายเงินภายในแอปพลิเคชันเกมคือนักการตลาดด้านเกม (Game Marketer) ทำหน้าที่ดูแลวางแผนการตลาดให้กับธุรกิจเกมโดยเฉพาะ นักการตลาดด้านเกมจะต้องมีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยเฉพาะความ

เข้าใจรสนิยม ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและความรู้ด้านการทำการตลาดออนไลน์ (Garena Academy. 2563)

กลยุทธ์ทางการตลาดที่ผู้ทำการตลาดนำมาใช้อย่างแพร่หลายในประเทศไทยในปัจจุบันคือ การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management : CRM) เป็นกลยุทธ์ทางธุรกิจเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า สามารถเรียนรู้ความต้องการที่แตกต่างกันของลูกค้า และตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้วยสินค้าหรือบริการที่เหมาะสมกับลูกค้าแต่ละคน ซึ่งความสำคัญของการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์จะช่วยให้องค์กรสามารถเพิ่มความสัมพันธ์อันดีให้กับลูกค้า รวมถึงสามารถเพิ่มรายได้และลดรายจ่ายต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องการแสวงหาลูกค้ารายใหม่และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) (Surasak Pakdeewattanakul. 2560) อีกทั้ง จากการศึกษาของ Fahmi Renaldy Azzam; and Rajiv Mangruwa (2023) พบว่า ความตั้งใจในการซื้อได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ จึงชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งในการกระตุ้นความสนใจในการซื้อของผู้บริโภคและทำให้บริษัทเป็นตัวเลือกในอันดับต้นในยุคดิจิทัลในปัจจุบัน

สำหรับการเชื่อมต่อทางออนไลน์เป็นช่องทางหลัก การสร้างความพึงพอใจด้วยสินค้าหรือบริการนั้นอาจจะไม่เพียงพอจึงทำให้บริษัทต้องหาหนทางเพื่อดึงดูดและรักษาลูกค้าให้พึงพอใจต่อไป การทำประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ (Perceived Customer Experience) จึงกลายมาเป็นสิ่งสำคัญเพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นไปที่กลยุทธ์ต่างๆ ในการสร้างความพอใจให้กับลูกค้ารวมถึงยังมีความสำคัญกับการทำการตลาดออนไลน์ (เรือเกิด. 2565) ดังนั้น หากบริษัทสามารถสร้างประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ให้ลูกค้ามีประสบการณ์เชิงบวกกับธุรกิจจนเกิดความพึงพอใจต่อแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์ ก็มีแนวโน้มที่จะซื้อสินค้าจนกลายเป็นลูกค้าประจำหรือลูกค้าจะแนะนำแบรนด์ให้คนรอบข้างได้รู้จักและกลายเป็นการเพิ่มลูกค้าใหม่ จึงเป็นเหตุผลที่หลายธุรกิจให้ความสนใจกับประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ (พลอยนภัทร วัฒนโชติจิรัชย์. 2564)

ในปัจจุบันยังมีคนจำนวนหนึ่งที่มีข้อสงสัยว่าเกมให้ประโยชน์หรือโทษมากกว่า ด้วยเหตุนี้องค์กรจึงควรศึกษากลุ่มคนเป้าหมายว่ามีทัศนคติ (Attitude) อย่างไรต่อบริษัทเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลเหล่านั้น บริษัทควรสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องว่าสินค้าและบริการกำลังนำเสนออะไรและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรหรือแบรนด์ การสร้างทัศนคติที่ดีมีผลต่อการสร้างแบรนด์มากเพราะทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อองค์กรหรือแบรนด์คือภาพลักษณ์และตัวตนขององค์กรหรือแบรนด์ หากสามารถเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริโภคให้เป็นทัศนคติที่ดีก็สามารถเปลี่ยนให้พวกเขาเหล่านั้นกลายเป็นลูกค้าหรือเป็นเสมือน Spokesperson และ Influencer ที่ดีของบริษัท (มณีนรัตน์ อนุโลมสมบัติ. 2560)

ระบบเศรษฐกิจในเกมมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแสวงหารายได้ของบริษัทเกม หนึ่งในหลักการพื้นฐานที่บริษัทเกมหลายแห่งประยุกต์ใช้คือ Anchoring ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีการ อาทิ กำหนดราคาของในเกมให้มีระดับความถูกแพงต่างกัน ใช้การเสนอขายของหนึ่งอย่างในราคาแพงก่อน เมื่อผู้เล่นเข้าเกมมาครั้งแรกและเสนอขายให้ถูกลงอย่างมากเมื่อเล่นไประยะหนึ่ง ตั้งราคาให้เสมือนว่าเป็นดีลลดพิเศษสำหรับผู้เล่นใหม่ (วีระวัฒน์ ภัทรศักดิ์กำจร. 2565) เป็นต้น เมื่อพิจารณาหลักการดังกล่าวพบว่า นอกจากกลยุทธ์ทางการตลาดแล้วอีกหนึ่งส่วนสำคัญที่สร้างผลกำไรให้กับองค์กรก็คือ ราคา (Price) ซึ่งจะได้คำนึงถึงต้นทุนและกำไรเท่านั้น แต่ราคาที่ตั้งยังส่งผลถึงการตัดสินใจของผู้บริโภค (เอสเอ็มเอสทูโปร ไทยแลนด์. 2565)

และในปัจจุบันนี้โลกออนไลน์ได้มีอิทธิพลต่อผู้คนเป็นอย่างมาก หากองค์กรมองข้ามการส่งเสริมการตลาดบนออนไลน์เท่ากับว่าได้ทิ้งโอกาสทองในการทำธุรกิจไปในทันที ต่อให้สินค้าหรือบริการจะดีแค่ไหน แต่ก็ไม่สามารถเข้าไปนั่งในใจของลูกค้า เพราะว่าการส่งเสริมการตลาดบนออนไลน์นั้นเปรียบเสมือนตัวช่วยสำคัญที่จะทำให้การวางแผนทางการตลาดมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ จะทำให้สามารถสร้างกำไรให้กับองค์กรและสามารถสร้างความประทับใจให้กับกลุ่มลูกค้า อาทิ หากมีคลิปสแนกที่แฝงการขาย มีรูปภาพที่เชิญช่วยให้ลูกค้าเข้ามา Comment มี Promotion ลด แลก แจก แถม ให้ลูกค้าตื่นเต้น ก็จะนำมาสู่การสั่งซื้อสินค้าหรือบริการ (เมดิกา แล็บส์. 2564) หากนำความเข้าใจนี้มาใช้ในมุมการตลาดย่อมสามารถให้แนวคิดในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดที่ดีกับผู้บริโภคผ่านสื่อออนไลน์ได้อย่างถูกรูปแบบมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ ประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ ทศนคติ ราคา การส่งเสริมการตลาด ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ โดยผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาผู้บริโภคเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากตลาดอุตสาหกรรมเกมมีแนวโน้มเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ ประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ ทศนคติ ราคา การส่งเสริมการตลาดกับความตั้งใจซื้อจะเป็นตัวช่วยเพิ่มความเข้าใจให้กับนักการตลาด เป็นแนวทางในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค รวมไปถึงโอกาสในการใช้ประโยชน์จากความรู้จากงานวิจัยอื่นๆ ได้อย่างกว้างขวาง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น

สมมติฐานการวิจัย

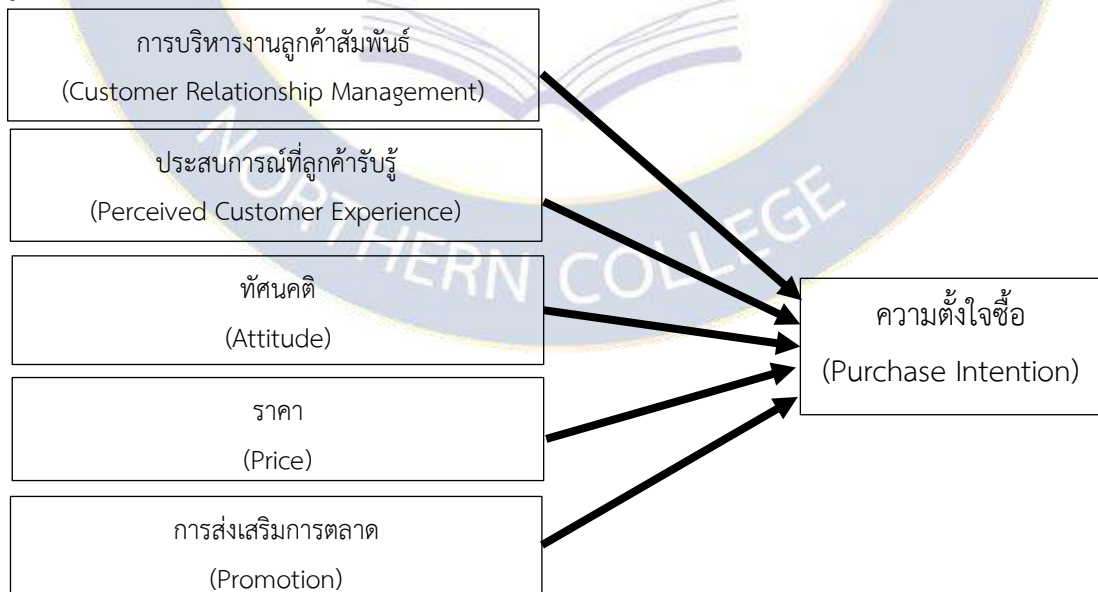
1. การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น
2. ประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น
3. ทักษะคติส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น
4. ราคาส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น
5. การส่งเสริมการตลาดส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น
2. ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกับความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการของเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น
3. สามารถนำผลที่ได้ไปวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดของผลิตภัณฑ์หรือบริการของเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น รวมถึงธุรกิจประเภทอื่นๆที่คล้ายคลึงกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาไว้ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตประชากรคือผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทย
2. ขอบเขตระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2566 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2567
3. ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ ประสิทธิภาพที่ลูกค้ารับรู้ ทศนคติ ราคา การส่งเสริมการตลาดและความตั้งใจซื้อ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา ซึ่งแบบสอบถามสร้างขึ้นมาจากการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี เอกสารต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยเครื่องมือในการวิจัยมีการทดสอบความเที่ยงตรง ด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และมีการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.900 ซึ่งใช้เกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา ยอมรับที่ค่า α มากกว่าหรือเท่ากับ 0.7 กอร์ตินา (Cortina. 1993)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยในครั้งนี้คือผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทย โดยผู้วิจัยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ (Cochran. 1974 : 78) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่น 0.95 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 384 คน ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบ 3 ขั้นตอน (Three Stages Sampling) กล่าวคือ มีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi Stages Sampling) วิธีจับฉลากและการสุ่มแบบสะดวก ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจากการวิจัยครั้งนี้ได้ จำนวน 420 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อใช้ในการบรรยายคุณลักษณะ และคุณสมบัติของประชากร ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อใช้ในการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลความถูกต้อง ซึ่งมีแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และนำมาใช้ในการวิเคราะห์ที่ได้จำนวน 400 คน และนำผลลัพธ์ที่ได้มาวิเคราะห์และประมวลผล โดยแบ่งการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุ 20-29 ปี การศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน รายได้ต่อเดือน 25,001-35,000 บาท

2. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น พบว่า ส่วนใหญ่ใช้เวลาในการเล่นเกมนออนไลน์ 1-2 ชั่วโมงต่อวัน ช่วงเวลาเล่นเกมออนไลน์คือ 18.01-24.00 น. บุคคลที่ร่วมเล่นเกมออนไลน์คือเพื่อน

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งหมด 6 ตัวแปร มาตราวัดโดยการนำเสนอเป็นค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความหมายของค่าเฉลี่ยสรุปผลการวิเคราะห์ตัวแปรได้แต่ละตัวได้ ดังนี้

1) การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.36 ซึ่งพบว่า ผู้เล่นเกมต้องการได้รับข้อมูลเกี่ยวกับเกมออนไลน์อย่างถูกต้องและเป็นธรรมชาติ

2) ประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ (Perceived Customer Experience) มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.44 ซึ่งพบว่า ผู้เล่นเกมรับรู้ถึงความคุ้มค่าผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์จึงเกิดความตั้งใจซื้อ

3) ทศนคติ (Attitude) มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 ซึ่งพบว่า ผู้เล่นเกมซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์เพราะผลิตภัณฑ์นั้นมีการรีวิวหรือถูกพูดถึงในเชิงบวก

4) ราคา (Price) มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ซึ่งพบว่า ผู้เล่นเกมมีความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ เมื่อราคาของผลิตภัณฑ์เหมาะสมกับคุณภาพ

5) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ซึ่งพบว่า ผู้เล่นเกมชื่นชอบของแถมหรือโบนัสหลังการซื้อผลิตภัณฑ์

6) ความตั้งใจซื้อ (Purchase Intention) มีระดับความคิดเห็นในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 4.13 ซึ่งพบว่า ผู้เล่นเกมจะเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์เมื่อเกิดความรู้สึกว่าจะเต็มใจที่จะจ่ายเงินซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณของการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ ประสิทธิภาพที่ลูกค้ารับรู้ ทักษะคิด ราคา การส่งเสริมการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทย

การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ ประสิทธิภาพที่ลูกค้ารับรู้ ทักษะคิด ราคา การส่งเสริมการตลาดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น						
ปัจจัย	ค่าคงที่	การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์	ประสิทธิภาพที่ลูกค้ารับรู้	ทักษะคิด	ราคา	การส่งเสริมการตลาด
B	-1.046	0.715	-0.010	-0.142	0.270	0.378
S.E.	0.329	0.057	0.066	0.061	0.063	0.049
β	-	0.528	-0.007	-0.129	0.202	0.370
T	-3.183	12.609	-0.160	-2.331	4.315	7.691
Sig.	0.002	0.000***	0.873	0.020**	0.000***	0.000***
Tolerance	-	0.799	0.688	0.458	0.639	0.605
VIF	-	1.252	1.453	2.182	1.566	1.653

$R^2 = 0.449, F = 64.241, **p < 0.05, ***p < 0.01$

จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) (Sig. = 0.000) ราคา (Price) (Sig. = 0.000) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) (Sig. = 0.000) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ทักษะคิด (Attitude) (Sig. = 0.020) และปัจจัยที่ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ประสิทธิภาพที่ลูกค้ารับรู้

ตัวแปรอิสระที่ส่งผลกระทบต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยมากที่สุด คือ การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) ($\beta = 0.528$) รองลงมาคือ การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ($\beta = 0.370$) ราคา (Price) ($\beta = 0.202$) และทักษะคิด (Attitude) ($\beta = -0.129$) รองลงมาตามลำดับ

ค่าสัมประสิทธิ์การกำหนด ($R^2 = 0.449$) แสดงให้เห็นว่า การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ราคา (Price) และ

ทัศนคติ (Attitude) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น คิดเป็นร้อยละ 44.9 ส่วนที่เหลืออีก ร้อยละ 55.1 เป็นผลมาจากปัจจัยอื่นที่ไม่ทราบได้

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ค่าเบต้า	ค่าสัมประสิทธิ์	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น	0.528	0.000	ยอมรับ
2. ประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น	-0.007	0.873	ไม่ยอมรับ
3. ทัศนคติส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น	-0.129	0.020	ยอมรับ
4. ราคาส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น	0.202	0.000	ยอมรับ
5. การส่งเสริมการตลาดส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น	0.370	0.000	ยอมรับ

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น พบว่า การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ ราคาและการส่งเสริมการตลาด ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ทัศนคติมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ไม่ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทย ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

1. อภิปรายผลวิเคราะห์การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management)

การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) ($\beta = 0.528$, Sig. = 0.000) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยมากที่สุด โดยผู้เล่นเกมนั้นมีความต้องการรับรู้ข้อมูลที่ต้องการ การได้รับการดูแลจากองค์กรเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรกับตัวผู้เล่นเกม ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งที่น่าไปสู่การเกิดความต้องการซื้อของผู้เล่นเกม สอดคล้องกับการศึกษาของปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว; และพุฒิพงศ์ ดวงจันทร์. (2563) กล่าวว่า การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้วยสินค้าหรือบริการ ให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจที่สามารถสนับสนุนการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการผ่านความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างธุรกิจและลูกค้า สอดคล้องกับแนวคิดของ Miroslava Triznova; Hana Mat'ova; Jan Dvoracek; and Sarah Sadekd. (2558) กล่าวว่า ลูกค้านั้นเชื่อมต่อการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management : CRM) 4 ด้าน ดังนี้ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์สำหรับลูกค้า การสื่อสารกับลูกค้า การสร้างประสบการณ์ลูกค้าที่ไม่เหมือนใคร การร่วมมือหรือทำงานร่วมกับลูกค้า จึงสรุปได้ว่า การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น

2. อภิปรายผลวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ (Perceived Customer Experience)

ประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ (Perceived Customer Experience) ($\beta = -0.007$, Sig. = 0.873) ไม่ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จากการเก็บข้อมูลผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 20-29 ปี เมื่อจำแนกตามเจนเนอเรชัน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น Gen Z (อายุ 20-26 ปี) โดย Stephanie Chevalier (2024) กล่าวว่า ในการสำรวจในปี 2022 ผู้บริโภค Gen Z บอกว่า การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ในเชิงบวกจำนวนมากบนโซเชียลมีเดียจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้พวกเขาซื้อผลิตภัณฑ์ออนไลน์ นอกจากนี้ Engage (2023) กล่าวว่า 97% ของผู้บริโภค Gen Z ใช้แพลตฟอร์มโซเชียลเพื่อหาแรงบันดาลใจในการช้อปปิ้งโดยและ 58% ของผู้บริโภคกลุ่ม Gen Z จะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่อินฟลูเอนเซอร์แนะนำ (Ruth Peters. 2023) ดังนั้น ประสบการณ์ที่ลูกค้ารับรู้ (Perceived Customer Experience) ของผู้ตอบแบบสอบถามจึงไม่ได้ทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น

3. ทศนคติ (Attitude) ($\beta = -0.129$, Sig. = 0.020) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญที่

ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นว่าทัศนคติทำให้ผู้เล่นเกมเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น เมื่อผู้เล่นเกมออนไลน์มีความรู้สึก (Affective) ว่าผลิตภัณฑ์นั้นจะทำให้รู้สึกเหนือกว่าผู้เล่นคนอื่น มีการรับรู้ (Cognitive) ว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีการรีวิวหรือถูกพูดถึงในเชิงบวก ผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่นิยมในปัจจุบัน จะนำไปสู่การเกิดพฤติกรรม (Behavioural) ที่เป็นความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ ดังแนวคิดของ Andrea Niosi (2021) ที่กล่าวว่า ทัศนคติได้รับการสนับสนุนจากความรู้สึก (Affective) พฤติกรรม (Behavioural) และความคิด (Cognitive) รวมตัวกันเป็น DNA ของทัศนคติ (ABC model of Attitudes) นอกจากนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของศุภากร นิลน้อย (2565) กล่าวว่า ทัศนคติมีผลโดยตรงต่อความตั้งใจซื้อสินค้าเสมือนจริงในเกมออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือในช่วงโควิด-19 ของกลุ่ม Young Mass Audience ดังนั้น ทัศนคติจึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น

4. ราคา (Price) ($\beta = 0.202$, Sig. = 0.000) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าราคาทำให้ผู้เล่นเกมเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น โดยผู้เล่นเกมออนไลน์จะให้ความสำคัญกับการประเมินราคาของผลิตภัณฑ์ถึงความเหมาะสมกับคุณภาพการมีให้เลือกหลากหลายระดับราคา ความสมเหตุสมผลของราคาผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะนำไปสู่การเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น ดังการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคด้านราคาตามแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ของ Sarah Khromachou (2021) ที่กล่าวว่า จากการวิเคราะห์ทำให้ทราบว่า การกำหนดราคามีความสำคัญมากต่อการซื้อของผู้บริโภค ผู้คนจะจ่ายเฉพาะสินค้าและบริการที่พวกเขาคิดว่ามีคุณค่าเหมาะสมกับราคาเท่านั้น นอกจากนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Napapat Chatnararat (2018) กล่าวว่า ราคาส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภคในบริบทของการซื้อเครื่องแต่งกายแฟชั่นของผู้บริโภคชาวไทย ดังนั้น ราคาจึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น

5. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ($\beta = 0.370$, Sig. = 0.000) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมการตลาดทำให้ผู้เล่นเกมเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น โดยผู้เล่นเกมออนไลน์ให้ความสนใจและชื่นชอบ การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น ดังการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคด้านการส่งเสริมการตลาดตามแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ของ Sarah Khromachou (2021) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมการตลาดเกิดจากองค์การมุ่งมั่นที่จะขายผลิตภัณฑ์ของตนให้กับผู้บริโภค โดยผู้บริโภคที่จะทำการซื้อผลิตภัณฑ์สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นครั้งแรกจะพิจารณาการส่งเสริมการตลาด นอกจากนี้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Ashfa

Qotrunnida; and Arisetyanto Nugroho; and Janfry Sihite (2021) กล่าวว่า การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อตัวเครื่องบินอย่างมีนัยสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. การบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมนอนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยมากที่สุด ถือได้ว่าเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญ โดยผู้เล่นเกมมีแนวโน้มที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมนอนไลน์ เมื่อองค์กรสามารถทำให้ผู้เล่นเกมรู้สึกว่าได้รับการดูแลจากองค์กรเป็นพิเศษ ดังนั้น องค์กรควรให้ความสำคัญกับการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์เป็นอย่างมาก หากองค์กรทำการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) ผ่านระบบเกมนอนไลน์หรือบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ องค์กรจะสามารถตอบโต้แบบตัวต่อตัวกับลูกค้าผ่านโลกออนไลน์ได้ทันทีทำให้เกิดการสื่อสารและแบ่งปันข้อมูลกันอย่างรวดเร็ว อีกทั้งตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ทำให้ผู้เล่นเกมสามารถรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ ผ่านออนไลน์ (Incquity. 2553)

2. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ผู้เล่นเกมมีแนวโน้มอย่างมากที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมนอนไลน์เมื่อองค์กรมีการส่งเสริมการตลาดอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสิ่งที่จะดึงดูดให้ผู้เล่นเกมเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมนอนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นได้ องค์กรควรนำเสนอเกี่ยวกับโบนัสหรือของแถมที่ได้รับหลังจากการซื้อผลิตภัณฑ์ ส่วนลด การประชาสัมพันธ์ข้อมูลผลิตภัณฑ์ผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์อย่างสม่ำเสมอและจัดกิจกรรมแคมเปญการตลาดบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ อาทิ การโพสต์หรือแชร์โพสต์เพื่อรับของรางวัล เป็นต้น

3. ราคา (Price) เนื่องจากผู้เล่นเกมออนไลน์มีหลากหลายอาชีพ อายุและระดับการศึกษา ทำให้มีรายได้ที่แตกต่างกัน ราคาจึงเป็นปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อการเกิดความตั้งใจซื้อของผู้เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น แต่ทว่าในขณะที่เดียวกันราคาก็เป็นสิ่งที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เล่นเกมเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมนอนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นได้เช่นกัน ประกอบกับมีข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามแนะนำว่า ต้องการให้องค์กรหรือนักการตลาดเกมเพิ่มจำนวนครั้งในการจัดโปรโมชั่นที่เป็นการลดราคาให้มากกว่าเดิม ดังนั้น เพื่อกระตุ้นให้ผู้เล่นเกมเกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมนอนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น องค์กรควรกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ที่วางจำหน่ายและราคาของผลิตภัณฑ์ต้องมีหลากหลายระดับราคาเพื่อให้ผู้เล่นเกมสามารถเลือกซื้อตามที่ต้องการ

4. ทักษะ (Attitude) เมื่อจะซื้อผลิตภัณฑ์ในเกมนอนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น ผู้เล่นเกมออนไลน์ให้ความสำคัญกับทัศนคติด้านชื่อเสียงและความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์เพราะหากผลิตภัณฑ์มี

ชื่อเสียงที่ดีจะทำให้ผู้เล่นเกมมั่นใจในความคุ้มค่าหรือคุณภาพของผลิตภัณฑ์นั้นและหากผู้เล่นเกมซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่นจะช่วยทำให้ผู้เล่นเกมรู้สึกว่าคุณภาพเหนือกว่าผู้เล่นคนอื่น นอกจากนี้ Andrea Niosi (2021) กล่าวว่า ทักษะคิดได้รับการสนับสนุนจากความรู้สึก (Affective) พฤติกรรม (Behavioural) และความคิด (Cognitive) รวมตัวกันเป็น DNA ของทักษะคิด (ABC model of Attitudes) การเรียงลำดับขององค์ประกอบทักษะคิดทั้ง 3 ด้านสามารถสลับตำแหน่งกันได้ในทางกลับกัน แต่องค์การควรทำให้ทักษะคิดของผู้บริโภคเป็นเรียงจากความรู้สึก → พฤติกรรม → ความรู้ความเข้าใจ เพราะความรู้สึกจะเป็นตัวขับเคลื่อนกระบวนการตัดสินใจทั้งหมด กล่าวคือ ปฏิกริยาทางอารมณ์จะผลักดันให้ซื้อผลิตภัณฑ์เพียงเพราะชอบชื่อ รูปแบบการนำเสนอขาย ภาพลักษณ์ของแบรนด์ที่โฆษณาสร้างขึ้น ดังนั้น ผงค์กรหรือนักการตลาดควรส่งเสริมการรีวิวผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นหรือพูดถึงผลิตภัณฑ์ในเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในเชิงบวก ทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นเป็นที่นิยมในปัจจุบันและการวางจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีความโดดเด่น

5. จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยมีพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่น ส่วนใหญ่เล่นเกมออนไลน์ในช่วงเวลา 18.01 น. – 24.00 น. รองลงมาในช่วง 00.01 น. – 06.00 น. ดังนั้น องค์กรหรือนักการตลาดควรทำการส่งเสริมการตลาดบนเครือข่ายสังคมออนไลน์และในเกมออนไลน์ในช่วงเวลาดังกล่าว เพราะผู้เล่นเกมจะสามารถได้รับข้อมูลจากผู้เล่นคนอื่นรีวิวหรือพูดถึงผลิตภัณฑ์บนออนไลน์ นอกจากนี้ อาจเกิดการบอกต่อหรือเชิญชวนเพื่อนให้ซื้อหรือรีวิวผลิตภัณฑ์ดังกล่าวเนื่องจากผู้ที่เล่นเกมออนไลน์ของประเทศญี่ปุ่นในประเทศไทยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการเล่นเกมออนไลน์ร่วมกับเพื่อน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเพิ่มเติมอีกครั้งเพื่อเป็นการยืนยันผลที่ได้หรือศึกษาตัวแปรกำกับเพิ่มเติม อาทิ เพศ รายได้ อาชีพ เป็นต้น
2. ศึกษาตัวแปรอื่นเพิ่มเติมที่อาจส่งผลกับความตั้งใจซื้อ อาทิ มิติทางวัฒนธรรม (Cultural Dimensions) เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และเจเนอเรชัน (Generation) ของผู้เล่นเกมที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ
3. ศึกษาในบริบทอื่น อาทิ เกมออนไลน์ของจากประเทศอื่นๆ เพื่อเป็นการนำผลการศึกษามาเปรียบเทียบกัน
4. ศึกษาในเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อเข้าใจเหตุผล ที่มาที่ไปได้อย่างครบถ้วน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผศ.ดร.สุรสิทธิ์ อุดมธนวนงค์ อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะที่คอยดูแลให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทาง ตรวจสอบ แก้ไข จนงานวิจัยนี้สำเร็จ ขอขอบพระคุณบิดา มารดาและบุคคลในครอบครัวที่ให้คำแนะนำ ส่งเสริมการศึกษา การเอาใจใส่

เอกสารอ้างอิง

- การินา ออนไลน์ (ประเทศไทย). (ม.ป.ป.). **นักการตลาดด้านเกม (Game Marketer)**. สืบค้นเมื่อ 30 สิงหาคม 2566, จาก www.garenaacademy.com/job/game-marketing-ads/marketing.
- ปฐมพงศ์ กุ๊กแก้ว; และพุดพิงศ์ ดวงจันทร์. (2563). **ปัจจัยคุณภาพการให้บริการและปัจจัยการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการด้านไอทีของลูกค้าห้างหุ้นส่วนจำกัด ต้นกล้า บู้ค**. ว.มทสรส. (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) 5 (1) : 27-43.
- พลอยนภัทร วัฒนโชติจิรัชย์. (2564). **6 วิธีสร้าง Customer Experience ที่ดีตั้งแต่ต้นน้ำยันปลายน้ำให้ธุรกิจของคุณ**. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2567, จาก blog.readyplanet.com/17787525/6-ways-to-create-a-good-customer-experience.
- มณีนรัตน์ อนุโลมสมบัติ. (2560). **“ทัศนคติ” อิทธิพลสำคัญต่อแบรนด์**. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2567, จาก www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/116427.
- เมดิกา แล็บส์. (2564). **เพราะอะไร “การส่งเสริมการตลาดออนไลน์” จึงกลายเป็นเรื่องสำคัญของการทำธุรกิจ ?**. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2567, จาก medikalabs.com/promote-marketing/#:~:text=การส่งเสริม%20การตลาดออนไลน์คือ%20การหว่านล้อมหรือสร้าง,ที่สุดเท่าที่จะทำได้!.
- ร็อกเก็ต. (2565). **Customer Experience คืออะไร ทำความรู้จักวิธีสร้าง CX ที่ดีให้ลูกค้า**. สืบค้นเมื่อ 25 มกราคม 2567, จาก www.rocket.in.th/blog/customer-experience/#rabb_CRM_chwy_phathna_Customer_Experience_di_xyangri.
- วีระวัฒน์ ภัทรศักดิ์กำจร. (2565). **กลยุทธ์สร้างรายได้ของเกมออนไลน์ และกรณีศึกษาจากเกมDiablo Immortal**. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2567, จาก setthasam.econ.tu.ac.th/blog/detail/600.
- ศุภากร นิลน้อย. (2565). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าเสมือนจริงในเกมออนไลน์บนโทรศัพท์มือถือในช่วงโควิด-19 ของกลุ่ม Young Mass Audience**. วารสารระบบสารสนเทศด้านธุรกิจ (JISB). 6 (3) : 6-10.
- เอสเอ็มเอสทูโปร ไทยแลนด์. (2565). **Pricing Strategy กลยุทธ์ตั้งราคา ดึงดูดลูกค้าพร้อมสร้างกำไร**. สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2567, จาก th.linkedin.com/pulse/pricing-strategy-กลยุทธ์ตั้งราคา ดึงดูดลูกค้าพร้อมสร้างกำไร-sms-2-pro.

- Andrea Niosi. (2021). **Introduction to Consumer Behavior**. British Columbia : BCcampus.
- Ashfa Qotrunnida; and Arisetyanto Nugroho; and Janfry Sihite. (2021). **The Impact of Promotion, Services Quality and Website Quality towards Purchase Intention on the Airflight Tickets**. *International Journal of Research and Review*. 8 (2) : 310-322.
- Engage. (2023). **Millennial and Gen Z Online Shopping Behavior - What Your Business on Shopify Needs to Know**. Retrieved February 18, 2024, from shopney.co/blog/millennial-and-genz-online-shopping-behavior/.
- Fahmi Renaldy Azzam; and Rajiv Mangruwa. (2023). **The CRM and product attribute toward purchase intention: the mediating role of brand image in Indonesia**. *The Enrichment : Journal of Management*. 13 (5) : 3468-3477.
- Miroslava Triznova; Hana Mat'ova; Jan Dvoracek; and Sarah Sadekd. (2015). **Customer Relationship Management based on Employees and Corporate Culture**. *Procedia Economics and Finance* 26 : 953-959.
- Napapat Chatnararat. (2021). **Potential Factors Affecting Purchase Intention of Fashion Apparel Product on the Online Shopping Platform in Thailand**. Thematic Paper M.M. (Management). Bangkok : College of Management Mahidol University.
- Ruth Peters. (2023). **Decoding Gen Z Online Shopping: Trends and Preferences Impacting Social Commerce (2023)**. Retrieved February 18, 2024, from www.simplicitydx.com/blogs/gen-z-online-shopping-trends-and-social-commerce.
- Sarah Khromachou. (2021). **The 4 P'S of Consumer Behavior Analysis**. Retrieved November 15, 2023, from www.milleradagency.com/the-4-ps-of-consumer-behavior-analysis/.
- Stephanie Chevalier. (2024). **Gen Z online shopping behavior – statistics & facts**. Retrieved February 18, 2024, from [ww.statista.com/topics/11087/gen-z-online-shopping-behavior/#editorsPicks](https://www.statista.com/topics/11087/gen-z-online-shopping-behavior/#editorsPicks).
- Yamada Consulting and Spire. (2023). **The expanding game market in Thailand! Evolution of technology and expansion of esports will boost growth**. Retrieved August 30, 2023, from www.ycg-advisory.jp/learning/oversea_173/.

ความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

The ability of entrepreneurs and owners of small and medium sized businesses in Mueang Maha Sarakham District Maha Sarakham Province

พิชัย สารภักดิ์¹, ประสิทธิ์ ทันสมัย², วิษณุ อินจะบก³

Pichai Sarapugdi¹, Prasit Tansamai², Witsanu Injabok³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม 2) เพื่อศึกษาความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและทดสอบสมมติฐานความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และประเภทของการประกอบธุรกิจ โดยการใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t-test) และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียวด้วยค่าเอฟ (F-test) แบบ One –way ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า :

1) สภาพทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 68.00 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 55.50 มีอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.50 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีคิดเป็นร้อยละ 62.00 และประเภทของการประกอบการ เป็นร้านขายสินค้า คิดเป็นร้อยละ 43.50 ตามลำดับ 2) ความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบด้วย ทักษะทางด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.28$) ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.20$) และทักษะทางด้านความคิดในการทำงาน ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ 3) ผลการเปรียบเทียบและการทดสอบสมมติฐานความสามารถ

¹ สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์, e-mail : Chai2202@hotmail.com โทร.084-600-9103

² สาขาวิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์, โทร. 089-118 9466

³ สาขาวิชาระบบสารสนเทศ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีพนมวันท์, โทร. 044-955121

ของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ในแต่ละด้านแยกตาม เพศ สถานภาพ อายุ การศึกษา และประเภทของการประกอบการ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน และ ผลการทดสอบสมมติฐานความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยการทดสอบค่าที (t- test) จำแนกตามเพศ และสถานภาพที่แตกต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ความเชื่อมั่นที่ 0.01 และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) แบบ One way ANOVA จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา และประเภทของการประกอบการที่แตกต่างกัน พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 จึงต้องมีการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีการ LSD. (Least of Significance Difference)

คำสำคัญ: ความสามารถผู้ประกอบการ, เจ้าของธุรกิจ, การบริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ABSTRACT

This study has the objectives 1) to study basic information on the abilities of small and medium sized business owners in Mueang Maha Sarakham District. 2) to study the abilities of small and medium sized business owners in the district. Mueang Maha Sarakham 3) To study, compare and test the hypothesis of the ability of entrepreneurs and owners of small and medium sized businesses in Mueang Maha Sarakham District, classified by gender, age, education level, status and type of business. By using a sample size of 400 samples, simple random sampling (Simple Random Sampling). The tool used in the research was a questionnaire. Statistics used in data analysis include frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. Testing hypotheses with t-values (t-test) and testing one-way variance with F-values (F-test), One -way ANOVA.

The results of the study found that:

1) General condition of the sample. Respondents were female, accounting for (68.00%), single status, accounting for (55.50 %), under or equal to 30 years of age, accounting for (52.50 %),education level less than a bachelor's degree accounting for (62.00 %), and Type of operation It's a product store. Accounted for (43.50 %), respectively. 2) The ability of entrepreneurs and small and medium-sized business owners in Mueang Maha Sarakham District. Maha Sarakham Province Overall, it is at a

high level ($\bar{X} = 4.23$). If considering each aspect, it is found that it is at a high level. which includes Skills in technical work ($\bar{X} = 4.28$), skills in human relations ($\bar{X} = 4.20$), and skills in thinking in work ($\bar{X} = 4.23$), respectively. 3) Results of comparison and hypothesis testing of the ability of entrepreneurs and small and medium sized business owners in Mueang Maha Sarakham District. Maha Sarakham Province Each aspect is separated by gender, status, age, education, and type of business. When considering each aspect, it was found that is at a high level in every aspect and the results of the hypothesis test of the ability of entrepreneurs and small and medium sized business owners in Mueang Maha Sarakham District. Maha Sarakham Province By testing the t-test (t-test) classified by gender and different status, it was found that there were statistically significant differences at the level. Confidence at 0.01 and F-test (F-test) One way ANOVA classified by age and educational level. and different types of operations were found to be statistically significantly different at the confidence level of 0.01, therefore a pairwise test was required using the LSD method. (Least of Significance Difference)

Keywords: Entrepreneurship, ability, business administration

บทนำ

ผู้ประกอบการเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากผู้ประกอบการเป็นผู้ที่สร้างรายได้ และการจ้างงานให้กับประเทศ ซึ่งผู้ประกอบการยังเปรียบได้ว่าเป็นศูนย์กลางของกระบวนการความคิดเชิงสร้างสรรค์ เพราะผู้ประกอบการเป็นบุคคลที่นำเสนอสิ่งใหม่และแสวงหาประโยชน์จากสิ่งใหม่ ดังนั้นผู้ประกอบการเปรียบเสมือนกุญแจสำคัญในการฟื้นฟู เสริมสร้างและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโต พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาคาความยากจน ตลอดจนพัฒนาสังคมของประเทศให้ดีขึ้น (ภัทรานิษฐ์ สรเสริมสมบัติ, 2561: 1)

สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยสำหรับประเทศไทยแล้วผู้ประกอบการมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจในปี 2559 ให้ขยายตัวเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 42.2 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) และยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานถึงร้อยละ 78.48 ของการจ้างงานรวมทั้งหมด (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2559) (ภัทรานิษฐ์ สรเสริมสมบัติ, 2561: 1) ได้มีการดำเนินธุรกิจในลักษณะของธุรกิจในรูปแบบต่างๆ เป็นจำนวนมาก

โดยเฉพาะการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นับได้ว่ามีบทบาทที่สำคัญมากในปัจจุบันและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศอยู่ไม่น้อย ไม่เฉพาะแต่ประเทศที่ด้อยพัฒนาหรือประเทศที่กำลังพัฒนาเท่านั้นแต่ยังรวมถึงประเทศที่พัฒนาแล้ว ในประเทศไทยการดำเนินธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีประมาณร้อยละ 97 ที่มีอยู่และกระจายอยู่ตามท้องถิ่นและชนบททั่วทุกภาคในประเทศ ซึ่งรัฐบาลก็ได้มีการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพื่อเป็นการกระจายรายได้ให้กับท้องถิ่นและชุมชน

สภาพปัจจุบันการดำเนินธุรกิจการค้าในประเทศได้เปิดโอกาสและให้เสรีภาพต่อการเป็นผู้ประกอบการหรือผู้บริหารธุรกิจ โดยเฉพาะกิจการที่จะต้องอาศัยทักษะทางการประกอบการย่อมมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับของการประกอบการที่ทำให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยการนำเอาปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ที่ดิน ทุน แรงงาน ตลอดจนทั้งการจัดการ มาผสมผสานกัน ทำให้เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้ง และจัดการธุรกิจต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดผลผลิตและบริการให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ถ้าหากผู้บริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ที่เป็นคนดี มีความซื่อสัตย์ ขยันอดทน มีศักยภาพ มีความรู้ความสามารถ มีสมรรถภาพสูงก็จะทำให้การดำเนินธุรกิจ มีความเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคง ดังจะเห็นได้จากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศชาติที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องผู้บริหารธุรกิจที่มีความรู้ความสามารถและมีความคล่องตัวสูงที่จะทำให้การประกอบทางธุรกิจของตนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมและสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและมีความเหมาะสมในการดำเนินธุรกิจมากยิ่งขึ้นย่อม ซึ่งผู้บริหารธุรกิจจะต้องใช้ความรู้จากการเรียนรู้ของตนเองอยู่ตลอดเวลาในการคิดทำและติดตามงาน ความรู้เป็นสิ่งให้คุณค่าทั้งแก่ตัวบุคคล องค์กรและประเทศชาติ การพัฒนาใด ๆ จะต้องมีความรู้เป็นพื้นฐานอยู่เสมอ ความรู้จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญควรแก่การแสวงหาและรักษาไว้แล้วนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ตามสมควร (สวกิจ ศรีปีตถา. 2549).

ผู้ศึกษาวิจัยมีความสนใจว่า บรรดาผู้บริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมซึ่งเป็นผู้บริหารธุรกิจที่กำลังดำเนินธุรกิจอยู่ในเขตเทศบาลอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีความสามารถในการประกอบการเป็นอย่างไร อยู่ในระดับความสามารถมากน้อยเพียงใด ผู้บริหารธุรกิจที่มีกิจการซึ่งมีลักษณะธุรกิจที่แตกต่างกันย่อมมีการประกอบการที่แตกต่างกัน และผู้บริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมประสบปัญหาในปัจจุบันอย่างไรบ้าง และในบรรดาผู้บริหารธุรกิจที่เป็นเจ้าของกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมเหล่านั้นรู้สึกว่าจะตนเองควรปรับปรุงในด้านใดบ้าง และมีข้อเสนอแนะอย่างไร ต่อผู้บริหารธุรกิจต่อไปในอนาคต ความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยคาดหวังว่าจะใช้เป็นแนวทางและจะนำข้อเสนอแนะไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของผู้บริหารธุรกิจที่เป็นเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้โดยตรงและยังจะช่วยให้สถาบันการศึกษาได้ทำหน้าที่ให้ความรู้ด้านการบริหารธุรกิจและการจัดการและสามารถจัด

หลักสูตรการฝึกอบรมให้กับผู้บริหารธุรกิจได้อย่างเหมาะสม และสามารถใช้เป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดการศึกษาค้นคว้าวิจัยในวงการบริหารธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อการเป็นผู้บริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไป

จากปัญหาและความจำเป็นเหล่านี้ การเพิ่มปริมาณของผู้บริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นับว่ามีความสำคัญมากต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการดำเนินชีวิตแบบใหม่ ที่ไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวตามลำพังได้ จึงจำเป็นต้องมีการปรับตัว ตลอดทั้งประเทศชาติที่จะต้องปรับตัวเข้ากับสภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เพื่อที่จะให้มีการเตรียมตัวให้พร้อมให้ทันต่อสถานการณ์ต่าง ๆที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและทันต่อเหตุการณ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและทดสอบสมมติฐานความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้ประกอบการที่มีเพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทของการประกอบการต่างกันมีความคิดเห็นต่อความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ ได้ศึกษาความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย ทักษะทางด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน ทักษะทางด้านมนุษย์สัมพันธ์ และทักษะทางด้านความคิดในการทำงาน

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเจ้าของธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 79,371 คน คน (จาก [www.http // stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php](http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php) เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566 เข้าดูวันที่ 20 ธันวาคม 2566) ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง(Sample) ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน(Taro Yamane , 1970 :886-887) ยุทธ ไกยวรรณ, (2544 : 58-59) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % ความผิดพลาดไม่เกิน 5% (บุญชม ศรีสะอาด, 2532: 38) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 400 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยมีการใช้สูตรดังนี้

สูตร	$n = \frac{N}{1 + N (e)^2}$
แทนค่า	$n = \frac{79,371}{1 + 79,371 (0.05)^2}$
	$= \frac{79,371}{1 + 79,371 (0.0025)}$
	$= \frac{79,371}{1 + 198.42}$
	$= \frac{79,371}{199.42}$
	$= 398.009$
	$= 398 \text{ คน}$

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 398 คน ผู้วิจัยขอเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 คน

n หมายถึง ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง ขนาดของประชากร

e หมายถึง ความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดขึ้นจากการสุ่มตัวอย่างโดยกำหนดให้ e = 0.05

3. ขอบเขตด้านตัวแปรต่างๆใน ที่นี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 ตัวแปรอิสระ(Independent Variables) ได้แก่ ผู้ประกอบการซึ่งเป็นเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วยคุณลักษณะส่วนบุคคลได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และประเภทของการประกอบธุรกิจ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables)ได้แก่ การศึกษาความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีจำนวน 3 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ทักษะทางด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน(Technical Skills)

3.2.2 ทักษะทางด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Human Skill)

3.2.3 ทักษะทางด้านความคิดในการทำงาน (Conceptual Skill)

4. ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลที่เกิดขึ้นในระหว่างเดือน ธันวาคม 2565 – มิถุนายน 2566

5. การสรุปข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้มาจากข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เป็นหลักและจากการสังเกต ตลอดจนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาประกอบการตีความด้วย

6. การอธิบายความหมาย อาจอธิบายได้ชัดเจนในขอบเขตที่ได้ศึกษาทำการวิจัยและอาจขยายถึงส่วนอื่น ๆ ได้ตามสมควร ในกรณีของภูมิประเทศและขนบธรรมเนียม ประเพณีของท้องถิ่นที่คล้ายคลึงกันกับส่วนที่ได้ทำการศึกษาวิจัยดังที่ได้กล่าวมาแล้วอาจตีความครอบคลุมกันได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2. ทำให้ทราบความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

3. ทำให้ทราบข้อเปรียบเทียบและทดสอบสมมติฐานความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

4. ทำให้ทราบข้อเสนอนแนะที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดของโรเบิร์ต แอล แคทซ์ (Robert L. Katz, 1964: 90-102) และวิรัช สงวนวงศ์วาน, 2547) ซึ่งเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่ได้นำมาปรับใช้กับทฤษฎีเกี่ยวกับความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง (Sample) ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณจากสูตรของทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1970 : 886-887) ยุทธ ไกยวรรณ, (2544 : 58-59) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกิน 5% (บุญชม ศรีสะอาด, 2532: 38) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาจำนวน 400 คน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Sample Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น (independent variables) ได้แก่ เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา และ ประเภทของการประกอบธุรกิจ

2. ตัวแปรตาม (dependent variables) แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1. ทักษะทางด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน 2. ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ 3. ทักษะทางด้านความคิดในการทำงาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) โดยการแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ ,อายุ, ระดับการศึกษา สถานภาพ และ ประเภทของการประกอบการ ลักษณะสำรวจรายการทั่วไป(Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยสอบถามความคิดเห็น 3 ด้าน ได้แก่ ทักษะด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และ ทักษะด้านความคิดในการทำงาน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะที่ผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่กำลังประกอบอยู่ในปัจจุบัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัย นำแบบสอบถามไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม เป็นผู้ตอบโดยมีวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. จัดเตรียมแบบสอบถาม เพื่อไปดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ที่เป็นผู้ตอบจำนวน 400 ชุด

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนากับข้อมูลทั่วไปและตัวแปรตามเพื่ออธิบายผล
2. ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) การวิเคราะห์ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่าที (t-test) และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) Analysis of Variance แบบ One way ANOVA และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ใช้วิธีการหาค่า

สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)ซึ่งหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้ 0.86 (บุญชม ศรีสะอาด, 2532 :48)

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง พบว่า เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 68.00 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 55.50 มีอายุต่ำกว่า หรือเท่ากับ 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.50 ระดับการศึกษาซึ่งมีการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 62.00 ประเภทของการประกอบการธุรกิจร้านขายสินค้า คิดเป็นร้อยละ 43.50 ตามลำดับ

2. การศึกษาวิเคราะห์ความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

ด้านที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	ทักษะทางด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน	4.28	0.51	มาก	1
2	ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์	4.20	0.46	มาก	3
3	ทักษะทางด้านความคิดในการทำงาน	4.23	0.41	มาก	2
รวมเฉลี่ย		4.23	0.41	มาก	

จากผลการศึกษาวิเคราะห์ความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่าโดยรวมทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับความสามารถมาก ($\bar{X} = 4.23$) ถ้าพิจารณารายด้านได้แก่ ความสามารถทักษะทางด้านเทคนิคในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาทักษะทางด้านความคิดในการทำงาน ($\bar{X} = 4.23$) และทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์คือ ($\bar{X} = 4.20$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีดังนี้

1. ทักษะทางด้านเทคนิคในการปฏิบัติงาน จากการศึกษาความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่าโดยภาพรวมความสามารถอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) ถ้าพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.33$) 2. การแนะนำและความร่วมมือในการปฏิบัติงานของพนักงาน (\bar{X}

=4.32) 3. การสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติงานให้กับกิจการ ($\bar{X} = 4.31$) การวางแผนงานในการปฏิบัติงานของกิจการ ($\bar{X} = 4.30$) และ การใช้ความคิดที่มีเหตุผลในการตัดสินใจในกิจกรรมที่ทำ ($\bar{X} = 4.30$) เท่ากัน การกำหนดเป้าหมายให้กิจการ ($\bar{X} = 4.2$) การร่วมมือกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการวางแผนและการพัฒนากิจการ ($\bar{X} = 4.23$) การออกแบบโครงสร้างของกิจการ ($\bar{X} = 4.19$) และการกำหนดเป้าหมายเพื่อความสำเร็จของกิจการ ($\bar{X} = 4.08$) ตามลำดับ

2.ด้านเทคนิคในการปฏิบัติงาน จากการศึกษาความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่าโดยภาพรวมความสามารถอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$) ถ้าพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการมอบหมายอำนาจหน้าที่แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ($\bar{X} = 4.48$) มอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่พนักงาน ($\bar{X} = 4.30$) เข้าใจความต้องการของผู้อื่น ($\bar{X} = 4.28$) สามารถฟังผู้อื่นด้วยความเข้าใจด้วยเหตุด้วยผล ($\bar{X} = 4.27$) การใช้ความคิดที่รอบครอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น และการฝึกฝนความรู้ความชำนาญทางด้านเทคนิคการจัดการ ($\bar{X} = 4.22$) เท่ากัน สามารถทำงานร่วมกับพนักงานได้ทุกระดับในกิจการ ($\bar{X} = 4.15$) สามารถสื่อความคิดและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น ($\bar{X} = 4.07$) สามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในกิจการ ($\bar{X} = 4.94$) และมีการให้กำลังใจเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X} = 3.99$) ตามลำดับ

3.ด้านมนุษยสัมพันธ์ จากการศึกษาความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่าโดยภาพรวมความสามารถอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$) ถ้าพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการสรุปประเด็นปัญหาและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องชัดเจนสามารถเข้าใจสิ่งต่างๆเกี่ยวกับงานได้อย่างรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.29$) เท่ากัน มีการนำเทคนิคใหม่ๆในการบริหารจัดการมาใช้อยู่เสมอๆ ($\bar{X} = 4.28$) มีความเข้าใจในวิเคราะห์ขอบข่ายงานได้อย่างชัดเจน และมีการฝึกฝนอบรมพนักงาน ($\bar{X} = 4.27$) เท่ากัน มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการ ($\bar{X} = 4.26$) มีความสามารถในวินิจฉัยและสั่งการในการทำงาน ($\bar{X} = 4.22$) มีระบบควบคุม และตรวจสอบการทำงาน of พนักงาน ($\bar{X} = 4.16$) มีแผนปฏิบัติงานในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 4.15$) และมีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆอยู่เสมอ ($\bar{X} = 4.13$) ตามลำดับ

3 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา ความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างได้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะ โดยการให้ผู้ตอบแบบสอบถาม แล้วจำแนกและเรียงความถี่ในแต่ละประเด็น ได้แก่ ต้นทุนการผลิตสูงเนื่องจากราคาของปัจจัยการผลิตมีต้นทุนเพิ่มสูงขึ้น สภาวะการตลาดไม่ดี พนักงานขาดความรู้ความสามารถ ค่าจ้างแรงงานสูงตาม

นโยบายในการเพิ่มค่าแรงงานของรัฐบาล การจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพของผู้ประกอบการ
ขาดเงินทุนในการประกอบการ เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การศึกษาสำรวจความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม พบว่าโดยรวมผู้บริหารธุรกิจมี
ความสามารถอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านทักษะเทคนิคการปฏิบัติงาน ด้านทักษะมนุษย
สัมพันธ์ และด้านเทคนิคในการปฏิบัติงาน

2. ผลการวิเคราะห์รายด้านสำรวจความสามารถของผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลาง
และขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้าน
เทคนิคการปฏิบัติงาน และในด้านความคิดในการทำงานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ
สุเทพ ชัชวาลย์พันธ์. (2540) ได้ทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของผู้จัดการธนาคารทหารไทย
ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในด้านทักษะมนทัศน์ในงาน ด้านทักษะมนุษยสัมพันธ์
ด้านทักษะเทคนิคและการปฏิบัติงาน และเปรียบเทียบทักษะทั้ง 3 ด้าน ตามความคิดเห็นของ
พนักงานธนาคารที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน พบว่าพนักงานของธนาคารทหารไทยในเขตกรุงเทพและ
ปริมณฑล ส่วนมากมีความริคิดริเริ่มและประสบการณ์ค่อนข้างสูงคือ ทักษะทางด้านมนทัศน์ในงาน
มีค่าเฉลี่ย 3.61 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ย 3.63 ทักษะด้านเทคนิคการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย
3.54 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sinchai Mangklapan. (2001) ได้ทำการศึกษาถึงการวิเคราะห์
ความสามารถและความชำนาญของระดับผู้บริหารกิจการโดยเฉพาะทางด้านอุตสาหกรรมขนาดเล็ก
ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าทักษะและความสามารถในการจัดการของผู้จัดการและ
ผู้ช่วยผู้จัดการในสาขาอุตสาหกรรมขนาดเล็กมีความสามารถสูง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ
Pichai Sarapugdi. (2003) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความชำนาญในการประกอบการที่เป็นสตรีใน
การจัดการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า ในการประกอบการของสตรีมี
ความชำนาญและเชี่ยวชาญ ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ย 3.63 รองลงมาได้แก่ทักษะ
ทางด้านเทคนิคในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 3.58 และทักษะทางด้านมนทัศน์ในการทำงาน
มีค่าเฉลี่ย 3.48

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับปัญหาสำรวจความสามารถของ
ผู้ประกอบการเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัด
มหาสารคามที่ประสบอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ ต้นทุนการผลิตสูงเนื่องราคาของปัจจัยการผลิตมีต้นทุนที่
เพิ่มสูงขึ้น สภาวะการตลาดไม่ดี พนักงานขาดความรู้ความสามารถ ค่าจ้างแรงงานสูงตามนโยบายใน

การเพิ่มค่าแรงงานของรัฐบาล การจัดการที่ไม่มีประสิทธิภาพของผู้ประกอบการ ขาดเงินทุนในการประกอบการ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. แนวทางพัฒนาและการนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการศึกษา ความสามารถในการประกอบการของผู้บริหารธุรกิจ ในครั้งนี้มีประเด็นสำคัญควรแก่การนำมาใช้เป็นแนวทางพัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ดังนี้ ทักษะเทคนิคในด้านการปฏิบัติงาน ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะทางด้าน ความคิดในการทำงาน โดยทั่วไปผู้บริหารธุรกิจที่จะเป็นผู้บริหารธุรกิจที่ดีนั้นจะต้องใช้ความรู้ความสามารถในด้านการปฏิบัติงานในด้านมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่นเป็นอย่างดี และการมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ในการทำงาน เพื่อให้การประกอบการในการดำเนินธุรกิจตามประเภทธุรกิจที่ดำเนินการนั้นให้ประสบผลสำเร็จได้ เช่น ในด้านการกำหนดเป้าหมายเพื่อความสำเร็จของกิจการ การใช้ความคิดที่มีเหตุผลในการตัดสินใจในกิจกรรมที่ทำ การใช้ความสามารถร่วมกับพนักงานได้ทุกระดับในกิจการ การเข้าใจในความต้องการของผู้อื่น ความสามารถในการฟังผู้อื่นด้วยความเข้าใจด้วยเหตุผล ความสามารถในการสื่อความคิดและเอาใจใส่ต่อผู้อื่น การแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ

2. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
2. ควรมีการปัญหาและอุปสรรคในการประกอบการของผู้บริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการประกอบการของผู้บริหารธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด.(2532) การวิจัยเบื้องต้น. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม:ภาควิชาสถิติพื้นฐาน การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภัทรานิษฐ์ สรเสริมสมบัติ.(2561).คุณลักษณะที่ส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.(ได้รับทุนอุดหนุนจากมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่)
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ.(2543). พื้นฐานการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

- วิรัช สงวนวงศ์วาน.(2547). **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ บริษัท เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า จำกัด
- สุวกิจ ศรีปัดดา.(2549). **การประกอบการ**. มหาสารคาม. หจก. อภิชาตการพิมพ์.
- สุเทพ ชัชวาลย์พันธ์. (2540). **การศึกษาภาวะผู้นำของผู้จัดการธนาคารทหารไทยในเขต กรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาการบริหารอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2559). **พระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ.๒๕๔๗** สืบค้นเมื่อ 4 สิงหาคม 2561, จาก <http://www.dip.go.th/>
- Pichai Sarapugdi. (2003). **Managerial Skill of Women Entrepreneurs in Small and Medium Scale Enterprises in Chacheongsao Province, Thailand: An Analysis**. Unpublished Doctoral Dissertation Adamson University, Manila Philippines,
- Robert L. Katz (1974). “**Skills of an Effective Administrator,**” Harvard Business Review, September- October 1964, pp. 90-102
- Sinchai Mangklapan. (2001). “**The Analysis of Management Skills of Small and Medium Industry (SMI) Managers in Pranakhon Si Ayuthaya Province, Thailand**”. Unpublished Doctoral Dissertation Adamson University, Manila Philippines,
- Yamane . Taro. (1970). **Statistics: An Introductory Analysis**. Third editio. Newyork: Harper and Row Publication.
- สื่ออิเล็กทรอนิกส์**
- สถิติประชากร, (2566). **ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรในเขตอำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม** (จาก [www.http // stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php](http://stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php) เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2566 เข้าดูวันที่ 20 ธันวาคม 2566)

ศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี
อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

Accounting potential and success in the practice of accountants in the
accounting firm Takhli District, Nakhon Sawan Province

ราชนัน ประดับสุข¹ พนารัตน์ นิลเกษม² อภิขญา อภิโชคหิรัญนนท์³
Rachan Pradubsuk Panarat Nilkasem Apichaya Apichokhirannon

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความรู้ในวิชาชีพของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ 2. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ 3. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ 4. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากรของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ 5. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ 6. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจของทุกฝ่ายของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 68 ราย ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทำแบบสอบถามเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบตารางกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติโดยใช้สถิติพื้นฐานค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัวแปรด้วย Independent-Samples T-Test ที่ได้มาจาก Output Window ของโปรแกรม SPSS

ผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจาก 68 ราย พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่างอายุ 31-40 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงานบัญชีมากกว่า 8 ปี ตำแหน่งหน้าที่การงานผู้สอบบัญชี บัญชี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ทั้งนี้มีระดับความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้งหมด โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ คือ ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย ด้าน

¹ อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

กระบวนการปฏิบัติงาน ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จและด้านการจัดการและการใช้ทรัพยากร เมื่อทดสอบสมมุติฐานพบว่า ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลในส่วนของอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนของปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลในส่วนของเพศ และตำแหน่งหน้าที่การงาน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ศักยภาพทางการบัญชี ความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชี

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the potential of accounting and the success of professional knowledge practice of accountants in the accounting office, Takhli District, Nakhon Sawan Province; The professional values of accountants in the accounting office, Takhli District, Nakhon Sawan Province 3. To study the potential of accounting and the success of the work in achieving the achievement of the accountants in the accounting office, Takhli District, Nakhon Sawan Province 4. To study the potential of accounting and the success in the acquisition and use Resources of accountants in the accounting office, Takhli District, Nakhon Sawan Province 5. To study the potential of accounting and the success in the work process of accountants in the accounting office, Takhli District, Nakhon Sawan Province. 6. To study the potential of accounting and the success in working on the satisfaction of all departments of accountants in the accounting office, Takhli District, Nakhon Sawan Province, a total of 68 cases were used to collect data by using a questionnaire to select a sample group. Taro Yamane's sample table was statistically analyzed using percentage base statistics. average score standard deviation and the comparison of the difference between the two variables with the Independent-Samples T-Test obtained from the output window of the SPSS program.

The results showed that the respondents from 68 people found that most of them were female. Age between 31-40 years old, marital status, educational level higher than a bachelor's degree Experience in accounting for more than 8 years, job duties, auditors, accountants and average monthly income 20,001-30,000 baht, with

the highest level of overall satisfaction in all aspects. When classified by aspect, they were all satisfied at the highest level. They can be sorted as follows: The satisfaction of all parties. in the operational process Work on achieving achievements and on procurement and utilization of resources. When testing the hypothesis, it was found that Personal characteristics factors in respect of age, status, educational level Accounting work experience and the average monthly income was not related to the satisfaction of the accountants in Takhli District. Nakhon Sawan The part of the individual characteristics factor in the gender part and job position There was a relationship with the satisfaction of the accountants in Takhli District. Nakhon Sawan statistically significant at the 0.05 level

Keywords : Accounting Potential The achievements in the practice of accountants

บทนำ

ในปัจจุบันมีการแข่งขันสูงมากเป็นผลให้องค์กรต่าง ๆ มีความต้องการคนที่มีความรู้ความสามารถเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ และนักบัญชีถือเป็นหนึ่งอาชีพที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถเฉพาะทาง ดังนั้นนักบัญชีจึงได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการภายในองค์กรมากกว่าในอดีต ในฐานะที่เป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลแก่ฝ่ายบริหาร เพื่อใช้ในการตัดสินใจดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจต่าง ๆ โดยข้อมูลที่ได้รับจากนักบัญชีนั่นจะต้องเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ทันเวลา และสามารถสะท้อนภาพดำเนินงานที่แท้จริงขององค์กรได้ (สุรินทร์ภักดี สำนักงานบัญชี, 2557, ออนไลน์) ในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าองค์กรต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องปรับตัวเพื่อให้ทันต่อสังคมโลกในปัจจุบันและสิ่งที่จะต้องเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ทันกับเหตุการณ์ในลำดับต้น ๆ คือบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน เนื่องจากบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีค่าและความสำคัญที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ องค์กรจึงต้องมีการจัดการด้านบุคลากร โดยคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ที่สูง ในทางกลับกันบุคลากรต้องพยายามแสวงหาความรู้ ทักษะและประสบการณ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และสมชาย หิรัญกิตติ, 2550, หน้า 9) นักบัญชีเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ต้องมีศักยภาพทางการบัญชีประกอบด้วย 5 ด้าน กล่าวคือ ด้านความรู้ในวิชาชีพ ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ และด้านเจตคติที่เหมาะสมในการปฏิบัติงาน ในฐานะผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีที่มีศักยภาพและความสามารถอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่องค์กร

นอกจากนี้ผู้ทำบัญชีที่จะมีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องมีความผูกพันต่อวิชาชีพที่ตนปฏิบัติงานอยู่และสิ่งๆที่ผู้ทำงานในทุกสาขาวิชาชีพต้องการคือ ความสำเร็จในการปฏิบัติงานซึ่งเป็นพลังสำคัญของบุคคลที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร ดังนั้นผู้ทำบัญชีจึงต้องมีการพัฒนาตนเองไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์, 2546, หน้า 43-64)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัด นครสวรรค์ โดยผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้ เป็นข้อมูลแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข เพิ่ม ประสิทธิภาพและพัฒนาศักยภาพของนักบัญชีให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานต่อไป

ผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อองค์กร

1. นักบัญชีจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในสถาบันการเงินของโลกยุคดิจิทัล ในอนาคตธนาคารจะมีบทบาทน้อยลง แต่การเงินจะไปเชื่อมโยงกับระบบการเงินใหม่ๆเช่น ผู้ให้บริการชำระเงินออนไลน์ Block chain หรือ Cloud funding เป็นต้น

2. งานบัญชีจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เทคโนโลยีใหม่ๆจะทำให้การบันทึกบัญชี การจัดทำและยื่นภาษีรวมถึงการจัดทำรายงานทางการเงิน จะกระทำได้โดยอัตโนมัติบนระบบออนไลน์ นักธุรกิจจะมีเวลาให้กับการพัฒนาธุรกิจมากขึ้นเพราะ กระบวนการทางบัญชีจะง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการออกอินวอยซ์ การชำระเงิน และการบันทึกและ จัดการข้อมูลต่าง ๆจะสามารถทำได้ทันทีบนระบบออนไลน์

3. บทบาทของนักบัญชีจะเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง จากการทำงานที่ต้องใช้แรงงานจะถูกแทนที่ด้วยเครื่องจักร รายได้หลักแบบเดิม ๆ ที่เคยมีจะหดหายไป ความท้าทายของนักบัญชีคือ การนำเสนอบริการแบบใหม่ที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับลูกค้า อันได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลจากBig data ที่กล่าวไปแล้ว การบริการที่ช่วยให้ลูกค้าพัฒนาไปสู่ Cloud computing การให้คำปรึกษาและแนะนำทางธุรกิจ นักบัญชีที่มีประสบการณ์และสามารถให้ คำปรึกษาแก่ธุรกิจจะมีคุณค่าอย่างยิ่งในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความรู้ใน วิชาชีพของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการบรรลุ เป้าหมายความสำเร็จของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

3. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากรของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
4. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านกระบวนการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์
5. เพื่อศึกษาศักยภาพทางการบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจของทุกฝ่ายของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

ขอบเขตการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งเป็น ปัจจัยลักษณะบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี ตำแหน่งหน้าที่การงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและความสำเร็จในการปฏิบัติงานได้แก่ ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ ด้านการจัดหาและการใช้ปัจจัยทรัพยากร ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน และด้านความพึงพอใจของทุกฝ่ายโดยช่วงเวลาในการดำเนินการศึกษาวิจัย คือ เดือนพฤศจิกายน 2565 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2566

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษา เรื่องศักยภาพทางการบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเอกสาร ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังต่อไปนี้

ตัวแปรต้น

ปัจจัยลักษณะบุคคล

1. เพศ
2. อายุ
3. สถานภาพ
4. ระดับการศึกษา
5. ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี
6. ตำแหน่งหน้าที่การงาน
7. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตัวแปรตาม

ศักยภาพทางการบัญชี

1. ด้านความรู้ในวิชาชีพ
2. ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ

ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

1. ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ
2. ด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร
3. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน
4. ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประเภทของงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Method) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Method) ด้วยแบบสอบถามปลายปิดที่สร้างจากการทบทวนงานวิจัยในอดีต และผ่านการตรวจสอบเครื่องมือ เพื่อมุ่งค้นหาข้อเท็จจริงจากการเก็บข้อมูลในการศึกษาเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีใน อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร (Population) ที่ใช้ในการศึกษาคือนักบัญชี ซึ่งเป็นพนักงานของสำนักงานบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 40 แห่ง (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2564) สำนักงานบัญชีแห่งละสองคน คิดเป็นนักบัญชีรวมทั้งสิ้น 82 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ นักบัญชี ซึ่งเป็นพนักงานของสำนักงานบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 68 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง 5% โดยคำนวณจากสูตร

Z = ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในที่นี้ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% Z มีค่าเท่ากับ 1.96

n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P = ค่าเปอร์เซ็นต์ที่ต้องการจะสุ่มจากประชากรทั้งหมด

e = ค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มตัวอย่าง

Z = ระดับความเชื่อมั่นที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในที่นี้ใช้ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% Z มีค่าเท่ากับ 1.96

$$\begin{aligned}
 n &= \frac{N}{1 + N(e)^2} \\
 &= \frac{82}{1 + 82(.05)^2} \\
 &= \frac{82}{1 + 82(.0025)} \\
 &= \frac{82}{1 + 0.2} \\
 &= 68
 \end{aligned}$$

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

3.1 ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนักบัญชีในสำนักงานอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) มีข้อความถาม จำนวน 7 ข้อ

3.2 ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) มีข้อความถาม จำนวน 22 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ในการกำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีลิเคิร์ตที่ได้ดังนี้

1	=	น้อยที่สุด
2	=	น้อย
3	=	ปานกลาง
4	=	มาก
5	=	มากที่สุด

เกณฑ์การแปลความหมายเพื่อจัดคะแนนเฉลี่ยค่าระดับความคิดเห็นกำหนดเป็นช่วงคะแนนตามวิธีลิเคิร์ตได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	หมายความว่า
1.00-1.49	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด
1.50-2.49	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
2.50-3.49	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
3.50-4.49	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
4.50-5.00	มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำหลักสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม ประกอบด้วย

4.1 ใช้สถิติในการวิเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วย จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ S.D.

4.2 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) และค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายถึงลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี ตำแหน่งหน้าที่การงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จในการ

ปฏิบัติงานของนักบัญชีใน อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ 1. ด้านความรู้ในวิชาชีพ 2. ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ 3. ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ 4. ด้านการจัดการและการใช้ทรัพยากร 5. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน 6. ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย

ผลการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 79.41 และเป็นเพศชาย จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 20.59 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 30.88 รองลงมา คือ อายุ 21-30 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 29.41 อายุ 41-50 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.29 และอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 4.41 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 48.53 รองลงมา คือสถานภาพโสด จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 38.24 และสถานภาพหย่าร้าง จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 13.24 มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 47.06 รองลงมา คือระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 39.71 และระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 13.24 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานบัญชีมากกว่า 8 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 39.71 รองลงมา คือ 2-5 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 6-8 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 22.06 และน้อยกว่า 2 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 13.24 และเป็นผู้สอบบัญชี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 51.47 และผู้ทำบัญชี จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 48.53 ซึ่งส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 23.53 รองลงมา คือ 10,000-20,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 23.53 30,001-40,000 บาทจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 22.06 40,001-50,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 13.24 มากกว่า 50,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 10.29 และต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 7.35 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านความรู้ในวิชาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านความรู้ในวิชาชีพ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านได้รับการสนับสนุนให้มีความรู้ในการปฏิบัติงานด้านบัญชี	4.31	0.47	มาก
2. ท่านมีความรู้ความเข้าใจหลักการปฏิบัติงานด้านบัญชี	4.34	0.51	มาก
3. ท่านมีความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจขององค์กร	4.22	0.42	มาก
4. ท่านได้รับเข้าการอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง	4.37	0.52	มาก
รวม	4.31	0.31	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ด้านความรู้ในวิชาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.31) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมาก คือ ท่านได้รับเข้าการอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.37) รองลงมา คือ ท่านมีความรู้ความเข้าใจหลักการปฏิบัติงานด้านบัญชี (ค่าเฉลี่ย 4.34) ท่านได้รับการสนับสนุนให้มีความรู้ในการปฏิบัติงานด้านบัญชี (ค่าเฉลี่ย 4.31) และท่านมีความเข้าใจในกระบวนการปฏิบัติงานทางด้านบัญชีเกี่ยวกับธุรกิจขององค์กร (ค่าเฉลี่ย 4.22) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรมเที่ยงธรรมและซื่อสัตย์สุจริต	4.40	0.52	มาก
2. ท่านมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอย่างอิสระและตรงต่อเวลา	4.43	0.53	มาก
3. ท่านสามารถทำงานด้านบัญชีอย่างเปิดเผยถูกต้องครบถ้วน ทันเวลา	4.36	0.57	มาก
รวม	4.40	0.34	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.40) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมาก คือ ท่านมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอย่าง อีสุระและตรงต่อเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.43) รองลงมา คือ ท่านมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม เที่ยงธรรมและซื่อสัตย์สุจริต (ค่าเฉลี่ย 4.40) และ ท่านสามารถทำงานด้านบัญชีอย่างเปิดเผยถูกต้องครบถ้วน ทันเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.36) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านมีความรับผิดชอบต่องานที่ปฏิบัติ	4.61	0.49	มากที่สุด
2. ท่านสามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้ถูกต้องสมเหตุสมผลและทันเหตุการณ์	4.81	0.40	มากที่สุด
3. ท่านสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา	4.73	0.45	มากที่สุด
4. ท่านมีความเที่ยงธรรมถูกต้อง โปร่งใส และน่าเชื่อถือ	4.88	0.33	มากที่สุด
5. ท่านมีความภูมิใจต่ออาชีพของนักบัญชี	4.93	0.27	มากที่สุด
รวม	4.79	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.79) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ท่านมีความภูมิใจต่ออาชีพของนักบัญชี (ค่าเฉลี่ย 4.93) รองลงมา คือ ท่านมีความเที่ยงธรรมถูกต้อง โปร่งใส และน่าเชื่อถือ (ค่าเฉลี่ย 4.88) ท่านสามารถแก้ไขปัญหาและตัดสินใจในการปฏิบัติงานได้ถูกต้องสมเหตุสมผลและทันเหตุการณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.81) ท่านสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.73) และท่านมีความรับผิดชอบต่องานที่ปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.61) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านการจัดการและการใช้ทรัพยากรของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านการจัดการและการใช้ทรัพยากร	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	4.51	0.50	มากที่สุด
2. ท่านสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.72	0.45	มากที่สุด
3. ท่านสามารถลำดับแผนงานความสำคัญของกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นเป็นไปตามความเร่งด่วนและช่วงเวลา	4.82	0.39	มากที่สุด
รวม	4.68	0.36	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ด้านการจัดการและการใช้ทรัพยากรของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.68) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ท่านสามารถลำดับแผนงานความสำคัญของกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นเป็นไปตามความเร่งด่วนและช่วงเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.82) รองลงมา ท่านสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.72) และท่านสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.51) ตามลำดับ

ตารางที่ 5 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านกระบวนการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายชื่อ

ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านสามารถส่งต่องานได้อย่างมีประสิทธิภาพและครบถ้วน	4.69	0.47	มากที่สุด
2. ท่านสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีช่วยในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.81	0.40	มากที่สุด
3. ท่านสามารถเข้าใจกระบวนการและประยุกต์ใช้วิธีการที่เหมาะสมและไม่ซับซ้อน	4.79	0.41	มากที่สุด
4. ท่านปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของนักบัญชี	4.87	0.34	มากที่สุด
รวม	4.79	0.28	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ด้านกระบวนการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.7) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุดคือ ท่านปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของนักบัญชี (ค่าเฉลี่ย 4.87) รองลงมา คือ ท่านสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีช่วยในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.81) ท่านสามารถเข้าใจกระบวนการและประยุกต์ใช้วิธีการที่เหมาะสมและไม่ซับซ้อน (ค่าเฉลี่ย 4.79) และท่านสามารถส่งต่องานได้อย่างมีประสิทธิภาพและครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย 4.69) ตามลำดับ

ตารางที่ 6 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นด้านความพึงพอใจของทุกฝ่ายของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นรายข้อ

ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ท่านเป็นที่ยอมรับในเรื่องการปฏิบัติงานด้านบัญชีจากทุกฝ่าย	4.78	0.42	มากที่สุด
2. ผลงานทางด้านบัญชีเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง	4.81	0.44	มากที่สุด
3. เพื่อนร่วมงานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ	4.88	0.33	มากที่สุด
รวม	4.82	0.29	มากที่สุด

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นระดับความคิดเห็นของนักบัญชีในสำนักงานบัญชี อำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่ายของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.82) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุดคือ เพื่อนร่วมงานให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.88) รองลงมา ผลงานทางด้านบัญชีเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานและส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย 4.81) และท่านเป็นที่ยอมรับในเรื่องการปฏิบัติงานด้านบัญชีจากทุกฝ่าย (ค่าเฉลี่ย 4.78) ตามลำดับ

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นแต่ละด้าน

ศักยภาพทางการบัญชีมี	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
1. ด้านความรู้ในวิชาชีพ	4.31	0.31	มาก
2. ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ	4.40	0.34	มาก
รวม	4.36	0.23	มาก

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่าศักยภาพทางการบัญชีมีผลต่อการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.36) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมาก คือ ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.40) รองลงมาด้านความรู้ในวิชาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.31) ตามลำดับ

ตารางที่ 8 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นแต่ละด้าน

ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับการตัดสินใจ
1. ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ	4.79	0.23	มากที่สุด
2. ด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร	4.68	0.36	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน	4.79	0.28	มากที่สุด
4. ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย	4.82	0.29	มากที่สุด
รวม	4.77	0.20	มากที่สุด

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่าความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีของสำนักงานบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละด้าน โดยภาพรวมมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.77) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าระดับความพึงพอใจในระดับมากที่สุด คือ ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย (ค่าเฉลี่ย 4.82) รองลงมาด้านกระบวนการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.79) ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ (ค่าเฉลี่ย 4.79) และด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร (ค่าเฉลี่ย 4.68) ตามลำดับตามลำดับ

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นทั้ง 6 ด้าน ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็นความพึงพอใจแยกตามเพศ

	เพศ	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
ด้านความรู้ในวิชาชีพ	ชาย	14	4.46	0.29	0.08
	หญิง	54	4.28	0.30	0.04
ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ	ชาย	14	4.49	0.35	0.1
	หญิง	54	4.38	0.34	0.05
ด้านการบรรลุเป้าหมายและความสำเร็จ	ชาย	14	4.78	0.19	0.05
	หญิง	54	4.79	0.25	0.03
ด้านการจัดการและการใช้ทรัพยากร	ชาย	14	4.54	0.37	0.10
	หญิง	54	4.72	0.35	0.05
ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน	ชาย	14	4.79	0.30	0.08
	หญิง	54	4.79	0.27	0.04
ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย	ชาย	14	4.95	0.13	0.03
	หญิง	54	4.79	0.31	0.04

ด้านความรู้ในวิชาชีพ เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย มีความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.46 และ 4.28 ตามลำดับ

ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพเมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย มีความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.49 และ 4.38 ตามลำดับ

ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง มีความคิดเห็นมากกว่าเพศชาย โดยมีค่าเฉลี่ย 4.79 และ 4.78 ตามลำดับ

ด้านการจัดการและการใช้ เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิง มีความคิดเห็นมากกว่าเพศชาย โดยมีค่าเฉลี่ย 4.72 และ 4.54 ตามลำดับ

ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิงและเพศชายมีความคิดเห็นเท่ากัน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.79

ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย เมื่อพิจารณาแยกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย มีความคิดเห็นมากกว่าเพศหญิง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.95 และ 4.79 ตามลำดับ

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จของการแก้ไขปัญหา

แนวทางที่ 1 จะมีการให้พนักงานออมสินประเมินผลความพึงพอใจ และแสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานออนไลน์ โดยจะมีตัวเลือกในการประเมิน 3 ตัวเลือก คือ พอใจมาก พอใช้ และควรปรับปรุง

อภิปรายผล

1. อภิปรายผลข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี ตำแหน่งหน้าที่การงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงานบัญชีมากกว่า 8 ปี ตำแหน่งหน้าที่การงานผู้สอบบัญชี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-30,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนงค์วรรณ อุปประดิษฐ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ข้อกำหนดการรับรองคุณภาพของสำนักงานบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการรับรองคุณภาพของสำนักงานบัญชีในจังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง

2. อภิปรายผลความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพทางการบัญชีและความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ระดับความคิดเห็นตามศักยภาพทางการบัญชีของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน 2 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านความรู้ในวิชาชีพ 2. ด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ และความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบรรลุเป้าหมายความสำเร็จ 2. ด้านการจัดหาและการใช้ทรัพยากร 3. ด้านกระบวนการปฏิบัติงาน 4. ด้านความพึงพอใจของทุกฝ่าย พบว่านักบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญชัย ชมศิริ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยความผูกพัน

กับองค์กร และปัจจัยมนุษย์สัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยความผูกพันกับองค์กร ปัจจัยจรรยาบรรณวิชาชีพ บัญชี และปัจจัยมนุษย์สัมพันธ์มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลกับความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของนักบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลในส่วนของอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานบัญชี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนของปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลในส่วนของเพศ และตำแหน่งหน้าที่การงาน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของนักบัญชีในอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของขวัญชัย ชมศิริ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาลินธิ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยความผูกพันกับองค์กร และปัจจัยมนุษย์สัมพันธ์ อยู่ในระดับมาก จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยความผูกพันกับองค์กร ปัจจัยจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี และปัจจัยมนุษย์สัมพันธ์มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถเป็นข้อมูลในการประเมินศักยภาพและความสำเร็จของนักบัญชี เพื่อนำไปพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับคุณสมบัติอันพึงประสงค์ของนักบัญชีต่อไป
2. ผลการศึกษาครั้งนี้สามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพในด้านศักยภาพทางการบัญชี เพื่อสร้างคุณภาพในการปฏิบัติงานด้านบัญชีและลดความเสี่ยงจากการปฏิบัติงานทั้งภายในและภายนอกองค์กรสร้างความได้เปรียบในวิชาชีพบัญชีต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาศักยภาพทางการบัญชีเฉพาะด้านความรู้ในวิชาชีพ และด้านคุณค่าแห่งวิชาชีพ เท่านั้น ไม่ได้ทำการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจเกี่ยวข้องับศักยภาพทางการบัญชีของนักบัญชีการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาปัจจัยหรืออิทธิพลด้านอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อ

ศักยภาพทางการบัญชีของนักบัญชี เช่น ด้านทักษะทางวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณในวิชาชีพ ด้านเจตคติ ด้านการทันต่อเวลา เป็นต้น

2. การศึกษาครั้งนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะนักบัญชีในสำนักงานบัญชีอำเภอตากลี จังหวัดนครสวรรค์ เท่านั้น ดังนั้น ผลการศึกษาดังกล่าวอาจไม่สะท้อนถึงการดำเนินงานของหน่วยงานอื่น การศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษาศักยภาพทางการบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานกับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เช่น นักบัญชีที่ปฏิบัติงานในอำเภอหรือจังหวัดอื่น ๆ การศึกษาภาพรวมของนักบัญชีในจังหวัดอื่น ๆ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- พวงรัตน์ บุญญานุกรักษ์. (2546). **ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ขุมปัญญาทางพยาบาลศาสตร์ Wisdom in nursing science.** พระราม 4 ปรีณตัง, กรุงเทพฯ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และสมชาย หิรัญกิตติ. (2550). **นักบัญชีเป็นผู้ประกอบวิชาชีพที่ต้องมีศักยภาพทางการบัญชีประกอบด้วย 5 ด้าน.** กรุงเทพฯ: วีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด
- สุรินทร์ภักดี สำนักงานบัญชี. (2557). **การตอบสนองความต้องการของลูกค้าองค์กรต่าง ๆ ตำบลนอกเมือง อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์.** ออนไลน์
- อนงค์วรรณ อุปประดิษฐ์. (2559). **ข้อกำหนดการรับรองคุณภาพของสำนักงานบัญชีที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการรับรองคุณภาพของสำนักงานบัญชีในจังหวัดลำปาง.** ลำปาง: คณะบัญชี วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง.

คุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก
Service quality of Phra Arjan Subdistrict Administrative Organization

ราชนัน ประดับสุข¹ ทิพาพร มณฑาทิพย์² กมลธร กาญจนพงศ์³

Rachan Pradubsuk Thipaporn Monthathip Gamonton Granjanapong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก (2) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะ สวนบุคคลของผู้มาใช้บริการกับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 393 ชุด และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติเชิงอนุมาน คือ Chi-square ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัยพบว่ามีระดับคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อแยกประเด็นเป็นรายพบว่ามีคุณภาพการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน เรียงตามลำดับได้ดังนี้ ด้านการดูแลเอาใจใส่ ด้านความไว้วางใจ ด้านการตอบสนองลูกค้าและด้านการให้ความมั่นใจ ด้านรูปลักษณ์ เมื่อทดสอบสมมุติฐาน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ศาสนา จำนวนครั้งที่ใช้บริการ/ปี นั้นไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก

คำสำคัญ : คุณภาพ การให้บริการ องค์การบริหารส่วนตำบล

¹ อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The objectives of this research (1) were to study the level of opinions about the service quality of the Phra Arjan Sub-District Administrative Organization, Nakhon Nayok Province (2) to find the relationship between the personal characteristics of the people. The service was used with opinions about the service quality of the Phra Arjan Sub-District Administrative Organization, Nakhon Nayok Province by using 393 questionnaires and analyzing and analyzing the data with a statistical packaged program. to find descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation. and the inferential statistic was Chi-square at the significance level of 0.05. The results showed that the overall service quality level was at a high level. At a high level, all 5 can be arranged in order as follows: trust Customer response and confidence appearance When testing a hypothesis It was found that personal factors, gender, age, status, education level, occupation, income/month, religion, number of service usage/year had no relationship with opinions on service quality of Tambon Administrative Organization, Phra Arjan, Nakhon Nayok Province.

Keywords : quality, service, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานปกครองท้องถิ่น ที่เป็นผลมาจากแนวคิดในการกระจายอำนาจ ซึ่งรัฐบาลได้มอบอำนาจหน้าที่ในการปกครองและจัดบริการสาธารณะโดยดำเนินงานด้วยงบประมาณแก่เจ้าหน้าที่ของตนเอง องค์การบริหารส่วนตำบล ได้จัดตั้งขึ้นในฐานะนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มีจุดมุ่งหมายและหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ ตามมาตราต่างๆ ได้แก่ มาตรา 66,67, 68 และมาตรา 16 หน้าที่โดยตรงในการบำบัดทุกข์และบำรุงสุขของประชาชน ไปจนถึงการพัฒนาและบำรุงรักษาเขตพื้นที่ซึ่งตนรับผิดชอบอยู่ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ไปจนถึงทรัพยากรธรรมชาติและอยู่ใกล้ชิดกับประชาชน ทั้งนี้เป็นผลมาจากการสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจการปกครองและบริหารไปสู่ท้องถิ่นต่าง ๆ ทั้งในส่วนของโครงสร้าง บทบาท ภารกิจ อำนาจหน้าที่ รายได้และภาษีอากร และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น โดยทำการถ่ายโอนภารกิจอำนาจหน้าที่หลายประการที่รัฐดำเนินการอยู่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่นั้นๆดำเนินการ และจัดสรรรายได้ให้เหมาะสมกับกิจการ

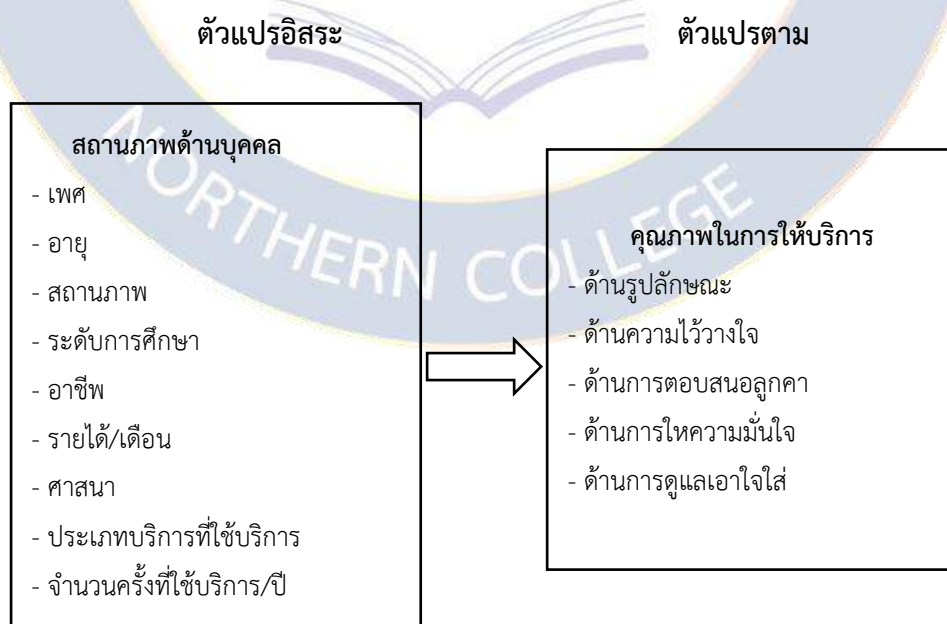
จากที่กล่าวมาในเรื่องของการกระจายอำนาจจากรัฐไปสู่หน่วยงานท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งรวมไปถึงองค์การบริหารส่วนตำบล การที่จะพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของหน่วยงาน เพื่อจุดมุ่งหมายสูงสุดในการตอบสนองความต้องการและสร้างความสุขให้กับประชาชนได้นั้น การบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความคุณภาพ ให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนผู้ใช้บริการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุก ๆ ด้านในที่สุด

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพของหน่วยงานในอนาคต

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลของผู้มาใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก
- 2 เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก
- 3 เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลของผู้มาใช้บริการกับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร (Population) คือ ผู้ใช้บริการที่อาศัยอยู่ในตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก จำนวน 13 หมู่บ้าน ประชากรทั้งหมด จำนวน 6,266 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างตามแนวทางของ Taro (1973: 727-728) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่ม ตัวอย่างในการวิจัยดังสูตรต่อไปนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ($\alpha = 0.05$)

$$\begin{aligned} \text{สูตร } n &= \frac{6,266}{1 + (6,266)(0.05)^2} \\ &= 376 \end{aligned}$$

ดังนั้น ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้ง 376 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจะใช้แบบสอบถามโดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ศาสนา ประเภทที่ใช้บริการ จำนวนครั้งที่ใช้บริการ มีลักษณะเป็นคำถามปลาย ปรดจำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นคุณภาพการให้บริการของ องค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ ใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปลักษณ์ ด้านความไว้วางใจ ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการให้ความมั่นใจ และด้านการดูแลเอาใจใส่ ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับแบบลิเคิร์ท ซึ่งมี ความหมายดังนี้

5	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับมาก
3	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีคุณภาพในการให้บริการในระดับน้อยที่สุด

โดยใช้เกณฑ์ประเมินผลดังนี้ (Best, 1977, p.174)

คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.49	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	1.50 – 2.49	มีความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ย	2.50 – 3.49	มีความพึงพอใจปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	3.50 – 4.49	มีความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ย	4.50 – 5.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 393 คน ในการตอบแบบสอบถาม

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการศึกษา โดยทำการค้นคว้าจากวิทยานิพนธ์ เอกสารงานวิจัยเชิงวิชาการต่าง ๆ และวิชาตำราเรียนที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการศึกษาครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยแจกแจง ความถี่ และหาค่าร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคลแต่ละรายการ เสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล พระอาจารย์ จังหวัดนครนายก วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนค่าเบี่ยงมาตรฐาน (Standard Deviation) เสนอเป็นตารางประจำบรรยาย

ส่วนที่ 3 การหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก เพื่อใช้การพิสูจน์ว่าสมมุติฐานที่ตั้งขึ้นแตกต่างหรือไม่แตกต่างกับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ใช้ทดสอบสมมุติฐานโดยใช้ค่า Chi Square (χ^2) ด้วยวิธีของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 52.30 อายุ 41 -50 ปี ร้อยละ 26.50 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 71.91 ระดับศึกษามัธยมตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 16.27 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ค้าขาย ร้อยละ 46.20 มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000

บาท ร้อยละ 64.50 เป็นงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน ร้อยละ 54.38 ใช้บริการ 2-5 ครั้ง/ปี ร้อยละ 7.22

2. ผลการวิเคราะห์จำนวนและค่าร้อยละผู้ใช้บริการ จำแนกตามประเภทของการใช้บริการ

ผลการวิเคราะห์ พบว่าผู้มาใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่เป็นงานบริการงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 54.48 รองลงมาเป็นงานด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็กแรกเกิด คิดเป็นร้อยละ 26.52 งานด้านประปา ถนน งานขออนุญาตก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 11.75 งานด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.84 และน้อยที่สุด งานบริการงานกู้ชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.53

3. ผลวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก มีระดับคุณภาพการให้บริการโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) และเมื่อแยกประเด็นเป็นรายด้าน พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ ด้านการดูแลเอาใจใส่ ($\bar{X} = 4.22$) รองลงมาด้านความไว้วางใจ ($\bar{X} = 4.12$) ด้านการตอบสนองลูกค้าและด้านการให้ความมั่นใจ ($\bar{X} = 4.10$) และน้อยที่สุดในด้านรูปลักษณ์ ($\bar{X} = 4.08$) เรียงตามลำดับ และเมื่อแยกประเด็นเป็นรายด้าน ดังนี้

ด้านรูปลักษณ์ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ จุดนั่งรอ สถานที่จอดรถ ห้องน้ำสะอาดเพียงพอสำหรับผู้รับบริการ ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาในข้อ พนักงานแต่งกายสุภาพ เรียบร้อย ($\bar{X} = 4.08$) และน้อยที่สุดในข้อ เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริการมีความทันสมัย ($\bar{X} = 4.03$) เรียงตามลำดับ

ด้านความไว้วางใจ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ การให้บริการของพนักงานมีความเท่าเทียมกัน ($\bar{X} = 4.18$) รองลงมาในข้อ พนักงานให้คำแนะนำ ชี้แจงข้อสงสัยแก่ท่านเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 4.10$) และน้อยที่สุดในข้อ การบริการเป็นไปตามลำดับ ก่อน - หลัง ($\bar{X} = 4.09$) เรียงตามลำดับ

ด้านการตอบสนองลูกค้า พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ การบริการเป็นไปด้วยความรวดเร็วตามกำหนดเวลา ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาในข้อ งานที่ท่านติดต่อได้รับความถูกต้องครบถ้วน ($\bar{X} = 4.08$) และน้อยที่สุดในข้อ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.07$) เรียงตามลำดับ

ด้านการให้ความมั่นใจ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ มีช่องทางการติดต่อสื่อสารที่ง่ายและสะดวก (\bar{X} = 4.13) รองลงมาในข้อ มีการแนะนำด้วยความสุภาพเป็นอย่างดีโดยสม่ำเสมอ (\bar{X} = 4.09) และน้อยที่สุดในข้อ พนักงานเป็นผู้มีความรู้ ความชำนาญ ในงานนั้นๆ (\bar{X} = 4.08) เรียงตามลำดับ

ด้านการดูแลเอาใจใส่ พบว่า มีคุณภาพการให้บริการมากในทุกด้าน ดังนี้ พนักงาน พุดจาไพเราะ ยิ้มแย้ม แจ่มใส ตลอดเวลาการให้บริการ (\bar{X} = 4.24) รองลงมาในข้อ รับฟังถึงปัญหา และยอมรับคำตำหนิและสำรวมกิริยาท่าทาง (\bar{X} = 4.23) และน้อยที่สุดในข้อ รับฟังถึงปัญหา และยอมรับคำตำหนิและสำรวมกิริยาท่าทาง (\bar{X} = 4.20) เรียงตามลำดับ

4. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ศาสนา จำนวนครั้งที่ใช้บริการ/ปี นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก ในภาพรวม ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 52.30 อายุ 41 -50 ปี ร้อยละ 26.50 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 71.91 ระดับการศึกษามัธยมตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 16.27 มีอาชีพรับจ้างทั่วไป/ค้าขาย ร้อยละ 46.20 มีรายได้ต่อเดือน 10,000 – 20,000 บาท ร้อยละ 64.50 เป็นงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน ร้อยละ 54.38 ใช้บริการ 2 -5 ครั้ง/ปี ร้อยละ 74.22 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นายสาธิต พุทธชัยยงค์ (2559) ได้ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ ของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย

2. อภิปรายผลผลการวิเคราะห์จำนวนและค่าร้อยละผู้ให้บริการจำแนกตามประเภทของการใช้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ พบว่าผู้มาใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก ส่วนใหญ่เป็นงานบริการงานด้านจัดเก็บรายได้ ภาษีโรงเรือน ภาษีที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 54.48 รองลงมา เป็นงานด้านผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็กแรกเกิด คิดเป็นร้อยละ 26.52 งานด้านประปา ถนน งานขออนุญาตก่อสร้าง คิดเป็นร้อยละ 11.75 งานด้านการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.84 และน้อยที่สุดงาน

บริการงานกู้ชีพ คิดเป็นร้อยละ 2.53 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขศิริ ประสมสุข ณ์ทกวี ศิริรัตน์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอกะทู้ม่วน จังหวัดสมุทรสาคร คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

3. อภิปรายผลระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพในการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล พระอาจารย์ จังหวัดนครนายก

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบล พระอาจารย์ จังหวัดนครนายก มีระดับคุณภาพการในการให้บริการโดยภาพรวม อยู่ในระดับและเมื่อแยกประเด็นเป็นรายด้าน ทั้ง 5 ด้านด้านรูปลักษณ์ ด้านความไว้วางใจ ด้านการตอบสนองลูกค้า ด้านการให้ความมั่นใจและด้านการดูแลเอาใจใส่ พบว่าผู้ใช้บริการองค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก มีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประนอม คำผาและคณะ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการองค์การบริหารส่วนตำบลตอจิก อำเภอพิบูลย์มังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ปีงบประมาณ พ.ศ.2562 โครงการความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีและองค์การบริหารส่วนตำบลตอจิก

4. อภิปรายผลความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้/เดือน ศาสนา จำนวนครั้งที่ใช้บริการ/ปี นั้น ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายก ในภาพรวม ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชวัญชัย ชมศิริ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี อยู่ในระดับมากที่สุด ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยความผูกพันกับองค์กร และปัจจัยมนุษยสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการทำงาน ปัจจัยความผูกพันกับองค์กร ปัจจัยจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี และปัจจัยมนุษยสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิภาพการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาคุณภาพการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ จังหวัดนครนายกมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. เพื่อให้ประชาชนที่ใช้บริการได้รับประโยชน์สูงสุดควรมีการปรับปรุงด้านอุปกรณ์ให้ทันสมัยและเพียงพอ
2. ควรจัดทำแผนผังแสดงขั้นตอน ของงานภารกิจต่าง ๆ ติดผนังที่ชัดเจนและหรือมีเอกสารแนะนำขั้นตอนในการให้บริการ มีการจัดบัตรคิวเพื่อความสะดวก
3. เพื่อให้ประชาชนได้รับประโยชน์สูงสุด เจ้าหน้าที่ที่เปิดโอกาสให้ผู้รับบริการได้แสดงความคิดเห็น/ซักถาม เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ / อธิยาศัยดี / วาจา สุภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์เจาะลึกในสวนของความพึงพอใจโดยแยกเป็นรายด้าน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง พัฒนาการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลพระอาจารย์ ให้มีความชัดเจนมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- สาธิต พุทธชัยรงค์ (2559) ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ ของ องค์การบริหารส่วนตำบลบางโปรง อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
- ประนอม คำผาและคณะ (2562) การสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการองค์การบริหารส่วนตำบลตอจิก อำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี ปีงบประมาณ พ.ศ.2562 โครงการความร่วมมือระหว่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานีและองค์การบริหารส่วนตำบลตอจิก
- สุขศิริ ประสมสุข ณ์ทกวี ศิริรัตน์ (2560) การสำรวจความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไม้ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพ
ของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันซี ในเขตกรุงเทพมหานคร

Factors of Marketing Mix That Influence the Generation Z tourists for
Decision Making to Choose Healthy Food Restaurant in Bangkok.

สุวราภรณ์ ไชยเกษมสานต์¹

SUWARAPORN CHAIKASEMSAN

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันซี ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มเจนเนอเรชันซี ได้แก่ ผู้มีอายุระหว่าง 15-29 ปี (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2538-2552) ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการใช้การเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ จำนวน 400 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติการทดสอบแบบ t-test สถิติความแปรปรวนทางเดียว One-way analysis of Variance (ANOVA) โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันซี ทั้งหมด 6 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด 1) ด้านผลิตภัณฑ์ วัตถุดิบที่ใช้มีความสดใหม่ 2) ด้านบุคคล พนักงานให้บริการทุกคนอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติ 3) ด้านกระบวนการ มีการให้บริการที่เสมอภาค 4) ด้านกายภาพร้านสะอาดไม่มีกลิ่นไม่พึงประสงค์ 5) ด้านราคา ราคาอาหารแสดงในเมนูอาหารชัดเจน 6) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีรูปแสดงหน้าตาอาหารที่ชัดเจน และ ยกเว้น 7) ด้านช่องทางการจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ได้แก่ สถานที่ตั้งมีความสะดวกในการเดินทาง

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ร้านอาหารเพื่อสุขภาพ นักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันซี

¹ อาจารย์สาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น suwaraporn@tni.ac.th

Abstract

This research aims to study the Factors of Marketing Mix That Influence the Generation Z tourists for Decision Making to Choose Healthy Food Restaurant in Bangkok. It's a quantitative study with a sample group consisting of Thai Generation Z tourists aged between 15-29 years old (born between 1995-2009) residing in Bangkok. The sample size is 400 individuals, selected through random sampling. Statistical analysis includes frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics such as one-way analysis of variance (ANOVA), with a significance level set at 0.05. The findings reveal that all six marketing factor dimensions influencing the decision-making of health-conscious restaurant selection among Generation Z tourists in Bangkok are at their highest level: 1) Product: The ingredients used are fresh, 2) People: The staff provides equal service to everyone without discrimination, 3) Process: The service is provided equally, 4) Physical Evidence: The restaurant is clean and free of unpleasant odors, 5) Price: The prices of the food are clearly displayed on the menu, 6) Promotion: There are clear pictures of the food, and expect for 7) Place, which is at a high level: The location is convenient to access.

Keywords: Marketing Mix, Healthy Food Restaurant, Generation Z tourists

บทนำ

หลังผ่านวิกฤตโควิด 19 เป็นต้นมา ทำให้คนทั่วโลกและผู้บริโภคชาวไทยตระหนักในเรื่องการดูแลสุขภาพร่างกายที่ตีมากขึ้น โดยเฉพาะการที่ใส่ใจต่อสุขภาพเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการใช้บริการกลุ่มธุรกิจด้านสุขภาพและการท่องเที่ยว และธุรกิจที่กำลังมาแรงเป็นที่นิยม ได้แก่ ธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ เป็นธุรกิจที่กลุ่มผู้บริโภคทุกเพศทุกวัยให้ความสำคัญและพร้อมที่จะใช้จ่าย เนื่องจากผู้บริโภคมากกว่าร้อยละ 70 มีพฤติกรรมเลือกรับประทานอาหารที่ดีต่อสุขภาพเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้ ราคา รสชาติ ความสะดวก และความชื่นชอบถือเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อการเลือกอาหารเพื่อสุขภาพ โดยเฉพาะกลุ่ม Gen Z จะหาข้อมูลอาหารสุขภาพบนสื่อสังคมออนไลน์มากกว่ากลุ่มอื่น (ประชาชาติธุรกิจ, 2566) เนื่องด้วยกลุ่มผู้บริโภค Generation Z เกิดมาพร้อมเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นกลุ่มคนที่มีความคิดเป็นของตัวเอง รักการใช้ชีวิตอิสระ มีความยืดหยุ่น มีไลฟ์สไตล์ที่คล่องตัว รวดเร็ว ชอบความแปลกใหม่ มีความสุขที่ได้ทำในสิ่งที่รัก เป็นวัยที่ต้องการหาทางเลือกที่ดีที่สุดให้กับตัวเอง ดังนั้นจึงมีความใส่ใจเรื่องของอาหารที่ดีต่อสุขภาพ เพื่อจะได้ดูแลตัวเองได้เต็มร้อย

พร้อมออกไปใช้ชีวิตได้อย่างเต็มที่ (Nestlé, 2567) ทำให้อาหารกับการท่องเที่ยวมักจะมีแรงดึงดูดซึ่งกันและกันอยู่เสมอ อาหารกลายเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่เป็นแรงจูงใจลำดับต้น ๆ ในการเลือกจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวที่ชอบรวบรวมข้อมูลด้านอาหารการกินก่อนออกเดินทางท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ นอกจากนี้ สัดส่วนค่าใช้จ่ายสำหรับอาหารและเครื่องดื่มในการสร้างประสบการณ์ระหว่างการท่องเที่ยวก็เพิ่มมากขึ้นกว่าในอดีต ช่วยกระตุ้นให้เศรษฐกิจในแหล่งท่องเที่ยวขยายตัวราว 25% ขณะเดียวกันในมุมมองธุรกิจจะเห็นแนวโน้มการเติบโตของบริษัทนำเที่ยวที่นำอาหารมาเป็นปัจจัยตอบรับความต้องการของนักท่องเที่ยวมากขึ้น (อิติสรร พึ่งกัน, 2566)

การตลาดจึงเป็นส่วนสำคัญของธุรกิจบริการ เนื่องจากการตลาดช่วยให้ธุรกิจสร้างความรู้สึกและความต้องการให้กับลูกค้า โดยอาจจะมีแนวคิดหลากหลาย เช่น ด้านการสร้างความตระหนักให้กับบริการ การสร้างแบรนด์ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้า การให้บริการที่มีคุณภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่เน้นการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการตลาด เช่น การใช้โซเชียลมีเดียหรือการใช้แอปพลิเคชันในการสื่อสารกับลูกค้า และการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทราบข้อดีและข้อเสียของบริการที่มีให้กับลูกค้า เพื่อปรับปรุงและพัฒนาบริการให้ดียิ่งขึ้นต่อไป ดังนั้น การวางแผนและการดำเนินงานในส่วนประสมทางการตลาดเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ธุรกิจบริการเติบโตและประสบความสำเร็จได้ในตลาดที่แข่งขันอย่างยั่งยืน โดยการใช้แนวคิดและเครื่องมือการตลาดที่เหมาะสมกับความต้องการและลักษณะของธุรกิจนั้นๆ อย่างเหมาะสม ซึ่งนั้นสามารถช่วยสร้างความได้เปรียบให้กับธุรกิจบริการในวงการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Guntitit Horthong, 2020) อีกทั้งสถานการณ์ธุรกิจร้านอาหารในปี 2566 มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยมีปัจจัยหลักมาจากการท่องเที่ยวและช่วงเทศกาลวันหยุดยาว อย่างไรก็ตาม การเติบโตมีการกระจายที่ไม่ทั่วถึง เนื่องจากการเปิดร้านอาหารใหม่เพิ่มขึ้น และการเสนออาหารที่หลากหลายทำให้ลูกค้ากระจายตัวไปยังสถานที่ต่าง ๆ ซึ่งสร้างการแข่งขันในตลาดได้มากขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น การแข่งขันที่รุนแรงในทุกเซกเมนต์และระดับราคา ต้นทุนธุรกิจที่สูง และการขาดแคลนแรงงาน ที่ส่งผลต่อความสามารถในการสร้างกำไร โดยเฉพาะในกลุ่มร้านอาหาร Casual Dining และ Quick Service Restaurant ซึ่งต้องรับมือกับพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป (ศุภวิทย์กสิกรไทย, 2566)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชันซี ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ประกอบการร้านอาหารเพื่อสุขภาพนำข้อมูลไปประกอบการวางแผนการตลาดที่เหมาะสมและการจัดการรูปแบบการให้บริการตรงกับตามความต้องการและพึงพอใจของกลุ่มนักท่องเที่ยวเจนเอเรชันซีดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

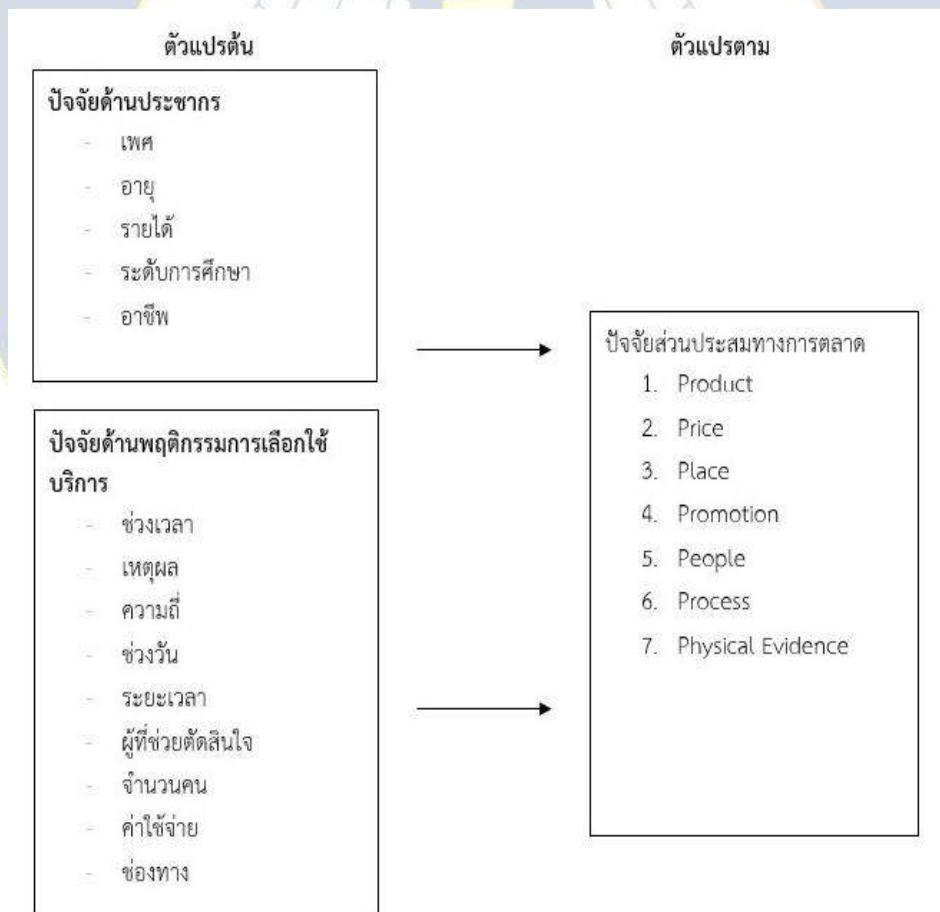
เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันซี ในเขตกรุงเทพมหานคร

สมมติฐาน

ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และรายได้ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันซี ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการทบทวนวรรณกรรมจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) กำหนดตัวแปรต้น คือ ปัจจัยด้านประชากร และปัจจัยด้านพฤติกรรมการเลือกใช้บริการ และ 2) กำหนดตัวแปรตาม จำนวน 7 ตัวแปร ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ บุคคลที่มีอายุระหว่าง 15 – 29 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 13,292,671 คน (ระบบสารสนเทศสนับสนุนงานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มเจเนอเรชันซี ได้แก่ ผู้ที่มีอายุระหว่าง 15–29 ปี (เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2538-2552) ที่อาศัยในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้การเลือกตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากการใช้สูตรคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีทราบจำนวนประชากรที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ตามสูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973) จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยให้กลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วนด้วยกัน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ โดยมีลักษณะของคำถามปลายเปิด ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, อาชีพ, และรายได้

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมในการเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจเนอเรชันซี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 9 ข้อ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจเนอเรชันซี ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 38 ข้อ การสร้างคำถามตามแนวคิดลิเคิร์ต (Likert's 5 rating scales) โดยแบ่งคำตอบออกเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด, มาก, ปานกลาง, น้อย และน้อยที่สุด โดยแบ่งคำถามออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสินค้าและบริการ (Product) จำนวน 5 ข้อ 2) ด้านราคา (Price) จำนวน 5 ข้อ 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) จำนวน 6 ข้อ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) จำนวน 6 ข้อ 5) ด้านผู้ให้บริการ (People) จำนวน 5 ข้อ 6) ด้านกระบวนการให้บริการ (Process) จำนวน 6 ข้อ และ 7) ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆที่ร้านอาหารเพื่อสุขภาพ ควรมี/ควรจัดทำ/ควรปรับปรุง เรื่องใดบ้าง (คำถามปลายเปิด)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) ประเภทของการวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) โดยรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง จากการให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ ผ่านทาง Google forms โดยมีช่วงเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2567 จนถึงวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2567 จำนวน 400 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลทั่วไปของแต่ละบุคคล พฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ One-way analysis of Variance (ANOVA) วิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพ โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.00 อายุระหว่าง 20-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.30 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 74.00 มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 60.80 และมีรายได้ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.80

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมในการเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชันซี ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบพฤติกรรมในการเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชันซี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เข้าใช้บริการในช่วง 12:01-13:00 คิดเป็นร้อยละ 30.00 โดยเหตุผลที่เลือกทานอาหารสุขภาพ คือ เพื่อสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 28.80 เข้าใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพ 1-2 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 41.30 ในช่วงวันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์) คิดเป็นร้อยละ 39.80 ระยะเวลาเข้าใช้บริการน้อยกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 39.80 ตัดสินใจเลือกใช้บริการจากตนเอง คิดเป็นร้อยละ 52.20 เข้าใช้บริการจำนวน 2-3 คน คิดเป็นร้อยละ 47.80 ค่าใช้จ่ายต่อครั้งที่ใช้บริการคือ 300-600 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.80 และ รู้จักร้านอาหารจากตนเอง คิดเป็นร้อยละ 25.50

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นซี ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นซี ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นซี ในเขตกรุงเทพมหานครในภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งผลให้เลือกใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพ	Mean	S.D.	การแปลค่า
1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product)	4.39	0.52	มากที่สุด
2. ด้านราคา (Price)	4.30	0.57	มากที่สุด
3. ด้านช่องทางการจำหน่าย (Place)	4.19	0.63	มาก
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)	4.21	0.61	มากที่สุด
5. ด้านบุคคล (People)	4.39	0.56	มากที่สุด
6. ด้านกระบวนการ (Process)	4.34	0.57	มากที่สุด
7. ด้านกายภาพ (Physical Evidence)	4.32	0.57	มากที่สุด
รวม	4.30	0.57	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นซี ในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาพรวม พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.30, S.D. = 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านบุคคล มีความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นลำดับแรก (\bar{x} = 4.39) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการ (\bar{x} = 4.34) อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับถัดมาด้านกายภาพ (\bar{x} = 4.32), ด้านด้านราคา (\bar{x} = 4.30), ด้านการส่งเสริมการตลาด (\bar{x} = 4.21) อยู่ในระดับมากที่สุด และลำดับสุดท้าย คือ ด้านช่องทางการจำหน่าย อยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.19) โดยมีรายละเอียดแยกตามแต่ละปัจจัย ดังนี้

1) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.39) โดยในแต่ละข้อพบว่า วัตถุดิบที่ใช้มีความสดใหม่มากที่สุด (\bar{x} = 4.57) รองลงมาอาหารมีรสชาติดี (\bar{x} = 4.39) และน้อยที่สุดความมีชื่อเสียงของร้านอาหาร (\bar{x} = 4.25)

2) ด้านราคา (Price) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.30) โดยในแต่ละข้อพบว่า ราคาอาหารแสดงในเมนูอาหารชัดเจนมากที่สุด (\bar{x} = 4.43) รองลงมาราคาเหมาะสมกับปริมาณของอาหารมีความคุ้มค่ากับเงินที่จ่าย (\bar{x} = 4.32) และน้อยที่สุดราคามีความเหมาะสมต่อคุณภาพของอาหาร (\bar{x} = 4.23)

3) ด้านช่องทางการจำหน่าย (Place) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{x} = 4.19) โดยในแต่ละข้อพบว่า สถานที่ตั้งมีความสะดวกในการเดินทางมากที่สุด (\bar{x} = 4.34) รองลงมาให้บริการร่วมแอปพลิเคชันสั่งอาหารทางออนไลน์ จัดส่งแบบ Delivery (\bar{x} = 4.26) และน้อยที่สุดมีสาขาบริการจำนวนมาก (\bar{x} = 3.99)

4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.39) โดยในแต่ละข้อพบว่า มีรูปแสดงหน้าตาอาหารที่ชัดเจนมากที่สุด (\bar{x} = 4.48) รองลงมามีการส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ เช่น การจัดเซตของอาหาร (\bar{x} = 4.19) และน้อยที่สุดมีการรีวิวหรืออัปเดตคอนเทนต์เกี่ยวกับอาหารเพื่อสุขภาพตามเทรนด์อย่างสม่ำเสมอ (\bar{x} = 4.11)

5) ด้านบุคคล (People) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.21) โดยในแต่ละข้อพบว่า พนักงานให้บริการทุกคนอย่างเท่าเทียมไม่เลือกปฏิบัติมากที่สุด (\bar{x} = 4.47) รองลงมาพนักงานมีความสุภาพและอัธยาศัยดี (\bar{x} = 4.43) และน้อยที่สุดพนักงานความรู้ด้านอาหารสุขภาพที่สามารถตอบคำถาม หรือไขข้อสงสัย หรือให้คำแนะนำได้ (\bar{x} = 4.28)

6) ด้านกระบวนการ (Process) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.34) โดยในแต่ละข้อพบว่า มีการให้บริการที่เสมอภาค ตามลำดับก่อนหลัง ไม่เลือกปฏิบัติ เป็นมาตรฐานของการบริการมากที่สุด (\bar{x} = 4.45) รองลงมารสชาติของอาหารได้มาตรฐานคงที่ทุกครั้งที่ใช้บริการ (\bar{x} = 4.38) และน้อยที่สุดมีบริการจัดส่งอาหารถึงบ้าน (\bar{x} = 4.21)

7) ด้านกายภาพ (Physical Evidence) ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{x} = 4.30) โดยในแต่ละข้อพบว่า ร้านสะอาดไม่มีกลิ่นไม่พึงประสงค์มากที่สุด (\bar{x} = 4.41) รองลงมาการจัดพื้นที่ภายในร้านเหมาะสมและสะดวกต่อการใช้บริการ (\bar{x} = 4.39) และน้อยที่สุดการออกแบบตกแต่งร้านสวยงามน่าสนใจ (\bar{x} = 4.18)

ส่วนที่ 4 การทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นซีในการเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพ ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพ ในเขตกรุงเทพมหานครของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นซี ได้แก่ ด้านราคา ด้านช่องทางการจำหน่าย

ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล และด้านกระบวนการ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
 ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ตารางสรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันซีในการเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพ ในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

สมมติฐาน	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด							โดยรวม	
	Product (Sig.)	Price (Sig.)	Place (Sig.)	Promotion (Sig.)	People (Sig.)	Process (Sig.)	Physical Evidence (Sig.)	Sig.	ผลทดสอบ สมมติฐาน
1. เพศ	0.326	0.541	0.105	0.028	0.079	0.008	0.000	0.052	ปฏิเสธ
2. อายุ	0.491	0.009	0.000	0.000	0.015	0.005	0.002	0.001	ยอมรับ
3. ระดับการศึกษา	0.001	0.046	0.000	0.000	0.001	0.004	0.020	0.000	ยอมรับ
4. อาชีพ	0.083	0.130	0.000	0.000	0.710	0.358	0.619	0.086	ปฏิเสธ
5. รายได้	0.006	0.000	0.000	0.000	0.006	0.037	0.287	0.001	ยอมรับ

หมายเหตุ : มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย พบว่า ระดับความคิดเห็นของส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันซี ทั้งหมด 6 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 1) ด้านผลิตภัณฑ์ วัตถุดิบที่ใช้มีความสดใหม่ 2) ด้านบุคคล มีรูปแสดงหน้าตาอาหารที่ชัดเจน 3) ด้านกายภาพ ร้านสะอาดไม่มีกลิ่นไม่พึงประสงค์ 4) ด้านราคา ราคาอาหารแสดงในเมนูอาหารชัดเจน 5) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีรูปแสดงหน้าตาอาหารที่ชัดเจน และ 6) ด้านช่องทางการจำหน่าย สถานที่ตั้งมีความสะดวกในการเดินทาง ยกเว้นด้านช่องทางการจำหน่าย การมีสาขาบริการจำนวนมาก เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันซี ในเขตกรุงเทพมหานครน้อยที่สุด

สรุปผลสมมติฐานการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษาและรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเนอเรชันซี ในการเลือกร้านอาหารเพื่อสุขภาพ ในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยอภิปรายผลตามค่าน้ำหนัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มเจเนอเรชันซีส่วนมากให้ความสำคัญกับวัตถุดิบที่ใช้มีความสดใหม่ ดังนั้นผู้ประกอบการร้านอาหารเพื่อสุขภาพควรที่จะเลือกใช้วัตถุดิบที่สดใหม่อยู่เสมอ

2) จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มเจเนอเรชันซีส่วนมากให้ความสำคัญกับราคาอาหารที่แสดงในเมนูอาหารที่ชัดเจน ดังนั้นผู้ประกอบการร้านอาหารเพื่อสุขภาพควรติดตามในใบราคาให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดต่อผู้มาใช้บริการ

3) จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า นักท่องเที่ยวในกลุ่มเจเนอเรชันซีส่วนมากให้ความสำคัญกับสถานที่ตั้งมีความสะดวกในการเดินทาง ผู้ประกอบการร้านอาหารเพื่อสุขภาพควรเลือกเส้นทางที่ทำเลที่สามารถให้ผู้มาใช้บริการเดินทางสะดวก เพื่อความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยแบบผสมผสาน วิธีการทั้งเชิงปริมาณร่วมกับเชิงคุณภาพเพิ่มเติมด้วยวิธีการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวในกลุ่มเจเนอเรชันซี เพื่อทำความเข้าใจพฤติกรรมในการเลือกใช้บริการร้านอาหารเพื่อสุขภาพได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ข้อมูลให้ถูกต้องมากขึ้นและน่าเชื่อถือ

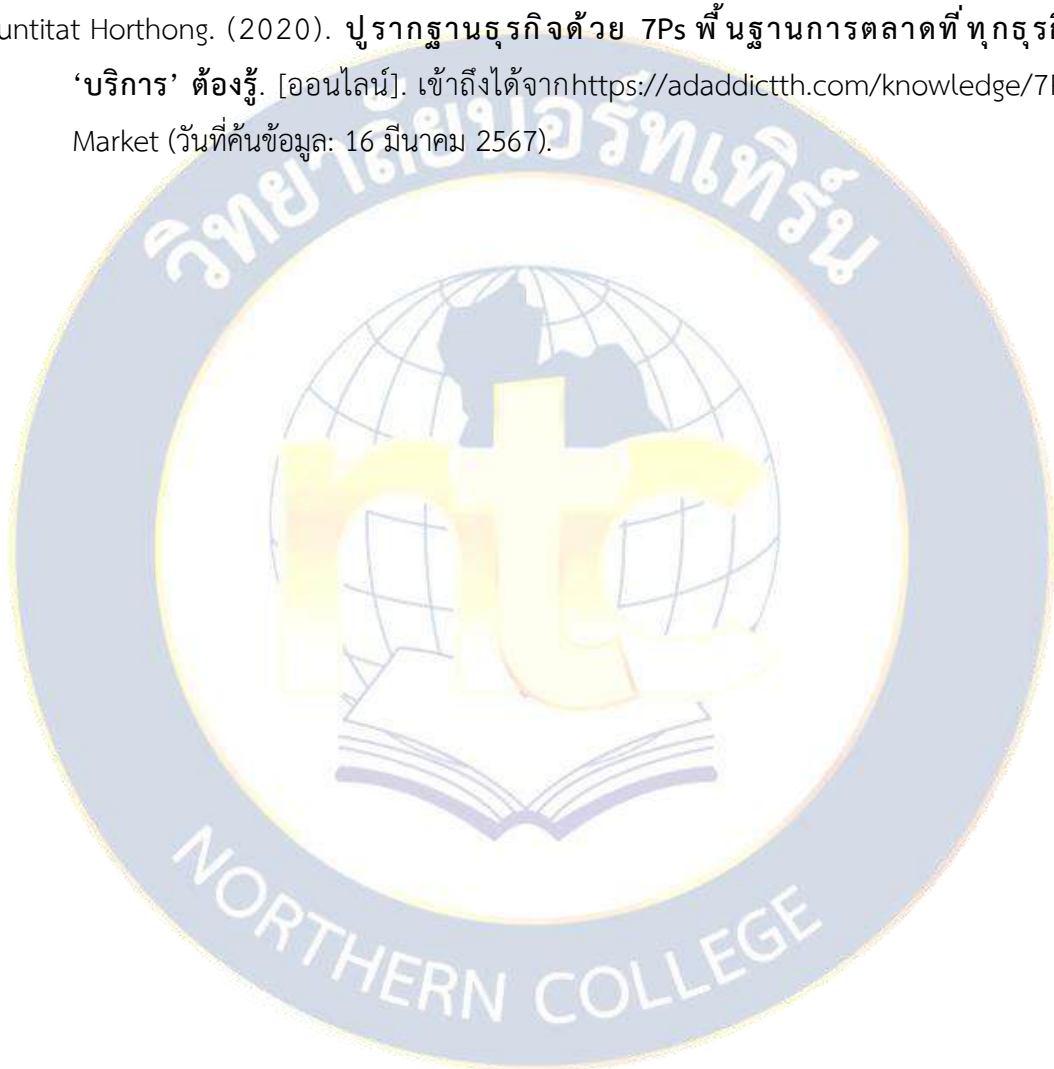
เอกสารอ้างอิง

จิตติสร พึ่งกัน. (2566). **The Power of Flavor อาหารในยุค 2023**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://tatreviewmagazine.com/article/the-power-of-flavor/> (วันที่ค้นข้อมูล : 20 มีนาคม 2567).

ประชาชาติธุรกิจ. (2566, 28 ธันวาคม). **เจาะลึกเทรนด์สุขภาพเวลเนสชาวไทย โอกาสธุรกิจมาแรง**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://today.line.me/th/v2/article/NvoyLwP> (วันที่ค้นข้อมูล : 16 มีนาคม 2567).

ระบบสารสนเทศสนับสนุนงานส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. (2567). **ข้อมูลประชากร**. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://dashboard.anamai.moph.go.th/population/pop-workingage/index?year=2022> เข้าถึงได้จาก <https://coop.tni.ac.th/> (วันที่ค้นข้อมูล : 6 กุมภาพันธ์ 2567).

- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2566). ธุรกิจร้านอาหารปี 66. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-edia/Pages/Restaurant-Business-Y23-CIS3429-FB-30-08-2023.aspx> (วันที่ค้นข้อมูล : 16 มีนาคม 2567).
- Nestlé. (2567). GEN Z กินแบบสมดุลการกินที่ช่วยให้สุขภาพที่ดี. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.nestle.co.th/th/pass-on-the-goodness-to-all-gen-z> (วันที่ค้นข้อมูล: 16 มีนาคม 2567).
- Guntit Horthong. (2020). ปูรากฐานธุรกิจด้วย 7Ps พื้นฐานการตลาดที่ทุกธุรกิจ ‘บริการ’ ต้องรู้. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://adaddicth.com/knowledge/7Ps-Market> (วันที่ค้นข้อมูล: 16 มีนาคม 2567).

คุณภาพของการให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร Quality of service at the passenger bus station, Chumphon Province

นันทวัน ตริววงศ์¹, วริษฐา ไผ่สุข², วันเพ็ญ คงทอง³
Nanthawan Triwong, Warittha Faisuk, Wanpen Kongthong

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ (1) เพื่อต้องการศึกษาคุณภาพของการให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร ประกอบด้วย เพศ สถานภาพสมรส อายุ วุฒิการศึกษา เชื้อชาติ ศาสนา อาชีพหลัก รายได้ต่อเดือน และความถี่ในการใช้บริการสถานีขนส่งผู้โดยสาร (2) เพื่อต้องการพัฒนาคุณภาพของการให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มประชากรตัวอย่างมีทั้งหมด 398 คนโดยแบ่งเป็นการศึกษาในครั้งนี้อย่างกลุ่มประชากรตัวอย่างเพศหญิงและเพศชายสรุปได้ว่ากลุ่มเพศหญิงมีมากกว่าเพศชายโดยเพศหญิงมีจำนวน 195 คนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 50.1 เพศชายมีค่าเฉลี่ย 49.8 จำนวน 194 คน ในด้านของช่วงอายุกลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ที่ 40 ถึง 49 ปีจำนวน 175 คนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 44.98% ตามลำดับในด้านของระดับการศึกษากลุ่มประชากรส่วนใหญ่จบระดับการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 48.5% ตามลำดับในด้านของอาชีพประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 51.41% ตามลำดับในด้านของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 25,000 จนถึง 35,000 บาทคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 51.41% ตามลำดับ และ การศึกษาในครั้งนี้สรุปได้ว่ากลุ่มประชากรมีความพึงพอใจในกลยุทธ์ของปัจจัยด้านการตัดสินใจผลิตภัณฑ์ด้านสถานที่ด้านเจ้าหน้าที่และด้านการส่งเสริมการตลาดโดยการศึกษานี้กลุ่มประชากรตัวอย่างมีความพึงพอใจในระดับมากโดยกลุ่มประชากรตัวอย่างมีความพึงพอใจโดยมีค่าเฉลี่ย $\bar{x} = 4.71$ SD. 0.50 ตามลำดับ

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, ความพึงพอใจ

¹ สาขาการบัญชี, คณะบัญชี, มหาวิทยาลัยตาปี

² สาขาการบัญชี, คณะบัญชี, มหาวิทยาลัยตาปี

³ อาจารย์สาขาการบัญชี, คณะบัญชี, มหาวิทยาลัยตาปี

Abstract

This research has the purpose (1) To study the quality of services provided by the passenger bus station in Chumphon Province, including gender, marital status, age, educational background, race, religion, main occupation, monthly income. and the frequency of using the passenger bus station (2) in order to improve the quality of service at the passenger bus station in Chumphon Province, a questionnaire was used as a tool to collect data. Using a sample of 400 people in the educational area, statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation.

The research results found that The sample population has a total of 398 people, divided into this study. The sample population is female and male. It can be concluded that there are more females than males. Females have 195 people, representing an average of 50.1 percent. Males have a value. Average 49.8, number of 194 people. In terms of age, the majority of the population has an age range of 40 to 49 years, number of 175 people, accounting for an average of 44. 98% percent, respectively. In terms of education level, the majority of the population has graduated. Bachelor's and master's degrees accounted for an average of 48.5% percent, respectively. In terms of occupation, the majority of the population were civil servants, accounting for an average of 51. 41% percent, respectively, in terms of average monthly income. Large households have an average monthly income of 25,000 to 35,000 baht, accounting for an average of 51. 41%, respectively, and this study concludes that the population group is satisfied with the strategy of product decision factors in terms of location. At the staff and marketing promotion side of this study, the sample population was satisfied at a high level. The sample population was satisfied with a mean \bar{x} 4.71 SD. 0.50, respectively.

Keywords: Quality of services, Satisfaction

บทนำ

ปัจจุบันระบบการขนส่งสาธารณะมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ตลาดแรงงาน ตลาดการท่องเที่ยว รวมถึงตลาดการศึกษาของประเทศ การเดินทางที่เป็นไปได้สำหรับคนหมู่มากก็คือ การเดินทางด้วยรถโดยสารสาธารณะสามารถให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงในทุกพื้นที่ในอัตราค่าบริการที่ไม่สูงนัก ทั้งยังช่วยลดความแออัด ช่วยลดมลพิษที่เกิดจากการเดินทางของอีกด้วย ผู้ใช้บริการจากสถานีขนส่งค่อนข้างมากนั้น ไม่ว่าจะเป็นการเดินทาง การขนส่งสินค้า และอื่นๆ ดังนั้นสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ในการให้บริการ ทั้งในด้านสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นที่จอดรถ ที่นั่งรอขึ้นรถยนต์โดยสาร ด้านความสะดวกสบายสำหรับสาธารณูปโภค ไม่ว่าจะเป็นที่ห้องน้ำ ห้องอาหาร สถานที่นัดพบ หรือจุดเชื่อมต่อในการเดินทางอื่นๆ ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ของผู้มาใช้บริการในสถานีขนส่ง และในส่วนของพนักงานที่ให้บริการในสถานีขนส่งในการจำหน่ายบัตรโดยสาร การติดต่อสอบถาม การประชาสัมพันธ์ต่างๆ ต้องมีคุณภาพในการให้บริการเท่าเทียมกันกับผู้ใช้บริการทุกคนที่เข้ามาใช้บริการในสถานีขนส่ง (ดร.สุภา ทองคง 2565)

การขนส่งมวลชน มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยิ่ง ทั้งในค่านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการลดค่าครองชีพของประชาชน นอกจากนี้การมีขนส่งมวลชนที่ดี มีรูปแบบการเดินทางที่หลากหลาย สะดวก และมีราคาที่เหมาะสม โดยการขนส่งมวลชนของประเทศไทยนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ (สลิลาทิพย์ ทิพย์ไกรสร, 2554) อุตสาหกรรมขนส่งมวลชนมีการเติบโตจากความต้องการเดินทางของประชาชนด้วยเหตุผลที่แตกต่างกัน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้มีอุปสงค์การเดินทางก็คือ การขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศและของโลก เศรษฐกิจ โลกเติบโตอย่างต่อเนื่อง ทำให้การผลิตและการค้าของโลกขยายตัว การเติบโตและขยายตัวทางการผลิตและการค้า ทำให้มีความต้องการการเดินทางเพื่อธุรกิจและเพื่อการท่องเที่ยวพักผ่อน (ไชยยศ ไชยมั่นคง และมยุขพันธ์ ไชยมั่นคง, 2552) ในปัจจุบันขนส่งมวลชนของประเทศไทยนับว่ามีความสำคัญกับระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างยิ่ง เนื่องจากในปัจจุบันการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้กระจายไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งการตั้งโรงงานยังภูมิภาคต่าง ๆ จะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงานและเกิดการจ้างงาน ทำให้ประชาชนมีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การขนส่งมวลชนมีผลต่ออัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงอัตราการจ้างงาน การลดค่าครองชีพ และระดับการศึกษาของประชาชนที่เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้เวลาที่ใช้ในการเดินทางในปัจจุบัน ได้ลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากระบบการขนส่งที่มีการพัฒนาขึ้นนั่นเอง ทั้งนี้การขนส่งมวลชนของประเทศไทยมีการพัฒนาขึ้นจากในอดีต แต่ก็ยังคงมีปัญหาการจราจรติดขัด ระยะเวลาในการเดินทาง รวมถึงเส้นทางในการเดินทางที่ซึ่งไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ ดังนั้น จึงนับว่าเป็นประเด็นที่ภาครัฐควรมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างเร่งด่วน (สำนักงานน โขบายและแผนการการขนส่งและจราจร, 2555)

การบริการ คือ กิจกรรมหรือกระบวนการในการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งของบุคคลหรือองค์กร เพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นให้ได้รับความสุข และความสะดวกสบายหรือเกิดความพึงพอใจจากผลของการกระทำนั้น โดยมีลักษณะเฉพาะของตัวเอง ไม่สามารถจับต้องได้ ไม่สามารถครอบครองเป็นเจ้าของในรูปธรรมและไม่จำเป็นต้องรวมอยู่กับสินค้าหรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ทั้งยังเกิดจากความเอื้ออาทร มีน้ำใจ ไมตรี เปี่ยมด้วยความปรารถนาดี ช่วยเหลือเกื้อกูลให้ความสะดวกรวดเร็ว ให้ความเป็นธรรมและความเสมอภาค ขณะที่ พงษ์เทพ (2546) รายงานว่า หลักของการให้บริการนั้นต้องสามารถตอบสนองความต้องการของบุคคลส่วนใหญ่ ได้ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องดำเนินการไปโดยอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเท่าเทียมกันทุกคน ทั้งยังให้ความ สะดวกสบายไม่สิ้นเปลืองทรัพยากร และไม่สร้างความยุ่งยากให้แก่ผู้ใช้บริการมากจนเกินไป โดยการให้บริการที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อผู้รับบริการมากที่สุด คือ การให้บริการที่ไม่คำนึงถึงตัวบุคคลหรือเป็นการให้บริการที่ปราศจากอารมณ์ไม่มีความชอบพอ

สถานีขนส่งผู้โดยสารปทุมพร จังหวัดชุมพร ตั้งอยู่ที่ ถนนท่าตะเภา ตำบลท่าตะเภา อำเภอเมือง จังหวัดชุมพร 86000 ใกล้กับ ค่ายเขตอุดมศักดิ์ สำนักงานที่ดินจังหวัดชุมพร สถานีพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ร้านค้า ตลาดสด โรงแรม ที่พัก ที่คอยอำนวยความสะดวก นับเป็นประตูสู่ภาคใต้ที่มีทั้งเกาะ ชายทะเล และแหล่งดำน้ำชมปะการังที่อุดมสมบูรณ์ อีกทั้งเป็นสถานีขนส่งหลักของชุมพร ซึ่ง สุวรรณทิ ทัวร์ เป็นบริษัท รถโดยสารที่เชี่ยวชาญด้านการให้บริการรถโดยสารประจำทางระหว่าง กรุงเทพฯ-ชุมพร

สถานีขนส่งผู้โดยสารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานของการขนส่งสาธารณะ โดยมีหน้าที่เป็นต้นทางหรือปลายทางเพื่อเป็นจุดรวมรถโดยสารเส้นทางต่าง ๆ เพื่อให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ตลอดจนเป็นศูนย์กลางในการเดินรถโดยสารและการบริการมีประสิทธิภาพสูงสุด จังหวัดชุมพรถือเป็นเมืองเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคใต้ จึงทำให้ประชาชนใช้บริการเป็นจำนวนมาก

จากข้อความข้างต้นผู้ศึกษาได้ทราบถึงความสำคัญของความสำคัญของคุณภาพของการให้บริการสถานีขนส่งผู้โดยสาร เนื่องจากสถานีขนส่งต้องมีการให้บริการที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อส่งเสริมและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่มาใช้บริการ ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง คุณภาพของการให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร โดยผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาคุณภาพของการให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร และเพื่อต้องการพัฒนาคุณภาพของการให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อต้องการศึกษาคุณภาพของการให้บริการของสถานี่ขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร
2. เพื่อต้องการพัฒนาคุณภาพของการให้บริการของสถานี่ขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร

ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา เป็นการศึกษาคุณภาพของการให้บริการในมุมมองของผู้ใช้บริการที่มีต่อสถานี่ขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร การรวบรวมข้อมูลในรูปแบบการเก็บแบบสอบถามของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตหรือจากฐานข้อมูลที่ได้รับการเผยแพร่เพื่อที่จะนำข้อมูลเหล่านี้มาเป็นส่วนประกอบในการจัดทำและศึกษาค้นคว้าวิจัย

ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มลูกค้าผู้บริการสถานี่ขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ประชากรในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 400 คน โดยใช้ตารางของYamane (1967)

ขอบเขตด้านพื้นที่ การศึกษาในเรื่องนี้ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ที่ใช้ศึกษา คือ สถานี่ขนส่งผู้โดยสารจังหวัดชุมพร ตั้งอยู่ที่ ถนนท่าตะเภา ต.ท่าตะเภา อ.เมืองชุมพร จ.ชุมพร

ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาคุณภาพของการให้บริการของสถานี่ขนส่งผู้โดยสารจังหวัดสุราษฎร์ธานีในช่วงเวลา เดือนมกราคม ถึง เดือนมีนาคม พ.ศ.2567

แนวคิดและทฤษฎีเรื่องการประเมินคุณภาพการบริการ

ความหมายของการบริการ

Kotler et al. (1999 : 646) พูกว่า การบริการเป็นกิจกรรม หรือผลประโยชน์ที่ส่งมอบให้อีกฝ่ายหนึ่ง หรือบุคคล ซึ่งบริการนี้ไม่มีตัวตน ไม่สามารถจับต้องได้ และไม่สามารถโอนให้เป็นกรรมสิทธิ์ของบุคคลอื่นหรือครอบครองเป็นเจ้าของสิ่งนั้นไว้ เช่น การให้เช่าโรงแรม การฝากเงินที่ธนาคาร การเดินทางบนเครื่องบิน การไปพบแพทย์ การซ่อมรถยนต์ เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีผู้ผลิตจำนวนมากที่จัดหาช่องทางการบริการควบคู่ไปกับผลิตภัณฑ์ เช่น การกระจายและการจัดส่งสินค้า การซ่อมแซมและบำรุงรักษา การฝึกอบรม การให้คำปรึกษาและคำแนะนำผู้ให้บริการยังมีลักษณะที่เป็นกายภาพให้บริการกับลูกค้าเป็นบริการขั้นพื้นฐานอีกด้วย สายการบินจะจัดให้มีอาหาร เครื่องดื่มและหนังสือพิมพ์มาเป็นส่วนหนึ่งในบริการระหว่างการเดินทาง เป็นต้น

Philip Kotler (1996 อ้างถึงในฝ่ายวิชาการ ภูแข่ง บิสสิเนส สคูล, 2540 : 608) ให้ความหมายการบริการ หมายถึง การแสดงหรือสมรรถนะที่หน่วยงานหนึ่ง สามารถเสนอให้กับอีกหน่วยงานหนึ่งอันเป็นสิ่งที่หนึ่งไม่มีรูปลักษณะอย่างเป็นแก่นสาร และไม่มีผลลัพธ์ในสภาพความเป็นเจ้าของในสิ่งใดๆ โดยที่การผลิตของมันอาจจะหรืออาจจะไม่ผูกมัดกับผลิตภัณฑ์ก็ได้

Philip Kotler (2003 อ้างถึงใน ธนวรรณ แสงสุวรรณ และคณะ, 2547 : 575) ได้ให้ความหมายของการบริการ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติซึ่งฝ่ายหนึ่งนำเสนอต่ออีกฝ่ายหนึ่งเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปลักษณ์หรือตัวตนจึงไม่มีการ โอนกรรมสิทธิ์การเป็นเจ้าของในสิ่งใด ๆ การผลิตบริการอาจผูกติดหรือไม่ผูกติดกับตัวสินค้าก็ได้ ผู้ผลิตและตัวแทนจำหน่ายสามารถสร้างความแตกต่างโดยการให้บริการที่ดีเลิศ

เก๋บกิจ สอนศรี (2553 :19) ได้ให้ความหมายของการบริการไว้ว่า การบริการ หมายถึง กระบวนการ การกระทำ การปฏิบัติกิจกรรมที่เกิดจากบุคคลหนึ่ง หรือองค์กร ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล หรือองค์กร จนนำไปสู่ความพึงพอใจ

ความหมายของคุณภาพการให้บริการ

Etzel, Walker and Stanton (200 1 : อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546 : 437) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ เป็นระดับของการให้บริการซึ่งไม่มีตัวตนที่นำเสนอให้กับลูกค้าที่คาดหวัง ซึ่งเป็นผู้ตัดสินใจคุณภาพการให้บริการ หรือเป็นการรับรู้ของลูกค้าซึ่งลูกค้าจะทำการประเมินคุณภาพโดยเปรียบเทียบความต้องการหรือความคาดหวังกับบริการที่ได้รับจริง สิ่งสำคัญประการหนึ่งในการสร้างความแตกต่างของธุรกิจการให้บริการ คือ การรักษาระดับการให้บริการที่เหนือกว่าคู่แข่งขึ้น โดยเสนอคุณภาพการให้บริการตามความคาดหวังของลูกค้า ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการที่ลูกค้าต้องการ จะได้จากประสบการณ์ในอดีต จากการพูดปากต่อปาก หรือการโฆษณาของธุรกิจให้บริการ ลูกค้าจะเกิดความพึงพอใจถ้าได้รับในสิ่งที่เขาต้องการ (What) เมื่อเขามีความต้องการ (When) ณ สถานที่ที่เขาต้องการ (Where) และในรูปแบบที่เขาต้องการ (How) ซึ่งนักการตลาดต้องทำการวิจัยเพื่อให้ทราบถึงเกณฑ์การตัดสินใจซื้อบริการของลูกค้า โดยทั่วไปไม่ว่าธุรกิจแบบใดก็ตามลูกค้าจะใช้เกณฑ์ต่อไปนี้ในการพิจารณาถึงคุณภาพของการให้บริการ 1) บริการที่นำเสนอ (Offering พิจารณาจากความคาดหวังของลูกค้า ประกอบด้วย การให้บริการพื้นฐาน(Primary service package) และลักษณะการให้บริการเสริม (Secondary service package) 2) การส่งมอบบริการ (Delivery) 3) ภาพลักษณ์ (Image) 4) ลักษณะด้านนวัตกรรม (Innovative features)

ไซธามอล (Zeithaml, 1998 อ้างใน ลัดดา พุทธวาริกันต์, 2550, หน้า 50) ได้กล่าวว่า “คุณภาพของการบริการ (Service Quality) หมายถึงการประเมินของผู้บริโภคเกี่ยวกับความดีเลิศหรือความเหนือกว่าของการบริการ”

พาราสุรามาน, ไซธามอล และแบร์รี่ (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1988 อ้างใน ยุวดี มีพรปัญญาวิโชค, 2553, หน้า 17) กล่าวว่า “คุณภาพการบริการคือ ประสบการณ์ทั้งหมดซึ่งลูกค้า สามารถประเมินออกมาได้นอกจากนั้นคุณภาพการบริการคือ ตัวชี้วัดเพื่อประเมินระดับขั้นความ พึงพอใจของลูกค้าเพื่อนำเสนอบริการที่คุณภาพที่ดีที่สุด ซึ่งสิ่งสำคัญอย่างมากคือการล่วงรู้ถึงสิ่ง

ที่ ลูกค้าต้องการอย่างแท้จริง (Exactly Wants) สิ่งที่คุณค่ามีความชอบ (Preference) และสิ่งที่คุณค่าชื่นชมยินดี (Delight) ลูกค้าที่รู้สึกชื่นชมยินดีคือ ภาวะที่ไม่ปรากฏความคาดหวังแต่จะกลายเป็นภาวะที่เกินความคาดหวัง”

พาราสุรามาน, ไชธเมอล และแบร์รี่ (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1990 อ้างในจินตนา บุญเดิม, 2549, หน้า 7) ได้ทำการศึกษาคุณภาพและการจัดการคุณภาพการบริการมาตั้งแต่ปี 1983 ในขณะที่พาราสุรามานเริ่มทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้นยังไม่พบว่า มีการศึกษาเรื่องคุณภาพการบริการมากนัก พบแต่งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของสินค้า จากนั้น พาราสุรามานและคณะจึงเริ่มทำการวิจัย โดยร่วมกันทำการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ โดยใช้เวลาทำการศึกษานานถึง 7 ปี (1983-1990) โดยแบ่งออกเป็น 4 ระยะ เริ่มจากการวิจัยเชิงคุณภาพในกลุ่มผู้รับบริการและผู้ให้บริการของบริษัทชั้นนำหลายแห่ง และนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนา รูปแบบคุณภาพการบริการ ต่อมาเป็นวิจัยเชิงประจักษ์โดยมุ่งศึกษาที่ผู้รับบริการโดยเฉพาะ โดยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวัดคุณภาพการบริการที่เรียกว่า SERVQUAL (Service Quality) และปรับปรุง เกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินคุณภาพการบริการตามการรับรู้และความคาดหวังของผู้รับบริการ ผลลัพธ์ ที่เกิดจากการที่ผู้ใช้บริการประเมินคุณภาพการบริการเรียกว่า “คุณภาพของการบริการที่ผู้ใช้บริการ รับรู้” (Perceived Service Quality) ซึ่งเกิดขึ้นหลังจากที่ผู้ใช้บริการได้รับบริการแล้ว

กำหนดเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพการบริการไว้ 5 ด้าน ที่เรียกว่า RATER และ เครื่องมือในการวัดคุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย 22 รายการ ซึ่งกระจายมาจากคุณภาพ การบริการทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

ความน่าเชื่อถือ (R : Reliability) หมายถึงผู้ให้บริการต้องแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือในการให้บริการตามที่

สัญญาไว้ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการ ไม่มีความผิดพลาด มีเครื่องมือในการวัดคุณภาพการให้บริการประกอบด้วย

- 1)ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการได้ตรงตามที่สัญญาไว้
- 2)การเก็บรักษาข้อมูลของผู้ใช้บริการ และการนำข้อมูลมาใช้ในการให้บริการ
- 3)การทำงานไม่ผิดพลาด
- 4) การบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องมือให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ
- 5) การมีจำนวนเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อการให้บริการ

การสร้างเชื่อมั่น (A : Assurance) หมายถึงผู้ให้บริการต้องสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการเมื่อผู้รับบริการมาติดต่อสุภาพอ่อนน้อม และมีความรู้ในงานบริการเป็นอย่างดี มีเครื่องมือในการวัดคุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย

- 1)ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับการ บริการ

2) การสร้างความเชื่อมั่นและปลอดภัยในการใช้บริการ

3) ความมีมารยาทและความสุภาพของเจ้าหน้าที่

4) พฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ในการสร้างความเชื่อมั่นในการให้บริการ

รูปลักษณ์ทางกายภาพ (T : Tangibles) หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกอุปกรณ์ต่าง ๆ ดูสวยงาม ทันสมัย บุคลากรมีบุคลิกภาพแบบมืออาชีพ มีเครื่องมือในการวัดคุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย

1) ความทันสมัยของอุปกรณ์

2) สภาพแวดล้อมของสถานที่ให้บริการ

3) การแต่งกายของเจ้าหน้าที่

4) เอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับการบริการ

การดูแลเอาใจใส่ (E : Empathy) หมายถึงการให้ความสนใจและเข้าใจในความต้องการ ของผู้รับบริการอย่างเอาใจใส่และถือผลประโยชน์ของผู้รับบริการเป็นสำคัญ มีเครื่องมือในการวัด คุณภาพการให้บริการประกอบด้วย

1) การให้ความสนใจและเอาใจใส่ผู้ใช้บริการแต่ละคนของเจ้าหน้าที่

2) เวลาในการเปิดให้บริการขององค์กร

3) โอกาสในการรับทราบข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ขององค์กร

4) ความสนใจผู้ใช้บริการอย่างแท้จริงของเจ้าหน้าที่

5) ความสามารถในการเข้าใจในความต้องการเฉพาะของผู้ใช้บริการอย่างชัดเจน

การตอบสนอง (R : Responsiveness) หมายถึงความตั้งใจที่แสดงถึงความพร้อม ยินดีให้บริการเสมอและรวดเร็วเมื่อผู้รับบริการเข้ามาติดต่อ มีเครื่องมือในการวัดคุณภาพการให้บริการ ประกอบด้วย

1) มีระบบการให้บริการที่รวดเร็ว

2) ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ใช้บริการ

3) ความรวดเร็วในการท างานของเจ้าหน้าที่

4) ความพร้อมของเจ้าหน้าที่ในการให้บริการแก่ผู้ใช้บริการทันทีที่ต้องการ

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการบริการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ประกอบด้วย ปัจจัยดังนี้

1. ผลลัพธ์บริการ ในการนำเสนอบริการจะต้องมีผลลัพธ์บริการที่มีคุณภาพ และระดับการให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้รับบริการหรือผู้ใช้ โดยให้บริการต้องแสดงให้เห็นถึงความจริงใจ และความเอาใจใส่ ต่อการสร้างเสริมคุณภาพของบริการที่ส่งมอบให้ผู้รับบริการ

2. สถานที่ให้บริการ ผู้ดำเนินการต้องมองหาสถานที่ในการให้บริการที่ผู้รับบริการสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวก มีสถานที่ที่กว้างขวางเพียงพอ และต้องคำนึงถึงการอำนวยความสะดวกแก่ผู้รับบริการในทุกด้าน

3. ราคาค่าบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ เกิดจากการประเมินคุณภาพ และรูปแบบการบริการเทียบกับราคาค่าบริการที่ต้องจ่าย โดยผู้ดำเนินการจะต้องกำหนด ราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของการบริการ และเป็นไปตามความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้รับบริการ

4. การส่งเสริมแนะนำบริการ ผู้ดำเนินการจะต้องให้ข้อมูลข่าวสารในเชิงบวกแก่ผู้รับบริการ ทั้งในด้านคุณภาพการให้บริการ และภาพลักษณ์ของการบริการ ผ่านทางสื่อ ต่างๆ เพื่อให้ผู้รับบริการนำข้อมูลเหล่านี้ไปช่วยประเมินเพื่อตัดสินใจซื้อบริการต่อไป

5. ผู้ให้บริการ ผู้ดำเนินการจะต้องตระหนักถึงตนเองว่ามีส่วนสำคัญในการสร้างให้เกิดความพึงพอใจในการบริการ โดยการจัดการการวางรูปแบบบริการจะต้องคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นสำคัญ ทั้งแสดงพฤติกรรมต่างๆในการให้บริการ และนำเสนอบริการที่ลูกค้าต้องการความสนใจ เอาใจใส่อย่างเต็มที่ด้วยจิตสำนึกของการบริการ

6. สภาพแวดล้อมของการบริการ ผู้ดำเนินการจะต้องสร้างให้เกิดความสวยงามของสถานที่ ผ่านการออกแบบ ตกแต่ง การแบ่งพื้นที่ใช้สอยที่เหมาะสมและลงตัว ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของกิจการและสื่อภาพลักษณ์นี้ออกไปสู่ผู้รับบริการ

7. กระบวนการบริการ ผู้ดำเนินการต่างมุ่งหวังให้เกิดความมีประสิทธิภาพของการจัดการระบบการบริการ เพื่อเพิ่มความคล่องตัว และความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการ ของผู้รับบริการได้อย่างถูกต้อง มีคุณภาพ โดยการนำบุคลากรเทคโนโลยีเข้ามาร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริการ และประสิทธิผลที่จะเกิดขึ้น ต่อผู้บริการ

องค์ประกอบของความพึงพอใจในการบริการ

ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นในกระบวนการบริการระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เป็นผลของการรับรู้และประเมินคุณภาพของการบริการในสิ่งที่ผู้รับบริการคาดหวังว่าจะได้รับและสิ่งที่ผู้รับบริการได้รับจริงในแต่ละสถานการณ์ ซึ่งระดับความพึงพอใจอาจไม่คงที่ ผันแปรไปตามช่วงเวลาที่แตกต่างกันได้ ทั้งนี้ ความพึงพอใจในการบริการมีองค์ประกอบ 2 ประการ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช หน่วยที่ 8-15, 2545) คือ

1. องค์ประกอบด้านการรับรู้คุณภาพของผลิตภัณฑ์บริการ ผู้รับบริการจะรับรู้ว่าคุณลักษณะของบริการที่ได้รับมีลักษณะตามพันธะสัญญาของกิจการแต่ละประเภทตามที่ควรจะเป็นอย่างน้อยเพียงใด

2. องค์ประกอบด้านการรับรู้คุณภาพของการนำเสนอบริการ ผู้รับบริการจะรับรู้ว่ามีวิธีการนำเสนอบริการในกระบวนการบริการของผู้ให้บริการมีความเหมาะสมอย่างน้อยเพียงใด ไม่ว่าจะเป็นความสะดวกรวดในการเข้าถึงบริการพฤติกรรมแสดงออกของผู้ให้บริการตามบทบาทหน้าที่ และ

ปฏิบัติการการตอบสนองการบริการของผู้ให้บริการต่อผู้รับบริการในด้านความรับผิดชอบต่องาน การใช้ภาษาสื่อความหมายและการปฏิบัติตนในการให้บริการ

จะเห็นได้ว่า ความพึงพอใจในการบริการเกิดจากการประเมินคุณค่าการรับรู้คุณภาพของการบริการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์บริการตามลักษณะของการบริการ และกระบวนการนำเสนอบริการในวงจรของการให้บริการระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการเชิงปริมาณ (Quantitative Research Approach) โดยการ ใช้วิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างจำนวนดังกล่าวเพื่อมาศึกษานั้น จะใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือประชากรในเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 400 คน ผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่างจำนวนดังกล่าวโดยใช้ตารางของ Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับร้อยละ ± 5 ซึ่งตัวอย่างที่ได้นั้น ผู้วิจัย เลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) โดยได้ดำเนินการ สร้างแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานภาพ เป็นคำถามปลายปิด (Closed-ended questions) ให้เลือกตอบ เพียงข้อเดียว มีคำถามในส่วนที่ 1 จำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ความพึงพอใจของกลุ่มประชากร

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะ

สำหรับแบบสอบถามในส่วนที่ 1-2 ข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด ใช้ มาตราวัดประมาณค่า (Rating Scale) ตามหลักคิดของ ลิเคิร์ต (Likert) (ธานินทร์, 2551 : 67) โดยผู้ตอบแบบสอบถามแสดง ความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนของการคำนวณค่าอันตรภาคชั้น เพื่อแปลงผล ในแต่ละช่วง

5	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง

2	หมายถึง	ไม่เห็นเห็นด้วย
1	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 การแปลความหมายของระดับคะแนนในแบบสอบถามช่วงที่ 1-2 ได้แปลผลระดับความคิดเห็นโดยใช้ค่าเฉลี่ยของผลคะแนนเป็นตัวชี้วัดตามสูตรคำนวณระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้น โดยใช้สูตรคำนวณช่วงความกว้างของชั้น ดังนี้ ความกว้างของชั้น = พิสัย (คะแนนสูงสุด-คะแนนต่ำสุด) จำนวนชั้น = 5 - 1

คะแนน	4.51-5.00	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
คะแนน	3.51-4.50	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
คะแนน	2.51-3.50	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
คะแนน	1.51-2.50	หมายถึง	ไม่เห็นด้วย
คะแนน	1.00-1.51	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนในทุกๆ ด้าน จึงรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 ประเภท

1. ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ และผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยรวบรวมข้อมูลจากห้องสมุดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้ประกอบในการ กำหนดให้กรอบความคิดในการวิจัยครั้งนี้ และอ้างอิงในการเขียนรายงานการวิจัย

2. ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลเชิงสำรวจ การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ดำเนินการดังนี้

2.1 นำแบบสอบถามไปให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และสร้างแบบสอบถามโดยใช้ Google Form แล้วส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ช่องทางออนไลน์ เช่น Line หรือ Facebook

2.2 กรณีที่สำรวจด้วยตนเองนั้น จะรอเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่กลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลเสร็จสิ้น หรือนัดเก็บแบบสอบถามในภายหลังตามความเหมาะสม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอธิบายคุณลักษณะของตัวแปรต่างๆ เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 การหาค่าเฉลี่ย โดยใช้สูตร

เมื่อ แทน คะแนนเฉลี่ย

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนประชากรตัวอย่าง

1.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีสูตรดังนี้

$$S.D. = \frac{N \Sigma X^2 - (\Sigma X)^2}{N(N-1)}$$

เมื่อ S.D. แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ΣX แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$(\Sigma X)^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนประชากรตัวอย่าง

สรุป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 1 พบว่าผู้โดยสารที่ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 398 คน โดยแบ่งเป็นการศึกษาในครั้งนี้กลุ่มประชากรตัวอย่างเพศหญิงและเพศชายสรุปได้ว่ากลุ่มเพศหญิงมีมากกว่าเพศชายโดยเพศหญิงมีจำนวน 195 คนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 50.1 เพศชายมีค่าเฉลี่ย 49.8 จำนวน 194 คน ในด้านของช่วงอายุกลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีช่วงอายุอยู่ที่ 40 ถึง 49 ปีจำนวน 175 คนคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 44.98% ตามลำดับในด้านของระดับการศึกษากลุ่มประชากรส่วนใหญ่จบระดับการศึกษาปริญญาตรีและปริญญาโทคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 48.5% ตามลำดับในด้านของอาชีพประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพข้าราชการคิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 51.41% ตามลำดับในด้านของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนกลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 25,000 จนถึง 35,000 บาท คิดเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ 51.41% ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร โดยรวม ในระดับมาก แยกเป็นรายชื่อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากน้อยไปมาก ได้แก่ พนักงานมีการแนะนำที่ดีและเหมาะสมแก่การบริการ อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ การให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสารได้มาตรฐานเหมาะสมแก่ราคาที่ท่านได้จ่ายไป อยู่ในระดับมาก มีการให้บริการที่ดีและมีประสิทธิภาพเหมาะสมแก่การให้บริการ อยู่ในระดับมาก ท่านมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร อยู่ในระดับมาก มีการให้บริการที่รวดเร็วเหมาะสมแก่การบริการ อยู่ในระดับมากและค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือพนักงานมีการแต่งกายที่สุภาพและเรียบร้อยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้ออยู่ในระดับมากเรียงจากลำดับจากข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือพนักงานมีการแนะนำที่ดีและเหมาะสมแก่การบริการ การให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสารได้มาตรฐานเหมาะสมแก่ราคาที่ท่านได้จ่ายไป มีการให้บริการที่ดีและมีประสิทธิภาพเหมาะสมแก่การให้บริการ ท่านมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร มีการให้บริการที่รวดเร็วเหมาะสมแก่การบริการ พนักงานมีการแต่งกายที่สุภาพและเรียบร้อย

1.พนักงานมีการแนะนำที่ดีและเหมาะสมแก่การบริการ

พนักงานให้บริการมีการให้คำแนะนำเกี่ยวกับรายละเอียดให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้โดยสารแต่ละคน การแนะนำที่ดีเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความประทับใจให้กับผู้มารับบริการกลับมาใช้บริการซ้ำ

2.การให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสารได้มาตรฐานเหมาะสมแก่ราคาที่ท่านได้จ่ายไป

มาตรฐานของผู้ให้บริการคือซื่อสัตย์และไม่เอาเปรียบผู้มารับบริการ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ เกิดจากการประเมินคุณภาพ และรูปแบบการบริการเทียบกับราคาค่าบริการที่ต้องจ่าย โดยผู้ให้บริการจะต้องกำหนด ราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพของการบริการ และเป็นไปตามความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้รับบริการ

3.การให้บริการที่ดีและมีประสิทธิภาพเหมาะสมแก่การให้บริการ

การให้บริการอย่างดีเลิศ โดยยึดลูกค้าเป็นหลัก เริ่มตั้งแต่การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับองค์กรมีการให้บริการที่รวดเร็ว เอาใจใส่ดูแลลูกค้าเป็นอย่างดี รักษาสัญญาที่ให้กับลูกค้า ซื่อสัตย์และไม่เอาเปรียบลูกค้า

การให้บริการอย่างถูกต้อง ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดการให้บริการการให้บริการถือเป็นศิลปะอย่างหนึ่ง ที่ต้องการความถูกต้องและแม่นยำตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดกระบวนการให้บริการ

4.ท่านมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถานีขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพร

การให้บริการอย่างเสมอภาค เป็นความยุติธรรมในการบริการงานของที่มีฐานคติที่ว่าคนทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นผู้ให้บริการทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในการให้บริการ ผู้ใช้บริการทุกคนจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานการให้บริการเดียวกัน

การให้บริการอย่างทันเวลา ในการบริการจะต้องมองว่าการให้บริการสาธารณะจะต้องตรงเวลา ถ้าไม่มีการตรงเวลาจะนำมาซึ่งการสร้างคามไม่พึงพอใจให้แก่ผู้ให้บริการ

5. มีการให้บริการที่รวดเร็วเหมาะสมแก่การบริการ

พนักงานบริการรวดเร็ว มีขั้นตอนการให้บริการง่าย และจำนวนพนักงานพอเพียงมีส่งผลให้ผู้มารับบริการรู้ถึงความสำคัญของตนเอง ผู้มารับบริการต้องการบริการที่ใช้เวลาอันสั้น ขั้นตอนไม่ซับซ้อน เพราะไม่ต้องการใช้เวลามาก เพื่อให้ตนเองมีเวลาไปทำกิจกรรมหรือธุระอื่น ๆ ได้ จนเกิดความพึงพอใจของสถานี่ขนส่งผู้โดยสารเป็นอย่างมาก

6. พนักงานมีการแต่งกายที่สุภาพและเรียบร้อย

พนักงานต้องแต่งกายที่สุภาพและเรียบร้อยเพื่อเป็นภาพลักษณ์ที่ดีของสถานี่ขนส่งผู้โดยสาร และต้องสุภาพเรียบร้อย นุ่มนวล มีกริยามารยาทที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการจัดทำวิจัยในครั้งนี้

1. ผลการวิจัยทางด้านความน่าเชื่อถือ พบว่าพนักงานมีการแต่งกายที่สุภาพและเรียบร้อยอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นพนักงานควรปรับปรุงการแต่งกายให้สุภาพและเรียบร้อยทุกครั้งก่อนให้บริการ
2. ผลการวิจัยทางด้านความเชี่ยวชาญ พบว่าความเชี่ยวชาญในการให้บริการของสถานี่ขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพรดังนั้น สถานี่ขนส่งผู้โดยสาร จังหวัดชุมพรควรปรับปรุงการให้บริการรวดเร็วกว่านี้
3. ผลการวิจัยทางด้านความรู้จักและเข้าใจลูกค้า พบว่าการดูแลเอาใจใส่และตอบสนองความต้องการของ ผู้ใช้บริการเป็นอย่างดีอยู่ในลำดับสุดท้าย ดังนั้นพนักงานควรดูแลเอาใจใส่และตอบสนองความต้องการของ ผู้ใช้บริการให้ทั่วถึงกว่าเดิม ควรมีจำนวนพนักงานเพียงพอกับผู้ใช้บริการ

ข้อเสนอแนะในการจัดทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประชากรอื่น ๆ เช่น พนักงานของสถานี่ขนส่ง เป็นการศึกษาการทำงานของเจ้าหน้าที่และพนักงานที่ทำงานเกี่ยวกับสถานี่การขนส่ง การบริการสถานี่ขนส่งผู้โดยสารมาจากพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ที่ให้บริการ พบว่า บริการสถานี่ขนส่งผู้โดยสารได้รับการยอมรับที่ดี ต้องมาจากการทำงานของพนักงานเป็นสำคัญ ดังนั้นการรับฟังความคิดเห็นของพนักงานจะทำให้คุณภาพการให้บริการของสถานี่ขนส่งผู้โดยสารได้รับการพัฒนามากยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษากลุ่มประชากรอื่น เช่น คนชรา เด็ก สตรีมีครรภ์ ซึ่งเป็นผู้โดยสารที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงบริการที่รองรับผู้บริการได้ทุกประเภท
3. ควรมีการเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมด้วยนอกจากข้อมูลแบบประเมินสอบถาม จะสามารถเก็บข้อมูลได้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- McConnell, Campbell R.; และคณะ. (2009). *Economics. Principles, Problems and Policies* (PDF) (18th ed.). New York
- ภวัต วรรณพิน. (2562). คุณภาพการบริการของร้าน True Coffee สาขาใหม่หาลัย สืบค้นจาก <http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/858>.
- รุ่งทิพย์ นิลพัท. (2561). คุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจที่มีความสัมพันธ์กับการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้รับบริการโรงพยาบาลเปาโลรังสิต. สืบค้นจาก <http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3508>.
- วรวลัญช์ วงษ์ศรีเผือก. (2560). คุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า บริษัทยูโรเทคนิค(ประเทศไทย) จำกัด. สืบค้นจาก <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/sun18/6214070065.pdf>.
- ฐานุตรา จันทระเกตุ. (2560). ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อคุณภาพของการให้บริการรถยนต์โดยสารประจำทาง. สืบค้นจาก <http://www.repository.rmutt.ac.th/handle/123456789/779>
- ธันวา เนตยพันธ์. (2562). คุณภาพการให้บริการขนส่งสินค้าบริษัท โคโซน่าเฟรท ไทยแลนด์ จำกัด. สืบค้นจาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/download/225065/154088/>

การวิเคราะห์แนวโน้มการท่องเที่ยวทางอาหารและเครื่องดื่มใน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
Analysis of trends in food and beverage tourism in Umphang District,
Tak Province.

อชฌสิทธิ์ อังกินันทน์¹, พรพรรณ สีเทียน², กมธร กาญจนพงศ์³
Atchakit Ankinandana¹, Phonphan Seetian², Kamthorn Kanchanaphong³

บทคัดย่อ

การวิจัยมีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารตามอัตลักษณ์พื้นที่ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารตามอัตลักษณ์ของพื้นที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง นำข้อมูลมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์เชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยมีจุดแข็งจากการผสมผสานทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งพื้นที่เขตอนุรักษ์ธรรมชาติ ส่งเสริมให้เกิดโอกาสในการท่องเที่ยวของพื้นที่ แต่ยังมีจุดอ่อนด้านความปลอดภัยทางการเดินทาง และมีอุปสรรคที่สำคัญจากการสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม ในพื้นที่มีอาหารหลายชนิดที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่หาที่อื่นได้ยากหลากหลาย ได้แก่ ต้ากะโป้ว แกงกะโละโป๊ะ เป็นต้น จากการสำรวจพื้นที่อุ้มผาง พบว่าสัดส่วนของอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่แตกต่างกันมาก สะท้อนให้เห็นถึงการเลือนหายทางวัฒนธรรมอาหาร สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารตามอัตลักษณ์พื้นที่ในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารควรคำนึงถึงอัตลักษณ์ของพื้นที่และวัฒนธรรมท้องถิ่น เพื่อรักษาอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมสำหรับเป็นปัจจัยดึงดูดทางการท่องเที่ยวต่อไป

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวทางอาหารและเครื่องดื่ม, อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

¹ อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ประจำ คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The research has recommendations for 1) to study food tourism based on the identity of the area of Umphang District, Tak Province. 2) to develop the development of nutrition. Food tourism based on the identity of the area of Umphang District, Tak Province is research oriented. Sample group of 30 people Collection quality Gathering requires unstructured data to be analyzed and synthesized qualitatively.

The research results found that The area in Umphang District, Tak Province has the potential to develop food tourism. Its strength comes from a mix of diverse cultures. It is also part of the nature reserve area. Promote tourism opportunities in the area But there are still weaknesses in travel security. And there are important obstacles from supporting tourism in a concrete way. In the area there are many types of food that are unique to the area that are difficult to find anywhere else. Da Ka Pow, Kaeng Ka Lo Pho, etc. from the survey of the Umphang area. It was found that the proportion of food that was a local identity was very different. It reflects the disappearance of food culture. For guidelines for developing food tourism according to the identity of the area in Umphang District, Tak Province, food tourism development should take into account the identity of the area and local culture. To maintain the identity of the culture as a factor of attracting tourism in the future.

Keywords: Food and beverage tourism, Umphang District, Tak Province

บทนำ

การท่องเที่ยวระหว่างจุดหมายปลายทางทั่วโลกมีการแข่งขันเพิ่มขึ้นระหว่างกันจุดหมายปลายทางเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค ในส่วนที่เป็นมรดกวัฒนธรรมกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการท่องเที่ยวและสร้างคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว (UNWTO, 2017)ซึ่งถือว่าอาหารเป็นองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่สำคัญประการหนึ่งที่สามารถดึงดูด นักท่องเที่ยวให้เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวได้ เนื่องจากอาหารสามารถบอกถึงเอกลักษณ์ของพื้นที่ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมสามารถนำเสนอประสบการณ์ที่แปลกใหม่กับนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงเป็นรูปแบบการรวมของท้องถิ่น รวมทั้งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเป็นความสนใจพิเศษ โดยมีอาหารเป็นปัจจัยหลักในการสร้างประสบการณ์ผ่านกิจกรรมการท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่สามารถเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ การสร้างความประทับใจแบบต่างๆ

ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร และการเสนอให้ชิม/รับประทานอาหาร การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น การให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อสินค้าหรือของที่ระลึกเกี่ยวกับอาหาร การนำเสนอเรื่องราวน่ารู้เกี่ยวกับอาหาร การนำชมแหล่งท่องเที่ยวทางอาหาร และการทดลองทำอาหารของนักท่องเที่ยว (Goffman, 1963) แสดงให้เห็นว่าการเสริมสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ รูป รส กลิ่น เสียงและสัมผัสของนักท่องเที่ยวนั้น ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจได้อย่างแท้จริงใการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย (ภัทรพร พัชรุรี, 2558) และส่งเสริมให้อาหารเป็นตัวดึงดูดสำคัญเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ (สรีดา พันธุ์เทียนแล ละคณะ, 2560) ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นแนวโน้มการท่องเที่ยวที่กำลังมาแรงและน่าจับตามอง อาหารที่มีความผูกพันกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นสามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแบบท้องถิ่นและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อีกด้วย (ชญาสินี ว่างซ้าย, 2560)

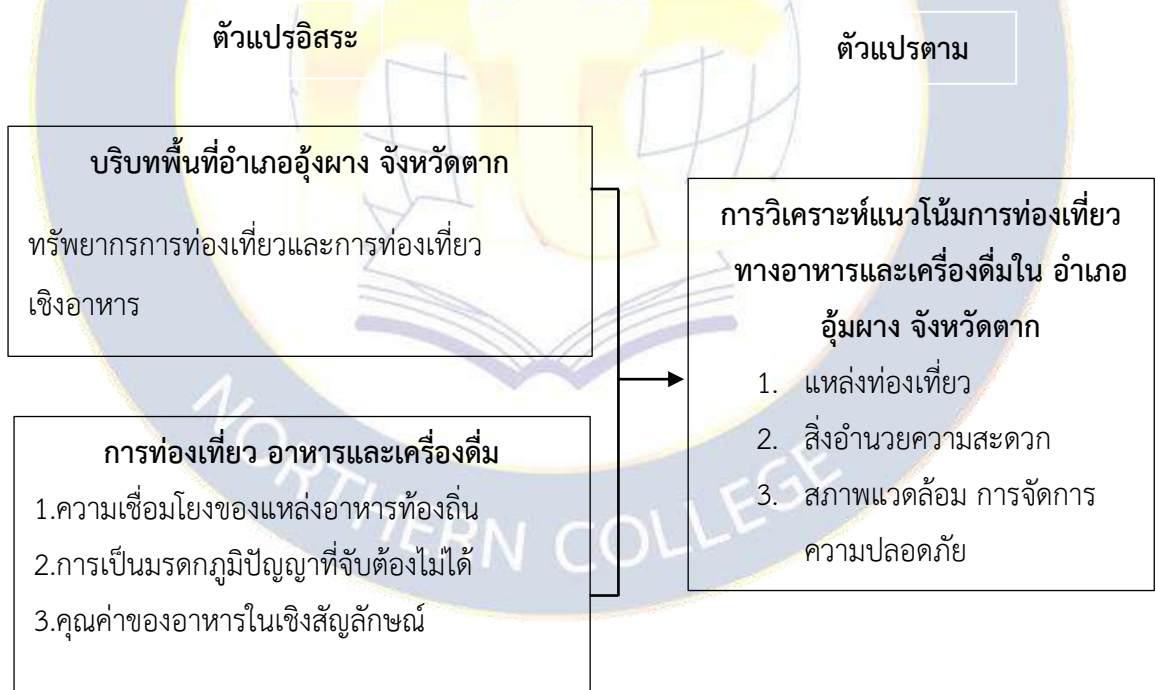
อำเภออุ้มผาง มีพื้นที่ 4,325.38 ตารางกิโลเมตร นับเป็นอำเภอที่มีพื้นที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เทียบได้กับพื้นที่ประมาณ 3 เท่าของพื้นที่กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองที่ล้อมรอบไปด้วยพื้นที่ป่าของผืนป่าตะวันตกตามแนวเทือกเขาถนนธงชัยที่ทอดตัวยาวจากเหนือลงสู่ใต้และเชื่อมติดกับพื้นที่ป่าของประเทศพม่า ขณะเดียวกันในอำเภออุ้มผางเอง พื้นที่โดยส่วนใหญ่ก็ยังคงสภาพเป็นผืนป่าอุดมสมบูรณ์ โดยเป็นป่าอนุรักษ์ถึง 4,156.84 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วยเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผาง 2,584.858 ตารางกิโลเมตร และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันออกถึง 1,571.982 ตารางกิโลเมตร นับเป็นพื้นที่ถึงร้อยละ 96 ของพื้นที่ทั้งหมดในอำเภอ ส่วนพื้นที่ที่เหลือเป็นที่ตั้งชุมชน หน่วยงานราชการ พื้นที่เกษตรกรรม โดยมีบางส่วนยังคงสภาพเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติอุ้มผางโดยเฉพาะในบริเวณพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ้มผางและทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันออก เป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธารที่สำคัญของแม่น้ำแม่กลอง ที่ให้น้ำถึงปีละ 15,000 ล้านลูกบาศก์เมตร สำหรับใช้ในภาคเกษตรกรรม อุปโภค บริโภค ของประชาชนในอุ้มผางกาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม สมุทรสงคราม และสมุทรสาคร ในผืนป่าอุ้มผางยังมีน้ำตกที่ลือชื่อ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงาม เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ติดอันดับ 1 ใน 6 ของเอเชีย ที่เกิดจากสายน้ำสาขาของแม่น้ำแม่กลอง ในปีหนึ่งๆ มีคนมาเที่ยวชมความงามของน้ำตกแห่งนี้กว่า 30,000 คน นับเป็นการสร้างรายได้หลักให้กับผู้ประกอบการท่องเที่ยวกว่า 60 กิจการ และชาวเมืองอุ้มผางทั่วไป นอกจากนี้ความสวยงามตามธรรมชาติได้ก่อให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการศึกษาธรรมชาติอีกหลากหลายกิจกรรม อาทิ การล่องแก่งตามลำน้ำต่างๆ การเที่ยวชมดอยหัวหมดและวิทิวทัศน์ที่งดงาม นอกจากนี้พื้นที่ป่าในอุ้มผางยังคงเป็นพื้นที่สงวนไว้เพื่อการรักษาทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพที่สำคัญของโลกในพื้นที่ทุ่งใหญ่นเรศวรด้านตะวันออก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการศึกษาแนวโน้มการท่องเที่ยวทางอาหารและเครื่องดื่ม
 ในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ถึงการรับรู้ภาพลักษณ์อาหารท้องถิ่น เพื่อสร้าง
 มูลค่าเพิ่มให้ในการทำการตลาดการท่องเที่ยวเชิงอาหารท้องถิ่นที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว
 ให้เดินทางกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดตาก โดยผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ
 ภาคธุรกิจเอกชน วิสาหกิจชุมชน หรือผู้ที่สนใจ ในการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงอาหาร
 ท้องถิ่นในจังหวัดตากมาปรับใช้ และพัฒนาอาหารท้องถิ่นให้ไปสู่ครัวโลก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารตามอัตลักษณ์พื้นที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารตามอัตลักษณ์ของพื้นที่
อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินงานวิจัย

ศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยวเชิงอาหารในท้องถิ่น ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยศึกษาจากเอกสาร รายงานวิจัย บทความวิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว จากข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ เอกสารวิชาการ ฐานข้อมูลออนไลน์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการสำรวจพื้นที่

การศึกษาวิเคราะห์แนวโน้มการท่องเที่ยวทางอาหารและเครื่องดื่มในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก พื้นที่ด้านการท่องเที่ยวในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินศักยภาพหลักเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหารในพื้นที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตากคือ คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ความสะดวกในการเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม การจัดการและความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและความชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participation Observation) (Meriam, 1998) เพื่อเป็นการสังเกตสภาพปัจจุบันของแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร และได้ข้อมูลด้านวิถีชีวิต การใช้ชีวิตประจำวันของคนในอำเภออุ้มผาง และได้ข้อมูลด้านศักยภาพของพื้นที่ตามแบ่งออกเป็นตลาด สภาพความเป็นจริงมากที่สุด โดยผู้วิจัยลงพื้นที่ในการศึกษาวิเคราะห์แนวโน้มการท่องเที่ยวทางอาหารและเครื่องดื่มแบบถาวรจำนวน 1 แห่ง และตลาดแบบชั่วคราว จำนวน 2 แห่งซึ่งเป็นแหล่งอาหารของคนในอำเภออุ้มผาง ในการศึกษาสภาพพื้นที่จริงที่เกิดขึ้นตามหลักเกณฑ์ในการพิจารณาศักยภาพ วันที่ 1 พฤศจิกายน 2566 -17 เมษายน 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ สภาพการณ์การท่องเที่ยวเชิงอาหาร วัตถุประสงค์ ท้องถิ่น อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมทางอาหารของอำเภออุ้มผาง และข้อเสนอแนะที่จะสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ในอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล บริเวณพื้นที่ตลาดท้องถิ่น สำนักงานเทศบาลอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก โดยผู้วิจัย จะทำการบันทึกเสียงและบันทึกภาพในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล และทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์เชิงคุณภาพของความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ตลอดจนแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่สะท้อนอัตลักษณ์ และนำข้อมูลเนื้อหาที่ได้มาสร้างข้อสรุปโดยอาศัยความสอดคล้องและความเป็นเหตุเป็นผล โดยคำนึงถึงบริบท (Context) และสภาพแวดล้อมของอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์แนวโน้มการท่องเที่ยวทางอาหารและเครื่องดื่มใน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ในพื้นที่อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

จุดแข็ง	จุดอ่อน
<ol style="list-style-type: none"> 1. ศักยภาพของพื้นที่เป็นเมืองชายแดน และสามารถเชื่อมโยงสู่อาเซียน 2. แหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรและความหลากหลายของวัตถุดิบไม่ว่าจะเป็นพืชผักพื้นเมือง วัตถุดิบจากป่า 3. มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างกลมกลืนและมีวิถีชีวิต ธรรมเนียม ประเพณีร่วมกัน 4. ค่าครองชีพในการบริโภคไม่สูง 5. มีอาหารที่โดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์เหมาะแก่การเสริมประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว เช่น ต้ากะโป้ว จึงสามารถพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. สภาพบริเวณใกล้เคียงชายแดนไม่ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว 2. ประชากรแฝง โดยไม่ได้มีการเข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความปลอดภัยในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของพื้นที่อำเภออุ้มผาง 3. ด้านความปลอดภัยกับตัวนักท่องเที่ยวและด้านสุขาภิบาลอาหารที่ยังไม่ได้มาตรฐานในระดับสากล 4. ขาดการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารในอำเภออุ้มผาง เช่น ขาดป้ายสื่อความหมาย หรือการจัดกิจกรรมที่เป็นเทศกาลอาหารท้องถิ่น เป็นต้น

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็งของอำเภออุ้มผางพบว่า ศักยภาพของพื้นที่เป็นเมืองชายแดน และสามารถเชื่อมโยงสู่อาเซียนแหล่งวัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร และความหลากหลายของวัตถุดิบไม่ว่าจะเป็นพืชผักพื้นเมือง วัตถุดิบจากป่า มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมอย่างกลมกลืนและมีวิถีชีวิต ธรรมเนียม ประเพณีร่วมกันและมีค่าครองชีพในการบริโภคไม่สูง ส่วนจุดอ่อนมีสภาพบริเวณใกล้เคียงชายแดนไม่ปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว ประชากรแฝง โดยไม่ได้มีการเข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย ซึ่งอาจจะส่งผลต่อความปลอดภัยในการท่องเที่ยวเชิงอาหารของพื้นที่อำเภออุ้มผางด้านความปลอดภัยกับตัวนักท่องเที่ยวและด้านสุขาภิบาลอาหารที่ยังไม่ได้มาตรฐานในระดับสากล ขาดการสื่อสารด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารในอำเภออุ้มผาง เช่น ขาดป้ายสื่อความหมาย หรือการจัดกิจกรรมที่เป็นเทศกาลอาหารท้องถิ่น เป็นต้น

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์โอกาส และอุปสรรคของศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ในพื้นที่อำเภอ อุ่มผาง จังหวัดตาก

โอกาส	อุปสรรค
<p>1. อำเภออุ่มผาง มีสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงามมากมาย เช่น น้ำตกทีลอซู มหาน้ำตกที่ใหญ่และสวยงามที่สุดในไทย น้ำตกทีลอซู ตั้งอยู่ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าอุ่มผาง อำเภออุ่มผาง จังหวัดตาก ได้รับคำกล่าวขานถึงว่าเป็นน้ำตกที่สวยงามที่สวยงามที่สุดในประเทศไทย ทีลอซูเป็นภาษากะเหรี่ยง แปลว่า น้ำตกดำ ตัวน้ำตกมีลักษณะเป็นน้ำตกภูเขาหินปูนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่บนความสูงจากระดับน้ำทะเล 900 เมตร ความกว้างของตัวน้ำตกประมาณ 50 0เมตร ไหลลดหลั่นเป็นชั้น ๆ มีความสูงประมาณ 300 เมตร ล้อมรอบด้วยป่าดงดิบที่สมบูรณ์</p> <p>2. มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถรองรับทุกความต้องการของนักท่องเที่ยว วัฒนธรรมท้องถิ่น ชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ส่งผลต่อศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารได้ตรงตามความต้องการ และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารได้</p>	<p>1. ประชากรยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงอาหารเลยทำให้การท่องเที่ยวเชิงอาหารยังไม่สามารถพัฒนาได้เป็นอย่างดี</p> <p>2. ขาดการเชื่อมโยง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภออุ่มผางและอำเภอใกล้เคียงส่งผลต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เชื่อมโยง</p> <p>3. หน่วยงานในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องเรื่องการท่องเที่ยวขาดการสนับสนุนความเชื่อมโยง และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวให้ อำเภออุ่มผาง ซึ่งส่งผลโดยตรงกับการท่องเที่ยว</p>

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าอำเภออุ่มผางมีโอกาสที่ทำให้มีโอกาการท่องเที่ยวสูง ทั้งการท่องเที่ยวเชิงอาหารและการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ แต่ทว่า ยังมีอุปสรรคจากการขาดการสนับสนุนด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงอาหาร และขาดมาตรการการควบคุมชายแดนอย่างเข้มงวด ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการท่องเที่ยว

อภิปรายผล

จากการศึกษาครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้แนวโน้มการท่องเที่ยวทางอาหารและเครื่องดื่มใน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก อภิปรายผลดังนี้

จากยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 - 2564) และรายงานทางวิชาการหลายฉบับเห็นตรงกันว่าแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวโลก และของนักท่องเที่ยวทั่วโลก จะให้ความสำคัญกับความพึงพอใจใน"ประสบการณ์" จากการท่องเที่ยวมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับความพึงพอใจ จาก "วัตถุ" กล่าวคือนักท่องเที่ยวจะเน้นการท่องเที่ยวที่สามารถนำเสนอประสบการณ์ที่น่าสนใจและแปลกใหม่มากขึ้น แทนการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวแบบหรรษาและการใช้จ่ายซื้อของระหว่างการท่องเที่ยว ดังเช่นแต่ก่อน โดยสถาบัน Oxford Economics คาดการณ์ว่า ในปีพ.ศ. 2568 อัตราการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเพื่อการซื้อ "ประสบการณ์" จากการท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวจะได้รับรู้ เรียนรู้ สัมผัส และได้รับประสบการณ์ดีจากการท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งจะมีมากกว่าการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวที่ได้รับสินค้ากลับไป เช่น การท่องเที่ยวเพื่อการจับจ่ายใช้สอย (Shopping tourism) เป็นต้น ถึงกว่าร้อยละ 5 โดยประมาณ เทียบกับในปี พ.ศ. 2568 ที่มากกว่ากันเพียงร้อยละ 40 (ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2560 - 2564), 2561)

เนื่องจากอาหารเป็น แหล่งท่องเที่ยววันนั้น ตัวแทนในการนำเสนอสังคมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นการแสดงออกว่ามาถึงแท้จริง ๆ และการรับประทานอาหารพื้นถิ่นเป็นการกระจายรายได้ไปสู่ชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อมนอกจากนี้ อาหารยังเป็นสิ่งจูงใจให้เกิดการท่องเที่ยวผ่านการแชร์บนสื่อออนไลน์สถานการณ์ท่องเที่ยวเชิงอาหารของโลกจากรายงานของ UNWTO (2015) การท่องเที่ยวเชิงอาหารสร้างรายได้รวม 150,000 ล้านดอลลาร์สำหรับประเทศที่มีนักท่องเที่ยวเชิงอาหารมากที่สุด 4 อันดับแรก ได้แก่ สเปน ฝรั่งเศส อิตาลี อังกฤษตามลำดับ การซื้อรายการท่องเที่ยวอาหาร (UNWTO, 2012 and 2014) จากประเด็นสถานการณ์และแนวโน้ม และข้อมูลที่เกี่ยวข้องในมิติที่เกี่ยวกับกับการแนวโน้มการท่องเที่ยวทางอาหารและเครื่องดื่มใน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตากสามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารได้ดังนี้

1. การพัฒนาแหล่ง สินค้า และบริการด้านการท่องเที่ยวบนฐานของความสมดุลและยั่งยืน โดยการยกระดับมาตรฐานของแหล่งสินค้าและบริการของการท่องเที่ยวของอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ให้มีศักยภาพ พร้อมกับการกระจายความเจริญเติบโตไปยังสถานที่ท่องเที่ยวที่มีศักยภาพแหล่งรองเพื่อเป็นการรักษาสมดุลเชิงพื้นที่ เช่น น้ำตกทีลอซู น้ำตกสายรุ้ง เป็นต้น พร้อมทั้งสร้างความยั่งยืนของแหล่งสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่นำทรัพยากรทางวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมด้านอาหารอาหารท้องถิ่น วิถีชีวิตของคนในอุ้มผาง พื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2561) โดยหน่วยงานท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการยกระดับมาตรฐานของแหล่งสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว เช่น การกำหนดมาตรฐานแหล่งสินค้า และการบังคับใช้มาตรฐานการบริการทางการท่องเที่ยว ซึ่งประกาศโดยกรมการท่องเที่ยว และยึดมาตรฐานสุขาภิบาลอาหารที่เป็นหลักสากล นอกจากนี้ยังควรเพิ่มมูลค่าของแหล่งสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวโดยเฉพาะแหล่งสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยอาจมีความร่วมมือกับภาคเอกชนในการดำเนินการ หรือภาคการศึกษาเพื่อดำเนินการ

2. พัฒนาศักยภาพชุมชน ผู้ประกอบการและบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันจากผลการวิจัยที่ได้ พบว่า ศักยภาพของอำเภออุ้มผาง ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น จำเป็นต้องเพิ่มศักยภาพ พัฒนาทักษะและเสริมสร้างองค์ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ตลอดจนบุคลากร ทั้งภาครัฐภาคเอกชน ในด้านการท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้มีความรู้ ความเข้าใจ ที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารตามอัตลักษณ์ของพื้นที่อำเภออุ้มผาง โดยยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมด้านอาหารตลอดจนวิถีชีวิต ทั้งของคนไทย และคนที่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มาอาศัยอยู่ในประเทศไทยให้มีส่วนในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวในนครแม่สอดเพื่อนำไปสู่การสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเนื่องจากการพัฒนาศักยภาพ ชุมชนถือเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในประเทศไทยที่มีรากฐานของเศรษฐกิจอยู่ที่ระดับชุมชน (เกษราพร ทิราวงศ์ และอำนาจพร ใหญ่ยิ่ง, 2554) ดังนั้นหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องต้นการท่องเที่ยว ควรให้ความรู้กับผู้ประกอบการหรือจัดโครงการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการและบุคลากรในพื้นที่ รวมถึงการผลักดันการเป็นเจ้าบ้านที่ดีการพัฒนาสมรรถนะตามมาตรฐานบุคลากรทางการท่องเที่ยว เน้นการสร้างเครือข่ายของผู้ประกอบการและเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนและท้องถิ่น และการสร้างภาพลักษณ์และความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภออุ้มผาง จะนำไปสู่ขีดความสามารถในการแข่งขันของตลาดการท่องเที่ยวของประเทศที่ดีขึ้นได้ การพัฒนาควรมุ่งเน้นไปที่การให้ชุมชนพัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยการเชื่อมโยงระหว่าง "คน ความรู้ ทรัพยากร" เกิดความสัมพันธ์ซึ่งเรียกว่า "กระบวนการทัศน์พัฒนาใหม่" ที่ประกอบไปด้วย "การเรียนรู้ การจัดการ และการพัฒนา" ซึ่งก็คือว่า ชุมชน มีการจัดการตนเอง มีการจัดองค์กรชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ (ลักษมี ทุ่งหว้า และคณะ, 2561)

3. การส่งเสริมและพัฒนาด้านการอำนวยความสะดวก สะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน และควรมีการพัฒนาต่อยอดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักอารยสถาปัตยกรรม นอกจากนี้ ควรมีการกำหนดกฎระเบียบบริเวณตลาดต่าง ๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวสอดคล้องกับงานวิจัย ของ ศิรินันท์ พงษ์นรินทร์ และคณะ (2559) ที่กล่าวถึงแนวทางการจัดการศักยภาพด้านความปลอดภัยภาครัฐควรมีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อบังคับไม่แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสถานที่นั้น

4. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวและผลิตภัณฑ์อาหารการพัฒนาการท่องเที่ยวอาหาร ควรมีการนำแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาใช้ในการออกแบบกิจกรรมและผลิตภัณฑ์อาหารในกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ดีให้นักท่องเที่ยว ในส่วนของผลิตภัณฑ์อาหาร ควรให้การส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหาร โดยเน้นความเป็นอัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างคุณค่า และเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์เพื่อเพิ่มมูลค่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยชนก ฉิมบ้านไร่ และ รัชชพงศ์วงศ์โรจน์ (2558) ที่ศึกษาศักยภาพอาหารพื้นเมืองโดยพบว่าศักยภาพของอาหารอยู่ในระดับสูงนักท่องเที่ยวพึงพอใจในอัตลักษณ์ของอาหารพื้นเมืองมากที่สุด นอกจากนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่ ควรประชาสัมพันธ์และทำการตลาด การท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยเน้นความแปลกใหม่และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม

5. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ควรจัดส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยความเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของอาหารในพื้นที่เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวสอดคล้องกับการวิจัยของ เณรวิฑูรธา กิจวิจิรานต์ (2557) ที่กล่าวว่า การที่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในประเทศไทยนั้น จะมีระดับภพลักษณะของอาหารไทยโดยรวม ทั้งในด้านคุณภาพของอาหารไทย ด้านบรรยากาศของร้านอาหารไทย ด้านความคุ้มค่าเงิน ด้านความแปลกใหม่ และด้าน

สิ่งติดตลกใจและส่วนประกอบอาหารจากวัตถุดิบในท้องถิ่น ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ควร ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาศักยภาพอาหารท้องถิ่นในอำเภออุ้มผาง นำความหลากหลายทางวัฒนธรรม และมรดกทางวัฒนธรรมด้านอาหารเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีการพัฒนาเพื่อให้เกิดศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารให้เป็นการท่องเที่ยวหลักส สำหรับนักท่องเที่ยวได้ จำเป็นต้องเกิดการจัดการที่ดี ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของนครแม่สอดและ เป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมด้านอาหารท้องถิ่น
2. สนับสนุนให้การท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นทางเลือกเพื่อส่งเสริมการสร้างคุณค่าของ วัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นอย่างแท้จริง
3. ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารแล้ว จำเป็นต้องให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาคม ส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารตามอัต ลักษณ์ท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

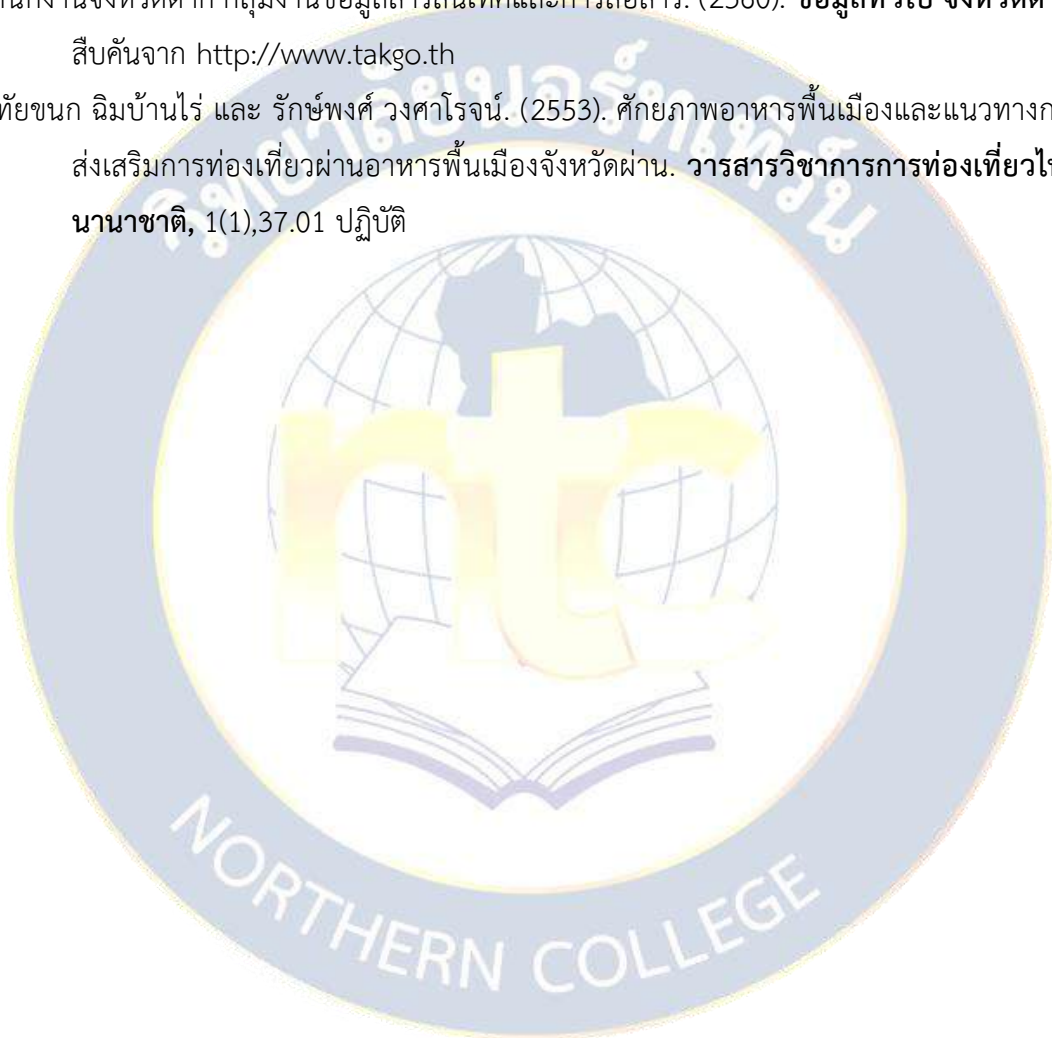
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2561). แดงขาวสถานการณ์การท่องเที่ยวปี 2561 และแนวโน้มปี 2562.
- ณัฐชรา กิจวิกรานต์. (2557). ภาพลักษณ์อาหารไทย การรับรู้คุณภาพอาหารไทยและแนวโน้ม พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. **วารสารวิชาการ ท่องเที่ยวไทยนานาชาติ**, 10(1), 12-28.
- ภัทรพร ทัทธูรี. (2558). การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยผ่านประสบการณ์ของ นักท่องเที่ยวในประเทศไทย. **วารสารเทคโนโลยีภาคใต้**, 8(2), 27-37.
- ลักขมี ทุงหว่า และคณะ. (2561). การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการ: กรณีศึกษา กลุ่ม แม่บ้านชุมชนเปรมฤทัย เขตประเวศ กรุงเทพมหานคร. **วารสารเกษมบัณฑิต**, 19(1), 61-72.
- ศิรินันท์ พงษ์นิรันดรและคณะ. (2559). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอ วังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. **วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาการจัดการ**, 9(1), 234-259.

สรिता พันธุ์เทียนและคณะ. (2560). การท่องเที่ยวเชิงอาหารไทย : แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดลุ่มแม่น้ำภาคกลางโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. วารสารงานวิจัยและการพัฒนามหาวิทยาลัยนานาชาติวราชนครินทร์พยากรณ์มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(2), 184-195.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11. สืบค้นจาก <http://www.nesdb.go.th>

สำนักงานจังหวัดตาก กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร. (2560). ข้อมูลทั่วไป จังหวัดตาก. สืบค้นจาก <http://www.takgo.th>

หทัยชนก ฉิมบ้านไร่ และ รัชชพงศ์ วงศาโรจน์. (2553). ศักยภาพอาหารพื้นเมืองและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านอาหารพื้นเมืองจังหวัดผ่าน. วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 1(1),37.01 ปฏิบัติ

การประเมินประสิทธิภาพเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดปลายนิ้วงานบริการ
Point of Care Testing (POCT) โรงพยาบาลบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
Evaluation of Fingertip Blood Glucose Meter at Point of Care Testing
(POCT) unit, Bang Krathum Hospital, Phitsanulok Province

ชัชวาลย์ เส็งทอง¹
Chatchawan Sengthong

บทคัดย่อ

Point of Care Testing (POCT) เป็นการทดสอบภายนอกห้องปฏิบัติการให้บริการ ณ จุดบริการ ผู้ป่วยมุ่งเน้นการได้ผลการตรวจวิเคราะห์รวดเร็วเพื่อใช้เป็นข้อมูลช่วยแพทย์ในตัดสินใจดูแลผู้ป่วยได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยบริการในการดูแลรักษาผู้ป่วยช่วยลดภาวะแทรกซ้อนที่จะเกิดกับผู้ป่วยและลดภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งตัวผู้ป่วยและสถานบริการ การตรวจระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือด ณ จุดดูแลผู้ป่วย (Point of Care Glucose testing; POC Glucose) โดยใช้ด้วยเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา (Blood glucose meter : BGM) รุ่น Accu - CHEK[®] Performa เป็น POCT ชนิดหนึ่ง หลักการการตรวจวิเคราะห์ของเครื่องตรวจใช้หลักการ Biosensor สำหรับโรงพยาบาลบางกระพุ่ม มีการใช้เครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา รุ่น Accu-CHEK[®] Performa ในหลายหน่วยบริการ ซึ่งตามมาตรฐาน POCT การตรวจวิเคราะห์ทางห้องปฏิบัติการต้องมีการควบคุมคุณภาพการตรวจวิเคราะห์ประเมินประสิทธิภาพของเครื่องตรวจวัดและทักษะของผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลการตรวจวิเคราะห์ ที่ถูกต้อง แม่นยำ ได้มาตรฐาน โดยการศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพของเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา (Blood glucose meter : BGM) รุ่น Accu - CHEK[®] Performa กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาประกอบด้วยเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา รุ่น Accu-CHEK[®] Performa ทุกเครื่องที่ใช้ในหน่วยบริการ POC Glucose, สารควบคุมคุณภาพน้ำตาล 2 ระดับ คือระดับต่ำ (30-60 mg/dl) และระดับสูง (254 - 344 mg/dl) Lot. No. 10101037 รูปแบบการศึกษาจะเป็นการศึกษาเชิงทดลองโดยมีวิธีการศึกษานั้นทางผู้ศึกษาจะใช้สารควบคุมคุณภาพน้ำตาล 2 ระดับคือระดับต่ำ และระดับสูง ส่งไปให้ผู้รับการประเมินและทำการตรวจวัดด้วยเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา รุ่น Accu-CHEK[®] Performa โดยทำการตรวจวัดครั้งเดียวทั้ง 2 ระดับทำทุกเดือนจากนั้นนำค่าผลการตรวจมาวิเคราะห์ข้อมูลด้านความถูกต้อง (Accuracy: % Bias \leq 5%), ความแม่นยำ (Precision: % CV \leq 5%) และค่าดัชนี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation Index: SDI \leq \pm 2) ระยะเวลาดำเนินการ 1 ปีงบประมาณ (1 ตุลาคม 2563 - 30 กันยายน 2564) ผลการศึกษาพบว่าเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา รุ่น Accu-CHEK[®] Performa ทั้ง 10 เครื่องในแต่ละหน่วยบริการ POC Glucose ผ่านการเกณฑ์การยอมรับด้านความถูกต้อง (% Bias \leq 5%), ความแม่นยำ (% CV

¹ กลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ โรงพยาบาลบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก 65110 e-mail: chachasengthong@gmail.com

≤5%) และค่าดัชนีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SDI ≤ ± 2) จึงสรุปได้ว่าเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา รุ่น Accu-CHEK® Performa มีประสิทธิภาพพร้อมใช้งานทุกเครื่องทุกหน่วยบริการและสามารถนำมาใช้ประเมินคุณภาพการตรวจวิเคราะห์/ทักษะปฏิบัติของผู้ตรวจวิเคราะห์ในแต่ละหน่วยบริการ POC Glucose ได้ โดยให้ผลการประเมินผ่านการประเมิน ทั้งด้านคุณภาพการตรวจวิเคราะห์และทักษะปฏิบัติของผู้ตรวจวิเคราะห์ทุกคน

คำสำคัญ: การทดสอบทางห้องปฏิบัติการ ณ จุดดูแลผู้ป่วย, การทดสอบน้ำตาลในเลือด ณ จุดดูแลผู้ป่วย, เครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา, ความถูกต้อง, ความแม่นยำ, ดัชนีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

Abstract

Point of Care Testing (POCT) is the medical diagnostic testing which performed at the time and place of patient care focusing on rapid analysis results in treatment decision support. POCT benefits more rapid decision, reduced operating times, patient complications, and the burden of medical expenses for both the patient and the hospital service facility; hence, POCT laboratory analysis requires quality control, efficient assessment of the detector well as the skills of the users in order to obtain precision and accuracy in analytical results. Point of Care Glucose Testing; POC Glucose using portable blood glucose meters (BGM), model Accu - CHEK® Performa with principle of biosensor, have been used in many patient care units of Bang Kratum Hospital which need standardization. The objective of this study is to evaluate the performance of the Accu - CHEK® Performa portable BGM used in whole patient care units of Bang Kratum Hospital. An experimental study was performed with two levels of sugar control materials: low level (30-60 mg/dl) and high level (254 - 344 mg/dl), Lot. No. 10101037. Both levels of sugar control materials were analyzed by users at the same time each month from October 1, 2020, to September 30, 2021. The data were analyzed for accuracy (% Bias ≤5), Precision: (% CV ≤5), and Standard Deviation Index (SDI ≤ ± 2). The results showed that all 10 portable BGM used in each POC glucose unit accepted whole criteria for accuracy (% Bias ≤ 5%), precision (% CV ≤ 5%), and standard deviation index (SDI ≤ ± 2) resulting in excellent user performances. Portable BGM, model Accu-CHEK® Performa, is not only an effective instrument and available in all patient care units of Bang Kratum Hospital but it also can be used for user performance assessment.

Keywords: Point of Care Testing (POCT), Point of Care Glucose testing, Blood glucose meter, Accuracy, Precision, Standard deviation Index (SDI)

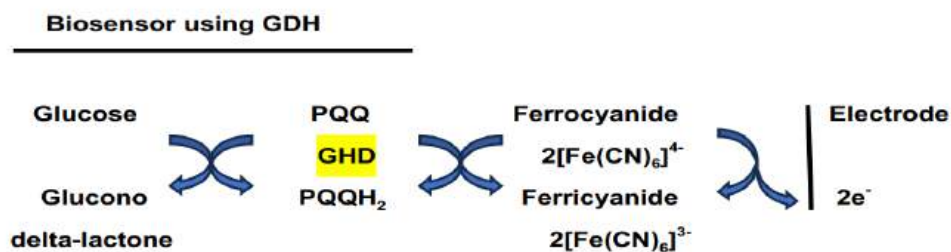
บทนำ

โรคเบาหวานเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศไทย เกิดจากความผิดปกติของการทำงานของอินซูลิน (Insulin) ฮอร์โมนที่สร้างมาจากเบต้าเซลล์ของตับอ่อน อินซูลินจะเป็นตัวนำน้ำตาลกลูโคส ในกระแสเลือดเข้าสู่เซลล์เพื่อใช้เป็นพลังงานไปเลี้ยงอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย โดยเฉพาะสมองและกล้ามเนื้อ โรคเบาหวานเป็นภาวะที่ร่างกายมีระดับน้ำตาลในเลือดสูงกว่าปกติ เนื่องจากร่างกายไม่สามารถผลิตอินซูลินได้เพียงพอหรือประสิทธิภาพของอินซูลินลดลงเนื่องจากภาวะดื้อต่ออินซูลิน ทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดสูง เป็นเวลานานผู้ป่วยมีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนชนิดเฉียบพลัน ได้แก่ ภาวะโคม่าจากระดับน้ำตาลในเลือดสูง (hyperglycemia) รวมทั้งระดับน้ำตาลในเลือดต่ำ (hypoglycemia) และภาวะแทรกซ้อนชนิดเรื้อรัง ได้แก่ภาวะแทรกซ้อนที่ตา ไต ระบบประสาท ปัญหาที่ปลายมือปลายเท้าจากโรคเบาหวาน รวมทั้งโรคที่พบร่วมกับโรคเบาหวาน เช่น ไขมันในเลือดสูง ความดันโลหิตสูง (1-2) ภาวะน้ำตาลในเลือดผิดปกติที่มีระดับน้ำตาล ในเลือดที่สูงหรือต่ำกว่าค่าปกติ เป็นปัญหาที่พบมากในผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในสถานบริการสาธารณสุข ทั้งนี้พบว่าผู้ป่วยที่มีระดับน้ำตาลในเลือดสูงเกี่ยวข้องกับการเกิดภาวะแทรกซ้อนและการเสียชีวิต (3) ส่วนภาวะระดับน้ำตาลในเลือดต่ำเป็นปัญหาสภาวะทางสุขภาพที่ส่งผลทำให้เกิดอาการอ่อนล้า ชัก และไม่รู้สึกรู้สิดังได้ (4) ในผู้ป่วยเบาหวานที่เข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยวิกฤตมีความเสี่ยงต่อการเกิดระดับน้ำตาลที่สูงและต่ำกว่าปกติ ดังนั้นจำเป็นต้องมีวิธีตรวจติดตามระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือดที่ให้ผลการตรวจที่รวดเร็วเพื่อการรักษาได้อย่างรวดเร็ว การตรวจน้ำตาลกลูโคสในเลือดจากปลายนิ้ว (capillary blood glucose) ณ จุดดูแลผู้ป่วย หรือ Point of Care Glucose Testing (POC Glucose) เป็นวิธีตรวจที่ช่วยให้แพทย์ทราบระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือดได้อย่างรวดเร็วและใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจให้การรักษาที่เหมาะสมเพื่อความปลอดภัยของผู้ป่วย

Point of Care Testing (POCT) หรือ Bedside คือ การตรวจทางห้องปฏิบัติการ ณ จุดดูแลผู้ป่วย เป็นการให้บริการที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของหน่วยบริการในด้านการดูแลรักษาผู้ป่วย ช่วยลดภาวะแทรกซ้อน ที่จะเกิดแก่ผู้ป่วยและลดภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลทั้งตัวผู้ป่วยและสถานบริการ วัตถุประสงค์ ของงานบริการ POCT มุ่งเน้นการได้ผลการตรวจวิเคราะห์ที่รวดเร็ว เพื่อเป็นข้อมูลช่วยแพทย์ตัดสินใจ ในการดูแลผู้ป่วยได้อย่างถูกต้อง ทันเวลา ผู้ป่วยได้รับประโยชน์สูงสุดในด้านการรักษา (5-7) การตรวจวัดระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือด ณ จุดดูแลผู้ป่วย (Point of Care Glucose Testing; POC Glucose) ด้วยเครื่องตรวจ วัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา (Blood glucose meter: BGM) เป็น POCT ชนิดหนึ่งให้บริการในสถานบริการสาธารณสุข เนื่องจากเป็นงานตรวจทางห้องปฏิบัติการ ที่ทำได้รวดเร็ว ทราบผลทันที แพทย์สามารถใช้ผลการตรวจวิเคราะห์ประกอบการตรวจวินิจฉัยและวางแผนการรักษาโรคให้ผู้ป่วยได้อย่างรวดเร็ว การนำเครื่องตรวจน้ำตาลในเลือดชนิดพกพามาใช้ตรวจวัด

ระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือดผู้ป่วยต้องประกันคุณภาพผลการตรวจวิเคราะห์ ประเมินประสิทธิภาพของเครื่องตรวจวัดและคุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงาน (8)

หลักการตรวจระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือดปลายนิ้วด้วยเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา รุ่น Accu-CHEK® Performa ใช้หลักการ Electrochemical Technology หรือ Biosensor เป็นการตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดที่วัดการเปลี่ยนแปลงของอิเล็กตรอนที่เกิดขึ้นจากปฏิกิริยาระหว่างน้ำตาลกลูโคสกับเอนไซม์ Glucose dehydrogenase ที่เคลือบอยู่บนแผ่น strip electron โดยปฏิกิริยาดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสัญญาณไฟฟ้าผ่านตัว Mediator [Ferrocyanide anion: $\text{Fe}(\text{CN})_6^{4-}$] ซึ่งจะปล่อยอิเล็กตรอนออกมาในขณะที่น้ำตาลกลูโคสทำปฏิกิริยากับเอนไซม์ Glucose dehydrogenase และอิเล็กตรอนจะถูกส่งผ่านตัวกลางไปยังเครื่องตรวจนับ (sensor) ซึ่งจำนวนอิเล็กตรอนที่เกิดขึ้นนี้จะแปรผันเป็นสัดส่วนโดยตรงกับปริมาณน้ำตาลกลูโคสในเลือด (9-10) โดยปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นแสดงในรูปที่ 1

PQQ: Pyrroloquinoline quinone, GHD: Glucose dehydrogenase, PQQH₂: Pyrroloquinoline dihydroquinone, $[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{4-}$: Ferrocyanide anion, $[\text{Fe}(\text{CN})_6]^{3-}$: Ferricyanide anion, e⁻: Electron

รูปที่ 1 ปฏิกิริยาเคมีและผังการถ่ายเทอิเล็กตรอนในปฏิกิริยาไฟฟ้าเคมีโดยใช้เอนไซม์ Glucose dehydrogenase ซึ่งมี Ferrocyanide anion: $\text{Fe}(\text{CN})_6^{4-}$ เป็นตัวถ่ายเทอิเล็กตรอน (Electron transfer mediator) (9)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพของเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา (Blood glucose meter: BGM) รุ่น Accu-CHEK® Performa ในหน่วยงานบริการ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบ การใช้เครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพาให้ถูกต้อง แม่นยำ น่าเชื่อถือ ได้คุณภาพตามมาตรฐาน ที่กำหนดและเพิ่มความปลอดภัยแก่ผู้รับบริการ ทั้งนี้

ประสิทธิภาพของเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือด ทางผู้ศึกษาจะประเมินด้านความถูกต้องของผลการตรวจวิเคราะห์ (%Bias ≤ 5%) (11) , ความแม่นยำของผลการตรวจวิเคราะห์ (%CV ≤ 5%) (12) และค่าการยอมรับของผลการตรวจวิเคราะห์ (SDI ≤ ±2) (13) โดยเลือกเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือด

ชนิดพกพา รุ่น Accu-CHEK® Performa ที่อาศัยหลักการ Electrochemical Technology หรือ Biosensor ใช้เอนไซม์ Glucose dehydrogenase ที่มีความคงตัวสูงและไม่ถูกรบกวนด้วยปริมาณของออกซิเจน ทำให้ค่าการตรวจวิเคราะห์ระดับน้ำตาลที่ถูกต้อง แม่นยำ โดยที่ความขุ่น แสงสว่าง และสีของสารรบกวนต่างๆไม่ผลต่อการตรวจวิเคราะห์เหมือนกับการตรวจด้วยเครื่องตรวจที่ใช้หลักการ Photometric method (10) บุคลากรผู้เข้ารับการประเมิน คือพยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการที่ผ่านการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการในการตรวจวิเคราะห์ระดับน้ำตาลในเลือดปลายนิ้วด้วยเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา (Blood glucose meter: BGM) รุ่น Accu-CHEK® Performa และการควบคุมคุณภาพภายในห้องปฏิบัติการการตรวจวิเคราะห์ระดับน้ำตาล ในเลือดปลายนิ้วด้วยเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา

วัสดุและวิธีการ

การทดลอง (experimental research) ครั้งนี้ศึกษาในทุกหน่วยบริการของโรงพยาบาลบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลกที่เปิดบริการ POCT ตรวจวัดระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือดปลายนิ้ว POC Glucose ด้วยเครื่องตรวจ วัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา (Blood glucose meter: BGM) รุ่น Accu-CHEK® Performa ใช้หลักการ Biosensor ตรวจวัดน้ำตาลกลูโคสในเลือดด้วยการวัดอิเล็กตรอนที่เกิดจากการทำปฏิกิริยาระหว่างน้ำตาลกลูโคสกับเอนไซม์ที่เฉพาะต่อน้ำตาลกลูโคส หน่วยงานที่รับการประเมินประกอบด้วยงานบริการแผนกผู้ป่วยนอก (Outpatient Department: OPD), งานบริการแผนกผู้ป่วยใน (Inpatient Department: OPD), งานบริการแผนกฉุกเฉิน (Emergency Room: ER), งานบริการห้องคลอด (Labor Room: LR) และงานบริการกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (Non-communicable diseases: NCDs) โดยใช้สารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคส 2 ความเข้มข้นคือระดับต่ำและระดับสูงที่จัดซื้อจากบริษัทผู้ผลิต มีค่าความเข้มข้นน้ำตาลกลูโคสเท่ากับ 30-60 mg/dL ค่าเป้าหมาย 45 mg/dL และ 254-344 mg/dL ค่าเป้าหมาย 299 mg/dL ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้รับการประเมินต้องผ่านการอบรมการใช้เครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดและการควบคุมคุณภาพการตรวจวิเคราะห์เป็นบุคคลเดียวตลอดการศึกษา โดยจะวัดค่าระดับน้ำตาลกลูโคสในสารควบคุมคุณภาพทั้ง 2 ความเข้มข้น (ต่ำ/สูง) จำนวนตัวอย่างแต่ละความเข้มข้นเท่ากับ 120 ตัวอย่าง ตรวจวัดครั้งเดียวในทุกเดือน เป็นระยะเวลา 1 ปีงบประมาณ (วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2563 ถึง วันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2564) แล้วนำผลการตรวจวิเคราะห์สารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคสมาวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อประเมินประสิทธิผลของเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดด้านความถูกต้อง (accuracy: %Bias \leq 5%), ความแม่นยำ (precision: %CV \leq 5%) และค่าดัชนีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation index: SDI \leq \pm 2) สำหรับรายละเอียดตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลรายละเอียดที่ศึกษา

ข้อมูลที่ศึกษา	รายละเอียดที่ศึกษา
สารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคส	2 ความเข้มข้น: ระดับต่ำ Lot No.10101037, Exp 2023-03-31, Range 30-60 mg/dL, Mean ± SD = 48.70 ± 1.52 mg/dL ระดับสูง Lot No.10101037, Exp.2023-03-31, Range 254-344 mg/dL, Mean ± SD = 327.04 ± 2.99 mg/dL
หน่วยบริการ POC Glucose	5 หน่วยบริการ: แผนกผู้ป่วยนอก, แผนกผู้ป่วยใน, แผนกห้องคลอด, แผนกฉุกเฉิน และงานกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
เครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิด	รุ่น Accu-CHEK® Performa ที่ใช้ในงานบริการ POCT จำนวน 10 เครื่อง :
พกพา (Blood glucose meter: BGM)	OPD 1 เครื่อง, IPD 4 เครื่อง, LR 1 เครื่อง, ER 3 เครื่อง และ NCDs 1 เครื่อง
จำนวนผู้เข้ารับการประเมิน	พยาบาลวิชาชีพระดับชำนาญการ 10 คน

หลังจากตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล ระบุรหัส บันทึกกลางคอมพิวเตอร์ วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป นำเสนอเป็นค่าเฉลี่ย (mean), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation: SD) วิเคราะห์ค่าร้อยละของค่าความแตกต่างระหว่างค่าที่ตรวจวัดได้กับค่าเป้าหมาย: ความถูกต้อง (%Bias)

$$\text{โดย \%Bias} = \frac{\text{ค่าที่ตรวจวัดได้} - \text{ค่าเป้าหมาย}}{\text{ค่าเป้าหมาย}} \times 100 \quad (11)$$

$$\text{ส่วนค่าสัมประสิทธิ์ของความแปรปรวน (Coefficient of variation: \%CV)} = \frac{\text{SD}}{\text{Mean}} \times 100 \quad (12)$$

สำหรับค่าดัชนีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation index: SDI)

$$\text{โดยค่า SDI} = \frac{\text{ค่าที่รายงาน} - \text{ค่าเฉลี่ยของค่า Control}}{\text{SD ของค่า Control}} \quad (13)$$

ผลการศึกษา

ผลการประเมินประสิทธิภาพของเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา (Blood glucose meter: BGM) รุ่น Accu-CHEK® Performa ด้วยการตรวจวิเคราะห์สารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคส 2 ระดับความเข้มข้น คือ ระดับต่ำ (30-60 mg/dL) และระดับสูง (254-344 mg/dL) หมายเลขการผลิตเดียวกัน คือ 10101037 วันหมดอายุ 2023-03-31 โดยนำค่าเฉลี่ยของผลการตรวจระดับน้ำตาลกลูโคส ในสารควบคุมคุณภาพจากทุกหน่วยบริการ POC Glucose ที่ตรวจวิเคราะห์มา คำนวณหาค่าความถูกต้อง (%Bias), ความแม่นยำ (%CV) และค่าดัชนีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SDI) ซึ่งเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา รุ่น Accu-CHEK® Performa 10 เครื่องนั้นใช้ที่งานบริการแผนกผู้ป่วยนอก 1 เครื่อง, งานบริการแผนกผู้ป่วยใน 4 เครื่อง, งานบริการแผนกฉุกเฉิน 3 เครื่อง, งานบริการห้องคลอด 1 เครื่อง และงานบริการกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง 1 เครื่อง พบว่าผ่านการเกณฑ์การยอมรับด้านความถูกต้อง (%Bias \leq 5%), ความแม่นยำ (%CV \leq 5%) และค่าดัชนีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SDI \leq \pm 2) ทั้งหมดแต่ค่าเฉลี่ยของสารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคสความเข้มข้นระดับต่ำของแผนกผู้ป่วยนอกและแผนกฉุกเฉินต่ำกว่า ค่ากำหนดของบริษัท อีกทั้งค่าเฉลี่ยของสารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคสความเข้มข้นระดับสูงของแผนกผู้ป่วยนอกและของแผนกผู้ป่วยในต่ำกว่าค่ากำหนดของบริษัท ดังแสดงในตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ผลการประเมินประสิทธิภาพเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา รุ่น Accu-CHEK® Performa ด้วยสารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคสความเข้มข้นระดับต่ำ แยกตามหน่วยบริการ POC Glucose โรงพยาบาลบางกระพุ่ม ปีงบประมาณ 2564

ลำดับที่	จุดบริการ	สารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคสความเข้มข้นระดับต่ำ*					สรุปผล
		Mean	SD	%Bias (\leq 5%)	%CV (\leq 5%)	SDI (\leq \pm 2)	
1	OPD-POCG1	48.42	1.93	-0.57	3.98	-0.19	ผ่านเกณฑ์
2	IPD-POCG2	49.08	2.02	0.78	4.11	0.25	ผ่านเกณฑ์
3	IPD-POCG3	49.01	2.00	0.62	4.08	0.20	ผ่านเกณฑ์
4	IPD-POCG4	48.8	1.40	0.27	2.88	0.09	ผ่านเกณฑ์
5	IPD-POCG5	48.75	1.42	0.12	2.91	0.04	ผ่านเกณฑ์
6	ER-POCG6	48.50	1.45	-0.42	2.97	-0.14	ผ่านเกณฑ์
7	ER-POCG7	48.58	1.51	-0.26	3.11	-0.08	ผ่านเกณฑ์
8	ER-POCG8	48.57	1.16	-0.27	2.39	-0.08	ผ่านเกณฑ์
9	LR-POCG9	48.67	1.44	-0.07	2.94	-0.02	ผ่านเกณฑ์
10	NCDs-POCG10	48.57	1.00	-0.25	2.06	-0.08	ผ่านเกณฑ์

*Lot No.10101037, Exp. 2023-03-31, Range 30-60 mg/dL, Mean = 48.70 mg/dL, SD = 1.52

[SD: standard deviation (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)]

ผ่านเกณฑ์ : ผ่าน 3 เกณฑ์ประเมิน [ด้านความถูกต้อง (%Bias ≤ 5%), ความแม่นยำ (%CV ≤ 5%) และ ค่าดัชนีส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SDI ≤ ±2)] (11,12,13)

ตารางที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิภาพเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพารุ่น Accu-CHEK® Performa ด้วยสารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคสความเข้มข้นระดับสูง แยกตามหน่วยบริการ POC Glucose โรงพยาบาลบางกระทู้ม ปีงบประมาณ 2564

ลำดับที่	จุดบริการ	สารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคสความเข้มข้นระดับสูง*					สรุปผล
		Mean	SD	%Bias (≤5%)	%CV (≤5%)	SDI (≤ ±2)	
1	OPD-POCG1	326.33	3.14	-0.22	0.96	-0.24	ผ่านเกณฑ์
2	IPD-POCG2	326.25	2.28	-0.24	0.69	-0.26	ผ่านเกณฑ์
3	IPD-POCG3	326.08	3.73	-0.29	1.14	-0.32	ผ่านเกณฑ์
4	IPD-POCG4	327.83	2.52	0.24	0.77	0.26	ผ่านเกณฑ์
5	IPD-POCG5	326.83	2.80	-0.07	0.86	-0.07	ผ่านเกณฑ์
6	ER-POCG6	327.75	2.49	0.22	0.76	0.24	ผ่านเกณฑ์
7	ER-POCG7	327.08	2.23	0.02	0.68	0.02	ผ่านเกณฑ์
8	ER-POCG8	327.42	3.18	0.11	0.97	0.13	ผ่านเกณฑ์
9	LR-POCG9	327.75	3.05	0.22	0.93	0.24	ผ่านเกณฑ์
10	NCDs- POCG10	327.08	4.32	0.01	1.32	0.02	ผ่านเกณฑ์

*Lot No.10101037, Exp .2023-03-31, Range 254-344 mg/dL, Mean = 327.04 mg/dL, SD = 2.99

[SD: standard deviation (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน)]

ผ่านเกณฑ์ : ผ่าน 3 เกณฑ์ประเมิน [ด้านความถูกต้อง (%Bias ≤ 5%), ความแม่นยำ (%CV ≤ 5%) และค่าดัชนีส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SDI ≤ ±2)] (11,12,13)

สรุปและวิจารณ์ผลการศึกษา

POC glucose เป็นงานบริการทางห้องปฏิบัติการที่ควบคุมคุณภาพได้ยากและมีโอกาสเกิดความผิดพลาด สูงเนื่องจากตรวจวิเคราะห์โดยบุคลากรที่ไม่ใช่ นักเทคนิคการแพทย์หรือบุคลากรในห้องปฏิบัติการ ระบบบริการ POCT นั้นกระจายตามจุดบริการในหน่วยงานต่าง ๆ มีผู้รับผิดชอบตรวจวิเคราะห์หลายคนซึ่งมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการ วิธีตรวจ วิธีใช้เครื่องตรวจวิเคราะห์แตกต่างกันจึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของการตรวจวิเคราะห์ ในกระบวนการตรวจวิเคราะห์ระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือดปลายนิ้ว โดยใช้เครื่องตรวจน้ำตาลในเลือดชนิดพกพาในสถานบริการสาธารณสุขมีโอกาสเกิดความผิดพลาดได้

ในทุกกระบวนการตรวจวิเคราะห์ ตั้งแต่กระบวนการก่อนตรวจวิเคราะห์ ขณะตรวจวิเคราะห์ และหลังการตรวจวิเคราะห์ ซึ่งความผิดพลาดสามารถเกิดได้จากปัจจัยต่างๆ เช่น ความไม่พร้อมใช้ของเครื่องตรวจวิเคราะห์ ผู้ใช้งานตรวจวิเคราะห์ผิดพลาด วิธีการ สภาวะสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการประเมินประสิทธิภาพของเครื่องมือตรวจวิเคราะห์จึงเป็นปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากหากเครื่องมือตรวจวิเคราะห์มีประสิทธิภาพไม่ถูกต้องแม่นยำย่อมส่งผลให้ผลการตรวจวิเคราะห์ไม่ถูกต้อง ส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการรักษาและความปลอดภัยของผู้รับบริการ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกระบวนการควบคุมคุณภาพทั้งภายในและภายนอก

ผลการประเมินประสิทธิภาพของเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา (Blood glucose meter: BGM) รุ่น Accu-CHEK® Performa ด้านความถูกต้องซึ่งประเมินจากผลการตรวจวัดระดับน้ำตาลกลูโคสในสารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคสความเข้มข้นระดับต่ำและระดับสูงของทุกหน่วยบริการ POC Glucose มีค่าอยู่ในช่วงค่าที่บริษัทกำหนด และอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับด้านความถูกต้องของผลการตรวจวัดระดับน้ำตาลกลูโคสในสารควบคุมคุณภาพคือ ค่า %Bias ไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ตามเกณฑ์การยอมรับของ National Committee for Clinical Laboratory Standard (NCCLS) (11) ทั้ง 10 เครื่อง และเช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Kuo และคณะ (14) แต่ค่าเฉลี่ยของสารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคส ความเข้มข้นระดับต่ำของจุดบริการแผนกผู้ป่วยนอกและแผนกฉุกเฉินต่ำกว่าค่ากำหนดของบริษัท และค่าเฉลี่ยของสารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคสความเข้มข้นระดับสูงของแผนกผู้ป่วยนอกและแผนกผู้ป่วยในต่ำกว่า ค่ากำหนดของบริษัท ส่วนผลการประเมินประสิทธิภาพเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา (Blood glucose meter: BGM) รุ่น Accu-CHEK® Performa ด้านความแม่นยำของผลการตรวจวัดระดับน้ำตาลกลูโคสในสารควบคุมคุณภาพกลูโคสความเข้มข้นระดับต่ำและระดับสูงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับด้านความแม่นยำของผลการตรวจวัดระดับน้ำตาลกลูโคสในสารควบคุมคุณภาพคือค่า %CV ไม่เกิน 5 เปอร์เซ็นต์ตามเกณฑ์การยอมรับของ The American diabetes association: ADA (12) ทั้ง 10 เครื่อง เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ Feiและคณะ (15) อีกทั้งเช่นเดียวกับผลการศึกษาพิสัยการยอมรับค่าการตรวจวัดด้วยค่าดัชนีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SDI) ของผลการตรวจวัดระดับน้ำตาลกลูโคสในสารควบคุมคุณภาพกลูโคสความเข้มข้นระดับต่ำและระดับสูงซึ่งพบว่าเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพา รุ่น Accu-CHEK® Performa ทั้ง 10 เครื่องในแต่ละจุดบริการ POC Glucose ให้ผลการประเมินค่า SDI อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับของผลการตรวจการตรวจวิเคราะห์ (SDI \leq \pm 2) ตามเกณฑ์การยอมรับของ College of American Pathologist Survey Program: CAP (13)

จากผลการศึกษาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการขยายผลการควบคุมคุณภาพการตรวจวัดระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือดด้วยการประเมินประสิทธิภาพของเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือดปลายนิ้วให้ครอบคลุมทั้งอำเภอ โดยเริ่มในหน่วยงานปฐมภูมิที่มีงานบริการ POCT

ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และสามารถนำรูปแบบการศึกษานี้ไปใช้ในโรงพยาบาลชุมชน โดยที่กระบวนการและขั้นตอนการศึกษา ไม่กระทบกับงานประจำ เพียงเพิ่มการนำข้อมูลผลการตรวจวิเคราะห์สารควบคุมคุณภาพน้ำตาลกลูโคส มาวิเคราะห์หาค่าความถูกต้อง ความแม่นยำ และค่าดัชนี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อเป้าหมาย ความมุ่งมั่นที่จะทำให้กระบวนการการตรวจวิเคราะห์ระดับน้ำตาลในเลือดปลายนิ้วซึ่งเป็น POCT ชนิดหนึ่ง มีมาตรฐานตามข้อกำหนดคือให้ได้ผลการตรวจวิเคราะห์ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน ถูกต้อง แม่นยำ รวดเร็ว และทันการใช้งาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้รับบริการที่จะได้รับการบริการที่ปลอดภัยและดีที่สุด

อนึ่งหากผลการประเมินประสิทธิผลของเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลกลูโคสในเลือด ปลายนิ้วไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินกลุ่มงานเทคนิคการแพทย์ จะดำเนินการตรวจสอบเพื่อหาสาเหตุ ความคลาดเคลื่อนที่มีผลต่อการตรวจวิเคราะห์โดยการสอบทวนการตรวจวิเคราะห์สารควบคุมคุณภาพ ในเลขการผลิตที่ใช้ทดสอบเดิม ตรวจสอบเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลว่ามีคุณสมบัติพร้อมใช้หรือไม่ ปรับมาตรฐานเครื่องตรวจวัด ทดสอบคุณสมบัติของสารควบคุมคุณภาพน้ำตาลว่าเสื่อมสภาพหรือมีสารปนเปื้อนในระบบการตรวจวัดหรือไม่ในกระบวนการตรวจวิเคราะห์ของบุคลากรอาจขอเข้าประเมินทักษะ ปฏิบัติของผู้ตรวจวิเคราะห์ วางแผนการอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับการตรวจวิเคราะห์ระดับน้ำตาล กลูโคสในเลือดปลายนิ้วและการควบคุมคุณภาพการตรวจวิเคราะห์ ในรอบ 6 เดือนหรือเมื่อเปลี่ยน เครื่องตรวจวัด เปลี่ยนผู้รับผิดชอบ เมื่อสิ้นสุดกระบวนการศึกษาจะรายงานผลการศึกษาไปยังทุก หน่วยบริการ POC Glucose ของโรงพยาบาลบางกระพุ่ม เพื่อให้หน่วยงานนำผลไปใช้ ในการพัฒนา งานบริการ POC Glucose ของหน่วยบริการต่อไป

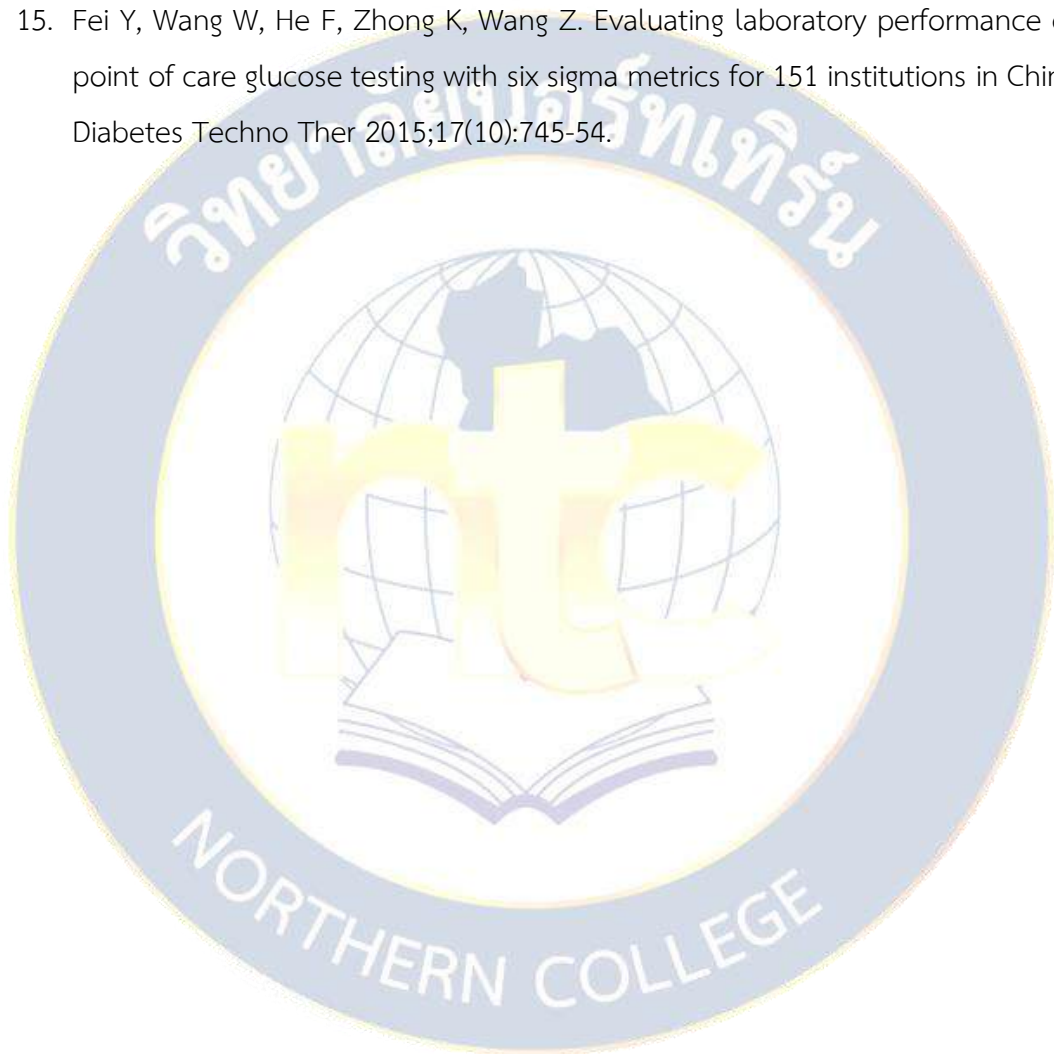
ข้อมูลที่น่าเสนอนี้สรุปได้ว่าเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือดชนิดพกพารุ่น Accu-CHEK® Performa ในหน่วยบริการ POC Glucose ทุกหน่วยบริการ POC Glucose ของโรงพยาบาลบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ผ่านเกณฑ์การยอมรับทั้งด้านความถูกต้อง (%Bias ≤ 5%), ความแม่นยำ (%CV ≤ 5%) และค่าดัชนี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SDI ≤ ±2) ทุกเครื่อง นั่นคือเครื่องตรวจวัดระดับน้ำตาลในเลือด ชนิดพกพารุ่น Accu-CHEK® Performa มีประสิทธิภาพ พร้อมใช้งานทุกเครื่อง

เอกสารอ้างอิง

1. Nathan DM, Genuth S, Lachin J, Cleary P, Crofford O, Davis M, et al, Diabetes Control and Complications Trial Research Group. The effect of intensive treatment of diabetes on the development and progression of long-term complications in insulin-dependent diabetes mellitus. N Engl J Med 1993;329(14):977-86. <https://doi.org/10.1056/NEJM199309303291401> Epub 1993/09/30.

2. The American Diabetes Association. Standards of medical care for patients with diabetes mellitus. *Diabetes Care* 2003;26(Suppl 1):S33-50.
3. McCowen KC, Malhotra A, Bistrian BR. Stress-induced hyperglycemia. *Crit Care Clin* 2001;17(1): 107-24.
4. Rowden A, Fasano C. Emergency management of oral hypoglycemic drug toxicity *Emerg Med Clin North Am* 2007;25(2):347-56.
5. Tang ZP, Louie RF, Kost GJ. Principles and practice of point of care testing. Philadelphia, Pennsylvania State, USA: Lippincott Williams & Wilkin; 2002.
6. Belanger AC. The JCAHO and POCT: 2004. *Point of care* 2004;3(2):43-4.
7. Ferreira CES, Guerra JCC, Slhessarenko N, Scartezini M, Franca CN, Colombini MP, et al. Point of care testing: general aspects. *Clin Lab* 2018;64(1):1-9. doi: 10.7754/Clin.Lab.2017.170730
8. Lewandrowski K. Three wishes for point of care testing: A compendium of unmet needs from the perspective of practitioners in the field. *Point of Care* 2016;15(2):78-80.
9. Standard operating procedure. The quality control of ACCU-CHEK® Performa glucose monitors, Roche Diagnostics (Thailand) Ltd. 2021. Available from: <https://www.islandhealth.ca/sites/default/files/2018-08/performing-quality-control-test-accu-chek.pdf>
10. The Medical Technology Council of Thailand, The Medical Council of Thailand, The Ministry of Public Health, The Department of Health Service Support, and The National Health Security Office (NHSO). Manual for using Blood glucose meter for public health volunteers, Diabetes screening. [cited 2003 May 18]. Available from: http://phc.moph.go.th/www_hss/data_center/ifm_mod/nw/file001.pdf
11. Barr JT, Betschart J, Bracey A. Ancillary (bedside) blood glucose testing in acute and chronic care facilities. Villanova, Pennsylvania State, USA: National Committee for Clinical Laboratory Standards; 1994. NCCLS Guideline C30-A
12. Wehmeier M, Schumann G, Kulpmann W. Evolution and quality assessment of glucose concentration measurement in blood by point of care testing devices. *Clin Chem Lab Med* 2006;44(7):888-93

13. College of American Pathologists. Point of care testing checklist, CAP Accreditation Program, 08.21.2017 [Internet]. 2017 [cited 2020 Dec 26]. Available from: [https:// www.els.cap.org](https://www.els.cap.org)
14. Kuo CY, Hsu CT, Ho CS, Su TE, Wu MH, Wang CJ. Accuracy and precision evaluation of seven self-monitoring blood glucose systems. *Diabetes Technol Ther* 2011;13(5):596-600.
15. Fei Y, Wang W, He F, Zhong K, Wang Z. Evaluating laboratory performance on point of care glucose testing with six sigma metrics for 151 institutions in China. *Diabetes Technol Ther* 2015;17(10):745-54.

ประสิทธิภาพของยาไอเวอร์เมคตินใช้ครั้งเดียวในการรักษาการติดเชื้อพยาธิ Strongyloidiasis และการติดตามการดื้อต่อยาไอเวอร์เมคตินในชุมชนพื้นที่ระบาด จังหวัดขอนแก่น
The efficacy of a single dose of ivermectin against Strongyloidiasis and the monitoring of ivermectin resistance in endemic areas communities in Khon Kaen Province

ชัชวาลย์ เส็งทอง¹ นัฐนันท์ หงษ์ศรีจันทร์²
Chatchawan Sengthong¹ Nuttanan Hongsrichan²

บทคัดย่อ

บทนำ: โรคพยาธิ Strongyloidiasis (หรือ Strongyloidosis) เกิดจากการติดเชื้อพยาธิ *Strongyloides stercoralis* พบมากในประเทศเขตร้อนชื้นและเขตร้อนชื้นรวมทั้งประเทศไทย การติดเชื้อพยาธิ Strongyloidiasis โดยทั่วไปจะไม่ก่อให้เกิดอาการทางคลินิกแต่จะเกิดพยาธิสภาพและอาการที่รุนแรงถึงชีวิต ในผู้ป่วยที่มีภาวะภูมิคุ้มกันเสื่อม (Immunocompromised) ไอเวอร์เมคตินเป็นยาที่มีประสิทธิภาพ ที่ใช้รักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ความเข้มข้น 200 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมรับประทานครั้งเดียว (single-dose) การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพการรักษาการติดเชื้อพยาธิ Strongyloidiasis และติดตามอุบัติการณ์การดื้อยาไอเวอร์เมคตินที่ใช้รักษาในพื้นที่ศึกษาอำเภอบ้านแฮดจังหวัดขอนแก่น (1 กรกฎาคม 2562 - 31 มกราคม 2563)

วิธีการศึกษา: เป็นการศึกษาเชิงการทดลองซึ่งจะทำการศึกษาในอาสาสมัครผู้ติดเชื้อพยาธิ Strongyloidiasis กลุ่มทดลองเปรียบเทียบกับอาสาสมัครผู้ติดเชื้อพยาธิ Strongyloidiasis กลุ่มควบคุมกลุ่มละ 60 คน มีการเก็บอุจจาระอาสาสมัครทั้ง 2 กลุ่ม จำนวน 2 ครั้ง ก่อนและหลังการให้ยาไอเวอร์เมคติน 14 วัน แล้วตรวจหาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ด้วยวิธี FECT และ mAPC นำข้อมูลมาประเมินประสิทธิภาพการรักษาของยาไอเวอร์เมคติน (Cure rate) และ คำนวณเปอร์เซ็นต์การสร้างไข่ / ตัวอ่อน ที่ลดลง (%FECRT) สถิติที่ใช้ pair t-test

ผลการศึกษา: พบว่าประสิทธิภาพการรักษาของยาไอเวอร์เมคติน (Cure rate) เท่ากับ 100 % อัตราการผลิตไข่ที่ลดลง (%FECRT) ของอาสาสมัครกลุ่มทดลองเท่ากับ 100 ± 0.00 กลุ่มควบคุมเท่ากับ 48.79 ± 42.07 ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$)

สรุปและวิจารณ์: การใช้ยาของยาไอเวอร์เมคตินความเข้มข้น 200 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมรับประทานครั้งเดียว (single dose) มีประสิทธิภาพในการรักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* และไม่พบ

¹ กลุ่มห้องปฏิบัติการสาธารณสุข สถาบันป้องกันควบคุมโรคเขตเมือง จังหวัดกรุงเทพมหานคร 10220

E-mail: chachasengthong@gmail.com

² ภาควิชาปรสิตวิทยา มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 4002

อุบัติการณ์การดื้อต่อยาไอเวอร์เมคตินในการรักษาพยาธิ *S. stercoralis* ในพื้นที่ศึกษาจังหวัดขอนแก่น ปี 2563

ข้อเสนอแนะ: ผลการศึกษาช่วยยืนยันว่ายาไอเวอร์เมคตินมีประสิทธิภาพ และความปลอดภัย ในการรักษาแต่ต้องใช้อย่างถูกต้องเพื่อป้องกันการเกิดการดื้อยาในอนาคต

คำสำคัญ: *Strongyloides stercoralis*, Ivermectin, FECT, mAPC, %FECRT

Abstract

Introduction: Strongyloidiasis or Strongyloidosis is an infection caused by roundworms, *Strongyloides stercoralis* (*S. stercoralis*). The infection is found in warm and humid tropical countries, including Thailand. Strongyloidiasis is generally asymptomatic but has life threatening complications in immunocompromised patients: Ivermectin using a single oral dose, 200 µg/kg, is an effective drug against strongyloidiasis. This study aimed to evaluate the efficacy of strongyloidiasis treatment and track the incidence of ivermectin resistance in the study area of Ban Hat District, Khon Kaen Province from July 1, 2019, to January 31, 2020

Methods: An experiment study was conducted. 120 patients with confirmed *S. stercoralis* infection were separated into a case and control group, 60 patients each. Faecal egg count test (FECT) and modified agar plate culture (mAPC) parasitic method were performed twice, 14 days before and after ivermectin treatment. All data were evaluated as the efficacy of cure rate including calculation of the percentage of faecal egg/larvae count reduction test (%FECRT). pair *t*-test was used for statistical analysis.

Results: The efficacy of ivermectin treatment (cure rate) was 100%. FECRT Percentage in the experimental group and the control group were 100 ± 0.00 and 48.79 ± 42.07 resulting in a statistically significant difference ($p < 0.05$).

Conclusions: A single oral dose of ivermectin 200 µg/kg was an effective drug against *S. stercoralis* infections without incidence of ivermectin resistance in the study area of Khon Kaen Province, 2020

Recommendations: The study results confirm that ivermectin is an effective drug and safe for Strongyloidiasis treatment however appropriate administration of medication is concerned with ivermectin resistance in the future.

Keywords: *Strongyloides stercoralis*, Ivermectin, FECT, mAPC, %FECRT

บทนำ

โรคพยาธิสตรองจิลอยด์ (Strongyloidiasis หรือ Strongyloidosis) เกิดจากการติดเชื้อพยาธิ *Strongyloides stercoralis* พบมากในประเทศเขตอบอุ่นและเขตร้อนชื้นรวมทั้งประเทศไทย (1) การติดเชื้อพยาธิสตรองจิลอยด์โดยทั่วไปจะไม่ก่อให้เกิดอาการทางคลินิกแต่จะเกิดพยาธิสภาพและอาการที่รุนแรงถึงชีวิต ในผู้ป่วยในผู้ป่วยที่มีภาวะภูมิคุ้มกันเสื่อม (Immunocompromised) ในกลุ่มโรคเรื้อรัง เช่น โรคไตเรื้อรัง โรคเบาหวาน ผู้ป่วยเอดส์ (Immunodeficiency) ผู้ป่วยที่ได้รับยากดภูมิคุ้มกันในกลุ่ม Corticosteroids และรับยาเคมีบำบัด เมื่อติดเชื้อพยาธิจะมีความเสี่ยงสูงที่เชื้อเพิ่มจำนวนมากขึ้นในร่างกาย (Hyperinfection) ส่งผลให้เกิดการติดเชื้อระยะรุนแรงโดยพยาธิจะไชทะลุลำไส้แล้วกระจายไปอวัยวะต่างๆ ที่สำคัญทั่วร่างกาย เช่น สมอง ไชสันหลัง ตับ หัวใจ ไต ปอด ฯ เกิดภาวะDisseminated strongyloidiasis และผู้ป่วยเสียชีวิต จากการติดเชื้อแบคทีเรีย (2) ยาไอเวอร์เมคตินเป็นยาฆ่าพยาธิในกลุ่ม Macrocyclic lactones ที่ออกฤทธิ์กว้างต่อพยาธิทั้งภายในและภายนอกร่างกาย โดยกลไกการออกฤทธิ์ของไอเวอร์เมคตินนั้นจะจับกับ Glutamate-gate chloride ion channel receptors (GluClRs) ทำให้มีการเปิดของรูเปิดสำหรับคลอไรด์ ไอออน (Chloride channel) ซึ่งมีผลทำให้ระดับคลอไรด์ไอออนในเซลล์ประสาทเพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้เยื่อหุ้มเซลล์ประสาทอยู่ในสถานะถูกกระตุ้นได้ยาก (Hyperpolarization) และขัดขวางการส่งกระแสประสาทมีผลทำให้พยาธิเป็นอัมพาตและตาย (3) ในทางสัตวแพทย์ไอเวอร์เมคตินถูกใช้ในการรักษาปรสิตในสัตว์ทั้งภายใน และภายนอกร่างกายสัตว์ Food and Drug Administration (FDA) ได้ให้การรับรองยาไอเวอร์เมคตินสำหรับการนำมาใช้ในมนุษย์โดยเป็นยาที่เลือกใช้ในการรักษาการติดเชื้อพยาธิตัวกลม *Strongyloides* spp. และ *Onchocerca volvulus* ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เนเธอร์แลนด์ เป็นต้น (4) องค์การอนามัยโลกมีแผนในปี 2021-2030 จะใช้ไอเวอร์เมคตินสำหรับการควบคุมการติดเชื้อพยาธิสตรองจิลอยด์ และพยาธิที่ติดต่อผ่านดิน (soil-transmitted helminths) ในกลุ่มพยาธิไส้เดือน พยาธิขปากขอ พยาธิไส้หม่า ประเทศไทยองค์การอาหารและยาของไทยให้การรับรองไอเวอร์ เมคตินในการใช้รักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ในปี 2000 (<https://www.fda.moph.go.th/>)

โรคพยาธิสตรองจิลอยด์ (Strongyloidiasis หรือ Strongyloidosis) เกิดจากการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ซึ่งเป็นพยาธิตัวกลมในลำไส้ที่มีติดเชื้อประมาณ 600 ล้านคนทั่วโลกพบมากในประเทศเขตอบอุ่นและเขตร้อนชื้น ในประเทศไทยพบที่มีการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* สูงในภาคเหนือ (16%) และ สูงสุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (23%) (5) พยาธิ *S. stercoralis* มีวงจรชีวิต 3 รูปแบบคือแบบอิสระบนพื้นดิน (Free living cycle) แบบปรสิตในร่างกายมนุษย์ (Parasitic cycle) และแบบที่สามารถเพิ่มจำนวนได้ภายในตัวโฮสต์ (Autoinfection) ซึ่งวงจรชีวิตแบบอิสระบนพื้นดินสามารถติดต่อสู่มนุษย์ผ่านทางดิน (soil-transmitted helminths) ไปเป็นวงจรชีวิตแบบปรสิต

โดยการไชของตัวอ่อนระยะติดต่อกที่เรียกว่าฟิลาไรฟอร์ม (filariform larva ; L3) ผ่านเข้าสู่ผิวหนังหรือเยื่อบุผิว การติดเชื้อพยาธิ Strongyloides โดยทั่วไปจะไม่ก่อให้เกิดอาการทางคลินิกแต่เมื่อภาวะติดเชื้อเรื้อรังมีการเพิ่มจำนวนได้ภายในตัวโฮสต์ (autoinfection) การเพิ่มปริมาณของพยาธิเป็นจำนวนมากส่งผลทำให้เกิดพยาธิสภาพและอาการในผู้ป่วยที่มีภาวะภูมิคุ้มกันเสื่อม (Immunocompromised) ในกลุ่มโรคเรื้อรัง เช่น โรคไตเรื้อรัง โรคเบาหวานผู้ป่วยเอดส์ (Immunodeficiency) ผู้ป่วยที่ได้รับยากดภูมิคุ้มกันในกลุ่ม corticosteroids และรับยาเคมีบำบัดเมื่อติดเชื้อพยาธิจะมีความเสี่ยงสูงที่เชื้อเพิ่มจำนวนมากขึ้นในร่างกาย (hyperinfection) ส่งผลให้เกิดการติดเชื้อระยะรุนแรง โดยพยาธิจะไชทะลุลำไส้แล้วกระจายไปอวัยวะต่างๆ ที่สำคัญทั่วร่างกายเช่น สมอง ไชสันหลัง ตับ หัวใจ ไต ปอดฯ เกิดภาวะ disseminated strongyloidiasis และผู้ป่วยเสียชีวิต จากการติดเชื้อแบคทีเรีย ในกระแสเลือดร่วม (6)

การควบคุมโรคหนอนพยาธิต้องใช้การรักษาด้วยยาฆ่าพยาธิร่วมกันการปรับปรุงสุขอนามัย การให้สุศึกษา การปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อม ยาที่ใช้ในการรักษาโรคหนอนพยาธิมีหลายกลุ่มยา เช่น macrocyclic lactones (ML), benzimidazoles, imidazothiazoles และ praziquantel (7) ยาไอเวอร์เมคติน (Ivermectin :IVM) เป็นยาในกลุ่ม ML ออกฤทธิ์กว้างต่อพยาธิทั้งภายในและภายนอกร่างกาย เป็นยาที่ใช้ในการรักษา Onchocerciasis, Strongyloidiasis และ Cutaneous larva migrants (8) เป้าหมายของยาไอเวอร์เมคตินคือตัวรับ Glutamate-gated chloride channel (GluClRs) ที่พบในเซลล์ประสาทและเซลล์กล้ามเนื้อของหนอนพยาธิ โดยกลไกการออกฤทธิ์ของยาไอเวอร์เมคตินนั้นจะจับกับ Glutamate-gate chloride ion channel receptors (GluClRs) ทำให้มีการเปิดของรูเปิดสำหรับคลอไรด์ ไอออน (Chloride channel) ซึ่งมีผลทำให้ระดับคลอไรด์ไอออนในเซลล์ประสาทเพิ่มสูงขึ้นส่งผลให้เยื่อหุ้มเซลล์ประสาทอยู่ในสถานะถูกกระตุ้นได้ยาก (Hyperpolarization) และขัดขวางการส่งกระแสประสาทมีผลทำให้พยาธิเป็นอัมพาต และตาย (3) Food and Drug Administration (FDA) ได้ให้การรับรองยาไอเวอร์เมคตินสำหรับการนำมาใช้ในมนุษย์ โดยเป็นยาที่เลือกใช้ในการรักษาการติดเชื้อพยาธิตัวกลม Strongyloides spp. และ Onchocerca volvulus ในหลายประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย เนเธอร์แลนด์ เป็นต้น (4) สำหรับประเทศไทยคณะกรรมการอาหารและยาของไทยให้การรับรองยาไอเวอร์เมคตินในการใช้รักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ในปี 2000 (<https://www.fda.moph.go.th/>) โดยที่ยาไอเวอร์เมคตินนั้น มีประสิทธิภาพ และความปลอดภัยมากกว่ายาในกลุ่มไทอัลเบนดาโซล และ อัลเบนดาโซล ในการรักษา การติดเชื้อ *S. stercoralis* (9)

จากการรายงานประสิทธิภาพทางการรักษาของยาไอเวอร์เมคตินที่ใช้รักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ที่ผ่านมามาจนถึงปัจจุบันยังไม่ได้มีการศึกษาและรายงานสถานการณ์ของประสิทธิภาพทางการรักษาของยาไอเวอร์เมคตินที่ใช้ในการรักษาการติดเชื้อ *S. stercoralis* ในพื้นที่ระบาดของ

ประเทศไทยเพิ่มเติมและเป็นปัจจุบัน ดังนั้นทางผู้ศึกษาจึงมีวัตถุประสงค์ที่จะทำการศึกษาประสิทธิภาพของยาไอเวอร์เมคตินและค้นหาอุบัติการณ์การดื้อยาในกลุ่มผู้ป่วยติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ที่ไม่แสดงอาการโดยการใช้ยาไอเวอร์เมคติน ขนาดความเข้มข้น 200 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมรับประทานครั้งเดียว (single dose) ในพื้นที่ศึกษาจังหวัดขอนแก่นและผลการศึกษาที่ได้จะใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการรักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ในภาพรวมของประเทศและการเฝ้าระวังการเกิดอุบัติการณ์การดื้อยาต่อไป

วัตถุประสงค์และวิธีการ

ขั้นตอนการดำเนินการ

ประชากรที่ศึกษาเป็นอาสาสมัครที่จะสมัครใจเข้าโครงการวิจัย ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านแฮด ตำบลบ้านแฮด และตำบลโคกสำราญ จังหวัดขอนแก่น ประเทศไทย อาสาสมัครทุกคนจะถูกตรวจอุจจาระเพื่อตรวจคัดกรองการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ด้วยวิธี Formalin ethyl acetate concentration (FECT) และวิธี Modified agar plate culture techniques (mAPC) (10) เมื่อทราบผลการตรวจคัดกรองอาสาสมัครที่ติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* แล้วจะถูกเลือกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยอาสาสมัครทุกคนที่ถูกคัดเลือกทั้งสองกลุ่มจะต้องเข้าร่วมโครงการวิจัยครบตามระเบียบการวิจัยที่ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ HE591437 ระยะเวลาดำเนินการระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2562 ถึง วันที่ 31 มกราคม 2563 อาสาสมัครกลุ่มทดลองจะได้รับยาไอเวอร์เมคตินขนาด 200 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมรับประทานครั้งเดียว (single dose) หลังจากนั้น 14 วันจะทำการเก็บอุจจาระเพื่อตรวจหาพยาธิ *S. stercoralis* ทั้ง 2 กลุ่ม(กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม) ด้วยวิธี mAPC และ FECT คำนวณปริมาณ larvae per gram (LPG) ก่อนและหลังการให้ยาไอเวอร์เมคติน ประเมินประสิทธิภาพการรักษา (cure rate) และเปอร์เซ็นต์การผลิตไข่/ตัวอ่อนที่ลดลงของพยาธิ faecal egg count reduction test (%FECRT) เพื่อประเมินภาวะการดื้อยาไอเวอร์เมคติน เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยอาสาสมัครกลุ่มควบคุมจะได้รับยาไอเวอร์เมคตินทุกราย (หลังการตรวจอุจจาระครั้งที่ 2) โดยแสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพทางการรักษาของยาไอเวอร์เมคตินในการรักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อประเมินสภาวะการดื้อยาไอเวอร์เมคตินที่ใช้ในการรักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาเป็นอาสาสมัครที่จะสมัครใจเข้าโครงการวิจัย ในพื้นที่อำเภอบ้านแฮด ตำบลบ้านแฮดและตำบลโคกสำราญ จังหวัดขอนแก่น ประเทศไทย อาสาสมัครที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งหมดจำนวน 1,076 ราย อาสาสมัครทุกคนจะถูกตรวจอุจจาระเพื่อตรวจคัดกรองการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ด้วยวิธี Formalin ethyl acetate concentration (FECT) และวิธี Modified agar plate culture techniques (mAPC) เมื่อทราบผลการตรวจคัดกรองอาสาสมัครที่ติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* จะถูกเลือกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยอาสาสมัครทุกคนที่ถูกคัดเลือกทั้งสองกลุ่มจะต้องเข้าร่วมโครงการวิจัยครบตามระเบียบการวิจัย งานศึกษาวิจัยนี้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยขอนแก่นเลขที่ HE591437 ระยะเวลาดำเนินการระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม 2562 ถึงวันที่ 31 มกราคม 2563

จากอาสาสมัครที่ผ่านการตรวจคัดกรองและพบการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* จะถูกสุ่มเลือก เป็นอาสาสมัครที่จะใช้ศึกษาโดยต้องเข้าร่วมโครงการวิจัยครบ 2 ครั้งแบ่งเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 60 ราย กลุ่มควบคุมจำนวน 60 ราย อาสาสมัครกลุ่มทดลองจะได้รับยาไอเวอร์เมคตินขนาด 200 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมรับประทานครั้งเดียว (single dose) หลังจากนั้น 14 วันจะทำการเก็บอุจจาระเพื่อตรวจหาพยาธิ *S. stercoralis* ทั้ง 2 กลุ่ม (กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม) ด้วยวิธี mAPC และ FECT คำนวณปริมาณ larvae per gram (LPG) ก่อนและหลังการให้ยาไอเวอร์เมคติน ประเมินประสิทธิภาพการรักษา (cure rate) และเปอร์เซ็นต์การผลิตไข่/ตัวอ่อนที่ลดลงของพยาธิ faecal egg count reduction test (%FECRT) เพื่อประเมินภาวะการดีดื้อยา เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยอาสาสมัครกลุ่มควบคุมจะจะได้รับยาไอเวอร์เมคตินทุกราย (หลังการตรวจอุจจาระครั้งที่ 2)

เกณฑ์การคัดเลือกผู้ป่วยที่เข้าร่วมโครงการ

ประชากรเพศชาย และ เพศหญิงกลุ่มเป้าหมาย อายุ 35 ปีขึ้นไป ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ

เกณฑ์การคัดอาสาสมัครออกจากการศึกษา

อาสาสมัครกลุ่มเป้าหมายที่ฟังการอธิบายจากผู้วิจัยแล้วไม่ยินยอมให้เก็บอุจจาระ

กระบวนการขอความยินยอมจากอาสาสมัคร

มีแบบฟอร์มใบยินยอมให้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นอาสาสมัครในโครงการวิจัย

เมื่อตรวจคัดกรองได้กลุ่มผู้ติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ด้วยเทคนิค mAPC และ FECT แล้วคณะผู้ศึกษาจะดำเนินการประสานงานติดต่อกับบุคลากรทางการแพทย์และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ที่ให้การดูแลกลุ่มอาสาสมัครเป้าหมาย โดยจะขอเข้าเก็บตัวอย่างอุจจาระเพื่อการตรวจวินิจฉัยในโครงการวิจัย และให้การรักษากลุ่มอาสาสมัครติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* การดำเนินงานประกอบด้วย การนัดหมายประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการ แจกอุปกรณ์การเก็บตัวอย่างอุจจาระแนะนำวิธีการเก็บและนำส่งตัวอย่าง ให้สุขศึกษาเพื่อป้องกันการติดเชื้อซ้ำและให้ยารักษาโดย

การแนะนำของแพทย์ที่ปรึกษาในโครงการ มีการทำหนังสือราชการเพื่อขออนุญาตเข้าเก็บตัวอย่างจากผู้ป่วยไปยังผู้อำนวยการ/หัวหน้าสถานบริการในพื้นที่และขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อประชาสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อขอเข้าไปเก็บตัวอย่างอุจจาระในพื้นที่ตามวันเวลาที่นัดหมาย

วิธีการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนดังนี้

วิธีดำเนินการศึกษา ดังนี้

1 ตรวจคัดกรองหาผู้ติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis*

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่อำเภอบ้านแฮด ตำบลบ้านแฮดและตำบลโคกสำราญ จังหวัดขอนแก่น ประเทศไทย ในระหว่างวันที่ 5-10 กรกฎาคม 2562 เพื่อเก็บตัวอย่างอุจจาระจากกลุ่มอาสาสมัครภายใต้โครงการที่ผ่านการรับรองโดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยฯ เลขที่ HE591437 มาตรฐานตรวจคัดกรองหาผู้ติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* จำนวนทั้งสิ้น 1,076 ราย โดยนำอุจจาระอาสาสมัครมาตรวจคัดกรองหาผู้ติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ด้วยวิธี formalin ethyl acetate concentration (FECT) และวิธี modified agar plate culture techniques (mAPC) ซึ่งรายละเอียดวิธีการตรวจอธิบายด้านล่าง

1.1 วิธีการตรวจ Formalin-ethyl acetate Concentration Technique (FECT)

FECT เป็นวิธีการตรวจอุจจาระชนิดเข้มข้นเพื่อให้ทราบปริมาณ larvae per gram (LPG) ตรวจอุจจาระอาสาสมัครทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนและหลังการให้ยาไอเวอร์เมคติน)

1. ชั่งอุจจาระ 2 กรัม ผสมกับน้ำเกลือ 10-20 มิลลิลิตร คนให้เข้ากัน
2. กรองส่วนผสมที่ได้ด้วยผ้ากอซหรือตะแกรงกรองลงในปีกเกอร์หรือถ้วยพลาสติก
3. เทส่วนผสมประมาณ 10 มิลลิลิตร ลงในหลอดฝาเกลียว แล้วนำไปปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว 1,500 - 2,000 รอบ/นาที เป็นเวลา 1-2 นาที
4. เทส่วนบนทิ้งไป จากนั้นเติมน้ำเกลือลงไปประมาณ 10 มิลลิลิตร ผสมน้ำเกลือกับตะกอน นำไปปั่นเช่นเดียวกับข้อ 3 และทำซ้ำ 2-3 ครั้ง จนส่วนบนใส
5. ปั่นครั้งสุดท้ายให้เทส่วนบนทิ้งไปเหลือแต่ตะกอน แล้วเติม 10% ฟอ์มาลิน ลงไป 10 มิลลิลิตร ตั้งทิ้งไว้ 5 นาที
6. เติม ethyl acetate ลงไปประมาณ 3 มิลลิลิตร ปิดด้วยฝาเกลียวเขย่าอย่างแรง เป็นเวลา 20-30 วินาที หรือใช้เครื่องเขย่าหลอดทดลอง
7. นำไปปั่นด้วยเครื่องปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว 1,500 - 2,000 รอบ/นาที เป็นเวลานาน 10 นาที
8. ค่อยๆยกออกจากเครื่องปั่นเหวี่ยง สารละลายในหลอดจะแบ่งเป็นชั้นดังนี้

- ชั้นบนสุดเป็นชั้นของ ethyl acetate
- ชั้นของกากอุจจาระบางส่วนและชั้นของไขมัน
- ชั้นของฟอร์มาลิน
- ชั้นส่วนผสมของไข่พยาธิและซีสต์ของโปรโตซัวรวมทั้งกากอุจจาระบางส่วน

9. ใช้ไม้เขี่ยชั้นที่สองจากด้านข้างหลอดทดลองออก

10. เทส่วนบนทิ้งไปให้เหลือชั้นฟอร์มาลินผสมกับตะกอนประมาณ 1-2 มิลลิลิตร

11. ใช้ Pasteur pipette ดูดส่วนผสมที่เหลือลงบนสไลด์แก้ว ปิดทับด้วยกระจกปิดสไลด์

12. นำไปตรวจดูด้วยกล้องจุลทรรศน์

1.2 วิธีการตรวจ Modified Agar Plate Culture Technique (mAPC)

เป็นวิธีการการเพาะเลี้ยงตัวอ่อนพยาธิในอุจจาระซึ่งเป็นวิธีที่ไวและจำเพาะต่อการตรวจพบพยาธิ *S. stercoralis* มีขั้นตอนของวิธีการเริ่มจากการเตรียมอาหารเพาะเลี้ยงเชื้อ Nutrient agar (Difco, U.S.A) ปริมาณ 2.3 กรัม ปรับ buffer solution ของอาหารเลี้ยงเชื้อ Nutrient agar ให้ได้ pH 6 แล้วเติม 0.5% NaCl ปรับปริมาตรให้ได้ 100 มิลลิลิตรด้วยน้ำกลั่น นำไปนึ่งด้วยความดันไอน้ำ อุณหภูมิ 121°C 15 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว เป็นเวลา 15 นาที จากนั้น เทอาหารเลี้ยงเชื้อลงในเพลทอาหาร (petri dish) ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 9 เซนติเมตร ประมาณ 15-20 มิลลิลิตรแล้วทิ้งไว้ให้แข็งตัว รายละเอียดวิธีการตรวจแสดงด้านล่าง (ตรวจอุจจาระอาสาสมัครทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนและหลังการให้ยาไอเวอร์เมคติน)

1. ชั่งอุจจาระ 2 กรัม วางลงกลางเพลทอาหาร Modified Nutrient agar
2. ใช้แผ่นพาราฟิล์มพันรอบเพลทอาหาร Modified Nutrient agar แล้วนำไปใส่

ถุงพลาสติกกัดยางหลวมๆที่ปากถุง

3. นำไปเพาะเลี้ยงในกล่องโฟม ตั้งไว้ที่อุณหภูมิห้องเป็นเวลา 5 วัน
4. เมื่อครบ 5 วัน ทำการล้างเพลท โดยใช้หลอดดูดดูดน้ำกลั่นลงบนเพลทอาหารรอบๆ

กองอุจจาระ

5. กล้วยน้ำให้วนรอบเพลท แล้วใช้หลอดดูดดูดน้ำในเพลทใส่ลงใน หลอดทดลองขนาด

50 มิลลิลิตร

6. นำไปปั่นโดยใช้เครื่องปั่นเหวี่ยงที่ความเร็ว 3,000 รอบ/นาที เป็นเวลา 10 นาที

7. ใช้หลอดดูดดูดน้ำส่วนบนทิ้งให้เหลือปริมาตรประมาณ 2 มิลลิลิตร

8. ทำการตรวจหาพยาธิ *S. stercoralis* ภายใต้กล้องกล้อง stereomicroscope และ

บันทึกผล

1.3 การคำนวณ Worm burden (The number of larvae per gram of feces: LPG)

ทำการตรวจนับจำนวนของพยาธิโดยรวม (worm burden) ในอาสาสมัครทั้ง 2 กลุ่ม ก่อนและหลังการให้ยาไอเวอร์เมคติน มีหน่วยนับเป็นจำนวนตัวอ่อนของพยาธิต่อน้ำหนักอุจจาระ 1 กรัม (The number of larvae per gram of feces : LPG) จำนวนจากปริมาณอุจจาระที่นำมาตรวจด้วยวิธี FECT 2 กรัม ปั่นล้างตกตะกอนอุจจาระให้เหลือปริมาตร 2 มิลลิลิตร จากนั้นนำตะกอนอุจจาระปริมาณ 25 ไมโครลิตร หยดลงบนแผ่นสไลด์แก้วปิดด้วย cover glass นำไปตรวจนับจำนวนของพยาธิโดยรวมทั้งหมดด้วยกล้อง stereomicroscope ใช้ค่าเฉลี่ยจากการตรวจนับอย่างน้อย 2 ครั้ง

1.4 Percentage of faecal egg count reduction test (% FECRT) (11)

เป็นวิธีประเมินการดื้อต่อยาด้วยการนับจำนวนไข่ / ตัวอ่อนที่ลดลงของพยาธิเปรียบเทียบกับระหว่างก่อนและหลังการรักษาด้วยยาถ่ายพยาธิ การศึกษานี้จะใช้อาสาสมัครที่ผ่านการตรวจคัดกรองการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ด้วยวิธี mAPC และ FECT อาสาสมัครจะถูกแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 60 คน อาสาสมัครทั้ง 2 กลุ่ม จะมีการตรวจนับจำนวน larvae per gram of feces (LPG) ของพยาธิ *S. stercoralis* ก่อนการรักษา ด้วยวิธี FECT จากนั้นอาสาสมัครกลุ่มทดลองจะถูกขังน้ำหนักเป็นรายบุคคลและแนะนำให้รับประทานยาไอเวอร์เมคติน ครั้งเดียวโดยการกิน ขนาดความเข้มข้น 200 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม ในขณะที่กลุ่มควบคุมไม่ได้รับประทานยาไอเวอร์เมคตินแต่จะได้รับการศึกษาสิ้นสุด หลังรับประทานยาเป็นเวลา 14 วัน อาสาสมัครทั้ง 2 กลุ่มจะถูกเก็บอุจจาระอีกครั้ง นำมาตรวจด้วยวิธี mAPC และ FECT และมีการตรวจนับจำนวน larvae per gram of feces (LPG) ของพยาธิ *S. stercoralis* หลังการรักษา ในอาสาสมัครทั้ง 2 กลุ่ม ด้วยวิธี FECT การคำนวณและแปลผลการทดลองยึดตาม FECRT Guidance Note: <https://www.noah.co.uk/focus-areas/anti-parasitics-for-animals/>

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การศึกษาเพื่อประเมินภาวะการดื้อต่อยาไอเวอร์เมคตินของพยาธิ *S. stercoralis* สถิติที่ใช้เป็นสถิติ ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย (Mean), ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่า pair t-test โดยใช้โปรแกรม Microsoft Office Excel 2007, SPSS 14.0

เป้าหมายของงาน : เพื่อประสิทธิภาพของยาไอเวอร์เมคตินใช้ครั้งเดียว (single dose) ขนาดความเข้มข้น 200 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัม ในการรักษาการติดเชื้อพยาธิสตรองจิลอยด์ ติดตามการดื้อต่อยาไอเวอร์เมคตินในชุมชนพื้นที่ระบาด จังหวัดขอนแก่น รายงานภาวะการดื้อต่อยาไอเวอร์เมคตินอย่างเป็นปัจจุบันรวมทั้งพัฒนาวิธีการตรวจวินิจฉัยการดื้อต่อยาไอเวอร์เมคตินและพัฒนาสูตรยาและรูปแบบการรักษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของยาไอเวอร์เมคตินในการรักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ต่อไป

สรุปและวิจารณ์ผลการศึกษา

การศึกษานี้พบว่าการใช้ยาไอเวอร์เมคตินแบบรับประทานครั้งเดียว ขนาดความเข้มข้น 200 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมไม่พบอุบัติการณ์การติดต่อยาไอเวอร์เมคตินในอาสาสมัครพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น ประเทศไทย ซึ่งยาไอเวอร์เมคตินยังคงมีประสิทธิภาพสำหรับการรักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* (cure rate = 100 %) นั่นคือผลการตรวจอุจจาระในครั้งที่ 2 ของอาสาสมัครกลุ่มทดลองหลังจากการรับประทานยาไอเวอร์เมคตินให้ผลการศึกษาเป็นลบทั้งหมดด้วยเทคนิคการตรวจ mAPC และ FECT และไม่พบอาการข้างเคียงจากการใช้ยา ซึ่งผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาวิธีการตรวจประเมินภาวะการติดต่อยา การติดตามการรายงานอุบัติการณ์การติดต่อยาไอเวอร์เมคติน และพัฒนาสูตรยา และรูปแบบการรักษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของยาไอเวอร์เมคตินในการรักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* โดยผลการศึกษาดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินภาวะการติดต่อไอเวอร์เมคตินของพยาธิ *S. stercoralis* ระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมในอาสาสมัครอำเภอบ้านแฮด ตำบลบ้านแฮดและตำบลโคกสำราญ จังหวัดขอนแก่น ประเทศไทย

Sample types	Pre - FECT Positive	Post -FECT Positive	Pre-treatment mean LPG ± SD	Post-treatment mean LPG ± SD	% FECRT
Experimental group (n=53)	53	0	74.96 ± 40.45	0.00 ± 0.00	100 ± 0.00
Control group (n= 30)	30	26	64.74 ± 51.00	41.46 ± 57.46	48.79 ± 42.07

Experimental group = IVM treatment, Control group= Non -IVM treatment

Experiment group: single dose of ivermectin (200 µg/kg body weight) treatment, Control group: non-ivermectin treatment, FECT: Formalin ethyl-acetate concentration technique, LPG: Number of larvae per gram using FECT technique, FECRT: Fecal egg count reduction test

ปัจจุบันประเทศไทยมีฐานประชากรในกลุ่มผู้สูงอายุที่สูง โดยประชากรในกลุ่มนี้มีแนวโน้มที่มีปัญหาทางสุขภาพ มีภาวะเมตาบอลิกซินโดรม (Metabolic Syndrome) มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังสูง มีภาวะเสื่อมทางภูมิคุ้มกันซึ่งจะเพิ่มความเสี่ยงของการติดเชื้อโรคต่างๆรวมทั้งการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* เมื่อติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ย่อมมีโอกาที่จะทำให้เกิดพยาธิสภาพที่รุนแรงแก่ผู้ป่วย

ดังกล่าว ดังนั้นในการตรวจสอบคุณภาพแต่ละปีในประชากรกลุ่มเสี่ยงเหล่านี้ควรเพิ่มการตรวจคัดกรองการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ถ้าเป็นไปได้ ในกลุ่มผู้ป่วยที่ใช้ยาในกลุ่ม Corticosteroids และรับยาเคมีบำบัด เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ต้องเฝ้าระวัง การติดเชื้อ *S. stercoralis* เพราะเมื่อติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* แล้วจะมีความเสี่ยงสูงที่เชื้อพยาธิ *S. stercoralis* จะเพิ่มจำนวนมากขึ้นในร่างกาย (Hyperinfection) ที่สูงกว่าผู้ติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ที่มีภาวะภูมิคุ้มกันปกติ (Immunocompetent host) (6) ดังนั้นควรเพิ่มการตรวจการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* ก่อนให้การรักษาด้วยยาในกลุ่มดังกล่าว

การรักษาการติดเชื้อพยาธิสตรองจิลอยด์ในประเทศไทยที่ผ่านมาจะใช้ยาไธอัลเบนดาโซล และอัลเบนดาโซลเป็นหลักการรักษาใช้ยาไอเวอร์เมคตินยังมีน้อยและบางประเทศยังไม่ได้รับการยอมรับ จากองค์การอาหารและยาของประเทศเหล่านั้น ในประเทศที่ยาไอเวอร์เมคตินได้รับการรับรอง และนำมาใช้เพื่อการรักษาการติดเชื้อพยาธิสตรองจิลอยด์ในมนุษย์พบว่าประสิทธิภาพในการรักษาค่อนข้างสูงที่เหมือนกัน ทุกการศึกษา ในประเทศไทยมีรายงานการศึกษาการใช้ยาไอเวอร์เมคตินขนาด 200 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมรับประทานครั้งเดียว (single dose) ในภาคกลางและภาคเหนือของประเทศไทยไม่แตกต่างจากการศึกษาประสิทธิภาพของยาไอเวอร์เมคตินและจากการทบทวนวรรณกรรมที่ตีพิมพ์ที่ตีพิมพ์ในต่างประเทศ เช่นในประเทศ แอฟริกา อเมริกา ยุโรปและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในปี 1966 - 2015 พบว่าประสิทธิภาพ การรักษาของยาไอเวอร์เมคตินจะสูงกว่ายาไธอัลเบนดาโซลและอัลเบนดาโซลในการรักษาการติดเชื้อพยาธิสตรองจิลอยด์ (12) การรักษาและประสิทธิภาพการรักษาของยาไอเวอร์เมคตินจะลดลงในกลุ่มผู้ป่วยที่มีการปลูกถ่ายอวัยวะ ผู้ป่วยที่ได้รับยากดภูมิคุ้มกัน ผู้ป่วยที่มีภาวะภูมิคุ้มกันเสื่อม/บกพร่อง ผู้ป่วยที่ติดเชื้อ HTLV-1 ไวรัส และผู้ป่วยแอลกอฮอล์เรื้อรัง (13) ถึงแม้ว่ายาไอเวอร์เมคตินจะมีประสิทธิภาพในการรักษาที่สูง ดังนั้นการใช้ยาไอเวอร์เมคติน อย่างถูกต้องเหมาะสมอย่างตามหลักการทางเภสัชศาสตร์จะเป็นมาตรการและแนวทางที่ดีในการป้องกันอุบัติการณ์การเกิดการติดเชื้อพยาธิในอนาคต

ในส่วนขอข้อจำกัดที่อาจมีผลต่อการศึกษาในครั้งนี้มีหลายประเด็นที่อาจจะส่งผลกระทบต่อทำให้ผลการศึกษามีความคลาดเคลื่อนประเด็นแรกคือข้อจำกัดของวิธีการตรวจเพาะเชื้อ APC/mAPC ที่ไม่สามารถตรวจวินิจฉัยได้ในภาวะการติดเชื้อพยาธิระยะแรกที่มีเชื้อพยาธิจำนวนน้อย (light infection) หรือตัวอ่อนของพยาธิ *S. stercoralis* ตายก่อนทำการเพาะเลี้ยงในอาหารเลี้ยง (14) ประเด็นที่ 2 การเก็บตัวอย่างอุจจาระเพียงครั้งเดียวเป็นอีกข้อจำกัดหนึ่งที่ทำให้ผลการศึกษาในครั้งนี้ที่อาจมีผลต่อความถูกต้องแม่นยำของผลการตรวจวิเคราะห์ โดยทางปฏิบัติควรเป็นอุจจาระตรวจอย่างน้อย 2 ครั้ง ในแต่ละขั้นตอนการศึกษา (ก่อนและหลังการให้ยา) ด้วยข้อจำกัดของทุน และเวลาที่ใช้ในการศึกษาจึงทำการตรวจวิเคราะห์ได้ครั้งเดียว ประเด็นสุดท้ายคือการตอบสนองต่อยาไอเวอร์เมคตินของผู้ป่วยแต่ละคนมีความแตกต่างกันเฉพาะตัวบุคคลเป็นประเด็นที่อาจทำให้ผลการรักษาในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง มีความคลาดเคลื่อน ซึ่งทางผู้ศึกษา

จะต้องศึกษาต่อไป ที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งคือการติดตามอุบัติการณ์การการดื้อต่อยาไอเวอร์เมคตินที่จะเกิดขึ้นในอนาคตเมื่อมีการนำยาไอเวอร์เมคตินมาใช้ในการรักษาการติดเชื้อพยาธิสตรองจิลอยด์ที่เพิ่มมากขึ้น โดยการศึกษาวิจัยที่ต้องพัฒนาต่อยอดคือการพัฒนาวิธีการตรวจหาการดื้อต่อยาไอเวอร์เมคติน (Anthelmintic resistance markers) ในอนาคตต่อไป

เมื่อมีการยอมรับและมีการใช้ยาไอเวอร์เมคตินที่เพิ่มมากขึ้นในการรักษาการติดเชื้อพยาธิทั้งภายในและภายนอกร่างกายผู้ป่วย โอกาสการเกิดอุบัติการณ์การดื้อต่อยาไอเวอร์เมคตินย่อมเกิดขึ้นในอนาคตดังนั้นผู้ใช้ควรตระหนักถึงการใช้อย่างเหมาะสมในเชิงป้องกันการเกิดอุบัติการณ์การดื้อต่อยาในส่วนของการศึกษา วิจัยต่อยอดนั้นคือพัฒนาวิธีการตรวจหาการดื้อต่อยาไอเวอร์เมคติน (Ivermectin resistance markers) ที่มีประสิทธิภาพสูง มีความถูกต้องและรวดเร็วต่อการวินิจฉัยในอนาคตต่อไป

โดยสรุป การศึกษานี้พบว่าการใช้ยาไอเวอร์เมคตินแบบรับประทานครั้งเดียว ขนาดความเข้มข้น 200 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมยังคงมีประสิทธิภาพสำหรับการรักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis* และไม่พบอุบัติการณ์การดื้อต่อยาไอเวอร์เมคติน ในอาสาสมัครพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น ประเทศไทย ซึ่งผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาวิธีการตรวจประเมินภาวะการดื้อต่อยา การติดตาม การรายงานอุบัติการณ์การดื้อต่อยาไอเวอร์เมคติน และพัฒนาสูตรยา/รูปแบบการรักษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของยาไอเวอร์เมคตินในการรักษาการติดเชื้อพยาธิ *S. stercoralis*

เอกสารอ้างอิง

1. Buonfrate D, Bisanzio D, Giorli G, Odermatt P, et al. The Global Prevalence of *Strongyloides stercoralis* Infection. *Pathogens* 2020, 9, doi:10.3390/pathogens9060468
2. Dorvigny Scull Mdel C, Castro O, Angel Nunez F, Capo V. 2006. Disseminated strongyloidosis in AIDS patients: apropos of two cases. *Revista cubana de medicina tropical* 58(2): 165-168.
3. Wolstenholme AJ. Ion channels and receptors as targets for the control of parasitic nematodes. *Int J Parasitol Drugs Drug Resist.* 2011 Oct 14; 1(1): 2–13.
4. Gonzalez C, Sahagun P, Fernandez M, et al. The pharmacokinetics and interactions of ivermectin in humans--a mini-review. *AAPS J.* 2008, 10, 42-46, doi:10.1208/s12248-007-9000-9.
5. Jongsuksuntigul P, Intapan PM, Wongsaroj T, et al. Prevalence of *Strongyloides stercoralis* infection in Northeastern Thailand (Agar plate culture detection). *J Med Assoc Thail Chotmaihet Thangphaet.* 2003 Aug; 86(8): 737–41.

6. Rivero FD, Kremer LE, Allende L, Casero RD. 2006. *Strongyloides stercoralis* and HIV: a case report of an indigenous disseminated infection from non-endemic area. *Revista Argentina de microbiologia* 38(3): 137-139.
7. Grover JK, Vats V, Uppal G, Yadav S. Anthelmintics: a review. *Trop Gastroenterol Off J Dig Dis Found*. 2001 Dec; 22(4): 180–9.
8. Amazigo U. The African Program for Onchocerciasis Control (APOC). *Ann Trop Med Parasitol*. 2008 Sep; 102 Suppl 1:19–22.
9. Datry A, Hilmarisdottir I, Mayorga-Sagastume R, et al. Treatment of *Strongyloides stercoralis* infection with ivermectin compared with albendazole: results of an open study of 60 cases. *Trans R Soc Trop Med Hyg*. 1994, 88, 344-345, doi:10.1016/0035-9203(94)90110-4.
10. Sengthong C, Yingklang M, Intuyod K, et al. An optimized agar plate culture improves diagnostic efficiency for *Strongyloides stercoralis* infection in an endemic community. *Parasitol Res*. 2020, 119, 1409-1413, doi:10.1007/s00436-020-06626-2.
11. Coles G.C, Bauer F.H.M, Borgsteede S, et al. World association for the advancement of veterinary parasitology (WAAVP) methods for the detection of anthelmintic resistance in nematodes of veterinary importance. *Vet. Parasit*. 44: 35-44
12. Henriquez-Camacho C, Gotuzzo E, Echevarria J, et al. Ivermectin versus albendazole or thiabendazole for *Strongyloides stercoralis* infection. *Cochrane Database Syst Rev* 2016, CD007745, doi: 10.1002/14651858.CD007745.pub3
13. Iriemenam NC, Sanyaolu AO, Oyibo WA, et al. *Strongyloides stercoralis* and the immune response. *Parasitol Int* 2010, 59, 9-14, doi: 10.1016/j.parint.2009.10.009
14. Anamnart W, Pattanawongsa A, Intapan PM, Maleewong W. Albendazole stimulates the excretion of *Strongyloides stercoralis* Larvae in stool specimens and enhances sensitivity for diagnosis of strongyloidiasis. *J Clin Microbiol* 2010, 48, 4216-4220, doi:10.1128/JCM.00852-10.

ผลการฝึกทักษะสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอลไฮเทค-เทคโนโลยีตาก
อายุระหว่าง 16-18 ปี

Results of physical fitness training of Hi-Tech football athletes - Tak
Technology Age between 16-18 years

นิตินัย สงวนศรี¹, ปานิก ประเทือง²
Nitinaï Sanguansari¹, Panick Prathuang²

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาผลของการฝึกสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอลชาย จำนวน 20 คน อายุเฉลี่ย 16.25 ± 0.85 ปี ซึ่งเป็นนักศึกษาปวช. 1-3 ของโรงเรียนไฮเทค-เทคโนโลยีตาก จังหวัดตาก โดยการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะสมรรถภาพทางกาย เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ทำการทดสอบความอ่อนตัวด้วยการทดสอบ Sit and Reach Test, ความแคล่วคล่องว่องไว ด้วยการทดสอบ 40 Yard Technical Test, พลังกล้ามเนื้อด้วยการทดสอบ Vertical Jump, ทดสอบความเร็วด้วย 50 Meters Sprint, วัดความอดทนของระบบการหายใจและไหลเวียนเลือดด้วยการทดสอบ Cooper Test ทำการทดสอบสมรรถภาพของนักกีฬาฟุตบอลก่อนและหลังโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพ 8 สัปดาห์ หลังจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Paired - t test) จากการศึกษพบว่า

1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความอ่อนตัวของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001
2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแคล่วคล่องว่องไวของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001
3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพลังกล้ามเนื้อของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001
4. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเร็วของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

¹ อาจารย์ประจำคณะสหเวชศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
E-mail: puginum@gmail.com โทรศัพท์ 080-294-2238

² อาจารย์ประจำคณะสหเวชศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

5. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวัดความอดทนของระบบการหายใจและไหลเวียนเลือดของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

สรุปได้ว่าโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกายระยะเวลา 8 สัปดาห์มีผลต่อการเพิ่มสมรรถภาพทางกาย ได้แก่ ความอ่อนตัว ความแคล่วคล่องว่องไว พลังกล้ามเนื้อ ความเร็ว และความอดทนของระบบการหายใจและไหลเวียนเลือด ดังนั้นโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกายจึงสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการฝึกนักกีฬาฟุตบอลในระดับอายุระหว่าง 16-18 ปี ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: สมรรถภาพทางกายของนักกีฬา,ฟุตบอลไฮเทค-เทคโนโลยีตาก, อายุระหว่าง 16-18 ปี

Abstract

This objective of this study was to investigate an effect of physical fitness training in young male soccer players who has an average age of 16.25 ± 0.85 years. An 8-week training program was applied for male soccer players who are 1st-4th year students at Northern College, Tak Province. The physical fitness included flexibility measured by sit and reach test, agility by 40-yard technical test, muscular power by vertical jump, speed by 50-meter print, cardiopulmonary aerobic capacity by Cooper test. The results before and after the 8-week program were then analysed using paired-T test ($p=0.05$). In this study, there are significantly improved flexibility (from 8.25 ± 3.55 to 9.95 ± 3.23 centimeter) ($p=0.000$), improved agility (from 18.87 ± 1.89 to 19.81 ± 1.85 seconds) ($p=0.000$), improved muscular power (from 29.80 ± 8.88 to 33.00 ± 8.42 cm) ($p=0.000$), improved speed (from 9.17 ± 0.73 to 8.82 ± 0.73 seconds) ($p=0.000$), and improved cardiopulmonary aerobic capacity (from 2042.35 ± 181.15 to 50.70 ± 188.18 meters) ($p=0.000$)

To sum up, this 8-week physical fitness training program was effective to improve physical fitness including flexibility, agility, muscular power, speed and cardiopulmonary aerobic capacity of 16-18 year old male soccer players. The findings may be extrapolated to create training programs for soccer players of other age groups or for young persons to improve their physical performance in daily living.

Keywords: Physical fitness of athletes, Hi-tech football - Tak technology, ages 16-18

บทนำ

การออกกำลังกายและการเล่นกีฬาโดยเฉพาะในวัยเด็กมีความสำคัญอย่างมาก ต่อการพัฒนาสุขภาพทั้งร่างกายและจิตใจ โดยทำให้ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์มีบุคลิกภาพที่ดี มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส เบิกบาน มีอารมณ์เยือกเย็น ทำให้ความคิดปลอดโปร่ง มีไหวพริบมีความคิดสร้างสรรค์ อีกทั้งยังสามารถปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ (วรศักดิ์ เพียรชอบ , 2527) การที่จะแสดงพฤติกรรมออกกำลังกายและการเล่นกีฬาได้อย่างดีหรือไม่นั้นก็ขึ้นอยู่กับการส่งเสริมประสพการณ์ในวัยเด็ก เนื่องจากบุคลิกภาพหลายอย่างของเด็กโดยเฉพาะเด็กในวัยประถมศึกษาค่อนข้างจะฝังตัวแน่นจนมีแนวโน้มที่ทำให้เชื่อได้ว่าลักษณะบุคลิกภาพที่ปรากฏในวัยนี้ จะยังปรากฏต่อเนื่องไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ ดังนั้นการที่จะส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายและการเล่นกีฬาจนเป็นพฤติกรรมที่มีความยั่งยืนนั้นจะต้องมีการส่งเสริมตั้งแต่วัยเด็กโดยเฉพาะช่วงสิบปีแรกของชีวิต เพราะจะเป็นช่วงที่ฝังรากลึกยากแก่การเปลี่ยนแปลง

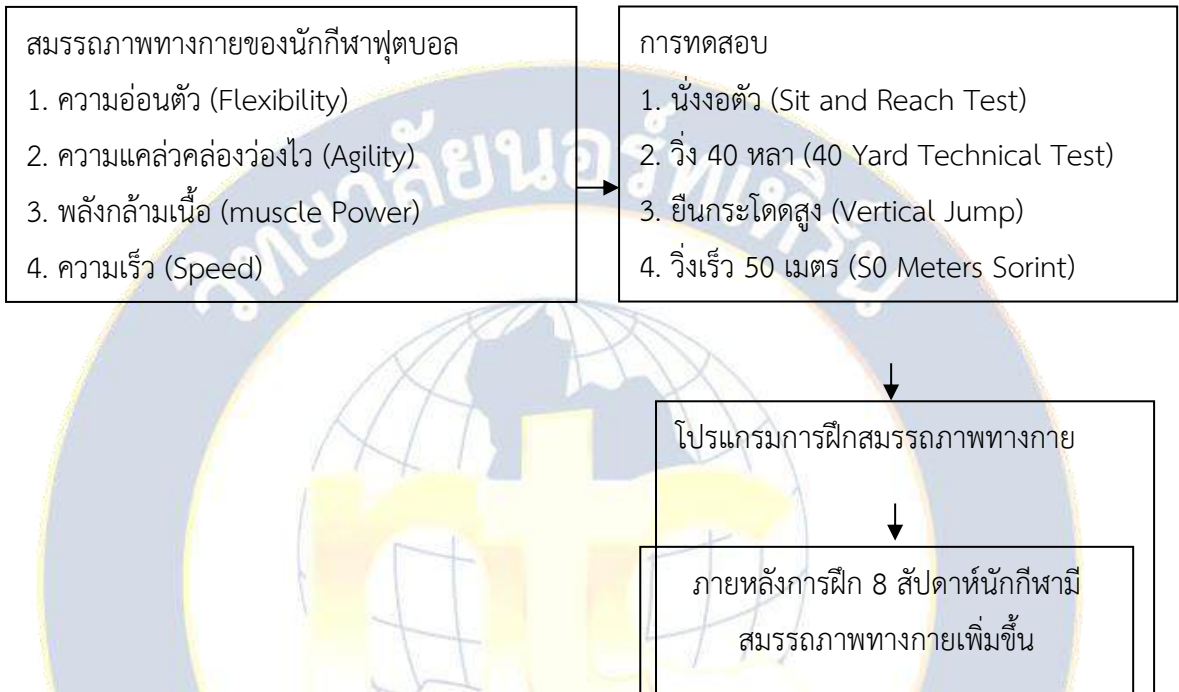
ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้การออกกำลังกายและการเล่นกีฬาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็คือ สมรรถภาพทางกาย สมรรถภาพทางกายเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญเพราะเป็นส่วนที่ส่งเสริมให้บุคคลมีสุขภาพดี สามารถปฏิบัติงานร่วมและร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาสมรรถภาพทางกายต้องเริ่มต้นที่วัยเด็ก เพราะเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโตมีการพัฒนาการรวดเร็วทุกด้าน การมีสมรรถภาพทางกายที่ดีจะเป็นส่วนสำคัญให้สามารถเรียนรู้และมีพัฒนาการด้านอื่น ๆ ดีไปด้วย นอกจากนี้สมรรถภาพทางกายยังเป็นปัจจัยที่สำคัญของนักกีฬาทุกประเภทซึ่งก็รวมถึงนักกีฬาฟุตบอลด้วย

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูพลศึกษาและสอนนักเรียนซึ่งมีอายุระหว่าง 16-18 ปี ได้ตระหนักดีว่าการพัฒนาสมรรถภาพทางกายของเด็กในวัยนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะนอกจากจะทำให้พวกเขาสามารถเล่นกีฬาฟุตบอลได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้วก็น่าจะทำให้พวกเขามีทัศนคติที่ดีต่อการมีสมรรถภาพทางกายที่ดีด้วยเพราะการเล่นกีฬาฟุตบอลมีการเคลื่อนไหวทุกทิศทาง อีกทั้งยังต้องอาศัยความทนทาน และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อเข้ามาช่วยดังนั้นนักกีฬาฟุตบอลจำเป็นต้องมีสมรรถภาพทางกายที่ดีซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการที่จะทำให้ให้นักกีฬาหรือทีมประสบความสำเร็จในการแข่งขัน ด้วยเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาผลการฝึกสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอลของนักเรียนอายุระหว่าง 16-18 ปี เพื่อให้นักกีฬามีการพัฒนาและพร้อมที่จะเล่นกีฬาได้อย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย และ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบฝึกสมรรถภาพทางกายนักกีฬาฟุตบอลที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการฝึกสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอลชาย
2. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายก่อนและหลังการฝึก

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ นักกีฬาฟุตบอล อายุระหว่าง 16-18 ปี ของนักศึกษาระดับ ปวช ชั้นปีที่ 1-3 โยเทค-เทคโนโลยี ตาก จังหวัดตาก 20 คน โดยการเฉพาะเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย

1. นาฬิกาจับเวลา 2. นกหวีด 3. กรวยวางหลักฟุตบอล 4. เครื่องวัดส่วนสูงหน่วยเป็นเซนติเมตร (cm.) 5. เครื่องชั่งน้ำหนัก หน่วยเป็น กิโลกรัม (kg.) 6. เทปวัดระยะทาง 7. ม้วนวัดความอ่อนตัว 1 ตัว หน่วยวัดเป็น เซนติเมตร 8. บอร์ดกระโดด มีความสูง 200 เซนติเมตร นำไปติดฝาผนังโดยวัดจากพื้นขึ้นมา 1 เซนติเมตร 9. ลานกีฬาที่มีความกว้างพอเหมาะมีพื้นที่เรียบลาดเสมอกัน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถภาพทางกายนักฟุตบอล
2. ออกแบบโปรแกรมฝึกและนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข
3. จัดทำอุปกรณ์เพื่อใช้ในการฝึกตามโปรแกรมการฝึก
4. ชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดการฝึกซ้อมตามโปรแกรมการฝึกให้นักกีฬาทราบ
5. ทดสอบก่อนได้รับการฝึกตามโปรแกรมการฝึก
6. ฝึกซ้อมตามโปรแกรมทั้งหมด 6 สัปดาห์
7. ทดสอบหลังได้รับการฝึกตามโปรแกรม 6 สัปดาห์
8. เปรียบเทียบหาค่าการเปลี่ยนแปลงและสรุปผลการศึกษาวิเคราะห์ทางสถิติแบบ T-test
9. สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษา
10. จัดทำรูปเล่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ ช่วยในการจัดทำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบสมรรถภาพทางกายทุกรายการตามวิธีการทางสถิติดังนี้

1. หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทุกองค์ประกอบ
2. หาค่า T – test

ผลการวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกสมรรถภาพทางกายของนักฟุตบอลอายุระหว่าง 16-18 ปี ของนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1-3 โยเทค-เทคโนโลยี ตาก จังหวัดตาก จำนวน 20 คน ก่อนและหลังโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกายเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยทำการทดสอบ ความอ่อนตัว ความแคล่วคล่องว่องไว พลังของกล้ามเนื้อ ความเร็ว ความอดทนของระบบหายใจและระบบไหลเวียนโลหิต โดยผู้วิจัยเสนอผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายก่อนและหลังการเข้ารับการฝึก ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความอ่อนตัวของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001
2. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความแคล่วคล่องว่องไวของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

3. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพลังกล้ามเนื้อของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเร็วของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

5. การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการวัดความอดทนของระบบการหายใจและไหลเวียนเลือดของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

อภิปรายผล

1. ความอ่อนตัว (Flexibility) ก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 6 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ความอ่อนตัว (Flexibility) คือความสามารถในการยืดเหยียด ข้อต่อ เอ็น และกล้ามเนื้อของร่างกายความอ่อนตัวเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เนื่องจากร่างกายต้องทำกิจกรรมการเคลื่อนไหวต่าง ๆ ดังนั้นการที่มีความอ่อนตัวที่ดี จะทำให้อัตราเสี่ยงต่อการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อ เอ็น และข้อต่อลดลง สามารถเพิ่มความอ่อนตัวได้ด้วยการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ (Stretching Exercise) ก่อนและหลังการออกกำลังกาย (รัฐพันธ์ กาญจนรัวสรรค์, 2548) การศึกษาครั้งนี้ได้มีการจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มความสามารถในความอ่อนตัวด้วยการฝึก นิ่งและคลายเท้า ก้มตัวข้างหน้าแล้วหมุน ซึ่งจากการศึกษาได้พบว่าแบบฝึกส่งผลต่อการพัฒนาความอ่อนตัวได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การฝึกความอ่อนตัวหากฝึกในช่วงที่อยู่ในวัยเจริญเติบโตจะมีผลมากกว่าวัยอื่นๆ และจะต้องค่อยเป็นค่อยไปไม่หักโหม เช่น การฝึกการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ (Stretching) กลุ่มกล้ามเนื้อมัดใหญ่ คือ กล้ามเนื้อก้น สะโพก กล้ามเนื้อต้นขา กล้ามเนื้อน่องและข้อเท้า เพราะกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ นี้ มีส่วนช่วยให้นักกีฬาฟุตบอลมีการเคลื่อนไหวที่ดีขึ้น และยังเป็นการช่วยในการเตรียมความพร้อมของกล้ามเนื้อของการฝึกซ้อม และยืดเหยียดคลายกล้ามเนื้อหลังจากการฝึกซ้อม และยังช่วยป้องกันการบาดเจ็บที่จะตามมาอีกอีกหลังการฝึกซ้อม (อภิชาติ สมัครธัญกิจ, 2548) และผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ ซาคส์ (Zakes. 2003). ที่ทำการศึกษารื่องการยืดเหยียดกล้ามเนื้อ ระหว่างการอบอุ่นร่างกาย ที่มีผลต่อความอ่อนตัวในกีฬาแฮนด์บอลเยาวชน และพบว่าผลการวิจัยพบว่าการอบอุ่นร่างกายมีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทั้งสองกลุ่มที่ระดับ ($p < 0.001$)

2. ความแคล่วคล่องว่องไว (Agility) ก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกายเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ความ

แคล่วคล่องว่องไว (Agility) เป็นความสามารถในการเคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนตำแหน่ง ตั้งแต่เริ่มต้นหยุด และเปลี่ยนทิศทางที่แตกต่างกันได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ความคล่องคล่องว่องไวจริงเป็นทักษะเฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาที่ใช้ความคล่องคล่องว่องไวในการเล่นกีฬา เช่น นักกีฬาจะวิ่งไปข้างหน้า และไปข้างหลัง ด้านข้าง เป็นต้น การฝึกความคล่องแคล่วว่องไวจำเป็นต้องมีความแข็งแรง ความทนทาน ความเร็ว การทรงตัว และทักษะการเคลื่อนไหว ผลของการฝึกจะทำให้นักกีฬาฟุตบอลสามารถหลบหลีก เปลี่ยนทิศทางในการรุกและโต้ตอบได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ขณะเดียวกันสามารถควบคุมตำแหน่งร่างกายได้อย่างเหมาะสม การศึกษาครั้งนี้ได้มีการจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มความคล่องคล่องว่องไว ได้แก่ วิ่งสแต็ป รอบรูปสี่เหลี่ยม วิ่งสลับฟันปลา กระโดดแยกเท้า ซึ่งจากการศึกษาพบว่าหลังจากฝึกแบบฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์แล้วแบบฝึกสามารถพัฒนาการเคลื่อนไหวของนักกีฬาฟุตบอลในระดับนี้ให้มีการเคลื่อนที่อย่างเหมาะสมและอีกทั้งยังสามารถเพิ่มความคล่องคล่องที่ส่งผลในด้านอื่น ๆ เช่น การทรงตัว ความแข็งแรงของขา ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การเพิ่มความคล่องแคล่วว่องไวเป็นการเพิ่มสมรรถภาพทางกายด้านหนึ่งของหลายๆ ด้าน นักกีฬามีความคล่องไวเพิ่มขึ้น ทำให้นักกีฬาสามารถเล่นฟุตบอลได้ดี การเล่นลูก การวิ่งเร็ว การหยุด การเปลี่ยนทิศทางอย่างรวดเร็วเป็นปัจจัยสำคัญในการเล่นฟุตบอล เมื่อสามารถเล่นฟุตบอลอย่างคล่องแคล่วว่องไวจะสามารถนำไปใช้ในการแข่งขันได้จริง ซึ่งความคล่องแคล่วว่องไวจะเป็นส่วนสำคัญที่จะได้มาซึ่งชัยชนะ (อภิชาติ สมัครธัญกิจ, 2548) และผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ อภิชาติ สมัครธัญกิจ (2548) ที่ทำการศึกษารื่อง การสร้างโปรแกรมการฝึกเพื่อเพิ่มความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตบอล และพบว่ามีค่าเวลาในการทดสอบลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$)

3. พลังกล้ามเนื้อ (Muscle Power) ก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกายเป็นระยะเวลา 6 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 พลังกล้ามเนื้อ (Muscle Power) เป็นความสามารถของกล้ามเนื้อที่จะหดตัวได้แรง(แรงที่ใช้ในเคลื่อนที่) ในเวลาอันจำกัด พลังจึงขึ้นกับความเร็วในการหดตัวด้วย ซึ่งการศึกษานี้ได้มีการจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มความคล่องคล่องในการเพิ่มพลังงานกล้ามเนื้อได้แก่ ยืนเตะเท้า ย่อ นั่ง ซ้ำๆ ลูกนั่ง ดังนั้นภายหลังจากการฝึก 6 สัปดาห์ จึงทำให้เกิดการเพิ่มพลังงานกล้ามเนื้อของนักกีฬาฟุตบอลในระดับหนึ่งซึ่งเป็นผลที่น่าพอใจ สามารถพัฒนาช่วงขาและลำตัวของนักกีฬาฟุตบอลให้มีความมั่นคงในการเล่นกีฬาฟุตบอลได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า ผู้ที่มีร่างกายแข็งแรงและมีสมรรถภาพทางกายที่ดีจะสามารถประกอบกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างคล่องไว กระฉับกระเฉง การที่กล้ามเนื้อมีความแข็งแรงสมบูรณ์ย่อมจะทำให้ร่างกายสามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมทางกีฬา (Mathew, 1971) และผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรินทร์ มีทรัพย์ (2547)

เรื่องผลของการฝึกที่มีผลต่อความสามารถในการกระโดดของนักกีฬาบอลเลย์บอลสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และพบว่ามีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.001$

4. ความเร็ว (Speed) ก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 8 สัปดาห์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ความเร็ว (Speed) เป็นความสามารถเคลื่อนที่ของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้อย่างรวดเร็วจากจุดหนึ่งไปอีกจุดหนึ่งด้วยเวลาอันสั้น (a Short Period of Time) ตัวอย่างของกิจกรรมที่ต้องการความเร็วที่ดีเพื่อความสำเร็จได้แก่ ฟุตบอล และวิ่งระยะสั้น เป็นต้น การฝึกความเร็วจึงเน้นในการใช้พลังงานแบบแรงระเบิดอย่างทันทีทันใด และการเคลื่อนไหวต่อเนื่องด้วยความเร็วในเวลาจำกัด ในการฝึกความเร็วที่จะให้ผลดีตามหลักสรีรวิทยาการทำงานของกล้ามเนื้อเนื้อก็คือ การฝึกจะต้องพัฒนาเส้นใยกล้ามเนื้อสีขาว เป็นหลักและใช้พลังงานแบบไม่ใช้ออกซิเจน การศึกษาครั้งนี้ได้มีการจัดโปรแกรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการเพิ่มความเร็วได้แก่ วิ่งรอบรูปสี่เหลี่ยม วิ่งเก็บหลัก มีผลทำให้เกิดความเร็วได้โดยมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของนักกีฬาฟุตบอลในระดับนี้เป็นอย่างดีภายหลังการฝึก 8 สัปดาห์ สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า ความเร็วสามารถปรับปรุงให้ดีขึ้นได้ด้วยการเพิ่มความยาวของช่วงก้าวและรักษาอัตราความเร็วสูงสุดในการก้าวทำไว้นานที่สุด นอกจากนี้ การฝึกตามโปรแกรมการฝึกอย่างเดียวยตลอดระยะเวลา 6 สัปดาห์ ทำให้ร่างกายมีความมั่นคงของลำตัวดีขึ้น เมื่อมีความมั่นคงของร่างกายก็จะลดการใช้พลังงานที่มากควบคุมลำตัว ทำให้ร่างกายสามารถส่งพลังงานไปที่แขนและขาเพื่อใช้ในการวิ่งได้อย่างเต็มที่ เป็นผลให้สามารถเพิ่มความเร็วในการวิ่งได้ จึงทำให้ผลการฝึกตามโปรแกรมปกติอย่างเดียวยมีการพัฒนาความเร็วดี (เจริญ กระบวนรัตน์, 2538) และผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุริโย ธีราช (2548) เรื่องโปรแกรมการฝึกเพื่อพัฒนาความเร็วในระยะ 60 เมตร ของนักวิ่งระยะสั้นประเภท 100 เมตร และพบว่ามีการเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < 0.005$

5. ความอดทนของระบบการหายใจและไหลเวียนเลือด (Aerobic Capacity) ก่อนและหลังการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย 6 สัปดาห์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ความอดทนของระบบการหายใจและไหลเวียนเลือด (Aerobic Capacity) เป็นความสามารถในการทำงานของร่างกายในการทำงานติดต่อกัน ได้เป็นระยะเวลานาน ๆ โดยมีขบวนการนำออกซิเจนไปใช้ในขณะออกกำลังกายได้สูงสุด ซึ่งมีความสำคัญ เนื่องจากมีความเกี่ยวข้องกับสมรรถภาพของระบบการหายใจและการไหลเวียนเลือด (Cardiorespiratory Fitness)

สมรรถภาพของระบบการหายใจและการไหลเวียนเลือด เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญมากของบุคคลทั่วไปและนักกีฬา เช่น การวิ่งระยะไกล ว่ายน้ำระยะไกล ฟุตบอล เป็นต้น เพราะแต่ละกิจกรรมใช้เวลานาน เป็นการออกกำลังกายแบบแอโรบิก ถ้าร่างกายมีความสามารถในการดึงออกซิเจนไปใช้ได้มาก (Aerobic Capacity) ร่างกายจะเหนื่อยช้า และ ทำงานได้นานขึ้น หรืออาจเรียกว่าเป็นสมรรถภาพการใช้ออกซิเจนได้ (รัฐพันธ์ กาญจนรัวสรรค์, 2548) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้มีการจัด

โปรแกรมเพื่อเพิ่มความสามารถในการเพิ่มความอดทนของระบบการหายใจและไหลเวียนเลือดได้แก่ กระโดดอยู่กับที่ 3 นาทีวิ่งระยะทางไกล 600 เมตร ดังนั้นภายหลังจากการฝึก 6 สัปดาห์ จะเห็นได้ชัดเจนว่ากลุ่มนักกีฬาฟุตบอลมีการพัฒนาระบบการหายใจได้เป็นอย่างดีส่งผลต่อสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า การได้ออกกำลังกายที่มีการเคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ร่วมกับการหดตัวของกล้ามเนื้อสลับกัน เป็นจังหวะสม่ำเสมอติดต่อกันอย่างน้อย 3 นาที มีผลกระตุ้นให้ร่างกายมีประสิทธิภาพในการใช้ออกซิเจนเพิ่มขึ้น ระบบไหลเวียนโลหิตดีขึ้น กระตุ้นการทำงานของปอดและหัวใจดีขึ้น เนื่องจากมีการหดตัวและการคลายตัวของกล้ามเนื้อติดต่อกันอย่างต่อเนื่องช่วย ให้เพิ่มความแข็งแรงและความทนทานของกล้ามเนื้อ (ชูศักดิ์ เวชแพทย์.2536)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมาสามารถอธิบายได้ว่าผลการฝึกตามโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย มีผลต่อของความอ่อนตัว(Flexibility) ความแคล่วคล่องว่องไว(Agility) พลังกล้ามเนื้อ (Muscle Power) ความเร็ว(Speed) ความอดทนของระบบการหายใจและไหลเวียนเลือด(Aerobic Capacity) การจัดโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกายต้องคำนึงถึง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ สามารถนำการฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกายไป พัฒนาการประกอบต่างๆของการเล่นฟุตบอล ส่งผลให้สมรรถภาพทางกายด้านต่างๆของนักกีฬาฟุตบอลที่มีอายุระหว่าง 18-22 ปี เพิ่มขึ้น

1.2 นักกีฬาฟุตบอลที่มีอายุระหว่าง 18-22 ปีที่จะฝึกโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกาย ควรจะฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการฝึกสมรรถภาพทางกายเป็นการฝึกที่ต้องใช้ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อซึ่งเป็นวิธีการฝึกที่ค่อนข้างหนักและต่อเนื่อง

1.3 ควรทดสอบสมรรถภาพทางกายก่อนการจัดโปรแกรมการฝึกให้นักกีฬาก่อน 1-2 สัปดาห์ ของการฝึกเพื่อช่วยให้ผู้วิจัยทราบผลและเห็นความแตกต่างในแต่ละสัปดาห์และนำมา ปรับปรุงความหนักเบาของโปรแกรมการฝึกและแก้ไขในการฝึกครั้งต่อไป

1.4 ควรมีกิจกรรมการแข่งขันหรือเกมควบคู่กับการฝึกสมรรถภาพทางกายเพื่อไม่ให้นักกีฬาเกิดความเบื่อหน่ายง่ายในการฝึก

1.5 ผู้ฝึกสอนที่จะทำการการฝึกสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอลที่มีอายุระหว่าง 18-22 ปี ควรจะประเมินสมรรถภาพของนักกีฬาก่อนทำการฝึกสมรรถภาพ เพื่อป้องกันบาดเจ็บที่อาจเกิดกับนักกีฬาได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 การศึกษาครั้งต่อไปควรจะศึกษา การฝึกสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาที่มีอายุระหว่าง 18-22 ปีในกีฬานิตอื่น ๆ
- 2.2 ควรทำการศึกษาผลของโปรแกรมการฝึกสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอลที่มีระดับอายุในระดับอื่น ๆ
- 2.3 ควรเพิ่มระยะเวลาในการศึกษาให้นานมากกว่า 8 สัปดาห์ เพื่อให้ทราบผลของการฝึกสมรรถภาพทางกายของนักกีฬาฟุตบอลที่มีอายุระหว่าง 16-18 ปี ในระยะยาว
- 2.4 การศึกษาครั้งต่อไปน่าจะมีกลุ่มควบคุมด้วยเพื่อให้ทราบผลที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากการฝึกการฝึกสมรรถภาพทางกาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมพลศึกษา. (2531). กระทรวงศึกษาธิการ. การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย. งานส่งเสริมสมรรถภาพ กองส่งเสริมพลศึกษาและสุขภาพ.
- กรัณย์ ปัญญา. (2544). ผลของโปรแกรมสร้างสมรรถภาพทางกายสำหรับนักกีฬาวอลเลย์บอล. ปรินญาวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วิทยาศาสตร์การกีฬา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2542). วิทยาศาสตร์การกีฬา. โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย.
- เจริญ กระบวนรัตน์. (2538). เทคนิคการฝึกความเร็ว. กรุงเทพฯ: ไทยมิตรการพิมพ์.
- เจริญ กระบวนรัตน์. (2543). หลักการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายนักกีฬา. เอกสารประกอบการอบรมเชิงปฏิบัติการ วิทยาศาสตร์การกีฬา : กองกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กรกฎาคม 2543.
- วรศักดิ์ เพียรชอบ. (2527). การออกกำลังกายสำคัญไฉน. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- วิรุฬห์ เหล่าภัทรเกษม. (2537). กีฬาเวชศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: พี.บี. ฟอเรนบุคส์เซนเตอร์.
- วัชรินทร์ มีทรัพย์. (2547). โปรแกรมการฝึกเพื่อเพิ่มความสามารถในการกระโดดของนักกีฬาวอลเลย์บอล สาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ปรินญาวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วิทยาศาสตร์การกีฬา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วุฒิพงษ์ ปรมัตถการ, อารี ปรมัตถการ. (2537). วิทยาศาสตร์การกีฬา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุริโย อธิราช. (2548). โปรแกรมการฝึกเพื่อพัฒนาความเร็วในระยะ 60 เมตร ของนักวิ่งระยะสั้นประเภท 100 เมตร. ปรินญาวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วิทยาศาสตร์การกีฬา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

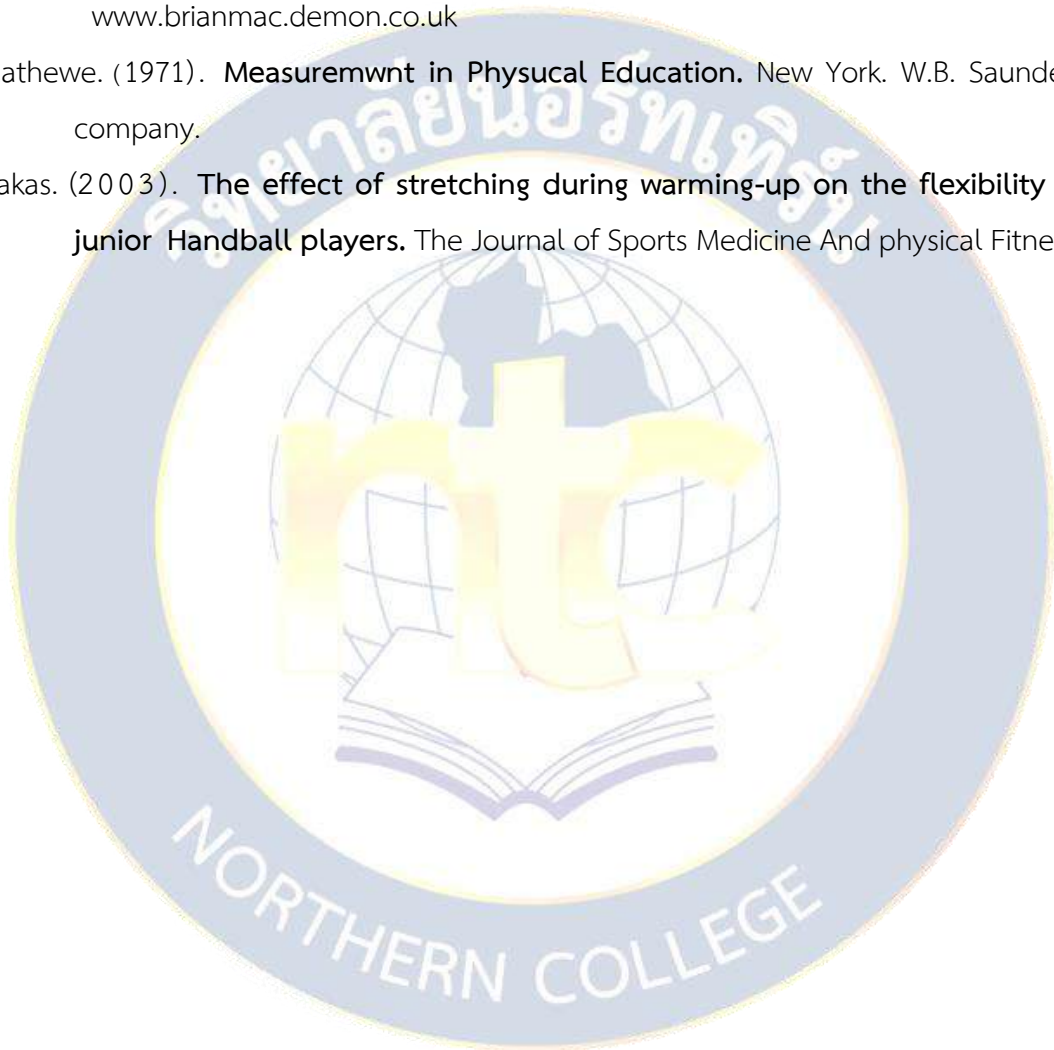
อภิชาติ สมัครธัญกิจ. (2548). การสร้างโปรแกรมการฝึกเพื่อเพิ่มความคล่องแคล่วว่องไวของนักกีฬาฟุตบอลรุ่นอายุ 16 ปี โรงเรียนอัสสัมชัญ ธนบุรี. ปรินญาวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วิทยาศาสตร์การกีฬา) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Bennett. Steve. (2001). **Sprint Training Ideas 100m, 200m, & 400m.** Sydney Athletics 2001. www.pnc.com.au/~stevebn/sprint.html. (30 June 2001)

MacKenzie,B. (2001, March). **Speed Training Sport Coach.** [On-line] Available www.brianmac.demon.co.uk

Mathewe. (1971). **Measurement in Physical Education.** New York. W.B. Saunders company.

Zakas. (2003). **The effect of stretching during warming-up on the flexibility of junior Handball players.** The Journal of Sports Medicine And physical Fitness.

สมาธิกับการฝึกโยคะเพื่อสุขภาพ Meditation on practice yoga for health

กมลพัชร วิสฺฐติภักดี^{1*} เบนุจพร ทองมาก² ประภาธิตา ศรีจันลา³
Kamonphat Visuttipukdee^{1*} Benjaporn Thongmak² Prabhatida Srichanla³

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดที่ตกลึกเป็นข้อเท็จจริงที่อยากให้ทุกคนทราบถึงสิ่งที่มีความเชื่อมโยงและมีความสัมพันธ์กันในทุกมิติ โดยสะท้อนออกมาเป็นความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกโยคะ ที่ในปัจจุบันได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในด้านการส่งเสริมและป้องกันสุขภาพ จนไปถึงการบำบัดโรค แต่จะได้ประสิทธิภาพสูงสุดต้องอาศัยกระบวนการที่สำคัญคือ สมาธิ เป็นหัวใจสำคัญในการเข้าถึงโยคะโดยประกอบด้วย องค์ 8 ซึ่ง สมาธิเป็น 1 ในองค์ 8 ที่เป็นเป้าหมายสำคัญในการฝึกโยคะ ความเป็นหนึ่งเดียวที่สมดุล กาย จิต ลมหายใจ นำไปสู่สมาธิที่เกิดพลังอันส่งอนุภาพ ที่เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นมากกว่าการออกกำลังกาย และการนั่งหลับตา แต่เป็นการเกิดพลังงานในหลายด้านหลายมิติทั้งทางกาย จิต จิตวิญญาณ มิงานวิจัย นวัตกรรมใหม่ๆ ที่รับรองถึงข้อเท็จจริงในประโยชน์มหาศาลที่เกิดขึ้น ระดับเซลล์ ระดับคลื่นสมอง สัมผัสได้ถึงพลังงานชีวิตที่เป็นยาอายุวัฒนะ กุญแจไขความลับที่ซ่อนอยู่เพื่อแสดงพลังงานที่ลึกล้ำเหนือธรรมชาติให้เกิดขึ้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การออกกำลังกาย การเคลื่อนไหวในทุกอิริยาบถ และอื่นๆ ทั้งนี้ที่ต้องอาศัยสมาธิที่เชื่อมโยงกับการฝึกโยคะส่งผลต่อสุขภาพที่สมบูรณ์แข็งแรง ทั้งหมดคือสุขภาพแบบองค์รวม

คำสำคัญ : โยคะ/ สมาธิ/ สุขภาพ

¹ อาจารย์ สาขาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยทองสุข

E-mail: Phatthenan589@gmail.com เบอร์โทร: 08-8580-1251

² อาจารย์ สาขาสาธารณสุขศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยทองสุข

E-mail: benjaporn.aj.noi@gmail.com เบอร์โทร: 08-6308-9897

³ นักวิชาการศึกษา วิทยาลัยชุมชนน่าน เบอร์โทร: 09-6793-6539

Abstract

This academic article aims to present concepts that have been crystallized into facts that would like everyone to be aware of things that are connected and interrelated in every dimension. reflected in knowledge Understanding of yoga practice Which nowadays are very popular in promoting and preventing health. Until reaching the treatment of disease But to get maximum efficiency, it requires an important process, namely concentration, which is the key to accessing yoga, consisting of 8 elements. Concentration is one of the 8 elements that is an important goal in practicing yoga. The oneness that balances the body, mind, and breath leads to concentration that creates powerful power. which is both science and art It's more than exercise. and sitting with eyes closed But it is the creation of energy in many aspects and dimensions, including physical, mental, and spiritual. There are new research and innovations that confirm the fact of the enormous benefits that arise. Cellular level, brain wave level Feel the life energy that is the elixir of longevity. The key to unlocking the hidden secrets to manifest the profound supernatural energy. Can be applied to everyday life, work, and exercise. Movement in every pose, etc., which requires concentration linked to yoga practice, results in perfect health and strength. It's all about holistic health.

Keywords: yoga/meditation/health

บทนำ

โยคะศาสตร์ของอินเดีย เชื่อมโยงกับศาสตร์ชี่กงของจีน ต่างเชื่อว่าพลังทางกายภาพ พลังจิต และพลังความคิด ล้วนก่อเกิดจากพลังชี่หรือพลังปราณทั้งสิ้น พลังชีวิต หรือ พลังชี่ คือพลังงานรอบๆ ตัวเราที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สุดในการก่อตัวเป็นรูปเป็นร่างและรักษาความมีอยู่ของทุกสรรพสิ่ง ทุกสรรพสิ่งในจักรวาลจะมีการถ่ายโอนแลกเปลี่ยนชี่ระหว่างกันอยู่เสมอ ดังที่คัมภีร์อี้จิงเก่าแก่ของจีน (1122 ปีก่อนคริสตศักราช) กล่าวไว้ว่า สรรพสิ่งในจักรวาลนี้ ไม่มีอะไรหยุดนิ่ง ไม่มีอะไรไม่เปลี่ยนแปลง ไม่มีอะไรไม่เชื่อมโยงกัน และไม่มีอะไรไม่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนแปลงของชี่ก่อให้เกิดสรรพสิ่งในจักรวาลและปรากฏการณ์ธรรมชาติทั้งหลาย ฤดูกาลต่างๆ ก็เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงของชี่ มนุษย์ทุกคนมีพลังชีวิตหรือชี่อยู่ในตัว แต่จะมีปริมาณมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพของร่างกายและจิตใจ ผู้ที่เจ็บป่วยย่อมมีพลังชีวิตน้อยกว่าผู้ที่มีร่างกายแข็งแรง ดังนั้นหากเราสามารถฝึกชี่ให้มีประสิทธิภาพ ร่างกายก็จะแข็งแรง หากสามารถปรับชี่ให้มี

พลังกำลัง จิตใจก็จะเข้มแข็ง และหากสามารถบ่มเพาะให้เข้าไปบำรุงสมองได้เต็มที่ ปัญญาความคิดก็จะเฉียบคม การบ่มเพาะพลังชีวิต โดยการปรับท่วงท่า ผีกการหายใจ และการรวมศูนย์ความนึกคิด เพื่อให้ชี้ภายในร่างกาย จิตใจ สบาย สงบได้แลกเปลี่ยนกับชี้นิธรรมชาติ ซึ่งจะช่วยสร้างเสริมสุขภาพให้แข็งแรงสมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ รวมไปถึงจิตวิญญาณ ส่งผลต่อสภาวะที่สมบูรณ์แข็งแรง ห่างไกลจากโรคร้ายไข้เจ็บ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งหมดคือสุขภาพแบบองค์รวม มันเป็นสิ่งล้ำค่าของมนุษย์ที่ปรารถนาตราบชั่วอายุขัยที่ยังมีชีวิตอยู่ใน วัฏจักรสงสารบนโลกนี้ ซึ่งโยคะเป็นการฝึกที่มีองค์ประกอบเกี่ยวข้องกับการออกกำลังกาย สอดคล้องกับแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2565-2570) ได้มีพันธกิจในการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างกระแสความตื่นตัวของประชาชนในการออกกำลังกาย และยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ ข้อ 4.5 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งสหประชาชาติร่วมกันกำหนดขึ้น เป็นวาระการพัฒนาในระดับโลกที่ต้องบรรลุให้ได้ภายในปี 2030 สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีนั้น เป็นที่ 3 ใน 17 ในธรรมนูญสุขภาพขององค์การอนามัยโลก (WHO) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ทำงานเกี่ยวกับระบบสุขภาพโลกนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2489 ได้นิยามว่าสุขภาพ (health) คือสภาวะความเป็นอยู่ที่ดีทั้งทางกาย จิต และสังคม โดยมีได้จำกัดอยู่เพียงแค่การปราศจากโรคและความพิการ (health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of the disease and infirmity) ซึ่งเป็นนิยามที่ครอบคลุมใน 3 มิติสำคัญของชีวิตมนุษย์ แต่ในภายหลังได้เพิ่มเติมมิติอื่นๆ เข้ามา เช่น มิติทางสติปัญญา มิติทางอารมณ์ เป็นต้น ส่วนความเป็นอยู่ที่ดี (wellness) คือความสมดุลในทุกมิติของบุคคลหนึ่งๆ เรามีความเป็นอยู่ที่ดีได้เมื่อบุคคลดังกล่าวต้องการที่จะมีชีวิตที่สมดุลโดยเลือกทำสิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดสุขภาพที่สมบูรณ์ ความเป็นอยู่ที่ดีส่งผลโดยตรงกับสุขภาพโดยรวม (สรนันท์ ตูลยานนท์, 2567) และจากการตกผลึกในการใช้ชีวิตที่มีสุขภาพที่ดีนั้น สมาธิมีความเชื่อมโยงกับโยคะ สมาธิ (Samadhi) Union with the Universe คือผลสูงสุดที่ได้รับจากการฝึกโยคะ จิตสมาธิของโยคะ คือจิตที่มีความเป็นหนึ่งเดียว มีความตั้งมั่นแน่วแน่ ความคงที่ของจิต ชั้นนี้เป็นขั้นสุดท้ายและสูงสุดของโยคะ การฝึกสมาธิช่วยให้มีสมาธิเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในระดับโลกให้ความสำคัญกับเรื่องของสมาธิและมีงานวิจัยที่รองรับถึงประโยชน์มากมาย จนได้กำหนดวันสมาธิโลก” (World Meditation Day) ถูกกำหนดขึ้นโดย “องค์การยูวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก” (ยพสล.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 โดยกำหนดให้เป็นวันที่ 6 สิงหาคม ของทุกปี

โยคะ (yoga)

โยคะ (Yoga) เป็นทั้งศาสตร์และศิลปะ เป็นมากกว่าการออกกำลังกาย หัวใจสำคัญอยู่ที่การเคลื่อนไหวทางกาย หรือที่เรียกว่า อาสนะ การควบคุมลมหายใจ ลมหายใจเข้า ออก หรือ เข้า กลั้น

ออก (ปานยมา) การฝึกจิตและจิตวิญญาณ รวมทั้ง 3 สิ่งนี้เป็นหนึ่งเดียว (Union) ตามความหมายเป็นภาษาสันสกฤต ว่า โยคะ (Yoga) ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนระดับเซลล์ ของจิตใต้สำนึกที่ต้องอาศัยเทคนิค เวลาการฝึกอย่างมีวินัย (สาลี สุภาภรณ์, 2547) การรวมกาย จิต และวิญญาณให้เป็นหนึ่งเดียว ให้มีความจดจ่อ อันจะนำไปสู่การมีสมาธิที่ดีขึ้น ในแง่ปฏิบัติต้องรวมสามอย่างเข้าด้วยกัน คือ การเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ การประสานลมหายใจเข้าออกกับการเคลื่อนไหว และมีจิตสงบนิ่งในขณะที่เคลื่อนไหวเป็นการปฏิบัติหรือการประพฤติทางกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ โดยมีต้นกำเนิดในประเทศอินเดียสมัยโบราณ โยคะมีอยู่ด้วยกันหลายสำนักซึ่งมีการปฏิบัติและเป้าหมายต่างกันไป การฝึกโยคะเป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่มีความจำเป็นอย่างมากในการหารูปแบบการฝึกที่เหมาะสมกับช่วงวัย รวมถึงกิจกรรมนันทนาการ-สันทนาการ และกิจกรรมอื่น ๆ ฝึกจิต – จิตวิญญาณ เพื่อเอื้อต่อการออกกำลังกายที่มีความสุขอย่างแท้จริง ประกอบด้วย การฝึกโยคะ ปราณยามะที่เน้นลมหายใจ ส่งเสริมป้องกันสุขภาพที่ต้องอาศัยความสงบสติ นำสู่สมาธิแบบโยคี (กมลพัชรและคณะ ,2563) รวมถึงในเชิงบำบัดตามธรรมชาติแบบการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ที่มีความลึกซึ้ง ประกอบด้วยปัจจัยหลายประการมีความเชื่อมโยงกับพุทธศาสนาในหลายศาสนาทั้งฮินดู พุทธ และอื่นๆ ความเชื่อความศรัทธา พลังธรรมชาติ พลังจักรวาลที่มีอยู่ สอดคล้องกับโยคะเป็นศาสตร์การแพทย์ทางเลือกแขนงหนึ่ง จัดเป็นศาสตร์การดูแลสุขภาพ แบบองค์รวม ซึ่งรวมกายกับใจของผู้ฝึกเข้าด้วยกัน โดยให้ความสำคัญกับเทคนิคต่าง ๆ ที่ช่วยให้ มนุษย์รู้จักมูลเหตุทุกชนิดที่ขาดสมดุล อันก่อให้เกิดการเจ็บป่วย และจัดปรับให้คืนสู่ความเป็น ปกติ ดังนั้นโยคะจึงเป็นศาสตร์และศิลป์ที่ว่าด้วยการพัฒนาทางด้านจิตและกายของมนุษย์ และด้านการบำบัดรักษาไปพร้อม ๆ กัน การสอนโยคะมีทั้งโยคะเพื่อการบำบัดแต่ยังไม่เป็นที่นิยม แพร่หลาย และการสอนที่มีแพร่หลายอยู่นั้น มุ่งเน้นการสอนเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ (กองการแพทย์ทางเลือกกระทรวงสาธารณสุข)

วิถีแห่งโยคะ (มรรค 8 แห่งโยคะ) Eight Limbs of Yoga

การฝึกโยคะที่องค์ประกอบสำคัญและเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกันอยู่ ในวิถีแห่งการฝึกตน ประกอบไปด้วย

1. ยมา (Yama) Universal morality หมายถึง การละเว้นความชั่ว 5 ประการ อันได้แก่อหิงสา คือ ความไม่เบียดเบียน ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต หรือทำร้ายผู้อื่นให้ได้รับความเจ็บปวด ทั้งทางกาย วาจาและใจ สัตยา คือ การพูดความจริง อสเทยะ คือ การละเว้นจากการลักขโมย พรหมจรรย์ คือ ความอดกลั้นต่อเรื่องเพศ หรือ ความไม่มักมากในกามคุณ อปริคาหะ คือ การไม่มีความโลภ (ถ้าในทางพุทธศาสนาก็คือ ศีล5 ที่ทุกคนพึงปฏิบัติ นั่นคือทำความดีละเว้นความชั่วนั่นเอง)

2. นิยามะ (Niyama) personal observances วินัย หรือข้อควรปฏิบัติ 5 ประการ ได้แก่ การอดทนอดกลั้น การพอใจในสิ่งที่ตนเองมีอยู่ การหมั่นชำระกายใจให้บริสุทธิ์ การหมั่นศึกษาตนเอง เรียนรู้โยคะ และการเป็นผู้อ่อนน้อมถ่อมตน มีความศรัทธาในโยคะที่กำลังฝึกอยู่

3. อาสนะ (Asana) Body postures คือท่าบริหารกายต่าง ๆ ให้เกิดความคงทนแข็งแรงและสมดุล เพื่อให้หายจากโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ จะได้คงทนต่อการบำเพ็ญเพียรในขั้นต่อ ๆ ไป เพราะตามหลักของโยคะ ถือว่า กายกับจิต มีความเป็นหนึ่ง ซึ่งอาสนะ หรือท่าบริหารกายต่าง ๆ ตามหลักโยคะ นั้น ไม่ต้องการความแข็งแรงของร่างกายมากเหมือนกับการออกกำลังกายทั่วไป แต่มีวัตถุประสงค์ให้เกิดความอดทน ทั้งร่างกายและจิตใจเป็นสำคัญ ด้วยความอดทน 3 ประการ คือ ทนต่อความหิวโหย ทนต่อความเจ็บปวด และทนต่อความตาย ซึ่งหมายถึง ความมีอายุยืน (แต่ยังคงหลักการทางสายกลาง คือความสงบ อยู่ในอาสนะแบบสบาย ผ่อนคลาย ใช้แรงน้อยแต่รู้สึกได้ถึงพลัง)

4. ปราณายามะ (Pranayama) Breathing exercises เป็นการฝึกควบคุมลมหายใจ เพื่อควบคุมระบบประสาทอัตโนมัติ ทำให้จิตสงบ การควบคุมลมหายใจ หรือบังคับลมปราณของผู้ปฏิบัติโยคะ เป็นการกำหนดรู้ของลมที่เราจะเชื่อมโยง กาย จิต และอารมณ์ให้สมดุล จึงถือว่า ขั้นนี้เป็นขั้นสำคัญที่สุดในการที่จะก้าวขึ้นสู่ขั้นสูงต่อ ๆ ไป เนื่องจากการหายใจคือชีวิต และ พลังงาน กระบวนการหายใจ จึงมีความสำคัญต่อร่างกาย

5. ปรัทยาหาระ (Pratyahara) Control of senses คือการสำรวมอินทรีย์ เมื่อร่างกายนี้ คุมลมหายใจสงบ จากนั้นก็ฝึกควบคุมประสาทรับรู้ ซึ่งมักแปรปรวนไปตามสิ่งเร้า หรือสิ่งกระทบจากสิ่งแวดล้อมภายนอก การควบคุมประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย

6. ธารณะ (Dharana) Concentration & Cultivation หรือการเพ่งจ้อง เมื่อกายสงบ อารมณ์มั่นคง จึงเริ่มอบรมจิตใจ ซึ่งมีธรรมชาติของการไม่หยุดนิ่ง จิตนิ่งเป็นจิตที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานให้ลุล่วงได้

7. ธานะ /ฌาน Dhyana/ Devotion การอบรมจิตสมาสมา ทำให้จิตมีคุณภาพสูงขึ้น ๆ สามารถจดจ่อกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว เป็นจิตที่มีกำลัง ควรแก่การงาน ธารณะ สะท้อนให้เห็นแสงสว่างที่อยู่ในนั้น คือ ธานะ หรือถ้าอธิบายให้เข้าใจได้ง่าย ก็คือ การทำธารณะ (องค์ที่ 6) ให้มีความต่อเนื่อง ไปเรื่อย ๆ นั่นเอง

8. สมาธิ (Samadhi) Union with the Universe คือผลสูงสุดที่ได้รับจากการฝึกโยคะ จิตสมาธิของโยคะ คือจิตที่มีความเป็นหนึ่งเดียว มีความตั้งมั่นแน่วแน่ ความคงที่ของจิต ขั้นนี้เป็นขั้นสุดท้ายและสูงสุดของโยคะ

การฝึกโยคะ เมื่อปฏิบัติไปได้ครบทั้ง 8 ประการแล้ว ก็คือการมีวิถีชีวิตไปตามครรลองของโยคะ เป็นการฝึกกายให้มีความแข็งแรง และยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น จนไปสู่ระดับสูงสุดเท่าที่ศักยภาพความเป็นมนุษย์พึงพัฒนาไปให้ถึงได้ นั่นคือ การเป็นอิสระจากสิ่งผูกมัดทั้งหลายทั้งปวง ใช้ชีวิตอย่างมี

ความสุข มีสุขภาพกายแข็งแรง มีคุณภาพจิตใจที่สงบ สันติสุขร่มเย็น จะเห็นได้ว่าองค์ 8 มีความเชื่อมโยงสู่สมาธินั้นคือสิ่งสูงสุดที่จะได้รับจากการฝึกโยคะ นั่นคือจิตสมาธิที่เป็นหนึ่งเดียวที่เป็นการสะท้อนเชื่อมโยงของการมีสมาธิกับการฝึกโยคะที่ส่งผลต่อสุขภาพที่ดีอย่างมหัศจรรย์

บทบาทนวัตกรรมโยคะ

ในประเทศไทยได้มีการประยุกต์ใช้โยคะในการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันความเจ็บป่วยแก่ผู้ป่วยและบุคคลทั่วไป นอกจากนี้ยังมีการนำโยคะมาใช้ในการบำบัดรักษาเป็นแพทย์แผนทางเลือก ผสมผสานการนวดไทย การทำกายภาพ เป็นสหเวชในการรักษาแบบแผนบูรณาการ ซึ่งช่วยฟื้นฟูสมรรถภาพแก่บุคคลที่มีปัญหาสุขภาพทางจิตใจและร่างกาย โยคะจึงเป็นศาสตร์ที่น่าสนใจมีความท้าทายในการนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการดูแลสุขภาพแบบนวัตกรรมใหม่ที่มีการทำวิจัยในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคประเทศไทย 4.0 ที่มีความก้าวล้ำสมัยในเทคโนโลยี แต่ในทางคู่ขนาน มนุษย์ยุค 4.0 พบแต่ความวุ่นวายทางกาย และจิตใจ แม้กระทั่งอุบัติเหตุต่างๆ ที่เกิดขึ้นไม่เว้นแต่ช่วงเวลาที่กำลังดำเนินไปในแต่ละวัน ความสูญเสียที่มีอาจประเมินค่าไม่ได้ ส่งผลกระทบต่อ บุคคล ครอบครัว สังคม ประเทศ จนถึงระดับสากล สอดคล้องกับงานวิจัยผลของโยคะต่อสุขภาพกายและจิตของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความเครียดของกลุ่มตัวอย่างหลังการทดลอง ($M= 36.60, SD= 12.16$) ลดลงจากค่าเฉลี่ยก่อนการทดลอง ($M= 44.05, SD= 15.20$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t= 4.33, p < .01$) ค่าเฉลี่ยหลังการทดลองของความอ่อนตัว ($M= 15.30, SD= 4.87$) เพิ่มขึ้นจากค่าเฉลี่ยก่อนการทดลอง ($M= 12.20, SD= 5.17$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t= -4.30, p < .01$) ความแข็งแรงและความอดทนของกล้ามเนื้อขาหลังการทดลอง ($M= 29.05, SD= 3.93$) เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง ($M= 25.70, SD= 3.56$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t= -4.36, p < .01$) และความอดทนของระบบหัวใจและหลอดเลือดหลังการทดลอง ($M= 115.30, SD= 23.65$) เพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลอง ($M= 76.05, SD= 31.13$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($t= -5.67, p < .01$) (สิริทรัพย์ สีหะวงษ์ และคณะ ,2566)

สมาธิ (Meditation)

สมาธิ (Meditation) หมายถึง ความสามารถในการควบคุมจิตใจ (mind) และอารมณ์ (emotion) ให้ตั้งมั่นเป็นหนึ่งแห่งจิตใจ เพื่อให้เกิดความสงบขึ้นภายในจิตใจ ความสำรวมใจให้แน่วแน่ไม่ฟุ้งซ่านเพื่อให้จิตใจสงบ หรือเพื่อให้เกิดปัญญาเห็นแจ้ง ซึ่งมีความเชื่อมโยงอย่างเห็นได้ชัดกับโยคะ ที่ต้องมีความเป็นหนึ่งเดียวของจิตใจ ลมหายใจ และอาสนะ (ท่าการเคลื่อนไหว) ที่ต้องตกผลึกร่วมกันเพื่อแสดงผลที่มีประสิทธิภาพสูงสุดโดยมีการควบคุมการทำงานของสมอง สภาวะอารมณ์ และความคิดในจิตใจ เชื่อมไปสู่คลื่นสมอง สภาวะของคลื่น คือกิจกรรมทางไฟฟ้าที่เกิดขึ้นภายในช่วง

ความถี่หนึ่งๆ ในขณะที่มนุษย์มีชีวิตอยู่ สมองจะทำงานและสร้างกระแสไฟฟ้าภายในสมองอยู่ตลอดเวลา ซึ่งนักวิทยาศาสตร์สามารถตรวจจับคลื่นสัญญาณไฟฟ้าเหล่านี้ได้ด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า EEG (Electroencephalograph) ซึ่งเครื่องมือ EEG นี้ทำให้นักวิทยาศาสตร์สามารถแบ่งกลุ่มของคลื่นสมองออกเป็น 6 กลุ่มได้ดังนี้”

1. **คลื่นเบต้า (Beta Brainwaves)** เป็นช่วงคลื่นสมองที่เกิดขึ้นในขณะที่สมองอยู่ในภาวะของการทำงาน และควบคุมจิตใจสำนึก (Conscious Mind) มักพบในสมองในสถานการณ์ที่คนตื่น สมองขบคิดและทำงานหรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ระหว่างวันอยู่ มักมีความถี่สูงและเป็นสัญญาณของสมองที่มีความตื่นตัว ระดับเบต้า (Beta): ความถี่ 14 – 30 Hz

2. **คลื่นอัลฟา (Alpha Brainwaves)** เป็นคลื่นสมองที่ปรากฏบ่อย สภาวะที่จิตสงบ อยู่ในสภาวะสบาย ๆ เมื่อมีการตื่นขึ้นในตอนเช้า หรือในขณะที่รู้สึกง่วงสบาย และครุ่นคิด นั่นคือช่วงที่คลื่นสมองอัลฟามีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้น การผลิตคลื่นอัลฟาในสมองจะผลิตได้เมื่อหยุดพักหรือเพิ่งความสนใจไปทำงาน เพียงแค่พยายามทำความผ่อนคลายเท่านั้น ตัวอย่างการผ่อนคลาย เช่น เมื่อหลับตา และผ่อนคลาย รวมถึงในระหว่างการทำสมาธิ คลื่นอัลฟามีแอมพลิจูดที่เร็วกว่า และต่ำกว่าคลื่นที่ต่ำ และเดลต้า เป็นคลื่นชนิดความถี่ 8 ถึง 13 Hz. จะเกิดขึ้นเมื่อคนเรารู้สึกสงบและผ่อนคลาย สภาวะนี้จะทำให้สมองสามารถรับรู้ข้อมูล เรียนรู้และจดจำได้ดี พบได้ในผู้ที่มีสมาธิดี มีความสุข หรือเรียกได้ว่าเป็นสภาวะที่จิตมีประสิทธิภาพสูงนั่นเอง

3. **คลื่นเธต้า (Theta Brainwaves)** เป็นช่วงคลื่นที่สมองทำงานช้าลงมาก มีความผ่อนคลายอย่างสูง มีสัมพันธ์กับอาการง่วงซึม การฝันกลางวัน และการนอนหลับระยะแรกๆ โดยทั่วไปคลื่นที่ต่ำจะมีแอมพลิจูดต่ำกว่า และสูงกว่าคลื่นอัลฟา และเบต้า ระดับเธต้า (Theta): ความถี่ 4 – 7 Hz เกิดในช่วงที่เราเคลิ้มหลับ กึ่งหลับกึ่งตื่น และสมองมีการผ่อนคลายระดับลึก (Deep Relaxation)

4. **คลื่นเดลต้า (Delta Brainwaves)** เป็นคลื่นสมองที่ช้าที่สุด สภาวะนี้จะทำให้ร่างกายเกิดความผ่อนคลายในระดับที่สูงมากมีความถี่ต่ำ และมีแอมพลิจูดค่อนข้างสูง และมักเกี่ยวข้องกับการผ่อนคลาย พักผ่อน และการนอนหลับลึก ระดับเดลต้า (Delta): ความถี่ 0.1 – 3 Hz เกิดขึ้นในช่วงที่เราหลับลึก หลับสนิท แต่กระบวนการของจิตใจสำนึกยังจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง

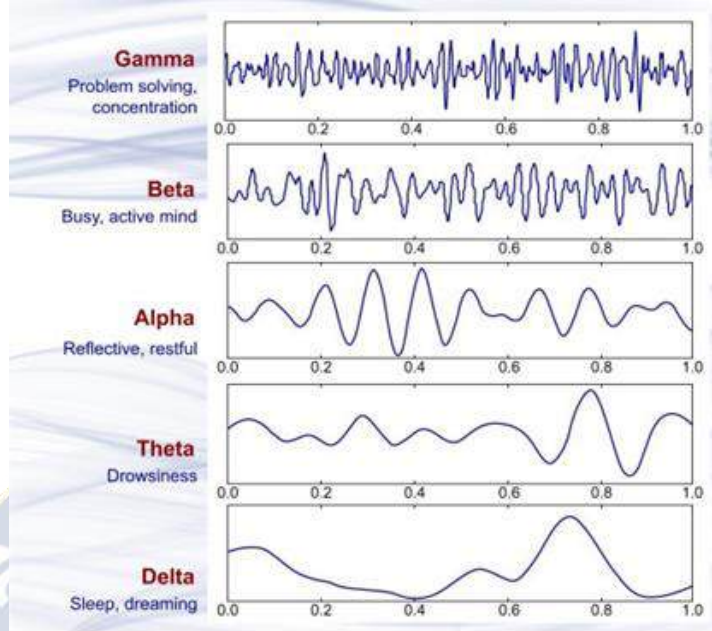
5. **คลื่นแกมมา (Gamma Brainwaves)** เป็นคลื่นสมองที่เร็วที่สุด จะเกิดตอนสมองตื่นตัว ที่เกี่ยวกับการทำงาน จดจำ การรับรู้ และการแก้ปัญหา ทำหน้าที่ของกระบวนการคิด การรับรู้ การได้ยินเสียง การรับสัมผัส คลื่นแกมมา (Gamma Wave) เป็นรูปแบบของคลื่นความถี่ที่สามารถวัดได้ระหว่าง 25-100 Hz แต่ส่วนใหญ่มักจะพบอยู่ที่ 40 Hz ในคนทั่วไป คลื่นสมองแกมมาเป็นคลื่นความถี่คลื่นสมองที่เร็วที่สุด คลื่นชนิดนี้จะทำให้เกิดความมีสมาธิสูงสุดและเป็นความถี่ที่ดี

ที่สุดของสมองที่ทำให้เกิดสติปัญญาใกล้เคียงกับคลื่นเบต้าแต่เกิดขึ้นได้ยากมาก แต่เกิดได้จากการฝึกฝนสมาธิขั้นสูง

6. **คลื่นมู (Mu Brainwaves)** เป็นคลื่นไฟฟ้าที่มีความถี่เหมือนคลื่นแอลฟา แต่มีความแตกต่างกันคือ คลื่นแอลฟาจะถูกบล็อกโดยการลึ้มตา

ผลการวิจัยยังพบคลื่นสมองชนิดคลื่นแกมมา (Gamma) ซึ่งเกิดขึ้นได้ยาก แต่คลื่นสมองชนิดพิเศษนี้เกิดขึ้นได้จากการทำสมาธิ "ระดับจิตสำนึกและความตระหนักรู้ ถูกกำหนดโดยคลื่นสมอง" และสารที่หลั่งจากสมองนั้น เป็นสิ่งที่มนุษย์ไม่สามารถบังคับหรือควบคุมได้ แต่ปัจจุบันได้มีการทดลอง และตรวจวัดคลื่นสมองด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ พบว่ามนุษย์สามารถควบคุมคลื่นสมอง และสารที่หลั่งจากสมองได้ หากมีการฝึกฝนทางจิตหรือทำสมาธิ ให้ควบคุมสภาวะอารมณ์และจิตใจได้ สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เรื่องเหนือธรรมชาติหรือเร้นลับหาคำอธิบายไม่ได้แต่กลับเป็นเรื่องที่ทุกคนสามารถฝึกฝนได้ ในขณะที่เราดำเนินชีวิตประจำวันตามปกติ มนุษย์สามารถควบคุมคลื่นสมองจากการทำสมาธิ มีการทดลองเพื่อตรวจวัดสแกนสมอง ด้วยวิธีที่ก้าวหน้าที่สุด ของบรรดาผู้เชี่ยวชาญการทำสมาธิภาวนา โดยคุณแดเนียล โกลแมน ร่วมกับ คุณริชาร์ด เดวิดสัน ในห้องทดลองของมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน ผลที่ได้น่าสนใจมาก เช่น เขาพบว่าคลื่นสมองของนักภาวนาเหล่านี้ต่างจากคนทั่วไป ข้อค้นพบที่อาจจะสำคัญที่สุดจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับคลื่นสมองชนิดแกมมา ซึ่งปกติสมองจะผลิตคลื่นแกมมาออกมาเพียงช่วงสั้นมากๆ ที่น่าประหลาดใจก็คือ ผู้เชี่ยวชาญการทำสมาธิภาวนาเหล่านี้ สมองของพวกเขามีคลื่นแกมมาสูงมาก และต่อเนื่องตลอดเวลา ไม่ว่าจะทำอะไรอยู่ ไม่ใช่แค่ระหว่างการปฏิบัติภาวนาหรือทำสมาธิ ผลวิจัยนี้ทำให้เห็นถึงความมหัศจรรย์ของสมาธิ ประโยชน์ของการเหนี่ยวนำคลื่นสมองคลื่นเหล่านี้มีบทบาทในกระบวนการรับรู้ และอารมณ์ต่างๆ เช่น คลื่นเดลต้าสัมพันธ์กับการผ่อนคลาย และการนอนหลับ นอกจากนี้ยังรวมถึงการโฟกัส และสมาธิที่ช่วยให้มีประสิทธิภาพการรับรู้ดีขึ้น การฝึกฝนสมาธิขั้นพื้นฐานร่วมกับการฝึกโยคะทำให้สมองทำงานอยู่ในช่วงคลื่นอัลฟาเป็นประจำ ซึ่งคลื่นความถี่ชนิดนี้จะเกิดขึ้น เมื่อสบายใจ ในเวลาจดจ่อกับกิจกรรมใดๆ อย่างต่อเนื่องระยะเวลาหนึ่ง หรือเข้าสมาธิในระดับไม่ลึกมาก ถือว่าเป็นช่วงที่ดีที่สุดที่สมองเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นสภาวะที่จิตมีประสิทธิภาพสูง ร่างกายจะไม่ทำงานอยู่บนฐานแห่งความกลัว หรือวิตกกังวล แต่จะมองชีวิตอย่างสนุกสนาน มีความรู้สึกอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีความผ่อนคลาย และมีปิติสุข ช่วงคลื่นอัลฟายังเป็นประตูพัฒนาไปสู่การทำสมาธิในระดับลึกขึ้น คือระดับช่วงคลื่นเธต้า ระดับพฤติกรรมภายใต้ความถี่ของของคลื่นเธต้าเป็นลักษณะที่บุคคลคิดคำนึงเพื่อแก้ปัญหา พบได้ทั้งลักษณะที่จิตรู้สำนึกและจิตไร้สำนึก ปรากฏออกมาเป็นความคิดสร้างสรรค์ เกิดความคิดหยั่งเห็น มีความสงบทางจิต และมองโลกในแง่ดี เกิดสมาธิแน่วแน่ และเกิดปัญญาญาณ มีศักยภาพสำหรับความจำระยะยาวและการระลึกรู้ เราได้เรียนรู้แล้วว่า ขณะที่สมองทำงานอยู่ในช่วงคลื่นอัลฟา เธต้า หรือยิ่งช่วงคลื่นความถี่ที่สูงขึ้น จะช่วยให้เรายิ่งผ่อนคลายและมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

ถ้าเราสามารถควบคุมคลื่นสมองของเราให้มีความถี่ต่ำได้ ผลดีต่างๆ ก็จะเกิดตามมามากมาย เช่น มีร่างกายที่แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันโรคสูง มีสมาธิสูง มีจินตภาพและความคิดสร้างสรรค์สูง มีจิตใจที่เยือกเย็น อารมณ์ดี เบิกบาน ฯลฯ เพราะฉะนั้นการที่จะควบคุมความถี่ให้ต่ำนั้น สามารถทำได้ด้วยวิธีการจิตให้เป็นสมาธินั้นเอง คลื่นสมองให้เข้าสู่สภาวะผ่อนคลาย การฝึกหายใจ: การหายใจอย่างลึกๆ และช้าๆ สามารถช่วยให้ร่างกายผ่อนคลายลง ในการฝึกโยคะ หรือการฝึกหายใจที่ช่วยในการสร้างสภาพอารมณ์ที่ผ่อนคลายขึ้น เชื่อมโยงกับการทำสมาธิ: การฝึกสมาธิช่วยให้มีสมาธิเพิ่มมากขึ้น ซึ่งในระดับโลกให้ความสำคัญกับเรื่องของสมาธิและมีงานวิจัยที่รองรับถึงประโยชน์มากมาย จนได้กำหนดวันสมาธิโลก (World Meditation Day) ถูกกำหนดขึ้นโดย “องค์การยูวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก” (ยพสล.) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 โดยกำหนดให้เป็นวันที่ 6 สิงหาคม ของทุกปี เนื่องจากวันนี้เมื่อปี พ.ศ. 2488 เกิดเหตุการณ์อันเป็นโศกนาฏกรรมทางประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติ ในช่วงปลายสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อเครื่องบินของสหรัฐอเมริกา ที่ระเบิดปรมาณูลงที่เมืองฮิโรชิมา ประเทศญี่ปุ่น ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตในคราวเดียวถึงกว่า 200,000 คน เป็นความเจ็บปวดอย่างที่สุดของมวลมนุษยชาติเท่าที่มีบันทึกในประวัติศาสตร์ ทำให้เหตุการณ์นี้ เป็นเครื่องเตือนใจกับชาวโลกได้เป็นอย่างดีว่า มนุษย์ควรอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข จึงได้มีการจัดตั้งองค์การกลางขึ้นมา เพื่อรักษาสันติภาพให้แก่ประชาคมโลกนั้นคือ “องค์การสหประชาชาติ” โดยในการประชุมขององค์การยูวพุทธศาสนิกสัมพันธ์แห่งโลก ได้เห็นความสำคัญของการทำสมาธิ ทั้งนี้เพราะการทำสมาธิ แม้จะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในพระพุทธศาสนา แต่ก็เป็นของสากลที่ศาสนิกชนอื่นก็สามารถปฏิบัติได้ ดังนั้นจึงกำหนดเอาวันที่ 6 สิงหาคม เป็นวันสมาธิโลก เพื่อกระตุ้นเตือนให้ชาวโลก หันมาสร้างสันติภาพด้วยวิถีทางที่สงบปราศจากความรุนแรง และรณรงค์ให้ชาวโลกหันมาให้ความสำคัญ กับการนั่งสมาธิ เพื่อสร้างสันติสุขให้เกิดขึ้นในจิตใจของมวลมนุษยชาติ อันจะเป็นทางมาของการอยู่ร่วมกันในโลกใบนี้ได้อย่างมีความสุขสืบไปซึ่งสอดคล้องกับการฝึกโยคะที่ต้องมี องค์ 8 ในการอยู่ในความศีลธรรมที่สะท้อนถึงพลังงานสุขภาพแบบยั่งยืน

คลื่นความถี่ในสมองเมื่อทำสมาธิเชื่อมโยงกับการฝึกโยคะที่มีองค์ประกอบคำว่า จักระ (Chakras) หมายถึง เป็นศูนย์รวมพลังของความฉลาดอันล้ำลึก ซึ่งสถิต ซ่อนอยู่ภายในร่างกายของมนุษย์ทุกคน ในร่างกายมนุษย์มีศูนย์รวมพลังที่ติดต่อกันสัมพันธ์อย่างแน่นกับศูนย์กลางในสมองซึ่งยังหลับสงบนิ่งอยู่ พลังความสามารถอันมหาศาลเหล่านี้ยังนอนซ่อนตัวอยู่อย่างสงบภายในสมองของมนุษย์ พลังความสามารถเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ถูกเรานำมาใช้ พลังงานความสามารถส่วนใหญ่ยังคงซ่อนตัวอยู่ในสมองของมนุษย์อย่างมากมาย ในร่างกายของมนุษย์มี 7 จักระ (ศูนย์กลางประสาททั้ง 7) ซึ่งได้ติดต่อกันกับศูนย์กลางของสมอง และในกลางสมองนี้ยังมีพลังความสามารถมากมาย คำว่า จักระ หรือจะแปลงออกมาเป็นคำทางวิทยาศาสตร์คือ ศูนย์รวมระบบประสาท หรือศูนย์กลางพลังจิต ทั้ง 7 จักระนี้จะอยู่ตามตำแหน่งต่างๆ ของร่างกาย แต่ละจักระมีตำแหน่งที่สำคัญเป็นพิเศษ และทำหน้าที่ติดต่อกันกับสมอง เมื่อแต่ละจักระติดต่อกันถึงส่วนต่างๆ ของสมองแล้ว สมองก็จะทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

มัทศจรรย์ของโยคะสมาธิเพื่อสุขภาพ

จากหัวใจของโยคะ (Yoga) ที่ประกอบด้วย กาย (การเคลื่อนไหว) ลมหายใจเข้าออกที่มีจังหวะเชื่อมโยงกับร่างกายที่เคลื่อนไหวอย่างมีระบบและกลไก มีมาตรฐานตามหลักวิชาการ จิต (ที่มีความสงบนิ่ง รู้เท่าทันความคิด รู้เท่าทันร่างกายที่กำลังทำอะไรอยู่) มีจิตวิญญาณในความเมตตา ความเชื่อ ความศรัทธา สะท้อนความเป็นตัวตนของผู้ฝึก ทุกสิ่งประสานเป็นหนึ่งเดียวก่อเกิดปัญญา สมาธิ คลื่นความถี่การทำงานของทุกมิติ ทุกด้านของกาย จิต ลมหายใจ ได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยจะก่อให้เกิดพลังชี พลังชีวิตที่มีความกับชีวิตที่ส่งผลต่อสุขภาพแบบองค์รวมในทางมัทศจรรย์กับด้านต่างๆ ในหลายมิติ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ จิตวิญญาณ สังคมสิ่งแวดล้อม ที่มีความเชื่อมโยงกัน ได้ดังนี้

1. เพิ่มการไหลเวียนของเลือด (ระบบการไหลเวียนเลือด)

ช่วยให้เลือดไหลเวียนไปเลี้ยงส่วนต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ปรับความดันโลหิตให้เป็นปกติ มีส่วนช่วยบำบัดโรคที่เกี่ยวกับการไหลเวียนไม่ปกติ โรคภูมิแพ้ สมอองไม่ปลอดภัย มึนศีรษะง่าย การยึดเหยียดทำให้หลอดเลือดขยายตัว และเลือดสามารถไหลเวียนไปยังส่วนนั้นได้มากขึ้น รวมถึงช่วยบรรเทาอาการปวดเมื่อยอันเนื่องมาจากการเล่นกีฬาหรือทำงานในชีวิตประจำวันได้

2. เพิ่มความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อและกระดูก (ระบบกล้ามเนื้อ กระดูก)

อาสนะโยคะจะช่วยปรับกระดูกสันหลังเป็นปกติ จึงมีส่วนช่วยป้องกันอาการปวดหลัง ปวดต้นคอ หรือปวดศีรษะ และปรับร่างกายให้สมดุล กระดูกไม่งอ ไหล่ไม่เอียง ช่วยสร้างความแข็งแรง ความยืดหยุ่นอย่างสมดุลของกระดูก เอ็น ข้อต่อกล้ามเนื้อชั้นลึก บรรเทาอาการออฟฟิศซินโดรมได้ ซึ่งออฟฟิศซินโดรม (office syndrome) คือ กลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อและเยื่อพังผืด รวมถึงอาการปวดหรือชาจากอาการอักเสบจากเนื้อเยื่อและเอ็น มักเกิดขึ้นกับกลุ่มวัยทำงานที่ต้องนั่งทำงานในออฟฟิศหรือทำงานโดยใช้คอมพิวเตอร์และมือถือเป็นประจำ โดยมีแนวทางใช้การยศาสตร์ (Ergonomics) คือ วิทยาการทำงาน วิทยาศาสตร์เชื่อมโยงสัมพันธ์กับเนื้องาน บุคลากร สภาพแวดล้อม เพื่อออกแบบลักษณะของการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ลดความเสี่ยงผลกระทบต่อสุขภาพหรืออันตรายจากอุบัติเหตุซึ่งต้องใช้กระบวนการของโยคะเข้าไปเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นให้กับข้อต่อต่าง ๆ

3. กระตุ้นการทำงานของสมอง เพิ่มประสิทธิภาพความจำ (ระบบประสาท)

การผ่อนคลายหลังการฝึกโยคะ ทำให้เกิดคลื่นอัลฟา (Alpha brainwave) ช่วยลดความเครียด และช่วยให้นอนหลับได้ดีขึ้น บรรเทาอาการไมเกรน ลดอาการนอนไม่หลับรวมถึงบำบัดภาวะโรคทางจิตเวชจิตเภท อาทิ ความเครียด โรคจิตซึมเศร้า ไบโพล่า ที่เกิดความผิดปกติจากสารสื่อประสาท ซึ่งต้องได้รับการรักษาโดยการให้ยาปฏิชีวนะ แต่ในหลักการออกกำลังกายและการฝึกโยคะสามารถผสมผสานเป็นทางเลือกเพราะสารสื่อประสาทนั้นประกอบด้วย

4. นวดอวัยวะภายในให้แข็งแรงขึ้น (ระบบการย่อยอาหาร /ระบบสืบพันธุ์)

เช่น หัวใจ มดลูก กระเพาะอาหาร ตับ ไต มีส่วนช่วยเรื่องระบบย่อยอาหาร ระบบการหายใจ รวมถึงช่วยให้ร่างกายสามารถเผาผลาญแคลอรีได้เพิ่มขึ้น

5. ช่วยให้ใบหน้าดูอ่อนเยาว์ ร่างกายสมส่วน (ระบบผิวหนัง)

การฝึกโยคะ มีส่วนช่วยให้ร่างกายมีสัดส่วนที่ดีขึ้น จากการกระจายน้ำหนักร่างกายผ่านแขน ขา และกระดูกสันหลังอย่างเหมาะสม ดูกระชับ มีส่วนช่วยควบคุมน้ำหนักและลดไขมันส่วนเกินได้ รวมถึงช่วยให้ใบหน้าดูอ่อนเยาว์ จากการที่เลือดไปเลี้ยงทุกส่วนในร่างกายได้ดีขึ้นอย่างสมดุล

6. บรรเทาอาการเพศสัมพันธ์บกพร่อง

บรรเทาอาการเพศสัมพันธ์บกพร่อง ได้ด้วยท่าโยคะหลาย ๆ อาสนะ บรรเทาอาการปวดประจำเดือน

7. เพิ่มปริมาณสารต้านอนุมูลอิสระภายในร่างกาย ซึ่งจะทำให้ระบบภูมิคุ้มกันร่างกายแข็งแรงมากขึ้น ไม่ป่วยง่าย หรือหากเกิดอาการป่วยขึ้นมา ก็สามารถหายหรือฟื้นตัวได้เร็วขึ้น (ระบบภูมิคุ้มกัน) โดยเฉพาะการฝึกปราณายมะ ที่จะช่วยทำให้ระบบการหายใจทำงานได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ทั้ง หลอดคอ ปอด หัวใจมีความแข็งแรง ลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคทางระบบทางเดิน

หายใจที่มีการระบาดได้อย่างรวดเร็ว และเป็นวงกว้าง โรคระบาดที่เป็นอุบัติใหม่จากสาเหตุปัจจัยต่างๆ สิ่งแวดล้อม เชื้อโรคที่พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงเอื้อให้เกิดโรคระบาด อาทิ COVID-19 ซึ่งย่อมาจาก “coronavirus disease starting in 2019” หรือโรคไวรัสโคโรนา 2019 ที่ฆ่าชีวิตมวลมนุษยชาติไปมากมายยกระดับสถิติอัตราการตาย อัตราการป่วยสูงสุดในประวัติศาสตร์

8. บำบัดโรค NCDs

NCDs (Non-Communicable Diseases) กลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ที่ไม่ได้เกิดจากเชื้อโรค และไม่สามารถติดต่อกันได้ แม้มีการสัมผัส คลุกคลี หรือมีการสัมผัสกับสารคัดหลั่งต่างๆ แต่เป็นกลุ่มโรคที่เกิดจากนิสัยหรือพฤติกรรมกรดำเนินชีวิต ซึ่งจะมีการดำเนินของโรคอย่างช้า ๆ ค่อย ๆ สะสมอาการไปเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่องจนทวีความรุนแรง และเมื่อมีอาการของโรคแล้วจะเกิดการเรื้อรังของโรคตามมาด้วย ถ้าไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องและทันเวลา จะส่งผลกระทบต่อกรดำเนินชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัว และพบว่าผู้ป่วยจำนวนมากเสียชีวิตด้วยโรคกลุ่มนี้ อาทิ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง โรคอ้วน มะเร็ง โรคหลอดเลือดหัวใจ โรคไขมันในเลือดสูง โรคหลอดเลือดสมองตีบ โรคไต โรคทางพันธุกรรม ทั้งที่โรคกลุ่มนี้สามารถป้องกันได้จากการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อและการฝึกโยคะเป็นประจำ สอดคล้องกับคุณค่าของการฝึกโยคะสมาธิ ตามแนวทางพุทธปรัชญากับการส่งเสริมสุขภาพแนวคิดของโยคะมีกระบวนการที่หลากหลายและให้คุณค่าทางด้านร่างกายและจิตใจ ไร่เชิฐตะวันของท่าน ว.วชิรเมธี ถือว่ามีบทบาทและเป็นผู้บุกเบิกโยคะภาวนาตามแนวทางพุทธปรัชญาได้เป็นอย่างดีที่จะส่งเสริมให้สุขภาพกายและจิตดีขึ้น และเป็นต้นแบบการฝึกโยคะที่ก่อให้เกิดสมาธิ จิตผ่อนคลายและสามารถปล่อยวางได้ในที่สุดกระบวนการฝึกโยคะสมาธิมีหลายท่าและกระบวนการมีลำดับขั้นตอนที่ต้องเรียนรู้และวิธีการฝึกเพื่อส่งเสริมสุขภาพขององค์กรต้นแบบเชิงพุทธในสังคมไทย ลดปัญหาเรื่องโรคภัยไข้เจ็บสุขภาพกาย สุขภาพจิตแข็งแรง และทำให้โยคะเป็นที่รู้จักและแพร่หลาย เพราะสามารถฝึกปฏิบัติได้ง่ายและสามารถเข้าถึงความสงบแห่งจิตได้ (เสรี ศรีงาม และคณะ, 2565) เป็นในทิศทางเดียวกับการศึกษาสมาธิด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้เริ่มมีขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๐๓ เป็นต้นมา ผู้ที่ศึกษาเรื่องสมาธิกับวิทยาศาสตร์นี้ไว้มากคือ ดร.เฮอร์เบิร์ต เบนสัน (Herbert Benson M.D.) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทางอายุรศาสตร์แห่งโรงเรียนแพทย์ มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ได้ศึกษาเรื่องนี้มากกว่า ๓๐ ปีท่านได้สร้างทีมงานและสถาบันวิจัยทางการแพทย์เกี่ยวกับร่างกายและจิตใจ (Mind-Body medical institute) ในฮาร์วาร์ด สถาบันแห่งนี้ได้สร้างองค์ความรู้ทางด้านกายและจิตไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นที่ใช้อ้างอิงกันทั่วไปนับว่าเป็นผู้บุกเบิกความรู้ทางด้านนี้อย่างมาก ดร.เบนสัน นอกจากเป็นนักวิทยาศาสตร์แล้ว ท่านยังมีความรู้ทางพระพุทธศาสนาอย่างดี ท่านได้เดินทางไปศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศอินเดียและอินเดียน โดยเฉพาะในเรื่องสมาธิและโยคะ ช่วงแรกดร. เบนสัน ได้นำอสาสมาธิที่ฝึกสมาธิแบบ ที.เอ็ม. (Trancendental Meditation, TM) โดยให้อสาสมาธิทำสมาธิ แล้ววัดความดันอัตราการเต้นของ

หัวใจ อัตราการหายใจ คลื่นสมอง คลื่นหัวใจ เจาะเลือดดูกรดแลคติกผลการวิจัยพบว่า ในคนที่จิตใจเป็นสมาธิ ความดันจะลดลง อัตราการหายใจลดลง หัวใจเต้นช้าลง คลื่นสมองช้าและเป็นระเบียบขึ้น การเผาผลาญอาหารในร่างกายลดลง ความตึงตัวของกล้ามเนื้อลดลง เขาเรียกปรากฏการณ์ที่ค้นพบนี้ว่า ผลของความผ่อนคลาย (Relaxation Responses) การค้นพบครั้งนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของงานวิจัยที่ทำติดต่อกันมาเป็นเวลา ๓๐ ปีและทำให้นักวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่ยอมรับเรื่องจิตใจมีผลต่อร่างกาย ดังนั้น การรักษาโรคทางกาย ก็รักษาได้โดยการทำให้เป็นสมาธิ มีความผ่อนคลาย ซึ่งเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่ง เชื่อมโยงกับงานวิจัยของ ดร. เดวิท แมคเคลลีแลนด์ แห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ดเมืองเคมบริดจ์ รัฐแมสซาชูเซตส์ สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้ที่นั่งสมาธิวันละ 1 ชั่วโมงขึ้นไปติดต่อกัน 1 เดือนทำให้สภาวะอารมณ์สดชื่น สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีกว่าปกติ และเซลล์ต่างๆในร่างกายแข็งแรง สามารถป้องกันและรักษาโรคต่างๆได้ ต่อมาคือนายเชลดอน โคเฮน แห่งมหาวิทยาลัยคาร์เนกีเมลลอน เมืองพิตซ์เบิร์ก รัฐเพนซิลเวเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า คนที่นั่งสมาธิวันละ 30 นาที ติดต่อกัน 3 เดือน ร่างกายมีการภูมิคุ้มกันต้านต่อโรค ปอดทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีภูมิคุ้มกันโรคใช้หวัดต่างๆ ได้ดีกว่าคนอื่น และอีกท่านหนึ่งคือ นายแพทย์บรูซ แมคคีแวน จิตแพทย์แห่งมหาวิทยาลัยเยล เมืองนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา พบว่า การนั่งสมาธิวันละ 20 นาที ขึ้นไปติดต่อกัน 3 เดือน สามารถป้องกันโรคหัวใจตีบ โรคไวรัสต่างๆ เช่น ไข้หวัดใหญ่ โรคสมองเสื่อม โรคเบาหวาน โรคลำไส้อักเสบ โรคหอบหืด และโรคไข้หวัด เป็นต้น การนั่งสมาธิเพื่อป้องกันและรักษาโรคต่างๆที่กล่าวมานั้น กระทรวงและมหาวิทยาลัยต่างๆได้ศึกษาค้นคว้า วิจัย ในรูปแบบวิทยาศาสตร์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่พวกเรากำลังรอคอยการรักษาอย่างมีความหวังอยู่นี้ พวกเราควรทำตามคำแนะนำของหมออย่างเคร่งครัด คือ กินอาหารร้อน ใช้น้ำอุ่น ล้างมือบ่อยๆ สวมใส่หน้ากากอนามัยเมื่อออกจากบ้าน ออกกำลังกายสม่ำเสมอ หลีกเลี่ยงสถานที่ผู้คนแออัดกินอาหารที่มีประโยชน์ และเสริมด้วยการนั่งสมาธิวันละ 30 นาทีเชื่อว่า สามารถหลีกเลี่ยงโรคระบาดโคโรนาไวรัส 2519 ได้ ปัจจุบันการแพทย์ ได้ให้ความสำคัญการบำบัดโรคทางร่างกายและจิตใจไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้เกิดความสมดุลทั้งร่างกายและจิตใจ เป็นผู้ที่มีความสุข มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกาย จิต และสังคม ตามที่องค์การอนามัยโลกได้ให้ความหมายไว้ โดยขณะนี้หลายประเทศทางตะวันตกได้นำสมาธิ ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวพุทธไปฝึกปฏิบัติ เช่นที่สหรัฐอเมริกา พบว่า คนอเมริกันร้อยละ 26 ปฏิบัติสมาธิเป็นเทคนิคช่วยผ่อนคลาย ใช้แก้ปัญหาคความเครียดและคลายความทุกข์ ส่วนที่แคนาดา มีผลการวิจัยในกลุ่มที่มีประกันสุขภาพในนครควิเบคฝึกสมาธิ 1,418 ราย เปรียบเทียบกับผู้ที่ไม่ได้ฝึกในจำนวนเท่ากัน พบว่ากลุ่มที่ฝึกสมาธิใช้จำนวนวันของการรักษาลดลงและน้อยกว่า สามารถลดค่าใช้จ่ายทางการแพทย์ในการดูแลสุขภาพลงได้ถึงร้อยละ 14 (กรมสุขภาพจิต, 2567)

สรุปสมมติกับการฝึกโยคะเพื่อสุขภาพต้องอาศัยการฝึกฝน ความสมดุลภาพที่เกิดขึ้นให้เป็นหนึ่งเดียว ซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพที่ดีในทุกมิติ ทั้งทางกาย จิต จิตวิญญาณ พลังงานชีวิตที่เกิดขึ้น นำมาถึงประโยชน์มหาศาลในด้านสุขภาพในทุกระบบของร่างกายที่มีความเชื่อมโยงกับจิตที่มั่นคง สอดคล้องกับการฝึกสมาธิ ลมหายใจ ปาณยมะที่มีความถูกต้อง การทำสมาธิ การฝึกโยคะ จะเกิดประโยชน์สูงสุดต้องผสมผสานเหมือน ร้อน เย็น หยินหยางที่มีความสมดุล และมีองค์ประกอบ พลังงานเกิดขึ้นตามลำดับ ตามมาด้วยประโยชน์เพื่อสุขภาพที่ส่งผลกับการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและยั่งยืน เป็นเทคนิค เคล็ดลับที่มหัศจรรย์ กุญแจไขความลับที่ซ่อนอยู่เพื่อแสดงพลังานที่ลึกลับเหนือธรรมชาติให้เกิดขึ้น ดังเช่น เทคนิคการทำอาหารเครื่องต้ม เพียงใส่มะนาวเข้าไปในชาหรือกาแฟ ก็จะทำให้ได้คุณค่าสารพฤกษา ทั้งการแพที่มีคาเฟอีน ชาที่มีคาเทชิน เป็น 3 ซึ่งถ้าคนที่ฝึกโยคะและเข้าถึง ลมหายใจ จิต กาย จดจ่อถึงระดับสมาธิก็จะส่งผลงานที่มีผลต่อการฝึกที่มีมากกว่าหลายเท่าและส่งผลต่อสุขภาพโดยรวมแบบสมดุลสุขภาพแบบองค์รวม

เอกสารอ้างอิง

- กองการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. [อินเทอร์เน็ต]. (2567). [เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://thaicam.dtam.moph.go.th/>.
- การกีฬาแห่งประเทศไทย. **แผนยุทธศาสตร์การกีฬาแห่งประเทศไทย (2565-2570)**. [อินเทอร์เน็ต]. (2567). [เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.sat.or.th>.
- กมลพัชร วิสุทธิภักดี สิทธิ อีรสรณ์ และจุน หน่อแก้ว. (2563). **การสร้างแบบตัวชี้วัดความสุขที่แท้จริงในการออกกำลังกายของผู้สูงอายุยุค 4.0**, วารสารวิจัยและพัฒนาด้านสุขภาพ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – มิถุนายน 2563 หน้า 43 – 59.
- กรมสุขภาพจิต [อินเทอร์เน็ต]. (2567). **พลังสมาธิ” ผู้พิชิตโรคไวรัส “โควิด-19** [เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://dmh.go.th/>
- ศูนย์นวัตกรรมและการเรียนรู้สมอง จิตใจ ครบวงจร. (2565). **การฟื้นฟูสมอง จิตใจ : แนวใหม่" Brain and Mind Rehabilitation: New Innovation**. มหาวิทยาลัยบูรพา สรนนท์ ตุลยานนท์. ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ. [อินเทอร์เน็ต]. (2567). [เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.mtec.or.th/>
- สาตี สุภาภรณ์ (2547). **ตำราไอเอนกะโยคะ**, ภาควิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์, พิมพ์ครั้งที่ 3 สำนักพิมพ์เฟื่องฟ้า.
- สาตี สุภาภรณ์ (2546). **โยคะและการยืดเหยียดกล้ามเนื้อเพื่อสุขภาพ**, ภาควิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒองครักษ์, สำนักพิมพ์ประสานมิตร.

สิริทรัพย์ สี่หะวงษ์ และคณะ (2523). **ผลของโยคะต่อสุขภาพกายและจิตของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน** ,ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (2023) : มกราคม-มิถุนายน 2566 / บทความ
วิจัย วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.

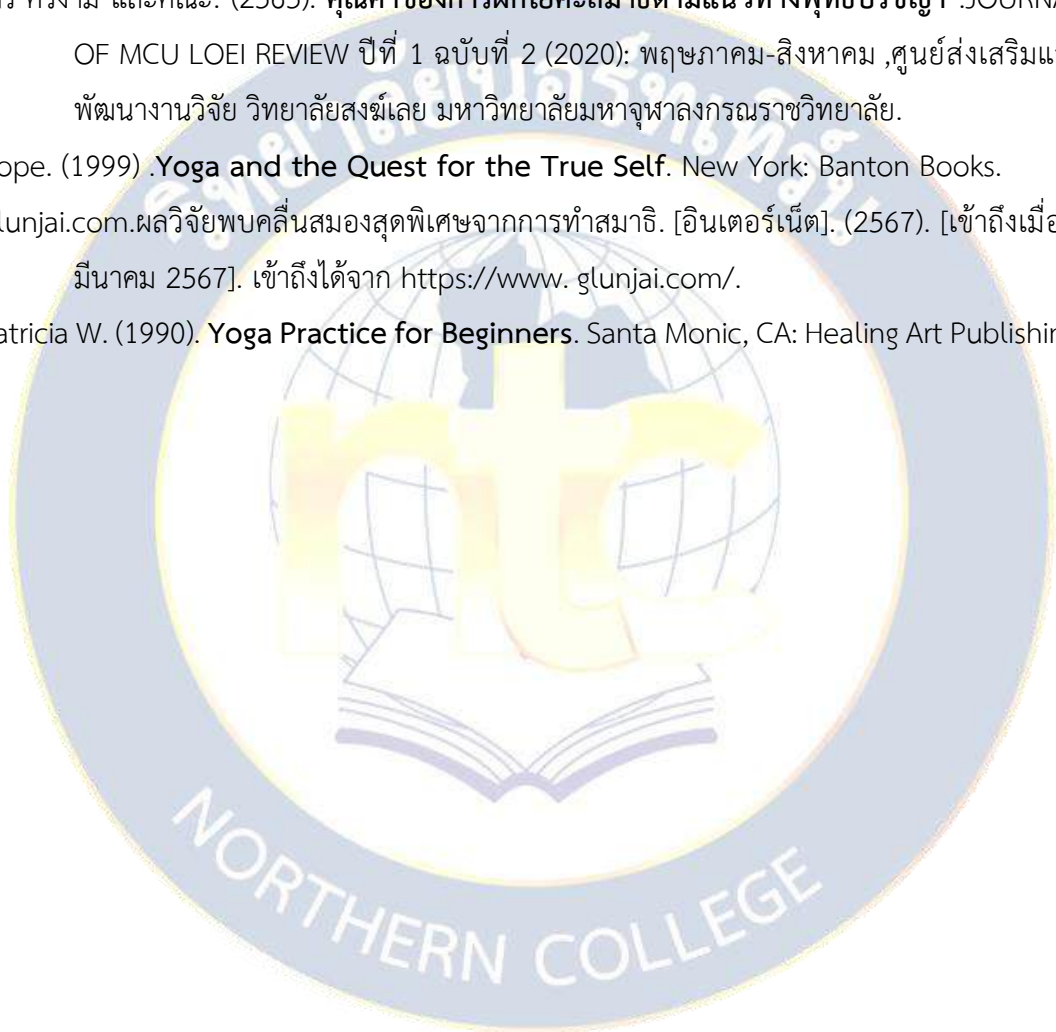
สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2661-2580.**
[อินเทอร์เน็ต]. 2567 [เข้าถึงเมื่อ 1 มีนาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.library.nhrc.or.th>.

เสรี ศรีงาม และคณะ. (2565). **คุณค่าของการฝึกโยคะสมาธิตามแนวทางพุทธปรัชญา** .JOURNAL
OF MCU LOEI REVIEW ปีที่ 1 ฉบับที่ 2 (2020): พฤษภาคม-สิงหาคม ,ศูนย์ส่งเสริมและ
พัฒนางานวิจัย วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Cope. (1999) .**Yoga and the Quest for the True Self**. New York: Banton Books.

Glunjai.com.ผลวิจัยพบคลื่นสมองสุดพิเศษจากการทำสมาธิ. [อินเทอร์เน็ต]. (2567). [เข้าถึงเมื่อ 1
มีนาคม 2567]. เข้าถึงได้จาก <https://www.glunjai.com/>.

Patricia W. (1990). **Yoga Practice for Beginners**. Santa Monic, CA: Healing Art Publishing.

การประเมินระบบการเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน ในจังหวัดนครปฐม :
ระบบการรายงานข้อมูล และการวิเคราะห์เชิงปริมาณจากเวชระเบียน
Evaluating Measles and Rubella Surveillance System in
Nakhon Pathom Province: An Analysis of the Work Flow and
Quantitative Method from Medical Record

เอกพล เสมาชัย¹, ณัฐนารี เอมยงค์², สันต์ สุวรรณมณี³, จิราลักษณ์ นนทารักษ์⁴
Akekapon Semachai, Natnaree Amyong, Jiraluck Nontarak, San Suwanmanee

บทคัดย่อ

โรคหัดเป็นโรคติดต่อทางอากาศที่ร้ายแรงซึ่งเกิดจากไวรัสที่อาจนำไปสู่ภาวะแทรกซ้อนรุนแรงและเสียชีวิตได้ ในปี 2565 ช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลให้มีผู้ป่วยโรคหัดเพิ่มขึ้น 18% และการเสียชีวิตด้วยโรคหัดเพิ่มขึ้น 43% เมื่อเทียบกับปี 2564 องค์การอนามัยโลกได้ดำเนินการกวาดล้างโรคหัดเพื่อไม่ให้มีผู้ป่วยรวมทั้งทำให้เชื้อโรคหมดไปจากทุกพื้นที่ทั่วโลกประเทศไทยได้อนุมัติโครงการกวาดล้างโปลิโอและโรคหัดตามพันธะสัญญานานาชาติ แต่สถานการณ์ในปี 2566 ยังคงพบรายงานผู้ป่วยยืนยันโรคหัด หัดเยอรมัน จำนวน 677 ราย และอัตราการรายงานผู้ป่วยใช้ออกผื่นที่เฝ้าระวังเพียง 0.91 รายต่อประชากรแสนคน ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ WHO กำหนดจังหวัดนครปฐมก็เป็น 1 ในจังหวัดที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การรายงานดังกล่าว การวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาระบบการรายงานของกลุ่มโรคใช้ออกผื่น และประเมินเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าความไว ค่าพยากรณ์บวก ความเป็นตัวแทน ความถูกต้อง และความทันเวลา โดยทบทวนจากเวชระเบียนในโรงพยาบาลทั้ง 3 แห่ง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของระบบการเฝ้าระวังโรคหัดฯ มีบางส่วนไม่สอดคล้องกับส่วนกลาง เช่น การรายงานกลุ่มคนใช้อาการใช้ออกผื่นทุกราย และโปรแกรมการรายงานการเฝ้าระวังโรคหัดจากส่วนกลางนำไปใช้ประโยชน์ได้น้อย ผลเชิงปริมาณพบค่าความไว 49.74% (95%CI 42.47-57.01) ค่าพยากรณ์บวก 78.51% (95%CI 69.93-85.24) ความถูกต้องของอาการไข้ 96.23% (95% CI 85.92 - 99.35) อาการผื่น 85.95% (95%CI 61.14-96.04) วันเริ่มป่วย 80.17% (95%CI 71.73 - 86.64) ความเป็นตัวแทน ส่วนใหญ่สอดคล้องกับระดับประเทศ ความทันเวลา พบร้อยละ 100 ทันภายใน 7 วันตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ ข้อเสนอแนะเห็นควรแจ้ง

¹ นักศึกษาคณะสาธารณสุขศาสตร์ หลักสูตรโรคติดต่อและวิทยาการระบาดทางการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail tae.akekapon999@gmail.com โทร 0983835186

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ ภาควิชาระบาดวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail Natnaree.aim@mahidol.ac.th

³ อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ ภาควิชาระบาดวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

⁴ อาจารย์คณะสาธารณสุขศาสตร์ ภาควิชาระบาดวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล

ให้แพทย์ทราบถึงนโยบายในเรื่องของการเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมันที่ประเทศไทยกำลังดำเนินกิจกรรม สนับสนุนให้ทุกจังหวัดสามารถตรวจโรคหัด หัดเยอรมันได้ตามเงื่อนไข และสนับสนุนเทคโนโลยี และพัฒนาโปรแกรมเดิมในระบบเฝ้าระวังเพื่อช่วยให้บรรลุถึงโครงการกำจัดโรคหัด หัดเยอรมันได้

คำสำคัญ: การเฝ้าระวังโรค, โรคหัด, โรคไข่ออกผื่น

Abstract

Measles, caused by a virus, is a serious airborne disease that can lead to severe complications and death. In 2022, during the COVID-19 outbreak, morbidity rate of measles increased by 18%, and mortality increased by 43%. Thailand has the commitments with WHO to launch the policy of measles eradication program. However, The reports of fever with rash was 0.91 cases per 100,000 people, which lower than the success indicator of WHO. Aims of this study were to evaluate the measles reports system and quality of measles surveillance system including sensitivity, positive predictive values, representativeness, accuracy, and timeliness. The 420 medicals recorded of patient with fever rash symptoms from three hospitals in Nakorn Phathom province were investigated. The research results showed that the work flow of the measles surveillance system in Nakhon Pathom Province differed from the standard of the Department of Disease Control. The sensitivity of measles surveillance system was 49.74% (95% CI 42.47-57.01), a positive predictive value was 78.51% (95% CI 69.93-85.24), an accuracy of fever symptoms was 96.23% (95% CI 85.92-99.35), rash symptoms was 85.95% (95% CI 61.14-96.04), and date of illness onset was 80.17% (95% CI 71.73-86.64). Timeliness showed that 100% were found within 7 days according to the indicator of disease control. To improve the surveillance quality, the medical doctors should be aware of the reports of patient of fever with rash and confirm case of measles reports. Supporting provinces to conduct tests for measles and rubella. The technology supports may help to achieve the policy of measles eradication program.

Keywords: Surveillance system, Measles, Fever with rash

บทนำ

โรคหัดเป็นโรคติดต่อทางอากาศที่ร้ายแรงซึ่งเกิดจากไวรัสที่อาจนำไปสู่ภาวะแทรกซ้อนรุนแรงและเสียชีวิตได้¹ โรคหัด ถือเป็นโรคอันตรายสำหรับเด็กทารกทั่วไป หรือเด็กที่มีภาวะทุพโภชนาการ⁵ ที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่ยากจนและห่างไกล นอกจากนี้โรคหัดที่มีภาวะอาการแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม อูจจาระร่วง หากได้รับการรักษาล่าช้า อาจทำให้เกิดอันตรายถึงแก่ชีวิตได้ หรือถึงแม้ไม่เสียชีวิต เด็กก็ต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นการบั่นทอนพัฒนาการและการเจริญเติบโตของเด็ก และโรคหัดในเด็กโต และผู้ใหญ่วัยทำงาน ทำให้ต้องหยุดเรียนหยุดงาน เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจ และยังเป็นแหล่งแพร่โรคไปยังเด็กเล็กที่มีภูมิคุ้มกันโรคต่ำได้⁶ ในปี 2565 ช่วงของการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 ส่งผลให้มีผู้ป่วยโรคหัดเพิ่มขึ้น 18% และการเสียชีวิตด้วยโรคหัดเพิ่มขึ้น 43% เมื่อเทียบกับปี 2564² WHO ได้พยายามดำเนินการกวาดล้างโรคติดต่อ (Eradication) หรือการลดโรคติดต่อที่กำหนดอย่างถาวร เพื่อไม่ให้มีผู้ป่วยรวมทั้งทำให้เชื้อโรคหมดไปจากทุกพื้นที่ทั่วโลก³ โดยการยุติการแพร่กระจายของไวรัสโรคหัดประจำถิ่นที่ประสบความสำเร็จในสหรัฐอเมริกา เป็นบทบาทที่สำคัญและแสดงความมุ่งมั่นที่เข้มแข็ง⁷ โดยทั่วโลกหันมาให้ความสนใจโครงการกำจัดโรคหัด ทั้งนี้โครงการดังกล่าวภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ซึ่งมีประเทศไทยเป็น 1 ใน 11 ประเทศสมาชิก ได้ตั้งเป้าหมายการกำจัดโรคหัด ให้สำเร็จภายในปี พ.ศ. 2563⁶ ประเทศไทยโดยกระทรวงสาธารณสุขได้อนุมัติโครงการกวาดล้างโปลิโอและโรคหัด ตามพันธะสัญญานานาชาติ เพื่อลดอุบัติการณ์การเกิดโรคหัดลงเหลือไม่เกิน 1 รายต่อประชากรหนึ่งล้านคน มีการบรรจุอยู่ในแผนปฏิบัติการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่อหรือโรคระบาด พ.ศ. 2566 – 2570 ในกลยุทธ์ที่ 4 เร่งรัดการกำจัด กวาดล้าง โรคติดต่อตามพันธะสัญญานานาชาติ⁴ ทั้งนี้องค์การอนามัยโลกจะให้การรับรองประเทศที่ผ่านถือว่ากำจัดโรคหัดหัตเยอรมันสำเร็จ หนึ่งในหัวข้อการประเมิน คือ อัตราการรายงานการเฝ้าระวังกลุ่มโรคไข่ออกผื่นเป้าหมาย: ≥ 2 ต่อประชากร 100,000 คนต่อปี แต่สถานการณ์ในปี 2566 ประเทศไทยยังคงพบรายงานผู้ป่วยยืนยันโรคหัด หัตเยอรมัน จำนวน 677 ราย และอัตราการรายงานผู้ป่วยในกลุ่มโรคไข่ออกผื่นที่เฝ้าระวังเพียง 0.91 รายต่อประชากรแสนคน⁴ ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ WHO กำหนด จังหวัดนครปฐมหนึ่งในจังหวัดที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์การรายงานดังกล่าว ทั้งที่เคยประสบปัญหากับการระบาดของโรคหัดในพื้นที่จังหวัดนครปฐมช่วงปี 2559 ที่ผ่านมา⁸ จากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการระบาดของโรคหัด หัตเยอรมันยังคงพบในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง และการไม่ทราบสถานการณ์จริงของโรคว่าแท้จริงแล้วยังคงพบกลุ่มโรคดังกล่าวที่เข้าได้กับนิยามหรือไม่ถือว่าเป็นปัญหาที่สำคัญ แสดงให้เห็นว่าระบบการเฝ้าระวังโรคหัดในกลุ่มโรคไข่ออกผื่นที่ไม่ได้

ถูกการวินิจฉัยเพื่อยืนยัน และอัตราการรายงานผู้ป่วยไข่ออกผื่นที่ต่ำกว่าเกณฑ์ เป็นข้อสงสัยถึงการไม่มีโรคดังกล่าวที่จะนำมารายงานตามนियามการเฝ้าระวัง หรือการรายงานในระบบเฝ้าระวังของโรคหัดในจังหวัดนครปฐมต่ำกว่าความเป็นจริง (under report) ปัญหาเช่นนี้ จึงควรทำการศึกษาวิจัยเพื่อค้นหาว่าโครงสร้างของระบบการรายงาน และวิเคราะห์คุณลักษณะเชิงปริมาณใดที่ควรปรับปรุง และเป็นสาเหตุของระบบการเฝ้าระวังทางด้านสาธารณสุข สามารถพัฒนานำมาวางแผนเชิงนโยบาย และเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการเฝ้าระวังโรคหัดไปสู่จังหวัดต่างๆ เพื่อร่วมขับเคลื่อนนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขในโครงการกำจัดโรคหัดๆ อันจะช่วยให้ประเทศไทยสามารถกำจัดและกวาดล้างโรคหัด หัดเยอรมัน และได้รับการรับรองจากองค์การอนามัยโลกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

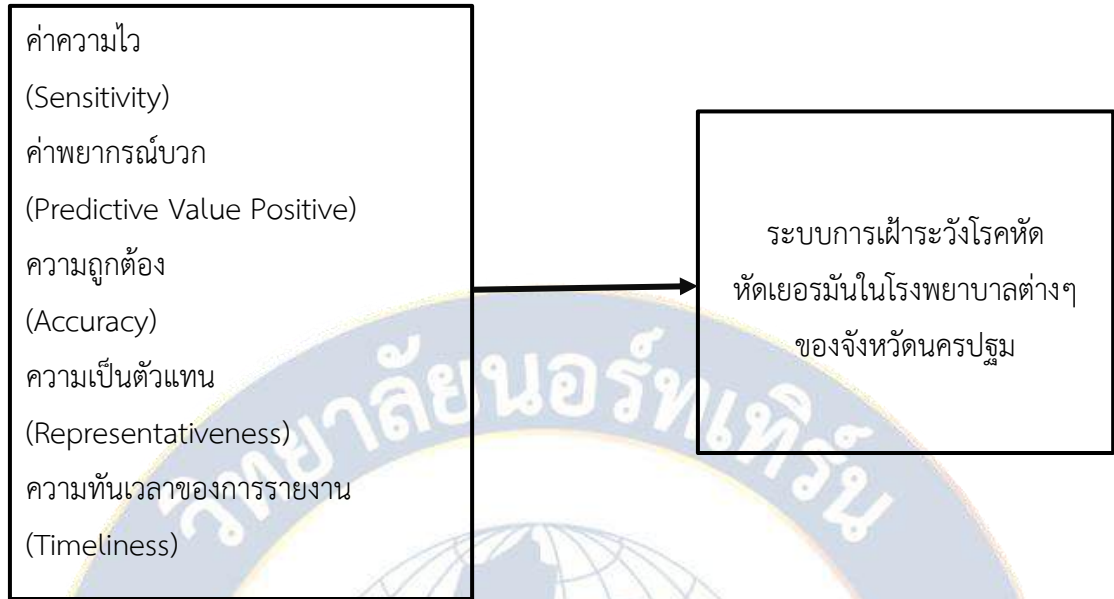
1. เพื่อวิเคราะห์ระบบการรายงานของกลุ่มโรคไข่ออกผื่น ในระบบการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคหัด และหัดเยอรมัน ในโรงพยาบาลต่างๆ ของจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อประเมินค่าความไว ค่าพยากรณ์บวก ความเป็นตัวแทน ความถูกต้อง ความทันเวลาของการรายงาน จากเวชระเบียนในโรงพยาบาลต่างๆ ของจังหวัดนครปฐม

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาวิจัยโดยทบทวนเวชระเบียนที่เกี่ยวข้องในระบบการเฝ้าระวังโรคหัด โดยเลือกพื้นที่ที่มีการรายงานโรคไข่ออกผื่น สูงสุด 3 อำเภอแรกในจังหวัดนครปฐมได้แก่ อำเภอพุทธมณฑล อำเภอกำแพงแสน และอำเภอบางเลน และทำการศึกษาในโรงพยาบาลชุมชนทั้ง 3 แห่ง

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยในรูปแบบของการประเมินรูปแบบระบบการเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมันในจังหวัดนครปฐม มีการใช้กรอบแนวทางการประเมินการเฝ้าระวังระบบเฝ้าระวังทางสาธารณสุขของ CDC คือ A Framework for Program Evaluation (US-CDC)⁹ เพื่อใช้ในการประเมินและวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณนั้นให้การวัดค่าเชิงตัวเลข ให้ภาพรวม และการวัดที่เป็นเรื่องของข้อมูลตามประเภทที่จัดแบ่งไว้ ตามแนวทางของ US-CDC Surveillance evaluation Framework⁹ ประชากรที่ศึกษาวิจัย

เวชระเบียนผู้ป่วยที่มีอาการเข้าได้ตามนิยามการเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน ในกลุ่มโรคไข่ออกผื่น โดยผู้วิจัยกำหนดให้ประชากรเป็นรหัส ICD-10 ในเวชระเบียนผู้ป่วยใน และผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลต่างๆ ในจังหวัดนครปฐม กำหนดช่วงระยะเวลา 1 มกราคม 2562 – 30 กันยายน 2566 มีรหัสดังนี้

- B05.0 Measles complicated by encephalitis
- B05.1 Measles complicated by meningitis
- B05.2 Measles complicated by pneumonia
- B05.3 Measles complicated by otitis media
- B05.4 Measles with intestinal complications
- B05.8 Measles with other complications
- B05.9 Measles without complication
- B06 Rubella
- B06.0 Rubella with neurological complications

B06.8 Rubella with other complications

B06.9 Rubella without complication

B08.2 Exanthema subitum [sixth disease]

B08.3 Erythema infectiosum [fifth disease]

B09 Unspecified viral infection characterized by skin and mucous

membrane lesions

วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

การประเมินระบบเฝ้าระวังจากข้อมูลจากเวชระเบียน โดยทบทวนเวชระเบียนจากโรงพยาบาลชุมชนและหาค่าของเชิงปริมาณค่าความไว (Sensitivity) ค่าพยากรณ์บวก (Predictive Value Positive) ความเป็นตัวแทน (Representativeness) ความถูกต้อง (Accuracy) ความทันเวลาของการรายงาน (Timeliness) โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. การเลือกขนาดตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง การเลือกขนาดตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยสูตร Sample Size for Estimating Proportion ของ Cochran¹⁰

$$n = \frac{Z^2 \cdot \alpha/2 \cdot P(1-P)}{d^2}$$

เมื่อ n = ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

Z = ค่าปกติมาตรฐานที่ได้จากตารางแจกแจงแบบปกติมาตรฐาน (กำหนดระดับความเชื่อมั่น D ที่ 95% ดังนั้น จะได้ Z = 1.96)

P = สัดส่วนการรายงานต่อจำนวนเวชระเบียนทั้งหมด

e = ค่าความคลาดเคลื่อน

แทนค่า $n = 1.96^2 \times 0.55 (1-0.55)$

$$0.05^2$$

$$n = 380$$

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินการเฝ้าระวังตามโครงการกำจัดโรคหัด หัดเยอรมันในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นจังหวัดปริมณฑล บริบทลักษณะเดียวกับจังหวัดนครปฐม พบการศึกษาคือสัดส่วนการรายงานต่อจำนวนเวชระเบียนทั้งหมดคิดเป็น ร้อยละ 55.0 และ PPV ร้อยละ 64.70 จึงนำเข้ามาคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อใช้ในการศึกษาวิเคราะห์ค่าความไวได้จำนวนไม่น้อยกว่า 380 ราย ทั้งนี้เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลกันกรณี Incomplete

Information ผู้ศึกษาจึงกำหนดที่จะเก็บข้อมูลเพิ่มอีกร้อยละ 10 จึงกำหนดขนาดตัวอย่างสำหรับค่าความไวในการวิจัยนี้ที่ 420 ราย

ตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างเวชระเบียนผู้ป่วยใน ผู้ป่วยนอก ที่งานวิจัยจะต้องดำเนินการทบทวน เพื่อศึกษาคุณลักษณะเชิงปริมาณ

โรงพยาบาล	OPD	IPD	รวม
โรงพยาบาล A	188	17	205
โรงพยาบาล B	107	40	147
โรงพยาบาล C	59	9	68
รวม	354	66	420

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเวชระเบียนผู้ป่วยเข้าร่วมงานวิจัย (Inclusion Criteria)

คุณสมบัติ คือ เวชระเบียนของผู้ป่วยโรคหัด หัดเยอรมัน หัด หัดเยอรมันเยอรมัน หรือเข้าข่ายโรคหัด หัดเยอรมันตามนิยาม และตาม ICD-10 ที่ผู้วิจัยกำหนด ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 – 31 กันยายน 2566 ของโรงพยาบาล A โรงพยาบาล B และโรงพยาบาล C ที่มีความสมบูรณ์ทั้งส่วนของข้อมูล อายุ เพศ วันเริ่มป่วย อาการ อาการแสดง การวินิจฉัยโรค เวชระเบียนดังกล่าวที่มีการบันทึก ผู้วิจัยหรือผู้ช่วยนักวิจัยต้องสามารถอ่านออกและเข้าใจ รวมถึงสามารถตีความหมายของข้อความที่ถูกบันทึกไว้ได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง ตรงกับผู้จัดบันทึกในเวชระเบียนดังกล่าว

เกณฑ์การคัดออกกลุ่มตัวอย่างเวชระเบียนออกจากงานวิจัย (Exclusion criteria)

คุณสมบัติ คือ ข้อมูลเวชระเบียนที่ขาดความสมบูรณ์ในรายละเอียดของอายุ เพศ วันเริ่มป่วย อาการ อาการแสดง การวินิจฉัยโรค หรือไม่สามารถที่จะระบุรายละเอียดอื่น ๆ ที่สำคัญได้

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบบันทึกข้อมูล (Case Record Form) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือจากคณะอาจารย์ที่เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ จำนวน ร้อยละ และอัตราส่วน ร่วมกับการนำเสนอประมวลผลทางสถิติโดยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 18 สำหรับอธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง โดยคุณลักษณะตัวแปรเชิงปริมาณ และการวิเคราะห์ และคำนวณตามค่าของ Sensitivity, PPV, Representativeness, Accuracy, Timeliness

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 สรุปผลการศึกษาระบบเปรียบเทียบโครงสร้างระบบเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน ในจังหวัดนครปฐม กับประเทศไทย

หัวข้อ	ประเทศไทย	นครปฐม	ข้อค้นพบในความแตกต่าง
นิยามผู้ป่วยที่ต้องส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ	ผู้ป่วยมีไข้ร่วมกับผื่นนูนแดงเป็นอย่างน้อย	ผู้ป่วยมีไข้ร่วมกับผื่นนูนแดง และแพทย์สงสัยโรคหัด หัดเยอรมัน	กลุ่มอาการไข้ออกผื่นพบได้มากในเด็ก และนิยามส่วนกลางค่อนข้างกว้าง ไม่สามารถดำเนินการตรวจเลือด และ NPS ได้ ทุกรายในการศึกษานี้พบผู้ที่เข้าได้ตามนิยามมากถึง 120 ราย
การรายงานในจังหวัด	เจ้าหน้าที่ระดับวิทยาของโรงพยาบาลให้รายงานในระบบโปรแกรมการกำจัดหัด (ME Program)	เจ้าหน้าที่ระดับวิทยาของโรงพยาบาลให้รายงานในระบบโปรแกรมการกำจัดหัด และส่งข้อมูลในโปรแกรม รง. 506	เจ้าหน้าที่ระดับวิทยาของโรงพยาบาลยังคงรายงานในระบบ 506 เนื่องจากต้องการวิเคราะห์สถานการณ์ การเปรียบเทียบ และจัดทำข้อมูลในแบบ รง.506 ซึ่งในโปรแกรม Me ไม่สามารถดำเนินการตามที่คุณปฏิบัติต้องการได้

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ข้อมูลระหว่างวันที่ 1 มกราคม 2562 - 30 กันยายน 2566 แบ่งตามคุณลักษณะประกอบด้วย Sensitivity, Predictive value positive, Accuracy และ Timeliness

ข้อมูลเวชระเบียนในจำนวน 420 ราย จากการทบทวนพบผู้ป่วยที่เข้าได้ตามนิยามโรคหัด หัดเยอรมัน และสอดคล้องกับนิยามผู้ป่วยสงสัยโรคหัด หัดเยอรมัน (ผู้ป่วยที่มีไข้ และผื่น) ทั้งสิ้นจำนวน 95 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.61 โรงพยาบาล A พบจำนวน 39 ราย โรงพยาบาล B พบจำนวน 39 ราย และโรงพยาบาล C พบจำนวน 17 ราย

ค่าความไว (Sensitivity) ในระบบเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน ในโรงพยาบาลจังหวัดนครปฐม เมื่อใช้นิยามเชิงปฏิบัติการตามมาตรฐาน (Gold Standard) มีประวัติมีอาการไข้ และมีอาการผื่น พบค่าความไวที่มากที่สุด คือ โรงพยาบาล A มีค่าความไวคิดเป็นร้อยละ 58.21 (95% CI: 45.54-69.94) และน้อยที่สุด คือ โรงพยาบาล C มีค่าความไวร้อยละ 30.91 (95% CI: 19.52-44.97)

ค่าพยากรณ์บวก (Predictive Value Positive) ในระบบเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน ในโรงพยาบาลจังหวัดนครปฐม เมื่อใช้นิยามเชิงปฏิบัติการตามมาตรฐาน มีประวัติมีอาการไข้ และมีอาการผื่น พบค่าพยากรณ์บวกมากที่สุด คือ ในโรงพยาบาล C มีค่าพยากรณ์บวก ร้อยละ 85.00 (95% CI: 61.14-96.04) และค่าพยากรณ์น้อยที่สุด คือ โรงพยาบาล A ร้อยละ 73.53 (95% CI: 59.42-84.31) ภาพรวมการประเมินค่าพยากรณ์บวกในระบบเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน ในโรงพยาบาลจังหวัดนครปฐม ร้อยละ 78.51(95% CI: 69.93-85.24)

ความถูกต้อง (Accuracy) ภาพรวมการประเมินความถูกต้องอาการไข้ระหว่างเวชระเบียนผู้ป่วยในโรงพยาบาล กับฐานข้อมูลในโปรแกรมกำจัดหัด หัดเยอรมัน จังหวัดนครปฐม ร้อยละ 95.87 (95% CI: 90.15– 98.47) ภาพรวมการประเมินความถูกต้องอาการผื่นระหว่างเวชระเบียนผู้ป่วยในโรงพยาบาล กับ ฐานข้อมูลในโปรแกรมกำจัดหัด หัดเยอรมัน จังหวัดนครปฐม ร้อยละ 78.51 (95% CI: 69.93–85.24) ภาพรวมการประเมินความถูกต้องวันเริ่มป่วย ระหว่างเวชระเบียนผู้ป่วยในโรงพยาบาล กับ ฐานข้อมูลในโปรแกรมกำจัดหัด หัดเยอรมัน จังหวัดนครปฐม ร้อยละ 80.17 (95% CI: 71.73 – 86.64) ภาพรวมการประเมินความถูกต้องอายุ ระหว่างเวชระเบียนผู้ป่วยในโรงพยาบาล กับฐานข้อมูลในโปรแกรมกำจัดหัด หัดเยอรมัน จังหวัดนครปฐม ร้อยละ 90.08 (95% CI: 82.97 – 94.54)

ความเป็นตัวแทน (Representativeness) จำนวนผู้ป่วยในฐานข้อมูลโรคหัด หัดเยอรมัน ในจังหวัดนครปฐม พบมากที่สุดใน กลุ่มอายุ 15-24 ปี จำนวน 45 ราย ร้อยละ 37 รองลงมาได้แก่ กลุ่มอายุ 25-34 ปี จำนวน 31 ราย ร้อยละ 26 กลุ่มอายุ 0-4 ปี จำนวน 20 ราย ร้อยละ 17 น้อยที่สุด คือ ผู้ที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป ไม่พบผู้ป่วย จำนวนผู้ป่วยในฐานข้อมูลโรคหัด หัดเยอรมัน ในประเทศไทยพบมากที่สุดในช่วงกลุ่มอายุ 0-4 ปี จำนวน 471 ราย ร้อยละ 24 และกลุ่มอายุ 25-34 ปี จำนวน 458 ราย ร้อยละ 24 รองลงมาคือกลุ่มอายุ 15-24 ปี จำนวน 430 ราย ร้อยละ 22 และน้อยที่สุด กลุ่มอายุ 65-99 ปี จำนวน 13 ราย ร้อยละ 1

ค่าความทันเวลาในการรายงาน (Timeliness of Report) จากการศึกษาพบทุกโรงพยาบาล สามารถรายงานข้อมูล 506 ได้ทันเวลา ภายใน 7 วัน คิดเป็นร้อยละ 100 ของการศึกษา

อภิปรายผล

โครงสร้างของระบบการเฝ้าระวังโรคหัด เป็นส่วนหนึ่งของการรายงานในระบบการเฝ้าระวังโรคติดต่อ ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 โดยสถานพยาบาลต้องรายงานโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังตามที่ประกาศที่กำหนดลักษณะเดียวกับในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาที่ประสบความสำเร็จในเรื่องของการกำจัดโรคหัด มีกฎหมายเรื่องของการรายงานโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวัง โดยหน่วยงานสาธารณสุขในระดับท้องถิ่น ห้องปฏิบัติการ โรงพยาบาล ต้องรายงานข้อมูลในพื้นที่ตนเองในระบบเฝ้าระวัง²¹ มีลักษณะโครงสร้างและระบบมีความคล้ายคลึงกันในการส่งรายงาน

ทางอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลดังกล่าวนำมาแจ้งเตือนเพื่อทำความเข้าใจ การติดตาม และตอบสนองต่อภัยคุกคามด้านสุขภาพ¹¹ มีการแจ้งหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่หรือของรัฐทันที กรณีที่สงสัยว่าเป็นโรคติดต่อทางระบบเฝ้าระวังโรคที่ต้องแจ้งเตือนแห่งชาติ (NNDSS)¹² คล้ายคลึงกับประเทศไทยที่รายงานผ่านระบบ ME Program (โปรแกรมกำจัดโรคติดต่อ) แต่สำหรับประเทศไทยนั้น โปรแกรมในเรื่องของการเฝ้าระวังยังคงมีหลายระบบที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องแยกออกเป็นส่วนๆ เช่น การรายงานโรคติดต่อ การรายงานโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ รวมถึงการรายงานโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังอีกระบบหนึ่ง ทำให้ผู้ปฏิบัติหน้างานอาจมีการสับสนตั้งแต่เรื่องรหัสผ่าน และการใช้งานที่ไม่เป็นช่องทางหนึ่งเดียว และนิยามผู้ป่วยที่ต้องส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการที่พื้นที่ปฏิบัติจริงไม่สอดคล้องกับส่วนกลาง คือ กลุ่มอาการไข้อยู่พบได้มากในเด็ก และนิยามส่วนกลางค่อนข้างกว้าง ไม่สามารถดำเนินการตรวจเลือด และ NPS ได้ ทุกรายในการศึกษานี้พบผู้ที่เข้าได้ตามนิยามมากถึง 120 ราย ซึ่งเป็นเป็นภาระงานที่มากในสถานพยาบาล

จากการศึกษาเชิงปริมาณในเรื่องของระบบการเฝ้าระวังโรคติดต่อ หัดเยอรมันในจังหวัดนครปฐม ทั้ง 3 โรงพยาบาล พบผลการประเมินในค่าความไว (Sensitivity) ภาพรวมอยู่ที่ 49.74% (95%CI 42.47-57.01) ค่าความไวมากที่สุด คือ โรงพยาบาล A 58% (95%CI 45.54-69.94) และน้อยที่สุดอยู่ที่โรงพยาบาล C 30.91% (95%CI 19.52-44.97) โดยจะพบโรงพยาบาลที่มีค่าความไวสูงนั้นอยู่ใกล้กับศูนย์การตรวจทางห้องปฏิบัติการ สะดวกต่อการเดินทาง พบปัญหาอุปสรรคในเรื่องความยากง่าย (Simplicity) โดยจากการสัมภาษณ์แพทย์พบว่าแพทย์ไม่ได้นึกถึงการวินิจฉัยโรคติดต่อ หัดเยอรมัน สอดคล้องกับงานวิจัยการประเมินโรคติดต่อที่จังหวัดพิษณุโลกพบว่าแพทย์ ร้อยละ 37.5 ไม่รู้จักโครงการกำจัดโรคติดต่อ/ระบบ เฝ้าระวัง ME จึงทำให้ไม่มีการเก็บตัวอย่างทางห้องปฏิบัติการ และการรายงานเข้าระบบเฝ้าระวังดังกล่าว¹³ และผลการศึกษาพบภาระงานในโรงพยาบาลที่มาก ขั้นตอน กระบวนการบริหารจัดการของการขนส่งแลบไปยังห้องตรวจทางห้องปฏิบัติการยุ่งยาก และต้องนำส่งในต่างจังหวัดที่มีเพียงแค่กรุงเทพมหานคร และจังหวัดสมุทรสงคราม ก็ถือเป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมนี้ เมื่อเปรียบเทียบในบริบทเดียวกันคือเขตปริมาตรพบจังหวัดนครปฐมมีค่าความไวที่ต่ำกว่าการประเมินระบบเฝ้าระวังและตัวชี้วัดของโครงการกำจัดโรคติดต่อ จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีค่าความไว 55%¹⁴ แต่สูงกว่าการประเมินระบบเฝ้าระวังในจังหวัดสมุทรปราการที่มีค่าความไวอยู่เพียง 2.8-5.4%¹⁵ สำหรับการศึกษาในต่างประเทศพบความไวอยู่ในช่วงของการประเมินลักษณะทางคลินิกของการติดเชื้อไวรัสหัดเพื่อการวินิจฉัยเด็กของประเทศอินโดนีเซีย พบค่าความไวในระบบเฝ้าระวังที่ช่วง 41.3-90.7%¹⁶ การประเมินระบบเฝ้าระวังโรคติดต่อหัดเยอรมันในรัฐควิเบก แคนาดา พบค่าความไวที่ 56%¹⁷ และการประเมินระบบเฝ้าระวังแบบบูรณาการโรคติดต่อและหัดเยอรมันในภูมิภาคอาปูเลีย ประเทศอิตาลี พบค่าความไว 82%

(95% CI: 75–87)¹⁸ ผลการประเมินค่าพยากรณ์บวก(Predictive Value Positive) ในระบบการเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมันในจังหวัดนครปฐม พบภาพรวมอยู่ที่ 78.51% (95%CI 69.93-85.24) โดยโรงพยาบาลที่มีค่าพยากรณ์บวกสูงสุดคือ โรงพยาบาล C ซึ่งมีค่าอยู่ที่ 85% (95%CI 61.14-96.04) อาจเนื่องมีโรงพยาบาลที่มีการรักษาแพทย์เฉพาะทางโรคผิวหนังในโรงพยาบาลใกล้เคียงก่อนเพื่อแยกลักษณะผื่นของผู้ป่วย ก่อนที่จะตัดสินใจการวินิจฉัยว่าผู้ป่วยรายนี้สงสัยโรคหัดจริงหรือไม่ทำให้เกิดความแม่นยำสูง ส่วนโรงพยาบาลที่พบค่าพยากรณ์บวกในระบบการเฝ้าระวังน้อยในโรงพยาบาลพุทธมณฑลพบค่าพยากรณ์ที่ 73.58% (95%CI 59.42-84.31) สอดคล้องกับการบันทึกเวชระเบียนไม่ครบถ้วนตามความถูกต้องที่พบมากที่สุด พบถูกต้องเพียง 73.58% ย่อมส่งผลต่อการคำนวณค่าพยากรณ์บวกในโรงพยาบาลนั้นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ระบุว่าบางครั้งเจ้าหน้าที่ลงบันทึกข้อมูลประวัติผู้ป่วยไม่ละเอียด ทำให้ไม่ทราบอาการสำคัญที่ชัดเจน¹³ ซึ่งผื่นในลักษณะผู้ป่วยหัด จะมีอยู่ในส่วนบริเวณหน้า หลัง หรือบางครั้ง ที่ผื่นขึ้นจะคงอยู่ประมาณ 3-7 วันหลังจากนั้นก็จางหายไปได้ หากไม่สังเกตโดยละเอียดอาจไม่สังเกตได้¹⁹ หรือหากอยู่ในร่มผ้าก็เป็นจุดที่ยากต่อการสังเกตของเจ้าหน้าที่ได้ รวมทั้งโรคหัดเป็นโรคที่มีการทางคลินิกคล้ายกับโรคอื่นจำนวนมาก อาจทำให้แพทย์วินิจฉัยเบื้องต้นว่าเป็นหัดร่วมกับโรคอื่น ๆ²⁰ ทั้งนี้การที่พบค่าพยากรณ์ที่ต่ำในระบบเฝ้าระวังเป็นสัญญาณเตือนต่อการระบาดได้ในอนาคต เนื่องจากการวินิจฉัยโรคที่คลาดเคลื่อนอาจทำให้ส่งผลต่อการตอบสนองต่อเหตุการณ์ระบาดได้²⁰ เมื่อเปรียบเทียบกับบริบทของปริมาณพบที่จังหวัดนครปฐมมีค่าพยากรณ์บวกสูงกว่าค่าพยากรณ์บวกของโรคหัดในโรงพยาบาลสมุทรปราการที่มีผลอยู่ 62% และสูงกว่าค่าพยากรณ์บวกในจังหวัดสมุทรสาครที่ผลอยู่ 64%¹⁴ ผลการประเมินและค่าพยากรณ์บวกอยู่ในช่วงของการประเมินลักษณะทางคลินิกของการติดเชื้อไวรัสหัดเพื่อการวินิจฉัยเด็กของประเทศอินโดนีเซีย พบค่าความไวในระบบเฝ้าระวังที่ช่วง 0 -28.6%¹⁶ และการประเมินระบบเฝ้าระวังโรคหัดเยอรมันในประเทศแอฟริกาใต้ พ.ศ. 2559-2561: การศึกษาแบบภาคตัดขวางพบผลการพยากรณ์เชิงบวกพบค่าในช่วง 29.1%-32.9%²⁰ การประเมินระบบเฝ้าระวังโรคหัดเยอรมันในรัฐควิเบก แคนาดา พบค่าความพยากรณ์บวกที่ 50%¹⁷ ความถูกต้อง (Accuracy) ของข้อมูล พบความถูกต้องของอาการใช้ระหว่างเวชระเบียนของผู้ป่วยในโรงพยาบาล และฐานข้อมูลกำจัดหัดเยอรมันร้อยละ 96.23 (95% CI 85.92 - 99.35) อาการผื่นร้อยละ 85.95 (95%CI 61.14-96.04) ความถูกต้องของวันเริ่มป่วยพบร้อยละ 80.17 (95%CI 71.73 - 86.64) มีความคลาดเคลื่อนในลักษณะการนับวันเพียงเล็กน้อย โดยการเปรียบเทียบเวชระเบียน กับเอกสารของนักระบาดวิทยาที่มีเวลาในการสอบสวนโรค ชักประวัติ และบันทึกตามแบบฟอร์ม ME 1, 2 ในโปรแกรม รวมทั้งการสอบสวนหาวันเริ่มป่วยที่แท้จริงนักระบาดวิทยาจะให้ความสำคัญอย่างมากกับวิธีการเก็บส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ สอดคล้องกับการศึกษาอื่นๆ ที่พบว่า สาเหตุของตัวแปรวันเริ่มป่วยที่มักมีความผิดพลาด เนื่องจากเจ้าหน้าที่บางส่วนใช้วันที่มารับการรักษาแทนวันเริ่มป่วย

ซึ่งมีโอกาสทำให้เกิดความผิดพลาดได้มาก อีกทั้งไม่ได้ซักประวัติวันเริ่มป่วยตั้งแต่ตอนที่ผู้ป่วยมารับการรักษาหรือซักประวัติแล้วไม่ได้บันทึกไว้¹³ การประเมินระบบเฝ้าระวังแบบบูรณาการโรคหัดและหัดเยอรมันในภูมิภาคอาบูเลีย ประเทศอิตาลี พบค่าความถูกต้องมากกว่า 98¹⁸ การศึกษาในเรื่องความเป็นตัวแทน (Representativeness) ของผู้ป่วยพบจังหวัดนครปฐมมีอัตราการส่งตรวจโรคหัดหัดเยอรมันสูงกว่าในระดับประเทศในกลุ่มของช่วงอายุ 15-24 ปีและ 25 ถึง 34 ปี โดยภาพรวมเกินร้อยละ 50 สอดคล้องกับการทบทวนสถานการณ์ในจังหวัดนครปฐมที่ผ่านมา พบกลุ่มอายุช่วงดังกล่าวเคยมีประวัติการระบาดของโรคหัดในกลุ่มของนักเรียนตำรวจช่วงอายุ 18 ถึง 25 ปี ในอำเภอพุทธมณฑลและในโรงงานแห่งหนึ่งของอำเภอบางเลน เป็นกลุ่มของวัยแรงงานป่วยจำนวน 56 รายเป็นช่วงอายุ 18-35 ปี จำนวน 51 ราย คิดเป็น ร้อยละ 92.85¹⁹ จึงอาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดอัตราการส่งตรวจการวินิจฉัยโรคหัด หัดเยอรมันกลุ่มนี้มากเป็นพิเศษ ส่วนกลุ่มอายุอื่น ๆ มีความสอดคล้องกันกับข้อมูลในระดับประเทศ สำหรับความทันเวลา (Timeliness) ในการรายงานโรคหัดหัดเยอรมัน โรงพยาบาลที่ประเมินในเรื่องของความทันเวลาพบร้อยละ 100 สามารถรายงานโรคเข้าสู่ระบบการรายงานตามโครงการกำจัดหัดเยอรมันได้ทันที ผ่านเกณฑ์ที่ต้องรายงานโรคติดต่อที่ต้องเฝ้าระวังภายใน 7 วัน ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พุทธศักราช 2558

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการตรวจสอบเวชระเบียนของผู้ป่วยที่ถูกบันทึกไว้ หากเวชระเบียนนั้นข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือบันทึกเวชระเบียนไม่ถูกต้องตามมาตรฐาน อาจส่งผลต่อค่าการคำนวณของข้อมูลเชิงปริมาณได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ด้านบุคลากร ควรแจ้งให้แพทย์ทราบในเรื่องการส่งตรวจวินิจฉัยทางห้องปฏิบัติการในระบบเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน ที่กรมควบคุมโรคได้ดำเนินกิจกรรมอยู่ และเน้นจุดซักประวัติสอบถามอาการผื่นคนไข้เพิ่มเติม กรณีผู้ป่วยในระบบทางเดินหายใจ

ด้านเทคโนโลยี เห็นควรพัฒนาโปรแกรมการรายงาน 506 ให้สามารถใช้ได้แทนโปรแกรม ME ที่ส่วนกลางพัฒนาขึ้นมาใหม่ เพื่อลดภาระงานที่เพิ่มมากขึ้น

ด้านหน่วยตรวจยืนยันทางห้องปฏิบัติการ สนับสนุนให้ทุกจังหวัดสามารถตรวจโรคหัด หัดเยอรมันได้ และผ่านการรับรองตามเงื่อนไข เพื่อความสะดวกในโรงพยาบาลชุมชนที่อยู่ไกลจากศูนย์ตรวจทางห้องปฏิบัติการในระดับเขต และส่วนกลาง

ด้านระบบการเฝ้าระวัง ควบคุมและพัฒนาระบบการเฝ้าระวังโรคหัด หัดเยอรมัน
อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการประเมินระบบการเฝ้าระวังโรคหัดหัดเยอรมันในโรงพยาบาลเอกชน หรือคลินิก
เพื่อสามารถนำผลลัพธ์ที่ได้พัฒนาให้ระบบการเฝ้าระวังมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ควรพัฒนาการคัดกรองชุด Test kit ให้ได้รับการยอมรับที่สามารถเข้าสู่ระบบโปรแกรม
การกำจัดหัดของประเทศไทยได้เพิ่มมากขึ้น

มีการพัฒนาหา Early Waning ที่เหมาะสมในการแจ้งเตือนหากพบกลุ่มอาการไข้ออกผื่น
ที่ผิดปกติในหน่วยบริการ

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization. (2023). **Measles**. [Online]. Available from: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/measles>.(Accessed August 9, 2022).
2. Minta, A. A. (2023). **Progress toward measles elimination—Worldwide, 2000–2022**. MMWR. Morbidity and Mortality Weekly Report, 72.
3. Corona, A. (2020, March 6). **Disease Eradication: What Does It Take to Wipe out**. [Internet]. [Updated March 6, 2020; cited August 20, 2023]. Available from: <https://asm.org/Articles/2020/March/Disease-Eradication-What-Does-It-Take-to-Wipe-out>.
4. กระทรวงสาธารณสุข. (2566). **แผนปฏิบัติการเฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรคติดต่อหรือโรคระบาด พ.ศ. 2566–2570 ตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558**. [Online] Available from: <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1460720230824062936.pdf>.
5. CDC. (2020, November 5). **Complications of Measles**. [Internet]. Available from: <https://www.cdc.gov/measles/symptoms/complications.html>.(Accessed November 20, 2023).
6. ปิยนิษฐ์ ธรรมาภรณ์, พิลาศ นายเลิศฤทธิ์ สีลาธร. (2559). **แนวทางการเฝ้าระวังควบคุมโรค การตรวจรักษา และส่งตัวอย่างตรวจทางห้องปฏิบัติการ เพื่อการกำจัดโรคหัดตามโครงการกำจัดโรคหัด ตามพันธะสัญญานานาชาติ**. เล่ม 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์.

7. Strebel, P. M., Henao-Restrepo, A. M., Hoekstra, E., Olive, J. M., Papania, M. J., & Cochi, S. L. (2004, May 1). **Global measles elimination efforts: the significance of measles elimination in the United States.** *Journal of Infectious Diseases*, 189(Suppl 1), S251-S257. doi: 10.1086/378092.
8. Wongsanuphat, S., Thitichai, P., Jaiyong, R., Plernprom, P., Thintip, K., Jitpeera, C., & Suphanchaimat, R. (2020, June 27). **Investigation of measles outbreak among Thai and migrant workers in two factories in Nakhon Pathom, Thailand, 2019.** *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(13), 4627.
9. Kidder, D. P., & Chapel, T. J. (2018). **CDC’s Program Evaluation Journey: 1999 to Present.** *Public Health Reports*, 133(4), 356-359.
10. Cochran, W. G. (1977). **Sampling Techniques (3rd ed.).** New York: John Wiley & Sons.
11. CDC. (2024, January 4). **Case Surveillance in Action.** [Online]. Available: <https://www.cdc.gov/nndss/action/index.html>. (Accessed April 13, 2024).
12. CDC. (2024, January 25). **Stay Alert for Measles Cases.** [Online]. Available: <https://emergency.cdc.gov/newsletters/coca/2024/012524.html>. (Accessed April 16, 2024)
13. Siriwat, C., & Saengthong, P. (2016). Measles Surveillance System Evaluation in Chattrakarn Hospital, Phitsanulok Province, Thailand January 1, 2013 - February 29, 2016. **Journal of Disease Prevention and Control**, 2(4), 49-63. (In Thai)
14. Wangteeraprasert, T., & SiriEvaluation, S. (2016). **Evaluation on Surveillance and Indicator of Measles Elimination Program in Samut Sakhon Province, Thailand.** *World Environment and Social Research*, 44, 117.
15. Srisupap, W., & Suttawong, T. (2021). The evaluation of surveillance under Measles Elimination Program in Samut Prakan province, 2018. **Disease Control Journal**, 2021, 673-675.

16. Husada, D., et al. (2020). An evaluation of the clinical features of measles virus infection for diagnosis in children within a limited resources setting. *BMC Pediatrics*, 20(1), 5. doi:10.1186/s12887-020-1908-6
17. Perron, L., et al. (2000). Evaluation of the rubella surveillance system in Quebec. *The Canadian Journal of Infectious Diseases*, 11(6), 313-316. doi:10.1155/2000/409323
18. Kusumawardani, E. F., Laily, S. R., Sipahutar, R. Y., Domingga, M., & Martini, S. (2020). Evaluation of measles surveillance system in provincial health office, East Java, Indonesia. *Malaysian Journal of Medicine and Health Sciences*, 16, 43-50.
19. Srisupap, W., & Suttawong, T. (2021). The evaluation of surveillance under Measles Elimination Program in Samut Prakan province, 2018. *Disease Control Journal*, 2021, 673-675.
20. Hutchins, S. S., et al. (2004). Evaluation of the measles clinical case definition. *The Journal of Infectious Diseases*, 189(Supplement_1), S153-S159.
21. CDC. (2024, July 3). **National Notifiable Diseases Surveillance System**. [Online]. Available: <https://www.cdc.gov/nndss/about/index.html>. (Accessed April 13, 2024).

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช
ของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
Factors Related to self-Protective behavior in the use of Pesticides
among farmers in Wiang Sub-District, Fang District, Chiangmai Province

ชลธิมา หล้าจันทิก¹, สัมพันธ์พิชญ์ พิมูลชาติ², มณีรัตน์ สวนม่วง³

Chonthicha Lajantuek, Sunphich Phimoolchat and Maneerat Suanmuang

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่โดยมีกลุ่มตัวอย่าง 291 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามจำนวน 3 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช แบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล และแบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช วิเคราะห์ข้อมูลโดย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ Chi-Square Test

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรชาวนามีความรู้ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.95 มีการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.14 ($\bar{X} \pm S.D. = 3.30 \pm 0.54$) มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองในระดับสูง ร้อยละ 78.01 ($\bar{X} \pm S.D. = 3.96 \pm 0.40$) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ได้แก่ ระดับด้านความรู้ และการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการวิจัยนี้สามารถ นำข้อมูลไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดอบรมให้ความรู้ และออกแบบกิจกรรมที่จะทำร่วมกับชาวบ้านในชุมชนเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ชาวนา, พฤติกรรมการป้องกันตนเอง, สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : l.chonthichagift@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ : 0903177032

² อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย Email : sunphich.phia@cr.ru.ac.th เบอร์โทรศัพท์ : 0866391508

³ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย Email : maneerat.sua@cr.ru.ac.th เบอร์โทรศัพท์ : 0924549265

Abstract

This study is a cross-sectional descriptive research with objectives of 1) studying self-protective behavior in using pesticides, 2) finding the factors that are correlated with self-protective behaviors in the use of chemical pesticides among farmers in Wiang Subdistrict, Fang District, Chiang Mai Province. There was a sample of 291 people and data collection includes four questionnaires: a knowledge questionnaire on pesticide use, a questionnaire regarding access to personal protective equipment, and a questionnaire on self-protective behaviors in the use of pesticides. Data analysis will be conducted using frequency distribution tables, percentages, means, standard deviations, and the Chi-Square Test.

The research found that farmers has a moderate level of knowledge, with 53.95% and access to personal protective equipment at a moderate level 60.14 % ($\bar{X} \pm S. D. = 3.96 \pm 0.40$) and high levels of self-protective behavior in using pesticides 78.01 % ($\bar{X} \pm S. D. = 3.96 \pm 0.40$) and factors that are significantly related to self-protection behavior in using pesticides Including knowledge, and access to personal protective equipment at 0.05. This research can be use the information as basic information for organizing training sessions and design activities to be done with villagers in the community to encourage behavior to better protect themselves from the use of pesticides.

Keywords : Farmers, Self-Protection, Pesticide

บทนำ

ปัจจุบันสารเคมีกำจัดศัตรูพืชถูกนำมาใช้เพื่อการเกษตรอย่างแพร่หลายและมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี เนื่องจากเกษตรกรหันมาทำเกษตรแบบเชิงพาณิชย์มากขึ้น และมีความต้องการผลผลิตที่สูง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค จึงต้องพึ่งสารเคมีในการส่งเสริมการเจริญเติบโต และป้องกันความเสียหายของพืชผลจากการถูกทำลายจากแมลงศัตรูพืช และเชื้อโรคต่างๆ (Toyabut, 2019 อ้างใน ทศน์กร อันทจักร์, 2563) เมื่อเปรียบเทียบการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่าประเทศไทยมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสูงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ฝรั่งเศส โปรตุเกส ถึงเท่าตัวในระหว่าง ปีพ.ศ. 2557-2559

สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมได้มีโครงการเฝ้าระวังสุขภาพเกษตรกรที่ใช้สารกำจัดแมลงกลุ่มออร์กาโนฟอสเฟต และคาร์บอแมต พบว่าในปีพ.ศ. 2558 -2559 เกษตรกรยังมีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยร้อยละ 34.84 และ 36.76 ตามลำดับ และในปีพ.ศ. 2561 พบเกษตรกรที่มีผลเสี่ยงหรือไม่ปลอดภัยจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชร้อยละ 40.49 และมีอัตราสูงกว่าในปีที่ผ่านมา ในปีพ.ศ. 2562 มีรายงานผู้ป่วย จากพิษสารกำจัดศัตรูพืชทุกชนิดทั้งหมด 11,950 คน คิดเป็นอัตราการป่วย 26.13 ต่อแสนประชากร โดยเกษตรกรมีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในปริมาณมาก ในช่วงเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม ของทุกปี โดยพบผู้ป่วยสูงสุดช่วงเดือนสิงหาคม โดยพื้นที่ภาคเหนือมักพบปัญหาการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เป็นจำนวนมากโดยเฉพาะจังหวัดเชียงใหม่พบว่าอยู่ในลำดับที่ 6 ของประเทศ จำนวน 169 คน (กรมโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2566)

ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีประชากร ที่ทำเกษตรกรรม ทำนาปลูกข้าว จำนวน 778 คน และมีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 7,178 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตรจังหวัดเชียงใหม่, 2566) ทั้งนี้ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ได้สังเกตเห็นเกษตรกรชาวนามีพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เช่น ไม่มีการสวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในขณะที่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ไม่สวมหน้ากากปิดปากปิดจมูก ไม่สวมถุงมือกันสารเคมี รวมถึงการใช้อุปกรณ์ไม่เหมาะสม เช่น ไม่สวมเสื้อแขนยาว กางเกงขายาวขณะฉีดพ่น ทำให้เกษตรกรชาวนามีปัญหาสุขภาพและเกิดอาการข้างเคียงต่างๆ หลังใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชผู้วิจัยได้สังเกตเห็นถึงปัญหาดังกล่าวในกลุ่มเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการวางแผนและแก้ไขปัญหาในเรื่องโรคจากการประกอบอาชีพจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนาตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านความรู้มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

2. ปัจจัยด้านการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

2. ขอบเขตประชากร

กลุ่มเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 20 หมู่บ้าน จำนวน 778 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่, ข้อมูล ณ วันที่ 19 มิถุนายน 2566) กลุ่มตัวอย่าง 291 คน

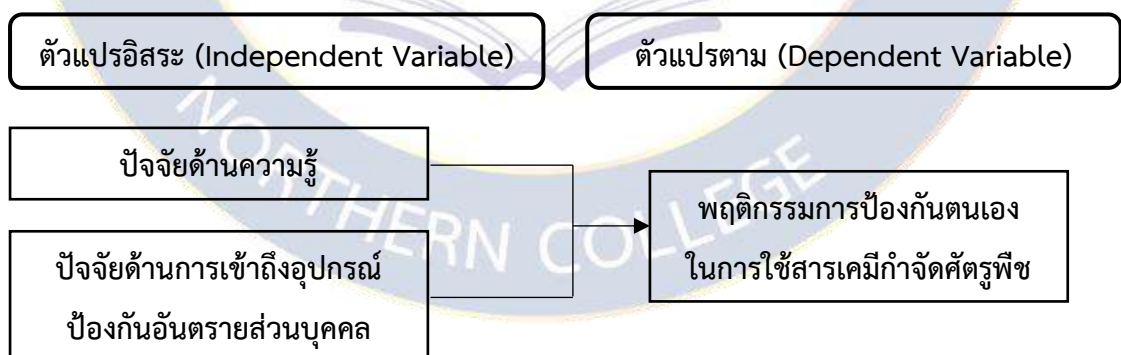
3. ขอบเขตด้านสถานที่

ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ศึกษา

ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย ตั้งแต่เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2566 จนถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2566 รวมเป็นระยะเวลา 4 เดือน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional Descriptive Research) โดยศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาคือ กลุ่มเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ทั้งหมด 20 หมู่บ้าน จำนวน 778 คน (กรมส่งเสริมการเกษตร ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่, ข้อมูล ณ วันที่ 19 มิถุนายน 2566) โดยหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากสูตรของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) และเพื่อป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดความผิดพลาดในการเก็บตัวอย่างมีการบวก 10% ของกลุ่มตัวอย่าง จึงได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน โดยที่มีการใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) คัดเลือกจำนวนคนต่อหมู่บ้านให้มีสัดส่วนที่เท่ากัน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

มีการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีอยู่ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช จำนวน 12 ข้อ เป็นชนิดตัวเลือก ใช่/ไม่ใช่ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเข้าถึงอุปกรณ์ ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบลิเคอร์ท (Likert) จำนวน 12 ข้อ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) แบบลิเคอร์ท (Likert) แต่ละข้อมี 5 ตัวเลือก จำนวน 12 ข้อ โดยเมื่อวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงโดยใช้สัมประสิทธิ์ของแอลฟา (alpha-coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำไปประมวลผลวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. การเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลเท่ากับ 0.78
2. พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชเท่ากับ 0.83
3. ความยากง่ายของแบบสอบถามความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ได้เท่ากับ 0.74

3. การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. ผู้วิจัยทำบันทึกข้อความขอออกหนังสือราชการจากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ส่งหนังสือไปยัง องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอลงพื้นที่เก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัย

2. เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วผู้วิจัยลงพื้นที่ ขอความร่วมมือเกษตรกรชาวนาในการตอบแบบสอบถาม

3. ผู้วิจัยแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยพร้อมอธิบายการตอบแบบสอบถามให้กับกลุ่มเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เข้าใจ

4. หลังจากที่ได้เกษตรกรชาวนาตอบแบบสอบถามผู้วิจัยเก็บแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง

5. หากแบบสอบถามข้อมูลไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งคืน ให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน ณ เวลานั้น

6. เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนี้

1. วิเคราะห์พฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การหาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านความรู้ ปัจจัยด้านการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ใช้สถิติอ้างอิง Chi-Square test ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (n=291)

ระดับความรู้ความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับต่ำ (ต่ำกว่า 7 คะแนน)	13	4.47
ระดับปานกลาง (7 – 9 คะแนน)	157	53.95
ระดับสูง (≥ 10 คะแนน)	121	41.58
รวม	291	100

ผลการวิเคราะห์ความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 53.95 รองลงมา มีความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับสูง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 41.58 และน้อยที่สุด คือ มีความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับต่ำ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.47 ดังตารางที่ 1

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ระดับการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (n=291)

ระดับการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับต่ำ (1.50 – 2.49 คะแนน)	13	4.47
ระดับปานกลาง (2.50 – 3.49 คะแนน)	175	60.14
ระดับสูง (3.50 – 4.49 คะแนน)	103	35.40
รวม	291	100

ผลการวิเคราะห์การเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลพบว่า เกษตรกรชาวนาส่วนใหญ่มีการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 60.14 รองลงมา คือ มีการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอยู่ในระดับสูง จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40 และน้อยที่สุด คือ มีการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอยู่ในระดับต่ำ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 4.47 ดังตารางที่ 2

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (n=291)

ข้อ	พฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	\bar{X}	SD.	ระดับ
1	ท่านค้นหาข้อมูลของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชก่อนเลือกซื้อ	3.51	1.10	สูง
2	ท่านอ่านฉลากคำแนะนำการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชจนเข้าใจ และทำตามทีฉลากกำหนดอย่างเคร่งครัด	3.74	0.90	สูง
3	ท่านสวมอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลขณะที่มีการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	4.05	0.85	สูง

ข้อ	พฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	\bar{X}	SD.	ระดับ
4	ท่านสวมถุงมือยาวถึงข้อศอก ในขณะที่ผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	3.64	1.11	สูง
5	ท่านใช้ผ้า/หน้ากากปิดปากและจมูกระหว่างผสมสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	3.91	0.89	สูง
6	ท่านฉีดพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชโดยการดูทิศทางลม	4.16	0.85	สูง
7	ท่านพักรับประทานอาหาร ดื่มน้ำ หรือ สูบบุหรี่ระหว่างพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืช	4.65	0.53	สูงมาก
8	ท่านชำระล้างเสื้อผ้าหรือร่างกายทันที หากเกิดสารเคมีหกถูกเสื้อผ้าหรือร่างกาย	3.87	0.94	สูง
9	ท่านออกจากบริเวณที่ฉีดสารเคมีนั้นทันทีหลังเสร็จภารกิจ	3.60	1.01	สูง
10	ท่านซักเสื้อผ้าที่เปื้อนสารเคมีแยกจากเสื้อผ้าทั่วไป	4.06	1.03	สูง
11	ท่านเก็บสารเคมีไว้ในที่สูงหรือที่ลับตาพื้นมือเด็กและห่างจากอาหารและน้ำดื่ม	3.77	1.01	สูง
12	ท่านล้างภาชนะเครื่องพ่นและเทน้ำจากการล้างลงในแหล่งน้ำ	4.54	0.71	สูงมาก
รวม		3.96	0.40	สูง

จากตารางที่ 3 โดยภาพรวมพบว่า เกษตรกรชาวนา มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับสูง ($\bar{X} \pm S.D. = 3.96 \pm 0.40$) โดยข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านพักรับประทานอาหาร ดื่มน้ำ หรือ สูบบุหรี่ระหว่างพ่นสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับสูงมาก ($\bar{X} \pm S.D. = 4.65 \pm 0.53$) รองลงมา คือ ท่านล้างภาชนะเครื่องพ่นและเทน้ำจากการล้างลงในแหล่งน้ำ มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับสูงมาก ($\bar{X} \pm S.D. = 4.54 \pm 0.71$) และข้อที่น้อยที่สุด คือ ท่านค้นหาข้อมูลของสารเคมีกำจัดศัตรูพืชก่อนเลือกซื้อ มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชในระดับสูง ($\bar{X} \pm S.D. = 3.51 \pm 1.10$)

ตารางที่ 4 จำนวน และร้อยละ ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (n=291)

ระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับปานกลาง (2.50 – 3.49 คะแนน)	36	12.37
ระดับสูง (3.50 – 4.49 คะแนน)	227	78.01
ระดับสูงมาก (4.50 – 5.00 คะแนน)	28	9.62
รวม	291	100

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช พบว่า เกษตรกรชาวนาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับสูง จำนวน 227 คน คิดเป็น ร้อยละ 78.01 รองลงมา คือ มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.37 และน้อยสุดคือ มีพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับสูงมาก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 9.62 ดังตารางที่ 4

ส่วนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช

ตารางที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา

ระดับความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช	ระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา			χ ²	P-value
	ปานกลาง (%)	สูง (%)	สูงมาก (%)		
ระดับต่ำ	7 (53.85)	6 (46.15)	0 (0.00)	58.97	0.00*
ระดับปานกลาง	19 (12.10)	137 (87.26)	1 (0.64)		
ระดับสูง	10 (8.26)	84 (69.42)	27 (22.31)		
รวม	36	227	28		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่าความรู้ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา

ระดับในการเข้าถึงอุปกรณ์ ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล	ระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจาก การใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของ เกษตรกรชาวนา			X ²	P-value
	ปานกลาง	สูง	สูงมาก		
	(%)	(%)	(%)		
ระดับต่ำ	0 (0.00)	13 (100.00)	0 (0.00)	76.18	0.00*
ระดับปานกลาง	36 (20.57)	139 (79.43)	0 (0.00)		
ระดับสูง	0 (0.00)	75 (72.82)	28 (27.18)		
รวม	36	227	28		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่าปัจจัยในการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา พบว่ามีพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับ ทศน์กร อันทจักร และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ในตำบลเมืองแปง อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่ามีพฤติกรรมการปฏิบัติตนของเกษตรกรเกี่ยวกับความปลอดภัยในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับ สุภาวดี แหยมคง และคณะ (2560) ที่ได้มีการศึกษาความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกร ตำบลซับสมบูรณ์ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์

มีพฤติกรรมการใช้สารเคมีอยู่ในระดับดีและเหมาะสมมาก แต่ไม่สอดคล้องกับ Bandori et al., (2023) ที่ได้มีการศึกษาเรื่องพฤติกรรมการป้องกันการฉีดพ่นสารเคมีของเกษตรกรทางตอนเหนือของอิหร่าน พบว่า ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่อาจไม่ปลอดภัย และไม่สอดคล้องกับ สินี ศิริคุณ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวนาชุมชนโคกพุทรา ตำบลโคกพุทรา อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง พบว่า พฤติกรรมการป้องกันตนเองของชาวนาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้พฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง อาจเนื่องจากเกษตรกรชาวนามีประสบการณ์ทำงานที่นานอาจทำให้มีการเรียนรู้ ลองผิดลองถูกจนมีพฤติกรรมที่ดี หรืออาจเป็นเพราะว่าส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับประถมเลยทำให้ต้องตระหนักและระมัดระวังตัวมากเป็นพิเศษ แต่ทั้งนี้การปฏิบัติตนเอง การใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอาจจะไม่ตลอดเวลาเนื่องจากสภาพอากาศ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้ต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านความรู้กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเนื่องจากคนที่มีความรู้ในระดับที่สูงก็จะมีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชสูงกว่าคนที่มีความรู้ในระดับปานกลางและระดับต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกนกวรรณ วรชينا และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี จังหวัดนครพนม ที่พบว่าความรู้ความเข้าใจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเอง ในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช ($p < 0.05$) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้ความเข้าใจระดับสูงมีพฤติกรรมป้องกันตนเองที่เหมาะสมร้อยละ 36.8 และสอดคล้องกับสุชาติา ช้องแก้ว (2565) พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชกับพฤติกรรมการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวนามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและมีความสัมพันธ์เชิงบวก ($p = 0.560$, $r = 0.036$)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนา ตำบลเวียง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ การเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลอาจทำให้มีการตระหนักและรู้วิธีการป้องกันตนเองจากอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช โดยเกษตรกรชาวนามีการเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลในระดับที่สูงก็จะมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองในระดับที่สูงตามมาเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กนกวรรณ วรชينا และคณะ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้

ปลูกข้าวนาปี จังหวัดนครพนม โดยพบว่า การเข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) และสอดคล้องกับการศึกษาของ เอกชัย กัลยา (2565) ได้มีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวงอำเภอมะนวย จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การเข้าถึงแหล่งที่มาของสารเคมีที่ใช้มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ และผู้นำชุมชน สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดอบรมให้ความรู้กับเกษตรกรชาวนาภายในชุมชน/ตำบล เพื่อให้มีพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชได้ปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

2. องค์การบริหารส่วนตำบลเวียง อำเภอดง จังหวัดเชียงใหม่ และผู้นำชุมชนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ออกแบบกิจกรรมที่จะทำร่วมกับชาวบ้านในชุมชนเพื่อกระตุ้นพฤติกรรมในการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยในเรื่องทัศนคติเพิ่ม เพื่อให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้พบว่ามีความรู้ระดับปานกลางแต่มีพฤติกรรมที่สูง

2. ควรศึกษาเกษตรกรที่ทำการเกษตรประเภทอื่นๆร่วมด้วยเนื่องจากภายในพื้นที่/ชุมชนอาจจะไม่ได้มีแค่เกษตรกรชาวนาเพียงอย่างเดียว เพื่อให้ได้ผลการศึกษาที่ครอบคลุมเกษตรกรประเภทอื่นๆด้วย

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ วรชิตา และคณะ. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวนาปี จังหวัดนครพนม. วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ. ปีที่ 15 (ฉบับที่ 3), หน้า 252 – 265.

ทัศนกร อันทจักรและคณะ. (2563). พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากอันตรายในการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรในตำบลเมืองแปง อำเภอลำปาง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต. ปีที่ 8 (ฉบับที่ 3), หน้า 506 – 515.

- ระบบเฝ้าระวังสุขภาพด้านโรคจากการประกอบอาชีพและโรคจากสิ่งแวดล้อม. (2563). โรคจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช. เข้าถึงได้จาก : <http://inenvoccc.ddc.moph.go.th/envocccsmart/app/knowledge/detail/5>. (วันที่ค้นข้อมูล : 23 มิถุนายน 2566).
- สุภาวดี แหยมคง และคณะ. (2560). ความรู้และพฤติกรรมการใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรตำบลชัยสมบูรณ อำเภอวิเชียรบุรี จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์. ปีที่ 12 (ฉบับที่ 2), หน้า 15 – 25.
- สุชาดา ช้องแก้ว. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโพดในอำเภอบ้านโคก จังหวัดอุตรดิตถ์. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สิทธิชัย ใจขาน และคณะ. (2562). ผลกระทบสุขภาพจากการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของเกษตรกรชาวนาบ้านเตย ตำบลนากระแซง อำเภอดงหลวง จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. ปีที่ 21 (ฉบับที่ 3), หน้า 181 – 193.
- สินี ศิริคุณ และคณะ. (2561). พฤติกรรมการป้องกันการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชของชาวนาในชุมชนโคกพุทราตำบลโคกพุทรา อำเภอโพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง. วารสารกรมการแพทย์. ปีที่ 43 (ฉบับที่ 6), หน้า 79 – 84.
- เอกชัย กัลยา. (2566, 11 พฤษภาคม). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้สารเคมีของเกษตรกรในพื้นที่ขยายผลโครงการหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่. [ออนไลน์] สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่. เข้าถึงได้จาก : https://www.chiangmaihealth.go.th/detail_academic.php?academic_id=27. (วันที่ค้นข้อมูล : 23 มิถุนายน 2566).
- Bandori et al. (2023). Protective behavior in chemical spraying among farmers of northern Iran. Environment, Development and Sustainability A Multidisciplinary Approach to the Theory and Practice of Sustainable Development. Volume 26.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของประชาชนจาก PM_{2.5}
ในช่วงสถานการณ์หมอกควันในเขตพื้นที่ตำบลจิ้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

Factors Related to People's Self-Protection from PM_{2.5}
During the smog situation in Ngio Subdistrict, Thoeng District,
Chiang Rai Province.

อาทิตยา แก้วปินนะ¹, พัทธนิชย์ คำธาร² และ ธนพนธ์ คำเที่ยง^{3*}
Artittaya Kaewpinna¹, Phatanit Khamthan² and Thanaphon Khamthiang³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของประชาชนจาก PM_{2.5} และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของประชาชนจาก PM_{2.5} ในช่วงสถานการณ์หมอกควันในเขตพื้นที่ตำบลจิ้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 281 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติหาความสัมพันธ์โดยใช้ไคสแควร์

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความรู้การป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5} ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาอยู่ในระดับสูง และอยู่ในระดับต่ำ คิดเป็นร้อยละ 61.90 31.30 และ 6.80 ตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5} ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาอยู่ในระดับมาก และอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 76.50 21.00 และ 2.50 ตามลำดับ จากนั้นนำมาหาความสัมพันธ์ พบว่า การใช้อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับสวมใส่ในช่วงสถานการณ์หมอกควัน และวิธีการป้องกันตัวเองจากฝุ่น PM_{2.5} มีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5} อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : พฤติกรรมการป้องกันตัวเอง, ฝุ่นละอองขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน, สถานการณ์หมอกควัน

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : akaewpinna@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ : 099-0781395

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : em_phatanit_k@crru.ac.th เบอร์โทรศัพท์ : 081-5318197

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : em_thanaphon_k@crru.ac.th เบอร์โทรศัพท์ : 087-5452252

Abstract

The objective of this research is to study the knowledge and behavior of people to protect themselves from PM_{2.5} and the factors related to the behavior of people to protect themselves from PM_{2.5} during smog situation in the Ngio Sub-district, Thoeng District, Chiang Rai Province. Data were collected from sample of 281 people using the questionnaire and analyzed using descriptive statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation and statistics for finding relationships using chi-square test.

The results of research found that knowledge factors for protecting oneself from PM_{2.5} were mostly at moderate level, followed by at high level and low level accounting for 61.90, 31.30, and 6.80 percent, respectively. The behavior of protecting oneself from PM_{2.5} was mostly at the highest level, followed by at high level and moderate level were 76.50, 21.00 and 2.50 percent respectively. Then the correlation was found of equipment used for wearing during smog situations and methods to protect yourself from PM_{2.5} are significantly related to the level of behavior to protect yourself from PM_{2.5} at the 0.05 level.

Keywords : Behavior to protect themselves, Particles less than 2.5 microns, Smog situation

บทนำ

สถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) เป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยที่ยังพบเกินค่ามาตรฐานของประเทศโดยเฉพาะในช่วงต้นปี ทั้งในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเฉพาะพื้นที่หมอกควันภาคเหนือ และพื้นที่อื่นๆ มาจากหลายสาเหตุทั้งไฟป่าและการเผาในที่โล่ง การเผาเศษวัชพืชและเศษวัสดุทางการเกษตร การจราจร อุตสาหกรรม หมอกควันข้ามแดน รวมทั้งภูมิประเทศและภาวะความกดอากาศสูงทำให้เกิด สภาวะอากาศปิด จึงทำให้ความรุนแรงของปัญหาเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพแก่ประชาชน โดยเฉพาะประชาชนกลุ่มเสี่ยง ทั้งเด็ก หญิงตั้งครรภ์ ผู้สูงอายุ และผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ หอบหืด เป็นต้น (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2564) จากสถานการณ์ฝุ่น PM_{2.5} พบว่าในแต่ละปีมีประชาชนเสียชีวิตประมาณ 7 ล้านคน พื้นที่เสี่ยงมลพิษทางอากาศจาก PM_{2.5} และ PM₁₀ มีทั้งหมด 46 จังหวัด โดยประชาชน 56 ล้านคน อยู่ในพื้นที่มลพิษทางอากาศเกินค่ามาตรฐานและมีความเสี่ยงต่อสุขภาพและ 22 ล้านคน เป็นกลุ่มเสี่ยง แบ่งเป็น ผู้สูงอายุร้อยละ 41 เด็กเล็กร้อยละ 39 กลุ่มที่มีโรค

ประจำตัว ร้อยละ 19 และหญิงตั้งครรภ์ร้อยละ 1 ทั้งนี้ สำหรับผลอนามัยโพล “คนไทยรับมือกับฝุ่นอย่างไร” ซึ่งเป็นผลสำรวจระหว่างวันที่ 25 พฤศจิกายน ถึง 18 ธันวาคม 2565 จำนวน 2,392 ราย พบว่า ร้อยละ 68.9 ของคนไทยมีความกังวลต่อปัญหา PM2.5 ร้อยละ 52.4 ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของเด็กในระยะยาวร้อยละ 44.5 ทำให้โรคประจำตัวมีอาการรุนแรงมากขึ้นร้อยละ 25.1 ไม่มีอุปกรณ์ป้องกันฝุ่น ร้อยละ 18.3 ไม่รู้วิธีป้องกันอันตรายจากฝุ่นร้อยละ 10.1 กังวลเรื่องอื่นๆ เช่น โรคที่เกิดจาก PM2.5 โควิด - 19 และไข้หวัดใหญ่มีความรุนแรงและส่งผลให้เกิดโรคอุบัติใหม่มากขึ้น ความไม่มั่นใจต่อปริมาณฝุ่นในอากาศเนื่องจากไม่สามารถมองเห็นได้ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

ปัญหาค่าฝุ่น PM2.5 ในภาคเหนือที่สูงขึ้นมักเกิดขึ้นในช่วงเหตุการณ์ไฟป่าคือ PM2.5 ความร้อนจากประเทศเพื่อนบ้านอาจส่งผลให้เกิด PM2.5 ได้ในพื้นที่บริเวณชายแดนเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากกระแสลมที่พัดผ่านเข้ามา (อมรินทร์ คอร์เปอร์เรชั่นส์, 2566) พื้นที่ที่เผชิญกับปัญหาฝุ่นควัน PM2.5 มาตลอด คือ พื้นที่ภาคเหนือ ซึ่งได้รับผลกระทบมากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่ภาคเหนือตอนบน ตั้งแต่จังหวัดเชียงราย เพราะมีจุดความร้อนมากจึงทำให้เกิดปัจจัยการเกิด PM2.5 นั้นสามารถแยกออกมาได้ทั้งหมด 3 ปัจจัย คือ 1. สภาพภูมิอากาศ เพราะภาคเหนือเป็นพื้นที่ราบที่มีภูเขาล้อมรอบ ทำให้มีลักษณะเป็นแอ่งกระทะ ทำให้เกิดการกักฝุ่นไว้ 2. สภาพอากาศ โดยเฉพาะช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนพฤษภาคม เป็นช่วงที่สภาพอากาศนิ่งและแห้ง ไม่มีลมพัด มีความกดอากาศสูง ทำให้เกิดไฟป่าได้ง่าย 3. การเผาในที่โล่ง ซึ่งการเผาเกิดขึ้นในหลายเหตุผล เช่น การเผาวัชพืชเพื่อเตรียมการทำการเกษตร ซึ่งจะพบมากในเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2564)

สถานการณ์ฝุ่นควันภาคเหนือยังหนัก โดยเฉพาะที่ จังหวัดเชียงราย จากผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่จังหวัดเชียงราย พบปริมาณฝุ่น PM2.5 มีค่าสูงถึง 523 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร อยู่ในเกณฑ์มีผลกระทบต่อสุขภาพ นอกจากนี้ยังพบปริมาณฝุ่น PM10 มีค่า 638 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร อยู่ในเกณฑ์มีผลกระทบต่อสุขภาพเช่นกันขณะที่จุดความร้อนในไทย ลาว และเมียนมา เกิดขึ้นจำนวนมาก ส่วนบริเวณด้านพรมแดนแม่สาย เข้านี้ปกคลุมไปด้วยฝุ่น มองไม่เห็นตัวอาคาร โดยค่าฝุ่น PM2.5 เฉลี่ย 500 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (Thai PBS, 2566) โดยเฉพาะที่อาศัยและทำการเกษตรอำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย ต่างเร่งทำการเผาพื้นที่ทางการเกษตรพื้นที่ที่รกร้างและพื้นที่อยู่อาศัย เพื่อเตรียมพื้นที่แปลงเพาะปลูกและจำกัดเศษวัชพืช ส่งผลทำให้มีหมอกควันคลุ้งทั่วบริเวณ จนเห็นสภาพอากาศปิดและส่งผลทำให้การมองเห็นตามท้องถนนขณะขับขี่ยานพาหนะตามท้องถนนสั้นลง แต่ยังไม่ถึงขั้นที่จะส่งผลกระทบต่อการใช้และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน จากการทำในพื้นที่ที่ยังมีลมพัดแรงทำให้หมอกควันกระจายตัวและถูกพัดพาไปยังพื้นที่อื่นๆ (Chiangraifocus, 2566) และยังมีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญอย่างภูชี้ฟ้าได้เกิดไฟป่าลาม

บริเวณ ชายแดนประเทศลาว ส่งผลให้ต้นไม้และลานหญ้าถูกไฟไหม้เสียหายหนัก และในเขตพื้นที่ ตำบลจี้วพบจุดไฟไหม้ 4 จุด ในเขตป่าสงวนในเขตรอยต่อระหว่างอำเภอพญาเม็งราย และอำเภอเวียงชัย ตำบล หงาว (กรุงเทพมหานคร, 2566)

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าวในเขตพื้นที่ ตำบลจี้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของประชาชนจาก PM_{2.5} และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของประชาชนจาก PM_{2.5} ในช่วงสถานการณ์หมอกควันในเขตพื้นที่ ตำบลจี้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการแก้ไขปัญหาสำคัญของประชาชนที่ทำงานหลากหลายรูปแบบทั้งในบ้านและนอกบ้าน เป็นการส่งเสริมการป้องกันตัวเองให้มีสุขภาพที่ดีให้กับประชาชนทุกอาชีพต่อไป

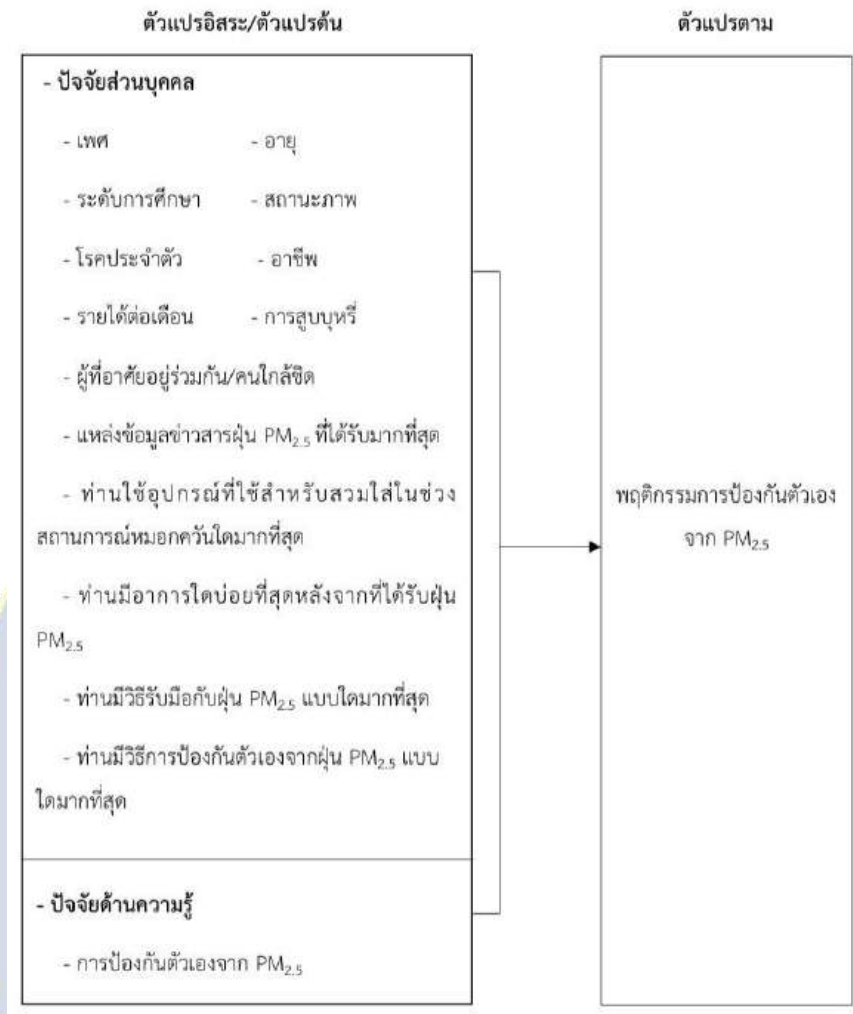
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของประชาชนจาก PM_{2.5} ในช่วงสถานการณ์หมอกควันในเขตพื้นที่ ตำบลจี้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของประชาชนจาก PM_{2.5} ในช่วงสถานการณ์หมอกควันในเขตพื้นที่ ตำบลจี้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของประชาชนจาก PM_{2.5} ในช่วงสถานการณ์หมอกควันในเขตพื้นที่ ตำบลจี้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ขอบเขตในการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษาและระยะเวลา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลจิ้ว อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน - เดือนกันยายน พ.ศ. 2566

ขอบเขตด้านประชากร

ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลจิ้ว อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ประกอบไปด้วย 25 หมู่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยทำการสุ่มพื้นที่แบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับสลาก จำนวน 2 หมู่บ้าน ได้ บ้านจิ้วใหม่ หมู่ที่ 12 จำนวนประชากร 151 คน (เทศบาลตำบลจิ้ว อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง, 2565) และบ้านใหม่สันติสุข หมู่ที่ 17 จำนวนประชากร 130 คน (เทศบาลตำบลจิ้ว อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง, 2565) ได้ผู้ที่เข้าร่วมโครงการวิจัยทั้งสิ้น 281 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกประชากร ดังนี้

เกณฑ์การคัดคนเข้า

1. ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือผู้ที่มีทะเบียนบ้านในเขตพื้นที่ตำบลจิ้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย
2. ผู้ที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปี และไม่เกินอายุ 60 ปี
3. ผู้ที่ยินดีและสมัครใจในการเข้าร่วมการทำวิจัย

เกณฑ์การคัดคนออก

1. ผู้ที่ไม่ประสงค์หรือไม่ให้ความร่วมมือในการทำแบบสอบถามวิจัย
2. ผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกและเขียนหนังสือไม่ได้

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Research) โดยศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันตัวเองของประชาชนจากฝุ่น PM2.5 ในช่วงสถานการณ์หมอกควันในเขตพื้นที่ตำบลจิ้ว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม มี 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามชนิดเติมคำและเลือกคำตอบ จำนวน 14 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านความรู้การป้องกันตัวเองจาก PM2.5 จำนวน 12 ข้อ ประกอบไปด้วยความรู้ในการป้องกันตัวเองต่างๆ เกณฑ์การให้คะแนนลักษณะคำตอบ มีคำตอบให้เลือก 2 คำตอบ คือ ถูก และ ผิด

ตารางที่ 1 เกณฑ์การให้คะแนนระดับความรู้

คะแนน	ระดับความรู้
0 – 4	มีความรู้ในระดับต่ำ
5 – 8	มีความรู้ในระดับปานกลาง
9 – 12	มีความรู้ในระดับสูง

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 จำนวน 18 ข้อ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรม ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบกำหนดคำตอบเป็นข้อความ 5 ดังนี้

ตารางที่ 2 เกณฑ์การให้คะแนนระดับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5}

คะแนนเฉลี่ย	ระดับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM _{2.5}
1.00 – 1.80	มีพฤติกรรมในระดับน้อยที่สุด
1.81 – 2.60	มีพฤติกรรมในระดับน้อย
2.61 – 3.40	มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง
3.41 – 4.20	มีพฤติกรรมในระดับมาก
4.21 – 5.00	มีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด

ขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือ

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัย รวมถึงการศึกษาวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2. มีการนำข้อมูลจากตัวแปรมาพัฒนาเป็นแบบสอบถามการวิจัย

3. นำแบบสอบถามส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเหมาะสมของเครื่องมือ

4. ผู้วิจัยได้แก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำและนำไปตรวจสอบหาความเที่ยงตรงค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจริงที่จะศึกษา จำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยง (Reliability : R) เท่ากับ 0.84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการแจกแบบสอบถามให้กับประชาชนบ้านจิวใหม่ หมู่ที่ 12 และบ้านใหม่สันติสุข หมู่ที่ 17 ตำบลจิว อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดขอนแก่น โดยผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองและนำแบบสอบถามที่ได้คืนมาตรวจสอบ การเก็บข้อมูลมีวิธีการ ดังนี้

1. จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแบบสอบถามข้อมูลแก่กลุ่มประชาชนบ้านจิวใหม่ หมู่ที่ 12 และบ้านใหม่สันติสุข หมู่ที่ 17

2. ผู้วิจัยทำบันทึกข้อความขออนุญาตหนังสือราชการจากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ส่งหนังสือไปยังผู้ใหญ่บ้านจิวใหม่ หมู่ที่ 12 และบ้านใหม่สันติสุข หมู่ที่ 17

3. เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วผู้วิจัยเข้าพื้นที่ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มประชาชนบ้านจิวใหม่ หมู่ที่ 12 และบ้านใหม่สันติสุข หมู่ที่ 17

4. แจ้างรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยพร้อมอธิบายการตอบแบบสอบถามให้กับกลุ่มประชาชน บ้านจิวใหม่ หมู่ที่ 12 และบ้านใหม่สันติสุข หมู่ที่ 17 เข้าใจ
5. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้อง
6. หากผู้กรอกแบบสอบถามข้อมูลไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งคืนให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน ณ เวลานั้น
7. เก็บรวบรวมแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัย โดยมีขั้นตอนการนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเสนอในรูปแบบของการแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 โดยใช้สถิติหาความสัมพันธ์ไคสแควร์

ผลการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 152 คน (ร้อยละ 54.1) มีช่วงอายุ 21–40 ปี จำนวน 156 คน (ร้อยละ 55.5) ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 84 คน (ร้อยละ 29.9) สถานะภาพโสด จำนวน 135 คน (ร้อยละ 48.0) โรคประจำตัวไม่มีโรค จำนวน 247 คน (ร้อยละ 87.9) อาชีพเกษตรกร จำนวน 70 คน (ร้อยละ 24.9) รายได้ต่อเดือน 10,001–15,000 บาท จำนวน 88 คน (ร้อยละ 31.3) การสูบบุหรี่ ไม่เคยสูบ จำนวน 215 คน (ร้อยละ 76.5) ผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน/คนใกล้ชิดอาศัยอยู่ร่วมกันกับบิดาและมารดา จำนวน 131 คน (ร้อยละ 46.6) แหล่งข้อมูลข่าวสารฝุ่น PM2.5 อินเทอร์เน็ต จำนวน 93 คน (ร้อยละ 33.1) การใช้อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับสวมใส่ในช่วงสถานการณ์หมอกควัน หน้ากากทางการแพทย์ จำนวน 166 คน (ร้อยละ 59.1) มีอาการไต่บ้อยหลังได้จากที่ได้รับฝุ่น PM2.5 ไอ จาม มีน้ำมูก จำนวน 98 คน (ร้อยละ 34.6) วิธีรับมือกับฝุ่น PM2.5 งดการเผาในที่โล่งแจ้ง จำนวน 162 คน (ร้อยละ 57.7) และวิธีการป้องกันตัวเองจากฝุ่น PM2.5 สวมใส่หน้ากากป้องกัน จำนวน 180 คน (ร้อยละ 64.1)

ปัจจัยด้านความรู้การป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5}

พบว่า ส่วนใหญ่ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีความรู้การป้องกันตัวเองจาก PM2.5 ในระดับปานกลาง จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมาประชาชนมีความรู้การป้องกันตัวเองจาก

PM_{2.5} ในระดับสูง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 31.3 และน้อยที่สุดประชาชนมีความรู้การป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5} ในระดับต่ำ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของประชากรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับความรู้การป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5} (n = 281)

ระดับความรู้	คะแนน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มีความรู้ในระดับต่ำ	0 – 4	19	6.80
มีความรู้ในระดับปานกลาง	5 – 8	174	61.90
มีความรู้ในระดับสูง	9 – 12	88	31.30
รวม		281	100

ระดับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5}

พบว่า ส่วนใหญ่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 76.5 รองลงมาเป็นพฤติกรรมในระดับมาก จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 21.0 และน้อยที่สุดเป็นพฤติกรรมในระดับปานกลาง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของประชากรกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5} (n = 281)

ระดับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM _{2.5}	ระดับค่าเฉลี่ย	จำนวน(คน)	ร้อยละ
มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง	2.61 – 3.40	7	2.50
มีพฤติกรรมในระดับมาก	3.41 – 4.20	59	21.00
มีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด	4.21 – 5.00	215	76.50
รวม		281	100

ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5}

พบว่า การใช้อุปกรณ์ที่ใช้สวมใส่ในช่วงสถานการณ์หมอกควัน และวิธีการป้องกันตัวเองจากฝุ่น PM_{2.5} มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5} อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานะภาพ โรคประจำตัว อาชีพ รายได้ต่อเดือน การสูบบุหรี่

ผู้ที่อาศัยอยู่ร่วมกัน/คนใกล้ชิด แหล่งข้อมูลข่าวสารฝุ่น PM_{2.5} ที่ได้รับ มีอาการไอบ่อยที่สุดหลังจากที่ได้รับฝุ่น PM_{2.5} และวิธีรับมือกับฝุ่น PM_{2.5} พบว่า มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5} อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5} โดยใช้สถิติ Chi – Square (n = 281)

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับพฤติกรรม	ระดับพฤติกรรม			รวม	p - value
	ระดับปานกลาง	ระดับมาก	ระดับมากที่สุด		
การใช้อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับสวมใส่ในช่วงสถานการณ์หมอกควัน					
หน้ากากทางการแพทย์	2	24	140	166	0.00*
หน้ากาก N95	2	26	58	86	
หน้ากากผ้า	2	7	16	25	
หน้ากากกันสารเคมี	1	2	1	4	
รวม	7	59	215	281	
วิธีการป้องกันตัวเองจากฝุ่น PM_{2.5}					
สวมใส่หน้ากากป้องกัน	5	32	143	180	0.03*
ทำความสะอาดบ้านทุกวัน	1	11	45	57	
ปลูกต้นไม้ลดฝุ่น	1	12	12	25	
ติดตามข่าวสารจากสื่อต่างๆ	0	4	15	19	
รวม	7	59	215	281	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้การป้องกันตัวเองกับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5}

พบว่า ส่วนใหญ่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมในระดับมากที่สุด จำนวน 215 คน รองลงมาเป็นพฤติกรรมในระดับมาก จำนวน 59 คน และน้อยที่สุดเป็นพฤติกรรมในระดับปานกลาง จำนวน 7 คน พบว่า ปัจจัยด้านความรู้การป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5} มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM_{2.5} อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้การป้องกันตัวเองกับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 โดยใช้สถิติ Chi – Square (n = 281)

ปัจจัยด้านความรู้การ ป้องกันตัวเองจาก PM _{2.5}	ระดับพฤติกรรม			รวม	p - value
	ระดับพฤติกรรม ปานกลาง	ระดับ พฤติกรรม มาก	ระดับ พฤติกรรม มากที่สุด		
คะแนนต่ำ	0	6	13	19	0.43
คะแนนปานกลาง	4	41	129	174	
คะแนนสูง	3	12	73	88	
รวม	7	59	215	281	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ความรู้การป้องกันตัวเองจาก PM2.5 พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 61.90 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อังคินันท์ อินทรกำแหง และคณะ (2563) ศึกษาการจัดทำสถานการณ์ความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มีระดับความรู้ในการป้องกันตัวเองจากฝุ่น PM2.5 ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 60.34 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับฝุ่น PM2.5 เพียงพอที่จะนำมาใช้ป้องกันสุขภาพของตนเองและผู้อื่น และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ พิทยานันท์ วิวัฒน์ไพศาล (2566) จากการศึกษาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการป้องกันฝุ่น PM2.5 ของประชาชนอายุ 18-60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร มีระดับความรู้ในการป้องกัน PM2.5 ในระดับดี โดยมีค่าเฉลี่ย 87.04 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 อย่างมากและสามารถนำความรู้มาใช้ในการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 ได้อย่างดีและปลอดภัยต่อการใช้ชีวิตประจำวัน

2. พฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐมน สืบชุย และคณะ (2566) ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM2.5 ต่อผลกระทบต่อสุขภาพแบบเฉียบพลันของผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถีเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคิดเป็นร้อยละ 93.84 พบว่า มีพฤติกรรมในการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 และเป็นพฤติกรรมที่เคยปฏิบัติมา มีการสวมใส่หน้ากากผ้า หรือผ้าปิดจมูกและปาก รวมถึงมีการเช็ดค่าฝุ่น PM2.5 การออกจากบ้านเพื่อ

ไปทำงานหรือไปทำธุระ และในขณะที่เก็บข้อมูลมีสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 เข้ามาร่วมด้วยจึงทำให้ประชาชนเกิดพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจากโรค ทำให้ประชาชนมีการใช้หน้ากากทางการแพทย์หรือหน้ากาก N95 ที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันฝุ่น PM2.5 และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ สุพิชฌา สืบบุริน (2562) ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากมลพิษทางอากาศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดมงคลนิมิตร (มงคลพิทยาคาร) มีระดับพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในการปฏิบัติตนเอง เช่น การไม่สวมใส่หน้ากากป้องกันตัวเองทุกครั้งเมื่อเดินทางและเมื่ออยู่บริเวณภายนอกบ้าน อาคารต่างๆ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลการใช้อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับสวมใส่ในช่วงสถานการณ์หมอกควัน และวิธีการป้องกันตัวเองจากฝุ่น PM2.5 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ วรตม์ พิมพ์คต และคณะ (2564) ศึกษาการปฏิบัติตนในสภาวะฝุ่นละออง PM2.5 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งทำให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนและเกิดอันตรายต่อสุขภาพ และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ พัทธนันท์ วิวัฒน์ไพศาล (2566) จากการศึกษาความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการป้องกันฝุ่น PM2.5 ของประชาชนอายุ 18-60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการที่ประชาชนเพิ่งผ่านพ้นมาจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีการเลือกใช้อุปกรณ์ที่สวมใส่ไม่เหมาะสมและมีวิธีการป้องกันที่ผิดวิธี

4. ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 พบว่า ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อังคินันท์ อินทรกำแหง และคณะ (2563) ศึกษาการจัดทำสถานการณ์ความรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ความรู้การป้องกันตัวเองจาก PM2.5 ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ประชาชนมีความรู้ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 มีความรู้รอบด้านและความเข้าใจเกี่ยวกับฝุ่น PM2.5 ทั้งจากสื่อทั่วไป เช่น ทีวี และอินเทอร์เน็ต ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลในการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 และสามารถเอาข้อมูลนั้นมาปฏิบัติเป็นประจำให้เกิดพฤติกรรมในการป้องกันตัวเองจากฝุ่น PM2.5 ที่ปลอดภัย และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ พัทธนันท์ วิวัฒน์ไพศาล (2566) จากการศึกษาความรู้

เจตคติ และพฤติกรรมการป้องกันฝุ่น PM2.5 ของประชาชนอายุ 18-60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้การป้องกันตัวเองจาก PM2.5 ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประชาชนมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับฝุ่น PM2.5 ทั้งทางด้านการศึกษาหรือการพบเห็นในทีวี สื่อข่าวสารต่างๆ และยังสามารถนำข้อมูลที่ได้มาปฏิบัติให้เกิดพฤติกรรมในการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 อย่างปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ประชาชนในพื้นที่ตำบลจิว อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย มีความรู้การป้องกันตัวเองจาก PM2.5 ในระดับปานกลางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น หน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานส่วนท้องถิ่น และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อการปฏิบัติตัวที่ดี
2. หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานส่วนท้องถิ่น สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ออกแบบ กิจกรรมและนโยบายให้กับประชาชนให้มีความรู้ความปลอดภัยในการใช้ชีวิต

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 กับกลุ่มประชากรอื่นๆเพิ่มเติม เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5
2. ควรทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตัวเองจาก PM2.5 ในประเด็นที่นอกเหนือจากตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรุงเทพฯธุรกิจ. (2566). สถานการณ์ไฟป่า หมอกควัน ฝุ่น PM_{2.5} จ.เชียงราย อยู่ในขั้นวิกฤติ. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.bangkokbiznews.com/health/well-being/1059464>.
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2565). สถานการณ์ฝุ่นจิ๋ว PM_{2.5} ในปี 2566 รุนแรงกว่าปีนี้ กรมอนามัยเตือนสวมหน้ากาก 2 ชั้น. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.thunkhaotoday.com/news/up-to-date/2165/สถานการณ์ฝุ่นจิ๋ว-PM2.5-ในปี-2566-รุนแรงกว่าปีนี้-กรมอนามัยเตือนสวมหน้ากาก-2-ชั้น#:~:text=คาดปี%202566%20สถานการณ์%20ฝุ่น,สามารถใช้เครื่องฟอกอากาศ.>
- กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2564). สถานการณ์และผลการดำเนินงาน ด้านการแพทย์และสาธารณสุข กรณีหมอกควัน และฝุ่นละอองขนาดเล็ก. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://anamai.moph.go.th/th/news-anamai/43381>.

- ณัฐมน สืบชุย และคณะ. (2566). พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM_{2.5} ต่อผลกระทบทางสุขภาพแบบเฉียบพลันของผู้จำหน่ายอาหารริมบาทวิถีเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2566. เข้าถึงได้จาก [file:///C:/Users/ASUS%20X509F/Downloads/ASJ-R09-23No1-Nutthamon+suebsui%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/ASUS%20X509F/Downloads/ASJ-R09-23No1-Nutthamon+suebsui%20(3).pdf).
- เทศบาลตำบลวัง อำเภอกะเทิง จังหวัดเชียงราย. (2565). ข้อมูลพื้นฐานและสภาพทั่วไป. สืบค้นเมื่อ 1 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงได้จาก http://ngewchiangrai.go.th/index.php?_mod=MDJVQg&type=aFE9PQ.
- วรัทม์ พิมพ์คต และคณะ. (2564). การปฏิบัติตนในสภาวะฝุ่นละออง PM_{2.5} ของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://ssrujournal.com/index.php/hssru/article/view/144/114>.
- สุพิชฌา สืบอริน. (2562). พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากมลพิษทางอากาศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดมงคลนิมิตร (มงคลพิทยาคาร). สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2566. เข้าถึงได้จาก https://www.researchgate.net/publication/341998404_phvtkrrmkarpxngkantxengcakmlphisthangxakaskhxngnakreiyanchanmathymsuksatxntn_rong_reiynwadmngkhl_nimitr_mngkhlphithyakhar.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2564). 3 ปัจจัยการเกิด PM_{2.5} ในภาคเหนือ. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://resourcecenter.thaihealth.or.th/3ปัจจัยการเกิดpm2-5ในภาคเหนือ>.
- อังคินันท์ อินทรกำแหง และคณะ. (2563). การจัดทำสถานการณ์ความรอบรู้ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมในการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM_{2.5}) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในพื้นที่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ. สืบค้นเมื่อ 17 กันยายน 2566. เข้าถึงได้จาก <http://bsris.swu.ac.th/upload/319381pdf>.
- อมรินทร์ คอร์เปอเรชั่นส์. (2566). ฝุ่น PM_{2.5} ภาคเหนือถึงหนักอย่างต่อเนื่อง งานวิจัยเสนอรัฐแก้ปัญหาข้อตกลงและกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศป้องกันการเผาข้ามประเทศ. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.ngthai.com>.
- Chiangraifocus. (2023). เชียงรายออกประกาศห้ามเผาเด็ดขาด 60 วัน ตั้งแต่ “15 ก.พ. - 15 เม.ย. 66”. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.chiangraifocus.com/18348/>.
- Thai PBS. (2023). ฝุ่นเชียงรายยังหนัก อาทิตย์เดียวป่วยทะลุ 3 พันคน. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.thaipbs.or.th/news/content/326023>.

ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและ
กระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
The Prevalence and factors related to musculoskeletal pain prevention
behaviors among traders in Ban Du Market, Ban Du Subdistrict,
Mueang Chiang Rai District, Chiang Rai Province

กฤติดา ยาวิโลง¹ วารุณี พันธวงศ์² และ กาญจนนา ปินตาคำ^{3*}

Kulthida Yawiloeng, Warunee Phunwong, and Kanjanar Pintakham

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความชุกของอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ 2) ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งหมด 206 คน เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลการประเมินอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก และพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนสถิติเชิงวิเคราะห์ใช้ไคสแควร์

ผลการวิจัย ความชุกของอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อกระดูกในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา พบมากที่สุดบริเวณหลังส่วนล่าง ร้อยละ 49.50 รองลงมา ไหล่/แขน ส่วนบน ร้อยละ 46.10 และน้อยที่สุดข้อเท้า/เท้า ร้อยละ 14.10 สำหรับพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก โดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 2.41 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคกล้ามเนื้อและกระดูก พบว่า อายุ ดัชนีมวลกาย โรคประจำตัว ระยะเวลาในการค้าขาย และประสบการณ์ในการค้าขายมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะเห็นได้ว่าผลการวิจัยที่ได้ สามารถใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบกิจกรรมเพื่อป้องกันการเกิดโรคกล้ามเนื้อและกระดูกได้

คำสำคัญ : ความชุก, พฤติกรรมการป้องกัน, ปวดกล้ามเนื้อและกระดูก, การยศาสตร์, ผู้ค้าขาย

¹นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email: kulthidayawiloeng2002@gmail.com และเบอร์โทรศัพท์ 095-6035478

²อาจารย์ สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

E-mail: p.warunee@hotmail.com และเบอร์โทรศัพท์ 089-1572965

³ผศ.ดร. สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email: em_kamjanar_p@cr.ru.ac.th และเบอร์โทรศัพท์ 088-2635364

Abstract

The aimed of this research were 1) to determine the prevalence musculoskeletal pain among traders in Ban Du market 2) to prevent musculoskeletal pain behaviors of traders in Ban Du market and 3) to factors related to prevent musculoskeletal pain behaviors of traders in Ban Du market, Ban Du subdistrict, mueang Chiang Rai district, Chiang Rai province were 206 people. This research was the cross-sectional descriptive study. The research instruments were personal factors, evaluation of musculoskeletal pain, and prevent musculoskeletal pain behaviors questionnaire. Data were analyzed by descriptive statistics used frequency, percentage, mean, and standard deviation for analytical statistics was used chi-square test.

The results showed that the prevalence of musculoskeletal pain in the past 1 month, the highest prevalence was the lower back (49.50%), followed by the shoulders/upper arms (46.10%) and the lowest prevalence was the ankle/foot region (14.10%). For factors related to prevent musculoskeletal pain behaviors the overall level was high ($\mu=2.41$) and factors related to prevent musculoskeletal pain behaviors of traders in Ban Du market found that age, body mass index underlying disease, trading period and experience for trading were statistically significant at the 0.05 level. This research results obtained can be used as basic information for designing activities to prevent musculoskeletal pain.

Keywords: Prevalence, Prevention behaviors, Musculoskeletal pain, Ergonomics, Traders

บทนำ

อาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกพบได้บ่อยในคนทำงานทุกอาชีพ ซึ่งเกิดจากท่าทางการทำงานที่ไม่ถูกต้อง เช่น การนั่งทำงานเป็นเวลานาน การยืนทำงานเป็นเวลานาน การบิดเอี้ยวตัวซ้ำ ๆ ท่าทางการทำงานซ้ำ ๆ การยกของที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน (วิชัย เทียนถาวร, 2563) จากรายงานสถานการณ์โรคและภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพ และสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยปี พ.ศ. 2560 พบผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อและกระดูกที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน จำนวน 100,743 ราย และในปี พ.ศ. 2561 พบ 114,578 ราย เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2560 จำนวน 13,835 ราย (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพ และสิ่งแวดล้อม, 2561) สำหรับภาคเหนือ ข้อมูลสถิติการเจ็บป่วยด้วยโรคกล้ามเนื้อ

และกระดูงจากการประกอบอาชีพ พ.ศ. 2565 พบว่าจังหวัดเชียงใหม่มีสถิติสูงที่สุด จำนวน 1,082 ราย รองลงมา คือ จังหวัดเชียงราย จำนวน 544 ราย (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพ และสิ่งแวดล้อม, 2565) จากระบบเฝ้าระวัง สุขภาพด้านโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม ของกระทรวงสาธารณสุข พบอาชีพที่เสี่ยงต่อโรคกล้ามเนื้อและกระดูก ได้แก่ อาชีพที่จำเป็นต้องก้ม เงย หรือบิดตัวซ้ำ ๆ เป็นเวลานาน อาชีพที่นั่งทำงานกับพื้นเป็นประจำ อาชีพขับรถประจำทาง ขับรถบรรทุก ขับแท็กซี่ เกษตรกร ประมง ผู้ค้าขายอาชีพทำงานนั่งโต๊ะ เช่น เสมียน นักบัญชี พนักงานพิมพ์ งานหัตถกรรม ตัดเย็บเสื้อผ้า แม่ครัวช่างยนต์ ช่างซ่อมเครื่องจักร ฯลฯ (กระทรวงสาธารณสุข, 2553)

อาชีพค้าขาย เป็นอาชีพหนึ่งเสี่ยงต่อการเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก เนื่องจากการนั่งขายของเป็นเวลานาน มีการบิดเอี้ยวตัวซ้ำ ๆ เพื่อขายของจัดของอยู่ตลอดเวลาทั้งวัน ทำท่าทางการทำงานซ้ำ ๆ การยกผักผลไม้ที่มีน้ำหนักเกินมาตรฐาน รวมถึง มีการก้มๆ เงยๆ ขายของจัดของอยู่ตลอดเวลาทั้งวัน การยืนขายของเป็นเวลานาน และท่าทางการทำงานที่ไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดอาการสะสมเป็นเวลานานและไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งอาจเป็นสาเหตุของการเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก จากงานวิจัยของ ยุพยง หมั่นกิจ และกตিকা สระมณีอินทร์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาอาการปวดเมื่อยโครงร่างและกล้ามเนื้อของพ่อค้าส่งผลไม้ ตลาดเจริญศรี อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า อาชีพค้าขายส่งผลต่ออาการปวดเมื่อยโครงร่างและกล้ามเนื้อ จากท่าทางการทำงานที่ผิดปกตรวมถึงการเคลื่อนไหวซ้ำๆ และการออกแรงยกของขณะทำงาน ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก

ตลาดบ้านดู่ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย เป็นตลาดขนาดใหญ่ เป็นศูนย์รวมของอาหารทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็นอาหารสด อาหารแห้ง อาหารสำเร็จรูป อยู่ใกล้มหาวิทยาลัย จึงมีผู้ค้าขายจำนวนมากมีการซื้อขายกันตลอดเวลาทั้งวัน จากการลงพื้นที่สำรวจตลาดบ้านดู่ พบว่าผู้ค้าขายมีอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก และจากการสังเกตผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ มีท่าทางการทำงานที่ไม่ถูกต้องตามหลักการยศาสตร์ สอบถามเชิงลึกพบว่าผู้ค้าขายยังไม่รับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดความรุนแรงของโรคที่เกิดขึ้น จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาความชุก พฤติกรรมการป้องกันและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ เพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนแก้ไขปัญหาอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก ที่เป็นปัญหาสำคัญของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ รวมถึงกำหนดมาตรการส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดี และความปลอดภัยให้กับประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความชุกอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน : ปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกมีความสัมพันธ์กัน

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตสถานที่

ตลาดบ้านดู่ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ทำการศึกษาเดือนมิถุนายน - เดือนกันยายน พ.ศ. 2566

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบตัดขวาง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวนทั้งหมด 82 แผง ซึ่งมีประชากรจำนวนทั้งหมด 206 คน ข้อมูล ณ วันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ. 2566 (ชมรมผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่, 2566)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบชนิดเติมคำและเลือกคำตอบ จำนวน 12 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนัก โรคประจำตัว ต้มสุรา สูบบุหรี่ การออกกำลังกาย ระยะเวลาในการขายต่อวัน ลักษณะการขาย ประสบการณ์ในการค้าขายต่อปี ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก และวิธีบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก

2. แบบประเมินการเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก โดยนำแบบประเมินความผิดปกติของโครงสร้างและกล้ามเนื้อ (Standardized Nordic questionnaire) มาปรับปรุงดัดแปลงให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ ซึ่งเป็นแบบประเมินอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมาโดยแบ่งร่างกายออกเป็น 9 ส่วน ได้แก่ คอ ไหล่ หลังส่วนบนหลังส่วนล่าง ข้อศอก ข้อมือ/มือ สะโพก เข่า และข้อเท้า/เท้า

3. แบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก มีข้อจำนวน 15 ข้อ เป็นแบบมาตราประมาณค่า แบ่งออกเป็น 3 ระดับโดยกำหนดค่าคะแนนแต่ละข้อดังนี้ 1 คะแนน หมายถึง ไม่ปฏิบัติ 2 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติเป็นบางครั้ง และ 3 คะแนน หมายถึง ปฏิบัติเป็นประจำ โดยแปลผลคะแนนเป็น 3 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00 หมายถึงระดับสูง

คะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33 หมายถึงระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66 หมายถึงระดับต่ำ

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติในการอ้างอิง ได้แก่ ไคสแควร์

ผลการวิจัย

ความชุกอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา พบว่า ส่วนใหญ่มีอาการบริเวณหลังส่วนล่าง จำนวน 102 (ร้อยละ 49.50) รองลงมา คือ ไหล่/แขน ส่วนบน จำนวน 95 คน (ร้อยละ 46.10) และน้อยที่สุด คือ ข้อเท้า/เท้า จำนวน 29 คน (ร้อยละ 14.10) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความชุกอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา (N=206)

ส่วนของร่างกาย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คอ	54	26.20
ไหล่	95	46.10
หลังส่วนบน	64	31.10
หลังส่วนล่าง	102	49.50
ข้อศอก	66	32.00
ข้อมือ/มือ	64	31.10
สะโพก	40	19.40
เข่า	71	34.50
ข้อเท้า/เท้า	29	14.10

พฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ย 2.41 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ 4 ท่านหลีกเลี่ยงการยกของหนักมีค่าเฉลี่ย 2.61 อยู่ในระดับสูง รองลงมา ข้อที่ 13 ท่านหลีกเลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่มีค่าเฉลี่ย 2.63 อยู่ในระดับสูง และข้อที่พบน้อยที่สุด ข้อที่ 9 ท่านออกกำลังกายสม่ำเสมอครั้งละ 30 นาที อย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมีค่าเฉลี่ย 1.91 อยู่ในระดับปานกลาง (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก (N=206)

ข้อ	ข้อความ	μ	σ	ระดับพฤติกรรม
1	ท่านหลีกเลี่ยงการนั่งคุกเข่าเป็นเวลานาน	2.49	0.50	สูง
2	ท่านหลีกเลี่ยงท่าทางในการทำงานที่ไม่ถูกต้อง	2.46	0.52	สูง
3	ท่านหลีกเลี่ยงการนั่งชายของเป็นเวลานาน	2.64	0.50	สูง
4	ท่านหลีกเลี่ยงการยกของหนัก	2.61	0.50	สูง
5	ท่านหลีกเลี่ยงการก้มๆเงยๆชายของ	2.41	0.49	สูง
6	ท่านหลีกเลี่ยงการบิดและเอี้ยวตัวชายของ	2.57	0.52	สูง
7	ท่านศึกษาหาความรู้ วิธีที่จะป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก	2.14	0.58	ปานกลาง

8	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมที่ลดความเสี่ยงต่อการเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก เช่น กิจกรรมเดินแอโรบิก	1.94	0.78	ปานกลาง
9	ท่านออกกำลังกายสม่ำเสมอ ครั้งละ 30 นาที อย่างน้อย 3 ครั้งต่อสัปดาห์ เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ	1.91	0.75	ปานกลาง
10	ท่านมีวิธีการดัดแปลงอุปกรณ์ที่ช่วยทำให้ยืนหรือนั่งขายของที่แผงขายของเป็นเวลานานได้	2.47	0.58	สูง
11	ท่านใช้เครื่องทุ่นแรงในการยกของหนัก	2.48	0.70	สูง
12	ท่านรับประทานอาหารที่มีแคลเซียมและวิตามินดีสูงอย่างสม่ำเสมอ	2.47	0.51	สูง
13	ท่านหลีกเลี่ยงการดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่เพื่อลดโอกาสเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก	2.63	0.48	สูง
14	ท่านใช้เก้าอี้ที่เหมาะสมกับขนาดรูปร่างของร่างกาย	2.55	0.54	สูง
15	ท่านไปพบแพทย์เพื่อตรวจสุขภาพเมื่อมีอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก	2.47	0.61	สูง
เฉลี่ยรวม		2.41	0.21	สูง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ พบว่า อายุ ดัชนีมวลกาย โรคประจำตัว ระยะเวลาในการค้าขาย และประสบการณ์ในการขายมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่

ปัจจัยส่วนบุคคล	ระดับพฤติกรรม		χ^2	P-value
	ปานกลาง	ดี		
อายุ			10.49	0.01*
19-29 ปี	29	18		
30-40 ปี	10	20		
41-51 ปี	15	31		
52 ปีขึ้นไป	32	51		

ดัชนีมวลกาย			25.63	0.00*
น้ำหนักน้อยหรือผอม (<18.5)	15	2		
น้ำหนักปกติ (18.5 –24.99)	52	63		
น้ำหนักเกิน (25 –29.99)	19	48		
อ้วนระดับ 1 (30 –34.99)	32	7		
โรคประจำตัว			4.02	0.03*
ไม่เป็นโรค	22	48		
เป็นโรค	64	72		
ระยะเวลาในการค้าขาย			16.82	0.00*
ต่ำกว่า 2 ชั่วโมง/วัน	4	0		
3 - 4 ชั่วโมง/วัน	13	18		
5 - 6 ชั่วโมง/วัน	38	35		
7 - 8 ชั่วโมง/วัน	29	67		
ประสบการณ์ในการค้าขาย			9.38	0.02*
1-10 ปี	75	79		
11-20 ปี	9	34		
21-30 ปี	2	7		

อภิปรายผลการวิจัย

ความชุกอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา พบว่าส่วนใหญ่มีอาการปวดเมื่อล้ามากที่สุดบริเวณ หลังส่วนล่าง รองลงมา ไหล่/แขน ส่วนบนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรนนท์ ชีระธารินพงศ์ และวีระพร ศุทธากรณ์ (2562) ศึกษาความชุกของอาการผิดปกติทางระบบโครงร่างกล้ามเนื้อและปัจจัยด้านท่าทางการทำงานในกลุ่มอาชีพสวนตกร้าไม้ไผ่ พบว่าอาการผิดปกติมากที่สุด บริเวณหลังส่วนล่าง และไหล่/แขน แต่ไม่สอดคล้องกับอนุดา ถิรฐานกุล และวริศ เบ้าบุญ (2564) ที่ศึกษาความชุกของกลุ่มอาการ ผิดปกติทางระบบกล้ามเนื้อและกระดูกโครงร่างจากการทำงานของพนักงานขับรถโดยสารสองแถวสายสี ม่วงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบอาการผิดปกติมากที่สุด ได้แก่ หลังส่วนล่าง และขาส่วนล่าง ช้ำและจากการลงพื้นที่สำรวจความชุกของโรคกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ พบว่าลักษณะท่าทางการค้าขายส่วนใหญ่มีการก้มๆเงยๆ มีการนั่งขายของเป็นเวลานาน ขายของจัดของอยู่ตลอดเวลาทั้งวัน และมีท่าทางการทำงานที่ไม่ถูกต้องตามหลักกายศาสตร์ จึงทำให้มีอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก

พฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ พบว่ามีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับ อนุดา ถิรภูฐานกุล และวริศรา เบ้านุ (2565) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพด้านการยศาสตร์ต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อลดความเสี่ยงต่อโรคกล้ามเนื้อและกระดูกที่เกิดจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการ จังหวัดหนองคาย พบว่าพฤติกรรมการป้องกันมีคะแนนเฉลี่ยสูง และสอดคล้องกับ พงษ์เทพ อินทรีย์(2554) ได้ศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานงานซักฟอก โรงพยาบาลอุดรดิศต์ พฤติกรรมการป้องกันมีคะแนนเฉลี่ยระดับสูง จากการลงพื้นที่ตลาดบ้านดู่ พบว่า ผู้ค้าขายส่วนใหญ่มีช่วงอายุตั้งแต่ 52 ปีขึ้นไปเป็นจำนวนมาก รวมถึงมีประสบการณ์ในการค้าขายอยู่ในช่วง 1-10 ปี เลยทำให้ผู้ค้าขายมีประสบการณ์ในการป้องกันโรคกล้ามเนื้อได้เป็นอย่างดีจึงทำให้มีพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกอยู่ในระดับสูง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกของผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ พบว่า อายุ ดัชนีมวลกาย โรคประจำตัว ระยะเวลาในการค้าขาย และประสบการณ์ในการขายมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากผู้ค้าขายในตลาดบ้านดู่ส่วนใหญ่มีอายุที่มาก รวมถึงมีระยะเวลาในการขายตลอดทั้งวันเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ตระหนักถึงการที่ต้องทำงานหนัก จึงระมัดระวังตัวเอง เพื่อลดโอกาสเสี่ยงในการเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูกมากขึ้น ไม่สอดคล้องกับ นฤมล เพ็ชรรัตน์ (2556) ประสบการณ์และการรับรู้ความเจ็บปวดเรื้อรังของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อและกระดูก พบว่า วิธีการจัดการและประสบการณ์ความปวดเรื้อรังของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อและกระดูก โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก และไม่สอดคล้องกับ ชุติพร หิตอักษร (2564) ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ระยะเวลาการรับรู้ความสามารถตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของผู้ใช้สมาร์ตโฟนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุราษฎร์ธานี พบว่าระยะเวลาในการใช้สมาร์ตโฟนในแต่ละวันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ แสดงให้เห็นว่าเมื่อนักศึกษามีการใช้สมาร์ตโฟนตามความต้องการของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการเฝ้าระวัง จัดอบรมให้ความรู้ หรือจัดทำโครงการให้กับผู้ค้าขายในตลาด เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการเกิดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก
2. ตลาดอื่นสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการเฝ้าระวัง และวางแผนการให้มีท่าทางการทำงานที่ถูกต้องตามหลักกายศาสตร์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีนำผลที่ศึกษาไปทำการจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันและลดอาการปวดกล้ามเนื้อและกระดูก
2. ควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบการทำงานของผู้ค้าขายแต่ละประเภทว่ามีความเสี่ยงทางด้านการยศาสตร์แตกต่างกันหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

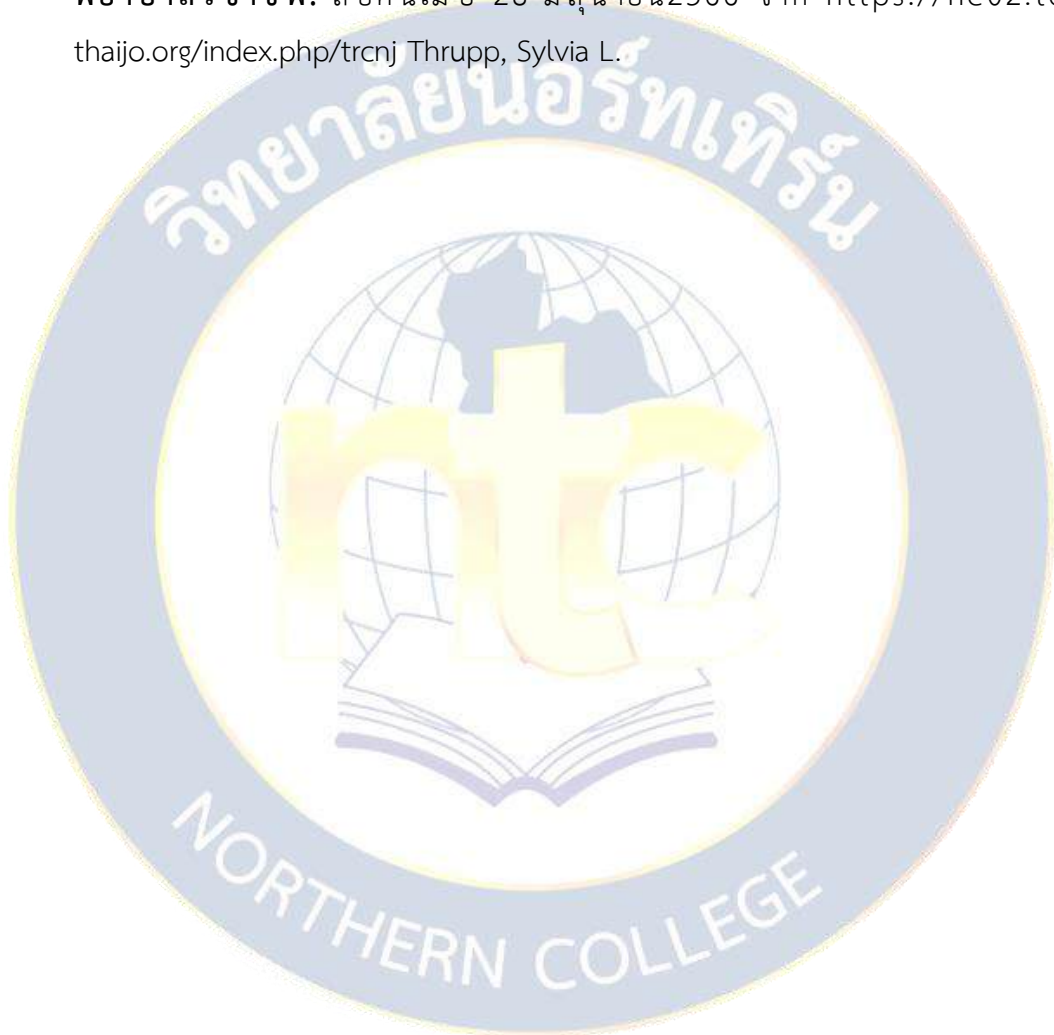
- กระทรวงสาธารณสุข. (2553). **อาชีพที่เสี่ยงต่อโรคกล้ามเนื้อและกระดูก**. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://moph.go.th/>.
- จิรนนท์ ชีระธารินพงศ์ และวีระพร ศุทธากรณ์. (2562). **ความชุกของกลุ่มอาการผิดปกติทางระบบโครงร่างกล้ามเนื้อและปัจจัยด้านท่าทางการทำงานในกลุ่มอาชีพสวนตกร้าไม้ไผ่**. สืบค้นเมื่อ 29 มิถุนายน 2566 จาก <https://he02.tcithaijo.org/index.php/jph/article/view/51217>.
- ชุลีพร หิตอักร. (2566). **ความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ระยะเวลาการรับรู้ความสามารถตนเองต่อพฤติกรรมการป้องกันอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของผู้ใช้สมาร์ตโฟนวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี**. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://he02.tcithaijo.org>.
- ถิรัฐานกุล และวิศ บ้านุ. (2564). **ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพด้านการยศาสตร์ ต่อการปรับเปลี่ยน ลดความเสี่ยง ต่อโรคกล้ามเนื้อและกระดูกที่เกิดจากการทำงานของพนักงานในสถานประกอบการ แห่งหนึ่ง อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย**. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2566 จาก <https://thaidj.org/index.php>.
- วิชัย เทียนถาวร. (2563). **โรคระบบกล้ามเนื้อและกระดูก**. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://today.line.me/th/v2/article/6WrqQv>.
- นฤมล เพ็ชรรัตน์. (2556). **ประสบการณ์และการรับรู้ความเจ็บปวดเรื้อรังของผู้ป่วยโรคกล้ามเนื้อและกระดูก**. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://repository>.
- พงษ์เทพ อินทร์พย. (2564). **การรับรู้ความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงจากการทำงานของบุคลากรที่ปฏิบัติงานงานซักฟอก โรงพยาบาลอุตรดิตถ์**. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://he03.tci-thaijo.org/index.php/ech/article/view/904>.
- ยุพยง หมั่นกิจ และกิตกา สระมณีอินทร์. (2561). **การศึกษาอาการปวดเมื่อยโครงร่างและกล้ามเนื้อของพ่อค้าส่งผลไม้ ตลาดเจริญศรี อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี**. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.ubu.ac.th>.

สำนักงานโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. (2561). สถิติการเกิดโรคกล้ามเนื้อและกระดูก. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://inenvocc.ddc.moph.go.th>.

สำนักงานโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม. (2565). สถิติการเกิดโรคกล้ามเนื้อและกระดูก. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://inenvocc.ddc.moph.go.th>.

อนุชา เนตรโสภาน และจอนณะจง เฟ็งจาด. (2565). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อ ป้องกันการเกิดความผิดปกติของกล้ามเนื้อและกระดูกจากการทำงานในพยาบาลวิชาชีพ. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/trcnj> Thrupp, Sylvia L.

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีหน้าที่ดูแลผู้ที่เจ็บป่วย และการสนับสนุนจากเพื่อน

กับปัญหาภาวะสุขภาพจิต: การสำรวจภาคตัดขวาง

ของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

Association between of family caregiver and peer support with

mental health problem: A cross-sectional survey among older people

in Pak Kret municipality, Nonthaburi Province

นริศรา เทพรักษา¹, ณัฐนารี เอมยงค์^{2*}, จิราลักษณ์ นนทารักษ์³, สันต์ สุวรรณมณี⁴

Narisara Thepraksa¹, Natnaree Aimyong^{2*}, Jiraluck Nontarak³, San Suwanmanee⁴

บทคัดย่อ

ปัญหาสุขภาพจิตในผู้สูงอายุเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่สำคัญทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่เป็นสังคมผู้สูงอายุ สำหรับประเทศไทยปัจจุบันเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์และปัญหาสุขภาพจิตที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในเขตสุขภาพที่ 4 พบว่า จังหวัดนนทบุรี มีประชากรผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป มากเป็นอันดับ 1 เป็นจังหวัดที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นและมีการกระจายประชากรที่แตกต่างกัน และเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุได้ ทำให้ต้องเฝ้าระวังปัญหาด้านสุขภาพจิตของประชาชนกลุ่มนี้อย่างใกล้ชิด การวิจัยครั้งนี้จึงศึกษาความชุกปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบความชุกปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ร้อยละ 18.90 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัญหาในความสัมพันธ์ต่อเพื่อนฝูง (AOR = 11.378 ,95%CI: 5.146 – 25.162) และปัญหาในการมีหน้าที่ดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย (AOR = 4.206 ,95%CI: 1.331 – 13.288) จากที่พบว่าผู้สูงอายุมีปัญหาภาวะสุขภาพจิตประมาณ 1 ใน 5 ของผู้สูงอายุทั้งหมดการที่สร้างระบบเฝ้าระวังปัญหาภาวะสุขภาพจิตในกลุ่มผู้สูงอายุระดับพื้นที่ในเขตชุมชนเมืองขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาภาวะสุขภาพจิตได้ทันเวลาและได้มีการเตรียมความพร้อมในการมีหน้าที่ดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วยและการได้รับความสนับสนุนจากเพื่อนได้อย่างเหมาะสม ทำให้อยู่ร่วมกับครอบครัวและชุมชนได้อย่างมีความสุข

คำสำคัญ : สุขภาพจิต / การมีหน้าที่ดูแลผู้ที่เจ็บป่วย / การสนับสนุนจากเพื่อน / ผู้สูงอายุ

¹ นักศึกษาลัทธิศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาโรคติดเชื้อและวิทยาการระบาดทางการแพทย์ สาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail: narisara.the@student.mahidol.edu

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ภาควิชาระบาดวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล E-mail Natnaree.aim@mahidol.ac.th

³ อาจารย์ ภาควิชาระบาดวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

⁴ อาจารย์ ภาควิชาระบาดวิทยา คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

Abstract

Mental health problems in older people are an important public health issue worldwide, especially in countries with aging and aged society. From the National survey, Nonthaburi province showed the highest population density and high number of elderly. This research thus investigated the prevalence of mental health problems in older individuals and factors associated with such issues in the Pak Kret Municipality area of Nonthaburi Province. The total of 350 older people, aged 60 to 80 years old, were sampling through the two-stage stratified random method. The samples were interviewed by using structure questionnaire. The results of the study revealed that the prevalence of mental health problems among older people was 18.90%, or approximately 1 in 5 older people has mental health problems. The results of logistic regression showed the factors associated with mental health problems among the elderly include: peer support (AOR = 11.378 ,95%CI: 5.146 – 25.162) family caregiver (AOR = 4.206 ,95%CI: 1.331 – 13.288). The elderly who was the family caregiver identified as the high risk groups of mental health. The surveillance system among this group may be important to support them timely. The peer support or friend conner delayed mental health problem in elderly.

Keywords : Mental health / Family caregiver / Peer support / Older People

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาสุขภาพจิตในผู้สูงอายุเป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขที่สำคัญทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่เป็นสังคมผู้สูงอายุ ซึ่งประชาคมอาเซียนเป็นสังคมสูงอายุเมื่อปี พ.ศ. 2561 โดยประเทศไทยมีประชากรสูงอายุมากเป็นอันดับ 2 (ร้อยละ 17.60) และในปี พ.ศ.2566 สังคมไทยเริ่มสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ด้วยจำนวนประชากรที่มีอายุเกิน 60 ปี จำนวนเกือบ 20 % ของประชากรทั้งหมดและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง¹ แนวโน้มการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุดังกล่าว เป็นสัญญาณเตือนให้สังคมได้ตระหนักถึงความสำคัญและหันมาร่วมวางแผนในการดูแลผู้สูงอายุ โดยบุคคลเมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุจะมีการเปลี่ยนแปลงต่างๆ เกิดขึ้นมากมายทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และจิตวิญญาณส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพ หากผู้สูงอายุไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะนำไปสู่ปัญหาภาวะสุขภาพจิตตามมาและเพิ่มการพึ่งพาสมาชิกอื่นในครอบครัว ดังนั้นผู้สูงอายุจะมีความเสี่ยงในการเผชิญปัญหาสุขภาพจิตสูงกว่ากลุ่มอายุอื่นๆ² ในปัจจุบันได้มีแนวคิด

เกี่ยวกับสุขภาพจิตที่ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจสุขภาพของมนุษย์และความเจ็บป่วยโดยพิจารณาปัจจัยทางชีววิทยา ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสังคม คือ แบบจำลองชีวจิตวิทยาสังคม (Bio-Psycho-Social Model) โดยการมองปัจจัยทั้ง 3 ด้านประกอบกันจะช่วยเสริมให้เกิดความเข้าใจอย่างครอบคลุม ดังนั้นปัจจัยทั้งสามอย่างทั้งชีววิทยา จิตวิทยาและสังคมจึงมีความสัมพันธ์ระหว่างกันที่สัมพันธ์กับสุขภาพและการเจ็บป่วยการทำความเข้าใจทั้งสามมิติอย่างครอบคลุมรอบด้านจะทำให้สามารถวางแผนการแก้ไขปัญหาทางสุขภาพได้อย่างเหมาะสมและถูกต้อง³

สำหรับประเทศไทย ปัญหาสุขภาพจิตมีแนวโน้มสูงขึ้นในแต่ละปี กรมสุขภาพจิตได้รายงานอัตราผู้ป่วยทางสุขภาพจิตต่อประชากรแสนคน ในเขตสุขภาพที่ 4 จากปีงบประมาณ 2564 – 2566 พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างมากจาก 2249.11 ต่อแสนประชากร เป็น 3384.03 ต่อแสนประชากร โดยที่จังหวัดนนทบุรีมีอัตราผู้ป่วยทางสุขภาพจิตต่อแสนประชากรสูงเป็นจังหวัดที่ 4 ในเขตสุขภาพที่ 4 จากความสำคัญดังกล่าว การที่ผู้สูงอายุมีจำนวนและอัตราเพิ่มสูงขึ้นนั้นเป็นการแสดงให้เห็นว่าประชากรไทยมีอายุยืนยาวมากขึ้น ซึ่งมีผลตามมาหลายประการ โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพจิตจากการสำรวจประชากรผู้สูงอายุในเขตสุขภาพที่ 4 พบว่า จังหวัดนนทบุรี มีประชากรผู้สูงอายุ อายุ 60 ปีขึ้นไป มากเป็นอันดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 20.98 จึงเป็น ‘สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์’ และเป็นจังหวัดที่มีคนอาศัยอยู่หนาแน่นที่สุดอีกจังหวัดหนึ่งของประเทศไทย¹

ด้วยจังหวัดนนทบุรีเป็นจังหวัดที่เป็นเขตชุมชนเมืองขนาดใหญ่ประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น และมีการกระจายประชากรที่แตกต่างกัน และเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของผู้สูงอายุได้ ทำให้ต้องเฝ้าระวังปัญหาด้านสุขภาพจิตของประชาชนกลุ่มนี้อย่างใกล้ชิด โดยจังหวัดนนทบุรีมีการเตรียมความพร้อมเข้าสู่เมืองผู้สูงอายุและให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เห็นได้จากศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เทศบาลนครนนทบุรี ที่สร้างขึ้นมาสอดรับกับนโยบายและมาตรการต่างๆ เพื่อพัฒนาการบริการผู้สูงอายุภายในจังหวัดนนทบุรี พร้อมทั้งสนับสนุนให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสามารถทำประโยชน์ให้กับสังคม ด้วยสถานการณ์ปัญหาดังกล่าวจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี เพราะเป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวด้านเศรษฐกิจและสังคมจากกรุงเทพฯ ส่งผลให้สภาพสังคมเปลี่ยนแปลง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารที่อยู่อาศัยและธุรกิจต่างๆ เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้ความหนาแน่นของประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะประชากรผู้สูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ โดยผลการศึกษาในครั้งนี้เพื่อที่จะทราบสถานการณ์จำนวนประชากรที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดโรค (Population at risk) ทำให้สามารถป้องกันปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มผู้สูงอายุและใช้เป็นข้อมูลเชิงวิชาการในการนำมาสร้างระบบเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพจิตในกลุ่มผู้สูงอายุระดับพื้นที่ในเขตชุมชนเมืองขนาดใหญ่ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยทางชีววิทยา ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสังคม มีความสัมพันธ์กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional study) เพื่อศึกษาความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ โดยใช้แบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุ ฉบับสั้น (T-GMHA-15) และแบบสอบถามปัจจัยทางชีววิทยา ,ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสังคม ในการสัมภาษณ์ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 80 ปี อยู่อาศัยในเขตพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 350 คน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 80 ปี อยู่ในอาศัยในเขตพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำนวน 36,392 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ เกณฑ์ในการคัดเลือก (Inclusion criteria) ผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 – 80 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง ,อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลนครปากเกร็ด ,พักอาศัยอยู่ในพื้นที่มาแล้วอย่างน้อย 1 ปี ,เป็นผู้มีสัญชาติไทย ,ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัยด้วยความสมัครใจ และลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมวิจัย เกณฑ์ในการคัดออก (Exclusion criteria) ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ขณะดำเนินการเก็บข้อมูล ,ผู้ที่มีภาวะติดเตียง (ADL < 6) ,ไม่มีประวัติในการรักษาและกินยาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพจิต ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มสองขั้นตอน (two stage cluster proportional to size) ได้จำนวน 350 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์โดยใช้แบบประเมินสุขภาพจิตผู้สูงอายุ ฉบับสั้น (T-GMHA-15) และแบบสอบถามปัจจัยทางชีววิทยา ,ปัจจัยทางจิตวิทยา และปัจจัยทางสังคม ในการสัมภาษณ์

3. การสร้างเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้สูงอายุ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงเกี่ยวกับเนื้อหาและการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์โดยใช้การทดสอบสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นของปัจจัยทางชีววิทยา เท่ากับ 0.863 ปัจจัยทางจิตวิทยา เท่ากับ 0.854 ปัจจัยทางสังคม เท่ากับ 0.887 และภาวะสุขภาพจิต เท่ากับ 0.804

4. การยื่นขอพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นขอจริยธรรมในการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ได้รับอนุมัติวันที่ 18 ธันวาคม 2566 เอกสารรับรองเลขที่ MUPH 2023-152

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2567 ถึง เมษายน 2567 ผู้วิจัยจึงจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่โดยแจ้งวัตถุประสงค์ของการทำวิจัยและขอความยินยอมจากผู้เข้าร่วมวิจัยในการเก็บข้อมูลเป็นลายลักษณ์อักษร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้สถิติพรรณนาและเชิงอนุมาน ประกอบด้วย Univariate analysis และ Multivariate analysis ในการอธิบายปัจจัยส่วนบุคคล ความชุก และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตในกลุ่มประชากรที่ศึกษา

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน มีความชุกปัญหาภาวะสุขภาพจิตร้อยละ 18.90 (ตารางที่ 1) ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ปัจจัยทางชีววิทยา พบว่า เพศหญิง ร้อยละ 20.20 ผู้สูงอายุตอนต้น (60 – 69 ปี) ร้อยละ 19.80 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 29.70 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 19.60 ระดับการศึกษาต่ำกว่าประถมศึกษา/ประถมศึกษา ร้อยละ 20.50 และมีสมรรถภาพของสมองในระดับต่ำ (ควรพบแพทย์) ร้อยละ 22.95 จะมีปัญหาภาวะสุขภาพจิตไม่ดี ปัจจัยทางจิตวิทยา พบว่า การบริโภครีเอตติ้งแอลกอฮอล์ ร้อยละ 19.05 การไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 19.12 คุณภาพการนอนหลับดี ร้อยละ 25.45 และการรับรู้ภาวะสุขภาพที่ไม่ดี ร้อยละ 19.19 จะมีปัญหาภาวะสุขภาพจิตไม่ดี และปัจจัยทางสังคม พบว่า รายได้ไม่เพียงพอ ร้อยละ 39.73 มีปัญหาในการสูญเสียหน้าที่การงาน ร้อยละ 20.00 มีปัญหาในการมีหน้าที่ดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย ร้อยละ 52.94 มีปัญหาในความสัมพันธ์ในครอบครัว ร้อยละ 38.71 และมีปัญหาในความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูง ร้อยละ 65.71 จะมีปัญหาภาวะสุขภาพจิตไม่ดี (ตารางที่ 2) เมื่อนำปัจจัยดังกล่าวเข้าสู่สถิติ Univariate analysis และ Multivariate analysis พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ ปัญหาในความสัมพันธ์ต่อเพื่อนฝูง (AOR = 11.378 ,95%CI: 5.146 – 25.162) และปัญหาในการมีหน้าที่ดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย (AOR = 4.206 ,95%CI: 1.331 – 13.288) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับภาวะสุขภาพจิต (จำนวนตัวอย่าง = 350 คน)

ภาวะสุขภาพจิต	จำนวนคน	ร้อยละ
สุขภาพจิตดีกว่าผู้สูงอายุทั่วไป	108	30.90
สุขภาพจิตเท่ากับผู้สูงอายุทั่วไป	176	50.30
สุขภาพจิตต่ำกว่าผู้สูงอายุทั่วไป มีปัญหาสุขภาพจิต	66	18.90
รวม	350	100.00

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ Univariate Logistic regression analysis เปรียบเทียบแต่ละปัจจัยที่สัมพันธ์ กับ ภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (จำนวนตัวอย่าง = 350 คน)

ตัวแปร	รวม (n = 350)		ภาวะสุขภาพจิตไม่ดี (n = 66)		OR	95 % CI		P - value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		Lower	Upper	
เพศ								
ชาย	107	30.60	18	16.80	1.217	0.670	2.211	0.519
หญิง	243	69.40	49	20.20	1			
อายุ								
ตอนต้น (60 – 69)	187	53.40	37	19.80	2.220	0.273	18.076	0.456
ตอนกลาง (70 – 79)	153	43.70	28	18.30	2.016	0.245	16.566	0.514
ตอนปลาย (80 ปีขึ้นไป)	10	2.90	1	10.00	1			
สถานภาพ								
โสด	37	10.57	11	29.70	1.985	0.926	4.255	0.078
คู่/หย่าร้าง / หม้าย	313	89.43	55	17.57	1			
โรคประจำตัว								
ไม่มี	24	6.90	2	8.30	0.372	0.085	1.624	0.188
มี	326	93.10	64	19.60	1			
ระดับการศึกษา								
ต่ำกว่าประถมศึกษา/ประถมศึกษา	239	68.30	49	20.50	6.963	0.923	52.516	0.060
มัธยมศึกษาตอนต้น/ ตอนปลาย	83	23.70	16	19.28	6.448	0.814	51.051	0.077
ปริญญาตรี/สูงกว่าปริญญาตรี	28	8.00	1	3.57	1			
สมรรถภาพทางสมอง								
ระดับค่อนข้างต่ำ/ต่ำ	61	17.43	14	22.95	1.358	0.692	2.648	0.370
ระดับปานกลาง/ดีมาก	289	82.57	52	17.99	1			
การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์								
ดื่ม	42	12.00	8	19.05	1.014	0.446	2.306	0.973
ไม่ดื่ม	308	88.00	58	18.83	1			
การสูบบุหรี่								
สูบ	10	2.90	1	10.00	0.470	0.059	3.776	0.478
ไม่สูบ	340	97.10	65	19.12	1			

1 = Reference (อ้างอิง) , *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ Univariate Logistic regression analysis เปรียบเทียบแต่ละปัจจัยที่สัมพันธ์ กับภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (จำนวนตัวอย่าง = 350 คน) (ต่อ)

ตัวแปร	รวม (n = 350)		ภาวะสุขภาพจิตไม่ดี (n = 66)		OR	95 % CI		P - value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		Lower	Upper	
คุณภาพการนอนหลับ								
หลับดี	110	31.40	28	25.45	0.702	0.405	1.216	0.207
หลับไม่ดี	240	68.60	38	15.83	1			
การรับรู้ภาวะสุขภาพ								
ดี	79	22.57	14	17.72	1.102	0.574	2.116	0.769
ไม่ดี	271	77.43	52	19.19	1			
ความเพียงพอของรายได้								
ไม่เพียงพอ	73	20.86	29	39.73	4.275	2.387	7.657	0.000*
เพียงพอ	277	79.14	37	13.36	1			
การสูญเสียหน้าที่การงาน								
มีปัญหา	25	7.14	5	20.00	1.082	0.391	2.997	0.880
ไม่มีปัญหา	325	92.86	61	18.77	1			
การมีหน้าที่ดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย								
มีปัญหา	17	4.86	9	52.94	5.447	2.016	14.721	0.001*
ไม่มีปัญหา	333	95.14	57	17.12	1			
ความสัมพันธ์ในครอบครัว								
มีปัญหา	31	8.86	12	38.71	3.099	1.421	6.759	0.004*
ไม่มีปัญหา	319	91.14	54	16.93	1			
ความสัมพันธ์ต่อเพื่อนฝูง								
มีปัญหา	35	10.00	23	65.71	12.12 4	5.622	26.146	0.000*
ไม่มีปัญหา	315	90.00	43	13.65	1			

1 = Reference (อ้างอิง) , *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ Multivariate Logistic regression analysis เปรียบเทียบแต่ละปัจจัยที่สัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี

ตัวแปร	ปัจจัยเปรียบเทียบ	OR	95 % CI		P - value
			Lower	Upper	
คุณภาพการนอนหลับ	- ไม่ดี	0.583	0.302	1.048	0.273
	- ดี	1			
การมีหน้าที่ดูแลสมาชิกที่	- มีปัญหา	4.206	1.331	13.288	0.014*
	- ไม่มีปัญหา	1			
เจ็บป่วย	- มีปัญหา	11.378	5.146	25.162	0.000*
	- ไม่มีปัญหา	1			

1 = Reference (อ้างอิง) , *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสำรวจปัญหาภาวะสุขภาพจิตโดยใช้แบบประเมิน T-GMHA-15 ในผู้สูงอายุ เขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบความชุกปัญหาภาวะสุขภาพจิต ร้อยละ 18.90 และเมื่อเทียบกับประเทศที่มีจำนวนผู้สูงอายุมากเป็นอันดับ 1 ของโลก คือ ประเทศญี่ปุ่น มีการสำรวจโดยใช้แบบประเมิน GDS-15 ในการประเมินปัญหาภาวะสุขภาพจิตในผู้สูงอายุ พบความชุกปัญหาภาวะสุขภาพจิต⁴ ร้อยละ 3.27 การสำรวจของประเทศญี่ปุ่นและการศึกษาคั้งนี้จะมีการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามที่แตกต่างกันทำให้มีปัญหามาตรฐานที่แตกต่างกันอาจเนื่องมาจากแนวคิดข้อคำถามของแบบสอบถามที่ต่างกัน เมื่อพิจารณาการศึกษาความชุกของปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในประเทศไทยที่ผ่านมาจะพบว่า ค่าความชุกของปัญหาสุขภาพจิตมีความแตกต่างกันในกลุ่มประชากรที่ศึกษา เมื่อเทียบกับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท พบความชุกปัญหาภาวะสุขภาพจิต⁵ ร้อยละ 6.70 ดังนั้น กลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและในเขตชนบท จะมีความแตกต่างกันจากวิถีชีวิต เช่น อาหารการกินของคนชนบทไม่มีสารพิษ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่อากาศดีกว่าคนเมือง สอดคล้องกับการวิจัยของ สุรธิดา บึงพรรัตน์⁶ ที่ทำการศึกษเปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตระหว่างผู้สูงอายุชุมชนเมืองและชุมชนชนบท และการศึกษาของวิชาญ ชูรัตน์⁷ ที่ทำการศึกษปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะเสี่ยงการมีปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุไทย พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมีโอกาสเสี่ยงต่อการมีปัญหาสุขภาพจิตมากกว่าผู้ที่อยู่ในภาคอื่นๆ เนื่องจากเป็นเขตเมือง และเป็นเขตพื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญ รวมถึงศูนย์รวมแหล่งการศึกษา สถานพยาบาล แหล่งงาน และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ดังนั้นปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองที่มีความเจริญสูงจะมีปัญหาภาวะสุขภาพจิตมากกว่าผู้สูงอายุในเขตชนบท เนื่องจากในพื้นที่ที่ทำการศึกษาคั้งนี้เป็นเขตพื้นที่ปริมณฑลที่เป็นเขตชุมชนเมืองขนาดใหญ่เป็นพื้นที่รองรับการขยายตัวด้านเศรษฐกิจและสังคมจากกรุงเทพมหานครพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นอาคารที่อยู่อาศัยและธุรกิจต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลให้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนไปโดยสิ้นเชิง เกิดปัญหามลพิษและปัญหาทางสังคมซึ่งส่งผลให้เกิดความรำคาญรบกวนจิตใจ และบั่นทอนสุขภาพจิตทั้งสิ้น โดยพบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีปัญหาภาวะสุขภาพจิตไม่ดี ร้อยละ 20.20 และเป็นผู้สูงอายุตอนต้น (60 – 69 ปี) ร้อยละ 19.80 ที่มีปัญหาภาวะสุขภาพจิตไม่ดี อาจเนื่องจากการสูญเสียหน้าที่การงาน เพราะที่ผ่านมามีต้องทำงานพบปะเพื่อนร่วมงานทุกวัน เมื่อเข้าสู่วัยเกษียณหรือผู้สูงอายุตอนต้น อาจเกิดภาวะซึมเศร้า เหงา เครียดได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งที่มีปัญหาการสูญเสียหน้าที่การงาน ร้อยละ 20.00 จะมีปัญหาภาวะสุขภาพจิตไม่ดี

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ทั้งในการวิเคราะห์ Univariate analysis และ Multivariate analysis ได้แก่

ความสัมพันธ์ต่อเพื่อนฝูง พบว่า มีความสัมพันธ์กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (OR = 11.378 ,95%CI: 5.146 – 25.162) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา คำชื่น⁸ ที่ทำการศึกษาระยะสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุที่มีสุขภาพจิตดีจะมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นได้ดีด้วย นอกจากนี้ Otrakul et al.⁹ ที่ทำการศึกษาปัญหาสุขภาพจิตของผู้สูงอายุเปรียบเทียบในเขตเมืองและชนบท พบว่า การได้พบปะติดต่อกับเพื่อนฝูง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับปัญหาสุขภาพจิต และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์¹⁰ ที่ทำการศึกษาสุขภาพจิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุ โดยสามารถอภิปรายได้ว่าเพื่อนฝูงนั้นจัดเป็นแหล่งสนับสนุนทางอารมณ์ที่มีความสำคัญมากนอกเหนือจากครอบครัว วัยสูงอายุยังเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับการสูญเสียในหลายๆ ด้าน การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนฝูงจะช่วยเสริมความมั่นคงทางจิตใจและยังสามารถเป็นช่องทางให้ปรับตัวกับความเครียด ต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ผู้สูงอายุที่มีปัญหาในความสัมพันธ์ต่อเพื่อนฝูงจะมีปัญหาภาวะสุขภาพจิต ร้อยละ 65.71 แสดงว่า การที่ผู้สูงอายุมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนฝูงจะส่งผลต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิต ดังนั้น ถ้ามีการจัดกิจกรรมกลุ่มต่างๆ น่าจะมีส่วนช่วยให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนฝูง ทำให้มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนฝูงและจะช่วยเสริมความมั่นคงทางจิตใจและยังสามารถเป็นช่องทางให้ปรับตัวกับความเครียดต่อสถานการณ์ฉุกเฉินได้

การมีหน้าที่ดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย พบว่า มีความสัมพันธ์กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (OR = 4.206 ,95%CI: 1.331 – 13.288) สอดคล้องกับงานวิจัยของชุตินา มาลัย¹¹ ที่ทำการศึกษาคั้งที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะซึมเศร้าของ

ผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดราชบุรี พบว่า ผู้สูงอายุที่อยู่ต่างจังหวัดก็ได้รับหน้าที่รับผิดชอบดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย ทำให้มีความรู้สึกรู้ว่าเป็นภาระจนส่งผลต่อสุขภาพจิต และเป็นผลทำให้เกิดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุได้เช่นกัน โดยสามารถอภิปรายได้ว่าในการศึกษาคั้งนี้เป็นผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณเขตเมืองที่มีความเจริญสูงแต่ยังมีหน้าที่ช่วยเหลือดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วยในครอบครัว และมีหน้าที่เลี้ยงบุตรหลานทำให้รู้สึกว่าเป็นภาระจนส่งผลต่อปัญหาภาวะสุขภาพจิต แม้ว่าจะเป็นผู้สูงอายุในเขตเมืองหรือพื้นที่ต่างจังหวัดที่เป็นชนบทในการมีหน้าที่ดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วยมักจะส่งผลต่อปัญหาภาวะสุขภาพจิตไม่แตกต่างกัน และยังพบว่าการที่ผู้สูงอายุมีหน้าที่ดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วยจะส่งผลต่อปัญหาภาวะสุขภาพจิตในด้านร่างกาย ทำให้เกิดอาการนอนไม่หลับ พักผ่อนไม่เพียงพอ และด้านสุขภาพจิต ทำให้เกิดความกดดันมีความเครียดสะสมในตัวเองมีความพึงพอใจในตนเองต่ำ มีอารมณ์อ่อนไหวและหงุดหงิดง่ายมีความรู้สึกหมดหวังท้อแท้บางรายมีอาการซึมเศร้าที่ต้องมารับบทบาทการเป็นผู้ดูแลผู้ป่วยในครอบครัว ทำให้รู้สึกขาดอิสระในการผ่อนคลายความเครียดจนทำให้เกิดปัญหาภาวะสุขภาพจิต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิสมัย สุระกาญจน์¹² พบว่า ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเป็นผู้ดูแลสมาชิกครอบครัวที่เจ็บป่วย จะส่งผลกระทบในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านสุขภาพร่างกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านหน้าที่การงาน ด้านทัศนคติและแนวทางการจัดการดำเนินชีวิต ซึ่งผลกระทบด้านต่างๆ เหล่านี้มักทำให้เกิดปัญหาภาวะสุขภาพจิตตามมา ดังนั้น ด้านสุขภาพร่างกาย และด้านสุขภาพจิต ก็เป็นส่วนสำคัญในการเกิดปัญหาภาวะสุขภาพจิต และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา คำชื่น⁸ พบว่า ผู้สูงอายุที่ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาไม่มากสามารถดูแลตนเองได้จึงยังไม่ส่งผลด้านลบต่อสุขภาพจิต และแม้ว่าจะมีหน้าที่ดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วยก็ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะสุขภาพจิต เพราะงานวิจัยดังกล่าวมีผู้สูงอายุส่วนน้อยที่ได้รับหน้าที่รับผิดชอบดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วยจึงทำให้ไม่มีปัญหาภาวะสุขภาพจิต

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

1. การวิจัยในคั้งนี้เป็นการศึกษาแบบภาคตัดขวาง (Cross – sectional study) จึงทราบความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างๆ แต่ไม่สามารถระบุว่าเป็นสาเหตุของการเกิดปัญหาภาวะสุขภาพจิตไม่ได้
2. การวิจัยในคั้งนี้เก็บข้อมูลเฉพาะผู้สูงอายุ 60 – 80 ปี เท่านั้นทำให้ไม่สามารถครอบคลุมถึงปัญหาภาวะสุขภาพจิตในผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียง หรือผู้สูงอายุที่มีความพิการได้
3. การวิจัยในคั้งนี้ต้องขอความยินยอมก่อนการให้สัมภาษณ์ทำให้ผู้ที่ยินยอมอาจจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมและมีสุขภาพจิตที่ดีกว่าคนที่ไม่มีความพร้อมในการเข้าร่วมงานวิจัย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ระดับพื้นที่

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่โดยเฉพาะบุคลากรด้านสุขภาพที่มีความรู้ด้านสุขภาพจิต เช่น พยาบาลสุขภาพจิต ให้คำแนะนำและตรวจสุขภาพจิต ให้กับผู้สูงอายุที่มีหน้าที่ดูแลสมาชิกที่เจ็บป่วย ในครอบครัว

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล หน่วยงานสาธารณสุขหรือหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น ในพื้นที่ สนับสนุนและส่งเสริมงบประมาณและอุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมการจัดกิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ หรือกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุ

2. ระดับจังหวัด

มีระบบเฝ้าระวังส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตระดับจังหวัด โดยมีความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายสุขภาพจิตระดับจังหวัด ได้แก่ ศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ สำนักงาน พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ การปกครองท้องถิ่น และสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

3. ระดับประเทศ

สร้างนโยบายสนับสนุนการส่งเสริมด้านสุขภาพจิตในสูงอายุ รวมถึงการสร้างระบบเฝ้าระวังสุขภาพจิตในผู้สูงอายุระดับประเทศ โดยขอความร่วมมือจากกระทรวงต่างๆ ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย และกรมสุขภาพจิต มีการบูรณาการเฝ้าระวังและป้องกันปัญหาสุขภาพจิตร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัญหาภาวะสุขภาพจิตในกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง

ควรมีการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมด้านสุขภาพจิตของวัยกลางคน เพื่อเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุที่มีสุขภาพจิตดีในอนาคต

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในปัจจัยด้านคุณภาพการนอนหลับ กับปัญหาภาวะสุขภาพจิตของผู้สูงอายุ โดยใช้เครื่องมือที่สามารถวัดการนอนหลับที่มีความแม่นยำและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). รายงานการสำรวจประชากรสูงอายุในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: กองคลังข้อมูล และสนเทศสถิติ.
2. มณูเชษฐ์ มະโนธรรม. (2561). การเปรียบเทียบระดับความเครียดของผู้สูงอายุ กรณีศึกษาหมู่บ้านดอยแก้ว ต.นางแล อ.เมือง จ.เชียงราย. วารสารวิชาการป้องกันควบคุมโรค, 5(2), 50-59.

3. Simon George Taukeni (2020). **Biopsychosocial Model of Health**. cited 2023 Aug 25. Available from:<https://www.researchgate.net/publication/344844447>
4. Kosuke, F. U., Aiko, I. N., Masafumi, K. U. (2020). **Mental Health Status of the Older Adults in Japan During the COVID-19 Pandemic**. PubMed Central. 2021 Jan; 22(1): 220–221.
5. กชกร ฉายากุล และภรณ์ทิพย์ ผลกระโทก. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับพลังสุขภาพจิตของผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคเรื้อรัง ในเขตชนบท จังหวัดนครราชสีมา**. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้, 7(2), 27-37.
6. สุรธิดา บึงพรรัตน์. (2560). **การศึกษาเปรียบเทียบปัญหาสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิต ระหว่างผู้สูงอายุชุมชนเมืองและชุมชนชนบท**. ค้นหาเมื่อ 1 เมษายน 2567. จาก <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/1732.ru>
7. วิชัญ ชูรัตน์, โยธิน แสงวดี, สุพาพร อรุณรักษ์สมบัติ. (2557). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาวะเสี่ยงการมีสุขภาพจิตของผู้สูงอายุไทย**. วารสารประชากรไทย. 3(2), 87-92.
8. สุนิสา คำขึ้น, หลกทัย กงมหา, วิจิตร แผ่นทอง และปรางทิพย์ ทาเสนาะ เอลเทอร์. (2563). **ภาวะสุขภาพจิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้สูงอายุ**. วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล ปีที่ 36 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2563.
9. Otrakul, A., Srisorachat, S., Tangtrongpiros, V., & Charengkam, S. (1993). **Depression of elderly in urban and rural area**. Department of Medieal Services, 18 , 503-507.
10. อัฐฉญา แพทย์ศาสตร์ และพัชรินทร์ รุจิรานุกุล. (2564). **สุขภาพจิตผู้สูงอายุของโรงเรียนผู้สูงอายุตำบลวังใหม่ อำเภอนายายอาม จังหวัดจันทบุรี**. วารสารวิจัยราชภัฏจรัญเกล้า ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2564.
11. ชุติมา มาลัย, รุ่งทิพย์ ไชโยยั้งยงค์, เพ็ญนภา แดงด้อมยุทธ์ และศรีสกุล ฉะชัยแหลม. (2562). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในชุมชน จังหวัดราชบุรี**. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์ ปีที่ 39 ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน 2562 หน้า 67-76.
12. พิสมัย สุระกาญจน์ และดารุณี จงอุดมการณ์. (2561). **บทบาทของผู้ดูแลในการดูแลสุขภาพของสมาชิกครอบครัวที่มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง: การสังเคราะห์วิทยานิพนธ์ แบบการวิจัยเชิงคุณภาพ**. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น ปีที่ 26 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม – สิงหาคม 2562.

การศึกษาประสิทธิผลในการรักษาฝ้าโดยการใชยาทรานซามิกความเข้มข้น 4มก./มล.

ฉีดเข้าชั้นผิวหนังเปรียบเทียบกับทายาครีมกรดอะซีลาอิกความเข้มข้น 20%

A Comparative Study of Efficacy of 4mg/ml Intradermal Tranexamic Acid Versus 20% Azelaic Acid Cream in Treatment of Melasma

บดินทร์ โชคดำรงสุข¹, ภาคินัย เต็มนิธิกุล², รัศมณี สุวรรณณเมธี³

บทคัดย่อ

ฝ้าเป็นความผิดปกติของเม็ดสีที่พบได้บ่อยและส่งผลต่อความมั่นใจของผู้ป่วย ในปัจจุบันมีวิธีการรักษาที่หลากหลายและให้ผลลัพธ์และมีผลข้างเคียงที่แตกต่างกันไป โดยในการศึกษานี้เป็นการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของยาทรานซามิกความเข้มข้น 4มก./มล. ฉีดเข้าชั้นผิวหนัง และทายาครีมกรดอะซีลาอิกความเข้มข้น 20% ในอาสาสมัคร 10 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่มโดยใช้การสุ่ม โดยกลุ่ม A จะได้รับการรักษาด้วยการใช้ยาทรานซามิกความเข้มข้น 4มก./มล. ฉีดเข้าชั้นผิวหนัง จุดละ 0.05 มล. ในพื้นที่ 1 ตร.ซม. โดยฉีดทั้งหมด 4 ครั้ง ห่างกันครั้งละ 2 สัปดาห์ ส่วนกลุ่ม B จะได้รับการรักษาด้วยทายาครีมกรดอะซีลาอิกความเข้มข้น 20% โดยให้ทาเป็นประจำทุกวัน วันละ 2 ครั้ง รวมเวลาการรักษาทั้งสิ้น 8 สัปดาห์ และมีการประเมิน MASI score จากภาพถ่าย ประเมินความเข้มของเม็ดสีด้วยค่า MMI score รวมถึงผลข้างเคียงที่เกิดขึ้นในทุกๆ 2 สัปดาห์ และมีการประเมินความพึงพอใจต่อผลการรักษาของผู้ป่วยในสัปดาห์ที่ 8 ผลการศึกษาพบว่าจากการประเมิน MASI score และ MMI score ของกลุ่มที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้ยาทรานซามิกความเข้มข้น 4มก./มล. ฉีดเข้าชั้นผิวหนัง ลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญในสัปดาห์ที่ 6 และ 4 ตามลำดับ (P-value 0.028, 0.036 ตามลำดับ) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ได้รับการรักษาด้วยทายาครีมกรดอะซีลาอิกความเข้มข้น 20% พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติในทุกๆระยะของการรักษา สรุปได้ว่าการรักษาด้วยการใช้ยาทรานซามิกความเข้มข้น 4มก./มล. ฉีดเข้าชั้นผิวหนัง และการรักษาด้วยทายาครีมกรดอะซีลาอิกความเข้มข้น 20% สามารถลดรอยโรคฝ้าได้ แต่ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ และพบผลข้างเคียงเล็กน้อย คืออาการ ปวด แดง ข้ำ หลังการฉีดยาในกลุ่มที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้ยาทรานซามิกฉีดเข้าชั้นผิวหนัง และอาการแสบคันในกลุ่มที่ทายาครีมกรดอะซีลาอิกความเข้มข้น 20% โดยอาการทั้งหมดดังกล่าวสามารถหายได้เองโดยไม่พบผลข้างเคียงอื่นๆ

คำสำคัญ : ฝ้า, ยาทรานซามิก, ครีมกรดอะซีลาอิกความเข้มข้น 20%, ฉีดเข้าชั้นผิวหนัง

¹ หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาดงวิทยา สำนักวิชาเวชศาสตร์ชะลอวัยและฟื้นฟูสุขภาพ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

² หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาดงวิทยา สำนักวิชาเวชศาสตร์ชะลอวัยและฟื้นฟูสุขภาพ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

³ หลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาดงวิทยา สำนักวิชาเวชศาสตร์ชะลอวัยและฟื้นฟูสุขภาพ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง

Abstract

Melasma is a common pigment disorder which can affect the patient's confidence. At present, there are a variety of treatments which provide different results and side effects. This study compared the effectiveness between subdermal injection of 4mg/ml tranexamic acid and topical 20% azelaic acid cream. This study is to compare the efficacy, side effects and patient's satisfaction between subdermal injection of 4mg/ml tranexamic acid and topical 20% azelaic acid cream as a treatment for melasma. A total of 10 participants with melasma were randomly divided into two groups, as group A was treated with 4mg/ml tranexamic acid into subdermal skin layer in a pattern of 0.05 ml each point in an area of 1 sq. cm. Group B was treated with 20% azelaic acid cream daily. MASI score was assessed from photographs and evaluated by two dermatologists. Pigment intensity was assessed with MMI score. Side effects were monitored every 2 weeks during the follow up sessions, and patient satisfaction of the treatment results was assessed by global satisfaction scale at 8th week. MASI scores and MMI scores of the group treated with subdermal injection of 4mg/ml tranexamic acid showed a significant decrease in 6th and 4th week, respectively (P-value 0.028, 0.036, respectively), but compared to the group treated with 20% azelaic acid cream, there was no statistically significant difference at all stages of treatment. Subdermal injection of 4mg/ml tranexamic acid and 20% azelaic acid cream can reduce area and pigment intensity of melasma, but there was no statistically significant difference between these two medications. Minor side effects were observed such as pain, redness and bruising after injection in the group treated with tranexamic acid and itching in the group treated with 20% azelaic acid cream which subsided after a short period of time.

Keywords: Melasma, Tranexamic acid, intralesional, azelaic acid

บทนำ

ฝ้าเป็นภาวะที่เซลล์สร้างเม็ดสีในผิวหนังทำงานมากผิดปกติส่งผลให้ในผิวหนังมีเม็ดสีเมลานินเพิ่มมากขึ้น เกิดเป็นลักษณะรอยปื้นเรียบสีน้ำตาล มักพบบ่อยบริเวณผิวหนังของร่างกายที่สัมผัสแสงแดด เช่นบริเวณใบหน้า โดยเฉพาะบริเวณ หน้าผาก แก้ม จมูก และเหนือริมฝีปากเป็นต้น[1] ฝ้าเกิดขึ้นได้ ทั้งเพศหญิงและชาย มักพบในคนที่มี Fitzpatrick skin type III และ IV [2] โดยจะพบได้บ่อยกว่าในเพศหญิง โดยเฉพาะเพศหญิงช่วงวัยกลางคนที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีรังสียูวีเข้มข้นสูง [3] โดยรังสียูวี ภาวะตั้งครรภ์ ฮอร์โมน ภาวะไทรอยด์ผิดปกติ พันธุกรรม รวมถึงการใช้ยาบางชนิดเป็นปัจจัยเสริมให้เกิดฝ้าได้ [4] การรักษาฝ้านั้นโดยทั่วไปจะเน้นไปที่การยับยั้งกระบวนการการสร้างเม็ดสี (melanin synthesis) และลดการเคลื่อนตัวของmelanosomeจากเซลล์melanocyte ไปที่เซลล์keratinocyte การรักษามาตรฐานที่ใช้เป็น Gold standard treatment ได้แก่การใช้ยาทาที่มีส่วนผสมของสาร Hydroquinone รวมถึงยาสูตรผสม เช่น Triple combination cream และ Klingman-willis formula[5] อาจร่วมกับการใช้การรักษาวิธีอื่นร่วมด้วย เช่นการใช้แสงเลเซอร์ การใช้สารผลัดเซลล์ผิวหนัง หรือเครื่องมือกรอผิวหนังเป็นต้น[6] ในปัจจุบันมีการคิดค้นและศึกษาตัวยาทางเลือกอื่นๆ ที่ใช้รักษาฝ้าโดยมีผลข้างเคียงที่น้อยกว่า เช่น อัลฟา อาร์บูติน ไนอะซิโนไมด์ กลูโคซามิน วิตามินซีและสารสกัดจากพืชต่างๆ เป็นต้น รวมถึงการใช้กรดทรานเอ็กซามิก (Tranexamic acid) และ กรดอะซีลาอิก ด้วยเช่นกัน Tranexamic acid (trans-4-(Aminomethyl) cyclohexane-carboxylic acid, TA) เป็น plasmin inhibitorชนิดหนึ่งใช้ในการรักษาภาวะผิดปกติของการสลายลิ่มเลือดเพื่อป้องกันภาวะเลือดออกมากผิดปกติ โดย TA เป็นอนุพันธ์สังเคราะห์ของกรดอมิโน ไลซีน (Lysine) ออกฤทธิ์โดยเป็นตัวยับยั้งแบบแข่งขันในกระบวนการกระตุ้นของ Plasminogen activator (PA) ส่งผลยับยั้งไม่ให้ PA เปลี่ยน plasminogen เป็น plasmin[7] โดยกลไกหลักที่ใช้รักษาฝ้าเกิดจากคุณสมบัติการเป็น Antiplasmin[8] รวมถึง TA มีส่วนประกอบบางส่วนคล้ายกับ Tyrosine ซึ่งสามารถเกิดการยับยั้ง Tyrosinaseแบบแข่งขันได้[9] มีการศึกษาถึงประสิทธิภาพในการใช้กรดทรานเอ็กซามิก (Tranexamic acid) ในการรักษาฝ้าทั้งในรูปแบบของการรับประทาน การทา และการฉีดซึ่งโดยส่วนใหญ่มีผลลัพธ์ที่ไปทางเดียวกันคือสามารถลดค่า MASI score และ Melanin indexได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบผลข้างเคียงได้น้อย[3]

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการรักษาฝ้าด้วยการใช้ยากรดทรานเอ็กซามิกฉีดเข้าชั้นผิวหนัง เมื่อเทียบกับการใช้ยาทากรดอะซีลาอิก โดยการวัดค่า MASI score
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับเม็ดสี melanin จากค่า Mean melanin index ของการรักษาฝ้าด้วยการใช้ยากรดทรานเอ็กซามิกฉีดเข้าชั้นผิวหนัง เมื่อเทียบกับการใช้ยาทากรดอะซีลาอิก โดยใช้เครื่อง Mexameter MX 18

3. เพื่อศึกษาของข้างเคียงของการรักษาฝ้าด้วยการใช้กรดทรานเนซามิกฉีดเข้าชั้นผิวหนัง เมื่อเทียบกับการใช้ยาทากรดอะซีลาอิก

4. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้ป่วยต่อการรักษาฝ้าด้วยการใช้ยากรดทรานเนซามิกฉีดเข้าชั้นผิวหนัง เมื่อเทียบกับการใช้ยาทากรดอะซีลาอิก

ขอบเขตการวิจัย

ทำการศึกษาในกลุ่มประชากร อาสาสมัครเพศชายหรือหญิงที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นฝ้า อายุระหว่าง 25-50 ปีที่สามารถมารับการตรวจรักษาและติดตามผลที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงกรุงเทพมหานครได้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ดำเนินการภายหลังจากที่ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง (หนังสือรับรองเลขที่ COA: 111/2023) โดยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบไปข้างหน้า ที่มีการสุ่มเลือก และปกปิดข้อมูลผู้ประเมินผล (Prospective, randomized, assessor-blinded, experimental study)

ผู้วิจัยจะทำการคัดเลือกอาสาสมัครที่เป็นฝ้าอายุระหว่าง 25-50 ปี จำนวน 10 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน ด้วยวิธี simple randomization โดยกลุ่ม A จะได้รับการฉีดกรดทรานเนซามิกใต้ผิวหนัง ความเข้มข้น 4mg/ml จุดละ 0.05 ml ในพื้นที่ 1 ตร.ซม. โดยผู้วิจัย และจะฉีดกรดทรานเนซามิกใต้ผิวหนังอีก 3 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 2, 4 และ 6 โดยปริมาณสูงสุดในการฉีดแต่ละครั้งไม่เกิน 8 mg/session และก่อนการทำหัตถการจะมีการทายาเฉพาะบริเวณที่ทำการรักษาเป็นเวลา 45 นาที ส่วนกลุ่ม B จะได้รับการรักษาด้วยการทายา 20% azelaic acid โดยแนะนำให้ทา วันละ 2 เวลา เช้าและเย็น ให้เป็นชั้นบางๆทั่วรอยโรค ปริมาณที่ใช้ประเมินตามขนาดของรอยโรค เป็นประจำทุกวัน และผู้เข้าร่วมวิจัยทุกคนจะได้รับครีมทากันแดด SPF 50 PA +++ ทุกคน โดยให้ใช้ปริมาณ 2 ซ่อนิ้วชี้ (1 กรัม) ทาทั่วใบหน้า เป็นประจำทุกวัน วันละ 1 ครั้งตอนเช้า และแนะนำให้พยายามหลีกเลี่ยงแสงแดดระหว่างวัน ผู้วิจัยทำการประเมินคะแนน MASI score โดยถ่ายภาพ และ ความเข้มของเม็ดสี (MMI) ด้วยเครื่อง Mexameter MX18 ในครั้งแรกเป็น baseline ก่อนการรักษา และมีการประเมินในสัปดาห์ที่ 4, 6, และ 8 รวมถึงประเมินผลข้างเคียงและความพึงพอใจของผลการรักษาในสัปดาห์ที่ 8

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ MASI score, mean melanin index, global satisfactory scale โดยสรุป ข้อมูลในรูปแบบของค่าเฉลี่ย (mean) ค่า

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และใช้สถิติ T-test ในการเปรียบเทียบผลการรักษาระหว่างกลุ่ม โดยเปรียบเทียบค่า mean melanin index และ MASI score ระหว่างกลุ่มที่ 1 และ กลุ่มที่ 2 และเปรียบเทียบผลการรักษาในกลุ่มเดียวกันด้วย Repeated measure ANOVA โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น 95% (P-value = 0.05)

ผลการวิจัย

มีอาสาสมัครเข้าร่วมงานวิจัยทั้งสิ้น 10 ราย แต่มีอาสาสมัครออกจากงานวิจัยเป็นจำนวน 1 ราย เนื่องจากไม่สามารถมาติดตามผลการรักษาต่อเนื่องได้ จึงเหลืออาสาสมัครทั้งสิ้น 9 ราย เป็นอาสาสมัครเพศหญิงทั้ง 9 ราย โดยมีอายุระหว่าง 33-49 ปี อายุเฉลี่ยของอาสาสมัครอยู่ที่ 40.70 ±5.89 ปี มีลักษณะผิวเป็นแบบ Fitzpatrick’s skin type 3 และมีอาสาสมัครจำนวน 6 คน (ร้อยละ 66.7) มีลักษณะผิวเป็นแบบ Fitzpatrick’s skin type 4 แบ่งลักษณะรอยโรคฝ้าในอาสาสมัครด้วยเครื่อง Wood lamp พบว่าเป็นฝ้าชนิดผสม 8 คน (ร้อยละ 88.9) และเป็นฝ้าชนิดตื้น 1 คน (ร้อยละ 11.1) ข้อมูลด้านอาชีพ พบว่า อาสาสมัครจำนวน 6 คน (ร้อยละ 66.7) เป็นพนักงานบริษัท และมีอาสาสมัครจำนวน 3 คน (ร้อยละ 33.3) ทำอาชีพแม่บ้าน โดยอาสาสมัครทุกคนปฏิเสธประวัติโรคประจำตัวและแพ้ยา

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของ MASI score ของอาสาสมัคร

MASI score, mean(SD)	กลุ่มฉีด Tranexamic acid เข้าใต้ชั้นผิวหนัง N=5 \bar{X} (SD)	กลุ่มทาครีม Azelaic acid N=4 \bar{X} (SD)	P-value
สัปดาห์ที่ 0	10.9(3.7)	8.9(2.6)	0.356
สัปดาห์ที่ 2	10.7(3.5)	8.9(2.6)	0.377
สัปดาห์ที่ 4	10.4(3.2)	7.8(1.6)	0.184
สัปดาห์ที่ 6	8.9(2.6)	7.5(1.5)	0.351
สัปดาห์ที่ 8	8.1(2.5)	7.4(1.4)	0.628
P-value	0.002*	0.002*	

*มีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ p-value < 0.05 โดยใช้สถิติ T-test เปรียบเทียบผลการศึกษาระหว่างกลุ่ม และใช้สถิติ repeated ANOVA test เปรียบเทียบผลการรักษาในกลุ่มเดียวกัน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลการรักษาจากค่าเฉลี่ยผลต่างของ MASI score แต่ละช่วงเวลาของกลุ่มที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้ยาทรานซามิกความเข้มข้น 4มก./มล. ฉีดเข้าชั้นผิวหนัง (n=5)

คู่เทียบที่ระยะเวลาต่างๆ	ค่าเฉลี่ยผลต่าง	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน	P-value*
สัปดาห์ที่ 0-4	0.480	0.244	0.120
สัปดาห์ที่ 0-6	1.980	0.589	0.028*
สัปดาห์ที่ 0-8	2.800	0.688	0.015*

*repeated measure, analysis of variance (ANOVA test), least square difference (LSD) test

ผลการประเมิน MASI score ของอาสาสมัครกลุ่มที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้ยา Tranexamic acid ฉีดเข้าชั้นผิวหนังก่อนการรักษามีคะแนน 10.9(3.7) และหลังการรักษาติดตามผลในสัปดาห์ที่ 8 มีคะแนน 8.1(2.5) โดยพบว่ามีอาการลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติในการติดตามผลการรักษาสัปดาห์ที่ 6 และ 8 (P-value 0.028 และ 0.015 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มของผู้ที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้ยาทากรด Azelaic ความเข้มข้น 20% มีคะแนน MASI score ก่อนเริ่มการรักษาที่ 8.9(2.6) และหลังติดตามผลการรักษาในสัปดาห์ที่ 8 มีคะแนน 7.4(1.4) โดยไม่พบการลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติในทุกช่วงของการติดตามผลการรักษาและเมื่อเปรียบเทียบ MASI score ในทุกระยะของการรักษาระหว่างกลุ่มที่ใช้ยาทากรด Azelaic ความเข้มข้น 20% เทียบกับการใช้ยา Tranexamic acid ฉีดเข้าชั้นผิวหนัง ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติในทุกช่วงของการรักษา (P-value > 0.05)

ผลข้างเคียงในกลุ่มที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้ยา Tranexamic acid ฉีดเข้าชั้นผิวหนังพบว่ามี 5 คน มีอาการแดง (Erythema) และปวด (Pain) ในบริเวณที่ทำการรักษา ซึ่งสามารถหายได้เองในระยะเวลาภายใน 1 ชั่วโมง และมี 3 คน พบรอยช้ำหลังทำการรักษาซึ่งหายได้เองในระยะเวลา 2 สัปดาห์ ส่วนในกลุ่มของผู้ที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้ยาทากรด Azelaic ความเข้มข้น 20% พบว่ามี 3 คน มีอาการแสบคันเล็กน้อย (Pruritus) ในบริเวณที่ทายา โดยอาการดังกล่าวหายได้เองในระยะเวลา 10 นาที โดยไม่มีผลข้างเคียงรุนแรงอื่นๆ

การประเมินระดับความพึงพอใจในการรักษาของผู้ป่วยในสัปดาห์ที่ 8 จาก Global satisfactory scale พบว่าผู้ป่วยกลุ่มที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้ยาทรานซามิกความเข้มข้น 4มก./มล. ฉีดเข้าชั้นผิวหนังมีระดับความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่ได้รับการรักษาด้วยการทายาครีมกรดอะซีลาอิกความเข้มข้น 20%

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ผลการทดลองโดยเปรียบเทียบ MASI score และ ค่าเฉลี่ยเม็ดสี (MMI) อาสาสมัครที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้ยา Tranexamic acid ฉีดเข้าชั้นผิวหนัง มีคะแนน MASI score และ ค่าเฉลี่ยเม็ดสี (MMI) ลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกครั้งของการติดตามผลการรักษา โดยลดลงอย่างมีนัยยะสำคัญในสัปดาห์ที่ 6 และ 4 ตามลำดับ (P-value 0.028, 0.036 ตามลำดับ) ส่วนในกลุ่มที่ได้รับการรักษาด้วยการใช้ยาทากรด Azelaic ความเข้มข้น 20% พบว่าคะแนน MASI score และ ค่าเฉลี่ยเม็ดสี (MMI) ลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ไม่มีนัยยะสำคัญทางสถิติ (P-value > 0.05) ในทุกระยะของการรักษา

ผลการรักษาของยา Tranexamic acid ฉีดเข้าชั้นผิวหนังซึ่งเห็นผลถึงความแตกต่างของทั้งคะแนน MASI score และ MMI score ได้ชัดเจนกว่าในช่วงสัปดาห์ที่ 4-6 นั้นอาจเกิดจากการการฉีดตัวยาเข้าใต้ชั้นผิวหนังโดยตรง ทำให้ออกฤทธิ์ยับยั้งการสร้างเม็ดสีได้รวดเร็วกว่าการใช้ยาชนิดทาที่ต้องซึมผ่านผนังชั้นผิวหนัง แต่เมื่อเปรียบเทียบในระยะเวลา 8 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่าการใช้ยา Tranexamic acid ฉีดเข้าชั้นผิวหนังกับการใช้ยาทาครีม azelaic acid ให้ผลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยยะสำคัญอาจเกิดจากกระบวนการยับยั้งการสร้างเม็ดสีของยา Tranexamic acid มีฤทธิ์เป็นตัวแย่งจับกับตัวรับที่เป็น lysine ของ plasminogen (lysine binding site) โดยการแย่งจับกับตัวรับเป็นแบบย้อนกลับได้ (reversible lysine analog) ทำให้กระบวนการยับยั้งการสร้างเม็ดสีไม่ต่อเนื่อง ซึ่งแม้ว่า Azelaic acid จะเป็นตัวยับยั้ง tyrosinase แบบย้อนกลับได้เหมือนกัน (tyrosinase inhibitor) แต่การทำทุกวันเป็นประจำ อาจส่งผลให้มีปริมาณความเข้มข้นของสารออกฤทธิ์ยับยั้งการสร้างเม็ดสีอยู่ในระดับที่คงที่และออกฤทธิ์ได้อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการศึกษาในระยะเวลาที่นานขึ้นเพื่อศึกษาว่าสามารถลดรอยโรคฝ้าและความเข้มของเม็ดสีได้จนถึงระดับใด รวมถึงศึกษาระยะเวลาการกลับมาเป็นซ้ำของรอยโรค
2. ควรมีการตัดชิ้นเนื้อเพื่อศึกษาความเปลี่ยนแปลงทางพยาธิวิทยาของรอยโรคเพื่อศึกษากลไกการทำงานของยาแต่ละชนิด
3. ควรทำการศึกษาในกลุ่มอาสาสมัครที่มากกว่านี้ เพื่อให้กลุ่มประชากรในการศึกษามีการกระจายตัวของข้อมูลด้านเพศ อายุ อาชีพ ลักษณะสีผิว และระดับความรุนแรงของรอยโรคแตกต่างกัน
4. ควรศึกษาความถี่ของการรักษาด้วยการใช้ยากรด tranexamic ฉีดเข้าใต้ชั้นผิวหนังว่ามีความแตกต่างกันในแง่ของผลการรักษาและความพึงพอใจหรือไม่

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยนี้อาจไม่สามารถนำมาอ้างอิงสำหรับกลุ่มประชากรทั้งหมดได้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนน้อย
2. การศึกษาวิจัยนี้มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการวิจัย จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมด้านระยะเวลาการรักษา รวมถึงการกลับมาเป็นซ้ำหลังหยุดการรักษา

เอกสารอ้างอิง

- [1] Sheth VM, Pandya AG. (2011). Melasma: A comprehensive update. Part. I. **Journal of the American Academy of Dermatology**, 65, 689-697.
- [2] Achar A, Rathi SK. (2011). Melasma: a clinico-epidemiological study of 312 cases. **Indian Journal Dermatology**, 65, 689-697.
- [3] Zhang L, Tan WQ, Fang QQ, Zhao WY, Zhao QM, Gao J et al. **Tranexamic Acid for Adults with Melasma: A Systematic Review and Meta-Analysis**. *BioMed Res Int*. 2018;10.1155;1683414.
- [4] Lee AY. **Recent progress in melasma pathogenesis**. In: *Pigment Cell & Melanoma Research*. 201;28(6):648-660.
- [5] Kaliterna D. (2017). **Melasma Review of current treatment modalities and efficacy assessment of a new resorcinol-based topical formulation: My experience and technique**. *Global Dermatology*, 4(2). <https://doi.org/10.15761/GOD.1000211>
- [6] Sarkar, R., Arora, P., Garg, V. K., Sonthalia, S., & Gokhale, N. (2014). **Melasma update**. *Indian dermatology online journal*, 5(4), 426–435. <https://doi.org/10.4103/2229-5178.142484>
- Sarkar, R., Arsiwala, S., Dubey, N., Sonthalia, S., Das, A., Arya, L., Gokhale, N., Torsekar, R. G., Somani, V. K., Majid, I., Godse, K., Ravichandran, G., Singh, M., Aurangabadkar, S., Salim, T., Shah, S., & Sinha, S. (2017). **Chemical Peels in Melasma: A Review with Consensus Recommendations by Indian Pigmentary Expert Group**. *Indian journal of dermatology*, 62(6), 578–584. https://doi.org/10.4103/ijd.IJD_490_17
- [7] T. W. Tse and E. Hui, “Tranexamic acid: An important adjuvant in the treatment of melasma,” **Journal of Cosmetic Dermatology**, vol. 12, no. 1, pp. 57–66, 2013.
- [8] Ando H, Matsui MS, Ichihashi M. **Quasi-drugs developed in Japan for the prevention or treatment of hyperpigmentary disorders**. *Int J Mol Sci*. 2010;11(6):2566–2575.
- [9] Li D, Shi Y, Li M, Liu J, Feng X. **Tranexamic acid can treat ultraviolet radiation-induced pigmentation in guinea pigs**. *Eur J Dermatol*. 2010;20(3):289–292.

การศึกษานำร่องผลของการนวดไทยแบบราชสำนักเปรียบเทียบกับ การนวดแบบสวีดิช
ต่อความดันโลหิตในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

The Effect of Court-type traditional Thai massage versus Swedish
massage On Blood pressure in Hypertensive Patients: A Pilot Study

นิอวันตี นิมา¹ กรกช วิจิตรสงวน เจ็ดววรรณะ² และ สุรศักดิ์ ลิ้มสุวรรณ³
Ni-awantee Nima¹ Korakot Wichitsa-nguan Jetwannan² Surasak Limsuwan³

บทคัดย่อ

การศึกษานำร่องนี้เป็นการวิจัยนำร่อง (Pilot study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการนวดไทยแบบราชสำนักเปรียบเทียบกับ การนวดแบบสวีดิชต่อความดันโลหิตในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ในกลุ่มตัวอย่าง 10 ราย คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มด้วยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน กลุ่มละ 5 ราย กลุ่มตัวอย่างได้รับการนวดไทยแบบราชสำนักหรือการนวดแบบสวีดิช ครั้งละ 30 นาที สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ติดต่อกัน 3 สัปดาห์ วัดความดันโลหิตและชีพจรก่อนการนวดในวันที่เริ่มการทดลอง (สัปดาห์ที่ 0) เป็นข้อมูลพื้นฐาน (Baseline) เปรียบเทียบกับความดันโลหิตและชีพจรก่อนการนวดในวันที่ 7 (สัปดาห์ที่ 1), 14 (สัปดาห์ที่ 2) และ 21 (สัปดาห์ที่ 3) โดยในวันที่ 21 จะติดตามความดันโลหิตและชีพจรโดยไม่มีการนวด เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ (1) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ การนวดไทยแบบราชสำนักและการนวดแบบสวีดิช (2) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการเจ็บป่วย และแบบบันทึกค่าความดันโลหิตและค่าชีพจร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา สถิติเชิงวิเคราะห์แบบวัดซ้ำสองทาง (Two-way Repeated measures ANOVA) เปรียบเทียบระหว่างกลุ่มด้วย Independent-samples t-test และเปรียบเทียบภายในกลุ่มด้วย Paired-samples t test ผลการศึกษา พบว่า จากการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำสองทางชี้ให้เห็นว่า จำนวนครั้งของการนวดที่มากขึ้นมีผลทำให้การนวดแบบสวีดิชสามารถลดความดันโลหิต Systolic ได้มากกว่าการนวดไทยแบบราชสำนัก ซึ่งสอดคล้องกับผลการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม ที่พบว่า เมื่อ นวดครบ 3 ครั้ง การนวดแบบสวีดิชสามารถลดความดันโลหิต Systolic ได้มากกว่าการนวดไทยแบบราชสำนัก ส่วนผลการเปรียบเทียบค่าความดันโลหิต Diastolic และชีพจร ระหว่างกลุ่ม พบว่า การนวดทั้งสองวิธี สามารถลดได้ไม่แตกต่างกัน ส่วนผลการเปรียบเทียบภายในกลุ่ม พบว่า การนวดไทยแบบราชสำนักและการนวดแบบสวีดิชสามารถลดค่าความดันโลหิต Systolic ความดันโลหิต Diastolic และค่าชีพจร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในทุกสัปดาห์ เมื่อเทียบกับสัปดาห์ที่ 0 จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าวิธีการนวดทั้งสองวิธี สามารถนำมาใช้นวดเพื่อลดความดันโลหิตได้ โดยเลือกวิธีการนวดตามความเหมาะสม ความสะดวก และต้นทุนของการนวด

คำสำคัญ: การนวดไทยแบบราชสำนัก, การนวดแบบสวีดิช, โรคความดันโลหิตสูง

¹ นักศึกษาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะการแพทย์แผนไทย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Abstract

This pilot study aimed to investigate the effects of court-type traditional Thai massage compared to Swedish massage on blood pressure in hypertensive patients. Ten participants in total were randomly divided into two groups of five. Each group received either court-type traditional Thai massage or Swedish massage for 30 minutes per session, once a week for three consecutive weeks. Blood pressure and pulse rates were measured before the massage at the beginning of the study (week 0) to establish baseline values and compared to measurements before the massage on days 7 (week 1), 14 (week 2), and 21 (week 3). Additionally, on day 21, measurements were taken without any preceding massage to track ongoing effects. The tools used included (1) traditional Thai and Swedish massage techniques as experimental interventions, and (2) data collection tools comprising general information questionnaires, medical history forms, and blood pressure and pulse recording sheets. Data were analyzed using descriptive statistics and two-way repeated measures ANOVA, with comparisons between groups conducted using independent-samples t-tests and within-group comparisons using paired-samples t-tests. The results revealed that the increased frequency of massage sessions significantly influenced the reduction of systolic blood pressure, with Swedish massage being more effective than court-type traditional Thai massage. This is consistent with the inter-group comparisons, which showed that Swedish massage was more effective after three sessions in reducing systolic blood pressure than traditional Thai massage. As for diastolic blood pressure and pulse rates, no significant differences were found between the two methods, indicating their similar effectiveness. Within-group comparisons demonstrated that both court-type traditional Thai massage and Swedish massage significantly reduced systolic and diastolic blood pressure, as well as pulse rates, with statistical significance ($p < 0.05$) every week compared to week 0. The study findings suggest that both massage techniques can effectively lower blood pressure. The choice of massage method can be tailored based on appropriateness, convenience, and cost.

Keywords: Court-type traditional Thai massage, Swedish massage, hypertension.

บทนำ

โรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคเรื้อรังที่พบได้มากและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความชุกของโรคความดันโลหิตสูงในประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21.4 ในปี พ.ศ. 2551-2552 เป็นร้อยละ 25.4 ในปี พ.ศ. 2562-2563 ซึ่งเพิ่มขึ้นร้อยละ 18.69 (กองโรคไม่ติดต่อ, 2564) ถึงแม้ว่าจะมีการตระหนักถึงความสำคัญของโรคความดันโลหิตสูงที่มากขึ้น แต่ผู้ป่วยส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการวินิจฉัยโรค และผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัยแล้วก็ยังไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตอยู่ในเกณฑ์ดี รวมทั้งยังมีผู้ป่วยจำนวนมากที่เกิดภาวะแทรกซ้อนจากภาวะความดันโลหิตสูงที่ป้องกันได้ (สมเกียรติ โภชิสต์ย์ และสุรพันธ์ พงศ์สุธนะ, 2558) ซึ่งการไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตและมีภาวะความดันโลหิตสูงเป็นเวลานาน จะเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดโรคแทรกซ้อน เช่น โรคหลอดเลือดสมองตีบ โรคหัวใจ โรคไตวาย เส้นเลือดแดงใหญ่โป่งพอง อัมพาต ฯลฯ ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดภาวะทุพพลภาพและเสียชีวิต (สมเกียรติ โภชิสต์ย์ และสุรพันธ์ พงศ์สุธนะ, 2558) และจากรายงานของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าในปี พ.ศ. 2560-2564 โรคหลอดเลือดสมองหรือโรคระบบไหลเวียนโลหิต เป็นสาเหตุการตายอันดับที่ 2 รองจากโรคมะเร็ง (กองโรคไม่ติดต่อ, 2564)

การควบคุมความดันโลหิตจะใช้วิธีการรักษาด้วยการใช้ยา และวิธีการไม่ใช้ยาหรือการรักษาโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในการรักษาด้วยการใช้ยาพบว่าผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงครึ่งหนึ่ง มักไม่รับประทานยาที่ได้รับทั้งหมด ซึ่งทำให้ไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตได้อย่างเพียงพอ ผู้ป่วยมีความกังวลเกี่ยวกับการใช้ยาลดความดันโลหิตในระยะยาว โดยเฉพาะเรื่องผลข้างเคียง ค่าใช้จ่าย และความจำเป็นในการต้องมารับการรักษาอย่างสม่ำเสมอ ทำให้การรักษาในระยะยาวมักจะไม่ต่อเนื่อง ผู้ป่วยเลือกปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือการรักษาทางเลือกอื่น ๆ มากกว่าการได้รับยาลดความดันโลหิตเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการให้การดูแลรักษาแบบองค์รวม จะช่วยให้การรักษาโรคมียุทธศาสตร์มากขึ้น การรักษาโดยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่แนะนำ ได้แก่ การคุมอาหาร การออกกำลังกาย และการรักษาแบบผ่อนคลาย (Relaxing therapy) เช่น การสอนการหายใจหรือการผ่อนคลายกล้ามเนื้อ การจัดการความเครียด การทำโยคะ หรือทำร่วมกันหลาย ๆ วิธี อย่างน้อย 30-90 นาที สามารถลดความดันเฉลี่ยได้ 1.3-6 มิลลิเมตรปรอท (สมเกียรติ โภชิสต์ย์ และสุรพันธ์ พงศ์สุธนะ, 2558)

การนวด เป็นอีกวิธีหนึ่งของการรักษาแบบผ่อนคลาย (Relaxing therapy) โดยมีผลต่อระบบไหลเวียนโลหิต เพิ่มการไหลเวียนกลับของเลือดดำ และเพิ่มการไหลเวียนของเลือดแดงเข้ามาแทนที่มากขึ้น การนวดส่งผลต่อระบบประสาท ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบประสาทอัตโนมัติ เกิดการผ่อนคลาย มีผลต่อระบบภูมิคุ้มกัน ซึ่งการลดระดับความวิตกกังวลและความเครียด ทำให้ระบบภูมิคุ้มกันของร่างกายทำงานได้ดีขึ้น และผลของการนวดด้านจิตใจ ทำให้ร่างกายผ่อนคลายระดับกลดความตึงเครียดและความไม่สุขสบาย ผ่อนคลายทั้งทางร่างกายและจิตใจ (พวงผกา ตันกิจจานนท์, 2550) ซึ่งเมื่อความเครียดลดลง จะส่งผลให้สามารถควบคุมความดันโลหิตได้ดีขึ้น นอกจากนี้

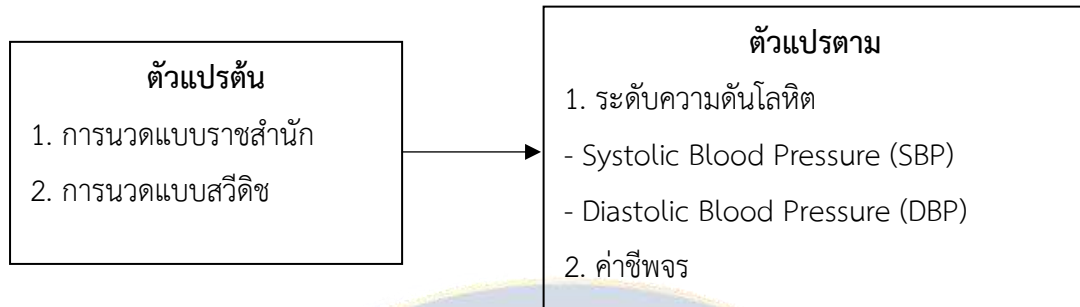
ความเครียดยังส่งผลทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ เช่น ทำให้เกิดอาการปวดกล้ามเนื้อคอ บ่า สะบัก หลัง อาจมีอาการปวดร้าวขึ้นศีรษะ ชมับ กระบอกตา เวียนศีรษะ หรือปวดร้าวไปที่ไหล่ แขน และ อาจมีอาการชามือร่วมด้วย (ททัยชนก หมากผิน, 2557)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การนวดเป็นหนึ่งในวิธีการรักษาโรคความดันโลหิตสูง จาก 4 วิธี ของการศึกษาศึกษาภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการรักษาความดันโลหิตสูง ได้แก่ 1) การใช้ยาสมุนไพรรสสุขุม 2) การนวดเบา ๆ บริเวณคอบ่าไหล่ ศีรษะและใบหน้า หรือนวดฝ่าเท้า 3) การพอกยาสมุนไพรรสเย็น 4) การประคบสมุนไพร (อำพล บุญเพียร และคณะ, 2565) มีการศึกษาเรื่องการนวดเพื่อลดความดันโลหิตอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ ได้แก่ การนวดแบบคลาสสิกทั่วร่างกาย การนวดอโรม่าทั่วร่างกาย ซึ่งพบว่าสามารถลดค่าความดัน Systolic แต่ไม่ลดค่าความดัน Diastolic (Ju et al., 2013; Walaszek, 2015) การนวดแบบสวีดิชที่หลังและคอ สามารถลดทั้งความดัน Systolic และค่าความดัน Diastolic ได้ (Moeini, 2011; Mohebbi et al., 2014) การนวดแบบสวีดิชบริเวณหลังและคอจึงเป็นวิธีที่น่าสนใจในการนำมาบูรณาการการรักษาร่วมกับการใช้ยาลดความดันโลหิต สำหรับในประเทศไทยมีการศึกษาผลของการนวดไทยทั่วร่างกายต่อความดันโลหิต พบว่าไม่สามารถลดค่าความดัน Systolic แต่ลดความดัน Diastolic ได้ (Bennett et al., 2016) และมีการศึกษานวดพื้นฐานบ่าแบบราชสำนัก พบว่าสามารถลดทั้งค่าความดัน Systolic และค่าความดัน Diastolic (Prangrattanasila, 2019) แต่เป็นเพียงการติดตามผลทันทีหรือผลระยะสั้น ยังขาดข้อมูลเรื่องผลของการนวดในระยะยาว และเป็นการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างจำนวนน้อยโดยไม่มีกลุ่มควบคุม จะเห็นได้ว่าการนวดที่บริเวณร่างกายส่วนบน ได้แก่หลัง คอ บ่า ทั้งวิธีการนวดไทยและการนวดแบบสวีดิช ให้ผลลดทั้งค่าความดัน Systolic และค่าความดัน Diastolic ได้ โดยการนวดไทยแบบราชสำนัก (Court-type traditional massage) เป็นการกดจุดตามแนวเส้นประธานสิบและจุดสัญญาณ ส่วนการนวดแบบสวีดิชเป็นการนวดเพื่อผ่อนคลายโดยใช้น้ำมัน ซึ่งยังไม่มีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการนวดไทยแบบราชสำนักกับการนวดแบบสวีดิช ว่ามีผลแตกต่างกันหรือไม่ ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษานำร่องผลของการนวดไทยแบบราชสำนักเปรียบเทียบกับ การนวดแบบสวีดิชต่อความดันโลหิตในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เพื่อค้นหาวิธีการนวดที่เหมาะสมมาใช้ร่วมกับการรักษาโดยการให้ยาในคลินิกโรคเรื้อรัง (NCDs clinic) ของสถานีนอนามัยเฉลิมพระเกียรติ 60 พรรษา นวมินทราชินี ตำบลบุญดู ต่ไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษานำร่องผลของนวดไทยแบบราชสำนักเปรียบเทียบกับ การนวดแบบสวีดิชต่อความดันโลหิตในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบการศึกษานำร่อง (Pilot Study) ผ่านการรับรองด้านจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมงานวิจัยในมนุษย์ จากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดปัตตานี เลขที่ RECPTN No.022/66 ลงวันที่ 19 พฤษภาคม 2566

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่เข้ารับการรักษาในคลินิกโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง สถานีอนามัยเฉลิมพระเกียรติฯ ตำบลปยุต อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ในปี 2566

กลุ่มตัวอย่าง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากทะเบียนรายชื่อผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ผ่านเกณฑ์คัดเข้าและเกณฑ์คัดออก ระหว่าง เดือนตุลาคม 2565 - พฤษภาคม 2566 จำนวน 10 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้ากลุ่มนวดแบบราชสำนัก และกลุ่มนวดแบบสวีดิชโดยการสุ่มด้วยการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน ใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research)

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเข้าศึกษา (Inclusion criteria)

1. ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงชนิดไม่ทราบสาเหตุ เพศชายหรือหญิง อายุ 35 ปีขึ้นไป มีผลความดันโลหิต Systolic ระหว่าง 140-159 มิลลิเมตรปรอท และ/ หรือความดันโลหิต Diastolic ระหว่าง 90-99 มิลลิเมตรปรอทและได้รับการรักษาโดยได้รับยาโรคความดันโลหิตสูงอย่างน้อย 1 ปี
2. ได้รับการรักษาด้วยยาลดความดันโลหิตอย่างน้อย 1 ชนิด แต่ไม่เกิน 3 ชนิด และในระหว่างการทดลองไม่มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ยาทั้งชนิด ปริมาณ และขนาดยา
3. ไม่ได้อยู่ระหว่างเข้าร่วมกิจกรรมผ่อนคลายอื่น (Relax program) เช่น โยคะ สมาธิบำบัด ซึ่งมีการฝึกหายใจ เป็นต้น
4. ไม่เคยได้รับการนวดกล้ามเนื้อบริเวณหลัง บ่า ไหล่ คอ และศีรษะ ในระยะเวลา 6 เดือน ก่อนเข้าร่วมการวิจัย

5. สามารถสื่อสารและเขียนภาษาไทยได้ มีสติสัมปชัญญะดี

เกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างออกจากการศึกษา (exclusion criteria)

1. มีโรคร่วมอื่น ได้แก่ โรคระบบหัวใจและหลอดเลือด ภาวะหัวใจเต้นผิดปกติ โรคหลอดเลือดสมอง เบาหวาน ไตวาย

2. มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิตที่อยู่ระหว่างรักษา ด้วยยาคลายเครียด ยานอนหลับ หรือยาที่รักษาอาการ ทางสุขภาพจิต

3. มีโรคผิวหนังบริเวณหลัง คอ ศีรษะ โรคเกี่ยวกับกระดูก กระดูกสันหลัง

4. ค่าดัชนีมวลกาย (BMI) มากกว่าหรือเท่ากับ 30

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามมีโครงสร้างประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ น้ำหนัก ส่วนสูง เส้นรอบเอว และ BMI

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการเจ็บป่วย ได้แก่ ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูง จำนวนชนิดของยาความดันโลหิตสูงที่รับประทาน และระดับความดันโลหิตก่อนการทดลอง

ส่วนที่ 3 แบบบันทึกค่าความดันโลหิตขณะหัวใจบีบตัว (Systolic blood pressure: SBP) ความดันโลหิตขณะหัวใจคลายตัว (Diastolic blood pressure: DBP) และชีพจร

2. เครื่องวัดความดันโลหิตแบบปรอทตั้งโต๊ะ (Desk sphygmomanometer) ยี่ห้อ Yuwell รุ่น Y-A Home

ตรวจสอบเครื่องมือ

การตรวจสอบเครื่องวัดความดันโลหิตแบบปรอทผ่านการสอบเทียบมาตรฐานความตรง (Calibrate) ที่โรงพยาบาลปัตตานี และใช้เครื่องเดิมตลอดการวิจัย วัดความดันโลหิตโดยผู้ช่วยวิจัยที่ไม่ทราบรายละเอียดของกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ชักประวัติ ตรวจร่างกาย และทำแบบประเมิน โดยใช้แบบสอบถามมีโครงสร้าง 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ น้ำหนัก ส่วนสูง เส้นรอบเอว และ BMI

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติการเจ็บป่วย ได้แก่ ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูง จำนวนชนิดของยาความดันโลหิตสูงที่รับประทาน และระดับความดันโลหิตก่อนการทดลอง

ส่วนที่ 3 แบบบันทึกค่าความดันโลหิตขณะหัวใจบีบตัว (Systolic blood pressure: SBP) ความดันโลหิตขณะหัวใจคลายตัว (Diastolic blood pressure: DBP) และชีพจร

ในการวัดความดันโลหิตก่อนการทดลอง วัดหลังจากนั่งพัก 10 ที่ ในท่านั่ง ที่แขนข้างขวา

2. ทำการวัดครั้งละ 30 นาที สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ติดต่อกัน 3 สัปดาห์ รายละเอียดดังนี้

2.1 กลุ่มขนาดแบบราชสำนัก: ได้รับการวัดพื้นฐานหลัง พื้นฐานป่า พื้นฐานโค้งคอ วัดจุดสัญญาณ 1-5 ศีรษะด้านหลัง และพื้นฐานไหล่ ครั้งละ 30 นาที วัดโดยผู้วิจัยซึ่งเป็นแพทย์แผนไทย

2.2 กลุ่มขนาดแบบสวีดิช: ได้รับการวัดแบบสวีดิชร่วมกับน้ำมันมะกอกบริเวณหลังและคอ ครั้งละ 30 นาที วัดโดยผู้ช่วยวิจัยซึ่งเป็นนักกายภาพบำบัด

3. หลังการวัดกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการวัดความดันโลหิตทันที โดยวัดความดันโลหิตในท่านั่งที่แขนข้างขวา

4. ในสัปดาห์ที่ 3 นัดมาติดตามวัดความดันโลหิตและชีพจร หลังนั่งพัก 10 นาที โดยไม่ได้วัด

ผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลด้านลักษณะประชากร พบว่า ประชากรของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในด้านค่าเฉลี่ยอายุ และค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกาย ส่วนข้อมูลด้านอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($p > 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 1 และจากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความเจ็บป่วยของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ส่วนข้อมูลด้านจำนวนชนิดของยารักษาโรคความดันโลหิตสูงที่กำลังรับประทาน และระดับความดันโลหิตก่อนเข้าร่วมวิจัย ไม่มีความแตกต่างทางสถิติ ($p > 0.05$) ดังแสดงในตารางที่ 2

จากการศึกษาข้อมูลการเปลี่ยนแปลงค่าความดันโลหิตของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า การนวดไทยแบบราชสำนักและการนวดแบบสวีดิช ในสัปดาห์ 0, 1, 2 และ 3 มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interaction) ต่อค่าความดันโลหิต Systolic ($p = 0.010$) แต่ไม่มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน (Interaction) ต่อค่าความดันโลหิต Diastolic และค่าชีพจร ($p = 0.930$ และ $p = 0.120$ ตามลำดับ) วิธีการนวดทั้งสองวิธีต่อค่าความดันโลหิต Systolic, Diastolic และชีพจร ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.720$, $p = 0.340$ และ $p = 0.880$ ตามลำดับ) และเวลาที่ได้รับการนวด มีอิทธิพลต่อค่าความดันโลหิต Systolic ความดันโลหิต Diastolic และชีพจร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$) ดังแสดงในตารางที่ 3 และจากภาพที่ 1 จะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยความโลหิต Systolic, Diastolic และชีพจร ของทั้งสองกลุ่มใกล้เคียงกันในสัปดาห์ที่ 0-2 แต่กลุ่มนวดแบบสวีดิชสามารถลดค่าเฉลี่ยความโลหิต Systolic ได้มากกว่ากลุ่มนวดไทยแบบราชสำนักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในสัปดาห์ที่ 3

จึงสรุปได้ว่า กลุ่มที่ได้รับการนวดแบบสวิตซ์ เมื่อจำนวนครั้งของการนวดมากขึ้นจะสามารถลดค่าความดันโลหิต Systolic ได้มากกว่ากลุ่มนวดไทยแบบราชสำนัก

ผลการเปลี่ยนแปลงของค่าความดันโลหิต Systolic ความดันโลหิต Diastolic และชีพจร ในสัปดาห์ที่ 0, 1, 2 และ 3 ดังแสดงในตารางที่ 4 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม พบว่า วิธีการนวดไทยแบบราชสำนักส่งผลต่อการลดความดันโลหิต Systolic ได้มากกว่าการนวดแบบสวิตซ์หลังการนวด 1 ครั้ง โดยมีค่า Mean of difference ของความดันโลหิต Systolic ในสัปดาห์ที่ 1 เท่ากับ 10.60 มิลลิเมตรปรอท ในกลุ่มนวดไทยแบบราชสำนัก และเท่ากับ 7.80 มิลลิเมตรปรอท ในกลุ่มนวดแบบสวิตซ์ แต่เมื่อนวด 3 ครั้งติดต่อกัน พบว่าการนวดแบบสวิตซ์สามารถลดความดันโลหิต Systolic ได้มากกว่ากลุ่มนวดไทยแบบราชสำนักอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในสัปดาห์ที่ 3 นอกจากนี้ทั้งสองกลุ่มสามารถลดความดันโลหิต Diastolic และชีพจร ได้ไม่แตกต่างกันทางสถิติ ($p > 0.05$) ในทุกสัปดาห์ และเมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่มกับสัปดาห์ที่ 0 พบว่า วิธีการนวดทั้งสองวิธี สามารถลดความดันโลหิต Systolic ความดันโลหิต Diastolic และชีพจร ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ในทุกสัปดาห์

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของกลุ่มนวดแบบราชสำนักและกลุ่มนวดแบบสวิตซ์ (n=10)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มนวดราชสำนัก (n=5)	กลุ่มนวดสวิตซ์ (n=5)	p-value
เพศ หญิง (คน:ร้อยละ)	4 (80.00)	5 (100)	0.500*
อายุ (ปี) [§]	61.00 ± 6.00	64.40 ± 14.91	0.047**
อายุ (คน:ร้อยละ)			
35-45 ปี	0 (0.00)	0 (0.00)	0.500*
46-55 ปี	2 (40.00)	1 (10.0)	
56-65 ปี	2 (40.00)	2 (40.00)	
66 ปีขึ้นไป	1 (10.00)	2 (40.00)	
ดัชนีมวลกาย (กก./ชม. ²) [§]	28.17 ± 3.54	22.40 ± 4.42	0.016**
ดัชนีมวลกาย (คน:ร้อยละ)			
<18.5 กก./ชม. ²	0 (0.00)	1 (20.00)	0.143*
18.5-22.9 กก./ชม. ²	1 (20.00)	2 (40.00)	
23-24.9 กก./ชม. ²	0 (0.00)	1 (20.00)	
25-29.9 กก./ชม. ²	4 (80.00)	1 (20.00)	

ตารางที่ 1 (ต่อ) เปรียบเทียบลักษณะทั่วไปของกลุ่มขนาดแบบราชสำนักและกลุ่มขนาดแบบสวีดิช (n=10)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มนวดราชสำนัก (n=5)	กลุ่มนวดสวีดิช (n=5)	p-value
การศึกษา (คน:ร้อยละ)			
ประถมศึกษาหรือต่ำกว่า	4 (80.00)	3 (60.00)	0.500*
มัธยมศึกษา	1 (20.00)	2 (40.00)	
อนุปริญญา	0 (0.00)	0 (0.00)	
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	0 (0.00)	0 (0.00)	
สถานภาพ (คน:ร้อยละ)			
โสด	0 (0.00)	0 (0.00)	0.222*
สมรส	5 (100.00)	3 (60.00)	
หม้าย/หย่า/แยก	0 (0.00)	2 (40.00)	
รายได้ (คน:ร้อยละ)			
≤ 5,000 บาท	4 (80.00)	2 (40.00)	0.262*
5,001-10,000 บาท	1 (20.00)	2 (40.00)	
10,001-15,000 บาท	0 (0.00)	1 (20.00)	
15,001-20,000 บาท	0 (0.00)	0 (0.00)	
>20,000 บาท	0 (0.00)	0 (0.00)	
อาชีพ (คน:ร้อยละ)			
เกษตรกร	1 (20.00)	0 (0.00)	0.222*
ค้าขาย/ธุรกิจ	0 (0.00)	2 (40.00)	
อื่นๆ เช่น รับจ้าง	4 (80.00)	3 (60.00)	

Statistical analysis: * Chi-square test, ** Mann-Whitney U test, [§] ค่าเฉลี่ย± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับความเจ็บป่วยของกลุ่มนวดแบบราชสำนักและกลุ่มนวดแบบสวีดิช (n=10)

ข้อมูลเกี่ยวกับความเจ็บป่วย	กลุ่มนวดราชสำนัก (n=5)	กลุ่มนวดสวีดิช (n=5)	p-value
ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูง (ปี) [§]			
ระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูง (คน:ร้อยละ)			
1-5 ปี	0 (0.00)	0 (0.00)	0.262*
6-10 ปี	2 (40.00)	4 (80.00)	
>10 ปี	3 (60.00)	1 (20.00)	
จำนวนชนิดของยารักษาโรคความดันโลหิตสูงที่กำลังรับประทาน (คน:ร้อยละ)			
1 ชนิด	0 (0.00)	1 (20.00)	0.500*
2 ชนิด	4 (80.00)	3 (60.00)	
3 ชนิด	1 (20.00)	1 (20.00)	
ระดับความดันโลหิตก่อนเข้าร่วมวิจัย (คน:ร้อยละ)			
140-149/90-94 มม.ปรอท	4 (80.00)	3 (60.00)	0.500*
150-159/95-99 มม.ปรอท	1 (20.00)	2 (40.00)	

Statistical analysis: * chi-square test, ** Mann-Whitney U test, § ค่าเฉลี่ย± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ของการนวดแบบราชสำนักและการนวดแบบสวีดิชกับช่วงเวลาของการนวดที่มีต่อค่าความดันโลหิต Systolic ความดันโลหิต Diastolic และชีพจร (n=10)

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	p-value
ความดันโลหิต Systolic					
เวลา	2910.875	1.756	1657.744	68.978	0.000
กลุ่ม	4.225	1	4.225	0.133	0.725
เวลา*กลุ่ม	294.275	1.756	167.590	6.973	0.010
ความดันโลหิต Diastolic					
เวลา	1625.000	3	541.667	36.537	0.000
กลุ่ม	25.600	1	25.600	1.019	0.342
เวลา*กลุ่ม	6.200	3	2.067	0.139	0.935
ค่าชีพจร					
เวลา	1053.100	3	351.033	34.670	0.000
กลุ่ม	1.600	1	1.600	0.024	0.881
เวลา*กลุ่ม	66.400	3	22.133	2.186	0.116

Statistical analysis: Two-way Repeated measures ANOVA, p-value<0.05, SS=Sum of Square, MS= Mean Square

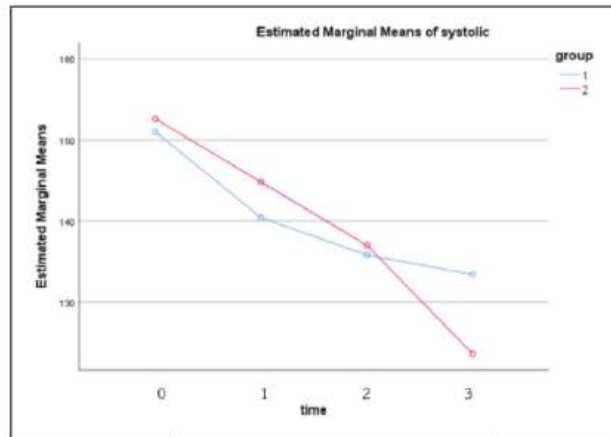
ตารางที่ 4 ผลของการนวดแบบราชสำนักและการนวดแบบสวีดิชต่อค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยของผลต่างของความดันโลหิต Systolic ความดันโลหิต Diastolic และชีพจร ในสัปดาห์ที่ 0, 1, 2 และ 3 (n=10)

ตัวแปร	กลุ่ม	สัปดาห์ที่ 0	สัปดาห์ที่ 1	สัปดาห์ที่ 2	สัปดาห์ที่ 3	สัปดาห์ที่ 0 กับ 1	สัปดาห์ที่ 0 กับ 2	สัปดาห์ที่ 0 กับ 3
		(Baseline) mean±SD	mean±SD	mean±SD	mean±SD	mean of difference±SD	mean of difference±SD	mean of difference±SD
Systolic	ราชสำนัก	151.00±2.91	140.40±3.78*	135.80±3.11*	133.40±6.73*	10.60±2.07 ^a	15.20±5.21	17.60±6.19
	สวีดิช	152.60±4.50	144.80±3.96*	137.00±3.16*	123.60±4.93* [#]	7.80±2.59	15.60±2.70	29.00±4.53 ^a
Diastolic	ราชสำนัก	92.80±4.66	87.40±4.45*	82.60±2.88*	76.00±4.74*	5.40±4.04	10.20±2.17	16.80±6.46
	สวีดิช	92.20±2.39	85.80±5.12*	79.80±4.15*	74.60±4.22*	6.40±5.68	12.40±5.77	17.60±6.46
ชีพจร	ราชสำนัก	90.20±4.21	83.00±4.30*	82.00±3.08*	77.80±4.92*	7.20±4.55	8.20±2.59	12.40±3.13
	สวีดิช	90.20±6.72	86.60±5.46*	80.00±3.16*	74.60±6.31*	3.60±5.32	10.20±3.90	15.60±3.91

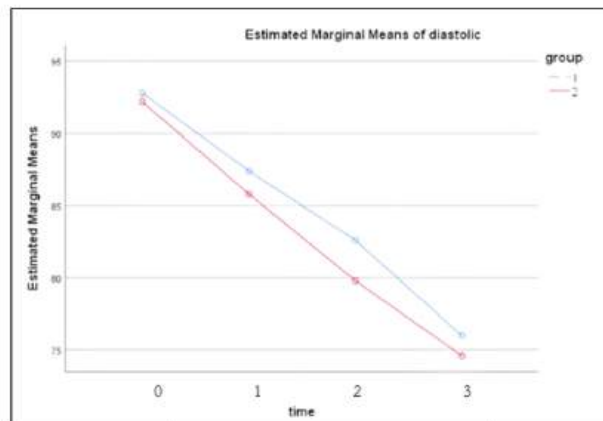
*เปรียบเทียบ Systolic, Diastolic และชีพจรภายในกลุ่ม กับสัปดาห์ที่ 0 ด้วย Paired-samples t-test, p-value<0.05

[#]เปรียบเทียบ Systolic, Diastolic และชีพจรระหว่างกลุ่มด้วย Independent-samples t-test, p-value<0.05

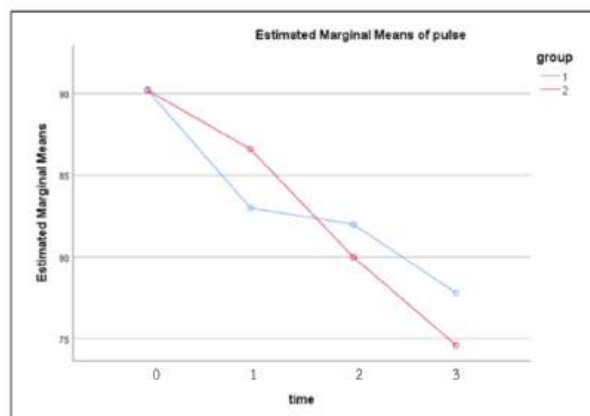
^aเปรียบเทียบ Mean of difference ของค่า Systolic, Diastolic และชีพจรระหว่างกลุ่มด้วย Independent-samples t-test, p<0.05

ความดันโลหิต Systolic

ความดันโลหิต Diastolic

ชีพจร

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลงค่าความดันโลหิต และชีพจร ในการวิจัยแบบศึกษานำร่อง (Pilot Study)

อภิปรายผล

จากผลการทดลองพบว่า การนวดทั้งสองวิธี สามารถลดความดันโลหิต Systolic และ Diastolic ได้ไม่แตกต่างกัน ในการนวดเพื่อลดความดันโลหิตจึงสามารถเลือกวิธีการนวดใดก็ได้ ทั้งนี้ อาจคำนึงถึงความสะดวก ความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และต้นทุนการให้บริการ การนวดทั้งสองวิธี แม้มีความแตกต่างกันในทางวิธีการนวด โดยการนวดแบบราชสำนักเป็นการนวดที่ใช้มือและนิ้วในการนวดกดจุดเท่านั้น เพื่อควบคุมน้ำหนักไม่ให้มากเกินไปหวังให้เกิดผลต่ออวัยวะและเนื้อเยื่อที่อยู่ลึก ๆ และระยะเวลาในการกดที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มการทำงานของระบบประสาท และการไหลเวียนของโลหิตได้ดี การออกแรงกดจะออกแรงที่ละน้อยไปตามแนวเส้น จนรู้สึกกว่าแรงที่กดนั้นเข้าถึงจุดที่ต้องการบำบัด (โรงเรียนอายุรเวทธารัง, 2557) ส่วนการนวดแบบสวีดิช (Swedish massage) เป็นการนวดที่ประกอบด้วยเทคนิคการลูบ (Effleurage) การบีบ (Petrissage) การกด (Tapotement) การถู/สับ (Friction) และการสั่น (Vibration) มีการใช้น้ำมันเพื่อการหล่อลื่น มุ่งหมายให้เกิดการผ่อนคลายเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งทางสรีระโดยตรง (รัตนา ปานเรียนแสน, 2565) โดยการนวดไทยแบบราชสำนักเป็นการนวดไทยที่มีที่มาจากทฤษฎีการแพทย์แผนตะวันออก ใช้ทฤษฎีเส้นลมปราณ ส่วนการนวดแบบสวีดิชมีที่มาจากทฤษฎีการแพทย์แผนตะวันตก มีพื้นฐานมาจากกายวิภาคศาสตร์ (Virginia et al., 2005) แต่การนวดทั้งสองวิธี ให้ผลทางด้านสรีรวิทยาและด้านจิตใจไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะการนวดคือการสัมผัสอย่างหนึ่ง การนวดเป็นการกระตุ้นตัวรับสัญญาณของการรับรู้สัมผัส (Mechanoreceptor) ทำให้ระดับสัญญาณประสาทของความเจ็บปวด (Nociceptive information) ตามทฤษฎีควบคุมประตูสัญญาณ (Gate control theory of pain) ทำให้มีการยับยั้งหรือปิดกั้นกระแสประสาทความปวดที่ไขสันหลัง จึงทำให้ไม่มีกระแสประสาทส่งผ่านไปยังสมองส่วนกลางเป็นผลให้ความเจ็บปวดลดลง (วิชัย อิงพิณิจพงศ์, 2551) และส่งผลต่อตัวรับความรู้สึกแรงกด (Pressure receptors) ได้ชั้นผิวหนังที่มีเส้นใยประสาทในการทำหน้าที่นำกระแสประสาทเข้าสู่ประสาทส่วนกลาง กระตุ้นให้ระบบประสาทพาราซิมพาเทติกทำงานมากขึ้น (จิรภรณ์ แนวบุตร และบุรณี กาญจนถวัลย์, 2016) สอดคล้องกับการศึกษาของ Virginia และคณะ (2005) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบการนวดแผนไทยและการนวดสวีดิชที่สัมพันธ์กับผลทางสรีรวิทยาและจิตใจ โดยศึกษาในกลุ่มตัวอย่าง 53 ราย แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มนวดแผนไทย และกลุ่มนวดสวีดิช ทั้ง 2 กลุ่มจะได้รับการนวด 1 ครั้ง โดยประเมินผลความดันโลหิต อัตราการเต้นของหัวใจ ช่วงการเคลื่อนไหว ก่อนนวด และหลังนวด และประเมินความวิตกกังวลและอารมณ์ ก่อนนวด หลังนวด และติดตามผล 48 ชั่วโมง ผลการศึกษา พบว่า การนวดแผนไทยมีประสิทธิภาพเทียบเท่ากับการนวดแบบสวีดิช ต่อผลทางสรีรวิทยา ได้แก่ ความดันโลหิต อัตราการเต้นของหัวใจ ช่วงการเคลื่อนไหว และผลทางด้านจิตใจ ได้แก่ ความวิตกกังวลและอารมณ์

จากผลการวิจัย และการทบทวนวรรณกรรม ผลของการนวดต่อการลดความดันโลหิตสูง เกิดจากการผ่อนคลายความเครียด การผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ลดอาการปวดกล้ามเนื้อ เพราะการจัดการความเครียดเป็น 1 ใน 7 วิธี ที่สมาคมความดันโลหิตสูงยืนยันว่าเป็นการควบคุมโรคความดันโลหิตสูง ได้แก่ (1) การใช้อาหารควบคุมภาวะความดันโลหิตสูง (dietary approach to stop hypertension [DASH diet]) (2) การควบคุมน้ำหนักตัว (3) การออกกำลังกาย (4) การงดหรือลดการดื่มแอลกอฮอล์ (5) การงดสูบบุหรี่หรืออยู่ในที่ที่มีควันบุหรี่ (6) การจัดการความเครียด (7) การรับประทานยาลดความดันโลหิตและการไปตรวจตามนัดของแพทย์อย่างสม่ำเสมอ (สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย, 2555) ดังนั้นการผ่อนคลายความเครียดผ่านการนวด จึงเป็นกลไกที่นำไปสู่การลดความดันโลหิตได้ เนื่องจากความเครียด ความโกรธ ความหุดหู่ ความเศร้าหมอง เป็นอีกปัจจัยที่ส่งเสริมให้ความดันโลหิตเพิ่มขึ้น (สุรเกียรติ์ อาชานานุภาพ, 2548) เนื่องจากสามารถส่งผลให้เกิดการกระตุ้นการทำงานของระบบประสาทซิมพาเทติก (Sympathetic nervous system) ทำให้เกิดการหลั่งสารที่มีผลให้เกิดการหดตัวของหลอดเลือด เกิดแรงต้านทานของหลอดเลือดส่วนปลาย เพิ่มขึ้น ความดันโลหิตจึงเพิ่มขึ้น (สมจิต หนูเจริญกุล และ พรทิพย์ มาลาธรรม, 2545) การฝึกการผ่อนคลายจะสามารถลดภาวะแทรกซ้อนทางระบบหัวใจและหลอดเลือดได้ (กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค, 2562) ดังนั้น การนวดแบบราชสำนัก และการนวดแบบสวีดิช ทำให้ร่างกายผ่อนคลาย และลดความดันโลหิตได้ จึงสามารถนำมาใช้ร่วมกับยาลดความดันโลหิตอาจมีประสิทธิภาพมากกว่ายาลดความดันโลหิตเพียงอย่างเดียว (Xiong et al., 2014)

จากการศึกษานี้พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม มีความแตกต่างกันในด้านค่าเฉลี่ยอายุ ค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกาย และค่าเฉลี่ยระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งอาจส่งผลให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนได้ และจากการศึกษานี้เป็นการศึกษานำร่อง (Pilot study) เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการศึกษาวิจัยเชิงทดลองแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม (Randomized controlled trials) ในระยะต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลองแบบสุ่มและมีกลุ่มควบคุม (Randomized controlled trials) เพื่อให้ผลการศึกษามีความแม่นยำและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น เนื่องจากการศึกษานี้ กลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มมีความแตกต่างกันด้านค่าเฉลี่ยอายุ ค่าเฉลี่ยดัชนีมวลกาย และค่าเฉลี่ยระยะเวลาที่ได้รับการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษาคคลาดเคลื่อนได้ และควรเพิ่มขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

2. ควรติดตามผลของความดันโลหิตในระยะเวลาหลังหยุดนวด เพื่อดูผลระยะยาวของการลดความดันโลหิต

3. ต้องศึกษาปัจจัยเรื่องพฤติกรรมสุขภาพ ความเครียด และความปวดกล้ามเนื้อ ว่ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงความดันโลหิตได้อย่างไร

4. ในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ไม่สามารถควบคุมความดันโลหิตได้ ควรพิจารณาประเมินภาวะความเครียด และประเมินความปวดกล้ามเนื้อพร้อมด้วย เพื่อหาสาเหตุและปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ และสามารถใช้วิธีการผ่อนคลายด้วยวิธีการนวดร่วมกับการรับประทานยาลดความดันโลหิตได้ ซึ่งจะช่วยลดความดันโลหิตได้ดีกว่าการรับประทานยาเพียงอย่างเดียว

เอกสารอ้างอิง

กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). “รายงานประจำปี 2564”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <http://www.thaincd.com/> (18 มกราคม 2566).

กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2562). “รายงานสถานการณ์โรค NCDs”. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1035820201005073556>. (9 เมษายน 2567).

จิรภรณ์ แนวบุตร และบุรณี กาญจนถวัลย์. ผลการนวดไทยต่อระดับความวิตกกังวล ความซึมเศร้า และอาการปวดของผู้ป่วยกลุ่มอาการปวดกล้ามเนื้อและเยื่อพังผืดที่มารับบริการนวดแผนไทย ณ คลินิกแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. Chula Med J 2016; 60 (3): 313-327

พวงผกา ตันกิจจานนท์. ประสิทธิภาพของโปรแกรมคลายเครียดโดยการประยุกต์ทฤษฎีความสามารถตนเองร่วมกับการนวดไทยและการตัดตน เพื่อการคลายเครียดในสตรีวัยกลางคน ตำบลพระยีน อำเภอยะยีน จังหวัดขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2550.

รัตนา ปานเรียนแสน. (2565). “รูปแบบการให้บริการในสปาเพื่อสุขภาพ”. [รูปแบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://elabs.sru.ac.th/rattana_pa/pluginfile.php/72/course/summary (23 มกราคม 2566)

โรงเรียนอายุรเวทอารัง สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. หัตถเวชกรรมแผนไทย (การนวดไทยแบบราชสำนัก) : ตอนที่ 1: การนวดพื้นฐาน(พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงเรียนอายุรเวทอารัง สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล, 2557.

วิจัย อิงพิณิจพงศ์. การนวดแผนไทยเพื่อการบำบัด. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น, 2551.

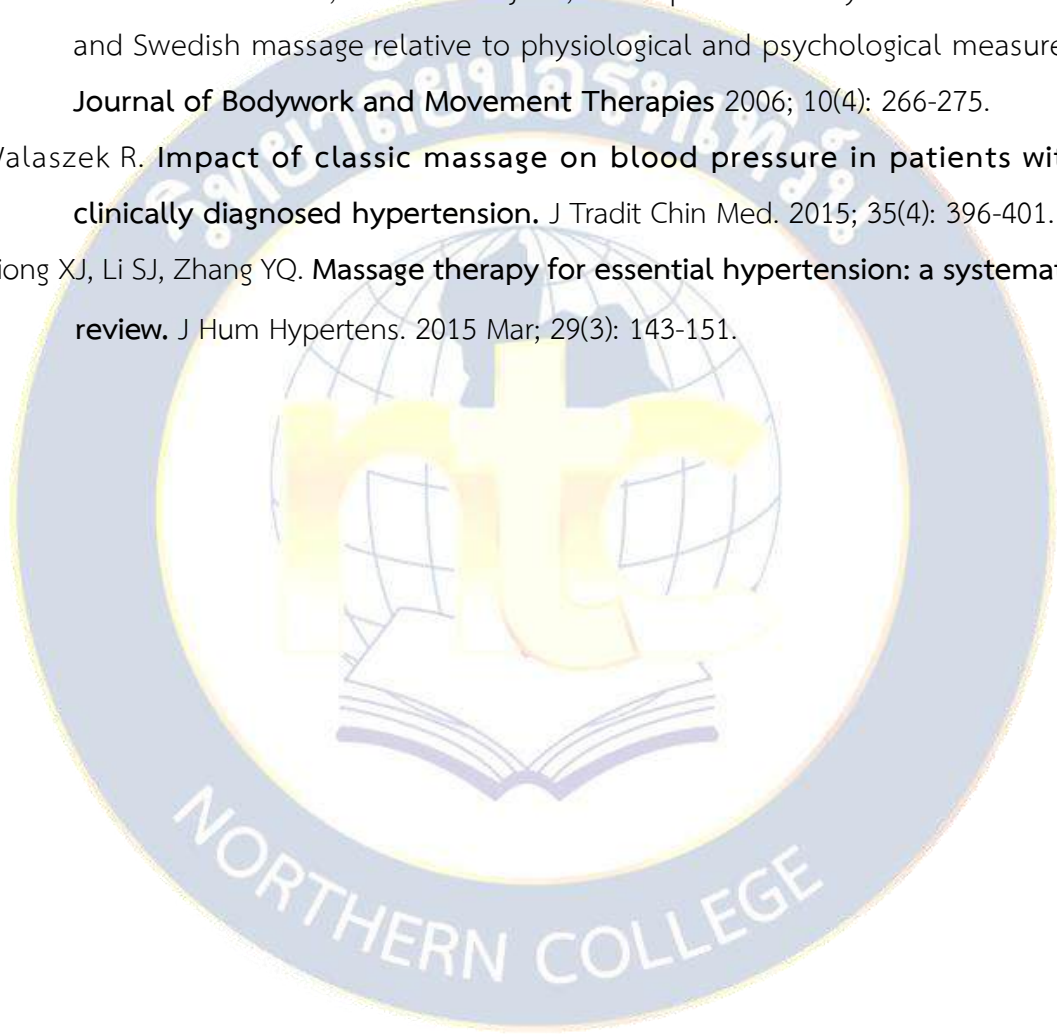
- สมเกียรติ โภธิสัจย์, สุรพันธ์ พงศ์สุธนะ. (2558). “ภาวะความดันโลหิตสูง (Hypertension)”.
 [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา https://www.hiso.or.th/hiso/picture/reportHealth/report/report8_8.pdf (18 มกราคม 2566).
- สมาคมความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย. **แนวทางการรักษาโรคความดันโลหิตสูงในเวชปฏิบัติทั่วไป พ.ศ. 2555**. กรุงเทพฯ: บริษัท ฮั่วน้ำพรีนติ้ง, 2555.
- สมจิต หนูเจริญกุล และพรทิพย์ มาลาธรรม. **การพยาบาลทางอายุรศาสตร์ เล่ม 2: การพยาบาลโรคความดันโลหิตสูง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โครงการตำราภาควิชาพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล, 2545.
- สุรเกียรติ อาชานานุภาพ. **สารานุกรมทันโรค เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. กาญจนบุรี: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2548.
- หทัยชนก หมาภิน. **การจัดการความเครียดด้วยวิธีทางกายภาพบำบัด**. *วารสารมหาวิทยาลัยศรีสเทียณ* 2557; 20(1): 51-58.
- อำพล บุญเพียร, สนั่น ศุภธีรสกุล, อรทัย เนียมสุวรรณ และธัญลักษณ์ ศิริยงค์. **ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยในการรักษาโรคความดันโลหิตสูง**. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา* 2565; 16(3): 207-221
- Bennett S., Bennett MJ., Chatchawan U., Jenjaiwit P., Pantumethakul R., Kunhasura S., and Eungpinichpong W. **Acute effects of traditional Thai massage on cortisol levels, arterial blood pressure and stress perception in academic stress condition: A single blind randomised controlled trial**. *J Bodyw Mov Ther.* 2016 Apr; 20(2): 286-292.
- Ju MS., Lee S., Bae I., Hur MH., Seong K., and Lee MS. **Effects of aroma massage on home blood pressure, ambulatory blood pressure, and sleep quality in middle-aged women with hypertension**. *Evid Based Complement Alternat Med* 2013; 2013:403251.
- Moeini M., Givi M., Ghasempour Z., and Sadeghi M. **The effect of massage therapy on blood pressure of women with pre-hypertension**. *Iran J Nurs Midwifery Res* 2011; 16(1): 61-70.
- Mohebbi Z., Moghadasi M., Homayouni K., and Nikou MH. **The effect of back massage on blood pressure in the patients with primary hypertension in 2012-2013: a randomized clinical trial**. *Int J Community Based Nurs Midwifery* 2014; 2(4):251-258.

Prangrattanasila S., **Basic shoulder massage effect (Royal Massage) on blood pressure and pulse levels in patients receiving Thai traditional and alternative medicine services Chanuman Hospital Amnat Charoen Province.** In The 11th Thai Traditional and Folk Medicine Exhibition, Northeastern Region. Surin: Surin provincial public health office, 2019.

Virginia S. Cowen, Lee Burkett, Joshua Bredimus, Daniel R. Evans, Sandra Lamey, Theresa Neuhauser, Lawdan Shojaee, **A comparative study of Thai massage and Swedish massage relative to physiological and psychological measures,** *Journal of Bodywork and Movement Therapies* 2006; 10(4): 266-275.

Walaszek R. **Impact of classic massage on blood pressure in patients with clinically diagnosed hypertension.** *J Tradit Chin Med.* 2015; 35(4): 396-401.

Xiong XJ, Li SJ, Zhang YQ. **Massage therapy for essential hypertension: a systematic review.** *J Hum Hypertens.* 2015 Mar; 29(3): 143-151.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

แปรรูปสมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

Factors relate to muscle fatigue in community enterprise groups,
herbal processing in Wiang Chiang Rung District, Chiang Rai Province.

ณิสรา น้อยเมือง¹ กาญจนา ปินตาคำ² และพัทธนิษย์ คำธาร³

Nissara Noimeuang¹ Kanjanar Pintakham² and Phatanit Khamthan³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรอำเภอเวียงเชียงรุ้ง 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรอำเภอเวียงเชียงรุ้ง เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง เก็บข้อมูลจากสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จำนวน 70 คน ด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และไคสแควร์

ผลการวิจัย พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร พบว่า ส่วนใหญ่การปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ คือบริเวณหลังส่วนบน บริเวณหลังส่วนล่าง เข่า/ขา และข้อเท้า/เท้า จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา คือ ไหล่ ข้อศอก ข้อมือ/มือ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90 และน้อยที่สุดคือ คอ สะโพก / ต้นขา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในรอบ 7 วันที่ผ่านมา จำแนกตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร พบว่า ส่วนใหญ่การปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ คือบริเวณหลังส่วนบน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา คือ คอ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 68.60 และน้อยที่สุดคือ ข้อเท้า/เท้า จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่ออาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อตำแหน่งต่าง ๆ ของร่างกาย ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร พบว่า อาการปวดไหล่กับชั่วโมงการทำงานต่อวัน มีความสัมพันธ์กันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การยศาสตร์ , การปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ , กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

¹ นักศึกษาปริญญาตรีสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : 631418004@crru.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 065-3163400

² ผศ.ดร.ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : em_kanjanar_p@crru.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 088-2635364

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : em_phatanit_k@crru.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 081-5318197

Abstract

The objectives of this research were twofold: To study the symptoms of muscle fatigue in community enterprise groups involved in herbal processing in Wiang Chiang Rung District, Chiang Rai Province. To examine the factors related to muscle fatigue in different parts of the body among community enterprise groups involved in herbal processing in Wiang Chiang Rung District, Chiang Rai Province, through a cross-sectional study. Data were collected from 70 members of the community enterprise group using a questionnaire. Statistical analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and chi-square test.

The research findings revealed that the analysis of muscle fatigue symptoms over the past 12 months, categorized by different body parts, among the community enterprise groups involved in herbal processing, indicated that the majority experienced muscle fatigue in the upper back, lower back, knees/legs, and ankles/feet, with 70 respondents accounting for 100%. Followed by shoulders, elbows, and wrists/hands, with 37 respondents accounting for 52.90%, and the least affected areas were the neck, hips/thighs, with 12 respondents accounting for 17.10%.

Regarding the analysis of muscle fatigue symptoms over the past 7 days, categorized by different body parts, among the community enterprise groups involved in herbal processing, it was found that the majority experienced muscle fatigue in the upper back, with 70 respondents accounting for 100%. Followed by the neck, with 48 respondents accounting for 68.60%, and the least affected area was the ankles/feet, with 12 respondents accounting for 17.10%.

Furthermore, the analysis of personal factors related to muscle fatigue symptoms in various body parts during work among the respondents of the community enterprise group revealed a significant statistical relationship between shoulder pain and hours worked per day at a significance level of 0.05

Keywords : Ergonomic , Muscle Aches , Community Enterprise Group

บทนำ

ปัญหาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเป็นกลุ่มโรคที่มีสาเหตุหลายปัจจัยทั้งทำทางซ้ำๆ หรือการออกแรงเกินกำลัง รวมทั้งทำทางที่ผิดธรรมชาติ ปัจจัยจากการทำงานก็เป็นสาเหตุหนึ่ง que เพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิด ความเมื่อยล้าได้ นอกจากนี้ยังมีสาเหตุอื่นๆ เช่น การทำกิจกรรมที่บ้านไม่ว่าจะเป็น การดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน การประกอบอาชีพเกษตรกร การค้าขาย ความผิดปกติของโครงสร้างร่างกายที่มีอยู่เดิม ความเสื่อมตามอายุ หรือสภาวะทางจิตใจ (สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค, 2565) ซึ่งจะมีผลต่อความเสี่ยงของการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อได้ จากการศึกษาของสำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมในปี พ.ศ. 2563 พบผู้ป่วยโรคกระดูกและกล้ามเนื้อเฉพาะรายที่เกี่ยวข้องกับภาวะการทำงาน จำนวน 114,578 ราย คิดเป็นอัตราป่วยต่อประชากรแสนราย เท่ากับ 189.37 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2560 ที่พบผู้ป่วยโรคกระดูกและกล้ามเนื้อ เฉพาะรายที่เกี่ยวข้องกับภาวะการทำงาน จำนวน 100,743 ราย (อัตราป่วย 167.22 ต่อประชากรแสนราย) กลุ่มอายุที่พบผู้ป่วยมากที่สุด คือ กลุ่มอายุ 15-59 ปี จำนวน 80,107 ราย คิดเป็นร้อยละ 69.91 รองลงมา ได้แก่กลุ่มอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 34,057 ราย คิดเป็นร้อยละ 29.72 รายละเอียดจำนวนผู้ป่วยโรคกระดูกและกล้ามเนื้อจากการทำงาน ปีพ.ศ. 2563 กลุ่มอาชีพที่พบผู้ป่วยมากที่สุด คือ กลุ่มอาชีพเกษตรกรผู้ปลูกพืชผักและพืชไร่จำนวน 70,184 ราย คิดเป็นร้อยละ 61.25 รองลงมา ได้แก่ กลุ่มอาชีพคนงานรับจ้างทั่วไปจำนวน 18,738 ราย และกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการปลูกพืชร่วม กับการเลี้ยงสัตว์เพื่อการดำรงชีพจำนวน 5,957 ราย คิดเป็นร้อยละ 16.35 และ 5.20 ตามลำดับ(สำนักโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม, 2563) จากสถิติสาเหตุการป่วย 10 อันดับผู้ป่วยนอก จำแนกตามกลุ่มสาเหตุการป่วย ปี พ.ศ. 2563 – 2564 ในจังหวัดเชียงราย พบว่าโรกระบบกล้ามเนื้อรวมทั้งโครงร่างและเนื้อเยื่อเสริมในปี พ.ศ. 2563 อยู่อันดับ 4 ปี พ.ศ. 2564 อยู่อันดับ 3 และปี 2565 อยู่อันดับ 4 ซึ่งจะเห็นได้ว่าในสามปีนี้ โรกระบบกล้ามเนื้อรวมทั้งโครงร่างและเนื้อเยื่อเสริมจัดอยู่ในอันดับต้นๆ ของสาเหตุการป่วย 10 อันดับของผู้ป่วยนอก (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย, 2565)

วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ซึ่งอยู่ในบริเวณที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย เป็นกลุ่มที่เกิดจากการรวมกลุ่มของสตรีในอำเภอเวียงเชียงรุ้งที่ได้นำความรู้ที่ได้จากการอบรมมาต่อยอดเพื่อผลิตของใช้ในครัวเรือนโดยใช้สมุนไพรในท้องถิ่นที่ปลูกเอง นำมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้แก่ แชมพู ครีมนวดสบู่เหลว ซึ่งเน้นทำแจกจ่ายให้คนในชุมชนเป็นหลัก เพื่อลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ต่อมาได้พัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นผลิตภัณฑ์ในชุมชน โดยมีจุดเด่น คือ การใช้วัตถุดิบทางธรรมชาติ ไม่ใช้สารเคมีและสารกันบูดจนได้ผลิตภัณฑ์ต่างๆ ทั้งแชมพูดอกอัญชัน ครีมนวดดอกอัญชัน สบู่เหลว

ขมื่นผสมน้ำผึ้ง ซึ่งผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่มีส่วนผสมหลัก ๆ ได้แก่ ดอกอัญชัน ไบยานาง ว่านหางจระเข้ และฟ้าทะลายโจร (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน,2566)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรเป็นแรงงานนอกระบบมีลักษณะการทำงานที่มีท่าทางการทำงานที่ไม่เหมาะสม มีท่าทางในการทำงานซ้ำ ๆ จึงทำให้ส่งผลต่ออาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ แขนขา อาการปวดจะมีตั้งแต่เล็กน้อยจนถึงปวดรุนแรงขึ้นอยู่กับสาเหตุของอาการปวด และทำให้กลุ่มวิสาหกิจนี้ เกิดอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อได้ง่าย (ศูนย์ส่งเสริมและฟื้นฟูผู้สูงอายุ,2566)

จากการศึกษาข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นปัญหาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย เพื่อพัฒนาขีดความสามารถของคนที่อยู่กับปัญหา และเพื่อการแก้ไขปัญหาของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรทั้งระยะสั้นและระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรอำเภอเวียงเชียงรุ้ง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรอำเภอเวียงเชียงรุ้ง

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคลมีความสัมพันธ์ต่ออาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร ตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 2 ตำบล มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร 4 หมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนำกลุ่มประชากรทั้งหมดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย จำนวน 70 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ดัชนีมวลกาย สุขภาพร่างกาย โรคประจำตัว ท่านมีอาการปวดเมื่อยจากการทำงานแปรรูปสมุนไพร วิธีบรรเทาอาการปวดเมื่อย ระยะเวลาในการทำงานต่อวัน และประสบการณ์การทำงาน

2. ศึกษาอาการปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อ ได้แก่ คอ ไหล่ หลังส่วนบน ข้อศอก ข้อมือ / มือหลัง ส่วนล่าง สะโพก / ต้นขา เข่า ข้อเท้า / เท้า

ขอบเขตด้านสถานที่

หมู่ที่ 6 บ้านเหล่า หมู่ที่ 1 บ้านโป่ง และหมู่ที่ 8 บ้านดงป่าสัก ตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย และหมู่ที่ 1 บ้านดงมหวาน ตำบลดงมหวาน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

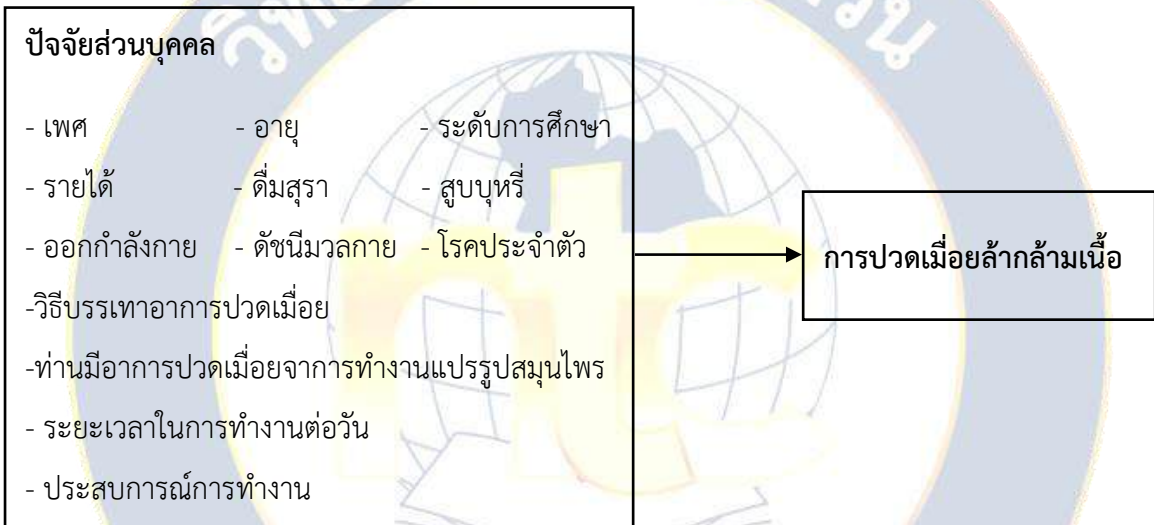
ขอบเขตด้านระยะเวลา

มิถุนายน - ตุลาคม 2566

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรอิสระ/ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research) โดยศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลมีผลต่ออาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ทำการศึกษาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 2 ตำบล คือ ตำบลทุ่งก่อ และตำบลดงมหวาน มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรร 4 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 6 บ้านเหล่า หมู่ที่ 1 บ้านโป่ง หมู่ที่ 8 บ้านดงป่าสัก และหมู่ที่ 1

บ้านดงมหาวัน การวิจัยครั้งนี้เป็นการนำกลุ่มประชากรทั้งหมดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย จำนวน 70 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่ออาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง โดยเก็บกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร จำนวน 70 คน ซึ่งแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ประกอบด้วย เพศ อายุ ดัชนีมวลกาย โรคประจำตัว ต่อมัสรา สูบบุหรี่ ออกกำลังกาย ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน ประสบการณ์แปรรูปสมุนไพร ชั่วโมงการทำงานต่อวัน อาการปวดเมื่อยจากการทำงานแปรรูปสมุนไพร วิธีบรรเทาอาการปวดเมื่อยจากการทำงาน จำนวน 13 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อโดยใช้แบบสอบถามอาการผิดปกติทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อ

ได้นำเอาแบบประเมินความผิดปกติของโครงสร้างและกล้ามเนื้อ (Standardized nordic questionnaire) มาปรับปรุงตัดแปลงให้เหมาะสมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นแบบประเมินอาการผิดปกติของกล้ามเนื้อจะเป็นรูปแบบตารางประกอบด้วย ระยะเวลา 12 เดือน กับระยะเวลา 7 วัน ที่ผ่านมามีอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ โดยแบ่งร่างกายออกเป็น 9 ส่วน ได้แก่ คอ ไหล่ หลังส่วนบน ข้อศอกข้อมือ/มือ หลังส่วนล่าง สะโพก เข่า/ขา และข้อเท้า/เท้า

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปสำหรับการวิจัย กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยเสนอในรูปแบบของ ตารางแจกแจงความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

2. การหาปัจจัยที่มีผลกับการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ใช้สถิติเชิงอ้างอิง Chi-Square ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลจากข้อมูลวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาร่างเป็นแบบสอบถาม
2. นำแบบสอบถามที่ร่างแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ประจำวิชาพิจารณาเบื้องต้น
3. นำเครื่องมือมาปรับปรุงตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ประจำวิชาให้คำแนะนำ

4. นำเครื่องมือให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบหาความเที่ยงของเครื่องมือ
5. นำเครื่องมือมาปรับปรุงตามที่คุณเชี่ยวชาญให้คำแนะนำ
6. นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร ตำบลป่าซาง อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity)

เป็นการหาค่าความเที่ยงตรงที่ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อความการวิจัยเพื่อได้ตรงตามสิ่งที่ต้องการวัดเนื้อหาหรือวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เกณฑ์การประเมิน ดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อสอบวัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อสอบไม่วัดจุดประสงค์/เนื้อหานั้น

แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ หาค่าความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC)

จากสูตร

$$\text{สูตร } \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ $\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
 N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหานั้น แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้ปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจริงที่จะศึกษาอย่างน้อย 30 คน โดยการนำแบบสอบถาม ไปเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability : r) โดยมีเป้าหมายของความเที่ยงที่ใช้ได้คือมากกว่า 0.7 โดยนำไปใช้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร ตำบลป่าซาง อำเภอดอยหลวง จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน

วิเคราะห์หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม (Reliability) โดยวิธีการหาค่า สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ความเที่ยงของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.86

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	26	37.10
หญิง	44	62.90
อายุ		
40 – 51 ปี	13	18.60
52 – 62 ปี	31	44.20
63 – 73 ปี	23	37.70
74 – 84 ปี	3	4.20
ดัชนีมวลกาย		
น้ำหนักปกติ (18.5 –24.99)	4	7.10
น้ำหนักเกิน (25 –29.99)	47	67.20
อ้วนระดับ 1 (30 –34.99)	17	24.30
อ้วนระดับ 2 (35 –39.99)	1	1.40
โรคประจำตัว		
มีโรคประจำตัว	70	100
โรคความดันโลหิตสูง	39	55.70
โรคเบาหวาน	26	37.10
โรคไตเรื้อรัง	6	8.60
โรคภูมิแพ้	13	18.60
อื่นๆ	34	48.60
ดื่มสุรา		
ดื่มสุรา	17	24.30
1 – 2 ครั้งต่อสัปดาห์	6	8.60
3 – 4 ครั้งต่อสัปดาห์	9	12.90
มากกว่า 4 ครั้งต่อสัปดาห์	2	2.90
ไม่ดื่มสุรา	53	75.70
สูบบุหรี่		
สูบบุหรี่ (1 – 2 ซองต่อสัปดาห์)	5	7.10
ไม่สูบบุหรี่	65	92.90

ตารางที่ 2 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร

ปัจจัย	จำนวน	ร้อยละ
ออกกำลังกาย		
ออกกำลังกาย	66	94.30
ไม่ออกกำลังกาย	4	5.70
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	70	100
รายได้ต่อเดือน		
2,001 – 3,000	62	88.60
3,001 – 4,000	8	11.40
ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 1 ปี	9	12.90
2 – 3 ปี	15	21.40
4 – 10 ปี	46	65.70
ชั่วโมงการทำงานต่อวัน		
3 – 4 ชั่วโมง	28	40.00
5 – 6 ชั่วโมง	42	60.00
อาการปวดเมื่อยจากการทำงาน		
ไม่เคยมีอาการ	1	1.40
เคยมีอาการ / ปัจจุบันหายแล้ว	32	45.70
มีอาการอยู่	37	52.90
วิธีบรรเทาอาการปวดเมื่อยจากการทำงาน		
ทายา	39	55.70
รับประทานยา	30	42.90
ยืดกล้ามเนื้อ	1	1.40

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 44 คน (ร้อยละ 62.90) มีช่วงอายุ 52 – 62 ปี จำนวน 31 คน (ร้อยละ 44.20) ดัชนีมวลกายน้ำหนักเกิน (25 – 29.99) จำนวน 47 คน (ร้อยละ 67.20)) มีโรคประจำตัว 70 คน (ร้อยละ 100) ไม่ดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 53 คน (ร้อยละ 75.70) ไม่สูบบุหรี่ จำนวน 65 คน (ร้อยละ 92.90) ออกกำลังกาย จำนวน 66 คน (ร้อยละ 94.30) ระดับการศึกษาประถมศึกษา

จำนวน 70 คน (ร้อยละ 100) มีรายได้ต่อเดือน 2,001 – 3,000 บาท จำนวน 62 คน (ร้อยละ 88.60) มีประสบการณ์ทำงาน 4 – 10 ปี จำนวน 46 คน (ร้อยละ 65.70) ชั่วโมงการทำงาน/วัน 5 – 6 ชั่วโมง จำนวน 42 คน (ร้อยละ 60.00) อาการปวดเมื่อยจากการทำงาน มีอาการอยู่ จำนวน 37 คน (ร้อยละ 52.90) และวิธีบรรเทาอาการปวดเมื่อยจากการทำงาน ทายา จำนวน 39 คน (ร้อยละ 55.70)

ตารางที่ 3 ข้อมูลการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา และข้อมูลการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในรอบ 7 วันที่ผ่านมา

ส่วนร่างกาย	ระยะเวลา	
	12 เดือนที่ผ่านมา จำนวน (ร้อยละ)	7 วันที่ผ่านมา จำนวน (ร้อยละ)
คอ	27(38.60)	43(61.40)
ไหล่	37(52.90)	37(52.90)
ทั้ง2ข้าง	12(17.10)	13(18.60)
ข้างขวา	12(17.10)	12(17.10)
ข้างซ้าย	13(18.60)	12(17.10)
หลังส่วนบน	70(100)	70(100)
ข้อศอก	37(52.90)	27(38.50)
ทั้ง2ข้าง	12(17.10)	4(4.40)
ข้างขวา	12(17.10)	4(4.40)
ข้างซ้าย	13(18.60)	19(24.90)
ข้อมือ / มือ	37(52.90)	37(52.90)
ทั้ง2ข้าง	12(17.10)	12(17.10)
ข้างขวา	12(17.10)	12(17.10)
ข้างซ้าย	13(18.60)	13(18.60)
หลังส่วนล่าง	70(100)	27(38.60)
สะโพก / ต้นขา	27(38.50)	13(18.60)
เข่า / ขา	70(100)	37(52.90)
ข้อเท้า / เท้า	70(100)	12(17.10)

จากตารางพบว่า การปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา จำแนกตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร พบว่า ส่วนใหญ่การปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ คือ บริเวณหลังส่วนบน บริเวณหลังส่วนล่าง เข่า/ขา และข้อเท้า/เท้า จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100

รองลงมา คือ ไหล่ ข้อศอก ข้อมือ/มือ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 52.90 และน้อยที่สุดคือ คอ สะโพก / ต้นขา จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10

การปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อในรอบ 7 วันที่ผ่านมา จำแนกตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร พบว่า ส่วนใหญ่การปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อ คือบริเวณหลังส่วนบน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 100 รองลงมา คือ คอ จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 68.60 และน้อยที่สุดคือ ข้อเท้า/เท้า จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10

ตารางที่ 4 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่ออาการปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อตำแหน่งต่าง ๆ ของร่างกาย

ปัจจัยส่วนบุคคล	ระดับอาการปวดไหล่		รวม	p-value
	ไม่ปวด	ปวด		
เพศ				
ชาย	14	18	32	0.81
หญิง	12	25	37	
อายุ				
40 - 51	7	6	13	0.63
52 - 62	12	19	31	
63 - 73	13	10	23	
74 - 84	1	3	3	
ดัชนีมวลกาย				
น้ำหนักปกติ (18.5 – 24.99)	3	2	5	0.94
น้ำหนักเกิน (25 – 29.99)	25	22	47	
อ้วนระดับ 1 (30 – 34.99)	5	12	17	
อ้วนระดับ 2 (35 – 39.99)	0	1	1	
การดื่มสุรา				
ดื่มสุรา	9	8	17	0.50
ไม่ดื่มสุรา	24	29	53	
การสูบบุหรี่				
สูบบุหรี่	3	2	5	0.06
ไม่สูบบุหรี่	30	35	65	

ตารางที่ 4 (ต่อ) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่ออาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อตำแหน่งต่าง ๆ ของร่างกาย

ปัจจัยส่วนบุคคล	ระดับอาการปวดไหล่		รวม	p-value
	ไม่ปวด	ปวด		
ออกกำลังกาย				
ออกกำลังกาย	31	35	66	0.09
ไม่ออกกำลังกาย	2	4	4	
ประสบการณ์การแปรรูปสมุนไพร				
น้อยกว่า 1 ปี	4	5	9	0.15
2 – 3 ปี	5	10	15	
4 – 10 ปี	24	21	46	
ชั่วโมงการทำงานต่อวัน				
3 – 4 ชั่วโมง	15	13	28	0.05*
5 – 6 ชั่วโมง	18	24	42	
อาการปวดเมื่อยจากการทำงาน				
ไม่เคยมีอาการ	0	1	1	0.80
เคยมีอาการ / ปัจจุบันหายแล้ว	15	17	32	
มีอาการอยู่	17	19	37	
วิธีบรรเทาอาการปวดเมื่อย				
ทายา	19	20	39	0.23
รับประทานยา	14	16	30	
ยืดกล้ามเนื้อ	0	1	1	

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่ออาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อตำแหน่งต่าง ๆ ของร่างกาย ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร พบว่า อาการปวดไหล่กับชั่วโมงการทำงานต่อวัน มีความสัมพันธ์กันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาอาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรในช่วง 12 เดือนและ 7 วันที่ผ่านมา พบว่า ประชากรมีอาการผิดปกติของกล้ามเนื้อใน 12 เดือน จำแนกตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อของส่วนต่างๆ ของร่างกาย ระดับที่ไม่ปวดเลยมากที่สุดคือ คอ สะโพก / ต้นขา จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 61.40 รองลงมาคือ ไหล่ ข้อศอก ข้อมือ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 47.10 ระดับเล็กน้อยส่วนที่พบมากที่สุด คือ สะโพก/ต้นขา จำนวน 27คน คิดเป็นร้อยละ 38.60 รองลงมาคือ ไหล่ ข้อศอก ข้อมือ/มือ จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.40 ระดับปานกลางส่วนที่พบมากที่สุด คือ หลังส่วนบน หลังส่วนล่าง เข่า / ขา ข้อเท้า / เท้า จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 98.60 รองลงมา คือ คอ จำนวน 27 คน คิดเป็น ร้อยละ 38.50 น้อยที่สุด คือ ไหล่ ข้อศอก ข้อมือ/มือ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 32.90 และระดับมาก ส่วนที่พบมากที่สุด คือ ไหล่ ข้อศอก ข้อมือ/มือ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 รองลงมาคือ หลังส่วนบน หลังส่วนล่าง เข่า / ขา ข้อเท้า / เท้า จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.40

ประชากรมีอาการผิดปกติของกล้ามเนื้อใน 7 วัน จำแนกตามส่วนต่างๆ ของร่างกาย ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ของส่วนต่างๆ ของร่างกาย ระดับที่ไม่ปวดเลยมากที่สุดคือ ข้อเท้า / เท้า จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 85.20 รองลงมาคือ ข้อศอก จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 82.10ระดับเล็กน้อยส่วนที่พบมากที่สุด คือ สะโพก/ต้นขา จำนวน 27คน คิดเป็นร้อยละ 38.60 รองลงมาคือ ไหล่ ข้อศอก ข้อมือ/มือ เข่า / ขา จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.40 ระดับปานกลางส่วนที่พบมากที่สุด คือ หลังส่วนบน ข้อมือ / มือ หลังส่วนล่าง จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 98.60 รองลงมา คือ คอ จำนวน 43 คน คิดเป็น ร้อยละ 61.40 น้อยที่สุด คือ ข้อเท้า/เท้า จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 17.10 และระดับมากที่สุดส่วนที่พบมากที่สุด คือ ไหล่ ข้อศอก เข่า / ขา จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 18.50 รองลงมาคือ หลังส่วนบน หลังส่วนล่าง จำนวน 1 คน คิดเป็น ร้อยละ 1.40

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่ออาการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ ตำแหน่งต่าง ๆ ของร่างกาย ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร พบว่า อาการปวดไหล่กับชั่วโมงการทำงานต่อ มีความสัมพันธ์กันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คล้ายกับงานวิจัยของ อรัญญา นัยเนตร์ ผลการวิจัย ความชุกของอาการปวด คอ บ่า ไหล่ ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา เท่ากับร้อยละ 94.7 โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 70.4 ปวดในระดับเล็กน้อยถึงปานกลาง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับอาการปวด คอ บ่า ไหล่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value <0.05) ประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคลด้านชั่วโมงการใช้คอมพิวเตอร์ใน 1 วัน (p-value =0.004) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (p-value =0.048) และปัจจัยด้านจิตสังคม(p-value =0.001) เมื่อ

วิเคราะห์โดยใช้สถิติถดถอยพหุคูณพบว่าตัวแปรที่สามารถทำนายการเกิดอาการปวดคอเบาไหลในบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ได้แก่ ปัจจัยด้านจิตสังคม ($p\text{-value} = 0.001$) และปัจจัยส่วนบุคคลด้านชั่วโมงการใช้คอมพิวเตอร์ 5 ชั่วโมงขึ้นไปใน 1 วัน ($p\text{-value} = 0.036$) ($R^2 = 0.103$)

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพรอำเภอเวียงเชียงรุ้ง หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอื่นๆที่มีลักษณะการทำงานที่คล้ายกัน สามารถนำผลการวิจัยมาเผยแพร่ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแต่ละอำเภอในจังหวัดเชียงราย รู้ถึงพฤติกรรมเสี่ยงและปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้เกิดการปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อจากการทำงาน เพื่อจะได้เฝ้าระวัง ป้องกันและแก้ไขปัญหานี้

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพในอำเภอเวียงเชียงรุ้งสามารถนำผลวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการวางแผนจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อแก้ไขและป้องกันปัญหาการปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อให้กับชาวบ้าน อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำศึกษาพฤติกรรมและความปลอดภัยของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร เพื่อดูผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำงานเนื่องจากมีหลากหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการปวดเมื่อยล้ากล้ามเนื้อจากการทำงาน

2. ควรศึกษาคุณภาพชีวิตของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปสมุนไพร เนื่องจากเป็นแรงงานนอกระบบที่ต้องดูแลสุขภาพและความปลอดภัยต่าง ๆ ด้วยตนเอง

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร.(2563). วิสาหกิจชุมชน (Small and Micro community Enterprise - - SMCE).สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2566 จาก <http://www.sure.su.ac.th>

กองความปลอดภัย.(2562). การยศาสตร์ (Ergonomics) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์และสภาพแวดล้อม.สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2566 จาก <https://so05.tci-thaijo.org>

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.(2566). วิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพรตำบลทุ่งก่อ อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย.สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2566 จาก <https://kukr.lib.ku.ac.th>

กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.(2561).กลุ่มวิสาหกิจชุมชน (community enterprise).สืบค้นเมื่อ 16 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.salika.com>

- ข้อมูลความปลอดภัย.(2564). การยศาสตร์ (Ergonomics) ความหมายคือ “ศาสตร์แห่งการทำงาน”.สืบค้นเมื่อ 13 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.jorportoday.com>
- ชนกฤต ฌนวนศ์โกคิน.(2562).ได้การศึกษาอาการไม่สบายทางระบบกระดูกและกล้ามเนื้อใน 7 วัน. สืบค้นเมื่อ 18 มิถุนายน 2566
- ธีระ พงษ์สุวรรณ.(2565).พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ไม่ว่าการกระทำนั้น ผู้กระทำจะทำโดยไม่รู้ตัวก็ตาม.สืบค้นเมื่อ 17 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.novabizz.com>
- พีชทิชา กุลสุวรรณ.(2561).ได้ศึกษากระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาด้านการจัดการ ความหลากหลายของพืชสมุนไพร เพื่อการรักษาแบบพื้นบ้านของชุมชนมั่งบ้านขุนช่างเคี่ยน ตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่.สืบค้นเมื่อ 20 มิถุนายน 2566
- พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.2548 กรมส่งเสริมการเกษตร.(2566).วิสาหกิจชุมชน หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้าการให้บริการ.สืบค้นเมื่อ 21 มิถุนายน 2566 จาก <http://www.sceb.doae.go.th>
- ยุพยง หมั่นกิจ.(2561).การศึกษาอาการปวดเมื่อยโครงร่างและกล้ามเนื้อ ของพ่อค้าส่งผลไม้ตลาดเจริญศรีอำเภวารินชาราบ จังหวัดอุบลราชธานี.สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2566
- โรงพยาบาลกรุงเทพอินเตอร์เนชั่นแนล.(2566).การปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ คือ กล้ามเนื้อทำงานมากในบางตำแหน่ง ทำให้เกิดความล้าหรือเกิดการหดเกร็งเฉพาะที่.สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.bangkokinternationalhospital.com>
- โรงพยาบาลเพชรเวช.(2563).การยศาสตร์ (Ergonomics) คือ วิทยาการทำงาน โดยใช้วิทยาศาสตร์เชื่อมโยงสัมพันธ์กับเนื้องาน บุคลากร สภาพแวดล้อม.สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.petcharavejhospital.com>
- วิจิต นันทสุวรรณ.(2562).วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบการ ซึ่งรวมถึงกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกขั้นตอน.สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2566 จาก <https://smce.doae.go.th>
- ศูนย์ส่งเสริมและฟื้นฟูผู้สูงวัย.(2566).รับจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์สมุนไพร ให้แก่ผู้ที่สนใจ.สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.cherseryhome.com>
- สุขภาพที่ครบถ้วนและเชื่อถือได้.(2565).การปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ (Muscle Pain) คือภาวะตึงปวดหรืออักเสบเรื้อรังของเนื้อเยื่อกล้ามเนื้อตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย.สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.pobpad.com>

ความรู้และพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างภายใน
สถานประกอบการ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย

Knowledge and behavior to prevent danger from light intensityLight
inside the workplace at a company in Chiang Rai province

ณัฐพันธุ์ คาศสนิท¹, ธนพนธ์ คำเที่ยง² วารุณี พันธุ์วงศ์³

Nattapan khatsanit¹, Thanaphon Khamthianh², Warunee Phanwong³

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ พฤติกรรมเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่าง และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างภายในสถานประกอบการ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย โดยมีประชากรจำนวน 139 คน โดยทำการศึกษาดังตั้งแต่วันที่ มิถุนายน - กันยายน พ.ศ 2566 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามจำนวน 3 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามด้านความรู้ และแบบสอบถามด้านพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดย การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและChi-Square Test ผลการวิจัยพบว่าพนักงานมีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ53.20 พนักงานมีความรู้เกี่ยวกับแสงสว่างในระดับปานกลาง ร้อยละ 66.90 มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างในระดับสูง($\mu = 3.53$) และพบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จากผลการวิจัยนี้สามารถ นำข้อมูลไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการแก้ไขปัญหา จัดทำโครงการและแก้ไขปัญหาในเรื่องของแสงสว่างที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของพนักงานเพื่อให้พนักงานมีความปลอดภัยมากขึ้น

คำสำคัญ : ความรู้, พฤติกรรม, ความเข้มแสงสว่าง

¹ นักศึกษาปริญญาตรีสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : ben11dodo@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ : 096-7532919

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : em_thanaphon_k@crru.ac.th เบอร์โทรศัพท์ : 087-5452252

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email: P.warunee@hotmail.com เบอร์โทรศัพท์ : 089-1572965

Abstract

This cross-sectional description research is intended to study knowledge, behavioral protection from light intensity and factors that relate to the hazard protection behavior of lighting within the establishment at one of Chiang Rai province With a population of 139 people, studying from June - September Wed. 2013 tools used as 3 sections of questionnaire, personal factors, knowledge query and behavioral surveys of hazard protection from lighting intensity, analyzed data by distribution of frequency, percentage, average, standard deviation and Chi-Square Test. Research found that employees are aged between 31-40 years old, 53.20 percent of them. Employees have a moderate knowledge of lighting, 66.90 percent of them have a high level of protection of harm from the intensity of lighting ($\mu = 3.53$) And it was found that age is associated with the hazardous behavior of preventing the hazardous light intensity at the level of 0.05. This results can be used as basic information to resolve problems, develop projects and resolve problems in the matter of lighting that affects employees' health to make employees more secure.

Keyword: Knowledge, Behavior, Lighting Intensity

บทนำ

แสงสว่างมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตประจำวัน อาทิ เช่น การมองเห็น การรับรู้และการประมวลผลในการสื่อสารและการทำกิจกรรมต่างๆ อีกทั้งยังเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเกี่ยวข้องกับสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของผู้ประกอบอาชีพ ดังนั้นเพื่อดูแลสุขภาพผู้ประกอบอาชีพ จึงควรจัดให้มีสภาพแวดล้อมการทำงานท่ามกลางแสงสว่างที่เหมาะสม และมีความปลอดภัยต่อสุขภาพ กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานซึ่งเป็น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการตรวจกฎหมายในการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ประกอบอาชีพจึงได้มีการตรวจกฎหมายเกี่ยวกับค่ามาตรฐานระดับเข้มแสงสว่างในการทำงานขึ้น โดยล่าสุดมีประกาศกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เรื่อง มาตรฐานความเข้มของแสงสว่าง ปี พ.ศ. 2560 ซึ่งมีการกำหนดค่ามาตรฐานระดับความเข้มของแสงสว่างในลักษณะงานต่างๆ เพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานด้านแสงสว่างแก่ผู้ประกอบอาชีพโดยมีสาระสำคัญในการกำหนดรายละเอียดของค่ามาตรฐานความเข้มของแสงสว่างในงานแต่ละลักษณะ และค่ามาตรฐานความเข้มของแสงสว่างในแต่ละลักษณะพื้นที่ พร้อมมีตัวอย่างลักษณะพื้นที่ ลักษณะงาน และค่ามาตรฐาน

ระดับความเข้มของแสงสว่างในการปฏิบัติงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน, 2566)

สำหรับอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับแสงสว่างนั้น ดูเหมือนว่ากิจการทุกประเภท จำเป็นต้องใช้แสงสว่างในการส่องสว่างในการทำงาน ความเข้มแสงสว่างจะเพียงพอกับงานที่ทำอยู่หรือไม่นั้นขึ้นกับลักษณะงาน/ประเภทของงานนั้นๆ ซึ่งส่วนมากมักปฏิบัติงานในสถานประกอบการ งานทั่วไปที่ทำในอาคาร เช่น งานเย็บผ้า งานเขียน พิมพ์ อ่าน โดยค่ามาตรฐานอยู่ที่ 400 lux

แสงสว่างเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการมองเห็น การมองเห็นจะชัดเจนหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับปริมาณความเข้มของแสงสว่างที่เหมาะสม ถ้าหากแสงน้อยเกินไปก็จะทำให้บรรยากาศในการทำงานไม่ดี ไม่สบายตา รู้สึกเบื่อหน่ายและปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในตาได้ และหากมีปริมาณความเข้มของแสงสว่างมากเกินไปหรือแสงจ้ามากจะส่งผลให้เกิดการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในตาได้เช่นกันและอาจทำให้เกิดการอักเสบที่ เยื่อบุตา กระจกตาดำตลอดจนส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการทำงานลดลงด้วย (สุทธิ ศรีบูรพา, 2540) แสงสว่างที่ไม่เพียงพอทำให้ผู้ปฏิบัติงานต้องเพ่งสายตางานมากจนเกิดความเมื่อยล้าของสายตา ปวดตา มีน้ตื้นระ เยื่อบุตาอักเสบ (วิทยา อยู่สุข, 2544)

อันตรายของแสงสว่างนั้นมีผลกระทบต่อคนทำงาน โดยในกรณีที่แสงสว่างน้อยเกินไปจะมีผลเสียต่อนัยน์ตาทำให้กล้ามเนื้อตาทำงานมากเกินไปเพราะบังคับให้รูม่านตาเปิดกว้างขึ้นเนื่องจากการมองเห็นนั้นไม่ชัดเจน ต้องใช้เวลาในการมองรายละเอียดนานขึ้น ทำให้เกิดความเมื่อยล้าของนัยน์ตาที่ต้องเพ่งขึ้นงาน เกิดอาการปวดตา มีน้ตื้นระการหยิบจับโดยใช้เครื่องมืออุปกรณ์อาจผิดพลาด ทำให้เกิดอุบัติเหตุขึ้นได้ หรือไปสัมผัสสากส่วนที่เป็นอันตราย และในกรณีที่ แสงสว่างมากเกินไป จะทำให้ผู้ทำงานเกิดความไม่สบายตา เหมื่อยล้า ปวดตา มีน้ตื้นระ กล้ามเนื้อหนังตากระตุก วิงเวียน นอนไม่หลับ การมองเห็นแย่งลง แสงสว่างที่น้อยเกินไปหรือมากเกินไปก่อให้เกิดผลกระทบจิตใจ คือเบื่อหน่ายในการทำงานแล้ว (อรัญ ขวัญปาน, 2558)

ผู้วิจัยตระหนักถึงผลกระทบดังกล่าวจึงสนใจที่จะศึกษา เกี่ยวกับแสงสว่างที่ไม่เพียงพอและทำให้พนักงานเกิดปัญหาตามมาผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาในเรื่องของ ความรู้และพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายของพนักงานที่ทำงานในบริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้ในการแก้ไข้ปัญหา

คำถามการวิจัย

1. ปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างภายในสถานประกอบการ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างภายในสถานประกอบการ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนบุคคล และความรู้ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างภายในสถานประกอบการ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาความรู้และพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างภายในสถานประกอบการ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย ประชากรที่ทำงานอยู่ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงรายจำนวน 139 คน โดยทำการศึกษาตั้งแต่ มิถุนายน - กันยายน พ.ศ 2566

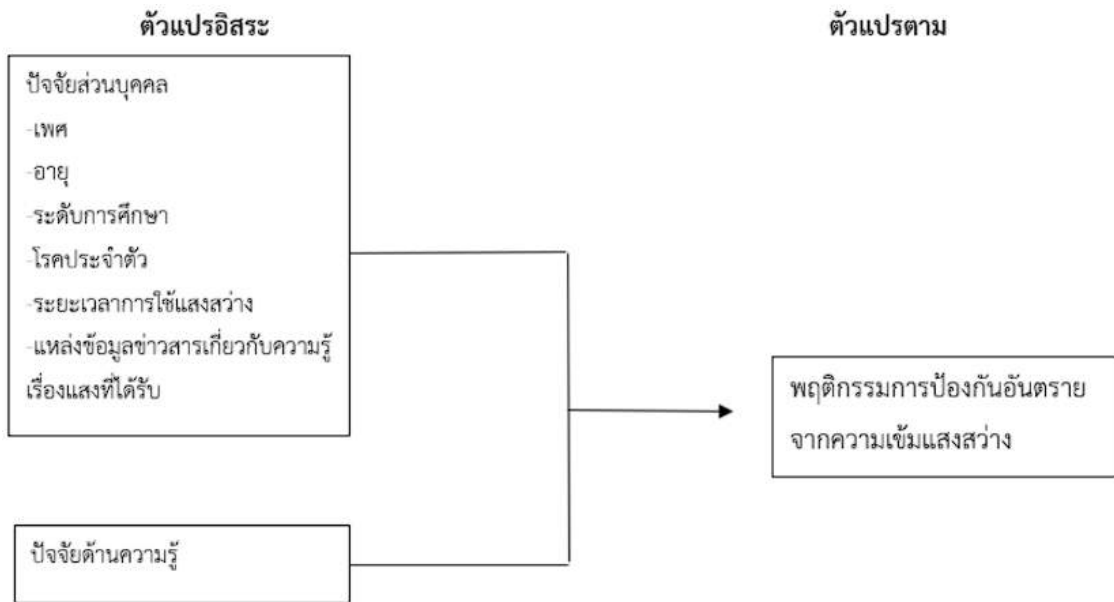
วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างภายในสถานประกอบการ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงรายเป็นการศึกษาเชิงพรรณนแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สถานประกอบการ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงรายสามารถนำผลวิจัยไปใช้ในการวางแผนการแก้ไขปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เกี่ยวกับแสงสว่างภายในอาคารได้
2. พนักงานในสถานประกอบการ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย มีความตระหนักในเรื่องของแสงสว่างภายในอาคารมากขึ้น

กรอบแนวคิด

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมเก็บข้อมูล

แบบสอบถามมี 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลเป็นแบบสอบถามชนิดเติมคำและเลือกคำตอบจำนวน 6 ข้อ ข้อคำถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา โรคประจำตัว ระยะเวลาการใช้แสงสว่าง แหล่งข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านความรู้ จำนวน 20 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น (ใช่ และ ไม่ใช่)ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน พัฒนาโดยผู้วิจัยนายณัฐพันธุ์ คาคสนิท ซึ่งได้ผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านพฤติกรรม มี 10 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) แบบลิเคิร์ต (Likert scale) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ คือ ไม่เคยปฏิบัติเลยปฏิบัตินานๆ ครั้ง ปฏิบัติบางครั้ง ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติเป็นประจำโดยเกณฑ์การให้คะแนน พัฒนาโดยผู้วิจัยนายณัฐพันธุ์ คาคสนิท ซึ่งได้ผ่านการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน

ข้อคำถาม

ไม่เคยปฏิบัติเลย	ให้ค่าคะแนน 1 คะแนน
ปฏิบัตินานๆครั้ง	ให้ค่าคะแนน 2 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ให้ค่าคะแนน 3 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ให้ค่าคะแนน 4 คะแนน
ปฏิบัติเป็นประจำ	ให้ค่าคะแนน 5 คะแนน

การหาคุณภาพเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) เป็นการหาความเที่ยงตรง ที่ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพิจารณา หลังจากนั้นนำมาหาค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์หรือตรงตามเนื้อหา

การหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability)

นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจริงที่จะศึกษาอย่างน้อย 30 คน และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability :) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การขอหนังสือรับรองจากคณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือรับรองจากคณะสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายไปยังเจ้าของสถานประกอบการ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย
3. ชี้แจงทำความเข้าใจในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความมุ่งหมาย เนื้อหา และประเด็นที่ต้องการ เก็บข้อมูล
4. นำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์พนักงานที่ทำงานอยู่ ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย จำนวน 139 คน
5. นำแบบสอบถามที่รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ และนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลพนักงานที่ทำงานอยู่ที่บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงรายใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูล แจกแจงความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุดและค่า S.D
2. การหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้และพฤติกรรมจากการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่าง โดยใช้สถิติอ้างอิง Pearson ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 85 คน (ร้อยละ 61.20) และเพศหญิงจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 38.80 อายุเฉลี่ยอยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 65 คน (ร้อยละ 46.80) ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 120 คน (ร้อยละ 86.30) ระยะเวลาในการทำงานมากกว่า 8 ชั่วโมง จำนวน 139 คน (ร้อยละ 100)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับความรู้เรื่องแสงสว่างของพนักงาน

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับแสงสว่าง	ถูก		ผิด	
		จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ
1	แสงสว่างที่น้อยเกินไปจะมีผลเสียต่อสายตาทำให้กล้ามเนื้อตาทำงานมากเกินไป	126	90.60	13	9.40
2	หลอดไฟที่ติดตั้งหากติดตั้งสูงเกินไปก็อาจทำให้ความเข้มของแสงสว่างไม่เพียงพอ	132	95.00	7	5.00
3	ใช้แสงสว่างจากธรรมชาติช่วยในการเพิ่มแสงสว่าง	135	97.10	4	2.90
4	สีของผนัง ฝ้าเพดานที่มีสีอ่อนจะสะท้อนแสงได้ดีกว่าสีมืดทึบ	121	87.70	18	12.90
5	การติดตั้งหลอดไฟใกล้เสาหรือคาน ทำให้เกิดเงาบัง บริเวณการทำงาน	103	74.10	36	25.90
6	แสงสว่างที่มากเกินไปจะทำให้ผู้ทำงานเกิดความไม่สบาย เมื่อยล้าปวด แสบตา มีน้ตา วิงเวียนและอาจก่อให้เกิด อุบัติเหตุขึ้นได้	121	87.10	18	12.90
7	ใช้คอมพิวเตอร์ที่ทาด้วยสีเงิน หรือสีขาว ซึ่งมีประสิทธิภาพในการ สะท้อนแสงได้ดี จะช่วยเพิ่มแสงสว่าง	93	66.90	46	33.10
8	เปลี่ยนตำแหน่งการทำงานไม่ให้อยู่ในตำแหน่งที่มีเงา หรือเกิดเงาช่วยให้มองเห็นได้ชัดเจน	112	80.60	247	19.40
9	แสงสีฟ้าในหลอดไฟ ส่งผลในการลดระดับเมลาโทนิน จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการตื่นตัว	92	66.20	47	33.80
10	แสงโทนอุ่น กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายได้ดีอันเป็น เหมาะสมต่อการทำงาน	111	79.90	28	20.10
11	การทำงานอยู่ใต้คอมพิวเตอร์เหนือศีรษะอาจก่อให้เกิดการ สะท้อนของไฟ ซึ่งทำให้เราต้องเพ่งมากกว่าปกติ	83	59.70	56	40.30
12	การใช้แสงสว่างจากภายนอกจะเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย	110	79.10	29	20.90
13	แสงสว่างเป็นสิ่งสำคัญต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์	139	100	0	0.00
14	ถ้าปราศจากแสงการมองเห็นก็จะเกิดขึ้นไม่ได้	84	60.40	55	39.60
15	แสงสว่างที่เหมาะสมสำหรับสถานประกอบการคือ 300 – 500 LUX	65	46.80	74	53.20

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับความรู้เรื่องแสงสว่างของพนักงาน(ต่อ)

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับแสงสว่าง	ถูก		ผิด	
		จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ	จำนวนร้อยละ
16	แสงเกิดขึ้นในตำแหน่งด้านข้างหรือสูงเหนือศีรษะทำมุม มากกว่า 25 องศา กับสายตาจะสามารถช่วยลดความรุนแรงจากแสงบาดตาได้	65	46.80	74	53.20
17	แสงสว่างในที่ทำงานเพียงพอ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีสมาธิมากขึ้น	139	100	0	0.00
18	การใช้แสงสว่างให้เหมาะสมมีผลต่อสุขภาพลดความเสี่ยงทางด้านปัญหาสุขภาพ	139	100	0	0.00
19	แสงสว่างที่เพียงพอทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเครียดน้อยลง มีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น	102	73.40	37	26.60
20	การใช้แผ่นฟิล์มกรองแสงช่วยลดการสะท้อนกลับของแสง ในสถานประกอบการได้	121	87.70	18	12.90

ตามตารางที่ 1 จากผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับความรู้เรื่องแสงสว่างของพนักงานพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 15.78 คะแนน ค่าคะแนนต่ำสุดอยู่ที่ 11 คะแนน และค่าคะแนนสูงสุดอยู่ที่ 20 คะแนน ข้อที่มีจำนวนการตอบถูกมากที่สุดคือ ข้อที่ 13 แสงสว่างเป็นสิ่งสำคัญต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และข้อที่ 17 แสงสว่างในที่ทำงานเพียงพอทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีสมาธิมากขึ้น จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาคือ ข้อที่ 3 ใช้แสงสว่างจากธรรมชาติช่วยในการเพิ่มแสงสว่าง จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 97.10 และน้อยที่สุดคือข้อที่ 15 แสงสว่างที่เหมาะสมสำหรับสถานประกอบการคือ 300 – 500 LUX จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80 และข้อที่ 16 แสงเกิดขึ้นในตำแหน่งด้านข้างหรือสูงเหนือศีรษะทำมุม มากกว่า 25 องศา กับสายตาจะสามารถช่วยลดความ รุนแรงจากแสงบาดตาได้จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 46.80

ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับแสงสว่าง

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของพนักงานจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับแสงสว่าง (N=139)

ระดับความรู้	จำนวนคน	ร้อยละ
ระดับความรู้สูง	1	0.70
ระดับความรู้ปานกลาง	93	66.90
ระดับความรู้ต่ำ	45	32.40
รวม	139	100

ตามตารางที่ 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับแสงสว่างส่วนใหญ่มีความรู้ระดับปานกลาง จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 66.90 รองลงมาคือมีความรู้ระดับต่ำ 45 คน คิดเป็นร้อยละ 32.40 และน้อยสุดจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.70

ตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรม

ข้อ	พฤติกรรม	μ	σ	ระดับ
1	ท่านเปิดไฟตลอดเวลาในการทำงาน	4.19	0.76	สูง
2	ท่านเปิดหน้าต่างหรือม่านตลอดการทำงาน	1.90	0.78	ต่ำ
3	ใช้แสงสว่างจากธรรมชาติช่วยในการเพิ่มแสงสว่าง	1.69	0.92	ต่ำ
4	ท่านนำผ้าม่านที่ปรับระดับความเข้มของแสง ได้มาช่วยกรองแสงบริเวณจุดทำงาน และหน้าต่าง	2.75	0.69	ปานกลาง
5	ท่านทำงานในที่มืดที่ปรับหน้าต่าง	3.68	0.75	สูง
6	ท่านปรับแสงสว่างในที่ทำงานให้พอดี	4.36	0.72	สูง
7	เวลาท่านทำงานท่านจะใช้โคมไฟเพียงอย่างเดียว	4.04	0.72	สูง
8	ท่านจะไม่ให้มีสิ่งกีดขวางบังทิศทางของแสงสว่าง	4.40	0.60	สูง
9	ท่านเปลี่ยนตำแหน่งการทำงานไม่ให้อยู่ในที่แสงสว่างไม่เพียงพอ	4.19	0.69	สูง
10	ท่านเปลี่ยนตำแหน่งการทำงานไม่ให้อยู่ในที่แสงสว่างไม่เพียงพอ	4.15	0.67	สูง
	รวม	3.53	0.37	สูง

ตามตารางที่ 3 การประเมินพฤติกรรมส่วนบุคคลของพนักงาน โดยรวมพบว่า มีพฤติกรรมพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.53 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อยู่ที่ 0.30 โดยข้อที่ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านจะไม่ให้มีสิ่งกีดขวางบังทิศทางของแสงสว่าง มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่าง ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.40 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.60 รองลงมาคือท่านปรับแสงสว่างในที่ทำงานให้พอดี มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.36 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.72 และข้อที่น้อยที่สุดคือ ใช้แสงสว่างจากธรรมชาติช่วยในการเพิ่มแสงสว่าง มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่าง ในระดับต่ำ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.69 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ที่ 0.92

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมจากความเข้มแสงสว่าง

ระดับความรู้	จำนวนคน	ร้อยละ
มีพฤติกรรมในระดับสูง	103	74.10
มีพฤติกรรมในระดับสูงมาก	36	25.90
รวม	139	100

ตามตารางที่ 4 ระดับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างส่วนใหญ่อยู่ระดับสูง จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 74.10 รองลงมาอยู่ในระดับสูงมาก 36 คน คิดเป็นร้อยละ 25.90

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างภายในสถานประกอบการ

เพศ	ระดับพฤติกรรม		χ^2	P-value
	ปานกลาง	สูง		
ชาย	32	53	0.63	0.43
หญิง	24	30		
รวม	56	83		

ตามตารางที่ 5 พบว่าเพศไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่าง

อายุ	ระดับพฤติกรรม		χ^2	P-value
	ปานกลาง	สูง		
18-30	0	9	0.71	0.01
31-40	36	38		
41-50	20	36		
รวม	56	83		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตามตารางที่ 6 พบว่ามีความสัมพันธ์อายุกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่าง

ระดับการศึกษา	ระดับพฤติกรรม		χ^2	P-value
	ปานกลาง	สูง		
มัธยมศึกษาตอนต้น	6	11	1.51	0.68
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช	8	17		
อนุปริญญา/ปวส	15	17		
ปริญญาตรี	27	38		
รวม	56	83		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตามตารางที่ 7 พบว่าระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 8 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโรคประจำตัวกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่าง

โรคประจำตัว	ระดับพฤติกรรม		χ^2	P-value
	ปานกลาง	สูง		
ไม่มีโรคประจำตัว	49	71	0.11	0.74
มีโรคประจำตัว	7	12		
รวม	56	83		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ตามตารางที่ 8 พบว่าโรคประจำตัวไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามของพนักงาน ณ บริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงรายส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 85 คน คิดเป็น (ร้อยละ 61.20 มีช่วงอายุอยู่ในช่วงอายุ 31-40 จำนวน 74 คน คิดเป็น (ร้อยละ 53.20 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 65 คน คิดเป็น (ร้อยละ 46.80) พนักงานส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 120 คน คิดเป็น (ร้อยละ

86.30) มีระยะเวลาในการทำงานสูงสุดคือ มากกว่า 8 ชั่วโมง จำนวน 139 คน คิดเป็น (ร้อยละ100.0) ได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เรื่องแสงสว่าง จำนวน 139 คน คิดเป็น (ร้อยละ 100.0)

2. ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับแสงสว่างของพนักงานโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 93 คน (ร้อยละ 66.90) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มี จำนวนผู้ตอบถูกมากที่สุดคือ ข้อ 13 แสงสว่างเป็นสิ่งสำคัญต่อการใช้ชีวิตของมนุษย์ จำนวน 139 คน (ร้อยละ 100.0) ข้อ 17 แสงสว่างในที่ทำงานเพียงพอ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีสมาธิมากขึ้น จำนวน 139 คน (ร้อยละ 100.0) ข้อ 18 การใช้แสงสว่างให้เหมาะสมมีผลต่อสุขภาพลดความเสี่ยง ทางด้านปัญหาสุขภาพ จำนวน 139 คน (ร้อยละ 100.0) และ ข้อที่มีพนักงานตอบถูกน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 15 แสงสว่างที่เหมาะสมสำหรับสถานประกอบการคือ 300 - 500 LUX จำนวน 65 คน (ร้อยละ46.80) และข้อ 16 แสงเกิดขึ้นในตำแหน่ง ด้านข้างหรือสูงเหนือศีรษะทำมุม มากกว่า 25 องศาภัยสายตา จะสามารถช่วยลดความรุนแรงจากแสงบาดตาได้ จำนวน 65 คน (ร้อยละ46.80)

3. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมส่วนบุคคลของพนักงาน โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับสูงเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ข้อที่ 6 ท่านปรับแสงสว่างในที่ทำงานให้พอดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือข้อที่ 3 ใช้แสงสว่างจากธรรมชาติช่วยในการเพิ่มแสงสว่าง

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่าง พบว่า อายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมในการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างพบว่า มีเพียงอายุเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความสอดคล้องกับสุทธิพัฒน์ ศิริรัตน์ และคณะ (2561) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินการรับสัมผัสสารในปัสสาวะและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพการมองเห็นของพนักงานฝ่ายผลิตในโรงงานผลิตรองเท้าแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครซึ่งพบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากคนที่มีอายุน้อยมีสื่อและการเข้าถึงมากกว่าคนอายุเยอะทำให้มีความตระหนักในเรื่องการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างได้ และไม่สอดคล้องกับ เลียง มากพูนและคณะ (2559) ที่ศึกษาเรื่องผลการใช้รูปแบบการจัดการพลังงานไฟฟ้าโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของบริษัท โอกาโมโตเทคส์ไทล์(ประเทศไทย) จำกัด ในส่วนอุตสาหกรรมเครื่องสอพอพัฒนา กบินทร์บุรี ปราจีนบุรี ที่พบว่าอายุและพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เนื่องจากลักษณะการทำงานของบริษัทโอกาโมโตเทคส์

ไทล์ (ประเทศไทย) จำกัดมีลักษณะการทำงานที่ไม่เหมือนกับสถานประกอบการแห่งหนึ่งในจังหวัด เชียงราย

พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับกับพฤติกรรมในการป้องกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งมีความมีสอดคล้องกับสุทธิพัฒน์ ศิริรัตน์ และคณะ(2561) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินการรับสัมผัสสารในปัสสาวะและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสมรรถภาพการมองเห็นของพนักงานฝ่ายผลิตใน โรงงานผลิตรองเท้าแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครซึ่ง พบว่าอายุมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการ ป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากคนที่มีอายุ น้อยสามารถเข้าถึงแหล่งประโยชน์หรือข้อมูลด้านการดูแลสุขภาพตนเองได้มากกว่ากลุ่มอายุมาก และ ไม่สอดคล้องกับ เลียง มากพูนและคณะ (2559) ที่ศึกษาเรื่องผลการใช้รูปแบบการจัดการพลังงาน ไฟฟ้าโดยใช้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ของบริษัท โอคาโมโตเท็กซ์ไทล์(ประเทศไทย) จำกัด ในส่วนอุตสาหกรรมเครื่องสัพพัตน์ กบินทร์บุรีปราจีนบุรี ผลการศึกษาพบว่า อายุมีความสัมพันธ์ใน การป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 และพบว่าพฤติกรรม ไม่มีความสัมพันธ์ในการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.05 เนื่องจากลักษณะการทำงานของบริษัทโอคาโมโตเท็กซ์ไทล์ (ประเทศไทย) จำกัดมีลักษณะการทำงาน ที่ไม่เหมือนกับบริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงราย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานประกอบการสามารถสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและจัดโครงการอบรมให้ความรู้กับพนักงานเรื่องการป้องกันอันตรายจากความเข้มแสงสว่างได้
2. สถานประกอบการสามารถแก้ไขปัญหาในเรื่องของแสงสว่างที่ส่งผลต่อสุขภาพ ของพนักงานเพื่อให้พนักงานมีความปลอดภัยมากขึ้น

ข้อเสนอแนะให้การทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการตรวจวัดแสงสว่างภายในอาคารเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ผลการวิจัยในเรื่องของปริมาณ ความเข้มแสงสว่าง
2. อาจนำผลการวิจัยนี้ไปวิจัยกับพนักงานที่มีลักษณะการทำงานที่เป็นการทำงานในออฟฟิศได้

เอกสารอ้างอิง

ศูนย์ความปลอดภัยในการทำงาน. (2559). กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหารและการ จัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับความ ร้อน แสงสว่าง และเสียง พ.ศ. 2549, หมวดแสงสว่าง, สืบค้นเมื่อ 22 มิถุนายน 2566

- กนกวรรณ ศิริแสน. (2565). ความเข้มแสงสว่าง, สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566, จาก <https://www.gotoknow.org/posts/493213?fbclid=IwAR09KRfngDU9G6iLShJ9r87WyUKpNgVHhpg-cdBFAN5TJBf41YcVo4ueAw>
- ทองสุข พละมา และคณะ. (2560). สถานการณ์ความเข้มแสงสว่างภายในอาคารของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตจังหวัดมหาสารคาม, วิทยาลัยนพนธ์เสนอบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- ธวัชชัย ประดู่ แสงสว่าง, (ม.ป.ป.) สืบค้นเมื่อ 25 มิถุนายน 2566, จาก <https://library.wu.ac.th/km/อาชีพอนามัยและความปลอดภัย/>
- พจน์ ภาคภูมิ. (2561). การประเมินแสงสว่างในสถานที่ทำงานในช่วงเวลากลางวันและกลางคืนของโรงงานผลิตชิ้นส่วนรถจักรยานยนต์แห่งหนึ่งในจังหวัดชลบุรี, วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11(1),78 – 85.
- โรงพยาบาลจะนะ. อันตรายจากแสงสว่าง. สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2566. จาก https://www.chanahospital.go.th/content/อันตรายจากแสงสว่าง?fbclid=IwAR1IDVe6Z-wJjObUTkWdc_7d9AFdvS7vA2xrzMrQ_YaQt6-NIGggUWJ2NRY
- ศรุดา จิรัฐกุลธนา. (2020). แสงสว่างและพฤติกรรมของมนุษย์, *PSRU Journal of Science and Technology*, 5(1),13-22.
- อุมาพร ครองสกุลสุข. (2559). กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับความร้อน แสงสว่าง และเสียงพ.ศ. 2559, สืบค้นเมื่อ 23 มิถุนายน 2566. จาก <https://osh.labour.go.th/attachments/article/1174/02.pdf>
- iEnergy Guru. (2015). แสงสว่าง, สืบค้นเมื่อ 24 มิถุนายน 2566. จาก <https://ienergyguru.com/2015/01/แสงสว่าง/>
- Silfia Mona Aryani. (2020). Lighting in the Workplace as the Visual Environment That Affect theOccupant's Mood. (*Advances in Social Science, Education and HumanitiesResearch*, volume 475, 2020), page 10 – 18.
- Justine Mushobozi Katararo. (2019). Effects of Lighting Quality on Working Efficiency of Workersin Office Building in Tanzania. (2019). *Hindawilournal of Environmental and PublicHealth* Volume, 2019,page 1 – 10.

การรับรู้ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของ
เจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยในจังหวัดเชียงราย

Safety Practice Perceptions and Safety Behaviors at Work Among the
Staff of Rescues in Chiang Rai Province

ปวันรัตน์ นามคำ^{1*} อารีย์ จอแย^{2*} สัณฑ์พิชญ์ พิมูลชาต^{3*}
Pawanrat Namkham^{*1}, Aree Choyae^{*2}, Suphich Phimoolchat^{*3}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยในจังหวัดเชียงราย โดยดำเนินการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research) ในกลุ่มตัวอย่างเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยจำนวน 246 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ (IOC) ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชายคิด ร้อยละ 69.10 อายุอยู่ในช่วง 18-25 ปี ร้อยละ 32.10 สถานภาพโสด ร้อยละ 54.90 การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 35.40 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย ร้อยละ 40.70 มีตำแหน่งอาสาสมัครทั่วไป ร้อยละ 13.00 ประสบการณ์ 2-4 ปี ร้อยละ 50.80 ไม่สูบบุหรี่ ร้อยละ 95.90 ไม่เคยประสบอุบัติเหตุ ร้อยละ 67.50 และเคยอบรมความปลอดภัย ร้อยละ 84.10 ผลการศึกษาการรับรู้ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} \pm S.D. = 2.91 \pm 0.33$) ส่วนผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัยด้านระเบียบวินัยเกี่ยวกับความปลอดภัยอยู่ในระดับต่ำที่สุด ($\bar{X} \pm S.D. = 3.63 \pm 0.14$) ด้านระเบียบวินัยเกี่ยวกับทรัพย์สินและความปลอดภัยอยู่ในระดับต่ำที่สุด ($\bar{X} \pm S.D. = 3.26 \pm 0.24$) ด้านความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X} \pm S.D. = 2.70 \pm 0.22$)

คำสำคัญ : การรับรู้ , พฤติกรรมความปลอดภัย, ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัย, หน่วยกู้ชีพกู้ภัย

¹ นักศึกษาด้านวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : pawanrat24680@gmail.com โทร. 0830165299

² อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : Choyae@hotmail.com โทร. 0871838013

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

Email : sunphich.phic@cr.rajabhat.ac.th โทร. 0866391508

Abstract

The objective of this research is to investigate the perception of safety practices and safety behavior among the personnel of the Search and Rescue Unit in Chiang Rai province. The study utilizes a Cross-Sectional Descriptive Research design with a sample size of 246 rescue personnel. The instrument employed is a questionnaire that has undergone quality checks (IOC). The research findings indicate that the majority were males, comprising 69.10%, with ages ranging from 18 to 25 years (32.10%), and being single (54.90%). Regarding education, 35.40% had completed high school or vocational education. In terms of occupation, 40.70% were self-employed or engaged in sales, while 13.00% held general volunteer positions. Experience-wise, 50.80% had 2-4 years of experience, 95.90% were non-smokers, and 67.50% had no history of accidents. Moreover, 84.10% had received safety training. The study found that the perception of safety practices was at a moderate level ($\bar{x} \pm S.D. = 2.91 \pm 0.33$). However, behavior regarding disciplinary regulations related to conduct was at the lowest practiced level ($\bar{x} \pm S.D. = 3.63 \pm 0.14$), as well as for property and safety regulations ($\bar{x} \pm S.D. = 3.26 \pm 0.24$). Physical and mental readiness was also at a low level ($\bar{x} \pm S.D. = 2.70 \pm 0.22$).

Keywords : Recognition, Safety behaviors, Safety practice, Staff of rescues

บทนำ

การดำรงชีวิตของมนุษย์นั้นย่อมมีความเสี่ยงและอันตรายแฝงอยู่รอบด้านตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นอุบัติเหตุ อัคคีภัย ภัยธรรมชาติ หรือเหตุการณ์ฉุกเฉินต่างๆ ซึ่งเมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นอย่างมาก ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานกู้ชีพกู้ภัยจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือและบรรเทาสถานการณ์ต่างๆ เหล่านั้น โดยการออกปฏิบัติการกู้ภัยและกู้ชีพในพื้นที่เสี่ยงอันตราย และการเกิดอุบัติเหตุและการเจ็บป่วยฉุกเฉินเป็นเหตุที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าได้และส่งผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนไม่มากนักน้อย โดยเฉพาะสิ่งที่สำคัญมากที่สุดคือชีวิต กรณีของอุบัติเหตุ อาจส่งผลให้เกิดการบาดเจ็บเพียงเล็กน้อย จนถึงขั้นพิการหรือเสียชีวิต (อนุชา เศรษฐเสถียร, 2564)

จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีสภาพพื้นที่ภูมิประเทศที่หลากหลายและค่อนข้างเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติและเหตุการณ์ฉุกเฉินต่างๆ โดยเฉพาะในพื้นที่ภูเขาสูงชันและป่าเขา ซึ่งหากเกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้ว การเข้าถึงพื้นที่เพื่อให้ความช่วยเหลือย่อมเป็นเรื่องที่ทำหายอย่างยิ่งสำหรับเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย นอกจากนี้ จังหวัดเชียงรายยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติเดินทางมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก โอกาสที่จะต้องเผชิญกับเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวย่อมมีมากขึ้นตามไปด้วย เจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยโซนที่ 1 ในจังหวัดเชียงรายจึงมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญยิ่งในการให้การช่วยเหลือและปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ประสบเหตุในสถานการณ์ต่างๆ ตลอดจนการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บออกจากพื้นที่เสี่ยงอันตราย การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยนั้นย่อมมีความเสี่ยงและอันตรายสูง จากสถิติการเกิดอุบัติเหตุทางถนนในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2565 พบว่า ผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจำนวน 339 คน ส่วนผู้บาดเจ็บจากอุบัติเหตุจำนวน 14,473 คน หาก จำแนกเป็นจำนวนของผู้ประสบภัย จะได้ดังนี้ จำนวนผู้ประสบภัยจำแนกประเภทเพศ เพศชายคิดเป็นร้อยละ 63.47 และเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 36.53 จำนวนผู้ประสบภัยจำแนกประเภทอายุ อายุ 1 - 14 ปีคิดเป็นร้อยละ 14.00 อายุ 15 - 18 ปีคิดเป็นร้อยละ 11.54 อายุ 19 - 24 ปีคิดเป็นร้อยละ 16.21 อายุ 25 - 35 ปีคิดเป็นร้อยละ 18.95 อายุ 36 - 60 ปีคิดเป็นร้อยละ 28.19 และอายุมากกว่า 60 ปีคิดเป็นร้อยละ 11.11 จำนวนผู้ประสบภัยจำแนกประเภทรถ รถจักรยานยนต์คิดเป็นร้อยละ 41.86 และรถยนต์คิดเป็นร้อยละ 58.14 (ศูนย์ข้อมูลอุบัติเหตุ เพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยทางถนน, 2565) และเนื่องจากต้องเผชิญกับสถานการณ์ฉุกเฉินและภาวะวิกฤตต่างๆ ที่อาจคุกคามต่อชีวิตและร่างกาย รวมถึงต้องทำงานในสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัย เช่น พื้นที่ขรุขระ สภาพอากาศที่รุนแรง หรือพื้นที่ที่มีสารเคมีหรือสารพิษรั่วไหล เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ หน่วยงานกู้ชีพกู้ภัยจึงมีการกำหนดมาตรการและข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนป้องกันและลดความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน โดยข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยเหล่านี้จะครอบคลุมถึงการใช้อุปกรณ์นิรภัย การสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล การประเมินและวางแผนก่อนเข้าปฏิบัติการ การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการปฐมพยาบาลและการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บอย่างถูกวิธี เป็นต้น ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยเหล่านี้จะสามารถช่วยป้องกันอันตรายได้ก็ต่อเมื่อเจ้าหน้าที่เองมีการรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของข้อปฏิบัติ และมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่ดี แต่จากการสังเกตเบื้องต้นพบว่า ยังมีเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยโซนที่ 1 ในจังหวัดเชียงรายบางส่วนที่ไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยที่กำหนดไว้ เช่น ไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายที่เหมาะสมครบถ้วน ไม่เว้นระยะปลอดภัยในการปฏิบัติงาน หรือใช้อุปกรณ์และเครื่องมือไม่ถูกวิธี เป็นต้น (ชยพล ธิติศักดิ์, 2561) ซึ่งอาจทำให้เกิดอุบัติเหตุหรือเสี่ยงต่ออันตรายต่อชีวิตและร่างกายได้ จาก

กรณีเหล่านี้จึงสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสำคัญที่ว่า เจ้าหน้าที่บางส่วนอาจยังขาดการรับรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัย ตลอดจนยังขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญของการปฏิบัติตามข้อปฏิบัติเหล่านั้น ดังนั้น การศึกษาวิจัยเรื่อง "การรับรู้ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยและพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยโซนที่ 1 ในจังหวัดเชียงราย" จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากหากสามารถทำความเข้าใจถึงระดับการรับรู้ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยในจังหวัดเชียงราย

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบภาคตัดขวาง (Cross sectional research) โดยใช้แบบสอบถามประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัย พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย โดยศึกษาในช่วงเดือนมิถุนายน – กันยายน พ.ศ. 2566

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ทำการศึกษาเป็นเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย จังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 12 หน่วยงาน จำนวน 638 คน คำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 246 คน โดยทำการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร (Yamane, 1973) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ชื่อหน่วยงานเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย จังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 12 หน่วยงาน

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	จำนวน (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
1	มูลนิธิสยามรวมใจ (ปูอินทร์) สาขาเชียงราย	186	72
2	กู้ภัยจอมจันทร์	50	19
3	มูลนิธิสยามรวมใจ (ปูอินทร์) สาขาแม่สาย	55	21
4	มูลนิธิเมืองพานสงเคราะห์	35	13
5	มูลนิธิพระครูพิทักษ์พรหมวิหาร	90	35

ตารางที่ 1 ชื่อหน่วยงานเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย จังหวัดเชียงราย มีทั้งหมด 12 หน่วยงาน (ต่อ)

ลำดับ	ชื่อหน่วยงาน	จำนวน (คน)	กลุ่มตัวอย่าง
6	กู้ภัยทัพโย่ง	57	22
7	กู้ภัยแสงธรรม	27	10
8	มูลนิธิสยามรวมใจ (ปูอินทร์) สาขาเชียงใหม่	28	11
9	กู้ชีพ-กู้ภัยบัวสลี เชียงราย	15	6
10	หน่วยกู้ภัยสยามรวมใจแม่ลาว	25	10
11	สมาคมศิริกรรมเชียงใหม่บรรเทาสาธารณภัย	40	15
12	มูลนิธิสยามรวมใจ (ปูอินทร์) สาขาเวียงป่าเป้า	30	12
รวม		638	246

ที่มา : <http://promotion.disaster.go.th>download-src>

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

จากสูตร เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของกลุ่มประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเท่ากับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. จัดเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแบบสอบถามข้อมูลแก่กลุ่มสมาคมศิริกรรม์เชียงใหม่บรรเทาสาธารณภัย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ 1) ปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 10 ข้อ 2) แบบสอบถามการรับรู้ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัย จำนวน 17 ข้อ เป็นข้อคำถามที่แบ่งตามวิธีของ Rating scale 4 ระดับ และ 3) แบบสอบถามพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน จำนวน 3 หัวข้อหลัก ข้อ 1 ระเบียบวินัยเกี่ยวกับความปลอดภัย จำนวน 8 ข้อ หัวข้อ 2 ระเบียบวินัยเกี่ยวกับ ทรัพย์สินและความปลอดภัย จำนวน 8 ข้อ และหัวข้อ 3 ความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ มี จำนวน 12 ข้อ เป็นข้อคำถามที่แบ่งตามวิธีของ Rating scale 4 ระดับ ที่ผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และนำเครื่องมือไปทดลองใช้ในประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรที่ศึกษาได้ค่าความเที่ยง (Reliability) นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วนำมาทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการนำแบบสอบถาม ไปเก็บรวบรวมข้อมูล และนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability : r) โดยมีเป้าหมายของความเที่ยงที่ใช้ได้คือ มากกว่า 0.7 โดยนำไปใช้กับกลุ่มสมาคมศิริกรรม์เชียงใหม่บรรเทาสาธารณภัย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 41 คน ค่าความเที่ยงของการรับรู้ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัย (Reliability : r) 0.84 ค่าความเที่ยงของพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน (Reliability : r) 0.78

2. ผู้วิจัยทำบันทึกข้อความขอออกหนังสือราชการจากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ส่งหนังสือไปยัง สมาคมศิริกรรม์เชียงใหม่บรรเทาสาธารณภัย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอลงพื้นที่เก็บข้อมูลในการศึกษาวิจัย

3. เมื่อได้รับการอนุมัติแล้วผู้วิจัยเข้าพื้นที่ ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มสมาคมศิริกรรม์เชียงใหม่บรรเทาสาธารณภัย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

4. แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยพร้อมอธิบายการตอบ แบบสอบถามให้กับกลุ่มสมาคมศิริกรรม์เชียงใหม่บรรเทาสาธารณภัย ตำบลเวียง อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

5. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้อง

6. หากผู้กรอกแบบสอบถามข้อมูลไม่ครบถ้วน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามส่งคืน ให้ผู้ตอบแบบสอบถามกรอกข้อมูลให้ครบถ้วน ณ เวลานั้น

7. เก็บรวบรวมแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผล ได้ดังนี้

1. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านปัจจัยส่วนบุคคล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 170 คน คิดเป็น (ร้อยละ 69.10) มีช่วงอายุ 18 – 25 ปี จำนวน 79 คน (ร้อยละ 32.10) สถานภาพสมรส โสด จำนวน 135 คน (ร้อยละ 54.90) ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย/ปวช. จำนวน 87 คน (ร้อยละ 35.40) อาชีพหลักธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย จำนวน 100 คน (ร้อยละ 40.70) ตำแหน่งหน้าที่อาสาสมัคร ทั่วไป จำนวน 32 คน (ร้อยละ 13.00) ประสบการณ์ 2 - 4 ปี จำนวน 124 คน (ร้อยละ 54.40) ไม่สูบบุหรี่ จำนวน 236 คน (ร้อยละ 95.90) ไม่เคยเกิดอุบัติเหตุ จำนวน 164 คน (ร้อยละ 66.70) เคยเข้าอบรมหลักสูตรความปลอดภัยในการทำงาน จำนวน 207 คน (ร้อยละ 84.10)

2. ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางการรับรู้ด้านข้อปฏิบัติความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ด้านข้อปฏิบัติความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย (n = 246)

ข้อ	หัวข้อ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
1	ท่านแต่งเครื่องแบบที่ถูกต้องตามกฎระเบียบพร้อมติดบัตรประจำตัวอาสาสมัครฯ ทุกครั้งที่ออกปฏิบัติหน้าที่	3.15	0.75	ปานกลาง
2	ท่านไม่ดื่มสุราหรือเสพของมึนเมา หรืออยู่ในอาการมึนเมา ในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่	2.82	0.89	ปานกลาง
3	ท่านไม่ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นในขณะที่ปฏิบัติหน้าที่	2.56	1.09	ปานกลาง
4	ท่านไม่ใช้วิทยุสื่อสารในทางที่ก่อกวนหรือทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน	2.44	1.13	ปานกลาง
5	ท่านติดต่อทางวิทยุสื่อสาร และติดต่อผ่านศูนย์วิทยุเท่านั้น โดยใช้วาจาสุภาพ	3.14	0.78	ปานกลาง
6	กรณีมีผู้บาดเจ็บในที่เกิดเหตุ ท่านห้ามเคลื่อนย้ายโดยฉับพลันเด็ดขาด ต้องปฏิบัติอย่างถูกวิธีตามหลักการปฐมพยาบาล	3.24	0.76	มาก
7	กรณีพบว่ามีผู้เสียชีวิตในที่เกิดเหตุ ให้ท่านแจ้งศูนย์วิทยุเพื่อจัดรถเข็นรับศพ และดูแลรักษาทรัพย์สินแล้วส่งมอบให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ	3.24	0.76	มาก

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการรับรู้ด้านข้อปฏิบัติความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย (n = 246) (ต่อ)

ข้อ	หัวข้อ	\bar{x}	S.D.	ระดับ
8	ท่านมีการศึกษาเส้นทางในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อความชำนาญในเรื่องของเส้นทางทำให้การปฏิบัติงาน ช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นไปอย่างรวดเร็ว	2.76	1.04	ปานกลาง
9	ท่านได้เข้าร่วมการฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัย นอกเหนือจากหลักสูตรที่หน่วยงานกำหนด	3.06	0.78	ปานกลาง
10	ท่านได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเทคนิคการปฏิบัติงาน ที่มีความปลอดภัย และนำมาฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ	2.80	1.03	ปานกลาง
11	ท่านได้แสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาวิธีการปฏิบัติงาน ให้มีความปลอดภัยมากขึ้น	2.79	0.76	ปานกลาง
12	ท่านให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานที่มีความปลอดภัยแก่เพื่อนร่วมงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจและปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างถูกต้อง	3.09	0.75	ปานกลาง
13	ท่านและเพื่อนร่วมงานร่วมกันวิเคราะห์ เหตุการณ์ที่เกิดความผิดพลาดจากการปฏิบัติงาน และหาแนวทางแก้ไขให้มีความปลอดภัย	2.96	0.81	ปานกลาง
14	ท่านแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการใช้เครื่องมือ และอุปกรณ์ความปลอดภัยกับเพื่อนร่วมงาน	2.81	0.93	ปานกลาง
15	ท่านและเพื่อนร่วมงานผลัดกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยที่ได้รับ จากการฝึกอบรม	3.13	0.70	ปานกลาง
16	ท่านและเพื่อนร่วมงานได้มีการปรึกษารื้อเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความปลอดภัยของผู้ปฏิบัติงาน	2.67	1.00	ปานกลาง
17	ท่านได้รับการทบทวนแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการช่วยชีวิตผู้ประสบภัย	2.78	0.80	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม		2.91	0.33	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยโดยรวมพบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติปานกลาง ($\bar{X} \pm S.D. = 2.91 \pm 0.33$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 7 กรณีพบว่ามีผู้เสียชีวิตในที่เกิดเหตุ ให้ท่านแจ้งศูนย์วิทยุเพื่อจัดรถเข็นสนับสนุน และดูแลรักษาทรัพย์สินแล้วส่งมอบให้กับเจ้าหน้าที่ตำรวจ และข้อ 6 กรณีมีผู้บาดเจ็บในที่เกิดเหตุ ท่านห้ามเคลื่อนย้ายโดยฉับพลันเด็ดขาด ต้องปฏิบัติอย่างถูกวิธีตามหลักการปฐมพยาบาล ($\bar{X} \pm S.D. = 3.24 \pm 0.76$) รองลงมาคือ ข้อ 1 ท่านแต่งเครื่องแบบที่ถูกต้องตามกฎระเบียบพร้อมติดบัตรประจำตัวอาสาสมัครฯ ทุกครั้งที่ออกปฏิบัติหน้าที่ ($\bar{X} \pm S.D. = 3.15 \pm 0.75$) และน้อยที่สุดคือ ข้อ 4 ท่านไม่ใช้วิทยุสื่อสารในทางที่ก่อความวุ่นวายหรือทำให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ($\bar{X} \pm S.D. = 2.44 \pm 1.12$)

3. พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน แบบออกเป็น 3 ด้าน

3.1 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านระเบียบวินัยเกี่ยวกับความปลอดภัย สรุปผลการวิเคราะห์ที่ได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านระเบียบวินัยเกี่ยวกับความปลอดภัย (n = 246)

ข้อ	หัวข้อ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ท่านใช้คำพูดที่ไม่สุภาพ หรือพูดยุ้ง ให้เกิดความแตกแยกระหว่าง เจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย ผู้ป่วยญาติ	3.92	0.30	ต่ำที่สุด
2.	ท่านสนับสนุนให้มีการทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย เจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยด้วยกันหรือกับบุคคลอื่น	3.99	0.09	ต่ำที่สุด
3.	ท่านนำหรือพกพาอาวุธ วัตถุระเบิดทุกชนิดเข้ามาในสถานที่ปฏิบัติงาน	4.00	0.00	ต่ำที่สุด
4.	ท่านเล่นการพนัน ในบริเวณสถานที่ปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะในหรือนอกเวลาทำงาน	3.99	0.09	ต่ำที่สุด
5.	ท่านนำสุรา หรือยาเสพติดเข้ามาในสถานที่ปฏิบัติงาน หรือมีอาการมึนเมาในขณะที่ปฏิบัติงาน	3.96	0.19	ต่ำที่สุด
6.	ท่านมีการปลอมแปลงเอกสาร	3.70	0.48	ต่ำที่สุด
7.	ท่านหลับ ฟังวิทยุ เล่นเกมหรือคุยวิทยุสื่อสารที่ไม่ใช่เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติระหว่างปฏิบัติงาน	3.10	0.76	ต่ำ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านระเบียบวินัยเกี่ยวกับความประพฤติ (n = 246) (ต่อ)

ข้อ	หัวข้อ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
8.	ท่านลักขโมย หรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สินของผู้รับบริการ (ผู้ป่วยและญาติ)	3.99	0.09	ต่ำที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		3.83	0.13	ต่ำที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติต่ำที่สุด ($\bar{X} \pm S.D. = 3.63 \pm 0.14$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 1.3 ท่านนำหรือพกพาอาวุธ วัตถุระเบิดทุกชนิดเข้ามาในสถานที่ปฏิบัติงาน ($\bar{X} \pm S.D. = 4.00 \pm 0.00$) รองลงมาคือ ข้อ 1.2 ท่านสนับสนุนให้มีการทะเลาะวิวาททำร้ายร่างกาย เจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยด้วยกันหรือกับบุคคลอื่น, ข้อ 1.4 ท่านเล่นการพนันในบริเวณสถานที่ปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะในหรือนอกเวลาทำงาน และข้อ 1.8 ท่านลักขโมย หรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สินของผู้รับบริการ (ผู้ป่วยและญาติ) ($\bar{X} \pm S.D. = 3.99 \pm 0.90$) และน้อยที่สุดคือ ข้อ 1.7 ท่านหลับ ฟังวิทยุ เล่นเกมหรือคุยวิทยุสื่อสารที่ไม่ใช่เกี่ยวกับงานที่ปฏิบัติระหว่างปฏิบัติงาน ($\bar{X} \pm S.D. = 3.10 \pm 0.76$)

3.2 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านระเบียบวินัยเกี่ยวกับทรัพย์สินและความปลอดภัย สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านระเบียบวินัยเกี่ยวกับทรัพย์สินและความปลอดภัย (n = 246)

ข้อ	หัวข้อ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ท่านสูบบุหรี่ในรถกู้ชีพและขณะปฏิบัติงานโดยเด็ดขาด	3.97	0.18	ต่ำที่สุด
2.	ท่านไม่รักษาความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย และทรัพย์สินของรถกู้ชีพ	3.41	0.65	ต่ำที่สุด
3.	ท่านทำลาย หรือทำให้เสียหายแก่เครื่องมือ ทรัพย์สินของรถกู้ชีพ และไม่นำไปใช้เป็นการส่วนตัว	3.67	0.47	ต่ำที่สุด
4.	ท่านพบบุคคลภายนอก เข้ามาภายในบริเวณสถานที่ปฏิบัติงาน โดยไม่ได้รับอนุญาต	2.67	1.05	ต่ำ
5.	ท่านไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการทำงานทุกครั้งที่ปฏิบัติงาน	3.05	0.73	ต่ำ

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านระเบียบวินัยเกี่ยวกับทรัพย์สินและความปลอดภัย (n = 246) (ต่อ)

ข้อ	หัวข้อ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
6.	ท่านไม่ใส่ชุดป้องกันสารเคมีได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อเข้าระงับเหตุจากสารเคมี และวัตถุอันตราย	3.50	0.50	ต่ำที่สุด
7.	ขณะจับสัตว์เลื้อยคลาน ท่านไม่สวมถุงมือและ รองเท้า นิรภัยเพื่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน	3.03	0.72	ต่ำ
8.	ก่อนเข้าระงับเหตุเพลิงไหม้ในอาคาร ท่านไม่ได้สวมใส่ ชุด ผจญเพลิงซึ่งประกอบด้วยเครื่องช่วยหายใจ เสื้อคลุมดับเพลิง กางเกงดับเพลิง หมวกดับเพลิง ผ้าคลุมศีรษะ ถุงมือดับเพลิง และรองเท้าดับเพลิง	2.74	0.64	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม		3.26	0.24	ต่ำที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติต่ำที่สุด ($\bar{X} \pm S.D. = 3.26 \pm 0.24$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 2.1 ท่านสูบบุหรี่ในรถตู้ชีพและขณะปฏิบัติงานโดยเด็ดขาด ($\bar{X} \pm S.D. = 3.97 \pm 0.18$) รองลงมาคือ ข้อ 2.6 ท่านไม่ใส่ชุดป้องกันสารเคมีได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อเข้าระงับเหตุจากสารเคมี และวัตถุอันตราย ($\bar{X} \pm S.D. = 3.50 \pm 0.50$) และน้อยที่สุดคือ ข้อ 2.4 ท่านพบบุคคลภายนอก เข้ามาภายในบริเวณสถานที่ปฏิบัติงาน โดยไม่ได้รับอนุญาต ($\bar{X} \pm S.D. = 2.67 \pm 1.05$)

3.3 ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ (n = 246)

ข้อ	หัวข้อ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
1.	ท่านไม่พักผ่อนเพียงพอก่อนเข้าปฏิบัติงาน	2.32	0.89	ต่ำ
2.	ท่านดื่มสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนเข้าปฏิบัติงาน	2.35	0.95	ต่ำ
3.	ท่านหงุดหงิดรำคาญใจก่อนเข้าปฏิบัติงาน	2.87	0.68	ต่ำ
4.	ท่านวุ่นวายใจก่อนเข้าปฏิบัติงาน	2.78	0.67	ต่ำ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของด้านความพร้อมทางด้านร่างกายและจิตใจ (n = 246) (ต่อ)

ข้อ	หัวข้อ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
5.	ท่านไม่ยากพบปะผู้คนก่อนเข้าปฏิบัติงาน	2.82	0.69	ต่ำ
6.	ท่านไม่มีความสุขหรือเศร้าหมองก่อนเข้าปฏิบัติงาน	2.86	0.68	ต่ำ
7.	ท่านมีความรู้สึกกว่าชีวิตตนเองไม่มีคุณค่าก่อนเข้าปฏิบัติงาน	2.85	0.69	ต่ำ
8.	ท่านรู้สึกกระวนกระวายอยู่ตลอดเวลาก่อนเข้าปฏิบัติงาน	2.81	0.68	ต่ำ
9.	ท่านมีความรู้สึกกว่าตนเอง ไม่มีสมาธิก่อนเข้าปฏิบัติงาน	2.34	0.88	ต่ำ
10.	ภายใต้สถานการณ์ที่มีความเสี่ยง ท่านไม่พยายามป้องกันเพื่อนร่วมงานจากการบาดเจ็บเพื่อให้การปฏิบัติงานร่วมกันมีความปลอดภัย	2.82	0.70	ต่ำ
11.	ท่านไม่มีการส่งเสริมให้เพื่อนร่วมงานทำตามขั้นตอนการปฏิบัติงาน เพื่อลดอันตรายจากการปฏิบัติงานร่วมกัน	2.80	0.65	ต่ำ
12.	เมื่อเพื่อนร่วมงานประสบปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ท่านไม่ให้ความช่วยเหลือเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพ	2.76	0.67	ต่ำ
ค่าเฉลี่ยรวม		2.70	0.22	ต่ำ

จากตารางที่ 5 พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติต่ำ ($\bar{X} \pm S.D. = 2.70 \pm 0.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ข้อ 3.7 ท่านหงุดหงิดรำคาญใจก่อนเข้าปฏิบัติงาน ($\bar{X} \pm S.D. = 2.87 \pm 0.68$) รองลงมาคือ ข้อ 3.6 ท่านไม่มีความสุขหรือเศร้าหมองก่อนเข้าปฏิบัติงาน ($\bar{X} \pm S.D. = 2.86 \pm 0.68$) และน้อยที่สุดคือ ข้อ 3.9 ท่านมีความรู้สึกกว่าตนเอง ไม่มีสมาธิก่อนเข้าปฏิบัติงาน ($\bar{X} \pm S.D. = 2.34 \pm 0.88$)

อภิปรายผล

1. การรับรู้ด้านข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย พบว่า มีการรับรู้ด้านข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ สุชาติพิทย์ รองสวัสดิ์ (2554) ปัจจัยการรับรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงาน ที่มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการประจำการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จ.เชียงใหม่ พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงาน และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงาน จากการดำเนินงาน

หรือการทํากิจกรรมด้านความปลอดภัย ถึงแม้ว่าพนักงานจะมีทัศนคติที่มีต่อความปลอดภัยอยู่ในระดับที่ดีก็จริง แต่การรับรู้ด้านการจูงใจด้านความปลอดภัยจากทั้งตัวผู้บริหาร พนักงาน และองค์กรอยู่ในระดับไม่ดีถึงปานกลาง เช่นกัน แต่ไม่สอดคล้องกับ ทัศนคติของพนักงาน (2562) ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครกู้ภัยสมาคมอยุธยารวมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยาในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเขตพื้นที่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครกู้ภัยสมาคมอยุธยารวมใจ โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก

2. พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย พบว่า มีการรับรู้ด้านข้อปฏิบัติด้านความปลอดภัยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ กฤตติกา แสงพันธ์ (2564) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครกู้ชีพ-กู้ภัย พบว่า แรงจูงใจอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครกู้ชีพ-กู้ภัย ด้านบุคคล ได้รับการประเมินในระดับมากเป็นอันดับแรก และความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครกู้ชีพ-กู้ภัย ด้านงานกู้ชีพ-กู้ภัย เป็นอันดับท้ายสุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของ อุดม สีนศรีพิมพ์ (2564) การศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการ บริษัท วนชัย เคมีคอล อินดัสทรีส์ จำกัด พบว่า พฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงาน ฝ่ายปฏิบัติการ บริษัท วนชัย เคมีคอล อินดัสทรีส์ จำกัด พนักงานมีพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานที่ดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. เจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย จังหวัดเชียงราย สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการออกปฏิบัติงาน ณ จุดเกิดเหตุหรือในการนัดร่วมประชุมหลังจากลงพื้นที่ช่วยเหลือ
2. ส่งเสริมให้สมาชิกหน่วยกู้ชีพกู้ภัยได้นำข้อมูลการวิจัยไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน โดยวิธีการให้ความรู้หลังจากการได้เข้าร่วมประชุมหลังจากออกปฏิบัติงาน ณ จุดเกิดเหตุ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพฤติกรรมและข้อปฏิบัติมากขึ้นเนื่องจากอาจมีหลาย ๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย
2. ศึกษาข้อปฏิบัติในการทำงานของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยเนื่องจากกฎระเบียบของเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัยมีกฎระเบียบมากกว่าในแบบสอบถามที่นำมาประเมินเจ้าหน้าที่หน่วยกู้ชีพกู้ภัย

เอกสารอ้างอิง

- กฤตติกา แสงพันธุ์. (2564). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อาสาสมัครกู้ชีพ – กู้ภัยของมูลนิธิร่วมใจ จังหวัดสตูล. วารสารโครงการทวีปริญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ, ปีที่ 2 (ฉบับที่ 1), หน้า 11 – 14
- กัญญาวรี จำแนกมิตร (2562) ปัญหาและอุปสรรคของเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครกู้ภัยสมาคมอยุธยา รวมใจ หน่วยกู้ภัยอยุธยาในการปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยในเขตพื้นที่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. หน้า 83 – 96
- การเปรียบเทียบ สถิติการเกิดอุบัติเหตุทางถนน ในประเทศไทย. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2566 จาก <https://www.thairsc.com/data-compare>
- ข้อมูลหน่วยงานภาคีเครือข่ายภาคเอกชนด้านกู้ชีพกู้ภัย จังหวัดเชียงราย. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2566 จาก <http://promotion.disaster.go.th> > download-src
- ชยพล ธิติศักดิ์. (2561). โครงการศึกษาวิจัยเพื่อจัดทำแนวทางการพัฒนาองค์กรและบุคลากรสู่การเป็น ปภ.4.0. สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2566 จาก <https://research.disaster.go.th/upload/filecenter/193/files>.
- สุชาติพิทย์ รองสวัสดิ์. (2554). ปัจจัยการรับรู้เรื่องความปลอดภัยในการทำงานที่มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการประจำการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค จ.เชียงใหม่ (ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. หน้า 70 – 75
- อนุชา เศรษฐเสถียร. คู่มืออาสาชุมชน (อจช.). สืบค้นเมื่อ 2 กรกฎาคม 2566 จาก https://www.niems.go.th/1/Upload/migrate/File/255806170927272659_RjIY5vBXo478QPsB.pdf
- อุดม สิ้นศรีพิมพ์. (2564). การศึกษาพฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายปฏิบัติการ บริษัท วนชัย เคมีคอล อินดัสทรีส์ จำกัด. (ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม)) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. หน้า 48
- Yamane. (1973). Determining the sample size by the Yamane’s formula. (Statistical Information Faculty of Science). Khon Kaen University. For http://sckku.ac.th/stat/statweb/images/Eventpic/60/Seminar/01_9_Yamane.pdf

ความรู้และความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปอกสับประรดในเขตพื้นที่

ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

Knowledge and risks in the work of pineapple peelers in the Nang Lae Subdistrict area. Mueang Chiang Rai. District Chiang Rai Province.

รัตน์ชิตา ทานิน¹, มณีรัตน์ สวนม่วง² และ อารีย์ จอแย³
Ratchita Thanin¹, Maneerat Suanmuang² and Aree Choyee³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ และความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปอกสับประรดและศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปอกสับประรดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงรายของกลุ่มคนปอกสับประรดในตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ประชากรที่ศึกษา จำนวนทั้งหมด 148 คน เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน และแบบสอบถามความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน และใช้สถิติอ้างอิง Chi-square และ Exact test

ผลการวิจัยความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 51.4) และความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน พบว่าส่วนใหญ่มีความเสี่ยงระดับต่ำ (ร้อยละ 43.2) พบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ควรมีการส่งเสริมความรู้ด้านความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน และเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนแก้ไขหรือปรับปรุงสถานีนงานภายในสถานประกอบการ

คำสำคัญ : ความเสี่ยง, ปฏิบัติงาน, ปอกสับประรด

¹ นักศึกษาด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

E-mail: Ratchita8012@gmail.com เบอร์โทร 084-2530957

² อาจารย์ที่ปรึกษาประจำสาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

E-mail: maneerat.sua@crru.ac.th เบอร์โทร 0924549265

³ อาจารย์ที่ปรึกษาประจำสาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

E-mail: Choyae@hotmail.com เบอร์โทร 0871838013

Abstract

The research aimed to level knowledge and work risk of peeling pineapple worker and related level knowledge and work risk of peeling pineapple worker in Nang Lae Sub-district, Mueang, Chiang Rai. Sample was 148 this study to descriptive – cross-sectional. The data were collected by personal factors questionnaire, knowledge of risk worker questionnaire and occupational risk questionnaire. The data were analyzed using statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and Chi-square and Exact test reference statistics.

The result show that level knowledge in worker was mostly medium level (51.4%) and work risk was mostly lower level (43.2%). The result found related knowledge to work risk was significantly ($p < 0.05$).

This study show that knowledge of work safety should be promoted and planning to fix or improve work of owner for increases benefit business.

Keywords : Risk, Perform work, Pineapple peelers

บทนำ

อาชีพเกษตรกรถือเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูง อาจเนื่องจากการปฏิบัติงานในภาคเกษตรกรรมปัจจุบันมีภาวะความเสี่ยงหลายอย่าง เช่น สภาพอากาศที่ความร้อน สารเคมีกำจัดศัตรูพืช เชื้อรา เชื้อแบคทีเรียจากผลผลิตทางการเกษตร ความเครียดจากการปฏิบัติงาน ความเครียดทางเศรษฐกิจ รวมถึงการใช้เครื่องจักร เครื่องมือ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ส่งผลให้แรงงานภาคเกษตรกรรมมีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บจากการปฏิบัติงานเล็กน้อยถึงอาการรุนแรงที่ก่อให้เกิดความพิการหรือเสียชีวิต ปัจจุบันประเทศไทยมีแรงงานในภาคเกษตรกรรม จำนวน 9.2 ล้านคน โดยทำอาชีพปลูกสับปะรดทั้งหมดจำนวน 8,049 ครัวเรือน เป็นอาชีพเกษตรกรรมที่สำคัญอาชีพหนึ่งในเขตพื้นที่ภาคเหนือของประเทศ (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2566) และสามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยในปีพ.ศ. 2566 มูลค่าการส่งออกสับปะรด 140,019 ตัน มูลค่า 6,954 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีที่ผ่านมา 2565 ไร่ย่อยละ 8.05 และไร่ย่อยละ 28.79 ตามลำดับ สับปะรดกระป๋องส่งออกปริมาณ 106,003 ตัน มูลค่า 4,295 ล้านบาท เพิ่มขึ้นไร่ย่อยละ 0.10 และไร่ย่อยละ 11.81 ตามลำดับ น้ำสับปะรดส่งออกปริมาณ 17,721 ตัน มูลค่า 1,114 ล้านบาท เพิ่มขึ้นไร่ย่อยละ 44.60 และไร่ย่อยละ 83.88 ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร, 2565)

จังหวัดเชียงรายมีการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปกสับปะรดและมีโอกาสได้รับสัมผัสความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน ได้แก่ ปัจจัยคุกคามด้านกายภาพ ปัจจัยคุกคามด้านสารเคมี ปัจจัยคุกคามด้านชีวภาพ ปัจจัยคุกคามด้านการยศาสตร์และจิตสังคม อาจส่งผลกระทบต่อ สุขภาพของคนที่ปฏิบัติงานก่อให้เกิดการบาดเจ็บ เช่นเดียวกับกลุ่มคนปกสับปะรดนั้นมีโอกาส สัมผัสกับปัจจัยสิ่งคุกคามสุขภาพด้านสารเคมี เช่น ได้รับ สัมผัสสารเคมีกำจัดวัชพืช สารเคมีกำจัดแมลงกรดจากสับปะรด การปวดเมื่อยกล้ามเนื้อตามร่างกาย การปฏิบัติงานสัมผัสกับ ความเสี่ยงเหล่านี้เป็นระยะเวลาอันยาวนานจะส่งผลทำให้เกิดการสะสมสารพิษ สารเคมีในร่างกาย กรดจากสับปะรดการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อตามร่างกาย ส่งผลเสียต่อร่างกายได้หลากหลายรูปแบบ ซึ่งมีทั้งแบบเฉียบพลันและแบบเรื้อรัง ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ตามมาจากความเสี่ยงที่เกิดขึ้น มีผลต่อสุขภาพแบบเฉียบพลัน เช่น ระคายเคืองผิวหนัง ระคายเคืองตา ระคายเคืองระบบทางเดินหายใจ หรือการเกิดพิษต่อระบบต่าง ๆ ของร่างกายในแบบเฉียบพลัน บางครั้งอาจก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้ ส่วนส่งผลกระทบต่อสุขภาพแบบเรื้อรังจะไม่ได้ทำให้เกิดอาการในทันทีที่สัมผัสสารเคมีหรือปวดเมื่อยกล้ามเนื้อตามร่างกายแต่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว เช่น การก่อให้เกิดมะเร็ง 2 ก่อให้เกิดความพิการแต่กำเนิดในทารก โรคปวดเมื่อยกล้ามเนื้อเรื้อรังหรือเพิ่มความเสี่ยงในการเกิด โรคต่าง ๆ (ศรัณย์ ศรีคำ, 2562)

กลุ่มอาชีพคนปกสับปะรดภายในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย มีหลากหลายหมู่บ้านที่มีคนทำอาชีพปกสับปะรด ส่งผลให้เกิดการสัมผัสความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน แต่ละบุคคลจะปฏิบัติงานแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล ระดับความรู้ ทักษะ ความเสี่ยงอาจจะเกิดโรคที่ร้ายแรงตามมาจากสัมผัสความเสี่ยงใกล้ตัวจากการปฏิบัติงาน โดยอาจจะมีตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติมที่ทำให้เกิดการบาดเจ็บและโรค เช่น อาชีพเสริม โรคประจำตัวที่เป็นตัวนิสัยส่วนบุคคลของคนปกสับปะรดและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัวที่เป็นปัจจัยที่ส่งผล กระทบต่อสุขภาพของคนปกสับปะรดที่เพิ่มมากขึ้น

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญต่อสุขภาพของคนปกสับปะรดในตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อสุขภาพของคนปกสับปะรดในตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นข้อมูลในการพัฒนาวางแผนและส่งเสริมคุณภาพของกลุ่มปกสับปะรดในสถานประกอบการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความรู้ และความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปกสับปะรดในพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ และความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปกสับปะรดในพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

สมมติฐาน

ความรู้ มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปอกสับประรดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปอกสับประรดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้ศึกษาได้นำแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาประกอบการวิจัยครั้งนี้จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี รายงานวิจัย เอกสารคู่มือ แนวทาง และการสืบค้นในฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องของผู้ศึกษา เสนอเนื้อหา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้
2. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยง

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาระดับความรู้ และความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปอกสับประรดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย โดยมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

ด้านประชากร

ผู้วิจัยใช้ประชากรเป็นกลุ่มคนปอกสับประรดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 148 คน (ข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรกลุ่มตำบลนางแล, 2566)

ด้านเนื้อหา

ศึกษาความรู้ และความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปอกสับประรดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ด้านสถานที่

ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ด้านเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย ตั้งแต่เดือน มิถุนายน - กันยายน พ.ศ. 2566

กรอบแนวคิด

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research) การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากประชากรที่กำหนด คือ ประชากรในเขตพื้นที่

ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 148 คน (ข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรกลุ่มตำบลนางแล, 2566)

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามแบบเติมคำและเลือกคำตอบมีจำนวน 12 ข้อ เช่น อายุ เพศ ระดับการศึกษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปอกสับปะรด มีจำนวน 15 ข้อ มีลักษณะให้เลือกตอบสองตัวเลือก โดยแบ่งออกเป็น (ใช่ และ ไม่ใช่) ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดได้ 0 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนระดับความรู้เป็น 3 ระดับ โดยเกณฑ์ให้คะแนนดังนี้

การแปลผลความหมายโดยรวมของค่าคะแนนความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยง

ร้อยละ

การได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป (12-15 ข้อ)

การได้คะแนนระหว่างร้อยละ 60-79 (9-11 ข้อ)

การได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 59 ลงมา (0-8 ข้อ)

การแปลผล

ระดับความรู้สูง

ระดับความรู้ปานกลาง

ระดับความรู้ต่ำ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปอกสับปะรด มีจำนวน 15 ข้อ มีลักษณะให้เลือกตอบสองตัวเลือกเป็นแบบตรวจรายการ (Check lists) โดยแบ่งออกเป็น (ใช่ และ ไม่ใช่) ตอบมีความเสี่ยง 1 คะแนน ตอบไม่มีความเสี่ยง 0 คะแนน เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนระดับความรู้เป็น 3 ระดับ โดยเกณฑ์ให้คะแนนโดย ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย

การได้คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป (12-15 ข้อ)

การได้คะแนนระหว่างร้อยละ 60-79 (9-11 ข้อ)

การได้คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 59 ลงมา (0-8 ข้อ)

การแปลผล

ระดับความเสี่ยงสูง

ระดับความเสี่ยงปานกลาง

ระดับความเสี่ยงต่ำ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา และความเป็นปรนัย ครอบคลุมในเนื้อหาสาระของข้อคำถามโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ในการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) จากนั้นมีการหาความเที่ยง (Reliability) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นแก้ไขให้เหมาะสม หลังจากที่ได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเป็นปรนัยแล้วนำไปทดลองใช้ (Try out)

ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มที่ใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษาจำนวน 30 ราย เพื่อทำการวิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถามซึ่งได้ค่าความเที่ยง = 0.780

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปอกสับประดจังหวัดเชียงราย ผู้วิจัยจะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. การขอหนังสือรับรองจากคณะกรรมการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. นำหนังสือรับรองจากคณะกรรมการสาธารณสุข มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงรายไปยังเจ้าของสถานประกอบการปอกสับประดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล
3. ชี้แจงทำความเข้าใจในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับความมุ่งหมาย เนื้อหา และประเด็นที่ต้องการ เก็บข้อมูล
4. นำแบบสอบถามไปสัมภาษณ์กลุ่มคนปอกสับประดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย จำนวน 148 คน
5. นำแบบสอบถามที่รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ และนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ กำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเสนอในรูปแบบของตารางแจกแจง ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การดื่มสุรา ประวัติการบาดเจ็บในการปอกสับประด ประสบการณ์การปฏิบัติงานปอกสับประด (ปี) ระยะเวลาการ ปฏิบัติงาน (ชั่วโมง/วัน) การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงในการปฏิบัติงานปอกสับประดมาจาก แหล่งใด โรคประจำตัว การใช้อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการปอกสับประด
2. สถิติวิเคราะห์แบบสอบถาม โดยใช้ Exact Test เพื่อศึกษาหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามของกลุ่มคนปอกสับประดในเขต พื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัย

1.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเกษตรกรปลูกสับปะรด ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 116 คน คิดเป็น (ร้อยละ 78.4) มีช่วงอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 40 คน (ร้อยละ 27.0) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนส่วนใหญ่มีรายได้ 5001-10,000 บาท/เดือน จำนวน 68 คน (ร้อยละ 45.9) มีการศึกษาระดับมัธยมต้น จำนวน 57 คน (ร้อยละ 38.5) ไม่มีการดื่มแอลกอฮอล์ จำนวน 82 คน (ร้อยละ 55.4) เคยบาดเจ็บ จำนวน 84 คน (ร้อยละ 56.8) ไม่ได้ดูแลตัวเอง จำนวน 92 คน (ร้อยละ 37.8) ประสบการณ์จากการปฏิบัติงาน 5 ปีขึ้นไป จำนวน 80 คน (ร้อยละ 54.1) ระยะเวลาการปฏิบัติงานมากกว่า 8 ชั่วโมง/วัน จำนวน 69 คน (ร้อยละ 46.6) การได้รับข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงจากการปฏิบัติงาน จำนวน 148 คน (ร้อยละ 100.0) ไม่มีโรคประจำตัว จำนวน 115 คน (ร้อยละ 77.7) การได้รับอุปกรณ์ป้องกันตัวเอง จำนวน 148 คน (ร้อยละ 100.0)

1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 76 คน (ร้อยละ 51.4) รองลงมา มีความรู้ในระดับสูง จำนวน 47 คน (ร้อยละ 31.8) และน้อยที่สุด มีความรู้ในระดับต่ำ จำนวน 25 คน (ร้อยละ 16.9) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่ผู้ที่ตอบคำถามถูกมากที่สุด คือข้อ 4 การใส่ถุงมือป้องกันกรดซัลฟิวริกที่อยู่ในสับปะรดซึ่งทำให้เกิดอาการระคายเคือง จำนวน 130 คน (ร้อยละ 87.8) รองลงมาที่ตอบคำถามถูกต้อง คือ ข้อ 7 การยกของหนักที่เกินกำลัง อาจจะทำให้เกิดการบาดเจ็บ จำนวน 127 คน (ร้อยละ 85.5) และน้อยที่สุด คือ ข้อ 12 รองเท้าแตะไม่สามารถป้องกันอุบัติเหตุจากลื่นล้มได้ จำนวน 47 คน (ร้อยละ 31.8)

ผลวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับด้านความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน

จากผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับด้านความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของคนปลูกสับปะรด พบว่า ข้อที่มีจำนวนการตอบถูกมากที่สุด คือ ข้อ 4 การใส่ถุงมือช่วยป้องกันกรดซัลฟิวริกที่อยู่ในสับปะรดซึ่งทำให้เกิดอาการระคายเคือง จำนวน 130 คน (ร้อยละ 87.8) รองลงมา คือ ข้อ 7 การยกของหนักที่เกินกำลังอาจจะทำให้เกิดการบาดเจ็บได้ จำนวน 127 (ร้อยละ 85.8) และน้อยที่สุด คือ ข้อ 12 รองเท้าแตะไม่สามารถป้องกันอุบัติเหตุจากลื่นล้มได้ จำนวน 47 (ร้อยละ 31.8) ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของของกลุ่มคนปกอสัปดาห์แรกตามความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน (n=148)

ข้อ	ความรู้เกี่ยวกับด้านความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน	ถูก		ผิด	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	มีดปกอสัปดาห์แรกเป็นของมีคมหากใช้ผิดวิธีจะทำให้เกิดอุบัติเหตุ	141	(95.3)	7	(4.7)
2.	มีดปกเปลือกสัปดาห์แรกหากชำรุดหรือเสียหายควรนำใช้ต่อ	113	(76.40)	35	(23.6)
3.	ถุงมือที่ใช้ในการปฏิบัติงานไม่ใช่อุปกรณ์ป้องกันการบาดเจ็บของมีดปกอสัปดาห์แรกได้	120	(81.1)	28	(18.9)
4.	การใส่ถุงมือช่วยป้องกันการกดชกคลิกที่อยู่ในสัปดาห์แรกซึ่งทำให้เกิดอาการระคายเคือง	130	(87.8)	18	(12.2)
5.	การสวมใส่ถุงมือเป็นระยะเวลานานๆในขณะที่ทำการปกอสัปดาห์แรกทำให้เกิดอาการแสบคัน เกิดผื่นแดง	124	(83.8)	24	(16.2)
6.	การนั่งปฏิบัติงานเกิน 12 ชั่วโมงต่อวันจะส่งผลต่อผลภาวะสุขภาพ	73	(49.3)	75	(50.7)
7.	การยกของหนักที่เกินกำลังอาจจะทำให้เกิดการบาดเจ็บได้	127	(85.8)	21	(14.2)
8.	การตีเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์จะส่งผลให้ความสามารถในการทำงานลดลง	55	(37.2)	93	(62.8)
9.	แสงสว่างในที่ปฏิบัติงานมีความจำเป็นต่อการปกอสัปดาห์แรก	127	(85.8)	21	(14.2)
10.	การจัดสิ่งแวดล้อมในที่ปฏิบัติงานให้เป็นระเบียบช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุได้	128	(86.5)	20	(13.5)
11.	การปกอสัปดาห์แรกโดยหยุดพักไม่มีผลต่อสุขภาพผู้ปฏิบัติงาน	51	(34.5)	97	(65.5)
12.	รองเท้าแตะสามารถป้องกันอุบัติเหตุจากลื่นล้มได้	47	(31.8)	101	(68.2)
13.	การหยอกล้อกันระหว่างการปฏิบัติงานปกอสัปดาห์แรกเป็นสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานได้	117	(79.1)	31	(20.9)
14.	มีดปกอสัปดาห์แรกเป็นของมีคมหากใช้ผิดวิธีจะทำให้เกิดอุบัติเหตุ	110	(74.3)	38	(25.7)
15.	มีดปกเปลือกสัปดาห์แรกหากชำรุดหรือเสียหายควรนำใช้ต่อ	85	(57.4)	63	(42.6)

(Mean = 10.46, Minimum = 3, Maximum = 15)

จากกลุ่มคนปกสับปะรด พบว่า ส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 53 คน (ร้อยละ 35.8) รองลงมาคือมีความรู้สูง จำนวน 47 คน (ร้อยละ 31.8) และน้อยที่สุด จำนวน 48 คน (ร้อยละ 32.4) ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มคนปกสับปะรดจำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน (n=148)

ระดับความรู้	ระดับคะแนน	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ระดับความรู้สูง	คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป	47	31.8
ระดับความรู้ปานกลาง	คะแนนระหว่างร้อยละ 60-79	53	35.8
ระดับความรู้ต่ำ	คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 59 ลงมา	48	32.4

ผลวิเคราะห์ข้อมูลความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน

จากผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของคนปกสับปะรด พบว่า ข้อที่มีความเสี่ยงมากที่สุด คือ ข้อ 1 ท่านมีโอกาสเสี่ยงต่อการโดนมีดปกสับปะรดบาดหรือทิ่มแทง จำนวน 133 คน (ร้อยละ 89.9) รองลงมาคือ ข้อ 7 ท่านมีความเสี่ยงต่อการเกิดเชื้อราและมีอาการคันที่นิ้วเท้าในการสวมใส่รองเท้าในการปฏิบัติปกสับปะรดเป็นระยะเวลาานาน จำนวน 120 คน (ร้อยละ 81.1) และความเสี่ยงน้อยที่สุด คือ ข้อ 15 ท่านต้องปฏิบัติงานถึงแม้ว่าอุปกรณ์ในปฏิบัติงานไม่พร้อมใช้งานเพื่อให้งานเสร็จทันเวลา จำนวน 61 คน (ร้อยละ 41.2) ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน (n=148)

ข้อ	ความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน	มีความเสี่ยง		ไม่มีความเสี่ยง	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.	ท่านมีโอกาสเสี่ยงต่อการโดนมีดปกสับปะรดบาดหรือทิ่มแทง	133	(89.9)	15	(10.1)
2.	ท่านต้องปฏิบัติงานปกสับปะรดในที่ที่มีแสงน้อยหรือมากเกินไปจนส่งผลกระทบต่อสุขภาพ	86	(58.1)	62	(41.9)
3.	พื้นที่ปฏิบัติงานปกสับปะรดมีเสียงดังรบกวนจนไม่สามารถสื่อสารกันได้	75	(50.7)	73	(49.3)
4.	ท่านมีโอกาสเสี่ยงถูกสัตว์มีพิษกัดหรือต่อยขณะปฏิบัติงาน	87	(58.8)	61	(41.2)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของข้อมูลความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน (n=148) (ต่อ)

ข้อ	ความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน	มีความเสี่ยง		ไม่มีความเสี่ยง	
5.	ท่านยกหรือเคลื่อนย้ายตะกร้าสับปะรดที่มีน้ำหนักมากเพียงลำพัง	104	(70.3)	44	(29.7)
6.	ท่านมีความเสี่ยงต่อการเกิดเชื้อราและมีอาการคันที่นิ้วมือในการสวมใส่ถุงมือยางในการปฏิบัติปอกสับปะรดเป็นระยะเวลาานานๆ	110	(74.3)	38	(25.7)
7.	ท่านมีความเสี่ยงต่อการเกิดเชื้อราและมีอาการคันที่นิ้วเท้าในการสวมใส่รองเท้าในการปฏิบัติปอกสับปะรดเป็นระยะเวลาานาน	120	(81.1)	28	(18.9)
8.	ท่านมีโอกาสเสี่ยงต่อการปวดเมื่อยกล้ามเนื้อในการปฏิบัติงานปอกสับปะรดเป็นระยะเวลาานาน	121	(81.8)	27	(18.2)
9.	ท่านต้องปฏิบัติงานปอกสับปะรดภายใต้ความกดดันเนื่องจากต้องทำแข่งกับเวลา	99	(66.9)	49	(33.1)
10.	ท่านต้องปฏิบัติงานปอกสับปะรดในขณะที่ร่างกายพร้อม	87	(58.8)	61	(41.2)
11.	ท่านปฏิบัติงานปอกสับปะรดด้วยความรอบคอบและมีสติอยู่เสมอ	73	(49.3)	75	(50.7)
12.	ท่านปฏิบัติงานปอกสับปะรดตามขั้นตอนอย่างถูกต้อง	99	(66.9)	49	(33.1)
13.	ท่านปฏิบัติงานปอกสับปะรดในพื้นที่ที่มีสิ่งของกีดขวาง (จัดวางของไม่เป็นระบบ)	68	(45.9)	80	(54.1)
14.	ท่านต้องปฏิบัติงานโดยที่สนใจเรื่องเวลาการพักผ่อนหรือวันหยุด	73	(49.3)	75	(50.7)
15.	ท่านต้องปฏิบัติงานถึงแม้ว่าอุปกรณ์ในปฏิบัติงานพร้อมใช้งานเพื่อให้งานเสร็จทันเวลา	61	(41.2)	87	(58.8)

Mean = 9.43, Minimum = 4, Maximum = 15)

จากกลุ่มคนปอกสับปะรด พบว่า ส่วนใหญ่มีระดับความเสี่ยงต่ำจำนวน 84 คน (ร้อยละ 56.8) รองลงมา มีระดับความเสี่ยงปานกลาง จำนวน 64 คน (ร้อยละ 43.2) ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มคนปกสัประดจําแนกตามระดับความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน

ระดับความเสี่ยง	ระดับค่าเฉลี่ย	จำนวน(คน)	ร้อยละ
ระดับความเสี่ยงปานกลาง	คะแนนระหว่างร้อยละ 60-79	64	43.2
ระดับความเสี่ยงต่ำ	คะแนนน้อยกว่าร้อยละ 59 ลงมา	84	56.8

พบว่า ความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงมีความสัมพันธ์ต่อระดับความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงกับระดับความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน โดยใช้ Exact Test

ความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง			σ	P-value
	ระดับต่ำ	ระดับปานกลาง	ระดับดี		
ระดับต่ำ	11	14	0	4.64	0.01*
ระดับปานกลาง	27	49	0		
ระดับดี	26	21	0		
รวม	84	64	0		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

อภิปรายผล

ระดับความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปกสัประดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย พบว่า มีความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 43.2) สอดคล้องกับการศึกษาของปฐวิชญ์ พิทยาภินันท์ และพลากร สัตย์ชื่อ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาความต้องการความรู้ในการทำสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม น้ำมันรายย่อยในจังหวัดสตูล พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันรายย่อย มีความรู้ระดับปานกลาง และสอดคล้องกับการศึกษาของฐิติวรดา คำจริง และปิยะดา วชิระวงศกร. (2566) ที่ได้ทำการศึกษาความรู้ พฤติกรรม และความตระหนักของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการใช้สารเคมีทางการเกษตรในจังหวัดพิษณุโลก พบว่า เกษตรกรผู้ปลูกข้าวส่วนใหญ่มีความรู้ระดับปานกลาง เนื่องจากมีลักษณะการปฏิบัติงานคล้ายคลึงกัน มีความเสี่ยงที่ต้องพบเจอคล้ายกัน เช่น อาจจะต้องเจอสัตว์มีพิษขณะปฏิบัติงาน สภาพอากาศร้อนในช่วงกลางวัน และส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่ส่วนใหญ่รับการศึกษาสูงสุดคือมัธยมตอนปลาย

ระดับความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนสับปะรดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมือง เชียงราย มีระดับความเสี่ยงในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของชน กานต์ สกุลแถว และคณะ (2566) ที่ได้ทำการศึกษาการประเมินการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพจากการ ทำงานและพฤติกรรมป้องกันตนเองในกลุ่มคนงานเครื่องปั้นดินเผา บ้านมอญ จังหวัดนครสวรรค์ ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มคนงานเครื่องปั้นดินเผา มีความเสี่ยงในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง และไม่ สอดคล้องกับฤทธิ์ตรงค์ เอมแย้ม และคณะ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการ ทำงานและภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงของเกษตรกรเลี้ยงโคนม อำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีความเสี่ยงในระดับสูง อาจเป็นเพราะว่าการปกสับปะรดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอ เมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ส่วนใหญ่ต้องนั่งอยู่กับที่แล้วปลดกสับปะรดที่ละลูกไม่ได้ใช้แรงในการ ทำงานมาก ไม่ต้องใช้เครื่องจักรที่อันตรายในการปฏิบัติงาน จึงทำให้ความเสี่ยงที่เกิดขึ้นนั้นจึงอยู่ใน ระดับปานกลาง (ร้อยละ 43.2)

ความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงในการปฏิบัติ มีความสัมพันธ์กับความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของ กลุ่มคนสับปะรดในเขตพื้นที่ตำบลนางแล อำเภอเมืองเชียงราย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของชัชฎารัตน์ ธวัชหทัยกุล และคณะ (2563) ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ความปลอดภัยในการทำงานของคนงานรับซื้อของเก่า ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้างโรงไฟฟ้า อุบลราชธานี มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้างโรงไฟฟ้า อุบลราชธานี อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของสิทธิชัย ใจขาน และวารภรณ์ พันธุ์ศิริ (2562) พฤติกรรมและรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอยกรณีศึกษาเขต เทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ระดับความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยในการ ทำงานมีความสัมพันธ์กับระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เจ้าของสถานประกอบกิจการ สามารถนำผลวิจัยไปเป็นข้อมูลไปวางแผนในการแก้ไขหรือ ปรับปรุงสถานี่งานภายในสถานประกอบกิจการของตนเองให้ดีขึ้น
2. สามารถเป็นข้อมูลที่ประโยชน์ให้กับสถานประกอบกิจการด้านสุขภาพภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น เช่น พฤติกรรมความ ปลอดภัยของกลุ่มคนปกสับปะรด การรับรู้ความเสี่ยงในการปฏิบัติงานของกลุ่มคนปกสับปะรด

2. ควบศึกษากลุ่มคนปกอัสบะรดในพื้นท่อกัน เพื่อกันการเปรียบเทียบว่าผลวิจัยเกี่ยวข้องกันหรือไม่ เป็นการวัดผลระดับความเสถียรว่ามีปริมาณเป็นอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

ข้อมูลจากกลุ่มเกษตรกรกลุ่มตำบลนางแล. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.nanglae.go.th/>

ชนกานต์ สกุกแถวและคณะ. (2566). การประเมินการสัมผัสสิ่งคุกคามสุขภาพจากการทำงานและพฤติกรรมการป้องกันตนเองในกลุ่มคนงานเครื่องปั้นดินเผา บ้านมอญ จังหวัดนครสวรรค์. สืบค้น เมื่อ 27 กันยายน 2566 จาก <https://he02.tci-thaijo.org/>

ชัชฎารัตน์ ธวัชทัญกุล. (2563). ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานรับซื้อของเก่า ในเขตเทศบาลเมือง จังหวัดศรีสะเกษ. สืบค้น เมื่อ 28 เมษายน 2567 จาก <https://cnu.ac.th/>

ฐิติวรดา คำจริง และปิยะดา วชิระวงศกร. (2566). ความรู้ พฤติกรรม และความตระหนักของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในการใช้สารเคมีทางการเกษตรในจังหวัดพิษณุโลก. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://hia.anamai.moph.go.th/>

เดชอุดม คงศรี. (2564). แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความเสี่ยง. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.spu.ac.th/>

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2548). แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <http://www.udru.ac.th/>

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2549). ประเภทของความรู้. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://www.econ.cmu.ac.th/>

ธรรมรักษ์ ศรีมารุตและคณะ. (2555). ประเภทของความรู้. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <http://www.ssruir.ssru.ac.th/>

นริศรา เลิศพรสวรรค์และคณะ. (2560). ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานและภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงของพนักงานเก็บขยะ จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://he02.tci-thaijo.org>

บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ. (2540). พฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการฝ่ายผลิต. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2566 จาก <https://mmm.ru.ac.th/>

บุรชัย ศิริมหาสารคาม. (2550). แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <http://www.cmruir.cmru.ac.th/>

- ปुरुวิชญ์ พิทยาภินันท์ และพลากร สัตย์เชื้อ. ความต้องการความรู้ในการทำสวนปาล์มน้ำมันของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันรายย่อยในจังหวัดสตูล. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://li01.tci-thaijo.org>
- วิระวรรณ ถิ่นยืนยง. (2563). สิ่งคุกคามทางสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของพนักงานขับรถโดยสารและพนักงานเก็บค่าโดยสารบนรถโดยสารปรับอากาศ. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://hia.anamai.moph.go.th/>
- วิทชัย เพชรเลียบ, พานิช แก่นกาญจน์, และ ญัฐวรรณ เลิศภิญโญชัยถาวร. (2563). การประเมินสิ่งแวดล้อมการทำงานและภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงของพนักงานอุโมงค์มรดยนต์อำเภอเมืองจังหวัดนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://he02.tci-thaijo.org/>
- สำนักงานเศรษฐกิจ การเกษตร. ผลผลิตสับปะรด. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://mis-app.oae.go.th/>
- สิทธิชัย ใจขาน. (2562). พฤติกรรมและความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอยกรณีศึกษาเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี. สืบค้น เมื่อ 28 เมษายน 2567 จาก <https://li01.tci-thaijo.org>
- ฤทธิ์ตรงค์ เอมแยมและคณะ. (2563). ปัจจัยคุกคามสุขภาพจากการทำงานและภาวะสุขภาพตามความเสี่ยงของเกษตรกรเลี้ยงโคนม อำเภอแม่ฮ่อม จังหวัดเชียงใหม่. สืบค้นเมื่อ 28 มิถุนายน 2566 จาก <https://hia.anamai.moph.go.th/>
- โอภาส ทองยงค์. (2566). นโยบายและพัฒนาสับปะรดแห่งชาติ. สืบค้น เมื่อ 27 กันยายน 2566 จาก <https://www.moac.go.th/>

ทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่า
ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

Attitude to prevent particulate matter (PM 2.5) of Akha ethnic worker
group in Maesuai District, Chaing rai

อารีย์ จอแย¹, พัทธนิชย์ คำธาร², มณีรัตน์ สวนม่วง³, จุตามาศ เมืองมูล⁴, บุชบา สอิ่งแก้ว^{5*}
Aree Choyae, Phatanit Khamthan, Maneerat Suanmuang, Jutamas Muangmool, Butsaba Sa-ingkeaw

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่า ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เป็นวิจัยแบบภาคตัดขวาง ทำการศึกษาในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างคือแรงงานชาวอาข่า จำนวน 360 คน ใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) โดยใช้สถิติ Pearson correlation

ผลการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.3) อายุเฉลี่ย 27±35 ปี ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 34.7) สนใจและติดตามข่าวสารด้านปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีผลต่อสุขภาพ (ร้อยละ 58.6) ทัศนคติเกี่ยวกับฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 50.6) และการสนใจหรือติดตามข่าวสารด้านปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีผลต่อสุขภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.136, p = 0.01$)

¹ อาจารย์ ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
E-mail choyae@hotmail.com เบอร์โทรศัพท์ 0781838013

² อาจารย์ ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
E-mail em_phatanit_k@crru.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 081-5318197

³ อาจารย์ ประจำสาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
E-mail maneerat.sua@crru.ac.th เบอร์โทรศัพท์ 092-4549265

⁴ อาจารย์ ประจำสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
E-mail som.jut@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 083-1532539

^{5*} นักวิชาการสาธารณสุข โรงพยาบาลแม่สรวย Email msaingkeaw@gmail.com เบอร์โทรศัพท์ 091-1432407

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ชาวสารปัญหามลพิษขนาดเล็กที่มีผลต่อสุขภาพมีผลต่อทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่า ดังนั้นควรพัฒนาสื่อให้ความรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่า

คำสำคัญ : ทัศนคติ, ฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5), ชาติพันธุ์อาข่า

Abstract

The research aimed to attitude to prevent particulate matter (PM 2.5) and factor related to attitude to prevent particulate matter (PM 2.5) of Akha ethnic worker group in Maesuai District, Chaing rai. This is cross-sectional research in Maesuai District, Chaing rai. The sample was 360 by Akha ethnic worker group. The data was collected questionnaires and analyzed by using descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, standard deviation and factor related to attitude to prevent particulate matter (PM 2.5) was analyzed by using Pearson correlation statistics.

The results showed mostly female (58.3%) mean age 27 ± 35 year (29.7%) High school education level (34.7%). Interested and following news about affecting health of particulate matter (PM 2.5) was highest (50.6%). Following news about affecting health of particulate matter was positively related significant. ($r = 0.136$, $p = 0.01$)

The results indicated that communication about affecting health of particulate matter related to attitude to prevent particulate matter (PM 2.5)) of Akha ethnic worker group. The result suggested that communicate of PM 2.5 could be develop educational of Akha ethnic worker group consistent with lifestyle.

Keyword : Attitude, particulate matter (PM 2.5), Akha ethnic

บทนำ

สำหรับประเทศไทยปัญหาฝุ่นควันได้ปกคลุมชั้นบรรยากาศและรบกวนการใช้ชีวิตของผู้คนในเมืองอย่างชัดเจนและเป็นปัญหาที่ผู้คนเริ่มตระหนักถึงตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา ซึ่งได้เกิดสถานการณ์ค่าฝุ่นละอองในประเทศไทยเพิ่มสูงขึ้นจนทำให้กรุงเทพมหานครที่เป็นเมืองหลวงคุณภาพอากาศแย่ลง โดยมีค่าฝุ่นเกินมาตรฐาน (50 ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร) ในช่วงระหว่างเดือนมกราคม –เดือนมีนาคม และเดือนธันวาคม และเมื่อพิจารณา 10 เมืองอันดับแรกในประเทศที่มีค่า

มลพิษของฝุ่นมากที่สุดคือ สระบุรี กรุงเทพมหานคร สมุทรสาคร ราชบุรี เชียงใหม่ ขอนแก่น ปราจีนบุรี ตาก และสมุทรปราการ ตามลำดับ (พิชญ์นิพัทธ์ วิชัยโน 2566) ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน เป็นฝุ่นที่มีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่เกิน 2.5 ไมครอน เกิดจากการเผาไหม้ทั้งจาก ยานพาหนะ กระบวนการอุตสาหกรรม สามารถเข้าไปถึงถุงลมปอดได้ เป็นผลทำให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจ และโรคปอดต่าง ๆ หากได้รับในปริมาณมากหรือเป็นเวลานานจะสะสมในเนื้อเยื่อปอด ทำให้การทำงานของปอดเสื่อมประสิทธิภาพลงทำให้หลอดลมอักเสบและมีอาการหอบหืด (กรมควบคุมโรค, 2565) ส่วนประกอบทางเคมีของ PM2.5 จะเป็นอนุภาคทุติยภูมิที่เกิดขึ้น ในอากาศ เมื่อมีก๊าซต่างๆ เช่น ก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO₂) ก๊าซคาร์บอนมอนนอกไซด์ (CO) สารอินทรีย์ระเหยง่าย (VOCs) (กรมควบคุมมลพิษ, 2567)

ปัญหาฝุ่นพิษภาคเหนือมีมานานนับ 10 ปี แต่รุนแรงมากขึ้นในช่วง 2-3 ปีมานี้ ภาคเหนือจะถูกปกคลุมด้วยฝุ่นพิษระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน ทำให้ในระยะเวลาดังกล่าวจังหวัดเชียงใหม่ติดอันดับเมืองที่มีมลพิษทางอากาศแย่ที่สุดในโลกจากการจัดอันดับของเว็บไซต์ iqair.com เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2566 จังหวัดเชียงใหม่ ติดอันดับ 1 ของโลก ค่าดัชนีคุณภาพอากาศอยู่ที่ 168 US AQI ซึ่งอยู่ในระดับที่มีผลกระทบต่อประชาชน และจากการสำรวจของสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) หรือ GISTDA เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2566 พบว่า ไทยมีจุดความร้อน รวมทั้งสิ้น 1,100 จุด จังหวัดที่พบจุดความร้อนมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) จังหวัดเชียงราย 279 จุด 2) จังหวัดเชียงใหม่ 215 จุด และจังหวัดน่าน 115 จุด ในขณะที่ค่าฝุ่น PM2.5 มากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ 1) จังหวัดเชียงราย 204.6 ไมโครกรัม 2) จังหวัดแม่ฮ่องสอน 169 ไมโครกรัม และ 3) จังหวัดพะเยา 144.2 ไมโครกรัม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่ (อนุชา ตีสวัสดิ์, 2566)

จากการศึกษาพฤติกรรมและผลกระทบจากการตีมีแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชนชายเขาเผ่าลาหู่และอาข่าในชนเผ่าอาข่า นั้น พบว่าทัศนคติที่มีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์นั้นแตกต่างกันตามช่วงวัยและเพศ เยาวชนเพศชายมองว่าการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์นั้นเป็นเรื่องปกติ ตีได้ทุกเมื่อ ไม่น่ารังเกียจ และ มองว่าผู้หญิงนั้นไม่ควรตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์เพราะว่าดูน่ารังเกียจ ในทางกลับกันเยาวชนเพศหญิง กลับมองว่าเป็นเรื่องปกติที่ทำได้ ไม่ว่าจะตีมีหรือชาย รวมถึงบางที่ก็ยังมีการเล่นสนุกจากคนที่ เป็นผู้ใหญ่อเองในการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560) ในจังหวัดเชียงรายมีกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นอีกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากการประกอบอาชีพ และจากการใช้ชีวิตประจำวัน จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านเกี่ยวกับทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์ยังมีน้อย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่าในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างความรู้ความเข้าใจ การสร้างทัศนคติ ในการป้องกันปัญหาสุขภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่า ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่า ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

สมมติฐาน

ปัจจัยภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่า ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนศึกษา และรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัย ฐานข้อมูลออนไลน์ รวมไปถึงบทความที่เกี่ยวข้องกับฝุ่นละอองขนาดเล็ก โดยมีรายละเอียดการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศและฝุ่นละอองขนาดเล็ก
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติ
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ เป็นกลุ่มแรงงานชาวอาข่า ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย ทั้งหมด 13,641 คน แบ่งออกเป็น 6 พื้นที่ (ศูนย์อนามัยกลุ่มชาติพันธุ์ ชายขอบ และแรงงานข้ามชาติ – กรมอนามัย, 2556) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 จากนั้นสุ่มเลือกตัวอย่างจากกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่า ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย แล้วดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน จากนั้นทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการดำเนินการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ทัศนคติในการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) รวมไปถึงศึกษาค้นคว้าแนวคิดจากวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของ ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่า ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรายประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา โรคประจำตัว รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ ท่านมีโรคประจำตัวเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจหรือไม่

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติเกี่ยวกับฝุ่นละอองขนาดเล็ก จำนวน 15 ข้อ แบ่งออกเป็นความคิดเห็นด้านลบ ความคิดเห็นด้านบวก เป็นแบบสอบถามที่มีการประเมินค่า (Rating Scale) ตามแบบลิเกิร์ต (Likert)

การหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา และภาษา สำนวนของข้อความแบบสอบถามว่าถูกต้อง ชัดเจนเหมาะสม ตามความมุ่งหมายของการศึกษา พิจารณาจากค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Concurrence : IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 รวมทั้งปรับปรุงเครื่องมือตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และทำการเก็บรวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ทำหนังสือขออนุญาตเข้าเก็บข้อมูลวิจัยในพื้นที่จากคณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ไปถึง ผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลในพื้นที่
- ประสานงานกับผู้นำชุมชนเพื่อนัด วัน/เวลา ที่ชัดเจนและเหมาะสม ในการลงพื้นที่เก็บข้อมูล
- ทีมวิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย นำแบบสอบถามเข้าไปถามกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มไว้แล้ว โดยสอบถามความยินดีให้ความร่วมมือและให้เซ็นในใบยินยอม
- ให้ผู้ตอบแบบสอบถามอ่านและตอบคำถามในแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยให้เวลาตามความต้องการ ในกรณีที่อ่านไม่ได้ ผู้ช่วยนักวิจัยจะเป็นผู้อ่านให้ และตอบตามที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการ
- นักวิจัย/ผู้ช่วยนักวิจัย ตรวจสอบเช็คคำตอบให้ครบถ้วน กรณีที่พบความไม่ครบถ้วนจะแจ้งให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำให้ครบก่อนเก็บ เพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนาใช้วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลข้อมูลเบื้องต้น ทศนคติ โดยเสนอในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ศาสนา โรคประจำตัว ติดตามข่าวสารด้านปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีผลต่อสุขภาพ
2. สถิติวิเคราะห์แบบสอบถามโดยใช้ Pearson correlation เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มแรงงานชาติ พันธุ์อาช่า ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ผลการวิจัย

จากการรวบรวมข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 360 คน มีผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล มีดังต่อไปนี้ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.3) อายุเฉลี่ย 27±35 ปี สถานภาพสมรส (ร้อยละ 58.3) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช (ร้อยละ 34.7) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 45.3) ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่พอใช้ (ร้อยละ 63.1) นับถือศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 50.3)

ไม่มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 90.8) มีโรคประจำตัว (ร้อยละ 9.2) และสนใจและติดตามติดตามข่าวสาร
 ด้านปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีผลต่อสุขภาพบางครั้ง (ร้อยละ 58.6) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n=360)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ (n=360)		
ชาย	150	41.7
หญิง	210	58.3
อายุ (ปี) (n=360)		
18 - 26 ปี	103	28.6
27 - 35 ปี	107	29.7
36 - 44 ปี	87	24.2
45 - 53 ปี	39	10.8
54 - 60 ปี	24	6.7
ค่าเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) ปี	34.6(10.64)	
สถานภาพ (n=360)		
โสด	131	36.4
สมรส	210	58.3
หย่า	4	1.1
แยกกันอยู่	4	1.1
หม้าย	11	3.1
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ไม่ได้รับการศึกษา	74	20.6
ระดับประถมศึกษา	38	10.6
มัธยมศึกษาตอนต้น	77	21.4
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส	125	34.7
ปวช/อนุปริญญา	21	5.8
ปริญญาตรีหรือสูงกว่า	25	6.9

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ (n=360)		
เกษตรกรกรรม	128	35.6
รับจ้างทั่วไป	129	35.8
ประกอบอาชีพอื่นๆ	34	9.4
รายได้ (n=360)		
ไม่พอใช้	227	63.1
พอใช้	114	31.7
เหลือเก็บ	19	5.3
ศาสนา/ความเชื่อ (n=360)		
พุทธ	103	28.6
คริสต์	181	50.4
อิสลาม	1	0.3
นับถือบรรพบุรุษ	74	20.6
อื่นๆ	1	1.0
ท่านมีโรคประจำตัวหรือไม่ (n=360)		
ไม่มี	327	90.8
มี	33	9.2

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามข้อมูลปัจจัยภายนอก (n=360)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ไม่สนใจ	57	15.8
สนใจและติดตามบางครั้ง	211	58.6
สนใจและติดตามตลอด	92	25.6

ทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5)

การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นระดับสูง ร้อยละ 50.6 รองลงมาคือ ความคิดเห็นระดับสูง ร้อยละ 46.4 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) (n=360)

ระดับความคิดเห็น	จำนวน	ร้อยละ
ความคิดเห็นระดับต่ำ	11	3.1
ความคิดเห็นระดับปานกลาง	167	46.4
ความคิดเห็นระดับสูง	182	50.6
ค่าเฉลี่ย (ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) คะแนน	3.72(0.83)	
ค่ามัธยฐาน (ค่าต่ำสุด-สูงสุด) คะแนน	4.5(1-5)	

การศึกษาทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มตัวอย่างรายชื่อพบว่า ข้อคำถามที่กลุ่มตัวอย่างตอบเห็นด้วยมากที่สุด คือ ท่านคิดว่าปัญหาเรื่องฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) เป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องช่วยกันแก้ไขปัญหา คิดเป็น (ร้อยละ 67.8) รองลงมาคือ ท่านคิดว่าปัญหาเรื่องฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ต้องได้รับการจัดการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน คิดเป็น (ร้อยละ 63.3) และข้อคำถามที่ตอบเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ ท่านคิดว่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) เป็นเรื่องปรากฏการณ์ธรรมชาติ (ร้อยละ 16.4) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายชื่อทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) (n=360)

ทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5)	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
1.ท่านคิดว่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ทำให้การใช้ชีวิตลำบากมากขึ้น	8 (2.5)	9 (2.5)	69 (19.2)	175 (48.6)	99 (27.5)
เนื่องจากต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา					

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายชื่อทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) (n=360) (ต่อ)

ทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5)	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
2. ท่านคิดว่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) เป็นเรื่องปรากฏการณ์ ธรรมชาติ	77 (21.4)	84 (23.3)	66 (18.3)	74 (20.6)	59 (16.4)
3. ท่านคิดว่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก(PM 2.5) ทำให้เกิดโรคระบบทางเดินหายใจ เช่น หอบหืด มะเร็งปอด	5 (1.4)	9 (2.5)	53 (14.7)	106 (29.4)	187 (51.9)
4. ท่านคิดว่า การแก้ปัญหาฝุ่นละออง ขนาดเล็ก(PM 2.5) เป็นหน้าที่ของ รัฐบาล	33 (9.2)	28 (7.8)	92 (25.6)	103 (28.6)	104 (28.9)
5. ท่านคิดว่า ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ไม่ใช่เรื่องสำคัญที่เราจะต้อง สนใจ	82 (22.8)	45 (12.5)	62 (17.2)	78 (21.7)	93 (25.8)
6. ท่านคิดว่า ควรมีการบริหารจัดการ ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก(PM 2.5) อย่างจริงจัง	1 (0.3)	6 (1.7)	8 (10.6)	85 (23.6)	230 (63.9)
7. ท่านคิดว่า การติดเครื่องฟอกอากาศ ภายในบ้านสามารถช่วยลดปริมาณฝุ่น ละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ได้	11 (3.1)	24 (6.7)	94 (26.1)	99 (27.5)	132 (36.7)
8. ท่านคิดว่า ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับ อันตรายของฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5)	0 (0.0)	10 (2.8)	62 (17.2)	103 (28.6)	185 (51.4)
9. ท่านคิดว่า โรคที่เกิดจากฝุ่นละออง ขนาดเล็ก (PM 2.5) ไม่ใช่โรคร้ายแรง	58 (16.1)	54 (15.0)	74 (20.6)	70 (19.4)	104 (28.9)
10. ท่านคิดว่า ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) มีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น	0 (0.0)	7 (1.9)	50 (13.9)	91 (25.3)	212 (58.9)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายข้อทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) (n=360) (ต่อ)

ทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5)	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน	จำนวน
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
11. ท่านคิดว่าปัญหาเรื่องฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ต้องได้รับการจัดการแก้ปัญหาอย่างเร่งด่วน	0 (11.10)	3 (0.8)	42 (11.7)	87 (24.2)	228 (63.3)
12. ท่านคิดว่าปัญหาเรื่องฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) เป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องช่วยกันแก้ไขปัญหา	1 (0.3)	9 (2.5)	27 (7.5)	79 (21.9)	244 (67.8)
13. ท่านคิดว่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) จะเป็นอันตรายต่อสุขภาพเมื่อได้รับในปริมาณมากๆเท่านั้น	12 (3.3)	32 (8.9)	72 (20.0)	74 (20.6)	170 (47.2)
14. ท่านคิดว่าโรคที่เกิดจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) เกิดขึ้นได้ยาก	68 (18.9)	71 (19.7)	65 (18.1)	47 (13.1)	109 (30.3)
15. ท่านคิดว่าฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ป้องกันง่าย ๆ โดยการใส่หน้ากากผ้า	49 (13.6)	49 (13.6)	74 (20.6)	57 (15.8)	131 (36.4)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงหรือติดตามข่าวสารด้านสุขภาพ และทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5)

ความสัมพันธ์ระหว่าง	Correlation Coefficient	p-value
การเข้าถึงหรือติดตามข่าวสารด้านสุขภาพ และทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5)	0.136	0.01*

หมายเหตุ: * p-value < 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างการเข้าถึงหรือติดตามข่าวสารด้านสุขภาพ และทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) พบว่า การเข้าถึงหรือติดตามข่าวสารด้านสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.136$, $p = 0.01$) ซึ่งแปลผลได้ว่าหาก

มีการเข้าถึงหรือติดตามข่าวสารด้านสุขภาพยิ่งมากจะทำให้ทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ดีขึ้น

อภิปรายผล

จากสำรวจความสนใจหรือติดตามข่าวสารด้านปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีผลต่อสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการเข้าถึงติดตามข่าวสารในระดับปานกลาง (ร้อยละ 58.6) ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช ร้อยละ 34.7 ทำให้การเข้าถึงข่าวสารด้านปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีผลต่อสุขภาพ ได้ง่ายจากช่องทางที่หลากหลายในปัจจุบัน และสอดคล้องการศึกษาของ พงศธร เกษมสารคุณ และคณะ (2563) การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสุขภาพ To use of digital media to promote health พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับและการแสวงหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับฝุ่น PM 2.5 อยู่ในระดับสูง โดยกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข้อมูลจากสื่อดิจิทัลวันละครั้ง ผ่านสื่อ Facebook มากที่สุด รองลงมาคือสื่อ Line และสื่อ Application ต่างการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นระดับสูง ร้อยละ 50.6 ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่างวัยทำงานและกลุ่มตัวอย่างที่สนใจติดตามข่าวสารด้านปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีผลต่อสุขภาพ ร้อยละ 26.5 อีกทั้งปัจจุบันนั้นปัญหาฝุ่น PM 2.5 ทวีคูณรุนแรงมากขึ้นทุกปี ข้อมูลจากการบันทึกรายเดือน รายปี ของกรมควบคุมมลพิษทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดทัศนคติที่ดีในการป้องกันอันตรายจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 และสอดคล้องกับการศึกษาของ พัชรนันท์ วิวัฒน์ไพศาล (2567) ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการป้องกันฝุ่น PM_{2.5} ของประชาชนอายุ 18-60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีเจตคติต่อการป้องกัน PM_{2.5} ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 87.04 และสอดคล้องกับการศึกษาของ พงศธร กนยะมล และคณะ (2563) การประเมินความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละออง PM 2.5 ของประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับฝุ่นละอองขนาดเล็ก พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีทัศนคติอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 43.81)

ผลการศึกษาพบว่า การสนใจหรือติดตามข่าวสารด้านปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีผลต่อสุขภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หากมีการเข้าถึงหรือติดตามข่าวสารด้านสุขภาพยิ่งมากจะทำให้ทัศนคติการป้องกันฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากส่วนใหญ่ของกลุ่มตัวอย่าง มีระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช ร้อยละ 34.7 ทำให้การเข้าถึงข่าวสารด้านปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กที่มีผลต่อสุขภาพ ได้ง่ายจากช่องทางที่หลากหลายในปัจจุบัน สอดคล้องกับการศึกษาของ พงศธร กนยะมล และคณะ (2563) การประเมินความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละออง PM 2.5 ของประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง อำเภอ

แม่สาย จังหวัดเชียงราย มีความสัมพันธ์ทางสถิติอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ($p\text{-value} < 0.05$) สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริลักษณ์ เจริญรัมย์ และวิสาชา ภูจินดา (2564) ที่ศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อแนวทางการแก้ไขฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน 2.5 ไมครอน กรุงเทพมหานคร พบว่า ทัศนคติของประชาชนกับความรู้ความเข้าใจของประชาชนมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.239 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับการศึกษาของ ทัศนมินทร์ รัชตาธนรัชต์ และณิรณช วงค์เจริญ (2563) อิทธิพลของสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ภาพยนตร์ โทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้มากที่สุด สื่อจะส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนสูงที่สุด และตัวแปรด้านสื่อ ด้านสิ่งเร้าของสื่อ ด้านการรับรู้ และด้านการเรียนรู้มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.01$)

ข้อเสนอแนะ

ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดทำรูปแบบ โปรแกรม/กิจกรรม ในการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันอันตรายจากฝุ่นละอองขนาดเล็ก (PM 2.5) ของกลุ่มแรงงานชาติพันธุ์อาข่า ในเขตอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงรายเพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและความยั่งยืนสู่การเป็นพื้นที่ต้นแบบให้แก่กลุ่มชาติพันธุ์อื่นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเพิ่มในกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ รวมทั้งแรงงานข้ามชาติ ทั้งที่อยู่ในระบบและนอกระบบของกรมแรงงาน หรือศึกษาเปรียบเทียบกับชาติพันธุ์อื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดระบบดูแลสุขภาพของกลุ่มชาติพันธุ์ได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ. (2567). มาตรฐานคุณภาพอากาศในบรรยากาศของประเทศไทย .[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [Proceedings of the National Research Conference Northern College 925](https://www.pcd.go.th/faqs/%E0%B8%84%E0%B8%B2%20ที่ทัศนมินทร์ รัชตาธนรัชต์ และณิรณช วงค์เจริญ. (2563). อิทธิพลของสื่อที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของเด็กและเยาวชน จังหวัดเชียงใหม่.วารสารวิชาการสาธารณสุข.30(2),199-210. พงศธร กนยะมล และคณะ. (2563). การประเมินความรู้ และพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากฝุ่นละออง PM 2.5 ของประชากรที่อาศัยอยู่ในตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จากUsers/Asus/Desktop/paperฝุ่น/ความรู้%20ที่ทัศนคติ%20ที่แม่สาย.pdf7 วันที่ค้นข้อมูล 20 เมษายน 2567</p></div><div data-bbox=)

- พฤกษา เกษมสารคุณ และคณะ. (2563). การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสุขภาพ To use of digital media to promote health. การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อส่งเสริมสุขภาพ. 37(3), 162-182.
- พัทธนันท์ วิวัฒน์ไพศาล .(2567). ความรู้ เจตคติ และพฤติกรรมการป้องกันฝุ่น PM2.5 ของประชาชนอายุ 18-60 ปี ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน. 10(2), 162-182.
- พิชญ์นิพัทธ์ วิชัยโน.(2566). การรับรู้ความเสี่ยงและผลกระทบจากฝุ่นควัน PM2.5 ของคนเมืองอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรปราการ. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. 22(2), 23-41.
- ศิริลักษณ์ เจริญรัมย์ และวิสาขา ภูจินดา.(2564). ที่ศึกษาทัศนคติของประชาชนต่อแนวทางการแก้ไขฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน กรุงเทพมหานคร. วารสารวิจัยรำไพพรรณ. 15(2), 70-78.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.(2560). พฤติกรรมและผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มเยาวชนชายเขาเผ่าลาหู่และอาข่า (ระยะที่ 1).[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [https://cas.or.th/wp-content/uploads/2019/07/36.59-A1-0028- วันที่ค้นข้อมูล 20 เมษายน 2567](https://cas.or.th/wp-content/uploads/2019/07/36.59-A1-0028-วันที่ค้นข้อมูล20เมษายน2567)
- อนุชา ดีสวัสดิ์ (2567). ปัญหาฝุ่นพิษภาคเหนือของประเทศไทย .[ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก [https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2566-apr4 วันที่ค้นข้อมูล 20 เมษายน 2567](https://library.parliament.go.th/th/radioscript/rr2566-apr4 วันที่ค้นข้อมูล20เมษายน2567)

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมสุขภาพประชาชนกลุ่มเสี่ยง
โรคความดันโลหิตสูงในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว
อำเภอ นครไทย จังหวัด พิษณุโลก

The association between health literacy and health behavior among
people at risk for high blood pressure. In the area of Nong Kathao Subdistrict
Health Promoting Hospital Nakhonthai District, Phitsanulok Province.

อรอุมา พลชา¹
Ornuma Pholcha¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมสุขภาพประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ประชากรคือประชาชนที่มีอายุ 15-59 ปี เป็นกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงที่ขึ้นทะเบียนในปีงบประมาณ 2566 ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลหนองกะท้าว อำเภอ นครไทย จังหวัด พิษณุโลก จำนวน 351 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Daniel เท่ากับ 193 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ.2 ส. แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าครอนบาคเท่ากับ 0.837 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ การเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพ การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพ การจัดการตนเองด้านสุขภาพ การตัดสินใจด้านสุขภาพ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (85%) ความรู้ด้านสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพคะแนนตามหลัก 3 อ.2 ส.อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.189$, $P\text{-value}=0.009$)

คำสำคัญ: ความรู้ด้านสุขภาพ, พฤติกรรมสุขภาพ, กลุ่มเสี่ยง, โรคความดันโลหิตสูง

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอ นครไทย จังหวัด พิษณุโลก
E-mail: ae16orn@gmail.com

Abstract

The purpose of this descriptive research is to study the relationship between health literacy and health behavior of people at risk for high blood pressure. The population were peoples aged between 15-59 years. It is a group at risk for high blood pressure registered in the fiscal year 2023 of the Health Promoting Hospital. Nong Kathao Subdistrict, Nakhon Thai District, Phitsanulok Province, about 351 peoples. Using the size calculation formula Daniel's sample was 193 people. A systematic random sampling method was used. Data were collected using a questionnaire consisting of 3 parts: Including personal characteristics, Health literacy and health behavior, according to the principles of 3A.2S. Questionnaire passed verification Content validity from 3 experts and tested to analyze confidence values. Using the Cronbach alpha coefficient formula, equal to 0.837. Data were analyzed using Pearson's correlation coefficient.

The research results found that Health literacy consists of knowledge and understanding of health. Access to health information Communication increases health expertise health self-management health decisions Media and information literacy. The result shown that health literacy including; Overall, the average score was high (85.0%) in health literacy. There is a positive relationship with health behavior according to the principles of 3 A.2 S. with statistical significance ($r=0.189$, $P\text{-value}=0.009$).

Keywords: Health literacy, Health behavior, Risk groups, Hypertension

1. บทนำ

กลุ่มโรคไม่ติดต่อ (NCDs Non communicable diseases) เป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลก จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ณ วันที่ 16 กันยายน 2565 มีการรายงานว่าโรคไม่ติดต้อคร่าชีวิตประชากรทั่วโลกถึง 41 ล้านคน (คิดเป็นร้อยละ 74 ของสาเหตุการเสียชีวิตทั้งหมดในประชากรทั่วโลก) นอกจากนี้ยังพบว่าแต่ละปีมีประชากร 17 ล้านคนเป็นผู้เสียชีวิต ในช่วงอายุ 30-69 ปี ซึ่งสาเหตุของการเสียชีวิตจากโรคไม่ติดต่อ ประกอบด้วย 4 โรคหลัก ได้แก่ โรคหัวใจและหลอดเลือด 17.9 ล้านคน รองลงมาคือ โรคมะเร็ง 9.3 ล้านคน โรคทางเดินหายใจเรื้อรัง 4.1 ล้านคนและโรคเบาหวาน 2 ล้านคน โดยทั้ง 4 กลุ่มโรคนี้ ร้อยละ 80 เป็นผู้เสียชีวิตในช่วงอายุ 30 - 69 ปี รายงานประจำปี NCDs 2565 (กระทรวงสาธารณสุข, 2565) ผลการ

สำรวจสุขภาพประชาชนโดยการตรวจร่างกาย(NHES) ในประชาชนไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป พ.ศ.2562-2563 พบว่าพฤติกรรมเสี่ยงที่มีแนวโน้มไม่ดีขึ้นได้แก่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ การกินผักและผลไม้เพียงพอ (25 ส่วนมาตรฐานต่อวัน) ภาวะน้ำหนักเกินและอ้วน (BMI ≥ 25 กก./ม.) ภาวะอ้วนลงพุง(เส้นรอบเอว ≥ 90 เซนติเมตร ในชายและ ≥ 80 เซนติเมตรในหญิง) และภาวะไขมันคอเลสเตอรอลในเลือดสูง (Total Cholesterol ≥ 240 มก/ดล.) พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น รายงานประจำปี NCDs 2565 (กระทรวงสาธารณสุข,2565)

สถานการณ์อัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่ในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าอัตราป่วยโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่ต่อแสนประชากรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยปีงบประมาณ 2563-2566 มีอัตราการป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่ต่อแสนประชากร เท่ากับ 926.26, 993.41, 779.26, 917.83 ตามลำดับ สถานการณ์โรคความดันโลหิตสูงในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบประชากรอายุ 15-59 ปีในเขตรับผิดชอบมีค่าระดับความดันโลหิต ครั้งล่าสุด ในปีงบประมาณ 2566 อยู่ในช่วงค่าความดันโลหิตตัวบน 130-139 mmHg และค่าความดันโลหิต ตัวล่าง 80-89 mmHg อัตราป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่ต่อแสนประชากรมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยปีงบประมาณ 2563 – 2566 มีอัตราการป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่ต่อแสนประชากร เท่ากับ 754.78, 774.59, 806.95, 813.77 ตามลำดับ พบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของประชาชนอายุ 15 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 12.71 และยังพบว่าอัตราป่วยตายด้วยโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยปีงบประมาณ 2563-2566 มีอัตราการป่วยตายด้วยโรคความดันโลหิตสูงรายใหม่ ร้อยละ 0.96, 1.33, 1.67, 1.76 ตามลำดับ Health data center (กระทรวงสาธารณสุข, 2566)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความความเสี่ยงและปัญหาสุขภาพจากการป่วยด้วยโรคความดันโลหิตสูงซึ่งเป็นหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาที่เป็นตัวกลางเชื่อมโยงไปสู่โรคไม่ติดต่ออื่นๆ หากลดสาเหตุ และปัจจัยเสี่ยงเหล่านี้โดยเฉพาะในกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงที่มีค่าความดันโลหิตอยู่ระหว่าง 130-139/80-89 mmHg ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีแนวโน้มจะเสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูงขึ้นได้ความรอบรู้ ด้านสุขภาพจึงมีผลต่อประชากรกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงในการประเมินถึงผลดี ผลเสียที่จะนำไปสู่ การตัดสินใจที่จะเลือกปฏิบัติด้วยตนเองในพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม (สมาคมโรคความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย, 2562)

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

3. วิธีดำเนินการ

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) โดยกำหนดตัวแปรอิสระคือ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยใช้แนวคิดของ Nutbeam (2000) ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการสุขภาพ ในการป้องกันความเสี่ยงต่อการเกิดโรคความดันโลหิตสูง ตามหลัก 3 อ.2 ส. ทำการวิจัยระหว่างเดือน มกราคม พ.ศ.2567 ถึง กันยายน 2567

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงอายุ 15-59 ปี ขึ้นทะเบียนในปีงบประมาณ 2566 ของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก และอาศัยอยู่ในพื้นที่จริงอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป จำนวน 351 คน เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ที่ไม่สมัครใจ ตอบคำถามเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้และได้รับการวินิจฉัยโรคความดันโลหิตสูง คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 193 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อเลือกรายชื่อกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน และโรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ การเข้าถึงข้อมูลบริการสุขภาพ การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพ การจัดการตนเองด้านสุขภาพ การตัดสินใจปฏิบัติด้านสุขภาพ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ลักษณะข้อคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ตามหลัก 3 อ. 2 ส. ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการอารมณ์และความเครียด การไม่ดื่มสุรา แอลกอฮอล์ และไม่สูบบุหรี่ การตรวจคัดกรองและเสี่ยงต่อโรคความดันโลหิตสูงประจำปี ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W. (1997) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

ระดับสูง	(3.67–5.00 คะแนน)
ระดับปานกลาง	(2.34–3.66 คะแนน)
ระดับต่ำ	(1.00–2.33 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1997) เท่ากับ 0.837

3.3 สถิติวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment correlation coefficient)

3.4 จริยธรรมการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก เอกสารรับรองเลขที่ PREC 024/2567 ลงวันที่ 27 ธันวาคม 2566

4. ผลการศึกษาวิจัย

ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 193 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง (65.30%) มากกว่าเพศชาย (34.70%) ช่วงอายุส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 35-55 ปี (70.98%) (\bar{X} =50.46, S.D.=6.57, Max=59, Min=27) ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คู่ แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน (85.0%) ระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (42.50%) รองลงมาคือ ระดับประถมศึกษา (37.80%) และพบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ได้ศึกษา (3.10%) ส่วนใหญ่อาชีพเกษตรกร (60.60%) ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างว่างงาน/ไม่ได้ประกอบอาชีพ (0.50%) มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนอยู่ระหว่าง 2,000–15,000 บาท (76.10%) (\bar{X} =5,091.70, S.D.=4,379.07, Max=25,000, Min=1,000) น้ำหนักของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 50–70 กิโลกรัม (73.60%) โดยมีน้ำหนักเฉลี่ย 59.71 กิโลกรัม (S.D.= 8.29) กลุ่มตัวอย่างมีโรคประจำตัว (53.89%) ไม่มีโรคประจำตัว (46.11%) โรคประจำตัวที่พบมากที่สุด ได้แก่ โรคเบาหวาน (47.11%) รองลงมาไขมันในเลือดสูง (23.09%) โรคเกาต์ (13.46%) โรคหืด หอบ (ร้อยละ 10.58) โรคหัวใจ (3.81%) และโรคไตเรื้อรัง (1.92%) ตามลำดับ

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (85.50%) (\bar{X} =3.26, S.D.=0.34) เมื่อพิจารณาความรอบรู้ด้านสุขภาพ จำแนกรายด้านพบว่า มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจและบริการสุขภาพ (\bar{X} =3.21, S.D.=0.78) การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ และบริการสุขภาพ (\bar{X} =2.05, S.D.=0.54) การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญด้านสุขภาพ (\bar{X} =3.7, S.D.=0.46) การจัดการตนเองด้านสุขภาพ (\bar{X} =3.20,

S.D.=0.67) การตัดสินใจด้านสุขภาพ (\bar{X} =3.32, S.D.=0.72) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (\bar{X} = 3.08, S.D.=0.58) ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความรอบรู้ด้านสุขภาพประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (n=193)

ด้านความรู้ด้าน	ระดับ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
ความรู้ความเข้าใจ และบริการสุขภาพ	37	19.20	144	74.60	12	6.20	3.21	0.78
การเข้าถึงข้อมูล สุขภาพและบริการ สุขภาพ	33	17.1	136	70.30	24	12.40	3.05	0.58
การสื่อสารเพิ่มความ เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ	91	47.20	102	52.80	0	0	3.70	0.46
การจัดการตนเองด้าน สุขภาพ	45	23.30	144	74.60	4	2.10	3.20	0.67
การตัดสินใจด้าน สุขภาพ	41	21.20	147	76.20	5	2.60	3.32	0.72
การรู้เท่าทันสื่อและ สารสนเทศ	15	7.80	170	88.10	8	4.10	3.08	0.58
รวม								
ความรู้ด้าน	165	85.5	28	14.50	0	0	3.26	0.34
สุขภาพ								

พฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ.2 ส. ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง (88.60%) (\bar{X} =3.47, S.D.=0.19) เมื่อพิจารณาระดับพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ.2 ส. ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงรายด้าน พบว่า การตรวจคัดกรองและเสี่ยงต่อโรคความดัน

โลหิตสูงประจำปีอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.12$, S.D.=0.38) สำหรับพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ.2 ส. ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงระดับปานกลาง ได้แก่ การรับประทานอาหาร ($\bar{X} = 3.21$, S.D.=0.78) การออกกำลังกาย ($\bar{X} = 2.47$, S.D.=0.51) การจัดการความเครียดและอารมณ์ ($\bar{X} = 3.70$, S.D.=0.44) การดื่มสุรา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ บุหรี่ 3.94 ($\bar{X} = 3.94$, S.D.=0.41) ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ.2 ส. ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (n=193)

ด้านพฤติกรรมสุขภาพ	ระดับ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
การรับประทานอาหาร	27	14.00	106	86.00	0	0	3.29	0.39
การออกกำลังกาย	5	2.60	119	62.70	69	35.80	2.47	0.51
การจัดการความเครียด และอารมณ์	11	5.70	176	91.20	1	6.00	3.70	0.44
การดื่มสุรา เครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ บุหรี่	0	0	193	100	0	0	3.94	0.41
การตรวจคัดกรองและ เสี่ยงต่อโรคความดัน โลหิตสูงประจำปี	165	85.50	28	14.50	0	0	4.12	0.38
รวม								
พฤติกรรมด้านสุขภาพ ตามหลัก 3 อ.2 ส.	22	11.40	171	88.60	0	0	3.47	0.19

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ตามตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมสุขภาพประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ($r=0.189$, P-value=0.009)

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ.2 ส. ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (n=193)

ตัวแปรอิสระ	พฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ.2 ส.		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
ความรู้ด้านสุขภาพ	0.189	0.009	มีความสัมพันธ์ทางบวก
1. ด้านความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ	0.085	0.241	ไม่มีความสัมพันธ์
2. ด้านการเข้าถึงข้อมูลบริการสุขภาพ	0.169	0.019*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
3. ด้านการสื่อสารทางสุขภาพ	0.119	0.010	ไม่มีความสัมพันธ์
4. ด้านการจัดการตนเอง	0.212	0.786	ไม่มีความสัมพันธ์
5. ด้านการตัดสินใจปฏิบัติที่ถูกต้อง	0.146	0.043*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
6. ด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	0.212	0.003*	มีความสัมพันธ์ทางบวก

หมายเหตุ * ค่าระดับนัยสำคัญ น้อยกว่า 0.05

5. สรุปผลและอภิปรายผล

ระดับพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ.2 ส. ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการอารมณ์ การไม่ดื่มสุราการไม่สูบบุหรี่ การตรวจคัดกรองสุขภาพและเสี่ยงต่อภาวะความดันโลหิตสูงประจำปี ภาพรวมของพฤติกรรมสุขภาพพบว่าจะคะแนนเฉลี่ย การปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง (88.60%) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงเขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยกรวดตำบลคลองฉนวน อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่พบว่ากลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงมีระดับพฤติกรรมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง (กิติวัตร บุญทอง, 2566) และการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูงในเขตจังหวัดพิจิตรที่พบว่าพฤติกรรมสุขภาพในการดูแลตนเองอยู่ในระดับปานกลาง (ภฤดา แสงสินทร, 2564) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพฤติกรรมสุขภาพเป็นลักษณะของส่วนบุคคล เช่น ความรู้ ความเชื่อ ความคาดหวัง แรงจูงใจ ค่านิยม ลักษณะบุคลิกภาพรวมทั้ง

ความรู้สึกและอารมณ์ ลักษณะนิสัยเป็นการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตการฟื้นฟูสุขภาพ การส่งเสริมสุขภาพการจัดการสุขภาพของตนเอง

ปัจจัยความรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ.2 ส.ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}=0.009$) สามารถอธิบายได้ว่า “ทักษะต่างๆทางการรับรู้และทางสังคม ซึ่งเป็นตัวกำหนดแรงจูงใจและความสามารถของปัจเจกบุคคลในการที่จะเข้าถึง เข้าใจ และใช้ข้อมูลในวิธีการต่างๆ เพื่อส่งเสริมและบำรุงรักษาสุขภาพของตนเองให้ดีอยู่เสมอ” (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2564) สอดคล้องกับแนวคิดของ Nutbeam (2000) กล่าวว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพ หมายถึงบุคคลมีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องด้านสุขภาพมีความสามารถในการเลือกแหล่งข้อมูลสุขภาพ รู้วิธีค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่งสามารถเปรียบเทียบเลือกรับสื่อโดยมีการใช้เหตุผลหรือวิเคราะห์ผลดี-ผลเสีย เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับสุขภาพของตนเองตลอดจนสามารถกำหนดเป้าหมายนำมาวางแผนปฏิบัติเพื่อให้เกิดสุขภาพดีมีทักษะการสื่อสารโดยการพูด อ่าน เขียน รวมทั้งสามารถสื่อสารโน้มน้าวให้บุคคลอื่นเข้าใจและยอมรับข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนด้านสุขภาพ (กองสุขศึกษา กระทรวงสาธารณสุข, 2561) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ.2 ส.ประชาชนกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.189$, $P\text{-value}=0.009$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี ตรีลพ (2563) พบว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพ 3 อ.2 ส. กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรอบรู้ด้านสุขภาพพบว่ากลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงมีทักษะด้านการเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพน้อยที่สุด ร้อยละ 17.10 ดังนั้น บุคลากรสาธารณสุขและองค์กรชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมเพื่อให้กลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงได้เข้าถึงและสามารถเลือกแหล่งข้อมูลสุขภาพ รู้วิธีค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่งจนข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ผ่านสื่อต่างๆ ที่ง่าย สะดวกต่อการรับรู้และการสร้างความเข้าใจตามบริบทของชุมชน

2) จากข้อมูลระดับพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงในภาพรวมพบว่ามีระดับพฤติกรรมสุขภาพปานกลาง ร้อยละ 88.60 โดยพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3 อ.2 ส.เรื่องการออกกำลังกาย มีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมการปฏิบัติน้อยที่สุด ดังนั้นบุคลากรสาธารณสุขที่รับผิดชอบงานส่งเสริมสุขภาพกลุ่มวัยทำงาน งานควบคุมโรคไม่ติดต่อและองค์กรชุมชนควรมีการรณรงค์จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึก สร้างนิสัย การมีกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตโดยให้ข้อมูลความรู้เรื่องประโยชน์ของการออกกำลังกาย วิธีการ ชนิดของกิจกรรมทางกายตลอดจนจัดหาอุปกรณ์ สถานที่ออกกำลังกายสะดวกและเพียงพอ เพื่อส่งเสริมสุขภาพทางด้านร่างกายให้มีความสมบูรณ์ แข็งแรง

7. เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข (2566). ระบบข้อมูลสุขภาพสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก Health Data Center HDC. สืบค้น 10 ตุลาคม 2566. จาก <http://plk.hdc.moph.go.th/hdc/main/index.php>.
- กองสุขศึกษา. (2561). ทฤษฎีความรู้ด้านสุขภาพ. แหล่งที่มา : file:///C:/Users/Acer/Downloads/26092016134911495_linkhed%20(1).pdf, 15 มีนาคม 2562.
- กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข . (2565). รายงานประจำปี NCDs 2565. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรกราฟิคแอนดดีไซน์.
- กิติวัตร บุญทอง. (2566). ปัจจัยความรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง เขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านห้วยกรวด ตำบลคลองฉนวน อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การเผยแพร่ผลงานวิชาการผ่านเว็บไซต์ของ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุราษฎร์ธานี Link4418102566.ค้นเมื่อ 1 ธันวาคม 2566.
- ภคดา แสงสินศร. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนที่มีภาวะเสี่ยงต่อโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง ในเขตจังหวัดพิจิตร. วารสารวิจัยและวิชาการ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิจิตร: ปีที่2 ฉบับที่ 2/2564 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564). ค้นเมื่อ 10 พ.ค. 2566. จาก <http://www.ppho.go.th/webppho/research/y2p2/b05.pdf>.
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2564).สร้างองค์ความรู้ สู่การพัฒนา ระบบสุขภาพไทย รายงานประจำปี 2564 สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.(พิมพ์ครั้งที่1). นนทบุรี.บริษัท ดีไซน์เบอรี่ จำกัด, 2565.

สมาคมโรคความดันโลหิตสูงแห่งประเทศไทย. (2562). แนวทางการรักษาโรคความดันโลหิตสูง
ในเวชปฏิบัติทั่วไป พ.ศ.2562 2019 Thai Guidelines on The Treatment of
Hypertension. (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์ ทริค ดิงค์.

อัญชลี ศรีลพ .(2563).การศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ 3 อ.2 ส. กลุ่มเสี่ยง
โรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง อำเภอบางระจัน จังหวัดสิงห์บุรี. สำนักงานสาธารณสุข
จังหวัดสิงห์บุรี.

Best, J.W. (1977). **Research is Evaluation.** (3 rd ed.). Englewood cliffs : N.J. Prentice
Hall. Cronbach. (1997). **Essentials of Psychological Testing.** New York : Harper
and Row.

Daniel W.W. (2010). **Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health
Sciences.** (9thed.). New York : John Wiley & Sons.

Nutbeam, D. (2000). **Health Literacy as a public health goal: a challenge for
contemporary health education and communication strategies into health
21st century.** Health Promotion International. 15(8) printed in Great Britain.

ความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจง
สำหรับนักกีฬาแบดมินตัน

RELIABILITY OF THE BADMINTON-SPECIFIC VO_{2max} TEST

พิมพ์นิภา โภควิฑิตกุล¹ ศศิมา ทองสาย² เมตตา ปิ่นทอง^{3*}

PIMNIPA POKWITIDKUL, SASIMA TONGSAI, Ph.D., METTA PINTHONG, Ph.D.

บทคัดย่อ

แบดมินตันเป็นกีฬาที่มีรูปแบบการเคลื่อนไหวแบบหนักสลับเบา แบบทดสอบความสามารถสูงสุดในการใช้ออกซิเจนที่มีความจำเพาะเจาะจง บ่งชี้สมรรถภาพด้านความทนทานของระบบหายใจและการไหลเวียนเลือดของนักกีฬาแบดมินตันได้ตรงและเชื่อถือได้จึงเป็นสิ่งสำคัญ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตัน (BVT) ผู้เข้าร่วมการวิจัยประกอบด้วยนักกีฬาแบดมินตันเพศชาย 10 คน และหญิง 10 คน (อายุ: 18-30 ปี) เข้ารับการทดสอบ 2 ครั้ง แต่ละครั้งห่างกันอย่างน้อย 7 วัน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนและคำนวณหาค่าดัชนีความตรงของเนื้อหาก่อนนำไปใช้ แบบทดสอบประกอบด้วยการวิ่งคอร์ตและจำลองการวิ่งตีลูกแบดมินตันสลับพัก ค่อยๆเพิ่มความหนักจนไม่สามารถทำต่อไปได้ไหว ประเมินอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดด้วยเครื่องวิเคราะห์ก๊าซแบบพกพา (Jaeger Oxycon mobile) และประเมินอัตราการเต้นของหัวใจด้วยเครื่องวัดอัตราการเต้นของหัวใจแบบไร้สาย (Polar H10) วิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของการทดสอบและการทดสอบซ้ำในการประเมินอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดและอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุดด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้นโดยใช้ตัวแบบ Two-way mixed effects ผลการวิจัยพบว่าการใช้แบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตันมีค่าความเชื่อถือได้ในการประเมินอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดอยู่ในระดับดีมาก (ICC = 0.919; 95% CI = 0.808–0.967, $p < 0.001$) และมีค่าความเชื่อถือได้ในการประเมินอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุดอยู่ในระดับดี (ICC = 0.849; 95% CI 0.657–0.937, $p < 0.001$) สรุปได้ว่าแบบทดสอบที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตันที่พัฒนาขึ้นใหม่นี้มีความเชื่อถือได้ในการประเมินอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดและอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุดของนักกีฬาแบดมินตัน

คำสำคัญ : แบดมินตัน ความเชื่อถือได้ อัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุด การทดสอบที่เฉพาะเจาะจง

¹ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา มหาวิทยาลัยมหิดล pimannpanter@gmail.com 063-896-1426

² นักวิจัย ดร. ฝ่ายวิจัย สำนักงานคณบดีฝ่ายวิจัย คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล sasima.ton@mahidol.edu 02-419-2698

^{3*} ผศ.ดร. วิทยาลัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา มหาวิทยาลัยมหิดล metta.pin@mahidol.edu 086-508-0337

ABSTRACT

Badminton, characterized by its intermittent nature, demands a nuanced assessment of cardiorespiratory fitness for players. This study introduces and evaluates the reliability of the Badminton-Specific VO_{2max} Test (BVT) tailored for this purpose. Twenty badminton players (ten male and ten female, aged 18-30 years) underwent the BVT twice, with a minimum interval of seven days. Content validity of the test was established through expert evaluation, yielding a Content Validity Index. The BVT protocol involves on-court running and simulated badminton shots interspersed with recovery periods, gradually escalating in intensity until exhaustion. Maximal oxygen consumption (VO_{2max}) was measured via a portable gas analyzer (Jaeger Oxycon mobile), while heart rate was monitored using a wireless device (Polar H10). Intraclass correlation coefficients (ICC) within a Two-way mixed effects model assessed the test-retest reliability of VO_{2max} and maximum heart rate. Results demonstrated excellent reliability in VO_{2max} assessment (ICC = 0.919; 95% CI = 0.808–0.967, $p < 0.001$) and good reliability in maximum heart rate estimation (ICC = 0.849; 95% CI 0.657–0.937, $p < 0.001$). In conclusion, the BVT proves to be a reliable tool for evaluating maximal oxygen consumption and maximum heart rate among badminton players, offering valuable insights into their cardiovascular fitness.

Keyword: Badminton, Reliability, VO_{2max} , Specific test

บทนำ

แบดมินตันเป็นหนึ่งในกีฬาที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในโลก⁽³⁾ อีกทั้งยังเป็นกีฬาประเภทที่มีรูปแบบการเคลื่อนไหวแบบหนักสลับเบาและมีการเคลื่อนที่เปลี่ยนทิศทางอย่างรวดเร็ว เช่น การกระโดด การพุ่งไปตีลูกในทิศทางต่างๆ การตีลูกเหนือศีรษะ โดยทั่วไปการแข่งขันใช้เวลาประมาณ 40 นาทีถึง 1 ชั่วโมง ดังนั้นความสามารถในการใช้พลังงานจากระบบแอโรบิกหรือสมรรถภาพด้านความทนทานของระบบหายใจและการไหลเวียนเลือดของผู้เล่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การศึกษาที่ผ่านมาพบว่าอัตราการเต้นของหัวใจโดยเฉลี่ยในขณะแข่งขันหรือการจำลองการแข่งขัน^(9,20) อยู่ที่ประมาณ 90% ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด หรือมากกว่า และมีการใช้พลังงานแบบใช้ออกซิเจนและไม่ใช้ออกซิเจนตลอดทั้งเกมอยู่ที่ประมาณ 60-70 % และ 30% ตามลำดับ ในปี 2015 Phomsoupha และคณะรายงานค่าอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดโดยเฉลี่ยของนักกีฬาแบดมินตันจากการทดสอบด้วย

วิธีการวัดทางตรง ทางอ้อมและการจำลองการแข่งขันในเพศชายเท่ากับ 56.1 มล./กก./นาที่ และเท่ากับ 47.2 มล./กก./นาที่ ในเพศหญิง⁽²⁰⁾

อัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดเป็นตัวแปรสำคัญที่บ่งชี้ถึงความสามารถในการใช้พลังงานจากระบบแอโรบิก (aerobic capacity) และสมรรถภาพด้านความทนทานของระบบหายใจและการไหลเวียนเลือด นอกจากนี้เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการผลิตพลังงาน (Adenosine triphosphate, ATP) เพื่อใช้ในระหว่างฝึกซ้อมและเกมการแข่งขันแล้ว ยังมีความสำคัญต่อความสามารถในการฟื้นตัวขณะพักภายหลังการออกกำลังกายแบบต่อเนื่องและการออกกำลังกายแบบหนักสลับเบาที่มีความเข้มข้นสูงอีกด้วย^(4,17) ผลการศึกษาที่ผ่านมาบ่งชี้ว่าการทดสอบที่เฉพาะเจาะจงสำหรับกีฬาแบดมินตันและกีฬาประเภทอื่นๆ มีความเหมาะสมมากกว่าการทดสอบแบบไม่เฉพาะเจาะจงกับกีฬาที่เล่นหรือฝึกซ้อม^(12-13,24) ในปี 2016 Madsen และคณะ⁽¹⁷⁾ ได้พัฒนาการทดสอบความทนทานของแบดมินตันแบบเฉพาะเจาะจง และพบว่า การทดสอบนี้สามารถแยกแยะประสิทธิภาพความทนทานของผู้เล่นชั้นยอดจากผู้เล่นที่มีทักษะและผู้เล่นที่ไม่ใช่ นักแบดมินตันได้ อย่างไรก็ตาม การทดสอบในนักกีฬาแบดมินตันที่ผ่านมาเป็นการวัดตัวแปรด้านความทนทานด้วยระยะเวลาของการออกกำลังกาย แต่ไม่ได้วัดค่าอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุด (VO_{2max}) สำหรับกีฬาแรกเกิดอื่น ๆ Girard และคณะ⁽¹³⁾ ในปี 2005 รายงานว่าอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดของผู้เล่นจากการทดสอบที่เฉพาะเจาะจงสำหรับกีฬาสควอช (63.6 ± 3.0 มล./กก./นาที่) มีค่าสูงกว่าการทดสอบด้วยการออกกำลังกายบนลู่วิ่ง (54.9 ± 2.5 มล./กก./นาที่) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สนับสนุนการใช้แบบทดสอบที่เฉพาะเจาะจงกับกีฬานั้นๆ ในการวัดค่าอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุด

เป็นที่ยอมรับว่าการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่มีความตรงและความเชื่อถือได้มีความสำคัญอย่างยิ่งทั้งสำหรับประชาชนทั่วไปและนักกีฬาเพื่อความเป็นเลิศ การทราบผลทดสอบเป็นการสร้างแรงจูงใจ ในการออกกำลังกายและเป็นข้อมูลสำหรับผู้ฝึกสอนในการวางแผนออกแบบโปรแกรมการออกกำลังกาย/การฝึกซ้อม และการประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมนั้นๆ^(19,21) โดยทั่วไปการทดสอบสมรรถภาพทางกายสามารถทำได้ทั้งการทดสอบในห้องปฏิบัติการและการทดสอบภาคสนาม การทดสอบในห้องปฏิบัติการต้องใช้ผู้มีทักษะในการทดสอบ มีการเดินทาง มีค่าใช้จ่ายที่สูง และรูปแบบการเคลื่อนไหว ตลอดจนกลุ่มกล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องมักจะมีเฉพาะเจาะจงกับกีฬาต่ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นไปได้ยากที่จะเลียนแบบการใช้ระบบพลังงานของ เกมกีฬาแรกเกิดในห้องปฏิบัติการให้มีรูปแบบการเคลื่อนที่หรือการออกแรงที่เฉพาะเจาะจงกับกีฬานั้นๆ การทดสอบสมรรถภาพทางกายที่เฉพาะเจาะจงและสามารถทำได้ในสนามฝึกซ้อมจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากนักกีฬาไม่ต้องเดินทาง ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย และสามารถดำเนินการได้ง่ายกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับทดสอบในห้องปฏิบัติการ

การประเมินสมรรถภาพด้านความทนทานของระบบหายใจและการไหลเวียนเลือดโดยทำการทดสอบเพื่อวัดค่าอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดในนักกีฬาประเภทต่างๆ รวมถึงนักกีฬาแบดมินตัน มักใช้การวัดค่าอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดโดยตรงด้วยการทดสอบบนลู่วิ่งแบบเพิ่มความหนักและออกกำลังกายอย่างต่อเนื่องในห้องปฏิบัติการ^(5,9,14) ซึ่งไม่ได้จำลองรูปแบบความหนักของแบดมินตันที่เป็นแบบหนักสลับเบาเป็นช่วงๆ อีกทั้งไม่เฉพาะเจาะจงกับรูปแบบการเคลื่อนไหวเฉพาะของกล้ามเนื้อแขนขาของกีฬาแบดมินตันที่ใช้ทั้งส่วนบนและส่วนล่าง (เช่น จังหวะของการเหวี่ยงไม้และการวางเท้า) นอกจากนี้ยังมีการวัดอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดโดยวิธีการทางอ้อมและทดสอบภาคสนามเพื่อทำนายอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดในนักกีฬาแบดมินตัน ซึ่งแบบทดสอบที่นิยมใช้ ได้แก่ การทดสอบสมรรถภาพแบบหลายขั้นตอน (Multistage Fitness Test) ^(6-7,11,16,22-23) แม้ว่า การทดสอบสมรรถภาพทางกายแบบหลายขั้นตอนจะกำหนดให้มีการวิ่งและเปลี่ยนทิศทางไป-กลับ ในลักษณะหนักสลับเบา แต่ยังมีข้อจำกัดในการเคลื่อนไหวที่ไม่สอดคล้องกับกีฬาแบดมินตันที่ใช้ทั้งกลุ่มกล้ามเนื้อแขนขาทั้งส่วนบนและส่วนล่าง ในขณะที่การทดสอบวิ่งบนลู่วิ่งหรือการทดสอบสมรรถภาพทางกายแบบหลายขั้นตอนใช้กล้ามเนื้อส่วนล่างหรือขาเป็นหลัก

การพัฒนาแบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่มีความเฉพาะเจาะจงกับกีฬาแบดมินตัน และมีความน่าเชื่อถือในการนำไปใช้เพื่อให้สามารถกระทำซ้ำได้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่ผ่านมามีการศึกษาศึกษาเกี่ยวกับการประเมินสมรรถภาพด้านความทนทานของระบบหายใจและการไหลเวียนเลือดและการทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับกีฬาแบดมินตันน้อย ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงทำการพัฒนาแบบทดสอบ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และทำการศึกษาความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตัน
2. เพื่อประเมินความเชื่อถือได้ของการทดสอบและการทดสอบซ้ำในการประเมินอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดและอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด โดยใช้แบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตัน

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้เข้าร่วมวิจัยเป็นนักกีฬาแบดมินตันเพศชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 18-30 ปี มีประสบการณ์ในการฝึกซ้อมหรือเล่นแบดมินตันมาอย่างน้อย 3 ปีและเคยเข้าร่วมการแข่งขันอย่าง

น้อย 2 รายการที่สมาคมกีฬาแบดมินตันแห่งประเทศไทยรับรอง ไม่เป็นโรคเกี่ยวกับระบบหัวใจและหลอดเลือดหรือความผิดปกติของการเผาผลาญพลังงาน เช่นโรคเบาหวาน ไทรอยด์และไม่มีประวัติการบาดเจ็บในช่วง 6 เดือนที่ผ่านมา หรืออาการใดๆ ที่อาจจะกำเริบ/รุนแรงขึ้นหากมีการออกกำลังกาย/เล่นกีฬา เข้ารับการประเมินสมรรถภาพสูงสุดในการใช้ออกซิเจนโดยใช้แบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตัน (BVT) โดยจำลองการวิ่งคอร์ตและตีลูกแบดมินตันสลับพักตามรูปแบบที่กำหนดเป็นระดับขั้นจนถึงระดับความหนักสูงสุดที่ถ้าจันไม่สามารถออกกำลังกายหรือปฏิบัติตามข้อกำหนดต่อไปได้ ทั้งนี้ผู้เข้าร่วมการวิจัยกลุ่มเดิมเข้าทำการทดสอบครั้งที่ 2 โดยเว้นระยะเวลาจากครั้งแรกอย่างน้อย 7 วัน

ผลลัพธ์หลัก ได้แก่อัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุด (Maximal oxygen consumption: VO_{2max}) และอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด (Maximum Heart rate: HRmax) ผลลัพธ์รอง ได้แก่ อัตราการสร้างคาร์บอนไดออกไซด์สูงสุด (VCO_{2max}) ค่า VCO_{2max} / VO_{2max} (RER) อัตราการระบายอากาศสูงสุด ระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบ และระดับความรู้สึกเหนื่อย (Rating of Perceived Exertion: RPE)

วิธีการดำเนินการวิจัย

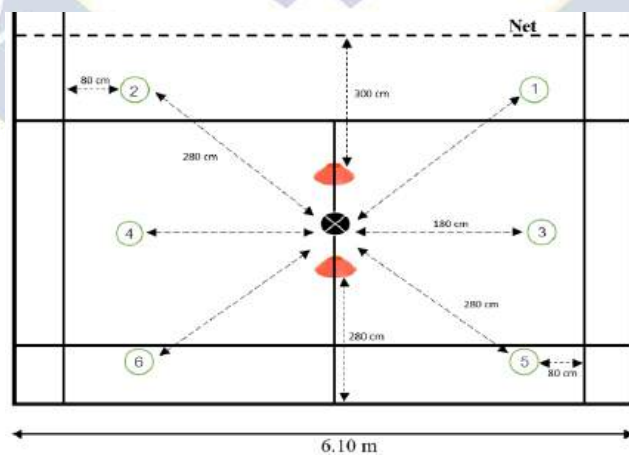
ขั้นตอนการดำเนินงาน: ทำการคัดกรองโดยใช้แบบสอบถามข้อมูลสุขภาพและประวัติการเล่นกีฬาและการฝึกซ้อม และได้รับคำแนะนำในการปฏิบัติตัวก่อนการทดสอบดังนี้ 1.รับประทานอาหารให้แล้วเสร็จอย่างน้อย 2 ชั่วโมงก่อนการทดสอบ 2.นอนหลับพักผ่อนอย่างน้อย 6 ชั่วโมงก่อนการทดสอบ และ 3.งดการออกกำลังกายอย่างหนัก งดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ คาเฟอีนและงดการทานวิตามินหรืออาหารเสริมอย่างน้อย 24 ชั่วโมงก่อนการทดสอบ ผู้เข้าร่วมวิจัยคนเดิมเข้ารับการทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตันครั้งที่ 2 โดยทำการทดสอบในช่วงเวลาเดียวกันกับครั้งแรกและเว้นระยะเวลาจากการทดสอบครั้งแรกอย่างน้อย 7 วัน ก่อนเข้าร่วมโครงการผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกคนได้รับการอธิบายขั้นตอนการทดลองจนเข้าใจดีก่อนให้ความยินยอมเพื่อเข้าร่วมการวิจัยด้วยความสมัครใจเป็นลายลักษณ์อักษร การศึกษานี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมเพื่อการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยมหิดล (MU-CIRB 2020/396.2711)

ก่อนวันทดสอบจริงผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกคนได้ทำความคุ้นเคยกับอุปกรณ์ รูปแบบการทดสอบด้วยการวิ่งคอร์ตและจำลองการเล่นแบดมินตันในสนาม ในวันทดสอบเมื่อมาถึงสนามให้ผู้เข้าร่วมวิจัยทำการพักเป็นเวลาประมาณ 10 นาทีก่อนการตรวจวัดความดันโลหิตและอัตราการเต้นของหัวใจขณะพัก ผู้วิจัยสอบถามเกี่ยวกับการนอนหลับ การรับประทานอาหาร การเจ็บป่วยและการบาดเจ็บที่อาจส่งผลต่อการทดสอบของผู้เข้าร่วมการวิจัย โดยก่อนการทดสอบผู้วิจัยได้ทำการสอบเทียบการวัดค่าปริมาตรอากาศ อัตราการไหลเวียนของอากาศ และความเข้มข้นของก๊าซออกซิเจนและคาร์บอนไดออกไซด์ก่อนเริ่มการทดสอบทุกครั้ง หลังจากทำการสอบเทียบให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน

แล้วผู้วิจัยจะทำการติดตั้งอุปกรณ์ได้แก่หน้ากาก อุปกรณ์วิเคราะห์ก๊าซแบบพกพาและเครื่องวัดอัตราการเต้นของหัวใจแบบไร้สายให้กับผู้เข้าร่วมวิจัย โดยหลังจากติดตั้งอุปกรณ์การทดสอบที่ตัวของผู้เข้าร่วมวิจัยเสร็จสิ้นแล้วจึงให้เข้าร่วมวิจัยเริ่มทำการอบอุ่นร่างกาย

แบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตัน: ทำการอบอุ่นร่างกายด้วยการวิ่งจ็อกกิ้งโดยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยกำหนดความหนักหรือความเร็วด้วยตนเองเป็นเวลา 5 นาที จากนั้นให้พักเพื่อให้อัตราการเต้นของหัวใจลดลงมาอยู่ที่ประมาณ 100 ครั้ง/นาที จึงเริ่มการทดสอบ การทดสอบแต่ละระดับเริ่มต้นโดยให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยยืนถือไม้แบดมินตันอยู่บริเวณกึ่งกลางสนาม เมื่อสัญญาณเริ่มต้นดังขึ้นจึงให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยเคลื่อนที่ไปยังจุดที่ 1 ถึง 6 ตามลำดับ หลังจากไปถึงเป้าหมายแต่ละจุดแล้วให้กลับมาที่กลางสนามทุกครั้งก่อนที่จะเคลื่อนที่ไปยังจุดอื่น ๆ ทิศทางของจุดที่ 1 และ 2 เป็นการเคลื่อนที่ไปด้านหน้า จุดที่ 3 และ 4 เคลื่อนที่ไปด้านข้าง และจุดที่ 5 และ 6 เคลื่อนที่ไปด้านหลัง เมื่อทำครบทั้ง 6 จุดแล้ว ให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยทำซ้ำรูปแบบการเคลื่อนไหวเดียวกันอีกสองชุดจนจบการทดสอบในระดับนั้นๆ (รวมทั้งหมด 3 ชุด 18 จุด/ระดับ) หรือจนกว่าจะรู้สึกล้าทำต่อไปไม่ไหว ในระหว่างการทดสอบเท้าของผู้เข้าร่วมการวิจัยต้องผ่านจุดที่กำหนด จึงจะถือว่าผ่าน (ภาพที่ 1)

แบบทดสอบมีทั้งหมด 15 ระดับ ระยะเวลาเริ่มต้นของระดับที่ 1 คือ 50 วินาที และกำหนดให้เวลาของระดับถัดไปลดลง 2 วินาทีไปเรื่อยๆ จนถึงระดับที่ 10 ถึง 15 ระยะเวลาจะคงที่ที่ 32 วินาที หลังจากผ่านแต่ละระดับแล้ว ให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยพักเป็นเวลา 15 วินาที (ดังแสดงในตารางที่ 1) โดยก่อนนำแบบทดสอบไปใช้ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบ (content validity) ด้วยการให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนเป็นผู้ประเมิน ซึ่งได้ค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบรายข้อ (I-CVI) อยู่ในช่วง 1.00 ถึง 1.00 และค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบโดยรวม (S-CVI/UA = 1.00; S-CVI/Ave = 1.00)

ภาพที่ 1 แบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตัน (BVT)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: 1) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมวิจัย 2) แบบบันทึกการเก็บข้อมูลวิจัย 3) เครื่องชั่งน้ำหนักและวัดเปอร์เซ็นต์ไขมัน (Omron HBF-375, Japan) 4) เครื่องวัดส่วนสูง (Krotron HDS, Thailand) 5) ชุดวิเคราะห์ก๊าซและการใช้พลังงานขณะพักและออกกำลังกายแบบพกพา (Jaeger oxycon mobile, Germany) 6) เครื่องวัดอัตราการเต้นของหัวใจแบบไร้สาย (Polar H10, Finland) และ 7) แบบประเมินระดับความรู้สึกเหนื่อย (Borg’ scale 6-20)

ตารางที่ 1 แสดงรายละเอียดของแบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตัน

ระดับ	ระยะเวลา (วินาที)	จำนวนครั้ง	ระยะเวลาระหว่างจุด (วินาที)	ระยะเวลาพัก (วินาที)
1	50	18	2.7	15
2	48	18	2.6	15
3	46	18	2.5	15
4	44	18	2.4	15
5	42	18	2.3	15
6	40	18	2.2	15
7	38	18	2.1	15
8	36	18	2.0	15
9	34	18	1.9	15
10	32	18	1.8	15
11	32	18	1.8	15
12	32	18	1.8	15
13	32	18	1.8	15
14	32	18	1.8	15
15	32	18	1.8	15

การวิเคราะห์ทางสถิติ: คำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อศึกษาความเชื่อถือได้ของแบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตัน (BVT) โดยอ้างอิงงานวิจัยก่อนหน้าที่ทำการศึกษาใกล้เคียงกับการศึกษาในครั้งนี้ โดย Ferrauti และคณะ⁽¹⁰⁾ ศึกษา Hit & Turn Tennis Test ซึ่งได้รายงานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของการทดสอบซ้ำ (test-retest) สำหรับอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดไว้เท่ากับ 0.925 ผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และขอบเขตความผิดพลาด (margin of error) เท่ากับ +/-0.10 ขนาดตัวอย่างสำหรับการทดสอบและการทดสอบซ้ำด้วยตัวแบบ Two-way mixed effects โดยใช้โปรแกรม PASS 2021 เท่ากับอย่างน้อย 14 ราย เพื่อชดเชยการถอนตัวออกจากการศึกษาของผู้ร่วมวิจัยร้อยละ 30 ดังนั้นขนาดตัวอย่างสำหรับการศึกษานี้เท่ากับผู้ร่วมวิจัยอย่างน้อย 18 ราย ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรายงานลักษณะทางกายภาพของผู้เข้าร่วมการวิจัย ตัวแปรทางสรีรวิทยาและตัวแปรอื่นๆ วิเคราะห์ความเชื่อถือได้ของการทดสอบและการทดสอบซ้ำในการประเมินอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุด (จากการวัดทางตรง; Direct

VO_{2max}) และอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (ICC) โดยใช้ตัวแบบ Two-way mixed effects กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$

ผลการวิจัย

ลักษณะทางกายภาพและตัวแปรจากการทดสอบ BVT: ผู้เข้าร่วมการวิจัยเป็นนักกีฬาแบดมินตันระดับมหาวิทยาลัยจำนวน 20 คน เป็นเพศชาย 10 คน และเพศหญิง 10 คน อายุเฉลี่ย 21.8 ± 1.5 ปี และลักษณะทางกายภาพอื่นๆ แสดงในตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดและตัวแปรต่างๆ จากการทดสอบเพื่อประเมินสมรรถภาพสูงสุดด้านความทนทานของระบบหายใจและการไหลเวียนเลือดของนักกีฬาแบดมินตัน โดยใช้แบบทดสอบ BVT แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของลักษณะทางกายภาพของผู้เข้าร่วมการวิจัย

ตัวแปร	(n = 20)
อายุ (ปี)	21.8 ± 1.5
น้ำหนัก (กิโลกรัม)	61.5 ± 8.7
ส่วนสูง (เซนติเมตร)	168.1 ± 6.9
ดัชนีมวลกาย (กิโลกรัม/เมตร ²)	21.7 ± 2.1
ความดันโลหิตขณะหัวใจบีบตัว (มม.ปรอท)	115.5 ± 12.9
ความดันโลหิตขณะหัวใจคลายตัว (มม.ปรอท)	62.6 ± 9.3
อัตราการเต้นของหัวใจขณะพัก (ครั้ง/นาที)	74.6±7.9

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย± ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรจากการทดสอบ BVT ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2

ตัวแปร	ครั้งที่ 1 (n = 20)	ครั้งที่ 2 (n = 20)
อัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุด (มล/กก/นาที)	43.5±7.2	43.4±7.1
อัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด (ครั้ง/นาที)	185.0±6.5	184.7±6.8
อัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุด (มล/นาที)	2703.5±702.1	2700.2±699.2
อัตราการสร้างคาร์บอนไดออกไซด์สูงสุด (มล/นาที)	3154.2±791.0	3142.6±855.5
อัตราการระบายอากาศสูงสุด (ลิตร/นาที)	104.3±29.6	102.2±30.7
ระดับความรู้สึกเหนื่อย (6-20 Borg' scale)	19.4± 0.7	19.4 ± 1.0
ระยะเวลาของการทดสอบ (วินาที)	576.6± 214.7	610.9 ± 234.6
Respiratory exchange ratio (RER)	1.2±0.1	1.2±0.1
อุณหภูมิอากาศ (°C)	30.4±1.8	30.7± 2.2
ความชื้นสัมพัทธ์ (%RH)	51.4±9.4	52.0±6.9

การทดสอบความเชื่อถือได้: ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (ICC) จากการใช้แบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับแบดมินตัน ในการทดสอบและทดสอบซ้ำเพื่อวัดค่าอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดมีความเชื่อถือได้ที่ดีเยี่ยม (ICC = 0.919; CI 95% 0.808–0.967, $p < 0.001$) และมีความเชื่อถือได้ที่ดีในการวัดค่าอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด (ICC = 0.849; CI 95% 0.657–0.937, $p < 0.001$)

อภิปรายผล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตัน (BVT) และประเมินความเชื่อถือได้ของการทดสอบและการทดสอบซ้ำในการประเมินอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดและอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด (Test-retest Reliability) ผลการตอบสนองทางสรีรวิทยาจากการทดสอบด้วยแบบทดสอบ BVT สนับสนุนว่าผู้เข้าร่วมการวิจัยได้ทำการทดสอบอย่างเต็มที่ด้วยความพยายามสูงสุดเห็นได้จากค่าอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด ($> 90\% HR_{max}$) สัดส่วนระหว่างอัตราการสร้างคาร์บอนไดออกไซด์และอัตราการใช้ออกซิเจน (Respiratory exchange ratio; RER > 1.1) และระดับความรู้สึกเหนื่อย (RPE) เฉลี่ย 19-20 ตรงกับแนวทางการประเมินความสามารถสูงสุดด้านแอโรบิกหรือสมรรถภาพความทนทานของระบบหายใจและการไหลเวียนเลือดด้วยวิธี Direct VO_{2max} test^(8,15) นอกจากนี้ระยะเวลาของการทดสอบที่มีค่าเฉลี่ยประมาณ 10 นาที อยู่ในช่วงที่เหมาะสมตามแนวปฏิบัติที่แนะนำว่าระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบควรอยู่ที่ประมาณ 8-12 นาที⁽¹⁸⁾ เนื่องจากการทดสอบที่ใช้เวลาที่ยาวนานอาจส่งผลให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยหยุดการทดสอบเนื่องจากการล้าของกล้ามเนื้อมากกว่าการยุติจากความสามารถสูงสุดในการทำงานของระบบหายใจและการไหลเวียนเลือด

ในการทดสอบสมรรถภาพด้านความทนทานของระบบหายใจและการไหลเวียนเลือดนั้น การประเมินอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดด้วยวิธีการวัดทางตรง (Direct VO_{2max} test) ถือเป็นวิธีการมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับสูง (Gold standard) ส่วนการประเมินอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุดนั้น นอกจากใช้บ่งชี้ความพยายามสูงสุดในการออกกำลังกายหรือฝึกซ้อมแล้ว ยังนิยมนำมาใช้ในการจัดโซนความหนักของโปรแกรมการฝึกซ้อมอีกด้วย นอกจากนี้การวัดความเชื่อถือได้ (Reliability) ที่ดีของการทดสอบควรจะสะท้อนให้เห็นถึงระดับความสัมพันธ์และความสอดคล้องกันระหว่างการวัดด้วย ซึ่งสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น (ICC) สามารถใช้บอกระดับความสัมพันธ์และความสอดคล้องได้ ส่วนการใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันบอกเพียงแค่ว่าระดับความสัมพันธ์เท่านั้น⁽¹⁾

การศึกษาก่อนหน้าได้รายงานความเชื่อถือได้ของการวัดอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดในนักกีฬาเทนนิสเพศชาย (อายุเฉลี่ย 24 ± 5 ปี) ด้วยแบบทดสอบ Hit & Turn Tennis tests (HTTT) ของ Ferrauti และคณะ⁽¹⁰⁾ โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน พบว่าอัตราการใช้

ออกซิเจนสูงสุดจากการทดสอบและการทดสอบซ้ำในพื้นที่ผิวน้ำเดียวกัน ($VO_{2max} = 54.2+4.7$ และ $52.1+6.6$ มล./กก./นาที) มีความสัมพันธ์กันสูง ($r = 0.925$, $p < 0.01$) นอกจากนี้ Abián-Vicén และคณะ⁽²⁾ ได้ทำการประเมินความเชื่อถือได้ของการทดสอบและการทดสอบซ้ำของแบบทดสอบด้วยการวิ่งที่จำลองการเล่นแบดมินตันในสนามแบบหนักสลับเบา พบว่าระยะเวลาในการทำการทดสอบ (Testing time) และระดับ (Level) ที่นักกีฬาสามารถทำได้มีค่าความเชื่อถือได้ในระดับดี จากการวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในชั้น ($ICC = 0.875$ และ 0.866 ตามลำดับ) อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาทดสอบไม่ได้ทำการประเมินอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดโดยตรง ต่อมา Phomsoupha และคณะ⁽²⁰⁾ ทดสอบสมรรถนะในการวิ่งคอร์ตเลียนแบบการวิ่งตีลูกแบดมินตันไปกลับ 4 ทิศทางสลับพัก 10 ชุด (multiple repeated sprint ability test; MRSAB) ในนักกีฬาแบดมินตันโดยการประเมินค่าความเร็วที่ดีที่สุดในการวิ่ง ความเร็วเฉลี่ย และดัชนีความล้า พบว่าความเชื่อถือได้ในการวัดซ้ำค่าความเร็วที่ดีที่สุด ($ICC = 0.951$) และความเร็วเฉลี่ย ($ICC = 0.947$) ในการวิ่งคอร์ตของนักกีฬาด้วยแบบทดสอบ MRSAB มีค่าอยู่ในระดับดีมาก แต่ความเชื่อถือได้ในการวัดค่าดัชนีความล้าอยู่ในระดับปานกลาง ($ICC = 0.543$) นอกจากนี้ในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของ MRSAB โดยใช้ paired t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างของประสิทธิภาพ MRSAB ระหว่างการวัดซ้ำ (test-retest) ($p > 0.05$)

จากผลการศึกษาในครั้งนี้สรุปได้ว่าแบบทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดที่เฉพาะเจาะจงสำหรับนักกีฬาแบดมินตัน (BVT) ที่พัฒนาขึ้นนี้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ประเมินสมรรถภาพด้านความทนทานของระบบหายใจและไหลเวียนเลือดของนักกีฬาแบดมินตัน เนื่องจากมีความตรงและมีความเชื่อถือได้ในการทดสอบที่ดีถึงดีมากในการประเมินอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด และอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

แบบทดสอบที่มีความเฉพาะเจาะจง ทำได้ในสนามฝึกซ้อม และมีความเชื่อถือได้สูงในการประเมินค่าอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดและอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุดมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสำหรับการติดตามสมรรถภาพของนักกีฬาที่ต้องมีการวัดซ้ำเป็นระยะเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับเปลี่ยนและวางแผนการฝึกซ้อมที่เหมาะสมต่อไป อย่างไรก็ตามในการศึกษาครั้งนี้ถึงแม้เป็นการทดสอบที่จำลองรูปแบบการเคลื่อนที่ของนักกีฬาแบดมินตันและทดสอบในสนามฝึกซ้อม แต่ยังมี การติดตั้งหน้ากากและอุปกรณ์เพื่อการวิเคราะห์แก๊ส ซึ่งอาจทำให้ผู้รับการทดสอบรู้สึกอึดอัด อีกทั้งยังต้องอาศัยอุปกรณ์ที่มีราคาสูง รวมถึงผู้ที่มีทักษะในการควบคุมและดูแลเครื่องในการทดสอบอีกด้วย เรื่องดังกล่าวนี้อาจทำให้เป็นอุปสรรคสำหรับผู้ฝึกสอนในการทำการทดสอบนักกีฬาได้

ในอนาคตหากทำการศึกษาความสัมพันธ์และความสอดคล้องระหว่างการทดสอบอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดด้วยการทดสอบบนลู่วิ่งในห้องปฏิบัติการหรือใช้แบบทดสอบ BVT ด้วยวิธีวิเคราะห์

แก๊สโดยตรง (Direct VO_{2max}) และการใช้แบบทดสอบ BVT ด้วยวิธีที่ไม่ติดตั้งอุปกรณ์วิเคราะห์แก๊ส (Non-direct VO_{2max}) แล้วใช้หลักการของการวิเคราะห์การถดถอย สร้างสมการสำหรับการประมาณค่าอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดจากตัวแปรทางกายภาพ อาทิ อายุ เพศ น้ำหนัก เปอร์เซ็นต์ไขมันในร่างกายของนักกีฬาที่รับการทดสอบ และตัวแปรสมรรถนะที่ได้จากการทดสอบภาคสนามที่นักกีฬาสามารถทำได้ เช่น ระยะเวลา (Exercise duration) และระดับของการทดสอบ (Level) การทดสอบที่เฉพาะเจาะจงกับรูปแบบการเคลื่อนไหวแบดมินตัน (BVT) ที่สามารถประมาณค่าอัตราการใช้ออกซิเจนสูงสุดจากข้อมูลทางกายภาพและผลการทดสอบภาคสนามได้น่าจะช่วยให้ผู้ฝึกสอนหรือนักวิทยาศาสตร์การกีฬาที่ดูแลนักกีฬาสามารถนำแบบทดสอบ BVT ไปใช้ในทางปฏิบัติได้ง่ายและสะดวกมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

1. สายวรุณ สุกง่า เอกสิริ แก่นศักดิ์ศิริ อุทุมพร โดมทอง. สหสัมพันธ์ภายในชั้น (Intraclass Correlation). DPU Research (kku.ac.th)
2. Abián-Vicén, J., Bravo-Sánchez, A., & Abián, P. (2021). AIR-BT, a new badminton-specific incremental easy-to-use test. Plos one, 16(9), e0257124.
3. Andersen, L. L., Larsson, B., Overgaard, H., & Aagaard, P. (2007). Torque-velocity characteristics and contractile rate of force development in elite badminton players. European Journal of Sport Science, 7(3), 127-134.
4. Bogdanis, G. C., Nevill, M. E., Boobis, L. H., & Lakomy, H. K. (1996). Contribution of phosphocreatine and aerobic metabolism to energy supply during repeated sprint exercise. Journal of applied physiology, 80(3), 876-884.
5. Bottoms, L., Sinclair, J., Taylor, K., Polman, R., & Fewtrell, D. (2012). The effects of carbohydrate ingestion on the badminton serve after fatiguing exercise. Journal of sports sciences, 30(3), 285-293.
6. Chatterjee, P., Banerjee, A. K., & Das, P. (2010). Applicability of an indirect method to predict maximum oxygen uptake in young badminton players of Nepal. International Journal of Sports Science & Engineering, 4(4), 209-214.
7. Cinthuja, P., Jayakody, J. A. O. A., Perera, M. P. M., Weerarathna, W. V. D. N., Nirosha, S. E., Indeewari, D. K. D. C., ... & Adikari, S. B. (2015). Physical fitness factors of school badminton players in Kandy district. European journal of sports and exercise science, 4(2), 14-25.

8. Edvardsen, E., Hem, E., & Anderssen, S. A. (2014). End criteria for reaching maximal oxygen uptake must be strict and adjusted to sex and age: a cross-sectional study. *PloS one*, 9(1), e85276.
9. Faude, O., Meyer, T., Rosenberger, F., Fries, M., Huber, G., & Kindermann, W. (2007). Physiological characteristics of badminton match play. *European journal of applied physiology*, 100, 479-485.
10. Ferrauti, A., Kinner, V., & Fernandez-Fernandez, J. (2011). The Hit & Turn Tennis Test: an acoustically controlled endurance test for tennis players. *Journal of sports sciences*, 29(5), 485-494.
11. Fuchs, M., Faude, O., Wegmann, M., & Meyer, T. (2014). Critical evaluation of a badminton-specific endurance test. *International Journal of Sports Physiology and Performance*, 9(2), 249-255.
12. Girard, O., Chevalier, R., Leveque, F., Micallef, J. P., & Millet, G. P. (2006). Specific incremental field test for aerobic fitness in tennis. *British journal of sports medicine*, 40(9), 791-796.

ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรม
การควบคุมระดับความดันโลหิต ของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เขตโรงพยาบาล
ส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก
The association between health literacy, health behavior
and Blood Pressure Level Controlling among In Hypertension Patients
at Nong Kathao Subdistrict Health Promoting Hospital,
Nakhon Thai District, Phitsanulok Province.

นฤมล กอกอง¹ อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ²
Naluemon Korkong¹ Amornsak Poum²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ประชากรคือ ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ขึ้นทะเบียนและรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว ปีงบประมาณ 2566 จำนวน 510 คน โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Daniel ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 231 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ด้านสุขภาพ และพฤติกรรมการควบคุมระดับความดันโลหิต ทดสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.858 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วย ความรู้ด้านสุขภาพ ($r=0.869$, $P\text{-value}<0.001$) ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำตัวแปรจากผลการวิจัยนี้ มาใช้ในการออกแบบโปรแกรมการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมพฤติกรรมการควบคุม

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

E-mail: Naluemonkorkong@gmail.com

² คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร E-mail: Amornsakpoum1@gmail.com

ระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

คำสำคัญ: โรคความดันโลหิตสูง, ความรอบรู้ด้านสุขภาพ, พฤติกรรม, ระดับความดันโลหิต

Abstract

This descriptive research aimed to study health literacy associated with behavior of blood pressure level control among hypertension patients at Nong Kathao Sub-district Health Promoting Hospital, Nakhon Thai District, Phitsanulok Province, in fiscal year 2023. Population in this study consisted of 510 hypertension patients which be registered at Nong Kathao Sub-district Health Promoting Hospital, and the sample size calculating used Daniel formula for 231 cases, and systematic random sampling was determine for collecting data. Data collected by questionnaires composed of 3 parts including, characteristics, health literacy, behavior of blood pressure level control. In addition to check questionnaire standardization, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach's coefficient alpha about 0.858. Data analyzed using statistical as Pearson product moment correlation coefficient. The result showed that health literacy associated with behavior of blood pressure level control among hypertension patients with statistic significantly at 0.05 level including; health literacy ($r=0.869$, $P\text{-value}<0.001$). Thus, researcher should be applying all significant factors to develop the program of health promotion behavior of blood pressure level controlling among hypertension patients at Nong Kathao Sub-district Health Promoting Hospital, Nakhon Thai District, Phitsanulok Province.

Keywords: Hypertension, Health Literacy, Behavior, Blood pressure level

บทนำ

โรคความดันโลหิตสูงเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชากรทั่วโลกเสียชีวิตก่อนวัยอันควร ด้วยภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นกับหัวใจและหลอดเลือด ซึ่งเป็นปัญหาที่กำลังมีความรุนแรงมากขึ้น จากข้อมูลองค์การอนามัยโลกพบว่า โรคความดันโลหิตสูงเป็นสาเหตุการตายทั่วโลกสูงถึง 7.5 ล้านคน หรือร้อยละ 12.8 ของสาเหตุการตายทั้งหมด และมีการคาดการณ์ว่าจะมีความชุกของโรคความดัน

โลหิตสูงทั่วโลกเพิ่มขึ้นเป็น 1.56 พันล้านคน ในปี พ.ศ.2568 (ค.ศ.2025) โดยสาเหตุส่วนใหญ่มาจากปัจจัยการในการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนไป เช่น การมีกิจกรรมทางกายน้อย การบริโภคอาหารที่มีส่วนประกอบของเกลือและไขมัน การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการสูบบุหรี่ จนนำมาสู่ภาวะโรคที่เพิ่มขึ้น ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศเศรษฐกิจเกิดใหม่ (กองสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2565)

สำหรับสถานการณ์โรคความดันโลหิตสูงในประเทศไทย จากข้อมูลของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พบว่า อัตราการเสียชีวิตด้วยโรคความดันโลหิตสูงต่อประชากรแสนคน ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในรอบ 5 ปี (พ.ศ.2560-2564) เพิ่มขึ้นจาก 13.07 ต่อแสนประชากร (จำนวน 8,525 คน) เป็น 14.48 ต่อแสนประชากร (จำนวน 9,444 คน) ตามลำดับ และจากฐานข้อมูลสุขภาพกระทรวงสาธารณสุข พบว่า ประเทศไทยมีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในปี 2565 จำนวน 6.8 ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก ปี 2564 จำนวน 2 แสนคน ซึ่งโรคความดันโลหิตสูงมีค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่สูง และจากการประมาณการณ์จำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงจำนวน 10 ล้านคน จะสูญเสียค่ารักษาทั้งสิ้น 80,000 ล้านบาทต่อปี ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชากร (กลุ่มพัฒนาระบบสาธารณสุข กรมควบคุมโรค, 2566)

จากระบบรายงานมาตรฐานคลังข้อมูลสุขภาพ (Health data Center: HDC) ของกระทรวงสาธารณสุข พบว่าจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จังหวัดพิษณุโลก มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นตามสถานการณ์ประเทศ ดังข้อมูลในปี พ.ศ. 2563-2565 พบจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นจาก 118,523 คน เป็น 132,298 คน ตามลำดับ และพบผู้ป่วยสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ดีลดลงจาก ร้อยละ 63.92 เป็น ร้อยละ 60.31 ตามลำดับ ในเขตอำเภอหนองครไทย พบจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นจาก 11,043 คน เป็น 11,997 คน ตามลำดับ และพบผู้ป่วยสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ดีลดลงจาก ร้อยละ 74.82 เป็น ร้อยละ 72.38 ตามลำดับ และในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว พบจำนวนผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้นจาก 1,015 คน เป็น 1,047 คน ตามลำดับ และพบผู้ป่วยสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ดีจากร้อยละ 77.37 เป็น ร้อยละ 78.47 ตามลำดับ (ระบบรายงานมาตรฐาน (HDC) กระทรวงสาธารณสุข, 2566)

การให้บริการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว ในปี พ.ศ.2565 ยังพบปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการรักษาผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ได้แก่ 1) การผิคนัดพบแพทย์ 2) การขาดยา/รับประทานยาไม่ต่อเนื่อง 3) การปฏิบัติตัวตามหลัก 3 อ. 2ส. ไม่เหมาะสม ได้แก่ การรับประทานอาหารที่มีไขมันสูง รสชาติเค็ม ขาดการออกกำลังกาย การผ่อนคลายความเครียด การสูบบุหรี่และการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ในการแก้ไขปัญหาผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ จำเป็นต้องส่งเสริมให้ผู้ป่วยความดันโลหิตสูงมีความรอบรู้ด้านสุขภาพที่เพียงพอตามคุณลักษณะพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่ 1) การเข้าถึงข้อมูล

สุขภาพและบริการสุขภาพ 2) ความรู้ความเข้าใจ 3) ทักษะการสื่อสาร 4) ทักษะการจัดการตนเอง 5) ทักษะการตัดสินใจ 6) การรู้เท่าทันสื่อและการมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพที่เหมาะสม เป็นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ดีช่วยลดหรือชะลอการเกิดภาวะแทรกซ้อนให้ช้าลง (กองสุขศึกษา กระทรวงสาธารณสุข, 2564) จึงเป็นแนวทางให้เกิดการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมความรู้ด้านสุขภาพ “เข้าถึง เข้าใจ นำไปใช้” ในการดูแลตนเองและป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงให้มีความสามารถและทักษะในการเข้าถึงข้อมูล มีความรู้ ความเข้าใจและการจัดการตนเองได้อย่างเหมาะสมบนพื้นฐานบริบทวิถีชีวิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง 2) ความรู้ด้านสุขภาพ โดยใช้แนวคิดของ Nutbeam (2000) ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงโดยประยุกต์ใช้หลักการพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3อ.2ส. และพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากโรคความดันโลหิตสูง โดยดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนมกราคม-กันยายน พ.ศ.2567

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ขึ้นทะเบียนและรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว ปีงบประมาณ 2566 และอาศัยอยู่ในพื้นที่จริงอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป จำนวน 510 คน ที่มีอายุตั้งแต่ 30-70 ปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่ได้รับการรักษาด้วยยาลดความดันโลหิตสูง ซึ่งมีค่าความดันโลหิตตัวบนและตัวล่างที่วัดค่าได้ตั้งแต่ 140/90 มิลลิเมตรปรอทขึ้นไป และยังไม่มีความแทรกซ้อนทางหลอดเลือดหัวใจ หลอดเลือดสมองและไต เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ที่ไม่สมัครใจตอบคำถามและเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้

เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 231 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อเลือกรายชื่อผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เป็นข้อคำถามแบบปลายปิด และเติมคำลงในช่องว่าง จำนวน 13 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน สิทธิด้านการรักษาพยาบาล ระยะเวลาป่วย เป็นโรค ประวัติญาติสายตรงป่วยเป็นโรค ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการดูแลและโรคประจำตัวอื่นๆ

ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ, ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ, การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญทางสุขภาพ, การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย, การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง, การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ตามหลัก 3อ.2ส.และการควบคุมและป้องกันภาวะแทรกซ้อน ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการอารมณ์ การไม่สูบบุหรี่ การไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การรับประทานยาและพบแพทย์ตามนัด ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 2, 3 ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W. (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ

ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน)

ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน)

ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1997) เท่ากับ 0.858

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment correlation coefficient)

การศึกษานี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการจริยธรรมวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดพิษณุโลก เอกสารรับรองเลขที่ PREC 022-2567 ลงวันที่ 22 ธันวาคม 2566

ผลการศึกษาวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (72.70%) ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 50 ถึง 65 ปี (72.70%) (\bar{X} =59.50, S.D.=6.42, Min=36, Max=70) มีสถานภาพสมรสคู่ แต่งงานหรืออยู่ด้วยกัน (84.80%) มีการศึกษาระดับประถมศึกษา (84.80%) ช่วงระยะเวลาป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง อยู่ระหว่าง 5 ถึง 10 ปี (46.30%) (\bar{X} =7.36, S.D.=4.32, Min=1, Max=20) มีโรคประจำตัวอื่นๆ (58.00%) เป็นโรคเบาหวาน (50.74%) โรคไขมันในเลือดสูง (29.10%) โรคไตรอยด์ (11.20%) โรคเก๊าท์ (8.96%)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (\bar{X} =3.81, S.D.=0.37) เมื่อพิจารณาความรอบรู้ด้านสุขภาพ จำแนกรายด้านที่มีคะแนนในระดับสูง ได้แก่ ด้านความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ (\bar{X} =3.99, S.D.=0.47) ด้านการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ (\bar{X} =3.98, S.D.=0.50) ด้านการสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ (\bar{X} =3.84, S.D.=0.46) ด้านการจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย (\bar{X} =3.76, S.D.=0.51) ด้านการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง (\bar{X} =3.72, S.D.=0.56) ด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (\bar{X} =3.56, S.D.=0.47) ตามลำดับ (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความรอบรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง (n=231)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	ระดับ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
1.การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ	184	79.70	44	19.00	3	1.30	3.98	0.50
2.ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ	167	72.30	62	26.80	2	0.90	3.99	0.47
3.การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ	156	67.50	74	32.00	1	0.40	3.84	0.46
4.การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย	143	61.90	85	36.80	3	1.30	3.76	0.51
5.การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง	135	58.40	94	40.70	2	0.90	3.72	0.56
6.การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	111	48.10	116	50.20	4	1.70	3.56	0.47
รวม	160	69.30	71	30.70	-	-	3.81	0.37

พฤติกรรมกรรมการควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (74.90%) ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.35) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วย จำแนกรายด้านที่มีคะแนนในระดับสูง ได้แก่ การรับประทานยาและพบแพทย์ตามนัด ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.48) การไม่สูบบุหรี่ ($\bar{X}=4.42$, S.D.=0.93) การไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ($\bar{X}=4.10$, S.D.=1.06) การรับประทานอาหาร ($\bar{X}=3.49$, S.D.=0.48) การจัดการความเครียด ($\bar{X}=3.46$, S.D.=0.63) การออกกำลังกาย ($\bar{X}=3.10$, S.D.=0.71) ตามลำดับ (ตามตารางที่ 9)

ตารางที่ 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมกรรมการควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง (n=231)

ด้านพฤติกรรมกรรมการควบคุมระดับความดันโลหิต	ระดับ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
1.การรับประทานอาหาร	89	38.50	136	58.90	6	2.60	3.49	0.48
2.การออกกำลังกาย	37	16.00	164	71.00	30	13.00	3.10	0.71
3.การจัดการความเครียด	74	32.00	150	64.90	7	3.00	3.46	0.63
4.การไม่สูบบุหรี่	192	83.10	26	11.30	13	5.60	4.42	0.93
5.การไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์	163	70.60	50	21.60	18	7.80	4.10	1.06
6.การรับประทานยาและพบแพทย์ตามนัด	217	93.90	14	6.10	-	-	4.58	0.48
รวม								
พฤติกรรมกรรมการควบคุมระดับความดันโลหิต	173	74.90	58	25.10	-	-	3.82	0.35

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามตารางที่ 16 ผลการวิเคราะห์ความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกรรมการควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความรอบรู้ด้านการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ ($r=0.665$, P-value<0.001) ความรอบรู้ด้านความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ ($r=0.561$, P-value<0.001) ความรอบรู้ด้านการสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ ($r=0.561$, P-value<0.001) ความรอบรู้ด้านการจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย ($r=0.507$, P-value<0.001) ความรอบรู้ด้านการ

ตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง ($r=0.398$, $P\text{-value}<0.001$) ความรอบรู้ด้านการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ ($r=0.485$, $P\text{-value}<0.001$) ตามลำดับ

ตารางที่ 16 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

ความรู้ด้านสุขภาพ	พฤติกรรมควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
ความรู้ด้านสุขภาพ	0.869	0.000*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
1.การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ	0.665	0.000*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
2.ความรู้ความเข้าใจข้อมูลทางสุขภาพ	0.561	0.000*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
3.การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ	0.561	0.000*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
4.การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย	0.507	0.000*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
5.การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง	0.398	0.000*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
6.การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	0.485	0.000*	มีความสัมพันธ์ทางบวก

หมายเหตุ * ค่าระดับนัยสำคัญ น้อยกว่า 0.05

การอภิปรายผลและสรุปผล

พฤติกรรมควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง (74.90%) ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การไม่สูบบุหรี่ การไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การรับประทานยาและพบแพทย์ตามนัด ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ อริยสิทธิ์ (2566) พบว่า พฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เขตเครือข่ายโรงพยาบาลสวรรคประชารักษ์ ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การป้องกันภาวะแทรกซ้อน คะแนนเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 69.9%)

ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ ประกอบด้วย การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องและการรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (Nutbeam, 2000) ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยความรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูง (69.30%) แสดงให้เห็นว่าผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงสามารถใช้ทักษะทางสติปัญญาและทักษะทางสังคมส่วนบุคคลในการเข้าถึงและทำความเข้าใจในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความดันโลหิตสูงและการดูแลสุขภาพตนเอง จากผลการวิจัยพบว่า ความรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.869$, $P\text{-value}<0.001$) สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า ความรู้ด้านสุขภาพเป็นความสามารถและทักษะในการเข้าถึงข้อมูล ความรู้ความเข้าใจเพื่อวิเคราะห์ แปลความหมาย ประเมินข้อมูลข่าวสารและบริการทางสุขภาพที่ได้รับการถ่ายทอดและเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้บุคคลนั้นเกิดการจูงใจตนเองให้มีการตัดสินใจเลือกวิถีทางในการดูแลตนเอง การจัดการสุขภาพของตนเองเพื่อป้องกันและคงรักษาสุขภาพที่ดีของตนเองไว้เสมอ รวมทั้งชี้แนะเรื่องสุขภาพส่วนบุคคล ครอบครัวและชุมชนเพื่อให้บุคคลมีสุขภาพที่ดี (กองสุขศึกษา, 2564) สอดคล้องกับแนวคิดของ Nutbeam (2000) กล่าวว่า การรอบรู้ด้านสุขภาพหมายถึง 1) ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะทางสังคมที่กำหนดแรงจูงใจและความสามารถเฉพาะบุคคลในการเข้าถึง ทำความเข้าใจและใช้ข้อมูลเพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดี รวมทั้งการพัฒนาความรู้และทำความเข้าใจในบริบทด้านสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแรงจูงใจเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมด้วยตนเอง 2) สมรรถนะของบุคคลที่สามารถเข้าถึงเข้าใจ ประเมินใช้ความรู้ และสื่อสารเกี่ยวกับสารสนเทศด้านสุขภาพตามต้องการ เพื่อส่งเสริมและรักษาสุขภาพที่ดีตลอดชีวิต 3) ทักษะทางสังคมและการคิดวิเคราะห์ที่กำหนดแรงจูงใจและความสามารถของบุคคลในการเข้าถึงข้อมูล เข้าใจและใช้ข้อมูลเพื่อส่งเสริมและรักษาสุขภาพ แสดงว่าบุคคลที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพในระดับสูงจะส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติตนในเรื่องการดูแลสุขภาพ เนื่องจากมีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร มีทักษะในการสื่อสารที่ดี การรู้เท่าทันสื่อ สามารถวิเคราะห์ประเมินเนื้อหาจากสื่อ ตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องในการป้องกันและควบคุมโรคและสามารถจัดการตนเองเพื่อป้องกันการเกิดโรคได้ดี มีการสร้างความตระหนักในการช่วยกันป้องกันและควบคุมโรคความดันโลหิตสูงให้แก่คนในครอบครัว เพื่อนบ้านและชุมชนได้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัตรสกุล แมบจันทิก และลัทวี ปิยะบัณฑิตกุล (2565) ทำการศึกษาวิจัยในกลุ่มผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงในเขตอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพโดยรวมมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.112$, $P\text{-value}=0.028$) และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ จิราภรณ์ อริยสิทธิ์ (2566) พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับ

พฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเขตเครือข่ายโรงพยาบาลสวรรคประจักษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.15$, $P\text{-value}<0.01$)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้

1.1 บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพ ในทุกด้าน โดยส่งเสริมทักษะการค้นหาข้อมูล คิดวิเคราะห์หรือตรวจสอบก่อนเชื่อถือในข้อมูลที่เผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อออนไลน์ และบุคคลอื่น เพื่อนำมาตัดสินใจ เลือกรูปแบบปฏิบัติพฤติกรรมในการดูแลตนเองอย่างถูกต้องส่งผลต่อการควบคุมระดับความดันโลหิตและสุขภาพที่ดีขึ้น

1.2 ควรออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้ป่วยและญาติเข้าใจ ตระหนักถึงผลเสียต่อสุขภาพภาวะแทรกซ้อนที่เกิดขึ้นจากการควบคุมระดับความดันโลหิตไม่ได้ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ป่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมควบคุมระดับความดันโลหิต ในด้านการรับประทานอาหาร การเพิ่มกิจกรรมทางกาย การจัดการความเครียด การไม่สูบบุหรี่ การไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การรับประทานยาและพบแพทย์ตามนัด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆเพิ่มเติมที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมควบคุมระดับความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาพัฒนารูปแบบการดูแลส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันและลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเปรียบเทียบความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพระหว่างกลุ่มผู้ป่วยที่สามารถและไม่สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตได้ เพื่อจะได้ทราบรายละเอียดเชิงลึก นำไปสู่การส่งเสริมพัฒนาความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพให้มีประสิทธิภาพถูกต้องเหมาะสมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2564). **คู่มือการจัดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพสำหรับกลุ่มวัยเรียนและกลุ่มวัยทำงาน**. นนทบุรี: กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ.

- กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายงานการประชุมปฏิบัติการเรื่องการพัฒนาปรับปรุงเครื่องมือประเมินความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ วันที่ 23 มิถุนายน 2564 ณ ห้องประชุมกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ จังหวัดนนทบุรี.
- กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. (2565). **คู่มือแนวทางการดำเนินงานสุขศึกษา เพื่อลดอัตราการนอนโรงพยาบาลโดยไม่จำเป็น ในโรคความดันโลหิตสูง**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.hed.go.th/linkHed/443>
- กลุ่มพัฒนาระบบสาธารณสุข สำนักงานโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค. (18 มกราคม 2566). **แผนงานควบคุมโรคไม่ติดต่อ ปี 2560-2564**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2566, จาก <https://www.thaincd.com/2016/mission3>
- จิราภรณ์ อริยสิทธิ์. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง**. Region 3 Medical and Public Health Journal 2023,20(3),117-23.
- ฉัตรสกุล แมบจันทิก และ ลักษณ์ ปิยะบัณฑิตกุล. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างความรอบรู้ทางสุขภาพและปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา**. วารสารร่วมพฤษ์ มหาวิทยาลัยเกริก ปีที่ 40 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2565.
- ระบบรายงานมาตรฐาน (HDC) กระทรวงสาธารณสุข. **สถานการณ์ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงจังหวัดพิษณุโลก ปี 2563-2565**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2566, จาก https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/report.php?cat_id=b2b59e64c4e6c92d4b1ec16a599d882b&id=2e3813337b6b5377c2f68affe247d5f9
- Best, J.W. (1977). **Research is Evaluation**. (3 rd ed.). Englewood cliffs : N.J. Prentice Hall. Cronbach. (1997). **Essentials of Psychological Testing**. New York : Harper and Row.
- Daniel W.W. (2010). **Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences**. (9thed.). New York : John Wiley & Sons.
- Nutbeam D. (2000). **Define and measuring health literacy: what can we learn from literacy studies?**. International Journal Health, 54(5), 303-305.

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดปอดอักเสบ
ในผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง
Factors related to influenza pneumonia among pediatric influenza
infections in Thalang hospital.

จริยาภรณ์ เชาว์สมชาติ¹
Jariyaporn Chowsomchat

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงวิเคราะห์หาปัจจัยเสี่ยงและอำนาจการทำนายของปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภาวะปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง ศึกษาในผู้ป่วยเด็กอายุ 1 วันถึง 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ และมารับการรักษาที่โรงพยาบาลกลาง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2563 ถึง 26 ตุลาคม 2566 จำนวน 552 คน โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Schlesselman (1974) ได้กลุ่มตัวอย่าง 320 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันไคสแควร์ และสมการถดถอยโลจิสติกส์แบบพหุ พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วย อายุ อาการหายใจเหนื่อย และความเข้มข้นออกซิเจนต่ำ ปัจจัยที่สามารถทำนายการเกิดปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง ประกอบด้วย ช่วงอายุ 1 วันถึงน้อยกว่า 5 ปี (ORAdj=2.860, P-value=0.031, 95% CI=1.103-7.417) อาการหายใจเหนื่อย (ORAdj=4.329, P-value=0.037, 95% CI=1.096-17.105) และ ความเข้มข้นออกซิเจนในเลือดต่ำ (ORAdj=15.559, P-value=0.008, 95% CI=2.028-119.391) ดังนั้น ผู้วิจัยจะนำตัวแปรจากผลการวิจัยนี้มาค้นหาแนวทางการคาดคะเนล่วงหน้าและติดตามผู้ป่วยเด็กที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดปอดอักเสบอย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้วินิจฉัยและรักษาได้อย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ: ผู้ป่วยเด็ก, ภาวะปอดอักเสบ, การติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่, ปัจจัยเสี่ยง

¹ โรงพยาบาลกลาง อำเภอลาด จังหวัดภูเก็ต, E-mail: jariyaporn028@gmail.com

Abstract

This Retrospective cohort study aimed to study factors related to influenza pneumonia among pediatric influenza infections in Thalang hospital. Population in this study consisted of 552 influenza infected children aged from 1 day to 15 years old who were treated in Thalang hospital from 1 October 2020 to 26 October 2023, and the sample size calculating used Schlesselman formula for 320 cases. Data analyzed using statistical as Pearson's chi-squared test and Multiple Logistic Regression Analysis. An association analyzed found that, factor was associated with influenza pneumonia among pediatric influenza infections in Thalang hospital with statistic significantly at 0.05 level including, children aged from 1 day to less than 5 years old, dyspnea and desaturation, respectively. Prediction model analyzed reported that factor effecting to with influenza pneumonia among pediatric influenza infections in Thalang hospital, including; children aged from 1 day to less than 5 years old (ORAdj=2.860, P-value= 0.031, 95% CI= 1.103-7.417), dyspnea (ORAdj=4.329, P-value= 0.037, 95% CI=1.096-17.105) and desaturation (ORAdj=15.559, P-value=0.008, 95% CI=2.028-119.391) respectively. Thus, researcher should be closely monitored and cared for children who had significant risk factors.

Keywords: Children, Pneumonia, Influenza infections, Risk factors

บทนำ

โรคติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ถือว่าเป็นวิกฤตทางสาธารณสุข ประชากรทั่วโลกติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ประมาณ 1000 ล้านคนต่อปี ผู้ป่วยส่วนใหญ่อาการไม่รุนแรงและสามารถหายได้เอง พบผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรงและเสียชีวิตได้น้อย โดยผู้เสียชีวิตส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุน้อยกว่า 5 ปีที่ติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างและอาศัยอยู่ในประเทศกำลังพัฒนา (World Health Organization, 2023)

ประเทศไทยมีผู้ป่วยโรคไข้หวัดใหญ่ในปี พ.ศ. 2566 เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับย้อนหลัง 5 ปี เนื่องจากมีการระบาดใหญ่ของเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ชนิด A H1N1 2009 ผู้ป่วยติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี โดยพบในกลุ่มอายุ 0-4 ปีมากที่สุด (กรมควบคุมโรค, 2566)

ผู้ป่วยติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ในอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ปี 2566 ตั้งแต่ มกราคม - กันยายน 2566 เพิ่มขึ้นมากกว่าปี 2565 แล้วถึง 2.3 เท่า โดยมีจำนวนผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปีที่ติดเชื้อ

ไข้หวัดใหญ่คิดเป็นร้อยละ 50.2 ของผู้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ทั้งหมดในอำเภอกลาง (งานระบาดวิทยา โรงพยาบาลกลาง, 2566)

การศึกษาของ Don M และคณะ ทำการศึกษาในอิตาลีพบว่าประมาณ ร้อยละ 42-87 ของผู้ป่วยเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่เป็นโรคปอดอักเสบมีสาเหตุจากเชื้อไวรัส โดยเชื้อไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ เอ และ บี เป็นเชื้อไวรัสที่พบได้บ่อยชนิดหนึ่ง (Don M, et.al., 2005) และจากข้อมูลการศึกษาของศิริวรรณ จิตต์ไชยวัฒน์ ทำการศึกษาในโรงพยาบาลสุรินทร์ พบว่าไข้หวัดใหญ่เป็นสาเหตุสำคัญของเด็กที่รักษาตัวในโรงพยาบาลด้วยภาวะปอดอักเสบ โดยเฉพาะในกลุ่มอายุน้อยกว่า 5 ปี (ศิริวรรณ จิตต์ไชยวัฒน์, 2554)

การศึกษาของ Garg S และคณะ ทำการศึกษาในสหรัฐอเมริกา พบว่าผู้ป่วยติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลและมีภาวะปอดอักเสบร่วมด้วยมีอัตราการย้ายเข้า ICU มากกว่าผู้ที่ไม่ได้มีภาวะปอดอักเสบ ร้อยละ 27 เทียบกับร้อยละ 10, อัตราการใช้เครื่องช่วยหายใจมากกว่า ร้อยละ 18 เทียบกับร้อยละ 5 และอัตราการเสียชีวิตมากกว่าผู้ที่ไม่ได้มีภาวะปอดอักเสบ ร้อยละ 9 เทียบกับร้อยละ 2 (Garg S, et.al., 2015)

จากการทบทวนงานวิจัยที่ผ่านมาพบว่าอุบัติการณ์ของโรคปอดอักเสบจากเชื้อไข้หวัดใหญ่ซึ่งวินิจฉัยจากผู้ที่มีอาการและอาการแสดงของระบบทางเดินหายใจและมีภาพถ่ายรังสีทรวงอกผิดปกติ ค่อนข้างกว้างอยู่ที่ร้อยละ 2-38 โดยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดภาวะปอดอักเสบได้แก่เชื้อไวรัส และปัจจัยพื้นฐานของผู้ป่วย โดยในผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัวเป็นโรคหัวใจหรือโรคปอดเรื้อรังจะมีโอกาสเกิดภาวะปอดอักเสบบ่อยกว่าและมีความรุนแรงมากกว่าผู้ที่ไม่ได้มีโรคประจำตัว (Lim WS., 2007)

เนื่องจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ ทำให้เกิดภาวะปอดอักเสบได้ และผู้ป่วยที่มีภาวะปอดอักเสบจากเชื้อไข้หวัดใหญ่จะมีความรุนแรงและอัตราการเสียชีวิตมากกว่าผู้ที่ไม่ได้มีภาวะปอดอักเสบ โดยผู้ป่วยที่มีภาวะปอดอักเสบจากไข้หวัดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยเด็ก ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยเสี่ยงของการเกิดภาวะปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่เพื่อใช้ประเมินคัดคนล่วงหน้า และติดตามผู้ป่วยเด็กที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดปอดอักเสบอย่างใกล้ชิด และเพื่อจะได้วินิจฉัยและรักษาได้รวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยเสี่ยงและอำนาจการทำนายของปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดภาวะปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงวิเคราะห์แบบศึกษาย้อนหลัง (Retrospective cohort study) โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคลของเด็ก 2) อาการและอาการแสดง 3) ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ตัวแปรตาม ได้แก่ การเกิดปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้ป่วยเด็กอายุ 1 วันถึง 15 ปีที่ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ และมารับการรักษาที่โรงพยาบาลกลาง ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2563 ถึง 26 ตุลาคม 2566 จำนวน 552 คน ค้นหาประวัติผู้ป่วยโดยใช้ ICD-10 จากหน่วยงานข้อมูลสารสนเทศโรงพยาบาลกลางโปรแกรม HOSxP XE 4.0 เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ป่วยที่ได้รับการวินิจฉัย หรือลงทะเบียน ICD-10 ผิดพลาดและผู้ป่วยที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Schlesselman, 1974 กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 320 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบบันทึกข้อมูล ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของเด็ก ประกอบด้วย เพศ อายุ สัญชาติ โรคประจำตัว การได้รับยาต้านไวรัส Oseltamivir วันที่เริ่มยาต้านไวรัสนับจากวันที่มีอาการ และการได้รับวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่

ส่วนที่ 2 อาการและอาการแสดง ประกอบด้วย ไข้ (อุณหภูมิมากกว่าหรือเท่ากับ 37.5 องศาเซลเซียส) ไอ หอบ อาการระบบทางเดินอาหาร อาการระบบประสาท ระยะเวลาการป่วยเป็นโรค

ส่วนที่ 3 ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ ประกอบด้วย จำนวนเม็ดเลือดขาว ปริมาณฮีโมโกลบิน จำนวนเกล็ดเลือด จำนวนเม็ดเลือดขาวชนิดลิมโฟไซต์ จำนวนเม็ดเลือดขาวชนิดนิวโทรฟิล ชนิดของสายพันธุ์ไวรัสไข้หวัดใหญ่

แบบบันทึกข้อมูลนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันไคสแควร์ (Pearson's chi-squared test) และการวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์แบบพหุ (Multiple Logistic Regression Analysis)

การศึกษานี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เอกสารรับรองเลขที่ PKPH 2024-006

ผลการศึกษาวิจัย

ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล พบว่า มีผู้ป่วยเด็กที่เป็นปอดอักเสบจำนวน 22 ราย (6.88%) ไม่เป็นปอดอักเสบ 298 ราย (93.13%) เป็นเพศชาย (57.81%) มากกว่าเพศหญิง (42.19%) อายุ น้อยที่สุดที่ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ คือ อายุ 1 เดือน 2 วัน ช่วงอายุที่มีจำนวนเด็กที่เป็นปอดอักเสบมากที่สุด คือ อายุ 1 วัน - น้อยกว่า 5 ปี (68.18%) รองลงมา คือ ช่วงอายุ 5 ปี - น้อยกว่า 10 ปี (22.73%) เด็กในช่วงอายุ 1 วัน - น้อยกว่า 5 ปี เป็นปอดอักเสบมากกว่าช่วงอายุอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value= 0.030) มีผู้ป่วยเด็กที่มีโรคประจำตัว (4.38%) โดยมีโรคหอบหืดมากที่สุด (2.50%) อาการและอาการแสดงที่พบมากที่สุดคือ ไข้(อุณหภูมิ \geq 37.5 องศา) (56.88%) รองลงมา คือ ไอ (44.06%) เด็กที่เป็นปอดอักเสบมีอาการหายใจเหนื่อยและความเข้มข้นออกซิเจนต่ำ (13.64% และ 9.09%) ซึ่งมากกว่าเด็กที่ไม่เป็นปอดอักเสบ (3.69% และ 0.67%) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value= 0.028 และ P-value= 0.001) ผู้ป่วยเด็กส่วนใหญ่ไม่ได้รับวัคซีนไข้หวัดใหญ่ (99.38%) จากผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการพบว่า White blood cell count และ Platelet count ในกลุ่มที่เป็นปอดอักเสบและไม่เป็นปอดอักเสบ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง อำเภอดกลาง จังหวัดภูเก็ต (n=320)

ข้อมูล	ไม่เป็น ปอดอักเสบ (n=298)	ปอดอักเสบ (n=22)	ทั้งหมด (n=320)	P-value
เพศ				0.224
ชาย	175 (58.72)	10 (45.45)	185 (57.81)	
หญิง	123 (41.28)	12 (54.55)	135 (42.19)	
อายุ (ปี)				0.030
1 วัน - <5 ปี	119 (39.93)	15 (68.18)	134 (41.88)	
5 ปี - <10 ปี	104 (34.90)	5 (22.73)	109 (34.06)	
10 ปี - 15 ปี	75 (25.17)	2 (9.09)	77 (24.06)	
โรคประจำตัว				0.968
ไม่มีโรคประจำตัว	285 (95.64)	21 (95.45)	306 (95.63)	
มีโรคประจำตัว	13 (4.36)	1 (4.55)	14 (4.38)	
โรคประจำตัว				
โรคหอบหืด	7 (2.35)	1 (4.55)	8 (2.50)	0.524
โรคอ้วน	1 (0.34)	0 (0)	1 (0.31)	0.786
โรคลมชัก	2 (0.67)	0 (0)	2 (0.63)	0.700

โรคตับ	2 (0.67)	0 (0)	2 (0.63)	0.700
โรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว	1 (0.34)	0 (0)	1 (0.31)	0.786
อาการและอาการแสดง				
ไข้(อุณหภูมิ \geq 37.5 องศา)	172 (57.72)	10 (45.45)	182 (56.88)	0.262
ไข้สูง(อุณหภูมิ \geq 38.5 องศา)	84 (28.19)	4 (18.18)	88 (27.50)	0.310
ไอ	135 (45.30)	6 (27.27)	141 (44.06)	0.100
มีน้ำมูก	80 (26.85)	4 (18.18)	84 (26.25)	0.373
เจ็บคอ	23 (7.72)	2 (9.09)	25 (7.81)	0.817
หายใจเหนื่อย	11 (3.69)	3 (13.64)	14 (4.38)	0.028
ซัก	17 (5.70)	3 (13.64)	20 (6.25)	0.138
อาเจียน	19 (6.38)	0 (0)	19 (5.94)	0.222
ถ่ายเหลว	6 (2.01)	1 (4.55)	7 (2.19)	0.433
ปวดศีรษะ	26 (8.72)	0 (0)	26 (8.13)	0.148
ปวดเมื่อยตัว	8 (2.68)	0 (0)	8 (2.50)	0.436
ผื่น	3 (1.01)	0 (0)	3 (0.94)	0.636
ตาแดง	2 (0.67)	0 (0)	2 (0.63)	0.700
ความเข้มข้นออกซิเจนต่ำ (<95%)	2 (0.67)	2 (9.09)	4 (1.25)	0.001
การได้รับวัคซีนไขหวัดใหญ่				0.700
ไม่ได้รับวัคซีน	296 (99.33)	22 (100.00)	318 (99.38)	
ได้รับวัคซีน	2 (0.67)	0 (0)	2 (0.63)	
Laboratory (Mean:SD)*				
WBC (cells/mm ³)	7363 \pm 4359	7658 \pm 2866	7421 \pm 4061	0.307
Platelet (/mm ³)	229417 \pm 120810	312833 \pm 117017	246100 \pm 122833	0.735
Laboratory*				
WBC				0.657
WBC<5000 cell/mm ³	7 (29.17)	1 (16.67)	8 (2.50)	
WBC5000-10000cell/mm ³	11 (45.83)	4 (66.67)	15 (4.69)	
WBC>10000cell/mm ³	6 (25.00)	1 (16.67)	7 (2.19)	
Thrombocytopenia (Platelet<150000/mm ³)	6 (25.00)	0 (0)	6 (1.88)	0.171

*n = 30 แบ่งเป็น กลุ่มไม่เป็นปอดอักเสบ 24 ราย กลุ่มเป็นปอดอักเสบ 6 ราย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล อาการ อาการแสดง และผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการกับการเกิดปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันไคสแควร์ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติกับ 0.05 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับการเกิดปอดอักเสบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ อายุ (P-value=0.030) โดยผู้ป่วยกลุ่มอายุ 1 วันถึงน้อยกว่า 5 ปี มีจำนวนคนที่เป็นปอดอักเสบมากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น (68.18%) รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 5 ปี ถึงน้อยกว่า 10 ปี (22.73%) และกลุ่มอายุ 10 ปี ถึง 15 ปี (9.09%) ตามลำดับ ความสัมพันธ์ระหว่างอาการและอาการแสดงกับการเกิดปอดอักเสบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อาการหายใจเหนื่อย (P-value= 0.028) และการมีความเข้มข้นออกซิเจนในเลือดต่ำ (P-value 0.001) และไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการกับการเกิดปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล อาการ อาการแสดง และผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการกับการเกิดปอดอักเสบของผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต (n=320)

ข้อมูล	ไม่เป็นปอดอักเสบ (n=298)		ปอดอักเสบ (n=22)		χ^2	P-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
	เพศ					
ชาย	175	58.72	10	45.45		
หญิง	123	41.28	12	54.55		
อายุ					6.996	0.030
1 วัน - <5 ปี	119	39.93	15	68.18		
5 ปี - <10 ปี	104	34.90	5	22.73		
10 ปี - 15 ปี	75	25.17	2	9.09		
โรคประจำตัว					0.002	0.968
ไม่มีโรคประจำตัว	285	95.64	21	95.45		
มีโรคประจำตัว	13	4.36	1	4.55		
โรคประจำตัว						
โรคหอบหืด	7	2.35	1	4.55	0.406	0.524

การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 10th
 “ขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น” Northern Research

โรคอ้วน	1	0.34	0	0	0.074	0.786
โรคลมชัก	2	0.67	0	0	0.149	0.700
โรคตับ	2	0.67	0	0	0.149	0.700
โรคมะเร็งเม็ดเลือดขาว	1	0.34	0	0	0.074	0.786
อาการและอาการแสดง						
ไข้(อุณหภูมิ \geq 37.5 องศา)	172	57.72	10	45.45	1.256	0.262
ไข้สูง(อุณหภูมิ \geq -38.5 องศา)	84	28.19	4	18.18	1.029	0.310
ไอ	135	45.30	6	27.27	2.702	0.100
มีน้ำมูก	80	26.85	4	18.18	0.794	0.373
เจ็บคอ	23	7.72	2	9.09	0.054	0.817
หายใจเหนื่อย	11	3.69	3	13.64	4.843	0.028
ชัก	17	5.70	3	13.64	2.200	0.138
อาเจียน	19	6.38	0	0	1.491	0.222
ถ่ายเหลว	6	2.01	1	4.55	0.614	0.433
ปวดศีรษะ	26	8.72	0	0	2.089	0.148
ปวดเมื่อยตัว	8	2.68	0	0	0.606	0.436
ผื่น	3	1.01	0	0	0.224	0.636
ตาแดง	2	0.67	0	0	0.149	0.700
ความเข้มข้นออกซิเจนต่ำ (<95%)	2	0.67	2	9.09	11.766	0.001
การได้รับวัคซีนไขหวัดใหญ่					0.149	0.700
ไม่ได้รับวัคซีน	296	99.33	22	100.00		
ได้รับวัคซีน	2	0.67	0	0		
Laboratory						
WBC					0.841	0.657
WBC<5000 cell/mm ³	7	29.17	1	16.67		
WBC5000-10000cell/mm ³	11	45.83	4	66.67		
WBC>10000cell/mm ³	6	25.00	1	16.67		
Thrombocytopenia (Platelet<150000/mm ³)	6	25.00	0	0	1.875	0.171

การทํานายปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง ใช้การวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยสมการถดถอยโลจิสติกส์แบบพหุ (Multiple Logistic Regression Analysis) จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับการเกิดปอดอักเสบของผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ พบว่า ตัวแปรอิสระที่ศึกษา 3 ตัวแปร พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย อายุ (P-value=0.030), อาการและอาการแสดง ได้แก่ หายใจเหนื่อย (P-value=0.028) และ การมีความเข้มข้นออกซิเจนในเลือดต่ำ (P-value=0.001) ในกรณีที่ตัวแปรอิสระไม่พบความสำคัญทางสถิติ (P-value>0.05) แต่จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าตัวแปรอิสระนั้นเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการทำนายการเกิดปอดอักเสบของผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ ซึ่งพบว่า โรคประจำตัวเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญในการทำนายการเกิดปอดอักเสบของผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ (ศิริวรรณ จิตต์ไชยวัฒน์, 2554) นอกจากนี้จากผลการวิเคราะห์พบว่ามีความสัมพันธ์กับอาการและอาการแสดงของผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ (P-value < 0.2) โดยพบว่า อาการชักอาจมีความสัมพันธ์กับการเกิดปอดอักเสบของผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ (P-value 0.138)

ดังนั้นมีตัวแปรอิสระจำนวน 5 ตัวแปร ที่นำเข้าสมการทํานายเพื่อวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์แบบพหุ (Multiple Logistic Regression Analysis) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ถดถอยแบบการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการถดถอยโลจิสติกส์พร้อมๆกัน ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์แบบพหุเพื่อทำนายการเกิดปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง พบว่า ผู้ป่วยเด็กที่มีอายุ 1 วันถึงน้อยกว่า 5 ปี มีโอกาสเกิดปอดอักเสบ สูงเป็น 2.860 เท่า เมื่อเทียบกับผู้ป่วยเด็กที่มีอายุ 5 ปี ถึง 15 ปี ($OR_{Adj}=2.860$, P-value=0.031, 95% CI= 1.103-7.417) ผู้ป่วยที่มีอาการหายใจเหนื่อย มีโอกาสเกิดปอดอักเสบ สูงเป็น 4.329 เท่า เมื่อเทียบกับผู้ป่วยที่ไม่มีอาการหายใจเหนื่อย ($OR_{Adj}=4.329$, P-value= 0.037, 95% CI= 1.096-17.105) และผู้ป่วยที่มีความเข้มข้นออกซิเจนในเลือดต่ำ(<95%) มีโอกาสเกิดปอดอักเสบ สูงเป็น 15.559เท่า เมื่อเทียบกับผู้ป่วยที่ไม่มีที่มีความเข้มข้นออกซิเจนในเลือดต่ำ ($OR_{Adj}=15.559$, P-value= 0.008, 95% CI= 2.028-119.391) (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบพหุ ระหว่าง อายุ โรคประจำตัว อาการและอาการแสดง เพื่อทำนายการเกิดปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต

ตัวแปร	ไม่เป็น ปอดอักเสบ (ราย/ร้อยละ)	ปอดอักเสบ (ราย/ร้อยละ)	Odds ratio (OR)		95% CI	P-value*
			Crude	Adjusted		
อายุ						0.031
1 วัน - <5 ปี	119 (39.93)	15 (68.18)	3.223**	2.860	1.103-7.417	
5 ปี - 15 ปี	179 (60.07)	7 (31.82)	1	1		
โรคประจำตัว						0.950
ไม่มีโรคประจำตัว	285 (95.64)	21 (95.45)	1	1		
มีโรคประจำตัว	13 (4.36)	1 (4.55)	1.044	1.069	0.131-8.752	
อาการและอาการแสดง						
หายใจเหนื่อย	11 (3.69)	3 (13.64)	4.120**	4.329	1.096-17.105	0.037
ซ้ก	17 (5.70)	3 (13.64)	2.610***	2.597	0.663-10.178	0.171
ความเข้มข้นออกซิเจนต่ำ (<95%)	2 (0.67)	2 (9.09)	14.800**	15.559	2.028-119.391	0.008

หมายเหตุ * P-value ของ OR_{Adjusted}, ** P-value < 0.05 , *** P-value < 0.001

การอภิปรายผลและสรุปผล

ปัจจัยที่สามารถทำนายการเกิดปอดอักเสบของผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วยอายุ (P-value=0.030), อาการ หายใจเหนื่อย (P-value=0.028), การมีความเข้มข้นออกซิเจนในเลือดต่ำ (P-value=0.001)

อายุมีความสัมพันธ์กับการเกิดปอดอักเสบของผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15 ปีที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value= 0.030) โดยผู้ป่วยกลุ่มอายุ 1 วันถึงน้อยกว่า 5 ปี มีจำนวนคนที่เป็นปอดอักเสบมากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น (68.18%) สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า เด็กอายุน้อยมีระดับภูมิคุ้มกันในตัวเด็กต่ำทำให้มีโอกาสเกิดปอดอักเสบมากกว่าเด็กโต ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ทั้งในและต่างประเทศ ข้อมูลผู้ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ในประเทศไทยปี พ.ศ. 2566 ซึ่งพบว่าผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่า 15 ปี โดยพบในกลุ่มอายุ 0-4 ปีมากที่สุด (กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2566) งานวิจัยของ ศิริวรรณจิตต์ไชยวัฒน์ (2554) ที่ทำการศึกษาวิจัยเรื่องอุบัติการณ์ ลักษณะทางคลินิกและผลการรักษาของ

ผู้ป่วยปอดอักเสบจากเชื้อไวรัส Influenza ของเด็กที่นอนรักษาตัวในโรงพยาบาลสุรินทร์ พบว่าผู้ป่วยปอดอักเสบจากเชื้อ Influenza มีค่ามัธยฐานของอายุเท่ากับ 3 ปี 2 เดือน และมีอีกงานวิจัยที่สนับสนุนการศึกษาครั้งนี้ของ Don M และคณะ (2005) พบว่า ผู้ป่วยเด็กอายุ 1 เดือน – 16 ปี ที่มีภาวะปอดอักเสบ ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย Udine ประเทศอิตาลี มีอายุเฉลี่ย 4 ปี 8 เดือน ซึ่งผู้วิจัยจะนำตัวแปรอายุจากผลการวิจัยนี้มาใช้ในการวางแผนการเฝ้าระวังการเกิดปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่า 5 ปีที่ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลางต่อไป

ปอดอักเสบเป็นโรคที่เกิดจากการอักเสบของเนื้อปอดบริเวณหลอดลมฝอยส่วนปลาย ถุงลม และเนื้อเยื่อรอบถุงลม โดยอาการสำคัญ คือ ไข้ ไอ หายใจเหนื่อย และอาจพบความเข้มข้นออกซิเจนต่ำ (<95%) ร่วมด้วยได้ (สมาคมโรคระบบหายใจและเวชบำบัดวิกฤตในเด็ก, 2562) ดังนั้นผู้ป่วยที่มีภาวะปอดอักเสบจึงมีอาการหายใจเหนื่อย และมีความเข้มข้นออกซิเจนในเลือดต่ำ (<95%) มากกว่าผู้ป่วยที่ไม่มีภาวะปอดอักเสบตามการดำเนินโรค ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ของ ศิริวรรณ จิตต์ไชยวัฒน์ (2554) ที่ทำการศึกษาวินิจฉัยเรื่องอุบัติการณ์ ลักษณะทางคลินิกและผลการรักษาของผู้ป่วยปอดอักเสบจากเชื้อไวรัส Influenza ของเด็กที่นอนรักษาตัวในโรงพยาบาลสุรินทร์ พบว่าอาการที่พบบ่อยในผู้ป่วยที่มีภาวะปอดอักเสบ คือ หายใจหอบ (85.8%)

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1) ผู้ป่วยกลุ่มอายุ 1 วันถึงน้อยกว่า 5 ปี มีจำนวนคนที่เป็นปอดอักเสบมากที่สุด ดังนั้นแพทย์พยาบาล บุคลากรสาธารณสุข ควรมีการเฝ้าระวัง ติดตามและให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองในการสังเกตอาการผู้ป่วยเด็กอายุน้อยกว่า 5 ปีที่ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่อย่างใกล้ชิด เพื่อจะได้ให้การวินิจฉัยและรักษาเด็กที่มีภาวะปอดอักเสบได้อย่างรวดเร็ว

2) อาการหายใจเหนื่อย และการมีความเข้มข้นออกซิเจนในเลือดต่ำ มีความสัมพันธ์กับการเกิดภาวะปอดอักเสบในผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อไวรัสไข้หวัดใหญ่ในโรงพยาบาลกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น แพทย์ พยาบาล บุคลากรสาธารณสุข หากพบว่าผู้ป่วยเด็กที่ติดเชื้อไข้หวัดใหญ่ มีอาการหายใจเหนื่อยหรือมีความเข้มข้นออกซิเจนในเลือดต่ำ (<95%) ร่วมด้วย จะต้องคิดถึงภาวะปอดอักเสบ แนะนำให้มาโรงพยาบาล เพื่อจะได้ให้การวินิจฉัยและรักษาได้รวดเร็ว

3) จากการศึกษาพบว่าผู้ป่วยเด็กที่ไม่ได้รับวัคซีนไข้หวัดใหญ่จำนวนมาก ร้อยละ 99.38 ทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการประชาสัมพันธ์เรื่องความสำคัญของการฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มงานด้านปฐมภูมิและองค์กรรวม โรงพยาบาลกลาง อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดสุรินทร์ มีการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกผ่านสื่อต่างๆ และออกหน่วยฉีดวัคซีนป้องกันไข้หวัดใหญ่ฟรีในชุมชน ทำให้ประชาชนเข้าถึงวัคซีนได้ง่ายขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ศิริวรรณ จิตต์ไชยวัฒน์. (2554). อุบัติการณ์ ลักษณะทางคลินิก และผลการรักษาของผู้ป่วยปอดอักเสบจาก เชื้อไวรัส Influenza ของเด็กที่นอนรักษาตัวในโรงพยาบาลสุรินทร์. **วารสารการแพทย์โรงพยาบาลศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์**, 26, 423-436.
- อ้อยทิพย์ ยาโสภา. (2566). รายงานสถานการณ์โรคไข้หวัดใหญ่ ประเทศไทย พ.ศ. 2566 ประจำปี สัปดาห์ที่ 36. กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค
- กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. (2566). **แจ้งเตือนสถานการณ์โรค ไข้หวัดใหญ่ มีแนวโน้มการระบาดเพิ่มขึ้นมาก.** กรมควบคุมโรค
- Don, M., Fasoli, L., Paldanius, M., Vainionpa, R., Kleemola, M., Raty, R.,... Canciani, M. (2005). Aetiology of community-acquired pneumonia: Serological results of a paediatric survey. **Scandinavian Journal of Infectious Diseases**, 37, 806-812. <https://doi:10.1080/00365540500262435>
- Garg, S., Jain, S., Dawood. F.S., Jhung, M., Pérez, A., D’Mello, T.,... Finelli, L. (2015). Pneumonia among adults hospitalized with laboratory-confirmed seasonal influenza virus infection-United States, 2005–2008. **BMC Infectious Diseases**, 369, 1-9. <https://doi:10.1186/s12879-015-1004-y>
- Lim, W.S. (2007). **Pandemic flu: clinical management of patients with an influenza-like illness during an influenza pandemic.** *Thorax*, 62, 1-46. <https://doi:10.1136/thx.2006.073080>
- World Health Organization. [WHO] (2023). **Influenza (Seasonal)**. Retrived November 26, 2023, from [https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/influenza-\(seasonal\)](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/influenza-(seasonal))

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต
ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว
อำเภอ นครไทย จังหวัด พิษณุโลก

Factors Related Behaviors in Preventing Diabetic Kidney Disease
of Diabetic Patients in Banphraow Sub-district Health Promotion
Hospital Nakhonthai District, Phitsanulok Province

ศิริรัตน์ คามสายออ¹
Sirirat Kamsaiore

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ประชากรคือ ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอ นครไทย จังหวัด พิษณุโลก จำนวน 232 คน โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างของ Daniel เท่ากับ 150 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ด้านสุขภาพ แรงสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมสุขภาพ แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.765 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประกอบด้วย การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต (P-value=0.008) แรงสนับสนุนจากชุมชน (P-value=0.020) แรงสนับสนุนทางการแพทย์ (P-value=0.038) ตามลำดับ

คำสำคัญ : ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2, การรับรู้ด้านสุขภาพ, พฤติกรรมสุขภาพ

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว, E-mail: annsirirut30@gmail.com

Abstract

This descriptive research aimed to study factors associated with behaviors in preventing Diabetic Kidney Disease of Diabetic Patients. Population in this study consisted of 232 diabetic patients in Banphraow sub-district health promotion hospital, Nakhonhai district, Phitsanulok province. The sample size calculating used Daniel formula for 150 cases, and systematic random sampling was determining for collecting data. Data collected by questionnaires composed of 4 parts including, characteristics, health literacy, social support and behaviors in preventing kidney disease. In addition to check questionnaire standardization, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach’s coefficient alpha about 0.867. Data analyzed using statistical as Pearson product moment correlation coefficient.

The results reported that factors associated with behaviors in preventing Diabetic Kidney Disease of Diabetic Patients with statistic significantly at 0.05 level including; perceived barrier to prevent diabetic nephropathy ($r=-0.214$, $P\text{-value}=0.008$), community support ($r=0.189$, $P\text{-value}=0.020$) and medical support ($r=0.169$, $P\text{-value}=0.038$), respectively.

Keywords: Type 2 diabetes patients, Health literacy, Health behavior

บทนำ

โรคเบาหวานเป็นโรคไม่ติดต่อที่พบได้ในประชากรทุกประเทศทั่วโลก ก่อให้เกิดปัญหาทางสุขภาพที่เรื้อรัง เพราะไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้โรคเบาหวานสามารถถ่ายทอดทางพันธุกรรมได้สาเหตุของโรคเบาหวานเกิดจากพฤติกรรมรวมถึงการดำรงชีวิตของคน ขาดการออกกำลังกาย การรับประทานอาหารที่ไม่ถูกต้อง ปัจจุบันโรคเบาหวานเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญ ที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นของโรคเบาหวานอย่างต่อเนื่องทั่วโลก ปี 2565 มีผู้ป่วยทั่วโลกแล้ว 537 ล้านคน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โรคเบาหวานมีส่วนทำให้เสียชีวิต สูงถึง 6.7 ล้านคน (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2565)

สำหรับในประเทศไทย โรคเบาหวานเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง เป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลก และของประเทศไทย โดยเฉพาะกลุ่มโรค NCDs 4 โรคหลัก ได้แก่ กลุ่มโรคหลอดเลือดหัวใจ-โรคหลอดเลือดสมอง, โรคมะเร็ง, โรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง และโรคเบาหวาน เป็นสาเหตุหลักของการเสียชีวิตของคนไทย และประชาชนป่วยด้วยโรค NCDs เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่แนวโน้ม

ประชากรที่เป็นกลุ่มเสี่ยง และป่วยด้วยโรค NCDs ยังคงมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว (กรมควบคุมโรค, 2562) ผลกระทบของร่างกายทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนต่อระบบต่างๆ เมื่อระดับน้ำตาลในเลือดเพิ่มสูงมากขึ้นเป็นเวลานานจะทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เกิดความเสื่อมของหลอดเลือดในอวัยวะต่างๆ เช่น สมอง หัวใจ ไต ตา และเท้า โดยหลอดเลือดขนาดใหญ่จะมีการตีบแข็ง เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทำให้สูญเสียค่าใช้จ่ายในด้านการรักษาจากการเจ็บป่วยและการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรค เป็นภาระของครอบครัว ชุมชน และเป็นปัญหาสุขภาพระดับประเทศ นอกจากนี้การเจ็บป่วยยังมีผลต่อวิถีชีวิต ทำให้ผู้ป่วยมีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติกิจกรรมบางอย่างที่เคยปฏิบัติอยู่หรือเพิ่มการ ปฏิบัติกิจกรรมในสิ่งที่ไม่เคยปฏิบัติมาก่อน ทั้งในเรื่องการรับประทานอาหาร การออกกำลังกายและการ รับประทานยา สิ่งเหล่านี้ส่งผลกระทบต่ออารมณ์และจิตใจผู้ป่วยเกิดความเครียด ความวิตกกังวล ท้อแท้และสิ้นหวัง ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้ป่วยไม่ให้ความร่วมมือในการรักษา ทำให้ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ และเกิดภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ตามมาจนกระทั่งสูญเสียอวัยวะหรือเสียชีวิตลง (สิทธิธนา โตอ่อนและศิริเนตร สุขดี, 2566)

สำหรับผู้ป่วยเบาหวานรายใหม่ในพื้นที่ตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกๆปี โดยในปี พ.ศ.2562 พบมีผู้ป่วยรายใหม่ อัตราป่วยต่อแสนประชากร 446.71 ปี พ.ศ.2563 อัตราป่วย 495.62 ต่อแสนประชากร ปี พ.ศ.2564 อัตราป่วย 662.21ต่อแสนประชากร ปี พ.ศ.2565 อัตราป่วย 640 ต่อแสนประชากร ปี พ.ศ.2566 อัตราป่วย 742.53 ต่อแสนประชากร ซึ่งเป็นอัตราป่วยรายใหม่ด้วยเบาหวานที่มีอัตราการป่วยเพิ่มขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลพร้าว, 2566) อีกทั้งเมื่อมีผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มขึ้นทำให้ มีภาวะแทรกซ้อนเกิดขึ้นเพิ่มอย่างต่อเนื่อง ภาวะแทรกซ้อนทางไตที่เกิดจากโรคเบาหวานโดยตรงมักเกิดขึ้นหลังเป็นโรคอย่างน้อย 5 ปี แต่ส่วนใหญ่มักเกิดหลัง 15-25 ปี โดยในระยะแรกจะไม่มีอาการใดปรากฏให้ทราบแม้จากการตรวจเลือด ในระยะแรกที่มีภาวะแทรกซ้อนทางไตมักไม่มีอาการ ฉะนั้นจึงรู้ได้จากการตรวจปัสสาวะพบโปรตีนเท่านั้น ในระยะหลังของโรคจะมีอาการบวม ซึ่งอาจเกิดจากการสูญเสียโปรตีนทางปัสสาวะ โดยที่ไตยังทำงานได้หรือมีการคั่งของเกลือจากภาวะไตวายก็ได้ ภาวะแทรกซ้อนทางไตในโรคเบาหวานเป็นผลจากการที่น้ำตาลในเลือดสูงกว่าระดับปกติ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงของการไหลเวียนเลือดที่ไต และยังทำให้มีการเปลี่ยนแปลงที่เนื้อไตโดยตรงด้วย การเปลี่ยนแปลงทั้งสองอย่างนี้ทำให้เกิดพยาธิสภาพที่ไต ซึ่งนำไปสู่การมีโปรตีนในปัสสาวะและภาวะไตวายที่สุด นอกจากนั้นปัจจัยด้านพันธุกรรมก็มีบทบาทเสริมให้เกิดภาวะแทรกซ้อนทางไต

ภาวะแทรกซ้อนทางไตสามารถป้องกันได้ ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าหากควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ จะป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตได้ แต่ทั้งนี้ การป้องกันต้องทำก่อนที่จะมีโปรตีนในปัสสาวะ หลังจากมีโปรตีนในปัสสาวะแล้วจะไม่สามารถป้องกันการเกิดโรคไตได้ จะทำได้เพียง

ชะลอการเสื่อมของไตไม่ให้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเท่านั้น ซึ่งจะทำให้ได้อยู่ระยะหนึ่ง ในที่สุดก็จะเกิดภาวะไตวายขึ้น ฉะนั้นการควบคุมน้ำตาลในเลือดให้ได้ตั้งแต่ต้นจึงมีความสำคัญยิ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ด้านสุขภาพและแรงสนับสนุนทางสังคม มีความสัมพันธ์ กับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยเบาหวาน 2) ความรอบรู้ด้านสุขภาพ 3) แรงสนับสนุนทางสังคม ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ดำเนินการวิจัยระหว่าง เดือน ธันวาคม 2566 – กันยายน 2567

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้ป่วยเบาหวานที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเบาหวาน ชนิดที่ 2 ขึ้นทะเบียนรักษาที่คลินิกโรคเบาหวานตำบลบ้านพร้าว และที่มีรายชื่อตามทะเบียนบ้านเขตตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พ.ศ.2566 และอาศัยอยู่ในพื้นที่จริงอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป จำนวน 232 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Daniel (2010) จำนวน 145 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยเบาหวาน เป็นข้อคำถามแบบปลายปิดและเติมคำลงในช่องว่างจำนวน 10 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ น้ำหนัก ส่วนสูง สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน สิทธิด้านการรักษาพยาบาล โรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 ความรู้ด้านสุขภาพ (Rosenstock, 1999) ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน, การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน, การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันภาวะแทรกซ้อน, การรับรู้อุปสรรคของการป้องกันภาวะแทรกซ้อน จำนวน 30 ข้อ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 แรงสนับสนุนทางสังคม ประกอบด้วย แรงสนับสนุนจากครอบครัว แรงสนับสนุนจากชุมชน แรงสนับสนุนทางการแพทย์ จำนวน 15 ข้อ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวาน ประกอบด้วย พฤติกรรมการรับประทานอาหาร พฤติกรรมการออกกำลังกาย พฤติกรรมการใช้ยา การไม่สูบบุหรี่ และการจัดการกับความเครียด จำนวน 15 ข้อ ข้อคำถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.765

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment correlation coefficient)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยนอร์ท เอกสารรับรองเลขที่ NTC888 - 0037 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2566 เพื่อพิจารณาอนุญาตให้ดำเนินการเก็บข้อมูลผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 และเพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิ์ของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2

ผลการศึกษาวิจัย

ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (55.30%) มากกว่าเพศชาย (44.70%) ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 55-64 ปี (44%) โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 57.41 ปี (\bar{X} =57.41, S.D.=8.427, Min=35, Max=70) ส่วนใหญ่มีสถานภาพคู่/สมรสและอยู่ด้วยกัน (88.70%) และมีผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่คู่สมรสถึงแก่กรรม หม้าย/หย่า/แยก (8.70%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นส่วนใหญ่ (78.00%) จบมัธยมศึกษา หรือเทียบเท่า (18.70%) มีผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (48.70%) สำหรับรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท (63.71%) (\bar{X} =5,795, S.D.= 7,313.943, Min=600, Max=60,002) สำหรับผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เป็นหลักคือ สามีและ/หรือภรรยา (60.00%) รองลงมาคือบุตร จำนวน 55 คน (36.70%) ประวัติการมีโรคประจำตัวของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 พบว่า โรคประจำตัวที่ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ป่วยเป็นอันดับแรกคือโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 107 คน (71.30%) และไม่มีโรคประจำตัว 41 คน (27.30%)

ความรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำแนกรายด้าน พบว่า ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีระดับการรับรู้ความเสี่ยงของโรคเบาหวานส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (62.00%) (\bar{X} =2.38, S.D.=0.487) มีระดับการรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (65.30%) (\bar{X} =2.34, S.D.=0.477) มีระดับการรับรู้ประโยชน์จากการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (59.30%) (\bar{X} =25.9, S.D.=0.492) และ มีระดับการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (66.00%) (\bar{X} =2.65, S.D.=0.491) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (n = 150)

ความรู้ด้านสุขภาพ	ระดับความรู้ด้านสุขภาพ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
1. การรับรู้ความเสี่ยงของโรคเบาหวาน	57	38	93	62	0	0	2.38	0.487
2. การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน	52	34.7	98	65.3	0	0	2.34	0.477
3. การรับรู้ประโยชน์จากการป้องกันภาวะแทรกซ้อน	89	59.3	61	40.7	0	0	2.59	0.492
4. การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต	99	66	50	33.3	1	0.7	2.65	0.491

แรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เมื่อพิจารณาจำแนกรายด้าน พบว่า ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัด

พิษณุโลก มีระดับแรงสนับสนุนจากครอบครัวส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (85.30%) (\bar{X} =2.85, S.D.=0.354) มีระดับแรงสนับสนุนจากชุมชน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 91 คน (60.70%) (\bar{X} =2.32, S.D.=0.537) และแรงสนับสนุนทางการแพทย์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 72.70%) (\bar{X} =2.70, S.D.=0.482) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 แรงสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (n=150)

แรงสนับสนุนทางสังคม	ระดับการปฏิบัติ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
1. แรงสนับสนุนจากครอบครัว	128	85.30	22	14.70	0	0.00	2.85	0.354
2. แรงสนับสนุนจากชุมชน	54	36.00	91	60.70	5	2.30	2.32	0.537
3. แรงสนับสนุนทางการแพทย์	109	72.70	39	26.00	2	1.30	2.70	0.482

ระดับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 150 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า พฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกอยู่ระดับปานกลาง จำนวน 118 คน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.92 (\bar{X} =1.92, S.D.= 0.456)

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (n=150)

พฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2	จำนวน(คน)	ร้อยละ	Mean	S.D.
การป้องกันอยู่ระดับน้อย	22	14.70		
การป้องกันอยู่ระดับปานกลาง	118	78.70	1.92	0.456
การป้องกันอยู่ระดับมาก	10	6.70		

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ($r=-0.214$, $P\text{-value}=0.008$) แรงสนับสนุนจากชุมชน ($r=0.189$, $P\text{-value}=0.020$) และแรงสนับสนุนทางการแพทย์ ($r=0.169$, $P\text{-value}=0.038$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ด้านสุขภาพ แรงสนับสนุนทางสังคมและพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแปรต้น	พฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
คุณลักษณะส่วนบุคคล			
- เพศ	0.019	0.819	ไม่มีความสัมพันธ์
- อายุ	0.040	0.628	ไม่มีความสัมพันธ์
- สถานภาพสมรส	-0.056	0.494	ไม่มีความสัมพันธ์
- ระดับการศึกษา	0.046	0.573	ไม่มีความสัมพันธ์
- การประกอบอาชีพ	-0.109	0.183	ไม่มีความสัมพันธ์
- รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน	0.019	0.818	ไม่มีความสัมพันธ์
- ผู้ที่ทำหน้าที่ในการดูแลสุขภาพ	-0.042	0.609	ไม่มีความสัมพันธ์
- การมีโรคประจำตัว	0.001	0.989	ไม่มีความสัมพันธ์
ความรู้ด้านสุขภาพ			
- การรับรู้ความเสี่ยงของโรคเบาหวาน	-0.134	0.102	ไม่มีความสัมพันธ์
- การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน	-0.057	0.491	ไม่มีความสัมพันธ์
- การรับรู้ประโยชน์จากการป้องกันภาวะแทรกซ้อน	-0.086	0.296	ไม่มีความสัมพันธ์
- การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต	-0.214	0.008*	มีความสัมพันธ์ทางลบ
แรงสนับสนุนทางสังคม			
- แรงสนับสนุนจากครอบครัว	-0.114	0.164	ไม่มีความสัมพันธ์
- แรงสนับสนุนจากชุมชน	0.189	0.020*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
- แรงสนับสนุนทางการแพทย์	0.169	0.038*	มีความสัมพันธ์ทางบวก

การอภิปรายผลและสรุปผล

การศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลกอภิปรายผลได้ดังนี้

การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=-0.214$, $P\text{-value}=0.008$) ซึ่งการรับรู้อุปสรรคในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้สามารถจัดการกับสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและป้องกันภาวะแทรกซ้อนได้อย่างเหมาะสม การเข้าใจความเสี่ยง การรับรู้ถึงความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพไตในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เป็นสิ่งสำคัญควรเข้าใจถึงปัจจัยที่ทำให้เพิ่มความเสี่ยง จะช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดูแลสุขภาพ การรับรู้สัญญาณและอาการที่ชี้ชัดถึงภาวะแทรกซ้อนทางไต เช่น ปัสสาวะบ่อย หรือปัญหาในการขับถ่าย จะช่วยให้สามารถหาทางป้องกันหรือรักษาได้อย่างทันท่วงที ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิภาดา วรโพธิ์ (2563) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวาน ในอำเภอทับทัน จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัย พบว่า การรับรู้อุปสรรคในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ($\beta=-0.259$, $P<0.001$) มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

แรงสนับสนุนจากชุมชน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.189$, $P\text{-value}=0.020$) ซึ่งการได้รับแรงสนับสนุนจากชุมชน เป็นปัจจัยที่สำคัญในการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ โดยการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมสุขภาพ เช่น การสนับสนุนให้มีพื้นที่สำหรับการออกกำลังกาย การส่งเสริมการบริโภคอาหารที่มีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนกิจกรรมสุขภาพในชุมชน เป็นต้น การส่งเสริมการศึกษาและการเข้าถึงข้อมูล การส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพไตและการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตในผู้ป่วยเบาหวาน และการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ เช่น การแนะนำวิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสมและการควบคุมอาหารที่ถูกต้อง การสนับสนุนกิจกรรมชุมชน การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสุขภาพ เช่น กิจกรรมการออกกำลังกายร่วมกัน การส่งเสริมการสำรวจสุขภาพ หรือการจัดกิจกรรมสาธารณะที่เสริมสุขภาพได้เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาสกร ธรรมจันทร์, นิภารัตน์ น้อยจันทร์และวรรณิศา เชื้อนวิชัย (2561) ได้ศึกษาผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของประชาชนที่ป่วยด้วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เขตพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตากพบว่าแรงสนับสนุนทางสังคม ชุมชนและครอบครัว

มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนที่ป่วยด้วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 มีข้อจำกัดในการดูแลสุขภาพตนเอง ต้องได้รับการสนับสนุนการดูแลสุขภาพจากชุมชน บุคคลในครอบครัว บุคลากรด้านสุขภาพ

แรงสนับสนุนทางการแพทย์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.169$, $P\text{-value} = 0.038$) ซึ่งแรงสนับสนุนทางการแพทย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 สามารถป้องกันและจัดการกับภาวะแทรกซ้อนทางไตได้อย่างเหมาะสม การปรึกษาและการติดตามโดยแพทย์ การได้รับคำแนะนำและคำปรึกษาจากแพทย์เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพไตและการควบคุมโรคเบาหวานเป็นสิ่งสำคัญ การติดตามโดยแพทย์จะช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการดูแลสุขภาพอย่างเชี่ยวชาญและเหมาะสมต่อความต้องการของแต่ละบุคคล การสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสนับสนุนและการแนะนำให้ผู้ป่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนทางไต เช่น การแนะนำการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและการควบคุมอาหารให้เหมาะสม การจัดการภาวะแทรกซ้อนทางไต การรักษาและการจัดการภาวะแทรกซ้อนทางไตโดยแพทย์มีความสำคัญเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเสื่อมสภาพของไตและป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตในระยะยาว การสนับสนุนให้ผู้ป่วยทานยาตามระเบียบและการติดตามขั้นตอนการรักษาที่แพทย์กำหนด เพื่อให้การรักษามีประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนทางไต การได้รับแรงสนับสนุนทางการแพทย์เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 สามารถดูแลสุขภาพไตและป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัฐติภรณ์ ลีทองดี (2565) ได้ศึกษาแรงสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลภูเวียง อำเภอกุเวียง จังหวัดขอนแก่น พบว่าแรงสนับสนุนทางสังคมจากบุคลากรทางสาธารณสุขหรือทันตบุคลากรมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P = 0.010$, $r = 0.257$) ทั้งนี้อาจเพราะบุคลากรทางสาธารณสุขเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือและน่าให้ความไว้วางใจในการให้คำแนะนำได้ ดังนั้นแรงสนับสนุนทางสังคมที่ดีจากบุคลากรทางสาธารณสุขจึงอาจมีอิทธิพลต่อบุคคลในการยอมรับพฤติกรรมสุขภาพนั้น

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1) จากข้อมูลระดับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก มีพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตอยู่ระดับปานกลาง ร้อยละ 78.70 ดังนั้นบุคลากรสาธารณสุขและ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ดำเนินการเร่งพัฒนาการกลยุทธ์การให้สุขศึกษาและเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ความรู้เชิงรุก เพื่อความเข้าใจและเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ

2) จากผลการศึกษาครั้งนี้ พบว่า แรงสนับสนุนทางสังคมด้านแรงสนับสนุนจากชุมชนและ แรงสนับสนุนทางการแพทย์ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ในผู้ป่วย เบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัด พิษณุโลก ดังนั้นจึงเสนอแนะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานพยาบาลเกี่ยวกับคลินิก โรคเรื้อรัง ควรสร้างเครือข่ายความรู้แก่ชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมและ สนับสนุนพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไต ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในเขตโรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านพร้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. (2562). รายงานสถานการณ์โรค NCDs เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง. อินเทอร์เน็ต สืบค้นจาก <https://shorturl.asia/latHG> เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2566.
- กวิตรา สอนพุด, สัมวี ปิยะปັນชิตกุล. (2563). การดูแลสุขภาพเพื่อชะลอไตเสื่อมของผู้ป่วยโรค เบาหวานความดันโลหิตสูงแลประชาชนในชุมชนแห่งหนึ่ง จังหวัดศรีสะเกษ. วารสาร พยาบาลสงขานครินทร์, 40(1), 101-114.
- ณิชากัทธ ยอดแคล้ว, พรนภา ศุกรเวทย์ศิริ. (2562). ความชุกและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการ เกิดโรคไตเรื้อรังในผู้ป่วย เบาหวานชนิดที่ 2 ที่เข้ารับการรักษาที่ศูนย์สุขภาพชุมชนเมือง จังหวัดขอนแก่น. สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 7 ขอนแก่น, 26(2).24-33.
- ดวงรัตน์ หาญพุดและนวลพรรณ ระโหฐาน. (2566). พฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยเบาหวาน ชนิดที่ 2 โรงพยาบาลด่านช้าง. วารสารสุขภาพและการพยาบาล, มหาวิทยาลัย อุบลราชธานี.
- นิตยา สิตะเสน, กิรดา ไกรนวัตรและรักษนก คชไกร. (2563). ความชุกและปัจจัยทำนายการเกิดโรค ไตจากเบาหวานในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ในศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพมหานคร. วารสารพยาบาลศาสตร์.
- นิภาดา วรโพธิ์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนทางไตของผู้ป่วย เบาหวาน ในอำเภอทพทัน จังหวัดอุทัยธานี. อุทัยธานี : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- นุชพร ดุ้มใหม่. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมชะลอความเสื่อมของไตในผู้ที่มีภาวะไต เรื้อรังระยะที่ 1-3. มหาวิทยาลัยบูรพา.

พงษ์ประยูร แก้วหมุ่น, ปุญญพัฒน์ ไชยเมธ และสมเกียรติยศ วรเดช. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับภาวะแทรกซ้อนด้วยโรคไตเรื้อรังในผู้ป่วยโรคเบาหวาน อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน.

ภาสกร ธรรมจันทร์, นิภารัตน์ น้อยจันทร์และวรรณิศา เชื้อนวิชัย. (2561). ผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของประชาชนที่ป่วยด้วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เขตพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแม่ตาว.

รัฐติภรณ์ ลีทองดี, วิชระพล วิวรรณ เก่าวพันธ์, จีรวัดน์ บุตรโคตร, ชัญญาณูช แคว้นเขาเม็ง. (2565). แรงสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการดูแลทันตสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลภูเวียง อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น. วารสารทันตภิบาล.

เลิศวิทย์ เหลือผล. (2566). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยเบาหวานในตำบลอาจสามารถ อำเภออาจสามารถ จังหวัดร้อยเอ็ด. วารสารสุขภาพและสิ่งแวดล้อมศึกษา.

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. (2565). สถานการณ์โรคเบาหวานทั่วโลก. อินเทอร์เน็ต สืบค้นจาก <https://pr.moph.go.th/?url=pr/detail/2/02/181256/> เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2566.

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลของ
ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน
ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

The relationship between health perception and blood sugar control
behavior among people with type 2 diabetes in the Ban Na Chan
Subdistrict Health Promoting Hospital area. Nong Kathao Subdistrict,
Nakhon Thai District, Phitsanulok Province

อติพงษ์ สุขเพ็ญ¹ อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ²
Atipong Sookpen¹ Amornsak Poum²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ประชากรคือ ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่ขึ้นทะเบียนและมารับบริการรักษาคลินิกโรคเบาหวาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 229 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Daniel เท่ากับ 150 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล การรับรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาล แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.93วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความรุนแรงการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ประโยชน์การป้องกันภาวะแทรกซ้อน การรับรู้อุปสรรคการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (54.62%) (\bar{X} =2.48, S.D.=0.620) การรับรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.188$, P-value=0.021)

คำสำคัญ: การรับรู้ด้านสุขภาพ, การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด, เบาหวานชนิดที่ 2

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก, E-mail: Atipong213@gmail.com

² คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร E-mail: Amornsakpoum1@gmail.com

Abstract

This descriptive research aimed to study the association between health perception and behavior of blood sugar level controlling among type 2 diabetes mellitus patients. Population in this study consisted of 229 type 2 diabetes mellitus patients which be registered in diabetes clinic in the Ban Na Chan Subdistrict Health Promoting Hospital area. Nong Kathao Subdistrict ,Nakhonchai District, Phitsanulok Province. The sample size calculating used Daniel formula for 150 cases, and systematic random sampling was determining for collecting data. Data collected by questionnaire composed of 3 parts including, characteristics, health perception and behavior of blood sugar level controlling. In addition to check questionnaire standardization, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach’s coefficient alpha about 0.93 Data analyzed using statistical as Pearson product moment correlation coefficient.

The result shown that health perception including; perceived of risk, perceived of severity, perceived of benefit, perceived of barrier. Health perception had the mean score with in high level 54.62%) (\bar{X} =2.48, S.D.=0.620). Health perception was associated with behavior of blood sugar level controlling among type 2 diabetes mellitus patient in the Ban Na Chan Subdistrict Health Promoting Hospital area. Nong Kathao Subdistrict ,Nakhonchai District, Phitsanulok Province with statistics significantly ($r=0.188$, P-value=0.021).

Keywords: Health perception, Blood sugar level controlling, Type 2 diabetes mellitus

1. บทนำ

เบาหวานเป็นโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเป็นปัญหาสุขภาพของประชากรทั่วโลกรวมถึงประเทศไทย สถานการณ์ทั่วโลกในปี 2564 มีผู้ป่วยจำนวน 537 ล้านคนและคาดว่าปี 2573 จะมีผู้ป่วยเบาหวานเพิ่มขึ้นเป็น 643 ล้านคน ซึ่งมีส่วนทำให้เสียชีวิตสูงถึง 6.7 ล้านคน หรือเสียชีวิต 1 ราย ในทุกๆ 5 วินาที (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2565) การสำรวจสุขภาพประชาชนไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 ถึง 2563 พบว่าความชุกของโรคเบาหวานเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 2.1 และสำรวจครั้งที่ 6 เมื่อปีพ.ศ.2563 พบว่าความชุกของโรคเบาหวานในประชากรไทยอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป พบเป็นร้อยละ 9.5 การสำรวจวินิจฉัยด้วย A1C พบความชุกของโรคเบาหวานระดับ A1C ≥ 6.5 % ร้อยละ 11.0 ในจำนวนนี้ ร้อยละ 30.6 ไม่ทราบว่าตนเองป่วยเป็นโรคเบาหวาน (แนวทางเวชปฏิบัติสำหรับ

โรคเบาหวาน,2566) รายงานสถิติกระทรวงสาธารณสุข พบอุบัติการณ์โรคเบาหวานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผู้ป่วยรายใหม่เพิ่มขึ้น 3 แสนคนต่อปี มีผู้ป่วยโรคเบาหวานอยู่ในระบบทะเบียน 3.3 ล้านคน ในปี 2563 มีผู้เสียชีวิตจากโรคเบาหวานทั้งหมด 16,388 คน (อัตราตาย 25.1 ต่อประชากรแสนคน) ค่าใช้จ่ายการรักษาเฉลี่ยสูงถึง 47,596 ล้านบาทต่อปี และเป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดโรคอื่นๆเช่น โรคหัวใจ หลอดเลือดสมอง ความดันโลหิตสูง และไตวาย (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข,2565) ผู้ป่วยเบาหวานประเทศไทย ปี 2564 -2566 มีผู้ป่วย 3,173,405 3,326,855 3,481,420 ราย คิดเป็นอัตราป่วยต่อแสนประชากร 4,794.62 5,027.63 5,267.66 ตามลำดับ (Health Data Center:HDC, 2566)

เขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ปี 2564 -2566 มีผู้ป่วย 352 370 393 ราย คิดเป็นอัตราป่วยต่อแสนประชากร 8,257.10 8,685.45 9,218.86 ตามลำดับ ควบคุมระดับน้ำตาลได้ดีตามเกณฑ์ตัวชี้วัดของกระทรวงสาธารณสุข มากกว่าร้อยละ 40 ปี2564-2566 พบว่าประเทศไทยควบคุมน้ำตาลได้ ร้อยละ 29.15 30.22 32.71 ตามลำดับ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ควบคุมน้ำตาลได้ ร้อยละ 31.25 41.35 37.66 ตามลำดับ (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน, 2566) ผลการคัดกรองภาวะแทรกซ้อนของโรคเบาหวานในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา พบภาวะผิดปกติของภาวะแทรกซ้อนทาง ไต เท้า และตา ในผู้ป่วยเบาหวาน มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในภาพรวมทุกระดับ มีผลงานไม่ผ่านเกณฑ์ตามตัวชี้วัดของกระทรวงสาธารณสุข ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

3. วิธีการ

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนธันวาคม 2566 ถึง กันยายน 2567 โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2) การรับรู้ด้านสุขภาพ โดยใช้แนวคิดของ Rosenstock (1974) ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมควบคุมระดับน้ำตาลในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ได้รับวินิจฉัยเป็นผู้ป่วยเบาหวานและได้รับการขึ้นทะเบียนรักษา เขตรับผิดชอบโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ปีงบประมาณ 2566 และอาศัยอยู่ในพื้นที่จริงอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป จำนวน 229 คน เป็นผู้ป่วยเบาหวานที่รับยาต่อเนื่อง การคัดออกคือผู้ที่ไม่สมัครใจตอบคำถามและเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 150 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อเลือกรายชื่อผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ ส่วนสูง น้ำหนัก รอบเอว ค่าดัชนีมวลกาย โรคประจำตัว ระยะเวลาที่เป็นเบาหวาน ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการดูแล

ส่วนที่ 2 การรับรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความรุนแรงของการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ของประโยชน์ของการป้องกันภาวะแทรกซ้อน การรับรู้อุปสรรคของการป้องกัน ลักษณะข้อคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ประกอบด้วย การปฏิบัติตามแผนการรักษา การพบแพทย์ตามนัด การรับประทานยา การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การไม่ดื่มสุรา/ไม่สูบบุหรี่ ลักษณะข้อคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W. (1997) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน) ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1997) เท่ากับ 0.93 เมื่อพิจารณาจำแนกรายด้านเท่ากับ การรับรู้ด้านสุขภาพ (0.94) พฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาล (0.78)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment correlation coefficient)

3.4 จริยธรรมการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก เอกสารรับรองเลขที่ NTC888-0035 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2566

4. ผลการศึกษาวิจัย

ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (70.30%) มีอายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 46-68 ปี (76.70%) (\bar{X} =57.87, S.D.=9.95, Min=32, Max=86) มีสถานภาพสมรส/คู่และอยู่ด้วยกัน (81.30%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (72.70%) และมีผู้ที่ไม่ได้ศึกษา (9.30%) มีเพียง 2% ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (55.30%)

การรับรู้ด้านสุขภาพ ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (\bar{X} =2.48, S.D.=0.620) เมื่อพิจารณาการรับรู้ด้านสุขภาพ จำแนกรายด้านที่มีคะแนนในระดับสูงได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดภาวะแทรกซ้อน (\bar{X} =2.70, S.D.=0.512) การรับรู้ความรุนแรงการเกิดภาวะแทรกซ้อน (\bar{X} =2.61, S.D.=0.502) การรับรู้ประโยชน์การป้องกันภาวะแทรกซ้อน (\bar{X} =2.73, S.D.=0.609) การรับรู้อุปสรรคการป้องกันภาวะแทรกซ้อน (\bar{X} =2.94, S.D.=0.238) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การรับรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (n=150)

ตัวแปรอิสระ	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
การรับรู้ด้านสุขภาพ	82	54.62	58	38.67	10	6.67	2.48	0.620
1. การรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดภาวะแทรกซ้อน	110	73.33	36	24.00	4	2.67	2.70	0.512
2. การรับรู้ความรุนแรงการเกิดภาวะแทรกซ้อน	93	62.00	56	37.33	1	0.67	2.61	0.502
3. การรับรู้ประโยชน์การป้องกันภาวะแทรกซ้อน	123	82.00	14	9.31	13	8.67	2.73	0.609
4. การรับรู้อุปสรรคการป้องกันภาวะแทรกซ้อน	141	94.00	9	6.00	-	-	2.94	0.238

พฤติกรรมกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ภาพรวมผู้ป่วยเบาหวานมีระดับพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาล อยู่ในระดับปานกลาง (72%) (\bar{X} =2.28, S.D.=0.450) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมของผู้ป่วยเบาหวานอยู่ในระดับสูงจำแนกรายด้าน ได้แก่ พบว่า การปฏิบัติตามแผนการรักษา (\bar{X} =2.90, S.D.=0.192) การพบแพทย์ตามนัด (\bar{X} =2.74, S.D.=0.455) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (n=150)

พฤติกรรมกรรมการควบคุมระดับน้ำตาล	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. การปฏิบัติตามแผนการรักษา	136	90.67	14	9.33	-	-	2.90	0.192
2. การพบแพทย์ตามนัด	112	74.67	37	24.67	1	0.67	2.74	0.455
3. การรับประทานยา	0	0	149	99.33	1	0.67	1.99	0.081
4. การรับประทานอาหาร	19	12.67	127	84.67	4	2.67	2.10	0.379
5. การออกกำลังกาย	23	15.33	95	63.33	32	21.33	1.94	0.604
6. การจัดการความเครียด	46	30.67	95	63.33	9	6.00	2.24	0.554
7. การไม่ดื่มสุรา/ไม่สูบบุหรี่	43	28.67	107	71.33	-	-	2.28	0.453
ภาพรวมพฤติกรรมกรรมการควบคุมระดับน้ำตาล	42	28.00	108	72.00	-	-	2.28	0.450

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์พบว่า การรับรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.188$, P-value=0.021) เมื่อพิจารณาจำแนกรายด้านที่พบความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดภาวะแทรกซ้อน (P-value=0.009) การรับรู้ความรุนแรงการเกิดภาวะแทรกซ้อน (P-value=0.003) การรับรู้ประโยชน์การป้องกันภาวะแทรกซ้อน (P-value=0.006) การรับรู้อุปสรรคการป้องกันภาวะแทรกซ้อน (P-value=0.045) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างการรับรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (n=150)

ตัวแปรอิสระ	พฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
การรับรู้ด้านสุขภาพ	0.188	0.021*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
1. การรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดภาวะแทรกซ้อน	0.213	0.009*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
2. การรับรู้ความรุนแรงการเกิดภาวะแทรกซ้อน	0.244	0.003*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
3. การรับรู้ประโยชน์การป้องกันภาวะแทรกซ้อน	0.225	0.006*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
4. การรับรู้อุปสรรคการป้องกันภาวะแทรกซ้อน	0.158	0.045*	มีความสัมพันธ์ทางบวก

หมายเหตุ * ค่าระดับนัยสำคัญทางสถิติ น้อยกว่า 0.05

5. วิจัย

พฤติกรรมสุขภาพเป็นการปฏิบัติหรือการแสดงออกของบุคคลในการกระทำหรืองดเว้นการกระทำในสิ่งที่มีผลต่อสุขภาพของตนเอง โดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม ซึ่งมีผลมาจากความรู้ ความเข้าใจ เจตคติและการปฏิบัติทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม โดยกองสุศึกษา กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดแนวทางการสร้างเสริมสุขภาพให้กับประชาชน โดยใช้หลัก 3อ.2ส. มาเป็นกรอบในการส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพให้แก่ประชาชน ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด ไม่สูบบุหรี่ ไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ (กองสุศึกษา, 2565) พฤติกรรมการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย การปฏิบัติตามแผนการรักษา การพบแพทย์ตามนัด การรับประทานยา การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การไม่ดื่มสุรา/ไม่สูบบุหรี่ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (72%) สอดคล้องกับทฤษฎีโอเริ่มเรียกว่า การดูแลตนเองที่จำเป็น (Self-care requisites) ซึ่งเป็นความตั้งใจหรือเป็นผลที่เกิดขึ้นที่หลังการกระทำ โดยการดูแลตนเองที่จำเป็นในภาวะเบี่ยงเบนทางด้านสุขภาพ (Health deviation self-care requisites) เป็นการดูแลตนเองที่เกิดขึ้นเนื่องจากโครงสร้างหรือหน้าที่ของร่างกายผิดปกติ เช่น เกิดโรคหรือความเจ็บป่วย และจากการวินิจฉัย และการรักษาของแพทย์

การรับรู้ สนใจและดูแลผลของพยาธิสภาพ ผลที่กระทบต่อพัฒนาการของตนเอง นำไปสู่การปฏิบัติตามแผนการรักษา การวินิจฉัย การฟื้นฟู และการป้องกันพยาธิสภาพที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ (Orem, 1991) และสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรศักดิ์ โพธิ์อำ (2563) พบว่าพฤติกรรมในการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย การจัดการความเครียด การไม่ดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์และการไม่สูบบุหรี่ การมาพบแพทย์ตามนัด การใช้ยาสมุนไพรและแพทย์ทางเลือก

การรับรู้ด้านสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน พบว่าผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยง การเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความรุนแรงการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ประโยชน์การป้องกันภาวะแทรกซ้อน การรับรู้อุปสรรคการป้องกันภาวะแทรกซ้อน ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (54.62%) ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา พบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 จังหวัดภูเก็ต มีการรับรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูง (48.6%) ประกอบด้วย การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความรุนแรงของโรคเบาหวาน การรับรู้ประโยชน์การดูแลตนเองจากภาวะแทรกซ้อน (อมรศักดิ์ โพธิ์อำ, 2563) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า การรับรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.188$, $P\text{-value}=0.021$) สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า การรับรู้ด้านสุขภาพ (Health perception) เป็นการรับรู้ของบุคคลที่บ่งชี้ถึงพฤติกรรม โดยบุคคลจะกระทำหรือเข้าใกล้สิ่งที่ตนเองพอใจ เพราะคิดว่าสิ่งนั้นๆ จะก่อให้เกิดผลที่ดีต่อตนเอง รวมทั้งจะมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงออกจากสิ่งที่ตนไม่ปรารถนาและไม่พึงพอใจ เช่น การที่บุคคลใดมีพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเป็นโรค บุคคลนั้นจะต้องมีความเชื่อว่าตนเองมีโอกาสเสี่ยงต่อการเป็นโรค โรคที่เกิดขึ้นมีความรุนแรงและมีผลกระทบต่อชีวิตประจำวันและการปฏิบัติกิจกรรมเฉพาะเจาะจงมีประโยชน์เพื่อลดโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค (Rosenstock, 1974) สอดคล้องกับผลวิจัยของรัชณี ปลั่งกลาง (2561) พบว่า การรับรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เขตเทศบาลนครสวรรค์

6. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1) ควรนำปัจจัยที่ได้จากงานวิจัย มาประยุกต์เป็นส่วนประกอบสำคัญการวางแผนและการดำเนินการจัดรูปแบบการดูแลผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 และนำแนวทางการจัดโปรแกรมการรับรู้ทางด้านสุขภาพของ ผู้ป่วยเบาหวาน มาเป็นส่วนหนึ่งของการดูแลตนเองเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดให้อยู่ในเกณฑ์ปกติต่อไป

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้ด้านสุขภาพพบว่า ผู้ป่วยโรคเบาหวานยังมีการรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความรุนแรงการเกิดภาวะแทรกซ้อนในระดับสูงไม่มากพอ (น้อยกว่าร้อยละ 80) ดังนั้น บุคลากรสาธารณสุขควรมีการจัดโปรแกรมเพื่อสร้างการรับรู้โอกาสเสี่ยงการเกิดภาวะแทรกซ้อน การรับรู้ความรุนแรงการเกิดภาวะแทรกซ้อน จนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมดูแลตนเองที่เหมาะสมต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กองโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข .(2565). **บททวนตัวชี้วัดเพื่อกำกับติดตามคุณภาพบริการด้านโรคไม่ติดต่อ พ.ศ.2563-2566**. นนทบุรี:ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- กองสุขศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.(2565). **คู่มือการดูแลสุขภาพตามหลัก3อ.2ส. ของแกนนำสุขภาพ**. นนทบุรี: โรงพิมพ์กองสุขศึกษา.
- รัชณี ปลั่งกลาง. (2561). **ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันภาวะแทรกซ้อนของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ศูนย์บริการสาธารณสุข 2 ส่วนบริการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อมสำนักงานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลนครนครสวรรค์. วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพและการสาธารณสุขชุมชน. 1(2): 86-100.**
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน.(2566). **รายงานสรุปผลการดำเนินงานปรังบประมาณ 2566**. พิษณุโลก:ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์.
- สมาคมโรคเบาหวานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมาคมโรคต่อมไร้ท่อแห่งประเทศไทย. (2566). **แนวทางสำหรับเวชปฏิบัติโรคเบาหวาน ปี 2566**. กรุงเทพฯ: บริษัทศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด.
- อมรศักดิ์ โพธิ์อำ. (2563). **ปัจจัยที่มีผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลของผู้ป่วยโรคเบาหวานชนิดที่ 2 เขตอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต. วารสารควบคุมป้องกันโรคที่ 7 ขอนแก่น. 27(2): 44-54.**
- Cronbach. (1997). *Essentials of Psychological Testing*. New york: Harper and Row.
- Health Data Center (HDC). (2566). **กลุ่มรายงานมาตรฐาน(ข้อมูลเพื่อตอบสนอง Service Plan สาขาโรคไม่ติดต่อ (NCD DM,HT,CVD). สืบค้น 1 ตุลาคม 2566. จาก https://plk.hdc.moph.go.th/hdc/reports/page.php?cat_id=b2b59e64c4e6c92d4b1ec16a599d882b.**
- Orem, D.E. (1991). *Nursing: Concepts of practice* (4th ed.). St. Louis: Mosby Year Book.
- Rosenstock. (1974). *History origins of the health belief model*: Health Education Monograph.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในสตรีอายุ 30–60 ปี

เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว

อำเภอ นครไทย จังหวัด พิษณุโลก

Factors related to receiving cervical cancer screening

in women aged 30 - 60 years, Ban Na Chan Subdistrict Health

Promoting Hospital District. Nong Kathao Subdistrict,

Nakhon Thai District, Phitsanulok Province

ขวัญเรือน สุขเพ็ญ¹ อมรศักดิ์ โพธิ์อำ²

Khwanruan Sookpen¹ Amornsak Poom²

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพ และการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในสตรี ประชากรคือ สตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอ นครไทย จังหวัด พิษณุโลก จำนวน 862 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Daniel เท่ากับ 280 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ มีระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ความรอบรู้ด้านสุขภาพและการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (60%) ($\bar{X}=2.88$, S.D.=0.53) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอ นครไทย จังหวัด พิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.228$, P-value<0.001)

คำสำคัญ: ความรอบรู้ด้านสุขภาพ, การตรวจคัดกรอง, มะเร็งปากมดลูก

¹ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอ นครไทย จังหวัด พิษณุโลก,
E-mail: khwansiri818@gmail.com

² คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร E-mail: Amornsakpoom1@gmail.com

Abstract

The descriptive research aimed to study the association between health literacy and cervical cancer screening in women. The population was 862 women aged between 30–60 years who lived in the Ban Na Chan Subdistrict Health Promoting Hospital, Nong Kathao Subdistrict, Nakhon Thai District, Phitsanulok Province. The sample size calculating used Daniel formula for 280 cases, and systematic random sampling was determining for collecting data. Data were collected using a questionnaire consisting of 3 parts. Including; characteristics, Health literacy and cervical cancer screening in women. In addition to check questionnaire standardization, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach’s coefficient alpha about 0.96. Data analyzed using statistical as Pearson product moment correlation coefficient.

The research results found that health literacy consists of knowledge and understanding, access to health information and health services, communication increases expertise, media and information literacy, correct decision making, managing yourself to be safe. Overall, the average score classified in high level (60%) ($\bar{x} = 2.88$, S.D.=0.53) Health literacy was a positive associated with cervical cancer screening in women aged between 30–60 years, Ban Na Chan Subdistrict Health Promoting Hospital District. Nong Kathao Subdistrict, Nakhon Thai District, Phitsanulok Province Statistically significantly ($r=0.228$, $P\text{-value}<0.001$).

Keywords: Health literacy, Screening, Cervical cancer

1. บทนำ

มะเร็งปากมดลูกเป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขของประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศไทยที่กำลังพัฒนาจะพบอัตราการเกิดโรคมะเร็ง ร้อยละ 85 โรคมะเร็งปากมดลูกพบเป็นอันดับ 2 ของมะเร็งในสตรีทั่วโลก รองมาจากมะเร็งเต้านม เป็นสาเหตุการเสียชีวิตของสตรีเป็นอันดับ 3 รองมาจากมะเร็งเต้านมและมะเร็งปอด มะเร็งปากมดลูกก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินทั้งผู้ป่วยเองและครอบครัว และทำให้เสี่ยงต่อการเสียชีวิตมากขึ้น ในรายที่พบว่าเป็นมะเร็งปากมดลูกในระยะท้าย จากผลการดำเนินงานคัดกรองมะเร็งปากมดลูก พบว่า ผลการดำเนินงานการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในสตรีกลุ่มเป้าหมาย มีความครอบคลุมต่ำกว่าที่กำหนด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ

ตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่า สตรีอายุ 30-60 ปี มารับบริการคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ระหว่างปีงบประมาณ 2562-2566 ไม่ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดตามของกระทรวงสาธารณสุข ดังนั้นผู้วิจัยเห็นถึงความสำคัญของการตรวจคัดกรองโรคมะเร็งปากมดลูกในสตรีอายุ 30 – 60 ปี จึงมีความสนใจที่จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในสตรีอายุ 30-60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการเพิ่มความครอบคลุมการตรวจคัดกรองลดความรุนแรงโรคมะเร็งปากต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในสตรีอายุ 30-60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก

3. วิธีการ

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของสตรีอายุ 30-60 ปี ความรอบรู้ด้านสุขภาพ โดยใช้แนวคิดของ Nutbeam (2000) ตัวแปรตาม ได้แก่ การตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของสตรีอายุ 30-60 ปี

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ สตรีอายุ 30-60 ปี ที่มีชื่อตามทะเบียนและอาศัยอยู่ในพื้นที่จริงอย่างน้อย 1 ปี ในเขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ปีงบประมาณ พ.ศ.2566 จำนวน 280 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือ ผู้ที่ไม่มีประวัติป่วยเป็นโรคมะเร็งปากมดลูกหรือมะเร็งอื่นๆ เกณฑ์คัดออกคือ ผู้ที่เจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้ เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 280 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อเลือกรายชื่อสตรีอายุ 30-60 ปี เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของสตรีอายุ 30-60 ปี ประกอบด้วย อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน สิทธิด้านการรักษาพยาบาล จำนวนบุตร ประวัติการคุมกำเนิด โรคประจำตัว ประวัติการเจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็ง

ส่วนที่ 2 ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย ลักษณะข้อคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W. (1997) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน) ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

ส่วนที่ 3 การตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ ตรวจ และไม่ตรวจ

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1997) เท่ากับ 0.96

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment correlation coefficient)

3.4 จริยธรรมการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก เอกสารรับรองเลขที่ NTC888-0034 ลงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2566

4. ผลการศึกษาวิจัย

กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 47.59 ปี (\bar{X} =47.59, S.D.=7.58, Min=30, Max=60) มีสถานภาพสมรส/คู่และอยู่ด้วยกัน (85%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (63.60%) และไม่ได้ศึกษา (0.40%) มีเพียง 0.40% ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร (44.30%)

ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (60%) (\bar{X} =2.58, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณาความรอบรู้ด้านสุขภาพจำแนกรายด้านที่มีคะแนนในระดับสูง ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ (\bar{X} =2.76, S.D.=0.46) การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ (\bar{X} =2.83, S.D.=0.43) การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง (\bar{X} =2.72, S.D.=0.49) การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย (\bar{X} =2.41, S.D.=0.68) ตามลำดับ(ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความรอบรู้ด้านสุขภาพของในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (n=280)

ตัวแปรอิสระ	ระดับ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	168	60.00	107	38.20	5	1.80	2.58	0.53
1. ความรู้ความเข้าใจ	65	23.20	155	55.40	60	21.40	2.02	0.67
2. การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ	218	77.90	58	20.70	4	1.40	2.76	0.46
3. การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ	106	37.90	119	42.50	55	19.60	2.18	0.74
4. การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	239	85.40	35	12.50	6	2.10	2.83	0.43
5. การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง	206	73.60	69	24.60	5	1.80	2.72	0.49
6. การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย	144	51.40	106	37.90	30	10.70	2.41	0.68

การตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา สตรีอายุ 30–60 ปี ที่มีประวัติการเข้ารับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกด้วยวิธี Pap smear, HPV/DNA Test จำนวน 155 ราย (ร้อยละ 55.4) และสตรีที่ไม่มีประวัติการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก จำนวน 125 ราย (ร้อยละ 44.6) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก (n=280)

การตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
- ตรวจ	155	55.4
- ไม่ตรวจ	125	44.6

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.188$, $P\text{-value}=0.021$) เมื่อพิจารณาจำแนกรายด้านที่พบความสัมพันธ์ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของในสตรีอายุ 30–60 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ ($P\text{-value}<0.001$) การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องภาวะแทรกซ้อน ($P\text{-value}<0.001$) การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย ($P\text{-value}<0.001$) การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ ($P\text{-value}=0.002$) ความรู้ความเข้าใจ ($P\text{-value}=0.017$) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างความรอบรู้ด้านสุขภาพและการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ($n=280$)

ตัวแปรอิสระ	การตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
ความรอบรู้ด้านสุขภาพ	0.228	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
1. ความรู้ความเข้าใจ	0.142	0.017*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
2. การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ	0.181	0.002*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
3. การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ	0.222	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
4. การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ	0.101	0.091	ไม่มีความสัมพันธ์
5. การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง	0.261	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
6. การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย	0.297	<0.001*	มีความสัมพันธ์ทางบวก

หมายเหตุ *ระดับนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

5. วิจัย

ความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์กับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านนาจาน ($P\text{-value}<0.001$) กล่าวคือหากผู้หญิงมีความรอบรู้ด้านสุขภาพยิ่งมากขึ้นก็จะทำให้เกิดพฤติกรรมการดูแลตนเอง มีความรู้ความเข้าใจและ

เข้าถึงข้อมูล ได้รับข้อมูลข่าวสารและทราบถึงความรุนแรงของโรคและสาเหตุของการเกิดโรค จึงทำให้ผู้หญิงเกิดความตระหนักและตัดสินใจและให้ความสำคัญในการเข้ารับการตรวจคัดกรองโรคมะเร็งปากมดลูก ซึ่งเป็นตามแนวทางความรอบรู้ด้านสุขภาพของ Nutbeam กล่าวไว้ว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นความสามารถที่จะรู้เข้าใจสุขภาพของตนเองและประเมินสุขภาพและปฏิบัติตามข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพเป็นทักษะของบุคคลในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ และนำไปใช้ในการตัดสินใจเรื่องสุขภาพของตนเอง เมื่อมีความรอบรู้ด้านสุขภาพที่เพียงพอแล้ว เมื่อได้รับข้อมูลข่าวสารก็สามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาและประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับตนเองได้ และสามารถบอกแนะนำต่อบุคคลอื่นได้ (Nutbeam, 2000) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกศรินทร์ วัชรระพีมลมิตร และคณะ (2566) พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจ การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง และการจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) เมื่อพิจารณารายด้าน ได้แก่

ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพ (Cognitive skill) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.142$, $P\text{-value}=0.017$) สามารถอธิบายเหตุผลได้ว่า ความรู้ความเข้าใจเป็นความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติทางด้านสุขภาพ ซึ่งเป็น ความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของแต่ละบุคคล จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยพบว่าสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ มีระดับความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (55.40%) และมีความรู้ระดับสูง (23.20%) มีความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพที่ถูกต้องในประเด็นต่างๆ ได้แก่ สาเหตุการเกิดโรคมะเร็ง ความเสี่ยงต่อการเกิดโรค การตรวจคัดกรองเพื่อค้นพบโรคที่เร็วเพื่อให้ประสิทธิภาพการรักษา และการป้องกันความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งปากมดลูก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พรรณี ปันนาค (2563) ที่ศึกษาเรื่องเหตุผลและปัจจัยของการไม่ไปรับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก: กรณีศึกษาสตรีอายุ 30-60 ปี ในตำบลนาโพธิ์ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการไม่ไปตรวจมะเร็งปากมดลูก คือ ความไม่รู้เรื่องโรคมะเร็งปากมดลูกตั้งแต่ สาเหตุ การตรวจคัดกรอง การรักษาและการป้องกัน ไม่รู้ขั้นตอนการบริการของ ไม่รู้วันเวลาบริการ และสอดคล้องกับการศึกษาของ กานดา สีดา และคณะ (2566) การประเมินความรู้ ความเชื่อ ทักษะและพฤติกรรมป้องกันโรคมะเร็งของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลสลกบาตร อำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับโรคมะเร็งอยู่ในระดับสูง ($\bar{X}=16.28$, $SD=3.28$) และเคยเข้ารับ

การตรวจคัดกรองโรคมะเร็งแต่แตกต่างจากการศึกษาของ เกษศรีรินทร์ วัชระพิมลมิตร และคณะ (2566) ศึกษาความรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อการตรวจคัดกรองโรคมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิงในตำบลหนองปากโลง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ความรู้ความเข้าใจทางสุขภาพไม่มีความสัมพันธ์กัน

การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพ (Access skill) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.181$, $P\text{-value}=0.002$) เป็นการใช้ความสามารถในการเลือกแหล่งข้อมูล รู้วิธีการในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง จนข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งพบว่าสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ มีระดับการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพส่วนใหญ่ในระดับสูง (77.90%) และปานกลาง(20.70) สอดคล้องกับการศึกษาของ เกษศรีรินทร์ วัชระพิมลมิตร และคณะ (2566) ที่ศึกษาความรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อการตรวจคัดกรองโรคมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิงในตำบล หนองปากโลง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพในการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิง ($r=0.204$, $P\text{-value}<0.001$) ผู้หญิงอายุ 30-60 ปี มีระดับการเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพและบริการสุขภาพในการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (56.56%)

การสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ (Communication skill) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.222$, $P\text{-value}<0.001$) เป็นความสามารถในการสื่อสารโดยการพูด อ่าน เขียน รวมทั้งสามารถสื่อสารและโน้มน้าวให้บุคคลอื่นเข้าใจและยอมรับข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตน ซึ่งพบว่าสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ มีระดับการสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญส่วนใหญ่ในระดับปานกลาง (42.50%) และระดับสูง (37.90%) สอดคล้องกับการศึกษาของ เกษศรีรินทร์ วัชระพิมลมิตร และคณะ (2566) ที่ศึกษาความรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อการตรวจคัดกรองโรคมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิงในตำบล หนองปากโลง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่าการ สื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญวิธีตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิง ($r=0.204$, $P\text{-value} < 0.001$) ผู้หญิงอายุ 30-60 ปี มีระดับการสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญในการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ส่วนใหญ่ในระดับปานกลาง(58.44%) และระดับสูง (16.88%)

การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง (Decision skill) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.261$, $P\text{-value}<0.001$) ผู้หญิงอายุ 30-60 ปี มีระดับการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องส่วนใหญ่ในระดับปานกลาง(58.44%) และระดับสูง (16.88%)

value<0.001) เป็นความสามารถในการกำหนด ทางเลือกและปฏิเสธ/หลีกเลี่ยงหรือเลือกวิธีการปฏิบัติโดยมีการใช้เหตุผลหรือวิเคราะห์ผลดี-ผลเสีย เพื่อการปฏิเสธ/หลีกเลี่ยงพร้อมแสดงทางเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งพบว่าสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ มีระดับการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องส่วนใหญ่ในระดับสูง(73.60%) และระดับปานกลาง (24.60%) สอดคล้องกับการศึกษาของ เกษศรีรินทร์ วัชรระพีมลมิตร และคณะ (2566) ที่ศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อการตรวจคัดกรองโรคมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิงในตำบลหนองปากโลง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่าการ การตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก มีความสัมพันธ์ ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิง ($r=0.274$, P-value < 0.001) ผู้หญิงอายุ 30-60 ปี มีระดับการตัดสินใจเลือกปฏิบัติที่ถูกต้องตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก ส่วนใหญ่ในระดับระดับสูง (47.50%)และระดับปานกลาง (43.75%)

การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย (Self-management skill) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของในสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านนาจาน ตำบลหนองกะท้าว อำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r=0.297$, P-value<0.001) เป็น ความสามารถ ในการกำหนดทางเลือกและปฏิเสธ/หลีกเลี่ยงหรือเลือกวิธีการปฏิบัติ โดยมีการใช้เหตุผลหรือ วิเคราะห์ผลดี-ผลเสียเพื่อการปฏิเสธ/หลีกเลี่ยงพร้อมแสดงทางเลือกปฏิบัติที่ถูกต้อง ซึ่งพบว่าสตรีอายุ 30–60 ปี เขตโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ มีระดับการจัดการตนเองให้มีความปลอดภัยส่วนใหญ่ในระดับสูง(51.40%) และระดับปานกลาง (37.90%) สอดคล้องกับการศึกษาของ เกษศรีรินทร์ วัชรระพีมลมิตร และคณะ (2566) ที่ศึกษาความรอบรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อการตรวจคัดกรองโรคมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิงในตำบล หนองปากโลง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่าการ การจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย มีความสัมพันธ์ ทางบวกกับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิง ($r= 0.223$, P-value < 0.001) ผู้หญิงอายุ 30-60 ปี มีระดับการจัดการตนเองให้มีความปลอดภัย ส่วนใหญ่ในระดับปานกลาง(45.94 %)และระดับระดับสูง (33.75 %)

6. ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรอบรู้ด้านสุขภาพพบว่า สตรี อายุ 30-60 ปี ยังมีทักษะด้านความรู้ความเข้าใจการสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ ระดับปานกลาง ดังนั้น บุคลากรสาธารณสุขควรจัดโปรแกรมเสริมความรู้ความเข้าใจโรคมะเร็งปากมดลูกและความสำคัญการคัดกรองมะเร็งปากมดลูกแก่สตรี อายุ 30-60 ปี รวมทั้งจัดกิจกรรมโปรแกรมเสริมทักษะการสื่อสารเพิ่มความเชี่ยวชาญ ในกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขเพื่อเพิ่มความครอบคลุมการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกในสตรี อายุ 30-60 ปี

โดยเฉพาะการตรวจพบมะเร็งปากมดลูกระยะเริ่มแรก สามารถรักษาให้หายได้ และถ้าผลการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกปกติ จำเป็นต้องไปตรวจซ้ำทุก 5 ปี

2. พัฒนาเป็นแนวทางในการสร้างแนวทางปฏิบัติด้านความรู้ทางสุขภาพ ในการป้องกันโรคมะเร็งปากมดลูกในสตรีวัยเจริญพันธุ์ หรือพัฒนาโปรแกรมความรู้ทางสุขภาพต่อพฤติกรรม การป้องกันโรคมะเร็งปากมดลูกและควรมีการศึกษาหรือเก็บรวบรวมข้อมูลในสตรีวัยเจริญพันธุ์ ที่มีความรู้ทางสุขภาพด้านต่างๆที่มีระดับต่ำ ทำให้ทราบถึงเงื่อนไขที่มีผลต่อความรู้ทางสุขภาพที่ครอบคลุมมากขึ้น ส่งผลต่อความครอบคลุมการเข้ามารับบริการตรวจคัดกรองโรคมะเร็งมากขึ้นต่อไป

7. เอกสารอ้างอิง

- กานดา สีดา, ชลธิชา ทิพย์เมศ, ปัทมา พลอยสว่าง, ปภาวีน แจ่มศรี, ปริณดา แพ่งเมือง. (2566). การประเมิน ความรู้ ความเชื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันโรคมะเร็งของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในพื้นที่ตำบลสลกบาตร อำเภอขามเฒ่าลักษ์บุรี จังหวัด กำแพงเพชร. *วารสารวิชาการกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ*; 19(20): 49-58.
- เกษศรีนทร์ วัชรระพีมลมิตร และ อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ .(2566). ความรู้ด้านสุขภาพที่มีผลต่อการตรวจ คัดกรองโรคมะเร็งปากมดลูกของผู้หญิงในตำบล หนองปากโลง อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในนอร์ทเทิร์น*. 4(3): 31-43.
- ขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2561). *ความรู้ด้านสุขภาพ : เข้าถึง เข้าใจ และการนำไปใช้*. กรุงเทพฯ : อมรินทร์; 228.
- ณัฐรยาน์ ภิรมย์ลิตธิ. (2562). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้ารับการคัดกรองมะเร็งปาก มดลูกของสตรีจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิจัยสุขภาพและการพยาบาล*; 35(2): 95-108.
- ปิยปราชญ์ รุ่งเรือง, รุจิรา ดวงสงค์. (2561). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตรวจคัดกรองมะเร็งปาก มดลูกของสตรีอายุ 30-6 ปีในตำบลหนึ่งของอำเภอเมืองจังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสาร โรงพยาบาลสกลนคร*; 48-55.
- พรรณี ปิ่นนาค. (2563). เหตุผลและปัจจัยของการไม่ไปรับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก : กรณีศึกษาสตรีอายุ 30-60 ปี ในตำบลนาโพธิ์ อำเภอสวี จังหวัดชุมพร. *วารสารวิจัยและ นวัตกรรมทางสุขภาพ*; 3(1): 118-131.
- ศิริรัตน์ เพ็ญชันทา, ดวงกมล ปิ่นเฉลียว, ทิพย์ฉัมพร เกษโกมล. (2565). ผลของโปรแกรมการส่งเสริม แรงจูงใจโดยมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านต่อการรับรู้ป้องกันโรค และการมารับการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูก. *วารสารสุขภาพและศึกษาพยาบาล*; 28(2): 1-16.

สถาบันมะเร็งแห่งชาติ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. (2561). **แนวทางการตรวจคัดกรอง วินิจฉัย และรักษาโรคมะเร็งปากมดลูก**. กรุงเทพฯ: โฆสิตการพิมพ์.

ภูรินทร์ สีกุด, มะลิวัลย์ บางนันทน้อย, ซาลินี มานะยิ่ง. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมารับ บริการตรวจคัดกรองมะเร็งปากมดลูกของสตรีกลุ่มเสี่ยง ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัด นครราชสีมา. **วารสารสาธารณสุขมูลฐาน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**, 36(1): 37-47.

อรทัย วิเชียรปุ่น, วุฒิชัย จิรา. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการมารับบริการตรวจคัดกรองมะเร็ง ปากมดลูกของสตรีอายุ 30-60 ปี อำเภอสากเหล็ก จังหวัดพิจิตร. **วารสารวิจัยและพัฒนา ระบบสุขภาพ**; 13(2): 250-258.

Best, John W. (1977). **Research is Evaluation**. (3rd ed). Englewood cliffs: N.J. Prentice Hall.

Cronbach. (1997). **Essentials of Psychological Testing**. New york: Harper and Row.

Daniel W.W. (2010). **Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences**. (9thed). New York: John Wiley & Sons.

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์
ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งของอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต
Factors related to risk behavior for sexually transmitted diseases
among high school students in Thalang District Phuket Province

เสาวลักษณ์ ทับไทร¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ความรู้และทัศนคติ และพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งของอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ประชากรคือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่ง อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ปี พ.ศ.2567 จำนวน 713 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Daniel เท่ากับ 275 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 5 ส่วน ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียน แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.99 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งของอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย เพศของนักเรียน (P-value<0.001), ศาสนาของนักเรียน (P-value=0.047), ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ (P-value<0.001) ตามลำดับ

คำสำคัญ: พฤติกรรมเสี่ยง,โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์,นักเรียน

¹ นักวิชาการสาธารณสุข โรงพยาบาลถลาง อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต E-mail:taonan40101@gmail.com

Abstract

This descriptive research aimed to study the association between personal factors of students. Personal factors of parents, knowledge, attitude, and risky behavior regarding sexually transmitted diseases of high school students in Thalang District, Phuket Province, the population is 713 high school students in Thalang District, Phuket Province, year 2024, using Daniel's sample size calculation formula, equal to 275 people, using a systematic sampling method. Data were collected using a questionnaire consisting of 5 parts: personal factors of students; Personal factors of parents, knowledge, attitude, and behavior in reducing the risk of sexually transmitted diseases among students. The questionnaire was checked for content validity by three experts and tested to analyze reliability values. Cronbach's alpha coefficient formula of 0.99 was used. Data were analyzed using Pearson's correlation coefficient. The research results found that Factors related to sexually transmitted disease risk behaviors of high school students in Thalang District Phuket Province consists of the gender of students.(P-value<0.001) Religion of students (P-value=0.047) Sexual knowledge (P-value<0.001) respectively.

Keywords: Risk behavior, sexually transmitted diseases, students

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์ของโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของประเทศไทย มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะโรคซิฟิลิสในกลุ่มอายุ 15-24 ปี โดยในปี 2561-2565 มีอัตราป่วย เท่ากับ 13.7, 20.2, 27.9, 41.4 และ 50.4 ต่อประชากรแสนคน และสถานการณ์โรคหนองใน ในกลุ่มอายุ 15-24 ปี ปี 2561-2565 มีอัตราป่วย เท่ากับ 59.3, 68.1, 63.7, 69.7 และ 58.8 ต่อประชากรแสนคน ตามลำดับ ซึ่งผู้ป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์มีโอกาสการติดเชื้อเอชไอวีมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ป่วยสูงถึง 5-9 เท่า (การกองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์กรมควบคุมโรค, 2565) จากการเฝ้าระวังโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในเขตสุขภาพที่ 11 ระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม พ.ศ.2566 รายงานผู้ป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 5 โรค ได้แก่ โรคซิฟิลิส โรคหนองใน โรคหนองในเทียม โรคแผลริมอ่อน และฝีมะม่วง กลุ่มอายุที่พบอัตราป่วยสูงสุด คือ 15 - 24 ปี รองลงมา คือ กลุ่มอายุ 25 - 34 ปี และ 35 - 44 ปี (กรมควบคุมโรค, 2566)

จังหวัดภูเก็ตในเดือนมกราคม - มิถุนายน พ.ศ.2566 พบว่า มีอัตราป่วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์สูงสุดคือ 77.29 ต่อประชากรแสนคน รองลงมาคือ หนอง (38.05) สุราษฏร์ธานี (28.13) นครศรีธรรมราช (16.97) พังงา (15.29) ชุมพร (11.98) และกระบี่ (9.61) ตามลำดับ (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต, 2566) อำเภอถลางมีอัตราป่วยจากโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน 2566 มากที่สุด เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ป่วยจำแนกตามตำบลในเขตอำเภอถลาง จ.ภูเก็ต ปี พ.ศ.2566 พบว่า ตำบลที่มีจำนวนผู้ป่วย และอัตราป่วย สูงที่สุดคือ 1.ตำบลเทพกระษัตรี 2.ตำบลสาคร 3. ตำบลศรีสุนทร 4.ตำบลเชิงทะเล 5.ตำบลปากถลาง 6.ตำบลไม้ขาว (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต, 2566)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งของอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ถือเป็นกลุ่มวัยรุ่นกลุ่มใหญ่ที่สุดในระบบการศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ในฐานะทรัพยากรมนุษย์และเป็นแหล่งหล่อหลอมลักษณะของพลเมืองที่ดีของชาติ ซึ่งผลการศึกษารั้งนี้ จะสะท้อนให้เห็นสภาพปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และเพื่อเป็นการสร้างแนวทางในการป้องกันและลดพฤติกรรมเสี่ยง รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของวัยรุ่นทั้งชายและหญิง ถ้าหากไม่มีการควบคุมและป้องกัน จะนำมาซึ่งผลเสียในด้านต่างๆมากมายและทำให้คุณภาพชีวิตของวัยรุ่นลดลงเป็นทวีคูณ (จันทร์แรม ทองศิริ, 2539)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ความรู้และทัศนคติ และ พฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งของอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ นักเรียนระดับมัธยมแห่งหนึ่งของอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ปีงบประมาณ 2567 และอาศัยอยู่ในพื้นที่จริงอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป จำนวน 713 คน (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต, 2567) เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเขียนได้ ไม่มีความพิการทางสายตา เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ที่ไม่สมัครใจตอบคำถามและเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ

0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 275 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) เพื่อเลือกรายชื่อนักเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน ประกอบด้วย เพศ อายุ ศาสนา ระดับการศึกษา เกรดเฉลี่ย ลักษณะการพักอาศัย รายได้ของครอบครัว

ส่วนที่ 2 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครอง ประกอบด้วย อายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา

ส่วนที่ 3 ความรู้ด้านเพศสัมพันธ์, โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียน ลักษณะข้อคำถามแบบประมาณค่า 3 ระดับคือ ใช่ ไม่ใช่ ไม่แน่ใจ ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ(Bloom, 1975) ระดับต่ำ (คะแนนน้อยกว่า 60 %) ระดับปานกลาง (คะแนน 61-79 %) ระดับสูง (คะแนน80-100 %)

ส่วนที่ 4 ทศนคติ ประกอบด้วย การป้องกันโรคติดต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์, สาเหตุการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมของนักเรียน ประกอบด้วย พฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์, พฤติกรรมการหลีกเลี่ยงความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

แบบสอบถามส่วนที่ 4, 5 ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W. (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน) ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.99

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment correlation coefficient)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เอกสารรับรองเลขที่ PKPH009/67

ผลการศึกษาวิจัย

นักเรียนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (66.91%) มีอายุมีอยู่น้อยกว่า 17 ปี(38.55%) (\bar{X} =17.12, S.D.=0.835, Min=15, Max=19) ศาสนาพุทธ (58.18%) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (38.91%) เกรดเฉลี่ยน้อยกว่า 3.33 (54.91%) (\bar{X} =3.33, S.D.=0.380, Min=2.00, Max=4.00) ลักษณะการพักอาศัย/อาศัยกับบิดาและมารดา(59.27%) รายได้ของครอบครัว 8,000-25,000บาท (74.55%)(\bar{X} =27,195.64, S.D.=31265.415, Min=8,000, Max=300,000) ผู้ปกครองส่วนใหญ่อายุในช่วง35-55 ปี(85.45%)(\bar{X} =45.91, S.D.=7.456, Min=32, Max=66) ศาสนาพุทธ (62.91%) สถานภาพสมรส/คู่ แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน(51.27%) บิดาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. (36.73%) มารดาจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช.(44.73%) อาชีพบิดา/รับจ้างทั่วไป(49.45%) อาชีพมารดา/รับจ้างทั่วไป(45.45%)

ความรู้ของนักเรียน ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง(52.36%)(\bar{X} =2.31, S.D.=0.799) เมื่อพิจารณาการความรู้เรื่องเพศและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ จำแนกรายด้านที่มีคะแนนในระดับสูง ได้แก่ การสวมถุงยางอนามัย จะสามารถช่วยป้องกันการตั้งครรภ์และการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ได้ (\bar{X} =0.93, S.D.=0.260) วิธีป้องกันโรคที่ดีที่สุด คือ ไม่สำส่อนทางเพศ (\bar{X} =0.94, S.D.=0.283)

ทัศนคติของนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง(81.82%)(\bar{X} =2.18, S.D.=0.386) ด้านทัศนคติการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อยู่ในปานกลาง (78.91%) (\bar{X} =2.21, S.D.=0.408) สาเหตุการเกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์คะแนนเฉลี่ยอยู่ในปานกลาง (81.82%)(\bar{X} =2.18, S.D.=0.386)

พฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียน ภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ (83.27%)(\bar{X} =1.17, S.D.=0.410) ด้าน พฤติกรรมให้เกิดความเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ(86.78%)(\bar{X} =1.15, S.D.=0.386) ด้าน หลีกเลี่ยงความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง(40.36%)(\bar{X} =2.26, S.D.=0.784) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ของนักเรียนระดับมัธยมแห่งหนึ่งของอำเภอดงหลวง จังหวัดสุพรรณบุรี (n=275)

ตัวแปรอิสระ	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ความรู้	144	52.36	73	26.55	58	21.09	2.31	0.799
ทัศนคติ	50	18.18	225	81.82	-	-	2.18	0.386
พฤติกรรมการลดความเสี่ยง	3	1.09	43	15.64	229	83.27	1.17	0.410

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ตามตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ของนักเรียนระดับมัธยมแห่งหนึ่งของอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ เพศ ($r=0.241$, $P\text{-value}<0.001$) ศาสนา ($r=0.120$, $P\text{-value}<0.047$) ความรู้เรื่องเพศ ($r=0.233$, $P\text{-value}<0.001$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ของนักเรียนระดับมัธยมแห่งหนึ่งของอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต ($n=275$)

ตารางที่ 2 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคล ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ของนักเรียนระดับมัธยมแห่งหนึ่งของอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต ($n=275$)

ตัวแปรอิสระ	พฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์		
	สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)	P-value	ระดับความสัมพันธ์
คุณลักษณะส่วนบุคคลของนักเรียน			
เพศ	0.241	0.000**	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ศาสนา	0.120	0.047*	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ความรู้	0.115	0.057	ไม่พบความสัมพันธ์
ความรู้เรื่องเพศ	0.233	0.000**	มีความสัมพันธ์ทางบวก
ความรู้โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์	0.034	0.573	ไม่พบความสัมพันธ์
ทักษะ	0.067	0.269	ไม่พบความสัมพันธ์
การป้องกันโรคติดต่อ	0.007	0.904	ไม่พบความสัมพันธ์
สาเหตุการติดต่อ	0.028	0.650	ไม่พบความสัมพันธ์

* ค่าระดับนัยสำคัญ น้อยกว่า 0.05, ** ค่าระดับนัยสำคัญ น้อยกว่า 0.01

การอภิปรายผลและสรุปผล

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสี่ยงต่อโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งของอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย เพศของนักเรียน ($P\text{-value}<0.001$), ศาสนาของนักเรียน ($P\text{-value}=0.047$), ความรู้เรื่องเพศสัมพันธ์ ($P\text{-value}<0.001$) ตามลำดับ

เพศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งของอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) อธิบายเหตุผลได้ว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีเพศหญิง (66.91%) เพศชาย(33.09) เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายในเด็กหญิงตั้งแต่เริ่มมีประจำเดือนครั้งแรก หน้าอกและสะโพกจะขยายใหญ่ขึ้น จะมีฮอร์โมนเพศขับออกมาจากต่อมไร้ท่อ จะทำให้เด็กมีรูปร่างคล้ายผู้ใหญ่มากขึ้น โดยทรวงอกจะขยายใหญ่และเด็กชายเมื่อเริ่มมีการผลิตเซลล์สืบพันธุ์ หรือที่เรียกว่าการฝันเปียก ซึ่งในวัยรุ่นนั้นจะเปลี่ยนแปลงในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ไปพร้อมๆกัน การเรียนรู้เกี่ยวกับเพศสัมพันธ์และการแสดงความรักใคร่ เพศจึงมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเสี่ยงที่ก่อให้เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องแนวคิด สุปราณี บุญเพชร (2544) ปัจจัยการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย บอกลถึงความแตกต่างของเพศชายหญิง คือ การเปลี่ยนแปลงของรูปร่าง สะโพก การมีเสียงแตก การมีกล้ามเนื้อมากขึ้น การมีหนวด มีขนตามส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น รักแร้ หัวเหน่า ขนหน้าแข้ง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียน สอดคล้องแนวคิด มาลี สบายยิ่ง (2562) กล่าวว่า นักเรียนทั้งชายและหญิงบางส่วนยังมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ได้แก่ การมีเพศสัมพันธ์ตั้งแต่อายุ 12 ปี จนถึง 17 ปี เคยมีเพศสัมพันธ์กับคู่นอนมากกว่าหนึ่งคน และการไม่ใช้ถุงยางอนามัยทุกครั้งในการมีเพศสัมพันธ์ พฤติกรรมเหล่านี้มีความเสี่ยงในการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และอาจก่อให้เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และ ลัดดาวัลย์ พงษ์ไพจิตร (2544) กล่าวว่า เพศมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพเกี่ยวกับการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนมัธยม

ศาสนามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งของอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) อธิบายเหตุผลได้ว่า ศาสนามีผลต่อพฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์นักเรียน แต่ละศาสนามีข้อปฏิบัติที่แตกต่างกัน เช่น การเคร่งครัดในหลักศาสนา การแต่งกาย การมีคู่รัก ทำให้เด็กนักเรียนไม่กล้าพูดคุยหรือปรึกษาเรื่องเพศกับพ่อแม่มีผลต่อพฤติกรรมของเพศตรงข้ามนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์ สอดคล้องกับ วัฒนา สาระขวัญ(2545) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังเตรียมตัวจะพึ่งตนเองเป็นอิสระ ขณะที่ยังต้องการได้รับการสนับสนุนปกป้องและคำแนะนำจากบิดามารดา แรงผลักดันทางเพศซึ่งถูกกระตุ้นโดยฮอร์โมนจะรุนแรงขึ้น ความรู้สึกจึงหันไปสู่มิตรสหายนอกครอบครัว การมีความรัก ความต้องการทางเพศ จะเข้ามาแทนที่การยึดติดกับบิดามารดา ด้วยเหตุนี้จึงพบว่าวัยรุ่นอาจมีเพศสัมพันธ์ก่อนเวลาอันสมควรและเสี่ยงต่อการติดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์

ความรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการลดความเสี่ยงโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายแห่งหนึ่งของอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) อธิบายเหตุผลได้ว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความรู้เรื่องเพศและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (52.36%) ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นที่มีผลต่อ

พฤติกรรมการดูแลตนเอง สอดคล้อง ตรงกับแนวคิดของ Green & Kreuter (1991) กล่าวว่า ความรู้ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมสุขภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งความรู้เป็นปัจจัยที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่ได้จาก การเรียนรู้ของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ Ajzen & Fishbein (1980) กล่าวว่า การที่ บุคคลจะมีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมอันใดอันหนึ่งนั้น บุคคลนั้นจะต้องประเมินว่าพฤติกรรมนั้น มีผลทางบวกต่อตัวเขาเอง

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ความรู้เรื่องเพศมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการลดความเสี่ยง โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของนักเรียนระดับมัธยม ดังนั้นผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมศึกษา ครูและผู้ที่ เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดกิจกรรมรณรงค์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคติดต่อทาง เพศสัมพันธ์ โดยผ่านสื่อประเภทต่างๆ เช่น มัลติมีเดีย หรือแอปพลิเคชัน ซึ่งจะทำให้นักเรียนสามารถ เข้าถึงเนื้อหาของความรู้ได้ตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2566). Health Data Center. [อินเทอร์เน็ต]. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2566. เข้าถึงได้จาก: <https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/page.php>.
- กรมควบคุมโรค.(2566).สถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ เขตสุขภาพที่ 11 ฉบับที่ 2. [อินเทอร์เน็ต]. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2566. เข้าถึงจาก: <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1513420231224044326.pdf>.
- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.(2565).ความเสี่ยงและพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ.[อินเทอร์เน็ต]. สืบค้นเมื่อวันที่ 27 พฤศจิกายน 2566.เข้าถึงจาก: https://ddc.moph.go.th/brc/news.php?news=23335&deptcode=brc&news_views=148.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2566). Health Data Center. [อินเทอร์เน็ต]. สืบค้นเมื่อ 23 ธันวาคม 2566. เข้าถึงได้จาก: <https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/page.php>.
- มาลี สบายยิ่ง.(2560). พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในสังคม สมัยใหม่. คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วัฒนา สาระขวัญ.(2545).ปัจจัยที่มีผลที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์แก่นักเรียนหญิงระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตเมืองและชนบท จังหวัด พระนครศรีอยุธยา.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุปราณี บุญเพิ่ม.(2544). ทบทวนองค์ความรู้สุขภาพวัยรุ่นไทยและการวิเคราะห์กลไกการพัฒนา
ระบบสุขภาพวัยรุ่นไทย. รายงานทบทวนงานวิจัยเสนอสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

วัฒนา สารระขวัญ.(2545). ปัจจัยที่มีผลที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์แก่นักเรียนหญิงระดับ
มัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตเมืองและชนบท จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา.วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา.บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Ajzen, I., Fishbein, M. (1980). **Understanding attitudes and predicting social behavior.**
Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Best, John W. (1977). **Research is Evaluation.** (3rded). Englewood cliffs: N.J. Prentice Hall.

Bloom, B.S. (1975). **Taxonomy of Education.** David McKay Company Inc., New York.

Daniel W.W. (2010). **Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the
HealthSciences.** (9th ed). New York: John Wiley & Sons.

Green, L.W., Kreuter, M.W. (1991). **Health Promotion Planning: An Educational and
Environment Approach.** California: Mayfield Publishing.

ความสามารถทางสมองที่มีต่อความสำเร็จทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา
COGNITIVE PERFORMANCE ON SPORTING SUCCESS IN COLLEGE STUDENT

อาทิตย์ เข้มทอง¹ ชาญชัย แสงอ่อน² ชัยชนะ นิมสุวรรณ³
Artit Khemthong Chanchai Saengon Chaichana Nimsuwan

บทคัดย่อ

ความสามารถทางสมอง หรือการทำงานด้านการรู้คิดของสมอง มีบทบาทสำคัญต่อการแสดงความสามารถทางการกีฬาสูงสุด ความเชี่ยวชาญทางการกีฬา และพรสวรรค์ทางการกีฬา ดังนั้นความสามารถทางสมองอาจจะมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาของนักกีฬา การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าความสามารถทางสมองในลักษณะต่างๆ จะส่งผลต่อความสำเร็จทางการกีฬา

ผู้เข้าร่วมงานวิจัยในครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับอุดมศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จำนวน 10 คน ผู้เข้าร่วมการวิจัยทุกคนจะเข้าร่วมการทดสอบความสามารถด้านการรู้คิดของสมองโดยใช้ชุดทดสอบความสามารถทางสมองด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ได้พัฒนาเป็นภาษาไทย ประกอบด้วยแบบทดสอบเวลาปฏิกิริยาอย่างง่าย แบบทดสอบเวลาปฏิกิริยาแบบตัวเลือก แบบทดสอบเทรลเมคคิง แบบทดสอบแฟลงเคอร์ แบบทดสอบความสามารถในการออกแบบรูปภาพที่ไม่ซ้ำกัน และแบบทดสอบการหมุนภาพในใจ

ผลการวิเคราะห์ระดับ พบว่า ความสามารถทางสมองที่มีต่อความสำเร็จทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยภาพรวมมีระดับคะแนน 43 คะแนน อยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ

คำสำคัญ : ความสามารถทางสมอง, การจัดการของสมอง, ความสำเร็จทางการกีฬา

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

Cognitive performances have been known to play crucial roles in the peak performances, expertise, and talent in sports. Therefore, cognitive functions might affect sporting success.

The participants in this research are university students. Northern College, 10 participants. All research participants will participate in a Cognitive performances test using a brain ability test kit with a computer program developed in Thai, consisting of: Simple reaction time test Multiple choice reaction time test Trail Making Test Flanker Test tests your ability to design unique images and the mental image rotation test

The results of the level analysis found that Cognitive performances has an impact on sports success in higher education students. Overall, there was a score of 43 points, which is at a low level.

Keywords: Cognitive Performances, Brain Management, Sports Success

บทนำ

การศึกษาทางวิทยาศาสตร์การกีฬาหลายเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถทางการกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในระดับเยาวชน ระดับประเทศ ระดับนานาชาติ ได้รายงานถึงปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถสูงสุดทางการกีฬา (Peak performance) นอกเหนือไปจากคุณลักษณะทางพันธุกรรม (Genetics) ลักษณะทางสรีรวิทยา (Physiological aspect) สัดส่วนร่างกาย (Anthropometrical aspect) ลักษณะทางจิตใจ (Psychological aspect) เทคนิค (Technical aspect) ทักษะกีฬา (Sports skills) และลักษณะทางสังคม (Sociological aspect) (Mohamed et al., 2009) คือ การทำงานของสมอง (Cognitive function) หรือความสามารถทางสมอง (Cognitive performance) (Belling & Ward, 2015; Vestberg, Reinebo, Maurex, Ingvar, & Petrovic, 2017)

ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับบุคลากรทางการกีฬา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ฝึกสอนนักกีฬาในโรงเรียน ในมหาวิทยาลัย หรือศูนย์พัฒนานักกีฬาเยาวชนของสโมสรกีฬาต่างๆ ที่สามารถนำไปใช้พัฒนานักกีฬาเยาวชนอันจะเป็นพื้นฐานและรากฐานสำคัญในการพัฒนาความสามารถของนักกีฬาเยาวชนสู่การเป็นนักกีฬาระดับโลกในวัยผู้ใหญ่ความสามารถในการทำงานของสมองถูกพบว่ามี ความสำคัญและความสัมพันธ์กับระดับความสามารถทางการกีฬา ดังนั้น นักกีฬาชั้นเลิศจะมีความประสิทธิภาพในการทำงานของทางสมองที่ดีกว่า มากกว่า ยกตัวอย่าง เช่น การมีสมาธิและความตั้งใจ

(Attention) ดีกว่า มีความสามารถในการยับยั้งและควบคุมพฤติกรรมและความคิด (Inhibitory control) ที่ดีกว่า มีความจำใช้งาน (Working memory) ที่มีประสิทธิภาพมากกว่า มีความคิดยืดหยุ่น (Cognitive flexibility) ที่ปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงของเป้าสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็วกว่า มีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ที่หลากหลายกว่าและมีความสามารถในการประมวลผลข้อมูลและมีการตอบสนอง (Information processing speed) ที่เร็วกว่า ซึ่งความสามารถเหล่านี้ในทางการกีฬาได้รับการนิยามว่าเป็น “ความฉลาดทางการกีฬา (Sports intelligence)” (Woo & Yongtawee, 2018; Yongtawee et al., 2022)

ทั้งนี้ บุคลากรทางการแพทย์ประจำทีมสโมสรกีฬาได้รายงานถึงคุณลักษณะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของสมองที่ส่งผลทำให้นักกีฬาฟุตบอลอาชีพสามารถแสดงความสามารถทางการกีฬาสูงสุดตลอดช่วงของการแข่งขัน ประกอบด้วย เซวณปัญญา (Intelligence) การรับรู้ (Perception) การตัดสินใจ (Judgement) ความจำใช้งาน (Working memory) สมาธิและความตั้งใจ (Attention) การคาดคะเนเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น (Anticipation) เวลาปฏิกิริยา (Reaction time) ความคิดยืดหยุ่น (Shifting) ความสามารถในการจดจำรูปแบบ (Pattern recognition) การตอบสนองที่นอกเหนือการควบคุมของจิตใจ (Reflex) ประสบการณ์ (Experience) ความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial ability) (Pruna and Bahdur, 2016)

นอกจากนี้ จากหลักฐานเชิงประจักษ์ยังพบว่า นักกีฬามีความสามารถของสมองหรือความฉลาดทางการกีฬาที่ดีกว่าบุคคลที่ไม่ใช่ นักกีฬาหรือประชาชนทั่วไป (Chueh et al., 2017; Lundgren et al., 2016; Schmidt, Egger, Kieliger, Rubeli, & Schüller, 2016; Wang, Guo, & Zhou, 2016; Yu, Chan, Chau, & Fu, 2017)

จากข้อค้นพบทางการศึกษาวิจัยที่กล่าวมา แสดงให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของความสามารถทางสมอง (Cognitive function) หรือในทางการกีฬาเรียกว่า ความฉลาดทางการกีฬา (Sport intelligence) ที่มีต่อความสามารถทางการกีฬา (Sport performance) ระดับความเชี่ยวชาญทางการกีฬา (Sports expertise) และพรสวรรค์ทางการกีฬา (Talent in sport) และอาจจะมีอิทธิพลต่อการโตมาซึ่งชัยชนะหรือการประสบความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาในนักกีฬาระดับเยาวชนได้ (Success in youth sports) อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาคนคว่างานวิจัยที่เกี่ยวข้องของในปัจจุบัน ในเรื่องความสามารถของสมองทางการกีฬาและการออกกำลังกายในประเทศไทยนั้น พบว่ายังมีการศึกษาองค์ความรู้และงานวิจัยในระดับอุดมศึกษา และการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องมาก่อน รวมไปถึงข้อจำกัดในเรื่องของเครื่องมือวัดและประเมินผล เช่น ชุดแบบทดสอบความสามารถทางสมองทางการกีฬาด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Computerized cognitive test battery)

ดังนั้นการศึกษาในเรื่องนี้จึงมีความสำคัญสำหรับการพัฒนาองค์ความรู้และเครื่องมือทางด้านจิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive psychology) ที่ยังมีความต้องการสำหรับนักวิจัยและบุคลากรทางการ

กีฬาโดยเฉพาะการพัฒนาความสามารถทางการกีฬาในระดับเยาวชนและระดับอุดมศึกษานั้น จำเป็นต้องศึกษาและทำความเข้าใจองค์ความรู้สหสาขาทางวิทยาศาสตร์การกีฬาทุกด้าน เพื่อที่จะนำไปใช้ได้เหมาะสมกับ ช่วงอายุ นอกเหนือไปจากนั้นยังเป็นการส่งเสริมสนับสนุนและ พัฒนาการศึกษาวิจัยพื้นฐานและการวิจัยประยุกต์ทาง ด้านจิตวิทยาและสรีรวิทยาการกีฬา (Sports Psychology and Exercise Physiology) อีกทั้งยังตอบสนอง ต่อแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีของ รัฐบาล และแผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2566 - 2570) อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นอย่างไร

คำถามการวิจัย

1. ความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นอย่างไร

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความสามารถในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ผู้วิจัย กำหนดการ วัดตัวแปรขององค์ประกอบด้านต่างๆ โดยสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ความสามารถทางสมอง (Cognitive function)
 องค์ประกอบความสามารถทางสมอง
 1. การควบคุมยับยั้ง (Inhibition)
 2. ความจำใช้งาน (Working memory)
 3. ความคิดยืดหยุ่น (Cognitive flexibility)
 4. การประมวลผลข้อมูล (Information processing)
 5. ความสามารถเชิงมิติสัมพันธ์ (Spatial ability)

1. แบบทดสอบเวลาปฏิกิริยาอย่างง่าย
Simple reaction time test (SRT)
2. แบบทดสอบเวลาปฏิกิริยาแบบตัวเลือก
Choice reaction time test (CRT)
3. แบบทดสอบเทรลเมคคิง
Trail making test (TMT)
4. แบบทดสอบแฟลนเจอร์
Flanker test (FKT)
5. แบบทดสอบความสามารถในการ
ออกแบบรูปภาพที่ไม่ซ้ำกัน
Design fluency test (DFT)
6. แบบทดสอบการหมุนภาพในใจ
Mental rotation test (MRT)

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ เป็นนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อายุระหว่าง 18-22 ปี จำนวน 10 คน

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย

1. เป็นนักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น อายุระหว่าง 18-22 ปี

เกณฑ์การคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัยออกจากกรวิจัย

1. มีภาวะเจ็บป่วยที่ส่งผลให้ไม่สามารถตอบแบบสอบถามได้
2. มีประวัติการบาดเจ็บทางศีรษะหรือการกระทบกระเทือนทางศีรษะ (Concussion)
3. มีอาการเจ็บป่วยต่างๆ ในวันที่ทำการเก็บข้อมูล เช่น เป็นหวัด ฯลฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้ชุดทดสอบความสามารถทางสมองด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Computerized Cognitive Test Battery) ซึ่งพัฒนาจากสำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา ประกอบด้วย 6 แบบทดสอบ (Yongtawee, et al., 2020), ดังนี้

1. แบบทดสอบเวลาปฏิกิริยาอย่างง่าย หรือ Simple reaction time test (SRT) แบบทดสอบเวลาปฏิกิริยาอย่างง่าย หรือ Simple reaction time task ถูกนำมาใช้สำหรับการประเมินความสามารถทางสมองด้านความเร็วในการประมวลผล (Cojocariu & Abalasei, 2014)

2. แบบทดสอบเวลาปฏิกิริยาแบบตัวเลือก หรือ Choice reaction time test (CRT) แบบทดสอบเวลาปฏิกิริยาแบบตัวเลือก หรือ Choice reaction time test เป็นเครื่องมือสำหรับทดสอบความสามารถทางสมองด้านความเร็วในการประมวลผล (Kim, 2010)

3. แบบทดสอบเทรลเมคคิง หรือ Trail making test (TMT) แบบทดสอบ Trail making test ถูกนำมาใช้เพื่อประเมินความสามารถของสมองหลายลักษณะ ได้แก่ ความสนใจ (Attention) ความสามารถด้านการจัดการ (Executive functions) ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive flexibility) ความจำใช้งาน (Working memory) (Swanson, 2005) ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ แบบ A และ B ซึ่งจะทำการทดสอบโดยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ผลการทดสอบที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์ผล คือ เวลาที่ใช้ (Time to complete) จำนวนครั้งที่ผิดพลาด (Error response) ความต่างของเวลาที่ใช้ในการทดลองระหว่าง เอ และ บี ($B - A$) และอัตราส่วนของเวลาที่ใช้ในการทดสอบระหว่าง เอ และ บี (B/A)

4. แบบทดสอบแฟลนเจอร์ หรือ Flanker test (FKT) การทดสอบแฟลนเจอร์ หรือ flanker task (Colcombe et al., 2004; Pontifex & Hillman, 2007) ถูกนำมาใช้เพื่อทดสอบความสามารถ

ของสมองที่เกี่ยวกับความสามารถในการจัดการ (Executive function) คือความสามารถในการควบคุมและยับยั้ง (Inhibition) และด้านสมาธิและความสนใจเฉพาะอย่าง (Selective attention) และการทดสอบแฟล่งเคอร์ ประกอบด้วย 2 รูปแบบหลัก ได้แก่

1) รูปแบบที่สอดคล้องกัน (Congruent trials) ซึ่งวัตถุเป้าหมาย คือ ลูกศรที่อยู่ตรงกลาง 1 อัน ที่ชี้ไปในทิศทางเดียวกันกับลูกศร 4 อันที่เหลือ (< < < < หรือ > > > >)

2) รูปแบบที่ไม่สอดคล้องกัน (Incongruent trials) ซึ่งวัตถุเป้าหมาย คือ ลูกศรที่อยู่ตรงกลาง 1 อัน ที่ชี้ไปในทิศทางตรงข้ามกับลูกศร 4 อันที่เหลือ (< < > < < หรือ > > < > >)

5. แบบทดสอบความสามารถในการออกแบบรูปภาพที่ไม่ซ้ำกัน หรือ Design fluency test (DFT) แบบทดสอบความสามารถในการออกแบบรูปภาพไม่ซ้ำกัน หรือ Design fluency test (Delis et al., 2001; Swanson, 2005) มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสามารถของสมองที่เกี่ยวกับความสามารถในการจัดการ (Executive function) ด้านความคิดยืดหยุ่น (Cognitive flexibility) ซึ่งมีความเที่ยงแบบทดสอบซ้ำ ตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.58 (Delis et al., 2001)

6. แบบทดสอบการหมุนภาพในใจ หรือ Mental rotation test (MRT) แบบทดสอบการหมุนภาพในใจ หรือ Mental rotation task เป็นการประเมินความสามารถทางสมองเกี่ยวกับความสามารถของการหมุนภาพในใจ ซึ่งเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของความสามารถทางมิติสัมพันธ์ (Spatial ability) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบทดสอบการหมุนภาพในใจ

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลไปยังคณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เมื่อได้รับให้อนุญาตให้เก็บข้อมูล และจะประสานงานกับเจ้าหน้าที่เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และกระบวนการวิจัยโดยไม่ปกปิดข้อมูลจนเข้าใจโดยละเอียดและตัดสินใจเข้าร่วมงานวิจัยด้วยตัวเอง จากนั้นผู้วิจัยจะดำเนินการให้นักศึกษาสาขาวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬาและการออกกำลังกาย ทดสอบทำการเก็บข้อมูลครั้งเดียว

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมงานวิจัย

แสดงข้อมูลพื้นฐาน	ค่าเฉลี่ย
ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (n)	10
เพศ (ชาย)	10
มือข้างที่ถนัด	
ขวา	80 % (8)
ซ้าย	20 % (2)

เพศชายที่ถนัด		
ตำแหน่งในการเล่น		
อายุ (ป)		19.1
ประสบการณ์ทางการกีฬา (ป)		5.8 (10)
จำนวนวันที่ใช้ในการฝึกซ้อมต่อสัปดาห์ (วัน)		5 (10)
เวลาที่ใช้ในการฝึกซ้อมต่อวัน (ชั่วโมง)		2 (10)

ตารางที่ 2 คาสถิติทดสอบการแจกแจงปกติของตัวแปรผลการทดสอบความสามารถทางสมอง

แบบทดสอบ (Cognitive tests)	ผลการทดสอบความสามารถทางสมอง (Results)			ส่วน เบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ	คะแนน	
เวลาปฏิกิริยาอย่างง่าย (Simple reaction time test)	ความเร็วในการตอบสนอง (Average reaction times of correct responses)	288.6	มิลลิวินาที (msec)	25.26	ปาน กลาง	3	
	ความสามารถในการตอบสนองอย่าง ถูกต้อง (Accuracy of responses)	98	% (Percentage)	3.32	ปาน กลาง	2	
เวลาปฏิกิริยาแบบ ตัวเลือก (Choice reaction time test)	ความเร็วในการตอบสนอง (Average reaction times of correct responses)	448.3	มิลลิวินาที (msec)	80.87	ปาน กลาง	3	
	ความสามารถในการตอบสนองอย่าง ถูกต้อง (Accuracy of responses)	78.5	% (Percentage)	24.29	ปาน กลาง	2	
เทรลเมคคิง (Trail making test)	A	เวลาที่ใช้ในการทดสอบ (Completion time)	30.31622742	วินาที (Seconds)	3.66	เร็ว	4

		จำนวนครั้งที่ผิดพลาด (Number of Errors)	0	ครั้ง	0.00	-	
	B	เวลาที่ใช้ในการทดสอบ (Completion time)	61.11977518	วินาที (Seconds)	15.39	ปาน กลาง	3
		จำนวนครั้งที่ผิดพลาด (Number of Errors)	3.6	ครั้ง	3.53	ปาน กลาง	3
	B - A difference	ความแตกต่างของ เวลาที่ใช้ (B - A)	30.80354776	วินาที (Seconds)	16.77	ปาน กลาง	3
	B / A Ratio	อัตราส่วนของเวลาที่ใช้ (B / A)	2.053649271	อัตราส่วน (Ratio)	0.59	ปาน กลาง	3
แฟลนเจอร์ (Flanker test)	Congruent <<<<<< >>>>>>	ความเร็วในการ ตอบสนอง (Average reaction times of correct responses)	393.2	มิลลิวินาที (msec)	70.59	ปาน กลาง	3
		ความสามารถในการ ตอบสนองอย่างถูกต้อง (Accuracy of responses)	90.3	% (Percentage)	13.51	ต่ำ	1
	Incongruent <<><<< >><>>>	ความเร็วในการ ตอบสนอง (Average reaction times of correct responses)	410.9	มิลลิวินาที (msec)	181.69	เร็ว	4
		ความสามารถในการ ตอบสนองอย่างถูกต้อง (Accuracy of responses)	59.8	% (Percentage)	40.51	ต่ำ	1
ความสามารถในการ ออกแบบรูปภาพ	Filled dots	จำนวนภาพที่ถูกต้อง (Number of correct unique designs)	6.1	คะแนน (Scores)	3.27	ต่ำ	2

ที่ไม่ซ้ำกัน (Design fluency test)	Empty dots	จำนวนภาพที่ถูกต้อง (Number of correct unique designs)	6.2	คะแนน (Scores)	2.96	ต่ำ	2
	Switching dots	จำนวนภาพที่ถูกต้อง (Number of correct unique designs)	0.1	คะแนน (Scores)	0.30	ต่ำ มาก	1
	Total score	จำนวนภาพที่ถูกต้อง ทั้งหมด (Total number of correct unique designs)	12.4	คะแนน (Scores)	5.83	ต่ำ	2
การหมุนภาพในใจ (Mental rotation test)	Total score	คะแนนที่ได้ทั้งหมด (Correct answer)	5.6	คะแนน (Scores)	2.69	ต่ำ	2
ความสามารถ ด้านมิติสัมพันธ์ (Spatial visualization test)	Total score	คะแนนที่ได้ทั้งหมด (Correct answer)	6.2	คะแนน (Scores)	3.09	ต่ำ	2
รวม							43

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ได้ทราบความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนให้ดีขึ้น
2. การจัดทำคู่มือเผยแพร่ความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษาให้กับผู้ฝึกสอน นักกีฬา และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์
3. นำไปช่วยในการพัฒนาในด้านวิชาการด้านหลักสูตรวิทยาศาสตร์การกีฬาเพิ่มขึ้น

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการวิจัยเรื่อง ความสามารถทางสมองที่มีต่อความสำเร็จทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้ ผลการวิเคราะห์ระดับความสามารถทางสมองที่มีต่อความสำเร็จทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยภาพรวมมีระดับคะแนน 43 คะแนน อยู่ในระดับต่ำ

อภิปรายผล

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษา ระดับอุดมศึกษา โดยใช้ชุดทดสอบความสามารถทางสมองด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Computerized Cognitive Test Battery) ซึ่งพัฒนาจากสำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กรมพลศึกษา ประกอบด้วย 6 แบบทดสอบ คือ แบบทดสอบเวลาปฏิกิริยาอย่างง่าย แบบทดสอบเวลาปฏิกิริยาแบบ ตัวเลือก แบบทดสอบเทรลเมคคิง แบบทดสอบแฟลนเจอร์ แบบทดสอบความสามารถในการ ออกแบบรูปภาพที่ไม่ซ้ำกัน และแบบทดสอบการหมุนภาพในใจ เมื่อพิจารณาจากแบบทดสอบที่มี คะแนนมากที่สุด (ฐานนิยม) ในแต่ละข้อคำถาม พบว่า แบบทดสอบที่ผู้ทดสอบได้คะแนนมากที่สุดมี 2 แบบทดสอบ คือ เทรลเมคคิง (Trail making test) และ แฟลนเจอร์ (Flanker test)

1. การทดสอบเวลาปฏิกิริยาอย่างง่าย (Simple reaction time test) นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาที่ประสบความสำเร็จทางการกีฬา มีความสามารถในการตอบสนองที่ถูกต้อง (Accuracy rate) ถูกนำมาใช้สำหรับการประเมินความสามารถทางสมองด้านความเร็วในการประมวลผล อยู่ในระดับปานกลาง

2. การทดสอบเวลาปฏิกิริยาแบบตัวเลือก หรือ Choice reaction time test (CRT) แบบทดสอบเวลาปฏิกิริยาแบบตัวเลือก หรือ Choice reaction time test เป็นเครื่องมือสำหรับ ทดสอบความสามารถทางสมองด้านความเร็วในการประมวลผล อยู่ในระดับปานกลาง

3. การทดสอบเทรลเมคคิง หรือ Trail making test (TMT) แบบทดสอบ Trail making test ถูกนำมาใช้เพื่อประเมินความสามารถของสมองหลายลักษณะ ได้แก่ ความสนใจ (Attention) ความสามารถด้านการจัดการ (Executive functions) ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive flexibility) ความจำใช้งาน อยู่ในระดับปานกลาง

4. แบบทดสอบแฟลนเจอร์ หรือ Flanker test (FKT) การทดสอบแฟลนเจอร์ หรือ flanker task ถูกนำมาใช้เพื่อทดสอบความสามารถของสมองที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจัดการ (Executive function) คือความสามารถในการควบคุมและยับยั้ง (Inhibition) และด้านสมาธิและความสนใจเฉพาะอย่าง (Selective attention) อยู่ในระดับปานกลาง

5. แบบทดสอบความสามารถในการออกแบบรูปภาพที่ไม่ซ้ำกัน หรือ Design fluency test (DFT) แบบทดสอบความสามารถในการออกแบบรูปภาพไม่ซ้ำกัน หรือ Design fluency test (Delis et al., 2001; Swanson, 2005) มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบความสามารถของสมองที่เกี่ยวข้องกับ ความสามารถในการจัดการ (Executive function) ด้านความคิดยืดหยุ่น (Cognitive flexibility) ซึ่งมีค่าความเที่ยงแบบทดสอบซ้ำ ตั้งแต่ 0.32 ถึง 0.58 อยู่ในระดับปานกลาง

6. แบบทดสอบการหมุนภาพในใจ หรือ Mental rotation test (MRT) แบบทดสอบการหมุนภาพในใจ หรือ Mental rotation task เป็นการประเมินความสามารถทางสมองเกี่ยวกับความสามารถของการหมุนภาพในใจ อยู่ในระดับต่ำ

จากข้อมูลความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ความสามารถทางสมอง (Cognitive performances) หรือการทำงานที่เกี่ยวกับการรู้คิดของสมอง (Cognitive functions) ในด้านการประมวลผลข้อมูล (Information processing) และด้านการบริหารจัดการของสมองหรือความสามารถระดับสูงของสมองที่ใช้ในการควบคุมความคิด อารมณ์และพฤติกรรม (Executive functions) ความยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive flexibility) และการควบคุมยับยั้ง (Inhibitory control) เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการแข่งขันกีฬาของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งสะท้อนกับปัจจัยหลายอย่าง เนื่องจากการจะประสบความสำเร็จทางการแข่งขันต้องมีปัจจัยทางร่างกาย สภาพแวดล้อมและจิตใจเป็นสำคัญ ฉะนั้นการพัฒนาจะต้องมีการปรับแก้ไขโปรแกรมการฝึกหรือการเรียนแบบใหม่ให้มีความการพัฒนาความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษามากขึ้น และมีความหลากหลาย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ได้ทราบความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การจัดโปรแกรมการฝึกจิตใจที่มีความเหมาะสมกับนักกีฬาแต่ละบุคคล

1.2 การจัดทำคู่มือเผยแพร่แบบทดสอบความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ให้กับผู้ฝึกสอน นักกีฬา และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ประโยชน์

1.3 ควรส่งเสริมให้นักนักศึกษา มีค่านิยมในการฝึกซ้อม ให้สมรรถภาพทางกายและความสามารถเชิงทักษะนั้นอยู่ในเกณฑ์ ดี ตลอดระยะเวลา ทั้งในก่อนฤดูการแข่งขัน ในฤดูการแข่งขัน และปิดฤดูการแข่งขัน เพื่อเพิ่มโอกาสในการได้พัฒนาตัวเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยแบบระยะยาว โดยดูการเปลี่ยนแปลงของสมรรถภาพทางกายของนักกีฬา และทดสอบความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ตั้งแต่ ก่อนฤดูการแข่งขัน ในฤดูการแข่งขัน และ ปิดฤดูการแข่งขัน

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของนักกีฬา และทดสอบความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษา กับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

3. ควรมีการศึกษาระดับความสามารถทางสมองทางการกีฬาในนักศึกษาระดับอุดมศึกษากับมหาวิทยาลัยอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- Belling, P. K., & Ward, P. (2015). **Time to start training: a review of cognitive research in sport and bridging the gap from academia to the field.** *Procedia Manufacturing*, 3, 1219-1224.
- Chueh, T. Y., Huang, C. J., Hsieh, S. S., Chen, K. F., Chang, Y. K., & Hung, T. M. (2017). **Sports training enhances visuo-spatial cognition regardless of open-closed typology.** *PeerJ*, 5, e3336.
- Cojocariu, A., & Abalasei, B. (2014). **Does the reaction time to visual stimuli contribute to performance in judo?.** *Arch Budo*, 10, 67-73.
- Colcombe, S. J., Kramer, A. F., Erickson, K. I., Scalf, P., McAuley, E., Cohen, N. J., & Elavsky, S. (2004). **Cardiovascular fitness, cortical plasticity, and aging.** *Proceedings of the National academy of Sciences of the United States of America*, 101(9), 3316-3321.
- Delis, D. C., Kaplan, E., & Kramer, J. H. (2001). **Delis-Kaplan executive function system (D-KEFS).** San Antonio, TX: Psychological Corporation.
- Lundgren, T., Högman, L., Näslund, M., & Parling, T. (2016). **Preliminary Investigation of Executive Functions in Elite Ice Hockey Players.** *Journal of clinical sport psychology*, 10(4), 324-335.
- Kim, S.J. (2010). **Motor learning and control] (2nd Ed).** Seoul: Daehanmedia.
- Mohamed, H., Vaeyens, R., Matthys, S., Multael, M., Lefevre, J., Lenoir, M., & Philippaerts, R. (2009). **Anthropometric and performance measures for the development of a talent detection and identification model in youth handball.** *Journal of Sports Sciences*, 27(3), 257-266.
- Pruna, R., & Bahdur, K. (2016). **Cognition in Football.** *Journal of Novel Physiotherapies*, 6(6), 1-5. doi:10.4172/2165-7025.1000316

- Pontifex, M. B., & Hillman, C. H. (2007). **Neuroelectric and behavioral indices of interference control during acute cycling.** *Clinical Neurophysiology*, 118(3), 570-580.
- Schmidt, M., Egger, F., Kieliger, M., Rubeli, B., & Schüler, J. (2016). Gymnasts and orienteers display better mental rotation performance than nonathletes. **Journal of individual differences**, 37(1), 1-7.
- Vestberg, T., Reinebo, G., Maurex, L., Ingvar, M., & Petrovic, P. (2017). **Core executive functions are associated with success in young elite soccer players.** *PloS one*, 12(2), e0170845.
- Swanson, J. (2005). The Delis-Kaplan Executive Function System: A Review. **Canadian Journal of School Psychology**, 20(1-2), 117-128.
- Woo, M., & Yongtawee, A. (2018). Sport intelligence: Are there cognitive function critical to sport performance?. **The International Journal of Arts and Sciences' American Canadian Conference.** On May-June 2018.
- Wang, B., Guo, W., & Zhou, C. (2016). **Selective enhancement of attentional networks in college table tennis athletes: a preliminary investigation.** *PeerJ*, 4, e2762.
- Yu, Q., Chan, C. C., Chau, B., & Fu, A. S. (2017). **Motor skill experience modulates executive control for task switching.** *Acta psychologica*, 180, 88-97.
- Yongtawee, A., Noikhammueang, T., Suebmai, C., Panngarmtar, A., Petyoi, S., Artittang, A., Suksai, P., Noopayan, P., Sukdee, N. & Panuthai, C. (2022). **Indicators of healthy Brain: Development of normative data of cognitive ability test of thai adolescent.** Bangkok: Department of Physical Education Ministry of Tourism and Sports.
- Yongtawee, A., Pitaksathienkul, C., Noikhammueang, T., & Sukdee, N. (2020). **Sport Intelligence : The role of cognitive performance on sporting success in thai youth athlete.** Bangkok: Department of Physical Education Ministry of Tourism and Sports.

ปัจจัยที่มีผลต่อความล่าช้าในการมาฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์พื้นที่อำเภอถลาง
จังหวัดภูเก็ต

Factors affecting delays in antenatal care for pregnant women
in Thalang district ,Phuket Provice.

ปริญญา ศฤงคารนันต์¹

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรกในสถานบริการของรัฐ เขตอำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ประชากร คือหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ในสถานพยาบาลของรัฐ ได้แก่ โรงพยาบาลถลางและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตพื้นที่อำเภอถลาง จำนวน 535 คน ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2566 ถึง 31 ธันวาคม 2566 โดยใช้สูตรของ Daneil เท่ากับ 201 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล และการรับรู้ด้านสุขภาพ แบบสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค เท่ากับ 0.87 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติไคสแควร์ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการฝากครรภ์ล่าช้า ประกอบด้วย คุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ($X^2=4.931$, $p\text{-value}=0.025$) ระดับการศึกษา ($X^2=5.91$, $p\text{-value}=0.011$) รายได้($X^2=11.45$, $p\text{-value}=0.001$) จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ ($X^2=53.7$, $p\text{-value}=0.00$) จำนวนบุตร ($X^2=201$, $p\text{-value}=0.00$) และการคุมกำเนิด ($X^2=10.728$, $p\text{-value}=0.001$) การรับรู้ด้านสุขภาพที่มีความสัมพันธ์กับการฝากครรภ์ล่าช้า ได้แก่ การรับรู้ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์($X^2=9.084$, $p\text{-value}=0.011$)

คำสำคัญ: การฝากครรภ์ล่าช้า,การรับรู้ด้านสุขภาพ

¹ นายแพทย์ชำนาญการ โรงพยาบาลถลาง จังหวัดภูเก็ต ,E-mail:t1parin@yahoo.com

Abstract

The purpose of the descriptive research was to study the factors associated with delayed prenatal care among pregnant women who came for prenatal care for the first time at government facilities in Thalang District, Phuket Province. The population consisted of pregnant women who came for prenatal care in government hospitals. The state includes Thalang Hospital and Subdistrict Health Promoting Hospitals in Thalang District, totaling 535 people. From 1 October 2023 to 31 December 2023 using Daneil's formula, equal to 201 people, using a systematic random sampling method. Data were collected using an interview form consisting of 2 parts: personal characteristics and health awareness. The interview form was checked for content validity by three experts and then tested to calculate reliability. (Reliability) with Cronbach's alpha coefficient (Cronbach,1951) equal to 0.87. Data analysis using descriptive statistics and relationship analysis using Chi-square. The results found that factors related to delayed prenatal care include personal characteristics such as age ($X^2=4.931$, p-value=0.025), education level ($X^2=5.91$, p-value=0.011), income ($X^2=11.45$, p-value=0.001), number of pregnancies ($X^2=53.7$, p-value=0.00), number of children ($X^2=201$, p-value=0.00) and birth control ($X^2=10.728$, p-value=0.001). Perception of Health related to delayed prenatal care included perception of pregnancy risk ($X^2=9.084$, p-value=0.011)

Keywords: Late start of antenatal care., health awareness.

บทนำ

การฝากครรภ์เป็นจุดเริ่มต้นแห่งการพัฒนาคุณภาพประชากรเริ่มตั้งแต่อยู่ในครรภ์ เพื่อการตั้งครรภ์และการคลอดเป็นไปอย่างราบรื่น มารดา ทารก ปลอดภัยจากภาวะแทรกซ้อนและมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการอนามัยแม่และเด็ก กรมอนามัยได้ดำเนินการให้มีโครงการดูแลหญิงตั้งครรภ์แนวใหม่ตามข้อเสนอแนะขององค์การอนามัยโลก โดยได้กำหนดให้ฝากครรภ์ครั้งแรกก่อนอายุครรภ์ 12 สัปดาห์ เพื่อเป็นการค้นหาความเสี่ยงด้านมารดาที่ส่งผลต่อทารกในครรภ์ ลดภาวะแทรกซ้อนและอัตราการตายของมารดาและทารก (อรทัย วงศ์พิกุลและคณะ, 2559) รวมถึงเป็นการ ป้องกัน วินิจฉัยโรคและรักษาทางการแพทย์ให้ได้ทันเวลาในหญิงตั้งครรภ์ที่มีความเสี่ยงของภาวะแทรกซ้อน เช่น โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคเอดส์/เอชไอวี เป็นต้น

(Belayneh et al., 2014; อ้างถึงใน เรณู ศรีสุข, 2559) ดังนั้นการฝากครรภ์ก่อนอายุครรภ์ 12 สัปดาห์นับว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อให้หญิงตั้งครรภ์ได้รับคำแนะนำและได้รับการดูแลที่เหมาะสม (กรมอนามัย, 2565) นอกจากนี้การตั้งครรภ์ทำให้หญิงตั้งครรภ์ยังต้องปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจและสังคม เช่น บทบาทหน้าที่ ภาวะลักษณะสัมพันธ์ภาพกับครอบครัว เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงด้านสรีรวิทยาจะมีการสร้างเซลล์และเนื้อเยื่อต่างๆ มากกว่าระยะอื่นๆ ทำให้ร่างกายต้องการสารอาหารเพิ่มขึ้น ในระยะนี้หากหญิงตั้งครรภ์ได้รับสารอาหารไม่เพียงพอจะมีผลเสียทั้งแก่หญิงตั้งครรภ์ และทารกในครรภ์เป็นอย่างมาก ส่งผลให้ทารกแรกเกิดมีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม โดยการฝากครรภ์ ครั้งแรกควรทำในช่วงไตรมาสแรกของการตั้งครรภ์ ก่อนหรือเมื่อตั้งครรภ์ได้ 12 สัปดาห์ การมาฝากครรภ์ครั้งแรกนั้นเพื่อบริการหาประวัติทางการแพทย์และประวัติทางสูติกรรม ซึ่งเป็นองค์ประกอบพื้นฐานในการดูแลหญิงตั้งครรภ์แนวใหม่ขององค์การอนามัยโลก การฝากครรภ์ช้ามีผลต่อสุขภาพแม่และเด็ก และการที่หญิงตั้งครรภ์ได้รับการประเมินความเสี่ยงการดูแลตามมาตรฐานจะส่งผลไม่ให้เกิดภาวะเสี่ยงและภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ทั้งในระยะตั้งครรภ์, ระยะคลอด, หลังคลอด อันจะส่งผลต่อสุขภาพของแม่และเด็กในระยะยาว และมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น (กรมอนามัย, 2565)

สถานการณ์ด้านสุขภาพแม่และเด็กในประเทศไทยแม้จะมีแนวโน้มที่ดีขึ้น แต่ก็ยังพบปัญหาอัตราการฝากครรภ์ครั้งแรกก่อน 12 สัปดาห์ยังไม่บรรลุเป้าหมาย (เกณฑ์ ร้อยละ 75) สถานการณ์การฝากครรภ์ครั้งแรกก่อน 12 สัปดาห์ของจังหวัดภูเก็ต ปี 2563 – 2565 พบว่ายังไม่บรรลุเป้าหมาย แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 61.31 63.93 และ 64.22 ตามลำดับ ส่วนในพื้นที่อำเภอถลางพบว่ามีแนวโน้มลดลงในปี 2566 เช่นกัน คิดเป็นร้อยละ 80.31 78.21 และ 79.74 ตามลำดับ (ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข, 2566) นอกจากนี้ยังพบว่ามีการเกิดจากการคลอดในโรงพยาบาลถลางมีภาวะแทรกซ้อน ดังนี้ อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักตัวน้อยกว่า 2,500 กรัมปี 2563-2565 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 5.48 6.47 และ 7.20 ส่วนอัตราภาวะขาดออกซิเจนในทารกแรกเกิดต่อพันการเกิดมีชีพปี 2563-2565 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คิดเป็นอัตรา 0.66 0.38 และ 0.58 ต่อพันการเกิดมีชีพตามลำดับ อัตราการเกิดไร้ชีพปี 2563 – 2565 คิดเป็นอัตรา 1.66 5.64 และ 0.00 ต่อพันการเกิดมีชีพ ตามลำดับ (กองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข , 2566) ส่วนในมารดาพบอัตราการเกิดภาวะแทรกซ้อนขณะคลอดและหลังคลอดพบว่ามีภาวะแทรกซ้อนทางสูติกรรมในปี 2565 ร้อยละ 5.15 โดยพบมากที่สุดคือ ความดันโลหิตสูงระหว่างตั้งครรภ์ (Hypertensive Disorder in Pregnancy) ร้อยละ 7.25 รองลงมาคือ โรคเบาหวานร้อยละ 6.35 และนอกจากนี้ยังพบว่าอัตราการคลอดก่อนกำหนดมีแนวโน้มสูงขึ้นในปี 2563-2565 พบร้อยละ 7.09 7.45 และ 8.78 ตามลำดับ(กองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข , 2566)

ในเขตพื้นที่อำเภอกลางจะพบว่า มีหน่วยบริการในการฝากครรภ์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล คลินิกเอกชน และโรงพยาบาล จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า การฝากครรภ์ครั้งแรกก่อน 12 สัปดาห์ของหญิงตั้งครรภ์เป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่สำคัญในพื้นที่ ผู้วิจัยจึงสนใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมาฝากครรภ์ครั้งแรกก่อน 12 สัปดาห์ เพื่อนำผลการศึกษาไปวางแผนแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามสาเหตุ ซึ่งจะส่งผลดีต่อการดูแลหญิงตั้งครรภ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรกในสถานบริการของรัฐ เขตอำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research Study) โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคลของหญิงตั้งครรภ์ 2) ปัจจัยระดับบุคคล 3) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม 4) ปัจจัยด้านสังคม ตัวแปรตาม ได้แก่ ระยะเวลาในการมาฝากครรภ์ของหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ครั้งแรก

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ หญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ในสถานพยาบาลของรัฐ ได้แก่ โรงพยาบาลกลาง และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตพื้นที่อำเภอกลาง จำนวน 535 คน ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2566 ถึง 31 ธันวาคม 2566 โดยเป็นหญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ที่อายุครรภ์มากกว่า 12 สัปดาห์ สามารถอ่านเข้าใจภาษาไทย สามารถกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองได้และสมัครใจเข้าร่วมโครงการเกณฑ์การคัดออกคือ เจ็บป่วยรุนแรงในช่วงเก็บแบบสอบถาม คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Daneil (2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 201 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ(System Random Sampling) เพื่อเลือกรายชื่อกลุ่มหญิงตั้งครรภ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสัมภาษณ์คุณลักษณะส่วนบุคคล เป็นข้อคำถามแบบปลายปิดและเติมคำลงในช่องว่างจำนวน 8 ข้อ ได้แก่ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สิทธิการรักษา การตั้งครรภ์ครั้งที่ และจำนวนบุตร

ส่วนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ด้านสุขภาพ ประกอบด้วย 6 ตอน ได้แก่ การรับรู้ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ การรับรู้ความรุนแรงของการไม่ฝากครรภ์ การรับรู้ประโยชน์ของการฝาก

ครรรค์ การรับรู้อุปสรรคของการมาฝากครรรค์ การศึกษาปัจจัยระดับบุคคลด้านความรู้เกี่ยวกับการฝากครรรค์ การศึกษาปัจจัยระดับบุคคลด้านความตั้งใจในการตั้งครรรค์ การศึกษาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การศึกษาปัจจัยด้านสังคม การศึกษาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

แบบสอบถามเป็นแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) (1968) โดยผู้ศึกษาได้ประยุกต์ใช้ 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยให้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ลักษณะคำถามมีทั้งทางบวกและทางลบ การแปรผลใช้เกณฑ์การแปรผลตามแนวคิดของเบสท์ (Best Jhon แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ ระดับสูง ระดับปานกลาง และระดับต่ำ แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบทดสอบไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.87

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment correlation coefficient)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เอกสารรับรองเลขที่ PKPH 010/67

ผลการศึกษา

หญิงตั้งครรรค์ส่วนมากอายุ 20-29 ปี ร้อยละ 44.78 รองลงมา อายุ 30-39 ปี ร้อยละ 34.83 (\bar{X} = 26.39, Min 14 ปี, Max 42 ปี, S.D. = 6.572) สถานภาพสมรสร้อยละ 94.23 และมีการอยู่ร่วมกับสามี ร้อยละ 91.01 ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 35.80 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 28.40 อาชีพ แม่บ้านร้อยละ 44.80 รองลงมา รับจ้าง ร้อยละ 35.30 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000-15,000 บาท/เดือน ร้อยละ 51.01 รองลงมา รายได้มากกว่า 20,000 บาท/เดือน ร้อยละ 23.74 (\bar{X} = 17,593.96, Min 50,000 บาท, Max 70,000 บาท, S.D. = 9,771.292) มีสิทธิการรักษา ร้อยละ 56.70 (ส่วนมากสิทธิการรักษาเป็นบัตรประกันสุขภาพร้อยละ 50.00 รองลงมาสิทธิประกันสังคม ร้อยละ 47.33) ไม่มีสิทธิการรักษา ร้อยละ 43.30 จำนวนครั้งของการตั้งครรรค์ พบว่า มีการตั้งครรรค์ 1 ครั้ง ร้อยละ 33.83 รองลงมา เป็นตั้งครรรค์จำนวน 2 ครั้ง ร้อยละ 31.34 (\bar{X} = 2.23, S.D. = 1.256) จำนวนบุตร พบว่า ส่วนมากมีบุตร 1 คน ร้อยละ 35.30 รองลงมา ไม่มีบุตร ร้อยละ 34.80 (\bar{X} = 1.10, S.D. = 1.118) มีการวางแผนครอบครัว ร้อยละ 56.20 ส่วนมากใช้วิธีการวางแผนครอบครัวโดยการกินยาคุมกำเนิดร้อยละ 63.72 รองลงมาเป็นการคุมกำเนิดโดยวิธียาฉีดคุมกำเนิด ร้อยละ 14.16 ยุครรรค์ที่มาฝากครรรค์ครั้งแรก \leq 12 สัปดาห์ ร้อยละ 58.21 รองลงมาฝากครรรค์ครั้งแรกมากกว่า 12 สัปดาห์ร้อยละ 41.79 (\bar{X} = 12.89, S.D. = 7.345)

การรับรู้ด้านสุขภาพในหญิงตั้งครรภ์ พบว่า การรับรู้ด้านสุขภาพของการตั้งครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์ประกอบด้วย การรับรู้ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ การรับรู้ความรุนแรงของการไม่ฝากครรภ์ การรับรู้ประโยชน์ของการฝากครรภ์และ การรับรู้อุปสรรคของการมาฝากครรภ์ ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 189 คน (ร้อยละ 94.03) ระดับสูง จำนวน 12 คน (ร้อยละ 5.97) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.996) แยกรายด้าน พบว่า การรับรู้ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 163 คน (ร้อยละ 81.09) รองลงมา ระดับต่ำ จำนวน 20 คน (ร้อยละ 9.95) และระดับสูง จำนวน 18 คน (ร้อยละ 8.96) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.935) การรับรู้ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 107 คน (ร้อยละ 53.23) รองลงมา ระดับสูง จำนวน 91 คน (ร้อยละ 11.94) และระดับต่ำ จำนวน 3 คน (ร้อยละ 1.49) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 1.291) การรับรู้ประโยชน์ของการฝากครรภ์ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 174 คน (ร้อยละ 86.57) รองลงมา ระดับสูง จำนวน 24 คน (ร้อยละ 11.94) ระดับต่ำ จำนวน 3 คน (ร้อยละ 1.49) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.812) การรับรู้อุปสรรคของการมาฝากครรภ์ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 157 คน (ร้อยละ 78.11) รองลงมา ระดับต่ำ จำนวน 30 คน (ร้อยละ 14.93) และระดับสูง จำนวน 14 คน (ร้อยละ 6.97) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 ($\bar{X} = 2.89$, S.D. = 0.944) ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับการรับรู้ด้านสุขภาพของการตั้งครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์ อำเภอเถลิง จังหวัดภูเก็ต

การรับรู้ด้านสุขภาพของ การตั้งครรภ์	ระดับการรับรู้ด้านสุขภาพ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
การรับรู้ความเสี่ยงของ การตั้งครรภ์	18	8.96	163	81.09	20	9.95	3.33	0.935
การรับรู้ความรุนแรงของ การไม่ฝากครรภ์	91	45.27	107	53.23	3	1.49	3.69	1.291
การรับรู้ประโยชน์ของ การฝากครรภ์	24	11.94	174	86.57	3	1.49	4.17	0.812
การรับรู้อุปสรรคของการ มาฝากครรภ์	14	6.97	157	78.11	30	14.93	2.89	0.944
โดยรวม	12	.97	189	94.035	0	0.00	3.52	0.996

ปัจจัยระดับบุคคลของการมาฝากครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์ ประกอบด้วยความรู้เกี่ยวกับการฝากครรภ์ และความตั้งใจในการฝากครรภ์ พบว่าความรู้เกี่ยวกับการฝากครรภ์อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 119 คน (ร้อยละ 59.20) รองลงมาในระดับสูง จำนวน 82 คน (ร้อยละ 40.79) ค่าเฉลี่ย 3.68 ($\bar{X} = 3.68, S.D. = 0.857$) และความตั้งใจในการฝากครรภ์อยู่ในระดับปานกลางจำนวน 127 คน (ร้อยละ 63.18) ระดับสูง จำนวน 72 คน (ร้อยละ 35.82) และระดับต่ำจำนวน 2 คน (ร้อยละ 1.00) ค่าเฉลี่ย 3.36 ($\bar{X} = 3.36, S.D. = 1.001$) ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ปัจจัยระดับบุคคลของการมาฝากครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์ อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต

ปัจจัยระดับบุคคล	ระดับการรับรู้ด้านสุขภาพ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
ความรู้เกี่ยวกับการฝากครรภ์	82	40.79	119	59.20	0	.00	3.68	0.857
ความตั้งใจในการฝากครรภ์	72	35.82	127	63.18	2	1.00	3.36	1.001

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของการมาฝากครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่าการรับรู้ความสามารถในการฝากครรภ์โดยรวมอยู่ในระดับสูง จำนวน 116 คน (ร้อยละ 57.71) รองลงมา ระดับปานกลาง จำนวน 85 คน (ร้อยละ 42.99) ค่าเฉลี่ย 4.09 ($\bar{X} = 4.09, S.D. = 0.722$) ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของการมาฝากครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์โดยรวม อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม	ระดับการรับรู้ด้านสุขภาพ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
โดยรวม	116	57.71	85	42.29	0	0.00	4.09	0.722

ปัจจัยด้านสังคมของการมาฝากครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์ ประกอบด้วยการยอมรับการตั้งครรภ์ของคู่สมรส คู่รัก และการยอมรับการตั้งครรภ์ของครอบครัว พบว่า ปัจจัยด้านสังคมโดยรวมพบว่ามีอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 137 คน (ร้อยละ 68.16) รองลงมา ระดับมาก จำนวน 60 คน (ร้อยละ 29.85) และระดับต่ำ จำนวน 4 คน (ร้อยละ 1.99) ค่าเฉลี่ย 3.78 ($\bar{X} = 3.78, S.D.=0.966$) แยกรายด้าน พบว่า การยอมรับการตั้งครรภ์ของคู่สมรส คู่รักอยู่ในระดับมาก จำนวน 127 คน (ร้อยละ 63.18) รองลงมา ระดับปานกลาง จำนวน 68 คน (ร้อยละ 33.83) และระดับต่ำ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 2.99) ค่าเฉลี่ย 3.68 ($\bar{X} = 3.68, S.D.=0.908$) การยอมรับการตั้งครรภ์ของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 143 คน (ร้อยละ 71.14) รองลงมา ระดับมากจำนวน 51 คน (ร้อยละ 25.37) และ ระดับต่ำ จำนวน 7 คน (ร้อยละ 3.48) ค่าเฉลี่ย 3.88 ($\bar{X} = 3.88, S.D.=1.024$) ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ปัจจัยด้านสังคมของการมาฝากครรภ์ในหญิงตั้งครรภ์ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

ปัจจัยด้านสังคม	ระดับการรับรู้ด้านสุขภาพ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	จำนวน (คน)	ร้อยละ		
การยอมรับการตั้งครรภ์ ของคู่สมรส คู่รัก	127	63.18	68	33.83	6	2.99	3.68	0.908
การยอมรับการตั้งครรภ์ ของครอบครัว	51	25.37	143	71.14	7	3.48	3.88	1.024
โดยรวม	60	29.85	137	68.16	4	1.99	3.78	0.966

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Chi Square พบว่าปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ จำนวนบุตร และการคุมกำเนิด มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ส่วนสถานภาพสมรส อาชีพและสิทธิการรักษาไม่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ตวิเคราะห์โดยใช้ โดยใช้ สถิติ Chi Square

ปัจจัย	รวม (n=201) n%	การฝากครรภ์ล่าช้า		X ²	p- value		
		อายุครรภ์ ≤12สัปดาห์ (n=38คน) จำนวน ร้อยละ	อายุครรภ์ >12สัปดาห์ (n=163คน) จำนวน ร้อยละ				
อายุ	201	38	18.91	163	81.09	4.931	0.025**
• ต่ำกว่า 20 ปี	117(58.21)	16	42.11	101	61.96		
• 20 ปีขึ้นไป	84(41.79)	22	57.89	62	38.04		

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ตวิเคราะห์โดยใช้ โดยใช้สถิติ Chi Square (ต่อ)

ปัจจัย	รวม (n=201) n%	การฝากครรภ์ล่าช้า		X ²	p- value		
		อายุครรภ์ ≤12สัปดาห์ (n=38คน) จำนวน ร้อยละ	อายุครรภ์ >12สัปดาห์ (n=163คน) จำนวน ร้อยละ				
สถานภาพสมรส	201	189	94.03	12	5.97	5.786	0.16
• คู่	117(58.21)	114	97.44	3	2.56		
• หม้าย หย่า โสด	84(41.79)	75	89.29	9	10.71		
ระดับการศึกษา	201	109	54.23	92	45.77	5.91	0.011**
• มัธยมศึกษาตอนต้น ลงมา	117(58.21)	53	45.30	64	54.70		
• มัธยมศึกษาตอน ปลายขึ้นไป	84(41.79)	56	66.67	28	33.33		
อาชีพ	201	109	54.23	111	45.77	1.778	0.23 ^F
• แม่บ้าน	117(58.21)	43	39.45	74	66.67		

• อื่น ๆ (นักเรียน ค้าขาย ข้าราชการ รับจ้าง เกษตรกรรม)	84(41.79)	47	60.55	37	33.33		
รายได้(บาท/เดือน)	201	23	11.68	174	88.32	11.45	0.001**
• <10,000	115(57.21)	8	6.96	107	93.04		
• ≥10,000	86(42.79)	15	18.29	67	81.71		
สิทธิการรักษา	201	87	43.28	114	56.72	0.536	0.281
• ไม่มีสิทธิรักษา	117(58.21)	43	36.75	74	63.25		
• มีสิทธิการรักษา	84(41.79)	44	52.38	40	47.62		

ตารางที่ 5 ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่อำเภอกลาง
 จังหวัดภูเก็ตวิเคราะห์โดยใช้ โดยใช้สถิติ Chi Square (ต่อ)

ปัจจัย	รวม (n=201) n%	การฝากครรภ์ล่าช้า		X ²	p- value		
		อายุครรภ์ ≤12สัปดาห์ (n=38คน) จำนวน ร้อยละ	อายุครรภ์ >12สัปดาห์ (n=163คน) จำนวน ร้อยละ				
จำนวนครั้งของการ ตั้งครรภ์	201	68	33.83	133	66.17	201.00	0.00**
• ตั้งครรภ์ครั้งแรก	117(58.21)	41	35.04	76	64.96		
• ตั้งครรภ์มากกว่า 1 ครั้ง	84(41.79)	27	32.14	57	67.86		
จำนวนบุตร(คน)	201	182	90.55	19	9.45	10.728	0.00**
• ≤2	117(58.21)	107	58.79	10	52.63		
• > 2	84(41.79)	75	41.21	9	47.37		
การคุมกำเนิด	200	84	41.79	113	58.21	17.186	0.009**
• ไม่มีการคุมกำเนิด	117(58.21)	54	64.29	63	55.75		
• คุมกำเนิด	84(41.79)	33	35.71	50	44.25		

หมายเหตุ : F = การใช้สถิติ Fisher's Exact Test

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านสุขภาพกับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต โดยใช้สถิติ Chi-Square Test พบว่า พบว่า ด้านการรับรู้ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์ความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้า ($X^2 = 9.084$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} > 0.05$) ส่วนการรับรู้ความรุนแรงของการไม่ฝากครรภ์ การรับรู้ความรุนแรงของการไม่ฝากครรภ์และการรับรู้อุปสรรคของการมาฝากครรภ์ไม่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} > 0.05$) ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ด้านสุขภาพกับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต (n=201)

การรับรู้ด้านสุขภาพ	รวม	การฝากครรภ์ล่าช้า		X^2	p-value
	(n=201) n%	ก่อน 12 สัปดาห์ n%	หลัง 12 สัปดาห์ n%		
การรับรู้ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์				9.084	.011**
ระดับต่ำ	20(10.0)	5(25.0)	15(75.0)		
ระดับปานกลาง	135(67.2)	39(28.89)	96(71.11)		
ระดับสูง	46(22.9)	24(52.17)	90(47.83)		
การรับรู้ความรุนแรงของการไม่ฝากครรภ์				2.243	.326
ระดับต่ำ	3(1.5)	0(0.00)	0(0.00)		
ระดับปานกลาง	107(53.2)	18(16.82)	89(83.18)		
ระดับสูง	91(45.3)	50(54.95)	41(45.05)		
การรับรู้ประโยชน์ของการฝากครรภ์				.244	.371
ระดับต่ำ	0(0.0)	0(0.0)	0(0.0)		
ระดับปานกลาง	49(24.4)	18			
ระดับสูง	152(75.6)	50			
การรับรู้อุปสรรคของการมาฝากครรภ์				6.895	.075
ระดับต่ำ	9(4.5)	1(11.11)	8(90.89)		
ระดับปานกลาง	69(34.3)	18(26.07)	51(73.93)		
ระดับสูง	123(61.2)	49(39.84)	74(60.16)		

Fisher's Exact Test

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยระดับบุคคลกับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ตโดยใช้สถิติ Chi-Square Test พบว่าปัจจัยระดับบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} > 0.05$) ตามตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยระดับบุคคลกับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต

ปัจจัยระดับบุคคล	รวม (n=201) n%	การฝากครรภ์ล่าช้า		X^2	p-value
		ก่อน 12 สัปดาห์ n%	หลัง 12 สัปดาห์ n%		
ความรู้เกี่ยวกับการฝากครรภ์				.051	.472
ระดับต่ำ	0(0.0)	0(0.0)	0(0.0)		
ระดับปานกลาง	119(59.2)	41(34.45)	78(65.55)		
ระดับสูง	82(40.8)	27(32.93)	55(67.07)		
ความตั้งใจในการตั้งครรภ์				1.223	.543
ระดับต่ำ	2(1.0)	0(0.00)	2(100.00)		
ระดับปานกลาง	127(63.2)	42(33.07)	85(66.93)		
ระดับสูง	72(35.8)	26(36.11)	46(63.89)		

Fisher's Exact Test

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมกับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมไม่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} > 0.05$) ตามตารางที่ 8

ตารางที่ 8 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมกับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต (n=201)

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม	รวม (n=201) n%	การฝากครรภ์ล่าช้า		X^2	p-value
		ก่อน 12 สัปดาห์ n%	หลัง 12 สัปดาห์ n%		
การรับรู้ความสามารถในการฝากครรภ์				.281	.353
ระดับต่ำ	0(0.0)	0(0.0)	0(0.0)		
ระดับปานกลาง	85(42.3)	27(31.76)	58(68.24)		
ระดับสูง	116(57.7)	41(35.34)	75(64.66)		

Fisher's Exact Test

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมกับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมกับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ โดยใช้สถิติ Chi-Square Test พบว่าปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมไม่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} > 0.05$) ตามตารางที่ 9

ตารางที่ 9 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสังคมกับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต (n=201)

ปัจจัยด้านสังคม	รวม	การฝากครรภ์ล่าช้า		X ²	p-value
	(n=201) n%	ก่อน 12 สัปดาห์ n%	หลัง 12 สัปดาห์ n%		
การยอมรับการตั้งครรภ์ของคู่สมรส คู่รัก				.398	.820
ระดับต่ำ	6(3.0)	2(33.33)	4(66.67)		
ระดับปานกลาง	68(33.8)	49(72.06)	19(27.94)		
ระดับสูง	127(63.2)	17(13.39)	110(86.61)		
การยอมรับการตั้งครรภ์ของครอบครัว				.104	.949
ระดับต่ำ	7(3.5)	2(28.57)	5(71.43)		
ระดับปานกลาง	143(71.1)	49(34.27)	94(65.73)		
ระดับสูง	51(25.4)	17(33.33)	34(66.67)		

การอภิปรายและสรุปผล

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้า ประกอบด้วย คุณลักษณะของบุคคล ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา รายได้ จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ จำนวนบุตร การคุมกำเนิด โดยพบว่าเป็นกลุ่มอายุน้อยกว่า 20 ปี ร้อยละ 42.11 ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ไม่เหมาะสมสำหรับการตั้งครรภ์ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้า เนื่องจากหญิงตั้งครรภ์อยู่ในชุมชนเมืองส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นลงมา ร้อยละ 53.7 ทำให้ขาดความตระหนักในการมาฝากครรภ์ สอดคล้องกับการศึกษาของสุวิมล สุรินทร์ทรัพย์(2559) ที่พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการมาฝากครรภ์ล่าช้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ความไม่เพียงพอของรายได้ส่งผลกระทบต่อมารฝากครรภ์ เนื่องจากการมาฝากครรภ์ต้องมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น เช่น การเดินทาง สอดคล้องกับการศึกษาของสิริมา มงคลสัมฤทธิ์และศรีสุรางค์ ภัทรคาร์มินทร์ (2560) ที่พบว่ามารฝากครรภ์ล่าช้ามีความสัมพันธ์กับรายได้รวมครอบครัว สอดคล้องกับอังคณา สูงส่งเกียรติ (2558) ปัจจัยที่สัมพันธ์ต่อการฝากครรภ์ล่าช้า ประกอบด้วย ปัจจัยด้านประชากร พฤติกรรม

สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและสังคม ดังนี้ อายุ ศาสนา ที่อยู่ ระดับการศึกษา ความพร้อมในการตั้งครรภ์ การดูแลเมื่อเจ็บป่วย ช่องทางการรับรู้ข้อมูล อาชีพของ หญิงตั้งครรภ์และสามี สิทธิการรักษา ผู้สนับสนุนหลักสำหรับค่าใช้จ่ายในการฝากครรภ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมาก

การรับรู้ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์กับการฝากครรภ์ล่าช้า ($X^2 = 9.084$) โดยพบว่า หญิงตั้งครรภ์มีระดับการรับรู้ความเสี่ยงของการตั้งครรภ์อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 163 คน (ร้อยละ 81.09) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ($\bar{X} = 3.33$, S.D.=0.935)เมื่อพิจารณารายข้อจะพบว่าอาหารที่มีแคลเซียมสูงช่วยเสริมสร้างกระดูกของทารกในครรภ์ได้ ($\bar{X} = 4.37$, S.D.=0.751) รองลงมาควรฝากครรภ์ครั้งแรกเมื่อมีอาการผิดปกติเกิดขึ้นถ้าไม่มีอาการผิดปกติก็ไม่ต้องมาฝากครรภ์ก็ได้ ($\bar{X} = 3.99$, S.D.=1.01) และในการตั้งครรภ์แต่ละครั้งหากไม่มีอาการผิดปกติใดๆไปฝากครรภ์อย่างน้อย 1 ครั้งก็เพียงพอที่ไม่ต้องไปอีกรอคคลอดเลย ($\bar{X} = 3.93$, S.D.=1.003) ตามลำดับ ซึ่งจุดประสงค์การฝากครรภ์เพื่อส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจของมารดาระหว่างการตั้งครรภ์วินิจฉัยภาวะแทรกซ้อนที่อาจเกิดขึ้นขณะตั้งครรภ์พร้อมค้นหาสาเหตุและหาแนวทางการแก้ไขป้องกัน และลดอาการแทรกซ้อนระหว่างการตั้งครรภ์เพื่อคัดกรองโรค เพื่อลดอัตราการตายของมารดา และทารกในครรภ์ เช่น การคลอดผิดปกติ การเสียเลือด การติดเชื้อ การคลอดก่อนกำหนด เพื่อช่วยให้ทารกคลอดและมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์ให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติตนระหว่างการตั้งครรภ์ในด้านสุขภาพโภชนาการ การเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ความผิดปกติจากการตั้งครรภ์เพื่อลดความกังวลและส่งเสริมสุขภาพขณะตั้งครรภ์(กรมอนามัย,2565)สอดคล้องกับศิริวรรณ แสงอินทร์และชอทิพย์ ผลกุศล (2561) หญิงตั้งครรภ์อายุมากมีคะแนนการรับรู้ภาวะเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์เฉลี่ย 296.13 ซึ่งอยู่ในระดับต่ำ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ควรมีการรณรงค์ส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์มีความรู้เกี่ยวกับการฝากครรภ์

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย.(2565). คู่มือการฝากครรภ์สำหรับบุคลากรสาธารณสุข.ครั้งที่ 1. นนทบุรี:สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

กองบริหารการสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข [อินเทอร์เน็ต]. เข้าถึงได้จาก ;<https://phdb.moph.go.th/main/index> เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2566.

ฐิติมา หาญสมบูรณ์.(2565).การประเมินผลการฝากครรภ์ ภาวะสุขภาพมารดาและทารกอำเภอ หลังสวน จังหวัดชุมพร. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน) พ.ศ. 2565 : 23-33.

สุวิมล สุรินทร์พย์. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมาฝากครรภ์ล่าช้าของหญิงตั้งครรภ์พื้นที่โซน
 ตะวันชิงพลบ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน.(วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหา
 บัณฑิต). กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.2559.

ศิริวรรณ แสงอินทร์และช่อทิพย์ ผลกุล.(2561).การรับรู้ภาวะเสี่ยงของการตั้งครรภ์ พฤติกรรม
 สุขภาพและความต้องการสุขภาพแบบองค์รวมของหญิงตั้งครรภ์อายุมาก. [อินเทอร์เน็ต].
 เข้าถึงได้จาก <https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/4052> เข้าถึงเมื่อ 30
 ตุลาคม 2566.

เรณู ศรีสุข.(2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมาฝากครรภ์ครั้งแรกภายใน 12 สัปดาห์ของ หญิง
 ตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ในสถานบริการเขตอำเภอพนัสนิคม. (วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหา
 บัณฑิต, สาขาวิชาการผดุงครรภ์ขั้นสูง,คณะพยาบาลศาสตร์), มหาวิทยาลัยบูรพา. 2558.
 ระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข [อินเทอร์เน็ต]. เข้าถึงได้จาก
https://pkt.hdc.moph.go.th/hdc/main/index_pk.php เข้าถึงเมื่อ 30 ตุลาคม 2566.

อรทัย วงศ์พิกุล,สินีนารถ โรจนานุกุลพงศ์และอำพรวรรณ คำรณฤทธิ.(2558).ฝากครรภ์ดี มีคุณภาพ
 ควรฝากครรภ์ก่อนอายุครรภ์ 12 สัปดาห์.นครราชสีมา:ศูนย์อนามัยที่ 9 กรมอนามัย.เข้าถึง
 ได้จาก <http://hpc9.anamai.moph.go.th/images/pdf59/teen59/ANC.pdf>

Best, John W. (1977). **Research is Evaluation**. (3rded). Englewood Cliffs: N.J. Prentice-
 Hall.

Bloom, B.S. (1975). **Taxonomt of Education**. David McKay Company Inc., New York.

Cronbach, Lee J. (1951). **Essentials of Psychological Testing**. 3rd ed. New York: Harpe

Daneil W.W.(2010). **Biostatistics:Basic Concepts and Methodology for the Health
 Sciences**. (9th ed). New York: John Wiley&Sons.

Likert R. **inventorNew Patterns of Management**. 1961.

World Health Organization [WHO]. (2003). **Antenatal care in developing countries
 promises, achievements and missed opportunities: An analysis of levels, and
 differentials**. Geneva: World Health Organization.

ประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพิ่มคุณภาพนอนหลับ
Effectiveness and satisfaction of *Citrus hystrix* DC. peel essential oil
for improving sleep quality

กรองแก้ว หนูอิม^{1*}, ศุภรศม์ อัสวพรรณภัทร², วัฒนา ขยรัช³

Krongkaew Nuoim¹, Suparus Utsawapontanapat², Vadhana Jayathavaj³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลและประเมินความพึงพอใจน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพิ่มคุณภาพนอนหลับ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) กลุ่มเดียว วัดซ้ำ 3 ครั้ง กับประชากรวัยทำงานอายุระหว่าง 20 - 45 ปีที่มีอาการนอนไม่หลับ มีอาสาสมัครจำนวน 30 คน (คะแนนการนอนหลับมากกว่า 5 คะแนน) เครื่องมือที่ใช้ประกอบไปด้วยแบบบันทึกข้อมูลอาสาสมัคร (Case Report Form : CRF) ตั้งแต่ข้อมูลส่วนบุคคล แบบสอบถามดัชนีคุณภาพการนอนหลับพิทส์เบิร์ก และความพึงพอใจการใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพรรณนา ได้แก่ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสถิติอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ ผลการศึกษา การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยคุณภาพการนอน (PSQI) ก่อนและหลังการใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดสัปดาห์ที่ 1, 2 และ 3 สัปดาห์ ค่าเฉลี่ยลดลงลดลงจาก 7.07 เหลือ 3.27 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ค่า $P < 0.001$

คำสำคัญ: ภาวะนอนไม่หลับ, ความพึงพอใจ, น้ำมันผิวมะกรูด, คุณภาพการนอน

¹ นักศึกษาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต คณะคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

E-mail: krongkaew@northern.ac.th

² อาจารย์ประจำหลักสูตรการแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต คณะคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรการแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต คณะคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Abstract

The purpose of this research was to study the effectiveness and assess satisfaction with bergamot essential oil for improving sleep quality using the quasi-experimental research design of one group and repeated measurements three times with the working population aged 20–45 who have insomnia symptoms. There were 30 volunteers (sleep scores greater than 5). The instruments included the Case Report Form to collect personal information, the Pittsburgh Sleep Quality Index Questionnaire, and satisfaction with the use of bergamot essential oil. Data analysis used descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and inferential statistics and repeated-measures analysis of variance. The results showed that the mean sleep quality score (PSQI) before and after using bergamot essential oil for weeks 1, 2, and 3 decreased from 7.07 to 3.27 with statistical significance (p -value < 0.001).

Keywords: Insomnia, satisfaction, bergamot peel essential oil, sleep quality

บทนำ

อาการนอนไม่หลับเป็นปัญหาที่บั่นทอนคุณภาพชีวิตของคนไทยประมาณ 19 ล้านคนหรือสถิติพบว่าร้อยละ 30-40 ของประชากรทั้งหมดมีปัญหาการนอนหลับ (กรมสุขภาพจิต, 2563) และทั่วโลกพบว่า 2 พันล้านคนที่เผชิญกับปัญหาการนอนไม่หลับ การนอนหลับมีความสำคัญต่อสุขภาพด้านร่างกาย จิตใจ สังคม เศรษฐกิจ และจิตวิญญาณตลอดจนคุณภาพชีวิตหลาย ๆ มิติ รวมถึงการทำหน้าที่และความเป็นอิสระของผู้สูงอายุ เนื่องจากการนอนหลับทำหน้าที่เปรียบเสมือนผู้ดูแลสุขภาพสากล (universal healthcare provider) ที่ไม่มีค่าใช้จ่าย และถือเป็นยาอายุวัฒนะและการมีพลังงานสำหรับการดำรงชีวิต ประโยชน์ของการนอนหลับมีหลายประการ เช่น มีการซ่อมแซมเนื้อเยื่อและสังเคราะห์โปรตีนเพิ่มมากขึ้น ทำให้อวัยวะทุกส่วนในร่างกายได้รับการฟื้นฟูมีการผลิตฮอร์โมนเพื่อการเจริญเติบโต (growth hormone) เพิ่มขึ้น ส่งเสริมการทำหน้าที่ทางด้านร่างกายและสมองหลายส่วน ส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้และความจำ การตัดสินใจอย่างเป็นเหตุเป็นผล ส่งเสริมสุขภาพด้านจิตใจและอารมณ์ขณะนอนหลับร่างกายมีการควบคุมการทำหน้าที่ทางสรีรวิทยาต่าง ๆ และการควบคุมสมดุลของร่างกายนอกจากนี้ขณะนอนหลับในระยะการหลับลึกมีการเก็บกักกรองและจัดระบบการรู้คิดและอารมณ์การนอนหลับไม่เพียงพอมีผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวและผลกระทบระยะสั้น ได้แก่ ประสิทธิภาพการทำงานและความตื่นตัวลดลง ความจำและการรู้

คิดบกพร่อง ปัญหาสัมพันธ์ภาพผลกระทบระยะยาว ได้แก่ ปัญหาสุขภาพร่างกายเพิ่มขึ้น เช่น การทำหน้าที่ย่างของสมองบกพร่อง ความจำและการรู้คิดบกพร่อง มีภาวะหลงลืม พลังงานในร่างกายลดลง การทำหน้าที่ด้านการเคลื่อนไหวลดลงระดับน้ำตาลสูงขึ้น เสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ โรคอ้วน โรคเบาหวาน ปัญหาสุขภาพจิตเพิ่มขึ้น เช่น ซึมเศร้า วิตกกังวลความผิดปกติทางด้านอารมณ์ สุขภาพจิตบกพร่องการติดสุรา โดยผลกระทบทั้งระยะสั้นและระยะยาว ได้แก่ความปลอดภัยลดลง มีโอกาสเกิดอุบัติเหตุพลัดตกหกล้ม การได้รับบาดเจ็บและการตายจากการทำงานและการใช้ยานพาหนะ ประสิทธิภาพการทำงานลดลง คุณภาพชีวิตลดลงดังนั้นผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น (ปริญญากร ธนะบุญปวง, 2565)

อาการนอนไม่หลับเป็นปัญหาที่บั่นทอนคุณภาพชีวิตเป็นอย่างมากโดยเฉพาะกลุ่มคนวัยทำงานส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในระยะสั้นและระยะยาว น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด ช่วยผ่อนคลายจิตใจและร่างกายและให้การนอนหลับที่ดี นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มอารมณ์และความตื่นตัวเมื่อใช้เมื่อตื่นนอน การใช้น้ำมันหอมระเหยคาดว่าจะบรรเทาความเครียดทางจิตใจและปรับปรุงคุณภาพการนอนหลับและความตื่นตัวในตอนเช้า (Nobuyuki et al., 2023) ซึ่งมีน้ำมันหอมระเหยเป็นพืชสมุนไพรในนโยบายของรัฐบาลที่ให้การสนับสนุนแนวคิด BCG (Bio-Circular-Green Economy) หรือ เศรษฐกิจชีวภาพในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ยังเป็นการส่งเสริมการสร้างรายได้ให้ชุมชน

ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะศึกษา การใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพื่อเพิ่มคุณภาพนอนหลับ และประสิทธิผลจะนำไปสู่การใช้สมุนไพรเพื่อช่วยการนอนหลับอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพิ่มคุณภาพนอนหลับ
2. แบบประเมินความพึงพอใจในการใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด

สมมุติฐานการวิจัย

1. น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดช่วยให้ผู้ป่วยนอนหลับดีขึ้น
2. น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดสามารถสร้างความพึงพอใจ

ขอบเขตงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพื่อคุณภาพการนอนหลับ

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นวัยทำงานระหว่าง 20 - 45 ปี ที่มีอาการนอนไม่หลับ

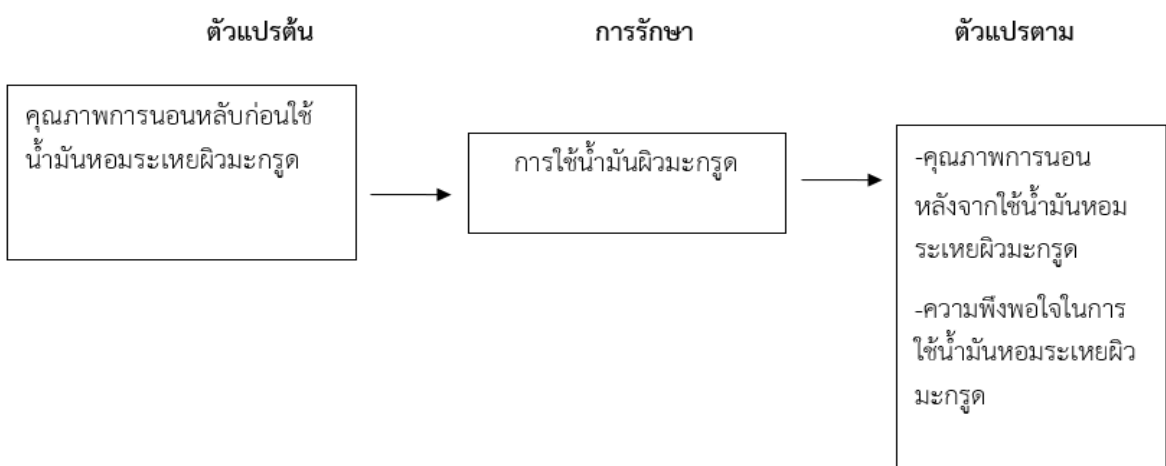
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัย คือ เขตพื้นที่รับผิดชอบของดาวเหนือคลินิกการแพทย์แผนไทย ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ดำเนินการเป็นวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2566 จนถึง วันที่ 15 มิถุนายน 2567

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพื่อคุณภาพการนอนหลับ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) โดยการศึกษาแบบกลุ่มเดียว ประเมินก่อนและหลัง (one group pretest-posttest design) ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ขั้นตอนการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

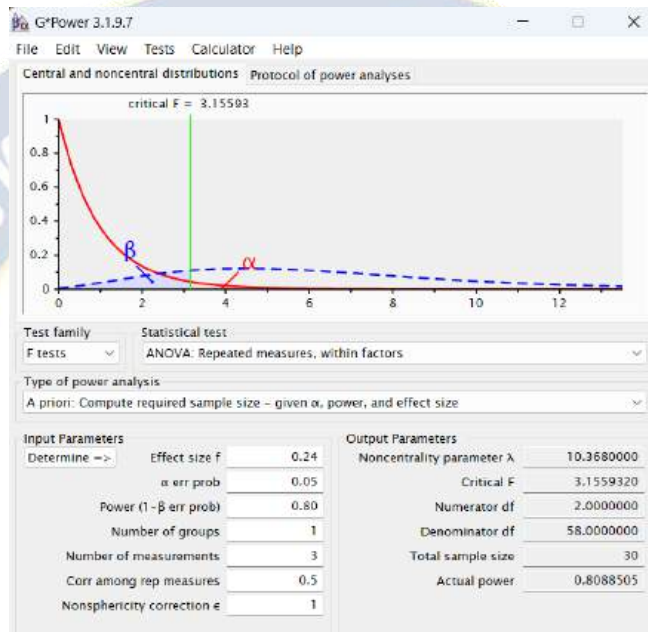
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นวัยทำงานที่มีอายุระหว่าง 20 - 45 ปี จำนวน 30 คนที่มาใช้บริการตาวเหนือคลินิกการแพทย์แผนไทย

การคำนวณขนาดตัวอย่าง

โดยใช้สถิติ ANOVA: Repeated measures

รูปภาพที่ 8

ที่มา The jamovi project (2022). jamovi. (Version 2.3)

การคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power เลือก F tests การทดสอบ ANOVA: Repeated measures, within factors ขนาดอิทธิพล 0.24 ขนาดเล็ก ความคลาดเคลื่อนชนิดที่ 1 .05 อำนาจทดสอบ 0.81 การวัดซ้ำ 3 ครั้ง ขนาดตัวอย่าง 30 ตัวอย่าง

2. เกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัคร มีดังนี้

2.1 เกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัคร (Inclusion criteria) ได้แก่

- 1) เป็นบุคคลวัยทำงานอายุระหว่าง 20 - 45 ปี ที่มีอาการนอนไม่หลับ (คะแนนการนอนหลับมากกว่า 5 คะแนน)
- 2) ไม่มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการนอนหลับ ได้แก่ การรับประทานยา เช่น ชา กาแฟ น้ำอัดลม การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และการใช้ยาที่มีผลต่อการนอนหลับ

3) สามารถช่วยเหลือตนเองได้และไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วม ได้แก่ โรคภูมิแพ้ โรคหอบหืด โรคลมชัก โรคประสาท โรคจิต ภาวะซีมีเศร้า วิตกกังวล หรือภาวะเจ็บป่วยเฉียบพลัน

4) ไม่มีอาการแพ้ไขมันหอมระเหย เช่น วิงเวียนศีรษะ และทดสอบด้วยวิธีการสุตดม โดยการหยดน้ำมันหอมระเหยจำนวน 1 หยด ลงบนสำลีแล้วสุตดม และทดสอบการแพ้ที่ผิวหนัง อาการเช่น คัน บวม แดง

2.2 เกณฑ์การคัดออกผู้เข้าร่วมการวิจัย (Exclusion Criteria)

1) มีโรคประจำตัวที่เป็นอุปสรรคต่อการเข้าร่วม ได้แก่ โรคภูมิแพ้ โรคหอบหืด โรคลมชัก โรคประสาท โรคจิต ภาวะซีมีเศร้า วิตกกังวล หรือภาวะเจ็บป่วยเฉียบพลัน

2) มีอาการแพ้ไขมันหอมระเหย เช่น วิงเวียนศีรษะแพ้ที่ผิวหนัง เช่น คัน บวม แดง

3) มีสภาพร่างกายที่ไม่สามารถทำกิจกรรมของโครงการได้ เช่น อาการปวดหลัง อาการเจ็บขา

2.3 เกณฑ์การยุติการวิจัย (Termination criteria for the whole research project) ได้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับอันตรายจนถึงต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาลหรือถึงแก่เสียชีวิต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 คือเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด สำลีใช้สำหรับการดมเพื่อทดสอบการแพ้ไขมันหอมระเหย และน้ำเปล่าอุณหภูมิห้อง

ส่วนที่ 2 คือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบบันทึกข้อมูลอาสาสมัคร (Case report form)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณภาพการนอนหลับแบบพิตส์เบิร์ก (The Pittsburgh Sleep Quality Index: PSQI) ของบุชชี เรย์โนลด์ส มงค์ เบอร์แมน และคัฟเฟอร์ ซึ่งแปลเป็นภาษาไทย (วรัญ ตันชัยสวัสดิ์, 2542) เป็นการประเมินคุณภาพการนอนหลับช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด

3.วิธีดำเนินการ

1. ทำหนังสือขออนุญาตอธิการบดี วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นเพื่อรวบรวมข้อมูลเวชระเบียน และฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ย้อนหลังนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษา

2. ยื่นแบบเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับการพิจารณาจริยธรรมการศึกษาวิจัยในมนุษย์ต่อ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

3.1 ขั้นตอนดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 30 คน อาสาสมัครจะได้รับน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดที่ผลิต

โดยกลุ่มอาชีพแปรรูปสมุนไพร จังหวัดสุโขทัย ลักษณะพิเศษคือใช้เปลือกกล้วย ต่างจากระบบอุตสาหกรรมที่กลิ่นทั้งผลที่มีน้ำในผลทำให้กลิ่นเปลี่ยนไป

1. ผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บข้อมูลลงในแบบบันทึกข้อมูลส่วนตัว
2. แบบสอบถามคุณภาพการนอนหลับ ซึ่งก่อนทำการทดลองในครั้งที่ 1 จะมีการทดสอบการแพ้ น้ำมันหอมระเหยด้วยวิธีการสุดตม โดยการหยดน้ำมันหอมระเหยจำนวน 1 หยด ลงบนสำลีแล้วสุดตม เพื่อทดสอบอาการแพ้ และทำการเก็บข้อมูลก่อนการทดลอง หลังจากนั้นทำการทดลอง 3 ครั้ง เป็นเวลา 1 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนในการทดลอง ดังนี้

อาสาสมัครใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด เป็นเวลา 20 นาที โดยจะทำการนั่งรับกลิ่นน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดในห้องปิดที่อุณหภูมิห้องปกติ (20 - 25 องศาเซลเซียส) เพื่อให้ได้รับกลิ่นอย่างทั่วถึง

3. ผู้วิจัยชี้แจงการใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดซึ่งกลุ่มตัวอย่างจะเป็นผู้เตรียมด้วยตนเองที่บ้านโดยนำน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดหยดบนสำลีจำนวน 1 หยด ก่อนเข้านอน เป็นเวลา 1 สัปดาห์
4. อาสาสมัครใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด กำหนดครบ 1 สัปดาห์หลังตื่นนอนทำแบบสอบถามประเมินคุณภาพการนอนหลับหลังใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบบันทึกข้อมูลอาสาสมัคร (Case report form)
2. แบบประเมินคุณภาพการนอนหลับก่อนใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด
3. แบบประเมินคุณภาพการนอนหลับหลังการใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด
4. แบบสอบถามความพึงพอใจน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด

จริยธรรมการวิจัย

การศึกษานี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (หนังสือรับรองจริยธรรมเลขที่ NTC888-0041 วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2567) จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่องประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพิ่มคุณภavnอนหลับ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนำเสนอผลงานวิจัยและแปลความหมายตามดังนี้

ส่วนที่ 1 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ตารางแสดงตารางวิเคราะห์ข้อมูล คุณภาพการนอนหลับของผู้ป่วย

ส่วนที่ 3 ตารางแสดงผลความพึงพอใจน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างตาราง (n=30)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	12	40.00
หญิง	18	60.00
อายุ		
20-35 ปี	22	73.33
36-45 ปี	8	26.66
สถานภาพ		
โสด	21	70.00
แต่งงาน	8	26.66
หย่า/ร้าง	1	3.33
ระดับการศึกษา		
มัธยมศึกษา	1	3.33
ปริญญาตรี	1	3.33
ปริญญาโท	24	80.00
ปริญญาเอก	3	10.00

จากตารางที่ 1 พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.00 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 40.00 ส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือ มีอายุ 20 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.66 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 70.00 มีสถานภาพแต่งงาน คิดเป็นร้อยละ 26.66 และมีสถานภาพหย่า/ร้างคิดเป็นร้อยละ 3.33 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท คิด

เป็นร้อยละ 80.00 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10.00 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 3.33 และระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนคุณภาพการนอนหลับก่อนหลังใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด

การเปรียบเทียบ คะแนนนอนหลับ	ค่าเฉลี่ยก่อน	ค่าเฉลี่ยหลัง	ส่วนต่างของ ค่าเฉลี่ย	ค่าพี
ครั้งที่ 1	7.07	4.70	2.37	< 0.001*
ครั้งที่ 2	5.07	4.03	1.04	< 0.001*
ครั้งที่ 3	4.13	3.27	0.86	< 0.001*

*p-value <0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนคุณภาพการนอนหลับก่อนใช้และหลังใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด โดยการเปรียบเทียบแบบวัดซ้ำ รวม 3 ครั้ง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการนอนหลับก่อนการทดลองมีค่าสูงกว่าหลังการทดลอง (ค่าเฉลี่ยก่อน = 7.07 ค่าเฉลี่ยหลัง = 4.70) p-value <.001

ครั้งที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพการนอนหลับก่อนการทดลองมีค่าสูงกว่าหลังการทดลอง (ค่าเฉลี่ยก่อน = 5.07 ค่าเฉลี่ยหลัง = 4.03) p-value <.001

ครั้งที่ 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพการนอนหลับก่อนการทดลองมีค่าสูงกว่าหลังการทดลอง (ค่าเฉลี่ยก่อน = 4.13 ค่าเฉลี่ยหลัง = 3.27) p-value <.001

เมื่อนำผลการวิจัยทั้ง 3 ครั้ง มาเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ย ก็พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำลงเป็นลำดับ จาก ครั้งที่ 1 = เป็น 7.07 ในครั้งที่ 2 เป็น 5.07 ในครั้งที่ 3 และเป็น 4.13

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจในการใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพิ่มคุณภาพการนอนหลับ (n=30)

รายการ	ร้อยละ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. กลิ่นของน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด	76.66	26.66	0	0	0
2. สีของน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด	50.00	50.00	0	0	0
3. ความง่ายในการดมน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด	50.00	50.00	0	0	0
4. ความรู้สึกสดชื่นน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด	66.66	33.33	0	0	0
5. ความรู้สึกเหนอะหนะของน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด	0	0	0	33.33	66.66
6. ความมันติดผิวหนึ่งน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด	0	0	0	53.33	46.66

จากตารางที่ 3 จะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพิ่มคุณภาพการนอนหลับ ระดับมากที่สุด ร้อยละ 76.66 เมื่อพิจารณา พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกลิ่นของน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดมากที่สุด รองลงมา คือความรู้สึกสดชื่นน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด ความพึงพอใจในความรู้สึกสดชื่น ร้อย 66.66 ความพึงพอใจสีและของน้ำมันง่ายในการดมหอมระเหยผิวมะกรูดร้อยละ 50.00 ความพึงพอใจความมันติดผิวหนึ่งน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดน้อย ร้อยละ 53.33 ความพึงพอใจความรู้สึกเหนอะหนะของน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดน้อยที่สุด ร้อยละ 66.66

ตารางที่ 4 การคำนวณสถิติ Repeated Measures ANOVA (Non-parametric)

Repeated Measures ANOVA (Non-parametric)		
Friedman		
χ^2	df	p
120	5	< .001

จากตารางที่ 4 การทดสอบด้วยสถิติ Friedman มีค่าพีของสถิติไคสแควร์น้อยกว่า .05 มีตัวแปรอย่างน้อย 1 คู่ที่แตกต่างกัน

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาการเปรียบเทียบคะแนนคุณภาพการนอนหลับก่อนและหลังการใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ทำการสุดตม 3 ครั้ง การทดสอบคุณภาพการนอนหลับก่อนและหลังการใช้้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < 0.001$ โดยเฉลี่ยลดลงจาก 7.07 เหลือ 3.27

ข้อมูลทั่วไปพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีอายุ 25 - 35 ปี คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาคือ มีอายุ 36 - 45 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.66 ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 70.00 มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 26.66 และมีสถานภาพหย่า/ร้างคิดเป็นร้อยละ 3.33 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 80.00 ระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 10.00 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 3.33 และระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 3.33

ผลการเปรียบเทียบคะแนนคุณภาพการนอนหลับก่อนหลังใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดแบบวัดซ้ำ รวม 3 ครั้ง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังต่อไปนี้ ครั้งที่ 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยคุณภาพการนอนหลับก่อนการทดลองมีค่าสูงกว่าหลังการทดลอง (ค่าเฉลี่ยก่อน = 7.07 ค่าเฉลี่ยหลัง = 4.70) $p\text{-value} < .001$ ครั้งที่ 2 พบว่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพการนอนหลับก่อนการทดลองมีค่าสูงกว่าหลังการทดลอง (ค่าเฉลี่ยก่อน = 5.07 ค่าเฉลี่ยหลัง = 4.03) $p\text{-value} < .001$ ครั้งที่ 3 พบว่าคะแนนเฉลี่ยคุณภาพการนอนหลับก่อนการทดลองมีค่าสูงกว่าหลังการทดลอง (ค่าเฉลี่ยก่อน = 4.13 ค่าเฉลี่ยหลัง = 3.27) $p\text{-value} < .001$ และเมื่อนำผลการวิจัยทั้ง 3 ครั้ง มาเรียงลำดับค่าคะแนนเฉลี่ย ก็พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำลงเป็นลำดับ จากครั้งที่ 1 = เป็น 7.07 ในครั้งที่ 2 เป็น 5.07 ในครั้งที่ 3 และเป็น 4.13

กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจในการใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพิ่มคุณภาพการนอนหลับระดับมากที่สุด ร้อยละ 76.66 เมื่อพิจารณา พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกลิ่นของน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดมากที่สุด รองลงมา คือความรู้สึสดชื่นน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด ความพึงพอใจในความรู้สึสดชื่น ร้อย 66.66 ความพึงพอใจสีและของน้ำมันง่ายในการดมหอมระเหยผิวมะกรูดร้อยละ 50.00 ความพึงพอใจความมันติดผิวหนังน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดน้อย ร้อยละ 53.33 ความพึงพอใจความรู้สึเหนื่อยหอบของน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดน้อยที่สุด ร้อยละ 66.66

อภิปรายผล

การศึกษาประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพิ่มคุณภาพนอนหลับ ในเบื้องต้นครั้งนี้ เป็นศึกษาการเปรียบเทียบคะแนนคุณภาพการนอนหลับก่อนและหลังใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูด เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ทำการสุดตม 3 ครั้ง การทดสอบคุณภาพการนอนหลับก่อนและหลังใช้น้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดมีความแตกต่างกัน

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพื่อเพิ่มคุณภาพนอนหลับผลการวิจัยพบว่าสามารถเพิ่มคุณภาพการนอนได้สอดคล้องกับการศึกษาการใช้้ำมันหอมระเหยมะกรูดก่อนนอนช่วยผ่อนคลายจิตใจและร่างกายและให้การนอนหลับที่ดี นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มอารมณ์และความตื่นตัวเมื่อใช้เมื่อตื่นนอน การใช้น้ำมันหอมระเหยคาดว่าจะบรรเทาความเครียดทางจิตใจและปรับปรุงคุณภาพการนอนหลับและความตื่นตัวในตอนเช้า (Nobuyuki et al., 2023)

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพน้ำมันหอมระเหยผิวมะกรูดเพื่อเพิ่มคุณภาพนอนหลับผลการวิจัยพบว่าสามารถเพิ่มคุณภาพการนอนได้สอดคล้องกับการศึกษาผลการวิจัยพบว่าสถานภาพการวิจัยด้านภูมิปัญญาการใช้้ำมันหอมระเหยเป็นการศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยโรคนอนไม่หลับและใช้น้ำมันหอมระเหยบรรเทาอาการนอนไม่หลับ ที่เข้าร่วมการศึกษาตั้งแต่ 6 -72 คน โดยลักษณะการใช้้ำมันหอมระเหยคือการใช้้ำมันหอมระเหยในการสูดดม และการดูซึมผ่านทางผิวหนัง ส่วนรูปแบบของการใช้ที่นิยมมากที่สุดคือการใช้น้ำมันหอมระเหยในการสูดดม น้ำมันหอมระเหยที่นำมาใช้ในการศึกษามี 3 ชนิดคือ น้ำมันหอมระเหยลาเวนเดอร์ น้ำมันหอมระเหยเลมอนบาล์ม และน้ำมันหอมระเหยส้ม โดยน้ำมันหอมระเหยสามารถลดอาการนอนไม่หลับได้อย่างมีนัยสำคัญ และไม่พบการรายงานอาการไม่พึงประสงค์ที่รุนแรงจากการใช้น้ำมันหอมระเหย (ปรรรฐมาศ พสิษฐ์ภักกุล, 2565)

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาการใช้สมุนไพรบำบัดในรูปแบบอื่นๆ เช่น การสูดดม การอาบ การแช่ และควรเลือกใช้ กลิ่นของสมุนไพรชนิดอื่น ที่มีคุณสมบัติในการช่วยอาการนอนไม่หลับ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของสมุนไพรบำบัด
2. น้ำมันหอมระเหยที่นำมาใช้ในงานวิจัยควรผ่านการระบุและตรวจวิเคราะห์ปริมาณสารสำคัญและองค์ประกอบทางเคมีของน้ำมันหอมระเหย โดยหน่วยงานที่มีมาตรฐานและไม่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย รวมถึงควรมีการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบน้ำมันหอมระเหยที่มีสายพันธุ์ต่างกัน
3. ควรมีการศึกษาถึงผลการรักษาในผู้ป่วยที่มีความแตกต่างของประเภทอาการนอนไม่หลับ รวมไปถึงระดับความรุนแรงของอาการนอนไม่หลับ อีกทั้งควรมีการติดตามผลหลังการทดสอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น และได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันจะเป็นประโยชน์ต่อการแพทย์และสาธารณสุขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา มาลีวรรณ. (2563). โรคนอนไม่หลับสัมพันธ์กับ นาฬิกาชีวิตแก้ไขได้โดยไม่ใช้ยา. ชีวจิต, 23(55), 30-35.

- กศลิน การหงษ์. (2561). ความหมายและการพฤติกรรมการใช้ยาในกลุ่มเบนโซไดอะซีปีนในมุมมองของคณชนบท, *วารสารเภสัชกรรมไทย*, 10(2), 264-275.
- โชติมันต์ ชินวรารักษ์. (2564). “คุณภาพการนอนหลับ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องในนักศึกษาแพทย์ชั้นปริญญาตรีคลินิกคณะแพทยศาสตร์วชิรพยาบาล. *วารสารเวชศาสตร์เขตเมือง*, 65(4), 335-342.
- ตะวันชัย จิรประมุขพิทักษ์ และวรัญ ตันชัยสวัสดิ์. (2540). ปัญหาคุณภาพการนอนหลับของพยาบาลโรงพยาบาลสงขลานครินทร์. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย*, 42(3), 123-132.
- ธิดิมา ณรงค์ . (2560). *คุณภาพการนอนหลับและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้ป่วยโรคซึมเศร้า ที่แผนกผู้ป่วยนอกสถาบันจิตเวชศาสตร์สมเด็จพระเจ้าพระยา. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). Chula. <https://digital.car.chula.ac.th>*
- ปรธรรมาศ พลธิษฐ์ภักกุล.(2565). “สถานภาพงานวิจัยภูมิปัญญาการใช้น้ำมันหอมระเหยในการบรรเทาอาการนอนไม่หลับ” *วารสารศิลปศาสตร์ (วังนางเลิ้ง) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร* 2(1),2-12
- เทวัญ ธานีรัตน์. (2550). *ตำราวิชาการสูคนรบำบัด. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์กิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.*
- นภัสชญา เกษรา. (2564). “การศึกษาประสิทธิผลและความปลอดภัยขอตำรับกลีบบัวแดงในผู้ที่มีอาการนอนไม่หลับ” *วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก*, 19(1), 34-48.
- เพ็ญประภา เทียบคุณ. (2559) “ผลของโปรแกรมการจัดการกับอาการร่วมกับการใช้น้ำมันหอมระเหยต่ออาการเหนื่อยล้าในผู้สูงอายุโรคปอดอุดกั้นเรื้อรัง” *วารสารคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา* 24(1), 76-88.
- พงศธร ทองกระสี. (2565). “ประสิทธิผลของชาที่มีส่วนผสมของกัญชาต่ออาการนอนไม่หลับ,” *วารสารวิทยาศาสตร์สุขภาพแห่งประเทศไทย*, 5(1), 25-32.
- มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมฯ, อายุรเวทวิทยาลัย ชิวโกมารภักจ์. (2554). *ตำราการแพทย์ไทยเดิม (แพทยศาสตร์สงเคราะห์) ฉบับพัฒนา ตอนที่ 1, พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร*
- สาวิตรี แสงสว่าง. (2564). “ศาสตร์และศิลป์โรมานาเธอร่าฟี คลายเครียด ลดอาการซึมเศร้า,” *ชีวจิต*, 23(50), 30-35.
- สุรชาติพย์ มหาเจริญศิริ. (2560). “การพัฒนาแบบประเมินเพื่อการวินิจฉัยธาตุเจ้าเรือนปกติลักษณะทางการแพทย์แผนไทย,” *เวชบันทึกศิริราช*, 10(2) 65-73.
- Anderson, W. M., Falestiny, M. (2000). *Women and sleep. Primary Care Update in Obstetrical and Gynecology*, 7(4), 131-137.

- Bruni, O., Ferini-Strambi, L., Giacomoni, E., & Pellegrino, P. (2021). **Herbal remedies and their possible effect on the GABAergic system and sleep.** *Nutrients*, 13(2), Article 530. <https://doi.org/10.3390/nu13020530>
- Bliwise, N. G. (1992). **Factors related to sleep quality in healthy elderly women.** *Psychology and Aging*, 7(1), 83-88.
- Brenda, M. D. Patricia, N.C. (2019). Trial of Essential Oils to Improve Sleep for Patients in Cardiac Rehabilitation. **The Journal of Alternative and Complementary Medicine**, 25(12) 1193-1199.
- Eri, W. B., Kenny, K.T. Mari K.T, (2015). Effects of bergamot Citrus bergamia (Risso Wright & Arn.) essential oil aromatherapy on mood states, parasympathetic nervous system activity, and salivary cortisol levels in 41 healthy females. **Journal of Alternative and Complementary Medicine**, 22(1)9-43
- Foley, D. J., Monjan, A. A., Brown, S. L., Simmonsick, E. M., Wallace, R. B. Blazer, D. G. (1995). **Sleep complaints among elderly persons: An epidemiologic study of three communities.** *Sleep*, 18(6), 425-432.
- Klink, M. E., Quan, S. F., Kaltenborn, W. T. Lebowitz, M. D. (1992). **Risk factors associated with complaints of insomnia in a general adult population: influence of previous complaints of insomnia.** *Archives of Internal Medicine*, 152, 1634-1637.
- Nobuyuki, W. K. Chikako, T. (2023). Relieving psychological stress and improving sleep quality by bergamot essential oil use before bedtime and upon awakening: A randomized crossover trial. *journal slsevier*,77.
- Miller, C. A. (1999). **Nursing care of elderly adult: theory and practice(3rded.).** Philadelphia: Lippincott.
- Morin, C. M. (1993). **Insomnia: Psychological assessment and management.** New York: The Guilford Press.
- Ohayon, M. H. Roth, T. (2001). What are the contributing factors for insomnia in the general population. **Journal of Psychosomatic Research**, 51, 745-755.
- R Core Team (2021). R: A Language and environment for statistical computing. (Version Retrieved from <https://cran.r-project.org>. (R packages retrieved from MRAN snapshot 2022-01-01).

ประสิทธิผลการนวดร่วมกับการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัดต่อการบรรเทาอาการปวดข้อเข่า
Effectiveness of massage combined with the use of Plantago major L.
balm in relieving knee joint pain.

กัญญพัชร พุดโสสม¹, ศุภรัตน์ อัสวพรรณนภัทร์², วัฒนา ชยธวัช³

Kanyapat Phutsom¹, Supharat AtsawapornThanaphat², Vadhana Chayathawat³

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องประสิทธิผลการนวดร่วมกับการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัดต่อการบรรเทาอาการปวดข้อเข่ามีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของยาหม่องหญ้าเอ็นยัดที่มีต่อการรักษาอาการปวดข้อเข่า 2) เพื่อศึกษาความปลอดภัยของยาหม่องหญ้าเอ็นยัดที่มีต่อการรักษาอาการปวดข้อเข่า 3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ป่วยที่มีอาการปวดข้อเข่าหลังจากได้รับการรักษาโดยใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัด ในผู้ที่มีอาการปวดข้อเข่า จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเครื่องวัดองศาการเคลื่อนไหวของข้อ (Range of motion หรือ ROM) ด้วย Goniometer, วัดระดับความเจ็บปวด (Visual Analogue Scale), แบบประเมินความพึงพอใจของการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัด และแบบบันทึกการทดลองทั้งก่อนและหลังทำการทดลอง เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) เป็นการศึกษาแบบกลุ่มเดียว เป็นการวัดซ้ำ 4 ครั้ง โดยใช้สถิติ Repeated Measures ANOVA และคำนวณจำขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.9.7 โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนชนิดที่ 1 0.05 อำนาจทดสอบ 0.95 ขนาดอิทธิพล 0.27

ผลการวิจัยด้านประสิทธิผล พบว่าผู้ที่มีอาการปวดข้อเข่า ทั้งก่อนและหลัง มีค่าระดับความปวดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < .001$ และค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์อย่างหม่องหญ้าเอ็นยัด ด้านสีจะอยู่ที่ 4.13 ด้านกลิ่นจะอยู่ที่ 3.87 ด้านเนื้อสัมผัสอยู่ที่ 4.00 ความสะดวกในการใช้อยู่ที่ 4.83 ความสะดวกในการพกพาอยู่ที่ 4.67 และความสวยงามของผลิตภัณฑ์อยู่ที่ 3.9 ซึ่งค่าคะแนน 4-5 หมายถึง พอใจมาก 3-4 หมายถึง พอใจปานกลาง 2-3 หมายถึง พอใจเล็กน้อยตามลำดับ

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพ, ความปลอดภัย, อาการปวดข้อเข่า, ความพึงพอใจ

¹ นักศึกษาหลักสูตรแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี E-mail: Kanyapat@northern.ac.th

² อาจารย์ประจำหลักสูตรแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

³ ประธานประจำหลักสูตรแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Abstract

The purpose of studying the effectiveness of massage combined with the use of tendon stretching grass balm in relieving knee joint pain is: 1) To study the effectiveness of tendon grass balm in treating knee joint pain. 2) To study the safety of tendon grass balm in treating knee joint pain. 3) To assess the satisfaction of patients with knee joint pain after receiving treatment using *Plantago major* L. balm. This is quasi-experimental research (quasi-experimental research), which is a single-group study. It was a repeated measurement four times using the Repeated Measures ANOVA statistic, and the sample group size was calculated with the G*Power 3.1.9.7 program, setting a type 1 error of 0.05, a test power of 0.95, and an influence size of 0.27 in 30 people with knee joint pain. Instruments in this study are: a measure of the degree of joint movement (range of motion, or ROM) with a goniometer; a pain level with a visual analog scale; and a satisfaction assessment form and experimental recording forms both before and after the experiment.

The results showed that people with knee pain before and after each treatment had reduced and increased, respectively, statistically significant (p -value $< .001$) and average satisfaction with *Plantago major* L. balm: color is 4.13, smell is 3.87, texture is 4.00, ease of use is 4.83, portability is 4.67, and beauty of the product is 3.9, which is a score of 4-5 to very satisfied, 3-4 means moderately satisfied, and 2-3 means slightly satisfied, respectively.

Keywords : Effectiveness, secure, pain, satisfaction

บทนำ

ข้อเข่าเป็นอวัยวะสำคัญที่ทำหน้าที่หลักในการรองรับน้ำหนักของร่างกาย เช่น การยืน หรือ การเดิน การวิ่ง ดังนั้นเมื่อเกิดความผิดปกติขึ้น ไม่ว่าจะเป็นกล้ามเนื้อข้อเข่าอักเสบ กระดูกอ่อนข้อเข่าอักเสบหรือข้อเข่าอักเสบก็ตาม ล้วนส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเจ็บปวดและเป็นปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น อาการขัดข้อเข่าเมื่อเปลี่ยนอิริยาบถ หรือมีความรู้สึกเจ็บตึงที่ข้อเข่า เป็นต้น ซึ่งความผิดปกติดังกล่าว อาจเป็นสัญญาณเตือนของโรคข้อเข่าเสื่อมอีกเช่นกัน

ภาวะข้อเข่าเสื่อมเป็นปัญหาสำคัญที่พบได้บ่อยในสังคมยุคปัจจุบัน จากสถิติผู้ป่วยโรคกระดูกและข้อในคนไทย พ.ศ. 2563 มีผู้ป่วยโรคกระดูกและข้อมากกว่า 6 ล้านคนโดยข้อที่เสื่อมมากที่สุด คือ

ข้อเข่า เนื่องจากข้อเข่าเป็นข้อที่มีขนาดใหญ่และต้องรับน้ำหนักของร่างกายโดยตรง ทั้งยังต้องทำหน้าที่เคลื่อนไหวเกือบตลอดเวลา ซึ่งสาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากอายุที่มากขึ้น น้ำหนักตัวมากขึ้น และผู้ที่มีปัญหาข้อเสื่อมจะพบอาการปวด บวม และมีลักษณะของข้อผิดรูป เดินได้ไม่ปกติ เป็นสาเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดภาวะทุพพลภาพของผู้สูงอายุในประเทศไทยอีกด้วย (นงพิมล นิमितานันท์, 2563)

ในการรักษาอาการปวดข้อเข่าของแพทย์แผนปัจจุบัน มีการรักษา เช่น การควบคุมน้ำหนักตัว การทำกายภาพบำบัดและการบริหารกล้ามเนื้อ การใช้ยาบรรเทาอาการ เช่น ยาแก้ปวดแก้อักเสบ ยาคลายกล้ามเนื้อ การใช้ยากระตุ้นการสร้างกระดูกอ่อนที่ผิวข้อ ยาชะลอความเสื่อมของข้อ และการฉีดน้ำไขข้อเทียม การฉีดยาสเตียรอยด์เข้าไปในข้อเข่าหรือเจาะข้อเพื่อดูดน้ำไขข้อออก และ การผ่าตัดจัดแนวกระดูกใหม่เพื่อลดการโก่งของเข่า หรือการผ่าตัดเปลี่ยนข้อเข่าเทียม ซึ่งถือเป็นทางเลือกสุดท้ายจะใช้ในผู้ที่มีอาการมากและรักษาโดยวิธีอื่นแล้วไม่ได้ผล (มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก, 2566) และในทางการแพทย์แผนไทยมีการรักษาอาการปวดข้อเข่าที่นิยมใช้ คือ นวดบรรเทาอาการปวด ปอกยา ประคบร้อน รวมไปถึงการใช้ยาตำรับในการรักษาอาการปวดเข่า เช่น ยาทาพระเส้นขนานที่ 58 ในตำราโอสถพระนารายณ์ (มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก, 2566) นอกจากนี้ยังมีการใช้สมุนไพร อีกหลายชนิดในรายการยาจำเป็นแห่งชาติ พ.ศ. 2561 และแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ยาแผนไทยและ ผลิตภัณฑ์ และในปัจจุบันการแพทย์แผนไทยกำลังได้รับความนิยมและได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการที่สำคัญในการพัฒนาส่งเสริมและคุ้มครองการแพทย์แผนโบราณในประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีสมุนไพรที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายมาตั้งแต่สมัยโบราณเพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วย และยังมีภูมิปัญญาท้องถิ่นของกลุ่มอาชีพแปรรูปสมุนไพร ตำบลสามเรือน อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ที่ได้คิดค้นตำรับยาหม่องหญ้าเอ็นยืด เพื่อใช้ในการรักษาอาการปวดเมื่อย คลายกล้ามเนื้อ รวมไปถึงมีงานวิจัยเกี่ยวกับการลดการอักเสบของสารสกัดหญ้าเอ็นยืดในสัตว์ทดลอง แต่ยังไม่พบการวิจัยที่ทดลองในมนุษย์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำตำรับยานี้มาศึกษาประสิทธิผลของหญ้าเอ็นยืดในการรักษาอาการปวดข้อเข่า เพื่อพัฒนาพืชสมุนไพรในการดูแลสุขภาพเบื้องต้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของยาหม่องหญ้าเอ็นยืดต่อบรรเทาอาการปวดข้อเข่า
2. เพื่อศึกษาความปลอดภัยของยาหม่องหญ้าเอ็นยืดต่อบรรเทาอาการปวดข้อเข่า
3. เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ป่วยที่มีอาการปวดข้อเข่าหลังจากได้รับการรักษาโดยใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยืด

สมมติฐานในการวิจัย

1. ยาหม่องหญ้าเอ็นยี่ด สามารถลดการอักเสบ และบรรเทาปวดข้อเข้าได้
2. ผู้ที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อยาหม่องหญ้าเอ็นยี่ด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาผลลัพธ์จากการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยี่ด ในการบรรเทาอาการปวดข้อเข้า เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพของผู้ป่วยที่มีปัญหาด้านข้อเข้า

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรในวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก ที่มีปัญหาด้านข้อเข้า จำนวน 30 คน เป็นงานวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว เก็บข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทดลอง โดยกลุ่มทดลองได้รับการนวดรักษาและได้รับยาหม่องหญ้าเอ็นยี่ด

3. ขอบเขตด้านสถานที่

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก

4. ขอบเขตด้านเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการดำเนินงาน 3 เดือน หลังจากได้รับเลขที่อนุญาตจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่อนุญาต NTC888 – 0042 วันที่รับรอง 29 กุมภาพันธ์ 2567

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลการนวดร่วมกับการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัดต่อการบรรเทาอาการปวดข้อเข่า” เป็นการศึกษาวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) โดยการศึกษาแบบกลุ่มเดียว ประเมินก่อนและหลัง (one group pretest-posttest design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลลัพธ์จากการนวดร่วมกับการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัดต่อการบรรเทาอาการปวดข้อเข่า และ เพื่อประเมินความพึงพอใจของยาหม่องหญ้าเอ็นยัด ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นบุคลากรที่มีอาการปวดข้อเข่าภายในวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก จำนวน 30 คน และคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power 3.1.9.7 โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนชนิดที่ 1 0.05 อำนาจทดสอบ 0.95 อาสาสมัคร จำนวน 30 คน มีขนาดอิทธิพล 0.27 ในการทดสอบสมมุติฐาน (Faul, Erdfelder, Buchner, Lang., 2009) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกอาสาสมัคร ดังนี้

เกณฑ์การคัดเลือก (inclusion criteria)

1. มีอายุตั้งแต่ 30 – 60 ปี ทั้งชายและหญิง
2. มีอาการปวดบริเวณข้อเข่า โดยมีความปวดที่อยู่ในระดับ 3- 6
3. ยินดีและสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัยและสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงการเข้าร่วม

โครงการวิจัย

เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria)

1. มีประวัติแพ้สมุนไพรหรือหญ้าเอ็นยัด
2. มีโรคที่ห้ามทำหัตถการ เช่น โรคกระดูกพรุน
3. มีการรักษาด้วยการรับประทานยาแก้ปวด
4. มีอาการปวดที่มาจากอุบัติเหตุ หรือความผิดปกติที่บริเวณข้อเข่าตั้งแต่กำเนิด
5. มีพยาธิสภาพที่ข้อเข่า ที่ห้ามทำหัตถการ ได้แก่ กระดูกแตก ปรี๊ว หัก มะเร็ง
6. มีแผลเปิด แผลเรื้อรัง หรือมีรอยโรคผิวหนังที่สามารถติดต่อกันได้ มีการบาดเจ็บภายใน 24 ชั่วโมง มีการผ่าตัดภายในระยะเวลา 1 เดือน

เกณฑ์การยุติ (Termination criteria)

1. ผู้เข้าร่วมโครงการไม่มาร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
2. ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับอันตรายจนถึงต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือถึงแก่เสียชีวิตจากการเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องวัดองศาการเคลื่อนไหวของข้อ (Range of motion หรือ ROM) ด้วย Goniometer คือ การวัดองศาของการเคลื่อนไหวของข้อในภาวะปกติควรงอและเหยียดเข้าได้ประมาณ 0 - 150 องศา โดยให้อาสาสมัครนอนหงายพับเข่าแล้วใช้ Goniometer วางด้านข้างข้อเข่าแล้วให้อาสาสมัครงอหรือพับเข่าเพื่อดูองศาการเคลื่อนไหวของข้อเข่า จะใช้ประเมินทั้งก่อนและหลังการทดลอง

วัดระดับความเจ็บปวด (Visual Analogue Scale) คือ สเกลแบบเส้นตรงที่ใช้วัดระดับความเจ็บปวด โดยจะมีคะแนนตั้งแต่ 0 - 10 ค่าคะแนน 0 หมายถึง ไม่มีความเจ็บปวด และค่าคะแนน 10 หมายถึงปวดมากที่สุดจนทนไม่ได้ จะใช้ประเมินก่อนและหลังจากที่อาสาสมัครเดินพื้นราบระยะทาง 100 เมตร

แบบประเมินความพึงพอใจของการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยืดต่ออาการปวดข้อเข่าด้าน สี กลิ่น เนื้อสัมผัส ประสิทธิภาพ ความปลอดภัย คือ ให้อาสาสมัครกรอกคะแนนความพึงพอใจต่อการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยืดโดยมีค่าคะแนน 0 - 5 ค่าคะแนน 0 หมายถึง ไม่พอใจ และค่าคะแนน 5 หมายถึงพอใจมาก

แบบบันทึกการทดลอง คือ การบันทึกข้อมูลทั้งก่อนและหลังทำการทดลอง โดยจะเก็บข้อมูลของอาสาสมัครแต่ละคนไว้ในคอมพิวเตอร์ ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป การซักประวัติ การตรวจร่างกาย การวัดระดับความเจ็บปวดของข้อเข่าทั้งก่อนและหลังการทดลอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ดังนี้

1. ใช้สถิติพื้นฐาน เพื่อหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลด้านสุขภาพ ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโรคข้อเข่าเสื่อม ข้อมูลการรับรู้ความเจ็บป่วยโรคข้อเข่าเสื่อม และข้อมูลความพึงพอใจต่อยาหม่องหญ้าเอ็นยืด
2. ใช้สถิติ Repeated Measures ANOVA เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการนวดร่วมกับการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยืดต่อการบรรเทาอาการปวดข้อเข่า

วิธีการดำเนินงาน

ผู้วิจัยดำเนินการยื่นเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เลขที่อนุญาต NTC888 – 0042 วันที่รับรอง 29 กุมภาพันธ์ 2567 เมื่อ

โครงการวิจัยได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว ก็จะเริ่มขั้นตอนการเก็บข้อมูลในอาสาสมัคร โดยผู้วิจัยจะออกประชาสัมพันธ์พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดของโครงการวิจัยให้อาสาสมัครได้รับรู้ เข้าใจ และตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ โดยมีรายละเอียดตั้งแต่ ชื่อโครงการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย การเก็บรักษาความลับของอาสาสมัคร พร้อมทั้งให้อาสาสมัครอ่านรายละเอียดของโครงการวิจัยให้เข้าใจ และตัดสินใจเข้าหรือไม่เข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างอิสระ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ที่มาใช้บริการที่ตาวเหนือคลินิกการแพทย์แผนไทย และมีปัญหาปวดข้อเข่า จำนวน 30 คน เป็นงานวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียว เก็บข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทดลอง โดยอาสาสมัครแต่ละคนจะได้รับการประเมิน 4 ครั้ง และเปรียบเทียบครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 ทั้งก่อนและหลังการทดลองโดยจะได้รับการนัดติดตามตำราหัตถเวชกรรมไทยร่วมกับการทายาหม่องหญ้าเอ็นยัด (ขนาดโดยผู้มีใบประกอบวิชาชีพทางด้านเวชกรรมไทย หัตถเวชกรรมไทย) ผู้วิจัยจะประเมินผลหลังการทดลอง 30 นาที ผู้เข้าร่วมวิจัยจะได้ทราบวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิธีการ ศึกษา อันตรายหรืออาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นจากการศึกษา ได้แก่ อาการแพ้สมุนไพร คือ มีอาการผื่นคัน หรือแพ้หายใจไม่ออก และในระยะเวลาที่ทำการทดลองอาสาสมัครไม่สามารถรักษาด้วยการกินยาแก้ปวด การนวด ประคบ ผิงเข็ม กายภาพบำบัด และ ฉีดยาแก้ปวดก่อนเข้าร่วมวิจัย ยกเว้นการทายาหม่องหญ้าเอ็นยัดที่ผู้วิจัยให้

เมื่ออาสาสมัครตัดสินใจเข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้วิจัยจะทำการคัดกรองอาสาสมัครตามเกณฑ์การคัดเข้าที่กำหนดไว้ โดยจะดำเนินการเก็บข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป การซักข้อมูลทั่วไป ประเมินระดับความเจ็บปวดของข้อเข่าทั้งก่อนและหลังการทดลองด้วยการเดินบนพื้นราบระยะทาง 100 เมตร ด้วย VAS (Visual Analogue Scale)

ผู้วิจัยนัดอาสาสมัครเพื่อติดตามผลการรักษามาตรวจซ้ำหลังจากได้รับการรักษา เพื่อทำการประเมิน โดยการวัดระดับความปวดของข้อเข่าก่อนและหลังการรักษาการวัดระดับความปวดด้วย VAS (Visual Analogue Scale) วัดองศาการเคลื่อนไหวของข้อ Range of motion (ROM) ด้วย goniometer วัดระยะการเดินบนพื้นราบด้วยระยะทาง 100 เมตร ทั้งนี้ผู้วิจัยติดตามอาสาสมัครอย่างใกล้ชิดโดยการโทรถามอาการหลังจากที่ได้รับการรักษา และให้อาสาสมัครแจ้งทันทีเมื่อมีอาการผิดปกติเกิดขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพการนวดร่วมกับการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัดต่อการบรรเทาอาการปวดข้อเข่า

ผลการเปรียบเทียบระดับความปวดในผู้ที่มีอาการปวดข้อเข่า พบว่า ผลการเปรียบเทียบแบบวัดซ้ำ รวม 4 ครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะเห็นได้ว่า กลุ่มตัวอย่างมีอาการปวดข้อเข่าก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการวิจัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.001 และมีเมืองศาการเคลื่อนไหวของข้อเข้าก่อนและหลังเข้าเข้าร่วมโครงการวิจัย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของศาการเคลื่อนไหวของข้อเข้าก่อนทำการทดลองครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 64.10 และหลังการทดลองครั้งที่ 4 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.40 หมายความว่าอาสาสมัครที่มีอาการปวดข้อเข้าลดลง เมืองศาการเคลื่อนไหวของข้อเข้าที่ดีขึ้น และการทดสอบรูปแบบการกระจายของค่าระดับความปวด (VAS) พบว่าไม่เป็นการกระจายแบบปกติจึงใช้สถิติ Friedman ซึ่งเป็น Repeated Measures ANOVA (Non-parametric) แทน ผลการทดสอบค่าพีของไคสแควในการทดสอบ Friedman น้อยกว่า .05 จึงมีอย่างน้อย 1 คู่ที่มีฐานแตกต่างกันเมื่อทำการทดสอบเปรียบเทียบรายคู่ด้วยสถิติ Durbin-Conover พบความแตกต่างกันระหว่างก่อนและหลังการนวดรักษาทุกครั้ง

2. ความพึงพอใจต่อการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัด

ผลการประเมินความพึงพอใจต่อตำรับยาหม่องหญ้าเอ็นยัด ด้านสีจะอยู่ที่ร้อยละ 4.13 ด้านกลิ่นจะอยู่ที่ร้อยละ 3.87 เนื้อสัมผัสอยู่ที่ร้อยละ 4.00 ความสะดวกในการใช้อยู่ที่ร้อยละ 4.83 ความสะดวกในการพกพาอยู่ที่ร้อยละ 4.67 และความสวยงามของผลิตภัณฑ์อยู่ที่ร้อยละ 3.9 ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อตำรับยาหม่องหญ้าเอ็นยัดส่วนใหญ่จะให้คะแนนความพึงพอใจ ในแต่ละด้านของผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบระดับความปวดในผู้ที่มีอาการปวดข้อเข้า (n=30)

การเปรียบเทียบระดับ	ค่าเฉลี่ยก่อน	ค่าเฉลี่ยหลัง	ค่าความแตกต่าง	ค่าพี
ความปวด				
ครั้งที่ 1	6.43	5.40	1.03	< .001*
ครั้งที่ 2	5.40	4.40	1.00	< .001*
ครั้งที่ 3	4.33	3.40	0.93	< .001*
ครั้งที่ 4	3.37	2.07	1.03	< .001*

*p-value <0.05

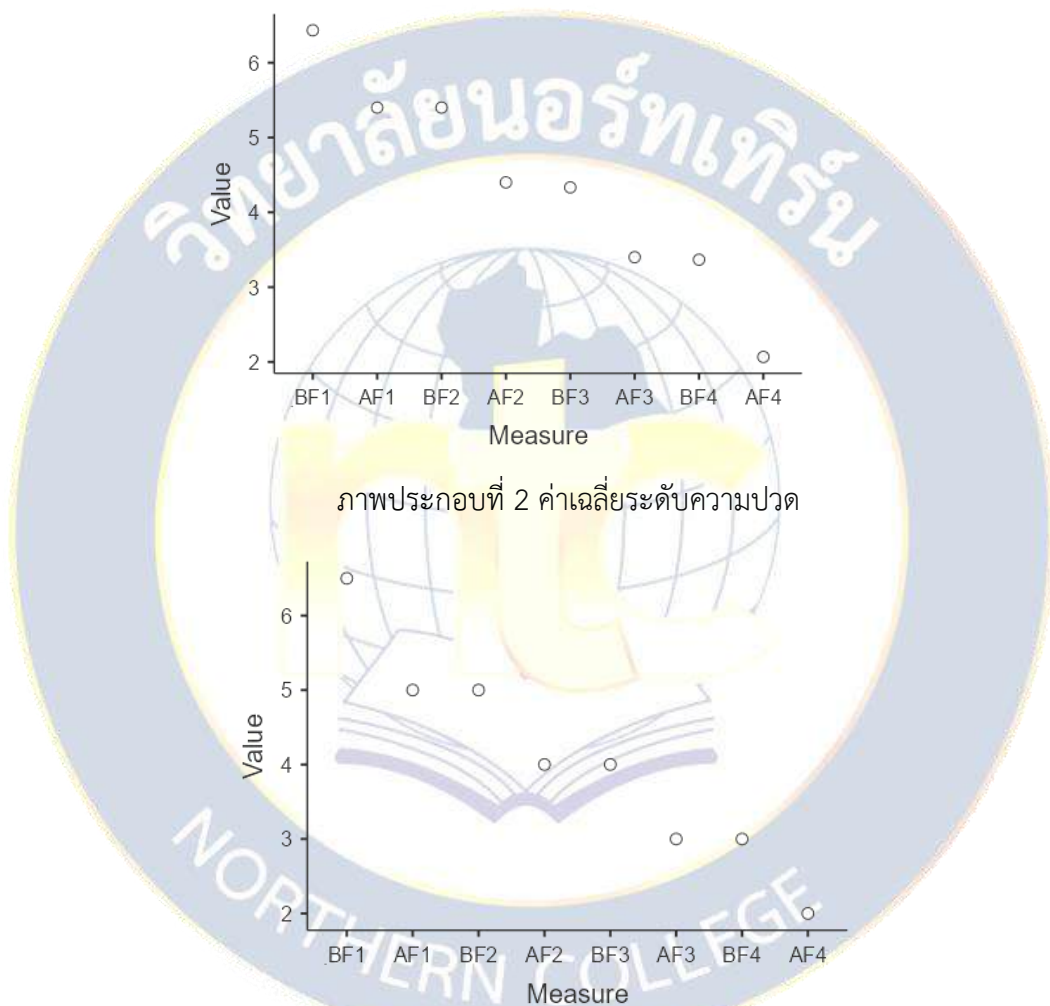
จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบระดับความปวดในผู้ที่มีอาการปวดข้อเข้า พบว่า ผลการเปรียบเทียบแบบวัดซ้ำ รวม 4 ครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดดังต่อไปนี้

ครั้งที่ 1 ก่อนนวด-หลังนวด พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับความปวดหลังการทดลองมีค่าต่ำกว่าก่อนการทดลอง (ค่าเฉลี่ยก่อนนวด=6.43 ค่าเฉลี่ยหลังนวด=5.40) p-value <.001

ครั้งที่ 2: ก่อนนวด-หลังนวด พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับความปวดหลังการทดลองมีค่าต่ำกว่า ก่อนการทดลอง (ค่าเฉลี่ยก่อนนวด = 5.40 ค่าเฉลี่ยหลังนวด = 4.40) $p\text{-value} < .001$

ครั้งที่ 3: ก่อนนวด-หลังนวด พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับความปวดหลังการทดลองมีค่าต่ำกว่า ก่อนการทดลอง (ค่าเฉลี่ยก่อนนวด = 4.33 ค่าเฉลี่ยหลังนวด = 3.40) $p\text{-value} < .001$

ครั้งที่ 4: ก่อนนวด-หลังนวด พบว่า คะแนนเฉลี่ยระดับความปวดหลังการทดลองมีค่าต่ำกว่า ก่อนการทดลอง (ค่าเฉลี่ยก่อนนวด = 3.37 ค่าเฉลี่ยหลังนวด = 2.07) $p\text{-value} < .001$

ภาพประกอบที่ 3 ค่ามัธยฐานระดับความปวด

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบของผลการเคลื่อนไหวของข้อในผู้ที่มีอาการปวดข้อเข่า (n=30)

การเปรียบเทียบของผลการเคลื่อนไหวของข้อเข่า						
ก่อนครั้งที่ 1	หลังครั้งที่ 1	หลังครั้งที่ 2	หลังครั้งที่ 3	หลังครั้งที่ 4	ค่าความแตกต่าง	ค่าพี
64.10	66.90	70.10	73.90	77.40	4	< .001

*p-value <0.05

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่าการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลการเคลื่อนไหวของข้อเข่าก่อนทำการทดลองครั้งที่ 1 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 64.10 และหลังการทดลองครั้งที่ 4 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 77.40 หมายความว่าอาสาสมัครที่มีอาการปวดข้อเข่า มีองศาการเคลื่อนไหวของข้อเข่าที่ดีขึ้นตามลำดับ

ตารางที่ 3 ตารางแสดงแบบประเมินความพึงพอใจต่อตำรับยาหม่องหญ้าเอ็นยัด

ความพึงพอใจต่อตำรับยาหม่องหญ้าเอ็นยัด	ร้อยละ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. สีของผลิตภัณฑ์	30.00	53.33	16.66	-	-
2. กลิ่นของผลิตภัณฑ์	13.33	60.00	26.66	-	-
3. เนื้อสัมผัสของผลิตภัณฑ์	23.33	53.33	23.33	-	-
4. ความสะดวกในการใช้งาน	83.33	16.66	-	-	-
5. ความสะดวกในการพกพา	66.66	33.36	-	-	-
6. ความสวยงามของผลิตภัณฑ์	10.00	70.00	20.00	-	-

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อตำรับยาหม่องหญ้าเอ็นยัดส่วนใหญ่จะให้คะแนนความพึงพอใจ ในแต่ละด้านของผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ประสิทธิผลการนวดร่วมกับการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัดต่อการบรรเทาอาการปวดข้อเข่าได้แก่

ระดับความปวดในผู้ที่มีอาการปวดข้อเข่าลดลง โดยพบว่าอาการปวดข้อเข่าก่อนและหลังมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และมีองศาการเคลื่อนไหวของข้อเข่า

แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 หมายความว่าอาสาสมัครที่มีอาการปวดข้อเข่าลดลง มีองศาการเคลื่อนไหวของข้อเข่าที่ดีขึ้น

ความพึงพอใจต่อการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัด ได้แก่ ด้านสี กลิ่น เนื้อสัมผัส ความสะดวกในการใช้ ความสะดวกในการพกพา และความสวยงามของผลิตภัณฑ์ยาหม่องหญ้าเอ็นยัด จะเห็นได้ว่าผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการรับยาหม่องหญ้าเอ็นยัดส่วนใหญ่จะให้คะแนนความพึงพอใจในแต่ละด้านของผลิตภัณฑ์ ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้การรักษาอาการปวดข้อเข่าในทางการแพทย์แผนไทยที่นิยมใช้ คือ นวดบรรเทาอาการปวด พอกยา ประคบร้อน รวมไปถึงการใช้ยาตำรับในการรักษาอาการปวดเข่า เช่น ยาทาพระเส้นขนานที่ 58 ในตำราโอสถพระนารายณ์(มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก, 2566) ยาแผนไทยและ ผลิตภัณฑ์สมุนไพร สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของแต่ละคน และในปัจจุบันการแพทย์แผนไทยกำลังได้รับความนิยมและได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการที่สำคัญในการพัฒนาส่งเสริมและคุ้มครองการแพทย์แผนโบราณในประเทศไทย เพื่อบรรเทาอาการเจ็บป่วยและที่สำคัญคือประหยัดค่าใช้จ่ายสำหรับประชาชนที่มีอาการปวดข้อเข่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 จากการวิจัยพบว่า การนวดและการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัดมีผลให้อาการปวดข้อเข่าลดลงและมีองศาการเคลื่อนไหวได้มากขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้มีการใช้ยาหม่องหญ้าเอ็นยัดร่วมกับการนวดในผู้ป่วยที่มีอาการปวดข้อเข่าในสถานพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน

1.2 จากการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยที่มีอาการปวดข้อเข่ามีความพึงพอใจต่อยาหม่องหญ้าเอ็นยัด ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการทำผลิตภัณฑ์สมุนไพรยาหม่องหญ้าเอ็นยัดในชุมชน เพื่อเป็นช่องทางในการสร้างรายได้และอาชีพของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยการพัฒนาหญ้าเอ็นยัดในรูปแบบอื่น เช่น เจล ครีม สเปรย์

เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มระบาดวิทยาและตอบโต้ภาวะฉุกเฉินทางด้านสาธารณสุข สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 5 จังหวัด ราชบุรี. (2561). การเฝ้าระวังทางระบาดวิทยา. 30 มิถุนายน 2566, <https://apps.hpc.go.th/dl/web/upFile/2019/08200720190806144811/582dc2c5b71>
- กิ่งแก้ว ปาจริย. (2563). **ปวดกระดูกและกล้ามเนื้อ การบำบัดรักษาทางเวชศาสตร์ฟื้นฟู**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท พี.เอ.ลีฟวิ่ง จำกัด, 222-238.
- ธวัชชัย ศรีสุวรรณและคณะ. (2562). การทดสอบความพึงพอใจของตำรับยาผสมชนิดน้ำว่านสาวหลง. วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ, 22(1), 33-41.
- นงพิมล นิमितอนันท์. 2563. สถานการณ์ทางระบาดวิทยาและการประเมินความเสี่ยงโรคข้อเข่าเสื่อมในคนไทย. วารสารพยาบาลทหารบก, 15(3), 187.
- ปัทมรา หาญมนตรี. (2557). ความเที่ยงในการทดสอบซ้ำและความสัมพันธ์ของแบบประเมิน Western Ontario and McMaster Universities Osteoarthritis ฉบับภาษาไทย กับคะแนนปวดใน ผู้สูงอายุที่มีภาวะข้อเข่าเสื่อม. วารสารเทคนิคการแพทย์และกายภาพบำบัด, 26(1), 86-87.
- พิมพ์ชนก องค์กรสันติภาพ และคณะ. (2558). ความน่าเชื่อถือของการวัดในตัวเองที่ใช้ประเมินภาวะข้อเข่าเสื่อม. วารสารเทคนิคการแพทย์เชียงใหม่, 48(2), 109-110.
- มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก. (2565). **กระดูก ข้อเข่าเสื่อมภาวะที่ทุกคนมีโอกาสเกิดขึ้นได้**. 4 กรกฎาคม 2566, <https://www.gj.mahidol.ac.th/main/knowledge-2/knee-osteoarthritis/>
- มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก. (2565). **บรรเทาอาการเข่าเสื่อมด้วยการพอกยา**. 6 กรกฎาคม 2566, <https://www.gj.mahidol.ac.th/main/ttm/oa/>
- มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ศูนย์การแพทย์กาญจนาภิเษก. (2565). **กระดูกข้อเข่าเสื่อม ภาวะที่ทุกคนมีโอกาสเกิดขึ้นได้**. 10 กรกฎาคม 2566, <https://www.gj.mahidol.ac.th/main/knowledge-2/knee-osteoarthritis/>
- มูลนิธิฟื้นฟูส่งเสริมการแพทย์ไทยเดิมฯ อายุรเวทวิทยาลัย. (2555). **หัตถเวชกรรมแผนไทย (นวดแบบราชสำนัก)**. กรุงเทพฯ: อูษาการพิมพ์, 124-6.
- ยุพิน จันดาและคณะ. (2563). ประสิทธิภาพของยารักษาโรคเข่าเสื่อม ตำรับหมอลือ เป็นคัมภีร์ ๑ ในการรักษาโรคเข่าเสื่อมที่เล็บ. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. 18(2), 10.
- สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2566). **ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดตาก_10** กันยายน 2566, <https://www.opsmoac.go.th/tak-dwl-files-452791791974>

- สโรชา ว่องจิริกิตต์ และณิษภัทร โพธิ์เงิน. (2565). ประสิทธิภาพของสเปรย์กระตุกไก่ดำต่อการลดปวดกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. 20 (1), 5-16.
- รวีวรรณ เจริญทรัพย์ และคณะ. การตรวจสอบความถูกต้องของการแพทย์แผนไทย: สถานการณ์ปัจจุบัน. 28 พฤศจิกายน 2566, <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii>
- โรงพยาบาลกรุงเทพอินเตอร์เนชั่นแนล แผนกศัลยกรรมกระดูกและข้อ.(2567). แบบประเมินภาวะข้อเข่าเสื่อม. บทความสุขภาพ.28มกราคม 2567, <https://www.bangkokinternationalhospital.com/th/health-articles/disease-treatment/osteoarthritis-assessment>
- Ali Nazarizadeh et al. (2013). Therapeutic Uses and Pharmacological Properties of *Plantago major* L. and its Active Constituents. Retrieved October 10, 2023 from <https://www.textroad.com/pdf/JBASR/J.%20Basic.%20Appl.%20Sci.%20Res.,%203>
- The jamovi project (2022). jamovi. (Version 2.3) [Computer Software]. Retrieved October 10, 2023 from <https://www.jamovi.org>.
- Younes Najafian et al. (2018). *Plantago major* in Traditional Persian Medicine and modern phytotherapy: a narrative review. Retrieved December 5, 2023 from <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5878035/>
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A.-G. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. Behavior Research Methods, 41, 1149-11.

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของไตผิดปกติในผู้ป่วยที่ได้รับยาต้านแบบรวมเม็ด (TLD) ในคลินิก ARV โรงพยาบาลถลาง จังหวัดภูเก็ต

Factors associated with creatinine clearance changes following TLD drug regimen in ARV Clinic Thalang Hospital, Phuket

สโรชา งานวิวัฒน์ถาวร¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นแบบเชิงวิเคราะห์ (Retrospective cohort study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของไตผิดปกติในผู้ป่วยที่ได้รับยาต้านแบบรวมเม็ด (TLD) ในคลินิก ARV โรงพยาบาลถลาง จังหวัดภูเก็ต ประชากรคือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ในคลินิก ARV โรงพยาบาลถลาง ระหว่าง ปี พ.ศ. 2565-2566 จำนวน 522 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Cochran's (1977) เท่ากับ 222 คน เก็บข้อมูลจากเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์ HosXP ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ผลตรวจทางห้องปฏิบัติการก่อนและหลังการเริ่มยาต้านแบบรวมเม็ด TLD ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค มากกว่า 0.5 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการให้ยาต้านแบบรวมเม็ด (TLD) โดยใช้สถิติ Multiple Logistic Regression Analysis พบว่า ค่าการทำงานของไต (eGFR) ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) โดยการทำงานของไต (eGFR) มีค่าเฉลี่ยก่อนเริ่มยาอยู่ที่ 99.98 ml/min/1.73m² SD 15.60 หลังได้รับยาต้านแบบรวมเม็ด (TLD) ไป 9 เดือน พบว่าค่าเฉลี่ยการทำงานของไตลดลงเหลือ 83.86 ml/min/1.73m² SD 18.12 การวิเคราะห์ข้อมูลหาปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของไตผิดปกติในผู้ป่วยที่ได้รับยาต้านแบบรวมเม็ด (TLD) โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของไตผิดปกติในคลินิก ARV โรงพยาบาลถลาง ประกอบด้วย อายุ ($P\text{-value} = 0.024$) และสูตรยาต้านที่ใช้ก่อนเริ่มยา TLD ($P\text{-value} = 0.035$)

คำสำคัญ: การทำงานของไต, ยาต้านแบบรวมเม็ด (TLD), คลินิก ARV โรงพยาบาลถลาง

¹ โรงพยาบาลถลาง จังหวัดภูเก็ต, E-mail: ahcoras@hotmail.com

Abstract

This Retrospective cohort study aimed to study factors association with creatinine clearance changes following TLD drug regimen in ARV Clinic Thalang Hospital, Phuket. Population in this study consisted of 522 HIV patients in ARV Clinic Thalang Hospital, Phuket from 2022 to 2023, and the sample size calculating used Cochran’s (1977) formula for 222 cases, and systematic random sampling was determined for collecting data. Data collected by electronic medical record composed of 3 parts including, characteristics, laboratory examination before and after using TLD drug regimen. In addition to check standardization and validity was checked by 3 experts and testing reliability by Cronbach’s coefficient alpha more than 0.5. Data analyzed using Multiple Logistic Regression Analysis found that estimated Glomerular Filtration Rate (eGFR) average score decreasing with statistic significant (P-value<0.001). The average eGFR following TLD drug regimen 9 months was changed from 99.98 ml/min/1.73m² SD 15.60 to 83.86 ml/min/1.73m² SD 18.12. Data analyzed using statistical as Pearson product moment correlation coefficient and Stepwise multiple regression analysis. Prediction model analyzed reported that factor association with creatinine clearance changes following TLD drug regimen, including age (P-value=0.024) and prior HIV drug regimen (P-value=0.035)

Keywords: creatinine clearance changes, estimated Glomerular Filtration Rate (eGFR), TLD drug regimen, ARV Clinic Thalang Hospital

บทนำ

สถานการณ์ภาพรวมของทั่วโลกมีจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีอยู่ที่ 39 ล้านคน ในปี 2022 และมีจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ทั่วโลก 1.3 ล้านคน ประมาณ 17 ล้านคนกำลังกินยาต้านเอชไอวี ยังคงมีผู้ติดเชื้อรายใหม่และเสียชีวิตประมาณ 2.1 ล้านและ 1.1 ล้านคนตามลำดับ ในประเทศไทยมีความชุกของการติดเชื้อเอชไอวีอยู่ประมาณร้อยละ 1.3 มีผู้ติดเชื้อสะสม จากการรายงานของกระทรวงสาธารณสุขประมาณ 500,000 - 600,000 ราย แต่คาดว่าอาจจะมากถึง 1,000,000 ราย จากรายงานการคาดประมาณผู้ติดเชื้อเอชไอวีของศูนย์รวมข้อมูลสารสนเทศด้านเอชไอวีแห่งประเทศไทย คาดว่าจังหวัดภูเก็ตมีผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ยังมีชีวิตอยู่จำนวน 4,500-5,000 รายต่อปี และเป็นผู้ป่วย

รายใหม่จำนวน 50-100 รายต่อปี จากข้อมูลจำนวนผู้ป่วยเอชไอวีในคลินิก ARV โรงพยาบาลกลางมีจำนวน 522 ราย เป็นผู้ป่วยรายใหม่จำนวน 43 ราย [1,2]

แนวทางการรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีในปัจจุบัน คือ การรักษาด้วยยาต้านเอชไอวีเท่านั้น เนื่องจากเป็นวิธีการรักษาที่ได้ผลดีที่สุด โดยผู้ติดเชื้อจะได้รับยาต้านเอชไอวีอย่างน้อย 3 ชนิดร่วมกัน เป็นสูตรยา ในปี 2565 มีคำแนะนำให้ใช้สูตรยาด้านไวรัสสูตรหลักในผู้ป่วยที่ไม่มีปัญหาการใช้ยาหรือมีเชื้อดื้อยา เป็น Nucleoside Reverse Transcriptase Inhibitor (NRTIs) ร่วมกับ Dolutegravir (DTG) เนื่องจากเป็นยาที่มีประสิทธิภาพสูง กดเชื้อเอชไอวีได้เร็ว ดื้อย่ายาก ผลข้างเคียงต่ำ ซึ่งสูตรยาดังกล่าวประกอบด้วยตัวยา Tenofovir Disoproxil Fumarate (TDF) หรือ Tenofovir Alafenamide (TAF) ร่วมกับ Lamivudine (3TC) หรือ Emtricitabine (FTC) ร่วมกับ Dolutegravir (DTG) โดยแนะนำให้เป็นแบบรวมเม็ด จึงได้ปรับเปลี่ยนยาด้านไวรัสตามแนวทางดังกล่าว มาใช้ยาแบบรวมเม็ดที่ชื่อว่า TLD ซึ่งประกอบไปด้วยตัวยาสำคัญ 3 ชนิด คือ 1) Tenofovir disoproxil fumarate 300mg 2) Lamivudine 300mg และ 3) Dolutegravir 50mg รับประทานเพียงวันละครั้ง [3]

Tenofovir และ lamivudine ออกฤทธิ์ยับยั้งกระบวนการสังเคราะห์รหัสพันธุกรรมของไวรัส ส่วน dolutegravir ออกฤทธิ์ยับยั้งกระบวนการรวมรหัสพันธุกรรมของไวรัสเข้ากับรหัสพันธุกรรมของเซลล์เม็ดเลือดขาวในมนุษย์ ทำให้เมื่อใช้ยาทั้ง 3 ชนิดร่วมกันจึงยับยั้งการเพิ่มจำนวนของไวรัส ส่งผลให้ไวรัสไม่เพิ่มจำนวนมากเกินไป จนไปทำลายเซลล์ภูมิคุ้มกันในร่างกาย ลดโอกาสติดเชื้อฉวยโอกาส และภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ผลข้างเคียงที่อาจพบได้จากการรับประทานยา TLD ได้แก่ เหนื่อย ปวดหัว ท้องเสีย ผื่น อาการปวด และอาการซึมเศร้าในผู้ที่มีประวัติเป็นโรคอยู่เดิม อาการข้างเคียงที่รุนแรงที่พบได้ เช่น ผื่นแพ้ยา การทำงานของไตลดลง มีน้ำหนักร่างกายเพิ่มสูงขึ้น เป็นต้น ตามคำแนะนำการใช้ยาในช่วงแรกแนะนำให้มีการติดตามการทำงานของไต เนื่องจาก Dolutegravir ไปยับยั้งการทำงานของ renal organic cation transporter (OCT2) และ multidrug and toxin extrusion protein (MATE-2K) ที่ไตส่งผลให้การกำจัด Creatinine ลดลง นอกจากนี้ยังมีรายงานผู้ป่วยที่มีการทำงานของท่อไตส่วนต้นที่ผิดปกติ หรืออาการ Fanconi syndrome ทำให้ผู้ป่วยที่มีโรคไตเรื้อรังเดิม หรือมีภาวะอื่นที่มีแนวโน้มจะทำให้ไตทำงานผิดปกติอาจเพิ่มความเสี่ยงของพิษต่อไตมากขึ้น

เนื่องจากข้อมูลความปลอดภัยในกลุ่มคนไทยที่ใช้ยาชนิดนี้ยังมีน้อย อีกทั้งเป็นยาที่อาจก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้และด้วยยานี้ถูกกำหนดให้ใช้เป็นยาทางเลือกแรกในการรักษาในปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาผลกระทบต่อไตและปัจจัยอื่นที่อาจมีผลกระทบต่อไตในระยะยาวต่อไป และผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติงานประจำคลินิกเอชไอวี จึงสนใจศึกษาผลการติดตามการทำงานของไตในผู้ป่วยเอชไอวีที่ได้รับยาต้านแบบรวมเม็ด (TLD) ในคลินิก ARV โรงพยาบาลกลาง จังหวัดภูเก็ต เพื่อใช้เป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการทำงานของไตในผู้ป่วยเอชไอวีที่ได้รับยาต้านแบบรวมเม็ด (TLD) ในคลินิก ARV โรงพยาบาลกลาง จังหวัดภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาจากเหตุไปหาผลแบบย้อนหลัง (Retrospective Cohort Study) เก็บข้อมูลจากฐานข้อมูลเวชระเบียนอิเล็กทรอนิกส์ ผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) ในคลินิก ARV โรงพยาบาลกลาง จังหวัดภูเก็ต

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี ในคลินิก ARV โรงพยาบาลกลาง ระหว่าง ปี พ.ศ. 2565-2566 จำนวน 522 คน โดยมีเกณฑ์คัดเข้า คือ เป็นคนไทยที่มีอายุตั้งแต่ 17 ปีขึ้นไปและได้รับยาต้านไวรัสที่ต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) เกณฑ์การคัดออกคือ ไม่พบการตรวจการทำงานของไต ก่อนเริ่มรับยา และหลังรับยา หรือมีข้อมูลไม่เพียงพอ เช่น ขาดความต่อเนื่องของการได้รับการรักษา คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Cochran's (1977) formula กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 222 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) ในคลินิก ARV โรงพยาบาลกลาง จังหวัดภูเก็ต ประกอบด้วย เพศ อายุ น้ำหนักส่วนสูง BMI โรคประจำตัว ยาที่รับประทานเป็นประจำ วันที่เริ่มใช้ยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) มีการใช้ยาป้องกันโรคฉวยโอกาส (Bactrim) หรือไม่ สูตรยาต้านเดิม

ส่วนที่ 2 ผลตรวจการทำงานของไต (eGFR) ก่อนการเริ่มยาต้านแบบรวมเม็ด TLD

ส่วนที่ 3 ผลตรวจการทำงานของไต (eGFR) หลังการเริ่มยาต้านแบบรวมเม็ด TLD

สถิติวิเคราะห์

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทำงานของไตก่อนและหลังการเริ่มยาต้านแบบรวมเม็ด TLD ใช้สถิติ paired t-test โดยพิจารณาค่า P-value ที่มีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือมีนัยสำคัญทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment correlation coefficient) และการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Multiple Logistic Regression Analysis)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้รับอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เลขที่โครงการวิจัย PKPH 012/67 ลงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567

ผลการศึกษาวิจัย

ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (52.5%) ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี (37%) (\bar{X} =46.17, S.D.=10.84, Min=18, Max=72) ค่าดัชนีมวลกาย(BMI) ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์สมส่วน (47.1%) ประวัติการมีโรคประจำตัวของผู้ป่วย พบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่ที่มีโรคประจำตัว (52.5%) โรคประจำตัวที่ผู้ป่วยเป็นอันดับแรกคือ โรคไขมันในเลือด (23.1%) โรคโลหิตจาง (10.1%) และโรคความดันโลหิตสูง (8.8%) ตามลำดับ สูตรยาต้านที่ผู้ป่วยใช้มากที่สุดก่อนการเริ่มยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) คือ Teevir® (77%) รองลงมา คือ GPO-VirZ® (10.9%) โดยมีผู้ป่วยรายใหม่ที่ไม่เคยได้รับยาต้านมาก่อน 9 ราย (3.8%) มีผู้ป่วยที่ใช้ยาป้องกันโรคฉวยโอกาส (Bactrim) 12 ราย (5.5%) ผู้ป่วยส่วนมากมีระดับค่า CD4 มากกว่า 500 cel/mm³ ก่อนการเริ่มยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) 136 ราย (66%) ระดับค่า HIV Viral load ในผู้ป่วยส่วนใหญ่มีน้อยกว่า 40 copy/ml 127 ราย (64.1%) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยสถิติไคสแควร์ ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยที่มีผลต่อการทำงานของไตผิดปกติในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) ในคลินิก ARV โรงพยาบาลกลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่า เพศ, ดัชนีมวลกาย (BMI), ประวัติโรคประจำตัว, การได้รับยาป้องกันเชื้อฉวยโอกาส Bactrim, ระดับค่า CD4 และระดับค่า HIV Viral load ก่อนเริ่มยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) ไม่มีความสัมพันธ์กับการทำงานของไตผิดปกติ โดยมีค่า P-value= 0.866, 0.575, 0.362, 0.958, 0.992 และ 0.762 ตามลำดับ (ตามตารางที่ 1)

อายุมีความสัมพันธ์กับการทำงานของไตผิดปกติในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) ในคลินิก ARV โรงพยาบาลกลาง จังหวัดภูเก็ต (P-value= 0.024) โดยพบว่าผู้ป่วยกลุ่มอายุ 51-60 ปี มีจำนวนคนที่มีการทำงานของไตผิดปกติมากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น คิดเป็นร้อยละ 34.7 รองลงมาเป็นกลุ่มอายุ 41-50 ปี (ร้อยละ 29.6) และกลุ่มอายุ 31-40 ปี (ร้อยละ 19.4) ตามลำดับ

สูตรยาต้านที่ใช้ก่อนเริ่มยา TLD มีความสัมพันธ์กับการทำงานของไตผิดปกติในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) ในคลินิก ARV โรงพยาบาลกลาง จังหวัดภูเก็ต (P-value= 0.035) โดยพบว่าผู้ป่วยที่มีการใช้ยา Teevir® มีจำนวนคนที่มีการทำงานของไตผิดปกติมากที่สุดเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่นคิดเป็นร้อยละ 78.6 รองลงมาเป็นกลุ่มมีการใช้ยา GPO-VirZ® (ร้อยละ 11.2) และผู้ป่วยรายใหม่ที่ไม่เคยได้รับยาต้านมาก่อนไม่พบการทำงานของไตผิดปกติ (ตามตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะส่วนบุคคลกับการทำงานของไตผิดปกติในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) ในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) ในคลินิก ARV โรงพยาบาลกลาง จังหวัดภูเก็ต

ข้อมูล	กลุ่มที่ไม่มีการทำงาน ของไต ผิดปกติ (n=114)	กลุ่มที่ไม่มีการทำงาน ของไต ผิดปกติ (n=98)	ทั้งหมด (n=212)	χ^2 Pearson Chi- square	P-value
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)		
	เพศ (n, %)				
หญิง	56 (49.1)	47 (48)	103 (48.6)		
ชาย	58 (50.9)	51 (52)	109 (51.4)		
อายุ (n, %)				14.525	0.024
< 20 ปี	1 (0.9)	0 (0)	1 (0.5)		
21-30 ปี	11 (9.6)	3 (3.1)	14 (6.6)		
31-40 ปี	25 (21.9)	19 (19.4)	44 (20.8)		
41-50 ปี	48 (42.1)	29 (29.6)	77 (36.3)		
51-60 ปี	22 (19.3)	34 (34.7)	56 (26.4)		
61-70 ปี	6 (5.3)	12 (12.2)	18 (8.5)		
>71 ปี	1 (0.9)	1 (1)	2 (0.9)		
BMI (n, %)				2.898	0.575
<18.5	15 (14)	18 (18.4)	34 (16%)		
18.5-22.9	53 (46.5)	47 (48)	100 (47.2)		
23-24.9	19 (16.7)	19 (19.4)	38 (17.9)		
25-29.9	19 (16.7)	10 (10.2)	29 (13.7)		
>=30	7 (6.1)	4 (4.1)	11 (5.2)		
โรคประจำตัว (n, %)				0.832	0.362
มี	56 (49.1)	42 (42.9)	98 (46.2)		
ไม่มี	58 (50.9)	56 (57.1)	114 (53.8)		
สูตรยาต้านที่ใช้ก่อนเริ่มยา TLD (n, %)				12.018	0.035
ผู้ป่วยรายใหม่	4 (3.5)	0 (0)	4 (1.9)		

Teevir [®]	98 (86)	77 (78.6)	175 (82.5)		
GPO-VirZ [®]	6 (5.3)	11 (11.2)	17 (8)		
TDF based regimen	5 (4.4)	3 (3.1)	8 (3.8)		
AZT based regimen	0 (0)	2 (2)	2 (0.9)		
	1 (0.9)	5 (5.1)	6 (2.8)		
Data not found					
การได้รับยาป้องกันเชื้อฉวยโอกาส Bactrim (n, %)				0.003	0.958
ไม่ได้รับยา	108 (94.7)	93 (94.9)	201 (94.8)		
ได้รับยา	6 (5.3)	5 (5.1)	11 (5.2)		
ระดับค่า CD4 ก่อนเริ่มยา TLD (Cell/mm ³) *				0.015	0.992
CD4 <= 200	6 (5.5)	5 (5.2)	11 (5.3)		
CD4 201 – 499	31 (28.4)	28 (28.9)	59 (28.6)		
CD4 >=500	72 (66.1)	64 (66)	136 (66)		
ระดับค่า HIV Viral load ก่อนเริ่มยา TLD (Copy/ml) **				1.857	0.762
Undetected	1 (0.9)	0 (0)	1 (0.5)		
<20	32 (29.4)	23 (25.8)	55 (27.8)		
<40	67 (61.5)	60 (67.4)	127 (64.1)		
40-200	6 (5.5)	3 (3.4)	9 (4.5)		
201-499	0 (0)	0 (0)	0 (0)		
>500	3 (2.8)	3 (3.4)	6 (3)		

*n = 206 แบ่งเป็น กลุ่มที่ไม่มีการทำงานของไตผิดปกติ 109 ราย กลุ่มที่มีการทำงานของไตผิดปกติ 97 ราย

** n = 198 แบ่งเป็น กลุ่มที่ไม่มีการทำงานของไตผิดปกติ 109 ราย กลุ่มที่มีการทำงานของไตผิดปกติ 89 ราย

การทำงานของไตผิดปกติในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยให้คำนิยาม คือ มีการลดลงการทำงานของไต (eGFR) จนมีการเปลี่ยนกลุ่มตาม Chronic kidney disease classification โดยที่ CKD stage G1 (eGFR>=90), stage G2 (eGFR = 60-89), stage G3a (eGFR = 45-59), stage G3b (eGFR = 30-44), stage G4 (eGFR = 15-29) และ stage G5 (eGFR <15) เมื่อนำข้อมูลค่าไตที่ได้ไปวิเคราะห์หาการเปลี่ยนแปลง โดยคำนวณจากการเปลี่ยนกลุ่มตาม Chronic kidney classification พบว่า มี

ผู้ป่วยจำนวน 98 ราย จากทั้งหมด 212 ราย ที่มีค่าการทำงานของไตลดลงจนต้องเปลี่ยนกลุ่ม CKD คิดเป็นร้อยละ 46.2

เมื่อติดตามผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการของผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) พบว่า ค่าการทำงานของไต (eGFR) ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) โดยการทำงานของไต (eGFR) มีค่าเฉลี่ยก่อนเริ่มยาอยู่ที่ 99.98 ml/min/1.73m² SD 15.60 หลังได้รับยาต้านแบบรวมเม็ด (TLD) ไป 9 เดือน พบว่าค่าเฉลี่ยการทำงานของไตลดลงเหลือ 83.86 ml/min/1.73m² SD 18.12 ตามลำดับ (ตามตารางที่ 2)

ตาราง 2 เปรียบเทียบผลการค่าการทำงานของไต (eGFR) ของผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีก่อนและได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) โดยสถิติใช้ paired T-Test

ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ	ก่อนเริ่มยา		หลังเริ่มยา		t	df	P-value	95%CI
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ				
ค่าการทำงานของไต (ml/min/1.73m ²)					-12.17	211	<0.001	-0.57(-0.41)
eGFR ≥ 90	180	75.6	81	34				
eGFR 60-89	54	22.7	114	47.9				
eGFR 45-59	1	0.4	17	7.1				
eGFR 30-44	0	0	0	0				
eGFR 15-29	0	0	1	0.4				
eGFR <15	0	0	1	0.4				
Data not found	3	1.3	24	10.1				
$(\bar{X}=99.98, S.D.= 15.60, (\bar{X}=83.86, S.D.= 18.12,$ Min=49, Max=137) Min=14, Max=129)								

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับผลต่อการทำงานของไตผิดปกติในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) พบว่า ตัวแปรอิสระที่ศึกษา 2 ตัวแปร พบความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.05$) ประกอบด้วย อายุ ($P=0.024$) และ สูตรยาต้านที่ใช้ก่อนเริ่มยา TLD ($P=0.035$)

เมื่อวิเคราะห์สมการถดถอยโลจิสติกส์แบบพหุ (Multiple Logistic Regression Analysis) ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ถดถอยแบบการเลือกตัวแปรอิสระเข้าสมการผสมกันระหว่างการเลือกโลจิสติกส์ไปข้างหน้า (Forward selection) พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในแต่ละช่วง

กลุ่มอายุ โดยโอกาสที่ผู้ป่วยที่มีอายุมากกว่า 50 ปีจะมีผลการทำงานของไตผิดปกติ มากกว่ากลุ่มอายุอื่น โดยมีค่า $OR_{Adj} = 2.682$, $P\text{-value} = 0.006$, $95\% \text{ CI} = 1.326\text{-}5.424$ ส่วนสูตรยาต้านที่ใช้ก่อนเริ่มยา TLD พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในผู้ป่วยที่ใช้ยา Teevir® กับผู้ป่วยใช้ยาสูตรอื่นๆ โดยมีค่า $OR_{Adj} = 0.656$, $P\text{-value} = 0.160$, $95\% \text{ CI} = 0.314\text{-}1.373$ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตาราง 3 การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกแบบพหุ คัดมาเฉพาะ กลุ่มอายุ และ สูตรยาต้านที่ใช้ก่อนเริ่มยา TLD ก่อนเริ่มยา เพื่อทำนายผลการลดลงของค่าการทำงานของไตในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD)

ตัวแปร	ไม่มีการทำงาน ของไตผิดปกติ (ราย/ร้อยละ)	มีการทำงาน ของไตผิดปกติ (ราย/ร้อยละ)	Adjusted Odds ratio (OR)	95% CI	P-value*
อายุ			1.680	1.193-2.417	0.003*
< 40 ปี	37 (32.5)	22 (22.4)	1	1	-
41-50 ปี	48 (42.1)	29 (29.6)	2.594	1.345-5.004	0.004*
>=50 ปี	29 (25.4)	47 (48)	2.682	1.326-5.424	0.006*
สูตรยาต้านที่ใช้ก่อนเริ่มยา TLD			1.592	0.817-3.417	0.160
Teevir®	98 (86)	77 (78.6)	1.523	0.729-3.186	0.263
Other regimen	16 (14)	21 (21.4)	1	1	-

* P-value < 0.05

การอภิปรายผลและสรุปผล

ในการศึกษานี้พบว่าการใช้ยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด TLD ซึ่งประกอบด้วยตัวยา 3 ชนิด คือ 1) Tenofovir disoproxil fumarate 300mg 2) Lamivudine 300mg และ 3) Dolutegravir 50mg ในผู้ป่วยเอชไอวี ทำให้การทำงานของไตลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value} < 0.001$) โดยการทำงานของไต (eGFR) มีค่าเฉลี่ยก่อนเริ่มยาอยู่ที่ $99.98 \text{ mL/min/1.73m}^2$ SD 15.60 หลังได้รับยาต้านแบบรวมเม็ด (TLD) ไป 9 เดือน พบว่าค่าเฉลี่ยการทำงานของไตลดลงเหลือ $83.86 \text{ mL/min/1.73m}^2$ SD 18.12 ตามลำดับ ซึ่งตรงกับการศึกษาของ Koteff J และคณะ (2013) ที่เคยศึกษาผลของยา Dolutegravir กับการทำงานของไต โดยวัดผลจาก iohexol and para-aminohippurate clearance ที่พบว่าอาสาสมัครที่ได้รับยา Dolutegravir 50mg มีค่าการทำงานของไตลดลง 10-14% เมื่อเทียบกับอาสาสมัครที่ได้รับยาหลอก เนื่องจาก Dolutegravir ไปยับยั้งการทำงานของ renal organic cation transporter (OCT2) และ multidrug and toxin extrusion protein (MATE-2K) ที่ไตส่งผลให้การกำจัด Creatinine ลดลง นอกจากนี้ยังมีรายงานผู้ป่วยของ

Shirley X. Jiang และคณะ (2023) ที่รายงานเรื่องการทำงานของไตส่วนต้นที่ผิดปกติ หรืออาการ Fanconi syndrome จากการใช้ยา Tenofovir ในผู้ป่วยหญิงโรค chronic hepatitis B วัย 62 ปี

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลต่อการทำงานของไตผิดปกติในผู้ป่วยติดเชื้อเอชไอวีที่ได้รับยาต้านไวรัสแบบรวมเม็ด (TLD) คือ กลุ่มอายุ โดยโอกาสที่ผู้ป่วยที่มีอายุมากกว่า 50 ปีจะมีผลการการทำงานของไตผิดปกติ มากกว่ากลุ่มอายุอื่น โดยมีค่า Adjusted ORs= 2.682 , P-value= 0.006, 95% CI= 1.326-5.424 ส่วนสูตรยาต้านที่ใช้ก่อนเริ่มยา TLD พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในผู้ป่วยที่ใช้ยา Teevir® กับผู้ป่วยใช้ยาสูตรอื่นๆ โดยมีค่า Adjusted ORs= 0.656 , P-value= 0.160, 95% CI= 0.314-1.373 ซึ่งเข้าได้กับการศึกษาของ Doshi และคณะ (2019) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่ทำให้ผู้ป่วยเอชไอวีใน Washington, DC ประเทศสหรัฐอเมริกาป่วยเป็นโรคไต ผลการศึกษาดังกล่าวพบว่า ผู้ป่วยส่วนใหญ่ 77% เป็นชาวผิวดำ อายุกลาง 48 ปี มีโอกาสในการเกิดโรคไตอยู่ที่ 0.77 ต่อ 100 รายต่อปี (95% CI 0.65-9) โดยมีปัจจัยเสี่ยง คือ อายุ (adjusted hazard ratio [aHR]: 1.4; CI 1.1–1.7 per 10 years) , ค่าไวรัส HIV RNA viral load (aHR: 1.1; CI: 1.1–1.2), การเป็นโรคเบาหวาน (aHR: 1.6; CI: 1.0–2.4) ส่วนการได้รับสูตรยาที่มี Tenofovir ไม่ได้สัมพันธ์กับการเกิดโรคไต (aHR: 0.7; CI: 0.5–1.1)

เมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาในอดีตของ Li, Y., Shlipak และคณะ (2012) ที่เก็บข้อมูลปัจจัยที่ทำให้เกิดไตวายเฉียบพลันในผู้ป่วยเอชไอวี จากปี 2527 ถึงปี 2550 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้ป่วยเอชไอวีเกิดภาวะไตวาย ได้แก่ ค่าการทำงานของไต (eGFR <60 ml/min/1.73 m²) (5.38, 95% CI: 5.11–5.67), มีภาวะโปรตีนรั่วในปัสสาวะ (1.78, 1.70–1.87), น้ำหนักตัวน้อยกว่าเกณฑ์ low body mass index (<18.5 kg/m²) (1.69, 1.54–1.86), ประวัติโรคประจำตัวที่มีโรคหัวใจและหลอดเลือด cardiovascular disease (1.77, 1.66–1.89), ค่า CD4 น้อยกว่า 200 cell/mm³ (2.54, 2.33–2.77) และ ค่า HIV Viral load มากกว่า 100,000 copies/ml (2.51, 2.28–2.75) จะเห็นได้ว่า ปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้ไตวายเฉียบพลันในการศึกษาของ Li, Y., Shlipak และคณะ ไม่ตรงกับ การศึกษานี้ เนื่องจากสูตรยาและตัวยาที่ใช้ไม่เหมือนกัน การเริ่มยาต้านในอดีตจะเริ่มเมื่อค่า CD4 น้อยกว่า 350 cell/mm³ แต่ปัจจุบันตัวยาและสูตรยา มีการพัฒนามากขึ้น ประสิทธิภาพดีขึ้น การเริ่มยาต้านสามารถเริ่มได้ทันที เมื่อได้รับการยืนยันว่ามีการติดเชื้อเอชไอวี ทุกระดับค่า CD4

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยนี้ ควรมีเฝ้าระวังและติดตามค่าการทำงานของผู้ป่วยเอชไอวีที่ได้รับยาต้านแบบรวมเม็ด (TLD) โดยเฉพาะกลุ่มผู้ป่วยที่มีอายุมากกว่า 50 ปี อาจต้องตรวจค่าการทำงานของไตหลังได้รับยา 3-6 เดือน

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค.(2565). **แนวทางการตรวจรักษาและป้องกันการติดเชื้อ เอชไอวีประเทศไทย ปี 2564/65**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2565. 292
- ศูนย์รวมรวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านเอชไอวีของประเทศไทย (2022). **Thailand: HIV Info Hu สถานการณ์โรคเอชไอวีประเทศไทย** [updated 2022 April 27; cited 2022 Nov 27]. Available from: <https://hivhub.ddc.moph.go.th/epidemic.php>
- Cottrell ML, Hadzic T, Kashuba AD (2013). **Clinical pharmacokinetic, pharmacodynamic and drug-interaction profile of the integrase inhibitor dolutegravir**. Clin Pharmacokinet. 52:981-94.
- Doshi, S., Ucanda, M., Hart, R., Hou, Q., Terzian, A. S., & DC Cohort Executive Committee (2019). **Incidence and Risk Factors for Renal Disease in an Outpatient Cohort of HIV-Infected Patients on Antiretroviral Therapy**. Kidney international reports, 4(8), 1075–1084. <https://doi.org/10.1016/j.ekir.2019.04.024>
- Kolakowska A, Maresca AF, Collins IJ, Cailhol J (2019). **Update on adverse effects of HIV integrase inhibitors**. Curr Treat Options Infect Dis. 11:372-87.
- Koteff J, Borland J, Chen S, et al (2013). **A phase 1 study to evaluate the effect of dolutegravir on renal function via measurement of iohexol and para-aminohippurate clearance in healthy subjects**. Brit J Clin Pharmacol. 75(4):990–996
- Li, Y., Shlipak, M. G., Grunfeld, C., & Choi, A. I. (2012). **Incidence and risk factors for acute kidney injury in HIV Infection**. American journal of nephrology, 35(4), 327–334. <https://doi.org/10.1159/000337151>
- Shirley X. Jiang, John Duncan, Hin Hin Ko (2023). **“Acquired Fanconi Syndrome from Tenofovir Treatment in a Patient with Hepatitis B”**, Case Reports in Hepatology, vol. 2023. <https://doi.org/10.1155/2023/6158407>
- The Joint United Nations Program on HIV/AIDS. [UNAIDS] (2022). [cited 2022 Nov 4]. Available from: <https://unaids.org/en>
- Wassner C, Bradley N, Lee Y (2020). **A review and clinical understanding of tenofovir: tenofovir disoproxil fumarate versus tenofovir alafenamide**. J Int Assoc Provid AIDS Care. 2020; 19:2325958220919231

ประสิทธิผลของโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหว ในผู้ป่วยข้อไหล่
ติด(Frozen Shoulder) ที่มารับบริการกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลาง จ.ภูเก็ต
Effectiveness of Home program Exercise for Improve Range of Movement
in Frozen Shoulder Patients, Thalang Hospital Phuket.

สุรัชวดี ชูสงดำ¹

Suratwadee Chusongdam

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของประสิทธิผลของโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหวในผู้ป่วยข้อไหล่ติด (Frozen Shoulder) ที่มารับบริการกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลาง จ.ภูเก็ต ประชากรคือ ผู้ป่วยข้อไหล่ติด ที่มารับบริการกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลางระหว่างเดือน มกราคม – มิถุนายน 2566 จำนวน 69 คน โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Daniel ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 42 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงตามเกณฑ์การคัดเข้าและเกณฑ์คัดออก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสอบถาม ทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา จากเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม 4 ส่วน ได้แก่ส่วนที่1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรม และวิธีการรักษาโรคข้อไหล่ติด ส่วนที่3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการดูแลตนเองในผู้ป่วยข้อไหล่ติด ส่วนที่4 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหล่ติด แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ หาค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.776 และทดลองโดยใช้โปรแกรม 4 กิจกรรมบนที่กลงแบบบันทึกการตรวจประเมินทางกายภาพบำบัด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ Independent t- test และ Paired t-test

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในเรื่องของความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรม และวิธีการรักษาโรคข้อไหล่ติด พฤติกรรมในการดูแลตนเองในผู้ป่วยข้อไหล่ติด และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหล่ติด ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง (P-value=0.536 , P-value = 0.070) ตามลำดับ แต่หลังการทดลองมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value=0.001) ,(P-value=0.001) และ(P-value=0.028) ตามลำดับ และผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยพบว่า องศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่และระดับความเจ็บปวดมีค่าเฉลี่ยหลัง

¹กลุ่มงานเวชกรรมฟื้นฟู โรงพยาบาลกลาง, E-mail: chu.suratwadee2@gmail.com

การทดลองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}=0.001$) ตามลำดับ และ พบว่า ความสำเร็จการเคลื่อนไหวของข้อไหล่และระดับความเจ็บปวดมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองของกลุ่มทดลองแตกต่างจากก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}<0.003$)

คำสำคัญ : ผู้ป่วยข้อไหล่ติด, โปรแกรมการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหวในผู้ป่วยข้อไหล่ติด, การออกกำลังกายที่บ้าน

Abstract

This research is experimental research. The objective was to study effectiveness of home program exercise for improve range of movement in frozen shoulder patients, Thalang hospital Phuket. The population was frozen shoulder patients who received physical therapy services at Thalang Hospital, Phuket Province. Physical therapy services at Thalang Hospital between January - June 2023, totaling 69 people, using a sample calculation formula that knows the exact population of Daniel, resulting in a sample of 42 people using a specific random sampling method according to the inclusion criteria and criteria. Eliminate The tool used to collect data was a questionnaire. Test the quality of the questionnaire The questionnaire was checked for content validity. Data were collected using a 4-part questionnaire, namely part 1. questionnaire about personal characteristics, part 2. questionnaire about knowledge and understanding of behavior and methods for treating frozen shoulder, part 3 questionnaire on self-care behavior in patients with frozen shoulder and part 4 questionnaire on quality of life of patients with frozen shoulder. The questionnaire was checked for content validity by 3 experts and was tested to analyze the reliability using the Cronbach alpha coefficient formula, equal to 0.776, and tested using the program 4 activities to record in a form. Physical therapy assessment records Data were analyzed using independent t- test.

The results of data analysis found that There was no statistically significant difference. In the matter of knowledge and understanding of behavior and methods for treating frozen shoulder Self-care behavior in patients with frozen shoulder joint and quality of life of patients with frozen shoulder Between the experimental group and the control group before the experiment ($P\text{-value}=0.536$, $P\text{-value} = 0.070$),

respectively, but after the experiment there was a statistically significant difference. (P-value=0.001), (P-value=0.001) and (P-value=0.028) respectively, and the results of the research data analysis found that the mean degree of movement of the shoulder joint and the pain level after the experiment between the experimental and control groups were significantly different. (P-value=0.001) respectively and found that the degree of movement of the shoulder joint and the mean pain level after the experiment of the experimental group were different from before the experiment. Statistically significant (P-value<0.003)

Keywords: frozen shoulder patients, Home Program Exercise for Improve Range of Movement in Frozen Shoulder Patients, Home Program

บทนำ

โรคข้อไหล่ติด (Frozen shoulder) ผู้ป่วยมีอาการไหล่ติด ปวดอย่างรุนแรง (Chan et al., 2017) ของข้อต่อเกลโนฮิวเมอรัล (glenohumeral) (Zreik et al., 2016) มักมีอาการแหย่งในตอนกลางคืน และมีการจำกัดการเคลื่อนไหวของหัวไหล่ในทิศทางต่าง ๆ ทั้งแบบออกแรงด้วยตัวเอง (active) และผู้อื่นช่วยทำให้เกิดการเคลื่อนไหว (passive) (Chan et al., 2017) โดยเฉพาะท่ากางแขน (Abduction) การหมุนแขนออกนอกลำตัว (External rotation) และหมุนแขนเข้า (Internal rotation) (กาญจนา คิตติจรัส และคณะ, 2563; Whelton & Peach, 2017) ซึ่งเจอในประชากรทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 2-5 ส่วนใหญ่เจอในผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย (Hyun et al., 2019) พบในช่วงอายุ 40 – 60 ปี (กาญจนา คิตติจรัส และคณะ, 2563) และมีอัตราการเกิดโรคข้อไหล่ติดเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 30 ในผู้ป่วยโรคเบาหวาน (Zreik et al., 2016) ผู้ที่มีปัญหาปวดข้อไหล่จะได้รับผลกระทบอย่างมากต่อ คุณภาพชีวิต เนื่องจากข้อไหล่เป็นข้อที่มีความจำเป็นต่อ การประกอบกิจวัตรประจำวัน (activities of daily living) (ณัฐธิยา ตันตศิริวัฒน์, 2017)

จากข้อมูลรายงานประจำปี 2564-2565 ผู้ป่วยที่มารับบริการทางกายภาพบำบัด ที่แผนกกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลาง พบว่า มีจำนวนผู้ป่วยข้อไหล่ติดคิดเป็นอันดับ2 ของจำนวนผู้ป่วยโรคกระดูกและกล้ามเนื้อที่มารับบริการ โดยการรักษาทางกายภาพในโรคข้อไหล่ติดมีการรักษาตามมาตรฐานโดยการใช้ อัลตราซาวด์ (Ultrasound) กระแสไฟฟ้า (Electrical Stimulation) การขยับข้อ (Mobilization) การประคบร้อน การออกกำลังกายเพื่อบำบัดรักษา (Therapeutic Exercise) ซึ่งการรักษาทางกายภาพบำบัดที่นิยมใช้ในการรักษาข้อไหล่ติดอย่างหนึ่ง คือ การรักษาด้วยการออกกำลังกายเสริมความมั่นคงของข้อไหล่ (Scapular Stabilization Exercise) เป็นรูปแบบการออก

กำลังกายเพื่อการบำบัดรักษา (Therapeutic Exercise) ประกอบด้วยการออกกำลังกายและการเคลื่อนไหว การยืดกล้ามเนื้อและการปรับตำแหน่งของสะบ้าให้อยู่ในแนวปกติ ส่งผลให้ลดระดับความเจ็บปวด เพิ่มความแข็งแรงกล้ามเนื้อ และเพิ่มองศาการเคลื่อนไหวข้อไหล่ในผู้ป่วยที่มีปัญหาข้อไหล่ได้ อีกทั้งผู้ป่วยสามารถนำโปรแกรมนี้ไปออกกำลังกายที่บ้านได้อย่างต่อเนื่อง ในการออกกำลังกายเฉพาะที่นี้จะมีประสิทธิผลมากกว่าการออกกำลังกายทั่วไป (ธีรภัทร์ รักษาพล, 2021) และการออกกำลังกายที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ (Home Program) ซึ่งการออกกำลังกายที่บ้านจำเป็นต้องทำอย่างสม่ำเสมอถึงจะมีประสิทธิภาพในการลดปวดและเพิ่มองศาการเคลื่อนไหว การขาดความสม่ำเสมอในการบริหารแขน และข้อไหล่ ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้เกิดการลดลงขององศาการเคลื่อนไหวข้อไหล่ (Thitima Kanokpran et al., 2014) ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะนักกายภาพบำบัดจึงนำหลักการออกกำลังกายเพื่อเพิ่มความมั่นคงของข้อไหล่มาร่วมกับการรักษาทางกายภาพบำบัดตามมาตรฐาน และการเพิ่มความสม่ำเสมอในการบริหารแขน ข้อไหล่ที่ส่งผลดีต่อการเคลื่อนไหวของข้อไหล่ของผู้ป่วยว่าจะมีประสิทธิผลการรักษาทางกายภาพบำบัดเพิ่มขึ้นอย่างไร ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหว ในผู้ป่วยข้อไหล่ติด (Frozen Shoulder) เปรียบเทียบกับการรักษาทางกายภาพบำบัดตามมาตรฐาน เพื่อพัฒนาแนวทางการรักษาทางกายภาพบำบัดให้มีผลลัพธ์ในผู้ป่วยที่ข้อไหล่ติดมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเปรียบเทียบระหว่างผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมและผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่ม องศาการเคลื่อนไหวในผู้ป่วยข้อไหล่ติด ที่มารับบริการกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลาง จ.ภูเก็ต
- 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการดูแลตนเองในผู้ป่วยข้อไหล่ติดเปรียบเทียบก่อน-หลัง ระหว่างผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมและผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่ม องศาการเคลื่อนไหวในผู้ป่วยข้อไหล่ติด ที่มารับบริการกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลาง จ.ภูเก็ต
- 3 เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหล่ติดเปรียบเทียบก่อน-หลัง ระหว่างผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมและผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่ม องศาการเคลื่อนไหวในผู้ป่วยข้อไหล่ติด ที่มารับบริการกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลาง จ.ภูเก็ต
- 4 เพื่อศึกษาองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่เปรียบเทียบก่อน-หลัง ระหว่างผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมและผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหวในผู้ป่วยข้อไหล่ติด ที่มารับบริการกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลาง จ.ภูเก็ต
- 5 เพื่อศึกษาระดับความเจ็บปวดของข้อไหล่เปรียบเทียบก่อน-หลัง ระหว่างผู้ป่วยที่ไม่ได้รับโปรแกรมและผู้ป่วยที่ได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหวในผู้ป่วยข้อ

ไหล่ติด ที่มารับบริการกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลาง จ.ภูเก็ต

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการศึกษาคือการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi experimental study) ศึกษาแบบสองกลุ่มวัดผลก่อนและหลัง (Two group pretest-posttest design) โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยข้อไหล่ติด ตัวแปรตาม ได้แก่ องค์การเคลื่อนไหวของข้อไหล่, ระดับความเจ็บปวด, Quality of life (WHOQOL - BREF – THAI) และความรู้ความเข้าใจในโรคข้อไหล่ติดและวิธีการรักษา ดูแลตนเองในผู้ป่วยข้อไหล่ติด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ผู้ป่วยข้อไหล่ติดที่มารับบริการกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลางระหว่างเดือน มกราคม – มิถุนายน 2566 จำนวน 69 คน (งานกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลางจังหวัดภูเก็ต, 2566) เกณฑ์การคัดเข้าคือ ผู้ป่วยที่มีการวินิจฉัยทางกายภาพบำบัด (PT diagnosis) ว่าเป็นโรคข้อไหล่ติด (Frozen Shoulder) มีอาการข้อไหล่ติดมาไม่ต่ำกว่า 3 เดือน ไม่มีปัญหาการสื่อสาร เกณฑ์คัดออกคือ ผู้ป่วยที่ข้อไหล่ติดจากสาเหตุอื่นๆ เช่น อัมพาต กระดูกหัก เอ็นข้อไหล่ฉีกขาด ผู้ป่วยที่มีการผ่าตัดบริเวณข้อไหล่ มีภาวะข้อไหล่เสื่อม มีภาวะกระดูกพรุน ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Daniel (2010) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 42 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลาก (envelop sampling) เข้าสู่กลุ่มทดลอง 21 คน กลุ่มควบคุม 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยข้อไหล่ติด ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส การประกอบอาชีพ ชั่วโมงการทำงาน โรคประจำตัว

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรม และวิธีการรักษาโรคข้อไหล่ติด การให้คะแนนลักษณะคำตอบ มีคำตอบให้เลือก 3 คำตอบ คือ ใช่, ไม่ใช่, ไม่แน่ใจ

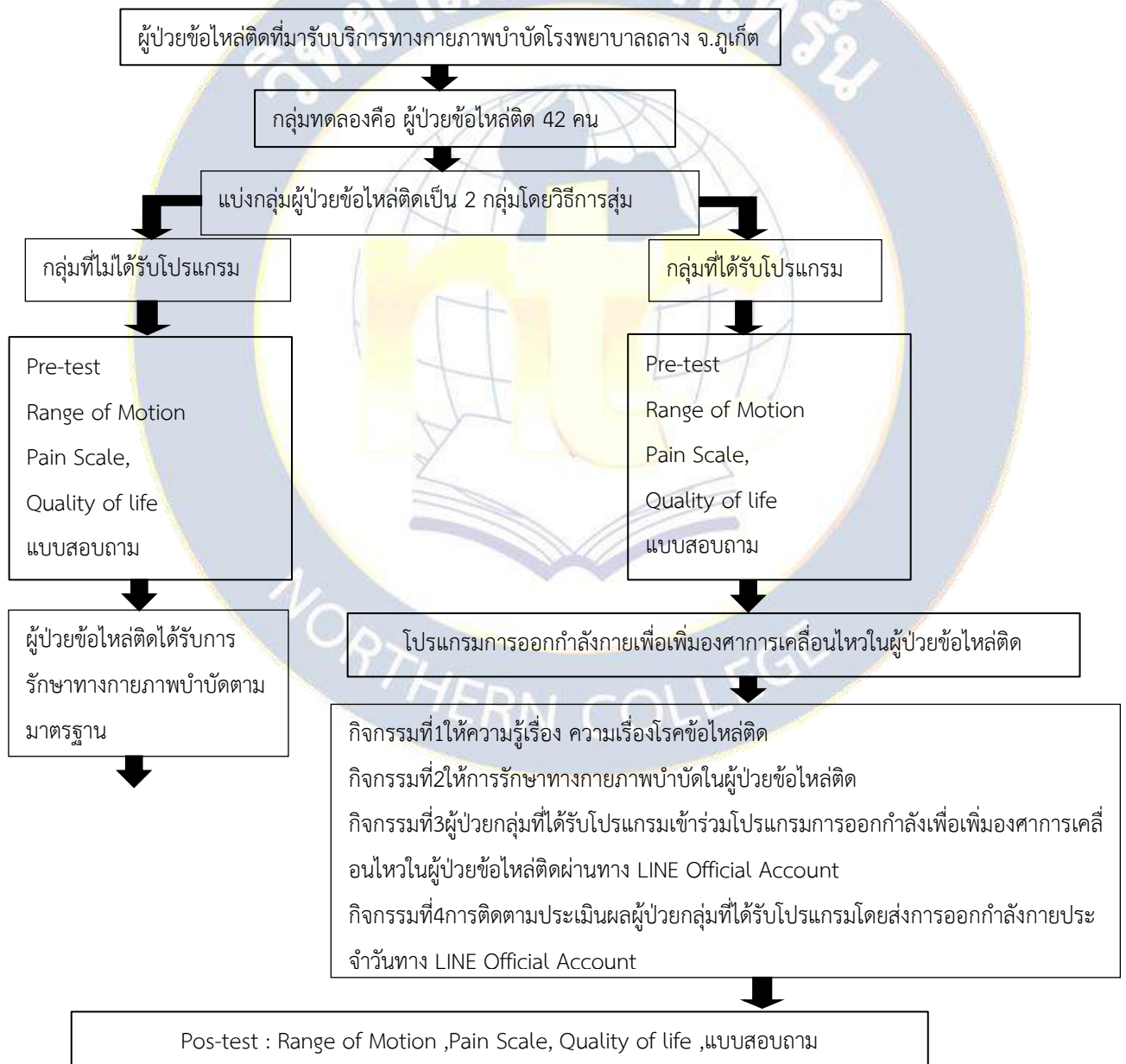
ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการดูแลตนเองในผู้ป่วยข้อไหล่ติด เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามความคิดเห็น ดังนี้ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหล่ติด ใช้เกณฑ์การประเมินระดับคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหล่ติดตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก ที่เรียกว่า WHOQOL-OLD จำนวน 4 มิติ ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง เล็กน้อย ไม่เลย

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.776

ส่วนที่ 5 แบบบันทึกการตรวจประเมินทางกายภาพบำบัด เป็นแบบบันทึกองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่ในทิศทางการเคลื่อนไหวข้อไหล่ ดังนี้ Shoulder Flexion/Extension, Shoulder Abduction/Adduction, Shoulder Internal Rotation/External Rotation และ การบันทึกระดับคะแนนความเจ็บปวด ซึ่งใช้แบบวัดความเจ็บปวดชนิดเส้นตรง (visual rating scales:VRS)

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ โปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหว ในผู้ป่วยข้อไหล่ติด(Frozen Shoulder)

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยสถิติทดสอบ Independent t- test และ Paired t-test โดยพิจารณาค่า P-value ที่มีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือมีนัยสำคัญทางสถิติ (Significantly และรายงานผลเป็นค่า Mean differences, P-value และ 95% Confidence Interval)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดภูเก็ต เอกสารรับรองเลขที่ PKPH 022/66

ผลการศึกษาวิจัย

ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ป่วยข้อไหล่ติดที่เข้าร่วมโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหวในผู้ป่วยข้อไหล่ติด(Frozen Shoulder) พบว่า กลุ่มทดลองส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (66.67%) มากกว่าเพศชาย (33.33%) ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 50-69 ปี (52.38%) โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 58.33 ปี (\bar{X} =57.19, S.D.=13.314, Min=27, Max=79) มีสถานภาพสมรส/คู่และอยู่ด้วยกัน (71.43%) คู่สมรสถึงแก่กรรม หม้าย/หย่า/แยก (23.81%) และโสด (4.76%) ผู้ป่วยส่วนใหญ่รับจ้างทั่วไป (28.57%) รองลงมาคือเจ้าของกิจการ/ค้าขาย (23.81%) ว่างงาน/ไม่มีอาชีพ (19.05%) กลุ่มควบคุมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (61.90%) มากกว่าเพศชาย (38.10%) ช่วงอายุอยู่ระหว่าง 50-69 ปี (42.86%) โดยมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 59.48 ปี (\bar{X} =59.48, S.D.=11.932, Min=44, Max=83) มีสถานภาพสมรส/คู่และอยู่ด้วยกัน (66.67%) คู่สมรสถึงแก่กรรม หม้าย/หย่า/แยก (19.05%) และโสด (14.29%) ผู้ป่วยส่วนใหญ่เจ้าของกิจการ/ค้าขาย (33.33%) รองลงมาคือว่างงาน/ไม่มีอาชีพ (28.57%) และอื่นๆ (19.05%)

กลุ่มทดลองพบว่า มีชั่วโมงการทำงานต่อวันอยู่ที่ 5-10 ชั่วโมง/วัน (66.67%) น้อยกว่า 5 ชั่วโมง/วัน (28.57%) ประวัติการมีโรคประจำตัวของผู้ป่วย พบว่า ผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัว (52.38%) โรคประจำตัวที่ผู้ป่วยเป็นอันดับแรกคือ โรคเบาหวาน (23.81%) โรคอื่นๆ (14.29%) และโรคความดัน,ไขมันในเลือดสูงเท่ากัน (9.52%) ตามลำดับ ส่วนในกลุ่มควบคุมพบว่า มีชั่วโมงการทำงานต่อวันอยู่ที่ 5-10 ชั่วโมง/วัน (66.67%) น้อยกว่า 5 ชั่วโมง/วัน (28.57%) ประวัติการมีโรคประจำตัวของผู้ป่วย พบว่า ผู้ป่วยที่มีโรคประจำตัว (57.14%) โรคประจำตัวที่ผู้ป่วยเป็นอันดับแรกคือ โรคเบาหวาน (33.33%) โรคความดัน,ไขมันในเลือดสูง และอื่นๆเท่ากัน (9.52%) ตามลำดับ

เปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรม และวิธีการรักษาโรคข้อไหล่ติด พฤติกรรมในการดูแลตนเองในผู้ป่วยข้อไหล่ติด และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหล่ติด ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value=0.536 , P-value = 0.070) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้ต่อ

พฤติกรรม และวิธีการรักษาโรคข้อไหล่อัด พฤติกรรมในการดูแลตนเองในผู้ป่วยข้อไหล่อัด ไม่แตกต่างกัน
 ในส่วนของคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหล่อัด พบว่าระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนการ
 ทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}=0.016$)

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรม และวิธีการรักษาโรคข้อไหล่อัด
 พฤติกรรมในการดูแลตนเองในผู้ป่วยข้อไหล่อัด และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหล่อัด ระหว่างกลุ่ม
 ทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง ($n=42$)

ตัวแปร	n	ก่อนทดลอง		F	P-value
		Mean	S.D.		
ความรู้ ความเข้าใจต่อ พฤติกรรมและวิธีการรักษา				2.956	0.536
กลุ่มทดลอง	21	0.443	0.188		
กลุ่มควบคุม	21	0.472	0.104		
พฤติกรรมในการดูแลตนเอง				1.288	0.070
กลุ่มทดลอง	21	2.23	0.609		
กลุ่มควบคุม	21	1.92	0.458		
คุณภาพชีวิต				0.856	0.016
กลุ่มทดลอง	21	3.287	0.367		
กลุ่มควบคุม	21	3.042	0.256		

เปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรม วิธีการรักษาโรคข้อไหล่อัด และ
 คุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหล่อัด ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังทดลอง มีความแตกต่างกัน
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}=0.001$) ,($P\text{-value}=0.001$) และ($P\text{-value}=0.028$) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรม และวิธีการรักษาโรคข้อ
 ไหล่ติด พฤติกรรมในการดูแลตนเองในผู้ป่วยข้อไหล่ติด และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหล่ติด
 ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลองและหลังการทดลอง (n=42)

ตัวแปร	n	หลังทดลอง		F	P-value
		Mean	S.D.		
ความรู้ ความเข้าใจต่อ พฤติกรรมและวิธีการ รักษา				7.715	0.001
กลุ่มทดลอง	21	0.728	0.093		
กลุ่มควบคุม	21	0.538	0.210		
พฤติกรรมในการดูแล ตนเอง				5.735	0.028
กลุ่มทดลอง	21	2.44	0.304		
กลุ่มควบคุม	21	2.10	0.602		
คุณภาพชีวิต				0.967	0.001
กลุ่มทดลอง	21	3.518	0.252		
กลุ่มควบคุม	21	3.049	0.370		

การเปรียบเทียบความแตกต่างองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่ และการวัดระดับความ
 เจ็บปวด ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง พบว่า องศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่
 และระดับความเจ็บปวดมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-
 value=0.001) ตามลำดับ แต่องศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่ใน Extension มีค่าเฉลี่ยหลังการ
 ทดลองไม่แตกต่างจากก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value=1.000, P-value=0.142)
 ตามลำดับ และ Adduction มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองไม่แตกต่างจากก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติ (P-value=0.067, P-value=0.137) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความแตกต่างองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่ และการวัดระดับความเจ็บปวด ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง (n=42)

ตัวแปร	n	หลังทดลอง			
		Mean	S.D.	F	P-value
Flexion PROM				13.711	0.001
กลุ่มทดลอง	21	177.81	5.192		
กลุ่มควบคุม	21	135.14	17.165		
Flexion AROM	21			10.505	0.001
กลุ่มทดลอง	21	174.57	8.231		
กลุ่มควบคุม	21	128.00	18.213		
Extension PROM	21			0.001	1.000
กลุ่มทดลอง	21	50.48	2.182		
กลุ่มควบคุม	21	50.48	2.182		
Extension AROM	21			2.671	0.142
กลุ่มทดลอง	21	52.38	8.891		
กลุ่มควบคุม	21	49.29	3.273		
Abduction PROM	21			16.626	0.001
กลุ่มทดลอง	21	176.86	6.366		
กลุ่มควบคุม	21	128.29	20.298		
Abduction AROM	21			8.144	0.001
กลุ่มทดลอง	21	173.14	10.121		
กลุ่มควบคุม	21	120.29	20.310		
Adduction PROM	21			0.017	0.067
กลุ่มทดลอง	21	45.10	4.763		
กลุ่มควบคุม	21	42.14	5.379		
Adduction AROM	21			0.211	0.137
กลุ่มทดลอง	21	45.14	7.578		
กลุ่มควบคุม	21	41.71	7.051		

ตัวแปร	n	หลังทดลอง			
		Mean	S.D.	F	P-value
Internal Rotation PROM	21			1.690	0.001
กลุ่มทดลอง	21	85.62	6.778		
กลุ่มควบคุม	21	56.67	13.177		
Internal Rotation AROM	21			0.150	0.001
กลุ่มทดลอง	21	84.43	8.109		
กลุ่มควบคุม	21	54.05	11.868		
External Rotation PROM	21			6.362	0.001
กลุ่มทดลอง	21	84.10	11.631		
กลุ่มควบคุม	21	55.05	21.381		
External Rotation AROM	21			4.778	0.001
กลุ่มทดลอง	21	80.81	13.474		
กลุ่มควบคุม	21	54.71	21.838		
Pain Scale	21			8.697	0.001
กลุ่มทดลอง	21	3.57	1.805		
กลุ่มควบคุม	21	7.43	0.978		

การเปรียบเทียบความแตกต่างองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่ และการวัดระดับความเจ็บปวด ระหว่างกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า องศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่และระดับความเจ็บปวดมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value=0.001,P-value=0.001 ,P-value=0.001 ,P-value=0.001 ,P-value=0.003, P-value=0.001,P-value=0.001 ,P-value=0.001 ,P-value=0.001 ,P-value=0.003)ตามลำดับ แต่องศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่ใน Extension มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองไม่แตกต่างจากก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value=0.312, P-value=0.089) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความแตกต่างองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่ และการวัดระดับความเจ็บปวด ระหว่างกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง (n=42)

ตัวแปร		ก่อนทดลอง		หลังทดลอง		t	df	P-value	95%CI
		Mean	S.D.	Mean	S.D.				
1. Flexion	PROM	150.52	21.791	177.81	5.192	5.582	22.26	0.001	-37.417-(-17.155)
	AROM	141.57	20.573	174.57	8.231	-6.825	26.24	0.001	-42.935-(-23.065)
2. Extension	PROM	48.67	7.800	50.48	2.182	1.024	40	0.312	-5.382-(1.762)
	AROM	48.48	5.125	52.38	8.891	-1.744	40	0.089	-8.431-(0.621)
3. Abduction	PROM	128.48	30.690	176.86	1.389	7.074	30.69	0.001	-62.576-(-34.186)
	AROM	120.67	31.954	173.14	10.121	7.175	23.97	0.001	-67.573-(-37.379)
4. Adduction	PROM	39.14	7.234	45.10	4.763	3.149	34.60	0.003	-9.791-(-2.114)
	AROM	35.10	7.880	45.14	7.578	4.121	40	0.001	-14.869-(-5.226)
5. Internal Rotation	PROM	61.14	20.524	85.62	6.778	5.189	24.312	0.001	-34.204-(-14.348)
	AROM	55.62	21.639	84.43	8.109	5.713	25.509	0.001	-39.185-(-18.434)
6. External Rotation	PROM	60.86	27.570	84.10	11.63	3.559	26.901	0.001	-36.639-(-9.838)
	AROM	57.33	29.808	80.81	13.47	3.289	27.846	0.003	-38.102-(-8.850)
7. Pain Scale		8.10	1.411	3.57	1.805	10.050	40	0.001	3.514-5.534

การอภิปรายผลและสรุปผล

จากการทดลองประสิทธิผลของโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหว ในผู้ป่วยข้อไหล่ติด(Frozen Shoulder) ที่มารับบริการกายภาพบำบัดโรงพยาบาลกลาง จ.ภูเก็ต กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 66.67 และ 61.90 ซึ่งมีอายุระหว่าง 50-69 ปี ร้อยละ 52.38 และ 42.86 ร่วมกับมีโรคประจำตัวเป็นโรคเบาหวาน ร้อยละ 23.81 และ 33.33 ตามลำดับ สอดคล้องกับการศึกษาของกนกพร ก่อวัฒนมงคล (2562) พบว่า ช่วงอายุ 51 ปี เป็นต้นไป มีความเสี่ยงทำให้เกิดโรคข้อไหล่ติดอย่างมีนัยสำคัญ เช่นเดียวกับการศึกษาของ

Malavolta และคณะ (2018) ได้ทำการศึกษาปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคข้อติดในกลุ่มตัวอย่างที่มีเชื้อสายเอเชีย ผลการทดลองพบว่า ช่วงอายุ 55-64 เพิ่มความเสี่ยงในการเกิดโรคข้อไหลตติมากขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่า ร้อยละ 10-29 ของผู้ป่วยโรคเบาหวาน เป็นโรคข้อไหลตติ

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรม และวิธีการรักษาโรคข้อไหลตติ พฤติกรรมในการดูแลตนเองในผู้ป่วยข้อไหลตติ และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหลตติ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}=0.536$, $P\text{-value} = 0.070$) ตามลำดับ แสดงให้ว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความรู้ต่อพฤติกรรม และวิธีการรักษาโรคข้อไหลตติ พฤติกรรมในการดูแลตนเองในผู้ป่วยข้อไหลตติ ไม่แตกต่างกัน ในส่วนของคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหลตติ พบว่า ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ก่อนการทดลอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}=0.016$)

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างความรู้ความเข้าใจต่อพฤติกรรม วิธีการรักษาโรคข้อไหลตติ และคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหลตติ ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม หลังทดลอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}=0.001$) , ($P\text{-value}=0.001$) และ ($P\text{-value}=0.028$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแบบจำลอง KAP ที่ประกอบด้วย 3 ตัวแปร คือ ความรู้ (Knowledge) ทศนคติ (Attitude) และการปฏิบัติตัว (Practice) ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ตัวมีการแสดงออกที่สัมพันธ์กัน หากมีความรู้ที่ดีจะส่งผลทำให้เกิดทัศนคติที่ดีตามมา (ทวิศักดิ์ เทพพิทักษ์, 2556)

จากการเปรียบเทียบความแตกต่างองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล และการวัดระดับความเจ็บปวด ระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยพบว่า องศาการเคลื่อนไหวของข้อไหลและระดับความเจ็บปวดมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}=0.001$) ตามลำดับ และ จากการเปรียบเทียบความแตกต่างองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล และการวัดระดับความเจ็บปวด ระหว่างกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง พบว่า องศาการเคลื่อนไหวของข้อไหลและระดับความเจ็บปวดมีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองแตกต่างจากก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P\text{-value}=0.001$, $P\text{-value}=0.001$, $P\text{-value}=0.001$, $P\text{-value}=0.001$, $P\text{-value}=0.003$, $P\text{-value}=0.001$, $P\text{-value}=0.001$, $P\text{-value}=0.001$, $P\text{-value}=0.001$, $P\text{-value}=0.003$) ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อธิภัทร์ รักษาพล (2021) ได้ทำการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมการออกกำลังกายเสริมความมั่นคงของข้อไหลร่วมกับการรักษาทางกายภาพบำบัดแบบเดิมเทียบกับการรักษาทางกายภาพบำบัดแบบเดิมในผู้ป่วยข้อไหลตติ ผลการทดลองพบว่ากลุ่มทดลอง มีคะแนนความปวดน้อยกว่ากลุ่มควบคุม และมีช่วงการเคลื่อนไหวข้อไหลมากกว่ากลุ่มควบคุม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ บยองฮวาน โอ และ ซุนยอบคิม (2562) ได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านสำหรับการบริหารเอ็นหมุนข้อ

ไหล่ (Rotator cuff) ต่อความปวด การเพิ่มองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่ ระดับความพิการของโรค และคุณภาพชีวิตในผู้ป่วยโรคข้อไหล่ติด จำนวน 22 คน โดยแบ่งออกเป็น กลุ่มควบคุม คือกลุ่มที่ได้รับการรักษาแบบดั้งเดิมเพียงอย่างเดียว และกลุ่มทดลอง คือกลุ่มที่ได้รับการรักษาแบบดั้งเดิมร่วมกับได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้าน เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีอาการปวด พิสัยของข้อไหล่ ระดับความพิการของโรค และคุณภาพชีวิตดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม และ สอดคล้องกับการศึกษาของ นิลุบล ลือชาเกียรติศักดิ์ (2566) ได้ทำการศึกษาและฟื้นฟูภาวะข้อไหล่ติดในผู้สูงอายุในโรงพยาบาลสุราษฎร์ธานี โดยใช้ทำการบริหารข้อไหล่ติด ผลการทดลองพบว่าผู้สูงอายุภายหลังจากบริหารข้อไหล่ติด พบว่า มืองศาการเคลื่อนไหวของไหล่ทั้งสองข้างเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนได้รับการบริหารข้อไหล่ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ สายใจ นกหนู, มณีภรย์ บกสวัสดิ์ และ มุคสิส อาม๊ะ (2561) ได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมการออกกำลังกายต่ออาการปวด และองศาการเคลื่อนไหวในผู้ป่วยที่มีภาวะข้อไหล่ยึดติด ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีระดับคะแนนความปวดลดลง และเพิ่มองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1) จากแบบสอบถามคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยข้อไหล่ติดตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก WHOQOL-OLD ในเรื่องข้อคำถามเช่น รายได้ ลักษณะที่อยู่อาศัย ความพอใจการผูกมิตรของเพื่อน ซึ่งไม่มีความเกี่ยวข้องกับการพฤติกรรมการดูแลตัวเองของผู้ป่วยข้อไหล่ติด และระยะเวลาในการเก็บข้อมูลน้อยเกินไปที่จะใช้แบบสอบถามคุณภาพชีวิตในการประเมิน อาจนำมาสู่ผลการทดลองที่คลาดเคลื่อนได้ ในการทดลองครั้งถัดไปจึงควรใช้แบบสอบถาม Body Discomfort เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเกี่ยวข้องกับระดับความไม่สบายกายมากที่สุด

2) ผลการวิเคราะห์ องศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่ และระดับความเจ็บปวด พบว่า ผู้ป่วยมีองศาการเคลื่อนไหวของข้อไหล่เพิ่มขึ้น และมีระดับความเจ็บปวดลดลงหลังจากได้รับโปรแกรมการออกกำลังกายที่บ้านเพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหว ดังนั้น บุคลากรจึงควรส่งเสริมให้มีการออกกำลังกายที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ ร่วมกับการรักษาทางกายภาพบำบัด

เอกสารอ้างอิง

- Chul-Hyun Cho, Ki-Choer Bae, Du-Han Kim. (2019). **Treatment Strategy for Frozen Shoulder.** Clin Orthop Surg; 11(3):249–257.
- C Whelton, C A Peach. (2018). **Review of diabetic frozen shoulder.** Eur J Orthop Surg Traumatol; 28(3):363-371.

- Hui Bin Yvonne Chan, Pek Ying Pua, Choon How How. (2017). **Physical therapy in the management of frozen shoulder.** Singapore Med J; 58(12):685–689.
- Nasri Hani Zreik, Rayaz A Malik, Charalambos P Charalambous. (2016). **Adhesive capsulitis of the shoulder and diabetes: a meta-analysis of prevalence.** Muscles Ligaments Tendons J; 6(1):26-34.
- Thitima Kanokpran, RN, MNS1, Pongsri Srimoragot, DNS2, Siriorn Sindhu, PhD2, Suebwong Chuthapisith, PhD. (2014). **Effects of a Self-regulation Home-based Shoulder Exercise Program on Range of Motion and Functions of Shoulder Joints in Patients Post Breast Cancer Surgery.** J Nurs sci; 32:74-84.
- กาญจนา คิตติจรัส, เพ็ญศิริ จันทร์แอ, นครินทร์ ศรีปัญญา, สุนิสา อินทะเสย์, อภิวัตร กาญบุตร, พัฒติกา แก้วสูงเนิน. (2563). **นวัตกรรมเครื่องยืดเหยียดข้อไหล่ด้วยตนเองเพื่อบรรเทาอาการปวดของโรคหัวไหล่ติด Innovation of Self Shoulder Joint Stretching Machine to Relieve Frozen Shoulder.** วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสร้างสรรค์ นวัตกรรมเพื่อชุมชน; 2:449-59.
- ณัฐธิดา ตันติศิริวัฒน์. (2560). **อาการปวดและความผิดปกติของข้อไหล่ที่พบบ่อยในเวชศาสตร์ฟื้นฟู.** Chula Med J; 61(2):205-21.
- ธีรภัทร์ รักษาพล. (2564). **ประสิทธิผลของโปรแกรมการออกกำลังกายเสริมความมั่นคงของข้อไหล่ ร่วมกับการรักษาทางกายภาพบำบัดแบบเดิม กับการรักษาทางกายภาพบำบัดแบบเดิมในผู้ป่วยข้อไหล่ติด ของโรงพยาบาลมหาราชานครราชสีมา.** วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม; 18(3):27-39.

ประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อการนวดแบบราชสำนักร่วมกับครีมไพล
ในผู้ที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ
ของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Effectiveness and Satisfaction in the Treatment with Royal court massage
and Plai Cream on Neck and Shoulder Pain of Northern College Students

พิจิตรา ยืนยง¹, สุปรศม์ อัสวพจนภักดิ์², วัฒนา ชยรัชช³

Pichittra Yuenyang¹, Suparus Utsawapontanapat², Vadhana Jayathavaj³

บทคัดย่อ

อาการติดโทรศัพท์มือถือ หรือโรคนโมโฟเบีย (Nomophobia) มาจากคำว่า "no mobile phone phobia" เป็นสาเหตุหนึ่งของการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ ซึ่งแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกใช้วิธีการนวดแบบราชสำนักในการรักษาอาการ และการใช้ยา เพื่อลดอาการปวด จึงมีการวิจัยประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อการนวดแบบราชสำนักร่วมกับครีมไพลในผู้ที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาจากการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลในการบรรเทาอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น และเพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นที่มีต่อประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลในการบรรเทาอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่จากการใช้โทรศัพท์มือถือ การวิจัยนี้เป็นการกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) โดยมีแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว เป็นอาสาสมัครนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จำนวน 30 คน ทดสอบค่าเฉลี่ยความแตกต่างก่อนและหลัง การทดลองของความปวดและองศาการเคลื่อนไหวกลุ่มเปรียบเทียบ paired t test ด้วยโปรแกรม G*Power เป็นระยะเวลา 4 ครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ระดับอาการปวดหลังการทดลองลดลงต่ำกว่าก่อนการทดลองเฉลี่ย 5.47 , ระดับองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่แบบ FLEXION เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 7.87 , ระดับองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่แบบ EXTENSION เพิ่มขึ้นเฉลี่ย 8.8 ซึ่งแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < 0.001$ และผลจากแบบสอบถามความพึงพอใจ พบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับความเหมาะสมในการใช้ผลิตภัณฑ์ร่วมกับการนวดแบบราชสำนักอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.66

คำสำคัญ: อาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่, ความพึงพอใจ, การนวดราชสำนัก, ครีมไพล

¹นักศึกษาหลักสูตรการแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต คณะคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

E-mail: pichittra@northern.ac.th

²อาจารย์ประจำหลักสูตรการแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต คณะคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

³อาจารย์ประจำหลักสูตรการแพทย์แผนไทยมหาบัณฑิต คณะคณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Abstract

Mobile phone addiction symptoms Or Nomophobia (Nomophobia) comes from the word "no mobile phone phobia". It is one of the causes of pain in the neck, shoulders. Thai traditional medicine and alternative medicine use royal massage methods to treat symptoms and use medicine to reduce pain. Therefore, there was a study of the effectiveness and satisfaction in the treatment with royal massage and plai cream in people with neck, shoulder, and shoulder aches from using mobile phones among students at Northern College. The purpose is to learn from the Royal Massage and combine the use of Plai cream to alleviate neck, shoulder, and shoulder pain caused by the use of mobile phones by Northern College students. And evaluate the effectiveness of Royal court massage and the satisfaction of Northern College students with the use of Pareto cream to alleviate neck pain. Shoulders, the shoulder of a phone. This research is a quasi-experiment. (Quasi-experimental Research) with a single sample design. There were 30 Northern College student volunteers testing the mean difference before and after. The experiment of pain and the degree of movement of the comparison group was paired t test with the G*Power program for a period of 4 times. The results showed that the level of pain after the experiment was lower than before the experiment by an average of 5.47, the degree of the degree of muscle movement. The neck and shoulder muscles of the flexion type increased by an average of 7.87, the degree of movement of the neck and shoulder muscles of the extension type increased by an average of 8.8, with a statistically significant p-value < 0.00. and the results from the satisfaction questionnaire found that satisfaction regarding the appropriateness of using the Royal court massage was at the highest level. Accounting for 56.66 percent.

Keywords: Neck and shoulder aches, satisfaction, Royal court massage, Plai c

บทนำ

พญ.พรรณพิมล วิบุลากร รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข และโฆษกกระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า วัยรุ่นมีอาการติดโทรศัพท์มือถือ หรือโรคโนโมโฟเบีย (Nomophobia) มาจากคำว่า "no mobile phone phobia" ใช้เรียกอาการที่เกิดจากความหวาดกลัว วิตกกังวลเมื่อขาดโทรศัพท์มือถือ ซึ่งพบเกิดในกลุ่มเยาวชน อายุ 18-24 ปี มากถึงร้อยละ 70 รองลงมาคือกลุ่มคนวัยทำงาน ช่วงอายุ 25-34 ปี และกลุ่มวัยใกล้เกษียณ 55 ปีขึ้นไป อาการติดโทรศัพท์มือถือจะส่งผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวัน และสุขภาพร่างกาย เช่น เกิดนิ้วล็อก เกิดอาการทางสายตา เช่น ตาล้า ตาพร่า ตาแห้ง อาจส่งผลให้วันในตาเสื่อมจนประสาทตาเสื่อม เกิดอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ ส่งผลเลือดไหลเวียน

ไม่สะดวก หากเล่นนานๆ อาจมีอาการปวดศีรษะตามมา รวมไปถึงหมอนรองกระดูกเสื่อมสภาพก่อนวัยอันควรและเกิดโรคอ้วนจากการไม่ลุกเดินไปไหน” (พรรณพิมล วิบุลากร, 2565)

ในปัจจุบันใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 2-3 ชั่วโมงต่อวัน ในการก้มหน้าเพื่อดูหน้าจอโทรศัพท์ อีกทั้งในปัจจุบันพฤติกรรมการใช้คอมพิวเตอร์ก็มีการเปลี่ยนไปใช้ คอมพิวเตอร์ Laptop กันมากขึ้น ซึ่งท่าทางการใช้คอมพิวเตอร์ Laptop จะต้องก้มหน้าเพื่อดูจอ ปัญหาที่มักพบได้บ่อยในคนที่ใช้โทรศัพท์มือถือ หรือคอมพิวเตอร์นานๆก็คือปัญหาเรื่อง “อาการปวดคอ”

โดยสาเหตุของอาการปวดคอนั้นจริงๆสามารถเกิดได้จากหลายส่วนของคอ ไม่ว่าจะเป็นกล้ามเนื้อ เส้นเอ็น ข้อต่อกระดูก หมอนรองกระดูกหรือเส้นประสาท แต่จากประสบการณ์ในผู้ป่วยที่อยู่ในวัยทำงาน ส่วนมากสาเหตุก็มักจะเกิดจากกล้ามเนื้อเป็นส่วนใหญ่ (ซึ่งมักไม่มีอันตราย และรักษาได้ง่ายกว่าสาเหตุอื่น) โดยเฉลี่ย ศีรษะของคนเราจะมีน้ำหนักประมาณ 4-5 กิโลกรัม เพราะฉะนั้นถ้าก้มคอลงมาจากในท่าปกติ กล้ามเนื้อต้นคอด้านหลังก็ต้องทำงานหนักขึ้น เพื่อช่วยดึงกระดูกศีรษะให้ตั้งตรงอยู่ได้ (คล้ายๆเป็นการสู้กันระหว่างแรงโน้มถ่วงของโลก และความแข็งแรงของกล้ามเนื้อคอ) (ชัยเดช สระสมบูรณ์, 2020)

กล้ามเนื้อคอหดเกร็ง เป็นโรคที่เกิดจากความไม่สมดุลระหว่างกล้ามเนื้อและการใช้งาน โดยผู้ป่วยส่วนใหญ่มักมีการใช้งานซ้ำๆในท่ากางแขน เขยิบ หรือก้มคอจากการพิมพ์งานคอมพิวเตอร์ การใช้โทรศัพท์มือถือ การใช้งานซ้ำ ๆโดยปราศจากการยืดเหยียดกล้ามเนื้อจะทำให้กล้ามเนื้อมีการหดเกร็ง จนกระทั่งมีอาการปวดร้าวไปที่คอ แขน ไหล่ หลัง หรือขา ผู้ป่วยอาจจะพบว่ามีการปวดบริเวณคอ บ่า ไหล่ และหลังเกร็งตัวขึ้นเป็นก้อน และมีอาการปวดร้าวไปยังบริเวณใกล้เคียงคอ บ่า ไหล่ หรือหลัง ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาหรือดูแลไม่ถูกต้องจะทำให้เกิดอาการปวดเรื้อรังจนกระทั่งมีผลต่อการดำรงชีวิต โดยเหตุที่อาการเจ็บปวดดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยครอบครัวและสังคม จึงเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั้งในหมู่ประชาชนทั่วไปและในวงการแพทย์ ในประเทศไทยมีการรักษาโดยแพทย์แผนไทยและแพทย์ทางเลือกด้วยวิธีการนวดแบบราชสำนักในการรักษาอาการ และการใช้ยาเพื่อลดอาการปวด (ปัญญา ลักษณะพฤษา, 2561)

การนวดไทยแบบราชสำนัก เป็นลักษณะการนวดแผนไทย จับเส้น เพื่อให้เลือดลมเดินสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการแพทย์แผนปัจจุบัน โดยที่การนวดแผนไทยทำให้การไหลเวียนของโลหิตและน้ำเหลืองเพิ่มมากขึ้นแล้ว ยังมีผลสะท้อนให้การทำงานของอวัยวะต่างๆ กลับสู่สภาวะปกติ (Thai herbal learning site, 2557)

จากการศึกษางานวิจัยพืชสมุนไพร พบว่า ผลการศึกษาในกลุ่มที่ได้รับครีมไพลและยาหลอกมีค่า NRS ที่ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังทายา แต่การทาครีมไพลสามารถลดอาการปวดลงมากกว่ายาหลอกอย่างมีนัยสำคัญ (3.73 ± 1.53 vs 2.13 ± 1.92 , $p=0.027$) นอกจากนี้กลุ่มที่รับครีมไพลไปทา ยังมีระดับ PPT เพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังทายาแต่กลับไม่พบความแตกต่างของระดับ PPT ในกลุ่มยาหลอก สรุปผลการศึกษาครีมไพลสามารถลดอาการปวดจาก DOMS ได้ดีกว่ายาหลอก (จักรกริช กล้าผจญ และคณะ, 2560: 69-79)

เมื่อทดลองนำครีมไพล (ไพลจีซาล) ที่มีส่วนผสมของน้ำมันไพลร้อยละ 14 ไปใช้ในผู้ป่วยข้อเท้าแพลง โดยให้ทาวันละสองครั้ง พบว่าสามารถลดการปวดบวมได้มากกว่ากลุ่มควบคุมเมื่อใช้ไปได้ 4

วัน และมีการกินยาแก้ปวด (paracetamol) ในสองวันแรกน้อยกว่ากลุ่มควบคุม (Panthong A, 1997) ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อการนวดแบบราชสำนักร่วมกับครีมไพลในผู้ที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เพื่อเป็นแนวทางในการรักษาผู้ป่วยที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่และการวิจัยเกี่ยวกับการรักษาโดยแพทย์แผนไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาจากการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลในการบรรเทาอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นที่มีต่อประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลในการบรรเทาอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่จากการใช้โทรศัพท์มือถือ

สมมุติฐานการวิจัย

1. การนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลสามารถลดอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่จากการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
2. ผู้ที่เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจต่อประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลในการบรรเทาอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่จากการใช้โทรศัพท์มือถือ

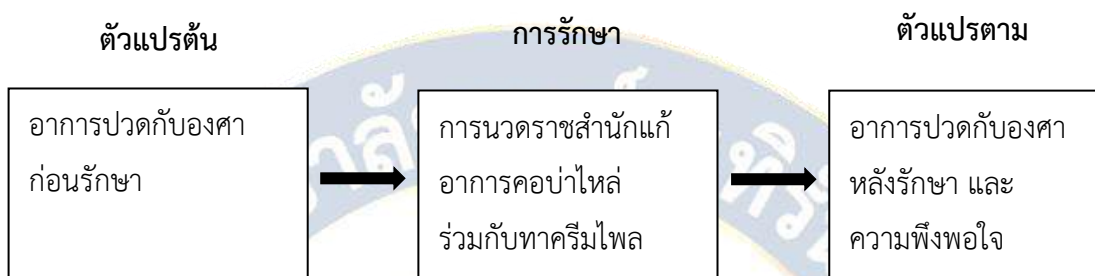
ขอบเขตงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นที่เข้ามาใช้บริการที่ดาวเหนือคลินิกการแพทย์แผนไทยและมีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ เป็นงานวิจัยทดลองแบบกลุ่มเดียว เก็บข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่าง 30 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพล
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา
การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาประสิทธิผลการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลในการบรรเทาอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์นและความพึงพอใจต่อประสิทธิผลในการลดอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ เพื่อเพิ่มองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการวิจัย
พื้นที่ในการวิจัย คือ ดาวเหนือคลินิกการแพทย์แผนไทย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เลขที่ 888 หมู่ 2 ตำบลหนองบัวใต้ อำเภอมือง จังหวัดตาก

4. ขอบเขตด้านเวลา

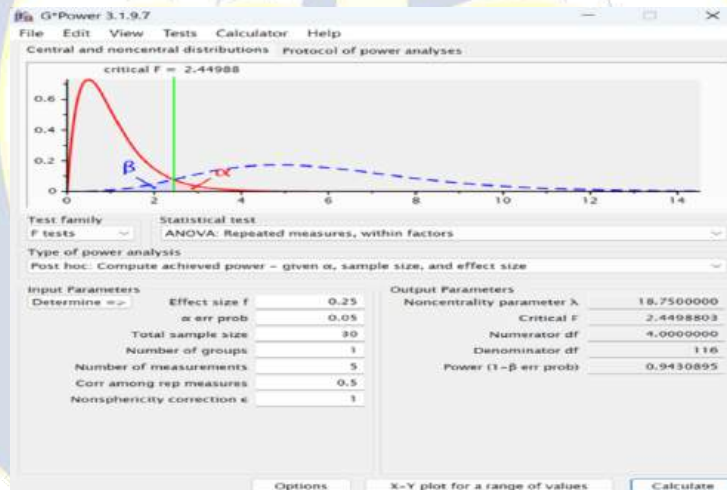
การศึกษานี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (หนังสือรับรองจริยธรรมเลขที่ NTC888-0040 วันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2567) จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การคำนวณขนาดตัวอย่าง

โดยใช้สถิติ ANOVA: Repeated measures

ที่มา The jamovi project (2022). jamovi. (Version 2.3)

จากภาพมีการกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power การทดลองมีการวัดซ้ำ 5 ครั้ง กับอาสาสมัคร 30 คน ด้วยวิธีการรักษาแบบเดียว จึงใช้สถิติ F tests เลือก ANOVA Repeated measures within factors กำหนดขนาดอิทธิพล (Effect size f) ขนาดเล็ก 0.25 ความคลาดเคลื่อนชนิดที่ 1 (α err prob) 0.05 มีอำนาจทดสอบ (Power) 0.9430895 สูงกว่าเกณฑ์ปกติ 0.80

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพและความพึงพอใจต่อการใช้ครีมพลาไนด์ในผู้ที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง Quasi – Experimental Research โดยการศึกษาแบบกลุ่มเดียว ประเมินก่อนและหลัง (one group pretest-posttest design) ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอน ได้แก่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย, วิธีการดำเนินงาน, การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ที่มาใช้บริการที่ดาวเหนือคลินิกการแพทย์แผนไทยวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น และมีปัญหาปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ จำนวน 30 คน และมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าคัดออกดังนี้

1. เกณฑ์การคัดเลือกเข้า (inclusion criteria)

1. เป็นนักศึกษาวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น
2. มีอายุมากกว่า 18 ปีขึ้นไป
3. เล่นโทรศัพท์มือถืออย่างน้อย 4 ชั่วโมง/วัน
4. มีอาการปวดคอ บ่า ไหล่
5. ไม่มีโรคประจำตัวที่เป็นปัญหาต่อการนัด เช่น ความดัน เบาหวาน
6. มีอุณหภูมิร่างกาย ไม่เกิน 37.5 องศาเซลเซียส
7. ไม่เคยได้รับอุบัติเหตุหรือมีการบาดเจ็บบริเวณศีรษะ หรือใบหน้าและคอ บ่า ไหล่
8. ยินดีและสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัยและสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงการเข้าร่วมโครงการวิจัย

2. เกณฑ์การคัดออก (exclusion criteria)

มีอาการเจ็บป่วยที่เป็นอุปสรรคต่อกิจกรรม เช่น เป็นโรคผิวหนังหรือมีการอักเสบติดเชื้อที่ผิวหนัง เนื้อเยื่อ และกล้ามเนื้อ ความดัน เบาหวาน และจะต้องไม่รับประทานยาแก้ปวดหรือทายาอื่น

3. เกณฑ์การยุติการเข้าร่วมโครงการวิจัย (Termination criteria)

1. ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับบาดเจ็บจากการใช้ครีมพลาไนด์ ในระหว่างการทำโครงการวิจัย
2. ผู้เข้าร่วมโครงการไม่มาร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง
3. ผู้เข้าร่วมโครงการได้รับอันตรายจนถึงต้องเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือถึงแก่เสียชีวิต

จากการเข้าร่วมโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ส่วน ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ เครื่องวัดองศาการเคลื่อนไหวคอ (Goniometer)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้
ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แบบประเมินระดับอาการปวด กล้ามเนื้อบ่า ประเมินผลก่อนและหลังทำการรักษา โดยใช้มาตราวัดระดับอาการปวด (Visual Analogue Pain Scale) เป็นการใช้นเส้นตรงความยาว 10 เซนติเมตร แบ่งเป็น 10 ช่วงเท่าๆกัน มีตัวเลข รูปภาพและตัวหนังสือกำกับพร้อมคำอธิบายไว้เป็น เครื่องมือที่มีความตรงไม่ซ้ำซ้อน เข้าใจง่าย ให้ผู้ป่วยทำเครื่องหมายกากบาท ทับคะแนนความปวด แบบการประเมินมี 6 ระดับ ผู้วิจัยเป็นผู้อธิบายให้ผู้ป่วยทราบและผู้ป่วยเป็นผู้ประเมินด้วยตนเองและ ผู้ศึกษาจดบันทึกก่อนและหลังการนวดรักษา ครั้งที่ 1 ครั้งที่ 2 ไปจนถึงครั้งที่ 5 เพื่อประเมินความ แตกต่างทั้ง 5 ครั้ง เภณฑ์การแปลผลระดับความปวด ดังนี้

1. 0.0-0.1 คะแนน รู้สึกสบายดี
2. 0.1-2.0 คะแนนปวดพอรำคาญ
3. 2.1-4.0 คะแนน ปวดพอประมาณ
4. 4.1-6.0 คะแนน ปวดมากพอสมควร
5. 6.1-8.0 คะแนน ปวดเป็นอย่างมาก
6. 8.1-10.0 คะแนนปวดสุดจะทน

ส่วนที่ 3 แบบประเมินระดับของอาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ เป็นการประเมิน การรักษาตั้งแต่ขั้นตอนการตรวจร่างกายก่อนและหลังการทดลองจากองศาการเคลื่อนไหวคอ บ่า ไหล่ โดยใช้การก้มหน้าคางชิดอกและเงยหน้ามองเพดานและการเอียงคอชิดไหล่ซ้ายและเอียงคอชิดไหล่ ขวาซึ่งผู้วิจัยจดบันทึกก่อนและหลังทำการรักษาเพื่อประเมินความแตกต่าง 7 เภณฑ์การแปลผลวัด องศาการเคลื่อนไหวของคอ บ่า ไหล่ การเอียงหูชิดไหล่ เอียงได้มากกว่า

1. 45 องศา ไม่ปวด เอียงได้
2. 31-45 องศา ปวดเล็กน้อย เอียงได้
3. 16-30 องศา ปวดปานกลางเอียงตั้งแต่ 1-15 องศา ปวดมาก

เกณฑ์การแปลผลวัดองศาการเคลื่อนไหวของคอการก้มหน้า-เงยหน้า

4. ก้มหน้าคางชิดอก เงยหน้ามองเพดานได้ 31-40 องศา ไม่ปวด
5. ก้มหน้าคางชิดอก เงยหน้ามองเพดานได้ 21-30 องศา ปวดเล็กน้อย
6. ก้มหน้าคางชิดอก เงย หน้ามองเพดานได้ 11-20 องศา ปวดปานกลาง
7. ก้มหน้าคางชิดอก เงยหน้ามองเพดานได้ 0-10 องศา ปวดมาก

โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินวัดให้ผู้ป่วย และจดบันทึกก่อนและหลังทำการรักษา จำนวน 5 ครั้ง เพื่อประเมินความแตกต่าง

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามความพึงพอใจหลังการนวดราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไหลต่ออาการปวดเมื่อยคอ บ่าไหล่ คือ ให้อาสาสมัครกรอกคะแนนความพึงพอใจต่อการใช้สเปรย์กระดูกไก่ตา โดยมีค่าคะแนน 0-5 ค่าคะแนน โดย 0 หมายถึง ไม่พอใจ และค่าคะแนน 5 หมายถึง พอใจมาก

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการยื่นเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จาก สถาบันวิจัยและพัฒนา เมื่อโครงการวิจัยได้รับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้ว ก็จะเริ่ม ขั้นตอนการเก็บข้อมูลในอาสาสมัคร โดยผู้วิจัยจะออกประชาสัมพันธ์พร้อมทั้งชี้แจงรายละเอียดของ

โครงการวิจัยให้อาสาสมัครได้ รั้บรู้ เข้าใจ และตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ โดยมีรายละเอียดตั้งแต่ ชื่อโครงการวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย การเก็บรักษาความลับของอาสาสมัคร พร้อมทั้งให้อาสาสมัครอ่านรายละเอียดของโครงการวิจัยให้เข้าใจ และตัดสินใจเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมโครงการวิจัยอย่างอิสระ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาที่กำลังศึกษาในวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ที่มาใช้บริการที่ดาวเหนือคลินิกการแพทย์แผนไทย และมีปัญหาปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ จำนวน 30 คน เป็นงานวิจัยทดลองแบบกลุ่มเดียว เก็บข้อมูลทั้งก่อนและหลังการทดลอง โดยอาสาสมัครจะได้รับการนัดจดตามตำราหัตถเวชกรรมไทย (นวดแบบราชสำนัก) โดยผู้มีใบประกอบวิชาชีพทางด้านเวชกรรมไทย หัตถเวชกรรมไทย ร่วมกับการใช้ครีมไพลทา ควรทาในปริมาณครึ่งช้อนนิ้ว ทาบริเวณที่ปวดเป็นฟิล์มบาง ๆ ให้แก้อาสาสมัครบริเวณกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ ผู้วิจัยจะประเมินผลหลังการรักษา และผู้เข้าร่วมวิจัยแต่ละคนจะได้รับการประเมิน 5 ครั้ง ภายใน 2 สัปดาห์ ผู้เข้าร่วมวิจัยจะได้ทราบวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิธีการ ศึกษา อันตรายหรืออาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นจากการศึกษา ได้แก่ อาการแพ้สมุนไพร คือมีอาการผื่นคัน หรือแพ้หายใจไม่ออก

เมื่ออาสาสมัครตัดสินใจยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัย ผู้วิจัยจะทำการคัดกรองอาสาสมัครตามเกณฑ์การคัดเข้าที่ตั้งไว้ โดยจะดำเนินการเก็บข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป การซักประวัติ การตรวจร่างกาย การวัดระดับความเจ็บปวดทั้งก่อนและหลังการทดลอง จากนั้นผู้วิจัยทำการนวดรักษาอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ร่วมกับการใช้ครีมไพลทาให้แก้อาสาสมัคร จากนั้นผู้วิจัยทำการบันทึกผลการทดลอง และทำการทดลองซ้ำทั้งหมด 5 ครั้งต่ออาสาสมัคร 1 คน ทั้งนี้ในระหว่างที่เข้าร่วมโครงการวิจัยอาสาสมัครจะต้องไม่รับประทานยาแก้ปวดหรือทายาอื่น

ผู้วิจัยนัดอาสาสมัครเพื่อติดตามผลการทดลองในวันที่ 3 หลังจากที่ได้รับบริการรักษา เพื่อทำการประเมิน โดยการ วัดระดับความปวดของข้อก่อนและหลังการรักษาด้วย VAS (Visual Analogue Scale) และวัดองศาการเคลื่อนไหว ด้วย Goniometer และประเมินความพึงพอใจหลังการนวดราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพล ทั้งนี้ผู้วิจัยติดตามอาสาสมัครอย่างใกล้ชิดโดยการโทรถามอาการหลังจากที่ได้รับบริการรักษา และให้อาสาสมัครแจ้งทันทีเมื่อมีอาการผิดปกติเกิดขึ้น

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลในผู้ที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือของนักศึกษาที่กำลังศึกษาในวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ที่มาใช้บริการที่ดาวเหนือคลินิกการแพทย์แผนไทย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นอาสาสมัครเป็นนักศึกษาที่กำลังศึกษาในวิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ทั้งเพศหญิงและเพศชาย จำนวน 30 คน ดำเนินการเก็บข้อมูลก่อน และหลังการนวด จำนวน 5 ครั้ง โดยมีรายละเอียดของผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอเป็นส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 การประเมินระดับอาการปวดกล้ามเนื้อบ่า

ส่วนที่ 3 การประเมินระดับองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่

ส่วนที่ 4 การประเมินความพึงพอใจหลังการนวดราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไหลต่ออาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของคุณลักษณะส่วนบุคคลของอาสาสมัครที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ (n = 30)

	คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	- เพศชาย	10	33.33
	- เพศหญิง	20	66.67
Min = 19, Max = 36, Mean = 25.13			
อายุ	- 15-19 ปี	4	13.33
	- 20-24 ปี	15	50
	- 25-29 ปี	1	3.33
	- 30-34 ปี	8	26.67
	- 35-39 ปี	2	6.67
Min = 19, Max = 36, Mean = 25.1			
ส่วนสูง	- 1.55-1.59 เมตร	11	36.67
	- 1.60-1.64 เมตร	14	46.67
	- 1.65-1.69 เมตร	5	16.67
Min = 1.57, Max = 1.65, Mean = 1.61			
น้ำหนัก	- 40-49 กิโลกรัม		
	- 50-59 กิโลกรัม		
	- 60-69 กิโลกรัม		
	- 70-79 กิโลกรัม		
	- 80-89 กิโลกรัม		
Min = 45, Max = 85, Mean = 60.5			
ดัชนีมวลกาย	- น้ำหนักน้อย	1	3.33
	- น้ำหนักปกติ	15	50
	- น้ำหนักเกิน	5	16.67
	- โรคอ้วนระดับ 1	4	13.33
	- โรคอ้วนระดับ 2	5	16.67
	Min = 17.6, Max = 31.2, Mean = 23.4		

จากตารางที่ 4.1 พบว่าอาสาสมัครที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ เพศชาย จำนวน 10 คน (ร้อยละ 33.33) และเพศหญิง จำนวน 20 คน (ร้อยละ 66.67) อายุส่วนใหญ่ อยู่ในช่วง 20-24 ปี (ร้อยละ 50) อายุเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 25.1 ปี ส่วนสูง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง

1.60-1.64 เมตร (ร้อยละ 46.67) ส่วนสูงเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 1.61 เมตร น้ำหนักส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 50-59 กิโลกรัม (ร้อยละ 40) น้ำหนักเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 60.5 ค่าดัชนีมวลกายส่วนใหญ่อยู่ในช่วงน้ำหนักปกติ (ร้อยละ 50) ค่าดัชนีมวลกายเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 23.4

ส่วนที่ 2 การประเมินระดับอาการปวดกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของระดับอาการปวดกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ ก่อนและหลังการทดลองของอาสาสมัครที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ (n = 30)

ระดับ	ก่อนขนาด		ขนาดครั้งที่ 1		ขนาดครั้งที่ 2		ขนาดครั้งที่ 3		ขนาดครั้งที่ 4		ครั้งที่ 5	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	16.67
1	0	0	0	0	0	0	0	0	7	23.33	20	66.67
2	0	0	0	0	0	0	10	33.33	20	66.67	5	16.67
3	0	0	0	0	8	26.67	17	56.67	3	10	0	0
4	0	0	6	20	17	56.67	3	10	0	0	0	0
5	0	0	15	50	5	16.67	0	0	0	0	0	0
6	16	53.33	9	30	0	0	0	0	0	0	0	0
7	14	46.67	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

ตารางที่ 4.3 ผลการเปรียบเทียบของระดับอาการปวดกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ของอาสาสมัครที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ (n = 30)

การทดลอง	ค่าเฉลี่ย	ค่ามัธยฐาน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	สถิติ	ค่าพี
ก่อนขนาด	6.47	6	0.507	6	7	0.637	< 0.001
ขนาดครั้งที่ 1	5.1	5	0.712	4	6	0.807	< 0.001
ขนาดครั้งที่ 2	3.9	4	0.662	3	5	0.794	< 0.001
ขนาดครั้งที่ 3	2.77	3	0.626	2	4	0.772	< 0.001
ขนาดครั้งที่ 4	1.87	2	0.571	1	3	0.74	< 0.001
ขนาดครั้งที่ 5	1	1	0.587	0	2	0.754	< 0.001

*p-value < .001

จากตารางที่ 4.2 และตารางที่ 4.3 พบว่าอาสาสมัครส่วนใหญ่มีระดับความเจ็บปวดก่อนการทดลองอยู่ในระดับ 6 จำนวน 16 คน (ร้อยละ 53.33) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 6.47 แต่เมื่ออาสาสมัครรักษาโดยการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพล พบว่า ระดับความเจ็บปวดหลังการนวดครั้งที่ 1 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 5 จำนวน 15 คน (ร้อยละ 50) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 5.1 , ระดับความเจ็บปวดหลังการนวดครั้งที่ 2 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 4 จำนวน 17 คน (ร้อยละ 56.67) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 3.9 , ระดับความเจ็บปวดหลังการนวดครั้งที่ 3 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 3 จำนวน 17 คน (ร้อยละ 56.67) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 2.77 , ระดับความเจ็บปวดหลังการนวดครั้งที่ 4 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 2 จำนวน 20 คน (ร้อยละ 66.67) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 1.87 , ระดับความเจ็บปวดหลังการนวดครั้งที่ 5 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 1 จำนวน 20 คน (ร้อยละ 66.67) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 1.00 ตามลำดับอย่างมีนัยทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$) ดังตารางที่ 4.2 และตารางที่ 4.3

ส่วนที่ 3 แบบประเมินระดับของอาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละของระดับของอาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ของอาสาสมัครที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ ($n = 30$)

องศาการเคลื่อนไหว (°)	ก่อนนวด		นวดครั้งที่ 1		นวดครั้งที่ 2		นวดครั้งที่ 3		นวดครั้งที่ 4		นวดครั้งที่ 5	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
FLEXION												
30°-34°	3	10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
35°-39°	24	80	18	60	11	36.67	2	6.67	0	0	0	0
40°-44°	3	10	12	40	19	63.33	25	83.33	24	80	11	36.67
45°-49°	0	0	0	0	0	0	3	10	6	20	19	63.33
EXTENSION												
60°-64°	7	23.33	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
65°-69°	19	63.33	17	56.67	8	26.67	1	3.33	0	0	0	0
70°-74°	4	13.33	13	43.33	22	73.33	28	93.33	23	76.67	4	13.33
75°-79°	0	0	0	0	0	0	1	3.33	7	23.33	26	86.67

ตารางที่ 4.5 ผลการเปรียบเทียบของระดับองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ของอาสาสมัครที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ (n = 30)

การทดลอง	ค่าเฉลี่ย	ค่ามัธยฐาน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	สถิติ	ค่าพี
FLEXION							
ก่อนการนวด	37.2	37	1.97	34	42	0.96	0.29
นวดครั้งที่ 1	39.07	39	1.84	36	43	0.95	0.19
นวดครั้งที่ 2	40.13	40	1.78	37	43	0.94	0.097
นวดครั้งที่ 3	41.6	41.5	1.77	38	45	0.94	0.069
นวดครั้งที่ 4	42.97	43	1.59	40	47	0.93	0.045
นวดครั้งที่ 5	45.07	45	1.68	43	49	0.89	0.004
EXTENSION							
ก่อนการนวด	66.8	68	2.44	62	70	0.91	0.013
นวดครั้งที่ 1	69	69	2.20	65	72	0.93	0.052
นวดครั้งที่ 2	70.3	70	1.53	68	73	0.91	0.017
นวดครั้งที่ 3	71.73	72	1.41	69	75	0.95	0.136
นวดครั้งที่ 4	73.33	73	1.35	71	76	0.91	0.013
นวดครั้งที่ 5	75.6	75	1.38	73	78	0.88	0.002

จากตารางที่ 4.4 และตารางที่ 4.5 พบว่าอาสาสมัครส่วนใหญ่มีระดับองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่แบบ FLEXION ก่อนการนวดอยู่ในระดับ 35°- 39° จำนวน 24 คน (ร้อยละ 80) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 37.2° และแบบ EXTENSION ก่อนการนวดอยู่ในระดับ 65°- 69° จำนวน 19 คน (ร้อยละ 63.33) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 66.8° ภายหลังรักษาโดยการนวดแบบราชสำนักร่วมกับครีมไพล พบว่า ระดับองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่แบบ FLEXION หลังการนวดครั้งที่ 1 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 35°- 39° จำนวน 18 คน (ร้อยละ 60) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 39.07° และแบบ EXTENSION หลังการนวด ครั้งที่ 1 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 65°- 69° จำนวน 17 คน (ร้อยละ 56.67) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 69° , ระดับองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่แบบ FLEXION หลังการนวดครั้งที่ 2 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 40°- 44° จำนวน 19 คน (ร้อยละ 63.33) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 40.13° และแบบ EXTENSION หลังการนวดครั้งที่ 2 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 70°- 74 ° จำนวน 22 คน (ร้อยละ 73.33) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 70.3° ,ระดับองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่แบบ FLEXION หลังการนวดครั้งที่ 3 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 40°- 44° จำนวน 25 คน (ร้อยละ 83.33) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 41.6° และแบบ EXTENSION หลัง

การนวดครั้งที่ 3 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 70°- 74° จำนวน 28 คน (ร้อยละ 93.33) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 71.73° , ระดับองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่แบบ FLEXION หลังการนวดครั้งที่ 4 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 40°-44° จำนวน 24 คน (ร้อยละ 80) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 42.97 และแบบ EXTENSION หลังการนวดครั้งที่ 4 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 70°-74° จำนวน 23 คน (ร้อยละ 76.67) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 73.33° , ระดับองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่แบบ FLEXION หลังการนวดครั้งที่ 5 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 45°-49° จำนวน 19 คน (ร้อยละ 63.33) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 45.07° และแบบ EXTENSION หลังการนวดครั้งที่ 5 ของอาสาสมัครส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 75°-79° จำนวน 26 คน (ร้อยละ 86.67) ค่าเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 75.6° ดังตารางที่ 4.4 และตารางที่ 4.5

ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจหลังการนวดราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลต่ออาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ ตารางที่ 4.6 ร้อยละความพึงพอใจหลังการนวดราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลต่ออาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ (n=30)

รายการ	ร้อยละ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ความเหมาะสมในการใช้ผลิตภัณฑ์ร่วมกับการนวดแบบราชสำนัก	56.66	43.33	0	0	0
2. กลิ่นและสีของครีมไพล	60.00	40.00	0	0	0
3. ความชุ่มชื้นของผลิตภัณฑ์เหมาะสมแก่ผู้ทดสอบ	23.33	46.66	30.00	0	0
4. ความสามารถในการซึมผ่านผิวทำให้รู้สึกเย็นต่อผิวและไม่มีอาการระคายเคือง	60.00	40.00	0	0	0
5. การนวดแบบราชสำนักร่วมกับครีมไพลทำให้ท่านรู้สึกบรรเทาอาการปวดเมื่อยโดยรวม	70.00	30.00	0	0	0

จากตารางที่ 4.6 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจหลังการนวดราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลต่ออาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ อาสาสมัครส่วนความพึงพอใจเกี่ยวกับความเหมาะสมในการใช้ผลิตภัณฑ์ร่วมกับการนวดแบบราชสำนักมีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 56.66 ความพึงพอใจในส่วนจากตารางที่กลิ่นและสีของครีมไพลมีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 60 ความพึงพอใจในความชุ่มชื้นของผลิตภัณฑ์เหมาะสมแก่ผู้ทดสอบมีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 46.66 ความพึงพอใจความสามารถในการซึมผ่านผิวทำให้รู้สึกเย็นต่อผิวและไม่มีอาการระคายเคืองมีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 60 ความพึงพอใจการนวดแบบราชสำนักร่วมกับครีมไพลทำให้ท่านรู้สึกบรรเทาอาการปวดเมื่อยโดยรวมมีคะแนนความ

พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 70 แสดงในตารางที่ 4.6 น้ำหนักเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 60.5 ค่าดัชนีมวลกายส่วนใหญ่อยู่ในช่วงน้ำหนักปกติ (ร้อยละ 50) ค่าดัชนีมวลกายเฉลี่ยของอาสาสมัคร คือ 23.4 ดังตารางที่ 1

สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาประวัติของอาสาสมัครผู้ป่วยที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ พบว่าอาสาสมัครส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายคิดเป็นร้อยละ 66.66 และ ร้อยละ 33.33 ซึ่งอยู่ในช่วงอายุ 20-24 ปี โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือ นักศึกษาวิทยาลัยนอร์ท เทิร์นและนักศึกษาที่มาใช้บริการที่ ตาเวเหนือคลินิกการแพทย์แผนไทย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จำนวน 30 คน ซึ่งพบว่า

1. ประสิทธิภาพของการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลในผู้ที่มีอาการปวดเมื่อย คอ บ่า ไหล่ พบว่า

1.1 ระดับความปวดเมื่อยกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความเจ็บปวดก่อนได้รับการรักษาอยู่ในระดับ 6 คิดเป็นร้อยละ 53.33 โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 6.47 เปอร์เซ็นต์ ภายหลังจากการได้รับการรักษาโดยวิธีการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพล จำนวน 5 ครั้ง พบว่า มีระดับความเจ็บปวดที่ลดลงจนได้เป็นระดับต่างๆ ดังนี้ 1) ระดับ 5 คิดเป็นร้อยละ 50 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 5.1, ระดับ 4 คิดเป็นร้อยละ 56.67 และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 3.9, ที่ระดับ 3 คิดเป็นร้อยละ 56.67 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 2.77 และที่ระดับ 2 คิดเป็นร้อยละ 66.67 อีกทั้งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.87 และเมื่อผ่านการรักษาในวิธีการดังกล่าวในครั้งสุดท้าย พบว่ามีระดับความเจ็บปวดลดต่ำลงอยู่ในระดับขที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 66.67 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.00 ตามลำดับ อย่างมีนัยทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.01$)

1.2. องศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่

แบบ FLEXION ก่อนได้รับการรักษาอยู่ในระดับ 35° - 39° คิดเป็นร้อยละ 80 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 37.2° ภายหลังจากการได้รับการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพล 5 ครั้ง พบว่าองศาการเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้น อยู่ช่วง 35° - 39° คิดเป็นร้อยละ 60 มีค่าเฉลี่ย 39.07° , ช่วง 40° - 44° คิดเป็นร้อยละ 63.33 ,มีค่าเฉลี่ย 40.13° , ช่วง 40° - 44° คิดเป็นร้อยละ 83.33 มีค่าเฉลี่ย 41.6° , ช่วง 40° - 44° คิดเป็นร้อยละ 80 มีค่าเฉลี่ย 42.97° , และช่วง 45° - 49° คิดเป็นร้อยละ 63.33 มีค่าเฉลี่ย 45.07° นอกจากนี้องศาการเคลื่อนไหว แบบ EXTENSION ก่อนรักษาอยู่ในช่วง 65° - 69° คิดเป็นร้อยละ 63.33 และมีค่าเฉลี่ย 66.8° ภายหลังจากการได้รับการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพล 5 ครั้ง พบว่าองศาการเคลื่อนไหวเพิ่มขึ้น อยู่ในช่วง 65° - 69° คิดเป็นร้อยละ 56.67 มีค่าเฉลี่ย 69° , ช่วง 70° - 74° คิดเป็นร้อยละ 73.33 มีค่าเฉลี่ย 70.3° , ช่วง 70° - 74° คิดเป็นร้อยละ 93.33 มีค่าเฉลี่ย

71.73° , ช่วง 70°-74° คิดเป็นร้อยละ 76.67 ค่าเฉลี่ย 73.33° , และช่วง 75°- 79°คิดเป็นร้อยละ 86.67 ค่าเฉลี่ย 75.6° ตามลำดับ อย่างมีนัยทางสถิติ (p -value < 0.01)

2. การเปรียบเทียบประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลในผู้ที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ ระหว่างก่อนการนวดและหลังการนวด พบว่า ก่อนการรักษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับ 6 คิดเป็นร้อยละ 53.33 ภายหลังกการรักษา พบว่า ระดับความเจ็บปวดอยู่ในระดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 66.67 และมีระดับบองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ แบบ FLEXION ก่อนการรักษายู่ในช่วง 35°- 39° คิดเป็นร้อยละ 80 และแบบ EXTENSION ก่อนการรักษายู่ในช่วง 65°-69° คิดเป็นร้อยละ 63.33 ภายหลังกการรักษา พบว่า มีระดับบองศาการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ แบบ FLEXION อยู่ในช่วง 45°- 49° คิดเป็นร้อยละ 63.33 และแบบ EXTENSION หลังการรักษายู่ในช่วง 75°- 79° คิดเป็นร้อยละ 86.67

3. ความพึงพอใจต่อประสิทธิผลของการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลในผู้ที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ พบว่า อาสาสมัครจำนวน 30 คน มีคะแนนความพึงพอใจเกี่ยวกับความเหมาะสมในการใช้ผลิตภัณฑ์ร่วมกับการนวดแบบราชสำนัก อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.66 , กลิ่นและสีของครีมไพลอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 , ความชุ่มชื้นของผลิตภัณฑ์เหมาะสมแก่ผู้ทดสอบ มีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 46.66 , ความสามารถในการซึมผ่านผิวทำให้รู้สึกเย็นต่อผิวและไม่มีอาการระคายเคืองอยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 60 และความพึงการนวดแบบราชสำนักร่วมกับครีมไพลทำให้ท่านรู้สึกบรรเทาอาการปวดเมื่อยโดยรวมมีคะแนนความพึงพอใจระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 70

จากผลการศึกษาประสิทธิผลและความพึงพอใจต่อการนวดแบบราชสำนักร่วมกับครีมไพลในผู้ที่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ ในด้านการเพิ่มองศาของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ ทำให้ผู้ป่วยสามารถเคลื่อนไหวได้มากขึ้น จาก การรักษานวดไทยแบบราชสำนักร่วมกับครีมไพล ทั้งนี้มาจากสรรพคุณทางยาของไพล ซึ่งเป็นยาแก้ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ (เพ็ญญา ทรัพย์เจริญ, 2550) และผู้ป่วยมีความพึงพอใจกับการใช้ครีมไพลในการรักษาร่วมกับการนวดแบบราชสำนัก จึงเป็นพืชสมุนไพรที่ควรจะนำมาค้นคว้าวิจัยทดสอบในด้านช่วยลดอาการตึงของกล้ามเนื้อในบริเวณอื่น ๆ ต่อไป

อภิปรายผล

เปรียบเทียบความปวดของอาสาสมัคร ส่วนใหญ่มีอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ หลังจากการใช้โทรศัพท์มือถือนานและมีระดับความเจ็บปวดก่อนการรักษายู่ในระดับ 6 คิดเป็นร้อยละ 53.33 ภายหลังกการรักษาโดยการนวดแบบราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพล พบว่า ระดับความเจ็บปวดหลังการรักษารักษา 5 ครั้ง อยู่ในระดับ 1 คิดเป็นร้อยละ 66.67 เมื่อนำมาเปรียบเทียบความปวดของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ ก่อนการรักษากับหลังการรักษาดูความแตกต่างกัน โดยมีค่าเฉลี่ยลดลงจาก 6.47 เหลือ 1.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ p -value < 0.001 มีความสอดคล้องกับการศึกษาของวิวรรณ วิวัฒน์กุล และคณะ (2551) ศึกษาผลของการรักษาผู้ป่วยที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อคอและหลังส่วนบนจากโรค Myofascial pain syndrome โดยวิธีการประคบร้อนร่วมกับการยืดกล้ามเนื้อเปรียบเทียบกับวิธีนวด

แผนไทย มีอาสาสมัครทั้งหมด 40 คน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 20 คน ซึ่งกลุ่มประคบร้อน ร่วมกับการยืดกล้ามเนื้อใช้เวลา 20 นาที และกลุ่มรักษาโดยการนวดไทยมีการกดจุด 10 วินาที ทำ 3-5 รอบ และให้ความรู้ผู้ป่วยเรื่องการปฏิบัติตัวที่บ้าน ซึ่งพบว่ากลุ่มนวดไทยหลังได้รับการรักษาทันทีที่มีค่าระดับความเจ็บปวดลดลง 3.05 เซนติเมตร จาก 6.80 ± 1.70 เป็น 3.75 ± 1.41 เซนติเมตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.0002$)

เปรียบเทียบของศากการเคลื่อนไหว มีระดับของศากการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ แบบ FLEXION ก่อนการรักษาอยู่ในช่วง $35^\circ - 39^\circ$ คิดเป็นร้อยละ 80 และแบบ EXTENSION ก่อนการรักษาอยู่ในช่วง $65^\circ - 69^\circ$ คิดเป็นร้อยละ 63.33 ภายหลังการรักษา พบว่า ระดับของศากการเคลื่อนไหวของกล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ แบบ FLEXION อยู่ในช่วง $45^\circ - 49^\circ$ คิดเป็นร้อยละ 63.33 และแบบ EXTENSION อยู่ในช่วง $75^\circ - 79^\circ$ คิดเป็นร้อยละ 86.67 ซึ่งมีความสอดคล้องกับการศึกษาของชาธิปัตย์ เครือพานิชย์ และคณะ (2554) พบว่าหลังได้รับการรักษาทันทีของศากการเคลื่อนไหวของคอ ในท่าเอียงคอไปทางซ้ายเพิ่มขึ้น 2.83 องศา จาก 38.38 ± 7.37 เป็น 41.21 ± 6.93 องศา ท่าเอียงคอไปทางขวาเพิ่มขึ้น 2.25 องศา จาก 39.86 ± 6.70 เป็น 42.11 ± 7.22 องศา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.0022$ และ $p=0.0047$ ตามลำดับ ท่าหมุนคอไปทางซ้ายเพิ่มขึ้น 4.40 องศา จาก 58.38 ± 7.63 เป็น 62.72 ± 6.09 องศา ท่าหมุนคอไปทางขวาเพิ่มขึ้น 3.10 องศา จาก 61.73 ± 8.91 เป็น 64.83 ± 7.56 องศา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p=0.0002$ และ $p=0.0018$ ตามลำดับ

จากผลแบบสอบถามความพึงพอใจหลังการนวดราชสำนักร่วมกับการใช้ครีมไพลต่ออาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ อาสาสมัครจำนวน 30 คน ในตารางที่ 4.6 พบว่า ความพึงพอใจเกี่ยวกับความเหมาะสมในการใช้ผลิตภัณฑ์ร่วมกับการนวดแบบราชสำนัก อยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.66 , กลิ่นและสีของครีมไพลอยู่ในระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60 , ความชุ่มชื้นของผลิตภัณฑ์เหมาะสมแก่ผู้ทดสอบ มีคะแนนความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 46.66 , ความสามารถในการซึมผ่านผิวทำให้รู้สึกเย็นต่อผิวและไม่มีอาการระคายเคืองอยู่ในระดับมากที่สุดร้อยละ 60 และ ความพึงพอใจการนวดแบบราชสำนักร่วมกับครีมไพลทำให้ท่านรู้สึกบรรเทาอาการปวดเมื่อยโดยรวมมีคะแนนความพึงพอใจระดับมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยทำให้ทราบถึงแนวทางการปฏิบัติในวางแผนการรักษาอาการปวดเมื่อยคอ บ่า ไหล่ ที่เกิดสาเหตุการใช้โทรศัพท์เป็นเวลานาน ของแพทย์แผนไทย ดาวเหนือคลินิก การแพทย์แผนไทย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

1.2 หน่วยงาน องค์กรที่มีความสนใจในงานวิจัยนี้ สามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาหรือประยุกต์ใช้เพื่อการศึกษา งานวิจัยเชิงคลินิกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการรักษากล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ จากการใช้โทรศัพท์มือถือ ใน ใช้การบำบัดในรูปแบบอื่นๆ เช่น การประคบ การอบสมุนไพร หรือกัวซา เป็นต้น ที่มีสามารถช่วยลด

อาการ เจ็บปวดกล้ามเนื้อที่บริเวณคอ บ่า และไหล่ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพและความแตกต่างของการรักษาของการรักษาการบำบัดในรูปแบบต่างๆ อื่นๆ

2.2 ควรมีการศึกษาถึงผลการรักษาในผู้ป่วยที่มีความแตกต่างของการรักษากล้ามเนื้อคอ บ่า ไหล่ รวมไปถึงระดับความรุนแรงของอาการ เจ็บปวดกล้ามเนื้อที่บริเวณคอ บ่า และไหล่ อีกทั้งควรมีการติดตามผลหลังการทดสอบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น และได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันจะเป็นประโยชน์ต่อวงการแพทย์และสาธารณสุขต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2561). **สร.เดือนติดมือถือเสี่ยงโรคอ้วน**. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2566. จาก <https://dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27765>
- กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2561). “การนวด โดยทั่วไปการรักษาโรคออฟฟิศซินโดรม”, ใน *สรุปผลการจัดงานสร้างสรรค์นวัตกรรมด้านสมุนไพร การแพทย์แผนไทย การแพทย์พื้นบ้าน และการแพทย์-ทางเลือก 1(238)*, 144-145.
- ชัยเดช สระสมบูรณ์. (2020). **ใช้มือถือนานๆ แล้วปวดคอ**. สืบค้นเมื่อ 27 มิถุนายน 2566. จาก <https://easydoc.in.th>
- ชาธิปัติย์ เครือพานิชย์, อุไรวรรณ ชัชวาลย์, วิชัย อิงพินิจพงศ์ และกรรณิการ์ คงบุญเกียรติ . (2554). ผลแบบทันทีของการนวดไทยในการบรรเทาอาการปวดศีรษะจากความเครียดแบบ Episodic tension-type headache. *วารสารเทคนิคการแพทย์และกายภาพบำบัด*, 23(1), 57-70.
- ปัญญา ลักษณะพลกษา, (27 สิงหาคม 2561). **โรคกล้ามเนื้อคอหดเกร็ง**. คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล. <https://www.si.mahidol.ac.th/th/healthdetail>.
- จักรกริช กล้าผจญ, ณัฐฐ์ จุฑารัตนากุล, พัฒนะ ลี. (2560). ประสิทธิภาพของครีมไพลสกัดต่อบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อหลังจากการออกกำลังกาย. *เชียงใหม่เวชสาร* หน้า 56(2), 69 - 79.
- พรรณพิมล วิบุลากรไทยโพสต์. (2565). **พบวัยรุ่นไทยป่วย เป็นโรคติด‘มือถือ’**. สืบค้นเมื่อ 26 มิถุนายน 2566. จาก <https://www.thaipost.net/main/detail/6229>
- วิวรรณ วิวัฒน์กุล, วิณา พานิชอัครา และสุภาภรณ์ ทศนอนันชัย. (2551). การรักษาผู้ป่วยที่มีอาการปวดกล้ามเนื้อคอและหลังส่วนบนจากโรค Myofascial Pain Syndrome (MPS) โดยวิธีการประคบร้อนร่วมกับการยืดกล้ามเนื้อเปรียบเทียบกับวิธีการนวดแผนไทย. *วารสารศูนย์การศึกษา แพทย์ศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า*, 25(2), 114-123.
- สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก. (2547). **คู่มือประชาชนในการดูแลสุขภาพด้วยการแพทย์แผนไทย** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กลุ่มงานพัฒนาวิชาการ แพทย์แผนไทยและสมุนไพร สถาบันการแพทย์แผนไทย

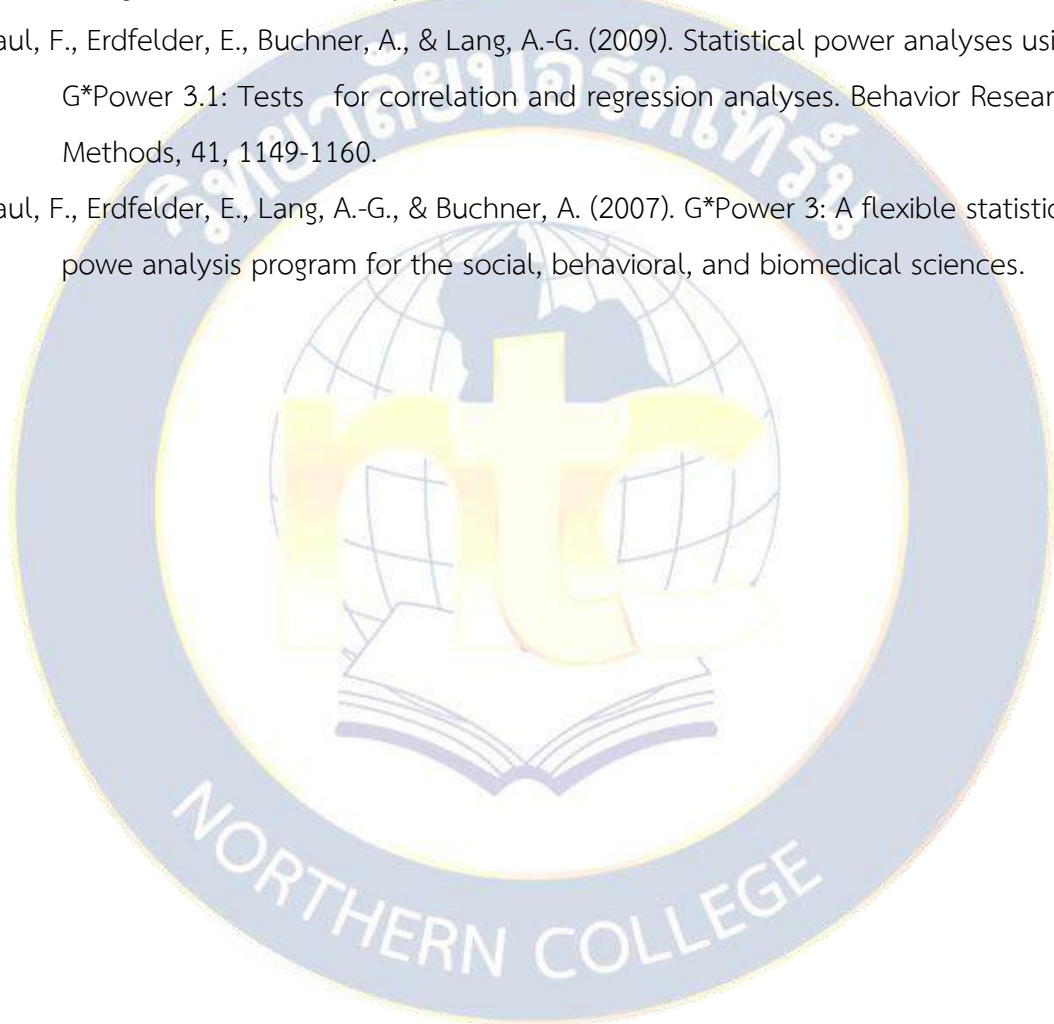

Foundation of Thai Traditional Medicine, Ayurved School, Center of Applied Thai Traditional Medicine, Faculty of Medicine, Siriraj Hospital, Mahidol University. (2007). The textbook of Thai traditional medicine (Padthayasard Songkroh) volume I 2550BE. Bangkok: Supavanich.

Panthong A, Kanjanapothi D, Niwatananant W, et al. Anti-inflammatory activity of compound D {(E)-1-(3,4-dimethoxyphenyl) but-3-en-2-ol} isolated from Zingiber cassumunar. *Phytomedicine* 4(3), 207-12.

Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A.-G. (2009). Statistical power analyses using G*Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods*, 41, 1149-1160.

Faul, F., Erdfelder, E., Lang, A.-G., & Buchner, A. (2007). G*Power 3: A flexible statistical power analysis program for the social, behavioral, and biomedical sciences.

ผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง

ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

Effects of a health behavior change program for groups at risk for

Hypertension. Thung Sai Subdistrict, Sai Thong Watthana District

Kamphaeng Phet Province

อุเทน ทองนวล¹ กัญญาภัค ศิริลักษณ์² ฐิติมา เตังอินทร์³ นิษฐกานต์ หิรัญอุทธิเจริญกุล⁴ พรนัชชา จันทร์แดง⁵ และ ธนช กนกเทศ⁶

Uthain Thongnun¹, Kanyaphak Sirilaksana² Thitima Theangin³

Nitthakan HiranarthichareanKul⁴ Pornnatcha Jandang⁵ and Thanach Kanokthet⁶

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง คะแนนเฉลี่ยปัจจัยเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง และความแตกต่างของค่าเฉลี่ยค่าความดันโลหิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรอายุ 35 ปีขึ้นไป ของตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร ที่ได้รับการคัดกรองเป็นกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงจำนวนกลุ่มละ 34 คน จำนวน 2 กลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยความดันโลหิตก่อนและหลัง และระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ Paired sample t-test, Independent t-test, Wilcoxon Sing Rank test และ Man – Whitney U test

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลังเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง พฤติกรรมการบริโภคอาหารและออกกำลังกาย สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ 2) หลังเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง พฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ 3) หลังการเข้าร่วมโปรแกรม กลุ่มทดลองมีระดับค่าความดันโลหิตต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < 0.05$ 4) หลังการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีระดับค่าความดันโลหิตต่ำกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$

คำสำคัญ: โปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ, โรคความดันโลหิตสูง, กลุ่มเสี่ยง, พฤติกรรมสุขภาพ

¹ ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองนกขุม จังหวัดกำแพงเพชร thitimat63@nu.ac.th 0825019952

² นักวิจัยร่วม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร thanachk@nu.ac.th 081-8865761

³ นักวิจัยร่วม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร thanachk@nu.ac.th 081-8865761

⁴ นักวิจัยร่วม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร thanachk@nu.ac.th 081-8865761

⁵ นักวิจัยร่วม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร thanachk@nu.ac.th 081-8865761

⁶ นักวิจัยร่วม คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร thanachk@nu.ac.th 081-8865761

Abstract

The purpose of this research was to compare the differences in the mean scores of knowledge about high blood pressure. Average score of high blood pressure risk factors and the difference in mean blood pressure values Sample group used in research is the population aged 35 years and over of Thung Sai Subdistrict. Sai Thong Watthana District Kamphaeng Phet Province Who were screened into 2 groups of 34 people at risk for high blood pressure. Data were collected using a questionnaire created by the researcher. Data were analyzed by blood pressure before and after. and between the experimental and comparison groups Data analysis used statistics: Paired sample t-test, Independent t-test, Wilcoxon Sing Rank test and Man – Whitney U test.

The results revealed the following. 1) After the program, the means of knowledge about hypertension, food consumption behavior, and exercise behavior in the treatment group were significantly higher than the pre-program phase ($p < 0.05$). 2) After the program, the means of knowledge about hypertension, food consumption behavior, and exercise behavior in the treatment group were significantly higher than the control group ($p < 0.05$). 3) After the program, the blood pressure in the treatment group was significantly lower than the pre-program phase ($p < 0.05$). 4) After the program, the blood pressure in the treatment group was significantly lower than the control group ($p < 0.05$).

Keywords: health behavior change program, Hypertension, High risk, Health behavior

บทนำ

โรคความดันโลหิตสูงเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้ประชากรทั่วโลกตายก่อนวัยอันควร และเป็นปัญหาที่กำลังมีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งภาวะความดันโลหิตสูงจะไม่มีสัญญาณเตือนหรืออาการแสดงให้เห็น จึงมักจะถูกเรียกว่าเป็นฆาตกรเงียบ (Silent killer) (Crea, F.,2022) ผู้ป่วยจำนวนมากเป็นโรคนี้อย่างที่ไม่รู้ตัวมาก่อนว่ามีภาวะความดันโลหิตสูง หากไม่ได้รับการดูแลรักษาจะทำให้เพิ่มความเสี่ยงของกล้ามเนื้อหัวใจตายเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าและความเสี่ยงของโรคหลอดเลือดสมองเพิ่มขึ้นเป็นสี่เท่า (Hasanuddin, A., et al, 2023).) หากไม่รักษาหรือควบคุมความดันโลหิตให้คงที่อาจเกิดภาวะแทรกซ้อนซึ่งเป็นสาเหตุของทุพพลภาพและการเสียชีวิตที่สำคัญ เช่น โรคหัวใจ โรคไต

วาย และโรคหลอดเลือดสมองตีบและแตก ทำให้ทุพพลภาพเป็นอัมพฤกษ์อัมพาต หรือทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตอย่างรวดเร็ว (Mrowka, R.,2023) แม้โรคความดันโลหิตสูงจะไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ แต่สามารถควบคุมไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อน หรือชะลอการเกิดภาวะแทรกซ้อนให้ช้าลงได้ หากควบคุมความดันให้ปกติการควบคุมความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ ช่วยลดอัตราการตายจากโรคหลอดเลือดหัวใจได้ ร้อยละ 25 และลดอัตราการตายจากโรคหลอดเลือดสมองได้ ร้อยละ 36 (Jensen, N. S.,et al, 2023) จากการศึกษาในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ไม่ใช่ยาลดความดันโลหิต แต่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่ดี สามารถควบคุมระดับความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ปกติได้ และลดอัตราเสี่ยงการเกิดโรคหัวใจล้มเหลวได้ มากกว่ากลุ่มที่ใช้ยาแต่ไม่มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จึงเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถช่วยควบคุมระดับความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ปกติ และลดการเกิดโรคแทรกซ้อนที่เป็นอันตรายได้ (Trimarco, V., et al, 2024).

ปัจจุบันพบว่าอัตราความชุกของโรคเบาหวานและความดันโลหิตสูง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บ้านหนองนกชุม มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี จากการจัดลำดับความชุก 10 อันดับโรคของผู้รับบริการพบว่า ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จัดอยู่ในอันดับที่ 1 และพบจำนวนสูงสุดในกลุ่มผู้ป่วยอายุ 60 ปี ขึ้นไป รองลงมาพบในกลุ่มอายุ 40-60 ปี และพบจำนวนน้อยในช่วงอายุน้อยกว่า 40 ปี ถึงแม้ว่าโรคความดันโลหิตสูง ส่วนใหญ่ไม่ทำให้เสียชีวิตทันที แต่ทำให้คุณภาพชีวิตลดลง เกิดความสูญเสียทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ โดยเฉพาะเมื่อผู้ป่วยมีภาวะแทรกซ้อน ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านความสามารถ ความพิการหรือเสียชีวิตก่อนเวลาอันควร ดังนั้นการควบคุมระดับความดันโลหิตมีความสำคัญในการควบคุมความรุนแรงของโรค และป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลตนเองโดยกิจกรรม 3อ2ส จึงเป็นวิธีการที่สำคัญในการช่วยให้ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงสามารถดูแลตนเองและควบคุมโรคได้ ปัจจุบันโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองนกชุมพบผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงเป็นจำนวนมาก ซึ่งมีประชากรในเขตรับผิดชอบทั้งหมด จำนวน 1,627 คน เป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 350 คน คิดเป็นอัตราป่วย 21,511 ต่อแสนประชากร

ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ในปี 2565 มีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 74 คน คิดเป็นอัตราป่วย 20,329 ต่อแสนประชากร ปี 2566 มีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 77 คน คิดเป็นอัตราป่วย 21,270 ต่อแสนประชากร และในปี 2567 มีผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จำนวน 79 คน คิดเป็นอัตราป่วย 21,703 ต่อแสนประชากร จากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ป่วยโรคเรื้อรังในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองนกชุม มีอัตราการป่วยที่สูง ซึ่งมาตรการในการดูแลรักษาผู้ป่วยจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้ให้การรักษา

และความร่วมมือของผู้ป่วยในการดูแลสุขภาพและป้องกันภาวะแทรกซ้อน เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

สมมติฐานของการวิจัย

1. หลังเข้าร่วมโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง และพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม
2. หลังเข้าร่วมโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูงและพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ
3. หลังเข้าร่วมโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มทดลอง มีระดับค่าความดันโลหิตต่ำกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental research) แบบวัดผลก่อนและหลังการทดลอง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ วัดผลก่อน – หลังการเข้าร่วมโปรแกรม (Two – Group Pretest – Posttest Design)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร เป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้อายุ 35 ปีขึ้นไป ในตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 368 คน

กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้อายุ 35 ปีขึ้นไป ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ที่มีค่าความดันโลหิตมากกว่าหรือเท่ากับ 140/90 มิลลิเมตรปรอท ที่มารับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองนกชุม ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา

จังหวัดกำแพงเพชร และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ในตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ ตามประชากรในหมู่บ้านที่มีจำนวนผู้ป่วยที่ใกล้เคียงกัน และคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสมัครใจ จากทั้ง 2 กลุ่มให้เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ ตามทะเบียนรายชื่อผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่าง เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างประชากร 2 กลุ่ม จากสูตร

$$n/\text{กลุ่ม} = \frac{2(z_{\alpha} + z_{\beta})^2 \sigma^2}{(\mu_1 - \mu_2)^2}$$

ได้เท่ากับ 10 และกำหนด อัตราการสูญหายร้อยละ 40

รวมกลุ่มละ 34 คน รวม 68 คน

เกณฑ์คัดเลือก (Inclusion criteria)

1. ผู้ป่วยทั้งเพศชายและเพศหญิง อายุ 35 ปี ขึ้นไป ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นโรคความดันโลหิตสูงมากกว่า 6 เดือน
2. ผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาโดยรับประทานยา แต่มีประวัติค่าความดันโลหิตมากกว่าหรือเท่ากับ 140/90 มิลลิเมตรปรอท และยังไม่มีความผิดปกติอื่น ๆ จากโรค
3. มีสติสัมปชัญญะ สามารถตอบแบบสอบถามได้ด้วยตนเอง และสมัครใจ ยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

เกณฑ์คัดออก (Exclusion criteria)

1. ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมตามโปรแกรมที่กำหนดได้ทุกขั้นตอน
2. ต้องการออกจากกรการวิจัยระหว่างดำเนินการวิจัย
3. มีเหตุจำเป็นให้ต้องออกจากกรการวิจัย เช่น มีความเจ็บป่วยอื่นเกิดขึ้น

รายละเอียดของโปรแกรมโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร

ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 กิจกรรม “รู้ทัน โรคความดันโลหิตสูง”

เป็นกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง การให้ความรู้ คำแนะนำเกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงโดยบุคลากรสาธารณสุข โดยกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและซักถาม โดยใช้สื่อวีดิทัศน์รูปภาพร่วมกับ นวัตกรรม “พวงกุญแจลดเสี่ยงลดโรคด้วย 3 สี”

กิจกรรมที่ 2 กิจกรรม “โรคความดันโลหิตสูง รู้เท่าทันป้องกันได้”

ให้ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมปฏิบัติตัวในการป้องกันโรคความดันโลหิตสูง ตามฐาน โดยแบ่งเป็น 5 ฐาน เพื่อเข้าสู่โปรแกรมการฝึกทักษะ ดังนี้

- ฐานที่ 1 ฐานเปลี่ยนพฤติกรรม แนะนำการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพตามหลัก 3อ2ส
- ฐานที่ 2 ฐานอาหาร ให้ความรู้เกี่ยวกับรับประทานอาหารเพื่อป้องกันโรคความดันโลหิตสูง
- ฐานที่ 3 ฐานสุขภาพสบายใจ ให้ความรู้เกี่ยวกับกับการจัดการความเครียด
- ฐานที่ 4 ฐานบุหรี่ยี่ห้อและเครื่องต้มแอลกอฮอล์ ให้ความรู้เกี่ยวกับพิษภัยของบุหรี่ยี่ห้อและเครื่องต้มแอลกอฮอล์
- ฐานที่ 5 ฐานออกกำลังกาย ให้ความรู้เกี่ยวกับการออกกำลังกาย พร้อมกับฝึกออกกำลังกาย

กิจกรรมที่ 3 กิจกรรม “ออกกำลังกายด้วยการเดินแอโรบิก” ให้ออกกำลังกายโดยการเดินแอโรบิกเป็นเวลา 30 นาที ในทุกวันจันทร์ พุธ และศุกร์ทุกอาทิตย์ ในเวลา 17.00 -17.30 นาฬิกา ที่บริเวณลานอเนกประสงค์ บ้านหนองนกชุมใต้ หมู่ที่ 13 ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีชมรมเดินแอโรบิกเป็นผู้นำการออกกำลังกาย

กิจกรรมที่ 4 ติดตามระดับความดันโลหิต ในกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง หากพบผู้ที่มีระดับความดันโลหิต = 140-159/90-109 mmHg. ดำเนินการส่งพบแพทย์เพื่อรับการตรวจวินิจฉัยโรคที่ถูกต้องเหมาะสมต่อไป

การตรวจสอบคุณภาพแบบประเมินผลโปรแกรม

การตรวจสอบความตรงเนื้อหา โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา รูปแบบของโปรแกรมการจัดการตนเอง จัดลำดับเนื้อหา ความเหมาะสมของเนื้อหา ภาษา เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง จากนั้นนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และนำไปตรวจสอบความเที่ยงโดยใช้ค่า Index of item objective congruence หรือ IOC การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ นำแบบสอบถามไป Try out กับผู้ป่วยความดันโลหิตสูง ที่มีคุณสมบัติคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบประเมินความรู้ใช้สูตรของ Kuder-Richardson (KR-20)8 ได้ค่าเท่ากับ 0.71 แบบประเมินพฤติกรรมบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.72

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาเนินกิจกรรม 6 สัปดาห์ มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการรวบรวมข้อมูล จากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองนกชุม ขอความร่วมมือจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งทราย ผู้ใหญ่บ้าน ชี้แจงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และนัดวัน เวลาที่กลุ่มตัวอย่างสะดวกในการเก็บข้อมูล
2. ดำเนินการเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงสิทธิการเข้าร่วม และการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มทดลอง เก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือโดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ตั้งแต่การแนะนำตัวจดบันทึก ชั่งน้ำหนัก วัดค่าความดันโลหิต ทำแบบประเมินความรู้ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกาย ก่อน - หลัง การเข้าร่วมโปรแกรม การให้ความรู้ และติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติในสัปดาห์ที่ 6

กลุ่มเปรียบเทียบ ได้รับบริการปกติจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหนองนกชุม และผู้วิจัยแจกแบบประเมินความรู้ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายในสัปดาห์ที่ 1 วัดความดันโลหิต ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และคานวณค่าดัชนีมวลกาย และประเมินความรู้ พฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายในสัปดาห์ที่ 6

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงปริมาณ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติเชิงอนุมาน (Inference Statistics) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความรู้ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร พฤติกรรมการออกกำลังกาย ค่าระดับความดันโลหิตก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้ พฤติกรรมการบริโภคอาหาร การออกกำลังกาย ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Paired Samples t-test ภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ วิเคราะห์โดยใช้สถิติ Mann-Whitney U test

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลสุขภาพของกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ

กลุ่มทดลอง พบว่า ค่าดัชนีมวลกาย (BMI)อยู่ในกลุ่มปกติ ร้อยละ 30 และน้ำหนักเกิน อ้วนระดับ 1 ร้อยละ 25 พิจารณารอบเอวพบว่า เพศชายรอบเอวอยู่ในเกณฑ์ปกติร้อยละ 100 เพศหญิงรอบเอวมีภาวะเสี่ยงเกินกว่า 80 เซนติเมตร ร้อยละ 75ระดับความดันโลหิตตัวบน (Systolic) อยู่ในระดับ140 – 159 mmHg ร้อยละ 65 รองลงมา 160 – 179mmHg ร้อยละ 25 และมากกว่า 180 mmHg ร้อยละ 10 ส่วนระดับความดันตัวล่าง (Diastolic) อยู่ในระดับ 90 – 99 mmHg ร้อยละ 55 รองลงมามากกว่า100 mmHg ร้อยละ 40 และน้อยกว่า 80 mmHg ร้อยละ 5 ค่าซีพจร (ครั้งต่อนาที) อยู่ในระดับ 60 –100 ร้อยละ 80 และมากกว่า 100 ร้อยละ 20 ระยะเวลาป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงเฉลี่ย 8 ปีรักษาโดยการรับประทานยาอย่างเดียว ร้อยละ 55 รับประทานยาร่วมกับปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ร้อยละ 40 และไม่ได้รับประทานยา ร้อยละ 5 เป็นกลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่และไม่ดื่มสุราร้อยละ 100 มีโรคประจำตัวอื่นร่วมด้วย ร้อยละ 25

กลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า ค่าดัชนีมวลกาย(BMI) อยู่ในกลุ่มน้ำหนักเกิน และอ้วนระดับ 2 ร้อยละ 25 อ้วนระดับ1 ร้อยละ 20 เพศชายมีรอบเอวอยู่ในเกณฑ์ปกติร้อยละ 57.14 เพศหญิงรอบเอวมีภาวะเสี่ยงเกินกว่า 80 เซนติเมตร ร้อยละ 69.23 ระดับความดันโลหิตตัวบน (Systolic) อยู่ในระดับ

140 – 159 mmHg ร้อยละ 85 รองลงมา 160 – 179mmHg ร้อยละ 15 ส่วนระดับความดันตัวล่าง (Diastolic) อยู่ในระดับ 90 – 99 mmHg ร้อยละ 50 รองลงมา มากกว่า 80 - 84 mmHg ร้อยละ 20 85 – 86 mmHg ร้อยละ 15 และต่ำกว่า 80 mmHg ร้อยละ 10 ค่าซีพีจอร์ (ครั้งต่อนาที) อยู่ในระดับ 60 – 100 ร้อยละ 100 ได้รับการตรวจสุขภาพประจำปี ร้อยละ 85 ระยะเวลาป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูงเฉลี่ย 7.2 ปี รักษาโดยการรับประทานยาพร้อมกับปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ร้อยละ 60 และรับประทานยาอย่างเดียว ร้อยละ 40 สูบบุหรี่ ร้อยละ 10 ดื่มสุรานานๆ ครั้งร้อยละ 10 มีโรคประจำตัวอื่นร่วมด้วย ร้อยละ 40

ระดับความรู้โรคความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้ ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม จากการศึกษาพบว่า หลังการทดลองกลุ่มทดลองมีความรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 100 ในกลุ่มเปรียบเทียบพบว่า หลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 40.00 เป็นร้อยละ 70.00

ระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้ ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม จากการศึกษาในกลุ่มทดลอง พบว่า หลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารดีขึ้นจากระดับปานกลาง ร้อยละ 95.00 เป็นระดับดี ร้อยละ 100 ส่วนกลุ่มเปรียบเทียบ ก่อนและหลังการทดลองพฤติกรรมการบริโภคอาหารไม่ต่างกัน ด้านพฤติกรรมการออกกำลังกาย พบว่ากลุ่มทดลองมีการออกกำลังกายเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.00 และกลุ่มเปรียบเทียบ มีการออกกำลังกายเพิ่มขึ้นร้อยละ 65.00

2.เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้โรคความดันโลหิตของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้ ก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม ในกลุ่มทดลอง และกลุ่มเปรียบเทียบ

การศึกษาในกลุ่มทดลอง พบว่า หลังการทดลองค่ามัธยฐานเพิ่มขึ้นจาก 11.50 เป็น 14.00 ค่าพิสัยควอไทล์เพิ่มขึ้นจาก 10.00 – 13.00 เป็น 14.00– 15.00 เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลัง ด้วยสถิติ Wilcoxon Signed Ranks Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value =0.001) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้โรคความดันโลหิตสูงก่อน – หลังในกลุ่มทดลอง

ตัวแปร.	Median	IQR	Z	p-value
ก่อนทดลอง	11.50	10.00 – 13.00	-3.828	< 0.001
หลังทดลอง	14.00	14.00 – 15.00		

ในกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า หลังการทดลองคะแนนเฉลี่ยความรู้โรคความดันโลหิตสูงเพิ่มขึ้น จาก 10.25 ± 3.226 เป็น 11.90 ± 1.804 เมื่อทดสอบด้วย paired Sample t-test พบว่า คะแนน

เฉลี่ยความรู้โรคความดันโลหิตสูงมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.033$) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยความรู้โรคความดันโลหิตสูงก่อน - หลังในกลุ่มเปรียบเทียบ

ตัวแปร	Mean	S.D.	Mean different	95%CI	p-value
ก่อนทดลอง	10.25	3.226	1.650	0.145-3.155	0.033
หลังทดลอง	11.90	1.804			

* $P\text{-value} < 0.05$

เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภคอาหาร การออกกำลังกายของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงก่อน - หลังในกลุ่มทดลอง จากการศึกษาพบว่า ก่อนเข้าร่วมโปรแกรม พฤติกรรมการบริโภคอาหารมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 31.90 ± 3.417 และภายหลังการทดลองค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภคอาหารเท่ากับ 44.60 ± 2.683 เมื่อทดสอบสถิติ paired Sample t-test พบว่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภคอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = < 0.001$) ในกลุ่มทดลอง หลังการเข้าร่วมโปรแกรม

พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการออกกำลังกายของผู้ป่วยความดันโลหิตสูง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.55 ± 3.663 และภายหลังการทดลองค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมเท่ากับ 20.00 ± 2.152 เมื่อทดสอบสถิติ paired Sample t-test พบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภคอาหารแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = < 0.014$) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงก่อน - หลังในกลุ่มทดลอง

ตัวแปร	Mean	S.D.	Mean different	95%CI	p-value
กลุ่มทดลอง					
พฤติกรรมการบริโภคอาหาร					
ก่อน	31.90	3.417	12.700	11.143 – 14.257	< 0.001
หลัง	44.60	2.683			
กลุ่มทดลอง					
พฤติกรรมการออกกำลังกาย					
ก่อน	17.55	3.663	2.450	0.551 – 4.349	0.014
หลัง	20.02	2.152			

3.เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภคอาหาร การออกกำลังกายของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงก่อน-หลังในกลุ่มเปรียบเทียบ จากการศึกษาในกลุ่มเปรียบเทียบ พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรม คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภคอาหารเพิ่มขึ้นจาก 30.50 เป็น 32.00 ค่าพิสัยควอไทล์เพิ่มขึ้นจาก 28.00 – 33.75 เป็น 31.00 – 35.50 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังในกลุ่มเปรียบเทียบด้วยสถิติ Wilcoxon Signed Ranks Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.050$) การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการออกกำลังกายพบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมค่ามัธยฐานเพิ่มขึ้นจาก 16.00 เป็น 20.50 ค่าพิสัยควอไทล์เพิ่มขึ้นจาก 13.00 – 18.00 เป็น 17.00 – 23.00 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยในกลุ่มเปรียบเทียบ ด้วยสถิติ Wilcoxon Signed Ranks Test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} = 0.009$) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายของผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงก่อน – หลังในกลุ่มเปรียบเทียบ

ตัวแปร.	Median	IQR	Z	p-value
กลุ่มเปรียบเทียบ				
พฤติกรรมการบริโภคอาหาร				
ก่อน	30.50	28.00 to 33.75	-1.957	0.50
หลัง	32.00	31.00 to 35.50		
กลุ่มเปรียบเทียบ				
พฤติกรรมการออกกำลังกาย				
ก่อน	16.00	13.00 to 18.00	-2.618	0.009
หลัง	20.00	17.00 to 23.00		

อภิปรายผลการศึกษา

1. สรุปและอภิปรายผล

จากผลของโปรแกรมการจัดการตนเองต่อความรู้ พฤติกรรม และระดับความดันโลหิตของผู้ป่วย โรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้ เขตพื้นที่ทุ่งทราย อำเภอรวยทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร สมมติฐานข้อที่ 1 ภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการตนเอง ผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยความรู้เรื่องโรคความดันโลหิตสูง และพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการออกกำลังกายสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรมผลการให้โปรแกรม พบว่าหลังการทดลองกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยความรู้สูงกว่าการทดลองสามารถอธิบายได้

ว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับโปรแกรมตามแนวคิด Kanfar & Gaelick4 แบ่งเป็น 3 ระยะคือ ระยะเตรียมความพร้อม ระยะจัดการตนเอง ระยะติดตามผล ซึ่งกลุ่มทดลองได้รับความรู้ทั้งในส่วนของ การอธิบาย และสมุดบันทึกที่มีความรู้โรคความดันโลหิตสูงตั้งแต่เริ่มทำการทดลอง อาจทำให้กลุ่มทดลอง มีการเรียนรู้ เกิดความเข้าใจมากขึ้น

ในขณะที่กลุ่มเปรียบเทียบได้รับการดูแลปกติสอดคล้องกับการศึกษาของ ดุชนฤภา ภาคปิย ชัวร์ และคณะ10 ได้ทำการศึกษาผลของโปรแกรมการจัดการตนเองด้านการใช้อย่างเคร่งครัดในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้ พบว่าหลังการทดลองกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนความรู้และพฤติกรรม การใช้อย่างเคร่งครัดเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมบริโภคอาหารสูงกว่าการทดลอง และพฤติกรรมการออกกำลังกายสูงกว่าการทดลองเช่นเดียวกัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างได้รับความรู้โรคความดันโลหิตสูง ความสำคัญการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ได้รับโปรแกรมการจัดการตนเอง จากนั้นกลุ่มทดลองมีการสอบถามข้อสงสัยเกี่ยวกับการจัดการตนเอง กำหนดเป้าหมายเองติดตามและประเมินตนเอง รวมถึงการแลกเปลี่ยนความเห็น ให้อกำลังใจ และการเสริมแรง การให้รางวัลตนเองนั้น อาจส่งผลให้กลุ่มทดลองมีแรงจูงใจให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ดีขึ้น และหลังการเข้าร่วมโปรแกรมจัดการตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงพบว่า กลุ่มทดลองมีระดับค่าความดันโลหิตลดลงทั้ง Systolic และ Diastolic ลดลง เพราะเป็นผลมาจากการให้ความรู้ของโปรแกรมการจัดการตนเอง ประกอบกับการเสริมแรงส่งผลให้เกิดกำลังใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทั้งการบริโภคอาหาร การออกกำลังกายทำให้ค่าความดันโลหิตลดลง สอดคล้องกับการศึกษาของ นพากรณ์ จันทร์ศรี และคณะ11, สุพัตรา สิทธิวัง และคณะ12, บุชยา เพชรมณี และคณะ13 พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมการจัดการตนเองของผู้ป่วยความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้ มีค่าระดับความดัน Systolic และ Diastolic ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนค่าระดับความดันโลหิตในกลุ่มทดลองกับกลุ่มเปรียบเทียบนั้น พบว่า หลังการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มทดลองมีค่าระดับความดันโลหิต Systolic และ Diastolic ลดลงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบเช่นกัน

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ประโยชน์ที่ได้จากการศึกษา

จากการศึกษาพบว่าผลของโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ตำบลทุ่งทราย อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร ได้เข้ารับการอบรมให้ความรู้ การติดตามพฤติกรรมป้องกันโรคความดันโลหิตสูง เพื่อให้ความรู้ ให้นำคำแนะนำกับกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูง ทำให้กลุ่มทดลองกลุ่มความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง มีพฤติกรรมป้องกันโรคความดันโลหิตสูงที่ถูกต้องและสามารถนำไปปรับใช้ในการดูแลป้องกันการเกิดโรคความดันโลหิตสูง

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาผลของโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงเท่านั้น ผลการศึกษาไม่สามารถนำไปใช้ในการอ้างอิงกับประชากรกลุ่มอื่นได้
2. เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้มีข้อจำกัดด้านระยะเวลาในการจัดโครงการทำให้ไม่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงได้ดีเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการวางแผนการติดตาม ประเมินผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงอย่างน้อย 3 เดือน
2. ควรมีการวางแผนการทำงานล่วงหน้ากับชุมชนเพื่อการทำงานที่มีประสิทธิภาพ
3. เนื่องจากปัจจัยที่ก่อให้เกิดโรคความดันโลหิตสูงนั้นมีหลายสาเหตุ จึงควรมีการศึกษาระยะยาวและติดตามระดับความดันโลหิต อย่างต่อเนื่อง
4. ติดตามพฤติกรรมสุขภาพได้แก่ การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย และการจัดการความเครียดของกลุ่มเสี่ยงโรคความดันโลหิตสูงอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่ดีอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- พัทธรวิภา สุวรรณพรหม สุกัญญา ลีมรังสรรค์. (2556). แบบจำลองการอธิบายเรื่องโรคความดันโลหิตและการใช้ยาลดความดันโลหิตของผู้ป่วยโรงพยาบาลทางดง จังหวัดเชียงใหม่. ไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ ;8:66-77.
- อรุณ จิรวัดน์กุล. (2552). สถิติทางวิทยาศาสตร์สุขภาพเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์;2552.
- กุลนิตา สายนัย. (2553). พฤติกรรมการบริโภคอาหารของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. สงขลา:มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดุชนฤภา ภาคปิยวัชร. (2560). ผลของโปรแกรมการจัดการตนเองด้านการใช้อย่างเคร่งครัดในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้ที่คลินิกเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดปทุมธานี. [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยคริสเตียน.
- นพากรณ์ จันท์ศรี, กนกพร นทีธนสมบัติ และทวิศักดิ์ กสิผล. (2563). ผลของโปรแกรมการจัดการตนเองในผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมความดันโลหิตไม่ได้. วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ.;6:58-68.

- สุพัตรา สิทธิวัง, ศิวพร อึ้งวัฒนา, เดชา ทาดี. (2563). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมสุขภาพและระดับความดันโลหิตของผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้. **พยาบาลสาร**; 47:85-97.
- บุษยา เพชรมณี, ขวัญใจ อานาจสัตย์เชื้อ, พัชรพร เกิดมงคล, กมลรัตน์ กิตติพิมพ์พานน์. (2565). ผลของโปรแกรมสนับสนุนการจัดการตนเองต่อพฤติกรรมจัดการตนเองและความดันโลหิตในผู้สูงอายุโรคความดันโลหิตสูงที่ควบคุมไม่ได้. **วารสารพยาบาลสาธารณสุข**;36:85-101.
- Bloom, B.S, Hastings, T. J, Madaus, G. F. (1971). **Hand Book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning**. New York, McGraw – Hill Book Company Inc.
- Crea, F. (2022). Update on a silent killer: arterial hypertension. **European Heart Journal**, 43(38), 3595-3598.
- Cronbach L.J, (1951). **Coefficient Alpha and the Internal Structure of Tests**. *Psychometrika*: 1951;297-334.
- Hasanuddin, A., Alwi, M. K., Nindrea, R. D., Astuti, A., Dai, N. F., Maryam, A., & Hasin, A. (2023). The Effect of Health Education on the Behavior of Elderly with Hypertension. **Jurnal Penelitian Pendidikan IPA**, 9(9), 7023-7027.
- Jensen, N. S., Wehland, M., Wise, P. M., & Grimm, D. (2023). Latest knowledge on the role of vitamin D in hypertension. **International Journal of Molecular Sciences**, 24(5), 4679.
- Kanfer, F.H., & Gaelick-Bays, L. (1991). **Self management method**. In F.H. Kanfer, & A. Goldstein (Eds.). **Helping people change: A textbook of methods (305-360)**. New York: Pergamon press.
- Kuder Frederic G, Richardson M.W, (1937). The Theory of the Estimation of Test Reliability. *Psychometrika* ;151-160.
- Mrowka, R. (2023). **An update on hypertension**. *Acta Physiologica*, 237(3).
- Trimarco, V., Izzo, R., Pacella, D., Trama, U., Manzi, M. V., Lombardi, A., ... & Trimarco, B. (2024). **Incidence of new-onset hypertension before, during, and after the COVID-19 pandemic: a 7-year longitudinal cohort study in a large population**. *BMC medicine*, 22(1), 127.

ความเครียดในการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

Work stress and quality of work life of village health volunteers.

In the situation of the outbreak of coronavirus disease 2019

Mae La Subdistrict, Tha Song Yang District, Tak Province

ณัฐกรานต์ บุญชู¹, จิระภา ขำพิสุทธิ², ไพโรจน์ จันทรมณี³

Nuttakran Boonchu, Jirapa Khamphisut, Piroj Jantaramanee

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเครียดในการปฏิบัติงานและคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ประชากรคือ อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน ประจำหมู่บ้านตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 256 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Daniel เท่ากับ 154 คน ใช้วิธีการวิธีการสุ่มอย่างง่าย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเครียด (SPST20) ส่วนที่ 3 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงาน แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.88 ผลการวิจัยพบว่า ความเครียดในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยในระดับปานกลาง (50.00%) คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับดี (44.81%)

คำสำคัญ : ความเครียด , คุณภาพชีวิต , อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

¹นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

²อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The descriptive research aimed to study the work stress and the quality of work life of village health volunteers in Mae La Subdistrict. Tha Song Yang District, Tak Province, population is community health volunteers of the village, Mae La Sub district, Tha Song Yang District, Tak Province, 256 people, using Daniel's sample size calculation formula of 154 people, using a simple random sampling method. Data were collected using a questionnaire consisting of 3 parts: Part 1: Personal characteristics, Part 2: Stress assessment form (SPST20), Part 3: Quality of working life questionnaire. The questionnaire was checked for content validity by 3 experts and tested to analyze the reliability using the Cronbach alpha coefficient formula equal to 0.88. The research results found that the average work stress is at a moderate level (50.00%). The average quality of work life is at a good level (44.81%).

Keywords: stress, quality of work, village health volunteers

บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีนมีผู้ป่วยหนักและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประเทศไทย ระลอกแรกอยู่ในช่วงเดือนมีนาคม-เมษายน พ.ศ.2563 ข้อมูล ณ วันที่ 30 พฤษภาคม 2565 ประเทศไทยมีผู้ติดเชื้อ 6,725.11 ต่อแสนประชากร (กรมควบคุมโรค, 2566) เขตสุขภาพที่ 2 มีผู้ติดเชื้อ 7,716.12 ต่อแสนประชากร (กองสาธารณสุขและสุขภาพ, 2565) จังหวัดตากมีผู้ติดเชื้อ 5,611.14 ต่อแสนประชากร (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก, 2565) อำเภอท่าสองยางมีผู้ติดเชื้อ 5,130.65 ต่อแสนประชากร และตำบลแม่หละมีผู้ติดเชื้อ 5,706.37 ต่อแสนประชากร (ศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอท่าสองยาง, 2565) เพื่อเป็นการป้องกันการแพร่ระบาด ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 จึงมีมาตรการที่สำคัญ ได้แก่ มาตรการล็อกดาวน์ (Lock Down) การเฝ้าระวังการระบาดของโรคโควิด-19 ในชุมชน อสม.ถือเป็นบุคลากรที่มีบทบาทอย่างมากเป็นกำลังสำคัญของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการดำเนินงานเชิงรุกมีบทบาทในการเฝ้าระวังการระบาดของโรคโควิด-19 ได้แก่ การร่วมมือกับเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในการคัดกรองกลุ่มเสี่ยงในชุมชน ติดตามเยี่ยมบ้านกลุ่มเสี่ยงที่อยู่ระหว่างการกักตัว และแพร่กระจายข่าวสารในการป้องกันตนเองสำหรับประชาชนให้ปลอดภัยจากการติดเชื้อโควิด-19

เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนและนโยบายด้านอนามัยของประเทศ อสม. จึงต้องมีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ เนื่องจากความรับผิดชอบของ อสม. นั้นเกี่ยวข้องกับ อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและยังต้องประสานงานกับเจ้าหน้าที่อีกด้วย ความเครียดในการปฏิบัติงาน เกิดขึ้นจาก ภาวะขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ ปริมาณงานและคุณภาพงาน และระดับความเครียดที่ แตกต่างกันจะมีผลต่อบุคคล ประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์กรแตกต่างกันเมื่อเกิดความเครียด ในระดับสูงมักเกิดผลกระทบต่อสภาวะต่างๆของบุคคล ตลอดจนประสิทธิภาพในการคิดและการ กระทำลดลงภาวะเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือ (ลัดดา ต้นกันทะ, 2540) คุณภาพชีวิตการทำงาน ถือเป็นมิติหนึ่งที่มีความสำคัญต่อองค์กร เพราะหากบุคลากรมีความเป็นอยู่ที่ดีในการ ปฏิบัติงานจะส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความสุขในการทำงาน และสามารถที่จะดำเนินกิจกรรม ต่างๆให้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ทำให้องค์กรมีความเจริญก้าวหน้า (Walton, R.E. (1975) ดังนั้น หาก อสม. มีคุณภาพชีวิตที่ดีในการปฏิบัติงาน คือ มีความเป็นอยู่ที่ดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม ทั้งในชีวิตการปฏิบัติงานและชีวิตส่วนตัว รวมถึงการได้รับโอกาสให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการ ดำเนินงานด้านสุขภาพขององค์กร จะทำให้ อสม. เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน เป็นการเพิ่ม ขวัญกำลังใจและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้กับ อสม. และการนำข้อมูลเพื่อจะได้ทราบถึงระดับ ความเครียดในการปฏิบัติงานและเพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดในการปฏิบัติงาน กับคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตการทำงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และยังส่งผลดี ต่อทั้งองค์กรและประชาชนที่มาใช้บริการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความเครียดในการปฏิบัติงาน และคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 256 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษาคือสามารถสื่อสารและเข้าใจภาษาไทย ยินดีเข้าร่วมในการศึกษา และเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนประจำหมู่บ้านตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีอายุ 20 - 60 ปี และระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนประจำหมู่บ้าน ไม่น้อยกว่า 5 ปี ก่อนการเก็บข้อมูล เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้มีปัญหาทางการสื่อสาร เช่น การได้

ยีน . มีอาการทางจิต หรือเป็นผู้ป่วยจิตเวช ไม่สมัครใจในการตอบแบบสอบถาม คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (Daniel W.W., 2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 154 คน ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) จากทะเบียนรายชื่ออาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด ของแต่ละตำบลที่สุ่มตัวอย่างได้จากทั้ง 12 หมู่บ้าน ตามสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 154 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูล ข้อมูลด้านปัจจัยปัจเจกบุคคล และข้อมูลด้านปัจจัยนำ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ระดับรายได้ โรคประจำตัว ระยะเวลาในการทำงาน อสม.

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความเครียด (SPST20) กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (กรมสุขภาพจิต, 2550) โดยวัดระดับความเครียดในการปฏิบัติงาน ระดับการวัดความเครียดมีลักษณะการวัดแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ให้เลือก 5 ระดับ ไม่รู้สึกเครียด รู้สึกเครียดเล็กน้อย รู้สึกเครียดปานกลาง รู้สึกเครียดมาก รู้สึกเครียดมากที่สุด เกณฑ์การแปลผลแบ่งเป็น 4 ระดับคือ เครียดน้อย (คะแนน < 24) เครียดปานกลาง (คะแนน 25 – 42) เครียดสูง (คะแนน 43 – 61) เครียดรุนแรง (คะแนน > 62)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงาน ลักษณะการวัดแบบมาตราประมาณค่า (Rating scale) ให้เลือก 5 ระดับ คือ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด โดยใช้เกณฑ์การจัดลำดับคะแนนเพื่อแบ่งคุณภาพชีวิตการทำงาน ใช้วิธี Likert Type (Likert, R., 1967) แบ่งคุณภาพชีวิตการทำงาน เป็น 5 ระดับคือ ระดับดีมากที่สุด (4.50 – 5.00 คะแนน) ระดับดีมาก (3.50 – 4.49 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.50 – 3.49 คะแนน) ระดับน้อย (1.50 – 2.49 คะแนน) ระดับน้อยที่สุด (1.00 – 1.49 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านเรกะติ ตำบลแม่อุสุ อำเภอน้ำสองยาง จังหวัดตาก ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน แล้วคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ 0.88 เมื่อจำแนกรายด้าน ได้แก่ แบบสอบถามความเครียด (0.96) และแบบสอบถามคุณภาพชีวิตได้เท่ากับ (0.85)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (64.26%) มีอายุระหว่าง 30–39 ปี (33.77%) (\bar{X} =41.88, S.D.=10.91, Max=60, Min=24) มีสถานภาพสมรส (82.47%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (36.36%) การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร (75.32%) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 1,000-5,000 บาท (80.52%) (\bar{X} =3,880.65, S.D.=2,792.73, Max=20,000, Min=1,000) ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 5-13 ปี (63.64%)

ส่วนที่ 2 ระดับคะแนนความเครียด

ตารางที่ 1 ความเครียดในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลแม่หละ (n=154)

ความเครียดในการปฏิบัติงาน	ระดับคะแนน								Mean	S.D.
	รุนแรง		สูง		ปานกลาง		น้อย			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
ความเครียดในการปฏิบัติงาน	14	9.09	52	33.77	77	50	11	7.14	40.80	14.28
1.ความคิด	11	7.14	61	39.61	66	42.86	16	10.39	12.32	4.55
2.อารมณ์	20	12.99	46	28.87	63	40.91	25	16.23	13.94	5.43
3.ร่างกาย	15	9.74	53	34.42	70	45.45	16	10.39	14.55	5.15

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับความเครียดในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านตำบลแม่หละ ในภาพรวมมีระดับความเครียดอยู่ในระดับปานกลาง (50%) (\bar{X} =40.80, S.D.=14.28)

ส่วนที่ 3 คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงาน

ตารางที่ 2 คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รายข้อ

คุณภาพชีวิตการทำงานในสถานการณ์การเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	Mean	S.D.	ระดับคุณภาพชีวิต
1. ค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม			
- ท่านรู้สึกพึงพอใจในนโยบายผลประโยชน์เช่น สิทธิการ	3.54	8.49	ดีมาก
รักษาพยาบาลสมาชิกในครอบครัว เบี้ยเลี้ยง เป็นต้น			
- ท่านพอใจในเงินค่าป่วยการ อสม.และค่าตอบแทนที่	3.46	0.80	ปานกลาง
ได้รับ			
2. สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ			
- ท่านได้รับความรู้ในการมีสุขอนามัยที่ปลอดภัย เช่น การ	3.88	0.84	ดีมาก
ใช้หน้ากากอนามัย การล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ เป็นต้น			
- หน่วยงานมีมาตรการป้องกันในการปฏิบัติงานที่ต้อง	3.74	0.86	ปานกลาง
เสี่ยงอันตรายหรือการติดเชื้อเหมาะสม			
3. โอกาสพัฒนาและใช้ศักยภาพของบุคคล			
- พี่เลี้ยง รพ.สต. ให้คำปรึกษา แนะนำเมื่อท่านมีปัญหาใน	3.90	0.82	ดีมาก
การทำงาน			
- ท่านมีโอกาสได้ใช้ความรู้ความสามารถในการทำงาน	3.84	0.80	ดีมาก
อย่างเต็มที่			
4. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน			
- ท่านมั่นใจว่าจะไม่มีการยกเลิกให้ปฏิบัติงาน อสม.	3.71	0.94	ดีมาก
- ท่านมีโอกาสที่จะได้รับมอบหมายงานที่ต้องใช้	3.65	0.77	ดีมาก
ความสามารถและมีความรับผิดชอบมากขึ้น			
5. การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น			
- ท่านเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่	3.81	0.79	ดีมาก
เสมอ			
- ทีมงาน อสม.ของท่านมีการแบ่งงานและประสานงานกัน	3.79	0.81	ดีมาก
เป็นอย่างดี			

6. สิทธิส่วนบุคคล			
- อสม.ทุกคนให้ความเคารพต่อหน้าที่และความเป็นบุคคล ของเพื่อนร่วมงาน	3.75	0.87	ดีมาก
- พี่เลี้ยง รพ.สต. ไม่ก้าวก่าย ในเรื่องส่วนตัวของท่านที่ไม่ เกี่ยวข้องกับการทำงาน	3.73	1.07	ดีมาก
7. ความสมดุลของชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัว			
- ท่านมักจะต้องทำงานเกินเวลาเนื่องจากปริมาณงาน มามาก	3.81	1.03	ดีมาก
- ท่านมีงานมากจนไม่มีเวลาส่วนตัวให้กับครอบครัว	3.74	0.98	ดีมาก
8. ความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม			
- งานที่ท่านปฏิบัติมีประโยชน์ต่อสังคม	3.97	0.89	ดีมาก
- งานของ อสม. เป็นงานที่มีประโยชน์ต่อชุมชน	3.94	0.88	ดีมาก
ภาพรวม	3.65	0.70	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานในสถานการณ์การเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ภาพรวมมีคะแนนการปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.51) เมื่อพิจารณาคคุณภาพชีวิตการทำงานในสถานการณ์การเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของ อสม. จำแนกรายด้าน พบว่า 1. ค่าตอบแทนที่เพียงพอและเป็นธรรม รู้สึกพึงพอใจในนโยบายผลประโยชน์ เช่น สิทธิการรักษาพยาบาลสมาชิกในครอบครัว เบี้ยเลี้ยง เป็นต้น ($\bar{X}=3.54$, S.D.=8.49) 2. สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะได้รับความรู้ในการมีสุขอนามัยที่ปลอดภัย เช่น การใช้หน้ากากอนามัย การล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ เป็นต้น ($\bar{X}=3.88$, S.D.=0.84) 3. โอกาสพัฒนาและใช้ศักยภาพของบุคคล พี่เลี้ยง รพ.สต. ให้คำปรึกษา แนะนำเมื่อท่านมีปัญหาในการทำงาน ($\bar{X}=3.90$, S.D.=0.82) 4. ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน มั่นใจว่าจะไม่มีการยกเลิกให้ปฏิบัติงาน อสม. ($\bar{X}=3.71$, S.D.=0.94) 5. การทำงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.79) 6. สิทธิส่วนบุคคล อสม.ทุกคนให้ความเคารพต่อหน้าที่และความเป็นบุคคลของเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X}=3.75$, S.D.=0.87) 7. ความสมดุลของชีวิตการทำงานและชีวิตครอบครัว มักจะต้องทำงานเกินเวลาเนื่องจากปริมาณงานมาก ($\bar{X}=3.81$, S.D.=1.03) 8. ความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม งานที่ปฏิบัติมีประโยชน์ต่อสังคม ($\bar{X}=3.97$, S.D.=0.89) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

คุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยภาพรวมคุณภาพชีวิตการทำงานกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี ทั้งนี้เนื่องมาจากอาสาสมัครสาธารณสุขได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆในการปฏิบัติงานที่ดีจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข จากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอหรือแม่กระทั่งกระทรวงสาธารณสุข เช่น สนับสนุนเครื่องมือในการออกให้บริการสาธารณสุข จัดอบรมให้ความรู้อยู่เสมอเหมาะสมอยู่เป็นประจำตามสถานการณ์ต่างๆ จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดภาวะผู้นำ รวมไปถึงสิทธิและสวัสดิการอื่นๆที่อาสาสมัครสาธารณสุขควรจะได้รับ จึงทำให้คุณภาพชีวิตในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Walton, 1975 ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตในการทำงาน เป็นเรื่องของสภาพแวดล้อมและสังคมที่ส่งผลให้การทำงานประสบผลสำเร็จ ผลผลิตได้รับตอบสนองความต้องการของบุคคลในการทำงานได้ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างคุณภาพชีวิตการทำงานนั้นว่าประกอบไปด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ อยู่ 8 ประการ สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมา (สมพงศ์ รัตนนุพงศ์, 2558) พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมของพนักงานศูนย์ข่าว SMM คุณภาพชีวิตในการทำงานโดยรวมทั้ง 8 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยรวมที่ระดับนัยสำคัญทาง สถิติ .05 ($r=0.289$)

ความเครียดการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก โดยภาพรวมความเครียดในการปฏิบัติงานกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขส่วนใหญ่ได้รับการช่วยเหลือในการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่อยู่ในระดับสูงกว่า และปัญหาจากการทำงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขเกิดขึ้นน้อย รวมถึงไม่เคยเกิดความผิดพลาดหรืออุบัติเหตุจากการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นต้น อีกทั้งส่วนใหญ่มีวิธีการที่สามารถจัดการกับความเครียดได้ และอีกทั้งการรวบรวมข้อมูลอยู่ในช่วงระยะที่ 4 Pandemic ออกจากโรคระบาดเข้าสู่โรคประจำถิ่น โดยมีการประกาศจากกระทรวงสาธารณสุขตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2565 เป็นผลที่อาจทำให้ความเครียดในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขไม่มีความเครียดในการปฏิบัติงานในการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สอดคล้องกับผลงานวิจัยที่ผ่านมา (ฐาปนีย์ กลัดสำเนียง และคณะ, 2563) พบว่า ความเครียดจากการทำงาน แรงสนับสนุนทางสังคม และพลังสุขภาพจิตของอาสาสมัครสาธารณสุข ที่ปฏิบัติงานช่วงสถานการณ์โควิด-19 เขตตำบลกระเบื้องใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ภาพรวมความเครียดอยู่ในระดับต่ำ อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากสถานการณ์โควิด-19 ทำให้เกิดการแพร่กระจายเชื้อ แต่เนื่อง

ด้วยอาสาสมัครสาธารณสุข มีความคุ้นชินกับการปฏิบัติหน้าที่อาจไม่ได้มองว่าการปฏิบัติงานในช่วงสถานการณ์โควิด-19 เป็นความเครียดจากการทำงาน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า อสม.มีความเครียดในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับเครียดปานกลาง ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงระดับความเครียดของอาสาสมัครสาธารณสุข ดังนั้นจึงมีแนวความคิดเพื่อเสนอผู้บริหารที่มีระดับสูงกว่าอาสาสมัครสาธารณสุขควรมีการสนับสนุนคือการให้สุขศึกษาเรื่องการจัดการความเครียดอย่างต่อเนื่อง มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อรับฟังปัญหา รวมถึงคอยสักถามปัญหาของอาสาสมัครในทุกๆด้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิดภาวะความเครียดในอาสาสมัครสาธารณสุข และด้านคุณภาพชีวิตการทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขภาพรวมอยู่ระดับดี โดยทำแบบสอบถามทั้งหมด 8 ด้าน พบว่ามีเพียง 1 ด้านที่ได้ประเมินได้น้อยกว่าด้านอื่นๆคือ ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และเพียงพอ ทางผู้บริหารในระดับสูงควรจัดให้มีการหารือร่วมกันโดยให้ตัวแทนของอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งอาจจะมาจากคณะทำงานในระดับอำเภอหรือจังหวัดร่วมกันพิจารณากำหนดค่าตอบแทน และสวัสดิการ สิทธิประโยชน์ สวัสดิการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม การให้ค่าตอบแทนพิเศษให้มีความเป็นธรรม มีเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เชื่อถือได้โปร่งใส เพื่อเป็นการส่งเสริมให้อาสาสมัครสาธารณสุขมีแรงจูงใจในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพด้านเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาความรู้ความสามารถได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ยากเนื่องจากต้องทำให้อาสาสมัครสาธารณสุขทั่วประเทศ หากไม่มีการเริ่มต้นประชุมความก้าวหน้าก็จะไม่ได้รับการเริ่มต้นในเครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุข เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค,งานโรคติดต่ออุบัติใหม่,กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ.[อินเทอร์เน็ต]. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2566 จากเว็บไซต์ <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/2017420210820025238.pdf>

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2550). แบบประเมินความเครียด กรมสุขภาพจิต (SPST-20). (สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2566), เข้าถึงได้จาก <http://www.bsh.go.th/download/Down-load/Download01.doc>

กองสาธารณสุขฉุกเฉิน,การเตรียมความพร้อมรองรับการระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระดับเขตสุขภาพ. ระหว่าง วันที่ 1 มกราคม 2563 - 1 กรกฎาคม 2565: สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.2565.

- ฐาปนีย์ กลัดสำเนียงและคณะ. (2563). **แรงสนับสนุนทางสังคม และพลังสุขภาพจิตของ อสม. ที่ปฏิบัติงานช่วงสถานการณ์โควิด-19 เขตตำบลกระเบื้องใหญ่ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา.
- ลัดดา ตันกันทะ. (2540). **ความเครียดในงานและความพึงพอใจของพยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานกับผู้ป่วยจิตเวช**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคอำเภอท่าสองยาง. (2565 ,30 พฤษภาคม). **รายงานสถานการณ์ Covid-19 อำเภอท่าสองยาง**. (สืบค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2565), เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/COVID19THASONGYANG/photos/pb.100057034407251.2207520000./552309606413164/?type=3>
- สมพงษ์ รัตนนุพงศ์. (2558). **คุณภาพชีวิตในการทำงานกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานศูนย์ข่าว SMM**. สารนิพนธ์ สาขาพัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหบัณฑิตภาควิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดตาก. (2565 ,30 พฤษภาคม). **รายงานสถานการณ์ Covid-19 จังหวัดตาก**. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2565, เข้าถึงได้จาก <https://www.facebook.com/photo.php?fbid=323186903329940&set=pb.100069158981339.-2207520000.&type=3>.
- Cronbach, Lee J. **Essentials of Psychological Testing**. 3rd ed. New York: Harper. 1951.
- Daniel W.W. **Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences**. (9th ed). New York: John Wiley & Sons. 2010.
- Likert, R. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale**. in Attitude Theory and Measurement. P.90-95. New York : Wiley & Son.
- Walton, R.E. (1975). **Criteria for Quality of Work Life**. New York : Free Press.

พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรียของผู้มารับบริการในคลินิกมาลาเรียชุมชน
ตามแนวชายแดนไทย – พม่า อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

Factors Associated with Malaria Prevention Behaviors among in
Community Malaria Clinics along the Thai-Burma border, Tha Song
Yang District, Tak Province.

พรพิมล มุลเขียว¹, อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ², พุทธิพงษ์ มากมาย³
Pornpimon Moomkeaw, Amornsak Poum, Phutthipong Makmai

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมป้องกันโรคไข้มาลาเรีย ประชากร คือ ประชาชนที่มีอายุ 20-60 ปี ที่มารับบริการตรวจหาเชื้อโรคไข้มาลาเรียในคลินิกมาลาเรียชุมชน ตามแนวชายแดนไทย – พม่า อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 4,774 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Daniel เท่ากับ จำนวน 391 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มอย่างง่าย เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคมาลาเรีย แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา ครอนบาค เท่ากับ 0.76 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคมาลาเรียมีค่าเฉลี่ยในระดับสูง (55.50)

คำสำคัญ: โรคมาลาเรีย , พฤติกรรมการป้องกันโรค , คลินิกมาลาเรียชุมชน

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This descriptive research study aimed to malaria prevention behavior. The population is people aged 20-60 years. Who come to receive malaria disease testing services at the community malaria clinic Along the Thai-Myanmar border, Tha Song Yang District, Tak Province were totaling 4,774 person. Using Daniel sample size calculation formula, equal to 391 people, using a simple random sampling method. Data were collected using a questionnaire consisting of 2 parts. Part 1 Personal characteristics Part 2 Malaria prevention and control behavior. The questionnaire was checked for content validity by 3 experts and tested to analyze the reliability using the Cronbach alpha coefficient formula, equal to 0.76 Data were analyzed using \bar{X} and SD. The research results found that Malaria prevention behavior was at a high level (55.50)

Keywords: malaria, disease prevention behavior, Community Malaria Clinic

บทนำ

โรคมาลาเรียเป็นโรคติดต่อที่เป็นปัญหาสาธารณสุขของประเทศไทยเป็นเวลานาน ที่ทำให้ประชาชนเจ็บป่วยและตายเป็นจำนวนมาก ทั้งมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศโดยรวมในแต่ละปีรัฐบาลต้องสูญเสียงบประมาณในการดำเนินงานควบคุมโรคมาลาเรียเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในจังหวัดที่อยู่ตามชายแดนจะมีการแพร่เชื้อมาลาเรียสูงมาก จังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับเพื่อนบ้าน คือ พม่า กัมพูชา ลาว มาเลเซีย ใช้มาลาเรียประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2565 รายงานผู้ป่วยโรคไข้มาลาเรีย 6,910 ราย จังหวัดที่พบผู้ป่วยมากที่สุดได้แก่ จังหวัดตาก 4,216 ราย รองลงมาคือ จังหวัดแม่ฮ่องสอน 1,085 ราย และจังหวัดกาญจนบุรี 562 ราย จำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2564 3 เท่า เป็นคนไทย 3,090 ราย (ร้อยละ 44.7) และต่างชาติ 3,820 ราย (ร้อยละ 55.3) สัดส่วนเพศชายต่อเพศหญิง 2 : 1 ส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเกษตรกร (ร้อยละ 49.9) ชนิดเชื้อส่วนใหญ่ คือ Plasmodium vivax 6,543 ราย (ร้อยละ 94.7) Plasmodium falciparum 205 ราย (ร้อยละ 3) และอื่นๆ 162 ราย (ร้อยละ 2.3) พบผู้เสียชีวิต 1 ราย

กรมควบคุมโรคพบว่า จังหวัดตาก ยังพบเชื้อมาลาเรียอย่างต่อเนื่อง ปีพ.ศ. 2561 ถึง พ.ศ. 2564 พบติดเชื้อไข้มาลาเรีย จำนวน 2,391 ราย, 1,649 ราย, 1,243 และ 916 ตามลำดับ ซึ่งมีแนวโน้มลดลง แต่ยังไม่สามารถกวาดล้างได้ แต่เมื่อเริ่มเข้ามาปี พ.ศ. 2565 จังหวัดตากพบผู้ติดเชื้อไข้มาลาเรียเพิ่มมากขึ้น จำนวน 4,774 ราย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 3,275 ราย คิดเป็นร้อยละ

68.60 เพศหญิง จำนวน 1,449 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.39 เป็นคนไทย จำนวน 1,739 ราย คิดเป็นร้อยละ 36.42 เป็นชาวต่างชาติ 3,035 ราย คิดเป็นร้อยละ 63.57 (กรมควบคุมโรค, 2566)

สถานการณ์ไข้มาลาเรีย อำเภอท่าสองยาง ปี พ.ศ.2561 – 2564 พบผู้ติดเชื้อมาลาเรีย จำนวน 638 ราย คิดเป็นร้อยละ 7.97 ต่อพันประชากร , 452 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.65 ต่อพันประชากร, 446 ราย คิดเป็นร้อยละ 5.57 ต่อพันประชากร และ 396 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.95 ต่อพันประชากร มีแนวโน้มลดลงตามลำดับ แต่เมื่อเริ่มเข้าปี พ.ศ 2565 อำเภอท่าสองยางพบผู้ติดเชื้อมาลาเรียเพิ่มมากขึ้น เป็นอันดับ 1 ของจังหวัดตาก จำนวน 1,743 ราย คิดเป็นร้อยละ 15.87 ต่อพันประชากร ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 1,125 ราย คิดเป็นร้อยละ 31.62 เพศหญิง จำนวน 618 ราย คิดเป็นร้อยละ 18.17 เป็นคนไทย จำนวน 922 ราย คิดเป็นร้อยละ 13.25 เป็นชาวต่างชาติ 806 ราย คิดเป็นร้อยละ 21.63 ผู้ป่วยส่วนใหญ่ที่พบประกอบอาชีพ ผู้ใช้แรงงานหรือรับจ้าง และเกษตรกร ประชาชนในพื้นที่มีพฤติกรรมป้องกันตนเองของประชาชน รวมทั้งยกกันปล่อง ที่เป็นพาหะปรับเปลี่ยนนิสัยการออกหากินนอกบ้านเวลาพลบค่ำ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประชาชนยังออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน เช่น ทำไร่ ทำนา การออกหาของป่า เป็นต้น และอีกปัจจัยหนึ่งของการแพร่เชื้อมาลาเรียก็คือการ ลักลอบเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวชาวพม่า (สำนักงานสาธารณสุขอำเภอท่าสองยาง, 2565)

จากสถานการณ์และสภาพปัญหาโรคมมาลาเรียที่เป็นปัญหาทางด้านสาธารณสุขของพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน ในการควบคุมป้องกันโรคมมาลาเรียในพื้นที่ให้เกิดประสิทธิผลนั้นจะต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นกำลังที่สำคัญในการเนินการควบคุมโรคมมาลาเรียอย่างรวดเร็วและทันเวลา เพื่อลดอัตราป่วยโรคมมาลาเรียให้มีจำนวนลดลง และเป็นการสร้างความตระหนักและให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคมมาลาเรียในพื้นที่อย่างจริงจัง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรียของผู้มารับบริการในคลินิกมาลาเรียชุมชนตามแนวชายแดนไทย – พม่า อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาพฤติกรรมป้องกันโรคมมาลาเรียของผู้มารับบริการในคลินิกมาลาเรียชุมชนตามแนวชายแดนไทย – พม่า อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา โดยกำหนดตัวแปร ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคล
2) พฤติกรรมการป้องกันโรคมมาลาเรียของประชาชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ประชาชนที่มีอายุ 20-60 ปี จำนวน 4,774 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษา คือเป็นผู้ที่มารับบริการในคลินิกมาลาเรียชุมชนตามแนวชายแดนไทย – พม่า อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2566 อาศัยอยู่ในพื้นที่ในเขตพื้นที่วิจัย สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ที่มีปัญหาทางด้านการสื่อสาร เช่น การได้ยิน มีอาการทางจิต หรือเป็นผู้ป่วยจิตเวช และผู้ที่ไม่สมัครใจตอบแบบสอบถาม คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (Daniel W.W. Biostatistics, 2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 391 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เพื่อเลือกรายชื่อเป็นกลุ่มตัวอย่าง จากทะเบียนรายชื่อผู้มารับบริการมาลาเรียคลินิกชุมชน ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดของแต่ละมาลาเรียคลินิกชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สัญชาติ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก ประวัติติดเชื้อมาลาเรียสมาชิกในครอบครัว การมีบุคคลต่างชาติอยู่ร่วมอาศัย ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จริง รายได้ การรับรู้ข่าวสาร ประวัติความถี่ของการเข้าป่าใกล้บ้าน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันโรคมาลาเรีย ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 4 ระดับ คือ ทำเป็นประจำ ทำเป็นบางครั้ง ทำนานๆครั้ง ไม่เคยทำเลย ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W (Best, John W. Research is Evaluation, 1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง (3.01–4.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.01–3.00 คะแนน) ระดับต่ำ (1.00–2.00 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้มารับบริการเจาะเชื้อ มาลาเรียศูนย์มาลาเรียชุมชน จำนวน 30 ราย ในเขตรับผิดชอบของสำนักงานสาธารณสุขอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน คำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, Lee J, 1951) เท่ากับ 0.76 เมื่อจำแนกรายด้าน ได้แก่ ความรู้เรื่องโรคมาลาเรีย (0.55) การรับรู้ด้านสุขภาพ (0.68) และพฤติกรรมการป้องกันโรคมาลาเรีย (0.40)

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังการเก็บข้อมูลจนครบถ้วนแล้วผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของข้อมูลเตรียมข้อมูลตรวจให้คะแนนและลงรหัสเพื่อคำนวณด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป กำหนดความเชื่อมั่นในการทดสอบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 เป็นเกณฑ์การยอมรับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็นส่วนดังนี้

สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลและพฤติกรรมการป้องกันโรคมาลาเรีย วิเคราะห์ด้วยสถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (54.99%) กลุ่มอายุอยู่ระหว่าง 30-39 ปี (30.43%) (\bar{X} = 39.50 S.D. = 11.15 Min = 20 Max = 60) สัญชาติไทย (76.47%) สถานภาพสมรส (73.91%) ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา (43.73%) ประกอบอาชีพส่วนใหญ่ทำไร่/ทำนา (58.31%) ประวัติติดเชื้อมาลาเรีย ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประวัติการติดเชื้อ (86.45%) มีบุคคลที่เป็นต่างชาติดมาอาศัยอยู่ในครอบครัว ส่วนใหญ่ไม่มีบุคคลที่เป็นต่างชาติดมาอาศัย (96.68%) รายได้ของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ น้อยกว่า 5,000 บาท (91.05%) โดยมีรายได้เฉลี่ย 3,878 บาท (\bar{X} = 3,878.98 S.D. = 4,389.55 Min = 500 Max = 40,000) ประวัติความถี่ของการเข้าหาของป่าใกล้บ้าน ส่วนใหญ่จะเข้าสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง (30.43%) การรับรู้ข่าวสารเรื่องการป้องกันโรคมาลาเรีย ส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากอาสาสมัครสาธารณสุข/อาสาสมัครมาลาเรีย (65.43%) รองลงมา จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข (22.25%) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันโรคมาลาเรีย

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกตามพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรียรายชื่อของกลุ่มตัวอย่าง (n = 391)

ระดับพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรีย	จำนวน	ร้อยละ
ระดับพฤติกรรมต่ำ (1.00-2.00 คะแนน)	7	1.79
ระดับพฤติกรรมปานกลาง (2.01 - 3.00 คะแนน)	167	42.71
ระดับพฤติกรรมสูง (3.01- 4.00 คะแนน)	217	55.50
\bar{X} = 44.55 ,S.D. = 5.94 ,Min = 26 , Max = 56		

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรียของกลุ่มตัวอย่าง $\bar{X} = 44.55$, S.D. = 5.94 มีคะแนนต่ำสุด 26 และสูงสุด 56 มีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 55.50 จำนวน 309 คน รองลงมาพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.71 จำนวน 167 คน ($\bar{X} = 44.55$, S.D. = 5.94)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันโรคมาลาเรียของผู้ที่มารับบริการในคลินิกมาลาเรียชุมชนตามแนวชายแดนไทย – พม่า อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำแนกรายกิจกรรม

พฤติกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก	Mean	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. พฤติกรรมการใช้ยาทากันยุง			
- ใช้ยาทากันยุงเมื่อต้องออกเดินทางไปนอกบ้านเวลากลางคืน	2.79	1.02	ปานกลาง
- เมื่อเข้าไปหาของป่าในเวลากลางคืน ท่านทายากันยุงเพื่อป้องกันก่อนเสมอ	2.73	0.91	ปานกลาง
2. พฤติกรรมการใช้มุ้ง			
- นอนในมุ้งในช่วงเวลากลางคืน	3.65	0.68	สูง
- หลังจากตื่นนอนแล้วท่านพับเก็บมุ้ง	3.15	0.92	สูง
- นำมุ้งไปใช้เมื่อไปพักค้างแรมนอกบ้านเสมอ	3.09	0.78	สูง
3. พฤติกรรมการสวมเสื้อผ้ามืดชิด			
- เมื่อเข้าไปทำงานในป่าเวลากลางคืน ท่านจะสวมเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาว	3.53	0.62	สูง
- สวมเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวเมื่อต้องออกเดินทางไปข้างนอกในเวลากลางคืน	3.48	0.70	สูง
- สวมเสื้อสีดำหรือสีเข้มขณะออกไปข้างนอกเวลากลางคืน	2.99	0.75	ปานกลาง
ภาพรวม	2.97	0.40	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคมาลาเรียของประชาชน ภาพรวมมีคะแนนการปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.97$, S.D.=0.40) เมื่อพิจารณาการป้องกันโรคมาลาเรียของประชาชน จำแนกรายด้าน พบว่า 1) ประชาชนใช้ยาทากันยุงเมื่อต้องออกเดินทางไปนอกบ้านเวลากลางคืน ($\bar{X}=2.79$, S.D.=1.02) 2) เมื่อเข้าไปหาของป่าในเวลากลางคืน ท่านทายากันยุงเพื่อป้องกันก่อนเสมอ ($\bar{X}=2.73$, S.D.=0.91) 3) ประชาชนนอนในมุ้งในช่วงเวลากลางคืน ($\bar{X}=3.65$, S.D.=0.68) 4) หลังจากตื่นนอนแล้วท่านพับเก็บมุ้ง ($\bar{X}=3.15$, S.D.=0.92) 5) นำมุ้งไปใช้เมื่อไปพัก

ค้ำแรมนอกบ้านเสมอ ($\bar{X}=3.09$, S.D.=0.78) 6) เมื่อเข้าไปทำงานในป่าเวลากลางคืน ท่านจะสวมเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาว ($\bar{X}=3.53$, S.D.=0.62) 7) สวมเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวเมื่อต้องออกเดินทางไปยังนอกในเวลากลางคืน ($\bar{X}=3.48$, S.D.=0.70) 8) สวมเสื้อผ้าสีดำหรือสีเข้มขณะออกไปข้างนอกเวลากลางคืน ($\bar{X}=2.99$, S.D.=0.75) ตามลำดับ

การอภิปรายผล

พฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรียของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าระดับพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรียของกลุ่มตัวอย่าง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 55.50 จำนวน 309 คน รองลงมาพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 42.71 จำนวน 167 คน ($\bar{X} = 44.55$, S.D.=5.94) มีคะแนนต่ำสุด 26 และสูงสุด 56 พิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีเฉลี่ยมากที่สุด คือข้อที่ว่า “ท่านนอนในมุ้งในช่วงเวลากลางคืน” ($\bar{X} = 3.65$, S.D.=0.68) มีระดับพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรียอยู่ในระดับดี รองลงมาคือข้อที่ว่า “เมื่อท่านเข้าไปทำงานในป่าเวลากลางคืน ท่านจะสวมเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาว” ($\bar{X} = 3.53$, S.D.=0.62) มีระดับพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรียอยู่ในระดับดี และ “ท่านสวมเสื้อแขนยาวและกางเกงขายาวเมื่อต้องออกเดินทางไปยังนอกในเวลากลางคืน” ($\bar{X} = 3.48$, S.D.=0.70) ตามลำดับ มีระดับพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรียอยู่ในระดับดี ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ว่า “ท่านเคยนำมุ้งไปชุบน้ำหรือสารเคมีใดๆที่ใช้เพื่อการป้องกันยุงจากเจ้าหน้าที่” ($\bar{X} = 2.53$, S.D.=1.12) ตามลำดับ มีระดับพฤติกรรมในการป้องกันการติดเชื้อไข้มาลาเรียอยู่ในระดับปานกลาง สามารถบอกได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความตระหนักถึงโรคไข้มาลาเรีย จึงมีพฤติกรรมการป้องกันอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับการศึกษาของสิทธิชัย ไชยทองพันธ์ (2559) ที่พบว่าพฤติกรรมการป้องกันโรคมาลาเรียในพื้นที่หมู่บ้านแพร่เชื้อในเขตอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร ของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการป้องกันการติดเชื้อโรคไข้มาลาเรียมีพฤติกรรมสูง ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันโรคไข้มาลาเรียอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค. สำนักงานโรคติดต่อฯ โดยแมลง. (2566). [อินเทอร์เน็ต]. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม จากเว็บไซต์ Thailand Malaria Elimination Program - MIS Online
- สิทธิชัย ไชยทองพันธ์ (2559). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคมาลาเรียในพื้นที่หมู่บ้านแพร์เชื้อในเขตอำเภอภูพาน จังหวัดสกลนคร**. ปริญญาสาธาณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย สาขาสาธาณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานสาธาณสุขอำเภอท่าสองยาง. (2565). **รายงานสถานการณ์โรคไข้มาลาเรีย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก.กลุ่มงานควบคุมโรค**.
- Daniel W.W. (2010). **Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences**. (9th ed). New York: John Wiley & Sons.
- Best, John W. (1977). **Research is Evaluation**. (3rded). Englewood Cliffs: N.J. Prentice- Hall.
- Cronbach, Lee J. (1951). **Essentials of Psychological Testing**. 3rd ed. New York: Harper.

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนหมู่บ้านที่จื่อหล่อกี้

ตำบลแม่หละ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก

Behavior of Coronavirus disease 2019 prevention among people lived

in Thi Chue Lo Kee Village, Mae La Sub-district,

Tha Song Yang District, Tak Province.

ธวัชชัย สำรัมย์¹, จิระภา ขำพิสุทธิ², ไพโรจน์ จันทรมณี³

Thawatchai Samroangram, Jirapa Khampisut, Piroj Jantaramanee

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชน กลุ่มประชากรคือ ประชาชนหมู่บ้านที่จื่อหล่อกี้ ตำบลแม่หละ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 497 คน โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Daniel ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 217 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (99.08%) (\bar{X} =4.32, S.D.=0.258) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนหมู่บ้านที่จื่อหล่อกี้ ตำบลแม่หละ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก ภาพรวมมีคะแนนการปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (\bar{X} =4.32, S.D.=0.258) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ประชาชนมีการป้องกันตนเองทุกครั้งที่เวลาออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน (\bar{X} =4.59, S.D.=0.512) รองลงมาคือ การหลีกเลี่ยงไปในสถานที่แออัดและรักษาระยะห่าง 1-2 เมตร ช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคไวรัสโคโรนา 2019 (\bar{X} =4.54, S.D.=0.585) ตามลำดับ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการป้องกันโรค, ไวรัสโคโรนา 2019

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This descriptive research study aimed to study knowledge, attitude, and social support factors associated with the behavior of Coronavirus disease 2019 prevention among peoples. Population was 497 People lived in Thi Chue Lo Kee Village, Mae La Sub-district, Tha Song Yang District, Tak Province, and the sample size calculating used Daniel formula for 217 cases, and systematic random sampling was determining. Data collected by questionnaires composed of; parts 1 characteristic, part 2 knowledge' COVID-19, part 3 attitude of COVID-19, part 4 social support, and part 5 behavior of Coronavirus disease 2019 prevention. In addition, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach's coefficient alpha about 0.94, an association analysis used Pearson product moment correlation coefficient.

The result showed that behavior of Coronavirus disease 2019 prevention had mean score with high level (99.08%) (\bar{X} =4.32, S.D.=0.258), Considering, the behavior of Coronavirus disease 2019 prevention each parts including; firstly, when people went outside they had behavior of Coronavirus disease 2019 prevention every time (\bar{X} =4.59, S.D.=0.512), secondary, people avoided to stay the crowded areas and to maintain social distancing 1-2 meters to minimize the risk of getting COVID-19 (\bar{X} =4.54, S.D.=0.585), respectively.

Keywords: prevention disease, Coronavirus disease 2019

บทนำ

สถานการณ์วิกฤตด้านโรคติดต่ออันตรายที่เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Corona virus 2019: COVID-19) เป็นโรคอุบัติใหม่เนื่องจากการระบาดไปทั่วโลก ทำให้มีจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น โดยองค์การอนามัยโลกประกาศให้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขทั่วโลก (World Health Organization, 2022) ประเทศไทยพบว่ามี การระบาดอย่างต่อเนื่อง โดยการระบาดระลอกแรกเกิดขึ้น เมื่อวันที่ 13 มกราคม พ.ศ.2563 ซึ่งผู้ป่วยยืนยันรายแรกเป็นผู้เดินทางมาจากประเทศจีน การระบาดระลอกที่สองเกิดขึ้น เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ.2563 ในจังหวัดสมุทรสาคร และการระบาดระลอกที่สามเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2564 ในกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันยังคงมีการระบาดไปทั่วทุกจังหวัด ช่องทางหลักในการติดต่อของโรคคือ จากคนสู่คน ผ่านทางละอองเสมหะเมื่อได้รับเชื้อ ร้อยละ 80 (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564) รัฐบาลได้กำหนดกรอบ

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านสาธารณสุข ในการตอบสนองต่อการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีเป้าหมายเพื่อลดการติดเชื้อ ลดการป่วยและลดการเสียชีวิตจากโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งกลยุทธ์ที่สำคัญคือ การเฝ้าระวัง ป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรค (สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข, 2566)

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดให้มีการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบลและระดับหมู่บ้าน สำหรับระดับหมู่บ้านกรมควบคุมโรคได้กำหนดมาตรการให้ผู้นำชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคและการป้องกันแก่สมาชิกในครัวเรือน รวมทั้งการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์การเกิดโรคเพื่อให้ประชาชนมีการรับรู้ความเสี่ยงและความรุนแรงของโรค ตลอดจนการมีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม โดยรักษาสุขภาพให้แข็งแรง ลดการสัมผัสผ่านละอองเสมหะและการสัมผัสโดยตรง ล้างมือหรือเช็ดถูด้วยแอลกอฮอล์บ่อยๆ สวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัยเว้นระยะห่างทางสังคมและอยู่บ้าน หลีกเลี่ยงการอยู่ในที่แออัดจะช่วยป้องกันการเกิดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564) กระทรวงมหาดไทยได้มีมาตรการป้องกันและลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยให้ อสม. ร่วมเป็นทีมเฝ้าระวังในระดับชุมชน จากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่ามาจากสาเหตุ 4 ประการ ได้แก่ 1) ประชาชนขาดความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เนื่องจากเป็นโรคอุบัติใหม่ ประชาชนยังไม่เคยมีความรู้มาก่อน บุคลากรทางสุขภาพและผู้นำชุมชนให้ความรู้ไม่ทั่วถึงและไม่เพียงพอ 2) ประชาชนขาดการรับรู้ความเสี่ยงและความรุนแรงของโรค จากการที่อยู่แต่บ้านเป็นผู้สูงอายุที่อยู่บ้านคนเดียว เจ็บป่วยและการมุ่งทำงานหาเลี้ยงชีพ 3) ประชาชนมีพฤติกรรมป้องกันการโรคไม่เหมาะสม โดยไม่สวมหน้ากากอนามัยหรือหน้ากากผ้า เนื่องจากรู้สึกอึดอัด หายใจไม่สะดวก เคยชินกับการที่ไม่ต้องสวม คิดว่าไม่จำเป็นต้องสวมเพราะอยู่ในหมู่บ้าน มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ยุ่งยากในการใช้หน้ากากมีไม่เพียงพอและบางครั้งลืมใช้ ไม่เว้นระยะห่างทางสังคม ยังใช้ชีวิตตามปกติที่เคยทำมา มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมในชุมชน และ 4) ชุมชนขาดมาตรการป้องกันโรคที่จะนำไปปฏิบัติในแนวทางเดียวกัน

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเจ้าหน้าที่สาธารณสุขของสถานบริการสาธารณสุขชุมชนบ้านที่จือหล่อคี อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มีความสนใจศึกษาพฤติกรรมป้องกันการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนหมู่บ้านที่จือหล่อคี ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เพื่อลดการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในชุมชนได้ และได้หวังไว้ว่าผลการศึกษาประชาชนหมู่บ้านที่จือหล่อคี วิทยากรบ้านที่จือหล่อคีจะสามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่ต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนหมู่บ้านที่จือหล่อคี่ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ประชาชนหมู่บ้านที่จือหล่อคี่ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 497 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษาคือ ผู้ที่รายชื่ออยู่ในทะเบียนเขตหมู่บ้านที่จือหล่อคี่ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2566 อาศัยอยู่ในพื้นที่จริงอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป สามารถอ่านเข้าใจภาษาไทยและสามารถตอบแบบสอบถามด้วยตนเองได้ เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ที่ไม่สมัครใจตอบแบบสอบถามและเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 217 คน

การสุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) จากทะเบียนรายชื่อประชาชนตามทะเบียนราษฎร์ โดยนำรายชื่อของประชาชนมาเรียงลำดับตามตัวอักษร ก ถึง ฮ แล้วคำนวณระยะห่างของการสุ่ม เพื่อสุ่มเลือกรายชื่อให้ครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัย จำนวนบุตร

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน) ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตากซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน แล้วคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.94

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ประชาชนส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี (47.47%) และอายุมากกว่า 50 ปี ขึ้นไป (24.42%) โดยมีอายุเฉลี่ย เท่ากับ 37.36 ปี (S.D.=15.266) อายุต่ำสุด 16 ปี และอายุสูงสุด 71 ปี สถานภาพสมรส คู่/แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน (73.27%) รองลงมาคือสถานภาพโสด (23.04%) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษา (47.93%) มีผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (27.65%) มีเพียง 2 คน (0.92%) ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร (43.78%) รองลงมาคือ อาชีพรับจ้างทั่วไป (29.03%) มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่น้อยกว่า 1,000 บาท (64.06%) รองลงมาคือรายได้เฉลี่ยอยู่ระหว่าง 1,000-5,000 บาท (27.65%) ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านที่จ้อหล่อคี ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก มากกว่า 4 ปีขึ้นไป (78.34%) และมีเพียง 9.22% ที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ระยะเวลา น้อยกว่า 1 ปี จำนวนการมีบุตรส่วนใหญ่มีบุตรน้อยกว่า 2 คน (51.15%) รองลงมาคือ จำนวน 2-5 คน (33.64%) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนหมู่บ้านที่จ้อหล่อคี ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก (n=217)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
<30	103	47.47
30 – 50	61	28.11
>50	53	24.42
Mean = 37.36, S.D.=15.266, Min =16, Max=71		
สถานภาพสมรส		
โสด	50	23.04
คู่ แต่งงาน / อยู่ด้วยกัน	159	73.27
หม้าย / หย่า / แยก	8	3.69
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	104	47.93
ประถมศึกษา	51	23.50

มัธยมศึกษา/ปวช.	60	27.65
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	2	0.92
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		
<1,000	139	64.06
1,000 – 5,000	60	27.65
> 5,000	18	8.29
การประกอบอาชีพ		
ว่างงาน / ไม่มีอาชีพ	45	20.74
แม่บ้าน	12	5.53
เกษตรกร	95	43.78
ค้าขาย / เจ้าของกิจการ	2	0.92
รับจ้างทั่วไป	63	29.03
ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ (ปี)		
< 1	20	9.22
1-2	2	0.92
2-3	16	7.37
3.4	9	4.15
> 4	170	78.34
จำนวนบุตร (คน)		
< 2	111	51.15
2 – 5	73	33.64
> 5	33	15.21
Mean=2.67, S.D.=2.291, Min=0, Max=9		

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนหมู่บ้านที่จือหล่อคือ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ภาพรวมมีคะแนนการปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (\bar{X} =4.32, S.D.=0.258) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ท่านมีการป้องกันตนเองทุกครั้งเวลาออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน (\bar{X} =4.59, S.D.=0.512) รองลงมาคือ การหลีกเลี่ยงไปในสถานที่แออัด และรักษาระยะห่าง 1-2 เมตร ช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคไวรัสโคโรนา 2019 (\bar{X} =4.54, S.D.=0.585) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนหมู่บ้านที่จื่อหล่อคิ ตำบลแม่หละ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก (n=217)

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	Mean	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. มีการป้องกันตนเองทุกครั้งเวลาออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน	4.59	0.512	สูง
2. การหลีกเลี่ยงไปในสถานที่แออัด และรักษาระยะห่าง 1-2 เมตร ช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคไวรัสโคโรนา 2019	4.54	0.585	สูง
3. ท่านหลีกเลี่ยงการสัมผัส ตา จมูก และปาก	4.52	0.740	สูง
4. ท่านใช้แอลกอฮอล์ สบู่ หรือน้ำยาในการล้างมือทุกครั้ง หากมีการหยิบจับสิ่งต่างๆ	4.50	0.554	สูง
5. ท่านหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของ เครื่องใช้ร่วมกับผู้อื่น	4.36	0.553	สูง
6. ท่านใส่หน้ากากอนามัยก่อนออกจากบ้านทุกครั้ง	4.21	0.473	สูง
7. ท่านรับประทานอาหารที่ปรุงสุกแล้วเท่านั้น	4.21	0.473	สูง
8. ท่านปิดปาก และจมูกทุกครั้งเมื่อไอ หรือจามด้วยกระดาษทิชชู หรือข้อพับแขน	4.17	0.441	สูง
9. ท่านใช้ช้อนกลางส่วนตัว เมื่อรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น	4.15	0.404	สูง
10. ท่านหยิบอาหารเข้าปากโดยไม่ได้ล้างมือ	4.00	0.509	สูง
ภาพรวม	4.32	0.258	สูง

การอภิปรายผล

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนหมู่บ้านที่จื่อหล่อคิ ตำบลแม่หละ อำเภอสองยาง จังหวัดตาก มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง (99.08%) เนื่องจากพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนหมู่บ้านที่จื่อหล่อคิเพราะพฤติกรรมการป้องกันโรคของประชาชนถือว่าเป็นทักษะที่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถและการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Green & Kreuter (1991) กล่าวว่า ความรู้เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะส่งผลต่อการแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพของแต่ละบุคคล ซึ่งความรู้เป็นปัจจัยที่เกิดจากการเรียนรู้หรือประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ Ajzen and Fishbein (1980) กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมอันใดอันหนึ่งนั้น บุคคลนั้นจะต้องประเมินว่าพฤติกรรมนั้นมีผลทางบวกต่อตัวเขาเอง ผลการวิจัยสอดคล้องกับ

งานวิจัยที่ผ่านมา (อัจฉรา สุทธิรัฐ และคณะ, 2567) พบว่าพฤติกรรมการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับสูง (89.28%) ประกอบด้วย ลดสัมผัส เลี่ยงจุดเสี่ยง ดูแลสุขภาพตนเองและสังคม และสอดคล้องคล้อยกับการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาของ ฮูตา แวหะยี (2563) ทำการศึกษาเรื่อง การรับรู้ความรุนแรงและพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของวัยรุ่น ในเขตตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผลการศึกษา พบว่า ปัจจุบันกิจกรรมที่ส่วนใหญ่อยู่บ้านลดเชื้อ มีระดับการรับรู้ความรุนแรงของโรคโควิด-19 อยู่ในระดับมาก ความถี่ในการปฏิบัติเกี่ยวกับพฤติกรรมในการป้องกันโรคโควิด-19 อยู่ระดับมาก การรับรู้ความรุนแรงของโรคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันของโรค

สำหรับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนหมู่บ้านที่จือหล่อคือ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ที่มีระดับการปฏิบัติในระดับสูง ประกอบด้วย 1) ประชาชนมีการป้องกันตนเองทุกครั้งที่เวลาออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน ($\bar{X}=4.59$, $S.D.=0.512$) เนื่องจากประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจถึงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่มีการแพร่ระบาดมาจากประเทศจีน ซึ่งถือได้ว่าการติดต่อที่ง่ายตายมาก รู้ถึงลักษณะของการแพร่ระบาด ลักษณะของอาการผู้ที่ติดเชื้อว่ามีอาการอย่างไร ควรที่จะได้รับการรักษาและรู้ว่าจะต้องมีการปฏิบัติตนอย่างไร ซึ่งบุคคลที่เสี่ยงต่อการได้รับเชื้อมากที่สุดก็คือคนที่ทำงาน เพราะต้องออกจากบ้านไปเจอกับบุคคลอื่นที่ไม่รู้เลยว่าคนๆ นั้น เป็นผู้ติดเชื้อหรือไม่ ดังนั้นจึงไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่า ถึงแม้ว่าจะไปได้ออกไปจากบ้าน แต่ก็สามารถได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ทุกคน และ 2) ประชาชนมีการหลีกเลี่ยงไปในสถานที่แออัดและรักษาระยะห่าง 1-2 เมตร ช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อโรคไวรัสโคโรนา 2019 ($\bar{X}=4.54$, $S.D.=0.585$) เนื่องจากประชาชนมีการรับรู้ที่แออัดจะทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นการยอมรับประการหนึ่งของบุคคลที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งในทางปฏิบัติตามและการไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งนั้นทั้งในทัศนคติที่ดี (เชิงบวก) หรือทัศนคติที่ไม่ดี (เชิงลบ) ซึ่งสอดคล้องกับ Thurstone (1970) กล่าวว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมักเป็นการตอบโต้ต่อเป้าหมายของทัศนคติ ซึ่งทัศนคติย่อมมีความแตกต่างไปตามความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติจะต้องใช้วิธีการที่หลากหลายและใช้ระยะเวลาพอสมควร หากเราสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นทัศนคติที่เป็นด้านดีได้ย่อมนำไปสู่พฤติกรรมทางด้านสุขภาพที่ดีได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติของโรเจอร์ ที่ได้กล่าวว่า ทัศนคติเป็นดัชนีชี้ว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้ ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและเป็นมิติของการประเมิน เพื่อ

แสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสารอันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความรู้และทัศนคติในการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังนั้น สถานบริการทางสาธารณสุขทุกระดับในอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ในการควบคุมและป้องกันโรค เพื่อให้เกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีอันจะส่งผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้อย่างครบถ้วนทุกประเด็น

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). คู่มือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน กรณีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย. 10-11.
- จุฬารัตน์ โสตะ. (2554). แนวคิด ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้เพื่อการพัฒนาพฤติกรรมสุขภาพ. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น: ขอนแก่น.
- สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. (2566). กรอบยุทธศาสตร์การดำเนินงานด้านสาธารณสุขของประเทศไทยในการตอบสนองต่อการระบาดของโรคโควิด-19. [อินเทอร์เน็ต]. [สืบค้นเมื่อ 1 พฤษภาคม 2566]. เข้าถึงได้จาก <http://dmsic.moph.go.th/index/detail/8433>.
- อัจฉรา สุทธิธัญ, อมรศักดิ์ โพธิ์อำ. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันโรคโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการป้องกันและควบคุมโรค สคร.๒ พิษณุโลก. 11(1): มกราคม-เมษายน.
- ฮูดา แวะหะยี. (2563). การรับรู้ความรุนแรงและพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของวัยรุ่นในเขตตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน. 6(4): 158-168.
- Ajzen, I., Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Best, John W. (1977). *Research is Evaluation*. (3rded). Englewood Cliffs: N.J. Prentice-Hall.
- Cronbach, Lee J. (1951). *Essentials of Psychological Testing*. 3rd ed. New York: Harper.
- Daniel W.W. Biostatistics: (2010). *Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences*. (9th ed). New York: John Wiley & Sons.

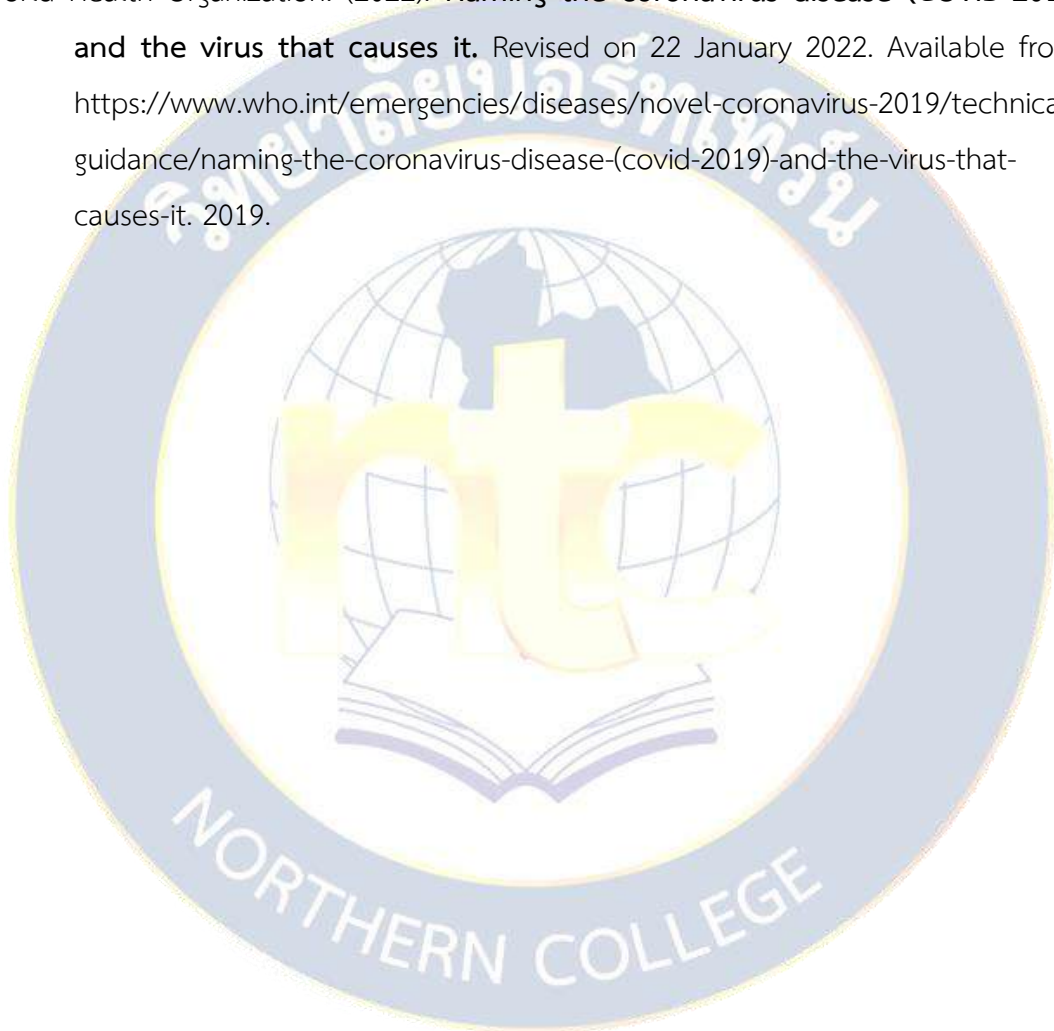

Green, L.W., Kreuter, M.W. (1991). **Health Promotion Planning: An Educational and Environment Approach**. California: Mayfield Publishing.

Rogers, E. (1978). **Mass Media and Interpersonal Communication**. Chicago: Rand McNally College Publishing Company.

Thurstone, L.L. (1970). **Reading in Attitude Theory and Measurement**. New York: John Wiley and Sons, Inc.

World Health Organization. (2022). **Naming the coronavirus disease (COVID-2019) and the virus that causes it**. Revised on 22 January 2022. Available from: [https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it). 2019.

พฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมของแพทย์แผนไทยในเขตสุขภาพที่ 2 Behavior of herbal medicine containing cannabis containing of Thai traditional medicine in Health Area 2

หทัยชนก อินพรหม¹, อมรศักดิ์ โพธิ์อำ², เพชรลดา บริหาร³

Hathaichanok Inprom¹, Amornsak Poum², Phetlada borriharn³

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมของแพทย์แผนไทย ในเขตสุขภาพที่ 2 จำนวน 230 คน โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Daniel ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 144 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมของแพทย์แผนไทย การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาคเท่ากับ 0.751 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมของแพทย์แผนไทยในเขตสุขภาพที่ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำ ($\bar{X}=1.91$, S.D.=0.801)

คำสำคัญ: ยาสมุนไพร, การใช้ยา, แพทย์แผนไทย

Abstract

This descriptive research study aimed to study behavior of prescribing of medicinal cannabis-containing herbal medicines of Thai traditional medicine in the 2nd health region. Population was 230 Thai traditional medicine in the 2nd health region, and the sample size calculating used Daniel formula for 144 cases, and systematic random sampling was determining. Data collected by questionnaires composed of; parts 1 characteristic, part 2 prescribing of medicinal cannabis-containing herbal medicines of Thai traditional medicine. In addition to, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach's coefficient alpha about 0.751, and data analysis used descriptive statistics. The result showed that behavior of prescribing of medicinal cannabis-containing herbal medicines of Thai traditional medicine in the 2nd health region, had mean score with low level ($\bar{X}=1.91$, S.D.=0.801).

Keywords: Medicinal herbs, Prescription, Thai traditional medicine

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, E-mail: Amornsakpoum1@gmail.com

³ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, E-mail: Phetladabor@gmail.com

บทนำ

ประเทศไทยมีการใช้กัญชามาเป็นเวลายาวนาน นับย้อนหลังไปในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยาที่มีการใช้พืชสมุนไพรกัญชาในการรักษาโรคบรรเทาอาการเจ็บป่วย และให้ความเพลิดเพลินหรือสันทนาการ อีกทั้งยังมีการบันทึกในตำราโอสถพระนารายณ์และตำรายาแผนโบราณหลายฉบับ (วีรยา ภาอูปชิต และคณะ, 2562) ปัจจุบันมีการศึกษาวิจัยและข้อมูลทางวิชาการที่สนับสนุนว่ากัญชาสามารถใช้ในการรักษาได้จึงมีการใช้กัญชาเพื่อการแพทย์อย่างถูกกฎหมายในหลายประเทศ สำหรับประเทศไทยกัญชายังเป็นยาเสพติดประเภทที่ 5 ตาม พรบ.ยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 7) พ.ศ.2562 ห้ามผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่ายหรือมีไว้ในครอบครอง เว้นแต่ได้รับอนุญาตในกรณีประโยชน์ของทางราชการ การแพทย์ การศึกษาวิจัย รวมถึงเกษตรกรรม พาณิชยกรรม วิทยาศาสตร์ หรืออุตสาหกรรมเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ ผู้ขออนุญาตใช้ประโยชน์จากกัญชาเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ ได้แก่ ทันตกรรม เวชกรรม เภสัชกรรม สัตวแพทย์ แพทย์แผนไทย แพทย์แผนไทยประยุกต์ หรือหมอพื้นบ้านตามกฎหมาย (ราชกิจจานุเบกษา, 2562) กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมีนโยบายการขับเคลื่อนการจัดการกัญชา กัญชง และกระท่อมทางการแพทย์แผนไทย เพื่อสร้างนวัตกรรมดูแลสุขภาพและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประเทศ โดยให้ประชาชนเข้าถึงผลิตภัณฑ์กัญชาทางการแพทย์ที่มีมาตรฐานและปลอดภัย โดยเฉพาะผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ผู้ป่วยระยะกลาง และผู้ป่วยประคับประคอง และถ่ายทอดมาเป็นนโยบายระดับเขตสุขภาพที่ 2 และได้ดำเนินการเป็นตัวชี้วัดหนึ่งในการขับเคลื่อนกัญชาทางการแพทย์ในเขตสุขภาพที่ 2 โดยมีเกณฑ์เป้าหมายในปีงบประมาณ 2565 ดังนี้ 1) ร้อยละหน่วยบริการสาธารณสุขที่จัดบริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์ ร้อยละ 70 2) ผู้ป่วยที่มีการวินิจฉัยระยะประคับประคอง (Palliative care) ที่ได้รับการรักษาด้วยยากัญชาทางการแพทย์ ร้อยละ 5 และ 3) ผู้ป่วยทั้งหมดที่ได้รับการรักษาด้วยยากัญชาทางการแพทย์เพิ่มขึ้น ร้อยละ 5 อีกทั้งมีการเพิ่มตำรับยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมไว้ในบัญชียาหลักแห่งชาติ จำนวน 16 ตำรับ (อนันต์ชัย อัศวเมฆิน, 2566)

ปัจจุบันเขตสุขภาพที่ 2 ได้มีการดำเนินการเปิดให้บริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์แผนไทย ได้แก่ เขตสุขภาพที่ 2 จำนวน 9 แห่ง จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 9 แห่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 11 แห่ง จังหวัดสุโขทัย จำนวน 9 แห่ง และจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 9 แห่ง โดยได้มีผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2565 จำนวนผู้ป่วยที่มารับบริการ ร้อยละของจำนวนผู้ป่วยที่ได้รับยากัญชาทางการแพทย์แผนไทย อยู่ที่ร้อยละ 0.49 ซึ่งยังไม่ผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัด ร้อยละ 5 ของผู้ป่วย จากข้อมูลดังกล่าว พบว่ามีจำนวนผู้ป่วยมารับบริการที่คลินิกกัญชาทางการแพทย์ได้รับยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมน้อยกว่าจำนวนผู้มารับบริการที่คลินิกกัญชาทางการแพทย์ ซึ่งอาจจะเกิดจากการขาดความเชื่อมั่นในการสั่งจ่ายยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมและการจัดหายาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมที่มีขึ้นตอนที่ยุ่งยาก ต้นทุนสูง และปริมาณยาไม่เพียงพอ โดยส่งผลโดยตรงต่อการเข้าถึงบริการกัญชาทาง

การแพทย์และการตอบสนองต่อนโยบายกัญชาทางการแพทย์ โดยหากผู้ป่วยสามารถเข้าถึงบริการกัญชาทางการแพทย์ที่มากขึ้น จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถ อีกทั้งเป็นการอีกทางเลือกในการรักษา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าปัจจัยใดที่สัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมของแพทย์แผนไทยในเขตสุขภาพที่ 2 เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบการให้บริการคลินิกกัญชาทางการแพทย์และเพื่อเพิ่มการเข้าถึงการใช้กัญชาทางการแพทย์แผนไทยของประชาชน (กระทรวงสาธารณสุข, 2562)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมของแพทย์แผนไทยในเขตสุขภาพที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมของแพทย์แผนไทยในเขตสุขภาพที่ 2

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ แพทย์แผนไทยที่ปฏิบัติงาน ในเขตสุขภาพที่ 2 ทั้ง 5 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดตาก จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดอุตรดิตถ์ และจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 230 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษาคือ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการดูแล อาศัยอยู่ในพื้นที่จริง อย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป สามารถอ่านเข้าใจภาษาไทยและสามารถตอบแบบสอบถามด้วยตนเองได้ เกณฑ์การคัดออกคือ แพทย์แผนไทยที่ปฏิบัติงาน ในเขตสุขภาพที่ 2 ทั้ง 5 จังหวัด มีใบประกอบวิชาชีพ เวชกรรมไทย หรือ ใบประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยประยุกต์และสมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัย โดยได้มีการบอกข้อมูลโครงการวิจัยอย่างครบถ้วน เกณฑ์การคัดออกคือ ไม่สมัครใจตอบแบบสอบถาม และเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 144 คน

3.2 การสุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) จากรายชื่อแพทย์แผนไทยเพื่อเป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่าง โดยนำรายชื่อของประชาชนมาเรียงลำดับตามตัวอักษร ก ถึง ฮ แล้วคำนวณระยะห่างของการสุ่ม เพื่อสุ่มเลือกรายชื่อให้ครบตามจำนวน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคลของแพทย์แผนไทย ประกอบด้วย อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาในการทำงาน การผ่านการอบรมการใช้ยาสมุนไพรที่มีคุณภาพ ประชุม

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีคุณภาพ ประชุม ลักษณะข้อคำถามมีลักษณะเป็น มาตรฐาน (Rating scale) 5 ระดับ ใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert) มีข้อคำถามเชิง บวกและข้อคำถามเชิงลบ ตามการปฏิบัติ คือ เป็นประจำ นานๆ ครั้ง เป็นบางครั้ง น้อยครั้ง ไม่เคย เลย ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน) ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบล แม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตากซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน แล้วคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.751

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

แพทย์แผนไทยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (84%) และรองลงมาเป็นเพศชาย (16%) อายุ ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 27-36 ปี (62.5%) รองลงมา อายุน้อยกว่า 26 ปี (18.1%) โดยมีอายุเฉลี่ย เท่ากับ 32.39 ปี (S.D.=7.59) สถานภาพส่วนใหญ่โสด (57.6%) รองลงมาคือ สมรส (42.4%) รายได้ต่อ เดือน ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 15,001–24,999 บาท (55.6%) รองลงมา รายได้ มากกว่า 25,000 บาท โดยมีรายได้ต่อเดือนเฉลี่ยเท่ากับ 20,506.11 บาท (S.D.=7,021.46) วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่จบ การศึกษาระดับปริญญาตรี แพทย์แผนไทยบัณฑิต (89.6%) รองลงมาคือปริญญาตรีแพทย์แผนไทย ประยุกต์บัณฑิต (6.9%) ระยะเวลาในการทำงาน ส่วนใหญ่ทำงานอยู่ระหว่าง 4–12 ปี (67.4%) รองลงมา น้อยกว่า 3 ปี (18.1%) โดยมีระยะเวลาในการทำงานเฉลี่ยเท่ากับ 8.51 (S.D.=6.051) การ ผ่านการอบรมการใช้ยาสมุนไพรที่มีคุณภาพ ประชุม ส่วนใหญ่เคยผ่านการอบรมฯ (81.3%) มีเพียง 27 คนที่ไม่เคยผ่านการอบรม (18.8%) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของแพทย์แผนไทย ในเขตสุขภาพที่ 2 (n=144)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	23	16
หญิง	121	84
อายุ (ปี)		
< 26	26	18.1
27-36	90	62.5
> 37	28	19.4
Mean=32.39, S.D.=7.59		
สถานภาพ		
โสด	83	57.6
สมรส	61	42.4
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรีแพทย์แผนไทยบัณฑิต	129	89.6
ปริญญาตรี แพทย์แผนไทย	10	6.9
ประยุกต์บัณฑิต		
ปริญญาโท	5	3.5
รายได้ต่อเดือน (บาท)		
<15,000	30	20.8
15,000 – 25,000	80	55.6
>25,000	34	23.6
Mean=20,5061.11, S.D.= 7,021.46		
ระยะเวลาในการทำงาน (ปี)		
< 3	26	18.1
4 – 12	97	67.4
≥13	21	14.6
Mean =8.51, S.D.= 6.051		

พฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสมของแพทย์แผนไทยในเขตสุขภาพที่ 2 ภาพรวม มีพฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสมต่ำ รองลงมา มีพฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรปานกลาง ($\bar{x}=1.91$, S.D.=0.801) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ในผู้ป่วยที่มีอาการ นอนไม่หลับ ($\bar{x}=3.23$, S.D.=1.305) รองลงมา คือ ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสมในผู้ป่วยมะเร็งระยะประคับประคองที่มีอาการนอนไม่หลับ และท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสมในผู้ป่วยมะเร็งระยะประคับประคองที่มีอาการเบื่ออาหาร ($\bar{x}=3.03$, S.D.=1.421) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสมของแพทย์แผนไทยในเขตสุขภาพที่ 2 (n=144)

พฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม	Mean	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ในผู้ป่วยที่มีอาการ นอนไม่หลับ	3.23	1.305	ปานกลาง
2. ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ในผู้ป่วยที่มีอาการ เบื่ออาหาร	2.96	1.295	ปานกลาง
3. ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ในผู้ป่วยที่มีอาการ ปวดเมื่อย	2.89	1.195	ปานกลาง
4. ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ในผู้ป่วยมะเร็ง ระยะประคับประคองที่มีอาการนอนไม่หลับ	3.03	1.421	ปานกลาง
5. ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ในผู้ป่วยมะเร็ง ระยะประคับประคองที่มีอาการเบื่ออาหาร	3.03	1.421	ปานกลาง
6. ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ในผู้ป่วยมะเร็ง ระยะประคับประคองที่มีอาการปวดจากมะเร็ง	2.94	1.385	ปานกลาง
7. ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ในผู้ป่วยที่มีอาการ วิดกกังวล	2.51	1.374	ปานกลาง
8. ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ในผู้ป่วย อัมพฤกษ์ อัมพาต	2.53	1.262	ปานกลาง
9. ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ในผู้ป่วยเบาหวาน	2.10	1.163	ต่ำ
10. เมื่อมีผู้ป่วยที่มีการเจ็บป่วยเข้าตามเกณฑ์การใช้ยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ท่านจะจ่ายยาสมุนไพรที่มีคุณภาพประสม ก่อนส่งต่อแพทย์แผนปัจจุบัน	2.68	1.151	ปานกลาง
ภาพรวม	1.91	0.801	ต่ำ

การอภิปรายผล

การใช้กัญชาในทางการแพทย์ เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้ป่วยที่เข้ารับบริการทางการแพทย์ โดยมีข้อมูลสนับสนุนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการรักษาโดยใช้ยาที่มีกัญชาเป็นส่วนประกอบ รวมถึงการใช้น้ำมันกัญชา ทั้งความเจ็บป่วยทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยการรักษาทางด้านร่างกาย เช่น ในผู้ที่มีอาการนอนไม่หลับ ความเจ็บปวด คลื่นไส้อาเจียน ความผิดปกติในการกิน เป็นต้น การรักษาทางด้านจิตใจ เช่น ผ่อนคลาย ความเครียดและวิตกกังวล (ดุชฎี ศรีธาด และคณะ, 2565) จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย พบว่า ภาพรวม พฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมของแพทย์แผนไทยในเขตสุขภาพที่ 2 อยู่ในระดับต่ำ (1.91%) โดยพฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสม สูงสุด คือ จ่ายยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสม ในผู้ป่วยที่มีอาการ นอนไม่หลับ ($\bar{X}=3.23$, S.D.=1.305) รองลงมา คือ จ่ายยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสม ในผู้ป่วยมะเร็ง ระยะประคับประคองที่มีอาการนอนไม่หลับ และ ท่านจ่ายยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสม ในผู้ป่วยมะเร็ง ระยะประคับประคองที่มีอาการเบื่ออาหาร ($\bar{X}=3.03$, S.D.=1.421) และต่ำที่สุด คือ จ่ายยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสม ในผู้ป่วยเบาหวาน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสม พบว่า พฤติกรรมการสั่งใช้ยาสมุนไพรของแพทย์แผนไทยในเขตสุขภาพที่ 2 อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นจึงควรเพิ่มความเชื่อมั่นในยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสม โดยควรมีหลักฐานการวิจัยที่น่าเชื่อถือเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในด้านยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสมให้กับแพทย์แผนไทย และการรับรู้ด้านนโยบายการส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรที่มีกัญชาปรุงผสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2562). Health Data Center. [อินเทอร์เน็ต]. สืบค้นเมื่อ 16 พฤษภาคม 2566. จากเว็บไซต์ <https://hdcservice.moph.go.th/hdc/reports/page.php>.
- วีรยา ถาอูปชิต, นุศราพร เกษสมบุรณ์. (2562). “นโยบายกัญชา: การวิเคราะห์เปรียบเทียบไทย สหรัฐอเมริกา แคนาดา เยอรมัน และอิสราเอล,” ใน วารสารเภสัชกรรมไทย. ปีที่ 13 (ฉบับที่ 1) : หน้า 6-8
- มทร.อีสาน วช.สกลนคร. ปีที่ 1. : หน้า 7. ดุชฎี ศรีธาด และคณะ. (2565, มกราคม – เมษายน). “การให้บริการตำรับยาที่มีกัญชาปรุงผสมในคลินิกกัญชาทางการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสกลนคร” ใน “วารสารวิชาการ กัญชา กัญชง และสมุนไพร”. ปีที่ 1 (ฉบับที่ 1)

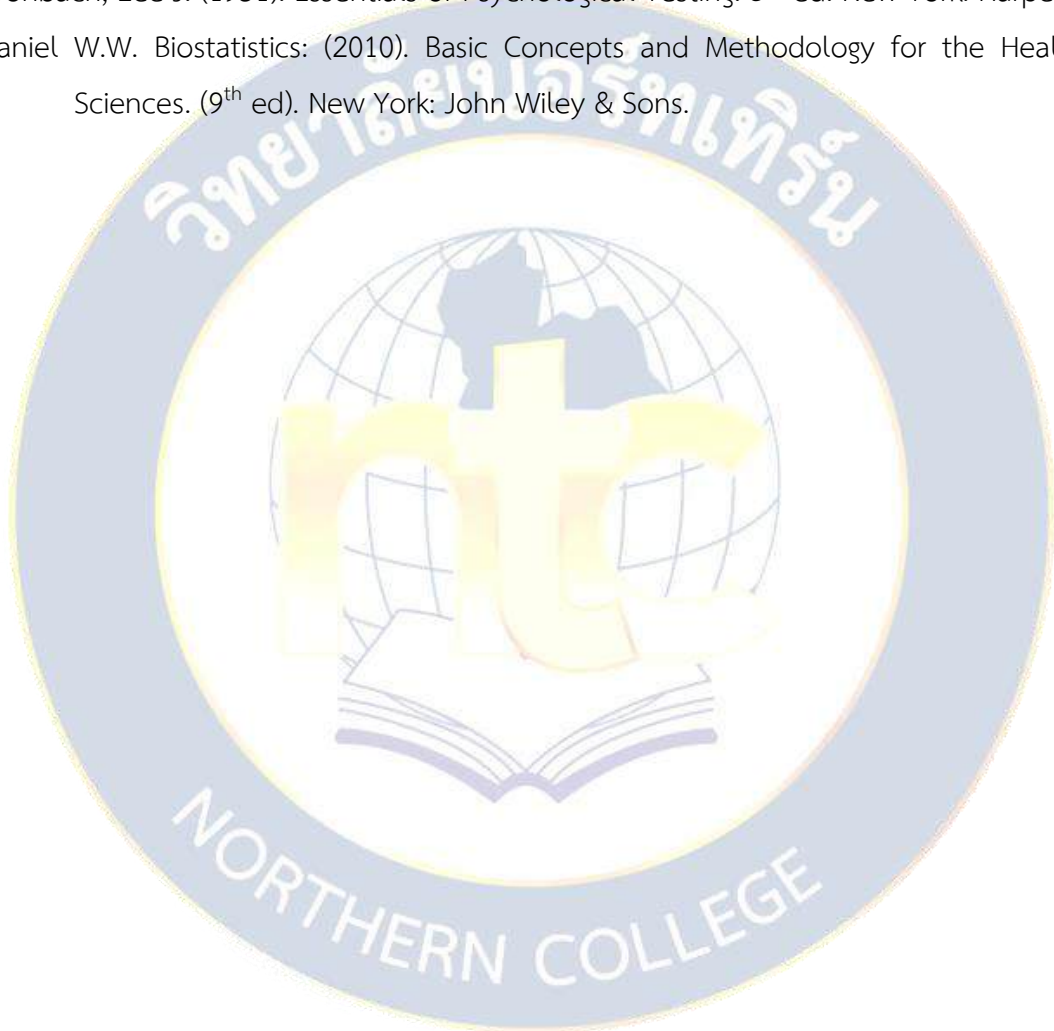
“พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ ฉบับที่ 7,” 2562 (2562, 18 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนที่ 19ก.

อนันต์ชัย อัสวเมธิน. นโยบายและทิศทางการใช้กัญชาทางการแพทย์. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2566, จาก <https://www.hfocus.org/content/2019/09/17729>, 2562

Best, John W. (1977). Research is Evaluation. (3rded). Englewood Cliffs: N.J. Prentice-Hall.

Cronbach, Lee J. (1951). Essentials of Psychological Testing. 3rd ed. New York: Harper.

Daniel W.W. Biostatistics: (2010). Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences. (9th ed). New York: John Wiley & Sons.

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชน
ในพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก

Behavior of Coronavirus disease 2019 prevention among people lived
in Mae Tao Sub-district, Mae Sot District, Tak Province.

วรินทร์ จันทร์แก้ว¹, พุฒิพงศ์ มากมาย², อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ³

Warinthorn Junkaew¹, Puttipong Makmai², Amornsak Poom³

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชน กลุ่มประชากรคือ ประชาชนตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สวด จังหวัดตาก จำนวน 3,969 คน โดยใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนของ Daniel ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 364 ราย ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสอบถามประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 พฤติกรรม การป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.96 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนตำบลแม่ตาว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (80.77%) (\bar{X} =3.81, S.D.=0.39) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ประชาชนหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของเครื่องใช้ร่วมกับผู้อื่น (\bar{X} =3.96, S.D.=0.62) และประชาชนมีการหลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่ที่มีคนหนาแน่นแออัด (\bar{X} =3.81, S.D.=0.73) ตามลำดับ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการป้องกันโรค, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, E-mail: m.phutthi@gmail.com

³ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, E-mail: Amornsakpoum1@gmail.com

Abstract

This descriptive research study aimed to study behavior of Coronavirus disease 2019 prevention among people lived in Mae Tao Sub-district, Mae Sot District, Tak Province. Population was 3,969 People lived in lived in Mae Tao Sub-district, Mae Sot District, Tak Province, and the sample size calculating used Daniel formula for 364 cases, and systematic random sampling was determining. Data collected by questionnaires composed of; parts 1 characteristic, part 2 behavior of Coronavirus disease 2019 prevention. In addition to, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach’s coefficient alpha about 0.96, an association analysis used Pearson product moment correlation coefficient. The result showed that behavior of Coronavirus disease 2019 prevention among people lived in Mae Tao Sub-district, Mae Sot District, Tak Province had mean score with high level (80.77%) (\bar{X} =3.81, S.D.=0.39). Considering, the behavior of Coronavirus disease 2019 prevention each parts including; firstly, people avoid to used everything with other people (\bar{X} =3.96, S.D.=0.62), secondary, when people went outside they had behavior of Coronavirus disease 2019 prevention every time (\bar{X} =3.81, S.D.=0.73), respectively.

Keywords: Prevention disease, Coronavirus disease 2019

บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการระบาดทั่วโลกโดยมีสาเหตุมาจากไวรัสโคโรนา 2019 สายพันธุ์ใหม่ ซึ่งพบว่าการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วมีการระบาดไปในหลายประเทศทั่วโลก มีผู้ป่วยติดเชื้อทั่วโลก 174 ล้านคน เสียชีวิตกว่า 3.75 ล้านราย (Worldmeter Covid, 2021) ประเทศไทยมีการระบาดของโรคเป็นอันดับ 80 ของโลก โดยพบผู้ป่วยยืนยันสะสม 182,548 ราย มีรายใหม่ 2,662 ราย ผู้ป่วยที่รักษาหายแล้ว 31,593 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 54.94 ของผู้ป่วยทั้งหมด รักษาอยู่โรงพยาบาล 26,873 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 14.72 ของผู้ป่วยทั้งหมด เสียชีวิต 1,269 ราย (กรมควบคุมโรค, 2564)

จังหวัดตาก เป็นจังหวัดหนึ่งที่พบผู้ป่วยยืนยันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สะสมโดยเฉพาะช่วงประมาณกลางปี พ.ศ.2564 ในเขตพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ได้มีการตรวจสอบจนพบผู้ติดเชื้อที่เรียกกันว่า “คลัสเตอร์แม่ตาว” โดยพบว่ามีผู้ติดเชื้อโควิดพุ่ง 600 คน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2564) ผู้ว่าราชการจังหวัดตาก ออกคำสั่งตามมติ

คณะกรรมการโรคติดต่อจังหวัดตาก ควบคุมพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด ทั้งตำบล เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา-19 ในพื้นที่หมู่ที่ 2 และหมู่ที่ 3 ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด และพบผู้ติดเชื้อคนไทยและคนต่างด้าวเป็นจำนวนมากจนได้แพร่กระจายไปยังผู้สัมผัสใกล้ชิดในพื้นที่ชุมชนอื่น จากการสังเกตพฤติกรรมป้องกันการติดต่อของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่ผ่านมา พบว่า ประชาชนในพื้นที่ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มแรงงานต่างด้าว ประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ยังไม่ค่อยให้ความระมัดระวังในการปฏิบัติตนป้องกันการติดเชื้อไวรัสที่มีการพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสายพันธุ์ของเชื้อไวรัสอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้ยากที่จะมีการป้องกันได้อย่างดีเยี่ยม

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมป้องกันการโรคที่ถูกต้องของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก เพื่อให้เป็นแบบอย่างให้กับชุมชนอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา โดยกำหนดตัวแปรอิสระ ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคล ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนในพื้นที่ตำบลแม่ตาว

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 3,969 ครัวเรือน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษาคือ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการดูแลอาศัยอยู่ในพื้นที่จริง อย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป สามารถอ่านเข้าใจภาษาไทยและสามารถกรอกแบบสอบถามด้วยตนเองได้ เกณฑ์การคัดออกคือ ผู้ที่ไม่สมัครใจตอบแบบสอบถามและเจ็บป่วยในช่วงเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Daniel (2010) กำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนสามารถยอมรับได้เท่ากับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง 364 คน

การสุ่มตัวอย่าง

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) จากทะเบียนรายชื่อประชาชนตามทะเบียนราษฎร โดยนำรายชื่อของประชาชนมาเรียงลำดับตามตัวอักษร ก ถึง ฮ แล้วคำนวณระยะห่างของการสุ่ม เพื่อสุ่มเลือกรายชื่อให้ครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับสูง (3.67–5.00 คะแนน) ระดับปานกลาง (2.34–3.66 คะแนน) ระดับต่ำ (1.00–2.33 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตากซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน แล้วคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.96

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (56%) ช่วงอายุระหว่าง 40–49 ปี (27.70%) รองลงมาคืออายุระหว่าง 20–29 ปี (25.30%) และ อายุ 50 ปี ขึ้นไป (23.60%) (Mean=45.18, S.D.=1.1, Min=23, Max=78) มีสถานภาพสมรส (81.90%) รองลงมาคือสถานภาพโสด (16.50%) ส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา (78%) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา (20.60%) และมี 1.40% ที่จบการศึกษา ระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,000-15,000 บาทต่อเดือน (42.60%) (Mean=5,564.71, S.D.=6,488.41, Min=600, Max=50,000) ระยะเวลาการอยู่อาศัยในพื้นที่ตำบลแม่ดาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่ดาว 5 ปีขึ้นไป (75.30%) รองลงมาอาศัยอยู่ 1-5 ปี (21.40%) (Mean=12.71, S.D.=8.67, Min=1, Max=47) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล
 ของประชาชนตำบลแม่ตาว อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก (n=364)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	160	44.00
หญิง	204	56.00
อายุ (ปี)		
20 – 29 ปี	92	25.30
30 - 39 ปี	85	23.40
40 – 49 ปี	101	27.70
50 ปี ขึ้นไป	86	23.60
Mean=45.18, S.D.=9.50, Min = 23, Max =78		
สถานภาพ		
โสด	60	16.50
สมรส	298	81.90
หม้าย,หย่าร้าง	6	1.60
อาชีพ		
รับราชการ	50	13.70
รัฐวิสาหกิจ	12	3.30
รับจ้าง	61	16.80
ธุรกิจส่วนตัว	120	33.00
เกษตรกรกรรม	82	22.50
ค้าขาย	39	10.70
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	284	78.00
มัธยมศึกษา	75	20.60
ปริญญาตรี	5	1.40
รายได้ต่อเดือน		
<2,000	129	35.40
2,000 - 8,000	155	42.60
>8,000	80	22.00
Mean=5,564.71, S.D.= 6,488.41, Min = 600 Max = 50,000		

ระยะเวลาอยู่อาศัย

น้อยกว่า 1 ปี	12	3.30
1 - 5 ปี	78	21.40
5 ปีขึ้นไป	274	75.30

Mean = 12.71, S.D.= 8.67

Min = 0.8, Max = 64

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนตำบลตา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก ภาพรวมมีคะแนนการปฏิบัติส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูง (\bar{X} =3.81, S.D.=0.39) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนตำบลแม่ตา อำเภอมะสอ จังหวัดตาก (n=364)

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	Mean	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ทานล้างมือด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์ อย่างน้อย 20 วินาที	3.67	0.84	สูง
2. ทานสวมหน้ากากอนามัย หรือหน้ากากผ้าในขณะที่อยู่นอกเคหะสถาน	3.74	0.80	สูง
3. ทานหลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่ที่มี คนหนาแน่น แออัด	3.81	0.73	สูง
4. ทานรักษาระยะห่างจากผู้อื่นอย่างน้อย 1 – 2 เมตร ในขณะที่อยู่นอกเคหะสถาน	3.71	0.76	สูง
5. ทานหลีกเลี่ยงการสัมผัสตา จมูก และปาก	3.66	0.84	สูง
6. ทานปิดปาก และจมูกทุกครั้งเมื่อไอ หรือจาม ด้วยกระดาษทิชชู หรือข้อพับแขน	3.71	0.76	สูง
7. ทานเลือกทานอาหารที่ร้อน หรือปรุงสุกใหม่ๆ	3.66	0.84	สูง
8. ทานใช้ช้อนกลางส่วนตัว เมื่อรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น	3.69	0.77	สูง
9. ทานหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของเครื่องใช้ ร่วมกับผู้อื่น	3.96	0.62	สูง
10. ทานสังเกตตนเองเมื่อมีอาการไข้ ไอ มีน้ำมูก เจ็บคอ จมูกไม่ได้กลิ่น หายใจเหนื่อยหอบ ลื่นไม่รับรู้รสชาติ	3.67	0.84	สูง
ภาพรวม	3.81	0.39	สูง

การอภิปรายผล

พฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มีคะแนนเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง (80.77%) เนื่องจากพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรค หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของบุคคลเพื่อเป็นการป้องกันการเจ็บป่วยหรือวินิจฉัยโรค ในระยะเริ่มแรกที่ยังไม่ปรากฏอาการ ซึ่งพฤติกรรมป้องกันโรคจะครอบคลุมการกระทำ เพื่อเพิ่มศักยภาพทางด้านสุขภาพเป็นการปฏิบัติที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสุขภาพให้สมบูรณ์แข็งแรง รวมทั้งการมีภูมิคุ้มกันโรคหรือภัยคุกคามต่างๆ เพื่อลดปัจจัยเสี่ยงเป็นการปฏิบัติ เพื่อกำจัดลดหรือหลีกเลี่ยงจากปัจจัยเสี่ยงที่จะเป็นสาเหตุให้เกิดปัญหาสุขภาพเพื่อป้องกันกระบวนการพัฒนาการเกิดโรค (Kasl, & Cobb, 1966) สอดคล้องกับแนวคิดของ Ajzen and Fishbein (1980) กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีความตั้งใจที่จะแสดงพฤติกรรมอันใดอันหนึ่งนั้น บุคคลนั้นจะต้องประเมินว่าพฤติกรรมนั้นมีผลทางบวกต่อตัวเขาเอง ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยที่ผ่านมา (อัจฉรา สุทธิธัญ และคณะ, 2567) พบว่าพฤติกรรมกรรมการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับสูง (89.28%) ประกอบด้วย ลดสัมผัสเสี่ยงจุดเสี่ยง ดูแลสุขภาพตนเอง และสังคม

สำหรับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของประชาชนตำบลแม่ตาว อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก ที่มีพฤติกรรมปฏิบัติที่ดีในระดับสูงประกอบด้วย

1) ประชาชนหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของเครื่องใช้ร่วมกับผู้อื่น ($\bar{X}=3.96$, S.D.=0.62) เพื่อเป็นการหลีกเลี่ยงการติดเชื้อโรค โดยการหลีกเลี่ยงปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่จะทำให้เกิดโรค ได้แก่ การสัมผัสกับเชื้อโรคที่ติดต่อผ่านเครื่องใช้ส่วนตัวหรือเสื้อผ้า การสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วย และการอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อโรค เป็นต้น

2) ประชาชนมีการหลีกเลี่ยงการเข้าไปในพื้นที่ที่มีคนหนาแน่นแออัด ($\bar{X}=3.81$, S.D.=0.73) เนื่องจากประชาชนมีการรับรู้ว่าการเข้าพื้นที่แออัดจะทำให้เกิดความเสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเป็นการยอมรับประการหนึ่งของบุคคลที่จะส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออกทั้งในทางปฏิบัติตามและการไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งเกิดจากทัศนคติที่มีต่อสิ่งนั้นทั้งในทัศนคติที่ดี (เชิงบวก) หรือทัศนคติที่ไม่ดี (เชิงลบ) ซึ่งสอดคล้องกับ Thurstone (1970) กล่าวว่าพฤติกรรมที่แสดงออกมักเป็นการตอบโต้ต่อเป้าหมายของทัศนคติ ซึ่งทัศนคติย่อมมีความแตกต่างกันไปตามความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านทัศนคติจะต้องใช้วิธีการที่หลากหลายและใช้ระยะเวลาพอสมควร หากเราสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นทัศนคติที่เป็นด้านดีได้ย่อมนำไปสู่พฤติกรรมทางด้านสุขภาพที่ดีได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับทัศนคติของโรเจอร์ (Roger, 1978) ที่ได้กล่าวว่าทัศนคติเป็นดัชนีชี้ว่าบุคคลนั้นคิดและรู้สึกอย่างไรกับคนรอบข้าง วัตถุหรือสิ่งแวดล้อมตลอดจนสถานการณ์ต่างๆ โดยทัศนคตินั้นมีรากฐานมาจากความเชื่อที่อาจส่งผลถึงพฤติกรรมในอนาคตได้

ทัศนคติจึงเป็นเพียงความพร้อมที่จะตอบสนองต่อสิ่งเร้าและเป็นมิติของการประเมิน เพื่อแสดงว่าชอบหรือไม่ชอบต่อประเด็นหนึ่งๆ ซึ่งถือเป็นการสื่อสารภายในบุคคล (Interpersonal Communication) ที่เป็นผลกระทบมาจากการรับสารอันจะมีผลต่อพฤติกรรมต่อไป

3) ประชาชนมีการสวมหน้ากากอนามัย หรือหน้ากากผ้าในขณะที่อยู่นอกเคหะสถาน ($\bar{X}=3.74$, S.D.=0.80) เนื่องจากประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจถึงโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคที่มีการแพร่ระบาดมาจากประเทศจีนซึ่งถือได้ว่าการติดต่อที่ง่ายตายมาก รู้ถึงลักษณะของการแพร่ระบาด ลักษณะของอาการผู้ที่ติดเชื้อว่ามีอาการอย่างไร ควรที่จะได้รับการรักษาและรู้ว่าจะต้องมีการปฏิบัติตนอย่างไร ซึ่งบุคคลที่เสี่ยงต่อการได้รับเชื้อมากที่สุดก็คือคนที่ทำงานเพราะต้องออกจากบ้านไปเจอกับบุคคลอื่นที่ไม่รู้เลยว่าคนๆ นั้น เป็นผู้ติดเชื้อหรือไม่ ดังนั้นจึงไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่า ถึงแม้ว่าจะไปได้ออกไปจากบ้าน แต่ก็สามารถได้รับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ทุกคน

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในระดับสูงดังนั้น สถานบริการทางสาธารณสุขทุกระดับแม่สอด จังหวัดตาก ควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ในการควบคุมและป้องกันโรค เพื่อให้เกิดความเข้าใจและทัศนคติที่ดีอันจะส่งผลต่อการปฏิบัติตนในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้อย่างครบถ้วนทุกประเด็น

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2564). คู่มือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน กรณีการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย. 10-11.

กรมควบคุมโรค. (2564). แนวทางการให้วัคซีนโควิด 19 ในสถานการณ์การระบาดปี 64 ของประเทศไทย. เข้าถึงได้จาก <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/1729520210301021023.pdf>.

อัจฉรา สุทธิชัย, อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านสุขภาพกับพฤติกรรมการป้องกันโรคโคโรนา 2019 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเขตอำเภอเมืองจังหวัดนครสวรรค์. วารสารวิชาการป้องกันและควบคุมโรค สคร.๒ พิษณุโลก. 11(1): มกราคม-เมษายน.

Ajzen, I., Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Best, John W. (1977). *Research is Evaluation*. (3rded). Englewood Cliffs: N.J. Prentice-Hall.

- Cronbach, Lee J. (1951). **Essentials of Psychological Testing**. 3rd ed. New York: Harper.
- Daniel W.W. Biostatistics: (2010). **Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences. (9th ed)**. New York: John Wiley & Sons.
- Kasl, & Cobb (1966). (1966). **health behavior illness behavior and sick role behavior**. P250.
- Rogers, E. (1978). **Mass Media and Interpersonal Communication**. Chicago: Rand McNally College Publishing Company.
- Thurstone, L.L. (1970). **Reading in Attitude Theory and Measurement**. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- World Health Organization. (2022). **Naming the coronavirus disease (COVID-2019) and the virus that causes it**. Revised on 22 January 2022. Available from: [https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-\(covid-2019\)-and-the-virus-that-causes-it](https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/technical-guidance/naming-the-coronavirus-disease-(covid-2019)-and-the-virus-that-causes-it). 2019.

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลโป่งแดง
อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

Behavior of household waste management of people in Pong Daeng
Subdistrict Mueang Tak District, Tak Province.

ณัฐณิชา บุตรพลอย¹, พุทธิพงษ์ มากมาย², อมรศักดิ์ โพธิ์อ่ำ³
Natthannicha Budploy¹, Phutthipong Makmai², Amornsak Poum³

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนประชากรคือ หลังคาเรือนที่มีหมายเลขทะเบียนบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2565 จำนวน 1,364 หลังคาเรือน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.815 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ประกอบด้วย การลดการใช้ การใช้ซ้ำ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (99%) (\bar{X} =4.03, S.D.=0.143)

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การจัดการขยะมูลฝอย, ครัวเรือน

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, E-mail: m.phutthi@gmail.com

³ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น, E-mail: Amornsakpoum1@gmail.com

Abstract

This descriptive research study aimed to study the level of behavior of household waste management of people. Population was 1,364 households which registered in Pong Daeng Subdistrict Mueang Tak District, Tak Province. Data collected by questionnaires composed of; parts 1 characteristic, part 2 behavior of households' waste management of people. In addition to, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach's coefficient alpha about 0.918, an association analysis used descriptive statistic. The result showed that behavior of households' waste management of people including; reuse reduce recycle, respectively. behavior of households' waste management of people had mean score with high level (99%) (\bar{X} =4.03, S.D.=0.143)

Keywords: Behavior, Waste management, Household

บทนำ

ปัญหาขยะในปัจจุบันเป็นปัญหาในทุกระดับ ทั้งระดับโลก ระดับประเทศ ระดับภูมิภาคและระดับท้องถิ่นซึ่งมีความรุนแรงที่มากขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้นทุกวันและมีมากกว่าที่จะสามารถกำจัดได้หมดสิ้น การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยทั่วไปของประเทศไทย ปี พ.ศ.2564 จำนวน 27.40 ล้านตันต่อปี หรือคิดเป็นปริมาณขยะมูลฝอยชุมชน จำนวน 75,046 ตันต่อวัน ซึ่งถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้อง จำนวน 11.7 ล้านตัน ต่อปี ส่วนที่เหลือนำไปกำจัดไม่ถูกต้อง จำนวน 7.18 ล้านตันต่อปี มีตกค้างในพื้นที่ จำนวน 5.34 ล้านตันต่อปี มีขยะที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ จำนวน 8.52 ล้านตันต่อปี คิดเป็นร้อยละ 31 โดยในปี พ.ศ.2560 คนไทยผลิตขยะ จำนวน 1.13 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีเนื่องจากจำนวนประชาชนเพิ่มขึ้นและพฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันในการอุปโภคและบริโภคของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงไปมากขึ้นทุกวัน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2561)

จังหวัดตากมีทั้งหมด 9 อำเภอ 63 ตำบล จังหวัดตากเป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีวิกฤตปัญหาด้านขยะมูลฝอยตกค้างปริมาณมาก จากสถานการณ์ขยะมูลฝอยในจังหวัดตาก ปี พ.ศ.2564 มีปริมาณขยะมูลฝอย จำนวน 0.26 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ จำนวน 0.12 ล้านตัน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดถูกต้อง จำนวน 0.05 ล้านตันปริมาณ และขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดไม่ถูกต้อง จำนวน 0.09 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2564) ตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีประชาชนทั้งสิ้น 9,320 คน จำนวน 2,809 หลังคาเรือน (สำนักทะเบียนอำเภอเมืองตาก, 2564) มี

ขยะมูลฝอยเกิดขึ้นมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ.2561–2564 ปริมาณขยะมูลฝอย เท่ากับ 1.05 1.20 1.21 1.30 และ 1.50 ตันต่อวัน และในปี พ.ศ.2564 มีปัญหาขยะอันตรายและขยะติดเชื้อเป็น ปัญหาที่ประชาชนต้องรับภาระ ทั้งขยะที่เกิดจากครัวเรือนของตนเองและบริเวณรอบๆ ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแดง, 2564) ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นเป็นขยะที่สามารถนำกลับมาใช้ ประโยชน์ได้ถึง ร้อยละ 80 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้น โดยสามารถนำขยะจำพวกพลาสติก แก้ว กระดาษ โลหะอะลูมิเนียมมารีไซเคิลได้ ร้อยละ 30-35 และนำขยะอินทรีย์หรือขยะที่สามารถย่อย ได้มาทำปุ๋ยหมักได้ร้อยละ 40-45 แต่ปัจจุบันอัตราการนำขยะกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ มีเพียงร้อย ละ 22 ของปริมาณขยะทั้งหมด ซึ่งยังคงเป็นอัตราที่ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับขยะที่นำกลับมาใช้ ประโยชน์ได้ (กรมควบคุมมลพิษ, 2551) จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ขยะและการบริหารจัดการตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง พบว่า นโยบายเรื่องการจัดการขยะมุ่งเน้นการ พัฒนาประชาชนให้มีส่วนร่วมและรับผิดชอบชุมชน เพื่อลดการทิ้งของเสียให้เป็นขยะน้อยที่สุด สร้าง จิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม โดยนำความรู้ด้าน 3Rs ประกอบด้วย การลดการใช้ (Reduce) การ ใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) (กรมควบคุมมลพิษ, 2555) จาก ปัญหาดังกล่าวข้างต้นจะพบว่าปัญหาขยะเป็นปัญหาที่สำคัญต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน ของประชาชนในเขตตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ แก้ปัญหาขยะมูลฝอยและช่วยให้การจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อลดผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของมนุษย์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบล โป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

วิธีการ

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา โดยกำหนดตัวแปร ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคล 2) พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลโป่งแดง ประกอบด้วย การลดการใช้ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) และการนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ หลังคาเรือนที่มีบ้านเลขที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแดง อำเภอ เมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 1,364 หลังคาเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแดง, 2564) โดยมี เกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษาคือ หลังคาเรือนที่มีบ้านเลขที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแดง

อำเภอเมือง จังหวัดตาก ผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้ที่ทำหน้าที่หลักในการดูแลครอบครัวหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ การจัดการขยะในครัวเรือนและอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก อาศัยอยู่จริงในหลังคาเรือนอย่างน้อย 1 ปี มีสัญชาติไทย มีความสามารถในการอ่านหนังสือ ฟังเข้าใจ และเขียนได้ เกณฑ์การคัดออกคือ เจ็บป่วยจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้ กลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ทราบจำนวนประชากรแน่นอนของแดเนียล (Daniel, 2010) เท่ากับ 310 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลโป่งแดง ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับพฤติกรรมที่ทำให้เป็นประจำ (3.67–5.00 คะแนน) ระดับพฤติกรรมที่ทำให้เป็นบางครั้ง (2.34–3.66 คะแนน) ระดับพฤติกรรมที่ไม่ได้ทำ (1.00–2.33 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชาชนในพื้นที่ตำบลวังประจวบ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง แล้วคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.815

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนเขตตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก พบว่า ประชาชนเขตตำบลโป่งแดง ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (69.35%) รองลงมาคือเพศหญิง (30.65%) มีอายุระหว่าง 41 - 50 ปี (24.19%) และอายุมากกว่า 61 ปี ขึ้นไป (23.23%) (\bar{X} =48.09, S.D.=13.594, Min=18, Max=75) ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป (24.19%) รองลงมาคือ ธุรกิจส่วนตัว/เจ้าของกิจการ (22.26%) มีเพียง 9 คน (2.90%) ที่ไม่ได้ทำงาน/ว่างงาน จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (28.71%) รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (23.23%) จบการศึกษา

ระดับปริญญาตรีขึ้นไป 14.52% จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน อยู่ระหว่าง 1-3 คน (46.45%) มีเพียง 4.19% ครัวเรือนที่มีสมาชิกมากกว่า 10 คนขึ้นไป ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของ ประชาชนเขตตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก (n=310)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	215	69.35
หญิง	95	30.65
อายุ (ปี)		
18 - 30	31	10.00
31 - 40	64	20.65
41 - 50	75	24.19
51 - 60	68	21.94
≥61	72	23.23
Mean=48.09, S.D.=13.594, Min=18, Max=75		
การประกอบอาชีพ		
เกษตรกรรม	59	19.03
ข้าราชการ	52	16.77
ค้าขาย	46	14.84
ธุรกิจส่วนตัว/ เจ้าของกิจการ	69	22.26
รับจ้างทั่วไป	75	24.19
ว่างงาน / ไม่มีอาชีพ	9	2.90
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	21	6.77
ประถมศึกษา	55	17.74
มัธยมศึกษาตอนต้น	89	28.71
มัธยมศึกษาตอนปลาย	72	23.23
อนุปริญญา	28	9.03
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	27	8.71
สูงกว่าปริญญาตรี	18	5.81

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)		
1 - 3	144	46.45
4 - 6	92	29.68
7 - 9	61	19.70
≥10	13	4.19

พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำนวน 310 คน ประกอบด้วย การลดการใช้ การใช้ซ้ำ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ภาพรวมพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (99%) (\bar{X} =4.03, S.D.=0.143) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

พฤติกรรมกรรมการจัดการ ขยะมูลฝอยใน ครัวเรือน	ระดับการปฏิบัติ						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. การลดการใช้	300	96.77	10	3.23	-	-	4.07	0.180
2. การใช้ซ้ำ	296	95.48	14	4.52	-	-	4.09	0.186
3. การนำขยะมูลฝอย กลับมาใช้ใหม่	188	60.65	122	39.35	-	-	3.92	0.388
ภาพรวม	307	99.00	3	1.00	-	-	4.03	0.143

พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ประกอบด้วย การลดการใช้ การใช้ซ้ำ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ เมื่อพิจารณาพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนจำแนกรายด้าน พบว่า 1) การลดการใช้ ประเด็น ท่านหลีกเลี่ยงการใช้สเปรย์กำจัดยุงโดยหันมาใช้วิธีการแบบธรรมชาติเช่น การเปิดพัดลมอนกามุ้งติดมุ้งลวด (\bar{X} =4.35, S.D.=0.587) 2) ด้านการเลี่ยงจุดเสี่ยง ประเด็น ท่านนำเสื้อผ้าที่ชำรุดเล็กน้อยไปซ่อมแซมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง (\bar{X} =4.93, S.D.=0.309) 3) ด้านการดูแลสุขภาพตนเองและสังคม ประเด็น ท่านนำขยะประเภทขวดน้ำพลาสติกขวดแก้วกล่องกระดาษไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่า (\bar{X} =4.89, S.D.=0.384) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลโป่งแดง
 อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก จำแนกรายด้าน (n=310)

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือน	Mean	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การลดการใช้			
1) ท่านหลีกเลี่ยงการใช้โฟมหรือพลาสติกสำหรับบรรจุอาหาร	3.95	0.445	สูง
2) ท่านเลือกซื้อสินค้าชนิดเติมมาใส่ในภาชนะบรรจุเดิมที่มีอยู่แล้ว เช่น น้ำยาล้างจาน	3.99	0.213	สูง
3) ท่านใช้ถุงผ้าหรือตะกร้าเมื่อไปซื้อของแทนการใช้ถุงหิ้วพลาสติก	4.00	0.000	สูง
4) ท่านหลีกเลี่ยงการใช้สเปรย์กำจัดยุงโดยหันมาใช้วิธีการแบบ ธรรมชาติ เช่น การเปิดพัดลมอนอนทางมุ้งติดมุ้งลวด	4.35	0.587	สูง
2. การใช้ซ้ำ			
1) ท่านนำถุงหิ้วพลาสติกที่ใช้แล้วกลับมาใช้ซ้ำโดยนำมาใช้เป็นถุง ขยะ	4.90	0.389	สูง
2) ท่านนำเสื้อผ้าที่ชำรุดเล็กน้อยไปซ่อมแซมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ อีกครั้ง	4.93	0.309	สูง
3) ท่านซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าใหม่แทนการนำเครื่องใช้ไฟฟ้าเดิมที่ชำรุด ไปซ่อมแซม	1.75	0.753	ต่ำ
4) ท่านนำกระดาษที่ใช้หน้าเดียวกลับมาใช้ซ้ำ	4.00	0.000	สูง
5) ท่านนำเสื้อผ้าที่ฉีกขาดกลับมาใช้ใหม่เช่น นำไปทำผ้าเช็ดมือหรือ ผ้าเช็ดมือ	4.90	0.365	สูง
3. การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่			
1) ท่านนำขยะประเภทขวดน้ำพลาสติกขวดแก้วกล่องกระดาษไป ขายให้กับผู้รับซื้อของเก่า	4.89	0.384	สูง
2) ท่านซ่อมแซมเสื้อผ้าหรือของใช้ในบ้านเพื่อให้ใช้งานได้ตามปกติ	4.00	0.000	สูง
3) ท่านนำเศษอาหารที่เหลือจากการรับประทานไปทำปุ๋ยหมัก	2.99	0.241	ปานกลาง
4) ท่านเลือกซื้อสิ่งของเครื่องใช้ที่มีอายุการใช้งานยาวนาน	3.83	1.435	สูง

การอภิปรายผล

ขยะมูลฝอยในครัวเรือนเป็นขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน เช่น บ้านพักอาศัย ธุรกิจ ร้านค้า สถานประกอบการ ตลาดสด สถาบันต่างๆ รวมทั้งเศษวัสดุก่อสร้าง ทั้งนี้ ไม่รวมของเสียอันตรายและมูลฝอยติดเชื้อ (กรมควบคุมมลพิษ, 2547) พื้นที่ตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นทุกวัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยส่วนใหญ่เป็นขยะที่เกิดจากครัวเรือนของตนเองและบริเวณรอบๆ ครัวเรือน (องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแดง, 2564) ทั้งนี้วิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนหรือการกำจัดขยะมูลฝอย เป็นวิธีการที่สามารถลดปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากครัวเรือนของประชาชนได้ จากผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนในเขตตำบลโป่งแดง อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ประกอบด้วย การลดการใช้ การใช้ซ้ำ การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ ภาพรวมพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (99%) ($\bar{X}=4.03$, S.D.=0.143) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการขยะมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษ กล่าวว่า วิธีการจัดการขยะมูลฝอยในครัวเรือนแต่ละวิธี ต่างมีทั้งข้อดีและข้อเสียต่างกัน การพิจารณาว่าจะเลือกใช้วิธีใดต้องอาศัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่สำคัญคือ ปริมาณของขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น รูปแบบการบริหารของท้องถิ่น งบประมาณ ชนิดและลักษณะสมบัติของขยะมูลฝอยขนาดและสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ที่จะใช้กำจัดขยะมูลฝอย เครื่องมือเครื่องใช้ อาคารสถานที่ความร่วมมือของประชาชน ประโยชน์ที่ควรจะได้รับ แนวทางที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างแพร่หลายและนับว่าเป็นการจัดการขยะมูลฝอยที่มีคุณภาพและเกิดประสิทธิภาพสูง อันประกอบด้วย 3Rs ได้แก่ 1) Reduce (ลดการใช้) 2) Reuse (การใช้ซ้ำ) และ 3) Recycle (การนำกลับมาใช้ใหม่) (กรมควบคุมมลพิษ, 2547)

การลดการใช้ (Reduce) เป็นการนำขยะกลับมาใช้ใหม่ในรูปลักษณะเดิมหรือนำกลับมาใช้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงหรือแปรรูปใดๆ โดยขบวนการใช้ซ้ำจะเกิดขึ้นจากการนำเอาขยะหรือวัสดุเหลือใช้ในกระบวนการผลิตกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ (กรมควบคุมมลพิษ, 2551) จากการวิเคราะห์ข้อคำถามวิจัย พบว่า ประชาชนมีการหลีกเลี่ยงการใช้สเปรย์กำจัดยุง โดยหันมาใช้วิธีการแบบธรรมชาติ เช่น การเปิดพัดลมอนกามุ้งติดมุ้งลวด ($\bar{X}=4.35$, S.D.=0.587) สอดคล้องกับแนวคิดของ ศุภกิจ ศรีสำราญ และคณะ (2565) กล่าวว่า Reduce เป็นการลดการใช้ลดปริมาณขยะเป็นการป้องกันเพื่อให้เกิดขยะน้อยที่สุด

การใช้ซ้ำ (Reuse) เป็นการนำสิ่งของที่ใช้งานไปแล้วแต่ยังสามารถใช้งานได้มาใช้ซ้ำให้คุ้มค่า บำรุงรักษาสิ่งของนั้นๆ ให้มีอายุการใช้งานนานๆ หรืออาจนำไปให้ผู้อื่นใช้ต่อหรือบริจาคก็ได้ ขยะหลายชนิดที่เรา “ทิ้ง” อาจเป็นวัตถุดิบในการผลิตสำหรับอีกคน (กรมควบคุมมลพิษ, 2551) จากการวิเคราะห์ข้อคำถามวิจัย พบว่า ประชาชนมีการนำเสื้อผ้าที่ชำรุดเล็กน้อย ไปซ่อมแซมเพื่อนำมาใช้ประโยชน์อีกครั้ง ($\bar{X}=4.93$, S.D.=0.309) สอดคล้องกับแนวคิดของ วันวิสาข์ คงพิรุณ และคณะ

(2560) กล่าวว่า Reuse เป็นอีกหนึ่งแนวทางของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า ดังนั้นการใช้ซ้ำจึงเป็นการที่มีการอุปโภค-บริโภควัสดุสิ่งของเหล่านั้นไปแล้ว แต่วัสดุสิ่งของเหล่านั้นเพื่อนำกลับมาใช้อีกครั้ง เป็นการลดการใช้ทรัพยากรใหม่ รวมทั้งลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ (Recycling) เป็นการแปรรูปเพื่อนำกลับมาใช้ใหม่ การนำเอาขยะรีไซเคิลหรือวัสดุเหลือใช้มาผ่านกระบวนการแปรรูปเป็นวัตถุดิบหรือเป็นวัตถุดิบรวม เพื่อผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใหม่ กรมควบคุมมลพิษ (2550) จากการวิเคราะห์ข้อความวิจัย พบว่า ประชาชน นำขยะประเภทขวดน้ำพลาสติกขวดแก้วกล่องกระดาษไปขายให้กับผู้รับซื้อของเก่า ($\bar{X}=4.89$, S.D.=0.384)

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยในตำบลโป่งแดงให้เกิดประสิทธิภาพ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีการส่งเสริมให้ความรู้ที่ถูกต้อง ในเรื่องวิธีการจัดขยะมูลฝอยในแต่ละประเภท ชนิด และประเภทของขยะมูลฝอย เพื่อให้ประชาชนสามารถเลือกวิธีการจัดการขยะมูลฝอยที่ดียิ่งขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแดง ควรเพิ่มบทบาทในการเข้าไปสนับสนุนทางสังคม ทั้งด้าน ข้อมูลข่าวสาร วัสดุอุปกรณ์ รวมถึงงบประมาณให้กับชุมชนในเขตรับผิดชอบ โดยบูรณาการร่วมกับ ทุกภาคส่วนในชุมชน ได้แก่ ผู้นำชุมชน และหน่วยงานสาธารณสุข เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2547). คู่มือแนวทางการลด คัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชน สำหรับ อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2550). คู่มือแนวทางการลด คัดแยกและใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอยชุมชน สำหรับ อาสาสมัครพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหมู่บ้าน. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2559). คู่มือประชาชน การคัดแยกขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีและเพิ่มมูลค่า. กรุงเทพฯ: อีซี.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2561). รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย 2561. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมควบคุมมลพิษ. (2564). ระบบสารสนเทศด้านการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนระดับจังหวัด พ.ศ. 2564. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ.2566 เข้าถึงได้จาก https://thaimsw.pcd.go.th/report_province.php?year=2564&province=50

- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2561). **กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย ปี 2559.** กรุงเทพฯ : บริษัท หัวใหญ่ จำกัด.
- วันวิสาข์ คงพิรุณ, สรัญญา ธีป้อม, วิโรจน์ จันทร. (2560). ปัจจัยที่มีผลพฤติกรรมการจัดการขยะในหมู่บ้านโป่งปะ ตำบลแก่งโสภา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก. **วารสารวิชาการสาธารณสุข; 26(2): 310-321.**
- ศุภกิจ ศรีสำราญ, สาธินี ศิริวัฒน์, อภิรดี วังคะฮาด, จักรกฤษณ์ พลราชม. (2565). พฤติกรรมและปัจจัยเชิงสาเหตุในการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชน. **วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ; 15(2): 46-59.**
- องค์การบริหารส่วนตำบลโป่งแดง. (2564) **สรุปรายงานค่าธรรมเนียมขยะมูลฝอย ประจำปี 2560.** เอกสารอัดสำเนา.
- Best, John W. (1977). **Research is Evaluation. (3rded).** Englewood Cliffs: N.J. Prentice-Hall.
- Cronbach, Lee J. (1951). **Essentials of Psychological Testing. 3rd ed.** New York: Harper.
- Daniel W.W. (2010). **Biostatistics: Basic Concepts and Methodology for the Health Sciences. (9thed).** New York: John Wiley & Sons.

พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ตำบลแม่หละ
อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

Behavior of Coronavirus disease 2019 prevention among pregnant
women in Mae La Sub-district, Tha Song Yang District, Tak Province.

สุนีย์ วิจิตรฉัตรชัย¹, จิระภา ขำพิสุทธิ², ไพโรจน์ จันทรมณี³

Sunee Wijitchatchai¹, Jirapa Khampisut², Piroj Jantaramanee³

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณนามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ ประชากรคือ หญิงตั้งครรภ์เขตตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 98 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และนำไปทดลองใช้เพื่อวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค เท่ากับ 0.94 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ ประกอบด้วย การลดสัมผัส การเลี่ยงจุดเสี่ยง การดูแลสุขภาพตนเองและสังคม ตามลำดับ พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (100%) (\bar{X} =4.45, S.D.=0.201) เมื่อพิจารณา จำแนกรายด้าน พบว่า 1) ด้านการลดสัมผัส ประเด็น การรับประทานอาหารที่ปรุงสุกแล้วเท่านั้น (\bar{X} =4.59, S.D.=0.571) 2) ด้านการเลี่ยงจุดเสี่ยง ประเด็น การหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของเครื่องใช้ร่วมกับผู้อื่น (\bar{X} =4.52, S.D.=0.560) 3) ด้านการดูแลสุขภาพตนเองและสังคม ประเด็น มีการป้องกันตนเองทุกครั้งเวลาออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน (\bar{X} =4.64, S.D.=0.523) ตามลำดับ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการป้องกันโรค, โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 19, หญิงตั้งครรภ์

¹ นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

This descriptive research study aimed to study the level of behavior of Coronavirus disease 2019 prevention among pregnant women. Population were 98 pregnant women who lived in Mae La Sub-district, Tha Song Yang District, Tak Province. Data collected by questionnaires composed of; parts 1 characteristic, part 2 behavior of Coronavirus disease 2019 prevention. In addition to, validity was checked by 3 experts and try out testing reliability by Cronbach's coefficient alpha about 0.94, an association analysis used descriptive statistic. The result showed that behavior of Coronavirus disease 2019 prevention among pregnant women including; contact decreased, avoid area' risk, self-care and community, respectively. Behavior of Coronavirus disease 2019 prevention had mean score with high level (100%) (\bar{X} =4.45, S.D.=0.201). Considering the behavior of Coronavirus disease 2019 prevention each parts including; 1) Contact decreased: in term of; to eat the hot foods only (\bar{X} =4.59, S.D.=0.571) 2) Avoid area' risk: in term of; to avoid used something with others (\bar{X} =4.52, S.D.=0.560) 3) Self-care and community: in term of; self-protection when go outside house (\bar{X} =4.64, S.D.=0.523), respectively.

Keywords: Behavior prevention, Coronavirus disease 2019, Pregnant women

บทนำ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ประกาศให้การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ (World Health Organization, 2020) กระทรวงสาธารณสุข โดยกรมควบคุมโรค ได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายในลำดับโรคที่ 14 (ประกาศกระทรวงสาธารณสุขเรื่อง ชื่อและอาการสำคัญของโรคติดต่ออันตราย (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2563, 29 กุมภาพันธ์ 2563) สำหรับประเทศไทยมีการระบาดของโรคเป็นอันดับ 80 ของโลก โดยพบผู้ป่วยยืนยันสะสม จำนวน 182,548 ราย มีผู้ป่วยรายใหม่ จำนวน 2,662 ราย ผู้ป่วยที่รักษาหายแล้ว จำนวน 31,593 ราย รักษาอยู่โรงพยาบาล จำนวน 26,873 ราย เสียชีวิต จำนวน 1,269 ราย (กรมควบคุมโรค, 2564) ส่วนพื้นที่อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เป็นพื้นที่หนึ่งที่พบผู้ป่วยยืนยันติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สะสมจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2564 จนถึงเดือนกันยายน พ.ศ.2565 มีผู้ป่วยยืนยัน จำนวน

4,755 ราย เสียชีวิต จำนวน 36 ราย รักษาหาย จำนวน 4,719 ราย (ศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรค
อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก, 2565)

ข้อมูลจากเว็บไซต์ของโรงพยาบาลศิรินครินทร์ พบว่า หญิงตั้งครรภ์ที่มีอาการติดเชื้อโคโรนา
รุนแรง แพทย์มักจะทำให้คลอดช่วงระยะ 32-35 สัปดาห์ จึงเพิ่มอัตราคลอดก่อนกำหนด ซึ่งพบอัตราติด
เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในทารกที่คลอดจากมารดาติดเชื้อโคโรนา ร้อยละ 2-5 ส่วนใหญ่ทารกเจ็บป่วย
ไม่รุนแรง ร้อยละ 95 ของทารกที่คลอดจากหญิงติดเชื้อโคโรนา แข็งแรงปลอดภัย ส่วนใหญ่หญิง
ตั้งครรภ์ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะไม่แสดงอาการ (มากกว่า 2 ใน 3) อาจพบอาการรุนแรงในหญิง
ตั้งครรภ์ที่มีภาวะอ้วน อายุมาก มีโรคประจำตัว การติดเชื้อจากแม่สู่ลูกอาจพบได้ประมาณ ร้อยละ 2-
5 มีโอกาสทารกคลอดก่อนกำหนด ร้อยละ 1.51 ยังไม่มีหลักฐานชัดเจนเรื่องการแท้งบุตรและควร
ได้รับการดูแลจากสูติศาสตร์แพทย์ (โรงพยาบาลศิรินครินทร์ กรุงเทพฯ, 2565) ประกอบกับงานวิจัยจาก
โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยยูทาห์ ที่เผยแพร่เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2565 ระบุว่า หญิงตั้งครรภ์ที่
ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความเสี่ยงที่จะประสบกับภาวะแทรกซ้อนร้ายแรงหรือเสียชีวิตระหว่าง
การตั้งครรภ์มากขึ้นถึง 40% เมื่อเทียบกับกลุ่มที่ไม่ได้ติดเชื้อ งานวิจัยยังระบุด้วยว่า กลุ่มผู้ติดเชื้อที่
ป่วยหนักมีโอกาที่จะประสบกับภาวะแทรกซ้อนระหว่างการตั้งครรภ์มากขึ้นถึง 3 เท่า เมื่อเทียบกับ
กลุ่มที่ตรวจหาเชื้อไม่พบหรือมีอาการเพียงเล็กน้อย (สำนักข่าวอินโฟเควสท์, 2565)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
2019 ของหญิงตั้งครรภ์ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เนื่องจากพบว่า มีหญิงตั้งครรภ์
อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก เป็นจำนวนมาก เพื่อจะได้นำข้อมูลมา
เป็นแนวทางและเป็นแบบอย่างที่ต้องการในการส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา
2019 ที่ถูกต้องของหญิงตั้งครรภ์และเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการป้องกันโรคติดต่อชนิดอื่นๆ สำหรับ
หญิงตั้งครรภ์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ตำบลแม่
หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

วิธีการดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา โดยกำหนดตัวแปร ได้แก่ 1) คุณลักษณะส่วนบุคคล
2) พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ ประกอบด้วย ลดสัมผัส
เสี่ยงจุดเสี่ยง ดูแลสุขภาพตนเองและสังคม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรคือ หญิงตั้งครรภ์ จำนวน 98 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกเข้าศึกษาคือเป็นผู้ที่มีชื่อตามทะเบียนบ้านเขตตำบลแม่หละ จังหวัดตาก ปีงบประมาณ 2566 อาศัยอยู่ในพื้นที่จริงอย่างน้อย 6 เดือนขึ้นไป มีสัญชาติไทย มีความสามารถในการอ่านหนังสือ ฟังเข้าใจ และเขียนได้ เกณฑ์การคัดออกคือ หญิงตั้งครรภ์มีภาวะแทรกซ้อนด้วยโรคอื่นๆ และต้องเข้ารับรักษาในโรงพยาบาล จนไม่สามารถเข้าร่วมในการศึกษาได้ เปลี่ยนใจไม่สมัครใจเข้าร่วมโครงการวิจัยเก็บข้อมูลจนไม่สามารถให้ข้อมูลได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 คุณลักษณะส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จำนวนบุตร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ลักษณะคำถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ ปฏิบัติมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ใช้เกณฑ์การแปลผลตามแนวคิดของ Best John W (1977) แบ่งเป็น 3 ระดับคือ ระดับพฤติกรรมที่ทำเป็นประจำ (3.67–5.00 คะแนน) ระดับพฤติกรรมที่ทำเป็นบางครั้ง (2.34–3.66 คะแนน) ระดับพฤติกรรมที่ไม่ได้ทำ (1.00–2.33 คะแนน)

แบบสอบถามนี้สร้างขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบความตรงของเนื้อหา นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับหญิงตั้งครรภ์ในพื้นที่ตำบลแม่ระเมิง ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกัน แล้วคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.94

สถิติวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของหญิงตั้งครรภ์ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก พบว่า อายุระหว่าง 20–29 ปี (58.16%) และอายุมากกว่า 30 ปีขึ้นไป (16.33%) (\bar{X} =25.10, S.D.=5.871, Min=15, Max=44) ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คู่/แต่งงาน/อยู่ด้วยกัน (91.84%) รองลงมาคือหม้าย/หย่า/แยก (8.16%) จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (41.48%) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา (37.66%) มีผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีเพียง 5.10% ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 2,000-5,000 บาท (65.31%) รองลงมาคือ รายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 2,000 บาท (17.35%) ซึ่งเท่ากับผู้ที่มียาได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 5,000 ขึ้นไป (\bar{X} =3,948.98, S.D.=2.194,

Min=0, Max=8,000) การประกอบอาชีพส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร (66.33%) รองลงมาคือแม่บ้าน (14.29%) ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านที่จือหล่อคือ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ระหว่าง 10-19 ปี (45.92%) และมีเพียง 9 คน (0.18%) ที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ระยเวลาน้อยกว่า 10 ปี จำนวนการมีบุตรส่วนใหญ่มีบุตรน้อยกว่า 2 คน (53.06%) รองลงมาคือ จำนวน 2-5 คน (39.80%) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของหญิงตั้งครรภ์ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก (n=98)

คุณลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
อายุ (ปี)		
<20	25	25.51
20 – 29	57	58.16
≥30	16	16.33
Mean=25.10, S.D.=5.871, Min=15, Max=44		
สถานภาพสมรส		
คู่ แต่งงาน / อยู่ด้วยกัน	90	91.84
หม้าย / หย่า / แยก	8	8.16
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	15	5.31
ประถมศึกษา	41	41.48
มัธยมศึกษา/ปวช.	37	37.76
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	5	5.10
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (บาท)		
<2,000	17	17.35
2,000 – 5,000	64	65.31
> 5,000	17	17.35
Mean=3,948.98, S.D.=2.194, Min=0, Max=8,000		
การประกอบอาชีพ		
ว่างงาน / ไม่มีอาชีพ	12	12.24
แม่บ้าน	14	14.29
เกษตรกร	65	66.33

ค้าขาย / เจ้าของกิจการ	2	2.04
ข้าราชการ	2	2.04
รับจ้างทั่วไป	3	3.06
ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในพื้นที่ (ปี)		
< 10	9	0.18
10-19	45	45.92
≥ 20	44	44.90
Mean =20.29, S.D.=7.035, Min=2, Max=44		
จำนวนบุตร (คน)		
< 2	52	53.06
2 – 5	39	39.80
≥ 5	7	7.14
Mean =2.57, S.D.=1.125, Min=1, Max=5		

พฤติกรรมป้องกันการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวน 98 คน พฤติกรรมป้องกันการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ประกอบด้วย ประกอบด้วย การลดสัมผัส การเลี่ยงจุดเสี่ยง การดูแลสุขภาพตนเองและสังคม ภาพรวมพฤติกรรมป้องกันการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (100%) (\bar{X} =4.45, S.D.=0.201) (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ระดับพฤติกรรมป้องกันการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก (n=98)

พฤติกรรมป้องกันการ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	ระดับคะแนน						Mean	S.D.
	สูง		ปานกลาง		ต่ำ			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
1. ลดสัมผัส	98	100.00	-	-	-	-	4.45	0.284
2. เลี่ยงจุดเสี่ยง	98	100.00	-	-	-	-	4.43	0.313
3. ดูแลสุขภาพตนเอง และสังคม	94	95.92	4	4.08	-	-	4.43	0.340
ภาพรวม	98	100.00	-	-	-	-	4.45	0.201

พฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ ตำบลแม่หละ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดตาก ประกอบด้วย ประกอบด้วย การลดสัมผัส การเลี่ยงจุดเสี่ยง การดูแลสุขภาพตนเองและสังคม เมื่อพิจารณาพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ จำแนกรายด้าน พบว่า 1) ด้านการลดสัมผัส ประเด็น การรับประทานอาหารที่ปรุงสุกแล้วเท่านั้น (\bar{X} =4.59, S.D.=0.571) 2) ด้านการเลี่ยงจุดเสี่ยง ประเด็น ท่านหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของ เครื่องใช้ร่วมกับผู้อื่น (\bar{X} =4.52, S.D.=0.560) 3) ด้านการดูแลสุขภาพตนเองและสังคม ประเด็น มีการป้องกันตนเองทุกครั้งเวลาออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน (\bar{X} =4.64, S.D.=0.523) ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ ตำบลแม่หละ อำเภอกำแพงแสน จังหวัดตาก จำแนกรายด้าน (n=98)

พฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 19	Mean	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ลดสัมผัส			
1) ท่านรับประทานอาหารที่ปรุงสุกแล้วเท่านั้น	4.59	0.571	สูง
2) ท่านปิดปากและจมูกทุกครั้งเมื่อไอหรือจามด้วยกระดาษทิชชู หรือข้อพับแขน	4.54	0.501	สูง
3) ท่านใช้ช้อนกลางส่วนตัว เมื่อรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น	4.39	0.530	สูง
4) ท่านใช้แอลกอฮอล์ สบู่หรือน้ำยาในการล้างมือทุกครั้ง หากมีการหยิบจับสิ่งต่าง ๆ	4.31	0.752	สูง
2. เลี่ยงจุดเสี่ยง			
1) ท่านหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของ เครื่องใช้ร่วมกับผู้อื่น	4.52	0.560	สูง
2) การหลีกเลี่ยงไปในสถานที่แออัด และรักษาระยะห่าง 1-2 เมตร ช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	4.47	0.522	สูง
3) ท่านหลีกเลี่ยงการสัมผัส ตา จมูก และปาก	4.45	0.594	สูง
3. ดูแลสุขภาพตนเองและสังคม			
1) ท่านมีการป้องกันตนเองทุกครั้งเวลาออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน	4.64	0.523	สูง
2) ท่านหยิบอาหารเข้าปากโดยไม่ได้ล้างมือ	4.35	0.611	สูง
3) ท่านใส่หน้ากากอนามัยก่อนออกจากบ้านทุกครั้ง	4.33	0.570	สูง

การอภิปรายผล

พฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ภาพรวมพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง (100%) เนื่องจากพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการดูแลตนเองในสภาวะปกติ เพื่อให้สุขภาพของตนเองและสมาชิกในครอบครัวแข็งแรงสมบูรณ์มี 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง (Health Maintenances) เช่น การออกกำลังกาย การมีสุขวิทยาส่วนบุคคลที่ดี 2) การป้องกันโรค (Disease Prevention) เป็นพฤติกรรมกรรมการป้องกันไม่ให้เกิดการเจ็บป่วยมี 3 ระดับคือ การป้องกันการเกิดโรค (Primary Prevention) การป้องกันการดำเนินของโรค (Secondary Prevention) และการป้องกันการเกิดภาวะแทรกซ้อนของโรค (Tertiary Prevention) (กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2562) ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดร.ณชนก พันธุ์สุมา และคณะ (2564) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมกรรมการป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในตำบลปรุใหญ่ มีระดับพฤติกรรมกรรมการป้องกันโควิด 19 ในระดับดี (72.4%) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุตา แวหะยี (2563) ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การรับรู้ความรุนแรงและพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของวัยรุ่น ในเขตตำบลสะเตงนอก อำเภอเมืองจังหวัดยะลา พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับสูง (91.4%)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย พบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ ประกอบด้วย ประกอบด้วย การลดสัมผัส การเลี่ยงจุดเสี่ยง การดูแลสุขภาพตนเอง และสังคม เมื่อพิจารณาพฤติกรรมกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกรายด้านตามระดับการปฏิบัติที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ประกอบด้วย

1) ด้านการลดสัมผัส ประเด็น การรับประทานแต่อาหารที่ปรุงสุกแล้วเท่านั้น (\bar{X} =4.59, S.D.=0.571) สอดคล้องกับมาตรการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า มาตรการที่ประชาชนทุกคนควรทำและให้ความร่วมมือ เพื่อช่วยป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดโรค และลดการแพร่กระจายเชื้อในสังคม ได้แก่ สร้างภูมิคุ้มกันสม่ำเสมอ ประกอบด้วย กินร้อนช้อนกลาง รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ (กรมควบคุมโรค, 2563)

2) ด้านการเลี่ยงจุดเสี่ยง ประเด็น ทานหลีกเลี่ยงการใช้สิ่งของ เครื่องใช้ร่วมกับผู้อื่น (\bar{X} =4.52, S.D.=0.560) สอดคล้องกับมาตรการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า มาตรการในการเฝ้าระวังตัวเอง เพื่อช่วยป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดโรค และลดการแพร่กระจายเชื้อในสังคม ได้แก่ เลี่ยงการเดินทางไปในสถานที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (กรมควบคุมโรค, 2563)

3) ด้านการดูแลสุขภาพตนเองและสังคม ประเด็น มีการป้องกันตนเองทุกครั้งเวลาออกไปทำกิจกรรมนอกบ้าน ($\bar{X}=4.64$, $S.D.=0.523$) สอดคล้องกับมาตรการควบคุมโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของกรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข กล่าวว่า มาตรการในการเฝ้าระวังตัวเอง เพื่อช่วยป้องกันและลดความเสี่ยงในการเกิดโรค และลดการแพร่กระจายเชื้อในสังคม ได้แก่ หมั่นล้างมือให้สะอาดโดยใช้น้ำสบู่หรือแอลกอฮอล์เจลล้างมือเมื่อทำกิจกรรมต่างๆ เช่น หลังจากที่ใช้มือปิดปากเวลาจาม หรือไอ หลังใช้ห้องน้ำ ก่อน-หลัง รับประทานอาหาร เนื่องจากการล้างมือให้สะอาดด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อหลังจากทำกิจกรรมต่างๆจะสามารถช่วยป้องกันการติดเชื้อได้ดีที่สุด สังเกตอาการตัวเอง เช่น ไข้สูง ไอ เจ็บคอ หายใจเหนื่อยหอบ เพราะการเฝ้าระวังและสังเกตอาการตัวเอง (กรมควบคุมโรค, 2563)

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์ ตำบลแม่หละ อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ดังนั้นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ควรเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควบคู่กับการให้ความรู้เรื่องการดูแลครรภ์แก่หญิงตั้งครรภ์ที่มาฝากครรภ์ทุกครั้ง เพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจให้แก่หญิงตั้งครรภ์เพิ่มขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของหญิงตั้งครรภ์

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2563). **แนวทางการให้วัคซีนโควิด 19 ในสถานการณ์การระบาดปี 63 ของประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2566 เข้าถึงได้จาก : <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/1729520210301021023.pdf>

กรมควบคุมโรคกระทรวงสาธารณสุข. (2564). **คู่มือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ในการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินกรณีการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในประเทศไทย**. 10-11.

กองระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. (2562). **แนวทางการให้วัคซีนโควิด 19 ในสถานการณ์การระบาดปี 63 ของประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2566 เข้าถึงได้จาก : <https://ddc.moph.go.th/uploads/files/1729520210301021023.pdf>.

ดรัญชนก พันธุ์สุมา, พงษ์สิทธิ์ บุญรักษา. (2564). ความรู้ ทักษะและพฤติกรรมการป้องกันโควิด 19 ของประชาชนในตำบลปรุใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. **ศรีนครินทร์เวชสาร**. ปีที่ 36 (ฉบับที่ 5) : หน้า 597-604.

โรงพยาบาลศิรินครินทร์ กรุงเทพฯ. (2565). **ข้อควรรู้สำหรับหญิงตั้งครรภ์ ในช่วงสถานการณ์โควิด-19**. สืบค้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2566 เข้าถึงได้จาก : <https://www.sikarin.com/health>

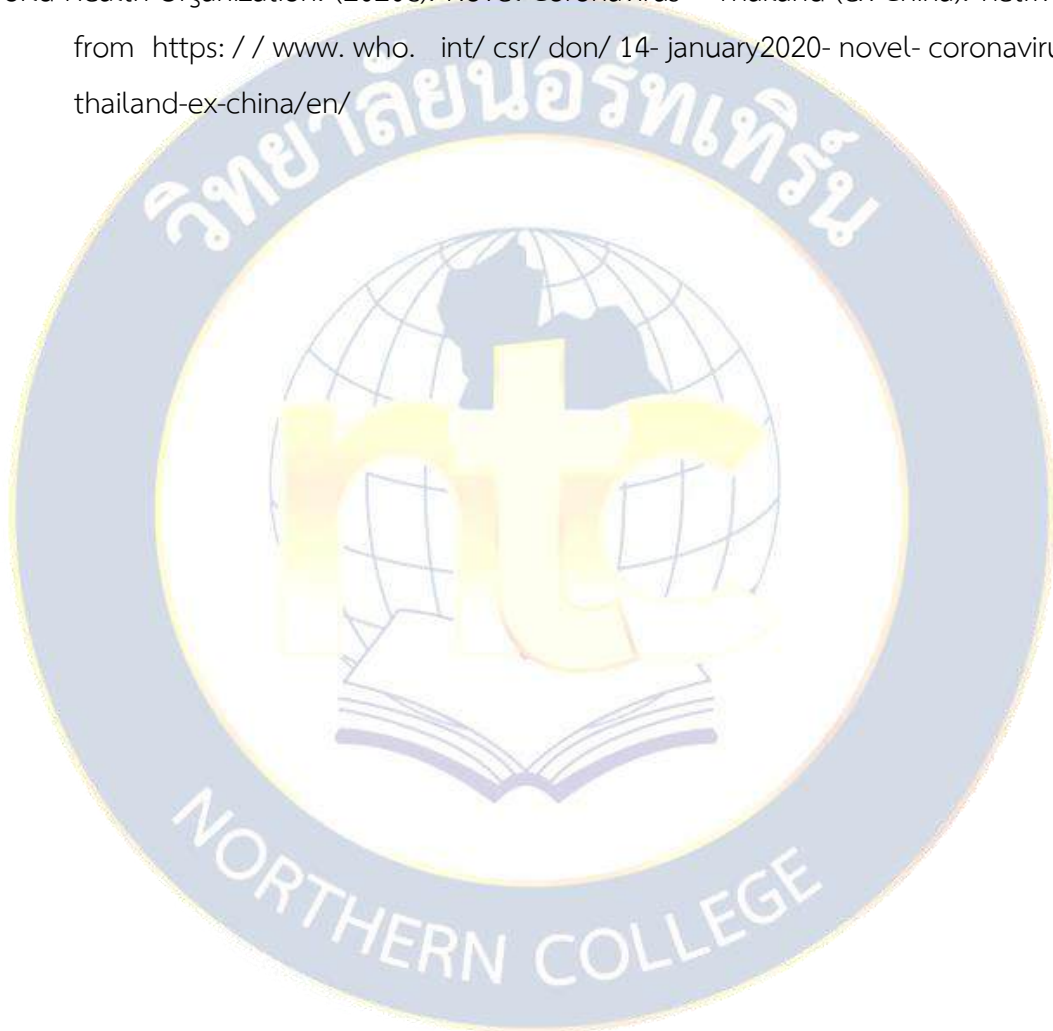

สุดา แวหะยี. (2563). การรับรู้ความรุนแรงและพฤติกรรมการป้องกันโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ของวัยรุ่นในเขตตำบลสะเตงนอก อำเภอเมือง จังหวัดยะลา. **วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน**. 6(4): 158-168.

Best, John W. (1977). **Research is Evaluation**. (3rded). Englewood Cliffs: N.J. Prentice-Hall.

Cronbach, Lee J. (1951). **Essentials of Psychological Testing**. 3rd ed. New York: Harper.

World Health Organization. (2020c). Novel Coronavirus – Thailand (ex-China). Retrieved from <https://www.who.int/csr/don/14-january2020-novel-coronavirus-thailand-ex-china/en/>

การประเมินทักษะสมองในเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
องค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2566
Assessment of the Skills of Executive Functions in Early Childhood at
the Child Development Center, Pakordum Subdistrict Administration
Organization, Chiang Rai Province, Academic Year 2023

ธัญลักษณ์ วงกุรุ¹ สุเวช พิมน้ำเย็น^{2*} ภัทรภณ นิลสิงห์³ พยงค์ ขุนสะอาด⁴ อุทุมพร เชื้อนคำ⁵
ขนิษฐา เชื้อเมืองพาน⁶ นิภาพร ชัยรัตน์⁷ และ ณัฐธิดา ยี่ถวิล⁸
Thanyalak Wongkuru, Suwech Pimnumyen, Pattarapon Nilsing, Payong Khunsaard, Uthumphorn Khueankham,
Kanittha Chuamuangphan, Nipaporn Chairat and Nattida Yeepinyo

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยนี้เพื่อประเมินทักษะสมองในเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2566 ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือเด็กปฐมวัย อายุ 3 ปี ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ จำนวน 25 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสังเกต เก็บข้อมูลเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2567 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ และ ร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมเด็กปฐมวัยส่วนมากมีทักษะทางสมอง อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 48.7) รองลงมาอยู่ในระดับดี (ร้อยละ 44.0) และอยู่ในระดับที่ควรพัฒนาอย่างยิ่ง (ร้อยละ 8.0) ผลการวิจัยนี้สะท้อนว่าทักษะทางสมองที่ควรพัฒนาและส่งเสริมให้แก่เด็กปฐมวัยกลุ่มนี้ให้มีพัฒนาการดีมากขึ้น คือ กลุ่มทักษะกำกับตนเองและกลุ่มทักษะปฏิบัติ

คำสำคัญ: ทักษะทางสมอง เด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

¹ ครูชำนาญการพิเศษ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

² อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ ผู้ช่วยสอน คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย

⁵ ครูชำนาญการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

⁶พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ โรงพยาบาลแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

⁷ ผู้ดูแลเด็ก (ผู้มีทักษะ) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

⁸ ผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

* E-mail: suwech1981@northern.ac.th

Abstract

The aim of this research was to assess the skills of executive functions in early childhood at the Child Development Center, Pakordum subdistrict administration organization, Mae Lao district, Chiang Rai province, Thailand. Academic Year 2023. The target population for research were 25 early childhoods; 3 years old in the Child Development Center, Pakordum subdistrict administration organization. The research instrument was the Observation form. Frequency and percentage were the statistics used for data analysis. The results found that the overall skills of executive functions were at a very good level (48.0%), a good level (44.0%), and an urgent development is required level (8.0%). Should promote self-regulatory skills and practical skills for this early childhood group

Keywords: Executive Functions, Early Childhood, Child Development Center

บทนำ

ทักษะสมอง (Executive Functions) หรือ EF เป็นความสามารถของสมองและจิตใจที่จะควบคุมความคิด อารมณ์และการกระทำเพื่อไปให้ถึงเป้าหมายได้ (ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์, 2561) ทักษะสมอง เป็นชุดกระบวนการทางความคิด (Mental Process) ที่ช่วยให้เราวางแผน มุ่งใจจดจ่อ จำคำสั่งและจัดการกับงานหลายๆ อย่างให้ลุล่วงเรียบร้อยได้สามารถจัดลำดับความสำคัญของงาน วางเป้าหมายและทำไปเป็นขั้นตอนจนสำเร็จ รวมทั้งควบคุมแรงอยาก แรงกระตุ้นทั้งหลาย ไม่ให้สนใจไปนอกกลุ่มนอกทาง (สุภาวดี หาญเมธี, 2559) การพัฒนาทักษะสมอง (EF) ในเด็กปฐมวัย นับเป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุด เพราะเป็นช่วงที่สมองส่วนหน้าพัฒนามากที่สุด การมีทักษะสมอง (EF) จะช่วยให้เด็กสามารถฟันฝ่าอุปสรรคหรือเหตุการณ์ต่างๆ หรือประสบเหตุการณ์วิกฤตได้ ทักษะสมองจึงเป็นคุณสมบัติที่ช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

การพัฒนาเด็กต้องสอดคล้องกับธรรมชาติของสมอง จะช่วยส่งผลต่อไปสู่ศักยภาพสูงสุดของเด็กทุกคน แต่ปัญหาปัจจุบันคือความไม่เข้าใจและไม่มีเวลาใส่ใจของพ่อแม่เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้คุณภาพและความสุขของเด็กไทยลดลง รวมไปถึงการเร่งเรียน เน้นแข่งขัน ตีกรอบ ลงโทษ ท่องจำ เพื่อสอบ ฯลฯ อันเป็นวิถีปฏิบัติในระบบการศึกษาของไทยปัจจุบันก็ยิ่งซ้ำเติม เพราะไม่เพียงแต่ไม่สอดคล้องกับธรรมชาติอย่างสิ้นเชิงแล้ว ยังทำร้ายและทำลายความคิดและศักยภาพของเด็กไทยด้วย จนเด็กไทยเต็มไปด้วยปัญหา ความไม่แน่นอนปั่นป่วนของโลกกระทบทุกชีวิต ยิ่งทำให้ต้องเร่งพัฒนา

เด็กไทยให้ถูกทาง เพื่อให้พวกเขาหลุดพ้นจากปัญหา สามารถอยู่รอด มีปัญญา มีพลัง เป็นอนาคตที่เข้มแข็งของสังคม ในการต่อสู้กับมหันตภัยใดๆ ที่เข้ามาคุกคามต่อไป (สุภาวดี หาญเมธี, 2564)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย จัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย 2-4 ปี มีการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่เน้นพัฒนาเด็กปฐมวัยให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้แก่เด็ก โดยยึดแนวคิดสำคัญ คือ 1) พัฒนาการของเด็ก 2) พัฒนาเด็กโดยองค์รวม 3) การจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง 4) การเล่นและการเรียนรู้ของเด็ก 5) การคำนึงถึงสิทธิและการสร้างคุณค่าและสุขภาวะ 6) การอบรมเลี้ยงดูความรู้การให้การศึกษา 7) การบูรณาการ 8) สื่อเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 9) การประเมินตามสภาพจริง 10) การมีส่วนร่วมของครอบครัวสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และ 11) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงความเป็นไทย และความหลากหลาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การที่จะทราบว่าเด็กนักเรียนระดับปฐมวัยมีทักษะทางสมองดีหรือไม่ จำเป็นที่ต้องใช้การสังเกตหรือประเมินจากผู้ใกล้ชิดเด็ก เช่น ครูหรือผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งมีเครื่องมือช่วยในการสังเกตหรือประเมินทักษะของเด็กปฐมวัย ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ จึงได้ทำวิจัยเรื่องนี้เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการจัดประสบการณ์หรือกระบวนการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Functions) หรือ EF ให้แก่นักเรียนปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินทักษะสมองในเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ปีการศึกษา 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยจากการปฏิบัติงานประจำ (Routine to Research: R to R หรือ R2R) ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation research)

ประชากรเป้าหมาย

การวิจัยนี้ทำการศึกษาในประชากรเป้าหมาย คือ เด็กนักเรียนปฐมวัย อายุ 3 ปี ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 25 คน เหตุที่เลือกนักเรียนกลุ่มนี้เนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีความจำเพาะสำหรับเด็กวัย 3-6 ปี เป็นแบบสังเกตทักษะสมอง (EF) ที่เด็กแสดงออกมาโดยครูผู้สอนเป็นผู้ประเมิน อีกทั้งนักเรียนกลุ่มนี้ก็ยังศึกษาอยู่กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่ดำ ในปี

การศึกษา 2567 ถัดไป ซึ่งผลจากการวิจัยนี้จะได้นำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมหรือพัฒนานักเรียนกลุ่มนี้ได้

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสังเกต ชื่อว่า “เครื่องมือประเมินวัดค่าทักษะสมอง EF 9 ด้านสำหรับเด็กปฐมวัย EF Behaviors Assessment for Preschool” ซึ่งเป็นลิขสิทธิ์ของ สถาบัน RLG (Raklue Learning Group) สร้างและตรวจสอบคุณภาพโดยนักวิชาการของสถาบัน (สถาบัน RLG, 2566) ครอบคลุมทักษะ EF ทั้ง 3 กลุ่ม 9 ด้าน รวมจำนวน 63 ข้อ ดังนี้

กลุ่มทักษะพื้นฐาน (Fundamental Skills)

การจำเพื่อใช้งาน (Working Memory)

1. ปฏิบัติในสิ่งที่เคยถูกสอนได้ เช่น ถอดรองเท้าก่อนเข้าห้อง ใช้คำพูดแสดงการขอ ขอยืมสิ่งของแทนการแย่ง ยกมือขึ้นก่อนถามคำถาม เป็นต้น

2. ปฏิบัติตามข้อตกลงในการเล่น หรือการทำกิจกรรมได้

3. บอกเล่ารายละเอียดของเรื่องราว หรือเหตุการณ์ที่ได้ประสบเมื่อไม่นานมานี้ได้

4. ทำตามขั้นตอนที่ครูบอกไปเมื่อสักครู่ได้ถูกต้อง

5. ตอบได้ตรงคำถาม

6. บอกเล่าเรื่องราวของนิทาน ตามลำดับเหตุการณ์ หลังจากที่ครูอ่านจบได้

7. จดจำสิ่งของของเพื่อน และส่งของนั้นให้เพื่อนได้ถูกต้อง

การยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control)

8. เข้าแถวรอทำกิจกรรมตามลำดับก่อนหลังได้

9. ชะลอความต้องการของตนเองได้ แม้จะอยากได้

10. ควบคุมพฤติกรรมตนเองให้เหมาะสมกับสถานการณ์ได้ เช่น หยุดเล่นเพื่อไปเข้าแถว ไม่ทำร้ายเพื่อนเมื่อถูกแย่งของเล่น เป็นต้น

11. กลับมาเล่น หรือทำกิจกรรมที่ทำอยู่ได้ แม้มีสิ่งรบกวน

12. ฝืนทำกิจกรรมที่ไม่อยากทำได้จนเสร็จ โดยไม่วอกแวก

13. กำกับตนเอง ไม่ให้รบกวนเพื่อนขณะทำกิจกรรม

14. ยั้งตนเองได้ ไม่แสดงออกไปตามอารมณ์ เช่น โกรธแต่ไม่ตี, ตื่นเต้นแต่ไม่โหวกเหวก

สามารถยั้งแรงตนเองได้เวลาเล่นกับเพื่อน เป็นต้น

การยืดหยุ่นความคิด (Shift/ Cognitive Flexibility)

15. ปรับตัวง่าย เมื่ออยู่ในสถานที่ใหม่ เหตุการณ์ใหม่ หรือพบคนใหม่ๆ

16. สามารถคิดวิธีทำงาน แก้ปัญหา คิดหาคำตอบที่ดัดแปลง หรือ พลิกแพลงได้หลากหลาย

17. เมื่อมีการเปลี่ยนแปลง เช่น ฝนตก ไม่สามารถออกไปเล่นที่สนามเด็กเล่นได้ หรือไม่ได้ทำตามที่ตั้งใจไว้ ก็สามารถปรับความสนใจใหม่ได้

18. แสดงบทบาทสมมติเป็นตัวละครที่หลากหลายได้ เช่น เป็นแม่ เป็นพ่อ เป็นครู เป็นต้น

19. สามารถปรับอารมณ์ได้โดยไม่ติดอยู่กับอารมณ์ใดอารมณ์หนึ่งนานๆ เช่น หายโกรธ เมื่อได้รับการปลอบ หายตกใจ เมื่อได้รับการกอด เป็นต้น

20. แสดงความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นได้ เช่น ปลอบผู้อื่น เมื่อเสียใจ หรือได้รับบาดเจ็บ แบ่งปันของเล่นของตนเองให้เพื่อนเล่นด้วย เป็นต้น

21. ยอมรับฟัง ทำตาม ความคิดเห็นของเพื่อนๆ ที่อาจแตกต่างจากตนเองได้

กลุ่มทักษะกำกับตนเอง (Self-regulatory Skills)

การควบคุมอารมณ์ (Emotion Control)

22. สามารถฟื้นฟูอารมณ์กลับสู่ปกติได้อย่างรวดเร็ว เมื่อเผชิญกับความผิดหวัง เช่น แม่เพื่อนไม่แบ่งของเล่น ก็กลับมาเล่นกับเพื่อนได้ ไม่ตีใจโกรธเพื่อนนาน

23. ไม่แสดงอาการตื่นเต้นจนเกินเหตุ เมื่อได้ทำในสิ่งที่ชอบ

24. แม้มิถูกลูกก็ควบคุมอารมณ์ตนเองได้ ไม่เอะอะโวยวาย หรือใส่อารมณ์กับผู้อื่น เช่น เมื่อเพื่อนทำให้โกรธ สามารถเดินเลี้ยวไปสงบอารมณ์ได้

25. ควบคุมระดับเสียงและใช้เสียงพูดอย่างเหมาะสม แทนการตะโกนไม่กระโดดหรือวิ่งไปมาเมื่อตื่นเต้นดีใจ

26. เมื่อไม่พอใจ สามารถใช้คำพูดบอกอารมณ์ของตนเองในขณะนั้นได้ เช่น บอกครูว่าโกรธที่เพื่อนแย่งของเล่น บอกว่าเสียใจที่เพื่อนไม่ให้เล่นด้วย บอกได้ว่าเสียใจที่เพื่อนไม่แบ่งขนมที่อยากกิน

27. นำพฤติกรรมที่เหมาะสม ตามที่เคยถูกสอนมาใช้เวลาเกิดอารมณ์ โกรธ กลัว หรือ อาย เช่น ใช้คำพูดบอกว่ายังไม่พร้อม สูดลมหายใจเข้าออกลึกๆ เป็นต้น

28. เมื่อขัดแย้งกับผู้อื่น สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสม

การจดจ่อใส่ใจ (Focus Attention)

29. ตั้งใจทำงานในช่วงเวลาหนึ่งอย่างต่อเนื่องเหมาะสมกับวัย

30. ตั้งใจฟังครูเล่านิทาน หรืออ่านหนังสือที่เหมาะสมกับวัย ได้ตั้งแต่ต้นจนจบ

31. แสดงความใส่ใจกับสิ่งที่กำลังทำอยู่อย่างจริงจัง

32. พูดคุยกับผู้อื่นได้นาน เหมาะสมกับวัย

33. มีสมาธิอยู่กับงาน หรือกิจกรรมที่กำลังทำ ตั้งแต่ต้นจนจบ

34. ไม่แสดงอาการเหม่อลอย หรือไม่จดจ่อ ขณะทำงาน เล่น หรือทำกิจกรรม

35. ไม่หลงลืมสิ่งของไว้ตามที่ต่างๆ

การติดตามประเมินตนเอง (Self-Monitoring)

36. บอกความรู้สึกของตนเองได้ว่าวันนี้ หรือขณะนี้รู้สึกอย่างไร
37. บอกได้ว่าตนเองพอใจ หรือไม่พอใจกับงานที่ทำไปแล้ว
38. บอกได้ว่าตนเองต้องแก้ไขปรับปรุงงาน ที่ทำไปแล้วอย่างไร
39. บอกได้ว่าตนเองเข้าใจ หรือไม่เข้าใจเรื่องใด
40. บอกได้ว่าตนเอง ทำสิ่งใดได้ และยังไม่ทำอะไรไม่ได้
41. บอกความรู้สึก ความคิดเห็น ต่อเรื่องที่เรียน หรือกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้
42. บอกได้ว่าสิ่งที่ตนเองลงมือทำไปนั้น มีผลต่อตนเองอย่างไร

กลุ่มทักษะปฏิบัติ (Practical Skills)

การริเริ่มและลงมือทำ (Initiating)

43. ลงมือทำสิ่งต่างๆ โดยไม่โอ้อ้อ
44. เริ่มทำงานด้วยตนเองได้
45. ลงมือทำงานอย่างมีเป้าหมาย มีผลงานเป็นชิ้นเป็นอัน
46. เป็นฝ่ายเริ่มต้นเข้าหาผู้อื่นเพื่อชวนคุย ชวนเล่น ชวนทำกิจกรรม
47. ไม่รีรอที่จะนำเสนอความคิดของตนเองให้เพื่อนหรือครูฟังได้
48. เสนอตัวเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น หรือส่วนรวม
49. เป็นฝ่ายเริ่มทำกิจกรรมประจำวันได้ด้วยตนเอง

การวางแผนและจัดระบบ (Planning and Organizing)

50. ตอบได้ว่าวันนี้ หรือ กิจกรรมนี้มีแผนจะทำอะไรบ้าง เช่น วันนี้วางแผนจะเล่นอะไรบ้าง กิจกรรมนี้จะทำอะไรบ้าง เป็นต้น
51. ลงมือทำงานตามขั้นตอนที่กำหนดขึ้นเอง หรือที่ครูกำหนดให้ได้
52. จัดวางสิ่งของเครื่องใช้ หรือของเล่นได้ถูกที่ และเป็นระเบียบ
53. เตรียมอุปกรณ์เพื่อใช้ในการทำกิจกรรม หรือเล่นได้ครบ
54. สามารถทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด
55. จัดลำดับความสำคัญของงานที่ต้องทำก่อน-หลัง ได้
56. จัดเก็บสิ่งของเครื่องใช้เป็นหมวดหมู่

การมุ่งเป้าหมาย (Goal-directed Persistence)

57. ตั้งเป้าหมายการทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง เช่น สร้างเมืองจากเศษวัสดุ
สร้างปราสาททราย พับที่นอนให้เรียบร้อย เป็นต้น
58. แสดงความกระตือรือร้นที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้
59. พยายามลงมือทำสิ่งต่างๆ ที่ตั้งใจไว้จนเสร็จ โดยไม่ละทิ้งกลางคัน

- 60. กลับมาทำงาน หรือกิจกรรมต่อได้จนเสร็จ แม้หยุดพักระหว่างทำงาน
- 61. แม้มือประสานในการทำงาน ก็หาวิธีแก้ปัญหาค้นสำเร็จ
- 62. เมื่อพบความล้มเหลวในการทำงานหรือ กิจกรรม ก็สามารถเริ่มต้นทำงานหรือกิจกรรม
 นั้นใหม่อีกครั้งได้

63. ปรับปรุงงาน ที่ได้รับจากการรับฟัง หรือการเห็นตัวอย่าง เพื่อไปสู่เป้าหมาย

การให้คะแนนในการสังเกตแต่ละข้อ

- 1 คะแนน หมายถึงทักษะหรือพฤติกรรม ยังไม่เกิดขึ้นเลย
- 2 คะแนน หมายถึงทักษะหรือพฤติกรรม เกิดขึ้นน้อยครั้ง (1-2 วัน/ 1 สัปดาห์)
- 3 คะแนน หมายถึงทักษะหรือพฤติกรรม เกิดขึ้นบ่อย (3-4 วัน/ 1 สัปดาห์)
- 4 คะแนน หมายถึงทักษะหรือพฤติกรรม เกิดขึ้นบ่อยครั้ง (ทุกวัน)

การแปลผลคะแนน

แบ่งออกเป็น 4 ระดับ คือ ดีมาก ดี ควรพัฒนา และ ควรพัฒนาอย่างยิ่ง
 รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงระดับการแปลผล และช่วงคะแนนในกลุ่มข้อคำถาม

ระดับ	1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน				2. กลุ่มทักษะกำกับตนเอง				3. กลุ่มทักษะปฏิบัติ				คะแนนรวม 9 ด้าน
	1.1 การจำ เพื่อใช้งาน	1.2 การยับยั้ง ชังใจ คิด ไตร่ตรอง	1.3 การ ยึดหยุ่น ความคิด	ภาพรวม 1.1-1.3	2.1 การ ควบคุม อารมณ์	2.2 การจดจ่อ ใส่ใจ	2.3 การติดตาม ประเมิน ตนเอง	ภาพรวม 2.1 - 2.3	3.1 การริเริ่ม และ ลงมือทำ	3.2 การวางแผน และ จัดระบบ	3.3 การมุ่ง เป้าหมาย	ภาพรวม 3.1 - 3.3	
ดีมาก	23-28	23-28	23-28	69-84	23-28	23-28	23-28	69-84	23-28	23-28	23-28	69-84	204-252
ดี	18-22	18-22	18-22	53-68	18-22	18-22	18-22	53-68	18-22	18-22	18-22	53-68	157-203
ควรพัฒนา	12-17	12-17	12-17	37-52	12-17	12-17	12-17	37-52	12-17	12-17	12-17	37-52	110-157
ควรพัฒนาอย่างยิ่ง	7-11	7-11	7-11	21-36	7-11	7-11	7-11	21-36	7-11	7-11	7-11	21-36	63-109

พื้นที่วิจัย

งานวิจัยนี้เก็บข้อมูลนักเรียนปฐมวัยและทำการประเมินที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่า ตั้งอยู่เลขที่ 117 หมู่ที่ 1 ตำบลปากอ่า อำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ครูผู้สอนนักเรียนเป็นผู้เก็บข้อมูล ตามแบบสังเกต และบันทึกข้อมูลลงใน EF-platform Landing Page แบบสังเกต ชื่อว่า “เครื่องมือประเมินวัดค่าทักษะสมอง EF 9 ด้าน สำหรับเด็กปฐมวัย EF Behaviors Assessment for Preschool” จัดทำโดยสถาบัน RLG เป็นผู้ถือลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย (สถาบัน RLG, 2566) โดยอนุญาตให้ผู้วิจัยใช้ประโยชน์ตามโครงการขับเคลื่อน EF ของจังหวัดเชียงราย

เก็บข้อมูลในเดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ.2567 และทำการบันทึกข้อมูลลงใน EF-platform Landing Page จัดทำโดยสถาบัน RLG เป็นผู้ถือลิขสิทธิ์ตามกฎหมาย

สถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติสำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ (frequency) และร้อยละ (Percentage)

การพิทักษ์สิทธิของประชากรในงานวิจัย

ครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่า ได้แจ้งและได้รับความยินยอมเห็นชอบจากผู้ปกครองเด็กนักเรียนในการศึกษาครั้งนี้ ไม่นำไปเปิดเผยต่อสาธารณะในลักษณะของข้อมูลส่วนตัวหรือเผยแพร่เป็นรายบุคคล แต่จะนำไปเป็นข้อมูลเพื่อใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอน จะมีการสื่อสารแจ้งให้ผู้ปกครองของเด็กเป็นรายบุคคลเท่านั้น และผลการประเมินเป็นคะแนนของเด็กรายบุคคลนี้ จะไม่นำไปเปรียบเทียบกับเด็กอื่น หรือกล่าวตำหนิตัวนักเรียนหรือผู้ปกครองแต่อย่างใด ข้อมูลจากการวิจัยจะใช้เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลปากอ่า

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยได้แสดงคะแนนและระดับทักษะที่แสดงออกของเด็กปฐมวัยในภาพรวม และแยกเป็นรายกลุ่มทักษะ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน 2. กลุ่มทักษะกำกับตนเอง และ 3. กลุ่มทักษะปฏิบัติ และทักษะที่สำคัญในการพัฒนาทักษะสมอง (EF) 9 ทักษะ ของเด็กปฐมวัยกลุ่มนี้ จำนวน 25 คน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนและระดับทักษะที่แสดงออกของเด็กปฐมวัยในภาพรวม และแยกกลุ่มทักษะ แสดงคะแนนที่ประเมิน/คะแนนเต็ม และแปรผลระดับทักษะทางสมอง (N=25)

ลำดับ	1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน				2. กลุ่มทักษะกำกับตนเอง				3. กลุ่มทักษะปฏิบัติ				ภาพรวมทั้งหมด
	1.1 การจำเพื่อใช้งาน	1.2 การยับยั้งชั่งใจ คิดใคร่ครวญ	1.3 การยึดหยุ่นความคิด	ภาพรวม 1.1 – 1.3	2.1 การควบคุมอารมณ์	2.2 การจดจ่อใส่ใจ	2.3 การติดตามประเมินตนเอง	ภาพรวม 2.1 – 2.3	3.1 การริเริ่มและลงมือทำ	3.2 การวางแผนและจัดระบบ	3.3 การมุ่งเป้าหมาย	ภาพรวม 3.1 – 3.3	
1	28/28 ดีมาก	21/28 ดี	22/28 ดี	71/84 ดีมาก	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	197/252 ดี
2	28/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	25/28 ดีมาก	81/84 ดีมาก	28/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	24/28 ดีมาก	80/84 ดีมาก	28/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	84/84 ดีมาก	245/252 ดีมาก
3	27/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	26/28 ดีมาก	81/84 ดีมาก	28/28 ดีมาก	27/28 ดีมาก	22/28 ดี	77/84 ดีมาก	27/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	26/28 ดีมาก	81/84 ดีมาก	239/252 ดีมาก
4	28/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	24/28 ดีมาก	80/84 ดีมาก	28/28 ดีมาก	26/28 ดีมาก	23/28 ดีมาก	77/84 ดีมาก	28/28 ดีมาก	27/28 ดีมาก	23/28 ดีมาก	78/84 ดีมาก	235/252 ดีมาก
5	10/28 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	9/28 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	10/28 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	29/84 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	7/28 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	12/28 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	7/28 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	26/84 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	10/28 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	11/28 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	9/28 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	30/84 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	85/252 ควรพัฒนา อย่างยิ่ง
6	27/28 ดีมาก	27/28 ดีมาก	25/28 ดีมาก	79/84 ดีมาก	27/28 ดีมาก	21/28 ดี	23/28 ดีมาก	71/84 ดีมาก	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	213/252 ดีมาก
7	28/28 ดีมาก	27/28 ดีมาก	27/28 ดีมาก	82/84 ดีมาก	26/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	25/28 ดีมาก	79/84 ดีมาก	28/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	27/28 ดีมาก	83/84 ดีมาก	244/252 ดีมาก

ตารางที่ 2 (ต่อ) คะแนนและระดับทักษะที่แสดงออกของเด็กปฐมวัยในภาพรวม และแยกกลุ่มทักษะ แสดงคะแนนที่ประเมิน/คะแนนเต็ม และแปรผลระดับทักษะทางสมอง (N=25)

ลำดับ	1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน				2. กลุ่มทักษะกำกับตนเอง				3. กลุ่มทักษะปฏิบัติ				ภาพรวมทั้งหมด
	1.1 การจำเพื่อใช้งาน	1.2 การยับยั้งชั่งใจ คิดไตร่ตรอง	1.3 การยึดหยุ่นความคิด	ภาพรวม 1.1 – 1.3	2.1 การควบคุมอารมณ์	2.2 การจดจ่อใส่ใจ	2.3 การติดตามประเมินตนเอง	ภาพรวม 2.1 – 2.3	3.1 การริเริ่มและลงมือทำ	3.2 การวางแผนและจัดระบบ	3.3 การมุ่งเป้าหมาย	ภาพรวม 3.1 – 3.3	
8	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	28/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	23/28 ดีมาก	79/84 ดีมาก	22/28 ดี	26/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	76/84 ดีมาก	218/252 ดีมาก
9	24/28 ดีมาก	21/28 ดี	24/28 ดีมาก	69/84 ดีมาก	21/28 ดี	27/28 ดีมาก	21/28 ดี	69/84 ดีมาก	25/28 ดีมาก	26/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	79/84 ดีมาก	217/252 ดีมาก
10	28/28 ดีมาก	24/28 ดีมาก	24/28 ดีมาก	76/84 ดีมาก	22/28 ดี	23/28 ดีมาก	23/28 ดีมาก	68/84 ดี	21/28 ดี	24/28 ดีมาก	22/28 ดี	67/84 ดี	211/252 ดีมาก
11	27/28 ดีมาก	24/28 ดีมาก	22/28 ดี	73/84 ดีมาก	25/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	27/28 ดีมาก	80/84 ดีมาก	23/28 ดีมาก	21/28 ดี	21/28 ดี	65/84 ดี	218/252 ดีมาก
12	28/28 ดีมาก	22/28 ดี	23/28 ดีมาก	73/84 ดีมาก	25/28 ดีมาก	24/28 ดีมาก	21/28 ดี	70/84 ดีมาก	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	206/252 ดีมาก
13	24/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	27/28 ดีมาก	79/84 ดีมาก	28/28 ดีมาก	24/28 ดีมาก	21/28 ดี	70/84 ดีมาก	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	212/252 ดีมาก
14	26/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	21/28 ดี	75/84 ดีมาก	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	201/252 ดี
15	11/28 ควรพัฒนาอย่างยิ่ง	11/28 ควรพัฒนาอย่างยิ่ง	12/28 ควรพัฒนา	34/84 ควรพัฒนาอย่างยิ่ง	14/28 ควรพัฒนา	15/28 ควรพัฒนา	10/28 ควรพัฒนาอย่างยิ่ง	39/84 ควรพัฒนา	12/28 ควรพัฒนา	13/28 ควรพัฒนา	10/28 ควรพัฒนาอย่างยิ่ง	35/84 ควรพัฒนาอย่างยิ่ง	109/252 ควรพัฒนาอย่างยิ่ง
16	28/28 ดีมาก	21/28 ดีมาก	23/28 ดีมาก	72/84 ดีมาก	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	198/252 ดี
17	16/28 ควรพัฒนา	21/28 ดี	20/28 ดี	57/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	14/28 ดี	56/84 ดี	19/28 ดี	20/28 ดี	21/28 ดี	60/84 ดี	173/252 ดี
18	28/28 ดีมาก	27/28 ดีมาก	21/28 ดี	76/84 ดีมาก	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	202/252 ดี
19	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	189/252 ดี
20	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	14/28 ควรพัฒนา	56/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	182/252 ดี
21	28/28 ดีมาก	28/28 ดีมาก	24/28 ดีมาก	80/84 ดีมาก	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	206/252 ดีมาก
22	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	189/252 ดี
23	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	14/28 ควรพัฒนา	56/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	182/252 ดี
24	20/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	62/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	188/252 ดี
25	18/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	60/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	17/28 ดี	59/84 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	21/28 ดี	63/84 ดี	182/252 ดี

ในภาพรวมเด็กปฐมวัยส่วนมาก มีทักษะทางสมอง อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 48.0) มีส่วนน้อยที่อยู่ในระดับควรพัฒนาอย่างยิ่ง (ร้อยละ 8.0) และเมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่มทักษะ 3 กลุ่ม

จะพบว่าเด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มีทักษะทางสมองในกลุ่มทักษะพื้นฐาน อยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 60.0) กลุ่มทักษะกำกับตนเอง อยู่ในระดับดี (52.0%) กลุ่มทักษะปฏิบัติ อยู่ในระดับดี (ร้อยละ 68.0) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความถี่ (คน) และ ร้อยละ (%) ทักษะสมอง (EF) ภาพรวม แยกเป็นกลุ่มทักษะ และแยกย่อยเป็นรายทักษะ (N=25)

ระดับ	1. กลุ่มทักษะพื้นฐาน				2. กลุ่มทักษะกำกับตนเอง				3. กลุ่มทักษะปฏิบัติ				คะแนนรวม 9 ด้าน
	1.1 การจำ เพื่อใช้งาน	1.2 การยับยั้ง ชั่งใจ คิด ไตร่ตรอง	1.3 การ ยืดหยุ่น ความคิด	ภาพรวม 1.1-1.3	2.1 การ ควบคุม อารมณ์	2.2 การจดจ่อ ใส่ใจ	2.3 การติดตาม ประเมิน ตนเอง	ภาพรวม 2.1 – 2.3	3.1 การริเริ่ม และ ลงมือทำ	3.2 การวางแผน และ จัดระบบ	3.3 การมุ่ง เป้าหมาย	ภาพรวม 3.1 – 3.3	
ดีมาก	15 คน 60.0%	12 คน 48.0%	11 คน 44.0%	15 คน 60.0%	9 คน 36.0%	10 คน 40.0%	7 คน 28.0%	10 คน 40.0%	6 คน 24.0%	7 คน 28.0%	6 คน 24.0%	6 คน 24.0%	12 คน 48.0%
ดี	7 คน 28.0%	11 คน 44.0%	12 คน 48.0%	8 คน 32.0%	14 คน 56.0%	13 คน 52.0%	14 คน 56.0%	13 คน 52.0%	17 คน 68.0%	16 คน 64.0%	17 คน 68.0%	17 คน 68.0%	11 คน 44.0%
ควรพัฒนา	1 คน 4.0%	-	-	-	1 คน 4.0%	2 คน 8.0%	2 คน 8.0%	1 คน 4.0%	1 คน 4.0%	1 คน 4.0%	-	-	-
ควรพัฒนา อย่างยิ่ง	2 คน 8.0%	2 คน 8.0%	2 คน 8.0%	2 คน 8.0%	1 คน 4.0%	-	2 คน 8.0%	1 คน 4.0%	1 คน 4.0%	1 คน 4.0%	2 คน 8.0%	2 คน 8.0%	2 คน 8.0%

อภิปรายผลการวิจัย

แม้ผลการวิจัยในภาพรวมจะแสดงให้เห็นว่าทักษะสมอง (EF) ของเด็กปฐมวัยกลุ่มนี้อยู่ในระดับดีมาก แต่เมื่อพิจารณาลงไปรายทักษะแล้วจะสะท้อนให้เห็นว่าเด็กกลุ่มนี้ หากจะส่งเสริมพัฒนาทักษะสมอง (EF) ให้ดีขึ้นไปสู่ระดับดีมาก จะต้องส่งเสริมกลุ่มทักษะกำกับตนเอง (Self-regulatory Skills) และกลุ่มทักษะปฏิบัติ (Practical Skills) ซึ่งเป็นประเด็นท้าทายให้ครูจัดประสบการณ์เพื่อส่งเสริมพัฒนาทักษะสมอง (EF) ให้แก่นักเรียนในปีการศึกษา 2567 ต่อไป

กรณีของนักเรียนส่วนน้อย จำนวน 2 ราย (ร้อยละ 8) ที่ผลการประเมินทักษะสมอง (EF) อยู่ในระดับควรพัฒนาอย่างยิ่ง ครูหรือผู้ดูแลเด็กจะต้องให้การส่งเสริมและจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาเด็กเป็นกรณีพิเศษ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยนี้ครูผู้หรือผู้ดูแลเด็ก ควรส่งเสริมหรือจัดประสบการณ์ที่ช่วยพัฒนาทักษะต่อไปนี้อย่างเหมาะสมจากระดับดี ให้ไปสู่ระดับดีมาก ได้แก่

- การยืดหยุ่นความคิด (Shift/ Cognitive Flexibility)
- การควบคุมอารมณ์ (Emotion Control)

- การจดจ่อใส่ใจ (Focus Attention)
- การติดตามประเมินตนเอง (Self-Monitoring)
- การริเริ่มและลงมือทำ (Initiating)
- การวางแผนและจัดระบบ (Planning and Organizing)
- การมุ่งเป้าหมาย (Goal-directed Persistence)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิเคราะห์ผลการประเมินทักษะสมอง (EF) มากกว่า 1 ครั้งขึ้นไป เพื่อใช้ประโยชน์ในการเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะสมอง (EF) ซึ่งจะเป็นประโยชน์เป็นข้อมูลสะท้อนพัฒนาการของเด็กเป็นรายบุคคลอันจะเป็นประโยชน์ต่อครู ผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งผู้ปกครองในการส่งเสริมพัฒนาทักษะสมอง (EF) ของเด็กแต่ละคนอีกด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ สถาบัน RLG (รักลูก เลิร์นนิ่ง กรุ๊ป) ผู้พัฒนาและสร้าง “แบบสังเกตพฤติกรรมทักษะสมอง EF ของเด็กปฐมวัย (วัย 3–6 ปี) ตามแนวทางการจัดประสบการณ์ใน EF Guideline” ซึ่งเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ได้อนุญาตให้ใช้แบบสังเกตดังกล่าวเป็นเครื่องมือวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณโรงพยาบาลแม่ลาว จังหวัดเชียงราย อนุเคราะห์บุคลากรในการช่วยส่งเสริมและขับเคลื่อน Executive Functions หรือ EF ในเด็กปฐมวัยของอำเภอแม่ลาว จังหวัดเชียงราย

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี**. กรุงเทพฯ :

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

ประเสริฐ ผลิตผลการพิมพ์. (2561). **เลี้ยงลูกอย่างไรให้ได้ EF**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวเพื่อนเด็ก.

สถาบัน RLG. (2566). **เครื่องมือประเมินวัดค่าทักษะสมอง EF 9 ด้าน สำหรับเด็กปฐมวัย EF**

Behaviors Assessment for Preschool. [ออนไลน์].

เข้าถึงได้จาก : <https://cri-ef-bap.glide.page/> (วันที่ค้นข้อมูล : 20 กุมภาพันธ์ 2567)

สุภาวดี หาญเมธี. (2559). **พัฒนาทักษะสมอง EF ด้านการอ่าน**. กรุงเทพฯ : บริษัท ไอดีอีเอส

ดิจิทัลพริ้นท์ จำกัด.

สุภาวดี หาญเมธี. (2564). **EF ทักษะสมองเพื่ออยู่รอดและสำเร็จได้ในโลกที่แปรปรวน**. กรุงเทพฯ :

บริษัท โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (1987) จำกัด.

การรับรู้ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองของผู้สูงอายุ
ในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย
Perception of Risk Factors for Stroke among the Elderly in Ban Huafai
Health Promotion Hospital Area, Mueang District. Chiang Rai Province.

พยงค์ ขุนสะอาด¹ สุเวช พิมน้ำเย็น^{2*} ภัทรภณ นิลสิงห์³ อภิสัทธ์ ศรีรักษา⁴
Payong Khunsaard, Suwech Pimnumyen, Pattarapon Nilsing and Aphisit Sriraksa,

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย 2) ระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุในพื้นที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรม กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุ ในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ผู้สูงอายุในพื้นที่ จำนวน 280 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) และสถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation Coefficient) ผลการวิจัยพบว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.6 อายุอยู่ในช่วง 60-69 ปี ร้อยละ 46.1 ส่วนใหญ่อยู่ในสถานะภาพสมรส ร้อยละ 60.4 ระดับการศึกษาประถมศึกษา ร้อยละ 76.8 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 90.4 ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวาน ร้อยละ 33.9 ส่วนใหญ่ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยในครอบครัว ร้อยละ 97.1 การรับรู้ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองโดยรวมอยู่ในระดับน้อย จึงควรสร้างการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดสมองที่ถูกต้องให้แก่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ, โรคหลอดเลือดสมอง

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณบดีคณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย

² อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ ผู้ช่วยสอน คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁴ อาจารย์ คณะสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยเชียงราย

* E-mail: suwech1981@northern.ac.th

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the level perception of risk factors for stroke among the elderly; 2) study the level of self-protection behaviors against stroke among the elderly; and 3) factors affecting behavior and self-protection behavior on stroke among the elderly in Ban Huafai health promotion hospital area, Muang District, Chiang Rai Province. 280 elderly were included in the sample. Analyzed the data with frequency and percentages, and statistics analyzed the correlation with Pearson's correlation coefficient. The results found that the majority of the elderly were female (54.6%), aged 60-69 years (46.1%), most were in a married state (60.4%), had a primary education level (76.8%) had congenital disease (90.4%), had High blood pressure and diabetes (33.9%), most had no history of illness in the family (97.1%). Overall Perception of Risk Factors for Stroke among the Elderly was at low level. This elderly group should be properly raised their perception of risk factors for stroke.

Keywords: Elderly, Stroke

บทนำ

โรคหลอดเลือดสมอง (Cerebrovascular disease, Stroke) หรือโรคอัมพาต อัมพฤกษ์ เป็นโรคที่พบบ่อยที่สุดโรคหนึ่งของโรคทางระบบประสาท ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้เกิดความพิการและการเสียชีวิตที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น และเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญของประเทศและทั่วโลก จากข้อมูลองค์การอนามัยโลก ได้รายงานสถานการณ์โรคหลอดเลือดสมองว่า ในปี พ.ศ. 2561 มีประชาชนที่ป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมองสูงถึง 17 ล้านคน ส่งผลให้เกิดความพิการ 5 ล้านคน มีผู้เสียชีวิต 6.5 ล้านคน ซึ่งเป็นสาเหตุจากการเสียชีวิตด้วยโรคหลอดเลือดสมอง เป็นอันดับ 2 ในผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปี และเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ 5 ในผู้ที่มีอายุระหว่าง 15-59 ปี นอกจากนี้ยังพบว่า โดยเฉลี่ยทุกๆ 6 วินาที จะมีคนเสียชีวิตจากโรค หลอดเลือดสมองอย่างน้อย 1 คน (World Stroke Organization, 2017)

สำหรับประเทศไทย จากรายงานข้อมูลย้อนหลัง 5 ปี ของกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข พบว่า จำนวนผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง ตั้งแต่ปี 2556-2560 มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยในปี 2559 พบผู้ป่วย 293,463 รายในปี 2560 พบผู้ป่วย 304,807 ราย และจำนวนผู้เสียชีวิตจากโรคหลอดเลือดสมองปีละประมาณ 30,000 ราย จากสถานการณ์ดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า โรคหลอดเลือด

เลือดสมองเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ 1 ของประเทศไทย ซึ่งสามารถเกิดได้กับประชาชนทุกกลุ่มวัย และปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญในการเกิดโรคได้แก่ โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน ภาวะโรคหัวใจ ไขมันในเลือดสูง สูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย, 2563)

จากรายงานโรคหลอดเลือดสมอง ของกองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปี พ.ศ. 2561 พบว่า มีจำนวนประชากรโรคหลอดเลือดสมอง 47.1 ต่อแสนประชากร โดยแยกได้ดังนี้ กรุงเทพมหานคร 53.3 ต่อแสนประชากร ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพมหานคร) 51.6 ต่อแสน ประชากร ภาคเหนือ 54.4 ต่อแสนประชากร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 40.5 ต่อแสน ประชากร และภาคใต้ 42.1 ต่อแสนประชากร ในส่วนจังหวัดเชียงราย พบสถานการณ์อัตราการตายด้วยโรคหลอดเลือดสมอง ปีงบประมาณ 2561 จำนวน 25.78 ต่อแสนประชากร และในปี พ.ศ.2562 จำนวน 30.81 ต่อแสนประชากร และยังพบสถิติบุคคลที่มีโรคประจำตัวโรคหลอดเลือดสมอง ในจังหวัดเชียงรายที่ได้รับการวินิจฉัยของแพทย์ จำนวน 3,923 คน และในเขตพื้นที่อำเภอเมืองเชียงรายพบผู้ป่วย จำนวน 1,042 คน ซึ่งกลุ่มโรคหลอดเลือดสมองถือเป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขและมีแนวโน้ม เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และยังเป็นสาเหตุการป่วย และการตายที่สำคัญ ซึ่งกลุ่มโรคเหล่านี้จะเกิดจากปัจจัยเสี่ยง หลายประการ เช่น การบริโภคอาหารที่มีสัดส่วนไม่เหมาะสม ขาดการออกกำลังกาย มีความเครียด การสูบบุหรี่ ดื่มสุรา โดยมีรากฐานมาจากการดำเนินวิถีชีวิตที่เร่งรีบไม่เหมาะสม และมีสิ่งแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย, 2563)

ในพื้นที่การให้บริการของ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย มีผู้สูงอายุ จำนวน 716 คน ซึ่งเป็นมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง และจากสถานการณ์ดังกล่าวจะเห็นว่าผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองของจังหวัดเชียงรายมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองและพฤติกรรม (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย, 2563) ดังนั้นผู้วิจัยศึกษาการรับรู้ ปัจจัยเสี่ยงการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย เพื่อจะได้ทราบถึงระดับพฤติกรรมและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง และนำผลการวิจัยที่ได้ไปวางแผนในการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย ต่อไป

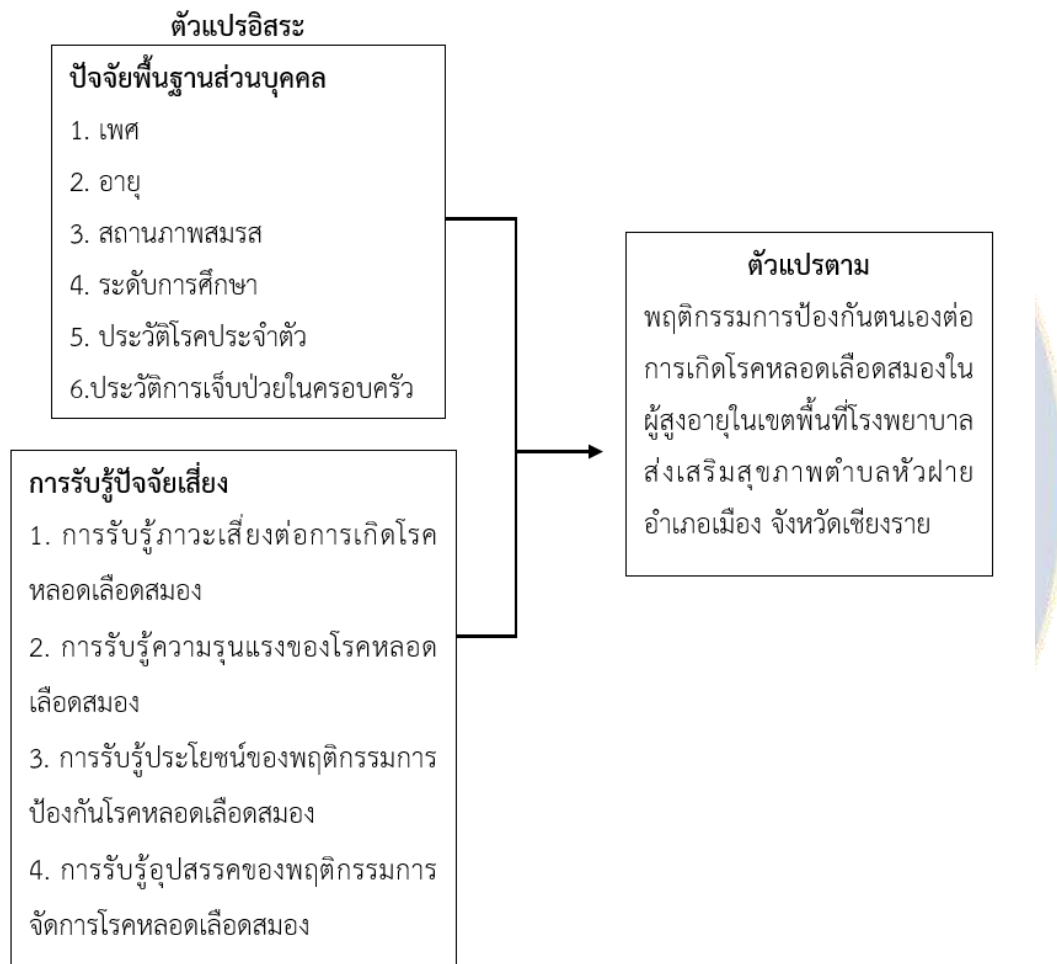
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุ ในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

2. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย อำเภอเมืองจังหวัดเชียงราย

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา โดยเป็นการเก็บข้อมูลที่ต้องการศึกษาจากตัวอย่างผู้สูงอายุในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย จำนวน 716 คน จากประชากร 2 หมู่บ้านในเขตพื้นที่รับผิดชอบ คือ หมู่ที่ 1 จำนวน 407 คน และหมู่ที่ 4 จำนวน 309

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คำนวณด้วยสูตรยามาเน่ (Yamane 1973 : 725, อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ 2543) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 สำหรับ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 คน

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งสัดส่วน ตามแต่ละหมู่บ้าน (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2543) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน) (ชาย / หญิง)	การคำนวณ	กลุ่มตัวอย่าง (คน)	สัดส่วนกลุ่ม ตัวอย่าง(คน)	
				ชาย	หญิง
หมู่ที่ 1 ชุมชนหัวฝาย	407 (188 / 219)	$280/716 \times 407$	159	73	86
หมู่ที่ 4 ชุมชนหนองปิง	309 (139 / 170)	$280/716 \times 309$	121	54	67
รวม	716		280	127	153

โดยมีการเลือกกลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง พิจารณาดังนี้

1. เป็นผู้มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป
2. เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่วิจัยอย่างน้อย 1 ปี
3. สามารถอ่าน สื่อสารได้ตามปกติ
4. สนใจเข้าร่วมกิจกรรม

เครื่องมือในการวิจัย

เป็นแบบสอบถามที่ปรับปรุงมาจาก สุทธิสา ทิจะยัง (2557) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมองในชุมชนโรงพยาบาลอุ้มทอง อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ประวัติโรคประจำตัว ระดับการศึกษาสูงสุด โรคประจำตัว และการประวัติการเจ็บป่วยใน

ครอบครัว(ญาติสายตรง) ซึ่งเป็นคำถามเลือกตอบและคำถามปลายเปิด จำนวน 6 ข้อ คำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ของบุคคล ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ ภาวะเสี่ยง การเกิดโรคหลอดเลือดสมอง และด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมอง ประกอบด้วย คำถาม 31 ข้อ และมีข้อคำถามเชิงบวกทั้งหมด เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (สุทิสสา ทิจะยัง, 2557)

ระดับ	ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
เห็นด้วย	3 คะแนน	1 คะแนน
ไม่แน่ใจ	2 คะแนน	2 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	1 คะแนน	3 คะแนน

จากการคำนวณนำค่าที่ได้มากำหนดค่าคะแนนจัดระดับ คะแนนการรับรู้ส่วนบุคคล และความเป็นไปได้ของการปฏิบัติ ได้ดังนี้

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.66	หมายถึง การรับรู้ส่วนบุคคลและความเป็นไปได้ของการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.67 – 2.33	หมายถึง การรับรู้ส่วนบุคคลและความเป็นไปได้ของการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.34 – 3.00	หมายถึง การรับรู้ส่วนบุคคลและความเป็นไปได้ของการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองเป็นแบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ด้าน จำนวน 10 ข้อ ข้อคำถามมีทั้งข้อความเชิงบวกและข้อความเชิงลบ เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) แบ่งเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับคะแนน	ระดับการปฏิบัติ
คะแนน 1 คะแนน	หมายถึง ผู้ตอบไม่เคยปฏิบัติกิจกรรมในข้อความนั้นเลย
คะแนน 2 คะแนน	หมายถึง ผู้ตอบปฏิบัติกิจกรรมในข้อความนั้นส่วนน้อย หรือสัปดาห์ละ 1 – 2 วัน
คะแนน 3 คะแนน	หมายถึง ผู้ตอบปฏิบัติกิจกรรมในข้อความนั้นส่วนใหญ่ หรือสัปดาห์ละ 3 – 4 วัน
คะแนน 4 คะแนน	หมายถึง ผู้ตอบปฏิบัติกิจกรรมในข้อความนั้นสม่ำเสมอ ทุกวัน

การกำหนดคะแนนเพื่อแปลความหมายของพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง แบ่งเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับดีมาก ระดับดี ระดับปานกลาง และระดับไม่ดี ใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 1-4 โดยพิจารณาตามเกณฑ์ของ (Best, 1977) ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{Maximum – Minimum} &= \text{คะแนนสูงสุด – คะแนนต่ำสุด} \\ \text{Interval} &= \text{จำนวนชั้น} \\ &= \frac{4 - 1}{4} \\ &= 0.75 \end{aligned}$$

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.75 หมายถึง มีพฤติกรรมการป้องกันการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองอยู่ในระดับไม่ดี

คะแนนเฉลี่ย 1.76 – 2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมการป้องกันการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.26 หมายถึง มีพฤติกรรมการป้องกันการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองอยู่ในระดับดี

คะแนนเฉลี่ย 3.27 – 4.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการป้องกันการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองอยู่ในระดับดีมาก

แบบสอบถามส่วนที่ 3 เป็น แบบสอบถามที่ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมได้ แบบสอบถามการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมองของ สุทัสสา ทิจะยัง (2557)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

มีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ได้ค่า IOC=0.92 นำแบบสอบถามไปทดสอบหาคุณภาพ (Try Out) ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) = 0.72

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่เก็บได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่

1. ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล นำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเพื่ออธิบายให้เห็นลักษณะของข้อมูล

2. หาความสัมพันธ์ระหว่างด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเกิดโรค หลอดเลือดสมอง กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองของผู้สูงอายุ ในเขตพื้นที่ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยทดสอบด้วยสถิติวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation Coefficient)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากข้อมูลกลุ่มกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 คน พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 54.6 มีอายุอยู่ในช่วง 60-69 ปี ร้อยละ 46.1 ส่วนใหญ่อยู่ในสถานภาพสมรส ร้อยละ 60.4 มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา ร้อยละ 76.8 มีโรคประจำตัว ร้อยละ 90.4 ป่วยเป็นโรคความดันโลหิตสูง และโรคเบาหวาน ร้อยละ 33.9 ส่วนใหญ่ไม่มีประวัติการเจ็บป่วยในรอบครัว ร้อยละ 97.1 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=280)

ข้อมูล	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
เพศ		
ชาย	127	45.4
หญิง	153	54.6
อายุ (ปี)		
60-69	129	46.1
70-79	113	40.3
80 ขึ้นไป	38	13.6
$\bar{X} = 71.11$ S.D. = 5.99		
สถานภาพสมรส		
โสด	18	6.4
สมรส	169	60.4
หม้าย/หย่าร้าง / แยกกันอยู่	93	33.2
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ประถมศึกษา	215	76.8
มัธยมศึกษา / อาชีวศึกษา	41	14.6
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	16	5.7

อื่นๆ	8	2.9
ตารางที่ 2 (ต่อ) แสดงจำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=280)		
ข้อมูล	จำนวน (n)	ร้อยละ (%)
ประวัติโรคประจำตัว		
ไม่มี	27	9.6
มี	253	90.4
โรคประจำตัว		
ความดันโลหิตสูง	74	26.4
ความดันโลหิตสูง และ เบาหวาน	95	33.9
ความดันโลหิตสูง และ ไขมันในเลือดสูง	37	13.2
ไขมันในเลือดสูง และ โรคหัวใจ	8	2.9
ความดันโลหิตสูง เบาหวาน และ ไขมันในเลือดสูง	8	2.9
ความดันโลหิตสูง และ โรคหัวใจ	7	2.5
อื่นๆ	24	8.6
ประวัติการเจ็บป่วยในครอบครัว		
มี	8	2.9
ไม่มี	272	97.1

ส่วนที่ 2 ระดับการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง
 จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมการเกิดโรคหลอดเลือดสมองของ
 ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดยรวมอยู่
 ในระดับน้อย ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิด
 โรคหลอดเลือดสมอง

หัวข้อ	\bar{x}	S.D	ระดับ
การรับรู้ภาวะเสี่ยงการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง			
1. ผู้ที่มีโรคประจำตัว เช่น เบาหวาน ความดันโลหิตสูง มีโอกาสเกิดโรคหลอดเลือดสมอง	1.3	0.67	น้อย
2. อ้วนแบบลงพุงมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคหลอดเลือดสมอง	1.1	0.33	น้อย
3. ผู้ที่ดื่มสุราเป็นประจำมีโอกาสเป็นโรคหลอดเลือดสมอง	1.1	0.40	น้อย

หัวข้อ	\bar{x}	S.D	ระดับ
4. ผู้ที่มีความเครียดเรื้อรังมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง	1.1	0.41	น้อย
5. ผู้ที่รับประทานอาหารรสเค็มจะมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง	1.2	0.48	น้อย
6. ผู้ที่รับประทานไขมันอิ่มตัว จะมีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง	1.1	0.41	น้อย
7. คนอายุมากกว่า 45 ปีมีโอกาสเกิดโรคหลอดเลือดสมอง	1.3	0.63	น้อย
9. เพศชายมีโอกาสเกิดโรคหลอดเลือดสมองมีโอกาสเกิดโรคหลอดเลือดสมอง มากกว่าเพศหญิง	1.3	0.56	น้อย
10. อาการชา และอ่อนแรงของกล้ามเนื้อใบหน้า เป็นอาการเตือนของโรคหลอดเลือดสมอง	1.1	0.4	น้อย
11. การสับสน พูดไม่ชัด เป็นอาการเตือนของโรคหลอดเลือดสมอง	1.1	0.46	น้อย
13. การเดินเซ เดินลำบาก เป็นอาการเตือนของโรคหลอดเลือดสมอง	1.1	0.45	น้อย
14. อาการกลืนลำบาก เป็นอาการเตือนของโรคหลอดเลือดสมอง	1.2	0.49	น้อย
การรับรู้ความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมอง			
15. ผู้ป่วยโรคนี้มีอาการปวดอย่างรุนแรง ปากเปื่อย เจ็บหน้าอก เหนื่อยง่าย หดสติ	1.3	0.60	น้อย
16. ผู้ป่วยโรคนี้ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้	1.2	0.46	น้อย
17. การป่วยด้วยโรคหลอดเลือดสมอง อาจพิการและเสียชีวิตได้	1.2	0.48	น้อย
การรับรู้ประโยชน์ของพฤติกรรมป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง			
18. การลดหรือหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหาร รสหวาน เค็ม ป้องกันการเกิดโรคหลอดเลือดสมองได้	1.1	0.31	น้อย
19. การงดสูบบุหรี่จะช่วยลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง	1.1	0.31	น้อย

หัวข้อ	\bar{x}	S.D	ระดับ
20.การงดเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์จะช่วยลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง	1.1	0.25	น้อย
21.การควบคุมน้ำหนักตัวให้อยู่ในระดับปกติไม่อ้วนจะช่วยลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองได้	1.1	0.46	น้อย
22.การออกกำลังกายอย่างถูกวิธีและเหมาะสม จะช่วยลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองได้	1.1	0.47	น้อย
23.การควบคุมอารมณ์ไม่ให้หงุดหงิด จะช่วยลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองได้	1.1	0.25	น้อย
24.การปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์ จะช่วยลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองได้	1.1	0.37	น้อย
การรับรู้อุปสรรคของพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง			
25.ท่านรับประทานอาหารแบบไม่ปรุงรส ทำให้เกิดโรคหลอดเลือดสมองได้	1.7	0.94	ปานกลาง
26. ท่านไม่สามารถเลิกสูบบุหรี่ได้	1.7	0.94	ปานกลาง
27. ท่านไม่สามารถงดหรือลดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้	1.7	0.91	ปานกลาง
28. ท่านไม่สามารถจัดการกับความเครียดได้	2.1	0.88	ปานกลาง
29. ท่านไม่สามารถออกกำลังกายได้อย่างสม่ำเสมอ	2.1	0.88	ปานกลาง
30. ท่านไม่มีคนพาไปพบแพทย์ หลอดเลือดสมอง มีโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค	1.4	0.81	น้อย

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง

ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ในด้านการบริโภคอาหาร อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการออกกำลังกายอยู่ในระดับไม่ดี ด้านความเครียด อยู่ในระดับไม่ดี ด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป อยู่ในระดับไม่ดี ถ้ามองโดยรวมพบว่าพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง ของผู้สูงอายุในเขตพื้นดังกล่าว อยู่ในระดับที่ไม่ดี ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง

หัวข้อ	\bar{x}	S.D	ระดับ
ด้านการบริโภคอาหาร			
1. ทานลดหรือหลีกเลี่ยงการบริโภคอาหารรสหวาน รสเค็ม	1.8	0.96	ปานกลาง
2. ทานรับประทานอาหารที่ต้องเติมเครื่องปรุงรส เช่น ซอส น้ำตาล น้ำปลา	2.4	1.0	ปานกลาง
3. ทานรับประทานผลไม้ที่มีรสหวาน	2.1	0.82	ปานกลาง
ด้านการออกกำลังกาย			
4. ทานออกกำลังกายครั้งละ 30 นาที ต่อวัน	1.6	0.76	ไม่ดี
5. ทานทำกิจกรรมที่ต้องใช้กำลัง เช่น ทำการเกษตร ทำงาน บ้าน	1.6	0.76	ไม่ดี
ด้านการจัดการความเครียด			
6. เมื่อท่านไม่สบายใจท่านพูดคุยกับคนในครอบครัว เพื่อน	1.6	0.76	ไม่ดี
7. เมื่อท่านไม่สบายใจท่านจะนั่งสมาธิ	2.2	1.2	ปานกลาง
8. ท่านมีความเครียด ท่านจะผ่อนคลาย โดยการหากิจกรรมทำ เช่น ฟังเพลง พูดคุยกับกลุ่มเพื่อน	1.6	0.75	ไม่ดี
ด้านการดูแลสุขภาพทั่วไป			
9. ท่านปฏิบัติตามคำแนะนำของแพทย์เมื่อมีอาการเจ็บป่วย	1.4	0.62	ไม่ดี
10. ท่านไปพบแพทย์เป็นประจำเมื่อมีอาการเจ็บป่วย หรือ แพทย์นัดเพื่อติดตามอาการ	1.5	0.79	ไม่ดี

ส่วนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุ

จากการศึกษาพบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง สถานภาพสมรส และ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง เพศ โรคประจำตัว และระดับการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดในสมองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง ดังค่าสหสัมพันธ์ที่แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล และการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรมกับ พฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุ

ตัวแปร	ค่าสหสัมพันธ์ (r)
เพศ	+ .134
สถานภาพสมรส	- .143
ระดับการศึกษา	- .195
โรคประจำตัว	+ .328
ระดับการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงที่มีผลต่อพฤติกรรม	+ .215

อภิปรายผลวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีระดับพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมอง อยู่ในระดับที่ไม่ดี อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวยังไม่มีความตระหนักถึงความรุนแรงของโรคหลอดเลือด และโรคแทรกซ้อนอื่นๆ สอดคล้องกับ และสอดคล้องกับการศึกษาของวิยะการ แสงหัวช้าง (2560) ที่ผลการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุร้อยละ 87 มีโรคประจำตัวเรื้อรังมากกว่า 1 โรค ดังนั้นผู้ป่วยกลุ่มนี้จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่สำคัญ ที่ต้องได้รับการส่งเสริมการรับรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง โดยเฉพาะโรคความดันโลหิตสูง ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงด้านโรคที่สำคัญของการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง และการที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60 ซึ่งในสังคมและวัฒนธรรมของไทย เพศหญิงมักมีบทบาทสำคัญในการดูแลสุขภาพของคนในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การรับประทานอาหาร การดูแลสุขภาพอนามัยทั่วไป

ผู้สูงอายุในเขตพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหัวฝาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย มีการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง อยู่ในระดับน้อย ซึ่งในงานวิจัยส่วนมากที่ผู้สูงอายุรับรู้ถึงปัจจัยเสี่ยงได้ดีเป็นเรื่องเกี่ยวกับ โรคความดันโลหิตสูง รองลงมาคือ การสูบบุหรี่ และโรคเบาหวาน (กษมา เชียงทอง, 2562) ซึ่งโรคความดันโลหิตสูง เป็นปัจจัยเสี่ยงด้านโรคที่สำคัญที่สุดของการเกิดโรคหลอดเลือดสมองทั้งโรคหลอดเลือดสมองแตก (hemorrhagic stroke) และโรคสมองขาดเลือด (ischemic stroke) ดังนั้นกลุ่มผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูง จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักที่สำคัญที่ต้องได้รับความรู้เกี่ยวกับโรคหลอดเลือดสมอง

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า อายุไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง แต่สถานภาพสมรส และ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงลบกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือดสมอง เพศ โรคประจำตัว และการรับรู้ปัจจัยเสี่ยงต่อโรคหลอดเลือดสมอง มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองต่อการเกิดโรคหลอดเลือด

สมอง ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การรับรู้อุปสรรคต่อการเกิดโรค การรับรู้ประโยชน์ของการป้องกันการเกิดโรค ส่วนการรับรู้อาการเตือนโรคหลอดเลือดสมองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลตนเองเพื่อป้องกันการโรคหลอดเลือดสมอง อาจอธิบายได้จาก การรับรู้อาการเตือน เป็นการรับรู้สัญญาณเตือนของโรคหลอดเลือดสมอง ที่บุคคลรับรู้ได้ว่า เป็นสัญญาณอันตรายที่บ่งบอกถึงการเกิดโรค เป็นภาวะคุกคามของชีวิต ดังนั้นเมื่อบุคคลมีการรับรู้การมีภาวะคุกคามจึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) ของ Rosenstock and Becker ที่กล่าวว่า การรับรู้ภาวะเสี่ยงต่อการเกิดโรคและการรับรู้ความรุนแรงของโรค ทำให้บุคคลเกิดการรับรู้ภาวะคุกคามของโรค (Perceived Threat) ซึ่งภาวะคุกคามนี้เป็นสิ่งที่บุคคลไม่ปรารถนาและมีแนวโน้มที่จะหลีกเลี่ยงซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกิดพฤติกรรมการป้องกันโรค

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารหรือผู้มีอำนาจในการออกนโยบาย ควรมีนโยบายให้บุคลากร สาธารณสุขเน้นกิจกรรมให้คำแนะนำกลุ่มผู้สูงอายุที่มีโรคประจำตัวเป็นโรคความดันโลหิตสูงหรือ โรคเบาหวาน เกี่ยวกับการรับประทานยา และการตระหนัก และรับรู้ความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมอง และโรคแทรกซ้อนต่างๆ จากโรคประจำตัว
2. ควรมีนโยบายการพัฒนาผู้สูงอายุด้านการจัดการความเครียด โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง หรือโรคเบาหวาน เพราะการศึกษาพบว่า คะแนนเฉลี่ยรวม พฤติกรรมการจัดการความเครียดอยู่ในระดับที่ไม่ดี

เอกสารอ้างอิง

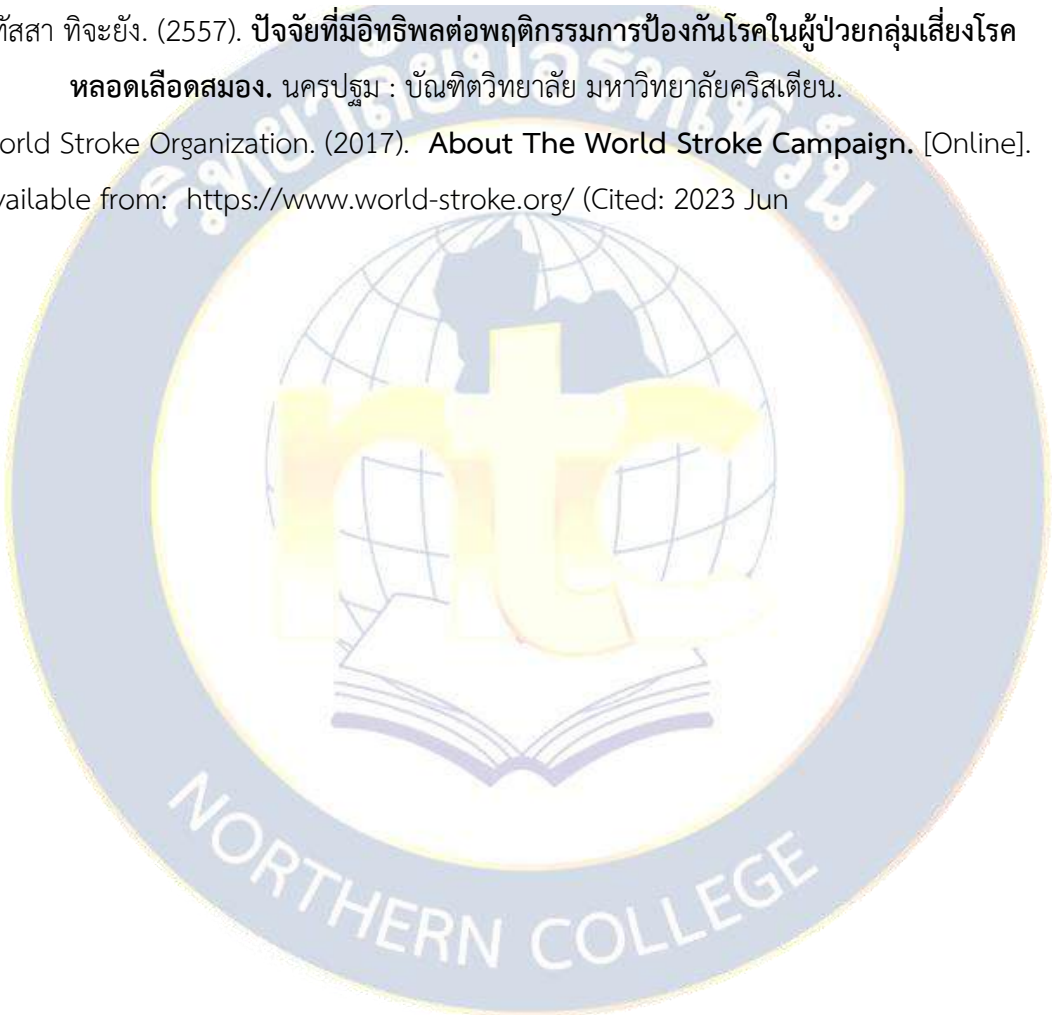
- กษมา เชียงทอง. (2554). ความสัมพันธ์ระหว่างแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพการรับรู้อาการเตือน และพฤติกรรมการจัดการโรคหลอดเลือดสมอง ในกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมองอำเภอตอยสะแกต จังหวัดเชียงใหม่. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://search.lib.cmu.ac.th/search/?searchtype=&searcharg=b1512606> (วันที่ค้นข้อมูล : 14 กุมภาพันธ์ 2566).
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2543). การวัดและการประเมินผลการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย. (2563). รายงานจำนวนผู้สูงอายุโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหัวฝาย 2563. เชียงราย : เอกสารอัดสำเนา.

วิยะการ แสงหัวช้าง. (2560). ผลของการให้ความรู้โดยใช้กระบวนการกลุ่มและการติดตามทางโทรศัพท์ต่อความรู้และพฤติกรรมการป้องกันโรคหลอดเลือดสมองในผู้สูงอายุเจ็บป่วยเรื้อรัง. วารสารศูนย์การศึกษาแพทยศาสตร์คลินิก โรงพยาบาลพระปกเกล้า. 30 (4), 260-273.

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย. (2563). รายงานสถานการณ์อัตราอุบัติใหม่ด้วยโรคหลอดเลือดสมองของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงราย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://cro.moph.go.th/mophcr/index.php/> (วันที่ค้นข้อมูล : 14 กุมภาพันธ์ 2565).

สุทัสสา ทิจะยัง. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคในผู้ป่วยกลุ่มเสี่ยงโรคหลอดเลือดสมอง. นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน.

World Stroke Organization. (2017). About The World Stroke Campaign. [Online]. Available from: <https://www.world-stroke.org/> (Cited: 2023 Jun

การศึกษาเนื้อเยื่อมะตาดภายใต้กล้องจุลทรรศน์
Microscopic evaluation of *Dillenia Indica* L.

ปภาดา หอมจันทร์¹, จารุวรรณ กลิ่นถนอม², เสาวภา ละม้าย³, รัชนิพร จำบุญ⁴
Paparda Homchan¹, Jaruan Klinthanom, Saowapa Lamai, Ratchaniporn Jaboon

บทคัดย่อ

มะตาดเป็นผลไม้ที่นิยมนำมาประกอบอาหารประเภทต่างๆ ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ด้านอาหารเฉพาะของภูมิภาคชาวไทย-รามัญ ได้ระบุว่ามะตาดมี 2 สายพันธุ์ คือ สายพันธุ์ข้าวเจ้าและสายพันธุ์ข้าวเหนียว สายพันธุ์ที่นิยมนำมาประกอบอาหารคือสายพันธุ์ข้าวเหนียวเนื่องจากมีเนื้อนิ่มเส้น กากใยน้อย ต่างจากสายพันธุ์ข้าวเจ้าที่มีเนื้อหยาบกระด้างเส้นกากใยมาก ในทางการแพทย์แผนไทยไม่พบการแยกมะตาดเป็น 2 สายพันธุ์เหมือนกับภูมิภาคชาวไทย-รามัญ การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเนื้อเยื่อมะตาดในส่วนผล เมล็ด ใบและเปลือกไม้ ของสายพันธุ์ข้าวเจ้าและสายพันธุ์ข้าวเหนียว โดยศึกษาระดับ Macroscopic characteristics และ Microscopic characteristics ผลการศึกษาลักษณะของมะตาดในส่วนผล เมล็ด ใบ เปลือกไม้ ระดับ Macroscopic characteristics พบว่าลักษณะรูปร่างภายนอกไม่มีความแตกต่างกัน โดยผลดิบมีสีเขียวอ่อน ใบยาวรี ใบหยักฟันเลื่อย เปลือกไม้มีสีน้ำตาล ในลักษณะสีของผงยาส่วนผลมีสีแดงอิฐ เมล็ดมีสีน้ำตาล ใบมีสีเขียวและเปลือกมีสีน้ำตาลเข้ม จากผลการศึกษาผงยาพบว่าลักษณะสีของผงยาไม่มีความแตกต่างจากทุกส่วนของทั้ง 2 สายพันธุ์ ผลการศึกษาระดับ Microscopic characteristics พบว่าการเรียงตัวของเนื้อเยื่อ แบบสด ส่วนผล เมล็ด ใบและเปลือกไม้ จากผลการศึกษาเนื้อเยื่อพบว่าลักษณะเนื้อเยื่อไม่มีความแตกต่างจากทุกส่วนของทั้ง 2 สายพันธุ์ การศึกษาลักษณะเนื้อเยื่อของผงยา พบเนื้อเยื่อ parenchyma, sclerenchyma, spiral vessels, rectangular sclereid, fibre, Calcium oxalate prism, testa, epidermis, unicellular trichomes, stomata, cork จากผลการศึกษาผงยาพบว่าไม่มีความแตกต่างกันของเนื้อเยื่อทั้ง 4 ส่วนใน 2 สายพันธุ์

คำสำคัญ: มะตาด, macroscopic characteristics, microscopic characteristics, ชาวไทย-รามัญ

¹ อาจารย์คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

⁴ อาจารย์คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The Ma-tad is a popular fruit-cooking category based on Thai-Raman wisdom, which is a unique food culture of the Thai-Raman, stating that Ma-tad has 2 species: the khaw jaow species and the khaw nieow species. The most popular species of cooking are the glutinous rice species due to soft, low fiber residue. Different from the rice species with coarse flesh, a lot of fibers. In Thai traditional medicine, Ma-tad classification is not found between two species like Thai-Raman wisdom. This study was intended to study the tissue Ma-tad in the seeds and bark of the rice species and the glutinous rice species by macroscopic characteristics and microscopic characteristics. The results of macroscopic characteristics were no difference in their appearance, with a light green leaf, long sawtooth blade, and dark brown wood bark. The powder color from fruits, seeds, leaves, and barks have reed brick, brown, green, and dark brown, respectively. The powder has found that color characteristics are not different from every part of the two species. The tissue of powder found parenchyma tissue, spiral vessels, rectangular sclereid, fibre, calcium oxalate prism, testa, lower epidermis, unicellular trichomes, stomata, and cork. From the result of powder study found that there are no differences in all 4 tissues from these two species.

Keywords: Ma-tad, macroscopic characteristics, microscopic characteristics, Thai-Raman People

บทนำ

วิจัยทัศนตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาพื้นที่เมืองชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้น ความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยจะมุ่งเน้นสงวนรักษา อนุรักษ์ พื้นฟูและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ

อัตลักษณ์และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับแผนการพัฒนาจังหวัดปทุมธานีที่มีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์พื้นฟูและใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน จังหวัดปทุมธานีเป็นจังหวัดที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมชาวไทย-รามัญถือเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมของจังหวัด เพราะมีการตั้งถิ่นฐานมากกว่า 300 ปี ชาวไทย-

รามัญมีประเพณี วัฒนธรรม การแต่งกาย และอาหารที่เป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะวัฒนธรรมอาหารชาวไทย-รามัญนั้นจะนำผลอ่อนมะตาดมารับประทานสดและประกอบอาหาร เช่น แกงส้มมะตาด และ แกงคั่วมะตาด เป็นต้น มะตาดมี 2 สายพันธุ์ คือ สายพันธุ์ข้าวเจ้า เนื้อหยาบกระด้าง มีกากใยมาก ผลสีเขียวอ่อน และสายพันธุ์ข้าวเหนียว เนื้อนุ่ม กากใยน้อย ผลสีเขียวเข้ม รสเปรี้ยวอมฝาด ชาวไทย-รามัญรับประทานเฉพาะสายพันธุ์ข้าวเหนียวเท่านั้น (วิถีชาวบ้าน, 2561) ในด้านคุณค่าอาหารผลมะตาดมีสรรพคุณช่วยแก้ท้องอืด ลดอาการปวดท้อง ทำให้ขับถ่ายดี ชาวไทย-รามัญใช้รากมะตาดเป็นยาถอนพิษจากแมลงสัตว์กัดต่อย เปลือกและใบมีรสฝาดใช้เป็นยาสมานแผล เมื่อกที่ผลช่วยเคลือบแผลในกระเพาะ ในทางการแพทย์แผนไทยใช้เปลือกต้นและใบซึ่งมีรสฝาด ต้มน้ำดื่มแก้ท้องเสีย เป็นยาฝาดสมาน ระบายพิษไข้ ผลดิบมีรสเปรี้ยว แก้ไข้ ระบายท้อง แก้ปวดท้อง บำรุงร่างกาย ผลสุกมีรส หวานอมเปรี้ยวทานเป็นยาเย็น แก้ไข้ แก้ไอ ขับเสมหะ จากข้อมูลดังกล่าวมาในข้างต้นไม่พบว่ามีการศึกษาถึงมะตาดเป็น 2 สายพันธุ์เหมือนกับภูมิปัญญาชาวไทย-รามัญ ผู้วิจัยจึงได้ เลือกทำการศึกษาลักษณะเนื้อเยื่อมะตาดภายใต้กล้องจุลทรรศน์ เพื่อศึกษาความแตกต่างของเนื้อเยื่อ มะตาดทั้ง 2 สายพันธุ์

วัตถุประสงค์

ศึกษาลักษณะเนื้อเยื่อของมะตาดในส่วน เปลือกไม้ ผล และ ใบ ของสายพันธุ์ข้าวเจ้าและสายพันธุ์ข้าวเหนียว

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาลักษณะของมะตาดในส่วน เปลือกไม้ ผล และ ใบ ของสายพันธุ์ข้าวเจ้าและสายพันธุ์ข้าวเหนียว เก็บตัวอย่างจากชุมชนคลองพิบูล ตำบลบางปรอก อำเภอเมืองปทุมธานี จังหวัดปทุมธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการศึกษาวิจัยเอกลักษณ์เนื้อเยื่อมะตาดสายพันธุ์ข้าวเจ้าและสายพันธุ์ข้าวเหนียวภายใต้กล้องจุลทรรศน์ เป็นวิจัยกึ่งทดลอง (Research) วิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วย

1. การวางแผนการดำเนินงานวิจัย
2. การเก็บตัวอย่างมะตาด
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การตรวจสอบข้อมูลและแก้ไข
6. สรุปข้อมูล

วัสดุอุปกรณ์และสารเคมีที่ใช้ในการวิจัย

วัสดุอุปกรณ์และสารเคมีที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็นสองประเภท ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างมะตาด และวัสดุอุปกรณ์และสารเคมีที่ใช้ในการทดลอง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ชุดคำถามที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย สายพันธุ์ อายุ และการจำแนกสายพันธุ์เบื้องต้น

1.2 อุปกรณ์ในการจดบันทึก ประกอบด้วย ดินสอ ยางลบ สมุดบันทึก

1.3 อุปกรณ์ในการบันทึกเสียง คือ เครื่องบันทึกเสียง

2. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างมะตาด

2.1 ไม้สอยใช้สอยผลมะตาด

2.2 บรรจุภัณฑ์ใส่มะตาดแต่ละส่วน

2.3 กระจกน้ำแข็งเตรียมน็อกมะตาดแต่ละส่วน

2.4 กาน้ำร้อนเตรียมน้ำร้อนน็อกมะตาดแต่ละส่วน

2.5 น้ำแข็งน็อกมะตาดแต่ละส่วน

2.6 ปากกาเมจิกเขียนระบุมะตาดแต่ละส่วนบนบรรจุภัณฑ์

2.7 กะละมังใส่น้ำร้อนที่ต้มแล้ว

2.8 ข่งใส่มะตาดแต่ละส่วนที่น็อกเสร็จแล้ว

2.9 น้ำเปล่าสำหรับต้มและแช่น้ำแข็ง

3. วัสดุอุปกรณ์และสารเคมีที่ใช้ในการทดลอง

3.1 วัสดุอุปกรณ์

3.1.1 กล้องจุลทรรศน์

3.1.7 เข็มเขี่ย

3.1.2 เครื่องอบลมร้อน

3.1.8 Slide

3.1.3 เครื่องบดยา

3.1.9 Cover slip

3.1.4 ขวดเก็บผงตัวอย่างแต่ละส่วน

3.1.10 กระดาษทิชชู

3.1.5 ผงมะตาดแต่ละส่วน

3.1.11 ใบมีดโกน

3.1.6 กระดาษเช็ดเลนส์

3.1.12 ตะแกรงเบอร์ 60

3.2 สารเคมี

3.2.1 น้ำกลั่น

3.2.2 iodine solution

3.2.3 chloral hydrate

3.2.4 Sudan III

3.2.5 glycerin solution

การเตรียมตัวอย่างแบบแห้ง

1. ตัวอย่างมะตาดสด
2. หั่นให้เป็นชิ้นเล็กๆ
3. อบให้แห้งที่อุณหภูมิ 40 -60 องศาเซลเซียส
4. เมื่อมะตาดแห้ง ชั่งน้ำหนัก 3 ครั้งเพื่อตรวจให้ผลแห้งสนิท
5. บดผ่านตะแกรงเบอร์ 60
6. ผงมะตาด

การศึกษาลักษณะเนื้อเยื่อของมะตาดแบบสดส่วนใบ ส่วนใบ

1. ใช้ใบมีดโกนสะกิดตรงผิวใบพืชมะตาดสด
2. นำผิวใบที่ลอกได้ไปแช่น้ำกลั่นประมาณ 5-10 นาที
3. ใช้เข็มเย็บผิวใบลงบน slide แล้ว clear ด้วย chloral hydrate ประมาณ 2-3 นาที
4. หยดน้ำกลั่น 1-2 หยด
5. ปิดด้วย cover slip แล้วซับน้ำยาที่ล้นออกมาด้วยกระดาษทิชชู
6. ส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์

วิธีการเตรียมสไลด์ศึกษาส่วน ผล เมล็ด ใบ และ เปลือกไม้ แบบแห้ง

1. ตรวจสอบลักษณะความละเอียด หยาด สีและกลิ่น ของผงยาแล้วบันทึก
2. หยด glycerin solution ลงบน slide 1-2 หยด
3. ใช้เข็มเย็บ เย็บผงยาปริมาณเล็กน้อยลงบนตรงหยด glycerin solution คนให้ทั่ว
4. หยดสารที่ต้องการศึกษาประมาณ 1-2 หยดแล้วคนเบาๆ
5. ปิดด้วย cover slip แล้วซับน้ำยาที่ล้นออกมาด้วยกระดาษทิชชู
6. ส่องดูด้วยกล้องจุลทรรศน์

ผลการศึกษา

การศึกษาลักษณะทางสัณฐานวิทยาในส่วน ผล เมล็ด ใบ และเปลือกไม้ ของสายพันธุ์ข้าวเจ้า และสายพันธุ์ข้าวเหนียว เปรียบเทียบลักษณะทางสัณฐานวิทยาของทั้ง 2 สายพันธุ์พบว่า ส่วน ผลมีสีขาวอ่อน กลีบเลี้ยง 5 กลีบ ไม่แตกต่างกัน แตกต่างกันเพียงส่วนผลของสายพันธุ์ข้าวเจ้ามี 18 คาร์เพล สายพันธุ์ข้าวเหนียวมี 15 คาร์เพล ในแต่ละคาร์เพลของผลจริงทั้ง 2 สายพันธุ์จะมีเมือกและเมล็ดสีดำอยู่ภายใน ส่วนใบของทั้ง 2 สายพันธุ์มีลักษณะใบยาวรี เห็นเส้นใบชัดเจน ใบหยักฟันเลื่อย ไม่แตกต่างกัน และส่วนเปลือกไม้ของทั้ง 2 สายพันธุ์มีสีดำคล้ายไม่แตกต่างกัน ในลักษณะสีของผงยา

ส่วนผลมีสีแดงอิฐ ส่วนเมล็ดมีสีน้ำตาล ส่วนใบมีสีเขียว และส่วนเปลือกมีสีน้ำตาลเข้ม ซึ่งทั้ง 2 สายพันธุ์ไม่แตกต่างกัน

การศึกษาภายใต้กล้องจุลทรรศน์โดยใช้สาร Glycerin water , Iodine TS และ Sudan III ศึกษาในส่วน ผล เมล็ด ใบ และเปลือกไม้ ของสายพันธุ์ข้าวเจ้า และสายพันธุ์ข้าวเหนียว ทำการศึกษา ส่วนละ 5 ครั้ง ทำซ้ำ 5 วัน โดยใช้กำลังขยาย 40× 100× และ 400× ตามลำดับ แล้วเปรียบเทียบ เนื้อเยื่อของทั้ง 2 สายพันธุ์พบว่า การเรียงตัวของเนื้อเยื่อแบบสดส่วนผล เมล็ด ใบ และ เปลือกมีการเรียงตัวไม่แตกต่างกัน ลักษณะเนื้อเยื่อของผงยาในส่วน mesocarp ของผลพบเนื้อเยื่อพาเรงคิมา (parenchyma) จำนวนมาก พบหยดน้ำมัน (oil cell) เล็กน้อย พบเวสเซลแบบคล้ายชั้นบันได (spiral vessels) พบ สเกลอริตรูปสี่เหลี่ยมหรือหลายเหลี่ยม (rectangular sclereid) พบเส้นใย (fibre) ลักษณะเส้นใยาว ผนังเซลล์หนา พบแคลเซียมออกซาลาเลทรูปปริซึม (calcium oxalate prism) จำนวนมาก จากผล การศึกษาเนื้อเยื่อพบว่าลักษณะเนื้อเยื่อไม่มีความแตกต่างจากทุกส่วนของทั้ง 2 สายพันธุ์ ลักษณะเนื้อเยื่อของผงยาในส่วน (endocarp) ของเมล็ด พบเนื้อเยื่อพาเรงคิมา (parenchyma) มีผนังเซลล์บาง พบสเกลอริต (sclereid) จำนวนมาก เป็นรูปสี่เหลี่ยมหรือหลายเหลี่ยม (rectangular sclereid) พบเส้นใย (fibre) ลักษณะเส้นใยาวผนังเซลล์หนา พบเปลือกเมล็ด ชั้นนอก (testa) เป็นเซลล์ยาวสีน้ำตาล พบแคลเซียมออกซาลาเลทปริซึม (Calcium oxalate prism) พบสเคอเรนไคมา (Sclerenchyma) จำนวนมาก ซึ่งทั้ง 2 สายพันธุ์ไม่แตกต่างกัน จากผลการศึกษา เนื้อเยื่อพบว่าลักษณะเนื้อเยื่อไม่มีความแตกต่างจากทุกส่วนของทั้ง 2 สายพันธุ์ลักษณะเนื้อเยื่อของผงยาใน ส่วนใบ (leaf) พบเนื้อเยื่อชั้นผิวหนังด้านล่าง (lower epidermis) เรียงต่อเป็นแถวชิดกันแน่น ไม่มีช่องว่างระหว่างเซลล์ ส่วนใหญ่เป็นเซลล์แถวเดียวอยู่ในลักษณะที่ เรียกว่า Beaded พบเส้นใย (fibre) มักมีผล็กรูปปริซึมของแคลเซียมออกซาลาเลท (calcium oxalate prism) หุ้มอยู่ พบพาเรงคิมา (parenchyma) จากบริเวณเส้นกลางใบ (mid vein หรือ midrib) พบขน ใบชนิดขนปกคลุม (covering trichomes) ชนิดเซลล์เดี่ยว (unicellular) รูปกรวย ผนังหนา โคนมัก โค้งงอ พบปากใบ (stomata) ชนิดอโนโมไซติก (amniocytic) และซึ่งทั้ง 2 สายพันธุ์ไม่แตกต่างกัน จากผลการศึกษา เนื้อเยื่อพบว่าลักษณะเนื้อเยื่อไม่มีความแตกต่างจากทุกส่วนของทั้ง 2 สายพันธุ์

ลักษณะเนื้อเยื่อของผงยาในส่วนเปลือกไม้ (barks) พบสเกลอริต (sclereid) มีลักษณะผนังเนื้อเยื่อหนา มีรอยเว้าพบจำนวนมาก พบชั้นเนื้อเยื่อคอร์ก (cork) ในด้านผิวหนัง (surface view) จำนวนมาก พบเส้นใย (fibre) มีลักษณะยาวมีช่องว่างด้านใน นอกจากนี้ยังพบแคลเซียมออกซาลาเลท ปริซึม (calcium oxalate prism) จากผลการศึกษาเนื้อเยื่อพบว่าลักษณะเนื้อเยื่อไม่มีความแตกต่างจาก ทุกส่วนของทั้ง 2 สายพันธุ์

ตารางที่ 1 ตารางสรุปวิเคราะห์ผล

ส่วน	เนื้อเยื่อ	ข้าวเหนียว	ข้าวเจ้า	เปรียบเทียบงานวิจัย
ผล เมล็ด ใบ	parenchyma	spongy	Spongy	
ผล เมล็ด	Vessels	spiral	Spiral	
ผล	Fibre	-	-	
ผล เมล็ด ใบ เปลือก	Calcium Oxalate	prism	Prism	
เมล็ด	sclerenchyma	-	-	
ผล เมล็ด เปลือก	Sclereid	rectangular	rectangular	
เมล็ด	Testa	-	-	
ใบ	Covering trichomes	unicellular	unicellular	
ใบ	stomata	Anomocytic	Anomocytic	Anomocytic (Kumar, Kumar, & Prakash, 2013)
เปลือก	Cork	-	-	

อภิปรายผล

จากการศึกษาเนื้อเยื่อมะตาดภายใต้กล้องจุลทรรศน์ส่วนผล เมล็ด ใบ และเปลือกไม้ ของสายพันธุ์ข้าวเจ้าและสายพันธุ์ข้าวเหนียว ระดับ macroscopic characteristics พบว่าลักษณะรูปร่างภายนอกไม่มีความแตกต่างกัน โดยผลมีสีเขียวอ่อน มีกลีบเลี้ยง 5 กลีบเลี้ยง ภายในผลของสายพันธุ์ข้าวเจ้ามี 18 คาร์เพล สายพันธุ์ข้าวเจ้ามี 15 คาร์เพล ใบยาวรี ใบหยักฟันเลื่อย เปลือกไม้มีสีน้ำตาล จาก ระดับ Microscopic characteristics พบว่าการเรียงตัวของเนื้อเยื่อแบบสทส่วนผล เมล็ด ใบ และ เปลือก จากผลการศึกษาเนื้อเยื่อพบว่าลักษณะเนื้อเยื่อจากทุกส่วนของทั้ง 2 สายพันธุ์ไม่มีความแตกต่าง การศึกษาลักษณะเนื้อเยื่อของพวงยา พบเนื้อเยื่อ parenchyma , sclerenchyma , spiral vessels, rectangular sclereid , fibre , calcium oxalate prism , testa , lower epidermis , unicellular trichomes, stomata , cork จากผลการศึกษาพวงยาพบว่าลักษณะของเนื้อเยื่อทั้ง 4

ส่วนใน 2 สายพันธุ์ ไม่มีความ แตกต่างกัน จากการทบทวนวรรณกรรมในหนังสือคู่มือจำแนกพรรณไม้ (กองกานดา ชยามฤต และ วรดลต์ แจ่มจ ารุญ, 2559) ในคู่มือจำแนกพรรณไม้ มะตาดอยู่ในวงศ์ ส้าน Dilleniaceae แยกชนิด ตามรูปวิธาน ได้เป็น มะตาด หรือ ส้านป่า D. indica L. ระบุว่า มีกลีบ ดอกสีขาว มี 14 – 20 คาร์เพล ผลโต เส้นผ่านศูนย์กลาง 8 – 10 ซม. ใบอย่างมาก มีขนยาวทางด้าน ล่าง แต่ไม่ได้รับระบุว่ามะตาดมี สายพันธุ์ข้าวเจ้าและสายพันธุ์ข้าวเหนียวตามที่ภูมิปัญญาของชาวไทย- รามัญได้ระบุไว้ ซึ่งสอดคล้องกับตำราการแพทย์แผนไทยที่ไม่ได้ระบุสายพันธุ์ของมะตาดว่ามี 2 สาย พันธุ์ และยังสอง คล้องกับการศึกษาครั้งนี้เช่นกัน คือ ไม่พบความแตกต่างของเนื้อเยื่อมะตาดทั้งใน ส่วน ผล เมล็ด ใบ และเปลือกไม้ ของทั้ง 2 สายพันธุ์ แต่ยังไม่สามารถระบุได้ว่าเป็นสายพันธุ์เดียวกัน ดังนั้นจึงควร ศึกษาด้วยวิธีอื่น เพิ่มเติม เช่น TLC, HPLC, DNA และ fingerprinting

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาความแตกต่างของมะตาดสายพันธุ์ข้าวเจ้าและสายพันธุ์ข้าวเหนียววิธีด้วย วิธี อื่น เช่น TLC, HPLC, DNA และ Fingerprinting เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- ชุตินา เพ็ชรประยูร. (2562). **เอกลักษณ์ผงยาจากผลและเมล็ด**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท บัญชีกริการพิมพ์. 79-122.
- ทะนงศักดิ์ อ่อนหาตพอ. (2562). **การเตรียมสไลด์ของผงยาและน้ำยาย้อมสไลด์เพื่อใช้กับกล้องจุลทรรศน์**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท บัญชีกริการพิมพ์. 205-210.
- ปองทิพย์ สิทธิสาร. (2562). **เอกลักษณ์ผงยาจากเปลือกไม้และเนื้อไม้**. พิมพ์ครั้งที่ 1 กรุงเทพฯ : บริษัทบัญชีกริการพิมพ์. 123-154.
- วีณา สาริตบัณฑิตพันธ์. (2562). **เอกลักษณ์ผงยาจากใบ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทบัญชีกริการพิมพ์. 15-50.
- สมนึก บุญสุภา. (2562). **เซลล์เนื้อเยื่อพืชและการตรวจเอกลักษณ์สมุนไพรทางจุลทรรศน์ลักษณะ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัท บัญชีกริการพิมพ์. 1-14.
- Kumar S., Kumar V., Prakash Om. 2013. Microscopic evaluation and physiochemical analysis of Dillenia indica leaf. *Asian Pacific Journal of Tropical Biomedicine*, 2013 No 1.doi: 337- 340.

นวัตกรรม C ประคบเต้านมด้วยสมุนไพร Innovation C herbal compress to stimulate the flow of milk in Postpartum mothers

ภิสรินธันญ์ ภูศิวิโกคิน¹, เมทนี แซซัง², จตุพร แผงจักร³

Phisarintan Poosiwapokhin¹, Methanee Saesong¹, Jatuporn Pangjak²

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยแบบกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการใช้แผ่นประคบเต้านมสมุนไพรสำหรับมารดาหลังคลอดที่มีการไหลของน้ำนมในโรงพยาบาลคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างเป็นคุณแม่หลังคลอดที่คลอดปกติทางช่องคลอดและมาคลอดที่โรงพยาบาล ซึ่งผู้ทำวิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์โดยมีคุณสมบัติ ได้แก่ มารดาหลังคลอดปกติอยู่ระหว่างพักฟื้น 2 วัน และไม่เคยแพ้หรือมีข้อห้ามในการใช้สมุนไพร ผลการศึกษาพบนวัตกรรมซีประคบเต้านมสามารถเพิ่มการไหลของน้ำนมในมารดาหลังคลอดได้ โดยมีการเปรียบเทียบก่อนและหลังประคบเต้านม พบว่าการนวดเต้านมก่อนประคบสมุนไพรด้วยนวัตกรรมซี ก็สามารถลดอาการคัดตึงเต้านมให้กับคุณแม่หลังคลอดได้ พร้อมให้คำแนะนำการนวดเต้านม พบว่าสามารถเพิ่มปริมาณการไหลของน้ำนมได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: นวัตกรรมซี, ประคบเต้านม, มารดาหลังคลอด

Abstract

This Quasi-experimental research aimed to study the effects of breast herbal compress to stimulate the milk flow in postpartum mothers at Khlong Khlong Hospital, Kamphaeng Phet Province. The samples were purposively selected for normal delivery in 2 days of recovery at the hospital. The results from research showed herbal compress before and after When giving a massage program stimulate the flow of the mother's milk and the massage herbal compress, increase the mean milk flow receiving massage with herbal compress, Furthermore, providing guidance on breast massage can significantly increase the milk flow volume, as evidenced by statistical significance.

Keywords: Innovation C, Breast Compression, Postpartum Mother

¹ นักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² นักศึกษาสาขาวิชาการแพทย์แผนไทย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ อาจารย์คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

บทนำ

ในคุณแม่ที่มีภาวะน้ำนมไหลช้าหรือน้ำนมน้อย จะมีความเครียดวิตกกังวลเนื่องจากกลัวว่าทารกได้รับนมไม่เพียงพอ ซึ่งความเครียดความวิตกกังวลจะยิ่งส่งผลต่อความล่าช้าในการหลั่งน้ำนม และนำไปสู่การตัดสินใจเลือกใช้นมผสมในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งปัจจุบันมีบริษัทขายผลิตภัณฑ์นมผงมากมาย อดอ้างสรรพคุณมีสารช่วยให้เด็กฉลาด แข็งแรง ทำให้คุณแม่หลายท่านเกิดความเข้าใจผิดพลาดโอกาสทองเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ทั้ง ๆ ที่นมแม่ดีที่สุด มีสารอาหารมากกว่า 200 ชนิด โดยประโยชน์ของนมแม่จะทำให้ทารกจะได้สารอาหารครบถ้วน มีภูมิคุ้มกัน ป่วยยากหายเร็ว ป้องกันโรครุมิแพ้ อีกทั้งยังช่วยลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคอ้วนได้ถึงร้อยละ 13 ป้องกันการเกิดโรคเบาหวานชนิดที่ 2 ได้ร้อยละ 35 และยังช่วยกระตุ้นพัฒนาการทางด้านร่างกายและสมองอีกด้วย การที่บริษัทขายผลิตภัณฑ์นมผง โหมโฆษณาสินค้าของตัวเองว่ามีสารอาหารที่จำเป็นต่อเด็กทารกและเด็กเล็ก ซึ่งอิทธิพลการโฆษณามีผลทำให้คุณแม่ให้น้ำนมแก่ลูกน้อยลง เนื่องจากเชื่อว่านมผงสามารถทดแทนนมแม่ได้ จากสถิติมีเด็กทารกและเด็กเล็กเพียงร้อยละ 12.3 ที่ได้รับนมแม่อย่างเดียวนในช่วง 6 เดือนแรก เหตุผลหนึ่ง คุณแม่หลายคนต้องกลับไปทำงานหลังจากครบกำหนดลาคลอด 3 เดือน บวกกับการได้ข้อมูลไม่ครบถ้วนจากโฆษณานมผงยี่ห้อต่างๆ และที่น่ากลัวว่าการโฆษณาทั่วไป คือ การที่บริษัทนมผงต่างๆ พยายามทำการตลาดเข้าถึงตัวแม่โดยตรงตั้งแต่ลูกยังอยู่ในท้องเลยก็ว่าได้ (สุธีรา เอื้อไพโรจน์กิจ , 2559)

องค์การอนามัยโลก (WHO) และยูนิเซฟ แนะนำว่าลูกควรได้กินนมแม่อย่างเดียว ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน และควรทานต่อเนื่องไปจนถึงอายุ 2 ปี หรือนานกว่านั้น ควบคู่กับอาหารตามวัยที่เหมาะสม เนื่องจากนมแม่เป็นอาหารที่เหมาะสมที่สุดสำหรับลูก ด้วยองค์ประกอบด้านโภชนาการ การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน สารต่อต้านอนุมูลอิสระ วิตามินและยังมีเซลล์สิ่งมีชีวิตต่างๆ ทั้งจากเซลล์จากแม่ รวมถึงแบคทีเรียที่ดีต่อระบบทางเดินอาหารของลูกด้วย เด็กทารกที่เกิดใหม่ยังมีภูมิคุ้มกันที่ไม่สมบูรณ์ น้ำนมแม่เปรียบเสมือนวัคซีนหยดแรกสำหรับเด็ก เพราะมีภูมิคุ้มกันโรคจำนวนมากที่จะช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้ลูกน้อย การได้ดื่มนมแม่ตั้งแต่แรกเกิดจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทำให้ทารกเติบโตได้สมบูรณ์แข็งแรงเหนือสิ่งอื่นใด ขณะที่แม่ให้นมจะต้องโอบกอดลูกไว้ข้างนอก แม่ลูกสบตากัน การเลี้ยงลูกด้วยนมแม่จึงเป็นวิธีสร้างสายใยความรักความผูกพันที่ดีที่สุดวิธีหนึ่งระหว่างแม่กับลูก (กรมอนามัย, 2561)

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาพบว่า ปัจจัยอย่างหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมการไหลของน้ำนมคุณแม่หลังคลอด คือ นวดและประคบเต้านมทำให้น้ำนมไหลภายใน 6 ชั่วโมงหลังคลอด (อมรินทร์ ชะเนติยง, 2561) และผลของการใช้นวัตกรรม Donut Heat Gel ต่อระยะเวลาการหลั่งน้ำนมครั้งแรกในมารดาหลังคลอด หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลพัทลุง (อานิตย์ อ่องสกุล, 2564) ผู้วิจัยจึงสนใจทำนวัตกรรมซีประคบเต้านมด้วยสมุนไพรในโรงพยาบาลคลองขลุง ซึ่งเป็นศาสตร์

การแพทย์แผนไทยมาช่วยในการบรรเทาอาการเต้านมคัดในคุณแม่หลังคลอด โดยศึกษาเพื่อศึกษาประสิทธิภาพการใช้แผ่นประคบเต้านมสมุนไพรสำหรับมารดาหลังคลอดที่มีการไหลของน้ำนมน้อย โดยผลที่คาดว่าจะได้รับคือการลดอาการเจ็บปวดจากเต้านมคัดของคุณแม่หลังคลอด ซึ่งจะนำไปสู่การส่งเสริมให้คุณแม่หลังคลอดเลี้ยงบุตรด้วยนมแม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังเป็นการเผยแพร่ศาสตร์การแพทย์แผนไทยในการดูแลสุขภาพคุณแม่หลังคลอด และยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพของโรงพยาบาลอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการใช้แผ่นประคบเต้านมสมุนไพรสำหรับมารดาหลังคลอดที่มีการไหลของน้ำมน้อย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นคุณแม่หลังคลอด ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลคลองขลุง กลุ่มตัวอย่าง เป็นคุณแม่หลังคลอดที่คลอดปกติทางช่องคลอด และมาคลอดที่โรงพยาบาลคลองขลุง ซึ่งเป็น case study ในครั้งนี้ จำนวน 1 เคส

ตัวแปรในการวิจัย คือ

1. ตัวแปรต้น ได้แก่

1.1 การประคบเต้านมด้วยนวัตกรรมซี

1.2 ข้อมูลส่วนบุคคล

-อายุ

-สถานภาพการสมรส

-การศึกษา

-การได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนม : (1) การนวดเต้านม

(2) สมุนไพรกระตุ้นน้ำนม

-ลักษณะหัวนม

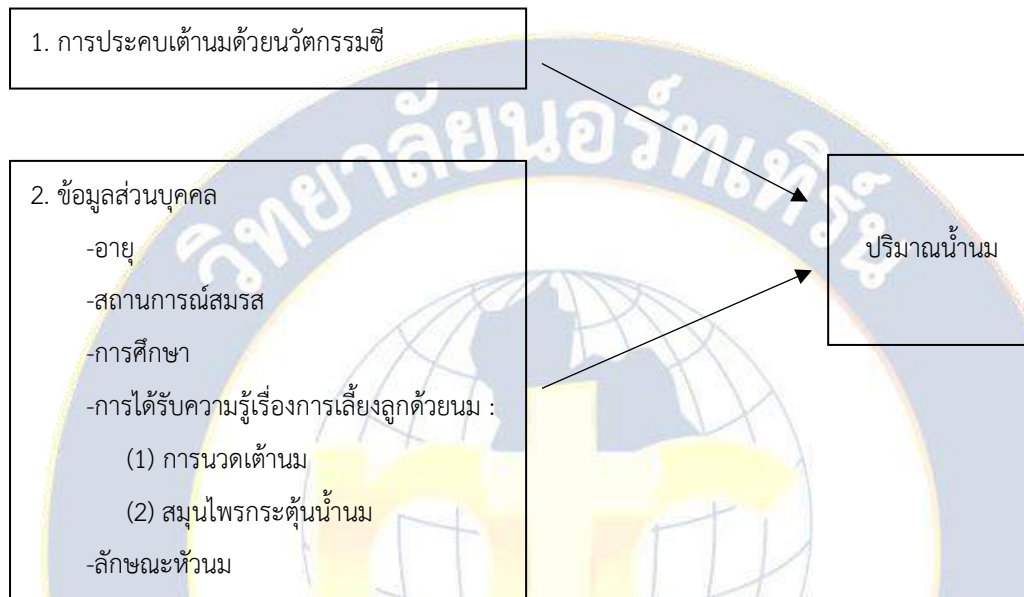
2. ตัวแปรตาม คือ ปริมาณน้ำนม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมซีประคบเต้านมด้วยสมุนไพร ในโรงพยาบาลคลองขลุง มีกรอบแนวคิดในการทำวิจัยได้มีกำหนดตัวแปรต้น และตัวแปรตาม เพื่อเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานวิจัยและเป็นแนวทางในการค้นหาคำตอบ

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

- เพื่อศึกษาการประคบเต้านมสามารถกระตุ้นการหลั่งของน้ำนมได้เร็วขึ้น
- เพื่อนำไปเสนอหรือพัฒนาการประคบเต้านมในโรงพยาบาลคลองขลุง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการใช้แผ่นประคบเต้านมสมุนไพรสำหรับมารดาหลังคลอดที่มีการไหลของน้ำมน้อย ซึ่งเป็นการศึกษาแบบ case study โดยการสุ่มวัดผลหลังการทดลองซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียด เกี่ยวกับการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
3. ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้ใช้ประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นคุณแม่หลังคลอด ที่มาคลอดที่โรงพยาบาลคลองขลุง กลุ่มตัวอย่าง เป็นคุณแม่หลังคลอดที่คลอดปกติทางช่องคลอดและมาคลอดที่โรงพยาบาลคลองขลุง

ซึ่งผู้ทำวิจัยได้ทำการคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

- 1). มารดาหลังคลอดปกติอยู่ระหว่างพักฟื้น 3 วัน
- 2). มีลักษณะหัวนมปกติ คือ ยาวประมาณ 1-2 เซนติเมตร ยื่นออกมาอย่างชัดเจนเมื่อทดสอบด้วยวิธีวอลล์เลอร์ (Waller's test)
- 3). ไม่มีภาวะแทรกซ้อนที่มีผลต่อการดูนมแม่
- 4). เคยมีบุตรที่สามารถดูนมแม่ได้
- 5). ไม่เคยแพ้หรือมีข้อห้ามในการใช้สมุนไพร
- 6). มีภาวะน้ำนมไหลน้อย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

- 1). เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ นวัตกรรมซีประคบเต้านมด้วยสมุนไพร ซึ่งผู้ทำวิจัยได้พัฒนามาจากลูกประคบสมุนไพรทั่วไปและนวัตกรรม Donut Heat Gel นำมาดัดแปลงเป็นในลักษณะของตัว C (ซี) เพื่อให้สามารถปรับขนาดขณะประคบให้พอดีกับเต้านมของคุณแม่ได้

(ภาพนวัตกรรมซีประคบเต้านมด้วยสมุนไพร)

2). เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลประกอบด้วย อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา การได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนม ซึ่งประกอบด้วย การนวดเต้านม และสมุนไพรมะพร้าว และลักษณะหัวนม

ซึ่งประเมินและบันทึกโดยผู้วิจัย แบบประเมินคะแนนการไหลของน้ำนมมาจาก อมรินทร์ ชะเนตย์ (2561) ซึ่งวัดคะแนนการไหลของน้ำนม เป็น 5 ระดับ

ระดับคะแนน 1 น้ำนมไม่ไหล หมายถึง เมื่อบีบน้ำนมแล้ว ไม่มีน้ำนมไหลออกมา

ระดับคะแนน 2 น้ำนมไหลน้อย หมายถึง เมื่อบีบน้ำนมแล้วมีน้ำนมไหลซึมออกมา แต่ไม่เป็นหยด

ระดับคะแนน 3 น้ำนมเริ่มไหล หมายถึง เมื่อบีบน้ำนมแล้วมีน้ำใสๆ ไหลออกมา 1-2 หยด

ระดับคะแนน 4 น้ำนมไหลแล้ว หมายถึง เมื่อบีบน้ำนมแล้วมีน้ำใสๆ หรือสีเหลืองไหล ออกมากกว่า 2 หยดขึ้นไป

ระดับคะแนน 5 น้ำนมไหลดี หมายถึง เมื่อบีบน้ำนมแล้ว มีน้ำนมไหลพุ่ง

มีตารางบันทึกจำนวนครั้งและระยะเวลาการประคบด้วยนวัตกรรมชี และเวลาที่น้ำนมเริ่ม ไหลครั้งแรก เป็นแบบบันทึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อเก็บรวบรวม ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยอธิบายวัตถุประสงค์ให้แก่กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง และ อธิบายหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมกรณีศึกษาแก่กลุ่มตัวอย่างก่อนให้เซ็นแสดงความยินยอม

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การเตรียมมารดาหลังคลอด

1. ผู้วิจัยสอบถามอาการมารดาหลังคลอด และประเมินเต้านมและปริมาณน้ำนมตามแบบ ประเมิน แล้วลงบันทึกก่อนทำการนวดเต้านมและประคบสมุนไพรมะพร้าวด้วยนวัตกรรมชี

2. เตรียมมารดาหลังคลอด โดยให้มารดานอนหงายบนเตียงผู้ป่วยในท่าที่สุขสบาย แขน 2 ข้างราบไปกับลำตัว ผู้วิจัยอธิบายขั้นตอนการนวดเต้านมและประคบสมุนไพรมะพร้าวที่เต้านม และแนะนำ

วิธีการปฏิบัติตนในระหว่างที่ทำหัตถการ

ขั้นตอนการนวดเต้านมและประคบสมุนไพรมะพร้าวด้วยนวัตกรรมชี

1. ผู้วิจัยทำการนวดเต้านมโดยใช้ท่าทาง ดังนี้

1.1 คลึงกันหอยโดยใช้สามนิ้วคลึงวนไปตามเข็มนาฬิกาเข้าหาลานนม

1.2 ใช้มือรองเต้านม แล้วใช้อีกมือรีดเข้าหาเต้านม โดยรีดให้ทั่วเต้า

1.3 ทำมือเป็นกำมปูแล้วบีบเข้าหาลานนม โดยทำให้ทั่วเต้า

1.4 ทำมือเป็นกำมปูแล้วบีบตั้งแต่ลานนมเข้าหาหัวนม

2. ผู้วิจัยผู้สำรองสำหรับวางแผนประคบสมุนไพร ประคบทั้ง 2 ข้าง ใช้เวลาประคบข้างละ 5 นาที แล้วจึงนำออก
3. ผู้วิจัยประเมินเต้านมและปริมาณน้ำนมตามแบบประเมิน แล้วลงบันทึกหลังการทำหัตถการ
4. ผู้วิจัยให้สุศึกษาเรื่องการนวดเต้านม และสมุนไพรที่ช่วยกระตุ้นน้ำนมแก่มารดาหลังคลอด โดยมีอาจารย์พี่เลี้ยงแผนกห้องคลอดคอยดูแล และประเมินหลังการให้สุศึกษา

ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นคุณแม่หลังคลอดที่คลอดปกติทางช่องคลอด และมาคลอดที่โรงพยาบาลคลองขลุง ซึ่งใช้ระยะเวลา 3 เดือน ในการเก็บข้อมูล โดยเริ่มเก็บระหว่างวันที่ 10 มีนาคม 2566 ถึง วันที่ 27 พฤษภาคม 2566

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์คำนวณค่าสถิติ หาค่าสถิติต่างๆ ดังนี้

1. ข้อมูลอายุ การศึกษา สถานภาพสมรส การได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ และลักษณะหัวนม
 2. เปรียบเทียบการหลังน้ำนมของมารดาหลังคลอด ก่อนประคบเต้านมและหลังประคบเต้านมด้วยนวัตกรรมซี โดยหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรต่าง ๆ ใช้เกณฑ์ต่อไปนี้
- คะแนน 4.50-5.00 คือ น้ำนมไหลดี
 - คะแนน 3.50-4.49 คือ น้ำนมไหลแล้ว
 - คะแนน 2.50-3.49 คือ น้ำนมเริ่มไหล
 - คะแนน 1.50-2.49 คือ น้ำนมไหลน้อย
 - คะแนน 1.00-1.49 คือ น้ำนมไม่ไหล

ผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาประสิทธิภาพการใช้แผ่นประคบเต้านมสมุนไพรในมารดาหลังคลอด ซึ่งสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

อายุของมารดามีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในมารดาอายุน้อยจะหยุดเลี้ยงลูกด้วยนมแม่มากกว่ามารดาที่อายุมากขึ้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 17 - 35 ปี จำนวน 4 ราย (ร้อยละ 66.67) รองลงมาอยู่ในช่วงอายุมากกว่า 35 ปี จำนวน 2 ราย (ร้อยละ 33.33)

สถานภาพการสมรส มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่เช่นเดียวกัน หากมารดาเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวอาจจะมี ความเครียด ความกังวล เรื่องต่างๆ ในการเลี้ยงลูก ส่งผลให้น้ำนมไหลน้อยลง เนื่องจากการสร้างน้ำนมภายหลังคลอดนั้นขึ้นกับฮอร์โมน 2 ชนิด คือ prolactin ทำหน้าที่สร้างน้ำนม จะมีปริมาณเพิ่มขึ้นขณะทารกดูดนมมารดา และฮอร์โมน oxytocin ทำหน้าที่กระตุ้นการหลั่งน้ำนม ฮอร์โมนนี้จะถูกยับยั้งการหลั่งหากมารดา มีความเครียด ไม่สุขสบายหรือกังวล ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอยู่ด้วยกันกับสามีทุกคน (ร้อยละ 100)

ระดับการศึกษา มีผลต่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เพราะมารดาบางรายอาจจะไม่ทราบว่า น้ำนมแม่มีประโยชน์อย่างไร ทำไมต้องเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบระดับการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ราย (ร้อยละ 33.33) และรองลงมาคือ ระดับการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.), ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.), มัธยมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวนละ 1 ราย (ร้อยละ 16.67) ตามลำดับ

การได้รับความรู้ในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ก็สำคัญเช่นเดียวกัน ซึ่งผู้วิจัยจะกล่าวถึงการนัดกระตุ้นน้ำนม และสมุนไพรที่ช่วยเพิ่มการไหลของน้ำนม ซึ่งถ้าหากมารดาหลังคลอดมีปัญหา น้ำนมไหลน้อย อาจจะไม่ทราบวิธีการแก้ปัญหา แล้วหันไปใช้นมผสมแทน นอกจากนมผสมจะมีประโยชน์ไม่เท่า นมแม่แล้ว ยังทำให้เสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นด้วยอีกด้วย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เกี่ยวกับการนัดเต้านมและสมุนไพรช่วยกระตุ้นน้ำนมจากการให้สุศึกษา จำนวน 5 ราย (ร้อยละ 83.33) และไม่ได้มีความรู้เรื่องการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ เกี่ยวกับการนัดเต้านมและสมุนไพรช่วยกระตุ้นน้ำนม จำนวน 1 ราย (ร้อยละ 16.67) เนื่องจากเป็นคนเมียนมาร์ที่ไม่ค่อยรู้ภาษาไทย

และหัวนมสั้นและหัวนมบอด พบว่าหัวนมของมารดาที่สั้นกว่า 7 มิลลิเมตรจะมีโอกาสในการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำเร็จน้อยกว่ามารดาที่มีลักษณะหัวนมปกติ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีลักษณะหัวนมปกติทั้งสองข้าง จำนวน 3 ราย (ร้อยละ 50.00) มีลักษณะหัวนมปกติ 1 ข้าง และหัวนมสั้น 1 ข้าง จำนวน 2 ราย (ร้อยละ 33.33) และมีลักษณะหัวนมสั้นทั้งสองข้าง จำนวน 1 ราย (ร้อยละ 16.67)

2. การเปรียบเทียบการหลั่งน้ำนมของมารดาหลังคลอด ก่อนและหลังประคบเต้านมด้วยนวัตกรรมซี

ครั้งที่ 1 ก่อนประคบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการไหลน้ำนมเฉลี่ยระดับ 2 คือ น้ำนมไหลน้อย ซึ่งค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ที่ 2.33 ร้อยละ 46.67 โดยเมื่อบีบน้ำนมดูมีน้ำใสๆไหลออกมา 1-2 หยด จำนวน 4 ราย และไม่มีน้ำนมไหลออกมา จำนวน 2 ราย

หลังประคบครั้งแรกน้ำนมเริ่มไหล ซึ่งค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ที่ 3.00 ร้อยละ 60.00 เมื่อบีบน้ำนมแล้วน้ำนมไหลดี จำนวน 1 ราย มีน้ำใสๆหรือสีเหลืองไหลออกมากกว่า 2 หยดขึ้นไป จำนวน 2 ราย

มีน้ำมันไหลซึมออกมา แต่ไม่เป็นหยด จำนวน 2 ราย และไม่มีน้ำมันไหลออกมา จำนวน 1 ราย

ครั้งที่ 2 โดยระยะห่างจากครั้งแรกประมาณ 2-3 ชั่วโมง ก่อนประคบครั้งที่สองกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการไหลน้ำมันเฉลี่ยระดับ 4 คือ น้ำมันไหลดี ซึ่งค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ที่ 3.50 ร้อยละ 70.00 โดยเมื่อบีบน้ำมันแล้วน้ำมันไหลดี จำนวน 1 ราย มีน้ำใส ๆ หรือสีเหลืองไหลออกมากกว่า 2 หยดขึ้นไป จำนวน 3 ราย และมีน้ำใสๆไหลออกมา 1-2 หยด จำนวน 2 ราย

หลังประคบครั้งที่สองกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการไหลน้ำมันเฉลี่ยระดับ 4 คือ น้ำมันไหลดี ซึ่งค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ที่ 4.33 ร้อยละ 86.67 เมื่อบีบน้ำมันแล้วน้ำมันไหลดี จำนวน 5 ราย และมีน้ำใสๆ หรือสีเหลืองไหลออกมากกว่า 2 หยดขึ้นไป จำนวน 2 ราย

ผลรวมครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ก่อนประคบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการไหลน้ำมันเฉลี่ยระดับ 3 คือ น้ำมันไหลเริ่มไหล ซึ่งค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ที่ 2.92 ร้อยละ 58.33

ผลรวมครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 หลังประคบกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการไหลน้ำมันเฉลี่ยระดับ 4 คือ น้ำมันไหลแล้ว ซึ่งค่าเฉลี่ย (\bar{X}) อยู่ที่ 3.67 ร้อยละ 73.33

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมซีประคบเต้านมด้วยสมุนไพร ในโรงพยาบาลคลองขลุงนั้น ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการใช้แผ่นประคบเต้านมสมุนไพรในมารดาหลังคลอด จากผลการศึกษาพบว่า สามารถเพิ่มการไหลของน้ำนมในมารดาหลังคลอดได้ และนอกจากนี้ผู้วิจัยสังเกตพบว่าการนวดเต้านมก่อนประคบสมุนไพรด้วยนวัตกรรมซี ก็สามารถลดอาการคัดตึงเต้านมให้กับคุณแม่หลังคลอดได้ พร้อมให้คำแนะนำการนวดเต้านม และสมุนไพรเมนูอาหารแนะนำที่ช่วยกระตุ้นน้ำนมตามศาสตร์การแพทย์แผนไทยแก่มารดา เพื่อให้สามารถนำคำแนะนำกลับไปทำได้ด้วยตนเองหลังจากออกจากโรงพยาบาล เมื่อมีอาการคัดตึงเต้านมหรืออยากเพิ่มปริมาณน้ำนมให้เพียงพอต่อการเลี้ยงทารก ส่วนการวิจัยในครั้งนี้นี้ยังมีประเด็นในการนวดและประคบเต้านมที่ไม่สามารถทำได้ในมารดาหลังคลอดทันที ทำให้เวลาที่เริ่มเก็บข้อมูลไม่ได้เริ่มที่ระยะเวลาเท่ากันและระยะเวลาระหว่างการทำครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 ไม่เท่ากัน เช่น ระยะเวลาการเก็บข้อมูลระหว่างการทำครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 ของมารดาหลังคลอดคนแรก คือ 2 ชั่วโมง แต่ระยะเวลาการเก็บข้อมูลระหว่างการทำครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 ของมารดาหลังคลอดคนสอง คือ 3 ชั่วโมง เนื่องจากมีความจำกัดในช่วงการคลอดในตอนกลางคืนจึงทำให้ไม่สามารถเก็บข้อมูลจากการทดลองได้ ซึ่งถ้าสามารถเริ่มเก็บข้อมูลได้ในช่วงหลังคลอดทันทีและควบคุมระยะเวลาการเก็บข้อมูลระหว่างการทำครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 ของมารดาหลังคลอดได้ จะเป็นการเก็บข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างขนาดใหญ่ เพื่อยืนยันผลที่ได้จากการศึกษาให้สามารถนำไปใช้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น
2. ควรเริ่มเก็บข้อมูลได้ในช่วงหลังคลอดทันทีและควบคุมระยะเวลาการเก็บข้อมูลระหว่างการทำแต่ละครั้งให้เท่ากัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ จันทร์แก้ว และจิตารัตน์ นฤมิตมนตรี. (2563). ผลของยาสมุนไพรบำรุงน้ำมันต่อระดับการไหลของน้ำมันในมารดาหลังคลอด. *วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 3(2), 41-51.
- กฤษณา ปิงวงศ์ กรรณิการ์ และคณะ. (2563). ประสิทธิภาพของการนวดเต้านมต่อการคัดตึงเต้านมในมารดาที่ให้นมบุตร: การทบทวนอย่างเป็นระบบ. *พยาบาลสาร*, 47(2), 143-155.
- เบญจวรรณ ละหุการ และคณะ. (2562). การนวดเต้านมด้วยตนเอง: แนวคิดและวิธีการจัดการต่อการไหลของน้ำมันในมารดาหลังคลอด. *วารสารโรงพยาบาลสกลนคร*, 22(3), 106-114.
- สุภลักษณ์ เนตรทิพวัลย์. (2564). ผลของการนวดน้ำมันและประคบสมุนไพรในมารดาหลังคลอดที่มีภาวะเต้านมคัด ณฑอป่วยในโรงพยาบาลเสนา อำเภอสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยปทุมธานี*, 2(2), 56-70.
- อานิตย์ อ่องสกุล. (2564). ผลของการใช้นวัตกรรม Donut Heat Gel ต่อระยะเวลาการหลังน้ำมันครั้งแรกในมารดาหลังคลอด หอผู้ป่วยหลังคลอด โรงพยาบาลพัทลุง. *วารสารศาสตร์สุขภาพและการศึกษา*, 1(1), 1-15.
- อมรินทร์ ชะเนติยัง. (2561). ผลการนวดและประคบเต้านมเพื่อกระตุ้นการไหลของน้ำมันในมารดาหลังคลอดโรงพยาบาลภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ. *หมอยาไทยวิจัย*, 4(1), 41-52.
- Tantinatrakun, S. (2021). สมุนไพรประคบเต้านมในมารดาหลังคลอด. *Journal of MCU Nakhondhat*, 8(12), 179-189.

ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวด
เพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

Customer satisfaction towards the service of Ban Cat Spa and Massage
for Health, Muang District, Lampang Province

พิมลพรรณ พิไลรัตน์¹, จตุพร แพงจักร²

Phimonphan Philairat¹ Jatuporn Pangjak²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยในครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ใน 6 ด้าน คือ ด้านความพึงพอใจต่อความสะอาดที่ได้รับจากการบริการ ด้านความพึงพอใจต่ออรรถาศัยของพนักงาน ด้านความพึงพอใจต่อการประสานงานบริการ ด้านความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการด้านความพึงพอใจต่อการให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านความพึงพอใจต่อค่าใช้จ่ายในการบริการ จำแนกตาม เพศ อายุ รายได้ ประเภทของการใช้บริการ และจำนวนครั้งที่มารับบริการต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ลูกค้าที่มาใช้บริการของร้าน บ้านแคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวนทั้งสิ้น 250 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (RAIN SCALE) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (MEAN) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (STANDARD DEVIATION)

ผลการวิจัย พบว่าลูกค้ามีความพึงพอใจต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผู้ใช้บริการความพึงพอใจในการบริการร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจสูงสุดในด้านคุณภาพบริการ ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาได้แก่ด้านอรรถาศัยของเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 4.26$) และมีความพึงพอใจต่ำที่สุดคือ ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 3.84$)

คำสำคัญ: ร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ, ความพึงพอใจ, การให้บริการ

¹ นักศึกษาศาสาวิชาการแพทย์แผนไทย วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² อาจารย์คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Abstract

The purpose of this research is studying the customers' satisfaction of Baan Cat Spa and Massage for Health, Muang District, Lampang Province in six aspects; satisfaction to the convenient, satisfaction to the disposition of the staff, satisfaction of coordination, satisfaction to the quality of service, satisfaction to conveyance of news and information, satisfaction to the service charge by identify from gender, age, income, kinds of service and frequency of service in each month. The sample subjects are collected from 250 customers of Baan Cat Spa and Massage for Health, Muang District, Lampang Province. The research instrument is the five-rating scale Percentage, Mean and Standard Deviation.

The results of the study concluded that: It was found that customers were satisfied with the services provided by Ban Cat Spa and Health Massage, Mueang District, Lampang Province, overall and at a high level. User satisfaction with the services of Baan Cat Spa and Massage for Health, Mueang District, Lampang Province is overall at a high level The best in (\bar{X} = 4.14) terms of service quality (\bar{X} = 4.41), followed by: The friendliness of the officials (\bar{X} = 4.26) and the lowest satisfaction was Information provision (\bar{X} = 3.84)

Keywords: Baan Cat Spa and Massage Shop for health, satisfaction, service

บทนำ

"นวดไทย" เป็นมรดกชิ้นสำคัญที่ยังคงเหลืออยู่และผู้คนให้การยอมรับว่าใช้ได้ผลดี ในขณะที่การแพทย์แผนไทยในด้านอื่น ๆ ถูกมองข้ามไปเกือบหมด ในโลกปัจจุบันที่วิวัฒนาการก้าวหน้ามีเทคโนโลยีที่ทันสมัย การแพทย์สมัยใหม่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางจนบดบังความสำคัญของการแพทย์ดั้งเดิมไปจนหมดสิ้น เหตุใดวิชาการนวดไทยจึงสามารถยืนหยัดต้านกระแสโลกมาได้อย่างสง่าผ่าเผย สามารถยืนอยู่บนโลกทางการแพทย์สมัยใหม่ได้ ร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพเป็นร้านที่เปิดให้บริการนวดแบบแพทย์แผนไทยและสปา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 ให้บริการลูกค้าทั้งคนไทยและชาวต่างชาติ การนวดหรือหัตถเวชเป็นการรักษาโรควิธีหนึ่ง ซึ่งมีผลทางการรักษาโรคบางโรคได้เป็นอย่างดี บางทีการนวด (massage) อาจเป็นวิธีบำบัดที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่มนุษย์เคยรู้จัก ผู้คนในดินแดนตะวันออกไกลและตะวันออกกลางรู้จักการนวดมาอย่างน้อยตั้งแต่ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล

แล้ว (ภักดี กลั่นภักดี.2560) การนวดเป็นทางเลือกหนึ่งที่น่าสนใจในการดูแลรักษาสุขภาพของตนเองตั้งแต่สมัยโบราณ เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เป็นพื้นฐานการรักษาสุขภาพเบื้องต้นที่จะบรรเทาความเจ็บปวดและผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน และจากสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน มีการพิสูจน์แล้วว่า การนวดทำให้มีการหลั่งสารแห่งความสุข (Endorphin) ซึ่งช่วยบรรเทาความเจ็บปวดทำให้รู้สึกสบาย หายเมื่อยตัว ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ บรรเทาอาการปวดเฉพาะที่ ปัจจุบันการนวดได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายและกว้างขวางเพิ่มมากขึ้น เป็นผลทำให้ธุรกิจบริการเพื่อสุขภาพเกิดขึ้นอย่างมากมาย และการเป็นธุรกิจบริการที่ต้องให้ความสำคัญกับการบริการเป็นอย่างมาก การให้บริการของร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ เน้นที่ความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการเป็นสิ่งสำคัญ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้มาใช้บริการให้มากที่สุด เพราะการจัดการบริการ หมายถึง ธรรมชาติประโยชน์ที่ลูกค้าได้รับโดยการบริโภคหรือการใช้บริการตามท้องที่ธุรกิจจัดเสนอขาย ธรรมชาติประโยชน์ที่ลูกค้าได้รับจึงรวมถึงการบริการที่ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์สินค้า หรือบริการอย่างเดียว การบริการที่ต่อเนื่องและเพียงพอจะทำให้ลูกค้าที่มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจ ดังนั้นการที่ธุรกิจเสนอการบริการต่าง ๆ ให้กับลูกค้า ไม่จะเป็นการให้การต้อนรับการอำนวยความสะดวก การปฏิบัติรับใช้ การช่วยเหลือปัญหา การให้ข้อมูลข่าวสาร การให้คำแนะนำปรึกษา หรือการปฏิบัติตนเพื่อผู้อื่นในเรื่องต่าง ๆ ล้วนแสดงถึงพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานบริการในอาชีพบริการอย่างใดอย่างหนึ่ง ปัจจุบัน อาชีพบริการนับวันจะมีความหมายความสำคัญมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ในสังคมไทย เนื่องจากการประกอบธุรกิจจำเป็นต้องอาศัยการบริการเป็นกลยุทธ์การแข่งขันทางการตลาดเพื่อจูงใจลูกค้าสมัยใหม่ ที่ให้ความสำคัญกับการบริการ และต้องการการบริการมากขึ้น เมื่อธุรกิจสามารถเข้าใจจิตใจของลูกค้าและสนองการบริการที่ลูกค้าพอใจลูกค้า ทำให้เกิดการซื้อซ้ำในหมู่ลูกค้าเก่าและขยายตลาดไปสู่ลูกค้าใหม่ ๆ อันส่งผลให้ธุรกิจประสบความสำเร็จเจริญเติบโตขึ้นไปเรื่อย ๆ ผู้ปฏิบัติงานบริการหรือผู้ให้บริการจัดได้ว่าเป็นกุญแจสำคัญของการดำเนินธุรกิจบริการก็ว่าได้ เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอผลิตภัณฑ์บริการที่จะทำให้เกิดภาพพจน์ของการบริการของธุรกิจบริการนั้นทีเดียว

จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยตระหนักความสำคัญ เหตุผลและปัญหาของธุรกิจสปาและการนวดของร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อการรับรู้และความพึงพอใจของผู้รับบริการ เพื่อทราบถึงคุณภาพมาตรฐานของการบริการ การรับรู้ ความพึงพอใจ และความต้องการที่แท้จริง นอกจากนี้ยังทราบว่ารูปแบบหรือผลิตภัณฑ์ในปัจจุบันมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการหรือไม่ ควรปรับปรุงหรือแก้ไขอย่างไร ทราบถึงปัญหาอุปสรรคของสถานประกอบการเพื่อสุขภาพของชุมชน และทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทยได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวด เพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวด เพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสปาแอนด์ นวด เพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ใน 5 ด้าน คือ ด้านความสะดวกที่ได้รับจากการบริการ ด้านการประสานงานบริการ ด้านคุณภาพบริการ ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านค่าใช้จ่ายในการบริการ

ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นลูกค้าที่มาใช้บริการของร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จากสถิติของลูกค้าระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน 2566 ทั้งหมด 250 คน โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95%

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ เจ้าหน้าที่ ประชาชนที่ใช้บริการในบ้านแคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือน มกราคม 2566 – มิถุนายน 2566

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสปาแอนด์นวด เพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา
3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นลูกค้าที่มาใช้บริการของร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จากสถิติของลูกค้าระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน 2566 ทั้งหมด 150 คน โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95%

กลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวนที่ ประชาชนที่ใช้บริการในการศึกษาตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejci and Morgan จำนวนประชากรรวม 60 คน

ขั้นตอนดำเนินการศึกษา

เพื่อให้การศึกษาดำเนินไปตามวิธีการดำเนินการศึกษาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนการศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสปาและการนวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
2. ขั้นตอนการกำหนดกรอบแนวความคิดในการศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาว่าประชากรที่ใช้บริการในร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
3. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามจากการสังเคราะห์และพัฒนาข้อคำถามจากการแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจการใช้บริการร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
4. ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะจงใจ (Purposive sampling) โดยการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ให้บริการ ศึกษาความพึงพอใจการใช้บริการร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ประเมิน เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการสรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาต่อไป
5. ขั้นตอนการสรุปผล และอภิปรายผลการศึกษา เป็นขั้นตอนที่ผู้วิจัยสรุปและอธิบายเนื้อหาสาระสำคัญให้มีความครอบคลุมถึงวัตถุประสงค์ คำถาม และสมมติฐานในการศึกษาที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้
6. ขั้นตอนการนำเสนอผลการศึกษาที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้าน

ความพึงพอใจการใช้บริการร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาประมวลสร้างแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบประเภทเลือกตอบ (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ในด้านการให้บริการเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ท (Likert scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวางแผนการจัดเก็บข้อมูล โดยการใช้การสุ่มตัวอย่างจากลูกค้าที่มาใช้บริการของร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยวิธีการแจกแบบสอบถามครบตามจำนวน 150 ชุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง พร้อมทั้งใช้ผู้ช่วยแจกแบบสอบถาม ซึ่งเป็นพนักงานนวดของร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดจะนำมาตรวจสอบความเรียบร้อยแล้วนำมาลงรหัสคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลโดยโปรแกรมสถิติสำเร็จรูป ซึ่งประกอบด้วย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนทั้งสิ้น 5 ข้ออธิบายโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา Descriptive Statistics) คือค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลการใช้การแปลความของค่าเฉลี่ยแบบแบ่งช่วง โดยแปลความตามหลักการแบ่งอัตราภาคชั้น (Class Interval) ทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบ จำแนกตามเพศโดยการทดสอบค่าทีแบบอิสระ (t-test for Independent Samples) และเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำแนกตามอายุ การศึกษา โดยใช้เกณฑ์การแปลความเฉลี่ย อาชีพ รายได้ การศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานความบ่อยของการใช้งานระบบ ประสบการณ์ในการใช้ระบบ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way Analysis of Variance หรือ One-way-ANOVA) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	แสดงว่า	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	แสดงว่า	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	แสดงว่า	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	แสดงว่า	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	แสดงว่า	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน ที่มีอยู่อาศัยในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ได้ผลการวิจัยสรุปดังนี้

ผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถสรุปผลออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าอัตราส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง 172 คน คิดเป็นร้อยละ 68.8 รองลงมาคือ เพศชาย มี จำนวนเท่ากับ 78 คิดเป็นร้อยละ 31.2 โดยมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 169 คน คิดเป็น ร้อยละ 67.6 รองลงมาคือ มัธยมศึกษา จำนวน 44 คน คิดเป็น ร้อยละ 17.6 รายได้ 5001-15,001 บาท จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 59.2 รองลงมาคือ 15,001-25,000 บาท จำนวน 90 คน คิด เป็นร้อยละ 3 และมีรับราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 39.69 รองลงมาคือ พนักงานบริษัท จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 ประเภทบริการ คือ บริการนวดลำตัว จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 53.6 รองลงมา บริการนวดฝ่าเท้า จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 46.4 วัตถุประสงค์การนวด คือ เพื่อการรักษาพยาบาล จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 รองลงมาคือ นวดเพื่อผ่อนคลาย จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 39.2 และจำนวนครั้งที่เข้ารับบริการ คือ น้อยกว่า 5 ครั้ง จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 62.8 รองลงมาคือ 5 ครั้ง - 10 ครั้ง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 24.4

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจในการบริการร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้ใช้บริการความพึงพอใจในการบริการร้านบ้านแคทสเปแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจสูงสุดในด้านคุณภาพบริการ รองลงมาได้แก่ ด้านอรรถาศัยของด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร ด้านค่าใช้จ่ายในการรักษาด้วยวิธีนวด 4.24 ด้านความสะดวกที่ได้รับจากการบริการ 4.09 34 ด้านการประสานงานบริการ 4.00 ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร 3.84 ตามลำดับ และสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านความสะอาดที่ได้รับจากการบริการ พบว่า ลูกค้ามีความพึงพอใจในการบริการร้าน บ้านแคท สปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านความสะอาดที่ได้รับจากการบริการอยู่ในระดับมาก โดยลูกค้ามีความพึงพอใจในเรื่องระยะเวลาที่ใช้ในการรอคอยก่อนเข้ารับบริการในครั้งปัจจุบันของผู้ใช้บริการในสถานบริการมากที่สุดและพอใจด้านความสะอาดสบายที่ได้รับในสถานบริการ

2. ด้านการประสานงานบริการ พบว่า ลูกค้ามีความพึงพอใจในการบริการร้านบ้านแคทสปา แอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านการประสานงานบริการอยู่ในระดับมาก โดยลูกค้ามีความคิดเห็นว่าการบริการสามารถรับบริการได้ทุกประเภทตามความต้องการของลูกค้า และผู้ให้บริการมีการติดตามผลการนวดหรือการรักษาผลข้างเคียงในการนวด

3. ด้านอรรถยาศัยของเจ้าหน้าที่ พบว่าลูกค้ามีความพึงพอใจในการบริการร้านบ้านแคทสปา แอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านอรรถยาศัยของเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับมาก โดยลูกค้ามีความพอใจมากที่สุดในเรื่องการใช้กริยาวาจาที่สุภาพและมีมนุษยสัมพันธ์ดี

4. ด้านการให้ข้อมูลข่าวสาร พบว่าลูกค้ามีความพึงพอใจในการบริการร้านบ้านแคทสปา แอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านการให้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก โดยลูกค้าพอใจมากที่สุดคือการอธิบายให้ความรู้เกี่ยวกับอาการและปัญหาสุขภาพทุกครั้งในการนวด รักษาอาการและการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวทุกครั้งหลังการนวด

5. ด้านคุณภาพบริการ พบว่า ลูกค้ามีความพึงพอใจในการบริการร้านบ้านแคทสปาแอนด์ นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านคุณภาพบริการ โดยลูกค้าพอใจมากที่สุดคือตำแหน่ง ที่ปวดดีขึ้นภายหลังได้รับการนวดทำให้ท่านรู้สึกกระปรี้กระเปร่า เนื่องจากลูกค้าที่เข้ารับบริการ ด้านการนวดรักษาอาการหลังจากการให้บริการแล้ว อาการในการปวดเมื่อยเกิดการผ่อนคลายและ สบายตัว

6. ด้านค่าใช้จ่ายในการรักษาด้วยวิธีนวด พบว่าลูกค้ามีความพึงพอใจในการบริการร้านบ้าน แคทสปาแอนด์นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ด้านค่าใช้จ่ายในการรักษา โดยลูกค้า พพอใจมากที่สุดคือวิธีการนวด การจับจุดตำแหน่งที่มีอาการเจ็บปวด การรักษาอาการปวดเมื่อย ซึ่ง ลูกค้าพอใจกับค่าบริการที่จ่ายไปคุ้มค่ากับการนวดที่ได้รับ

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการของร้านบ้านแคทสปาแอนด์ นวดเพื่อสุขภาพ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้ในการ บริหารงานของร้านได้ดังนี้

1. ด้านความสะดวกที่ได้รับจากการบริการ ควรจัดสถานที่สำหรับไว้บริการจอดรถให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการด้วย เพื่อให้ลูกค้ามีความสะดวกเวลามารับบริการ
2. ด้านอรรถาศัยของพนักงาน ร้านควรชี้แจงให้ลูกค้าทราบว่าสามารถที่จะโทรศัพท์จองพนักงานนัดคนเดิมได้ ตามเวลาที่ลูกค้าสะดวกในการขอรับบริการ
3. ด้านการประสานงานบริการ ควรมีการจัดมุมอินเทอร์เน็ตไว้สำหรับคอยบริการลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าที่มาใช้บริการเสร็จก่อนหรือที่มารอได้มีการติดต่อธุรกิจและสามารถผ่อนคลายจากอินเทอร์เน็ตได้

เอกสารอ้างอิง

- กานต์รวี วิโรจน์วรรณ วรรณปิยะรัตน์, & สิทธิชัย ฝรั่ง ทอง. (2022). คุณภาพการให้บริการของผู้ประกอบ การธุรกิจท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในเขต กรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 4(1), 1-16.
- พรรณนภา หาญสุจินต์. (2021, March). การศึกษาความเป็นไปได้ของธุรกิจร้านสไลนางขนาดเพื่อ สุขภาพ. In Rangsit Graduate Research Conference: RGRC (Vol. 16, pp. 1437-1449).
- มัทนา สุขโชติ. (2564). ความพึงพอใจต่อการใช้บริการนวดแผนไทยในเขตเทศบาลเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ. In Proceeding National & International Conference (Vol. 14, No. 2, p.750).
- รุ่งทิพย์ นิลพัท (2561) คุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจที่มีความสัมพันธ์กับการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้รับบริการโรงพยาบาล เปาโลรังสิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. คณะบริหารธุรกิจ. วิชาเอกการจัดการทั่วไป
- สำนักงานพัฒนาพิงคนคร องค์การมหาชน (2561) รายงานผลการสำรวจความพึงพอใจของผู้รับบริการสำนักงานพัฒนาพิงคนคร (องค์การมหาชน)ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561. ฉบับสมบูรณ์ (Final Report) และรายงานสรุปสำหรับผู้บริหาร (Executive Report)

โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อน
ในกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

Modify health behaviors to prevent and reduce complications
among people with chronic non-communicable diseases.

เมธี สุทธิศิลป์¹, สิริวิมล เกิดศรี², ธิดารัตน์ วงษ์สวัสดิ์³, ณัฐชยา คอยสกุลไพโร ⁴
Mathee Sootthasil¹, Siriwimon Koedsri², Thidarat Wongsawat³, Nachchaya Doisakuphai⁴

บทคัดย่อ

โครงการนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังในเขตการดูแลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวนประชากรทั้งหมด 323 ราย โดยศึกษา กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 40 คน กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบ เจาะจงโดยใช้เกณฑ์การ คัดเข้า - คัด ออก โดยการจัดทำโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.เพื่อลดการเกิดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยโรค ไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCD)2.เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม และลดปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรค แทรกซ้อน

ผลการจัดทำโครงการพบว่าผู้เข้าร่วมโครงการเพศชายจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และ เพศหญิงจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 และสถานะพบว่าเป็นประชาชนทั่วไปจำนวน 40 คน คิด เป็นร้อยละ 100.00 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและ ลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยพบว่าจำนวนผู้ตอบแบบประเมินความรู้ความเข้าใจโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ก่อนการอบรมมีความรู้ความเข้าใจหลังเข้ารับการอบรมมีค่าเฉลี่ยการตอบคำถามถูกต้องเท่ากับ (\bar{X} = 37.50) และมีการตอบผิดเท่ากับ (\bar{X} = 62.50) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนเข้ารับการอบรม โครงการ จากตารางที่ 4 แสดงผลประเมินความความรู้ความเข้าใจโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง พบว่า ผู้เข้าร่วม โครงการมีความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 60.00) โดยผู้เข้าร่วม โครงการมีความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรมที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคือ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 24 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ60.00 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจหลังเข้ารับการอบรมโครงการ พบว่าจำนวนผู้ตอบแบบประเมินความรู้ความเข้าใจโรคไม่ติดต่อเรื้อรังหลังการอบรมมีความรู้ความเข้าใจ หลังเข้ารับการอบรมมีค่าเฉลี่ยการตอบคำถามถูกต้องเท่ากับ (\bar{X} = 77.00) และมีการตอบผิดเท่ากับ (\bar{X} = 23.00) แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจหลังเข้ารับการอบรมโครงการจากตารางที่ 6 พบว่า ผู้เข้าร่วม

¹ อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น e-Mail: mayvet2018 @gmail.com โทร 093-262-999

² อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น e-Mail: SiriwimonKoedsripan@gmail.com โทร 0918387618

³ พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

⁴ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาสาธารณสุขชุมชน คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

โครงการมีความรู้ความเข้าใจหลังรับการอบรม โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 82.50) โดยผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจหลังรับการอบรมที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคือ อยู่ในระดับดีมาก จำนวน 33 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 82.50 และการเปรียบเทียบแบบทดสอบก่อน-หลังความรู้ความเข้าใจต่อโครงการ จากตารางที่ 7 การเปรียบเทียบ แบบทดสอบก่อน-หลังความรู้ความเข้าใจต่อโครงการเมื่อเปรียบเทียบพบว่าก่อนเข้ารับฟังการอบรมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยมีระดับความรู้ความเข้าใจ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 60.00 ภายหลังการอบรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับการรับรู้โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก 82.50 และเมื่อเปรียบเทียบพบว่าหลังเข้ารับฟังการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สูงกว่าก่อนเข้ารับฟังการอบรม เมื่อเปรียบเทียบ พบว่า ก่อนเข้ารับฟังการอบรมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยมีระดับความรู้ความเข้าใจโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60.00 ภายหลังการอบรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับการรับรู้โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก 82.50 และเมื่อเปรียบเทียบพบว่าหลังเข้ารับฟังการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สูงกว่าก่อนเข้ารับฟังการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

คำสำคัญ : ผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง , พฤติกรรมเสี่ยง

Abstract

This project is a study among patients with chronic non-communicable diseases in the care area of Tha Song Yang Subdistrict Health Promoting Hospital. Tha Song Yang District, Tak Province, total population is 323 people, with a total sample study of 40 people. The sample group was obtained from random sampling. Specific inclusion and exclusion criteria were used. The objectives of this project were: 1. To reduce complications among patients with chronic non-communicable diseases (NCD). 2. To change appropriate health behaviors. And reduce risk factors for disease complications.

The results of the project found that there were 5 male participants, representing 12.5 percent, and 35 female people, representing 87.5 percent, and the status was found to be the general public, 40 people, representing 100.00 percent. Model Test your knowledge and understanding of changing health behaviors to prevent and reduce complications in patient groups. It was found that the number of respondents to the assessment of knowledge and understanding of chronic non-communicable diseases before the training had knowledge and understanding after the training. The average number of correct answers was ($X = 37.50$) and the number of incorrect answers was (X

= 62.59). Knowledge and understanding test before receiving the project training. From Table 4 showing the results of the evaluation of knowledge and understanding of chronic non-communicable diseases, it was found that project participants had knowledge and understanding before receiving the training. Overall, it was at a low level (60.00 percent). The participants in the project had the highest percentage of knowledge and understanding before receiving the training. There were 24 people at a moderate level with an average of 60.00%. Tests of knowledge and understanding after receiving project training. It was found that the number of respondents assessing knowledge and understanding of chronic non-communicable diseases after the training Have knowledge and understanding after attending the training with a mean of answering questions correctly equal to ($X=77.00$) and answering incorrectly equal to ($X=23.00$). Test of knowledge and understanding after receiving project training from Table 6. It was found that project participants had knowledge and understanding after receiving the training. Overall, it was at a very good level (82.50 percent), with the project participants having the highest percentage of knowledge and understanding after receiving the training. At a very good level, there were 33 people with an average of 82.50 percent. Comparison of pre-posttest of knowledge and understanding of the project from Table 7. Comparison. Before-after test of knowledge and understanding of the project When comparing, it was found that before listening to the training on the health behavior change project to prevent and reduce complications in the patient group, there was a level of knowledge and understanding. Overall it is at a low level. Accounting for 60.00 percent, after the training it was found that the project participants had an overall awareness level of very good, 82.50, and when compared, it was found that After listening to the training, the sample group had a higher mean perception score than before listening to the training. When comparing, it was found that before listening to the training on the project to change health behavior to prevent and reduce complications in the patient group, Cognitive level Overall, it is at a moderate level. Accounting for 60.00 percent, after the training it was found that the project participants had an overall awareness level of very good, 82.50, and when compared, it was found that After listening to the training, the sample group had a significantly higher mean perception score than before listening to the training ($p\text{-value} < 0.05$).

Keywords : chronic non-communicable disease patients, vocal behavior

บทนำ

โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (non – communicable diseases หรือกลุ่มโรค NCDs) ถูกยกระดับเป็น วาระที่สำคัญระดับโลกและของประเทศไทยที่นับวันจะทวีความรุนแรงมากขึ้นเนื่องจากเป็นสาเหตุของ การเสียชีวิตก่อนวัยอันควรรวมทั้งส่งผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ โรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่สำคัญ ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และยังมีโรคหัวใจขาดเลือด โรคหลอดเลือดสมอง เป็นภัยเงียบ ที่ส่งผลต่อสุขภาพทำให้เกิดการเจ็บป่วย ความพิการ การสูญเสียสุขภาพะ คุณภาพชีวิต และตายก่อน วัยอันควรจำนวนมาก กลุ่มโรคเหล่านี้กำลังเป็นปัญหาทางสาธารณสุขและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งยังเป็นสาเหตุการป่วยและการตายที่สำคัญ การเกิดโรคมิสาเหตุจากปัจจัยเสี่ยงร่วมหนึ่งปัจจัยหรือมากกว่าเป็นผลจากการดำเนินชีวิตที่ไม่ถูกต้อง องค์การอนามัยโลกให้ความสำคัญในการป้องกันควบคุม โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ซึ่งมีปัจจัยเสี่ยงทางพฤติกรรมร่วมที่สำคัญ 4 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่ 1) การบริโภคยาสูบ 2) การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 3) การบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม 4) การมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ ปัจจัยด้านสรีรวิทยา 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ไขมันในเลือดสูง 2) ความดันโลหิตสูง 3) ระดับน้ำตาลในเลือดสูง และ 4) ภาวะน้ำหนักเกินและอ้วนนอกจากนี้ ความเครียดเรื้อรังเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญอีกหนึ่งปัจจัยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลกทั้งในมิติของจำนวนการเสียชีวิตและภาระโรค โดยรวม (สำนักโรคไม่ติดต่อ, 2563) สำหรับสถานการณ์ในกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NonCommunicable diseases : NCDs) เป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของโลกและของประเทศไทย โดยเฉพาะ 4 โรคหลัก ได้แก่ กลุ่มโรคหลอดเลือด หัวใจและหลอดเลือดสมอง โรคมะเร็งโรคปอด อุดกั้นเรื้อรัง และโรคเบาหวาน เป็นสาเหตุหลัก ของการเสียชีวิตของคนไทย ซึ่งมีปัจจัยมาจากพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การสูบบุหรี่ การดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การบริโภคหวาน มัน เค็ม และมีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอ ในปี 2557 คน ไทยสูญเสียปีสุขภาวะ รวมทั้งสิ้น 14.9 ล้านปี โดยเพศชายมีความสูญเสียมากกว่าเพศหญิง ประมาณ 1.4 เท่า และเมื่อจำแนกตาม 3 กลุ่ม โรค พบสัดส่วนการสูญเสียปีสุขภาวะ ดังนี้ กลุ่มโรคติดต่อร้อยละ 14 กลุ่มโรคไม่ติดต่อ ร้อยละ 71.00 และกลุ่มการบาดเจ็บร้อยละ 15.00 โดย โรคที่เป็นสาเหตุสำคัญของการสูญเสียปีสุขภาวะของเพศชาย ได้แก่ อุบัติเหตุทางถนน โรคหลอดเลือด สมอง ตามลำดับส่วนเพศหญิง ได้แก่ โรคเบาหวาน โรคหลอดเลือดสมอง และโรคหัวใจ ขาดเลือด ตามลำดับ และในปีพ.ศ.2563 พบ อัตราป่วยด้วยโรคเบาหวาน ในกลุ่มอาสาสมัคร สาธารณสุขจังหวัด ร้อยละ 59.32 ต่อพันประชากร และโรคความดันโลหิตสูง 93.01 ต่อพันประชากร ในขณะที่แนวโน้มประชากรที่ เป็นกลุ่มเสี่ยงและป่วยด้วยโรค NCDs ยังคงมี จำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้เกิดความสูญเสียปีสุขภาวะและต้นทุนทางเศรษฐกิจอย่าง รุนแรง และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กรม ควบคุมโรค, 2561)

ปัจจุบันแนวโน้มผู้ป่วยกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง(NCD) ได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และผู้ป่วยโรคเหล่านี้ยังมีอายุน้อยลงเรื่อยๆ ปัจจัยเสี่ยงเริ่มต้นที่เห็นได้ชัดเจนคือน้ำหนักตัวของคนไทย ที่อยู่ใน

เกณฑ์เกินมาตรฐานมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดปัจจัยเสี่ยงที่จะเกิดกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) อาจเริ่มจากการเป็นเบาหวานความดันโลหิตสูง ไขมันในเลือดสูง ซึ่งหากเกิดขึ้นแล้วมักจะเป็นเรื้อรัง ตามมาด้วยโรคแทรกซ้อนต่างๆ เช่น โรคกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด อัมพฤกษ์ อัมพาต จากสมองขาดเลือด ตาบอด ไตวาย ผลเรื้อรังที่ขาและเท้าซึ่งนำไปสู่การสูญเสียอวัยวะได้ สาเหตุของการเกิดโรคเรื้อรังเหล่านี้มาจากพฤติกรรมมารับประทานอาหาร การพักผ่อน การออกกำลังกาย และการทำงานหนักเกินไปจนเกิดผลเสียต่อสุขภาพในระยะยาว

จากสภาพปัญหาที่พบของกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ที่มารับบริการในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง พบว่า ในปี 2566 มีผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังทั้งหมด 323 คน และปัจจุบันในเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2567 มีจำนวนเพิ่มขึ้นอีก 5 คน รวมผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังทั้งหมดเป็นจำนวน 328 คน ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีจำนวนกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และเป็นประชากรในเขตรับผิดชอบทั้งหมดที่เป็นกลุ่มโรคไม่ติดต่อเรื้อรังซึ่ง ได้แก่ โรคเบาหวานมีจำนวน 74 คน และโรคความดันโลหิตสูงจำนวน 254 คน มีกลุ่มผู้ป่วยที่มีพฤติกรรมเสี่ยงหรือที่ควบคุมไม่ได้ที่จะทำให้เกิดเป็นโรคแทรกซ้อนในเขตรับผิดชอบ ทั้งหมด 40 คน (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง , 2567)

ดังนั้น การให้ความรู้ความเข้าใจในการป้องกันที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนนั้นถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้ป่วยมีความคิดในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและการใช้ชีวิตเป็นอยู่ที่เหมาะสมและในการดูแลรักษาผู้ป่วยจำเป็นต้องอาศัยความรู้ความสามารถของผู้ให้การรักษาและความร่วมมือของผู้ป่วยในการดูแลสุขภาพและป้องกันภาวะแทรกซ้อน เพื่อให้ผู้ป่วยสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติดังนั้นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง จึงได้ดำเนินการจัดทำโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยโรคที่ไม่ติดต่อเรื้อรังเพื่อมุ่งเน้นให้ดูแลสุขภาพตนเองได้ถูกต้องและไม่เกิดภาวะแทรกซ้อนจนเป็นสาเหตุการเสียชีวิต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลก่อนการอบรมความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
2. เพื่อศึกษาผลหลังการอบรมความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการอบรมความรู้เข้าใจเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ตำบลท่าสองยาง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ขอบเขตประชากร

ประชากร ได้แก่ ผู้ป่วยเบาหวานที่รับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ตำบลท่าสองยาง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก ผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ทั้งหมด 323 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มกลุ่มประชากรที่เป็นผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง ที่รับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ตำบลท่าสองยาง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 40 คน

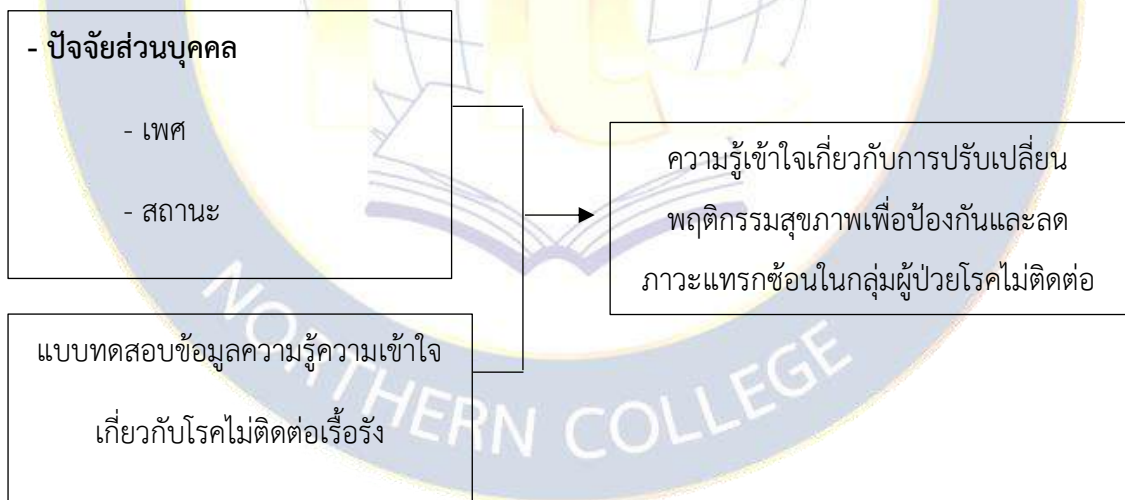
ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนธันวาคม 2566 - เดือนมกราคม 2567

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรศึกษา

ประชากรทั้งหมด 323 คน และสุ่มออกมาที่ศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 40 คน เป็น ผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ที่ไม่สามารถควบคุมได้ภายใต้ของการดูแลในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

เกณฑ์คัดเข้า

1. เป็นผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ได้แก่ โรคความดันโลหิตสูงและโรคเบาหวาน
2. ให้ความร่วมมือและยินยอมในการเข้าร่วม โดยความสมัครใจ

เกณฑ์คัดออก

ผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ที่ปฏิเสธให้ข้อมูลและปฏิเสธเข้าร่วมโครงการสำหรับการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างการจัดทำโครงการ แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์การคัดเข้า – คัดออกลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการทำโครงการ โดยผู้จัดทำเลือก ผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs) ที่ไม่สามารถควบคุมไม่ได้ ในการดูแลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง จำนวนทั้งสิ้น 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทำโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการทำโครงการครั้งนี้ คือ แบบทดสอบให้ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังที่รับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ สถานะ

ส่วนที่ 2.แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรังทั้งก่อนและหลังการอบรม โครงการการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรังจากแบบทดสอบทั้งก่อนและหลังการอบรม มีลักษณะเป็นปรนัย ชนิดเลือกตอบ มี 2 ตัวเลือก ถูก และ ผิด จำนวน 10 ข้อ โดยตอบถูกให้ 1 คะแนน ตอบผิด ให้ 0 คะแนน

การกำหนดเกณฑ์การพิจารณาความรู้ความเข้าใจ

เกณฑ์การประเมินวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง การแปลผลค่าร้อยละโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ Bloom (1975) ที่กำหนดดังนี้

ร้อยละ 80 ขึ้นไป (8-10 คะแนน) มีความรู้ระดับสูง

ร้อยละ 60-79 (5-7 คะแนน) มีความรู้ระดับปานกลาง

น้อยกว่าร้อยละ 60 (0-4 คะแนน) มีความรู้ระดับน้อย

กิจกรรมที่ใช้อบรม

- ให้ความรู้เรื่องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

- สื่ออบรม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยโรคไม่ติดต่อเรื้อรัง

- เวลาที่ใช้ในโครงการ วันที่ 15 มกราคม 2566 เวลา 9:30 ถึง 10:20 น.

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้จัดทำโครงการทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจใช้เวลาในทำ -15 นาที

2. ผู้จัดทำสร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มผู้ป่วยโดยการแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์การจัดทำโครงการและขอความร่วมมือ เมื่อผู้ป่วยยินยอมจึงสามารถดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

3. ผู้จัดทำรวบรวมแบบทดสอบและทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีรายละเอียดดังนี้ ข้อมูลการศึกษาทั้งหมดวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล (n = 40)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	5	12.50
หญิง	35	87.50
รวม	40	100.00
สถานะ		
ประชาชนทั่วไป	40	100.00
สมาชิกชมรมผู้สูงอายุ	-	-
กลุ่มสตรี/อื่น	-	-
รวม	40	100.00

จากตาราง ที่ 1 พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการเพศชายจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และ เพศหญิงจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 และสถานะพบว่าเป็นประชาชนทั่วไปจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคไม่ติดต่อเรื้อรังทั้งก่อนและหลังการอบรม

แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนเข้ารับการอบรมโครงการ โดยการหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ของคะแนนเป็นตัวชี้วัด และแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การเปรียบเทียบเกณฑ์ของ Bloom (1975)

ร้อยละ 80 ขึ้นไป (8-10 คะแนน) มีความรู้ระดับดีมาก

ร้อยละ 60-79 (5-7 คะแนน) มีความรู้ระดับปานกลาง

น้อยกว่าร้อยละ 60 (0-4 คะแนน) มีความรู้ระดับน้อย

ตารางที่ 2 แสดงผลกลุ่มระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมการอบรมการประเมินแบบทดสอบระดับความรู้ความเข้าใจก่อนเข้ารับการอบรมโครงการ

ลำดับ	แบบประเมินระดับความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรมโครงการ	จำนวน	ร้อยละ
1	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย (0 - 4 คะแนน)	11	27.50
2	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง (5 -7 คะแนน)	24	60.00
3	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก (8 - 10 คะแนน)	5	12.50

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรม โดยรวมอยู่ในระดับน้อย (ร้อยละ 27.50) โดยผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรมที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคือ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 24 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 60.00 รองลงมาคือ ระดับน้อย จำนวน 11 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 27.50 รองลงมาคือ ระดับดีมาก จำนวน 5 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 12.50

แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจหลังเข้ารับการอบรมโครงการ โดยการหาค่าเฉลี่ย ของคะแนนเป็นตัวชี้วัดและแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การเปรียบเทียบเกณฑ์ของ Bloom (1975)

ร้อยละ 80 ขึ้นไป (8-10 คะแนน) มีความรู้ระดับดีมาก

ร้อยละ 60-79 (5-7 คะแนน) มีความรู้ระดับปานกลาง

น้อยกว่าร้อยละ 60 (0-4 คะแนน) มีความรู้ระดับน้อย

ตารางที่ 3 แสดงผลกลุ่มระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมการอบรมการประเมินแบบทดสอบระดับความรู้ความเข้าใจหลังเข้ารับการอบรมโครงการ

ลำดับ	แบบประเมินระดับความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรมโครงการ	จำนวน	ร้อยละ
1	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย (0 - 4 คะแนน)	2	5.00
2	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง (5 -7 คะแนน)	5	12.50
3	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก (8 - 10 คะแนน)	33	82.50

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจหลังรับการอบรม โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก (ร้อยละ 82.50) โดยผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจหลังรับการอบรมที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละมากที่สุดคืออยู่ในระดับดีมาก จำนวน 33 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 82.50 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง จำนวน 5 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 12.50 รองลงมาคือ ระดับน้อย จำนวน 2 คน มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 5.00

การเปรียบเทียบ แบบทดสอบก่อน-หลังความรู้ความเข้าใจต่อโครงการ โดยการหาค่าเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัดและแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การเปรียบเทียบเกณฑ์ของ Bloom (1975)

ร้อยละ 80 ขึ้นไป (8-10 คะแนน) มีความรู้ระดับดีมาก
 ร้อยละ 60-79 (5-7 คะแนน) มีความรู้ระดับปานกลาง
 น้อยกว่าร้อยละ 60 (0-4 คะแนน) มีความรู้ระดับน้อย

ตารางที่ 4 แสดงผลกลุ่มระดับความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมการอบรมเปรียบเทียบ แบบทดสอบก่อน -หลังต่อโครงการ

ลำดับ	แบบประเมินระดับความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรมโครงการ	ก่อน		หลัง	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย (0 - 4 คะแนน)	11	27.50	2	5.00
2	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง (5 -7 คะแนน)	24	60.00	5	12.50
3	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก (8 - 10 คะแนน)	5	12.50	33	82.50

จากตารางที่ 4 การเปรียบเทียบ แบบทดสอบก่อน-หลังความรู้ความเข้าใจต่อโครงการ เมื่อเปรียบเทียบ พบว่าก่อนเข้ารับฟังการอบรมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วยมีระดับความรู้ความเข้าใจ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นร้อยละ 60.00 ภายหลังการอบรม พบว่าผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับการรับรู้โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก 82.50 และเมื่อเปรียบเทียบพบว่า หลังเข้ารับฟังการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สูงกว่าก่อนเข้ารับฟังการอบรม

อภิปรายผล

ส่วนที่1. ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างพบว่าผู้เข้าร่วมโครงการเพศชายจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และ เพศหญิงจำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.5 และสถานะพบว่าเป็นประชาชนทั่วไปจำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

ส่วนที่2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน – หลัง รับการอบรมโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพเพื่อป้องกันและลดภาวะแทรกซ้อนในกลุ่มผู้ป่วย โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 40 คน พบว่า ก่อนเข้ารับการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 60.00 ภายหลังการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 82.50 เมื่อเปรียบเทียบ พบว่า หลังเข้ารับฟังการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สูงกว่าก่อนเข้ารับฟังหลังการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) และผลการศึกษา ด้านความรู้ความเข้าใจครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาที่มีกิจกรรมดำเนินการ และมีความรู้หลังดำเนินการเพิ่มขึ้นจากก่อนดำเนินการของ ไกรศร วงศ์ธิดา (2563) เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความรู้ความเข้าใจ ก่อนดำเนินการและหลัง ดำเนินการการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับ ชลธิชา บุญศิริและคณะ (2560)

การศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการวางแผนการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมสุขภาพอย่างมีส่วนร่วม และมีการนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนอื่นๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1.ควรมีการขอความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้นำชุมชน ให้มาร่วม กระบวนการจะทำให้ประชาชนหันมาใส่ใจสุขภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ไกรศร วงศ์ธิดา. (2563). การพัฒนาแนวทางการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคอาหารและการอ่านฉลากโภชนาการในกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ชุมชนบ้านป่าเหียง ตำบลบ่อแฮ้ว อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ
- ชลธิชา บุญศิริและคณะ. (2560). ผลของโปรแกรมส่งเสริมการบริโภคอาหารลดโซเดียมต่อความรู้และปริมาณโซเดียมในปัสสาวะของนักศึกษาพยาบาล. วารสารสภาการพยาบาล

ดวงพร พิกุลทอง. (2564). วิทยานิพนธ์เรื่อง "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันโรคความดันโลหิตสูงของผู้ที่มีความเสี่ยง ใน อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ศิริเนตร สุขดี. (2560). การพัฒนารูปแบบการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มเสี่ยงโรคไม่ติดต่อเรื้อรังด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สถาบันเวชศาสตร์สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวร. (2565). สถาบันเวชศาสตร์สมเด็จพระสังฆราชญาณสังวรเพื่อผู้สูงอายุกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุขตำบลลาดขัวญ อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

อำนาจ เมืองแก้ว อีสระพงศ์ เพลิดเพลิน จิตรรัตน์ ปองทอง เกษศิริรินทร์ พุทธวงศ์. (2563). การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเสี่ยงโรคไม่ติดต่อเรื้อรังด้านการบริโภคอาหารรสเค็ม โดยใช้ชุมชนเป็นฐานในพื้นที่ภาคเหนือตอนบน สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.

โครงการส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง
โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง
promote prevention of premature birth high-risk
pregnant women

เมธี สุทธศิลป์¹, สิริวิมล เกิดศรี², ธิดารัตน์ วงษ์สวัสดิ³, วรณีย์ พลาภกิจรัสแสง⁴
Mathee Sootthasil¹, Siriwimon Koedsri², Thidarat Wongsawat³, Wannee Phalakitcharatsaeng⁴

บทคัดย่อ

โครงการนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงคลอดก่อนกำหนด ในเขตการดูแลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 46 ราย กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การ คัดเข้า - คัดออก ลักษณะของกลุ่มที่เลือกเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดทำ โดยผู้จัดทำเลือกหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงภายใต้การดูแลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง จำนวนทั้งสิ้น 46 คน โดยการจัดทำโครงการครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อศึกษาผลก่อนการอบรมความรู้เข้าใจเกี่ยวกับส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงก่อนการอบรม เพื่อศึกษาผลหลังการอบรมความรู้เข้าใจเกี่ยวกับส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการอบรมความรู้เข้าใจเกี่ยวกับส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการดำเนินโครงการพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมี อายุ พบว่าส่วนมากจะอยู่ในช่วงอายุ 21 – 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.83 รองลงมาอยู่ในช่วง อายุ 35 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 30.43 และอยู่ในช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปีคิดเป็นร้อยละ 21.74 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรมมีค่าเฉลี่ยการตอบคำถามผิด เท่ากับ (\bar{X} = 49.78) และมีการตอบถูก เท่ากับ (\bar{X} = 46.09) กลุ่มระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมการอบรม ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.57 ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจหลังรับการอบรมมีค่าเฉลี่ยการตอบคำถามถูกต้อง เท่ากับ (\bar{X} = 83.05) และมีการตอบผิด เท่ากับ (\bar{X} = 16.95) ผู้เข้าร่วมโครงการมี

¹ อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น e-Mail: mayvet2018 @gmail.com โทร 093-262-999

² อาจารย์ คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น e-Mail: SiriwimonKoedsripan@gmail.com โทร 0918387618

³ พยาบาลวิชาชีพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

⁴ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาสาธารณสุขชุมชน คณะสหเวชศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ความรู้ความเข้าใจหลังรับการอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 80.40 การเปรียบเทียบแบบทดสอบก่อน-หลัง ความรู้ความเข้าใจต่อโครงการ เมื่อเปรียบเทียบ พบว่า ก่อนเข้ารับฟังการอบรมโครงการส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง มีระดับความรู้ความเข้าใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.57 ภายหลังการอบรม พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับการรับรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 80.40 เมื่อเปรียบเทียบ พบว่า หลังเข้ารับฟังการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สูงกว่าก่อนเข้ารับฟังการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

คำสำคัญ : หญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง ภาวะคลอดก่อนกำหนด

Abstract

This project is a study among pregnant women at risk of premature birth. In the area of care of Tha Song Yang Subdistrict Health Promoting Hospital Tha Song Yang District, Tak Province, total population was 46. The sample was obtained from random sampling. specifically using inclusion and exclusion criteria. The characteristics of the selected groups are in accordance with the objectives of the preparation. Selected by the creator High-risk pregnant women under the care of Tha Song Yang Subdistrict Health Promoting Hospital Total number: 46 people By creating this project, the objective is to To study the results before training on knowledge and understanding about promoting and preventing preterm birth in high-risk pregnant women before training. To study the results after receiving knowledge and understanding about promoting and preventing preterm birth in high-risk pregnant women To study and compare the results before and after the knowledge and understanding promotion and prevention of premature birth in high-risk pregnant women. The tool used to collect data was a knowledge and understanding test. Data was analyzed using descriptive statistics, including numbers, percentages, and averages.

The results of the project found that The age of project participants was found to be between the ages of 21 - 34, accounting for 47.83 percent, followed by those aged 35 years and over, accounting for 30.43 percent, and those under 20 years of age, accounting for 30.43 percent. was 21.74 percent. Test of knowledge and

understanding of preterm birth in high-risk pregnant women. Project participants had knowledge and understanding before receiving the training. The average number of incorrect answers to questions was equal to (\bar{x} = 49.78) and the correct answers were equal to (\bar{x} = 46.09). Groups of knowledge levels of training participants Project participants have knowledge and understanding before receiving the training. Overall, it is at a moderate level. Representing 69.57 percent, the project participants had knowledge and understanding after receiving the training. The average of correct answers was equal to (\bar{x} =83.05) and the wrong answers were equal to (\bar{x} =16.95). Project participants had knowledge and understanding. Understand after receiving training Overall it is at a high level. Accounted for 80.40 percent. Comparison Before-after test Knowledge and understanding of the project When comparing, it was found that before listening to the training program to promote and prevent preterm birth in high-risk pregnant women, There is a level of knowledge and understanding. Overall, it is at a moderate level. Accounting for 69.57% after the training, it was found that the project participants had an overall level of awareness at a high level. Representing 80.40 percent, when compared, it was found that after listening to the training, the sample group had a significantly higher mean perception score than before listening to the training (p-value < 0.05).

Keywords: Pregnant women at risk premature birth

บทนำ

การเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดเป็นสาเหตุให้ทารกคลอดออกมาก่อนกำหนดถึงร้อยละ 50-80 อัตราการคลอดก่อนกำหนดของทั่วโลกอยู่ในช่วง 5-18 ต่อการเกิดมีชีพ 100 รายในประเทศไทยจากการรายงานสถานการณ์การคลอดก่อนกำหนดในปีงบประมาณ 2564 พบอัตราการคลอดก่อนกำหนดร้อยละ 12.47 (กัญญา ทูลธรรม , สุภาพร สุภาพรวิวัฒน์, 2566) การคลอดก่อนกำหนดยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ซึ่งได้บรรจุไว้ในแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539) จนถึงฉบับปัจจุบัน โดยปี 2565 ยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุขกำหนดเกณฑ์การคลอดทารกแรกคลอดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ไม่เกินร้อยละ 7 ในขณะที่ผลการดำเนินงานระหว่างปี พ.ศ. 2560-2564 พบ อัตราการคลอดทารกน้ำหนักน้อยกว่ามาตรฐาน ร้อยละ 11.13, 10.92, 9.92, 9.5 2 และ 9.87 ของทารกเกิดมีชีพทั้งหมด ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่ท้าทายทีมสุขภาพที่

รับผิดชอบด้านอนามัยแม่และเด็กที่ต้องหาแนวทางแก้ไขอย่างต่อเนื่อง (บุศรินทร์ เขียนมัน, เยาวเรศ ก้านมะลิ, วรณวิมล ทুমมี 2565)

หญิงตั้งครรภ์คลอดก่อนกำหนดถือว่าเป็นปัญหาสำคัญ มารดาที่คลอดก่อนกำหนดจะพบผลกระทบแรกคือผลกระทบต่อตัวทารก ทารกที่คลอดก่อนกำหนดนั้นจะเกิดภาวะแทรกซ้อนได้หลายอย่างเนื่องจากอวัยวะต่างๆนั้นยังไม่พร้อมสำหรับการทำงาน ที่พบบ่อยคือ หายใจลำบากเนื่องจากปอดทารกยังไม่สมบูรณ์ อาจพบภาวะเลือดออกในสมอง ลำไส้เน่าตายจากการขาดเลือด การติดเชื้อที่รุนแรงได้ในทารกที่คลอดก่อนกำหนดที่อายุครรภ์น้อยมากๆ ภาวะแทรกซ้อนเหล่านี้ อาจจะรุนแรงถึงขั้นทำให้ทารกเสียชีวิตได้ ผลกระทบที่ 2 คือ ผลกระทบต่อพ่อแม่และครอบครัวทำให้มีความวิตกกังวล ครอบครัวที่ต้องดูแลทารกที่คลอดก่อนกำหนดก็จะประสบปัญหาหลายอย่างเช่นเดียวกัน เพราะทารกกลุ่มนี้ต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ ระยะเวลาอนโรงพยาบาลนาน เมื่อกลับบ้านต้องมาโรงพยาบาลหลายครั้ง ทำให้เสียค่าใช้จ่ายต่างๆเพิ่มขึ้น

สถานการณ์หญิงตั้งครรภ์ที่เสี่ยงคลอดก่อนกำหนดในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยางปี พ.ศ.2566 มีหญิงตั้งครรภ์ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบทั้งหมด จำนวน 207 คน และหญิงตั้งครรภ์ที่เป็นกลุ่มเสี่ยง จำนวน 41 คน ปัจจุบันปี พ.ศ.2567 มีหญิงตั้งครรภ์ที่อยู่ในเขตรับผิดชอบจำนวน 147 คน และหญิงตั้งครรภ์ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงคลอดก่อนกำหนดทั้งหมดในเขตรับผิดชอบ จำนวน 46 ราย (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง, 2567)

ดังนั้น การส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนด ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นและส่งเสริมให้หญิงตั้งครรภ์เกิดความคิดและพฤติกรรมในการลดความเสี่ยงการคลอดก่อนกำหนดมากยิ่งขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อทารก ช่วยลดปัญหาและผลกระทบทั้งต่อทารกและมารดา ผู้จัดทำได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาจึงได้จัดทำโครงการส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงนี้ขึ้นมา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลก่อนการอบรมความรู้เข้าใจเกี่ยวกับส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงก่อนการการอบรม
2. เพื่อศึกษาผลหลังการอบรมความรู้เข้าใจเกี่ยวกับส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการอบรมความรู้เข้าใจเกี่ยวกับส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ตำบลท่าสองยาง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก

ขอบเขตประชากร

ประชากร ได้แก่ หญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงเกิดภาวะคลอดก่อนกำหนดรับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ตำบลท่าสองยาง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก หญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงเกิดภาวะคลอดก่อนกำหนด ทั้งหมด 147 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มกลุ่มประชากรที่เป็นหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงคลอดก่อนกำหนด ที่รับบริการที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง ตำบลท่าสองยาง อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 46 คน

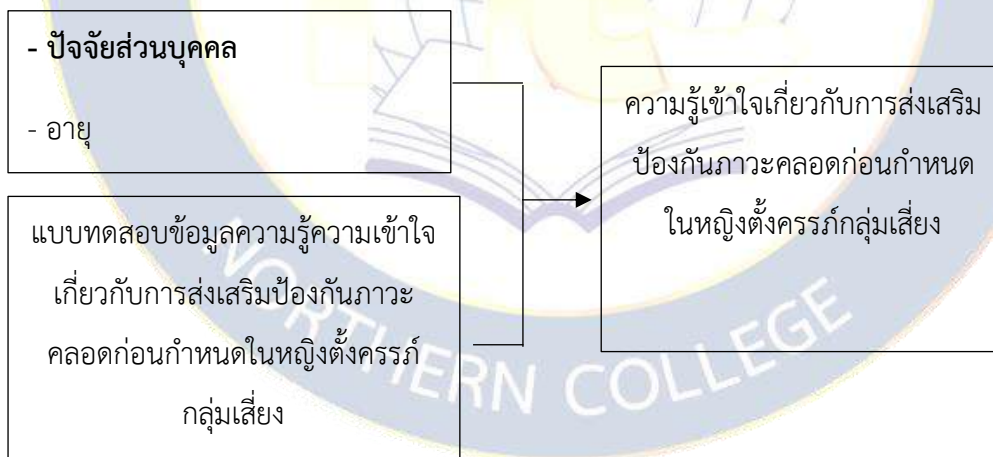
ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนธันวาคม 2566 - เดือนมกราคม 2567

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรศึกษา

ประชากรทั้งหมด 147 คน และสุ่มออกมาที่ศึกษาในครั้งนี้ จำนวน 46 คน เป็น การส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงภายใต้ของการดูแลในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

เกณฑ์คัดเข้า

1. เป็นหญิงตั้งครรภ์ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง
2. หญิงตั้งครรภ์ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงคลอดก่อนกำหนด อายุ ต่ำกว่า 20 ปี อายุ 21-34 ปี และอายุ 35 ปีขึ้นไป
3. หญิงตั้งครรภ์ที่เคยมีประวัติการแท้งบุตรมาก่อน

เกณฑ์คัดออก

หญิงตั้งครรภ์ที่ปฏิเสธให้ข้อมูลและขอถอนตัวออกจากโครงการ สำหรับการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างการจัดทำโครงการ แสดงรายละเอียดดังต่อไปนี้

การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มแบบ เจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้เกณฑ์การ คัดเข้า - คัดออกลักษณะของกลุ่มที่เลือกได้มาจากการสุ่มกลุ่มเสี่ยงคลอดก่อนกำหนด โดยผู้จัดทำเลือกหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงภายใต้การดูแลของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง โดยได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 46 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการทำโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการทำโครงการครั้งนี้ คือ แบบทดสอบให้ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง การส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงที่ได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าสองยาง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ จำนวน 2 ข้อ

ส่วนที่ 2. แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง จากแบบทดสอบ ก่อน และ หลัง ซึ่งผู้จัดทำได้ดัดแปลงจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและปรับข้อความจากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับการส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง ประกอบด้วย คำถาม เป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบให้เลือก 2 ตัวเลือก คือ ถูก และ ผิดจำนวน 10 ข้อการกำหนดเกณฑ์การพิจารณาความรู้ความเข้าใจ

เกณฑ์การประเมินวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องการส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง การแปลผลค่าร้อยละโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ Bloom (1975) ที่กำหนดดังนี้

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 0 - 4 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับน้อย

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย มากกว่า 5- 7 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย มากกว่า 8 - 9 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับมาก

กิจกรรมที่ใช้อบรม

- ให้ความรู้เรื่องปัจจัยเสี่ยงในการคลอดก่อนกำหนด, การป้องกันและดูแลตนเอง
- สื่ออบรม การส่งเสริมภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง
- เวลาที่ใช้ในโครงการ วันที่ 10 มกราคม 2567 เวลา 8:40 ถึง 10:25

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้จัดทำโครงการทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสำรวจความพึงพอใจ และใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน - หลัง การอบรม โดยใช้เวลาในการทำแบบสอบถาม 10 - 20 นาที

2. ผู้จัดทำโครงการสร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มตัวอย่างโดยการแนะนำตัวเอง อธิบายวัตถุประสงค์การจัดทำโครงการและขอความร่วมมือ รวมทั้งอธิบายถึงการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินยอมจึงสามารถดำเนินการในขั้นตอนต่อไปได้

3. ผู้จัดทำโครงการรวบรวมแบบสอบถามและทำการลงรหัสสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทำได้โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปโดยมีรายละเอียดดังนี้ ข้อมูลการศึกษาทั้งหมด วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามคุณลักษณะข้อมูลส่วนบุคคล (n = 40)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
สถานะ		
ต่ำกว่า 20 ปี	10	21.74
21 - 34 ปี	22	47.83
35 ปีขึ้นไป	14	30.43
รวม	46	100.00

จากตาราง ที่ 1 พบว่า อายุ พบว่าส่วนมากจะอยู่ในช่วงอายุ 21 – 34 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.83 รองลงมาอยู่ในช่วง อายุ 35 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 30.43 และอยู่ในช่วง อายุต่ำกว่า20 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.74

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงทั้งก่อนและหลังการอบรม

เกณฑ์การประเมินวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องการส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง การแปลผลค่าร้อยละโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ Bloom (1975) ที่กำหนดดังนี้

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 0 - 4 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับน้อย

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย มากกว่า 5- 7 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย มากกว่า 8 - 9 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับมาก

ตารางที่ 2 แสดงผลกลุ่มระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมการอบรมการประเมินแบบทดสอบระดับความรู้ความเข้าใจก่อนเข้ารับการอบรมโครงการ

ลำดับ	แบบประเมินระดับความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรมโครงการ	จำนวน	ร้อยละ
1	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย (0 - 4 คะแนน)	9	19.57
2	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง (5 - 7 คะแนน)	32	69.57
3	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก (8 - 10 คะแนน)	5	10.87

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.57 โดยผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจ ก่อน รับการอบรมที่มีค่าร้อยละมากที่สุดคือ อยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 69.57 รองลงมาคือระดับน้อย จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 19.57 รองลงมาคือ ระดับมาก จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.87

เกณฑ์การประเมินวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องการส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง การแปลผลค่าร้อยละโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ Bloom (1975) ที่กำหนดดังนี้

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 0 - 4 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับน้อย

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย มากกว่า 5-7 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย มากกว่า 8 - 9 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับมาก

ตารางที่ 3 แสดงผลกลุ่มระดับความรู้ของผู้เข้าร่วมการอบรมการประเมินแบบทดสอบระดับความรู้ความเข้าใจหลังเข้ารับการอบรมโครงการ

ลำดับ	แบบประเมินระดับความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรมโครงการ	จำนวน	ร้อยละ
1	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย (0 - 4 คะแนน)	2	4.35
2	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง (5 - 7 คะแนน)	7	15.25
3	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก (8 - 10 คะแนน)	37	80.40

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจหลังรับการอบรม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 80.40 โดยผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจ ก่อน รับการอบรมที่มีค่าร้อยละมากที่สุดคือ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 80.40 รองลงมาคือ ระดับปานกลาง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 15.25 รองลงมาคือ ระดับน้อย จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 4.35

เกณฑ์การประเมินวัดความรู้ความเข้าใจเรื่องการส่งเสริมป้องกันภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง การแปลผลค่าร้อยละโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์ของ Bloom (1975) ที่กำหนดดังนี้

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย ตั้งแต่ 0 - 4 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับน้อย

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย มากกว่า 5- 7 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับปานกลาง

ช่วงคะแนนตอบถูก ค่าเฉลี่ย มากกว่า 8 - 9 คะแนน แปลความหมาย ความรู้ระดับมาก

ตารางที่ 4 แสดงผลกลุ่มระดับความรู้ความเข้าใจของผู้เข้าร่วมการอบรมเปรียบเทียบ แบบทดสอบก่อน -หลังต่อโครงการ

ลำดับ	แบบประเมินระดับความรู้ความเข้าใจก่อนรับการอบรมโครงการ	ก่อน		หลัง	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย (0 - 4 คะแนน)	9	19.57	2	5.00
2	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับปานกลาง (5 - 7 คะแนน)	32	69.57	5	12.50
3	ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก (8 - 10 คะแนน)	5	10.87	33	82.50

จากตารางที่ 4 ก่อนเข้ารับฟังการอบรมโครงการส่งเสริมภาวะคลอดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์ กลุ่มเสี่ยง มีระดับความรู้ความเข้าใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.57

ภายหลังการอบรมพบว่า ผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับการรับรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 80.40 และเมื่อเปรียบเทียบพบว่าหลังเข้ารับฟังการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สูงกว่าก่อนเข้ารับฟังหลังการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$)

อภิปรายผล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 21.74 อายุระหว่าง 21 – 34 ปี จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 47.83 อายุระหว่าง 35 ปี ขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 30.43

ส่วนที่ 2 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจ ก่อน – หลัง รับการอบรมโครงการส่งเสริมป้องกันภาวะหลอดเลือดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง มีผู้เข้าร่วมกิจกรรมจำนวน 46 คน พบว่า ก่อนเข้ารับการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 69.57 ภายหลังการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 80.40 และ เมื่อเปรียบเทียบ พบว่า หลังเข้ารับฟังการอบรมกลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนการรับรู้สูงกว่าก่อนเข้ารับฟังการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value} < 0.05$) ที่มีความสอดคล้องกับการศึกษาของนิรันด์ รามธรรม, ที่ศึกษา ผลของการให้ความรู้และการบริการสุขภาพต่อภาวะเสี่ยงของหญิงตั้งครรภ์ในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา การรับรู้ด้านสุขภาพรายด้านที่พบความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของหญิงตั้งครรภ์เขตอำเภอแกลงจังหวัดนครพนม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การรับรู้ ความรุนแรงของภาวะแทรกซ้อน การรับรู้โอกาสเสี่ยงของการตั้งครรภ์ การรับรู้ประโยชน์ของการฝากครรภ์การรับรู้อุปสรรคของการฝากครรภ์ตามลำดับ และการศึกษาของ กรรณิกา เพ็ชรรัช และคณะ ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การคลอดก่อนกำหนดในมารดาหลังคลอด พบว่า การรับรู้การคลอดก่อนกำหนดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันการคลอดก่อนกำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ดังนั้น หากหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยงต่อภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด มีการรับรู้ที่ดีเกี่ยวกับภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดในด้านโอกาสเสี่ยงของการเป็นโรค ความรุนแรงของโรค จะทำให้เกิดความเข้าใจและตระหนักรู้ในการดูแลตนเองซึ่งการรับรู้ที่ดีและถูกต้อง จะนำไปสู่การมีพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของตนเอง ในการป้องกันภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการอบรมให้ความรู้ภาวะหลอดเลือดก่อนกำหนดในหญิงตั้งครรภ์กลุ่มเสี่ยง เดือนละ 1 ครั้งอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กัญญา ทูลธรรม สุภาพร สุภาพรวิวัฒน์ .(2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการคลอดก่อนกำหนด อัตราความถี่
 ครอบคลุมของแนวทางการดูแลรักษาสตรีตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด
 และอัตราความสำเร็จในการยับยั้งการเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดของโรงพยาบาล
 มหาสารคาม.สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร. <https://www.nupress.grad.nu.ac.th>
- กรรณิกา เพ็ชรรัช และคณะ.(25620). ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้การคลอดก่อนกำหนดและ
 พฤติกรรมการป้องกันการคลอดก่อนกำหนด ในมารดาหลังคลอด. วารสารการแพทย์
 โรงพยาบาลศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์.
- ชุตินา เทียนชัยทัศน .(2565). ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด
 ของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น.สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.<https://www.nupress.grad.nu.ac.th>
- จิตารัตน์ วงษ์สวัสดิ์ .(2560). การส่งเสริมสุขภาพมารดาหลังคลอดด้วยศาสตร์การแพทย์แผนไทย.
 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.<https://www.nupress.grad.nu.ac.th>
- จงกช อรกุล .(2565). ผลการใช้แบบบันทึกการบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการในหญิงตั้งครรภ์
 เสี่ยงเพื่อป้องกันทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อย ศูนย์สุขภาพชุมชนโรงพยาบาลโพธิ์สัตย์
 อำเภอพือพิสัย จังหวัดหนองคาย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
<https://www.nupress.grad.nu.ac.th>
- นิรันดร์ รวมธรรม .(2566). ผลของการให้ความรู้และการบริการสุขภาพต่อภาวะเสี่ยงของหญิง
 ตั้งครรภ์ในสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเพ็ญ จังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัยและพัฒนา
 ระบบสุขภาพ
- บุศรินทร์เขียนมั่น , เยาวเรศก้านมะลิ , วรณวิมล ทุมมี .(2565). การพัฒนารูปแบบการพยาบาล
 หญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
<https://www.nupress.grad.nu.ac.th>
- วิไล ปรารค์ทอง พยบ .(2565). การป้องกันหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะเสี่ยงเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนด.
 สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.<https://www.nupress.grad.nu.ac.th>
- วัชรี้ เรือนคง .(2558 – 2560). การพัฒนารูปแบบการป้องกันและเฝ้าระวังการคลอดก่อนกำหนดโดย
 ใช้พลังขับเคลื่อน. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.<https://www.nupress.grad.nu.ac.th>
- สินีนานู หงษ์ระนัย .(2565). ปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดภาวะเจ็บครรภ์คลอดก่อนกำหนดของสตรี
 ตั้งครรภ์ โรงพยาบาลแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร
<https://www.nupress.grad.nu.ac.th>

สื่อการเรียนการสอน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องบทประยุกต์

Instructional media grade 6 Mathematics Application Matters.

รุ่ง หมูล้อม¹ จิรพันธุ์ รอดเที่ยง²
Rung Mulom¹ Jirapan Rodteang²

บทคัดย่อ

จากวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสื่อการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บทประยุกต์ ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เพิ่มวิธีการสอนให้แก่ครูผู้สอนและเสริมสร้างทักษะทางด้านความคิดและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ให้แก่นักเรียน

สื่อการเรียนการสอนนี้พัฒนาขึ้นโดยใช้โปรแกรม Adobe flash professional ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างสื่อการเรียนการสอน โปรแกรม Adobe Photoshop เป็นโปรแกรมที่ใช้ในการออกแบบฉากหรือรูปภาพ และปุ่มกดต่าง ๆ

จากผลสำรวจสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ จำนวน 25 คน ผลสำรวจดังนี้ เพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 72 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 28. เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ผู้เชี่ยวชาญด้านระบบจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ผลการสำรวจความพึงพอใจจากผู้เชี่ยวชาญด้านระบบ ผลการประเมินที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ เนื้อหา มีความถูกต้องชัดเจนตามสาระวิชาการเชื่อมโยงบทเรียนไปยังส่วนต่าง ๆ ถูกต้องเหมาะสม บทเรียนมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียนมีความพอใจเฉลี่ยมีความพอใจเฉลี่ยร้อยละ 5.00 ผลการสำรวจความพึงพอใจจากนักเรียนโดยวัดจากระดับความพึงพอใจเต็ม 5 คะแนนผลการประเมินที่มีความพึงพอใจมากที่สุด ได้แก่ ตัวอักษรชัดเจนอ่านได้ง่ายและภาพประกอบมีความคมชัดสวยงามมีความพอใจมากที่สุด

คำสำคัญ : สื่อการเรียนการสอน, คณิตศาสตร์, บทประยุกต์, อนิเมชัน

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก อ.เมือง จ.ตาก 63000

² นักศึกษาสาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก อ.เมือง จ.ตาก 63000

Abstract

From this research, the objective is to create Instructional media grade 6 Mathematics Application Matters, application in computer assisted instruction. Add teaching methods to teachers and enhance cognitive skills and math problem solving skills for students.

This teaching media was developed using Adobe flash professional cs6 which is a program that creates teaching materials. Adobe Photoshop cs6 is a program used to design a scene, image and buttons

According to a survey of 25 users' satisfaction with the system Female accounted for 72 percent, male accounted for 28 percent, were students in grade 6, 20 persons, representing 80 percent, system experts, 5 persons, representing 20 percent. Results of satisfaction survey from experts system The results that are most satisfied are the content that is accurate, clear according to the academic content, linking the lessons to various parts. Right Lessons are difficult, suitable for learners with average satisfaction, with an average satisfaction of 5.00 percent. The satisfaction survey from students is measured from the satisfaction level of 5 points. The results of the most satisfied are the ones Clear letters, easy to read and the illustrations are sharp, beautiful and most satisfying

Keyword : Computer Aided Instruction (CAI), Mathematics, Application, Animation

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปแบบของการศึกษามีความหลากหลายมากขึ้น ในหลายโรงเรียนทั้งรัฐบาลและเอกชน มีการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรพิเศษเพิ่มขึ้น ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการตามหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อพัฒนาศักยภาพทางด้านคณิตศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งกลุ่มสาระวิชาคณิตศาสตร์ (Mathematic) เป็นวิชาที่ต้องมีการคิดอย่างมีเหตุและผล มีระบบ มีแบบแผน วิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วน รอบคอบ ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ วิชาคณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์

สื่อการเรียนการสอนทางคอมพิวเตอร์ในรูปแบบ CAI (Computer Assisted Instruction) เป็นการนำคอมพิวเตอร์มาสร้างเป็นบทเรียนเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในวิชาต่าง ๆ และเป็นตัวกลางในการนำส่งหรือถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และเจตคติ จากผู้สอนหรือแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน ช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่ตั้งไว้ สามารถตอบโต้กับนักเรียนได้ จึงถือเป็นกระบวนการเรียนการสอน โดยใช้สื่อคอมพิวเตอร์ในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องราวต่าง ๆ ผู้เรียนสามารถศึกษาบทเรียนด้วยได้ โดยไม่จำกัดเวลา

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงจัดทำสื่อประกอบการสอนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง “บทประยุกต์” ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ให้แก่กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เพื่อเป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเสริมสร้างทักษะทางด้านความคิดและทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ให้นักเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างสื่อการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง บทประยุกต์ ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
2. เพื่อเพิ่มวิธีการสอนให้แก่ครูผู้สอนโดยนำสื่อการสอนมาใช้ในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บทประยุกต์
3. เพื่อเสริมสร้างทักษะทางด้านความคิด เจตคติ และทักษะการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ให้นักเรียน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

คณิตศาสตร์ (อังกฤษ: Mathematics) เป็นศาสตร์ที่ครอบคลุมการค้นคว้าเกี่ยวกับ ปริมาณ โครงสร้าง การเปลี่ยนแปลง และปริภูมิ คณิตศาสตร์ไม่มีคำนิยามที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป อาจกล่าวได้ว่าคณิตศาสตร์นั้นสนใจ "รูปร่างและจำนวน" และเนื่องจากคณิตศาสตร์มิได้สร้างความรู้ผ่านกระบวนการทดลอง บางคนจึงไม่จัดว่าคณิตศาสตร์เป็นสาขาของวิทยาศาสตร์ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายของคำว่า “คณิตศาสตร์” ไว้ว่า คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการคำนวณ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2552: 39) ซึ่งเป็นคำที่มาจากคำว่า Mathematics หมายถึง สิ่งที่เราเรียนรู้แต่ถ้าพูดถึงคณิตศาสตร์คนทั่วไปมักจะเข้าใจว่าเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเลข เป็นศาสตร์ของการคำนวณและการวัด มีการใช้สัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์เป็นระบบสากล เพื่อสื่อความหมายและเข้าใจได้

คณิตศาสตร์ (คะ-นิต-ตะ-สาด) เกิดจากการผสมคำระหว่างคำว่า คณิต ที่หมายถึงการนับหรือการคำนวณ และคำว่าศาสตร์ ที่หมายถึงความรู้หรือการศึกษา ดังนั้นคณิตศาสตร์จึงเป็นการศึกษาเกี่ยวกับการคำนวณหรือวิชาที่เกี่ยวข้องกับการคำนวณ คณิตศาสตร์ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Mathematics ซึ่งมาจากคำในภาษากรีกว่า Mathematics แปลว่า รักที่จะเรียนรู้ คณิตศาสตร์ หมายถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อสารประเภทหนึ่งที่ใช้ตัวอักษร ตัวเลข สัญลักษณ์ เป็นตัวกลางในการสื่อสาร ผ่านกระบวนการคิด การคำนวณ และสังเกตอย่างรอบคอบ เป็นไปตามระเบียบแบบแผน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันไปเป็นไปตามลำดับขั้นความยากง่าย จากชีวิตประจำวัน (Realworld) สู่มโนทัศน์สัญลักษณ์ และสู่มโนทัศน์สัญลักษณ์ (Mathematics world) มีการพิสูจน์และการแสดงให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างสมเหตุสมผล ส่งเสริมจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ เช่นเดียวกับศิลปะ เพื่อคณิตศาสตร์จะเป็นรากฐานแห่งความเจริญในด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการแก้ปัญหาในทางที่พบเจอในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ คณิตศาสตร์อาจหมายถึง กลุ่มของวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปริมาณ ขนาด รูปร่าง สัญลักษณ์ เช่น เลขคณิต จำนวน การนับ เรขาคณิต พีชคณิต ตรรกศาสตร์ แคลคูลัส การวัด (ปณณ ตั้งประเสริฐ. 2558)

ความสำคัญของคณิตศาสตร์

คณิตศาสตร์มีความสำคัญต่อการพัฒนาความคิดของมนุษย์เป็นอย่างมาก ทำให้มนุษย์มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุมีผล เป็นระบบ มีระเบียบ มีแบบแผน สามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ได้อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ ทำให้สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ และแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม คณิตศาสตร์เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ตลอดจนศาสตร์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง คณิตศาสตร์จึงมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต (กลุ่มส่งเสริมการเรียนการสอนและประเมินผล สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2562:1) นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังช่วยพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และอารมณ์ สามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2562 : 2) และได้กล่าว ประโยชน์ของวิชาคณิตศาสตร์ ไว้ว่า

- 1) คณิตศาสตร์ช่วยฝึกให้มนุษย์มีความรับผิดชอบ มีความรอบคอบ ช่างสังเกต มีเหตุผล มีความอดทน คิดเป็นทำเป็น สามารถคาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ สามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์และเหมาะสมกับสถานการณ์ ทำให้มนุษย์มีความสมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- 2) มีความสำคัญกับชีวิตประจำวันของบุคคล เช่น การดูเวลา การซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้า การชั่ง ตวง วัด การติดต่อสื่อสาร หรือการแข่งขันกีฬา
- 3) การคาดคะเน การคาดเดา พยากรณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล

4) ความรู้ทางคณิตศาสตร์ เป็นสิ่งที่จำเป็นในการประกอบสัมมาชีพต่าง ๆ เช่น ในการสอบบรรจุเข้าทำงาน หรือการศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ ผู้สมัครจำเป็นต้องเตรียมตัวเพื่อสอบวิชาคณิตศาสตร์ทั้งสิ้น

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. เนื้อหาที่ใช้การสร้างสื่ออ้างอิงตามหลักสูตรแกนกลางศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เนื้อหาของสื่อการสอนอยู่ในรูปแบบการ์ตูน 2 มิติ
3. สื่อทั้งหมดสามารถแสดงภาพ มีเสียงคนพากษ์
4. มีตัวละครในการดำเนินเรื่องของสื่อ
5. มีแบบฝึกหัดให้นักเรียนทำหลังจากดูสื่อวีดิโอจากตัวละครเล่าเรื่อง

วิธีการดำเนินงานวิจัย

กระบวนการสร้างสื่อการเรียนการสอนส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อทราบถึงการทำงาน และความ ต้องการของผู้ใช้งานระบบเพื่อที่จะให้เข้าใจระบบงาน จึงนำรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษา และวิเคราะห์ระบบมาทำขั้นตอนการออกแบบระบบ วิเคราะห์การสร้างสื่อการเรียนการสอน จึงได้ รวบรวมขั้นตอนการผลิตที่สำคัญ ๆ เช่น การสร้างแอนิเมชัน รวมทั้งใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาส่วน ใหญ่จึงได้ออกแบบสื่อการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มทางเลือกที่หลากหลายโดยมีการออกแบบการสร้าง สื่อการเรียนการสอน และมีขั้นตอนการออกแบบดังนี้

1. ศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานของข้อมูลรูปแบบต่าง ๆ ในลักษณะเนื้อหา
2. วิเคราะห์และออกแบบรูปแบบระบบ เช่น การออกแบบขั้นตอนการทำงาน การออกแบบ หน้าจอ
3. สร้างสื่อการสอน
4. ทดสอบการใช้งานและปรับปรุงแก้ไขปัญหา
5. ประเมินความพึงพอใจและสรุปผล
6. เมื่อพัฒนาเสร็จแล้วนำระบบไปทดสอบกับผู้ใช้งานจริง

ผลการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงหน้าจอหลักจะมีบทเรียนทั้งหมด 4 บทเรียน

ภาพที่ 2 แสดงอนิเมชันบทเรียนบทประยุกต์ เรื่อง โจทย์ปัญหาการคูณและการหาร โดยใช้บัญญัติไตรยางศ์

1. เลื่อยไม้ 3 ตัว ราคา 1200 บาท ถ้าเลื่อยไม้ 5 ตัว
ต้องจ่ายเงินกี่บาท

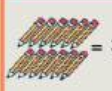
ก. 2,500 บาท
ข. 3,500 บาท
ค. 5,000 บาท
ง. 4,000 บาท

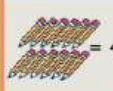
ถัดไป

ภาพที่ 3 แสดงคำถามและตัวเลือก 4 ตัวเลือก

จงเลือกรูปที่เกี่ยวข้องกับคำถามต่อไปนี้

1. ซื้อดินสอ 3 แท่ง ราคา 10 บาท ดินสอ 12 แท่ง ราคากี่บาท

ก. = 30 บาท

ข. = 40 บาท

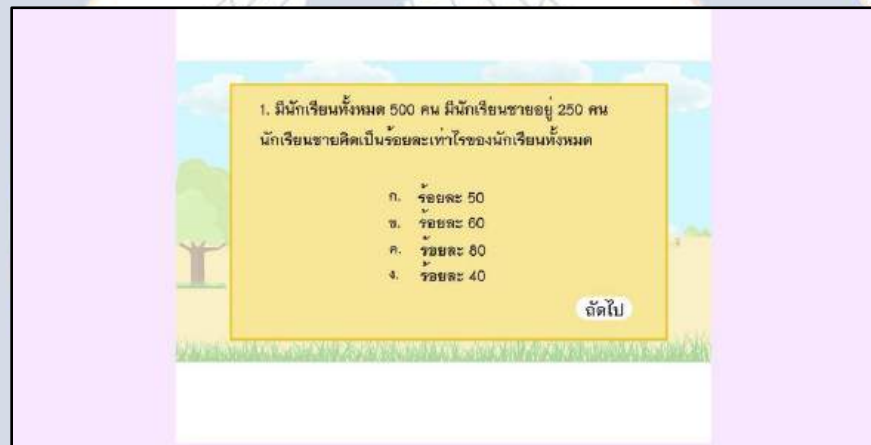
ถัดไป

ย้อนกลับ ถัดไป

ภาพที่ 4 แสดงคำถามและตัวเลือก 2 ตัวเลือก

ภาพที่ 5 แสดงอนิเมชันบทเรียนบทประยุกต์ เรื่อง ร้อยละ

ภาพที่ 6 แสดงคำถามและตัวเลือก 4 ตัวเลือก

ภาพที่ 7 แสดงคำถามและตัวเลือก 2 ตัวเลือก

ภาพที่ 8 แสดงอนิเมชันบทเรียนบทประยุกต์ เรื่อง ร้อยละเกี่ยวกับการซื้อขาย

1. ซื้อกระเป๋ามาราคา 420 บาท ขายได้กำไร 30%
แสดงว่าขายได้กำไรกี่บาท

ก. 500 บาท
ข. 126 บาท
ค. 145 บาท
ง. 234 บาท

ถัดไป

ภาพที่ 9 แสดงคำถามและตัวเลือก 4 ตัวเลือก

จงเลือกรูปที่เกี่ยวข้องกับคำถามต่อไปนี้

1. เจซื้อดอกไม้ต้นละ 300 บาท ได้กำไร 15% เจขายดอกไม้ไป
ราคาเท่าไร

ก. = 435 บาท ข. = 345 บาท

ย้อนกลับ ถัดไป

ภาพที่ 10 แสดงคำถามและตัวเลือก 2 ตัวเลือก

ร้อยละเกี่ยวกับการซื้อขาย

ภาพที่ 11 แสดงอนิเมชันบทเรียนบทประยุกต์ เรื่อง ดอกเบี๋ย

ภาพที่ 12 แสดงคำถามและตัวเลือก 4 ตัวเลือก

ภาพที่ 13 แสดงคำถามและตัวเลือก 2 ตัวเลือก

อภิปรายผล

จากผลสำรวจแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ จำนวน 25 คน ผลสำรวจ ดังนี้ ผู้ที่ถูกสำรวจเพศหญิงจำนวน 18 คนคิดเป็นร้อยละ 72 เพศชายจำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 28 ช่วงอายุที่ถูกสำรวจมากที่สุดคือช่วงอายุ 10 - 15 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาช่วงอายุ 21 - 25 ปี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ผู้ประเมินความพึงพอใจส่วนใหญ่เป็นนักเรียน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านระบบจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20 ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่ผู้ถูกสำรวจกำลังศึกษาอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 80 รองลงมาคือผู้เชี่ยวชาญด้านระบบซึ่งมีระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 20

ผลการสำรวจความพึงพอใจจากผู้เชี่ยวชาญด้านระบบ และผลการสำรวจความพึงพอใจจากนักเรียนโดยวัดจากระดับความพึงพอใจเต็ม 5 คะแนน

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานจากจากผู้เชี่ยวชาญด้านระบบ

รายการประเมินความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ผลการประเมิน
1. บทเรียนสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.60	0.406	มากที่สุด
2. บทเรียนมีการสรุปเนื้อหาในแต่ละตอนอย่างเหมาะสม	4.62	0.464	มากที่สุด
3. เนื้อหามีความถูกต้องชัดเจนตามสาระวิชาการ เชื่อมโยงบทเรียนไปยังส่วนต่าง ๆ ถูกต้องเหมาะสม บทเรียนมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	5.00	0.235	มากที่สุด
4. การใช้ภาษาสามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนและ ความเหมาะสมของจำนวนข้อสอบหรือแบบทดสอบ	4.80	0.324	มากที่สุด
5. ด้านรูปภาพ สีและเทคนิค การสื่อความหมายและ มีความสอดคล้องกับเนื้อหา	4.60	0.412	มากที่สุด
6. ปุ่มเสียงบรรยายมีความเหมาะสม ชัดเจน สีที่ใช้มี ความเหมาะสมสบายตา ตัวอักษรชัดเจนและ อ่านง่าย	4.80	0.325	มากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานจากนักเรียน

รายการประเมินความพึงพอใจ	ค่าเฉลี่ย	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ผลการประเมิน
1. บทเรียนมีความน่าสนใจและดึงดูดใจ	4.40	0.312	มากที่สุด
2. ตัวอักษรชัดเจนอ่านได้ง่ายและภาพประกอบมี ความคมชัดสวยงาม	4.80	0.417	มากที่สุด
3. สีเส้นของบทเรียนและความสวยงามของหน้าจอ และเสียงประกอบมีความเหมาะสม	4.55	0.336	มากที่สุด
4. ปุ่มต่าง ๆ มีการจัดวางเหมาะสม ใช้งานได้ง่าย	4.45	0.417	มากที่สุด
5. เนื้อหาเข้าใจง่าย	4.65	0.225	มากที่สุด
6. การนำเสนอเนื้อหาต่อการทำความเข้าใจ	4.35	0.214	มากที่สุด
7. ระยะเวลาในการศึกษาบทเรียนและการใช้งาน บทเรียนง่ายและสะดวก ไม่มีข้อติดขัด	4.60	0.316	มากที่สุด
8. แบบฝึกหัดมีวิธีการเลือกคำตอบง่ายและได้ ความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากศึกษาผ่านบทเรียน มีผลดีมีเสีย	4.45	0.219	มากที่สุด

ผลการดำเนินงานได้ออกมาตามขอบเขตที่กำหนดไว้ สามารถพัฒนาสื่อการเรียนการสอน วิชาคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่องบทประยุกต์ได้ทันเวลาที่กำหนด เป็นการประยุกต์ขั้นตอนต่าง ๆ ของการสร้างสื่อการเรียน โดยใช้โปรแกรม Adobe flash นำความรู้จากการศึกษามาพัฒนา ระบบงานหนึ่งขึ้นมาให้เห็นอย่างชัดเจนกว่าในเนื้อหาที่เป็นทฤษฎี ซึ่งได้เน้นการนำไปประยุกต์ใช้ ทั้งวิธีการกำหนดปัญหา วิเคราะห์ออกแบบ จนถึงสามารถได้เป็นระบบงานจริง

ข้อเสนอแนะ

แนวทางการแก้ปัญหาทางการศึกษา การออกแบบระบบและการสร้างสื่อการเรียนการสอน ควรทำการศึกษาจากผู้ชำนาญและเชี่ยวชาญ และค้นหาในเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อให้การศึกษากลับมาออกแบบระบบและการสร้างสื่อการเรียนการสอนมีความถูกต้องและสมบูรณ์ เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลในการทำงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่ายังคงมีส่วนที่สามารถขยายการพัฒนาการเรียนรู้อิงคณิตศาสตร์ต่อไปอีกในอนาคต เช่น การพัฒนาซอฟต์แวร์ให้มีความสวยงามมากขึ้น และมีลูกเล่นมากขึ้นเพื่อรองรับข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของโลกแห่งการเรียนรู้ให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)**. ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- มนัสสินี ลำสันเทียะ. (2558). **Adobe Flash Professional CS6 ฉบับ Workshop สร้างการ์ตูน Animation**. ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ไร่ไฉน
- รศ.สมจิต ชิวปรีชา และคณะ (2558). **Mathematics Grade 6 Book 2**. ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัท พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ.(2560). **คณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : สกสศ. ลาดพร้าว
- จิตราภา กาวิชัย และคณะ (2563). **การพัฒนาหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ เรื่องเศษส่วน เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนคลองหนองใหญ่ (ทองคำ ปานชำนาญสุธรรม)**. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5 (2), 238-251.

ช่วงความเชื่อมั่นสำหรับพารามิเตอร์ของการแจกแจงเดวยา และการประยุกต์

Confidence Intervals for the Parameter of the Devya Distribution and Application

วราฤทธิ์ พานิชกิจโกศลกุล¹
Wararit Panichkitkosolkul²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอช่วงความเชื่อมั่นสำหรับพารามิเตอร์ของการแจกแจงเดวยา ซึ่งการแจกแจงนี้ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลอายุการใช้งาน ช่วงความเชื่อมั่นที่นำเสนอได้แก่ ช่วงความเชื่อมั่นอิงภาชนะน่าจะเป็น ช่วงความเชื่อมั่นของวัลด์ ช่วงความเชื่อมั่นแบบบูตสทราปที และช่วงความเชื่อมั่นแบบบูตสทราปทีที่ปรับค่าเอนเอียง การประเมินประสิทธิภาพของช่วงความเชื่อมั่นจะพิจารณาโดยใช้ความน่าจะเป็นคัมรวมเชิงประจักษ์ (CP) และความยาวเฉลี่ย (AL) ในสถานการณ์ต่าง ๆ และประยุกต์ใช้กับชุดข้อมูลจริง นอกจากนั้น งานวิจัยนี้ได้นำเสนอสูตรสำเร็จของช่วงความเชื่อมั่นของวัลด์ ซึ่งจะช่วยให้การคำนวณทำได้ง่ายขึ้น ผลการจำลองพบว่าเมื่อใช้ขนาดตัวอย่างเล็ก ได้แก่ 10, 20, หรือ 30 ทั้งช่วงความเชื่อมั่นแบบบูตสทราปทีและช่วงความเชื่อมั่นแบบบูตสทราปทีที่ปรับค่าเอนเอียง จะให้ค่า CP ต่ำกว่าระดับความเชื่อมั่น 0.95 อย่างไรก็ตาม เมื่อขนาดตัวอย่างเพิ่มขึ้น ค่า CP ของทุกช่วงความเชื่อมั่นจะเข้าใกล้ระดับความเชื่อมั่น 0.95 ค่าพารามิเตอร์ยังมีผลต่อค่า CP ของช่วงความเชื่อมั่นเมื่อค่าพารามิเตอร์มีค่าน้อย ช่วงความเชื่อมั่นอิงภาชนะน่าจะเป็นและช่วงความเชื่อมั่นของวัลด์ ให้ค่า CP ประมาณ 0.95 ซึ่งใกล้เคียงกับระดับความเชื่อมั่นที่กำหนด อย่างไรก็ตาม ในกรณีค่าพารามิเตอร์มีค่ามากขึ้นและตัวอย่างมีขนาดเล็ก ค่า CP ของช่วงความเชื่อมั่นแบบบูตสทราปทีและช่วงความเชื่อมั่นแบบบูตสทราปทีที่ปรับค่าเอนเอียงมักจะมีค่าลดลง นอกจากนั้น ค่า AL มีแนวโน้มลดลง เมื่อขนาดตัวอย่างเพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพของทุกช่วงความเชื่อมั่นได้นำเสนอโดยประยุกต์ใช้กับข้อมูลประกันภัย ซึ่งให้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับผลการจำลอง

คำสำคัญ: การแจกแจงอายุการใช้งาน การประมาณค่าแบบช่วง วัลด์ บูตสทราป

¹รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จังหวัดปทุมธานี 12120; E-mail: wararit@mathstat.sci.tu.ac.th; โทร. 02-5644440 ต่อ 2101

Associate Professor, Department of Mathematics and Statistics, Faculty of Science and Technology, Thammasat University, Pathumthani 12120, Thailand; E-mail: wararit@mathstat.sci.tu.ac.th; Tel: 02-5644440 ext 2101

Abstract

This research proposes confidence intervals (CIs) for the parameter of the Devya distribution, which is commonly used for lifetime data analysis. The likelihood-based, Wald-type, bootstrap-t, and bias-corrected and accelerated (BCa) bootstrap intervals are proposed. The evaluation of these confidence intervals is conducted by assessing their empirical coverage probability (CP) and average length (AL), offering valuable insights into their performance across different scenarios and being applied to real datasets. Additionally, deriving the explicit formulation of the Wald-type CI formula facilitates the computation process. According to the simulation results, when using small sample sizes such as 10, 20, or 30, both the bootstrap-t and BCa bootstrap CIs yield CPs lower than the nominal confidence level of 0.95. Nevertheless, as the sample sizes increase, the CP of all confidence intervals tend to approach the nominal confidence level of 0.95. The parameter values also influence the CP of the confidence intervals. At low values of the parameter, both the likelihood-based and Wald-type confidence intervals achieve a CP of approximately 0.95, which is close to the ideal. However, for larger parameter values and small sample sizes, the CPs of the bootstrap-t and BCa bootstrap CIs tend to be decrease. In addition, the AL tends to decrease as the sample size increases. Finally, the effectiveness of all confidence intervals was demonstrated by applying them to insurance data, yielding results consistent with those of the simulation study.

Keywords: Lifetime Distribution, Interval Estimation, Wald, Bootstrap

Introduction

Lifetime distributions are statistical distributions that can be used to characterize the behavioral structure of lifetime data in reliability and lifetime data analysis. Lifetime distributions are commonly used to illustrate the duration before a notable event occurs, like failure or occurrence (Vijay et al., 2019). The study of lifetime data analysis has advanced significantly in terms of theory, practice, and application. Distribution theory emphasizes effectively managing and adjusting to modeling lifetime data. While a tractable probability distribution could be useful for replicating random

samples, its practical value to businesses lies in its flexibility (Oguntunde et al., 2016). This suggests that while tractable distributions are desirable, more complex ones must be created to support relevant applications.

In the last few decades, a large number of lifetime distributions have been proposed in statistics. However, due to the structure of the lifetime data or their fundamental distributional properties, these distributions frequently do not offer a precise match. Several experts in distribution theory are attempting to propose a novel lifetime distribution that corresponds with the stochastic nature of lifespan data. The only lifetime distribution available for lifetime data analysis and modeling before to 1958 was the exponential distribution. Lindley (1958) proposed the Lindley distribution as an alternative lifespan distribution. Ghitany et al. (2008) found that the Lindley distribution provides a significantly more accurate match than the exponential distribution, as evidenced by their exhaustive examination of the statistical properties and practical applications. Shanker et al. (2015) observed that there is significant competition between the exponential and Lindley distributions. However, they did also identify some datasets for which neither distribution offered a sufficient fit. Two new one-parameter lifespan distributions, namely the Shanker distribution and the Akash distribution, were introduced by Shanker (2015a, 2015b). Both Shanker and Akash distributions demonstrated better fit to the data in comparison to exponential and Lindley distributions. Moreover, Shanker and Fesshaye (2016) extensively investigated the Lindley, exponential, Shanker, and Akash distributions. It was shown that although these distributions are effective for the majority of datasets, there are still a few that do not offer the optimal fit. Furthermore, the Sujatha distribution was presented by Shanker (2016a), exhibiting a significantly superior fit in comparison to the exponential, Lindley, Shanker, and Akash distributions. In the behavioral sciences, Shanker (2016e) introduced the Garima distribution, which is a one-parameter lifetime distribution, as a possible statistical model for data collection. Nevertheless, for several real lifetime datasets, this distribution also fails to provide an appropriate match. Several researchers have explored distributions that are both flexible and tractable in order to capture the variability in datasets.

When a distribution is not a good fit, some researchers choose to transform the dataset to meet the distribution's assumptions. However, this method is not a preferable one as it can lead to the loss of the original nature of the dataset. To better fit the characteristics of the dataset, some researchers prefer to adjust the distribution by incorporating extra shape or scale parameters. However, in cases where the current distributions are unable to generate a suitable fit, it is more advantageous to seek out an alternative distribution that can. This approach involves refraining from modifying the distribution or transforming the original dataset to fit the dataset. Shanker (2016d) proposed the Devya distribution, a five-component mixture of exponential and gamma distributions with a constant scale parameter, and shape parameters 2, 3, 4, 5. The Devya distribution has superior efficiency in comparison to other one-parameter distributions. The flexibility of the Devya distribution is demonstrated through its application to relief times of the patients receiving an analgesic and the strength data of glass of the aircraft window.

In the review literature, there is no research study for estimating the confidence intervals (CIs) for the parameter of the Devya distribution. The objective of this paper is to propose CIs for the Devya distribution parameter using four different methods: likelihood-based CI, Wald-type CI, bootstrap-t interval, and bias-corrected and accelerated (BCa) bootstrap CI. The performance of CIs for the Devya distribution parameter is compared through a Monte Carlo simulation study and real dataset analysis.

The outline of this paper is as follows. The Devya distribution and its properties are described in Section 2. The likelihood-based, Wald-type, bootstrap-t, and BCa bootstrap CIs for the Devya distribution parameter are discussed in Section 3. Section 4 uses Monte Carlo simulation to assess the efficacy of the proposed CIs under various conditions. Section 5 contains an application to real data. In the end, the paper's conclusion is in Section 6.

The Devya Distribution and The Point Parameter Estimation

The Devya distribution is formed by combining the exponential and gamma distributions with the appropriate mixing probability. The gamma distribution has a fixed scale parameter θ and four different shape parameters: 2, 3, 4, and 5. Let X be a random variable which follow the Devya distribution with parameter θ . The

probability density function (pdf) of the Devya distribution can be obtained by using a mixture model with five component mixing probabilities. The pdf and the cumulative distribution function of the Devya distribution are given by

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^5}{\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24} (1 + x + x^2 + x^3 + x^4) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0,$$

and

$$F(x; \theta) = 1 - \left[1 + \frac{\left(\theta^4 (x^4 + x^3 + x^2 + x) + \theta^3 (4x^3 + 3x^2 + 2x) \right) + 6\theta^2 (2x^2 + x) + 24\theta x}{\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24} \right] e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

Figure 1 shows the plots of the Devya distribution pdf with several parameter values θ . The mean (or the first central moment) and variance (or the second central moment) of X are given by

$$E(X) = \mu = \frac{\theta^4 + 2\theta^3 + 6\theta^2 + 24\theta + 120}{\theta(\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24)},$$

and

$$\text{Var}(X) = \sigma^2 = \frac{(\theta^8 + 4\theta^7 + 18\theta^6 + 96\theta^5 + 600\theta^4 + 480\theta^3 + 720\theta^2 + 1440\theta + 2880)}{\theta^2 (\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24)^2}.$$

The log-likelihood function $\log L(\theta | x_i)$, is maximized to obtain the point estimator of θ . Therefore, the maximum likelihood (ML) estimator for θ of the Devya distribution is derived by

$$\begin{aligned} \frac{\partial}{\partial \theta} \log L(\theta | x_i) &= \frac{\partial}{\partial \theta} \left[5n \log(\theta) - n \log(\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24) \right. \\ &\quad \left. + \sum_{i=1}^n \log(1 + x_i + x_i^2 + x_i^3 + x_i^4) - \theta \sum_{i=1}^n x_i \right] \\ &= \frac{5n}{\theta} - \frac{n(4\theta^3 + 3\theta^2 + 4\theta + 6)}{\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24} - \sum_{i=1}^n x_i. \end{aligned}$$

The subsequent equation is a nonlinear equation obtained through the process of solving the equation $\frac{\partial}{\partial \theta} \log L(x_i; \theta) \stackrel{\text{set}}{=} 0$ for θ ,

$$\frac{5n}{\theta} - \frac{n(4\theta^3 + 3\theta^2 + 4\theta + 6)}{\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24} - \sum_{i=1}^n x_i \stackrel{\text{set}}{=} 0.$$

Since there is not a closed-form solution for the ML estimator of parameter θ , the non-linear equation is solved using numerical iteration techniques (Nwry et al., 2021). The ML estimation in this study was carried out in the RStudio program (RStudio Team,

2024) using the Newton-Raphson technique with the maxLik package (Henningsen and Toomet, 2011).

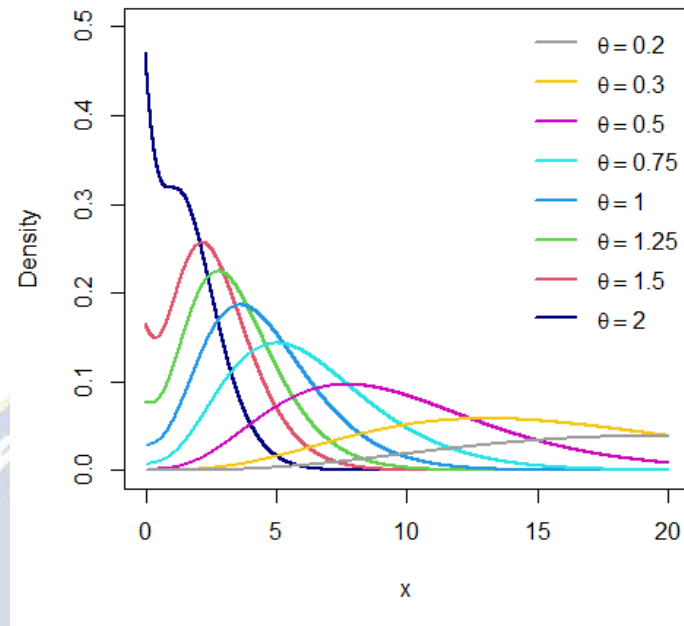

Figure 1. Plots of the pdf of the Devya distribution for several parameter values

Confidence Intervals for the Parameter of the Devya Distribution

1. Likelihood-based Confidence Interval

Given the observed data x , the likelihood function for the Devya distribution, $L(\theta | x)$, is a function of the parameter θ . It captures the probability of observing the given data under different hypothesized θ values. The ML estimator of θ , $\hat{\theta}$, will be obtained after solving $\frac{\partial}{\partial \theta} \log L(\theta | x) = 0$; this estimate is the most likely estimate given the observed data.

The likelihood-based CI is then constructed around the ML estimator. The method begins by defining a likelihood ratio $\lambda(\theta)$ as $\lambda(\theta) = L(\theta | x) / L(\hat{\theta} | x)$. By Wilks' theorem, under regular conditions, the distribution of $-2 \log \lambda(\theta)$ follows approximately a chi-square distribution, where the degrees of freedom are equal to the number of parameters being estimated. Thus, the CI for θ at $(1-\alpha)100\%$ confidence level is represented by

$$\left\{ \theta \left| -2 \log \frac{L(\theta | x)}{L(\hat{\theta} | x)} \leq \chi_{1-\alpha,1}^2 \right. \right\} =$$

$$\left\{ \theta \left| -2 \log \left[\frac{\theta^{5n} (\hat{\theta}^4 + \hat{\theta}^3 + 2\hat{\theta}^2 + 6\hat{\theta} + 24)^n}{\hat{\theta}^{5n} (\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24)^n} \exp \left(-\theta \sum_{i=1}^n x_i + \hat{\theta} \sum_{i=1}^n x_i \right) \right] \leq \chi_{1-\alpha,1}^2 \right. \right\},$$

where $\chi_{1-\alpha,1}^2$ represents the critical value obtained from the chi-square distribution with one degree of freedom (Severini, 2000). When considering the Devya distribution, the likelihood ratio test becomes more complex because of the composite nature of the distribution. The gamma component, which comprises shape and scale parameters, introduces additional complexity to the likelihood function. As a result, advanced computational methods such as numerical optimization have become effective in computing effective ML estimator and constructing CI.

Using Brent’s method, a frequently used root-finding algorithm in optimization, the maximum ML estimator in the Devya distribution is determined. Given that

$$f(\theta) = \frac{\partial}{\partial \theta} \log L(\theta | x) = \frac{5n}{\theta} - \frac{n(4\theta^3 + 3\theta^2 + 4\theta + 6)}{\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24} - \sum_{i=1}^n x_i \stackrel{\text{set}}{=} 0,$$

The parameter value θ is found by using Brent’s method so that $f(\theta) = 0$. The method combines bracketing methods and open methods. If the product of $f(a)$ and $f(b)$ is less than zero, $f(a)f(b) < 0$, the bisection method is employed as an initial step to ensure reliability. Subsequently, based on the behavior of the function, it alternates between the inverse quadratic interpolation (quadratic polynomial interpolation):

$$\theta_{\text{second}} = \theta_n - f(\theta_n) \frac{\theta_n - \theta_{n-1}}{f(\theta_n) - f(\theta_{n-1})},$$

and secant technique (linear interpolation):

$$\theta_{\text{quad}} = \frac{f(\theta_{n-1})f(\theta_{n-2})}{(f(\theta_n) - f(\theta_{n-1}))(f(\theta_n) - f(\theta_{n-2}))} \theta_n + \dots$$

This method iteratively improves the root estimate by alternating between methods which yields a more stable or accurate estimate (Kiusalaas, 2013; Bolker, 2023). Figure 2 shows the plot $-2 \log \lambda(\theta)$ versus θ (solid blue line), $\chi_{0.95,1}^2$ (dashed red line), and 95% likelihood-based CI (solid green line) when a random sample of size 20 sampled from the Devya distribution with $\theta = 1$.

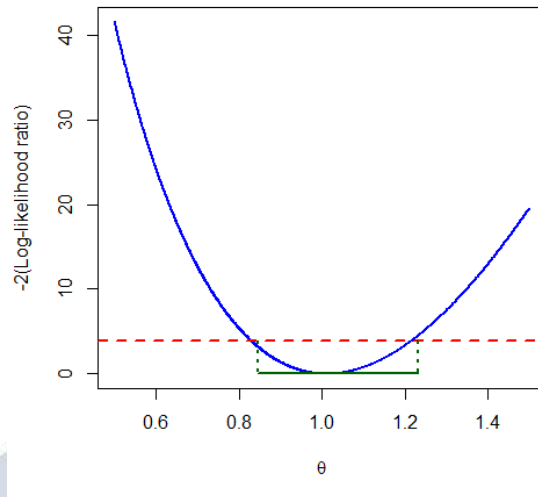

Figure 2. The plot of $-2\log \lambda(\theta)$ versus θ

Due to Wilks theorem, the cut-point for constructing a likelihood-based CI often uses an asymptotic distribution like the chi-square distribution. However, the effectiveness of the likelihood-based CI in approximating the true parameter values depends on the sample size. Nevertheless, likelihood-based CI does not generally depend on large sample sizes. With the assumption that the likelihood function behaves well, it can nevertheless produce accurate interval estimates in situations with smaller sample sizes.

2. Wald-type Confidence Interval

The Wald-type CI, a fundamental statistical tool, is utilized to estimate the uncertainty associated with a parameter estimate in a probability distribution. The ML estimate of the parameter, represented as $\hat{\theta}$ for the Devya distribution, is fundamental to this approach. The Wald-type CI is constructed upon a quadratic approximation of the log-likelihood function, denoted as $L(\theta|x)$, which can be further extended by using a Taylor series around $\hat{\theta}$. The Wald statistic approximates the log-likelihood ratio when expanded to the second-order term around the ML estimate, with the first-order term equal to zero:

$$\log L(\theta|x) \approx \log L(\hat{\theta}|x) + (\theta - \hat{\theta}) \left. \frac{\partial}{\partial \theta} \log L(\theta|x) \right|_{\theta=\hat{\theta}} + \frac{1}{2} (\theta - \hat{\theta})^2 \left. \frac{\partial^2}{\partial \theta^2} \log L(\theta|x) \right|_{\theta=\hat{\theta}}$$

$$\log \frac{L(\theta | x)}{L(\hat{\theta} | x)} \approx \frac{1}{2} (\theta - \hat{\theta})^2 \frac{\partial^2}{\partial \theta^2} \log L(\theta | x) \Big|_{\theta = \hat{\theta}}$$

$$-2 \log \frac{L(\theta | x)}{L(\hat{\theta} | x)} \approx (\theta - \hat{\theta})^2 I(\hat{\theta}),$$

where $I(\hat{\theta})$ is the estimated observed Fisher information. The Wald statistic can be used to approximate the LRT statistic, especially when the sample size is large enough for the asymptotic properties to hold, leading to a quadratic approximation of the log-likelihood ratio (Pawitan, 2001).

The first and second derivatives of the log-likelihood function for the Devya distribution are as follows:

$$\frac{\partial}{\partial \theta} \log L(\theta | x) = \frac{5n}{\theta} - \frac{n(4\theta^3 + 3\theta^2 + 4\theta + 6)}{\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24} - \sum_{i=1}^n x_i,$$

$$\frac{\partial^2}{\partial \theta^2} \log L(\theta | x) = -\frac{5n}{\theta^2} - \frac{n(12\theta^2 + 6\theta + 4)}{\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24} + \frac{n(4\theta^3 + 3\theta^2 + 2\theta + 6)^2}{(\theta^4 + \theta^3 + 2\theta^2 + 6\theta + 24)^2}.$$

Therefore, the estimated Fisher information is as follows:

$$I(\hat{\theta}) = E \left[-\frac{\partial^2}{\partial \theta^2} \log L(\theta | x) \Big| \hat{\theta} \right] = \frac{5n}{\hat{\theta}^2} + \frac{n(12\hat{\theta}^2 + 6\hat{\theta} + 4)}{\hat{\theta}^4 + \hat{\theta}^3 + \hat{\theta}^2 + 6\hat{\theta} + 24} - \frac{n(4\hat{\theta}^3 + 3\hat{\theta}^2 + 2\hat{\theta} + 6)^2}{(\hat{\theta}^4 + \hat{\theta}^3 + \hat{\theta}^2 + 6\hat{\theta} + 24)^2},$$

and the Wald-type CI for θ at $(1-\alpha)100\%$ confidence level is given by

$$\hat{\theta} \pm z_{1-\frac{\alpha}{2}} \sqrt{I^{-1}(\hat{\theta})},$$

where $z_{1-(\alpha/2)}$ denotes the $(1-(\alpha/2))^{\text{th}}$ quantile of the standard normal distribution.

3. Bootstrap-t Confidence Interval

The bootstrap-t CI is an advanced technique that uses the estimate's standard error variability to determine the CI for the parameter. This method improves the bootstrap percentile method and makes the interval more accurate and reliable, especially when the sample size is small or the estimators do not have a normal distribution (Panichkitkosolkul and Srisuradetchai, 2022). The procedure of the bootstrap-t CI can be demonstrated using the following steps:

1) Initialization: The process begins by selecting a sample X_1, \dots, X_n and estimating the parameter, $\hat{\theta}$ and its standard error $S.E.(\hat{\theta})$ are derived.

2) Bootstrap Resampling: Generate $B = 1000$ bootstrap samples, X_1^*, \dots, X_n^* , by random sampling with replacement from the original dataset.

3) Statistical Computation: For each bootstrap sample, compute the bootstrap replicate of the estimator, denoted as $\hat{\theta}^*$, and its associated standard error $S.E.(\hat{\theta})$.

4) Studentization: Construct the bootstrap-t statistic for each replicate as

$$t^*(X, \hat{\theta}, \hat{\theta}^*) = \frac{\hat{\theta}^* - \hat{\theta}}{\sqrt{I^{-1}(\hat{\theta}^*)}}.$$

This studentized statistic accounts for the variability in the standard error of the bootstrap estimate.

5) Repeating this process $B = 1000$ times results in an empirical distribution of the estimator to approximate the distribution of the pivotal quantity.

6) Empirical Distribution: Construct the empirical distribution of the bootstrap-t statistics using the ensemble of B replicates.

7) Quantile Extraction: Ascertain the critical values, $t_{(\alpha/2)}^*$ and $t_{(1-(\alpha/2))}^*$, which correspond to the $(\alpha/2)^{\text{th}}$ and $(1-(\alpha/2))^{\text{th}}$ quantiles of the empirical bootstrap-t distribution,

$$\frac{\#(t^*(X, \hat{\theta}, \hat{\theta}^*) \leq t_{(\alpha/2)}^*)}{B} = \alpha \quad \text{and} \quad \frac{\#(t^*(X, \hat{\theta}, \hat{\theta}^*) \leq t_{(1-(\alpha/2))}^*)}{B} = 1 - (\alpha/2).$$

8) Confidence Interval Construction: The bootstrap-t CI is as follows:

$$\left[\hat{\theta} + t_{(\alpha/2)}^* \sqrt{I^{-1}(\hat{\theta})}, \hat{\theta} + t_{(1-(\alpha/2))}^* \sqrt{I^{-1}(\hat{\theta})} \right].$$

4. Bias-Corrected and Accelerated (BCa) Bootstrap Confidence Interval

The BCa CI is a technique that enhances the basic bootstrap procedure by incorporating adjustments for both bias and skewness in the distribution of bootstrap estimates. Bias is determined by assessing the proportion of bootstrap estimates falling below the observed estimate, which is subsequently used to adjust the percentiles of the CI. An acceleration parameter is added to account for the asymmetry or skewness of the bootstrap distribution. The algorithm is described below:

1) Bootstrap Resampling: From the empirical distribution of the original sample, generate $B = 1000$ bootstrap samples and compute the bootstrap estimates $\hat{\theta}_b^*$, for $b = 1, 2, \dots, 1000$.

2) Bias Correction (z_0): Determine the proportion of bootstrap estimates that are less than the original estimate $\hat{\theta}$, denoted p . The bias correction factor z_0 is the quantile of the standard normal distribution corresponding to p .

3) Acceleration (a): Find the acceleration value a that accounts for the estimator’s distributional asymmetry. This is often estimated using the jackknife method or other methods that quantify the skewness of the sampling distribution.

4) Adjusted Percentiles: Transform the bias-corrected normal deviates to adjust the percentiles for constructing the CI. The adjusted percentiles are given by

$$p_L^* = \Phi \left(z_0 + \frac{z_0 + z_{\alpha/2}}{1 - a(z_0 + z_{\alpha/2})} \right) \text{ and } p_U^* = \Phi \left(z_0 + \frac{z_0 + z_{1-(\alpha/2)}}{1 - a(z_0 + z_{1-(\alpha/2)})} \right),$$

where Φ is the standard normal cumulative distribution function, and $z_{\alpha/2}$ and $z_{1-\alpha/2}$ are the $(\alpha/2)^{\text{th}}$ and $(1-(\alpha/2))^{\text{th}}$ quantiles of the standard normal distribution, respectively.

5) Confidence Interval Construction: The BCa bootstrap CI is constructed using the percentiles p_L^* and p_U^* to extract the corresponding quantiles from the bootstrap distribution of $\hat{\theta}_{ML}^*$. The BCa bootstrap CI is as follows

$$\left[\hat{\theta}_{(p_L^*)}^*, \hat{\theta}_{(p_U^*)}^* \right],$$

where $\hat{\theta}_{(p_L^*)}^*$ and $\hat{\theta}_{(p_U^*)}^*$ are $(p_L^*)^{\text{th}}$ and $(p_U^*)^{\text{th}}$ quantiles of the bootstrap estimates $\hat{\theta}_b^*$.

Simulation Study and Results

In this study, the 95% two-sided confidence intervals (CIs) for the parameter of the Devya distribution are proposed using the likelihood-based, Wald-type, bootstrap-t, and BCa bootstrap methods. Using the R Studio, the effectiveness of the proposed CIs is evaluated in the simulation study under various scenarios. The study considers the sample sizes, parameter values, empirical coverage probability (CP), and average length (AL) of the CIs. Sample sizes (n) are set up at 10, 20, 30, 50, 100, 200, and 500, while the distribution’s parameter values (θ) are 0.2, 0.3, 0.4, 0.5, 0.75, 1, 1.5, 2, and 2.5. The CPs and ALs of the CIs are estimated using Monte Carlo simulations with 2,000 replications.

1. Coverage Probability

The results of the simulation studies are presented in Table 1 and illustrated in Figure 3. As the sample size increases, the CP for all approaches tends to stabilize and approach the nominal level of 0.95. For instance, the CPs are lower for sample sizes of 10 for all parameter values, with the bootstrap-t method producing a CP of about 0.9. When the sample size is increased to 500, the bootstrap-t method's CP is roughly 0.95.

The parameter values of slightly affect the CP. For $\theta = 0.2$ and $n = 50$, the CPs are quite close to the nominal confidence level, with Wald-type method achieving a CP of approximately 0.950. However, for $\theta = 1.5$ and $n = 50$, the CP for the Wald-type method slightly decreases to about 0.948.

When comparing the four methods, it is commonly noticed that the likelihood-based and Wald-type methods consistently yield CPs that are very close to the nominal confidence level of 0.95, independent of the parameter value. This indicates that both likelihood-based and Wald-type methods demonstrate efficient performance.

The bootstrap-t and BCa bootstrap methods demonstrate increased variability with different parameter values and sample sizes, especially when applied with smaller sample sizes. In these situations, the CPs of both the bootstrap-t and BCa bootstrap methods tend to be significantly below 0.95, indicating inadequate coverage.

2. Average Length

Table 1 reports the simulation results for the average length, and Figure 4 provides a graphic representation of the results. The AL of CIs decreases markedly as the sample size increases for all methods. This trend is consistent and to be expected because larger sample sizes typically provide more information about the parameter of the distribution, which lowers the estimate's uncertainty. For example, at a sample size of $n = 10$ and $\theta = 1$, the AL for the likelihood-based CI is relatively wide at approximately 0.5401. Nevertheless, as the sample size increases to $n = 500$, the AL for the likelihood-based CI significantly decreases to about 0.0755.

Furthermore, all methods' AL is dependent on the parameter value. For all approaches, the AL tends to increase as θ increases. For example, at $\theta = 0.2$ and n

= 10, the AL for the likelihood-based CI is about 0.1139, while at $\theta = 2.5$, the AL increases to around 1.4461. The likelihood-based and Wald-type CIs are consistent with the other two CIs in terms of AL and CP. The bootstrap-t and BCa bootstrap CIs tend to provide shorter intervals at lower parameter values, but the AL increases as parameter values increase. The bootstrap-t CI generally yields the shortest intervals, as seen with an AL of approximately 0.1034 at $\theta = 0.2$ and $n = 10$. For $\theta = 1$ and a sample size of $n = 50$, the ALs are 0.2400 for likelihood-based, 0.2386 for Wald-type, 0.2345 for bootstrap-t, and 0.2365 for BCa bootstrap. This finding suggests that, on average, the bootstrap-t method provides the narrowest interval, while the likelihood-based and Wald-type methods provide slightly wider intervals.

Table 1. Empirical coverage probability and average length of the 95% CIs for the parameter of the Devya distribution

θ	n	Empirical coverage probability				Average length			
		Likelihood	Wald	Bootstrap-t	BCa	Likelihood	Wald	Bootstrap-t	BCa
0.2	10	0.952	0.956	0.898	0.900	0.1139	0.1137	0.1034	0.1080
	20	0.949	0.950	0.924	0.921	0.0793	0.0792	0.0750	0.0765
	30	0.950	0.951	0.930	0.933	0.0644	0.0643	0.0619	0.0627
	50	0.948	0.950	0.933	0.935	0.0499	0.0499	0.0486	0.0491
	100	0.953	0.951	0.949	0.951	0.0351	0.0351	0.0345	0.0347
	200	0.950	0.947	0.945	0.952	0.0248	0.0248	0.0246	0.0248
	500	0.947	0.946	0.949	0.948	0.0157	0.0157	0.0156	0.0157
0.3	10	0.945	0.956	0.891	0.889	0.1707	0.1703	0.1536	0.1610
	20	0.954	0.953	0.926	0.922	0.1185	0.1184	0.1123	0.1145
	30	0.949	0.952	0.925	0.930	0.0965	0.0965	0.0930	0.0943
	50	0.949	0.951	0.944	0.944	0.0746	0.0745	0.0728	0.0737
	100	0.944	0.946	0.939	0.941	0.0526	0.0526	0.0518	0.0522
	200	0.946	0.946	0.935	0.942	0.0372	0.0372	0.0370	0.0373
	500	0.946	0.947	0.945	0.946	0.0235	0.0235	0.0233	0.0235
0.4	10	0.949	0.945	0.891	0.890	0.2266	0.2261	0.2038	0.2131
	20	0.951	0.950	0.916	0.920	0.1580	0.1578	0.1508	0.1537
	30	0.957	0.958	0.942	0.940	0.1286	0.1285	0.1243	0.1261
	50	0.952	0.952	0.946	0.942	0.0989	0.0988	0.0968	0.0979
	100	0.958	0.958	0.951	0.949	0.0700	0.0700	0.0690	0.0697
	200	0.956	0.955	0.950	0.952	0.0495	0.0495	0.0490	0.0494
	500	0.941	0.940	0.941	0.941	0.0312	0.0312	0.0310	0.0313

θ	n	Empirical coverage probability				Average length			
		Likelihood d	Wald	Bootstrap-t	BCa	Likelihood d	Wald	Bootstrap-t	BCa
0.5	10	0.947	0.946	0.895	0.900	0.2801	0.2795	0.2502	0.2622
	20	0.949	0.948	0.916	0.914	0.1975	0.1973	0.1869	0.1906
	30	0.945	0.943	0.930	0.923	0.1602	0.1600	0.1556	0.1576
	50	0.941	0.940	0.933	0.933	0.1240	0.1239	0.1210	0.1221
	100	0.951	0.952	0.945	0.944	0.0873	0.0872	0.0860	0.0868
	200	0.945	0.949	0.945	0.943	0.0617	0.0617	0.0611	0.0615
	500	0.947	0.948	0.942	0.943	0.0390	0.0390	0.0388	0.0392
0.7	10	0.954	0.959	0.905	0.894	0.4173	0.4158	0.3786	0.3919
	20	0.950	0.948	0.923	0.923	0.2907	0.2899	0.2762	0.2803
	30	0.947	0.947	0.930	0.937	0.2370	0.2364	0.2295	0.2322
	50	0.958	0.954	0.938	0.943	0.1827	0.1823	0.1784	0.1799
	100	0.942	0.943	0.937	0.937	0.1292	0.1289	0.1271	0.1282
	200	0.953	0.954	0.957	0.954	0.0915	0.0913	0.0904	0.0912
	500	0.955	0.953	0.949	0.951	0.0578	0.0577	0.0574	0.0579
1	10	0.950	0.946	0.895	0.893	0.5401	0.5362	0.4826	0.5007
	20	0.949	0.950	0.926	0.930	0.3793	0.3769	0.3608	0.3662
	30	0.948	0.950	0.928	0.933	0.3105	0.3085	0.2983	0.3021
	50	0.939	0.937	0.931	0.932	0.2400	0.2386	0.2345	0.2365
	100	0.956	0.954	0.952	0.957	0.1690	0.1680	0.1668	0.1681
	200	0.949	0.950	0.949	0.948	0.1196	0.1189	0.1186	0.1197
	500	0.941	0.940	0.936	0.940	0.0755	0.0751	0.0751	0.0758
1.5	10	0.957	0.953	0.897	0.899	0.7826	0.7664	0.6994	0.7381
	20	0.945	0.945	0.921	0.921	0.5505	0.5401	0.5269	0.5396
	30	0.947	0.941	0.929	0.931	0.4471	0.4391	0.4304	0.4368
	50	0.954	0.948	0.941	0.947	0.3454	0.3393	0.3372	0.3416
	100	0.948	0.946	0.947	0.949	0.2439	0.2397	0.2412	0.2436
	200	0.954	0.947	0.943	0.949	0.1720	0.1691	0.1702	0.1716
	500	0.952	0.948	0.948	0.949	0.1088	0.1069	0.1085	0.1094
2	10	0.950	0.949	0.892	0.896	1.0697	1.0353	0.9456	1.0397
	20	0.947	0.947	0.922	0.926	0.7381	0.7173	0.6947	0.7228
	30	0.947	0.945	0.935	0.937	0.5985	0.5824	0.5740	0.5900
	50	0.952	0.950	0.944	0.947	0.4623	0.4503	0.4479	0.4566
	100	0.949	0.945	0.938	0.940	0.3249	0.3167	0.3191	0.3240
	200	0.949	0.942	0.947	0.945	0.2297	0.2240	0.2281	0.2300
	500	0.954	0.949	0.949	0.953	0.1449	0.1414	0.1438	0.1453
2.5	10	0.948	0.949	0.893	0.901	1.4461	1.3986	1.2762	1.4582
	20	0.954	0.952	0.928	0.936	0.9827	0.9539	0.9224	0.9743
	30	0.945	0.947	0.921	0.932	0.7934	0.7716	0.7540	0.7822

θ	n	Empirical coverage probability				Average length			
		Likelihood	Wald	Bootstrap-t	BCa	Likelihood	Wald	Bootstrap-t	BCa
	50	0.950	0.947	0.937	0.941	0.6107	0.5948	0.5952	0.6092
	100	0.947	0.942	0.941	0.946	0.4275	0.4168	0.4205	0.4269
	200	0.944	0.939	0.943	0.943	0.3033	0.2959	0.3006	0.3040
	500	0.944	0.938	0.943	0.946	0.1907	0.1861	0.1896	0.1915

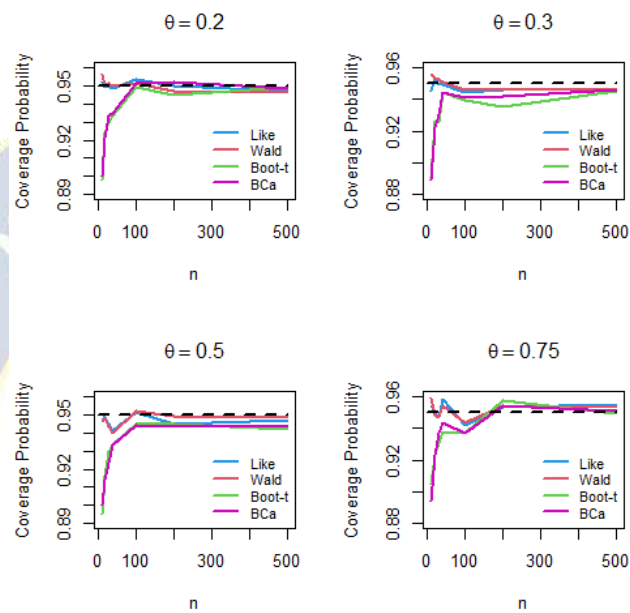

Figure 3. Plots of the CPs of the CIs for θ of the Devya distribution

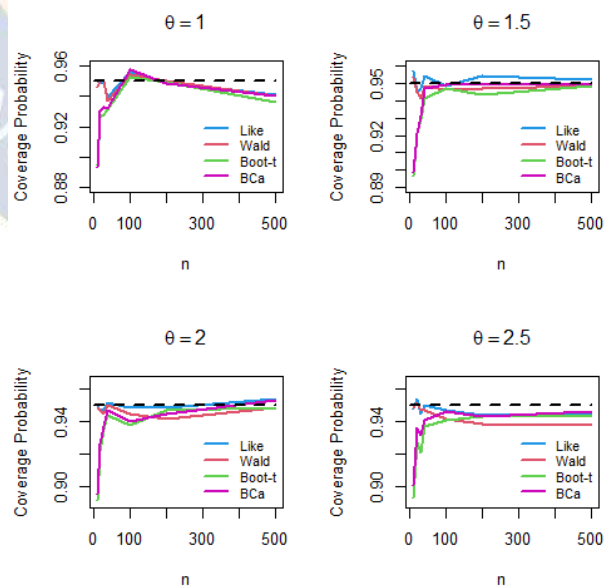

Figure 3. (Continued)

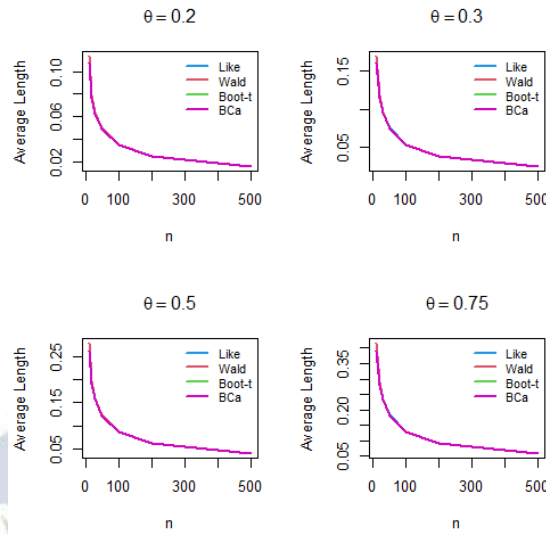

Figure 4. Plots of the ALs of the CIs for θ of the Devya distribution

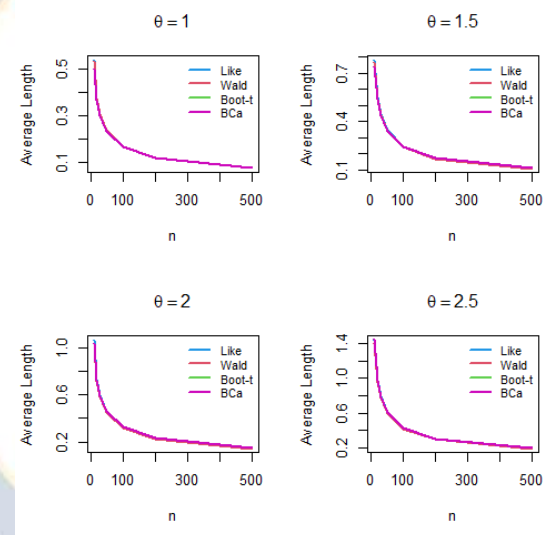

Figure 4. (Continued)

Application to Real Data

The proposed CIs for the parameter of the Devya distribution defined in the previous section are applied to a real-world situation. The adequacy of the Devya distribution's performance is being compared to that of the following alternative distributions:

- The Komal distribution (Shanker, 2023). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^2}{\theta^2 + \theta + 1} (1 + \theta + x) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Ola distribution (Al-Ta’ani and Gharaibeh, 2023). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^8}{\theta^7 + 6\theta^4 + 5040} (x^7 + x^3 + 1)e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0,$$

- The Chris-Jerry distribution (Onyekwere and Obulezi, 2022). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^2}{\theta + 2} (1 + \theta x^2) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0,$$

- The Adya distribution (Shanker et al., 2021). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^3}{\theta^4 + 2\theta^2 + 2} (\theta + x)^2 e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Prakaamy distribution (Shukla, 2018). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^6}{\theta^5 + 120} (1 + x^5) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Akshaya distribution (Shanker, 2017a). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^4}{\theta^3 + 3\theta^2 + 6\theta + 6} (1 + x)^3 e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Rani distribution (Shanker, 2017b). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^5}{\theta^5 + 24} (\theta + x^4) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Ishita distribution (Shanker and Shukla, 2017). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^3}{\theta^3 + 2} (\theta + x^2) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Rama distribution (Shanker, 2017c). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^4}{\theta^3 + 6} (1 + x^3) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Suja distribution (Shanker, 2017d). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^5}{\theta^4 + 24} (1 + x^4) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Sujatha distribution (Shanker, 2016a). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^3}{\theta^2 + \theta + 2} (1 + x + x^2) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Amarendra distribution (Shanker, 2016b). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^4}{\theta^3 + \theta^2 + 2\theta + 6} (1 + x + x^2 + x^3) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Aradhana distribution (Shanker, 2016c). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^3}{\theta^2 + 2\theta + 2} (1+x)^2 e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Garima distribution (Shanker, 2016e). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta}{\theta + 2} (1 + \theta + \theta x) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Shanker distribution (Shanker, 2015a). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^2}{\theta^2 + 1} (\theta + x) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Akash distribution (Shanker, 2015b). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^3}{\theta^2 + 2} (1 + x^2) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The Lindley distribution (Lindley, 1958). Its pdf is

$$f(x; \theta) = \frac{\theta^2}{\theta + 1} (1 + x) e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

- The exponential distribution. Its pdf is

$$f(x; \theta) = \theta e^{-\theta x}, \quad x > 0, \theta > 0.$$

The average annual percent change in private health insurance premiums in 1969–2007 was reported by Korkmaz et al. (2018). The dataset comprises the following data: 14.4, 14.0, 15.4, 9.4, 11.7, 15.0, 24.9, 20.7, 12.5, 14.9, 12.6, 16.7, 13.8, 11.0, 12.9, 10.1, 1.9, 8.5, 16.5, 15.3, 13.3, 9.8, 8.4, 7.9, 3.7, 5.1, 4.6, 4.4, 5.4, 6.1, 8.0, 10.0, 11.2, 10.1, 6.4, 6.7, 5.7, 5.8. Table 2 presents descriptive statistics for this dataset.

Table 2. Descriptive statistics for the average annual percent change in private health insurance premiums

Descriptive Statistics	Sample Sizes	Minimum	Mean	Median	Maximum	St. Dev.
Value	38	1.900	10.653	10.100	24.900	4.9346

The ML method was applied for estimating all parameters of the distributions. The study assessed different metrics, such as the log-likelihood (log L), AIC, and BIC, to compare distributions. Table 3 presents estimates of the parameters, their standard

errors (SEs), and measures of goodness of fit for this dataset. Table 4 presents comparisons of 95% CIs and their lengths for parameter estimation using proposed methods.

Table 3. Analysis of model fit for several distributions applied to the average annual percent change in private health insurance premiums

Distributions	Estimates (SE)	Log L	AIC	BIC
Devya	0.4555 (0.0011)	-112.8410	227.6820	229.3196
Komal	0.1714 (0.0004)	-120.0195	242.0389	243.6765
Ola	0.7508 (0.0019)	-117.4875	236.9750	238.6126
Chris-Jerry	0.2645 (0.0006)	-116.2470	234.4940	236.1316
Adya	0.2737 (0.0006)	-114.4830	230.9660	232.6036
Prakaamy	0.5630 (0.0014)	-114.0419	230.0837	231.7213
Akshaya	0.3434 (0.0008)	-113.5517	229.1034	230.7410
Rani	0.4690 (0.0012)	-113.0760	228.1520	229.7896
Ishita	0.2792 (0.0007)	-114.2831	230.5662	232.2038
Rama	0.3731 (0.0009)	-113.0266	228.0532	229.6908
Suja	0.4686 (0.0012)	-113.0682	228.1364	229.7740
Sujatha	0.2653 (0.0006)	-115.2058	232.4115	234.0491
Amarendra	0.3602 (0.0008)	-113.2022	228.4044	230.0420
Aradhana	0.2580 (0.0006)	-115.5772	233.1544	234.7919
Garima	0.1439 (0.0004)	-124.7758	251.5516	253.1892
Shanker	0.1837 (0.0004)	-118.2041	238.4082	240.0457
Akash	0.2748 (0.0006)	-114.7290	231.4581	233.0957
Lindley	0.1837 (0.0004)	-119.8673	241.7347	243.3723
Expo	0.0939 (0.0002)	-127.9007	257.8013	259.4389

Note: The boldface denotes the distribution with the lowest AIC and BIC values.

The log-likelihood, AIC and BIC values in Table 3 illustrate that the Devya distribution provides an adequate fit to as compared with other distributions. The ML estimator for this data is 0.4555. Table 4 presents the 95% CIs for the parameter of the Devya distribution. The likelihood-based method yields a CI ranging from 0.3941 to 0.5230, with an interval length of 0.1289. Similarly, the Wald-type method provides a CI of 0.3911 to 0.5200, also with a length of 0.1289, which is identical to the likelihood-

based method in terms of average length. In contrast, the bootstrap-t method and the BCa bootstrap method both produce notably wilder CIs.

Table 4. Comparison of 95% confidence intervals for the average annual percent change in private health insurance premiums

Methods	CIs	Lengths
Likelihood-based	(0.3941, 0.5230)	0.1289
Wald-type	(0.3911, 0.5200)	0.1289
Bootstrap-t	(0.3925, 0.5230)	0.1305
BCa bootstrap	(0.3939, 0.5257)	0.1318

Conclusion and Discussion

Four distinct methods for constructing confidence intervals (CIs) for the parameter of the Devya distribution have been proposed and evaluated in this paper: likelihood-based, Wald-type, bootstrap-t, and bias-corrected and accelerated (BCa) bootstrap methods. The explicit formula for the Wald-type CI is derived and presented. Simulation studies evaluate all methods by assessing the empirical coverage probability and the average length. The results indicate a notable trend where the empirical coverage probabilities of all methods converge towards the nominal confidence level of 0.95 as sample sizes increase. The Wald-type and likelihood-based methods consistently provide reliable performance across different parameter values. However, the bootstrap-t and BCa bootstrap methods show more variability, particularly in smaller samples, where they tend to underperform in terms of the empirical coverage probability.

The bootstrap methods discussed in this paper are based on the assumption that resampled data accurately represent the underlying population. This assumption may be invalid for datasets with small sample sizes and high skewness, which could impact the reliability of the CIs estimated using those methods. Furthermore, the computational demands of bootstrap techniques could pose limitations in contexts where computational resources are limited. To facilitate the computation of bootstrap CIs in the R programming language, several packages are available, with the 'boot'

package (Canty and Ripley, 2024) and the 'bootstrap' package (Kostyshak, 2024) being notable examples.

Acknowledgements

We express our sincere gratitude to the reviewers for dedicating their time and effort to examine our manuscript and offer valuable feedback and constructive recommendations.

References

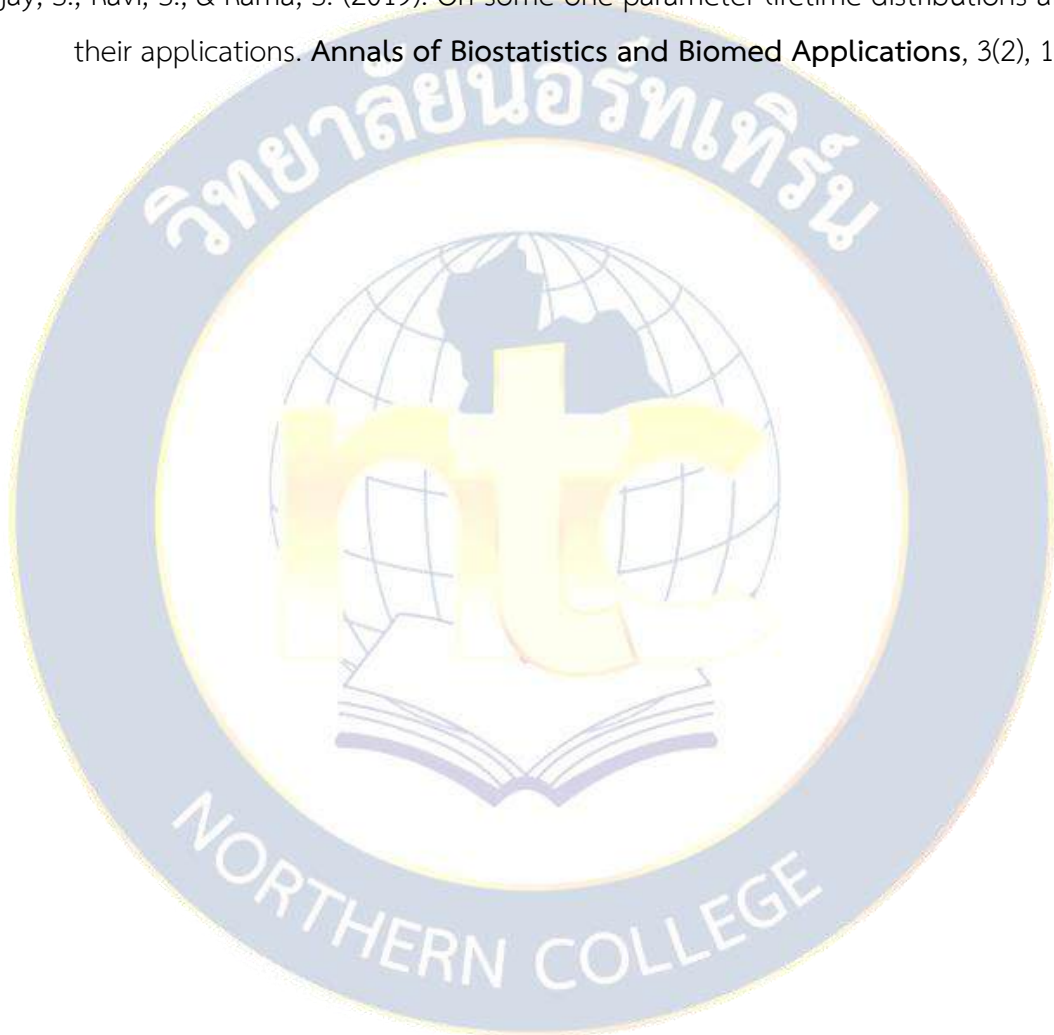
- Al-Ta'ani, O., & Gharaibeh, M. (2023). Ola distribution: A new one parameter model with applications to engineering and COVID-19 data. **Applied Mathematics & Information Sciences**. 17(2), 243-252.
- Bader, M. G., & Priest, A. M. (1982). Statistical aspects of fiber and bundle strength in hybrid composites. In T. Hayashi, K. Kawata, & S. Umekawa (Eds.), **Progress in Science and Engineering Composites**, ICCM-IV, Tokyo, 1129-1136.
- Bolker, B. M. (2023). R Development Core Team. **bbmle: Tools for General Maximum Likelihood Estimation** (Version 1.0.25.1) [Computer software]. Retrieved from <https://CRAN.R-project.org/package=bbmle>.
- Canty, A. & Ripley, B. (2024). R Development Core Team. **boot: Bootstrap Functions** (Version 1.3-30) [Computer software]. Retrieved from <https://cran.r-project.org/package=boot>.
- Fuller, E., Frieman, S., Quinn, J., Quinn, G., & Carter, W. (1994). Fracture mechanics approach to the design of glass aircraft windows: A case study. **Proceedings of SPIE - The International Society for Optical Engineering**, 2286, 419-430.
- Ghitany, M. E., Atieh, B., & Nadarajah, S. (2010). Lindley distribution and its application. **Mathematics and Computers in Simulation**. 78(4), 493-506.
- Henningsen, A., & Toomet, O. (2011). MaxLik: A package for maximum likelihood estimation in R. **Computational Statistics**. 26(3), 443-458.
- Kiusalaas, J. (2013). **Numerical Methods in Engineering with Python 3**. Cambridge University Press.

- Korkmaz, M. C., Yousof, H. M., Rasekhi, M. & Hamedani, G. G. (2018). The odd Lindley Burr XII model: Bayesian analysis, classical inference and characterizations. **Journal of Data Science**. 16(2), 327-354.
- Kostyshak, S. (2024). R Development Core Team. **bootstrap: Functions for the Book “An Introduction to the Bootstrap”** (Version 2019.6) [Computer software] Retrieved from <https://cran.r-project.org/web/packages/bootstrap>.
- Lindley, D. V. (1958). Fiducial distributions and Bayes' theorem. **Journal of the Royal Statistical Society**. 20(1), 102-107.
- Niyomdech, A., Srisuradetchai, P., & Tulyanitikul, B. (2023). Gamma zero-truncated Poisson distribution with the minimum compounded function. **Thailand Statistician**. 21(4), 863-886.
- Nwry, A. W., Kareem, H. M., Ibrahim, R. B., & Mohammed, S. M. (2021). Comparison between bisection, Newton, and secant methods for determining the root of the non-linear equation using MATLAB. **Turkish Journal of Computer and Mathematics Education**. 12(14), 1115-1122.
- Oguntunde, P. E., Owoloko, E. A., & Balogun, O. S. (2016). On a new weighted exponential distribution: Theory and application. **Asian Journal of Applied Sciences**. 9(1), 1-12.
- Onyekwere, C. K., & Obulezi, O. J. (2022). Chris-Jerry distribution and its applications. **Asian Journal of Probability and Statistics**. 20(1), 16-30.
- Panichkitkosolkul, W., & Srisuradetchai, P. (2022). Bootstrap confidence intervals for the parameter of zero-truncated Poisson-Ishita distribution. **Thailand Statistician**. 20(4), 918-927.
- Pawitan, Y. (2001). **All Likelihood: Statistical Modelling and Inference Using Likelihood**. Clarendon Press.
- RStudio Team. (2024). **RStudio: Integrated Development Environment for R**. Boston, MA. Retrieved from <http://www.rstudio.com>.
- Severini, T. A. (2000). **Likelihood Methods in Statistics**. Oxford University Press.
- Shanker, R. (2015a). Shanker distribution and its applications. **International Journal of Statistics and Applications**. 5(6), 338-348.

- Shanker, R. (2015b). Akash distribution and its applications. **International Journal of Probability and Statistics**. 4(3), 65-75.
- Shanker, R. (2016a). Sujatha distribution and its applications. **Statistics in Transition New Series**. 17(3), 391-410.
- Shanker, R. (2016b). Amarendra distribution and its applications. **American Journal of Mathematics and Statistics**. 6(1), 44-56.
- Shanker, R. (2016c). Aradhana distribution and its applications. **International Journal of Statistics and Applications**. 6(1), 23-34.
- Shanker, R. (2016d). Devya distribution and its applications. **International Journal of Statistics and Applications**. 6(4), 189-202.
- Shanker, R. (2016e). Garima distribution and its application to model behavioral science data. **Biometrics and Biostatistics International Journal**. 4(7), 275-281.
- Shanker, R. (2017a). Akshaya distribution and its application. **American Journal of Mathematics and Statistics**. 7(2), 51-59.
- Shanker, R. (2017b). Rani distribution and its application. **Biometrics & Biostatistics International Journal**. 6(1), 256-265.
- Shanker, R. (2017c). Rama distribution and its application. **International Journal of Statistics and Applications**. 7(1), 26-35.
- Shanker, R. (2017d). Suja distribution and its application. **International Journal of Probability and Statistics**. 6(2), 11-19.
- Shukla, K. K. (2018). Prakaamy distribution with properties and applications. **Journal of Applied Quantitative Methods**. 13(3), 30-38.
- Shanker, R. (2023). Komal distribution with properties and application in survival analysis. **Biometrics and Biostatistics International Journal**. 12(2), 40-44.
- Shanker, R., & Feshaye, H. (2016). On modeling of lifetime data using Akash, Shanker, Lindley, and exponential distributions. **Biometrics & Biostatistics International Journal**. 3(6), 214-224.
- Shanker, R., & Shukla, K. K. (2017). Ishita distribution and its applications. **Biometrics & Biostatistics International Journal**. 5(1), 39-46.

- Shanker, R., Fesshaye, H., & Selvaraj, S. (2015). On modeling of lifetimes data using exponential and Lindley distributions. **Biometrics & Biostatistics International Journal**. 2(5), 140-147.
- Shanker, R., Shukla, K. K., Ranjan, A., & Shanker, R. (2021). Adya distribution with properties and application. **Biometrics and Biostatistics International Journal**. 10(3), 81-88.
- Vijay, S., Ravi, S., & Rama, S. (2019). On some one parameter lifetime distributions and their applications. **Annals of Biostatistics and Biomed Applications**, 3(2), 1-6.

ประสิทธิภาพของแบบจำลองโครงสร้างผสมระหว่างแบบจำลองหน่วยความจำระยะสั้นแบบยาวและแบบจำลองโครงข่ายประตูกลับสำหรับการพยากรณ์ระยะยาวราคาปิดหุ้น

EFFICIENCY OF GRU-LSTM FOR LONG TERM STOCK PREDICTIONS.

ธนกฤต เถรว่อง^{1*}และวิฐรา พึ่งพาพงศ์²

Tanakrit Tenwong^{1*} and Vitara pungpapong²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวัดประสิทธิภาพของตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกโครงสร้างผสม GRU-LSTM ในการพยากรณ์ระยะยาวราคาปิดหุ้นระยะยาวในอีก 30 วันข้างหน้า โดยมีตัวแบบโครงข่ายระบบประสาทย้อนกลับ, ตัวแบบจำลองหน่วยความจำระยะสั้นแบบยาวและตัวแบบจำลองโครงข่ายประตูกลับ ในการร่วมเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ ภายใต้หุ้นใน SET50 ซึ่งในงานวิจัยนี้หุ้นจะถูกเลือกมาจากกลุ่มหุ้นที่มีลักษณะความผันผวนที่แตกต่างกันได้แก่ กลุ่มหุ้นที่มีความผันผวนต่ำ ADVANC BDMS กลุ่มหุ้นที่มีความผันผวนกลาง CPALL MINT กลุ่มหุ้นที่มีความผันผวนสูง SAWAD DELTA โดยข้อมูลของหุ้นแต่ละตัวถูกเก็บตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2561 ถึง กันยายน พ.ศ. 2566 (5 ปีย้อนหลัง) ซึ่งขั้นตอนการแบ่งข้อมูลของงานวิจัยนี้แบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลชุดฝึกฝนตัวแบบ, ข้อมูลตรวจสอบ, ข้อมูลชุดทดสอบตัวแบบ โดยขั้นตอนการสร้างตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกในแต่ละชนิด ได้ใช้วิธีการทำไฮเปอร์พารามิเตอร์จูนนิ่งเพื่อหาชุดไฮเปอร์พารามิเตอร์ที่เหมาะสมที่สุดในแต่ละตัวแบบจากวิธีการค้นหาแบบสุ่ม ผลการวิจัยพบว่าเมื่อใช้ค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยกำลังสองเป็นเกณฑ์ในการวัดประสิทธิภาพการพยากรณ์ระยะยาวของตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึก ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM ไม่ได้มีประสิทธิภาพการพยากรณ์ระยะยาวสูงกว่าตัวแบบโครงสร้างเดี่ยวเสมอไป ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM มีประสิทธิภาพการพยากรณ์ระยะยาวสูงกว่าตัวแบบโครงสร้างเดี่ยว GRU และ LSTM ในหุ้นกลุ่มที่มีระดับความผันผวนต่ำ ซึ่งตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM ให้ประสิทธิภาพการพยากรณ์ระยะยาวที่ค่อนข้างดีเมื่อเทียบกับเวลาที่ใช้ในการฝึกฝนตัวแบบ

คำสำคัญ : แบบจำลองหน่วยความจำระยะสั้นแบบยาว, แบบจำลองโครงข่ายประตูกลับ, การพยากรณ์ราคาหุ้น

¹ นักศึกษาปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสถิติและวิทยาการข้อมูล ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย * Email: Tanakrit.tenwong@gmail.com *เบอร์โทร: 094-898-9125

² อาจารย์ที่ปรึกษา, รองศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาสถิติและวิทยาการข้อมูล ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย * Email: VITARA.P@CHULA.AC.TH *เบอร์โทร: 081-911-0544

Abstract

The purpose of this research is to evaluate the efficiency of GRU-LSTM for long term stock predictions in the next 30 days and compare efficiency with Recurrent neural network, The Long Short-Term Memory, Gated recurrent units for long-term stock predictions within stock in SET50. Sample stocks of this research were selected according to the group of stocks with different volatility characteristics, including low volatility stock group ADVANC BDMS, medium volatility stock group CPALL MINT, high volatility stock group SAWAD DELTA. The data of each stock was selected from October 2018 to September 2023 (the past five years) which was divided into 3 parts, including training set, validation set, test set. The deep learning model creation process for each type uses hyperparameter tuning to seek the most appropriate set of hyperparameters in each deep learning model by using random search method. The root mean square error was used as the criterion for evaluating the efficiency of predictions in each model. The research results found that the GRU-LSTM mixed structure model does not always have higher long-term forecasting performance than the single structure model. The GRU-LSTM mixed structure model has higher long-term forecasting performance than the GRU and LSTM which is single structure model in stocks with low volatility levels. Finally, the GRU-LSTM mixed model provides relatively good long-term prediction performance compared to the time required to train the model.

Keywords : Long Short-Term Memory, Gated Recurrent Unit, Stock Price Prediction

บทนำ

ปัจจุบันการลงทุนในหุ้นสามารถเข้าถึงได้มากขึ้นกว่าในอดีต มีนักลงทุนรายย่อยเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์มากขึ้น โดยผู้ที่นำเงินมาลงทุนส่วนใหญ่ต้องการผลตอบแทนที่สูงซึ่งแลกมาด้วยความเสี่ยงที่สูงตามไปด้วย ดังนั้นเทคนิคที่ใช้ในการลงทุนโดยมากมีหลักการมาจากการบริหารความเสี่ยง คือ นักลงทุนต้องการการลงทุนที่มีรูปแบบที่ให้ผลตอบแทนสูงแต่มีความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งจะใช้วิธีการ(ลงทุนแมน,2022) 1. ประเมินความเสี่ยงของบริษัทที่ลงทุนจากตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบริษัท เช่น งบการเงิน ผลการดำเนินงานรายปี 2. ใช้สมการทางคณิตศาสตร์ออกแบบและจัดพอร์ตการลงทุนให้มีความเสี่ยงที่เหมาะสมและให้ผลตอบแทนตามที่ต้องการ มากกว่าไปก่อนั้น ระยะเวลา

ในการลงทุนก็มีผลต่อความเสี่ยงในการลงทุนด้วย โดยการลงทุนระยะสั้นหรือการลงทุนระยะยาวก็ให้ ความเสี่ยงและผลตอบแทนที่ต่างกัน เพราะฉะนั้นระยะเวลาในการลงทุนก็เป็นอีก 1 ปัจจัยที่นักลงทุน ควรให้ความสำคัญ(ดร.นิเวศน์ เหมวชิรวรากร,2023) ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีงานวิจัยจำนวนมากที่ ต้องการพยากรณ์ราคาปิดหุ้นเพื่อไปใช้ในการตัดสินใจในการลงทุน เพื่อให้ได้ผลตอบแทนตามที่นัก ลงทุนคาดหวัง โดยนักวิจัยมีการใช้ตัวแบบทางคณิตศาสตร์หลายประเภทในการพยากรณ์ราคาหุ้น เช่น ตัวแบบอาร์มีมา (Autoregressive Integrated Moving Average Model : ARIMA) ตัวแบบ ตัว แบบซัพพอร์ตเวกเตอร์แมชชีน (Support Vector Machines : SVM) หรือในช่วงปัจจุบันมีการใช้ตัว แบบการเรียนรู้เชิงลึกมาใช้ในการพยากรณ์ราคาปิดหุ้นมากขึ้น เช่น ตัวแบบโครงข่ายประสาทเทียม (Artificial Neural Networks : ANN) ตัวแบบหน่วยความจำระยะสั้นแบบยาว(Long Short-Term Memory: LSTM) และอื่นๆอีกมากมายซึ่งให้ประสิทธิภาพการพยากรณ์ที่สูงกว่าตัวแบบอาร์มีมาที่เป็น ตัวแบบทางสถิติพื้นฐานที่ใช้พยากรณ์ชุดข้อมูลอนุกรมเวลาLiu et al. (2019) ได้ทำการเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพการพยากรณ์ระหว่างตัวแบบ LSTM GRU และตัวแบบผสม GRU-LSTM ในการ พยากรณ์ราคาปิดในวันถัดไปของหุ้น ผลการวิจัย ตัวแบบ GRU-LSTM มีประสิทธิภาพในการ พยากรณ์สูงที่สุดในตัวแบบทั้ง 3 ตัว และตัวแบบ GRU-LSTM ใช้เวลาในการฝึกฝนตัวแบบใกล้เคียง กับตัวแบบ GRU ซึ่งใช้เวลาในการฝึกฝนน้อยที่สุด งานวิจัยนี้ของผู้วิจัยนี้มีจุดแตกต่างจากงานวิจัยของ Liu et al. (2019) ทั้งหมด 3 ข้อด้วยกันคือ 1. งานวิจัยของ Liu et al. (2019) ใช้โครงสร้างของตัว แบบผสมในชั้นซ่อนไม่เท่ากัน ซึ่งอาจส่งผลให้ตัวแบบไม่แสดงจุดเด่นโครงสร้างออกมาได้เต็มที่ 2. ทำ การพยากรณ์ปิดระยะสั้น คือทำการพยากรณ์ราคาปิดวันถัดไปเท่านั้น แต่งานวิจัยของเราจะทำการ พยากรณ์ราคาปิดในอีก 30 วันข้างหน้า 3. พบว่าหุ้นที่นำมาทำการวัดประสิทธิภาพการพยากรณ์ทั้ง 2 มีลักษณะคล้ายกันซึ่งผลลัพธ์ในงานวิจัยอาจจะไม่ครอบคลุมกับชุดข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีลักษณะ แตกต่างกัน งานวิจัยของเราทำการเลือกหุ้นจาก SET50 หรือก็คือเป็นหุ้นที่มั่นคงและมีพื้นฐานที่ดีของ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งหุ้นในกลุ่มนี้เป็นที่สนใจในทั้งนักลงทุนรายย่อย นักลงทุนสถาบัน ในประเทศ บัญชีบริษัทหลักทรัพย์ นักลงทุนต่างชาติ เนื่องจากถูกมองว่าเป็นหุ้นที่ปลอดภัยเมื่อเทียบกับหุ้นตัวอื่นในตลาด (Mitrade,2023) โดยในงานวิจัยนี้จะเลือกหุ้นทั้งหมด 6 ตัวโดยเลือกจากค่า เบต้าที่แตกต่างซึ่งแสดงความผันผวนเมื่อเทียบกับผลตอบแทนเฉลี่ยของตลาดหุ้นไทย โดยแบ่งเป็น 1. หุ้นเบต้าต่ำ 2 ตัว (ความผันผวนต่ำ) ADVANCE BDMS 2. หุ้นเบต้ากลาง 2 ตัว (ความผันผวนปาน กลาง) CPALL MINT 3. ค่าเบต้าสูง (ความผันผวนสูง) DELTA SAWAD เพื่อใช้พัฒนาตัวแบบการ เรียนรู้เชิงลึกที่ครอบคลุมกับชุดข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีลักษณะแตกต่างกัน จากจุดแตกต่างของงานวิจัย Liu et al. (2019) จึงเป็นช่องทางที่สามารถให้ผู้วิจัยสามารถศึกษาต่อยอดในแง่มุมที่แตกต่างกันจากที่ อธิบายไปข้างต้นได้ โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าการศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักลงทุนที่ต้องการนำตัว

แบบการเรียนรู้เชิงลึกมาช่วยในการตัดสินใจในการลงทุนระยะยาวในหุ้นที่มีลักษณะของอนุกรมเวลาที่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองการเรียนรู้เชิงลึก RNN LSTM GRU และ GRU-LSTM ในการพยากรณ์ราคาปิดหุ้นระยะยาวและเพื่อสร้างแบบจำลองการเรียนรู้เชิงลึกที่เหมาะสมสำหรับการพยากรณ์ราคาปิดหุ้นระยะยาว

สมมติฐานการวิจัย

แบบจำลอง GRU-LSTM มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในการพยากรณ์ราคาปิดหุ้นระยะยาวภายใต้กลุ่มหุ้นที่ถูกเลือกมาศึกษาในงานวิจัยและแบบจำลอง GRU-LSTM ใช้เวลาในการฝึกฝนแบบจำลองใกล้เคียงกับแบบจำลอง GRU

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. ขอบเขตการวิจัย

ตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกทั้ง 4 ตัวแบบเป็นตัวแบบที่มีชั้น ทั้งหมด 3 ชั้น (2 ชั้นซ่อน และ 1 ชั้นนำออกข้อมูล), ผู้วิจัยได้ทำการไฮเปอร์พารามิเตอร์จูนนิ่งสองตัวแปรเท่านั้น คือจำนวนโหนดในชั้นซ่อนแรก และจำนวนโหนดในชั้นซ่อนที่สอง, ค่าเบต้าที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการอ้างอิงเพื่อหาความผันผวนของหุ้นเทียบกับตลาด เป็นเพียงค่าเบต้า ณ วันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2566, ข้อมูลของหุ้นแต่ละตัวเป็นข้อมูล 5 ปีย้อนหลังเท่านั้นตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ถึง วันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2566 โดยแต่ละหุ้นที่ได้เลือกมามีตัวอย่างจำนวนทั้งหมด 1,213 ข้อมูล ซึ่งตัวแปรที่ใช้ในการทำนายราคาปิดหุ้นในอีก 30 วันใช้ 5 ตัวแปร

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการพยากรณ์ราคาปิดหุ้น โดยในช่วงแรกนักวิจัยจำนวนมากได้ใช้ตัวแบบ ARIMA เนื่องจากเป็นตัวแบบพื้นฐานทางสถิติที่ใช้ในการพยากรณ์ชุดข้อมูล ต่อมามีการนำตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกเข้ามาใช้ในการพยากรณ์ราคาปิดของหุ้นมากขึ้น จึงเกิดงานวิจัยที่ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ระหว่างตัวแบบ ARIMA และ ตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึก Wijaya et al.(2010) ได้ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ระหว่างตัวแบบ ARIMA และตัวแบบ ANN จากการพยากรณ์ราคาปิดหุ้นในวันถัดไป จากงานวิจัยยังพบว่าตัวแบบ ANN ใช้เวลาในการฝึกฝนตัวแบบนานกว่าตัวแบบ ARIMA , Adebiyi et al.(2014) เปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ระหว่าง ARIMA และ ANN ผลการวิจัยพบว่า ANN ให้ประสิทธิภาพการ

พยากรณ์สูงกว่า ARIMA ในเชิงของความแม่นยำ, Siami-Namini et al. (2018) ได้ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพระหว่าง ARIMA และ LSTM ผลจากการวิจัยนี้พบว่า LSTM ให้ประสิทธิภาพการพยากรณ์ดีกว่า ARIMA โดยมี Reduction in error rates เฉลี่ย 87% ในการพยากรณ์ดัชนีราคาหุ้น และ 84% ในการพยากรณ์ตัวเลขดัชนีเศรษฐกิจ, น.ส.รัชชคณา ภูสีเชียว (2564) ได้ทำการศึกษาการพยากรณ์ประมาณน้ำฝนระยะสั้นในพื้นที่สนามบินสุวรรณภูมิ โดยทำการศึกษาอยู่ 2 เรื่องได้แก่ 1. ตัวแบบใดให้ประสิทธิภาพในการพยากรณ์ปริมาณน้ำฝนระยะสั้นได้สูงที่สุด โดยตัวแบบที่ได้ทำการเปรียบเทียบจากการวิจัยนี้ได้แก่ตัวแบบ ARIMA ARIMAX RNN LSTM GRU จากการทดลองพบว่า GRU ให้ประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงที่สุดในตัวแบบที่ถูกนำมาเปรียบเทียบ และ GRU ใช้เวลาน้อยที่สุดในตัวแบบการเรียนรู้เชิง, น.ส.กาญจน์ภิวรรณ จงศิริวิโรจ (2564) ได้ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ของตัวแบบ ARIMA ANN และตัวแบบผสมระหว่าง ARIMA-ANN ในการพยากรณ์ราคาปิดหุ้นในกลุ่มเทคโนโลยีและอิเล็กทรอนิกส์ ผลการวิจัยพบว่า ANN ให้ประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงกว่า ARIMA และ ARIMA-ANN และตัวแบบผสมไม่ได้ให้ประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงกว่าตัวแบบเดี่ยวเสมอไป อย่างไรก็ตาม ANN ใช้เวลาในการฝึกฝนข้อมูลสูงกว่า ARIMA ถึง 44 เท่า จากงานวิจัยที่ได้กล่าวไปข้างต้นจะพบว่าผลวิจัยส่วนมากตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกให้ประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงกว่าตัวแบบพื้นฐานทาง งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นไปยังการศึกษาและเปรียบเทียบตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกได้แก่ตัวแบบ RNN LSTM GRU เป็นต้น โดยในปัจจุบันมีการศึกษาและเปรียบเทียบวิธีการปรับปรุงตัวแบบจากงานวิจัยจำนวนมากที่ช่วยให้ตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงขึ้น Althelaya et al. (2018) ได้ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ระหว่างตัวแบบ LSTM Bi-LSTM Stack-LSTM และมี ANN ผลการวิจัยพบว่า Bi-LSTM มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงที่สุดใน 4 ตัวแบบ และ ตัวแบบทั้ง 4 ตัวมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ระยะสั้นได้สูงกว่าการพยากรณ์ระยะยาว และยังพบอีกว่า Bi-LSTM Stack-LSTM มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ระยะสั้นและระยะยาวสูงกว่า LSTM และ ANN Liu et al. (2019) ได้ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ระหว่างตัวแบบ LSTM GRU และ GRU-LSTM ผลการวิจัยพบว่า GRU-LSTM มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงที่สุด แต่ GRU-LSTM ใช้เวลาในการฝึกฝนตัวแบบใกล้เคียงกับ GRU ซึ่งใช้เวลาในการฝึกฝนน้อยที่สุด Lu et al. (2020) ได้ทำการเสนอตัวแบบใหม่คือ CNN-Bi-LSTM-AM และได้เทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์กับ 8 ตัวแบบ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแบบ CNN-Bi-LSTM-AM ให้ประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงที่สุดในทั้ง 9 ตัวแบบ Gao et al. (2021) ได้ทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ของตัวแบบ GRU LSTM เมื่อใช้เทคนิค PCA หรือ LASSO ผลการวิจัยพบว่าการใช้ LASSO-LSTM นั้นให้ประสิทธิภาพสูงกว่า PCA-LSTM และ LASSO-GRU ให้ประสิทธิภาพสูงกว่า PCA-GRU Pirani et al. (2022) ได้ทำการศึกษาโครงสร้างของ

ตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกของตัวแบบ GRU LSTM Bi-LSTM ผลการวิจัยพบว่า GRU ให้ประสิทธิภาพการพยากรณ์สูงสุดในตัวแบบและ GRU ใช้เวลาในการฝึกฝนตัวแบบเร็วที่สุด

งานวิจัยที่ได้กล่าวไปข้างต้นได้ศึกษาการพยากรณ์ราคาปิดหุ้นระยะยาว พบว่าประสิทธิภาพการพยากรณ์หุ้นระยะยาวจะต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบการพยากรณ์จากหุ้นระยะสั้น และปัจจุบันเทคนิคในการเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ให้กับตัวแบบในด้านการผสมระหว่างโครงสร้างตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกเช่น งานวิจัยที่ได้ศึกษาโครงสร้างผสม CNN-Bi-LSTM-AM หรือ ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM ซึ่งพบว่าตัวแบบโครงสร้างผสมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์จากตัวแบบปกติ งานวิจัยนี้จึงต้องการพัฒนาตัวแบบผสมระหว่าง GRU-LSTM ที่มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ราคาปิดหุ้นระยะยาว แต่กำหนดให้ชั้นซ่อนของ LSTM-layer มีจำนวนเท่ากับชั้นซ่อนของ GRU-layer เพื่อศึกษาผลกระทบของโครงสร้างกับประสิทธิภาพการพยากรณ์ของตัวแบบ ซึ่งต่างจากตัวแบบ GRU-LSTM ในงานวิจัยก่อนที่มีจำนวนชั้นของ LSTM-layer และ GRU-layer ไม่เท่ากัน เนื่องจากตัวแบบ GRU และตัวแบบ LSTM มีข้อดีที่แตกต่างกัน คือ ตัวแบบ GRU มีลักษณะที่ใช้เวลาในการฝึกฝนตัวแบบน้อยกว่าตัวแบบ LSTM แต่ตัวแบบ LSTM เหมาะสำหรับข้อมูลที่มีขนาดใหญ่กว่า

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

โครงข่ายระบบประสาทย้อนกลับ (Recurrent Neural Networks) หรือ RNN ถูกสร้างมาเพื่อรับมือกับข้อมูลที่มีลำดับ เช่น ประโยคในภาษา อนุกรมเวลา เนื่องจากหลักการตัวแบบ RNN จะใช้ค่าที่ได้จากการคำนวณข้อมูลนำเข้าก่อนหน้ามาคำนวณร่วมกับค่าข้อมูลนำเข้า ณ ลำดับปัจจุบันเพื่อใช้ในการพยากรณ์ตัวแปรเป้าหมายที่มีความสัมพันธ์กับข้อมูลในลำดับก่อนหน้าเช่น คำในภาษา ณ ลำดับถัดไปขึ้นอยู่กับว่าข้อมูลก่อนหน้านั้นเป็นประเภทคำอะไรด้วย เช่น ถ้าคำก่อนหน้าเป็นคำกริยา คำต่อไปจะเป็นคำที่มีลักษณะเป็นกรรมของประโยค หรือ ราคาหุ้นปิดในวันถัดไปขึ้นกับราคาหุ้นในวันก่อนหน้าหรือสองวันก่อนหน้าเป็นต้น ซึ่งมีลักษณะสมการของตัวแบบ RNN ดังนี้

$$h_t = f_h(W_V h_{t-1} + W_U x_t + b_h) \quad y_t = f_y(W_W h_t + b_y)$$

เมื่อ h_t คือ เวกเตอร์ค่าสถานะชั้นซ่อน ณ เวลา t x_t คือ ค่านำเข้าข้อมูล ณ เวลา t y_t คือ ค่านำออกข้อมูล หรือตัวแปรเป้าหมาย ณ เวลา t W_t คือ เมทริกซ์ถ่วงน้ำหนัก f_h f_y คือ ฟังก์ชันกระตุ้น ณ จุด Hidden state และ จุดนำออกข้อมูล

แบบจำลองหน่วยความจำระยะสั้นแบบยาว (Long Short-Term Memory: LSTM) ถูกคิดค้นในปีค.ศ. 1997 โดย Hochreiter & Schmidhuber โดย LSTM มีหลักการสำคัญ คือ การมีประตูหลัก 3 ประตูในแต่ละเซลล์หน่วยความจำ คือ 1. ประตูลืมเป็นประตูที่จะคิดค่าถ่วงน้ำหนักของค่าสถานะเซลล์ก่อนหน้า 2. ประตูนำเข้าข้อมูลใหม่เป็นประตูที่จะคิดค่าถ่วงน้ำหนักเพื่อตัดสินใจจะนำค่าข้อมูลนำเข้าใหม่มาใช้ในสัดส่วนเท่าไร 3. ประตูนำออกข้อมูลทำหน้าที่เป็นตัวควบคุมหรือกำหนดการส่งสัญญาณของค่าสถานะชั้นซ่อน โดยทำการคำนวณค่าน้ำหนักในการส่งสัญญาณซึ่งค่าที่

ได้จากแต่ละประตูจะอยู่ในช่วง 0 ถึง 1 เนื่องจากผ่านซิกมอยด์ฟังก์ชัน เพราะฉะนั้นผลลัพธ์สุดท้ายในการส่งค่าข้อมูลได้ 2 ค่าคือ 1. C_t ค่าเซลล์สถานะปัจจุบัน 2. h_t ค่าสถานะชั้นซ่อนปัจจุบัน เพื่อนำไปทำการคำนวณเช่นเดียวกันนี้ในเซลล์หน่วยความจำในลำดับถัดไป หรือถ้าเป็นขั้นสุดท้ายตัวแบบ LSTM จะนำ h_t ไปผ่านฟังก์ชันกระตุ้นเพื่อแปลงเป็นตัวแปรเป้าหมายในท้ายที่สุด โดยหลักการการทำงานของตัวแบบ LSTM จะมีโครงสร้างของตัวแบบดังรูปที่ 1 และมีสมการของโครงสร้างของตัวแบบ ดังนี้

$$f_t = \sigma(W_{xf}x_t + W_{hf}h_{t-1} + b_f) \quad i_t = \sigma(W_{xi}x_t + W_{hi}h_{t-1} + b_i)$$

$$\tilde{c}_t = \tanh(W_{xc}x_t + W_{hc}h_{t-1} + b_c) \quad C_t = f_t \odot c_{t-1} + i_t \odot \tilde{c}_t$$

$$o_t = \sigma(W_{xo}x_t + W_{ho}h_{t-1} + b_o) \quad h_t = o_t \odot \tanh(c_t)$$

เมื่อ x_t คือ เวกเตอร์นำเข้าข้อมูล f_t คือ เวกเตอร์ประตูลืม i_t คือ เวกเตอร์ประตูนำเข้าข้อมูล

เมื่อ C_t คือ เวกเตอร์เซลล์สถานะ \tilde{c}_t คือ เวกเตอร์เซลล์สถานะผู้ทำซิง เมื่อ o_t คือ เวกเตอร์นำออก ข้อมูล h_t คือ เวกเตอร์เซลล์ชั้นซ่อน W, b คือค่าถ่วงน้ำหนักและค่าเอนเอียงของพารามิเตอร์ตามลำดับ

แบบจำลองโครงข่ายประตูกลับ ถูกคิดค้นในปีค.ศ. 2014 โดย Kyunghyun Cho et al. จุดเด่นของแบบจำลอง GRU คือมีโครงสร้างที่เล็กกว่าและมีจำนวนพารามิเตอร์น้อยกว่าแบบจำลอง LSTM เนื่องจาก GRU มีประตูหลักแค่ 2 ประตูเท่านั้น คือ 1. ประตูตั้งค่าใหม่คือประตูในการคำนวณค่าถ่วงน้ำหนักของค่าสถานะชั้นซ่อนในลำดับก่อนหน้า เพื่อบอกว่าจะเชื่อค่าสถานะชั้นซ่อนจากลำดับก่อนหน้าแค่ไหน 2. ประตูปรับค่าใหม่คือประตูที่คำนวณค่าถ่วงน้ำหนักเพื่อปรับค่าสถานะชั้นซ่อนในลำดับปัจจุบันจากค่าสถานะชั้นซ่อนผู้ทำซิง ถ้าค่าประตูเท่ากับ 1 หมายความว่าเชื่อข้อมูลในสถานะชั้นซ่อนผู้ทำซิงใหม่ทั้งหมดและไม่จำสถานะชั้นซ่อนในลำดับก่อนหน้า เพราะฉะนั้นผลลัพธ์สุดท้ายในการส่งค่าข้อมูลคือ h_t ค่าสถานะชั้นซ่อนปัจจุบัน เพื่อนำไปทำการคำนวณเช่นเดียวกันนี้ในเซลล์หน่วยความจำในลำดับถัดไป หรือถ้าเป็นขั้นสุดท้ายตัวแบบ LSTM จะนำ h_t ไปผ่านฟังก์ชันกระตุ้นเพื่อแปลงเป็นตัวแปรเป้าหมายในท้ายที่สุด โดยหลักการการทำงานของตัวแบบ GRU จะมีโครงสร้างของตัวแบบดังรูปที่ 2 และมีสมการของโครงสร้างของตัวแบบ ดังนี้

$$r_t = \sigma(W_{xr}x_t + W_{hr}h_{t-1} + b_r) \quad z_t = \sigma(W_{xz}x_t + W_{hz}h_{t-1} + b_z)$$

$$\tilde{h}_t = \tanh(W_{xh}x_t + W_{rh}h_{t-1} + b_h) \quad h_t = (1 - z_t)h_{t-1} + z_t\tilde{h}_t$$

เมื่อ r_t คือ เวกเตอร์ประตู่ตั้งค่าใหม่ z_t คือ เวกเตอร์ประตู่ปรับค่าใหม่ x_t คือ เวกเตอร์นำเข้าข้อมูล $\sigma(x)$ คือ ซิกมอยด์ฟังก์ชัน h_t คือ เวกเตอร์เซลล์ชั้นซ่อน W, b คือ ค่าถ่วงน้ำหนักและค่าเอนเอียงของพารามิเตอร์ ตามลำดับ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาประสิทธิภาพการพยากรณ์ระยะยาวของตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึก โครงสร้างผสม GRU-LSTM โดยเปรียบเทียบกับตัวแบบโครงสร้างเดี่ยว RNN, GRU, LSTM โดยขั้นตอนการวิจัยสามารถอธิบายโดยสังเขป ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมเป็นข้อมูลทศนิยมจากเว็บไซต์ yahoo finance (<https://finance.yahoo.com/>) เป็นข้อมูลของหุ้นย้อนหลังเป็น 5 ปี ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2561 ถึง วันที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2566 เป็นจำนวนตัวอย่างทั้งหมด 1,213 ตัวอย่าง โดยเลือกเก็บข้อมูลหุ้นทั้งหมด 6 ตัวจาก SET50 แบ่งได้ออกเป็น 3 กลุ่มตามค่าเบต้า หุ้นกลุ่มเบต้าสูง ได้แก่ DELTA และ SAWAD หุ้นกลุ่มเบต้ากลาง ได้แก่ CPALL และ MINT หุ้นกลุ่มที่ค่าเบต้าต่ำ ได้แก่ ADVANC และ BDMS ในแต่ละหุ้นทำการเก็บข้อมูล 5 ตัวแปร ได้แก่ ราคาเปิด ราคาปิด ราคาสูงสุด ราคาต่ำสุด ปริมาณการซื้อขายในแต่ละวัน ข้อมูลที่เก็บมามีลักษณะเป็นรายวันโดยมีทั้งหมด 1,213 ตัวอย่างหรือ 1,213 วันในแต่ละหุ้นจากที่กล่าวไปข้างต้น โดยงานวิจัยนี้ได้แบ่งชุดข้อมูลของแต่ละหุ้นออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลชุดฝึกฝน 70 เปอร์เซ็นต์, ข้อมูลชุดตรวจสอบ 15 เปอร์เซ็นต์, ข้อมูลชุดตรวจสอบ 15 เปอร์เซ็นต์

2. จัดเตรียมข้อมูล

เพื่อที่จะลดผลกระทบขนาดในแต่ละตัวแปรที่ต่างกันเพื่อให้ตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกสามารถฝึกฝนและหาลักษณะเฉพาะของหุ้นแต่ละตัวได้ดียิ่งขึ้น ผู้วิจัยทำการปรับให้ข้อมูลอยู่ในรูปมาตรฐานก่อนฝึกฝน และ ข้อมูลหุ้นแต่ละหุ้นจะอยู่ในรูปเวกเตอร์ $x_t = (o_t, c_t, h_t, l_t, v_t)$ เมื่อ o_t, c_t, h_t, l_t, v_t คือ ราคาเปิด ราคาปิด ราคาสูงสุด ราคาต่ำสุด ปริมาณการซื้อขาย ต่อวัน ตามลำดับ โดยสมการที่ใช้ปรับตัวแปรให้อยู่ในรูปแบบมาตรฐาน แสดงดังนี้

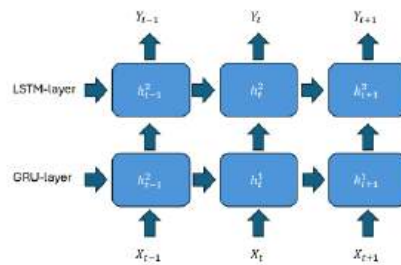
$$z_t = \frac{x_t - \mu_i}{\sigma_i}$$

เมื่อ μ_i คือ เวกเตอร์ค่าเฉลี่ยในแต่ละตัวแปร σ_i คือ เวกเตอร์ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในแต่ละตัวแปร ในงานนี้ใช้ข้อมูล 10 วันก่อนหน้าเพื่อพยากรณ์ราคาปิดในอีก 30 วันข้างหน้า เพราะฉะนั้น $Z_t = (Z_{t-10}, Z_{t-9}, \dots, Z_{t-1})$ เป็นข้อมูลนำเข้าไปในแต่ละตัวแบบ ซึ่งข้อมูลนำเข้าไปเป็น

อาร์เรย์ 3 มิติ คือ จำนวนของตัวอย่าง, ลำดับคือ 10 วัน, ตัวแปรต้น ดังนั้น input shape ในขั้นนำเข้าข้อมูลของแต่ละตัวแบบ คือ 2มิติของข้อมูลนำเข้าคือ จำนวนลำดับและจำนวนตัวแปรต้น

3. สร้างตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกเพื่อวัดประสิทธิภาพตัวแบบ

ในงานวิจัยนี้ต้องการวัดประสิทธิภาพในแต่ละตัวแบบ จึงกำหนดให้แต่ละตัวแบบมีชั้นของโครงสร้างที่เท่ากันคือชั้นซ่อน 2 ชั้น, ชั้นนำเข้าข้อมูล 1 ชั้นและชั้นนำออกข้อมูล 1 ชั้น ซึ่งถ้าเป็นตัวแบบโครงสร้างเดียวจะมีโครงสร้างในชั้นซ่อนที่เหมือนกัน แต่ถ้าเป็นตัวแบบที่เสนอจะมีโครงสร้างในชั้นที่ 1กับชั้นซ่อนที่ 2 แตกต่างกัน ดังที่แสดงในรูปที่ 1 ในงานวิจัยได้ทำกระบวนการไฮเปอร์พารามิเตอร์จูนนิ่งกับข้อมูลชุดตรวจสอบในจำนวน 10 epoch ระหว่าง 3 พารามิเตอร์เพื่อให้ได้ตัวแบบที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ จำนวนโหนดในชั้นซ่อนที่ 1, จำนวนโหนดในชั้นซ่อนที่ 2, อัตราการเรียนรู้ โดยตั้งพารามิเตอร์ในการค้นหาดังตารางที่ 1 และทำเมื่อได้ชุดไฮเปอร์พารามิเตอร์ที่ดีที่สุดในแต่ละตัวแบบ ทำการฝึกฝนตัวแบบอีกครั้งในจำนวน 20 epoch ดังตารางที่ 2

รูปที่ 1 ลักษณะโครงสร้างของตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM

พารามิเตอร์	ค่า	พารามิเตอร์	ค่า
วิธีการค้นหา	Randomized Search	batch_size	64
Loss function	Val_RMSE	callbacks	EarlyStopping
max_trial	100	monitor	Val_RMSE
patience	5	restore_best_weights	True

ตารางที่ 1 พารามิเตอร์สำหรับการทำไฮเปอร์พารามิเตอร์จูนนิ่ง

พารามิเตอร์	ค่า	พารามิเตอร์	ค่า
monitor	Val_RMSE	batch_size	64
restore_best_weights	True	callbacks	EarlyStopping
patience	5		

ตารางที่ 2 พารามิเตอร์สำหรับการฝึกฝนตัวแบบอีกครั้ง

1. วัดประสิทธิภาพตัวแบบกับข้อมูลชุดทดสอบ

เพื่อวัดประสิทธิภาพการพยากรณ์ของแต่ละตัวแบบ ผู้วิจัยได้เลือก ค่าคลาดเคลื่อนเฉลี่ยกำลังสอง (Root Mean Square Error : RMSE), ค่าเฉลี่ยของค่าเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อน และ ระยะเวลาที่ใช้ฝึกฝนตัวแบบ เป็นเกณฑ์ที่ใช้วัดประสิทธิภาพการพยากรณ์ของแต่ละตัวแบบกับข้อมูลชุดทดสอบ โดยมีสมการของตัววัดประสิทธิภาพ ดังที่แสดงด้านล่าง

$$RMSE = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N (Y_i - \hat{Y}_i)^2}{N}}$$

$$MAPE = \sum_{i=1}^N \left| \frac{Y_i - \hat{Y}_i}{Y_i} \right| * \frac{100}{N}$$

เมื่อ Y_i คือ ค่าราคาปิดจริงของหุ้น ณ เวลา $t+30$, \hat{Y}_i คือ ค่าราคาปิดหุ้นจากการพยากรณ์ของตัวแบบ ณ เวลา $t+30$, N คือ จำนวนของตัวอย่างทั้งหมดในชุดทดสอบ ทั้ง RMSE และ MAPE แสดงถึงความแตกต่างระหว่างค่าจริงกับค่าพยากรณ์ ดังนั้นประสิทธิภาพการพยากรณ์ของตัวแบบจะสูงกว่าอีกตัวแบบหนึ่งเมื่อ RMSE มีค่าต่ำกว่า และ MAPE มีค่าต่ำกว่า

ผลการวิจัย

ในการเปรียบเทียบประสิทธิภาพตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกในการพยากรณ์ราคาปิดหุ้นระยะยาวในอีก 30 วันข้างหน้าของหุ้นในตลาดหุ้นประเทศไทย โดยแบ่งการวิเคราะห์ตามระดับความผันผวนของกลุ่มหุ้นได้แก่ 1. กลุ่มหุ้นที่มีความผันผวนต่ำ ได้แก่ หุ้น ADVANC และ หุ้น BDMS 2. กลุ่มหุ้นที่มีความผันผวนกลาง ได้แก่ หุ้น CPALL และ หุ้น MINT 3. กลุ่มหุ้นที่มีความผันผวนสูง ได้แก่ หุ้น SAWAD และ หุ้น DELTA ผลการวัดประสิทธิภาพของตัวแบบในแต่ละหุ้น แสดงดังตารางที่ 3

หุ้น	model	TEST_RMSE	TEST_MAPE	RUN_TIME (s)
ADVANC	RNN	8.153	0.031	1310
	LSTM	16.466	0.070	1225
	GRU	8.026	0.031	760
	GRU-LSTM	6.152	0.023	758
BDMS	RNN	1.509	0.045	1288
	LSTM	5.025	0.175	1202
	GRU	3.321	0.109	738
	GRU-LSTM	2.129	0.064	717
CPALL	RNN	3.195	0.039	1308
	LSTM	3.502	0.049	1226
	GRU	3.329	0.045	749
	GRU-LSTM	3.021	0.041	743

MINT	RNN	1.982	0.049	1796
	LSTM	2.319	0.059	1668
	GRU	1.293	0.034	840
	GRU-LSTM	1.743	0.043	751
SAWAD	RNN	4.581	0.071	1286
	LSTM	4.536	0.074	1213
	GRU	4.806	0.068	732
	GRU-LSTM	4.961	0.077	725
DELTA	RNN	13.739	0.123	1263
	LSTM	19.898	0.171	1201
	GRU	26.919	0.249	709
	GRU-LSTM	15.001	0.127	712

ตารางที่ 3 ตารางวัดประสิทธิผลในแต่ละตัวแบบภายใต้พื้นที่เลือกมาศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ในกลุ่มพื้นที่ที่มีความผันผวนต่ำ ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM ให้ค่า RMSE และ MAPE ต่ำกว่าตัวแบบปกติ GRU หรือ LSTM ซึ่งหมายถึงตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงขึ้นเมื่อเทียบกับตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกปกติ GRU หรือ LSTM แต่ ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM ไม่ได้มีประสิทธิภาพการพยากรณ์ระยะยาวสูงที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกเดี่ยวเสมอไป ภายใต้กลุ่มพื้นที่ที่ถูกเลือกมาใช้ศึกษาในงานวิจัยนี้ ทั้ง 6 ตัว อย่างไรก็ตามตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM สามารถกล่าวได้ว่า เป็นตัวแบบที่มีประสิทธิภาพการพยากรณ์ระยะยาวได้ดี เนื่องจากหากสังเกตจากตัววัดประสิทธิภาพตัวแบบ RMSE ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM ให้ค่า RMSE ต่ำที่สุดหรือต่ำที่สุดอันดับ 2 จาก 5 หุ่น ภายใต้ 6 หุ่นที่ถูกเลือกมาศึกษาในงานวิจัยนี้ ตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกโครงสร้างผสมเป็นตัวแบบที่มีเวลาที่ใช้ในการฝึกฝนตัวแบบต่ำที่สุดอีกด้วยจาก 5 หุ่นภายใต้ 6 หุ่นที่ถูกเลือกมาศึกษาในงานวิจัยสุดท้าย ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ระยะยาว สูงกว่าตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกโครงสร้างเดี่ยว GRU, LSTM จาก 4 หุ่น ภายใต้ 6 หุ่นที่ถูกเลือกมาศึกษาในงานวิจัย ดังนั้นจากผลลัพธ์ของงานวิจัย ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM ถือเป็นตัวแบบที่มีประสิทธิภาพการพยากรณ์ที่ดีเมื่อเทียบกับระยะเวลาในเวลาที่ใช้ฝึกฝนตัวแบบ และเหมาะสำหรับนำไปใช้กับพื้นที่ที่มีความผันผวนต่ำ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยพบว่าตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM ไม่ได้ให้ประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงกว่า ตัวแบบโครงสร้างเดี่ยว RNN, GRU, LSTM เสมอไป ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ Lu *et al.* (2020) และขัดแย้งกับงานวิจัยของ Liu *et al.* (2019) เนื่องจาก ชุดข้อมูลมีลักษณะแตกต่างกัน, ลักษณะ

โครงสร้างของตัวแบบที่แตกต่างกัน Liu et al. ใช้โครงสร้างผสม 3 ชั้น, การใช้ฟังก์ชันกระตุ้นที่แตกต่างกัน, การเตรียมการข้อมูลที่มีลักษณะแตกต่างกัน รวมไปถึงการตั้งค่าของการทำไฮเปอร์พารามิเตอร์จูนนิ่งที่มีความแตกต่างกัน จากปัจจัยที่กล่าวไปทำให้ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM ของผู้วิจัยไม่ได้มีประสิทธิภาพการพยากรณ์ระยะยาวสูงที่สุดในทุกหุ้ันที่ได้ถูกเลือกมา แต่ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีจุดเด่นที่คล้ายกับงานวิจัยของ Liu et al. ดังนี้ ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM ของงานวิจัยนี้เป็นตัวแบบที่มีประสิทธิภาพการพยากรณ์ระยะยาวที่ดี ให้ค่า RMSE ต่ำที่สุดหรือต่ำที่สุดอันดับ 2 จาก 5 หุ้ัน ภายใต้ 6 หุ้ันที่เลือกมา และมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ระยะยาว สูงกว่าตัวแบบโครงสร้างเดี่ยว GRU, LSTM จาก 4 หุ้ัน ภายใต้ 6 หุ้ันที่เลือกศึกษา ซึ่งตัวแบบ GRU-LSTM มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ระยะยาวสูงกว่าตัวแบบโครงสร้างเดี่ยว GRU, LSTM ในหุ้ันของกลุ่มหุ้ันที่มีความผันผวนต่ำทุกตัว ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Liu et al. ที่ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงกว่าตัวแบบ GRU, LSTM ในหุ้ันทั้ง 2 ตัวที่มีลักษณะคล้ายกัน เพราะฉะนั้นหากต้องการพยากรณ์ราคาหุ้ันระยะยาว ในอีก 30 วันข้างหน้า โดยใช้ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM หุ้ันที่มีความเหมาะสมคือ ADVANC, CPALL, DELTA และหุ้ันที่อยู่ในกลุ่มที่มีความผันผวนต่ำ (beta ต่ำ) เนื่องจากหุ้ันความผันผวนต่ำ มีความผันผวนของราคาปิดในแต่ละวันค่อนข้างต่ำทำให้ตัวแบบโครงสร้างผสมที่มีจุดเด่น ของ ตัวแบบ GRU, LSTM สามารถหาลักษณะเฉพาะ ได้ง่ายกว่าหุ้ันที่มีความผันผวนกลางหรือสูง ตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึกโครงสร้างผสม GRU-LSTM ของงานวิจัยนี้ใช้เวลาในการฝึกฝนตัวแบบต่ำที่สุดจาก 5 หุ้ัน ภายใต้ 6 หุ้ันที่เลือกมาศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Liu et al. (2019) ที่กล่าวว่า ตัวแบบโครงสร้างผสม regularized GRU-LSTM ใช้เวลาในการฝึกฝนใกล้เคียงกับตัวแบบการเรียนรู้เชิงลึก GRU เนื่องมาจากตัวแบบผสม GRU-LSTM ได้จุดเด่นมาจาก ชั้นซ่อนของตัวแบบ GRU เนื่องจากโครงสร้างของตัวแบบ GRU มีการลดประตูลง 1 ประตู่เมื่อเทียบกับตัวแบบ LSTM ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pirani et al. (2022) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของตัวแบบ GRU พบว่าตัวแบบ GRU ใช้เวลาในการฝึกฝนตัวแบบต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับตัวแบบ LSTM จึงสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะเด่นของตัวแบบ GRU คือใช้เวลาในการฝึกฝนตัวแบบน้อยกว่าตัวแบบ LSTM และเมื่อสร้างตัวแบบโครงสร้างผสมที่ผสมระหว่างตัวแบบ GRU และ LSTM ทำให้ตัวแบบโครงสร้างผสมนั้นได้ลักษณะเด่นของตัวแบบ GRU คือสามารถหาลักษณะเฉพาะของข้อมูลได้เร็วกว่าตัวแบบ LSTM เพราะฉะนั้น หากใช้ตัวแบบ GRU อยู่ในขั้นแรกแล้ว ตัวแบบ GRU อาจจะสกัดลักษณะเฉพาะและส่งต่อไปยังขั้นถัดไปที่เป็นตัวแบบ LSTM ซึ่งทำให้สกัดลักษณะเฉพาะได้ง่ายขึ้น จึงเป็นผลให้ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM จึงเป็นตัวแบบที่ใช้เวลาในการฝึกฝนตัวแบบต่ำที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย หากผู้สนใจต้องการพยากรณ์ราคาหุ้นระยะยาวในอีก 30 วันข้างหน้า โดยใช้ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM หุ่นที่มีความเหมาะสมในการพยากรณ์คือ ADVANC, CPALL, DELTA และหุ่นที่อยู่ในกลุ่มที่มีความผันผวนต่ำ (beta ต่ำ) และจะเห็นว่าในหุ้น BDMS, SAWAD ตัวแบบ RNN ประสิทธิภาพในการพยากรณ์ระยะยาวสูงที่สุด แต่ใช้เวลาในการฝึกฝนตัวแบบค่อนข้างสูงเป็น 2 เท่าเมื่อเทียบกับตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM เพราะฉะนั้นผู้สนใจสามารถทำการค้นหาชุดไฮเปอร์พารามิเตอร์มากขึ้นเป็นจำนวน 2 เท่าของจำนวนเดิม อาจส่งผลให้ตัวแบบโครงสร้างผสม GRU-LSTM เป็นตัวแบบที่มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ระยะยาวสูงกว่าตัวแบบ RNN ในหุ้น BDMS, SAWAD ข้อเสนอแนะงานวิจัยครั้งต่อไป 1. ผู้สนใจสามารถทำการค้นหาชุดไฮเปอร์พารามิเตอร์ที่ดีที่สุดด้วยวิธีการอื่นเช่น ไฮเปอร์แบนด์ (Hyper band) หรือ การเพิ่มประสิทธิภาพแบบเบย์ (Bayesian optimization) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการหาชุดพารามิเตอร์ที่ดีที่สุดจำนวนรอบการค้นหาที่จำกัด 2. ผู้สนใจสามารถเพิ่มตัวแปรทางเทคนิคที่อาจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการพยากรณ์ได้ เช่น ตัวชี้วัดโมเมนต์ ตัวชี้วัดปริมาณ ตัวชี้วัดความผันผวน ตัวชี้วัดวัฏจักร เป็นต้น ตามที่ Gao et al. (2021) 3. ผู้สนใจสามารถนำหลักการในงานวิจัย ร่วมกับตัวแบบโครงข่ายประสาทแบบคอนโวลูชัน (CNN) หรือแบบจำลองหน่วยความจำระยะสั้นแบบยาวสองทาง (Bi-LSTM) เช่นงานวิจัยของ Lu et al. (2020) แต่นำมาวิจัยในรูปแบบการพยากรณ์ราคาปิดระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- เหมวชิวรรากร, ด. น. (2023). **ศิลปะการลงทุนระยะยาว**. เข้าถึงได้จาก <https://www.settrade.com/th/news-and-articles/articles/258-nivate-long-term-investment>
- จงศิริวิโรจ, ก. (2564). **การเปรียบเทียบวิธีในการพยากรณ์ราคาหุ้นด้วยแบบจำลองอาร์มา, โครงข่ายประสาทเทียม และตัวแบบผสม**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เข้าถึงได้จาก <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2021.1050>
- ภูสีเชียว, ร. (2564). **การพยากรณ์ปริมาณน้ำฝนระยะสั้นในบริเวณพื้นที่สนามบินสุวรรณภูมิด้วยโครงข่ายระบบประสาทแบบย้อนกลับ**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, เข้าถึงได้จาก <https://doi.org/10.58837/CHULA.THE.2021.1060>
- ลงทุนแมน. (2022). **สรุป “ความเสี่ยง” ทุกรูปแบบ ที่หุ้นทุกตัว ต้องเจอ**. เข้าถึงได้จาก <https://www.longtunman.com/36637>

- Adebiyi, A. A., Adewumi, A. O., & Ayo, C. K. (2014). Comparison of ARIMA and artificial neural networks models for stock price prediction. *Journal of Applied Mathematics*, 2014.
- Althelaya, K. A., El-Alfy, E.-S. M., & Mohammed, S. (2018). *Evaluation of bidirectional LSTM for short-and long-term stock market prediction*. Paper presented at the 2018 9th international conference on information and communication systems (ICICS).
- Gao, Y., Wang, R., & Zhou, E. (2021). Stock prediction based on optimized LSTM and GRU models. *Scientific Programming*, 2021, 1-8.
- Liu, Y., Wang, Z., & Zheng, B. (2019). *Application of regularized GRU-LSTM model in stock price prediction*. Paper presented at the 2019 IEEE 5th International Conference on Computer and Communications (ICCC).
- Lu, W., Li, J., Wang, J., & Qin, L. (2021). A CNN-BiLSTM-AM method for stock price prediction. *Neural Computing and Applications*, 33, 4741-4753.
- Mitrade. (2023). SET50 คืออะไร? SET50 มีอะไรบ้าง? และลงทุน SET50 ยังไง? เข้าถึงได้จาก <https://www.mitrade.com/th/insights/indices/basics/what-is-set50>
- Pirani, M., Thakkar, P., Jivrani, P., Bohara, M. H., & Garg, D. (2022). *A comparative analysis of ARIMA, GRU, LSTM and BiLSTM on financial time series forecasting*. Paper presented at the 2022 IEEE International Conference on Distributed Computing and Electrical Circuits and Electronics (ICDCECE).
- SET. (2022). ค่า Beta ของหุ้น คืออะไร บอกอะไรเรา? เข้าถึงได้จาก <https://www.setinvestnow.com/th/knowledge/article/200-investhow-beta>
- Siami-Namini, S., Tavakoli, N., & Namin, A. S. (2018). *A comparison of ARIMA and LSTM in forecasting time series*. Paper presented at the 2018 17th IEEE international conference on machine learning and applications (ICMLA).
- Wijaya, Y. B., Kom, S., & Napitupulu, T. A. (2010). *Stock price prediction: comparison of Arima and artificial neural network methods-An Indonesia Stock's Case*. Paper presented at the 2010 Second International Conference on Advances in Computing, Control, and Telecommunication Technologies.

การรับรู้และความพึงพอใจของชุมชนต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร
กรณีศึกษา อุตสาหกรรมโรจนะ

Community perception and satisfaction with corporate social
responsibility activities: a case study of Rojana Industry

ปาริชาติ บุญประเสริฐ¹, นันทน์ภัสร์ อินย์ม², เลิศเลขา ศรีรัตน์³, บุญธรรม หาญพาณิชย์⁴
Parichat Bunprasoet¹, Nannapasorn Inyim², Lerdlekha Sriratana³, Boontham Harnphanich⁴

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการรับรู้และความพึงพอใจของชุมชนในเขตพื้นที่อุตสาหกรรมต่อการดำเนินกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม กรณีศึกษา อุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยทำการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มประชาชนในพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมโรจนะในระดับมาก มีความคิดเห็นว่าการจัดโดยอุตสาหกรรมดังกล่าวมีความสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชนและมีส่วนทำให้ชุมชนพัฒนาขึ้น ในด้านการรับรู้ถึงกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมที่ดำเนินการโดยอุตสาหกรรมโรจนะพบว่าประชาชนในพื้นที่ต้องการช่องทางการประชาสัมพันธ์เพื่อรับรู้ข้อมูลจากทางอุตสาหกรรมแบ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ร้อยละ 85.27 รองลงมาคือผ่านเสียงตามสายร้อยละ 11.84 และผ่านผู้นำชุมชนร้อยละ 2.89 นอกจากนี้ ประชาชนในพื้นที่ที่มีความต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในกระบวนการรับฟังความคิดเห็นที่จัดโดยฝ่ายอุตสาหกรรมด้วย

คำสำคัญ : ความรับผิดชอบต่อสังคม; ความพึงพอใจ; การรับรู้; การมีส่วนร่วมของชุมชน

¹ สาขาวิชาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² สาขาวิชาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ สาขาวิชาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

⁴ สาขาวิชาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Abstract

This study aimed to explore the perception and satisfaction of communities in industrial areas towards the social responsibility activities, a case study: Rojana industry, Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province, by surveying the opinions of two sample groups: community leaders and people in the area. The results of the study showed the high level of satisfaction with the social responsibility activities of Rojana Industry in both sample groups. Most opinions agreed that the social responsibility activities organized by the industry were agreeable with the requirements of the communities and contributed to community development. In terms of community perceptions, 85.27% of the people required to receive information on the social responsibility activities through social media, followed by 11.84% through public address system and 2.89% through community leaders. In addition, the people also want to participate with the industry in organizing the social responsibility activities.

Keywords: Social responsibility; Satisfaction; Perception; Community participation

บทนำ

การพัฒนาเมืองให้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรมทำให้มีการเติบโตและขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งนับวันจะขยายขอบเขตพื้นที่เข้าใกล้แหล่งชุมชน จากการศึกษาเอกสารรายงานด้านอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ กล่าวถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ แต่ก็ระบุถึงผลกระทบทางลบที่ชุมชนใกล้เคียงแหล่งอุตสาหกรรมอาจได้รับด้วยเช่นกัน เช่น มลภาวะทางอากาศ คุณภาพน้ำเสื่อมโทรม การเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะอุตสาหกรรม การแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติและสาธารณสุข การลดลงของพื้นที่สีเขียว เป็นต้น ดังนั้น การนำกรอบแนวคิดของการพัฒนาที่มุ่งสร้างความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาอุตสาหกรรมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาคอุตสาหกรรมต้องเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทั้งมิติด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ผ่านการดำเนินงานภายใต้ระบบการบริหารจัดการที่ดี มีความปลอดภัย มีการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างคุ้มค่าและประการสำคัญ คือ มีความเกี่ยวข้องกับสังคมและผู้มีส่วนได้เสีย โดยรอบ แนวความคิดด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility) หรือ CSR ถือเป็นส่วนสำคัญของกลไกการสร้างสมดุลตามกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยองค์กรต้องยอมรับว่าความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรธุรกิจจะเป็นทางที่นำไปสู่การยอมรับทางสังคม ซึ่ง

ในปัจจุบัน แม้จะไม่มีกฎหมายบังคับโดยตรงให้องค์กรต่าง ๆ ต้องทำ CSR แต่องค์กรชั้นนำส่วนใหญ่ก็ให้ความสำคัญกับการทำ CSR ค่อนข้างมาก

จากการศึกษาครั้งนี้จึงมีความสนใจในประเด็นการจัดกิจกรรมขององค์กรเพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม โดยมุ่งศึกษาความพึงพอใจและการรับรู้ชุมชนในพื้นที่เขตอุตสาหกรรมในด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร มีกรณีศึกษา คือ สวนอุตสาหกรรมโรจนะซึ่งเป็นเขตอุตสาหกรรม ที่มีศักยภาพและถือเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสัดส่วนของมูลค่าเศรษฐกิจในจังหวัดถึงร้อยละ 70 ในทุกปี (สำนักงานคลังอยุธยา, 2562) การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของสวนอุตสาหกรรมโรจนะได้จัดให้มีกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับชุมชนผ่านการประชุมฟังความคิดเห็นต่อการร่างกิจกรรมและมีการตั้งเป้าหมายความสำเร็จภายใต้มิติการสร้างผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย มีการดำเนินกิจกรรมทางสังคมแก่ประชาชนใกล้เคียงอุตสาหกรรมโรจนะภายใต้หัวข้อด้านสิ่งแวดล้อม และกำหนดนโยบายด้านความรับผิดชอบต่อสังคมโดยการประชุมรับฟังความคิดเห็นร่วมกับประชาชน ซึ่งจากนโยบายและแนวทางการปฏิบัติสามารถจำแนกการดำเนินงานด้าน CSR ของสวนอุตสาหกรรมโรจนะออกเป็นมิติต่าง ๆ ดังนี้ คือ มิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มิติด้านศาสนาและวัฒนธรรม มิติด้านสุขภาพ และมิติด้านจิตอาสาช่วยเหลือสังคม และทางสวนอุตสาหกรรมยังมุ่งเน้นในด้านกิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติ การอบรมให้ความรู้และการเรียนรู้การมีส่วนร่วมกับชุมชนเฉพาะบางกลุ่มด้วย (สวนอุตสาหกรรมโรจนะ, 2558) อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากเอกสารเผยแพร่การประชุมที่ผ่านมา พบว่ามีผู้เข้าร่วมประชุมรับฟังความคิดเห็นเพียง 651 คน จากประชากรทั้งหมดจำนวน 40,424 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 2 จากประชากรทั้งหมดของชุมชนใกล้สวนอุตสาหกรรมโรจนะ

ในประเด็นนี้จึงเกิดคำถามต่อกิจกรรมที่กำหนดขึ้นว่าจะตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริงหรือไม่ ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการสำรวจการรับรู้และทัศนคติด้านความพึงพอใจของประชาชนใกล้สวนอุตสาหกรรมที่มีต่อกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของสวนอุตสาหกรรมโรจนะให้สามารถดำเนินกิจกรรมที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ถึงการดำเนินกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ต่อกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย การสำรวจการรับรู้และความพึงพอใจของประชาชนใกล้อุตสาหกรรมที่มีต่อกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรม ดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร ประชากรในการวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้นำชุมชน และประชาชนที่อาศัยในชุมชนใกล้เขตสวนอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษานี้เป็นการสำรวจการรับรู้และความพึงพอใจของคนในชุมชนที่อยู่ใกล้กับสวนอุตสาหกรรมโรจนะเกี่ยวกับกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กรที่ดำเนินการโดยสวนอุตสาหกรรมดังกล่าว
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ในการดำเนินการวิจัย ได้แก่ ชุมชนทั้งหมดที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อุตสาหกรรมในอำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ใกล้เคียงสวนอุตสาหกรรมโรจนะ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย คือ เอกสารที่ใช้ในการสัมภาษณ์และสอบถามการรับรู้และความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของประชาชนใกล้อุตสาหกรรม โดยการสัมภาษณ์ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ หลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว ทำการจัดหมวดหมู่และนำข้อมูลมาวิเคราะห์

กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลสำหรับการศึกษาแบบเจาะจง แบ่งเป็น 2 กลุ่มได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน และกลุ่มประชาชนในพื้นที่ชุมชนใกล้อุตสาหกรรม กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 4 ท่านใช้วิธีสัมภาษณ์ประเด็นด้าน นโยบายกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในมิติต่าง ๆ การรับรู้ และความพึงพอใจต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม กลุ่มประชาชน ในพื้นที่ชุมชนใกล้อุตสาหกรรมในอำเภออุทัย จากจำนวนประชากร 40,424 คน ใช้การคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีของ Krejcie & Morgan ได้จำนวนตัวอย่าง 380 คน ในการศึกษาการรับรู้และความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของสวนอุตสาหกรรมโรจนะใช้แบบสอบถามในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) เครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสัมภาษณ์ใช้เป็นชุดคำถามและใช้จดบันทึกคำตอบของการสัมภาษณ์ โดยผู้สัมภาษณ์เป็นผู้บันทึกคำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ 2) อุปกรณ์ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล สมุดบันทึก ใช้เพื่อการจดบันทึกข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่าง เครื่องบันทึกเสียง

ใช้เพื่อบันทึกเสียงของผู้ให้สัมภาษณ์ เนื่องจากขณะสัมภาษณ์ ไม่สามารถจดข้อมูลได้ครบถ้วนทุกคำพูดเพื่อการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาที่ครอบคลุมครบถ้วน จึงต้องใช้เครื่องบันทึกเสียง

การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล การสร้างเครื่องมือสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งที่เป็นแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม มีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร จากบทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการดำเนินการรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม 2) ศึกษาวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อกำหนดประเด็นคำถามที่ต้องการถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3) กำหนดหัวข้อประเด็นหลัก และประเด็นย่อยของแนวคำถามสัมภาษณ์และแบบสอบถาม เพื่อช่วยให้การสร้างแนวประเด็นคำถามเกิดความครอบคลุม 4) พิจารณาประเด็นคำถามสัมภาษณ์และแบบสอบถาม ว่าแต่ละประเด็นของข้อคำถามมีความชัดเจนและใช้ภาษาเหมาะสมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหรือไม่ และพิจารณาประเด็นคำถามโดยรวมว่าครอบคลุมทุกประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ ข้อคำถามที่สร้างขึ้นมีความเที่ยงตรงและครอบคลุมประเด็นที่ต้องการจะศึกษาทั้งหมดหรือไม่ (ประเมิน IOC โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5) ปรับปรุงประเด็นคำถามในแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 6) นำชุดคำถามที่ได้ปรับปรุงแล้วมาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้ง 2 กลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณมีวิธีการเก็บข้อมูลหลายแบบตามความเหมาะสมของข้อมูลที่ต้องการและตามลักษณะของประชากรเป้าหมายในการเก็บข้อมูล โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้ 1) การศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยการวิเคราะห์และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร วารสาร งานวิจัย และเว็บไซต์ของสวนอุตสาหกรรมโรจนะ 2) การสัมภาษณ์ (Interview) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ในประเด็นต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามอย่างกว้าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางการสัมภาษณ์ล่วงหน้า ข้อคำถามต่าง ๆ มีลักษณะยืดหยุ่น ไม่กำหนดตายตัว มีเพียงแนวคำถามที่กำหนดประเด็นสำคัญไว้เป็นแนวทางใน การสัมภาษณ์ และขณะสัมภาษณ์สามารถปรับเปลี่ยนคำถามได้ตามสถานการณ์ และความเหมาะสม โดยยังคงรักษาคำถามตามประเด็นหลักไว้ 3) แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบฟอร์มที่รวมชุดคำถามที่ถูกรวบรวมไว้อย่างมีหลักเกณฑ์ และเป็นระบบเพื่อใช้วัดสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการจะวัดจากกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรเป้าหมาย การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการนำข้อมูลมาเรียบเรียง วิเคราะห์พรรณนา และนำเสนอเชิงตัวเลขทางสถิติ มีรายละเอียดดังนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะนำมาวิเคราะห์ไปพร้อม ๆ กับการเก็บข้อมูล โดยในแต่ละวันที่เข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึก การถอดการบันทึกเสียง มาจัดแยกเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นต่าง ๆ พิจารณาข้อมูลที่ได้แต่ละครั้งว่ามีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะตอบคำถามการวิจัยได้หรือไม่ และหา

ข้อมูลเพิ่มเติมต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ที่สุด ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามจะนำมารวบรวมเพื่อนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป 2) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Description Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และแบบสอบถามไปจัดหมวดหมู่ แยกประเภท และวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดเพื่อหาข้อสรุป การวิเคราะห์เชิงตัวเลขทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อนำข้อสรุปเชิงตัวเลขมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตารางที่ 1 ค่าความถี่และร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม สถานภาพ ระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. สถานภาพ		
ผู้นำชุมชน	23	6.06
ประชาชนในพื้นที่	357	93.94
อื่นๆ	-	-
2. ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่		
ต่ำกว่า 1 ปี	2	0.52
ระหว่าง 2-6 ปี	10	2.63
ระหว่าง 7-9 ปี	22	5.79
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	346	91.06
รวม	380	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 380 คนส่วนใหญ่มีสถานภาพ เป็นประชาชนในพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 93.94 จำนวน 357 คน และรองลงมาเป็นสถานภาพของผู้นำชุมชนคิดเป็นร้อยละ 6.06 จำนวน 23 คน ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ พบว่า ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่มากกว่า 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 91.06 จำนวน 346 คน และรองลงมา ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ระหว่าง 7-9 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.79 จำนวน 22 คน และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ระหว่าง 2-6 ปี คิดเป็นร้อยละ 2.63 จำนวน 10 คน และอาศัยในพื้นที่ต่ำกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.52 จำนวน 2 คน จากกลุ่มตัวอย่างแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 380 คน

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์ด้านการรับรู้ต่อการจัดกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของ
 อุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	ระดับ ความพึง พอใจ
	5	4	3	2	1		
ด้านการรับรู้ ต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรม							
1. ท่านรับรู้ถึงกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม ของอุตสาหกรรมที่จัดขึ้น	85	12	246	36	1	3.38	ปานกลาง
2. มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อกิจกรรม และการดำเนินตามนโยบายอุตสาหกรรม	375	5	0	0	0	4.99	มากที่สุด
3. ท่านรับรู้ถึงการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อ สังคมของอุตสาหกรรม ด้านสุขภาพ ด้าน สิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้าน ศาสนาและวัฒนธรรม ด้านจิตอาสาช่วยเหลือสังคม	81	28	271	0	0	3.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 2 พบว่า ด้านการรับรู้ ต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรม
 รับรู้ถึงกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมที่จัดขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.38 ความพึงพอใจใน
 ระดับปานกลาง มีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นต่อกิจกรรมและการดำเนินตามนโยบาย
 อุตสาหกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.99 ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด รับรู้ถึงการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อ
 ต่อสังคมของอุตสาหกรรม ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านศาสนา
 และวัฒนธรรม ด้านจิตอาสาช่วยเหลือสังคม มีค่าเฉลี่ย 3.50 ความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์ด้านความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของ
 อุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ					ค่าเฉลี่ย	ระดับความ พึงพอใจ
	5	4	3	2	1		
ด้านความพึงพอใจ ต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรม							
1. การจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของ อุตสาหกรรม ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ด้าน จิตอาสาช่วยเหลือสังคม สอดคล้องความต้องการของ ชุมชน	371	9	0	0	0	4.98	มากที่สุด
2. มีการจัดกิจกรรมฟังความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่จัดขึ้น ของอุตสาหกรรมเป็นประจำ	189	181	9	1	0	4.47	มาก
3. ท่านเข้าใจในนโยบาย กิจกรรมความรับผิดชอบต่อ สังคมที่ดำเนินโดยอุตสาหกรรม และทราบถึงแผนงาน การปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี	84	296	0	0	0	4.22	มาก
4. ท่านมีความพึงพอใจกับกิจกรรมและนโยบายความ รับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมโรจนะ	315	64	1	0	0	4.83	มากที่สุด
5. ท่านพึงพอใจต่อกิจกรรมที่ได้รับความช่วยเหลือ จากการอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	281	34	64	1	0	4.57	มากที่สุด
6. ทางอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่าง ตรงไปตรงมา	324	51	4	1	0	4.84	มากที่สุด
7. ท่านเข้าร่วมกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมที่ ดำเนิน โดย อุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัด พระนครศรีอยุธยา	40	57	215	68	0	3.18	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม						4.29	มาก
ร้อยละความพึงพอใจ						85.88	

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านความพึงพอใจต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรม การจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรม ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ด้านจิตอาสาช่วยเหลือสังคม สอดคล้องความต้องการของชุมชน มีค่าเฉลี่ย 4.98 ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีการจัดกิจกรรมฟังความคิดเห็นต่อกิจกรรมที่จัดขึ้นของอุตสาหกรรมเป็นประจำ มีค่าเฉลี่ย 4.47 ความพึงพอใจในระดับมาก ประชาชนเข้าใจนโยบาย กิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมที่ดำเนินโดยอุตสาหกรรม และทราบถึงแผนงาน การปฏิบัติกิจกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.22 ความพึงพอใจในระดับมาก และความพึงพอใจกับกิจกรรมและนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมโรจนะมีค่าเฉลี่ย 4.83 ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด พึงพอใจต่อกิจกรรมที่ได้รับความช่วยเหลือจากการอุตสาหกรรม โรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ย 4.57 ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และทางอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา มีค่าเฉลี่ย 4.84 ความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมที่ดำเนินโดยอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ย 3.18 ความพึงพอใจในระดับปานกลาง

จากผลวิเคราะห์ด้านการรับรู้และด้านความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีค่าเฉลี่ยรวม 4.29 และร้อยละ 85.88 ความพึงพอใจรวมทั้งหมดในระดับมาก

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ช่องทางที่ประชาชนต้องการได้รับข่าวสารประชาสัมพันธ์ให้เข้ารับรู้ ดังนี้

รายการประเมิน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ช่องทางที่ต้องการรับข่าวสารประชาสัมพันธ์ให้เข้ารับรู้ข้อมูลกิจกรรม		
ฝ่ายผู้นำชุมชน	11	2.89
ป้ายประกาศ/โปสเตอร์	-	-
เสียงตามสาย	45	11.84
สื่อโซเชียล	324	85.27
รวม	380	100.00

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการช่องทางสื่อโซเชียลมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 85.27 จำนวน 324 คน รองลงมาเป็นช่องทางผ่านเสียงตามสาย คิดเป็นร้อยละ 11.84 จำนวน 45 คน และช่องทางผ่านฝ่ายผู้นำชุมชน คิดเป็นร้อยละ 2.89 จำนวน 11 คน

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการ การดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมให้มีความสอดคล้องมากขึ้น

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงประชาชน	212	86.88
2. ควรกำหนดระยะ หรือช่วงเวลาให้สอดคล้องกับประชาชน	19	7.79
3. ควรกำหนดข้อกำหนดของกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมบรรลุเป็นไปตามวัตถุประสงค์	9	3.69
4. กิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องเปิดเผย และชัดเจนเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจของคนในชุมชน	4	1.64
รวม	244	100

จากตารางที่ 5 พบว่า จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 380 แสดงความคิดเห็นจำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 64.21 โดยความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนี้ 1) ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงประชาชน จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 86.88 2) ควรกำหนดระยะ หรือช่วงเวลาให้สอดคล้องกับประชาชน จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 7.79 3) ควรกำหนดข้อกำหนดของกิจกรรมให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชน เพื่อให้กิจกรรมบรรลุเป็นไปตามวัตถุประสงค์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.69 4) กิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องเปิดเผย และชัดเจนเพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจของคนในชุมชน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 1.64

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับนโยบายกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนในมิติต่างๆ และการรับรู้ ทัศนคติเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ทั้ง 4 ท่านให้ข้อมูลเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ต่อการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมที่ดำเนินการอยู่ว่า มีความสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และการดำเนินกิจกรรมภายใต้การจัดขึ้นโดยอุตสาหกรรมโรจนะนั้น มีมิติหลากหลาย ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพของชุมชนและมีการดำเนินโครงการร่วมกับการพัฒนาชุมชนมากมาย จึงพึงพอใจกับกิจกรรมของทางอุตสาหกรรมที่ดำเนินการ และทุกท่านรับรู้ และเข้าใจทราบถึงกิจกรรมด้านต่างๆที่จะดำเนินโดยอุตสาหกรรมให้แก่ชุมชน และกิจกรรมที่จัดขึ้นทางอุตสาหกรรมโรจนะ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างตรงไปตรงมา ในการจัดการประชุมฟังความคิดเห็นในทุกๆ กิจกรรมที่ดำเนินการ

อภิปรายผล

กิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่จัดขึ้นโดยอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินงานได้มีการกำหนดนโยบายความรับผิดชอบต่อสังคม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ด้วยการบริหารจัดการที่โปร่งใส เป็นธรรม ซึ่งทางนโยบายและแนวทางการจัดกิจกรรมสามารถจำแนกการดำเนินงานด้าน CSR ออกมาเป็นด้านต่างๆ เพื่อแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างทั่วถึงรอบด้าน ดังนี้ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านศาสนาและวัฒนธรรม ด้านสุขภาพ และด้านจิตอาสาช่วยเหลือสังคม และมีการจัดประชุมฟังความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ โดยช่องทาง การประชาสัมพันธ์จากองค์กร หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน และผู้ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานทางธุรกิจ

จากการศึกษาและเปรียบเทียบด้านการรับรู้ และความพึงพอใจระหว่างผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนเมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ทางประชาชนในพื้นที่และผู้นำชุมชนเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า การจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน มีส่วนให้ชุมชนพัฒนาเพิ่มมากขึ้นให้ชุมชน และสามารถแก้ไขปัญหาทั้งภายในภายนอกชุมชนได้อย่างดี และกิจกรรมที่ดำเนินการนั้น เป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชนเป็นอย่างมาก

โดยจากผลวิเคราะห์ข้อมูลที่แตกต่างกัน คือ ประชาชนในพื้นที่ต้องการช่องทางการรับรู้ประชาสัมพันธ์ที่ประชาชนในพื้นที่ไม่ได้รับข้อมูล ในการจัดรับฟังความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมโรจนะ โครงการต่างๆ และต้องการที่จะเข้าร่วม เสนอความคิดเห็นให้ทางอุตสาหกรรม ดังตารางที่ 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความต้องการช่องทางสื่อโซเชียลมากที่สุด รองลงมาเป็นช่องทางผ่านเสียงตามสาย และช่องทางผ่านฝ่ายผู้นำชุมชน ทำให้เห็นว่าประชาชนในพื้นที่คิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สอดคล้องกับความต้องการของคนในชุมชน แต่ยังคงต้องการช่องทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ในการดำเนินกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาการรับรู้ของผู้นำชุมชนและประชาชน และความพึงพอใจของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ มาเปรียบเทียบการรับรู้ของผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรม และเพื่อให้ทราบถึงการรับรู้ และความพึงพอใจระหว่างผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่

ต่อกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของอุตสาหกรรมโรจนะ เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมและช่องทางการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนใกล้เคียงอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงจากอุตสาหกรรมสู่ชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมโรจนะ ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายดังนี้

1. ควรมีการศึกษาถึงผลการดำเนินงานทางการจัดกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ภายหลังจากการดำเนินกิจกรรมด้วย
2. ควรศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนแล้ว ควรขยายผลไปถึงการศึกษาประสิทธิผล และประสิทธิภาพ เพื่อให้ทราบผลสำเร็จของกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และนำผลไปปรับปรุงรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ของบริษัทเพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย
3. ควรศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน กรณีศึกษา อุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นกิจกรรมทั้งหมดของอุตสาหกรรมซึ่งมีขนาดกว้าง ดังนั้นควรมีการศึกษาเจาะจงลงไปที่บริษัทนั้นๆ ที่ดำเนินกิจกรรมดังกล่าวต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิงกาญจน์ ศิริบุญโกศัย. (2554). **ความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิดต่อระบบการประเมินผลการปฏิบัติงานแบบ 360 องศา และความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงพยาบาลเอกชนแห่งหนึ่งในเขตห้วยขวาง.บธ.ม. (การจัดการ).** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรรณวดี ขำจริง. (2552). **การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราช มงคลอีสาน. ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (สังคมศึกษา) มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- พิรัชย์ภณ แสงทอง. (2551). **ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการที่มีต่อธุรกิจระบบขนส่งและกระจาย สินค้าของบริษัท ซูซูโย(ประเทศไทย) จำกัด.** กรุงเทพฯ: ปริญญาธุรกิจบริหารมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรรวรรณ ภิรมจิตร์ผ่อง. (2551). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการใช้ที่ดินร่วมกันเพื่อความมั่นคงในที่อยู่ อาศัย: กรณีศึกษาชุมชนมหาตไทย 1-4 กรุงเทพฯ. การวางแผนภาคและเมืองมหาบัณฑิต . สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.**
- อนุสรณ์ กาลดิษฐ์. (2548). **การศึกษาความรู้และความตระหนักของนักศึกษาที่มีต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม ในห้องปฏิบัติการวิศวกรรมอุตสาหกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ในเขตกรุงเทพมหานคร. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- Virkkal and MeLean. (2550). **Study the definition of a leader, considered to be a person who plays an important role in every aspect of the organization. Including showing the role of social responsibility.**

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่ได้จากการตัด
และสร้างลวดลายด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์
Development of Textile Souvenir Products by Cutting
and Engraving with CNC Laser Machine

ชญานา บัวน้อย¹ และ เอกลักษณ์ สุมณพันธ์²
Chayarpar Buanoi and Ekkalak Sumonphan

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่ได้จากการตัดและสร้างลวดลายด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสิทธิภาพการตัดและสร้างลวดลายบนผ้าด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ ออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ และประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยใช้เครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ขนาดพื้นที่ทำงาน 60X40 เซนติเมตร หลอดเลเซอร์ขนาด 80 วัตต์ ออกแบบรูปทรงที่ใช้ในการตัดและสร้างลวดลายบนผ้า ด้วยโปรแกรมคอรเดรอร์ว (Coreldraw) เวอร์ชัน X6 ผ้าที่ใช้ในการวิจัยเป็นผ้าฝ้าย

ผลการทดลองพบว่าขนาดแรงวัตต์ 15 % เหมาะสมสำหรับการตัดและการสร้างลวดลายบนผ้า ความเร็วเดินหัวตัด ที่ 300 mm/s ตัดผ้ารูปทรงพื้นฐานขนาด 8 เซนติเมตร ความเร็วเฉลี่ย 16 วินาทีต่อหนึ่งชิ้นงาน จากนั้นนำรูปทรงผ้าที่ตัดและสร้างลวดลายมาออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ 4 รูปแบบ คือพวงกุญแจดอกกุหลาบได้จากการตัดผ้าเป็นวงกลม พวงกุญแจดอกแก้ว 4 กลีบ ได้จากการตัดผ้าเป็นรูปสี่เหลี่ยม พวงกุญแจดอกแก้ว 5 กลีบได้จากการตัดผ้ารูปห้าเหลี่ยม และแบบที่ 4 เป็นแถบยาวที่มีลายผ้าจากการสร้างลวดลายด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พบว่า ผู้บริโภคพึงพอใจผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้า ในระดับมาก ทั้ง 4 รูปแบบ

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ผ้า ของที่ระลึก เครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์

¹ สาขาอุตสาหกรรมเกษตร คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

E-mail: Chayarpar@rmutl.ac.th

² สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

Abstract

Development of Textile Souvenir Products by Cutting and Engraving with CNC Laser Machine. The objective is to determine the efficiency of cutting and engraving on fabrics with a CNC laser machine. Prototype product design and assess the satisfaction of consumers towards souvenir products made from fabrics as prototype products. Using a CNC laser machine, working area size 60X40 centimeters, laser tube size 80 Watt, design the shape used to cut and create patterns on the fabric. with Coreldraw (Coreldraw) version X6. The fabric used in the research was cotton.

The results showed that 15% watt is suitable for cutting and engraving on fabrics. Cutting head speed of 300 mm/s, cutting 8 cm of basic fabric, average speed of 16 seconds per workpiece. Then use fabric shapes that are cutting and engraving to design products, resulting in 4 prototypes. Is a rose keychain made by cutting a circle of cloth. A 4-petal flower keychain made by cutting the fabric into a square. flower keychain with 5 petals made by cutting pentagonal fabric. and the 4th type is a long stripe with a fabric pattern created by a CNC laser machine. The results of the evaluation of consumer satisfaction with the prototype products revealed that consumers were satisfied with the fabric souvenir products at a high level in all 4 forms.

Keywords: Textile Product, Souvenir, CNC Laser Machine

บทนำ

ผ้าเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีความสำคัญของมนุษย์ มีประโยชน์ในการสวมใส่เพื่อห่อหุ้มร่างกาย ใช้ปูนอน ใช้ในครัวเรือนและใช้ประโยชน์อีกมากมาย แต่ละภูมิภาคมีการทอผ้าที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การนำผ้ามาประดิษฐ์เป็นของที่ระลึกเป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการนำผ้ามามาใช้ประโยชน์ ด้วยของที่ระลึกจะใช้ผ้ามีขนาดที่ไม่ใหญ่มาก จึงมักนำผ้าที่เป็นเศษจากการตัดเย็บเสื้อผ้ามาประดิษฐ์สร้างสรรค์ผลงานเพิ่มมูลค่าของเศษผ้าที่จะเหลือทิ้งให้มีประโยชน์มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น

ด้วยการผลิตสินค้าเพื่อจัดจำหน่ายในปัจจุบันมีการแข่งขันกันเป็นอย่างมากทั้งรูปแบบและราคา และปัญหาแรงงานที่มีน้อยลง โดยเฉพาะแรงงานที่มีฝีมือ ทำให้ต้องหาวิธีที่ต้องใช้เครื่องจักรกลอัตโนมัติมาใช้ในการผลิตเพื่อทดแทนแรงงาน การผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้ามีกระบวนการผลิตที่ต้องตัดผ้าตามแบบที่ออกแบบไว้ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เสียเวลาและใช้ความชำนาญในการทำ หากมีการใช้เครื่องมือที่ช่วยลดขั้นตอนดังกล่าวลงได้ก็จะทำให้การผลิตผลิตภัณฑ์จากผ้าได้รวดเร็วและสวยงามมากขึ้น

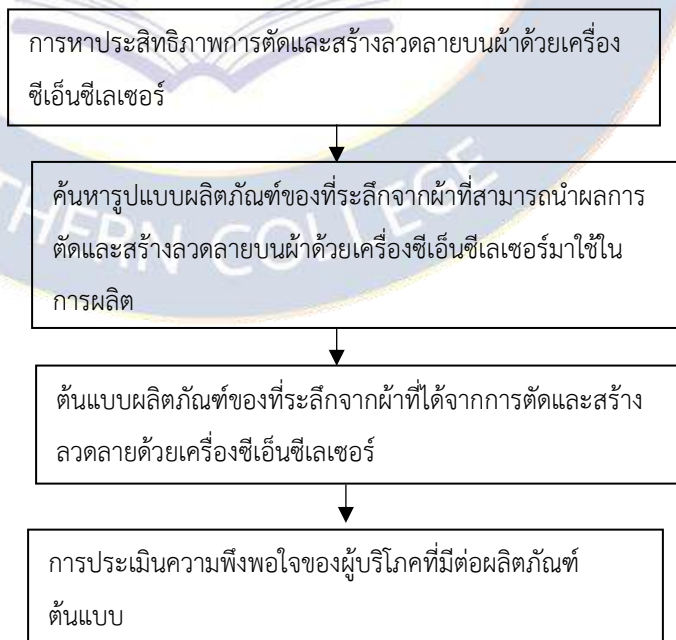
เครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ในปัจจุบันนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย ด้วยเป็นเครื่องจักรที่ราคาถูกลง มีหลายขนาดให้เลือก โดยการใช้งานใช้ได้ทั้งตัดและทำให้เกิดลวดลายต่างๆ บนไม้ อะคริลิก หนัง รวมทั้งการตัดผ้า การใช้เครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์มาใช้ในการผลิต คือออกแบบครั้งเดียวสามารถตัดผ้าได้เหมือนกันทุกครั้ง ทำให้ทดแทนแรงงานคนได้เป็นอย่างดี และสามารถตัดฉลุลายที่มีขนาดเล็กที่ซับซ้อนที่ไม่สามารถตัดด้วยมือได้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงทำการศึกษานำเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์มาใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้า โดยทดลองหาประสิทธิภาพในการตัดและสร้างลวดลายบนผ้า เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่ได้จากการนำเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์มาใช้เพื่อเป็นต้นแบบ เป็นแนวทางช่วยให้กระบวนการผลิตรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ สร้างสรรค์ผลงานเพิ่มมูลค่าให้ผลิตภัณฑ์จากผ้าเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหาประสิทธิภาพการตัดและสร้างลวดลายบนผ้าด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์
2. ออกแบบและผลิตของที่ระลึกจากผ้าที่ได้จากการตัดและสร้างลวดลายด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ
3. ประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่ได้จากการตัดและสร้างลวดลายด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ มีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เครื่องมือและการเตรียมการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพการตัดและสร้างลวดลายบนผ้าด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์

งานวิจัยนี้ได้ใช้เครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ขนาดพื้นที่ทำงาน 60X40 เซนติเมตร หลอดเลเซอร์ขนาด 80 วัตต์ ตามภาพที่ 1 จุดประสงค์เพื่อหาค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสมได้แก่ ขนาดแรงวัตต์ ความเร็วของการเดินหัวเลเซอร์ ตลอดจนความเร็วที่ใช้ในการตัดผ้า

ภาพที่ 1 เครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ขนาดพื้นที่ทำงาน 60X40 เซนติเมตร

ผ้าที่ใช้ในการวิจัยเป็นผ้าฝ้าย ใช้สายวัดและไม้บรรทัดเพื่อวัดขนาดผ้า ใช้กรรไกรตัดผ้าเพื่อให้ได้ขนาดเหมาะสมกับพื้นที่ทำงานของเครื่องเลเซอร์ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผ้าฝ้ายพร้อมอุปกรณ์ในการวัดขนาดและการตัดผ้า

เมื่อได้ขนาดของผ้าที่วางบนพื้นที่ทำงานของเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์แล้ว ทำการออกแบบรูปทรงที่ใช้ในการตัดและสร้างลวดลายบนผ้า ด้วยโปรแกรม คอเรลดรอว์ (Coreldraw) เวอร์ชัน X6 ประมวลผลบนเครื่องพีซีคอมพิวเตอร์อินเทลคอร์ไอ 3 (intel CORE i3) ซีพียู 2.3 GHz ระบบปฏิบัติการวินโดวส์ 8.1 ผ้าฝ้ายที่ใช้ในการวิจัยนำไปวางบนพื้นที่ทำงาน เพื่อรอรับคำสั่งให้ตัดหรือสร้างลวดลายตามโปรแกรมที่ได้ออกแบบไว้

2. การออกแบบการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพการตัดและสร้างลวดลายบนผ้าด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ ขั้นตอนนี้ได้วิเคราะห์รูปทรงเลขาคณิตพื้นฐาน ได้แก่ วงกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง

8 เซนติเมตร สีเหลืองด้านละ 8 เซนติเมตร และห้าเหลี่ยมด้านละ 5 เซนติเมตร ทำการออกแบบด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เมื่อตัดผ้าด้วยแสงเลเซอร์เรียบร้อยแล้ว ตามรูปที่ 3 ทำการวัดขนาดผ้าในแต่ละรูปทรงด้วยไม้บรรทัดว่ามีขนาดคลาดเคลื่อนไปจากขนาดที่ออกแบบไว้ในโปรแกรมหรือไม่ เพื่อหาประสิทธิภาพ ของแรงวัตต์ ระยะเวลาไฟกัส ความเร็วการเดินทางหัวตัด และความเร็วการตัดชิ้นงาน ที่ดีที่สุดจากรูปทรง 3 แบบ ที่ออกแบบไว้

ภาพที่ 3 ผ้าฝ้ายรูปทรงพื้นฐานจากการตัดด้วยแสงเลเซอร์

จากภาพที่ 3 เป็นรูปทรงพื้นฐาน 3 รูปทรงที่ทำการตัดเรียบร้อยแล้ว การกำหนดค่าพารามิเตอร์ต่างๆที่ใช้ในการทดลองตามตารางที่ 1 และเมื่อวิเคราะห์ผลการทดลองได้ค่าพารามิเตอร์ต่างๆที่เหมาะสมกับงานตัดแล้ว ขั้นตอนต่อไปทำการสร้างลวดลายบนผ้า และทดลองค่าพารามิเตอร์ต่างๆที่เหมาะสมกับการสร้างลวดลายบนผ้า

ตารางที่ 1 กำหนดช่วงพารามิเตอร์ต่างๆที่ใช้ในการทดลองตัดใบตองรูปทรงเรขาคณิตพื้นฐาน

ชื่อพารามิเตอร์	ช่วงของค่าที่ทำการเก็บผลทดลอง	ผลกระทบของพารามิเตอร์ต่อผ้า
แรงวัตต์	10 – 20 วัตต์	ความแรงแสงเลเซอร์ที่ใช้ตัดผ้า
ระยะโฟกัสหน้าเลนส์ถึงผ้า	4.8 เซนติเมตร (จากคู่มือตัวเครื่อง)	ความคมชัดของเส้นตัดบนชิ้นงาน
ความเร็วการเดินทางหัวตัด	200 – 400 มิลลิเมตรต่อวินาที	ตัดชิ้นงานได้สิקרณที่ตั้งค่าเดินเข้า

จากตารางที่ 1 ทำการวิเคราะห์ค่าแรงวัตต์ที่ใช้งานในช่วง 10 – 20 วัตต์ เนื่องจากช่วงดังกล่าวมีความเหมาะสมสำหรับการหาค่าพารามิเตอร์ ด้วยผ้ามีความหนาไม่มาก กรณีที่ตั้งวัตต์เกินกว่า 20 วัตต์จะส่งผลให้กินพลังงานไฟฟ้าเกินความจำเป็นหรือน้อยกว่า 10 วัตต์จะตัดผ้าไม่ขาดเพราะวัตต์เบาเกินไป ส่วนค่าระยะโฟกัสที่เหมาะสมนั้นจากคู่มือตัวเครื่องกำหนดที่ 4.8 เซนติเมตรเป็นระยะห่างจากหน้าสัมผัสเลนส์ถึงชิ้นงาน สำหรับค่าความเร็วในการเดินทางหัวตัด ถ้าตั้งค่าเร็วไปการโฟกัส

ลำแสงเลเซอร์กับชิ้นงานจะทำได้น้อยทำให้ตัดไม่ขาดในบางช่วง หรือถ้ากำหนดค่าซ้ำมากขอบชิ้นงานอาจจะมึนรอยไหม้เพราะลำแสงเลเซอร์มีเวลาสัมผัสกับชิ้นงานเกินไป ในการทดลองกำหนดช่วงที่ 200 ถึง 400 มิลลิเมตรต่อวินาที

3. ค่าสถิติที่ใช้วิเคราะห์ผลการทดลอง

งานวิจัยนี้ได้เลือกสมการหาค่าเฉลี่ยพื้นฐาน ตามสมการที่ (1) เพื่อใช้วิเคราะห์ค่าที่ได้จากการทดลองในแต่ละรอบโดยอ้างอิงจากค่าเวลาที่ตัดผ้าเสร็จในแต่ละรอบการทดลอง

$$Time_{avg} = \frac{\sum_{i=1}^n t_i}{n}$$

โดยที่	$Time_{avg}$	คือ	ค่าเวลาเฉลี่ย
	t_i	คือ	ค่าเวลาที่บันทึกได้ในแต่ละรอบการทดลอง
	n	คือ	จำนวนรอบการทดลองทั้งหมด

4. ออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่ได้จากการตัดและสร้างลวดลายด้วยเครื่องซีเอ็นซี เลเซอร์จากผลการทดลองข้างต้น

การออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่จำหน่ายในท้องตลาดที่สามารถนำผลการทดลองการตัดและสร้างลวดลายด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตได้ และผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จำนวน 4 รูปแบบ

5. การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์จากผ้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยแบบประเมินแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่1เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่2 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ มีเกณฑ์การให้คะแนน 5 ระดับ สำหรับเกณฑ์การพิจารณาจากค่าเฉลี่ยตามช่วงระดับคะแนน คือ ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 พึงพอใจน้อยที่สุด 1.50 – 2.49 พึงพอใจน้อย 2.50 – 3.49 พึงพอใจปานกลาง 3.50 – 4.49 พึงพอใจมาก 4.50 – 5.00 พึงพอใจมากที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนำผลิตภัณฑ์ต้นแบบและแบบสอบถาม สอบถามผู้บริโภคที่อยู่ในอำเภอเมืองจังหวัดตาก จำนวน150 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพการตัดและสร้างลวดลายบนผ้าด้วยเครื่องซีเอ็นซี เลเซอร์

ผลการทดลองตัดผ้าด้วยด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ ในรูปทรงพื้นฐาน 3 รูปทรงพบว่าค่าพารามิเตอร์ที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การหาค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสมกับงานตัดผ้าตามรูปทรงพื้นฐาน

ลักษณะรูปทรง	ขนาดชิ้นงาน	แรงวัตต์ (watt)	ความเร็วเดินหัวตัด (mm/s)	ค่าเฉลี่ย 10 รอบ จากความเร็วการตัดชิ้นงาน (Second)
สี่เหลี่ยม	8×8 เซนติเมตร (กว้าง × สูง)	15%	300	16
วงกลม	8 เซนติเมตร(เส้นผ่านศูนย์กลาง)	15%	300	17
ห้าเหลี่ยม	กว้างด้านละ 5 เซนติเมตร	15%	300	15
ค่าเฉลี่ยการตัดรูปทรงพื้นฐาน				16

จากตารางที่ 2 พบว่าเมื่อตัดผ้าด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ด้วยขนาดแรงวัตต์ 15 % ความเร็วเดินหัวตัด ที่ 300 mm/s จากการทดลองอย่างละ 10 ครั้งของแต่ละรูปทรงรูปทรงสี่เหลี่ยมใช้เวลาในการตัด 16 วินาที วงกลมใช้เวลาตัด 17 วินาที และทรงห้าเหลี่ยมใช้เวลาตัด 15 วินาที เฉลี่ยการตัดรูปทรงพื้นฐานใช้เวลาในการตัด 16 วินาที วัดขนาดของชิ้นงานที่ตัดได้ตรงกับขนาดที่ออกแบบในโปรแกรมทั้ง 3 รูปทรง ลักษณะขอบของชิ้นงานมีความคมชัด ไม่เกิดรอยไหม้

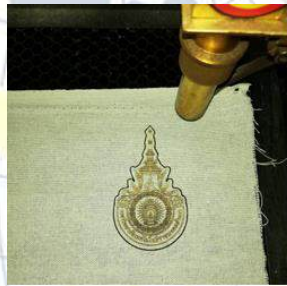
ภาพที่ 4 การตัดผ้าฝ้ายด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ในรูปทรงพื้นฐาน

การสร้างลวดลาย(engraving) บนผ้าด้วยแสงเลเซอร์ พบว่า แรงวัตต์ (watt) ที่ เหมาะสมคือ 15% ที่ลวดลายมีความคมชัด สม่่าเสมอ การทดลองน้อยกว่า 15 % พบว่าลวดลายไม่ชัด ไม่คมชัด การทดลองมากกว่า 15 % พบว่าบางจุดถูกตัดขาดทะลุเนื้อผ้า ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 การสร้างลวดลายบนผ้าด้วยด้วยแรงวัตต์ (watt) ที่ต่างกัน

เมื่อได้แรงวัตต์ที่เหมาะสมสำหรับการสร้างลวดลายบนผ้าคือ 15 % แล้วนำมาทดลองสร้างลวดลายที่เป็นตราสัญลักษณ์ที่มีความละเอียดมากขึ้น พบว่า ได้รูปที่สวยงาม มีความละเอียดคมชัด สม่่าเสมอ ดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 การสร้างลวดลายบนผ้าที่เป็นตราสัญลักษณ์

2. ผลการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่ได้จากการตัดและสร้างลวดลายด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์และผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

การออกแบบผลิตภัณฑ์ และผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ จำนวน 4 รูปแบบ โดย 3 รูปแบบแรก เป็นการออกแบบจากรูปทรงพื้นฐานที่ได้จากการตัดผ้าด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ คือแบบที่ 1 ประดิษฐ์เป็นพวงกุญแจดอกกุหลาบได้จากการตัดผ้าเป็นรูปวงกลมขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 8 เซนติเมตร แบบที่ 2 ประดิษฐ์เป็นพวงกุญแจดอกแก้ว 4 กลีบได้จากการตัดผ้าเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านละ 8 เซนติเมตร และแบบที่ 3 ประดิษฐ์เป็นพวงกุญแจดอกแก้ว 5 กลีบ ได้จากการตัดผ้าเป็นรูปทรง 5 เหลี่ยม ด้านละ 5 เซนติเมตร ดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้า แบบที่ 1-3

ส่วนแบบที่ 4 ออกแบบโดยการเย็บผ้าเป็นแถบยาว ใส่ห่วงพวงกุญแจแล้วนำมาสร้างลวดลายด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ ดังภาพที่ 8

ภาพที่ 8 ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้า แบบที่ 4

3. การประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ โดยใช้แบบสอบถาม เก็บข้อมูลจำนวน 150 คน แบ่งข้อมูลเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (66.7%) อายุ 21-30 ปี (62.7%) อาชีพนักศึกษา (72.7%)

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ต้นแบบ

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบ	\bar{X}	SD	ระดับความพึงพอใจ
แบบที่ 1	4.42	0.49	พึงพอใจมาก
แบบที่ 2	4.28	0.45	พึงพอใจมาก
แบบที่ 3	4.49	0.50	พึงพอใจมาก
แบบที่ 4	3.94	0.44	พึงพอใจมาก

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พบว่าผลิตภัณฑ์ที่มีระดับความพึงพอใจมากที่สุดคือ ผลิตภัณฑ์แบบที่ 3 (\bar{X} = 4.49 S.D. = 0.50) รองลงมาเป็นแบบที่ 1 (\bar{X} = 4.42 S.D. = 0.49) แบบที่ 2 (\bar{X} = 4.28 S.D. = 0.45) และแบบที่ 4 (\bar{X} = 3.94 S.D. = 0.44) ตามลำดับ โดยผลิตภัณฑ์ต้นแบบมีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทั้งสี่รูปแบบ

การอภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการหาผลการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพการตัดและสร้างลวดลายบนผ้าด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ พบว่า แรงวัตต์ที่เหมาะสมกับการตัดผ้าคือ 15 % เปรียบเทียบกับแรงวัตต์ที่ใช้ในการตัดใบตอง จากงานวิจัยของชญาภา บัวน้อย เอกลักษณ์ สุมนพันธ์ และประมุข บัวน้อย (2562) งานวิจัยเรื่องการสร้างลวดลายบนใบตองสำหรับตกแต่งอาหารด้วยแสงเลเซอร์ ที่พบว่าผลการตัดใบตองใช้แรงวัตต์ ที่เหมาะสมคือ 11.4 % อาจเป็นเพราะใบตองเป็นวัสดุที่บางกว่า จึงใช้แรงวัตต์น้อยกว่า หากต้องการตัดวัสดุอื่นที่มีความหนากว่าเช่น อะคริลิก หนัง หรือไม้ ต้องใช้แรงวัตต์ที่มากกว่านี้ ส่วนความเร็วและเวลาในการตัดขึ้นอยู่กับขนาดของวัสดุที่ตัดและสร้างลวดลาย

2. จากผลการประเมินความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ประเภทพวงกุญแจทั้งสี่รูปแบบ พบว่ามีระดับความพึงพอใจระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรดาว ไชยหล่อ และจรรยา ทรงพระ (2560) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของขวัญของที่ระลึกจากผ้าทอพื้นเมืองเกาะยอ จังหวัดสงขลา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจผลิตภัณฑ์พวงกุญแจที่ระลึกแบบที่ 1 และแบบที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านความมีเอกลักษณ์ ด้านความสวยงาม และด้านความสะดวกในการใช้งาน อาจเป็นเพราะพวงกุญแจเป็นของที่ระลึกที่เป็นที่นิยมโดยทั่วไป สามารถทำมาจากวัสดุได้หลายชนิดโดยเฉพาะจากผ้าที่สามารถประดิษฐ์ได้หลายรูปแบบ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้
 - 1.1 จากผลการทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพการตัดและสร้างลวดลายบนผ้าด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ในครั้งนี้สามารถเป็นข้อมูลในการอ้างอิงในการใช้งานกับวัสดุชนิดอื่นได้
 - 1.2 ผลลัพธ์ต้นแบบทั้งสี่รูปแบบได้คะแนนความพึงพอใจจากผู้บริโภคอยู่ในระดับมาก ทั้งสี่รูปแบบ ซึ่งน่าจะนำรูปแบบเหล่านี้ไปต่อยอดเพื่อผลิตจำหน่ายได้
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ศึกษาการนำเทคนิคการตัดและสร้างลวดลายด้วยเครื่องซีเอ็นซีเลเซอร์ไปประยุกต์ใช้กับวัสดุชนิดอื่น
 - 2.2 ศึกษาการพัฒนาผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่ใช้เครื่องมือและเทคโนโลยีในการทำงานให้ผลิตผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายรูปแบบมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ฉัตรดาว ไชยหล่อ และ จริญญา ทรงพระ. (2560). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของขวัญของที่ระลึกจากผ้าทอพื้นเมืองเกาะยอ จังหวัดสงขลา. คณะศิลปศาสตร์. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
- ชญานา บัวน้อย เอกลักษณ์ สุมนพันธ์ และประมุข บัวน้อย. (2562). การวิจัยเรื่องการสร้างลวดลายบนใบตองสำหรับตกแต่งอาหารด้วยแสงเลเซอร์. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 11, หน้า326-334.
- ติณณา อุดม. 2560. การออกแบบชุดเจ้าสาวจากผ้าทอเกาะยอลายราชวัตรด้วยเทคนิคเลเซอร์คัท. วิทยานิพนธ์คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ถมรัตน์ เงินทอง และเพชร บุดสีเทา. (2564) การพัฒนาของที่ระลึกผ้าปักชาวเขาเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดสำหรับกลุ่มผ้าปักชาวเขา บ้านคลองเตย ตำบลคลองลานพัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุตรดิตถ์, 11(2) , หน้า55-64
- สมหญิง พงศ์พิมล และ สรัญญา ภัคดีสุวรรณ. (2562). การออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากผ้าของกลุ่มหัตถกรรมผ้าและของฝากภูเก็ต ตำบลภูเก็ต อำเภอกุยเวียง จังหวัดขอนแก่น. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 13(3), หน้า72-87.
- อำไพ แสงจันทร์ไทย และ พงษ์ธรรม ณรงค์วิทย์. (2562). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือของกลุ่มผ้าทอมือบ้านคลองเจริญ เพื่อพัฒนาอาชีพและชุมชน อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร. สักทอง:วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์(สทมส.), 25 (3) ,หน้า76-86

การประเมินผลโครงการปรับปรุงแก้ไขจุดเกิดอุบัติเหตุ กรณีศึกษา
ทางหลวงหมายเลข 3180 ตอน ทาเสม็ด – ศูนย์ราชการชุมพร
Evaluation of improvement accident site project : case study of
Highway 3180, Tha Samet – Chumphon Government Center

ธนพงศ์ นิลยกานนท์¹ และ วชรินทร์ วิทยกุล²
Thanapong Ninlayaganont and Watcharin Witayakul

บทคัดย่อ

ประเทศไทยมีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนต่อจำนวนประชากร 100,000 คน สูงที่สุดเป็นอันดับสองของโลก และเป็นอันดับที่หนึ่งในภูมิภาคเอเชีย โดยมีอัตราการเสียชีวิตจากการจราจรทางถนนโดยประมาณต่อประชากร 100,000 คนร้อยละ 32.7 ในกรณีศึกษาบริเวณหน้าวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 ทางหลวงหมายเลข 3180 ตอนทาเสม็ด-ศูนย์ราชการชุมพร ตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร จึงต้องรวบรวมสถิติ อุบัติเหตุในพื้นที่จังหวัดชุมพร นั้นเป็นการปรับปรุงโดยใช้การปรับปรุงเครื่องหมายบนผิวทาง การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ ประเมินมูลค่าความเสียหายจากอุบัติเหตุก่อนและหลังการก่อสร้างปรับปรุงทางบริเวณหน้าวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 และ ความคุ้มค่าของโครงการที่นำงบประมาณไปปรับปรุงทางบริเวณหน้าวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 ผลสรุป คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) เท่ากับ 2,462,909.23 บาท, อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการ (Economic Internal Rate of Return : EIRR) คือร้อยละ 17.854 และ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio :B/C Ratio) คือ 11.71 แสดงว่าโครงการนี้เหมาะสมในการลงทุนเพื่อปรับปรุงโดยใช้เครื่องหมายบนผิวทาง

คำสำคัญ : ท่าเสม็ด-ศูนย์ราชการชุมพร,ทางหลวงหมายเลข3180,วิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต2

¹ นักศึกษา สังกัดหลักสูตรสาขาวิศวกรรมโครงสร้างพื้นฐานและการบริหาร คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อีเมล thanapong.ni@ku.th เบอร์โทร 0898889841

² อาจารย์ สังกัดสาขาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อีเมล fengwaw@ku.ac.th เบอร์โทร 025797565

Abstract

Thailand has the world's second highest road fatalities per 100,000 population and number one in Asia with an estimated road traffic death rate per 100,000 population of 32.7 percent the case study of Chumphon Technical College -2, Highway 3180 Tha Samet – Chumphon Government Center, between km. 20+155 and Km. 21+970, Na Cha-ang Subdistrict, Mueang Chumphon District, Chumphon Province. . Therefore, it is necessary to collect accident statistics in the area of Chumphon Province by using the pavement marking. The objectives of this study are to Estimate accident costs before and after the construction of this area improvement by using traffic signals and the project value that uses the budget to improve the intersection by using pavement marking. The conclusion is Net Present Value is equal to 2,462,909.23 baht, Economic Internal Rate of Return : EIRR 17.854 % and the ratio between the present value of benefits to the costs (Benefit cost Ratio: B/C Rate) 11.71 indicating that this project is suitable for investing in the improvement of intersections by using pavement marking.

Keywords : Tha Samet–Chumphon Government Center, Highway 3180, Chumphon Technical College -2

บทนำ

เพื่อประเมินความคุ้มค่าจากมูลค่าความเสียหายจากเกิดอุบัติเหตุที่ประหยดได้ของโครงการที่นำงบประมาณไปปรับปรุงเครื่องหมายบนผิวทางทางหลวงหมายเลข 3180 ตอน ท่าเสม็ด – ศูนย์ราชการชุมพร ตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร งานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์ อุบัติเหตุเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบความคุ้มค่าในการปรับปรุงแก้ไขจุดเกิดอุบัติเหตุ บนทางหลวงหมายเลข 3180 ตอนควบคุม 0102 จังหวัดชุมพร ผลการศึกษา ค้นคว้าอิสระนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วนหลักดังนี้

1. ผลการศึกษาสถิติ อุบัติเหตุจากรบบนทางหลวงของประเทศไทยและอุบัติเหตุในพื้นที่ศึกษา
2. ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการปรับปรุง แก้ไขจุดเกิดอุบัติเหตุ รายละเอียดของผลการศึกษาแต่ละส่วนมีดังนี้ ผลการศึกษาสถิติอุบัติเหตุจากรบบนทางหลวงของ ประเทศไทยและอุบัติเหตุในพื้นที่ศึกษา ผลการศึกษาสถิติอุบัติเหตุบนทางหลวงของประเทศไทย งานวิจัยนี้ได้รวบรวม สถิติอุบัติเหตุจากรบเพื่อนำไปวิเคราะห์ถึงสาเหตุและแนวโน้มของอุบัติเหตุและความเสี่ยงของอุบัติเหตุอันอาจ

เกิดขึ้นในพื้นที่ศึกษา และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของอุบัติเหตุของประเทศไทยและ พื้นที่ศึกษา การวิเคราะห์หาผลตอบแทนของโครงการ และการรวบรวมสถิติของสายทางแขวงทางหลวงชุมพร ทำให้ได้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) เท่ากับ 2,462,909.23 บาท, อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการ (Economic Internal Rate of Return : EIRR) คือ 17.854 % และ อัตราส่วนระหว่าง มูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio :B/C Ratio) คือ 11.71 ผลการวิเคราะห์หาผลตอบแทน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) มีค่าเฉลี่ยเป็นบวก หรือมี ค่า มากกว่าศูนย์ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio : B/C Ratio) มากกว่า 1 และอัตราค่าตอบแทนทางเศรษฐกิจ (Economic Internal Rate of Return : EIRR) มากกว่า 12 % ต่อปี จึงสามารถสรุปจากผลการประเมินผลโครงการงานอำนวยความสะดวกปลอดภัยเพื่อป้องกัน และแก้ไขอุบัติเหตุทางถนนบริเวณหน้าวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 ทางหลวงหมายเลข 3180 ตอนท่าเสม็ด - ศูนย์ราชการชุมพร ตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึงกม. 21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ปรากฏว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุน ในการแก้ไขปรับปรุงจุดเกิดอุบัติเหตุ

กรณีศึกษา วิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 นั้น เป็นการคัดเลือกจากพื้นที่จังหวัดชุมพร จุดที่มีสถานศึกษาขนาดใหญ่ และมีการปรับปรุงสายทางเพื่อแก้ไขปัญหาการเกิดอุบัติเหตุ โดยหน้าวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 มีโครงการปรับปรุงเครื่องหมายบนผิวทาง บนทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3180 ตอนควบคุม 0102 (ท่าเสม็ด - ศูนย์ราชการชุมพร) โดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3180 เป็นถนนที่เชื่อมสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 มีปริมาณจราจรประมาณ 5,259 คันต่อวัน บริเวณดังกล่าวเป็นจุดตัดทางเข้าพื้นที่ และยังมีสภาพภูมิประเทศที่จำกัดระยะการมองเห็นปลอดภัย จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุถึงขั้นเสียชีวิต ซึ่งเมื่อนำมาจัดอันดับการเกิดอุบัติเหตุบริเวณสถานศึกษาขนาดใหญ่อยู่ ลำดับที่ 1 อีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินความคุ้มค่าจากมูลค่าความเสียหายจากเกิดอุบัติเหตุที่ประหยัดได้ของโครงการที่นำงบประมาณไปปรับปรุงเครื่องหมายบนผิวทางทางหลวงหมายเลข 3180 ตอน ท่าเสม็ด - ศูนย์ราชการชุมพรตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เพื่อหามูลค่าความเสียหายจากการเกิดอุบัติเหตุก่อนการปรับปรุงจุดอันตรายและหลังการก่อสร้างโครงการปรับปรุงแล้วเสร็จ โดยนำมาเปรียบเทียบกับมูลค่าต้นทุนของโครงการก่อสร้างปรับปรุงจุดเกิดอุบัติเหตุ เพื่อใช้ในการประเมินความคุ้มค่าของโครงการงานอำนวยความสะดวกปลอดภัยเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนนงานปรับปรุงเครื่องหมายบนผิวทางทางหลวงหมายเลข 3180 ตอน ท่าเสม็ด – ศูนย์ราชการชุมพร ตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

1.ขอบเขตด้านพื้นที่คือ พื้นที่รับผิดชอบของแขวงทางหลวงชุมพร ทางหลวงหมายเลข3180 ตอนท่าเสม็ด - ศูนย์ราชการชุมพรตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

2.ขอบเขตด้านเวลา ก่อนการปรับปรุงโครงการมีการเก็บสถิติอุบัติเหตุเป็นระยะเวลา 5 ปี ก่อนดำเนินโครงการทางหลวงหมายเลข 3180 ตอน ท่าเสม็ด - ศูนย์ราชการชุมพรตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ข้อมูลมีความจำกัดในระยะเวลาก่อนดำเนินโครงการซึ่งสามารถแสวงหาจากบันทึกสถิติอุบัติเหตุกรมทางหลวง และระยะเวลาหลังจากโครงการก่อสร้างปรับปรุงจุดเกิดอุบัติเหตุ โดยอ้างอิงจากกรมบัญชีกลาง การกำหนดอายุการใช้งานสินทรัพย์ ประเภทโครงสร้างพื้นฐานถนนไว้ที่ 20 ปี เพื่อใช้ในการประเมินความคุ้มค่าของโครงการงานอำนวยความสะดวกปลอดภัยเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนน งานปรับปรุงเครื่องหมายบนผิวทางทางหลวงหมายเลข 3180 ตอน ท่าเสม็ด – ศูนย์ราชการชุมพร ตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 แล้วเสร็จ

วิธีดำเนินการวิจัย

จะดำเนินการรวบรวมข้อมูลสถิติอุบัติเหตุการปรับปรุงเครื่องหมายบนผิวทาง การประมาณราคาก่อสร้าง จากแขวงทางหลวงชุมพร กรมทางหลวง เพื่อนำข้อมูลมาดำเนินการศึกษาวิเคราะห์ประเมินมูลค่าความเสียหายจากอุบัติเหตุ และความคุ้มค่าของโครงการที่นำงบประมาณไปปรับปรุงเครื่องหมายผิวทางของโครงการงานอำนวยความสะดวกปลอดภัยเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนน งานปรับปรุงเครื่องหมายบนผิวทาง ทางหลวงหมายเลข 3180 ตอน ท่าเสม็ด - ศูนย์ราชการชุมพรตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ขั้นตอนการดำเนินการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยสามารถ แบ่งขั้นตอนการศึกษาค้นคว้าอิสระรายมีขั้นตอนในการดำเนินการมีรายละเอียดดังนี้ 1.คัดเลือกจุดอันตรายที่ได้รับจัดสรรงบประมาณปี พ.ศ.2564 โดยคัดเลือกจากโครงการทั้งหมดของแขวงทางหลวงชุมพรที่ได้รับจัดสรรงบประมาณในปีดังกล่าว ซึ่งบริบทของบริเวณดังกล่าวแตกต่างจากโครงการทั้งหมด

ที่ได้รับจัดสรรงบประมาณปี พ.ศ.2564 คือ จุดที่มีสถานศึกษาขนาดใหญ่เป็นถนนที่เชื่อมสู่ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 มีปริมาณจราจรประมาณ 5,259 คันต่อวัน บริเวณดังกล่าวเป็นจุดตัดทางเขาพื้นที่และยังมีสภาพภูมิประเทศที่จำกัดระยะการมองเห็นตลอดภัยจึงทำให้เกิดอุบัติเหตุถึงขั้นเสียชีวิตซึ่งเมื่อนำมาจัดอันดับการเกิดอุบัติเหตุบริเวณสถานศึกษาขนาดใหญ่อยู่ลำดับที่ 1 อีกด้วย

2.เปรียบเทียบผลการเกิดอุบัติเหตุก่อนและหลังการติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความปลอดภัย ในงานศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รวบรวมข้อมูลอุบัติเหตุโดยย้อนหลังไป 5 ปี ก่อนการดำเนินโครงการก่อสร้างปรับปรุงแก้ไข และข้อมูลอุบัติเหตุหลังการก่อสร้างแล้วเสร็จ 3 ปี ซึ่งจำแนกโดยจำนวนอุบัติเหตุที่มีผู้เสียชีวิต จำนวนอุบัติเหตุที่มีผู้บาดเจ็บสาหัสจำนวนอุบัติเหตุที่มีผู้บาดเจ็บเล็กน้อย และจำนวนอุบัติเหตุที่มีเพียงความเสียหายของทรัพย์สินเพียงอย่างเดียวจากฐานข้อมูลรายงานอุบัติเหตุของสำนักงานทางหลวงที่ 15 (ประจวบคีรีขันธ์) แขวงทางหลวงชุมพร

3.วิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ ในการวิเคราะห์จำเป็นต้องมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ ประเมินความคุ้มค่าของโครงการอำนวยความปลอดภัยเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนน

งานปรับปรุงเครื่องหมายบนผิวทาง ทางหลวงหมายเลข 3180 ตอน ทาเสม็ด – ศูนย์ราชการชุมพร ตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ซึ่งประกอบด้วยมูลค่าโครงการก่อสร้าง(ตารางที่1) และมูลค่าอุบัติเหตุ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 มูลค่าโครงการก่อสร้าง

Item	Description	Quantity			value
		unit	Amount	Per unit	summary
1	THERMOPLASTIC PAINT	SQ.M.	88.80	376.27	33,412.78
2	THERMOPLASTIC PAINT(OSB)	SQ.M.	401.70	481.62	193,966.75
3	TRAFFIC SIGNS AND DEVICES DURING CONSTRUCTION	EACH	1	3,020.47	3,020.47
				Summary value	229,900.00
				Summary cost	229,900.00

ตารางที่ 2 มูลค่าอุบัติเหตุ

Variable of accidents	Level of country	Bangkok	Out of Bangkok
	(baht/accidents)	(baht/accidents)	(baht/accidents)
Fatal injury crash	6,198,500	12,910,500	5,826,500
Semi-Fatal injury crash	6,764,000	14,370,500	6,940,000
Serous accident	181,000	379,000	169,500
Minor injury crash	43,650	194,900	33,350
Minimal injury crash	59,000	184,000	42,000

ผลของการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ที่จะได้รับคือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ, อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการและอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่ายจะสะท้อนว่าโครงการเหมาะสมในการลงทุนเพื่อปรับปรุงทางโดยใช้เครื่องหมายบนผิวทางดังกล่าวหรือไม่ การหามูลค่าราคาคงก่อสร้างปรับปรุงโครงการจากสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุเป็นการตัดกระแสจากรางทางฝ่ายสำรวจออกแบบสำนักงานทางหลวงที่ 15 (ประจวบคีรีขันธ์) ได้ทำการออกแบบการแก้ไขปัญหาโดยใช้เครื่องหมายบนผิวทางในการแก้ไขปัญหาค่าอุบัติเหตุที่บริเวณวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 นั้นจากการประมาณราคาคงก่อสร้างจะได้ค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างโดยคาดต้นทุนโครงการก่อสร้างรวมทั้งค่าดำเนินการกำไรที่มีอยู่ในค่า Factor F แล้ว รวมเป็นเงินประมาณ 231,953 บาท (สองแสนสามหมื่นหนึ่งพันเก้าร้อยห้าสิบบาท) ค่าชดเชยอสังหาริมทรัพย์เนื่องจากโครงการปรับปรุงแก้ไขจุดเกิดอุบัติเหตุดังกล่าวเป็นโครงการก่อสร้างที่อยู่ในเขตทางหลวงจึงไม่ต้อมีการจัดการกรรมสิทธิ์ที่ดินและไม่มีอาคารสิ่งปลูกสร้างที่จะต้องจ่ายชดเชยอาคาร สิ่งปลูกสร้าง ค่าบริการทางด้านวิศวกรรม ค่าสำรวจออกแบบและค่าควบคุมการก่อสร้างโครงการนี้เป็นโครงการขนาดเล็กการสำรวจออกแบบโครงการก่อสร้างได้ใช้บุคลากรของแขวงทางหลวงชุมพร และควบคุมงานก่อสร้างโดยบุคลากรของแขวงทางหลวงชุมพร ซึ่งเป็นข้าราชการไม่ได้จ้างที่ปรึกษาในการสำรวจออกแบบและการควบคุมงาน จึงไม่มีค่าใช้จ่ายทางด้านนี้ ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาทาง ค่าบำรุงรักษาทางตามปกติ ในช่วงที่ได้ทำการปรับปรุงแก้ไขไม่มีค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาเนื่องจากไม่มีความเสียหายของผิวทาง ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนและมีผลต่อการวิเคราะห์โครงการเป็นค่าใช้จ่ายในการเก็บข้อมูล การจราจร การสำรวจสภาพทางเป็นบุคลากรของกรมทางหลวงในการสำรวจจึงไม่มีค่าใช้จ่ายในด้านดังกล่าว และ จึงได้สรุปมูลค่าราคาคงก่อสร้างปรับปรุงโครงการแบ่งรายละเอียดรายการในตารางแสดงมูลค่าโครงการก่อสร้าง

4. สรุปผลและวิจารณ์ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของการลงทุนในการดำเนินการโครงการก่อสร้างกับผลประโยชน์ที่พึงได้รับก่อน-หลังการดำเนินการโครงการงานอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนนงานไฟสัญญาณจราจรทางหลวงหมายเลข 3108 ตอนควบคุม 0102 ตอนทาเสม็ด - ศูนย์ราชการชุมพร ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์หาผลตอบแทนในรูปแบบมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) จากการนำข้อมูลมูลค่าอุบัติเหตุที่ประหยัดได้หลังจากก่อสร้างโครงการงานอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุบริเวณหน้าวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 ทางหลวงหมายเลข 3180 ตอนทาเสม็ด - ศูนย์ราชการชุมพร ตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพรโดยประกอบด้วยเงินที่ประหยัดได้จากการที่ไม่เกิดอุบัติเหตุตลอดอายุโครงการ 20 ปีและมีค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างในปี 2565 มูลค่า 229,900.00 บาท โดยที่ผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์และต้นทุนของโครงการในแต่ละปีต้องมีค่ามากกว่า 0 ภายใตเงื่อนไขการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ค่า Discount Rate ที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ 12 % ผลที่ได้มูลค่าสุทธิในปี 2565 เท่ากับ 2,462,909.23 บาท

การวิเคราะห์หาผลตอบแทนในรูปแบบอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit cost Ratio : B/C Rate) จากการนำข้อมูลมูลค่าอุบัติเหตุที่ประหยัดได้หลังจากก่อสร้างโครงการงานอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุบริเวณหน้าวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 ทางหลวงหมายเลข 3180 ตอนทาเสม็ด - ศูนย์ราชการชุมพร ตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร โดยประกอบด้วยเงินที่ประหยัดได้จากการที่ไม่เกิดอุบัติเหตุตลอดอายุโครงการ 20 ปีแปลงเป็นเงิน ปัจจุบันที่ปี 2565 และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการในปี 2565 มูลค่า 229,900.00 บาท ภายใต้อัตรา Discount Rate ที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ 12.0 % การลงทุนที่คุ้มค่าอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit cost Ratio : B/C Rate) มีค่ามากกว่า 1 และผลของการวิเคราะห์อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย คือ 11.71

การวิเคราะห์หาผลตอบแทนในรูปแบบอัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการ (Economic Internal Rate of Return : EIRR) จากการนำข้อมูลมูลค่าอุบัติเหตุที่ประหยัดได้หลังจากก่อสร้างโครงการงานอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกัน และแก้ไขอุบัติเหตุบริเวณหน้าวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 ทางหลวงหมายเลข 3180 ตอนทาเสม็ด - ศูนย์ราชการชุมพร ตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึง กม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร

โดยประกอบด้วยเงินที่ประหยัดได้จากการที่ไม่เกิดอุบัติเหตุตลอดอายุโครงการ 20 ปี แล่งเงินปัจจุบันที่ปี 2565 และมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินโครงการในปี 2565 มูลค่า 229,900.00 บาท โดยที่การลงทุนที่คุ้มค่าอัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการมีค่ามากกว่า ร้อยละ 12 ต่อปี ผลการวิเคราะห์ได้ อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการ (Economic Internal Rate of Return : EIRR) คือ 17.854 %

ผลการวิเคราะห์หาผลตอบแทนมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) มีค่าเฉลี่ยเป็นบวกหรือมีค่ามากกว่าศูนย์อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio : B/C Ratio) มากกว่า 1 และอัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (Economic Internal Rate of Return : EIRR) มากกว่า 12 % ต่อปี จึงสามารถสรุปจากผลการประเมินผลโครงการงานอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนนบริเวณหน้าวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 ทางหลวงหมายเลข 3180 ตอนท่าเสม็ด – ศูนย์ราชการชุมพร ตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม. 20+155 ถึงกม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร ปรากฏว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุนในการแก้ไขปรับปรุงจุดเกิดอุบัติเหตุ

อภิปรายผล

ตารางที่ 3 คาดการณ์ค่าใช้จ่ายรายปีที่จากมูลค่าอุบัติเหตุบริเวณหน้าวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2

ปี พ.ศ.	มูลค่าอุบัติเหตุ บาท /ปี	มูลค่าที่ประหยัดได้ บาท	มูลค่าปัจจุบันสุทธิ บาท
2561	102,650.00	-102,650.00	-144,215.86
2564	5,826,500.00	-5,826,500.00	-6,525,680.00
2565	0.00	-229,900.00	-229,900.00
2566	3,361,100.00	3,361,100.00	1,814,340.00
2569	3,361,100.00	3,361,100.00	2,959,232.14
2572	3,361,100.00	3,361,100.00	2,642,171.56
2575	3,361,100.00	3,361,100.00	2,359,081.75
2578	3,361,100.00	3,361,100.00	2,106,322.99
2581	3,361,100.00	3,361,100.00	1,880,645.52
2584	3,361,100.00	3,361,100.00	1,679,147.79

จากตารางที่ 3 โดยเมื่อพิจารณาจากมูลค่าการเกิดอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นชัดเจนว่าคุ้มค่าจึงเลือกพิจารณาในส่วนที่ประหยัดได้ จากการที่ไม่มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นเพียงเท่านั้น เมื่อพิจารณาประโยชน์จากด้านอื่นก็จะมีมูลค่าที่ชัดเจนขึ้น

ข้อเสนอแนะ

นอกเหนือจากผลประโยชน์ที่ได้วิเคราะห์ความคุ้มค่าในการปรับปรุงแก้ไขจุดเกิดอุบัติเหตุจากผลงานวิจัยในส่วนสรุปผลดังที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้แล้ว การศึกษาความคุ้มค่าโครงการยังต้องคำนึงผลประโยชน์อื่นที่อาจเกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ ได้ ทั้งนี้การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้ดำเนินการการศึกษาจากโครงการงานอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกัน และแก้ไขอุบัติเหตุทางถนนบริเวณหน้าวิทยาลัยเทคนิคชุมพรเขต 2 ทางหลวงหมายเลข 3180 ตอนท่าเสม็ด – ศูนย์ราชการชุมพร ตอนควบคุม 0102 ระหว่าง กม.20+155 ถึงกม.21+970 ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร เท่านั้นแต่ถ้าหากมีการเพิ่ม จำนวนโครงการในรูปแบบเดียวกันนี้ เพิ่ม 5 โครงการอาจจะสามารถเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้นว่า ในการวิเคราะห์ผลการวิเคราะห์หาผลตอบแทนจำเป็นต้องเอาผลประโยชน์ ด้านมูลค่าการประหยัดค่าใช้จ่ายในการใช้ยานพาหนะและ มูลค่าการประหยัดเวลาในการเดินทางของผู้ใช้ถนนมาทดแทนในสัดส่วนเท่าใด

เอกสารอ้างอิง

- กรมทางหลวง. 2546. รายงานการศึกษาวิเคราะห์ทางแยกอันตราย. สำนักอำนวยความสะดวก กรมทางหลวง., กรุงเทพฯ.
- กรมทางหลวง. 2550. โครงการศึกษามูลค่าอุบัติเหตุแห่งประเทศไทย (รายงานฉบับสมบูรณ์). คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.,สงขลา.
- กรมทางหลวง. 2557. อุบัติเหตุบนทางหลวงแผ่นดิน ปี 2557(รายงานประจำปี 2557). สำนักอำนวยความสะดวก กรมทางหลวง., กรุงเทพฯ.
- กรมทางหลวง. 2558. อุบัติเหตุบนทางหลวงแผ่นดิน ปี 2558(รายงานประจำปี 2558). สำนักอำนวยความสะดวก กรมทางหลวง., กรุงเทพฯ.
- กรมทางหลวง. 2559. อุบัติเหตุบนทางหลวงแผ่นดิน ปี 2559(รายงานประจำปี 2559). สำนักอำนวยความสะดวก กรมทางหลวง., กรุงเทพฯ.
- กรมทางหลวง. 2560. อุบัติเหตุบนทางหลวงแผ่นดิน ปี 2560(รายงานประจำปี 2560). สำนักอำนวยความสะดวก กรมทางหลวง., กรุงเทพฯ.
- กรมทางหลวง. 2561. อุบัติเหตุบนทางหลวงแผ่นดิน ปี 2561(รายงานประจำปี 2561). สำนักอำนวยความสะดวก กรมทางหลวง., กรุงเทพฯ.
- กรมทางหลวง. 2562. อุบัติเหตุบนทางหลวงแผ่นดิน ปี 2562(รายงานประจำปี 2562). สำนักอำนวยความสะดวก กรมทางหลวง., กรุงเทพฯ.
- กรมทางหลวง. 2563. อุบัติเหตุบนทางหลวงแผ่นดิน ปี 2563(รายงานประจำปี 2563). สำนักอำนวยความสะดวก กรมทางหลวง., กรุงเทพฯ.

กรมทางหลวง. 2564. อุบัติเหตุบนทางหลวงแผ่นดิน ปี 2564(รายงานประจำปี 2564). สำนักอำนวยความปลอดภัย กลุ่มสถิติสารสนเทศ กรมทางหลวง., กรุงเทพฯ.

กรมทางหลวง. 2565. อุบัติเหตุบนทางหลวงแผ่นดิน ปี 2565(รายงานประจำปี 2565). สำนักอำนวยความปลอดภัย กลุ่มสถิติสารสนเทศ กรมทางหลวง., กรุงเทพฯ.

ประไพร์ คมนามูล. 2522. ความสูญเสียทางเศรษฐกิจเนื่องจากอุบัติเหตุบนถนน : ศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย., กรุงเทพฯ.

ภูวดล พลศรีประดิษฐ์ และ มะลิ โพธิพิมพ์. 2561. การจัดการจุดเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุทางถนนชุมชนเขตเมือง :

กรณีศึกษาชุมชนโคราจคฤหาสน์ทอง ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา., นครราชสีมา.

ศูนย์ข้อมูลกลางด้านการบาดเจ็บ. 2564. สถานการณ์การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนของประเทศไทย. แหล่งที่มา: ,https://dip.ddc.moph.go.th/new/%E0%B8%9A%E0%B8%A3%E0%B8%B4%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3/3base_status_new, วันที่ 20 เมษายน 2564.

ภาคโปสเตอร์

การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา
โรงเรียนกลุ่มแม่สาย-เวียงพางคำ
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
Leadership Development of Student Council in Primary School
Mae Sai-Wiang Phang Kham Group School
Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

วัชรทินภัทร อนุมา¹, นันทิกร อุดมศิลป์², กมลรัตน์ อะสุพล³
Whatcharathinnaphat Anuma¹, Nanthikorn Udomsin², Kamonrat Asupol³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนบ้านป่ายาง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ 2) แบบวัดเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน และ 3) แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและเปรียบเทียบภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษาโดยใช้สถิติ t-test Dependent

ผลการวิจัย พบว่า 1) การเปรียบเทียบผลการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ ระหว่างคะแนนก่อนและหลังการพัฒนา พบว่าคะแนนการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา หลังเข้ารับการพัฒนาลูกสูงกว่าก่อนเข้ารับการ

¹ ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านป่ายาง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย Email : anuma89@gmail.com โทร 064-9515596

² อาจารย์สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น จังหวัดตาก Email : nanthikom2499@gmail.com

³ ครูชำนาญการโรงเรียนบ้านเวียงพาน อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย Email : kamonmonrat1302@gmail.com

พัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 2) การวัดเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสภานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ พบว่า หลังเข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำ คณะกรรมการสภานักเรียน ระดับประถมศึกษา เจตคติภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ3) การประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสภานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ พบว่า หลังเข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำ คณะกรรมการสภานักเรียน ระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, การพัฒนาภาวะผู้นำ, คณะกรรมการสภานักเรียน

ABSTRACT

The purpose of this research was to develop the leadership of the primary school Mae Sai-Wiang Phang Kham Group School Under Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. The population at a fundamental information stage were the student council in primary school. The sample consisted of 30 primary school student council of Banpayang school, Mae Sai District, Chiang Rai Province select from the Purposive Sampling.

The research instruments were 1) a test of knowledge for leadership development of the primary school student council 2) the leader's attitude questionnaire of the the primary school student council and 3) the assessment form on attribute leadership for the the primary school student council. The statistics used in mean, standard deviation, and t-test (Dependent Samples).

The findings were as follows:

1. The knowledge test on leadership of the student council developmental and post-developmental leadership of the student council in primary school. The average score was 15.00 points and 23.76 points, respectively. The compared to the pre-test and post-test scores were that the scores for the leadership tests of the student council in primary education after the development was higher than before the development at a significance of .01 level.

2. The measurement of student leaders' leadership attitudes in primary school was found that after getting into leadership development student council in primary school. There was a statistically at a significance of .01 level.

3. The Leadership's Assessments of the student council in primary school found that after getting into leadership development, The student council in primary school leadership was significantly higher than before development at a significance of .01 level.

Keywords : Leadership, Leadership Development, Student Council

บทนำ

การปฏิรูประบบการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หัวใจของการปฏิรูปการศึกษา คือ การสร้างระบบความรับผิดชอบ (accountability) เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การปรับหลักสูตร สื่อการสอน และการพัฒนาครู เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของศตวรรษที่ 21 ลดความเหลื่อมล้ำของคุณภาพการศึกษา โดยปรับการจัดสรรงบประมาณ และให้ความช่วยเหลือโรงเรียน ครูและนักเรียนที่มีปัญหาอันเนื่องมาจาก เด็กด้อย เด็กเก่ง เด็กมีสุข นั้นเป็นลักษณะของเด็กไทยที่ชาติต้องการ เมื่อเติบโตเป็นเยาวชนของไทย คนไทยก็จะเติบโตด้วยความเป็นคนเก่งคิด เก่งงาน เก่งคน เก่งเรียน อันเป็นกำลังของชาติ ในปัจจุบันนี้ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ทั้งเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ วิถีชีวิต และวัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมบริบทรอบตัว เป็นยุคที่ต้องสร้างเด็กไทยให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ต้องเป็นพลเมืองไทย พลเมืองอาเซียน และพลเมืองโลก การดำรงชีวิตอยู่ในปัจจุบันอย่างมีความสุขนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่เด็กต้องเกิดทักษะที่เหมาะสม ดังทรรศนะของนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ว่าเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีทักษะ 3R (Read, Write, Arithmetic) 7C (Creative Problem Solving Skills, Critical Thinking Skills, Collaborative Skills, Communicative Skills, Computing Skills, Career and Life Skills, and Cross-Cultural Skills) และนอกจากนั้นลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทยในยุคศตวรรษที่ 21 ควรมีได้แก่ E(L+L+I) ซึ่งหมายถึง Ethical (Learner + Leader + Innovator) แนวการจัดการศึกษาตามทักษะและคุณลักษณะของเด็กไทยในศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาตามหมวด 4 ว่าด้วยแนวทางจัดการศึกษาแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, 2557)

สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 ที่เน้นหลักการสอดรับกันคือการปฏิรูประบบการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยทุกคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งคุณภาพของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับกระบวนการบริหารภายในสถานศึกษา ที่ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทความเป็นผู้นำและทำงานร่วมกับบุคลากรได้ โดยให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ มีความพอใจ และมีความสุขในการทำงาน การบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น มักขึ้นกับลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมีภาวะผู้นำและการใช้อำนาจของผู้บริหารในการใช้อิทธิพลที่ทำให้บุคลากรยินยอมทำตามความต้องการของตน (สุมาพร ทำทอง, 2554 : 1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณธรรมนำความรู้ การสร้างความตระหนักและความสำนึกในคุณค่าตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างความสามัคคีกัน การใช้สันติวิธีและวิถีประชาธิปไตย ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ภาคเอกชน ท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาและส่งเสริมความเข้มแข็งให้แก่องค์กรนักเรียนด้วยความตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงกำหนดแนวทางในการพัฒนากิจกรรม “สถานักเรียน” ให้โรงเรียนได้นำไปปฏิบัติเป็นรูปธรรมมาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ความเป็นพลเมืองและวิถีประชาธิปไตย อันได้แก่ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม รวมทั้งหลักธรรมาภิบาล การมีจิตอาสาและพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ อันส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ บนพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พร้อมก้าวสู่ความเป็นสากล โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคีเครือข่าย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555)

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า แนวคิดภาวะผู้นำของ กริฟฟิธส์ (Griffiths, 1956 : 243-253; อ้างถึงใน ซอพี ราเชะ, 2560 : 54-77) ได้เสนอแนวคิดพฤติกรรมผู้นำที่ดีไว้ 7 ด้าน คือ 1) ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 2) ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข 3) ด้านการยอมรับนับถือ 4) ด้านการให้ความช่วยเหลือ 5) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ 6) ด้านการประสานงาน 7) ด้านการเข้าสังคม เพื่อให้ทราบพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาว่าอยู่ในระดับใด และใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารในการปรับปรุงพฤติกรรมผู้นำของตนเอง เพราะผู้บริหารสถานศึกษาคือบุคคลที่สำคัญที่สุดในการเป็นผู้นำทางการศึกษา ซึ่งหากผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมผู้นำที่ถูกต้องเหมาะสมตามหลักการทฤษฎีแล้ว การบริหารงานย่อมได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงานในสถานศึกษาอย่างเต็มใจ ส่งผลทำให้การบริหารงานในสถานศึกษาสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

บทบาทความเป็นผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียนนั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จ จะต้องมีความกล้าหาญและบรรลุผลสำเร็จ จะต้องมีความกล้าหาญ พลังในการควบคุมชี้แนะ เปลี่ยนแปลง กระตุ้น รวมพลัง สร้างความเชื่อมั่นให้กลุ่มบุคคลปฏิบัติและทำงานร่วมกันจนบรรลุเป้าหมาย และมีลักษณะภาวะผู้นำที่ดี สามารถเป็นตัวแทนขององค์กรได้ มีความสามารถในการสอนงาน สร้างทีมงาน ทำงานเป็นทีม แก้ปัญหาประสานความขัดแย้งต่างๆ ช่วยโน้มน้าวชักจูงใจให้ผู้อื่นทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์กร สามารถติดต่อสื่อสารและแสดงความสัมพันธ์ จูงใจให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม มีอิทธิพลต่อการทำงาน ผู้นำในทัศนะใหม่ซึ่งเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ ยึดถือการเปลี่ยนแปลง กระจายอำนาจและมอบอำนาจ มุ่งเน้นความร่วมมือ ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544) อันจะนำไปสู่การมีภาวะผู้นำที่มีความเป็นอัจฉริยภาพอย่างแท้จริง ที่เกิดจากบุคลิก ลักษณะ ความกล้าหาญเชิงจริยธรรม ความเก่ง ความดี มุ่งไปสู่ความสำเร็จ ส่งเสริมความสุขของผู้อื่น และเป็นสิ่งที่แสวงหาได้ สร้างให้บังเกิดขึ้นได้ ดังที่ว่า ภาวะผู้นำเป็นพรแสวงไม่ใช่พรสวรรค์ (ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในศตวรรษที่ 21 ที่เด็กในยุคนี้ต้องมีความเป็นผู้นำเพื่อสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นพฤติกรรมส่วนตัวของบุคคลคนหนึ่งที่จะชักนำกิจกรรมของกลุ่มผู้ให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน (Shared Goal) หรือเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leaders) และผู้ตาม (Followers) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุจุดหมายร่วมกัน (Shared Purposes) หรือเป็นความสามารถที่จะสร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุนบุคคลเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร (รังสรรค์ ประเสริฐศรี, 2544) ภาวะผู้นำเป็นทั้งคุณลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่มีอิทธิพลในการควบคุม ชี้แนะ เปลี่ยนแปลง กระตุ้น รวมพลัง สร้างความเชื่อมั่นให้กลุ่มบุคคลปฏิบัติและทำงานร่วมกันจนสำเร็จ ซึ่งลักษณะภาวะผู้นำที่ดีควรมีลักษณะที่เป็นตัวแทนขององค์กรได้ มีความสามารถในการสอนงาน สร้างทีมงาน ทำงานเป็นทีม แก้ปัญหาประสานความขัดแย้งต่างๆ ช่วยโน้มน้าวชักจูงใจให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์กร และเป็นหลักยึดให้แก่บุคลากรเมื่อหน่วยงานเผชิญสภาวะคับขัน ซึ่งสอดคล้องกับภารตี อนันต์นาวิ กล่าวว่ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อหน่วยงาน กล่าวคือ เป็นส่วนที่ดึงดูดความรู้ความสามารถต่างๆ ในตัวออกมาใช้ประสานความขัดแย้งต่างๆ ภายในหน่วยงาน หรือช่วยบรรเทาความขัดแย้งระหว่างบุคคลในหน่วยงานได้โดยการชักจูงประนีประนอมหรือประสานประโยชน์เพื่อบุคคลในองค์กรมีความเป็นอันเดียวกันและร่วมกันฟันฝ่าอุปสรรคเพื่อให้หน่วยงานมีความเจริญก้าวหน้า ช่วยโน้มน้าวชักจูงใจให้บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถให้แก่องค์กร องค์กรจะต้องมีปัจจัยเอื้ออำนวยหลายอย่างเพื่อที่จะทำให้สมาชิกตั้งใจและทุ่มเททำงานให้ เป็นหลักยึดให้แก่บุคลากรเมื่อหน่วยงานเผชิญสภาวะคับขัน (ภารตี อนันต์นาวิ, 2555)

ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องมีการดำเนินการในทุกสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุถึงเป้าหมายในการพัฒนา นักเรียนให้เกิดทักษะที่เหมาะสมกับโลกยุคศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ มีดังนี้

1. แหล่งข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ ได้แก่ คณะกรรมการสถานักเรียน จำนวน 30 คน โรงเรียนบ้านป่ายาง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาแห่งนี้

2. ประเด็นที่ศึกษา

ประเด็นที่ศึกษา คือ ผลการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ ได้จากการรวบรวมองค์ความรู้ โดยการศึกษาเอกสาร ตำรา วิทยานิพนธ์ ผลการดำเนินงานของโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนดีเด่นระดับประเทศ จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ 1) โรงเรียนที่ได้รับรางวัลต้นแบบสถานักเรียนดีเด่น คือ โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 2) โรงเรียนที่ได้รับรางวัลต้นแบบสถานักเรียนดีเด่น คือ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิในการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานกิจการนักเรียน และประธานคณะกรรมการสถานักเรียนของโรงเรียนต้นแบบสถานักเรียนระดับประเทศ จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive

Selection) จากสถานศึกษาระดับประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลต้นแบบสถานักเรียน ระดับประเทศ ในปีการศึกษา 2560-2567 จำนวน 2 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านห้วยไคร้ และ โรงเรียนสามัคคีวิทยาคม

การสนทนากลุ่มเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม และกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน 2) กลุ่มผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 จำนวน 2 คน และ 3) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา ตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ

การตรวจสอบความเหมาะสมและความครอบคลุมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และข้อเสนอแนะเพิ่มเติมแบบปลายเปิด (Opened Form) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม และกำหนดคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้ 1) กลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 1 คน 2) กลุ่มผู้บริหารระดับสูงและผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 2 คน และ 3) กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และปรับปรุงรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา ตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ บทนำ รายละเอียดของกิจกรรมและเนื้อหาวิชาโครงสร้างหลักสูตร และเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบดังกล่าวมาดำเนินการทดลองใช้ โดยมีกิจกรรมและเนื้อหาวิชา จำนวน 6 หน่วย ดังต่อไปนี้

หน่วยที่ 1 มนุษย์สัมพันธ์ของผู้นำ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมเข้าใจและสามารถปฏิบัติตนให้ความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างบุคคล ซึ่งจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

หน่วยที่ 2 ความรู้ความสามารถของผู้นำ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถรับรู้ข้อมูลและข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคน เหตุการณ์ ความเป็นไปต่างๆรอบตัว และมีศักยภาพในการทำหน้าที่ ทำงานหรือกิจกรรมให้สำเร็จบรรลุเป้าหมาย

หน่วยที่ 3 วิสัยทัศน์ของผู้นำ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถในการมองเห็นภาพอนาคตการณ์ สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

หน่วยที่ 4 ผู้นำกับการตัดสินใจ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความสามารถในการคัดเลือกวิธีการปฏิบัติที่หลากหลายและเน้นผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับเป้าหมาย โดยกล้าที่จะลองทำในสิ่งที่แตกต่างจากเดิม

หน่วยที่ 5 ความฉลาด ปฏิภาณ ไหวพริบของผู้นำ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความฉลาดเฉียบแหลม มีไหวพริบ มีปฏิภาณดี มีการพิจารณาอย่างรอบคอบ คิดรอบด้าน

หน่วยที่ 6 บุคลิกภาพของผู้นำ เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมมีลักษณะโดยรวมของตนเองที่เด่นชัด ทั้งลักษณะภายในและภายนอกที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกที่ดีและความน่าเชื่อถือของผู้พบเห็น
 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

- 1) รูปแบบการพัฒนากภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา
- 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การพัฒนากภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา
- 3) แบบวัดเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา
- 4) แบบประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา

วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษาโดยใช้สูตร t-test Dependent

ผลการวิจัย

1. การทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา ก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.00 คะแนน และ 23.76 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า คะแนนการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ หลังเข้ารับการพัฒนากสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การวัดเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ พบว่า หลังเข้ารับการพัฒนากภาวะผู้นำ คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา มีเจตคติภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา โรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ พบว่า หลังเข้ารับการพัฒนากภาวะผู้นำ

คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา มีคุณลักษณะภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การศึกษาผลการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สาย-เวียงพางคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า การทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษาก่อนการพัฒนาและหลังการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.00 คะแนน และ 23.76 คะแนน ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังการพัฒนา พบว่า คะแนนการทดสอบความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา หลังเข้ารับการพัฒนาสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การวัดเจตคติภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา พบว่า หลังเข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำ คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา มีเจตคติภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนเข้ารับการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการประเมินคุณลักษณะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา พบว่า หลังเข้ารับการพัฒนาภาวะผู้นำ คณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาแม่สายเวียงพางคำ มีคุณลักษณะภาวะผู้นำสูงกว่าก่อนการพัฒนาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Kotter (1982) ได้ทำการศึกษาวิจัยในเชิงลึก (In-depth Studies) เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำที่ประสบผลสำเร็จ พบว่า ผู้นำที่ประสบผลสำเร็จมีลักษณะ ฉลาดกว่าบุคคลทั่วไป (Above-Average Intelligence) มีความสามารถในการวิเคราะห์จากระดับปานกลางถึงมาก (Analytically) มีความสามารถในการหยั่งรู้ในระดับมาก (Intuitively) มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่ตนปฏิบัติ (Business) และมีความรู้เกี่ยวกับองค์การของตน (Organization) ยังไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมจิรา สนอุทา (2559 : 72-74) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย สามอันดับแรก ได้แก่ ด้านการประสานงาน ด้านการเข้าสังคม ด้านการมีความคิดริเริ่ม ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Load, De Vader and Aliiger (1986) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคลิกภาพและความเป็นผู้นำ พบว่า บุคลิกภาพอันได้แก่ ความฉลาด ความชอบมีอำนาจเหนือผู้อื่น มีความสัมพันธ์กับความเป็นผู้นำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งบุคลิกภาพเหล่านี้สามารถนำไปสู่ความสำเร็จในการทำงานได้ และไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ ซอพี ราเซะ (2560 : 114-118) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของ

ผู้บริหารโรงเรียนอำเภอทุ่งยางแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในอำเภอทุ่งยางแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีภาวะผู้นำสูงที่สุดคือ ด้านการเข้าสังคม รองลงมาคือ ด้านการประสานงาน และด้านการยอมรับนับถือ และด้านที่ต่ำที่สุดคือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ ตามลำดับ 2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในอำเภอทุ่งยางแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า ครูทั้งเพศชายและเพศหญิง มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกันในระดับนัยสำคัญที่ .05 จำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการยอมรับนับถือ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .05 โดยพบว่า ครูที่มีอายุมากกว่า 45 ปี มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สูงกว่าครูที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี ส่วนด้านอื่น ๆ พบว่าไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันโดยภาพรวมแล้ว ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักปรับปรุงแก้ไข และด้านการประสานงาน แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญที่ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ พบว่า ไม่แตกต่าง 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนในอำเภอทุ่งยางแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ปัญหาพบว่า ผู้บริหารจะรับนโยบายจากส่วนกลางเพียงอย่างเดียว ไม่มีวิธีการดำเนินงานเป็นของตนเอง ผู้บริหารไม่สามารถแก้ไขปัญหาคัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคลากรได้ ผู้บริหารขาดการปฏิสัมพันธ์กับครูและชุมชน ผู้บริหารขาดการนิเทศติดตามในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ผู้บริหารไม่ค่อยรับฟังความคิดเห็นของครู ผู้บริหารประสานงานในเรื่องต่าง ๆ กับหน่วยงานอื่น ยังไม่ดีเท่าที่ควร และผู้บริหารไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมของชุมชน และไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมกับโรงเรียน สำหรับข้อเสนอแนะพบว่า ผู้บริหารควรมีแนวคิดในการบริหารรูปแบบใหม่ ๆ ที่แตกต่างกว่าเดิม ผู้บริหารควรแก้ไขปัญหาดังกล่าว อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผู้บริหารควรเพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์กับครูและชุมชนมากขึ้น ผู้บริหารควรตระหนักถึงปัญหาพร้อมทั้งแก้ไขทั้งของครูและของนักเรียน ผู้บริหารควรสร้างความสนิทสนมเป็นกันเองกับครูตามสถานการณ์และโอกาส ผู้บริหารควรมีการประชุม วางแผนก่อนการดำเนินการและให้ชัดเจนทุกครั้ง และผู้บริหารควรเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวมให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการนักเรียน ระดับประถมศึกษา ทำให้คณะกรรมการสถานักเรียนมีภาวะผู้นำเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำที่มีรูปแบบในการพัฒนาที่ชัดเจน เพื่อให้คณะกรรมการสถานักเรียนดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลให้เป็นผู้หน้าที่ดีในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่าการพัฒนาภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานักเรียน ระดับประถมศึกษา หลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนา ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาและเปรียบเทียบผลการพัฒนาภาวะผู้นำในระดับประถมศึกษาของสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน เนื่องจากสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันจะมีบริบทที่แตกต่างกันออกไป

เอกสารอ้างอิง

- เขมจิรา สนอุทา. (2559). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2557). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภารดี อนันต์นาวิ. (2555). หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ชลบุรี : มนตรี.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2544). ภาวะผู้นำ (Leadership). กรุงเทพฯ : ธนรัชการพิมพ์.
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร. (2547). ภาวะผู้นำของผู้บริหารมืออาชีพ. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ซอพี ราเชะ. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอทุ่งยางแดง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). หลักการและแนวทางในการดำเนินงานสถานักเรียน. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนากิจกรรมนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สุมาพร ทำทอง. (2554). ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนในกลุ่ม
วิภาวดี สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

Kotter, J.P. (1982). *The General Managers*. New York : Free Press.

Load, R.G., De Vader, C.L. and G.M. (1986). *A meta-analysis of the relation between
personality traits and leadership perceptions : An application of validity
generalization procedure*. Journal of Applied Psychology, 71(3), 402-410.

แนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่ม
โรงเรียนพญาภิไธย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
Guidelines for development of educational supervision process administration
within educational institutions in Phayalithai school group under the jurisdiction
of the Sukhothai primary educational service area office 2

สุภัทสร เทียนสุข¹, นลธวัช ยูทรวงศ์² และ สุรพงษ์ แสงสีม³

Supassorn Thiansook¹, Nonthawat Yuthavong² and Suraphong Saengseemok³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหาและหาแนวทางพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพญาภิไธย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนพญาภิไธย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 82 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อยคือ การติดตามและประเมินผล การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การปฏิบัติการนิเทศภายใน และการวางแผนการนิเทศภายใน ตามลำดับ ปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อยคือ การวางแผนการนิเทศภายใน การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การติดตามและประเมินผล และการปฏิบัติการนิเทศภายใน ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมคิดวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเพื่อใช้ข้อมูลไปวางแผนการนิเทศภายใน ประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องมีความตระหนักในความสำคัญของการวางแผนการนิเทศภายใน กำกับ ติดตามให้การปฏิบัติการนิเทศเป็นไปตามปฏิทิน และแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการสรุปจัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลพร้อมรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนา, กระบวนการบริหาร, การนิเทศการศึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: supasson.2527@gmail.com โทร 091-0247957

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: nontawat192498@gmail.com โทร 085-0349942

³ ดร, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: bansoun2498@gmail.com โทร 065-4578858

ABSTRACT

This research aims to study the condition, problems and guidelines for development of educational supervision process administration within educational institutions in Phayalithai school group under the Sukhothai primary educational service area office 2, the population is: administrators and teachers of Phayalithai school group under the Sukhothai primary educational service area office 2, were 82 people and 9 experts. The tools were questionnaires and structured interviews. Data were analyzed by frequencies, percentages, means, standard deviations and content analysis. The research results found that: Conditions of educational supervision process within educational institutions. Overall, there is a high level of compliance. Arranged from highest to lowest is monitoring and evaluation, study of current conditions problems and needs, Internal supervision operations and internal supervision planning, respectively. Problems of educational supervision process within educational institutions. Overall, there is a high level of problem. Arranged from highest to lowest is Internal supervision planning, study of current conditions problems and needs, monitoring and evaluation and internal supervision operations, respectively, Guidelines for developing process within educational supervision teachers should be given to participate in thinking and analyzing problems and needs in order to use the information to plan internal supervision. Meeting to clarify and create understanding for those involved to be aware of the importance of planning internal supervision. Supervise and follow up to ensure that supervision operations are in accordance with the calendar. and appoint a person responsible for summarizing Prepare reports on monitoring and evaluation results and report them to relevant people thoroughly.

Keywords: development guidelines, administrative processes, educational supervision

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กำหนดทิศทางและกรอบแนวทางการศึกษาของชาติไว้หลายประการ รวมทั้งการบัญญัติให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลในพระราชบัญญัติระเบียบการบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2563 ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาโดยเฉพาะการนิเทศการศึกษา ได้มีการ

กำหนดแนวปฏิบัติในการจัดกระบวนการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในสถานศึกษา ดำเนินการในรูปแบบหลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา การประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา รวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการจัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์การพัฒนา ศักยภาพของคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีทักษะ คุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทยที่มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การที่จะจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นภารกิจจำเป็นต่อการจัดการศึกษา ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรหลายฝ่าย เป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ ชี้แนะและพัฒนางานให้ประสบผลสำเร็จ ทันท่วงที การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1, 2563 : 3)

การนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ช่วยประสานงานและสร้างความร่วมมือให้มีความเข้าใจอันดีระหว่างงานทุกงานที่เกี่ยวข้องกัน (ชลขรัส นุกอง, 2564 : 12) สถานศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องดำเนินงานตามกระบวนการนิเทศภายใน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของยุคปัจจุบัน การขาดแคลนอัตรากำลังของศึกษานิเทศก์ที่ไม่สัมพันธ์กับจำนวนสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาที่ต้องอาศัยผู้มีความเชี่ยวชาญเพื่อให้เกิดมาตรฐานใกล้เคียงกัน การประสานและสร้างความสัมพันธ์อันดีในการปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เกิดทักษะตรงตามหลักสูตรกำหนดไว้ (อานิตา โส๊ะแห, 2565 : 29) โดยมีการดำเนินงานตามกระบวนการเป็นขั้นตอนตั้งแต่การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการดำเนินงานที่ชัดเจน มีการศึกษาข้อมูลเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดเป้าหมาย แนวทางและกรอบของการดำเนินงานโครงการ ทำให้สามารถทราบความต้องการความจำเป็นเพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนร่วมกัน ให้เกิดการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง (สุดคณิง นาสา, 2564 : 68)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 (2565 : 10-13) มีภารกิจรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 162 โรงเรียนเขตปกครอง 5 อำเภอ คือ ศรีสำโรง ศรีสวรรค์ สวรรคโลก ทุ่งเสลี่ยม และศรีนคร ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาในปีการศึกษา 2564 ในกลุ่มสาระภาษาไทยและคณิตศาสตร์ของระดับประถมศึกษาปีที่ 3 โดยรวมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 52.78 เพิ่มขึ้นร้อยละ 6.32 ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.56 ลดลงร้อยละ 0.25

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 31.64 ลดลงร้อยละ 0.47 โดยรวมยังไม่น่าพอใจ จึงกำหนดกลยุทธ์ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อยกระดับคุณภาพให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารโดยการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูในสถานศึกษา สนับสนุนการพัฒนาระบบและกระบวนการบริหาร การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระบบการนิเทศการศึกษาและการสอนงานครูที่เลี้ยงพัฒนาศึกษานิเทศก์ รูปแบบ วิธีการนิเทศที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) พัฒนาศึกษานิเทศก์และผู้บริหารสถานศึกษาให้มีสมรรถนะการนิเทศการศึกษาและพัฒนางานวิชาการ สอดคล้องกับกลยุทธ์ในนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2567 (2565 : 4) ที่เน้นส่งเสริมประสิทธิภาพระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและพัฒนาระบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับ ผลการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาและประสิทธิผลการบริหารกระบวนการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนและคุณภาพของผู้เรียนของชลชรัส นุกอง (2564 : 71) พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการสอนของครูมีความสัมพันธ์กันในทางบวกในระดับสูง รวมทั้งเฉลิมวุฒิ โสมงาม (2563 : 95) พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูงเช่นกัน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้การใช้กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาประสบผลสำเร็จตามนโยบายและจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

กลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 9 แห่งที่มีเขตบริการทางการศึกษาในเขตตำบลท่าชัยและศรีสังขาลย์ อำเภอศรีสังขาลย์ จังหวัดสุโขทัย สถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ไม่มีผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนไม่ครบชั้น ความเป็นมาและความสำคัญของการบวนการนิเทศการศึกษา ช่างตันชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต้องอาศัยกระบวนการนิเทศการศึกษาเพื่อช่วยเหลือ ชี้แนะให้ครูสามารถปรับปรุง พัฒนาการจัด การเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยที่มีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนให้การนำนโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานต้นสังกัดบรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย เหตุผลและความสำคัญดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาตามบริบทของกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ว่ามีสภาพเป็นอย่างไร มีปัญหาที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารมากน้อยเพียงใด และจะมีแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงให้เกิดการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไร ผู้วิจัยคาดว่าจะสามารถนำผลไปประยุกต์ใช้ในการบริหารกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลต่อการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา

การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีขอบเขตการวิจัยแบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านแหล่งข้อมูล ด้านเนื้อหาและตัวแปรที่จะศึกษา ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาจากรายงานการวิจัยระหว่าง พ.ศ. 2563-2565 จำนวน 10 เรื่อง แล้วจึงนำมาวิเคราะห์หาความสอดคล้องด้วยตารางได้ขอบเขตเนื้อหา 4 ชั้น คือ ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผนการนิเทศภายใน ชั้นการปฏิบัติการนิเทศภายใน และชั้นการติดตามและประเมินผล

2. ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 9 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2566 รวมทั้งหมด จำนวน 82 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่ สภาพและปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาจากการนำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 รายข้อในแต่ละชั้นสภาพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุดด้านละ 3 ข้อมาสรุปอุปนิสัยสร้างเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหา 4 ชั้น คือ ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ชั้นการวางแผนการนิเทศภายใน ชั้นการปฏิบัติการนิเทศภายใน และชั้นการติดตามและประเมินผล

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นนักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน เป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา รวมจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 แบ่งวิธีดำเนินการเป็น 2 ชั้น แต่ละชั้นมีวิธีดำเนินการดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 จำนวน 9 โรงเรียน จำนวน 82 คน

2. เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพ เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา และตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. การสร้างและหาคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีการนิเทศการศึกษา การบริหารสถานศึกษาและการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา วิเคราะห์ความสอดคล้อง

กำหนดเป็นขอบเขตเนื้อหาได้กระบวนการ 4 ชั้น กำหนดโครงสร้างคำถามสภาพและปัญหาจากนิยามปฏิบัติการได้ข้อคำถามสภาพการบริหารกระบวนการนิเทศ 40 ข้อ ปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศ 20 ข้อ นำร่างคำถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องการใช้ภาษา ความเหมาะสมและความครอบคลุมกับเนื้อหา แล้วนำกลับมาปรับปรุงเพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประเมินความตรงเชิงเนื้อหา นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ นำไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนแม่สิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุโขทัย เขต 2 จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .902

4. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเองได้แบบสอบถามครบทั้ง 82 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละสำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สำหรับแบบสอบถามสภาพตอนที่ 2 และแบบสอบถามปัญหาตอนที่ 3

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุโขทัย เขต 2 ดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนจากการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด คือนักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มี 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบเติมข้อความ (Complete form) ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open-end) จำนวน 4 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพ นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 รายข้อในแต่ละชั้นสภาพที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและปัญหาที่มีค่าร้อยละสูงสุดด้านละ 3 ข้อมาสรุปอุปนัยสร้างเป็นข้อคำถามในการสัมภาษณ์ตามขอบเขตของเนื้อหา 4 ชั้น ๆ ละ 1 ข้อ แล้วสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง นำกลับมาปรับแก้ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องด้วยการใช้ตารางวิเคราะห์เนื้อหา นำผลมาจัดลำดับความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง อภิปรายผลได้ตารางด้วยความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัย แนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพญาภิไธย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อยคือ การติดตามและประเมินผล การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การปฏิบัติการณ์เทศภายใน และการวางแผนการนิเทศภายในตามลำดับ พิจารณารายข้อของแต่ละชั้น พบว่า ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ มีการประชุมผู้เกี่ยวข้องวิเคราะห์บริบท (SWOT Analysis) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีการนำสารสนเทศการจัดการเรียนการสอนมาวิเคราะห์หาจุดเด่นและข้อบกพร่องเพื่อหาสาเหตุก่อนกำหนดทางเลือก และมีการรวบรวมข้อมูลแนวปฏิบัติ นโยบายและแนวทาง การแก้ปัญหาเพื่อนำไปวิเคราะห์จัดทำเป็นคู่มือการนิเทศภายใน ตามลำดับ ส่วนการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในก่อนมอบหมายให้รับผิดชอบเป็นผู้ให้การนิเทศ น้อยที่สุด ชั้นการวางแผนการนิเทศภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ มีการประชุมร่วมกันกำหนดนโยบายการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับผลวิเคราะห์บริบท (SWOT) มีการนำทางเลือกมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดวิธีการนิเทศที่เหมาะสมชัดเจน และมีการกำหนดวัตถุประสงค์เป้าหมายสอดคล้องกับความต้องการและการบริหารกระบวนการนิเทศภายใน ตามลำดับ ส่วนมีการกำหนดรูปแบบกิจกรรมการดำเนินการนิเทศให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนและบริบทการปฏิบัติงาน น้อยที่สุด ชั้นการปฏิบัติการณ์เทศภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ มีการทบทวนความรู้ ความเข้าใจการวัดประเมินผลและการใช้เครื่องมือการนิเทศภายใน มีการประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีการนิเทศภายในให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบ และมีการประเมินผลเป็นระยะเพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติให้เกิดการพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตามลำดับส่วนมีการบูรณาการนิเทศเป็นแบบกลุ่มตามช่วงชั้น สาระเรียนรู้เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้รับกับผู้ให้การนิเทศ น้อยที่สุด ชั้นการติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ มีการนำปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์หาสาเหตุและตรวจสอบวิธีการนิเทศภายในกับเป้าหมายที่กำหนดในแผน มีการประชุมร่วมกันเพื่อสรุปผลการปฏิบัติการณ์เทศ และมีการเสนอผลงาน เผยแพร่รายงานผลการดำเนินการนิเทศภายในแก่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนด ตามลำดับ ส่วนการปรับปรุงแผนปฏิบัติการ ปฏิทินปฏิบัติงานและคู่มือดำเนินการนิเทศให้สอดคล้องกับผลการดำเนินงาน น้อยที่สุด

2. ผลการศึกษาปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน พญาภิไธย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงปัญหาจากมากไปหาน้อยคือ การวางแผนการนิเทศภายใน การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การติดตามและประเมินผล และการปฏิบัติการนิเทศภายใน ตามลำดับ พิจารณารายข้อของแต่ละชั้น พบว่า ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ แนวนโยบายปฏิบัติการนิเทศของหน่วยงานต้นสังกัดไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับบริบททำให้การดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพ ผู้เกี่ยวข้องไม่มีส่วนร่วมวิเคราะห์บริบทอย่างทั่วถึง และการพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจกระบวนการนิเทศไม่ต่อเนื่องไม่ตรงกับความต้องการของครู ตามลำดับ ส่วนการนำผลการวิเคราะห์บริบทไปกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีการปฏิบัติไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงาน น้อยที่สุด ชั้นการวางแผนการนิเทศภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการนิเทศภายในไม่ครอบคลุมปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศภายใน การกำหนดทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานไม่เพียงพอเหมาะสมกับกิจกรรมการนิเทศภายใน และการตัดสินใจกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาของแผนการนิเทศภายในไม่ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนทั้งหมด ตามลำดับ ส่วนครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมในการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบให้การนิเทศภายใน ขาดการยอมรับในความรู้ความสามารถด้วยความเต็มใจ น้อยที่สุด ชั้นการปฏิบัติการนิเทศภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ ไม่จัดให้มีการทบทวนผลดำเนินการก่อนปฏิบัติการนิเทศให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้และเข้าใจเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน ไม่มีคณะกรรมการเพื่อทำหน้าที่แนะนำให้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพพร้อมรองรับการนิเทศภายใน และการดำเนินการนิเทศภายในของผู้รับผิดชอบยังไม่ครอบคลุมกิจกรรมที่ระบุในแผนตามลำดับ ส่วนการเสวนาเพื่อทบทวนผลการดำเนินงานไม่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศกับผู้นิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ น้อยที่สุด ชั้นการติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับคือ ไม่มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การกำหนดเครื่องมือเก็บข้อมูลยังไม่มีหลากหลายและไม่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรม และการประเมินผลมุ่งเน้นที่ผลการปฏิบัติงานของครูแต่ไม่เก็บข้อมูลคุณภาพผลที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามลำดับ ส่วนไม่นำผลจากรายงานการประเมินไปใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา ปรับปรุงพัฒนาแผนการนิเทศภายใน น้อยที่สุด

3. ผลการหาแนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนพญาภิไธย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 แนวทางการพัฒนาแต่ละชั้น พบว่า ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ สถานศึกษาควรเปิด

โอกาสให้ครูมีส่วนร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเพื่อใช้ข้อมูลไปวางแผนการนิเทศภายในสถานศึกษา ร่วมกันกำหนดจุดประสงค์และแนวทางหรือวิธีการดำเนินการให้ชัดเจน และร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเพื่อกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา ขั้นการวางแผนการนิเทศภายใน สถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงสร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องมีความตระหนักใน ความสำคัญของการวางแผนการนิเทศภายใน ให้มีการระดมความคิดร่วมกันในการวางแผนนิเทศภายในของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อกำหนดทิศทาง สร้างความคุ้นเคยทำให้เกิดความไว้วางใจกัน ร่วมกันสรรหาบุคคลที่มีความเหมาะสมเป็นที่ยอมรับให้ปฏิบัติหน้าที่ผู้ให้การนิเทศภายใน และร่วมกันกำหนดรูปแบบการนิเทศอย่างหลากหลายให้สอดคล้องกับบริบท ขั้นการปฏิบัติการนิเทศภายใน สถานศึกษาควรมีการกำกับติดตามให้การปฏิบัติการนิเทศเป็นไปตามปฏิทิน มีการใช้เทคนิคการปรับเปลี่ยนบทบาทให้การนิเทศมีความหลากหลาย การเสริมแรงสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศให้เกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองด้วยความเต็มใจและสมัครใจในบรรยากาศกัลยาณมิตร และการร่วมประชุมทบทวนสร้างความรู้ความเข้าใจในการวางแผนปฏิบัติการนิเทศอย่างทั่วถึง ขั้นการติดตามและประเมินผล สถานศึกษาควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการสรุป จัดทำรายงานผลการติดตาม ประเมินผลและรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง มีการประเมินกิจกรรมการนิเทศที่กำหนดในแผนให้ครอบคลุมเพื่อนำผลไปวิเคราะห์และปรับปรุงพัฒนาแผนการดำเนินการอย่างเป็นระบบ และประชุมทบทวนการดำเนินงาน รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อปรับและพัฒนาแผน การนิเทศภายในทุกภาคเรียน

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. สภาพการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ สถานศึกษาได้จัดการประชุมผู้เกี่ยวข้องให้ร่วมกันทำการวิเคราะห์บริบท (SWOT Analysis) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ก่อนนำไปกำหนดนโยบายการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับผลวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษา มีการทบทวนความรู้ ความเข้าใจแก่ครูเกี่ยวกับวิธีการวัดผล ประเมินผลและการใช้เครื่องมือการนิเทศภายใน และมีการนำปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์หาสาเหตุและตรวจสอบวิธีการนิเทศภายในกับเป้าหมายที่กำหนดในแผนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ จึงส่งผลให้มีการปฏิบัติการตามกระบวนการนิเทศมีระดับมาก ตรงตามแนวคิดของซุมส์คัตต์ อินทร์รักษ์ (2551 อ้างถึง ใน ภิชาวิชัย งามงาม, 2564 : 25) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งที่ร่วมมือกับครู เพื่อ

ดำเนินการในขอบข่ายงาน แล้วปรับปรุงงานให้บรรลุเป้าหมายตามนโยบาย ใช้หลักประชาธิปไตยมากกว่าการใช้อำนาจสั่งการ เปิดโอกาสและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ อาศัยความร่วมมือประสานความคิดโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการแก้ไขปัญหา มีการใช้หลักการ เหตุผล ความจริง ใช้หลักการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความรับผิดชอบควบคู่กับการควบคุมอย่างเป็นระบบ สามารถปรับวิธีการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การปรับสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตรงตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับการวิจัยของ สุวิทย์ รุ่งกิจทวี และสมชาย อังศุโชติเมธี (2566 : 416-420) ที่ศึกษาแนวทางการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก พบว่า สภาพการนิเทศภายในโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และอัมพวา อบเชย และธนกฤต สิทธิราช (2566 : 578-579) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอศรีษะนาถาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า สภาพการนิเทศภายใน โดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยรายชื่อในแต่ละชั้นของกระบวนการนิเทศภายใน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมผู้เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์บริบท (SWOT Analysis) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาคุณภาพการศึกษา โดยมีการนำข้อมูลสารสนเทศการจัดการเรียนการสอนของครูในปีที่ผ่านมาใช้ประโยชน์ในการวิเคราะห์หาจุดเด่นและข้อบกพร่อง เพื่อร่วมกันหาสาเหตุก่อนกำหนดทางเลือก และรวบรวมข้อมูลแนวปฏิบัติ นโยบายและการแก้ปัญหาเพื่อนำไปวิเคราะห์จัดทำเป็นคู่มือการนิเทศภายใน สอดคล้องกับการวิจัยของสมโภชน์ นันบุญ (2565 : 116-117) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน พบว่า สภาพการดำเนินงานด้านการสังเคราะห์ภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในสถานศึกษามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.2 ชั้นการวางแผนการนิเทศภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายให้สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์บริบท มีการนำทางเลือกมาวิเคราะห์ ร่วมกันตัดสินใจกำหนดเป็นวิธีการนิเทศให้เหมาะสมชัดเจน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายให้สอดคล้องกับความต้องการ แล้วจึงร่วมกันจัดทำเป็นแผนการนิเทศให้ครอบคลุมสอดคล้องกับแนวทางที่ร่วมกันกำหนดไว้ มีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบอย่างทั่วถึงชัดเจน สอดคล้องกับการวิจัยของปณวิวีร์ นามปวน (2565 : 132) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า สภาพการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียน ด้านการวางแผนงานและกำหนดทางเลือก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.3 ขั้นการปฏิบัติการนิเทศภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการทบทวนความรู้ ความเข้าใจแก่ครูเกี่ยวกับวิธีการวัดผล ประเมินผลและการใช้เครื่องมือ การประชุมชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายและวิธีดำเนินการให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ และมีการประเมินผลเป็นระยะเพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติให้เกิดการพัฒนาให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้มีการปฏิบัติการนิเทศตามแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรมและเกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุดคณิง นาสา (2564 : 65-66) ที่ศึกษาสภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตสุตถินไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่าการปฏิบัติการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เพราะโรงเรียนประชุมคณะทำงานเพื่อสรุปผลการปฏิบัติเมื่อเสร็จสิ้นโครงการทุกครั้ง มีการติดตาม ควบคุม กำกับและมีการประชุมคณะทำงานเพื่อสร้างความเข้าใจก่อนปฏิบัติงาน

1.4 ขั้นการติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษามีการนำปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ ตรวจสอบวิธีการกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนมีการประชุมร่วมกันเพื่อสรุปผลการปฏิบัติ และมีการเสนอผลงาน เผยแพร่ รายงาน แก่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องด้วยวิธีการที่หลากหลายมีความเหมาะสมตามระยะเวลาที่กำหนด ทำให้การติดตามประเมินผลมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของภิชาวิชัย ยางงาม (2564 : 82) ศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3 พบว่า การประเมินผลและรายงานผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการสรุปผลการประเมินเพื่อรายงานต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ มีการเก็บผลการประเมินไว้อย่างเป็นระบบ สะดวกต่อการใช้งาน และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในครั้งต่อไป

2. ปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพญาลิไท โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแนวนโยบายปฏิบัติการนิเทศของหน่วยงานต้นสังกัดไม่ชัดเจนไม่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาทำให้เกิดการดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพ การกำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของแผนการนิเทศไม่ครอบคลุมปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศ ไม่มีการทบทวนผลดำเนินการก่อนปฏิบัติการนิเทศเพื่อให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้และเข้าใจเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน และไม่มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เป็นไปตามแนวคิดของปุลณยวีร์ นามปวน (2565 : 55) กล่าวถึงหลักการการนิเทศการศึกษาไว้ว่า ควรมีจุดมุ่งหมายและนโยบายที่แน่นอน ต้องคำนึงถึงการปรับปรุงการเรียนการสอนและการดำเนินการทั่วไป รวมทั้งจัดให้มีความพร้อมด้านวัสดุต่าง ๆ มีการจัดลำดับเป็นระเบียบในการทำงาน มีการตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อมูล มีการ

แปลความหมายของจุดหมาย นโยบาย วิธีการบนพื้นฐานของความเป็นจริง มีการรวบรวม ประเมินผลและสรุปผลจากข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพให้ความเคารพในตัวบุคคล คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เปิดโอกาสให้มีความร่วมมือแบบเอกภาพและข้อมูลเชื่อถือได้ สอดคล้องกับ สุวิทย์ รุ่งกิจทวี และสมชาย อังศุโชติเมธี (2566 : 416-420) ที่ศึกษาแนวทางการนิเทศภายในของ ศูนย์การศึกษาอนุรักษณ์และการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก พบว่า ปัญหาการ นิเทศภายในของศูนย์การศึกษาอนุรักษณ์และการศึกษาตามอัธยาศัยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ มาก เช่นกัน

เมื่อพิจารณาปัญหารายข้อของแต่ละชั้น อภิปรายผลได้ตามลำดับดังนี้

2.1 ปัญหาการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะแนวนโยบายปฏิบัติการนิเทศของหน่วยงานต้นสังกัดไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับบริบทของ สถานศึกษาทำให้เกิดการดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายไม่มีส่วนร่วมวิเคราะห์ บริบทของสถานศึกษาอย่างทั่วถึง และการพัฒนาให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการนิเทศ ภายในสถานศึกษาไม่ต่อเนื่องไม่ตรงกับความต้องการของครู สอดคล้องกับผลการวิจัยของอานิตา โส๊ะแห (2565 : 89-91) ศึกษาการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มวังพญาหนองจิก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า การให้ความช่วยเหลือแก่ครู ด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ ยังมีน้อย การจัดเอกสารเกี่ยวกับหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรอื่น ๆ เพื่อให้ครูใช้ค้นคว้าเพื่อพัฒนาวิชาชีพยังมีไม่หลากหลายไม่ ตรงตามความต้องการของครู เช่นกัน

2.2 ปัญหาการวางแผนการนิเทศภายใน โดยรวมมีปัญหายุ่งในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะ การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการนิเทศภายในไม่ครอบคลุมปัญหาการ บริหารกระบวนการนิเทศภายในของสถานศึกษา การกำหนดทรัพยากรบริหารเพื่อสนับสนุนการ ดำเนินงานไม่เพียงพอเหมาะสมกับกิจกรรมการนิเทศภายใน และการตัดสินใจกำหนดทางเลือกการ แก้ปัญหาของแผนการนิเทศภายในไม่ได้เกิดจากการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนทั้งหมดของสถานศึกษา สอดคล้องกับการวิจัยของสุดคณิง นาสา (2564 : 66) ศึกษาสภาพการดำเนินงานการนิเทศภายใน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 พบว่า การวางแผนการนิเทศภายใน โรงเรียนวางระบบกระบวนการนิเทศภายในเป็นอย่างดี เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

2.3 ปัญหาการปฏิบัติการนิเทศภายใน โดยรวมมีปัญหายุ่งในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษาไม่จัดให้มีการทบทวนผลดำเนินการให้ผู้ปฏิบัติมีความรู้และเข้าใจเป้าหมายในทิศทาง เดียวกัน ไม่มีคณะกรรมการทำหน้าที่แนะนำให้พัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การ ดำเนินการของผู้รับผิดชอบไม่ครอบคลุมกิจกรรมที่ระบุในแผน สอดคล้องกับผลการวิจัยของภิกษา

วิษณุ ยางงาม (2564 : 82) ศึกษากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3 พบว่า การปฏิบัติการณ์นิเทศ สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้บริหารและครูใน ระหว่างการดำเนินการนิเทศภายใน ขาดการแนะนำและสร้างความเข้าใจให้การดำเนินการนิเทศ สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ

2.4 ปัญหาการติดตามและประเมินผล โดยรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษาไม่มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การกำหนดเครื่องมือการเก็บข้อมูลไม่มีความหลากหลายและไม่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรม การประเมินผลมุ่งเน้นที่ผลการปฏิบัติงานของครูแต่ไม่เก็บข้อมูลคุณภาพผลที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับการวิจัยของอานีตา โส๊ะแห (2565 : 91) ศึกษาการนิเทศภายในของ ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มวังพญาหนองจิก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 พบว่า ผู้บริหารมีการส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อลดความขัดแย้งในกลุ่มด้วยการทำงาน เป็นทีมมีน้อย ไม่มีการกำกับ ติดตาม นิเทศและประเมินผลการใช้ทรัพยากรในการดำเนินการนิเทศ อย่างต่อเนื่อง ไม่มีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้การสร้างเครื่องมือการเก็บข้อมูลที่มีความ หลากหลาย

3. แนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน พญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ผลการวิจัยสามารถอภิปราย ตามลำดับได้ดังนี้

3.1 แนวทางพัฒนาการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ สถานศึกษาควร เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเพื่อใช้ข้อมูลไปวางแผนการนิเทศ ภายในสถานศึกษา ร่วมกันกำหนดจุดประสงค์และแนวทางหรือวิธีการในการดำเนินการให้ชัดเจน และร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาเพื่อกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษายังเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ ร่วมรับผิดชอบในการคิด วิเคราะห์ ร่วมศึกษาปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีน้อย สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของอัมพวา อบเชย และธนภุต สิริธราช (2566 : 578-579) ศึกษาแนวทางการ พัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอสรีสัชชนาลัย สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ที่พบว่า สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะทำงานนิเทศ ภายในจากบุคลากรสายวิชาการ มีการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของผู้รับ การ นิเทศและกำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติการณ์นิเทศ

3.2 แนวทางพัฒนาการวางแผนการนิเทศภายใน สถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจง สร้างความเข้าใจให้ผู้เกี่ยวข้องมีความตระหนักในความสำคัญของการวางแผนการนิเทศภายในของ สถานศึกษา ให้มีการระดมความคิดร่วมกันในการวางแผนนิเทศภายในของผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ

เพื่อกำหนดทิศทาง ทั้งนี้เพราะ การบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากรอื่นและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ผู้ปฏิบัติงานจำเป็นที่จะต้องมีความรู้ในงาน ความเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ไปในทิศทางเดียวกัน จึงจะทำให้เกิดทีมงานคุณภาพที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ สอดคล้องกับการวิจัยของกานต์ธีรา ธรรมสา (2565 : 143) ศึกษาการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า สถานศึกษาควรมีการประชุมเตรียมความพร้อม ผู้บริหาร ครูและบุคลากรร่วมกันวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น จัดลำดับความสำคัญ มีการทบทวนความเข้าใจรูปแบบวิธีการ ปฏิทินและประเด็นการเก็บข้อมูล เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมกำหนดเกณฑ์ประเมินผล และร่วมกันวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยเพื่อหาแนวทางปรับปรุงพัฒนา การจัดการเรียนการสอน และการดำเนินการนิเทศภายในให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ

3.3 แนวทางพัฒนาการปฏิบัติการนิเทศภายใน สถานศึกษาควรมีการกำกับติดตามให้การปฏิบัติเป็นไปตามปฏิทินที่กำหนด มีการใช้เทคนิคและการปรับเปลี่ยนบทบาทให้การนิเทศมีความหลากหลาย การเสริมแรงสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนเองด้วยความเต็มใจและสมัครใจในบรรยากาศกัลยาณมิตร และการร่วมประชุมทบทวนสร้างความรู้ความเข้าใจในการวางแผนปฏิบัติ การนิเทศภายในอย่างทั่วถึง ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษายังมีการกำกับ ติดตามให้มีการปฏิบัติการนิเทศภายในอยู่ในระดับน้อย การจัดกิจกรรมการนิเทศยังไม่หลากหลาย ขาดการเสริมแรงและการเสวนาหลังสิ้นสุดการนิเทศยังปฏิบัติน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุวิทย์ รุ่งกิจทวี และสมชาย อังศุโชติเมธี (2566 : 416-420) ที่ศึกษาแนวทางการนิเทศภายในของศูนย์ศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก พบว่า สถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน พัฒนาบุคลากร กำหนดปฏิทินการนิเทศ มีการประสานแผนการนิเทศ ปฏิบัติการนิเทศ สรุปและประเมินผล นำผลการนิเทศมาร่วมกันทบทวนเพื่อแก้ไขปรับปรุงและพัฒนา จัดทำรายงานผลและเผยแพร่ผลการนิเทศเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

3.4 แนวทางพัฒนาการติดตามและประเมินผล สถานศึกษาควรแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการสรุป จัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลพร้อมรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง มีการประเมินกิจกรรมการนิเทศที่กำหนดในแผนให้ครอบคลุมเพื่อนำผลไปวิเคราะห์และปรับปรุงพัฒนาแผนการดำเนินการอย่างเป็นระบบและประชุมทบทวนการดำเนินงาน รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อปรับและพัฒนาแผนการนิเทศภายในทุกภาคเรียน ทั้งนี้เพราะ สถานศึกษามีการดำเนินการกำกับ ติดตามและประเมินผลไม่ครอบคลุมทุกกิจกรรม กระบวนการประเมินผลไม่มีประสิทธิภาพ ไม่มีผู้รับผิดชอบการจัดทำรายงานและประชาสัมพันธ์เพื่อเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

สอดคล้องกับการวิจัยของสมโภชน์ นันบุญ (2565 : 116-117) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า สถานศึกษาควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการประเมินการนิเทศภายในสู่สาธารณะและมีคำสั่งแต่งตั้งกรรมการผู้รับผิดชอบทุกฝ่ายอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศุโขทัย เขต 2 มีผลการวิจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดและพบปัญหามากที่สุดคือ ขั้นตอนการวางแผนการนิเทศภายใน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่ควรจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานและสถานศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีโครงการอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด ได้เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อทบทวนความรู้ ความเข้าใจการวางแผนการนิเทศภายในที่ถูกต้อง เป็นระบบ ให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทสถานศึกษาที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษา ทั้งนี้ กิจกรรมที่จัดควรมีความสอดคล้องกับความต่างพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาที่รับผิดชอบในสถานศึกษาที่ต่างขนาดและตั้งอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน

1.2 กลุ่มโรงเรียน โดยประธานกลุ่ม ควรมีการจัดกิจกรรมเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางใช้ในการร่วมกันเป็นกลุ่มคุณภาพ ด้วยการจัดกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในการอภิปรายปัญหาการวางแผนการบริหารกระบวนการนิเทศภายใน เพื่อแลกเปลี่ยนวิธีการ นวัตกรรมการแก้ปัญหา ให้ร่วมกันชี้แนะ หาแนวทางนำไปใช้ที่เหมาะสม

1.3 สถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาตนเองกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและกลุ่มโรงเรียน มาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการวางแผนเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น แนวทางตัดสินใจพัฒนาการวางแผนการนิเทศภายในรอบใหม่

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาการบริหารกระบวนการนิเทศภายในส่วนใหญ่ขาดการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง สำหรับการวิจัยครั้งต่อไปมีข้อเสนอแนะดังนี้

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสังกัดอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการวางแผนการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือสังกัดอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่งเสริมการมีส่วนร่วมบริหารกระบวนการนิเทศการศึกษาภายในของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสังกัดอื่น ๆ ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความกรุณาจาก ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และดร.สุรพงษ์ แสงสีมุก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม โดยมีคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานกรรมการสอบ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ กรรมการ และดร.จิตติมน ฉัตรจรัสรัตน์ กรรมการ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำจนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาช่วยพิจารณาตรวจประเมินเครื่องมือการวิจัย ตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานการค้นคว้าอิสระนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนแม่สินและกลุ่มโรงเรียนพญาลิไท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 ทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาในการตอบ แบบสอบถามเพื่อการทดลองใช้และการเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงอย่างถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ ประโยชน์ที่จะพึงมีจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบุพการีผู้ให้กำเนิดอบรมสั่งสอนและเสียเล่าเรียน คุณครู-คณาจารย์ที่อบรมสั่งสอนในทุกระดับชั้นการศึกษาเล่าเรียน ญาติมิตร เพื่อนร่วมวิชาชีพทุกคนที่ส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาจนสัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างดี ผู้วิจัยหวังว่ารายงานการค้นคว้าอิสระนี้จะยังประโยชน์ทั้งต่อวงการศึกษานักเรียนที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจตามสมควร

เอกสารอ้างอิง

กานต์ธีรา ธรรมสา. (2565). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในการศึกษาไทยยุค 4.0 สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. มหาสารคาม : วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- เฉลิมวุฒิ โสมงาม. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. นครพนม : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ชลขรัส นุกอง. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 สหวิทยาเขตบางมูลนาก. พิษณุโลก : การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนครสวรรค์.
- บุญยวีร์ นามปวน. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เชียงราย เขต 3. เชียงราย : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ภิชาวิชญ์ ยางงาม. (2564). กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุดคณิง นาสา. (2564). สภาพการดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตสุดถิ่นไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุวิทย์ รุ่งกิจทวีและสมชาย อังศุโชติเมธี. (2566, 27 พฤษภาคม). “แนวทางการนิเทศภายในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอท่าสองยาง จังหวัดตาก” ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 9. 411-427
- สมโภชน์ นันบุญ. (2565). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพสินธุ์. มหาสารคาม : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. (2563). คู่มือการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน (Internal Supervision Base on Classrooms). สกลนคร : กลุ่มงานนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570). สุโขทัย : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). นโยบายจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2567. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อัมพวา อบเชยและธนภุต สิริธราช. (2566, 27 พฤษภาคม). “แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนขยายโอกาสอำเภอศรีสาขาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2” ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 9. 572-584

อานิตา โส๊ะแห. (2565). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มวังพญาหนองจิก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1. สงขลา : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก

The Approaches to the Development of Instructional Leadership for
Educational institution Administration in the 21st Century
of School Administrators under Tak Municipality, Tak Province

วัลย์ลักษณ์ ศรีบุรมย์¹, ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์² และ สุรพงษ์ แสงสัมฤทธิ์³

Walailak Sriburom¹, Titimon Chadcharunrat² and Suraphong Saengseemok³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการและหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก ปีการศึกษา 2566 จำนวน 150 และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า :

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงอันดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตร ด้านการมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแรงบันดาลใจที่จะบริหารงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ มีแผนการพัฒนาครูให้มีความรู้ และทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย กำหนดเป้าหมายการใช้แหล่ง

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: gds.ad02@gmail.com โทร 0822908938

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: monchadcha98@gmail.com โทร 0833479898

³ ดร, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: bansoun2498@gmail.com โทร 065-4578858

เรียนรู้ทั้งใน และนอกโรงเรียน และสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองให้เท่าทันเหตุการณ์ในศตวรรษ
ที่ 21 อยู่เสมอ

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การบริหารงานวิชาการ, ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The purposes of the research were to investigate instructional leadership, and explore the approaches to the development of instructional leadership for educational institution administration in the 21st century of school administrators under Tak Municipality, Tak Province. The research population seemed to be 150 school administrators and teachers of schools under Tak Municipality of academic year 2023, and 9 experts. The research instruments used to collect data were questionnaires using a rating scale and structured interviews. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research indicated that;

1. Instructional leadership for educational institution administration in the 21st century of school administrators under Tak Municipality, Tak Province; as a whole, were at the high level. When each aspect was considered based on the mean arranged in descending order, it was found that all aspects were at the high level consisting of teacher professional development, curriculum development and management, providing a conducive learning environment, and academic vision respectively.

2. In terms of the approaches to the development of instructional leadership for educational institution administration in the 21st century of school administrators under Tak Municipality, Tak Province, they were as follows; the school administrators should boost an inspiration to successfully practice academic administration according to vision, and create a professional development plan for teachers to increase knowledge and skills for designing learning management in several ways. In addition, the school administrators should concentrate on goal setting for the utilization of learning resources both inside and outside the school, and encourage the teachers to develop themselves to be aware of the facts in the 21st century constantly.

Keywords: Leadership, Academic Administration, 21st century

บทนำ

การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษามุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและปฏิรูประบบการศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษา เป้าหมายเพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็น สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสารและร่วมทำงานกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบมีจิตสาธารณะ มีความรักและมีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (ราชกิจจานุเบกษา, 2564 : 295) ดังนั้น การจัดการศึกษาของประเทศไทยต้องกำหนดเป้าหมายการพัฒนา มีการวางแผนและมีการสร้างทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565 : 14) กำหนดเป้าหมายแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-พ.ศ.2570) ด้านผู้บริหาร ครูและบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพจิตวิญญาณความเป็นครู สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนา กำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้มีบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายตามที่แผนพัฒนาการศึกษากำหนด การจะบริหารจัดการให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มผู้เกี่ยวข้อง ผู้บริหารในฐานะผู้นำของสถานศึกษาจึงต้องมีภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่มีการกล่าวถึงทุกองค์กรด้วยความเชื่อและคาดหวังว่าบุคคลที่เป็นผู้นำจะมีศักยภาพเพียงพอที่จะทำให้องค์กรมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะมีศักยภาพในการบริหารจัดการ ทั้งด้านการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ครูจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนมีคุณธรรมและจริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 2) ซึ่งกานติมา กานดา (2566 : 20) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานวิชาการ เพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นตัวกำหนดวิสัยทัศน์การขับเคลื่อนสถานศึกษานำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ เช่นกันกับบุญญนุช พรมานุสรณ์ (2565 : 23) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นสิ่งสำคัญและเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้บริหารพึงมี เนื่องจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะสามารถให้การส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในองค์กรให้สามารถพัฒนาตนเองทางวิชาการ และสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาพบว่า มีผลทางบวกอยู่ในระดับสูง

รายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับจังหวัดของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564 : 89) เฉพาะจังหวัดตากพบว่า ร้อยละนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีผลสอบ O-net ปีการศึกษา 2563 มากกว่า 50 คะแนน มากที่สุดคือภาษาไทย ร้อยละ 32.53 วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 7.59 คณิตศาสตร์ ร้อยละ 6.93 และภาษาอังกฤษ ร้อยละ 5.01 ตามลำดับ สอดคล้องกับรายงานคุณภาพการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก (2565 : 31) พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสอบ O-net วิชาภาษาไทย ร้อยละ 51.00 วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 36.97 คณิตศาสตร์ ร้อยละ 31.21 และภาษาอังกฤษ ร้อยละ 33.14 และรายงานปัญหาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก (2564 : 30) ที่พบว่า นักเรียนยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ยังไม่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ กลุ่มเด็กด้อยโอกาส เด็กพิการและเด็กที่มี ความต้องการพิเศษยังไม่ได้ ได้รับความพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น รวมทั้งผลการจัดการศึกษาและผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญและความสัมพันธ์ที่ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิภาพผลการบริหารโรงเรียน การบริหารงานวิชาการและการส่งเสริมพัฒนาครู ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ว่าจะมีความเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับใด มีแนวทางที่จะใช้เป็นข้อเสนอแนะให้หน่วยงานต้นสังกัดได้ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอย่างไรบ้าง ทั้งนี้ผู้วิจัยคาดหวังว่าการวิจัยนี้จะยังประโยชน์ต่อวงการศึกษานักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้ที่มีความสนใจได้นำไปประยุกต์ใช้พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก

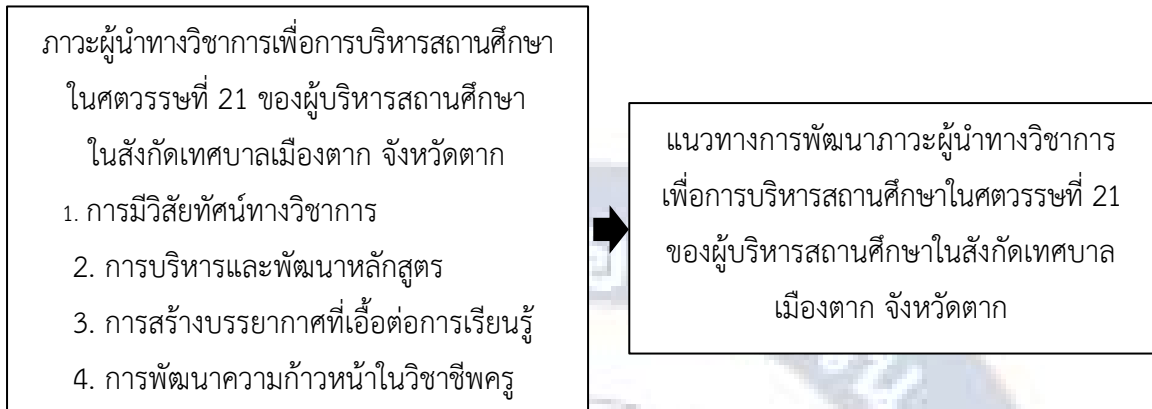
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด

ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา จึงนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 4 โรงเรียน รวม 150 คน (ไม่นับรวมผู้วิจัย)
2. เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มี 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพเป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ข้อคำถามครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 4 ด้าน
3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีของผู้นำและภาวะผู้นำ เพื่อศึกษากรอบแนวคิด กำหนดเป็นนิยามปฏิบัติการ ยกร่างข้อคำถามจำนวน 40 ข้อ ด้านละ 10 ข้อ นำร่างข้อคำถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามและความครอบคลุมกับเนื้อหาแล้วนำกลับมาปรับปรุง เพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC 1.00 ทุกข้อ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดเทศบาล

เมืองแม่สอด จังหวัดตาก จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ .948

4. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามครบทั้ง 150 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาตรวจความถูกต้องสมบูรณ์และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละ สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนดคือนักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน รวม 9 คน

2. เครื่องมือในการเก็บข้อมูล เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มี 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิ เป็นแบบเต็มข้อความ (Complete form) ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด (Open-end) จำนวน 4 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ โดยนำผลการวิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการในขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดด้านละ 3 ข้อมาสรุปอุปนัย แล้วสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจความเหมาะสมและความถูกต้อง นำกลับมาปรับแก้ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4. การเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องด้วยการใช้ตารางวิเคราะห์เนื้อหา จัดลำดับความถี่ แล้วเสนอในรูปตาราง อภิปรายผลได้ตารางด้วยความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก มีผลการวิจัย โดยสรุปดังนี้

1. การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวม

ด้านที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับ		แปลผล
		การปฏิบัติ		
		μ	σ	
1	ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ	4.32	0.38	มาก
2	ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตร	4.39	0.38	มาก
3	ด้านการมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้	4.35	0.40	มาก
4	ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู	4.40	0.39	มาก
รวม		4.37	0.30	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยรายด้านจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตร ด้านการมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายข้อในแต่ละด้านมีผลการวิจัยโดยสรุปดังนี้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยรายข้อจากสูงสุดไปหาต่ำสุด 3 อันดับแรก ดังนี้ ผู้บริหารมีการวิเคราะห์บริบท (SWOT) ของสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดวิสัยทัศน์ทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 มีการนำข้อมูลการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มาวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุและกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาพร้อมกัน และการร่วมกันกำหนดเป้าหมายความสำเร็จทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาบนฐานข้อมูลที่มีความเป็นไปได้ ตามลำดับ

1.2 ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยรายข้อจากสูงสุดไปหาต่ำสุด 3 อันดับแรก คือ กำหนดนโยบาย เป้าหมายของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แต่งตั้งคณะทำงานร่วมรับผิดชอบดำเนินการจัดทำหลักสูตรเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา และมีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตรมาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ตามลำดับ

1.3 ด้านการมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยรายข้อจากสูงสุดไปหาต่ำสุด 3 อันดับแรก คือ มีการสำรวจสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา ในแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี และมีการปรับปรุงพัฒนาภูมิทัศน์และบริเวณสถานศึกษาให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมและแสวงหาความรู้ ตามลำดับ

1.4 ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยรายข้อจากสูงสุดไปหาต่ำสุด 3 อันดับแรก คือ ผู้บริหารและครูร่วมกำหนดทิศทางพัฒนาเป็นวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อใช้เป็นเป้าหมายการพัฒนาของสถานศึกษา มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอน และผู้บริหารจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจและศักยภาพของครูผู้สอน ตามลำดับ

2. การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก มีข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิรายด้าน ผลการวิจัยสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแรงบันดาลใจ ที่จะบริหารงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเข้าใจเป้าหมายที่เป็นภาพความสำเร็จการพัฒนาผู้เรียนให้ครูทราบกับผู้บริหารสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษาควรมีมุมมองความสำเร็จในงานวิชาการที่กว้างไกลเท่าทันเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลง

2.2 ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแผนการพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและสร้างความเข้าใจให้ครูทุกคนอย่างทั่วถึง และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้เท่าทันเหตุการณ์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงนั้น

2.3 ด้านการมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกำหนดเป้าหมายการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูและนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ครูและชุมชนได้แสดง

ความคิดเห็นในการพัฒนาการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่นำทำงานและน่าเรียนรู้

2.4 ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองให้เท่าทันเหตุการณ์ ในศตวรรษที่ 21 อยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้ครูนำความรู้ทักษะใหม่ ๆ จากการอบรม ศึกษาดูงานมาใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู และผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดใจกว้างยอมรับความคิดและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแผนการพัฒนาครูให้สนองความสนใจและความต้องการของครู

อภิปรายผล

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับรายด้านสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตร ด้านการมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ว่ามีความจำเป็นที่ต้องพัฒนา และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้สามารถก้าวทัน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา เพื่อให้สถานศึกษาที่มีความทันสมัยก้าวทันยุคสมัยได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลตรงตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาจึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่ถือว่ามี ความสำคัญที่สุดในการเป็นพลังขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสถานศึกษา มีการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ให้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของครูและการแสวงหาความรู้ของผู้เรียน เพื่อให้การบริหารบรรลุผลตาม ภาพความสำเร็จคือวิสัยทัศน์ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของ อีสริยา กลิ่นสุนทร (2564 : 40) สรุปแนวคิดไว้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารจัดการมีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำมีมนุษยสัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและมีความเป็นประชาธิปไตยเพื่อนำไปสู่การ ปฏิรูปการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ มีบุคลิกลักษณะและคุณสมบัติตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาควรมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นนักพัฒนาเป็นนักแก้ปัญหาหนักตัดสินใจ นักประนีประนอม นักการทูต นักวางแผน นักปกครอง

และนักปราชญ์ สามารถให้คำปรึกษา และแนะนำคนในองค์กรได้ สอดคล้องกับแนวคิดของสนุก สิมห์มาตและคณะ (2560 : 490-492) ที่กล่าวถึงคุณลักษณะผู้นำที่ดีว่า ผู้นำสมัยใหม่ต้องมองการณ์ ไกลบนฐานความคิดที่นอกกรอบแต่อยู่บนฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ ไม่จำเจกับแนวคิดแบบเดิม ๆ มองให้ ไกลแล้วไปให้ถึงบนหลักคิด เทคนิค วิธีการที่ทันสมัยพร้อมทั้งหาเทคนิคใหม่ ๆ เข้ามาปรับใช้ในองค์กร มีลักษณะสำคัญคือมองกว้างไกลและพยายามไปให้ถึงเป้าหมายที่ตั้งใจอย่างอดทน มองโลกให้กว้าง ด้วยมุมมองหลายมิติ มีการโน้มน้าวผู้อื่นให้คล้อยตามมีการสร้างทีมงาน (Team Work) และ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของธีรธนาพัชร ร้อยดาพันธุ์ (2565 : 205-207) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อยคือ การสร้าง บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การพัฒนานักเรียน การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การ พัฒนาวิชาชีพครู และการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ตามลำดับ

เมื่อพิจารณารายชื่อในแต่ละด้านมีผลการวิจัยโดยสรุปดังนี้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการวิเคราะห์บริบท (SWOT) ของสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการ กำหนดวิสัยทัศน์ทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 มีการนำข้อมูลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของปีก่อน มาวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุและกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา และมีการร่วมกันกำหนดเป็น เป้าหมายความสำเร็จ ทางวิชาการในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาบนฐานข้อมูลที่มีความเป็นไปได้ ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของประทีนทิพย์ สีสองสม (2565 : 27-29) ที่สรุปผลแนวคิดเกี่ยวกับ ผู้นำไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ต้องมีการปรับเปลี่ยนบทบาทการเป็นผู้ควบคุม (Controlling) มาเป็นผู้นำแนวทางการปฏิบัติงาน (Aligning) ของบุคลากร มีการมอบอำนาจ สามารถโน้มน้าวให้มีการ ปฏิบัติตามอย่างทั่วถึง ด้วยเหตุนี้องค์กรทุกแห่ง จึงมองหาผู้บริหารที่เป็นคลื่นลูกใหม่ มีแนวคิดที่ กว้างไกล (Thinking Globally) มีความรู้ความสามารถ มีมนุษยสัมพันธ์รู้จักการสื่อสารที่ดี มีวินัยใน ตนเองเพื่อเป็นตัวอย่างในองค์กร มีความมั่นคงในหลักการและอุดมการณ์ รู้จักการแก้ปัญหาทั้งระยะ สั้นและระยะยาว และมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน มีใจรักในงาน รักผู้ร่วมงานรักผู้มารับบริการ เป็น ผู้สร้างโอกาสใหม่ ๆ ให้องค์กร ปรับตัวเข้ากับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างกลมกลืน เข้าใจ และภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง เป็นคนดี มีคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบ และมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง สอดคล้องกับผลการวิจัยของปวีณา บุทธิจักร (2564 : 228-233) ที่ ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 21 พบว่า ภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อยคือ การกำหนด

วิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายของโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน การนิเทศ การศึกษา การเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน และการพัฒนานักเรียน ตามลำดับ

1.2 ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายของสถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมรับผิดชอบดำเนินการจัดทำหลักสูตรเพื่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาและมีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของหลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้สอดคล้องกับผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของ มนัสวี ยาทองไทย (2565 : 47) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการเน้นกิจกรรมการเรียนการสอน แก่ไขการจัดการเรียนการสอนเป็นความสามารถ ในการโน้มน้าวจูงใจหรือชี้นำบุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง ให้เกิดความเข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย นำความรู้ ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ กำกับ ติดตามให้บุคลากรทำงานเป็นระบบ แน่แนว ประสานงานให้ความสะดวก สร้างความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจและความอบอุ่นในการทำงาน ดูแลช่วยเหลือผู้ร่วมงานให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของเนติ มโนปัญญา (2565 : 196-199) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ การนิเทศติดตามการเรียนการสอน การบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมายทางการเรียนรู้ และการพัฒนาคุณภาพครู ตามลำดับ

1.3 ด้านการมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้มีการสำรวจสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อปรับปรุงพัฒนา ให้สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ของหลักสูตร มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายการพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี และมีการปรับปรุงพัฒนาภูมิทัศน์และบริเวณสถานศึกษาให้เอื้อต่อการใช้ประโยชน์ในการจัดกิจกรรมของครูและการใช้แสวงหาความรู้ของผู้เรียน ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของกานติมา กานดา (2566 : 20) ที่กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานวิชาการ เพราะภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นตัวกำหนดวิสัยทัศน์และการขับเคลื่อนสถานศึกษานำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ได้โดยการใช้ภาวะผู้นำเป็นตัวผลักดันให้เกิดความเป็นเลิศทางวิชาการและมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ช่วยสนับสนุนส่งเสริมความสำเร็จได้

อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของธีรธันพชร ร้อยดาพันธ์ (2565 : 205-207) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ปฏิบัติมากที่สุด

1.4 ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดทิศทางการพัฒนาเป็นวิสัยทัศน์ร่วมเพื่อใช้เป็นเป้าหมายการพัฒนาของสถานศึกษา จึงทำให้มีการกำหนดนโยบาย เป้าหมายการพัฒนา ความก้าวหน้าในวิชาชีพครูที่สอดคล้องกับความต้องการของครูผู้สอนและผู้บริหารจัดทำแผนการพัฒนาศักยภาพที่สอดคล้องกับความต้องการความสนใจและศักยภาพของครูผู้สอน ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของเนตตี้ มโนปัญญา (2565 : 24) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในสถานศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเพราะผู้บริหารจะสามารถนำครูและบุคลากรสู่การเป็นเลิศด้านวิชาการ และส่งผลให้สถานศึกษามีกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญญนุช พรมานุสรณ์ (2565 : 90-93) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตชลบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ที่พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู มีการปฏิบัติมากที่สุด

2. การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะผู้ทรงคุณวุฒิ ราชดำเนิน ครอบนำมอภิปรายผล ดังนี้

2.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ทางวิชาการ มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแรงบันดาลใจที่จะบริหารงานวิชาการให้ประสบความสำเร็จตามวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเข้าใจเป้าหมายที่เป็นภาพความสำเร็จการพัฒนาผู้เรียนให้ครูทราบกับผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้มีการบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการและผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีมุมมองความสำเร็จในงานวิชาการที่กว้างไกลเท่าทันเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ของบุคลากรอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การจัดทำแผนบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องเป้าหมายในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาและการกระจายอำนาจบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติอย่างเหมาะสมและทั่วถึงเสมอภาคกัน ยังมีการปฏิบัติในระดับต่ำ สอดคล้อง

กับผลการวิจัยของกานติมา กานดา (2566 : 96-97) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ที่พบว่า การกำหนดวิสัยทัศน์และค่านิยมร่วมกันผู้บริหาร ควรมีการสร้างควมตระหนักให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญ เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและกำหนดเป็นกรอบการดำเนินงานของสถานศึกษา

2.2 ด้านการบริหารและพัฒนาหลักสูตร มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแผนการพัฒนาครูให้มีความรู้และทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและสร้างความเข้าใจให้ครูทุกคนอย่างทั่วถึง และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้เท่าทันเหตุการณ์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงนั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อจัดกิจกรรมระดมความคิดแลกเปลี่ยนประสบการณ์การแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดกิจกรรมในห้องเรียนการประชุม อบรมในสถานศึกษาเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูถึงแนวทางการนำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปใช้จัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตรในศตวรรษที่ 21 เพื่อประมวลผลข้อมูลแล้วนำไปใช้พัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติในระดับต่ำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริฉัตรรัตน์สุวรรณ (2565 : 70) ที่ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 ที่พบว่า ควรส่งเสริมการพัฒนา การเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตในศตวรรษที่ 21 เปิดโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ปกครองและชุมชน

2.3 ด้านการมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดเป้าหมายการใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูและนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วมเปิดโอกาสให้ครูและชุมชนได้แสดงความคิดเห็นในการพัฒนาการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้น่าอยู่น่าทำงานและน่าเรียนรู้ ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดสรรสนับสนุนงบประมาณ สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลและเครื่องมือส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพียงพอ การประชาสัมพันธ์ เชิญชวนให้ครู และบุคลากรใช้แหล่งเรียนรู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลายทั่วถึง และการกำหนดให้ทำรายงานผลการใช้ประโยชน์แหล่งเรียนรู้จัดกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ยังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมเดช ไสสิน (2565 : 72) ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา ที่เสนอแนะว่า ผู้บริหารควรจัดบรรยากาศและอุปกรณ์ที่จำเป็นให้เพียงพอ มีการ

ใช้จิตวิทยาเสริมแรงบวกเพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันของบุคลากร จัดกิจกรรมรวมกลุ่มทางวิชาการเพื่อส่งเสริมการทำงานเป็นทีม

2.4 ด้านการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองให้เท่าทันเหตุการณ์ ในศตวรรษที่ 21 อยู่เสมอ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูนำความรู้ทักษะใหม่ ๆ จากการอบรม ศึกษาดูงานมาใช้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครู และผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดใจกว้างยอมรับความคิดและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแผนการพัฒนาครูให้สนองความสนใจและความต้องการของครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดโครงการ กิจกรรมในการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาการใช้กระบวนการนิเทศให้ความช่วยเหลือแนะนำการสืบค้นข้อมูล องค์กรความรู้ใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาตนเอง ของครูอย่างสม่ำเสมอ และการส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรเข้าประชุมอบรมสัมมนาเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าที่วิชาชีพอยู่ เสมอ ยังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญญนุช พรมานุสรณ์ (2565 : 90-93) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตชลบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ที่มีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรมีการวางแผน กำหนดนโยบาย และกระบวนการในการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพครูอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก มีข้อเสนอแนะผลการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนัก/กองการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่นควรให้ความสำคัญ สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สามารถเป็นแบบอย่างสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดได้ใช้เป็นต้นแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ

2. สถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยในภาพรวมไปวิเคราะห์หาความสัมพันธ์กับบริบทของสถานศึกษาโดยเน้นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ๆ เพื่อร่วมกันกำหนดแนวทางปรับปรุงวิสัยทัศน์ให้มีความยืดหยุ่น สามารถนำไปปฏิบัติและพัฒนาคุณลักษณะภาวะผู้นำทางวิชาการได้อย่างเป็นรูปธรรมให้ดีขึ้น

3. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการนำผลการวิจัยไปศึกษาและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการกำหนดวิสัยทัศน์ การบริหารและการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และการพัฒนาครูให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

4. ครูและบุคลากรทางการศึกษา ควรสนับสนุนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานโดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาจัดการเรียนการสอนร่วมพัฒนาการปฏิบัติงานโดยการร่วมเป็นสมาชิกกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เพื่อการร่วมศึกษาแลกเปลี่ยนและหาแนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นร่วมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยครั้งนี้ มีข้อคำถามรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดที่ควรนำไปกำหนดเป็นประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการในการใช้กระบวนการนิเทศภายใน เพื่อพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือในสังกัดอื่น
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมสมรรถนะการจัดทำแผนพัฒนาตนเองเป็นรายบุคคล เพื่อการพัฒนาความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

กานติมา กานดา. (2566). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. นครปฐม : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ธีรธนพัชร ร้อยดาพันธ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. สกลนคร : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- เนตต์ มโนปัญญา. (2565). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 1.** สกลนคร : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- บุญญนุช พรมานุสรณ์. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตชลบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง.** ชลบุรี : วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประทีนทิพย์ สลีสองสม. (2565). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2.** พะเยา : การศึกษาด้วยตนเองการศึกษา มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ปวีณา บุทธิจักร. (2564). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21.** สกลนคร : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง). (2564, 23 กุมภาพันธ์). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 138/ตอนพิเศษ 44 ง. หน้า 295.
- มนัสวี ยาทองไทย. (2565). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.** สกลนคร : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สนุก สิงห์มาตรและคณะ. (2560). “คุณลักษณะภาวะผู้นำของผู้บริหารองค์กรในศตวรรษที่ 21” ใน **การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.** 487-493
- สิริฉัตร รัตนสุวรรณ. (2565). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2.** สงขลา : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สมเดช ไสสิน. (2565). **ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองพะเยา.** พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-พ.ศ.2570). กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดตาก. (2564). แผนพัฒนาการศึกษา พ.ศ. 2563-2565 จังหวัดตาก. ตาก : กลุ่มงานนโยบายและแผน.

อิสริยา กลิ่นสุนทร. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21ที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. จันทบุรี : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว
Guidelines for developing in the 21st century skills management for school
administrators’ inter-campus of Wang Burapha under the Sa Kaew secondary
educational service area office

ธัญญ์วรัตน์ รัตนพรไพศาล¹, นลธวัช ยุทธวงศ์² และ ธนกรฤต ลิทธิราช³
Tanwarat Rattanaphornphaisan¹, Nonthawat Yuthavong² and Thanakrit Sittirach³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะและหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูผู้สอนของสหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว กำหนดขนาดโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan ได้จำนวน 198 คน และผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาคือ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะความคิดรวบยอด ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ ทักษะการบริหารจัดการ และทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาทักษะและความรู้พื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 มีความยืดหยุ่น รู้จักประณีประนอม ปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้ กำหนดนโยบายการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงาน เข้าใจความต่างของบุคคล ให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายมีส่วนร่วมวางแผนกำหนดทิศทางในอนาคตของสถานศึกษา

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, ทักษะการบริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: Trattanaponpisan10@gmail.com โทร 096-262-5358

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: nontawat192498@gmail.com โทร 085-0349942

³ ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: bansoun2498@gmail.com โทร 065-4578858

ABSTRACT

The objective of research is to study skills and find guidelines for developing in the 21st century skills management for school administrators' inter-campus of Wang Burapha under the Sa Kaew secondary educational service area office. Sample groups include: Teachers inter-campus of Wang Burapha under the Sa Kaew secondary educational service area office. The size was determined using the Krejcie and Morgan table, with a total of 198 people, and the informants were 9 experts. The tools were questionnaires and structured interviews. Data was analyzed by finding frequencies, percentages, means, standard deviations, and content analysis.

The research results found that: The 21st century skills management for school administrators' Overall, there is a high level of compliance. Arranged from highest to lowest is Interpersonal skills, Conceptual skills, communication skills, Creative analytical thinking skills, Management skills and technological and digital skills, respectively. Guidelines for developing in the 21st century skills management: Educational administrators should develop basic skills and knowledge in using digital technology in the 21st century with flexibility. Know how to compromise. Able to adapt to co-workers Set policies for the use of digital technology in operations and teaching. Create a good atmosphere for working. Understand the differences between people Involve all stakeholders in planning the future direction of the educational institution.

Keyword: guidelines for development, skills management for school, 21st century

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยให้ไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืนให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องมีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งความรู้ ความสามารถด้านต่าง ๆ ให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ผู้บริหารต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์การบริหารจัดการใหม่ ๆ มาปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานทั้งในและนอกองค์กร ทั้งนี้นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564–2565 กำหนดให้มีการปรับปรุงหลักสูตรกระบวนการ

เรียนรู้ให้ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (ราชกิจจานุเบกษา, 2565 : 1) และแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-พ.ศ.2570) ยังได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู เป็นครูยุคใหม่ สถานศึกษาจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565 : 14)

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญเพื่อพัฒนาประเทศเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 และเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรและภาคส่วนอื่น ๆ ให้พัฒนาอีกด้วย เป้าหมายคือผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุข สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สังคมและประเทศชาติ ความสำเร็จของการจัดการศึกษาล้วนเกิดขึ้นที่โรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลสำเร็จ จึงจำเป็นต้องพัฒนาตนเองเพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ต้องบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับผู้บริหาร ดังนั้นผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารในยุคศตวรรษที่ 21 ควรมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา (สัตตบุษย์ โพธิ์รุท, 2564 : 4-5) ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญ เพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้อง “มองกว้าง คิดไกล ใฝ่สูง มุ่งสู่ความสำเร็จ” การจะบริหารงานให้มีคุณภาพ ตัวผู้บริหารต้องมีคุณภาพ ต้องพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำ ต้องนำความเปลี่ยนแปลง มีทักษะการบริหารได้เป็นอย่างดี นำทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ (อรอุมา ดวงจันทร์, 2558 อ้างถึงใน ปัทมา ประทุมสุวรรณ, 2562 : 4) ผลการวิจัยของณรงค์ชัย บุญประเสริฐ (2563 : 88) พบว่า ทักษะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสัตตบุษย์ โพธิ์รุท (2564 : 177) พบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนอยู่ในระดับมาก แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและนวัตกรรมในศตวรรษที่ 21 มีผลต่อกระบวนการบริหารสถานศึกษา การปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ล้วนแต่ได้รับอิทธิพลจากทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งสิ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว (2564 : 35) มี 14 โรงเรียน แบ่งเป็น 2 สหวิทยาเขต ปีการศึกษา 2563 ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 33.67 ส่วนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 34.12 ต่ำกว่าระดับเขตและระดับประเทศเช่นกัน ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรยังไม่ครอบคลุมทั้งระบบ โดยเฉพาะด้านผู้บริหารจำเป็นต้องมีทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 นำความรู้ ความสามารถและประสบการณ์มาใช้ในการบริหารจัดการอย่างเต็มศักยภาพ ใช้การสื่อสาร มี

มนุษย์สัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสารให้เกิดการประสานงานที่ดีทั้งในและนอกองค์กร มีมุมมองความสำเร็จในอนาคตที่ชัดเจนด้วยการใช้การคิดวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ คิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการบริหารและยอมรับการเปลี่ยนแปลงจากอิทธิพลทางเทคโนโลยีและดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ที่มีผลโดยตรงต่อการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของครูและคุณภาพของผู้เรียน การศึกษาความสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และพันธกิจของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ว่ามีสภาพเป็นอย่างไร และมีปัญหาอยู่ในระดับใด โดยใช้พื้นที่การวิจัยของสหวิทยาเขตวังบูรพาซึ่งมีสถานศึกษาทั้งขนาดใหญ่พิเศษขนาดใหญ่และขนาดกลางเป็นพื้นที่ในการศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ได้ประเด็นที่ถือว่าเป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเป็นข้อมูลนำไปศึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุผลตามเจตนารมณ์ที่เป็นจุดมุ่งหมายการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว กำหนดขอบเขตเนื้อหาแหล่งข้อมูลและตัวแปรที่จะศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ปีการศึกษา 2566 จำนวน 404 คน

(ไม่รวมผู้วิจัย) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน ได้จำนวน 198 คน ใช้การเลือกแบบเทียบสัดส่วนระหว่างขนาดกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนครูผู้สอนรายโรงเรียน

2. ด้านเนื้อหา กำหนดด้วยการสังเคราะห์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาจากผลงานการวิจัยจำนวน 10 เรื่องในปี พ.ศ. 2562-2565 โดยใช้ตารางวิเคราะห์ความสอดคล้องได้ขอบเขต 6 ด้าน คือทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ ทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล ทักษะมนุษยสัมพันธ์ทักษะการบริหารจัดการ และทักษะความคิดรวบยอด

3. ด้านตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่ ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขต

วังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ด้านผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คนและผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

2. ด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตเนื้อหาจากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 แต่ละด้านโดยเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดด้านละ 3 ข้อ นำไปสรุปอุปนัยเพื่อสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลตามขอบเขต 6 ด้าน คือทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ ทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล ทักษะมนุษยสัมพันธ์ทักษะการบริหารจัดการ และทักษะความคิดรวบยอด

3. ด้านตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ปีการศึกษา 2566 จำนวน 404 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน ได้จำนวน 198 คน ใช้การเลือกแบบเทียบสัดส่วนระหว่างขนาดกลุ่มตัวอย่างกับจำนวนครูผู้สอนรายโรงเรียน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพ เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice) และตอนที่ 2 แบบสอบถามทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. การสร้างและหาคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีของผู้ทักษะการบริหาร และการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อกำหนดเป็นนิยามปฏิบัติการ ยกร่างข้อคำถามจำนวน 48 ข้อ นำร่างข้อคำถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถามและความครอบคลุมกับเนื้อหา แล้วนำกลับมาปรับปรุงเพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ แล้ว นำไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูผู้สอนในสหวิทยาเขตปทุมมาลา จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .991

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามครบทั้ง 198 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละ สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D.$) สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คนและผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มี 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแบบเติมข้อความ (Complete form) ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-end) จำนวน 6 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพ นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ละด้าน ๓ ข้อ มาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุม ก่อนนำมาจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามกำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์หาความสอดคล้องด้วยการใช้ตารางวิเคราะห์เนื้อหา จัดลำดับความถี่ แล้วเสนอในรูปตาราง อภิปรายผลได้ตารางด้วยความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัย แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ผลการศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปน้อยคือ ทักษะมนุษยสัมพันธ์ มากที่สุด รองลงมาคือ ทักษะความคิดรวบยอด ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่คิดสร้างสรรค์ ทักษะการบริหารจัดการ และทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล ตามลำดับ การวิจัยรายด้านมีผลสรุปได้ดังนี้

1.1 ทักษะการสื่อสาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำ คือ ผู้บริหารสามารถชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจกฎ ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับวินัยราชการแก่ครูได้ชัดเจนถูกต้อง ผู้บริหารมีทักษะในการเจรจาสื่อความเพื่ออธิบายขั้นตอนวิธีการให้ครูเข้าใจสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารสามารถถ่ายทอดเพื่อสร้างความเข้าใจกฎ ระเบียบของสถานศึกษาและแนวปฏิบัติของนักเรียนแก่ผู้ปกครองได้ ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสามารถให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารในสถานศึกษาแก่ครูได้ ต่ำที่สุด

1.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่คิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ ผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลสารสนเทศตัดสินใจวางแผนการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ชัดเจนมีประสิทธิภาพ สูงที่สุด ผู้บริหารมีการวิเคราะห์นโยบาย เป้าหมาย พันธกิจการบริหารสถานศึกษาเพื่อปรับวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในศตวรรษที่ 21 และผู้บริหารมีการปรับโครงสร้างการบริหารงานให้สอดคล้องกับบริบทและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้เหมาะสม ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสนับสนุนให้มีการปรับปรุงพัฒนาโครงข่ายการเชื่อมต่อสัญญาณอินเทอร์เน็ตในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ต่ำที่สุด

1.3 ทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ ผู้บริหารสนับสนุนเครื่องมือ สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้ครูใช้ในการปฏิบัติงานที่มอบหมายตามขอบข่ายภารกิจงานในศตวรรษที่ 21 สูงที่สุด ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้จัดกิจกรรมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชุมครูและบุคลากรประจำเดือนผ่านระบบ Zoom meeting ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต่ำที่สุด

1.4 ทักษะมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ ผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นกันเองกับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา สูงที่สุด ผู้บริหารมีความยืดหยุ่นเข้าใจธรรมชาติความต่างและความต้องการให้ความสำคัญบุคลากรทุกคนอย่างเสมอภาค และผู้บริหารสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ในทุกสถานการณ์เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสามารถประสานแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากรได้อย่างเป็นระบบ ต่ำที่สุด

1.5 ทักษะการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ ผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ สม่่าเสมอต่อเนื่องเป็นปัจจุบัน สูงที่สุด ผู้บริหารมีการกระจายอำนาจให้บุคลากรรับผิดชอบตามแผนงานของสถานศึกษาอย่างเหมาะสมทั่วถึงเสมอภาคกัน และผู้บริหารสามารถชี้แจงสร้างความเข้าใจการร่วมระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์บริบท (SWOT) เป็นข้อมูลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ครอบคลุมชัดเจน ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารนำข้อมูลไปกำหนดนโยบายเพื่อทำแผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องบริบทของสถานศึกษา ต่ำที่สุด

1.6 ทักษะความคิดรวบยอด โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปหาต่ำคือ ผู้บริหารสามารถร่วมแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรทุกระดับอย่างเป็นระบบเท่าทันสถานการณ์ สูงที่สุด ผู้บริหารสามารถเชื่อมั่นนโยบาย วัตถุประสงค์ต้นสังกัดเข้ากับนโยบาย พันธกิจ เป้าหมาย การบริหารให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และผู้บริหารจัดให้รวมกลุ่มบุคลากรเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาเพื่อสร้างทีมงานคุณภาพ ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสามารถใช้ความยืดหยุ่นในการแก้ไขปัญหาความต่างระหว่างบุคคลอย่างสร้างสรรค์และสันติวิธี ต่ำที่สุด

2. ผลการหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาทักษะการสื่อสาร ผู้บริหารควรพัฒนาทักษะและความรู้ในกระบวนการพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ให้รอบคอบทั่วถึง มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารให้เกิดประโยชน์โดยตรงต่อการบริหารและการปฏิบัติงาน การใช้การสื่อสารส่งเสริมการทำงานร่วมกันและสร้างการรับรู้เป้าหมายการพัฒนาสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้ไปในทิศทางเดียวกัน มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารในศตวรรษที่ 21 แก่ผู้ปฏิบัติงานอย่างเพียงพอเหมาะสม ตามลำดับ

2.2 แนวทางการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรมีความยืดหยุ่น ดูแลเอาใจใส่รู้จักประณีตประนอมมีการปรับตัวได้สอดคล้องกับสถานการณ์ เข้าร่วมกิจกรรม PLC ให้มีการระดมความคิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา มีการใช้แผนเป็นเครื่องมือบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ และมีวิสัยทัศน์มองการณ์ไกลไม่ยึดติดหลักการเดิม ๆ เปิดกว้างรับสิ่งใหม่ ๆ เพื่อประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด ตามลำดับ

2.3 แนวทางการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา มีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีอุบัติใหม่ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับปรุงเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพพร้อมใช้งานอยู่เสมอ และส่งเสริมให้บุคลากรสร้างเครือข่ายการใช้สื่อออนไลน์ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ

2.4 แนวทางการพัฒนาทักษะมนุษย์สัมพันธ์ ผู้บริหารควรมีความประณีตประนอมเพื่อสร้างบรรยากาศที่ดีในการปฏิบัติงาน เข้าใจความต่างของบุคคล มีบุคลิกภาพที่ดี ซื่อสัตย์ ยุติธรรมจริงใจกับทุกคนอย่างเสมอภาค และมีความคิดสร้างสรรค์ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลในการพัฒนาบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันด้วยกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้งาน ตามลำดับ

2.5 แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายร่วมกันกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและวางแผนการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีกิจกรรม PLC ของผู้บริหารเพื่อแบ่งปันแนวการบริหารสถานศึกษาที่ดีและนำมาประยุกต์การปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม และมีการจัดระบบการบริหารด้วยโครงสร้างการกระจายอำนาจแบบมีส่วนร่วมที่ชัดเจน ครอบคลุมมีความเท่าเทียมทั่วถึง ตามลำดับ

2.6 แนวทางการพัฒนาทักษะความคิดรวบยอด ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมวางแผน กำหนดทิศทางในอนาคตของสถานศึกษา ส่งเสริมการวิเคราะห์บริบทเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดวิสัยทัศน์การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสร้างชุมชนการเรียนรู้ของบุคลากรและชุมชนเพื่อให้เกิดการหลอมรวมวิสัยทัศน์ ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัย แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทักษะมนุษย์สัมพันธ์ สูง

ที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถในการชี้แจงให้ครูผู้สอนเข้าใจและปฏิบัติตามระเบียบวินัยได้ชัดเจนถูกต้อง มีการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงาน และจัดการเรียนการสอน เคารพความต่างระหว่างบุคคล สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลทุกระดับ ใช้กระบวนการนิเทศเป็นเครื่องมือในการติดตามและประเมินการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ และร่วมแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐพงษ์ ปริชานนทกุล (2563 : 13) ที่กล่าวว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหาร เป็นความสามารถในการบริหารงานตามภารกิจหลักซึ่งต้องอาศัยการทำงานร่วมกันกับบุคคลในองค์กร ต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล การมีทักษะทางการบริหารจะส่งผลต่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการวิจัยของนิภาพร รอดไพโรบลูย์ (2565 : 87-89) ศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว พบว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านแต่ละทักษะสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ทักษะการสื่อสาร โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสามารถชี้แจงสร้างความรู้ความเข้าใจในกฎ ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับวินัยราชการแก่ครูได้ชัดเจนถูกต้อง มีทักษะการเจรจาสื่อความเพื่ออธิบายขั้นตอน วิธีการให้ครูเข้าใจสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความเข้าใจกฎ ระเบียบของสถานศึกษาและแนวปฏิบัติของนักเรียนให้แก่ผู้ปกครองได้เป็นอย่างดี จึงทำให้มีทักษะการสื่อสาร ติดต่อประสานกับบุคคลอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภาภรณ์ ใจแก้วทิ และ สุเนตร ทองคำพงษ์ (2566 : 595) ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหาร สูงที่สุดอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์ที่คิดสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลสารสนเทศในการตัดสินใจวางแผนการบริหารได้ชัดเจนมีประสิทธิภาพ มีการวิเคราะห์นโยบาย เป้าหมาย พันธกิจเพื่อปรับวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ปรับโครงสร้างการบริหารงานให้สอดคล้องกับบริบทและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้เหมาะสม มีหลักการใช้ข้อมูลประกอบการคิดวิเคราะห์ มองการณ์ไกลเห็นภาพในอนาคตเป็นความสำเร็จอย่างยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาพร รอดไพโรบลูย์ (2565 : 87-89) ศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว พบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.3 ทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสนับสนุนเครื่องมือ สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อให้ครูใช้ในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้มีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลไปใช้จัดกิจกรรมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ให้มีคุณภาพเหมาะสมสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารตระหนักให้ความสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับการวิจัยของมลฤดี สวนดี (2565 : 88) ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มีอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.4 ทักษะมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารมีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีความเป็นกันเองกับบุคลากร มีความยืดหยุ่น เข้าใจธรรมชาติความแตกต่างและความต้องการ ให้ความสำคัญอย่างเสมอภาค ปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ในทุกสถานการณ์ เป็นแบบอย่างที่ดี แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารตระหนักให้ความสำคัญในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น มีปฏิสัมพันธ์ในการสื่อสารแบบสองทางมองโลกในแง่ดี มีความยืดหยุ่น เข้าใจความต่างของผู้ร่วมงานและปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ สอดคล้องกับการวิจัยของศิวนัฐ ศรีเจียงคำ (2565 : 90-92) ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ทักษะมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก

1.5 ทักษะการบริหารจัดการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรอย่างเป็นระบบ กระจายอำนาจให้บุคลากรรับผิดชอบอย่างเหมาะสมทั่วถึงเสมอภาคกัน ซึ่งแจ้งสร้างความเข้าใจการร่วมระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์บริบทเป็นข้อมูลการบริหาร ได้ครอบคลุมชัดเจน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความตระหนักให้ความสำคัญในการบริหารโดยการประยุกต์ความรู้จากแนวคิด ทฤษฎีการบริหารมาใช้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของศุภาภรณ์ ใจแก้วทิ และสุนทร ทองคำพงษ์ (2566 : 595) ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า ทักษะการบริหารจัดการของผู้บริหารอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.6 ทักษะความคิดรวบยอด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสามารถร่วมแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เท่าทันสถานการณ์ สามารถเชื่อมโยงนโยบาย วัตถุประสงค์ต้นสังกัดเข้ากับนโยบาย พันธกิจ เป้าหมาย การบริหารของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทได้ มีการรวมกลุ่มเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อสร้างทีมงานคุณภาพ

แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารตระหนัก ให้ความสำคัญการติดตามข้อมูลข่าวสารการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา อยู่ตลอดเวลา กล้าเผชิญสถานการณ์ มีการวางแผนแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบโดยใช้กระบวนการทำงานเป็นทีม ใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้ครูมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการวิจัยของประทีนทิพย์ สลีสองสม (2565 : 78) ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่พบว่า ทักษะความคิดรวบยอดของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. ผลการหาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีผลที่ควรนำอภิปรายผลดังนี้

2.1 ทักษะการสื่อสาร ผู้บริหารควรมีการพัฒนาทักษะและความรู้ในกระบวนการพื้นฐานในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในศตวรรษที่ 21 ให้ครอบคลุมรอบคอบทั่วถึง ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารยังมีการให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขปัญหาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการสื่อสารในสถานศึกษาแก่ครูอยู่ในระดับต่ำ จึงควรมีการใช้การกำกับ ติดตาม นิเทศให้คำปรึกษาแนะนำการแก้ปัญหาแก่ครู พัฒนาตนเองให้มีทักษะและใช้สื่อออนไลน์ในการติดต่อประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิวณัฐ ศรีเจียงคำ (2565 : 92) ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถนำการประชุม นำเสนอในที่สาธารณะได้อย่างมีอาชีพมากยิ่งขึ้น เช่นกัน

2.2 ทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรมีความยืดหยุ่น ดูแลเอาใจใส่ รู้จักประณีประนอม ปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานได้สอดคล้องกับสถานการณ์ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารยังมีการสนับสนุนให้มีการเสนอแนวความคิดนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้ครูได้นำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน การนำเทคโนโลยีมาพัฒนาคุณภาพและการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับต่ำ จึงควรมีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเพื่อใช้พัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นเครื่องมือให้ครูใช้ค้นคว้าพัฒนาตนเองและการปฏิบัติงานในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับผลการวิจัยของสัตตบุษย์ โพธิ์รุท (2564 : 196) ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า การคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรมีการคิดวิเคราะห์กระบวนการทำงานที่แปลกใหม่ คิดค้นวิธีการที่จะช่วยให้งานประสบความสำเร็จได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

2.3 ทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล ผู้บริหารควรถูกกำหนดเป็นนโยบายในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีอุบัติใหม่ให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้เป็นเพราะ

ผู้บริหารยังมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชุมครูและบุคลากรประจำเดือนผ่านระบบ Zoom meeting มีความรู้ความเข้าใจพื้นฐานเทคโนโลยีดิจิทัลที่สำคัญและมีประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับต่ำ จึงควรมีการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัลให้มีความชำนาญสามารถใช้เครื่องมือสื่อสารในการปฏิบัติงานการบริหารในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของจิณห์นิภา สุภเสน, สมชาย อังสุโชติเมธี และสุรพงษ์ แสงสีมุก (2566 : 622) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า การพัฒนาทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่นกัน

2.4 ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรมีความประณีประยอมสร้างบรรยากาศในการปฏิบัติงาน เข้าใจความต่างของบุคคล ทั้งนี้เพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังมีการแก้ปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร ใช้ทักษะในการสนทนาโน้มน้าว สร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้บุคลากรเกิดแรงบันดาลใจมุ่งมั่นปฏิบัติงานที่รับมอบหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับต่ำไม่ต่อเนื่องสม่ำเสมอ ควรมีการพัฒนาปฏิสัมพันธ์ให้เกิดการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นให้ได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภรรยา อังครุระษี (2565 : 66) ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2 พบว่า ทักษะมนุษยสัมพันธ์ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความคิดเห็น ชักถามปัญหาข้อสงสัยเมื่อเกิดปัญหาข้อขัดแย้งในการปฏิบัติงาน เปิดโอกาสให้ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหา ดูแลเอาใจใส่ ช่วยเหลือให้สามารถปฏิบัติงานจนบรรลุผลสำเร็จอย่างทั่วถึง

2.5 ทักษะการบริหารจัดการ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่ายร่วมกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายและวางแผนการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพราะผู้บริหารยังจัดให้มีการร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์เป็นภาพความสำเร็จของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในทิศทางเดียวกันสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรม อยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นจึงควรใช้กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจกำหนดวิสัยทัศน์และแนวทางการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับการวิจัยของมณฑิต สอนดี (2565 : 95) ที่ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า การพัฒนาทักษะการบริหารจัดการของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารควรพัฒนาตนเอง มีเทคนิคในการคิดวิเคราะห์กระบวนการบริหาร เปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกำหนดนโยบาย วางแผนการบริหารจัดการ

2.6 ทักษะความคิดรวบยอด ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนกำหนดทิศทางในอนาคตของสถานศึกษา ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารยังมีการใช้ความยืดหยุ่นของผู้นำในการแก้ไขปัญหาความต่างระหว่างบุคคลอย่างสร้างสรรค์และสันติวิธี การสนับสนุนกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของบุคลากรทั้งระดับกลุ่มงานและระดับสถานศึกษา และการส่งเสริมให้บุคลากรนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ความรับผิดชอบตามที่มอบหมายอย่างทั่วถึง อยู่ในระดับต่ำ จึงควรใช้การบริหารที่ยืดหยุ่น คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล เคารพความเห็นต่างของบุคลากร สร้างโอกาสให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในงาน ให้ร่วมเสนอวิธีการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยสันติวิธี สอดคล้องกับการวิจัยของจักรวาล สุขดี และวิเชียรรัฐยืนยง (2565 : 122) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า แนวทางพัฒนาทักษะความคิดรวบยอดของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ควรมีการพัฒนาให้เป็นผู้มีวิสัยทัศน์จนเกิดมุมมองที่กว้างไกลและเปิดกว้างทางความคิดให้เกิดความรู้รอบด้านในการพัฒนาสมรรถนะการคิดอย่างสร้างสรรค์ นำพาและพัฒนาสถานศึกษาให้ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตวังบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว มีผลการวิจัยด้านทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล ต่ำที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สหวิทยาเขตทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาควรนำไปดำเนินการดังนี้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดโครงการอบรมปฏิบัติการทางเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาสมรรถนะ ความรู้และทักษะพื้นฐานทางเทคโนโลยีสารสนเทศและการใช้ดิจิทัลในการบริหารและปฏิบัติงานในสถานศึกษาให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ กำหนดศักยภาพทางเทคโนโลยีเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. สหวิทยาเขตทางการศึกษา ควรกำหนดการพัฒนาศักยภาพเทคโนโลยีสารสนเทศและการใช้ดิจิทัลในการบริหารของผู้บริหารทุกคน โดยการจัดกิจกรรม PLC ของผู้บริหารให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการฝึกฝนตนเอง ฝึกการโต้ตอบและการใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีสื่อสารเป็นประจำ

3. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอยู่เสมอ หรืออาจมีการสอนงานโดยครูผู้สอนที่มีทักษะความชำนาญทางเทคโนโลยี และต้องหมั่นฝึกฝนตนเองในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล หรือการสื่อสารอื่นที่เหมาะสมต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางเทคโนโลยีและดิจิทัล การบริหารจัดการ การคิดวิเคราะห์ และคิดสร้างสรรค์ มีระดับต่ำ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ รูปแบบการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการที่มีประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
3. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์คิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความกรุณาจาก ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และดร.สุรพงษ์ แสงสีมุก เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม โดยมีคณะกรรมการสอบ คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมั่น ประธานกรรมการสอบ ดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ กรรมการ และดร.ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ กรรมการ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำงานการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาตรวจประเมินเครื่องมือการวิจัย ตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานการค้นคว้าอิสระนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาสหวิทยาเขตวังบูรพา และสหวิทยาเขตปิ่นมาลา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว ทุกท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาในการตอบแบบสอบถามเพื่อการทดลองใช้และการเก็บข้อมูลตามความเป็นจริงอย่างถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ ประโยชน์ที่จะพึงมีจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบุพการีผู้ให้กำเนิดอบรมสั่งสอนและส่งเสริมเล่าเรียน คุณครู-คณาจารย์ที่อบรมสั่งสอนทุกระดับชั้นการศึกษาเล่าเรียน ญาติมิตร เพื่อนร่วมงานทุกคนที่ส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาจนสัมฤทธิ์ผลอย่างดียิ่ง ผู้วิจัยหวังว่ารายงานการค้นคว้าอิสระนี้จะเกิดประโยชน์ทั้งต่อวงการศึกษานักเรียนหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องและผู้ที่เกี่ยวข้องตามสมควร

เอกสารอ้างอิง

- จักรวาล สุขดี และวิเชียร รุ้ยยืนยง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. ใน วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ตุลาคม-ธันวาคม 2565 12(4) p.114-126.
- จิณห์นิภา สุภเสน, สมชาย อังสุโชติเมธี และสุรพงษ์ แสงสีมูข. (2566) . แนวทางการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2” ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 9 27 พฤษภาคม 2566 p.614-629.
- ณรงค์ชัย บุญประเสริฐ. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. จันทบุรี : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ณัฐพงษ์ ปรีชานนทกุล. (2563). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดระยอง จันทบุรีและตราด. จันทบุรี : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นิภาพร รอดไพรบูลย์. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. ชลบุรี : วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. สุราษฎร์ธานี : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ประทีนทิพย์ สลีสองสม. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในอำเภอแม่ลาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. พะเยา : การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570). (2565, 1 พฤศจิกายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139/ตอนพิเศษ 258 ง. หน้า 1.

- มลฤดี สวนดี. (2565). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. จันทบุรี : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ศิวนัฐ ศรีเจียงคำ. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ในถิ่นทุรกันดารบนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ศุภาภรณ์ ใจแก้วทิ และสุนทร ทองคำพงษ์. (2566, 27 พฤษภาคม). “แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในกลุ่มโรงเรียนแม่ปะ-แม่กาษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2” ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 9”. 586-600
- สัตตบุษย์ โพธิ์รุท. (2564). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. สกลนคร : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สุกรรยา อังคุระชี. (2565). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2. สงขลา : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว. (2564). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2565-2570). สระแก้ว : กลุ่มนโยบายและแผน.

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหาร
สถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

Guidelines for developing digital leadership of school administrators to
educational institution administration Wachiraprakarn school group
under the Kamphaeng Phet primary educational service area office 1

ปวีณา กิจอุดมโกสิน¹, นลรวช ยูทรวงศ์² และ สุรพงษ์ แสงสีมข³
Paweena Kitudomphokin¹, Nonthawat Yuthavong² and Suraphong Saengseemok³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 79 คน และผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์โครงสร้างวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ การมีความรู้ดิจิทัล, การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล, การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล และการสื่อสารดิจิทัล ตามลำดับ แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาให้ครูร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แนวทาง การพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในแผนปฏิบัติการและนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์เป็นรูปธรรม มีการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของโรงเรียน สนับสนุนให้ครูรายงานผลการเรียนทั้งแบบเป็นเอกสารและเทคโนโลยี มีการระดมทรัพยากร งบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติม และให้มีศูนย์สารสนเทศเพื่อเป็นแม่ข่ายการสืบค้น การเชื่อมต่อเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัล

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ, การบริหารในยุคดิจิทัล, ผู้นำดิจิทัล

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: Paveena141516@gmail.com โทร 064-0129555

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: nontawat192498@gmail.com โทร 085-0349942

³ ดร, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: bansoun2498@gmail.com โทร 065-4578858

ABSTRACT

This research aims to study leadership and guidelines to develop the digital leadership of school administrators to educational institution administration Wachira prakarn school

group under the jurisdiction of Kamphaeng Phet primary educational service area office 1, the population includes: Administrators and teachers of Wachira prakarn school group under

the Kamphaeng Phet primary educational service area office 1, totaling 79 people and 9 experts. The tools were questionnaires and structured interviews to data analyze by frequencies, percentages, means, standard deviations and content analysis. The research results found that: Digital leadership of school administrators, overall leadership is at a high level. Arrange the average values from highest to lowest. Having digital knowledge, having a digital vision, creating a digital learning culture and digital communication, respectively. The guidelines for developing digital leadership of school administrators. should be involve teachers in setting policies, goals, and guidelines for digital technology development in action plans and implement them to achieve concrete results according to the vision. The school's high-speed internet system has been developed. Support teachers to report academic results both in documents and technology. Resources are mobilized additional budget support and to have an information center to serve as a search server digital technology network connection.

Keywords: leadership, management in the digital era, digital leaders

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านวิทยาการของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โลกไร้พรมแดน พลโลกมีการติดต่อสัมพันธ์กันได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น และกระแสโลกาภิวัตน์นำเข้าสู่ยุคแห่งการจัดระเบียบเศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ ประเทศไทยต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมทั้งภายในและภายนอก ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ส่งผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างกว้างขวาง จึงมีความจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง

แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการศึกษาที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี คือ การสร้างโอกาส ความเสมอภาค ความเท่าเทียมทางการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่ทันสมัย สนองตอบความต้องการของผู้เรียนและผู้ให้บริการอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาทุกแห่งมีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงและมีคุณภาพเป็นต้น ทั้งนี้แนวทางการพัฒนา คือ เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย พัฒนาระบบข้อมูลการศึกษาที่มีมาตรฐานเชื่อมโยงและเข้าถึงได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 15-16) ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องรู้และเข้าใจบริบทของโรงเรียนในยุคดิจิทัลเป็นอย่างดี ต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้าไปสู่การบริหารโรงเรียน ห้องเรียนได้อย่างเหมาะสม โดยเริ่มจากการยอมรับเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับบุคคล ผู้บริหารและครู ส่งเสริมให้ครูบูรณาการศาสตร์การสอน เนื้อหาและเทคโนโลยีไปใช้จัดการเรียนรู้ในห้องเรียน การนำเทคโนโลยีสู่การจัดการในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพด้วยภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2561 : 216) ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในกระบวนการบริหาร พฤติกรรมภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กรให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ผู้บริหารจึงต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนทิศทางการศึกษา มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวหน้า สามารถคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงของการศึกษา นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการตัดสินใจและสามารถวางแผนดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารประชาสัมพันธ์สถานศึกษาให้เป็นที่รู้จัก กระตุ้นให้ครูและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล นำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ส่งเสริมสมรรถนะครูและทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ตลอดชีวิต (สุชญา โกมลวานิช และคณะ, 2563 : 636)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 (2565 : 1-4) มีนโยบายให้การสนับสนุนและส่งเสริมการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร และเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา ทั้งด้านโครงสร้าง ระบบบริหารจัดการและการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติให้พร้อมที่จะก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 ความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจและต้องการหาแนวทางในการส่งเสริมเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของสถานศึกษาอย่างจริงจัง ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาข้อมูลจากภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยศึกษาองค์ประกอบของภาวะ

ผู้นำยุคดิจิทัล 4 ด้าน ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การมีความรู้ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข และวางแผนในการเสริมสร้างให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำดิจิทัล เพื่อบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กำหนดขอบเขตการวิจัยเป็น 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา ด้านแหล่งข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตเนื้อหาจากการสังเคราะห์รายงานการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล ปี พ.ศ. 2565 จำนวน 10 เล่มแล้วนำมาวิเคราะห์ความสอดคล้องของเนื้อหาเพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาการวิจัยได้ 4 ด้านคือ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การมีความรู้ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล
2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูลเป็นประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 79 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)
3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่ ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน วชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตโดยนำผลการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในขั้นตอนที่ 1 รายข้อแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดด้านละ 3 ข้อ สรุปอุปนัยเพื่อกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหา 4 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การมีความรู้ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล

2. ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด ได้แก่ นักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่จะศึกษา ได้แก่ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 แบ่งวิธีดำเนินการออกเป็น 2 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีวิธีการดำเนินวิจัยดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน กลุ่มวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 79 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพ เป็นแบบเลือกตอบ (Multiple choice) และตอนที่ 2 แบบสอบถามภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท

3. การสร้างและหาคุณภาพ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีของภาวะผู้นำดิจิทัลและการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อกำหนดเป็นนิยามปฏิบัติการครอบคลุมขอบเขตเนื้อหา 4 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การมีความรู้ดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ยกร่างข้อคำถามจำนวน 32 ข้อ นำร่างข้อคำถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจความถูกต้องในการใช้ภาษา ความเหมาะสมของจำนวนข้อคำถาม

และความครอบคลุมกับเนื้อหา แล้วนำกลับมาปรับปรุงเพื่อนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) นำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ แล้วนำไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนท่าไม้ วังควง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำนวน 30 คน ได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .937

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามครบทั้ง 79 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อหาค่าความถี่และค่าร้อยละสำหรับแบบสอบถามตอนที่ 1 หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สำหรับแบบสอบถามตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยกำหนด จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการที่เป็นอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

2. เครื่องมือการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) มี 2 ตอนคือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ทรงคุณวุฒิเป็นแบบเต็มข้อความ (Complete form) ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด (Open-end) จำนวน 4 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพ นำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดแต่ละด้าน ๓ ข้อ มาสร้างเป็นข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุม ก่อนนำมาจัดพิมพ์เป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเองเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์ตามกำหนด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์หาความสอดคล้องด้วยการใช้ตารางวิเคราะห์เนื้อหา จัดลำดับความถี่ แล้วเสนอในรูปแบบตาราง อภิปรายผลได้ตารางด้วยความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาคือ ด้านการมีความรู้ดิจิทัล มีระดับภาวะผู้นำสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล และด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนด้านการสื่อสารดิจิทัล มีระดับภาวะผู้นำต่ำที่สุด พิจารณารายข้อแต่ละด้านมีผลสามารถนำเสนอได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยรวมมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาคือ ผู้บริหารให้ความรู้และสร้างความเข้าใจวิสัยทัศน์ดิจิทัลแก่ครูทุกคนอย่างทั่วถึง ปฏิบัติสูงสุด รองลงมาคือ ผู้บริหารนำผลการวิเคราะห์บริบทสถานศึกษา (SWOT) และผลประเมินการปฏิบัติงานมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ดิจิทัล และผู้บริหารและครูร่วมกันกำหนดนโยบายเป้าหมายด้านดิจิทัลในแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารมอบหมายบทบาทหน้าที่ให้ครูรับผิดชอบในการนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเหมาะสม กับ ผู้บริหารและครูร่วมกันประเมินผลการนำวิสัยทัศน์ดิจิทัลไปปฏิบัติงานเป็นระยะตามแผนอย่างเป็นระบบ มีการปฏิบัติต่ำที่สุดเท่ากัน

1.2 ด้านการมีความรู้ดิจิทัล โดยรวมมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาคือ ผู้บริหารมีความรู้และเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารการศึกษาและการเปลี่ยนแปลง กับ ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารสถานศึกษาและติดต่อสื่อสาร ปฏิบัติสูงที่สุดเท่ากัน รองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้รับการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ และผู้บริหารมีความสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างนวัตกรรมการบริหารการศึกษาใหม่ ๆ อยู่เสมอ ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลดิจิทัลภายในสถานศึกษา มีการปฏิบัติต่ำที่สุด

1.3 ด้านการสื่อสารดิจิทัล โดยรวมมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก พิจารณารายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูและผู้ปกครองสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการสื่อสารและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ปฏิบัติสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารสนับสนุนการสร้างเครือข่ายออนไลน์ของครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และผู้บริหารใช้เทคโนโลยีดิจิทัลกำกับ ติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสามารถใช้สื่อดิจิทัลสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรในชุมชนได้เหมาะสมมีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติต่ำที่สุด

1.4 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล โดยรวมมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก พิจารณารายข้อเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาคือ ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูเพื่อให้มี

ทักษะดิจิทัลขั้นสูงด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างทั่วถึง มีการปฏิบัติสูงที่สุด รองลงมาคือ ผู้บริหารเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสืบค้นข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ มาเผยแพร่แก่ครูอย่างสม่ำเสมอ และผู้บริหารมีการพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารจัดให้มีศูนย์กลางสารสนเทศในสถานศึกษาเพื่อการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติต่ำที่สุด

2. ผลการหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีผลข้อเสนอแนะโดยสรุปประเด็นคือ

2.1 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันกำหนดนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลบรรจุในแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาโดยร่วมวิเคราะห์ SWOT กำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้ชัดเจน และส่งเสริมให้ครูนำวิธีการที่ร่วมกันกำหนดไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์อย่างเป็นรูปธรรม

2.2 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านการมีความรู้ดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของโรงเรียน ให้ครูที่มีสมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกันจัดเก็บข้อมูล ข่าวสาร ความรู้เป็นแหล่งเรียนรู้ ติดตามการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง

2.3 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านการสื่อสารดิจิทัล ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูรายงานผลการเรียนทั้งแบบเอกสารและใช้เทคโนโลยี เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพของผู้ปกครอง มีการระดมทรัพยากร งบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อการจัดหาเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการใช้งาน ให้ครูมีการปรับปรุงการสื่อสารให้เหมาะสมกับผู้ปกครองแต่ละบุคคล

2.4 แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ผู้บริหารควรจัดให้มีศูนย์สารสนเทศเพื่อเป็นแม่ข่ายการสืบค้น การเชื่อมต่อเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลและการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียน มีห้องปฏิบัติการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยเพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน ส่งเสริมให้ประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการกับแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนวิชรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายดังนี้

1. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนวิชรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารมีการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจในวิสัยทัศน์ดิจิทัลของสถานศึกษาแก่ครูทุกคนอย่างทั่วถึง มีความรู้และเข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารและการเปลี่ยนแปลง โดยการพัฒนาตนเองให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารสถานศึกษาและการติดต่อสื่อสารอยู่เสมอ รวมทั้งสนับสนุนให้ครูและผู้ปกครองสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อการสื่อสารและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน มีการส่งเสริมการพัฒนาตนเองของครูเพื่อให้มีทักษะดิจิทัลขั้นสูงด้วยวิธีการที่หลากหลายอย่างทั่วถึง ส่งผลให้ผู้บริหารมีภาวะผู้นำทางดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นไปตามแนวคิดของอิสริยา กลินสุนทร (2564 : 40) สรุปผลการศึกษาแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ เป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและมีความเป็นประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีบุคลิกลักษณะและคุณสมบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง รวมทั้งกันตชาติ กุดนอก (2565 : 14) ที่ว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงการดำเนินงานในสถานศึกษาสามารถประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารในสถานศึกษาทุก ๆ ด้าน สนับสนุนครูผู้สอนในการเชื่อมโยง สร้างและใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการปฏิบัติงานในการจัดการเรียนรู้และการสอน เตรียมความพร้อมให้ความช่วยเหลือครูในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดผลการเรียนรู้และวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน ใช้ข้อมูลนักเรียนปรับปรุงและพัฒนาการสอน ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพด้านเทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียมเสมอภาคกัน สอดคล้องกับการวิจัยของรุตชน ลือบาคะลูติง (2565 : 60) ที่ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ ที่พบว่า ระดับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และลลิตา สมใจ (2565 : 72) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายข้อของแต่ละด้าน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีฐานะเป็นผู้นำขององค์กร จึงมีความสำคัญและจำเป็นต้องเป็นผู้มองการณ์กว้างไกลกว่าบุคคลอื่น จำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถประยุกต์ใช้ศาสตร์ในกระบวนการบริหารในการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำให้ครูเปิดกว้างทางความคิดและให้โอกาสครูทุกคนได้มีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็นและรับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษา ใช้แผนกลยุทธ์เป็นเครื่องมือในการบริหารเพื่อนำไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพพร้อมกัน สอดคล้องกับการวิจัยของรุดซัน ลือบาคะลูติง (2565 : 61) ที่ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่ พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการมีความรู้ดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและให้ความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จึงมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์และพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน จึงได้สนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาให้เกิดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอน ตลอดจนเป็นแบบอย่างในการผลิตและใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ อยู่เสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐिता สงค์แก้ว (2565 : 64) ที่ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีความรู้ดิจิทัลอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการสื่อสารดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจและให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองและชุมชนที่จะมีส่วนสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาให้จัดการศึกษาได้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การจัดทำมีเครือข่ายทำให้การติดต่อประสานงานระหว่างครูและผู้ปกครองมีความรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นช่องทางในการกำกับ ติดตาม นิเทศการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของปรีชญา เพียรกลสิกิจ (2565 : 182) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสื่อสารดิจิทัลอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

1.4 ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลที่จะส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษา โดยเฉพาะคุณภาพของนักเรียนที่จำเป็นต้องอาศัยครูผู้สอนที่มีสมรรถนะและศักยภาพใน

การจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายรวมทั้งการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาอย่างรวดเร็ว การมีการเรียนรู้ร่วมกันในสถานศึกษาอย่างเป็นทางการเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน โดยมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ทักษะทางเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงการเป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จึงมีความสำคัญต่อการบริหารเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของพิเชษฐ์ โสภา (2565 : 90) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุตถินไทย สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย ที่พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียน วชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในแผนปฏิบัติการ และนำไปปฏิบัติให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์เป็นรูปธรรม มีการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของโรงเรียน สนับสนุนให้ครูรายงานผลการเรียนทั้งแบบเอกสารและเทคโนโลยี การระดมทรัพยากร งบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติม และให้มีศูนย์สารสนเทศเพื่อเป็นแม่ข่ายการสืบค้น การเชื่อมต่อเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษายังเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาน้อย โดยเฉพาะการร่วมกำหนดนโยบาย เป้าหมาย แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลในแผนปฏิบัติการ การสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัลของสถานศึกษา การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกับผู้ปกครอง สอดคล้องกับการวิจัยของสันติ พิณรัตน์ (2566 : 79) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ที่พบว่า ควรจัดประชุมให้บุคลากรร่วมกันกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์เพื่อให้ได้แนวดำเนินการในทิศทางเดียวกัน อบรมให้ความรู้ความเข้าใจการเปลี่ยนแปลงดิจิทัลให้บุคลากร ควรจัดอบรมให้มีความรู้ ทักษะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ปฏิบัติและการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้มีการแบ่งปันและถ่ายทอดความรู้ระหว่างบุคลากร ควรกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ชัดเจนเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครู เปิดโอกาสให้ครูร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน และควรสร้างบรรยากาศการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน

เมื่อพิจารณาแนวทางการพัฒนาเป็นรายด้านมีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูร่วมกันกำหนดนโยบายการนำเทคโนโลยีดิจิทัลบรรจุในแผนพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวมวิเคราะห์ SWOT กำหนดเป้าหมาย แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลให้ชัดเจน ส่งเสริมให้ครูนำวิธีการที่

ร่วมกันกำหนดไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลตามวิสัยทัศน์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูรับผิดชอบการนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติอย่างเท่าเทียมเหมาะสม ร่วมกันประเมินผลการนำวิสัยทัศน์ดิจิทัลไปปฏิบัติงานเป็นระยะตามแผนอย่างเป็นระบบ นำเป้าหมายดิจิทัลมาวิเคราะห์สร้างกลยุทธ์และแนวทางนำไปปฏิบัติสู่วิสัยทัศน์ของสถานศึกษายังปฏิบัติในระดับต่ำ ผู้บริหารจึงควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล กำหนดนโยบาย แนวทางพัฒนาและร่วมกันวางแผนเพื่อนำวิสัยทัศน์ไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบให้บังเกิดผลตรงตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของกันตชาติ กุดนอก (2565 : 173) ที่ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ที่มีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการรวบรวมข้อมูลการวัดผลนักเรียน ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปรับปรุงการสอน เผยแพร่แนวทางการสอนที่ดี สนับสนุนและอำนวยความสะดวก สร้างความตระหนักและกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2.2 แนวทางพัฒนาการมีความรู้ดิจิทัล ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงของโรงเรียน ให้ครูที่มีสมรรถนะทางเทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกันจัดเก็บข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ เป็นแหล่งเรียนรู้ ติดตามการใช้อินเทอร์เน็ตจัดการเรียนรู้ของครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลดิจิทัลภายในสถานศึกษา ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างเครือข่ายติดต่อประสานงานทางสื่อออนไลน์ และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ดิจิทัลสำหรับครูและนักเรียนในสถานศึกษาอย่างเหมาะสมเพียงพอ ยังปฏิบัติในระดับต่ำ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญพัฒนาเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้ครูและนักเรียนใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ รวมทั้งตัวผู้บริหารเองก็ต้องพัฒนาทักษะการใช้สื่อออนไลน์เพื่อการบริหารสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐริตา สงค์แก้ว (2565 : 65) ที่ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาว่าควรมีภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อรับมือให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง หมั่นหาความรู้อยู่เสมอ และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะดิจิทัล จัดทำแผนพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มศักยภาพดิจิทัลในการทำงานของครูและบุคลากรให้มากยิ่งขึ้น

2.3 แนวทางพัฒนาการสื่อสารดิจิทัล ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูรายงานผลการเรียนทั้งแบบเอกสารและใช้เทคโนโลยีให้สอดคล้องกับสภาพของผู้ปกครอง มีการระดมทรัพยากรงบประมาณสนับสนุนเพิ่มเติมเพื่อการจัดหาเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพตรงกับความต้องการใช้งาน ให้ครูมีการปรับปรุงการสื่อสารให้เหมาะสมกับผู้ปกครองแต่ละคน ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้สื่อดิจิทัลสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรในชุมชนได้เหมาะสมมีประสิทธิภาพ ใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลในการรายงานผลการเรียนของผู้เรียนต่อผู้ปกครองผ่านเครือข่ายออนไลน์ สนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดหาและพัฒนาเครื่องมือ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมเพียงพอ ยังปฏิบัติในระดับต่ำ จึงเห็นสมควรให้มีการรายงานผลการเรียนต่อผู้ปกครองให้เหมาะสมกับสภาพของแต่ละคน จัดหางบประมาณมาสนับสนุนการหาเทคโนโลยีที่ทันสมัยต่อการใช้งานให้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญญา ฤๅศรี (2565 : 133) ที่ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสร้างเครือข่ายผู้ปกครองและครูเพื่อให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างกันมีความหลากหลายและรวดเร็วยิ่งขึ้น เช่นกัน

2.4 แนวทางพัฒนาการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล ผู้บริหารควรจัดให้มีศูนย์สารสนเทศเพื่อเป็นแม่ข่ายการสืบค้น การเชื่อมต่อเครือข่ายเทคโนโลยีดิจิทัลและการจัดเก็บข้อมูลต่าง ๆ ของโรงเรียน มีห้องปฏิบัติการที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ทันสมัยเพียงพอต่อความต้องการของครูและนักเรียน ส่งเสริมให้ประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นบูรณาการกับแหล่งเรียนรู้เพื่อจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยี ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีศูนย์กลางสารสนเทศในสถานศึกษาเพื่อการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพให้ครูและนักเรียนประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล และการกำกับติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานและจัดการเรียนรู้ของครูสม่ำเสมอ ยังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นเพื่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลในองค์กรจึงควรมีศูนย์เครือข่ายเชื่อมโยงสัญญาณที่มีประสิทธิภาพ มีห้องปฏิบัติการเป็นแหล่งสืบค้นและบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของปณิดา สุภารมย์ (2566 : 137) ที่ศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า แนวทางพัฒนาวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลควรมีการนำข้อมูลสารสนเทศมาใช้ตัดสินใจพัฒนาการศึกษา สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงปรับตัวได้ทุกสถานการณ์ และมีการสำรวจความต้องการของครูและนักเรียนเพื่อจัดสรร อำนวยความสะดวก จัดหาสื่อวัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีดิจิทัลภายใต้งบประมาณที่มีอย่างจำกัดให้เหมาะสมเพียงพอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวชิรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พิจารณาผลรายชื่อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ได้ดังนี้

1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารและครูร่วมกันประเมินผลการนำวิสัยทัศน์ดิจิทัลไปปฏิบัติงานเป็นระยะตามแผนอย่างเป็นระบบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและครูจึงควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์บริบทของโรงเรียนและผลการดำเนินงานที่ผ่านมาเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นนโยบาย เป้าหมายและแนวทางเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัลของโรงเรียน แล้วนำแนวทางไปปฏิบัติอย่างเป็นระบบจนบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์อย่างจริงจัง

2. ด้านการมีความรู้ดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อการเข้าถึงแหล่งข้อมูลดิจิทัลภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรมีการสำรวจข้อมูล ความต้องการ ตรวจสอบงบประมาณและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีอยู่เดิม เพื่อประเมินศักยภาพของสถานศึกษาในการพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง รวมทั้งวางแผนเพื่อหาทางสนับสนุนทรัพยากรการดำเนินงานจากหน่วยงานหรือองค์กรภายนอกเพิ่มเติม

3. ด้านการสื่อสารดิจิทัล พบว่า ผู้บริหารสามารถใช้สื่อดิจิทัลสร้างความสัมพันธ์กับองค์กรในชุมชนได้เหมาะสมมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรศึกษาเพื่อการพัฒนาทักษะในการประสานงานและหาช่องทางในการติดต่อสื่อสารให้หลากหลายมากยิ่งขึ้น

4. ด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัล พบว่า โรงเรียนยังไม่มีศูนย์กลางสารสนเทศเพื่อการสืบค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ตที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนจึงควรร่วมมือกันกำหนดเป็นแผนการพัฒนาห้องปฏิบัติการทางคอมพิวเตอร์เพื่อใช้เป็นศูนย์กลางสำหรับให้ครูและนักเรียนใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาวิสัยทัศน์ในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หรือสังกัดอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะภาวะผู้นำดิจิทัลที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กันตชาติ กุดนอก. (2565). **ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2**. สกลนคร : วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์
- มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐฐิตา สงค์แก้ว. (2565). **ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1**. สงขลา : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ปณิดา สุภารมย์. (มกราคม-มีนาคม, 2566). “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5” ในวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 13(1) 128-142
- ปรีชญา เพียรกลสิกิจ. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลกับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2**. นครสวรรค์ : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พิเชษฐ์ โสภา. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตสุตถินไทย สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย**. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- รุดชัน ลือบาคะลูติง. (2565). **ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาตรัง กระบี่**. สงขลา : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ลลิตา สมใจ. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1**. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สันติ พิณรัตน์ (มกราคม-มีนาคม, 2566). “แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2” ในวารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 13(1) 70-83
- สุกัญญา แซ่มช้อย. (2561). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุชญา โกมลวานิช และคณะ. (2563, 27 มีนาคม). “องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23” ใน การประชุมทางวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 21 มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 161-168

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570). กำแพงเพชร : กลุ่มงานนโยบายและแผน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2579). กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อาภาภรณ์ ภูศรี. (2565). การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. มหาสารคาม : วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อิสริยา กลิ่นสุนทร. (2564). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการสร้างองค์กรแห่งความสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. จันทบุรี : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของ
กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
Guidelines for using information technology for the management of
educational institutions in the 21st century Singhawat school group
under the Sukhothai primary educational service area office 1

วนิดา ละออจิตร¹ และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์²

Wanida Laorchit¹ and Thitimon Shutcharunrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 132 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำคือ การบริหารงานวิชาการ, การบริหารทั่วไป, การบริหารบุคคล และการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลค้นหาความรู้ใหม่ ๆ ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและวิจัยพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ใช้ในการวิเคราะห์ผล รายงานและปรับปรุงพัฒนาแผนการใช้งบประมาณ แต่งตั้งบุคลากรร่วมรับผิดชอบการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และใช้ในการกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัด การเรียนการสอนและพัฒนาครู

คำสำคัญ : แนวทาง. เทคโนโลยีสารสนเทศ, ศตวรรษที่ 21

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: Wanida.laor779@gmail.com โทร 0979956779

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: monchadcha98@gmail.com โทร 0833479898

ABSTRACT

This research aims to study the conditions and find ways to develop the using information technology for management of educational in the 21st century Singhawat school group under the Sukhothai primary educational service area office 1, population is: administrators and teachers of Singhawat school group under the Sukhothai primary educational service area office 1, there were 132 people, 9 experts. The tools were questionnaires and semi-structured interviews. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The research results found that:

The condition of using information technology for management of educational institution in the 21st century is at a high level. Arranged from highest to lowest is academic management, general management, personnel management and budget management, respectively. Guidelines for developing the using information technology for management of educational institution in the 21st century should encourage teachers to use digital technology to search for new knowledge to keep pace with rapid changes and research and develop learning management innovations. in educational institutions used to analyze results report and improve budget use plans. Appoint personnel to be responsible for using technology to manage educational institutions in the 21st century to suit their knowledge and abilities. and used in supervision monitor and evaluate the use of learning resources in teaching and learning and teacher development.

Keywords: Guidelines. Information technology, 21st century.

บทนำ

การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษามุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา การลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและปฏิรูประบบการศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและตอบโจทย์การพัฒนาโลกอนาคต เป้าหมายเพื่อผู้เรียนทุกกลุ่มวัยได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐาน มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว สื่อสาร และร่วมทำงานกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวินัยมีนิสัยใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิต โดยการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนสู่ฐานสมรรถนะ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศเพื่อ

การศึกษา (Big Data for Education) ให้สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษา ติดตามเด็กไม่ให้ออกจากระบบการศึกษาเพื่อให้สามารถช่วยเหลือได้ทันทั่วทั้งที่ ติดตามผลสัมฤทธิ์ทาง การเรียนของผู้เรียนเป็นรายบุคคลให้ได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพและความสนใจของผู้เรียน (ราชกิจจานุเบกษา, 2564 : 295) ดังนั้น การจัดการศึกษาของประเทศไทยต้องกำหนด เป้าหมายการพัฒนา มีการวางแผน และมีการสร้างทักษะพื้นฐานที่จำเป็นของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่ง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565 : 14) กำหนดเป้าหมายแผนพัฒนาการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566-2570) ว่าผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ทักษะการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและ มาตรฐานวิชาชีพ มีจิตวิญญาณความเป็นครู ดังนั้น ระบบสารสนเทศทางการศึกษาจึงสำคัญและ จำเป็นในการกำหนดนโยบาย การวางแผนและการพัฒนาการศึกษา เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจ การบริหาร ต้องอาศัยข้อมูลจากระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ซึ่งมีความทันสมัยตรงกับ ความต้องการในการใช้วางแผนและทันเวลา โดยต้องใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการประมวลผล ตั้งแต่การประกาศใช้แผนพัฒนาการจัดการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 เป็นต้นมา ได้มีการ ส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมให้มีการใช้สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการพัฒนาการจัดการศึกษา การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร การศึกษาจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง (สุพจน์ หลีกเมือง, 2564 : 2) แต่จากรายงานการวิจัย ของสมจิตร ขวัญแดง (2560 : 72) พบว่า ครูมีความจำกัดในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการ จัดการเรียนการสอน ขาดการจัดสรรงบประมาณที่นำมาสนับสนุนการจัดระบบสารสนเทศให้มี ประสิทธิภาพ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการดูแลระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมทั้ง ขาดการวางแผนพัฒนาระบบ การใช้ประโยชน์และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เป็น กลุ่มโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอกงไกรลาศ ประกอบด้วยโรงเรียน 11 โรงเรียน พบว่า ปัญหาการใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ ส่วน ใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กมีครูไม่ครบชั้น บางแห่งไม่มีผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ครูผู้สอนรักษา ราชการในตำแหน่งจึงขาดความรู้ความเข้าใจ การสนับสนุน การวางแผนและการตัดสินใจ ในการใช้ งานเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา โดยข้อมูลและสารสนเทศต้องมีความสอดคล้องกับ ความ ต้องการของสถานศึกษา ทำให้คุณภาพการจัดการศึกษายังไม่น่าพอใจ ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 (2565 : 57) ได้กำหนดเป็นเป้าหมายไว้ในแผนพัฒนา การศึกษาว่า ต้องมีการพัฒนาผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีผลงานเชิงประจักษ์ ด้รับ การยกย่องเชิดชูเกียรติและสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษา

เน้นจิตอาสา พัฒนาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน และจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน ความสำคัญ ปัญหาและเป้าหมายข้างต้น

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เพื่อต้องการศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และหาแนวทางที่จะบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ทำให้ประสบผลสำเร็จตามนโยบายและเป้าหมายที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา กำหนดจากภารกิจการบริหารสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 7) มี 4 ด้านคือ การบริหารงานวิชาการ งบประมาณ บุคคล และการบริหารทั่วไป
2. ด้านประชากร เป็นผู้บริหารและครูของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 11 คน ครูผู้สอน 121 คน รวม 132 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)
3. ด้านตัวแปรได้แก่ สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีขอบเขตดังนี้

1. ด้านเนื้อหา นำมาจากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อต่ำสุดด้านละ 3 ข้อเพื่อสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์หาแนวทางพัฒนาใน 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคลและงานบริหารทั่วไป
2. ด้านผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน คือ นักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน
3. ด้านตัวแปร ได้แก่ แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน มีวิธีดำเนินการแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ดำเนินการดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ จำนวน 132 คน
2. เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมี 2 ตอนคือ
 - 2.1 แบบสอบถามสถานภาพ ลักษณะมีหลายทางเลือก (Multiple choices)
 - 2.2 แบบสอบถามสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ข้อคำถามตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา 4 งาน
3. การสร้างและหาคุณภาพ
 - 3.1 ยกร่างข้อคำถามตามขอบข่ายงานทั้ง 4 งานแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องของการใช้ภาษา นำกลับมาแก้ไขปรับปรุง
 - 3.2 หาคุณภาพด้วยวิธีการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

3.3 หาความเชื่อมั่น โดยการทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนสองฝั่งยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 30 คนได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .963

3.4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแล้วพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับประชากร

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อขอหนังสืออนุเคราะห์ถึงผู้บริหารสถานศึกษาแล้วไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองที่แหล่งของข้อมูล ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 132 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) นำเสนอในรูปตาราง อภิปรายผลได้ตารางเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ใช้การเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) จำนวน 4 ข้อ โดยนำผลการวิจัยสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดด้านละ 3 ข้อมาสรุปอุปนัย แล้วสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจความเหมาะสมและความถูกต้อง นำกลับมาปรับแก้ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องด้วยการใช้ตารางวิเคราะห์เนื้อหา นำผลมาจัดลำดับความถี่ แล้วนำเสนอในรูปตาราง อภิปรายผลได้ตารางด้วยความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีผลดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวม

ด้าน ที่	รายการ	การปฏิบัติ		แปลผล
		μ	σ	
1	การบริหารงานวิชาการ	4.49	0.29	มาก
2	การบริหารงบประมาณ	4.37	0.28	มาก
3	การบริหารบุคคล	4.38	0.29	มาก
4	การบริหารทั่วไป	4.45	0.29	มาก
	เฉลี่ยรวม	4.42	0.25	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เฉลี่ยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยรายด้านจากสูงไปหาต่ำคือ ด้านการบริหารงานวิชาการ มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงบประมาณ มีการปฏิบัติน้อยที่สุด ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายข้อ แต่ละด้านมีผล ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ รวมเฉลี่ยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากสูงไปหาต่ำ คือ การกำหนดสาระการเรียนรู้เทคโนโลยีในหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องมาตรฐานการเรียนรู้ สูงที่สุดรองลงมาคือ การใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานวิชาการ มอบหมายงานและจัดทำคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจน และมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการกำหนดเป้าหมายของงาน วิธีดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี ตามลำดับ ส่วนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดเก็บข้อมูลกำหนดนโยบายการบริหาร งานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ต่ำที่สุด

1.2 ด้านการบริหารงบประมาณ รวมเฉลี่ยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายข้อจากสูงไปหาต่ำ คือ การใช้ข้อมูลสารสนเทศ ทักษะ ความรู้ของบุคลากรมาพัฒนาโครงสร้างและการมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบการบริหารงบประมาณได้เหมาะสม สูงที่สุด รองลงมาคือ ส่งเสริมให้ครูผู้รับผิดชอบนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้พัฒนาการบริหารจัดการ บัญชีและการเงินของสถานศึกษา และการใช้คอมพิวเตอร์จัดทำแผนบริหารงบประมาณประจำปีและสารสนเทศการเงิน

พัสดุของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามลำดับ ส่วนการจัดสรรสนับสนุนทรัพยากรเทคโนโลยีในการปฏิบัติราชการให้บุคลากรอย่างเท่าเทียม เพียงพอและเหมาะสม ต่ำที่สุด

1.3 ด้านการบริหารบุคคล รวมเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายชื่อจากสูงไปหาต่ำ คือ มีการแต่งตั้งบุคลากรให้ทำหน้าที่รับผิดชอบการดูแล รักษา ปรับปรุงและให้บริการเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เหมาะสมชัดเจน สูงที่สุด รองลงมาคือ การกำหนดแผนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริหารงานบุคคลในแผนพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศจัดเก็บข้อมูลส่วนบุคคลเพื่อใช้วางแผนพัฒนาศักยภาพให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร ตามลำดับ ส่วนการสนับสนุนให้ความช่วยเหลือ เสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศปฏิบัติงานแก่บุคลากร ต่ำที่สุด

1.4 ด้านการบริหารทั่วไป รวมเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายชื่อจากสูงไปหาต่ำ คือ มีการนำผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในแผนปฏิบัติการประจำปีไปจัดทำรายงานและพัฒนารายงานปีต่อไป สูงที่สุด รองลงมาคือ มีการส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีมาพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามลำดับ ส่วนการอำนวยความสะดวกให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือประชุมผู้ปกครองนักเรียนหรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ต่ำที่สุด

2. ผลการหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 แนวทางรายด้านสรุปผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ค้นคว้าหาค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ ให้ก้าวทันแนวโน้มการพัฒนาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาใช้จัดการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา กำหนดเป็นนโยบายในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเก็บข้อมูลหลากหลายครอบคลุมทุกภาระงาน และมีการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลงานวิชาการให้มีความถูกต้องเป็นปัจจุบันพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวิเคราะห์ผลการใช้จ่ายงบประมาณ จัดทำรายงานและนำผลไปปรับปรุงพัฒนาแผนการใช้งบประมาณ กำหนดเป็นนโยบายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศบริหารงบประมาณในแผนพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา และมีการจัดสรรทรัพยากร ครุภัณฑ์ เทคโนโลยีเพื่อการใช้งานและจัดการเรียนการสอนแก่ครูและบุคลากรเท่าเทียม เหมาะสมเพียงพอ

2.3 ด้านการบริหารบุคคล สถานศึกษาควรแต่งตั้งให้บุคลากรให้ร่วมรับผิดชอบการใช้เทคโนโลยีบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ กำหนดให้ครูนำผลการประเมินการใช้เทคโนโลยีปฏิบัติงานไปปรับปรุงแผนพัฒนาบุคลากรในปีต่อไป และมีการนิเทศแนะนำช่วยเหลือบุคลากรในการแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีปฏิบัติงาน ตามลำดับ

2.4 ด้านการบริหารทั่วไป สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกำกับติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาครู ส่งเสริมให้มีการสร้างเว็บไซต์ของสถานศึกษาเพื่อการสืบค้นข้อมูล เผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สนับสนุน อำนวยความสะดวกการใช้เทคโนโลยีในการประชุมผู้ปกครอง ประจำภาคเรียน และวิเคราะห์แนวทางการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีในการสื่อสารกับชุมชนให้เหมาะสมแบบบูรณาการ ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปรายผลมีดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เฉลี่ยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยการบริหารงานวิชาการ มีการปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ การบริหารทั่วไป การบริหารบุคคล และการบริหารงบประมาณ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากเทคโนโลยีสารสนเทศทำให้เกิดการสื่อสารไร้พรมแดน ช่วยอำนวยความสะดวก และช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการเรียนรู้จะช่วยให้เกิดความเสมอภาคเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษา ช่วยให้ความเหลื่อมล้ำตามสถานะทางสังคมของผู้เรียนและบุคคลลดน้อยลงเกิดการพัฒนาได้รวดเร็วขึ้น เป็นไปตามแนวคิดของพรณี สนวนเพลง (2552 อ้างถึงในสุรพงษ์ แสงสีมูข, 2564 : 15-16) ที่กล่าวว่า เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงให้ความสำคัญต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ส่งผลให้การบริหารด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา การสาธารณสุข สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติได้รับประโยชน์อย่างมากมาย ในด้านการบริหารจัดการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทช่วยลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยใช้เป็นสื่อกลางเชื่อมต่อการเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับสถาบันการศึกษา เพิ่มโอกาสให้ผู้เรียนที่อยู่ห่างไกลได้เข้าถึงการศึกษาแสวงหาความรู้ในทุกระดับ ทำ

ให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาความก้าวหน้าให้ตนเอง สังคมและประเทศมากยิ่งขึ้น ผลการวิจัยสอดคล้องกับวรัญญู ดุลย์สุข (2565 : 92-94) ศึกษาแนวทางการพัฒนา การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2 พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก การบริหารงานวิชาการ มากที่สุด และผลการวิจัยของสุรพงษ์ แสงสีมุก (2564 : 102) ที่ศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า สภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา เฉลี่ยรวมอยู่ใน ระดับมากและการบริหารงานวิชาการ มากที่สุด เช่นกัน

2. ผลการหาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ข้อเสนอแนะที่ควรนำมาอภิปรายมีดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาควรสนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ค้นคว้าหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ ให้ก้าวหน้าทันแนวโน้มการพัฒนาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาใช้จัดการเรียนรู้ สนับสนุนให้ครูใช้เทคโนโลยีดิจิทัลค้นคว้าวิจัยเพื่อพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา กำหนดเป็นนโยบายในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเก็บข้อมูลอย่างหลากหลาย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า สถานศึกษามี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศจัดเก็บข้อมูลเพื่อกำหนดนโยบายการบริหารงานวิชาการในศตวรรษที่ 21 ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างหลากหลาย และการส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีสื่อสารสืบค้นข้อมูลในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ยังมีการปฏิบัติในระดับต่ำ ดังนั้นจึงควรสนับสนุนให้ครูได้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลเพื่อจัดทำวิจัยพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มากขึ้น โดยต้องมีการกำหนดไว้เป็นนโยบายของสถานศึกษาในแผนพัฒนาคุณภาพ เพื่อให้ทุกฝ่ายรับทราบและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของชลิตา ดิษฐผักแว่น (2566 : 638) ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิชาการควรมีแผนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานวิชาการ ควรมีการแต่งตั้งให้มีผู้รับผิดชอบและมีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบครอบคลุมทุกภาระงานและมีการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลงานวิชาการให้มีความถูกต้องเป็นปัจจุบันพร้อมใช้งานอยู่เสมอ ตามลำดับ

2.2 ด้านการบริหารงบประมาณ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการวิเคราะห์ผลการใช้จ่ายงบประมาณ จัดทำรายงานและนำผลไปปรับปรุงพัฒนาแผนการใช้งบประมาณ กำหนดเป็นนโยบายการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศบริหารงบประมาณในแผนพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และมีการจัดสรรทรัพยากร ครุภัณฑ์เทคโนโลยีเพื่อการใช้งานและจัดการเรียนการสอนแก่ครูและบุคลากรอย่างเหมาะสมเพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า การจัดสรรอำนาจความสะดวกราบรื่น สนับสนุนทรัพยากรเทคโนโลยีในการปฏิบัติราชการให้บุคลากร การกำหนดเป็นนโยบายในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการใช้เทคโนโลยีเพื่อตรวจสอบ วิเคราะห์รายงานผลการใช้จ่ายเพื่อนำผลไปปรับปรุงพัฒนาบริหารงบประมาณ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วางแผนบริหารและติดตามการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี โดยมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนให้มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของสุรพงษ์ แสงสีมูข (2564 : 104) ศึกษาแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนช่องแคบ-คีรีราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า สถานศึกษาควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อ วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมและเพียงพอ เช่นกัน

2.3 ด้านการบริหารบุคคล สถานศึกษาควรแต่งตั้งให้บุคลากรให้ร่วมรับผิดชอบการใช้เทคโนโลยีบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ กำหนดให้ครูนำผลการประเมินการใช้เทคโนโลยีปฏิบัติงานไปปรับปรุงพัฒนาบุคลากรในปีต่อไป และมีการนิเทศแนะนำช่วยเหลือบุคลากรในการแก้ปัญหาการใช้เทคโนโลยีปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า สถานศึกษาให้การสนับสนุนช่วยเหลือ เสนอแนะการแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศปฏิบัติงานแก่บุคลากร การกำหนดบทบาทมอบหมายหน้าที่ให้บุคลากรร่วมรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา และการนำผลการประเมินการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศไปปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษา ยังปฏิบัติอยู่ในระดับต่ำ จึงเสนอแนะให้สถานศึกษาแต่งตั้งบุคลากรให้ร่วมรับผิดชอบ มีการนำผลการประเมินไปใช้วางแผนพัฒนาบุคลากร และควรมีการนิเทศด้วยการสอนงานให้มากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของชลิศา ดิษฐฝักแก้ว (2566 : 639) ศึกษาแนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 พบว่า แนวทางพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานบุคคล สถานศึกษาควรส่งเสริมพัฒนาศักยภาพบุคลากรครูในการซ่อมบำรุงรักษาอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยี

2.4 ด้านการบริหารทั่วไป สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกำกับติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาครู ส่งเสริมให้มีการ

สร้างเว็บไซต์ของสถานศึกษาเพื่อการสืบค้นข้อมูล เผยแพร่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สนับสนุน อำนวยความสะดวกการใช้เทคโนโลยีในการประชุมผู้ปกครอง ประจำภาคเรียน และวิเคราะห์แนวทางการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีในการสื่อสารกับชุมชนให้เหมาะสมแบบบูรณาการ ทั้งนี้อาจเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า สถานศึกษามีการอำนวยความสะดวกให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือประชุมผู้ปกครองนักเรียนหรือคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การพัฒนาเครือข่ายเทคโนโลยีการสื่อสารของสถานศึกษากับผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรชุมชนและสถาบันการศึกษาอื่นอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้กำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อจัดการเรียนการสอน สถานศึกษายังมีการปฏิบัติในระดับต่ำ ดังนั้นจึงเสนอแนะให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการกำกับ ติดตามและประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาเครือข่ายระหว่างโรงเรียนกับชุมชนให้มากขึ้น สอดคล้องกับการวิจัยของณัฐพงศ์ แก้วรากมุก (2563 : 100) ศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศียงราย เขต 3 พบว่า แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานทั่วไป ควรวางแผนการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานและจัดหาสื่อ อุปกรณ์ที่ทันสมัย ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้รับผิดชอบงานบริหารทั่วไปเข้าอบรมพัฒนากระบวนการทำงานให้เกิดความชำนาญมากยิ่งขึ้นและควรใช้สื่อออนไลน์ต่าง ๆ สร้างเครือข่ายการศึกษาและประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารจากสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

การวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ด้านการบริหารงบประมาณ มีการปฏิบัติต่ำที่สุด มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดให้มีโครงการอบรม สัมมนาเชิงปฏิบัติการในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศปฏิบัติงานการเงิน พัสดุ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบการบริหารงบประมาณของโรงเรียนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะในการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะระดับองค์กร

2.1 กลุ่มโรงเรียน ควรจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูงานการเงินของโรงเรียนเพื่อใช้เป็นช่องทางการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และองค์ความรู้ในการปฏิบัติงาน

2.2 สถานศึกษา ควรมีนโยบายในแผนปฏิบัติการประจำปี และแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อบริหารงบประมาณแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์งานอย่างเป็นระบบ

3. ข้อเสนอแนะระดับบุคคล

3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรให้ความสำคัญและเข้าร่วมอบรมปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศบริหารงานงบประมาณด้วยเทคนิคและโปรแกรมใหม่ ๆ อยู่เสมอจากการจัดของหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานอื่นหรือการพัฒนาตนเองด้วยการแสวงหาแหล่งเรียนรู้ในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ

3.2 ครูผู้สอน ควรมีความตระหนักและให้ความร่วมมือในการนำนโยบายและแนวปฏิบัติในแผนการพัฒนาของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อปฏิบัติงานและจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายอย่างเต็มกำลังความสามารถ ตลอดจนมีการพัฒนาตนเองให้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขั้นสูงเพื่อเพิ่มสมรรถนะและความก้าวหน้าในวิชาชีพอยู่เสมอ

3.3 ผู้ปกครองและชุมชน ควรให้การสนับสนุนการระดมทรัพยากรการศึกษาเพื่อนำไปจัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์เทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาให้เพียงพอทันสมัยอย่างเหมาะสมรวมทั้งเข้าร่วมส่งเสริมเป็นวิทยากรท้องถิ่นเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้และปัจจัยที่น่าสนใจที่จะทำให้การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาตามสถานการณ์และบริบทของสถานศึกษา ดังนี้

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาบุคลากรทางเทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารการศึกษากลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อบุคลากรจะได้มีความชำนาญมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารและครูผู้สอน ในกลุ่มโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่สมบูรณ์ต่อไป

3. ควรมีการวิจัยเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงาน วิชาการสู่ความเป็นเลิศในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา หรือในสังกัดอื่นที่จัดการศึกษา

4. ควรมีการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งสัมฤทธิ์งานในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือในสังกัดอื่นที่จัดการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความกรุณาจาก ดร.ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และมีคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมั่น ประธานกรรมการสอบ ดร.นลวัช ยุทธวงศ์ กรรมการ และดร.ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ กรรมการ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาประเมินเครื่องมือ ตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการวิจัยครั้งนี้อย่างยิ่ง ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครูกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วน คุณูปการที่จะพึงมีจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบุพการีผู้ให้กำเนิด คุณครู-อาจารย์ที่อบรมสั่งสอนในทุกระดับการศึกษา ญาติมิตร เพื่อนร่วมวิชาชีพที่ส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาจนสัมฤทธิ์ผลอย่างยิ่ง ผู้วิจัยหวังว่า รายงานการค้นคว้าอิสระนี้จะยังประโยชน์ต่อวงการศึกษและผู้ที่เกี่ยวข้องตามสมควร

เอกสารอ้างอิง

ชลิตา ดิษฐฝักแว่น. (2566, 27 พฤษภาคม). “แนวทางการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนแม่สอด-ท่าสายลวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตาก เขต 2” ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ “นอร์ทเทิร์นวิจัย” ครั้งที่ 9. 630-645.

- ณัฐพงศ์ แก้วรากมุกข. (2563). การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.แผนปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง). (2564, 23 กุมภาพันธ์). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 138/ตอนพิเศษ 44 ง. หน้า 295.
- วรัชญ์ ดุลสุข. (2565). การพัฒนาการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาแม่สวด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. ตาก : การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- สุพจน์ หลักเมือง. (2564). การศึกษาสภาพและปัญหาการใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา วาวี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. พะเยา : การค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา
- สุรพงษ์ แสงสีมุก. (2564). แนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนห้องแคบ-คีรีราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. ตาก : รายงานการวิจัยคณะศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- สมจิตร ขวัญแดง. (2560). สภาพปัญหาของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. สงขลา : วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2565. สุโขทัย : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลและนิติการ.

แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

The Approaches to the Administration of Educational Institutions
Becoming the Professional Learning Community of Singhawat School
Group under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1

เวณิกา พรหมคำ¹ และ ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์²

Wanika Phromcom¹ and Thitimon Shutcharunrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ประชากรได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 132 คน ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า:

สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงไปต่ำคือ การทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำร่วม การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพ การมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชนและการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร ตามลำดับ แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ควรประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์บริบทโรงเรียน แสดงความคิดเห็น ให้หลอมรวมเป้าหมายส่วนบุคคลเป็นของโรงเรียน ปรับโครงสร้างให้มีการกระจายอำนาจทั้งระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มงาน ให้ครูร่วมกันกำหนดเป้าหมาย แนวปฏิบัติของกลุ่ม สนับสนุนเทคโนโลยี สื่อ นวัตกรรมให้ครบทุกชั้นเรียน มีการร่วมทำงานในบรรยากาศแบบกัลยาณมิตรทางวิชาชีพมุ่งเน้นการให้คำแนะนำช่วยชี้แนะ เอื้ออาทรอย่างจริงใจ และมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคลเพื่อเสนอแนะการพัฒนา

คำสำคัญ : แนวทาง, การบริหารสถานศึกษา, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: Wanika27082535@gmail.com โทร 096-1019535

² ดร, อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: monchadcha98@gmail.com โทร 083-3479898

ABSTRACT

This research aims to study the conditions and The Approaches to the Administration of Educational Institutions Becoming the Professional Learning Community of Singhawatt School Group under sukhothai Primary educational service area office 1, population is: administrators and teachers of the Singhawatt school group under the Sukhothai primary educational service area office 1, there were 132 people, 9 experts. The tools were questionnaires and structured interviews. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and content analysis. The research results found that:

condition of administration to become a profession learning community is at a high level. Arranged from highest to lowest is teamwork, shared leadership, shared vision, learning and professional development, community support structures and being a community of friendly, respectively. Guidelines for development of administration to become a profession learning community. Meet together to analyze the school context. Leave a comment Integrate personal goals with those of the school. Adjust the structure to have decentralization at the school level. At the work group level, teachers work together to set goals. Group guidelines, support technology, media, and innovation in every classroom. Working together in a friendly, professional atmosphere, focusing on giving advice and guidance. Sincerely generosity and there is individual performance reflection and suggestions for development.

Keywords: guidelines. School management, profession learning community

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนและสังคม เพราะการศึกษาเป็นองค์ประกอบในกระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคงยั่งยืน และมีความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติได้อย่างยั่งยืนในเวทีโลก แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 จึงกำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา

ระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและสมรรถนะ ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรมจริยธรรม รู้รักสามัคคีและร่วมมือผนึกกำลังสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางและความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 76-79) และรวมถึงแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่ให้ความสำคัญการยกระดับมาตรฐานคุณภาพการศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยีและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565 : 121)

การนำแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) มาใช้ในสถานศึกษาเป็นเครื่องมือของการเปลี่ยนชีวิตครู เปลี่ยนจากผู้สอนเป็นนักเรียน ทำงานร่วมกับเพื่อนและการรวมตัวกันเป็นชุมชนหรือเครือข่าย ปรึกษาหารือและช่วยเหลือกัน สถานศึกษาจะเปลี่ยนไปเป็นสถานที่ที่ซึ่งทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เปลี่ยนแปลงการทำงานของครูและเปลี่ยนวัฒนธรรมของสถานศึกษา เป็นการสะท้อนความคิดและพฤติกรรมของครูที่ได้รับอิทธิพลจากการสนทนา เพื่อช่วยเหลือกันในการพัฒนาวิชาชีพ ระหว่างครูในสถานศึกษา (ไอริน ปันพุด, 2563 : 4) แนวคิดนี้สอดคล้องกับพานหทัย ธรรมรัตน์ (2564 : 68) ที่สรุปประโยชน์ไว้ว่า เป็นเครื่องมือให้ครูและผู้บริหารสถานศึกษารวมตัวกันเป็นชุมชนที่มีส่วนร่วมในพันธกิจ วิสัยทัศน์และเป้าหมาย มีการสืบค้นร่วมกัน ร่วมกันปรับเปลี่ยนทิศทางและร่วมลงมือกระทำการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ร่วมกันทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในแบบคู่ขนานกับการเสริมแรงซึ่งกันละกันทั้งจากภายในและภายนอก มีการแสดงพฤติกรรมที่แสดงออกทางภาษาและการสะท้อนแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ผ่านการแลกเปลี่ยนความเชี่ยวชาญ สร้างความรู้สึกมั่นคงในวิชาชีพและค้นพบแนวทางการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ปัญหาการดำเนินโครงการพัฒนาครูด้วย PLC ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิของ อโณชา พวงนอก (2562 : 69-70) พบว่ามีปัญหาการร่วมมือรวมพลังของครูผู้สอน ผู้บริหารศึกษานิเทศก์และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การอภิปรายสรุปและการเลือกวิธี การแก้ปัญหาหรือพัฒนาที่เหมาะสม และการร่วมกันคัดเลือกประเด็นที่จะแก้ปัญหาหรือพัฒนา โครงสร้างการบริหารงานที่สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างสะดวกและคล่องตัว สนับสนุนให้ครูมีการวางแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียน และบทบาทของบุคลากรในโรงเรียนมีความยืดหยุ่นและต้องพึงพาอาศัยซึ่งกันและกัน มากกว่าการยึดตามสายงานที่ลดหลั่น การส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อการปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม

องค์กร การสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน และการหาข้อมูลเพื่อสร้างความรู้ใหม่ทำให้พัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้

กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เป็นกลุ่มโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในอำเภอทองเอน ประกอบด้วยโรงเรียน 11 โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็กมีครูไม่ครบชั้น บางแห่งไม่มีผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ครูผู้สอนรักษาราชการในตำแหน่งคุณภาพการจัดการศึกษายังไม่น่าพอใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 (2565 : 15) ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้มีเครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูผู้ช่วย แต่เป็นการรวมกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ ยังขาดการส่งเสริมสนับสนุนอย่างเป็นทางการและไม่ครอบคลุมข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งระบบ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยกำหนดพื้นที่การศึกษาในกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ว่ามีสภาพการบริหารจัดการของสถานศึกษาในการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการตามกระบวนการของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างไร ก่อนนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพปัจจุบันไปใช้เป็นเครื่องมือในหาแนวทางที่จะใช้ปรับปรุงพัฒนา การบริหารสถานศึกษาให้เกิดการดำเนินการตามลักษณะของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อนำผลนี้ไปประยุกต์ใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัย แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 แบ่งการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีขอบเขตการวิจัย 3 ด้านคือ ด้านเนื้อหา ด้านข้อมูลและด้านตัวแปร ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ด้านเนื้อหา กำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยสังเคราะห์การบริหารชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจากรายงานการวิจัยในปี 2563-2565 จำนวน 10 เล่ม เพื่อหาความสอดคล้องของเนื้อหาด้วยตารางวิเคราะห์ที่ได้ขอบเขตเนื้อหาจำนวน 6 ด้านคือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม การมีภาวะผู้นำร่วม การทำงานเป็นทีม การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ ชุมชนกัลยาณมิตร และโครงสร้างสนับสนุนชุมชน

2. ด้านประชากร เป็นผู้บริหารและครูของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 11 คน ครูผู้สอน 121 คน รวม 132 คน (ไม่รวมผู้วิจัย)

3. ด้านตัวแปร ได้แก่ สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีขอบเขตดังนี้

1. ด้านเนื้อหา นำมาจากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่มีค่าเฉลี่ยรายข้อต่ำสุดด้านละ 3 ข้อเพื่อสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางพัฒนาใน 6 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม การมีภาวะผู้นำร่วม การทำงานเป็นทีม การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ ชุมชนกัลยาณมิตร และโครงสร้างสนับสนุนชุมชน

2. ด้านผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ใช้การกำหนดคุณสมบัติแล้วเลือกแบบเจาะจง คือ นักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน

3. ด้านตัวแปร ได้แก่ แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 แบ่งการดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน มีวิธีดำเนินการแต่ละขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ดำเนินการดังนี้

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ จำนวน 132 คน

2. เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมี 2 ตอนคือ

2.1 แบบสอบถามสภาพ เป็นลักษณะมีหลายทางเลือก (Multiple choices)

2.2 แบบสอบถามสภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ข้อคำถามตามกรอบการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 6 ด้าน คือ การมีวิสัยทัศน์ร่วม การมีภาวะผู้นำร่วม การทำงานเป็นทีม การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ ชุมชนกัลยาณมิตร และโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ได้ข้อคำถาม 48 ข้อ

3. การสร้างและหาคุณภาพ

3.1 ยกร่างข้อคำถามตามขอบข่ายทั้ง 6 ด้านแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องของการใช้ภาษา นำกลับมาแก้ไขปรับปรุง

3.2 หาคุณภาพด้วยวิธีการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน นำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.60-1.00 ทุกข้อ

3.3 หาความเชื่อมั่น โดยการทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนสองฝั่งยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 30 คนได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .809

3.4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแล้วพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บข้อมูลกับประชากร

4. การเก็บข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อขอหนังสืออนุเคราะห์ถึงผู้บริหารสถานศึกษาแล้วไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองที่แหล่งของข้อมูล ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 132 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ตอนที่ 2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) นำเสนอในรูปตาราง อภิปรายผลได้ตารางเป็นความเรียง

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ดำเนินการดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการ 3 คน ผู้บริหารการศึกษา 3 คน และผู้บริหารสถานศึกษา 3 คน ใช้การกำหนดคุณสมบัติแล้วเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) จำนวน 6 ข้อ โดยนำผลการวิจัยสภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในขั้นตอนที่ 1 ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดด้านละ 3 ข้อมาสรุปอุปนิสัย แล้วสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ นำไปให้

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้อง นำกลับมาปรับแก้ก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล นำผลการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์เพื่อหาความสอดคล้องด้วยการใช้ตารางวิเคราะห์เนื้อหา นำผลมาจัดลำดับความถี่ แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง อภิปรายผลได้ตารางด้วยความเรียง

ผลการวิจัย

การวิจัย แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่นำมาสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวม

ด้าน ที่	รายการ	การปฏิบัติ		แปลผล
		μ	σ	
1	การมีวิสัยทัศน์ร่วม	4.49	0.17	มาก
2	การมีภาวะผู้นำร่วม	4.50	0.16	มาก
3	การทำงานเป็นทีม	4.51	0.19	มากที่สุด
4	การเรียนรู้และพัฒนานาวิชาชีพ	4.49	0.18	มาก
5	การเป็นชุมชนกัลยาณมิตร	4.48	0.22	มาก
6	การมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน	4.48	0.20	มาก
เฉลี่ยรวม		4.49	0.13	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยรายด้านจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ การทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำร่วม การมีวิสัยทัศน์ร่วม การเรียนรู้และพัฒนานาวิชาชีพ การมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน และการเป็นชุมชนกัลยาณมิตร ตามลำดับ พิจารณารายข้อแต่ละด้านมีผลดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ร่วม โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ มีการประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้ครูผู้สอนได้เห็นคุณค่า ความสำคัญของวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ทิศทางและพันธกิจของสถานศึกษา มีการร่วมกันเสวนา สนทนาโต้ตอบ อภิปรายผลการนำ

วิสัยทัศน์ ค่านิยมและแนวทางไปปฏิบัติเพื่อปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น และกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ทิศทางและพันธกิจสถานศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของครูผู้สอนอย่างทั่วถึง ตามลำดับ ส่วนมีการ ประชุมร่วมกันวิเคราะห์บริบท (SWOT) สถานศึกษาเพื่อกำหนดทางเลือกในการดำเนินการตาม วิสัยทัศน์ ต่ำที่สุด

2. การมีภาวะผู้นำร่วม โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ มีการ นำปัญหาการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนมาเป็นประเด็นหลักในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของกลุ่มให้ ต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีการติดตามการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนิเทศ ให้ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ และมีการให้ความรู้ครูเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่การนำแบบกัลยาณมิตร ทางวิชาการ ตามลำดับ ส่วนมีการกระจายอำนาจ มอบหมายภารกิจให้ดำเนินการโดยมีอิสระในการ กำหนดบทบาทหน้าที่แนวปฏิบัติงานร่วมกัน ต่ำที่สุด

3. การทำงานเป็นทีม โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ มีการ ประชุมกลุ่มเพื่อสะท้อนปัญหาและหาแนวทางแก้ปัญหาการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ มีการ ร่วมกันสร้างค่านิยมและวัฒนธรรมของสถานศึกษาแบบกัลยาณมิตรทางวิชาการ และมีการ สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์การปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมเพียงพอ ตามลำดับ ส่วนมีการเปิดโอกาสให้ครู เสนอแต่งตั้งเพื่อนครูให้ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานของสถานศึกษา ต่ำที่สุด

4. การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือ มีการสร้างเครือข่ายการพัฒนา การเรียนรู้ทางวิชาชีพทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการ สสำรวจความสนใจความต้องการของครูเพื่อใช้วางแผนพัฒนาการเรียนรู้และความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และมีการจัดกลุ่มตามความถนัด ความต้องการของครูให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทการสร้าง ปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน ตามลำดับ ส่วนการจัดสรรปัจจัยและสิ่งอำนวยความสะดวกการดำเนินการ เรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ ต่ำที่สุด

5. การเป็นชุมชนกัลยาณมิตร โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหาต่ำสุดคือ ครูร่วมกันแสดงความคิดเห็น ออกแบบพัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้น่าอยู่ น่าทำงาน นำ เรียนรู้ มีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อหาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา ผู้เรียน และมีตารางเวลาให้ครูพบปะพูดคุย เสนอความคิดเห็นการหาแนวทางพัฒนาการเรียนของ ผู้เรียน ตามลำดับ ส่วนครูมีส่วนร่วมแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ต่ำ ที่สุด

6. การมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงจากสูงสุดไปหา ต่ำสุดคือ มีการกระจายอำนาจให้ครูมีส่วนร่วมรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษา มีการปรับโครงสร้าง การบริหารสนับสนุนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพแก่ครู และมีการส่งเสริมให้ครูมีหน้าที่ กำกับ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา ตามลำดับ ส่วนการ

สะท้อนผลการปฏิบัติงานอย่างเปิดเผยและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเป็นรายบุคคลอย่างจริงจัง ที่สำคัญที่สุด

ผลการหาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

1. การมีวิสัยทัศน์ร่วม ผู้บริหารและครูควรมีการประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์บริบทโรงเรียนให้มีการแสดงความคิดเห็น โต้ตอบให้เกิดการหลอมรวมเป้าหมายส่วนบุคคลเป็นของโรงเรียน มีการสร้างข้อตกลงการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนร่วมกันอย่างชัดเจน และส่งเสริมให้ครูประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์เป็นสารสนเทศเพื่อให้สะดวกในการใช้งานตรงตามความต้องการ

2. การมีภาวะผู้นำร่วม ผู้บริหารควรมีการปรับโครงสร้างการบริหารให้มีการกระจายอำนาจทั้งระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มงานอย่างทั่วถึง ส่งเสริมให้ครูมีการปรับเปลี่ยนบทบาทในการนำวงสนทนาให้ครบถ้วนเพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำ มีการจัดกิจกรรมการสอนงาน เพื่อนช่วยเพื่อน พี่สอนน้อง เพื่อให้เกิดการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติงาน และส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่ม กำหนดบทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานของกลุ่มทุกระดับในโรงเรียน

3. การทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูร่วมกันกำหนดเป้าหมาย แนวปฏิบัติในการทำงานร่วมกันของกลุ่มในแบบข้อตกลงสัญญาใจ ส่งเสริมให้ครูมีการปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนรู้งานทุกปีการศึกษา และส่งเสริมให้ครูมีการปรับเปลี่ยนบทบาทในการนำวงสนทนาให้เกิดการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันเป็นทีม

4. การเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ ผู้บริหารควรสนับสนุนเทคโนโลยี สื่อ นวัตกรรมให้มีครบทุกชั้นเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ทั้งครูและนักเรียน มีการกระตุ้นเพื่อเสริมแรงบันดาลใจให้ครูเกิดการใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สนับสนุนให้ครูมีการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และมีการบริหารจัดการให้สถานศึกษาเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง

5. การเป็นชุมชนกัลยาณมิตร ผู้บริหารควรมีการสร้างบรรยากาศการร่วมกิจกรรมที่เป็นกัลยาณมิตรทางวิชาชีพมุ่งเน้นการให้คำแนะนำช่วยชี้แนะ เอื้ออาทรด้วยความจริงใจ ส่งเสริมให้ครูร่วมกันกำหนดแนวทางและสร้างข้อตกลงเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย และส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการเสนอแต่งตั้งผู้ทำหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

6. การมีโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ผู้บริหารควรจัดให้ครูมีการสะท้อนผลการปฏิบัติงานเป็นรายบุคคลเพื่อให้มีการเสนอแนะการพัฒนาอย่างจริงจัง สนับสนุนให้มีการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อพัฒนาวิชาชีพอย่างเป็นระบบสนองความต้องการของครูได้อย่างทั่วถึง และส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานมีลักษณะคล้ายกันร่วมกันด้วยความสมัครใจ

อภิปรายผล

การวิจัย แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีผลการวิจัยที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

สภาพการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยรวมปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยการทำงานเป็นทีม มีการปฏิบัติสูงที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาสถานศึกษา ความก้าวหน้าในวิชาชีพครูและผู้บริหารสถานศึกษารวมทั้งคุณภาพของผู้เรียน แต่ด้วยข้อจำกัดที่โรงเรียนมีจำนวนครูไม่ครบชั้นเรียนเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูมีการร่วมกันทำงานเป็นทีมในลักษณะร่วมคิดร่วมทำมากกว่าการปฏิบัติงานตามลำพัง เพราะครูหนึ่งคนต้องรับบทบาทหน้าที่ในโรงเรียนหลายตำแหน่ง จำเป็นต้องอาศัยความช่วยเหลือจากเพื่อนครูจึงจะบรรลุผลได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การทำงานเป็นทีม การมีภาวะผู้นำและการมองภาพความสำเร็จในการทำงานมีการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่น ๆ เป็นไปตามแนวคิดของไอริน บีนพุด (2563 : 23-24) กล่าวถึงความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ว่า การมีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาจะช่วยให้ลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงานระหว่างครูผู้สอนและผู้บริหาร ระหว่างครูผู้สอนด้วยกัน เพราะการรวมกลุ่มการทำงานและเรียนรู้แบบทีมคุณภาพ มีวัฒนธรรมองค์กรแบบกัลยาณมิตร รวมทั้งการกระจายอำนาจจนเป็นผู้นำร่วมของครู ทำให้เกิดการตระหนักรู้ ใส่ใจและเอื้ออาทรต่อกัน เพื่อสรรสร้างให้องค์กรมีแต่ความสงบสุขและสนุกกับการปฏิบัติงาน ผลการวิจัยสอดคล้องกับศรุตา พูลมี (2565 : 110) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบว่า สภาพการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอยู่ในระดับมาก และการวิจัยของกฤษฎณา แซ่เล่า (2565 : 56) ศึกษาสภาพการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 พบว่า สภาพการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบนพื้นที่สูงและทุรกันดาร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน

แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์บริบทโรงเรียน แสดงความคิดเห็น ให้หลอมรวมเป้าหมายส่วนบุคคลเป็นของโรงเรียน ปรับโครงสร้างให้มีการกระจายอำนาจทั้งระดับโรงเรียน ระดับกลุ่มงานให้ครูร่วมกันกำหนดเป้าหมาย แนวปฏิบัติของกลุ่ม สนับสนุนเทคโนโลยี สื่อ นวัตกรรมให้ครบทุกชั้นเรียน มีการร่วมทำงานในบรรยากาศแบบกัลยาณมิตรทางวิชาชีพมุ่งเน้นการให้คำแนะนำ ช่วยชี้แนะ เอื้ออาทรอย่างจริงใจ และมีการสะท้อนผลการปฏิบัติเป็นรายบุคคลเสนอแนะให้เกิดการ

พัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ทรงคุณวุฒิเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการประชุมร่วมกันวิเคราะห์บริบท (SWOT) สถานศึกษาเพื่อกำหนดทางเลือกในการดำเนินการตามวิสัยทัศน์ การกระจายอำนาจ มอบหมายภารกิจให้ดำเนินการโดยมีอิสระในการกำหนดบทบาทหน้าที่แนวปฏิบัติทำงานร่วมกัน เปิดโอกาสให้ครูเสนอแต่งตั้งเพื่อนครูให้ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มงานของสถานศึกษา การจัดสรรปัจจัยสิ่งอำนวยความสะดวกการดำเนินการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ การสะท้อนผลการปฏิบัติงานอย่างเปิดเผยและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเป็นรายบุคคลอย่างจริงจัง มีการปฏิบัติที่ดีที่สุด เป็นไปตามแนวคิดของสำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560 : 1) ที่กล่าวว่า ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC: Professional Learning Community) เป็นกระบวนการสร้างการเปลี่ยนแปลงโดยการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลที่มารวมตัวกันเพื่อทำงานร่วมกันและสนับสนุนซึ่งกันและกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ร่วมกันวางเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียน และตรวจสอบสะท้อนผลการปฏิบัติงานทั้งในส่วนบุคคลและผลที่เกิดโดยรวมผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิพากษ์วิจารณ์ การทำงานร่วมกัน การร่วมมือร่วมพลังโดยมุ่งเน้นและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นองค์รวมและมีการดำเนินการอย่างน้อย 5 ประการ คือ มีเป้าหมายร่วมกันในการจัดการเรียนรู้หรือการพัฒนาผู้เรียนให้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากหน้างานหรือสถานการณ์จริงของชั้นเรียน มีทุกฝ่ายเกี่ยวข้องร่วมเรียนรู้และร่วมพลังหรือหนุนเสริมให้เกิดการสร้างเปลี่ยนแปลงตามเป้าหมาย มีการวิพากษ์สะท้อนผลการทำงานพัฒนาผู้เรียน และแนวคิดของพินิจ มีคำทอง และสุบัน มุขธระโกษา (2561 : 150-160) ได้เสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ต้องประกอบด้วย การเสริมสร้างวิสัยทัศน์ ค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน เป้าหมายเพื่อสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ค่านิยมร่วมและบรรทัดฐานร่วม การเสริมสร้างบรรยากาศที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้และร่วมสร้างองค์ความรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การส่งเสริมการเรียนรู้และร่วมมือร่วมใจ เพื่อเปิดใจร่วมเรียนรู้ ร่วมวิเคราะห์ปัญหา และร่วมมือร่วมใจหาแนวทางการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน การเสริมสร้างภาวะผู้นำร่วม เพื่อให้บุคลากรมีความเป็นผู้นำและผู้ตาม และสร้างจุดเริ่มแห่งความร่วมมือร่วมใจ และการทำงานเป็นทีมและสะท้อนผลการปฏิบัติงานอย่างกัลยาณมิตร เพื่อให้เกิดการทำงานเป็นทีมและการสะท้อนผลการปฏิบัติงานอย่างกัลยาณมิตร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ กลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า การเป็นชุมชนกัลยาณมิตร มีการปฏิบัติที่ดีที่สุด ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดการพัฒนาและนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดเป็นนโยบายในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้มีแนวทางและเป้าหมายที่ชัดเจนในการขับเคลื่อนให้สถานศึกษาในสังกัดมีการบริหารจัดการเพื่อให้สถานศึกษาใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพไปดำเนินการอย่างเป็นระบบ มุ่งเน้นการพัฒนาสถานศึกษาให้มีบรรยากาศ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรม การทำงานร่วมกันและการใช้ประโยชน์ในการเป็นแหล่งเรียนรู้ของครู นักเรียนและชุมชนอย่างบูรณาการ

1.2 สถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้ร่วมกันกำหนดนโยบาย เป้าหมายและสร้างวิสัยทัศน์ กำหนดแนวทางเพื่อขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มีการทำงานแบบกัลยาณมิตรทางวิชาชีพ มีวัฒนธรรมขององค์กรแบบร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อนำความสำเร็จสู่องค์กรอย่างเป็นระบบ

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมและบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อเปิดโอกาสให้ครูผู้สอน ชุมชนและผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในบรรยากาศที่มีความสุข มีความไว้วางใจ เชื่อมมั่นศรัทธา และเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน

1.4 ครูผู้สอน ควรเปิดใจและพร้อมให้ความร่วมมือกับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนครูอื่นด้วยความเต็มใจ จริงใจไม่ปิดบัง พร้อมถ่ายทอดประสบการณ์ และเปิดรับสิ่งใหม่ ๆ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ให้เกียรติและยอมรับความสามารถของเพื่อนครู

1.5 ผู้ทรงคุณวุฒิ ควรเข้าร่วมกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่โรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนจัดทุกครั้ง เพื่อร่วมอภิปรายและเสนอแนะแนวทางการสร้างชุมชนกัลยาณมิตรของการทำงานร่วมกันของครู รวมทั้งใช้เป็นโอกาสเสนอความรู้ใหม่ ๆ ให้เกิดความท้าทายความสำเร็จด้วย

1.6 ศึกษานิเทศก์ ควรเข้าร่วมกิจกรรมตามปฏิทินที่โรงเรียนกำหนดเพื่อสะท้อนผลการจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยเฉพาะการพัฒนาบรรยากาศการทำงานร่วมกันแบบการเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กด้วยกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อการบริหารสถานศึกษา ให้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง การดำเนินการกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการของสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.4 ควรมีการวิจัยเรื่อง การใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมความเป็นกัลยาณมิตรทางวิชาชีพในสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด

2.5 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาโครงสร้างการกระจายอำนาจแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาเพื่อเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2.6 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางการใช้กิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และความก้าวหน้าทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกสังกัด

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความกรุณาจาก ดร.ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และมีคณะกรรมการสอบคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานกรรมการสอบ ดร.นลรวีช ยุทธวงศ์ กรรมการ และดร.ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ กรรมการ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ขอขอบพระคุณคุณคณาจารย์ในสาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาประเมินเครื่องมือ ตอบแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี ขอขอบคุณผู้อำนวยการสถานศึกษา คณะครูกลุ่มโรงเรียนสิงห์วัฒน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ทุกท่านที่กรุณาสละเวลาตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วน คุณูปการที่จะพึงมีจากการค้นคว้าอิสระนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณบุพการีผู้ให้กำเนิด คุณครู-อาจารย์ที่อบรมสั่งสอนในทุกระดับการศึกษา ญาติมิตร เพื่อนร่วมวิชาชีพที่ส่งเสริมสนับสนุนในการศึกษาจนสัมฤทธิ์ผลเป็นอย่างดี ผู้วิจัยหวังว่า รายงานการค้นคว้าอิสระนี้จะยังประโยชน์ต่อวงการการศึกษาและผู้ที่สนใจตามสมควร

เอกสารอ้างอิง

กฤษณา แซ่เล่า. (2565). สภาพการดำเนินการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนบนพื้นที่สูงและทิวกันดาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. พะเยา : การศึกษาด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยพะเยา.

- ปานหทัย ธรรมรัตน์. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. สกลนคร : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พินิจ มีคำทอง และสุบัน มุขธระโกษา. (2561). “ยุทธศาสตร์การพัฒนาสถานศึกษาสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ใน วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา. 12(2) 150-160
- ศรุดา พูลมี. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. นครสวรรค์ : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 (2565). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2565. สุโขทัย : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570). กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักพัฒนาครูและบุคลากรการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). คู่มือการอบรมการขับเคลื่อนกระบวนการ PLC (Professional Learning Community) “ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ” สู่สถานศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ : พรินทรวานกราฟฟิค.
- อโณชา พวงนอก. (2562). ปัญหาการดำเนินโครงการพัฒนาครูด้วย PLC ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ. ชัยภูมิ : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.
- ไอริน ปั่นพุด. (2563). แนวทางการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. นครสวรรค์ : วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
กลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1
GUIDELINES FOR DEVELOPING TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP IN THE
21ST CENTURY FOR EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATOR OF
WANGCHAO SCHOOL GROUP UNDER TAK PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 1

ชินวัฒน์ พลอยเหลือง¹, นลรวัช ยุทธวงศ์² และ สุเนตร ทองคำพงษ์³
Chinnawat Ploylueng, Nontawat Yuttawong and Sunate Thongkampong

บทคัดย่อ

การวิจัยมี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำและหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ประชากรได้แก่ ครูผู้สอนของกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า จำนวน 148 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา สามารถสรุป อภิปรายผลและมีข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 เฉลี่ยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า 1) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สร้างบรรยากาศของการให้ การสนับสนุน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความจำเป็นและความต้องการ ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเอง มีความมั่นคง และความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บริหารควรยอมรับความแตกต่างของบุคคลและเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ผู้บริหารควรเป็นโค้ช (Coach) และเป็นที่ปรึกษาของครูแต่ละคน เพื่อพัฒนาครูได้ตามศักยภาพของแต่ละคน ผู้บริหารสร้างบรรยากาศในองค์กรให้ครูมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : chinnawat1234@gmail.com

² ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : nontawat192498@gmail.com

³ ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : bansoun2498@gmail.com

กัน 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารควรให้กำลังใจครูในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรส่งเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรสร้างเจตคติและการคิดแง่บวกให้ครูรู้สึกว่าคุณค่า ผู้บริหารควรแสดงออกถึงความทุ่มเทต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจของครู ผู้บริหารสามารถทำให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ 3) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารควรใช้หลักการและเหตุผลอธิบายให้ผู้ร่วมงานเกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้บริหารควรประพฤติตนทำให้ครูเกิดความเคารพ โดยการมีทักษะ ความรู้ และเจตคติประกอบเป็นสมรรถนะประจำสายงาน ผู้บริหารควรมีการวางแผนกล้าตัดสินใจเลือกแนวทางการทำงานที่ชัดเจน และ 4) ด้านการการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้ครูหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่า เกิดสิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูรู้สึกว่าคุณค่าที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ ผู้บริหารใช้ประสบการณ์และการสังเกตเป็นแนวทางในการกระตุ้นปัญญา เพิ่มการตระหนักรู้ทางปัญญาของครู ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูในการเสนอแนะวิธีการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหา และ ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, การกระตุ้นทางปัญญา, แนวทางการพัฒนา

ABSTRACT

The objective of the research is to study leadership and find ways to develop transformational leadership in the 21st century among administrators of educational institutions in the Wang Chao School Group. Under the jurisdiction of Tak Primary Educational Service Area Office 1, the population includes: There are 148 teachers of Wang Chao School Group and 9 experts. The tools used were questionnaires and structured interviews. Data analyzing by finding frequencies, percentages, means, standard deviations and content analysis. Able to summarize, discuss results and make recommendations as follows.

The research results:

1. Transformational leadership in the 21st century of administrators of Wang Chao School Group Under the Tak Primary Educational Service Area Office 1. The practice is at an overall high level.
2. Guidelines for developing transformational leadership in the 21st century of Wang Chao Group educational institution academics 1) Consideration of individuality.

The executives should provide opportunities to learn new things, Create an atmosphere of giving and supporting by taking into account differences in needs and desires individually. The executives should promote and support teachers to develop themselves, have stability, and progress in their profession. The executives should accept individual differences and give teachers opportunities to use their abilities to the fullest. The executives should be coaches and advisors to each teacher for the development of teachers according to each person's potential. To develop teachers according to each person's potential, the executives should create an atmosphere in the organization for teachers to interact with each other. 2) Inspirational aspect. The executives should encourage teachers to perform their jobs continuously and consistently. The executives should promote strengths and correct weaknesses in subordinates. The executives should create positive attitudes and thinking to make teachers feel valued. The executives should demonstrate dedication to the goals and vision for motivational skills of teachers. The executives can get teachers involved in creating the vision. 3) Ideological influence. The executives should use principles and reasons to inspire coworkers to have commitment in working. The executives should behave in ways that cause teachers respect, by having skills, knowledge, and attitude as competencies for the line of work. the executives should have a bold plan and decide on clear work directions. 4) Intellectual stimulation. The executives should create awareness among teachers to find new approaches to solve problems in the organization for new and better conclusions as of new things creatively. The executives should encourage teachers to feel that the problems that arise are challenging. The executives supposed to use experience and observation as a guid to stimulate their intelligence and increase teachers' intellectual awareness. The executives should give teachers opportunities to suggest ways to perform tasks or solve problems and the executives should encourage teachers to be creative in their work.

Keywords: Transformational Leadership, Intellectual Stimulation, Guidelines For Developing.

บทนำ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษาและใช้เป็นเป้าหมายในการสนับสนุนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการต่างๆ ได้อย่างสะดวกเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ดังกล่าว เพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขึ้นกับผู้เรียนทั้งในระหว่างที่กำลังศึกษาและเพื่อวางรากฐานให้ผู้เรียนในระหว่างที่กำลังศึกษาเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังจากสำเร็จการศึกษา ซึ่งถือเป็น “คุณลักษณะของคนไทย 4.0” ที่สามารถสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้กับประเทศ (มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 : 2-3)

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ได้ชื่อว่าเป็นการสั่งสอนไม่ใช่การกำหนดตาม “ความคิดเห็น” ของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หากเป็นความร่วมมือในการที่จะยึดมั่นให้เป็นการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมต่างหาก สังคมโลกยุคใหม่เป็นสังคมที่ไร้ขีดจำกัดของข้อมูลข่าวสารเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนผ่านและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มคน องค์กรมากยิ่งขึ้น มีลักษณะทั่วถึงกันอย่างไร้ทิศทาง ส่งผลให้เกิดการเชื่อมโยง ประเทศต่าง ๆ ในโลกมีความใกล้ชิดกันมากกว่าสังคมในยุคที่ผ่านมา ภาณุวัฒน์ พัฒนา (2565 : 1)

การบริหารสถานศึกษานั้น ผู้บริหารต้องอาศัยการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ภาวะผู้นำของการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นกระบวนการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติในการทำงานเพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งภาวะผู้นำของการเปลี่ยนแปลงเป็นที่นิยมมากในปัจจุบันเพราะได้รับความพึงพอใจและมีอิทธิพลต่อผู้ตามการบริหารงานของผู้บริหารที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถทักษะ เทคนิค วิธีการต่าง ๆ สามารถสร้างบรรยากาศในองค์กรให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน กระตุ้นจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีพฤติกรรมเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับที่ผู้บริหารนอกจากผู้บริหารจะต้องมีการบริหารงานที่มีภาวะผู้นำของการเปลี่ยนแปลงที่ดีแล้ว การร่วมมือกันทำงานของทีมงานก็เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนให้การทำงานให้สำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพทักษะยุคใหม่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาและการบริหารตนเองเพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ ภาณุวัฒน์ พัฒนา (2565 : 1-2)

ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการปรับเปลี่ยนขั้นตอนและกระบวนการทำงานเพื่อให้บรรลุประสิทธิผล และประสบความสำเร็จในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ขององค์กร ผู้บริหารต้องเป็นผู้ดำเนินการบริหารจัดการ การประสานงานของคนในองค์กร ดังนั้นผู้บริหารต้องให้ความสนใจต่อบุคลากรในองค์กรทุกระดับ สร้างแรงบันดาลใจ โน้มน้าวความคิดเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิด

การเปลี่ยนแปลงในเรื่องความเชื่อ ทศนคติ และเสริมสร้างคุณค่าขององค์การ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจึงมีความสำคัญต่อผู้บริหารทุกองค์การ เนื่องจากส่งผลกระทบต่อการทำงานของ ผู้ร่วมงานและส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่าง ๆ ขององค์การ ดังผลการวิจัยของ Mohsen and Mohammad (2011 : 3132 อ้างถึงใน อุษา บัวหลวง, 2565 : 2-3) ถ้าองค์การปราศจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงแล้ว การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในองค์การจะเกิดขึ้นได้ยาก

ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของบาส และ อโวลีโอ เป็นทฤษฎีหนึ่งที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง ซึ่งได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมี 4 ประการ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์เป็นการมีอุดมการณ์ มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการบริหารอารมณ์และจริยธรรม 2) การสร้างแรงบันดาลใจ เป็นการจูงใจให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงานโดยการสร้างแรงจูงใจภายในตัวบุคคล 3) การกระตุ้นทางปัญญา เป็นการกระตุ้นความพยายามของผู้ร่วมงานและผู้ติดตามเพื่อให้เกิดการสร้างสิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ เพิ่มความตระหนักรู้ในเรื่องของปัญหา กระตุ้นให้แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (พนิดา อินทรเหมือน, 2565 : 2-3)

สภาพดังกล่าวผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนวังเจ้าจำนวน 3 คน เกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มโรงเรียนวังเจ้า พบว่ามีปัญหาในการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมากเนื่องจากผู้บริหารที่มีความรู้และประสบการณ์มีจำนวนน้อยและยังคาบเกี่ยวอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่างๆ รวมไปถึงครูผู้ดำรงตำแหน่งรักษาการแทนตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษานั้น ไม่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ว่ามี ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างไร และมีข้อเสนอแนะในการดำเนินงานอย่างไรเพื่อที่จะนำข้อค้นพบที่ได้ไปพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1
2. เพื่อหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 148 คน (ไม่รวมผู้วิจัย) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 สรุปได้ดังนี้

1. จากตารางที่ 4.2 พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 เฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.46, \sigma = 0.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ($\mu = 4.51, \sigma = 0.52$) พิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ($\mu = 4.49, \sigma = 0.57$) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ($\mu = 4.43, \sigma = 0.50$) และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ($\mu = 4.41, \sigma = 0.54$) ตามลำดับ

หากพิจารณาแต่ละด้านสามารถสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.43, \sigma = 0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดมี 1 ข้อ คือ ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ สร้าง ความมั่นใจให้ผู้ร่วมงานว่าจะเอาชนะอุปสรรค ปัญหาต่าง ๆ ได้ ($\mu = 4.57, \sigma = 0.56$) อยู่ใน

ระดับ มาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการปฏิบัติงาน ($\mu = 4.48, \sigma = 0.56$) ผู้บริหารยึดหลักคุณธรรม และจริยธรรม ประกอบการพิจารณาตัดสินใจ ($\mu = 4.46, \sigma = 0.56$) ผู้บริหารจัดสรรหน้าที่รับผิดชอบให้กับผู้ร่วมงานอย่างเสมอภาคและยุติธรรม ($\mu = 4.43, \sigma = 0.69$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตัวเป็นแบบอย่างหรือ เป็นโมเดลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\mu = 4.30, \sigma = 0.72$)

1.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ รวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49, \sigma = 0.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานเพื่อไปสู่การตั้งมาตรฐานการทำงานที่สูงขึ้น ($\mu = 4.57, \sigma = 0.67$) ผู้บริหารมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของครูว่าสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ($\mu = 4.57, \sigma = 0.62$) ผู้บริหารสถานศึกษา มีการกระตุ้น จูงใจ และสร้าง ความมั่นใจ ($\mu = 4.56, \sigma = 0.62$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำงานทำให้ครูเกิดการคิดเชิงบวกในการทำงาน ($\mu = 4.52, \sigma = 0.67$) อยู่ในระดับมาก มี 4 ข้อ เรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ($\mu = 4.45, \sigma = 0.69$) ผู้บริหารสร้างเจตคติและการคิดแง่บวกให้ครูรู้สึกว่าคุณค่า ($\mu = 4.44, \sigma = 0.72$) ผู้บริหารมีการเสริมสร้างกำลังใจให้ครูเมื่อยามท้อแท้ในการ ปฏิบัติงาน ($\mu = 4.43, \sigma = 0.78$) ตามลำดับ และข้อที่ได้น้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ แสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา ($\mu = 4.23, \sigma = 0.74$)

1.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา รวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.41, \sigma = 0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ($\mu = 4.50, \sigma = 0.59$) และผู้บริหารสามารถกระตุ้นครูให้มองเห็นและตระหนักถึงปัญหาในการปฏิบัติงาน ($\mu = 4.50, \sigma = 0.56$) ผู้บริหารมีวิธีที่ทำให้ครูเห็นว่าการร่วมมือร่วมใจกันในการปฏิบัติงานสามารถเอาชนะอุปสรรคได้ ($\mu = 4.49, \sigma = 0.62$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารทำให้ครูรู้สึกว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายและมีทางแก้ไขเสมอ ($\mu = 4.25, \sigma = 0.65$)

1.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล รวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.51, \sigma = 0.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด 6 ข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารเคารพสิทธิและความเป็นส่วนตัวของบุคคลโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ($\mu = 4.63, \sigma = 0.59$) ผู้บริหารสร้างปฏิสัมพันธ์กับครูทำให้ครูรู้สึกมีคุณค่าและมีความสำคัญในการร่วมกันปฏิบัติงาน ($\mu = 4.58, \sigma = 0.67$) ผู้บริหารสถานศึกษา ยอมรับในความแตกต่างของแต่ละบุคคล ($\mu = 4.57, \sigma = 0.56$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ

ผู้บริหารคอยให้ความช่วยเหลือเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่ครู ($\mu = 4.54, \sigma = 0.67$) อยู่ในระดับมาก 4 ข้อ เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด 3 ลำดับ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความจำเป็นและความต้องการ ($\mu = 4.49, \sigma = 0.65$) ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ($\mu = 4.49, \sigma = 0.56$) ผู้บริหารสถานศึกษา สร้างบรรยากาศของการให้การสนับสนุน ($\mu = 4.43, \sigma = 0.69$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสร้างบรรยากาศในองค์กรให้ครูมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ($\mu = 4.26, \sigma = 0.71$)

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก 1

2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติตัวเป็นแบบอย่างหรือ เป็นโมเดลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารควรใช้หลักการและเหตุผลอธิบายให้ผู้ร่วมงานเกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้บริหารควรประพฤติตนทำให้ครูเกิดความเคารพ โดยการมีทักษะ ความรู้ และเจตคติประกอบเป็นสมรรถนะประจำสายงาน ผู้บริหารควรมีการวางแผนกล้าตัดสินใจเลือกแนวทางการทำงานที่ชัดเจน และผู้บริหารควรประพฤติตนให้ครูเคารพนับถือเชื่อมั่น ศรัทธา ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังครูในการทำงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ผู้บริหารควรมีไหวพริบ ความเฉลียวฉลาด เชื่อมั่นในตนเอง มีความแน่วแน่ในอุดมการณ์ และผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ มีอุดมการณ์ เท้าตันและกล้าตัดสินใจ

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารควรให้กำลังใจครูในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรส่งเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรสร้างเจตคติและการคิดแง่บวกให้ครูรู้สึกว่าคุณค่า ผู้บริหารควรแสดงออกถึงความทุ่มเทต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจของครู ผู้บริหารสามารถทำให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ แสวงหาแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา และ ผู้บริหารควรแสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการทำงาน

2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้ครูหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่า เกิดสิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูรู้สึกว่าคุณค่าที่เพิ่มขึ้นเป็นสิ่งที่ทำหายความสามารถ ผู้บริหารใช้ประสบการณ์และการสังเกตเป็นแนวทางในการกระตุ้นปัญญา เพิ่มการตระหนักรู้ทางปัญญาของครู ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูในการเสนอแนะวิธีการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหา และผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรสร้างความเชื่อมั่นให้ครูว่าคุณค่าทุกอย่างต้องมีวิธีแก้ไข

2.4 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สร้างบรรยากาศของการให้ การสนับสนุน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้าน

ความจำเป็นและความต้องการ ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเอง มีความมั่นคง และ ความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บริหารควรยอมรับความแตกต่างของบุคคลและเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ ความสามารถอย่างเต็มที่ ผู้บริหารควรเป็นโค้ช (Coach) และเป็นที่ปรึกษาของครูแต่ละคน เพื่อ พัฒนาครูได้ตามศักยภาพของแต่ละคน ผู้บริหารสร้างบรรยากาศในองค์กรให้ครูมีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง กัน ผู้บริหารควรมอบหมายให้ครูทุกคนปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถและความถนัดอย่าง เหมาะสม และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำกับ ควบคุมคุณภาพและส่งเสริมการใช้ประโยชน์ ทรัพยากรการศึกษาในท้องถิ่นให้คุ้มค่าสูงสุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 มีประเด็น ที่ควรนำมาอภิปรายตามลำดับดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและราย ด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารงาน เคารพสิทธิคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้ครูมีความคิดสร้างสรรค์ สร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงาน ทำให้ผู้ร่วมงานสามารถเข้าใจงานและแก้ปัญหาที่เกิดจากงานได้ ผลการวิจัย เป็นไปตามแนวคิดของ ปริณดา วโรภาสรุ่งเรือง (2565 : 19) ที่กล่าวว่า ความสามารถของบุคคลที่มี อิทธิพลมากที่สุดในกลุ่มและใช้อิทธิพลในการดำเนินภารกิจต่างๆ โดยใช้ศิลปะในการแรงจูงใจ โน้มน้าวใจให้ผู้ตามเกิดความเชื่อความศรัทธาในตัวผู้นำมีความสามารถในการใช้วัฒนธรรมจากภายนอก องค์กรเพื่อเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลงในองค์กร การกระตุ้นสมาชิกขององค์กรให้ทำงานจน บรรลุเป้าหมาย และสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ได้ สอดคล้องกับ ผลการวิจัยของวราภรณ์ ศรีสมพงษ์ (2565 : 24) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมที่บุคคลหนึ่งแสดงออกอย่างมี ศิลปะในการใช้ทักษะ หรือสร้างความสัมพันธ์ เพื่อใช้ในการโน้มน้าว หรือใช้อิทธิพลต่อสมาชิกภายใน กลุ่มทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และให้ความยินดีในการปฏิบัติตามความต้องการ โดยการค้นหาทาง อย่างกระตือรือร้นที่จะทำให้งานของกลุ่มบรรลุผลสำเร็จตามที่คาดหมายไว้และผล การวิจัยของพนิดา อินทรเหมือน (2565 : 18) ที่กล่าวว่า กระบวนการที่บุคคล ใช้อิทธิพลโดยได้รับการยอมรับและยก ย่องจากบุคคลอื่นให้เป็นผู้นำในกลุ่มและมีอิทธิพลที่สามารถโน้มน้าว กระตุ้น ชี้นำ ผลักดันให้บุคคล อื่น มีความเต็มใจและกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่างๆตามความต้องการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของ องค์กร

2. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนวังเจ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 1 มีข้อเสนอแนะในแต่ละชั้น สามารถอภิปรายตามลำดับได้ดังนี้

2.1 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรประพฤติตัวเป็นแบบอย่างหรือ เป็นโมเดลสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารควรใช้หลักการและเหตุผลอธิบายให้ผู้ร่วมงานเกิดความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้บริหารควรประพฤติตนให้ครูเกิดความเคารพ โดยการมีทักษะ ความรู้ และเจตคติประกอบเป็นสมรรถนะประจำสายงาน ผู้บริหารควรมีการวางแผนกล้าตัดสินใจเลือกแนวทางการทำงานที่ชัดเจน และผู้บริหารควรประพฤติตนให้ครูเคารพนับถือเชื่อมั่น ศรัทธา ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์และสามารถถ่ายทอดไปยังครูในการทำงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ผู้บริหารควรมีไหวพริบ ความเฉลียวฉลาด เชื่อมั่นในตนเอง มีความแน่วแน่ในอุดมการณ์ และผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ มีอุดมการณ์ เท่าทันและกล้าตัดสินใจทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารเป็นบุคคลที่ได้รับความเคารพความไว้วางใจจากผู้ร่วมงานจึงต้องแสดงความเป็นผู้นำและนำพาองค์กรปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิษฐา แสงโยธี (2565 : 96) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ผู้บริหารควรประพฤติตน เพื่อให้ครูเกิดความเคารพ และศรัทธา ยึดหลักการทำงานโดยมุ่งเน้นเป้าหมายและความสำเร็จของงานมากกว่าสิ่งอื่นใด เป็นต้นแบบในการปฏิบัติงานของครูและแบ่งปันความสำเร็จในการทำงานร่วมกับครูเมื่องานสำเร็จบรรลุเป้าหมาย

2.2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารควรให้กำลังใจครูในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ผู้บริหารควรส่งเสริมจุดแข็งและแก้ไขจุดอ่อนให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารควรสร้างเจตคติและการคิดแง่บวกให้ครูรู้สึกว่าคุณค่า ผู้บริหารควรแสดงออกถึงความทุ่มเทต่อเป้าหมายและวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีทักษะการสร้างแรงบันดาลใจของครู ผู้บริหารสามารถทำให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ แสวงหาแนวทางใหม่ๆ ในการแก้ปัญหา และ ผู้บริหารควรแสดงออกถึงความกระตือรือร้นในการทำงานทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จมีความเป็นผู้นำคนให้นางานจึงต้องให้แรงบันดาลใจแก่ผู้ร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพีรวัฒน์ ศีตีสาร (2565 : 85) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายแก่งหลวงพวา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 พบว่าผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานกระตือรือร้นตระหนักเห็นคุณค่าของงาน กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานกระตือรือร้นที่จะทำงานให้สำเร็จตามเป้าประสงค์ ด้วยความเต็มใจ มีการสร้างองค์กรให้ตระหนักเห็นคุณค่าของงาน

2.3 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้ครูหาแนวทางใหม่ๆ มาแก้ปัญหาในหน่วยงาน เพื่อหาข้อสรุปใหม่ที่ดีกว่า เกิดสิ่งใหม่อย่างสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูรู้สึกว่ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถ ผู้บริหารใช้ประสบการณ์และการสังเกตเป็นแนวทางในการกระตุ้นปัญญา เพิ่มการตระหนักรู้ทางปัญญาของครู ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูในการเสนอแนะวิธีการปฏิบัติงานหรือแก้ปัญหา และผู้บริหารควรกระตุ้นให้ครูเกิดความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรสร้างความเชื่อมั่นให้ครูว่าปัญหาทุกอย่างต้องมีวิธีแก้ไขซึ่งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในระดับสูงจึงพาดำรงให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ สอดคล้องกับผลการวิจัยของปริณดา วโรภาสรุ่งเรือง (2565 : 173) ศึกษาการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าส่วนราชการในองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า เป็นผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานไม่ติดกับกรอบแนวคิดเดิม ๆ ส่งเสริมบุคลากรให้มีการมองปัญหาว่า เป็นความท้าทาย ที่ทุกองค์กรต้องพบเจอและมุ่งการยอมรับปัญหา หาวิธีการแก้ไขปัญหอย่างมีส่วนร่วม และไม่ทำ ให้ปัญหาเกิดขึ้นอีกในอนาคต รวมไปถึงการวิเคราะห์ปัญหาอย่างเป็นระบบ

2.4 ด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ผู้บริหารควรให้โอกาสในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ สร้างบรรยากาศของการให้ การสนับสนุน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความจำเป็นและความต้องการ ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเอง มีความมั่นคง และความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บริหารควรยอมรับความแตกต่างของบุคคลและเปิดโอกาสให้ครูได้ใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ ผู้บริหารควรเป็นโค้ช (Coach) และเป็นທີ່ปรึกษาของครูแต่ละคน เพื่อพัฒนาครูได้ตามศักยภาพของแต่ละคน ผู้บริหารสร้างบรรยากาศในองค์กรให้ครูมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ผู้บริหารควรมอบหมายให้ครูทุกคนปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถและความถนัดอย่างเหมาะสม และผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำกับ ควบคุมคุณภาพและส่งเสริมการใช้ประโยชน์ทรัพยากรการศึกษาในท้องถิ่นให้คุ้มค่าสูงสุดซึ่งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารที่มีความเป็นผู้นำมักจะเปิดโอกาสให้ครูได้พัฒนาตนเองพัฒนาองค์กรโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลอยู่เสมอจึงทำให้องค์กรก้าวทันการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นลินพร จินตเวชศาสตร์ (2565 : 93-94) ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 พบว่า ในการบริหารจัดการสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษาควรสนใจเอาใจใส่ครูอย่างใกล้ชิด มีความเป็นกันเอง ดูแล กำกับและติดตามงานของครู ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา และเป็นพี่เลี้ยงให้แก่ครู โดยการให้คำแนะนำสนับสนุน ช่วยเหลือการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรนำผลการวิจัยด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ไปกำหนดเป็น นโยบาย กลยุทธ์ หรือ จุดเน้น เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปฏิบัติและเกิดประสิทธิผลคุณภาพต่อสถานศึกษา

1.2 สถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ไปกำหนดเป็นจุดเน้นหรือโครงการของสถานศึกษา เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองนำไปสู่คุณภาพของผู้เรียน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำผลการวิจัยด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองในด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลในระดับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลในระดับสถานศึกษา

2.3 ควรมีการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลภายในสถานศึกษา

2.4 ควรมีการวิจัยเชิงลึกในเรื่อง แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ ได้รับความกรุณาจาก ดร.นลวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ดร.สุรพงษ์ แสงสีมู อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธาน กรรมการสอบ และ ดร.ฐิติมล ฉัตรจรัสรัตน์ กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำจนการค้นคว้าอิสระเรื่องนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณา ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหา รูปแบบ และเครื่องมือวิจัย รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียนและข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกท่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การค้นคว้าอิสระเรื่องนี้สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยหวังว่าการค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. ๒๕๖๑**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- ชนิษฐา แสงโยธี. (2565). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 5 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- จิราภรณ์ วาสเอื้องวงศ์. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 3**. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- จีระศักดิ์ พัดพรม. (2565). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าทีมข้ามสายงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานที่ทำงานในทีมข้ามสายงานของบริษัทแห่งหนึ่งในจังหวัดระยอง**. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณรงค์ชัย บุญประเสริฐ. (2563). **ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ธวัชชัย แสนดวง. (2565). **สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นลธวัช ยุทธวงศ์. (2563). **ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองจังหวัดตาก**. ตาก : วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.

- นลธวัช ยุทธวงศ์. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนจตุรมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. ตาก : วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น.
- นิลาวัลณ์ จันทร์รัง. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ของครูยุคนิวนอร์มัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นลินพร จินตเวชศาสตร์. (2565). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจ เขต 1. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ปริญดา วโรภาสรุ่งเรือง. (2565). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าส่วนราชการในองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต. สาขาวิชายุทธศาสตร์และความมั่นคง. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรรณวิภา สมสะอาด. (2564). รูปแบบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางวิชาชีพของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษาดุขภูมบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พนิดา อินทรเหมือน. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบลปอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พีรวัฒน์ ศีตีสาร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้น พื้นฐานในกลุ่มเครือข่ายแกลงบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. งานนิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภาณุวัฒน์ พัฒนา. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

- วราภรณ์ ศรีสมพงษ์. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในอำเภอเมืองจันทบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรีตราด. สารนิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรีภรณ์ นระแสน. (2564). แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ ๒๑ ตามหลักอิทธิบาท ๔ ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดหนองบัวลำภู. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วิมลสิริ รอดช้าง. (2565). การศึกษาทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท. การค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อภิชาติ คงเพชร. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรีระยอง. งานนิพนธ์การศึกษาตามหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1
โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
The Development of Creative Thinking in the Art of Young Children in a
Kindergarten 3/1 Class through Educational Games of
Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Provinc

ปิยดา ลิบตะ¹ พวงพิศ เรืองศิริกุล², นลรวัช ยุทธวงศ์³
piyada Sibta¹ Puangpit Ruengsirikul², Nontawat Yuttawong³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและเปรียบเทียบ ความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา และแบบทดสอบการวาดภาพ

ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการวาดภาพ ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 5 เรื่อง พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 6.31 และหลังการจัดกิจกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 12.72 มีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.41 จึงสรุปได้ว่า หลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา เด็กปฐมวัยพัฒนาสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเกมการศึกษาและกิจกรรมวาดภาพ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การพัฒนา, ความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะ, เกมการศึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : Piyada2431@gmail.com โทร. 080-2588601

² อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ ดร., อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Email : nontawat192498@gmail.com โทร. 085-0349942

Abstract

The purposes of the independent study were to develop and compare creative thinking in the art of young children in a Kindergarten 3/1 class through educational games of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province. The samples seemed to be 17 young children in a Kindergarten 3/1 class of Taksinrachanusorn School, Mueang Tak District, Tak Province in semester 1, academic year 2023. The instruments used in the independent study were an educational game plan, and drawing test.

The findings of the research indicated that; In terms of the comparison results before and after drawing activities that provided for the samples using five stories, it was found that the mean before using the activities was 6.31, and the mean after using the activities was 12.72. The differences of total mean were 6.41. It can be said that; after using educational games, the levels of development of young children were higher.

For some suggestions, the school should promote and encourage the teachers to provide educational games and drawing activities for young children to develop creative thinking in other aspects.

Keywords : Development, Creative Thinking in The Art , Educational Games

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง และลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรงและต่อยอดความรู้ได้ด้วยตนเอง ผู้สอนต้องสามารถสร้างและออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่มีบรรยากาศเกื้อหนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้อย่าง มีเป้าหมาย การเชื่อมโยงความรู้หรือแลกเปลี่ยนความรู้กับชุมชนและสังคมโดยรวมจัดการเรียนรู้ ผ่านบริบทความเป็นจริงและการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือและแหล่งเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล, 2562 : 2) การกำกับตนเองจึงเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่เป็นต่อมนุษย์ ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการทำงานต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ สามารถกำกับพฤติกรรมของตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้ สำหรับกระบวนการเรียนการสอนปัจจุบันเน้นให้เด็กต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้ตลอดชีวิตได้ด้วยตนเองเป็นหลัก เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ตนเองได้ตั้งไว้ โดยคำนึงถึงความสามารถของตนเอง การกำกับตนเอง

นอกจากจะมีประโยชน์ต่อการศึกษาแล้วยังมีประโยชน์สำหรับการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคม ได้อีกด้วย (ปิยวรรณ พันธุ์มงคล, 2542 : 1-2) บุคคลที่สามารถกำกับตนเองได้ในชีวิตประจำวันจะทำให้มีพฤติกรรมคงที่สม่ำเสมอและเป็นมาตรฐานสะท้อนให้เห็นเป้าหมายที่ชัดเจน (Hoyle, 2010 : 1) นอกจากนี้อีกหนึ่งทักษะสำคัญที่จำเป็นต้องพัฒนาและส่งเสริมให้กับเด็กปฐมวัย คือ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นที่ยอมรับกันว่า ทักษะแรกของชีวิตเป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเด็ก พัฒนาทุกด้านได้รวดเร็วที่สุดโดยเฉพาะสมอง คุณภาพของการพัฒนาเด็กจะมีผลต่อชีวิตในระยะยาว ครอบคลุมจนถึงวัยผู้ใหญ่ ประเทศต่าง ๆ จึงถือเป็นนโยบายสำคัญของประเทศเพื่อการพัฒนาเด็กอย่าง เต็มที่ในช่วงนาที่ทองของชีวิตนี้ (ฉันทนา ภาคบงกช, 2554 : 5) รวมถึงประเทศไทยมีนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ระยะยาว พ.ศ. 2550-2559 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550 : 22-23) ที่มีแนวทางและมาตรการในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เน้นตัวเด็กปฐมวัยเป็นสำคัญ สามารถแสดงออกได้อย่างเสรีและเหมาะสมในด้านความคิดสอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติพ.ศ. 2560-2564 เป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จัดทำขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 มีจุดเน้นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกกลุ่มให้เป็นผู้ที่มีความแข็งแรง สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์สังคมและสติปัญญา รวมทั้งการเป็นผู้ที่ตระหนักถึงสิทธิ 2 บทบาทและความรับผิดชอบในหน้าที่ที่พึงต้องปฏิบัติมีความตื่นตัวต่อปัญหาสังคม มีความคิดสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของสังคมที่เหมาะสมตามช่วงวัย (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2559 : 4) และสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ได้ให้ความสำคัญของความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยเช่นกันจึงได้กำหนดมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์ข้อ 11 ว่าให้เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในขณะที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการเรียนรู้ซึ่งได้กล่าวในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 24 ข้อ 2 และ 3 ว่าให้เด็กได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด ฝึกให้ทำได้คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 26) จากข้อกำหนดสำคัญทางการศึกษาดังกล่าว ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่ได้รับความสำคัญมาโดยตลอด

จากความเป็นมาและความสำคัญ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจอย่างยิ่งเกี่ยวกับการพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยจึงได้ศึกษาวิธีการพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ และพบว่าการศึกษาแบบการจัดการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติ เป็นรูปแบบการสอนแบบใหม่ที่น่าสนใจและเหมาะสมในการนำมาพัฒนาการกำกับตนเองและความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัย คือ รูปแบบการเรียนรู้ในลักษณะของการบูรณาการการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกระตุ้นความสนใจใคร่รู้ การสร้างวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ การลงมือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ การนำเสนอการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ และผสมผสานความคิดสร้างสรรค์ ในวิธีการสอนทั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

สมมติฐานในการวิจัย

เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 จะมีพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย สูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1/2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 54 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 รวมทั้งสิ้น จำนวน 17 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาที่ใช้กิจกรรมเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา และแบบทดสอบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะ

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ณ ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

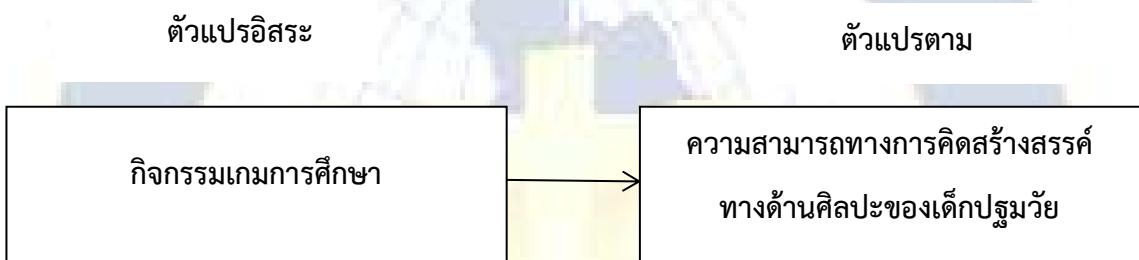
1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กิจกรรมเกมการศึกษา
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถทางการคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะเพิ่มมากขึ้น
2. ครูที่ปฏิบัติการสอนในระดับชั้นอนุบาลจะได้รับความรู้และสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางด้านศิลปะให้กับเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษาโรงเรียนอนุบาลตาก อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหา กิจกรรมเกมการศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา และแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพประกอบที่ 1 ดังนี้

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

เรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ของโรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) แผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา เพื่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย เรื่อง วาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพ จำนวน 5 เรื่อง และ 2) แบบทดสอบ

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 เรื่อง วาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพ จำนวน 5 เรื่อง

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

สรุปผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบการจัดกิจกรรมวาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพก่อนและหลัง จัดกิจกรรมวาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพและผลต่าง รวมทั้งหมด 5 เรื่อง โดยก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ (\bar{X}) = 6.31 และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ (\bar{X}) = 12.72 จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 จำนวน 17 คน สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ (D) = 6.41

ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการวาดภาพ ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมด 5 เรื่อง พบว่า ก่อนการจัดกิจกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 6.31 และหลังการจัดกิจกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 12.72 มีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.41 จึงสรุปได้ว่า หลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา เด็กปฐมวัยพัฒนาสูงขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

การพัฒนาความสามารถในการใช้ความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะโดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา เรื่อง วาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพของเด็กปฐมวัย โรงเรียนตากสินราชานุสรณ์ อำเภอเมืองตาก จังหวัดตากกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังจากการจัดกิจกรรมศิลปะการวาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพ สูงกว่า คะแนนเฉลี่ยก่อนการจัดคะแนนเฉลี่ยก่อนจัดกิจกรรมวาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพ สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะการวาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพ สามารถปรับพฤติกรรมความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะได้สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูได้ใช้แผนการจัดกิจกรรมศิลปะการวาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพ ประกอบการสอน จึงทำให้เด็กปฐมวัยในห้องเรียนสนใจและตั้งใจเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อารี รังสินันท์ (2558) ส่งเสริม

ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีและปัจจัยต่าง ๆ ดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้ว งานวิจัยนี้ยังพบอีกด้วยว่าจินตนาการประยุกต์ที่สามารถนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นพบใหม่ ๆ ทางเทคโนโลยีซึ่งเป็นความคิดในลักษณะที่คนอื่นคาดไม่ถึงหรือมองข้าม เป็นความคิดหลากหลาย คิดกว้างไกล เป็นทั้งปริมาณและคุณภาพอาจเกิดจากการคิดผสมผสานเชื่อมโยงกับความคิดใหม่ ๆ ที่แก้ปัญหาหรืออำนวยความสะดวกต่อตนเองและสังคม จากการจัดประสบการณ์ให้เด็กปฐมวัยด้วย ชุดกิจกรรมศิลปะมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะการวาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพ โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา ผลวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 มีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับสูง มีการพัฒนาการที่ดีตามข้อตกลงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคการวาดรูประบายสีทั้งสิ้น 5 กิจกรรม ผลวิจัยพบว่า อันประกอบด้วย (1.) หน่วย ต้นไม้ที่รัก (2.) หน่วย ฝนจำ (3.) หน่วย ผลไม้ที่น่ากิน (4.) หน่วย วันแม่แห่งชาติ (5.) หน่วย เครื่องใช้ในบ้าน

คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ ชุดที่ 1 เรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย เรื่อง วาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา จะเห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน มีคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรม $\bar{X} = 1.29$ คะแนน หลังการจัดกิจกรรม $\bar{X} = 2.24$ คะแนน และผลต่างการจัดกิจกรรม $D = 0.95$ คะแนน หลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงขึ้น

คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ ชุดที่ 2 เรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย เรื่อง วาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา จะเห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน มีคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรม $\bar{X} = 1.47$ คะแนน หลังการจัดกิจกรรม $\bar{X} = 2.53$ คะแนน และผลต่างการจัดกิจกรรม $D = 1.06$ คะแนน หลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงขึ้น

คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ ชุดที่ 3 เรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย เรื่อง วาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา จะเห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน มีคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรม $\bar{X} = 1.24$ คะแนน หลังการจัดกิจกรรม $\bar{X} = 2.83$ คะแนน และผลต่างการจัดกิจกรรม $D = 1.59$ คะแนน หลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงขึ้น จากตารางที่ 4.4 พบว่า คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ ชุดที่ 4 เรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย เรื่อง วาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพ

ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา จะเห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน มีคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรม $\bar{X} = 1.12$ คะแนน หลังการจัดกิจกรรม $\bar{X} = 2.59$ คะแนน และผลต่างการจัดกิจกรรม $D = 1.47$ คะแนน หลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงขึ้น

คะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ ชุดที่ 5 เรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย เรื่อง วาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา จะเห็นว่าหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 17 คน มีคะแนนค่าเฉลี่ยก่อนการจัดกิจกรรม $\bar{X} = 1.24$ คะแนน หลังการจัดกิจกรรม $\bar{X} = 2.83$ คะแนน และผลต่างการจัดกิจกรรม $D = 1.59$ คะแนน หลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาสูงขึ้น

สรุปผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยแบบทดสอบการจัดกิจกรรมวาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพก่อนและหลัง จัดกิจกรรมวาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพและผลต่าง รวมทั้งหมด 5 เรื่อง โดยก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 6.31$ และหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา มีค่าคะแนนเฉลี่ยที่ $\bar{X} = 12.72$ จะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา ให้กับกลุ่มตัวอย่าง ของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 จำนวน 17 คน สูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยมีผลต่างของคะแนนเฉลี่ย D เท่ากับ $= 6.41$ แสดงให้เห็นว่า ชุดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์โดยใช้เทคนิคการวาดรูประบายสีสามารถส่งเสริมพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยให้สูงขึ้นได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ครูควรมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเกมการศึกษา โดยใช้กิจกรรมการวาดภาพให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ให้ดียิ่งขึ้น
2. สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมเกมการศึกษาและกิจกรรมวาดภาพ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กปฐมวัยในด้านอื่น ๆ ให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูควรมีการวิจัย ในรูปแบบการใช้กิจกรรมเกมการศึกษา เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยในหลาย ๆ ด้าน
2. ครูในสถานศึกษาควรมีการวิจัย รูปแบบการจัดกิจกรรมการวาดภาพ ให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง เรื่อง การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปะของเด็กปฐมวัย ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ชวนชม เครือเขียว อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์พวงพิศ เรืองศิริกุล และดร.นลธวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่ร่วม ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำ จนการค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ปฐมวัย และผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแผนการจัดกิจกรรมเกมการศึกษาและแบบทดสอบวาดภาพตามจินตนาการและเล่าเรื่องจากภาพ รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าอิสระ

สุดท้ายนี้ ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ สำเร็จลงได้ ผู้วิจัยหวังว่า การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การฝึก ทักษะโดยใช้เกมและแบบฝึกหัด. ปรินูญานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิตกรุงเทพฯ : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- ชลธิชา ชิวปรีชา. (2554). ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะด้วยใบตอง. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย.
- ณัฐชญา หอมจัด (2563). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรม ศิลปะสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Williams. วิทยานิพนธ์ ค.ม. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทวีป อภิลิทธิ. (2561). กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. มงคล เรียงณรงค์.
- ธนกร คงรัตน์. (2560). ปัจจัยด้านการจัดการไอเดียความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะของบุคลากร ที่ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมในองค์กร กรณีศึกษา บริษัทผู้ผลิตยางรถยนต์ขนาดใหญ่ในประเทศไทย. วิทยาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิตาพร อาจประจัญ. (2553). ความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัด กิจกรรมเกมการศึกษามิติสัมพันธ์. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ.

แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราชบุรี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

The Approaches to Ethical Promotion of School Administrators of the
School Group of Wachirarat School under Kamphangphet Primary
Educational Service Area Office 2

กิตติ เซ็นน้อย¹, ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์²
Kitti sennoy¹, Titimon Chadchranrat²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการส่งเสริมด้านจริยธรรมของ
ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
กำแพงเพชร เขต 2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูในกลุ่มโรงเรียน
วชิรราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 จำนวน 91 คน และ
ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์มีโครงสร้าง สถิติที่ใช้
วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราชบุรีสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านจรรยาบรรณต่อ
สังคม ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อ
ผู้รับบริการ และด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ตามลำดับ

2. แนวทางการส่งเสริมด้านจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราชบุรี
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีแนวทางพัฒนาดังนี้ ผู้บริหาร
สถานศึกษาควรหมั่นฝึกตนเองให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติ ปฏิบัติตนที่น่ารัก น่าเคารพนับถือ และน่า
ยกย่อง มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ของตนเอง รู้จักการวางแผนการปฏิบัติงาน สามารถจัดลำดับ
ความสำคัญของงานได้อย่างเหมาะสม ต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริการนักเรียน รัก

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: kruniczekitti@gmail.com โทร 0871811548

² ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: monchadcha98@gmail.com โทร 0833479898

และเมตตาคือลักษณะอย่างเท่าเทียมกัน จะต้องวางตนเป็นกลางและเป็นที่ยึดของทุกคน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการประพฤติปฏิบัติตน และจะต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม

คำสำคัญ : แนวทางการส่งเสริม, จริยธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRACT

The purposes of the research were to investigate the conditions and approaches to ethical promotion of school administrators of the school group of Wachirarat School under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2. The research population seemed to be 91 school administrators and teachers of the school group of Wachirarat School under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2, and 9 experts. The research instruments used to collect data were questionnaires and semi-structured interviews. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research indicated that;

1) The conditions of ethical promotion of school administrators of the school group of Wachirarat School under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2; as a whole, were at the high level. When each aspect was considered based on the mean arranged in descending order, it was found that all aspects were at the high level consisting of social ethics, personal ethics, ethics towards colleagues, ethical behaviors with customers, and professional ethics respectively.

2) In terms of the approaches to ethical promotion of school administrators of the school group of Wachirarat School under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office 2, they were as follows; the school administrators should behave well, be respected and admired. In addition, the school administrators should be responsible for themselves, plan the work, prioritize the work appropriately, be a good role model to serve students, give love and compassion to disciples equally, remain neutral, and be relied on everyone. The school administrators should also be a good role model, and build and maintain good relationships with the parents, community and society.

Keywords: The Approaches to the Promotion, Ethical, Administrators of the School

บทนำ

ในปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านวัตถุ ด้านโทรคมนาคม ด้านการขนส่ง และด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งเหล่านี้ได้เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วจนทำให้โลกเป็นโลกที่ไร้พรมแดนแตกต่างจากเมื่อสามสิบปีที่ผ่านมา ความเจริญก้าวหน้าในสิ่งต่างๆ เหล่านี้มีมากขึ้นแต่ในทางตรงกันข้าม คุณธรรม จริยธรรมของคนกลับเสื่อมลง เกิดการแก่งแย่งชิงดี ขาดจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติตนและการดำรงตนในสังคม ความเห็นแก่ตนมากยิ่งขึ้นทั้งเอาเราเปรียบดังคำสุภาษิตที่ว่าเมื่อใครยาวสาวได้สาวเอา เกิดการรบราฆ่าฟันกันทุกวัน เหตุการณ์เหล่านี้จะเกิดขึ้นและทวีความรุนแรงมากขึ้นดังที่ปรากฏในข่าว มีเหตุการณ์ที่ไม่สงบสุข เหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นในอดีตก็กำลังเกิดขึ้น อนิสา กอมะ (2565 : 1)

ประเทศกำลังเผชิญกับสภาวะค่านิยมที่ต้งามเสื่อมถอยและประเพณีดั้งเดิมถูกบิดเบือน เนื่องด้วยการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้สังคมไทย มีความเป็นวัตถุนิยม ให้ความสำคัญกับศีลธรรมและวัฒนธรรมที่ต้งามลดลง ทั้งการดำรงชีวิตประจำวัน การใช้ชีวิตและความสัมพันธ์กับผู้อื่นมุ่งหารายได้เพื่อสนองความต้องการบริโภค การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลง ความมีน้ำใจไมตรีน้อยลง การแก่งแย่ง เอาเราเปรียบกัน ขาดความสามัคคี ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และการยึดถือประโยชน์ส่วนรวม

จากข่าวและเหตุการณ์ต่างๆ ที่ปรากฏบนโลกโซเชียลอีกมากมายซึ่งข่าวที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นข่าวการข่มขืนการล่วงละเมิดเด็กและสตรี ข่าวครูข่มขืนลูกศิษย์ ข่าวการทุจริตโครงการอาหารกลางวันของนักเรียน ข่าวฆาตกรรม และโดยเฉพาะข่าวที่เกิดขึ้นในปี 2563 คือ ข่าวการปล้นร้านทองแห่งหนึ่งในห้างสรรพสินค้าและได้ฆ่าผู้บริหารสุทธิไปหลายคนซึ่งหนึ่งในนั้นคือเด็กอายุเพียง 2 ขวบ ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ทำการจับกุมคนร้ายโดยคนร้ายคือผู้บริหารโรงเรียนแห่งหนึ่ง ซึ่งจากข่าวนี้อาจสร้างความสะเทือนใจและมีการพาดพิงถึงวิชาชีพครูและผู้บริหารที่เกิดขึ้นในโลกโซเชียลอย่างมากมาย สร้างความกังขาให้กับผู้คนในประเทศอย่างมาก เนื่องจากคนร้ายเป็นผู้บริหารสถานศึกษา โดยสาเหตุหลักมาจากการไม่รู้จักรักประมาณตนอย่างพอเพียง และการยึดติดกับการใช้สิ่งของแบรนด์เนม ไม่พอใจกับสิ่งที่ตัวเองมี พอไม่รู้จักรักประมาณตนก็ก่อให้เกิดภาระหนี้สินและขัดสนทางการเงินมาก จึงตัดสินใจก่อเหตุดังกล่าวขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหามากมายที่จะตามมา

สภาพปัญหา สถานการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน ที่ได้กล่าวมาบ่งบอกถึงระดับคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังคมต่ำลง ถึงแม้เป็นเพียงจุดเล็กๆ หรือเพียงเกิดปัญหากับคนบางคน แต่การที่เป็นข่าว สื่อสารมวลชนก็สร้างความเสื่อมศรัทธาให้แก่ชื่อเสียงขององค์กรวิชาชีพได้ ปัญหาดังกล่าวข้างต้นเป็นปัญหาความสัมพันธ์คุณธรรม จริยธรรมและเป็นปัญหาเร่งด่วนที่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันแก้ไขเพราะหากเข้าไปปัญหาเหล่านั้นนับวันยิ่งทวีความรุนแรงและจะทำในสังคมไทยใน

อนาคตมีลักษณะเบี่ยงเบนไปจากระบบคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งระบบคุณธรรมจริยธรรมนับเป็นพื้นฐานที่สำคัญของทุกคนและทุกวิชาชีพ ดังนั้นจะเห็นว่าคุณธรรมและจริยธรรมเป็นรากฐานในการดำรงตนอย่างมีความสุขสงบในสังคมสร้างความมั่นคงในจิตใจของคนมากกว่าความเจริญทางด้านวัตถุสิ่งของ ด้วยเหตุนี้จึงต้องมีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมและโดยเฉพาะผู้ที่ผู้นำในวงการศึกษจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมสูงที่สุดเพื่อที่จะถ่ายทอดและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเพื่อนครู บุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนนั้นๆ และที่สำคัญเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติที่จะเป็นผู้พัฒนาประเทศชาติต่อไป

ผู้บริหารจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่า การบริหารนั้นนอกจากต้องมีหลักในการทำงานโดยยึดกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ธรรมเนียม และประเพณีเป็นหลักแล้ว ผู้บริหารจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมในการครองตน คุณธรรมในการครองคน และคุณธรรมในการครองงานตามสภาพของสังคมค่านิยม และวัฒนธรรมของสังคมนั้น ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนคุณธรรมจริยธรรมเป็นอย่างมาก ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการแสดงคุณธรรมจริยธรรม นอกจากนี้จะต้องเป็นผู้พัฒนาและส่งเสริมรวมถึงปลูกฝังกระบวนการคุณธรรมจริยธรรมลงสู่การปฏิบัติที่แท้จริงในการดำเนินชีวิตรวมถึงส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการหลักคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่ดีต่อนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินชีวิตในอนาคตของนักเรียนที่จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปรกติสุข การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับนับถือแก่ผู้ร่วมงานทำให้ผู้ร่วมงานเกิดขวัญและกำลังใจ รู้สึกมีความมั่นคงในการปฏิบัติงานซึ่งจะส่งผลให้มีการปฏิบัติงานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีคุณธรรม จริยธรรมในเรื่องต่อไปนี้เป็นพื้นฐานคือ มีความเมตตากรุณาต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น มีความเสียสละเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ไม่เอารอดเอาเปรียบผู้ร่วมงาน มีความยุติธรรม มีเหตุผล มีความรักและความห่วงใยผู้ร่วมงานและผู้อื่น

องค์การที่ดีจะต้องดำเนินการอย่างถูกต้องตามหลักกฎหมายและหลักจริยธรรมคือผู้บริหารต้องตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ทางด้านจริยธรรมที่มีความหลากหลายซึ่งเป็นปัญหาสำคัญและมีผลกระทบเป็นวงกว้างผู้บริหารบางคนอาจประสบกับความยุ่งยากในการตัดสินใจ เพราะไม่มีความรู้พื้นฐานด้านจริยธรรมในการบริหารงาน จริยธรรมมีองค์ประกอบหรือเกณฑ์ชี้วัดที่ต้องสร้างให้ชัดเจนและเป็นหลักสากลให้เป็นที่ยอมรับของคนในองค์กร จะเห็นว่าถ้าองค์กรใดกำหนดจริยธรรมของตนเองขึ้นมา เพื่อเป็นการเตือนสติในการประกอบอาชีพของตนว่าสิ่งใดพึงกระทำสิ่งใดพึงละเว้น แม้ข้อกำหนดทางจริยธรรมจะเป็นปกติวิสัยที่องค์กรทั่วไปต้องสร้างองค์กรในยุคใหม่ต้องบริหารงานโดยคำนึงถึงจริยธรรมรับผิดชอบต่อผู้ใช้บริการและรับผิดชอบต่อพนักงานด้วยการปฏิบัติต่อพนักงานอย่างเป็นธรรมและรับผิดชอบต่อในการดูแลสิ่งแวดล้อมสถานที่ทำงาน นอกจากนั้นยังต้องดำเนินกิจการด้วยความโปร่งใสอีกด้วย อนุชา ลาวงศ์ (2557 : 1)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้มองเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาการประพตปฏิบัติที่ดี ด้านจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจนความต้องการและแนวทางในการพัฒนาจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปให้ผู้บริหาร ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ส่งเสริม สนับสนุนเพื่อการปฏิบัติงานเกี่ยวกับด้านจริยธรรมตามจรรยาบรรณวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2
2. เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอเนื้อหาออกเป็น 7 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมจริยธรรม
2. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม
3. ทฤษฎีการบริหารการศึกษา
4. บริบทของกลุ่มโรงเรียนวชิรราษฎร์
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย
7. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 มีขั้นตอนการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการพัฒนาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียน
วชิรราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราษฎร์
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ภาพรวมการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวชิรราษฎร์สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา
เป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านจรรยาบรรณต่อ
สังคม ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อ
ผู้รับบริการ และด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ตามลำดับหากพิจารณาแต่ละด้านสามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือผู้บริหารสถานศึกษามี
วินัยในตนเอง พัฒนาการตนเองด้านวิชาชีพเสมอ เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการบริหารอย่าง
เสมอ ผู้บริหารมีบุคลิกภาพที่ดี วาจาการแต่งกาย สุภาพ สง่างามเหมาะสมกับกาลเทศะ ผู้บริหาร
สถานศึกษาพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมมีสุภาพดี ทั้งกายและจิต พึงอุทิศตนต่อหน้าที่ มีความเสียสละ
และมีความกล้าหาญทางจริยธรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพึงอุทิศ
ตนเพื่อหน้าที่ มีความเสียสละและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม

2. ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ
อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือผู้บริหารสถานศึกษาละ
เว้นการทำธุรกิจที่อาศัยอำนาจหน้าที่ของตนเองเพื่อประโยชน์ในกิจการนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติ
หน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจและใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหาร
สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยงานด้านการศึกษา หรืองานที่
เกี่ยวกับวิชาการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาอุทิศตนเพื่อความก้าวหน้า
ของวิชาชีพ

3. ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นราย
ข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหาร
สถานศึกษาให้บริการด้วยความจริงใจ เสมอภาค โดยไม่เรียกร้องรับผลประโยชน์อื่นใด ผู้บริหาร
สถานศึกษาไม่กระทำความผิดเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญของตน สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของ
ศิษย์ และผู้รับบริการ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รักและเมตตาศิษย์อย่างจริงใจ รักและเมตตาเอาใจใส่
ช่วยเหลือส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหาร

สถานศึกษาพูดจาสุภาพและสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับศิษย์และสังคม

4. ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบ วิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมแรงจูงใจ ให้ขวัญและกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติ เพื่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจในการพัฒนาการศึกษา และวิชาชีพ

5. ด้านจรรยาบรรณต่อสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือผู้บริหารสถานศึกษายึดมั่นสนับสนุนและส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้และบริการต่อชุมชน ในด้านแหล่งเรียนรู้และทรัพยากร เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพัฒนาเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวรราชราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. สภาพการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนวรราชราษฎร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ และด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญ เป็นต้นแบบที่ดีด้านจริยธรรม มีมาตรฐานพฤติกรรมจริยธรรม มีการกำหนดนโยบายจริยธรรมด้านจริยธรรมที่ชัดเจน สอดคล้องกับแนวคิดของ ประภาพร นาแว่น (2556 : 16) ได้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้ว่า เป็นการประพฤติปฏิบัติที่นำไปสู่พฤติกรรมที่ดีงาม ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจที่เกิดจากหลักคิดที่มีอยู่ในใจของผู้ที่ยึดถือปฏิบัติซึ่งต้องการปลูกฝังสั่งสอนจนเป็นลักษณะ

นิสัยความเชื่อตรงที่ประกอบด้วย ความเชื่อตรงต่อหน้าที่ ความเชื่อตรงต่อตนเอง และความเชื่อตรงต่อบุคคลทั่วไปซึ่งเมื่อทุกคนทำได้สังคมจะอยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงษ์ นาสูงเนิน (2561) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน

หากพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน นำสรุปผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1. ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือผู้บริหารสถานศึกษามีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพเสมอ เพิ่มพูนความรู้ความสามารถในด้านการบริหารอย่างเสมอ ผู้บริหารมีบุคลิกภาพที่ดี วาจา การแต่งกาย สุภาพ สง่างามเหมาะสมกับกาลเทศะ ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมมีสุขภาพดี ทั้งกายและจิต พึงอุทิศตนต่อหน้าที่ มีความเสียสละและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาพึงอุทิศตนเพื่อหน้าที่ มีความเสียสละและมีความกล้าหาญทางจริยธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีมาตรฐานพฤติกรรมจริยธรรมสูง มีความรับผิดชอบการปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมในหน่วยงานของตน สอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนากร มะหัทธกุล (2561 : 27) กล่าวว่า คุณธรรมมีความสำคัญมากเพราะจะเกิดการทำให้บุคคลแสดงออกที่เหมาะสมดีงาม เมื่อบุคคลเกิดการปฏิบัติที่ถูกต้อง ทำให้เกิดความสุขความพึงพอใจกับตนเองและสังคม การส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่สมาชิกในสังคมจะช่วยให้เกิดความสุข ร่มเย็น เกิดสันติสุขสันติภาพและเป็นสิ่งที่ดีงามสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เกิดความเจริญก้าวหน้าต่อไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ นาสูงเนิน (2561) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า จรรยาบรรณต่อตนเองโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.2. ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษาละเว้นการทำธุรกิจที่อาศัยอำนาจหน้าที่ของตนเองเพื่อประโยชน์ในกิจการนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่น ตั้งใจและใช้ความรู้ ความสามารถในการพัฒนาครูและบุคลากร ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้ศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยงานด้านการศึกษา หรืองานที่เกี่ยวข้องกับวิชาการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาอุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบต่อการปฏิบัติตามคุณธรรมจริยธรรมของหน่วยงาน จัดให้มีการให้คำปรึกษา การพัฒนาบุคคล เพื่อให้ทุกคนได้รับทราบและปฏิบัติตาม และมีการประเมินตรวจสอบทบทวนมาตรฐานจริยธรรมของบุคลากรในสถานศึกษา

สอดคล้องกับแนวคิดของ อรชร แจ่มใส (2556 : 10) กล่าวว่า จริยธรรม คือแนวทางหรือกฎเกณฑ์ ความประพฤติ การปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม เป็นที่ต้องการของสังคมและผู้กระทำความพึงพอใจ ก่อให้เกิดคุณค่าต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม คุณธรรมเป็นความดีความงามที่เกิดขึ้นใจจิตใจคน เป็นแนวทางที่กำหนดให้เกิดจริยธรรม คือการปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม ถูกต้องและเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับปฏิบัติ แล้วเป็นประโยชน์ต่อสังคม จรรยาบรรณให้สังคมอยู่ได้อย่างมีความสุข สอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวรีย์ แสงจันทร์ (2562) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 พบว่าโดยรวมและรายด้านมีจรรยาบรรณในระดับมาก

1.3. ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ให้บริการด้วยความจริงใจ เสมอภาค โดยไม่เรียกร้องรับผลประโยชน์อื่นใด ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญของตน สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์ และ ผู้รับบริการ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รักและเมตตาศิษย์อย่างจริงจัง รักและเมตตาเอาใจใส่ ช่วยเหลือส่งเสริม ให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหาร สถานศึกษาพูดจาสุภาพและสร้างสรรค์โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับศิษย์และสังคม ทั้งนี้อาจเป็น เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นต้นแบบที่ดีในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา มีการสื่อสารที่เปิดเผย ยึดมั่นในหลักการที่ต้อง ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และผู้รับบริการ อย่าง ยุติธรรม เท่าเทียมกัน และเสมอต้น เสมอปลาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์พร จิตรกิตติโชติ (2562) ศึกษาเรื่องจรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหาร กับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองบุรีรัมย์ เขต 1 พบว่า จรรยาบรรณของวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยองบุรีรัมย์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่า มัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนิสา กอมะ (2565) ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุโขทัย เขต 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติตนด้านจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยความต้องการพัฒนาด้านจรรยาบรรณต่อสังคม ต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และต่อ ผู้รับบริการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

1.4. ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบ วิชาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกข้อ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา ช่วยเหลือ เกื้อกูลซึ่งกัน

และกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมแรงจูงใจให้ขวัญและกำลังใจ ยกย่องเชิดชูเกียรติ เพื่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่พึงช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้พัฒนาตนเองในด้านวิชาชีพ เพื่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรัก ความสามัคคี และร่วมใจในการพัฒนาการศึกษา และวิชาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นต้นแบบที่ดี เป็นกลไกสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดสภาพแวดล้อมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางจริยธรรมระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ให้การดูแล ให้กำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งเสริมพัฒนา การฝึกอบรมด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณข้าราชการอย่างทั่วถึง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ นาสูงเนิน (2561) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.5. ด้านจรรยาบรรณต่อสังคมโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือผู้บริหารสถานศึกษาที่ยึดมั่นสนับสนุนและส่งเสริมการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือ ให้ความรู้และบริการต่อชุมชน ในด้านแหล่งเรียนรู้และทรัพยากร เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพัฒนาเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดบรรยากาศการทำงานที่มีสภาพเป็นประชาธิปไตย ให้ความรัก การสนับสนุนในด้านแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม และทรัพยากรอื่นๆ อย่างมีเหตุผล เพื่อลดความขัดแย้งในการทำงาน และเพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนิสากอมะ (2565) ศึกษาเรื่องแนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 พบว่า ระดับการปฏิบัติตนด้านจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านจรรยาบรรณต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธิพงษ์ นาสูงเนิน (2561) ศึกษาเรื่องการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า จรรยาบรรณต่อสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานทางการศึกษา ควรจัดทำหลักสูตรอบรมพัฒนาบุคลากรด้านจริยธรรม มีการร่วมรับฟังความคิดเห็นเพื่อสร้างเครื่องมือประเมินที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

1.2 สถานศึกษาควรจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดี ให้ความรู้เกี่ยวกับจรรยาบรรณของข้าราชการ มีกระบวนการทบทวน ตรวจสอบ จริยธรรม จรรยาบรรณ ของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางจริยธรรมระหว่างผู้ร่วมงานด้วยกัน ประกอบการกิจด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม ซื่อสัตย์ สุจริต รับผิดชอบ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของผู้เรียน และองค์กร เป็นสำคัญ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 รูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดหน่วยงานทางการศึกษา

2.2 รูปแบบกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดหน่วยงานทางการศึกษา ภาครัฐและเอกชน

2.3 การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา สังกัดหน่วยงานทางการศึกษา ภาครัฐและเอกชน

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์และได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงจาก ดร.ฐิติมน ฉัตรจรัสรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำแนวคิด หลักการทฤษฎี ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องและให้กำลังใจตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษาวิจัยจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ดร. นลธวัช ยุทธวงศ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์นตาก ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา นายวิระ บัวผัน รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 นายพิชิต แซ่มชื่น ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านใหม่หนองยาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 นางสาวศิวาพร คำยัง ศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 นางสาวนิชาภา ทองย้อย ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารงาน

บุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบคุณภาพ แนะนำ และปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล รวมถึงขอขอบคุณ ผู้อำนวยการและครูหัวหน้าบริหารงานบุคคลโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ที่ให้ความอนุเคราะห์และกรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้การเก็บข้อมูลวิจัยครบถ้วนสมบูรณ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของคณะศึกษาศาสตร์ทุกท่าน ที่ทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่าคุณอาจารย์ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา จนทำให้ผลงานวิจัยเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องและขอขอบพระคุณครอบครัวข้าพเจ้า และผู้มีพระคุณทุกท่านที่เป็นแรงผลักดันในการดำเนินงานจนประสบความสำเร็จ สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขออน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ประภาพร นาแว่น. (2556). **ประสิทธิผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ในโรงเรียนในเครือคณะภคินีรักกางเขนแห่งท่าแร่. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.**
- รัตนกร มะหัตกุล. (2561). **ประสิทธิผลการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนโรงเรียนในเครือ อัครสังฆมณฑลท่าแร่ – หนองแสง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.**
- สุทธิพงษ์ นาสูงเนิน. (2561). **การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**
- สุรีย์พร จิตรกิตติโชติ. (2562). **จรรยาบรรณของวิชาชีพผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- เสาวรีย์ แสงจันทร์. (2562). **การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.**

- อนิสา กอมะ. (2565). แนวทางการส่งเสริมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- อนุชา ลาวงค์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานในสถาบันอุดมศึกษา สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- อรชร แจ่มใส. (2556). สภาพการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมในโรงเรียนคูเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. สารนิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระ
ชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1
Guidelines for Internal Quality Assurance in Educational Institutions
Of Muang Prachanok Chakri School Group Under Uthai Thani
Primary Educational Service Area Office

นพรัตน์ สมัครเขตวิทย์¹, ฐิติมน ฉัตรจรลรัตน์²
Noparat Samakketwit¹, Titimon Chadchranrat²

บทคัดย่อ

การค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ประชากรคือผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษากลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี จำนวน 103 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามปรมาณค่า และแบบสัมภาษณ์รายด้าน การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุดดังนี้คือด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด ด้านการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาตามลำดับ

2. แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 มีทั้งหมด 6 แนวทาง ดังนี้

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : noparat64@gmail.com โทร: 0629262306

² ดร. อาจารย์ที่ปรึกษา ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

E-mail: monchadcha98@gmail.com โทร: 083347989

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดคู่มือ กำหนดมาตรฐานการศึกษา และตัวชี้วัด ควรมีการระดมความคิดในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมโครงการตามแผนพัฒนาการศึกษา ควรแต่งตั้งผู้เกี่ยวข้องประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีการแต่งตั้งผู้เกี่ยวข้องติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ และ มีการเผยแพร่รายงานผลการประเมินตนเองต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

คำสำคัญ : แนวทางการดำเนินงาน, การประกันคุณภาพ, การประกันคุณภาพภายใน

ABSTRACT

The purpose of this independent study is To study the condition and find guidelines for quality assurance operations within educational institutions of the Muang Phrachanok Chakri School Group. Under the jurisdiction of the Uthai Thani Primary Educational Service Area Office, Area 1, the population consists of 103 school administrators, teachers, and educational personnel in the Mueang Phra Chanok Chakri School Group. The instrument used is a questionnaire for estimating values. and interview form Statistical data analysis: percentage, mean, standard deviation and content analysis The results of the research found that:

1. The level of quality assurance management within the educational institutions of the Muang Phra Chanok Chakri School Group. Under the jurisdiction of the Uthai Thani Primary Educational Service Area Office, Area 1, the overall picture was at a high level in every aspect. Arrange the average values from highest to lowest as follows: evaluation and inspection of educational quality within educational institutions. In terms of sending reports of self-evaluation results to the parent agency. In terms of creating an educational quality development plan that focuses on quality according to educational standards. Operations according to the educational development plan of the educational institution Setting educational standards for educational institutions and Aspects of following up on operations in order to develop educational institutions to have the quality and educational standards respectively.

2. Guidelines for implementing quality assurance within educational institutions of the Muang Phrachanok Chakri School Group. Under the jurisdiction of the Uthai Thani Primary Educational Service Area Office, Area 1, there are a total of 6 guidelines

as follows: Educational institution administrators should establish a manual. Set educational standards and indicators. There should be brainstorming in preparing an educational development plan. Project activities should be promoted according to educational development plans. Persons involved should be appointed to evaluate and inspect the quality within the educational institution. A relevant person should be appointed to follow up. Examine the results of operations to develop educational institutions to have quality. and a report on the results of the self-evaluation is published to relevant parties.

Keywords : Operational guidelines, Quality Assurance, Internal Quality Assurance System

บทนำ

การประเมินและการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างจริงจัง และต่อเนื่องตั้งนั้น ปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ปัญหาโดยการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ตามระบบ และขั้นตอนของการประกันคุณภาพการศึกษา และหาแนวทางพัฒนาต่อไป การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ เพื่อให้ดำรงชีวิตในสังคมได้ อย่างมีความสุข การศึกษาที่พัฒนามนุษย์ให้มีศักยภาพจะต้องมีมาตรฐาน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ยอมรับ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ. ศ. 2553 ได้กำหนดความหมายและหลักการในมาตรา 6 ระบุว่า “การศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษา จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้อง ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ โดยที่มี

ประกาศใช้กฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ฉบับนี้ คือ แนวทางในการดำเนินการตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ไม่สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษาที่แท้จริง จึงส่งผลให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและภายนอกไม่สัมพันธ์กัน เกิดความซ้ำซ้อน และคลาดเคลื่อนจากการปฏิบัติ ทำให้ไม่สะท้อนความเป็นจริงและเป็นการสร้างภาระแก่สถานศึกษา และบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่กำกับดูแล และหน่วยงานภายนอกเกินความจำเป็น สมควรปรับปรุงระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้มีกลไกการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับ และเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้ จากผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหา และความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเพื่อยกระดับ คุณภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้น โดยการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และพัฒนาระบบประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็ง โดยมีผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในสถานศึกษาต้องมีการทำงาน

จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1” เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อันส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน และเป็นการสร้างความเชื่อมั่นต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1
2. เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและหาแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 มีดังนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนา

บริบทของกลุ่มเมืองพระชนกจักรีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1

บริบทของโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย รวม 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 ทั้งรายด้านและรายข้อ มีดังนี้

สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด คือด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมิน

ตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดด้านการจัดทำแผนพัฒนาการคุณภาพการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและ ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ตามลำดับหากพิจารณาเป็นรายชื่อของแต่ละด้านผลการวิจัยสามารถสรุปผลได้ ดังนี้

1. ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด 3 ลำดับแรก คือ การประกาศใช้และเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและต่อสาธารณชน การเสนอเป้าหมายมาตรฐานและตัวบ่งชี้ต่อคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อขอความเห็นชอบ การพิจารณาสาระสำคัญที่จะกำหนดมาตรฐานตัวบ่งชี้ที่สะท้อนอัตลักษณ์และ มาตรฐานการส่งเสริมของสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ปรับปรุงพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการคุณภาพการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ และอยู่ในระดับมากจำนวน 8 ข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ เสนอแผนพัฒนาการจัดการศึกษาต่อคณะกรรมการการสาธารณสุขขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ จัดทำแผนการปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา กำหนดบทบาทหน้าที่และแนวทางของการมีส่วนร่วมบิดามารดาผู้ปกครององค์กรหน่วยงานชุมชนและท้องถิ่น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ กำหนดวิธีการดำเนินงานกิจกรรมโครงการที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยหรือผลการวิจัยหรือข้อมูลที่อ้างอิงได้ครอบคลุมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้การส่งเสริมการเรียนรู้การวัดและประเมินผลการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

3. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุดจำนวน 2 ข้อ และอยู่ในระดับมากจำนวน 5 ข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ดำเนินกิจกรรม โครงการในแผนปฏิบัติการตามกรอบระยะเวลาที่กำหนด มีการตรวจสอบการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อควบคุมคุณภาพ มีการนิเทศ กำกับติดตามให้การดำเนินกิจกรรมโครงการเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ผู้รับผิดชอบดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่และรับความรับผิดชอบตามที่กำหนด

4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการจัดทำรายงานการตรวจติดตาม และเสนอผลการติดตามให้ผู้บริหารและ

ผู้เกี่ยวข้องทราบ มีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กัน มีการนำผลการตรวจติดตามไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนางานในปีถัดไป และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย มีการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานเป็นระยะ ตามปฏิทินที่กำหนดไว้อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีการนำผลการประเมินคุณภาพภายในไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนางานในปีถัดไป มีค่าเฉลี่ย มีการเสนอผลการประเมินคุณภาพภายในให้ผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทราบ มีการวางแผนและกำหนดปฏิทินการประเมินคุณภาพภายในชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย มีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กัน

6. ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ข้อ และระดับมาก จำนวน 6 ข้อ เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ รายงานประเมินคุณภาพภายในครอบคลุมทุกมาตรฐานและตัวชี้วัด การตรวจสอบคุณภาพรายงานก่อนการเสนอให้ผู้บริหารพิจารณา มีการวางแผนและกำหนดปฏิทินการประเมินคุณภาพภายในชัดเจน มีการเผยแพร่รายงานการประเมินคุณภาพภายในต่อสาธารณชน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงาน เพื่อใช้จัดทำรายงานประเมินคุณภาพภายใน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 มีข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อใช้เป็นแนวทาง ได้ดังนี้

1. ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ด้านระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ทุกโรงเรียนควรมีการชี้แจงให้คณะครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับทราบร่วมกันเกี่ยวกับการดำเนินงานหรือแนวปฏิบัติในเรื่องงานบริหารระบบประกันคุณภาพภายในเพื่อที่จะปฏิบัติให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางในการพัฒนาโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำสร้างความตระหนักและเห็นความสำคัญของการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการคุณภาพการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษามีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการที่มีความรู้ความสามารถและกำหนดตัวบ่งชี้การตรวจสอบที่ชัดเจน ต้องมีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจนควรให้ทุกโรงเรียนขับเคลื่อนงานประกันให้เป็นปัจจุบัน คณะกรรมการจัดทำแผนต้องดำเนินการให้เป็นไปตาม

ปฏิทินการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ ให้ผู้ปกครองชุมชนมีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนของสถานศึกษาด้วย และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีแผนปฏิบัติงานที่ชัดเจน

3. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ บางกิจกรรมโครงการไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องด้วยเวลาและสถานการณ์ไม่อำนวยทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ไม่ตรงตามแผนฯ ที่กำหนดไว้ ตามความต้องการปฏิบัติงานโครงการต่าง ๆ บางครั้งทรัพยากรที่จะใช้ยังมีไม่เพียงพอและมีจำนวนจำกัด ในบางครั้งโรงเรียนต้องจัดสรรงบประมาณมากขึ้นเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ในการเรียนแบบออนไลน์ทำให้งบประมาณบางโครงการไม่เพียงพอ ผู้รับผิดชอบกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ต้องชัดเจน

4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการกำหนดแนวทางแนวปฏิบัติในการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพบุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตรวจสอบทบทวนคุณภาพการศึกษา มีเครื่องมือเก็บข้อมูลการติดตามตัวการตรวจสอบที่มีคุณภาพมีการดำเนินงานตรวจสอบคุณภาพการศึกษาโดยใช้วิธีการและแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบการดำเนินงานกิจกรรมของทุกฝ่ายมีผลการตรวจสอบติดตามไปใช้ประโยชน์ได้

5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษา มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมครูให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับแนวทางการประเมินการประกันคุณภาพภายในมีผลการประเมินสารสนเทศมาพัฒนาสถานศึกษาได้ ผู้บริหารมีความชัดเจนกับเกณฑ์ในการประเมินมีความมั่นใจในวิธีการและเครื่องมือในการประเมินที่ใช้ย่อมมีคุณภาพเหมาะสม

6. ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด มีแนวทางพัฒนา ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการการเผยแพร่รายงานผลการประเมินตนเองของโรงเรียนต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ครู ผู้ปกครองชุมชนอย่างควรมีความทั่วถึงทำให้เกิดความเข้าใจในการทำงานที่ไม่คาดเคลื่อนตรงตามวัตถุประสงค์ และสถานศึกษามีส่วนร่วมอย่างจริงจังจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่นครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน ฯลฯ ช่วยกันร่วมมือปฏิบัติงานให้เสร็จสมบูรณ์

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 นำผลการวิเคราะห์มาอภิปรายผล ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมพบว่ามี การดำเนินการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีความตระหนักและให้ ความสำคัญกับงานประกันคุณภาพการศึกษาโดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกำหนดมาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา มีแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษา มีการกำกับ ติดตามประเมินผลและรายงานผลการดำเนินงานตามแผน การกำหนดเป้าหมายและแนวทางติดตาม ตรวจสอบคุณภาพที่ชัดเจน มีการพัฒนาบุคลากรและผู้เกี่ยวข้องให้ตระหนัก เกิดความรู้ความเข้าใจ การประกันคุณภาพ และมีการจัดทำรายงานการประเมินตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กฎกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่กล่าวว่า ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาและเพื่อเป็นกลไกในการควบคุมตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของ สถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง และ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ (2561 : 232) ที่กล่าวว่าการประกันคุณภาพการศึกษามีความสำคัญประกัน คุณภาพการศึกษามีความสำคัญเนื่องจากช่วยให้ผู้คนทราบว่าโรงเรียนหรือโปรแกรมการศึกษาดี หรือไม่ นอกจากนี้ยังทำให้แน่ใจว่าทุกคนมีโอกาสได้รับการศึกษาที่ดีอย่างยุติธรรม การตรวจสอบและ ให้ความมั่นใจว่าการศึกษามีคุณภาพสูง ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับวีระศักดิ์ ลันสี (2563 : 85-87) ซึ่ง ศึกษาวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1.1 ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสถานศึกษาให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดมาตรฐาน การศึกษาที่ครอบคลุมคุณภาพด้านผู้เรียน ด้านการบริหารจัดการและด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการกำหนดบุคลากรที่รับผิดชอบในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความชัดเจน จึงทำให้ ผลการวิจัยอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัย การพัฒนากระบวนการบริหารงานประกันคุณภาพ ภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการจัดการคุณภาพที่พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพ ภายในด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นกัน

1.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการคุณภาพการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความสามารถในการวางแผน พัฒนา โรงเรียนเพื่อพัฒนาองค์กรไปสู่เป้าหมาย สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีการวางแผน จัดทำ โครงการ ต่าง ๆ ที่น่าสนใจอยู่ตลอดเวลาวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา อย่างเป็น ระบบโดยใช้ข้อมูลตามสภาพจริงจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและ เป้าหมาย ด้านต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นที่คุณภาพผู้เรียนและสะท้อนคุณภาพความสำเร็จอย่างชัดเจนโดยทุก ฝ่ายมีส่วน ร่วมและมีการจัดทำ แผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ

สถาน ศึกษารวมทั้งได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่ายอย่างชัดเจนให้ดำเนินงานตามแผนที่กำหนด ไว้โดยนำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปีเสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ให้ความเห็นชอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุฮัมมัดอนุวาร์ สะอะ (2561 : 119) ได้ศึกษาการบริหารงาน ประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

1.3 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความสามารถในการวินิจฉัยสั่งงาน และมอบหมายงานให้ผู้อื่นปฏิบัติได้อย่างรวดเร็วถึงเห็นถึงความสำคัญในการบริหารจัดการตาม กระบวนการบริหาร การศึกษากับการบริหารงานระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกด้านทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้บุคลากรในองค์กรรู้สึกว่าคุณค่ามุ่งมั่นในปฏิบัติงานมากขึ้นและการกำหนดปฏิทินการปฏิบัติงาน นำแผนสู่การปฏิบัติกิจกรรมโครงการตามแผนของสถานศึกษาตามกรอบระยะเวลาที่ กำหนดอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนา เนื่อน้อย (2560 : 70) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษายะลา เขต 1 ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

1.4 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการ ปกครอง บังคับบัญชาผู้ร่วมงานมีความสุจริตโปร่งใสและเที่ยงธรรม มีฝ่ายจัดทำแผนที่เข้มแข็งแม่นยำในกฎระเบียบต่าง ๆ ของทางราชการ การเตรียมความพร้อมในระบบประกันคุณภาพร่วมมือในการ ประเมินผลตรวจสอบคุณภาพการศึกษา มีความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและกล้าตัดสินใจ ปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ โดยมีการกำหนดผู้รับผิดชอบในการประเมินผลตรวจสอบคุณภาพการศึกษาระดับสถานศึกษาที่สอดคล้องกับงานที่ตนถนัดดำเนินการประเมินคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษาโดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายเหมาะสมจนสามารถนำผลการประเมิน ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา ทวีกาญจน์ (2561 : 97) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานการ ประกัน คุณภาพการศึกษาภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจังหวัดปัตตานี ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

1.5 ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน การศึกษา โดยรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารให้ความสำคัญส่งเสริม แนวคิดเรื่องการ ประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้เกิด

ขึ้นกับครูและ บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จนเป็นวัฒนธรรม ในการทำงานปกติของสถานศึกษา ผู้บริหารนำผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาจาก การประเมินตนเองมาวิเคราะห์ สังเคราะห์และเลือกสรรข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ให้เป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารและการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและผู้บริหารกำหนด ผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการกำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน วิเคราะห์ผล และกำหนดกรอบพร้อมทั้ง สร้างเครื่องมือที่ชัดเจนมีการติดตามกระบวนการบริหารจัดการศึกษาให้มีการพัฒนาหลักสูตรสถาน ศึกษา กระบวนการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้และการวัดผลประเมินผลติดตามจัดทำระบบข้อมูล สารสนเทศและรายงานผลมีการติดตามอย่างน้อยภาคเรียนละหนึ่งครั้ง ซึ่งการติดตามการดำเนินงาน ตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการดำเนินงานตามแผนให้บรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เก่งกาจ คิ้วเจริญ (2561 : 123) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับกับการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

1.6 ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการระดม ทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษาเป็นนักประสานที่ดีสามารถประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน โรงเรียนและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อระดมทรัพยากรในการพัฒนาการศึกษา มีกระบวนการบริหารที่ เข้มแข็งโดยกำหนดให้มีการสรุปจัดทำรายงานผลการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาและได้ นำเสนอรายงานผลการประเมินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาให้ความเห็นชอบเพื่อสะท้อนคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนรวมทั้งมีการเผยแพร่ต่อสาธารณชน ผู้ปกครอง หน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริทร ดงเรืองศรี (2561 : 67) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

ตอนที่ 2 แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มโรงเรียนเมืองพระชนกจักรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1 จากผลการวิจัยสรุปแนวทางรายดำนดังนี้

1. ด้านกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ควรมีการร่วมกันวิเคราะห์บริบทหาจุดเด่นของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อเป็นข้อมูลกำหนดมาตรฐาน ร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้ชัดเจนและเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ รวมทั้งให้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต้องมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชน จึงจำเป็นที่สถานศึกษาต้องสร้างความเข้าใจให้กับทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินการแบบร่วมคิดร่วมทำ เห็น

ความสำคัญและตระหนักในความรับผิดชอบที่พึงมีต่อการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นารีญา ศรีพันธุ์ (2565 : 87) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครูสทวิทยาเขตหล่มสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการคุณภาพการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาควรมีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพ มีกรอบปฏิทินการกำกับ ติดตาม นิเทศ ตรวจสอบให้มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนต่อเนื่อง กำหนดบทบาทหน้าที่บุคลากรให้ชัดเจนเหมาะสมกับความรู้ความสามารถและภาระงาน จัดระบบการบริหารข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบันสะดวกต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ แผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพสถานศึกษาต้องมีการจัดให้มีการประชุมผู้เกี่ยวข้องให้ร่วมกันวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจ ปรับปรุงแผนพัฒนาคุณภาพให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา เป้าหมายการจัดการศึกษาและความต้องการของชุมชน โดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมและรับรู้ จะช่วยให้การจัดทำแผนพัฒนาที่มีความชัดเจนและมีความเป็นไปได้ที่จะประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐชยา จิวประเสริฐ (2563 : 97) ได้ศึกษาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามวงจรคุณภาพ PDCA ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

3. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ควรมีการกำหนดวิธีการกำกับ ติดตาม ควบคุมการดำเนินงานอย่างหลากหลายและแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติตามแผนให้ชัดเจนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจและแผนที่กำหนดร่วมกัน และมีขั้นตอนการปฏิบัติที่มีการสร้างความเข้าใจให้ผู้รับผิดชอบมีความรู้เข้าใจตรงกันอย่างชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการแต่งตั้งบุคลากรที่มีความรู้ให้ทำหน้าที่ในการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานให้ตรงตามปฏิทินที่กำหนดระยะเวลาดำเนินการไว้ชัดเจน จะช่วยให้การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามที่แผนวางไว้ สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจให้บุคลากรร่วมรับผิดชอบ มีการคัดสรรบุคลากรที่มีความรู้ให้รับผิดชอบอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวันทนา เนื่องน้อย (2560 : 84) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1

4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ควรมีการแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบการประเมินผลให้ตรงตามภาระงานและความสามารถโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย จัดทำปฏิทินการประเมินผลและสะท้อนภาพความสำเร็จพร้อมรายงานผู้เกี่ยวข้องทราบ และควรพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในจำเป็นต้องมีผู้มีความรู้ความ

เข้าใจให้ทำหน้าที่ สถานศึกษาที่มีปัญหาบุคลากรที่ยังมีประสบการณ์น้อยจำเป็นต้องมีการให้ความรู้ด้วยการประชุม อบรม ศึกษาดูงานและสอนงานเพื่อให้มีความรู้มากพอที่จะปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินทร ดงเรืองศรี (2561 : 67) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษา ควรมีปฏิทินกำหนดระยะเวลาการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อให้การปฏิบัติงานชัดเจนและต่อเนื่อง มีระบบข้อมูลสารสนเทศของผลการประเมินที่เกี่ยวข้องกับระบบการประกันคุณภาพและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ แต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามผลการดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การกำหนดระยะเวลาไว้ในปฏิทินเพื่อกำกับอย่างชัดเจนจะช่วยให้การติดตามผลการดำเนินงานเป็นไปตามที่แผนกำหนดไว้ ทำให้ผู้ทำหน้าที่กำกับ ติดตามและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจตรงกัน สามารถสร้างความร่วมมือให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น ช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลมีประสิทธิภาพและเป็นระบบตรงตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระวดี ยุพงค์ฉาย (2564 : 164) ศึกษาข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ

6. ด้านการจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูล หลักฐานที่เกี่ยวข้องกับผลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้ครบถ้วน เป็นหมวดหมู่ สะดวกต่อการใช้เขียนรายงาน มีการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากการประเมินผลให้ตรงความเป็นจริงก่อนรายงานผลการประเมินตนเองประจำปี มีการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อติดตามผลการดำเนินงานและพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างทั่วถึงชัดเจน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเองจำเป็นต้องใช้ข้อมูลสารสนเทศที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามสภาพจริง การจัดเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ มีเครื่องมือที่หลากหลายสอดคล้องกับลักษณะของข้อมูล รวมถึงการจัดเก็บที่เป็นระบบสะดวกและตรงตามความต้องการใช้ประโยชน์ ย่อมจะช่วยส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่จัดทำรายงาน มีความสะดวกรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่ได้สำเร็จทันตามระยะเวลาที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยมุฮัมมัดตอนูวาร์ สะอะ (2561 : 124) ได้ศึกษาการบริหารงาน ประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ความรู้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ตระหนักถึงความสำคัญ มีความรู้ในกระบวนการ ขั้นตอนการดำเนินงานของระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาพัฒนาระบบการบริหารงานระบบการประกันคุณภาพภายใน ให้มีการดำเนินงานตามระบบและขั้นตอนตามที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดอย่างเป็นระบบ โดยการนิเทศ ติดตามให้มีการพัฒนาเป็นระบบและมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ
3. สถานศึกษา ควรมีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา โดยนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาช่วยในการจัดเก็บ การออกแบบรายงานการประเมินตนเอง เพื่อให้สะดวกในการสืบค้นนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานที่รวดเร็วทันตามระยะเวลาที่กำหนดและเป็นปัจจุบัน
4. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมสนับสนุนในการจัดสรรงบประมาณในแผนงานโครงการประจำปีให้เหมาะสม เพียงพอและกำหนดแนวทางการใช้จ่ายให้ชัดเจนมีประสิทธิภาพ
5. ครูที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีความตระหนักและให้ความสำคัญในการดำเนินงานตามขั้นตอนในระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา รวมทั้งให้ความร่วมมือในการปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถเพื่อประสิทธิภาพและความเชื่อมั่นของผู้ปกครองต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
6. คณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีส่วนร่วมในการวางแผน สนับสนุนในการดำเนินงานตามขั้นตอนระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความมั่นใจของผู้ปกครองต่อคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิจัย แนวทางการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในรูปแบบโครงการเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิจัย การมีส่วนร่วมบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในตัวแปรของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เช่น ผู้เรียนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ฯลฯ
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิจัย ปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยเมตตากรุณาและการให้คำปรึกษาแนะนำอย่างดียิ่งจาก ดร. วิฑิตมิน ฉัตรจรัสรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานกรรมการสอบ และ ดร. นลธวัช ยุทธวงศ์ ที่ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมทำให้การค้นคว้าอิสระมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณาพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงของ เครื่องมือการค้นคว้าอิสระ ขอขอบพระคุณผู้บริหารสถานศึกษาและคุณครูผู้สอนที่ได้อนุเคราะห์ให้ ข้อมูลในการทดลองใช้เครื่องมือและความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างดียิ่ง ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มเมืองพระชนกจักรี ผู้เชี่ยวชาญในการให้สัมภาษณ์และข้อเสนอแนะความรู้ต่าง ๆ ในงานวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณครู อาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจน ผู้มีพระคุณ ทุกท่าน และครอบครัวที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจในการค้นคว้าอิสระจนสำเร็จ ตลอดจนทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและอนุเคราะห์การวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี คุณค่าของการวิจัยครั้งนี้ขอมอบเพื่อตอบแทนพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่านที่ได้เลี้ยงดูอบรมสั่งสอน และให้ความเมตตาช่วยเหลือมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่มีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จของงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- เก่งกาจ คิ้วเจริญ. (2561) . ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารกับการประกันคุณภาพภายในของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. การค้นคว้าอิสระ. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- จิระวดี ยุพงค์ฉาย. (2564) . การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นาริยา ศรีพันธุ์ (2565 :). การมีส่วนร่วมในการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของครูสหวิทยาเขต หล่มสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์. วารสารการประชุมวิชาการสหวิทยาการพุทธรัฐศาสตร์ระดับชาติครั้งที่1. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ณัฐชา จิวประเสริฐ. (2563). การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในตามวงจรคุณภาพ PDCA ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. การค้นคว้าอิสระ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

- ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ. (2560). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎี** การจัดการบริหารการศึกษา. ชลบุรี : มนตรี
- มูฮำมัดดอนนัวร์ สะอะ. (2561). การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน
สอนศาสนาอิสลามสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา. การค้นคว้าอิสระปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ยะลา.
- วันทนา เนื่อน้อย. (2560). การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. การค้นคว้าอิสระหลักสูตร
ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วาสนา ทวีกาญจน์. (2561). การดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในของผู้บริหาร
สถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาจังหวัดปัตตานี. การ
ค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2561). **กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561.** เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก.
หน้า 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). **แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา:
เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก.** กรุงเทพมหานคร : สกายบุ๊กส์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2564). **รายงานการ
ประเมินคุณภาพภายนอก : ผลการประเมิน SAR ภายใต้สถานการณ์ COVID – 19.**
กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.ศิรินทร ดงเรืองศรี. (2561). การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
กลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. งาน
นิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย
บูรพา.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหา
ของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Development of Mathematical Learning Activities by applying
Polya's problem solving process for enhancing ability to think
creatively for primary grade 4

จุฑามาศ บุญเกิด¹, ศุภรัตน์ มิ่งสมร² มงคล หม่อมมา³
Juthamat Boonkerd¹, Sukonrat Mingsamorn², Mongkol Moomak³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ก่อนเรียนและหลังเรียน 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ วิธีดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมและหาประสิทธิภาพแบบ 1:1 กับนักเรียนจำนวน 3 คน และ 9 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา เวลาในการจัดกิจกรรม และทดลองใช้กับนักเรียน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ แบบประเมินการวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แบบประเมินความพึงพอใจต่อการ

¹ นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

² ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

จัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที 2 ทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านดงเดือย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 35 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบทีแบบไม่อิสระ ผลการวิจัยพบว่า

1. สร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.64, S.D. = 0.48$) และผลการหาประสิทธิภาพของประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 80.53/81.83 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. นักเรียนมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74, S.D. = 0.15$)

คำสำคัญ : การพัฒนาการชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

Abstract

The research purposes were : 1) create and inspect the quality of mathematics learning activity packages based on the application of Polya's problem-solving method to improve creative thinking skills for primary grade 4 according to the quality and efficiency criteria of 80/80 2) to compare creative thinking skills of primary grade 4 based on learning management using mathematics learning activity packages both before and after learning 3) to compare the learning achievements of primary grade 4 based on learning management using mathematics learning activity packages both before and after learning, and 4) explore the satisfaction of primary grade 4 towards learning that used mathematics learning activity packages based on the application of

Polya's problem-solving method. by used mixed methodologies of quantitative and qualitative research. Key informants were 5 experts to evaluate suitability, The research instruments were 1) activity packages and mathematics lesson plan, 2) tests of creative thinking, 3) mathematics achievement test, and 4) questionnaires of satisfaction towards learning that used mathematics learning activity packages based on the application of Polya's problem-solving method. The data were analyzed by content analysis. The data were analyzed by using computer software package. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, t-test dependent. The results were as follows :

1) Create and find efficiency in For the efficiency of mathematics learning activity packages packages based on the application of Polya's problem-solving method to improve creative thinking skills for primary grade 4, by 5 experts, it was found that the suitability values were at the highest level ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.48) and they were found that the efficiency of E1/E2 was 80.53/81.83 higher than the efficiency criteria of 80/80.

2) In terms of the comparison results of creative thinking skills of primary grade 4 based on learning management using mathematics learning activity packages, it was found that primary grade 4 had creative thinking skills after learning that were higher than before learning at a significance level of .05.

3) The mathematics achievements of primary grade 4 based on learning management using mathematics learning activity packages, it was found that the mathematics achievements of primary grade 4 after learning were higher than before learning at a significance level of .05.

4) The satisfaction of primary grade 4 towards learning that used mathematics learning activity packages based on the application of Polya's problem-solving method to improve creative thinking skills, it can be said that most students were satisfied and on the whole, the satisfaction was at the highest level ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.15)

Keywords: Development of Mathematics Learning Activity Packages / Polya's Problem-Solving / Creative Thinking Skills

บทนำ

คณิตศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบและถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจ แก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้คณิตศาสตร์ยังเป็นเครื่องมือในการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และศาสตร์อื่น ๆ อันเป็นรากฐาน ในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของชาติให้มีคุณภาพและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้ทัดเทียม กับนานาชาติ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 1)

ความคิดสร้างสรรค์สามารถช่วยให้เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ที่แปลกใหม่และเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ จึงเป็นสิ่งที่ครูควรส่งเสริมให้กับนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน (Torrance, 1973 : 16–17) โดยความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้หากได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง โดยมาจากการสอนและการปฏิบัติอย่างถูกวิธี (สิริพรรณ ทศนพานิษฐ์, 2558) การสร้างเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์จะช่วยทำให้นักเรียน มีแนวทางทางที่หลากหลาย มีขั้นตอนทางความคิดและมีจินตนาการ ประยุกต์ความรู้เพื่อนำไปสู่การคิดค้นสิ่งประดิษฐ์ที่แปลกใหม่ และมีคุณค่าตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนอยากรู้อยากเห็น อยากสืบค้นและลองสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ โดยบรรยากาศที่จะช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ การเปิดให้คิดและนำเสนอแนวคิดของนักเรียนเองอย่างอิสระ ผ่านคำปรึกษา หรือคำแนะนำของผู้สอน การสอนเริ่มจากนำเสนอปัญหาที่มีความท้าทาย ดึงดูดความสนใจ เหมาะสมและให้นักเรียนใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ที่มีอยู่มาแก้ปัญหาและได้อภิปรายร่วมกันถึง แนวคิดของตนเองเพื่อเป็นการเพิ่มเติมแนวคิดให้สมบูรณ์และหลากหลายยิ่งขึ้น (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561 : 70)

นอกจากนี้ โพลยา (Pólya, 1957 : 92-93) ได้เสนอแนวคิดที่ว่า กระบวนการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ ซึ่งโพลยา กล่าวว่า ชั้นวางแผนแก้ปัญหาในกระบวนการแก้ปัญหา เป็นขั้นที่ฝึกให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี ขั้นตอนนี้จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดสิ่งที่แปลกใหม่ รวมถึงการค้นพบและเรียนรู้สิ่งที่ต้องการ ดังนั้น การสอนควรเปิดโอกาสกับนักเรียนให้สามารถคิดวางแผนหาแนวทางในการแก้ปัญหาได้อย่างอิสระ สิ่งนี้สามารถส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์มากขึ้นได้

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาค้นคว้า หาความรู้ เพื่อที่จะสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านดงเตี๋ย

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ซึ่งคาดว่าจะสามารถพัฒนาการเรียน การสอนคณิตศาสตร์ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีทักษะในการคิดและมีความคิดสร้างสรรค์เรียนรู้อย่างเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงศึกษามีความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้แนวคิดของโพลยา ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทางให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยเฉพาะเรื่องการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2560)
2. กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา
3. การหาประสิทธิภาพ
4. ความสามารถในการคิดสร้างสรรค์
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. ความพึงพอใจ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

8. กรอบแนวคิดในงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีขอบเขตการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนคณิตศาสตร์ และการวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนวัดดงยาง จำนวน 3 คน โรงเรียนบ้านดอนสำโรง จำนวน 9 คน และ โรงเรียนบ้านงาช้างราษฎร์อุทิศ จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบด้านการใช้ภาษา เวลา เนื้อหาให้เหมาะสม และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. แบบประเมินวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์
3. แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พร้อมทั้งนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 2) แบบประเมินวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และ 3) แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยลงความเห็นตามแบบประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำคะแนนจากแบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ มาหาค่าเฉลี่ยและใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.50

ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม และนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของ โพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปหาประสิทธิภาพ E1/E2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 กลุ่ม เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของภาษา เนื้อหา กิจกรรมและเวลาที่ใช้ และหาประสิทธิภาพ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ One group Pretest – Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านดงเดือย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 การศึกษา 2566 จำนวน 35 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

เป็นแบบทดสอบอัตนัย วัด 3 ด้าน ดังนี้ ด้านที่ 1 วัดความสามารถในการสร้างโจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ด้านที่ 2 วัดความสามารถในการตั้งคำถามจากสถานการณ์ทางคณิตศาสตร์ที่กำหนดให้ ด้านที่ 3 วัดความสามารถในการสร้างสถานการณ์เพื่อให้ได้คำตอบตามที่กำหนด

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

สร้างเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เรื่อง การบวก ลบ คูณ หาร เศษส่วน ทศนิยม วัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย 6 ระดับ ได้แก่ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า พร้อมแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความชัดเจนของข้อคำถาม และความเหมาะสมของตัวเลือก และนำคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

3.3 นำแบบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่เคยเรียนไปแล้ว นำคะแนนจากแบบทดสอบมาคำนวณหาความยากของข้อสอบ คัดเลือกข้อสอบที่มีค่า

ความยากอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 นำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรการหาความเชื่อมั่น KR.20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.91

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านดงเดือย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 การศึกษา 2566 จำนวน 35 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ดำเนินการดังนี้

4.1 ทดสอบก่อนการทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

4.2 ดำเนินการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

4.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง

4.4 ผู้วิจัยวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์

4.5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลวัดความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ และวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ระหว่างก่อนและหลังการเรียน โดยใช้สถิติ t – test dependent

4.6 หาค่าเฉลี่ยของผลการวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาความตรงเชิงเนื้อหาจากสูตร IOC หาค่าความยากของข้อสอบ หาความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติ t – test dependent

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังนี้

1.1 ผลการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบ่งเป็น 5 ชุด ดังนี้ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง การคูณ 2) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การหาร 3) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การหาค่าของตัวไม่ทราบค่า 4) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง โจทย์ปัญหา 5) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 5 เรื่อง การสร้างโจทย์ปัญหา

โดยแต่ละชุดประกอบด้วย โครงสร้าง 8 ส่วน คือ 1) คำชี้แจง 2) คำแนะนำสำหรับครู 3) คำแนะนำสำหรับนักเรียน 4) สารสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ 5) แผนการจัดการเรียนรู้ 6) แบบทดสอบก่อน

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ ของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.64$, S.D. = 0.48)

1.3 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประสิทธิภาพเท่ากับ 80.53/81.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

ขั้นตอนที่ 2 ผลการทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา พบว่า หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของ โพลยา พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.74$, S.D.= 0.15)

อภิปรายผล

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประเด็นที่ควรนำมา ดังรายละเอียดการอภิปราย ดังนี้

1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.53/81.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการ ขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรม มีวิธีการที่เหมาะสม และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้นำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพและประสิทธิภาพ และได้ปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปสอนจริง ซึ่งในขั้นตอนการออกแบบนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ได้จัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การทำความเข้าใจปัญหา (Understanding the Problem) ขั้นที่ 2 การวางแผนการแก้ปัญหา (Devising a Plan) ขั้นที่ 3 การดำเนินการตามแผน (Carrying out the Plan) ขั้นที่ 4 การตรวจสอบผล (Looking Back) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรี อิ่มเนย (2552 : 97) ที่ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์นั้นทนทานการ เรื่อง การหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์นั้นทนทานการ เรื่อง การหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีความเหมาะสมในระดับมาก และมีประสิทธิภาพ 81.87/78.96 ผ่านเกณฑ์ประสิทธิภาพ 75/75 และงานวิจัยของสมล พงศาวกุล (2552 :72) ที่ได้ศึกษาวิจัย ผลการใช้ชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนรู้ในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา มีประสิทธิภาพ 76.15/75.11 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผ่านตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และผ่านการหาประสิทธิภาพจากนักเรียน 3 กลุ่ม ตามกระบวนการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม ส่งผลให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของจิตติยา อินทุยศ (2551) ที่พบว่า ผลการจัดการเรียนรู้โดย

ประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ได้ศึกษาผลการพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหา คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าแผนการเรียนรู้การแก้โจทย์ ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.93 / 92.65 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากผู้ศึกษาได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา มีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ มีความเหมาะสมตรงกับเนื้อหา สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ พัทธยากร บุสสุยา (2559) ได้พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและมีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนสูงขึ้น

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า หลังการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากกำหนดจุดหมายที่จะฝึกเนื้อหาตรงกับจุดหมายที่วางไว้ คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน และชุดกิจกรรมมีหลายรูปแบบทำให้นักเรียนเกิดทักษะความชำนาญและนักเรียนได้รับการฝึกหลายๆ ครั้ง เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงและแสดงความคิดเห็นภายในกลุ่ม และเนื้อหาเหมาะสมกับการทำชุดกิจกรรมตรงกับความสนใจของนักเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของไพรัช สีลาเจริญ (2550) ที่พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่องโจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยใช้วิธีสอนตามขั้นตอนการสอนของโพลยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภานันท์ ปันงาม (2561) ที่ได้ศึกษา การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ร่วมกับ แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่มีผลต่อพฤติกรรมการร่วมมือความสามารถในการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้คู่มือการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.74$, S.D. = 0.15) เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่องการคูณการหารมากขึ้น เนื้อหาที่นำมาให้นักเรียนอ่านในแต่ละเรื่องมีประโยชน์ต่อนักเรียน และนักเรียนพอใจกับ

ผลงานของตนเองซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริกร กลยณี (2557 : 31) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนด้วยแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เรื่อง โจทย์ปัญหาการบวก ลบ คูณ หาร เทคนิคการแก้ปัญหาของโพลยา มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.76 ส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 และงานวิจัยของพัชรี อิ่มเนย (2552 : 85) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์นันทนาการ เรื่อง การหาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับอารมณ จันท์ราม (2550 : 93) ผลของการสอนแก้โจทย์ปัญหาเศษส่วนโดยใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาที่มีต่อทักษะการแก้ปัญหของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโจทย์ปัญหาเศษส่วนหลังการเรียนโดยใช้กระบวนการแก้โจทย์ปัญหาของโพลยาอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

- 1.1 ควรนำแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การคิดแก้ปัญหาของโพลยา ไปใช้ในสาระคณิตศาสตร์เรื่องอื่น โดยเลือกเนื้อหาที่เหมาะสม
- 1.2 ควรนำแนวการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดแก้ปัญหาของโพลยา ไปใช้ต่อเนื่องกับนักเรียนกลุ่มเดิม หรือกลุ่มอื่น เพื่อให้ให้นักเรียนมีพัฒนาการทางด้านความคิดสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น
- 1.3 ควรมีการศึกษาการประยุกต์ใช้การจัดการเรียนรู้ โดยประยุกต์ใช้กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา ในวิชาคณิตศาสตร์ในระดับชั้นอื่น และในรายวิชาอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ฐิตติยา อินทยศ. (2551). **การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**. โรงเรียนเมืองใหม่ชะลอราชภรณ์รังสฤษฏ์ โดยใช้แผนการเรียนรู้การแก้โจทย์ ปัญหาคณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา วิทยานิพนธ์สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

- พัชรี อิ่มเนย. (2552). การพัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์นันทนาการเรื่องอาหาร สำหรับนักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). นครปฐม :บัณฑิต
 วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสน
- พัทยากร บุสสุยา. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีการแบบเปิด ที่มีต่อ
 ความสามารถในการแก้ปัญหา และความคิดสร้างสรรค์ทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). สาขาวิชาการสอน
 คณิตศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ไพรัช ศีลาเจริญ. (2550). การเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้เรื่องโจทย์ปัญหากลุ่มสาระการ
 เรียนรู้คณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนตามขั้นตอน
 การสอนของโพลยากับวิธีสอนตามคู่มือการจัดการเรียนรู้. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
 บัณฑิต. ลพบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สิริกร กลยนิย. (2557). การพัฒนาความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ ผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียน และ เจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยการ
 จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคการแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ (STAD) ร่วมกับ
 กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 สกลนคร
- สิริพรรณ ทศนพานิษฐ์.(2558). การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดของคาร์ล ออร์ฟร่วมกับ
 ทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, คณะครุศาสตร์, สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน,
 มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- สุภานันท์ ปันงาม. (2561). การพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับ
 กระบวนการแก้ปัญหาของโพลยาที่มีผลต่อพฤติกรรมความร่วมมือ ความสามารถในการ
 แก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ชั้นประถมศึกษา
 ปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาศึกษา
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- สุมล พงสาวกุล. (2552). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแบบศูนย์การเรียนในการแก้โจทย์ปัญหา
 คณิตศาสตร์ตามแนวคิดของโพลยา ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม.
 (การจัดการเรียนรู้). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- Polya, George. (1957). How to solve it. A new aspect of mathematical method.
 Garden City, New York: Doubleday company.

การพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

The Development of an English Learning Activity Package Using
Communicative Language Teaching Theory to Enhance the Ability to
Listen and Speaking English for primary grade 4

เด่นพงษ์ ทวีสีตสวอย¹, ศุภรัตน์ มิ่งสมร², มงคล หมูมาก³
Denphong Thaweesisodsuy¹ Sukonrat Mingsamorn² Mongkol Moomak³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียน 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 วิจัยดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พิจารณาความเหมาะสมและหาประสิทธิภาพแบบ 1:1 กับนักเรียนจำนวน 3 คน และ 9 คน เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของภาษา เวลาในการจัดกิจกรรม และทดลองใช้กับนักเรียน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ แบบประเมินการวัด

¹นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

²ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ แบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 ทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรังสิวิทยา อำเภอขามเฒ่าบุรี จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 35 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบวัดความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ และแบบประเมินความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบที่แบบไม่อิสระ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.44$, S.D. = 0.88) และผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ มีประสิทธิภาพ 80.92/ 81.97 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.40$, S.D.= 0.84)

คำสำคัญ: การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
ความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ

Abstract

The research purposes were : 1) To create and find efficiency with English learning activities packages for using the theory of communicative language teaching to enhance the ability to listen and speak English for primary grade 4 according to the 80/80 criterion. 2) To compare the listening and speaking ability of primary grade 4 taught with English learning activities packages for using communicative language teaching theory to enhance the ability to listen and speak English before and after studying. 3) To compare the academic achievement of primary grade 4 taught with English learning activities packages using the communicative language teaching theory to enhance the ability to listen and speak English before and after studying. 4) To study the satisfaction of primary grade 4 with an English learning activity-packages using the communicative language teaching theory to enhance the ability to listen and speak English for 4th grade students by used mixed methodologies of quantitative and qualitative research. Key informants were 5 experts to assess the appropriateness. The research instruments were 1) an English activity packages and English lesson plan 2) The test to measure English listening ability 3) The test to measure English speaking ability 4) The test to measure academic achievement in English subject, data were analyzed by content analysis. The population was 80 pupils, sample size 35 pupils, purposive sampling. The research instruments were 1. An English activity packages 2. English lesson plan 3. Evaluate suitability test. The data were analyzed by using computer software package. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, t-test dependent.

The results were as follows :

1) Efficiency of the English learning activity packages using communicative language teaching theory to enhance the ability to listen and speak English for 4th-grade students efficiency values were equal to 80.92/ 81.97, which is higher than the specified 80/80 criterion.

2) Comparison results of English listening and speaking ability of primary grade 4 received English learning activities packages using communicative language teaching theory to enhance the ability to listen and speak English after studying higher than before studying Statistically significant at the .05 level.

3) Comparative findings of English learning achievement of primary grade 4 who provided English learning Activities packages using communicative language teaching. It found that students in Grade 4 had academic achievement after studying higher than before studying the statistically significant at the .05 level.

4) Results of the study of satisfaction of primary grade 4 towards learning with English learning Activities packages using communicative language teaching. It found that most students were satisfied. An overall, it was at the highest level (= 4.40, S.D. = 0.84)

Keywords: Development of English learning Activities packages / Communicative Language Teaching / Enhance the Ability to Listen and Speaking English

บทนำ

ในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ในชีวิตประจำวัน เนื่องจากเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิสัยทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรีและความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551, 2551 : 220)

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการใช้เครื่องมืออย่างหลากหลายในการแสวงหาความรู้ และภาษาอังกฤษถือว่าเป็นทักษะที่สำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 อีกทั้งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ ในปัจจุบันภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลที่มีการใช้อย่างแพร่หลายมากที่สุดภาษาหนึ่ง โดยที่องค์ความรู้ที่สำคัญของโลกส่วนใหญ่ถูกบันทึกและเผยแพร่เป็นภาษาอังกฤษ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการเข้าถึงองค์ความรู้และก้าวทันโลก รวมถึงพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558 : 9)

ซึ่งได้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ให้ปรับการเรียนการสอนจากการเน้นไวยากรณ์มาเป็นเน้นการสื่อสารที่เริ่มจากการฟัง ตามด้วยการพูด การอ่าน และการเขียนตามลำดับ

ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษควรคำนึงถึงธรรมชาติ การเรียนรู้ภาษา กระบวนการเรียน การสอนควรมีลักษณะเป็นการเรียนรู้ ตามธรรมชาติที่ใกล้เคียงกับการเรียนรู้ภาษาแรก คือ ภาษาไทย ที่เริ่มการเรียนรู้จากการฟัง และเชื่อมโยง เสียงกับภาพเพื่อสร้างความเข้าใจ แล้วจึงนำไปสู่การเลียน เสียง คือ การพูด และนำไปสู่การอ่านและเขียนในที่สุด การจัดการเรียนการสอนจึงควรเป็นการสอน เพื่อการสื่อสารอย่างแท้จริง (สถาบัน ภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558 : 3) การส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาด้านภาษาอังกฤษด้วยแนวการสอนภาษาเพื่อการ สื่อสารซึ่งเป็นการสอนภาษาตามกระบวนการความคิดของผู้เรียน โดยเริ่มจากการฟัง ไปสู่การพูด การ อ่านและการเขียน ซึ่งเป็นการสอนภาษาที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนให้ผู้เรียนมีการพัฒนา ทักษะการใช้ภาษาทุกทักษะให้สามารถใช้ภาษาในการสื่อสารในชีวิตประจำวันได้ ผู้เรียนได้ฝึกพูดรู้จัก รับฟังผู้อื่นแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์และต้องมีความถูกต้องเหมาะสม (พรสวรรค์ สืบป้อ , 2550 : 22)

ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-Net) ของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรังสิววิทยา ระหว่างปีการศึกษา 2562 และปีการศึกษา 2564 ที่ผ่านมา พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศเท่ากับ 25.25 , 28.55 และ 30.25 (สถาบันทดสอบทางการศึกษา แห่งชาติ (องค์การมหาชน) NIETS, 2564) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 50 และพบว่ามาตรฐาน การเรียนรู้ ต 1.3 มีคะแนนเฉลี่ย 19.44 ซึ่งเป็นผลการประเมินต่ำที่สุดจากมาตรฐานการเรียนรู้ ทั้งหมด 6 มาตรฐาน สรุปได้ว่า โดยภาพรวมวิชาภาษาอังกฤษ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของ โรงเรียนรังสิววิทยามีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำกว่าร้อยละ 50

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ที่พบว่าความสามารถทางด้านการฟังและการพูดของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความจำเป็นที่จะต้องนำไปสู่การพัฒนาอย่างเร่งด่วน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำ ข้อมูลมา ใช้ในการวางแผนศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียน ให้มีประสิทธิภาพและมุ่งให้ผู้เรียนเกิดผลสัมฤทธิ์และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดย จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวการสอนภาษาแบบสื่อสาร (Communicative Language Teaching : CLT) ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความหมาย (Meaning) มากกว่ารูปแบบทางภาษา (Form) เน้นการใช้ภาษาในการฟังและการพูด จากสถานการณ์จริงที่ครูเป็นผู้เตรียมการและ ช่วยเหลือ เป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เชื่อมโยงระหว่างความรู้ทางภาษา (Linguistic Knowledge) ทักษะทางภาษา (Language Skill) และความสามารถในการสื่อสาร (Communicative Ability) นอกจากนี้การ นำแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารมาใช้ในการพัฒนาความสามารถด้านการฟังและ การพูดของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการฟังและพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551
2. กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
3. การหาประสิทธิภาพ
4. ความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. ความพึงพอใจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีขอบเขตการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามเกณฑ์ 80/80

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ครูผู้สอนภาษาอังกฤษ และวัดและประเมินผล จำนวน 5 คน เป็นผู้ให้ข้อมูลในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และ หาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรังษีวิทยา 42 คน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 เพื่อตรวจสอบด้านการใช้ภาษา เวลา เนื้อหาให้เหมาะสม และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษา เพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. แบบประเมินวัดความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ
3. แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ และแบบทดสอบย่อยประจำชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พร้อมทั้งนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ 2) แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ และ 3) แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยลงความเห็นตามแบบประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำคะแนนจากแบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ มาหาค่าเฉลี่ยและใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม และนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

โดยใช้การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ ไปหาประสิทธิภาพ E1/E2 กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรังษีวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 3 กลุ่ม เพื่อตรวจสอบความ เหมาะสมของภาษา เนื้อหา กิจกรรมและเวลาที่ใช้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอน ภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ One group Pretest – Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรังษีวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 35 คน โดยการเลือกแบบ เจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ

สร้างเป็นข้อสอบสถานการณ์และแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก กำหนด สัดส่วนความสำคัญและจำนวนข้อสอบแต่ละเรื่องตามเนื้อหาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อพิจารณาคูณลักษณะที่ต้องการประเมิน ได้แก่ ความสอดคล้องของ สถานการณ์ ความเหมาะสมของสถานการณ์และข้อคำถาม และด้านเนื้อหาการใช้ภาษา และนำคะแนน จากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

สร้างเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก เรื่อง At school เรื่อง What is your favorite subject? เรื่อง Ask your friends เรื่อง A part of body เรื่อง My body เรื่อง What do they look like? วัดพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย 6 ระดับ ได้แก่ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า พร้อมแบบประเมินความสอดคล้อง ระหว่างข้อสอบกับระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด เสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาค่าความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา กับระดับพฤติกรรมที่ต้องการวัด ความชัดเจนของข้อคำถาม และความเหมาะสมของตัวเลือก และนำ

คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) รายข้อ แล้วคัดเลือกข้อที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป

3.3 นำแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ นำไปใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ที่เคยเรียนไปแล้ว นำคะแนนจากแบบทดสอบมาคำนวณหาความยากของข้อสอบ คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.20 – 0.80 พบว่า มีค่าความยากอยู่ระหว่าง 0.44 และ 0.85 คัดเลือกข้อสอบได้ จำนวน 30 ข้อ นำมาคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตรการหาความเชื่อมั่น KR.20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.94

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรังสีวิทยา อำเภอขามเฒ่า จังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 35 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ดำเนินการดังนี้

4.1 ทดสอบก่อนการทดลอง ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ

4.2 ดำเนินการสอนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร จำนวน 6 ชุด ในชั่วโมงเรียนวิชาภาษาอังกฤษ สัปดาห์ละ 5 ชั่วโมง รวม 4 สัปดาห์ เวลาจัดกิจกรรม 20 ชั่วโมง

4.3 หลังจากเสร็จสิ้นการทดลอง ทำการทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ทดสอบก่อนการทดลอง

4.4 ผู้วิจัยวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

4.5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลแบบทดสอบวัดความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ และแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ระหว่างก่อนและหลังการเรียน โดยใช้สถิติ t – test dependent

4.6 หาค่าเฉลี่ยของผลการวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาความตรงเชิงเนื้อหาจากสูตร IOC หาค่าความยากของข้อสอบ หาความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติ t – test dependent

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นำเสนอผลวิเคราะห์ 2 ส่วน

1.1 ผลการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เนื้อหา 2 เรื่อง คือ School day และ The amazing body จำนวน 6 ชุด ดังนี้ ชุดที่ 1 ชุดกิจกรรม School day เรื่อง At school

ชุดที่ 2 ชุดกิจกรรม School day เรื่อง What is your favorite subject?

ชุดที่ 3 ชุดกิจกรรม School day เรื่อง Ask your friends

ชุดที่ 4 ชุดกิจกรรม The amazing body เรื่อง A part of body

ชุดที่ 5 ชุดกิจกรรม The amazing body เรื่อง My body

ชุดที่ 6 ชุดกิจกรรม The amazing body เรื่อง What do they look like?

โดยแต่ละชุดประกอบด้วย โครงสร้าง 8 ส่วน คือ 1) คำชี้แจง 2) คำแนะนำสำหรับครู 3) คำแนะนำสำหรับนักเรียน 4) สารระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ 5) แผนการจัดการเรียนรู้ 6) แบบทดสอบก่อน

1.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.77, S.D. = 0.77$)

1.3 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.63/84.62 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

ขั้นตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่า มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่า มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่า มีความพึงพอใจ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.67$, S.D. 0.24)

อภิปรายผล

จากการดำเนินการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประเด็นที่ควรนำมา ดังรายละเอียดการอภิปราย คือ

1. ผลการสร้างและประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษโดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ผ่านการประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน พบว่า ภาพโดยรวมชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.77$, S.D.= 0.77) และผู้วิจัยนำไปหาประสิทธิภาพกับกลุ่มเล็ก จำนวน 9 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.14 / 84.00 และการหาประสิทธิภาพกับกลุ่มใหญ่ จำนวน 30 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.92 / 81.97 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการ ขั้นตอนในการจัดทำอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม มีวิธีการที่เหมาะสม และชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้นำไปทดลองใช้เพื่อหาคุณภาพและประสิทธิภาพ และได้ปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปสอนจริง ซึ่งในขั้นตอนการออกแบบนั้นชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้จัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอนต่าง ๆ

โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm up/Lead in) ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอ (Presentation) ขั้นที่ 3 ขั้นฝึก (Practice) ขั้นที่ 4 ขั้นการใช้ภาษา (Production) และ ขั้นที่ 5 ขั้นสรุป (Wrap up) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณพรรณ เลิศวีตรกานต์ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมารีวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้านการฟังและพูด มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 90.27/94.95 และ วราพรรณ จิตรรัมย์ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการเรียนรู้เทคนิค CLT ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการเรียนรู้เทคนิค CLT มีประสิทธิภาพเท่ากับ 77.34/76.32 ซึ่งผ่านเกณฑ์ 75/75 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จมานนท์ บุตรชาติ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ด้วยข้อมูลท้องถิ่นอ่างทอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมารีวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษของนักเรียน สามารถพัฒนาให้นักเรียนมีความในการฟังและพูดภาษาอังกฤษดีขึ้น และอีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษดีขึ้น

2. ผลการทดลองใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2.1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ มีความเหมาะสมตรงกับเนื้อหา สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ รวมถึงได้มีการทดสอบวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ฮาสีตะ ดินามอ พูนสุข อุดม และ ศิริรัตน์ สิ้นประจักษ์ผล (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการฟัง - พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดของ คีธ จอห์นสัน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดของ คีธ จอห์นสัน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดของ คีธ จอห์นสัน สูงกว่าก่อน

เรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษโดยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดของ คีธ จอห์นสัน มีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษกับความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ผู้วิจัยจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ซึ่งมีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ มีความเหมาะสมตรงกับเนื้อหา สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ รวมถึงได้มีการทดสอบวัดความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษ หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สอดคล้องกับนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับวรรณพรรณ เลิศวัตรกานต์ (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมารีวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อ การสื่อสาร ด้านการฟังและพูด มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ 90.27/94.95 และสอดคล้องกับและสอดคล้องกับ ฮาสีตะ ดินามอ พูนสุข อุดม กศ.ด. และ ศิริรัตน์ ลินประจักษ์ผล (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการฟัง - พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดของ คีธ จอห์นสัน ผลการวิจัยพบว่า (1) นักเรียนมีความสามารถในการฟังภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดของ คีธ จอห์นสัน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนมีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนโดยวิธีการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารตามแนวคิดของ คีธ จอห์นสัน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้ยึดหลักในการสร้างชุดกิจกรรมให้สอดคล้องกับจิตวิทยาและพัฒนาการของนักเรียน มีการกำหนดจุดหมายที่จะฝึก เนื้อหาตรงกับจุดหมายที่วางไว้ คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน และชุดกิจกรรมมีหลายรูปแบบ ทำให้ นักเรียนเกิดทักษะความชำนาญและนักเรียนได้รับการฝึกหลาย ๆ ครั้งและหลายรูปแบบ เมื่อนักเรียน ได้รับการฝึกแล้ว นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณพรรณ เลิศวัตรกานต์ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมารีวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมเน้นงานปฏิบัติ เพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หลังเรียน

สูงกว่าก่อนเรียน และสอดคล้องกับจำนวนบท บุตรชาติ (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ด้วยข้อมูลท้องถิ่นอ่างทองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมารีวิทยา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความในการฟังและพูดภาษาอังกฤษดีขึ้น และอีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษดีขึ้น

2.4 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ พบว่า ระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนรังสิวทยา ในภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุดซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีชาญเดชศรี (2550 : 34) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่ดีควรมีกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติ ทั้งในเชิงทักษะต่างๆ เช่น การทดลอง การสำรวจ ตรวจสอบ และการปฏิบัติเพื่อพัฒนาความรู้ปัญญา วิเคราะห์วิจารณ์ หรือการตัดสินใจเรื่องราวต่างๆ เพื่อแทนที่การเรียน และสอดคล้องกับวรรณพรรณ เลิศวัตรกานต์ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมารีวิทยา ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยสื่อ ชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร พบว่า นักเรียนมีความพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับสอดคล้องกับสมพร ตอยีปือ (2554, หน้า 39) ได้กล่าวว่า การสร้างชุดกิจกรรมต้องมีหลักการ และแนวทางต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดชุดกิจกรรมที่ชัดเจน แนนอน และภาษา ที่เข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยควรมีความยากง่ายแตกต่างกัน และต้องมีหลายรูปแบบ เพื่อให้ให้นักเรียนมีโอกาสในการใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ แบบฝึกนั้นมีประโยชน์ต่อการเรียนการสอนมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านผู้เรียนทำให้เด็กเกิดความเข้าใจในบทเรียนดียิ่งขึ้น และในด้านครูผู้สอนเกี่ยวกับเนื้อหาวิธีการสอน และกิจกรรม เพื่อพัฒนาทักษะของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรทำการวิจัยกับนักเรียนกลุ่มอื่น เพื่อให้ทราบผลที่แน่ชัดและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อสร้างแบบฝึกทักษะในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ และในทุกระดับชั้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จมานนท์ บุตรชาติ (2560) ผลการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาทักษะการฟัง-พูดภาษาอังกฤษ ด้วยข้อมูลที่ท้องถิ่นอ่างทองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมารีวิทยา 1 คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
- ปรีชาญ เดชศรี. (2545). การเรียนรู้รูปแบบ Active Learning : ทำได้อย่างไร. วารสาร สสวท. (2550 : 34)
- พรสวรรค์ สีป้อ. (2550). **สุดยอดวิธีสอนภาษาอังกฤษ นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- วรรณพรรณ เลิศวัตรกานต์. (2557). **การพัฒนาชุดกิจกรรมโดยเน้นงานปฏิบัติเพื่อฝึกทักษะการฟังและพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมารีวิทยา สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา : มหาวิทยาลัยศิลปากร.**
- วราพรรณ จิตรรัมย์. (2559). **ผลการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยการเรียนรู้เทคนิค CLT ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.**
- สถาบันภาษาอังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **คู่มือการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ แนวใหม่ ตามกรอบมาตรฐานความสามารถทางภาษาอังกฤษที่เป็นสากล ระดับชั้นประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : องค์การส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.
- สมพร ตอยยีปี. (2554). **การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเซนต์เทเรซา หนองจอก กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการ มัธยมศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.**
- ฮาสีดี๊ะ ดินามอ พูนสุข อุดม และ ศิริรัตน์ สิ้นประจักษ์ผล (2553) **การศึกษาความสามารถในการฟัง – พูดภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์**

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร)

สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก

Guidelines for internal supervision within the academic department of Tak municipality school 1 (Kittikachon)

ภิญญาพัชญ์ รัศมีจันทร์¹, ธิติมณ ฉัตรจรินทร์²

Pinyapat Rassameejun, Thitimon Chatjaranrat

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและหาแนวเพื่อศึกษาสภาพและหาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก โดยรวม อยู่ในระดับ มาก
2. แนวการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้ 2.1) ด้านการวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก คือ สถานศึกษาควรวิเคราะห์สภาพปัญหาและนำมาวางแผนและการจัดการดำเนินงานนิเทศการศึกษา 2.2) ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน คือ สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนเพื่อดำเนินการนิเทศการศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมการนิเทศตามแผนงาน 2.3) ด้านการประเมินผลการนิเทศ คือ ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดการนิเทศการศึกษา 2.4) ด้านการพัฒนาและปรับปรุงการนิเทศภายใน คือ สถานศึกษาควรมีการรวบรวมผล การนิเทศโดยการจัดการทำการสรุปผลเพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนา, การนิเทศการศึกษา, โรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร)

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : pinyapachh28@gmail.com

² ดร. , อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก Email : monchadcha98@gmail.com

ABSTRACT

The objectives of the study of Guidelines for the development of supervision within Tessaban 1 School (Kittikachorn), under the jurisdiction of Tak Municipality, Tak Province, were to study the conditions of the supervision within the Tessaban 1 School (Kittikachorn) and to find guidelines for its enhancement. The study population comprised school administrators, teachers, and educational personnel and nine experts. The study utilized questionnaires and interviews as its primary tools. Data analysis were determining frequency, percentage, mean, and standard deviation along with content analysis.

The findings revealed that the guidelines for enhancing supervision within Tesaban 1 School (Kittikachorn) under Tak Municipality, Tak Province, were generally rated highly. Each aspect, including internal supervision development and improvement, supervision evaluation, planning, setting options, and operational aspects, scored highly overall.

Based on the major findings, it was recommended that educational institutions should systematically collect the supervision outcomes, and should then compile these results to inform development and improvement initiatives. In addition, it is suggested to conduct analysis and interpretation of the educational supervision findings. Moreover, operating meetings to discuss the outcomes of educational supervision sessions and comparing these results for continual enhancement is encouraged.

Keywords : The Approaches to the development, Guidelines for the development, Tessaban 1 School (Kittikachorn)

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา10 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้อง จัดให้

อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และมาตรา 22 ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) การศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีความสามารถเต็มศักยภาพมีการพัฒนาที่มีความสมดุลทั้งสติปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม เพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยการศึกษาเป็นกระบวนการถ่ายทอดและเรียนรู้ในการที่จะสร้างสรรค์และพัฒนาคนทั้งในแง่ความรู้ ความคิด ตลอดจนคุณธรรม และจริยธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและการศึกษายังเป็นเครื่องมือ ประเทศไทยจึงถูกท้าทายจากแรงผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางสังคมค่อนข้างมาก การจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องอาศัยการนิเทศการศึกษาเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในสังคม รวมทั้งมุ่งส่งเสริมพัฒนาครู ให้ครูแลกเปลี่ยนและมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ

ดังนั้น ระบบการนิเทศการศึกษา ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล การนิเทศสถานศึกษาในปัจจุบันนั้น มุ่งเน้นหลายรูปแบบการนิเทศติดตามภายในโรงเรียน ถือว่าเป็นความร่วมมือกันระหว่างคณะผู้บริหารกับคณะครู และบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียนมีการส่งเสริมการจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีคุณภาพมีการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียนเข้าใจถึงสภาพปัญหา ระดับความต้องการภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม เช่นกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 9) การนิเทศเป็นขอบข่ายงานหนึ่งของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเน้นให้ความช่วยเหลือครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา แนะนำและชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองให้แก่ครู โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ได้กำหนดให้การนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินภายนอกตามวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามขอบข่ายการบริหารงานภายในงานนิเทศภายในสถานศึกษา (กรรทอง จิรเดชากุล, 2550) การนิเทศการศึกษาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดว่าการนิเทศการศึกษาเป็นการร่วมมือกันเพื่อปรับปรุงงานด้านต่างๆ เป็นการส่งเสริมและเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนอันจะนำมาซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้นโยบายการปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ในด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย และบุคลากรทางการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้การปฏิรูปด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนสำเร็จ ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งแนวทางในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าวคือ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตจริงเหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2547 : 28) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องกรณีศึกษาภายในเป็นอย่างมาก ถือว่าเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารโรงเรียน ที่จะช่วยพัฒนาและส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพราะบุคลากรภายในโรงเรียนเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียน รับรู้ รับทราบและเข้าใจถึงสภาพปัญหาของโรงเรียน สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้ดีกว่าบุคคลภายนอก จึงส่งผลให้การนิเทศตอบสนองความต้องการของบุคลากรภายในโรงเรียนได้ดี จึงได้กำหนดนโยบายและมาตรการให้ผู้บริหารโรงเรียนทุกโรงเรียนดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนดระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสำหรับสถานศึกษา พ.ศ. 2561 กำหนดให้สถานศึกษาต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพภายใน โดยกำหนดให้มีการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา รวมถึงต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองประจำปีและเสนอรายงานการประเมินคุณภาพภายใน ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด ภาคีเครือข่าย และเผยแพร่ต่อสาธารณชน รวมถึงเพื่อนำผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาและภาคีเครือข่ายโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จัดโครงสร้างการบริหารงาน ออกเป็น 4 ฝ่าย ได้แก่ งานบริหารงานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป โดยมีฝ่ายวิชาการกำกับดูแลกระบวนการเรียนการสอนของครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิดและ มีการพัฒนาการศึกษามาโดยลำดับ แต่ก็ยังมีปัญหาการนิเทศการประเมินตนเอง และอุปสรรคด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาหลายประการ จากการประชุมปรึกษาหารือคณะครูโดยมุ่งเน้นให้ ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหา และอุปสรรค พบว่าสภาพปัจจุบันการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนยังขาดการวางแผนการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ ขาดการดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ขาดเครื่องมือในการนิเทศ การประเมินผลและรายงานผล การแก้ปัญหาและพัฒนาขาดเครื่องมือในการเก็บรวบรวมที่ดีกรณีศึกษาภายในไม่ต่อเนื่อง ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการนิเทศน้อยเนื่องจากมีภาระงานมาก การรายงานผลการนิเทศล่าช้าและไม่มีใครครบทุกคน ข้อมูลที่รายงานยังขาดความถูกต้อง สมบูรณ์จากความสำเร็จและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่รองผู้บริหารสถานศึกษา ได้เห็นความสำคัญของการนิเทศภายในจึงได้จัดทำงานวิจัยการพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก ขึ้นเพื่อพัฒนางานนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอันจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาภายใน
2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา
3. บริบทของโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก
4. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. กรอบแนวคิดในการวิจัย
6. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างโครงสร้าง (Structured interview) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก สรุปได้ดังนี้

1. สภาพการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.39, \sigma = 0.02$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับ มาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการพัฒนาและปรับปรุงการนิเทศภายใน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.42, \sigma = 0.07$) ด้านการประเมินผลการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.40, \sigma = 0.12$) ด้านการวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.39, \sigma = 0.11$) และด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.35, \sigma = 0.08$) ตามลำดับ

หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถสรุปผลได้ดังนี้

ด้านการวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.39, \sigma = 0.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก คือ การเตรียมข้อมูลเพื่อการวางแผนการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.55, \sigma = 0.50$) ความต้องการการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัดให้ได้ผลคุ้มค่าที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.53, \sigma = 0.50$) การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ การนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.52, \sigma = 0.54$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา

ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.35, \sigma = 0.08$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ มาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก คือ มีกิจกรรมการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสมและเป็นไปตามแผนปฏิบัติการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.48, \sigma = 0.57$) การปรึกษาหลังจากการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.36, \sigma = 0.64$) สร้างขวัญกำลังใจให้คณะครูหลังจากการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.36, \sigma = 0.74$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ การกระตุ้นสร้างแรงจูงใจในการการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลังจากการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.29, \sigma = 0.08$) จากการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.29, \sigma = 0.68$) และการเผยแพร่แผนปฏิบัติการ การนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.29, \sigma = 0.68$)

ด้านการประเมินผลการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.40, \sigma = 0.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ มาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก คือ การมีส่วนร่วมประเมินในการจัดการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.53, \sigma = 0.65$) การเผยแพร่ในการจัดการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.47, \sigma = 0.57$) การมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.47, \sigma = 0.63$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ ส่งเสริมการสร้างเครื่องมือประเมินผลการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.26, \sigma = 0.89$)

ด้านการพัฒนาและปรับปรุงการนิเทศภายใน โดยรวมอยู่ในระดับ มาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.42, \sigma = 0.07$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับ มาก เรียงอันดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ 3 ลำดับแรก คือ ทำรายงานการวิเคราะห์ผลการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.53, \sigma = 0.05$) แต่งตั้งคณะกรรมการผลการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.47, \sigma = 0.60$) จัดทำป้ายนิเทศผลการนิเทศเพื่อการพัฒนาผลการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.45, \sigma = 0.50$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย คือ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ผลการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\mu = 4.34, \sigma = 0.71$)

2. แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก

ด้านการวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรวิเคราะห์สภาพปัญหาและนำมาวางแผนและการจัดการดำเนินงานนิเทศการศึกษา (ความถี่=4) สถานศึกษาควรมีการกำหนดเป้าหมายการจัดการนิเทศเพื่อใช้ในการพัฒนาการนิเทศการศึกษา (ความถี่=3) สถานศึกษาควรประสานงานให้สามารถจัดกิจกรรมการนิเทศได้อย่างเหมาะสม (ความถี่=2) มีการประชุมวางแผนอย่างเป็นระบบทั้งก่อนการสังเกตการสอนและหลังการสังเกตการสอน (ความถี่=1) และ ต้องมีการระบุข้อบ่งชี้ของความสำเร็จการนิเทศการศึกษาที่ชัดเจน (ความถี่=1)

ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรมีการประชุมวางแผนเพื่อดำเนินการนิเทศการศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรม การนิเทศตามแผนงาน (ความถี่= 6) ผู้บริหารจะต้องมีการกำกับและติดตามการจัดกิจกรรม การนิเทศการศึกษาพร้อมให้กำลังใจบุคลากรในสถานศึกษา (ความถี่= 3) มีการให้คำปรึกษาระหว่างการนิเทศการศึกษารวมทั้งใช้เทคนิคและวิธีการนิเทศการศึกษาที่หลากหลาย (ความถี่= 3) มีการจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในเทคนิคต่างๆเพื่อให้เกิดความหลากหลายต่อผลการนิเทศการศึกษา (ความถี่= 2) ผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศควรปฏิบัติตนเป็นกัลยาณมิตรและปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการนิเทศภายใน (ความถี่= 2) และ ผู้ให้การนิเทศมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ที่ปฏิบัติได้จริงกับผู้รับการนิเทศ (ความถี่= 2)

ด้านการประเมินผลการนิเทศ มีแนวทางดังนี้ ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดการนิเทศการศึกษา (ความถี่=5) สถานศึกษาควรมีการจัดการสรุปผลการประเมินและเผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศการศึกษา (ความถี่=4) ควรมีการจัดกลุ่มสนทนาวิชาการภายในสถานศึกษาและเชิญวิทยากรภายนอกมาเป็นผู้นำในการสนทนาวิชาการ (ความถี่=3) และ สถานศึกษามีการเรียนรู้ร่วมแรงร่วมใจพัฒนาการสร้างและใช้เครื่องมือวัดผลและประเมินผลที่เหมาะสมกับตัวแปร (ความถี่=2)

ด้านการพัฒนาและปรับปรุงการนิเทศภายใน มีแนวทางดังนี้ สถานศึกษาควรมีการรวบรวมผลการนิเทศโดยการจัดการทำการสรุปผลเพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง (ความถี่= 4) สถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์ผลและแปลผลการนิเทศการศึกษา (ความถี่= 3) สถานศึกษาควรมีผลการนิเทศการศึกษาจัดทำรายงานและเผยแพร่เพื่อนำไปพัฒนาในครั้งถัดไป (ความถี่= 3) สถานศึกษาควรมีการประชุมชี้แจงผลการสรุปการนิเทศการศึกษา (ความถี่= 2) สถานศึกษาควรมีการเปรียบเทียบผลการนิเทศการศึกษาแต่ละครั้งที่ทำการนิเทศการศึกษา (ความถี่= 2) สถานศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาาร่วมกัน แล้วนำผลจากการประเมินวิเคราะห์และหาแนวทางการพัฒนาปรับปรุงการนิเทศภายในครั้งต่อไป (ความถี่= 2) ครูผู้สอนควรมีการพัฒนาเทคนิคการสอนจากผลการนิเทศการศึกษารวมทั้งพัฒนาตนเองโดยใช้การนิเทศภายในกลุ่ม PLC (ความถี่= 2)

อภิปรายผล

ผลการวิจัย เรื่อง แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก สามารถนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) สังกัดเทศบาลเมืองตาก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่าโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) มีการนิเทศภายในอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านการวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนด้านการประเมินผลการนิเทศ และ ด้านการพัฒนาและปรับปรุงการนิเทศภายใน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) มีการจัดประชุมวางแผนในการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา และการสังเกตการสอนโดยใช้กระบวนการ PLC กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้งมีการลงปฏิบัติการนิเทศการสอนตามกลุ่มสาระและนำผลการนิเทศมาสรุปรวมเป็นภาพรวมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ วรรณภา ธรรมพันธ์ (2561 : 91) ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ จริยาภรณ์ เรืองเสน (2561 : 1) ได้ทำการศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ ปาจริย์ หงษ์แก้ว (2563 : 195) ได้ทำการศึกษา รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากนอกจากมีความสอดคล้องกับ งานวิจัยดังกล่าวแล้ว ยังพบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งรัตน์ กลั่นการบุญ (2560 : 477) กล่าวว่า สถานศึกษาอาจมีแนวดำเนินการ แนวทางการนิเทศภายใน 1) กระบวนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการนิเทศ ควรมีการประชุมเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความ

ต้องการในการนิเทศ วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ กำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา 2) กระบวนการวางแผนการนิเทศ สถานศึกษาควรมีการดำเนินการประชุม การจัดทำแผนปฏิบัติ นำข้อมูลผลการวิเคราะห์ วางแผนนิเทศภายในโรงเรียนเป็นขั้นตอนเขียนเป็นโครงการนี้เทศภายในโรงเรียน 3) กระบวนการปฏิบัติการนิเทศ ควรดำเนินการนิเทศ นำหลักการนิเทศ เทคนิค ทักษะ สื่อ กิจกรรม และเครื่องมือนิเทศไปใช้ให้เหมาะสม 4) กระบวนการประเมินผลการนิเทศ ควรตรวจสอบความสำเร็จของโครงการ หากพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก โดยรวมอยู่ในระดับมากเป็นเพราะว่า โรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) วิเคราะห์สภาพปัญหาและนำมาวางแผนและการจัดการดำเนินงาน นิเทศการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายการจัดการนิเทศการศึกษาอย่างชัดเจนและประสานงานให้สามารถจัด กิจกรรมการนิเทศได้อย่างเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับ วรรณภา ธรรมจันทร์ (2561 : 91) ที่ได้ทำการศึกษา เกี่ยวกับการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ซึ่งการศึกษาแนวทางการ พัฒนาการนิเทศภายในโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่าแนวทางการพัฒนาการนิเทศโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียน เทศบาล 1 (กิตติขจร) มีการประชุมวางแผนเพื่อดำเนินการนิเทศการศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมการ นิเทศตามแผนงาน และ ผู้บริหารมีการกำกับและติดตามการจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาพร้อมให้ กำลังใจบุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับ จริญญาภรณ์ เรืองเสน (2561 : 1) ได้ทำการศึกษา กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 เพื่อให้การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาส การ กำกับและติดตามการจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาและ มีการจัดกิจกรรมการนิเทศตามแผนงาน

ด้านการประเมินผลการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดการนิเทศการศึกษา และมีการ จัดการสรุปผลการประเมินและเผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศการศึกษาสอดคล้องกับ ปาจารย์ หงษ์ แก้ว (2563 : 195) ได้ทำการศึกษาแบบการนิเทศการศึกษาที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษาของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 มีประสิทธิผลของสถานศึกษา ดำเนินการโดยศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและสังเคราะห์องค์ประกอบการนิเทศภายใน

ด้านการพัฒนาและปรับปรุงการนิเทศภายใน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นเพราะว่า โรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) มีการรวบรวมผล การนิเทศโดยการจัดการทำการสรุปผลเพื่อใช้ในการ พัฒนาและปรับปรุง นอกจากนี้แล้วมีการวิเคราะห์ผลและแปลผลการนิเทศการศึกษา และประชุม

ชี้แจงผลการสรุปการนิเทศการศึกษารวมไปถึงการเปรียบเทียบผลการนิเทศการศึกษาแต่ละครั้งที่ทำการนิเทศการศึกษา สอดคล้องกับ รุ่งรัตน์ กลั่นการบุญ (2560 : 477) ศึกษาแนวทางการนิเทศภายในงานวิชาการของโรงเรียนผดุงปัญญา จังหวัดตาก เพื่อนำข้อมูลผลการวิเคราะห์ และประเมินผลการนิเทศ ควรตรวจสอบความสำเร็จของโครงการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สถานศึกษาควรมีการเตรียมข้อมูลเพื่อการวางแผนการนิเทศการศึกษา ความต้องการ วิเคราะห์สภาพปัญหาและนำมาวางแผนและการจัดการดำเนินงานนิเทศการศึกษา โดยกำหนดเป้าหมายการจัดการนิเทศการศึกษาอย่างชัดเจนและประสานงานให้สามารถจัดกิจกรรมการนิเทศได้อย่างเหมาะสม

1.2 สถานศึกษา มีการประชุมวางแผนเพื่อดำเนินการนิเทศการศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมการนิเทศตามแผนงาน มีการปรึกษาหลังจากการนิเทศการศึกษา สร้างขวัญกำลังใจให้คณะครูหลังจากการนิเทศการศึกษา และกระตุ้นเพื่อสร้างแรงจูงใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลังจากการนิเทศการศึกษา และ ผู้บริหารมีการกำกับและติดตามการจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษา พร้อมให้กำลังใจบุคลากรในสถานศึกษา

1.3 สถานศึกษาควรเน้นการมีส่วนร่วมประเมินในการจัดการนิเทศการศึกษา การมีส่วนร่วมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการนิเทศการศึกษา ส่งเสริมการสร้างเครื่องมือประเมินผลการนิเทศการศึกษา และมีการจัดการสรุปผลการประเมินและเผยแพร่ผลการประเมินการนิเทศการศึกษา

1.4 สถานศึกษาควรมีการรวบรวมผล การนิเทศโดยการจัดการทำการสรุปผลเพื่อใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง และการวิเคราะห์ผลและแปลผลการนิเทศการศึกษา นอกจากนี้มีการประชุมชี้แจงผลการสรุปการนิเทศการศึกษา รวมไปถึงการเปรียบเทียบผลการนิเทศการศึกษาแต่ละครั้งที่ทำการนิเทศการศึกษา

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 กองการศึกษา เทศบาลเมืองตาก ควรกำหนดนโยบายในวางแผน การนิเทศภายในสถานศึกษา

2.2 กองการศึกษา เทศบาลเมืองตาก ควรวางแผนการนำนโยบายในการนำผลการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อการบริหารจัดการไปปรับปรุงแก้ไข

2.3 สถานศึกษาควรดำเนินการเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อการรายงานโดยการใช้สถิติเพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐาน ตัวบ่งชี้ หรือจัดเป็นหมวดหมู่ตามเกณฑ์การประเมินต่างๆ หรือความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์

2.4 ครูควรดำเนินการเกี่ยวกับการนำผลการนิเทศภายในไปใช้เพื่อการรายงานการประเมินตนเองและเพื่อการทำงานที่ต้องเชื่อมโยงกลุ่มงานกัน

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ ได้รับความกรุณาจาก อาจารย์ ดร. จูติมน ฉัตรจรัสรัตน์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา อาจารย์ ดร. นลธวัช ยุทธวงศ์ กรรมการที่ปรึกษา และอาจารย์ ดร.ประจวบ ขวัญมัน ประธานกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาตรวจแก้ไขและให้คำแนะนำ จนการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคณาจารย์ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษาและผู้เชี่ยวชาญทุกท่าน ที่กรุณาช่วยพิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาและรูปแบบของแบบสอบถาม รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการเขียนรายงานผลการศึกษา

ขอขอบคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 (กิตติขจร) และโรงเรียนเทศบาล 3 (วัดชัยชนะสงคราม) สังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก ทุกท่านที่เสียสละเวลาในการให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการศึกษาศึกษาครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จลงได้ ผู้ศึกษาหวังว่าการค้นคว้าอิสระนี้คงจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับเรื่องเช่นเดียวกันนี้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2559). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116.

สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. (2565). สรุปสาระสำคัญ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ สิบสอง พ.ศ.2566-2570.

http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2565/E/258/T_0001.PDF

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2570.

บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

ศุภลักษณ์ ลิขิตคุณากร. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับ ผลการดำเนินการนิเทศภายในของสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

- รุ่งรัตน์ กลั่นการบุญ. (2560). แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในงานวิชาการของครูโรงเรียนผดุง
 ปัญญา จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 กำแพงเพชร.
- สุวดี อุปปินใจ. (2562). รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐานตามแนวคิดการจัดการศึกษาสำหรับเขตพื้นที่สูงภาคเหนือตอนบน.
 วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สายวินิตย์ ดวงสนาม. (2561). การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทาง
 การศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2. งานนิพนธ์
 บริหารการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ปาจริย์ หงษ์แก้ว. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร
 มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิชญ์ชาญ์ สุดทุม. (2559). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสราคารม.
- เมธินี สระไร. (2560). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนา อำเภอรือเสาะ
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
 บัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- จรรย์ภรณ์ เรืองเสน. (2561). แนวทางพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียน
 ขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2.
 วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- นนทพร พนาตรีสวัสดิ์. (2560). กลยุทธ์การนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก.
 วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์.
- ว่าที่ร้อยตรี ชลธิ์ภีวัฒน์ กัญยาน. (2561). แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการ
 นิเทศภายในของ โรงเรียนเทศบาลวัดกุคำ จังหวัดเชียงใหม่. วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน
 หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). ปืทองแห่งการนิเทศ
 ภายในห้องเรียนเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน. สำนักงานคณะกรรมการ
 การศึกษาขั้นพื้นฐาน

- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2559). การบริหารงานวิชาการและการนิเทศภายในสถานศึกษา. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยศิลปากร.
- วรตัญ หนูทอง. (2563). กระบวนการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายบางแพ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยศิลปากร.
- สำเร็จ บุญโต. (2565). กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาโดยใช้กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพผ่านการพัฒนาบทเรียนร่วมกันสู่การปฏิรูปการเรียนรู้ของ สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมหวัง พันธะลี. (2565). การศึกษาผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะ และการเป็นพี่เลี้ยงครูสำหรับศึกษานิเทศก์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรชума ด้วงข้าง. (2566). รูปแบบการพัฒนาทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Harold P. Adams and Frank G. Dickey. (1966). **Basic Principle of Supervision.** NewDelhi Eurasia Publishing House. Ben M. Harris, Supervisory Behavior in Education. (1985). **Englewood Cliff** . New jersey: Prentice-Halln Don M. Beach and Judy Reinhartz. (2000). **Supervision Leadership: Focus on Instruction.** Boston. Allyn and Bacon.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ และธรรมณัฎฐา ณีฐัฐญอติรุจ. (2563). การวิจัยและพัฒนาแบบจำลองกระบวนการทัศน์ทางการนิเทศการศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาที่คัดสรร เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพทางการนิเทศการศึกษาในทศวรรษใหม่. วารสารวิชาการบัณฑิตศึกษาและสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
- Pajak. (1999). **Indentification of Supervisory Proficiency Project.** University ofGeorgia.
- B. Kutsyuruba. (2003). **Instructional Supervision: Perceptions of Canadian and Ukrainian Beginning High-School Teachers.**
- Kathleen Bergeron. (2004) . **Supervisors Perceptions of the Process of Supervisionwith Counselors Who Utilize Play Therapy.**

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้นโดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
The Development of Computer assisted instruction
on basic computers Using Power Point and Visual Basic programs
for Primary Grade 6.

ปริญญาดา รัตนอาจ¹, ศุภรัตน์ มิ่งสมร² มงคล หมูมาก³
Sukonrat Mingsamorn² ,Mongkol Moomak³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic ขั้นตอนที่ 1 เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตามเกณฑ์ 80/80 ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้นโดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาความเหมาะสมการหาประสิทธิภาพกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ โรงเรียนบ้านนาอินวิทยาคม 3 คน โรงเรียนวัดวังกะพี้ 9 คน เพื่อหาความเหมาะสม ความชัดเจนของเนื้อหา และเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหมู่ห้าสามัคคี จำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินความเหมาะสมของ

¹นักศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

E-mail: Tonphai99@gmail.com โทรศัพท์: 0644148836

² ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

³ ดร., อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้นโดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แบบประเมินการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านดอนโพ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic และหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 80 และศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic เครื่องมือที่ใช้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติทดสอบที (t-test Dependent)

ผลการศึกษาพบว่า

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.54) และผลการหาประสิทธิภาพเท่ากับ 84.04/83.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 และค่าเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 8.49 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.92 สูงกว่าที่ตั้งไว้
3. ผลของความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.12)

คำสำคัญ : การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน คอมพิวเตอร์เบื้องต้น

Abstract

The objectives of this research were to 1) create and determine the effectiveness of computer-assisted instruction lessons. Basic Computer Subject Using the Power Point and Visual Basic program for Grade 6 students, the efficiency met the criteria of 80/80. 2) Comparing learning achievement in basic computer subjects. of students in Grade 6 before and after studying who received computer assisted instruction lessons using Power Point and Visual Basic 3) to compare learning achievement in basic computer subjects. of students in Grade 6 after studying with the criteria of 4 percent) studied the satisfaction of students in Grade 6 with computer assisted instruction lessons in basic computer subjects. Using the Power Point and Visual Basic program, step 1, to create and find the effectiveness of computer-aided teaching of basic computer subjects. Using the Power Point and Visual Basic program for grade 6 students according to the 80/80 criteria, the researcher created a computer-aided lesson for teaching basic computer subjects using the Power Point and Visual Basic program for expert grade 6 students. 5 people considered suitability and efficiency with 6th grade students, divided into 3 groups: Ban Na In Witthayakhom School, 3 people, and Wat Wang Kaphi School, 9 people, to find appropriateness. clarity of content and time spent organizing activities and using them with 30 Grade 6 students at Moo Ha Samakkhi School to find efficiency. tools used Assessment of the suitability of computer-assisted instruction in basic computer subjects using the Power Point and Visual Basic programs for Grade 6 students. Assessment form for measuring learning achievement. Data were analyzed using mean and standard deviation. Step 2: Experiment and study the results of using computer-assisted instruction lessons. Basic Computer Subject Using the Power Point and Visual Basic program for Grade 6 students with a sample group of 30 Grade 6 students at Ban Don Pho School, Semester 1, Academic Year 2023, by purposive selection. Compare the academic achievement in basic computer subjects of 6th grade students with computer assisted instruction using Power Point and Visual Basic programs and after studying with the criterion of 80 percent and study the satisfaction of 6th grade students. towards computer-assisted instruction lessons Basic Computer Subject Using Power Point and Visual Basic programs, tools used Computer lessons help teach basic computer subjects. Academic

achievement test Questionnaire on student satisfaction with learning using computer-assisted lessons. Statistics used include mean (), standard deviation (S.D.), t-test statistics (t-test Dependent). The results of the study found that

1. Creating and determining the effectiveness of computer-assisted instruction lessons. Basic Computer Subject Using the Power Point and Visual Basic program for Grade 6 students, the appropriateness was at the highest level (= 4.43, S.D. = 0.54) and the efficiency results were 84.04/83.56, which is in accordance with the 80/80 criteria.

2. Academic achievement in basic computer subjects of Grade 6 students after studying was higher than before studying. The statistical significance was 0.05 and the post-study average was 8.49 points, accounting for 84.92 percent, higher than expected.

3. The results of the satisfaction of Grade 6 students with the Computer Assisted Instruction Basic Computer Lesson. Overall, it is at the highest level (= 4.79, S.D. = 0.12).

Keywords: The Development of Computer assisted instruction Basic computers

บทนำ

เทคโนโลยีสารสนเทศกำลังมีบทบาทอย่างกว้างขวางในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม การบริการ สังคม สิ่งแวดล้อม ไปจนถึงด้านการศึกษาที่เทคโนโลยีสารสนเทศ หรือ Information Technology มีบทบาทมากมาย เพราะเป็นเสมือนเครื่องจักรที่ขับเคลื่อนให้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องด้วยการรุดหน้าไปอย่างรวดเร็วในด้านการศึกษา บทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer Assisted Instruction หรือ CAI) ระบบสื่อประสม (Multimedia) ระบบสารสนเทศ (InformationSystem) ระบบฐานข้อมูล(Database System) ระบบปัญญาประดิษฐ์(Artificial Intelligence หรือ AI) ระบบ Internet จากผลกระทบของความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศส่งผลให้รูปแบบหรือวิธีการจัดการศึกษา เปลี่ยนแปลงไปจากการจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมที่ยึดครู หรือผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ไปเป็นการจัดการศึกษาในลักษณะเป็นระบบเปิดมากขึ้นส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต เน้นการศึกษาเป็นรายบุคคล เน้น เทคโนโลยีการศึกษา เป็น

การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นคุณธรรมและจริยธรรม ส่งเสริมนันทนาการ และการพักผ่อน หย่อนใจมากยิ่งขึ้น(ครุฑิต มาลัยวงศ์, 2540)

บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (Computer.Assisted.Instruction: CAI) สุปรีชา สอนสาระ (2558 online) กล่าวว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถนำเสนอองค์ความรู้อย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอนตามหลักการเรียนรู้ และตอบสนองการเรียนรู้ทางด้านสติปัญญาของแต่ละคนได้อย่างเต็มที่และเป็นสื่อเทคโนโลยีที่ใช้กับคอมพิวเตอร์แล้วนำไปใช้สอนแทนครูหรือสอนเสริมจากการสอนในชั้นเรียนปกติ เป็นการนำเสนอสื่อประสมอันได้แก่ ข้อความ ภาพนิ่ง กราฟิก แผนภูมิ กราฟ วิดีทัศน์ ภาพเคลื่อนไหว และเสียง เพื่อถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียน หรือองค์ความรู้ในลักษณะที่ใกล้เคียงกับการสอนจริงในห้องเรียนมากที่สุดโดยมีเป้าหมายที่สำคัญ ก็คือสามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียน และกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะเรียนรู้คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นตัวอย่างที่ดีของสื่อการศึกษาในลักษณะตัวต่อตัว ซึ่งผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการ มีปฏิสัมพันธ์ หรือการโต้ตอบพร้อมทั้งการได้รับผลป้อนกลับ (FEEDBACK) นอกจากนี้ยังเป็นสื่อที่สามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างผู้เรียนได้เป็นอย่างดี รวมทั้งสามารถที่จะประเมินและตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนได้ตลอดเวลา สอดคล้องกับ วุฒิชัย ประสารสอย (2543:10) กล่าวว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีทั้ง ตัวหนังสือ ตัวเลข เสียง ภาพเคลื่อนไหว และภาพประกอบ สามารถเข้าถึงผู้เรียนได้ง่ายและสื่อความหมายได้ดี มีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ตรงตามจุดประสงค์ของเนื้อหาวิชา ดังนั้น บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นในการส่งเสริมให้ครูผู้สอน พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ให้เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน และ ในส่วนของภาครัฐ ก็ควรส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง เพื่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติยิ่งขึ้นไป สายฝน แสนใจพรม (2553 : 8) กล่าวว่า โปรแกรมการเรียนการสอนโดยใช้เครื่อง คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือหรือสื่อในการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ได้ บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของรายวิชาที่ได้กำหนดไว้ สาระวิชาที่บรรจุโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ประกอบไปด้วยระบบภาพและเสียง สามารถโต้ตอบผู้เรียนได้ทันที เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความมุ่งหมายของรายวิชาที่กำหนดไว้ และ นุสรรา เดชจิตต์ (2556): 6) บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนจึงเป็นนวัตกรรมหนึ่งทางการศึกษา ที่มีคุณค่าทางการจัดการเรียนการสอนหลายประการ เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้สอนดำเนินการสอน ไปตามลำดับขั้นตอน ช่วยแก้ปัญหา การขาดแคลนผู้สอนได้ในบางโอกาส ช่วยถ่ายทอดเนื้อหา ประสบการณ์ ที่ซับซ้อนที่ เป็นนามธรรมสูง ๆ ได้ ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น นักเรียนได้มีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ช่วยส่งเสริมการศึกษารายบุคคล กลุ่มบุคคล นักเรียนได้เรียนตามความสนใจ ตามเวลาและโอกาสที่อำนวยและยังสามารถเรียนได้ ทั้งในชั้นเรียนปกติและสอนซ่อมเสริมนอกเวลาเรียนได้ สามารถลดบทบาทและภาระของผู้สอนให้น้อยลงนักเรียนมีบทบาทในการเรียนมากขึ้น สอนองความ

แตกต่างกันระหว่างบุคคลได้ดี บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีความสมบูรณ์อยู่ในตัวมีรายละเอียดของขั้นตอนต่าง ๆ นักเรียนสามารถศึกษาด้วยตนเอง และนำไปใช้ได้ตลอดเวลา โดยไม่จำเป็นต้องใช้เฉพาะในห้องเรียน เท่านั้น

จากความสำคัญดังกล่าวผู้ศึกษาจึงได้พัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 เพื่อใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอนและให้นักเรียน ได้สัมผัสกับนวัตกรรมทางการศึกษาที่ทันสมัย เหมาะกับวัย เนื้อหาสมบูรณ์ทั้งมีภาพ เสียง มีการเสริมแรงโต้ตอบกับผู้เรียน พร้อมทั้งสามารถใช้บทเรียน สร้างความพึงพอใจให้กับผู้เรียน สนอง ความต้องการของผู้เรียน และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้น สร้างทักษะพื้นฐาน ที่เข้มแข็งสำหรับการเรียนรู้โปรแกรมคอมพิวเตอร์อื่น ๆ ในอนาคตให้แก่ตัวผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้นโดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
2. การหาประสิทธิภาพ
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
4. ความพึงพอใจ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้นโดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีขอบเขตการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์และวิทยาศาสตร์ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินคุณภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาอินวิทยา 3 คน โรงเรียนวัดวังกะพี้ 9 คน โรงเรียนหมู่ห้าสามัคคี จำนวน 30 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 เพื่อตรวจสอบด้านการใช้ภาษา เวลา เนื้อหาให้เหมาะสม และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น
3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่องคอมพิวเตอร์เบื้องต้น

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พร้อมทั้งนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น 2) แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น 3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนเรื่อง คอมพิวเตอร์เบื้องต้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยลงความเห็นตามแบบประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำคะแนนจากแบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ มาหาค่าเฉลี่ยและใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00

จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม และนำนวัตกรรมการเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไปใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านนาอินวิทยาคม 3 คน โรงเรียนวัดวังกะพี้ 9 คน เพื่อตรวจสอบด้านการใช้ภาษา เวลา เนื้อหาให้เหมาะสม และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหมูห้าสามัคคี จำนวน 30 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 หาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ One group Pretest – Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านดอนโพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แบบประเมินบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน
- 2.2 แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น
- 2.3 แบบประเมินวัดความพึงพอใจ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองการใช้จริงของโรงเรียนบ้านดอนโพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1 จำนวน 30 คน ดังนี้

4.1 นำกระดาษคำตอบของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจให้คะแนน โดยข้อที่นักเรียนทำถูก ให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนที่กำหนดไว้ในแต่ละตอนของแบบทดสอบ

4.2 รวมคะแนนและนำคะแนนไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย (Mean : \bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)

4.3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน โดยใช้สถิติทดสอบที่ แบบไม่อิสระ (t-test Dependent)

4.4 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนโดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกับเกณฑ์ ร้อยละ 80

4.5 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจ มาตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนนเพื่อใช้ในการคำนวณ ค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาความตรงเชิงเนื้อหาจากสูตร IOC หา ค่าความยากของข้อสอบ หาความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson

5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและ หลังทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติ t – test dependent

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นำเสนอผลวิเคราะห์ 2 ส่วน

1. ผลการสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ผู้ศึกษาสร้างบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ได้จำนวน 9 เรื่อง คือ 1) ความหมายของ เทคโนโลยีและประโยชน์ของเทคโนโลยี 2) เทคโนโลยีสารสนเทศสำคัญต่อเราอย่างไร 3) รู้จักการใช้งานเว็บไซต์เบื้องต้น 4) สร้างเว็บไซต์เบื้องต้น 5) นำเสนอเว็บไซต์ 6) การทำปกรายงานด้วยโปรแกรม power point 7) การสร้างแผ่นพับด้วยโปรแกรม power point 8) การทำนามบัตรด้วย power point 9) การแทรกรูปภาพบนรูปร่าง ซึ่งแต่ละบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนมีองค์ประกอบ คือ 1) เมฆูลงชื่อผู้เรียน 2) เมนูหลัก 3) เมนูแผนการจัดการเรียนรู้ 4) เมนูแบบทดสอบก่อนเรียน 5) เมนูเนื้อหา 6) เมนู แบบทดสอบหลังเรียน 7) เมนูแนะนำการใช้งาน 8) เมนูผู้จัดทำ 9) ออกจากโปรแกรม

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้นโดยใช้ โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1 ผลการตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 โดยผู้เชี่ยวชาญโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.54)

2.2 ผลการหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.04/83.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 ผลการทดลองและศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา คอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้ โปรแกรม Power Point and Visual Basic พบว่า

ค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่า สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. ผลเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนโดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic กับเกณฑ์ร้อยละ 80

พบว่า การทดสอบหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 84.92 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.92 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ที่ตั้งไว้

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic

พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.12)

อภิปรายผล

การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point ร่วมกับ Visual Basic

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสร้างและตรวจสอบภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และมีประสิทธิภาพ การหาประสิทธิภาพเท่ากับ 85.89/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ซึ่งในขั้นตอนการออกแบบนั้นบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน นั้น ได้จัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ ตามขั้นตอน ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป

ซึ่งสอดคล้องกับ แนวคิดของ พิมพ์ภัทร ศิริเม (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อ ประสมบทเรียนคอมพิวเตอร์ ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำอักษรนำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 84.04/83.56 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ที่กำหนดไว้ 80/80

นอกจากนี้ บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ยังผ่านการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องจากอาจารย์ที่ปรึกษา และผ่านตรวจสอบคุณภาพด้านความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และผ่านการหา ประสิทธิภาพจากนักเรียน 3 กลุ่มตามกระบวนการหาประสิทธิภาพของบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน ส่งผลให้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐ วุฒิ บุญวิบูลวัฒน์ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนรูปแบบเกม ร่วมกับ เทคนิค MATH LEAGUE เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย สอนรูปแบบเกม มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ขั้นตอนที่ 2 ผลการทดลองและศึกษาผลการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนวิชา คอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6

2.1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้ โปรแกรม Power Point and Visual Basic

พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านดอนโพ หลังการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้นโดยใช้ โปรแกรม Power Point and Visual Basic มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้วิจัย นำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพที่ผ่านการทดลองใช้ตาม

แบบแผนการวิจัย และผู้ศึกษาได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ที่มีความเหมาะสมตรงกับเนื้อหา สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ และบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ รวมถึงได้มีการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สอดคล้องกับ ญัตติ บัญญัติวิวัฒนาการ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนรูปแบบเกม ร่วมกับเทคนิค MATH LEAGUE เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนรูปแบบเกม มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด การจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนรูปแบบเกม ร่วมกับเทคนิค Math League ในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 และนักเรียนมีเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์อยู่ในระดับชอบมากที่สุด

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ พิมพ์ภัทร ศิริเม (2553) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาสื่อประสมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำอักษรนำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า สื่อประสมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการสะกดคำอักษรนำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 87.04/84.20 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 นักเรียนที่เรียนโดยใช้สื่อประสมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำอักษรนำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนมีความก้าวหน้าร้อยละ 34.43 จำนวนนักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 มีความพึงพอใจต่อการใช้สื่อประสมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องการสะกดคำ อักษรนำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ในระดับมาก

2.2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic กับเกณฑ์ ร้อยละ 80

พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านดอนโพ ก่อนและหลังการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 3.49 คะแนน และ 8.49 คะแนน ตามลำดับ เมื่อทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนหลังการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

2.3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic

พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน วิชาคอมพิวเตอร์เบื้องต้น โดยใช้โปรแกรม Power Point and Visual Basic ในภาพรวมอยู่ในระดับความพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{x} = 4.79$, S.D. = 0.12) เนื่องจากมีสีสันทนหน้าจอของบทเรียน และความสวยงามของบทเรียน มีความน่าสนใจต่อการเรียนรู้ ตัวอักษรมีความชัดเจน อ่านง่าย ภาพประกอบมีความสวยงามคมชัด ปุ่มต่าง ๆ มีการจัดวางได้อย่างเหมาะสม ใช้งานได้ง่าย มีระยะเวลาที่เหมาะสมในการศึกษาบทเรียน ได้ความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากการเรียนรู้ผ่านบทเรียน ใช้งานบทเรียนง่าย สะดวก และการเรียนรู้ ข้อติดขัด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรศึกษาคู่มือก่อนใช้งานเพื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
 - 1.2 ควรเปิดอินเทอร์เน็ตขณะใช้นวัตกรรมเนื่องจากมีสื่อและเกมที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต
 - 1.3 ผู้สอนควรศึกษาแผนการสอนควบคู่ไปกับการใช้นวัตกรรม เนื่องจากแผนการสอนจะบอกถึงรายละเอียดในการจัดการเรียนการสอน
2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในวิชาอื่น ๆ หรือในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อเป็นการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่มีประสิทธิภาพให้มียุทธศาสตร์มากขึ้น
 - 2.2 ควรนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนที่สร้างขึ้น ไปใช้เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ
 - 2.3 ควรมีการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการนำบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ครรรชิต มาลัยวงศ์. (2546). เทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพฯ : สารมวลชน.

ณัฐวุฒิ บุญวิบูลวัฒน์. (2555). การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนรูปแบบเกม ร่วมกับเทคนิค Math League เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 3. สืบค้นเมื่อ 25 เมษายน 2566. จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/view/262308>

นุสรรา เดชจิตต์. (2556). ผลการเรียนรู้ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบแก้ปัญหา เรื่อง การคูณ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคงทน ในการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิมพ์ภัทร ศิริเม. (2553). การพัฒนาสื่อประสมบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การสะกดคำอักษรนำ ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 2. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. บุรีรัมย์: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สายฝน แสนใจพรม. (2553). “การใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่องพฤติกรรมทางการศึกษา สำหรับนักศึกษาที่ เรียนในรายวิชาหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่” รายงานการวิจัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เชียงใหม่.

สุปรีชา สอนสาระ. (2555). ความหมายของการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน. สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2566. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/442153>.

วุฒิชัย ประสารสอย. 2543. บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนนวัตกรรมเพื่อการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : หางุ่นสวน วีเจ พรินต์ติ้ง.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องหลักการใช้ภาษาไทย เพื่อเสริมสร้าง
ความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
The development of Thai learning Activities-Package (Thai grammar
usage) to promote the ability of reading and writing for secondary
students in grade 7

ปริยากร ทองคำ¹, กรรณิการ์ ทองรักษ์²
Pariyakorn Thongkham¹ Kannika Thongrak²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน วิธีดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาความเหมาะสม และหาประสิทธิภาพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังเจ้าวิทยาคม จำนวน 42 คน เพื่อหาความชัดเจนของเนื้อหา เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม และหาประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย แบบประเมินความสามารถในการอ่านและเขียน แบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษา

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

Pariyakornthongkham@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังเจ้าวิทยาคมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต38 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 39 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบบวัดความสามารถในการอ่านและเขียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติทดสอบที (t-test Dependent) ผลการศึกษาพบว่า

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.35) และผลการหาประสิทธิภาพเท่ากับ 80.89 / 81.89 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

4. ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.13)

คำสำคัญ : ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย หลักการใช้ภาษาไทย ความสามารถในการอ่านและการเขียน

Abstract

The objectives of this research were to 1) create and find efficiency the development of Thai learning Activities-Package (Thai grammar usage) to promote the ability of reading and writing for secondary students in grade 7, performance must be 80 / 80. 2) Compare the reading and writing abilities of secondary students in grade who received learning with Thai learning Activities-Package before studying and after studying. 3) Compare the learning achievement in Thai language of secondary students in grade 7 that has been organized for learning using Thai learning Activities-Package before studying and after studying. 4) Study the satisfaction of secondary students in grade 7 towards efficiency the development of Thai learning Activities-Package (Thai grammar usage) to promote the ability of reading and writing. The method of operation uses 2- steps research and development process as follows: Step 1: Creating and finding efficiency in the development of Thai learning Activities-Package (Thai grammar usage) to promote the ability of reading and writing for secondary students in grade 7 to be effective according to the criteria of 80 / 80, the researcher proceeded to create the development of Thai learning Activities-Package (Thai grammar usage) to promote the ability of reading and writing for secondary students in grade 7, 5 experts were presented to consider suitability. and find efficiency for secondary students in grade 7 Wangchao Witthayakhom School, 42 students, to find clarity in the content. Time spent organizing activities and finding efficiency tools used Suitability assessment form Thai language learning activities-Package, Reading and writing ability assessment form Assessment of academic achievement test Data were analyzed using the mean and standard deviation. Step 2: Experiment and study the results of using the development of Thai learning Activities-Package (Thai grammar usage) to promote the ability of reading and writing for secondary students in grade 7, the sample group includes secondary students in grade 7. Wang Chao Witthayakhom School under the Secondary Educational Service Area Office, Area 38, Semester 2, Academic Year 2023, number 3 9 students by purposive selection method (Purposive sampling) tools used in the development of Thai learning Activities-Package (Thai grammar usage) to promote the ability of reading and writing for secondary students in grade 7, reading and writing ability test. Academic achievement test Questionnaire on student satisfaction with

learning. the development of Thai learning Activities-Package (Thai grammar usage) to promote the ability of reading and writing for secondary students in grade 7. The statistics used include averages. (\bar{X}) standard deviation (S.D.) T-test statistics (t-test Dependent). The results of the study found that

1. Creating and finding efficiency in the development of Thai learning Activities-Package (Thai grammar usage) to promote the ability of reading and writing for secondary students in grade 7, the suitability was at the highest level ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.35) and the efficiency result is 80.89. / 81.89 which meets the criteria 80/ 80

2. Results: The reading and writing ability of secondary students in grade 7 after studying was higher than before studying with a statistical significance equal to 0.05

3. Academic achievement Thai language course of secondary students in grade 7 after studying was higher than before studying with a statistical significance of 0.05

4. Satisfaction results of secondary students in grade 7. towards organizing the development of Thai learning Activities-Package (Thai grammar usage) to promote the ability of reading and writing, satisfaction was at the highest level ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.13).

Keywords: Thai learning Activities-Package Thai grammar usage Ability to read and writing

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบธุรกิจการงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี สุนทรียภาพ เป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3-4)

การจัดการเรียนการสอนภาษาไทย ครูควรจัดให้นักเรียนฝึกทักษะการอ่านและเขียนอย่างจริงจัง เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ ความคิด การตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนิน

ชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2552 : 208) กล่าวว่าการอ่านและการเขียน เป็นทักษะที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านหนังสือเป็นการฝึกให้สมองได้คิด เป็นการแสวงหาความรู้ความเพลิดเพลินก่อให้เกิดความเข้าใจแนวคิด อารมณ์และจินตนาการ นอกจากนี้ การอ่าน มีบทบาทสำคัญในการศึกษาเล่าเรียน ด้วยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนขึ้นอยู่กับความสามารถทางการอ่านทั้งสิ้น และการเขียนเป็นทักษะที่มีความสำคัญ คือ การสื่อสารด้วยตัวอักษรเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ประสบการณ์ข่าวสารและจินตนาการจากผู้เขียนไปสู่ผู้อ่านจะเห็นได้ว่าทั้งการอ่านและการเขียนมีความสำคัญเพราะเมื่อคนอ่านออกเขียนได้ก็มีความรู้ สามารถปรับปรุงคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น การอ่านจะทำให้เกิดความสนใจใฝ่รู้และก้าวทันเหตุการณ์ของโลกปัจจุบัน ดังนั้นการเรียนภาษาไทยต้องใช้ทักษะที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งฟัง พูด อ่านและเขียน จะต้องทำการฝึกฝนทุกทักษะอย่างจริงจัง จึงทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะทางภาษาเพิ่มขึ้น

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อนวัตกรรมที่ได้พัฒนามาจากวิธีการเรียนการสอนหลายๆ วิธี เข้ามาประสมประสานให้กลมกลืนกันได้อย่างพอเหมาะ นับตั้งแต่การเรียนรู้ด้วยตนเอง การร่วมกิจกรรมกลุ่ม การใช้สื่อในรูปแบบต่างๆ ซึ่งมีเป้าหมายให้ผู้เรียนไปทีละน้อยมีโอกาสคิดใคร่ครวญ มีส่วนร่วมกิจกรรม อย่างกระฉับกระเฉง ได้ลงมือปฏิบัติจริง และผู้เรียนมีโอกาสภาคภูมิใจในความสำเร็จ โดยการทราบผลย้อนกลับทันทีหลังประกอบกิจกรรมนั้นๆ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเด่นวิวาราชฎร์รังสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ก่อนเรียนและหลังเรียน

4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผู้ศึกษาได้ศึกษาและค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิชาภาษาไทย
2. ชุดกิจกรรม
3. การหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรม
4. ความสามารถในการอ่านและการเขียน
5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. ความพึงพอใจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดของงานวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียนภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขอบเขตการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทย และหาประสิทธิภาพ (E_1/ E_2) ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทย กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังเจ้าวิทยาคม สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 38 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 42 คน เพื่อตรวจสอบด้านการใช้ภาษา เวลา เนื้อหาให้เหมาะสม และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. แบบประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านและเขียน
3. แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พร้อมทั้งนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ฉบับ ได้แก่ 1. แบบประเมินชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทย 2) แบบประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านและเขียน 3) แบบประเมินวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยลงความเห็นตามแบบประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำคะแนนจากแบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ มาหาค่าเฉลี่ยและใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม และนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไปใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังเจ้าวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 38 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 กลุ่มเดียวจำนวน 3 คน กลุ่มเล็ก 9 คน เพื่อตรวจสอบด้านการใช้ภาษา เวลา เนื้อหาให้เหมาะสม และภาคสนาม จำนวน 30 คนหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ One group Pretest – Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนวังเจ้าวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 38 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 39 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 2.1 แบบวัดความสามารถในการอ่านและเขียน
- 2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย
- 2.3 แบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 4.1 นำกระดาษคำตอบของแบบวัดความสามารถในการอ่านและเขียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาตรวจให้คะแนนโดยข้อที่นักเรียนทำถูกให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนที่กำหนดไว้ในแต่ละตอนของแบบทดสอบ
- 4.2 รวมคะแนนและนำคะแนนไปคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 4.3 เปรียบเทียบผลความสามารถในการอ่านและเขียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทย โดยใช้สถิติทดสอบที แบบไม่อิสระ
- 4.4 นำกระดาษคำตอบของแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน นำมาตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนนเพื่อใช้ในการคำนวณค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- 5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
- 5.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ หาความตรงเชิงเนื้อหาจากสูตร IOC หาค่าความยากของข้อสอบ หาความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson
- 5.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สถิติ t – test dependent

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1.1 ผลการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ผู้ศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางในสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย นำมาออกแบบการสร้างเป็นแผนการจัดการเรียนรู้จัดกลุ่มตามเนื้อหา แบ่งเป็น 3 ชุด คือ 1) กำเนิดของเสียงภาษาไทย 2) การสร้างคำในภาษาไทย 3) ชนิดและหน้าที่ของคำ ซึ่งในแต่ละชุดมีองค์ประกอบ คือ 1) แบบทดสอบก่อนเรียน 2) คำชี้แจงครูผู้สอน 3) คำชี้แจงนักเรียน 4) แผนการจัดการเรียนรู้ 5) ใบความรู้ 6) แบบฝึกการอ่านการเขียน 7) แบบวัดความสามารถการอ่านการเขียน 8) แบบทดสอบหลังเรียน

1.2 ผลการตรวจสอบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทย โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.35)

1.3 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน พบว่ามีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.89/81.89

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนทางภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องหลักการใช้ภาษาไทย พบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนทางภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.13)

อภิปรายผล

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องหลักการใช้ภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.35)

มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.89/81.89 เนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ผ่านกระบวนการจัดทำ
 อย่างเป็นระบบตามขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม มีจำนวน 3 ชุด คือ ชุดที่ 1 กำเนิดของเสียง
 ภาษาไทย ชุดที่ 2 การสร้างคำในภาษาไทย ชุดที่ 3 ชนิดและหน้าที่ของคำ และนำชุดกิจกรรมการ
 เรียนรู้ไปตรวจสอบคุณภาพกับผู้เชี่ยวชาญและหาประสิทธิภาพกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ
 ได้ปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพก่อนนำไปสอนจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย
 ของทาริกา สมพงษ์ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง
 เรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 ผลการวิจัยพบว่า มีประสิทธิภาพผลการวิจัยพบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง เรื่อง
 ชนิดและหน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มี
 ประสิทธิภาพเท่ากับ 75.76/76.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับสร้อยพัชร แก้ว
 ศรีไตร (2563 : 153) ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร เรื่อง
 คำและหน้าที่ของคำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัย
 พบว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร เรื่องคำและหน้าที่ของคำ โดยใช้การจัดการ
 เรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 80.56/80.65 ซึ่งสูงกว่า
 เกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 80/80 และสอดคล้องกับทิพย์ฉัตร พละพล (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการ
 สอนภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าชุดการสอน
 วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ
 83.57/87.83 ซึ่งมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนทางภาษาไทยของนักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องหลักการใช้ภาษาไทย
 พบว่า ความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อน
 เรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจากผู้ศึกษาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุด
 กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ภาษาไทย มีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ มีความเหมาะสม
 ตรงกับเนื้อหา สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และบรรลุ
 จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ รวมถึงได้มีการทดสอบความสามารถในการอ่านและเขียน สอดคล้อง
 กับดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยโดยใช้
 ชุดฝึกเสริมทักษะตามกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัย
 พบว่า พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
 ทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับสุวิวรรณ ชัยเพชร และคณะ (2558) ได้ศึกษาการพัฒนาชุด
 กิจกรรมการเรียนรู้สะกดภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งผลการวิจัยพบว่านักเรียน
 มีความสามารถในการอ่านการเขียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องหลักการใช้ภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นได้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื้อหาตรงกับจุดหมายที่วางไว้ คำนี้ถึงความแตกต่างของนักเรียน และแบบฝึกการอ่านและการเขียนหลากหลายรูปแบบ ทำให้นักเรียนเกิดทักษะความชำนาญและนักเรียนได้รับการฝึกหลาย ๆ ครั้งและหลายรูปแบบ เมื่อนักเรียน ได้รับการฝึกแล้ว นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ และสอดคล้องกับทฤษฎีของ พละพล (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนภาษาไทยเรื่องชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องหลักการใช้ภาษาไทย เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเรื่องหลักการใช้ อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับวิมลนาฏ วิฑูรานุรักษ์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนดอนแรดวิทยา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย อยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.16) และสอดคล้องกับทฤษฎีของ พละพล (2562) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาภาษาไทยที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนภาษาไทย โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.66 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50

ข้อเสนอแนะ

1. ในระหว่างการทำนิตการจัดการกิจกรรม ครูควรสังเกตพฤติกรรมนักเรียนที่มี ความสามารถในการอ่านและการเขียน อาจจะไม่เข้าใจหรือเกิดการเรียนรู้ช้า หรือต้องการความช่วยเหลือ ครูควรใช้เทคนิคเสริมแรงกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ หรืออธิบายให้เข้าใจชัดเจนอีกครั้ง

2. ควรมีการสร้างแบบฝึกทักษะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เนื้อหาที่เข้าใจยาก หรือ เนื้อหาที่เป็นปัญหาต่อการเรียนการสอนในกลุ่มทักษะภาษาไทยในแต่ละระดับชั้น เพื่อนำไปทดลองหาประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ดวงใจ ชนะสิทธิ์. (2563). **การพัฒนาความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยโดยใช้ชุดฝึกเสริมทักษะ ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา สำหรับโรงเรียนที่ได้รับการบริการวิชาการ. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.**
- ทาริกา สมพงษ์. (2563). **การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการกำกับตนเอง เรื่อง ชนิดและหน้าที่ของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.**
- ทิพย์ฉัตร พลผล. (2562). **การพัฒนาชุดการสอนภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ วิทยานิพนธ์ ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.**
- วิมลนาฏ วิฑูรางกูร. (2561). **การพัฒนาชุดการสอนภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.**
- สร้อยอุทัย แก้วศรีไตร. (2563). **ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร เรื่องคำและหน้าที่ของคำ โดยใช้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.**

การพัฒนาแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถ
ในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก
Developing a skill training set on spelling that doesn't match the
standard to strengthen the ability to read
and write for primary school students 3 Hilltribe Community Learning
Center "Mae Fah Luang" Tak Province

รัตนภรณ์ มะกรุดอินทร์¹ กรรณิการ์ ทองรักษ์² จิระภา ขำพิสุทธ์³
Rattanaphorn Makutain¹ Kannika Thongrak² Jirapa Khampisut³

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราก่อนเรียนและหลังเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา ก่อนเรียนและหลังเรียน 4) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน วิธีดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 ผู้ศึกษาดำเนินการสร้างแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน พิจารณาความเหมาะสม และหาประสิทธิภาพกับนักเรียน

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก
rattanaphorn2561@gmail.com

² อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

³ อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น ตาก

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแม่ระมาตราชูราษฎร์บำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 42 คน เพื่อหาความชัดเจนของเนื้อหา เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมและหาประสิทธิภาพ เครื่องมือที่ใช้ แบบประเมินความเหมาะสมของแบบฝึกทักษะเรื่องตัวละครไม่ตรงตามมาตรา แบบประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านและเขียน แบบประเมินแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขึ้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะเรื่องตัวละครไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ แบบฝึกทักษะเรื่องตัวละครไม่ตรงตามมาตรา แบบวัดความสามารถในการอ่านและเขียน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวละครไม่ตรงตามมาตรา สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สถิติทดสอบที (t-test Dependent) **ผลการศึกษาพบว่า**

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะเรื่องตัวละครไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.35) และผลการหาประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.08/86.22 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80
2. ผลความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05
4. ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวละครไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.13)

คำสำคัญ : การพัฒนาแบบฝึกทักษะ ตัวละครไม่ตรงตามมาตรา ความสามารถในการอ่านและเขียน

Abstract

The objectives of this study were to 1) create and find out the effectiveness of a practice model for spelling skills that do not conform to the standard. To strengthen the ability to read and write For Grade 3 students at the Hilltribe Community Learning Center “Mae Fah Luang” Tak Province To be effective according to the criteria of 80/80 2) Compare the reading and writing abilities of Grade 3 students at the Hilltribe Community Learning Center "Mae Fah Luang" Tak Province, which received learning management with practice exercises on spelling skills that did not meet the pre-class and post-class sections. 3) Comparing Thai language learning achievement. Grade 3 students at the Hilltribe Community Learning Center "Mae Fah Luang" as well Spelling skills practice that doesn't match the standard Before studying and after studying 4) Study student satisfaction. Grade 3 students who have learning to practice with spelling skills that are not in accordance with the section To strengthen the ability to read and write How to proceed using a 2- step research and development process as follows: Step 1: Create and find efficiency. Spelling skills practice that doesn't match the standard To strengthen the ability to read and write For Grade 3 students at the Hilltribe Community Learning Center “Mae Fah Luang” Tak Province To be effective according to the 80/80 criteria, the researcher proceeded to create Spelling skills practice that doesn't match the standard To strengthen the ability to read and write, 5 experts were presented to consider suitability. and find efficiency with Grade 3 students at Ban Mae Ramat Rat Bamrung School Tak Primary Educational Service Area Office 2, Semester 2, Academic Year 2022, number of 42 people , to find clarity in the content. Time spent organizing activities and finding efficiency tools used Suitability assessment form Spelling skills practice that doesn't match the standard Reading and writing ability assessment Assessment form for the Thai language learning achievement test Data were analyzed using the mean and standard deviation. Step 2: Experiment and study the results of using practice exercises regarding spelling that does not conform to the standard. To strengthen the ability to read and write For Grade 3 students at the Hilltribe Community Learning Center “Mae Fah Luang” Tak Province The sample group consisted of 30 Grade 3 students at the Hilltribe Community Learning Center “ Mae

Fah Luang”, Mae Ramat District, Tak Province, Semester 1 , Academic Year 2026 , by means of specific selection and tools used . Exercises for spelling skills that are not consistent with the standard, tests for reading and writing ability. Test to measure academic achievement in Thai language subjects Questionnaire on student satisfaction with learning. Spelling skills practice that doesn't match the standard. Statistics used include the average. (\bar{X}) standard deviation (SD) T-test statistics (t-test Dependent) **The results of the study found that**

1. Creating and finding efficiency Spelling skills practice that doesn't match the standard to strengthen Ability to read and write For Grade 3 students at the Hilltribe Community Learning Center “Mae Fah Luang” Tak Province It has the highest level of suitability. (\bar{X} = 4.69 , SD = 0.35) and the results of finding efficiency E1/E2 equal to 80.08 /8 6 .22 which meets the criteria 80/ 80

2. Results of the reading and writing ability of Grade 3 students at the Hilltribe Community Learning Center “Mae Fah Luang” Tak Province After studying was higher than before studying with a statistical significance of 0.05.

3. Academic achievement Thai language course of Grade 3 students at the Hilltribe Community Learning Center "Mae Fah Luang" Tak Province After studying was higher than before studying with a statistical significance of 0.05.

4. Results: Satisfaction of Grade 3 students regarding learning activities. With practice exercises regarding spelling that doesn't match the standard. To strengthen the ability to read and write For Grade 3 students at the Hilltribe Community Learning Center “Mae Fah Luang” Tak Province Satisfaction was at the highest level (\bar{X} = 4.79 , SD = 0.13)

Keywords: Developing a skill training set, spelling that doesn't match the standard, ability to read and writing

บทนำ

การอ่านและการเขียน เป็นทักษะที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวัน เพราะการอ่านหนังสือเป็นการฝึกให้สมองได้คิด เป็นการแสวงหาความรู้ความเพลิดเพลินก่อให้เกิดความเข้าใจแนวคิดอารมณ์และจินตนาการ และการเขียนเป็นทักษะที่สื่อสารด้วยตัวอักษรเพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก ดังนั้น การเรียนภาษาไทยต้องใช้ทักษะที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งฟัง พูด อ่านและเขียน จะต้องทำการฝึกฝนทุกทักษะอย่างจริงจัง จึงทำให้นักเรียนพัฒนาทักษะทางภาษาเพิ่มขึ้น การอ่านและการเขียน จึงเป็นทักษะที่สำคัญมีบทบาทในการเรียนรู้และควรมีการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนเสียใหม่ ซึ่งครูควรจัดให้นักเรียนฝึกทักษะการอ่านและเขียนอย่างจริงจัง เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ ความคิด การตัดสินใจแก้ปัญหาและสร้างวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ 2552 : 208) การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาใช้เป็นหลักเพื่อสร้างพื้นฐานการคิด การเรียนรู้และการแก้ปัญหา เป็นการเรียนรู้เพื่อการสื่อสารให้สามารถรับรู้ข้อมูล ข่าวสารได้อย่างพินิจพิเคราะห์ สามารถเลือกใช้คำเรียบเรียงความคิด ความรู้และการใช้ภาษาได้ อย่างถูกต้องตามเกณฑ์ ตรงความหมาย และมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องได้รับการฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษา (กระทรวงศึกษาธิการ 2551 : 21)

ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตากซึ่งมีเขตติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ลักษณะพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าไม้และภูเขา มีชาวเขาเผ่าต่างๆ อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งชาวเขาเหล่านี้รัฐบาลไทยยอมรับว่าพวกเขาเป็นคนไทยคนหนึ่ง มีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับคนไทยพื้นราบ และเมื่อเข้ามาอยู่ในแผ่นดินไทยก็ย่อมมีสิทธิในการเข้ารับการจัดการศึกษาเท่ากับคนไทยคนหนึ่ง ซึ่งการจัดการศึกษาภาคบังคับเด็กชาวเขาทุกคนจะต้องเข้ารับการศึกษาเช่นกัน ดังนั้นเด็กเหล่านี้จะต้องเรียนรู้ภาษาไทยให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามตัวชี้วัดเช่นเดียวกับคนไทยพื้นราบทุกประการ แต่ในสภาพที่เป็นจริงแล้ว ในชีวิตประจำวันของเด็กชาวเขาทั่วไป มีความเคยชินกับการใช้ภาษาแม่ ซึ่งเป็นภาษาถิ่นหรือภาษาประจำเผ่าของตนในการติดต่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน และภาษาแม่ดังกล่าวก็มีความแตกต่างไปจากภาษาไทยมาก เช่น ไม่มีเสียงพยัญชนะตัวสะกด ไม่มีเสียงพยัญชนะต้น สระ และวรรณยุกต์บางเสียงในภาษาไทย เมื่อนักเรียนเข้ามาเรียนในระบบโรงเรียนที่ใช้ภาษาไทยในการเรียนการสอนในการสื่อสารนั้น นักเรียนจึงไม่สามารถที่จะพูดได้ชัดเจนและออกเสียงตัวสะกดบางมาตราไม่ตรงตามมาตราตัวสะกดจึงส่งผลต่อการอ่าน เมื่อนักเรียนอ่านออกเสียงผิดมักจะเขียนคำนั้นผิดด้วย เพราะนักเรียนจะเขียนคำตามเสียงพูด จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในด้านการอ่านและการเขียนอยู่ในระดับต่ำดังนั้นเพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” ควรมีการใช้แบบฝึกทักษะ ซึ่งเป็นสื่อประสมที่ประกอบด้วยสื่อมากกว่าสองชนิดขึ้นไป สำหรับให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่ต้องการ โดยจัดเป็นแบบฝึกประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ใบกิจกรรม ใบงาน วัสดุ

อุปกรณ์ใบความรู้ รวมทั้งแบบประเมินผล สำหรับส่งเสริมนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามความสามารถ และความสนใจ นักเรียนสามารถนำแบบฝึกเสริมไปศึกษาได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ นักเรียนแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง ฝึกการตัดสินใจ การทำงานกลุ่ม นักเรียนสามารถเรียนรู้แนวทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสร้างความมั่นใจและช่วยลดภาระของผู้สอน

จากความสำเร็จข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่พัฒนาแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก อันจะเป็นพื้นฐานการพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงและการเขียนที่ถูกต้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน ก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรฐาน เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ผู้ศึกษาได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย
2. แบบฝึกทักษะ
3. การหาประสิทธิภาพ
4. ความสามารถในการอ่านและเขียน

5. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
6. ความพึงพอใจ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งพัฒนาแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก มีขอบเขตการวิจัยและพัฒนา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา

2. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญครูชำนาญการพิเศษภาษาไทยจำนวน 5 คน เพื่อประเมินด้านความเหมาะสมของแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา และหาประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแม่ระมาดราษฎร์บำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 42 คน เพื่อตรวจสอบด้านการใช้ภาษา เวลา เนื้อหาให้เหมาะสม และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก

2. แบบประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านและเขียน

3. แบบประเมินแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษานำแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก พร้อมทั้งนำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3 ฉบับ ได้แก่ 1) แบบประเมินแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก 2) แบบประเมินแบบวัดความสามารถในการอ่านและเขียน 3) แบบประเมินแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยลงความเห็นตามแบบประเมินที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และนำคะแนนจากแบบประเมินทั้ง 3 ฉบับ มาหาค่าเฉลี่ยและใช้เกณฑ์ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสม และนำแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ไปใช้กับกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแม่ระมาตราชูราษฎร์บำรุง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 42 คน เพื่อตรวจสอบด้านการใช้ภาษา เวลา เนื้อหาให้เหมาะสม และหาประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองและศึกษาผลการใช้แบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง แบบ One group Pretest – Posttest Design

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอแม่ระมาต จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบวัดความสามารถในการอ่านและเขียน

2.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย

2.3 แบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลความสามารถในการอ่านและเขียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอแม่ระมาต จังหวัดตาก ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 30 คน ดังนี้

4.1 นำกระดาษคำตอบของแบบวัดความสามารถในการอ่านและเขียนและแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทย มาตรวจให้คะแนนโดยข้อที่นักเรียนทำถูกให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนที่กำหนดไว้ในแต่ละตอนของแบบทดสอบ

4.2 รวมคะแนนและนำคะแนนไปคำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและเขียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียน ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราโดยใช้สถิติทดสอบที แบบไม่อิสระ

4.4 ผู้ศึกษาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลวัดความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจมาตรวจให้คะแนนและบันทึกคะแนนเพื่อใช้ในการคำนวณค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังทดลองใช้แบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา โดยใช้สถิติทดสอบที แบบไม่อิสระ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลการวิจัย ดังนี้

1. การสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

1.1 ผลการสร้างแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมทักษะความสามารถในการอ่านและเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เนื้อหาจากมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้แกนกลางในสาระที่ 1 การอ่าน และสาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย ออกแบบการสร้างเป็นแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้จัดกลุ่มตามเนื้อหา ได้แบบฝึกทักษะ 4 เล่ม คือ 1) เรื่องตัวสะกดไม่ตรงมาตราแม่กด 2) เรื่องตัวสะกดไม่ตรงมาตราแม่กด 3) เรื่องตัวสะกดไม่ตรงมาตราแม่กน 4) เรื่องตัวสะกดไม่ตรงมาตรา แม่กบ มีองค์ประกอบคือ 1) แบบทดสอบก่อนเรียน 2) คำชี้แจงครูผู้สอน 3) คำชี้แจงนักเรียน

4) แผนการจัดการเรียนรู้ 5) ใบความรู้ 6) แบบฝึกการอ่านการเขียน 7) แบบวัดความสามารถการอ่าน การเขียน 8) แบบทดสอบหลังเรียน 9) บรรณานุกรม

1.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตราเพื่อเสริม ทักษะความสามารถในการอ่านและเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมมีความ เหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.35)

1.3 ผลการหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมทักษะ ความสามารถในการอ่านและเขียนสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาว ไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” อำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก โรงเรียนบ้านแม่ระมาดราษฎร์บำรุง สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่ประถมศึกษาตาก เขต 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพ 80/80 พบว่า ประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.08/86.22

2. ผลความสามารถในการอ่านและเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เท่ากับ 0.05

4. ผลความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึก ทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงตามมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก มีความ พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.13)

อภิปรายผล

1. ผลการสร้างและหาประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงมาตรา เพื่อเสริมสร้าง ความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาว ไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มีความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.35) มีประสิทธิภาพ E1/E2 เท่ากับ 80.08/86.22 เนื่องจาก แบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก ได้ผ่าน กระบวนการจัดทำอย่างเป็นระบบตามขั้นตอนการสร้างแบบฝึกทักษะ มีวิธีการที่เหมาะสม ตรวจสอบ

คุณภาพกับผู้เชี่ยวชาญและหาประสิทธิภาพกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และได้ปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปสอนจริง ซึ่งได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ กอบกาญจน์ วิเศษรัมย์และคณะ(2562) ได้ทำการ วิจัยเรื่องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนสะกดคำควบกล้ำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 85.79/93.83 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านและการเขียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงมาตรา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาก แบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงมาตรา เพื่อ เสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก มีลำดับขั้นตอนเป็นระบบ มีความเหมาะสมตรงกับ เนื้อหา สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้และบรรลุ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ รวมถึงได้มีการทดสอบความสามารถในการอ่านและเขียน สอดคล้อง กับดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2563) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยโดยใช้ ชุดฝึกเสริมทักษะตามกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนแบบวัดก่อนเรียนและหลังเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ตรงมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถใน การอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้า หลวง” จังหวัดตาก พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแบบฝึกทักษะที่ สร้างขึ้นสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เนื้อหาตรงกับจุดหมายที่วางไว้ คำนึงถึงความแตกต่างของนักเรียน และแบบฝึกการอ่านและการเขียนหลากหลายรูปแบบ ทำใ้ นักเรียนเกิดทักษะความชำนาญและนักเรียนได้รับการฝึกหลาย ๆ ครั้งและหลายรูปแบบ เมื่อนักเรียน ได้รับการฝึกแล้ว นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้

4. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะเรื่องตัวสะกดไม่ ตรงมาตรา เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านและเขียน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับวิมลนาฏ วิฑูรานุฑูร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างและพัฒนาชุด กิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชนิดของคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 1 โรงเรียนดอนแร่วิทยา ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจอยู่ใน ระดับพึงพอใจมากที่สุด (\bar{X} = 4.60, S.D. = 0.16) และสอดคล้องกับทิพย์ฉัตร พลพะพล (2562) ได้ทำ

วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดการสอนภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการสร้างแบบฝึกทักษะภาษาไทยในระดับชั้นอื่นๆ
2. ควรมีการสร้างแบบฝึกทักษะในรายวิชาอื่นๆ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในศูนย์การเรียนชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” จังหวัดตาก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- ดวงใจ ชนะสิทธิ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง **การพัฒนาความสามารถในการอ่านเขียนภาษาไทยโดยใช้ชุดฝึกเสริมทักษะ ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ4R ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา สำหรับโรงเรียนที่ได้รับการบริการวิชาการ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม**
- ทิพย์ฉัตร พลผล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง **การพัฒนาชุดการสอนภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**
- วิมลนาฏ วิฑูรางกูร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง **การพัฒนาชุดการสอนภาษาไทย เรื่อง ชนิดของคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**

ถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดี “โรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล ระดับ
ประถมศึกษา” จังหวัดตาก

Lessons learned from good practices ”The boarding school in a remote
highland area Primary level”Tak Province

ระเบียบ สิทธิชัย¹ และอรนุช มั่งมีสุขศิริ²

Rabiab Sittichai and Oranuch Mungmesuksiri

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนประจำพักนอนระดับ
ประถมศึกษาในจังหวัดตาก และ 2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนประจำพักนอนระดับประถมศึกษา
ระเบียบวิธีการวิจัยที่ใช้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพการถอดบทเรียน การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการ
สนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก
และแบบการสนทนากลุ่มแบบกึ่งโครงสร้าง คณะผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการ
วิเคราะห์ผลการวิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยนำข้อมูลที่ได้มาจัดเป็นหมวดหมู่แล้วสังเคราะห์นำเสนอ
ออกมาเป็นการสร้างข้อสรุปตามประเด็นแนวคำถาม ผลการวิจัยพบว่า การถอดบทเรียนวิธีปฏิบัติที่ดี
ของโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูง มีหลักสำคัญคือ 1) การใช้กระบวนการมีส่วนร่วมตาม
กระบวนการ PDCA ในการบริหารจัดการและการนิเทศ การเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมในโรงเรียน
2) การจัดการเรียนการสอนตามแบบ Active Learning ให้กับนักเรียนประจำพักนอน 3) การมีส่วนร่วม
ร่วมของชุมชน ผู้ปกครองและภาคส่วนต่างๆในชุมชนในการบริหารจัดการของโรงเรียน
4) การสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนประจำพักนอนของต้นสังกัดทั้งระดับพื้นที่ และ
ระดับประเทศ และแนวทางการพัฒนาโรงเรียน ประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ (1) จัดทำมาตรการเพื่อ
การจัดโอกาสทางการเรียนรู้ (2) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยี
สารสนเทศและ (4) การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับนโยบาย ระดับพื้นที่การศึกษา และระดับ
โรงเรียน ชุมชน โดยการนำแนวทางไปใช้ ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: การถอดบทเรียน; โรงเรียนประจำพักนอน; พื้นที่สูงห่างไกล

¹ ดร. อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : rabiab@northern.ac.th โทร 08-1111-5525

² ดร. อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น Email : nuchnenu@hotmail.com โทร 09-35154197

Abstract

The objectives of this research were 1) to extract lessons on good practices of primary boarding schools in Tak province and 2) to find ways to develop primary boarding schools. The research methodology used is qualitative research. Lesson transcript Data collection through focus groups and in-depth interviews with key informant groups. The instruments used were in-depth interviews and semi-structured focus groups. Analysis of research results is carried out by taking the acquired data into categories. Then synthesize and present it to create conclusions based on the question line. The results showed that the lessons of good practices of boarding schools were taken away in high-altitude areas. The main principles are: 1) the use of PDCA participatory processes in management, organizing and supervision; Teaching and organizing activities in schools 2) Teaching and learning according to the Active Learning model for boarding students 3) Community involvement Parents and various sectors in the community in the management of the school 4) Support Promote the management of boarding school education.

Keywords: Lesson learned; boarding school; remote high areas

บทนำ

ภาคเหนือครอบคลุมเขตปกครอง 17 จังหวัด จัดแบ่งเป็นภาคเหนือตอนบน 8 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ และน่าน ภาคเหนือตอนล่าง 9 จังหวัด ประกอบด้วยจังหวัดพิษณุโลก อุตรดิตถ์ สุโขทัย ตาก กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ และอุทัยธานี สภาพพื้นที่ทางภูมิศาสตร์ ภาคเหนือของประเทศไทยมีความหลากหลายของธรรมชาติ ภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่เป็นภูเขาสูง เขตทิวเขา เขตที่ราบหุบเขา ปกคลุมด้วยป่าไม้ เป็นแหล่งกำเนิดของต้นน้ำลำธารส่วนภาคเหนือตอนล่างส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบลุ่มน้ำขนาดใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร ประชากรของภาคเหนือมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่เชื่อมโยงสู่ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น กะเหรี่ยง ม้ง เมี่ยน ลัวะ ถิ่น ไทลื้อ ไทยใหญ่ จีนฮ่อ มูเซอ เย้า เป็นต้น การตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนของประชาชนที่ตั้งอยู่ภูเขาสูง เขตทิวเขา เขตที่ราบหุบเขา จะอยู่กระจัดกระจายเป็นหย่อมบ้าน ตามที่ราบเชิงเขา หุบเขา และมีการคมนาคมไม่สะดวก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำไร่ บุกบุกกลางป่า รับจ้าง หาของป่า มีฐานะยากจน ดังนั้นประชาชนกลุ่มนี้จึงให้ความสำคัญกับการหาเลี้ยงชีพมากกว่าที่จะให้บุตรหลานเข้ารับการศึกษาทำให้ประชากรวัยเรียนของ

พื้นที่ภาคเหนือตอนบนและด้านทิวเขาทางด้านตะวันตกภาคโอกาสทางการศึกษาสูงมาก อีกทั้งคุณภาพการศึกษาก็ยัง อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งส่งผลไปถึงคุณภาพของชีวิตด้วย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2552) ได้ศึกษาคุณภาพสำหรับเด็กด้อยโอกาสที่อาศัยอยู่บนพื้นที่ภูเขาสูงและทุรกันดารภาคเหนือ พบว่า 1) ประชากรวัยเรียนในพื้นที่ดังกล่าว ตกหล่นไม่ได้เข้าเรียน คิดเป็นร้อยละ 38 ของประชากร ในวัยเรียนที่ตกหล่นไม่ได้เข้ารับการศึกษทั้งประเทศ 2) ผู้เรียนที่เข้าเรียนแล้ว ออกกลางคันด้วยสภาพปัญหาต่าง ๆ คิดเป็นร้อยละ 15 ของผู้เรียนที่ออกกลางคันทั่วประเทศ 3) ผู้เรียนที่เรียนจบการศึกษาชั้นประถมศึกษาแล้วไม่เรียนต่อ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 9.27 ของผู้ที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 4) ผู้เรียน ที่เรียนจบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และไม่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็น ร้อยละ 48.85 ของ ผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 5) ผู้เรียนบนพื้นที่ภูเขาสูงมี คุณภาพการเรียนต่ำ 6) ผู้เรียนมีภาวะทุพโภชนาการ สุขภาพอนามัยไม่ดี 7) การดำรงชีวิตของประชากรขาด ความรู้ ความเข้าใจโดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มี ผลกระทบต่อความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของ ประชาชน 8) ขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิ เสรีภาพ รวมทั้ง การเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและตรวจสอบการดำเนินงานของ ภาครัฐและ เอกชน ปัญหาการจัดการศึกษาของผู้เรียนบนพื้นที่สูง และทุรกันดารที่กล่าวมาข้างต้น สอดคล้องกับรายงาน ของสำนักงานบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 1 (2554) 3 กลุ่ม จังหวัดภาคเหนือตอนบน ที่ระบุว่าปัญหาด้านการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่สูงพบว่า 1) ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานส่วนใหญ่ลดลง 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาไม่เพียงพอ 3) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่พร้อมและไม่ทันสมัย 4) อาคาร สถานที่ ห้องปฏิบัติการไม่พร้อม ครุภัณฑ์มีอายุการใช้ งานมาก 5) บุคลากรครูมีวุฒิไม่ตรงกับภาระงานที่สอน และงานที่รับผิดชอบ ตลอดจนมีการโยกย้ายบ่อยและ ขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) การเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาบ่อยทำให้นโยบายไม่ต่อเนื่อง 7) จำนวนโรงเรียนขนาดเล็กมีมากส่งผลการ พัฒนา คุณภาพการศึกษา 8) ผู้ปกครองและชุมชนส่วนใหญ่มี ฐานะยากจนต้องหาเลี้ยงชีพจึงมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาน้อย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้การพัฒนาการจัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนที่อยู่ เขตทิวเขา เขตที่ราบหุบเขา บนภูเขาสูงที่มีการคมนาคมไม่สะดวก ต้องมีลักษณะเฉพาะที่ต่างจากการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนโดยทั่วไปที่มีถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ราบ หรือแม้จะอยู่ในภาคเหนือเดียวกัน

การจัดการศึกษาในลักษณะโรงเรียนประจำพักนอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนที่มีถิ่นที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทางไป-กลับระหว่างบ้านและโรงเรียน ให้ได้รับการศึกษาในโรงเรียนที่จัดที่พักนอนและอาหารให้ผู้เรียนระหว่างเรียนในโรงเรียนเพื่อจัดโอกาสทางการศึกษาให้ผู้เรียน และที่สำคัญประเทศไทยเป็นภาคีขององค์การสหประชาชาติได้รับรองอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (พ.ศ.2532) ที่กำหนดให้รัฐภาคียอมรับสิทธิของเด็กให้ได้รับ

การศึกษาบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกันอันเป็นไปตาม ปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for all) หรือปฏิญญาจอมเทียน ค.ศ.1990 (พ.ศ.2533) ที่มุ่งเน้นให้การจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานของปวงชน เป็นไปอย่างเสมอภาคและทั่วถึง ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหน่วยงานจัดการศึกษาของรัฐ ได้จัดการศึกษาให้ประชากรวัยเรียนที่อยู่พื้นที่ห่างไกลกันดารได้เข้าเรียน ไม่ให้ตกหล่น และสามารถเรียนรู้จบจบ การศึกษาภาคบังคับ โดยจัดโรงเรียนในลักษณะโรงเรียนประจำพักนอน เพื่อสร้างโอกาสให้ประชากรวัยเรียนได้เข้าถึงการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างครอบคลุมทั่วถึง และได้จัดสรรงบประมาณให้โรงเรียนเป็นงบอุดหนุนรายหัว และ งบดำเนินงานสำหรับเป็นค่าอาหารและค่าจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนที่พักนอน ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ.2550 จนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนประจำพักนอน ความหมายจากพจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถานหมายถึงโรงเรียนที่นักเรียนต้องกินอยู่หลับนอนอยู่ที่โรงเรียนเป็นประจำ เรียกนักเรียนเช่นนั้นว่านักเรียนกินนอน หรือ นักเรียนประจำ และในพจนานุกรมภาษาอังกฤษคอลลิน (2561) คำว่าโรงเรียนประจำพักนอน (Boarding schools) หมายถึง โรงเรียนที่จัดหาที่พักให้นักเรียนบางคน หรือทุกคนในระหว่างที่นักเรียนศึกษาในภาคการเรียน และในเว็บเตอร์นิวเวิลด์ คอลเลจ ดิกชันนารี (2010) โรงเรียนประจำพักนอน(Boarding schools) หมายถึงโรงเรียนที่จัดที่พักและอาหารให้นักเรียน สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้นิยามโรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับนักเรียนประจำพักนอนหมายถึงโรงเรียนปกติที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กนักเรียนที่มีที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลเดินทางไม่สะดวก ไม่สามารถเดินทางไปกลับได้ และเป็นโรงเรียนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอนุญาตและประกาศให้เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนประจำพักนอน

จากความหมายดังกล่าวโรงเรียนประจำพักนอนคือโรงเรียนปกติที่จัดที่พักนอนให้แก่เด็กนักเรียนที่มีที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลเดินทางไม่สะดวก ไม่สามารถเดินทางไปกลับได้ และจัดอาหารให้นักเรียนที่พักนอนในระหว่างที่นักเรียนศึกษาในภาคเรียน โดยบางโรงเรียนจัดที่พักและอาหารให้กับนักเรียนทุกคน และมีบางโรงเรียนมีทั้งนักเรียนไปกลับและนักเรียนพักนอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในระบบโรงเรียนและจัดให้นักเรียนเรียนฟรี 15 ปี โดยมีสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐานรับผิดชอบการจัดสรรงบประมาณ ให้โรงเรียนผ่านทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นอกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะจัดอาหารและที่พักนอนในโรงเรียนปกติสำหรับให้นักเรียนที่มีที่อยู่ห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทางไป-กลับระหว่างบ้านและโรงเรียนแล้วยังพบว่ายังมีโรงเรียนประจำพักนอน ประเภทโรงเรียนปกติ และโรงเรียนประเภทการศึกษาพิเศษ อื่นๆ อีก ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดงบประมาณงบเงินอุดหนุนให้กับนักเรียนประจำพักนอน โรงเรียนประเภทการศึกษาพิเศษ ได้แก่ โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ โรงเรียนการศึกษา

พิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนดงกล้วย เป็น โรงเรียนที่จัดการศึกษาพิเศษเพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาส ที่อยู่ในความดูแลของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำหรับโรงเรียนประเภทปกติ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดการศึกษาในรูปแบบโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่ ที่อยู่ห่างไกลบนภูเขาสูงทางภาคเหนือ โดยจัดที่พักนอนและอาหารเพื่อจัดโอกาสให้เด็กที่มีถิ่นที่อยู่ไม่สะดวก ห่างไกล กันดาร ให้ได้รับการศึกษาบนพื้นฐานของโอกาสที่เท่าเทียมกัน และจากแผนการศึกษาชาติ พ.ศ.2560-2579 ในยุทธศาสตร์ที่ 4 การสร้างโอกาส ความเสมอภาคและเท่าเทียมทางการศึกษา เป้าหมายที่ 1 ผู้เรียนทุกคนได้รับโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ โรงเรียนประจำพักนอน ภาคเหนือหมายถึงโรงเรียนที่การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่สูง บนภูเขา ทิวเขา ที่ราบหุบเขาทางภาคเหนือตอนบนและทิวเขาด้านตะวันตก ของจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง พะเยา แพร่ น่าน และตาก มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาเพื่อประชากรวัยเรียนที่อยู่พื้นที่ห่างไกลกันดารบนพื้นที่สูง ได้เข้าเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานตามสิทธิของเด็กไทย โดยการสร้างโอกาสในการรับนักเรียนและจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเท่าเทียมทางการศึกษา จัดอาหาร และที่พักนอน พร้อมกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้กับนักเรียน เพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาให้กับเด็กไทยทุกคน

เรื่องเล่าของผู้ครูผู้สอน โรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกลระดับประถมศึกษา จังหวัดตาก
 ปรัชญาการจัดการศึกษาที่ครูผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ และการนำมาใช้ในการจัดการ เรียนรู้ จนเกิดผลสำเร็จ

นายอนันต์ พนาสิสงบ ได้นำหลักปรัชญาการจัดการเรียนการสอนโดยน้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อให้ประสบผลสำเร็จจะใช้วิธีการเรียนรู้ทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริง โดยการลงมือทำ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ทำซ้ำๆ บ่อย ๆ จนเกิดความรู้และความเข้าใจสถานที่ปฏิบัติจะใช้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งในและนอกโรงเรียน ในโรงเรียนเช่น แหล่งเรียนรู้โคก หนอง นา โมเดล นอกโรงเรียน เช่นเรือกสวน ไร่ นา ของผู้ปกครองในชุมชนบ้านแม่ตั้น มีการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ

นายฤทธิเดช อุตโมได้นำเสนอวิธีนำหลักปรัชญาการจัดการศึกษาการเรียนการสอนแบบเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ “มนุษย์จะต้องปรับตัวเพื่อให้ชีวิตอยู่รอด” สิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องสำคัญ และจะต้องนำไปใช้เป็นแนวคิดของการจัดการศึกษาที่ต้องเน้นฝึกให้นักเรียนแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากการกระทำ นอกจากนี้ต้องได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกคิด ฝึกลงมือทำ ฝึกทักษะกระบวนการต่าง ๆ โดยการฝึกให้นักเรียนหอพักนอนได้ใช้เวลาว่างที่เหลือจากกิจวัตรประจำวัน มาฝึกทักษะอาชีพ งานช่างงานฝีมือ เช่นร่วมกับครูและผู้ปกครองก่อสร้างบ้านพักครู ห้องน้ำ เรือนเลี้ยงไก่ เรือนกาแพ การ

ปรับปรุงระบบไฟฟ้าในหอพักนอน การเลี้ยงไก่พันธุ์ไข่ การปลูกพืชผักสวนครัว การเลี้ยงปลาใน
โคก หนอง นา โมเดล ฯลฯ

นางพิมพ์ศิริ แดงชีวได้นำเสนอวิธีการนำหลักปรัชญาการจัดการศึกษาแบบพิพัฒนาการ
นิยม (progressivism) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ โดยแนวคิดหลักการของการศึกษาแบบพิพัฒนาการ
นิยมนี้ ก็คือการศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
ควบคู่กันไป ความสนใจ ความถนัด และลักษณะพิเศษของผู้เรียน ควรได้รับความสนใจและได้รับการ
ส่งเสริมให้มากที่สุด ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยทั้งในและนอกห้องเรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนได้
รู้จักตนเองและสังคม เพื่อผู้เรียนจะได้ปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้เรียนจะต้องรู้จักการ
แก้ปัญหาด้วยตนเองได้

ผลงานในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าที่ครูผู้สอนภาคภูมิใจ และเรื่องไหนที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ มากที่สุด

นายอนันต์ พนาลีสงบ บอกเล่าถึงผลงานในการจัดการเรียนรู้ที่ภาคภูมิใจ คือ ได้รับรางวัล
ครูผู้มีอุดมการณ์ รางวัลครูดีศรีทำสองยาง รางวัลครูผู้ฝึกสอนนักเรียนในการแข่งขันทักษะวิชาการทั้ง
ระดับกลุ่มระดับเขตพื้นที่ ระดับภาคเหนือและผลงานที่มีความภาคภูมิใจมากที่สุดที่สามารถจัดทำ
แหล่งเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในบริเวณโรงเรียนทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง

นายฤทธิเดช อุตโม ผลงานที่ได้เรียนรู้งานช่างงานจากครูพี่เลี้ยง นักเรียนประจำพักนอน
โดยที่ท่านผู้อำนวยการ และหน่วยงานที่เข้ามาช่วยเหลือในการสร้างบ้านพักครู โดยใช้เวลาในการ
สร้างประมาณ 6 เดือน มีความภาคภูมิใจมากที่สุดที่ได้มีส่วนร่วมและได้ทั้งความรู้ในงานช่างประเภท
ต่าง ๆ

นางพิมพ์ศิริ แดงชีว ผลงานในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณค่าและเกิดภาคภูมิใจมากที่สุด คือ
จากสถานการณ์ในปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งทำให้การจัดการ
เรียนการสอนต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ที่เหมาะสม โดยได้จัดการเรียนการสอนทั้งใน
รูปแบบ On-site On-hand และ On-line และต้องเน้นความปลอดภัยทั้งผู้สอนและนักเรียนเป็นหลัก
ทั้งนี้ด้วยความทุ่มเท ความเอาใจใส่ และความตั้งใจของนักเรียนและผู้สอน จึงส่งผลให้ในรายวิชา
คณิตศาสตร์มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปี
การศึกษา 2564 มีผลคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าปีที่แล้ว และผลคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าทุกระดับ

กลยุทธ์หรือกระบวนการที่ครูผู้สอนนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ

นายอนันต์ พนาลีสงบ กลยุทธ์หรือกระบวนการที่นำมาจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ
คือใช้กลยุทธ์สถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ โดยการจัดการเรียนรู้ใช้
กระบวนการ PDCA ในการจัดการเรียนรู้ และให้นักเรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเองควบคู่กับทฤษฎีที่
เรียนมา เช่น การเลี้ยงหมู เลี้ยงกบ เลี้ยงไก่ไข่ เลี้ยงปลา และปลูกผัก เป็นต้น

กระบวนการ PDCA ขั้นตอนการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมตามกระบวนการ PDCA ดังนี้

1. การวางแผน (Plan - P) การวางแผนเป็นจุดเริ่มต้นที่ต้องจัดทำเป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าอย่างรอบคอบเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายแนวทางการดำเนินงาน ผู้รับผิดชอบงานกำหนดระยะเวลาและทรัพยากรที่จะต้องใช้เพื่อทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการตามแผนการส่งเสริมและพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร แผนงบประมาณซึ่งแผนต่างๆ ต้องมีความเชื่อมโยงกับนโยบายและความต้องการของท้องถิ่นด้วย

2. การปฏิบัติตามแผน (Do - D) เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้วบุคลากรก็ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ โดยระหว่างการดำเนินงานผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข ดังนี้

2.1 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ

2.2 กำกับ ติดตาม ทั้งระดับรายบุคคล / หมวดวิชา เพื่อกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการดำเนินงานตามแผน

2.3 ให้การนิเทศในระหว่างการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำกับและติดตามว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้หรือมีปัญหาหรือไม่ หากไม่เป็นไปตามแผนหรือมีปัญหาจะได้ให้การนิเทศเพื่อปรับปรุงแก้ไข การกำกับและติดตามการปฏิบัติงานมีหลายวิธี เช่น ผู้บริหารอาจติดตามด้วย การสอบถามเป็นรายบุคคล จัดประชุมกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือให้แต่ละบุคคลรายงานความก้าวหน้าของการทำงานเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือนซึ่งอาจเป็นการรายงานปากเปล่าหรือจัดทำรายงานเสนอเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานต่อไป

3. การตรวจสอบผลการปฏิบัติ (Check - C) การประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานที่ผ่านมาว่าบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้เพียงใด ต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใดบ้าง ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เหมาะสมจะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล ไม่กลัวการประเมินผลโดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อพัฒนาไม่ใช่การตัดสิน ถูก-ผิด ไม่ใช่การประเมินเพื่อประเมินและไม่ใช่เรื่องที่ทำยาก ไม่ต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมินมากมาย แต่เป็นการประเมินในงานที่ทำอยู่เป็นประจำเครื่องมือที่ใช้อาจเป็นเครื่องมือที่มีอยู่แล้ว โดยไม่ต้องสร้างขึ้นใหม่ เช่น สถิติที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของฝ่ายวิชาการ ผลงานหรือการบ้านตลอดจนการทดสอบย่อยของผู้เรียนในชั้นเรียนซ้ำเป็นข้อมูลที่ครูมีอยู่แล้วเพียงจัดเก็บให้เป็นระบบมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะๆ เพื่อพิจารณาการดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตาม

เป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่จะต้องปรับปรุง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษา ก็จะต้องมีการประเมินสรุปความเพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไขปรับปรุง การดำเนินการในระยะต่อไป

4. การพัฒนา/ปรับปรุงแก้ไข (Action - A) เมื่อบุคลากรแต่ละคน/ฝ่าย มีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ส่งผลให้กับคณะกรรมการ ที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ แปลผลในภาพรวมทั้งหมด แล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น อาจารย์ที่ปรึกษา ครูประจำวิชา หัวหน้ากลุ่มสาระ การเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองต่อไป การเผยแพร่ผลการประเมินอาจใช้วิธีจัดประชุมครูภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้ สถานศึกษาจัดป้ายนิเทศหรือจัดทำรายงาน ผลการประเมินฉบับย่อแจกบุคลากร

นายฤทธิเดช อุตโม ให้ข้อมูล กลยุทธ์ที่นำมาใช้คือ กลยุทธ์สถานศึกษา กลยุทธ์ที่ 4 การพัฒนาทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ มีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนได้ลงมือทำ และปฏิบัติจริงเพื่อที่จะได้รับประสบการณ์ตรง ผู้เรียนจะเกิดความรู้ที่ได้ลงมือทำ โดยควบคู่กับทฤษฎีที่เรียนมาจัดกระบวนการในการจัดการเรียนรู้

นางพิมพ์ศิริ แดงชีว บอกเล่าถึงวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ให้กับนักเรียนประจำพักนอน ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้นักเรียนประจำพักนอน สามารถเชื่อมโยงความรู้หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง ผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้แนะนำ กระตุ้นหรืออำนวยความสะดวก ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นโดยกระบวนการคิดขั้นสูง กล่าวคือผู้เรียนมีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมายและนำไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวความคิดการเรียนการสอนแบบ Active Learning

การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning ให้กับนักเรียนประจำพักนอน

1. จัดการเรียนการสอนที่เน้นพัฒนาศักยภาพทางสมอง ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา และการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้
2. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้และจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนทั้งในด้านการสร้างองค์ความรู้ การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน
5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ความรับผิดชอบร่วมกัน การมีวินัยในการทำงาน และการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ

6. จัดกระบวนการเรียนการสอนรูปแบบสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะด้านต่างๆมาเรียนรู้ด้วยตนเอง

7. ส่งเสริมให้ผู้เรียน สืบค้นข้อมูลข่าวสาร หรือสารสนเทศที่เกี่ยวกับการเรียนรู้

8. ครูผู้สอนจะเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

วิธีการในการติดตามและประเมินผลสำเร็จการจัดการเรียนรู้

การติดตามและประเมินผลสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ จะมีการใช้แบบประเมินผลงาน แบบสังเกตพฤติกรรม แบบทดสอบ และการประเมินจากการปฏิบัติจริง รวมทั้งการประเมินจากการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

การติดตามเพื่อ การเข้าถึงบริการการศึกษา ลดอัตราเด็กออกกลางคัน ดังนี้

1. การคัดกรองนักเรียนประจำพักนอน
2. จัดทำทะเบียนนักเรียนหอพัก ข้อมูลสารสนเทศด้านต่างๆ
3. นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการดำเนินการ ได้แก่วัดผู้เรียน คัดกรอง ส่งเสริม/แก้ไข และส่งต่อฝ่ายที่เกี่ยวข้อง
4. จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อส่งเสริม พัฒนา ติดตามและประเมินผล ได้แก่
 - 4.1 กิจกรรมแนะแนวเชิงรุก
 - 4.2 กิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียน
 - 4.3 กิจกรรมจัดหาทุนการศึกษา
 - 4.4 กิจกรรมการประชุมผู้ปกครองนักเรียนประจำพักนอน

การจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนภาคภูมิใจเป็นผลจากการวิเคราะห์หลักสูตร

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้
 ขั้นตอนในการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้

1. ศึกษามาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
 พุทธศักราช 2551และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)

2. กำหนดชื่อหน่วยการเรียนรู้

3. จัดทำโครงสร้างรายวิชา

4. ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย ความรู้ ทักษะกระบวนการ สมรรถนะ

คุณลักษณะอันพึงประสงค์

5. กำหนดสื่อ วัสดุ อุปกรณ์และทรัพยากรที่ต้องใช้ในหน่วยการเรียนรู้

6. กำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลในหน่วยการเรียนรู้

7. จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เช่น

7.1 การใช้บทบาทสมมติ/การเรียนรู้จากสถานการณ์จำลอง

- 7.2 เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน และแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
- 7.3 การลงมือปฏิบัติจริง/การเรียนรู้โดยโครงการงาน
- 7.4 การเรียนรู้โดยกรณีศึกษา/การเรียนรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ
- 7.5 การเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหา/กระบวนการกลุ่ม
- 7.6 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม/การเรียนรู้อย่างร่วมมือ
- 7.7 การสร้างความรู้ด้วยตนเอง/การสืบเสาะแสวงหาความรู้
- 8. ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้
- 9. นำผลที่ได้จากการบันทึกรวบรวมไว้ในขณะปฏิบัติการสอนมาวิเคราะห์เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การแบ่งปันประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 ได้มานิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนโรงเรียนประจำพักนอนงานวิชาการหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิต ทักษะอาชีพเพื่อการมีงานทำ ซึ่งในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนประจำพักนอน ในด้านการบริหารหอพักนักเรียน, การส่งเสริมการเรียนรู้, การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านโภชนาการ สุขภาพอนามัย และด้านความปลอดภัยของนักเรียนหอพัก โรงเรียนจะต้องสร้างความรู้ ความเข้าใจ ให้กับ คณะครู ผู้ปกครองนักเรียนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ร่วมรับรู้และพัฒนางานไปด้วยกัน

เรื่องเล่าของศึกษานิเทศก์หรือผู้สนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษา โรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกลระดับประถมศึกษา

1. ข้อมูลพื้นฐานในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล

นางจันทนา ทองอ่วม ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากเขต 2 ปฏิบัติหน้าที่กลุ่มงานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้รับผิดชอบงาน ด้านการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตร การสอน และกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ข้อมูล ในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกลนั้น นอกจากบุคลากรในกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาซึ่งประกอบด้วยศึกษานิเทศก์จำนวน 13 คน ยังมีบุคลากรจากกลุ่มงานต่างๆ ในเขตพื้นที่การศึกษาให้การสนับสนุนได้แก่ ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษาคือนายพงศกร ทองคำ และเจ้าหน้าที่ในกลุ่มส่งเสริม รวมทั้งบุคลากรจากกลุ่มนโยบายและแผนซึ่งได้ร่วมกันดำเนินการสนับสนุนวัสดุครุภัณฑ์ อุปกรณ์การเรียนการสอน ส่งเสริมการใช้ทางไกลผ่านดาวเทียมโดยเฉพาะกลุ่มสาระ

การเรียนรู้ที่ไม่มีครูตรงวิชาเอกสอน ผูกอบรมทักษะกระบวนการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2560) ให้กับครูผู้สอนในโรงเรียนสนับสนุนสื่อ เอกสารคู่มือแบบฝึกการอ่านออกเขียนได้สำหรับเด็กพื้นที่สูง (Read Right for Child (RRC.) ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบ Active Learning รวมทั้งเทคนิคกระบวนการสอนเสริมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษและสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2. บริบท สภาพการณ์ของโรงเรียนในโครงการฯที่เป็นเงื่อนไขสำคัญในการพัฒนาหรือแก้ปัญหาในโรงเรียนที่ต้องเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา

โรงเรียนบ้านแม่ตึ่น อำเภอท่าสองยาง เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาให้กับผู้เรียนในระดับอนุบาลปีที่ 2 ถึงระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สภาพบริบทชุมชนโดยรอบโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนหมู่บ้านชาวเขา เผ่ากระเหรี่ยงอาชีพลักษณ์ของชาวบ้าน ในชุมชน คือ เกษตรกรรม และรับจ้างอยู่ในเขตพื้นที่และต่างจังหวัด สถานะภาพครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน นักเรียนบางส่วนมีปัญหาทางด้านครอบครัว ประกอบกับนักเรียนและผู้ปกครองบางส่วนยังไม่ได้รับสัญชาติจึงมีปัญหาทางด้านสิทธิ ด้านการสื่อสาร ปัญหาด้านสุขอนามัย ฯลฯ

จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และภายนอกของโรงเรียนบ้านแม่ตึ่น ในด้านของปัจจัย ด้านโครงสร้างและนโยบาย พบว่าครูผู้สอนมีการโยกย้ายทำให้โครงสร้างการบริหารงานมีการปรับเปลี่ยนบ่อย ขาดการประสานงานด้านนโยบายและการประชาสัมพันธ์ การกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษาไม่ได้มีการทบทวน SWOT ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงภาระงานมีหลายหน้าที่ทำให้ขาดความชัดเจน ในการปฏิบัติงาน ขาดการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยด้านผลผลิตและการให้บริการ พบว่าการเชื่อมต่อระบบInternet ไม่เสถียรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนต่ำกว่ามาตรฐานในบางกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์และประเมินค่าของผู้เรียนยังไม่บรรลุตามตัวชี้วัด การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษายังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ปัจจัยด้านบุคลากร พบว่าครูสอนไม่ตรงตามสาขาวิชาเอก ครูมีภาระงานด้านอื่นๆ มากขึ้น ทำให้มีเวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เต็มที่ ครูบางคนยังขาดทักษะด้าน ICT ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่าผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ไม่มีเวลาให้ลูกหลาน ขาดการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องความประพฤติและเรื่องการเรียนรู้ เนื่องจากจะต้องประกอบอาชีพหารายได้ให้กับครอบครัว นักเรียนส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับญาติเนื่องจากพ่อแม่เสียชีวิต แยกกันอยู่ ซึ่งส่งผลถึงจิตใจพฤติกรรมและผลการเรียนของนักเรียน

3. วิสัยทัศน์ในการทำงาน ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียนในการดำเนินงานโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกลให้ประสบผลสำเร็จ

วิสัยทัศน์ในการทำงาน คือ “นิเทศแบบกัลยาณมิตร เป็นเพื่อนคู่คิดการจัดการเรียนรู้” การนิเทศแบบกัลยาณมิตร เป็นวิธีการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้รับการนิเทศเพื่อให้เกิดกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้นิเทศจะมีความคิดที่ดีเพื่อสร้างสรรค์งาน มีคำพูดดีที่มาจากใจจริงที่ส่งผลต่อกำลังใจของผู้รับการนิเทศซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสรรค์พลังใจให้ทุกคนได้ปฏิบัติดีต่อไป การนำกระบวนการนิเทศแบบกัลยาณมิตร ไปส่งเสริมและสนับสนุนโรงเรียนในการดำเนินงานโรงเรียนประจำพักนอนโรงเรียนบ้านแม่ต๋อน คือ 1)การสร้างศรัทธาและความไว้วางใจ ด้วยการแสดงทักษะความสามารถที่มีต่องานนิเทศ ติดตามจากนั้นใช้ความทุ่มเทที่จะนำความรู้ความสามารถที่มี เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูทำให้บุคลากรในโรงเรียนเกิดการยอมรับและเกิดความสนใจที่จะเรียนรู้และปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน 2)การสาธิตการจัดการเรียนการสอนรูปแบบ Active Learning โดยการนำกิจกรรมเสริมหลักสูตร โคก หนอง นา โมเดล สู่การเรียนการสอน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้กับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่เน้นการเรียนรู้ที่ปฏิบัติจริง ประเมินผลตามสภาพจริง 3)ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ในการนำกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ ไปจัดให้กับนักเรียนพักนอน ตามตารางกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมของนักเรียนประจำพักนอน ในระหว่างเวลา 16.30-18.00 น. 4)การนิเทศ ติดตามประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งร่วมกันสะท้อนผลเพื่อหาข้อปรับปรุงรวมทั้งเสนอแนะแนวทาง การดำเนินงานร่วมกันระหว่างศึกษานิเทศก์และบุคลากรในโรงเรียน

ผลงานในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล ที่มีคุณค่าที่ภาคภูมิใจ

ในการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล มีการดำเนินการดังนี้

1. การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณภาพด้วยแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สู่การปฏิบัติจริงในโรงเรียนในโครงการกองทุนการศึกษาโดยการให้บุคลากร ในโรงเรียนได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสถานศึกษาเพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์กลยุทธ์ รวมไปถึงแผนงานโครงการต่างๆที่โรงเรียนจะดำเนินการให้สอดคล้อง กับกลยุทธ์ที่กำหนดไว้ โดยให้กำหนดแผนงานโครงการที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนพักนอนลงไปไว้ด้วยกัน

2. การนิเทศการจัดการกระบวนการเรียนการสอนการส่งเสริม สนับสนุน ให้ช่วยเหลือครูผู้สอนโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามภารกิจหลัก ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการสร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์

จิตใจ และสติปัญญา ส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนทักษะชีวิตและทักษะอาชีพให้กับครูผู้สอนนักเรียนพักนอน นำไปสู่การจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพที่หลากหลาย โดยให้ครูผู้สอนนำหลักสูตรสถานศึกษา ปรับปรุงโครงสร้างรายวิชา ลงสู่การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้

กลยุทธ์ หรือกระบวนการที่ใช้ในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนในโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล

ในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนในโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล ได้นำกระบวนการ P D C A มาใช้ในการนิเทศติดตาม ดังนี้

1. เตรียมความพร้อมของคณะนิเทศติดตาม โดยการสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรและศึกษานิเทศก์ที่ดูแลรับผิดชอบ อำเภอกำแพงแสน ถึงเหตุผลและความสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนในโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล มีการพัฒนาความรู้และทักษะ โดยการเข้าร่วมการอบรมเทคนิคการนิเทศ ด้วยรูปแบบที่หลากหลายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยระบบ Online

2. แต่งตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบ กิจกรรมต่างๆ และตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการดำเนินการ

1)วางแผนการปฏิบัติงาน (P)

1.1 กำหนดเป้าหมายการส่งเสริม สนับสนุน เช่น หลักสูตร เทคนิคการสอนรูปแบบ Active Learning ทักษะชีวิตทักษะอาชีพ ฯลฯ

1.2 จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรมการดำเนินงาน

1.3 กำหนดแนวทางการดำเนินงาน โดยคณะทำงานทุกฝ่าย

1.4 จัดทำแนวทางการส่งเสริมและพัฒนา

2)ดำเนินการตามแผน (D)

2.1 ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมทุกรูปแบบของโรงเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.2 สนับสนุนและส่งต่อทรัพยากร เช่น วัสดุ อุปกรณ์ในการเรียนการสอน จากงบประมาณจากสพฐ.

2.3 กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานตามแผนงานโครงการของโรงเรียน

2.4 ให้การนิเทศแบบกัลยาณมิตร

3)ตรวจสอบประเมินผล (C)

3.1 จัดทำรอบการประเมิน

3.2 จัดทำเครื่องมือการประเมิน

3.3 เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล

4) นำผลการประเมินมาปรับปรุง (A)

4.1 สะท้อนผลปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อหาแนวทางในการ แก้ไขปรับปรุงต่อไป

4.2 วางแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป

วิธีการติดตามและประเมินผลสำเร็จในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล

ในการติดตามและประเมินผลสำเร็จในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การจัดการเรียน การสอนที่ผ่านมาโรงเรียน ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนทั้งในรูปแบบ On site , On Hand และ On-Line บางส่วน ทำให้การลงไปในพื้นที่ เพื่อติดตามและประเมินผล นั้นไม่มีความต่อเนื่อง จึงใช้วิธีการติดตาม หลากหลายรูปแบบ ขั้นตอนการดำเนินงานมีดังนี้

1) ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร/หลักฐาน/รายงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล ระดับประถมศึกษา

2) ประชุมคณะทำงานเพื่อกำหนดกรอบประเด็นการติดตามและประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนพักนอน ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการ มฐ.1 การบริหารหอพักนักเรียน มฐ.2 การส่งเสริมการเรียนรู้ มฐ.3 กิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต มฐ.4 การส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านการบริหารงานบุคคล มฐ.1 โครงสร้างการจัดบุคลากร มฐ.2 คุณสมบัติของบุคลากรผู้ดูแลนักเรียน มฐ.3 3 หน้าที่ของบุคลากร ด้านการบริหารงบประมาณ มฐ.1 โครงการโรงเรียนพักนอน มฐ.2 การส่งเสริมและสนับสนุนการใช้งบประมาณสำหรับหอพัก ด้าน การบริหารงานทั่วไป มฐ.1 การบริหารจัดการ มฐ.2 ด้านสุขภาพอนามัย มฐ.3 ด้านโภชนาการ มฐ.4 ด้านงานบริการ มฐ.5 ด้านงานอาคารสถานที่ มฐ.6 ด้านงานรักษาความปลอดภัย

3) ออกแบบเครื่องมือ เก็บรวบรวมข้อมูล ในแต่ละด้านตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนพักนอน

4) ดำเนินการเก็บข้อมูล เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้

5) นำข้อมูลมาวิเคราะห์ วิเคราะห์จัดกลุ่มสภาพปัญหาและข้อเสนอแนะ

การร่วมเรียนรู้ แบ่งปันประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนประจำพักนอนในพื้นที่สูงห่างไกล ของสพป.ตาก เขต 2

1) การประชุมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การบริหารจัดการศึกษาโรงเรียนประจำพักนอน เพื่อหากระบวนการพัฒนาผู้เรียนร่วมกันระหว่างเขตพื้นที่และโรงเรียนโดยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตาก เขต 2

2) การประชุมติดตามงานความปลอดภัยในสถานศึกษาที่มีนักเรียนประจำพักนอน เรื่อง มาตรการและแนวปฏิบัติการดูแลตนเองของนักเรียนประจำพักนอน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2 และผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา

แนวทางการพัฒนาโรงเรียนประจำพักนอนระดับประถมศึกษา

แนวทางการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางการเรียนรู้ได้แก่ หลักการบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐาน บูรณาการเชื่อมโยงภารกิจ ทุกภาคส่วน หลักความเป็นระบบตามโครงสร้างการบริหารจัดการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ (1) จัดทำมาตรการเพื่อการจัดโอกาสทางการเรียนรู้ (2) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา (3) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและ(4) การพัฒนากลไกการทำงานร่วมกันระดับนโยบายระดับพื้นที่การศึกษา และระดับโรงเรียน ชุมชน โดยการนำแนวทางไปใช้ ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ได้แก่ระบบการบริหารจัดการตามโครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ ระบบการพัฒนาคุณภาพ การดำเนินงานภายในโรงเรียน ด้วยด้วยวงจรเดมมิ่ง (Deming Cycle : PDCA) เงื่อนไขความสำเร็จ คือโรงเรียนเป็นหน่วยงานหลักในการปฏิบัติ ต้องวางแผนปฏิบัติการประจำปีอย่างชัดเจน ผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ ส่งเสริมการจัดปัจจัยความพร้อมเพื่อการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ การจัดหลักสูตรสถานศึกษาให้มีสาระวิชาชีพหลากหลายเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และการปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสำนึกด้วยอุดมการณ์ของสหกรณ์ทำงานอย่างมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ แนวคิดการดูแลเด็กด้วยโอกาสสู่การจัดการเชิงพื้นที่ (Area-Based Management) ของอมรวิรัช นาคกรทรพร (2557) ที่ปรึกษาวิชาการของ สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค) ที่ต้องพัฒนาเด็กด้วยโอกาสเชิงระบบโดยมีพลังภาคีเครือข่ายต่างๆที่เข้ามาร่วมงานกัน ทั้งภาครัฐภาคเอกชน ภาควิชาการภาคชุมชน มีท้องถิ่นเป็นแกนประสานทำงานบนฐานข้อมูล ทำงานแบบมีส่วนร่วม และทำงานเข้าสู่ระบบงานประจำของแต่ละหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลของประเทศญี่ปุ่น ในการนำปัญหาที่เป็นเรื่องวิกฤตของโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลมาร่วมกันจัดการแก้ไขให้สำเร็จ และแก้ไขปัญหาย่างครอบคลุมตลอดแนว

เอกสารอ้างอิง

- ปรางค์ทิพย์ เจี่ยมกลิ่น พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์ และวจี ปัญญาใส (2564) ถอดบทเรียนความสำเร็จของรูปแบบการบริหารจัดการโรงเรียนต้นแบบอาหารกลางวันดีเด่นระดับประเทศในเขตภาคเหนือตอนล่าง. Journal of Roi Kacnsam Academi ปีที่ 6 ฉบับที่ 7 กรกฎาคม 2564.
- หัตสพร ทองแดง (2565) ถอดบทเรียนการร่วมสร้างห้องเรียนออนไลน์แห่งความสุขตามสไตล์ มสธ. วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.ปีที่ 8 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2566.
- สุรัตน์ ศรีตาเดช (2559)กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 2. วารสารสังคมศาสตร์วิชาการ สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม - สิงหาคม 2559 :161-175.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2552) การพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ภูเขาสูงและทุรกันดาร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อมรวิรัช นาคกรทรรพ.(2557) “เด็กด้อยโอกาสสุดพลิกผันอนาคตชาติ,” เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ“อภิวัดณ์การเรียนรู้สู่จุดเปลี่ยนประเทศไทย”วันที่ 6-8 พฤษภาคม 2557 กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน (สสค.),21-22.
- Berger,Guy. A Systems approach to teaching and learning procedures; a guide for educators. accessed July 15 , 2018 , available from <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf000004602>.

แนวทางการพัฒนาคู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนเวียงเหนือ

ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

Development guidelines For Cultural travel guide Tha Mao Community,
Wiang Nuea Road Wiang Nuea Subdistrict, Mueang District, Lampang Province.

เอมอร พิพัฒน์วัฒนะโยธิน¹

AimOrn Pipatvattanayothin¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนท่ามะโอ เพื่อการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และเพื่อการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพในชุมชนมีวัฒนธรรมภูมิปัญญาที่มีการสืบทอดต่อกันมาอย่างยาวนาน โบราณสถานมีความสวยงาม มีวิถีชีวิตของชุมชน การเดินทางสามารถเข้าถึงได้ง่าย เป็นจุดเสริมศักยภาพของชุมชนในด้านของการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สามารถรวบรวมและจำแนกออกเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวได้ ซึ่งแต่ละโปรแกรมมีความหลากหลาย มีกิจกรรมที่มีส่วนร่วมกับชุมชน สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยว จึงสรุปออกมาเป็นแผนที่ทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ของชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง และสามารถนำมาสร้างเป็นคู่มือทางการท่องเที่ยวโดยมีเนื้อหา คือ กิจกรรมภายในชุมชน อาหารพื้นถิ่น สินค้าชุมชน ที่พัก การเดินทาง แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และแผนที่ทางการท่องเที่ยว โดยมีผลสำรวจและสามารถสรุปผลระดับความพึงพอใจ ดังนี้ มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน เป็นผู้หญิงร้อยละ 65 ผู้ชายร้อยละ 35 ส่วนใหญ่มีอายุ 18-25 ปี ร้อยละ 31.66 สถานภาพส่วนใหญ่คือสมรสแล้ว ร้อยละ 40 ส่วนมากเป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 26.66 ผู้คนส่วนใหญ่เคยมาที่ชุมชนท่ามะโอ ร้อยละ 78 เคยมาเกินกว่า 5 ครั้ง ร้อยละ 40 และรู้จักผ่านการแนะนำของเพื่อน ร้อยละ 81.66 โดยส่วนมากชอบกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม ร้อยละ 63.33 และการประเมินแบบสอบถามในทุกหัวข้อ ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย คือ ระดับ มากที่สุด จากการวิจัยได้รับข้อเสนอแนะ คือ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนท่ามะโอ ควรมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ และทางชุมชนควรร่วมมือกับทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมให้เป็นที่น่าสนใจมากขึ้น

คำสำคัญ : การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม, สื่อประชาสัมพันธ์

¹ อาจารย์คณะบริหารธุรกิจและศิลปศาสตร์ หลักสูตรการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง
E-mail: Fairiyris.AOP@gmail.com เบอร์โทร: 063-3435350

Abstract

The purpose of this research is to study the potential for developing cultural tourism of the Tha Mao community. For the development of cultural tourism routes and to create public relations media to promote cultural tourism, Tha Mao community, Wiang Nuea Road Wiang Nuea Subdistrict, Mueang District, Lampang Province. The potential in the community has a culture of wisdom that has been passed down for a long time. The ancient sites are beautiful. There is a community way of life. Travel is easily accessible. It is a point of enhancing the potential of the community in terms of developing cultural tourism routes. Can be collected and classified into travel programs. There are activities that involve the community. Therefore, it was summarized as a cultural tourism map. of the Tha Mao community, Mueang District, Lampang Province and can be used to create a tourism guide with content of activities within the community. Local food, community products, accommodation, transportation, important tourist attractions and tourism maps. There are survey results and the satisfaction level can be summarized as follows. There were 60 people answering the questionnaire, 65 percent were women, 35 percent were men, most were 18-25 years old, 31.66 percent were married, 40 percent were mostly married. 26.66% are students. Most people have been to the Tha Mao community, 78%, have been more than 5 times, 40%, and know each other through recommendations from friends, 81.66%. Most of them liked the cultural road activities (63.33%) and questionnaire evaluation on every topic. The average level of satisfaction is the highest level. From the research, suggestions were received: Tha Mao community tourist attractions. There should be clear signposts. Government agencies should come in and help publicize it. and the community should cooperate with relevant agencies. Make activities more interesting

Keyword : cultural tourism, Public relations media

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism Industry) ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจหลายประเภท ทั้งธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรง และธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม หรือธุรกิจสนับสนุนต่างๆ การซื้อบริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ถือได้ว่าเป็นการส่งสินค้าออกที่มองไม่เห็นด้วยสายตา (Invisible Export) เพราะเป็นการซื้อด้วยเงินตราต่างประเทศ การผลิตสินค้า คือ บริการต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวซื้อก็ต้องมีการลงทุน ซึ่งผลประโยชน์จะตกอยู่ในประเทศและจะช่วยให้เกิดงานอาชีพอีกหลายแขนง เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ทางด้านสังคมการท่องเที่ยวเป็นการพักผ่อนคลายความตึงเครียด พร้อมกับการได้รับความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมที่ผิดแผกแตกต่างออกไปอีกครั้ง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินได้ เป็นอย่างมาก นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังมีบทบาทช่วยกระตุ้นให้มีการนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวางที่ผู้อยู่ในท้องถิ่นได้เก็บมาประดิษฐ์เป็นหัตถกรรมพื้นบ้านขายเป็นของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยว (ฉันทิช วรรณอนอม, 2552)

ในยุคปัจจุบัน การแข่งขันในตลาดโลกได้ให้ความสำคัญในการนำเอาวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตนจำหน่ายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่กำลังมาแรง ผู้อ่านคงจะเริ่มมีคำถามในใจว่า แล้วการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คืออะไร การท่องเที่ยวแบบไหนที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเทศต่างๆในโลกมีนโยบายอย่างไรกับรูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมคืออะไร การท่องเที่ยวนับเป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่ได้นำเอาวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวอเมริกันและยุโรป ที่ต่างสนใจที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรม และสัมผัสวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของคนในประเทศนั้น โดยเฉพาะประเทศในแถบเอเชียและแอฟริกา รวมถึงชื่อของที่ระลึกที่เป็นงานหัตถกรรมละงานฝีมือที่เกิดจากภูมิปัญญาของคนในประเทศนั้นการท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเราเรียกว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนบนสภาพภูมิประเทศเป็นขุนเขาทอดยาวจากเหนือจรดใต้ตอนกลางของจังหวัดเป็นแอ่งที่ราบลุ่มลำน้าวัง เป็นที่ตั้งของเวียงเล็กเวียงน้อย ทับซ้อนกันกว่า 1,300 ปีแล้ว หรือเกิดร่วมยุคร่วมสมัยกับเมืองหริภุญไชย หรือจังหวัดลำพูน ในยุคปัจจุบัน จากสภาพภูมิประเทศ ของจังหวัด ประกอบกับเป็นเมืองเก่าแก่มาร่วม 1,300 ปี จึงทำให้จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายให้นักท่องเที่ยวได้มาศึกษาหาความรู้ และมาพักผ่อนหย่อนใจ ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวทางด้านโบราณสถาน โบราณวัตถุ โดยแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติจะมีทั้งป่าไม้ ขอบเขตอุทยานแห่งชาติแจ้ซ้อน อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาล ที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญ ที่รักษาระบบ

นิเวศวิทยาและหล่อเลี้ยงชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจังหวัดลำปาง มาตราบเท่าทุกวันนี้ มี ถ้า น้ำตก น้ำพุร้อนและขุนเขา ที่ยื่นตระหง่านรอให้ นักท่องเที่ยวได้เข้ามา ศึกษาและเยี่ยมชม ในส่วน ของแหล่งท่องเที่ยว ทางด้านโบราณสถาน และโบราณวัตถุจังหวัดลำปาง มีหลายแห่งซึ่งหลากหลาย โดยแต่ละแห่งจะแสดง ถึงประวัติศาสตร์และความเป็นอยู่ของชาวจังหวัด ลำปางในแต่ละยุคแต่ละ สมัย ทั้งวิถีชีวิตขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอด กันมายาวนานจนถึง ปัจจุบัน เช่นวัดพระธาตุ ลำปางหลวง วัดไหล่หิน และวัดที่มีการผสมผสานของศิลปะแบบล้านนา กับ สถาปัตยกรรม ของพม่าจนได้ชื่อว่าเป็นดินแดนที่มีวัด และอาคารบ้านเรือน ตามแบบสถาปัตยกรรม พม่ามากที่สุดในประเทศไทย เป็นต้น (สำนักงานจังหวัดลำปาง, 2563)

ชุมชนท่ามะโอเป็นชุมชนที่เก่าแก่ของเมืองลำปาง ได้มีการเหล่าสืบต่อกันมาว่ามีมาตั้งแต่สมัย ที่พม่าเข้ามาทำการค้าไม้สักกับชาวอังกฤษในจังหวัดลำปาง จึงได้มีการสร้างบ้านเรือนมากมาย รวมถึง วัดวาอารามที่สำคัญของชุมชนท่ามะโอ ชุมชนท่ามะโอมีหลายสิ่งหลายอย่างให้นักท่องเที่ยวได้ทำ กิจกรรม เช่น กิจกรรมที่สามารถทำได้ในตอนเช้า คือ การตักบาตรที่ตลาดรัชฎา เลือกซื้ออาหารพื้น ถิ่นที่มีมากมายหลายชนิด ช่วงสายสามารถเดินทางไปวัดประตูป้อง ชมประตูเมืองโบราณที่อยู่ภายใน วัด ซึ่งเป็นกำแพงเมืองที่อายุมากกว่า 100 ปี นอกจากนี้หากเดินทางไปกับวิทยากรท้องถิ่นเราสามารถ นั่งรถรางของชุมชนหากเดินทางมาท่องเที่ยวที่ชุมชนท่ามะโอ ต้องขอขบอกเลยว่าชุมชนท่ามะโอมีหลาย สิ่งหลายอย่างให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมแลได้รับประสบการณ์กลับไปแน่นอน เช่น กิจกรรมที่ สามารถทำได้ในตอนเช้า คือ การตักบาตรที่ตลาดรัชฎา เลือกซื้ออาหารพื้นถิ่นที่มีมากมายหลายชนิด ช่วงสายสามารถเดินทางไปวัดประตูป้อง ชมประตูเมืองโบราณที่อยู่ภายในวัด ซึ่งเป็นกำแพงเมืองที่ อายุมากกว่า 100 ปี นอกจากนี้หากเดินทางไปกับวิทยากรท้องถิ่นเราสามารถนั่งรถรางของชุมชน จะ เห็นได้ว่าชุมชนท่ามะโอมีแหล่งประวัติศาสตร์และแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมอยู่มากมาย ผสานให้เห็น กลิ่นอายของชุมชนในอดีตเคล้าด้วยเรื่องเล่าประวัติศาสตร์จากสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชน ตอบโจทย์ นักท่องเที่ยวแนวชุมชนที่ต้องการเดินทางมาสัมผัสและรับประสบการณ์จริง พร้อมทั้งจะเข้าใจเรื่องราว ของชุมชนท่ามะโอได้ในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้งผ่านวิถีอันเรียบง่ายและความน่ารัก มิตรไมตรีของ ชาวบ้านท่ามะโอที่รอให้ทุกคนได้เดินทางเข้ามาสัมผัสด้วยตนเอง(กุลธิดาสืบหล้า, 2560)

ถนนสายวัฒนธรรม ถนนเวียงเหนือ ถือเป็นตลาดชุมชนอีกแห่งของจังหวัดลำปาง ที่มีจุดเด่น มากมายสามารถที่จะพัฒนาเป็นตลาดต้องชมได้ เนื่องด้วยตลาดแห่งนี้ เป็นทั้งแหล่งสถานที่ท่องเที่ยว โบราณสถานเก่าแก่ มีเส้นทางถนนเชื่อมโยงถึงสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งอื่นๆ ที่อยู่โดยรอบ รวมทั้งตลาด ดังกล่าวยังมีความโดดเด่นในเรื่องของสินค้าที่นำมาวางจำหน่าย ซึ่งล้วนเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ ราคา ถูก ย่อมเยา มีความเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน เป็นตลาดวิถีคนเมืองแบบดั้งเดิมสามารถถ่ายทอด วิถีชีวิตภูมิปัญญาพื้นบ้านอันเป็นมนต์เสน่ห์ ที่จะทำให้ผู้มาเที่ยวชมเกิดความประทับใจและต้องหวน กลับมาเที่ยวชมอีกครั้ง โดยสินค้าที่มีจำหน่ายอยู่ในตลาดต้องชม ถนนคนเดินสายวัฒนธรรมลำปาง

จะมีด้วยกันหลากหลายชนิดทั้ง สินค้าของฝากของที่ระลึก OTOP ระดับ 3-5 ดาว, สินค้าพื้นเมือง อาหารคาวหวาน เสื้อผ้า และสินค้าสะสมของเก่าหายาก เป็นต้น

จากการที่ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ จังหวัด ลำปาง ขาดการประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวไม่ค่อยได้รับการประชาสัมพันธ์ และ ยังไม่สามารถรองรับนักท่องเที่ยว กลุ่มใหญ่ๆได้ เนื่องจากยังขาดศักยภาพ ของคนในชุมชนท้องถิ่น ที่ ไม่ให้ความร่วมมือ จากคนในชุมชน และยังขาดปัจจัยทางการท่องเที่ยวหลายประการจึงต้องมี การปรับปรุงและแก้ไขด้านอาหารพื้นถิ่นและประเพณีต่างๆในชุมชนให้เป็นที่โดดเด่นและเป็นที่รู้จักเป็น แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเป้าหมายทางการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง เช่นบ้านหยุตส์ บ้านแสนัก ถนน คนเดินสายวัฒนธรรม และ วัดประตูป่อง จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยจึงจัดทำ คู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ จังหวัดลำปาง ให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการ ท่องเที่ยวที่เน้นอาหารพื้นถิ่นและประเพณีต่างๆของคนในท้องถิ่นเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ นักท่องเที่ยวและการสร้างการมีส่วนร่วม ให้แก่ชุมชนท้องถิ่นและเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจของ ท้องถิ่นโดยชุมชนมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ดังนั้นผู้วิจัยหวังว่าการศึกษาในหัวข้อการ ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ จังหวัดลำปาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการ กระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเห็นถึงสินค้าพื้นถิ่นและประเพณีของคนในชุมชน ที่หลากหลายของคนใน จังหวัดลำปางและเป็นการกระตุ้นประชาชนในท้องถิ่นเห็นความสำคัญของอาหารพื้นถิ่นและประเพณี พื้นเมืองของคนในชุมชนท่ามะโอเป็นแหล่งรายได้ของชุมชนตลอดจนสร้างผลประโยชน์และยกระดับ คุณภาพ คนในชุมชนท่ามะโอ

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1.การศึกษาศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนวังเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
- 2.เพื่อพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนวังเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
- 3.เพื่อสร้างสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนวังเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

วิธีดำเนินการวิจัย

สถานที่ดำเนินการวิจัย

ชุมชนท่ามะโอ เป็นชุมชนที่เก่าแก่ ที่ตั้งอยู่ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัด ลำปาง

ประชากรและการสุ่มตัวอย่าง

นักท่องเที่ยว ที่มาเที่ยว ชุมชนท่ามะโอ ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปางกลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบกำหนดสัดส่วน ซึ่งมีขั้นตอนและวิธีการดังนี้

1. ในแต่ละเดือนเก็บสุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 3 วัน คือ วันศุกร์ เสาร์ และ อาทิตย์ โดยทำการเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 1 เดือน

2. แต่ละวันสุ่มเก็บตัวอย่างวันละ 5 คน (4 สัปดาห์xสัปดาห์ละ 3 วัน=12 วัน/12 วันxวันละ 5 คน=60คน)

โดยในแต่ละวันนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวถนนสายวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ที่มีลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ รวมถึง สังคมที่แตกต่างกัน จากการสังเกตการณ์ของผู้วิจัย โดยใช้เกณฑ์ เพศ อายุ อาชีพ สถานภาพ ภูมิลำเนา ระดับการศึกษา รายได้ เพื่อให้ได้ผู้แทนที่ครอบคลุมประชากรทั้งหมด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาในครั้งนี้ คือ

- 1.คู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ จังหวัดลำปาง
- 2.แบบสอบถามระดับความพึงพอใจ คู่มือท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งลักษณะแบบสอบถาม เป็นลักษณะดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิต และ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาเที่ยว ชุมชนท่ามะโอ ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 2 คือ นำลำดับความพึงพอใจต่อคู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม มาสร้างเป็นข้อคำถาม เพื่อพัฒนาคู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ จังหวัดลำปาง

ขั้นตอนกระบวนการดำเนินการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อคู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากร และ กลุ่มตัวอย่าง ตามวัน เวลา และ สถานที่ที่กำหนดไว้

2. นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวม มาวิเคราะห์แปลความ สรุปผล และ รายงานผล โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลก็คือ วิธี Rating Scale

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าส่วนแบ่งเบนมาตรฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ และ บรรยายสรุป ประเด็นความคิดเห็น เพื่อสรุปผลการศึกษา การพัฒนาคู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

ผลการวิจัย

การศึกษาศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ จังหวัดลำปาง จากการลงพื้นที่ศึกษาศักยภาพในชุมชน พบว่า มีศักยภาพในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านของวัฒนธรรมที่จับต้องได้และไม่ได้ เช่น ประเพณี ความเชื่อต่างๆ มีโบราณสถานที่สำคัญ การถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง และเอกลักษณ์ในท้องถิ่น ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว มี 2 เกณฑ์ในการพิจารณา ได้แก่ คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม และศักยภาพทางกายภาพและกิจกรรม

1.การพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ จังหวัดลำปาง

ทางผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล มาจัดทำเป็นโปรแกรมท่องเที่ยวได้สามประเภท ได้แก่ โปรแกรมท่องเที่ยวแบบครึ่งวัน โปรแกรมท่องเที่ยวแบบหนึ่งวัน และโปรแกรมท่องเที่ยวแบบมากกว่าหนึ่งวัน และได้สรุปเป็นแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ขึ้นมาเพื่อความชัดเจน

2.การสร้างคู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล แหล่งท่องเที่ยวและถนนคนเดินสายวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ จึงได้จัดทำคู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอขึ้น โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ เส้นทางการท่องเที่ยว กิจกรรมในชุมชน อาหารพื้นเมือง สินค้าในชุมชน ที่พัก รวมถึงการเดินทางมายังชุมชน

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จากแบบสอบถามทั้งหมด 60 ชุด สามารถสรุปข้อมูลแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

แสดงให้เห็นว่า เป็น เพศหญิง ร้อยละ 65 เพศชาย ร้อยละ 35 ส่วนใหญ่มีอายุช่วง 18-25 ปี ร้อยละ 31.66 ตามด้วย ช่วง 34-45 ปี ร้อยละ 21 ช่วงอายุ 25-35 ปี และ 45-55 ปี ร้อยละ 16.66 เท่ากัน อายุต่ำกว่า 18 ปี ร้อยละ 11.66 และอายุมากกว่า 65 ปี ร้อยละ 1.66 สถานภาพส่วนใหญ่ สมรสแล้ว ร้อยละ 40 สถานภาพโสด ร้อยละ 35 อยู่ด้วยกัน ร้อยละ 11.66 แยกกันอยู่ ร้อยละ 10 และอย่าร้าง ร้อยละ 3.33 ด้านอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 26.66 รองลงมารับจ้างทั่วไป ร้อยละ 25 ตามด้วยรับราชการ ร้อยละ 18.33 ค้าขาย ร้อยละ 15 เกษตรกร ร้อยละ 3.33 และมีธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 1.66 ตามลำดับ

2. พฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

แสดงให้เห็นว่า ส่วนใหญ่เคยมาเที่ยวชุมชนท่ามะโอ ร้อยละ 78 และไม่เคย ร้อยละ 21 ความบ่อยของการมาชุมชนท่ามะโอ เคยมามากกว่า 5 ครั้ง ร้อยละ 40 รองลงมาคือเคยมา 4 ครั้ง ร้อยละ 18.33 ต่อมาเคยมา 2 ครั้ง ร้อยละ 16.66 ตามด้วย เคยมา 1 ครั้ง ร้อยละ 13.33 และเคยมา 3 ครั้ง ร้อยละ 11.66 ส่วนใหญ่รู้จักชุมชนจากการที่เพื่อนๆแนะนำ ร้อยละ 81.66 และช่องทาง Facebook ร้อยละ 18.33 ด้านของกิจกรรมที่สนใจ ส่วนใหญ่ชื่นชอบถนนคนเดินสายวัฒนธรรม ร้อยละ 63.33 รองลงมาคือการทานอาหารพื้นเมือง ร้อยละ 13.33 ต่อมาคือการซื้อสินค้าพื้นเมือง ร้อยละ 11.66 ตามด้วยโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ร้อยละ 8.33 และวิถีชีวิตชุมชน ร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

แบบประเมินระดับความพึงพอใจแผ่นพับ แนะนำการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง แสดงให้เห็นว่าโดยภาพรวมของระดับความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 แสดงให้เห็นว่าในภาพภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าระดับความพึงพอใจต่อการใช้ประโยชน์จากแผ่นพับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนท่ามะโอและความพึงพอใจในการจัดทำแผ่นพับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถนนเวียงเหนือ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดลำปางในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า เนื้อหาที่ใช้ในแผ่นพับ ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด มีข้อมูลเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนท่ามะโออย่างครบถ้วนถูกต้องและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.57 ระดับมากที่สุด เนื้อหาที่มีความชัดเจนและครอบคลุมเข้าใจง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 ระดับมากที่สุด เนื้อหาที่มีความน่าสนใจและตรงกับข้อความที่ต้องการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ระดับมากที่สุด มีการนำเสนอรูปภาพชุมชนท่ามะโอได้อย่างสวยงามและน่าดึงดูดใจ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 ระดับมากที่สุด รูปภาพที่ใช้เหมาะสมกับเนื้อหาและสื่อการเรียนรู้ได้ดีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ระดับมากที่สุด แผนที่ใช้ประโยชน์ได้ง่ายและสามารถใช้ในการนำทางได้ง่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ระดับมากที่สุด บอกรายละเอียดเส้นทางเดินทางได้อย่างชัดเจนและถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ระดับมากที่สุด ความเหมาะสมของการออกแบบแผ่นพับเช่นสีลักษณะสีของตัวอักษรขนาดตัวอักษรและการใช้รูปภาพประกอบ มีความชัดเจนสวยงามอ่านง่ายและเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ระดับมากที่สุดการออกแบบแผ่นพับมีรูปแบบเหมาะสมและมีความสวยงาม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 ระดับมากที่สุดความพึงพอใจโดยรวมของสื่อแผ่นพับเพื่อการประชาสัมพันธ์ในการให้ข้อมูล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.42 ระดับมากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการศึกษาข้างต้น สามารถอภิปรายเป็นลำดับตามจุดประสงค์ได้ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การศึกษาศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ จังหวัดลำปาง

จากการลงพื้นที่ศึกษาศักยภาพในชุมชน พบว่า มีศักยภาพในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรมที่จับต้องได้และไม่ได้ เช่น ประเพณี ความเชื่อต่างๆ มีโบราณสถานที่สำคัญ การถ่ายทอดวัฒนธรรมสู่คนรุ่นหลัง รวมถึงเอกลักษณ์ในท้องถิ่น ซึ่งสามารถสร้างความประทับใจ และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามา โดยมี 2 เกณฑ์ในการพิจารณา ได้แก่ คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม และศักยภาพทางกายภาพและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว

ส่วนที่ 2 การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ จังหวัดลำปาง
ทางผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลมาจัดทำเป็นโปรแกรมท่องเที่ยวแบ่งออกเป็นสามประเภท ได้แก่ โปรแกรมท่องเที่ยวแบบครึ่งวัน โปรแกรมท่องเที่ยวแบบหนึ่งวัน และโปรแกรมท่องเที่ยวแบบมากกว่าหนึ่งวัน โดยมีกิจกรรมที่หลากหลายสามารถเลือกทำตามความสนใจ และได้สรุปเป็นแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ขึ้นมาเพื่อความชัดเจน

ส่วนที่ 3 การสร้างคู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง
การสร้างคู่มือท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจข้อมูล แหล่งท่องเที่ยวและถนนคนเดินสายวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยมีเนื้อหาที่ศึกษาเกี่ยวกับเส้นทางท่องเที่ยว ชุมชนท่ามะโอ ซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้มาสร้างคู่มือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง โดยใช้โปรแกรม Canva ในการสร้างคู่มือ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 60 คนร่วมทำแบบสอบถามระดับความพึงพอใจ สามารถสรุปได้ ดังนี้ มีผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 60 คน เป็นผู้หญิงร้อยละ 65 ผู้ชายร้อยละ 35 ส่วนใหญ่มีอายุ 18-25 ปี ร้อยละ 31.66 สถานภาพส่วนใหญ่คือสมรสแล้ว ร้อยละ 40 ส่วนมากเป็นนักเรียน นักศึกษา ร้อยละ 26.66 ผู้คนส่วนใหญ่เคยมาที่ชุมชนท่ามะโอ ร้อยละ 78 เคยมาเกินกว่า 5 ครั้ง ร้อยละ 40 และรู้จักผ่านการแนะนำของเพื่อนๆ ร้อยละ 81.66 โดยส่วนมากชอบกิจกรรมถนนสายวัฒนธรรม ร้อยละ 63.33 และการประเมินแบบสอบถามในทุกหัวข้อ ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย คือ ระดับ มากที่สุด จากการวิจัยได้รับข้อเสนอแนะ คือ แหล่งท่องเที่ยวชุมชนท่ามะโอ ควรมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน หน่วยงานภาครัฐควรเข้ามามีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ และทางชุมชนควรร่วมมือกับทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดกิจกรรมให้เป็นที่น่าสนใจมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ควรมีการจัดทำป้ายบอกทางไปยังสถานที่แต่ละจุดให้ละเอียดและเข้าใจง่าย แต่ละจุดให้มีตัวหนังสือขนาดให้และสีสันสะดุดตา

1.2. หน่วยงานภาครัฐ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง หรือ เทศบาลจังหวัดลำปาง ควรเข้ามามีส่วนช่วยเหลือในการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มให้ทั่วถึง

1.3. แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ควรประสานงานร่วมกับ องค์การบริหารส่วนจังหวัดลำปาง หรือ เทศบาลจังหวัดลำปาง หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลายและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับค่านิยมการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ชุมชนท่ามะโอ อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง เพื่อเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวภายใต้กระแสนิยมทางสังคมปัจจุบัน เพื่อนำไปสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ยั่งยืน

2.2 ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อดึงดูดเด่นของภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและยกระดับของฝากของที่ระลึก อาหารพื้นเมือง และ สินค้าพื้นเมือง ของท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักในกลุ่มนักท่องเที่ยวมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กรมการท่องเที่ยว. (2560). วัดประตูป่อง. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://thailandtourismdirectory.go.th>

กาญจนา สุคันธสิริกุล. (2556). การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://sutir.sut.ac.th:8080/sutir/bitstream>

กาญจนา สุคันธสิริกุล. 2556. การพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://sutir.sut.ac.th:8080/sutir/bitstream/>

กุลธิดา สืบหล้า. (2560). ชีวิตเนิบช้าที่ท่ามะโอ. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://www.museumthailand.com> (7 มกราคม 2564)

ฉันทิช วรรณถนอม. (2552). ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://tourismatbuu.wordpress.com/>

นวลจันทร์ ทองมา. (2554). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก https://librae.mju.ac.th/goverment/2011119104834_libraepdf

- พิธรัตน์ สุขะนินทร์. (2563). การศึกษาการรับรู้ข้อมูล ทัศนคติ และพฤติกรรมที่มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream>
- วริศรา บุญสมเกียรติ. (2554). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก <http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/148235.pdf>
- สดศรี ชัตติยวงศ์. (2563). ชุมชนบ้านท่ามะโอ. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก www.thailandvillageacademy.com
- อมรรัตน์ พรหล่อ. (2555). การท่องเที่ยว. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก http://52011011275g5.blogspot.com/2012/05/blog-post_899.html
- อโณทัย เชื้อชาชาญ. (2554). แผ่นพับคือ. [ระบบออนไลน์]. สืบค้นจาก http://anothai573.blogspot.com/2011/06/blog-post_20.html

ประสิทธิภาพของการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไป สปป.ลาว
TRANSPORTATION EFFICIENCY OF TRUCK DRIVERS TRANSPORTING GOODS
FROM THAILAND TO LAO PEOPLE DEMOCRATIC REPUBLIC

ศักรินทร์ นนทพจน์¹ กรวิชญ์ ชาวกะมุด²
Sakkarin Nonthapot¹ Korawit Chaokamud²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แนวคิด แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการขนส่ง (Efficiency of Transportation) และ แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ เป็นกรอบการวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไปยัง สปป. ลาว โดยผ่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1 ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ ทำการเก็บรวบรวมจากผู้ขับรถบรรทุกสินค้าบริเวณด่านศุลกากรหนองคาย จังหวัดหนองคาย กำหนดให้ขนาดของตัวอย่างจำนวน 385 ตัวอย่าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ แบบจำลองสมการเชิงโครงสร้างจากโปรแกรม ADANCO ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุกมีอิทธิพลและส่งผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไป สปป.ลาว ในทิศทางเดียวกัน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการขนส่งโดยผู้ขับรถบรรทุกเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ จากผลการศึกษา การมีนโยบายที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสำหรับการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ดังนั้นหากหน่วยงานรัฐหรือเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีมาตรการส่งเสริมประสิทธิภาพของการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้า จะเป็นสิ่งสำคัญต่อเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ การส่งเสริมประสิทธิภาพสามารถช่วยลดต้นทุน เพิ่มเวลา และส่งเสริมการค้า

คำสำคัญ : สมรรถนะ; ประสิทธิภาพ; ผู้ขับรถบรรทุก; ขั้รถบรรทุกสินค้า

¹ คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

² คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย โทร 042-415600

Abstract

This research article is quantitative research that uses concepts and ideas about transportation efficiency (efficiency of transportation) and the concept of performance. It is a research framework. The objective is to study factors affecting the efficiency of driving trucks transporting goods from Thailand to Lao PDR via the first Thai-Lao Friendship Bridge. A questionnaire was used as a tool, collected from truck drivers at the Nong Khai customs checkpoint, Nong Khai Province. The sample size was set to be 385 samples. Data was analyzed using structural equation models from the ADANCO program. The results showed that truckers' performance positively influenced and affected the transportation efficiency of truckers transporting goods from Thailand to Lao PDR. From the results, the proper and effective policies in place for truckers' transportation is of the most importance. Therefore, if the government or private agencies involved have measures to promote the efficiency of transportation of freight truck drivers. It will be important for the economies of both countries. Boosting efficiency can help reduce costs, increase time, and promote trade.

Keywords : performance; efficiency; truck driver; cargo truck driver

บทนำ

การค้าระหว่างประเทศเป็นองค์ประกอบหลักและสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยพึ่งพารายได้จากการส่งออก 70% ของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (จุฑาทิพย์ จงวนิชย์, 2561) การส่งออกของไทยในเดือนตุลาคม 2566 มีมูลค่า 23,578.8 ล้านเหรียญสหรัฐ (841,366 ล้านบาท) ขยายตัวร้อยละ 8.0 โดยการส่งออกของไทยในเดือนนี้ขยายตัวมากกว่าที่คาดและมากกว่าหลายประเทศในอาเซียน มีสัญญาณฟื้นตัวในหลายสินค้าสำคัญที่กลับมาเป็นบวกหรือหดตัวชะลอลง อาทิ เครื่องคอมพิวเตอร์ เม็ดพลาสติก ผลิตภัณฑ์ยาง อาหารสัตว์เลี้ยงเฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน ฯลฯ (กระทรวงพาณิชย์, 2566)

การค้าบริเวณพรมแดนมีความสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากประเทศไทยมีภูมิศาสตร์ที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน 4 ประเทศ ได้แก่ มาเลเซีย เมียนมาร์ ลาว กัมพูชา โดยในปีพ.ศ.2566 มูลค่าการค้าผ่านแดนไทย-สปป.ลาว ในเดือนพฤษภาคม 2566 ผ่านสำนักงานศุลกากรหนองคาย จังหวัดหนองคาย มีมูลค่าการค้า

ผ่านแดนรวมทั้งสิ้น 13,888.03 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากเดือนเมษายน 2566 จำนวน 4,284.43 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 44.61 (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดหนองคายพาณิชย์, 2566)

จากที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงภาคการส่งออกยังเป็นกำลังหลักที่จะขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจไทยให้เติบโต ขณะที่การค้าบริเวณพรมแดนนับได้ว่าเป็นการค้าระหว่างประเทศอย่างหนึ่งที่สำคัญ โดยมีความสำคัญในการส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดประเทศเพื่อนบ้าน

ในพื้นที่จังหวัดหนองคายมีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูง และจากสภาพปัจจุบันพบว่าแม้ด่านศุลกากรหนองคายได้มีการปรับปรุงพื้นที่เพื่อรองรับรถบรรทุกแล้ว แต่ยังคงปรากฏมีรถบรรทุกสินค้าที่จะผ่านแดนจากไทยไปยังสปป. ลาวได้มีการจอดรอบริเวณด่านศุลกากรเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้การจราจรติดขัดในหลายช่วงเวลา และระยะเวลาที่รถบรรทุกสินค้าใช้ในการรอคอยที่จะข้ามแดนนั้นก็แตกต่างกันออกไป และอาจนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการดำเนินการขนส่งสินค้า

อย่างไรก็ตามสมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้ามีความสำคัญอย่างมากต่อประสิทธิภาพการขับรถของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าผ่านด่านศุลกากรหนองคายจากไทยไปยังสปป. ลาว นั้นอาจจะยังไม่มีผู้ศึกษาในประเด็นดังกล่าวการศึกษายังมีข้อจำกัดในประเด็นพื้นที่ดังกล่าวจึงควรมีการศึกษา และการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้า จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาการขนส่งสินค้าข้ามพรมแดนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผน พัฒนาปรับปรุง และกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาการขนส่งสินค้าข้ามพรมแดนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไปยัง สปป. ลาว โดยผ่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นข้อมูลสำหรับประกอบการ นำไปประกอบการพัฒนาการขนส่งระหว่างประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐสามารถนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนและพัฒนาสมรรถนะของผู้ขนส่งสินค้า โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถใช้อ้างอิงเพื่อกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้ขับรถบรรทุก หรือสามารถนำไปประกอบการกำหนดมาตรฐานใหม่หรือปรับปรุงมาตรฐานที่มีอยู่ เพื่อยกระดับความปลอดภัยและประสิทธิภาพในการขนส่ง

ทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการค้าชายแดนการขนส่งทางบก

ตามพระราชบัญญัติการขนส่งทางบก พ.ศ. 2522 การขนส่ง หมายถึง การขนส่งคนสัตว์หรือสิ่งของโดยทางบกด้วยรถ หรือกล่าวได้ว่า การขนส่ง หมายถึง การเคลื่อนย้ายบุคคลสิ่งมีชีวิต หรือสิ่งของจากที่หนึ่งไปอีกที่หนึ่งโดยอาศัยอุปกรณ์ในการขนส่งตามความต้องการและเกิดอรรถประโยชน์

กระทรวงพาณิชย์กรมการค้าระหว่างประเทศ (2555) ได้ให้คำอธิบายคำว่า “การค้าชายแดน” คือ การค้าที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ของประชาชน หรือผู้ประกอบการ ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัด อำเภอ หมู่บ้าน ที่มีเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านได้ทำการซื้อขาย แลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประชาชนที่อยู่อาศัยตามบริเวณชายแดนของทั้งสองฝ่าย แต่ในปัจจุบันการค้าชายแดนมีมูลค่าการค้านับเป็นแสนล้านบาทต่อปี และมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ รวมไปถึงการลงทุนโครงสร้างและธุรกิจต่าง ๆ การค้าชายแดนของไทย ปัจจุบัน มี 3 ลักษณะใหญ่ 1) การค้าชายแดนแท้จริง 2) การค้าแลกเปลี่ยนจำนวนหนึ่งที่มีลักษณะกระทำกันเองไม่ผ่านระบบราชการ หรือเป็นธุรกิจใต้ดิน 3) การค้าผ่านชายแดนคล้ายกับการค้าระหว่างประเทศทั่วไป

2.1.2 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการขนส่ง (Efficiency of Transportation) ความสำคัญของการขนส่งสามารถแบ่งออกได้ ดังนี้ (ศิลป์ชัย อุ่นอรุณ, 2554)

1. การขนส่งช่วยขยายตลาดให้กว้างขึ้น เมื่อธุรกิจทำการผลิตสินค้าได้ การขนส่ง จะทำหน้าที่ในการกระจายสินค้าไปสู่ผู้บริโภคทั้งภายในและภายนอกประเทศทำให้ตลาดของสินค้า ขยายตัวกว้างขึ้น
2. การขนส่งช่วยลดต้นทุนในการผลิต ในการผลิตธุรกิจจำเป็นต้องมีการขนย้าย วัตถุดิบจากแหล่งวัตถุดิบมายังแหล่งผลิตการขนส่งที่มีประสิทธิภาพจะสามารถทำการขนส่งวัตถุดิบในแต่ละครั้งได้เป็นจำนวนมากซึ่งช่วยประหยัดต้นทุนในการผลิตสินค้าได้
3. การขนส่งช่วยให้เกิดการจ้างแรงงาน การขนส่งก่อให้เกิดการผลิตขนาดใหญ่ทำให้ธุรกิจมีความต้องการแรงงานมากขึ้น
4. การขนส่งช่วยให้เกิดดุลยภาพในระดับราคาสินค้า ธุรกิจเมื่อผลิตสินค้าการขนส่งจะทำหน้าที่นำสินค้าจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภค
5. การขนส่งช่วยให้สินค้าถึงผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ การขนส่งที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพในปัจจุบันทำให้สินค้าถึงผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ การขนส่งที่รวดเร็ว

คำนาย อภิปรัชญาสกุล (2556) ได้อธิบายว่า การพัฒนาระบบการขนส่งมุ่งเน้นที่คุณภาพมาตรฐาน และประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งรวมถึงระยะเวลาในการขนส่งสินค้าด้วย โดยคุณสมบัติของการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1. ความรวดเร็ว (Speed) การขนส่งที่มีความรวดเร็วสามารถที่จะทำให้สินค้าและบริการต่างๆ ไปสู่ตลาดได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา
2. การประหยัด (Economy) การขนส่งที่มีประสิทธิภาพ จะต้องทำให้เกิดการประหยัดในต้นทุนการขนส่งและประหยัดในราคาค่าบริการ กล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการขนส่งต้องพยายามให้ต้นทุนในการขนส่งต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. ความปลอดภัย (Safety) หมายถึง ความปลอดภัยจากการสูญเสียวหรือเสียหายของสินค้าตลอดจนความปลอดภัยของยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งด้วย
4. ความสะดวกสบาย (Convenience) ความพร้อมของยานพาหนะและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในการขนส่ง
5. ความตรงต่อเวลา (Punctuality) ถือเป็นเรื่องที่สำคัญอีกประการหนึ่งสำหรับการขนส่ง เพราะการขนส่งที่ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องมี กำหนดในการเดินทางที่แน่นอน

สรุปได้ว่า การขนส่ง หมายถึง การ เคลื่อนย้ายคน สัตว์ สิ่งของ จากสถานที่หนึ่งไปยังอีกแห่งหนึ่ง โดยการขนส่งที่มี ประสิทธิภาพจะต้องประกอบด้วย ความเร็ว การประหยัด ความปลอดภัย ความสะดวกสบาย ความแน่นอนเชื่อถือได้และตรงต่อเวลา

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

แนวคิดเรื่องสมรรถนะมีพื้นฐานมาจากการมุ่งเน้นเสริมสร้างความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ โดยอาศัยความเชื่อพื้นฐานว่า เมื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถ บุคคลนั้นจะใช้ความสามารถที่มีไปผลักดันให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย

“สมรรถนะ” ตามความหมายของราชบัณฑิต ว่าหมายถึง ความสามารถ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) ราชบัณฑิตยสถานยังให้ความหมายของ “สมรรถนะ” ว่า ความสามารถในการปฏิบัติงาน (ประกาศสำนักงานราชบัณฑิตยสภา เรื่อง หลักเกณฑ์ และวิธีการประเมินผลการปฏิบัติราชการของข้าราชการราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2552)

แนวคิดสมรรถนะของ McClelland (Liu, Ruan & Xu, 2005) นั้นสามารถ อธิบายผ่าน ทฤษฎีภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model of Competencies) ได้ว่าสมรรถนะประกอบด้วย 5 คุณลักษณะ โดยพิจารณาผ่าน 2 องค์ประกอบคือ สิ่งที่มีมองเห็น และสิ่งที่มีมองไม่เห็น โดยส่วนที่มองเห็น ได้ง่ายคือส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำ ได้แก่ ความรู้และ ทักษะ (knowledge & Skills) เป็นเรื่องง่ายที่สุดใน การเปลี่ยนแปลงสำหรับบทบาททางสังคม (Social roles) จินตนาการ (Self-Image) ลักษณะนิสัย (Traits or Personality) และแรงจูงใจ (Motivation) ทั้งหมดนี้ซ่อนอยู่ใต้พื้นผิวน้ำ เป็นเรื่องที่ยากที่จะเข้าถึงยากต่อการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนา

สมรรถนะของพนักงานขับรถ (เกศรา ใจจันทร์ และคณะ, 2551) สรุปถึงคุณสมบัติของพนักงานขับรถขนส่งสินค้าและขนส่งโดยสารได้ดังนี้คือ 1.ทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร (Oral and

written communication) หมายถึง การแสดงออกถึงการรับฟัง และเข้าใจประเด็นปัญหา เหตุการณ์ และเรื่องราวต่างๆ ของบุคคลที่สื่อสาร รวมทั้งสามารถตอบกันได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการให้แลกเปลี่ยน/รายงาน ข้อมูล ตลอดจนสามารถแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน 2.ทักษะในการจับชี้ยานพาหนะ หมายถึง ความสามารถในการจับชี้ยานพาหนะ อย่างมีประสิทธิภาพตามความต้องการขององค์กรรวมถึงทักษะในการขับช้อย่างปลอดภัยและการจัดการ อุปกรณ์เครื่องมือประจำรถ การจัดเตรียมความพร้อมของอุปกรณ์/ เครื่องใช้ที่จำเป็นในการ ปฏิบัติงานได้ รวมถึงความสามารถในการใช้การบำรุงรักษาและแก้ไขปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้จากการ ใช้อุปกรณ์/ เครื่องมือในการ ปฏิบัติงานต่าง ๆ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2547) ระบุว่าสมรรถนะ มีความสำคัญต่อการ ปฏิบัติงานของบุคลากรและองค์กร สมรรถนะมีประโยชน์ต่อตัวผู้ปฏิบัติงาน ต่อตัวองค์กร หรือ หน่วยงาน และต่อการบริหารงานบุคคลโดยรวม คือ ช่วยให้การคัดสรรบุคคลที่มีลักษณะดีทั้งความรู้ ทักษะและความสามารถตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงาน เพื่อปฏิบัติงานให้สำเร็จตามความ ต้องการขององค์กรอย่างแท้จริง ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงระดับความสามารถของตัวเองว่าอยู่ใน ระดับใด และจะต้องพัฒนาในเรื่องใดช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ใช้ประโยชน์ในการ พัฒนาฝึกอบรมแก่พนักงานในองค์กรช่วยสนับสนุนให้ตัวชี้วัดหลักของผลงาน (KPIs) บรรลุเป้าหมาย ป้องกันไม่ให้เกิดงานเกิดจากโชคชะตาเพียงอย่างเดียวและช่วยให้เกิดการ หล่อหลอมไปสู่สมรรถนะ ขององค์กรที่ดีขึ้นเช่น เป็นองค์กรแห่งการคิดสร้างสรรค์เพราะทุกคน ในองค์กรมีสมรรถนะในเรื่องการ คิดสร้างสรรค์

ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศักร์ระภีร์ วรวัฒน์ประปัญญา (2562) ได้ศึกษาระดับสมรรถนะที่คาดหวังและสมรรถนะตาม สภาพจริงของพนักงานขับรถบรรทุกในมุมมองของผู้ประกอบการขนส่งสินค้าทางถนน จังหวัดระยอง เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะที่มีผลต่อประสิทธิภาพการขับรถ พบว่า สมรรถนะของคนขับรถ การ ฝึกอบรม และประเภทของรถตามสมรรถนะที่คาดหวังและตามสภาพความเป็นจริงนั้นมีความแตกต่าง กัน เช่นเดียวกับ

อุทุมพร จันท์สิงห์ (2561) ศึกษาแรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ พนักงานขับรถบรรทุกในกลุ่มผู้ประกอบการขนส่งสินค้าจดทะเบียนในเขตกรุงเทพมหานคร และ ปริมณฑล ซึ่งพบว่า ปัจจัยภายใน เช่น การยกย่องนับถือ การมีอำนาจในหน้าที่ ความมั่นคงของงาน และปัจจัยภายใน เช่น การฝึกอบรม ค่าตอบแทน และสวัสดิการ การติดต่อประสานงาน มีผลต่อ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานขับรถบรรทุก ส่งผลให้ผู้บริหารมีการส่งเสริมปัจจัยต่าง ๆ เพื่อจูงใจในการทำงานของพนักงานและนับเป็นหนึ่งในความสำเร็จขององค์กร

สุพัตรา ทองสุข (2557) ศึกษาเรื่อง การวัดทักษะ ความรู้ ทักษะคติของพนักงานขับรถ ขนส่งกรณีศึกษา บริษัท วอลเลเนียส วิลเฮล์มเช่นโลจิสติกส์ (ประเทศไทย) จำกัด มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อวัดสมรรถนะความสามารถของพนักงานขับรถขนส่ง 2. เพื่อให้พนักงานได้พัฒนาทักษะ ความรู้ ทักษะคติในการปฏิบัติงาน 3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาและการฝึกอบรมให้กับ พนักงาน ขนส่งกลุ่มประชากรที่ใช้คือ พนักงานขับรถขนส่งของบริษัท วอลเลเนียส วิลเฮล์มเช่นโลจิสติกส์ (ประเทศไทย) จำกัด จำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบทักษะในการขับรถขนส่งตาม กฎจราจรแบบประเมินความรู้ด้านขั้นตอนการไหลดเทรลเลอร์ และแบบสอบถามทัศนคติในการปฏิบัติงาน พบว่า 1. การวัดสมรรถนะความสามารถของพนักงานขับรถขนส่งทั้ง 3 ด้าน คือ ทักษะความรู้ทัศนคติพบว่า อยู่ในเกณฑ์ B ระดับดี จำนวน 17 คน (28.33 %) เกณฑ์ C ระดับพอใช้ จำนวน 42 คน (70.00 %) เกณฑ์ D ระดับต้องพัฒนา จำนวน 1 คน (ร้อยละ1.67 %) ไม่มีเกณฑ์ A ระดับดีเยี่ยม และเกณฑ์ F ระดับจำเป็นต้องพัฒนาอย่างยิ่ง 2. แนวทางการวัดทักษะ ความรู้ ทักษะคติ ของพนักงานขับรถขนส่งผู้ศึกษาได้เสนอแนวทางการพัฒนา เนื่องจากพบว่า พนักงานขับรถขนส่งขาดในด้านทักษะการขับรถขนส่งตามกฎหมายจราจรจำนวน 30 คน จากพนักงานทั้งหมด 60 คน ด้านความรู้ขั้น ตอนการไหลดเทรลเลอร์จำนวน 15 คน จากพนักงานทั้งหมด60 คน และด้านทัศนคติในการปฏิบัติงาน จำนวน 52 คน จากพนักงานทั้งหมด 60 คน ผู้ศึกษาจึงเสนอรูปแบบการพัฒนาทางด้านทักษะความรู้ทัศนคติให้กับพนักงานขับรถขนส่งและองค์กรเพื่อให้พนักงาน ขับรถขนส่งมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษา “ประสิทธิภาพของการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไปสปป.ลาว” จากการ ทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด ประกอบด้วยตัวแปรต้น และตัวแปรตามดังนี้

2.3 การนิยามตัวแปรต้น

สมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุก

1. ความสัมพันธ์ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ขับรถและองค์กรผู้ขับรถเป็นลูกจ้างขององค์กร และองค์กรเป็นนายจ้าง ความสัมพันธ์จะถูกควบคุมโดยสัญญาจ้าง ซึ่งกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ สิทธิ และประโยชน์ของทั้งสองฝ่าย

2. การสื่อสาร คือ การสื่อสารระหว่างการทำงานแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ความคิดเห็น และคำสั่งระหว่างผู้ขับรถบรรทุกกับบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับงานขนส่ง เพื่อประสานงานการทำงานให้เป็นไปอย่างราบรื่น ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพ

3. การฝึกอบรม คือ การฝึกอบรมของผู้ขับรถกระบะบนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ความรู้ และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการขับขี่อย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ผู้ขับขี่ทุกคนควรได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสม

4. ประเภทรถที่ใช้ คือ ประเภทรถที่ใช้บรรทุกสินค้ารถบรรทุกสินค้ามีหลากหลายประเภท ขึ้นอยู่กับขนาด น้ำหนัก ลักษณะของสินค้า และระยะทางในการขนส่ง

2.3.1 การนิยามตัวแปรตาม

ประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุก

1. ความรวดเร็ว การขนส่งที่มีความรวดเร็วสามารถที่จะทำให้สินค้าและบริการต่าง ๆ ไปสู่ตลาดได้อย่างรวดเร็ว ทันเวลา

2. การประหยัด การขนส่งที่มีประสิทธิภาพ จะต้องทำให้เกิดการประหยัดใน ต้นทุนการขนส่ง และประหยัดในราคาค่าบริการ กล่าวคือ ผู้ประกอบกิจการขนส่งต้องพยายามให้ ต้นทุนในการขนส่งต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้

3. ความปลอดภัย ความปลอดภัยจากการสูญเสียบรรยากาศหรือเสียหายของสินค้า ตลอดจนความปลอดภัยของยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งด้วย

4. ความสะดวกสบาย ความพร้อมของยานพาหนะและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องในการขนส่ง

5. ความตรงต่อเวลา การขนส่งที่ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องมี กำหนดในการเดินทางที่แน่นอน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกขนส่ง สินค้าเป็น การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้สมการโครงสร้าง Structural Equation Modeling (SEM) ซึ่งทำการ เก็บแบบสอบถามจากผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าผ่านด่านศุลกากรจากไทยไปยังสปป. ลาว ณ สะพาน มิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1

3.1.1 ข้อมูลและแหล่งที่มาของข้อมูล การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าผ่านด่านศุลกากร หนองคายจากไทยไปยังสปป. ลาว

3.1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ขับรถบรรทุกสินค้าบริเวณด่านศุลกากรหนองคาย จังหวัดหนองคาย ที่จะข้ามพรมแดนไทยไปยังสปป. ลาว ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด เนื่องจากรถบรรทุกที่เข้ามาในด่านศุลกากรหนองคาย จังหวัดหนองคาย ในแต่ละวันไม่สามารถรู้ได้แน่ ชัดว่าเป็นรถบรรทุกที่เข้ามาเมื่อครั้งก่อนหรือไม่

3.1.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ขับรถบรรทุกสินค้าบริเวณด่านศุลกากรหนองคาย จังหวัดหนองคาย ที่จะข้ามพรมแดนไทยไปยังสปป. ลาว ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด จึงได้ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ในกรณีไม่ทราบจำนวนประชากร ดังนี้ (Zikmund, 2003, p.427)

$$\text{สูตร } n = \frac{P(1-P)Z^2}{e^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P = ค่าสัดส่วนของประชากร

e = ร้อยละความคลาดเคลื่อนจากกลุ่มตัวอย่าง (ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับเท่ากับ 0.05)

Z = ระดับความเชื่อมั่นที่นักวิจัยกำหนดไว้ ณ ความเชื่อมั่น 95% ค่า $Z = 1.96$

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มประชากรด้วยการใช้สูตรการคำนวณของในกรณีไม่ทราบขนาดประชากรโดยกำหนดสัดส่วนประชากร 0.5 (Zikmund, 2003, p.427) เนื่องจาก ขนาดของประชากรมีไม่มาก จึงกำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อน 5% จะได้ กลุ่มจำนวน 385 ตัวอย่าง

3.1.4 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาในครั้งนี้ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

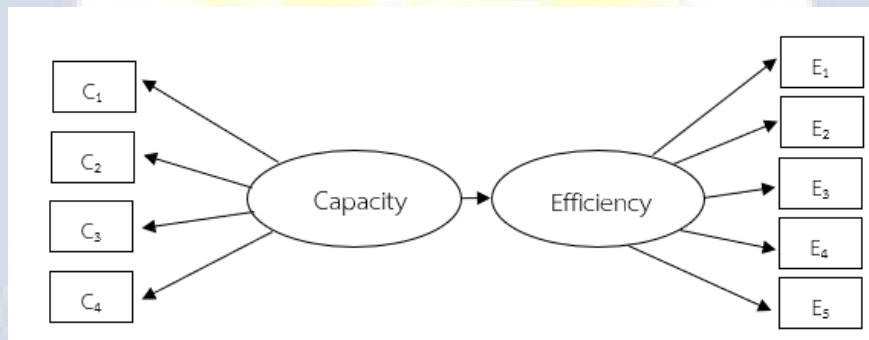
ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวชี้วัดด้านประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้า

ส่วนที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้า

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ทำการวิเคราะห์เพื่อหาค่าเฉลี่ย และแสดงการกระจายของข้อมูลด้วยวิธีการหาค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน ทั้งนี้คำตอบจะอยู่ในรูปแบบ Likert Scale และมีระดับการตัดสินใจ ดังนี้ 5 สูงสุด, 4 สูง, 3 ปานกลาง, 2 ต่ำ และ 1 ต่ำสุด

3.1.6 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถามส่วนที่ 2 และ 3 มาวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองสมการเชิงโครงสร้าง (SEM) โดยเป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงในแบบจำลองการวัด และการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์ เพื่อประมาณความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมการโครงสร้าง (Structural Model) ประกอบด้วยสมการโครงสร้าง (Construct Model หรือ Inner Model) เพื่อการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและสมการการวัด (Measurement หรือ Outer Model) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ โดยวิธี อิงสมการถดถอยเชิงซ้อน ในวิธี Partial Least Square (PLS) ตัวแปรแฝงมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรสังเกตได้ (มนตรี พิริยะกุล, 2553)

ภาพที่ 2 สมการโครงสร้าง

กำหนดให้ Capacity หมายถึง สมรรถนะของผู้ใช้บรรดบรรทุก

C₁ หมายถึง ความสัมพันธ์

C₂ หมายถึง การสื่อสาร

C₃ หมายถึง การฝึกอบรม

C₄ หมายถึง ประเภทรถที่ใช้บรรทุก

Efficiency หมายถึง ประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ใช้บรรดบรรทุก

E₁ หมายถึง ความรวดเร็ว

E₂ หมายถึง การประหยัด

E₃ หมายถึง ความปลอดภัย

E₄ หมายถึง ความสะดวกสบาย

E₅ หมายถึง ความตรงต่อเวลา

สมมติฐานในการศึกษา

H₁ : สมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุกส่งผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุก

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการประสิทธิภาพของการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไปสปป.ลาว” มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาคือ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไปยัง สปป. ลาวโดยผ่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1 จำแนกตามประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกต่าง ๆ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไปยัง สปป. ลาวโดยผ่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1 โดยนำผลลัพธ์ที่ได้มาวิเคราะห์ในขั้นต่อไป ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของตัวแปรแฝงในแบบจำลองการวัด และการวิเคราะห์ ความสอดคล้องของแบบจำลองความสัมพันธ์ เพื่อประมาณความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในสมการโครงสร้าง (Structural Model) ประกอบด้วยสมการโครงสร้าง (Construct Model หรือ Inner Model) เพื่อการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและสมการการวัด (Measurement หรือ Outer Model) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงและตัวแปรสังเกตได้ โดยวิธีอิงสมการถดถอยเชิงซ้อน ในวิธี Partial Least Square (PLS) ตัวแปรแฝงมีความสัมพันธ์เชิงเส้นกับตัวแปรสังเกตได้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าทั้งหมด 385 ตัวอย่าง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ประเภทของผู้ขับรถบรรทุกเป็น พนักงานบริษัท/องค์กร จำนวน 239 คน คิด เป็นร้อยละ (62.1%) รองลงมาคือรับจ้างขนส่งสินค้าอิสระ จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ (37.9%) อายุส่วนใหญ่ มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ (39.0%) รองลงมาอายุ 31-40 ปี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ (30.9%) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่คือ มัธยมปลาย/ปวช./ปวส. 184 คน (47.8%) รองลงมาไม่เกินมัธยมต้น 183 (47.5%) รายได้ 15,000 บาทขึ้นไป จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ (76.6%) รองลงมา 10001-15,000 บาท/เดือน จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ (16.6%) อาชีพส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ

ผลการวิเคราะห์

จากการทดสอบการประเมินความเหมาะสมของแบบจำลองพบว่า แบบจำลองมีความเหมาะสมจึงนำไปสู่การกำหนดแบบจำลองโครงสร้างแบบ reflective โดยต้องทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเหมือน (Convergent validity) โดยมีเกณฑ์การพิจารณาคือ ค่า Indicator Loading ต้องมีค่าขั้นต่ำ 0.70 และต้องมีนัยสำคัญ (Henseler, Ringle and Sarstedt, 2009) Loading อาจต่ำกว่า 0.70

ได้แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 0.50 และ AVE ต้องไม่ต่ำกว่า 0.50 (Hair et al., 2010) แสดงว่ามาตรวัดมีความเที่ยงตรงเชิงเหมือน

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่า Loading

ดัชนี	สมรรถนะของผู้ใช้บรรทุก (Capacity)	ประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ใช้บรรทุก (Efficiency)
ความสัมพันธ์ (C ₁)	0.6764	
การสื่อสาร (C ₂)	0.8429	
การฝึกอบรม (C ₃)	0.7601	
ประเภทรถที่ใช้บรรทุก (C ₄)	0.8565	
ความเร็ว (X ₁)		0.4825
การประหยัด (X ₂)		0.6800
ความปลอดภัย (X ₃)		0.8433
ความสะดวกสบาย (X ₄)		0.7400
ความตรงต่อเวลา (X ₅)		0.7794

ที่มา: จากการคำนวณ

สำหรับตัวแปรแฝงนั้นต้องวิเคราะห์ค่า AVE ควรมีค่ามากกว่า 0.5 ค่า Dijkstra-Henseler's rho (ρ_A), Jöreskog's rho (ρ_c) และ Cronbach Alpha ควรมีค่ามากกว่า 0.7 ซึ่งเป็นค่าที่มีความเหมาะสมดังตารางที่ 3 มีเพียง X₁ เท่านั้นที่มีค่าเท่ากับ 0.48 แต่มีค่าเข้าใกล้ 0.5 อยู่จึงเก็บ X₁ ไว้

ผลการประมาณค่าผลกระทบจากแบบจำลอง

จากตารางที่ 2 พบว่า Saturated Model มีค่า SRMR อยู่ที่ 0.0561 มีค่า dULS อยู่ที่ 0.1419 มีค่า dG อยู่ที่ 0.0849 สำหรับ Estimated model มีค่า SRMR อยู่ที่ 0.0561 มีค่า dULS อยู่ที่ 0.1419 มีค่า dG อยู่ที่ 0.0849 แสดงถึงคุณภาพแบบจำลองโดยรวมของแบบจำลอง โดยพิจารณา SRMR มีค่าน้อยกว่า 0.08 แสดงว่าเมตริกสหสัมพันธ์ของ ข้อมูลแบบสนิทกับแบบจำลอง (Hu & Bentler, 1999) ในขณะที่เมื่อพิจารณาค่า Convergent Validity พบว่า ค่า AVE มีค่า 0.6 อยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ ในขณะที่เดียวกัน Construct Validity และ Discriminant Validity อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสม ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าแบบจำลองที่นำมาประมาณค่ามีความเหมาะสม (Hair et al. 2010) (ตารางที่ 3) และเมื่อพิจารณาโดยภาพรวม จึงสรุปได้ว่าข้อมูลกับค่าแบบจำลองที่ใช้มีความเหมาะสมในการประมาณค่า และนำไปสู่การนำเสนอผลประมาณค่าสมการโครงสร้างดังภาพที่ 3

ตารางที่ 2 การทดสอบทางสถิติบูทสเตร็ปของแบบจำลองคอมโพสิตเชิงยืนยัน

	Saturated Model			Estimated Model		
	Value	HL95	HL99	Value	HL95	HL99
SRMR	0.0561	0.0390	0.0455	0.0561	0.0390	0.0455
dULS	0.1419	0.0685	0.0930	0.1419	0.0685	0.0930
dG	0.0849	0.0491	0.0629	0.0849	0.0491	0.0629

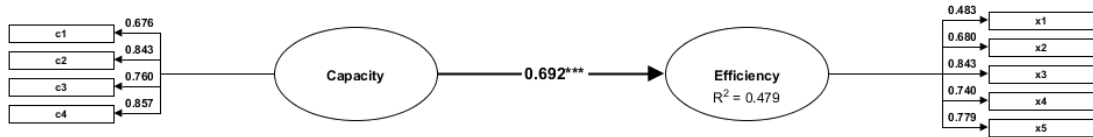
ที่มา: จากการคำนวณ

ตารางที่ 3 ค่าสถิติแบบจำลองการวัดความเหมาะสมของโครงสร้าง Convergent Validity, Construct Validity และ Discriminant Validity

Construct	Convergent Validity	Construct Reliability			Discriminant Validity
	AVE	Dijkstra-Henseler's rho (ρ_A)	Jöreskog's rho (ρ_C)	Cronbach's Alpha (α)	Heterotrait-Monotrait Ratio of Correlations (HTMT).
Capacity	0.6199	0.8731	0.8661	0.8655	-
Efficiency	0.5122	0.8543	0.8359	0.8394	0.6812

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 3 พบว่าค่า AVE ของทุกตัวแปรแฝงมีค่าตั้งแต่ 0.5122 ถึง 0.6199 ซึ่งมากกว่า 0.5 (Hair et al., 2010) หมายความว่าตัวแปรแฝงสมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุก (C) ประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุก (E) สามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรสังเกตได้ร้อยละ 61.99, ร้อยละ 51.22, ตามลำดับ ค่า Dijkstra-Henseler's rho (ρ_A) ของทุกตัวแปรแฝง มีค่าตั้งแต่ 0.8543 ถึง 0.8731 (Henseler et al., 2016) ค่า Jöreskog's rho (ρ_C) ของทุกตัวแปรแฝงมีค่าตั้งแต่ 0.8359 ถึง 0.8661 (Henseler et al., 2016) และค่า Cronbach Alpha (α) ของทุกตัวแปรแฝงมีค่าตั้งแต่ 0.8394 ถึง 0.8655 (Hair et al., 2010) AVE และ Construct Reliability อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Hair, et al., 2010 ; (Chin, 1998)

ภาพที่ 3 ตัวแบบจำลองสมการโครงสร้าง

จากภาพที่ 3 พิจารณาค่าน้ำหนักของตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 9 ตัวแปร พบว่า $c_1 - c_5$ และ $x_1 - x_5$ มีค่า Loading มีค่ามากกว่า 0.5 อยู่ในเกณฑ์ที่เชื่อถือได้ เมื่อพิจารณาจากสัมประสิทธิ์ พบว่าสมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุก (Capacity) ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไปยัง สปป. ลาว โดยผ่านสะพานมิตรภาพไทย-ลาว แห่งที่ 1) มีอิทธิพลในทางเดียวกันต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุก (Efficiency) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 โดยค่าสัมประสิทธิ์มีค่าเท่ากับ 0.69 โดยที่ขณะที่ค่า R^2 คือความแม่นยำในการพยากรณ์ มีค่า 0.47 โดยมีค่ามากกว่า 0.33 ซึ่งถือว่าค่าความแม่นยำต่อการพยากรณ์ (Hair, et al., 2010 ; (Chin, 1998) ดังนั้นสมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุกส่งผลทางตรงต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการจัดการประสิทธิภาพของการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไป สปป.ลาว แห่งที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุกขนส่งสินค้าจากไทยไป สปป.ลาว แห่งที่ 1 นั้น มีอิทธิพลและส่งผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุก ในทิศทางเดียวกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ที่ 0.47 แสดงให้เห็นถึงปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกสามารถยืนยันผลจากผลการศึกษาได้ว่า สมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุกมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุก ทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ การสื่อสาร การฝึกอบรม ประเภทรถที่ใช้บรรทุก

ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กร ความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการทำงานโดยเมื่อบุคคล ในองค์กรเห็นว่าองค์กรมีการตอบสนอง หรือให้รางวัลซึ่งอาจจะเป็นทั้งรูปธรรมหรือนามธรรม จะก่อให้เกิดบรรยากาศองค์กรที่ส่งเสริมแรงจูงใจให้บุคคลพึงพอใจในงานยิ่งขึ้น ความรักดีต่อองค์กร เป็นบรรยากาศที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม การเป็นสมาชิกในทีมงาน เน้นความจงรักภักดีต่อกลุ่มและเป้าหมายของกลุ่ม ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติงานที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชรพล เจริญเวช และชินโสณ วิสิฐนิจิโกจา (2561) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของคนประจำเรือขนส่งน้ำมันในประเทศไทย พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานคนประจำเรือขนส่งน้ำมันในประเทศไทยด้านค่าตอบแทน ที่เพียงพอและเป็นธรรมด้านสภาพการทำงานที่คำนึงถึงความปลอดภัย และสุขภาพอนามัยด้านการพัฒนาความรู้

ความสามารถด้านความมั่นคง และความก้าวหน้าในงาน ด้านการบูรณาการทางสังคมของพนักงาน ด้านธรรมาภิบาลในองค์กรหรือประชาธิปไตยในองค์กร ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน โดยรวม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคมค่าเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมาก สรุปได้ กลุ่มบุคคลที่ทำงานในองค์กร โดยมีสมาชิก ตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป ซึ่งมีความสัมพันธ์กันได้ร่วมกันทำกิจกรรม ปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน หรือเป้าหมายที่วางไว้ โดยบุคลากรในองค์กรมีภาระหน้าที่ รับผิดชอบแตกต่างกัน แต่ต้องขับเคลื่อนการทำงานไปพร้อมๆ กัน มีการสนับสนุน ช่วยเหลือ ร่วมมือ ร่วมใจ สามัคคี พึ่งพาอาศัยกัน การยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ประสานงานและร่วมกันแก้ปัญหาหรืออุปสรรคอย่างเต็มความสามารถ จนทำให้องค์กรประสบ ความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การสื่อสาร การสื่อสารระหว่างการทำงานการติดต่อสื่อสารในองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันภายใน อาจจะเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างบุคคล ระหว่างแผนกหรือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์กรลักษณะของการติดต่อสื่อสารอาจเป็นการติดต่อสื่อสาร จากบนลงล่าง จากล่างขึ้นบน หรือเป็นการติดต่อสื่อสารในระดับเดียวกันความสามารถที่สื่อความหมายได้อย่างเหมาะสม สามารถตีความให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของคู่สนทนาและสามารถส่งสารให้คู่สนทนาเข้าใจ อีกทั้งยังสามารถนำความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารไปปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร ชุมวรฐายี (2555) ศึกษาภาวะผู้นำการสื่อสารระหว่างบุคคล วัฒนธรรมองค์กร และผลปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาาระดับต้น บริษัท ทูรคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) พบว่า ผู้บังคับบัญชาาระดับต้นมีระดับภาวะผู้นำการสื่อสารระหว่างบุคคลวัฒนธรรมองค์กรและผลการ ปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง และภาวะผู้นำการสื่อสารระหว่างบุคคล วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์ ทางบวกกับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ทั้งยังพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำ และการสื่อสารระหว่างบุคคล สามารถร่วมกันพยากรณ์ผลการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาาระดับต้น ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.1

การฝึกอบรม การฝึกอบรมของผู้บริหารกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ความรู้ การฝึกอบรมของผู้บริหารกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาทักษะ ความรู้ และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการขับเคลื่อนอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ผู้ขับเคลื่อนทุกคนควรได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสม และทัศนคติที่จำเป็นสำหรับการขับเคลื่อนอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ ผู้ขับเคลื่อนทุกคนควรได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของ โชคชัย อลงกรณ์ทักษิณ (2559) การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรม เรื่อง ผู้บังคับการบรรทุกติดตั้งปั๊มคอนกรีตแบบมีบูม พบว่า ความสามารถของผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีก้าวหน้าเพิ่มขึ้นทั้งนี้เนื่องจากผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความตั้งใจเป็นอย่างสูงที่จะนำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้พัฒนาการทำงานของตนให้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัดยังให้การสนับสนุนเป็นอย่างดี ประกอบกับชุดฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ

เป็นอย่างดี โดยผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมในครั้งนี้อาจคาดหวังว่าจะช่วยป้องกัน และลดสถิติอุบัติเหตุลงได้ซึ่งทางหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะติดตามประเมินผลการทำงานภายหลังการฝึกอบรม 3 เดือนอีกครั้งหนึ่ง

สรุป และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ คือ สมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุก ประกอบด้วย ความสัมพันธ์ การสื่อสาร การฝึกอบรม ประเภทที่ใช้บรรทุก มีอิทธิพลและส่งผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุกเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ($R^2 = 0.47$) จึงแสดงให้เห็นถึงปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุก โดยสามารถยืนยันผลจากผลการศึกษาได้ว่า สมรรถนะของผู้ขับรถบรรทุกมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพการขนส่งของผู้ขับรถบรรทุก ทั้งภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ การสื่อสาร การฝึกอบรม ประเภทที่ใช้บรรทุก มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีบรรยากาศองค์กรที่ดี ส่งเสริมแรงจูงใจ ความภาคภูมิใจต่อองค์กร การทำงานเป็นทีม ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้นเมื่อพนักงานรู้สึกพึงพอใจในงาน มีความมั่นคงในงาน องค์กรมีระบบการตอบแทนที่เป็นธรรม ส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น

2. ควรให้ความตระหนักต่อการให้มีการฝึกอบรมจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับความปลอดภัยบนท้องถนน กฎจราจร เทคนิคการขับอย่างประหยัดน้ำมันฝึกอบรมทักษะการสื่อสาร การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ การฝึกอบรมเหล่านี้ช่วยให้พนักงานขับขี่ได้อย่างปลอดภัย ประหยัดน้ำมัน ส่งมอบสินค้าตรงเวลา และสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การขนส่งโดยผู้ขับรถบรรทุกเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ ดังนั้น องค์กรที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนและส่งเสริมการฝึกอบรมที่เหมาะสมสำหรับผู้ขับรถบรรทุก เน้นการฝึกฝนทักษะที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะขั้นสูงที่มีประสิทธิภาพ และการเรียนรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ และการสนับสนุนการสื่อสารภายในองค์กร: สื่อสารเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้องค์กรเคลื่อนไหวไปสู่ทิศทางที่ถูกต้อง องค์กรควรสนับสนุนการสื่อสารระหว่างส่วนต่าง ๆ ของโครงสร้างองค์กร เพื่อให้ข้อมูลและข่าวสารสำคัญถูกและรวดเร็วไปถึงผู้ที่จำเป็น

ทั้งนี้การนำเสนอแนะนโยบายควรเป็นการเชื่อมโยงระหว่างผู้บริหาร ผู้ประสานงาน และพนักงานขับรถบรรทุกเพื่อให้มั่นใจว่ามีการยอมรับและปฏิบัติตามนโยบายอย่างเข้มงวด และสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงพาณิชย์. (2566). **ภาวะการค้าระหว่างประเทศของไทย**. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2566, เข้าถึงได้จาก <https://www.moc.go.th/th/gallery/category/detail/id/5/iid/336>
- เกศรา ใจจันทร์, อภิชาติ ไตรแสง, สมคิด แก้วทิพย์, เมธี พะยอมยงค์, และ ปูน เทียงบูรณธรรม. (2551). **ขีดความสามารถของบุคลากรด้านโลจิสติกส์กรณีพนักงานขับรถ สำหรับสาขาการขนส่งสินค้า และขนส่งโดยสาร ในเขตภาคเหนือตอนบน**. สาขาวิชาบริหารศาสตร์ (บริหารอุตสาหกรรมบริการ) มหาวิทยาลัยแม่โจ้เชียงใหม่
- คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2556). **หนังสือการขนส่งสินค้าในงานโลจิสติกส์ (Goods transportation in logistics works)**. กรุงเทพฯ : โปกส์มีเดีย, 2556 พิมพ์ครั้งที่ 1.
- จุฑาทิพย์ จงวนิชย์. (2561). **โครงการย่อยที่ 2 การพึ่งพิงการส่งออกและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย**. คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- โชคชัย อลงกรณ์ทักษิณ. (2559). **การสร้างและหาประสิทธิภาพชุดฝึกอบรม เรื่อง ผู้บังคับรถชุด-ตัด**. การประชุมวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 9. 24-25 พฤศจิกายน 2559 ณ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- พระราชบัญญัติการขนส่งทางบก. (2522). **การขนส่งทางบก**. สืบค้นเมื่อ 9 ธันวาคม 2566, เข้าถึงได้จาก http://fid101.idd.go.th/Portals/0/xBlog/uploads/2020/4/13/MAN05_1_4_3.pdf
- มนตรี พิริยะกุล. (2553). **ตัวแบบเส้นทางกำลังสองน้อยที่สุดบางส่วน**. การประชุมวิชาการสถิติและสถิติประยุกต์ และขนาดใหญ่. วิทยานิพนธ์ Veridian E-Journal.
- วัชรพล เจริญเวช และชินโสณ วิสิฐนิธิกิจา. (2561). **ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานกับประสิทธิผลวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรมระดับชาติ ครั้งที่ 9**. 24-25 พฤศจิกายน 2559 ณ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. วิสเสิร์ชเช่นโลจิสติกส์ (ประเทศไทย).
- ศักรระกีย์ วรวัฒน์ประปัญญา. (2562). **สมรรถนะที่คาดหวังและสมรรถนะตามสภาพจริงของพนักงานขับรถบรรทุก**. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยดตธุรกิจบัณฑิตย์: กรุงเทพฯ.
- ศิลป์ชัย อุ่นอรุณ. (2554). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการ การปฏิบัติงานเพื่อกำจัดความสูญเปล่าและประสิทธิภาพการขนส่งทางบก กรณีศึกษา บริษัท เอ็น เอ็ม แอล จำกัด**. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์: กรุงเทพฯ.

- สุภาพร ชุมวรรฐายี. (2555). **ภาวะผู้นำการสื่อสารระหว่างบุคคล วัฒนธรรมองค์กร และการปฏิบัติงานของผู้บังคับบัญชาระดับต้นปริญญาตรี คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน).** วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ,มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุทุมพร อยู่สุข. (2561). **แรงจูงใจที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานขับรถบรรทุกในกลุ่มผู้ประกอบการขนส่งสินค้าจดทะเบียนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** *วารสารรำไพพรรณี*. 12(3), 30-38.
- Chin, W. W. (1998). **The partial least squares approach to structural equation modeling.** In G. A. Marcoulides (Ed.), *Modern methods for business research*, 7(4), 295-336.
- Hair, J. F., Black, B., Babin, B., Anderson, R. E., and Tatham, R. L. (2010). **Multivariate Data analysis: a global perspective.** New Jersey: Pearson Education.
- Henseler, J., Hubona, G. and Ray, P. A. (2016). **Using PLS Path Modeling in New Technology Research: updated guidelines.** *Industrial Management & Data Systems*, 116(1), 2–20.
- Henseler, J., Ringle, C.M. and Sinkovics, R.R. (2009) **The Use of Partial Least Squares Path Modeling in International Marketing.** In: Sinkovics, R.R. and Ghauri, P.N., Eds., *New Challenges to International Marketing*, Vol. 20, Emerald Group Publishing Limited, Bingley, 277-320
- Liu, X., Ruan, D., & Xu, Y. (2005). **A study of enterprise human resource competence appraisalment.** *Journal of Enterprise Information Management*, 18(3), 289-315.
- Zikmund, G. (2003) . **Business Research Methods. 7th Edition.** Ohio : Thomson South Western.

การเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยกลไกแจ้งเตือน
ผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3
Improving the efficiency of tracking people infected with HIV with a
notification mechanism through the LINE application in
Health Region 2 and Health Region 3

พนิดา มณีศรีวงศ์กุล¹, สุวรรณิ กิรติवासี²,สินินนาฏ อินทรประพันธ์³, ณัฐกฤตา ธีระกุลพิศุทธิ์⁴, พีรดา คิวเจริญ⁵
Panida Maneesriwongkul, Suwannee Keerativasee, Sininnad Intraraprapan,
Natthakritta Teerakulphisut, Pheerada Kewcharoen

บทคัดย่อ

ผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มีปริมาณเอชไอวีมากกว่า 1,000 ก๊อปปี้ต่อมิลลิลิตรและมีประวัติทานยาต้านไวรัสเอชไอวีสม่ำเสมอต้องเร่งรัดส่งตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อต่ออย่าต้านไวรัสเอชไอวีภายใน 14 วันหลังการส่งตรวจหาปริมาณไวรัสเอชไอวีเพื่อประเมินผลการรักษาและการเลือกสูตรรักษาที่เหมาะสม โดยปี พ.ศ. 2565 พบผู้ติดเชื้อเอชไอวี ร้อยละ 14.55 ไม่ได้รับบริการดังกล่าวอย่างทันเวลา ส่งผลต่อความรุนแรงในการเกิดโรคและเสียชีวิตตามมา ดังนั้น จึงพัฒนาการติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยกลไกแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง ประชากรที่ศึกษาคือเจ้าหน้าที่หน่วยบริการในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 ร่วมใช้การแจ้งเตือนรูปแบบใหม่ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนกรกฎาคม 2566 สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความพึงพอใจ โดยดำเนินการศึกษาเส้นทางการแจ้งเตือนระหว่างหน่วยบริการที่เกี่ยวข้องและประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มแจ้งเตือนระบบไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ พบผู้ติดเชื้อเอชไอวีได้รับการติดตามเพื่อแจ้งเตือนการเข้ารับบริการตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อต่ออย่าต้านไวรัสเอชไอวี จากเจ้าหน้าที่หน่วยบริการผ่านกลไกแจ้งเตือนนี้ 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.65 และเจ้าหน้าที่ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพและการนำไปใช้ประโยชน์ระดับมากที่สุด ถึงร้อยละ 74.07 ผลการแจ้งเตือนด้วยระบบไลน์พบผู้ติดเชื้อในเขตสุขภาพที่ 2 และ

¹ นักเทคนิคการแพทย์ปฏิบัติการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก panida987@gmail.com

สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก 306 หมู่ 5 ตำบลหัวรอ อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก 061-8586591

² นักเทคนิคการแพทย์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก ilovem18@gmail.com 093-4269246

³ นักเทคนิคการแพทย์ชำนาญการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก sinin_25bl@hotmail.com 087-8459909

⁴ นักเทคนิคการแพทย์ชำนาญการ สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก dekdueif@gmail.com 088-1714448

⁵ นักเทคนิคการแพทย์ปฏิบัติการสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 จังหวัดพิษณุโลก Pan.pheerada@gmail.com 088-2812538

เขตสุขภาพที่ 3 มีการส่งตรวจเพิ่มมากขึ้น ทำให้การรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีและให้บรรลุตามยุทธศาสตร์แห่งชาติ

คำสำคัญ: แจ้งเตือน, ปริมาณไวรัสเอชไอวี, แอปพลิเคชันไลน์

Abstract

HIV-infected patients had a viral load greater than 1,000 copies/ml and a history of HIV antiretroviral medication must expedite the submission of genotypic HIV antiretroviral resistance testing within 14 days after submission for HIV viral load testing to evaluate treatment outcomes and select appropriate treatment regimens. By the year 2022, it was found that 14.55 percent of had a viral load greater than 1,000 copies/ml did not receive such services in a timely manner. Affects the severity of the disease and subsequent death. Therefore, tracking of people infected with HIV has been developed with a notification mechanism through the LINE application. This was a cross-sectional descriptive study. The study population in Health Region 2 and Health Region 3 was joint service personnel using the new notification format from March to July 2023, purposive sampling. The tool used is a satisfaction assessment. By studying the notification route between related service units and applying the LINE notification platform. Data were analyzed using descriptive statistics with frequency and percentage distribution. It was discovered that people living with HIV were being followed up to notify them of receiving services to test for HIV antiretroviral drug resistance genotyping. From the service unit staff through this notification mechanism, 53 people, accounting for 74.65 percent, and user staff were satisfied with the efficiency and utilization at the highest level, reaching 74.07 percent. Notification results via LINE application helping service units in Health Region 2 and Health Region 3 to track down more people infected with HIV and send them for testing. This allows infected people to benefit in accessing services according to the objectives of the National AIDS Strategy.

Key words: Alert, HIV viral load testing, Line Application

บทนำ

สถานการณ์ผู้ติดเชื้อเอชไอวีในปัจจุบัน พบผู้ติดเชื้อเอชไอวี มีแนวโน้มลดลงมากเมื่อเทียบกับการระบาดก่อนหน้านี้ การดำเนินการยุติปัญหาเอดส์ในฐานะภัยคุกคามด้านสาธารณสุข ภายในปี พ.ศ. 2573 โดยดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการยุติปัญหาเอดส์ พ.ศ. 2560 – 2573 ที่มีเป้าประสงค์ที่สำคัญอีกประการคือ ให้ผู้ติดเชื้อมีอายุยาวนานขึ้นและมีคุณภาพชีวิตที่ดี และส่งเสริมการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์เอดส์โลก พ.ศ.2564 -2569 ที่กำหนดเป้าหมายในการยุติปัญหาเอดส์ 3 ประการ คือ ลดการติดเชื้อเอชไอวีรายใหม่ให้เหลือปีละไม่เกิน 1,000 ราย ลดการตายของผู้ติดเชื้อเอชไอวีจากเอดส์น้อยกว่า 4,000 ราย และลดการเลือกปฏิบัติอันเนื่องจากการติดเชื้อเอชไอวีและเพศสภาวะ ไม่เกินร้อยละ 10 (กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค. ศูนย์อำนวยการบริหารจัดการปัญหาเอดส์แห่งชาติ สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์, 2566) การคาดการณ์ในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยจะมีจำนวนผู้ติดเชื้อเอชไอวีประมาณ 510,000-620,000 คน (กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ศูนย์รวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านโรคเอดส์ของประเทศไทย, 2566) ในการบรรลุเป้าหมายยุติปัญหาตามแผนปฏิบัติการยุติปัญหาเอดส์ ประเทศไทย พ.ศ. 2566-2569 เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแผนฉบับนี้อ้างอิงกับยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการยุติปัญหาเอดส์ พ.ศ. 2560 – 2573 ซึ่งแนวการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ของประเทศไทยจะต้องเริ่มยาต้านไวรัสเอชไอวีที่ทุกระดับของเม็ดเลือดขาว CD4 หรือมีการรักษาทันทีเมื่อตรวจพบการติดเชื้อ การนำผู้ติดเชื้อเอชไอวีเข้าถึงการรักษาด้วยยาต้านไวรัสที่มีประสิทธิภาพ โดยเร็ว ทัวถึง ต้องไม่เลือกปฏิบัติ (Treat) ร้อยละ 95 เป็นมาตรการสำคัญในการเร่งรัดบูรณาการการป้องกันและดูแลรักษา (RRTTPR) สู่วินัยความสำเร็จตามเป้าหมายเพื่อยุติปัญหาเอดส์ : 95-95-95

ผู้ติดเชื้อที่เข้าถึงการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวีต้องได้รับการตรวจหาปริมาณเอชไอวี (HIV viral load testing ; HIV VL) เพื่อใช้ตรวจติดตามประเมินผลการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเอชไอวี ที่จะต้องสามารถกดปริมาณไวรัสได้ซึ่งอาจจะตรวจไม่พบปริมาณไวรัสหรือมีปริมาณไวรัสน้อยที่สุดที่ชุดตรวจสามารถตรวจวัดได้ ถ้าผู้ติดเชื้อที่กำลังรักษาด้วยยาต้านไวรัสและทานยาสม่ำเสมอร่วมกับมีปริมาณไวรัสเอชไอวีมากกว่า 1,000 copies/ml ต้องได้รับการตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อต่อยาต้านไวรัสเอชไอวี (Genotypic HIV antiretroviral resistance testing) เพื่อใช้ประกอบการเลือกใช้สูตรยาต้านไวรัสเอชไอวีและกำหนดแนวทางการรักษาต่อไป (เกียรติ รุ่งธรรม และคณะ, 2565) กลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 2 พิษณุโลก เป็นหน่วยบริการตรวจหาปริมาณไวรัสเอชไอวีและการตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อต่อยาต้านไวรัสเอชไอวีให้กับผู้ติดเชื้อเอชไอวีในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 ผลการดำเนินงานการให้บริการ ที่ผ่านมามีผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่เข้าเกณฑ์การส่งการตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อต่อยาต้านไวรัสเอชไอวี แต่

ไม่ได้รับตรวจดังกล่าวภายใน 3 เดือนหลังจากได้รับการตรวจหาปริมาณไวรัสเอชไอวี ปี 2565 จำนวน 48 ราย ซึ่งจากสาเหตุ การกินยาไม่สม่ำเสมอ เกินสิทธิในการตรวจ คนไข้เสียชีวิต ตัวอย่างไม่เพียงพอ ไม่สามารถติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวีมาเจาะเลือดใหม่ได้ และสาเหตุอื่นๆ ทำให้ผู้ติดเชื้อเอชไอวีขาดโอกาสในการปรับเปลี่ยนสูตรยาต้านไวรัสที่เหมาะสมหรือปรับแผนการรักษาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งปัญหานี้จะทำให้ผู้ติดเชื้อเข้าสู่ระยะเอดส์ได้เร็วขึ้นและอาจเสียชีวิตได้ สาเหตุที่เกี่ยวข้องที่สำคัญคือ การสื่อสารระหว่างหน่วยบริการตรวจกับหน่วยงานที่ส่งตรวจ

การสื่อสารเพื่อการวินิจฉัยที่รวดเร็ว อย่างถูกต้อง นอกจากช่วยการมีชีวิตรอด ยังสามารถช่วยเพิ่มโอกาสด้านคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย เช่นเดียวกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศในปัจจุบัน มีความล้ำสมัยทั้งด้านซอฟต์แวร์ ฮาร์ดแวร์ ช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงานทั้งการจัดการด้านข้อมูลและบริการ ที่สามารถเข้าถึงง่าย การเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวี ด้วยกลไกแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 ในหน่วยบริการ โดยใช้เทคโนโลยีมาสนับสนุน นับเป็นการพัฒนารูปแบบการสื่อสารบริการทางห้องปฏิบัติการ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการของหน่วยบริการรับทราบผลรวดเร็ว และดำเนินการประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มีปริมาณไวรัสเอชไอวีที่เข้าเกณฑ์การส่งตรวจจีโนทัยป์ของเชื้อต่ออย่าต้านไวรัสเอชไอวี ให้ได้รับการตรวจตามขั้นตอนที่กำหนดและเป็นไปตามแนวทางการตรวจวินิจฉัย รักษาและป้องกันการติดเชื้อเอชไอวีประเทศไทย เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ควรได้รับและก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์เอดส์แห่งชาติ และนับเป็นการยกระดับคุณภาพทางห้องปฏิบัติการ

ดังนั้นกลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรคจึงได้มีแนวทางการลดปัญหาดังกล่าวโดยมุ่งเน้นติดตามให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยบริการส่งตรวจติดตามผู้ป่วยให้เข้าระบบการตรวจผ่านการแจ้งเตือนด้วยระบบแอปพลิเคชันไลน์ (Line notification system) โดยเป็นสื่อสารระหว่างกลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สคร.2 ที่เป็นหน่วยบริการตรวจทางห้องปฏิบัติการกับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี เจ้าหน้าที่คลินิกด้านเอชไอวีและเจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการ ของหน่วยงานที่ส่งตรวจเพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่มีปริมาณไวรัสเอชไอวีที่เข้าเกณฑ์การส่งตรวจจีโนทัยป์ของเชื้อต่ออย่าต้านไวรัสเอชไอวีให้ได้รับการตรวจตามกำหนดและเป็นไปตาม (กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ศูนย์รวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านโรคเอดส์ของประเทศไทย, 2566) เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ควรได้รับและก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์แห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1) เพื่อพัฒนาระบบประสิทธิภาพการติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยกลไกแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3
- 2) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่ในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 ที่ได้รับการแจ้งเตือนด้วยระบบแอปพลิเคชันไลน์

กรอบแนวคิดในการศึกษา

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาภาคตัดขวาง(อารีรัตน์ นิรันต์สิทธิรักษ์, 2558) ประชากรที่ศึกษาคือเจ้าหน้าที่หน่วยบริการในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 การแจ้งเตือนในรูปแบบฟอร์มใหม่เริ่ม ตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนกรกฎาคม 2566 สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง พิจารณาผลการตรวจ HIV VL ของผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ที่มีค่ามากกว่า 1,000 copies/ml เครื่องมือที่ใช้เป็น การศึกษาการแจ้งเตือนระหว่างหน่วยบริการที่เกี่ยวข้องและประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มแจ้งเตือนระบบแอปพลิเคชันไลน์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากส่งการแจ้งเตือนด้วยระบบแอปพลิเคชันไลน์เพื่อติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีผลการตรวจหาปริมาณไวรัสเอชไอวี (HIV Viral load ; HIV VL) และแบบประเมินความพึงพอใจของเจ้าหน้าที่หน่วยบริการที่ได้รับการแจ้งเตือน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ด้วยการแจกแจงความถี่และร้อยละ ที่หน่วยบริการในพื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 และเขตพื้นที่สุขภาพที่ 3 ที่ส่งตัวอย่างเลือดมาตรวจที่กลุ่มห้องปฏิบัติการทางการแพทย์ด้านควบคุมโรค สคร.2 พิษณุโลก โดยมีวิธีการศึกษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในระบบ ในการพัฒนาการแจ้งเตือนด้วยระบบแอปพลิเคชันไลน์ ศึกษาปัญหาการแจ้งเตือนผลการตรวจปริมาณไวรัสเอชไอวี(HIV VL)

แบบเดิม โดยมีการระดมความคิดถึงสภาพปัญหาในการแจ้งผลตรวจ HIV VL และการส่งตรวจจีโนมัยป์ของเชื้อดื้อยาต้านไวรัสเอชไอวี (HIV drug resistance: HIV DR) หลังจากทราบผลการตรวจ HIV VL ที่มีค่ามากกว่า 1,000 copies/ml กับหน่วยบริการผ่านระบบ Zoom meeting มีผู้เข้าร่วมจำนวน 40 คน จาก 35 หน่วยบริการ พื้นที่เขตสุขภาพที่ 2 และเขตพื้นที่เขตสุขภาพที่ 3 สำนวจความต้องการ การใช้ระบบการพัฒนาการแจ้งเตือนด้วยระบบแอปพลิเคชันไลน์เพื่อติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีในหน่วยบริการเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 สำหรับเจ้าหน้าที่ที่ดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการหรือเจ้าหน้าที่คลินิกด้านเอชไอวี

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการออกและออกแบบระบบทำงาน

2.1 การวิเคราะห์ระบบ ศึกษาการทำงานระบบการติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีในหน่วยบริการเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 จากข้อมูลที่ได้ศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ปัญหา อุปสรรค และออกแบบระบบการติดตามแบบใหม่ กำหนดผู้ใช้งานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ที่ดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการหรือเจ้าหน้าที่คลินิกด้านเอชไอวีของหน่วยบริการที่ส่งตรวจหาปริมาณไวรัสเอชไอวี

2.2 การออกแบบระบบ กรอบแนวคิดในการพัฒนาการแจ้งเตือนด้วยระบบแอปพลิเคชันไลน์เพื่อติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีในหน่วยบริการเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3

2.3 นำส่วนที่ออกแบบระบบ ออกมาแบบฐานข้อมูล และขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาระบบตามที่ได้ออกแบบไว้ และสร้างช่องบัญชีทางการด้วยอีเมลล์ โดยทำการสร้างช่องบัญชีทางการพัฒนาระบบ ดังนี้

3.1 ใช้แพลตฟอร์มสำหรับการสร้าง LINE Notify เพื่อสร้างระบบการส่งข้อมูล

3.2 ใช้แพลตฟอร์ม LINE Notify ด้วย การสร้างกลุ่มไลน์ การสร้าง Token สำหรับเชื่อมต่อ การให้บริการโดยไม่ต้องอาศัยการเขียนโปรแกรม ใช้งานร่วมกับ Line ซึ่งเป็นการสร้างการบริการรับส่งข้อมูลจากผู้ให้บริการในการสร้างกลุ่ม LINE

3.3 การพัฒนาระบบผ่าน แอปพลิเคชันไลน์เพื่อติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีในหน่วยบริการเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 เชื่อมโยงแพลตฟอร์มสำหรับการสร้างแบบสอบถามด้วย Google Form (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, 2562) และแอปพลิเคชันสเปรตชีตออนไลน์จัดเก็บฐานข้อมูลด้วย Google Sheet โดยมีขั้นตอนในการสร้างและ ดำเนินงานดังนี้

3.4 สร้างระบบการแจ้งเตือนและส่งข้อความผ่านบริการเว็บเซอร์วิส LINE Notify(ถนอม กองใจ และ อริษา ทาทอง, 2564) ให้ผู้รับผิดชอบแบบเรียลไทม์

ขั้นตอนที่4 การทดลองใช้งานระบบและแจ้งเตือนด้วยระบบแอปพลิเคชันไลน์

4.1 นำระบบที่ได้มีการพัฒนาขึ้นเสนอให้ในประชุม ZOOM กับหน่วยบริการที่ส่งตรวจหาปริมาณไวรัสเอชไอวีเพื่อนำเสนอปรับปรุงแก้ไข ทำการศึกษานำร่องกับหน่วยบริการ จำนวน 5 แห่ง นำข้อเสนอปรับปรุงแก้ไข

4.2 นำเครื่องมือระบบการพัฒนาการแจ้งเตือนด้วยระบบแอปพลิเคชันไลน์เพื่อติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีในหน่วยบริการเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 มาใช้กับหน่วยบริการที่ส่งตรวจและมีผลการตรวจ HIV VL มากกว่า 1,000 copies/ml การบำรุงรักษาระบบ โดยดำเนินการตามผลการใช้งานของระบบและให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยบริการที่เป็นผู้ใช้ระบบ เพื่อให้สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่องและประเมินผลความพึงพอใจจากผู้ใช้ระบบเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

ขั้นตอนที่5 การศึกษาและวิเคราะห์ความประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบการแจ้งเตือนด้วยระบบแอปพลิเคชันไลน์เพื่อติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีในหน่วยบริการเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 โดยมีขั้นตอนดังนี้

5.1 สร้างเครื่องมือแบบประเมินความพึงพอใจ ด้วย Google Form และแอปพลิเคชันสเปรดชีตออนไลน์ จัดเก็บฐานข้อมูลด้วย Google Sheet นำลิงก์ที่ได้จากการสร้างแบบสอบถามออนไลน์ด้วย Google Form ไปใช้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของหน่วยบริการที่ส่งตรวจได้รับการแจ้งเตือนด้วยระบบแอปพลิเคชันไลน์ (ห้องสมุด มหาวิทยาลัยสยาม, 2564) เพื่อติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีในหน่วยบริการเขตสุขภาพที่ 2 เขตสุขภาพที่ 3 และสามารถประเมินความพึงพอใจ ต่อการพัฒนาการแจ้งเตือนด้วยระบบแอปพลิเคชันไลน์เพื่อติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีในหน่วยบริการเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3

5.2 นำแบบประเมินเสนอต่อ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางห้องปฏิบัติการ ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัยและผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข เพื่อพิจารณาแบบประเมินความพึงพอใจ

5.3 เก็บรวบรวมข้อมูลของหลังจากประเมินความพึงพอใจ

5.4 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (วรารวรรณ วงษ์บุตร, 2563)

ผลการศึกษา

การเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวี ด้วยกลไกแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 ได้มีการแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ประยุกต์ใช้โปรแกรม Google Application และ Line Notification พบว่า ระบบสามารถส่งข้อความแจ้งเตือนผลการตรวจ HIV VL ของผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์ที่มีค่ามากกว่า 1,000 copies/ml ไปจำนวน

ทั้งหมด 71 ราย โดยหน่วยบริการมีการประสานส่งตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อดื้อยาต้านไวรัสเอชไอวี (HIV drug resistance: HIV DR) จำนวน 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.65 และไม่ได้ตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อดื้อยาต้านไวรัสเอชไอวี (HIV drug resistance: HIV DR) จำนวน 18 ราย คิดเป็นร้อยละ 25.35 ระยะเวลาที่หน่วยบริการได้รับแจ้งจนถึงวันที่ประสานส่งตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อดื้อยาต้านไวรัสเอชไอวี (HIV drug resistance: HIV DR) จากการศึกษาพบว่า การแจ้งเตือนในระบบ Line Notification หน่วยบริการในจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้รับการแจ้งเตือนผ่าน Alert HIV มากที่สุด จำนวน 36 ราย คิดเป็นร้อยละ 50.7 ส่งตรวจ HIV DR 29 ราย คิดเป็นร้อยละ 81 ไม่ส่งตรวจตรวจ HIV DR จำนวน 7 รายคิดเป็นร้อยละ 19 หน่วยบริการในจังหวัดตาก ได้มีการแจ้งเตือนผ่าน Alert HIV จำนวน 16 ราย คิดเป็นร้อยละ 22.54 ส่งตรวจ HIV DR 10 ราย คิดเป็นร้อยละ 62.5 ไม่ส่งตรวจตรวจ HIV DR จำนวน 6 รายคิดเป็นร้อยละ 37.5 จังหวัดสุโขทัย หน่วยบริการในจังหวัดสุโขทัย ได้มีการแจ้งเตือนผ่าน Alert HIV จำนวน 14 ราย ส่งตรวจ HIV DR 11 ราย คิดเป็นร้อยละ 78.57 ไม่ส่งตรวจตรวจ HIV DR จำนวน 3 รายคิดเป็นร้อยละ 21.43 ตามลำดับ (ตารางที่1)

ตารางที่1 การแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3

จังหวัดที่หน่วยบริการรับการแจ้งเตือน(แจ้งเตือนหนึ่งรายต่อหนึ่งครั้ง)	จำนวน	ร้อยละ
เพชรบูรณ์	36	50.7
สุโขทัย	14	19.72
ตาก	16	22.54
อุตรดิตถ์	4	5.63
พิจิตร	1	1.41
การส่งตรวจตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อดื้อยาต้านไวรัสเอชไอวี		
เพชรบูรณ์	29	81
สุโขทัย	11	78.57
ตาก	10	62.5
อุตรดิตถ์	2	50
พิจิตร	1	100
การไม่ส่งตรวจตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อดื้อยาต้านไวรัสเอชไอวี		
เพชรบูรณ์	7	19
สุโขทัย	3	21.43
ตาก	6	37.5
อุตรดิตถ์	2	50
พิจิตร	0	0

การใช้ระบบการแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ เจ้าหน้าที่ที่ดูแลผู้ติดเชื้อเอชไอวี เจ้าหน้าที่ห้องปฏิบัติการหรือเจ้าหน้าที่คลินิกด้านเอชไอวีของหน่วยบริการ ได้มีการประเมินความพึงพอใจประสิทธิภาพการติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยกลไกแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 ผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจพบว่ากลุ่มผู้ประเมินเป็นเพศหญิงและเพศชาย คิดเป็นจำนวนร้อยละ 72.22 และ 27.78 ตามลำดับ ส่วนจะมีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปีคิดเป็นร้อยละ 55.55 จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 88.9 ปฏิบัติงานในตำแหน่งนักเทคนิคการแพทย์ พยาบาล คิดเป็นร้อยละ 44.44 และ 38.9 ตามลำดับระยะเวลาปฏิบัติงานเอชไอวีในหน่วยบริการต่ำกว่า 10 ปี 10-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 55.55 และ 38.9 (ตารางที่2)

ตารางที่2 ลักษณะทั่วไป

ลักษณะทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	13	72.22
ชาย	5	27.78
อายุ(ปี)(เฉลี่ย 39.16 ปี)		
ต่ำกว่า 20 ปี	0	0
21-30 ปี	1	5.55
31-40 ปี	10	55.55
41 ขึ้นไป	7	38.9
วุฒิการศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	5.55
ปริญญาตรี	16	88.9
สูงกว่าปริญญาตรี	1	5.55
ตำแหน่ง		
นักเทคนิคการแพทย์	8	44.44
พยาบาลวิชาชีพ	7	38.9
เจ้าพนักงานวิทยาศาสตร์การแพทย์	1	5.55
เจ้าพนักงานสาธารณสุขชุมชน	2	11.11
ระยะเวลาปฏิบัติงานเอชไอวีในหน่วยบริการ		
ต่ำกว่า 10 ปี	10	55.55
10-20 ปี	7	38.9
ตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป	1	5.55

ประสิทธิผลของการส่งข้อความผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในการใช้ส่งผลการตรวจหาปริมาณไวรัสเอชไอวี จำนวนครั้งที่ท่านได้รับการแจ้งเตือนผ่านระบบ Line Application จำนวน 1-5 ครั้ง จำนวน 12 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 66.67 มากกว่า 10 ครั้งขึ้นไป จำนวน 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 22.22 หลังจากท่านได้รับการแจ้งเตือนได้ส่งตรวจ HIV DR มีการประสานการส่งตรวจ HIV DR พบว่าส่งตรวจ DR ไม่ครบทุกราย จำนวน 10 หน่วยบริการ คิดเป็นร้อยละ 55.56 ส่งตรวจ DR ครบทุกราย จำนวน 8 หน่วยบริการ คิดเป็นร้อยละ 44.44 กรณีที่ไม่ได้ส่งตรวจ HIV DR ทุกๆ ราย เพราะเหตุใดถึงไม่ส่งตรวจ HIV Drug resistance พบว่าผู้ติดเชื้อเอชไอวีมีประวัติทานยาไม่สม่ำเสมอ คิดเป็นร้อยละ 38.89 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 33.34 ผู้ติดเชื้อเอชไอวีตรวจเกินสิทธิการรักษา คิดเป็นร้อยละ 16.67 (ตารางที่3)

ตารางที่3 ประสิทธิผลของการส่งข้อความผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในการใช้ส่งผลการตรวจหาปริมาณยาต้านไวรัส

จำนวนครั้งที่ท่านได้รับการแจ้งเตือนผ่านระบบ Line Application	จำนวน	ร้อยละ
1-5 ครั้ง	12	66.67
6-10 ครั้ง	2	11.11
ตั้งแต่ 10ครั้งขึ้นไป	4	22.22
ระยะเวลาการส่งตรวจ HIV DR หลังจากได้รับการแจ้งเตือน ผ่านระบบ Line Application		
ไม่ส่งตรวจ	2	11.11
ภายใน24 ชั่วโมง	4	22.22
1-2วัน	5	27.78
3-4วัน	0	0
5-6 วัน	2	11.11
1สัปดาห์	2	11.11
มากกว่า1สัปดาห์	3	16.67
หลังจากได้รับการแจ้งเตือนได้ส่งตรวจ HIV DR ทุกๆ รายหรือไม่		
ส่งตรวจทุกราย	8	44.44
ส่งตรวจแต่ไม่ครบทุกราย	10	55.56
กรณีที่ไม่ได้ส่งตรวจ HIV DR ทุกๆ ราย เพราะเหตุใดถึงไม่ส่งตรวจ HIV Drug resistance		
ผู้ติดเชื้อเอชไอวีตรวจเกินสิทธิการรักษา	6	33.34
ผู้ติดเชื้อเอชไอวีมีประวัติทานยาไม่สม่ำเสมอ	3	16.67
แพทย์ไม่ส่งตรวจ	7	38.89
ติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวีมาเจาะเลือดไม่ได้	1	5.55

ตารางที่ 4 ประเมินความพึงพอใจ ในการใช้ของระบบการแจ้งเตือนด้วยระบบไลน์เพื่อติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีในหน่วยบริการในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3

รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านที่ 1 การได้รับข้อมูลข่าวสาร			
ได้รับการแจ้งเตือนอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ตามจำนวนของผู้ติดเชื้อที่ควรได้รับการตรวจ HIV-1 Drug resistance	4.78	0.43	มากที่สุด
การแจ้งเตือนด้วยระบบ Line มีความสะดวกในการรับรู้	4.78	0.43	มากที่สุด
ความเหมาะสมของระยะเวลา	4.67	0.49	มากที่สุด
รายละเอียดในข้อความการแจ้งเตือนชัดเจนและเข้าใจได้	4.61	0.5	มากที่สุด
รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 2 ด้านการใช้แอปพลิเคชัน			
มีความเป็นปัจจุบัน/ทันสมัย	4.78	0.43	มากที่สุด
สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การใช้งาน	4.83	0.38	มากที่สุด
ข้อมูลครบถ้วนตามความต้องการสำหรับการใช้งาน	4.78	0.43	มากที่สุด
รายการ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านที่ 3 ด้านประสิทธิภาพและการนำไปใช้ประโยชน์			
ได้รับข้อมูลในรูปแบบเดียวกัน	4.72	0.46	มากที่สุด
สร้างความปลอดภัยด้านข้อมูล	4.72	0.46	มากที่สุด
เข้าถึงการใช้งานได้สะดวก ขั้นตอนไม่ซับซ้อน	4.72	0.57	มากที่สุด

ประเมินความพึงพอใจในการใช้ของการเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวี ด้วยกลไกแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 18 ราย พบว่าด้านที่ 1 การได้รับข้อมูลข่าวสารได้รับการแจ้งเตือนอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ตามจำนวนของผู้ติดเชื้อที่ควรได้รับการตรวจ HIV-1 Drug resistance ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.78 SD=0.43) การแจ้งเตือนด้วยระบบ Line มีความสะดวกในการรับรู้ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.78 SD=0.43) ความเหมาะสมของระยะเวลา ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} =4.67 SD=0.49) รายละเอียดในข้อความการแจ้งเตือนชัดเจนและเข้าใจได้ ความพึงพอใจอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.61$ $SD=0.5$) ด้านที่ 2 ด้านการใช้แอปพลิเคชัน มีความเป็นปัจจุบันทันสมัย ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$ $SD=0.43$) สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$ $SD=0.38$) ข้อมูลครบถ้วนตามความต้องการสำหรับการใช้งาน ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$ $SD=0.43$) ด้านที่ 3 ด้านประสิทธิภาพและการนำไปใช้ประโยชน์ ได้รับข้อมูลในรูปแบบเดียวกัน ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$ $SD=0.46$) สร้างความปลอดภัยด้านข้อมูล ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เข้าถึงการใช้งานได้สะดวก ($\bar{X} = 4.72$ $SD=0.46$) ขึ้นตอนไม่ซับซ้อน ข้อมูล ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$ $SD=0.46$)

ประโยชน์จากการใช้งาน การพัฒนาการแจ้งเตือนด้วยระบบไลน์เพื่อติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีในหน่วยบริการในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 ประโยชน์เพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ คิดเป็นร้อยละ 33.96 มากที่สุด ประโยชน์เพื่อติดตามผลการตรวจ คิดเป็นร้อยละ 28.31 (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ประโยชน์จากการใช้งาน การพัฒนาการแจ้งเตือนด้วยระบบไลน์เพื่อติดตามปริมาณไวรัสเอชไอวีในหน่วยบริการในเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ติดตามผลการตรวจ	15	28.31
ติดตามคนไข้	9	16.98
เพื่อส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการต่อ	18	33.96
เพื่อการรักษา	11	20.75

อภิปรายผล

การเพิ่มประสิทธิภาพการติดตามผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยกลไกแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ เป็นเครื่องมือในการติดตามผู้ติดเชื้อที่มีปริมาณไวรัสเอชไอวีมากกว่า 1,000 copies/ml เข้าสู่ระบบการตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อต่อയാต้านไวรัสเอชไอวีภายหลังผู้ติดเชื้อได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัสเป็นที่เรียบร้อย เป็นการตรวจเพื่อติดตามการรักษา ประสิทธิภาพของยาที่ใช้รักษา ซึ่งเป้าหมายประสงค์ของการรักษาด้วยยาต้านไวรัสคือ ผู้ติดเชื้อเอชไอวีสามารถกดปริมาณไวรัสไม่ให้เกิน 1,000 copies/ml หรือตรวจไม่พบปริมาณไวรัส การศึกษาครั้งนี้เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงโดยได้มีแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์ไปยังเจ้าหน้าที่หน่วยบริการและมีการส่งตรวจตรวจหาจีโนทัยป์ของเชื้อต่อയാต้านไวรัสเอชไอวี 53 ราย คิดเป็นร้อยละ 74.65 และเจ้าหน้าที่ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจด้านประสิทธิภาพและการนำไปใช้ประโยชน์ระดับมากที่สุด ถึงร้อยละ 74.07 พบว่า เจ้าหน้าที่ของหน่วย

บริการลดระยะเวลาการส่งตรวจหาจีโนไทป์ของเชื้อดื้อยาต้านไวรัสเอชไอวีได้รวดเร็วขึ้น ลดระยะเวลาในการส่งตรวจให้ทำผู้ติดเชื้อเอชไอวีและผู้ป่วยเอดส์เข้าถึงระบบการรักษาและสามารถปรับเปลี่ยนสูตรยาได้รวดเร็วขึ้น ส่งผลให้ลดการติดเชื้อฉวยโอกาสและได้รับการตรวจตามกำหนดและเป็นไปตามแนวทางการตรวจวินิจฉัย รักษาและป้องกันการติดเชื้อ เอชไอวีประเทศไทย (กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ศูนย์รวมข้อมูลสารสนเทศด้านโรคเอดส์ของประเทศไทย, 2566) เพื่อประโยชน์สูงสุดของผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่ควรได้รับและก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์แห่งชาติ ผลการใช้การแจ้งเตือนด้วยผ่านระบบแอปพลิเคชันไลน์ในการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาของถนอมและอริษา (2565) และกรรณิการ์ และสุภมาศ และวีระศักดิ์ (2567) ที่ได้พัฒนาระบบแจ้งเตือนกิจกรรมและการนัดหมายอัตโนมัติผ่านแอปพลิเคชันไลน์ซึ่งลดการผิดพลาดการนัดหมายและสามารถนำเครื่องมือไปใช้ในกิจกรรมอื่นๆ เช่น ระบบแจ้งเตือนการจองรถยนต์ ระบบแจ้งเตือนกำหนดวันคุมสอบเป็นต้น และผลคะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด การแจ้งเตือนแบบข้อความผ่านแอปพลิเคชันไลน์ไปยังกลุ่มหรือบัญชีส่วนตัวได้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายนับเป็นเครื่องมือที่ดีซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสในการติดตามผู้ป่วยเข้าสู่ระบบการติดตามการรักษาได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้ยังไม่ได้นำเครื่องมือนี้ไปใช้ครอบคลุมในทุกหน่วยบริการของเขตสุขภาพที่ 2 และเขตสุขภาพที่ 3 ดังนั้นควรส่งเสริมให้หน่วยบริการอื่นใช้กลไกการแจ้งเตือนนี้ในทิศทางเดียวกันเพื่อให้ผู้ติดเชื้อได้รับประโยชน์สูงสุดในการเข้าถึงบริการตามเป้าประสงค์ของยุทธศาสตร์เอดส์แห่งชาติ และอาจจะขยายการใช้การแจ้งเตือนผ่านแอปพลิเคชันไลน์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบแจ้งเตือนอื่นๆ เช่น การแจ้งเตือนเพื่อนัดหมายล่วงหน้าในการเข้ารับการตรวจทางห้องปฏิบัติการ การแจ้งเตือนเพื่อส่งสิ่งส่งตรวจไปยังหน่วยบริการตรวจภายนอกเป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กรรณิการ์ กมรัตน์ และ สุภมาศ สุรินทะ และ วีระศักดิ์ เจริญรัตน์. (2567). การพัฒนาระบบแจ้งเตือนและนัดหมายกิจกรรมแบบอัตโนมัติผ่านไลน์แอปพลิเคชัน วิทยาลัยการศึกษาศาวิชาคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. วารสารแม่โจ้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม, 10กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค. ศูนย์อำนวยการบริหารจัดการปัญหาเอดส์แห่งชาติ สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (2566), 138-161.

กระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค. ศูนย์อำนวยการบริหารจัดการปัญหาเอดส์แห่งชาติ สำนักโรคเอดส์ วัณโรค และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (2566). **ยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการยุติปัญหาเอดส์. (2560 – 2573).** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก: <https://utoapp.moph.go.th/doc/views/uploads/64acc23133dc7-e416518ab6594503b7eef6bf9aa40bde-1470.pdf> (วันที่ค้น ข้อมูล : 15 มกราคม 2567).

กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ศูนย์รวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านโรคเอดส์ของประเทศไทย. (2566). **คาดประมาณผู้ติดเชื้อเอชไอวี.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://hivhub.ddc.moph.go.th/epidemic.php>. (วันที่ค้นข้อมูล : 16 มกราคม 2567).

เกียรติ รักรุ่งธรรม, กุลกัญญา โชคไพบูลย์กิจ, เพลินจันทร์ เชษฐโชติศักดิ์, สุวัฒน์ จรียาเลิศศักดิ์, ศศิโสภิน เกียรติบูรณกุล, โอภาส พุทธเจริญ, และคณะ. (2565). **แนวทางการตรวจรักษาและป้องกันการติดเชื้อเอชไอวี ประเทศไทย ปี 2564-2565.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข.

ถนอม กองใจ และ อริษา ทาทอง. (2564). **การพัฒนาระบบแจ้งเตือนกิจกรรมและการนัดหมายอัตโนมัติผ่านแอปพลิเคชันไลน์.** Mahidol R2R e-Journal, 9กองโรคเอดส์และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ศูนย์รวบรวมข้อมูลสารสนเทศด้านโรคเอดส์ของประเทศไทย. (2566), 32-45.

วราวรรณ วงษ์บุตร. (2563). **สถิติพื้นฐานสำหรับการงานวิจัย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : https://nih.dmsc.moph.go.th/data/data/64/activity/10_8_64/WW_v1.pdf. (วันที่ค้นข้อมูล : วันที่ 15 มีนาคม 2567).

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล. (2562). **คู่มือการใช้งาน Google Form.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.vu.ac.th/wp-content/uploads/2020/07/Google-Form-VU.pdf> (วันที่ค้น ข้อมูล : 15 มกราคม 2567).

ห้องสมุด มหาวิทยาลัยสยาม. (2564). **การส่งข้อมูลจาก Google forms ไปแสดงบน Line.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://e-library.siam.edu/google-forms-to-line/>. (วันที่ค้น ข้อมูล : วันที่ 20 มีนาคม 2566)

อารีรัตน์ นิรันดร์สิทธิรักษ์. (2558). **รูปแบบการวิจัยและการออกแบบการวิจัย.** [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : [https://www.zroldev.com/lpnhresearch/images/newsflash/1 Research Design. pdf](https://www.zroldev.com/lpnhresearch/images/newsflash/1%20Research%20Design.pdf). (วันที่ค้นข้อมูล : 15 มีนาคม 2567).

ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กโดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์ Small electric vehicle using battery electricity combined with solar power

อริสรา เวชมนัส¹, อธิฤทธิ ตันบุญ², สนิท ขวัญเมือง³, อานนท์ มุ่งมาตร⁴, เจษฎา วิเศษมณี⁵ และสังคม สัพโส^{6*}

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก และทดสอบสมรรถนะของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กโดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์ มีลักษณะคือ มี 4 ล้อ ขับเคลื่อน 2 ล้อหลัง ใช้มอเตอร์กระแสตรงแบบไร้แปรงถ่าน ขนาด 24V 750W เป็นต้นกำลัง โดยใช้แบตเตอรี่ลิเธียมฟอสเฟตขนาด 24V 72Ah เป็นแหล่งพลังงานหลัก ทำงานร่วมกับแผงโซลาร์เซลล์ขนาด 340W ส่งกำลังโดยใช้ชุดโซ่และสเตอร์ จากผลทดสอบของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กมีเงื่อนไขคือ มีผู้ขับขี่ 1 คน พบว่า กรณีติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์สามารถทำความเร็วสูงสุดที่ 27 km/h ระยะทางสูงสุด 61.51 km ระยะเวลาสูงสุดที่ 2 ชั่วโมง 40 นาที มีอัตราการสิ้นเปลืองพลังงานที่ 28.58 Wh/km และกรณีที่ไม่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์สามารถทำความเร็วสูงสุดที่ 28.5 km/h ระยะทางสูงสุด 54.24 km ระยะเวลาสูงสุดที่ 2 ชั่วโมง 16 นาที อัตราการสิ้นเปลืองพลังงานที่ 31.61 Wh/km ในการใช้ไฟ AC เป็นพลังงานในการชาร์จ 1 ครั้ง ใช้พลังงานไฟฟ้า 2.0612 kWh คิดเป็นเงิน 9.114 บาท

คำสำคัญ: ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก, พลังงานแสงอาทิตย์

¹ นักศึกษา สาขาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

² นักศึกษา สาขาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

³ อาจารย์ สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

⁴ อาจารย์ สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

⁵ อาจารย์ สาขาวิศวกรรมเครื่องกล คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก

^{6*} อาจารย์ สาขาครุศาสตร์อุตสาหกรรมและเทคโนโลยี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนาตาก, sangkom.s@gmail.com

ABSTRACT

This research study was to build small electric vehicle and to test the performance of it using battery electricity combined with solar energy. The vehicle had four wheels with rear wheels driving. A brushless direct current motor of 24V 750W with a 24V 7.2Ah lithium-phosphate battery as the main power source were used to work with 340Watt solar panels. The power transmission was a chain kit and a stator. The test results with; one driver it was found that the solar panel installation scenario had the maximum speed of 27km/h the maximum distance of 61.51 km, the maximum duration of 2 hours and 40 minutes. It had an energy consumption rate of 28.58 WH/km. In the scenario without the solar panels had the maximum speed 28.5km/h, the maximum distance 54.24km and a maximum duration of 2hours and 16minutes. It had a power consumption rate of 31.61 WH/km. Using AC power with one charge had the electric power of 2.0612 kwh and had a cost of 9.114 baht.

Keywords: Small electric vehicles, solar cell panel

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทย และทั่วโลกกำลังประสบปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว สิ่งสำคัญคือ การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจไม่ได้กระทำควบคู่ไปกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าปัจจุบันมีปริมาณรถยนต์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทำให้มีการใช้เชื้อเพลิงเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่พลังงานมีจำกัดและขาดแคลนรวมถึงสถานการณ์ด้านพลังงานของโลกมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีการใช้พลังงานในปัจจุบันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะการเผาไหม้ของเครื่องยนต์ก่อให้เกิดมลภาวะทางเสียงและทางอากาศรวมถึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิประเทศ ทรัพยากรถูกทำลาย และส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน กล่าวคือ รถยนต์ที่ใช้น้ำมันจะมีการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงทำให้เกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ หากมีปริมาณมากเกินไปจะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในระดับโลกทำให้เกิดภาวะเรือนกระจก ซึ่งเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเกิดปัญหาโลกร้อน

รถยนต์ไฟฟ้า (Electric vehicle, EV) คือ ยานพาหนะที่ขับเคลื่อนโดยมอเตอร์ไฟฟ้าแทนการใช้เครื่องยนต์ที่มีการเผาไหม้แบบสันดาป โดยรถยนต์ EV จะใช้พลังงานจากไฟฟ้าแทนการใช้มันน้ำหรือพลังงานอื่นๆ โดยระบบรถไฟฟ้าจะเก็บพลังงานเอาไว้ในแบตเตอรี่ที่สามารถชาร์จได้และแปลง

พลังงานจากแบตเตอรี่มาใช้ในการขับเคลื่อนรถยนต์ EV ไม่ต้องมีกลไกอะไรที่มากเหมือนขับเคลื่อนอย่างเช่นรถยนต์ที่ใช้น้ำมัน ซึ่งต้องใช้การจุดระเบิดเผาไหม้ในการขับเคลื่อนทำให้เครื่องยนต์เสียบและไม่มีไอเสียจากการเผาผลาญพลังงานข้อจำกัดของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กใช้ได้ ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีหรือบริเวณใกล้เคียงสามารถขับเคลื่อนด้วยความเร็วไม่เกิน 30 กิโลเมตรต่อชั่วโมง อุปกรณ์ต่างๆ เช่น เบาะพนักพิง, ที่พักเท้า ไม่สามารถจะปรับมุมได้ตามความต้องการของผู้ใช้งานปัจจุบันนี้ในประเทศไทยได้เข้าสู่วิกฤตราคาน้ำมันสูงขึ้นจึงเริ่มมีการใช้รถยนต์พลังไฟฟ้ามากขึ้นกว่าแต่ก่อน อีกทั้งยังมีแนวโน้มว่าจะราคาของรถยนต์ไฟฟ้าตามท้องตลาดจะมีราคาเพิ่มขึ้น เพราะในอนาคตจะสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากกว่าการเติมน้ำมันแบบรถทั่วไป หรือรถแบบกึ่งไฟฟ้าอย่างระบบไฮบริด (Hybrid) และสามารถลดมลภาวะเรือนกระจกที่เกิดจากหมอกควันที่ออกมาจากรถที่ใช้ระบบสันดาปได้จึงทำให้รถไฟฟ้ามีความนิยมอย่างมากในหมู่คนทำงานที่เดินทางระยะใกล้โดยการเสียบสายชาร์จแบตเตอรี่หรือรับไฟฟ้าจากแผงโซลาร์เซลล์มาทดแทนการใช้น้ำมันในแต่ละวัน (สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์, 2564)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะสร้างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กโดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อเข้ามาช่วยในการชาร์จเพื่อเพิ่มระยะทางขึ้นมาใช้ในการลดปัญหาการใช้น้ำมันของรถ และช่วยลดมลภาวะทางอากาศได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กโดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์
2. เพื่อทดสอบสมรรถนะของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก โดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์

ขอบเขตการวิจัยและกรอบแนวคิดในการวิจัย

1. สามารถขับเคลื่อนไปข้างหน้า ถอยหลัง เลี้ยวซ้าย เลี้ยวขวา
2. ความเร็วไม่เกิน 30 km/h
3. น้ำหนักรถยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กไม่เกิน 180 กิโลกรัม
4. แผงโซลาร์เซลล์ไม่เกิน 350W
5. ขนาดมอเตอร์กระแสตรง 24V 750W
6. ทำการวัดความสิ้นเปลืองพลังงาน วัดความเร็ว และอัตราเร่ง
7. เปรียบเทียบระหว่างใส่แผงโซลาร์เซลล์และไม่ใส่แผงโซลาร์เซลล์

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การสร้างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก

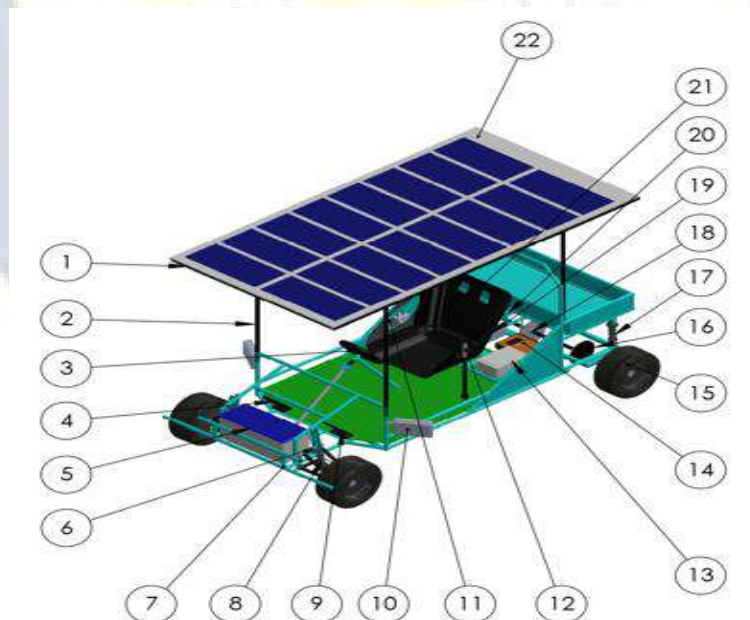
วัสดุที่ใช้ในการทำโครงสร้างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมทั้งขนาดและความแข็งแรง ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้ ใช้เหล็กท่อกลมดำ (Carbon steel tubes) ในการทำโครงสร้างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก ซึ่งเหล็กท่อกลมดำ (Carbon steel tubes) มีลักษณะเป็นทรงกลมแบบกลวง มีน้ำหนักเบาแต่คงความแข็งแรง ทนทาน มีตะเข็บเรียบ สามารถรับแรงดันได้ดีทั้งแรงลมและแรงเสียดทาน ถือเป็นเหล็กรูปพรรณที่มีคุณภาพสูงอีกชนิดหนึ่งและยังสามารถหาซื้อได้ง่าย

2.1 เงื่อนไขการออกแบบ

ในการดำเนินงานโครงการครั้งนี้ได้วางแนวทางในการทำงานอย่างไรก็ตามในการตรวจสอบว่ารถไฟฟ้าขนาดเล็กสามารถวิ่งได้ด้วยความเร็วไม่เกิน 30 km/h จึงต้องทำการคำนวณตรวจสอบมอเตอร์ที่มีกำลัง 750W 24V รวมถึงได้ทำการออกแบบโครงรถไฟฟ้าขนาดเล็ก ทั้งนี้เงื่อนไขเบื้องต้นในการออกแบบประกอบด้วย

- 1) ตัวรถกว้าง 1.06 m ยาว 1.6 m สูง 1.36 m
- 2) ล้อ 4 ล้อ
- 3) แผงโซลาร์เซลล์ 340 W จำนวน 1 แผง

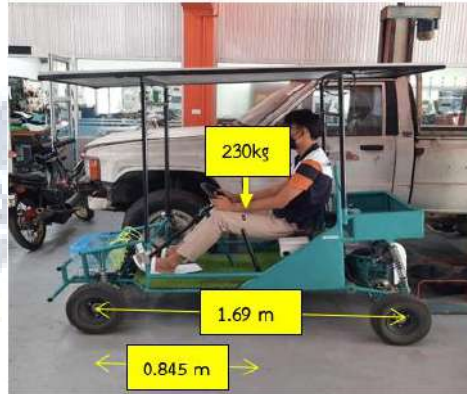
2.2 กำหนดรูปแบบโครงยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กโดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์

1. คานวางแผงโซลาร์เซลล์ 2. เสารับคานแผงโซลาร์เซลล์ 3. พวงมาลัย 4. คันเร่งไฟฟ้า
5. แบตเตอรี่ 6. ระบบกันการสะเทือน 7. โครงรถ 8. โช๊คหน้า 9. ที่วางเท้า 10. กระจกมองข้าง

11. Circuit Breaker 12. มီးเบรก 13. กล่องควบคุม (เดินหน้า, ถอยหลัง, เปิด - ปิด)
 14. โซลาร์ชาร์จเจอร์เจอร์ 15. ล้อ 16. ระบบเบรค 17. โช๊คหลัง 18. ระบบส่งกำลัง 19. กล่องควบคุม
 มอเตอร์ 20. มอเตอร์ (ต้นกำลัง) 21. ที่นั่ง 22. แผงโซลาร์เซลล์

ภาพที่ 1 ซื่อชิ้นส่วนต่างๆ ของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กโดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ร่วมกับ
 พลังงานแสงอาทิตย์

ภาพที่ 2 ระยะและน้ำหนักของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก

เมื่อดำเนินการสร้างยานยนต์ไฟฟ้าแล้วเสร็จ นำไปชั่งน้ำหนัก ผลที่ออกมาคือ กรณีสที่
 ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์น้ำหนักอยู่ที่ 165 kg กรณีที่ไม่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์น้ำหนักอยู่ที่ 125 kg และมี
 ผู้ขับขี่ 1 คน มีมวลประมาณ 65 kg มวลรวมของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กจึงเท่ากับ 230 kg และหา
 น้ำหนักที่ตกลงที่ล้อหลังเพราะล้อนั้นเป็นจุดขับเคลื่อนจะได้น้ำหนักที่ 115 kg

2.3 การคำนวณค่าที่ใช้ในการสร้างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก

2.3.1 การหาแรงต้านทานการขับเคลื่อน เพื่อหาแรงที่ทำให้ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก
 สามารถเอาชนะแรงต้านทานการขับเคลื่อน และขับเคลื่อนออกไปได้ เริ่มจากหาแรงต้านทานการหมุน
 ของล้อ และแรงต้านอากาศ ซึ่งยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก ออกแบบมาเพื่อใช้งานบนถนนลาดยางที่
 สภาพพอใช้ และคิดอัตราเร็วที่ 30 km/h ค่า จึงหาได้จากสมการที่ (1) (2) (3) และ (4) (วิรุณโณณะ
 ตระกูล วสันต์เจียร สุวรรณ และปรัดถกร เหมะรัตน์, 2557)

$$F = R_t = (R_r + R_a) \quad (1)$$

$$R_r = K_r W \quad (2)$$

$$R_a = \frac{1}{2} \rho A C_d V^2 \quad (3)$$

$$K_r = C_r + 0.00016v \quad (4)$$

- เมื่อ F = แรงขับเคลื่อนตัวรถ (N)
 R_r = แรงต้านการขับเคลื่อนจากน้ำหนักรถ (N)
 K_r = สัมประสิทธิ์แรงต้านการหมุนของล้อ
 W = น้ำหนักรถยนต์ (N)
 C_r = สัมประสิทธิ์แรงต้านการหมุนของล้อ = 0.019 (ตามชนิดและสภาพถนน)
 R_a = แรงต้านทานจากอากาศ (N)
 C_d = สัมประสิทธิ์แรงต้านอากาศเลือกใช้ Long Cylinder = 0.82
 ρ = ความหนาแน่นของอากาศ (kg/m^3)
 A = พื้นที่หน้าตัดรถที่ต้านอากาศ $0.8W_{HH}$ (m^2)
 v = อัตราความเร็วของยานยนต์ไฟฟ้า (m/s)

2.3.2 การหาขนาดของกำลังมอเตอร์ หลังจากที่สามารถคำนวณหาแรงต้านการเคลื่อนที่ และกำหนดความเร็วของยานยนต์ไฟฟ้าแล้ว ก็สามารถหาขนาดของมอเตอร์ที่เหมาะสมกับยานยนต์ไฟฟ้าได้ และค่า $v = 30 \text{ km/h}$ โดยการหาค่ากำลังขับเคลื่อนที่ล้อ หาได้จากสมการที่ (5) (กิตติ นันท์ ใจยิ้ม, 2563) และ (6) (วิรุณโมณะตระกูล วสันต์เธียร สุวรรณ และปรัตถกร เหมะรัตน์, 2557)

$$P_w = \frac{R_t v}{3.6} \quad (5)$$

$$P_m = \frac{100 \times P_w}{\text{Efficiency}} \quad (6)$$

- เมื่อ P_w = กำลังขับเคลื่อนที่ล้อ (W)
 R_t = แรงต้านทานการเคลื่อนที่รวม (N)
 V = ความเร็วยานยนต์ไฟฟ้า (km/h)
 P_m = กำลังของมอเตอร์ (W)
 Efficiency = ประสิทธิภาพของมอเตอร์ (80%)

หลังจากทำการคำนวณหาค่ากำลังของมอเตอร์ ได้เท่ากับ 487W ทางผู้วิจัยได้เลือกขนาดกำลังของมอเตอร์ที่ 750W เนื่องจากมีขนาดตามท้องตลาดในประเทศไทย ซึ่งสามารถหารได้ง่าย

2.4 การสร้างและติดตั้งแผงวงจรของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก

ติดตั้งอุปกรณ์ทุกอย่างเข้ากับตัวรถ เช่น เสาและคานรับโซลาร์เซลล์ ที่นั่ง อุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆ กระจกมองข้าง ล้อและชุดบังคับเลี้ยว เพื่อให้พร้อมสำหรับการทดสอบ โดยอุปกรณ์หลัก ๆ ที่ติดตั้งในยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก ดังภาพที่ 4 และ 5

ตารางที่ 1 วัสดุอุปกรณ์ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก

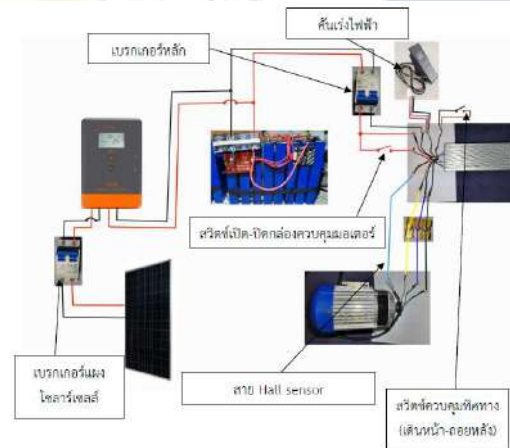
รายการ	จำนวน	หน่วย	ราคา/ชิ้น(บาท)	ราคารวม (บาท)
1.เหล็กกลมดำ 3/4"	6	เส้น	500	3,000
2.เหล็กฉาก 1 1/4"	1	เส้น	325	325
3.เหล็กแบน 1 1/4"	1.5	เส้น	160	240
4.เหล็กแบน 2"	1	เส้น	320	320
5.ดุมพร้อมชุดม้า	1	ชุด	1,449	1,449
6.เบาะ	1	ตัว	256	256
7.กระทะล้อพร้อมยาง	4	ล้อ	683.5	2,734
8.ชุดเพลาท้าย	1	ชุด	1,809	1,809
9.ชุดบังคับเลี้ยว	1	ชุด	2,064	2,064
10.คั่นแรงรถไฟฟ้า	1	ชิ้น	182	182
11.วัตต์โวลท์	1	ชิ้น	195	195
12.ชุดปีกนก	1	ชุด	2,304	2,304
13.โซ่ค้อพ	1	คู่	278	278
14.เข็มขัดนิรภัย	1	ชุด	321	321
15.กระจกมองข้าง	1	คู่	127.5	255
16.เครื่องชาร์จแบตเตอรี่ 20A	1	เครื่อง	1674	1,674
17.MPPT Solar Charger Controller	1	เครื่อง	785	785
19.แอดทีฟบาลานซ์	2	ชุด	266.5	533
20.บล็อกต่อสายไฟ	3	ชิ้น	74	222
21.โบลท์ 5/16x1"	0.5	กก.	61	61
22.โบลท์ 1/4x1"	0.5	กก.	61	61
23.แหวนสปริง M6	1	แพ็ค	27	27
24.แหวนสปริง M8	1	แพ็ค	27	27

25.ผ้าเบรค	1	ชุด	222	222
26.บล็อกพักสายไฟ 2x4	1	ชิ้น	27	27
27.ตุ้มน้ำ	1	ชิ้น	138	138
28.บุชสวิงอาร์ม	2	ตัว	23	46
29.น๊อคใช้คหลัง	4	คู่	10	40
30.น๊อตเข็มขัดนิรภัย	1	ชุด	20	20
31.น๊อต, สกรู	1	ชุด	36	36
32.สเตอร์ 40 ฟัน	1	อัน	169	169
33.ข้อต่อโซ่ 420	2	อัน	40	80
34.ทินเนอร์	1	แกลลอน	550	550
35.สีรองพื้น	1	แกลลอน	465	465
36.กล่องใส่แบตเตอรี่	1	กล่อง	129	129
37.ชุดระบบไฟฟ้า, สวิตช์, สายไฟ ฯลฯ	1	ชุด	310	310
รวมค่าใช้จ่าย				21,354

ภาพที่ 4 ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก

ภาพที่ 5 วงจรไฟฟ้าของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก

2.5 ทดลองและเก็บค่าการทดลอง

2.5.1 การหาอัตราเร่งของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก จากจุดรถหยุดนิ่งและรถเคลื่อนที่ด้วยความเร็วสูงสุด ความเร็วที่ 27 km/h แปลงค่าเป็น 7.5 m/s เวลาของการเคลื่อนที่ 39s

2.5.2 อุปกรณ์ในการเก็บค่า

เครื่องวัดพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar power meter) ยี่ห้อ Lutron รุ่น SPM – 1116SD

2.5.3 เครื่องวัดพลังงานไฟฟ้ากระแสตรง ยี่ห้อ Peacefair รุ่น PZEM-051

2.5.4 แอปพลิเคชัน เครื่องวัดความเร็ว จีพีเอส (Gps)

ภาพที่ 6 ตัวอย่างการใช้แอปพลิเคชัน เครื่องวัดความเร็ว จีพีเอส (Gps)

2.5.5 วิธีการทดสอบ

1) ก่อนการทดสอบต้องใช้แบตเตอรี่ที่ชาร์จเต็มแล้วทุกครั้ง โดยแบตเตอรี่ที่ใช้ เป็น แบตลิเธียมฟอสเฟตขนาด 72 Ah มีแรงดันใช้งานต่อเซลล์ที่ 3.2 V การต่อเซลล์เป็นแบบอนุกรมจะมี แรงดันอยู่ที่ 25.6 V มีการควบคุม ดูแลแบตเตอรี่ด้วย BMS เมื่อชาร์จเต็ม แบตเตอรี่จะมีแรงดันอยู่ที่ ประมาณ 27.64 มีพลังงานในแบตเตอรี่ที่ 1,728 Wh และใช้จนหมด แบตเตอรี่จะมีแรงดันอยู่ที่ 22.79 V และทำการชาร์จด้วยเครื่องชาร์จแบบเต็มแล้วตัดสำหรับแบตเตอรี่ลิเธียม

2) เริ่มการทดลองเมื่อออกตัวและจับระยะทาง มีเงื่อนไขคือ เหยียบคันเร่งให้อยู่ใน ตำแหน่งสูงสุด ตลอดการทดลอง เริ่มต้นตั้งแบตเตอรี่เต็ม จนแบตเตอรี่หมด ก็คือ BMS ตัดการทำงาน เพื่อให้ได้ผลการทดลองที่แน่นอนของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก ใช้พลังงานในแบตเตอรี่ทั้งหมด 1,728 Wh

3) เริ่มการทดลองจับอัตราเร่ง มีเงื่อนไขคือ เหยียบคันเร่งให้อยู่ในตำแหน่งสูงสุด ตั้งแต่ออกตัวตลอดจนถึงความเร็วสูงสุด เพื่อให้ทราบถึงผลการทดลองที่แน่นอน พื้นที่ใช้เก็บค่า ถนน คู่ขนานพหลโยธินบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

ผลการวิจัย และอภิปรายผล

หลังจากสร้างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ การทดลองจะเริ่มด้วยแบตเตอรี่เต็ม และเหยียบคันเร่งสูงสุดตลอดการทดลอง และการทดสอบได้ กำหนดการบันทึกค่าทั้งหมด 4 ประเภท คือ 1) ระยะเวลาที่ใช้ในการทดสอบต่อ 1 ครั้ง 2) ระยะทาง ที่ใช้ในการทดสอบต่อ 1 ครั้ง 3) ความเร็วสูงสุดที่ใช้ในการทดสอบต่อ 1 ครั้ง 4) อัตราเร่งของยานยนต์ ไฟฟ้าขนาดเล็ก และนำผลที่ได้ มาเปรียบเทียบทั้ง 2 กรณี โดยผลการทดลองแสดงดังต่อไปนี้

1. ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์

จากการทดลองของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ ได้ทำการทดลองทั้งหมด 3 ครั้ง โดยใช้เส้นทางเดิม ผู้ขับขี่คนเดิม และเหยียบคันเร่งสูงสุดเหมือนเดิมทุกครั้ง ได้ผลการทดลองดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดลองกรณีติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์

ครั้งที่	ระยะเวลา (h:m)	ระยะทาง (km)	ความเร็วสูงสุด (km/h)	ความเร็วเฉลี่ย (km/h)	พลังงานแสงอาทิตย์ W/m ²
1	02:24	58.87	27	22	227.56
2	02:34	60.78	27	23	261.98
3	02:45	64.88	27	23	511.80
เฉลี่ย	02:40	61.51	27	22.67	333.78
S.D.	0.102	3.071	0	0.577	155.127

จากตารางที่ 2 จะเห็นได้ว่า การทดลองที่ 3 นั้น เป็นการทดลองที่มีระยะเวลา และระยะทางที่มากที่สุด เนื่องจากมีค่าพลังงานแสงอาทิตย์เฉลี่ยสูงที่สุด เพราะเป็นการทดลองในช่วงที่ท้องฟ้าโปร่ง และมีแดดแรง โดยที่การทดลองที่ 1 และ 2 จะมีค่าที่ลดหลั่นกันลงไปตามค่าเฉลี่ยของพลังงานแสง เมื่อเปรียบเทียบการทดลองทั้งหมด ก็จะได้เห็นว่าระยะทาง และระยะเวลาของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ จะแปรผันตามค่าเฉลี่ยของพลังงานแสง หากมีค่าพลังงานแสงที่สูง ก็จะได้ระยะทาง และระยะเวลาเพิ่มมากขึ้น หากมีค่าพลังงานแสงที่ต่ำลง ระยะทางและระยะเวลาที่ได้ ก็จะน้อยลงไปด้วย

2. ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ไม่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์

การทดลองของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ไม่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ จะทำการทดลองในลักษณะเดียวกับยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ คือทำการทดลองทั้งหมด 3 ครั้ง โดยใช้เส้นทางเดิม ผู้ขับขี่คนเดิม และเหยียบคันเร่งสูงสุดเหมือนเดิมทุกครั้ง ต่างกันที่ไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ จึงได้ผลการทดลองดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดลองกรณีที่ไม่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์

ครั้งที่	ระยะเวลา (h:m)	ระยะทาง (km)	ความเร็วสูงสุด (km/h)	ความเร็วเฉลี่ย (km/h)
1	02:18	53.68	27	21
2	02:15	52.79	28	20
3	02:19	56.25	28.5	24
เฉลี่ย	02:16	54.24	23	24
S.D.	0.033	1.797	1	3

จากตารางที่ 3 จะเห็นได้ว่า ผลการทดลองที่ได้นั้นจะมีค่าที่ใกล้เคียงกันเพราะทดลองในเงื่อนไขเดียวกัน และไม่มีค่าพลังงานแสงมาเป็นตัวแปร เพราะไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ จึงทำให้ผลการทดลองที่ได้นั้น มีค่าที่ใกล้เคียงกัน

3. อัตราเร่งของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก

จากการทดลองอัตราเร่งของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กนั้น จะทำทั้งกรณีที่ไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ ทำการทดลองทั้งหมดกรณีละ 3 ครั้ง โดยเป็นการทดลองออกตัวจากจุดหยุดนิ่ง จนถึงความเร็วสูงสุดที่รถไฟฟ้าทำได้ จะได้ผลการทดลองดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการทดลองอัตราเร่งจากจุดหยุดนิ่งจนถึงความเร็วสูงสุด

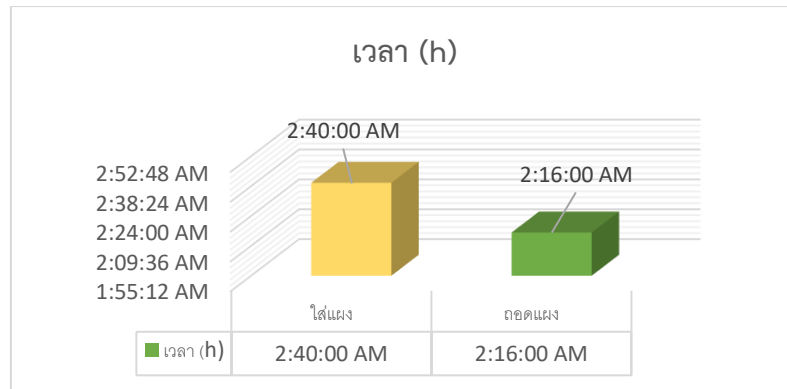
ครั้งที่	ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์				ไม่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์			
	เวลา (s)	ระยะทาง (m)	อัตราเร่ง (m/s ²)	ค่า S.D.	เวลา (s)	ระยะทาง (m)	อัตราเร่ง (m/s ²)	ค่า S.D.
1	39	210	0.192	0.020	24	120	0.347	0.024
2	35	205	0.214		26	130	0.299	
3	43	220	0.174		25	126	0.322	
เฉลี่ย	39	211.667	0.194		25	125.333	0.323	

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่ากรณีที่ ไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์นั้น จะมีอัตราเร่งที่มากกว่ากรณีที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ หรือกล่าวคือ การทำความเร็วจากจุดหยุดนิ่งจนถึงความเร็วสูงสุดนั้น กรณีที่ไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ จะทำได้เร็วกว่า เพราะรถที่ไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์มีน้ำหนักที่เบา กว่า ทำให้มีอัตราเร่งที่ดีกว่า

4. เปรียบเทียบระหว่าง ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์

4.1 เปรียบเทียบระยะเวลาใช้งาน

จากภาพที่ 7 ความแตกต่างระหว่างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ ที่ทำการทดสอบในเงื่อนไขเดียวกัน พบว่ายานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์มีระยะเวลาในการใช้งานที่ 2 ชั่วโมง 40 นาที มากกว่ายานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์อยู่ที่ 2 ชั่วโมง 16 นาที เนื่องจากแผงโซลาร์เซลล์ มีการประจุไฟเข้าแบตเตอรี่ร่วมด้วยในระดับหนึ่ง จึงทำให้มีระยะเวลาในการใช้งานที่มากขึ้น

ภาพที่ 7 การเปรียบเทียบระยะเวลาในการใช้งานระหว่างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์

4.2 เปรียบเทียบระยะทางที่วิ่งได้

จากรูปที่ 8 ความแตกต่างระหว่างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ ที่ทำการทดสอบในเงื่อนไขเดียวกัน พบว่ายานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์มีระยะทางในการใช้งานที่ 61.51 km มากกว่ายานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์อยู่ที่ 54.24 km เนื่องจากแผงโซลาร์เซลล์ มีการประจุไฟเข้าแบตเตอรี่ร่วมด้วยในระดับหนึ่ง จึงทำให้วิ่งได้ระยะทางในการใช้งานที่มากขึ้น

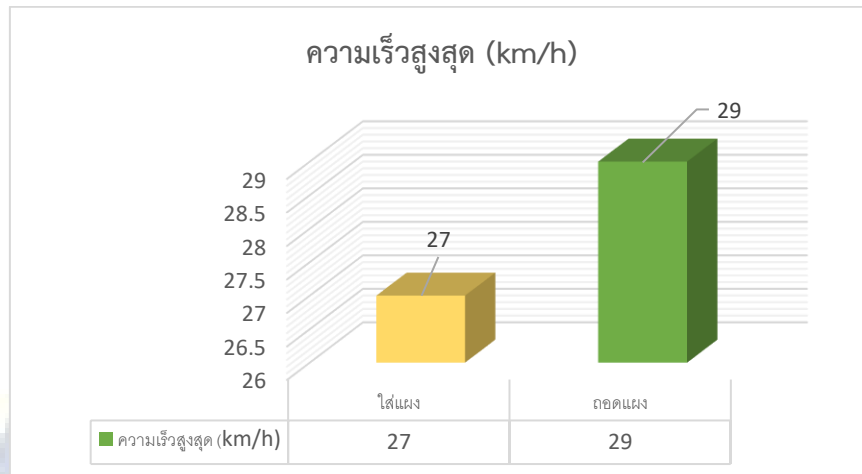

ภาพที่ 8 การเปรียบเทียบระยะทางสูงสุดที่วิ่งได้ระหว่างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์

4.3 เปรียบเทียบความเร็วสูงสุดที่ทำได้

จากภาพที่ 9 ความแตกต่างระหว่างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ ที่ทำการทดสอบในเงื่อนไขเดียวกัน พบว่ายานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์มีความเร็วสูงสุด 29 km/h ที่มากกว่ายานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กติดตั้งแผง

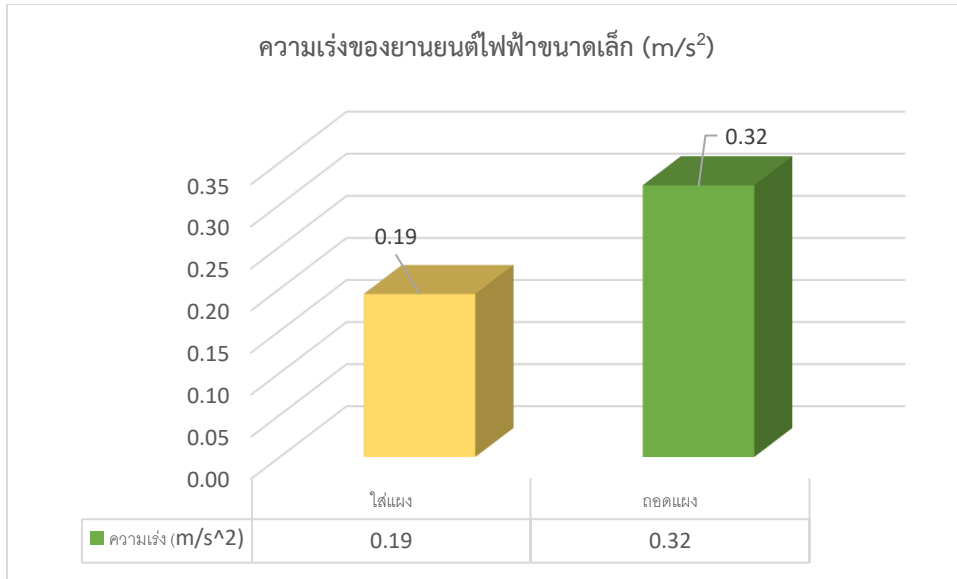
โซลาร์เซลล์ 27 km/h เนื่องจากไม่มีภาระจากน้ำหนักแผงโซลาร์เซลล์ที่ทำให้น้ำหนักของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กเบาลง จึงส่งผลให้มีความเร็วสูงสุดที่มากขึ้น

ภาพที่ 9 การเปรียบเทียบความเร็วสูงสุดที่วิ่งได้ระหว่างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์

4.4 เปรียบเทียบอัตราเร่งของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก

จากภาพที่ 10 ความต่างระหว่างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ ในการทำความเร็วจากจุดหยุดนิ่งถึงความเร็วสูงสุด พบว่ายานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ไม่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์มีอัตราเร่งเฉลี่ยที่ 0.32 m/s^2 และยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์มีอัตราเร่งเฉลี่ยที่ 0.19 m/s^2 เนื่องจากไม่มีภาระจากน้ำหนักของแผงโซลาร์เซลล์ที่จะไปรวมกับน้ำหนักของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก จึงทำให้ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์มีอัตราเร่งมากกว่ายานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์

ภาพที่ 10 การเปรียบเทียบความเร็วและอัตราเร่งสูงสุดที่วิ่งได้ระหว่างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กโดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์ และทดสอบสมรรถนะ พร้อมเปรียบเทียบผลระหว่างการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ และไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ โดยทดลองกับแบตเตอรี่ที่ชาร์จจนเต็ม จนถึงแบตเตอรี่หมดสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. งานวิจัยนี้ได้สร้างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก ซึ่งคำนวณหาขนาดและการเลือกใช้มอเตอร์ได้ขนาดมอเตอร์ที่ 750 W ใช้แบตเตอรี่ลิเธียมฟอสเฟตขนาด 24 V 72 Ah เป็นแหล่งพลังงานร่วมกับแผงโซลาร์เซลล์ขนาด 340 W โดยยานยนต์ไฟฟ้ามีขนาดความกว้าง 1.06 m ยาว 1.6 m และสูง 1.36 m น้ำหนักขณะติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์อยู่ที่ 165 kg และขณะไม่ได้ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ อยู่ที่ 125 kg
2. จากผลการทดลองของยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก โดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์ สามารถสรุปผลการทดลองออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ระยะเวลาในการใช้งาน ระยะทางที่วิ่งได้ ความเร็วสูงสุดที่ทำได้ และอัตราเร่ง ซึ่งยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็ก โดยใช้พลังงานไฟฟ้าจากแบตเตอรี่ร่วมกับพลังงานแสงอาทิตย์ มีระยะเวลาที่ใช้งาน ระยะทางสูงสุด และความเร็วสูงสุดที่มากกว่า ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กที่ไม่ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ มีเพียงอัตราเร่งเท่านั้นที่มีค่าน้อยกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรเลือกใช้วัสดุและอุปกรณ์ในการสร้างยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กต้องมีความแข็งแรง น้ำหนักเบา และทนทานต่อการใช้งาน
2. เนื่องจากยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กไม่สามารถเคลื่อนที่ด้วยความเร็ว 30 km/h ได้ ถ้าต้องการที่จะให้ยานยนต์ไฟฟ้าขนาดเล็กเคลื่อนที่ด้วยความเร็ว 30 km/h จะต้องใช้มอเตอร์ไฟฟ้าขนาด 1,000W

แนวทางการแก้ไข

1. การใช้มอเตอร์ที่มีความเร็วรอบและกำลังมากขึ้น เพื่อให้ได้ความเร็วสูงสุดที่มากขึ้น
2. การที่จะใช้งานโซลาร์เซลล์ให้มีประสิทธิภาพ ควรใช้งานโซลาร์เซลล์ในวันที่มีแดดจัด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ตาก

เอกสารอ้างอิง

- กิตตินันท์ ใจยิ้ม และศุภพล เสนาสุข. (2563). **รถสามล้อไฟฟ้า**. ปริญญาานิพนธ์วิศวกรรมศาสตร์ บัณฑิต. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- วิรุณ โมณะตระกูล, วสันต์ เขียรสุวรรณ และปรัตถกรเหมะรัตน์. (2557). **การออกแบบรถสามล้อไฟฟ้าอเนกประสงค์ต้นแบบ**. การประชุมวิชาการเครือข่ายวิศวกรรมเครื่องกลแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 28, 15- 17 ตุลาคม 2557, จังหวัดขอนแก่น
- สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์. (2564). **รถไฟฟ้า EV คืออะไร?**. (ออนไลน์), 19 พฤษภาคม 2566. <https://erdi.cmu.ac.th/?p=2956>

Analysis Relative Humidity and testing of a solar dryer cylinder shape

Sriwichai Susuk^{1*}, Natsacha Inchoorrun², Weerayuth Promjan³,
Khanittha Chawanorasest⁴ and Kusol Iamsub⁵

Abstract

Solar dryer was designed, constructed and tested at local area, Pathumthani Thailand. experiments have been conducted to test the performance with fresh herb during January-December 2023. the temperature recorded a raised temperature of 66.7 °C at the surface dryer, Considering a drying schedule from 8:00 a.m. to 4:00 p.m. the major components of the dryer are collector-storage thermal by all wall body and analysis heat transfer natural convection. Initial on-load analysis show the ambient temperature 29 - 41 °C and relative humidity 30% - 52% temperature inside dryer 41 - 59 °C and relative humidity 20% - 28%, solar radiation 313 - 493 W/m². The results obtained show that the temperature inside the dryer higher than the ambient temperature during most hours of the day-light. The moisture contain of the Gotu kola was reduced from 91.5% wet basis to 9.1% in 12 hours, Energy require approximately 2007 kJ and the turmeric was reduced from 86.7% wet basis to 7.2% in 11 hours, Energy require approximately 1839 kJ, drying rate approximately 60-68 g/hr. solar energy approximately 608 Watt,

Keywords: solar dryer cylinder shape, natural convection, moisture contain of herb

¹Expert Center of Innovative Health Food, [InnoFood], Research and Development Group for Bio-Industries, Thailand Institute of Scientific and Technological Research (TISTR) 12120
email: sriwichai@tistr.or.th

²Expert Center of Innovative Health Food, [InnoFood], Research and Development Group for Bio-Industries, Thailand Institute of Scientific and Technological Research (TISTR) 12120

³Expert Center of Innovative Health Food, [InnoFood], Research and Development Group for Bio-Industries, Thailand Institute of Scientific and Technological Research (TISTR) 12120

⁴ 2Expert Center of Innovative Herbal Products, [InnoHerb], Research and Development Group for Bio-Industries, Thailand Institute of Scientific and Technological Research (TISTR) 12120

⁵ 3Expert Center of Innovative Agriculture, [InnoAg], Research and Development Group for Bio-Industries, Thailand Institute of Scientific and Technological Research (TISTR) 12120

Introduction

Solar energy for crop drying is environmentally friendly and economically. It's a highly sustainable and renewable source of energy as compared to other fossil fuels that pollute the environment. One of the advantages of solar drying is that it offers highly effective and efficient preservation techniques to reduce postharvest losses, on-production season for the consumers. Most developing countries use traditionally well-known open air drying method to crops. Open sun drying is the cheapest and simplest method of drying. Moreover, open sun drying may bring structural and physical changes in the product such as shrinkage, case hardening, loss of nutrient and volatiles components, and lower water re-absorption during rehydration [1]. limitations of open-sun drying as damage to the crops by birds and rodents, degradation in quality due to direct exposure to solar radiation, dew or rain contamination by dirt, dust or debris [2]. The alarming scene of environmental degradation and pollution is also another main reason that pushes for cleaner, and more responsible energy generation and more responsible energy generation [3]. The current trend towards renewable energy resource utilization as concerns over the impacts of using fossil fuels to climate change, cost of energy and the need to minimize post harvesting damages increases, solar energy in food processing is expected to play a major role in food systems [4]. In low temperature applications, use of renewable energy is essential to reduce combustion of fossil fuels and reducing CO₂ emission. Approximately 4000 trillion kWh energy (electromagnetic radiations) at least 6 hours per day sun shine of 500-800 W/m² per hour [5]. Drying is process, in which moisture is removed from, an object by combination, of heat and mass transfer. The removal of moisture prevents the growth and reproduction of micro-organisms, like bacteria, yeasts and molds, causing decay. Thus it minimizes, moisture induced, deteriorative reactions occurring in the food product. Results in minimizing, the packing storage and transportation [6]. An alternative to traditional drying techniques and a contribution toward the solution of the open air drying problems is the use of solar dryers. Accordingly, availability of solar energy and the operational marketing and economy reasons offer a good opportunity for using solar drying all over the world [7].

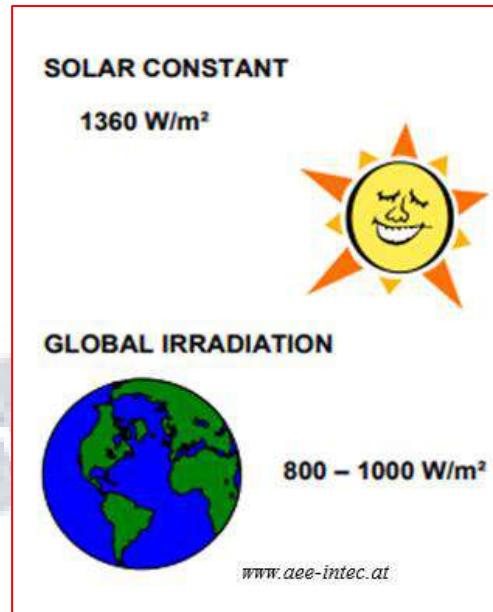

Fig. 1 solar radiation diagram [8]

2 Materials and methode

2.1 Materials considerations

The cross-sectional view of the solar dryer vertical cylindrical shape using the materials that are easily obtainable from the local market. Fig. 2. shows the schematically of the solar dryer, it consists of main parts, material Polycarbonate-bright white color plate 6 mm. thick diameter 0.75 m. and height 0.60 m. constructure made of SUS304 stainless steel. The door has been provided at the top, hot air flowed enters dryer through inlet at bottom and leaves through the upper side (exhaust). Solar radiation have absorbed by surface areas 1.41 m² and cylindrical dryer shape 0.23 m³.

2.2 Experimental set-up

Solar dryer was constructed in Pathumthani Thailand, latitude 14°2'44" N longitude 100°38'22" E. The temperature profile of the dryer was determined by measuring the hourly of thermometer were collected between 8 a.m. and 4 p.m. Table1. Experimental studies set-up under no-load conditions, average temperature were measured about 9 hr.

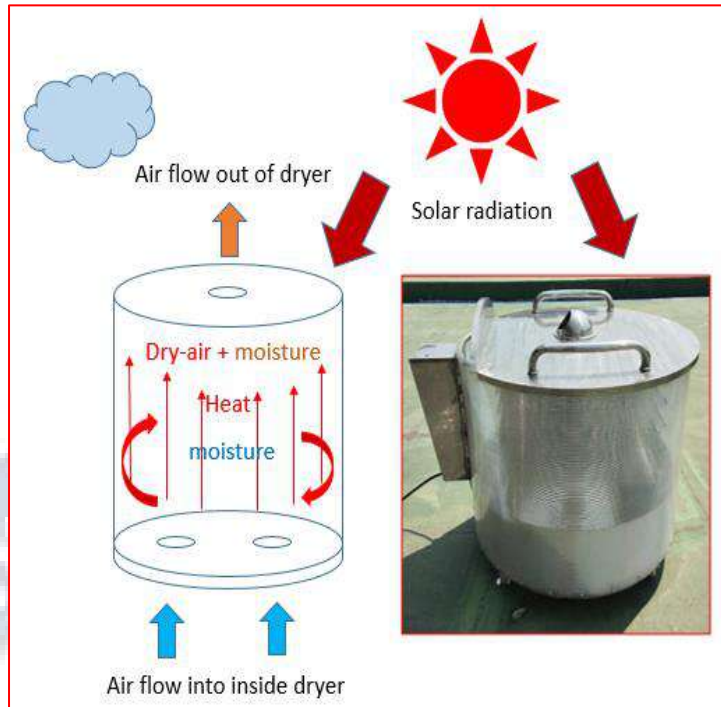

Fig. 2 solar dryer cylinder shape

Time (hours)	8:00	9:00	10:00	11:00	12:00	13:00	14:00	15:00	16:00
Solar radiation (W/m ²)	313	371	419	455	477	493	484	456	416
%R.H. ambient	52.2	46.7	44.1	41.0	39.9	36.2	38.0	39.5	42.6
Temp.(°C)	29.5	33.0	35.7	37.6	39.2	40.3	39.6	39.0	36.7
%R.H. Inside dryer	28.1	26.5	25.5	23.1	22.9	20.0	21.2	22.3	35.4
Temp.(°C)	41.2	47.6	51.8	53.9	56.6	58.7	57.1	54.8	47.2

Table 1 Solar radiation, temperature and relative humidity

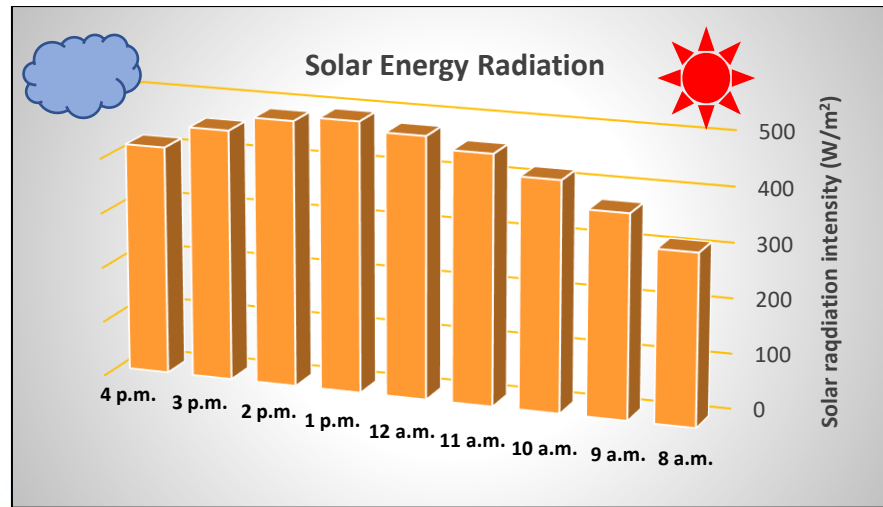

Fig. 3 graph solar radiation measured data at 8:00 a.m.- 4:00 p.m.

Fig. 3 the data of outdoor solar radiations with measured on horizontal surface, this natural renewable energy source of heat energy continuously changed from hour to hour and day to another depending upon the sky cover, time of the day and macroclimatic conditions. The solar radiation during the experiment ranged between 331 and 493 W/m². During the experimental test, the solar dryer had operated satisfactorily for 6-8 hours without malfunction.

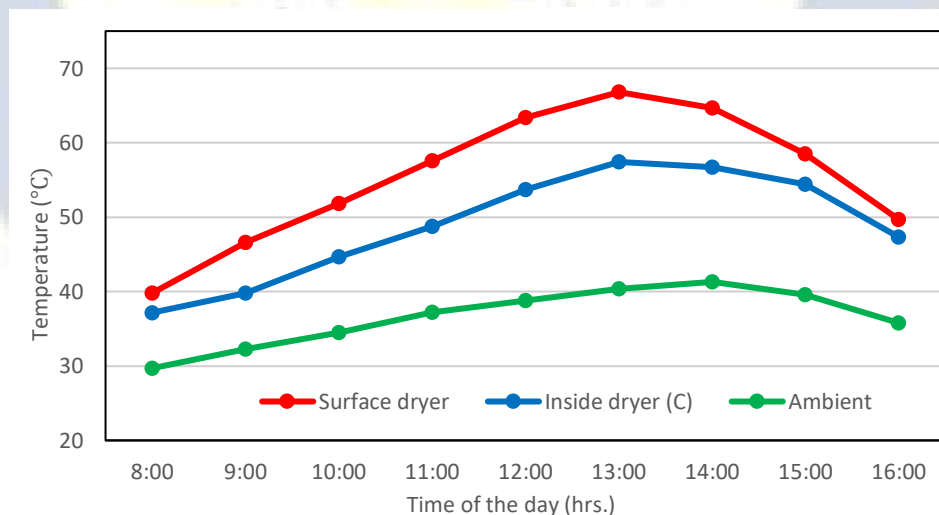

Fig. 4 The temperature profile of the solar dryer

Fig. 4 the thermal performance of solar dryer comprehends heating power by each temperature during each hour of the day. This testing was carried out to

determine the temperature attainable in an unloaded condition of the dryer. The test started at 8:00 am.- 4:00 pm. January-December 2023. It was observed that at 1:00 pm. The maximum average ambient temperature for the day was 41.3°C. The hourly average solar collector was 56.5 °C and maximum was 66.7 °C respectively. This result shows that the dryer is hottest about mid-day when the sun is usually overhead. The temperature profile of inside dryer showed that higher than the ambient temperature.

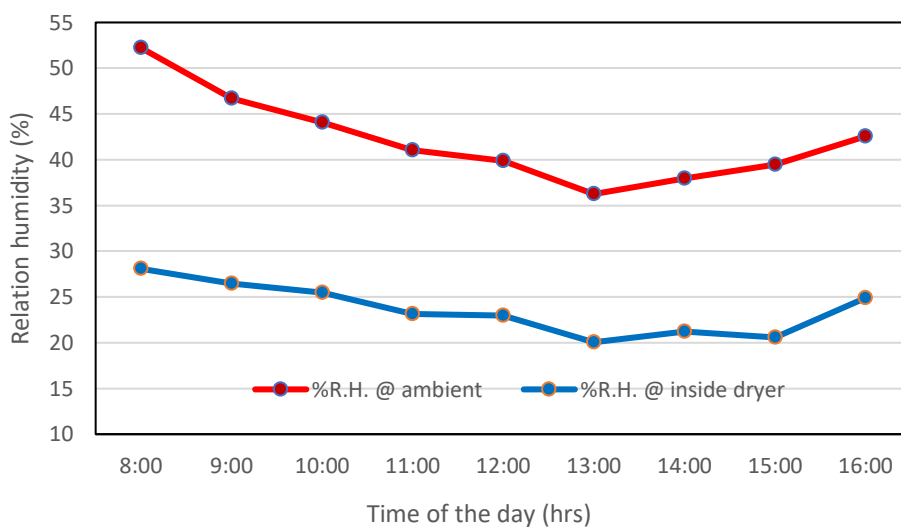

Fig. 5 The relation humidity profile of the solar dryer

Fig. 5 The showed the relative humidity of the ambient air and inside dryer. The relative humidity of ambient air during the testing of the dryer ranges from 36.25 - 52.23 %, while that of inside dryer ranges from 20.05 – 28.08 %. This result inside dryer was slightly lower than ambient air. the testing showed that drying process can assist in reducing of moisture. It was observed that the drying rate increased due to increase in temperatures, consequently more moisture removal from a dryer also.

3 Equations and mathematics analysis

The cross-sectional view of solar dryer is shown schematically in Fig. 2. Design analysis shows equations considered for dry-air and energy based on estimations of psychrometric chart. The moisture from product can be determined by the equation (1), quantity of heat used in evaporating moisture equation (2) and (3) [4].

$$m_o = m_w \frac{(M_i - M_f)}{(100 - M_f)} \quad (1)$$

Where; M_i = is the initial moisture contain in % wet basis, kg

M_f = is the final moisture contain in % wet basis, kg

m_o = is the moisture to be removed from the product, kg

m_w = is the initial mass of product to be dried, kg

The quantity of heat required to evaporate water was determined

$$Q = m_o \times h_{fg} \quad (2)$$

$$h_{fg} = 4.186 \times 10^3 (597 - 0.56T_p) \quad (3)$$

Where; Q = is the energy required for the drying process, kJ

h_{fg} = is the energy required for the drying process, kJ/kg (latent heat of vaporization)

T_p = is the temperature of product in Celsius, °C

Thermal equation used to calculate performance of dryer system (properties of air) [9]. Determination of convective heat transfer coefficients (h). In the present focus on evaluate the convective heat transfer coefficient was investigated for the convection flow on the ambient air and moisture content. The convective heat transfer calculations, air moisture and temperature are always at a constant in convective drying, mean convective heat transfer coefficient values calculated for the lamina flow. equation (4)-(9)

Grashof Numder (Gr)

$$G_r = \frac{d^3 g \beta \rho^2 \Delta T}{\nu^2} \quad (4)$$

Nusselt Number (Nu)

$$N_u = 0.68 + \frac{0.67 R_a^{1/4}}{(1 + (0.492 / Pr)^{9/16})^{4/9}} ; \text{ For vertical plate analysis} \quad (5)$$

$$R_a = Pr \times G_r ; \leq 10^9 \quad (6)$$

Prandtl Numder (Pr)

$$P_r = \frac{C_p \mu}{k} \quad (7)$$

Peclet Number (Pe)

$$P_e = Re P_r = \frac{\rho V C_p d}{k} \quad (8)$$

Graetz Number (Gz)

$$G_z = \frac{\pi}{4} \left[Re \times Pr \times \left(\frac{d}{L} \right) \right] = \dot{m} \times \frac{C_p}{kL} \quad (9)$$

where \dot{m} is the mass rate of flow, kg/s

Heat transfer coefficient

$$h = \frac{k N_u}{L} \quad (10)$$

Properties of air

$$\rho = \frac{353.44}{(T + 273.15)} \quad (11)$$

$$C_v = 999.2 + 0.1434T + 1.101 \times 10^{-4} T^2 - 6.7581 \times 10^{-8} T^3 \quad (12)$$

$$\mu = 1.718 \times 10^{-5} + 4.620 \times 10^{-8} T \quad (13)$$

$$K_v = 0.0244 + 0.6773 \times 10^{-4} T \quad (14)$$

Results and Discussion

Test without loading Table 1: This is a preliminary evaluation which involves the for determining the maximum temperature obtainable in the dryer. parameters that were measured in this evaluation include temperatures of the ambient air and relative humidity. Test with two herb loaded in dryer, this is the test that was carried out by

loading the dryer with a two herb in order to determine the minimum drying time obtainable to reach a desirable final moisture loss.

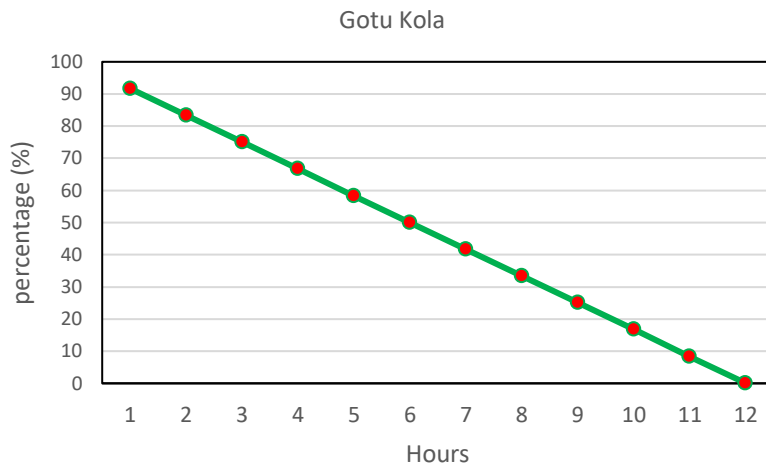

Fig. 6 graph drying rate of the Gotu kola

Graph of humidity drying rate against time obtained from the results is as shown in Fig.6 the Gotu kola in solar dryer, moisture content 91.5% (w/b) to 9.1% in 12 hours. The average drying rate approximately 60-68 g/hr. It was observed that the drying rate increased due to increase in temperatures. Energy require approximately 2007 kJ.

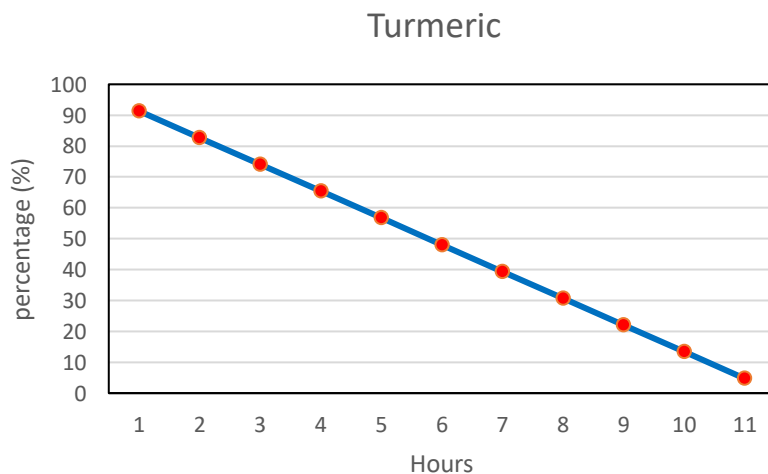

Fig. 7 graph drying rate of the Turmeric

Graph of humidity drying rate against time obtained from the results is as shown in Fig.7 the Turmeric in solar dryer, moisture content 86.7% (w/b) to 7.2% in 11 hours. The average drying rate approximately 60-68 g/hr. It was observed that the drying rate increased due to increase in temperatures. Energy require approximately 1839 kJ.

Conclusion

In this test, practical way of cheaply and sanitarly preserving herb items by the use of solar dryer has been demonstrated. The dryer does not require high technology and once installed the maintenance cost is minimal. The solar dryer was tested and the following conclusion can be drawn based on the results obtained; The maximum temperature was found to be 66.7 °C surface of dryer. Average drying air temperature in dryer was higher than the ambient temperature Fig.4. Initial on-load analysis show the ambient temperature 29 - 41°C and relative humidity 30% - 52% temperature inside dryer 41 - 59 °C and relative humidity 20% - 28%, solar radiation 313 - 493 W/m². The results obtained show that the temperature inside the dryer higher than the ambient temperature during most hours of the day-light. The moisture contain of the Gotu kola was reduced from 91.5% wet basis to 9.1% in 12 hours, Energy require approximately 2007 kJ and the Turmeric was reduced from 86.7% wet basis to 7.2% in 11 hours, Energy require approximately 1839 kJ, drying rate 60 - 68 g/hr. solar energy approximately 608 Watt, the quantity of heat required to evaporate moisture contain approximately 167 kJ/kg. During the period of test, average mitigation of carbon dioxide (CO₂) about 3 kg/day compared with electric ovens.

Nomenclature

Nu	=	Nusselt Number
Pr	=	Prandtl Number
Gr	=	Grashof Number
L	=	Length, m
μ	=	Dynamic viscosity, kg/m.s
g	=	Acceleration due to gravity, m/s ²
ρ	=	Density, kg/m ³
k	=	Thermal conductivity, W/m.°C
β	=	Temperature difference, °C
\dot{m}	=	Mass flow rate, kg/s
C_p	=	Specific heat at constant pressure, kJ/kg.°C
D, d	=	Diameter, m
h_{fg}	=	Enthalpy, kJ/kg
C	=	Constant value
V	=	Volume of the material m ³
m	=	Mass, g. or kg.
A	=	Area, m ²
E	=	Energy, W or kJ
T	=	Temperature, °C
T _s	=	Temperature Surface inside of dryer, °C
T _a	=	Temperature Ambient, °C
T _c	=	Temperature Center of dryer, °C

Acknowledgements

The research team would like to thank the Expert Center of Innovative Health Food, [innoFood] Thailand Institute of Scientific and Technological Research (TISTR) for supporting the budget, place, tools, and equipments for this research

References

- Eshetu, G., Mulugeta A, D., Nigus, G., Solomon W, F., Petros, D., & Maarten, V. (2021). Importance of integrated CFD and product quality modeling of solar dryers for fruits and vegetables: A review. *Solar Energy*, 220, 88-110.
- Anupam, T. (2016). A Review on Solar Drying of agriculture Produce. *Journal of Food Processing & Technology, Department of Food Science and Technology*, 7, 2157-7110.
- Wan, N.Y.M.D., Ahmad, F.Z.Y., & Zahira, Y. (2020). Energy-economic-environmental analysis of solar drying system: a review. *International Journal of Power Electronics and Drive System*, 11, 1011-1018.
- Maundu, N.M., Kosgei., S.K., & Nakajo, Y. (2016). Design and analysis of Solar Dryer for Mid-Latitude Region. *Energy Procedia*, 100, 98-110.
- Girija, M., (2014). SOLAR DRYING-PSYCHROMETRY. *IOSR Journal of Applied Chemistry (IOSR-JAC)*, ISSN:2278-5736, 54-57.
- Nachiketh, R., Moshin, P., Nikhil, N., Sarvesh, K., Nataraj, J.R. & Badarinarayana, K. (2016). Performance Studies of Sustainable Solar Dryer for Drying Agricultural Products. *Indian Journal of Science and Technology*.9(45),10-17485.
- Ji, Y.Y., Hee, J.K., Eun, J.W., & Chan, J.P. (2017). On Solar Energy Utilization for Drying Technology. *International Journal of Environmental Science and Development*, Vol.8 No.4.
- [8] AEE INTEC. Available from: <https://www-aee-intec-at.translate.goog>
- [9] Romeo, T.T. (1999). *Fundamentals of Food Process Engineering* (second edition). Maryland, United States of America: Aspen Publishers.

การล้างผักด้วยเครื่องล้างผักระบบน้ำไหลเวียนแบบอัดอากาศ

Washing vegetables with a compressed air circulating water vegetable washing machine

ณัฐชา อินทร์ชूरูญ¹, ศรีวิชัย สู่สุข², วีรยุทธ พรหมจันทร์³
กุศล เอี่ยมทรัพย์⁴, สรวิต แจ่มจำรูญ⁵ และชนิษฐา ชวนะนรเศรษฐ์⁶

Natsacha Inchoorun, Sriwichai susuk, Weerayuth Promjan
Kusol Iamsub, Soravit Jamjumroon and Khanittha Chawanoraset

บทคัดย่อ

เครื่องล้างผักด้วยระบบน้ำไหลเวียนแบบอัดอากาศ มีลักษณะรูปทรงกระบอก สามารถล้างผักได้ทั้งแบบผักใบและแบบผักราก ล้างด้วยแรงดันน้ำไหลวนและสามารถอัดแรงดันอากาศได้ในเวลาเดียวกัน โดยชุดระบบไหลเวียนน้ำส่งน้ำผ่านชุดระบบชุดกรองน้ำแบบดักตะกอนผงดินและฝุ่น มีปั้มน้ำทำหน้าที่อัดแรงดันออกจากถังด้านล่างและเติมน้ำสะอาดเข้าด้านบนถังล้าง มีชุดระบบหัวพ่นอัดอากาศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการชะล้างให้ระบบการล้างผักภายในถัง โดยควบคุมการบอบซ้ำและแตกหักเสียหายให้น้อยที่สุดก่อนการนำไปสกัดสารสำคัญจากพืชด้วยความร้อน หรือก่อนการนำไปแปรรูปกระบวนการอื่น ๆ ด้านอาหารต่อไป พืชและผักที่ใช้ในการทดสอบได้แก่ หัวไชเท้า ขิง ข่า ผักชีฝรั่ง ผักบุ้ง หน่อไม้ฝรั่ง ผักชีหอม เป็นต้น เครื่องมีความจุถังขนาด 300 ลิตร ควบคุมความเร็วรอบการหมุนของน้ำได้โดยผ่านวาล์วปั้มน้ำแรงดัน ความเร็วรอบที่ทำได้ 5-25 รอบต่อนาที โดยกำหนดเงื่อนไขในการล้างคือ การชะล้างดินออกจากพืชให้เหลือไม่เกิน 7 % การบอบซ้ำและเสียหายไม่เกิน 3 % ความเร็วรอบในการหมุนของน้ำได้แก่ 15 20 25 ตามลำดับ ใช้แรงดันคงที่ 3-5 บาร์ ตามความเหมาะสม ผลการทดสอบพบว่า ผักชีหอมและ หน่อไม้ฝรั่ง มีการซ้ำและเกิดการแตกหักมากที่สุด

¹ ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมอาหารสุขภาพ, กลุ่มวิจัยและพัฒนาด้านอุตสาหกรรมชีวภาพ, สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) 12120 e-mail:natsacha@tistr.or.th

² ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมอาหารสุขภาพ, กลุ่มวิจัยและพัฒนาด้านอุตสาหกรรมชีวภาพ, สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) 12120

³ ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมอาหารสุขภาพ, กลุ่มวิจัยและพัฒนาด้านอุตสาหกรรมชีวภาพ, สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) 12120

⁴ ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมอาหารสุขภาพ, กลุ่มวิจัยและพัฒนาด้านอุตสาหกรรมชีวภาพ, สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) 12120

⁵ ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมเกษตรสร้างสรรค์ กลุ่มวิจัยและพัฒนาด้านอุตสาหกรรมชีวภาพ, สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) 12120

⁶ ศูนย์เชี่ยวชาญนวัตกรรมเกษตรสร้างสรรค์ กลุ่มวิจัยและพัฒนาด้านอุตสาหกรรมชีวภาพ, สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) 12120

รองลงมาคือ ขิง ข่า ผักชีฝรั่ง หัวไชเท้า โดย หัวไชเท้า มีการบอบช้ำและเกิดการแตกหักน้อยที่สุด การใช้งานที่ดีที่สุดคือจะต้องปรับรอบและแรงดันให้เหมาะสมกับพืชแต่ละชนิด

คำสำคัญ: เครื่องล้างผัก,ล้างด้วยน้ำไหลวน,ล้างผักด้วยลมอัด

Abstract

Vegetable washing machine with compressed air has a cylindrical shape. Can wash both leafy and root vegetables. Washes with water pressure and can pressurize air at the same time. The water circulation system sends water through a water filter system that traps sediment, dirt and dust. There is a water pump that pumps pressure out of the wash tank and fills clean water into the top of the wash tank. There is a compressed air spray system set. To increase the washing efficiency of the vegetable washing system inside the tank. By controlling trauma and breakage to a minimum before extracting important substances from plants with heat. or before further processing in other food processes Food next Plants and vegetables used in the test include radish, ginger, galangal, parsley, morning glory, asparagus, coriander, etc. The machine has a tank capacity of 300 liters. The rotational speed of the water can be controlled through the pressure pump valve. The possible rotation speed is 5-25 rpm. The conditions for cleaning are Washing away soil from plants is not more than 7%. Trauma and damage is not more than 3%. The rotational speed of the water is 15, 20, 25 respectively. Use a constant pressure of 3-5 bars. as appropriate The test results showed that coriander and Chinese shoots had the most bruising and breakage, followed by These are ginger, galangal, parsley, and radishes. Radishes have the least amount of trauma and breakage. The best use is to adjust the cycle and pressure to suit each type of plant.

Keywords: Vegetable washing machine, Wash with eddy running water, Wash Vegetable with compressed air.

บทนำ

การล้างทำความสะอาดพืชผักก่อนการแปรรูปเป็นสุขอนามัยที่ตืออย่างหนึ่ง เนื่องจากวัตถุดิบก่อนการแปรรูปเพื่อการสกัดหรือก่อนการแปรรูปทำอาหารก็ดี มักมีการปนเปื้อนจากสิ่งสกปรกและสิ่งแปลกปลอม ได้มาก อันเนื่องจาก แหล่งผลิตวัตถุดิบ ที่เพาะปลูกในดินเป็นพื้นที่ กว้างขวาง เปิดโล่ง ที่ต้องมี นก หนู แมลง สัตว์ต่างๆ มาสัมผัสปนเปื้อนเศษดินและฝุ่นผงเกือบทุกๆชั้นตอน ตั้งแต่การเพาะปลูก การเพาะเลี้ยง การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การรับซื้อ การรวบรวม การขนส่ง จนกระทั่งถึงโรงงานแปรรูปด้านต่างๆตามการใช้สอยตามความต้องการ ทำให้มีโอกาสปนเปื้อนได้ง่ายในทุกชั้นตอน สิ่งปนเปื้อนที่มากับพืชผักก่อนการแปรรูปนี้ อาจเป็นได้ทั้งการปนเปื้อนทางกายภาพ เช่น สิ่งแปลกปลอมเป็นชิ้นที่มองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ได้แก่ ดิน หิน เศษพืช แก้ว เศษโลหะ แมลง การปนเปื้อนจากจุลินทรีย์ และการปนเปื้อนทางเคมี ได้แก่ สารเคมีที่มีอยู่ในธรรมชาติ สารเคมีเพื่อกำจัดศัตรูพืช ศัตรูสัตว์ ปุ๋ย ฮอริโมน ทำให้วัตถุดิบอยู่ในสภาพที่ไม่เหมาะสมกับการนำไปใช้แปรรูปได้เลยเมื่อได้รับมา และนำอันตรายและสิ่งไม่พึงประสงค์มาสู่ผู้บริโภคการทำความสะอาดเป็นการเตรียมวัตถุดิบเบื้องต้นก่อนการแปรรูป มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อลดสิ่งปนเปื้อนทุกชนิดที่มากับวัตถุดิบ ทั้งการปนเปื้อนทางกายภาพ ทุกอย่างดังที่กล่าวมา รวมทั้งการปนเปื้อนทางเคมี มีผลทำให้วัตถุดิบสะอาดขึ้น ความปลอดภัยต่อการแปรรูปเพื่อบริโภคและการนำไปใช้สกัดเป็นส่วนผสม วัตถุประสงค์ต่างๆ และยังทำให้วัตถุดิบที่ผ่านการสกัดหรือจะนำไปแปรรูปอาหารมีอายุการเก็บรักษาที่นานขึ้น นอกจากนี้การทำความสะอาด ยังมีผลต่อประสิทธิภาพการผลิตการทำงานของเครื่องจักร เพราะช่วยกำจัดสิ่งแปลกปลอมที่มีโอกาสเข้าไปขัดขวาง หรือทำให้ลดการเสียหายของเครื่องจักรได้อีกด้วย

การล้างทำความสะอาดพืชมีอยู่ด้วยกัน 2 วิธีคือ 1.ล้างแบบแห้งจะเหมาะกับพืชลักษณะเป็น เมล็ดเช่น เมล็ดพืช ข้าวสาร ถั่ว งา เป็นต้น 2.การล้างแบบเปียกจะเหมาะพืชลักษณะเป็นลำต้น กิ่ง หัว ราก ผล จึงควรเลือกวิธีล้างให้เหมาะสมการวัตถุประสงค์ตามการใช้งาน

โดยมีปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการล้างด้วยน้ำได้แก่ 1. ความสะอาดของน้ำที่ใช้ล้าง น้ำที่ใช้ล้างวัตถุดิบควรเป็นน้ำสะอาดมีคุณภาพมาตรฐานสำหรับน้ำดื่ม เพราะการใช้น้ำสกปรก มาล้างวัตถุดิบ หรือใช้น้ำล้างซ้ำหลายครั้ง นอกจากจะไม่ทำให้สะอาดแล้ว ยังกลับเพิ่มความสกปรกสะสม และเพิ่มปริมาณจุลินทรีย์ และสิ่งปนเปื้อนกลับไปยังวัตถุดิบอีกด้วย จึงควรตรวจสอบคุณภาพน้ำ ระหว่างการล้าง และเปลี่ยนน้ำล้างเป็นระยะ 2.อุณหภูมิของน้ำล้าง แม้ว่าการเพิ่มอุณหภูมิจะทำให้การละลาย และการกำจัดสิ่งปรก เช่น คราบไขมันได้ดีขึ้นกว่าการใช้อุณหภูมิต่ำ แต่อาจไม่เหมาะสมกับการล้างวัตถุดิบอาหารที่เน่าเสียง่าย การล้างอาหารทะเล เช่น กุ้ง ปลา จะใช้น้ำเย็นควบคุม การเพิ่มจำนวนของจุลินทรีย์ 3.ระยะเวลาการล้าง หรือ การแช่น้ำล้าง วัตถุดิบที่มาจากใต้ดิน เช่น พืช หัว กระชาย ข่า ขิง ซึ่งมีชอกมูม ที่ดินโคลนติดแน่น หรือ หอยที่ฝังตัวในแหล่งดินโคลน เลน ควรแช่

น้ำก่อนการล้าง เพื่อให้สิ่งสกปรกอ่อนตัว 4.การใช้แรงกลที่ใช้ระหว่างการล้างเช่น การฉีดน้ำ การทำน้ำให้ปั่นป่วน การใช้แปรงขัดถูระหว่างการล้าง จะช่วยกำจัดสิ่งสกปรกได้ดีกว่าการล้างในน้ำนิ่ง แต่ต้องระมัดระวังการใช้กับวัตถุที่บอบบาง ง่าย เช่น ผักใบบาง ผลไม้เปลือกบาง

จากปัจจัยและแนวคิดดังกล่าวคณะผู้วิจัย จึงได้มีแนวคิดที่จะประดิษฐ์ เครื่องล้างผักด้วยระบบน้ำไหลเวียนแบบอัตโนมัติ ที่มีจุดเด่น สามารถทำงานได้ 2 ระบบ คือ ระบบแบบให้น้ำไหลเวียนและระบบอัตโนมัติเพิ่มประสิทธิภาพการชะล้าง หรือสามารถเลือกเปิดให้ทำงานเพียงระบบใดระบบหนึ่งก็ได้ ตามความเหมาะสมตามการใช้งาน

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ของเหลวจะมีปริมาตรคงตัวและมีรูปร่างเปลี่ยนแปลงตามภาชนะที่บรรจุและจะมีปริมาตรลดลงเล็กน้อยเมื่อถูกแรงอัด แก๊สมีรูปร่างและปริมาตรไม่คงตัว โดยปริมาตรมีขนาดเปลี่ยนแปลงตามภาชนะที่บรรจุและเมื่อมีแรงอัดกระทำ ต่อแก๊ส ปริมาตรของแก๊สจะเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากปริมาตรของของเหลวและแก๊สไม่แน่นอนขึ้นอยู่กับ ภาชนะที่บรรจุและสามารถไหลจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้จึงเรียกของเหลวและแก๊สว่า “ของไหล (Fluid)”

ของไหลจะมีการไหลอย่างสม่ำเสมอเมื่ออนุภาคไหลผ่านมาที่จุดเดียวกันก็จะมีความเร็วเท่ากันสสารที่สามารถเปลี่ยนรูปร่างได้อย่างต่อเนื่อง เมื่อถูกกระทำ ด้วยแรงเฉือน (Shear Force) ซึ่งนั่น หมายความว่า เมื่อใดที่มีแรงเฉือนมากกระทำ ของไหลจะเกิดการขยับตัว และเปลี่ยนรูปร่างไปเช่นเมื่อเทของไหลลงในภาชนะ ของไหลจะเปลี่ยนแปลงรูปร่างอย่างต่อเนื่องไปชั่วขณะหนึ่งเป็นเพราะรูปร่างของของไหลในขณะนั้นไม่สอดคล้องกับรูปร่างของภาชนะ จึงทำให้เกิดแรงเค้นเฉือน ขึ้นภายในของเหลว กระบวนการปรับตัวนี้จะดำเนินต่อเนื่องไปจนกระทั่งแรงเค้นเฉือนหายไป ซึ่งก็คือสภาวะที่ของไหลมีรูปร่างเหมือนกับ ภาชนะบริเวณผิวสัมผัสระหว่างของไหลกับภาชนะจะมีแต่แรงเค้นตั้งฉากเท่านั้น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ในขณะที่ของไหลเคลื่อนที่จะต้องมีความเค้นเฉือนเกิดขึ้น ในทางตรงกันข้าม หากของไหลไม่มีการเคลื่อนที่ที่สภาวะนั้นจะไม่มีแรงเค้นเฉือนกระทำอยู่เลย ของไหลสามารถคงรูปอยู่ได้ในสองสถานะ

ของเหลว (Liquid) มีรูปร่างไม่แน่นอน เปลี่ยนแปลงได้ตามภาชนะที่บรรจุแต่จะมีขอบเขตแบ่งระหว่างตัวมันเองกับของไหลอื่นอย่างชัดเจน เรียกว่า “ผิวอิสระ” (Free Surface) ตัวอย่างเช่น ถังน้ำของเหลวที่บรรจุอยู่ในภาชนะ แล้วตั้งไว้บนโลก ของเหลวชนิดนั้นจะมีผิวอิสระที่แบ่งระหว่างตัวมันเองกับอากาศและผิวอิสระนั้น จะวางตัวในแนวราบเสมอ นอกจากนี้ของเหลวยังมีคุณสมบัติที่ยากต่อการบีบอัด เนื่องจากระยะห่างระหว่างโมเลกุลค่อนข้างน้อย(มากกว่า ของแข็งแต่น้อยกว่า แก๊ส)

สมบัติของของไหลกลศาสตร์ของไหลจะต้องทราบ สมบัติพื้นฐานของของไหลเพื่อนำ ไปใช้ใน
 ตัวแปรต่าง ๆ ในการคำนวณและวิเคราะห์ปัญหาทางด้านกลศาสตร์ ความหนาแน่น หมายถึง มวล
 ของของไหล (Mass) ในหนึ่งหน่วยปริมาตร (Volume) สัญลักษณ์ที่ใช้แทน คือ ρ

$$\rho = \frac{m}{v} \quad (1)$$

เมื่อ ρ คือ ความหนาแน่นของวัตถุ (kg/m³)

m คือ มวลรวมของวัตถุ (kg)

v คือ ปริมาตรรวมของวัตถุ (m³)

ความหนาแน่นของของไหลจะไม่คงที่เปลี่ยนแปลงไปตามอุณหภูมิและความดันเช่น ที่
 อุณหภูมิ 4 °C ความดัน 1 บรรยากาศ น้ำในสถานะของเหลวจะมีความหนาแน่นเท่ากับ 1,000
 kg/m³ ซึ่งเป็นสถานะที่น้ำมีความหนาแน่นมากที่สุดเมื่อเทียบกับที่อุณหภูมิและความดันอื่น ๆ

น้ำหนักจำเพาะ (Specific Weight) น้ำหนักจำเพาะ หมายถึง น้ำหนักเนื่องจากแรงโน้มถ่วง
 ของของไหลในหนึ่งหน่วยปริมาตร สัญลักษณ์ที่ใช้แทนคือ “ γ ”

$$\gamma = \frac{mg}{v} \quad (2)$$

เช่นเดียวกับความหนาแน่น น้ำหนักจำเพาะของของไหลจะไม่คงที่ โดยจะเปลี่ยนแปลงไป
 ตามอุณหภูมิและความดัน เช่นที่อุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส ความดัน 1 บรรยากาศ น้ำ ในสถานะ
 ของเหลวบนโลกจะมีน้ำ หนักจำเพาะเท่ากับ 9.81 kg/m³ ซึ่งเป็นสถานะที่น้ำ มีน้ำหนักจำเพาะมาก
 ที่สุดเมื่อเทียบกับที่อุณหภูมิ และความดันอื่น ๆ

อัตราการไหล (Volume flowrate, Q) คือปริมาตรของของไหลซึ่งไหลผ่านท่อหรือช่องการ
 ไหลใดๆ ในหนึ่งหน่วยเวลา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือของไหลที่ไหลผ่านพื้นที่หน้าตัดในแนวตั้งฉาก (A) ด้วย
 ความเร็วค่าหนึ่ง (V) ซึ่งสามารถแสดงได้ดังสมการต่อไปนี้

$$Q = AV \quad (3)$$

เมื่อ A คือ พื้นที่หน้าตัด

V คือ ความเร็วของของไหล

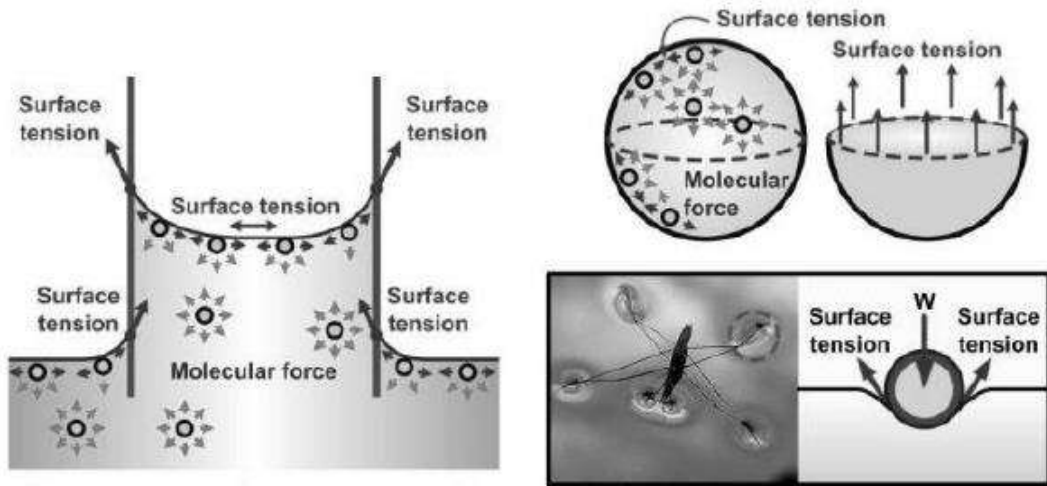
แรงตึงผิว(Surfacetension)คือแรงที่เกิดจากการปรับสภาพสมดุลของแรงยึดเหนี่ยวระหว่าง
 อนุภาคของของเหลวที่อยู่บริเวณผิว หรือแรงที่เกิดขึ้นบริเวณขอบของผิวอิสระของของเหลวกับวัตถุ
 ที่อยู่ติดกันซึ่งจะเกิดกับของไหลที่อยู่ในสถานะของเหลวเท่านั้น ดังสมการ (4)

$$F_s = \sigma L_w \quad (4)$$

เมื่อ F_s คือ แรงตึงผิว (N)

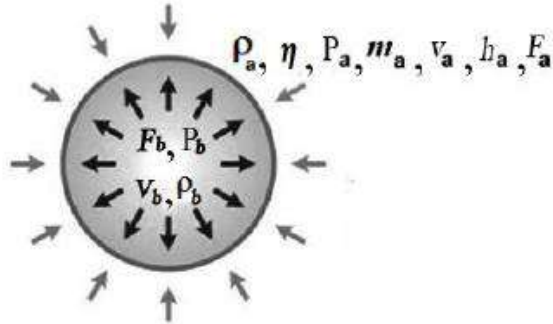
σ คือ ความตึงผิวหรือแรงตึงผิวต่อความยาวขอบผิวอิสระ

L_w คือ ความยาวเส้นขอบผิวอิสระ (m)

ภาพที่ 1 ตัวอย่างปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับแรงตึงผิว

ความหมายและความสำคัญของการเกิดฟองอากาศในของเหลว จากภาพที่ 1 การลอยตัวของฟองอากาศเกิดจาก P_a คือความดันของค่า ความหนืดที่กดฟองอากาศไว้, V_d คือ ปริมาตรของค่า ความหนืดที่กดฟองอากาศไว้, ρ_a คือ ความหนาแน่นของค่า ความหนืดที่กดฟองอากาศ, η คือ ความหนืดที่ควบคุมฟองอากาศไว้, m_d คือ มวลของค่าความหนืดที่กดฟองอากาศไว้, h_d คือ ความสูงของค่า ความหนืดที่กดฟองอากาศไว้ และ F_b คือแรงพยุงที่เกิดขึ้นในลูกกลมที่กระทำ ต่อทรงกลมทุกด้านที่กดทรงกลมไว้ แรงดันนี้มาจากแรงดันของความหนืดจะแปรผันกับความลึก ดังนั้น เมื่อมีแรงกดที่มากจนฟองอากาศไม่สามารถเคลื่อนที่จนทำให้ปริมาณน้ำ ที่โดนกดฟองอากาศให้หยุดนิ่งไม่สามารถบีบอัดให้ฟองอากาศเล็กลงได้ ดังนั้นฟองอากาศภายในมีค่าน้อยกว่าฟองอากาศภายในเท่ากับความดันของสารละลายที่กดฟองอากาศไม่ให้เคลื่อนที่นั้นโดยขัดต่อหลักธรรมชาติคือ โมเลกุลของของไหลจะน้อยกว่าโมเลกุลของแก๊ส

ภาพที่ 2 ตัวแปรที่ทำให้ฟองอากาศเสมือนหยดน้ำ

จากภาพที่ 2 รูปตัวแปรที่ทำให้ฟองอากาศเสมือนหยดน้ำ F_a คือ แรงของค่าความหนืดที่เกิดฟองอากาศไว้, P_a คือ ความดันของค่าความหนืดที่เกิดฟองอากาศไว้, v_a คือ ปริมาตรของค่าความหนืดที่เกิดฟองอากาศไว้, ρ_a คือ ความหนาแน่นของค่า ความหนืดที่เกิดฟองอากาศ, η คือ ความหนืดที่ควบคุมฟองอากาศไว้, m_a คือ มวลของค่าความหนืดที่เกิดฟองอากาศไว้, h_a คือ ความสูงของค่า ความหนืดที่เกิดฟองอากาศไว้ และ F_b คือแรงพุงที่เกิดขึ้นในฟองอากาศ, P_b คือ ความดันในฟองอากาศ v_b คือ ปริมาตรในฟองอากาศ, ρ_b คือ ความหนาแน่นในฟองอากาศ จากภาพที่ 2 สามารถสรุปได้ว่า “ในของไหลที่อยู่ในสภาพหยุดนิ่งไม่มีการไหลที่จุดใด ๆ ความดันของของไหลจะมีขนาดเท่ากันในทุกทิศทาง” ซึ่งหลักการนี้เรียกว่ากฎของปาสคาล (Pascal’s Law) ความดันนี้เรียกว่า “ความดันสถิต” (Static Pressure)

3.การออกแบบอุปกรณ์และวิธีการวิจัย

เครื่องล้างผักด้วยระบบน้ำไหลเวียนแบบอัตโนมัติถูกออกแบบและเชื่อมตามหลักการเสริมความแข็งแรงในวัสดุแผ่นบางจากวัสดุสแตนเลส ประกอบด้วยชิ้นส่วนหลักคือ โครงสร้างภายนอกแบบรูปทรงกระบอกกันถึงเป็นรูปทรงกรวยขนาดกว้างยาวสูงเท่ากับ 0.9x1.5x1.2 เมตร น้ำหนักโดยรวมคือ 60 kg เหมาะสำหรับ การล้างผักทั้งแบบผักใบและแบบผักราก ล้างด้วยแรงดันน้ำไหลวนพร้อมระบบแรงดันอากาศเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการล้างดีกว่าระบบไหลเวียนน้ำเพียงอย่างเดียว โดยชุดระบบไหลเวียนน้ำประกอบด้วย ระบบชุดกรองน้ำด้วยการดักตะกอนผงดินและฝุ่น น้ำที่ผ่านการกรองจะไหลผ่านท่อทางคูดน้ำเข้าปั๊มน้ำ โดยปั๊มน้ำจะทำหน้าที่อัดแรงดันให้เกิดการไหลเวียนออกจากถังด้านล่างและเติมน้ำสะอาดที่ผ่านการกรองเข้าด้านบนถังล้าง อัดแรงดันน้ำผ่านท่อทางส่งน้ำเข้าถังล้าง และมีการเสริมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้วยชุดระบบฟองอากาศ โดยมีมอเตอร์ปั๊มอัตโนมัติเพิ่มมาอีก 1 ชุด ทำหน้าที่ส่งแรงดันผ่านท่อส่งแรงดันอากาศไปยัง ชุดหัวฟองอากาศเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการชะล้างให้ระบบการล้างผักภายในถังให้ดีขึ้น ด้านการใช้งานหลักที่เหมาะสมสำหรับใช้ล้างผักในขั้นตอนล้างเพื่อเตรียมสกัดสารจากพืชเพื่อชะล้างเศษดินและเศษฝุ่นผงออกจากพืชผัก โดยต้องควบคุมการฆ่าและแตกหักเสียหายให้น้อยที่สุดก่อนการนำไปสกัดสารสำคัญจากพืชด้วยความ

ร้อน หรือก่อนการนำไปแปรรูปกระบวนการอื่นๆด้านอาหารต่อไป พืชและผักที่เหมาะสมในการใช้งานได้แก่ หัวไชเท้าขาว มันเทศ จิง ข่า ขมิ้น ค่ะน้ำตัน ผักชีใบเลื่อย หน่อไม้ฝรั่ง ผักบุง ผักกวางตุ้ง ผักชีหอม เป็นต้น

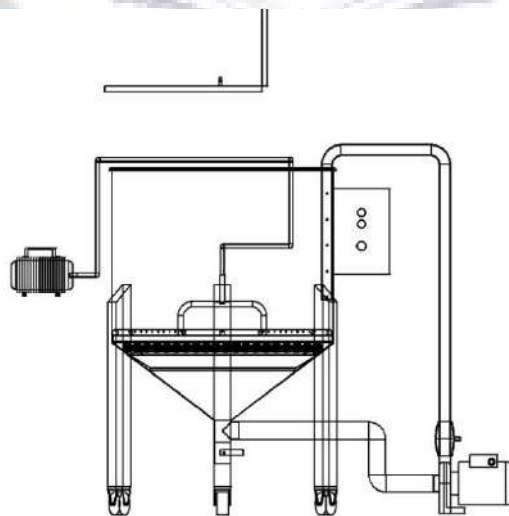
โดยมีขั้นตอนและวิธีการเตรียมวัตถุดิบสมุนไพร ดังนี้

1)การเตรียมวัตถุดิบโดยคัดเลือกพืชผักได้แก่หัวไชเท้าขาว มันเทศ จิง ข่า ขมิ้น ค่ะน้ำตัน ผักชีใบเลื่อย หน่อไม้ฝรั่ง ผักบุง ผักกวางตุ้ง ผักชีหอม ควรแยกการล้างพืชผักครั้งละชนิดโดยให้ล้างพืชผักชนิดใดชนิดหนึ่งเพียงชนิดเดียวเท่านั้นต่อครั้งเพื่อลดความบอบช้ำเสียหายของพืชผักและไม่สามารถทำการล้างพืชผักปะปนรวมกันได้ เช่น การล้างจิง ภายในถังจะต้องเป็นขิงทั้งหมด ในการล้างผักคะน้ำตันก็ควรจะเป็นคะน้ำตันทั้งหมดต่อรอบ

2)เติมน้ำให้ได้ระดับความสูง 40 ถึง 50 % ของปริมาตรภายในถัง ขึ้นอยู่กับพืชผักเป็นชนิดใดมีความหนาแน่นขนาดใด ดูตามความเหมาะสม จากนั้นบรรจุ พืชผักที่ต้องการล้างลงไปภายในถังล้างในปริมาณ 30 ถึง 50 kg การบรรจุพืชผักขึ้นอยู่กับการชนิดผักและความหนาแน่นของมวลของพืชผักชนิดนั้นๆ เติมน้ำให้ได้ระดับความสูงที่สุดของรูปบนสุดของท่อเติมน้ำเข้าถังจากด้านบนปากถังล้าง

3)เปิดวาล์วตัวจ่ายเติมน้ำที่ด้านบนของปั้มน้ำและเปิดการทำงานของระบบน้ำไหลวนโดยต่อแหล่งจ่ายพลังงานไฟฟ้าเข้าสู่ความคุมทางไฟฟ้ากดปุ่ม ON ทั้ง 2 ปุ่ม เพื่อจ่ายไฟฟ้าให้ทั้งระบบอัดอากาศทำงานและปั้มน้ำทำงาน ถึงจะเกิดกระบวนการทำให้น้ำภายในถังล้างไหลวนพร้อมกับเปิดระบบแรงดันแบบอัดอากาศ

4)เลือกการทดสอบโดยการเลือกการทำงานของระบบน้ำไหลวนหรือ ระบบอัดอากาศในการทดสอบล้างเพียงระบบใดระบบหนึ่ง และเปิดทั้ง 2 ระบบพร้อมกันและบันทึกผลการทดสอบในการล้างพืชผักในแต่ละชนิด

ภาพที่ 3 ภาพมุมมอง Front View ของเครื่องล้างผักด้วยระบบน้ำไหลเวียนแบบอัดอากาศ

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการทดสอบตามตาราง Table1 และ Table2 พบว่า การล้างผักด้วยเครื่องล้างผักด้วยระบบน้ำไหลเวียนแบบอัตโนมัติ โดยใช้ตัวอย่างทดสอบ 7 ชนิด หัวไชเท้า ชিংอ่อน ข้าอ่อน ผักชีใบเลื่อย ผักบุ้ง หน่อไม้ฝรั่ง ผักชีหอม จึงทดสอบตามแผนการทดสอบโดยหาค่าเริ่มต้นในการให้ความเร็วของระบบน้ำไหลวนที่ 15 20 25 รอบต่อนาที ตามลำดับ และเปิดแรงดันในการอัดอากาศที่ 3 4 5 บาร์ ตามลำดับ ใช้เวลาในการล้างรอบละ 10 นาที เพื่อหาค่าเฉลี่ยที่ดีที่สุด ในพืชแต่ละชนิดมีความเหมาะสมที่ต่างกันตามลักษณะทางกายภาพของพืชนั้นๆ ดังนั้นในการใช้งานจึงจะต้องปรับแรงดันอากาศและความเร็วรอบให้เหมาะสมกับพืชนั้นๆ ดังแสดงผลในตาราง

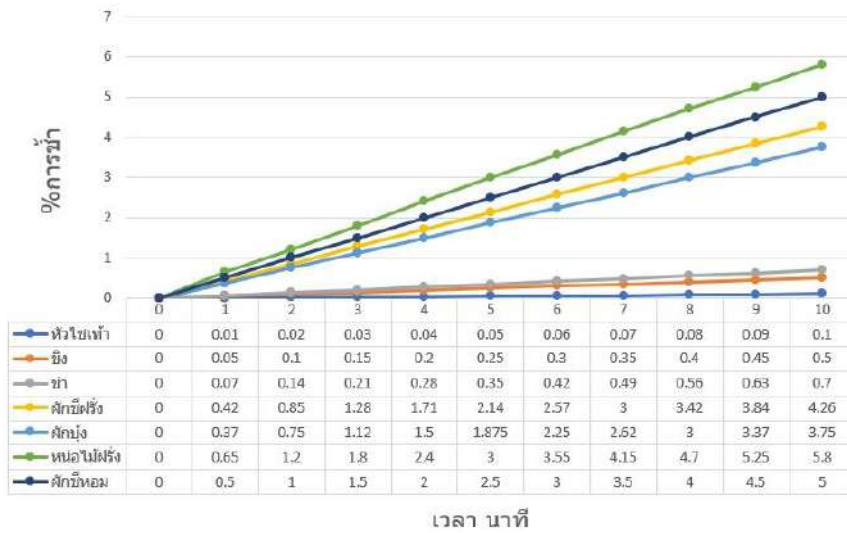
Table1 ตารางแสดงการทดสอบในการศึกษาการบอบช้ำของพืชตามในความเร็วรอบและความดันที่ต่าง ๆ กัน

พืชที่ทดสอบที่เวลา 10 นาที	5 บาร์ 25 rpm	4 บาร์ 20 rpm	3 บาร์ 15 rpm	5 บาร์ 15 rpm	3 บาร์ 25 rpm
หัวไชเท้า %	0.1	0.1	0.08	0.9	0.12
ชিং %	0.5	0.4	0.3	0.45	0.53
ข้า %	0.7	0.6	0.5	0.7	0.74
ผักชีฝรั่ง %	4.26	3.84	3.4	4.1	4.46
ผักบุ้ง %	3.75	3.77	3	3.6	4.05
หน่อไม้ฝรั่ง	5.8	5.22	4.64	5.44	6.4
ผักชีหอม %	5	4.4	4	4.6	5.8
หัวไชเท้า %	0.1	0.1	0.08	0.9	0.12

Table2 ตารางแสดงผลทดสอบในการศึกษาการชะล้างดินออกจากพืช

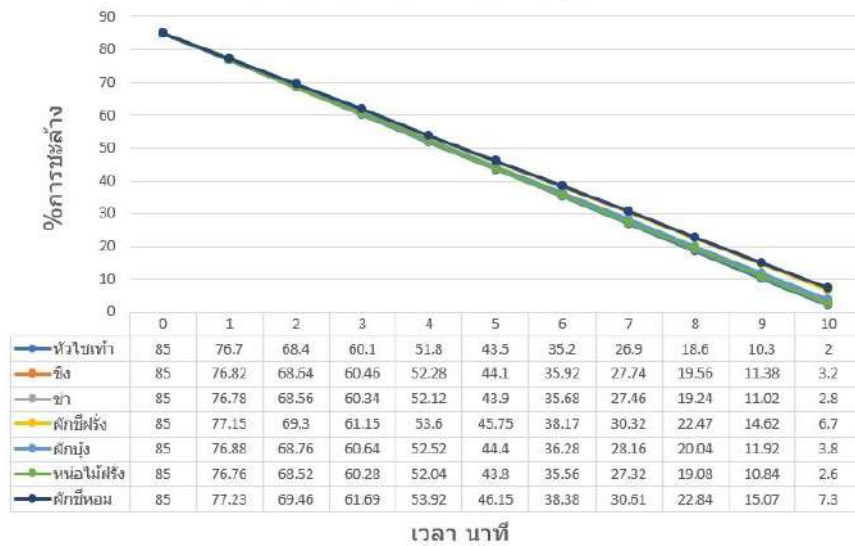
เปอร์เซ็นต์ดินที่คงเหลือเมื่อเวลาผ่านไป 10 นาที	5 บาร์ 25 rpm	4 บาร์ 20 rpm	3 บาร์ 15 rpm	5 บาร์ 15 rpm	3 บาร์ 25 rpm
หัวไชเท้า %	2	4	8	2.5	6
ชিং %	3.2	6.3	12.6	4.8	10.2
ข้า %	2.8	3	6	4.2	5
ผักชีฝรั่ง %	6.7	13.4	26.8	10.5	22
ผักบุ้ง %	3.8	7.8	15.6	5.7	11.8
หน่อไม้ฝรั่ง	2.6	5.4	10.8	8.7	8.4
ผักชีหอม %	7.3	14.6	29.2	7.5	18.5
หัวไชเท้า %	2	4	8	2.5	6

แนวโน้มการบอบช้ำของพืชที่ 5 บาร์ 25 rpm

ภาพที่ 4 แสดงผลทดสอบการทำงานเครื่องล้างผักที่แรงอัดอากาศที่ 5 บาร์ และความเร็วรอบที่ 25 รอบต่อนาทีเพื่อดูผลกระทบการแตกหักและการบอบช้ำ

แนวโน้มการชะล้างดิน 5 บาร์ 25 rpm

ภาพที่ 5 แสดงผลทดสอบการทำงานเครื่องล้างผักที่แรงอัดอากาศที่ 5 บาร์ และความเร็วรอบที่ 25 รอบต่อนาทีเพื่อดูผลกระทบการชะล้างดินออกจากพืช

เมื่อพิจารณาการทดสอบแล้วพบว่า พืชผักแต่ละชนิดมีลักษณะทางกายภาพที่แตกต่างกัน โครงสร้างส่วนประกอบทางกายภาพจะแตกต่างกันไปในพืชแต่ละชนิดทำให้มีผลต่อการทนทานในสภาวะภายใต้แรงดันน้ำที่แตกต่างกันในพืชแต่ละชนิดเช่นกันจากการทดสอบการล้างพืชทั้ง 7 ชนิด ได้แก่ หัวไชเท้า ขิงอ่อน ข่าอ่อน ผักชีใบเลื่อย ผักบั้ง หน่อไม้ฝรั่ง ผักชีหอม พบว่า หน่อไม้ฝรั่ง และ ผักชีหอม ไม่เหมาะสมในการล้างแบบใช้แรงดันน้ำและความเร็วในการไหลของน้ำแบบสูง เนื่องจากพบการแตกหักและรอยชำในหน่อไม้ฝรั่งเมื่อใช้ความเร็วการไหลของน้ำในความเร็วสูง และพบความบอบช้ำในผักชีหอมเมื่อใช้ความเร็วการไหลของน้ำในความเร็วสูงเช่นกัน

ภาพที่ 6 การทำการทดสอบล้างผักบั้ง

ภาพที่ 7 ภาพก่อนทำการล้างด้วยเครื่องล้างผักด้วยระบบน้ำไหลเวียนแบบอัตโนมัติ

ภาพที่ 8 ภาพหลังทำการล้างด้วยเครื่องล้างผักด้วยระบบน้ำไหลเวียนแบบอัตโนมัติ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ ได้ทำการล้างผักด้วยเครื่องล้างผักด้วยระบบน้ำไหลเวียนแบบอัดอากาศซึ่งมีจุดเด่น คือ เป็นระบบปั๊มแรงดันน้ำไหลเวียนพร้อมระบบแรงดันอัดอากาศรองรับวัตถุดิบพืชผักได้ 30-50 kg ต่อรอบแล้วแต่ปริมาณความหนาแน่นของพืชผักที่มีขนาดเครื่องกว้างยาวสูงเท่ากับ 0.9x1.5x1.2 เมตร น้ำหนักโดยรวมคือ 60 kg โดยใช้ตัวอย่างทดสอบ 7 ชนิด หัวไชเท้า ชิงอ่อน ข่าอ่อน ผักชีใบเลื่อย ผักบุ้ง หน่อไม้ฝรั่ง ผักชีหอม โดย เซ็ตค่าเริ่มต้นในการให้ความเร็วของระบบน้ำไหลวนที่ 15 20 25 รอบต่อนาที ตามลำดับ และเปิดแรงดันในการอัดอัดอากาศ ที่ 3 4 5 บาร์ ตามลำดับ ใช้เวลาในการล้างรอบละ 10 นาที หลังจากการทดสอบ พบว่าแรงดันอากาศและความเร็วรอบในการไหลของน้ำที่ป้อนเข้าไปในแต่ละรอบของการทดสอบจะไม่สามารถใช้แรงดันอากาศและความเร็วรอบที่เหมือนกันในพืชแต่ละชนิดได้ การใช้งานเครื่องที่ถูกต้องที่สุด คือสังเกตลักษณะทางกายภาพของพืชชนิดนั้นๆแล้วปรับสมดุลแรงดันและความเร็วรอบการไหลของน้ำให้เหมาะสม โดยเทียบเคียงจากตาราง Table1 และ Table2 จึงจะสามารถใช้งานเครื่องได้มีประสิทธิภาพมากที่สุด

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.) ที่ให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ สถานที่ เครื่องมือและอุปกรณ์ สำหรับงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

ไชยะ แซ่มซ้อย. 2544. ไฟฟ้าอุตสาหกรรม. กรุงเทพฯ. : วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ฐิตมารีย์ ชุตินพงษ์วิเวท. (2559). ผลของการล้างด้วยน้ำไอโซนและน้ำเย็นต่อการควบคุมเชื้อจุลินทรีย์และคุณภาพการเก็บรักษาต้นอ่อนทานตะวัน. วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์ (เทคโนโลยีการผลิตพืช) คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Food Network Solution. 2555. การทำความสะอาดวัตถุดิบก่อนการแปรรูปอาหาร [ออนไลน์] เข้าถึงได้จ าก : https://www.foodnetworksolution.com/news_and_articles/article/0248 (วันที่ค้นข้อมูล : 18 เมษายน 2567

สุรัตน์ กาบทุม. 2562. การเคลื่อนที่ของฟองอากาศภายใต้อิทธิพลของความหนืดของของไหล และการสั่นสะเทือน สำหรับการสอนฟิสิกส์. วิทยานิพนธ์ สาขาวิชาการสอนวิทยาศาสตร์บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

www.northern.ac.th

Northern NTC

Research.northern@gmail.com

055-517488 กด 5

วิทยาลัยนอร์ทเทิร์น

888 หมู่ 2 ตำบลหนองบัวไต้ อำเภอเมือง จังหวัดตาก 63000